
HONI · SOI
AL · Y · PENSE

BOUND BY C LEWIS

1786–1836.
Son of Johann Ludwig, a political refugee
from Hanover, & brother of Frederick
Christian Lewis the engraver. (The son
of F. C. was John Frederick Lewis,
the artist – views of Alhambra
& Constantinople.

34

FRENCH, CA. 1300.

Formerly property of
Leveson-Gower, George Granville
1st Duke of Sutherland
1758–1833.

mspaked

[illegible]

BOUN
3
FRE

A

enesis
Exodi
euiticū
Numeri
euteronomij
Iosue
udicum
Ruth
egū primus liber
Regū liber 2ᵘˢ
egū liber 3ᵘˢ
Regū liber 4ᵘˢ
aralipomenō lib' 1ᵘˢ
Paralipomenō li. 2ᵘˢ
ſdre
Neemie
hobie
Iudith
eſter
Iob
ſaltiū dauid
eciā liber eſdre
iber 4
ecleſiaſtes
ātica cāticorū
apiencie
cleſiaſtici
ſaie
eremie
renor'
aruch
zechiel
anielis
ſee
ohel
mos
bdie
one
ichee
aum
bacuch
ophonie
ggei
akarie
alachie
achaleoꝝ li. 1ᵘˢ
achaleoꝝ li. 2ᵘˢ
ang' mathei
uang' marci
ang' luce
ang' iohīs
piſtole canonice
ctus apoſtoloꝝ
pocalipſis

2

7

B

Incipit epistola sancti Ieronimi presbiteri ad Paulinum de omnibus divine historie libris.

FRATER AMBROSIUS
tua michi munuscula per-
ferens detulit et suavissimas
litteras que a principio ami-
citiarum fidem iam probate fidei
et veteris amicitie nova preferebant.
Vera enim illa necessitudo
est et Christi glutino copulata, quam non utilitas rei
familiaris, non presentia tantum corporum, non subdo-
la et palpans adulatio, sed dei timor et divinarum
scripturarum studia conciliant. Legimus in vete-
ribus historiis quosdam lustrasse provincias, novos
adisse populos, maria transisse, ut eos quos ex libris no-
verant coram quoque viderent. Sic Pithagoras Mem-
phiticos vates, sic Plato Egiptum et Archytam
Tarentinum eamdemque oram Italie que quondam mag-
na Grecia dicebatur laboriosissime peragravit, ut qui
Athenis magister erat et potens, cuiusque doctrinam Ache-
demie gymnasia personabant, fieret peregrinus atque
discipulus, malens aliena verecunde discere quam sua
inpudenter ingerere. Denique cum litteras quasi toto
fugientes orbe persequitur, captus a piratis et venundatus
et tyranno crudelissimo paruit, captivus, vinctus et
servus. Tamen quia philosophus, maior emente se fuit. Ad Ti-
tum Livium lacteo eloquentie fonte manantem de ul-
timis Hispanie Galliarumque finibus quosdam venisse no-
biles legimus, et quos ad contemplationem sui Roma
non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa e-
tas inauditum omnibus seculis celebrandumque mira-
culum, ut urbem tantam ingressi aliud extra urbem que-
rerent. Apollonius sive ille magus ut vulgus loquitur
sive philosophus ut pythagorici tradunt, intravit Persas,
pertransivit Caucasum, Albanos, Scithas, Massagetas,
opulentissima Indie regna penetravit, et ad ex-
tremum latissimo Phison amne transmisso pervenit
ad Bragmanos, ut Hyarcham in throno sedentem
aureo et de Tantali fonte potantem inter paucos disci-
pulos de natura, de moribus, ac dierum sydum re-
cursu audiret docentem. Inde per Elamitas, Babilo-
nios, Chaldeos, Medos, Assirios, Parthos, Syros,
Phenices, Arabes, Palestinos, reversus ad Alexan-
driam, perrexit ad Ethiopiam, ut gymnosophistas et famosissi-
mam solis mensam videret in sabulo. Invenit ille
vir ubique quod disceret et semper proficiens, semper se meli-
or fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus
Philostratus. Quid loquar de seculi hominibus, cum
apostolus Paulus vas electionis et magister gentium, qui de con-
scientia tanti in se hospitis loquebatur: An experimen-
tum queritis eius qui in me loquitur Christus? Post Damascum
Arabiamque lustratam ascendit Ierosolimam ut videret

Petrum et mansit apud eum diebus xv. Hoc enim myste-
rio ebdomadis et ogdoadis futurus gentium predicator in-
struendus erat. Rursumque post annos xiiii assumpto Bar-
naba et Tito exposuit apostolis evangelium, ne forte in
vacuum curreret aut cucurrisset. Habet nescio quid laten-
tis energie viva vox et in aures discipuli de auc-
toris ore transfusa fortius sonat. Unde et Eschines cum Ro-
di exularet et legeretur illa Demostenis oratio quam
adversus eum habuerat, mirantibus cunctis atque lau-
dantibus, suspirans ait: Quid si ipsam audissetis bestiam
sua verba resonantem? Hec non dico quod sit in te aliquid
tale quod vel possis vel velis a me discere, sed quod ardor tuus et discen-
di studium etiam absque nobis per se probari debeat. Ingeni-
um docile et sine doctore laudabile est. Non quid invenia-
s, sed quid queras consideramus. Mollis cera et ad formandum
facilis, etiam si artificis et plastis cessent manus, tamen virtute
quicquid esse potest. Paulus apostolus ad pedes Gamalielis
legem Moysi et prophetas didicisse se gloriatur, ut armatus
spiritualibus telis postea diceret confidenter: Arma enim
militie nostre non carnalia, sed potentia deo ad destructio-
nem munitionum, consilia destruentes et omnem
altitudinem extollentem se adversus scientiam
dei et captivantes omnem intellectum ad obediendum
Christo et parati subiugare omnem inobedientiam. Ad Timo-
theum scribit ab infantia sacris litteris eruditum et hortatur ad
studium lectionis ne negligat gratiam que data sit ei per
inpositionem manus presbiterii. Tito precepit ut inter ceteras
virtutes episcopi quas brevi sermone depinxit, scientiam
quoque in eo eligat scripturarum: Obtinentem inquit eum
qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut po-
tens sit exhortari in doctrina sana et contradicentes
revincere. Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest, et
quantum edificat ex vite merito ecclesiam Christi, tan-
tum nocet si destruentibus non resistat. Malachias propheta,
immo per Malachiam interrogat dominus sacer-
dotes legem. In tantum sacerdotis officium est interrogatum
respondere de lege. In deuteronomio legimus: Inter-
roga patrem tuum et annuntiabit tibi, seniores tuos
et dicent tibi. In psalmo quoque centesimo octavodecimo:
Cantabiles michi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee.
Et in descriptione iusti viri cum eum arbori ligni vite, que est in paradiso, compararet, inter cetera virtu-
tes etiam hoc intulit: In lege domini voluntas eius,
et in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fi-
ne sacratissime visionis iustos ait fulgere quasi
stellas, et intelligentes, id est doctos, quasi firmamentum.
Vides quantum inter se distent iusta rusticitas et doc-
ta iustitia: alii stellis, alii celo comparantur. Quamquam
iuxta hebraicam veritatem utrumque de erudi-
tis possit intelligi. Ita enim apud eos legimus:

Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Cur Paulus apostolus, vas electionis? Nempe quia in lege et scripturarum sanctarum armarium. Pharisei stupent in doctrina domini, mirantur in Petro et Iohanne quomodo legem sciant cum litteras non didicerint. Quicquid enim aliis exercitatio et cotidiana in lege meditatio tribuere solet, illis spiritus sanctus suggerebat; et erant iuxta quod scriptum est docibiles dei. Duodecim annos salvator impleverat et in templo sedens de questionibus legis interrogat, magis docet dum prudenter interrogat. Nisi forte rusticum Petrum, rusticum dicimus Iohannem, quorum uterque dicere poterat: Et si imperitus sermone, non tamen scientia. Iohannes rusticus piscator indoctus? Et unde illa vox, obsecro: In principio erat verbum, et verbum erat apud deum, et deus erat verbum. Logos enim grece multa significat. Nam et verbum est et ratio et supputatio et causa uniuscuiusque rei per quam sunt singula que subsistunt. Que universa recte intelligimus in Christo. Hoc doctus Plato nescivit, hoc Demosthenes eloquens ignoravit. Perdam, inquit, sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo. Vera sapientia perdet falsam sapientiam. Et quamquam stultitia predicationis in cruce sit, tamen Paulus sapientiam loquitur inter perfectos, sapientiam autem non seculi huius nec principum seculi huius qui destruuntur, sed loquitur dei sapientiam in misterio absconditam, quam predestinavit deus ante secula. Dei sapientia Christus est; Christus enim dei virtus et dei sapientia. Hec sapientia in misterio abscondita est, de qua et noni psalmi titulus prenotatur: Pro occultis filii, in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi. Et qui in misterio absconditus erat predestinatus est ante secula. Predestinatus autem et prefiguratus in lege et prophetis. Unde et prophete appellabantur videntes, quia videbant eum quem ceteri non videbant. Abraham vidit diem eius et letatus est. Aperiebantur celi Ezechieli qui populo peccatori clausi erant. Revela, inquit David, oculos meos et considerabo mirabilia de lege tua. Lex enim spiritualis est, et revelatione opus est ut intelligatur, ac revelata facie gloriam dei contemplemur. Liber in Apocalypsi septem sigillis signatus ostenditur, quem si dederis homini scienti litteras ut legat, respondebit tibi: Non possum, signatus est enim. Quanti hodie putant se nosse litteras, tenent signatum librum, nec aperire possunt nisi ille reseraverit qui habet clavem David, qui aperit et nemo claudit, claudit et nemo aperit. In Actibus apostolorum sanctus eunuchus, immo vir (sic enim eum scriptura cognominat) cum legeret Ysaiam prophetam interrogatur a Philippo: Putasne intelligis que legis? Et ait: Quomodo possum nisi me aliquis docuerit? Ego ut de me interim loquar, nec sanctior sum hoc eunucho nec studiosior, qui de Ethiopia, id est de extremis mundi finibus, venit ad templum, reliquit aulam regiam, et tantus amator legis divineque scientie fuit ut etiam in vehiculo sacras litteras legeret. Et tamen cum librum teneret et verba domini cogitatione conciperet, lingua volveret, labiis personaret, ignorabat eum quem in libro nesciens venerabatur. Venit Philippus, ostendit ei Iesum, qui clausus latebat in littera. O mira doctoris virtus! Eadem hora credit eunuchus, baptizatur, fidelis et sanctus factus est, ac magister de discipulo. Plus in deserto fonte ecclesie quam in aurato synagoge templo repperit. Hec a me perstricta sunt breviter — neque enim epistolaris angustia evagari longius patiebatur — ut intelligeres te in scripturis sanctis sine previo et monstrante semitam non posse ingredi. Taceo de grammaticis, rhetoribus, philosophis, geometris, dialecticis, musicis, astronomicis, astrologis, medicis, quorum scientia mortalibus vel utilissima est et in tres partes scinditur: in doctrinam, rationem et usum. Ad minores artes veniam et que non tam lingua quam manu administrantur. Agricole, cementarii, fabri, metallorum lignorumque cesores, lanarii quoque et fullones et ceteri qui variam suppellectilem et vilia opuscula fabricantur, absque doctore non possunt esse quod cupiunt. Quod medicorum est promittunt medici, tractant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est quam sibi omnes passim vindicant. Scribimus indocti doctique poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc universi presumunt, lacerant, docent antequam discant. Alii adducto supercilio grandia verba trutinantes inter mulierculas de sacris litteris philosophantur. Alii discunt, pro pudor, a feminis quod viros doceant. Et ne parum hoc sit, quadam facilitate verborum, immo audacia, edisserunt aliis quod ipsi non intelligunt. Taceo de meis similibus, qui si forte ad scripturas sanctas post seculares litteras venerint et sermone composito aurem populi mulserint, quicquid dixerint hoc legem dei putant, nec scire dignantur quid prophete, quid apostoli senserint, sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia, quasi grande sit et non vitiosissimum dicendi genus depravare sententias et ad voluntatem suam scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus de Homero centones et de Virgilio centones, ac si non sic etiam Maronem sine Christo possimus dicere Christianum, quia scripserit: Iam redit et virgo, redeunt Saturnia regna, iam nova progenies celo demittitur alto. Et patrem loquentem ad filium: Nate, mee vires, mea magna potentia solus. Et post verba salva-

toris in arce. Talia perstabat memorans et uelut in
uehat. Puerilia sunt hec et circulatorum ludo similia
docere que ignores. immo ut cum stomacho loquar
ne hoc quidem scire quod nescias. Videlicet mani
festissima est genesis. in qua de creatione mundi. de
exordio generis humani. de diuisione terre. de con
fusione linguarum et gentium usque ad exitum scri
bitur hebreorum. Patet exodus cum decem plagis. cum
decalogo. misticis diuinisque preceptis. In promptu est le
uiticus liber in quo singula sacrificia. immo singule pene
sillabe et uestes aaron et totus ordo leuiticus spirant
celestia sacramenta. Numeri uero. nonne totius ari
thmetice et prophetie balaam. et xl. ii. per heremum
mansionum misteria continent. Deuteronomium
quoque secunda lex et euangelice legis prefiguratio. nonne
sic ea habet que priora sunt. ut tamen noua sint omnia
de ueteribus. hucusque moyses. hucusque pentateucus
quibus .v. uerbis loqui se uelle apostolus in ecclesia
gloriatur. Iob exemplar patientie que non misteria
suo sermone complectitur. Prosa incipit uersu labitur
pedestri sermone finitur. omnisque legis dialetice
propositione. assumptione. confirmatione. conclusione
determinatur. Singula in eo uerba plena sunt sen
sibus. Et ut de ceteris sileam resurrectionem corporum
sic prophetat. ut nullus de ea uel manifestius uel cau
tius scripserit. Scio inquit quod redemptor meus uiuit
et in nouissimo die de terra surrecturus sum. et rur
sum circumdabor pelle mea. et in carne mea uidebo
deum. quem uisurus sum ego ipse. et oculi mei conspec
turi sunt. et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu
meo. Veniam ad ihesum naue. typum domini non
solum in gestis uerum etiam in nomine preferentem.
Transit iordanem. hostium regna subuertit. diui
dit terram uictori populo. et per singulas urbes. uiculos.
montes. flumina. torrentes. atque confinia. ecclesie
celestisque ierusalem spiritualia regna describit. In iudi
cum libro. quot principes populi tot figure sunt. Ruth
moabitis. ysaie explet uaticinium dicentis. Emitte
agnum domine dominatorem terre de petra deserti ad
montem filie syon. Samuel in heli mortuo et in
occisione saulis. ueterem legem abolitam mon
strat. Porro in sadoch atque dauid. noui sacerdotii no
uique imperii sacramenta testatur. Malachim id est
tercius et quartus regum liber a salomone usque ad ie
choniam et a ieroboam filio nabath usque ad osee
qui ductus est in assyrios. regnum iuda et regnum
israel describit. Si hystoriam respicias. uerba sim
plicia sunt. Si in litteris sensum latentem inspe
xeris. ecclesie paucitas. et hereticorum contra ecclesiam
bella narrantur. Duodecim prophete in unius uolumi
nis angustias coartati. multo aliud quam sonant in
littera prefigurant. Osee crebro nominat ephraim.
samariam. ioseph. iezrahel. et uxorem fornicariam
et filios fornicationis. et adulteram cubiculo clausam
mariti. multo tempore uiduam sedere. et sub ueste
lugubri uiri ad se reditum prestolari. Iohel filius fa
thuel describit terram .xii. tribuum. erucha. bruco.
locusta. rubigine uastante corruptam. et post euer
sionem prioris populi effusurum spiritum sanctum super seruos dei
et ancillas id est super .cxx. credentium nomina. et
effundendum in cenaculo syon. Qui .cxx. ab uno
usque ad .xv. paulatim et per incrementa surgentes
.xv. graduum numerum efficiunt. qui in psalterio
continentur mistice. Amos pastor et rusticus et ruborum
mora distringens. paucis uerbis explicari non po
test. Quis enim digne exprimat tria et iiii. sce
lera damasci. gaze. et tyri. et ydumee. et filiorum
ammon. et moab. et in septimo octauoque gradu
iude et israel. hic loquitur ad uaccas pingues que
sunt in monte samarie. et ruituram domum ma
iorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem
locuste. et stantem dominum super murum litum
uel adamantinum. et uncinum pomorum atque trahentem
supplicia peccatoribus. et famem in terram. non famem
panis neque sitim aque sed audiendi uerbum do
mini. Abdias qui interpretatur seruus domini
personat contra edom. et sanguineum terrenumque
hominem. quoque iacob semper emulum hasta percutit spiritu
ali. Ionas columba pulcherrima naufragio suo
passionem domini prefigurans. mundum ad penitenti
am reuocat. et sub nomine niniue salutem gen
tibus nuntiat. Micheas de morasthi coheres christi ua
stationem annuntiat. filie latronis et obsidionem
ponit contra eam. quia maxillam percusserit iudicis
israel. Naum consolator orbis increpat ciuitatem san
guinum. et post euersionem illius loquitur. Ecce super mon
tes pedes euangelizantis et annuntiantis pacem. Abacuc luctator
fortis et rigidus. stat super custodiam suam. et figit gradum
super munitionem. ut christum in cruce contempletur. et di
cat. Operuit celos gloria eius. et laudis eius plena est terra. Splen
dor eius ut lux erit. cornua in manu eius. ibi abscon
dita est fortitudo eius. Sophonias speculator et archa
norum domini cognitor. audit clamorem a porta pis
cium. et eiulatum a secunda. et contritionem a collibus
Indicit quoque ululatum habitatoribus pile. quia conticuit
omnis populus chanaan. dispersi sunt uniuersi qui in
uoluti erant argento. Aggeus festiuus et letus.
qui seminauit in lacrimis ut in gaudio mete
ret. destructum templum edificat. dominumque patrem
inducit loquentem. Adhuc unum modicum et ego

commovebo caelum et terram et mare et aridam et move
bo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus. Za
charias memor domini sui multiplex in prophetia. Ihesum
vestibus sordidis et lapidem oculorum vii. candelabrum
que aureum cum totidem lucernis quot oculis, duas
quoque olivas a sinistris lampadis cernit et dextris
ut post equos rufos, varios, albos et dissipatas qua
drigas ex Ephraim et equum de Ierusalem pauperem regem
vaticinetur et predicet sedentem super pullum filium asine
subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetavit
de abiectione Israhel et vocatione gentium. Non est
mihi inquit voluntas in vobis dicit dominus exercitu
um et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu
enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum
in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini
meo oblatio munda. Ysaias, Ieremias, Ezechiel et
Daniel quis possit vel intelligere vel exponere? Quorum
primus non prophetiam michi videtur texere sed evangelium. Secundus
virgam nuceam et ollam succensam a facie aquilo
nis et pardum spoliatum suis coloribus et quadruplex
diversis metris nectit alphabetum. Tercius prin
cipia et finem tantis habet obscuritatibus involuta
ut apud Hebreos ipse partes cum exordio Genesis
ante annos xxx non legantur. Quartus vero qui et extremus
inter iiii. prophetas temporum conscius et mundi philo
sophus historie lapidem precisum de monte sine manibus
et regna omnia subvertentem claro sermone pronunciat.
David Symonides noster, Pindarus et Alceus, Flaccus quoque, Catullus
et Serenus, Christum lira personat et in decacordo psalterio ab
inferis excitat resurgentem. Salomon pacificus et a
mabilis domini mores corrigit, naturam docet, ecclesiam
iungit et Christum, sanctarumque nuptiarum dulce canit epi
thalamium. Hester in ecclesie typo populum liberat de periculo
et interfecto Aman qui interpretatur iniquitas partes
convivii et diem celebrem mittit in posteros. Pa
ralipomenon liber id est instrumenti veteris epitome
tante ac talis est ut absque illo si quis scientiam scriptura
rum sibi voluerit arrogare seipsum irrideat. Per sin
gula quippe nomina iuncturasque verborum et pretermisse
in regum libris tanguntur historie et innumerabiles
explicantur evangelii questiones. Hesdras et Neemias
adiutor videlicet et consolator a domino in unum volumen
artantur, instaurant templum, muros extruunt civi
tatis. Omnisque illa turba populi redeuntis in patriam, des
criptio sacerdotum, levitarum, Israhelis, proselitorum ac
per singulas familias murorum et turrium opera divisa
aliud in cortice preferunt, aliud retinent in medul
la. Cernis me scripturarum amore raptum excessisse
modum epistole et tamen non implesse quod volui. Audivimus
tantum quid nosse, quid cupere debeamus ut et nos quoque

possimus dicere: Concupivit anima mea desiderare
iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum sanctorum illud
impletur in nobis: Sed tamen scio quod nescio. Tangam et
novum breviter testamentum. Matheus, Marcus, Lucas
et Iohannes quadriga domini et verum cherubin quod interpretatur
scientie multitudo, per totum corpus oculati sunt, scin
tille emicant, discurrunt fulgura, pedes habent rectos
et in sublime tendentes, terga pennata et ubique voli
tantia. Tenent se mutuo sibique perplexi sunt et quasi
rota in rota volvuntur et pergunt quocumque eos flatus sancti
spiritus perduxerit. Paulus apostolus ad vii. scribit ecclesias. Oc
tava enim ad Hebreos a plerisque extra numerum ponitur.
Thimotheum instruit ac Titum, Philemonem pro fugitivo
famulo deprecatur. Super quo tacere melius puto quam pau
ca scribere. Actus apostolorum nudam quidem sonare videntur
historiam et nascentis ecclesie infantiam texere. Sed si
noverimus scriptorem eorum Lucam esse medicum cuius laus
est in evangelio, animadvertimus pariter omnia verba illius
anime languentis esse medicinam. Iacobus, Petrus, Iohannes,
Iudas vii. epistolas ediderunt tam misticas quam succin
ctas et breves pariter ac longas, breves in verbis, lon
gas in sententiis, ut rarus sit qui non in earum lectione cecu
tiat. Apocalypsis Iohannis tot habet sacramenta quot verba.
Parum dixi pro merito voluminis. Laus omnis in
ferior est. In verbis singulis multiplices latent intelli
gentie. Oro te frater karissime inter hec vivere, ista meditari,
nichil aliud nosse, nichil querere. Nonne tibi videtur iam
hic in terris regni celestis habitaculum? Nolo offendaris
in scripturis sanctis simplicitate et quasi vilitate verborum,
que vel vitio interpretum vel de industria sic prolate sunt
ut rusticam contionem facilius instruerent et
in una eademque sententia aliter doctus, aliter audiret
indoctus. Non sum tam petulans et hebes ut hec me nos
se pollicear et eorum in terris capere fructus quorum radices in
celo fixe sunt. Sed velle fateor. Sedenti me prefe
ro, magistrum renuens comitem spondeo. Petenti
datur, pulsanti aperitur, querens invenit. Disca
mus in terris quorum nobis scientia perseveret in celo.
Obviis te manibus excipiam et ut inepte aliquid
ac de Hermagore turgiditate effundam, quicquid
quesieris tecum scire conabor. Habes hic amantissimum
tui fratrem Eusebium, qui litterarum tuarum michi gratiam du
plicavit, referens honestatem morum tuorum, con
temptum seculi, fidem amicitie, amorem Christi. Nam
prudentiam et eloquii venustatem etiam absque illo
ipsa epistola preferebat. Festina queso te et herenti in salo
navicule funem magis precide quam solve. Nemo renun
ciaturus seculo bene potest vendere quod contempsit ut ven
deret. Quicquid in sumptus de tuo tuleris pro lucro compu
ta. Antiquum dictum est: avaro tam deest quod habet quam quod

ut habet. Credenti totus mundus divitiarum est. Infidelis autem etiam obolo indiget. Sic vivamus quasi nichil habentes et omnia possidentes. Victus atque vestitus divitie christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam, vende. Si non habes, proice. Tollenti tunicam et pallium relinquendum est. Scilicet nisi tu semper retractans et diem de die trahens caute et pedetemptim tuas possessiunculas vendideris, non habet Christus unde alat pauperes suos. Totum deo dedit qui se ipsum obtulit. Apostoli navem tantum et retia reliquerunt. Vidua duo hera misit in gazophilacium et prefertur Cresi divitiis. Facile contemnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum.

Prologus In pentatheuco.

DESIDERII mei desideratas accepi epistolas, qui quodam presagio futurorum cum Daniele sortitus est nomen, obsecrantis ut translatum in latinam linguam de hebreo sermone pentateuchum nostrorum auribus traderem. Periculosum opus certe, obtrectatorum latratibus patens, qui me asserunt in Septuaginta interpretum suggillationem nova pro veteribus cudere, ita ingenium quasi vinum probantes, cum ego sepissime testatus sim me pro parte virili in tabernaculo dei offerre que possim, nec opes alterius aliorum paupertate fedari. Quod ut auderem, Origenis me studium provocavit, qui editioni antique translationem Theodotionis miscuit, obelo et asterisco, id est stella et veru, opus omne distinguens, dum aut illucescere facit que minus ante fuerant, aut superflua queque iugulat et confodit; maximeque evangelistarum et apostolorum auctoritas, qui multa de veteri testamento legimus que in nostris codicibus non habentur, ut est illud: Ex Egypto vocavi filium meum; et quoniam Nazareus vocabitur; et videbunt in quem compunxerunt; et flumina de ventre eius fluent aque vive; et que nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascenderunt, que preparavit deus diligentibus se; et multa alia que proprium sintagma desiderant. Interrogemus ergo eos ubi hec scripta sint, et cum dicere non potuerint, de libris hebraicis proferamus. Primum testimonium est in Osee, secundum in Ysaia, tertium in Zacharia, quartum in Proverbiis, quintum eque in Ysaia. Quod multi ignorantes apocriphorum deliramenta sectantur, et hiberas nenias libris autenticis preferunt. Causas erroris non est meum exponere. Iudei prudenti factum esse dicunt consilio ne Ptolomeus unius dei cultor etiam apud hebreos duplicem divinitatem deprehenderet; quod maxime idcirco faciebant, quia in Platonis dogma cadere videbantur. Denique ubicumque sacratum aliquid scriptura testatur de patre et filio et spiritu sancto, aut aliter interpretati sunt aut omnino tacuerunt, ut et regi satisfacerent et archanum fidei non vulgarent. Et nescio quis primus auctor septuaginta cellulas Alexandrie mendacio suo extruxerit, quibus divisi eadem scriptitarent, cum Aristeus eiusdem Ptolomei yperaspistes, et multo post tempore Iosephus nichil tale retulerint, sed in una basilica congregatos contulisse scribant, non prophetasse. Aliud est enim vatem, aliud esse interpretem. Ibi spiritus ventura predicit; hic eruditio et verborum copia ea que intelligit transfert. Nisi forte putandus est Tullius Oeconomicum Xenophontis et Platonis Pitagoram et Demosthenis pro Ctesiphonte afflatus rhetorico spiritu transtulisse. Aut aliter de eisdem libris per Septuaginta interpretes, aliter per apostolos spiritus sanctus testimonia texuit, ut quod illi tacuerunt, hi scriptum esse mentiti sunt. Quid igitur? Damnamus veteres? Minime. Sed post priorum studia in domo domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum Christi, et quod nesciebant dubiis protulerunt sententiis. Nos post passionem et resurrectionem eius non tam prophetiam quam historiam scribimus. Aliter enim audita, aliter visa narrantur. Quod melius intelligimus, melius et proferimus. Audi igitur, emule, obtrectator ausculta. Non damno, non reprehendo Septuaginta, sed confidenter cunctis illis apostolos prefero. Per istorum os michi Christus sonat, quos ante prophetas inter spiritualia carismata positos lego, in quibus ultimum pene gradum interpretes tenent. Quid livore torqueris? Quid imperitorum animos contra me concitas? Sicubi tibi in translatione videor errare, interroga hebreos, diversarum urbium magistros consule. Quod illi habent de Christo, tui codices non habent. Aliud est si contra se postea ab apostolis usurpata testimonia probaverunt, et emendatiora sunt exemplaria latina quam greca, greca quam hebrea. Verum hec contra invidos. Nunc te precor, Desideri karissime, ut qui tantum opus me subire fecisti et a Genesi exordium capere, orationibus iuves, quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri in latinum eos transferre sermonem.

EXPLICIT PREFATIO

Incipit Liber Genesis.

In principio creavit deus celum et terram. Terra
autem erat inanis et vacua. et tenebre erant super
faciem abyssi. et spiritus dei ferebatur super aquas. Dixitque deus
fiat lux. et facta est lux. et vidit deus lucem quod esset bona. et
divisit lucem a tenebris. appellavitque lucem diem et te-
nebras noctem. factumque est vespere et mane dies unus.
Dixit quoque deus. fiat firmamentum in medio aquarum et
dividat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentum di-
visitque aquas que erant sub firmamento ab his que erant super
firmamentum. et factum est ita. vocavitque deus firmamentum
celum. Et factum est vespere et mane dies secundus. Dixit vero deus.
congregentur aque que sub celo sunt in locum unum. et
appareat arida. factumque est ita. et vocavit deus aridam terram
congregationesque aquarum appellavit maria. et vidit
deus quod esset bonum et ait. Germinet terra herbam viren-
tem et facientem semen. et lignum pomiferum faciens
fructum iuxta genus suum. cuius semen in semetipso sit super
terram. Et factum est ita. et protulit terra herbam virentem et affe-
rentem semen iuxta genus suum. lignumque faciens
fructum et habens unumquodque sementem secundum speciem
suam. et vidit deus quod esset bonum. factumque est vespere et mane
dies tertius. Dixit autem deus. fiant luminaria in firmamen-
to celi et dividant diem ac noctem. et sint in signa et tem-
pora et dies et annos ut luceant in firmamento celi et illu-
minent terram. Et factum est ita. fecitque deus duo magna lu-
minaria. luminare maius ut preesset diei et luminare
minus ut preesset nocti et stellas. et posuit eas in firmamen-
to celi ut lucerent super terram et preessent diei ac nocti et di-
viderent lucem ac tenebras. et vidit deus quod esset bonum
et factum est vespere et mane dies quartus. Dixit etiam deus. producant
aque reptile anime viventis et volatile super terram sub firma-
mento celi. Creavitque deus cete grandia et omnem animam viventem
atque motabilem quam produxerant aque in species suas. et omne
volatile secundum genus suum. et vidit deus quod esset bonum
et benedixit eis dicens. Crescite et multiplicamini. et
replete aquas maris. avesque multiplicentur super terram. Et
factum est vespere et mane dies quintus. Dixit quoque deus. Producat
terra animam viventem in genere suo iumenta et reptilia et be-
stias terre secundum species suas. Factumque est ita. Et fecit deus
bestias terre iuxta species suas et iumenta et omne reptile terre in
genere suo. Et vidit deus quod esset bonum et ait. Faciamus
hominem ad imaginem et similitudinem nostram. et presit
piscibus maris et volatilibus celi et bestiis universeque creature
omnique reptili quod movetur in terra. Et creavit deus hominem
ad imaginem et similitudinem suam. ad imaginem dei
creavit illum masculum et feminam creavit eos. Bene-
dixitque illis deus et ait. crescite et multiplicamini et reple-
te terram et subicite eam. et dominamini piscibus maris
et volatilibus celi
et universis animantibus que moventur super terram. Dixit-
que deus. Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem
semen super terram. et universa ligna que habent in semetipsis
sementem generis sui ut sint vobis in escam. et
cunctis animantibus terre omnique volucri celi et uni-
versis que moventur in terra. et in quibus est anima vi-
vens ut habeant ad vescendum. Et factum est ita. Viditque
deus cuncta que fecerat. et erant valde bona. Et factum est
vespere et mane dies sextus.

II

Igitur perfecti sunt celi et terra et omnis ornatus eorum.
Complevitque deus die vii. opus suum quod fecerat.
et requievit die septimo ab omni opere quod patrarat. Et bene-
dixit deus diei septimo et sanctificavit illum: quia in ipso
cessaverat ab omni opere suo quod creavit deus ut faceret.
Iste sunt generationes celi et terre quando create sunt in die
quo fecit dominus deus celum et terram. et omne virgul-
tum agri antequam oriretur in terra omnemque herbam regi-
onis. priusquam germinaret. Non enim pluerat dominus
deus super terram. et homo non erat qui operaretur terram
sed fons ascendebat de terra irrigans universam superficiem
terre. Formavit igitur dominus deus hominem de limo terre
et inspiravit in faciem eius spiraculum vite. et factus est homo
in animam viventem. Plantaverat autem dominus deus
paradisum voluptatis a principio in quo posuit ho-
minem quem formaverat. Produxitque dominus deus
de humo omne lignum pulcrum visu et ad vescendum
suave. lignum etiam vite in medio paradisi. lignumque
scientie boni et mali. et fluvius egrediebatur de loco volu-
ptatis ad irrigandum paradisum. qui inde dividitur
in quatuor capita. Nomen uni phison: ipse est qui cir-
cuit omnem terram evilat. ubi nascitur aurum. et aurum
terre illius optimum est: ibique invenitur bdellium
et lapis onichinus. Et nomen secundi fluvii gyon:
ipse est qui circuit omnem terram ethiopie. Nomen vero
fluminis tercii: tigris ipse vadit contra assirios. Fluvius
autem iiii. ipse est eufrates. Tulit ergo dominus deus homi-
nem et posuit eum in paradiso voluptatis ut operaretur
et custodiret illum. Precepitque ei dominus dicens. ex omni
ligno paradisi comede: de ligno autem scientie boni et mali:
ne comedas. In quocumque enim die comederis ex eo morte
morieris. Dixit quoque dominus deus. non est bonum esse homi-
nem solum faciamus ei adiutorium simile sibi. Formatis
igitur dominus deus de humo cunctis animantibus terre
et universis volatilibus celi: adduxit ea ad adam. ut videret
quid vocaret ea. Omne enim quod vocavit adam anime
viventis: ipsum est nomen eius. Appellavitque adam
nominibus suis cuncta animantia et universa volati-
lia celi et omnes bestias terre. Adam vero non inveniebatur
adiutor similis eius. Inmisit ergo dominus deus soporem in
adam. Cumque obdormisset tulit unam de costis eius
et replevit carnem pro ea. et edificavit dominus deus co-

stam quam tulerat de adam in mulierem et adduxit eam
ad adam. Dixitque adam. hoc nunc os ex ossibus meis.
et caro de carne mea. hec vocabitur virago. quoniam de vi
ro sumpta est. Quamobrem relinquet homo patrem
et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una.

III

Erat autem uterque nudus adam scilicet et uxor eius
et non erubescebant. Sed et serpens callidior erat cunctis
animantibus terre que fecerat dominus deus. Qui dixit
ad mulierem: cur precepit vobis deus ut non comede
retis de omni ligno paradisi. Cui respondit mulier
de fructu lignorum que sunt in paradiso vescimur. De
fructu vero ligni quod est in medio paradisi precepit
nobis deus ne comederemus et ne tangeremus illud,
ne forte moriamur. Dixit autem serpens ad mulierem. ne
quaquam morte moriemini. Scit enim deus quod in quocumque
die comederitis ex eo: aperientur oculi vestri. et eritis sicut
dii: scientes bonum et malum. Vidit igitur mulier quod bo
num esset lignum ad vescendum et pulcrum oculis aspectuque
delectabile et tulit de fructu illius et comedit. deditque
viro suo. Qui comedit et aperti sunt oculi amborum. Cum
que cognovissent se esse nudos: consuerunt folia ficus et fe
cerunt sibi perizomata. Et cum audissent vocem domini dei
deambulantis in paradiso ad auram post meridiem abs
condit se adam et uxor eius a facie domini dei in medio
paradisi ligni. Vocavitque dominus deus adam et dixit ei.
Ubi es? Qui ait. vocem tuam audivi in paradiso et ti
mui eo quod nudus essem et abscondi me. Cui dixit deus.
Quis enim indicavit tibi quod nudus esses: nisi quod ex ligno de quo
tibi preceperam ne comederes, comedisti. Dixitque adam.
mulier quam dedisti michi sociam: dedit michi de ligno et co
medi. Et dixit dominus deus ad mulierem. Quare hoc fecisti?
que respondit. serpens decepit me et comedi. Et ait dominus deus
ad serpentem. Quia fecisti hoc: maledictus eris inter omnia
animantia et bestias terre super pectus tuum ambula
bis et terram comedes cunctis diebus vite tue. Inimi
cicias ponam inter te et mulierem et semen tuum
et semen illius. Ipsa conteret caput tuum. et tu insidia
beris calcaneo eius. Mulieri quoque dixit. Multiplicabo erum
pnas tuas et conceptus tuos. In dolore paries filios et sub
viri potestate eris. et ipse dominabitur tui. Ade vero dixit.
Quia audisti vocem uxoris tue et comedisti de lig
no: ex quo preceperam tibi ne comederes. maledicta terra in
opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite
tue. spinas et tribulos germinabit tibi. et comedes herbas
terre. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. donec re
vertaris in terram de qua sumptus es. quia pul
vis es et in pulverem reverteris. Et vocavit adam no
men uxoris sue eva. eo quod esset mater cunctorum viven
tium. Fecit quoque dominus deus ade et uxori eius tunicas pel
liceas et induit eos. et ait. Ecce adam factus est quasi unus
ex nobis. sciens bonum et malum. Nunc ergo videte ne forte
mittat manum suam et sumat de ligno vite et comedat
et vivat in eternum. Et emisit eum dominus deus de paradi
so voluptatis ut operaretur terram de qua sumptus est. Eiecitque
deus adam et collocavit ante paradisum voluptatis cheru
bin et flammeum gladium. atque versatilem. ad custo
diendam viam ligni vite.

IIII

Adam vero cognovit evam uxorem suam. que concepit et
peperit cain dicens. possedi hominem per deum. Rursumque
peperit fratrem eius abel. Fuit autem abel pastor ovium. et cain
agricola. Factum est autem post multos dies: ut offerret cain
de fructibus terre munera domino. Abel quoque obtulit
de primogenitis gregis sui et de adipibus eorum. Et respexit
dominus ad abel et ad munera eius. ad cain vero et ad munera eius
non respexit. Iratusque est cain vehementer et concidit vultus eius. Dixitque
dominus ad eum. Quare iratus es? et cur concidit facies tua?
Nonne si bene egeris recipies: si autem male: statim peccatum in
foribus aderit. Sed sub te erit appetitus eius. et tu dominaberis illius.
Dixitque cain ad abel fratrem suum. egrediamur foras. Cumque
essent in agro: consurrexit cain adversus fratrem suum abel. et
interfecit eum. Et ait dominus ad cain. Ubi est abel frater tuus?
Qui respondit. nescio. numquid custos fratris mei sum? Dixitque ad
eum. quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat ad
me de terra. Nunc igitur maledictus eris super terram que aperuit os
suum. et suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Cum o
peratus fueris eam: non dabit tibi fructus suos. vagus et profugus
eris super terram. Dixitque cain ad dominum. Maior est iniquitas
mea quam ut veniam merear. ecce eicis me hodie a facie
terre. et a facie tua abscondar. et ero vagus et profugus in terra.
Omnis igitur qui invenerit me: occidet me. Dixitque ei dominus:
nequaquam ita fiet. Sed omnis qui occiderit cain: septu
plum punietur. Posuitque dominus in cain signum ut non
interficeret eum omnis qui invenisset eum. Egressusque cain a fa
cie domini: habitavit in terra profugus ad orientalem plagam
eden. Cognovit autem cain uxorem suam que concepit et pe
perit enoch. et edificavit civitatem vocavitque nomen eius
ex nomine filii sui enoch. Porro enoch genuit irad. et
irad genuit maviael. et maviael genuit matusael.
matusael genuit lamech. Qui accepit duas uxores duas.
nomen uni ada. et nomen alteri sella. Genuitque ada
iabel qui fuit pater habitantium in tentoriis atque pastorum.
et nomen fratris eius iobal. ipse fuit pater canentium cythara et
organo. Sella quoque genuit tubalcain. qui fuit malleator
et faber in cuncta opera eris et ferri. Soror vero tubalcain
noema. Dixitque lamech uxoribus suis ade et selle. Audite
vocem meam uxores lamech auscultate sermonem meum.
quoniam occidi virum in vulnus meum. et adholescentulum in
livore meo. Septuplum ultio dabitur de cain. de lamech
vero septuagesies septies. Cognovit quoque adhuc adam uxorem
suam. et peperit filium. vocavitque nomen illius seth. di

cens. Posuit michi deus semen aliud pro abel quem occidit cain.
Sed et seth natus est filius quem vocavit enos; iste cepit invo-
care nomen domini. V

Hic est liber generationis ade in die qua creavit deus homi-
nem. ad similitudinem dei fecit illum. masculum et
feminam creavit eos. et benedixit illis et vocavit nomen eorum
adam in die qua creati sunt. Vixit autem adam .c.xxx. annis.
et genuit filium ad imaginem et similitudinem suam vo-
cavitque nomen eius seth. et facti sunt dies adam postquam ge-
nuit seth octingenti anni genuitque filios et filias. Et factum
est omne tempus quo vixit adam anni nongenti .xxx. et mor-
tuus est. Vixit quoque seth .c.v. annis et genuit enos. Vixitque
seth postquam genuit enos. octingentis septem annis. ge-
nuitque filios et filias. et facti sunt omnes dies seth. nongentorum
duodecim annorum et mortuus est. Vixit vero enos nonagin-
ta annis et genuit cainan post cuius ortum vixit octinge-
ntis .xv. annis et genuit filios et filias. facti sunt omnes dies
vite enos nongentorum .v. annorum et mortuus est. Vixitque
cainan .lxx. annis et genuit malalehel. et vixit cainan
postquam genuit malalehel. octingentis .xl. annis genuit-
que filios et filias. et facti sunt omnes dies vite cainan. d.
cccc.x. anni et mortuus est. Vixit autem malalehel sexa-
ginta .lxv. annis et genuit iareth. Et vixit malalehel postquam
genuit iareth. dccc .xxx. annis. et genuit filios et filias et fi-
lias. et facti sunt omnes dies malalehel. octingenti nonagin-
ta .v. anni et mortuus est. Vixitque iareth .c.lxii. annis et genuit
enoch. et vixit iareth postquam genuit enoch. dccc. annis. et ge-
nuit filios et filias. et facti sunt omnes dies iareth. d.ccc.lx.ii. anni et mor-
tuus est. Porro enoch vixit .lxv. annis et genuit
matusalam. et ambulavit enoch cum deo. Et vixit
enoch postquam genuit matusalam .ccc. annis et genuit filios et filias.
et facti sunt omnes dies enoch .ccc.lxv. annorum. ambulavitque cum
deo. et non apparuit quia tulit eum dominus. Vixitque ma-
thusalam .c.lxxx.vii. annis et genuit lamech. et vixit
matusalam postquam genuit lamech .d.cc.lxxxii an-
nis et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies matusale .dcccc.lxix. anni
et mortuus est. Vixit autem lamech .c.lxxxii annis et genuit fi-
lium. vocavitque nomen eius noe dicens. Iste consolabitur
nos ab operibus et laboribus manuum nostrarum in terra cui ma-
ledixit dominus. Vixitque lamech postquam genuit noe .d.xc.v. an-
nis. et genuit filios et filias. et facti sunt omnes dies lamech .dcc.
lxx.vii. anni et mortuus est. Noe vero cum quingentorum
esset annorum. genuit sem. cham. et iaphet. VI

Cumque cepissent homines multiplicari super terram
et filias procreassent: videntes filii dei filias homi-
num quod essent pulcre: acceperunt uxores sibi ex omnibus
quas elegerant. Dixitque deus non permanebit spiritus meus in ho-
mine in eternum quia caro est. Eruntque dies illius centum
viginti annorum. Gigantes autem erant super terram in
diebus illis. Postquam enim ingressi sunt filii dei ad filias ho-
minum illeque genuerunt: isti sunt potentes a seculo
viri famosi. Videns autem dominus deus quod multa malicia
hominum esset in terra. et cuncta cogitatio cordis intenta
esset ad malum omni tempore: penituit eum quod hominem
fecisset in terra. et precavens in futurum. et tactus dolore
cordis intrinsecus. delebo inquit hominem quem creavi a
facie terre. ab homine usque ad animantia. a reptili usque
ad volucres celi. Penitet me fecisse eos. Noe vero invenit
gratiam coram domino. Hee sunt generationes noe: Noe
vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis. cum
deo ambulavit. et genuit tres filios. sem. cham. et ia-
phet. Corrupta est autem terra coram domino deo. et reple-
ta est iniquitate. Cumque vidisset deus terram esse corrup-
tam omnis quippe caro corruperat viam suam super terram.
dixit ad noe. Finis universe carnis venit coram me: re-
pleta est terra iniquitate a facie eorum. et ego disperdam eos
cum terra. Fac tibi archam de lignis levigatis mansiun-
culas in ea facies. et bitumine lines intrinsecus et extrinsecus
et sic facies eam. Trecentorum cubitorum erit longitudo
arche. quinquaginta cubitorum erit latitudo et triginta
cubitorum altitudo illius. Fenestram in archa facies et
in cubito consummabis summitatem eius. ostium autem arche
pones ex latere deorsum cenacula et tristega facies in ea.
Ecce ego adducam diluvii aquas super terram. et interfici-
am omnem carnem: in qua spiritus vite est subter celum. et
universa que in terra sunt consumentur. Ponamque fedus me-
um tecum et ingredieris archam tu et filii tui uxor
tua et uxores filiorum tuorum tecum. Et ex cunctis animan-
tibus terre universe carnis bina induces in archam. ut vi-
vant tecum. masculini sexus et feminini. De volucribus
iuxta genus suum. et de iumentis in genere suo. et ex omni rep-
tili terre secundum genus suum. Bina de omnibus ingredien-
tur tecum. ut possint vivere. Tolles igitur tecum ex omnibus
escis que mandi possunt. et comportabis apud te: et erunt tam
tibi quam illis in cibum. Fecit igitur noe omnia que preceperat illi deus. VII

Dixitque dominus ad eum. Ingredere tu et omnis domus tua
in archam. te enim vidi iustum coram me in generatione
hac. Ex omnibus animantibus mundis tolle septena
et septena masculum et feminam. De animantibus vero
non mundis duo et duo. masculum et feminam. Sed et de
volatilibus celi septena et septena masculum et feminam
ut salvetur semen super faciem universe terre. Adhuc enim
et post dies .vii. ego pluam super terram .xl. diebus et .xl. noc-
tibus et delebo omnem substantiam quam feci de superficie terre. Fecit
ergo noe omnia que mandaverat ei dominus. Eratque sexcen-
torum annorum: quando diluvii aque inundaverunt super terram.
Et ingressus est noe et filii eius. uxor eius et uxores filiorum eius
cum eo in archam propter aquas diluvii. De animantibus
quoque mundis et inmundis. et de volucribus celi et ex omni
quod movetur super terram: duo et duo ingressa sunt ad noe

in archam masculus et femina sicut preceperat deus noe. Cumque transissent .vii. dies. aque diluuii inundauerunt super terram. Anno sexcentesimo uite noe mense secundo. septimo decimo die mensis: rupti sunt omnes fontes abissi magne et cataracte celi aperte sunt. Et facta est pluuia super terram .xl. diebus et .xl. noctibus. In articulo diei illius: ingressus est noe et sem et cham et iaphet filii eius in archam. uxor illius et uxores filiorum eius cum eis. Ipsi et omne animal secundum genus suum uniuersaque iumenta in genere suo. et omne quod mouetur super terram in genere suo. cunctumque uolatile secundum genus suum. Uniuerse aues omnesque uolucres ingresse sunt. ad noe in archa. bina et bina ex omni carne in qua erat spiritus uite. et que ingressa sunt: masculus et femina ex omni carne introierunt. sicut preceperat ei deus. Et inclusit eum dominus deforis. Factumque est diluuium .xl. diebus et .xl. noctibus super terram. et multiplicate sunt aque. et eleuauerunt archam in sublime a terra. Uehementer inundauerunt. et omnia repleuerunt in superficie terre. Porro archa ferebatur super aquas. et aque preualuerunt nimis super terram. Opertique sunt omnes montes excelsi sub uniuerso celo. Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes quos operuerat. Consumptaque est omnis caro que mouebatur super terram. uolucrum. animantium. bestiarum. omniumque reptilium que reptant super terram. Uniuersi homines et cuncta in quibus spiraculum uite est in terra: mortua sunt. Et deleuit deus omnem substantiam que erat super terram ab homine usque ad pecus. tam reptile quam uolucres celi. et deleta sunt de terra. Remansit autem solus noe et qui cum eo erant in archa. obtinueruntque aque diluuii terram .cl. diebus.

VIII

Recordatus autem deus noe cunctorumque animantium et omnium iumentorum que erant cum eo in archa. et adduxit spiritum super terram. et imminute sunt aque et clausi sunt omnes fontes abyssi et cataracte celi et prohibite sunt pluuie de celo. Reuerseque sunt aque de terra euntes et redeuntes. et ceperunt minui post .cl. dies. Requieuitque archa mense .vii. uicesima septima die mensis super montes armenie. At uero aque ibant et decrescebant. usque ad .x. mensem. Decimo enim mense prima die mensis: apparuerunt cacumina montium. Cumque transissent .xl. dies: aperiens noe fenestram arche quam fecerat dimisit coruum. Qui egrediebatur et non reuertebatur. donec siccarentur aque super terram. Emisit quoque columbam post eum ut uideret si iam cessassent aque super faciem terre. Que cum non inuenisset ubi requiesceret pes eius: reuersa est ad eum in archam. aque enim erant super uniuersam terram. Extenditque manum et apprehendens eam: intulit in archam. Expectatis autem ultra .vii. diebus aliis: rursus dimisit columbam ex archa. At illa uenit ad eum ad uesperam: portans ramum oliue uirentibus foliis in ore suo. Intellexit ergo noe quod cessassent aque super terram. Expectauitque nichilominus .vii. alios dies et emisit columbam que non est ultra ad eum reuersa. Igitur sexcentesimo primo anno primo mense prima die mensis imminute sunt aque super terram. et aperiens noe tectum arche. aspexit. Uiditque quod exsiccata esset superficies terre. Mense secundo. septima et uicesima die mensis. arefacta est terra. Locutus est autem deus ad noe dicens. Egredere de archa tu et uxor tua. filii tui. et uxores filiorum tuorum. Cunctaque animantia que sunt apud te ex omni carne: tam in uolatilibus quam in bestiis. et uniuersis reptilibus que reptant super terram: educ tecum. et ingredimini super terram. Crescite et multiplicamini super eam. Egressus est ergo noe et filii eius uxor illius et uxores filiorum eius cum eo. Sed et omnia animantia iumenta et reptilia que repunt super terram secundum genus suum de archa egressa sunt. Edificauit autem noe altare domino. et tollens de cunctis pecoribus et de uolucribus mundis obtulit holocausta super altare. Odoratusque est dominus odorem suauitatis. et ait ad eum. Nequaquam ultra maledicam terre propter homines. Sensus enim et cogitatio humani cordis: in malum prona sunt ab adolescentia sua. Non igitur ultra percutiam omnem animam uiuentem sicut feci cunctis diebus terre: sementis et messis. frigus et estus. estas et hyemps. nox et dies: non requiescent.

IX

Benedixitque deus noe et filiis eius et dixit ad eos. Crescite et multiplicamini et replete terram. et terror uester ac tremor sit super cuncta animalia terre. et super omnes uolucres celi. cum uniuersis que mouentur in terra. Omnes pisces maris manui uestre traditi sunt. Et omne quod mouetur et uiuit erit uobis in cibum. Quasi olera uirentia tradidi uobis omnia excepto quod carnem cum sanguine non comedetis. Sanguinem enim animarum uestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum. et de manu hominis. de manu uiri et fratris eius. requiram animam hominis. Quicumque effuderit humanum sanguinem: fundetur sanguis illius. Ad ymaginem quippe dei factus est homo. Uos autem crescite et multiplicamini. et ingredimini super terram et implete eam. Hec quoque dixit deus ad noe. et ad filios eius cum eo. Ecce ego statuam pactum meum uobiscum. et cum semine uestro post uos. et ad omnem animam uiuentem que est uobiscum tam in uolucribus quam in iumentis et pecudibus terre. cunctis que egressa sunt de archa. et uniuersis bestiis terre. Statuam pactum meum uobiscum. et nequaquam ultra interficietur omnis caro aquis diluuii. Neque erit deinceps diluuium dissipans terram. Dixitque deus. hoc signum federis quod do inter me et uos. et ad omnem animam uiuentem que est uobiscum in generationes sempiternas. Arcum meum ponam in nubibus. et erit signum federis inter me et inter terram. Cumque obduxero nubibus celum: apparebit arcus meus in nubibus. et recordabor federis mei uobiscum et cum omni anima uiuente que carnem uegetat. et non erunt ultra aque diluuii ad delendam uniuersam carnem. Eritque arcus meus in nubibus et uidebo illum et recordabor federis mei sempiterni quod pactum est inter deum et omnem animam uiuentem uniuerse carnis que est super terram. Dixitque deus ad noe. hoc

erit signum federis quod constitui inter me et omnem carnem super
terram. Erant ergo filii noe qui egressi sunt de archa sem. cam.
et iaphet. Porro cham ipse est pater chanaan. Tres isti sunt filii noe
et ab his disseminatum est omne hominum genus super universam ter-
ram. Cepitque noe vir agricola exercere terram. et plantavit vine-
am. bibensque vinum inebriatus est et nudatus in tabernaculo
suo. Quem cum vidisset cham pater chanaan. verenda patris sui
esse nudata: nuntiavit duobus fratribus suis foras. At vero sem.
et iaphet pallium posuerunt in humeris suis et ince-
dentes retrorsum. operuerunt verenda patris sui. Faciesque eorum
aversae erant et patris virilia non viderunt. Evigilans autem noe
ex vino cum didicisset que fecerat ei filius suus minor ait. Ma-
ledictus chanaan puer. servus servorum erit fratribus suis. Dixitque. Bene-
dictus dominus deus sem. sit chanaan servus eius. Dilatet deus iapher.
et habitet in tabernaculis sem. sitque chanaan servus eius. Vixit autem
noe post diluvium. ccc.l. annis et impleti sunt omnes dies eius. dccc
X l. annorum et mortuus est. Hec sunt generationes
noe filiorum. sem. cham. et iaphet. Natique sunt eis filii post
diluvium. Filii iapher. gomer. et magog. et madai. iavan. et
tubal. et mosoch. et tyras. Porro filii gomer. aschenez. et
riphat. et thogorma. Filii autem iavan. elisa. et tharsis. ce-
tim. et dodanim. ab his divise sunt insule gentium in regi-
onibus suis. unusquisque secundum linguam suam et familias suas in na-
tionibus suis. Filii autem cham: chus. et mesraim. et phuth.
et chanaan. filii chus. saba. et evila. et sabatha. et regma.
et sabathaca. filii regma. saba. et dadan. Porro chus: genuit
nemroth. ipse cepit esse potens in terra: et erat robustus
venator. coram domino. ob hoc exivit proverbium quasi
nemroth robustus venator coram domino. Fuit autem
principium regni eius babilon. arach. et archad.
et calanne in terra sennaar. De terra illa egressus est assur. et
edificavit ninivem et plateas civitatis. et cale. resen quoque
inter ninivem et cale. hec est civitas magna. At vero mesra-
im genuit ludim. et anamim. et laabim. neptuim. et phetrusim. et chesluim.
im. de quibus egressi sunt philistiim. et capthurim. Cha-
naan autem genuit sidonem. primogenitum suum etheum. et
iebuseum. et amorreum. et gergeseum. et eveum. et ara-
ceum. sineum. et aradium. samaritheum. et amatheum. et
post hoc disseminati sunt populi chananeorum. Factique sunt ter-
mini chanaan venientibus a sidone gerarum usque gazam
donec ingrediaris sodomam. et gomorram. et adamam. et
seboim usque lesa. Hii filii cham in cognationibus et lin-
guis. et generationibus terrisque et gentibus suis. De sem quoque na-
ti sunt patre omnium filiorum heber. fratre iaphet maiore. Filii
sem: elam. et assur. et arfaxad. et lud. et aram. Filii ara-
us. et hul. et gether. et mes. At vero arfaxat genuit sale. de quo
ortus est heber. Natique sunt filii heber filii duo. nomen
uni phalech. eo quod in diebus eius divisa sit terra. et nomen
fratris eius iectan. Qui iectan genuit helmodad. et chaleph. et a-
sarmoth. iare. et aduram. et uzal. et decla. et ebal. et ebima-
el. saba. et ophir. et evila. et iobab. omnes isti filii iectan.
Et facta est habitatio eorum de messa pergentibus usque sophar
montem orientis. Isti sunt filii sem. secundum cognati-
ones et linguas. et regiones in gentibus suis. Hee familie
noe iuxta populos et nationes suas. ab his divise sunt
gentes in terra post diluvium. XI
Erat autem terra labii unius. et sermonum eorundem.
Cumque proficiscerentur de oriente: invenerunt cam-
pum in terra sennaar. et habitaverunt in eo. Dixitque
alter ad proximum suum. Venite faciamus lateres et coqua-
mus eos igni. habueruntque lateres pro saxis et bitumen
pro cemento: et dixerunt. Venite faciamus nobis civita-
tem et turrim cuius culmen pertingat usque ad celum et cele-
bremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras.
Descendit autem dominus ut videret civitatem et turrim
quam edificabant filii adam et dixit. Ecce unus est populus et u-
num labium omnibus. Ceperuntque hoc facere. nec desistent
a cogitationibus suis donec eas opere compleant. Venite igitur
descendamus. et confundamus ibi linguam eorum ut non audiat
unusquisque vocem proximi sui. atque ita divisit eos dominus
ex illo loco in universas terras. et cessaverunt edificare civi-
tatem. et idcirco vocatum est nomen eius babel. quia ibi con-
fusum est labium universe terre. inde dispersit eos dominus super
faciem cunctarum regionum. Hee generationes sem. Sem
.c. erat annorum quando genuit arfaxad. biennio post diluvium.
Vixitque sem postquam genuit arfaxad. d. annis et genuit filios et filias. Porro ar-
phaxad vixit. xxxv. annis et genuit sale. Vixitque arfaxad postquam
genuit sale. ccciii. annis et genuit filios et filias. Sale quoque vixit. xxx. an-
nis et genuit heber. Vixitque sale postquam genuit heber. ccciii.
annis et genuit filios et filias. Vixit autem heber. xxxiiii annis et genuit
phaleg. et vixit heber postquam genuit phaleg. ccc.xxx an-
nis et genuit filios et filias. Vixit quoque phaleg. xxx annis et genuit reu.
Vixitque phaleg postquam genuit reu. ccix. annis et genuit filios et filias. Vi-
xit autem reu. xxxii. annis et genuit saruch. Vixit quoque
reu postquam genuit saruch. ccvii. annis et genuit filios et filias. Vixit quoque sa-
ruch. xxx. annis et genuit nachor. Vixitque saruch post-
quam genuit nachor. cc. annis et genuit filios et filias. Vixit autem nachor
xxviiii. annis et genuit thare. Vixitque nachor postquam genuit
thare. cxviiii. annis et genuit filios et filias. Vixitque thare. lxx. annis
et genuit abram. et nachor et aran. Hee sunt autem generati-
ones thare. Thare genuit abram. nachor et aran. Porro
aran genuit loth. mortuusque est aran ante patrem thare patrem
suum in terra nativitatis sue in ur caldeorum. Duxe-
runt abram et nachor uxores. nomen uxoris abram
sarai. et nomen uxoris nachor: melcha. filia aran patris
melche et patris iesche. Erat autem sarai sterilis nec habebat
liberos. Tulit itaque thare abram filium suum et loth fi-
lium aran. filii sui et sarai nurum suam. uxorem abram
filii sui et eduxit eos de ur chaldeorum ut irent in terram
chanaan. Veneruntque usque haran et habitaverunt ibi. et

Facti sunt dies Thare ducentorum quinque annorum et mortuus est in Aran.

XII Dixit autem dominus ad Abram: Egredere de terra tua et de cognatione tua et de domo patris tui et veni in terram quam monstravero tibi. Faciamque te in gentem magnam et benedicam tibi et magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. Benedicam benedicentibus tibi et maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur universe cognationes terre. Egressus est itaque Abram sicut preceperat ei dominus, et ivit cum eo Loth. Septuaginta quinque annorum erat Abram cum egrederetur de Haran. Tulit itaque Sarai uxorem suam et Loth filium fratris sui, universamque substantiam quam possederant et animas quas fecerant in Aran, et egressi sunt ut irent in terram Chanaan. Cumque venissent in eam, pertransiit Abram terram usque ad locum Sichem, usque ad convallem illustrem. Chananeus autem tunc erat in terra. Apparuitque dominus Abram et dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. Qui edificavit ibi altare domino qui apparuerat ei. Et inde transgrediens ad montem qui erat contra orientem Bethel tetendit ibi tabernaculum suum, ab occidente habens Bethel et ab oriente Ay. Edificavitque ibi altare domino et invocavit nomen eius. Perrexitque Abram vadens ultra et progrediens ad meridiem. Facta est autem in terra fames. Descenditque Abram in Egyptum ut peregrinaretur ibi; prevaluerat enim fames in terra. Cumque prope esset ut ingrederetur Egyptum, dixit Sarai uxori sue: Novi quod pulchra sis mulier, et quod cum viderint te Egyptii dicturi sunt: Uxor illius est; et interficient me et te reservabunt. Dic ergo obsecro quod soror mea sis, ut bene sit mihi propter te et vivat anima mea ob gratiam tui. Cum itaque ingressus esset Abram Egyptum, viderunt Egyptii mulierem quod esset pulchra nimis, et nuntiaverunt principes Pharaoni et laudaverunt eam apud illum, et sublata est mulier in domum Pharaonis. Abram vero bene usi sunt propter illam; fueruntque ei oves et boves et asini et servi et famule et asine et cameli. Flagellavit autem dominus Pharaonem plagis maximis et domum eius propter Sarai uxorem Abram. Vocavitque Pharao Abram et dixit ei: Quidnam est quod fecisti mihi? Quare non indicasti quod uxor tua esset? Quam ob causam dixisti esse sororem tuam, ut tollerem eam mihi in uxorem? Nunc igitur ecce coniux tua, accipe eam et vade. Precepitque Pharao super Abram viris, et deduxerunt eum et uxorem illius et omnia que habebat.

et invocavit nomen domini ibi.

XIII Ascendit ergo Abram de Egypto, ipse et uxor eius et omnia que habebat, et Loth cum eo, ad australem plagam. Erat autem dives valde in possessione auri et argenti. Reversusque est per iter quo venerat a meridie in Bethel usque ad locum ubi prius fixerat tabernaculum inter Bethel et Hai, in loco altaris quod fecerat prius; et invocavit ibi nomen domini. Sed et Loth qui erat cum Abram fuerunt greges ovium et armenta et tabernacula, nec poterat eos capere terra ut habitarent simul; erat quippe substantia eorum multa et non quibant habitare communiter. Unde et facta est rixa inter pastores gregum Abram et Loth. Eo autem tempore Chananeus et Phereseus habitabant in terra illa. Dixit ergo Abram ad Loth: Ne queso sit iurgium inter me et te et inter pastores meos et pastores tuos; fratres enim sumus. Ecce universa terra coram te est; recede a me obsecro. Si ad sinistram ieris, ego ad dexteram tenebo; si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam. Elevatis itaque Loth oculis vidit omnem circa regionem Iordanis, que universa irrigabatur antequam subverteret dominus Sodomam et Gomorram, sicut paradisus domini et sicut Egyptus venientibus in Segor. Elegitque sibi regionem Loth circa Iordanem et recessit ab oriente, divisique sunt alterutrum a fratre suo. Abram habitavit in terra Chanaan; Loth moratus est in oppidis que erant circa Iordanem et habitavit in Sodomis. Homines autem Sodomite pessimi erant et peccatores coram domino nimis. Dixitque dominus ad Abram postquam divisus est Loth ab eo: Leva oculos tuos et vide a loco in quo nunc es ad aquilonem et meridiem, ad orientem et occidentem. Omnem terram quam conspicis tibi dabo et semini tuo usque in sempiternum. Faciamque semen tuum sicut pulverem terre. Si quis potest hominum numerare pulverem terre, et semen tuum numerare poterit. Surge ergo et perambula terram in longitudine et in latitudine sua, quia tibi daturus sum eam. Movens igitur Abram tabernaculum suum venit et habitavit iuxta convallem Mambre que est in Ebron, edificavitque ibi altare domino.

XIIII Factum est autem in tempore illo ut Amraphel rex Sennaar et Arioch rex Ponti et Chodorlaomor rex Elamitarum et Thadal rex gentium inirent bellum contra Bara regem Sodomorum et contra Bersa regem Gomorre et contra Sennaab regem Adame et contra Semeber regem Seboim contraque regem Bale, ipsa est Segor. Omnes hi convenerunt in vallem Silvestrem que nunc est mare Salis. Duodecim enim annis servierant Chodorlaomor et tertio decimo recesserunt ab eo. Igitur anno quarto decimo venit Chodorlaomor et reges qui erant cum eo, percusseruntque Raphaim in Astaroth Carnaim et Zuzim cum eis et Emim in Save Cariathaim, et Chorreos in montibus Seir usque ad campestria Pharan, que est in solitudine. Reversique sunt et venerunt usque ad fontem Mosphat, ipsa est Cades, et percusserunt omnem regionem Amalechitarum et Amorreum qui habitabat in Asasonthamar. Egressi sunt rex Sodomorum et rex Gomorre, rex Adame et rex Seboim necnon et rex Bale, que est Segor, et direxerunt contra eos aciem in valle Silvestri, scilicet adversus Chodorlaomor regem Elamitarum et Thadal regem gentium et Amraphel regem Sennaar et Arioch regem Ponti: quattuor reges adversus quinque. Vallis autem Silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex Sodomorum et Gomorre terga verterunt cecideruntque ibi, et qui remanserant fugerunt ad montem. Tulerunt autem omnem substantiam Sodomorum et Gomorreorum et universa que ad cibum pertinent et abierunt, necnon et Loth et substantiam eius, filium fratris Abram, qui habitabat in Sodomis. Et ecce unus qui evaserat nun-

ciavit abram hebreo. qui habitabat in valle mambre amorrei
fratris eschol. et fratris aner. hii enim pepigerant fedus cum abram
Quod cum audisset abram captum videlicet loth fratrem suum:
numeravit expeditos vernaculos suos. ccc. xviii. et persecutus est
eos usque dan. Et divisis sociis. irruit nocte super eos. percus-
sitque eos. et persecutus est usque hoba. que est ad levam damasci. usque
ad fenicem. Reduxitque omnem substantiam et loth fratrem suum
cum substantia illius. mulieres quoque et populum. Egressus est autem rex so-
domorum in occursum eius postquam reversus est a cede chodorla-
omor et regum. qui cum eo erant. in valle save. que est vallis
regis. At vero melchisedech rex salem proferens panem et vi-
num: erat enim sacerdos dei altissimi: benedixit ei et ait. Be-
nedictus abram deo excelso. qui creavit celum et terram. et bene-
dictus deus excelsus quo protegente: hostes in manibus tuis sunt. tradita
Et dedit ei decimas ex omnibus. Dixit autem rex sodomorum ad
abram. da mihi animas. cetera tolle tibi. Qui respondit ei. levo manum
meam ad dominum deum excelsum possessorem celi et terre
quod a filo subtegminis usque ad corrigiam calige: non accipiam
ex omnibus que tua sunt: ne dicas ego ditavi abram: exceptis
his que comederunt iuvenes. et partibus virorum: qui venerunt
mecum. aner. eschol. et mambre. isti accipiant partes suas.

XV

His itaque transactis factus est sermo domini ad abram per visi-
onem dicens. Noli timere. ego protector tuus sum. et
merces tua magna nimis. Dixitque abram. Domine
deus quid dabis mihi: ego vadam absque liberis. et filius procurato-
ris domus mee: iste damascus eliezer. erit heres meus. Addi-
ditque abram. Michi autem non dedisti semen. et ecce vernaculus meus
heres meus erit. Statimque sermo domini factus est ad eum dicens.
Non erit hic heres tuus. sed qui egredietur de utero tuo. ip-
sum habebis heredem. Eduxitque eum foras. et ait illi. Suspice ce-
lum. et numera stellas si potes. Et dixit illi. Sic erit semen tuum.
Credidit abram deo. et reputatum est ei ad iustitiam. Dixitque ad
eum. Ego dominus qui eduxi te de ur chaldeorum ut darem
tibi terram istam. et possideres eam. At ille ait. Domine deus unde
inde scire possum quod possessurus sim eam. Respondens dominus. Sume
iii inquit vaccam triennem. et capram trimam et arietem an-
norum trium. turturem quoque et columbam. Qui tollens universa hec:
divisit ea per medium. et utrasque partes contra se altrinsecus
posuit. aves autem non divisit. Descenderuntque volucres super
cadavera. et abigebat eas abram. Cumque sol occumberet:
sopor irruit super abram. et horror magnus. et tenebrosus
invasit eum. Dictumque est ad eum. Scito prenoscens quod peregrinum
futurum sit semen tuum in terra non sua. et subicient eos servi-
tuti et affligent quadringentis annis. Verumtamen gen-
tem cui servituri sunt: ego iudicabo. Et post hec egredientur
cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace. sepul-
tus in senectute bona. Generatione autem quarta revertentur huc.
Necdum enim complete sunt iniquitates amorreorum
usque ad presens tempus. Cum ergo occubuisset sol. facta est caligo
tenebrosa. et apparuit clibanus fumans. et lampas ig-
nis transiens inter divisiones illas. In die illo pepigit dominus
fedus cum abram dicens. Semini tuo dabo terram hanc
a fluvio egipti usque ad fluvium magnum eufraten. Ce-
neos et cenezeos. et cethmoneos. etheos et phereseos et raphaim quoque et amorreos et chananeos et gergeseos et iebuseos.

XVI

Igitur sarai uxor abram non genuerat ei
liberos. sed habens ancillam egiptiam nomine agar: dixit mari-
to suo. Ecce conclusit me dominus ne parerem. Ingredere ad an-
cillam meam si forte saltem ex illa suscipiam filios. Cumque
ille adquiesceret deprecanti: tulit agar egiptiam ancillam suam
post annos x. quam habitare ceperant in terra chanaan. et de-
dit viro suo uxorem. Qui ingressus est ad eam. At illa conce-
pisse se videns: despexit dominam suam. Dixitque sarai ad abram.
Inique agis contra me. Ego dedi ancillam meam in sinum tuum.
Que videns quod conceperit: despectui me habet. Iudicet deus inter
me et te. Cui respondens abram. Ecce ait ancilla tua in
manu tua est. utere ea ut libet. Affligente igitur eam sarai: fu-
gam iniit. Cumque invenisset eam angelus domini iuxta
fontem aque. in solitudine que est in via in deserto sur: dixit ad
eam. Agar ancilla sarai unde venis. et quo vadis? Que respondit.
A facie sarai domine mee ego fugio. Dixitque ei angelus domini.
Revertere ad dominam tuam. et humiliare sub manu ipsius.
Et rursum. Multiplicans inquit multiplicabo semen tuum
et non numerabitur pre multitudine. ac deinceps. Ecce ait
concepisti. et paries filium. et vocabis nomen eius hismael eo
quod audierit dominus afflictionem tuam. Hic erit ferus homo. manus
eius contra omnes. et manus omnium contra eum. Et e regione universorum
fratrum suorum figet tabernacula. Vocavit autem nomen domini Agar
qui loquebatur ad eam. Tu deus qui vidisti me. Dixit enim.
Profecto hic vidi posteriora videntis me. Propterea appellavit
puteum illum: puteum viventis et videntis me. Ipse est
inter cades et barad. Peperitque agar abre filium. qui vocavit nomen
eius hismael. lxxxvi. annorum erat quando peperit ei agar
hysmaelem.

XVII

Postquam vero xcviiii annorum
esse ceperat: apparuit ei dominus dixitque ad eum. Ego deus omnipotens
ambula coram me et esto perfectus. Ponamque fedus meum
inter me et te et multiplicabo te vehementer nimis. Ceci-
dit abram pronus in faciem. Dixitque ei deus. Ego sum et pactum ponam
meum tecum. erisque pater multarum gentium. nec ultra
vocabitur nomen tuum sed abram sed abraham. quia patrem appellabis
multarum gentium constitui te. faciamque te crescere
vehementissime. et ponam te in gentibus. regesque ex te
egredientur. Et statuam pactum meum inter me et te. et inter
semen tuum post te in generationibus suis federe sempiterno. ut sim
deus tuus et seminis tui post te. Daboque tibi et semini tuo post te ter-
ram peregrinationis tue. omnem terram chanaan in posses-
sionem eternam. eroque deus eorum. Dixit iterum deus ad abra-
ham. Et tu ergo custodies pactum meum et semen tuum post te
in generationibus suis. Hoc est pactum meum quod observabitis inter
me et vos. et semen tuum post te. Circumcidetur ex vo-
bis omne masculinum. et circumcidetis carnem preputii

vestri ut sit in signum foederis inter me et vos. Infans octo
dierum circumcidetur [in vobis omne masculinum] in generationibus vestris tam verna
quam empticius circumcidetur: et quicumque non fuerit de stirpe
vestra. eritque pactum meum in carne vestra in foedus aeter-
num. Masculus cuius praeputii caro circumcisa non fuerit de-
lebitur anima illa de populo suo. quia pactum meum irri-
tum fecit. Dixit quoque deus ad abraham. Sarai uxorem tu-
am non vocabis sarai sed saram. et benedicam ei. et ex
illa dabo tibi filium. cui benedicturus sum. eritque in na-
tiones. et reges populorum orientur ex eo. Cecidit abra-
ham in faciem [suam] et risit. dicens in corde suo. Putas ne
centenario nascetur filius? et sara nonagenaria pa-
riet. Dixitque ad dominum. Utinam ismael vivat coram te. Et
ait deus ad abraham. Sara uxor tua pariet tibi filium vo-
cabisque nomen eius ysaac. et constituam pactum
meum illi in foedus sempiternum. et semini eius post eum.
Super ismael quoque exaudivi te. ecce benedicam ei. et augebo
et multiplicabo eum valde. Duodecim duces generabit.
et faciam illum [crescere] in gentem magnam. Pactum vero
meum statuam ad ysaac. quem pariet tibi sara. tempore i-
sto in anno altero. Cumque finitus esset sermo loquentis
cum eo. ascendit deus ab abraham. Tulit autem abraham
ismael filium suum. et omnes vernaculos domus su-
e. universosque quos emerat. cunctos mares ex omnibus vi-
ris domus suae et circumcidit carnem praeputii sui. eorum
statim in ipsa die sicut praeceperat ei deus. Abraham nona-
ginta novem erat annorum: quando circumcidit carnem
praeputii sui. et ismael filius eius tredecim annos imple-
verat tempore circumcisionis suae. Eadem die circumcisus est
abraham et ismael filius eius. et omnes viri domus illius.
tam vernaculi quam emptitii. et alienigenae pariter circum-
cisi sunt.

XVIII

Apparuit autem ei dominus in
convalle mambre sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso fervore
diei. Cumque elevasset oculos: apparuerunt ei tres
viri stantes prope eum. Quos cum vidisset. occurrit in
in occursum eorum. de ostio tabernaculi sui. et adoravit
in terra. et dixit. Domine si inveni gratiam in oculis tu-
is. ne transeas servum tuum. sed afferam pauxillum aque
et lavate pedes vestros. et requiescite sub arbore. Ponam-
que buccellam panis. et confortetur cor vestrum. postea transibitis.
Idcirco enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt. Fac
ut locutus es. Festinavitque abraham in tabernaculum ad sa-
ram. dixitque ei. Accelera. tria sata simile commisce. et
fac subcinericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit.
et tulit inde vitulum tenerrimum et optimum. Deditque puero
qui festinavit. et coxit illum. Tulitque butyrum et lac [et vitulum]
quem coxerat et posuit coram eis. Ipse vero stabat iuxta eos sub
arbore. Cumque comedissent dixerunt ad eum. Ubi est sara
uxor tua? Ille respondit. Ecce in tabernaculo est. Cui dixit. Revertens
veniam ad te tempore isto vita comite. et habebit fi-
lium sara uxor tua. Quo audito: sara risit post ostium tab-
ernaculi. Erant autem ambo senes. provectaeque aetatis. et desierant
sarae fieri muliebria. Quae risit occulte dicens. Postquam con-
senui. [et] dominus meus vetulus est: voluptati operam dabo? Dixit
autem dominus ad abraham. Quare risit sara uxor tua dicens. Num vere
paritura sum anus? Numquid deo est quicquam difficile? Iuxta
condictum revertar ad te hoc eodem tempore vita comite. et
habebit sara filium. Negavit sara dicens. Non risi timore
perterrita. Dominus autem. Non est inquit ita. sed risisti. Cum ergo surrexissent
inde viri: direxerunt oculos suos contra sodomam. et abraham
simul gradiebatur deducens eos. Dixitque dominus. Num celare potero
abraham quae gesturus sum. cum futurus sit in gentem magnam
ac robustissimam. et benedicendae sint in illo omnes nationes ter-
re. Scio enim quod praecepturus sit filiis suis. et domui suae post se. ut
custodiant viam domini. et faciant iustitiam et iudicium. ut addu-
cat dominus propter abraham. omnia quae locutus est ad eum. Dixit itaque dominus. Cla-
mor sodomorum et gomorreorum: multiplicatus est. et peccatum eorum
aggravatum est nimis. Descendam et videbo utrum clamorem
qui venit ad me: opere compleverint. an non est ita ut sciam. Con-
verteruntque se inde. et abierunt sodomam. abraham vero adhuc sta-
bat coram domino. et appropinquans ait. Numquid perdes iu-
stum cum impio? Si fuerint .l. iusti in civitate. peribunt simul?
et non parces loco illi propter .l. iustos si fuerint in eo? Absit a te
ut rem hanc facias. et occidas iustum cum impio. Fiatque iu-
stus sicut impius. Non est hoc tuum qui iudicas omnem terram. Neque-
quaquam facies [hoc] iudicium. Dixitque dominus ad eum. Si invenero sodomis
.l. iustos in medio civitatis: dimittam omni loco propter eos. Respondens
abraham dicens ait. Quia semel coepi: loquar ad dominum meum.
cum sim pulvis et cinis. Quid si minus .l. iustis .v. fuerint. dele-
bis propter .xlv. universam urbem? Et ait. Non delebo: si inve-
nero ibi .xlv. Rursumque locutus est ad eum. Si autem .xl. inven-
ti fuerint [ibi] quid facies? Ait. Non percutiam propter .xl. Ne quaeso
inquit indigneris domine: si loquar. Quid si inventi
fuerint ibi .xxx.? Respondit. Non faciam: si invenero ibi .xxx. Quia
semel ait coepi: loquar ad dominum meum. Quid si inventi fu-
erint ibi .xx.? Dixit. Non interficiam propter .xx. Obsecro inquit
ne irascaris domine: si loquar adhuc semel. Quid si inven-
ti fuerint .x. ibi? Dixit. Non delebo propter .x. Abiitque dominus. postquam cessavit
loqui ad abraham. et ille reversus est in locum suum.

XIX

Veneruntque duo angeli sodomam vespere sedente loth in
foribus civitatis. Qui cum vidisset eos. surrexit [et ivit] obviam eis. ad-
oravitque pronus [in terram] et dixit. Obsecro domini declinate in domum
pueri vestri. et manete ibi. Lavate pedes vestros. et mane proficiscemini
in viam vestram. Qui dixerunt. Minime. sed in platea mane-
bimus. Compulit illos oppido. ut diverterent ad eum. In-
gressisque domum eius: fecit convivium. Coxit azima. et comede-
runt. prius autem quam irent cubitum. viri civitatis vallave-
runt domum [a] puero usque ad senem. omnis populus simul.
Vocaveruntque loth. et dixerunt ei. Ubi sunt viri qui introierunt
ad te nocte? Educ illos huc ut cognoscamus eos. Egressus ad

eos loth post tergum accludens hostium ait. Nolite queso
o fratres mei. nolite malum hoc facere. Habeo duas filias que nondum
cognoverunt virum. educam eas ad vos. et abutimini
eis sicut vobis placuerit. dummodo viris istis nichil faciatis mali
quia ingressi sunt sub umbraculum culminis mei. At illi dixe
runt. Recede illuc. Et rursus. Ingressus es inquit ut adve
na. numquid ut iudices? Te ergo ipsum magis quam eos affligemus.
Vimque faciebant loth vehementissime. iamque prope erat
ut effringerent fores. et ecce miserunt manum viri et intro
duxerunt ad se loth. Clauseruntque hostium. et eos qui fo
ris erant percusserunt cecitate a minimo usque ad maxi
mum. ita ut hostium invenire non possent. Dixerunt autem
ad loth. habes hic tuorum quempiam generum. aut fi
lios. aut filias. omnes qui tui sunt: educ de urbe hac.
Delebimus enim locum istum eo quod increverit clamor eorum
coram domino. qui misit nos ut perdamus illos. Egressus itaque
loth et locutus est ad generos suos qui accepturi erant filias ei
us et dixit. Surgite egredimini de loco isto. quia delebit dominus
civitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui. Cumque esset
mane: cogebant eum angeli loth dicentes. Surge tolle uxorem tuam
et duas filias quas habes. ne et tu pariter pereas in scelere civitatis. Dis
simulante illo: apprehenderunt manum eius et manum uxoris
ac duarum filiarum eius. eo quod parceret dominus illi. Et eduxerunt eum po
sueruntque extra civitatem. Ibique locuti sunt ad eum dicentes.
Salva animam tuam. noli respicere post tergum. nec stes in
omni circa regione. sed in monte salvum te fac. ne et tu si
mul pereas. Dixitque loth ad eos. Queso domine mi. quia invenit ser
vus tuus gratiam coram te. et magnificasti misericordiam tuam quam
fecisti mecum ut salvares animam meam. nec possum in monte
salvari. ne forte apprehendat me malum et moriar. Est
civitas hec iuxta ad quam possum fugere parva. et salvabor
in ea. Numquid non modica est et vivet anima mea?
Dixitque ad eum. Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas ut non subver
tam urbem pro qua locutus es. Festina et salvare ibi. quia non
potero facere quicquam donec ingrediaris illuc. Idcirco vo
catum est nomen urbis illius segor. Sol egressus est super terram.
et loth ingressus est segor. Igitur dominus pluit super sodomam et gomo
rram sulphur et ignem a domino de celo. et subvertit civi
tates has et omnem circa regionem universos habitatores ur
bium et cuncta terre virentia. Respiciensque uxor eius
post se: versa est in statuam salis. Abraham autem consurgens
mane. ubi steterat prius cum domino intuitus est sodomam
et gomorram et universam terram regionis illius. viditque ascen
dentem favillam de terra quasi fornacis fumum. Cum enim subver
teret deus civitates regionis illius: recordatus est abrahe et
liberavit loth de subversione urbium: in quibus habitaverat.
Ascenditque loth de segor: et mansit in monte. Due quoque fi
lie eius cum eo. Timuerat enim manere in segor. et man
sit in spelunca ipse. et due filie eius cum eo. Dixitque maior
ad minorem. Pater noster senex est. et nullus virorum reman
sit in terra qui possit ingredi ad nos iuxta morem universe
terre. veni: inebriemus eum vino: dormiamusque
cum eo. ut servare possimus ex patre nostro semen.
Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte illa. et in
gressa est illa maior dormivitque cum patre. At ille non sensit.
nec quando accubuit filia. nec quando surrexit. Altera quoque die: dixit
maior ad minorem. Ecce dormivi heri cum patre meo.
demus ei bibere vinum etiam hac nocte. et dormies cum
eo. et salvemus semen de patre nostro. Dederunt etiam et illa nocte
de patri suo bibere vinum. Ingressaque minor filia dormi
vit cum eo. et nec tunc quidem sensit quando concubuis
set. vel quando illa surrexerit. Conceperunt ergo due filie loth de pa
tre suo. peperitque maior filium. et vocavit nomen eius moab
ipse est pater moabitarum usque in presentem diem. Minor quoque pe
perit filium. et vocavit nomen eius ammon. id est filius populi mei.
ipse est pater ammonitarum usque hodie. XX

Profectus inde abraham in terram australem: habita
vit inter cades et sur: et peregrinatus est in geraris. Dixitque
de sara uxore sua. Soror mea est. Misit ergo abimelech rex
gerare. et tulit eam. Venit autem deus ad abimelech per som
nium nocte: et ait illi. En morieris propter mulierem quam
tulisti. habet enim virum. Abimelech vero non tetigerat
eam. et ait. Domine num gentem ignorantem et iustam
interficies? nonne ipse dixit mihi soror mea est. et ipsa ait
frater meus est. In simplicitate cordis mei et munditia
manuum mearum: feci hoc. Dixitque ad eum deus. Et ego scio quod
simplici corde feceris. et ideo custodivi te ne pecca
res in me. et non dimisi ut tangeres eam. Nunc
ergo redde uxorem viro suo. quia propheta est et orabit pro te et
vives. Si autem nolueris reddere: scito quod morte morie
ris tu et omnia que tua sunt. Statimque de nocte con
surgens abimelech: vocavit omnes servos suos. et lo
cutus est universa verba hec in auribus eorum. Timue
runtque omnes viri valde. Vocavit autem abimelech etiam
abraham et dixit ei. Quid fecisti nobis? quid peccavimus
in te. quia induxisti super me et super regnum meum peccatum
grande? que non debuisti facere: fecisti nobis. Rursumque ex
postulans ait. Quid vidisti ut hoc faceres. Respondit abraham.
Cogitavi mecum dicens. Forsitan non est timor dei in
loco isto. et interficient me propter uxorem meam. Alias autem et
vere soror mea est filia patris mei et non filia matris mee.
et duxi eam in uxorem. Postquam autem eduxit me deus
de domo patris mei: dixi ad eam. Hanc misericordiam facies
mecum in omni loco ad quem ingrediemur: dices quod frater
tuus sim. Tulit ergo abimelech oves et boves et servos
et ancillas. et dedit abraham. reddiditque illi saram uxorem
suam. et ait. Terra coram vobis est. ubicumque tibi placuerit: habita.
Sare autem dixit. Ecce mille argenteos dedi fratri tuo. hoc
erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt
et quocumque perrexeris. mementoque deprehensam. Orante autem

abraham. Sanavit deus abimelech et uxorem ancillasque eius et pepererunt. Concluserat enim deus omnem vulvam domus abimelech propter saram uxorem abraham.

XXI

Visitavit autem deus saram sicut promiserat: et implevit quod locutus est. Concepitque et peperit filium in senectute sua. tempore quo predixerat ei deus. Vocavitque abraham nomen filii sui quem genuit ei sara ysaac. et circumcidit eum octavo die sicut preceperat ei deus. Cum centum esset annorum. hac quippe etate patris natus est ysaac. Dixitque sara. Risum fecit michi deus. et quicumque audierit: corridebit michi. Rursumque ait. Quis auditurus crederet abraham quod sara lactaret filium quem peperit ei iam seni? Crevit igitur puer: et ablactatus est. Fecitque abraham grande convivium in die ablactationis eius. Cumque vidisset sara filium agar egiptie ludentem cum ysaac filio suo: dixit ad abraham. Eice ancillam hanc et filium eius. Non enim heres erit filius ancille cum filio meo ysaac. Dure accepit hoc abraham pro filio suo. Cui dixit deus. Non tibi videatur asperum super puero. et super ancilla tua. omnia que dixerit tibi sara. audi vocem eius. quia in ysaac vocabitur tibi semen. Sed et filium ancille faciam gentem magnam. quia semen tuum est. Surrexit itaque abraham mane: et tollens panem et utrem aque. imposuit scapule eius. tradiditque puerum. et dimisit eam. Que cum abisset errabat in solitudine bersabee. Cumque consumpta esset aqua in utre: abiecit puerum subter unam arborem que ibi erat. et abiit sedebatque e regione procul: quantum potest arcus iacere. Dixit enim. Non videbo morientem puerum. Et sedens contra. levavit vocem suam et flevit. Exaudivit autem deus vocem pueri. Vocavitque angelus domini agar de celo dicens. Quid agis agar? noli timere. exaudivit enim deus vocem pueri de loco in quo est. Surge tolle puerum et tene manum eius. quia in gentem magnam faciam eum. Aperuitque oculos eius deus. que videns puteum aque abiit et implevit utrem. deditque puero bibere et fuit cum eo. qui crevit. et moratus est in solitudine. factusque est iuvenis sagittarius. Habitavitque in deserto pharan et accepit illi mater sua uxorem de terra egipti. Eodem tempore dixit abimelech et phicol princeps exercitus eius: ad abraham. Deus tecum est in universis que agis. Iura igitur per deum: ne noceas michi. et posteris meis. stirpique mee. sed iuxta misericordiam quam feci tibi: facias michi et terre in qua conversatus es advena. Dixitque abraham. Ego iurabo. Et increpavit abimelech propter puteum aque. quem vi abstulerant servi illius. Responditque abimelech. Nescivi quis fecerit hanc rem. sed et tu non indicasti michi. et ego non audivi preter hodie. Tulit itaque abraham oves et boves et dedit abimelech. percusseruntque ambo fedus et statuit abraham .vii. agnas gregis seorsum. Cui dixit abimelech. Quid sibi volunt .vii. agne iste: quas stare fecisti seorsum? At ille. Septem inquit agnas accipies de manu mea. ut sint in testimonium michi: quia ego fodi puteum istum. Idcirco vocatus est locus ille bersabee: quia ibi uterque iuravit. et inierunt fedus pro puteo iuramenti. Surrexit autem abimelech et phicol princeps exercitus eius: reversique sunt in terram palestinorum. Abraham vero plantavit nemus in bersabee et invocavit ibi nomen domini dei eterni. et fuit colonus terre palestinorum diebus multis.

XXII

Que postquam gesta sunt: temptavit deus abraham et dixit ad eum. Abraham. abraham. At ille respondit. Adsum. Ait illi. Tolle filium tuum unigenitum quem diligis ysaac. et vade in terram visionis. atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi. Igitur abraham de nocte consurgens: stravit asinum suum ducens secum duos iuvenes et ysaac filium suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum: abiit ad locum quem preceperat ei deus. Die autem tertio: elevatis oculis: vidit locum procul: dixitque ad pueros suos. Expectate hic cum asino. ego et puer illuc usque properantes postquam adoraverimus. revertemur ad vos. Tulit quoque ligna holocausti et imposuit super ysaac filium suum. Ipse vero portabat in manibus ignem et gladium. Cumque duo pergerent simul: dixit ysaac patri suo. Pater mi. At ille respondit. Quid vis fili? Ecce inquit ignis et ligna. ubi est victima holocausti? Dixit abraham. Deus providebit sibi victimam holocausti fili mi. Pergebant ergo pariter: et venerunt ad locum quem ostenderat ei deus. In quo edificavit altare: et desuper ligna composuit. Cumque colligasset ysaac filium suum: posuit eum in altari super struem lignorum. extenditque manum. et arripuit gladium: ut immolaret filium. Et ecce angelus domini de celo clamavit dicens. Abraham abraham. Qui respondit. adsum. Dixitque ei. Non extendas manum tuam super puerum: neque facies illi quicquam. Nunc cognovi quod timeas deum: et non pepercisti filio tuo unigenito propter me. Levavit abraham oculos: viditque post tergum arietem inter vepres herentem cornibus. Quem assumens obtulit holocaustum pro filio. Appellavitque nomen loci illius: dominus videt. Unde usque hodie dicitur in monte dominus videbit. Vocavit autem angelus domini abraham secundo de celo dicens. Per memetipsum iuravi dicit dominus: quia fecisti rem hanc. et non pepercisti unigenito filio tuo propter me: benedicam tibi et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi et velut harenam que est in littore maris. Possidebit semen tuum portas inimicorum suorum: et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre. quia obedisti voci mee. Reversus est abraham ad pueros suos: abieruntque simul bersabee et habitavit ibi. His ita gestis. nunciatum est abraham quod melcha quoque genuisset filios nachor fratri suo. Hus primogenitum. et buz fratrem eius. chamuelque patrem sirorum et casseth. et azau. pheldas. quoque et gelach. Batuhel. de quo

de quo nata est rebecca. Octo istos genuit melcha. nachor fra
tri abraham. concubina vero illius nomine roma. peperit
tabee et gaon et tahas et maacha. XXIII

Dixit autem sara. c.xxvii. annis. et mortua est in civitate
arbee que est hebron in terra chanaan. Venitque abraham
ut plangeret et fleret eam. Cumque surrexisset ab officio fu
neris. locutus est ad filios heth. dicens advena sum et peregrinus
apud vos. Date michi ius sepulcri vobiscum. ut sepeliam mor
tuum meum. Responderuntque filii heth dicentes. Audi nos
domine princeps dei es apud nos. in electis sepulcris nostris
sepeli mortuum tuum. nullusque te prohibere poterit. quin
in monumento eius sepelias mortuum tuum. Surrexit
abraham et adoravit populum terre. filios videlicet heth. Dixitque
ad eos. Si placet anime vestre ut sepeliam mortuum meum. au
dite me. et intercedite pro me apud ephron filium seor. ut
det michi speluncam duplicem quam habet in extrema parte a
gri sui. pecunia digna tradat eam michi coram vobis in pos
sessionem sepulcri. Habitabat autem ephron in medio filiorum heth.
Responditque ephron ad abraham cunctis audientibus qui ingredie
bantur portam civitatis illius dicens. Nequaquam ita fiet do
mine mi. sed magis ausculta quod loquor. agrum trado tibi
et speluncam que in eo est. presentibus filiis populi mei. sepeli mor
tuum tuum. Adoravit abraham coram domino et populo
terre. et locutus est ad ephron circumstante plebe. Queso ut audi
as me. dabo pecuniam pro agro. suscipe eam. et sic sepeliam
mortuum meum in eo. Respondit ephron. domine mi audi me.
terra quam postulas. quadringentos siclos argenti valet. i
stud est precium inter me et te. sed quantum hoc est. sepeli mortuum
tuum. Quod cum audisset abraham. appendit pecuniam quam
ephron postulaverat audientibus filiis heth. quadringen
tos argenti siclos. et probate monete publice. Confirmatus
que est ager quondam ephronis in quo erat spelunca duplex
respiciens mambre. tam ipse quam spelunca et omnes arbores eius in
cunctis terminis eius per circuitum. abrahe in possessionem
videntibus filiis heth. et cunctis qui intrabant portam
civitatis illius. atque ita sepelivit abraham uxorem suam
saram. in spelunca agri duplici. qui respiciebat mambre
hec est ebron in terra chanaan. et confirmatus est ager et
antrum quod erat in eo. abrahe in possessionem monumenti
a filiis heth. XXIIII

Erat abraham senex
dierumque multorum. et dominus in cunctis benedixe
rat ei. Dixitque ad servum seniorem domus sue. qui pre
erat omnibus que habebat. Pone manum tuam subter femur
meum. ut adiurem te per dominum deum celi et terre. ut
non accipias uxorem filio meo de filiabus cananeorum
inter quos habito. sed ad terram et cognationem meam
proficiscaris. et inde accipias uxorem filio meo ysaac.
Respondit servus. Si noluerit mulier venire mecum in
terram hanc. numquid reducere debeo filium tuum ad lo
cum de quo tu egressus es. Dixit abraham. Cave ne
quando reducas illuc filium meum. Dominus deus celi qui tulit me
de domo patris mei. et de terra nativitatis mee. qui lo
cutus est michi et iuravit michi dicens. Semini tuo dabo terram
hanc. ipse mittet angelum suum coram te. et accipies inde
uxorem filio meo. Sin autem noluerit mulier sequi te. non
teneberis iuramento. filium tantum meum ne reducas illuc. Posuit ergo
servus manum sub femore abraham domini sui. et iuravit illi super
sermone hoc. Tulitque .x. camelos de grege domini sui et abiit
ex omnibus bonis eius portans secum. profectusque perrexit in mesopo
tamiam ad urbem nachor. Cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum
iuxta puteum aque vespere eo tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam
aquam. oravit dicens. Domine deus domini mei abraham occurre obsecro
michi hodie et fac misericordiam cum domino meo abraham. Ecce ego sto pro
pe fontem aque. et filie habitatorum huius civitatis egre
dientur ad hauriendam aquam. Igitur puella cui ego dixero.
inclina ydriam tuam ut bibam. et illa responderit bibe. quin
et camelis tuis potum tribuam: ipsa est quam preparasti servo
tuo ysaac. et per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum domino
meo ysaac. Necdum intra se verba compleverat. et ecce
rebecca egrediebatur filia bathuel filii melche uxoris
nachor fratris abraham. habens ydriam in scapula sua. pu
ella decora nimis. virgoque pulcherrima. et incognita
viro. descenderat autem ad fontem. et impleverat ydriam ac
revertebatur. Occurritque ei servus. et ait. Pauxillum michi
ad bibendum prebe aque de ydria tua. Que respondit. bibe domine
mi. Celeriterque deposuit ydriam super ulnam suam et dedit ei
potum. Cumque ille bibisset: adiecit. quin et camelis tuis hau
riam aquam: donec cuncti bibant. Effundensque ydriam
in canalibus: recurrit ad puteum ut hauriret aquam. et
haustam omnibus camelis dedit. Ille autem contemplabatur
eam tacitus. scire volens utrum prosperum fecisset iter suum dominus
an non. Postquam autem biberunt cameli. protulit vir inaures
aureas. appendentes siclos duos. et armillas totidem:
pondo siclorum decem. Dixitque ad eam. Cuius es filia? Indica
michi. Est in domo patris tui locus ad manendum? Que respondit. Filia
bathuelis sum. filii nachor. quem peperit melcha. et addi
dit dicens. palearum quoque et feni plurimum est apud nos. et locus
spaciosus ad manendum. Inclinavit se homo. et adoravit
dominum dicens. Benedictus dominus deus domini mei abraham qui
non abstulit misericordiam et veritatem suam a domino meo. et recto
itinere me perduxit in domum fratris domini mei. Cucur
rit itaque puella. et nunciavit in domum matris sue omnia
que audierat. Habebat autem rebecca fratrem nomine laban. qui
festinus egressus est ad hominem ubi erat foris. Cumque
vidisset inaures. et armillas in manibus sororis sue. et
audisset cuncta verba referentis. Hec locutus est michi homo:
venit ad virum qui stabat iuxta camelos. et prope fon
tem aque. dixitque ad eum. Ingredere benedicte domini
cur foris stas? Preparavi domum et locum camelis tuis. Et in
troduxit eum in hospitium. ac destravit camelos. deditque
ad.

paleas et fenum. et aquam ad lavandos pedes came-
lorum et virorum qui cum eo venerant. et appositus est
in conspectu eius panis. Qui ait. Non comedam
donec loquar sermones meos. Respondit ei. loquere. At
ille. Servus inquit abraham sum. et dominus benedixit domino
meo valde. magnificatusque est. et dedit ei oves et boves
argentum et aurum. servos et ancillas. camelos et
asinos. et peperit sara uxor domini mei filium domino meo
in senectute sua. deditque illi omnia que habuerat. et adiuravit
me dominus meus dicens. Non accipies filio meo uxorem
de filiabus cananeorum: in quorum terra habito. sed perges ad domum
patris mei. et de cognatione mea accipies filio meo u-
xorem. Ego vero respondi domino meo. Quid si noluerit venire mecum
mulier? Dominus ait in cuius conspectu ambulo: mittet angelum
suum tecum. et diriget viam tuam. accipiesque uxorem
filio meo de cognatione mea. et de domo patris mei.
Innocens eris a maledictione mea: cum veneris ad propin-
quos meos. et non dederint tibi. Veni ergo hodie ad fon-
tem aque. et dixi. Domine deus domini mei abraham. si diri-
rexisti viam meam in qua nunc ambulo. ecce sto iuxta
fontem aque. et virgo que egredietur ad hauriendam aquam
audierit a me. Da mihi pauxillum aque ad bibendum ex
ydria tua. et dixerit mihi. et tu bibe. et camelis tuis hau-
riam: ipsa est mulier quam preparavit dominus filio domini mei. Cum-
que hec tacitus mecum volverem: apparuit rebecca veniens
cum ydria. quam portabat in scapula. Descenditque ad fon-
tem et hausit aquam. et aio ad eam. Da mihi paululum bibere.
Que festinans deposuit ydriam de humero. et dixit mihi.
et tu bibe et camelis tuis potum tribuam. Bibi. et
adaquavit camelos. Interrogavique eam. et dixi. Cuius
filia es? Que respondit. filia batuel sum filii nachor quem pepe-
rit illi melcha. Suspendi itaque inaures ad ornandam
faciem eius. et armillas posui in manibus eius. pronusque
adoravi dominum. benedicens domino deo domini mei
abraham. qui perduxit me recto itinere. ut sumerem
filiam fratris domini mei filio eius. Quamobrem si facitis
misericordiam et veritatem cum domino meo: indicate michi. Si
autem aliud placet: et hoc dicite michi. ut vadam ad dexteram sive
ad sinistram. Responderunt laban et batuel. a domino egressus est
sermo. Non possumus extra placitum eius quicquam aliud
loqui tecum. En rebecca coram te est. tolle eam. et profi-
ciscere. et sit uxor filii domini tui. sicut locutus est dominus. Quod cum audis-
set puer abraham: adoravit in terra dominum. prolatisque
vasis argenteis. et aureis. ac vestibus dedit ea rebecce
pro munere. fratribus quoque eius et matri. dona obtulit. Inito quoque con-
vivio vescentes pariter et bibentes. manserunt ibi.
Surgens autem mane locutus est puer. dimittite me ut
vadam ad dominum meum. Responderunt fratres eius et mater. Maneat pu-
ella saltem .x. dies apud nos. et postea proficiscetur. Nolite
te me retinere. quia dominus direxit viam meam. Dimit-
tite me ut pergam ad dominum meum. et dixerunt. Vocemus
puellam et queramus ipsius voluntatem. Cumque voca-
ta venisset: sciscitati sunt. Vis ne ire cum homine isto?
Que ait. vadam. Dimiserunt ergo eam. et nutricem illius servum-
que abraham. et comites eius. imprecantes prospera sorori sue.
atque dicentes. Soror nostra es: crescas in mille milia. et
possideat semen tuum portas inimicorum suorum. Igitur
rebecca et puelle illius ascensis camelis: secute sunt
virum: qui festinans revertebatur ad dominum suum. Eo
tempore deambulabat ysaac per viam que ducit ad puteum
cuius nomen est viventis et videntis. habitabat enim in terra au-
strali. et egressus fuerat ad meditandum in agro inclinato iam
die. Cumque elevasset oculos: vidit camelos venientes
procul. Rebecca quoque conspecto ysaac: descendit de camelo.
et ait ad puerum. Quis est ille homo qui venit per agrum
in occursum nobis. dixitque ei. ipse est dominus meus. At
illa tollens cito pallium. operuit se. Servus autem cuncta que
gesserat narravit domino suo ysaac. Qui introduxit eam
in tabernaculum sare matris sue. et accepit eam uxorem. et in tan-
tum dilexit: ut dolorem qui ex morte matris acciderat temperaret.

Abraham vero aliam duxit XXV uxorem nomine cethuram. que peperit ei zamram.
et iexan. et madan et madian. et iesboch. et sue. Iexan
quoque genuit saba. et dadan. Filii dadan fuerunt assurim.
et latusim. et laomim. At vero ex madian ortus est epha.
et affer. et saba. et enoch. et habida. et eldaa. omnes isti
filii cethure. Deditque abraham cuncta que possederat
ysaac filius autem concubinarum largitus est munera. et sepa-
ravit eos ab ysaac filio suo. dum adhuc ipse viveret
ad plagam orientalem. Fuerunt autem dies vite eius .c. sep-
tuaginta .v. anni. et deficiens mortuus est in senec-
tute bona. provecteque etatis et plenus dierum. Con-
gregatusque est ad populum suum. et sepelierunt eum ysa-
ac et ysmael filii sui. in spelunca duplici. que sita est
in agro ephron. filii seor ethei. e regione mambre.
quam emerat a filiis heth. Ibi sepultus est ipse et sara uxor
sua. et post obitum illius: benedixit deus ysaac filio suo. qui
habitabat iuxta puteum nomine viventis et videntis.
Hee sunt generationes hismael: filii abraham quem peperit
agar egiptia famula sare. et hec nomina filiorum eius
in vocabulis et generationibus suis. Primogenitus his-
mahel nabioth. deinde cedar. et abdeel. et masam. mas-
ma et duma et massa et dab. et thema. et ithur. et naphis
et cedma. Isti sunt filii hismahel. et hec nomina
per castella et oppida eorum. Duodecim principes tribuum
suarum. Et facti sunt anni vite hismahel .c.xxxvii. deficiensque
mortuus est et appositus est ad populum suum. Habitavit autem ab
evila usque sur: que respicit egiptum: introeuntibus assi-
rios. coram cunctis fratribus suis obiit. Hee quoque generati-
ones ysaac filii abraham. Abraham genuit ysaac

Qui cum xl esset annorum: duxit uxorem rebeccam filiam
bathuelis siri de mesopotamia sororem laban. Deprecatusque est
ysaac dominum pro uxore sua eo quod sterilis esset. qui exaudiuit
eum. et dedit conceptum rebecce. Sed collidebantur in utero
eius paruuli. Que ait. Si sic michi futurum erat quid necesse fu-
it concipere? Perrexitque ut consuleret dominum. Qui respon-
dens ait. Due gentes in utero tuo sunt. et duo populi ex uen-
tre tuo diuidentur. populusque populum superabit. et maior seruiet
minori. Iam tempus pariendi aduenerat: et ecce gemi-
ni in utero eius reperti sunt. qui prior egressus est: rufus erat
et totus in morem pellis hispidus. uocatumque nomen eius E-
sau. Protinus alter egrediens: plantam fratris tenebat ma-
nu. et idcirco appellauit eum iacob. Sexagenarius erat
ysaac quando nati sunt paruuli. Quibus adultis: factus est esau uir gna-
rus uenandi. et homo agricola. Iacob autem uir simplex habita-
bat in tabernaculis. Ysaac amabat esau. eo quod de uenationibus
illius uesceretur. et rebecca diligebat iacob. Coxit autem iacob pul-
mentum: ad quem cum uenisset esau lassus de agro: ait. Da
michi de coctione hac rufa. quia oppido lassus sum. Quam ob rem uo-
catum est nomen eius edom. Cui dixit iacob. Vende michi primoge-
nita tua. Ille respondit. En morior. quid michi proderunt primogenita.
Ait iacob. Iura ergo michi. Iurauit ei esau. et uendi-
dit primogenita. Et sic accepto pane et lentis edulio: comedit
et bibit. et abiit paruipendens quod primogenita uendidisset.
Orta autem fame super terram post eam sterilitatem que acciderat
in diebus abraham abiit ysaac ad abimelech regem pale-
stinorum in gerara. Apparuitque ei dominus et ait. ne descendas
in egiptum. sed quiesce in terra quam dixero tibi. et peregrinare ibi.
Eroque tecum et benedicam tibi. tibi enim et semini tuo da-
bo uniuersas regiones has. complens iuramentum quod spo-
pondi abraham patri tuo. et multiplicabo semen tuum sicut
stellas celi. daboque posteris tuis uniuersas regiones has. et benedi-
centur in semine tuo omnes gentes terre. eo quod obedierit abra-
ham uoci mee et custodierit precepta mea et mandata et cerimo-
nias legesque seruauerit. Mansit itaque ysaac in geraris. Qui cum
interrogaretur a uiris loci illius super uxore sua: respondit. Soror mea
est. Timuerat enim confiteri quod sibi sociata esset coniugio
reputans ne forte interficerent eum propter illius pulchritu-
dinem. Cumque pertransissent dies plurimi et ibidem moraretur:
prospiciens abimelech rex palestinorum per fenestram: uidit
eum iacentem [iocantem] cum rebecca uxore sua. Et accersito eo ait.
Perspicuum est quod uxor tua sit. Cur mentitus es sororem tuam
esse. Respondit. Timui ne morerer propter eam. Dixitque abimelech.
Quid imposuisti nobis? potuit coire quispiam de populo cum uxore tua.
et induxeras super nos grande peccatum. Precepitque omni populo dicens.
Qui tetigerit hominis huius uxorem: morte morietur. Seminauit
autem ysaac in terra illa. et inuenit in ipso anno centuplum.
Benedixitque ei dominus. et locupletatus est homo. et ibat proficiens atque suc-
crescens donec uehementer magnus effectus est. Habuit quoque pos-
sessiones ouium et armentorum. et familie plurimum. Ob hoc
inuidentes ei palestini: omnes puteos quos foderant
serui patris illius abraham illo tempore obstruxerunt.
implentes humo: intantum: ut ipse abimelech diceret
ad ysaac. Recede a nobis. quoniam potentior nobis factus es ualde.
Et ille discedens: ut ueniret ad torrentem gerare habi-
taretque ibi. rursus fodit alios puteos. quos foderant
serui patris sui abraham et quos illo mortuo olim obstruxerant
philistiim. Appellauitque eos eisdem nominibus quibus
ante pater uocauerat. Foderuntque in torrente et reppererunt
aquam uiuam. Sed ibi iurgium fuit pastorum gerare ad-
uersus pastores ysaac dicentium. nostra est aqua. Quam ob rem
nomen putei ex eo quod acciderat: uocauit calumpniam.
Foderunt et alium. et pro illo quoque rixati sunt appellauitque
eum inimicitias. Profectus inde fodit alium puteum.
pro quo non contenderunt. Itaque uocauit nomen illius latitudo: di-
cens. Nunc dilatauit nos deus. et fecit crescere super ter-
ram. Ascendit autem ex illo loco in bersabee ubi apparuit ei
dominus in ipsa nocte dicens. Ego sum deus abraham [patris tui], no-
li timere quia tecum sum. benedicam tibi et multiplica-
bo semen tuum propter seruum meum abraham. Itaque edificauit ibi
altare domino. et inuocato nomine domini: extendit
tabernaculum. Precepitque seruis suis ut foderent puteos
ad quem locum cum uenissent de geraris: abimelech et ochozath
amicus illius. et phicol dux militum locuti sunt ei ysaac.
Quid uenistis ad me hominem quem odistis et expulistis
a uobis? Qui responderunt. Vidimus tecum esse dominum. et idcirco
nos diximus. Sit iuramentum inter nos. et ineamus
fedus ut non facias quicquam nobis mali. sicut et nos nichil
tuorum attigimus. nec fecimus quod te lederet. sed cum pace
dimisimus. auctum benedictione domini. Fecit ergo eis con-
uiuium. et post cibum et potum surgentes mane: iurauerunt
sibi mutuo: dimisitque eos ysaac pacifice in locum
suum. Ecce autem uenerunt in ipso die serui ysaac annuntian-
tes ei de puteo quem foderant. atque dicentes. Inuenimus aquam.
unde appellauit eum habundantiam. et nomen urbi
impositum est bersabee usque in presentem diem. Esau uero
quadragenarius duxit uxores duas. iudith filiam beeri ethei. et
basemath filiam elon eiusdem loci. que ambe offenderant
animum ysaac et rebecce.

XXVII & Dnica

Senuit autem ysaac et caligauerunt oculi eius et uidere non
poterat. Vocauitque esau filium suum maiorem. et dixit
ad eum. Fili mi. Qui respondit. Assum. Cui pater. Uides inquit quod senu-
erim. et ignorem diem mortis mee. Sume arma tua. pha-
retram et arcum. et egredere foras. Cumque uenatu aliquid
apprehenderis: fac michi inde pulmentum sicut uelle me nosti. et
affer ut comedam. et benedicat tibi anima mea antequam
moriar. Quod cum audisset rebecca. et ille abisset in agrum
ut iussionem patris expleret. dixit filio suo iacob. Audiui
patrem tuum loquentem cum esau fratre tuo. et dicentem
ei. Affer michi de uenatione tua et fac cibos ut comedam

et benedicam tibi coram domino antequam moriar. Nunc ergo
fili mi adquiesce consiliis meis et pergens ad gregem af-
fer mihi duos hedos optimos: ut faciam ex eis escas patri tuo
quibus libenter vescitur. Quas cum attuleris et comederit:
benedicat tibi priusquam moriatur. Cui ille respondit. Nosti quod esau frater
meus homo pilosus sit et ego lenis. Si attrectaverit me pater
meus et senserit: timeo ne putet me voluisse sibi illudere.
et inducam super me maledictionem pro benedictione. Ad quem
mater. In me sit ait ista maledictio fili mi. tantum audi vocem
meam et pergens affer que dixi. Abiit et attulit deditque matri
sue. Paravit illa cibos sicut noverat velle patrem illius. et vesti-
bus esau valde bonis: quas apud se habebat domi induit eum.
pelliculasque edorum circumdedit manibus: et colli nuda
protexit. Deditque pulmentum et panes quos coxerat tradidit.
quibus illatis: dixit. Pater mi. At ille respondit. Audio. Quis es
tu fili mi? Dixitque iacob. Ego sum esau primogenitus tuus.
feci sicut precepisti michi. Surge sede et comede de venatione
mea: ut benedicat michi anima tua. Rursumque ysaac
ad filium suum. Quomodo inquit tam cito invenire potu-
isti fili mi? Qui respondit. Voluntas dei fuit: ut cito michi occur-
reret quod volebam. Dixitque ysaac. Accede huc ut tangam
te fili mi: et probem utrum tu sis filius meus esau an
non. Accessit ille ad patrem: et palpato eo dixit ysaac. Vox quidem
vox iacob est: sed manus manus sunt esau. Et non cognovit eum:
quia pilose manus similitudinem maioris expresserant. Bene-
dicens ergo illi: ait. Tu es filius meus esau? Respondit. Ego sum. At
ille. Affer inquit michi cibos de venatione tua fili mi: ut bene-
dicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset: ob-
tulit etiam vinum. Quo hausto dixit ad eum. Accede
ad me et da michi osculum fili mi. Accessit et osculatus est
eum. Statimque ut sensit vestimentorum eius fragrantiam
benedicens illi ait. Ecce odor filii mei sicut odor agri ple-
ni: cui benedixit dominus. Det tibi deus de rore celi. et de pin-
guedine terre habundantiam frumenti et vini. et
olei. et serviant tibi populi: et adorent te tribus. Esto dominus
fratrum tuorum: et incurventur ante te filii matris tue. Qui
maledixerit tibi sit ille maledictus: et qui benedixerit tibi bene-
dictionibus repleatur. Vix ysaac sermonem imple-
verat: et egressus iacob foras venit esau. coctosque de vena-
tione cibos intulit patri dicens. Surge pater mi: et come-
de de venatione filii tui: ut benedicat michi
anima tua. Dixitque illi ysaac. Quis enim es tu? Qui respondit.
Ego sum filius tuus primogenitus esau. Expavit ysaac
stupore vehementi: et ultra quam credi potest admi-
rans ait. Quis igitur ille est qui dudum captam venatio-
nem attulit michi. et comedi ex omnibus priusquam
tu venires? Benedixique ei: et erit benedictus. Auditis esa-
u sermonibus patris. irrugiit clamore magno. et con-
sternatus ait. Benedic etiam et michi pater mi. Qui ait.
Venit germanus tuus fraudulenter: et accepit bene-
dictionem tuam. At ille subiunxit. Iuste vocatum est nomen eius iacob.
supplantavit enim me en altera vice. Primogenita mea
ante tulit. et nunc secundo: subripuit benedictionem
meam. Rursumque ad patrem. Numquid non reservasti ait et michi
benedictionem? Respondit ysaac. Dominum tuum illum constitui et
omnes fratres eius servituti illius subiugavi. Frumento et vino stabilivi
eum: et tibi post hec fili mi ultra quid faciam? Cui e-
sau ait. Num unam inquit benedictionem tantum habes pater?
Michi quoque obsecro: ut benedicas. Cumque eiulatu magno fleret:
motus ysaac dixit ad eum. In pinguedine terre et in rore
celi desuper erit benedictio tua. Vives gladio: et fratri tuo servi-
es. Tempusque veniet: cum excutias et solvas iugum eius de
cervicibus tuis. Oderat ergo semper esau iacob pro benedictione
qua benedixerat ei pater. Dixitque in corde suo. Venient dies
luctus patris mei. et occidam iacob fratrem meum. Nuncia-
ta sunt hec rebecce. Que mittens et vocans iacob filium suum:
et dixit ad eum. Ecce esau frater tuus minatur ut occidat te.
Nunc ergo fili mi audi vocem meam. et consurgens: fuge
ad laban fratrem meum in aran. Habitabisque cum eo dies
paucos: donec requiescat furor fratris tui: et cesset indigna-
tio eius. obliviscaturque eorum que fecisti in eum. Postea mit-
tam. et adducam te inde: huc. Cur utroque orbabor filio in
una die. Dixit quoque rebecca ad ysaac. Tedet me vite mee:
propter filias heth. Si acceperit iacob uxorem de stirpe huius terre.
nolo vivere.

XXVI

Vocavitque ysaac iacob. et benedixit ei. precepitque ei dicens. Noli accipere uxorem
de genere chanaan. sed vade et proficiscere in mesopotamiam
syrie ad domum bathuel patris matris tue: et accipe inde uxo-
rem de filiabus laban avunculi tui. Deus autem omnipotens benedi-
cat tibi. et crescere te faciat: atque multiplicet: ut sis in tur-
bis populorum. et det tibi benedictiones abrahe. et semini
tuo post te. ut possideas terram peregrinationis tue. quam polli-
citus est avo tuo. Cumque dimisisset eum ysaac: profectus venit
in mesopotamiam syrie ad laban filium bathuel syri. fra-
trem rebecce matris sue. Videns autem esau quod benedixisset
pater suus iacob: et misisset eum in mesopotamiam syrie:
ut inde uxorem duceret: et quod post benedictionem precepisset ei
dicens: Non accipies coniugem de filiabus chanaan quodque obedi-
ens iacob parentibus suis isset in syriam: probans quoque quod non
libenter aspiceret filias chanaan pater suus: ivit ad isma-
helem et duxit uxorem absque his quas prius habebat mel-
eth. filiam hismael. filii abraham sororem nabaioth.
Igitur egressus iacob de bersabee. pergebat aram. Cumque
venisset ad locum quendam: et vellet in eo requiescere post
solis occubitum: tulit de lapidibus qui iacebant. et suppo-
nens capiti suo. dormivit in eodem loco. Viditque in
sompnis scalam stantem super terram. et cacumen illius
tangens celum. et angelos dei ascendentes et descenden-
tes per eam. et dominum innixum scale dicentem sibi.
Ego sum dominus deus abraham patris tui et deus ysaac

inveneris et aufer. Haec dicens ignorabat quod rachel furata esset
idola. Ingressus itaque laban tabernacula iacob et lie et utriusque fa
mulae non invenit. Cumque intrasset in tentorium racheli illa
festinans abscondit idola subter stramenta cameli et sedit
desuper. scrutantique omne tentorium et nichil invenienti ait. Ne
irascatur dominus meus quod coram te assurgere nequeo. quia iuxta
consuetudinem feminarum nunc accidit mihi. Sic delusa solli
citudo quaerentis est. Iratusque iacob cum iurgio ait. quam
ob culpam meam et ob quod peccatum meum sic exarsisti post me et scru
tatus es omnem supellectilem meam. quid invenisti de cuncta
substantia domus tuae. pone hic coram fratribus meis et fratribus tuis et iu
dicent inter me et te. Idcirco .xx. annis fui tecum. oves
tuae et caprae steriles non fuerunt. arietes gregis tui non co
medi. nec captum a bestia ostendi tibi. Ego damnum omne red
debam. quidquid furto peribat a me exigebas. die noctuque
aestu urebar et gelu. fugiebatque somnus ab oculis meis. Sicque per
.xx. annos in domo tua servivi tibi. Quatuordecim pro filiabus.
et sex pro gregibus tuis. Immutasti quoque mercedem meam decem vicibus.
Nisi deus patris mei abraham et timor ysaac affuisset mihi forsitan
modo nudum me dimisisses. afflictionem meam et laborem ma
nuum mearum respexit deus et arguit te heri. Respondit ei laban. Filiae
et filii et greges tui et omnia quae cernis mea sunt. quid possum fa
cere filiis et nepotibus meis. Veni ergo et ineamus foedus ut sit in
testimonium inter me et te. Tulit itaque iacob lapidem
et erexit illum in titulum. dixitque fratribus suis. afferte lapides.
Qui congregantes fecerunt tumulum. comederuntque super
eum. Quem vocavit laban tumulum testis. et iacob acervum testi
monii. uterque iuxta proprietatem suae linguae. Dixitque laban.
Tumulus iste testis erit inter me et te hodie. et ideo appellatum
est nomen eius galaad id est tumulus testis. Et addidit laban. Intueatur
et iudicet inter nos quando recesserimus a nobis. Si afflixeris filias
meas et si introduxeris uxores alias super eas. nullus sermonis
nostri testis est. absque deo qui praesens respicit. Dixitque rursus
ad iacob. En tumulus hic et lapis quem erexi inter me et te tes
tis erit. Tumulus inquam iste et lapis sint in testimonium.
si ego aut transiero illum pergens ad te. aut tu praeterieris
malum mihi cogitans. Deus abraham et deus nachor iudicet
inter nos deus patris eorum. Iuravit iacob per timorem
patris sui ysaac. immolatisque victimis in monte voca
vit fratres suos ut ederent panem. qui cum comedissent
manserunt ibi. Laban vero de nocte consurgens osculatus est
filios et filias suas et benedixit illis. reversusque est in locum
suum.

Iacob autem abiit itinere quo XXXII coe
perat. fueruntque ei obviam angeli dei. quos cum vidisset
ait. castra dei sunt haec. Et appellavit nomen loci illius
manaim id est castra. Misit autem et nuntios ante se ad esau
fratrem suum in terram seyr in regionem edom. praece
pitque eis dicens. Sic loquimini domino meo esau. haec
dicit frater tuus iacob. apud laban peregrinatus sum et fui usque
in praesentem diem. Habeo oves et boves et asinos et servos et
ancillas. mittoque nunc legationem ad dominum me
um. ut inveniam gratiam in conspectu suo. Reversique
sunt nuntii ad iacob dicentes. venimus ad esau fratrem
tuum. et ecce properat in occursum tibi cum cccc viris.
Timuit iacob valde et perterritus divisit populum qui secum
erat. greges quoque et oves et boves et camelos in duas tur
mas dicens. Si venerit esau ad unam turmam et percusserit
eam. alia turma quae reliqua est salvabitur. Dixitque iacob. Deus
patris mei abraham et deus patris mei ysaac. domine qui
dixisti mihi revertere in terram tuam et in locum nativitatis
tuae et benefaciam tibi. minor sum cunctis miserationi
bus tuis et veritate tua quam explevisti servo tuo. In baculo
meo transivi iordanem istum. et nunc cum duabus
turmis regredior. Erue me de manu fratris mei esau quia
valde eum timeo. ne forte veniens percutiat matrem cum
filiis. Tu locutus es quod benefaceres mihi. et dilatares semen
meum sicut arenam maris quae prae multitudine numerari non
potest. Cumque dormisset ibi nocte illa. separavit de his quae habebat
munera esau fratri suo. capras ducentas. hircos .xx. oves du
centas. arietes .xx. camelos fetas cum pullis suis .xxx.
vaccas .xl. tauros .xx. asinas .xx. et pullos earum
.x. Et misit per manus servorum suorum singulos seorsum
greges. dixitque pueris suis. Antecedite me et sit spatium inter
gregem et gregem. Et praecepit priori dicens. Si obviam ha
bueris esau fratrem meum et interrogaverit te. cuius es aut quo
vadis. aut cuius sunt ista quae sequeris. Respondebis. Servi tui iacob
munera misit domino suo esau. ipse quoque post nos venit. Similiter man
data dedit. secundo ac tertio et cunctis qui sequebantur
greges dicens. Iisdem verbis loquimini ad esau cum in
veneritis eum. Et addetis. Ipse quoque servus tuus iacob iter
nostrum insequitur. dixit enim placabo eum muneribus quae
praecedunt. et postea videbo illum. forsitan propitiabitur mihi.
Praecesserunt itaque munera ante eum. ipse vero mansit nocte
illa in castris. Cumque mane surrexisset tulit duas uxores
suas et totidem famulas cum undecim filiis. et transivit va
dum iaboch. Traductisque omnibus quae ad se pertinebant re
mansit solus. et ecce vir luctabatur cum eo usque ma
ne. Qui cum videret quod eum superare non posset tetigit
nervum femoris eius. et statim emarcuit. Dixitque ad eum.
Dimitte me iam enim ascendit aurora. Respondit. non dimittam
te nisi benedixeris mihi. Ait ergo. quod nomen est tibi. Respondit. Iacob. At
ille. Nequaquam inquit iacob appellabitur nomen tuum
sed israel. quoniam si contra deum fortis fuisti. quanto magis contra
homines praevalebis. Interrogavit eum iacob. dic mihi
quo appellaris nomine. Respondit. cur quaeris nomen meum.
quod est mirabile. Et benedixit eum in eodem loco. Vocavitque iacob
nomen illius loci phanuel dicens. Vidi dominum facie
ad faciem. et salva facta est anima mea. Ortusque est ei statim
sol postquam transgressus est phanuel. Ipse vero claudica
bat pede. Quam ob causam non comedunt filii israel nervum

qui emarcuit in femore iacob: usque in presentem diem eo quod
tetigerit nervum femoris eius. et obstipuerit. XXXIII

xxxiii Levans autem iacob oculos vidit venientem esau. et cum eo
quadringentos viros. divisitque filios lie et rachel a-
barumque famularum. et posuit utramque ancillam et liberos
earum in principio. liam vero et filios eius in secundo loco. Ra-
chel autem et ioseph novissimos. et ipse progrediens adoravit pro-
nus in terram septies donec appropinquaret frater eius. currens itaque
esau obviam fratri suo. amplexatus est eum. stringensque collum
et osculans flevit. levatisque oculis vidit mulieres et parvu-
los earum et ait. quid sibi volunt isti. et si ad te pertinent. Re-
spondit. parvuli sunt quos donavit michi deus servo tuo. et appropinquan-
tes ancille et filii earum: incurvati sunt. Accessit quoque lya
cum liberis suis. et cum similiter adorassent: extremi rachel
et ioseph adoraverunt. dixitque esau. que nam sunt iste turme
quas obviam habui. Respondit. ut invenirem gratiam coram domino
meo. et ille ait. habeo plurima frater mi. sint tua tibi. dixitque iacob
noli ita obsecro. sed si inveni gratiam in oculis tuis: accipe mu-
nusculum de manibus meis. sic enim vidi faciem tuam: quasi
viderim vultum dei. esto michi propicius. et suscipe benedictionem
quam attuli tibi. et quam donavit michi deus tribuens omnia. vix fratre
compellente suscipiens ait. Gradiamur simul. eroque
socius itineris tui. dixitque iacob. nosti domine mi quod par-
vulos habeam teneros. et oves et boves fetas mecum. quas
si plus in ambulando fecero laborare: morientur una die
cuncti greges. precedat dominus meus ante servum suum.
et ego sequar paulatim vestigia eius. sicut videro posse
parvulos meos donec veniam ad dominum meum in seyr. Re-
spondit esau. obsecro ut de populo qui mecum est saltem socii rema-
neant vie tue. non est inquit necesse. hoc uno tantum indi-
geo ut inveniam gratiam in conspectu tuo domine mi. Re-
versus est itaque illo die esau: itinere quo venerat in seyr. et
iacob venit in socoth. ubi edificata domo et fixis ten-
toriis: appellavit nomen loci illius socoth. id est tabernacula.
transivitque in salem urbem sicimorum que est in terra cha-
naan. postquam reversus est de mesopotamia syrie. et habitavit
iuxta oppidum. emitque partem agri in qua fixerat taberna-
cula: a filiis emor patris sichem centum agnis. et erec-
to ibi altari: invocavit super illud: fortissimum deum.

xxxiiii Egressa est autem dina filia lie: ut videret XXXIIII
mulieres regionis illius. Quam cum vidisset sichem
filius emor evei. princeps terre illius adamavit eam. et
rapuit. et dormivit cum illa: vi opprimens virginem. et con-
glutinata est anima eius cum ea. tristemque blanditiis
delinivit. et pergens ad emor patrem suum: accipe inquit michi
puellam hanc coniugem. Quod cum audisset iacob: absen-
tibus filiis et in pastu occupatis pecoribus: siluit donec redi-
rent. egresso autem emor patre sichem ut loqueretur ad iacob.
ecce filii eius veniebant de agro. auditoque quod acciderat:
irati sunt valde. eo quod fedam rem esset operatus in israel.
et violata filia iacob: rem illicitam perpetrasset. locutus est itaque
emor ad eos. sichem filii mei adhesit anima filie vestre. date
eam illi uxorem. et iungamus vicissim conubia. filias vestras
tradite nobis. et filias nostras accipite. et habitate nobiscum. terra in
potestate vestra est. exercete negociamini. et possidete eam. Sed
et sichem ad patrem et ad fratres eius ait. inveniam gratiam coram vobis.
et quecumque statueritis dabo. augete dotem. munera postulate.
libens tribuam quod petieritis. tantum date michi puellam hanc ux-
orem. Responderunt filii iacob: sichem et patri eius in dolo. sevientes ob stu-
prum sororis. Non possumus facere quod petitis. nec dare sororem nostram
homini incircumciso. quod illicitum et nefarium est apud nos.
sed in hoc valebimus federari: si esse volueritis nostri similes. et
circumcidatur in vobis omne masculini sexus. tunc dabimus
et accipiemus mutuo filias vestras ac nostras. et habitabimus
vobiscum. erimusque unus populus. Si autem circumcidi nolue-
ritis: tollemus filiam nostram. et recedemus. placuit obla-
tio eorum emor et sichem filio eius. nec distulit adolescens:
quin statim quod petebatur expleret. amabat enim puellam
valde. et ipse erat inclitus in omni domo patris sui. ingressique por-
tam urbis. locuti sunt ad populum. Viri isti pacifici sunt. et volunt
habitare nobiscum. negocientur in terra. et exerceant eam. que spa-
ciosa et lata: cultoribus indiget. filias eorum accipiemus
uxores. et nostras illis dabimus. Unum est quod differtur tantum bonum:
si circumcidamus masculos nostros ritum gentis imitantes. et
substantia eorum et pecora et cuncta que possident nostra erunt. tantum in hoc
adquiescamus: ut habitantes simul: unum efficiamus populum. assensi
omnes circumcisis cunctis maribus. Et ecce die tercio: quando gra-
vissimus vulnerum dolor est: arreptis duo iacob filii. Symeon
et levi fratres dine gladiis: ingressi sunt urbem confidenter. in-
terfectisque omnibus masculis: emor et sichem pariter neca-
verunt. tollentes dinam de domo sichem sororem suam. Quibus
egressis: irruerunt super occisos ceteri filii iacob. et depopulati
sunt urbem in ultionem stupri. oves eorum et armenta
et asinos cunctaque vastantes que in domibus et in agris erant.
parvulos quoque et uxores eorum duxerunt captivas. Quibus perpetratis au-
dacter iacob dixit ad symeon et levi. turbastis me. et odiosum me
fecistis chananeis et pherezeis habitatoribus terre huius. Nos
pauci sumus. illi congregati: percutient me. et delebor ego et do-
mus mea. Responderunt. numquid ut scorto abuti debuere sorore
nostra? XXXV

Interea locutus est dominus ad iacob. Surge
et ascende bethel. et habita ibi. facque altare deo qui appa-
ruit tibi quando fugiebas esau fratrem tuum. Jacob vero convocata
omni domo sua ait. abicite deos alienos qui in medio
vestri sunt. et mundamini ac mutate vestimenta vestra.
Surgite et ascendamus in bethel. ut faciamus ibi altare
domino. qui exaudivit me in die tribulationis mee. et fuit
socius itineris mei. Dederunt ergo ei deos alienos omnes quos
habebant. et inaures que erant in auribus eorum. at ille infodit
eos subter terebinthum. que est post urbem sichem. Cumque
profecti essent. terror dei invasit omnes per circuitum civi-

tates. et non sunt ausi persequi recedentes. Venit igitur iacob luzam
que est in terra chanaan. cognomento bethel ipse et omnis populus cum eo.
Edificavitque ibi altare et appellavit nomen loci illius domus dei.
Ibi enim apparuit ei deus cum fugeret fratrem suum. Eodem tempore
mortua est debora nutrix rebecce et sepulta ad radices bethel
subter quercum. vocatumque est nomen loci quercus fletus. Apparuit autem iterum deus
iacob postquam reversus est in bethel. benedixitque ei et benedicens ei
dicens. Non vocaberis ultra iacob. sed israel erit nomen tuum. et ap-
pellavit eum israel. dixitque ei. ego deus omnipotens. cresce et multipli-
care. gentes et populi nationum erunt ex te. Reges de lumbis tu-
is egredientur. terramque quam dedi abraham et ysaac. dabo tibi et se-
mini tuo post te. et recessit ab eo. Ille vero erexit titulum lapide-
um in loco quo locutus fuerat ei deus. libans super eum libamina.
et effundens oleum. vocansque nomen loci illius bethel. Egressus
autem inde. venit verno tempore ad terram que ducit effratam.
in qua cum parturiret rachel. ob difficultatem partus periclitari ce-
pit. dixitque ei obstetrix. Noli timere quia et hunc habebis filium. egre-
diente autem anima pre dolore et imminente iam morte. vocavit
nomen filii sui benoni. id est filius doloris mei. pater vero appel-
lavit eum beniamin. id est filius dextere. Mortua est igitur rachel
et sepulta in via que ducit ephratam. hec est bethleem. erexitque
iacob titulum super sepulcrum eius. hic est titulus monumenti
rachel usque in presentem diem. Egressus inde fixit tabernaculum
trans turrem gregis. Cumque habitaret in illa regione. abiit ruben
et dormivit cum bala concubina patris sui. quod illum mini-
me latuit. Erant autem filii iacob duodecim. Filii lie. primogenitus
ruben et symeon. et levi. et iudas. et ysachar. et zabulon. Filii
rachel. ioseph et beniamin. Filii bale ancille rachelis. dan
et neptalim. Filii zelphe ancille lie. gad et aser. Hii sunt
filii iacob. qui nati sunt ei in mesopotamia syrie. Venit
etiam ad ysaac patrem suum in mambre civitate arbee. hec est
hebron in qua peregrinatus est abraham et ysaac. Et completi sunt
dies ysaac centum octoginta annorum. consumptusque est
etate et mortuus est. et appositus est populo suo senex et plenus dierum
et sepelierunt eum esau et iacob filii sui. XXXVI

Hee sunt generationes esau. ipse est edom. Esau accepit uxores
de filiabus chanaan adam filiam elom ethei. et oolibama
filiam ane filie sebeon evei. Bethsamath quoque filiam
ismael sororem nabaioth. Peperit autem ada eliphaz. bethsamath
rahuhel genuit. oolibama genuit ieus et ielom et core. Hii
filii esau. qui nati sunt ei in terra chanaan. Tulit autem esau
uxores suas et filios et filias. et omnem animam domus sue
et substantiam et pecora. et cuncta que habere poterat in terra chanaan
et abiit in alteram regionem. recessitque a fratre suo iacob.
Divites enim erant valde et simul habitare non poterant. nec
sustinebat eos terra peregrinationis eorum pre multitudine
gregum. habitavitque esau in monte seir. ipse est edom. Hee
sunt generationes patris esau edomitarum in monte seir. et hec no-
mina filiorum eius. Eliphaz filius ada uxoris esau. ra-
huhel quoque filius bethsamath uxoris eius. Fueruntque filii eliphaz
theman. omar. sepho. et gatam. et cenez. et chore. Erat
autem thamna concubina eliphaz. filii esau. que peperit ei ama-
lech. Hii sunt filii ada uxoris esau. Filii autem rahuhel. naath
et zara. semma et meza. Hii filii bethsamath uxoris esau.
Isti quoque filii oolibama. filie ane. filii sebeon uxoris esau.
quos genuit ei ieus et ielom et chore. Hii duces filiorum
esau. Filii eliphaz primogeniti esau. dux theman.
dux omar. dux sepho. dux cenez. dux chore. dux ga-
tham. dux amalech. Hii filii eliphaz in terra edom. et
hii filii ade. Hii quoque filii rahuhel filii esau. dux naath. dux
zara. dux semma. dux meza. Hii duces rahuhel in terra
edom. Isti filii bethsamath uxoris esau. Hii autem filii oo-
libama uxoris esau. dux ieus. dux ielom. dux chore.
hii duces oolibama filie ane uxoris esau. Isti sunt filii
esau. et hii duces eorum. ipse est edom. Isti filii seir horrei. ha-
bitatores terre. lothan. et sobal. et sebeon. et ana. et dison. et esebon
aser. et disan. Hii duces horrei. filii seir in terra edom. Fac-
ti sunt autem filii lothan. horrei et heman. Erat autem soror lothan
thamna. Isti filii sobal. elvan. et manaath. et ebal. et sephi
et onam. Et hii filii sebeon. aia et ana. Iste est ana qui inve-
nit aquas calidas in solitudine. cum pasceret asinos
sebeon patris sui. habuitque filium disan. et filiam oolibama.
Et isti filii disan. amdam. et esebam. et iethram. et charan. Hii
quoque filii eser. balaan et zevan. et acham. habuit autem filios disan
hus et aram. Hii duces horreorum. dux lothan. dux sobal.
dux sebeon. dux ana. dux dison. dux eser. dux disan. Isti duces horreorum qui imperaverunt in terra
seir. Reges autem qui regnaverunt in terra edom antequam
haberent regem filii israel. fuerunt hii. Bala filius beor. nomenque
urbis eius denaba. Mortuus est autem bale et regnavit pro eo
iobab filius zare de bosra. Cumque mortuus esset iobab. regna-
vit pro eo husam de terra themanorum. Hoc quoque mortuo.
regnavit pro eo adad filius badad. qui percussit madian in
regione moab. et nomen urbis eius abith. Cumque mor-
tuus esset adad. regnavit pro eo semla de masrecha. Hoc quoque mor-
tuo. regnavit pro eo saul de fluvio rooboth. Cumque et hic obisset
successit in regnum balanam filius achobor. Isto quoque mortuo
regnavit pro eo adad. nomenque urbis eius phod. et appellabatur
uxor illius meezabel filia matred filie mezaab. Hec ergo no-
mina ducum esau. in cognationibus et locis et vocabulis
suis. Dux thamna. dux alva. dux ietheth. dux ooli-
bama. dux ela. dux phinon. dux cenez. dux theman.
dux mabsar. dux magdiel. dux yram. Hii duces edom
habitantes in terra imperii sui. Ipse est esau pater idume-
orum. Habitavit autem iacob in terra chanaan in qua pater suus
peregrinatus est. sicut supra. Hee sunt generationes eius. XXXVII

Ioseph cum sedecim esset annorum. pascebat gregem cum
fratribus suis adhuc puer. et erat cum filiis bale et zelphe
uxorum patris sui. accusavitque fratres suos apud patrem
crimine pessimo. Israel autem diligebat ioseph
super omnes filios suos. eo quod in senectute genuisset

31

eum. Fecitque ei tunicam polymitam. Videntes autem fratres eius quod a patre cunctis fratribus plus amaretur, oderant eum, nec poterant ei quicquam pacifice loqui. Accidit quoque ut visum somnium referret fratribus: quae causa maioris odii seminarium fuit. Dixitque ad eos: Audite somnium meum quod vidi. Putabam nos ligare manipulos in agro, et quasi consurgere manipulum meum, et stare, vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum. Responderunt fratres eius: Numquid rex noster eris? aut subiciemur dicioni tuae? Haec ergo causa somniorum atque sermonum invidiae et odii fomitem ministravit. Aliud quoque vidit somnium, quod narrans fratribus ait: Vidi per somnium quasi solem et lunam et stellas undecim adorare me. Quod cum patri suo et fratribus rettulisset, increpavit eum pater, et dixit: Quid sibi vult hoc somnium quod vidisti? num ego et mater tua et fratres tui adorabimus te super terram? Invidebant ei igitur fratres sui; pater vero rem tacitus considerabat. Cumque fratres illius in pascendis gregibus patris morarentur in Sichem, dixit ad eum Israel: Fratres tui pascunt oves in Sichimis; veni, mittam te ad eos. Quo respondente: Praesto sum, ait ei: Vade et vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos et pecora, et renuntia mihi quid agatur. Missus de valle Hebron, venit in Sichem; invenitque eum vir errantem in agro, et interrogavit quid quaereret. At ille respondit: Fratres meos quaero; indica mihi ubi pascant greges. Dixitque ei vir: Recesserunt de loco isto; audivi autem eos dicentes: Eamus in Dothain. Perrexit ergo Ioseph post fratres suos, et invenit eos in Dothain. Qui cum vidissent eum procul, antequam accederet ad eos, cogitaverunt illum occidere, et mutuo loquebantur: Ecce somniator venit; venite, occidamus eum, et mittamus in cisternam veterem, dicemusque: Fera pessima devoravit eum; et tunc apparebit quid illi prosint somnia sua. Audiens autem hoc Ruben, nitebatur liberare eum de manibus eorum, et dicebat: Non interficiatis animam eius, nec effundatis sanguinem, sed proicite eum in cisternam hanc quae est in solitudine, manusque vestras servate innoxias. Hoc autem dicebat, volens eripere eum de manibus eorum et reddere patri suo. Confestim igitur ut pervenit ad fratres suos, nudaverunt eum tunica talari et polymita, miseruntque eum in cisternam veterem quae non habebat aquam. Et sedentes ut comederent panem, viderunt Ismaelitas viatores venire de Galaad, et camelos eorum portantes aromata et resinam et stacten in Aegyptum. Dixit ergo Iudas fratribus suis: Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum et celaverimus sanguinem ipsius? Melius est ut venumdetur Ismaelitis, et manus nostrae non polluantur; frater enim et caro nostra est. Adquieverunt fratres sermonibus illius. Et praetereuntibus Madianitis negotiatoribus, extrahentes eum de cisterna, vendiderunt eum Ismaelitis viginti argenteis; qui duxerunt eum in Aegyptum. Reversusque Ruben ad cisternam, non invenit puerum; et scissis vestibus pergens ad fratres suos, ait: Puer non comparet, et ego quo ibo? Tulerunt autem tunicam eius, et in sanguine haedi quem occiderant tinxerunt, mittentes qui ferrent ad patrem et dicerent: Hanc invenimus; vide utrum tunica filii tui sit an non. Quam cum agnovisset pater, ait: Tunica filii mei est; fera pessima comedit eum, bestia devoravit Ioseph. Scissisque vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius ut lenirent dolorem patris, noluit consolationem suscipere, sed ait: Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu, Madianitae vendiderunt Ioseph in Aegypto Putiphari eunucho Pharaonis, magistro militum. XXXVIII

Eodem tempore descendens Iudas a fratribus suis, divertit ad virum Odollamitem nomine Hiram. Viditque ibi filiam hominis Chananaei vocabulo Sue; et uxore accepta, ingressus est ad eam. Quae concepit et peperit filium, et vocavit nomen eius Her. Rursumque concepto fetu, natum filium nominavit Onan. Tertium quoque peperit, quem appellavit Sela, quo nato parere ultra cessavit. Dedit autem Iudas uxorem primogenito suo Her nomine Thamar. Fuit quoque Her primogenitus Iudae nequam in conspectu Domini, et ab eo occisus est. Dixit ergo Iudas ad Onan filium suum: Ingredere ad uxorem fratris tui, et sociare illi, ut suscites semen fratri tuo. Ille sciens non sibi nasci filios, introiens ad uxorem fratris sui semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur. Et idcirco percussit eum Dominus, eo quod rem detestabilem faceret. Quam ob rem dixit Iudas Thamar nurui suae: Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus. Timebat enim ne et ipse moreretur sicut fratres eius. Quae abiit et habitavit in domo patris sui. Evolutis autem multis diebus, mortua est uxor Iudae; qui post luctum consolatione accepta ascendebat ad tonsores ovium suarum, ipse et Hiras opilio gregis Odollamites, in Thamnas. Nuntiatumque est Thamar quod socer illius ascenderet in Thamnas ad tondendas oves. Quae depositis viduitatis vestibus, assumpsit theristrum, et mutato habitu sedit in bivio itineris quod ducit Thamnam, eo quod crevisset Sela et non eum accepisset maritum. Quam cum vidisset Iudas, suspicatus est esse meretricem; operuerat enim vultum suum ne agnosceretur. Ingrediensque ad eam, ait: Dimitte me ut coeam tecum; nesciebat enim quod nurus sua esset. Qua respondente: Quid mihi dabis ut fruaris concubitu meo? dixit: Mittam tibi haedum de gregibus. Rursumque illa dicente: Patiar quod vis, si dederis mihi arrabonem donec mittas quod polliceris, ait Iudas: Quid tibi vis pro arrabone dari? Respondit: Anulum tuum et armillam et baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coitum concepit mulier; et surgens abiit, depositoque habitu quem assumpserat, induta est viduitatis vestibus. Misit autem Iudas haedum per pastorem suum Odollamitem, ut reciperet pignus quod dederat mulieri; qui cum non invenisset eam, interrogavit homines loci illius: Ubi est mulier quae sedebat in bivio? Respondentibus cunctis: Non fuit in isto loco meretrix, reversus est ad Iudam, et dixit ei: Non inveni eam; sed et homines loci illius dixerunt mihi numquam ibi sedisse

scortum. Ait iudas. habeat sibi: certe mendacii arguere nos non potest. Ego misi hedum quem promiseram: et tu non invenisti eam. Ecce autem post tres menses nuntiaverunt iude dicentes. Fornicata est thamar nurus tua, et videtur uterus illius intumescere. Dixit iudas. producite eam ut comburatur. Que cum educeretur ad penam, misit ad socerum suum dicens. De viro cuius hec sunt concepi. Cognosce cuius sit anulus et armilla et baculus. Qui agnitis muneribus ait. Iustior me est thamar quia non tradidi eam sela filio meo. Attamen ultra non cognovit eam. Instante autem partu, apparuerunt gemini in utero. atque in ipsa effusione infantium unus protulit manum. in qua obstetrix ligavit coccinum dicens. Iste egredietur prior. Illo vero retrahente manum, egressus est alter. Dixitque mulier. Quare divisa est propter te maceria? et ob hanc causam vocavit nomen eius phares. Postea egressus est frater eius in cuius manu erat coccinum quem appellavit zaram. XXXIX

Igitur ioseph ductus est in egyptum. Emitque eum phutiphar eunuchus pharaonis princeps exercitus vir egyptius, de manu hismaelitarum a quibus perductus erat. Fuitque dominus cum eo. Erat que vir in cunctis prospere agens. habitavitque in domo domini sui qui optime noverat dominum esse cum eo, et omnia que gereret ab eo dirigi in manu illius. Invenitque ioseph gratiam coram domino suo, et ministrabat ei. a quo prepositus omnibus gubernabat sibi creditam domum. Benedixitque dominus domui egyptii propter ioseph. et multiplicavit tam in edibus quam in agris cunctam eius substantiam. nec quicquam aliud noverat nisi panem quo vescebatur. Erat autem ioseph pulcra facie et decorus aspectu. Post multos itaque dies iniecit domina sua oculos suos in ioseph et ait. Dormi mecum. Qui nequaquam adquiescens nefario operi, dixit ad eam. Ecce dominus meus omnibus mihi traditis ignorat quid habeat in domo sua, nec quicquam est quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi preter te que uxor eius es. Quomodo ergo possum hoc malum facere, et peccare in dominum meum? Huiuscemodi verbis per singulos dies loquebatur et mulier molesta erat adolescenti, et ille recusabat stuprum. Accidit autem quadam die ut intraret ioseph domum, et operis quippiam absque arbitris faceret. et illa apprehensa lacinia vestimenti eius diceret. Dormi mecum. Qui relicto in manu eius pallio fugit et egressus est foras. Cumque vidisset mulier in manibus suis vestem, et se esse contemptam, vocavit homines domus sue, et ait ad eos. En introduxit virum hebreum ut illuderet nobis. Ingressus est ad me ut coiret mecum. Cumque ego succlamassem, et audisset vocem meam, reliquit pallium quod tenebam et fugit foras. In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum. et ait. Ingressus est ad me servus hebreus quem adduxisti ut illuderet mihi. Cumque me clamare audisset, reliquit pallium quod tenebam et fugit foras. His auditis dominus, et nimium credulus verbis coniugis, iratus est valde. tradiditque ioseph in carcerem ubi vincti regis custodiebantur et erat ibi clausus. Fuit autem dominus cum ioseph, et misertus illius dedit ei gratiam in conspectu principis carceris. Qui tradidit in manu illius universos vinctos qui in custodia tenebantur. et quicquid fiebat sub ipso erat.

Nec noverat aliquid cunctis ei traditis. Dominus enim erat cum eo. et omnia opera eius dirigebat.

His itaque gestis, accidit ut peccarent duo eunuchi, pincerna regis egypti et pistor domino suo. Iratusque pharao contra eos: nam alter pincernis preerat, alter pistoribus: misit eos in carcerem principis militum in quo erat vinctus et ioseph. At custos carceris tradidit eos ioseph qui et ministrabat eis. Aliquantulum temporis fluxerat, et illi in custodia tenebantur. Videruntque ambo somnium nocte una iuxta interpretationem congruam sibi. Ad quos cum introisset ioseph mane, et vidisset eos tristes, sciscitatus est dicens. Cur tristior est hodie solito facies vestra? Qui responderunt. Somnium vidimus, et non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos ioseph. Numquid non dei est interpretatio? Referte mihi quid videritis. Narravit prior prepositus pincernarum somnium. Videbam coram me vitem in qua erant tres propagines paulatim crescere in gemmas, et post flores uvas maturescere. Calicemque pharaonis in manu mea. Tuli ergo uvas et expressi in calicem quem tenebam, et tradidi poculum pharaoni. Respondit ioseph. Hec est interpretatio somnii. Tres propagines tres adhuc dies sunt, post quos recordabitur pharao ministerii tui, et restituet te in gradum pristinum. Dabisque ei calicem iuxta officium tuum, sicut ante facere consueveras. Tantum memento mei cum tibi bene fuerit, et facias mecum misericordiam, ut suggeras pharaoni, ut educat me de isto carcere. quia furto sublatus sum de terra hebreorum, et hic innocens in lacum missus sum. Videns pistorum magister quod prudenter somnium dissolvisset, ait. Et ego vidi somnium quod tria canistra farine haberem super caput meum, et in uno canistro quod erat excelsius me portare putabam omnes cibos qui fiunt arte pistoria, avesque comedere ex eo. Respondit ioseph. Hec est interpretatio somnii. Tria canistra, tres adhuc dies sunt, post quos auferet pharao caput tuum ac suspendet te in cruce, et lacerabunt volucres carnes tuas. Exinde dies tertius natalicius pharaonis erat. Qui faciens grande convivium pueris suis recordatus est inter epulas magistri pincernarum et pistorum principis. Restituitque alterum in locum suum ut porrigeret regi poculum. alterum suspendit in patibulo. ut coniectoris veritas probaretur. Et tamen succedentibus prosperis, prepositus pincernarum oblitus est interpretis sui. XL

Post duos annos vidit pharao somnium. Putabat se stare super fluvium de quo ascendebant septem boves pulcre et crasse nimis, et pascebantur in locis palustribus. Alie quoque septem emergebant de flumine fede confecteque macie, et pascebantur in ipsa amnis ripa in locis virentibus. Devoraveruntque eas quarum mira species et habitudo corporum erat. Expergefactus pharao rursum dormivit et vidit somnium alterum. Septem spice pullulabant in culmo uno plene atque formose. Alie quoque totidem spice tenues et percusse uredine oriebantur, devorantes omnem priorum pulcritudinem. Evigilans pharao post quietem

et facto mane pavore

preterit. misit ad coniectores egipti cunctosque sapien
tes. et accersitis narravit somnium nec erat qui interpre
taretur. Tunc demum reminiscens pincernarum magister ait. Con
fiteor peccatum meum. Iratus rex servis suis: me et magistrum
pistorum retrudi iussit in carcerem principis militum. ubi
una nocte: uterque vidimus somnium presagum futurorum.
Erat ibi puer hebreus eiusdem ducis militum famulus
cui narrantes somnia: audivimus quicquid postea rei probavit
eventus. Ego enim redditus sum officio meo. et ille suspensus
est in cruce. Protinus ad regis imperium eductum de carcere to
tonderunt ioseph. ac veste mutata: obtulerunt ei.
Cui ille ait. Vidi somnia. nec est qui edisserat que audi
vi te prudentissime conicere. Respondit ioseph. absque me re
spondebit deus prospera pharaoni. Narravit ergo ille quod
viderat. Putabam me stare super ripam fluminis. et vii. bo
ves de amne conscendere pulcras nimis et obesis carnibus: que
in pastu paludis: virecta carpebant. et ecce has sequebantur
alie vii. boves intantum deformes et macilente: ut numquam
tales in terra egipti viderim. Que devoratis et consumptis
prioribus: nullum saturitatis dedere vestigium. sed simili macie et
squalore torpebant. Evigilans. rursum sopore depressus. vidi
somnium. vii. spice pullulabant in culmo uno: plene
atque pulcherrime. Alie quoque vii. tenues. et percusse uredine ori
ebantur e stipula. que priorum pulcritudinem devoraverunt. Nar
ravi coniectoribus somnium et nemo est qui edisserat. Respondit io
seph. Somnium regis unum est: que facturus est deus. ostendit pha
raoni. vii. boves pulcre. et vii. plene spice. vii. ubertatis
sunt anni. eandemque vim somnii comprehendunt. vii. quoque bo
ves tenues atque macilente que ascenderunt post eas. et vii.
spice tenues. et vento urente percusse: vii. anni sunt future
famis. qui hoc ordine complebuntur. Ecce vii. anni veni
ent fertilitatis magne in universa terra egipti quos sequentur
vii. anni alii tante sterilitatis: ut oblivioni cuncta
tradatur retro abundantia. Consumptura est enim fames omnem
terram. et ubertatis magnitudinem perditura est inopie magni
tudo. Quod autem vidisti secundo. ad eandem rem pertinens somnium
firmitatis indicium est. eo quod fiat sermo dei. et velocius imple
atur. Nunc ergo provideat rex virum sapientem et industrium
et preficiat eum terre egipti. qui constituat prepositos per singulas
regiones. et quintam partem fructuum per vii. annos fer
tilitatis qui iam nunc futuri sunt: congreget in hor
rea. et omne frumentum sub pharaonis potestate condatur.
serveturque in urbibus. et paretur future vii. annorum fami. que
pressura sunt egiptum. et non consumatur terra inopia. Pla
cuit pharaoni consilium. et cunctis ministris eius. Locutusque est ad
eos. Num invenire poterimus talem virum qui spiritu dei
plenus sit? Dixit ergo ad ioseph. Quia ostendit tibi deus omnia que locutus es
numquid sapientiorem et consimilem tui invenire po
tero? Tu eris super domum meam. et ad tui oris imperium cunctus
populus obediet. uno tantum regni solio: te precedam. Dicens

que rursum pharao ad ioseph. Ecce constitui te super universam
terram egipti. Tulitque anulum de manu sua. et dedit in manu
eius. Vestivitque eum stola bissina. et collo torquem auream
circumposuit. Fecitque ascendere super currum suum secundum.
clamante precone ut omnes coram eo genu flecterent. et
prepositum esse scirent universe terre egipti. Dixit quoque rex ad ioseph.
Ego sum pharao. absque tuo imperio. non movebit quisquam manum
aut pedem in omni terra egipti. Vertitque nomen eius. et vocavit eum
lingua egiptiaca. salvatorem mundi. Deditque illi uxorem
aseneth filiam phutiphare sacerdotis eliopoleos. Egressus est
itaque ioseph ad terram egipti. xxx. autem erat annorum quando stetit
in conspectu regis pharaonis. et circuivit omnes regiones e
gipti. Venitque fertilitas vii. annorum. et in manipulos redacte
segetes congregate sunt in horrea egipti. Omnis etiam fru
gum habundantia: in singulis urbibus condita est. Tantaque fuit
multitudo tritici ut arene maris coequaretur. et copia mensuram
excederet. Nati sunt autem ioseph filii duo antequam veniret fa
mes. quos ei peperit aseneth filia phutiphare sacerdotis helio
poleos. Vocavitque nomen primogeniti manases dicens. obli
visci me fecit deus omnium laborum meorum et domus patris mei.
Nomen quoque secundi: appellavit effraim dicens. Crescere me
fecit deus in terra paupertatis mee. Igitur transactis vii. annis
ubertatis qui fuerant in egipto. ceperunt venire vii. anni
inopie. quos predixerat ioseph. et in universo orbe fames prevaluit.
In cuncta autem terra egipti: non erat panis. qua esuriente: cla
mavit populus. alimenta petens. quibus ille respondit. Ite ad ioseph. et quic
quid vobis dixerit facite. Crescebat autem cotidie fames in omni
terra. Aperuitque ioseph universa horrea et vendebat egiptiis. Nam
et illos oppresserat fames. Omnesque provincie veniebant in egip
tum. ut emerent escas. et malum inopie temperarent. XLII.
Audiens autem iacob quod alimenta venderentur in egipto. dixit
filiis suis. quare negligitis? Audivi quod triticum venundetur
in egipto. descendite. et emite nobis necessaria ut possimus vi
vere. et non consumamur inopia. Descenderunt ergo fratres ioseph. x. ut eme
rent frumenta in egipto. Beniamin domi retento a iacob:
qui dixerat fratribus suis ne forte in itinere quicquam patiatur mali.
Ingressi sunt terram egipti cum aliis qui pergebant ad emendum.
Erat autem fames in terra chanaan. et ioseph princeps egipti.
atque ad illius nutum frumenta vendebantur populis. Cumque adorassent
eum fratres sui. agnovit eos. et quasi ad alienos durius loquebatur. interrogans
eos. Unde venistis? Qui responderunt. De terra chanaan. ut emamus victui
necessaria. Et tamen fratres ipse cognoscens. non est cognitus ab eis.
Recordatusque somniorum que aliquando viderat: ait ad eos. Exploratores
estis. Ut videatis infirmiora terre: venistis. Qui dixerunt:
non est ita domine. sed servi tui venerunt ut emerent cibos. Omnes
filii unius viri sumus. pacifici venimus. Nec quicquam famuli tui ma
chinantur mali. Quibus ille respondit. Aliter est. Inmunita terre huius consi
derare venistis. Et illi dixerunt xii. inquiunt servi tui fratres sumus. filii viri
unius in terra chanaan. minimus cum patre nostro est. alius non est super.
Hoc est quod locutus sum. Exploratores estis. Iam nunc experimentum

uestri capiam per salutem pharaonis non egrediemini hinc donec ueniat frater uester minimus. Mittite ex uobis unum ut adducat eum; uos autem eritis in uinculis donec probentur que dixistis utrum uera an falsa sint; alioquin per salutem pharaonis exploratores estis. Tradidit ergo illos custodie tribus diebus. Die autem tertio eductis de carcere ait: Facite que dixi et uiuetis; deum enim timeo. Si pacifici estis, frater uester unus ligetur in carcere; uos autem abite et ferte frumenta que emistis in domos uestras, et fratrem uestrum minimum ad me adducite, ut possim uestros probare sermones et non moriamini. Fecerunt ut dixerat, et locuti sunt inuicem: Merito hec patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum, uidentes angustiam anime illius cum deprecaretur nos, et non audiuimus; idcirco uenit super nos ista tribulatio. E quibus unus Ruben ait: Numquid non dixi uobis: nolite peccare in puerum; et non audistis me? En sanguis eius exquiritur. Nesciebant autem quod intelligeret Ioseph, eo quod per interpretem loqueretur ad eos. Auertitque se parumper et fleuit, et reuersus locutus est ad eos. Tollensque Simeon et ligans illis presentibus, iussit ministris ut implerent saccos eorum tritico, et reponerent pecunias singulorum in sacculis suis, datis supra cibariis in uiam; qui fecerunt ita. At illi portantes frumenta in asinis suis profecti sunt. Apertoque unus sacco ut daret iumento pabulum in diuersorio, contemplatus pecuniam in ore sacci, dixit fratribus suis: Reddita est mihi pecunia; en habetur in sacco. Et obstupefacti turbatique dixerunt mutuo: Quidnam est hoc quod fecit nobis deus? Ueneruntque ad Iacob patrem suum in terram Chanaan, et narrauerunt ei omnia que accidissent sibi, dicentes: Locutus est nobis dominus terre dure, et putauit nos exploratores esse prouincie. Cui respondimus: Pacifici sumus, nec ullas molimur insidias. Duodecim fratres uno patre geniti sumus; unus non est super, minimus cum patre nostro uersatur in terra Chanaan. Qui ait nobis: Sic probabo quod pacifici sitis: fratrem uestrum unum dimittite apud me, et cibaria domibus uestris necessaria sumite et abite, fratremque uestrum minimum adducite ad me, ut sciam quod non sitis exploratores, et istum qui tenetur in uinculis recipere possitis, ac deinceps emendi que uultis habeatis licentiam. His dictis, cum frumenta effunderent, singuli reperiunt in ore saccorum ligatas pecunias; exterritisque simul omnibus dixit pater Iacob: Absque liberis me esse fecistis; Ioseph non est super, Simeon tenetur in uinculis, Beniamin auferetis; in me hec omnia mala reciderunt. Cui respondit Ruben: Duos filios meos interfice si non reduxero illum tibi; trade eum in manu mea, et ego eum tibi restituam. At ille: Non descendet, inquit, filius meus uobiscum; frater eius mortuus est, et ipse solus remansit; si quid ei aduersi acciderit in terra ad quam pergitis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

XLIII

Interim fames omnem terram uehementer premebat. Consumptisque cibis quos ex Egypto detulerant, dixit Iacob ad filios suos: Reuertimini et emite nobis pauxillum escarum. Respondit Iudas: Denuntiauit nobis uir ille sub attestatione iurisiurandi dicens: Non uidebitis faciem meam nisi fratrem uestrum minimum adduxeritis uobiscum. Si ergo uis mittere eum nobiscum, pergemus pariter et ememus tibi necessaria; si autem non uis, non ibimus; uir enim ut sepe diximus denuntiauit nobis dicens: Non uidebitis faciem meam absque fratre uestro minimo. Dixit eis Israel: In meam hoc fecistis miseriam, ut indicaretis ei et alium uos habere fratrem. At illi responderunt: Interrogauit nos homo per ordinem nostram progeniem, si pater uiueret, si haberemus fratrem; et nos respondimus ei consequenter iuxta id quod fuerat sciscitatus; numquid scire poteramus quod dicturus esset: Adducite uobiscum fratrem uestrum? Iudas quoque dixit patri suo: Mitte puerum mecum ut proficiscamur et possimus uiuere, ne moriamur nos et paruuli nostri. Ego suscipio puerum; de manu mea require illum. Nisi reduxero et tradidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore. Si non intercessisset dilatio, iam uice altera uenissemus. Igitur Israel pater eorum dixit ad eos: Si sic necesse est, facite quod uultis. Sumite de optimis terre fructibus in uasis uestris, et deferte uiro munera, modicum resine et mellis, et storacis et stactes et terebinti et amigdalarum. Pecuniam quoque duplicem ferte uobiscum, et illam quam inuenistis in sacculis reportate, ne forte errore factum sit. Sed et fratrem uestrum tollite, et ite ad uirum. Deus autem meus omnipotens faciat eum uobis placabilem, et remittat uobiscum fratrem uestrum quem tenet, et hunc Beniamin. Ego autem quasi orbatus absque liberis ero. Tulerunt ergo uiri munera et pecuniam duplicem et Beniamin, descenderuntque in Egyptum, et steterunt coram Ioseph. Quos cum ille uidisset et Beniamin simul, precepit dispensatori domus sue dicens: Introduc uiros domum, et occide uictimas, et instrue conuiuium, quoniam mecum sunt comesturi meridie. Fecit ille sicut fuerat imperatum, et introduxit uiros domum. Ibique exterriti dixerunt mutuo: Propter pecuniam quam retulimus prius in saccis nostris introducti sumus, ut deuoluat in nos calumpniam, et uiolenter subiciat seruituti et nos et asinos nostros. Quamobrem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem locuti sunt: Oramus domine ut audias nos. Iam ante descendimus ut emeremus escas; quibus emptis cum uenissemus ad diuersorium, aperuimus saccos nostros, et inuenimus pecuniam in ore saccorum, quam nunc eodem pondere reportauimus. Sed et aliud attulimus argentum, ut emamus que necessaria sunt. Non est in nostra conscientia quis eam posuerit in marsupiis nostris. At ille respondit: Pax uobiscum, nolite timere. Deus uester et deus patris uestri dedit uobis thesauros in saccis uestris; nam pecuniam quam dedistis mihi probatam ego habeo. Eduxitque Simeon ad eos, et introductis domum attulit aquam, et lauerunt pedes suos, deditque pabulum asinis eorum. Illi uero parabant munera donec ingrederetur Ioseph meridie; audierant enim quod ibi comesturi essent panem. Igitur ingressus est Ioseph domum suam, obtuleruntque ei munera tenentes in manibus, et adorauerunt proni in terram. At ille clementer resalutatis eis interrogauit eos dicens: Saluusne est pater uester senex de quo dixeratis mihi? Adhuc uiuit? Qui responderunt: Sospes est seruus tuus pater noster, adhuc uiuit. Et incuruati adorauerunt eum. Attollens autem oculos Ioseph uidit Beniamin fratrem suum uterinum, et ait: Iste est frater uester minimus de quo dixe-

tatem eius: et rursum. Deus inquit misereatur tui fili mi. Festi
navitque quia commota fuerant viscera eius super fratre suo et erumpe
bant lacrime. et introiens cubiculum flevit. Rursusque lota facie
egressus continuit se et ait. ponite panes. Quibus appositis: seor
sum ioseph et fratribus: egyptiisque qui vescebantur seorsum. Illici
tum est enim egyptiis comedere cum hebreis: et prophanum putant
huiuscemodi convivium. Sederunt coram eo primogenitus iuxta primo
genita sua. et minimus iuxta etatem suam. et mirabantur nimis.
Sumptis partibus quas ab eo acceperant. maior pars venit ben
iamin. ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque et inebria
ti sunt cum eo. XLIII

44 Precepit autem ioseph dispensatori domus sue dicens. Imple sac
cos eorum frumento quantum capere possunt. et pone pec
uniam singulorum in summitate sacci. Sciphum autem meum argen
teum et pretium quod dedit tritici. pone in ore sacci iunioris. Fac
tumque est ita. Et orto mane dimissi sunt cum asinis suis. Iam
que exierant urbem: et processerant paululum. Tunc ioseph
accersito dispensatore domus: Surge inquit persequere viros
et apprehensis dicito. Quare reddidistis malum pro bono? Sciphus
quem furati estis. ipse est in quo bibit dominus meus. et in quo au
gurari solet. pessimam rem fecistis. Fecit ille ut iusserat
et apprehensis. per ordinem locutus est. Qui responderunt. Quare sic loquitur dominus
noster ut servi tui tantum flagitii commiserint? pecuniam quam inve
nimus in summitate saccorum reportavimus ad te de terra cha
naan. et quomodo consequens est ut furati simus de domo domini
tui aurum vel argentum? apud quemcumque fuerit inventum
servorum tuorum quod queris: moriatur. et nos servi erimus domini
nostri. Qui dixit. Fiat secundum vestram sententiam. apud quem fuerit inven
tum: ipse sit servus meus. vos autem eritis innoxii. Itaque festi
no deponentes in terram saccos. aperuerunt singuli. Quos scru
tatus incipiens a maiore usque ad minimum. invenit sciphum
in sacco beniamin. At illi scissis vestibus. oneratisque asinis rursum
reversi sunt in oppidum. Primusque iudas cum fratribus ingressus est ad
ioseph. necdum enim de loco abierat. omnesque ante eum in ter
ram pariter corruerunt. Quibus ille ait. cur sic agere voluistis?
an ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia? Cui iudas
Quid respondebimus inquit domino meo. vel quid loquemur aut
iuste poterimus obtendere? deus invenit iniquitatem servorum tuorum.
En omnes servi sumus domini mei. et nos: et apud quem inventus est sciphus. Respondit
ioseph. Absit a me ut sic agam. Qui furatus est sciphum: ipse sit ser
vus meus. vos autem abite liberi ad patrem vestrum. Accedens autem
propius iudas. confidenter ait. Oro domine mi loquatur servus
tuus in auribus tuis verbum. et ne irascaris famulo tuo. Tu
enim es post pharaonem dominus meus. interrogasti prius servos tuos. habetis
patrem aut fratrem? et nos respondimus domino meo. Est nobis pater
senex. et puer parvulus. qui in senecta illius natus est. cuius uterinus frater
mortuus est. et ipsum solum habet mater sua. pater vero tenere diligit
eum. Dixistique servis tuis adducite eum ad me. et ponam
oculos meos super illum. Suggessimus domino meo. Non potest
puer relinquere patrem suum. Si enim illum dimiserit. mo
rietur. et dixisti servis tuis. Nisi venerit frater vester minimus vobiscum
non videbitis amplius faciem meam. Cum ergo ascendissemus ad famulum
tuum patrem nostrum: narravimus ei omnia que locutus est dominus meus. et dixit pater
noster. Revertimini et emite nobis parum tritici. Cui diximus. Ire
non possumus. Si frater noster minimus descenderit nobiscum: proficiscemur simul.
alioquin illo absente: non audemus videre faciem viri. Ad que ille respondit
Vos scitis quod duos genuerit mihi uxor mea filios. Egressus est unus
et dixistis. Bestia devoravit. et huc usque non comparet. Si tuleritis et istum
et aliquid ei in via contigerit: deducetis canos meos cum merore
ad inferos. Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum. et puer de
fuerit. cum anima illius ex huius anima pendeat. videritque eum non
esse nobiscum morietur. et deducent famuli tui canos eius cum dolore ad
inferos. Ego proprie servus tuus sim qui in meam hunc recepi fidem: et spo
pondi dicens. Nisi reduxero eum. peccati reus ero in patrem meum omni
tempore. Manebo itaque servus tuus pro puero in ministerio domini mei. et
puer ascendat cum fratribus suis. Non enim possum redire ad patrem
absente puero ne calamitatis que oppressura est patrem meum. testis
sim. XL

Non se poterat ultra cohibere ioseph multis coram adsistenti
bus. Unde precepit ut egrederentur foras. et
nullus interesset alienus agnitioni mutue. Elevavitque vocem cum
fletu quam audierunt egyptii. omnisque domus pharaonis. et dixit fratribus
suis. Ego sum ioseph. adhuc pater meus vivit? Nec poterant respondere
fratres nimio terrore perterriti. Ad quos ille clementer. Ac
cedite inquit ad me. Et cum accessissent prope: Ego sum ait ioseph frater vester
quem vendidistis in egyptum. Nolite pavere nec vobis durum esse vi
deatur quod vendidistis me in his regionibus. Pro salute enim vestra misit
me deus ante vos in egyptum. Biennium est quod fames cepit esse in terra.
adhuc .v. anni restant quibus nec arari poterit. nec meti. Premisit
que deus me: ut reservemini super terram. et escas ad vivendum habere pos
sitis. Non vestro consilio: sed dei voluntate huc missus sum. qui fecit
me quasi patrem pharaonis. et dominum universe domus eius. ac principem in omni
terra egypti. Festinate et ascendite ad patrem meum et dicetis ei. Hec
mandat filius tuus ioseph. Deus fecit me dominum universe terre egypti.
descende ad me ne moreris. et habita in terra gessen. eritisque iuxta me
tu et filii tui et filii filiorum tuorum. oves tue et armenta tua. et univer
sa que possides: ibique te pascam. Adhuc enim .v. anni residui sunt
famis. ne et pereas et domus tua et omnia que possides. En oculi vestri
et oculi fratris mei beniamin vident quod os meum loquatur ad vos. Nuntiate patri
meo universam gloriam meam. et cuncta que vidistis in egypto. Festi
nate et adducite eum ad me. Cumque amplexatus recidisset in
collum beniamin fratris sui. flevit illo quoque flente similiter super collum eius.
Osculatusque est ioseph omnes fratres suos. et ploravit super singulos. Post
que ausi sunt loqui ad eum. auditumque est et celebri sermone vulga
tum est in aula regia. Venerunt fratres ioseph et gavisus est pharao. atque omnis
familia eius. Dixitque ad ioseph ut imperaret fratribus suis dicens. Onera
tes iumenta ite in terram chanaan. et tollite inde patrem vestrum et cog
nationem et venite ad me et ego dabo vobis omnia bona egypti
ut comedatis medullam terre. Precipe etiam ut tollant plaustra
de terra egypti ad subvectionem parvulorum suorum ac coniugum. et dicito
Tollite patrem vestrum et properate quantocius venientes nec dimittatis

[nec dimittatis quic]quam de supellectili vestra quia omnes opes Egipti vestre erunt. Feceruntque
filii Israel ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit Ioseph plaustra secundum
Pharaonis imperium et cibaria in itinere. Singulis quoque proferri iussit
binas stolas. Beniamin vero dedit trecentos argenteos cum quinque
stolis optimis. Tantundem pecunie et vestium mittens patri suo
addens eis asinos decem qui subveherent ex omnibus divitiis
Egipti, et totidem asinas triticum in itinere panesque portantes.
Dimisit ergo fratres suos et proficiscentibus ait: Ne irascimini in via.
Qui ascendentes ex Egipto venerunt in terram Chanaan ad patrem
suum Iacob, et nuntiaverunt ei dicentes: Ioseph vivit, et ipse do-
minatur in omni terra Egipti. Quo audito Iacob quasi de gravi somp-
no evigilans tamen non credebat eis. Illi econtra referebant omnem or-
dinem rei. Cumque vidisset plaustra et universa que miserat, revixit
spiritus eius et ait: Sufficit mihi si adhuc Ioseph filius meus vivit. Vadam
et videbo eum antequam moriar. XLV

Profectusque Israel cum omnibus que habebat venit ad puteum
iuramenti et mactatis ibi victimis deo patris sui Ysaac,
audivit eum per visionem noctis vocantem se et dicentem sibi: Iacob
Iacob. Cui respondit: Ecce adsum. Ait illi deus: Ego sum fortissimus deus patris
tui. Noli timere et descende in Egiptum quia in gentem magnam
faciam te ibi. Ego descendam tecum illuc et ego inde adducam te
revertentem. Ioseph quoque ponet manum suam super oculos tuos. Surrexit
Iacob a puteo iuramenti tuleruntque eum filii cum parvulis et uxoribus
suis in plaustris que miserat Pharao ad portandum senem, et omnia que pos-
sederat in terra Chanaan. Venitque in Egiptum cum omni semine suo,
filii eius et nepotes, et filie, et cuncta simul progenies. Hec sunt autem no-
mina filiorum Israel qui ingressi sunt in Egiptum, ipse cum liberis suis. Primo-
genitus Ruben. Filii Ruben: Enoch et Phallu et Esrom et Charmi.
Filii Simeon: Iemuel et Iamin et Ahod et Iachin et Saher et Saul
filius Chananitidis. Filii Levi: Gerson, Chaath et Merari. Filii Iuda:
Her et Onam et Sela et Phares et Zara. Mortui sunt autem Her et Onam
in terra Chanaan. Natique sunt filii Phares: Esrom et Amul.
Filii Isachar: Thola et Phua et Iobab et Semron. Filii Zabulon:
Sared et Helon et Iahelel. Hi filii Lie quos genuit in Me-
sopotamia Syrie cum Dina filia sua. Omnes anime filiorum eius
et filiarum xxx.iii. Filii Gad: Sephion et Aggi, Suni et Esebon
et Heri et Arodi et Areli. Filii Aser: Iamne et Iesua et Iessui et
Beria, Sara quoque soror eorum. Filii Berie: Heber et Melchiel.
Hii filii Zelphe quam dedit Laban Lie filie sue, et hos genuit Ia-
cob xvi animas. Filii Rachel uxoris Iacob: Ioseph et Benia-
min. Natique sunt Ioseph in terra Egipti filii quos genuit A-
seneth filia Phutipharis sacerdotis Eliopoleos: Manasses
et Effraim. Filii Beniamin: Bela et Bechor et Asbel, Gera et
Naaman et Echi et Ros, Mophim et Ophim et Ared. Hii filii
Rachel quos genuit Iacob. Omnes anime xiiii. Filii Dan: Usim.
Filii Nepthalim: Iasiel et Guni et Ieser et Sallem. Hii filii
Bale quam dedit Laban Racheli filie sue, et hos genuit
Iacob. Omnes anime vii. Cuncte anime que ingresse sunt
cum Iacob in Egiptum et egresse de femore illius absque uxo-
ribus filiorum eius lxvi. Filii autem Ioseph qui nati sunt ei in terra
Egipti anime due. Omnes anime domus Iacob que ingresse
sunt in Egiptum fuerunt septuaginta. Misit autem
Iudam ante se ad Ioseph ut nuntiaret ei, et ille occurreret
in Gessen. Quo cum pervenisset iuncto curru suo ascendit
obviam patri ad eundem locum. Vidensque eum irruit super
collum eius et inter amplexus flevit. Dixitque pater ad Ioseph: Iam
letus moriar quia vidi faciem tuam et superstitem te relinquo.
Et ille locutus est ad fratres et ad omnem domum patris sui: Ascendam
et nuntiabo Pharaoni dicamque ei: Fratres mei et domus patris
mei qui erant in terra Chanaan venerunt ad me, et sunt
viri pastores ovium curamque habent alendorum gregum.
Pecora sua et armenta et omnia que habere potuerunt adduxe-
runt secum. Cumque vocaverit vos et dixerit: Quod est opus vestrum?
respondebitis: Viri pastores sumus servi tui ab infan-
tia nostra usque in presens et nos et patres nostri. Hec autem dicetis ut ha-
bitare possitis in terra Gessen, quia detestantur Egiptii omnes pasto-

Ingressus ergo Ioseph nuntiavit XL res ovium.
Pharaoni dicens: Pater meus et fratres mei, oves eorum et ar-
menta et cuncta que possident venerunt de terra Chanaan, et ec-
ce consistunt in terra Gessen. Extremos quoque fratrum suorum
quinque viros statuit coram rege, quos ille interrogavit:
Quid habetis operis? Responderunt: Pastores ovium sumus servi tui et nos
et patres nostri. Ad peregrinandum in terram tuam venimus quoniam non est herba gregibus ser-
vorum tuorum ingravescente fame in terra Chanaan.
Petimusque ut esse nos iubeas servos tuos in terra
Gessen. Dixit itaque rex ad Ioseph: Pater tuus et fratres tui ve-
nerunt ad te. Terra Egipti in conspectu tuo est; in optimo lo-
co fac eos habitare et trade eis terram Gessen. Quod si nosti in
eis esse viros industrios, constitue illos magistros pecorum
meorum. Post hec introduxit Ioseph patrem suum ad regem et
statuit eum coram eo. Qui benedicens illi et interrogatus
ab eo: Quot sunt dies annorum vite tue? Respondit: Dies peregrinationis
vite mee c.xxx annorum sunt parvi et mali, et non pervenerunt
usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt. Et bene-
dicto rege egressus est foras. Ioseph vero patri et fratribus suis dedit pos-
sessionem in Egipto in optimo terre solo Ramesses ut pre-
ceperat Pharao. Et alebat eos omnemque domum patris sui
prebens cibaria singulis. In toto orbe enim panis deerat
et oppresserat fames terram, maxime Egipti et Chanaan,
e quibus omnem pecuniam congregavit pro venditione
frumenti, et intulit eam in erarium regis. Cumque de-
fecisset emptoribus pretium, venit cuncta Egiptus ad Ioseph
dicens: Da nobis panes. Quare morimur coram te deficiente
pecunia? Quibus ille respondit: Adducite pecora vestra et dabo
vobis pro eis cibos si pretium non habetis. Que cum adduxissent
dedit eis alimenta pro equis et ovibus et bobus et asinis. Sustentavit-
que illo anno eos pro commutatione pecorum. Venerunt-
que anno secundo et dixerunt ei: Non celamus dominum
nostrum quod deficiente pecunia pecora simul defecerunt.
Nec clam te est quod absque corporibus et terra nichil habemus. Cur

Quare moriemur te vidente? et nos et terra nostra tui erimus. Eme
nos in servitutem regiam, et prebe semina, ne pereunte cul-
tore redigatur terra in solitudinem. Emit igitur Ioseph om-
nem terram Egypti, vendentibus singulis possessiones suas pre magni-
tudine famis. Subiecitque eam pharaoni et cunctos populos eius
a novissimis terminis Egypti usque ad extremos fines eius, preter
terram sacerdotum, que a rege tradita fuerat eis: quibus et statuta
cibaria ex horreis publicis prebebantur; et idcirco non sunt
compulsi vendere possessiones suas. Dixit ergo Ioseph ad populos:
En ut cernitis, et vos et terram vestram pharao possidet. Accipi-
te semina et serite agros, ut fruges habere possitis. Quintam
partem regi dabitis; quatuor reliquas permitto vobis in sementem
et cibos familiis et liberis vestris. Qui responderunt: Salus nostra in manu
tua est; respiciat nos tantum dominus noster, et leti serviemus regi.
Ex eo tempore usque in presentem diem in universa terra Egyp-
ti regibus quinta pars solvitur, et factum est quasi in legem, absque
terra sacerdotali que libera ab hac conditione fuit. Habitavit ergo
Israel in Egypto, id est in terra Gessen, et possedit eam; auctusque
est et multiplicatus nimis. Et vixit in ea xvii annis;
factique sunt omnes dies vite illius c.xl.vii annorum. Cum-
que appropinquare cerneret mortis diem, vocavit filium
suum Ioseph, et dixit ad eum: Si inveni gratiam in conspec-
tu tuo, pone manum tuam sub femore meo, et facies mihi
misericordiam et veritatem, ut non sepelias me in Egypto; sed dor-
miam cum patribus meis, et auferas me de hac terra, condasque in
sepulcro maiorum meorum. Cui respondit Ioseph: Ego faciam quod
iussisti. Et ille: Iura ergo, inquit, mihi. Quo iurante, adoravit
Israel Deum conversus ad lectuli caput. XLVII

His itaque transactis, nuntiatum est Ioseph quod egrotaret pater
eius; qui assumptis duobus filiis Manasse et Effraim
ire perrexit. Dictumque est seni: Ecce filius tuus Ioseph venit ad
te. Qui confortatus sedit in lecto, et ingresso ad se ait: Deus om-
nipotens apparuit mihi in Luza que est in terra Chanaan, benedix-
itque mihi et ait: Ego augebo te et multiplicabo, et faciam in tur-
bas populorum; daboque tibi terram hanc et semini tuo post te in
possessionem sempiternam. Duo ergo filii tui qui nati sunt
tibi in terra Egypti antequam venirem ad te, mei erunt: Effra-
im et Manasses, sicut Ruben et Symeon, reputabuntur mihi. Reli-
quos autem quos genueris post eos, tui erunt, et nomine fratrum suo-
rum vocabuntur in possessionibus suis. Mihi enim quando ve-
niebam de Mesopotamia, mortua est Rachel in terra Cha-
naan in ipso itinere, eratque vernum tempus; et ingrediebar
Ephratam, et sepelivi eam iuxta viam Ephrate, que alio nomine
appellatur Bethleem. Videns autem filios eius, dixit ad eum: Qui
sunt isti? Respondit: Filii mei sunt, quos donavit mihi Deus in hoc loco.
Adduc eos, inquit, ad me, ut benedicam illis. Oculi enim Israel
caligabant pre nimia senectute, et clare videre non po-
terat. Applicitosque ad se deosculatus et circumplexus, dixit ad
filium: Non sum fraudatus ab aspectu tuo; insuper ostendit
mihi Deus semen tuum. Cumque tulisset eos Ioseph de gremio patris,
adoravit pronus in terram. Et posuit Ephraim ad dexteram suam,
id est ad sinistram Israel; Manassen vero in sinistra sua, ad dexteram scilicet
patris; applicuitque ambos ad eum. Qui extendens manum dexteram
posuit super caput Ephraim minoris fratris, sinistram autem super caput
Manasse qui maior natu erat, commutans manus. Benedixitque
filio suo Ioseph, et ait: Deus in cuius conspectu ambulaverunt
patres mei Abraham et Ysaac, Deus qui pascit me ab adolescentia mea
usque in presentem diem, angelus qui eruit me de cunctis malis,
benedicat pueris istis; et invocetur super eos nomen meum, nomi-
naque patrum meorum Abraham et Ysaac, et crescant in multitudinem
super terram. Videns autem Ioseph quod posuisset pater suus manum dex-
teram super caput Ephraim, graviter accepit; et apprehensam
manum patris levare conatus est de capite Effraim et trans-
ferre super Manasse. Dixitque ad patrem: Non ita convenit pater;
quia hic est primogenitus, pone dexteram tuam super caput eius. Qui renuens
ait: Scio fili mi, scio; et iste quidem erit in populos, et multiplica-
bitur; sed frater eius minor maior illo erit, et semen illius crescet in
gentes. Benedixitque eis in ipso tempore dicens: In te benedic-
etur Israel, atque dicetur: Faciat tibi Deus sicut Effraim et Manasse.
Constituitque Effraim ante Manassen. Et ait ad Ioseph filium
suum: En ego morior, et erit Deus vobiscum, reducetque vos ad
terram patrum vestrorum. Do tibi partem unam extra fratres tuos,
quam tuli de manu Amorrei in gladio et arcu meo. XL[IX]

Vocavit autem Iacob filios suos et ait eis: Congregamini
ut annuntiem que ventura sunt vobis diebus novis-
simis. Congregamini audite Israel patrem vestrum. Ruben primo-
genitus meus, tu fortitudo mea et principium doloris mei; prior
in donis, maior imperio; effusus es sicut aqua, non crescas, quia
ascendisti cubile patris tui, et maculasti stratum eius. Symeon
et Levi fratres vasa iniquitatis bellantia. In consilium eorum non
veniat anima mea, et in cetu illorum non sit gloria mea,
quia in furore suo occiderunt virum, et in voluntate sua suf-
foderunt murum. Maledictus furor eorum quia pertinax, et in-
dignatio illorum quia dura. Dividam eos in Iacob, et dispergam
eos in Israel. Iudas te laudabunt fratres tui; manus tua in cer-
vicibus inimicorum tuorum; adorabunt te filii patris tui. Catu-
lus leonis Iuda; ad predam, fili mi, ascendisti; requiescens accu-
buisti ut leo, et quasi leena; quis suscitabit eum? Non auferetur
sceptrum de Iuda, et dux de femore eius, donec veniat qui
mittendus est; et ipse erit expectatio gentium. Ligans ad vine-
am pullum suum, et ad vitem o fili mi asinam suam, lavabit
vino stolam suam, et in sanguine uve pallium suum. Pulchri-
ores sunt oculi eius vino, et dentes eius lacte candidiores. Za-
bulon in litore maris habitabit, et in statione navium pertin-
gens usque ad Sydonem. Isachar asinus fortis, accubans inter
terminos; vidit requiem quod esset bona, et terram quod optima; et
supposuit humerum suum ad portandum, factusque est tributis
serviens. Dan iudicabit populum suum sicut et alia tribus in Israel. Fiat
Dan coluber in via, cerastes in semita, mordens un-
gulas equi, ut cadat ascensor eius retro. Salutare tuum

expectabo domine. Gad accinctus preliabatur ante eum: et ipse accin-
getur retrorsum. Aser pinguis panis eius: et prebebit delicias regi-
bus. Neptalim cervus emissus: et dans eloquia pulcritudinis. Filius accre-
scens ioseph filius accrescens: et decorus aspectu filie discurrerunt
super murum. Sed exasperaverunt eum et iurgati sunt invideruntque ei
habentes iacula. Sedit in forti arcus eius: et dissoluta sunt vincula bra-
chiorum et manuum illius per manum potentis iacob. Inde pastor egressus
est lapis israel. Deus patris tui erit adiutor tuus: et omnipotens benedicet
tibi benedictionibus celi desuper: benedictionibus abissi iacentis de-
orsum. benedictionibus uberum et vulve. Benedictiones patris tui: con-
fortate sunt benedictionibus patrum eius donec veniret desiderium col-
lium eternorum. Fiant in capite ioseph et in vertice nazarei
inter fratres suos. Beniamin lupus rapax mane comedet predam
et vespe dividet spolia. Omnes hii in tribubus israel .xii. Hec locutus est
eis pater suus. benedixitque singulis benedictionibus propriis: et precepit eis dicens.
Ego congregor ad populum meum. sepelite me cum patribus meis: in spelu-
nca duplici que est in agro ephron ethei contra mambre in terra
chanaan. quam emit abraham cum agro ab ephron etheo in pos-
sessionem sepulcri. Ibi sepelierunt eum: et saram uxorem eius. Ibi
sepultus est ysaac cum rebecca coniuge sua. Ibi et lia condita iacet.
Finitisque mandatis quibus filios instruebat collegit pedes suos su-
per lectulum et obiit. appositusque est ad populum suum.

L

Quod cernens ioseph ruit super faciem patris flens et deosculans
eum. Precepitque servis suis medicis: ut aromatibus condirent
patrem. Quibus iussa explentibus: transierunt .xl. dies. Iste quippe
mos erat cadaverum conditorum. Flevitque eum egiptus
septuaginta diebus. Et expleto planctus tempore: locutus est ioseph
ad familiam pharaonis. Si inveni gratiam in conspectu vestro:
loquimini in auribus pharaonis eo quod pater meus adiuraverit me dicens.
En morior: In sepulcro meo quod fodi mihi in terra chanaan sepelies
me. Ascendam igitur et sepeliam patrem meum ac revertar. Dixitque
ei pharao. Ascende et sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. Quo
ascendente ierunt cum eo omnes senes domus pharaonis:
cunctique maiores natu terre egipti. domus ioseph cum fratribus
suis absque parvulis et gregibus atque armentis que dereliquerant in terra
gessen. habuit quoque in comitatu currus et equites: et facta est turba non
modica. Veneruntque ad aream atad que sita est trans iordanem.
ubi celebrantes exequias: planctu magno atque vehementi im-
pleverunt .vii. dies. Quod cum vidissent habitatores terre cha-
naan. dixerunt planctus magnus est iste egiptiis. Idcirco appel-
latum est nomen loci illius planctus egipti. Fecerunt ergo filii
iacob sicut preceperat eis: et portantes eum in terra chanaan:
sepelierunt eum in spelunca duplici. quam emerat abraham
cum agro in possessionem sepulcri. ab ephron etheo contra
faciem mambre. Reversusque est ioseph in egiptum cum fratribus
suis et omni comitatu sepulto patre. quo mortuo: timentes
fratres eius et mutuo colloquentes ne forte memor sit iniu-
rie quam passus est. et reddat nobis malum omne quod fecimus:
mandaverunt ei pater tuus precepit nobis antequam moreretur:
ut hec tibi verbis illius diceremus. Obsecro ut obliviscaris
sceleris fratrum tuorum et peccati atque malicie quam exercue-
runt in te. Nos quoque oramus ut servis dei patris tui di-
mittas iniquitatem hanc. quibus auditis: flevit ioseph.
Veneruntque ad eum fratres sui. et proni adorantes dixerunt.
Servi tui sumus. quibus ille respondit. Nolite timere. num dei pos-
sumus resistere voluntati? Vos cogitastis de me malum:
et deus vertit illud in bonum. ut exaltaret me sicut in presen-
tiarum cernitis. et salvos faceret multos populos. Nolite
timere. ego pascam vos et parvulos vestros. Consolatusque
est eos et blande ac leniter est locutus. Et habitavit in egipto cum
omni domo patris sui. Vixitque .c.x. annis. et vidit filios ef-
fraim usque ad tertiam generationem. Filii quoque machir filii
manasse nati sunt in genibus ioseph. Quibus transactis
locutus est fratribus suis. Post mortem meam visitabit vos deus
et ascendere faciet de terra ista ad terram quam iuravit patribus nostris
ysaac et iacob. Cumque adiurasset eos atque dixisset. Deus visita-
bit vos. asportate vobiscum ossa mea de loco isto: mortuus
est expletis .c.x. annis vite sue. et conditus est aromatibus repo-
situs est in loco egipto. EXPLICIT LIBER GENESIS. Incipit

Liber Exodi.

HEC SUNT nomina filiorum
israel qui ingressi sunt in egiptum cum iacob
singuli cum domibus suis introierunt. Ru-
ben. Simeon. Levi. Iudas. Ysachar. Zabulon
et Beniamin. Dan et Neptalim. Gad et
Aser. Erant igitur omnes anime eorum que egresse sunt de
femore iacob. septuaginta. Ioseph autem in egipto erat. quo
mortuo: et universis fratribus eius omnique cognatione sua. Filii
israel creverunt. et quasi germinantes multiplicati sunt. ac
roborati nimis: impleverunt terram. Surrexit interea
rex novus super egiptum. qui ignorabat ioseph. et ait ad
populum suum. Ecce populus filiorum israel multus et fortior nobis est. venite sapienter
opprimamus eum ne forte multiplicetur. et si ingruerit
contra nos bellum. addatur inimicis nostris expugnatisque
nobis egrediatur de terra. Preposuit itaque eis magistros operum
ut affligerent eos oneribus. Edificaveruntque urbes ta-
bernaculorum pharaoni phiton et ramesses. Quantoque op-
primebant eos: tanto magis multiplicabantur et cresce-
bant. Oderantque filios israel egiptii. et affligebant illu-
dentes. atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum
operibus duris luti et lateris omnique famulatu quo in terre
operibus premebantur. Dixit autem rex egipti obstetricibus ebreorum
quarum una vocabatur sephora. altera phua precipiens eis.
Quando obstetricabitis hebreas. et partus tempus advenerit si
masculus fuerit. interficite eum. si femina reservate.
Timuerunt autem obstetrices deum et non fecerunt iuxta
preceptum regis sed conservabant mares. Quibus ad se ac-
cersitis: rex ait. Quidnam est hoc quod facere voluistis: ut pueros
reservaretis? Que responderunt. Non sunt ebree sicut egiptie mulieres.
Ipse enim obstetricandi habent scientiam et priusquam veniamus

ad eas pariunt. Bene ergo fecit deus obstetricibus et crevit
populus confortatusque est nimis. Et quia timuerunt obstetrices deum,
edificavit illis domos. Precepit ergo pharao omni populo suo dicens:
Quicquid masculini sexus natum fuerit, in flumen proicite;
quicquid feminei reservate. II
Egressus est post hec vir de domo levi, et accepit uxorem stirpis
sue, que concepit et peperit filium, et videns eum elegan
tem, abscondit tribus mensibus. Cumque iam celare non posset,
sumpsit fiscellam scirpeam, et linivit eam bitumine ac
pice, posuitque intus infantulum, et exposuit eum in carec
to ripe fluminis, stante procul sorore eius et considerante
eventum rei. Ecce autem descendebat filia pharaonis ut lava
retur in flumine, et puelle eius gradiebantur per crepidinem
alvei. Que cum vidisset fiscellam in papirione, misit unam e fa
mulabus suis, et allatam aperiens, cernensque in ea parvulum
vagientem, miserta eius ait: De infantibus hebreorum est hic. Cui
soror pueri: Vis, inquit, ut vadam et vocem tibi hebream mulie
rem, que nutrire possit infantulum? Respondit: Vade. Perrexit puella
et vocavit matrem eius. Ad quam locuta filia pharaonis: Accipe,
inquit, puerum istum, et nutri michi. Ego dabo tibi mercedem
tuam. Suscepit mulier et nutrivit puerum, adultumque tra
didit filie pharaonis. Quem illa adoptavit in locum fi
lii, vocavitque nomen eius moysen, quia de aqua tuli eum. In
diebus illis postquam creverat moyses, egressus ad fratres suos vi
dit afflictionem eorum, et virum egiptium percutientem
unum de hebreis fratribus suis. Cumque circumspexisset huc atque illuc
et nullum adesse vidisset, percussum egiptium abscondit
sabulo. Et egressus die altero conspexit duos hebreos rixan
tes, dixitque ei qui faciebat iniuriam: Quare percutis proximum
tuum? Qui respondit: Quis constituit te principem et iudicem
super nos? Num occidere me tu vis, sicut occidisti heri e
giptium? Timuit moyses et ait: Quomodo palam factum est
verbum istud? Audivitque pharao verbum hunc et querebat
occidere moysen. Qui fugiens de conspectu eius mora
tus est in terra madian, et sedit iuxta puteum. Erant autem
sacerdoti madian septem filie, que venerunt ad hauriendam
aquam, et impletis canalibus adaquare cupiebant greges
patris sui. Supervenere pastores et eiecerunt
eas. Surrexitque moyses, et defensis puellis adaquavit
oves earum. Que cum revertissent ad ietro patrem suum,
dixit ad eas: Cur velocius venistis solito? Responderunt: Vir egip
tius liberavit nos de manu pastorum, insuper et hausit
aquam nobiscum, potumque dedit ovibus. At ille: Ubi est? inquit.
Quare dimisistis hominem? Vocate eum ut comedat pa
nem. Iuravit ergo moyses quod habitaret cum eo. Accepitque sepho
ram filiam eius, que peperit ei filium, quem vocavit ger
sam, dicens: Advena fui in terra aliena. Alterum vero
peperit, quem vocavit eliezer, dicens: Deus enim patris mei adiu
tor meus, et eripuit me de manu pharaonis. Post multum
vero temporis mortuus est rex egipti, et ingemiscentes filii

israel pre opera vociferati sunt. Ascenditque clamor eorum
ad deum ab operibus, et audivit gemitum eorum, ac recordatus
federis quod pepigerat cum abraham et ysaac et iacob, respexit
dominus filios israel, et liberavit eos. III
Moyses autem pascebat oves iethro cognati sui sacerdotis
madian. Cumque minasset gregem ad interiora deser
ti, venit ad montem dei oreb. Apparuitque ei dominus in flam
ma ignis de medio rubi, et videbat quod rubus arderet et non
combureretur. Dixit ergo moyses: Vadam et videbo visionem
hanc magnam, quare non comburatur rubus. Cernens autem dominus
quod pergeret ad videndum, vocavit eum de medio rubi et ait:
Moyses, moyses. Qui respondit: Adsum. At ille: Non appropies, inquit,
huc. Solve calciamentum de pedibus tuis. Locus enim in quo
stas terra sancta est. Et ait: Ego sum deus patris tui, deus abraham,
et deus ysaac, et deus iacob. Abscondit moyses faciem suam, non
enim audebat respicere contra deum. Cui ait dominus: Vidi
afflictionem populi mei in egipto, et clamorem eius audivi propter
duritiam eorum qui presunt operibus. Et sciens dolorem eius, descendi
ut liberem eum de manibus egiptiorum, et educam de terra
illa in terram bonam et spatiosam, in terram que fluit
lacte et melle, ad loca chananei et hethei et amorrei et pherezei
et evei et iebusei. Clamor ergo filiorum israel venit ad me, vidi
que afflictionem eorum qua ab egiptiis opprimuntur. Sed veni et
mittam te ad pharaonem, ut educas populum meum filios israel
de egipto. Dixit moyses ad deum: Quis ego sum ut vadam ad pha
raonem, et educam filios israel de egipto? Qui dixit ei: Ego
ero tecum, et hoc habebis signum quod miserim te. Cum eduxeris
populum de egipto, immolabis deo super montem istum. Ait moyses
ad deum: Ecce ego vadam ad filios israel, et dicam eis: Deus pa
trum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint michi: Quod est nomen eius? quid
dicam eis? Dixit dominus ad moysen: Ego sum qui sum. Ait: Sic
dices filiis israel: Qui est misit me ad vos. Dixitque iterum deus ad
moysen: Hec dices filiis israel: Dominus deus patrum vestrorum, deus
abraham, deus ysaac et deus iacob misit me ad vos. Hoc nomen
michi est in eternum, et hoc memoriale meum in generationem et ge
nerationem. Vade, congrega seniores israel et dices ad eos: Dominus deus
patrum vestrorum apparuit michi, deus abraham, deus ysaac et
deus iacob, dicens: Visitans visitavi vos, et omnia que acciderunt
vobis in egipto vidi, et dixi ut educam vos de afflictione e
gipti in terram chananei, hethei, amorrei, pherezei et
evei et iebusei, ad terram fluentem lacte et melle. Et audient
vocem tuam. Ingredierisque tu et seniores israel ad regem egipti,
et dices ad eum: Dominus deus hebreorum vocavit
nos. Ibimus viam trium dierum in solitudinem, ut immo
lemus domino deo nostro. Sed ego scio quod non dimittet vos
rex egipti ut eatis, nisi per manum validam. Extendam enim
manum meam, et percutiam egiptum in cunctis mirabilibus meis
que facturus sum in medio eorum. Post hec dimittet vos. Da
boque gratiam populo huic coram egiptiis, et cum egrediemini, non
egrediemini vacui, sed postulabit mulier a vicina sua et ab hospita

tis uasa argentea et aurea ac uestes. ponetisque eas super filios
et filias uestras. et spoliabitis egyptum. Respondens moyses ait IIII
Non credent mihi neque audient uocem meam. sed dicent. Non
apparuit tibi dominus. Dixit ergo ad eum. Quid est quod tenes in
manu tua. Respondit. Virga. et ait. Dixitque dominus. Proice illam in terram. Proiecit et
uersa est in colubrum. ita ut fugeret moyses. Dixitque dominus. Extende
manum tuam et apprehende caudam eius. Extendit et tenuit. Re-
uersaque est in uirgam. Vt credant inquit quod apparuerit tibi dominus deus
patrum tuorum deus abraham deus ysaac et deus iacob. Dixitque dominus rursum.
Mitte manum tuam in sinum tuum. Quam cum misisset in sinum
protulit leprosam ad instar niuis. Retrahe ait manum in sinum tuum.
Retraxit et protulit iterum. et erat similis carni reliquae. Si non
crediderint inquit tibi neque audierint sermonem signi prioris. credent
uerbo signi sequentis. Quod si nec duobus quidem his signis crediderint neque
audierint uocem tuam. sume aquam fluminis. et effunde eam super
aridam. et quicquid hauseris de fluuio uertetur in sanguinem. Ait
moyses. Obsecro domine. non sum eloquens ab heri et nudiustertius
et ex quo locutus es ad seruum tuum. impeditioris et tardioris
linguae sum. Dixit dominus ad eum. Quis fecit os hominis. aut
quis fabricatus est mutum et surdum. uidentem et caecum. Nonne
ego? Perge igitur. et ego ero in ore tuo. docebo te quid loquaris. At il-
le. Obsecro inquit domine. mitte quem missurus es. Iratus dominus in
moysen. ait. Aaron frater tuus leuites: scio quod eloquens sit. ecce
ipse egredietur in occursum tuum. uidensque te: laetabitur corde.
Loquere ad eum et pone uerba mea in ore eius. et ego ero in ore
tuo et in ore illius. et ostendam uobis quid agere debeatis. Ipse
loquetur pro te ad populum. et erit os tuum. tu autem eris ei in his quae ad deum
pertinent. Virgam quoque hanc sumes in manu tua. in qua facturus
es signa. Abiit moyses et reuersus est ad iethro socerum suum. dixit-
que ei. Vadam et reuertar ad fratres meos in egyptum. ut uideam
si adhuc uiuunt. Cui ait iethro. Vade in pace. Dixit ergo dominus ad
moysen in madian. Vade et reuertere in egyptum. mortui sunt enim
omnes qui quaerebant animam tuam. Tulit moyses uxorem et filios
suos et imposuit eos super asinum. reuersusque est in egyptum por-
tans uirgam dei in manu sua. Dixitque ei dominus reuertenti in
egyptum. Vide ut omnia ostenta quae posui in manu tua. facias
coram pharaone. Ego indurabo cor eius. et non dimittet populum.
Dicesque ad eum. Haec dicit dominus. Filius primogenitus meus
israel. Dixi tibi. dimitte filium meum ut seruiat mihi. et noluisti
dimittere eum. Ecce ego interficiam filium tuum primogenitum.
Cumque esset in itinere in diuersorio. occurrit ei dominus. et uole-
bat occidere eum. Tulit ilico sephora acutissimam petram
et circumcidit praeputium filii sui. tetigitque pedes eius et ait. Spon-
sus sanguinum tu mihi. et dimisit eum postquam dixerat. Sponsus san-
guinum tu mihi es ob circumcisionem. Dixit autem dominus ad aaron.
Vade in occursum moysi in desertum. Qui perrexit ei obuiam
in montem dei et osculatus est eum. Narrauitque moyses aaron
omnia uerba domini quibus miserat eum. et signa quae
mandauerat. Veneruntque simul. et congregauerunt cunctos
seniores filiorum israel. Locutusque est aaron omnia uerba

quae dixerat dominus ad moysen. et fecit signa coram populo. et credi-
dit populus. Audieruntque quod uisitasset dominus filios. et quod respexisset
afflictionem eorum. et proni adorauerunt. V
Post haec ingressi sunt moyses et aaron. et dixerunt pha-
raoni. Haec dicit dominus deus israel. Dimitte populum meum. ut sacri-
ficet mihi in deserto. At ille respondit. Quis est dominus ut audiam uo-
cem eius. et dimittam israel? Nescio dominum. et israel non dimittam.
Dixeruntque. Deus hebreorum uocauit nos. ut eamus uiam trium
dierum in solitudinem. et sacrificemus domino deo nostro. ne forte
accidat nobis pestis aut gladius. Ait ad eos rex egypti. Quare
moyses et aaron sollicitatis populum ab operibus suis? Ite ad onera uestra.
Dixitque pharao. Multus est populus terrae. uidetis quod turba succre-
uerit. quanto magis si dederitis eis requiem ab operibus. Praecepit
ergo in die illo praefectis operum et exactoribus populi dicens. Ne-
quaquam ultra dabitis paleas populo ad conficiendos lateres sicut
prius. sed ipsi uadant et colligant stipulam. et mensuram la-
terum quam prius faciebant. imponetis super eos. nec minuetis
quicquam. Vacant enim. et idcirco uociferantur dicentes. Eamus
et sacrificemus deo nostro. Opprimantur operibus et expleant ea. ut
non adquiescant uerbis mendacibus. Igitur egressi praefecti operum
et exactores. ad populum dixerunt. Sic dicit pharao. Non do uobis
paleas. Ite et colligite sicubi inuenire poteritis. nec mi-
nuetur quicquam de opere uestro. Dispersusque est populus per omnem terram
egypti ad colligendas paleas. Praefecti quoque operum instabant
dicentes. Complete opus uestrum cotidie. ut prius facere
solebatis quando dabantur uobis paleae. Flagellatique sunt qui
praeerant operibus filiorum israel. ab exactoribus pharaonis di-
centibus. Quare non impletis mensuram laterum sicut prius. nec
heri nec hodie? Veneruntque praepositi filiorum israel et uocife-
rati sunt ad pharaonem dicentes. Cur ita agis contra ser-
uos tuos? Paleae non dantur nobis. et lateres similiter imperantur.
En famuli tui flagellis caedimur. et iniuste agitur contra populum
tuum. Qui ait. Vacatis otio et idcirco dicitis. Eamus et sacrificemus
domino. Ite ergo et operamini. Paleae non dabuntur uobis. et reddetis
consuetum numerum laterum. Videbantque se praepositi filiorum
israel in malo. eo quod diceretur eis. Non minuetur quicquam de lateribus
per singulos dies. Occurreruntque moysi et aaron qui stabant ex
aduerso egredientes a pharaone. et dixerunt ad eos. Videat dominus
et iudicet. quoniam fetere fecistis odorem nostrum coram pharao-
ne et seruis eius. et praebuistis ei gladium ut occideret nos. Re-
uersusque moyses ad dominum et ait. Domine cur afflixisti
populum istum? Quare misisti me? Ex eo enim quo ingressus sum
ad pharaonem ut loquerer in nomine tuo. afflixit populum
tuum. Dixitque dominus ad moysen. Nunc uidebis quae factu-
rus sum pharaoni. Per manum enim fortem dimittet eos
et in manu robusta eiciet illos de terra sua. VI
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ego dominus qui ap-
parui abraham et ysaac et iacob. in deo omnipotente.
et nomen meum adonai non indicaui eis. Pepigique foedus
cum eis. ut darem eis terram chanaan. terram peregrinationis

tionis eorum in qua fuerunt advene. Ego audivi gemitum filiorum Israel quo Egiptii oppresserunt eos: et recordatus sum pacti mei. Ideo dic filiis Israel. Ego dominus qui educam vos de ergastulo Egiptiorum, et eruam de servitute. ac redimam in brachio extento, et iudiciis magnis, et assumam vos mihi in populum, et ero vester deus, et scietis quod ego sum dominus deus vester qui eduxerim vos de ergastulo Egiptiorum et induxerim in terram super quam levavi manum meam ut darem eam Abraham, Ysaac, et Iacob. daboque illam vobis possidendam. Ego dominus. Narravit ergo Moyses omnia filiis Israel. qui non adquieverunt ei propter angustiam spiritus, et opus durissimum. Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Ingredere et loquere ad Pharaonem regem Egipti. ut dimittat filios Israel de terra sua. Respondit Moyses coram domino. Ecce filii Israel non me audiunt. et quomodo audiet Pharao? presertim cum sim incircumcisus labiis? Locutusque est dominus ad Moysen et Aaron, et dedit mandatum ad filios Israel, et ad Pharaonem regem Egipti ut educerent filios Israel de terra Egipti. Isti sunt principes domorum primogeniti Israel: Enoch, Phallu, Esrom, et Carmi. Hee cognationes Ruben. Et hec nomina filiorum Symeon: Iamuel, et Iamin, et Aod, Iachin, et Soer et Saul filius Chananitidis. Hee progenies Symeon. Et hec nomina filiorum Levi per cognationes suas: Gerson, et Caath, et Merari. Anni autem vite Levi fuerunt c.xxx. et vii. Filii Gerson: Lobni et Semei per cognationes suas. Filii Caath: Amram et Iesuar, et Hebron, et Oziel. Anni quoque vite Caath c.xxx.iii. Filii Merari: Mooli, et Musi. Hee cognationes Levi per familias suas. Accepit autem Amram uxorem Iochabeth patruelem suam: que peperit ei Aaron et Moysen et Mariam. Fueruntque anni vite Amram c.xxx.vii. Filii quoque Iesuar: Chore, et Napheg, et Zechri. Filii quoque Oziel: Misael, et Helsaphan et Sethri. Accepit autem Aaron uxorem Elizabeth filiam Aminadab sororem Naason, que peperit ei Nadab et Abiu, et Eleazar et Ithamar. Filii quoque Chore: Asir, et Helchana, et Abiasaph. Hee sunt cognationes Choritarum. At vero Eleazar filius Aaron accepit uxorem de filiabus Phatiel, que peperit ei Finees. Hii sunt principes familiarum leviticarum per cognationes suas. Iste est Aaron et Moyses quibus precepit dominus ut educerent filios Israel de terra Egipti per turbas suas. Hi sunt qui loquuntur ad Pharaonem regem Egipti. Iste Moyses et Aaron in die qua locutus est dominus ad Moysen in terra Egipti.

ut educerent filios Israel de egipto

Et locutus est dominus ad Moysen dicens **VII.** Ego dominus. loquere ad Pharaonem regem Egipti omnia que ego loquor tibi. Et ait Moyses coram domino. En incircumcisus labiis sum quomodo audiet me Pharao? Dixitque dominus ad Moysen. Ecce constitui te deum Pharaonis. Aaron frater tuus erit propheta tuus. Tu loqueris ei omnia que mando tibi. Ille loquetur ad Pharaonem ut dimittat filios Israel de terra sua. Sed ego indurabo cor eius, et multiplicabo signa et ostenta mea in terra Egipti. et non audiet vos. Immittamque manum meam super Egiptum, et educam exercitum et populum meum de terra Egipti filios Israel de terra Egipti per iudicia maxima et scient Egiptii quod ego sum dominus qui extenderim manum meam super Egiptum, et eduxerim filios Israel de medio eorum. Fecit itaque Moyses et Aaron sicut preceperat dominus. ita egerunt. Erat autem Moyses octoginta annorum, et Aaron octoginta trium, quando locuti sunt ad Pharaonem. Dixitque dominus ad Moysen et Aaron. Cum dixerit vobis Pharao, ostendite signa, dices ad Aaron: Tolle virgam tuam, et proice eam coram Pharaone, ac vertetur in colubrum. Ingressi itaque Moyses et Aaron ad Pharaonem, fecerunt sicut preceperat dominus. Tulitque Aaron virgam coram Pharaone et servis eius, que versa est in colubrum. Vocavit autem Pharao sapientes et maleficos. et fecerunt etiam ipsi per incantationes egiptiacas et archana quedam similiter. proiecerunt singuli virgas suas, que verse sunt in dracones: sed devoravit virga Aaron virgas eorum. Induratumque est cor Pharaonis, et non audivit eos sicut preceperat dominus. Dixit autem dominus ad Moysen. Ingravatum est cor Pharaonis, non vult dimittere populum. Vade ad eum mane, ecce egredietur ad aquas. et stabis in occursum eius super ripam fluminis. et virgam que conversa est in draconem tolles in manu tua. dicesque ad eum. Dominus deus Hebreorum misit me ad te dicens. Dimitte populum meum ut michi sacrificet in deserto. et usque ad presens audire noluisti. Hec igitur dicit dominus. In hoc scies quod dominus sim. Ecce percutiam virga que in manu mea est aquam fluminis, et vertetur in sanguinem. pisces quoque qui sunt in fluvio morientur, et computrescent aque, et affligentur Egiptii bibentes aquam fluminis. Dixit quoque dominus ad Moysen. Dic Aaron. Tolle virgam tuam, et extende manum tuam super aquas Egipti, et super fluvios eorum, et rivos ac paludes, et omnes lacus aquarum ut vertantur in sanguinem. et sit cruor in omni terra Egipti, tam in ligneis vasis quam in saxeis. Feceruntque ita Moyses et Aaron sicut preceperat dominus. et elevans virgam percussit aquam fluminis coram Pharaone et servis eius. que versa est in sanguinem. et pisces qui erant in flumine mortui sunt. Computruitque fluvius. et non poterant Egiptii bibere aquam fluminis. et fuit sanguis in tota terra Egipti. Feceruntque similiter malefici Egiptiorum incantationibus suis. et induratum est cor Pharaonis nec audivit eos sicut preceperat dominus. Avertitque se, et ingressus est domum suam. nec apposuit cor etiam hac vice. Foderunt autem omnes Egiptii per circuitum fluminis aquam ut biberent. non enim poterant bibere de aqua fluminis. Impletique sunt vii. dies postquam percussit dominus flumen.

Dixit quoque dominus ad Moysen. Ingredere ad Pharaonem et dices ad eum. Hec dicit dominus. Dimitte populum meum ut sacrificet michi. Sin autem volueris dimittere, ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis. et ebulliet flumen ranas que ascendent et ingredientur domum tuam et cubiculum lectuli tui, et super stratum tuum, et in domos servorum tuorum et in populum tuum, et in furnos tuos, et in reliquias ciborum tuorum. et ad te et ad populum tuum, et ad omnes servos tuos intrabunt rane. Dixitque dominus ad Moysen. Dic ad Aaron. Extende manum super fluvios et super rivos ac paludes, et educ ranas super terram Egipti. Et extendit Aaron manum super aquas Egipti. et ascenderunt rane operueruntque terram Egipti. Feceruntque

et malefici per incantationes suas similiter, eduxeruntque ranas
super terram Egypti. Vocavit autem pharao Moysen et Aaron, et dixit:
Orate dominum ut auferat ranas a me, et a populo meo, et dimit-
tam populum ut sacrificet domino. Dixitque Moyses ad pharaonem: Con-
stitue mihi quando deprecer pro te, et pro servis tuis, et pro populo tuo, ut abigan-
tur rane a te, et a domo tua, et a populo tuo, et tantum in flumine remane-
ant. Qui respondit: cras. At ille: Iuxta verbum tuum, inquit, fa-
ciam: ut scias quoniam non est sicut dominus deus noster. Et recedent
rane a te, et a domo tua, et a servis tuis, et a populo tuo: tantum in flu-
mine remanebunt. Egressique sunt Moyses et Aaron a pharaone: et
clamavit Moyses ad dominum pro sponsione ranarum quam con-
dixerat pharaoni. Fecitque dominus iuxta verbum Moysi: et mortue
sunt rane de domibus, et de villis, et de agris. Congregaverunt-
que eas in immensos aggeres, et computruit terra. Videns
autem pharao quod data esset requies, ingravavit cor suum, et non audi-
vit eos, sicut preceperat dominus. Dixitque dominus ad Moysen: Lo-
quere ad Aaron: Extende virgam tuam, et percute pul-
verem terre: et sint sciniphes in universa terra Egypti. Fece-
runtque ita. Et extendit Aaron manum virgam tenens:
percussitque pulverem terre, et facti sunt sciniphes in hominibus et in
iumentis. Omnis pulvis terre versus est in sciniphes per totam
terram Egypti. Feceruntque similiter malefici incantationibus suis ut e-
ducerent sciniphes, et non potuerunt. Erantque sciniphes
tam in hominibus quam in iumentis. Et dixerunt malefici ad
pharaonem: Digitus dei est hic. Induratumque est cor pharaonis, et non audivit
eos, sicut preceperat dominus. Dixit quoque dominus ad Moysen: Consurge dilu-
culo, et sta coram pharaone: egredietur enim ad aquas: et dices ad eum:
Hec dicit dominus: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Quod si non dimi-
seris eum, ecce ego immittam in te, et in servos tuos, et in populum tuum,
et in domos tuas omne genus muscarum: et implebuntur
domus Egyptiorum muscis diversi generis, et universa terra in qua
fuerint. Faciamque mirabilem in die illa terram Gessen in qua
populus meus est, ut non sint ibi musce: et scias quia ego dominus in medio
terre. Ponamque divisionem inter populum meum et populum tuum: cras erit
signum istud. Fecitque dominus ita. Et venit musca gravissi-
ma in domos pharaonis et servorum eius, et in omnem terram Egypti: cor-
ruptaque est terra ab huiuscemodi muscis. Vocavitque pharao Moysen et
Aaron, et ait eis: Ite, sacrificate domino deo vestro in terra hac.
Et ait Moyses: Non potest ita fieri: abhominationes enim Egyptiorum
immolabimus deo nostro: quod si mactaverimus ea que colunt
Egyptii coram eis, lapidibus nos obruent. Viam trium
dierum pergemus in solitudinem: et sacrificabimus domino
deo nostro, sicut precepit nobis. Dixitque pharao: Ego dimittam vos
ut sacrificetis domino deo vestro in deserto: verumptamen
longius ne abeatis: rogate pro me. Et ait Moyses: Egressus a te orabo
dominum: et recedet musca a pharaone, et a servis suis, et a populo eius
cras: verumptamen noli ultra fallere, ut non dimittas populum
sacrificare domino. Egressusque Moyses a pharaone oravit coram
domino. Qui fecit iuxta verbum illius: et abstulit muscas
a pharaone, et a servis et a populo eius: non superfuit nec una quidem.

Et ingravatum est cor pharaonis, ita ut ne hac quidem vice di- mitteret populum.

IX

Dixit autem dominus ad Moysen: Ingredere
ad pharaonem, et loquere ad eum: Hec dicit dominus deus Hebreorum:
Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Quod si adhuc renuis, et re-
tines eos: ecce manus mea erit super agros tuos: super equos
et asinos, et camelos, et boves, et oves, pestis valde gravis. Et
faciet dominus mirabile inter possessiones Israel et posses-
siones Egyptiorum, ut nichil omnino pereat ex his que
pertinent ad filios Israel. Constituitque dominus tempus dicens: Cras
faciet dominus verbum istud in terra. Fecitque dominus
verbum hoc altera die: mortuaque sunt omnia animan-
tia Egyptiorum: de animalibus vero filiorum Israel nichil omnino
periit. Et misit pharao ad videndum: nec erat quicquam mortuum
de his que possidebat Israel. Ingravatumque est cor pharaonis, et non di-
misit populum. Et dixit dominus ad Moysen et Aaron: Tolli-
te plenas manus cineris de camino, et spargat illum
Moyses in celum coram pharaone. Sitque pulvis super omnem terram
Egypti. Erunt enim in hominibus et iumentis vulnera
et vesice turgentes in universa terra Egypti. Tuleruntque cine-
rem de camino, et steterunt coram pharaone, et sparsit illum
Moyses in celum: factaque sunt vulnera vesicarum turgentium
in hominibus et in iumentis: nec poterant malefici sta-
re coram Moyse propter vulnera que in illis erant, et in omni
terra Egypti. Induravitque dominus cor pharaonis, et non audivit eos,
sicut locutus est dominus ad Moysen. Dixit quoque dominus ad Moysen: Mane
consurge, et sta coram pharaone, et dices ad eum: Hec dicit dominus deus
Hebreorum: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Quia in hac vice mit-
tam omnes plagas meas super cor tuum, et super servos tuos,
et super populum tuum: ut scias quod non sit similis mei in omni
terra. Nunc enim extendens manum percutiam te et populum tuum
peste, peribisque de terra. Idcirco autem posui te, ut ostendam
in te fortitudinem meam, et narretur nomen meum in omni
terra. Adhuc retines populum meum: et non vis eum dimittere? En
pluam hac ipsa hora cras grandinem multam nimis, qualis non
fuit in Egypto a die qua fundata est, usque in presens tempus. Mitte ergo iam nunc,
et congrega iumenta tua, et omnia que habes in agro.
Homines enim et iumenta, et universa que inventa fuerint fo-
ris nec congregata de agris, cecideritque super ea grando, mo-
rientur. Qui timuit verbum domini de servis pharaonis, fecit
confugere servos suos et iumenta in domos. Qui autem ne-
glexit sermonem domini, dimisit servos suos et iumenta
in agris. Et dixit dominus ad Moysen: Extende manum tuam
in celum, ut fiat grando in universa terra Egypti, super homines
et iumenta, et super omnem herbam agri in terra Egypti. Extenditque
Moyses virgam in celum, et dominus dedit tonitrua et gran-
dinem, ac discurrentia fulgura super terram. Pluitque
dominus grandinem super terram Egypti: et grando et ignis mix-
ta pariter ferebantur: tanteque fuit magnitudinis
quante ante numquam apparuit in universa terra Egypti ex quo gens
illa condita est. Et percussit grando in omni terra Egypti

cuncta que fuerunt in agris ab homine usque ad iumentum
cunctamque herbam agri percussit grando et omne lignum
regionis confregit. Tantum in terra gessen ubi erant filii
israel grando non cecidit. Misitque pharao et vocavit moysen
et aaron dicens ad eos. Peccavi etiam nunc. Dominus iustus. ego et
populus meus impii. Orate dominum ut desinant tonitrua
dei et grando ut dimittam vos. et nequaquam hic ultra
maneatis. Ait moyses. Cum egressus fuero de urbe, exten-
dam palmas meas ad dominum. et cessabunt tonitrua
et grando non erit. ut scias quia domini est terra. Novi autem
quod et tu et servi tui necdum timeatis dominum deum. Linum ergo
et ordeum lesum est eo quod ordeum esset virens. et linum iam
folliculos germinaret. Triticum autem et far non sunt lesa
quia serotina erant. Egressusque moyses a pharaone et ex urbe te-
tendit manus ad dominum. et cessaverunt tonitrua
et grando: nec ultra stillavit pluvia super terram. Videns
autem pharao quod cessasset pluvia et grando et tonitrua
auxit peccatum. et ingravatum est cor eius et servorum illius.
et induratum nimis. nec dimisit filios israel sicut prece-
perat dominus per manum moysi. X

Et dixit dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem. ego enim indu-
ravi cor eius et servorum illius ut faciam signa mea
haec in eo. et narres in auribus filii tui et nepotum tuorum quo-
tiens contriverim egyptios. et signa fecerim in eis. et sciatis
quia ego dominus. Introierunt ergo moyses et aaron ad pharaonem
et dixerunt ad eum. Haec dicit dominus deus hebreorum. Usquequo non vis subici
mihi? dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Sin autem resistis et non
vis dimittere eum: ecce ego inducam cras locustam
in fines tuos que operiat superficiem terre nec quicquam
eius appareat. sed comedatur quod residuum fuerit grandi-
ni. Corrodet enim omnia ligna que germinant in agris
et implebunt domos tuas et servorum tuorum et omnium
egyptiorum quantam non viderunt patres tui et avi ex
quo orti sunt super terram usque in presentem diem.
Avertitque se et egressus est a pharaone. Dixerunt autem servi pharaonis
ad eum. Usquequo patiemur hoc scandalum? dimitte homines
ut sacrificent domino deo suo. Nonne vides quod perie-
rit egyptus? Revocaveruntque moysen et aaron ad pharaonem
Qui dixit eis. Ite sacrificate domino deo vestro. Qui nam
sunt qui ituri sunt? Ait moyses. Cum parvulis nostris
et senibus pergemus. cum filiis et filiabus. cum ovibus
et armentis. est enim sollempnitas domini dei nostri. Et re-
spondit pharao. Sic dominus sit vobiscum. quomodo ego dimit-
tam vos et parvulos vestros. cui dubium est quod pessime
cogitetis? Non fiet ita. sed ite tantum viri et sacrificate
domino. hoc enim et ipsi petistis. Statimque eiecti
sunt de conspectu pharaonis. Dixit autem dominus ad moysen.
Extende manum tuam super terram egypti ad locustam
ut ascendat super eam et devoret omnem herbam que residua
fuerit grandini. Et extendit moyses virgam su-
per terram egypti. et dominus induxit ventum urentem tota illa
die ac nocte. et mane facto: ventus urens levavit locustas
que ascenderunt super universam terram egypti. et sederunt
in cunctis finibus egyptiorum innumerabiles quales
ante illud tempus non fuerant nec postea future sunt. Operu-
eruntque universam superficiem terre vastantes omnia.
Devorata est igitur herba terre et quicquid pomorum in arbo-
ribus fuit que grando dimiserat. Nichilque omnino virens
relictum est in lignis et in herbis terre in cuncta egypto.
Quamobrem festinus pharao vocavit moysen et aaron et dixit
eis. Peccavi in dominum deum vestrum et in vos. Sed nunc dimit-
tite peccatum mihi etiam hac vice et rogate dominum deum vestrum
ut auferat a me mortem istam. Egressusque est de conspe-
ctu pharaonis et oravit dominum. Qui flare fecit ventum ab
occidente vehementissimum et arreptam locustam proie-
cit in mare rubrum: non remansit ne una quidem
in cunctis finibus egypti. Sed induravit dominus cor pharaonis nec
dimisit filios israel. Dixit autem dominus ad moysen. Extende manum tuam
in celum et sint tenebre super terram egypti tam dense ut pal-
pari queant. Extenditque moyses manum in celum et facte sunt
tenebre tam dense horribiles in universa terra egypti tribus diebus.
Nemo vidit fratrem suum nec movit se de loco in quo erat.
Ubicumque autem habitabant filii israel lux erat. Vocavitque pharao moysen et
aaron. et dixit eis. Ite sacrificate domino. oves tantum vestre
et armenta remaneant. parvuli vestri eant vobiscum. Ait
moyses. Hostias quoque et holocausta dabis nobis que offeramus domino
deo nostro. Cuncti greges pergent nobiscum. Non remanebit ex eis
ungula. que necessaria sunt in cultum domini dei nostri.
presertim cum ignoremus quid debeat immolari: donec ad
ipsum locum perveniamus. Induravit autem dominus cor pharaonis et noluit
dimittere eos. Dixitque pharao ad moysen. Recede a me et cave ne ultra
videas faciem meam. quocumque die apparueris mihi morie-
ris. Ait moyses. Ita fiat ut locutus es. Non videbo ultra faciem tuam.

Et dixit dominus ad moysen. Adhuc una plaga tangam
pharaonem et egyptum. et post haec dimittet vos. et exire com-
pellet. Dices ergo omni plebi: ut postulet vir ab amico suo
et mulier a vicina sua. vasa argentea et aurea. Dabit
autem dominus gratiam populo suo coram egyptiis. Fuitque moy-
ses vir magnus valde in terra egypti coram servis pharaonis
et omni populo. Et ait. Hec dicit dominus. Media nocte ingrediar
in egyptum. et morietur omne primogenitum in terra egypti
a primogenito pharaonis qui sedet in solio eius: usque ad primo-
genitum ancille que est ad molam. et ad omnia primoge-
nita iumentorum. et erit clamor magnus in universa terra
egypti. qualis nec ante fuit. nec postea futurus est. Apud omnes autem
filios israel non mutiet canis ab homine usque ad pecus
ut sciatis quanto miraculo dividat dominus egyptios et
israel. Descendentque omnes servi tui isti ad me et adora-
bunt me dicentes. Egredere tu et omnis populus qui subiec-
tus est tibi. Post haec egrediemur. Et exivit a pharaone iratus nimis.

Dixit autem dominus ad moysen. Non audiet vos pharao ut multa
signa fiant in terra egypti. Moyses autem et aaron: fecerunt signa omnia
et ostenta que scripta sunt coram pharaone. Et induravit dominus
cor pharaonis: nec dimisit filios israel de terra egypti sua. XII
Dixit quoque dominus ad moysen et aaron in terra egypti. Mensis iste
vobis principium mensium. primus erit in mensibus anni.
Loquimini ad universum cetum filiorum israel. et dicite eis. Deci
ma die mensis huius tollat unusquisque agnum per familias et domos
suas. Sin autem minor est numerus ut sufficere possit ad vescendum
agnum: assumet vicinum suum qui iunctus est domui sue iuxta
numerum animarum que sufficere possunt ad esum agni. Erit autem
agnus absque macula. masculus anniculus. Iuxta quem ritum
tolletis et hedum. et servabitis eum usque ad quartam decimam
diem mensis huius. Immolabitque eum universa multitudo filiorum
israel. ad vesperam. Et sument de sanguine eius. ac ponent super utrum
que postem et in superliminaribus domorum in quibus comedent illum.
Et edent carnes nocte illa. assas igni. et azimos panes cum
lactucis agrestibus. Non comedetis ex eo crudum quid. nec coc
tum aqua. sed assum tantum igni caput cum pedibus eius et intesti
nis vorabitis. nec remanebit ex eo quicquam usque mane. Si
quid residuum fuerit: igni comburetis. Sic autem comedetis illum.
Renes vestros accingetis. calciamenta habebitis in pedibus. te
nentes baculos in manibus. et comedetis festinanter. Est enim phase
id est transitus domini. Et transibo per terram egypti nocte illa. percu
tiamque omne primogenitum in terra egypti. ab homine usque ad pe
cus. et in cunctis diis egypti faciam iudicia ego dominus. Erit autem
sanguis vobis in signum in edibus in quibus eritis. et videbo
sanguinem. ac transibo vos. nec erit in vobis plaga disperdens
quando percussero terram egypti. Habebitis autem hunc diem in monimentum
et celebrabitis eam sollempnem domino in generationibus vestris cul
tu sempiterno. Septem diebus azima comedetis. In die primo
non erit fermentum in domibus vestris. Quicumque comederit fermen
tatum peribit anima illa de israel. a primo die usque ad diem septi
mum. Dies prima erit sancta atque sollempnis. et dies septima eadem
festivitate venerabilis. Nichil operis facietis in eis. exceptis his
que ad vescendum pertinent. Et observabitis azima. In eadem
enim ipsa die educam exercitum vestrum de terra egypti.
et custodietis diem istum in generationes vestras ritu perpetuo.
Primo mense quarta decima die mensis ad vesperam come
detis azima. usque in diem vicesimam primam eiusdem mensis
ad vesperam. Septem diebus fermentatum non invenietur in do
mibus vestris. Qui comederit fermentatum peribit anima eius
de cetu israel. tam de advenis quam de indigenis terre. Omne
fermentatum non comedetis. in cunctis habitaculis
vestris edetis azima. Vocavit autem moyses omnes seniores filiorum israel
et dixit ad eos. Ite tollentes agnum per familias vestras. immo
late phase. Fasciculumque hysopi tingite in sanguine qui
est in limine. et aspergite ex eo superliminare et utrumque
postem. Nullus vestrum egrediatur ostium domus sue usque
mane. Transibit enim dominus percutiens egyptios. Cumque
viderit sanguinem in superliminari et in utroque poste: trans
cendet ostium domus et non sinet percussorem ingredi domos vestras
et ledere. Custodi verbum istud. legitimum tibi et filiis tuis
usque in eternum. Cumque introieritis terram quam dominus daturus
est vobis ut pollicitus est: observabitis cerimonias istas. Et cum
dixerint vobis filii vestri. Que est ista religio. dicetis eis. Victima
transitus domini est. quando transivit super domos filiorum israel in egypto.
percutiens egyptios. et domos nostras liberans. Incurvatusque
populus adoravit. et egressi filii israel fecerunt sicut preceperat dominus
moysi et aaron. Factum est autem in noctis medio. percussit dominus
omne primogenitum in terra egypti. a primogenito pharaonis qui
sedebat in solio eius usque ad primogenitum captive que erat
in carcere et omne primogenitum iumentorum. Surrexitque pharao
nocte et omnes servi eius cunctaque egyptus. et ortus est clamor magnus
in egypto. Neque enim erat domus in qua non iaceret mortuus.
Vocatisque moyse et aaron nocte: ait pharao. Surgite egredimi
ni a populo meo. et vos et filii israel. Ite immolate domino sicut
dicitis. Oves vestras et armenta assumite. ut petieratis. et
abeuntes benedicite mihi. Urgebantque egyptii populum de
terra exire velociter dicentes. Omnes moriemur. || ne forte
Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fermentaretur
et ligans in palliis. posuit super humeros suos. Fecerunt
que filii israel sicut preceperat dominus moysi. et petierunt ab egyp
tiis vasa argentea et aurea vestemque plurimam. Dedit autem
dominus gratiam populo coram egyptiis ut commodarent
eis. et spoliaverunt egyptios. Profectique sunt filii israel
de ramesse in socoth. sexcenta fere milia peditum
virorum absque parvulis et mulieribus. Sed et vulgus promiscuum
innumerabile ascendit cum eis. oves et armenta et
animantia diversi generis multa nimis. Coxerunt
que farinam quam dudum conspersam de egypto tulerant.
et fecerunt subcinericios panes azimos. Neque enim po
terant fermentari. cogentibus exire egyptiis. et nul
lam facere sinentibus moram. nec pulmenti quicquam
occurrerat preparare. Habitatio autem filiorum israel qua manserunt
in egypto fuit cccc. xxx. annorum. quibus expletis
expletis eadem die egressus est omnis exercitus domini. nox est ista observabilis domini
quando eduxit eos de terra egypti. Hanc observare debent
omnes filii israel in generationibus suis. Dixitque dominus ad moysen
et aaron. Hec est religio phase. Omnis alienigena non
comedet ex eo. Omnis autem servus emptitius circumcidetur emptitius
et sic comedet. Advena et mercenarius non comedent ex
ex eo. In una domo comedetur. nec efferetis de car
nibus eius foras. nec os illius confringetis. Omnis
cetus filiorum israel faciet illud. Quod si quis peregrinorum in
in vestram voluerit transire coloniam. et facere phase domini
circumcidetur prius omne masculinum eius et tunc rite
celebrabit. eritque sicut indigena terre. Si quis autem
circumcisus non fuerit. non vescetur ex eo. Eadem
lex erit indigene. et colono qui peregrinatur apud vos

Feceruntque filii israel sicut preceperat dominus moysi et aaron. Et in eadem die eduxit dominus filios israel de terra egypti per turmas suas.

XIII

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit vulvam in filiis israel tam de hominibus quam de iumentis. Mea sunt enim omnia. Et ait moyses ad populum: Mementote diei huius in qua egressi estis de egypto et de domo servitutis, quoniam in manu forti eduxit vos dominus de loco isto, ut non comedatis fermentatum panem. Hodie egredimini mense novarum frugum. Cumque introduxerit te dominus in terram chananei et ethei et amorrei et evei et iebusei, quam iuravit patribus tuis ut daret tibi, terram fluentem lacte et melle, celebrabis hunc morem sacrorum mense isto. Septem diebus vesceris azimis, et in die septimo erit sollempnitas domini. Azima comedetis septem diebus. Non apparebit apud te aliquid fermentatum nec in cunctis finibus tuis. Narrabisque filio tuo in die illo dicens: Hoc est quod fecit mihi dominus quando egressus sum de egypto. Et erit quasi signum in manu tua et quasi monimentum ante oculos tuos, et ut lex domini semper sit in ore tuo. In manu enim forti eduxit te dominus de egypto. Custodies huiuscemodi cultum statuto tempore a diebus in dies. Cumque introduxerit te in terram chananei sicut iuravit tibi et patribus tuis, et dederit eam tibi, separabis omne quod aperit vulvam domino, et quod primitivum est in pecoribus tuis. Quicquid habueris masculini sexus consecrabis domino. Primogenitum asini mutabis ove. Quod si non redemeris, interficies. Omne autem primogenitum hominis de filiis tuis pretio redimes. Cumque interrogaverit te filius tuus cras dicens: Quid est hoc? Respondebis ei: In manu forti eduxit nos dominus de egypto, de domo servitutis. Nam cum induratus esset pharao et nollet nos dimittere, occidit dominus omne primogenitum in terra egypti, a primogenito hominis usque ad primogenitum iumentorum. Idcirco immolabo domino omne quod aperit vulvam masculini sexus, et omnia primogenita filiorum meorum redimo. Erit igitur quasi signum in manu tua, et quasi appensum quid ob recordationem ante oculos tuos, eo quod in manu forti eduxerit nos dominus de egypto. Igitur cum emisisset pharao populum, non eos duxit deus per viam terre philistiim que vicina est, reputans ne forte peniteret eum si vidisset adversum se bella consurgere, et reverteretur in egyptum, sed circumduxit per viam deserti que est iuxta mare rubrum. Et armati ascenderunt filii israel de terra egypti. Tulit quoque moyses ossa ioseph secum eo quod adiurasset filios israel dicens: Visitabit vos deus. Efferte ossa mea hinc vobiscum. Profectique de socoth castrametati sunt in etham in extremis finibus solitudinis. Dominus autem precedebat eos ad ostendendam viam per diem in columna nubis, et per noctem in columna ignis, ut dux esset itineris utroque tempore. Numquam defuit columna nubis per diem nec columna ignis per noctem coram populo.

XIIII

Locutus est autem dominus ad moysen dicens: Loquere filiis israel. Reversi castrametentur e regione phihahiroth que est inter magdalum et mare contra beelsephon. In conspectu eius castra ponetis super mare. Dicturusque est pharao super filiis israel: Coartati sunt in terra, conclusit eos desertum. Et indurabo cor eius ac persequetur vos, et glorificabor in pharaone et in omni exercitu eius, scientque egyptii quia ego sum dominus. Feceruntque ita. Et nuntiatum est regi egyptiorum quod fugisset populus. Immutatumque est cor pharaonis et servorum eius super populo, et dixerunt: Quid voluimus facere ut dimitteremus israel ne serviret nobis? Iunxit ergo currum et omnem populum suum assumpsit secum. Tulitque sexcentos currus electos, quicquid in egypto curruum fuit, et duces totius exercitus. Induravitque dominus cor pharaonis regis egypti, et persecutus est filios israel. At illi egressi erant in manu excelsa. Cumque persequerentur egyptii vestigia precedentium, reppererunt eos in castris super mare. Omnis equitatus et currus pharaonis et universus exercitus erant in phihahiroth contra beelsephon. Cumque appropinquasset pharao, levantes filii israel oculos viderunt egyptios post se, et timuerunt valde. Clamaveruntque ad dominum, et dixerunt ad moysen: Forsitan non erant sepulchra in egypto, ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine. Quid hoc facere voluisti ut educeres nos ex egypto? Nonne iste est sermo quem loquebamur ad te in egypto dicentes: Recede a nobis ut serviamus egyptiis? Multo enim melius est servire eis quam mori in solitudine. Et ait moyses ad populum: Nolite timere. State et videte magnalia domini que facturus est hodie. Egyptios enim quos nunc videtis, nequaquam ultra videbitis usque in sempiternum. Dominus pugnabit pro vobis, et vos tacebitis. Dixitque dominus ad moysen: Quid clamas ad me? Loquere filiis israel ut proficiscantur. Tu autem eleva virgam tuam et extende manum tuam super mare, et divide illud, ut gradiantur filii israel in medio mari per siccum. Ego autem indurabo cor egyptiorum ut persequantur vos, et glorificabor in pharaone et in omni exercitu eius, et in curribus et in equitibus illius. Et scient egyptii quia ego sum dominus cum glorificatus fuero in pharaone et in curribus atque in equitibus eius. Tollensque se angelus dei qui precedebat castra israel, abiit post eos, et cum eo pariter columna nubis priora dimittens post tergum stetit inter castra egyptiorum et castra israel. Et erat nubes tenebrosa et illuminans noctem, ita ut ad se invicem toto noctis tempore accedere non valerent. Cumque extendisset moyses manum super mare, abstulit illud dominus flante vento vehementi et urenti tota nocte, et vertit in siccum. Divisaque est aqua, et ingressi sunt filii israel per medium sicci maris. Erat enim aqua quasi murus a dextera eorum et leva. Persequentesque egyptii ingressi sunt post eos, omnis equitatus pharaonis, currus eius et equites, per medium maris. Iamque advenerat vigilia matutina, et ecce respiciens dominus super castra egyptiorum per columnam ignis et nubis, interfecit exercitum eorum.

et subvertit rotas curruum, ferebanturque in profundum.
Dixerunt ergo Egyptii: Fugiamus Israelem; Dominus enim
pugnat pro eis contra nos. Et ait Dominus ad Moysen: Extende
manum tuam super mare, ut revertantur aque ad Egyptios
super currus et equites eorum. Cumque extendisset Moyses
manum contra mare, reversum est primo diluculo ad
priorem locum; fugientibusque Egyptiis aque occurrerunt,
et involvit eos Dominus in mediis fluctibus. Reverseque sunt
aque, et operuerunt currus et equites cuncti exercitus Pharaonis,
qui sequentes ingressi fuerant mare; nec unus quidem
superfuit ex eis. Filii autem Israel perrexerunt per medium sicci maris,
et aque eis erant quasi pro muro a dextris et a sinistris. Li-
beravitque Dominus in die illo Israel de manu Egyptiorum.
Et viderunt Egyptios mortuos super litus maris, et manum
magnam quam exercuerat Dominus contra eos. Timuitque
populus Dominum, et crediderunt Domino et Moysi servo eius.
Tunc cecinit Moyses carmen hoc Domino et dixerunt: XV
Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est: equum et ascen-
sorem deiecit in mare. Fortitudo mea et laus mea Dominus,
et factus est mihi in salutem. Iste Deus meus et glorificabo eum; Deus
patris mei, et exaltabo eum. Dominus quasi vir pugnator, omnipotens
nomen eius. Currus Pharaonis et exercitum eius proiecit in mare; electi
principes eius submersi sunt in mari Rubro. Abyssi operu-
erunt eos; descenderunt in profundum quasi lapis. Dextera tua
Domine magnificata est in fortitudine; dextera tua Domine
percussit inimicum. Et in multitudine glorie tue deposuisti
adversarios meos; misisti iram tuam, que devoravit eos sicut
stipulam. In spiritu furoris tui congregate sunt aque; stetit un-
da fluens, congregate sunt abyssi in medio mari. Dixit ini-
micus: Persequar et comprehendam, dividam spolia, implebitur
anima mea; evaginabo gladium meum, interficiet eos
manus mea. Flavit spiritus tuus, et operuit eos mare; submersi
sunt quasi plumbum in aquis vehementibus. Quis similis
tui in fortibus Domine? quis similis tui, magnificus in sanctitate,
terribilis atque laudabilis, faciens mirabilia? Extendisti manum
tuam, et devoravit eos terra. Dux fuisti in misericordia tua populo
quem redemisti, et portasti eum in fortitudine tua ad habitacu-
lum sanctum tuum. Ascenderunt populi et irati sunt; dolores ob-
tinuerunt habitatores Philisthiim. Tunc conturbati sunt
principes Edom, robustos Moab obtinuit tremor; obrigue-
runt omnes habitatores Chanaan. Irruat super eos formi-
do et pavor in magnitudine brachii tui; fiant inmobiles
quasi lapis, donec pertranseat populus tuus Domine, donec pertranse-
at populus tuus iste quem possedisti. Introduces eos et planta-
bis in monte hereditatis tue, firmissimo habitaculo tuo quod
operatus es Domine; sanctuarium tuum Domine quod
firmaverunt manus tue. Dominus regnabit in eternum et
ultra. Ingressus est enim eques Pharao cum curribus et equitibus
in mare, filii autem Israel ambulaverunt per siccum in medio
eius. Sumpsit ergo Maria prophetissa soror Aaron tympa-
num in manu sua, egresseque sunt omnes mulieres post eam
cum tympanis et choris, quibus precinebat dicens: Cantemus
Domino, gloriose enim honorificatus est: equum et ascenso-
rem deiecit in mare. Tulit autem Moyses Israel de mari Rubro, et
ingressi sunt in desertum Sur. Ambulaveruntque tribus
diebus per solitudinem, et non inveniebant aquam; et venerunt in
Marath, nec poterant bibere aquas de Marath, eo
quod essent amare; unde et congruum loco imposuit
nomen, vocans illud Mara, id est amaritudinem. Et mur-
muravit populus contra Moysen, dicens: Quid bibemus? At
ille clamavit ad Dominum, qui ostendit ei lignum,
quod cum misisset in aquas, in dulcedinem verse sunt.
Ibi constituit ei precepta atque iudicia, et ibi temptavit
eum dicens: Si audieris vocem Domini Dei tui, et
quod rectum est coram eo feceris, et obedieris mandatis
eius, custodierisque omnia precepta illius, cunctum langu-
orem quem posui in Egypto non inducam super te. Ego
enim Dominus sanator tuus. Venerunt autem in Helim filii Israel ubi
erant duodecim fontes aquarum et septuaginta palme,
et castra metati sunt iuxta aquas. XVI
Profectique de Helim sunt, et venit omnis multitu-
do filiorum Israel in desertum Sin, quod est inter Helim
et Sinai, quintodecimo die mensis secundi postquam egressi
sunt de terra Egypti. Et murmuravit omnis congregatio filiorum
Israel contra Moysen et contra Aaron in solitudine. Dixeruntque
ad eos filii Israel: Utinam mortui essemus per manum Domini in
terra Egypti, quando sedebamus super ollas carnium et comedebamus
panem in saturitate. Cur induxistis nos in desertum
istud, ut occideretis omnem multitudinem fame? Dixit autem
Dominus ad Moysen: Ecce ego pluam vobis panes de celo;
egrediatur populus et colligat que sufficiant per singulos dies, ut temp-
tem eum utrum ambulet in lege mea an non. Die autem
sexto parent quod inferant, et sit duplum quam colligere
solebant per singulos dies. Dixeruntque Moyses et Aaron ad omnes
filios Israel: Vespere scietis quod Dominus eduxerit vos de terra Egypti,
et mane videbitis gloriam eius; audivit enim murmur vestrum
contra Dominum. Nos vero quid sumus, quia mussitatis contra nos?
Et ait Moyses: Dabit Dominus vobis vespere carnes edere, et ma-
ne panes in saturitate, eo quod audierit murmurationes
vestras quibus murmurati estis contra eum. Nos enim quid
sumus? Nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum.
Dixitque Moyses ad Aaron: Dic universe congregationi filiorum
Israel: Accedite coram Domino; audivit enim murmur vest-
rum. Cumque loqueretur Aaron ad omnem cetum filiorum Israel,
respexerunt ad solitudinem, et ecce gloria Domini apparuit in
nube. Locutus est autem Dominus ad Moysen dicens: Audivi murmura-
tiones filiorum Israel; loquere ad eos: Vespere comedetis car-
nes, et mane saturabimini panibus, scietisque quod ego sum
Dominus Deus vester. Factum est ergo vespere, et ascendens cotur-
nix operuit castra; mane quoque ros iacuit per circuitum

castrorum. Cumque operuisset superficiem terre apparuit in
solitudine minutum et quasi pilo tunsum in similitu
dinem pruine super terram. Quod cum vidissent filii israel
dixerunt ad invicem. manhu. quod significat quid est hoc? Igno
rabant enim quid esset. quibus ait moyses. Iste est panis quem de
dit dominus vobis ad vescendum. Hic est sermo quem precepit dominus. colligat
ex eo unusquisque quantum sufficit ad vescendum. gomor per capita sin
gula iuxta numerum animarum vestrarum que habitant in taberna
culo. sic tolletis. Feceruntque ita filii israel et collegerunt alius
plus alius minus. et mensi sunt ad mensuram gomor. nec
qui plus collegerat habuit amplius. nec qui minus paraverat
repperit minus. sed singuli iuxta id quod edere poterant con
gregaverunt. Dixitque moyses ad eos. Nullus relinquat ex eo
in mane. qui non audierunt eum. sed dimiserunt quidam
ex eis usque mane. et scatere cepit vermibus atque computruit.
et iratus est contra eos moyses. Colligebant autem mane singuli quantum
sufficere poterat ad vescendum. Cumque incaluisset sol
liquefiebat. In die autem sexta collegerunt cibos duplices
id est duo gomor per singulos homines. Venerunt autem omnes
principes multitudinis et narraverunt moysi. Qui ait. Hoc est quod
locutus est dominus. requies sabbati sanctificata est domino. cras
quodcumque operandum est facite. et que coquenda sunt coquite.
Quicquid autem reliquum fuerit reponite usque in mane. Fe
ceruntque ita ut preceperat moyses. et non computruit neque
vermis inventus est in eo. Dixitque moyses. Comedite illud hodie quia
sabbatum est domini. hodie non invenietur in agro.
Sex diebus colligite. in die autem septimo sabbatum est domi
ni. idcirco non invenietur. Venitque septima dies et egressi
de populo ut colligerent: non invenerunt. Dixit autem dominus
ad moysen. Usquequo non vultis custodire mandata mea et legem
meam. Videte quod dominus dederit vobis sabbatum. et propter hoc tri
buerit vobis die sexto cibos duplices. Maneat unusquisque
apud semetipsum. nullus egrediatur de loco suo die
septimo. et sabbatizavit populus die septimo. Appellavitque
domus israel nomen eius man. quod erat quasi semen co
riandri album. gustusque eius quasi simile cum mel
le. Dixit autem moyses. Iste est sermo quem precepit dominus. Im
ple gomor ex eo. et custodiatur in futuras retro genera
tiones. ut noverint panes quibus alui vos in solitu
dine quando educti estis de terra egypti. Dixitque moyses
ad aaron. Sume vas unum et mitte ibi man. quan
tum potest capere gomor. et repone coram domino ad con
servandum in generationes vestras. sicut precepit dominus
moysi. Posuitque illud aaron in tabernaculo reservandum.
Filii autem israel comederunt manna xl annis donec
venirent in terram habitabilem. hoc cibo aliti sunt
usque tangerent fines terre chanaan. Gomor autem
xvii decima pars est ephi. XVII

Igitur profecta omnis multitudo filiorum israel de
deserto syn per mansiones suas. iuxta sermonem domini.
castra metati sunt in raphidim: ubi non erat aqua ad biben
dum populo. Qui iurgatus contra moysen ait. Da nobis aquam
ad bibendum. Quibus respondit moyses. Quid iurgamini contra
me. et cur temptatis dominum? Sitivit ergo ibi populus pre aque
penuria. et murmuravit contra moysen dicens. Cur nos ex
ire fecisti de egipto ut occideres nos et liberos nostros ac
iumenta siti. Clamavit autem moyses ad dominum dicens. Quid
faciam populo huic? adhuc pusillum et lapidabit me. Ait
dominus ad moysen. Antecede populum et sume tecum de se
nioribus israel. et virgam qua percussisti fluvium. tolle
in manu tua. et vade. En ego stabo coram te ibi supra
petram oreb. percutiesque petram. et exibit ex ea aqua. ut
bibat populus. Fecitque moyses ita coram senioribus israel. et vocavit
nomen loci illius temptatio: propter iurgium filiorum israel et quia
temptaverunt dominum dicentes. Est ne dominus in no
bis an non? Venit autem amalech et pugnabat contra israel in
raphidim. Dixitque moyses ad iosue. Elige viros. et egressus pug
na contra amalech cras. et ego stabo in vertice collis habens
virgam dei in manu mea. Fecit iosue ut locutus erat
moyses. et pugnavit contra amalech. Moyses autem et aaron et hur
ascenderunt super verticem collis. Cumque elevaret moyses
manus: vincebat israel. Sin autem paululum remisisset
superabat amalech. Manus autem moysi erant graves. Sumentes
igitur lapidem posuerunt subter eum in quo sedit. Aaron
et hur sustentabant manus eius ex utraque parte. Et factum est ut
manus ipsius non lassarentur usque ad occasum solis. Fuga
vitque iosue amalech et populum eius in ore gladii. Dixit autem dominus
ad moysen. Scribe hoc ob monimentum in libro. et trade auribus iosue.
Delebo enim memoriam amalech sub celo. Edificavit
que moyses altare. et vocavit nomen eius. Dominus exalta
tio mea. dicens. Quia manus solii domini: et bellum dei
erit contra amalech. a generatione in generationem. XVIII

Cumque audisset iethro sacerdos madian. cognatus moysi. omnia que fe
cerat deus moysi. et israel populo suo eo quod eduxisset dominus israel
de egipto. tulit sephoram uxorem moysi quam remiserat. et duos
filios eius. quorum unus vocabatur gersan. dicente
patre. Advena fui in terra aliena. Alter vero eliezer. Deus
enim ait patris mei adiutor meus. et eruit me de gladio
pharaonis. Venit ergo iethro cognatus moysi et filii eius et uxor eius ad
moysen in desertum ubi erant castra metatus iuxta montem dei
et mandavit moysi dicens. Ego cognatus tuus iethro ve
nio ad te et uxor tua. et duo filii tui cum ea. Qui egressus
in occursum cognati sui: adoravit et osculatus est eum.
Salutaveruntque se mutuo verbis pacificis. Cumque intras
set tabernaculum narravit moyses cognato suo cuncta que fecerat
deus pharaoni et egiptiis propter israel universumque laborem qui
accidisset eis in itinere. et quod liberaverat eos dominus. Le
tatusque est iethro super omnibus bonis que fecerat dominus israeli.
eo quod eruisset eum de manu egiptiorum. et ait. Bene
dictus dominus qui liberavit vos de manu egiptiorum

et de manu pharaonis, qui eruit populum suum de manu Egypti. Nunc cognovi quia magnus dominus super omnes deos, eo quod superbe egerint contra illos. Obtulit ergo Iethro cognatus Moysi holocausta et hostias Domino. Veneruntque Aaron et omnes seniores Israel, ut comederent panem cum eo coram Deo. Altera autem die sedit Moyses ut iudicaret populum, qui assistebat Moysi de mane usque ad vesperam. Quod cum vidisset cognatus eius, omnia scilicet que agebat in populo, ait: Quid est hoc quod facis in plebe? cur solus sedes, et omnis populus prestolatur de mane usque ad vesperam? Cui respondit Moyses: Venit ad me populus querens sententiam Dei. Cumque acciderit eis aliqua disceptatio, veniunt ad me ut iudicem inter eos, et ostendam precepta Dei atque leges eius. At ille: Non bonam inquit rem facis. Stulto labore consumeris et tu et populus iste qui tecum est. Ultra vires tuas est negotium, solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba mea atque consilia, et erit Dominus tecum. Esto tu populo in his que ad Deum pertinent, ut referas que dicuntur ad eum, ostendasque populo cerimonias et ritum colendi, viam per quam ingredi debeant, et opus quod facere debeant. Provide autem de omni plebe viros sapientes et timentes Deum, in quibus sit veritas, et qui oderint avaritiam, et constitue ex eis tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos, qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit referant ad te, et ipsi minora tantum iudicent. Leviusque sit tibi partito in alios onere. Si hoc feceris, implebis imperium Dei, et precepta eius poteris sustinere, et omnis hic populus revertetur cum pace ad loca sua. Quibus auditis Moyses fecit omnia que ille suggesserat. Et electis viris strenuis de cuncto Israel, constituit eos principes populi, tribunos, centuriones, quinquagenarios et decanos, qui iudicabant plebem omni tempore. Quicquid autem gravius erat referebant ad eum, faciliora tantummodo iudicantes. Dimisitque cognatum suum, qui reversus abiit in terram suam.

XIX Mense tertio egressionis Israel de Egypto, in die hac venerunt in solitudinem Sinai. Nam profecti de Raphidim, et pervenientes usque in desertum Sinai, castrametati sunt in eodem loco, ibique Israel fixit tentoria e regione montis. Moyses autem ascendit in montem ad Deum, vocavitque eum Dominus de monte et ait: Hec dices domui Iacob, et annuntiabis filiis Israel: Vos ipsi vidistis que fecerim Egyptiis, quomodo portaverim vos super alas aquilarum, et assumpserim mihi. Si ergo audieritis vocem meam, et custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis. Mea est enim omnis terra, et vos eritis mihi in regnum sacerdotale, et gens sancta. Hec sunt verba que loqueris ad filios Israel. Venit Moyses, et convocatis maioribus natu populi, exposuit omnes sermones quos mandaverat Dominus. Responditque omnis populus simul: Cuncta que locutus est Dominus faciemus. Cumque retulisset Moyses verba populi ad Dominum, ait ei Dominus: Iam nunc veniam ad te in caligine nubis, ut audiat me populus loquentem ad te, et credat tibi in perpetuum. Nuntiavit ergo Moyses verba populi ad Dominum, qui dixit ei: Vade ad populum, et sanctifica illos hodie et cras, laventque vestimenta sua, et sint parati in diem tertium. In die enim tertio descendet Dominus coram omni plebe super montem Sinai. Constituesque terminos populo per circuitum, et dices ad eos: Cavete ne ascendatis in montem, nec tangatis fines illius. Omnis enim qui tetigerit montem morte morietur. Manus non tanget eum, sed lapidibus opprimetur, aut confodietur iaculis. Sive iumentum fuerit, sive homo, morietur. Cum ceperit clangere buccina, tunc ascendant in montem. Descenditque Moyses de monte ad populum, et sanctificavit eum. Cumque lavissent vestimenta sua, ait ad eos: Estote parati in diem tertium, nec appropinquetis uxoribus vestris. Iamque advenerat tertius dies, et mane inclaruerat, et ecce ceperunt audiri tonitrua ac micare fulgura, et nubes densissima operire montem, clangorque buccine vehementius perstrepebat; et timuit populus qui erat in castris. Cumque eduxisset eos Moyses in occursum Dei de loco castrorum, steterunt ad radices montis. Totus autem mons Sinai fumabat, eo quod descendisset Dominus super eum in igne, et ascenderet fumus ex eo quasi de fornace. Eratque mons omnis terribilis, et sonitus buccine paulatim crescebat in maius, et prolixius tendebatur. Moyses loquebatur, et Dominus respondebat ei. Descenditque Dominus super montem Sinai in ipso montis vertice, et vocavit Moysen in cacumen eius. Quo cum ascendisset, dixit ad eum: Descende, et contestare populum, ne forte velit transcendere propositos terminos ad videndum Dominum, et pereat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum sanctificentur, ne percutiat eos. Dixitque Moyses ad Dominum: Non poterit vulgus ascendere in montem Sinai. Tu enim testificatus es, et iussisti dicens: Pone terminos circa montem, et sanctifica illum. Cui ait Dominus: Vade, descende; ascendesque tu et Aaron tecum. Sacerdotes autem et populus ne transeant terminos, nec ascendant ad Dominum, ne forte interficiat illos. Ascendit Moyses ad populum et omnia narravit eis.

XX Locutusque est Dominus cunctos sermones hos: Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Egypti, de domo servitutis. Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem que est in celo desuper, et que in terra deorsum, nec eorum que sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea neque coles. Ego sum Dominus Deus tuus fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me, et faciens misericordiam in multa milia his qui diligunt me et custodiunt precepta mea. Non assumes

nomen dei tui in vanum. nec enim habebit insontem dominus
eum. qui assumpserit nomen domini dei sui frustra.
Memento ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis
et facies omnia opera tua. Septimo autem die sabbatum
domini dei tui est. non facies omne opus. tu et filius tuus
et filia tua. et servus tuus et ancilla tua. iumentum
tuum et advena qui est intra portas tuas. Sex enim die-
bus fecit deus celum et terram et mare et omnia que
in eis sunt. et requievit in die septimo. Idcirco bene-
dixit dominus diei sabbati. et sanctificavit eum. Honora
No.
patrem tuum et matrem tuam ut sis longevus super
terram. quam dominus deus tuus dabit tibi. Non occi-
des. Non mechaberis. Non furtum facies. Non loque-
ris contra proximum tuum. falsum testimonium.
Non concupisces domum proximi tui. Non desiderabis
uxorem proximi tui. Non servum non ancillam.
non bovem non asinum nec omnia que illius sunt. Cunctus
autem populus audiebat voces. et videbat lampades et sonitum
bucine. montemque fumigantem. et perterriti. ac pavo-
re concussi. steterunt procul. dicentes moysi. loquere tu no-
bis. et audiemus. Non loquatur nobis dominus. ne forte
moriamur. Et ait moyses ad populum. Nolite timere. Ut
enim probaret vos venit deus. et ut terror illius esset in
vobis. et non peccaretis. Stetitque populus de longe. moyses autem ac-
cessit ad caliginem in qua erat deus. Dixit preterea
dominus ad moysen. Hec dices filiis israel. Vos vidistis. quod de
celo locutus sum vobis. non facietis mecum deos ar-
genteos. nec deos aureos facietis vobis. Altare de ter-
ra facietis mihi. et offeretis super eo holocausta et pa-
cifica vestra. Oves vestras et boves in omni loco in quo
memoria fuerit nominis mei veniam ad te. et bene-
dicam tibi. Quod si altare lapideum feceris mihi. non edi-
ficabis illud de sectis lapidibus. Si enim levaveris cul-
trum super eo. polluetur. Non ascendes per gradus ad al-
tare meum. ne reveletur turpitudo tua. XXI
Hec sunt iudicia que propones eis. Si emeris
servum hebreum. sex annis serviet tibi. in sep-
timo egredietur liber gratis. Cum quali veste in-
traverit. cum tali exeat. Si habens uxorem. et uxor
egredietur simul. Sin autem dominus dederit illi uxorem et
peperit filios et filias. mulier et liberi eius erunt domini
sui. ipse vero exibit cum vestitu suo. Quod si dixerit ser-
vus. diligo dominum meum. et uxorem ac liberos. non
egrediar liber. offeret eum dominus diis. et applica-
bitur ad hostium. et postes. perforabitque aurem eius
subula. et erit ei servus usque in seculum. Si quis ven-
diderit filiam suam in famulam non egredietur sicut
ancille exire consueverunt. Si displicuerit oculis
domini sui cui tradita fuerit. dimittet eam. popu-
lo autem alieno non habebit potestatem vendendi si spreverit
eam. Si autem filio suo desponderit eam. iuxta morem filiarum faciet illi. Quod
si alteram ei acceperit. providebit puelle nuptias et vestimenta. et
pretium pudicitie non negabit. Si tria ista non fecerit. egredietur gratis
absque pecunia. Qui percusserit hominem volens
occidere. morte moriatur. Qui autem non est insidiatus. sed deus
illum tradidit in manus eius. constituam tibi locum quo fu-
gere debeat. Si quis per industriam occiderit proximum su-
um. et per insidias. ab altari meo evelles eum. ut mo-
riatur. Qui percusserit patrem suum et matrem. morte mori-
atur. Qui furatus fuerit hominem et vendiderit eum convictus no-
xe. morte moriatur. Qui maledixerit patri suo vel matri. morte
moriatur. Si rixati fuerint viri et percusserit alter proximum
suum. lapide vel pugno. et ille mortuus non fuerit. sed
iacuerit in lecto. si surrexerit et ambulaverit foris super ba-
culum suum. innocens erit qui percussit. ita tamen ut operas eius et impensas
in medicos restituat. Qui percusserit servum suum vel
ancillam virga. et mortui fuerint in manibus eius. criminis
reus erit. Sin autem uno die supervixerit vel duobus. non subia-
cebit pene. quia pecunia illius est. Si rixati fuerint viri et per-
cusserit quis mulierem pregnantem et abortivum quidem
fecerit. sed ipsa vixerit subiacebit damno. quantum
expetierit maritus mulieris. et arbitri iudicaverint. Sin
autem mors eius fuerit subsecuta. reddet animam pro anima oculum
pro oculo. dentem pro dente. manum pro manu. pedem pro
pede. adustionem pro adustione. vulnus pro vulnere. livorem
pro livore. Si percusserit quispiam oculum servi sui. aut an-
cille sue. et luscos eos fecerit. dimittet eos liberos pro
oculo quem eruit. Dentem quoque si excusserit servo vel an-
cille sue. similiter eos dimittet liberos. Si bos cornu
percusserit virum. aut mulierem. et mortui fuerint
lapidibus obruetur. et non comedentur carnes eius. dominus
quoque bovis innocens erit. Quod si bos cornupeta fuerit ab heri et
nudiustertius. et contestati sunt dominum eius nec recluse-
rit eum. occideritque virum aut mulierem. et bos
lapidibus obruetur. et dominum illius occident. Quod si pre-
tium fuerit ei impositum. dabit pro anima sua quicquid fuerit
postulatus. Filium quoque aut filiam. si cornu percusserit simili
sententie subiacebit. Si servum ancillamque invaserit
XXX. siclos argenti dabit domino. bos vero lapidibus
obruetur. Si quis aperuerit cisternam et foderit. et non operu-
erit eam. cecideritque bos vel asinus in eam. dominus
cisterne reddet pretium iumentorum. quod autem mortuum
est ipsius erit. Si bos alienus bovem alterius vulneraverit.
et ille mortuus fuerit vendent bovem vivum et dividen
pretium. cadaver autem mortui inter se dispertient. Si
autem sciebat quod bos cornupeta esset ab heri et nudiustertius
et non custodivit eum dominus suus reddet bovem pro bo-
ve. et cadaver integrum accipiet. XXII
Si quis furatus fuerit bovem aut ovem. et occiderit.
vel vendiderit. quinque boves pro uno bove restituet.

et quattuor oves pro una ove. Si effringens fur domum sive
suffodiens fuerit inventus: et accepto vulnere mortuus fu-
erit, percussor non erit reus sanguinis. Quod si orto sole hoc fecerit,
homicidium perpetravit, et ipse morietur. Si non habuerit quod
pro furto reddat, venundabitur. Si inventum fuerit apud
eum quod furatus est vivens sive bos, sive asinus, sive ovis: du-
plum restituat. Si leserit quispiam agrum vel vineam,
et dimiserit iumentum suum ut depascatur aliena, quic-
quid optimum habuerit in agro suo vel in vinea pro dampni
estimatione restituet. Si egressus ignis invenerit spinas
et comprehenderit acervos frugum, sive segetes stan-
tes in agris, reddet dampnum qui ignem succenderit.
Si quis commendaverit amico pecuniam vel vas in custodiam
et ab eo qui susceperat furto ablata fuerint, si invenitur fur, du-
plum reddet. Si latet, dominus domus applicabitur ad deos.
et iurabit quod non extenderit manum in rem proximi sui ad per-
petrandam fraudem, tam in bove quam in asino aut ove
ac vestimento, et quicquid dampnum inferre potest: ad deos u-
triusque causa perveniet. et si illi iudicaverint, duplum resti-
tuet proximo suo. Si quis commendaverit proximo suo asi-
num, bovem, et ovem, et omne iumentum ad custodiam,
et mortuum fuerit, aut debilitatum vel captum ab hostibus, nullus-
que hoc viderit, iusiurandum erit in medio, quod non extenderit
manum ad rem proximi sui. Suscipietque dominus iu-
ramentum, et ille reddere non cogetur. Quod si furto ablatum
fuerit, restituet dampnum domino. Si comestum a bestia,
deferat ad eum quod occisum est, et non restituet. Qui a proximo
suo quicquam horum mutuo postulaverit, et debilitatum
aut mortuum fuerit, domino non presente, reddere compel-
letur. Quod si impresentiarum dominus fuerit, non restituet, maxime si conduc-
tum fuerat pro mercede operis sui. Si seduxerit quis vir-
ginem necdum desponsatam, dormieritque cum ea: dota-
bit eam, et habebit eam uxorem. Si pater virginis dare
noluerit, reddet pecuniam iuxta modum dotis quam virgines
accipere consueverunt. Maleficos non patieris vivere. Qui
coierit cum iumento, morte moriatur. Qui immolat
diis, occidetur, preter domino soli. Advenam non contristabis
neque affliges eum. Advene enim et ipsi fuistis in terra Egypti. Vidue
et pupillo non nocebitis. Si leseritis eos, vociferabuntur
ad me, et ego audiam vocem eorum, et indignabitur furor
meus, percutiamque vos gladio, et erunt uxores vestre vidue,
et filii vestri pupilli. Si pecuniam mutuo dederis populo meo
pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor,
nec usuris opprimes. Si pignus a proximo tuo acceperis vesti-
mentum, ante solis occasum reddes ei. Ipsum enim est solum
quo operitur, indumentum carnis eius, nec habet aliud in quo
dormiat. Si clamaverit ad me, exaudiam eum, quia misericors
sum. Diis non detrahes, et principem populi tui non male-
dices. Decimas tuas et primitias non tardabis offerre. Primo-
genitum filiorum tuorum dabis mihi. De bobus quoque et ovibus si-
mi-
li facies. Septem diebus sit cum matre sua, die octavo
reddes illum mihi. Viri sancti eritis mihi. Carnem que
a bestiis fuerit pregustata non comedetis, sed proicietis
canibus.

XXIII

Non suscipies vocem mendacii,
nec iunges manum tuam ut pro impio dicas fal-
sum testimonium. Non sequeris turbam ad facien-
dum malum, nec in iudicio plurimorum acquiesces senten-
tie ut a vero devies. Pauperis quoque non misereberis in negotio.
Si occurreris bovi inimici tui aut asino erranti,
reduc ad eum. Si videris asinum odientis te iacere sub
onere, non pertransibis, sed sublevabis cum eo. Non decli-
nabis in iudicio pauperis. Mendacium fugies. Insontem
et iustum non occides, quia adversor impium. Ne accipias
munera, que excecant etiam prudentes, et subvertunt verba
iustorum. Peregrino molestus non eris. Scitis enim ad-
venarum animas, quia et ipsi peregrini fuistis in terra Egipti.
Sex annis seminabis terram tuam, et congregabis fru-
ges eius. Anno autem septimo dimittes eam, et requiescere facies,
ut comedant pauperes populi tui, et quicquid reliquum fuerit
edant bestie agri. Ita facies in vinea et in oliveto tuo.
Sex diebus operaberis, in septimo die cessabis, ut requiescat
bos et asinus tuus, et refrigeretur filius ancille tue
et advena. Omnia que dixi vobis custodite. Et per nomen
externorum deorum non iurabitis, neque audietur ex ore
vestro. Tribus vicibus per singulos annos mihi festa celebrabi-
tis. Sollempnitatem azimorum custodies. Septem
diebus comedes azima sicut precepi tibi, tempore mensis no-
vorum quando egressus es de Egipto. Non apparebis in con-
spectu meo vacuus. Et sollempnitatem mensis primitivorum
operis tui, quecumque serueris in agro. Sollempnitatem quoque in exi-
tu anni, quando congregaveris omnes fruges tuas de agro.
Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram
domino deo tuo. Non immolabis super fermento san-
guinem victime mee, nec remanebit adeps sollempni-
tatis mee usque mane. Primitias frugum terre tue
deferes in domum domini dei tui. Non coques he-
dum in lacte matris sue. Ecce ego mittam angelum meum
qui precedat te et custodiat in via, et introducat ad lo-
cum quem preparavi. Observa eum, et audi vocem eius,
nec contempnendum eum putes, quia non dimittet cum pec-
caveritis, et est nomen meum in illo. Quod si audieris vocem
eius et feceris omnia que loquor, inimicus ero inimicis
tuis, et affligam affligentes te. Precedetque te angelus meus
et introducet te ad Amorreum, et Etheum, et Phere-
zeum, Chananeumque, et Eveum, et Iebuseum, quos ego
conteram. Non adorabis deos eorum, nec coles eos. Nec
facies opera eorum, sed destrues eos, et confringes sta-
tuas eorum. Servietisque domino deo vestro, ut benedicam
panibus tuis et aquis, et auferam infirmitatem de me-
dio tui. Non erit infecunda nec sterilis in terra tua.

numerum dierum tuorum implebo. Terrorem meum mit-
tam in precursum tuum, et occidam omnem populum ad
quem ingredieris, cunctorumque inimicorum tuorum coram
te terga vertam. Emittens crabrones prius, qui fu-
gabunt eveum et chananeum et etheum antequam intro-
eas. Non eiciam eos a facie tua anno uno, ne terra in
solitudinem redigatur, et crescant contra te bestie. Paulatim
expellam eos de conspectu tuo, donec augearis et possi-
deas terram. Ponam autem terminos tuos a mari rubro
usque ad mare palestinorum, et a deserto usque ad fluvium.
Tradam in manibus vestris habitatores terre, et eiciam eos
de conspectu vestro. Non inibis cum eis fedus, nec cum
diis eorum. Non habitent in terra tua, ne forte peccare te fa-
ciant in me, si servieris diis eorum, quod tibi certe erit in scandalum.

XXIIII

Moysi quoque dixit: Ascende ad dominum tu et aaron, nadab et
abiu et septuaginta seniores israel, et adorabitis procul.
Solusque moyses ascendat ad dominum, et illi non appropinquabunt,
nec populus ascendet cum eo. Venit ergo moyses et narravit plebi omnia
verba domini atque iudicia. Responditque cunctus populus una voce: Om-
nia verba domini que locutus est faciemus. Scripsit autem moyses uni-
versos sermones domini, et mane consurgens edificavit altare
domino ad radices montis, et xii titulos per xii tribus israel. Misit-
que iuvenes de filiis israel, et obtulerunt holocausta, immo-
laveruntque victimas pacificas domino vitulos xii. Tulit
itaque moyses dimidiam partem sanguinis et misit in crate-
ras, partem autem residuam fudit super altare. Assumensque vo-
lumen federis legit audiente populo. Qui dixerunt: Omnia que
locutus est dominus faciemus et erimus obedientes. Ille vero sump-
tum sanguinem respersit in populum, et ait: Hic est sanguis federis
quod pepigit dominus vobiscum super cunctis sermonibus his.
Ascenderuntque moyses et aaron, nadab et abiu et septuaginta
de senioribus israel, et viderunt deum israel, et sub pedibus eius quasi opus
lapidis sapphirini, et quasi celum cum serenum est. Nec super eos
qui procul recesserant de filiis israel misit manum suam. Vide-
runtque deum, et comederunt et biberunt. Dixit autem dominus ad
moysen: Ascende ad me in montem, et esto ibi. Daboque tibi tabu-
las lapideas et legem ac mandata que scripsi ut doceas
eos. Surrexerunt moyses et iosue minister eius, ascendensque moyses
in montem dei, senioribus israel ait: Expectate hic donec
revertamur ad vos. Habetis aaron et hur vobiscum. Si quid
natum fuerit questionis, referetis ad eos. Cumque ascendisset
moyses, operuit nubes montem, et habitavit gloria dei super sy-
nai, tegens illum nube sex diebus. Septimo autem die vo-
cavit eum de medio caliginis. Erat autem species glorie domini
quasi ignis ardens super verticem montis in conspectu fi-
liorum israel. Ingressusque moyses medium nebule, ascendit
in montem, et fuit ibi xl diebus et xl noctibus.

XXV

Locutusque est dominus ad moysen dicens: Loquere filiis
israel ut tollant michi primicias. Ab omni homi-
ne qui offert ultroneus accipietis eas. Hec sunt autem
que accipere debetis: aurum et argentum et es, iacinctum
et purpuram, coccumque bis tinctum, et byssum, pilos capra-
rum, et pelles arietum rubricatas, pellesque iacinctinas, et
ligna sethim, oleum ad luminaria concinnanda, aroma-
ta in unguentum et thimiama boni odoris, lapides o-
nichinos et gemmas ad ornandum ephod ac rationale.
Faciantque michi sanctuarium, et habitabo in medio eorum,
iuxta omnem similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi
et omnium vasorum in cultum eius. Sicque facietis illud. Ar-
cham de lignis sethim compingite, cuius longitudo ha-
beat duos et semis cubitos, latitudo cubitum et dimidium,
altitudo cubitum similiter ac semissem. Et deaurabis eam
auro mundissimo intus et foris. Faciesque super coronam au-
ream per circuitum, et quattuor circulos aureos, quos pones
per iiii arche angulos. Duo circuli sint in latere uno, et
duo in altero. Facies quoque vectes de lignis sethim, et operies
eos auro. Inducesque per circulos qui sunt in arche late-
ribus, ut portetur in eis, qui semper erunt in circulis, nec umquam
extrahentur ab eis. Ponesque in archa testificationem quam
dabo tibi. Facies et propiciatorium de auro purissimo. Duos
cubitos et dimidium tenebit longitudo eius, cubitum
et semissem latitudo. Duos quoque cherubin aureos et produc-
tiles facies ex utraque parte oraculi. Cherub unus sit in oraculi
in latere uno, et alter in altero. Utrumque latus propiciatorii
tegant expandentes alas et operientes oraculum. Respi-
ciantque se mutuo versis vultibus in propiciatorium, quo operi-
enda est archa domini, in qua pones testimonium quod dabo
tibi. Inde precipiam et loquar ad te supra propiciatorium scilicet ac me-
dio duorum cherubin qui erunt super archam testi-
monii cuncta que mando per te filiis israel. Facies et mensam
de lignis sethim, habentem duos cubitos longitudinis, et
in latitudine cubitum, et in altitudine cubitum ac semissem.
Et inaurabis eam auro purissimo. Faciesque illi labium
aureum per circuitum, et ipsi labio coronam interrasilem
altam quattuor digitis, et super illam alteram coronam aureo-
lam. Quattuor quoque circulos aureos preparabis et pones in quattuor
angulis eiusdem mense per singulos pedes. Subter coronam
erunt circuli aurei ut mittantur vectes per eos, et possit
mensa portari. Ipsos quoque vectes facies de lignis sethim
et circumdabis auro ad subvehendam mensam. Parabis
et acetabula ac fialas, turibula et ciatos, in quibus offe-
renda sunt libamina, ex auro purissimo. Et pones
super mensam panes propositionis in conspectu meo semper. Fa-
cies et candelabrum ductile de auro mundissimo,
hastile eius et calamos, sciphos et sperulas ac lilia ex
ipso procedentia. Sex calami egredientur de lateribus,
tres ex uno latere et tres ex altero. Tres sciphi quasi
in nucis modum per calamos singulos, sperulaque simul
et lilium, et tres similiter sciphi instar nucis in calamo
altero, sperulaque simul et lilium. Hoc erit opus sex calamorum

qui procedunt simul de hastili. In ipso autem candelabro erunt
.iiii. sciphi in nucis modum, sperulaeque per singulos et lilia.
Sperulae sub duobus calamis per tria loca, qui simul sex
fiunt procedentes de hastili uno. Et sperulae igitur et calami
ex ipso erunt, universa ductilia de auro purissimo. Fa-
cies et lucernas .vii. et pones eas super candelabrum ut
luceant ex adverso. Emunctoria quoque et ubi quae emuncta
sunt extinguantur fient ex auro purissimo. Omne
pondus candelabri cum universis vasis suis habebit ta-
lentum auri purissimi. Inspice et fac secundum exem-
plar quod tibi in monte monstratum est. XXVI

Tabernaculum vero ita facies. Decem cortinas
de bysso retorta et iacincto, ac purpura coccoque
bistincto variatas, opere plumario facies. Longitudo
cortinae unius habebit .xxviii. cubitos. latitudo .iiii. cubitorum
erit. Unius mensurae fient universa tentoria. Quinque cor-
tinae sibi iungentur mutuo, et aliae .v. nexu simili cohe-
rebunt. Ansulas iacinctinas in lateribus ac summita-
tibus cortinarum facies, ut possint invicem copulari. Quin-
quaginta ansulas cortina habebit in utraque parte, ita inser-
tas ut ansa contra ansam veniat et altera alteri possit ap-
tari. Faciesque et .l. circulos aureos quibus cortinarum vela
iungenda sunt ut unum tabernaculum fiat. Facies et sa-
ga cilicina .xi. ad operiendum tectum tabernaculi. Longitu-
do sagi unius habebit .xxx. cubitos, et latitudo .iiii. Aequa erit
mensura sagorum omnium. E quibus .v. iunges seorsum
et .vi. sibi mutuo copulabis, ita ut sextum sagum in fronte
tecti duplices. Facies et .l. ansas in ora sagi unius ut coniun-
gi cum altero queat, et .l. ansas in ora sagi alterius ut cum
altero copuletur. .l. fibulas aeneas quibus iungantur ansae
ut unum ex omnibus operimentum fiat. Quod autem superfuerit
in sagis quae parantur tecto, id est unum sagum quod amplius
est, ex medietate eius operies posteriora tabernaculi. Et cubitus
ex una parte pendebit et alter ex altera, qui plus est in sagorum
longitudine, utrumque latus tabernaculi protegens. Fa-
cies et operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis
et super hoc rursum aliud operimentum de iacinctinis pellibus. Fa-
cies et tabulas stantes tabernaculi de lignis sethim. Quae
singulae denos cubitos in longitudine habeant, et in latitu-
dine singulos ac semissem. In lateribus tabulae duae incastra-
turae fient, quibus tabula alteri tabulae connectatur, atque in
hunc modum cunctae tabulae parabuntur. Quarum .xx. erunt in
latere meridiano quod vergit ad austrum. Quibus .xl. bases
argenteas fundes, ut binae bases singulis tabulis per duos
angulos subiciantur. In latere quoque secundo tabernaculi quod ver-
git ad aquilonem .xx. tabulae erunt, .xl. habentes bases
argenteas. Binae bases singulis tabulis subponentur.
Ad occidentalem vero plagam tabernaculi facies sex ta-
bulas, et rursum alias duas quae in angulis erigantur post
tergum tabernaculi. Eruntque coniunctae a deorsum

usque sursum, et una omnes compago retinebit. Du-
abus quoque tabulis quae in angulis ponendae sunt, similis iun-
ctura servabitur. Et erunt simul tabulae .viii. Ba-
ses earum .xvi. argenteae, duabus basibus per unam
tabulam supputatis. Facies et vectes de lignis sethim
.v. ad continendas tabulas in uno latere tabernacu-
li, et .v. alios in altero eodem numero, ad occidentalem
plagam qui mittentur per medias tabulas a summo
usque ad summum. Ipsas tabulas deaurabis, et fundes in
eis anulos aureos, per quos vectes tabulata contineant,
quos operies lamminis aureis. Et eriges tabernaculum
iuxta exemplum quod tibi in monte monstratum est. Facies
et velum de iacincto et purpura et cocco bistincto
et bysso retorta, opere plumario et pulchra varietate con-
textum, quod appendes ante .iiii. columpnas de lignis
sethim, quae ipsae quidem deauratae erunt, et habebunt capi-
ta aurea sed bases argenteas. Inseretur autem velum per
circulos, intra quod pones archam testimonii, et quo sanctuarium et sanctu-
arii sanctuaria dividentur. Pones et propitiatorium super archam
testimonii in sancta sanctorum, mensamque extra velum, et contra
mensam candelabrum in latere tabernaculi meridia-
no. Mensa enim stabit in latere aquilonis. Facies
et tentorium in introitu tabernaculi de iacincto et purpura et
cocco bistincto et bysso retorta opere plumarii. Et .v. co-
lumpnas deaurabis lignorum sethim, ante quas du-
cetur tentorium. Quarum erunt capita aurea et ba-
ses aeneae. Facies et altare de lignis sethim quod
habebit .v. cubitos in longitudine et totidem in latitudine,
id est quadrum, et tres cubitos in altitudine. Cornua autem
per .iiii. angulos ex ipso erunt, et operies illud aere. Fa-
ciesque in usus eius lebetes ad suscipiendos cineres, et forpi-
ces atque fuscinulas et ignium receptacula. Omnia vasa ex aere
fabricabis. Craticulamque in modum retis aeneam, per
cuius .iiii. angulos erunt .iiii. anuli aenei, quos pones subter
arulam altaris. Eritque craticula usque ad altaris me-
dium. Facies et vectes altaris de lignis sethim
duos, quos operies laminis aeneis, et induces per cir-
culos. Eruntque ex utroque latere altaris ad portan-
dum. Non solidum sed inane et cavum intrinsecus
facies illud, sicut tibi in monte monstratum est. Faci-
es et atrium tabernaculi in cuius plaga australi contra meri-
diem erunt tentoria de bysso retorta. Centum cu-
bitos latum unum tenebit in longitudine, et colum-
nas .xx. cum basibus totidem aeneis, quae capita cum
caelaturis suis habebunt argentea. Similiter in latere
aquilonis per longum erunt tentoria centum cubi-
torum, columpnae .xx. et bases aeneae eiusdem numeri, et ca-
pita earum cum caelaturis suis argentea. In la-
titudine vero atrii quod respicit ad occidentem
erunt tentoria per .l. cubitos et columpnae .x.

bases quoque totidem. In ea quoque atrii latitudine que respicit
ad orientem. l. cubiti erunt. in quibus xv. cubitorum ten-
toria lateri uni deputabuntur. columpneque iii. et bases
totidem. et in latere altero: erunt tentoria cubitos ob-
tinentia xv. columpne iii. et bases totidem. In introitu vero
atrii fiet tentorium cubitorum xx. ex iacincto et pur-
pura coccoque bis tincto et bisso retorta opere plumarii. Co-
lumpnas habebit iiii. cum basibus totidem. Omnes colump-
ne atrii per circuitum vestite erunt argenteis laminis
capitibus argenteis et basibus eneis. In longitudine occu-
pabit atrium cubitos c. in latitudine l. altitudo v.
cubitorum erit. Fietque de bisso retorta et habebit bases ene-
as. Cuncta vasa tabernaculi in omnes usus et cerimonias tam
paxillos eius quam atrii ex ere facies. Precipe filiis Israel ut
afferant tibi oleum de arboribus olivarum purissimum pi-
loque contusum ut ardeat lucerna semper in tabernaculo
testimonii extra velum quod appensum est testimonio. et
collocabunt eam aaron et filii eius ut usque mane lu-
ceat coram domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum
coram filiis Israel. XXVII
28 Applica quoque ad aaron fratrem tuum ad te cum filiis su-
is de medio filiorum Israel ut sacerdotio fungantur
michi. aaron. nadab abiu. Facies que aaron fratri tuo vestem
sanctam in gloriam et decorem. et loqueris cunctis sapientibus corde quos re-
plevi spiritu prudentie ut faciant vestes aaron. in quibus
sanctificatus ministret michi. Hec sunt autem vestimenta que facient
rationale et superhumerale tunicam et lineam strictam
cidarim et balteum. Facient vestimenta sancta aaron fratri
tuo et filiis eius ut sacerdotio fungantur michi. Accipientque
aurum et iacinctum et purpuram et coccumque bis tin-
ctum et bissum. Facient autem superhumerale de auro et iacin-
to ac purpura coccoque bis tincto et bisso retorta opere plumarii
polimito. Duas oras iunctas habebit in utroque latere
summitatum: ut in unum redeant. Ipsaque textura et
cuncta operis varietas: erit ex auro et iacincto et
purpura coccoque bis tincto et bisso retorta. Sumesque
duos lapides onichinos: et sculpes in eis nomina
filiorum Israel. Sex nomina in lapide uno et sex reliqua
in altero. iuxta ordinem nativitatis eorum. opere sculp-
toris et celatura gemmarum. Sculpes eos nominibus
filiorum Israel. inclusos auro atque circumdatos et po-
nes in utroque latere superhumeralis memoriale filiis
Israel. Portabitque aaron nomina eorum coram domino
super utrumque humerum ob recordationem. Facies et un-
cinos ex auro et duas catenulas auri purissimi sibi
invicem coherentes quas inseres uncinis. Ratio-
nale quoque iudicii facies opere polimito iuxta texturam
superhumeralis ex auro iacincto et purpura coccoque
bis tincto et bisso retorta. Quadrangulum erit et duplex.
mensuram palmi habebit tam in longitudine
quam in latitudine. Ponesque in eo iiii. ordines lapidum.
In primo versu erit lapis sardius et topazius et smaragdus. In secundo carbun-
culus saphirus et iaspis. In tertio ligurius achates et a-
methistus. In quarto crisolitus onichinus et berillus.
Inclusi erunt auro per ordines suos. habebuntque nomina
filiorum Israel. Duodecim nominibus celabuntur singuli 29
lapides. nominibus singulorum per xii. tribus. Facies in
rationali catenas sibi invicem coherentes ex auro pu-
rissimo et duos anulos aureos quos pones in utraque ratio-
nalis summitate. Catenasque aureas iunges anulis qui
sunt in marginibus eius et ipsarum catenarum extrema in
utroque latere superhumerali que rationale respicit. Facies
et duos anulos aureos quos pones in summitatibus rationalis
et in oris que e regione sunt superhumeralis et posteriora
eius aspiciunt. nec non et alios anulos aureos
qui ponendi sunt in utroque latere superhumeralis deor-
sum que respicit contra faciem iuncture inferioris ut ap-
tari possit cum superhumerali. et stringatur rationale anu-
lis suis cum anulis superhumeralis vitta iacinctina ut ma-
neat iunctura fabrefacta et a se invicem rationale
et superhumerale nequeant separari. Portabitque aaron
nomina filiorum in rationali iudicii super pectus suum quando in-
gredietur sanctuarium memoriale coram domino in eter-
num. Pones autem in rationali iudicii doctrinam et veri-
tatem que erunt in pectore aaron quando ingredietur coram domino.
Et gestabit iudicium filiorum Israel in pectore suo in con-
spectu domini semper. Facies et tunicam superhumeralis to-
tam iacinctinam. In cuius medio supra erit capitium et ora per gy-
rum eius textilis. sicut fieri solet in extremis vestium partibus ne
facile rumpatur. Deorsum vero ad pedes eiusdem tuni-
ce per circuitum. quasi mala punica facies ex iacincto
et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta mixtis
in medio tintinabulis. Ita ut tintinabulum sit aureum
et malum punicum rursumque tintinabulum aliud aure-
um et malum punicum. Et vestietur aaron ea in officio
ministerii. ut audiatur sonitus quando ingreditur et e-
greditur sanctuarium in conspectu domini et non moriatur.
Facies et laminam de auro purissimo in qua sculpes
opere celatoris Sanctum domino. ligabisque eam vitta iacincti-
na et erit super thiaram. imminens fronti pontificis.
Portabitque aaron iniquitates eorum que obtulerunt
et sanctificaverunt filii Israel. in cunctis muneribus et donariis
suis. Erit autem lamina semper in fronte eius ut placatus eis sit
dominus. Stringesque tunicam bysso. et thiaram byssi-
nam facies. Et balteum opere plumarii. Porro filiis aa-
ron tunicas lineas parabis. et balteos ac thiaras in
gloriam et decorem. Vestiesque his omnibus aaron fratrem
tuum et filios eius cum eo. Et cunctorum consecrabis ma-
nus. Sanctificabisque illos: ut sacerdotio fungantur michi. Fa-
cies et feminalia linea. ut operiant carnem turpitu-

nis. sive a renibus usque ad feminalia et utentur eis Aaron et
filii eius quando ingredientur tabernaculum testimonii vel
quando appropinquant altare ut ministrent in sanctuario ne ini-
quitatis rei moriantur. Legitimum sempiternum erit Aaron
et semini eius post eum. X
29 Sed et hoc facies ut mihi in sacerdotio consecrentur. Tol-
le vitulum de armento et arietes duos immacula-
tos. Panesque azimos et crustula absque fermento que consper-
sa sint oleo. Lagana quoque azima oleo lita. De simila triticea
cuncta facies. Et posita in canistro offeres. Vitulum autem et du-
os arietes. Et Aaron ac filios eius applicabis ad hostium taberna-
culi testimonii. Cumque laveris patrem cum filiis aqua
indues Aaron vestimentis suis, id est linea et tunica et super-
humerali et rationali quod constringes balteo. Et pones thia-
ram in capite eius et laminam sanctam super thiaram. Et oleum
unctionis fundes super caput eius. Atque hoc ritu consecrabitur. Fi-
lios quoque illius applicabis et indues tunicis lineis. Cingesque
balteo Aaron et liberos eius. Et impones eis mitras. Eruntque
sacerdotes mihi religione perpetua. Postquam initiaveris manus
eorum applicabis et vitulum coram tabernaculo testimo-
nii. Imponentque Aaron et filii eius manus super caput illius
et mactabis eum in conspectu domini iuxta hostium taber-
naculi testimonii. Sumptumque sanguinem vituli pones
super cornua altaris digito tuo. Reliquum autem sangui-
nem fundes iuxta basim eius. Sumes et adipem totum qui
operit intestina et reticulum iecoris ac duos renes et adipem
qui super eos est et offeres incensum super altare. Carnes vero
vituli et corium combures foris extra castra eo quod pro pecca-
to sit. Unum quoque arietem sumes super cuius caput ponent Aaron
et filii eius manus. Quem cum mactaveris tolles de sangui-
ne eius et fundes circa altare. Ipsum autem arietem secabis in frusta
Lotaque intestina eius ac pedes pones super concisas carnes
et super caput illius. Et offeres totum arietem incensum
super altare. Oblatio est domino suavissimus odor victime
domini. Tolles quoque arietem alterum super cuius caput Aaron
et filii eius ponent manus. Quem cum immolaveris sumes de
sanguine ipsius et pones super extremum dextre auricule
Aaron et filiorum eius et super pollices manus eorum et
pedis dextri. Fundesque sanguinem super altare per circuitum.
Cumque tuleris de sanguine qui est super altare et de oleo
unctionis asperges Aaron et vestes eius, filios et vestimenta
eorum. Consecratisque et ipsis et vestibus tolles adipem
de ariete et caudam et arvinam que operit vitalia ac reti-
culum iecoris et duos renes atque adipem qui super eos est armum-
que dextrum eo quod sit aries consecrationis. Tortamque panis
unius crustulum conspersum oleo laganum de canistro azimorum
quod positum est in conspectu domini. Ponesque omnia super
manus Aaron et filiorum eius et sanctificabis eos elevans coram
domino. Suscipiesque universa de manibus eorum et incendes
super altare in holocaustum et odorem suavissimum in con-
spectu domini quia oblatio eius est. Sumes quoque pectusculum de ariete quo initia-
tus est Aaron sanctificabisque illud elevatum coram domino et cedet in partem tu-
am. Sanctificabisque pectusculum consecratum et armum quem de ariete separasti
quo initiatus est Aaron et filii eius. Cedentque in partem Aaron et
filiorum eius iure perpetuo a filiis Israel quia primitiva sunt et ini-
tia de victimis eorum pacificis que offerunt domino. Vestem
autem sanctam qua utetur Aaron habebunt filii eius post eum ut ungantur
in ea et consecrentur manus eorum. Septem diebus u-
tetur illa qui pontifex pro eo fuerit constitutus de filiis eius
et qui ingredietur tabernaculum testimonii ut ministret
in sanctuario. Arietem autem consecrationum tolles et coques car-
nes eius in loco sancto quibus vescetur Aaron et filii eius. Panes
quoque qui sunt in canistro in vestibulo tabernaculi come-
dent ut sit placabile sacrificium et sanctificentur offeren-
tium manus. Alienigena non vescetur eis quia sancta sunt. Quod si re-
manserit de carnibus consecratis sive de panibus usque
mane combures reliqua igni. Non comedentur
quia sanctificata sunt. Omnia que precepi tibi facies super Aaron
et filios eius. Septem diebus consecrabis manus eorum
et vitulum pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum.
Mundabisque altare cum immolaveris expiationis hostiam
et unges illud in sanctificationem. Septem diebus expiabis
altare et sanctificabis et erit sanctum sanctorum. Omnis qui teti-
gerit illud sanctificabitur. Hoc est quod facies in altari. Ag-
nos anniculos duos per singulos dies iugiter. Unum agnum
mane et alterum vespere. Decimam partem simile consper-
se oleo tunso quod habeat mensuram quartam partem
hin et vinum ad libandum eiusdem mensure in agno
uno. Alterum vero agnum offeres ad vesperam iuxta ritum
matutine oblationis et iuxta ea que diximus in odo-
rem suavitatis. Sacrificium domino oblatione perpe-
tua in generationes vestras ad hostium tabernaculi testi-
monii coram domino ubi constituam ut loquar ad
te. Ibique precipiam filiis Israel et sanctificabitur altare in
gloria mea. Sanctificabo tabernaculum testimonii cum
altari et Aaron cum filiis eius ut sacerdotio fun-
gantur mihi. Et habitabo in medio filiorum Israel. Ero-
que eis deus et scient quia ego dominus deus eorum
qui eduxi eos de terra Egypti ut manerem inter illos et
Facies quoque altare XXX Ego dominus deus ipsorum 30
in adolendum thymiamata de lignis sethim ha-
bens cubitum longitudinis et alterum latitudinis
id est quadrangulum et duos cubitos in altitudine. Cor-
nua ex ipso procedent. Vestiesque illud auro purissimo
tam craticulam eius quam parietes per circuitum eius et
cornua. Faciesque coronam aureolam per gyrum et duos
anulos aureos sub corona per singula latera ut mit-
tantur in eos vectes et altare portetur. Ipsos quoque vec-
tes facies de lignis sethim et inaurabis. Ponesque
altare contra velum quod ante archam testimo-

-num pendet coram propitiatorio quo tegitur testimonium
ubi loquar tibi. Et adolebit incensum super eo Aaron
suave fragrans mane. Quando componet lucernas incen-
det illud et quando collocat eas ad vesperum. uret thimiama
sempiternum coram domino in generationes vestras. Non
offeretis super eo thimiama compositionis alterius nec
oblationem et victimam nec liba libabitis. Et depre-
cabitur Aaron super cornua altaris semel per annum
in sanguine quod oblatum est pro peccato et placabit super eo
in generationibus vestris. Sanctum sanctorum erit domino. Lo-
cutusque est dominus ad Moysen dicens. Quando tuleris summam
filiorum israel iuxta numerum dabunt singuli pretium
pro animabus suis domino. et non erit plaga in eis cum
fuerint recensiti. Hoc autem dabit omnis qui transit ad nomen
dimidium sicli iuxta mensuram templi. Siclus xx
obolos habet. Media pars sicli offeretur domino
Qui habetur in numero. a .xx. annis et supra dabit pre-
tium. Dives non addet ad medium sicli. et pauper
nichil minuet. Susceptamque pecuniam que collata est
a filiis israel trades in usus tabernaculi testimonii ut
sit monumentum eorum coram domino. et propicietur anima-
bus eorum. Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Facies labrum
eneum cum basi sua ad lavandum ponesque illud inter
tabernaculum testimonii et altare. Et missa aqua lavabunt
in eo Aaron et filii eius manus suas ac pedes quando ingressuri
sunt tabernaculum testimonii et quando accessuri ad alta-
re ut offerant in eo thimiamata domino ne forte
moriantur. legitimum sempiternum erit ipsi et semi-
ni eius per successiones. Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Sume
tibi aromata prime mirre et electe quingentos siclos
et cinnamomi medium idest ducentos .l.
siclos calami similiter ducentos .l. casie quoque quingentos
siclos in pondere sanctuarii. oleum de olivetis in men-
sura hin. Faciesque unctionis oleum sanctum unguen-
tum compositum opere unguentarii. et ungues ex
eo tabernaculum testimonii et archam testamenti
mensamque cum vasis suis candelabrum et utensilia
eius altaria thimiamatis et holocausti et universam
supellectilem que ad cultum eorum pertinent. sanctificabis-
que omnia et erunt sancta sanctorum. Qui tetigerit ea
sanctificabitur. Aaron et filios eius unges. sanctificabisque eos
ut sacerdotio fungantur michi. filiis quoque israel dices. Hoc oleum
unctionis sanctum erit michi in generationes vestras. Caro ho-
minis non ungetur ex eo et iuxta compositionem eius
non facietis aliud quia sanctificatum est et sanctum erit vobis. Ho-
mo quicumque tale composuerit et dederit ex eo alieno
exterminabitur de populo suo. Dixitque dominus ad Moysen. Sume tibi aro-
mata stacten et onicha galbanum boni odoris
et thus lucidissimum equalis ponderis erunt omnia.
Faciesque thimiama compositum opere unguen-
tarii mixtum diligenter et purum et sanctificatione dignissi-
mum. Cumque in tenuissimum pulverem universa contunde-
ris. pones ex eo coram testimonio tabernaculi in quo
loco apparebo tibi. Sanctum sanctorum erit vobis thimiama. Ta-
lem compositionem non facietis in usus vestros quia sanctum est domino.
Homo quicumque fecerit simile ut odore eius XXXI
perfruatur. peribit de populis suis. Locutusque est dominus
ad Moysen dicens. Ecce vocavi ex nomine Beseleel filium
Huri filii Hur de tribu Iuda. et implevi eum spiritu dei
sapientia et intelligentia et scientia in omni ope-
re ad excogitandum fabre quicquid fieri potest. ex auro
et argento et ere marmore et gemmis et diversitate lig-
norum. dedique ei socium Hooliab filium Ahisamech
de tribu Dan. et in corde omnis eruditi posui sapien-
tiam ut faciant cuncta que precepi tibi. Tabernaculum federis
et archam testimonii et propiciatorium quod super eam est et cuncta
vasa tabernaculi mensamque et vasa eius candelabrum puris-
simum cum vasis suis et altaria thimiamatis et holocausti et
omnia vasa eorum. Labrum cum basi sua vestes sanctas in mini-
sterio Aaron sacerdoti et filiis eius ut fungantur officio suo in sacris
oleum unctionis et thimiama aromatum in sanctuario
omnia que precepi tibi facient. Et locutus est dominus ad Moysen dicens.
Loquere filiis israel et dices ad eos. Videte ut sabbatum meum
custodiatis quia signum est inter me et vos in generationibus vestris
ut sciatis quia ego dominus qui sanctifico vos. Qui pollue-
rit illud morte morietur. qui fecerit in eo opus peribit anima
illius de medio populi sui. Sex diebus facietis opus. in die ·vii·
sabbatum est requies sancta domino. Omnis qui fecerit opus in
die hac morietur. Custodiant filii israel sabbatum et celebrent
illud in generationibus suis. Pactum est sempiternum inter
me et filios israel signumque perpetuum. Sex enim diebus fe-
cit dominus celum et terram et in .vii. ab omni opere cessa-
vit. Dedit quoque Moysi completis huiuscemodi sermonibus in
monte Synai duas tabulas testimonii lapideas
Videns autem populus quod moram scriptas digito dei
faceret Moyses descendendi de monte congregatus adver-
sus Aaron ait. Surge fac nobis deos qui nos precedant. Moy-
si enim huic viro qui nos eduxit de terra egypti ignoramus quid
acciderit. Dixitque ad eos Aaron. Tollite inaures aure-
as de uxorum filiorumque et filiarum vestrarum auribus et
ferte ad me. Fecitque populus que iusserat deferens inaures
aureas ad Aaron. Quas cum accepisset ille formavit
opere fusorio et fecit ex eis vitulum conflatilem. Dixe-
runtque hii sunt dii tui israel qui te eduxerunt de terra
egypti. Quod cum vidisset Aaron edificavit altare coram
eo et preconis voce clamavit dicens. Cras sollempni-
tas domini est. Surgentesque mane obtulerunt holo-
causta et victimas pacificas et sedit populus manduca-
re et bibere et surrexerunt ludere. Locutusque est dominus
ad Moysen. Vade descende peccavit populus tuus quem eduxisti

sit de terra egypti. Recesserunt cito de via quam ostendisti eis.
Fecerunt sibi vitulum conflatilem et adoraverunt. atque
immolantes ei hostias. dixerunt: Isti sunt dii tui israel
qui te eduxerunt de terra egypti. Rursumque ait dominus ad moysen. Cer-
no quod populus iste dure cervicis sit. dimitte me: ut irascatur
furor meus contra eos. et deleam eos faciamque te in gen-
tem magnam. Moyses autem orabat dominum deum suum
dicens. Cur domine irascitur furor tuus contra populum tuum
quem eduxisti de terra egypti in fortitudine magna. et in ma-
nu robusta. Ne queso dicant egyptii. callide eduxit
eos: ut interficeret in montibus: et deleret eos de terra.
Quiescat ira tua. et esto placabilis super nequitia populi tui.
Recordare abraham ysaac et israel servorum tuorum quibus
iurasti per temetipsum dicens. Multiplicabo semen vestrum
sicut stellas celi. et universam terram hanc de qua locutus sum
dabo semini vestro. et possidebitis eam semper. Placatusque est dominus
ne faceret malum quod locutus fuerat adversus populum suum. Et rever-
sus est moyses de monte: portans duas tabulas testimonii in (lapideas)
manu. scriptas ex utraque parte et factas opere dei. Scriptura
quoque dei erat sculpta in tabulis. Audiens autem iosue tumultum
populi vociferantis: dixit ad moysen. Ululatus pugne audi-
tur in castris. Qui respondit. Non est clamor adhortantium ad pug-
nam. nec vociferatio compellentium ad fugam. sed vocem
cantantium ego audio. Cumque appropinquasset ad castra
vidit vitulum et choros. Iratusque valde: proiecit de manu
tabulas. et confregit eas ad radicem montis. Arripiensque
vitulum quem fecerant: combussit. et contrivit usque ad
pulverem. quem sparsit in aquam et dedit ex eo potum filiis
israel. Dixitque moyses ad aaron. Quid tibi fecit hic populus ut induceres
super eum peccatum maximum: Cui ille respondit. Ne indignetur dominus
meus: tu enim nosti populum istum quod pronus sit ad malum.
Dixerunt michi. Fac nobis deos: qui precedant nos. Huic enim
moysi qui nos eduxit de terra egypti nescimus quid accide-
rit. Quibus ego dixi. Quis vestrum habet aurum: tulerunt
et dederunt michi. et proieci illud in ignem. egressusque est vitulus.
Videns ergo moyses populum quod nudatus esset. spoliaverat enim
eum aaron propter ignominiam sordis. et inter hostes nudum
constituerat: et stans in porta castrorum: ait. Si quis
est domini iungatur michi. Congregatique sunt ad eum omnes
filii levi. Quibus ait. Hec dicit dominus deus israel. Ponat vir
gladium super femur suum. Ite et redite de porta usque
ad portam per medium castrorum. et occidat unusquisque
fratrem et amicum. et proximum suum. Feceruntque filii
levi iuxta sermonem moysi. cecideruntque in die illo xx-
iii. milia hominum. Et ait moyses. Consecrastis manus vestras
hodie domino unusquisque in filio et fratre suo: ut detur vobis
benedictio. Facto autem altero die. locutus est moyses ad omnem populum.
Peccastis peccatum maximum. Ascendam ad dominum. si quomodo
quivero eum deprecari pro scelere vestro. Reversusque ad dominum ait.
Obsecro peccavit populus iste peccatum maximum. Feceruntque

sibi deos aureos. Aut dimitte eis hanc noxam: aut
si non facis: dele me de libro tuo. quem scripsisti. Cui respondit
dominus. Qui peccaverit michi: delebo eum de libro
meo. Tu autem vade et duc populum istum. quo locutus sum tibi.
Angelus meus precedet te. Ego autem in die ultionis: visitabo
et hoc peccatum eorum. Percussit ergo dominus populum pro reatu
vituli quem fecerat aaron.

XXXIII 33

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Vade ascende de loco
isto: tu et populus tuus quem eduxisti de terra egypti. in terram
quam iuravi abraham ysaac et iacob. dicens. Semini tuo
dabo eam. et mittam precursorem tui angelum. ut eiciam
chananeum. et amorreum. et ethemum. et ferezeum. et eve-
um. et iebuseum. et intres in terram fluentem lacte
et melle. Non enim ascendam tecum. quia populus dure cer-
vicis es: ne forte disperdam te in via. Audiens populus sermonem
hunc pessimum luxit. et nullus ex more indutus est cultu suo.
Dixitque dominus ad moysen. Loquere filiis israel. Populus dure cer-
vicis es. semel ascendam in medio tui. et delebo te. Iam nunc
depone ornatum tuum ut sciam quid faciam tibi. De-
posuerunt ergo filii israel ornatum suum a monte oreb. Mo-
yses quoque tollens tabernaculum: tetendit extra castra procul.
vocavitque nomen eius tabernaculum federis. Et omnis populus
qui habebat aliquam questionem: egrediebatur ad taber-
naculum federis. extra castra. Cumque egrederetur moyses ad
tabernaculum. surgebat universa plebs. et stabat unusquisque
in hostio papilionis sui. aspiciebantque tergum moysi.
donec ingrederetur tentorium. Ingresso autem illo in taber-
naculum federis. descendebat columpna nubis et stabat
ad hostium. loquebaturque cum moyse. cernentibus universis
quod columpna nubis staret ad hostium tabernaculi. Sta-
bantque ipsi et adorabant per fores tabernaculorum suorum.
Loquebatur autem dominus ad moysen facie ad faciem. sicut lo-
qui solet homo ad amicum suum. Cumque ille reverte-
retur in castra. minister eius iosue filius nun. puer. non
recedebat de tabernaculo. Dixit autem moyses ad dominum. Precipis
ut educam populum istum. et non indicas michi quem missurus
sis mecum presertim cum dixeris. Novi te ex nomine.
et invenisti gratiam coram me. Si ergo inveni gratiam
in conspectu tuo. ostende michi faciem tuam ut sciam
te. et inveniam gratiam ante oculos tuos. Respice populum
tuum gentem hanc. Dixitque dominus. Facies mea precedet
te. et requiem dabo tibi. Et ait moyses. Si non tu ipse precedis
nos: non educas nos de loco isto. In quo enim scire
poterimus ego et populus tuus invenisse nos gratiam in
conspectu tuo. nisi ambulaveris nobiscum. ut glori-
ficemur ab omnibus populis qui habitant super terram. Dixit
autem dominus ad moysen. Et verbum istud quod locutus es faciam.
Invenisti enim gratiam coram me. et te ipsum novi ex
nomine. Qui ait. Ostende michi gloriam tuam. Respondit. Ego
ostendam omne bonum tibi. et vocabo in nomine domini.

coram te et miserebor cui voluero et clemens ero in quem
mihi placuerit. Rursumque ait. Non poteris videre
faciem meam. non enim videbit me homo et vivet.
Et iterum. Ecce inquit est locus apud me et stabis supra
petram. Cumque transibit gloria mea. ponam te in
foramine petre et protegam dextera mea donec tran-
seam. Tollamque manum meam. et videbis posteriora
mea faciem autem meam videre non poteris. XXXIIII

Ac deinceps precide ait. tibi duas tabulas lapide-
as instar priorum. et scribam super eas verba que
habuerunt tabule. quas fregisti. Esto paratus mane
ut ascendas statim in montem Synai. stabisque mecum
super verticem montis. Nullus ascendat tecum nec
videatur quispiam per totum montem. Oves quoque et bo-
ves non pascantur e contra. Excidit ergo duas tabulas lapideas
quales antea fuerant. Et de nocte consurgens ascendit in
montem Synai: sicut ei preceperat dominus. portans secum tabu-
las. Cumque descendisset dominus per nubem stetit Moyses cum
eo. invocans nomen domini. Quo transeunte coram
eo. ait. Dominator domine. deus. misericors et clemens
paciens et multe miserationis ac verax. qui custodis misericordiam in
milia. qui aufers iniquitatem et scelera atque peccata.
nullusque apud te per se innocens est. qui reddis iniquita-
tem patrum filiis ac nepotibus. in terciam et quartam progeni-
em. Festinusque Moyses. curvatus est pronus in terram et adorans ait.
Si inveni gratiam in conspectu tuo domine obsecro
ut gradiaris nobiscum. Populus enim. dure cervicis est. et au-
feras iniquitates nostras atque peccata. nosque possideas. Respondit
dominus. Ego inibo pactum. videntibus cunctis signa
faciam: que numquam sunt visa. super terram. nec in ullis gen-
tibus. ut cernat populus iste in cuius es medio. opus domini terribile
quod facturus sum. Observa cuncta que mandavi tibi hodie
Ego ipse eiciam ante faciem tuam. Amorreum et Chananeum
et Ettheum. Ferezeum quoque. et Eveum. et Iebuseum.
Cave ne umquam cum habitatoribus terre illius iungas ami-
cicias. que tibi sint in ruinam. Sed aras eorum destrue con-
fringe statuas lucosque succide. Noli adorare deum
alienum. Dominus zelotes. nomen eius. deus est emu-
lator. Ne ineas pactum cum hominibus illarum
regionum. ne cum fornicati fuerint cum diis suis: et
adoraverint simulacra eorum: vocet te quispiam. ut
comedas de immolatis. Nec uxorem de filiabus eorum
accipias filiis tuis ne postquam ipse fuerint fornicate. for-
nicari faciant filios tuos in deos suos. Deos confla-
tiles non facies tibi. Sollempnitatem azimorum custo-
dies. vii. diebus vesceris azimis. sicut precepi tibi in tempore
mensis novorum. Mense enim verni temporis egressus
es de egipto. Omne quod aperit vulvam generis mas-
culini meum erit. De cunctis animantibus tam de
bobus quam de ovibus. meum erit. Primogenitum asini
redimes ove. Sin autem nec precium pro eo dederis. occides.
Primogenitum filiorum tuorum redimes. nec apparebis
in conspectu meo vacuus. Sex diebus operabis. die
vii. cessabis arare et metere. Sollempnitatem ebdoma-
darum facies tibi in primiciis frugum messis tue tri-
tici. et sollempnitatem quando redeunte anni tempore cuncta
conduntur. Tribus temporibus anni apparebit omne mascu-
linum tuum. in conspectu omnipotentis domini dei israhel.
Cum enim tulero gentes a facie tua. et dilatavero ter-
minos tuos nullus insidiabitur terre tue. ascenden-
te. et apparente in conspectu domini dei tui. ter in
anno. Non immolabis super fermento sanguinem ho-
stie mee neque residebit mane. de victimis sollemp-
nitatis phase. Primicias frugum terre tue: offeres in do-
mo domini dei tui. Non coques hedum in lacte ma-
tris sue. Dixitque dominus ad Moysen. Scribe tibi verba hec
quibus et tecum et cum israhel pepigi fedus. Fuit ergo ibi cum domino
xl dies. et xl noctes. panem non comedit et aquam non
bibit. et scripsit in tabulis verba federis decem. Cumque
descendisset Moyses de monte Synai. tenebat duas tabulas testi-
monii (lapideas) et ignorabat. Et ignorabat quod cornuta esset facies
sua. ex consortio sermonis domini. Videntes autem Aaron et filii
israhel cornutam Moysi faciem. timuerunt prope accede-
re. vocatique ab eo reversi sunt. tam Aaron quam principes sy-
nagoge. Et postquam locutus est: venerunt ad eum. etiam omnes filii
israhel. quibus precepit cuncta que audierat a domino in
monte Synai. Impletisque sermonibus. posuit vela-
men super faciem suam. Quod ingressus ad dominum: et loquens
cum eo: auferebat donec exiret. et tunc loquebatur ad filios
israhel. omnia que sibi fuerant imperata. Qui videbant faciem
egredientis Moysi. esse cornutam. Sed operiebat ille rursus faci-
em suam. si quando loquebatur ad eos. XXXV

Igitur Moyses. congregata omni turba filiorum israhel dixit ad
eos. Hec sunt que iussit dominus fieri. Sex diebus facietis opus.
Septimus dies erit vobis sanctus. sabbatum et requies domini. Qui
fecerit opus in eo. occidetur. Non succendetis ignem in omnibus
habitaculis vestris. per diem sabbati. Et ait Moyses. ad omnem ca-
tervam filiorum israhel. Iste est sermo. quem precepit dominus
dicens. Separate apud vos primicias domino. Omnis
voluntarius et prono animo offerat domino aurum
et argentum et es iacinctum. purpuram coccumque bistinc-
tum. et bissum. pilos caprarum et pelles arietum rubri-
catas. ligna sethim. et oleum. ad luminaria concinnan-
da. et ut conficiatur unguentum et thimiama suavis-
simum. lapides onichinos. et gemmas ad ornatum super hu-
merale et rationale. Quisquis vestrum sapiens est veniat
et faciat quod dominus imperavit. Tabernaculum scilicet. et tec-
tum eius. atque operimentum. anulos et tabulata cum vecti-
bus. paxillos. et bases. archam et vectes. propiciatorium
et velum. quod ante illud appenditur. Mensam cum vecti-

et basibus, propositionis panibus. candelabrum ad lumina
ria sustentanda. vasa illius et lucernas, et oleum ad nu
trimenta ignium. altare thymiamatis, et vectes, oleum
unctionis et thymiama ex aromatibus. Tentorium ad
ostium tabernaculi. altare holocausti, et craticulam eius
aeneam cum vectibus et vasis suis. labrum et basem eius.
cortinas atrii cum columnis et basibus. tentorium
in foribus vestibuli. paxillos tabernaculi et atrii cum fu
niculis suis. Vestimenta quorum usus est in ministerio sanc
tuarii. vestes aaron pontificis ac filiorum eius, ut sacerdotio
fungantur mihi. Egressaque omnis multitudo filiorum israel de
conspectu moysi. obtulit mente promptissima atque devo
ta primitias domino. ad faciendum opus tabernaculi testi
monii. quicquid ad cultum et vestes sanctas necesse erat.
viri cum mulieribus praebuerunt armillas et inaures
anulos et dextralia. Omne vas aureum in donaria domini se
paratum est. Si quis habebat iacinctum. purpuram coccumque
bis tinctum. byssum et pilos caprarum. pelles arietum
rubricatas et ianthinas, argenti et aeris metalla. ob
tulerunt lignaque sethim in varios usus. Sed et mulieres
doctae dederunt quae neverant. iacinctum purpuram et ver
miculum. ac byssum. et pilos caprarum. sponte propria cuncta
tribuentes. Principes vero obtulerunt lapides onychi
nos et gemmas. ad superhumerale et rationale aromata
que et oleum ad luminaria concinnanda. et ad praeparandum
unguentum. et thymiama odoris suavissimi componen
dum. Omnes viri et mulieres mente devota ob
tulerunt donaria ut fierent opera quae iusserat dominus per manum moysi.
Cuncti filii israel voluntaria domino dedicaverunt. Dixit
que moyses ad filios israel. Ecce vocavit dominus ex nomine Bese
leel filium Huri filii Hur de tribu iuda. implevitque
eum spiritu sapientiae et intellegentiae et scientiae. omnique
doctrina ad excogitandum et faciendum opus in auro. et ar
gento et aere. sculpendisque lapidibus et opere carpenta
rio. Quicquid fabre adinveniri potest. dedit in corde eius. Oo
liab quoque filium achisamech de tribu dan. ambos erudi
vit sapientia. ut faciant opera abietarii polymitarii
ac plumarii de iacincto et purpura coccoque bis tincto. et bys
so et texant omnia ac nova quaeque repperiant. XXXVI

Fecit ergo beseleel et ooliab et omnis vir sapiens quibus
dedit dominus sapientiam et intellectum ut scirent
fabre operari quae in usus sanctuarii necessaria sunt. et quae
praecepit dominus. Cumque vocasset eos moyses et omnem eru
ditum virum cui dederat deus sapientiam et qui sponte
sua obtulerant se ad faciendum opus. tradidit eis uni
versa donaria filiorum israel. Qui cum instarent operi
cotidie mane vota offerebat populus. Unde artifices
venire compulsi. dixerunt moysi. Plus offert populus quam
necessarium est. Iussit ergo moyses praeconis voce cantari
nec vir nec mulier quicquam ultra offerat in
opere sanctuarii. Sicque cessatum est a muneribus offeren
dis. eo quod oblata sufficerent et superhabundarent.
Feceruntque omnes corde sapientes ad explendum opus
tabernaculi: cortinas decem. de bysso retorta. et ia
cincto et purpura. coccoque bis tincto opere vario et
arte polymita. Quarum una habebat in longitudine
xxviii cubitos. et in latitudine iiii. Una men
sura erat omnium cortinarum. Coniunxitque cortinas
v alteram alteri. et alias v sibi invicem copulavit. Fecit
ansas iacinctinas in ora cortinae unius ex utroque latere et in ora
cortinae alterius similiter. ut contra se invicem venirent an
sae et mutuo iungerentur. Unde et l fudit circulos aure
os. qui morderent cortinarum ansas. et fieret unum ta
bernaculum. Fecit et saga xi de pilis caprarum. ad operi
endum tectum tabernaculi. Unum sagum habebat in longi
tudine cubitos xxx in latitudine cubitos iiii.
unius mensurae erant omnia saga. Quorum v iunxit seor
sum. et sex alia separatim. Fecitque ansas l in ora sagi
unius. et l in ora sagi alterius ut sibi invicem iungerentur.
et fibulas aeneas l quibus necteretur tectum et unum pal
lium ex omnibus sagis fieret. Fecit et operimentum taber
naculi de pellibus arietum rubricatis aliudque desuper
velamen de pellibus iacinctinis. Fecit et tabulas
tabernaculi de lignis sethim stantes. Decem cubitorum
erat longitudo tabulae unius. et unum ac semis cubi
tum latitudo retinebat. Binae incastraturae erant
per singulas tabulas. ut altera alteri iungeretur. Sic
fecit in omnibus tabulis tabernaculi. E quibus xx ad pla
gam meridianam erant contra austrum. cum xl basibus ar
genteis. Duae bases sub una tabula ponebantur ex
utraque angulorum parte ubi incastraturae laterum in an
gulis terminantur. Ad plagam quoque tabernaculi quae respi
cit ad aquilonem fecit xx tabulas cum xl basi
bus argenteis. Duas bases per singulas tabulas. contra
occidentalem vero id est ad eam partem tabernaculi quae
mare respicit. fecit sex tabulas et duas alias per sin
gulos angulos tabernaculi retro. quae iunctae erant
deorsum usque sursum et in unam compaginem pariter fere
bantur. Ita fecit ex utraque parte per angulos tabernaculi
ut viii essent simul tabulae. et haberent bases argen
teas xvi binas scilicet bases sub singulis tabulis.
Fecit et vectes de lignis sethim v ad continen
das tabulas unius lateris tabernaculi. et v alios ad
alterius lateris tabulas coaptandas. et extra hos v
alios vectes ad occidentalem plagam tabernaculi contra
mare. Fecit quoque vectem alium qui per medias tabulas
ab angulo usque ad angulum perveniret. Ipsa autem tabu
lata deauravit. fusis basibus earum argenteis. Et cir
culos eorum fecit aureos. per quos vectes induci
possent. quos et ipsos aureis laminis operuit. Fecit et

Fecit et velum de iacinto purpura vermiculo ac
bysso retorta opere polymitario varium atque distin-
ctum et quattuor columpnas de lignis setthim quas
cum capitibus deauravit fusis basibus earum argen-
teis. Fecit et tentorium in introitu tabernaculi ex ia-
cincto purpura vermiculo bysso que retorta opere pluma-
rii et columpnas quinque cum capitibus suis quas operuit
auro basesque earum fudit eneas. XXXVII

Fecit autem beseleel et archam de lignis setthim ha-
bentem duos semis cubitos in longitudine et
cubitum ac semissem in latitudine. Altitudo quoque
uno cubito fuit et dimidio. Vestivitque eam auro
purissimo intus ac foris et fecit illi coronam auream
per gyrum conflans quattuor anulos aureos per quattuor angu-
los eius. Duos anulos in latere uno et duos in altero.
Vectes quoque fecit de lignis setthim quos vestivit auro
et quos misit in anulos qui erant in lateribus arche
ad portandum eam. Fecit et propitiatorium id est oraculum de
auro purissimo. Duorum cubitorum et dimidii in lon-
gitudine et cubito ac semisse in latitudine. Du-
os etiam cherubin ex auro ductili quos posuit ex utraque
parte propitiatorii. Cherub unum in summitate unius partis
et cherub alterum in summitate alterius partis. Duos che-
rubin in singulis summitatibus propitiatorii extendentes
alas et tegentes propitiatorium. seque mutuo et illud
respicientes. Fecit et mensam de lignis setthim in
longitudine duorum cubitorum in latitudine unius
cubiti que habebat in altitudine cubitum ac semissem.
Et circumdedit eam auro mundissimo et fecit illi la-
bium aureum per gyrum. Ipsique labio coronam auream in-
terrasilem quattuor digitorum et super eandem alteram coronam
auream. Fudit et quattuor circulos aureos quos posuit in
quattuor angulis per singulos pedes mense contra coronam. Misit-
que in eos vectes ut possit mensa portari. Ipsosque vec-
tes fecit de lignis setthim et circumdedit eos auro et va-
sa ad diversos usus mense acetabula fialas ciatos
et turibula ex auro purissimo in quibus offerenda
sunt libamina. Fecit et candelabrum ductile de auro
mundissimo de cuius vecte calami sciphi spherule ac li-
lia procedebant sex in utroque latere tres calami ex par-
te una et tres ex altera. Tres sciphi in nucis modum
per calamos singulos spherule que simul et lilia. Et quatuor erant
sciphi in calamorum qui procedebant de stipite candelabri

Ipso autem vecte erant quattuor sciphi in nucis modum sperulaeque
per singulos simul et lilia. Et sperule sub duobus calamis
per loca tria qui simul sex fiunt calami procedentes
de vecte uno. Et sperule igitur et calami ex ipso erant.
universa ductilia ex auro purissimo. Fecit et lucernas
septem cum emunctoriis suis et vasa ubi ea que emun-
cta sunt extinguantur de auro mundissimo. Talen-
tum auri appen-

debat candelabrum cum omnibus vasis suis. Fecit et altare thy-
miamatis de lignis setthim habens per quadrum singulos cu-
bitos in altitudine duos e cuius angulis procedebant cornu-
a. Vestivitque illud auro purissimo cum craticula ac pa-
rietibus et cornibus. Fecitque ei coronam aureolam per gyrum
et duos anulos aureos sub corona per singula latera ut
mittantur in eos vectes et possit altare portari. Ipsos autem
vectes fecit de lignis setthim et operuit de laminis aure-
is. Composuit et oleum ad sanctificationis unguentum et thy-
miamata de aromatibus mundissimis opere pigmentarii.

Fecit et altare holocausti de lignis setthim quinque XXXVIII
cubitorum per quadrum et trium in altitudine. Cuius cornu-
a de angulis procedebant operuitque illud laminis eneis
et in usus eius paravit ex ere vasa diversa lebetes forcipes
fuscinulas uncinos et ignium receptacula. Craticulamque eius
in modum retis fecit eneam et subter eam in altaris medi-
o arulam fudit quattuor anulos per totidem retiaculi summi-
tates ad immittendos vectes ad portandum. Quos et ipsos
fecit de lignis setthim et operuit laminis eneis et induxit
in circulos qui in altaris lateribus eminebant. Ipsum autem
altare non erat solidum sed cavum ex tabulatis et intus vacuum.
Fecitque et labrum eneum cum basi sua de speculis mulierum
que excubabant in ostio tabernaculi. Et atrium in cuius australi
plaga erant tentoria de bysso retorta cubitorum centum
columpne enee viginti cum basibus suis capita columpnarum
et tota operis celatura argentea. Eque ad septentrionalem
plagam tentoria columpne basesque et capita columpna-
rum eiusdem et mensure et operis ac metalli erant. In ea
plaga que occidentem respicit fuere tentoria cubitorum quinquaginta
columpne decem cum basibus suis enee et capita columpna-
rum et tota operis celatura argentea. Porro contra orientem quinquaginta cu-
bitorum paravit tentoria e quibus quindecim cubitos co-
lumpnarum trium cum basibus suis unum tenebat latus et
in parte altera quia inter utraque introitum tabernaculi fecit
quindecim eque cubitorum erant tentoria columpneque tres et ba-
ses totidem. Cuncta atrii tentoria bissus retorta te-
xerat. Bases columpnarum fuere enee capita autem
earum cum cunctis celaturis suis argentea. Sed et ipsas columpnas
atrii vestivit argento et in introitu eius opere plumario
fecit tentorium ex iacincto purpura vermiculo ac bysso re-
torta quod habebat viginti cubitos in longitudine altitudo
vero quinque cubitorum erat iuxta mensuram quam cuncta atrii ha-
bant tentoria. Columpne autem in ingressu fuerunt quattuor
cum basibus eneis capitaque earum et celature argentee.
Paxillos quoque tabernaculi et atrii per gyrum fecit eneos. Hec
sunt instrumenta tabernaculi testimonii que enumera-
ta sunt iuxta preceptum moysi in ceremoniis levi-
tarum per manum ithamar filii aaron sacerdotis. Quae
beseleel filius huri filii hur de tribu iuda domino per
moysen iubente compleverat iuncto sibi socio ooliab fi-

lio achisamech de tribu dan. qui et ipse artifex lignorum
egregius fuit. et polimitarius atque plumarius ex iacincto. pur-
pura vermiculo et bysso. Omne aurum quod expensum est in
opere sanctuarii. et quod oblatum est in donariis, xxix talentorum
fuit. et septingentorum xxx siclorum ad mensuram sanctuarii.
Oblatum est autem ab his qui transierant ad numerum a xx annis
et supra de sexcentis tribus milibus et quingentis l armatorum.
Fuerunt preterea centum talenta argenti e quibus con-
flate sunt bases sanctuarii. et introitus ubi velum pendet.
centum bases facte sunt de talentis centum singulis
talentis per bases singulas supputatis. De mille autem septinge-
tis. et septuaginta v. fecit capita columpnarum. quas et
ipsas vestivit argento. Eris quoque oblata sunt talenta lx
xii. milia. et quadringenti supra sicli. ex quibus fuse sunt ba-
ses in introitu tabernaculi testimonii. et altare eneum cum
craticula sua. Omniaque vasa que ad usum eius pertinent. et ba-
ses atrii tam in circuitu quam in ingressu eius. et paxilli taber-
naculi atque atrii per gyrum.

De iacincto vero et purpura: vermiculo ac bysso: fecit vestes
quibus indueretur aaron quando ministrabat in sanctis. sicut pre-
cepit dominus moysi. Fecit igitur superhumerale de auro iacincto
ac purpura. coccoque bis tincto. et bysso retorta. opere polimi-
tario. incidit que bracteas aureas et extenuavit in fila
ut possent torqueri cum priorum colorum subtegmine. duas-
que oras sibi invicem copulatas in utroque latere summitatum
et balteum ex eisdem coloribus sicut preceperat dominus moysi. Para-
vit et duos lapides onichinos astrictos et inclusos auro et sculptos
arte gemmaria nominibus filiorum israel. sex nomina in lapide uno et sex in al-
tero iuxta ordinem nativitatis eorum. Posuitque eos in lateribus superhumeralis in mo-
numentum filiorum israel. sicut preceperat dominus moysi. Fecit et rationale opere polimito iuxta opus
superhumeralis. ex auro iacincto purpura coccoque bis tincto. et
bysso retorta. quadrangulum duplex mensure palmi. et posuit
in eo gemmarum ordines iiii. In primo versu erat sardius
topazius smaragdus. In secundo carbunculus. saphirus. iaspis.
In tercio ligurius. achates. ametistus. In quarto crisolitus. onichinus.
berillus circumdati et inclusi auro per ordines suos. Ipsi quoque la-
pides xii. sculpti erant nominibus duodecim tribuum israel
singuli per nomina singulorum. Fecerunt in rationali et ca-
tenulas sibi invicem coherentes de auro purissimo. et du-
os uncinos. totidemque anulos aureos. Porro anulos po-
suerunt in utroque latere rationalis. ex quibus penderent due ca-
tene auree quas inseruerunt uncinis. qui in superhumeralis
angulis eminebant. Hec et ante et retro ita conveniebant sibi. ut
superhumerale et rationale mutuo necterentur. stricta ad
balteum. et anulis fortius copulata. quos iungebat vitta ia-
cinctina: ne laxe fluerent. et a se invicem moverentur. sicut
precepit dominus moysi. Fecerunt quoque tunicam superhumeralis totam
iacinctinam et capitium in superiori parte contra medium. oram quoque per gyrum
capitii textilem. Deorsum autem ad pedes mala punica ex ia-
cincto purpura. vermiculo ac bysso retorta et tintinabula

de auro purissimo que posuerunt inter mala granata in ex-
tremia parte tunice per gyrum. Tintinabulum autem et
malum punicum quibus ornatus incedebat pontifex quando
ministerio fungebatur: sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt
et tunicas byssinas opere textili aaron et filiis eius. et mitras
cum coronulis suis ex bysso. Feminalia quoque linea byssina.
Cingulum vero de bysso retorta et purpura ac vermiculo distinc-
tum arte plumaria. sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt
laminam sacre venerationis de auro purissimo scripserunt-
que in ea opere gemmario sanctum domini. et strinxerunt
eam cum mitra vitta iacinctina. sicut preceperat dominus
moysi. Perfectum est igitur omne opus tabernaculi et tecti testimo-
nii. Feceruntque filii israel cuncta que preceperat dominus moysi. et ob-
tulerunt tabernaculum. et tectum et universam supellec-
tilem. anulos tabulas. vectes. columpnas ac ba-
ses. opertorium de iacinctinis pellibus arietum rubrica-
tas. et aliud operimentum de iacinctinis pellibus. velum
arcam. vectes propiciatorium. Mensam cum vasis. et pro-
positionis panibus. candelabrum lucernas. et utensilia eorum
cum oleo. Altare aureum et unguentum. et thimiama
ex aromatibus. et tentorium in introitu tabernaculi. Alta-
re eneum. retiaculum. vectes et vasa eius omnia. labrum
cum basi sua. Tentoria atrii et columpnas cum basibus
suis. Tentorium in introitu atrii. Funiculosque illius
et paxillos. nichil ex vasis defuit que in tabernaculi mi-
nisterium: et in tectum federis iussa sunt fieri. Vestes quoque
quibus sacerdotes utuntur in sanctuario aaron scilicet et filii eius
obtulerunt filii israel: sicut preceperat dominus. Que postquam moyses xxxix
cuncta vidit completa, benedixit eis.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Mense primo die prima mensis
eriges tabernaculum testimonii et pones in eo
arcam. dimittesque ante illam velum. et illata mensa
pones super eam: que rite precepta sunt. Candelabrum
stabit cum lucernis suis. et altare aureum in quo adole-
tur incensum coram archa testimonii. Tentorium in
introitu tabernaculi pones et ante illud altare holocausti. La-
brum inter altare et tabernaculum. quod implebis aqua. Et
circumdabis atrium tentoriis et ingressui eius. Et assumpto
unctionis oleo unges tabernaculum cum vasis suis.
ut sanctificentur. altare holocausti et omnia vasa eius. La-
brum cum basi sua. omnia unctionis oleo conse-
crabis ut sint sancta sanctorum. Applicabisque aaron et filios eius ad
fores tabernaculi testimonii. et lotos aqua. indues sanctis
vestibus ut ministrent michi. et unctio eorum in sacerdotium
proficiat sempiternum. Fecitque moyses omnia que preceperat dominus.
Igitur mense primo anni secundi prima die mensis colla-
tum est tabernaculum. Erexitque illud moyses. et posuit tabulas
ac bases et vectes statuitque columpnas et expandit
tectum super tabernaculum. imposito desuper operimen-
to sicut dominus imperarat. Posuit et testamentum in

Fecit et velum de iacincto purpura vermiculo ac
bysso retorta, opere polymitario varium atque distin-
ctum. et iiii columpnas de lignis sethim quas
cum capitibus deauravit, fusis basibus earum argen-
teis. Fecit et tentorium in introitu tabernaculi ex ia-
cincto purpura vermiculo bysso que retorta opere pluma-
rii. et columpnas v cum capitibus suis quas operuit
auro, basesque earum fudit eneas. XXXVII
xxxvi Fecit autem beseleel et arcam de lignis sethim ha-
bentem duos semis cubitos in longitudine, et
cubitum ac semissem in latitudine. Altitudo quoque
uno cubito fuit et dimidio. Vestivitque eam auro
purissimo intus et foris. Et fecit illi coronam auream
per gyrum, conflans iiii anulos aureos per iiii angu-
los eius. Duos anulos in latere uno et duos in altero.
Vectes quoque fecit de lignis sethim quos vestivit auro
et quos misit in anulos qui erant in lateribus arche
ad portandum eam. Fecit et propitiatorium id est oraculum de
auro purissimo. Duorum cubitorum et dimidii in lon-
gitudine et cubito ac semisse in latitudine. Du-
os etiam cherubin ex auro ductili quos posuit ex utra-
que parte propitiatorii. Cherub unum in summitate unius partis
et cherub alterum in summitate alterius partis. Duos che-
rubin in singulis summitatibus propitiatorii extendentes
alas et tegentes propitiatorium. seque mutuo et illud
respicientes. Fecit et mensam de lignis sethim in
longitudine duorum cubitorum in latitudine unius
cubiti. que habebat in altitudine cubitum ac semissem.
Et circumdedit eam auro mundissimo. et fecit illi la-
bium aureum per gyrum. Ipsique labio coronam auream in-
terrasilem iiii digitorum, et super eandem alteram coronam
aureolam. Fudit et iiii circulos aureos quos posuit in
iiii angulis per singulos pedes mense contra coronam. misit-
que in eos vectes ut possit mensa portari. Ipsosque vec-
tes fecit de lignis sethim. et circumdedit eos auro. et va-
sa ad diversos usus mense acetabula. fialas, ciatos
et turibula ex auro purissimo in quibus offerenda
sunt libamina. Fecit et candelabrum ductile de auro
mundissimo. de cuius vecte calami, sciphi, sperule ac li-
lia procedebant. vi in utroque latere tres calami ex par-
te una et tres ex altera. Tres sciphi in nucis modum
per calamos singulos sperule que simul et lilia. Equum erat
opus vi calamorum qui procedebant de stipite candelabri.

et tres sciphi instar nucis in calamo alio sperulaeque simul et lilia.

Ipso autem vecte erant iiii sciphi in nucis modum. sperulaeque
per singulos simul et lilia. Et sperule sub duobus calamis
per loca tria. qui simul sex fiunt calami procedentes
de vecte uno. Et sperule igitur et calami ex ipso erant.
universa ductilia ex auro purissimo. Fecit et lucernas
vii cum emunctoriis suis. et vasa ubi ea que emun-
cta sunt extinguantur de auro mundissimo. Talen-
tum auri appen-

debat candelabrum cum omnibus vasis suis. Fecit et altare thy-
miamatis de lignis sethim habens per quadrum singulos cu-
bitos in altitudine duos. e cuius angulis procedebant cornu-
a. Vestivitque illud auro purissimo. cum craticula ac pa-
rietibus et cornibus. Fecitque ei coronam aureolam per gyrum.
et duos anulos aureos sub corona per singula latera. ut
mittantur in eos vectes. et possit altare portari. Ipsos autem
vectes fecit de lignis sethim. et operuit de laminis aure-
is. Composuit et oleum ad sanctificationis unguentum et thy-
miama de aromatibus mundissimis opere pigmentarii.
Fecit et altare holocausti de lignis sethim v XXXVIII
cubitorum per quadrum et trium in altitudine. cuius cornu-
a de angulis procedebant. operuitque illud laminis eneis.
et in usus eius paravit ex ere vasa diversa. lebetes forcipes
fuscinulas uncinos. et ignium receptacula. craticulamque eius in
modum retis fecit eneam et subter eam in altaris medi-
o arulam. fusis iiii anulis per totidem retiacula sum-
mitates. ad inmittendos vectes ad portandum. Quos et ipsos
fecit de lignis sethim. et operuit laminis eneis induxitque
in circulos qui in altaris lateribus eminebant. Ipsum autem
altare non erat solidum sed cavum ex tabulatis et intus vacuum.
Fecitque et labrum eneum cum basi sua de speculis mulierum
que excubabant in ostio tabernaculi. Et atrium in cuius australi
plaga erant tentoria de bysso retorta cubitorum centum.
columpne enee xx cum basibus suis. capita columpnarum
et tota operis celatura argentea. Eque ad septentrionalem
plagam tentoria columpne basesque et capita co-
lumpnarum eiusdem mensure operis ac metalli erant. In ea
plaga que occidentem respicit. Fuere tentoria cubitorum l.
columpne x cum basibus suis enee. et capita columpnarum
et tota operis celatura argentea. Porro contra orientem l cu-
bitorum paravit tentoria. e quibus xv cubitos co-
lumpnarum trium cum basibus suis unum tenebat latus. et
in parte altera quia inter utraque introitum tabernaculi fecit
xv eque cubitorum erant tentoria. columpne tres et ba-
ses totidem. cuncta atrii tentoria bissus retorta tex-
uerat. Bases columpnarum fuere enee capita autem ea-
rum cum cunctis celaturis suis argentea. Sed et ipsas columpnas
atrii vestivit argento. et in introitu eius opere plumario
fecit tentorium ex iacincto purpura vermiculo ac bysso re-
torta. quod habebat xx cubitos in longitudine. altitudo
vero v cubitorum erat iuxta mensuram quam cuncta atrii habe-
bant tentoria. Columpne autem in ingressu fuerunt iiii
cum basibus eneis capitaque earum et celature argentee.
Paxillos quoque tabernaculi et atrii per gyrum fecit eneos. Hec
sunt instrumenta tabernaculi testimonii: que enumera-
ta sunt iuxta preceptum moysi. in ceremoniis levi-
tarum per manum ithamar filii aaron sacerdotis. quae
beseleel filius huri filii hur de tribu iuda domino per
moysen iubente compleverat iuncto sibi socio ooliab fi-

odoris domino. Si vero de ovibus fuerit oblatio et pacificorum
hostia sive masculum sive feminam obtulerit im-
maculata erunt. Si agnum obtulerit coram domino po-
net manum super caput victime sue que immolabitur in vestibulo
tabernaculi testimonii fundentque filii Aaron sanguinem eius per altaris
circuitum. Et offerent de pacificorum hostia sacrificium domino.
adipem et caudam totam cum renibus et pinguedinem que operit
ventrem atque universa vitalia. Et utrumque renunculum cum
adipe qui est iuxta ilia. reticulumque iecoris cum renunculis. et ad-
olebit ea sacerdos super altare in pabulum ignis et obla-
tionis domini. Si capra fuerit eius oblatio et obtulerit eam domino
ponet manum suam super caput eius. immolabitque eam in introi-
tu tabernaculi testimonii. et fundent filii Aaron sanguinem eius per
altaris circuitum. Tollentque ex ea in pastum ignis dominici.
adipem qui operit ventrem et qui tegit omnia vitalia. duos re-
nunculos cum reticulo quod est super eos iuxta ilia. et arvinam iecoris
cum renunculis adolebitque ea super altare sacerdos in alimo-
niam ignis et suavissimi odoris. Omnis adeps domini erit
iure perpetuo in generationibus et cunctis habitaculis vestris nec ade-
pem nec sanguinem omnino comedetis. IIII

Locutusque est dominus ad Moysen. dicens. Loquere filiis Israel. A-
nima cum peccaverit per ignorantiam et de universis
mandatis domini que precepit ut non fierent quippiam fecerit.
Si sacerdos qui est unctus peccaverit delinquere faciens populum
offeret pro peccato suo vitulum immaculatum domino. et addu-
cet illum ad hostium tabernaculi testimonii. coram domino
ponetque manum super caput eius. et immolabit eum domino. Hau-
riet quoque de sanguine vituli inferens illum in tabernaculum testi-
monii. Cumque intinxerit digitum in sanguine asperget
eum septies coram domino. contra velum sanctuarii. ponetque de
eodem sanguine super cornua altaris thimiamatis gra-
tissimi domino. quod est in tabernaculo testimonii. Omnem autem reliqu-
um sanguinem fundet in basem altaris holocausti in intro-
itu tabernaculi. et adipem vituli offeret pro peccato tam eum qui ve-
talia operit quam omnia que intrinsecus sunt. Duos renunculos
et reticulum quod est super eos iuxta ilia et adipem iecoris cum re-
nunculis sicut offertur de vitulo hostie pacificorum. et adolebit sacerdos
ea super altare holocausti. pellem vero et omnes carnes cum ca-
pite et pedibus et intestinis et fimo et reliquo corpore efferet
extra castra in locum mundum. ubi cineres effundi solent. incen-
detque ea super lignorum struem que in loco effusorum cinerum
cremabuntur. Quod si omnis turba Israel ignoraverit et per imperitiam
fecerit quod contra mandatum domini est. et postea intellexerit peccatum suum
offeret pro peccato suo vitulum. Adducetque eum ad hostium
tabernaculi et ponent seniores populi manus super caput eius. coram domino. Im-
molatoque vitulo in conspectu domini. inferet sacerdos
qui unctus est de sanguine eius in tabernaculum testimonii. tincto di-
gito aspergens septies contra velum. ponetque de eodem san-
guine in cornibus altaris. quod est coram domino in tabernaculo testi-
monii. Reliquum autem sanguinem fundet iuxta basim altaris
holocaustorum. quod est in ostio tabernaculi testimonii. Omnemque
eius adipem tollet. et adolebit super altare sic faciens
et de hoc vitulo: quomodo fecit et prius. et rogante pro eis sacer-
dote propitius erit dominus. Ipsum autem vitulum efferet
extra castra atque comburet sicut et priorem vitulum quia pro
peccato est multitudinis. Si peccaverit princeps et fecerit
unum e pluribus per ignorantiam quod domini lege prohibetur
et postea intellexerit peccatum suum. offeret hostiam domino hir-
cum de capris immaculatum ponetque manum suam super
caput eius. Cumque immolaverit eum in loco ubi solet macta-
ri holocaustum coram domino. quia pro peccato est. tinguet sacerdos digitum
in sanguine hostie pro peccato, tangens cornua altaris
holocausti et reliquum fundens ad basim eius adipem vero eius
adolebit supra sicut in victimis pacificorum fieri solet.
Rogabitque pro eo et pro peccato eius ut dimittatur ei. Quod si pecca-
verit anima per ignorantiam de populo terre ut faciat
ex his que domini lege prohibentur atque delinquat. et cog-
noverit peccatum suum. offeret capram immaculatam po-
netque manum super caput eius hostie que pro peccato est et immolabit eam
in loco holocausti. Tolletque sacerdos de sanguine in digito su-
o. et tangens cornua altaris holocausti. reliquum fundet ad basim
eius. Omnem autem auferens adipem. sicut auferri solet de victi-
mis pacificorum. adolebit super altare in odorem suavitatis
domino. Rogabitque pro eo et dimittetur ei. Sin autem de pec-
coribus obtulerit victimam pro peccato. ovem scilicet immacula-
tam: ponetque manum super caput eius et immolabit eam in loco
ubi solent holocaustorum cedi hostie. Sumetque sacer-
dos de sanguine eius digito suo et tangens cornua altaris
holocausti. reliquum fundet ad basim eius. Omnem quoque auferens
adipem sicut auferri solet adeps arietis qui immolatur
pro pacificis. et cremabit super altare in incensum domini.
Rogabitque pro eo et pro peccato eius et dimittetur ei. V

Si peccaverit anima et audierit vocem iurantis
testisque fuerit quod aut ipse vidit aut conscius est nisi
indicaverit portabit iniquitatem suam. Anima
que tetigerit aliquid immundum sive quod occisum a bestia
est aut per se mortuum vel quodlibet aliud reptile et obli-
ta fuerit immunditie sue: rea est et deliquit. Et si te-
tigerit quicquam de immunditia hominis iuxta omnem im-
puritatem qua pollui solet. oblitaque cognoverit postea
subiacebit delicto. Anima que iuraverit. et protulerit labiis
suis ut vel male quid faceret vel bene. et id ipsum iu-
ramento et sermone firmaverit oblitaque postea in-
tellexerit delictum suum. agat penitentiam pro peccato
et offerat de gregibus agnam sive capram. Orabitque
pro eo sacerdos et pro peccato eius. Sin autem non potuerit offer-
re pecus offerat duos turtures vel duos pullos co-
lumbarum domino. Unum pro peccato et alterum in holo-
caustum. Dabitque eos sacerdoti qui primum offe-
rens pro peccato retorquebit caput eius ad pennulas ita

archa. subditis infra vectibus et oraculum desuper. Cumque intulisset archam in tabernaculum testimonii, appendit ante eam velum, ut expleret domini iussionem. Posuit et mensam in tabernaculo ad plagam septentrionalem extra velum, ordinatis coram propositionis panibus, sicut preceperat dominus moysi. Posuit et candelabrum in tabernaculo testimonii e regione mense in parte australi, locatis per ordinem lucernis, iuxta preceptum domini. Posuit et altare aureum sub tecto testimonii contra velum, et adolevit super eo incensum aromatum, sicut iusserat dominus. Posuit et tentorium in introitu tabernaculi, et altare holocausti in vestibulo testimonii, offerens in eo holocaustum et sacrificia, ut dominus imperarat. Labrum quoque statuit inter tabernaculum testimonii et altare, implens illud aqua. Laveruntque moyses et aaron ac filii eius manus et pedes, cum ingrederentur tectum federis, et accederent ad altare, sicut preceperat dominus. Erexit et atrium per gyrum tabernaculi et altaris, ducto in introitu eius tentorio. Postquam cuncta perfecta sunt, operuit nubes tabernaculum testimonii, et gloria domini implevit illud. Nec poterat moyses ingredi tectum federis, nube operiente omnia, et maiestate domini choruscante, quia cuncta nubes operuerat. Si quando tabernaculum nubes deserebat, proficiscebantur filii israel per turmas suas. Si pendebat desuper, manebant in eodem loco. Nubes quippe domini incubabat per diem tabernaculo, et ignis in nocte, videntibus populis israel per cunctas mansiones suas.

VOCAVIT AUTEM **Liber Levitici**

moysen et locutus est ei dominus de tabernaculo testimonii dicens: Loquere filiis israel et dices ad eos: Homo qui obtulerit ex vobis hostiam domino de pecoribus, id est de bobus et ovibus offerens victimas, si holocaustum fuerit eius oblatio ac de armento, masculum inmaculatum offeret ad hostium tabernaculi testimonii ad placandum sibi dominum. Ponetque super hostie caput manum, et acceptabilis erit atque in expiationem eius proficiens. Inmolabitque vitulum coram domino, et offerent filii aaron sacerdotes sanguinem eius fundentes per altaris circuitum, quod est ante hostium tabernaculi. Detractaque pelle hostie artus in frusta concident, et subicient in altari ignem, strue lignorum ante composita, et membra que sunt cesa desuper ordinantes, caput videlicet et cuncta que adherent iecori, intestinis et pedibus lotis aqua. Adolebitque ea sacerdos super altare in holocaustum et suavem odorem domino. Quod si de pecoribus oblatio est, de ovibus sive de capris holocaustum, masculum absque macula offeret. Inmolabitque ad latus altaris quod respicit ad aquilonem coram domino. Sanguinem vero illius fundent super altare filii aaron per circuitum, dividentque membra, caput et omnia que adherent iecori, et inponent super ligna quibus subiciendus est ignis. Intestina vero et pedes lavabunt aqua, et oblata omnia adolebit sacerdos super altare in holocaustum et odorem suavissimum domino. Sin autem de avibus holocausti oblatio fuerit domino, de turturibus et pullis columbe, offeret eam sacerdos ad altare, et retorto ad collum capite ac rupto vulneris loco, decurrere faciet sanguinem super crepidinem altaris. Vesiculam vero gutturis et plumas proiciet prope altare ad orientalem plagam in loco in quo cineres effundi solent. Confringetque ascellas eius et non secabit, nec ferro dividet eam, et adolebit super altare lignis igne supposito. Holocaustum est et oblatio suavissimi odoris domino. II

Anima cum obtulerit oblationem sacrificii domino, simila erit eius oblatio. Funderque super eam oleum et ponet thus ac deferet ad filios aaron sacerdotes. Quorum unus tollet pugillum plenum simile et olei ac totum thus, et ponet memoriale super altare in odorem suavissimum domino. Quod autem reliquum fuerit de sacrificio erit aaron et filiorum eius, sanctum sanctorum de oblationibus domini. Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano, de simila panes scilicet absque fermento conspersos oleo et lagana azima oleo lita. Si oblatio tua fuerit de sartagine, simile conspersae oleo et absque fermento, divides eam minutatim et fundes super eam oleum. Sin autem de craticula sacrificium fuerit, eque simila conspergetur oleo. Quam offerens domino tradis manibus sacerdotis. Qui cum obtulerit eam tollet memoriale de sacrificio et adolebit super altare in odorem suavitatis domino. Quicquid autem reliquum est erit aaron ac filiorum eius, sanctum sanctorum de oblationibus domini. Omnis oblatio que offertur domino absque fermento fiet, nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domini. Primitias tantum eorum offeretis ac munera, super altare vero non inponentur in odorem suavitatis. Quicquid obtuleris sacrificii sale condies, nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo; in omni oblatione offeres sal. Sin autem obtuleris munus primarum frugum tuarum domino de spicis adhuc virentibus, torrebis eas igni et confringes in morem farris, et sic offeres primitias tuas domino, fundens super ea oleum et thus inponens, quia oblatio domini est. De qua adolebit sacerdos in memoriam muneris partem farris fracti et olei ac totum thus. III

Quod si hostia pacificorum fuerit eius oblatio et de bobus voluerit offerre marem sive feminam inmaculatam, offeret coram domino. Ponetque manum super caput victime sue que inmolabitur in introitu tabernaculi testimonii, fundentque filii aaron sacerdotes sanguinem per altaris circuitum. Et offerent de hostia pacificorum in oblationem domino adipem qui operit vitalia et quicquid pinguedinis est intrinsecus, duos renes cum adipe quo teguntur ilia, et reticulum iecoris cum renunculis. Adolebuntque ea super altare in holocaustum lignis igne supposito in oblationem suavissimi

quibus unus pro primitiis offeretur domino et erit sacerdotis qui
fundet hostie sanguinem cuius carnes eadem comedentur
die nec remanebit ex eis quicquam usque mane. Si voto vel
sponte quispiam obtulerit hostiam. eadem similiter ede-
tur die. Sed et si quid in crastinum remanserit: vesci licitum
est. Quicquid autem tertius invenerit dies ignis absumet. Si quis
de carnibus victime pacificorum die tertio comederit: irri-
ta fiet oblatio, nec proderit offerenti. Quin potius quecumque ani-
ma tali se edulio contaminaverit prevaricationis rea e-
rit. Caro que aliquid tetigerit inmundum non comedetur
sed comburetur igni. Qui fuerit mundus vescetur ea. Anima
polluta que ederit de carnibus hostie pacificorum que obla-
ta est domino. peribit de populis suis. Et que tetigerit inmunditiam
hominis vel iumenti sive omnis rei que polluere potest et come-
derit de huiusmodi carnibus interibit de populis suis. Locutusque
est dominus ad Moysen dicens. Loquere filiis Israel. Adipem ovis et bovis et ca-
pre non comedetis. Adipem cadaveris morticini et eius
animalis quod a bestia captum est habebitis in varios usus. Si
quis adipem qui offerri debet in incensum domini come-
derit: peribit de populo suo. Sanguinem quoque omnis animalis non
sumetis in cibo. tam de avibus quam de pecoribus. Omnis anima
que ederit sanguinem peribit de populis suis. Locutusque est dominus
ad Moysen dicens. Loquere filiis Israel dicens. Qui offert victimam pacifico-
rum domino offerat simul et sacrificium id est libamenta eius.
Tenebit manibus adipem hostie et pectusculum. Cumque ambo
oblata domino consecraverit: tradet sacerdoti qui ad-
olebit adipem super altare. pectusculum autem erit Aaron et fi-
liorum eius. Armus quoque dexter de pacificorum hostiis cedet in
primicias sacerdotis. qui obtulerit sanguinem et adipem
filiorum Aaron ipse habebit et armum dextrum in porti-
one sua. Pectusculum enim elevationis et armum sepa-
rationis tuli a filiis Israel de hostiis eorum pacificis et dedi
Aaron sacerdoti ac filiis eius lege perpetua ab omni populo Israel.
Hec est unctio filiorum Aaron et filiorum eius in ceremoniis
domini die quo obtulit eos Moyses ut sacerdotio fungerentur
et que precepit eis dare dominus a filiis Israel religione perpe-
tua in generationibus suis. Ista est lex holocausti et sacrificii
pro peccato delicto atque pro consecratione et pacificorum victi-
mis quam constituit dominus Moysi in monte Synai quando man-
davit filiis Israel ut offerrent oblationes suas in de-
Locutusque est dominus ad Moysen dicens. VIII. serto Synai.
Tolle Aaron cum filiis suis vestes eorum et unctionis
oleum vitulum pro peccato duos arietes canistrum cum
azimis et congregabis omnem cetum ad ostium tabernaculi. Fecit
Moyses ut dominus imperaverat. congregataque omni turba ante fores tabernaculi ait.
Iste est sermo quem dominus iussit fieri. Statimque obtulit
Aaron et filios eius. Cumque lavisset eos: vestivit ponti-
ficem subucula linea accingens eum balteo et induens
tunica iacinctina et desuper humerale imposuit quod astrin-
gens cingulo aptavit rationali in quo erat doctrina
et veritas. Cidarique texit caput et super eam contra fron-
tem posuit laminam auream consecratam in sanc-
tificatione sicut preceperat ei dominus. Tulit et unctionis
oleum quo levit tabernaculum cum omni supellectili sua.
Cumque sanctificans aspersisset altare septem vicibus
unxit illud et omnia vasa eius labrumque cum basi sua
sanctificavit oleo. quod fundens super Aaron: unxit eum et
consecravit. Filiosque eius oblatos: vestivit tunicis li-
neis et cinxit balteis. Imposuitque mitras ut iusserat
dominus. Obtulit et vitulum pro peccato. Cumque super caput eius
posuissent Aaron et filii eius manus suas immolavit
eum. hauriens sanguinem et tincto digito tetigit cor-
nua altaris per girum quo expiato et sanctificato fudit
reliquum sanguinem ad fundamenta eius. Adipem vero
qui erat super vitalia et reticulum iecoris duosque renunculos
cum arvinulis suis: adolevit super altare vitulum cum
carne et pellibus et fimo. cremans extra castra. sicut preceperat dominus.
Obtulit et arietem in holocaustum super caput eius cum imposuissent
Aaron et filii eius manus suas: immolavit eum
et fudit sanguinem eius per altaris circuitum. Ipsumque a-
rietem in frusta concidens: caput eius et artus et adipem
adolevit igni. lotis prius intestinis et pedibus totumque
simul arietem incendit super altare: eo quod esset holocaustum sua-
vissimi odoris domino sicut preceperat ei. Obtulit et
arietem secundum in consecrationem sacerdotum. posu-
eruntque super caput eius Aaron et filii eius manus suas. Quem
cum immolasset Moyses. sumens de sanguine tetigit
extremum auricule dextre Aaron et pollicem manus dextre
eius similiter et pedis. Obtulit et filios Aaron. Cumque de
sanguine arietis immolati tetigisset extremum
auricule singulorum dextre et pollices manus ac pedis
dextri: reliquum fudit super altare per circuitum.
Adipem vero et caudam omnemque pinguedinem que
operit intestina reticulumque iecoris et duos renes cum
adipibus suis et armo dextro separavit. Tollens autem de ca-
nistro azimorum quod erat coram domino panem absque
fermento et collyridam conspersam oleo laganum que
posuit super adipes et armum dextrum. Tradens simul
omnia Aaron et filiis eius. Qui postquam levaverunt ea coram
domino rursum suscepta de manibus eorum. adolevit super
altare holocausti eo quod consecrationis esset oblatio in odorem
suavitatis sacrificii domino. Tulit et pectusculum elevans
illud coram domino de ariete consecrationis in par-
tem suam sicut preceperat ei dominus. Assumensque unguentum
et sanguinem qui erat in altari aspersit super Aaron et vesti-
menta eius et super filios eius ac vestes eorum. Cumque sanc-
tificasset eos in vestitu suo: precepit eis dicens. Coquite
carnes ante fores tabernaculi et ibi comedite eas. Pa-
nes quoque consecrationis edite qui positi sunt in canistro
sicut precepit mihi dicens. Aaron et filii eius comedent eos

ut collo adhereat, et non penitus abrumpatur. Et asper-
get de sanguine eius parietem altaris. Quicquid au-
tem reliquum fuerit faciet distillare ad fundamentum
eius, quia pro peccato est. Alterum vero adolebit in holocaustum ut fieri solet.
Rogabitque pro eis sacerdos et pro peccato eius, et dimittetur
ei. Quod si non quiverit manus eius offerre duos tur-
tures aut duos pullos columbarum, offeret pro
peccato similae partem ephi decimam. Non mittet
in eam oleum nec thuris aliquid imponet, quia
pro peccato est. Tradetque eam sacerdoti, qui plenum ex toto
pugillum hauriens cremabit super altare in mo-
nimentum eius qui obtulerit rogans pro illo et
expians; reliquam vero partem ipse habebit in mu-
nere. Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Anima si praevari-
cans caerimonias per errorem in his quae sunt domino
sanctificata peccaverit, offeret pro delicto suo arietem
immaculatum de gregibus, qui emi potest duobus siclis
iuxta pondus sanctuarii. Ipsumque quod intulit damnum restitu-
et, et quintam partem ponet supra, tradens sacer-
doti, qui rogabit pro eo offerens arietem, et dimittetur ei. Anima quae
peccaverit per ignorantiam feceritque unum ex
his quae lege domini prohibentur, et peccati rea intellexerit
iniquitatem suam, offeret arietem immaculatum
de gregibus sacerdoti iuxta mensuram aestimationemque
peccati. Qui orabit pro eo quod nesciens fecerit, et dimit-
tetur ei, quia per errorem deliquit in dominum. Locutusque est
dominus ad Moysen dicens: Anima quae peccaverit et contemp-
to domino negaverit depositum proximo suo quod fidei
eius creditum fuerat, vel aliquid extorserit aut calum-
pniam fecerit, sive rem perditam invenerit et infiti-
ans insuper peieraverit, et quodlibet aliud ex pluribus fece-
rit in quibus peccare solent homines, convicta de-
licti reddet omnia quae per fraudem voluit obtinere
integra, et quintam insuper partem domino cui
damnum intulerat. Pro peccato autem suo offeret arietem
immaculatum de grege, et dabit eum sacerdoti iuxta aesti-
mationem mensuramque delicti; qui rogabit pro eo
coram domino, et dimittetur ei pro singulis quae faciendo

VI

peccavit. Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Praecipe Aaron et
filiis eius: Haec est lex holocausti. Cremabitur in altari to-
ta nocte usque mane; ignis ex eodem altari erit. Vesti-
etur tunica sacerdos et feminalibus lineis. Tolletque cine-
res quos vorans ignis exussit, et ponens iuxta altare
spoliabitur prioribus vestibus, indutusque aliis efferet eos
extra castra, et in loco mundissimo usque ad favillam
consumi faciet. Ignis autem in altari semper ardebit, quem
nutriet sacerdos subiciens ligna mane per singulos dies,
et imposito holocausto desuper adolebit adipes paci-
ficorum. Ignis est iste perpetuus qui numquam defici-
et in altari. Haec est lex sacrificii et libamentorum
quae offerent filii Aaron coram domino et coram altari.
Tollet sacerdos pugillum similae quae conspersa est oleo, et to-
tum thus quod super similam positum est, adolebitque illud
in altari in monimentum odoris suavissimi domino.
Reliquam autem partem similae comedet Aaron cum filiis
suis absque fermento, et comedet in loco sancto atrii taber-
naculi. Ideo autem non fermentabitur, quia pars eius in domini
offertur incensum. Sanctum sanctorum erit, sicut pro peccato
atque delicto. Mares tantum stirpis Aaron comedent illud.
Legitimum ac sempiternum est in generationibus vestris
de sacrificiis domini. Omnis qui tetigerit illa sanctifica-
bitur. Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Haec est oblatio Aaron et fi-
liorum eius quam offerre debent domino in die unctionis
suae. Decimam partem ephi offerent similae in sacrifici-
o sempiterno, medium eius mane et medium vespere, quae
in sartagine oleo conspersa frigetur. Offeret eam calidam
in odorem suavissimum domino sacerdos qui patri iure succes-
serit, et tota cremabitur in altari. Omne enim sacrificium sacer-
dotum igne consumetur, nec quisquam comedet ex eo.
Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Loquere Aaron et filiis eius: Ista est
lex hostiae pro peccato. In loco ubi offertur holocaustum immolabitur
coram domino. Sanctum sanctorum est. Sacerdos qui offert com-
comedet in loco sancto in atrio tabernaculi. Quicquid tetigerit car-
nes eius sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa,
lavabitur in loco sancto. Vas autem fictile in quo cocta est confringe-
tur. Quod si vas aeneum fuerit, defricabitur et lavabitur aqua.
Omnis masculus de genere sacerdotali vescetur carnibus
eius, quia sanctum sanctorum est. Hostia enim quae caeditur pro peccato, cuius san-
guis infertur in tabernaculum testimonii ad expiandum in sanctua-
rio, non comedetur, sed comburetur igni. Haec quoque lex
hostiae pro delicto; sancta sanctorum est. Idcirco ubi immolabitur holocaustum,
mactabitur et victima pro delicto. Sanguis eius per gyrum
fundetur altaris. Offerent ex ea caudam et adipem qui
operit vitalia, duos renunculos et pinguedinem quae iuxta
ilia est, reticulumque iecoris cum renunculis. Et adolebit
sacerdos super altare; incensum est domini pro delicto. Omnis
masculus de sacerdotali genere in loco sancto vescetur his car-
nibus, quia sanctum sanctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia, ita et pro de-
licto; utriusque hostiae lex una erit. Ad sacerdotem qui eam obtu-
lerit pertinebit. Sacerdos qui offert holocausti victimam
habebit pellem eius. Et omne sacrificium similae quod coquitur
in clibano, et quicquid in craticula vel in sartagine praeparatur,
eius erit sacerdotis a quo offertur. Sive oleo conspersa sive
arida fuerint, cunctis filiis Aaron aequa mensura per singulos
dividetur.

VII

Haec est lex hostiae pacificorum
quae offertur domino. Si pro gratiarum actione fuerit ob-
latio, offerent panes absque fermento conspersos oleo
et lagana azyma uncta oleo coctamque similam et col-
lyridas olei admixtione conspersas, panes quoque fermenta-
tos cum hostia gratiarum quae immolatur pacificis.

terram in qua dormis tibi dabo et semini tuo. Eritque germen tuum:
quasi pulvis terrae. Dilataberis ad orientem et occidentem septen-
trionem et meridiem. Et benedicentur in te et in semine
tuo cunctae tribus terrae. Et ero custos tuus quocumque perrexeris. Et re-
ducam te in terram hanc. Nec dimittam nisi complevero u-
niversa quae dixi. Cumque evigilasset Iacob de somno ait: Vere dominus
est in loco isto. et ego nesciebam. Pavensque: Quam terribilis est
locus iste inquit. Non est hic aliud nisi domus dei et porta cae-
li. Surgens ergo Iacob mane tulit lapidem quem supposuerat
capiti suo. et erexit in titulum. Fundens oleum desuper. Appel-
lavitque nomen urbis Bethel. que prius Luza vocabatur. Vo-
vit etiam votum dicens. Si fuerit deus mecum et custodierit
me in via per quam ambulo. et dederit michi panem ad vescen-
dum. et vestimentum ad induendum. reversusque fuero prospere ad
domum patris mei. erit michi dominus in deum. et lapis iste quem
erexi in titulum: vocabitur domus dei. cunctorumque quae dederis
michi decimas offeram tibi. XXIX. Profectus ergo Iacob ve-
nit ad terram orientalem. et vidit puteum in agro. tres quoque
greges ovium accubantes iuxta eum. Nam ex illo adaquaban-
tur pecora. et os eius grandi lapide claudebatur. Morisque
erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem et refec-
tis gregibus rursum super os putei ponerent. Dixitque ad pastores:
Fratres unde estis? Qui responderunt: de Haran. Quos interrogans: Num-
quid ait nostis Laban filium Nachor? Dixerunt: novimus.
Sanus ne est? inquit. Valet inquiunt. et ecce Rachel filia
eius venit cum grege suo. Dixitque Iacob. Adhuc multum diei superest;
nec est tempus ut reducantur ad caulas greges. Date ante potum
ovibus: et sic ad pastum eas reducite. Qui responderunt: Non possumus
donec omnia pecora congregentur et amoveamus lapidem de ore putei ut ada-
quemus greges. Adhuc loquebantur et ecce Rachel veniebat cum ovibus patris
sui. Nam gregem ipsa pascebat. Quam cum vidisset Iacob. et sciret consobrinam sua-
m. ovesque Laban avunculi sui: amovit lapidem quo puteus claudebatur.
Et adaquato grege: osculatus est eam. Et elevata voce flevit. et indica-
vit ei quod frater esset patris sui. et filius Rebeccae. At illa festinans nun-
tiavit patri suo. Qui cum audisset venisse Iacob filium soro-
ris suae: cucurrit obviam ei. Complexusque eum et in os-
cula ruens. duxit in domum suam. Auditis autem causis itineris:
respondit: Os meum es et caro mea. Et postquam impleti sunt dies
mensis unius: dixit ei. Num quia frater meus es gratis servies mi-
chi? Dic quid mercedis accipies. Habebat vero duas filias. nomen
maioris Lia: minor appellabatur vero Rachel. Sed Lia lippis
erat oculis. Rachel venusta facie et decora aspectu. Quam dili-
gens Iacob ait: Serviam tibi pro Rachel filia tua minore septem annis.
Respondit Laban — eam tibi dem quam viro alteri. Mane apud me. Servivit ia-
cob ergo pro Rachel septem annis: et videbantur illi pauci dies
prae magnitudine amoris. Dixitque ad Laban. Da michi uxorem meam.
quia iam tempus impletum est: ut ingrediar ad illam. Qui voca-
tis multis amicorum turbis ad convivium: fecit nuptias. Et vespe-
re filiam suam Liam. introduxit ad eum. dans ancillam filiae Zel-
pham nomine. Ad quam cum ex more Iacob fuisset ingressus

facto mane vidit Liam. et dixit ad socerum suum. Quid est quod fa-
cere voluisti? Nonne pro Rachel servivi tibi? Quare imposuisti
michi? Respondit Laban: Non est in loco nostro consuetudinis: ut
minores ante tradamus ad nuptias. Imple ebdomadem
dierum huius copulae. et hanc quoque dabo tibi pro opere quo servi-
turus es michi septem annis aliis. Adquievit placito. et ebdoma-
da transacta Rachel duxit uxorem. cui pater servam Balam
dederat. Tandemque potitus optatis nuptiis: amorem sequen-
tis priori praetulit. serviens apud eum septem annis aliis. Videns autem
dominus quod despiceret Liam: aperuit vulvam eius sorore sterili
permanente. Quae conceptum genuit filium vocavitque
nomen eius Ruben dicens. Vidit dominus humilitatem
meam. nunc amabit me vir meus. Rursumque concepit et
peperit filium. et ait. Quoniam audivit dominus haberi me contemp-
tui: dedit etiam istum michi. vocavitque nomen eius Symeon.
Concepit tertio. et genuit alium. Dixitque: Nunc quoque copulabitur
michi maritus meus. eo quod pepererim ei tres filios. et idcirco appella-
vit nomen eius Levi. Quarto concepit et peperit filium. et ait.
Modo confitebor domino. et ob hoc vocavit nomen eius Iudam.
Cernens autem Rachel quod infecunda esset ⸿ cessavitque parere. XXX.
esset: invidit sorori. et ait marito suo. Da michi liberos
alioquin moriar. Cui iratus respondit Iacob. Num pro deo ego sum:
qui privavit te fructu ventris tui? At illa. Habeo inquit fa-
mulam Balam. Ingredere ad eam ut pariat super genua
mea. et habeam ex ea filios. Dedit illi Balam in coniu-
gium. Quae ingresso ad se viro. concepit et peperit filium. Dixitque
Rachel: Iudicavit michi dominus. et exaudivit vocem
meam dans michi filium. Et idcirco appellavit nomen illius
Dan. Quae ingresso ad viro. Rursumque Bala concipiens: et pe-
perit alterum. pro quo ait Rachel. Comparavit me deus cum
sorore mea. et invalui. Vocavitque eum Nepthalim. Sen-
tiens Lia quod parere desisset: Zelpham ancillam suam ma-
rito tradidit. Quae post conceptum edente filium dixit. Feliciter.
et idcirco vocavit nomen eius Gad. Peperit quoque Zelpha alte-
rum. Dixitque Lia. Hoc pro beatitudine mea. Beatam quippe me
dicent mulieres. propterea appellavit eum Aser. Egressus autem
Ruben tempore messis triticeae in agrum. repperit mandra-
goras quas matri Liae detulit. Dixitque Rachel. Da michi partem
de mandragoris filii tui. Illa respondit. Parumne tibi videtur
quod praeripueris maritum michi: nisi etiam mandragoras filii mei tulle-
ris? Ait Rachel. Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris
filii tui. Redeuntique ad vesperam de agro Iacob egressa est in
occursum eius Lia. et Ad me inquit intrabis. quia mercede con-
duxi te pro mandragoris filii mei. Dormivit cum illa
nocte illa. et exaudivit deus preces eius. concepitque et peperit
filium quintum et ait. Dedit deus mercedem michi. quia dedi ancillam
meam viro meo. appellavitque nomen eius Ysachar. Rursum
Lia concipiens: peperit sextum filium et ait. Ditavit me deus dote
bona. Etiam hac vice mecum erit maritus meus. eo quod
genuerim ei sex filios. et idcirco appellavit nomen eius Zabulon.

cos. Quicquid autem reliquum fuerit de carne et panibus
ignis absumet. De hostio quoque tabernaculi non exibitis .vii. diebus
usque ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestre.
Septem enim diebus finitur consecratio: sicut et in presenti
tarum factum est: ut ritus sacrificii compleretur. Die ac
nocte manebitis in tabernaculo observantes custodi-
as domini ne moriamini. Sic enim mihi preceptum est.
Feceruntque aaron et filii eius cuncta que locutus est dominus
per manum moysi. IX

Facto autem .viii. die vocavit moyses aaron et filios eius
ac maiores natu israel. Dixitque ad aaron. Tolle de
armento vitulum pro peccato et arietem in holocaustum
utrumque immaculatum. et offer illos coram domino. Et ad
filios israel loqueris. Tollite hyrcum pro peccato et vitulum
atque agnum anniculum sine macula in holocaustum. Bovem
et arietem pro pacificis et immolate eos coram domino
in sacrificio singulorum: similam oleo conspersam offe-
rentes. hodie enim dominus apparebit vobis. Tule-
runt ergo cuncta que iusserat moyses ad hostium tabernaculi. Ubi
cum omnis staret multitudo ait moyses. Iste est sermo quem
precepit dominus. facite et apparebit vobis gloria eius.
Et dixit ad aaron. Accede ad altare et immola pro peccato tuo.
offer holocaustum et deprecare pro te et pro populo. Cumque mactaveris ho-
stiam populi. ora pro eis sicut precepit dominus. Statimque
aaron accedens ad altare immolavit vitulum
pro peccato suo. Cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui.
In quo tingens digitum: tetigit cornua altaris
et fudit residuum ad basim eius. Adipemque et renunculos
ac reticulum iecoris que sunt pro peccato: adolevit super altare
sicut preceperat dominus moysi. Carnes vero et pellem eius
extra castra combussit igni. Immolavit et holocausti victi-
mam. Obtuleruntque filii sui sanguinem eius quem
fudit per altaris circuitum. Ipsam etiam hostiam in
frusta concisam: cum capite et membris singulis
obtulerunt. Que omnia super altare cremavit igni.
lotis prius aqua intestinis et pedibus. Et pro peccato populi
offerens. mactavit hyrcum. Expiatoque altari fecit
holocaustum. addens in sacrificium libamenta que pariter offerun-
tur: et adolens ea super altare. absque ceremoniis holocausti
matutini. Immolavit et bovem atque arietem hosti-
as pacificas populi. Obtuleruntque ei filii sui sangui-
nem quem fudit per altaris circuitum. Adipes autem
bovis et caudam arietis renunculosque cum adipibus suis et reticulum ieco-
cremati ris posuerunt super pectora. Cumque cremati essent adipes in altari pectora eorum
et armos dextros separavit aaron elevans coram
domino sicut preceperat moyses. Et extendens manum ad po-
pulum benedixit ei. Sicque completis hostiis pro peccato.
et holocaustis et pacificis: descendit. Ingressi autem moyses et aaron tabernaculum
testimonii et deinceps egressi benedixerunt populo. Appa-
ruitque gloria domini omni multitudini et ecce egres-
sus ignis a domino devoravit holocaustum et adipes que erant super
altare. Quod cum vidissent turbe laudaverunt dominum ruen-
tes in facies suas. X

Arreptisque nadab et abiu filii aaron thuribulis
posuerunt ignem et incensum desuper offerentes
coram domino ignem alienum quod eis preceptum non
erat. Egressusque ignis a domino devoravit eos et mortui
sunt coram domino. Dixitque moyses ad aaron. Hoc est quod locutus est dominus. Sanc-
tificabor in his qui appropinquant mihi et in conspectu omnis
populi glorificabor. Quod audiens tacuit aaron. Vocatis autem
moyses misaele et elisaphan filiis oziel patrui aaron ait
ad eos. Ite et tollite fratres vestros de conspectu sanctuarii et as-
portate extra castra. Confestimque pergentes tulerunt eos
sicut iacebant vestitos lineis tunicis et eiecerunt foras
ut sibi fuerat imperatum. Locutusque est dominus ad moysen et ad
aaron et ad eleazar et ythamar filios eius. Capita vestra nolite nu-
dare et vestimenta nolite scindere. ne forte mori-
amini et super omnem cetum oriatur indignatio. Fratres vestri
et omnis domus israel plangant incendium quod dominus suscitavit.
Vos autem non egrediemini fores tabernaculi. alioquin peribitis. Ole-
um quippe sancte unctionis est super vos. Qui fecerunt omnia
iuxta precepta moysi. Dixit quoque dominus ad aaron. Vinum et omne
quod inebriare potest non bibetis tu et filii tui quando intratis
in tabernaculum testimonii ne moriamini quia preceptum est sem-
piternum in generationes vestras. et ut habeatis scientiam dis-
cernendi inter sanctum et prophanum inter pollutum et mun-
dum. Doceatisque filios israel omnia legitima mea que
locutus est dominus ad eos per manum moysi. Locutusque
est dominus moysi ad aaron et ad eleazar et ythamar fi-
lios eius qui residui erant. Tollite sacrificium quod reman-
sit de oblatione domini et comedite illud absque fermen-
to iuxta altare quia sanctum sanctorum est. Comedetis autem in loco
sancto quod datum est tibi et filiis tuis de oblationibus domini sicut pre-
ceptum est mihi. Pectusculum quoque quod oblatum est et armum que
paratus est edetis in loco mundissimo tu et filii tui et
filie tue tecum. Tibi enim ac liberis tuis reposita sunt
de hostiis salutaribus filiorum israel. eo quod armum et pectus
et adipes qui cremantur in altari elevaverunt coram domino: que
pertineant ad te et ad filios tuos lege perpetua. sicut precepit
dominus. Inter hec hyrcum qui oblatus fuerat pro peccato
cum quereret moyses. exustum repperit. Iratusque contra eleazar
et ythamar filios aaron qui remanserant. ait. Cur
non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto que sancta sanctorum est que
et data vobis ut portetis iniquitatem multitudinis in con-
spectu domini. Presertim cum de san-
guine illius non sit illatum intra sancta et comedere eam
debueratis in sanctuario sicut preceptum mihi est. Respondit aaron.
Oblata est victima hodie pro peccato et holocaustum coram domino.
michi autem accidit quod videtis. quomodo potui comedere vel
aut placere domino in ceremoniis mente lugubri.

Hec cum audisset moyses recepit satisfactionem. XI

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Dicite
filiis israel. Ista sunt animalia que comedere debetis de cunctis
animantibus terre. Omne quod habet divisam ungulam et ru-
minat in pecoribus comedetis. Quicquid autem ruminat quidem
et habet ungulam sed non dividit eam sicut camelus et cetera. non
comedetis illud et inter inmunda reputabitis. Chirogryllius
qui ruminat ungulamque non dividit inmundus est. Lepus quoque nam et
ipse ruminat sed ungulam non dividit. Et sus qui cum ungulam
dividat non ruminat horum carnibus non vescemini. nec
cadavera contingetis. quia inmunda sunt vobis. Hec sunt
que gignuntur in aquis. et vesci licitum est. Omne quod habet pin-
nulas et squamas tam in mari quam in fluminibus et stag-
nis: comedetis. Quicquid autem pinnulas et squamas non habet: eorum
que in aquis moventur et vivunt abhominabile vobis et ex-
cecrandum erit. Carnes eorum non comedetis. et morticina vi-
tabitis cuncta que non habent pinnulas et squamas in aquis: pol-
luta erunt. Hec sunt que de avibus comedere non debetis. et
vitanda sunt vobis. Aquilam et grifem et alietum et mil-
vum. ac vulturem iuxta genus suum et omne corvini generis
in similitudinem suam. Strutionem et noctuam et larum
et accipitrem iuxta genus suum. Bubonem et mergulum et ibin
cignum et onocrotalum. et porphirionem herodionem
et caradrion iuxta genus suum. Upupam quoque et vespertilio-
nem omne de volucribus quod graditur super iiii. pedes. ab-
hominabile erit vobis. Quicquid autem ambulat super iiii. pedes
sed habet longiora retro crura per que salit super terram. comedere
debetis ut est bruchus in genere suo et attacus atque ophiomacus
ac locusta. singula iuxta genus suum. Quicquid autem ex volucribus
iiii. tantum habet pedes: execrabile vobis erit. et quicumque morticina eorum
tetigerit. polluetur: et erit inmundus usque ad vesperum. Et si
necesse fuerit: ut portet quippiam horum mortuum. lavabit
vestimenta sua et inmundus erit usque ad occasum solis. Omne
animal quod habet quidem ungulam sed non dividit eam nec rumi-
nat inmundum erit et quicquid tetigerit illud contaminabitur.
Quod autem ambulat super manus ex cunctis animantibus que incedunt
quadrupedia: inmundum erit. Qui tetigerit morticina eorum
polluetur usque ad vesperum. et qui portaverit huiuscemodi cadaver
a lavabit vestimenta sua et inmundus erit usque ad vesperam
quia omnia hec inmunda sunt vobis. Hec quoque inter polluta reputabuntur
de his que moventur in terra. mustela. et mus. et corcodrillus
singula iuxta genus suum. Migale. et camelion. et stellio. ac
lacerta. et talpa. omnia hec inmunda sunt. Qui tetigerit
morticina eorum. inmundus erit usque ad vesperum. Et super quod
ceciderit quicquam de morticinis eorum polluetur. tam vas
ligneum et vestimentum quam pelles et cilicia et in quocumque
sit opus: tingentur aqua et polluta erunt usque ad vesperum. et
sic postea: mundabuntur. Vas autem fictile in quo horum quicquam
intro ceciderit polluetur. et ideo frangendum est. Omnis ci-
bus quem comedetis si fusa fuerit super eum aqua: inmun-
dus erit. et omne quod bibitur de universo vase: inmun-
dum erit. Et quicquid de morticinis istiusmodi ceciderit
super illud inmundum erit. sive clibani sive cytropodes
destruentur et inmundi erunt. Fontes vero et cisterne
et omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum
eorum tetigerit polluetur. Si ceciderit super se-
mentem: non polluet eam. Si autem quispiam aqua
sementem perfuderit et postea morticinis tacta fuerit illico
polluetur. Si mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere qui cadaver
eius tetigerit. inmundus erit usque ad vesperum. Et qui comede-
rit ex eo quippiam sive portaverit. lavabit vestimenta
sua: et inmundus erit usque ad vesperum. Omne quod reptat super
terram abhominabile erit vobis. nec assumetur in ci-
bum. Quicquid super pectus quadrupes graditur et multos
habet pedes sive per humum trahitur non comedetis quia ab-
hominabile est. Nolite contaminare animas vestras nec
tangatis quicquam eorum. ne inmundi sitis. Ego enim
sum dominus deus vester. Sancti estote quia ego sanctus sum. ne
polluatis animas vestras in omni reptili quod movetur
super terram. Ego sum dominus qui eduxi vos de terra
egipti ut essem vobis in deum. Sancti eritis quia ego sanctus sum.
Ista est lex animantium ac volucrum et omnis anime vi-
ventis que movetur in aqua et reptat in terra. ut diffe-
rentias noveritis mundi et inmundi. et sciatis quid
comedere et quid respuere debeatis. XII

Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et dices
ad eos. Mulier si suscepto semine pepererit masculum
inmunda erit vii. diebus iuxta dies separationis menstrue
et die octava circumcidetur infantulus. Ipsa vero xxxiii.
diebus manebit in sanguine purificationis sue. Omne
sanctum non tanget. nec ingredietur sanctuarium donec im-
pleantur dies purgationis eius. Sin autem feminam pepererit
inmunda erit duabus ebdomadibus iuxta ritum fluxus
menstrui. et lx. vi. diebus manebit in sanguine purifi-
cationis sue. Cumque expleti fuerint dies purgationis
sue pro filio sive pro filia deferet agnum anniculum in holocaustum
et pullum columbe sive turturem pro peccato ad hostium
tabernaculi testimonii. et tradet sacerdoti. qui offeret illa co-
ram domino et orabit pro ea. et sic mundabitur a profluvio
sanguinis sui. Ista est lex parientis masculum aut
feminam. Quod si non invenerit manus eius nec potuerit offerre
agnum: sumet duos turtures vel duos pullos co-
lumbe unum in holocaustum. alterum pro peccato. orabitque pro ea sacer-
dos et sic mundabitur. XIII

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Homo in
cuius cute et carne ortus fuerit diversus color. sive
pustula aut quasi lucens quippiam id est plaga lepre: addu-
cetur ad aaron sacerdotem vel ad unum quemlibet
filiorum eius. qui cum viderit lepram in cute vel pilos

post quam peperit filiam nomine dinam. Recordatus est autem
rachel et exaudivit eam. et aperuit vulvam illius que concepit
et peperit filium dicens. abstulit deus obprobrium meum
et vocavit nomen illius ioseph dicens. addat michi deus filium
alterum. Nato autem ioseph: dixit iacob socero suo. Dimitte
me ut revertar in patriam et ad terram meam. Da michi uxo-
res et liberos meos pro quibus servivi tibi ut abeam. tu vero nosti
servitutem qua servivi tibi. ait ei laban. Inveniam gratiam
in conspectu tuo. experimento didici quia benedixerit michi
deus propter te. Constitue mercedem tuam quam dem tibi. at ille
respondit. Tu nosti quomodo servierim tibi. et quanta in manibus
meis fuerit possessio tua. modicum habuisti antequam veni-
rem. et nunc dives effectus es. Benedixitque deus tibi ad intro-
itum meum. Iustum est igitur ut aliquando provideam domui mee.
Dixitque laban. Quid dabo tibi? at ille ait. nichil volo. sed si feceris quod postu-
lo: iterum pascam et custodiam pecora tua. Gira omnes gre-
ges tuos et separa cunctas oves varias et sparso vellere: et
quodcumque furvum et maculosum variumque fuerit: tam in
ovibus quam in capris: erit merces mea. Respondebitque michi cras iusti-
cia mea quando placiti tempus advenerit coram te. et omnia
que non fuerint varia et maculosa et furva tam in ovibus quam
in capris: furti me arguent. Dixitque laban. Gratum habeo
quod petis. Et separavit in die illo capras. et oves. et hircos. et
arietes varios atque maculosos. Cunctum autem gregem
unicolorem: id est albi et nigri velleris: tradidit in
manus filiorum suorum. et posuit spacium itineris
trium dierum inter se et generum. qui pascebat reliquos
greges eius. Tollens ergo iacob virgas populeas virides et amig-
dalinas: et platanis: ex parte decorticavit eas. detractis-
que corticibus in his que spoliata fuerant. candor apparuit.
Illa vero que integra erant: viridia permanserunt. atque
in hunc modum color effectus est varius. Posuitque eas in ca-
nalibus ubi effundebatur aqua. ut cum venissent greges ad
bibendum. ante oculos haberent virgas. et in aspectu earum
conciperent. Factumque est ut in ipso calore coitus. oves intue-
rentur virgas. et parerent maculosa. et varia. et diver-
so colore respersa. divisitque gregem iacob. et posuit vir-
gas ante oculos arietum. Erat autem alba quaeque et nigra laban.
cetera vero iacob. separatis inter se gregibus. Igitur quando primo
tempore ascendebantur oves ponebat iacob virgas in
canalibus aquarum ante oculos arietum. et ovium ut in earum
contemplatione conciperent. Quando vero serotina admissu-
ra erat. et conceptus extremus: non ponebat eas. Factaque
sunt ea que erant serotina laban. et que primi temporis iacob.
Ditatusque est homo ultra modum et habuit greges multos. ancillas
et servos. camelos. et asinos. XXXI

in canalibus

XXXI

Postquam autem audivit verba filiorum dicentium laban.
tulit iacob omnia que fuerunt patris nostri. et de illius facul-
tate ditatus. factus est inclitus. animadvertit quoque faciem
laban: quod non esset erga se sicut heri et nudius tercius. ma-
xime dicente sibi domino: revertere in terram patrum tuo-
rum et ad generationem tuam: eroque tecum. Misit et vocavit ra-
chel et liam in agrum ubi pascebat greges. dixitque eis. Vi-
deo faciem patris vestri quod non sit erga me sicut heri et nudius
tercius. Deus autem patris mei: fuit mecum. Et ipse nostis quod
totis viribus meis servierim patri vestro. sed et pater vester circumvenit
me. et mutavit mercedem meam decem vicibus. Et tamen non
dimisit eum deus ut noceret michi. Si quando dixit varie: erunt
mercedes tue: pariebant omnes oves varios fetus. Quando vero
econtrario ait. alba quaeque accipies pro mercede: omnes
alba pepererunt. Tulitque deus substantiam patris vestri. et dedit michi. Post-
quam enim conceptus ovium tempus advenerat: levavi oculos meos
et vidi in sompnis. ascendentes mares super feminas varios
et maculosos. et diversorum colorum. Dixitque angelus domini ad
me in sompnis. Iacob. et ego respondi. adsum. Qui ait. Leva ocu-
los tuos et vide universos masculos ascendentes super fe-
minas. varios. aspersos. atque maculosos. Vidi enim omnia que
fecit tibi laban. Ego sum deus bethel ubi unxisti lapidem
et votum vovisti michi. Nunc ergo surge. et egredere de ter-
ra hac. revertens in terram nativitatis tue. Responderunt rachel et
lia. Numquid habemus residui quicquam in facultatibus et her-
editate domus patris nostri. Nonne quasi alienas reputavit
nos. et vendidit. et comedit precium nostrum. Sed deus tulit
opes patris nostri. et nobis eas tradidit. ac filiis nostris. unde omnia
que precepit tibi deus fac. Surrexit itaque iacob. et impositis
liberis ac coniugibus suis super camelos. abiit. Tulitque om-
nem substantiam suam et greges. et quicquid in mesopotamia
quesierat pergens ad ysaac patrem suum in terram chanaan.
Eo tempore ierat laban ad tondendas oves. et rachel fura-
ta est ydola patris sui. Noluitque iacob confiteri socero suo quod fu-
geret. Cumque abisset tam ipse quam omnia que iuris sui erant. et
amne transmisso pergeret contra montem galaad. nun-
ciatum est laban die tercio. quod fugeret iacob. Qui assump-
tis fratribus suis: persecutus est eum diebus VII. et comprehendit in
monte galaad. Viditque in sompnis dicentem sibi dominum.
Cave ne quicquam aspere loquaris contra iacob. Iamque iacob
tetenderat in monte tabernaculum. Cumque ille consecutus
eum fuisset cum fratribus suis in eodem monte galaad: fixit tentorium
et dixit ad iacob. Quare ita egisti. ut clam me abigeres fi-
lias meas quasi captivas gladio? Cur ignorante me fu-
gere voluisti: nec indicare michi ut prosequerer te cum gau-
dio et canticis. et tympanis et citharis? Non es passus ut os-
cularer filios meos et filias. stulte operatus es. et nunc valet
manus mea: reddere tibi malum. sed deus patris vestri heri
dixit michi. Cave ne loquaris contra iacob quicquam du-
rius. Esto. ad tuos ire cupiebas. et desiderio erat tibi domus pa-
tris tui. Cur furatus es deos meos? Respondit iacob. Quod inscio te pro-
fectus sum. timui ne violenter auferres filias tuas. Quod autem fur-
ti me arguis: apud quemcumque inveneris deos tuos necetur coram
fratribus nostris. Scrutare quicquid tuorum apud me

fictili super aquas viventes. Alium autem vivum cum ligno
cedrino et cocco et hysopo tinguet in sanguine passeris
immolati quo asperget illum qui mundandus est septies ut
iure purgetur. Et dimittet passerem vivum ut in agrum
avolet. Cumque laverit homo vestimenta sua radet
omnes pilos corporis et lavabitur aqua purificatusque ingredietur
castra. Ita dumtaxat ut maneat extra tabernaculum
suum septem diebus. Et die septimo radat capillos capitis
barbamque et supercilia ac totius corporis pilos. Et lotis
rursum vestimentis et corpore die octavo sumet duos agnos
immaculatos et ovem anniculam absque macula, et tres
decimas simile in sacrificium que conspersa sit oleo, et seorsum
olei sextarium. Cumque sacerdos purificans hominem
statuerit eum et hec omnia coram domino in hostio tabernaculi testimonii
tollet agnum et offeret eum pro delicto oleique
sextarium. Et oblatis ante dominum omnibus immolabit agnum
ubi immolari solet hostia pro peccato et holocaustum,
id est in loco sancto. Sicut enim pro peccato ita et pro delicto ad sacerdotem
pertinet hostia. Sancta sanctorum est. Assumensque sacerdos de sanguine
hostie que immolata est pro delicto ponet super extremum
auricule dextre eius qui mundatur, et super pollices
manus dextre et pedis, et de olei sextario mittet in manum
suam sinistram tinguetque digitum dextrum in eo
et asperget coram domino septies. Quod autem reliquum est olei
in leva manu fundet super extremum auricule dextre
eius qui mundatur et super pollices manus ac pedis
dextri, et super sanguinem qui fusus est pro delicto
et super caput eius. Rogabitque pro eo coram domino et
faciet sacrificium pro peccato. Tunc immolabit holocaustum
et ponet illud in altari cum libamentis suis
et homo rite mundabitur. Quod si pauper est et non potest manus
eius invenire que dicta sunt pro delicto, sumet agnum
ad oblationem ut roget pro eo sacerdos decimamque partem
simile conspersi oleo in sacrificium et olei sextarium
duosque turtures sive duos pullos columbe
quorum sit unus pro peccato et alter in holocaustum.
Offeretque ea die octava purificationis sue sacerdoti
ad hostium tabernaculi testimonii coram domino. Qui
suscipiens agnum pro delicto et sextarium olei levabit
simul. Immolatoque agno de sanguine eius
ponet super extremum auricule dextre illius qui
mundatur et super pollices manus ac pedis dextri.
Olei vero partem mittet in manum suam sinistram
in quo tinguens digitum dextre manus asperget
septies coram domino tangetque extremum dextre
auricule illius qui mundatur et pollices manus ac pedis
dextri in loco sanguinis qui effusus est pro delicto. Et
reliquam partem olei que est in sinistra manu mittet super
caput purificati ut placet pro eo dominum. Et turturem
sive pullum columbe offeret unum pro delicto et alterum
in holocaustum cum libamentis suis. Hoc est sacrificium
leprosi qui habere non potest omnia in emundationem
sui. Locutusque est dominus ad Moysen et Aaron dicens:
Cumque ingressi fueritis terram Chanaan quam ego dabo
vobis in possessionem, si fuerit plaga lepre in edibus,
ibit cuius est domus nuntians sacerdoti et dicet: Quasi
plaga lepre videtur mihi esse in domo mea. At ille precipiet
ut efferant universa de domo priusquam ingrediatur eam
et videat utrum leprosa sit, ne immunda fiant omnia que
in domo sunt. Intrabitque postea ut consideret lepram
domus. Et cum viderit in parietibus illius quasi valliculas
pallore sive rubore deformes et humiliores superficie
reliqua, egredietur hostium domus et statim claudet
illam septem diebus. Reversusque die septimo considerabit
eam. Si invenerit crevisse lepram, iubebit erui lapides
in quibus lepra est et proici eos extra civitatem in
loco immundo. Domum autem ipsam radi intrinsecus per circuitum,
et spargi pulverem rasure extra urbem in
loco immundo. Lapidesque alios reponi pro his qui ablati
fuerant et luto alio liniri domum. Sin autem postquam eruti
sunt lapides et pulvis erasus et alia terra lita, ingressus domum
sacerdos viderit reversam lepram et parietes respersos
maculis, lepra est perseverans et immunda domus. Quam
statim destruent et lapides eius ac ligna atque universum
pulverem proicient extra oppidum in loco immundo.
Qui intraverit domum quando clausa est immundus
erit usque ad vesperum, et qui dormierit in ea et comederit
quippiam lavabit vestimenta sua. Quod si
introiens sacerdos viderit lepram non crevisse in
domo postquam denuo lita est, purificabit eam reddita sanitate.
Et in purificationem eius sumet duos passeres lignumque
cedrinum et vermiculum atque hysopum et immolato uno
passere in vase fictili super aquas vivas, tollet lignum cedrinum
et hysopum et coccum et passerem vivum et intinget omnia in sanguine passeris immolati
atque in aquis viventibus et asperget domum septies
purificabitque eam tam in sanguine passeris quam in aquis viventibus
et in passere vivo lignoque cedrino et hysopo atque vermiculo.
Cumque dimiserit passerem avolare in agrum libere,
orabit pro domo et iure mundabitur. Ista est lex omnis lepre
et percussure, lepre vestium et domorum, cicatricis et erumpentium
papularum lucentisque macule et in varias species
coloribus immutatis, ut possit sciri quo tempore mundum
quid vel immundum sit.

XV.

Locutusque est dominus ad Moysen et Aaron dicens: Loquimini filiis
Israel et dicite eis: Vir qui patitur fluxum seminis
immundus erit. Et tunc iudicabitur huic vitio subiacere
cum per singula momenta adheserit carni illius
atque concreverit fedus humor. Omne stratum
in quo dormierit immundum erit, et ubi sederit.
Si quis hominum tetigerit lectum eius lavabit vesti-

in album mutatos colorem ipsamque speciem lepre humi-
liorem cute et carne reliqua: plaga lepre est et ad arbitrium
eius separabitur. Sin autem lucens color fuerit in cute nec humi-
lior carne reliqua et pili coloris pristini: recludet eum
sacerdos vii. diebus et considerabit die septima et si quidem
lepra ultra non creverit nec transierit in cute priores ter-
minos: rursum recludet eum vii. diebus aliis. Et die
septimo contemplabitur. Si obscurior fuerit lepra et non creverit
in cute: mundabit eum quia scabies est. lavabitque homo
vestimenta sua et mundus erit. Quod si postquam a sacerdote
visus est et redditus munditie: iterum lepra creverit addu-
cetur ad eum et immunditie condempnabitur. Plaga
lepre si fuerit in homine. adducetur ad sacerdotem et vi-
debit eum. Cumque color albus in cute fuerit et capillorum
mutaverit aspectum ipsa quoque caro viva apparuerit lepra
vetustissima esse iudicabitur. atque inolita cuti. Contami-
nabit itaque eum sacerdos et non recludet. quia perspicue in-
munditie est. Sin autem effloruerit discurrens lepra in cute et
operuerit omnem carnem a capite usque ad pedes. quicquid
sub aspectu oculorum cadit. considerabit eum sacer-
dos et teneri a lepra mundissima iudicabit. eo quod omnis
in candorem versa sit et ideo homo mundus erit. Quan-
do vero caro vivens in eo apparuerit. tunc sacerdotis iudi-
cio polluetur et inter immundos reputabitur. Caro enim
viva si lepra aspergitur immunda est. Quod si rursum versa fu-
erit in alborem et totum hominem operuerit. conside-
rabit eum sacerdos et mundum esse decernet. Caro
et cutis in qua ulcus natum est et sanatum et in loco
ulceris cicatrix apparuerit alba sive subrufa: ad-
ducetur ad sacerdotem homo. Qui cum viderit
locum lepre humiliorem carne reliqua et pilos
versos in candorem: contaminabit eum. Plaga
enim lepre orta est in ulcere. Quod si pilus coloris est pri-
stini et cicatrix subobscura et vicina carne non est humi-
lior: recludet eum vii. diebus et si quidem creverit
adiudicabit eum lepre. Sin autem steterit in loco suo
ulceris est cicatrix et homo mundus erit. Caro autem et cutis
quam ignis exusserit et sanata albam sive rufam
habuerit cicatricem. considerabit eam sacerdos et ecce
si versa est in alborem et locus eius est reliqua cute humilior.
contaminabit eum quia plaga lepre in cicatrice orta est.
Quod si pilorum color non fuerit immutatus nec humilior pla-
ga carne reliqua et ipsa lepre species fuerit subobscura
recludet eum vii. diebus et die vii. contemplabitur.
Si creverit in cute lepra: contaminabit eum. Si autem
in loco suo candor steterit non satis clarus. plaga com-
bustionis est et ideo mundabitur quia cicatrix est combu-
ste. Vir sive mulier in cuius capite vel barba germi-
naverit lepra videbit eos sacerdos et siquidem humilior fu-
erit locus carne reliqua et capillus flavus solitoque sub-
tilior contaminabit eos quia lepra capitis ac barbe est.

Sin autem viderit locum macule equalem vicine carni
et capillum nigrum recludet eos vii. diebus et die vii.
intuebitur. Si non creverit macula et capillus sui coloris est et locus
plage carni reliquae equalis: radetur homo absque loco
macule et includetur vii. diebus aliis. Si die vii. visa
fuerit stetisse plaga in loco suo nec humilior carne re-
liqua: mundabit eum. lotisque vestibus mundus erit. Sin
autem post emundationem rursus creverit macula in cute: non
queret amplius utrum capillus in flavum colorem sit commutatus quia
aperte immundus est. Porro si steterit macula et capilli nigri
fuerint: noverit hominem esse sanatum et confidenter
eum pronuntiet mundum. Vir et mulier in cuius cu-
te candor apparuerit: intuebitur eos sacerdos. Si deprehen-
derit subobscurum alborem lucere in cute: sciat non
esse lepram sed maculam coloris candidi. et hominem
mundum. Vir de cuius capite defluunt capilli calvus ac mun-
dus est et si a fronte ceciderint pili recalvaster et mundus est.
Sin autem in calvitio sive in recalvatione albus vel rufus color
fuerit exortus. et hoc sacerdos viderit. condempnabit eum
haut dubie lepre que orta est in calvitio. Quicumque ergo maculatus
fuerit lepra et separatus ad arbitrium sacerdotis habebit vestimen-
ta sua dissuta caput nudum. os veste contectum. conta-
minatum ac sordidum se clamabit omni tempore quo le-
prosus et immundus solus habitabit extra castra. Vestis lanea sive linea
que lepram habuerit in stamine aut in subtegmine aut certe
pellis vel quicquid ex pelle confectum est. si alba vel ru-
fa macula fuerit infecta lepra reputabitur. Ostendeturque sacer-
doti qui consideratam: recludet vii. diebus et die septimo
rursus aspiciens si deprehenderit crevisse lepra perseverans
est et pollutum iudicabit vestimentum. et omne in quo
fuerit inventa. et idcirco comburetur flammis. Quod si eam
viderit non crevisse precipiet et lavabitur id in quo lepra est
recludetque illud vii. diebus aliis. et cum viderit faciem
quidem pristinam non reversam nec tamen crevisse lepram immundum
iudicabit. et igne comburet eo quod infusa sit in superficie
vestimenti vel per totum lepra. Sin autem obscurior fuerit locus
lepre. postquam vestis est lota: abrumpet eum. et a solido divi-
det. Quod si ultra apparuerit in his locis que prius immaculata
erant: lepra volatilis et vaga. debet igne comburi. Si cessa-
verit: lavabit ea que pura sunt secundo et munda erunt.
Ista est lex lepre vestimenti lanei et linei. staminis atque
subtegminis omnisque supellectilis pellicee quomodo
mundari debeat vel contaminari. XIIII.

Locutus quoque est dominus ad moysen dicens. Hic est
ritus leprosi quando mundandus est. adducetur ad
sacerdotem. Qui egressus de castris. cum invenerit
lepram esse mundatam. precipiet ei qui purificatur
ut offerat pro se duos passeres vivos quibus vesci licitum
est immolari iubebit in vase fictili super aquas viventes.
Alium autem vivum cum ligno cedrino et cocco et ysopo

iniquitates eorum in terram solitariam, et dimissus fu-
erit in deserto: revertetur Aaron in tabernaculum testimo-
nii, et depositis vestibus, quibus prius indutus erat cum intra-
ret sanctuarium, relictisque ibi, lavabit carnem suam in loco
sancto, indueturque vestibus suis. Et postquam egressus obtulerit holo-
caustum suum ac plebis, rogabit tam pro se quam pro populo: et adipem
qui oblatus est pro peccatis, adolebit super altare. Ille vero qui di-
miserit caprum emissarium, lavabit vestimenta su-
a et corpus aqua, et sic ingredietur in castra. Vitulum autem et
hircum qui pro peccato fuerant immolati, et quorum sanguis il-
latus est in sanctuarium ut expiatio compleretur, asportabunt extra
castra, et comburent igni, tam pelles quam carnes eorum
ac fimum: et quicumque combusserit ea, lavabit vestimen-
ta sua et carnem aqua, et sic ingredietur in castra. Eritque vo-
bis hoc legitimum sempiternum. Mense septimo decima die
mensis, affligetis animas vestras, nullumque facietis opus,
sive indigena sive advena qui peregrinatur inter vos. In
hac die expiatio erit vestri, atque mundatio ab omnibus pec-
catis vestris. Coram domino mundabimini. Sabbatum enim
requietionis est, et affligetis animas vestras religione per-
petua. Expiabit autem sacerdos qui unctus fuerit, et cuius ini-
tiate sunt manus ut sacerdotio fungatur pro patre suo:
indueturque stola linea et vestibus sanctis, et expiabit sanctuarium
et tabernaculum testimonii atque altare, sacerdotes quoque et universum
populum. Eritque hoc vobis legitimum sempiternum, ut ore-
tis pro filiis Israel, et pro cunctis peccatis eorum semel in anno.
Fecit igitur sicut preceperat dominus Moysi. XVII

Et locutus est dominus ad Moysen dicens: Loquere Aaron et filiis
eius et cunctis filiis Israel dicens ad eos: Iste est sermo
quem mandavit dominus dicens. Homo quilibet
de domo Israel si occiderit bovem aut ovem sive ca-
pram in castris, vel extra castra, et non obtulerit ad ho-
stium tabernaculi oblationem domino: sanguinis reus erit. Quasi
sanguinem fuderit, sic peribit de medio populi sui. Ideo
offerre debent sacerdoti filii Israel hostias suas quas occidunt
in agro, ut sanctificentur domino ante hostium tabernaculi testimonii,
et immolent eas hostias pacificas domino. Fundetque sacerdos sanguinem super
altare domini ad hostium tabernaculi testimonii, et adolebit adipem in odorem
suavitatis domino. Et nequaquam ultra immolabunt hosti-
as suas demonibus, cum quibus fornicati sunt. Legitimum sempiter-
num erit illis et posteris eorum. Et ad ipsos dices: Homo qui-
libet de filiis Israel et de advenis qui peregrinantur apud vos, qui
obtulerit holocaustum sive victimam, et ad hostium tabernaculi
non adduxerit eam ut offeratur domino, interibit de populo
suo. Homo quilibet de domo Israel et de advenis qui peregrinantur
inter vos, si comederit sanguinem, [illegible] obfirmabo
faciem meam contra animam illius, et disperdam eam de
populo suo, quia anima carnis in sanguine est: et ego dedi illum
vobis, ut super altare meum expietis pro animabus vestris, et san-
guis pro anime piaculo sit. Idcirco dixi filiis Israel: Omnis ani-

ma ex vobis non comedet sanguinem, nec ex advenis qui
peregrinantur apud vos. Homo quicumque de filiis Israel et
advenis qui peregrinantur apud vos, si venatione sive
aucupio ceperit feram vel avem quibus vesci licitum est, fundat
sanguinem eius, et operiat illud terra. Anima enim
omnis carnis in sanguine est,

unde dixi filiis Israel: Sanguinem universe carnis
non comedetis, quia anima carnis in sanguine est: et quicumque
comederit illum, interibit. Anima que comederit
morticinum vel captum a bestia, tam de indige-
nis quam de advenis, lavabit vestimenta sua et semetipsum
aqua, et contaminatus erit usque ad vesperum: et hoc ordi-
ne mundus fiet. Quod si non laverit vestimenta sua
nec corpus, portabit iniquitatem suam. XVIII

Locutus est dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Isra-
el, et dices ad eos: Ego dominus deus vester. Iuxta
consuetudinem terre Egypti in qua habitastis non faci-
etis, et iuxta morem regionis Chanaan ad quam ego
introducturus sum vos non agetis, nec in legitimis
eorum ambulabitis. Facietis iudicia mea, et precepta
mea servabitis, et ambulabitis in eis. Ego dominus deus
vester. Custodite leges meas atque iudicia, que faciens
homo vivet in eis. Ego dominus. Omnis homo ad
proximam sanguinis sui non accedet, ut revelet turpi-
tudinem eius. Ego dominus. Turpitudinem patris tui et turpitudinem
matris tue non discooperies. Mater tua est, non reve-
labis turpitudinem eius. Turpitudinem uxoris tui
patris non discooperies: turpitudo enim patris tui est.
Turpitudinem sororis tue ex patre sive ex matre que
domi vel foris genita est, non revelabis. Turpitu-
dinem filie filii tui vel neptis ex filia non revelabis,
quia turpitudo tua est. Turpitudinem filie
uxoris patris tui, quam peperit patri tuo, et est
soror tua, non revelabis. Turpitudinem sororis
patris tui non discooperies, quia caro est patris tui. Turpi-
tudinem sororis patris tui non discooperies, quia caro est
patris tui. Turpitudinem sororis matris tue non reve-
labis, eo quod caro sit matris tue. Turpitudinem patrui
tui non revelabis, nec accedes ad uxorem eius,
que tibi affinitate coniungitur. Turpitudinem nurus
tue non revelabis, nec discooperies ignominiam [quia uxor filii tui est]
eius. Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis, quia turpitu-
do fratris tui est. Turpitudinem uxoris tue et filie eius non revelabis.
Filiam filii eius et filiam filie eius non sumes ut re-
veles ignominiam eius, quia caro illius sunt, et talis
coitus incestus est. Sororem uxoris tue in pellicatum
illius non accipies, nec revelabis turpitudinem eius
adhuc illa vivente. Ad mulierem que patitur
menstrua non accedes, nec revelabis feditatem
eius. Cum uxore proximi tui non coibis, nec seminis

vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad ve-
sperum. Si sederit ille ubi sederat: et ipse lavabit vesti-
menta sua et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum.
Qui tetigerit carnes eius: lavabit vestimenta sua
et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si salivam
huiuscemodi iecerit super eum qui mundus est: lavabit
vestimenta sua et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Sagma
super quo sederit inmundum erit et omnis qui tetigerit quic-
quid sub eo fuerit pollutum erit usque ad vesperum. Qui
portaverit horum aliquid: lavabit vestem suam
et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Omnis quem teti-
gerit qui talis est non lotis ante manibus lavabit ve-
ipse stimenta sua et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Vas fictile quod
contigerit confringetur. Vas autem ligneum lavabitur aqua.
Si sanatus fuerit qui huiuscemodi sustinet passionem:
numerabit septem dies post emundationem sui et lotis vesti-
bus ac toto corpore in aquis viventibus: erit mundus.
Die autem octavo sumet duos turtures aut duos pullos
columbae et veniet in conspectu domini ad ostium
tabernaculi testimonii dabitque eos sacerdoti. Qui faciet
unum pro peccato et alterum in holocaustum. Rogabitque
pro eo coram domino ut emundetur a fluxu semi-
nis sui. Vir de quo egreditur semen coitus: lava-
bit aqua omne corpus suum et inmundus erit usque ad ve-
sperum. Vestem et pellem quam habuerit lavabit aqua et in-
munda erit usque ad vesperum. Mulier cum qua coierit
lavabitur aqua et inmunda erit usque ad vesperum. Mulier
quae redeunte mense patitur fluxum sanguinis: sep-
tem diebus separabitur. Omnis qui tetigerit eam: in-
mundus erit usque ad vesperum. Et in quo dormierit vel se-
derit diebus separationis suae polluetur. Qui tetigerit
lectum eius: lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque
ad vesperum. Omne vas super quo illa sederit quisquis attigerit
lavabit vestimenta sua et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si co-
ierit vir cum ea tempore sanguinis menstrualis: inmun-
dus erit septem diebus et omne stratum in quo dormie-
rit polluetur. Mulier quae patitur multis diebus fluxum
sanguinis non in tempore menstruali vel quae post men-
struum sanguinis fluere non cessat: quamdiu huic sub-
iacet passioni: inmunda erit quasi in tempore menstruo.
Omne stratum in quo dormierit et vas in quo sederit:
pollutum erit. Quicumque tetigerit eam lavabit
vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si steterit
sanguis et fluere cessaverit: numerabit septem dies puri-
ficationis suae et octavo die offeret pro se sacerdoti duos
turtures vel duos pullos columbarum ad ostium
tabernaculi testimonii. Qui unum faciet pro peccato et alterum in ho-
locaustum. Rogabitque pro ea coram domino et pro flu-
xu inmunditiae eius. Docebitis ergo filios Israel ut cave-
ant inmunditiam et non moriantur in sordibus
suis cum polluerint tabernaculum meum quod est inter eos. Ista
est lex eius qui patitur fluxum seminis et qui polluitur
coitu et quae menstruis temporibus separatur vel quae iugi fluit
sanguine et hominis qui dormierit cum ea. XVI

Locutusque est dominus ad Moysen post mortem duorum filiorum
Aaron quando offerentes ignem alienum interfecti
sunt et praecepit ei dicens. Loquere ad Aaron fratrem
tuum: ne omni tempore ingrediatur sanctuarium quod est
intra velum coram propitiatorio quo tegitur arca
ut non moriatur quia in nube apparebo super oraculum
nisi haec ante fecerit. Vitulum offeret pro peccato et arietem
offeret in holocaustum. Tunica linea vestietur:
feminalibus lineis verenda celabit. Accingetur
zona linea cidarim lineam imponet capiti.
Haec enim vestimenta sunt sancta: quibus cunctis cum
lotus fuerit induetur. Suscipietque ab universa multitu-
dine filiorum Israel duos hircos pro peccato et unum arie-
tem in holocaustum. Cumque obtulerit vitulum et ora-
verit pro se et pro domo sua duos hircos stare faciet coram do-
mino in ostio tabernaculi testimonii mittens super utrumque
sortem unam domino et alteram capro emissario. Cuius
sors exierit domino: offeret illum pro peccato. Cuius autem
in caprum emissarium: statuet eum vivum coram
domino ut fundat preces super eo et emittat illum in
solitudinem. His rite celebratis offeret vitulum et
rogans pro se et pro domo sua: immolabit eum. Assump-
toque thuribulo quod de prunis altaris impleverit et hau-
riens manu compositum thimiama in incensum:
ultra velum intrabit in sancta ut positis super ignem aro-
matibus: nebula eorum et vapor operiat oraculum quod est
super testimonium et non moriatur. Tolletque de sangui-
ne vituli et aspergit digito septies contra propitiatorium
ad orientem. Cumque mactaverit hircum pro peccato populi:
inferet sanguinem eius intra velum sicut praeceptum est
de sanguine vituli ut aspergat e regione oraculi et expi-
et sanctuarium ab inmunditiis filiorum Israel et a praevari-
cationibus eorum cunctisque peccatis. Iuxta hunc ritum
faciet tabernaculo testimonii quod fixum est inter eos in medio sordium
habitationis eorum. Nullus hominum sit in tabernaculo quando pon-
tifex ingreditur sanctuarium ut roget pro se et pro domo sua et
pro universo coetu filiorum Israel donec egrediatur. Cum autem
exierit ad altare quod coram domino est oret pro se et sumptum
sanguinem vituli atque hirci fundat super cornua eius
per girum. Aspergensque digito septies expiet et sanctificet
illud ab inmunditiis filiorum Israel. Postquam emundavit
sanctuarium et tabernaculum et altare: tunc offerat hircum viventem
et posita utraque manu super caput eius confiteatur omnes
iniquitates filiorum Israel et universa delicta atque peccata eorum
quae imprecans capiti eius: emittet illum per hominem
paratum in desertum. Cumque portaverit hircus omnes

cum eis. Ponam faciem meam contra eum et interficiam illum
de medio populi sui. Sanctificamini et estote sancti, quia ego sanctus sum
dominus deus vester. Custodite precepta mea et facite ea,
quia ego sum dominus qui sanctifico vos. Qui maledixerit
patri suo et matri morte moriatur. Si patri matrique maledi-
xerit, sanguis eius sit super eum. Si mechatus quis fu-
erit cum uxore alterius et adulterium perpetrarit cum u-
xore proximi sui, morte moriatur et mechus et adultera.
Qui dormierit cum noverca sua et revelaverit ignominiam
patris sui, morte moriantur ambo. Sanguis eorum
sit super eos. Si quis dormierit cum nuru sua, uterque mo-
riatur, quia scelus operati sunt. Sanguis eorum sit super eos.
Qui dormierit cum masculo coitu femineo, uterque operati
sunt nephas, morte moriantur. Sanguis eorum sit super
eos. Qui super uxorem filiam duxerit matrem eius, scelus operatus
est; vivus ardebit cum eis, nec permanebit tantum nephas in
medio vestri. Qui cum iumento et pecore coierit, morte
moriatur. Pecus quoque occidite. Mulier que succubuerit
cuilibet iumento simul interficiatur cum eo. Sanguis
eorum sit super eos. Qui acceperit sororem suam filiam pa-
tris sui vel filiam matris sue, et viderit turpitudinem illius,
illaque conspexerit fratris ignominiam, nephariam rem operati
sunt. Occidentur ambo in conspectu populi eo quod turpitudinem
suam mutuo revelaverint, et portabunt iniquitatem
suam. Qui coierit cum muliere in fluxu menstruo et re-
velaverit turpitudinem eius, ipsaque aperuerit fontem sangui-
nis sui, interficientur ambo de medio populi sui. Turpitudinem
matertere et amite tue non discoperies. Qui hoc fecerit, igno-
miniam carnis sue nudabit. Portabunt ambo
iniquitatem suam. Qui coierit cum uxore patrui vel
avunculi sui, et revelaverit ignominiam sue cognati-
onis, portabunt ambo peccatum suum. Absque liberis morien-
tur. Qui duxerit uxorem fratris sui, rem illicitam facit,
turpitudinem fratris sui revelavit. Absque liberis erunt.
Custodite leges meas atque iudicia et facite ea, ne et vos
evomat terra quam intraturi estis et habitaturi. Nolite
ambulare in legitimis nationum quas ego expul-
surus sum ante vos. Omnia enim hec fecerunt, et abhomi-
natus sum eas. Vobis autem loquor: Possidete terram eorum quam
dabo vobis in hereditatem, terram fluentem lacte et
melle. Ego dominus deus vester qui separavi vos a ceteris populis.
Separate ergo et vos iumentum mundum ab inmundo, et avem
mundam ab inmunda. Ne polluatis animas vestras in
pecore et in avibus et in cunctis que moventur in terra, et que vobis
ostendi esse polluta. Eritis sancti mihi quia sanctus sum
ego dominus, et separavi vos ab omnibus populis ut essetis mei.
Vir sive mulier in quibus phitonicus vel divinationis fuerit
spiritus, morte moriatur. Lapidibus obruent eos. Sanguis eorum
sit super eos. XXI Dixit quoque dominus ad Moysen: Lo-
quere ad sacerdotes filios Aaron et dices ad eos: Non con-
taminetur sacerdos in mortibus civium suorum, nisi tantum
in consanguineis ac propinquis, id est super patrem et matrem et fi-
lium et filiam, fratrem quoque et sororem virginem que non est nupta
viro; sed nec in principe populi sui contaminabitur. Non
radent caput nec barbam, neque in carnibus suis facient
incisuras. Sancti erunt deo suo et non pollient nomen eius.
Incensum enim domini et panes dei sui offerunt, et ideo sancti
erunt. Scortum et vile prostibulum non ducent uxorem,
nec eam que repudiata est a marito, quia consecrati sunt deo
suo, et panes propositionis offerunt. Sit ergo sanctus, quia et ego
sanctus sum dominus qui sanctifico illos vos. Sacerdotis filia
si deprehensa fuerit in stupro et violaverit nomen patris
sui, flammis exuretur. Pontifex id est sacerdos maximus
inter fratres suos, super cuius caput fusum est unctionis oleum,
et cuius manus in sacerdotio consecrate sunt, vestitusque est
sanctis vestimentis, caput suum non discooperiet, vestimen-
ta non scindet, ad omnem mortuum non ingredietur om-
nino. Super patre suo et matre non contaminabitur, nec e-
gredietur de sanctis, ne polluat sanctuarium domini,
quia oleum sancte unctionis dei sui est super eum. Ego dominus.
Virginem ducet uxorem. Viduam et repudiatam
et sordidam atque meretricem non accipiet, sed puellam
de populo suo. Non commisceat stirpem generis sui vulgo
gentis sue, quia ego dominus qui sanctifico eum. Locutusque est dominus
ad Moysen dicens: Loquere ad Aaron. Homo de semine tuo per
familias qui habuerit maculam non offeret panes deo
suo, nec accedet ad ministerium eius: si cecus fuerit, si claudus,
si vel parvo vel grandi et torto naso, si fracto pe-
de vel manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in
oculo, si iugem scabiem, si inpetiginem in corpore,
vel herniosus. Omnis qui habuerit maculam de semi-
ne Aaron sacerdotis non accedat offerre hostias domino
nec panes deo suo. Vescetur tamen panibus qui of-
feruntur in sanctuario, ita dumtaxat ut intra velum
non ingrediatur, nec accedat ad altare, quia maculam habet, et
contaminare non debet sanctuarium meum. Ego dominus qui sanctifico
eos. Locutus est ergo Moyses ad Aaron et filios eius, et ad omnem
Israel cuncta que fuerant sibi imperata. XXII
Locutus est dominus ad Moysen dicens: Loquere ad Aaron
et filios eius, ut caveant ab his que consecrata sunt filio-
rum Israel, et non contaminent nomen sanctificatorum
mihi que ipsi offerunt. Ego dominus. Dic ad eos et ad po-
steros eorum: Omnis homo qui accesserit de stirpe
vestra ad ea que consecrata sunt et que obtulerunt filii Israel
domino, in quo est inmunditia, peribit coram domino.
Ego sum dominus. Homo de semine Aaron qui fuerit leprosus aut
paciens fluxum seminis non vescetur de his que sanctificata
sunt mihi donec sanetur. Qui tetigerit inmundum super mor-
tuo, et ex quo egredietur semen quasi coitus, et qui tangit rep-
tile et quodlibet inmundum cuius tactus est sordidus, inmundus

nixtione maculaberis. De semine tuo non dabis ut
consecretur ydolo moloch. ne polluas nomen dei
tui. ego dominus. Cum masculo non commiscearis
coitu femineo quia abhominatio est. Cum omni pe
core non coibis. nec maculaberis cum eo. Mulier non
succumbet iumento nec miscebitur ei quia scelus est.
ne polluamini in omnibus his quibus contami
nate sunt uniuerse gentes. quas ego eiciam an
te conspectum uestrum. et quibus polluta est terra. Cuius
ego scelera uisitabo. ut euomat habitatores suos.
Custodite legitima mea atque iudicia. ut non faciatis a
omnibus abhominationibus istis. tam indigena quam colonus qui pe
regrinatur apud uos. Omnes enim execrationes istas fe
cerunt accole terre qui fuerunt ante uos. et pol
luerunt eam. Cauete ergo ne uos similiter euomat.
cum paria feceritis sicut euomuit gentem que fuit
ante uos. Omnis anima que fecerit de abhomina
tionibus his quippiam peribit de medio populi sui. Custo
dite mandata mea. Nolite facere que fecerunt hii
qui fuerunt ante uos. et ne polluamini in eis. ego
Locutusque est dominus ad moysen dicens. XIX dominus deus uester.
Loquere ad omnem cetum filiorum israhel et dices
ad eos. Sancti estote. quia ego sanctus sum dominus deus uester. Unus
quisque patrem et matrem suam timeat. Sabbata mea cu
stodite. ego dominus deus uester. Nolite conuerti ad ydola
nec deos conflatiles faciatis uobis. Ego dominus deus uester.
Si immolaueritis hostiam pacificorum domino ut sit
placabilis. eo die quo fuerit immolata comedetis eam
et die altero. Quicquid autem residuum fuerit in diem
tertium igne comburetis. Si quis post biduum co
mederit ex ea profanus erit et impietatis reus por
tabitque iniquitatem suam quia sanctum domini polluit
et peribit anima illius de populo suo. Cum messueris se
getes terre tue. non tondebis usque ad solum super
ficiem terre. nec remanentes spicas colliges. neque
in uinea tua racemos et grana decidentia congre
gabis. sed pauperibus et peregrinis carpenda dimittes. ego
dominus deus [illegible] Non facietis furtum. non mentiemini
nec [illegible]cipiat unusquisque proximum suum.
Non [illegible]iurabis in nomine meo. nec pollues no
men dei tui. ego dominus. Non facies calumpniam proxi
mo tuo nec ui opprimes eum. Non morabitur opus
mercennarii tui usque mane apud te. Non maledi
ces surdo. nec coram ceco pones offendiculum. sed time
bis dominum quia ego sum dominus. Non facies quod iniquum est.
nec iniuste iudicabis. Non consideres personam pauperis
nec honores uultum potentis. Iuste iudica proximo tu
o. Non eris criminator nec susurro in populis.
Non stabis contra sanguinem proximi tui. ego domi
nus. Ne oderis fratrem tuum in corde tuo. sed pu
blice argue eum ne habeas super illo peccatum. Non queras
ultionem nec memor eris iniurie ciuium tuorum. Dili
ges amicum tuum sicut temetipsum. Ego dominus. Leges meas
custodite. Iumenta tua non facies coire cum alteri
generis animantibus. Agrum non seres diuerso semine. Ue
ste que ex duobus texta est non indueris. Homo si dormi
erit cum muliere coitu seminis que sit ancilla etiam
nobilis. et tamen pretio non redempta est nec libertate donata
uapulabunt ambo et non morientur quia non fuit libera. Pro de
licto autem suo offeret domino ad hostium tabernaculi testimonii
arietem. Orabitque pro eo sacerdos et pro delicto eius coram domino.
et repropitiabitur ei. dimitteturque peccatum. Quando ingressi fueritis
terram et plantaueritis in ea ligna pomifera. auferetis
preputia eorum. poma que germinant. inmunda erunt uobis
nec edetis ex eis. Quarto autem anno. omnis fructus eorum sancti
ficabitur laudabilis domino. Quinto autem anno. comedetis fru
ctus congregantes poma que proferunt. Ego dominus deus uester. Non
comedetis cum sanguine. Non augurabimini nec
obseruabitis sompnia. neque in rotundum attondebitis
comam. nec radetis barbam. et super mortuo non inci
detis carnem uestram neque figuras aliquas aut stig
mata facietis uobis. Ego dominus. Ne prostituas fi
liam tuam et contaminetur terra et impleatur piaculo. Sab
bata mea custodite. et sanctuarium meum metuite. Ego dominus.
Ne declinetis ad magos. nec ab ariolis aliquid sciscite
mini. ut polluamini per eos. Ego dominus deus uester. Coram cano
capite consurge. et honora personam senis. et time deum
tuum. Ego sum dominus. Si habitauerit aduena in ter
ra uestra et moratus fuerit inter uos ne exprobretis ei. sed sit inter
uos quasi indigena. et diligetis eum quasi uosmetipsos. fu
istis enim et uos aduene in terra egypti. Ego dominus deus uester. No
lite facere iniquum aliquid in iudicio in regula in
pondere in mensura. Statera iusta et equa sint ponde
ra. Iustus modius equusque sextarius. ego dominus deus uester. qui
eduxi uos de terra egypti. Custodite omnia precepta mea
et uniuersa iudicia mea et facite ea ego dominus. XX
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hec loquere filiis israhel. Ho
mo de filiis israhel et de aduenis qui habitant in israhel si
quis de semine suo dederit ydolo moloch. morte
moriatur. Populus terre lapidabit eum. et ego ponam
faciem meam contra illum. succidamque eum de medio
populi sui. eo quod dederit de semine suo moloch. et con
taminauerit sanctuarium meum. ac polluerit nomen san
ctum meum. Quod si negligens populus terre et quasi paruipendens im
perium meum dimiserit hominem qui dederit de semine
suo moloch. nec uoluerit eum occidere. ponam fa
ciem meam super hominem illum et cognationem eius.
succidamque et ipsum et omnes qui consenserunt ei. ut
fornicarentur cum moloch. de medio populi sui. Anima
que declinauerit ad magos et ariolos et fornicata fuerit

Decimo die mensis huius septimi dies expiationum
erit celeberrimus et vocabitur sancta. affligetisque animas vestras
in eo et offeretis holocaustum domino. Omne opus non
facietis in tempore diei huius quia dies propitiationis est ut
propitietur vobis dominus deus vester. Omnis anima que afflic
ta non fuerit die hac peribit de populis suis et que operis quippiam
fecerit delebo eam de populo suo. Nichil ergo operis facietis in eo.
legitimum sempiternum erit vobis in cunctis generationibus
et habitationibus vestris. Sabbatum requietionis est affligetis ani
mas vestras. Die nono mensis a vespere usque ad vesperum cele
brabitis sabbata vestra. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel.
A quinto decimo die mensis huius septimi erunt ferie
tabernaculorum vii diebus domino. dies primus vocabitur celeberri
mus atque sanctissimus. Omne opus servile non facietis in eo
vii diebus offeretis holocausta domino. dies quoque viii erit celeberri
mus atque sanctissimus. offeretis holocausta domino. Est enim cetus atque col
lecte. Omne opus servile non facietis in eo. Hee sunt ferie quas
vocabitis celeberrimas atque sanctissimas. offeretisque in eis obla
tiones domino. holocausta et libamenta iuxta
ritum uniuscuiusque diei. exceptis sabbatis domini. donisque
vestris et que offeretis ex voto. vel que sponte tribuitis domino. A .xv.
ergo die mensis septimi quando congregaveritis omnes fructus terre
vestre celebrabitis ferias domini vii diebus. Die primo et die
viii erit sabbatum id est requies. Sumetisque vobis die primo fructus
arboris pulcherrime spatulasque palmarum et ramos ligni
densarum frondium et salices de torrente et letabimini
coram deo vestro. Celebrabitisque sollempnitatem eius vii di
ebus per annum. legitimum sempiternum erit vobis in generatio
nibus vestris. Mense vii festa celebrabitis et habitabitis in umbra
culis vii diebus. Omnis qui de genere israel est manebit
in tabernaculis ut discant posteri vestri quia in tabernaculis habi
tare fecerim filios israel cum educerem eos de terra egypti.
Ego dominus deus vester. Locutusque est moyses super sollempnitatibus domini
ad filios israel.

XXIIII

Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Precipe filiis israel ut afferant tibi oleum
de olivis purissimum. ac lucidum ad concinnandas lucer
nas iugiter extra velum testimonii in tabernaculo federis po
netque eas aaron a vespere usque ad mane coram domino cultu
ritque perpetuo in generationibus vestris. Super candelabrum
mundissimum ponentur semper in conspectu domini. Acci
pies quoque similam et coques ex ea xii panes qui singuli
habebunt duas decimas quorum senos altrinsecus super men
sam purissimam domino statues et pones super eos thus
lucidissimum ut sit panis in monumentum oblati
onis domini. Per singula sabbata mutabuntur coram domino
suscepti a filiis israel federe sempiterno eruntque aaron et fili
orum eius ut comedant eos in loco sancto quia sanctum sanctorum
est de sacrificiis domini iure perpetuo. Ecce autem egressus fi
lius mulieris israelite quem pepererat de viro egyptio
inter filios israel iurgatus est in castris cum viro israelita

Cumque blasphemasset nomen domini et maledixisset
ei adductus est ad moysen. Vocabatur autem mater eius salumith filia da
bri de tribu dan. Miseruntque eum in carcerem do
nec nossent quid iuberet dominus. Qui locutus est
ad moysen dicens. Educ blasphemum extra castra et ponant
omnes qui audierunt manus suas super caput eius et lapi
det eum universus populus. Et ad filios israel loqueris. Homo
homo qui maledixerit deo suo portabit peccatum suum.
Et qui blasphemaverit nomen domini morte mori
atur lapidibus obruet eum omnis multitudo. Sive ille pp
civis sive peregrinus fuerit qui blasphemaverit nomen domini
morte moriatur. Qui percusserit animal reddat vi — Qui percusserit et occiderit hominem morte moriatur.
carium id est animam pro anima. Qui irrogaverit maculam cui
libet civium suorum sicut fecit sic fiat ei. Fracturam pro frac
tura. oculum pro oculo dentem pro dente restituet. qualem
inflixerit maculam talem sustinere cogetur. Qui percus
serit iumentum reddat aliud. Qui percusserit hominem
punietur. Equum iudicium sit inter vos sive peregrinus sive
civis peccaverit quia ego sum dominus deus vester. Locutusque est moyses ad
filios israel et eduxerunt eum qui blasphemaverat extra
castra ac lapidibus oppresserunt. Feceruntque filii israel sicut pre
ceperat dominus moysi.

XXV

Locutusque est dominus ad moysen in monte sinai dicens
Loquere filiis israel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram quam
ego dabo vobis sabbatizet terra sabbatum domino. Sex an
nis seres agrum tuum et sex annis putabis vineam tuam
colligesque fructus eorum. Septimo autem anno sabbatum
erit terre requietionis domini agrum non seres et vi
neam non putabis. Que sponte gignit humus non metes
et uvas primitiarum tuarum quasi vindemiam non colliges
Annus enim requietionis terre est sed erunt vobis in cibum tibi
et servo tuo ancille et mercennario tuo. advene qui pere
grinantur apud te iumentis et pecoribus tuis omnia que nas
cuntur prebebunt cibum. Numerabis quoque tibi vii ebdomadas
annorum id est septem septies que simul faciunt xlix annos
et clanges buccina mense vii. x die mensis propi
tiationis tempore in universa terra vestra. Sanctificabisque annum
l et vocabis remissionem cunctis habitatoribus terre tue
ipse est enim iubileus. Revertetur homo ad possessionem
suam et unusquisque redibit ad familiam pristinam quia iu
bileus est id est l annus. Non seretis neque metetis sponte in
agro nascentia et primitias vindemie non colligetis ob
sanctificationem iubilei sed statim oblata comedetis. Anno
iubilei redeant omnes ad possessiones suas. Quando vendes
quippiam civi tuo vel emes ab eo ne contristes
fratrem tuum sed iuxta numerum annorum iubilei emes
ab eo et iuxta supputationem frugum vendet tibi. Quanto plu
res anni remanserint post iubileum tanto crescet
pretium et quanto minus temporis numeraveris tanto minus
emptor constabit. Tempus enim frugum vendet tibi.

erit usque ad vesperum, et non vescetur his quae sanctificata
sunt: cum laverit carnem suam aqua, et occubuerit
sol: tunc mundus vescetur de sanctificatis, quia cibus illius
est. Morticinum et captum a bestia non comedent, nec
polluentur in eis. Ego dominus. Custodient praecepta mea, ut
non subiaceant peccato, et moriantur in sanctuario cum polluerint
illud. Ego dominus qui sanctifico eos. Omnis alienigena
non comedet de sanctificatis. Inquilinus sacerdotis et mercen
narius non vescentur ex eis. Quem autem sacerdos emerit
et qui vernaculus domus eius fuerit, hii comedent ex eis.
Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit, de his
quae sanctificata sunt et de primitiis non vescetur. Sin autem vi
dua vel repudiata et absque liberis reversa fuerit ad domum
patris sui, sicut puella consueverat, aletur cibis patris sui. Omnis
alienigena comedendi ex eis non habet potestatem. Qui
comederit de sanctificatis per ignorantiam, addet quintam
partem cum eo quod comedit, et dabit sacerdoti in sanctu
arium. Nec contaminabunt sanctificata filiorum Israel
quae offerunt domino, ne forte sustineant iniquitatem
delicti sui, cum sanctificata comederint. Ego dominus qui
sanctifico eos. Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Loquere
ad Aaron et ad filios eius et ad omnes filios Israel, dicesque ad
eos: Homo de domo Israel et de advenis qui habitant apud
eos, qui obtulerit oblationem suam vel vota solvens
vel sponte offerens, quicquid illud obtulerit in ho
locaustum domini, ut offeratur per vos, masculus inma
culatus erit ex bobus et ovibus et ex capris. Si maculam
habuerit, non offeretis, neque erit acceptabile. Homo qui obtulerit
victimam pacificorum domino vel vota solvens vel
sponte offerens, tam de bobus quam de ovibus, inmacu
latum offeret ut acceptabile sit. Omnis macula non
erit in eo. Si caecum fuerit, si fractum, si cicatricem
habens, si papulas aut scabiem vel inpetiginem, non offere
tis ea domino, neque adolebitis ex eis super altare domini.
Bovem et ovem, aure et cauda amputatis, volunta
rie offerre potest, votum autem ex his solvi non potest. Omne
animal quod vel contritis vel tunsis vel sectis ablatisque
testiculis est, non offeretis domino, et in terra vestra hoc omni
no non faciatis. De manu alienigenae non offeretis pa
nes deo vestro, et quicquid aliud dare voluerit, quia cor
rupta et maculata sunt omnia, non suscipietis ea. Lo
cutusque est dominus ad Moysen dicens: Bos ovis et capra cum ge
nerata fuerint, septem diebus erunt sub ubere matris suae.
Die autem octavo et deinceps offerri poterunt domino. Sive il
la bos sive ovis, non immolabuntur una die cum
fetibus suis. Si immolaveritis hostiam pro gratiarum actio
ne domino ut possit esse placabilis, eodem die co
medetis eam: non remanebit quicquam in mane
alterius diei. Ego dominus. Custodite mandata mea
et facite ea. Ego dominus. Ne polluatis nomen meum
sanctum, ut sanctificer in medio filiorum Israel. Ego dominus
qui sanctifico vos, et eduxi de terra Aegypti ut essem vobis in
deum. Ego dominus. XXIII

Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel et dices
ad eos: Hae sunt feriae domini quas vocabitis sanctas. Sex
diebus facietis opus; dies septimus, quia sabbati requies est, vocabitur sanctus.
Omne opus non facietis in eo: sabbatum domini est in cunc
tis habitationibus vestris. Hae sunt ergo feriae domini sanctae, quas
celebrare debetis temporibus suis. Mense primo, quartadeci
ma die mensis ad vesperum, phase domini est. Et quintadecima die
mensis huius sollempnitas domini est azimorum. Septem diebus
azima comedetis. Dies primus erit vobis celeberrimus sanctusque.
Omne opus servile non facietis in eo, sed offeretis sacrificium in
igne domino septem diebus. Dies autem septimus erit celebrior et sanctior,
nullumque opus servile facietis in eo. Locutusque est dominus ad Moysen di
cens: Loquere filiis Israel et dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram quam
ego dabo vobis et messueritis segetem, feretis manipulos
spicarum primitias messis vestrae ad sacerdotem. Qui eleva
bit fasciculum coram domino, ut acceptabile sit pro vobis, altero
die sabbati sanctificabit illum. Atque in eodem die quo ma
nipulus consecratur, caedetur agnus inmaculatus anniculus in
holocaustum domini. Et libamenta offerentur cum eo: duae decimae si
milae conspersae oleo in incensum domini odoremque suavissi
mum. Liba quoque vini quarta pars hin. Panem et polentam
et pultes non comedetis ex segete usque ad diem qua offera
tis ex ea deo vestro. Praeceptum est sempiternum in genera
tionibus cunctisque habitaculis vestris. Numerabitis ergo ab alte
ro die sabbati in quo obtulistis manipulos primitiarum septem
ebdomadas plenas usque ad alteram diem expletionis
ebdomadae septimae, id est quinquaginta dies, et sic offere
tis sacrificium novum domino ex omnibus habitaculis
vestris panes primitiarum duos de duabus decimis simi
lae fermentatae, quos coquetis in primitias domini. Offeretis
que cum panibus septem agnos inmaculatos anniculos et
vitulum de armento unum et arietes duos de duabus
decimis, et erunt in holocausto cum libamentis suis in odo
rem suavissimum domino. Facietis et hircum pro peccato,
duosque agnos anniculos hostias pacificorum. Cumque ele
vaverit eos sacerdos cum panibus primitiarum coram domino,
cedent in usum eius. Et vocabitis hunc diem celeberri
mum atque sanctissimum. Omne opus servile non facietis in eo. Le
gitimum sempiternum erit in cunctis habitaculis et
generationibus vestris. Postquam autem messueritis segetem ter
rae vestrae, non secabitis eam usque ad solum, nec remanen
tes spicas colligetis, sed pauperibus et peregrinis dimittetis
eas. Ego dominus deus vester. Locutusque est dominus ad Moysen dicens:
Loquere filiis Israel: Mense septimo, prima die mensis, erit vobis
sabbatum memoriale clangentibus tubis, et vocabitur
sanctum. Omne opus servile non facietis in eo, et offeretis ho
locaustum domino. Locutusque est dominus ad Moysen di-

do velociter in egestate et ardore qui conficiat oculos vestros
et consumat animas vestras. Frustra seretis sementem
que ab hostibus devorabitur. Ponam faciem meam contra
vos et corruetis coram hostibus vestris et subiciemini his qui
oderunt vos. Fugietis nemine persequente. Sin autem nec sic
obedieritis mihi, addam correptiones vestras septuplum
propter peccata vestra et conteram superbiam duritie vestre. Daboque celum
vobis desuper sicut ferrum et terram eneam. Consumetur in
cassum labor vester. Non proferet terra germen nec arbores poma
prebebunt. Si ambulaveritis ex adverso mihi nec volueritis
audire me addam plagas vestras usque in septuplum propter
peccata vestra. Immittamque in vos bestias agri que consumant et
vos et pecora vestra et ad paucitatem cuncta redigant.
Deserteque fiant vie vestre. Quod si nec volueritis recipere dis
ciplinam sed ambulaveritis in adverso mihi, ego quoque contra vos
adversus incedam et percutiam vos septies propter peccata vestra.
Inducamque super vos gladium ultorem federis mei. Cumque
confugeritis in urbes mittam pestilentiam in medio
vestri et trademini in hostium manibus postquam confregero ba
culum panis vestri ita ut decem mulieres in uno clibano co
quant panes et reddant eos ad pondus et comedetis et non satura
bimini. Sin autem nec per hec audieritis me sed ambulaveritis contra
me et ego incedam adversus vos in furore contrario et cor
ripiam vos septem plagis propter peccata vestra ita ut comedatis
carnes filiorum vestrorum et filiarum. Destruam excelsa vestra
et simulacra confringam. Cadetis inter ruinas ydolorum vestrorum
et abhominabitur vos anima mea in tantum ut urbes vestras redi
gam in solitudinem et deserta faciam sanctuaria vestra nec
recipiam ultra odorem suavissimum. Disperdamque terram
vestram et stupebunt super ea inimici vestri cum habitatores
illius fuerint. Vos autem dispergam in gentes et evaginabo
post vos gladium et erit terra vestra deserta et civitates di
rute. Tunc placebunt terre sabbata sua cunctis diebus soli
tudinis sue. Quando fueritis in terra hostili sabbatizabit et requiescet
et in sabbatis solitudinis sue eo quod non requieverit in sabbatis
vestris quando habitabatis in ea. Et qui de vobis remanserint dabo
pavorem in cordibus eorum in regionibus hostium. Ter
rebit eos sonitus folii volantis et ita fugient quasi gladium
cadent nullo sequente. Et corruent singuli super fratres suos quasi
bella fugientes. Nemo vestrum inimicis audebit resistere
peribitis inter gentes et hostilis vos terra consumet. Quod si et
de his aliqui remanserint tabescent in iniquitatibus suis
in terra inimicorum suorum propter peccata patrum suorum et sua af
fligentur donec confiteantur iniquitates suas et maio
rum suorum recordantur quibus prevaricati sunt in me et
ambulaverunt ex adverso mihi. Ambulabo quoque et ego
contra eos et inducam eos in terram hostilem donec e
rubescat incircumcisa mens eorum. Tunc orabunt pro im
pietatibus suis et recordabor federis mei quod pepigi cum
Iacob et Ysaac et Abraham. Terre quoque memor ero.

Que cum relicta fuerit ab eis complacebit sibi in sab
batis suis patiens solitudinem propter illos. Ipsi vero roga
bunt pro peccatis suis eo quod abiecerint iudicia mea et
leges meas despexerint. Attamen etiam cum essent in terra
hostili non penitus abieci eos neque sic despexi ut con
sumerentur et irritum facerem pactum meum cum eis.
Ego enim sum dominus deus eorum et recordabor fe
deris mei pristini quando eduxi eos de terra Egypti in conspec
tu gentium ut essem deus eorum ego dominus. Hec sunt precepta
atque iudicia et leges quas dedit dominus inter se et inter
filios Israel in monte Synai per manum Moysi.

XXVII

Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel et dices ad eos:
Homo qui votum fecerit et spoponderit deo
animam suam sub estimatione dabit pretium. Si fuerit mas
culus a vicesimo anno usque ad sexagesimum annum
dabit quinquaginta siclos argenti ad mensuram sanctuarii. Si
mulier triginta. A quinto autem anno usque ad vicesimum
masculus dabit viginti siclos, mulier decem. Ab uno mense
usque ad quintum annum pro masculo dabuntur quinque sicli
pro femina tres. Sexagenarius et ultra masculus dabit
quindecim siclos, femina decem. Si pauper fuerit et estimationem
reddere non valuerit stabit coram sacerdote et quantum
ille estimaverit et viderit posse reddere tantum dabit. Ani
mal autem quod immolari potest domino si quis voverit sanctum
erit et mutari non poterit id est nec melius malo nec
peius bono. Quod si mutaverit et ipsum quod mutatum est et
illud pro quo mutatum est consecratum erit domino.
Animal immundum quod immolari domino non potest
si quis voverit adducetur ante sacerdotem. Qui diiudicans
utrum bonum an malum sit statuet pretium.
Quod si dare voluerit is qui offert addet supra estimationem
quintam partem. Homo si voverit domum suam
et sanctificaverit domino considerabit eam sacerdos utrum
bona sit an mala et iuxta pretium quod ab eo fuerit constitutum
venundabitur. Sin autem ille qui voverat voluerit redimere illam
dabit quintam partem estimationis supra et habebit domum.
Quod si agrum possessionis sue voverit et consecraverit do
mino iuxta mensuram sementis estimabitur pretium. Si
triginta modiis ordei seritur ager quinquaginta siclis argenti ven
datur. Si statim ab anno incipientis iubelei voverit agrum
quanto valere potest tanto estimabitur. Sin autem post aliquantum
temporis supputabit sacerdos pecuniam iuxta annorum
qui reliqui sunt numerum usque ad iubeleum et de
trahetur ex pretio. Quod si voluerit redimere agrum ille qui
voverat addet quintam partem estimationis pecunie
et possidebit eum. Sin autem noluerit redimere sed alteri
cuilibet fuerit venundatus ultra eum non quod voverat agrum
redimere non poterit quia cum iubelei venerit dies iubelei
sanctificatus erit domino et possessio consecrata ad ius
pertinet sacerdotum. Si ager emptus est et non de possessione

Nolite affligere contribules uestros. sed timeat unusquisque
deum suum. quia ego dominus deus uester. Facite precepta mea et
iudicia custodite et implete ea ut habitare possitis
in terra absque ullo pauore. et gignat uobis humus fru
ctus suos. quibus uescamini usque ad saturitatem nullius
impetum formidantes. Quod si dixeritis. quid comedemus
anno septimo si non seuerimus neque collegerimus fruges
nostras. dabo benedictionem meam uobis anno vi. et faciet
fructus trium annorum. Seretisque anno viii. et comede
tis fruges ueteres. usque ad nonum annum. Donec
noua nascantur edetis uetera. Terra quoque non uendetur
in perpetuum quia mea est. et uos aduene et coloni mei estis.
Unde cuncta regio possessionis uestre sub redemptionis
conditione uendetur. Si attenuatus frater tuus uendi
derit possessiunculam suam et uoluerit propinquus eius pote
redimere quod ille uendiderat. Si autem non habuerit proximum
et ipse pretium ad redimendum potuerit inuenire: com
putabuntur fructus ex eo tempore quo uendidit. et quod
reliquum est: reddat emptori. sicque recipiet posses
sionem suam. Quod si non inuenerit manus eius ut red
dat pretium habebit emptor quod emerat usque ad annum
iubeleum. In ipso enim omnis uenditio redibit ad dominum et ad posses
sorem pristinum. Qui uendiderit domum intra muros urbis habebit licentiam re
dimendi donec unus impleatur annus si non redemerit et
anni circulus fuerit euolutus emptor possidebit
eam et posteri eius in perpetuum et redimi non poterit
etiam in iubeleo. Sin autem in uilla fuerit domus que
muros non habet agrorum iure uendetur. Si autem ante re
dempta non fuerit in iubeleo reuertetur ad dominum. E
des leuitarum que in urbibus sunt semper possunt redi
mi. Si redempte non fuerint in iubeleo reuertentur ad do
minos quia domus urbium pro possessionibus leuitarum
sunt inter filios israel. Suburbana autem eorum non uenean
tur quia possessio sempiterna est. Si attenuatus fuerit frater
tuus et infirmus manu et susceperis eum quasi aduenam
et peregrinum et uixerit tecum: ne accipias ab eo
usuras. nec amplius quam dedisti. Time deum tuum ut ui
uere possit frater tuus apud te. Pecuniam tuam non
dabis ei ad usuram et frugum superhabundantiam non
exiges. Ego dominus deus uester qui eduxi uos de terra
egypti. ut darem uobis terram chanaan et essem uester
deus. Si paupertate compulsus uendiderit se tibi fra
ter tuus non eum opprimes seruitute famulorum sed quasi
mercennarius et colonus erit. usque ad annum iubele
um operabitur apud te. Et postea egredietur cum liberis
suis. et reuertetur ad cognationem et ad possessionem
patrum suorum. Mei enim serui sunt. et ego eduxi eos
de terra egypti. Non ueneant in conditione seruorum
ne affligas eum per potentiam sed metuito deum
tuum. Seruus et ancilla sint uobis de nationibus
que in circuitu uestro sunt. et de aduenis qui peregrinantur
apud uos uel qui ex his nati fuerint in terra uestra. hos
habebitis famulos et hereditario iure transmittetis
ad posteros ac possidebitis in eternum. Fratres autem uestros
filios israel non opprimatis per potentiam. Si inualuerit
apud uos manus aduene et peregrini et attenuatus frater tu
us uendiderit se ei aut cuiquam de stirpe eius post uendi
tionem potest redimi. Qui uoluerit ex fratribus suis redimet eum.
et patruus et patruelis et consanguineus et affinis. Sin
autem et ipse potuerit redimet se supputatis duntaxat
annis a tempore uenditionis sue usque ad annum iubeleum
et pecunia qua uenditus fuerat iuxta annorum numerum et ratio
mercennarii supputata. Si plures fuerint anni
qui remanent usque ad iubeleum secundum hos reddet et
pretium. Si pauci fuerint ratione cum eo iuxta annorum
numerum et reddet emptori quod reliquum est annorum
quibus ante seruiuit. mercedibus imputatis non affliges
eum uiolenter in conspectu tuo. Quod si per hec redimi non
potuerit anno iubeleo egredietur cum liberis suis.
Mei sunt enim serui filii israel quos eduxi de terra egypti
ego dominus deus uester.

XXVI

Non facietis uobis idolum et sculptile nec titulos
erigetis nec insignem lapidem ponetis in terra
uestra ut adoretis eum. Ego enim sum dominus
deus uester. Custodite sabbata mea et pauete ad sanctua
rium meum ego dominus. Si in preceptis meis ambula
ueritis et mandata mea custodieritis et feceritis
ea dabo uobis pluuias temporibus suis. Et terra gig
net germen suum et pomis arbores replebuntur.
Apprehendet messium tritura uindemiam. Et uinde
mia occupabit sementem. Et comedetis panem
uestrum in saturitate et absque pauore habitabitis in
terra uestra. Dabo pacem in finibus uestris. Dormietis
et non erit qui exterreat. Auferam malas bestias a uo
bis et gladius non transibit terminos uestros. Persequimini
inimicos uestros. et corruent coram uobis. Persequentur
de uestris quinque centum alienos. et centum ex uobis decem
milia. Cadent inimici uestri gladio in conspectu uestro.
Respiciam uos et crescere faciam. multiplicabimini.
et firmabo pactum meum uobiscum. Comedetis uetustissima
ueterum. et uetera nouis superuenientibus proicietis. Ponam
tabernaculum meum in medio uestri et non abiciet uos anima
mea. Ambulabo inter uos et ero uester deus. uosque eritis
populus meus. Ego dominus deus uester. qui eduxi uos de terra
egyptiorum ne seruiretis eis. et qui confregi cathenas
ceruicum uestrarum ut incederetis erecti. Quod si non audie
ritis me nec feceritis omnia mandata mea et si spre
ueritis leges meas et iudicia mea contempseritis ut
non faciatis ea que a me constituta sunt et ad irritum
perducatis pactum meum. ego quoque hec faciam uobis. Uisita

Levitum quingenti quadraginta. Levite autem in tribu familia-
rum suarum non sunt numerati cum eis. II
Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Tribum Levi noli
numerare neque pones summam eorum cum filiis Israel
sed constitues eos super tabernaculum testimonii et cuncta va-
sa eius et quicquid ad cerimonias pertinet. Ipsi portabunt taberna-
culum et omnia utensilia eius et erunt in ministerio ac per gyrum
tabernaculi metabuntur. Cumque proficiscendum fuerit deponent
Levite tabernaculum. Cum castra metanda erunt erigent. Quisquis
externorum accesserit occidetur. Metabuntur autem castra
filii Israel unusquisque per turmas suas et cuneos atque exer-
citum suum. Porro Levite per gyrum tabernaculi figent tentoria
ne fiat indignatio super multitudinem filiorum Israel et
excubabunt in custodiis tabernaculi testimonii. Fecerunt ergo
filii Israel iuxta omnia que preceperat dominus Moysi. Locutusque
est dominus ad Moysen et Aaron dicens. Singuli per turmas suas
signa atque vexilla et domos cognationum suarum castra meta-
buntur filiorum Israel per gyrum tabernaculi federis. Iudas ad
orientem figet tentoria per turmas exercitus sui. Cuiusque prin-
ceps filiorum eius Naason filius Aminadab. Et omnis de stir-
pe eius summa pugnantium lxxiiii milia sexcenti. Iuxta
eum castra metati sunt. De tribu Ysachar quorum princeps fu-
it Nathanael filius Suar. Et omnis numerus pugnatorum eius
liiii milia quadringenti. In tribu Zabulon princeps fu-
it Heliab filius Helon. Omnis de stirpe eius exercitus pug-
natorum lvii milia quadringenti. Universi qui in castris Iude annumerati sunt fuerunt c.lxxx.
sex milia quadringenti et per turmas suas primi egredientur. In castris filiorum Ru-
ben ad meridianam plagam erit princeps Elisur filius Sedeur et cunctus
exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt xl. sex
milia quingenti. Iuxta eum castra metati sunt de tribu Symeon quorum prin-
ceps fuit Salamiel filius Surisaddai. Et cunctus exercitus pug-
natorum eius qui numerati sunt lix milia trecenti. In
tribu Gad princeps fuit Eliasaph filius Duel. Et cunctus exer-
citus pugnatorum eius qui numerati sunt xlv milia sexcen-
ti quinquaginta. Omnes qui recensiti sunt in castris Ruben
c.l. milia et mille quadringenti l. per turmas suas in secundo
loco proficiscentur. Levabitur autem tabernaculum testimonii per officia le-
vitarum et turmas eorum. Quomodo erigetur ita et deponetur.
Singuli per loca et ordines suos proficiscentur. Ad occidentalem
plagam erunt castra filiorum Effraim quorum princeps
fuit Elisama filius Amiud. Cunctus exercitus pugnatorum
eius qui numerati sunt xl milia quingenti. Et cum eis tribus
filiorum Manasse quorum princeps fuit Gamaliel filius
Phadassur. Cunctusque exercitus pugnatorum eius qui nume-
rati sunt xxxii milia ducenti. In tribu filiorum Benia-
min princeps fuit Abidan filius Gedeonis. Et cunctus
exercitus pugnatorum eius qui recensiti sunt xxxv milia
quadringenti. Omnes qui numerati sunt in castris Effraim
centum octo milia et centum per turmas suas
tertii proficiscentur. Ad aquilonis partem castra metati sunt

filii Dan quorum princeps fuit Ahiezer filius Amisad-
dai. Cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt
lxii milia septingenti. Iuxta eum fixere tentoria
de tribu Aser quorum princeps fuit Phegiel filius Ochran.
Cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt
xli milia et quingenti. De tribu filiorum Nep-
talim princeps fuit Ahira filius Henon. Cunctus exer-
citus pugnatorum eius liii milia quadringenti. Omnes
qui numerati sunt in castris Dan fuerunt c.lvii
milia sexcenti. Novissimi proficiscentur. Hic nu-
merus filiorum Israel per domos cognationum suarum et tur-
mas divisi exercitus. Sexcenta tria milia quingenti
.l. Levite autem non sunt numerati inter filios Israel. Sic
enim preceperat dominus Moysi. Feceruntque filii
Israel iuxta omnia que preceperat dominus. Castra me-
tati sunt per turmas suas et profecti per familias et
domos patrum suorum. III
Hee sunt generationes Aaron et Moysi in die qua
locutus est dominus ad Moysen in monte Synai. Et
hec nomina filiorum Aaron. Primogenitus eius Na-
dab. Deinde Abiu et Eleazar et Ythamar. Hec nomina
filiorum Aaron sacerdotum qui uncti sunt et quorum re-
plete et consecrate sunt manus ut sacerdotio fung-
erentur. Mortui sunt Nadab et Abiu cum offerrent
ignem alienum in conspectu domini in deserto
Synai absque liberis. Functique sunt sacerdotio Eleazar et
Ythamar coram Aaron patre suo. Locutusque est dominus
ad Moysen dicens. Applica tribum Levi et fac stare in con-
spectu Aaron sacerdotis ut ministrent ei et ex-
cubent et observent quicquid ad cultum pertinet multitu-
dinis coram tabernaculo testimonii et custodiant vasa tabernaculi
servientes in ministerio eius. Dabisque dono Levitas Aaron
et filiis eius quibus traditi sunt a filiis Israel. Aaron autem et filios
eius constitues super cultum sacerdotii. Externus qui ad
ministrandum accesserit morietur. Locutusque est dominus ad
Moysen dicens. Ego tuli Levitas a filiis Israel pro omni primo-
genito qui aperit vulvam in filiis Israel. Eruntque Levi-
te mei. Meum est enim omne primogenitum. Ex quo per-
cussi primogenita in terra Egypti. Sanctificavi mihi quicquid
primum nascitur in Israel ab homine usque ad pecus. Mei
sunt. Ego dominus. Locutusque est dominus ad Moysen in deserto Sy-
nai dicens. Numera filios Levi per domos patrum suorum et famili-
as. Omnem masculum ab uno mense et supra. Numeravit
Moyses ut preceperat dominus et inventi sunt filii Levi
per nomina sua. Gerson et Caath et Merari. Filii Gerson
Lobni et Semei. Filii Caath. Amram et Isaar. Heb-
ron et Oziel. Filii Merari Mooli et Musi. De Gerson
fuerunt familie due Lobnitica et Semeitica. Quorum
numeratus est populus sexus masculini ab uno mense et supra
vii milia quingenti. Hii post tabernaculum castra metabuntur

matorum sanctificaverit. Sicut domino supputabit sacerdos
iuxta annorum numerum usque ad iubileum. pretium et dabit
ille qui voverat eum domino. In iubileo autem revertetur ad priorem
dominum qui vendiderat eum et habuerat in sortem pos-
sessionis sue. Omnis estimatio siclo sanctuarii pondera-
bitur. Siclus .xx. obolos habet. Primogenita que ad dominum per-
tinent nemo sanctificare poterit et vovere. Sive bos sive
ovis fuerit domini sunt. Quod si inmundum est animal
redimet qui obtulerit iuxta estimationem suam et addet
quintam partem pretii. Si redimere noluerit vendetur
alteri quantocumque a te fuerit estimatum. Omne quod domino con-
secratur sive homo fuerit sive animal sive ager non veni-
et nec redimi poterit. Quicquid semel consecratum fuerit
sanctum sanctorum erit domino. et omnis consecratio que offertur
ab homine non redimetur. sed morte morietur. Omnes deci-
me terre sive de frugibus sive de pomis arborum domini sunt
et illi sanctificantur. Si quis autem voluerit redimere deci-
mas suas addet quintam partem earum. Omnium deci-
marum bovis et ovis et capre que sub pastoris virga transe-
unt. quicquid decimum venerit sanctificabitur domino. Non
eligetur nec bonum nec malum nec altero com-
mutabitur. Si quis mutaverit et quod mutatum est et pro quo
mutatum est sanctificabitur domino et non redimetur. Hec sunt precep-
ta que mandavit dominus moysi ad filios israel in monte sy-
nai.

Explicit liber levitici

Incipit liber numeri

LOCUTUSQUE EST

dominus ad moysen in deserto
synai in tabernaculo federis
prima die mensis secundi an-
no altero egressionis eorum ex
egypto dicens. Tollite summam
universe congregationis fili-
orum israel per cognationes et domos suas et nomina sin-
gulorum. Quicquid sexus est masculini a vicesimo anno et supra
omnium virorum fortium ex israel et numerabitis eos per turbas suas
tu et aaron. Eruntque vobiscum principes tribuum ac
domorum in cognationibus suis. quorum ista sunt no-
mina. De tribu Ruben elisur filius sedeur. De
symeon salamiel filius surisaddai. De iuda naa-
son filius aminadab. De ysachar nathanael fili-
us suar. De zabulon. heliab filius helon. Filiorum autem
ioseph. De effraim elisama filius amiud. De mana-
sse gamaliel filius phadassur. De beniamin abidan
filius gedeonis. De dan ahiezer filius amisaddai.
De aser phagaiel filius ochran. De gad helia-
saph filius duel. De neptalim ahira filius henon. Hii
nobilissimi principes multitudinis per tribus et cog-
nationes suas et capita exercitus israel. quos tulerunt
moyses et aaron cum omni vulgi multitudine et

congregaverunt primo die mensis secundi recensen-
tes eos per cognationes et domos ac familias et capita et
nomina singulorum a .xx. anno et supra sicut preceperat dominus moysi.
Numerati sunt in deserto synai. De ruben primogeni-
to israel per generationes suas et familias ac domos su-
as et nomina capitum singulorum. omne quod sexus est mascu-
lini a .xx. anno et supra procedentium ad bellum. quadragin-
ta sex milia quingenti. De filiis symeon per generationes suas
et familias ac domos cognationum suarum recensiti
sunt per nomina et capita singulorum omne quod sexus est mascu-
lini a .xx. anno et supra procedentium ad bellum. lix. mi-
lia trecenti. De filiis Gad per generationes et familias et domos
cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum
a .xx. annis et supra omnes qui ad bella procederent .xlv.
milia sexcenti .l. De filiis iuda per generationes et familias ac domos
cognationum suarum per nomina singulorum a .xx. anno
et supra omnes qui poterant ad bella procedere recensiti
sunt .lxxiiii. milia sexcenti. De filiis ysachar per generationes
et familias ac domos cognationum suarum per nomina sin-
gulorum a .xx. anno et supra omnes qui ad bella procederent
recensiti sunt .liiii. milia quadringenti. De filiis
zabulon per generationes et familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt per nomina singulorum a .xx. an-
no et supra omnes qui poterant ad bella procedere .lvii.
milia quadringenti. De filiis ioseph filiorum effraim
per generationes et familias ac domos cognationum suarum recen-
siti sunt per nomina singulorum a .xx. anno et supra omnes
qui poterant ad bella procedere .xl. [struck] milia quingenti.
Porro filiorum manasse per generationes et familias ac domos
cognationum suarum recensiti sunt per nomina sin-
gulorum a .xx. annis et supra omnes qui poterant ad bella
procedere .xxxii. milia ducenti. De filiis beniamin
per generationes suas et familias ac domos cognationum suarum
recensiti sunt nominibus singulorum a .xx. anno et supra
omnes qui poterant ad bella procedere .xxxv. milia
quadringenti. De filiis dan per generationes et familias
ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus
singulorum a .xx. anno et supra omnes qui poterant ad bella
procedere. sexaginta duo milia septingenti. De filiis
aser per generationes et familias ac domos cognationum suarum
recensiti sunt per nomina singulorum a .xx. anno et
supra omnes qui poterant ad bella procedere .xli. milia mil-
le quingenti. De filiis neptalim per generationes et familias ac
domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus
singulorum a .xx. anno et supra omnes qui poterant ad bella pro-
cedere .liii. milia quadringenti. Hii sunt quos numera-
verunt moyses et aaron et .xii. principes israel singulos
per domos cognationum suarum. Fueruntque simul fi-
liorum israel per domos et familias suas a .xx. anno et supra
qui poterant ad bella procedere sexcenta tria milia et

vasa ministerii. iubente aaron et filiis eius portabunt filii gerson. et scient singuli cui debeant oneri mancipari. Hoc est officium familie gersonitarum in tabernaculo federis. eruntque sub manu ithamar filii aaron sacerdotis. Filios quoque merari per familias et domos patrum suorum recensebis a triginta annis et supra usque ad annos quinquaginta. Omnes qui ingrediuntur ad officium ministerii sui et cultum federis testimonii. Hec sunt onera eorum. Portabunt tabulas tabernaculi et vectes eius. columnas ac bases earum. columnas quoque atrii per circuitum cum basibus et paxillis et funibus suis. Omnia vasa et supellectilem ad numerum accipient. sicque portabunt. Hoc est officium familie meraritarum. et ministerium in tabernaculo federis. eruntque sub manu ithamar filii aaron sacerdotis. Recensuerunt igitur moyses et aaron principes synagoge filios caath per cognationes et domos patrum suorum a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum omnes qui ingrediuntur ad ministerium tabernaculi federis. et inventi sunt duo milia septingenti quinquaginta. Hic est numerus populi caath qui intrat in tabernaculum federis. hos numeravit moyses et aaron iuxta sermonem domini per manum moysi. Numerati sunt et filii gerson per cognationes et domos patrum suorum a triginta annis et supra usque ad quinquagesimum annum omnes qui ingrediuntur ut ministrent in tabernaculo federis. et inventi sunt duo milia sexcenti triginta. Hic est populus gersonitarum quos numeraverunt moyses et aaron iuxta verbum domini. Numerati sunt et filii merari per cognationes et domos patrum suorum a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum. Omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi federis. et inventi sunt tria milia ducenti. Hic est numerus filiorum merari quos recensuerunt moyses et aaron iuxta imperium domini per manum moysi. Omnes qui recensiti sunt de levitis et quos fecit ad nomen moyses et aaron et principes israel per cognationes et domos patrum suorum a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum ingredientes ad ministerium tabernaculi et onera portanda. fuerunt simul octo milia quingenti octoginta. Iuxta verbum domini recensuit eos moyses. unumquemque iuxta officium et onera sua sicut preceperat ei dominus.

V

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Precipe filiis israel ut eiciant de castris omnem leprosum et qui semine fluit. pollutusque est super mortuo. tam masculum quam feminam eicite de castris ne contaminent ea cum habitaverint vobiscum. Feceruntque ita filii israel et eiecerunt eos extra castra. sicut locutus erat dominus moysi. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad filios israel. Vir sive mulier cum fecerint ex omnibus peccatis que solent hominibus accidere. et per negligentiam transgressi fuerint mandatum domini atque deliquerint. confitebuntur peccatum suum et reddent ipsum caput quintamque partem desuper ei in quem peccaverint. Sin autem non fuerit qui recipiat. dabunt domino. et erit sacerdotis. Omnes quoque primitie quas offerunt filii israel ad sacerdotem pertinent. et quicquid in sanctuario offertur a singulis. excepto ariete qui offertur pro expiatione ut sit placabilis hostia. et traditur manibus sacerdotis. ipsius erit.

et traditur manibus sacerdotis

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Vir cuius uxor erraverit maritumque contempnens dormierit cum altero viro. et hoc maritus deprehendere non quiverit. sed latet adulterium et testibus argui non potest. quia non est inventa in stupro. si spiritus zelotipie concitaverit virum contra uxorem suam que vel polluta est vel falsa suspicione appetitur. adducet eam ad sacerdotem et offeret oblationem pro illa. decimam partem sati farine ordeacee. Non fundet super eam oleum nec imponet thus. quia sacrificium zelotipie est et oblatio investigans adulterium. Offeret igitur eam sacerdos et statuet coram domino. assumetque aquam sanctam in vase fictili et pauxillum terre de pavimento tabernaculi mittet in eam. Cumque steterit mulier in conspectu domini. discooperiet caput eius et ponet super manus illius sacrificium recordationis et oblationem zelotipie. Ipse autem tenebit aquas amarissimas in quibus cum execratione maledicta congessit. adiurabitque eam et dicet. Si non dormivit vir alienus tecum. et si non polluta es deserto mariti thoro. non te nocebunt aque iste amarissime in quas maledicta congessi. Sin autem declinasti a viro tuo atque polluta es et concubuisti cum altero viro. his maledictionibus subiacebis. Det te dominus in maledictionem exemplumque cunctorum in populo suo. putrescere faciat femur tuum. et tumens uterus tuus disrumpatur. Ingrediantur aque maledicte in ventrem tuum. et utero tumescente putrescat femur. Et respondebit mulier. amen amen. Scribetque sacerdos in libello ista maledicta. et delebit ea aquis amarissimis in quas maledicta congessit. et dabit ei bibere. Quas cum hauserit tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotipie. et elevabit illud coram domino. imponetque super altare. ita dumtaxat ut prius pugillum sacrificii tollat de eo quod offertur. et incendat super altare. et sic potum det mulieri aquas amarissimas. Quas cum biberit. si polluta est et contempto viro adulterii rea. pertransibunt eam aque maledictionis. et inflato ventre computrescet femur. eritque mulier in maledictionem et in exemplum omni populo. Quod si polluta non fuerit. erit innoxia et faciet liberos. Ista est lex zelotipie. Si declinaverit mulier a viro suo et polluta fuerit. maritusque zelotipie spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu domini. et fecerit ei sacerdos iuxta omnia que scripta sunt. maritus absque culpa erit. et illa recipiet iniquitatem suam.

VI

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad filios israel et dices ad eos. Vir sive mulier cum fecerint votum ut sanctificentur. et se voluerint domino consecrare. a vino et omni quod inebriare potest absti-

ad occidentalem sub principe Eliasaph filio Lael. Et habebunt excubias in tabernaculo federis. Ipsum tabernaculum et operimentum eius. Tentorium quod trahitur ante fores tecti federis et cortinas atrii. Tentorium quoque quod appenditur in introitu atrii tabernaculi et quicquid ad ritum altaris pertinet. Funes tabernaculi et omnia utensilia eius. Cognatio Caath habebit populos Amramitas et Isaaritas et Hebronitas et Ozielitas. Hee sunt familie Caathitarum recensite per nomina sua omnes generis masculini ab uno mense et supra .viii. milia sexcenti. Habebunt excubias sanctuarii et castra metabuntur ad meridianam plagam. Princepsque eorum erit Elisaphan filius Oziel. Et custodient archam mensamque et candelabrum, altaria et vasa sanctuarii in quibus ministratur et velum cunctamque huiuscemodi supellectilem. Princeps autem principum levitarum Eleazar filius Aaron sacerdotis erit super excubitores custodie sanctuarii. At vero de Merari erunt populi Moolite et Musite recensiti per nomina sua. Omnes generis masculini ab uno mense et supra .vi. milia ducenti. Princeps eorum Suriel filius Abiahel. In plaga septentrionali castra metabuntur. Erunt sub custodia eorum tabule tabernaculi et vectes et columpne et bases earum et omnia que ad cultum huiuscemodi pertinent. Columpneque atrii per circuitum cum basibus suis et paxilli cum funibus. Castra metabuntur ante tabernaculum federis, id est ad orientalem plagam. Moyses et Aaron cum filiis suis habentes custodiam sanctuarii in medio filiorum Israel. Quisquis alienus accesserit morietur. Omnes levite quos numeraverunt Moyses et Aaron iuxta preceptum domini per familias suas in genere masculino a mense uno et supra fuerunt .xxii. milia. Et ait dominus ad Moysen. Numera primogenitos sexus masculini de filiis Israel a mense uno et supra et habebis summam eorum. Tollesque levitas michi pro omni primogenito filiorum Israel. Ego dominus. Et pecora eorum pro universis primogenitis pecorum filiorum Israel. Recensuit Moyses sicut preceperat dominus primogenitos filiorum Israel. Et fuerunt masculini per nomina sua a mense uno et supra .xxii. milia ducenti. Locutusque dominus ad Moysen dicens. Tolle levitas pro primogenitis filiorum Israel et pecora levitarum pro pecoribus eorum eruntque levite mei. Ego dominus. In precio autem ducentorum .lxx. trium qui excedunt numerum levitarum de primogenitis filiorum Israel accipies .v. siclos per singula capita ad mensuram sanctuarii. Siclus habet obolos .xx. Dabisque pecuniam Aaron et filiis eius pretium eorum qui supra sunt. Tulit igitur Moyses pecuniam eorum qui fuerant amplius et quos redemerant a levitis pro primogenitis filiorum Israel mille trecentorum .lxv. siclorum iuxta pondus sanctuarii. Et dedit eam Aaron et filiis eius iuxta verbum quod preceperat sibi dominus.

IIII

Locutusque est dominus ad Moysen et Aaron dicens. Tolle summam filiorum Caath de medio levitarum per domos et familias suas a tricesimo anno et supra usque ad quinquagesimum annum omnium qui ingrediuntur ut stent et ministrent in tabernaculo federis. Hic est cultus filiorum Israel Caath. Tabernaculum federis et sanctum sanctorum ingredientur Aaron et filii eius quando movenda sunt castra et deponent velum quod pendet ante fores, involventque eo archam testimonii et operient rursum velamine ianthinarum pellium extendentque desuper pallium totum iacinctinum et inducent vectes. Mensam quoque propositionis involvent iacinctino pallio et ponent cum ea thuribula et mortariola, ciathos et crateras ad liba fundenda. Panes semper in ea erunt, extendentque desuper pallium coccineum quod rursum operient velamento ianthinarum pellium et inducent vectes. Sument et pallium iacinctinum quo operient candelabrum cum lucernis et forcipibus suis et emunctoriis et cunctis vasis olei que ad concinnandas lucernas necessaria sunt. Et super omnia ponent operimentum iacinctinarum pellium et inducent vectes. Necnon et altare aureum involvent iacinctino vestimento et extendent desuper operimentum iacinctinarum pellium inducentque vectes. Omnia vasa quibus ministratur in sanctuario involvent iacinctino pallio et extendent desuper operimentum iacinctinarum pellium inducentque vectes. Sed et altare mundabunt cinere et involvent illud purpureo vestimento ponentque cum eo omnia quibus in ministerio eius utuntur, id est ignium receptacula, fuscinulas ac tridentes, uncinos et batilla. Cuncta vasa altaris operient simul velamine iacinctinarum pellium et inducent vectes. Cumque involverint Aaron et filii eius sanctuarium et omnia vasa eius in commotione castrorum tunc intrabunt filii Caath ut portent involuta et non tangant vasa sanctuarii ne moriantur. Ista sunt honera filiorum Caath in tabernaculo federis, super quos erit Eleazar filius Aaron sacerdotis, ad quem pertinet curam oleum ad concinnandas lucernas et compositionis incensum et sacrificium quod semper offertur et oleum unctionis et quicquid ad cultum tabernaculi pertinet omniumque vasorum que in sanctuario sunt. Locutusque est dominus ad Moysen et Aaron dicens. Nolite perdere populum Caath de medio levitarum, sed hoc facite eis ut vivant et non moriantur si tetigerint sancta sanctorum. Aaron et filii eius intrabunt ipsique disponent opera singulorum et divident quid portare quis debeat. Alii nulla curiositate videant que sunt in sanctuario priusquam involvantur, alioquin morientur. Locutusque dominus ad Moysen dicens. Tolle summam etiam filiorum Gerson per domos ac familias ac cognationes suas a .xxx. annis et supra usque ad annos .l. Numera omnes qui ingrediuntur et ministrant in tabernaculo federis. Hoc est officium familie Gersonitarum ut portent cortinas tabernaculi et tectum federis, operimentum aliud et super omnia velamen ianthinum, tentoriumque quod pendet in introitu tabernaculi federis, cortinas atrii et velum in introitu quod est ante tabernaculum. Omnia que ad altare pertinent, funiculos

ficium. Mortariolum aureum appendens x siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, hyrcumque pro peccato, et in sacrificio pacificorum boves duos arietes v hircos v. Hec fuit oblatio elisur filii sedeur. Die v princeps filiorum symeon salamiel filius surisaddai obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx siclos, fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens x siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, hyrcumque pro peccato, et in sacrificio pacificorum boves duos arietes v hyrcos v agnos anniculos v. Hec fuit oblatio salamiel filii surisaddai. Die vi princeps filiorum gad heliasaphat filius duel obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx siclos, fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens x siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, hyrcumque pro peccato, et in hostias pacificorum boves duos arietes v hircos v agnos anniculos v. Hec fuit oblatio heliasaphat filii duel. Die vii princeps filiorum effraim elisama filius ammiud obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx siclos, fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens x siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, hyrcumque pro peccato, et in hostias pacificorum boves duos arietes v hyrcos v agnos anniculos v. Hec fuit oblatio elisama filii ammiud.

Die viii princeps filiorum manasse gamaliel filius phadassur obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx siclos, fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens x siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, hyrcumque pro peccato, et in hostias pacificorum boves duos arietes v hyrcos quinque agnos anniculos v. Hec fuit oblatio gamaliel filii phadassur. Die ix princeps filiorum beniamin abidan filius gedeonis obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx siclos, fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens x siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, hyrcumque pro peccato, et in hostias pacificorum boves duos arietes v hircos v agnos anniculos v. Hec fuit oblatio abidan filii gedeonis. Die x princeps filiorum dan ahiezer filius amisadai obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx siclos, fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens x siclos plenum in censo. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, hyrcumque pro peccato, et in hostias pacificorum boves ii arietes v hircos v agnos anniculos v. Hec fuit oblatio ahiezer filii amisadai. Die xi princeps filiorum aser phagaiel filius ocran obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx siclos, fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens x siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, hyrcumque pro peccato, et in hostias pacificorum boves ii arietes v hyrcos v agnos anniculos v. Hec fuit oblatio phagaiel filii ocran. Die xii princeps filiorum neptalim ahira filius enan obtulit acetabulum argenteum appendens cxxx siclos, fialam argenteam habentem lxx siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens x siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, hyrcumque pro peccato, et in hostias pacificorum boves ii arietes v hyrcos v agnos anniculos v. Hec fuit oblatio ahira filii enan. Hec in dedicatione altaris oblata sunt a principibus israel in die qua consecratum est. Acetabula argentea xii, fiale argentee xii, mortariola aurea xii, ita ut cxxx argenti siclos haberet unum acetabulum, et lxx siclos una phiala, in commune omnium vasorum ex argento sicli duo milia quadringenti pondere sanctuarii. Mortariola aurea xii plena incenso denos siclos appendentia pondere sanctuarii, id est simul auri sicli cxx. Boves de armento in holocaustum xii, arietes xii, agni anniculi xii, et libamenta eorum, hirci pro peccato xii. In hostias pacificorum boves xxiiii, arietes lx, hirci lx, agni anniculi lx. Hec oblata sunt in dedicatione altaris quando unctum est. Cumque ingrederetur moyses tabernaculum federis ut consuleret oraculum, audiebat vocem loquentis ad se de propitiatorio quod erat super archam testimonii inter duos cherubin, unde et loquebatur ei.

VIII

Locutus quoque est dominus ad moysen dicens: Loquere ad aaron et dices ad eum: Cum posueris vii lucernas, candelabrum in australi parte erigatur. Hoc igitur precipe ut lucerne contra boream e regione respiciant ad mensam panum propositionis contra eam partem quam candelabrum respicit lucere debebunt. Fecitque aaron et imposuit lucernas super candelabrum ut preceperat dominus moysi. Hec autem erat factura candelabri: ex auro ductili tam medius stipes quam cuncta que ex utroque calamorum latere nascebantur, iuxta exemplum quod ostendit dominus moysi, ita operatus

nebunt. acetum ex vino et ex qualibet alia potio
ne et quicquid de uva exprimitur non bibent. Uvas
recentes siccasque non comedent cunctis diebus quibus ex
voto domino consecrantur. Quicquid ex vinea esse po
test ab uva passa usque ad acinum non comedent. Omni
tempore separationis sue novacula non transibit super caput
eius usque ad completum diem quo domino consecra
tur. Sanctus erit crescente cesarie capitis eius. Omni tempore
consecrationis sue super mortuum non ingredietur: nec
super patris quidem et matris fratris sororisque funere contami
nabitur quia consecratio dei sui super caput eius est. Omnibus diebus
separationis sue sanctus erit domino. Sin autem mortuus fuerit
subito quispiam coram eo polluetur caput consecrationis
sue quod radet illico in eadem die purgationis sue et
rursum in septima. In octava autem die offeret duos turtures
vel duos pullos columbe sacerdoti in introitu federis tab.
testimonii. Facietque sacerdos unum pro peccato et alterum in ho
locaustum et deprecabitur pro eo: quia peccavit super mortuo.
Sanctificabitque caput eius in die illo. et consecrabit
domino dies separationis eius. offerens agnum
anniculum pro peccato. ita tamen ut dies priores ir
riti fiant. quia polluta est sanctificatio eius. In
die illo. Ista est lex consecrationis. Cum dies
quos ex voto decreverat complebuntur adducet eum
ad hostium tabernaculi federis: et offeret oblationem eius domino ag
num anniculum immaculatum in holocaustum. et ovem anni
culam immaculatam pro peccato. et arietem immaculatum hostiam
pacificam. Canistrum quoque panum azimorum qui conspersi sunt oleo et laga
na absque fermento uncta oleo ac libamina singulorum.
Que offeret sacerdos coram domino et faciet tam pro
peccato quam in holocaustum. arietem vero immolabit hosti
am pacificam domino. offerens simul canistrum azimo
rum. et libamina que ex more debentur. Tunc radetur
nazareus ante hostium tabernaculi federis cesarie consecrationis sue. tol
letque capillos eius et ponet super ignem qui est suppositus
sacrificio pacificorum. et armum coctum arietis tortamque
panis absque fermento unam de canistro et laganum
azimum unum et tradet in manibus nazarei. postquam
rasum fuerit caput eius. Susceptaque rursum ab eo: ele
vabit in conspectu domini. et sanctificata sacerdotis sic
pectusculum quod separari iussum est et femur. Post hec potest
nazareus bibere vinum. Ista est lex nazarei cum voverit
oblationem suam domino tempore consecrationis sue
exceptis hiis que invenerit manus eius iuxta quod mente devoverat.
ita faciet ad perfectionem sanctificationis sue. Locutusque est
dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et filiis eius. Sic benedicetis fi
liis israel. et dicetis eis. Benedicat tibi dominus et custodiat te.
Ostendat dominus faciem suam tibi et misereatur
tui. Convertat dominus vultum suum ad te. et
det tibi pacem. Invocabuntque nomen meum super

filios israel. et ego benedicam eis. VII

Factum est autem in die qua complevit moyses tabernaculum
et erexit illud unxitque et sanctificavit cum omnibus vasis
suis. altare similiter et vasa eius. Obtuleruntque principes israel
et capita familiarum que erant per singulas tribus. prefecti
eorum qui numerati fuerant munera coram domino. Sex pla
ustra tecta cum xii. bobus. Unum plaustrum obtulere duo
duces et unum bovem singuli. Obtuleruntque ea in conspec
tu tabernaculi. Ait autem dominus ad moysen. Suscipe ab eis ut servi
ant in ministerio tabernaculi. et trades ea levitis iuxta ordinem
ministerii sui. Itaque cum suscepisset moyses plaustra et boves: tra
didit eos levitis duo plaustra. et iiii. boves dedit filiis
gerson iuxta id quod habebant necessarium. Quatuor alia plau
stra. et viii. boves dedit filiis merari secundum officia et
cultum suum. sub manu ythamar filii aaron sacerdo
tis. Filiis autem caath non dedit plaustra et boves quia in sanctuario
serviunt. et onera propriis portant humeris. Igitur obtulerunt
duces in dedicationem altaris. die qua unctum est obla
tionem suam ante altare. Dixitque dominus ad moysen. Singuli duces
per singulos dies offerant munera in dedicationem altaris. Pri
mo die obtulit oblationem suam naason filius amina
dab de tribu iuda fueruntque in ea acetabulum argen
teum pondo centum xxx. siclorum fiala argentea habens
septuaginta siclos iuxta pondus sanctuarii utrumque plenum
simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum ex x. siclis
aureis plenum incenso. Bovem de armento et arietem
et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. et in
sacrificio pacificorum boves duos. v. hircos. v. agnos an
niculos. v. Hec est oblatio naason filii aminadab. Secundo di
e obtulit nathanael filius suar dux de tribu ysachar ace
tabulum argenteum appendens c. xxx. siclos fialam
argenteam habentem lxx. siclos iuxta pondus sanctuarii utrumque
plenum simila conspersa oleo in sacrificio. Mortariolum au
reum habens x. siclos plenum incenso. Bovem de armento
et arietem. et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro
peccato. et in sacrificio pacificorum boves ii. arietes v. hir
cos v. agnos anniculos v. Hec fuit oblatio nathanael
filii suar. Tertio die princeps filiorum zabulon. heliab
filius helon: obtulit acetabulum argenteum appendens
c. xxx. siclos fialam argenteam habentem lxx siclos
ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in
sacrificium. Mortariolum aureum appendens x. siclos
plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum
anniculum in holocaustum hircumque pro peccato et in sacrificio
pacificorum boves duos. arietes v. hircos v. agnos
anniculos v. Hec est oblatio heliab filii helon. Die iiii.
princeps filiorum ruben helisur filius sedeur obtulit
acetabulum argenteum appendens c. xxx. siclos fi
alam argenteam habentem lxx siclos ad pondus
sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium

mentum ut sint vobis in recordationem dei vestri. Ego dominus
deus vester. Anno secundo mense secundo vicesima die mensis elevata
est nubes de tabernaculo federis. Profectique sunt filii israhel per turmas
suas de deserto synai, et recubuit nubes in solitudine pha
ran. Moveruntque primi castra iuxta imperium domini in
manu moysi. Filii iuda per turmas suas, quorum princeps
erat naason filius aminadab. In tribu filiorum ysachar
princeps erat nathanael filius suar. In tribu zabulon
princeps erat heliab filius helon. Depositumque est tabernaculum, quod por
tantes egressi sunt filii gerson et merari. Profectique sunt et filii
ruben per turmas et ordinem suum, quorum princeps erat helisur
filius sedeur. In tribu autem filiorum symeon princeps fuit sala
miel filius surisaddai. Porro in tribu gad princeps erat elia
saph filius duel. Profectique sunt et caathite portantes
sanctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur, donec venirent ad
erectionis locum. Moverunt castra et filii effraym
per turmas suas, in quorum exercitu princeps erat helisama
filius amiud. In tribu autem filiorum manasse princeps fuit ga
maliel filius phadassur. Et in tribu beniamin erat duxa
bidan filius gedeonis. Novissima castrorum omnium profe
cti sunt filii dan per turmas suas, in quorum exercitu princeps
fuit ahiezer filius amisaddai. In tribu autem filiorum aser erat
princeps phagaiel filius ochran. Et in tribu filiorum nepta
lim princeps fuit ahira filius henan. Hec sunt castra per vici
ones filiorum israhel per turmas suas quando egrediebantur. Dixitque
moyses hobab filio raguel madianiti cognato suo:
Proficiscimur ad locum quem dominus daturus est nobis. Veni
nobiscum ut benefaciamus tibi, quia dominus promisit bona israhel.
Cui ille respondit: Non vadam tecum, sed revertar in terram meam
in qua natus sum. Et ille: Noli, inquit, nos relinquere. Tu
enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debe
amus, et eris ductor noster. Cumque nobiscum veneris, quicquid op
timum fuerit ex opibus quas nobis daturus est dominus, dabimus tibi. Profecti ergo
sunt de monte domini viam trium dierum. Archaque federis domini pre
cedebat eos per dies tres providens castrorum locum. Nubes quoque domini super eos
erat per diem cum incederent. Cumque elevaretur archa, di
cebat moyses: Surge, domine, et dissipentur inimici tui, et
fugiant qui oderunt te a facie tua. Cum autem deponeretur,
aiebat: Revertere, domine, ad multitudinem exercitus

Interea ortum est murmur populi XI quasi
dolentium pro labore contra dominum. Quod cum audisset, iratus est.
Et accensus in eos ignis domini devoravit ex
tremam castrorum partem. Cumque clamasset populus ad moysen, oravit
moyses ad dominum, et absorptus est ignis. Vocavitque nomen loci illius in
censio, eo quod succensus fuisset contra eos ignis domini. Vulgus
quippe promiscuum, quod ascenderat cum eis, flagravit desiderio, se
dens et flens, iunctis sibi pariter filiis israhel, et ait: Quis da
bit nobis ad vescendum carnes? Recordamur piscium quos come
debamus in egipto gratis. In mentem nobis veniunt cucumeres
et pepones porrique et cepe et alia. Anima nostra arida est. Nichil

aliud respiciunt oculi nostri nisi man. Erat autem man quasi
semen coriandri, coloris bdellii. Circuibatque populus et colligens
illud, frangebat mola sive terebat in mortario, coquens
in olla, et faciens ex eo tortulas saporis quasi panis
oleati. Cumque descenderet nocte super castra
ros, descendebat pariter et man. Audivit ergo moyses flen
tem populum per familias, singulos per hostia tentorii sui.
Iratusque est furor domini valde. Sed et moysi intoleranda res
visa est, et ait ad dominum: Cur afflixisti servum tuum? Quare non
invenio gratiam coram te? Et cur imposuisti pondus uni
versi populi huius super me? Numquid ego concepi omnem
hanc multitudinem vel genui eam, ut dicas mihi: Porta
eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum, et de
fer in terram pro qua iurasti patribus eorum? Unde mihi carnes ut de
tur tante multitudini? Flent contra me dicentes: Da nobis
carnes ut comedamus. Non possum solus sustinere om
nem hunc populum, quia gravis est mihi. Sin aliter tibi videtur, obsecro ut inter
ficias me, et inveniam gratiam coram oculis tuis, ne tantis affici
ar malis. Et dixit dominus ad moysen: Congrega mihi septuagin
ta viros de senibus israhel, quos tu nosti quod senes populi sint
ac magistri, et duces eos ad hostium tabernaculi federis, faciesque
ibi stare tecum, ut descendam et loquar tibi, et auferam
de spiritu tuo tradamque eis, ut sustentent tecum onus
populi, et non tu solus graveris. Populo quoque dices: Sanctificamini, cras
comedetis carnes. Ego enim audivi vos dicere: Quis
dabit nobis escas carnium? Bene nobis erat in egipto,
ut det vobis dominus carnes et comedatis, non uno die
nec duobus vel quinque aut decem nec viginti quidem, sed usque ad mensem dierum,
donec exeat per nares vestras et vertatur in nauseam, eo quod repu
leritis dominum qui in medio vestri est, et fleveritis coram eo dicen
tes: Quare egressi sumus ex egipto? Et ait moyses ad dominum: Sexcenta mi
lia peditum huius populi sunt, et tu dicis: Dabo eis esum car
nium mense integro. Numquid ovium et boum multitudo
cedetur, ut possit sufficere ad cibum? Vel omnes
pisces maris congregabuntur in unum ut satient eos?
Cui respondit dominus: Numquid manus domini invalida est? Iam nunc
videbis utrum meus sermo opere compleatur. Venit igitur moyses
et narravit populo verba domini, congregans septuaginta viros de
senibus israhel, quos stare fecit circa tabernaculum. Descenditque dominus
per nubem et locutus est ad eum, auferens de spiritu qui erat
in moyse et dans septuaginta viris. Cumque requievisset in eis
spiritus, prophetaverunt nec ultra cessaverunt. Remanserant
autem in castris duo viri, quorum unus vocabatur heldad et alter
medad, super quos requievit spiritus. Nam et ipsi descripti
fuerant et non exierant ad tabernaculum. Cumque prophetarent in ca
stris, cucurrit puer et nuntiavit moysi dicens: Hel
dad et medad prophetant in castris. Statim iosue fi
lius nun minister moysi et electus e pluribus ait: Domine mi
moyses, prohibe eos. At ille: Quid, inquit, emularis pro me?
Quis tribuat ut omnis populus prophetet, et det eis dominus spiritum

et candelabrum. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Tolle levitas
de medio filiorum israel et purificabis eos iuxta hunc ritum.
Aspergantur aqua lustrationis et radant omnes pilos car-
nis sue. Cumque laverint vestimenta sua et mundati fue-
rint tollent bovem de armentis et libamentum eius si-
milam oleo conspersam. Bovem autem de armento alterum ac-
cipies pro peccato et applicabis levitas coram tabernaculo federis
convocata omni multitudine filiorum israel. Cumque le-
vite fuerint coram domino ponent filii israel manus su-
as super eos et offeret aaron levitas munus in conspectu do-
mini a filiis israel ut serviant in ministerio eius. Levite quoque
ponent manus suas super capita boum. E quibus unum fa-
cies pro peccato et alterum in holocaustum domini ut deprecers pro eis. Sta-
tuesque levitas in conspectu aaron et filiorum eius et consecra-
bis eos oblatos domino ac separabis de medio filiorum israel
ut sint mei. Et postea ingrediantur tabernaculum federis ut servi-
ant michi. Sicque purificabis et consecrabis eos in oblationem domini
quoniam dono donati sunt michi a filiis israel. Pro primogenitis que aperiunt
omnem vulvam in israel accepi eos. Mea sunt enim omnia
primogenita filiorum israel tam ex hominibus quam ex iumentis.
Ex die quo percussi omne primogenitum in terra egyp-
ti sanctificavi eos michi. Et tuli levitas pro cunctis primogenitis fili-
orum israel tradidique eos aaron et filiis eius de medio populi ut
serviant michi pro israel in tabernaculo federis et orent pro eis. Ne sit
in populo plaga si ausi fuerint accedere ad sanctuarium. Feceruntque
moyses et aaron et omnis multitudo filiorum israel super levitas
que preceperat dominus moysi. Purificatique sunt et laverunt
vestimenta sua. Elevavitque eos aaron in conspectu
domini et oravit pro eis ut purificati ingrederentur ad offi-
cia sua in tabernaculo federis coram aaron et filiis eius. Sicut preceperat
dominus moysi de levitis ita factum est. Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Hec est lex levitarum. A .xxv. annis et supra ingredientur ut mi-
nistrent in tabernaculo federis. Cumque quinquagesimum annum
etatis impleverint servire cessabunt eruntque ministri
fratrum suorum in tabernaculo federis ut custodiant que sibi fuerint
commendata opera autem ipsa non faciant. Sic dispones levi-
tas in custodiis suis.

IX

Locutus est dominus ad moysen in deserto synai an-
no secundo postquam egressi sunt de terra egypti men-
se primo dicens. Faciant filii israel phase in tempore suo quar-
tadecima die mensis huius ad vesperam iuxta omnes ceri-
monias et iustificationes eius. Precepitque moyses filiis israel
ut facerent phase. Qui fecerunt tempore suo .xiiii. die men-
sis ad vesperam in monte synai. Iuxta omnia que manda-
verat dominus moysi fecerunt filii israel. Ecce autem quidam
inmundi super anima hominis qui non poterant fa-
cere pascha in die illo accedentes ad moysen et aaron
dixerunt ei. Inmundi sumus super anima hominis.
Quare fraudamur ut non valeamus offerre oblationem
domino in tempore suo inter filios israel. Quibus respondit
moyses. State ut consulam quid precipiat dominus de vobis.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Homo qui fuerit
inmundus super anima sive in via procul in gente vestra fa-
ciat phase domino mense secundo quartadecima
die mensis ad vesperam cum azimis et lactucis agrestibus co-
medent illud. Non relinquent ex eo quippiam usque mane
et os eius non confringent omnem ritum phase observa-
bunt. Si quis autem et mundus est et in itinere non fuit et tamen non fe-
cit phase exterminabitur anima illa de populis suis quia sacrifici-
um domino non obtulit tempore suo. Peccatum suum ipse porta-
bit. Peregrinus quoque et advena si fuerint apud vos facient
phase domino iuxta cerimonias et iustificationes eius.
Preceptum idem erit apud vos tam advene quam indi-
gene. Igitur die qua erectum est tabernaculum operuit illud nubes. A ve-
spere autem super tentorium erat quasi species ignis usque mane.
Sic fiebat iugiter per diem operiebat illud nubes et
per noctem quasi species ignis. Cumque ablata fuisset nubes que
protegebat tabernaculum proficiscebantur filii israel et in loco ubi stetisset
nubes ibi castrametabantur. Ad imperium domini proficisce-
bantur et ad imperium eius figebant tabernaculum. Cunctis diebus qui-
bus stabat nubes super tabernaculum manebant in eodem loco. Et si e-
venisset ut multo tempore maneret super illud erant filii israel
in excubiis domini et non proficiscebantur quot diebus fue-
rit nubes super tabernaculum. Ad imperium domini erigebant ten-
toria et ad imperium eius deponebant. Si fuisset nubes a
vespere usque ad mane et statim diluculo tabernaculum reliquisset pro-
ficiscebantur. Et si post diem et noctem recessisset
dissipabant tentoria. Si vero biduo aut uno mense vel lon-
giori tempore fuisset super tabernaculum manebant filii israel in eodem loco
et non proficiscebantur. Statim autem ut recessisset movebant castra.
Per verbum domini figebant tentoria et per verbum eius pro-
ficiscebantur. Erantque in excubiis domini iuxta imperium eius per manum moysi.

X

Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Fac tibi duas tubas argenteas ductiles quibus con-
vocare possis multitudinem quando movenda sunt castra. Cumque
increpueris tubis congregabitur ad te omnis turba ad ostium
tabernaculi federis. Si semel clangueris venient ad te principes
et capita multitudinis israel. Sin autem prolixior atque concisus
clangor increpuerit movebunt castra primi qui sunt ad
orientalem plagam. In secundo autem sonitu et pari ululatu
tube levabunt tentoria qui habitant ad meridiem. Et iuxta hunc
modum reliqui facient ululantibus tubis in profectionem. Quando autem
congregandus est populus simplex tubarum clangor erit et non conci-
se ululabunt. Filii autem aaron sacerdotis clangent tubis. Eritque
hoc legitimum sempiternum in generationibus vestris. Si exi-
eritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui dimicant
adversum vos clangetis ululantibus tubis et erit recordatio
vestri coram domino deo vestro ut eruamini de manibus
inimicorum vestrorum. Si quando habebitis epulum et dies festos
et kalendas canetis tubis super holocaustis et pacificis

per in terram coram omni multitudine filiorum Israel. At vero Iosue filius Nun et Caleph filius Iephone qui et ipsi lustraverant terram sciderunt vestimenta sua et ad omnem multitudinem filiorum Israel locuti sunt. Terra quam circuivimus valde bona est. Si propitius fuerit dominus inducet nos in eam et tradet humum lacte et melle manentem. Nolite rebelles esse contra dominum. neque timeatis populum terre huius. quia sicut panem ita possumus eos devorare. Recessit ab illis omne presidium. dominus nobiscum est. Nolite metuere. Cumque clamaret omnis multitudo et lapidibus vellet eos opprimere apparuit gloria domini super tectum federis cunctis filiis Israel. Et dixit dominus ad Moysen. Usquequo detrahet mihi populus iste? Quousque non credent mihi in omnibus signis que feci coram eis? Feriam igitur eos pestilentia atque consumam. Te autem faciam principem super gentem magnam et fortiorem quam hec est. Et ait Moyses ad dominum. Ut audiant Egyptii de quorum medio eduxisti populum istum et habitatores terre huius. qui audierunt quod tu domine in populo isto sis. et facie videaris ad faciem. et nubes tua protegat illos. et in columna nubis precedas eos per diem. et in columpna ignis per noctem. Si occideris tantam multitudinem quasi unum hominem dicent. Non poterat introducere populum istum in terram pro qua iuraverat. ideo occidit illos in solitudine. Magnificetur ergo fortitudo domini sicut iurasti dicens. Dominus patiens et multe misericordie. auferens iniquitatem et scelera. nullumque innoxium derelinquens. Qui visitas peccata patrum in filios in tertiam et quartam generationem. Dimitte obsecro peccatum populi huius secundum magnitudinem misericordie tue. sicut propitius fuisti egredientibus de Egypto usque ad locum istum. Dixitque dominus. Dimisi iuxta verbum tuum. Vivo ego et implebitur gloria domini universa terra. At tamen omnes homines qui viderunt maiestatem meam et signa que feci in Egypto et in solitudine. et temptaverunt me iam per decem vices. nec obedierunt voci mee. non videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum. nec quisquam ex illis qui detraxit mihi intuebitur eam. Servum meum Caleph qui plenus alio spiritu secutus est me inducam in terram hanc quam circuivit. et semen eius possidebit eam. Quoniam Amalechites et Chananeus habitant in vallibus. Cras movete castra et revertimini in solitudinem per viam maris rubri. Locutusque est dominus ad Moysen et Aaron dicens. Usquequo multitudo hec pessima murmurat contra me? Querelas filiorum Israel audivi. Dic ergo eis. Vivo ego ait dominus. Sicut locuti estis audiente me sic faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadavera vestra. Omnes qui numerati estis a viginti annis et supra et murmurastis contra me. non intrabitis terram super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem preter Caleph filium Iephone et Iosue filium Nun. Parvulos autem vestros de quibus dixistis quod prede hostibus forent introducam ut videant terram que vobis displicuit. Vestra autem cadavera

iacebunt in solitudine. Filii vestri erunt vagi in deserto annis xl. et portabunt fornicationem vestram donec consumantur cadavera patrum in deserto iuxta numerum xl dierum quibus considerastis terram. annus pro die imputabitur. et xl annis recipietis iniquitates vestras. et scietis ultionem meam. Quoniam sicut locutus sum ita faciam omni multitudini huic pessime que consurrexit adversum me. In solitudine hac deficiet et morietur. Igitur omnes viri quos miserat Moyses ad contemplandam terram et qui reversi murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem detrahentes terre quod esset mala mortui sunt atque percussi in conspectu domini. Iosue autem filius Nun et Caleph filius Iephone vixerunt ex omnibus qui perrexerant ad considerandam terram. Locutusque est Moyses universa verba hec ad omnes filios Israel. et luxit populus nimis. Et ecce mane primo surgentes ascenderunt verticem montis atque dixerunt. Parati sumus ascendere ad locum de quo dominus locutus est quia peccavimus. Quibus Moyses. Cur inquit transgredimini verbum domini quod vobis non cedet in prosperum? Nolite ascendere. Non enim est dominus vobiscum. ne corruatis coram inimicis vestris. Amalechites et Chananeus ante vos sunt quorum gladio corruetis eo quod nolueritis acquiescere domino. nec erit dominus vobiscum. At illi contenebrati ascenderunt in verticem montis. Archa autem testamenti domini et Moyses non recesserunt de castris. Descenditque Amalechites et Chananeus qui habitabat in monte et percutiens eos atque concidens persecutus est usque ad Horma.

XV

Locutus est dominus ad Moysen dicens. Loquere filiis Israel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram habitationis vestre quam ego dabo vobis et feceritis oblationem domino in holocaustum aut victimam pacificam. vota solventes vel sponte offerentes munera. aut in sollempnitatibus vestris adolentes odorem suavitatis domino de bobus sive de ovibus. offeret quicumque immolaverit victimam sacrificium simile decimam partem ephi conspersam oleo quod mensuram habebit quartam partem hin. et vinum ad liba fundenda eiusdem mensure dabit in holocaustum sive in victimam. Per agnos singulos et arietes erit sacrificium simile duarum decimarum quod conspersum sit oleo tertie partis hin. et vinum ad libamentum tertie partis eiusdem mensure offeret in odorem suavitatis domino. Cum vero de bobus feceris holocaustum aut victimam ut impleas votum vel pacificas victimas. dabis per singulos boves simile tres decimas conspersi oleo. quod habeat medium mensure hin. et vinum ad liba fundenda eiusdem mensure in oblationem suavissimi odoris domino. Sic facies per singulos boves et arietes et agnos et hedos. Tam indigene quam peregrini eodem ritu offerent sacrificia. Unum preceptum erit atque iudicium tam vobis quam advene terre. Locutusque est

coniug

xl

F

dominus ad Moysen dicens. Loquere filiis Israel et dices ad eos. Cum veneritis in
terram quam ego dabo vobis et comederitis de panibus regionis
illius: separabitis primitias domino de cibis vestris. Sicut de a-
reis primitias separatis. ita et de pulmentis dabitis primitias
domino. Quod si per ignorantiam praeterieritis quicquam horum quae locutus est dominus ad
Moysen et mandavit per eum ad vos a die qua coepit multitu-
do offerret vitulum de armento holocaustum in odorem su-
avissimum domino et sacrificium eius ac liba ut ce-
rimoniae postulant. hircumque pro peccato. et rogabit sa-
cerdos pro omni multitudine filiorum Israel. et dimittetur eis quo-
niam sponte peccaverunt. Nihilominus offerentes incen-
sum domino pro se et pro peccato atque errore suo et dimittetur
universae plebi filiorum Israel et advenis qui peregrinantur inter
eos. quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam. Quod si anima
una nesciens peccaverit: offeret capram anniculam pro
peccato suo. et deprecabitur pro ea sacerdos quia inscia peccaverit
coram domino. impetrabitque ei veniam et dimittetur illi. tam
indigenis quam advenis. Una lex erit omnium qui pecca-
verint ignorantes. Anima vero quae per superbiam aliquid per-
petraverit sive civis sit ille sive peregrinus quoniam adversus dominum re-
bellis fuit peribit de populo suo. Verbum enim domini contempsit et praeceptum
illius fecit irritum. ideo delebitur et portabit iniquitatem
suam. Factum est autem cum essent filii Israel in solitudine et inve-
nissent hominem colligentem ligna in die sabbati obtu-
lerunt eum Moysi et Aaron et universae multitudini. Qui reclu-
serunt eum in carcerem nescientes quid super eo facere
deberent. Dixitque dominus ad Moysen. Morte moriatur ho-
mo iste. Obruat eum lapidibus omnis turba extra castra. Cum-
que eduxissent eum foras obruerunt eum lapidibus et mortuus
est sicut praeceperat dominus. Dixit quoque dominus ad Moysen. Loquere filiis Israel et dices
ad eos: ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum
ponentes in eis vittas iacinctinas. Quas cum viderint
recordentur omnium mandatorum domini. nec sequantur cogita-
tiones suas et oculos per res varias fornicantes. sed magis me-
mores praeceptorum domini faciant ea. Sintque sancti deo suo. Ego
dominus deus vester qui eduxi vos de terra Egypti. ut essem vobis deus.

XVI

Ecce autem Core filius Isaar filii Caath filii Levi. et Dathan
atque Abiram filii Eliab. Hon quoque filius Pheleth de fi-
liis Ruben: surrexerunt contra Moysen. aliique filiorum Israel du-
centi .l. viri proceres synagogae. et qui tempore concilii per
nomina vocabantur. Cumque stetissent adversum Moysen et
Aaron: dixerunt. Sufficiat vobis quia omnis multitudo
sanctorum est. et in ipsis est dominus. Cur elevamini super populum domini.
Quod cum audisset Moyses. cecidit pronus in faciem. Locutusque
ad Core et ad omnem multitudinem. Mane inquit noto-
faciet dominus qui ad se pertineant. et sanctos applicabit sibi. et quos
elegerit appropinquabunt ei. Hoc igitur facite. Tollat unusquisque
thuribulum suum. Tu Core et omne concilium tuum. et
hausto cras igne: ponite desuper thimiama coram domino.
et quemcumque elegerit. ipse erit sanctus. Multum erigimini
filii Levi. Dixitque rursum ad Core. Audite filii Levi. Num
parum vobis est quod separavit vos deus Israel ab omni populo. et iunxit sibi
ut serviretis ei in cultu tabernaculi. et staretis coram frequentia populi
et ministraretis ei. Idcirco ad se fecit accedere te et omnes
fratres tuos filios Levi. ut vobis sacerdotium vindicetis. et omnis
globus tuus stet contra dominum. Quid est enim Aaron ut mur-
muretis contra eum. Misit ergo Moyses. ut vocaret Dathan
et Abiram filios Heliab. Qui responderunt. Non venimus.
Numquid parum est quod eduxisti nos de terra quae lacte
et melle manabat. ut occideres in deserto nisi et dominatus fueris
nostri. Revera induxisti nos in terram quae fluit rivis lac-
tis et mellis et dedisti nobis possessiones agrorum et vinea-
rum. an et oculos nostros vis eruere: non venimus. Iratusque est Moy-
ses: ait ad dominum. Ne respicias sacrificia eorum. Tu scis quod
nec asellum quidem umquam acceperim ab eis. nec afflixerim
quempiam eorum. Dixitque ad Core. Tu et omnis congregatio tua state
seorsum coram domino. et Aaron die crastino separatim. Tollite
singuli thuribula vestra et ponite super ea incensum offeren-
tes domino .cc.l. thuribula. Aaron quoque teneat thuribulum
suum. Quod cum fecissent stantibus Moyse et Aaron et coacer-
vassent adversum eos omnem multitudinem ad ostium tabernaculi.
apparuit cunctis gloria domini. Locutusque est dominus ad Moysen et
Aaron ait. Separamini de medio congregationis huius. ut
eos repente disperdam. Qui ceciderunt proni in faciem atque
dixerunt. Fortissime deus spirituum universae carnis num
uno peccante in omnes ira tua desaeviet. Et ait dominus
ad Moysen. Praecipe universo populo ut separetur a tabernaculis Co-
re et Dathan et Abiram. Surrexitque Moyses et abiit ad Dathan et
Abiram. et sequentibus eum senioribus Israel: dixit ad turbam.
Recedite a tabernaculis hominum impiorum et nolite tangere
quae ad eos pertinent. ne involvamini in peccatis eorum. et
per circuitum. Cumque recessissent a tentoriis eorum per cir-
cuitum: Dathan et Abiram egressi stabant in introitu
papilionum suorum cum uxoribus et liberis omnique frequen-
tia. et ait Moyses. In hoc scietis quod dominus miserit me ut
facerem universa quae cernitis: et non ex proprio ea corde protulerim.
Si consueta hominum morte interierint: et visitaverit
eos plaga: qua et ceteri visitari solent: non misit me dominus.
Sin autem novam rem fecerit dominus. ut aperiens terra os su-
um deglutiat eos et omnia quae ad illos pertinent. des-
cenderintque viventes in infernum: scietis quod blasphe-
maverint dominum. Confestim igitur ut cessavit loqui: dirupta
est terra sub pedibus eorum. et aperiens os suum: devoravit
illos cum tabernaculis suis et universa substantia eorum. Descenderuntque
vivi in infernum operti humo. et perierunt de medio mul-
titudinis. At vero omnis Israel qui stabat per gyrum: fugit
ad clamorem pereuntium dicens. Ne forte et nos terra de-
gluciat. Sed et ignis egressus a domino interfecit ducentos
.l. viros qui offerebant incensum.

XVII

Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Praecipe Eleazaro

iubere et ultra obliti quae fuerit facere

filio aaron sacerdoti ut tollat thuribula que iacent in incen-
dio. et ignem huc illucque dispergat. quoniam sanctificata sunt in
mortibus peccatorum. producatque ea in laminas. et affigat
altari eo quod oblatum sit in eis incensum domino. et sanctificata sunt.
pro signo — et monumento filii israel. Tulit ergo eleazar sacerdos thuri-
bula enea in quibus obtulerant hii quos incendium devo-
raverat. et produxit ea in laminas: affigens altari: ut ha-
berent postea filii israel quibus commonerentur. ne quis accedat
alienigena et qui non est de semine aaron: ad offerendum
incensum domino. ne patiatur sicut passus est chore et
omnis multitudo eius: loquente domino ad moysen. Murmura-
vit autem omnis multitudo filiorum israel sequenti die contra moysen
et aaron dicens. Vos interfecistis populum domini. Cumque
oriretur seditio et tumultus incresceret: moyses et aaron
fugerunt ad tabernaculum federis. Quod postquam ingressi sunt operuit
nubes tabernaculum et apparuit gloria domini. Dixitque dominus ad moysen
et aaron — Recedite de medio huius multitudinis. et nunc delebo eos.
Cumque iacerent in terra dixit moyses ad aaron tolle thu-
ribulum et hausto igne de altari mitte incensum desu-
per pergens cito ad populum ut roges pro eis. Iam enim egressa est
ira a domino et plaga desevit. Quod cum fecisset aaron
et cucurrisset ad mediam multitudinem quam iam va-
stabat incendium: obtulit thimiama et stans inter
mortuos et viventes pro populo deprecatus est. et plaga cessavit.
Fuerunt autem qui percussi sunt. xiiii. milia hominum
et septingenti. absque hiis qui perierant in seditione cho-
re. Reversusque est aaron ad moysen. et ad hostium tabernaculi federis.
postquam quievit interitus. Et locutus est dominus ad moysen
dicens. Loquere ad filios israel et accipe ab eis virgas .xii. unamquamque
per singulas cognationes suas a cunctis principibus tri-
buum virgas .xii. et uniuscuiusque nomen superscribes vir-
ge sue. Nomen autem aaron erit in tribu levi. et una vir-
ga cunctas eorum familias continebit. Ponesque
eas in tabernaculo federis coram testimonio ubi loquar ad te.
Quem ex hiis elegero germinabit virga eius. et cohibebo
a me querimonias filiorum israel quibus contra vos murmurant.
Locutusque est moyses ad filios israel. et dederunt ei omnes prin-
cipes virgas per singulas tribus. fueruntque virge .xii. ab-
sque virga aaron. Quas cum posuisset moyses coram domino
in tabernaculo testimonii. sequenti die regressus: invenit germi-
nasse virgam aaron in domo levi. et turgentibus gem-
mis eruperant flores. qui foliis dilatatis: in amigdala
deformati sunt. Protulit ergo moyses omnes virgas de conspe-
ctu domini ad cunctos filios israel. videruntque et receperunt
singuli virgas suas. Dixitque dominus ad moysen. Refer vir-
gam aaron in tabernaculum testimonii. ut servetur ibi in signum
rebellium filiorum israel. et quiescant querele eorum a me
ne moriantur. Fecitque moyses sicut preceperat dominus. Dixe-
runt autem filii israel ad moysen. Ecce consumpti sumus omnes
perivimus. Quicumque accedit ad tabernaculum domini: moritur. Num

usque ad internecionem cuncti delendi sumus? XVII
Dixitque dominus ad aaron. Tu et filii tui et domus patris
tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarii. et tu et
filii tui simul sustinebitis peccata sacerdotii vestri. Sed et fratres tuos
de tribu levi et sceptrum patris tui sume tecum. prestoque sint et ministrent tibi. Tu autem et
filii tui ministrabitis in tabernaculo testimonii. Excubabuntque le-
vite ad precepta tua et ad cuncta opera tabernaculi. ita dumtaxat
ut ad vasa sanctuarii et altare non accedant. ne et illi mori-
antur et vos pereatis simul. Sint autem tecum et excubent
in custodiis tabernaculi et in omnibus cerimoniis eius. Alienigena
non miscebitur vobis. Excubate in custodia sanctuarii et in mi-
nisterio altaris ne oriatur indignatio super filios israel. Ego
dedi vobis fratres vestros levitas de medio filiorum israel. et
tradidi donum domino. ut serviant in ministeriis tabernaculi
eius. Tu autem et filii tui custodite sacerdotium vestrum. et omnia que
ad cultum altaris pertinent. et intra velum sunt per sacer-
dotes administrabuntur. Si quis externus accesserit oc-
cidetur. Locutus est dominus ad aaron. Ecce dedi tibi custo-
diam primitiarum mearum. Omnia que sanctificantur a filiis
israel tibi tradidi et filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sem-
piterna. Hec ergo accipies de hiis que sanctificantur et oblata
sunt domino. Omnis oblatio et sacrificium et quicquid pro peccato
atque delicto redditur michi. et cedet in sancta sanctorum: tuum
erit et filiorum tuorum. In sanctuario comedes illud. mares
tantum edent ex eo. quia consecratum est domino. Primi-
cias autem quas voverint et obtulerint filii israel tibi dedi.
et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Qui mundus est in domo
tua. vescetur eis. Omnem medullam olei et vini et fru-
menti quicquid offerunt primitiarum domino: tibi dedi.
Universa frugum initia que gignit humus et domino deporta-
tantur cedent in usus tuos. Qui mundus est in domo tua vesce-
tur eis. Omne quod ex voto reddiderint filii israel tuum
erit. Quicquid primum erumpet e vulva cuncte carnis
quam offerunt domino. sive ex hominibus sive ex pecori-
bus fuerit tui iuris erit. ita dumtaxat: ut pro hominis pri-
mogenito precium accipias. et omne animal quod inmundum
est redimi facias. Cuius redemptio erit post unum mensem
siclis argenti .v. pondere sanctuarii. Siclus .xx. obolos habet.
Primogenitum autem bovis et ovis et capre non facies redimi quia
sanctificata sunt domino. Sanguinem tantum eorum fun-
des super altare et adipem adolebis in odorem suavissimum
domino. Carnes vero in usum tuum cedent. sicut pectusculum con-
secratum et armus dexter tui erunt. Omnes primicias sanc-
tuarii quas offerunt filii israel domino tibi dedi et filiis ac filia-
bus tuis iure perpetuo. Pactum salis est sempiternum coram domino tibi. ac
filiis tuis. Dixitque dominus ad aaron. In terra eorum nichil possidebitis nec habe-
bitis partem inter eos. Ego pars et hereditas
tua in medio filiorum israel. Filiis autem levi dedi omnes de-
cimas israel in possessionem pro ministerio quo serviunt
michi in tabernaculo federis. ut non accedant ultra filii israel ad tabernaculum

tabernaculum foederis, nec committant peccatum mortiferum, solis filiis Levi mihi in tabernaculo servientibus, et portantibus peccata populi. Legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Nihil aliud possidebunt, decimarum oblatione contenti, quas in usus eorum et necessaria separavi. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: Praecipe Levitis, atque denuntia: Cum acceperitis a filiis Israel decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id est, decimam partem decimae, ut reputetur vobis in oblationem primitivorum, tam de areis quam de torcularibus: et universis quorum accipitis primitias, offerte Domino, et date Aaron sacerdoti. Omnia quae offeretis ex decimis, et in donaria Domini separabitis, optima et electa erunt. Dicesque ad eos: Si praeclara et meliora quaeque obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis quasi de area et torculari dederitis primitias: et comedetis eas in omnibus locis vestris, tam vos quam familiae vestrae: quia pretium est pro ministerio quo servitis in tabernaculo testimonii. Et non peccabitis super hoc, egregia vobis et pinguia reservantes, ne polluatis oblationes filiorum Israel, et moriamini.

XVIII

Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: Ista est religio victimae, quam constituit Dominus. Praecipe filiis Israel ut adducant ad te vaccam rufam aetatis integrae, in qua nulla sit macula, nec portaverit iugum: tradetisque eam Eleazaro sacerdoti, qui eductam extra castra, immolabit in conspectu omnium: et tingens digitum in sanguine eius, asperget contra fores tabernaculi septem vicibus, comburetque eam cunctis videntibus, tam pelle et carnibus eius quam sanguine et fimo flammae traditis. Lignum quoque cedrinum, et hysopum, coccumque bis tinctum sacerdos mittet in flammam, quae vaccam vorat. Et tunc demum lotis vestibus et corpore suo, ingredietur in castra, commaculatusque erit usque ad vesperam. Sed et ille qui combusserit eam, lavabit vestimenta sua et corpus, et immundus erit usque ad vesperam. Colliget autem vir mundus cineres vaccae, et effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint multitudini filiorum Israel in custodiam, et in aquam aspersionis: quia pro peccato vacca combusta est. Cumque laverit qui vaccae portaverat cineres vestimenta sua, immundus erit usque ad vesperam. Habebunt hoc filii Israel, et advenae qui habitant inter eos, sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit cadaver hominis, et propter hoc septem diebus fuerit immundus, aspergetur ex hac aqua die tertio et septimo, et sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non poterit emundari. Omnis qui tetigerit humanae animae morticinum, et aspersus hac commixtione non fuerit, polluet tabernaculum Domini, et peribit ex Israel: quia aqua expiationis non est aspersus, immundus erit, et manebit spurcitia eius super eum. Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo: Omnes qui ingrediuntur tentorium illius, et universa vasa quae ibi sunt, polluta erunt septem diebus. Vas quod non habuerit operculum, nec ligaturam desuper, immundum erit. Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis, aut per se mortui, sive os illius, vel sepulcrum, immundus erit septem diebus. Tollent de cineribus combustionis atque peccati, et mittent aquas vivas super eos in vas. In quibus cum homo mundus tinxerit hysopum, asperget ex eo omne tentorium, et cunctam supellectilem, et homines huiuscemodi contagione pollutos: atque hoc modo mundus lustrabit immundum tertio et septimo die. Expiatusque die septimo, lavabit et se et vestimenta sua, et immundus erit usque ad vesperam. Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima eius de medio ecclesiae: quia sanctuarium Domini polluit, et non est aqua lustrationis aspersus. Erit hoc praeceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas, lavabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis, immundus erit usque ad vesperam. Quicquid tetigerit immundus, immundum faciet: et anima quae horum quippiam tetigerit, immunda erit usque ad vesperam.

XIX

Veneruntque filii Israel et omnis multitudo in desertum Sin, mense primo: et mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria, et sepulta in eodem loco. Cumque indigeret aqua populus, coierunt adversum Moysen et Aaron: et versi in seditionem, dixerunt: Utinam periissemus inter fratres nostros coram Domino. Cur eduxistis ecclesiam Domini in solitudinem, ut et nos et nostra iumenta moriamur? Quare nos fecistis ascendere de Egypto, et adduxistis in locum istum pessimum, qui seri non potest, qui nec ficum gignit, nec vineas, nec malagranata, insuper et aquam non habet ad bibendum? Ingressusque Moyses et Aaron, dimissa multitudine, tabernaculum foederis, corruerunt proni in terram, clamaveruntque ad Dominum, atque dixerunt: Domine Deus, exaudi clamorem huius populi, et aperi eis thesaurum tuum, fontem aquae vivae, ut satiati, cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria Domini super eos. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: Tolle virgam, et congrega populum, tu et Aaron frater tuus, et loquimini ad petram coram eis, et illa dabit aquas. Cumque eduxeris aquam de petra, bibet omnis multitudo et iumenta eius. Tulit igitur Moyses virgam, quae erat in conspectu Domini, sicut praeceperat ei, congregata omni multitudine ante petram, dixitque eis: Audite rebelles et increduli: Num de petra hac vobis aquam poterimus eicere? Cumque elevasset Moyses manum, percutiens virga bis silicem, egressae sunt aquae largissimae, ita ut populus biberet et iumenta. Dixitque Dominus ad Moysen et Aaron: Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram quam dabo eis. Haec est aqua contradictionis, ubi iurgati sunt filii Israel contra Dominum, et sanctificatus est in eis. Misit interea nuntios Moyses de Cades ad regem Edom, qui dicerent: Haec mandat frater tuus Israel: Nosti omnem laborem qui apprehendit nos: quomodo descenderint patres nostri in Egyptum, et habitaverimus ibi multo tempore, afflixerintque nos Egyptii et patres nostros: et quomodo clamaverimus ad Dominum, et exaudierit nos, miseritque angelum qui eduxerit nos de Egypto. Ecce in urbe Cades, quae est in extremis finibus tuis, positi, obsecramus ut nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus

aquas de puteis tuis. Sed gradiemur via publica. nec
ad dexteram nec ad sinistram declinantes donec transea
mus terminos tuos. Cui respondit edom. Non transibis per me. alioquin
armatus occurram tibi. Dixeruntque filii israel. Per tritam gradie
mur viam. et si biberimus aquas tuas nos et pecora nostra:
dabimus quod iustum est. Nulla erit in pretio difficultas. tantum
velociter transeamus. At ille respondit. Non transibis. Statimque
egressus est obvius cum infinita multitudine et manu
forti. nec voluit adquiescere deprecanti ut concederet tran
situm per fines suos. Quamobrem divertit ab eo israel. Cumque
castra movissent de cades: venerunt in montem hor. qui est
in finibus terre edom. Ubi locutus est dominus ad moysen. Pergat inquit
aaron ad populos suos. Non enim intrabit terram quam dedi
filiis israel. eo quod incredulus fuerit ori meo. ad aquas contradictionis.
Tolle aaron et filium eius cum eo et duces eos in montem hor. Cumque
nudaveris patrem veste sua indues ea eleazarum fi
lium eius. et aaron colligetur et morietur ibi. Fecit moyses ut pre
ceperat dominus. et ascenderunt in montem hor. coram omni
multitudine. Cumque aaron spoliasset vestibus suis: induit
supalio eis eleazarum filium eius. Illoque mortuo in montis descendit
cum eleazaro. Omnis autem multitudo videns occubuisse a
aron. flevit super eum. xxx. diebus per cunctas familias suas.
rex arad 21 Quod cum audisset chananeus XX
qui habitabat ad meridiem venisse scilicet israel per exploratorum
viam: pugnavit contra illum. et victor existens: du
xit ex eo predam. At israel voto se domino obligans ait. Si
tradideris populum istum in manu mea: delebo urbes eius. Ex
audivitque dominus preces israel. et tradidit chananeum. quem ille interfe
cit subversis urbibus eius. et vocavit nomen loci illius horma. id est a
nathema. Profectique sunt de monte hor per viam que ducit ad ma
re rubrum. ut circumirent terram edom. et tedere cepit
populum itineris ac laboris. Locutusque contra deum et moysen. ait. Cur
eduxisti nos de egypto. ut moreremur in solitudine?
Deest panis. non sunt aque. anima nostra iam nauseat
super cibo isto levissimo. Quamobrem misit dominus in populum igni
tos serpentes ad quorum plagas et mortes plurimorum: ve
nerunt ad moysen. atque dixerunt. Peccavimus. quia locuti sumus
contra dominum et te. Ora ut tollat a nobis serpentes. Oravitque
moyses pro populo. et locutus est dominus ad eum. Fac serpentem
eneum. et pone eum pro signo. Qui percussus aspexerit eum:
vivet. Fecit ergo moyses. serpentem eneum. et posuit pro sig
no. Quem percussus aspiceret eum. Quem cum percussi aspici
entes sanabantur. Profecti filii israel castrametati sunt
in oboth. unde egressi fixere tentoria in ieabarim.
in solitudine que respicit moab contra orientalem plagam.
et inde moventes venerunt ad torrentem zareth. Quem
relinquentes castrametati sunt contra arnon
que est in deserto et prominet in finibus amorrei. Siquidem
arnon terminus est moab. dividens moabitas et a
morreos. Unde dicitur in libro bellorum domini. Sicut

fecit in mari rubro sic faciet in torrentibus arnon.
Scopuli torrentium inclinati sunt ut quiescerent in
ar. et recumberent in finibus moabitarum. Ex eo loco
apparuit puteus super quo locutus est dominus ad moysen. Con
grega populum et dabo ei aquam. Tunc cecinit israel carmen
istud. Ascendat puteus. Concinebant. Puteus quem
foderunt principes et paraverunt duces multitudinis in da
tore legis et in baculis suis. De solitudine
in mathana. de mathana in naaliel. de naaliel in ba
moth. vallis est in regione moab in vertice phasga. que
respicit contra desertum. Misit autem nuntios ad seon
regem amorreorum dicens. Obsecro ut transire mihi
liceat per terram tuam. non declinabimus in agros et vineas.
non bibemus aquas ex puteis. via regia gradiemur donec
transeamus terminos tuos. Qui concedere noluit. ut
transiret israel per fines suos. Quin potius exercitu egressus congregato
est obviam in deserto. et venit in iasa pugnavitque contra
eum. A quo percussus est in ore gladii et possessa est terra
eius ab arnone usque ieboc et filios ammon. quia forti presi
dio tenebantur termini ammanitarum. Tulit ergo israel omnes
civitates eius et habitavit in urbibus amorrei. In esebon scilicet
et viculis eius. Urbs esebon fuit regis seon amorrei qui
pugnavit contra regem moab. et tulit omnem terram
que ditionis illius fuerat usque arnon. Idcirco dicitur in proverbio. Ve
nite in esebon. edificetur et construatur civitas. Ignis egressus est de civitas seon
esebon. flamma de opido seon. et devoravit ar moabita
rum. et habitatores excelsorum arnon. Ve tibi moab. peristi
populus chamos. Dedit filios eius in fugam. et filias in
captivitatem regi amorreorum seon. Iugum eorum et prior
disperiit ab esebon usque dibon. Lassi pervenerunt in nophe
et usque medeba. Habitavit itaque israel in terra amorrei.
Misitque moyses qui explorarent iazer. cuius ceperunt viculos et pos
sederunt habitatores. Verteruntque se et ascenderunt per
viam basan. et occurrit eis og rex basan cum omni
populo suo. pugnaturus in edrai. Dixitque dominus ad moysen. Ne
timeas eum. quia in manu tua tradidi illum et omnem populum ac terram
eius. Faciesque illi sicut fecisti seon regi amorreorum habitanti
esebon. Percusserunt igitur et hunc cum filiis suis. universum
que populum eius usque ad internecionem. et possederunt terram illius.
Profectique castrametati sunt in campestribus XXI filii israel 22
moab ubi cis iordanem iericho sita est. Videns autem ba
lac filius sephor omnia que fecerat israel amorreo. et quod
pertimuissent eum moabite. et impetum eius ferre non
possent. Dixit ad maiores natu madian. Ita delebit
hic populus omnes qui in nostris finibus commorantur. quomodo solet
bos herbam usque ad radices carpere. Ipse autem erat eo tempore
rex in moab. Misit ergo nuntios ad balaam filium beor
ariolum. qui habitabat super flumen terre filiorum am
mon ut vocarent eum et dicerent. Ecce egressus est populus
ex egypto qui operuit faciem terre sedens contra me. Veni

ergo et maledic populo huic quia fortior me est, si quomodo possim
percutere et eicere eum de terra mea. Novi enim quod bene-
dictus sit cui benedixeris, et maledictus in quem maledicta
congesseris. Perrexerunt seniores moab et maiores natu
madian habentes divinationis pretium in manibus. Cumque
venissent ad balaam et narrassent ei omnia verba balac:
ille respondit. Manete hic nocte et respondebo quicquid dixerit
mihi dominus. Manentibus illis apud balaam venit deus
et ait ad eum. Manentibus illis. Quid sibi volunt
homines isti apud te? Respondit. Balac filius sephor rex
moabitarum misit ad me dicens. Ecce populus qui egressus
est de egypto operuit faciem terre veni et maledic
ei. Si quomodo possim pugnans abigere eum. Dixitque deus ad balaam.
Noli ire cum eis neque maledicas populo quia benedictus est.
Qui mane consurgens: dixit ad principes. Ite in terram
vestram. Quia prohibuit me deus venire vobiscum. Reversi prin-
cipes dixerunt ad balach noluit balaam venire nobiscum
est. Rursum ille misit plures et nobiliores quam ante mise-
rat misit. Qui cum venissent ad balaam. dixerunt
Sic dicit balac filius sephor. Ne cuncteris venire ad
me paratus sum honorare te et quicquid volueris dabo tibi. Veni
et maledic populo huic. Respondit balaam. Si dederit mihi balach
plenam domum suam argenti et auri non potero immu-
tare verbum domini dei mei ut vel plus vel minus lo-
quar. Obsecro ut hic maneatis etiam hac nocte ut
scire queam quid mihi rursum respondeat dominus. Venit
ergo deus ad balaam nocte et ait illi. Si vocare te vene-
runt homines isti surge et vade cum eis ita dum-
taxat ut quod tibi precepero facias. Surrexit balaam mane
et strata asina profectus est cum eis. Et iratus est deus. Stetit-
que angelus domini in via contra balaam qui sedebat
asine et duos pueros habebat secum. Cernens asina
angelum stantem in via evaginato gladio avertit
se de itinere et ibat per agrum. Quam cum verberaret ba-
laam et vellet ad semitam reducere stetit angelus in an-
gustiis duarum maceriarum quibus vinee cingeban-
tur. Quem videns asina iunxit se parieti et attrivit
sedentis pedem. At ille iterum verberabat et nichilominus
angelus ad locum angustum transiens ubi nec ad dex-
teram nec ad sinistram poterat deviari. obvius
stetit. Cumque vidisset asina angelum stantem conci-
dit sub pedibus sedentis. Qui iratus vehementius ce-
debat fuste latera. Et aperuit dominus os asine et locu-
ta est. Quid feci tibi? Cur percutis me ecce iam tertio. Respondit
balaam. Quia commeruisti et illusisti mihi. Utinam haberem gla-
dium ut te percuterem. Dixitque asina. Nonne animal
tuum sum cui semper sedere consuevisti usque in pre-
sentem diem. Dic quid simile umquam fecerim tibi. At
ille ait. Numquam. Protinus aperuit dominus oculos balaam et
vidit angelum stantem in via evaginato gladio.

adoravit eum pronus in terram. Cui angelus. Cur inquit ter-
tio verberasti asinam tuam. Ego veni ut adversarer tibi quia
perversa est via tua michique contraria. Et nisi asina declinasset de via
dans locum resistenti te occidissem et illa viveret. Dixit
balaam. Peccavi nesciens quod tu stares contra me. Et nunc si
displicet tibi ut vadam revertar. Ait angelus. Vade cum istis.
Et cave ne aliud quam precepero tibi loquaris. Ivit igitur cum principi-
bus. Quod cum audisset balac egressus est in occursum eius in oppi-
do moabitarum quod situm est in extremis finibus arnon.
Dixitque ad balaam. Misi nuntios ut vocarent te. Cur
non statim venisti ad me. An quia mercedem adventui
tuo reddere nequeo. Cui ille respondit. Ecce adsum. Numquid potero
aliud loqui potero nisi quod deus posuerit in ore meo. Perrex-
erunt ergo simul et venerunt in urbem que in extremis fi-
nibus eius erat. Cumque occidisset balac oves et boves mi-
sit ad balaam et principes qui cum eo erant munera.
Mane autem facto duxit eum ad excelsa baal et intuitus est
extremam partem populi.

XXIII

Dixitque balaam ad balac. Edifica mihi hic .vii. a-
ras et para totidem vitulos eiusdemque numeri arietes. Cumque
fecisset iuxta sermonem balaam imposuerunt simul vitu-
lum et arietem super aram. Dixitque balaam ad balac
Sta paulisper iuxta holocaustum tuum donec vadam si
forte occurrat michi dominus et quodcumque imperaverit loquar
tibi. Cumque abisset velociter: occurrit ei deus. Locutusque est
ad eum balaam .vii. inquit aras erexi et imposui
vitulum et arietem desuper. Dominus autem posuit verbum
in ore eius et ait. Revertere ad balac et hec loqueris. Reversus
invenit stantem balac iuxta holocaustum suum et omnes princi-
pes moabitarum. Assumptaque parabola sua ait. De
aram adduxit me balac rex moabitarum de montibus
orientis inquit. Veni et maledic iacob propera et detesta-
re israel. Quomodo maledicam cui non maledixit deus? Qua
ratione detester quem dominus non detestatur? De sum-
mis silicibus videbo eum et de collibus considerabo illum.
Populus qui habitat solus in gentibus non reputabitur. Quis di-
numerare possit pulverem iacob et nosse numerum stirpis
israel. Moriatur anima mea morte iustorum et fiant no-
vissima mea horum similia. Dixitque balach ad ba-
laam. Quid est hoc quod agis? Ut maledíceres inimicis
meis vocavi te et tu econtrario benedicis eis. Cui
ille respondit. Numquid aliud possum loqui nisi quod iusserit
dominus. Dixit ergo balac ad balaam. Veni me-
cum in alterum locum unde partem israel videas
et totum videre non possis. Inde maledicito ei. Cumque
duxisset eum in locum sublimem super verticem
montis phasga. edificavit balaam septem aras
et impositis supra vitulo atque ariete dixit ad
balac. Sta hic iuxta holocaustum tuum donec ego
pergam obvius. Cui cum dominus occurrisset posuissetque

verbum in ore eius ait. Revertere ad balac et hec loqueris ei.
Reversus invenit eum stantem iuxta holocaustum suum. et prin
cipes moabitarum cum eo. ad quem balac. Quid inquit lo
cutus est dominus. At ille assumpta parabola sua ait. Sta ba
lac et ausculta. audi fili sephor. Non est deus quasi homo ut menti
atur. nec ut filius hominis ut mutetur. Dixit ergo et non faciet?
locutus est et non implebit? ad benedicendum adductus sum. Benedic
tionem prohibere non valeo. Non est ydolum in iacob nec vi
debitur simulacrum in israel. Dominus deus eius cum eo est et clangor
victorie regis in illo. Deus eduxit eum de egypto cuius forti
tudo similis est rinocerotis. Non augurium in iacob nec
divinatio in israel. Temporibus suis dicetur iacob et israeli
quid operatus sit dominus. Ecce populus ut leena consurget et
quasi leo erigetur. Non accubabit donec devoret predam
et occisorum sanguinem bibat. Dixitque balac ad balaam.
Nec maledicas ei nec benedicas. Et ille. Nonne dixi tibi quod
quicquid michi deus imperaret hoc facerem? Et ait balac ad eum.
Veni et ducam te in alium locum. si forte placeat deo
ut inde maledicas eis. Cumque duxisset eum super verticem
montis phegor. qui respicit solitudinem: dixit ei balaam.
Edifica michi hic septem aras. et para totidem vitulos eiusdem
que numeri arietes. Fecit balac ut balaam dixerat. imposuit
que vitulos et arietes per singulas aras. XXIIII

Cumque vidisset balaam quod placeret domino ut benedi
ceret israeli: nequaquam abiit ut ante perrexerat. ut augurium
quereret. sed dirigens contra desertum vultum suum
et levans oculos vidit israel in tentoriis commorantem per
tribus suas. et irruente in se spiritu dei: assumpta parabola
ait. Dixit balaam filius beor. Dixit homo cuius obturatus est
oculus. dixit auditor sermonum dei. Qui visionem omni
potentis intuitus est. qui cadit et sic aperiuntur oculi eius. Quam
pulchra tabernacula tua iacob et tentoria tua israel. ut valles nemo
rose ut orti iuxta fluvios irrigui ut tabernacula que fixit dominus
quasi cedri prope aquas. Fluet aqua de situla eius et semen illius
in aquas multas. Tolletur propter agag rex eius et auferetur
regnum illius. Deus eduxit illum de egypto cuius forti
tudo similis est rinocerotis. Devorabunt gentes ho
stes illius. ossaque eorum confringent. et perforabunt sagit
tis. Accubans ut leo dormivit. et quasi leena quam suscitare
nemo audebit. Qui benedixerit tibi erit benedictus. qui
maledixerit in maledictione reputabitur. Iratusque est balac contra
balaam complosis manibus ait. Ad maledicendum inimicis
meis vocavi te. quibus e contrario benedixisti. Revertere
ad locum tuum. Decreveram quidem magnifice honora
re te. sed dominus privavit te honore disposito. Respondit que ba
laam ad balac. Nonne nunciis tuis quos misisti ad me
dixi. Si dederit michi balach plenam domum suam argenti et
auri non potero preterire sermonem domini dei mei ut vel
bonum quid vel mali proferam ex corde meo. sed quicquid dominus
dixerit hoc loquar. Verumtamen pergens
populum meum dabo consilium quid populus tuus huic populo
faciat extremo tempore. Sumpta igitur parabola rursum
ait. Dixit homo cuius obturati sunt oculi. Dixit auditor
sermonum dei. qui novit doctrinam altissimi et visiones
omnipotentis videt. qui cadens apertos habet oculos. Vide
bo eum sed non modo. Intuebor illum sed non prope. Orietur stella ex
iacob et consurget virga de israel et percutiet duces moab
vastabitque omnes filios seth. et erit ydumea posses
sio eius. hereditas seyr cedet inimicis suis. israel vero fortiter
aget. De iacob erit qui dominetur et perdat reliquias
civitatis. Cumque vidisset amalech: assumens parabolam
ait. Principium gentium amalech cuius extrema per
ibunt. Vidit quoque cineum et assumpta parabola ait. Ro
bustum quidem est habitaculum tuum. sed si in petra posueris
nidum tuum. fueris electus de stirpe cinei quamdiu po
teris permanere? assur enim capiet te. Assumptaque parabo
la iterum locutus est. Heu quis victurus est quando ista faciet deus
Venient in trieribus de ytalia superabunt assirios.
vastabuntque hebreos. et ad extremum etiam ipsi pe
ribunt. Surrexitque balaam et reversus est in locum suum.
Balac quoque via qua venerat rediit. XXV

Horabatur israel ex eo tempore in sethim et fornicatus est populus
cum filiabus moab. que vocaverunt eos ad sacrificia
sua. At illi comederunt et adoraverunt deos earum. Initiatusque
est israel beelphegor. et iratus est dominus dixit ad moysen. Tolle cunc
tos principes populi et suspende eos contra solem in patibulis
ut avertatur furor meus ab israel. Dixitque moyses ad iudices israel.
Occidat unusquisque proximos suos. qui initiati sunt
beelphegor. Et ecce unus de filiis israel intravit coram fratribus
suis ad scortum madianitem vidente moyse et omni turba
filiorum israel qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cum vidisset
phinees filius eleazari filii aaron sacerdotis: surrexit
de medio multitudinis et arrepto pugione: ingressus est
post virum israelitem in lupanar. et perfodit ambos simul.
virum scilicet et mulierem in locis genitalibus. Cessavitque plaga
a filiis israel. et occisi sunt xxiiii milia hominum. Dixitque dominus
ad moysen. Phinees filius eleazari filii aaron sacerdotis avertit
iram meam a filiis israel. quia zelo meo commotus est contra eos. ut non
ipse delerem filios israel in zelo meo. Idcirco loquere ad eum.
Ecce do ei pacem federis mei. et erit tam ipsi quam semini
illius pactum sacerdotii sempiternum. quia zelatus est pro deo
suo. et expiavit scelus filiorum israel. Erat autem nomen viri is
raelite qui occisus est cum madianite: zambri filius salu.
Dux de cognatione et tribu symeonis. Porro mulier ma
dianitis que pariter interfecta est: vocabatur cozbi filia
sur. principis nobilissimi madianitarum. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Hostes vos sentiant madianite et percutite
eos quia et ipsi hostiliter egerunt contra vos. et decepere in
sidiis per idolum phogor et cozbi filiam ducis madian
sororem suam que percussa est in die plage pro sacrilegio

phogor

26 Post quam noxiorum sanguis effusus est. XXV
Dixit dominus ad moysen et eleazarum filium aaron
sacerdotem. Numerate omnem summam filiorum israel a
viginti annis et supra per domos et cognationes suas. cunc-
tos qui possunt ad bella procedere. Locuti sunt itaque moyses
et eleazar sacerdos in campestribus moab super iordanem
contra iericho ad eos qui erant a xx. annis et supra. sicut dominus
imperaverat. Quorum iste est numerus. Ruben primo-
genitus israel. huius filius enoch: a quo familia enochitarum
et phallu: a quo familia phalluitarum et esron a quo fa-
milia esronitarum. et charmi. a quo familia charmitarum.
Hee sunt familie de stirpe ruben. quorum numerus inventus est
xl. iii. milia et septingenti. xxx. Filius phallu. heliab.
huius filii namuel et dathan et abiram. isti sunt dathan
et abiram principes populi qui surrexerunt contra moysen et aaron in se-
ditione chore quando adversum dominum rebellaverunt. et aperiens
terra os suum devoravit chore morientibus plurimis. quando
combussit ignis ccl. viros. Et factum est grande miraculum. ut chore
pereunte: filii eius non perirent. Filii symeon per cognationes
suas. namuel. ab hoc familia namuelitarum. iamin. ab hoc
familia iaminitarum. iachin. ab hoc familia iachinitarum.
zare. ab hoc familia zareitarum. Saul ab hoc familia sau-
litarum. Hee sunt familie de stirpe symeon. Quorum
omnis numerus fuit. xx. ii. milia ducenti. Filii gad per cog-
nationes suas. sephon. ab hoc familia sephonitarum. agi. ab hoc
familia aggitarum. Suni. ab hoc familia sunitarum. ozni ab hoc familia
oznitarum. heri ab hoc familia heritarum. arod. ab hoc familia aro-
ditarum. ariel. ab hoc familia arielitarum. Hee sunt familie gad.
quarum omnis numerus fuit. xl. milia quingenti. Filii iuda
her et onan qui ambo mortui sunt in terra chanaan. Fu-
eruntque filii iuda per cognationes suas. Sela a quo famili-
a selaitarum. phares a quo familia pharesitarum. zare
a quo familia zareitarum. Porro filii phares esron. a quo
familia esronitarum. et amul. a quo familia amulitarum. Iste sunt
familie iude. quarum omnis numerus fuit. lxx. vi. milia quinge-
nti. Filii isachar per cognationes suas. thola a quo fami-
lia tholaitarum. phua a quo familia phuaitarum. Iasub
a quo familia iasubitarum. Semran. a quo familia semranitarum.
Hee sunt cognationes ysachar. quarum numerus fuit. lx.
iiii. milia trecenti. Filii zabulon per cognationes su-
as. Sared. a quo familia sareditarum. helon a quo familia he-
lonitarum. Ialel. a quo familia ialelitarum. Hee sunt cogna-
tiones zabulon quarum numerus fuit. lx. milia quingenti.
Filii ioseph per cognationes suas manasses et effraim.
De manasse ortus est machir. a quo familia machiritarum.
Machir genuit galaad. a quo familia galaaditarum. Gala-
ad habuit duos filios. hiezer a quo familia hiezeritarum. et elec
a quo familia elecitarum. et asriel. a quo familia asrielita-
rum. et sethem. a quo familia sethemitarum. et semida. a quo
familia semidaitarum. et epher a quo familia epheritarum.
Fuit autem epher pater salphaad qui filios non habebat sed tantum
filias quarum ista sunt nomina. maala. et noha. et
egla. et melcha. et thersa. Hee sunt familie manasse et
numerus earum. l. ii. milia septingenti. Filii autem effraim per cogna-
tiones suas fuerunt hii. Suthala a quo familia sutha-
laitarum. Becher a quo familia becheritarum. thehen a quo
familia thehenitarum. Porro filius suthala. fuit heran a quo
familia heranitarum. Hee sunt cognationes filiorum effra-
im. quarum numerus. xxx. ii. milia quingenti. Isti sunt
filii ioseph per familias suas. Filii beniamin in cognati-
onibus suis. Bale a quo familia baleitarum. Azbel. a quo fa-
milia azbelitarum. Ahiram a quo familia ahiramitarum. Supham
a quo familia suphamitarum. Hupham a quo familia huphamitarum.
Filii bale. hered et noeman. De hered familia heredi-
tarum. De noema familia noemanitarum. Hii sunt filii
beniamin per cognationes suas quorum numerus fuit. xlv. mi-
lia ducenti. Filii dan per cognationes suas. Suham
a quo familia suhamitarum. Hee sunt cognationes suas
dan per familias suas. Omnes fuere suhamite. Quorum
numerus erat. lx. iiii. milia quadringenti. Filii aser per cogna-
tiones. Iemna. a quo familia iemnaitarum. Iessui a quo
familia iessuitarum. Brie a quo familia brieitarum. Filii brie
haber. a quo familia haberitarum. et melchiel. a quo familia mel-
chielitarum. Nomen autem filie aser fuit sara. Hee cogna-
tiones filiorum aser et numerus eorum. l. iii. milia. cccc. Filii nep-
talim per cognationes suas. Iesiel. a quo familia iesielitarum.
Guni. a quo familia gunitarum. Iesser. a quo familia iesseritarum.
Sellem. a quo familia sellemitarum.
Hee sunt cognationes filiorum neptalim per familias suas. quorum numerus
xl. v. milia quadringenti. Ista est summa filiorum
israel qui recensiti sunt. sexcenta milia et mille septin-
genti. xxx. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Istis divi-
detur terra iuxta numerum vocabulorum in possessiones
suas. pluribus maiorem partem dabis. paucioribus minorem. singulis si-
cut nunc recensiti sunt tradetur possessio. ita dumtaxat
ut sors terram tribubus dividat et familiis. Quicquid sorte
contigerit. hoc vel plures accipient vel pauciores. Hic quoque est numerus
filiorum levi per familias suas. Gerson. a quo familia gersoni-
tarum. Caath. a quo familia caathitarum. Merari a quo familia merari-
tarum. Hee sunt familie levi. Familia lobni.
familia ebroni. familia mooli. familia musi. familia chore. At vero
caath genuit amram. filios aaron et moysen quibus
habuit uxorem iochabed filiam levi que nata est ei in
egipto. Hec genuit viro suo amram filios aaron
et moysen. et mariam sororem eorum. De aaron orti sunt
nadab et abiud et eleazar. Quorum nadab et abiu et
eleazar et ithamar. Quorum nadab et abiu mor-
tui sunt cum obtulissent ignem alienum coram domino.
Fueruntque omnes qui numerati sunt. xx. iii. milia ge-
neris masculini. ab uno mense et supra quia non sunt
recensiti inter filios israel nec eis cum ceteris data est
possessio. Hic est numerus filiorum israel qui descripti sunt

a Moyse et Eleazaro sacerdote in campestribus Moab super
Iordanem contra Iericho. Inter quos nullus fuit eorum qui an-
numerati sunt a Moyse et Aaron in deserto Synai. Praedix-
erat enim Dominus quod omnes morerentur in solitudine.
Nullusque remansit ex eis nisi Caleb filius Iephone
Accesserunt autem filiae XXVI et Iosue filius Nun.
Salphaad. filii Epher. filii Galaad. filii Machir. filii
Manasse qui fuit filius Ioseph quarum sunt nomina
Maala et Noha et Egla et Melcha et Thersa. Steteruntque
coram Moyse et Eleazaro sacerdote et cunctis principibus populi
ad ostium tabernaculi foederis atque dixerunt. Pater noster mortuus est
in deserto nec fuit in seditione quae concitata est contra Dominum sub Co-
re sed in peccato suo mortuus est. Hic non habuit mares filios. Cur
tollitur nomen illius de familia sua quia non habet filium? Date no-
bis possessionem inter cognatos patris nostri. Retulit Moyses causam earum
ad iudicium Domini. Qui dixit ad eum. Iustam rem postu-
lant filiae Salphaad. Da eis possessionem inter cognatos patris
sui, et ei in hereditate succedant. Ad filios autem Israhel loqueris haec. Ho-
mo cum mortuus fuerit absque filio, ad filiam eius transibit heredi-
tas. Si filiam non habuerit, habebit successores fratres suos. Quod
si et fratres non fuerint, dabitis hereditatem fratribus patris eius. Sin
autem nec patruos habuerit, dabitur hereditas his qui ei proximi sunt.
Eritque hoc filiis Israhel sanctum lege perpetua, sicut praecepit Dominus Moysi.
Dixitque Dominus ad Moysen. Ascende in montem istum Abarim et con-
templare inde terram quam daturus sum filiis Israhel. Cumque videris
eam, ibis et tu ad populum tuum sicut ivit frater tuus Aaron quia
offendistis me in deserto Sin in contradictione multitudinis
nec sanctificare me voluistis coram ea super aquas. Hae sunt
aquae contradictionis in Cades deserti Sin. Cui respondit Moyses. Provideat
Dominus Deus spirituum omnis carnis hominem qui sit super multi-
tudinem hanc et possit exire et intrare ante eos et educere
illos vel introducere ne sit populus Domini sicut oves absque pastore.
Dixitque Dominus ad eum. Tolle Iosue filium Nun virum
in quo est spiritus Dei et pone manum tuam super eum. Qui stabit
coram Eleazaro sacerdote et omni multitudine et dabis
ei praecepta cunctis videntibus et partem gloriae tuae ut audiat
eum omnis synagoga filiorum Israhel. Pro hoc si quid agendum
erit, Eleazar sacerdos consulet Dominum. Ad verbum
eius egredietur et ingredietur ipse et omnes filii Israhel cum
eo et cetera multitudo. Fecit Moyses ut praeceperat Dominus.
Cumque tulisset Iosue Iosue statuit eum coram Eleazaro
sacerdote et omni frequentia populi. Et impositis capiti eius
manibus cuncta replicavit quae mandaverat Dominus. XXVII
Dixit quoque Dominus ad Moysen. Praecipe filiis Israhel et dices
ad eos. Oblationem meam et panes et incensum odo-
ris suavissimi offerte per tempora sua. Haec sunt sacrificia
quae offerre debetis. Agnos anniculos inmaculatos duos
cotidie in holocaustum sempiternum. Unum offere-
tis mane et alterum ad vesperam. Decimam partem ephi
similae quae conspersa sit oleo purissimo et habeat quartam partem
hin. Holocaustum iuge est quod obtulistis in monte Synai
in odorem suavissimi incensi Domini. Et libabitis vini quar-
tam partem hin per agnos singulos in sanctuario Domini.
Alterumque agnum similiter offeretis ad vesperam iuxta omnem
ritum sacrificii matutini et libamentorum eius oblationem su-
avissimi odoris Domino. Die autem sabbati offeretis duos
agnos anniculos inmaculatos et duas decimas similae oleo
conspersae in sacrificio et liba quae rite funduntur per singula sabba-
ta in holocaustum sempiternum. In kalendis autem id est in mensium exordiis
offeretis holocaustum Domino vitulos de armento duos, arie-
tem unum, agnos anniculos septem inmaculatos, et tres
decimas similae oleo conspersae in sacrificio per singulos vitu-
los et duas decimas similae oleo conspersae per singulos arietes,
et decimam decimae similae ex oleo in sacrificium per agnos
singulos: holocaustum suavissimi odoris atque incensi
est Domino. Libamenta autem vini quae per singulas fundenda sunt
victimas ista erunt. Media pars hin per singulos vitu-
los, tertia per arietem, quarta per agnum. Hoc erit holocaustum per omnes men-
ses qui sibi anno vertente succedunt. Hircus quoque
offeretur Domino pro peccatis in holocaustum sempiternum
cum libamentis suis. Mense autem primo quartadecima die
mensis phase Domini erit. Et quintadecima die sollempnitas
azimorum. Septem diebus vescentur azimis. Quarum dies prima
venerabilis et sancta erit. Omne opus servile non facietis in ea. Offe-
retisque incensum holocaustum Domino. Vitulos de armento duos,
arietem unum, agnos anniculos inmaculatos septem et sacri-
ficia singulorum ex simila quae conspersa sit oleo tres deci-
mas per singulos vitulos et duas decimas per arietem et deci-
mam decimae per agnos singulos id est per septem agnos et hircum
pro peccato unum ut expietur pro vobis praeter holocaustum matutinum
quod semper offeretis. Ita facietis per singulos dies septem di-
erum in fomitem ignis et in odorem suavissimi
Domino, qui surget de holocausto et de libationibus singulorum.
Dies quoque septimus celeberrimus et sanctus erit vobis. Omne opus ser-
vile non facietis in eo. Dies etiam primitivorum, quando offere-
tis novas fruges Domino, expletis ebdomadibus venerabilis
et sancta erit. Omne opus servile non facietis in ea. Offeretisque
holocaustum in odorem suavissimum Domino. Vitulos de ar-
mento duos et arietem unum et agnos anniculos septem. Atque
in sacrificiis eorum similae oleo conspersae tres decimas per sin-
gulos vitulos, per arietes duas, per agnos decimam decimae
qui simul sunt agni septem. Hircum quoque qui mac-
tatur pro expiatione, praeter holocaustum sempiternum et liba eius. Inm-
aculata offeretis omnia cum libationibus suis. XXVIII
Mensis etiam septimi prima dies venerabilis et sancta erit
vobis. Omne opus servile non facietis in ea quia dies
est clangoris et tubarum. Offeretisque holocaustum
in odorem suavissimum Domino. Vitulum de armento
unum, arietem unum, agnos anniculos inmaculatos
septem, et in sacrificiis eorum similae oleo conspersae tres deci-

mas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, unam decimam per agnum, qui sunt simul agni vii, et hyrcum pro peccato qui offertur in expiationem pro peccatis, praeter holocaustum kalendarum cum sacrificiis suis, et holocaustum sempiternum cum libamentis solitis. Isdem ceremoniis offeretis in odorem suavissimum incensum domino.

Decima quoque die mensis huius septimi erit vobis sancta atque venerabilis, et affligetis animas vestras. Omne opus servile non facietis in ea. Offeretisque holocaustum domino in odorem suavissimum, vitulum de armento, arietem unum, agnos anniculos immaculatos vii, et in sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, decimam decimae per agnos singulos, qui sunt simul agni vii, et hyrcum pro peccato, absque his quae offerri pro delicto solent in expiationem, et holocaustum sempiternum in sacrificio et libaminibus eorum. Quintadecima vero die mensis septimi quae vobis erit sancta atque venerabilis, omne opus servile non facietis, sed celebrabitis sollemnitatem domino vii diebus. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino, vitulos de armento xiii, arietes ii, agnos anniculos xiiii immaculatos, et in libamentis eorum simile oleo conspersae tres decimas per vitulos singulos qui sunt simul vituli xiii, et duas decimas arieti uno, id est simul arietibus duobus, et decimam decimae agnis singulis, qui sunt simul agni xiiii, et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno et sacrificio et libamine eius. In die altero offeretis vitulos de armento xii, arietes ii, agnos anniculos immaculatos xiiii. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hyrcum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque et libamine eius. Die tertio offeretis vitulos xi, arietes ii, agnos anniculos immaculatos xiiii. Sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hyrcum pro peccato, absque holocausto sempiterno sacrificioque et libamine eius. Die iiii offeretis vitulos x, arietes duos, agnos anniculos immaculatos xiiii, sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hyrcum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque et libamine eius. Die v offeretis vitulos viiii, arietes ii, agnos anniculos immaculatos xiiii, sacrificia et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno sacrificioque et libamine eius. Die vi offeretis vitulos viii, arietes duos, agnos anniculos immaculatos xiiii, sacrificia et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hyrcum pro peccato, absque holocausto sempiterno sacrificioque et libamine eius. Die vii offeretis vitulos vii, arietes ii, agnos anniculos immaculatos xiiii, sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hyrcum pro peccato, absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die viii qui est celeberrimus omne opus servile non facietis in ea, offerentes holocaustum in odorem suavissimum domino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos vii, sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis, et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Haec offeretis domino in sollemnitatibus vestris, praeter vota et oblationes spontaneas in holocausto, in sacrificio, in libamine et in hostiis pacificis.

XXX

Narravitque Moyses filiis Israhel omnia quae ei dominus imperaverat. Et locutus est ad principes tribuum filiorum Israhel: Iste est sermo quem praecepit dominus. Si quis virorum votum domino voverit, aut se constrinxerit iuramento, non faciet irritum verbum suum, sed omne quod promisit implebit. Mulier si quippiam voverit et se constrinxerit iuramento, quae est in domo patris sui et in aetate adhuc puellari, si cognoverit pater votum quod pollicita est et iuramentum quo obligavit animam suam et tacuerit, voti rea erit; quicquid pollicita est et iuravit, opere complebit. Sin autem ut audivit statim contradixerit pater, et vota et iuramenta eius irrita erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni, eo quod contradixerit pater. Si maritum habuerit et voverit aliquid, et semel de ore eius verbum egrediens animam illius obligaverit iuramento, quo die audierit vir et non contradixerit, voti rea erit, reddet quodcumque promiserat. Sin autem audiens statim contradixerit, irritas faciet omnes pollicitationes eius, verbaque quibus obstrinxerat animam suam, et propitius ei erit dominus. Vidua et repudiata quicquid voverint reddent. Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit et iuramento, si audierit vir et tacuerit, nec contradixerit sponsioni, reddet quodcumque promiserat. Sin autem extemplo contradixerit, non tenebitur promissionis rea, quia maritus contradixit, et dominus ei propitius erit. Si voverit et iuramento se constrinxerit ut per ieiunium vel ceterarum rerum abstinentiam affligat animam suam, in arbitrio viri erit ut faciat sive non faciat. Quod si audiens vir tacuerit et in alterum diem distulerit sententiam, quicquid voverat atque promiserat reddet, quia statim ut audivit tacuit. Sin autem contradixerit postquam rescivit, portabit ipse iniquitatem eius. Istae sunt leges quas constituit dominus Moysi inter virum et uxorem, inter patrem et filiam quae in puellari adhuc aetate est vel quae manet in parentis domo.

XXXI

Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Ulciscere prius filios Israhel de Madianitis, et sic colligeris ad populum tuum. Statimque Moyses: Armate, inquit, ex vobis viros ad pugnam, qui possint ultionem domini expetere de Madianitis. Mille viri de singulis tribubus eligantur ex Israhel, qui mittantur ad bellum. Dederuntque millenos de cunctis tribubus, id est xii milia expeditorum ad pugnam, quos misit Moyses cum Finees filio Eleazari sacerdotis, vasa quoque sancta et tubas ad clangendum tradidit ei. Cumque pugnassent contra Madianitas atque vicissent, omnes mares occiderunt, et reges eorum Evi et Recem et Sur et Hur et Rebe quinque principes gentis. Balaam

et Balaam filium Beor interfecerunt gladio. Ceperuntque mulieres
eorum et parvulos. Omniaque pecora et cunctam supellec-
tilem quicquid habere potuerunt depraedati sunt: tam urbes
quam viculos et castella flamma consumpsit. Et tulerunt
praedam et universa quae ceperant tam ex hominibus quam ex
iumentis, et adduxerunt ad Moysen et ad Eleazarum sacerdo-
tem et ad omnem multitudinem filiorum Israel. Reliqua autem u-
tensilia portaverunt ad castra in campestribus Moab iuxta
Iordanem contra Iericho. Egressi sunt autem Moyses et Eleazar sacerdos
et omnes principes synagogae in occursum eorum extra
castra. Iratusque Moyses principibus exercitus, tribunis et centurio-
nibus qui venerant de bello, ait: Cur feminas reserva-
stis? Nonne istae sunt quae deceperunt filios Israel ad suggestio-
nem Balaam, et praevaricari fecerunt vos in Domino su-
per peccato Phogor, unde et percussus est populus? Ergo cunctos interficite
quicquid generis masculini est, etiam in parvulis, et mulieres quae
noverunt viros in coitu iugulate. Puellas autem et omnes
feminas virgines reservate vobis, et manete extra castra
septem diebus. Qui occiderit hominem vel occisum tetigerit
lustrabitur die tertio et septimo. Et de omni praeda sive vesti-
mentum fuerit sive vas et aliquid in utensilia praeparatum
de caprarum pellibus et pilis et ligno expiabitur. Eleazar
quoque sacerdos ad viros exercitus qui pugnaverant sic locutus est:
Hoc est praeceptum legis quod mandavit Dominus Moysi. Aurum
et argentum et aes et ferrum et plumbum et stagnum
et omne quod potest transire per flammas igne purgabitur.
Quicquid autem ignem non potest sustinere aqua expiationis
sanctificabitur. Et lavabitis vestimenta vestra die vii. et purificati
postea castra intrabitis. Dixitque Dominus ad Moysen: Tollite
summam eorum quae capta sunt ab homine usque ad
pecus tu et Eleazar sacerdos et omnes principes vulgi. Dividesque
ex aequo praedam inter eos qui pugnaverunt et egres-
si sunt ad bellum et inter omnem reliquam multitudinem.
Separabisque partem Domino ab his qui pugnaverunt et fue-
runt in bello: unam animam de quingentis tam ex ho-
minibus quam ex bobus et asinis et ovibus, et dabis eam Elea-
zaro sacerdoti quia primitiae Domini sunt. Ex media quoque parte filiorum Israel
accipies quinquagesimum caput hominum et boum et asinorum et o-
vium cunctorumque animantium, et dabis ea Levitis qui excubant in
custodiis tabernaculi Domini. Feceruntque Moyses et Eleazar sicut praeceperat Dominus.
Fuit autem praeda quam exercitus ceperat ovium dc.lxxv. milia.
boum lxxii. milia. asinorum lx. milia et mille. animae hominum
sexus feminei quae non cognoverant viros xxxii. milia. Dataque est
media pars his qui in proelio fuerant ovium ccc.xxxvii. milia quin-
gentena. xxxvii. milia quingente. Ex quibus partem
Domini separatae sunt oves sexcentae septuaginta
v. milia. boves septuaginta et duo. De asinis trigin-
ta milibus quingentis asini lx. unus. De animabus homi-
num sedecim milibus cesserunt in partem Domini xxxii.
animae. Tradiditque Moyses numerum primitiarum Domini Elea-
zaro sacerdoti sicut fuerat imperatum ex media parte filiorum Israel
quam separaverat his qui in proelio fuerant. De dimidia
parte vero quae contigerat reliquae multitudini, id est de ovibus
trecentis triginta vii. milibus quingentis, et de bobus xxxvi.
milibus, et de asinis xxx. milibus quingentis, et de homi-
nibus sedecim milibus, tulit Moyses quinquagesimum caput, et de-
dit Levitis qui excubabant in tabernaculo Domini sicut praeceperat Dominus.
Cumque accessissent principes exercitus ad Moysen et tribuni ce-
turionesque dixerunt: Nos servi tui recensuimus numerum
pugnatorum quos habuimus sub manu nostra, et ne unus
quidem defuit. Ob hanc causam offerimus in donariis Domini sin-
guli quod in praeda auri potuimus invenire, periscelides
et armillas, et anulos et dextralia ac murenulas ut
deprecemur pro nobis Dominum. Susceperuntque Moyses et Eleazar sacerdos
omne aurum in diversis speciebus, pondere sedecim mi-
lia septingentos quinquaginta siclos a tribunis et centurionibus. Unus-
quisque enim quod in praeda rapuerat suum erat. Et susceptum
intulerunt in tabernaculum testimonii in monumentum filiorum
Israel coram Domino. XXXII

Filii autem Ruben et Gad habebant pecora multa, et erat
illis in iumentis infinita substantia. Cumque vidissent
Iazer et Galaad aptas alendis animalibus terras, ve-
nerunt ad Moysen et ad Eleazarum sacerdotem et principes multitudinis
atque dixerunt: Ataroth et Dibon et Iazer et Nemra, Esebon
et Eleale et Sabam et Nebo et Beon, terra quam percussit Dominus
in conspectu filiorum Israel, regionis uberrimae est ad pastum
animalium, et nos servi tui habemus iumenta plurima. Pre-
camurque si invenimus gratiam coram te ut des nobis
famulis tuis eam in possessionem, nec facias nos tran-
sire Iordanem. Quibus respondit Moyses: Numquid fratres vestri ibunt
ad pugnam et vos hic sedebitis? Cur subvertitis mentes Israel
filiorum ne transire audeant in locum quem eis daturus est Dominus?
Nonne ita egerunt patres vestri quando missi sunt de Cades-
barne ad explorandam terram? Cumque venissent ad val-
lem Botri lustrata omni regione subverterunt cor
filiorum Israel ut non intrarent fines quos eis Dominus
dedit. Qui iratus iuravit dicens: Si videbunt ho-
mines isti qui ascenderunt ex Aegypto a xx. annis
et supra terram quam sub iuramento pollicitus sum Abra-
ham, Isaac et Iacob, et noluerunt sequi me, praeter Ca-
leb filium Iephone Cenezeum et Iosue filium Nun:
isti impleverunt voluntatem meam. Iratusque Dominus
adversum Israel circumduxit eum per desertum xl. an-
nis donec consumeretur universa generatio quae fecerat ma-
lum in conspectu Domini. Et ecce inquit vos surre-
xistis pro patribus vestris incrementa et alumni hominum
peccatorum ut augeretis furorem Domini contra Israel.
Quod si nolueritis sequi eum in solitudine populum
derelinquet et vos causa eritis necis omnium. At illi
prope accedentes dixerunt: Caulas ovium fabricabimus

-nus et stabula iumentorum, parvuli quoque nostri in urbibus munitas. Nos autem ipsi armati et accincti pergemus ad prelium filios donec perducamus ad eos ad loca sua. Parvuli nostri et quicquid habere possumus erunt in urbibus muratis propter habitatorum insidias. Non revertemur ad domos nostras usque dum possideant filii Israel hereditatem suam. Nec quicquam querimus trans Iordanem quia iam habemus possessionem nostram in orientali eius plaga. Quibus Moyses ait: Si facitis quod promittitis, expediti pergite coram Domino ad pugnam, et omnis bellator armatus Iordanem transeat donec subvertat Dominus inimicos suos. Tunc eritis inculpabiles apud Dominum et apud Israel, et obtinebitis regiones quas vultis coram Domino. Sin autem quod dicitis non feceritis, nulli dubium quin peccetis in Dominum. Et scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos. Edificate ergo urbes parvulis vestris et caulas et stabula ovibus ac iumentis, et quod polliciti estis implete. Dixeruntque filii Gad et Ruben ad Moysen: Servi tui sumus, faciemus que iubet dominus noster. Parvulos nostros et mulieres et pecora ac iumenta relinquemus in urbibus Galaad. Nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum, sicut tu domine loqueris. Precepit ergo Moyses Eleazaro sacerdoti et Iosue filio Nun et principibus familiarum per tribus Israel, et dixit ad eos: Si transierint filii Gad et filii Ruben vobiscum Iordanem omnes armati ad bellum coram Domino, et vobis fuerit terra subiecta, date eis terram Galaad in possessionem. Sin autem noluerint transire vobiscum in terram Chanaan, inter vos habitandi accipiant loca. Responderuntque filii Gad et filii Ruben: Sicut locutus est dominus noster servis suis, ita faciemus. Ipsi armati pergemus coram Domino in terram Chanaan, et possessionem iam suscepisse nos confitemur trans Iordanem. Dedit itaque Moyses filiis Gad et Ruben et dimidie tribui Manasse filii Ioseph regnum Seon regis Amorrei et regnum Og regis Basan et terram eorum cum urbibus suis per circuitum. Igitur extruxerunt filii Gad Dibon et Astaroth et Aroer, et Sopham et Iazer et Iecbaa et Bethnemra et Betharan, urbes munitas, et caulas pecoribus suis. Filii vero Ruben edificaverunt Esebon et Eleale et Chariathaim et Nabo et Baalmeon, versis nominibus, Sabama quoque, imponentes vocabula urbibus quas extruxerant. Porro filii Machir filii Manasse perrexerunt in Galaad et vastaverunt eam, interfecto Amorreo habitatore eius. Dedit ergo Moyses terram Galaad Machir filio Manasse, qui habitavit in ea. Iair autem filius Manasse abiit et occupavit vicos eius, quos appellavit Avothiair, id est villas Iair. Nobe quoque perrexit et apprehendit Chanath cum viculis suis, vocavitque eam ex nomine suo Nobe.

> et subiciatur ei omnis terra

XXXIII

Hae sunt mansiones filiorum Israel qui egressi sunt de Egipto per turmas suas in manu Moysi et Aaron, quas descripsit Moyses iuxta castrorum loca, que Domini iussione mutabant. Profecti igitur de Ramesse mense primo, quinta decima die mensis primi, altera die phase, filii Israel in manu excelsa, videntibus cunctis Egiptiis et sepelientibus primogenitos quos percusserat Dominus (nam et in diis eorum exercuerat ultionem), castra metati sunt in Sochot. De Sochot venerunt in Etham, que est in extremis finibus solitudinis. Inde egressi venerunt contra Phiaroth, que respicit Beelsephon, et castra metati sunt ante Magdalum. Profectique de Phiaroth transierunt per medium mare in solitudinem, et ambulantes tribus diebus per desertum Etham castra metati sunt in Mara. Profectique de Mara venerunt in Helim, ubi erant duodecim fontes aquarum et palme septuaginta; ibique castra metati sunt. Sed et inde egressi fixerunt tentoria super mare Rubrum. Profectique de mari Rubro castra metati sunt in deserto Sin. Unde egressi venerunt in Depheca. Profectique sunt de Depheca castra metati sunt in Halus. Egressi de Halus in Raphidim fixere tentoria, ubi populo aqua defuit ad bibendum. Profectique de Raphidim castra metati sunt in deserto Sinai. Sed et de solitudine Sinai egressi venerunt ad Sepulcra concupiscentie. Profectique de Sepulcris concupiscentie castra metati sunt in Aseroth. Et de Aseroth venerunt in Rethma. Profectique de Rethma castra metati sunt in Remmonphares. Unde egressi venerunt in Lebna. De Lebna castra metati sunt in Ressa. Egressi de Ressa venerunt in Chelata. Unde profecti castra metati sunt in monte Sepher. Egressi de monte Sepher venerunt in Arada. Inde proficiscentes castra metati sunt in Macheloth. Profectique de Macheloth venerunt in Thaath. De Thaath castra metati sunt in Thare. Unde egressi fixere tentoria in Methca. De Methca castra metati sunt in Esmona. Profectique de Esmona venerunt in Moseroth. Et de Moseroth castra metati sunt in Beneiachan. Egressi de Beneiachan venerunt in montem Galgad. Unde profecti castra metati sunt in Ietebatha. Et de Ietebatha venerunt in Ebrona. Egressi de Ebrona castra metati sunt in Asiongaber. Inde profecti venerunt in desertum Sin, hec est Cades. Egressique de Cades castra metati sunt in monte Hor, in extremis finibus terre Edom. Ascenditque Aaron sacerdos in montem Hor iubente Domino, et ibi mortuus est anno quadragesimo egressionis filiorum Israel ex Egipto, mense quinto, prima die mensis, cum esset annorum centum viginti trium. Audivitque Chananeus rex Arad, qui habitabat ad meridiem in terra Chanaan, venisse filios Israel. Et profecti de monte Hor castra metati sunt in Salmona. Unde profecti venerunt in Phinon. Profectique de Phinon castra metati sunt in Oboth. Et de Oboth venerunt in Ieabarim, que est in finibus Moabitarum. Profecti de Ieabarim fixere tentoria in Dibongad. Inde egressi castra metati sunt in Helmon Deblathaim. Egressique de Helmon Deblathaim venerunt ad montes Abarim contra Nabo. Profectique de montibus Abarim transierunt ad campestria Moab.

campestria moab super iordanem contra iericho. Ibique castrametati sunt de methsimoth usque ad belsathim in planioribus locis moabitarum. Ubi locutus est dominus ad moysen. Precipe filiis israel et dic ad eos. Quando transieritis iordanem intrantes terram chanaan. disperdite cunctos habitatores regionis illius. Confringite titulos et statuas comminuite. atque omnia excelsa vastate: mundantes terram et habitantes in ea. Ego enim dedi vobis illam in possessionem. quam dividetis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem et paucis angustiorem. singulis ut sors ceciderit ita tribuetur hereditas. per tribus et familias possessio dividetur. Sin autem nolueritis interficere habitatores terre. qui remanserint erunt vobis quasi clavi in oculis et lancee in lateribus. et adversabuntur vobis in terra habitationis vestre. et quicquid illis facere cogitaveram vobis faciam.

XXXIIII

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Precipe filiis israel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram chanaan et in possessionem vobis sorte ceciderit: his finibus terminabitur. Pars meridiana incipiet a solitudine sin que est iuxta edom. et habebit terminos contra orientem: mare salsissimum. qui circuibunt australem plagam per ascensum scorpionis. ita ut transeant in senna. et pervenient ad meridiem usque ad cadesbarne. unde egredientur confinia ad villam nomine addar. et tendent usque ad asemona. ibitque per gyrum terminus ab asemona usque ad torrentem egypti. et maris magni litore finietur. Plaga autem occidentalis a mari magno incipiet. et ipso fine claudetur. Porro ad septentrionalem plagam a mari magno termini incipient. pervenientes usque ad montem altissimum. a quo venient in emath usque ad terminos sedada. ibuntque confinia usque ad ephrona. et villam enan. Hii erunt termini in parte aquilonis. Inde metabuntur fines contra orientalem plagam. de villa henan usque sephama. et de sephama descendent termini in rebla contra fontem daphnim. Inde pervenient contra orientem ad mare chenereth et tendent usque ad iordanem. et ad ultimum salsissimo claudentur mari. Hanc habebitis terram per fines suos in circuitu. Precepitque moyses filiis israel dicens. Hec erit terra quam possidebitis sorte. et quam iussit dominus dari novem tribubus et dimidie tribui. Tribus enim filiorum ruben per familias suas. et tribus filiorum gad iuxta cognationum numerum. media quoque tribus manasse. id est due et semis tribus acceperunt partem suam trans iordanem contra iericho ad orientalem plagam. Et ait dominus ad moysen. Hec sunt nomina virorum qui terram vobis divident. Eleazar sacerdos et iosue filius nun. et singuli principes de singulis tribubus. quorum ista sunt vocabula. De tribu iuda: caleph filius iephone. De tribu symeon. samuel filius amiud. De tribu beniamin: helidad filius chaslon. De tribu filiorum dan. bochi filius iogli. Filiorum ioseph. De tribu manasse: anniel filius ephoth. De effraim: camuel filius septam. De tribu zabulon: elisaphan filius pharnach. De tribu ysachar: phaltiel filius ozam. De tribu aser: abiud filius salomi. De tribu neptalim: fedael filius amiud. Hii sunt quibus precepit dominus ut dividerent filiis israel terram chanaan.

XXXV

35

Hec quoque locutus est dominus ad moysen. chanaan in campestribus moab super iordanem contra iericho. Precipe filiis israel ut dent levitis de possessionibus suis urbes ad habitandum et suburbana earum per circuitum. ut ipsi in oppidis maneant. et suburbana sint pecoribus ac iumentis. que a muris civitatum forinsecus per circuitum mille passuum spatia tendentur. Contra orientem duo milia erunt cubiti. et contra meridiem similiter duo milia. ad mare quoque quod respicit ad occidentem eadem mensura erit. et septentrionalis plaga equali termino finietur. erunt urbes in medio. et foris suburbana. De ipsis autem oppidis que levitis dabitis. sex erunt in fugitivorum auxilia separata. ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem. et exceptis his alia quadraginta duo oppida. id est simul quadraginta octo cum suburbanis suis. Ipseque urbes que dabuntur de possessionibus filiorum israel. ab his qui plus habent plures auferentur. et qui minus pauciores. Singuli iuxta mensuram hereditatis sue dabunt oppida levitis. Ait dominus ad moysen. Loquere filiis israel et dices ad eos. Quando transgressi fueritis iordanem in terram chanaan. decernite que urbes esse debeant in presidia fugitivorum. qui nolentes sanguinem fuderint. in quibus cum fuerit profugus. cognatus occisi eum non poterit occidere. donec stet in conspectu multitudinis. et causa illius iudicetur. De ipsis autem urbibus que ad fugitivorum subsidia separantur. tres erunt trans iordanem. et tres in terra chanaan. tam filiis israel quam advenis atque peregrinis. ut confugiat ad eas. qui nolens sanguinem fuderit. Si quis ferro percusserit. et mortuus fuerit qui percussus est. reus erit homicidii. et ipse morietur. Si lapidem iecerit. et ictus occubuerit. similiter punietur. Si ligno percussus interierit: percussoris sanguine vindicabitur. propinquus occisi homicidam interficiet. Statim ut apprehenderit eum: perimet. Si per odium quis hominem impulerit. vel iecerit quippiam in eum per insidias. aut cum esset inimicus manu percusserit. et ille mortuus fuerit: percussor homicidii reus erit. cognatus occisi statim ut invenerit eum iugulabit. Quod si fortuitu et absque odio et inimicitiis quicquam horum fecerit: et hoc audiente populo fuerit comprobatum. atque inter percussorem et propinquum sanguinis questio ventilata: liberabitur innocens de ultoris manu. et reducetur per sententiam in urbem ad quam confugerat. manebitque ibi donec sacerdos magnus qui oleo sancto unctus est moriatur. Si interfector extra fines urbium que exulibus deputate sunt fuerit inventus. et percussus ab eo qui ultor est sanguinis. absque noxa erit qui eum occiderit. Debuerat enim profugus usque ad mortem pontificis in urbe residere. Postquam autem ille obierit: homicida revertetur in terram suam. Hec sempiterna erunt legitima

Nota hic de sex civitatibus quibus concessa fuit immunitas

Nota hic de muns et homicidio

gitima in cunctis habitationibus. Homicida sub testibus
punietur. Ad unius testimonium nullus condempna
bitur. Non accipietis pretium ab eo qui reus est sanguinis:
statim et ipse morietur. Exules et profugi ante mortem
pontificis nullo modo in urbes suas redire poterunt: ne
polluatis terram habitationis vestre: que insontium cruore
maculatur: nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinem
qui alterius sanguinem fuderit. Atque ita mundabitur vestra
possessio me commorante vobiscum. Ego enim sum
dominus qui habito inter filios israhel. XXXVI

Accesserunt autem et principes familiarum galaad
filii machir filii manasse de stirpe filiorum ioseph:
locutique sunt ad moysen coram principibus israhel atque dixerunt.
Tibi domino nostro precepit dominus ut terram sorte divi
deres filiis israhel: et ut filiabus salphaat fratris nostri dares possessionem
debitam patri. Quas si alterius tribus homines uxo
res acceperint: sequetur possessio sua: et translata ad aliam
tribum de nostra hereditate minuetur. Atque ita fiet ut
cum iubileus id est quinquagesimus annus remissionis ad
venerit: confundatur sortium distributio: et aliorum
possessio ad alios transeat. Respondit moyses filiis israhel et domino
precipiente ait. Recte tribus filiorum ioseph locuta est.
Et hec lex super filiabus salphaat a domino promulgata est.
Nubant quibus volunt: tantum ut sue tribus hominibus. Ne com
misceatur possessio filiorum israhel de tribu in tribum. Omnes
enim viri ducent uxores de tribu et de cognatione
sua: et cuncte femine maritos de eadem tribu accipient:
ut hereditas permaneat in familiis: nec sibi misceantur
tribus: sed ita maneant ut a domino separate sunt. Fecerunt
que filie salphaat ut fuerat imperatum: et nupserunt maala
et thersa et egla et melcha et noa filiis patrui
sui de familia manasse qui fuit filius ioseph: et pos
sessio que fuerat illis attributa mansit in tribu et fa
milia patris earum. Hec sunt mandata atque iudici
a que precepit dominus per manum moysi ad filios israhel in campestribus
moab super iordanem contra iericho.

Explicit liber numeri

Incipit liber deuteronomii.

Hec sunt
verba que locutus est moy
ses ad omnem israhel trans ior
danem in solitudine campestri
contra mare rubrum inter
pharan et tophel et laban
et aseroth ubi auri est plurimum
XI diebus de oreb per viam montis seir usque ad cades
barne. XL anno XI mense prima die mensis locu
tus est moyses ad filios israhel omnia que preceperat illi dominus ut di
ceret eis: postquam percussit seon regem amorreorum qui
habitavit in esebon: et og regem basan qui mansit
in aseroth et in edrai trans iordanem in terra moab.
Cepitque moyses explanare legem et dicere. Dominus deus noster lo
cutus est ad nos in oreb dicens. Sufficit vobis quod in hoc mon
te mansistis. Revertimini et venite ad montem amor
reorum et ad cetera que ei proxima sunt campestria atque
montana et humiliora loca contra meridiem et iux
ta litus maris terram chananeorum et libani usque ad flumen
magnum eufraten. En inquit tradidi vobis: ingredimini
et possidete eam super qua iuravit dominus patribus vestris abra
ham et ysaac et iacob ut daret illam eis et semini eorum
post eos. Dixique vobis illo tempore: non possum solus susti
nere vos: quia dominus deus vester multiplicavit vos et estis
hodie sicut stelle celi plurimi. Dominus deus patrum vestrorum ad
dat ad hunc numerum multa milia et benedicat vobis
sicut locutus est. Non valeo solus negotia vestra sustinere et
pondus et iurgia. Date ex vobis viros sapientes et gna
ros et quorum conversatio sit probata in tribubus vestris: ut
ponam eos vobis principes. Tunc respondistis michi. Bo
na res est quam vis facere. Tulique de tribubus vestris viros sapien
tes et nobiles: et constitui eos principes tribunos et centu
riones et quinquagenarios ac decanos qui docerent
vos singula. Precepique eis dicens. Audite illos: et quod iu
stum est iudicate: sive civis sit ille sive peregrinus. Nulla erit distantia
personarum. Ita parvum audietis ut magnum: nec acci
pietis cuiusquam personam: quia dei iudicium est. Quod si difficile
vobis visum aliquid fuerit: referte ad me: et ego audiam.
Precepique omnia que facere deberetis. Profecti autem de oreb
transivimus per heremum terribilem et maximam solitudinem
quam vidistis per viam montis amorrei: sicut preceperat
dominus deus noster nobis. Cumque venissetis in cades barne dixi vo
bis. Venistis ad montem amorrei quem dominus deus noster da
turus est nobis. Vide terram quam dominus deus tuus dat tibi.
Ascende et posside eam sicut locutus est dominus deus patribus
tuis. Noli timere nec quicquam paveas. Et accessistis ad
me omnes atque dixistis. Mittamus viros qui conside
rent terram et renuntient per quod iter debeamus ascendere
et ad quas pergere civitates. Cumque michi sermo placuis
set: misi ex vobis XII viros singulos de tribubus suis. Qui
cum perrexissent et ascendissent in montana venerunt
usque ad vallem botri: et considerata terra sumentes
de fructibus eius ut ostenderent ubertatem attulerunt
ad nos atque dixerunt. Bona est terra quam dominus deus noster
daturus est nobis. Et noluistis ascendere: sed incredulj ad
sermonem domini dei nostri murmurastis in taberna
culis vestris atque dixistis. Odit nos dominus: et idcirco e
duxit nos de terra egipti ut traderet in manu amor
rei atque deleret. Quo ascendemus? nuntii terruerunt
cor nostrum dicentes. Maxima multitudo est et nobis
statura procerior: urbes magne et ad celum usque
munite: filios enachim vidimus ibi. Et dixi vobis

lite metuere, ne timeatis eos. dominus deus qui ductor est vester pro vobis pug-
nabit sicut fecit in Egipto cunctis videntibus. et in solitu-
dine ipse vidisti portavit te dominus deus tuus ut solet
homo gestare parvulum filium suum in omni via per quam ambu-
lastis donec veniretis ad locum istum. Et nec sic quidem
credidistis domino deo vestro qui precessit vos in via et me-
tatus est locum in quo tentoria figere deberetis nocte
ostendens vobis iter per ignem et die per columnam nubis. Cumque
audisset dominus vocem sermonum vestrorum iratus iuravit
et ait. Non videbit quispiam de hominibus generationis
huius pessime terram bonam quam sub iuramento polli-
citus sum patribus vestris preter Caleph filium Iephone. ipse
enim videbit eam. et ipsi dabo terram quam calcavit pes eius
et filiis eius quia secutus est dominum. Nec miranda indignatio in
populum. cum mihi quoque iratus dominus propter vos dixerit. Nec tu in-
gredieris illuc. sed Iosue filius Nun minister tuus ipse
intrabit pro te. hunc exhortare et robora et ipse terram sorte
dividet Israeli. Parvuli vestri de quibus dixistis quod captivi
ducerentur et filii qui hodie boni aut mali ignorant
distantiam ipsi ingredientur. et ipsis dabo terram et possidebunt
eam. Vos autem revertimini et abite in solitudinem per viam ma-
ris rubri. Et respondistis mihi. peccavimus domino. ascendemus atque pug-
nabimus sicut precepit dominus deus noster. Cumque instructi
armis pergeretis in montem, ait mihi dominus. Dic ad eos. No-
lite ascendere neque pugnetis. non enim sum vobiscum.
ne cadatis coram inimicis vestris. Locutus sum et non audistis
sed adversantes imperio domini et tumentes superbia ascen-
distis in montem. Itaque egressus Amorreus qui habitabat
in montibus et obviam veniens persecutus est vos sicut solent
apes persequi et cecidit de Seir usque Horma. Cumque rever-
si ploraretis coram domino non audivit vos. nec voci
vestre voluit acquiescere. Sedistis ergo in Cades Barne mul-
Profectique inde venimus in **II** to tempore.
solitudinem que ducit ad mare rubrum sicut dixe-
rat mihi dominus. et circuivimus montem Seir longo tempore.
Dixitque dominus ad me. Sufficit vobis circuire montem
istum. Ite contra aquilonem et populo precipe dicens. Transi-
bitis per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau qui habitant in
Seir et timebunt vos. Videte ergo diligenter ne moveamini
contra eos. neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest
unius pedis calcare vestigium. quia in possessionem Esau
dedi montem Seir. et cibos emetis ab eis pecunia et
comedetis. Aquam emptam haurietis et bibetis. Dominus
deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum.
et novit iter tuum quomodo transieris solitudinem
hanc magnam per xl annos. habitans tecum deus tu-
us, et nichil tibi defuit. Cumque transissemus fratres nostros fili-
os Esau qui habitabant in Seir per viam campestrem de Elath
et de Asiongaber venimus ad iter quod ducit in desertum Moab. dixitque dominus
ad me. Non pugnes contra Moabitas nec ineas adversum

sum eos prelium. Non enim dabo tibi quicquam de terra eorum
quia filiis Loth tradidi Ar in possessionem. Emim primi fuerunt
habitatores eius populus magnus et validus et tam excelsus ut
de Enachim stirpe quasi gigantes crederentur et essent simi-
les filiorum Enachim. Denique Moabite appellant eos Emim.
In Seir autem prius habitaverunt Horrei. quibus expulsis atque dele-
tis habitaverunt filii Esau sicut fecit Israel in terra possessionis
sue quam dedit illi dominus. Surgentes ergo ut transiremus
torrentem Zareth venimus ad eum. Tempus autem quo ambula-
vimus de Cades Barne usque ad transitum Zareth xxxviii
annorum fuit donec consumeretur omnis generatio homi-
num bellatorum de castris sicut iuraverat dominus. cuius manus
fuit adversum eos ut interirent de castrorum medio. Post-
quam autem occiderunt pugnatores. locutus est dominus ad me
dicens. Tu transibis hodie terminos Moab urbem nomine
Ar et accedens in vicinia filiorum Amon. Cave ne pugnes
contra eos nec movearis ad prelium. Non enim dabo tibi de terra
filiorum Amon. quia filiis Loth dedi eam in possessionem.
Terra gigantum reputata est. et in ipsa olim habitaverunt
gigantes quos Amonite vocant Zomzommim populus magnus
et multus et procere longitudinis sicut Enachim quos dele-
vit dominus a facie eorum et fecit illos habitare pro eis.
sicut fecerat filiis Esau qui habitant in Seir. delens Hor-
reos et terram eorum illis tradens. quam possident usque
in presens. Eveos quoque qui habitant in Aserim usque Gaza
Capadoces expulerunt. qui egressi de Capadocia ex-
pulerunt eos et habitaverunt pro illis. Surgite et transite tor-
rentem Arnon. Ecce tradidi in manu tua Seon regem
Esebon Amorreum et terram eius. incipe possidere et
committe adversum eum prelium. Hodie incipiam
mittere terrorem atque formidinem tuam in populos
qui habitant sub omni celo. ut audito nomine tuo
paveant et in morem parturientium contremiscant
et dolore teneantur. Misi ergo nuntios de solitudine
Cademoth ad Seon regem Esebon verbis pacificis
dicens. Transibimus per terram tuam. publica gradie-
mur via. Non declinabimus neque ad dextram neque
ad sinistram. Alimenta pretio vende nobis ut ves-
camur. aquam pecunia tribue et sic bibemus. Tantum est ut
nobis concedas transitum sicut fecerunt filii Esau qui
habitabant in Seir et Moabite qui habitabant in Ar. do-
nec veniamus ad Iordanem et transeamus ad terram
quam dominus deus noster daturus est nobis. Noluitque Seon
rex Esebon dare nobis transitum quia induraverat dominus
deus tuus spiritum eius et obfirmaverat cor illius ut traderetur
in manus tuas sicut nunc vides. Dixitque dominus
ad me. Ecce cepi tradere tibi Seon et terram eius. Incipe
possidere eam. Egressusque est Seon obviam nobis pro-
cessitque cum omni populo suo ad prelium in Iasa. et
tradidit eum dominus deus noster nobis. percussimus

que eum cum filiis suis et omni populo suo. Cunctasque urbes in tempore illo cepimus, interfectis habitatoribus earum, viris ac mulieribus et parvulis. Non reliquimus in eis quicquam absque iumentis, que in partem venere predantium, et spoliis urbium quas cepimus ab Aroer, que est super ripam torrentis Arnon, oppido quod in valle situm est, usque Galaad. Non fuit vicus et civitas que nostras effugeret manus. Omnes tradidit Dominus Deus noster nobis, absque terra filiorum Ammon, ad quam non accessimus, et cunctis que adiacent torrenti Ieboc, et urbibus montanis, universisque locis a quibus nos prohibuit Dominus Deus noster.

III

Itaque conversi ascendimus per iter Basan. Egressusque est Og rex Basan in occursum nobis cum populo suo ad bellandum in Edrai. Dixitque Dominus ad me: Ne timeas eum, quia in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua. Faciesque ei sicut fecisti Seon regi Amorreorum qui habitavit in Esebon. Tradidit ergo Dominus Deus noster in manibus nostris etiam Og regem Basan, et universum populum eius, percussimusque eos usque ad internecionem, vastantes cunctas civitates illius uno tempore. Non fuit oppidum quod nos effugeret: sexaginta urbes, omnem regionem Argob regni Og in Basan. Cuncte urbes erant munite muris altissimis, portisque et vectibus, absque oppidis innumeris que non habebant muros. Et delevimus eos sicut feceramus Seon regi Esebon, disperdentes omnem civitatem, viros ac mulieres et parvulos. Iumenta autem et spolia urbium diripuimus. Tulimusque illo in tempore terram de manu duorum regum Amorreorum qui erant trans Iordanem, a torrente Arnon usque ad montem Hermon, quem Sidonii Sarion vocant, et Amorrei Sanir. Omnes civitates que site sunt in planitie, et universam terram Galaad et Basan usque ad Selcha et Edrai civitates regni Og in Basan. Solus quippe Og rex Basan restiterat de stirpe gigantum. Monstratur lectus eius ferreus qui est in Rabbath filiorum Ammon, novem cubitos habens longitudinis et quatuor latitudinis ad mensuram cubiti virilis manus. Terramque possedimus in tempore illo ab Aroer que est super ripam torrentis Arnon usque ad mediam partem montis Galaad, et civitates illius dedi Ruben et Gad. Reliquam autem partem Galaad et omnem Basan regni Og tradidi medie tribui Manasse, omnem regionem Argob. Cuncta Basan vocabatur terra gigantum. Iair filius Manasse possederat omnem regionem Argob usque ad terminos Gessuri et Machati. Vocavitque ex nomine suo Basan, Avothiair, id est villas Iair, usque in presentem diem. Machir quoque dedi Galaad. Et tribubus Ruben et Gad dedi de terra Galaad usque ad torrentem Arnon medium torrentis et confinium usque ad torrentem Ieboc, qui est terminus filiorum Ammon, et planitiem solitudinis atque Iordanem, et terminos Cenereth usque ad mare deserti, quod est salsissimum, ad radices montis Phasga contra orientem. Precepique vobis in tempore illo dicens: Dominus Deus vester dat vobis terram hanc in hereditatem. Expediti precedite fratres vestros filios Israel, omnes viri robusti, absque uxoribus et parvulis ac iumentis. Novi enim quod plura habeatis pecora, et in urbibus remanere debebunt quas tradidi vobis, donec requiem tribuat Dominus fratribus vestris sicut vobis tribuit, et possideant et ipsi terram quam daturus est eis trans Iordanem. Tunc revertetur unusquisque in possessionem suam quam dedi vobis. Iosue quoque in tempore illo precepi dicens: Oculi tui viderunt que fecerit Dominus Deus vester his duobus regibus. Sic faciet omnibus regnis ad que transiturus es. Ne timeas eos: Dominus Deus vester pugnabit pro vobis. Precatusque sum Dominum in tempore illo dicens: Domine Deus, tu cepisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam manumque fortissimam. Neque enim est alius Deus vel in celo vel in terra qui possit facere opera tua et comparari fortitudini tue. Transibo igitur et videbo terram hanc optimam trans Iordanem, et montem istum egregium et Libanum. Iratusque est Dominus mihi propter vos, nec exaudivit me, sed dixit mihi: Sufficit tibi, nequaquam ultra loquaris de hac re ad me. Ascende cacumen Phasge, et oculos tuos circumfer ad occidentem et ad aquilonem, australemque et orientalem, et aspice. Nec enim transibis Iordanem istum. Precipe Iosue, et corrobora eum atque conforta, quia ipse precedet populum istum, et dividet eis terram quam visurus es. Mansimusque in valle contra fanum Phegor.

IIII

Et nunc Israel audi precepta atque iudicia que ego doceo te, ut faciens ea vivas, et ingrediens possideas terram quam Dominus Deus patrum vestrorum daturus est vobis. Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo. Custodite mandata Domini Dei vestri que ego precipio vobis. Oculi vestri viderunt omnia que fecit Dominus contra Beelphegor, quomodo contriverit omnes cultores eius de medio vestri. Vos autem qui adheretis Domino Deo vestro vivitis universi usque in presentem diem. Scitis quod docuerim vos precepta atque iustitias sicut mandavit mihi Dominus Deus meus. Sic facietis ea in terra quam possessuri estis, et observabitis et implebitis opere. Hec est enim vestra sapientia et intellectus coram populis, ut audientes universa precepta hec dicant: En populus sapiens et intelligens, gens magna. Nec est alia natio tam grandis que habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. Que est enim alia gens sic inclyta ut habeat cerimonias iustaque iudicia et universam legem quam ego proponam hodie ante oculos vestros? Custodi igitur temetipsum et animam tuam sollicite. Ne obliviscaris verborum que viderunt oculi tui, et ne excidant de corde tuo cunctis diebus vite tue. Docebis ea filios ac nepotes tuos a die in quo stetisti coram Domino Deo tuo in Oreb, quando Dominus locutus est mihi dicens:

Congrega ad me populum ut audiat sermones meos, et dis-
cat timere me omni tempore quo vivit in terra, doceatque
filios suos. Et accessistis ad radices montis qui ardebat
usque ad celum. Eratque in eo tenebre et nubes et caligo.
Locutusque est dominus ad vos de medio ignis. Vocem ver-
borum eius audistis, et formam penitus non vidistis. Et osten-
dit vobis pactum suum, quod precepit ut faceretis, et decem
verba que scripsit in duabus tabulis lapideis. Michique man-
davit in illo tempore, ut docerem vos cerimonias et iudicia que
facere deberetis in terra quam possessuri estis. Custodite igitur
sollicite animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem in
die qua locutus est dominus vobis in oreb de medio ignis, ne
forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem aut
ymaginem masculi vel femine, similitudinem omnium
iumentorum que sunt super terram, vel avium sub celo volan-
tium, atque reptilium que moventur in terra, sive piscium
qui sub terra morantur in aquis; ne forte oculis elevatis
ad celum videas solem et lunam et omnia astra celi, et errore
deceptus adores ea et colas, que creavit dominus deus
tuus in ministerium cunctis gentibus que sub celo sunt.
Vos autem tulit dominus et eduxit de fornace ferrea egyp-
ti, ut haberet populum hereditarium sicut est in presenti die. Iratusque est
dominus contra me propter sermones vestros, et iuravit ut non
transirem iordanem, nec ingrederer terram optimam quam da-
turus est vobis. Ecce morior in hac humo. Non transibo iordanem.
Vos transibitis, et possidebitis terram egregiam. Cave ne obli-
viscaris pacti domini dei tui quod pepigit tecum, et facias
tibi sculptam similitudinem eorum que fieri dominus prohi-
buit, quia dominus deus tuus ignis consumens est, deus emu-
lator. Si genueritis filios ac nepotes, et morati fueritis
in terra, deceptique feceritis vobis aliquam similitudinem, pa-
trantes malum coram domino deo vestro, ut eum ad iracun-
diam provocetis, testes invoco hodie celum et terram,
cito perituros vos esse de terra, quam transito iordane pos-
sessuri estis. Non habitabitis in ea longo tempore, sed delebit
vos dominus atque disperget in omnes gentes, et remanebi-
tis pauci in nationibus ad quas vos ducturus est dominus.
Ibique servietis diis qui hominum manu fabricati sunt,
ligno et lapidi, qui non vident, nec audiunt, nec come-
dunt, nec odorantur. Cumque quesieritis ibi dominum deum tuum, invenies
eum, si tamen toto corde quesieris et tota tribulatione anime
tue. Postquam te invenerint omnia que predicta sunt, novissimo
tempore reverteris ad dominum deum tuum, et audies vocem
eius. Quia deus misericors dominus deus tuus est, non dimittet
te, nec omnino delebit, neque obliviscetur pacti in quo iuravit
patribus tuis. Interroga de diebus antiquis qui fuerunt ante te
ex die quo creavit dominus deus hominem super terram, a sum-
mo celi usque ad summum eius, si facta est aliquando huiuscemodi res,
aut umquam cognitum est, ut audiret populus vocem dei loquentis
de medio ignis, sicut tu audisti, si fecit deus ut ingrederetur
et vidisti

et tolleret sibi gentem de medio nationum per temptationes
signa atque portenta, per pugnam et robustam manum, exten-
tumque brachium, et horribiles visiones, iuxta omnia que fecit dominus
deus vester pro vobis in egipto videntibus oculis tuis: ut scires
quoniam dominus ipse est deus, et non est alius preter unum. De ce-
lo te fecit audire vocem suam ut doceret te, et in terra
ostendit tibi ignem suum maximum, et audisti verba illius
de medio ignis, quia dilexit patres tuos, et elegit semen
eorum post eos. Eduxitque te precedens in virtute sua mag-
na ex egipto, ut deleret nationes maximas et fortiores
te in introitu tuo, et introduceret te, daretque tibi terram
earum in possessionem, sicut cernis in presenti die. Scito ergo
hodie, et cogitato in corde tuo, quod dominus ipse est deus in
celo sursum, et in terra deorsum, et non sit alius. Custodi
precepta eius atque mandata que ego precipio tibi, ut bene sit
tibi et filiis tuis post te, et permaneas multo tempore super ter-
ram quam dominus deus tuus daturus est tibi. Tunc separavit
moyses tres civitates trans iordanem ad orientalem plagam,
ut confugiat ad eas qui occiderit nolens proximum
suum, nec fuit inimicus ante unum et alterum diem, et ad harum
aliquam urbium possit evadere: Bosor in solitudine
que sita est in terra campestri de tribu ruben, et ramoth
in galaad que est in tribu gad, et golan in basan que est in tribu
manasse. Ista est lex quam proposuit moyses coram filiis
israel, et hec testimonia, et cerimonie atque iudicia que
locutus est ad filios israel quando egressi sunt de egipto, trans iorda-
nem in valle contra fanum phogor in terra regis amor-
rei qui habitavit in esebon, quem percussit moyses. Filii quoque israel
egressi ex egipto possederunt terram eius, et terram og regis
basan, duorum regum amorreorum qui erant trans iordanem ad so-
lis ortum, ab aroer que sita est super ripam torrentis arnon
usque ad montem seon qui est et hermon, omnem planiciem
trans iordanem ad orientalem plagam, usque ad mare
solitudinis, et usque ad radices montis phasga.

V

Vocavitque moyses omnem israelem et dixit ad eum: Audi
israel cerimonias atque iudicia que ego loquor in
auribus vestris hodie. Discite ea, et opere complete. Do-
minus deus noster pepigit nobiscum fedus in oreb. Non
cum patribus nostris iniit pactum, sed nobiscum qui in-
presentiarum sumus et vivimus. Facie ad faciem locutus est
nobis in monte de medio ignis. Ego sequester et
medius fui inter dominum et vos in tempore illo, ut annun-
ciarem vobis verba eius. Timuistis enim ignem, et non
ascendistis in montem, et ait. Ego dominus deus
tuus, qui eduxi te de terra egipti, de domo servitutis.
Non habebis deos alienos in conspectu meo. Non facies
tibi sculptile, nec similitudinem omnium que in celo
sunt desuper, et que in terra deorsum, et que versantur in
aquis sub terra. Non adorabis ea et non coles. Ego enim
sum dominus deus tuus emulator, reddens iniqui-

tatem patrum super filios. in tertiam et quartam generationem.
his qui oderunt me. et faciens misericordiam in multa milia
diligentibus me. et custodientibus precepta mea. Non usur-
pabis nomen domini dei tui frustra quia non erit impu-
nitus qui super re vana nomen eius assumpserit. Observa
diem sabbati ut sanctifices eum sicut precepit tibi dominus deus
tuus. Sex diebus operaberis et facies omnia opera tua. Septimus di-
es sabbati requies domini tui. Non facies in eo quicquam
operis tu et filius tuus et filia servus et ancilla et bos et
asinus et omne iumentum tuum et peregrinus qui est intra
portas tuas. ut requiescat servus et ancilla tua sicut
et tu. Memento quod et ipse servieris in egypto et eduxe-
rit te inde dominus deus tuus in manu forti et in brachi-
o extento. Iccirco precepit tibi ut observares diem
sabbati. Honora patrem tuum et matrem sicut precepit tibi dominus
deus tuus. ut longo vivas tempore et bene sit tibi in terra
quam dominus deus tuus daturus est tibi. Non occides
neque mechaberis furtumque non facies. Nec loqueris contra proximum
tuum falsum testimonium. Non concupisces uxorem
proximi tui. non domum non agrum non servum non ancillam
non bovem non asinum et universa que illius sunt. Hec verba lo-
cutus est dominus ad omnem multitudinem vestram in mon-
te de medio ignis et nubis et caliginis voce magna.
nichil addens amplius. et scripsit ea in duabus tabulis lapi-
deis quas tradidit michi. Vos autem postquam audistis vocem
de medio tenebrarum et montem ardere vidistis accessi-
stis ad me omnes principes tribuum et maiores natu atque
dixistis. Ecce ostendit nobis dominus deus noster maiestatem
et magnitudinem suam. vocem eius audivimus de
medio ignis et probavimus hodie quod loquente deo cum
homine. vixerit homo. Cur ergo moriemur et devorabit
nos ignis hic maximus. Si enim audierimus ultra vocem
domini dei nostri moriemur. Quid est omnis caro ut audi-
at vocem dei viventis qui de medio ignis loquitur
sicut nos audivimus et possit vivere. Tu magis accede et
audi cuncta que dixerit dominus deus noster tibi. loquerisque ad
nos et audientes faciemus ea. Que cum audisset dominus
ait ad me. Audivi vocem verborum populi huius que locu-
ti sunt tibi. Bene omnia sunt locuti. Quis det ut tale
eos habeant mentem ut timeant me et custodiant uni-
versa mandata mea in omni tempore ut bene sit eis
et filiis eorum in sempiternum. Vade et dic eis. Rever-
timini in tentoria vestra. Tu vero hic sta mecum et loquar tibi
omnia mandata et cerimonias atque iudicia que do-
cebis eos. ut faciant ea in terra quam dabo illis in posses-
sionem. Custodite igitur et facite que precepit dominus deus vobis
Non declinabitis neque ad dexteram neque ad sinistram
sed per viam quam precepit dominus deus vester ambulabitis ut vi-
vatis et bene sit vobis et protelentur dies in terra posses- sionis vestre.
VI Hec sunt precepta et cerimonie
atque iudicia que mandavit dominus deus vester ut docerem vos.
et faciatis ea in terra ad quam transgredimini possidendam. ut
timeas dominum deum tuum. et custodias omnia manda-
ta et precepta eius. que ego precipio tibi et filiis tuis ac nepoti-
bus cunctis diebus vite tue ut prolongentur dies tui.
Audi israel et observa ut facias et bene sit tibi et multipli-
ceris amplius. sicut pollicitus est dominus deus patrum tuorum tibi
terram lacte et melle manantem. Audi israel dominus deus
noster deus unus est. Diliges dominum deum tuum. ex toto cor-
de tuo. et ex tota anima tua. et ex tota fortitudine tua.
Eruntque verba hec que ego precipio tibi hodie in corde tuo.
et narrabis ea filiis tuis. et meditabis sedens in do-
mo tua. ambulans in itinere dormiens atque consur-
gens. et ligabis ea quasi signum in manu tua. Eruntque et mo-
vebuntur inter oculos tuos. scribesque ea in limine et hostiis
domus tue. Cumque introduxerit te dominus deus tuus in
terram pro qua iuravit patribus tuis habraham ysaac et iacob.
et dederit tibi civitates magnas et optimas quas non
edificasti. domos plenas cunctis opibus quas non
extruxisti. Cisternas quas non fodisti. vineta et oliveta
que non plantasti. et comederis et saturatus fueris. cave
diligenter ne obliviscaris domini qui eduxit te de ter-
ra egypti. de domo servitutis. Dominum deum tuum timebis et ipsi soli
servies. ac per nomen illius iurabis. Non ibitis post deos
alienos cunctarum gentium que in circuitu vestro sunt
quoniam deus emulator dominus deus tuus in medio tui.
nequando irascatur furor domini dei tui contra te. et auferat te
de superficie terre. Non temptabis dominum deum tuum sicut temp-
tasti in loco temptationis. Custodi precepta domini dei
tui ac testimonia et cerimonias quas precepit
tibi et fac quod placitum est et bonum in conspectu domini ut bene
sit tibi. et ingressus possideas terram optimam. de qua iura-
vit dominus patribus tuis ut deleret omnes inimicos
coram te sicut locutus est. Cum interrogaverit te filius tu-
us cras dicens. Quid sibi volunt testimonia hec et cerimo-
nie atque iudicia que precepit dominus deus noster nobis. dices
ei. Servi eramus pharaonis in egypto et eduxit
nos dominus de egypto in manu forti. Fecitque signa atque
prodigia magna et pessima in egypto contra pharaonem et omnem
domum illius in conspectu nostro. Et eduxit nos inde.
ut introductis daret terram super qua iuravit patribus nostris.
Precepitque nobis dominus ut faciamus omnia legitima hec
et timeamus dominum deum nostrum et bene sit nobis cunctis di-
ebus vite nostre sicut est hodie. Eritque nostri misericors si custo-
dierimus et fecerimus omnia precepta eius coram domino deo
nostro sicut mandavit nobis. VII
Cum introduxerit te dominus deus tuus in terram
quam possessurus ingrederis et deleverit gentes multas
coram te etheum. et gergeseum et amorreum. cana-
neum et pherezeum et eveum et iebuseum. sep-

multo maioris numeri quam tu es, et robustiores te: tradideritque eas dominus deus tuus tibi, percuties eas usque ad internecionem. Non inibis cum eis foedus, nec misereberis earum, neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius, nec filiam illius accipies filio tuo: quia seducet filium tuum ne sequatur me, et ut magis serviat diis alienis: irasceturque furor domini, et delebit te cito. Quin potius haec facietis eis: aras eorum subvertite, et confringite statuas, lucosque succidite, et sculptilia comburite. Quia populus sanctus es domino deo tuo. Te elegit dominus deus tuus ut sis ei populus peculiaris de cunctis populis qui sunt super terram. Non quia cunctas gentes numero vincebatis vobis iunctus est dominus, et elegit vos, cum omnibus sitis populis pauciores: sed quia dilexit vos dominus, et custodivit iuramentum quod iuravit patribus vestris: eduxitque vos in manu forti, et redemit de domo servitutis, de manu pharaonis regis egypti. Et scies quia dominus deus tuus ipse est deus fortis et fidelis, custodiens pactum et misericordiam diligentibus se, et his qui custodiunt praecepta eius, in mille generationes; et reddens odientibus se statim, ita ut disperdat eos, et ultra non differat, protinus eis restituens quod merentur. Custodi ergo praecepta et caeremonias atque iudicia, quae ego mando tibi hodie ut facias. Si postquam audieris haec iudicia, custodieris ea et feceris, custodiet et dominus deus tuus tibi pactum et misericordiam quam iuravit patribus tuis: et diliget te ac multiplicabit, benedicetque fructui ventris tui, et fructui terrae tuae, frumento tuo atque vindemiae, oleo et armentis, gregibus ovium tuarum super terram, pro qua iuravit patribus tuis ut daret eam tibi. Benedictus eris inter omnes populos. Non erit apud te sterilis utriusque sexus, tam in hominibus quam in gregibus tuis. Auferet dominus a te omnem languorem: et infirmitates egypti pessimas quas novisti, non inferet tibi, sed cunctis hostibus tuis. Devorabis omnes populos, quos dominus deus tuus daturus est tibi. Non parcet eis oculus tuus, nec servies diis eorum, ne sint in ruinam tui. Si dixeris in corde tuo: Plures sunt gentes istae quam ego, quomodo potero delere eas? noli metuere, sed recordare quae fecerit dominus deus tuus pharaoni et cunctis egyptiis, plagas maximas, quas viderunt oculi tui, et signa atque portenta, manumque robustam, et extentum brachium, ut educeret te dominus deus tuus: sic faciet cunctis populis, quos metuis. Insuper et crabrones mittet dominus deus tuus in eos, donec deleat omnes atque disperdat, qui te fugerint et latere potuerint. Non timebis eos, quia dominus deus tuus in medio tui est, deus magnus et terribilis: ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris delere eas pariter: ne forte multiplicentur contra te bestiae terrae. Dabitque eos dominus deus tuus in conspectu tuo: et interficiet illos donec penitus deleantur. Tradetque reges eorum in manus tuas, et disperdes nomina eorum sub caelo: nullus poterit resistere tibi, donec conteras eos. Sculptilia eorum igne combures: Non concupisces argentum et aurum de quibus facta sunt, neque assumes ex eis tibi quicquam, ne offendas, propterea quia abominatio est domini dei tui. Nec inferes quippiam ex idolo in domum tuam, ne fias anathema sicut et illud est. Quasi spurcitiam detestaberis, et velut inquinamentum ac sordes abominationi habebis, quia anathema est.

VIII

Omne mandatum quod ego praecipio tibi hodie, cave diligenter ut facias: ut possitis vivere, et multiplicemini, ingressique possideatis terram, pro qua iuravit dominus patribus vestris. Et recordaberis cuncti itineris, per quod adduxit te dominus deus tuus XL annis per desertum, ut affligeret te atque temptaret, et nota fierent quae in tuo animo versabantur, utrum custodires mandata illius an non. Afflixit te penuria, et dedit tibi cibum manna, quod ignorabas tu et patres tui: ut ostenderet tibi quod non in solo pane vivat homo, sed in omni verbo quod egreditur ex ore domini. Vestimentum quo operiebaris, nequaquam vetustate defecit, et pes tuus non est subtritus, en quadragesimus annus est: ut recogites in corde tuo, quia sicut erudit homo filium suum, sic dominus deus tuus erudivit te, ut custodias mandata domini dei tui, et ambules in viis eius, et timeas eum. Dominus enim deus tuus introducet te in terram bonam, terram rivorum aquarumque et fontium: in cuius campis et montibus erumpunt fluviorum abyssi: terram frumenti, ordei, ac vinearum, in qua ficus et mala granata et oliveta nascuntur: terram olei ac mellis. Ubi absque ulla penuria comedes panem tuum, et rerum omnium abundantia perfrueris: cuius lapides ferrum sunt, et de montibus eius aeris metalla fodiuntur. Ut cum comederis et satiatus fueris, benedicas domino deo tuo pro terra optima quam dedit tibi. Observa et cave ne quando obliviscaris domini dei tui, et negligas mandata eius atque iudicia et caeremonias, quas ego praecipio tibi hodie: ne postquam comederis et satiatus fueris, domos pulchras aedificaveris, et habitaveris in eis, habuerisque armenta et ovium greges, argenti et auri cunctarumque rerum copiam, elevetur cor tuum et non reminiscaris domini dei tui, qui eduxit te de terra egypti de domo servitutis: et ductor tuus fuit in solitudine magna atque terribili, in qua erat serpens flatu adurens, et scorpio ac dipsas, et nullae omnino aquae: qui eduxit rivos de petra durissima, et cibavit te manna in solitudine, quod nescierunt patres tui. Et postquam afflixit ac probavit, ad extremum misertus est tui, ne diceres in corde tuo: Fortitudo mea, et robur manus meae, haec mihi omnia praestiterunt. Sed recorderis domini dei tui, quod ipse tibi vires praebuerit, ut impleret pactum suum, super quo iuravit patribus tuis, sicut praesens indicat dies. Sin autem oblitus domini dei tui secutus fueris deos alienos, coluerisque illos et adoraveris, ecce nunc

predico tibi quod omnino dispereas. Sicut gentes quas delevit dominus in introitu tuo. ita et vos peribitis si inobedientes fueritis voci domini dei vestri.

IX

Audi Israel tu transgredieris hodie Iordanem ut possideas nationes maximas et fortiores te. civitates ingentes et ad celum usque muratas. populum magnum et sublimem. filios Enachim quos ipse vidisti et audisti quibus nullus potest ex adverso resistere. Scies ergo hodie quod dominus deus tuus ipse transibit ante te ignis devorans atque consumens qui conterat eos et deleat atque disperdat ante faciem tuam velociter sicut locutus est tibi. Ne dicas in corde tuo cum deleverit eos dominus deus tuus in conspectu tuo. propter iustitiam meam introduxit me dominus ut terram hanc possiderem. cum propter impietates suas iste delete sint nationes. Neque enim propter iustitias tuas et equitatem cordis tui ingredieris ut possideas terras earum. sed quia ille egerunt impie introeunte te delete sunt. et ut compleret verbum suum dominus quod sub iuramento pollicitus est patribus tuis Abraham Ysaac et Iacob. Scito ergo quod non propter iustitias tuas dominus deus tuus dederit tibi terram hanc optimam in possessionem cum durissime cervicis sis populus. Memento et ne obliviscaris quomodo ad iracundiam provocaveris dominum deum tuum in solitudine. Ex eo die quo egressus es de Egypto usque ad locum istum semper adversum dominum contendisti. Nam et in Oreb provocasti eum et iratus delere te voluit quando ascendi in montem ut acciperem tabulas lapideas tabulas pacti quod pepigit vobiscum dominus. et perseveravi in monte .xl. diebus ac noctibus. panem non comedens et aquam non bibens. Dedit(que) mihi dominus duas tabulas lapideas scriptas digito dei et continentes omnia verba que vobis in monte locutus est de medio ignis quando contio populi congregata est. Cumque transissent .xl. dies et totidem noctes dedit mihi dominus duas tabulas lapideas tabulas federis. Dixitque mihi. Surge et descende hinc cito quia populus tuus quem eduxisti de Egypto deseruerunt velociter viam quam demonstrasti eis. feceruntque sibi conflatile. Rursumque ait dominus ad me. Cerno quod populus iste dure cervicis sit. dimitte me ut conteram eum et deleam nomen eius de sub celo et constituam te super gentem que hac maior et fortior sit. Cumque de monte ardente descenderem et duas tabulas federis utraque tenerem manu. vidissemque vos peccasse domino deo vestro et fecisse vobis vitulum conflatilem ac deseruisse velociter viam eius quam vobis ostenderat. proieci tabulas de manibus meis et confregi eas in conspectu vestro. et procidi ante dominum sicut prius .xl. diebus et .xl. noctibus panem non comedens et aquam non bibens propter omnia peccata vestra que egistis contra dominum et eum ad iracundiam provocastis. Timui enim indignationem et iram illius qua adversum vos concitatus delere vos voluit. et exaudivit me dominus etiam hac vice. Adversum Aaron quoque vehementer iratus voluit eum conterere. et pro illo similiter deprecatus sum. Peccatum autem vestrum quod feceratis id est vitulum arripiens igne combussi et in frusta comminuens omnino in pulverem redegi. et proieci in torrentem qui de monte descendit. In incendio quoque et in temptatione et in sepulchris concupiscentie provocastis dominum. et quando misit vos de Cadesbarne dicens. Ascendite et possidete terram quam dedi vobis. et contempsistis imperium domini dei vestri et non credidistis ei. neque vocem eius audire voluistis. sed semper fuistis rebelles a die qua nosse vos cepi. Et iacui coram domino .xl. diebus ac noctibus. quibus eum suppliciter deprecabar ne deleret vos ut fuerat comminatus. et orans dixi. Domine deus ne disperdas populum tuum et hereditatem tuam quam redemisti in magnitudine tua. quos eduxisti de Egypto in manu forti. Recordare servorum tuorum Abraham Ysaac et Iacob. ne aspicias duritiam populi huius et impietatem atque peccatum. ne forte dicant habitatores terre de qua eduxisti nos. Non poterat dominus introducere eos in terram quam pollicitus est eis. et oderat illos. idcirco eduxit ut interficeret eos in solitudine. qui sunt populus tuus et hereditas tua. quos eduxisti in fortitudine tua magna et in brachio tuo extento.

X

In tempore illo dixit dominus ad me. Dola tibi duas tabulas lapideas sicut priores fuerunt et ascende ad me in montem. faciesque archam ligneam. et scribam in tabulis verba que fuerunt in his quas ante confregisti. ponesque eas in archa. Feci igitur archam de lignis sethim. Cumque dolassem duas tabulas lapideas instar priorum ascendi in montem habens eas in manibus. Scripsitque in tabulis iuxta id quod prius scripserat verba decem que locutus est dominus ad vos in monte de medio ignis quando populus congregatus est. et dedit eas mihi. Reversusque de monte descendi et posui tabulas in archam quam feceram. que hucusque ibi sunt sicut michi precepit dominus. Filii autem Israel moverunt castra ex Beroth filiorum Iacham in Mosera. ubi Aaron mortuus est ac sepultus. pro quo sacerdotio functus est filius eius Eleazar. Inde venerunt in Gadgad. de quo loco profecti castrametati sunt in Ietebatha. in terra aquarum atque torrentium. Eo tempore separavit tribum Levi ut portaret archam federis domini. et staret coram eo in ministerio ac benediceret in nomine illius usque in presentem diem. Quam ob rem non habuit Levi partem neque possessionem cum fratribus suis. quia ipse dominus possessio eius est. sicut promisit ei dominus deus tuus. Ego autem steti in monte sicut prius .xl. diebus ac noctibus. exaudivitque me dominus etiam hac vice. et te perdere noluit. Dixitque mihi. Vade et precede populum ut ingrediatur et possideat terram quam iuravi patribus eorum ut darem

Israhel nunc Israhel quid dominus deus tuus petit a te nisi
ut timeas dominum deum tuum et ut ambules in viis
eius et diligas eum ac servias domino deo tuo in to-
to corde tuo et in tota anima tua. custodiasque man-
data domini et ceremonias eius quas ego hodie prae-
cipio tibi ut bene sit tibi. En domini dei tui caelum est et caelum caeli
terra et omnia quae in ea sunt. et tamen patribus tuis conglutinatus
est dominus et amavit eos. elegitque semen eorum post eos.
id est vos de cunctis gentibus sicut hodie comprobatur. Circum-
cidite igitur praeputium cordis vestri et cervicem vestram ne in-
duretis amplius. quia dominus deus vester ipse est deus deorum
et dominus dominantium. Deus magnus et potens
et terribilis qui personam non accipit nec munera. Facit iu-
dicium pupillo et viduae. amat peregrinum et dat ei vi-
ctum atque vestitum. Et vos ergo amate peregrinos quia et
ipsi fuistis advenae in terra Egypti. Dominum deum tuum timebis et ipsi
servies. ipsi adhaerebis. iurabisque in nomine illius. Ipse est laus
tua et deus tuus. qui fecit tibi haec magnalia et terribilia quae
viderunt oculi tui. In septuaginta animabus descende-
runt patres tui in Egyptum. et ecce nunc multiplicavit te
dominus deus tuus sicut astra caeli. XI

Ama itaque dominum deum tuum et observa praecepta eius et ce-
remonias. iudicia atque mandata omni tempore. Cog-
noscite hodie quae ignorant filii vestri. qui non viderunt disci-
plinam domini dei vestri. magnalia eius et robustam manum et ex-
tentum brachium. signa et opera quae fecit in medio Egypti
pharaoni regi et universae terrae eius. omnique exercitui Egyptiorum
et equis ac curribus. quomodo operuerint eos aquae rubri maris
cum vos persequerentur. et deleverit eos dominus usque in praesentem diem.
vobisque quae fecerit in solitudine. donec veniretis ad hunc
locum. et Dathan atque Abiron filiis Eliab qui fuit filius Ruben
quos aperto ore suo terra absorbuit cum domibus et taberna-
culis et universa substantia eorum quam habebant in medio Israhel. Ocu-
li vestri viderunt omnia opera domini magna quae fecit. ut custodi-
atis universa mandata illius. quae ego hodie praecipio vobis. et possi-
tis introire et possidere terram ad quam ingredimini. multoque in
ea vivatis tempore. quam sub iuramento pollicitus est dominus patri-
bus vestris et semini eorum lacte et melle manantem. Terra enim
ad quam ingrederis possidendam non est sicut terra Egypti de qua existi.
ubi iacto semine in hortorum morem aquae ducuntur irriguae.
sed montuosa est et campestris. de caelo expectans
pluvias. quam dominus deus tuus semper invisit et oculi illius in ea sunt
a principio anni usque ad finem eius. Si ergo oboedieritis man-
datis meis quae hodie praecipio vobis ut diligatis dominum deum
vestrum et serviatis ei in toto corde vestro et in tota anima vestra.
dabit pluviam terrae temporaneam et serotinam. ut colligatis
frumentum et vinum et oleum. ut ipsi comedatis ac saturemini.
Cavete ne forte decipiatur cor vestrum et recedatis a domino.
serviatisque diis alienis et adoretis eos. iratusque dominus
claudat caelum et pluviae non descendant. nec terra det ger-
men suum. pereatisque de terra optima velociter quam dominus
daturus est vobis. Ponite haec verba mea in cordibus et in
animis vestris et suspendite ea pro signo in manibus et
inter oculos vestros collocate. Docete filios vestros ut illa me-
ditentur. quando sederis in domo tua et ambulaveris in via et accubueris atque
surrexeris. scribes ea super postes et ianuas domus tuae ut multiplicen-
tur dies tui et filiorum tuorum in terra quam iuravit dominus
patribus tuis ut daret eis quamdiu imminet caelum terrae.
Si enim custodieritis mandata quae ego praecipio vobis
et feceritis ea ut diligatis dominum deum vestrum et ambu-
letis in omnibus viis eius adhaerentes ei. disperdet dominus omnes gentes istas
ante faciem vestram et possidebitis eas quae maiores et
fortiores vobis sunt. Omnis locus quem calcaverit pes vester vester erit.
a deserto et Libano et a flumine magno Eufrate usque
ad mare occidentale erunt termini vestri. Nullus sta-
bit contra vos. terrorem vestrum atque formidinem dabit
dominus deus vester super omnem terram quam calcaturi estis
sicut locutus est vobis. En propono in conspectu vestro hodie benedictionem et
maledictionem. Benedictionem si oboedieritis mandatis domini dei vestri quae ho-
die praecipio vobis. Maledictionem si non audieritis mandata
domini dei vestri sed recesseritis de via quam ego nunc ostendo vobis
et ambulaveritis post deos alienos quos ignoratis. Cum vero introduxerit
te dominus deus tuus in terram ad quam pergis habitandam
pones benedictionem super montem Garizim. male-
dictionem super montem Hebal qui sunt trans Iorda-
nem post viam quae vergit ad solis occubitum in terra
Chananei qui habitat in campestribus contra Galga-
lam quae est iuxta vallem tendentem et intrantem procul. Vos
enim transibitis Iordanem ut possideatis terram quam
dominus deus vester daturus est vobis et habeatis et possideatis
illam. Videte ergo ut impleatis ceremonias atque iu-
dicia quae ego hodie ponam in conspectu vestro. XII

Haec sunt praecepta atque iudicia quae facere debeatis
in terra quam dominus deus patrum tuorum daturus est tibi.
ut possideas eam cunctis diebus quibus super hu-
mum gradieris. Subvertite omnia loca in quibus coluerunt
gentes quas possessuri estis deos suos super montes excel-
sos et colles et subter omne lignum frondosum. Dis-
sipate aras earum et confringite statuas. lucos ig-
ne comburite. et idola comminuite. Disperdite nomina eorum
de locis illis. Non facietis ita domino deo vestro. sed ad
locum quem elegerit dominus deus vester de cunctis tri-
bubus vestris ut ponat nomen suum ibi et habitet in eo. venie-
tis et offeretis in illo loco holocausta et victimas
vestras. decimas et primitias manuum vestrarum et vota at-
que donaria primogenita boum et ovium et comedetis
ibi in conspectu domini dei vestri. ac laetabimini
in cunctis ad quae miseritis manum vos et domus vestrae
in quibus benedixerit vos dominus deus vester. Non facie-
tis ibi quae nos hic facimus hodie. singuli quod sibi rectum
sibi

uidetur: Neque enim usque in presens tempus venistis ad requiem et possessionem quam dominus deus daturus est vobis. Transibitis Iordanem et habitabitis in terra quam dominus deus vester daturus est vobis, ut requiescatis a cunctis hostibus per circuitum, et absque ullo timore habitetis in loco quem elegerit dominus deus vester ut sit nomen eius in eo. Illuc omnia que precipio conferetis holocausta et hostias ac decimas et primitias manuum vestrarum. Et quicquid precipuum est in muneribus que vovistis domino, ibi epulabimini coram domino deo vestro vos, filii ac filie vestre, famuli ac famule, atque levites qui in urbibus vestris commoratur. Neque enim habet aliam partem et possessionem inter vos. Cave ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in eo quem elegerit dominus in una tribuum tuarum offeres hostias et facies quecumque precipio tibi. Sin autem comedere volueris et te esus carnium delectaverit, occide et comede iuxta benedictionem domini dei tui quam dedit tibi in urbibus tuis, sive immundum fuerit, hoc est maculatum et debile, sive mundum, hoc est integrum et sine macula, quod offerri licet, sicut capream et cervum comedes, absque esu dumtaxat sanguinis, quem super terram quasi aquam effundes. Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti et vini et olei tui, primogenita armentorum et pecorum, et omnia que voveris et sponte offerre volueris, et primitias manuum tuarum; sed coram domino deo tuo comedes ea in loco quem elegerit dominus deus tuus, tu et filius tuus ac filia, servus et famula, atque levites qui manet in urbibus tuis, et letaberis et reficieris coram domino deo tuo in cunctis ad que extenderis manum tuam. Cave ne derelinquas levitem in omni tempore quo versaris in terra. Quando dilataverit dominus deus tuus terminos tuos sicut locutus est tibi, et volueris vesci carnibus quas desiderat anima tua, locus autem quem elegerit dominus deus tuus ut sit nomen eius ibi si procul fuerit, occides de armentis et pecoribus que habueris, sicut precepit tibi, et comedes in oppidis tuis ut tibi placet. Sicut comeditur caprea et cervus, ita vesceris eis: et mundus et immundus in commune vescentur. Hoc solum cave ne sanguinem comedas. Sanguis enim eorum pro anima est, et idcirco non debes animam comedere cum carnibus, sed super terram fundes quasi aquam, ut bene sit tibi et filiis tuis post te, cum feceris quod placet in conspectu domini. Que autem sanctificaveris et voveris domino, tolles et venies ad locum quem elegerit dominus, et offeres oblationes tuas carnem et sanguinem super altare domini dei tui. Sanguinem hostiarum fundes in altari, carnibus autem ipse vesceris. Observa et audi omnia que ego precipio tibi, ut bene sit tibi et filiis tuis post te in sempiternum, cum feceris quod bonum est et placitum in conspectu domini dei tui. Quando disperdiderit dominus deus tuus ante faciem tuam gentes ad quas ingredieris possidendas, et possederis eas atque habitaveris in terra earum, cave ne imiteris eas, postquam te fuerint introeunte subverse, et requiras ceremonias earum dicens: Sicut coluerunt gentes iste deos suos, ita et ego colam. Non facies similiter domino deo tuo. Omnes enim abominationes quas aversatur dominus fecerunt diis suis, offerentes filios et filias et comburentes igni. Quod precipio tibi, hoc tantum facito domino, nec addas quicquam nec minuas.

XIII

Si surrexerit in medio tui propheta aut qui somnium vidisse se dicat, et predixerit signum atque portentum, et evenerit quod locutus est, et dixerit tibi: Eamus et sequamur deos alienos quos ignoras, et serviamus eis, non audies verba prophete illius aut somniatoris, quia temptat vos dominus deus vester ut palam fiat utrum diligatis eum an non in toto corde et in tota anima vestra. Dominum deum vestrum sequimini et ipsum timete, mandata illius custodite et audite vocem eius; ipsi servietis et ipsi adherebitis. Propheta autem ille aut fictor somniorum interficietur, quia locutus est ut vos averteret a domino deo vestro qui eduxit vos de terra Egypti et redemit de domo servitutis, ut errare te faceret de via quam tibi precepit dominus deus tuus, et auferes malum de medio tui. Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tue, aut filius tuus vel filia, sive uxor que est in sinu tuo, aut amicus quem diligis ut animam tuam, clam dicens: Eamus et serviamus diis alienis quos ignoras tu et patres tui, cunctarum in circuitu gentium que iuxta vel procul sunt ab initio usque ad finem terre, non acquiescas ei nec audias, neque parcat ei oculus tuus ut miserearis et occultes eum, sed statim interficies. Sit primum manus tua super eum, et post te omnis populus mittat manum. Lapidibus obrutus necabitur, quia voluit te abstrahere a domino deo tuo qui eduxit te de terra Egypti de domo servitutis, ut omnis Israel audiens timeat et nequaquam ultra faciat quippiam huius rei simile. Si audieris in una urbium tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi ad habitandum dicentes aliquos: Egressi sunt filii Belial de medio tui et averterunt habitatores urbis sue atque dixerunt: Eamus et serviamus diis alienis quos ignoratis, quere sollicite et diligenter rei veritate perspecta, si inveneris certum esse quod dicitur et abominationem hanc opere perpetratam, statim percuties habitatores urbis illius in ore gladii et delebis eam omniaque que in illa sunt usque ad pecora. Quicquid etiam supellectilis fuerit congregabis in medio platearum eius et cum ipsa civitate succendes, ita ut universa consumas domino deo tuo, et sit tumulus sempiternus. Non edificabitur amplius, et non adherebit de illo anathemate quicquam in manu tua, ut avertatur dominus ab ira furoris sui, et misereatur tui multiplicetque te sicut iuravit patribus tuis, quando audieris vocem domini dei tui, custodiens omnia precepta eius que ego precipio tibi hodie, ut facias quod placitum

tum est in conspectu domini dei tui filii estote domini dei vestri.
Non vos incidetis, nec facietis calvitium. XIIII
super mortuo, quia populus sanctus es domino deo tuo, et te ele-
git ut sis ei in populum peculiarem de cunctis gentibus que sunt
super terram. Non comedatis que inmunda sunt. Hoc est animal
quod comedere debetis: bovem et ovem et capram, cervum
et bubalum, capream, tragelaphum, pygargon, orygem,
camelopardalum. Omne animal quod in duas partes un-
gulam findit et ruminat comedetis. De his autem que ruminant
et ungulam non findunt, hec comedere non debetis: came-
lum, leporem, chyrogryllium: quia ruminant et non dividunt
ungulam, inmunda erunt vobis. Sus quoque quia dividit un-
gulam inmunda erit vobis et non ruminat, inmunda e-
rit. Carnibus eorum non vescemini et cadavera non tangetis.
Hec comedetis ex omnibus que morantur in aquis: que habent pennu-
las et squamas comedite. Que absque pennulis et squamis sunt
ne comedatis, quia inmunda sunt. Omnes aves mundas
comedite. Inmundas ne comedatis: aquilam scilicet et
gryphen, et alietum, yxon et vulturem ac milvum iuxta
genus suum, et omne corvini generis, struthionem ac noctu-
am et larum atque accipitrem iuxta genus suum, herodium
et cygnum et ibin, ac mergulum, porphirionem et nycticora-
cem, onocrotalum et caradrium, singula in genere suo.
Upupam quoque et vespertilionem, et omne quod reptat in genere suo
et pennulas habet inmundum erit et non comedetur. Omne quod
mundum est comedite. Quicquid morticinum est ne vescemini
ex eo. Peregrino qui intra portas tuas est, da ut comedat
aut vende ei, quia tu populus sanctus domini dei tui es. Non coques
edum in lacte matris sue. Decimam partem separabis de cunc-
tis fructibus tuis qui nascuntur in terra per annos singulos,
et comedes in conspectu domini dei tui in loco quem
elegerit ut in eo nomen illius invocetur. Decimam frumen-
ti tui et vini et olei, et primogenita de armentis et ovibus
tuis, ut discas timere dominum deum tuum omni tempore. Cum autem
longior fuerit via et locus quem elegerit dominus deus tuus,
et que benedixerit tibi, nec potueris ad eum hec cuncta portare,
vendes omnia in pretium redigens portabisque in manu tu-
a, et proficisceris ad locum quem elegerit dominus deus tuus, et
emes ex eadem pecunia quicquid tibi placuerit, sive ex armen-
tis sive ex ovibus, vinum quoque et siceram et omne quod desiderat anima
tua, et comedes coram domino deo tuo et epulaberis tu et do-
mus tua, et levita qui intra portas tuas est. Cave ne derelin-
quas eum, quia non habet aliam partem in possessione tua. An-
no tercio separabis aliam decimam ex omnibus que nascuntur tibi
eo tempore, et repones intra ianuas tuas. Venietque levites qui
aliam non habet partem in possessionem tecum, et peregrinus ac
pupillus et vidua qui intra portas tuas sunt, et comedent
et saturabuntur, ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunc-
tis operibus manuum tuarum que feceris. XV
Septimo anno facies remissionem, que hoc ordine
celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo
ac fratre suo, repetere non poterit, quia annus remissionis
domini est. A peregrino et advena exiges. Civem et propin-
quum repetendi non habes potestatem. Et omnino in-
digens et mendicus non erit inter vos, ut benedicat
tibi dominus in terra quam daturus est tibi in possessionem. Si tamen
audieris vocem domini dei tui, et custodieris universa que
iussit, et que ego hodie precipio tibi, benedicet tibi ut pollicitus
est. Fenerabis gentibus multis, et ipse a nullo accipies mu-
tuum. Dominaberis nationibus plurimis, et tui nemo
dominabitur. Si unus de fratribus tuis qui morantur intra por-
tas civitatis tue in terra quam dominus deus tuus daturus
est tibi, ad paupertatem venerit, non obdurabis cor tuum nec
contrahes manum, sed aperies eam pauperi, et dabis mutu-
um quo eum indigere perspexeris. Cave ne forte
subrepat tibi impia cogitatio, et dicas in corde tuo:
appropinquat septimus annus remissionis, et avertas
oculos a paupere fratre tuo, nolens ei quod postulat mutu-
um commodare, ne clamet contra te ad dominum, et fiat tibi
in peccatum; sed dabis ei, nec ages quippiam callide in eius
necessitatibus sublevandis, ut benedicat tibi dominus deus
tuus in omni tempore et in cunctis ad que manum miseris.
Non deerunt pauperes in terra habitationis tue. Iccirco
ego precipio tibi ut aperias manum fratri tuo egeno et pau-
peri qui tecum versatur in terra. Cum tibi venditus fuerit
frater tuus hebreus aut hebrea, et sex annis servierit
tibi, in septimo anno dimittes eum liberum. Et quem liber-
tate donaveris, nequaquam vacuum abire patieris, sed
dabis viaticum de gregibus et de area et torculari tuo, quibus
dominus deus tuus benedixerit tibi. Memento quod et ipse ser-
vieris in terra Egypti, et liberaverit te dominus deus tuus, et iccir-
co ego nunc precipio tibi. Sin autem dixerit nolo egredi eo
quod diligat te et domum tuam, et bene sibi apud te esse sen-
tiat: assumes subulam et perforabis aurem eius in ianua
domus tue, et serviet tibi usque in eternum. Ancille quoque
similiter facies. Non avertes ab eis oculos tuos quando dimi-
seris eos liberos, quia iuxta mercedem mercennarii
per sex annos servivit tibi, ut benedicat tibi dominus deus
in cunctis operibus que agis. De primogenitis que nas-
cuntur in armentis et ovibus tuis, quicquid sexus est masculini
sanctificabis domino deo tuo. Non operabis in primogenito
bovis, et non tondebis primogenita ovium. In conspectu domini
dei tui comedes ea per singulos annos in loco quem
elegerit dominus, tu et domus tua. Sin autem habuerit ma-
culam vel claudum fuerit vel cecum, aut in aliqua parte
deforme vel debile, non immolabitur domino deo tuo, sed intra
portas urbis tue comedes illud. Tam mundus quam in-
mundus similiter vescentur eis quasi caprea et cervo. Hoc solum
observabis ut sanguinem eorum non comedas, sed effun-
das in terram quasi aquam. Observa mensem novarum

frugum et verni primum temporis ut facias phase domino deo
tuo quoniam in isto mense eduxit te dominus deus tuus de
egypto nocte. Immolabisque phase domino deo tuo de
ovibus et de bobus in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habi-
tet nomen eius ibi. Non comedes in eo panem ferme-
tatum. Septem diebus comedes absque fermento afflic-
tionis panem quoniam in pavore egressus es de egypto ut memi-
neris diei egressionis tue de egypto omnibus diebus vite tue.
Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis vii.
diebus et non remanebit de carnibus eius quod immolatum est
vespere in die primo mane. Non poteris immolare phase
in qualibet urbium tuarum quas dominus deus tuus daturus
est tibi sed in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen
eius ibi. Immolabis phase vespere ad solis occasum quando egressus
es de egypto et coques et comedes in loco quem elegerit dominus deus
tuus. Maneque surgens vades in tabernacula tua. Sex
diebus comedes azima et in die vii. quia collecta est do-
mini dei tui. Non facies opus. Septem ebdomadas numera-
bis tibi ab ea die qua falcem in segetem miseris et celebra-
bis diem festum ebdomadarum domino deo tuo. oblatio-
nem spontaneam manus tue quam offeres iuxta benedicti-
onem domini dei tui et epulaberis coram domino deo tuo.
tu et filius tuus et filia tua et servus tuus et ancilla et le-
vites qui intra portas tuas est et advena pupillus ac vi-
dua qui morantur vobiscum in loco quem elegerit dominus
deus tuus ut habitet nomen eius ibi et recordaberis quod ser-
vus fueris in egypto. Custodiesque et facies que precepta sunt.
Sollempnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per vii. dies
quando collegeris de area et torculari fruges tuas et epulaberis
in festivitate tua. tu et filius tuus et filia tua servus tuus
et ancilla tua et levites quoque intra portas tuas et advena ac
pupillus et vidua qui morantur vobiscum in loco quem elegerit dominus
deus tuus ut habitet nomen eius ibi et recordaberis quod servus fueris in egypto. [illegible]
esque te dominus deus tuus in cunctis frugibus tuis et in omni
opere manuum tuarum eritque in leticia. Tribus vicibus per an-
num apparebit omne masculinum tuum in conspectu
domini dei tui in loco quem elegerit in sollempnitate azi-
morum in sollempnitate ebdomadarum et in sollemp-
nitate tabernaculorum. Non apparebit ante dominum va-
cuus sed offeret unusquisque secundum quod habuerit iuxta
benedictionem domini dei sui quam dederit ei. Iudices
et magistros constitues in omnibus portis tuis quas dominus
deus tuus dederit tibi per singulas tribus tuas ut iudicent
populum iusto iudicio nec in alteram partem decli-
nent. Non accipies personam nec munera quia munera
excecant oculos sapientum et mutant verba iusto-
rum. Iuste quod iustum est persequeris ut vivas et possideas
terram quam dominus deus tuus dederit tibi. Non plantabis lucum et
omnem arborem iuxta altare domini dei tui. Nec facies
tibi atque constitues statuam que odit dominus deus tuus.

Non immolabis domino deo tuo bovem XVI
et ovem in quo est macula aut quippiam vitii quia abho-
minatio est domino deo tuo. Cum reperti fuerint apud
te intra unam portarum tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi
vir aut mulier qui faciant malum in conspectu
domini et transgrediantur pactum illius ut vadant et serviant
diis alienis et adorent eos solem et lunam et omnem mi-
litiam celi que non precepi. et hoc tibi fuerit nuntiatum.
audiensque et inquisieris diligenter et verum esse rep-
peris et abhominatio facta in israel. educes virum ac mulie-
rem qui rem sceleratissimam perpetrarunt ad portas civita-
tis tue et lapidibus obruentur. In ore duorum aut trium
testium peribit qui interficietur. Nemo occidatur uno contra
se dicente testimonium. Manus testium prima interfi-
ciet eum et manus reliqui populi extrema mittetur ut
auferas malum de medio tui. Si difficile et ambigu-
um apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem et san-
guinem. causam et causam. lepram et non lepram. et iudicum
intra portas tuas videris verba variari. surge et ascen-
de ad locum quem elegerit dominus deus tuus. veniesque ad sacer-
dotes levitici generis et ad iudicem qui fuerit in illo tem-
pore. queresque ab eis. Qui indicabunt tibi iudicii veritatem. et
facies quodcumque dixerint qui presunt loco quem elegerit dominus et
docuerint te iuxta legem eius. sequerisque sententiam eorum.
nec declinabis ad dexteram neque ad sinistram. Qui
superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tem-
pore ministrat domino deo tuo et decreto iudicis. morie-
tur homo ille et auferes malum de israel. Cunctusque populus
audiens timebit ut nullus deinceps intumescat super-
bia. Cum ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit
tibi et possederis eam habitaverisque in illa et dixeris constituam
super me regem sicut habent per circuitum omnes nationes.
eum constitues quem dominus deus tuus elegerit de numero fra-
trum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem
facere qui non sit frater tuus. Cumque fuerit constitutus non
multiplicabit sibi equos nec reducet populum in egyp-
tum equitatus numero sublevatus presertim cum dominus
preceperit vobis ut nequaquam amplius per eandem viam re-
vertamini. Non habebit uxores plurimas que illiciant ani-
mum eius neque argenti et auri plurima pondera. Postquam
autem sederit in solio regni sui describet sibi deuteronomium
legis huius in volumine accipiens exemplar a sacer-
dotibus levitice tribus et habebit secum legetque illud omnibus
diebus vite sue ut discat timere dominum deum suum et custo-
dire verba et cerimonias eius que in lege precepta sunt.
Nec elevetur cor eius in superbiam super fratres suos neque
declinet in dexteram partem vel sinistram ut longo tem-
pore regnet ipse et filii eius super israel. XVII
Non habebunt sacerdotes et levite et omnes qui
de eadem tribu sunt partem et hereditatem cum

reliquo Israhel. qui sacrificia domini et oblationes eius comedent.
Et nichil aliud accipient de possessione fratrum suorum. Dominus enim
ipse est hereditas eorum sicut locutus est illis. Hoc erit iudicium
sacerdotum a populo et ab his qui offerunt victimas. Sive
ovem sive bovem immolaverint. dabunt sacerdoti ar-
mum ac ventriculum primitias frumenti vini et olei et lanarum
partem ex ovium tonsione. Ipsum enim elegit dominus deus tuus
de cunctis tribubus tuis ut stet et ministret nomini domini ipse
et filii eius in sempiternum. Si exierit levites de una urbi-
um tuarum ex omni Israhel in qua habitat et voluerit venire de-
siderans locum quem elegerit dominus: ministrabit in nomine
domini dei sui sicut omnes fratres eius levite qui stabunt eo tempore co-
ram domino. Partem ciborum eandem accipiet quam et ceteri.
excepto eo qui in urbe sua ex paterna ei successione debetur.
Quando ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi cave
ne imitari velis abhominationes earum gentium. nec inve-
niatur in te qui lustret filium suum aut filiam suam ducens
per ignem. aut qui ariolos sciscitetur et observet somnia
atque auguria ne sit maleficus ne incantator. ne phitones
consulat ne divinos et querat a mortuis veritatem. Omnia
enim hec abhominatur dominus et propter istiusmodi scelera delebit
eos in introitu tuo. Perfectus eris et absque macula cum domino deo
tuo. Gentes iste quarum possidebis terram. augures audiunt
et divinos. Tu autem a domino deo tuo aliter institutus es. Prophetam
de gente tua et de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi dominus
deus tuus ipsum audies ut petisti a domino deo tuo in Cho-
reb quando contio congregata est atque dixisti. Ultra non audiam
vocem domini dei mei et ignem hunc maximum amplius non vide-
bo ne moriar. Et ait dominus michi. Bene omnia sunt locuti. Pro-
phetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui et po-
nam verba mea in ore eius. loqueturque ad eos omnia que precepero
illi. Qui autem verba eius que loquetur in nomine meo audire nolu-
erit ego ultor existam. Propheta autem qui arrogantia depravatus vo-
luerit loqui in nomine meo que ego non precepi illi ut diceret
aut ex nomine alienorum deorum interficietur. Quod si tacita cogitatione
responderis quomodo possum intelligere verbum quod non est locu-
tus dominus hoc habebis signum. Quod in nomine domini propheta
ille predixerit et non evenerit hoc dominus non est locutus. sed per tumorem animi sui
propheta confinxit. idcirco non timebis eum. XVIII
19 Cum disperderit dominus deus tuus gentes quarum tibi daturus est
terram et possederis eam. habitaveris in urbibus eius et in edi-
bus. Tres civitates separabis tibi in medio terre quam dominus deus
tuus dabit tibi in possessionem. sternens diligenter viam et in
tres equaliter partes totam terre tue provinciam divides. ut
habeat e vicino qui propter homicidium profugus est quo possit eva-
dere. Hec erit lex homicide fugientis cuius vita servanda
est. Qui percusserit proximum suum nesciens. et qui heri et nudius-
tertius nullum contra eum habuisse odium comprobatur. sed abiisse
simpliciter cum eo in silvam ad ligna cedenda et in succi-
sione lignorum securis fugerit manu. ferrumque lapsum
de manubrio amicum eius percusserit et occiderit: hic ad
unam supradictarum urbium confugiet et vivet. Ne
forsitan proximus eius cuius effusus est sanguis dolo-
re stimulatus persequatur et apprehendat eum si longior
fuerit via. et percutiat animam eius qui non est reus mortis.
quia nullum contra eum qui occisus est odium prius habuis-
se monstratur. Idcirco precipio tibi ut tres civitates equali
inter se spatio dividas. Cum autem dilataverit dominus deus
tuus terminos tuos sicut iuravit patribus tuis et dederit
tibi cunctam terram quam eis pollicitus est si tamen custodieris
mandata eius et feceris que hodie precipio tibi. ut diligas do-
minum deum tuum et ambules in viis eius omni tempore. addes
tibi tres civitates alias et supradictarum trium urbium nu-
merum duplicabis ut non effundatur sanguis innoxius
in medio terre quam dominus deus tuus dabit tibi possidendam. ne sis san-
guinis reus. Si quis autem odio habens proximum suum insidi-
atus fuerit vite eius surgensque percusserit illum et mortuus fuerit. fu-
geritque ad unam de supradictis urbibus mittent seniores civitatis
illius et arripient eum de loco effugii tra-
dentque in manu proximi cuius sanguis effusus est et
morietur. nec misereberis eius. et auferes innoxium sangui-
nem de Israhel ut bene sit tibi. Non assumes et transferes terminos
proximi tui in terram quam acceperis quos fixerunt priores in
possessione quam dominus deus tuus dabit tibi in terra quam acceperis possiden-
dam. Non stabit testis unus contra aliquem quicquid illud
peccati et facinoris fuerit sed in ore duorum aut trium testi-
um stabit omne verbum. Si steterit testis mendax
contra hominem accusans eum prevaricationis stabunt
ambo quorum causa est ante dominum in conspectu sacerdotum et
iudicum qui fuerint in diebus illis. Cumque diligentissime
scrutantes invenerint falsum testem dixisse
contra fratrem suum mendacium reddent ei sicut fratri suo facere
cogitavit. et auferes malum de medio tui ut audi-
entes ceteri timorem habeant et nequaquam talia audeant
facere. Non misereberis eius sed animam pro anima oculum pro oculo
dentem pro dente manum pro manu pedem pro pede
Si exieris ad bellum contra XIX exiges. 20
hostes tuos et videris equitatum et currus et ma-
iorem apparatum quam tu habes adversarii exercitus multitu-
dinem. non timebis eos quia dominus deus tuus tecum est. qui eduxit te de
terra Egypti. Appropinquante autem iam prelio stabit sacerdos an-
te aciem. et sic loquetur ad populum. Audi Israhel. Vos hodie contra
inimicos vestros pugnam committitis. Non pertimescat
cor vestrum. nolite metuere. nolite cedere. ne formide-
tis eos quia dominus deus vester in medio vestri est et pro vobis contra
adversarios dimicabit ut eruat vos de periculo. Ducesque
per singulas turmas audiente exercitu proclamabunt.
Quis est homo qui edificavit domum novam et non dedicavit
eam. Vadat et revertatur in domum suam. ne forte mori-
atur in bello et alius dedicet illam. Quis est homo qui

qui plantavit vineam et necdum fecit eam esse communem et de qua vesci
omnibus liceat. vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur
in bello et alius homo fungatur eius officio. Quis est homo qui despondit uxo-
rem et non accepit eam. Vadat et revertatur in domum suam ne for-
te moriatur in bello et alius homo accipiat illam. His dictis
addent reliqua et loquentur ad populum. Quis est homo formi-
dolosus et corde pavido? Vadat et revertatur in domum
suam ne pavere faciat corda fratrum suorum sicut ipse timore
perterritus est. Cumque siluerint duces exercitus et finem loquendi fecerint
unusquisque suos ad bellandum —— cuneos praeparabit. Si quando
accesseris ad pugnandam civitatem. offeres ei
primum pacem. Si receperit et aperuerit tibi portas.
cunctus populus qui in ea est salvabitur et serviet tibi sub tributo. Sin
autem foedus inire noluerit et ceperit contra te bellum. oppug-
nabis eam. Cumque tradiderit dominus deus tuus illam
in manu tua: percuties omne quod in ea generis masculini est
in ore gladii absque mulieribus et infantibus iumentis et
ceteris que in civitate sunt. Omnem praedam exercitui divi-
des et comedes de spoliis hostium tuorum quae dominus deus
tuus dederit tibi. Sic facies cunctis civitatibus quae a te pro-
cul valde sunt et non sunt de his urbibus. quas in possessionem accepturus
es. De his autem civitatibus quae dabuntur tibi. nullum omnino
permittes vivere. sed interficies ore gladii. ethceum
videlicet et amorreum. cananeum et phereseum eveum
et iebuseum. sicut praecepit tibi dominus deus tuus. ne forte doceant
vos facere cunctas abominationes quas ipsi operati sunt
diis suis et peccetis in dominum deum vestrum. Cum obsederis
civitatem multo tempore et munitionibus circumdederis
ut expugnes eam. non succides arbores de quibus vesci
potest nec securibus per circuitum debes vastare regi-
onem quoniam lignum est et non homo. nec potest bellantium contra
te augere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera sed a-
grestia et in ceteros apta usus: succide et extrue ma-
chinas donec capias urbem quae contra te dimicat. XX

Quando inventum fuerit in terra quam dominus deus
tuus daturus est tibi hominis cadaver occisum et
ignoratur caedis reus. egredientur maiores natu et iudi-
ces tui et metientur a loco cadaveris singularum per cir-
cuitum spatia civitatum. et quam viciniorem ceteris esse perspexerint
seniores civitatis illius tollent vitulam de armento
quae non traxit iugum. nec terram scidit vomere et ducent
eam ad vallem asperam atque saxosam quae numquam arata
est. nec sementem recepit. et caedent in ea cervices vitule.
Accedentque sacerdotes filii levi quos elegerit dominus deus
tuus ut ministrent ei. et benedicant in nomine eius et
ad verbum eorum omne negotium et quidquid mundum vel in-
mundum est iudicetur et venient maiores natu civitatis
illius ad interfectum lavabuntque manus suas super vitulam
quae in valle percussa est et dicent. Manus nostrae non effuderunt
hunc sanguinem. nec oculi viderunt. Propitius esto populo
tuo israel quem redemisti domine et ne reputes san-
guinem innocentem in medio populi tui israel. et aufe-
retur ab eis reatus sanguinis. Tu autem alienus eris ab in-
nocentis cruore qui fusus est. cum feceris quod praecepit dominus.
Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos et tra-
diderit eos dominus deus tuus in manu tua captivosque du-
xeris et videris in numero captivorum mulierem pulchram et adama-
veris eam. volueris que habere uxorem. introduces eam in domum
tuam. quae radet caesariem et circumcidet ungues et depo-
net vestem in qua capta est sedensque in domo tua flebit
patrem suum et matrem suam uno mense. et postea intrabis
ad eam dormiesque cum ea. et erit uxor tua. Sin autem
postea non sederit in animo tuo: dimittes eam liberam nec
vendere poteris pecunia. nec opprimere per potentiam
quia humiliasti eam. Si habuerit homo duas uxores.
unam dilectam et alteram odiosam. genuerintque ex ea
liberos et fuerit filius odiosae primogenitus. volueritque substan-
tiam inter filios dividere. non poterit filium dilectae fa-
cere primogenitum. et praeferre filio odiosae. sed filium odiosae pri-
mogenitum. dabitque ei de his quae habuerit cuncta duplicia.
Iste est enim principium liberorum eius et huic debentur primogeni-
ta. Si genuerit homo filium contumacem et protervum
qui non audiat patris aut matris imperium et coercitus obe-
dire contempserit. apprehendent eum et ducent ad se-
niores civitatis et ad portam iudicii dicentque ad eos.
Filius noster iste protervus et contumax est. Monita nostra
audire contemnit. Comessationibus vacat et luxuriae
atque conviviis. lapidibus eum obruet et omnis populus
civitatis et morietur ut auferatis malum de medio vestri
et universus israel audiens pertimescat. Quando peccaverit homo
quod morte plectendum est et adiudicatus morti appensus fuerit in
patibulo non permanebit cadaver eius in ligno. sed in eadem
die sepelietur quia maledictus a deo est qui pendet in ligno. et
nequaquam contaminabis terram tuam. quam dominus deus tuus
dederit tibi in possessionem. XXI

Non videbis bovem aut ovem fratris tui errantem et prae-
teribis. sed reduces fratri tuo. Etiam si non est propinquus tu-
us frater nec nosti eum duces in domum tuam. et erunt apud
te quamdiu quaerat eas frater tuus et recipiat. Similiter facies
de asino et de vestimento et de omni re fratris tui quae
perierit. si inveneris eam neglegas quasi alienam. Si
videris asinum fratris tui oooooooooooooooooooooooo
gas quasi alienam. Si videris asinum fratris tui aut bovem
cecidisse in via. non despicies sed sublevabis cum eo.
Non induetur mulier veste virili. nec vir utetur
veste feminea. Abominabilis enim apud deum est
qui facit haec. Si ambulans per viam in arbore vel in
terra nidum avis inveneris et matrem pullis vel ovis
incubantem. non tenebis eam cum filiis
sed abire patiaris captosque tenens filios. ut bene sit

est et longo vivas tempore. Cum edificaveris domum novam
facies murum tecti per circuitum: ne effundatur sanguis in
domo tua, et sis reus labente alio, et in preceps ruente. Non
seres vineam tuam altero semine: ne et sementis quam se-
visti, et que nascuntur ex vinea, pariter sanctificentur. Non arabis
in bove simul et asino. Non indueris vestimento quod ex lana
linoque simul contextum est. Funiculos in fimbriis facies per quatuor
angulos pallii tui quo operieris. Si duxerit vir uxorem, et postea eam
odio habuerit, quesieritque occasiones quibus dimittat eam, ob-
iciens ei nomen pessimum, et dixerit: Uxorem hanc accepi, et in-
gressus ad eam non inveni virginem: tollent eam pater et mater
et ferent signa virginitatis eius secum ad seniores civitatis
qui in porta sunt, et dicet pater: Filiam meam dedi huic uxorem
quam quia odit, imponit ei nomen pessimum, ut dicat: Non inveni
filiam tuam virginem: et ecce hec sunt signa virginitatis
filie mee. Expandent vestimentum coram senibus civitatis.
Apprehendentque senes urbis illius virum, et verberabunt
illum condempnantes insuper centum siclis argenti quos dabit
patri puelle, quoniam diffamavit nomen pessimum super virginem
Israel, habebitque eam uxorem, et non poterit dimittere eam
omni tempore vite sue. Quod si verum est quod obicit, et non est inventa
in ea virginitas: eicient eam extra fores domus patris sui
et lapidibus obruent viri civitatis illius, et morietur: quia
fecit nefas in Israel ut fornicaretur in domo patris sui: et au-
feres malum de medio tui. Si dormierit vir cum
uxore alterius, uterque morietur, id est adulter et adultera: et auferes
malum de Israel. Si puellam virginem desponderit vir, et in-
venerit eam aliquis in civitate, et concubuerit cum illa:
educes utrumque ad portam civitatis illius, et lapidibus
obruentur. Puella quia non clamavit uxorem proximi sui cum
esset in civitate: vir quia humiliavit uxorem proximi sui:
et auferes malum de medio tui. Si autem in agro reperie-
rit vir puellam que desponsata est, et apprehendens concubu-
erit cum illa, ipse morietur solus: puella nichil patietur
nec est rea mortis: quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum
et occidit animam eius, ita et puella perpessa est. Sola erat in
agro: clamavit, et nullus affuit qui liberaret eam. Si in-
venerit vir puellam virginem que non habet sponsum
et apprehendens concubuerit cum ea, et res ad iudicium
venerit: dabit qui dormierit cum ea patri puelle quinquaginta siclos
argenti, et habebit eam uxorem, quia humiliavit eam: non
poterit dimittere eam cunctis diebus vite sue. XXIII

Non accipiet homo uxorem patris sui, nec revelabit o-
perimentum eius. Non intrabit eunuchus attritis vel am-
putatis testiculis, et abscisso veretro ecclesiam domini.
Non ingredietur mamzer, hoc est de scorto natus, in ecclesiam
domini usque ad decimam generationem. Ammonites et
Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam
domini in eternum: quia noluerunt vobis occurrere cum
pane et aqua in via quando egressi estis de Egypto, et quia
conduxerunt contra te Balaam filium Beor de Meso-
potamia Syrie, ut malediceret tibi. Et noluit dominus
deus tuus audire Balaam, vertitque maledictionem eius
in benedictionem tuam, eo quod diligeret te. Non facies
cum eis pacem, nec queres eis bona cunctis diebus vi-
te tue in sempiternum. Non abhominaberis Idume-
um, quia frater tuus est: nec Egyptium, quia advena fuisti in ter-
ra eius. Qui nati fuerint ex eis, tertia generatione in-
trabunt in ecclesiam domini. Quando egressus fueris adversus
hostes tuos in pugnam, custodies te ab omni re ma-
la. Si fuerit inter vos homo qui nocturno pollutus sit
sompno, egredietur extra castra, et non revertetur priusquam ad vespe-
ram lavetur aqua, et post solis occasum regredietur in castra.
Habebis locum extra castra ad quem egrediaris ad requisi-
ta nature, gerens paxillum in balteo. Cumque sede-
ris, fodiens per circuitum, egesta humo operies quo re-
levatus es. Dominus enim deus tuus ambulabit in me-
dio castrorum, ut eruat te, et tradat tibi inimicos tuos: ut
sint castra tua sancta, et nichil in eis appareat feditatis
nec derelinquat te. Non trades servum domino suo qui ad
te confugerit. Habitabit tecum in loco qui ei placu-
erit, et in una urbium tuarum requiescet: nec contristes
eum. Non erit meretrix de filiabus Israel, neque scortator
de filiis Israel. Non offeres mercedem prostibuli, nec
pretium canis in domum domini dei tui, quodcumque illud est
quod voverit, quia abhominatio est utrumque apud
dominum deum tuum. Non fenerabis fratri tuo ad usuram pecu-
niam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem: sed alieno.
Fratri autem tuo absque usura id quo indiget commodabis: ut
benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere tuo in terra
ad quam ingredieris possidendam. Cum votum voveris
domino deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret
illud dominus deus tuus: et si moratus fueris, reputabitur tibi
in peccatum. Si nolueris polliceri, absque peccato eris.
Quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis, et fa-
cies sicut promisisti domino deo tuo, et propria voluntate et
ore tuo locutus es. Ingressus vineam proximi tui, comede
uvas quantum tibi placuerit: foras autem ne efferas
tecum. Si intraveris in segetem amici tui, franges spi-
cas, et manu contere: falce autem non metes. XXIIII 29

Si acceperit homo uxorem, et habuerit eam, et non
invenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam feditatem:
scribet libellum repudii, et dabit in manu illius,
et dimittet eam de domo sua. Cumque egressa al-
terum maritum duxerit, et ille quoque oderit eam, dederitque
ei libellum repudii, et dimiserit de domo sua, vel
certe mortuus fuerit: non poterit prior maritus recipere
eam in uxorem, quia polluta est et abhominabilis facta est coram domino:
ne peccare facias terram tuam, quam dominus deus tuus
tradiderit possidendam. Cumque acceperit homo nu-

uxorem: non procedet ad bellum. nec ei quippiam necessitatis iniungetur publice. sed vacabit absque culpa domui sue: ut uno anno letetur cum uxore sua. Non accipies loco pignoris inferiorem et superiorem molam: quia animam suam apposuit tibi. Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de filiis israel. et vendito eo acceperit pretium: interficietur: et auferes malum de medio tui. Observa diligenter ne incurras in plagam lepre. sed facies quecumque docuerint te sacerdotes levitici generis. iuxta id quod precepi eis: et imple sollicite. Mementote que fecerit dominus deus vester marie in via cum egrederemini de egypto. Cumque repetes a proximo tuo rem aliquam que debet tibi: non ingredieris domum eius ut pignus auferas sed stabis foris: et ille tibi proferet quod habuerit. Sin autem pauper est: non pernoctabit apud te pignus sed statim reddes ei ante solis occasum ut dormiens in vestimento suo benedicat tibi: et habeas iustitiam coram domino deo tuo. Non negabis mercedem indigentis et pauperis fratris tui. sive advene qui tecum moratur in terra. et intra portas tuas est: sed eadem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum quia pauper est et ex eo sustentat animam suam: ne clamet contra te ad dominum et reputetur tibi in peccatum. Non occidentur patres pro filiis nec filii pro patribus. sed unusquisque pro suo peccato morietur. Non pervertes iudicium advene et pupilli. nec auferes pignoris loco vidue vestimentum. Memento quod servieris in egypto. et eruerit te dominus deus tuus inde. Idcirco precipio tibi ut facias hanc rem. Quando messueris segetem in agro tuo: et oblitus manipulum reliqueris: non reverteris ut tollas eum. sed advenam et pupillum et viduam auferre patieris. ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere manuum tuarum. Si fruges colligeris olivarum quicquid remanserit in arboribus: non reverteris ut colligas. sed relinques advene. pupillo et vidue. Si vindemiaveris vineam tuam: non colliges remanentes racemos sed cedent in usus advene. pupilli et vidue. Memento quod et tu servieris in egypto: et idcirco precipio tibi ut facias hanc rem. XXIIII.

24 Si fuerit causa inter aliquos et interpellaverint iudices: quem iustum esse perspexerint: illi iustitie palmam dabunt: quem impium: condempnabunt impietatis. Sin autem eum qui peccavit dignum viderint plagis: prosternent et coram se facient verberari. pro mensura peccati erit et plagarum modus. ita dumtaxat ut quadragenarium numerum non excedant. ne fede laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus. Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas. Quando habitaverint fratres simul. et unus ex eis absque liberis mortuus fuerit. uxor defuncti non nubet alteri. sed accipiet eam frater eius et suscitabit semen fratris sui: et primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit ut non deleatur nomen eius ex israel. Sin autem noluerit accipere uxorem fratris sui. que ei lege debetur: perget mulier ad portam civitatis et interpellabit maiores natu dicetque: Non vult frater viri mei suscitare semen fratris sui in israel. nec me coniugio sumere. Statimque accersiri eum facient: et interrogabunt. Si responderit. Nolo eam uxorem accipere: accedet mulier ad eum coram senioribus. et tollet calciamentum de pede eius spuetque in faciem eius et dicet. Sic fiet homini qui non edificat domum fratris sui. et vocabitur nomen illius in israel domus discalciati. Si habuerint inter se iurgium viri: et unus contra alterum rixari ceperit. volensque uxor alterius eruere virum suum de manu fortioris: miserit manum et apprehenderit verecunda eius: abscides manum illius. nec flecteris super eam ulla misericordia. Non habebis in sacculo tuo diversa pondera maius et minus. nec erit in domo tua modius maior et minor. Pondus habebis iustum et verum. et modius equalis et verus erit tibi. ut multo vivas tempore super terram: quam dominus deus tuus dederit tibi. Abhominatur enim dominus eum qui facit hec. et adversatur omnem iniustitiam. Memento que fecerit tibi amalech in via. quando egrediebaris ex egypto. quomodo occurrerit tibi: et extremos agminis tui qui lassi residebant ceciderit. quando tu eras fame et labore confectus: et non timuerit deum. Cum ergo dominus deus tuus dederit tibi requiem et subiecerit cunctas per circuitum nationes in terra quam pollicitus est: delebis nomen eius de sub celo. Cave ne obliviscaris. XXV.

Cumque intraveris in terram quam dominus deus tuus daturus est tibi possidendam: et obtinueris eam atque habitaveris in illa: tolles de cunctis frugibus tuis primitias et pones in cartallo. pergesque ad locum quem dominus deus tuus elegerit ut ibi invocetur nomen eius. Accedesque ad sacerdotem qui fuerit in diebus illis et dices ad eum. Profiteor hodie coram domino deo tuo. quod ingressus sum in terram pro qua iuravit patribus nostris. ut daret eam nobis. Suscipiensque sacerdos cartallum de manu tua: ponet ante altare domini dei tui. et loqueris in conspectu domini dei tui. Syrus persequebatur patrem meum. qui descendit in egyptum et ibi peregrinatus est in paucissimo numero. Crevitque in gentem magnam et robustam: et infinite multitudinis. Afflixeruntque nos egyptii et persecuti sunt imponentes onera gravissima: et clamavimus ad dominum deum patrum nostrorum: qui exaudivit nos. et respexit humilitatem nostram et laborem atque angustiam: et eduxit nos de egypto in manu forti et brachio extento. in ingenti pavore. in signis atque portentis: et introduxit ad locum istum. et tradidit nobis terram lacte et melle manantem. Et idcirco nunc offero primitias frugum terre. quam dominus dedit mihi. Et dimittes eas in conspectu domini dei tui: et adorato domino deo tuo epulaberis in omnibus bonis que dominus deus tuus dederit tibi et domui tue tu et levites et advena qui tecum est. Cum compleveris decimam cunctarum frugum tuarum anno decimationis tertio. dabis levite et advene et pupillo et vidue. ut comedant intra portas tuas

et dederunt. Loquerisque in conspectu domini dei tui. Abstuli
quod sanctificatum est de domo mea, et dedi illud levite et adve-
ne et pupillo et vidue ut comedant sicut iussisti michi. Non preterivi manda-
ta tua nec sum oblitus imperii. Non comedi ex eis in luc-
tu meo. nec separavi ea in qualibet inmunditia. nec
expendi ex his quicquam in re funebri. Obedivi voci
domini dei mei et feci omnia sicut precepisti michi. Respice de
sanctuario tuo et de excelso celorum habitaculo et benedic et
benedic populo tuo israhel et terre quam dedisti nobis. sicut iurasti pa-
tribus nostris. terre lacte et melle manantis. Hodie dominus
deus tuus precepit tibi ut facias mandata hec. atque iudici-
a. ut custodias et impleas ex toto corde tuo et ex tota
anima tua. Dominum elegisti hodie. ut sit tibi deus et ambu-
les in viis eius et custodias cerimonias illius et manda-
ta atque iudicia et obedias eius imperio. En dominus elegit
te hodie ut sis ei populus peculiaris. sicut locutus est tibi et custodias
omnia precepta eius. et faciat te excelsiorem cunctis gentibus
quas creavit in laudem et nomen et gloriam suam, ut sis populus sanctus
domini dei tui sicut locutus est. Precepit autem moyses et seni-
ores israhel populo dicentes. Custodite omne mandatum quod pre-
cipio vobis hodie. Cumque transieritis iordanem in terram quam
dominus deus tuus dabit tibi. eriges ingentes lapides et calce levi-
gabis eos. ut possis in eis scribere omnia verba legis huius.
iordane transmisso ut introeas terram quam dominus deus tuus dabit tibi
terram lacte et melle manantem sicut iuravit patribus tuis.
Quando ergo transieris iordanem. erige lapides. quos hodie
precipio tibi in monte hebal et levigabis eos calce. et edifica-
bis ibi altare domino deo tuo de lapidibus quos ferrum non tetigit
et de saxis informibus et impolitis. Et offeres super eo holocausta domino
deo tuo. et immolabis hostias pacificas. et comedes ibi
et epulaberis coram domino deo tuo. et scribes super lapides omnia verba
legis huius plane et lucide. Dixeruntque moyses et sacerdotes levi-
tici generis ad omnem israhel. Attende et audi israhel. hodie factus es populus domini
dei tui. Audies vocem eius et facies mandata atque
iustitias quas ego precipio tibi. XXVI

Precepitque moyses populo in die illo dicens. Hii stabunt
ad benedicendum populum super montem garizim. iordane
transmisso. Symeon. levi. iudas. ysachar. ioseph. et
beniamin. Et e regione isti stabunt ad maledicendum
in monte hebal. Ruben. gad. aser. zabulon. dan. et
neptalim. et pronuntiabunt levite. dicentque ad omnes
viros israhel excelsa voce. Maledictus homo qui facit
sculptile et conflatile abhominationem domini opus ma-
nuum artificum. ponetque illud in abscondito. et re-
spondebit omnis populus et dicet amen. Maledictus qui non honorat
patrem et matrem. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui
transfert terminos proximi sui. et dicet o. p. a. Maledictus qui
errare facit cecum in itinere. et dicet o. p. a. Maledictus qui
pervertit iudicium advene et pupilli et vidue. et dicet o. p. a.
Maledictus qui dormit cum uxore patris sui. et revelat
operimentum lectuli eius. et dicet o. p. a. Maledictus qui
dormit cum omni iumento et dicet o. p. a. Maledictus
qui dormit cum sorore sua filia patris sive matris
sue. et dicet o. p. a. Maledictus qui dormit cum socru sua. et
dicet o. p. a. Maledictus qui percusserit clam proximum
suum. et dicet o. p. a. Maledictus qui accipit munera ut per-
cutiat animam sanguinis innocentis. et dicet o. p. a.
Maledictus qui non permanet in sermonibus legis huius nec
eos opere perficit. et dicet o. p. amen. XXVII

Si autem audieris vocem domini dei tui. ut facias
atque custodias mandata eius que ego precipio tibi
hodie: faciet te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gentibus que
versantur in terra. Venientque in te universe benedictiones
iste super te. et apprehendent te. si tamen precepta eius audie-
ris. Benedictus tu in civitate. et benedictus in agro. Benedictus
fructus ventris tui et fructus terre tue. fructusque iumen-
torum tuorum. et greges armentorum tuorum. et caule ovium
tuarum. Benedicta horrea tua et benedicte reliquie tue. Benedictus
eris ingrediens et egrediens. Dabit tibi dominus inimicos
tuos qui consurgunt adversum te. corruentes in
conspectu tuo. Per unam viam venient contra te et per septem
fugient a facie tua. Emittet dominus benedictionem super cellaria
tua et super omnia opera manuum tuarum. Benedicetque tibi in terra
quam acceperis. Suscitabit te dominus sibi in populum sanctum
sicut iuravit tibi. Si custodieris mandata domini dei
tui et ambulaveris in viis eius. Videbuntque omnes terrarum
populi quod nomen domini invocatum sit super te. et time-
bunt te. Habundare te faciet dominus omnibus bonis fruc-
tu uteri tui et fructu iumentorum tuorum fructu terre
tue. quam iuravit dominus patribus tuis ut daret tibi. Aperiet
dominus thesaurum suum optimum celum ut tribuat plu-
viam terre tue in tempore suo. Benedicetque cunctis operibus
manuum tuarum. Et fenerabis gentibus multis. et ipse a nullo
fenus accipies. Constituet te dominus in caput et non
in caudam. et eris semper supra et non subter. Si autem audieris
mandata domini dei tui que ego precipio tibi et custodieris
et feceris. et non declinaveris ab eis. nec ad dexteram nec
ad sinistram. nec secutus fueris deos alienos neque colu-
eris eos. Quod si audire nolueris vocem domini dei tui ut
custodias et facias omnia mandata eius et cerimonias
quas ego precipio tibi hodie venient super te omnes maledic-
tiones iste. Maledictus eris in civitate maledictus in agro.
maledictum horreum tuum. et maledicte reliquie tue.
Maledictus fructus ventris tui et fructus terre tue. et
armenta boum tuorum et greges ovium tuarum. Male-
dictus eris ingrediens et maledictus egrediens. Mittet dominus
super te famem et esuriem et increpationem in omnia
opera tua que facies. donec conterat te et perdat velociter
propter adinventiones tuas pessimas. in quibus reliquisti
me. Adiungat tibi dominus pestilentiam. donec

consumat te de terra, ad quam ingrediens possiden-
dam. Percutiat te dominus egestate, febri et
frigore, ardore et estu, et aere corrupto, ac rubigi-
ne, et persequatur donec pereas. Sit celum quod supra te
est eneum, et terra quam calcas ferrea. Det dominus ym-
brem terre tue pulverem, et de celo descendat super
te cinis donec conteraris. Tradat te dominus cor-
ruentem ante hostes tuos. Per unam viam egrediaris
contra eos, et per septem fugias, et dispergaris per omnia
regna terre. Sitque cadaver tuum in escam cunctis
volatilibus celi et bestiis terre, et non sit qui abigat. Per-
cutiat te dominus ulcere Egypti, et partem corporis
per quam stercora egeruntur, scabie quoque et prurigine,
ita ut curari nequeas. Percutiat te dominus amentia et ce-
citate ac furore mentis, et palpes in meridie
sicut palpare solet cecus in tenebris, et non dirigas
vias tuas. Omnique tempore calumpniam sustineas, et
opprimaris violentia, nec habeas qui liberet te. Uxo-
rem accipias, et alius dormiat cum ea. Domum edi-
ficabis, et non habites in ea. Plantes vineam, et non vinde-
mies eam. Bos tuus immoletur coram te, et non come-
das ex eo. Asinus tuus rapiatur in conspectu tuo,
et non reddatur tibi. Oves tue dentur inimicis tuis, et non sit
qui te adiuvet. Filii tui et filie tue tradentur alteri populo
videntibus oculis tuis, et deficientibus ad conspectum
eorum tota die, et non sit fortitudo in manu tua. Fructus
terre tue, et omnes labores tuos comedat populus quem igno-
ras, et sis semper calumpniam sustinens, et oppressus
cunctis diebus, et stupens ad pavorem eorum que videbunt
oculi tui. Percutiat te dominus ulcere pessimo in
genibus et in suris, sanarique non possis a planta pe-
dis usque ad verticem. Ducet te dominus et regem tuum
quem constitues super te, in gentem quam ignoras tu
et patres tui, et servies ibi diis alienis, ligno et lapidi,
et eris perditus in proverbium ac fabulam omnibus populis
ad quos te introduxerit dominus. Sementem mul-
tam iacies in terram, et modicum congregabis, quia locuste
omnia devorabunt. Vineam plantabis et fodies,
et vinum non bibes, nec colliges ex ea quippiam,
quoniam vastabitur vermibus. Olivas habebis in omnibus ter-
minis tuis, et non ungeris oleo, quia defluent et peribunt.
Filios generabis et filias, et non frueris eis, quoniam ducentur
in captivitatem. Omnes arbores tuas et fruges terre
rubigo consumet. Advena qui tecum versatur in
terra ascendet super te, eritque sublimior. Tu autem des-
cendes, et eris inferior. Ipse fenerabit tibi, et tu non
feneraberis ei. Ipse erit in capite, et tu eris in cauda.
Et venient super te omnes maledictiones iste, et perse-
quentes apprehendent te, donec intereas, quia non au-
disti vocem domini dei tui, nec servasti man-

data eius, et ceremonias quas precepit tibi. Et erunt in te sig-
na atque prodigia, et in semine tuo usque in sempiternum,
eo quod non servieris domino deo tuo in gaudio cor-
disque leticia, propter rerum omnium habundantiam. Ser-
vies inimico tuo quem immittet dominus tibi in fame
et siti, et nuditate, et omnium penuria rerum. Et ponet
iugum ferreum super cervicem tuam donec te conterat.
Adducet dominus super te gentem de longinquo, et de extre-
mis finibus in similitudinem aquile volantis cum im-
petu, cuius linguam non possis intelligere, gentem pro-
cacissimam, que non deferat seni, nec misereatur parvuli,
et devoret fructum iumentorum tuorum ac fruges
terre tue, donec intereas, et non derelinquat tibi triticum, vi-
num, et oleum, armenta boum, et greges ovium, donec te
conterat, et disperdat in cunctis urbibus tuis, et destruantur
muri tui firmi atque sublimes, in quibus habebas
fiduciam in omni terra tua. Obsideberis intra portas
tuas in omni terra quam dabit tibi dominus deus tuus,
et comedes fructum uteri tui, et carnes filiorum et
filiarum tuarum quas dederit tibi dominus deus tuus, in angustia et
vastitate qua opprimet te hostis tuus. Homo delicatus
in te et luxuriosus valde invidebit fratri suo, et uxori que
cubat in sinu suo, ne det eis de carnibus filiorum suorum
quas comedet, eo quod nichil habeat aliud in obsidione et pe-
nuria, qua vastaverint te inimici tui intra omnes portas
tuas. Tenera mulier et delicata, que super terram ingredi non
valebat, nec pedis vestigium figere propter mollitiem et te-
neritudinem nimiam, invidebit viro suo qui cubat in
sinu eius, super filii et filie carnibus, et illuvie secundarum que
egrediuntur de medio feminum eius, et super liberis qui ea-
dem hora nati sunt. Comedent enim eos clam propter rerum om-
nium penuriam in obsidione et vastitate qua opprimet te
inimicus tuus intra portas tuas. Nisi custodieris et feceris
omnia verba legis huius que scripta sunt in hoc volumine,
et timueris nomen eius gloriosum et terribile, hoc est dominum deum
tuum, augebit dominus plagas tuas, et plagas
seminis tui, plagas magnas et perseverantes, infirmi-
tates pessimas et perpetuas, et convertet in te omnes afflic-
tiones Egypti, quas timuisti, et adherebunt tibi. Insuper
et universos languores et plagas que non sunt scripte in hoc volu-
mine legis huius, inducet super te donec te conterat. Et re-
manebitis pauci numero, qui prius eratis sicut astra celi
pre multitudine, quoniam non audisti vocem domini dei tui.
Et sicut ante letatus est dominus super vos bene vobis fa-
ciens, vosque multiplicans, sic letabitur disperdens vos
atque subvertens, ut auferamini de terra ad quam ingre-
dieris possidendam. Disperget te dominus in omnes
populos, a summitate terre usque ad terminos eius, et servies
ibi diis alienis, quos et tu ignoras et patres tui, lignis
et lapidibus. In gentibus quoque illis non quiesces, neque erit

requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi dominus ibi cor
pavidum. et deficientes oculos. et animam merore
consumptam. Et erit vita tua quasi pendens ante te. Ti
mebis nocte et die. et non credes vite tue. Mane dices.
Quis mihi det vesperum? et vespere: quis mihi det mane? propter
cordis tui formidinem qua terreberis: et propter ea que oculis
tuis videbis. Reducet te dominus classibus in egyptum per
viam de qua dixit tibi: eam amplius non videres. Ibi vende
beris inimicis tuis in servos et ancillas: et non erit qui emat.
Hec sunt verba federis quod precepit XXVIIII
dominus moysi. ut feriret cum filiis israel in terra
moab. preter illud fedus quod cum eis pepigit in oreb.
Vocavitque moyses omnem israel: et dixit ad eos. Vos vidi
stis universa que fecit dominus coram vobis in terra egypti pharaoni et
omnibus servis eius. universeque terre illius temptationes ma
gnas quas viderunt oculi tui. signa illa por
tentaque ingentia. et non dedit vobis dominus cor intelli
gens. et oculos videntes. et aures que possint audire usque
in presentem diem. Adduxit vos .xl. annis per desertum.
Non sunt attrita vestimenta vestra. nec calciamenta
pedum vestrorum. vetustate consumpta sunt. Panem non
comedistis. vinum non bibistis et siceram. ut sciretis quia
ipse est dominus deus vester. et venistis ad locum hunc. Egressusque
est seon rex esebon. et og rex basan occurrentes nobis
ad pugnam. et percussimus eos. et tulimus terram eorum. ac
tradidimus possidendam. ruben. gad. et dimidie tribui ma
nasse. Custodite ergo verba pacti huius. et implete ea. ut
intelligatis universa que facitis. Vos statis hodie cuncti
coram domino deo vestro. principes vestri. ac tribus. et maiores
natu atque doctores. omnis populus israel. liberi atque uxores vestre.
et advena qui tecum moratur in castris. exceptis ligno
rum cesoribus. et his qui comportant aquas. ut transeas
in federe domini dei tui. et in iureiurando. quod hodie dominus
deus tuus percutit tecum. ut suscitet te sibi in populum. et ipse sit
dominus deus tuus. sicut locutus est tibi. et sicut iuravit patribus tuis
abraham. ysaac. et iacob. Nec vobis solis ego hoc fedus ferio. et
hec iuramenta confirmo. sed cunctis presentibus et absenti
bus. Vos enim nostis quomodo habitaverimus in terra egypti. et quo
modo transierimus per medium nationum. quas transeuntes
vidistis abhominationes et sordes. id est ydola eorum lignum
et lapidem. argentum et aurum que colebant. Ne forte
sit inter vos. vir aut mulier. familia aut tribus.
cuius cor aversum est hodie a domino deo vestro. ut vadat
et serviat diis alarum gentium. et sit inter vos radix ger
minans. fel et amaritudinem. Cumque audierit ver
ba iuramenti huius benedicat sibi in corde suo dicens. Pax erit
michi. et ambulabo in pravitate cordis mei. et assumat e
bria sitientem. et dominus non ignoscat ei. sed tunc quam
maxime furor eius fumet. et zelus contra hominem illum.
et sedeant super eum omnia maledicta que scripta sunt

in hoc volumine: et deleat dominus nomen eius sub celo
et consumat eum in perditionem. ex omnibus tribubus israel.
iuxta maledictiones que in libro legis huius federis
continentur. Dicetque sequens generatio et filii qui
nascentur deinceps. et peregrini qui de longe venerint
videntes plagas terre illius et infirmitates quibus
eam afflixerit dominus sulphure salis et ardore com
burens. ita ut ultra non seratur. nec virens quippiam
germinet in exemplum subversionis sodome et gomor
re. adame et seboim quas subvertit dominus in ira et fu
rore suo. et dicent omnes gentes. Quare sic fecit dominus
terre huic? que est hec ira furoris eius inmensa. Et respondebunt.
Quia dereliquerunt pactum domini quod pepigit cum patribus eorum.
quando eduxit eos de terra egypti. et servierunt diis alie
nis. et adoraverunt eos. quos nesciebant. et quibus non
fuerant attributi. Idcirco iratus est furor domini contra
terram istam. ut induceret super eam omnia maledicta
que in hoc volumine scripta sunt. et eiecit eos de terra sua
in ira et in furore. et in indignatione maxima. proiecit-
que in terram alienam sicut hodie comprobatur. Abscondita
a domino deo tuo que manifesta sunt nobis et filiis nostris
usque in eternum ut faciamus universa precepta legis huius.
Cum ergo venerint super te omnes sermones XXX
isti: benedictio sive maledictio quam proposui in conspectu
tuo. et ductus penitudine cordis tui in universis
gentibus. in quas disperserit te dominus deus tuus. et rever
sus fueris ad eum. et obedieris eius imperiis sicut ego hodie
precipio tibi. cum filiis tuis in toto corde tuo et in tota a
nima tua: reducet te dominus deus tuus de capti
vitate tua. ac miserebitur tui. et rursum congregabit te.
de cunctis populis in quos te ante dispersit. Si ad cardines
celi fueris dissipatus: inde te retrahet dominus deus tuus. et
assumet atque introducet in terram quam possederunt
patres tui. et obtinebis eam. et benedicens tibi maioris nu
meri esse te faciet. quam fuerunt patres tui. et circumcidet
dominus deus tuus cor tuum. et cor se
minis tui ut diligas dominum deum tuum in toto corde tu
o et in tota anima tua et possis vivere. Omnes autem male
dictiones has convertet deus super inimicos tuos. et eos
qui oderunt te et persequuntur. Tu autem reverteris. et audies
vocem domini dei tui faciesque universa mandata que ego
precipio tibi hodie. et habundare te faciat dominus deus tuus in cunc
tis operibus manuum tuarum. in sobole uteri tui. et in fructu
iumentorum tuorum. in ubertate terre tue. et in rerum omni
um largitate. Revertetur enim dominus ut gaudeat
super te in omnibus bonis. sicut gavisus est in patribus tuis. Si
tamen audieris vocem domini dei tui. et custodieris precep
ta eius et cerimonias que in hac lege scripte sunt. et rever
taris ad dominum deum tuum in toto corde tuo. et in tota
anima tua. Mandatum hoc quod ego precipio tibi hodie

non super te est, neque procul positum, nec in celo situm ut
possis dicere: Quis nostrum ad celum valet conscendere
ut deferat illud ad nos et audiamus atque opere compleamus?
Neque trans mare positum, ut causeris et dicas:
Quis ex nobis transfretare poterit mare, usque ad nos
illud deferre, ut possimus audire et facere quod preceptum
est? Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo et in corde
tuo ut facias illum. Considera quod hodie proposuerim
in conspectu tuo vitam et bonum, et e contrario mortem
et malum, ut diligas dominum deum tuum et ambules
in viis eius, et custodias mandata illius et cerimonias
ac iudicia, et vivas ac multiplicet te, et benedicat
tibi in terra ad quam ingredieris possidendam. Si autem
aversum fuerit cor tuum et audire nolueris atque errore
deceptus adoraveris deos alienos et servieris eis,
predico tibi hodie quod pereas, et parvo tempore moreris in terra
ad quam Iordane transmisso ingredieris possidendam.
Testes invoco hodie celum et terram, quod proposuerim vobis
vitam et mortem, bonum et malum, benedictionem et maledictionem.
Elige ergo vitam, ut et tu vivas et semen tuum, et diligas
dominum deum tuum atque obedias voci eius et illi
adhereas: ipse est enim vita tua et longitudo dierum
tuorum, ut habites in terra pro qua iuravit dominus patribus
tuis Abraham, Ysaac et Iacob, ut daret eam eis.

Abiit itaque Moyses, et locutus est omnia verba hec
ad universum Israel, et dixit ad eos: Centum viginti
annorum sum hodie, non possum ultra egredi et ingredi, presertim
cum et dominus dixerit mihi: Non transibis Iordanem
istum. Dominus ergo deus tuus transibit ante te; ipse
delebit omnes gentes has in conspectu tuo, et possidebis
eas; et Iosue iste transibit ante te, sicut locutus est dominus.
Facietque dominus eis sicut fecit Seon et Og regibus
Amorreorum, et terre eorum, delebitque eos. Cum ergo
et has tradiderit vobis, similiter facietis eis sicut precepi vobis.
Viriliter agite et confortamini. Nolite timere, nec
paveatis a conspectu eorum, quia dominus deus tuus ipse est
ductor tuus, et non dimittet nec derelinquet te. Vocavitque
Moyses Iosue et dixit ei coram omni populo: Confortare
et esto robustus; tu enim introduces populum istum
in terram quam daturum se patribus eorum iuravit dominus,
et tu eam sorte divides. Et dominus qui ductor vester est,
ipse erit tecum. Non dimittet nec derelinquet te: noli
timere nec paveas. Scripsit itaque Moyses legem
hanc, et tradidit eam sacerdotibus filiis Levi, qui portabant
archam federis domini, et cunctis senioribus
Israel. Precepitque eis dicens: Post septem annos,
anno remissionis, in sollempnitate tabernaculorum,
convenientibus cunctis filiis Israel, precepit eis dicens, ut appareant in conspectu domini dei sui
in loco quem elegerit dominus, leges verba legis
huius coram omni Israel, audientibus eis. Et in unum omni
populo congregato, tam viris quam mulieribus, parvulis et
advenis qui sunt intra portas tuas, ut audientes
discant et timeant dominum deum vestrum, et custodiant
et impleant sermones legis huius. Filii quoque eorum,
qui nunc ignorant, ut audire possint et timeant
dominum deum suum cunctis diebus quibus versantur in terra
ad quam vos Iordane transmisso pergitis obtinendam.
Et ait dominus ad Moysen: Ecce prope sunt dies mortis tue;
voca Iosue, et state in tabernaculo testimonii, ut precipiam
ei. Abierunt ergo Moyses et Iosue et steterunt in tabernaculo testimonii.
Apparuitque dominus ibi in columna nubis, que stetit
in introitu tabernaculi. Dixitque dominus ad Moysen: Ecce tu dormies
cum patribus tuis, et populus iste consurgens fornicabitur
post deos alienos terre ad quam ingreditur ut habitet
in ea. Ibi derelinquet me, et irritum faciet fedus quod
pepigi cum eo. Et irascetur furor meus contra eum in
die illa, et derelinquam eum, et abscondam faciem
meam ab eo, et erit in devorationem. Invenient eum
omnia mala et afflictiones, ita ut dicat in illo die:
Vere quia non est deus mecum, invenerunt me hec mala. Ego
autem abscondam et celabo faciem meam in die illo
propter omnia mala que fecit, quia secutus est deos alienos.
Nunc itaque scribite canticum et docete filios Israel, ut
memoriter teneant et ore decantent, et sit mihi carmen
istud pro testimonio inter filios Israel. Introducam enim eum
in terram pro qua iuravi patribus eius, lacte et melle manantem.
Cumque comederint et saturati crassique fuerint,
avertentur ad deos alienos et servient eis, et detrahent mihi, et irritum facient pactum. Postquam invenerint
eum multa mala et afflictiones, respondebit ei canticum istud pro testimonio, quod nulla delebit oblivio ex ore seminis tui. Scio enim cogitationes eius que facturus sit hodie, antequam introducam eum
in terram quam ei pollicitus sum. Scripsit ergo Moyses canticum
et docuit filios Israel. Precepitque Iosue filio
Nun et ait: Confortare et esto robustus; tu enim introduces
filios Israel in terram quam eis pollicitus sum, et
ego tecum ero. Postquam ergo scripsit Moyses verba legis huius in volumine
atque complevit, precepit Levitis qui portabant
archam federis domini, dicens: Tollite librum
istum et ponite illum in latere arche federis domini dei
vestri, ut sit ibi contra te in testimonium. Ego enim scio
contentionem tuam et cervicem tuam durissimam. Adhuc
vivente me et ingrediente vobiscum, semper contentiose egistis contra dominum: quanto magis cum mortuus
fuero. Congregate ad me omnes maiores natu per tribus
vestras atque doctores, et loquar audientibus eis sermones
istos, et invocabo contra eos celum et terram.
Novi enim quod post mortem meam inique agetis et declina

Verba legis huius in volumine

bias de uia quam precepi uobis. Et occurrent uobis ma
la in extremo tempore: quando feceritis malum in conspec
tu domini ut irritetis eum per opera manuum uestrarum.
Locutus est ergo moyses audiente universo cetu filiorum israel
uerba carminis huius: et ad finem usque compleuit. XXXII

Audite celi que loquor audiat terra uerba oris
mei. Concrescat in pluuia doctrina mea: flu
at ut ros eloquium meum. Quasi ymber super herbam et quasi
stille super gramina: quia nomen domini inuocabo. Da
te magnificentiam deo nostro. Dei perfecta sunt opera
et omnes uie eius iudicia. Deus fidelis absque ulla iniqui
tate. iustus et rectus peccauerunt ei: et non filii eius in sor
dibus. Generatio praua atque peruersa. Haec reddis
domino popule stulte et insipiens. Numquid non ipse est
pater tuus qui possedit te: et fecit et creauit te. Memen
to dierum antiquorum: cogita generationes singulas. Inter
roga patrem tuum: et annuntiabit tibi: maiores tu
os et dicent tibi. Quando diuidebat altissimus gentes. quando sepa
rabat filios adam. Constituit terminos populorum iuxta
numerum filiorum israel. Pars autem domini populus eius. iacob
funiculus hereditatis eius. Inuenit eum in terra deserta
in loco horroris et uaste solitudinis. Circumduxit e
um et docuit: et custodiuit ut pupillam oculi. Sicut a
quila prouocans pullos suos: et super eos uolitans. Expan
dit alas suas et assumpsit eum atque portauit in hu
meris suis. Dominus solus dux eius fuit: et non erat cum eo
deus alienus. Constituit eum super excelsam terram: ut
comederet fructus agrorum. Ut sugeret mel de petra
oleumque de saxo durissimo. Butirum de armento et
lac de ouibus cum adipe agnorum: et arietum filiorum basan.
Et hyrcos cum medulla tritici et sanguinem uue bibe
ret meracissimum. Incrassatus est dilectus: et recalcitrauit. In
crassatus impinguatus dilatatus. Dereliquit deum factorem
suum: et recessit a deo salutari suo. Prouocauerunt eum in
diis alienis: et in abhominationibus ad iracundiam con
citauerunt. Immolauerunt demoniis et non deo: diis quos
ignorabant. Noui recentesque uenerunt quos non colu
erunt patres eorum. Deum qui te genuit dereliquisti: et o
blitus es domini creatoris tui. Uidit dominus et ad ira
cundiam concitatus est: quia prouocauerunt eum filii sui et
filie. Et ait abscondam faciem meam ab eis et consi
derabo nouissima eorum. Generatio enim peruersa est: et in
fideles filii. Ipsi me prouocauerunt in eo qui non erat
deus et irritauerunt in uanitatibus suis. Et ego pro
uocabo eos in eo qui non est populus: et in gente stulta
irritabo illos. Ignis succensus est in furore meo
et ardebit usque ad inferni nouissima. Deuorabitque
terram cum germine suo. et montium fundamenta
comburet. Congregabo super eos mala et sagittas
meas complebo in eis. Consumentur fame et de
uorabunt eos aues morsu amarissimo. Dentes
bestiarum immittam in eos cum furore trahentium
super terram atque serpentium. Foris uastabit eos gla
dius et intus pauor. Iuuenem simul ac uirginem lac
tentem cum homine sene. Dixi ubinam sunt. b
cessare faciam ex hominibus memoriam eorum.
Sed propter iram inimicorum distuli: ne forte
dicerent manus nostra excelsa et non dominus fecit
hec omnia. Gens absque consilio a
est et sine prudentia. Utinam saperent et intelligerent
ac nouissima prouiderent. Quomodo persequatur
unus mille. et duo fugarent decem milia. Nonne
ideo quia deus suus uendidit illos. et dominus con
clusit illos. Non enim est deus noster ut deus eorum: et ini
mici nostri sunt iudices. De uinea sodomorum uinea
eorum: et de suburbanis gomorre. Uua eorum uua fellis:
et botri amarissimi. Fel draconum uinum eorum: et uene
num aspidum insanabile. Nonne hec sunt condita
apud me: et signata in thesauris meis. Mea est ul
tio et ego retribuam eis in tempore: ut labatur eorum pes.
Iuxta est dies perditionis: et adesse festinant tempora.
Iudicabit dominus populum suum: et in seruis suis mi
serebitur. Uidebit quod infirmata sit manus: et clausi quoque
defecerunt. residuique consumpti sunt. Et dicent
ubi sunt dii eorum in quibus habebant fiduciam. De quorum
uictimis comedebant adipes: et bibebant uinum
libaminum. Surgant et opitulentur uobis: et in
necessitate uos protegant. Uidete quod ego sim solus
et non sit alius deus preter me. Ego occidam et ego uiuere
faciam: percutiam et ego sanabo: et non est qui de manu
mea possit eruere. Leuabo ad celum manum meam.
et dicam uiuo ego in eternum. Si acuero ut fulgur
gladium meum: et arripuerit iudicium manus mea
Reddam ultionem hostibus meis: et his qui oderunt
me retribuam. Inebriabo sagittas meas sanguine:
et gladius meus deuorabit carnes. De cruore oc
cisorum: et de captiuitate nudati inimicorum capi
tis. Laudate gentes populum eius: quia sanguinem ser
uorum suorum ulciscetur. Et uindictam retribuet in
hostes eorum: et propitius erit terre populi sui. Uenit ergo moyses.
et locutus est omnia uerba cantici huius in auribus
populi. ipse et iosue filius nun. Compleuitque omnes
sermones istos loquens ad uniuersum israel: et dixit
ad eos. Ponite corda uestra in omnia uerba mea
que ego testificor uobis hodie: ut mandetis ea filiis
uestris custodire et facere et implere uniuersa que
scripta sunt legis huius: quia non in cassum precepta
sunt uobis. sed ut singuli in eis uiuerent. Que faci
entes longo perseueretis tempore in terra ad quam iorda
ne transmisso ingredimini possidendam. Locutusque

est dominus ad moysen in eadem die dicens. Ascende in
montem istum abarim, id est transitum, in montem
nebo qui est in terra moab contra iericho. Et vide
terram chanaan quam ego tradam filiis israel obtinen-
dam, et morere in monte. Quem conscendens iun-
geris populis tuis: sicut mortuus est aaron frater tuus
in monte hor et appositus est populis suis. Quia prevarica-
ti estis contra me in medio filiorum israel ad aquas
contradictionis in cades deserti sin: et non
sanctificastis me inter filios israel. E contra videbis terram
et non ingredieris in eam quam ego dabo filiis israel.
XXXIII
Hec est benedictio qua benedixit moyses homo dei
filiis israel ante mortem suam. Et ait. Dominus de
syna venit et de seyr ortus est nobis. Apparuit de
monte pharan et cum eo sanctorum milia. In dextera
eius ignea lex. Dilexit populos. Omnes sancti in manu
eius sunt, et qui appropinquant pedibus eius accipient de
doctrina eius. Legem precepit nobis moyses hereditatem
multitudinis iacob. Erit apud rectissimum rex
congregatis principibus populi cum tribubus israel. Vivat Ru-
ben et non moriatur et sit parvus in numero. Hec
est benedictio iude. Audi domine vocem iude et
ad populum suum introduc eum. Manus eius pugnabunt
pro eo et adiutor contra adversarios eius erit. Levi quoque ait
Perfectio tua et doctrina tua viro sancto tuo quem
probasti in temptatione et iudicasti ad aquas
contradictionis. Qui dixit patri suo et matri sue nescio
vos et fratribus suis ignoro illos et nescierunt filios
suos. Hii custodierunt eloquium tuum et pactum
tuum servaverunt iudicia tua iacob et legem tuam
israel. Ponent thimiama in furore tuo et holocau-
stum super altare tuum. Benedic domine fortitudi-
ni eius et opera manuum eius suscipe. Percute dorsa ini-
micorum eius et qui oderunt eum non consurgant.
Et beniamin ait. Amantissimus domini habitabit
confidenter in eo. Quasi in thalamo tota die morabitur et inter
humeros illius requiescet. Ioseph quoque ait. De benedic-
tione domini terra eius de pomis celi et rore atque abys-
so subiacente. De pomis fructuum solis et lune et de
vertice antiquorum montium. De pomis collium eternorum
et de frugibus terre et plenitudine eius. Benedictio illius
qui apparuit in rubo veniat super caput ioseph et
super verticem nazarei inter fratres suos. Quasi primoge-
niti tauri pulchritudo eius. Cornua rinocerotis
cornua illius. In ipsis ventilabit gentes simul
usque ad terminos terre. Hee sunt multitudines
ephraim et hee milia manasse. Et zabulon ait.
Letare zabulon in exitu tuo et ysachar in tabernaculis
tuis. Populos ad montem vocabunt ibi immolabunt
victimas iustitie. Qui inundationem maris quasi lac
sugent, et thesauros absconditos arenarum. Et gad
ait. Benedictus in latitudine gad: quasi leo requievit, cepitque
brachium et verticem. Et vidit principatum suum quod in
parte sua doctor esset repositus. Qui fuit cum principibus
populi et fecit iustitias domini et iudicium suum cum israel.
Dan quoque ait. Dan catulus leonis fluet largiter de ba-
san. Et neptalim dixit. Neptalim habundantia perfruetur
et plenus erit benedictionibus domini. Mare et meridiem
possidebit. Aser quoque ait. Benedictus in filiis aser sit placens
fratribus suis. Tinguat in oleo pedem suum. Ferrum
et es calciamentum eius. Sicut dies iuventutis
tue ita et senectus tua. Non est deus alius ut deus
rectissimi. Ascensor celi auxiliator tuus. Mag-
nificentia eius discurrunt nubes. Habitaculum eius
sursum et subter brachia sempiterna. Eiciet a facie
tua inimicum dicetque. Conterere. Habitabit israel confi-
denter et solus oculus iacob in terra frumenti et vini,
celique caligabunt rore. Beatus es tu israel. Quis si-
milis tui popule qui salvaris in domino? Scutum
auxilii tui et gladius glorie tue. Negabunt te
inimici tui, et tu eorum colla calcabis. Ascendit ergo moyses
de campestribus moab super montem nebo in verticem
phasga contra iericho. Ostenditque ei dominus
omnem terram galaad usque dan, et universum
neptalim terramque ephraim et manasse, et omnem
terram iuda usque ad mare novissimum, et australem partem
et latitudinem campi iericho civitatis palmarum
usque segor. Dixitque dominus ad eum. Hec est terra pro qua
iuravi abraham ysaac et iacob dicens. Semini
tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis et non
transibis ad illam. Mortuusque est ibi moyses servus
domini in terra moab, iubente domino. Et sepe-
livit eum in valle terre moab contra phegor. Et non
cognovit homo sepulchrum eius usque in presentem
diem. Moyses centum et viginti annorum erat quando mor-
tuus est. Non caligavit oculus eius, nec dentes il-
lius moti sunt. Fleveruntque eum filii israel in cam-
pestribus moab .xxx. diebus, et completi sunt
dies planctus lugentium moysen. Iosue vero filius nun
repletus est spiritu sancto quia moyses super eum manus suas
[posuit.] Et obedierunt ei filii israel. Feceruntque
sicut precepit dominus moysi. Et non surrexit pro-
pheta ultra in israel sicut moyses, quem nosset dominus fa-
cie ad faciem in omnibus signis atque porten-
tis que per eum misit ut faceret in terra e-
gypti pharaoni et omnibus servis eius universeque ter-
re illius, et cunctam manum robustam
magnaque mirabilia que fecit moyses coram
universo israel.

Tandem finito pentateucho moysi velut
grandi fenore liberati. ad ihesum filium
nave manum mittimus. quem hebrei io
sue bennum .i. iosue filium nun: vocant.
et ad iudicum librum quem sophtim appellant. ad
ruth quoque et hester quos isdem nominibus efferunt.
Monemus quoque lectorem: ut silvam hebraicorum no
minum et distinctiones per membra divisas. diligens
scriptor conservet. ne et noster labor et illius studium pereat.
Et ut in primis quod sepe testatus sum. sciat me non repre
hensionem veterum: nova cudere. sicut amici mei cri
minantur. Sed pro virili parte offerre lingue mee ho
minibus. quos tamen nostra delectant. ut pro grecorum exa
plois. que et sumptu et labore maximo in
digent editionem nostram habeant. et sicubi in antiquorum
voluminum lectione dubitarint. hec illis confe
rentes: inveniant quod requirunt. Maxime cum
apud latinos tot sint exemplaria: quot codices.
et unusquisque pro arbitrio suo vel addiderit vel subtraxerit
quod ei visum est. et utique non possit verum esse. quod dissonat.
Unde cesset arcuato vulnere contra nos insurgere
scorpius. et sanctum opus venenata carpere lingua desi
stat. vel suscipiens si placet: vel contempnens si dis
plicet. memineritque illorum versuum. Os tuum habun
davit malitia. et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem
tuum loquebaris. et adversus filium matris tue ponebas scandalum. Hec fecisti et tacui. Exi
stimasti inique quod ero tui similis. arguam te et statuam contra faciem tuam. Que enim audi
entis vel legentium utilitas est. nos laborare sudare et
alios detrahendo laborare. dolere iudeos. quod calump
niandi eis et irridendi christianos sit ablata occa
sio. et ecclesie homines vel despicere immo lacerare. in
quibus adversarii torqueantur. Si finem eis non interpreta
tio placet que tamen non displicet. et inchoatam ext. respicere
dum putant. cur ea que sub asteriscis et obelis vel addi
ta sunt vel amputata: legunt et negligunt. quare
danielem iuxta theodotionis translationem ecclesie sus
ceperunt. Cur origenem mirantur et eusebium pamphi
li cunctas editiones similiter disserentes. aut que stul
titia postquam vera dixerint probare que falsa sunt. Un
de in novo testamento probare potuerunt. assumpta
testimonia que in libris veteribus non habentur. Hec dica
mus ne omnino calumpniantibus tacere videa
mur. Ceterum post sancte paule dormitionem cuius vita virtutis
exemplum est. et hos libros quos eustochie vir
gini christi negare non potui. decrevimus quamdiu hos re
git artus prophetarum explanationi incumbere. et
omissum iam diu opus quodam postliminio repe
tere. presertim cum et admirabilis sanctique vir pamma
chius hec eadem litteris flagitet. et nos ad patriam
festinantes mortiferos syrenarum cantus surda
debeamus aure transire.
Hic filius nave in typum domini et non solum in
gestis verum et in nomine. transit iordanem hostium
regna subvertit. dividit terram victori populo. et
per singulas urbes. vicos. montes. flumina. tor
rentes atque confinia. ecclesie celestisque ierusalem spi
ritualia regna describit.

Incipit liber Iosue.

ET FACTUM EST post mortem moysi servi
dei ut loqueretur dominus
ad iosue filium nun. mini
strum moysi. et diceret ei. Moyses
servus meus mortuus est.
surge et transi iordanem istum
tu et omnis populus tecum in terram quam ego dabo filiis
israel. Omnem locum quem calcaverit vestigium pedis vestri
vobis tradam sicut locutus sum moysi. A deserto et libano
usque ad fluvium magnum eufraten. omnis terra etheorum
usque ad mare magnum contra solis occasum erit terminus
vester. Nullus poterit vobis resistere cunctis diebus vi
te tue. Sicut fui cum moyse. ita ero tecum. non dimit
tam nec derelinquam te. Confortare et esto robustus.
Tu enim sorte divides populo huic terram pro qua iuravi
patribus tuis ut traderem eam illis. Confortare igitur et
esto robustus valde. ut custodias et facias omnem
legem quam precepit tibi moyses servus meus. ne declines
ab ea ad dexteram sive ad sinistram ut intelligas
cuncta que agis. Non recedat volumen legis huius
de ore tuo sed meditaberis in eo diebus ac noctibus
ut custodias et facias omnia que scripta sunt in eo.
Tunc diriges viam tuam et intelliges eam. Ec
ce precipio tibi. confortare et esto robustus. Noli metuere
et noli timere. quoniam tecum est dominus deus tuus in
omnibus ad quecumque perrexeris. Precepitque iosue principibus
populi dicens. Transite per medium castrorum et im
perate populo et dicite. Preparate vobis cibaria. quoniam
post diem tertium transibitis iordanem. et intrabitis ad
possidendam terram quam dominus deus vester daturus est vobis. Ru
benitis quoque et gadditis et dimidie tribui manasse
ait. Mementote sermonis quem precepit vobis moyses
famulus domini dicens. Dominus deus vester dedit vobis re
quiem et omnem terram. Uxores vestre et filii vestri
ac iumenta manebunt in terra quam tradidit vobis
moyses trans iordanem. Vos autem transite armati ante fra
tres vestros omnes fortes manu et pugnate pro eis donec
det dominus requiem fratribus vestris sicut et vobis dedit
et possideant ipsi quoque terram quam dedit vobis mo.
dominus deus vester daturus est eis. et sic revertimini
in terram possessionis vestre et habitabitis in ea quam

dedit vobis Moyses famulus domini trans Iordanem contra solis
ortum. Responderuntque ad Iosue atque dixerunt: Omnia
que precepisti nobis faciemus, et quocumque miseris ibimus.
Sicut obedivimus in cunctis Moysi, ita obediemus
et tibi. Tantum sit dominus deus tuus tecum sicut fuit cum
Moyse. Qui contradixerit ori tuo et non obedierit cunctis ser-
monibus quos preceperis ei, moriatur. Tu tantum conforta-
re et viriliter age. II
Misit ergo Iosue filius Nun de Sethim duos vi-
ros exploratores in abscondito et dixit eis: Ite
et considerate terram urbemque Iericho. Qui pergentes
ingressi sunt domum mulieris meretricis nomine Ra-
ab, et quieverunt apud eam. Nuntiatumque est regi
Iericho et dictum est: Ecce viri ingressi sunt huc per noc-
tem de filiis Israel ut explorarent terram. Misitque rex Ie-
richo ad Raab meretricem dicens: Educ viros qui ve-
nerunt ad te et ingressi sunt domum tuam. Explorato-
res quippe sunt, et omnem terram considerare vene-
runt. Tollensque mulier viros abscondit eos et ait:
Fateor venerunt ad me, sed nesciebam unde essent. Cum-
que porta clauderetur in tenebris, et illi pariter exie-
runt; nescio quo abierunt. Persequimini cito et com-
prehendetis eos. Ipsa autem fecit ascendere viros in sola-
rium domus sue, operuitque eos lini stipula que ibi erat. Hi
autem qui missi fuerant secuti sunt eos per viam que ducit
ad vadum Iordanis. Illisque egressis statim porta
clausa est. Necdum obdormierant qui latebant, et
ecce mulier ascendit ad eos et ait: Novi quod tradiderit
vobis dominus terram. Etenim irruit in nos terror vester, et
elanguerunt omnes habitatores terre. Audivimus quod sic-
caverit dominus aquas maris rubri ad vestrum introitum quando
egressi estis ex Egypto, et que feceritis duobus Amorre-
orum regibus qui erant trans Iordanem, Seon et Og quos
interfecistis. Et hec audientes pertimuimus, et elanguit cor
nostrum, nec remansit in nobis spiritus ad introitum vestrum. Dominus
enim deus vester ipse est deus in celo sursum et in terra deor-
sum. Nunc ergo iurate per dominum ut quomodo ego
feci vobis misericordiam, ita et vos faciatis cum domo pa-
tris mei, detisque mihi signum verum, et salvetis patrem meum
et matrem, fratres ac sorores meas et omnia que eorum sunt,
et eruatis animas nostras de morte. Qui dixerunt ei:
Anima nostra sit pro vobis in mortem, si tamen non prodideris nos.
Cumque tradiderit nobis dominus terram, faciemus in te
misericordiam et veritatem. Dimisit ergo eos per funem de fenestra;
domus enim eius herebat muro. Dixitque ad eos: Ad monta-
na conscendite, ne forte occurrant vobis redeun-
tes; ibique latitate diebus tribus, donec redeant, et sic
ibitis per viam vestram. Qui dixerunt ad eam: Innoxii
erimus a iuramento hoc quo adiurasti nos, si ingre-
dientibus nobis terram signum fuerit funiculus iste cocci-
neus, et ligaveris eum in fenestra per quam nos dimisisti,
et patrem tuum et matrem fratresque ac omnem cognatio-
nem tuam congregaveris in domum tuam. Qui ostium
domus tue egressus fuerit, sanguis ipsius erit in caput
eius, et nos erimus alieni. Cunctorum autem sanguis
qui in domo fuerint tecum, redundabit in caput
nostrum, si eos quis tetigerit. Quod si nos prodere volueris
et sermonem istum proferre in medium, erimus
mundi ab hoc iuramento quo adiurasti
nos. Et illa respondit: Sicut locuti estis, sic fiat. Dimittensque
illos ut pergerent, appendit funiculum coccineum in
fenestra. Illi vero ambulantes pervenerunt ad mon-
tana et manserunt ibi tres dies, donec reverte-
rentur qui fuerant persecuti. Querentes enim per omnem
viam, non reperierunt eos. Quibus urbem ingressis,
reversi sunt et descenderunt exploratores de mon-
te, et Iordane transmisso venerunt ad Iosue filium
Nun. Narraveruntque ei omnia que acciderant sibi atque
dixerunt: Tradidit dominus in manus nostras omnem
terram hanc, et timore prostrati sunt cuncti habita-
Igitur Iosue de nocte consurgens. III tores terre.
movit castra, egredientesque de Sethim venerunt ad
Iordanem, ipse et omnes filii Israel, et morati sunt ibi per
tres dies. Quibus evolutis transierunt precones per castro-
rum medium et clamare ceperunt: Cum videritis archam
federis domini dei vestri et sacerdotes stirpis levitice por-
tantes eam, vos quoque consurgite et sequimini preceden-
tes. Sitque inter vos et archam spatium cubitorum duum
milium, ut procul videre possitis et nosse per quam via-
m ingrediamini, quia prius non ambulastis per eam;
et cavete ne appropinquetis ad archam. Dixitque Iosue
ad populum: Sanctificamini; cras enim faciet dominus inter vos
mirabilia. Et ait ad sacerdotes: Tollite archam
federis domini et precedite populum. Qui iussa complentes
tulerunt et ambulaverunt ante eos. Dixitque dominus ad
Iosue: Hodie incipiam exaltare te coram filiis
Israel, ut sciant quod sicut fui cum Moyse, ita et tecum si-
m. Tu autem precipe sacerdotibus qui portant archam federis
et dic eis: Cum ingressi fueritis partem aque Iordanis,
state in ea. Dixitque Iosue ad filios Israel: Accedite huc
et audite verbum domini dei vestri. Et rursum: In hoc,
inquit, scietis quod dominus deus vivens in medio vestri est
et disperdet in conspectu vestro Chananeum, Etheum,
Eveum et Phereseum, Gergeseum quoque et Amorreum et Iebu-
seum. Ecce archa federis domini omnis terre ante-
cedet vos per Iordanem. Parate duodecim viros de tribubus Israel, sin-
gulos per singulas tribus. Et cum posuerint vestigia
pedum suorum sacerdotes qui portant archam federis
domini dei universe terre in aquis Iordanis, aque
que inferiores sunt decurrent atque deficient.

desuper veniunt in una mole consisterent. Igitur egressus
est populus de tabernaculis suis: ut transiret Iordanem et sacerdotes
qui portabant archam federis pergebant ante eum. Ingres-
sisque eis Iordanem et pedibus eorum tinctis in parte aque. Ior-
danis autem ripas alvei sui tempore messis impleverat. Ste-
terunt aque descendentes in uno loco et ad instar montis
intumescentes apparebant procul ab urbe que vocatur
Adom usque ad locum Sarthan. Que autem inferiores erant in
mare solitudinis quod nunc vocatur Mortuum descenderunt
usquequo omnino deficerent. Populus autem incedebat contra
Iordanem et sacerdotes qui portabant archam federis
Domini stabant super siccam humum in medio Iordanis ac-
cincti. Omnisque populus per arentem alveum transibat. IIII

Quibus transgressis: dixit Dominus ad Iosue. Elige XII vi-
ros singulos per singulas tribus et precipe eis ut tol-
lant de medio Iordanis alveo ubi steterunt sacerdotum
pedes XII durissimos lapides quos ponetis in loco
castrorum ubi fixeritis hac nocte tentoria. Vocavitque Iosue
XII viros quos elegerat de filiis Israel singulos de singulis
tribubus et ait ad eos. Ite ante archam Domini Dei vestri ad Ior-
danis medium et portate singuli: singulos lapides in
humeris vestris iuxta numerum filiorum Israel ut sit signum inter vos.
Et quando interrogaverint vos filii vestri cras dicentes. Quid
sibi volunt isti lapides? Respondebitis eis. Defecerunt
aque Iordanis ante archam federis Domini cum tran-
siret eum. Idcirco positi sunt lapides isti in monumen-
tum filiorum Israel usque in eternum. Fecerunt ergo filii Israel sicut pre-
cepit eis Iosue portantes de medio Iordanis alveo XII
lapides ut ei Dominus imperarat iuxta numerum filiorum Israel
usque ad locum in quo castra metati sunt. Ibique po-
Alios suerunt eos. quoque XII lapides posuit Iosue in medio
Iordanis alveo ubi steterunt sacerdotes qui portabant
archam federis Domini et sunt ibi usque in presentem
diem. Sacerdotes autem qui portabant archam stabant
in Iordanis medio donec omnia complerentur que Io-
sue ut loqueretur ad populum: preceperat Dominus et dixerat
ei Moyses. Festinavitque populus et transiit. Cumque transissent
omnes. transivit et archa Domini. Sacerdotes quoque pergebant
ante populum. Filii quoque Ruben et Gad et dimidia tribus Ma-
nasse armati precedebant filios Israel sicut preceperat eis Moyses.
XL pugnatorum milia per turmas suas et cuneos ince-
debant per plana atque campestria urbis Iericho. In illa
die magnificavit Dominus Iosue coram omni Israel
ut timerent eum sicut timuerant Moysen dum adhuc vi-
veret. Dixitque ad eum. Precipe sacerdotibus qui por-
tant archam federis Domini ut ascendant de Iorda-
ne. Qui precepit eis dicens. Ascendite de Iordane.
Cumque ascendissent portantes archam federis Do-
mini et siccam humum calcare cepissent reverse sunt
aque ad alveum suum et fluebant sicut ante consueverant

Populus autem ascendit de Iordane decimo die primi men-
sis et castra metati sunt in Galgalis contra orientalem
plagam urbis Iericho. Duodecim quoque lapides quos de
Iordanis alveo sumpserant posuit Iosue in Galga-
lis. Et dixit ad filios Israel. Quando interrogaverint filii ve-
stri cras patres suos et dixerint eis. Quid sibi volunt lapi-
des isti? Docebitis eos atque dicetis. Per arentem al-
veum transivit Israel Iordanem istum siccante Domino Deo vestro
aquas eius in conspectu vestro: donec transiretis ut di-
scant omnes terrarum populi fortissimam manum Dei ut et vos
timeatis Dominum Deum vestrum omni tempore. V

sic fecerat prius in mari rubro quod siccavit donec transiremus

Postquam ergo audierunt omnes reges Amorre-
orum qui habitabant trans Iordanem ad occidentalem
plagam et cuncti reges Chanaan qui propinqua posside-
bant Magno Mari loca quod siccasset Dominus fluen-
ta Iordanis coram filiis Israel donec transirent disso-
lutum est cor eorum et non remansit in eis spiritus timen-
tium in conspectu filiorum. Eo tempore ait Dominus ad Iosue
Fac tibi cultros lapideos et circumcide secundo filios Israel.
Fecitque quod iusserat Dominus et circumcidit filios Israel
in colle preputiorum. Hec autem causa est secunde circumcisionis. Omnis
populus qui egressus est ex Egypto generis masculini universi
bellatores viri: mortui sunt in deserto per longissi-
mos vie circuitus qui omnes circumcisi erant. Populus autem
qui natus est in deserto per XL annos itineris latissime solitu-
dinis incircumcisus fuit. donec consumerentur qui non
audierant vocem Domini et quibus ante iuraverat ut non
ostenderet eis terram lacte et melle manantem. Horum
filii in locum successere patrum et circumcisi sunt a
Iosue quia sicut nati fuerant in preputio erant nec eos
in via aliquis circumciderat. Postquam autem circumci-
si sunt: manserunt in eodem loco castrorum donec
sanarentur. Dixitque Dominus ad Iosue. Hodie abstuli op-
probrium Egypti a vobis. Vocatumque est nomen loci illius
Galgala usque in presentem diem. Manseruntque filii Israel
in Galgalis. Et fecerunt phase quartadecima die mensis
ad vesperum in campestribus Iericho et comederunt de
frugibus terre die altero azimos panes et polentam
eiusdem anni. Defecitque manna postquam comederunt
de frugibus terre nec usi sunt ultra illo cibo filii Israel
sed comederunt de frugibus presentis anni terre Chana-
an. Cumque esset Iosue in agro urbis Iericho levavit
oculos suos et vidit virum stantem contra se et evagi-
natum tenentem gladium. Perrexitque ad eum et ait.
Noster es an adversariorum? Qui respondit. Nequaquam. sed sum prin-
ceps exercitus Domini et nunc venio. Cecidit Iosue pro-
nus in terram et adorans ait. Quid Dominus meus loquitur
ad servum suum? Et dixit princeps militie Domini ad Iosue.
Solve inquit calciamentum de pedibus tuis. Lo-
cus in quo stas. sanctus est. Fecitque Iosue ut sibi fuerat im-

patum

Iericho autem clausa erat atque munita timore filiorum Israel, et nullus egredi audebat vel ingredi. Dixitque Dominus ad Iosue: Ecce dedi in manu tua Iericho et regem eius omnesque fortes viros. Circuite urbem cuncti bellatores semel per diem: sic facietis sex diebus. Septimo autem die sacerdotes tollant septem bucinas quarum usus est in iubileo, et praecedant archam foederis. Septiesque circuibitis civitatem, et sacerdotes clangent bucinis. Cumque insonuerit vox tubae longior atque concisior, et in auribus vestris increpuerit, conclamabit omnis populus vociferatione maxima, et muri funditus corruent civitatis, ingredienturque singuli per locum contra quem steterint. Vocavit ergo Iosue filius Nun sacerdotes et dixit ad eos: Tollite archam foederis, et septem alii sacerdotes tollant septem iubileorum bucinas, et incedant ante archam Domini. Ad populum quoque ait: Ite et circuite civitatem armati, praecedentes archam Domini. Cumque Iosue verba finisset, et septem sacerdotes septem bucinis clangerent ante archam foederis Domini, omnisque praecederet armatus exercitus, reliquum vulgus archam sequebatur, ac bucinis omnia concrepabant. Praeceperat autem Iosue populo dicens: Non clamabitis, neque audietur vox vestra, nec ullus sermo ex ore vestro egredietur, donec veniat dies in quo dicam vobis: Clamate et vociferamini. Circuivit ergo archa Domini civitatem semel per diem, et reversa in castra mansit ibi. Igitur Iosue de nocte consurgente, tulerunt sacerdotes archam Domini, et septem ex eis septem bucinas quarum in iubileo usus est, praecedebantque archam Domini ambulantes atque clangentes, et armatus populus ibat ante eos, vulgus autem reliquum sequebatur archam, et bucinis personabat. Circuieruntque civitatem secundo die semel, et reversi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus. Die autem septimo diluculo consurgentes, circuierunt urbem sicut dispositum erat septies. Cumque septimo circuitu clangerent bucinis sacerdotes, dixit Iosue ad omnem populum: Vociferamini, tradidit enim vobis Dominus civitatem. Sitque civitas haec anathema, et omnia quae in ea sunt Domino. Sola Raab meretrix vivat cum universis qui cum ea in domo sunt. Abscondit enim nuntios quos direximus. Vos autem cavete ne de his quae praecepta sunt quippiam contingatis, et sitis praevaricationis rei, et omnia castra Israel sub peccato sint atque turbentur. Quidquid autem auri et argenti fuerit, et vasorum aeneorum ac ferri, Domino consecretur, repositum in thesauris eius. Igitur omni vociferante populo, et clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit, muri ilico corruerunt, et ascendit unusquisque per locum qui contra se erat, ceperuntque civitatem, et interfecerunt omnia quae erant in ea, a viro usque ad mulierem, ab infante usque ad senem. Boves quoque et oves et asinos in ore gladii percusserunt. Duobus autem viris qui exploratores missi fuerant, dixit Iosue: Ingredimini domum mulieris meretricis, et producite eam, omniaque quae illius sunt, sicut illi iuramento firmastis. Ingressique iuvenes eduxerunt Raab et parentes eius, fratres quoque et cunctam supellectilem ac cognationem illius, et extra castra Israel manere fecerunt. Urbem autem et omnia quae inventa sunt in ea succenderunt, absque auro et argento et vasis aeneis ac ferro, quae in aerarium Domini consecraverunt. Raab vero meretricem et domum patris eius atque omnia quae habebat fecit Iosue vivere, et habitaverunt in medio Israel usque in praesentem diem, eo quod absconderit nuntios quos miserat ut explorarent Iericho. In tempore illo imprecatus est Iosue dicens: Maledictus vir coram Domino qui suscitaverit et aedificaverit civitatem Iericho. In primogenito suo fundamenta illius iaciat, et in novissimo liberorum ponat portas eius. Fuit ergo Dominus cum Iosue, et nomen eius vulgatum est in omni terra.

VI

Filii autem Israel praevaricati sunt mandatum, et usurpaverunt de anathemate. Nam Achan filius Charmi filii Zabdi filii Zare de tribu Iuda tulit aliquid de anathemate, iratusque est Dominus contra filios Israel. Cumque mitteret Iosue de Iericho viros contra Hai, quae est iuxta Bethaven ad orientalem plagam oppidi Bethel, dixit eis: Ascendite et explorate terram. Qui praecepta complentes exploraverunt Hai, et reversi dixerunt ei: Non ascendat omnis populus, sed duo vel tria milia virorum pergant et deleant civitatem. Quare omnis populus frustra vexetur contra hostes paucissimos? Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum. Qui statim terga vertentes percussi sunt a viris urbis Hai, et corruerunt ex eis triginta sex homines, persecutique sunt eos adversarii de porta usque ad Sabarim, et ceciderunt per prona fugientes. Pertimuitque cor populi et instar aquae liquefactum est. Iosue vero scidit vestimenta sua, et cecidit pronus in terram coram archa Domini usque ad vesperam, tam ipse quam omnes senes Israel, miseruntque pulverem super capita sua, et dixit Iosue: Heu Domine Deus, quid voluisti traducere populum istum Iordanem fluvium, ut traderes nos in manus Amorrei et perderes? Utinam ut coepimus mansissemus trans Iordanem. Mi Domine Deus, quid dicam, videns Israelem hostibus suis terga vertentem? Audient Chananei et omnes habitatores terrae ac pariter conglobati circumdabunt nos, atque delebunt nomen nostrum de terra, et quid facies magno nomini tuo? Dixitque Dominus ad Iosue: Surge, cur iaces pronus in terra? Peccavit Israel, et praevaricatus est pactum meum. Tuleruntque de anathemate, et furati sunt atque mentiti, et absconderunt inter vasa sua. Nec poterit Israel stare ante hostes suos, eosque fugiet, quia pollutus est anathemate. Non ero ultra vobiscum, donec conteratis eum qui huius sceleris reus est. Surge, sanctifica populum, et dic eis: Sanctificamini in crastinum. Haec enim dicit Dominus Deus Israel: Anathema in medio tui est, Israel. Non poteris

stare coram hostibus tuis: donec deleatur ex te qui hoc conta-
minatus est scelere. Accedetisque mane singuli per tribus ve-
stras. Et quamcumque tribum sors invenerit: accedet per cog-
nationes suas. Et cognationes per domos. domusque
per viros. Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus: com-
buretur igni cum omni substantia sua quoniam prevaricatus est
pactum domini. Et fecit nephas in israel. Surrexit ita-
que iosue mane applicuit israel per tribus suas. Et inventa est
tribus iuda. Que cum iuxta familias suas esset oblata: inven-
ta est familia zare. Illam quoque per viros offerens: repperit
zabdi. Cuius domum in singulos dividens viros invenit
achar filium charmi filii zabdi filii zare de tribu iuda
Et ait ad achar: fili mi da gloriam domino deo israel et
confitere atque indica mihi quid feceris ne abscondas.
Responditque achar iosue et dixit ei. Vere ego peccavi
domino deo israel. Et sic et sic feci. Vidi enim inter spolia pal-
lium coccineum valde bonum. Et ducentos siclos argen-
ti. Regulamque auream .l. siclorum. Et concupiscens abstuli
et abscondi in terra. contra medium tabernaculi mei. Argen-
tumque fossa humo operui. Misit ergo iosue ministros qui
currentes ad tabernaculum illius: repperunt cuncta ab-
scondita in eodem loco. Et argentum simul. auferentes-
que de tentorio: tulerunt ea ad iosue. Et ad omnes filios israel.
proieceruntque ante dominum. Tollens itaque iosue achar fili-
um zare. argentumque et pallium. Et auream regulam.
filios quoque et filias eius. Et asinos. boves et oves. tabernaculum. Et cunc-
tam supellectilem et omnis israel cum eo. duxerunt eos ad
vallem achor. Ubi dixit iosue. Quia turbasti nos: exturbet
te dominus in die hac. Lapidavitque eum omnis israel. Et
cuncta que de illius pertinentia erant igne consumpta sunt.
Congregaverunt quoque super eum: acervum magnum lapidum qui
permanet usque in presentem diem. Et aversus est furor domini
ab eis. Vocatumque est nomen loci illius vallis achor usque hodie.

VII

Dixitque dominus ad iosue. Ne timeas. neque formides.
Tolle tecum omnem pugnatorum multitudinem
et consurgens ascende in oppidum hai. Ecce tradidi in ma-
nu tua regem eius. Et populum urbemque. Et terram. Faciesque ur-
bi hai et regi eius. sicut fecisti iericho et regi illius. Predam vero
et omnia animantia diripietis vobis. Pone insidias urbi
post eam. Surrexitque iosue et omnis exercitus bellatorum cum
eo ut ascenderent in hai. Et electa .xxx. milia virorum
fortium. misit nocte. precepitque eis dicens. Ponite insidi-
as post civitatem. nec longius recedatis. Et eritis omnes para-
ti. Ego autem et reliqua multitudo que mecum est. accedemus ex ad-
verso contra urbem. Cumque exierint contra nos sicut an-
te fecimus: fugiemus et terga vertemus: donec persequentes: ab
urbe longius protrahantur. Putabunt enim fugere nos si-
cut prius. Nobis ergo fugientibus. Et illis persequentibus consurgetis de
insidiis. Et vastabitis civitatem. tradetque eam dominus
deus vester in manus vestras. Cumque ceperitis succendite eam.
Sic omnia facietis ut iussi. Dimisitque eos et perrexerunt
ad insidiarum locum. Sederuntque inter bethel et hai ad
occidentalem plagam urbis hai. Iosue autem nocte illa in
medio mansit populi. Surgensque diluculo recensu-
it socios. Et ascendit cum senioribus in fronte exercitus
vallatus auxilio pugnatorum. Cumque venissent et as-
cendissent ex adverso civitatis. steterunt ad septentri-
onalem urbis plagam inter quam et eos: vallis erat me-
dia. Quinque autem milia viros elegerat et posuerat insi-
diis inter bethaven et hai. ex occidentali parte ei-
usdem civitatis. Omnis vero reliquus exercitus ad aquilonem aciem di-
rigebat: ita ut novissimi [illegible] multitudinis
occidentalem plagam urbis attingerent. Abiit ergo
iosue nocte illa et stetit in vallis medio. Quod cum vidisset
rex hai festinavit mane et egressus est cum omni exer-
citu civitatis. direxitque aciem contra desertum. Ig-
norans quod post tergum laterent insidie. Iosue vero et omnis
israel cesserunt loco. simulantes metum et fugien-
tes per viam solitudinis. At illi vociferantes pa-
riter et se mutuo cohortantes: persecuti sunt eos.
Cumque recessissent a civitate. Et ne unus quidem in
urbe hai et bethaven remansisset. qui non persequeretur
israel. sicut eruperant aperta oppida relinquentes: dixit dominus
ad iosue. Leva clipeum qui in manu tua est contra urbem
hai quoniam tibi tradam eam. Cumque elevasset clipeum
ex adverso civitatis: insidie que latebant surrexerunt
confestim. Et pergentes ad civitatem ceperunt et succen-
derunt eam. Viri autem civitatis qui persequebantur iosue
respicientes et videntes fumum urbis ad celum usque
conscendere: non potuerunt ultra huc illucque diffugere
presertim cum hii qui simulaverant fugam et tendebant
ad solitudinem. contra persequentes fortissime restitissent.
Videnteque iosue et omnis israel quod capta esset civitas et fu-
mus urbis ascenderet: reversus percussit viros hai.
Siquidem et illi qui ceperant et succenderant civitatem
egressi ex urbe contra suos medios hostium ferire ce-
perunt. Cumque ergo ex utraque parte adversarii cederentur
ita ut nullus de tanta multitudine salvaretur.
Regem quoque urbis hai apprehenderunt viventem et obtu-
lerunt iosue. Igitur omnibus interfectis qui israelem ad
deserta tendentem fuerant persecuti et in eodem
loco gladio corruentibus. reversi filii israel percusse-
runt civitatem. Erant autem qui in eodem die con-
ciderant a viro usque ad mulierem .xii. milia ho-
minum omnes urbis hai. Iosue vero non contraxit ma-
num quam in sublime porrexerat tenens clipeum donec
interficerentur omnes habitatores hai. Iumenta autem
et predam civitatis: diviserunt sibi filii israel sicut pre-
ceperat dominus iosue. Qui succendit urbem et fecit
eam tumulum sempiternum. Regem quoque eius suf-

pependit in patibulo usque ad vesperam et solis occasum. Precepitque et deposuerunt cadaver eius de cruce. proieceruntque in ipso introitu civitatis congesto super eum magno acervo lapidum. qui permanet usque in presentem diem. Tunc edificavit Iosue altare domino deo israel in monte hebal sicut preceperat moyses famulus domini filiis israel et scriptum est in volumine legis moysi. altare de lapidibus impolitis quos ferrum non tetigit. Et obtulit super eo holocausta domino. Immolavitque pacificas victimas et scripsit super lapides deuteronomium legis moysi quod ille digesserat coram filiis israel. Omnis autem populus et maiores natu ducesque ac iudices stabant ex utraque parte arche in conspectu sacerdotum qui portabant archam federis domini ut advena ita et indigena. Media eorum pars iuxta montem garizim et media iuxta montem hebal sicut preceperat moyses famulus domini. Et primum quidem benedixit populo israel. Post hec legit omnia verba benedictionis et maledictionis et cuncta que erant scripta in legis volumine. Nichil ex his que moyses iusserat reliquid intactum. sed universa replicavit coram omni multitudine israel. mulieribus ac parvulis et advenis qui inter eos morabantur.

VIII

Quibus auditis cuncti reges trans iordanem qui versabantur in montanis et in campestribus in maritimis ac littore maris magni. hii quoque habitabant iuxta libanum. etheus et amorreus et chananeus. phereseus et eveus et ger et iebuseus. congregati sunt pariter ut pugnarent contra iosue et israel uno animo. eademque sententia. At hii qui habitabant in gabaon. audientes cuncta que fecerat iosue iericho et hai. et callide cogitantes: tulerunt sibi cibaria saccos veteres asinis imponentes et utres vinarios scissos atque consutos. calciamentaque perantiqua que ad indicium vetustatis pittaciis consuta erant. Induti veteribus vestimentis. Panes quoque quos portabant ad viaticum: duri erant et in frusta comminuti. Perrexeruntque ad iosue qui tunc morabatur in castris in galgala. et dixerunt ei atque omni simul israel. de terra longinqua venimus pacem vobiscum facere cupientes. Responderuntque viri israel ad eos atque dixerunt. Ne forte in terra que nobis sorte debetur habitetis. et non possimus fedus inire vobiscum. At illi ad iosue. Servi inquiunt tui sumus. Quibus iosue ait. Quinam estis? aut unde venistis? Responderunt. De terra longinqua valde venerunt servi tui in nomine domini dei tui. Audivimus enim famam potentie eius. cuncta que fecit in egypto. et duobus amorreorum regibus trans iordanem. Seon regi esebon. et og regi basan. qui erant in astaroth. Dixeruntque nobis seniores et omnes habitatores terre nostre. Tollite in manibus cibaria ob longissimam viam. et occurrite eis ac dicite. Servi vestri sumus fedus inite nobiscum. En panes. quando egressi sumus de domibus nostris ut veniremus ad vos calidos sumpsimus. nunc sicca facti sunt et vetustate nimia comminuti. Utres vini novos implevimus. nunc rupti sunt et soluti. Vestes et calciamenta quibus induimur et que habemus in pedibus ob longitudinem longioris vie. trita sunt et pene consumpta. Susceperunt igitur de cibariis eorum et os domini non interrogaverunt. Fecitque iosue cum eis pacem. et inito federe pollicitus est quod non occiderentur. principes quoque multitudinis iuraverunt eis. Post dies autem tres. inita federis audierunt quod in vicino habitarent et inter eos futuri essent. Moveruntque castra filii israel et venerunt in civitates eorum die tertio. Quarum hec vocabula sunt. Gabaon et beroth et chariathiarim. Et non percusserunt eas. eo quod iurassent eis principes multitudinis in nomine domini dei israel. Murmuravit itaque omne vulgus contra principes. Qui responderunt eis. Iuravimus illis in nomine domini dei israel. et ideo non possumus eos contingere. Sed hoc faciemus eis. Reserventur quidem ut vivant ne contra nos ira domini concitetur. si peieraverimus. Sed sic vivant ut in usus universe multitudinis ligna cedant. aquasque comportent. Quibus hec loquentibus vocavit gabaonitas iosue et ait eis. Cur nos decipere fraude voluistis. ut diceretis procul valde habitamus a vobis cum in medio nostri sitis. Itaque sub maledictione eritis. et non deficiet de stirpe vestra ligna cedens aquasque comportans in domum dei. Qui responderunt. Nuntiatum est nobis servis tuis quod promiserit dominus deus tuus moysi servo suo ut traderet vobis omnem terram et disperderet omnes habitatores eius. Timuimus igitur valde et providimus animabus nostris vestro terrore compulsi. et hoc consilium inivimus. Nunc autem in manu tua sumus. quod tibi bonum et rectum videtur fac nobis. Fecit igitur iosue ut dixerat. et liberavit eos de manibus filiorum israel ut non occiderentur. Decrevitque iosue in illo die. esse eos in ministerium cuncti populi et altaris domini cedentes ligna et aquas comportantes usque in presens tempus in loco quem dominus elegisset.

IX

Que cum audisset adonisedech rex ierusalem quod scilicet cepisset iosue hai. et subvertisset eam sicut enim fecerat iericho et regi eius. sic fecit hai et regi illius et quod transfugissent gabaonite ad israel et essent federati eorum. timuit valde. Urbs enim magna erat gabaon et una regalium civitatum et maior oppido hai. omnesque bellatores eius fortissimi. Misit igitur adonisedech rex ierusalem ad oham regem hebron et ad pharam regem ierimoth. et ad iaphie quoque regem lachis et ad dabir regem eglon dicens. Ascendite ad me et ferte presidium ut expugnemus gabaon quia transfugit ad iosue et filios israel. Congregati igitur ascen

derunt .v. reges amorreorum. rex ierusalem. rex hebron.
rex ierimoth. rex lachis. rex eglon simul cum exerci
tibus suis. et castrametati sunt circa gabaon oppugnantes
eam. Habitatores autem gabaon urbis obsesse: miserunt ad
ios. qui tunc morabatur in castris. apud galgalam.
et dixerunt ei. Ne retrahas manus tuas ab auxilio servorum
tuorum. ascende cito et libera nos. ferque presidium. Convene
runt enim adversum nos omnes reges amorreorum qui habitabant
in montanis. Ascenditque ios. de galgalis et omnis exercitus
pugnatorum cum eo viri fortissimi. Dixitque dominus
ad ios. Ne timeas eos. In manus enim tuas tradidi illos.
Nullus enim ex illis tibi resistere poterit. Irruit itaque ios. super
eos repente tota nocte ascendens de galgalis. et conturbavit
eos dominus a facie israel. Contrivitque plaga magna in gabao
on. ac persecutus est per viam ascensus bethoron. et percussit usque
ad azecha et maceda. Cumque fugerent filios israel. et essent ad
descensum bethoron. dominus misit super eos magnos
lapides de celo usque ad azecha. et mortui sunt multo plu
res lapidibus grandinis. quam quos gladio percusserant fi
lii israel. Tunc locutus est ios. domino in die qua tradidit amor
reum in conspectu filiorum israel. dixitque coram eis. Sol contra
gabaon ne movearis. et luna contra vallem haylon. Stete
runtque sol et luna donec ulcisceretur se gens israel de ini
micis suis. Nonne scriptum est hoc in libro iustorum? Stetit i
taque sol in medio celi. et non festinavit occumbere spatio
unius diei. Non fuit antea et postea tam longa dies. obe
diente domino voci hominis. et pugnante pro israel.
Reversusque ios. cum omni israele in castra galgale. Fugerant
enim .v. reges. et se absconderant in spelunca urbis maceda.
Nuntiatumque est ios. quod inventi essent .v. reges latentes
urbis in spelunca maceda. Qui precepit sociis et ait. Volvite ingen
tia saxa ad os spelunce. et ponite viros industrios qui
clausos custodiant. Vos autem nolite stare. sed persequimini
hostes extremos quoque fugientium cedite. ne dimittatis eos
urbium suarum intrare presidia. quos tradidit dominus deus in
manus vestras. Cesis ergo adversariis plaga magna. et usque
ad internecionem pene consumptis. hii qui israel effugere po
tuerant: ingressi sunt civitates munitas. Reversusque
est omnis exercitus ad iosue in maceda. ubi tunc erant castra
sani et integro numero. Nullusque contra filios israel mutire
ausus est. Precepitque ios. dicens. Aperite os spelunce. et producite
ad me .v. reges qui in ea latitant. Feceruntque ministri ut
sibi fuerat imperatum. et adduxerunt ad eum .v. reges de spe
lunca. Regem ierusalem. Regem hebron. Regem ierimoth
Regem lachis. Regem eglon. Cumque educti essent ad eum
vocavit omnes viros israel. et ait ad principes exercitus qui secum
erant. Ite et ponite pedes super colla regum istorum. Qui cum
processissent. et subiectorum pedibus colla calcarent: rursum
ait ad eos. Nolite timere nec paveatis. Confortamini
et estote robusti. Sic enim fecit dominus cunctis hostibus
faciet

vestris. adversum quos dimicatis. Percussitque ios. et interfecit
eos. atque suspendit super .v. stipites. Fueruntque suspensi
usque ad vesperum. Cumque occumberet sol: precepit sociis ut
deponerent eos de patibulis. qui depositos proiecerunt
in speluncam in qua latuerant. et posuerunt super os
eius saxa ingentia que permanent usque in presens. Eodem
die macedam quoque cepit ios. et percussit in ore gladii regem
que illius interfecit. et omnes habitatores eius. Non dimisit sal
tem in ea parvas reliquias. Fecitque regi maceda:
sicut fecerat iericho regi. Transivit enim omnis israel de mace
da in lebna. et pugnavit contra eam. quam tradidit dominus
cum rege suo in manus israel. Percusseruntque urbem in
ore gladii. et omnes habitatores eius. non dimiserunt in ea ul
las reliquias. Feceruntque regi lebna. sicut fecerant
regi iericho. De lebna transivit cum omni israel in
lachis. et in exercitu per gyrum disposito. oppugnabat
eam. Tradiditque dominus lachis in manus israel. et cepit eam
die altero atque percussit in ore gladii. omnemque animam
que fuerat in ea sicut fecerat lebna. Eo tempore ascendit hy
ram rex gazer. ut auxiliaretur lachis. quem percussit
ios. cum omni populo suo usque ad internecionem. Tran
sivitque de lachis in eglon. et circumdedit atque expug
navit eam. eadem die percussitque in ore gladii
omnes animas que erant in ea. iuxta omnia que fecerat
lachis. Ascendit quoque cum omni israele de eglon:
in hebron. et pugnavit contra eam cepitque. et percussit
in ore gladii. Regem quoque illius et omnia oppida regio
nis illius universasque animas que in ea fuerant commo
ratae. Non reliquit in ea ullas reliquias. Sicut
fecerat eglon. sic fecit et hebron. Cuncta que in ea rep
perit: consumens gladio. Inde reversus in dabir: cepit
eam atque vastavit. Regem quoque eius et omnia que per
circuitum oppida: percussit in ore gladii. Non dimi
sit in ea ullas reliquias. Sicut fecerat hebron et lebna
et regibus earum. sic fecit dabir et regi eius. Percussit
itaque ios. omnem terram montanam. et meridianam
atque campestrem. et adonisedech: cum regibus su
is. Non dimisit in ea ullas reliquias. sed omne quod
spirare poterat interfecit. sicut preceperat ei dominus deus
israel. a cades barne usque gazam. Omnem quoque terram
gosen usque gabaon. universos reges regionesque eorum
uno impetu cepit atque vastavit. Dominus enim deus
israel pugnavit pro eo. Reversusque est cum omni israele ad lo
cum castrorum in galgala.

X

Que cum audisset iabin rex asor misit
ad ioach regem madon. et ad regem semeron
atque ad regem acsaph. ad reges quoque aquilonis qui
habitabant in montanis. et in planicie contra meri
diem ceneroth. In campestribus quoque et in regioni
bus dor. iuxta mare chananeum quoque ab oriente et occi

teum et amorreum atque etheum ac phereseum
et iebuseum in montanis. Eveum quoque qui habitabat
in radicibus hermon in terra masphe. Egressique sunt
omnes cum turmis suis populus multus nimis sicut arena que
est in litore maris. Equi quoque et currus immense mul-
titudinis. Conveneruntque omnes reges isti in unum ad
aquas merom ut pugnarent contra israel. Dixitque dominus
ad iosue. Ne timeas eos. Cras enim hac eadem hora ego
tradam omnes istos vulneratos in conspectu israel. Equos
eorum subnervabis et currus igne combures. Venitque
iosue et omnis exercitus cum eo adversus illos ad aquas merom
subito et irruerunt super eos. Tradiditque dominus illos
in manus israel. Qui percusserunt eos et persecuti sunt usque
ad sydonem magnam et ad aquas maserefoth campumque
masphe qui est ad orientalem illius partem. Itaque percussit
eos ut nullus dimitteret ex eis reliquias. Fecitque sicut
preceperat ei dominus. Equos eorum subnervavit currusque
combussit. Reversusque statim cepit asor et regem eius
percussit gladio. Asor enim antiquitus inter omnia regna
hec principatum tenebat. Percussitque omnes animas que
ibidem morabantur. Non dimisit ex eis ullas reliquias
sed usque ad internecionem universa vastavit. Ipsam quoque
urbem permisit incendio. Et omnes per circuitum civita-
tes. regesque earum cepit percussit atque delevit sicut preceperat
ei moyses famulus domini. Absque urbibus que erant in col-
libus et in tumulis site. ceteras succendit israel. Unam
tantum asor munitissimam combussit flamma. Omnem
quoque predam urbium istarum ac iumenta diviserunt sibi
filii israel. cunctis hominibus interfectis. Sicut preceperat dominus
moysi famulo suo. Ita precepit moyses iosue. et ille universa
complevit. Non preteriit de universis mandatis ne
unum quidem verbum quod iusserat dominus moysi. Cepit itaque
iosue omnem terram montanam et meridianam terramque
gosen et planitiem et occidentalem plagam montem-
que israel et campestria eius et partem montis que ascendit
seir usque baalgad per planitiem libani subter montem
hermon. Omnes reges eorum cepit percussit occidit. Mul-
to tempore pugnavit iosue contra reges istos. Non fuit ci-
vitas que se non traderet filiis israel preter eveum qui habita-
bat in gabaon. omnes bellando cepit. Domini enim
sententia fuerat ut indurarentur corda eorum et pug-
narent contra israel et caderent et non mererentur ullam
clementiam ac perirent sicut preceperat dominus moysi. In tempore illo
venit iosue et interfecit enachim de montanis ebron
et dabir et anab de omni monte iuda et israel. Urbesque
eorum delevit. Non reliquit ullum de stirpe enachim
in terra filiorum israel. absque civitatibus gaza et geth et
azoto in quibus soli relicti sunt. Cepit ergo iosue omnem
terram sicut locutus est dominus ad moysen et tradidit eam in pos-
sessionem filiis israel. secundum partes et tribus suas. Quievit-

que terra a preliis. XI
Hi sunt reges quos percusserunt filii israel et posse-
derunt terram eorum trans iordanem ad solis ortum a tor-
rente arnon usque ad montem hermon et omnem orientalem
plagam que respicit solitudinem. Seon rex amorreorum
qui habitavit in esebon. dominatus est ab aroer que sita est
super ripam torrentis arnon et medie partis in valle
dimidieque galaad. usque ad torrentem iaboch qui est
terminus filiorum ammon. et a solitudine usque ad mare
ceneroth contra orientem et usque ad mare deserti
quod est mare salsissimum ad orientalem plagam per viam
que ducit bethsimoth et ab australi parte que subiacet
asedoth phasga. Terminus og regis basan de reliquiis
raphaim qui habitavit in astaroth et in edrai et do-
minatus est in monte hermon et in salacha. atque in
universa basan usque ad terminos gessuri et machati
et dimidie partis galaad terminos seon regis esebon.
Moyses famulus domini et filii israel percusserunt eos. tra-
diditque terram eorum moyses in possessionem rubenitis ga-
ditis et dimidie tribui manasse. Hii sunt reges ter-
re quos percussit iosue et filii israel trans iordanem ad oc-
cidentalem plagam a baalgad in campo libani us-
que ad montem cuius pars ascendit in seir. Tradiditque
eam iosue in possessionem tribubus israel singulis partes
suas. tam in montanis quam in planis atque campe-
stribus in aseroth et in solitudine ac meridie. He-
theus fuit. et phereseus eveus. et iebuseus. Rex ieri-
cho unus. Rex hai que est ex latere bethel. unus. Rex ieru-
salem unus. Rex ebron unus. Rex lachis unus. Rex eglon unus. Rex gazer
unus. Rex dabir unus. Rex gader unus. Rex herma unus. Rex he-
red unus. Rex lebna unus. Rex odollam unus. Rex afer unus. Rex
maceda unus. Rex bethel unus. Rex taffua unus. Rex asser unus.
Rex affec unus. Rex saron unus. Rex madon unus. Rex asor
Rex semeron unus. Rex achsaph unus. Rex thenach unus. Rex
mageddo unus. Rex cedes unus. Rex iachanaem carme-
li unus. Rex dor unus. Rex galgal gentium unus. Rex thersa
unus. omnes isti reges xxx et i. XII
Iosue senex provecteque etatis erat. et dixit dominus
ad eum. Senuisti et longevus es. terraque latis-
sima derelicta est que necdum sorte divisa est. Omnis
videlicet galilea philistiim et universa gessuri
a fluvio turbido qui irrigat egyptum. usque ad ter-
minos accaron contra aquilonem terra chanaan
que in quinque regulos philistiim dividitur gazeos. azotios
ascalonitas. getheos. et accaronitas. Ad meridi-
em vero sunt evei. Omnis terra chanaan et maara si-
doniorum usque affeca et terminos amorrei et con-
finia eius. libani quoque regio contra orientem a baalgad sub
monte hermon. donec ingrediaris emath. Omnium
qui habitant in monte a libano usque ad aquas masre-

roth. universique sidonii. Ego sum qui delebo eos a facie
filiorum israhel. Veniat ergo in partem hereditatis israhel sic
ut praecepi tibi. Et nunc divide terram in possessionem .ix.
tribubus et dimidie tribui manasse. Cum qua ruben et gad
possederunt terram quam tradidit eis moyses famulus
domini trans fluenta iordanis ad orientalem pla-
gam ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon et in
vallis medio universaque campestria medaba usque di-
bon et cunctas civitates seon regis amorrei qui regnavit in ese-
bon usque ad terminos filiorum ammon et galaad ac termi-
nos gessuri et machati. omnemque montem hermon et
universam basan usque salecha omne regnum og in basan
qui regnavit in astaroth et edrain. Ipse fuit de reli-
quiis raphaim. Percussitque eos moyses atque delevit. Noluerunt-
que disperdere filii israhel gessuri et machati. et habitaverunt
in medio israhel usque in praesentem diem. Tribui autem levi non
dedit possessionem sed sacrificia et victimas domini dei
israhel ipsa est hereditas eius sicut locutus est illi. Dedit ergo moyses posses-
sionem tribui filiorum ruben iuxta cognationes suas. Fu-
itque terminus eorum ab aroer que sita est in ripa torrentis
arnon et in valle eiusdem torrentis media. universam
planitiem que ducit medaba et esebon cunctosque viculos
earum qui sunt in campestribus. dibon quoque et bamothbaal
et oppidum baalmaon et iesa et cedimoth et mepha-
ath et cariathaim et sabama et sarathasar in monte convallis.
bethfogor et aseroth phasga et bethaisimoth omnes urbes
campestres. universaque regna seon regis amorrei qui
regnavit in esebon quem percussit moyses cum principibus
suis. madian evei et recem et sur et hur et rebee
duces seon habitatores terre. et balaam filium beor ario-
lum occiderunt filii israhel gladio cum ceteris interfectis. Factusque est
terminus filiorum ruben iordanis fluvius. Haec est possessio ruba-
nitarum per cognationes suas urbium et viculorum. Deditque
moyses tribui gad et filiis eius per cognationes suas possessionem
cuius hec divisio est. terminus iazer et omnes civitates gala-
ad. dimidiamque partem terre filiorum ammon usque aroer
que est contra rabba. et ab esebon usque ramoth masphe et
bathanim et manaim usque ad terminos dabir. In val-
le betharam et bethnemra et socoth et saphan reli-
quam partem regionis seon regis esebon huius quoque iordanis
finis est usque ad extremam partem maris chenereth trans ior-
danem ad orientalem plagam. Haec est possessio filiorum gad
per familias suas. civitates et ville earum. Dedit et
dimidie tribui manasse filiisque eius iuxta cognationes suas
possessionem. cuius hoc principium est. a manaim universam basan
et cuncta regna og regis basan. omnesque vicos iair qui
sunt in basan .lx. oppida. et dimidiam partem galaad.
astaroth et edrai urbes regni og in basan filiis ma-
chir. filii manasse et dimidie parti filiorum machir
iuxta cognationes suas. hanc possessionem divisit moyses

in campestribus moab trans iordanem contra iericho ad ori-
entalem plagam. Tribui autem levi non dedit posses-
sionem. quoniam dominus deus israhel ipse est possessio eius
ut locutus est illi. XIII

Hoc est quod possederunt filii israhel in terra chanaan
quam dederunt eis eleazar sacerdos et iosue fi-
lius nun. et principes familiarum per tribus israhel sorte omnia
dividentes sicut praeceperat dominus in manu moysi
novem tribubus et dimidie tribui. Duabus enim tribubus
et dimidie dederat moyses trans iordanem possessionem
absque levitis qui nihil terre acceperunt inter fratres suos. sed
in eorum successerant locum filii ioseph in duas divisi
tribus manasse et effraim. Nec acceperunt levite
aliam in terra partem nisi urbes habitandum et sub-
urbana earum ad alenda iumenta et pecora sua. Sic-
ut preceperat dominus moysi. ita fecerunt filii israhel et divise-
runt terram. Accesserunt filii itaque iuda ad iosue in
galgala. locutusque est ad eum caleph filius iephone cene-
zeus. Nosti quid locutus sit dominus ad moysen de me et te [hominem dei]
in cadesbarne. Quadraginta annorum eram quando me
misit moyses famulus domini de cadesbarne ut con-
siderarem terram. nuntiavique ei quod mihi verum videbatur.
Fratres autem mei qui descenderant mecum dissolverunt cor
populi. et nichilominus ego secutus sum dominum deum meum.
Iuravitque moyses in die illo dicens. Terram quam calcavit
pes tuus erit possessio tua et filiorum tuorum in eternum
quia secutus es dominum deum meum. Concessit ergo dominus vitam mihi sic-
ut pollicitus est usque in presentem diem. Quadraginta et v. anni sunt ex quo
locutus est dominus verbum istud ad moysen quando ambulabat israhel per soli-
tudinem. Hodie octoginta v. annorum sum sic valens ut eo
valebam tempore quando ad explorandum missus
sum. Illius nunc temporis fortitudo usque hodie perse-
verat in me tam ad bellandum quam ad gradiendum. Da ergo mihi
montem istum quem pollicitus est dominus te quoque audi-
ente. in quo enachim sunt. et urbes magne atque
munite. si forte sit dominus mecum et potuero
delere eos sicut promisit mihi. Benedixitque ei iosue.
et tradidit ebron in possessionem atque ex eo fuit
hebron caleph filio iephone cenezeo usque in presen-
tem diem. quia secutus est dominum deum israhel. Nomen
hebron antea vocabatur cariatharbe. Adam
maximus ibi inter enachim situs est. Et terra cessa-

Igitur sors filiorum XIIII vit a preliis.
iude per cognationes suas ista fuit. a termino edom xii
usque desertum sin contra meridiem et usque ad
extremam partem australis plage. Initium eius
que respicit ad meridiem a summitate maris salsissi-
mi. et a lingua eius que respicit ad meridiem. Egrediturque
contra ascensum scorpionis et pertransit in sina et as-
cendit in cadesbarne et pervenit in esrom ascendens

dens abdara: et circuiens charcaa. atque inde pertransiens:
in asemona. et perveniens ad torrentem egipti. Eruntque
termini eius hic finis erit meridiane plage. Ab oriente
vero erit initium mare salsissimum usque ad extrema ior-
danis. et ea que respiciunt aquilonem a lingua maris usque ad
eundem iordanem fluvium. Ascenditque terminus in be-
thegla. et pertransit ab aquilone in betharaba. Ascen-
dens ad lapidem boen filii ruben. et tendens usque ad ter-
minos debera de valle achor contra aquilonem res-
piciens galgala que est adversa ascensioni adommim ab
australi parte torrentis. transitque aquas que vo-
cantur fons solis. et erunt exitus eius ad fontem. ex latere
iebusei ad meridiem hec est ierusalem. Et inde se erigens
ad verticem montis qui est contra geennom ad oc-
cidentem in summitate vallis raphaim contra aqui-
lonem. et pertransit a vertice montis usque ad fontem
aque nephtoa. et pervenit usque ad vicos montis ephron.
Inclinaturque in baala que est cariathiarim id est urbs silvarum.
et circuit de baala contra occidentem usque ad montem
seir. Transitque iuxta latus montis iarim ad aquilonem
in cheslon. et descendit in bethsames. transitque in tamna
contra aquilonis partem accaron. ex latere inclinatur
que sechrona. et transit montem baala. pervenitque in
iebneel. et maris magni contra occidentem fine con-
cluditur. Hii sunt termini filiorum iuda per circuitum in cog-
nationibus suis. Caleph vero filio iephone dedit par-
tem in medio filiorum iuda. sicut preceperat ei dominus:
cariatharbe patris enach ipsa est hebron. Delevitque ex
ea caleph tres filios enach. sisai. et achiman. et thol-
mai de stirpe enach. atque inde conscendens: venit
ad habitatores dabir que vocabatur antea cariathsepher id est ci-
vitas litterarum. Dixitque caleph. qui percusserit cari-
athsepher et ceperit eam. dabo illi axam filiam meam
uxorem. Cepitque eam gothoniel filius cenez frater
caleph iunior. Deditque ei axam filiam suam uxorem.
Que cum pergeret simul suasa est a viro: ut peteret a patre
suo agrum. Suspiravitque ut sedebat asino. Cui
caleph. Quid habes inquit? At illa respondit. Da
michi benedictionem. Terram australem et arentem
dedisti michi. iunge et irriguam. Deditque ei caleph irri-
guum superius et inferius. Hec est possessio tribus filiorum iuda per
cognationes suas. Erantque civitates ab extremis par-
tibus filiorum iuda iuxta terminos edom a meridie
capsehel. et eder. et iagur. eccina. et elmona. et ob-
ceda. et cedes. et asor. iethnam. et ziph. et thelem.
baloth. et asor. nova et carioth. esron. Hec est asor.
amam. sama. et molada. et aser gadda et asse-
mon. bethphelet. et asersual. et bersabee. et ba-
ziothia. baala. et ihim. esem. et heltholad. et cexul. et
herma. sicheleth. et medemena. et sensenna. et la-
lebaoth. et selim et hen. et remmon. Omnes civitates
xxix. et ville earum. In campestribus vero estaol. et sa-
rea. et asena. et zanoe. et engannim. taffua. et enaim.
et ierimoth. et adullam socco. et azecha. et saraim. et a-
dithaim. et gedera. et giderothaim. Urbes xiiii. et
ville earum. Sanan. et adesa. et magdalgad. dele-
an. et mesfa. et iecthel. lachis. et bascath. et eglon.
chebbon. et leemas. et cethlis. et gideroth. bethdagon.
et neema. et maceda. civitates xvi. et ville earum.
Labanna. et ether. asan. iephtha. et esna. et nesib. ce-
ila. et azib. et meresa. Civitates ix. et ville earum. acca-
ron. cum vicis et villis suis. Ab accaron
usque ad mare omnia que vergunt ad azotum et viculos
eius. Azotus cum vicis et villis suis. Gaza cum vicis et
viculis suis. usque ad torrentem egipti mare magnum
terminus eius. Et in montanis: samir. et iethel. et socco. et den-
na. cariathsenna. hec est dabir. anab. et istemo. et anim.
gosen. et olon. et gilo. Civitates xi. et ville earum.
arab. et ruma. et esaan. ianum. et bethtaffua. et afe-
ca. humatha. et cariatharbe. hec est ebron. et sior. Ci-
vitates novem. et ville earum. Maon. et chermel.
et ziph. et iote. iezrahel. et iucadam. et zano-
e. chaim. gabaa. et tamna. Civitates x. et ville earum.
Alul. et bethsur. et gedor. maareth. et bethanoth. et el-
thecen. civitates sex. et ville earum. cariathbaal. hec est ca-
riathiarim urbs silvarum. et areba. Civitates due et vil-
le earum. In deserto betharaba. meddin. et sachacha. nebsan. et
civitas salis. et engaddi. Civitates sex. et ville earum.
Iebuseum autem habitatorem ierusalem non potuerunt filii iu-
da delere. Habitavitque iebuseus cum filiis iuda in ierusalem
usque in presentem diem. XV

Cecidit quoque sors filiorum ioseph. ab iordane contra
iericho. et ad aquas eius. ab oriente solitudo que ascendit
de iericho. ad montana bethel. et egreditur de bethel
luzam. transitque terminum archiataroth. et descendit ad
occidentem iuxta terminum iephleti usque ad terminos bethoron
inferioris. et gazer. finiunturque regiones eius mari magno.
Possederuntque filii ioseph manasse et ephraim per cognati-
ones suas. Et factus est terminus ephraim filiorum per cognatio-
nes suas. et possessio eorum contra orientem atharoth addar usque
bethoron superiorem. egrediunturque confinia in mare. Machme-
netha vero aquilonem respicit et circuit terminos contra orientem
in thanathselo. et pertransit ab oriente ianoe. Descen-
ditque de ianoe in atharoth. et noaratha. et pervenit in
iericho. et egreditur ad iordanem. De taffua pertransitque
contra mare in vallem arundineti. Suntque egres-
sus eius in mare salsissimum. Hec est possessio tribus filiorum
ephraim per familias suas. Urbesque separate sunt
filiis ephraim. in medio possessionis
filiorum manasse. et ville earum. et non interfecerunt

[interfe]cerunt Ephraim Chananeum qui habitabat in Gazer. Habitavitque Chananeus in medio Ephraim usque in diem hanc tributarius.

XVI

Cecidit autem sors tribui Manasse. Ipse enim primogenitus Ioseph. Machir primogenito Manasse patri Galaad qui fuit vir pugnator, habuitque possessionem Galaad et Basan; et reliquis filiorum Manasse iuxta familias suas: filiis Abiezer, et filiis Heleth, et filiis Hesriel, et filiis Sichem, et filiis Epher, et filiis Semida. Isti sunt filii Manasse filii Ioseph mares per cognationes suas. Salphaad vero filio Epher filii Galaad filii Machir filii Manasse non erant filii sed sole filie, quarum ista sunt nomina: Maala et Noa et Egla et Melcha et Thersa. Veneruntque in conspectu Eleazari sacerdotis et Iosue filii Nun et principum dicentes: Dominus precepit per manum Moysi ut daretur nobis possessio in medio fratrum nostrorum. Deditque eis iuxta imperium Domini possessionem in medio fratrum patris earum. Et ceciderunt funiculi Manasse x. absque terra Galaad et Basan trans Iordanem. Filie enim Manasse possederunt hereditatem in medio filiorum eius. Terra autem Galaad cecidit in sortem filiorum Manasse qui reliqui erant. Fuitque terminus Manasse ab Aser Machmathath que respicit Sichem, et egreditur ad dexteram iuxta habitatores fontis Taphue. Etenim in sorte Manasse ceciderat terra Taphue, que est iuxta terminos Manasse, et filiorum Ephraim. Descenditque terminus vallis arundineti in meridiem torrentis civitatum Ephraim que in medio sunt urbium Manasse. Terminus Manasse ab aquilone torrentis, et exitus eius pergit ad mare, ita ut ab austro sit possessio Ephraim, et ab aquilone Manasse, et utramque claudit mare, et coniunguntur sibi in tribu Aser ab aquilone, et in tribu Ysachar ab oriente. Fuitque hereditas Manasse in Ysachar et in Aser Bethsan et viculi eius, et Ieblaam cum viculis suis, et habitatores Dor cum oppidis suis, habitatores quoque Endor cum viculis suis. Similiterque habitatores Tharach cum viculis suis, et habitatores Magedo cum viculis suis, et tercia pars urbis Nopheth. Nec potuerunt filii Manasse has civitates subvertere, sed cepit Chananeus habitare in terra ista. Postquam autem convaluerunt filii Israel, subiecerunt Chananeos et fecerunt sibi tributarios, nec interfecerunt eos. Locutique sunt filii Ioseph ad Iosue atque dixerunt: Quare dedisti mihi possessionem sortis et funiculi unius, cum sim tante multitudinis, et benedixerit mihi Dominus? Ad quos Iosue ait: Si populus multus es, ascende in silvam et succide tibi spacia in terra Pherezei et Raphaim, quia angusta est tibi possessio montis Ephraim. Cui responderunt filii Ioseph: Non poterimus ad montana ascendere, cum ferreis curribus utantur Chananei qui habitant in terra campestri, in qua site sunt Bethsan cum viculis suis, et Iezrael mediam possidens vallem. Dixitque Iosue ad domum Ioseph, Ephraim et Manassem: Populus multus es et magne fortitudinis. Non habebis sortem unam, sed transibis ad montem et succides tibi atque purgabis ad habitandum spacia, et poteris ultra procedere cum subverteris Chananeum, quem dicis ferreos habere currus et esse fortissimum.

XVII

Congregatique sunt omnes filii Israel in Sylo, ibique fixerunt tabernaculum testimonii, et fuit eis terra subiecta. Remanserant autem filiorum Israel vii tribus que necdum acceperant possessiones suas. Ad quos Iosue ait: Usquequo marcetis ignavia, et non intratis ad possidendam terram quam Dominus Deus patrum vestrorum dedit vobis? Eligite de singulis tribubus ternos viros ut mittam eos, et pergant atque circumeant terram, et describant eam iuxta numerum uniuscuiusque multitudinis, referantque ad me quod descripserint. Dividite vobis terram in vii partes. Iudas sit in terminis suis ad australem plagam, et domus Ioseph ab aquilone. Mediam inter hos terram in vii partes describite, et huc venietis ad me, ut coram Domino Deo vestro mittam vobis hic sortem, quia non est inter vos pars Levitarum, sed sacerdotium Domini: hec est eorum hereditas. Gad autem et Ruben et dimidia tribus Manasse iam acceperant possessiones suas trans Iordanem ad orientalem plagam, quas eis dedit Moyses famulus Domini. Cumque surrexissent viri ut pergerent ad describendam terram, precepit eis Iosue dicens: Circuite terram et describite eam, ac revertimini ad me, ut hic coram Domino Deo vestro in Sylo mittam vobis sortem. Itaque perrexerunt et lustrantes eam in vii partes diviserunt, scribentes in volumine. Reversique sunt ad Iosue in castra Sylo. Divisitque terram filiis Israel in vii partes. Et ascendit sors prima filiorum Beniamin per familias suas, ut possiderent terram inter filios Iuda et filios Ioseph. Fuitque terminus eorum contra aquilonem ab Iordane, pergens iuxta latus Iericho septentrionalem plagam, et inde contra occidentem ad montana conscendens, et perveniens ad solitudinem Bethaven, atque pertransiens iuxta Luzam ad meridiem, ipsa est Bethel. Descenditque in Ataroth Addar in montem qui est ad meridiem Bethoron inferioris, et inclinatur circuiens contra mare ad meridiem montis contra africum. Suntque exitus eius in Cariathbaal, que vocatur et Cariathiarim, urbem filiorum Iuda. Hec plaga contra mare ad occidentem. A meridie autem ex parte Cariathiarim egreditur terminus contra mare, et pervenit usque ad fontem aquarum Nephtoa. Descenditque in partem montis qui respicit vallem filiorum Ennon, et est contra septentrionalem plagam in extrema parte vallis Raphaim. Descenditque Geennon, id est vallis Ennon, iuxta latus

Iebusei ad austrum, et pervenit ad fontem ro-
gel, transiens aquilonem, et egrediens ad Ensemes, id est fon-
tem solis, et pervenit usque ad tumulos qui sunt e re-
gione ascensus Adommim. Descenditque ad Abenbo-
en, id est lapidem Boen filii Ruben, et pertransit ex latere a-
quilonis ad campestria, descenditque in planitiem
et pergit contra aquilonem Bethagla. Suntque ex-
itus contra linguam maris salsissimi ab aquilone, in fi-
ne Iordanis ad australem plagam, qui est terminus
illius ab oriente. Hec est possessio filiorum Beniamin
per terminos suos in circuitu et familias suas. Fuerunt-
que civitates eius Iericho, Bethagla et vallis Casis, Betha-
raca et Semaraim et Bethel et Avim et Affara et Offer
villa Emona et Ofni et Gabee, civitates xii
et ville earum. Gabaon et Rama et Beroth et Mes-
phe, Caphera et Amosa et Recem, Iarephel et Tha-
rela et Seda, Heleph et Iebus, que est Ierusalem, Gabaath et Cari-
ath, civitates xiiii et ville earum. Hec est possessio filiorum
Beniamin per terminos suos in circuitu et familias.

Et egressa est sors secunda filiorum **XVIII** suar
Symeon per cognationes suas. Fuitque hereditas eorum
in medio possessionis filiorum Iuda: Bersabee et Sabee
et Molada et Asersua, Bela et Asem et Heltholath, Be-
thul, Arma et Siceleg et Beth et Marchaboth, Aser-
sua et Bethedaoth et Saroem, civitates xiii et ville
earum. Ain et Remmon et Athar et Asam, civitates
iiii et ville earum. Omnes viculi per circuitum urbium
istarum usque ad Balaad Beer Rameth contra australem
plagam. Suntque omnes civitates xvii. Hec est hereditas
filiorum Symeon iuxta cognationes suas in funiculo
et possessione filiorum Iuda, quia maior erat. Et ideo posse-
derunt filii Symeon in medio hereditatis eorum. Ceci-
ditque sors tertia filiorum Zabulon per cognationes suas. Et
factus est terminus possessionis eorum usque Sarith. Ascendit-
que de mari et Medelaac, et pervenit in Debaseth
usque ad torrentem qui est contra Iecenam. Et revertitur
de Sarith contra orientem in fines Ceseleth Tha-
bor. Et egreditur ad Abereth, ascenditque contra Iafie,
et inde pertransit ad orientalem plagam Gethepher
et Thachasin, et egreditur in Remmon, Amphar et
Noa, et circuit aquilonem et Nathon. Suntque egressus
eius vallis Iepthael et Chathel et Neebaal et Semr-
on et Iedala et Bethleem, civitates xii et ville.
Hec est hereditas tribus filiorum Zabulon per cognationes su-
as, urbes et viculi earum. Ysachar egressa est sors quarta
per cognationes suas. Fuitque hereditas eius Iezrael et Cas-
saloth et Sunem et Afaraim, Seon et Anaarath
et Rabith et Cesion, Abes et Rameth et Engannim et E-
nadda et Bethpheses, et pervenit terminus eius usque
ad Thabor et Seesima et Bethsames, eruntque exitus
eius Iordanis, civitates xvi et ville earum. Hec est posses-
sio filiorum Ysachar per cognationes suas, urbes et
viculi earum. Cecidit sors quinta tribui filiorum Aser per co-
gnationes suas. Fuitque terminus eorum Alchat et Adli et
Bethen et Axaph, Helmelech et Amaad et Messal, et per-
venit usque ad Carmelum maris et Sior Labanath,
ac revertitur contra orientem Bethdagon, et pertransit
usque Zabulon et vallem Ieptael contra aquilonem
in Bethemech et Nehiel. Egrediturque ad levam Cabul
et Acram et Roob et Amon et Cane usque ad Sydonem
magnam. Revertiturque in Orma usque ad civitatem mu-
nitissimam Tyrum et usque Osa, eruntque exitus eius in ma-
re de funiculo Aczima et Amma et Affec et Roob, ci-
vitates xxii et ville earum. Hec est possessio filiorum Aser
per cognationes suas, urbesque et viculi earum. Filiorum Nepta-
lim vi sors cecidit per familias suas. Et cepit terminus
de Heleph et Elon in Saananim et Adami, que est Neceb, et Ieb-
nael usque Lecum. Egressusque eorum usque ad Iordanem. Re-
vertiturque terminus contra occidentem in Azanoth Tha-
bor atque inde egreditur in Hucuca. Et pertransit in Zabulon
contra meridiem et in Aser contra occidentem et in Iuda
ad Iordanem contra ortum solis. Civitatesque munitis-
sime Assedim, Sered et Emmad et Reccatha et Ce-
reth et Edema et Arama, Asor et Cedes et Edrai, Enas-
or et Ieron et Magdalel, Horem et Bethanath et Bethsames,
civitates xix et ville earum. Hec est possessio tribus filiorum
Neptalim per cognationes suas, urbes et viculi earum.
Tribui filiorum Dan per familias suas egressa est sors vii.
Et fuit terminus possessionis eius Saraa et Estaol et Hir-
semes, id est civitas solis, Selebin et Haialon et Ie-
thal, Helon et Themna et Acron, Helthecen et Gebbe-
thon et Baalath, Iuth, Beneberach et Iethremmon, Ma-
hieron et Arecon cum termino qui respicit Ioppen,
et ipso fine concluditur. Ascenderuntque filii Dan
et pugnaverunt contra Lesem, ceperuntque eam et percus-
serunt in ore gladii ac possederunt et habitaverunt
in ea, vocantes nomen eius Lesemdan ex nomine
Dan patris sui. Hec est possessio tribus filiorum Dan per cogna-
tiones suas, urbes et viculi earum. Cumque complesset
sorte terram dividere singulis per tribus suas, dederunt
filii Israel possessionem Iosue filio Nun in medio
sui iuxta preceptum Domini, urbem quam postu-
lavit, Tamnath Sara in monte Effraim, et edifi-
cavit civitatem habitavitque in ea. Hec sunt posses-
siones quas sorte diviserunt Eleazar sacerdos
et Iosue filius Nun et principes familiarum ac tribuum filiorum
Israel in Sylo coram Domino ad hostium tabernaculi testi-
monii, partitique sunt terram. **XIX**

Et locutus est Dominus ad Iosue dicens: Loquere filiis Israel
et dic ad eos: Separate urbes fugitivorum de qui-

locutus sum vobis per manum Moysi, ut confugiat ad eas
quicumque animam percusserit nesciens, et possit evadere iram
proximi qui ultor est sanguinis. Cum ad unam harum confu-
gerit civitatum, stabit ante portam civitatis, et loquetur
senioribus illius ea que se comprobent innocentem. Sicque suscipient
eum, et dabunt ei locum ad habitandum. Cumque ultor sanguinis eum
fuerit persecutus, non tradent in manus eius, quia ignorans percussit proxi-
mum eius, nec ante biduum eius inimicus esse probatur. Et ha-
bitabit in civitate illa, donec stet ante iudicium causam reddens
facti sui, et moriatur sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore. Tunc
revertetur homicida, et ingredietur civitatem et domum suam de qua fu-
gerat. Decreveruntque Cedes in Galilea montis Nephtali, et Sichem
in monte Ephraim, et Cariatharbe, ipsa est Hebron in monte Iuda.
Et trans Iordanem contra orientalem plagam Iericho statu-
erunt Bosor, que sita est in campestri soli-
tudine de tribu Ruben, et Ramoth in Galaad de
tribu Gad, et Gaulon in Basan de tribu Manasse. Hee
sunt civitates constitute cunctis filiis Israel, et
advenis qui habitabant inter eos, ut fugeret ad eas
qui animam nesciens percussisset, et non moreretur in manu
proximi effusum sanguinem vindicare cupientis,
donec staret ante populum expositurus causam suam. XX

Accesseruntque principes familiarum Levi ad Eleazar
sacerdotem, et ad Iosue filium Nun, et ad du-
ces cognationum per singulas tribus filiorum Israel, locutique sunt
ad eos in Silo terre Chanaan, atque dixerunt: Dominus precepit
per manum Moysi, ut darentur nobis urbes ad habitandum, et sub-
urbana earum ad alenda iumenta. Dederuntque filii Israel
de possessionibus suis iuxta imperium Domini civita-
tes et suburbana earum. Egressaque est sors in familiam
Caath filiorum Aaron sacerdotis de tribu Iuda, et Sy-
meon, et Beniamin, civitates XIII. Et reliquis filiorum
Caath, id est Levitis qui superfuerant, de tribu Effraim et
Dan, et dimidia tribu Manasse, civitates X. Porro filiis Gerson
egressa est sors, ut acciperent de tribubus Ysachar et Aser
et Nephtalim, dimidiaque tribu Manasse in Basan, ci-
vitates numero XIII. Et filiis Merari per cognationes suas
de tribubus Ruben et Gad et Zabulon, urbes XII. Dederunt-
que filii Israel Levitis civitates et suburbana earum, sicut pre-
cepit Dominus per manum Moysi, singulis sorte tribuentes.
De filiis Iuda et Symeon dedit civitates Iosue, quarum
ista sunt nomina, filiis Aaron per familias Caath
Levitici generis. Prima enim sors illis egressa est: Cariathar-
be patris Enach, que vocatur Hebron, in monte Iuda,
et suburbana eius per circuitum. Agros vero et villas eius dederat
Caleph filio Iephone ad possidendum. Dederunt ergo filiis A-
aron sacerdotis Hebron confugii civitatem, et sub-
urbana eius, et Lebnam cum suburbanis suis, et Iether
et Istimon, et Helon, et Dabir, et Ain,
et Iethan, et Bethsames cum suburbanis suis. Ci-
vitates IX de tribubus, ut dictum est, duabus. De tribu autem
filiorum Beniamin, Gabaon, et Gabee, et Anathoth, et Al-
mon, cum suburbanis suis [civitates IIII. Omnes simul civitates filiorum Aaron sacerdotis XIII cum suburbanis suis.] Reliquis vero per famili-
as filiorum Caath Levitici generis hec est data pos-
sessio. De tribu Effraim urbs confugii Sichem cum
suburbanis suis in monte Effraim, et Gazer, et
Cebsaim, et Bethoron cum suburbanis suis, civita-
tes IIII. De tribu quoque Dan, Eltheco et Gebbethon,
et Hailon, et Gethremmon cum suburbanis suis,
civitates IIII. Porro de dimidia tribu Manasse Tha-
nach, et Iethremmon cum suburbanis suis, II. Omnes civi-
tates X et suburbana earum date sunt filiis Caath in-
ferioris gradus. Filiis quoque Gerson Levitici generis dedit de
dimidia tribu Manasse confugii civitatem Gaulon
in Basan, et Bosram cum suburbanis suis, civitates
II. Porro de tribu Ysachar Cesion, et Dabereth, et Ie-
ramath, et Engannim cum suburbanis suis, civi-
tates IIII. De tribu autem Aser Masal et Abdon
et Elechot et Roob cum suburbanis suis, civitates
IIII. De tribu quoque Nephtalim civitatem confugi
Cedes in Galilea, et Amothdor, et Carthan cum sub-
urbanis suis, civitates III. Omnes urbes famili-
arum Gerson XIII cum suburbanis suis. Filiis autem Me-
rari Levitis inferioris gradus per familias suas data est
de tribu Zabulon Iecenan, et Cartha, et Damna, et Na-
alol, civitates IIII cum suburbanis suis. De tribu
Gad civitates confugii Ramoth in Galaad, et Mana-
im, et Esebon, et Iazer, civitates IIII cum suburba-
nis suis. Et de tribu Ruben ultra Iordanem contra Ieri-
cho civitatem refugii Bosor in solitudine Miso, et Ia-
zer, et Iethson, et Masfa, civitates IIII cum sub-
urbanis suis. Omnes urbes filiorum Merari per familias
et cognationes suas XII. Itaque universe civitates Levi-
tarum in medio possessionis filiorum Israel fuerunt XL
et VIII cum urbibus suburbanis suis singule per familias
distribute. Deditque Dominus Deus Israel omnem terram
quam daturum se patribus eorum iuraverat, et possederunt
illam atque habitaverunt in ea. Dataque est ab eo pax in
omnes per circuitum nationes. Nullusque hostium resistere
ausus est, sed cuncti in eorum ditionem redacti sunt.
Ne unum quidem verbum quod illis prestaturum se esse promi-
serat, irritum fuit, sed rebus expleta sunt omnia. XXI

Eodem tempore vocavit Iosue Rubenitas et Gaddi-
tas et dimidiam tribum Manasse, dixitque ad
eos: Fecistis omnia que precepit vobis Moyses famulus Domini;
michi quoque in omnibus obedistis, nec reliquistis fratres vestros
longo tempore usque in presentem diem, custodientes im-
perium Domini Dei vestri. Quia ergo dedit Dominus
Deus vester fratribus vestris quietem et pacem, sicut pollicitus est, rever-
timini et ite in tabernacula vestra, et in terram possessionis

terre quam dedit vobis Moyses famulus domini trans
Iordanem. Ita dumtaxat ut custodiatis atten-
te et opere compleatis mandatum et legem quam
precepit vobis Moyses famulus domini, ut diligatis dominum
deum vestrum et ambuletis in omnibus viis eius et obser-
vetis mandata illius, adhereatisque ei ac serviatis
in omni corde et in omni anima vestra. Benedixitque e-
is Iosue et dimisit eos. Qui reversi sunt in taber-
nacula sua. Tribui autem Manasse dimidie possessi-
onem Moyses dederat in Basan. Et idcirco medie
que superfuit dedit Iosue sortem inter ceteros fratres suos
trans Iordanem ad occidentalem eius plagam. Cumque
dimitteret eos in tabernacula sua et benedixisset illis,
dixit ad eos: In multa substantia atque divitiis reverti-
mini ad sedes vestras, cum argento et auro, ere
ac ferro et veste multiplici: dividite predam ho-
stium cum fratribus vestris. Reversique sunt et abierunt
filii Ruben et filii Gad et dimidia tribus Manas-
se a filiis Israel de Silo que sita est in Chanaan, ut intra-
rent Galaad terram possessionis sue, quam obtinu-
erant iuxta imperium domini dei sui in manu Moysi.
Cumque venissent ad tumulos Iordanis in terra
Chanaan, edificaverunt iuxta Iordanem altare infinite
magnitudinis. Quod cum audissent filii Israel et ad
eos certi nuntii detulissent edificasse filios
Ruben et Gad et dimidie tribus Manasse altare in
terra Chanaan super Iordanis tumulos contra fili-
os Israel, convenerunt omnes in Silo ut ascenderent
et dimicarent contra eos. Et interim miserunt ad
illos in terram Galaad Finees filium Eleazari sa-
cerdotem, et decem principes cum eo, singulos de singulis
tribubus. Qui venerunt ad filios Ruben et Gad et dimi-
die tribus Manasse in terram Galaad dixeruntque ad
eos: Hec mandat omnis populus domini. Que est ista trans-
gressio? Cur reliquistis dominum deum Israel edificantes
altare sacrilegum et a cultu illius recedentes? An
parum vobis est quod peccastis in Beelphegor, et usque
in presentem diem macula huius sceleris in vobis perma-
net? Et vos hodie reliquistis dominum, et cras in u-
niversum Israel eius ira deseviet. Quod si putatis immun-
dam esse terram possessionis vestre, transite ad terram
in qua tabernaculum domini est, et habitate inter nos. Tan-
tum ut a domino et a nostro consortio ne recedatis, edi-
ficato altari preter altare domini dei nostri. Nonne Achan
filius Zare preterivit mandatum domini et super omnem
populum Israel ira eius incubuit? Et ille erat unus homo,
atque utinam in scelere suo solus perisset. Responderuntque
filii Ruben et Gad et dimidia tribus Manasse
principibus legationis Israel: Fortissimus deus dominus
ipse novit, et Israel simul intelliget: si prevaricati-

simulacra de populo corruerunt

onis animo hoc altare construximus, non custodi-
at nos, sed puniat in presenti; et si ea mente fecimus ut
holocausta et sacrificia et pacificas victimas super eo
imponeremus, ipse querat et iudicet; et non ea magis
intentione atque tractatu ut diceremus: Cras di-
cent filii vestri filiis nostris: Quid vobis et domino deo
Israel? Terminum posuit dominus deus inter nos
et vos, o filii Ruben et filii Gad, Iordanem fluvium;
et idcirco in domino partem non habetis. Et per hanc oc-
casionem avertent filii vestri filios nostros a
timore dei. Putavimus itaque melius, et extruximus
Extruamus nobis altare non in holocausta neque ad
victimas offerendas, sed in testimonium inter nos
et vos, et sobolem nostram vestramque progeniem, ut ser-
viamus domino et iuris nostri sit offerre holocausta
et victimas et pacificas hostias, et nequaquam cras di-
cant filii vestri filiis nostris: Non est vobis pars in domino.
Quod si voluerint dicere, respondebunt eis: Ecce altare
domini quod fecerunt patres nostri, non in holocausta neque
in sacrificium, sed in testimonium nostrum ac vestrum. Absit
a nobis hoc scelus ut recedamus a domino et eius vesti-
gia relinquamus, extructo altari ad holocausta
et sacrificia et victimas offerenda preter altare domini
dei nostri quod extructum est ante tabernaculum eius. Qui-
bus auditis Phinees sacerdos et principes lega-
tionis Israel qui erant cum eo, placati sunt, et
verba filiorum Ruben et Gad et dimidie tribus
Manasse libentissime susceperunt. Dixitque Phi-
nees filius Eleazari sacerdos ad eos: Nunc scimus
quod nobiscum sit dominus, quoniam alieni estis
a prevaricatione hac, et liberastis filios Israel de manu
domini. Reversusque est cum principibus a filiis
Ruben et Gad de terra Galaad finium Chanaan
ad filios Israel et retulit eis. Placuitque sermo cun-
ctis audientibus. Et laudaverunt deum filii Israel
et nequaquam dixerunt ultra ut ascenderent contra
eos atque pugnarent contra eos et delerent ter-
ram possessionis eorum. Vocaveruntque filii Ru-
ben et filii Gad altare quod extruxerant Testimonium
nostrum, quod dominus ipse sit deus. XXII

Evoluto autem multo tempore postquam pacem dederat
dominus Israeli subiectis in gyro nationibus
universis, et Iosue iam longevo et persenili
etate, vocavit Iosue omnem Israelem maioresque natu et
principes ac duces et magistros, dixitque ad eos: Ego
senui et progressioris etatis sum. Vosque cernitis omnia
que fecerit vobis dominus deus vester cunctis per
circuitum nationibus, quomodo pro vobis ipse pugna-
verit. Et nunc que vobis sorte divisit omnem ter-
ram ab orientali Iordanis parte usque ad mare magnum

nium multarumque adhuc supersunt nationes. Dominus
deus vester disperdet eas, et auferet a facie vestra, et possi-
debitis terram sicut vobis pollicitus est. Tantum confortamini,
et estote solliciti ut custodiatis cuncta quae scripta sunt
in volumine legis Moysi, et non declinetis ab eis neque ad
dexteram neque ad sinistram, ne postquam intraveritis ad gentes
quae inter vos futurae sunt, iuretis in nomine deorum earum,
et serviatis illis, et adoretis illos. Sed adhaeretis domino deo
vestro, quod fecistis usque in diem hanc. Et tunc auferet dominus
deus in conspectu vestro gentes magnas et robustissimas,
et nullus vobis resistere poterit. Unus e vobis persequetur
hostium mille viros, quia dominus deus vester pro vobis ipse
pugnabit, sicut pollicitus est. Hoc autem diligentissime prae-
cavete, ut diligatis dominum deum vestrum. Quod si volueritis
gentium harum quae inter vos habitant erroribus adhae-
rere, et cum eis miscere conubia atque amicitias copu-
lare, iam nunc scitote quod dominus deus vester non eas deleat
ante faciem vestram, sed sint vobis in foveam atque in laque-
um, et offendiculum ex latere vestro, et sudes in oculis
vestris, donec vos auferat atque disperdat de terra hac opti-
ma quam tradidit vobis. En ego ingredior viam univer-
sae terrae, et toto animo cognoscetis quod de omnibus verbis quae
se dominus praestiturum vobis esse pollicitus est, unum
non praeterierit cassum. Sicut ergo implevit opere quod promisit
et prospera omnia venerunt: sic adducet super vos quic-
quid malorum comminatus est, donec vos auferat et disper-
dat de terra hac optima quam tradidit vobis, eo quod
praeterieritis pactum domini dei vestri quod pepigit vobis-
cum, et servieritis diis alienis et adoraveritis eos. Ci-
to atque velociter consurget in vos furor domini
et auferemini de hac terra optima quam tradidit

XXIIII

Congregavitque Iosue omnes vobis.
tribus Israel in Sichem, et vocavit maiores na-
tu et principes ac iudices et magistros. Steteruntque in
conspectu domini, et ad populum sic locutus est. Haec dicit
dominus deus Israel: Trans fluvium habitaverunt patres
vestri ab initio, Thare pater Habraham et Nachor, servi-
eruntque diis alienis. Tuli ergo patrem vestrum Abraham
de Mesopotamiae finibus, et adduxi eum in terram
Chanaan, multiplicavique semen eius, et dedi ei Y-
saac. Illique rursum dedi Iacob et Esau. E quibus
Esau dedi montem Seir ad possidendum. Iacob
vero et filii eius descenderunt in Egyptum. Misique Moy-
sen et Aaron, et percussi Egyptum multis plagis signis
atque portentis. Eduxique vos et patres vestros cum qui-
bus de Egypto et venistis ad mare. Persecutique sunt E-
gyptii patres vestros cum curribus et equitatu usque ad
mare rubrum. Clamaverunt autem ad dominum filii Israel
Qui posuit tenebras inter vos et Egyptios et addu-
xit super eos mare et operuit eos. Viderunt oculi vestri
omnia quae in Egypto fecerim, et habitastis in solitu-
dine multo tempore. Et introduxi vos in terram Amor-
rei qui habitabat trans Iordanem. Cumque pugnarent
contra vos, tradidi eos in manus vestras, et possedi-
stis terram eorum atque interfecistis eos. Surrexit autem
et Balac rex filius Sephor rex Moab, et pugnavit
contra Israel. Misitque et vocavit Balaam filium Beor
ut malediceret vobis, et ego nolui audire eum.
Sed e contrario per illum benedixi vobis, et liberavi vos
de manu eius. Transistisque Iordanem, et venistis ad Ieri-
cho. Pugnaveruntque contra vos viri civitatis eius
Amorreus et Phereseus et Chananeus, Ethetheus et
Gergeseus, et Eveus et Iebuseus, et tradidi eos
in manus vestras. Misique ante vos crabrones, et eieci
illos de locis suis, duos reges Amorreorum, ad possidendum non in
gladio nec in arcu tuo. Dedique vobis terram in qua non labo-
rastis, et urbes quas non aedificastis ut habitaretis
in eis, vineas et oliveta quae non plantastis. Nunc
ergo timete dominum et servite ei perfecto corde atque veris-
simo, et auferte deos quibus servierunt patres vestri
in Mesopotamia et in Egypto, ac servite domino.
Sin autem malum vobis videtur ut serviatis domino, op-
tio vobis datur. Eligite hodie quod placet, cui potis-
simum servire debeatis, utrum diis quibus servi-
erunt patres vestri in Mesopotamia, an diis Amor-
reorum in quorum terra habitatis. Ego autem et domus mea
serviemus domino. Responditque populus et ait: Absit a nobis ut
relinquamus dominum et serviamus diis alienis. Dominus
deus noster ipse eduxit nos et patres nostros de terra Egypti
de domo servitutis. Fecitque videntibus nobis signa in-
gentia, et custodivit nos in omni via per quam ambu-
lavimus, et in cunctis populis per quos transivimus.
Et eiecit universas gentes, Amorreum habitatorem
terrae quam nos intravimus. Serviemus ergo domino
quia ipse est dominus deus noster. Dixitque Iosue ad populum:
Non poteritis servire domino. Deus enim sanctus et fortis
aemulator est, nec ignoscet sceleribus vestris atque peccatis.
Si dimiseritis dominum et servieritis diis alienis, conver-
tet se et affliget vos atque subvertet postquam vobis praestite-
rit bona. Dixitque populus ad Iosue: Nequaquam ita ut loqueris erit,
sed domino serviemus. Et Iosue ad populum: Testes vos
estis, inquit, quia ipsi elegeritis vobis dominum ut ser-
viatis ei. Responderuntque: Testes. Nunc ergo ait, au-
ferte deos alienos de medio vestri, et inclinate corda
vestra ad dominum deum Israel. Dixitque populus ad Iosue: Domino
deo nostro serviemus, et obedientes erimus praeceptis
eius. Percussitque ergo Iosue in die illo foedus, et proposuit populo
praecepta atque iudicia in Sichem. Scripsitque omnia ver-
ba haec in volumine legis dei, et tulit lapidem per-
grandem, posuitque eum subter quercum quae erat in
sanctuario domini. Et dixit ad omnem populum: En la-
pis iste erit vobis in testimonium, quod audieritis omnia

verba domini que locutus est vobis: ne forte postea negare velitis, et mentiri domino deo vestro. Dimisitque populum singulos in possessionem suam. Et post hec mortuus est Iosue filius Nun servus domini centum decem annorum. Et sepelierunt eum in finibus possessionis sue in Thamnathsare que sita est in monte Effraim a septentrionali parte montis Gaas. Servivitque Israel domino cunctis diebus Iosue, et seniorum qui longo vixerunt tempore post Iosue, et qui noverant omnia opera domini que fecerat in Israel. Ossa quoque Ioseph que tulerant filii Israel de Egypto sepelierunt in Sichem in parte agri quem emerat Iacob a filiis Emor patris Sichem centum novellis ovibus, et fuit in possessione filiorum Ioseph. Eleazar quoque filius Aaron mortuus est, et sepelierunt eum in Gabaath Phinees filii eius que data est ei in monte Effraim.

Incipit liber iudicum.

POST MORTEM IOSUE consuluerunt filii Israel dominum dicentes: Quis ascendet ante nos contra Chananeum, et erit dux belli? Dixitque dominus: Iudas ascendet. Ecce tradidi terram in manu eius. Dixitque Iudas Symeoni fratri suo: Ascende mecum in sortem meam, et pugna contra Chananeum, ut et ego pergam tecum in sortem tuam. Et abiit cum illo. Ascenditque Iudas, et tradidit dominus Chananeum ac Ferezeum in manus eorum: et percusserunt in Bezech decem milia virorum. Inveneruntque Adonibezech in Bezech, et pugnaverunt contra eum, ac percusserunt Chananeum ac Ferezeum. Fugit autem Adonibezech. Quem secuti comprehenderunt, cesis summitatibus manuum eius ac pedum. Dixitque Adonibezech: Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum summitatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias. Sicut feci, ita reddidit mihi dominus. Adduxeruntque eum in Ierusalem, et ibi mortuus est. Oppugnantes ergo filii Iuda Ierusalem ceperunt eam, et percusserunt in ore gladii, tradentes incendio cunctam civitatem. Et postea descendentes pugnaverunt contra Chananeum qui habitabat in montanis, et ad meridiem, et in campestribus. Pergensque Iudas contra Chananeum qui habitabat in Hebron, cui nomen antiquitus fuit Cariatharbe, percussit Sisai et Achiman et Tholmai. Atque inde profectus abiit ad habitatores Dabir, cui nomen vetus erat Cariathsepher. Dixitque Caleph: Qui percusserit Cariathsepher et vastaverit eam, dabo ei Axam filiam meam uxorem. Cumque cepisset eam Gothoniel filius Cenez frater Caleb minor, dedit ei Axam filiam suam uxorem. Quam pergentem in itinere monuit vir suus ut peteret a patre suo agrum. Que cum suspirasset sedens in asino, dixit ei Caleb: Quid habes? At illa respondit: Da mihi benedictionem, quia terram arentem dedisti michi: da et irriguam aquis. Dedit ergo ei Caleph irriguum superius et irriguum inferius. Filii autem Cinei cognati Moysi ascenderunt de civitate palmarum cum filiis Iuda in desertum sortis eius, quod est ad meridiem Arath, et habitaverunt cum eo. Abiit autem Iudas cum Symeone fratre suo, et percusserunt simul Chananeum qui habitabat in Sephath, et interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis Horma, id est anathema. Cepitque Iudas Gazam cum finibus suis, et Ascalonem atque Accaron cum terminis suis. Fuitque dominus cum Iuda, et montana possedit: nec potuit delere habitatores vallis, quia falcatis curribus abundabant. Dederuntque Caleph Hebron sicut dixerat Moyses: qui delevit ex ea tres filios Enach. Iebuseum autem habitatorem Ierusalem non deleverunt filii Beniamin: habitavitque Iebuseus cum filiis Beniamin in Ierusalem usque in presentem diem. Domus quoque Ioseph ascendit in Bethel, fuitque dominus cum eis. Nam cum obsiderent urbem que prius Luza vocabatur, viderunt hominem egredientem de civitate, dixeruntque ad eum: Ostende nobis introitum civitatis, et faciemus tecum misericordiam. Qui cum ostendisset eis, percusserunt urbem in ore gladii: hominem autem illum et omnem cognationem eius dimiserunt. Qui dimissus abiit in terram Hethim, et edificavit ibi civitatem. Vocavitque eam Luzam, que ita appellatur usque in presentem diem. Manasses quoque non delevit Bethsan et Thanaac cum viculis suis, et habitatores Dor et Ieblaam et Mageddo cum viculis suis. Cepitque Chananeus habitare cum eis. Postquam autem confortatus est Israel, fecit eos tributarios, et delere noluit. Effraim etiam non interfecit Chananeum qui habitabat in Gazer, sed habitavit cum eo. Zabulon non delevit habitatores Cethron et Naalon: sed habitavit Chananeus in medio eius, factusque est ei tributarius. Aser quoque non delevit habitatores Accho et Sidonis, Alab et Achazib et Alba et Aphec et Roob: habitavitque in medio Chananei habitatoris illius terre, nec interfecit eum. Neptalim quoque non delevit habitatores Bethsames et Bethanath, et habitavit inter Chananeum habitatorem terre: fueruntque ei Bethsamite et Bethanite tributarii. Artavitque Amorreus filios Dan in monte, nec dedit eis locum ut ad planiora descenderent. Habitavitque in monte Hares, quod interpretatur testaceo, in Haialon et Salabim. Et aggravata est manus domus Ioseph, factusque est ei tributarius. Fuit autem terminus Amorrei ab ascensu Scorpionis,

II

Ascenditque angelus — petra et superiora loca

id est civitas litterarum

dominum de Galgala ad locum flentium et ait. Edu
xi vos de Egipto et introduxi in terram pro qua iuravi
patribus vestris et pollicitus sum: ut non facerem irritum
pactum meum vobiscum in sempiternum. Ita dumtaxat
ut non feriretis fedus cum habitatoribus terre huius.
sed aras eorum subverteretis et noluistis audire vocem
meam. Cur hoc fecistis? Quamobrem nolui delere eos
a facie vestra ut habeatis hostes: et dii eorum sint vo
bis in ruinam. Cumque loqueretur verba hec angelus
domini ad omnes filios israel: elevaverunt vocem suam
et fleverunt. Et vocatum est nomen loci illius: flentium
sive lacrimarum. Immolaveruntque ibi hostias domino.
Dimisit ergo iosue populum et abierunt filii israel unusquisque
ad possessionem suam ut obtinerent eam. Servieruntque
domino cunctis diebus eius et seniorum qui longo post eum
vixerunt tempore et noverant omnia opera domini que fecerat
cum israel. Mortuus est autem iosue filius nun famulus domini
.c.x. annorum. et sepelierunt eum in finibus possessi
onis sue in thamnathsare in monte effraim a sep
tentrionali plaga montis gaas. Omnisque illa ge
neratio: congregata est ad patres suos et surrexerunt a
lii qui non noverant dominum et opera que fecerat cum israel.
Feceruntque filii israel malum in conspectu domini.
Et servierunt baalim ac dimiserunt dominum deum patrum
suorum qui eduxerat eos de terra egipti et secuti
sunt deos alienos. deosque populorum qui habitabant
in circuitu eorum et adoraverunt eos. Et ad iracun
diam concitaverunt dominum. dimittentes eum et ser
vientes baal et astaroth. Iratusque dominus contra israel
tradidit eos in manus diripientium. Qui ceperunt
eos et vendiderunt hostibus qui habitabant per gyrum
nec potuerunt resistere adversariis suis. sed quocumque
pergere voluissent manus domini erat super eos. sicut
locutus est et iuravit eis. et vehementer afflicti sunt.
Suscitavitque dominus iudices qui liberarent eos de
vastantium manibus. sed nec illos audire voluerunt
fornicantes cum diis alienis et adorantes eos.
Cito deseruerunt viam: per quam ingressi fuerant pa
tres eorum. et audientes mandata domini omnia fe
cere contraria. Cumque dominus iudices suscita
ret in diebus eorum flectebatur misericordia et audiebat
afflictorum gemitus et liberabat eos de cede vastanti
um. Postquam autem mortuus esset iudex: revertebantur
et multo maiora faciebant quam fecerant patres eorum. se
quentes deos alienos et servientes eis. et adorantes
eos: non dimiserunt adinventiones suas et viam
durissimam per quam ambulare consueverant. Iratusque
est furor domini in israel: et ait. Quia irritum fecit
gens ista pactum meum quod pepigeram cum patribus
eorum et vocem meam audire contempsit. et ego
delebo gentes quas dimisit iosue et mortuus est:
ut in ipsis experiar israel utrum custodiant viam domini
et ambulent in ea. sicut custodierunt patres eorum an
non. Dimisit ergo dominus omnes has nationes et cito
subvertere noluit. nec tradidit in manus iosue. III
Hee sunt gentes quas dominus
dereliquit ut erudiret in eis israelem et omnes qui non
noverant bella chananeorum: et postea discerent filii israel
eorum certare cum hostibus et habere consuetudinem
preliandi. v. satrapas philistinorum. Omnemque chana
neum et sydonium qui habitabat in monte li (atque eveum)
bano de monte baal hermon usque ad introi
tum emath. Dimisitque eos ut in ipsis experiretur
israelem utrum audiret mandata domini
que preceperat patribus eorum per manum moysi an non. Itaque
filii israel habitaverunt in medio chananei et cethei et
amorrei. et pherezei. evei. et iebusei. et duxerunt
uxores filias eorum. ipsique filias suas filiis eorum
tradiderunt et servierunt diis eorum. Feceruntque
malum in conspectu domini et obliti sunt dei
sui: servientes baalim et astaroth. Iratusque contra
israel dominus tradidit eos in manus chusanrasathaim
regis mesopotamie. servieruntque ei .viii. an
nis. Et clamaverunt ad dominum qui suscitavit eis
salvatorem et liberavit eos. othoniel videlicet
filium cenez fratrem chaleph minorem. Fuitque in eo spiritus
domini et iudicavit israel. Egressusque est ad pugnam
et tradidit dominus in manus eius chusanrasathaim
regem syrie et oppressit eum. Quievitque terra .xl. an
nis et mortuus est othoniel filius cenez. Addiderunt
autem filii israel facere malum in conspectu domini. Qui
confortavit adversus eos eglon regem moab
quia fecerunt malum in conspectu domini. Et copulavit
ei filios ammon et amalech. abiitque et percussit
israel atque possedit urbem palmarum. Servieruntque
filii israel eglon regi moab .xviii. annis. et postea
clamaverunt ad dominum. Qui suscitavit eis sal
vatorem: vocabulo aioth. filium gera filii gemi
ni: qui utraque manu utebatur pro dextera. Miseruntque
filii israel per illum munera eglon regi moab. Qui fecit
sibi gladium ancipitem habentem in medio capulum
longitudinis palme manus et accinctus est eo subter sa
gum in dextro femore. Obtulitque munera eglon re
gi moab. Erat autem eglon crassus nimis. Cumque obtu
lisset ei munera: prosecutus est socios qui cum eo venerant.
et reversus de galgalis: ubi erant idola: dixit ad regem
Verbum secretum ad te habeo. o rex. Et ille impera
vit silentium. Egressisque omnibus qui circa eum erant
ingressus est aioth ad eum. Sedebat autem in estivo ce
naculo solus. Dixit. Verbum domini habeo ad te.

Qui statim surrexit de throno. Extenditque Aioth
manum sinistram et tulit sicam de dextro femore
suo. infixitque eam in ventrem eius tam valide
ut capulus ferrum sequeretur in vulnere ac pin
guissimo adipe stringeretur. Nec eduxit gladium
sed ita ut percusserat reliquit in corpore. Statimque
per secreta nature alvi stercora proruperunt. Aioth
autem clausis diligentissime hostiis cenaculi et obfir
matis sera per posticum egressus est. Servique regis
ingressi viderunt clausas fores cenaculi atque di
xerunt. Forsitan purgat alvum in estivo cenaculo.
Expectantesque diu donec erubescerent et videntes
quod nullus aperiret tulerunt clavem et aperientes in
venerunt dominum suum iacentem in terra mortuum. Aioth
autem dum illi turbarentur effugit et pertransiit locum
idolorum unde reversus fuerat. Venitque in Seirath. et
statim insonuit buccina in monte Ephraim. Descen
deruntque cum eo filii Israel ipso in fronte gradiente.
Qui dixit ad eos. Sequimini me. Tradidit enim dominus
inimicos nostros moabitas in manus nostras. Descen
deruntque post eum et occupaverunt vada iordanis que
transmittunt in moab. et non dimiserunt transire quem
quam. sed percusserunt moabitas in tempore illo circiter
decem milia. omnes robustos et fortes viros. nullus
eorum evadere potuit. Humiliatusque est die illo moab
sub manu israel. et quievit terra octoginta annis.
Post hunc fuit Samgar filius Anath. qui percus
sit de philistiim sexcentos viros vomere. et ipse
quoque defendit israel. Addideruntque filii israel facere ma
lum in conspectu domini post mortem Aioth. Et
tradidit illos dominus in manus Iabin regis Chana
an qui regnavit in Asor. habuitque ducem exercitus
sui nomine Sisaram. Ipse autem habitabat in Aseroth
gentium. Clamaveruntque filii israel ad dominum. Non
gentos enim habebat falcatos currus. et per xx annos
vehementer oppresserat eos. Erat autem Debbora prophetis
uxor Lapidoth. que iudicabat populum in illo tempore
et sedebat sub palma que nomine illius voca
batur inter Rama et Bethel in monte Ephraim.
Ascendebantque ad eam filii israel in omne iudicium.
Que misit et vocavit Barach filium Abinoem de
Cedes Nephtalim. dixitque ad eum. Precepit tibi dominus
deus israel. Vade et duc exercitum in montem Tha
bor tollensque tecum decem milia pugnatorum
de filiis Nephtalim et de filiis Zabulon. Ego autem addu
cam ad te in loco torrentis Cison Sisaram prin
cipem exercitus Iabin et currus eius atque omnem
multitudinem. et tradam eos in manu tua. Dixit
que ad eam Barach. Si venis mecum vadam. Si
nolueris venire non pergam. Que dixit ad eum.
Ibo quidem tecum. sed in hac vice tibi victoria non re
putabitur. quia in manu mulieris tradetur Sisara. Sur
rexit itaque Debbora et perrexit cum Barach in Cedes.
Qui accitis Zabulon et Nephtalim ascendit cum decem
milibus pugnatorum habens Debboram in comi
tatu suo. Aber autem Cineus recesserat quondam a cete
ris Cineis fratribus suis filiis Obab cognati Moysi et tete
nderat tabernacula usque ad vallem que vocatur Sen
nim et erat iuxta Cedes. Nuntiatumque est Sisare quod
ascendisset Barach filius Abinoem in montem
Thabor. Et congregavit noningentos falcatos
currus omnemque exercitum de Aseroth gentium
ad torrentem Cison. Dixitque Debbora ad Barach.
Surge. hec est enim dies in qua tradidit dominus Sisa
ram in manus tuas. En ipse ductor tuus est. Descen
dit itaque Barach de monte Thabor. et x milia
pugnatorum cum eo. Perterruitque dominus Sisaram et
omnes currus eius universamque multitudinem in ore
gladii ad conspectum Barach. intantum ut Sisara
de curru desiliens pedibus fugeret. et Barach perse
queretur fugientes currus et exercitum usque ad Aseroth
gentium. et omnis hostium multitudo usque ad inter
necionem caderet. Sisara autem fugiens pervenit ad ten
torium Iahel uxoris Aber Cinei. Erat enim pax inter Iabin
regem Asor et domum Aber Cinei. Egressa igitur Iahel in
occursum Sisare dixit ad eum. Intra ad me domine mi.
Intra ne timeas. Qui ingressus tabernaculum eius et op
ertus ab ea pallio dixit ad eam. Da mihi obsecro paululum
aque. quia valde sitio. Que aperuit utrem lactis et dedit
ei bibere et operuit illum. Dixitque Sisara ad eam. Sta
ante hostium tabernaculi. et cum venerit aliquis in
terrogans te et dicens. Numquid hic est aliquis. Re
spondebis nullus est. Tulit itaque Iahel uxor Aber clavum
tabernaculi. assumens pariter malleum. Et ingressa
abscondite et cum silentio posuit supra tempus capitis
eius clavum. Percussumque malleo defixit in cere
brum usque ad terram. Qui soporem morti soci
ans defecit et mortuus est. Et ecce Barach sequens
Sisaram veniebat. Egressaque Iahel in occursum eius
et dixit ei. Veni et ostendam tibi virum quem queris.
Qui cum intrasset ad eam. vidit Sisaram iacen
tem mortuum. et clavum infixum in tempora eius. Humi
liavit ergo deus in die illo Iabin regem Chanaan
coram filiis israel. Qui crescebant cotidie et forti
manu opprimebant Iabin regem Chanaan
donec delerent eum.

V

Cecineruntque Debbora et Barach filius Abinoem in die il
lo cantica domino dicentes. Qui sponte ob
tulistis de israel animas vestras ad periculum bene
dicite domino. Audite reges percipite auribus

populus, ego sum, ego sum quae Domino canam, psallam Deo meo Israel. Domine cum exires de Seir et transires per regiones Edom, terra mota est caelique ac nubes distillaverunt aquis. Montes fluxerunt a facie Domini et Sinai a facie Domini Dei Israel. In diebus Samgar filii Anath, in diebus Iahel quieverunt semitae, et qui ingrediebantur per eas ambulaverunt per calles devios. Cessaverunt fortes in Israel et quieverunt, donec surgeret Debbora, surgeret mater in Israel. Nova bella elegit Dominus et portas hostium ipse subvertit. Clipeus et hasta si apparuerint in quadraginta milibus Israel. Cor meum diligit principes Israel. Qui propria voluntate obtulistis animas vestras discrimini, benedicite Domino. Qui ascenditis super nitentes asinos et sedetis in iudicio, et ambulatis in via, loquimini. Ubi collisi sunt currus et hostium suffocatus est exercitus, ibi narrentur iustitiae Domini et clementia in fortes Israel. Tunc descendit populus Domini ad portas et obtinuit principatum. Surge, surge Debbora, surge, surge et loquere canticum. Surge Barach et apprehende captivos tuos, fili Abinoem. Salvatae sunt reliquiae populi, Dominus in fortibus dimicavit. Ex Effraim delevit eos in Amalech, et post eum ex Beniamin in populos tuos o Amalech. De Machir principes descenderunt, et de Zabulon qui exercitum ducerent ad bellandum. Duces Isachar fuere cum Debbora, et Barach vestigia sunt secuti, qui quasi in praeceps ac barathrum se discrimini dedit. Diviso contra se Ruben, magnanimorum reperta contentio est. Quare habitas inter duos terminos, ut audias sibilos gregum? Diviso contra se Ruben, magnanimorum reperta contentio est. Galaad trans Iordanem quiescebat, et Dan vacabat navibus. Aser habitabat in litore maris et in portibus morabatur. Zabulon vero et Neptalim obtulerunt animas suas morti in regione Merome. Venerunt reges et pugnaverunt, pugnaverunt reges Chanaan in Thanach iuxta aquas Mageddo, et tamen nihil tulere praedantes. Dimicatum est de caelo contra eos; stellae manentes in ordine et cursu suo adversus Sisaram pugnaverunt. Torrens Cison traxit cadavera eorum, torrens Cadumim, torrens Cison. Conculca anima mea robustos. Ungulae equorum ceciderunt fugientibus impetu et per praeceps ruentibus fortissimis hostium. Maledicite terrae Meroz, dixit angelus Domini, maledicite habitatoribus eius, quia non venerunt ad auxilium Domini in adiutorium fortissimorum eius. Benedicta inter mulieres Iahel uxor Aber Cinei, et benedicatur in tabernaculo suo. Aquam petenti lac dedit, et in fiala principum obtulit butyrum. Sinistram manum misit ad clavum, et dexteram ad fabrorum malleos. Percussitque Sisaram quaerens in capite vulneri locum, et tempus valide perforans. Inter pedes eius ruit, defecit et mortuus est; ante pedes illius volvebatur, et iacebat exanimis et miserabilis. Per fenestram respiciens ululabat mater eius, et de cenaculo loquebatur: Cur moratur regredi currus eius? quare tardaverunt pedes quadrigarum illius? Una sapientior ceteris uxoribus eius haec socrui verba respondit: Forsitan nunc dividit spolia, et pulcherrima feminarum eligitur ei; vestes diversorum colorum Sisarae traduntur in praedam, et supellex varia ad ornanda colla congeritur. Sic pereant omnes inimici tui Domine; qui autem diligunt te, sicut sol in ortu suo splendet, ita rutilent. Quievitque terra per quadraginta annos.

VI

Fecerunt autem filii Israel malum in conspectu Domini, qui tradidit eos in manu Madian septem annis, et oppressi sunt valde ab eis. Feceruntque sibi antra et speluncas in montibus et munitissima ad repugnandum loca. Cumque sevisset Israel, ascendebat Madian et Amalech et ceteri orientalium nationum, et apud eos figentes tentoria, sicut erant in herbis, cuncta vastabant usque ad introitum Gazae, et nihil omnino ad vitam pertinens relinquebant in Israel, non oves, non boves, non asinos. Ipsi enim et universi greges eorum veniebant cum tabernaculis, et instar locustarum universa complebant, innumera multitudo hominum et camelorum, quicquid tetigerant devastantes. Humiliatusque est Israel valde in conspectu Madian. Et clamavit ad Dominum postulans auxilium contra Madianitas. Qui misit ad eos virum prophetam, et locutus est: Haec dicit Dominus Deus Israel: Ego vos feci conscendere de Aegypto, et eduxi vos de domo servitutis, et liberavi de manu Aegyptiorum et omnium inimicorum qui affligebant vos; eiecique eos ad introitum vestrum, et tradidi vobis terram eorum. Et dixi: Ego sum Dominus Deus vester; ne timeatis deos Amorreorum, in quorum terra habitatis. Et noluistis audire vocem meam. Venit autem angelus Domini et sedit sub quercu quae erat in Ephra, et pertinebat ad Ioas patrem familiae Ezri. Cumque Gedeon filius eius excuteret atque purgaret frumenta in torculari, ut fugeret Madian, apparuit ei angelus Domini et ait: Dominus tecum, virorum fortissime. Dixitque ei Gedeon: Obsecro mi domine, si Dominus nobiscum est, cur apprehenderunt nos haec omnia mala? Ubi sunt mirabilia eius, quae narraverunt patres nostri atque dixerunt: De Aegypto eduxit nos Dominus? Nunc autem dereliquit nos Dominus et tradidit in manu Madian. Respexitque ad eum Dominus et ait: Vade in hac fortitudine tua, et liberabis Israel de manu Madian; scito quod miserim te. Qui respondens ait: Obsecro mi domine, in quo liberabo Israel? Ecce familia mea infima est in Manasse, et ego minimus in domo patris mei. Dixitque ei Dominus: Ego ero tecum, et percuties Madian quasi virum unum. Et ille: Si inveni, inquit, gratiam coram te, da mihi signum quod tu sis qui loquaris ad me, ne recedas hinc donec revertar ad te, portans sacrificium et offerens tibi. Qui respondit: Ego praestolabor

labor ad adventum tuum. Ingressus est itaque Gedeon
et coxit edum et de farine modio azimos panes car
nesque ponens in canistro, et ius carnium mittens in
ollam: tulit omnia sub quercu et obtulit ei. Cui dixit
angelus domini. Tolle carnes et panes azimos et pone
super petram illam et ius desuper funde. Cumque fecisset
ita: extendit angelus domini summitatem virge quam
tenebat in manu, et tetigit carnes et azimos panes.
ascenditque ignis de petra et carnes azimosque panes:
consumpsit. angelus autem domini evanuit ex oculis eius.
Videns Gedeon quod esset angelus domini ait. Heu mi domine
deus. quia vidi angelum dei facie ad faciem. Dixitque ei dominus.
Pax tecum. Ne timeas non morieris. Edificavit ergo
ibi Gedeon altare domino vocavitque illud: domini pax.
usque in presentem diem. Cumque adhuc esset in effra.
que est familie ezri: nocte illa dixit dominus ad eum.
Tolle taurum patris tui et alterum taurum annorum septem
destruesque aram baal que est patris tui. et nemus quod cir
ca aram est succide. et edificabis altare domino deo tuo
in summitate petre huius super quam ante sacrificium
posuisti. Tollesque taurum secundum et offeres holocaustum
super struem lignorum que de nemore succideris. Assump
tis ergo Gedeon decem viris de servis suis fecit sicut pre
ceperat dominus. Timens autem domum patris sui et homi
nes illius civitatis: per diem facere noluit. sed omnia
nocte complevit. Cumque surrexissent viri oppi
di eius mane: viderunt destructam aram baal lu
cumque succisum et taurum alterum: impositum super al
tare quod tunc edificatum erat. Dixeruntque ad invicem.
Quis hoc fecit. Cumque perquirerent auctorem facti.
dictum est. Gedeon filius ioas fecit hec omnia. Et dixerunt
ad ioas. Produc filium tuum: ut moriatur. quia destruxit
aram baal et succidit nemus. Quibus ille respondit. Num
quid ultores estis baal ut pugnetis pro eo. Qui adver
sarius eius est: moriatur antequam lux crastina veniat.
Si deus est. si deus est vindicet se de eo qui suffodit
aram eius. Ex illo die vocatus est Gedeon ierobaal. eo
quod dixisset ioas: ulciscatur se de eo baal: qui suffodit
aram. Igitur omnis madian et amalech et orien
tales populi congregati sunt simul. iordanemque trans
euntes castrametati sunt in valle iezrael. Spiritus
autem domini induit gedeon. qui clangens bucci
na convocavit domum abiezer. ut sequeretur se. Mi
sitque nuntios in universum manassen. qui et ipse
secutus est eum. et alios nuntios in aser et zabulon
et neptalim. Qui occurrerunt ei. Dixitque ad deum
Gedeon. Si salvum facis per manum meam populum israel
sicut locutus es. ponam vellus hoc lane. Si ros in
solo vellere fuerit et in omni terra siccitas sciam
quod per manum meam sicut locutus es: liberabis israel.

Factumque est ita. Et de nocte consurgens et expresso vel
lere concham rore implevit. Dixitque rursus ad do
minum. Ne irascatur furor tuus contra me si adhuc
semel temptavero signum querens in vellere. Ora
ut solum vellus siccum sit et omnis terra rore ma
dens. Fecitque dominus nocte illa ut postulaverat
et fuit siccitas in solo vellere: et ros in omni ter

VII

Igitur ierobaal qui et Gedeon de nocte
consurgens et omnis populus cum eo. venit ad fon
tem qui vocatur arad. Erant autem castra madian in val
le ad septentrionalem plagam collis excelsi. Dixit
que dominus ad gedeon. Multus tecum populus est nec tra
madian in manus eius. ne glorietur israel contra me et di
cat. meis viribus liberatus sum. Loquere ad populum et cun
audientibus predica. Qui formidolosus et timidus est re
tatur. Recesserunt itaque de monte galaad et reversi sunt
ex populo .xx. duo milia virorum et tantum .x. milia rema
serunt. Dixitque dominus ad gedeon. Adhuc populus mul
duc eos ad aquas et ibi probabo illos et de quo
ero tibi ut tecum vadat: ipse pergat. quem vero
ero: ipse revertatur. Cumque descendisset populus ad a
dixit dominus ad Gedeon. Qui manu et lingua l
erint aquas sicut solent canes lambere separab
seorsum. Qui autem curvatis genibus biberint: in al
te erunt. Fuit itaque numerus eorum qui manu a
proiciente aquas lambuerant: trecenti vir
autem reliqua multitudo flexo poplite biberat. Et ait
ad Gedeon. In trecentis viris qui lambuerunt a
liberabo vos et tradam madian in manu
tua. Omnis autem reliqua multitudo revertatur in loc
suum. Sumptis itaque pro numero cibariis et tubis: om
reliquam multitudinem abire precepit ad tabernac
sua. et ipse cum trecentis viris se certamini dedit.
Castra autem madian erant subter in valle. Eadem no
te dixit dominus ad eum. Surge et descende in
castra. quia tradidi eos in manu tua. Sin autem solus
ire formidas: descendat tecum phara puer
et cum audieris quid loquantur: tunc confortabuntur
manus tue et securior ad hostium castra descendes.
Descendit ergo ipse et phara puer eius in partem castr
ubi erant armatorum vigilie. Madian autem et amale
et omnes orientales populi fusi iacebant in valle
locustarum multitudo. Cameli quoque innumerabi
les erant sicut arena que iacet in littore mar
Cumque venisset Gedeon narrabat aliquis so
nium proximo suo et in hunc modum referebat
quod viderat. Vidi somnium et videbatur mihi quasi
subcinericius panis ex ordeo volvi. et in madian
castra descendere. Cumque pervenisset ad taber
culum percussit illud atque subvertit et terre fundi

cognovit. Cui respondit is cum quo loquebatur: Non est hoc aliud
nisi gladius Gedeonis filii Ioas viri Israhelitae: tradidit
enim Dominus in manus eius Madian et omnia castra eius.
Cumque audisset Gedeon somnium et interpretationem
eius, adoravit: et reversus ad castra Israhel ait: Surgi-
te: tradidit enim Dominus in manus nostras castra
Madian. Divisitque trecentos viros in tres par-
tes, et dedit tubas in manibus eorum, lagenasque
vacuas ac lampades in medio lagenarum. Et dixit ad
eos: Quod me facere videritis, hoc facite. Ingrediar par-
tem castrorum, et quod fecero sectamini. Quando personuerit
tuba in manu mea, vos quoque per circuitum castrorum
clangite, et conclamate Domino Gedeoni gladius
Domini et Gedeonis. Ingressusque Gedeon et trecenti viri
qui cum eo erant in partem castrorum incipientibus
vigiliis noctis mediae, et custodibus suscitatis, coeperunt
bucinis clangere, et complodere inter se lagenas. Cum-
que per gyrum castrorum in tribus personarent locis, et hydrias
confregissent, tenuerunt sinistris manibus lampa-
das, et dextris sonantes tubas, clamaveruntque dicentes: Gladius
Domini et Gedeonis, stantes singuli in loco suo per cir-
cuitum castrorum hostilium. Omnia itaque castra tur-
bata sunt, et vociferantes ululantesque fugerunt. Et
nihilominus insistebant trecenti viri bucinis perso-
nantes. Inmisitque Dominus gladium in omnibus ca-
stris, et mutua se caede truncabant, fugientes usque
ad Bethsecha et crepidinem Abelmehula in Thebbath.
Conclamantes autem viri Israhel de Nepthalim et Aser
et omni Manasse persequebantur Madian. Et dedit eius
victoriam populo Israhel in die illa. Misitque Gedeon nun-
tios in omnem montem Ephraim dicens: Descendite
in occursum Madian, et occupate aquas usque Beth-
bera atque Iordanem. Clamavitque omnis Ephraim, et prae-
occupavit aquas atque Iordanem usque Bethbera. Ap-
prehensosque duos viros Madian Oreb et Zeb inter-
fecit. Oreb in petra Oreb, Zeb vero in torculari Zeb.
Et persecuti sunt Madian, capita Oreb et Zeb portan-
tes ad Gedeon trans fluenta Iordanis. XVIII

Dixeruntque ad eum viri Ephraim: Quid est hoc quod facere
voluisti, ut non vocares nos cum ad pugnam
pergeres contra Madian? iurgantes fortiter, et prope vim in-
ferentes. Quibus ille respondit: Quid enim tale facere potui
quale vos fecistis? Nonne melior est racemus Ephraim
vindemiis Abiezer? In manus vestras tradidit Dominus
principes Madian Oreb et Zeb. Quid tale facere po-
tui quale vos fecistis? Quod cum locutus esset, requie-
vit spiritus eorum, quo tumebant contra eum. Cumque
venisset Gedeon ad Iordanem, transivit eum cum trecentis
viris qui secum erant: et prae lassitudine fugientes
persequi non poterant. Dixitque ad viros Socoth: Date

obsecro panes populo qui mecum est, quia valde defece-
runt: ut possimus persequi Zebee et Salmana reges
Madian. Responderunt principes Socoth: Forsitan
palmae manuum Zebee et Salmana in manu
tua sunt, et idcirco postulas ut demus panes exer-
citui tuo. Quibus ille ait: Cum ergo tradiderit Dominus
Zebee et Salmana in manus meas, et cum reversus
fuero victor in pace, conteram carnes vestras cum spi-
nis tribulisque deserti. Et inde conscendens venit ad Pha-
nuel. Locutusque est ad viros loci illius similia. Cui et illi responderunt
sicut responderant viri Socoth. Dixit itaque eis: Cum
reversus fuero victor in pace, destruam turrim hanc.
Zebee autem et Salmana requiescebant cum omni exercitu
suo. Quindecim enim milia viri remanserant ex omnibus
turmis orientalium populorum, caesis centum viginti milibus
bellatorum et educentium gladium. Ascendensque Ge-
deon per viam eorum qui in tabernaculis morabantur
ad orientalem partem Nobee et Iecbaa, percussit
castra hostium qui securi erant, et nihil adversi suspi-
cabantur. Fugeruntque Zebee et Salmana, quos perse-
quens Gedeon comprehendit, turbato omni exer-
citu eorum. Reversusque de bello ante solis ortum, appre-
hendit puerum de viris Socoth, interrogavitque
eum nomina principum et seniorum Socoth, et descri-
psit septuaginta septem viros. Venitque ad Socoth, et dixit
eis: En Zebee et Salmana, super quibus exprobrastis mihi
dicentes: Forsitan manus Zebee
et Salmana in manibus tuis sunt, et idcirco postulas
ut demus viris qui lassi sunt et defecerunt panes.
Tulit ergo seniores civitatis et spinas deserti ac tribulos,
et contrivit cum eis atque comminuit viros Socoth.
Turrim quoque Phanuel subvertit, occisis habitatoribus
civitatis. Dixitque ad Zebee et Salmana: Quales fue-
runt viri quos occidistis in Thabor? Qui respon-
derunt: Similes tui, et unus ex eis quasi filius tuus
regis. Quibus ille respondit: Fratres mei fuerunt, filii matris
meae. Vivit Dominus, si servassetis eos, non vos occiderem.
Dixitque Iether primogenito suo: Surge, et inter-
fice eos. Qui non eduxit gladium: timebat enim, quia
puer adhuc erat. Dixeruntque Zebee et Salmana: Tu
surge, et irrue in nos: quia iuxta aetatem robur est hominis.
Surrexit Gedeon, et interfecit Zebee et Salmana: et tu-
lit ornamenta ac bullas, quibus colla regalium
camelorum decorari solent. Dixeruntque omnes viri
Israhel ad Gedeon: Dominare nostri tu, et filius tuus,
et filius filii tui: quia liberasti nos de manu Madian.
Quibus ille ait: Non dominabor vestri, nec dominabitur in
vos filius meus, sed dominabitur vobis Dominus. Dixitque
ad eos: Unam petitionem postulo a vobis: Date mihi
inaures ex praeda vestra. Inaures enim aureas Is-

inaures habere consueverant. Qui responderunt
libentissime dabimus. Expandentesque super terram
pallium proiecerunt in eo inaures de praeda. Et fuit
pondus postulatarum inaurium mille septingenti
auri sicli: absque ornamentis et monilibus et veste purpurea
quibus Madian reges uti soliti erant, et praeter
torques aureas camelorum. Fecitque ex eo Gedeon
ephod et posuit illud in civitate sua Ephra. For-
nicatusque est omnis Israel in eo. Et factum est Gedeoni et omni do-
mui eius in ruinam. Humiliatus est autem Madian coram filiis
Israel nec potuerunt ultra elevare cervices. Sed quievit
terra per quadraginta annos quibus praefuit Gedeon. Abiit
itaque Ierobaal filius Ioas et habitavit in [in sichem] do-
mo sua habuitque septuaginta filios qui egressi sunt de fe-
more eius eo quod plures haberet uxores. Concu-
bina autem illius quam habebat in Sichem genuit ei fi-
lium nomine Abimalech. Mortuus est autem Gedeon
filius Ioas patris sui in Ephra de familia Ezri. Post-
quam autem mortuus est Gedeon aversi sunt filii Israel et
fornicati sunt cum Baalim. Percusseruntque cum
Baal foedus ut esset eis in deum. Nec recordati sunt Domini Dei
sui qui eruit eos de manu inimicorum suorum omnium per
[circuitum nec] fecerunt misericordiam cum domo Ierobaal Gedeon
iuxta omnia bona quae fecerat Israeli. IX

Abiit autem Abimalech filius Ierobaal in Sichem
ad fratres matris suae dicens. Loquimini ad omnes
viros Sichem. Quid vobis est melius ut dominentur
vestri septuaginta viri omnes filii Ierobaal an ut dominetur
vobis unus vir? Simulque considerate quod os vestrum
et caro vestra sum. Locutique sunt fratres matris eius
de eo ad omnes viros Sichem universos sermones
istos et inclinaverunt cor eorum post Abimalech di-
centes: Frater noster est. Dederuntque illi septuaginta pondo ar-
genti de phano Baalberith. Qui conduxit sibi
ex eo viros inopes et vagos. Secutique sunt eum.
Et venit in domum patris sui in Ephra et occidit
fratres suos filios Ierobaal septuaginta viros super lapidem
unum. Remansitque Ioathan filius Ierobaal mi-
nimus et absconditus est. Congregati sunt autem
omnes viri Sichem et universae urbis familiae Mel-
lo. Abieruntque et constituerunt regem Abi-
malech iuxta quercum quae stabat in Sichem. Quod
cum nuntiatum esset Ioathan, ivit et stetit
in vertice montis Garizim elevataque voce
clamavitque et dixit: Audite viri Sichem me ita
ut audiat vos Dominus. Ierunt ligna ut unge-
rent super se regem. Dixeruntque olivae: Impera
nobis. Quae respondit: Numquid possum deserere pingue-
dinem meam qua et dii utuntur et homines
et venire ut inter ligna promovear? Dixeruntque
ligna ad arborem ficum: Veni et super nos regnum
accipe. Quae respondit eis: Numquid possum deserere dul-
cedinem meam fructusque suavissimos et ire
ut inter cetera ligna promovear? Locuta sunt quoque
ligna ad vitem: Veni et impera nobis. Quae respondit: Numquid
possum deserere vinum meum quod laetificat deum
et homines et inter cetera ligna promoveri? Dixe-
runtque omnia ligna ad ramnum: Veni et impera super
nos. Quae respondit eis: Si vere regem me vobis constitu-
itis venite et sub umbra mea requiescite. Si autem
non vultis, egrediatur ignis de ramno et de-
voret cedros Libani. Nunc ergo si recte et absque pec-
cato constituistis super vos regem Abimalech et
bene egistis cum Ierobaal et cum domo eius et red-
didistis vicem beneficiis eius qui pugnavit pro
vobis et animam suam dedit periculis ut erueret vos
de manu Madian, qui nunc surrexistis contra
domum patris mei et interfecistis filios eius septuaginta
viros super unum lapidem et constituistis regem
Abimalech filium ancillae eius super habitatores Sichem
eo quod frater vester sit. Si ergo recte et absque vitio egistis
cum Ierobaal et domo eius, hodie laetamini in
Abimalech et ille laetetur in vobis. Sin autem perverse,
egrediatur ignis ex eo et consumat habitatores
Sichem et oppidum Mello et devoret Abimalech.
Quae cum dixisset, fugit et abiit in Bera habitavitque
ibi metu Abimalech fratris sui. Regnavit itaque A-
bimalech super Israel tribus annis. Misitque Dominus
spiritum pessimum inter Abimalech et habitatores Sichem
qui coeperunt eum detestari et scelus interfectionis
septuaginta filiorum Ierobaal et effusionem sanguinis eorum
conferre in Abimalech fratrem suum et in ceteros Si-
chimorum principes qui eum adiuverant. Posue-
runtque insidias adversus eum in montium sum-
mitatem. Et dum illius praestolabantur adventum
exercebant latrocinia agentes praedam de praete-
reuntibus. Nuntiatumque est Abimalech. Venit autem
Gaad filius Obeth cum fratribus suis et transivit in
Sichimam. Ad cuius adventum erecti habitatores
Sichem egressi sunt in agros vastantes vineas
uvasque calcantes. Quis est iste Abimalech? Et
factis cantantium choris ingressi sunt phanum dei
sui et inter epulas et pocula maledicebant Abima-
lech clamante Gaad filio Obeth: Quis est iste A-
bimalech et quis est Sichem ut serviamus ei? Nonne
iste est filius Ierobaal et constituit principem
Zebul servum suum super viros Emmor patris
Sichem? Cur igitur serviemus ei? Utinam daret ali-
quis populum istum sub manu mea ut auferrem de
medio medio Abimalech. Dictumque est Abi-

malech congrega exercitus multitudinem et veni. Zebul
enim princeps civitatis auditis sermonibus gaal filii
obeth iratus est valde. Et misit clam ad abimalech nun
tios dicens. Ecce gaal filius obeth venit in sichi
mam cum fratribus suis et oppugnat adversum te ci
vitatem. Surge itaque nocte cum populo qui tecum
est et latita in agro et primo mane in agro oriente
sole irrue super civitatem. Illo autem egrediente ad
versum te cum populo suo fac ei quod potueris. Sur
rexit itaque abimalech cum omni exercitu suo nocte et
tetendit insidias iuxta sicimam in iiii locis.
Egressusque gaal filius obeth et stetit in introitu por
te civitatis. Surrexit autem abimalech et omnis exercitus
cum eo de insidiarum loco. Cumque vidisset populum dixit
ad zebul. Ecce multitudo de montibus descendit. Cui il
le respondit. Umbras montium vides quasi hominum capi
ta et hoc errore deciperis. Rursumque gaal ait. Ecce populus
de umbilico descendit terre et unus cuneus venit per
viam que respicit quercum. Cui dixit zebul. Ubi est nunc
os tuum quo loquebaris. Quis est abimalec ut serviamus
ei. Nonne iste est populus quem despiciebas? Egredere et
pugna contra eum. Abiit ergo gaal expectante sichi
marum populo et pugnavit contra abimalech. Qui perse
cutus est fugientem eum et in urbem compulsit. Ce
cideruntque ex parte plurimi eius usque ad portam civitatis
et abimalech sedit in ruma. Zebul autem gaal et socios
eius expulit ab urbe nec in ea passus est commorari. Sequen
ti ergo die egressus est populus in campum. Quod cum nuntiatum
esset abimalech tulit exercitum suum et divisit in tres
turmas tendens insidias in agris. Videnseque quod egrederetur
populus de civitate surrexit et irruit in eos cum cuneo
suo oppugnans et obsidens civitatem. Due autem turme
palantes per campum adversarios persequebantur. Porro
abimalech omni die illo oppugnabat urbem. Quam
cepit interfectis habitatoribus eius. Ipsaque destructa ita
ut sal in ea dispergeret. Quod cum audissent qui habi
tabant in turre sicimarum ingressi sunt phanum dei
sui berith ubi fedus cum eo pepigerant et ex eo no
men locus acceperat: qui erat valde munitus. Abi
malech quoque audiens viros turris sicimorum pariter conglo
batos ascendit in montem selmon cum omni
populo suo et arrepta securi precidit arboris ramum. Im
positumque ferens humero dixit ad socios. Quod me vi
detis facere cito facite. Igitur certatim ramos de ar
boribus precidentes sequebantur ducem. Qui circumdan
tes presidium succenderunt atque ita factum est ut fu
mo et igne mille homines necarentur viri pariter
ac mulieres habitatorum turris sichem. Abime
malech autem proficiscens inde venit ad oppidum tha
bes. Quod circumdans obsidebat exercitu. Erat autem turris
excelsa in media civitate ad quam confugerant
viri ac mulieres simul et omnes principes civita
tis clausa firmissime ianua et super turris tectum
stantes per propugnacula. Accedensque abimalech
iuxta turrim pugnabat fortiter. Et appropinquans
hostio ignem supponere nitebatur. Et ecce una
mulier fragmen mole desuper iaciens illisit capi
ti abimalech et confregit cerebrum eius. Qui voca
vit cito armigerum suum et ait ad eum. Evagina
cito gladium tuum et percute me ne forte dicatur
quod a femina interfectus sim. Qui iussa perficiens interfe
cit eum. Illoque mortuo: omnes qui cum eo erant
de israel reversi sunt in sedes suas. Et reddidit deus
malum quod fecerat abimalech contra patrem suum
interfectis lxx fratribus suis. Sichimitis quoque quod opera
erant retributum est: et venit super eos maledictio ioa
tham filii ierobaal. Post abimal X

POST abimalech surrexit dux israel tho
la filius phua patrui abimalech vir de ysachar
qui habitavit in samir montis effraim: et iudica
vit israel xx et tribus annis. Mortuusque ac sepultus
in samir. Huic successit iair galaadites qui iu
dicavit israel per xx et duos annos. Habens xxx fi
lios sedentes super xxx pullos asinarum et princi
pes xxx civitatum que ex nomine eius appel
late sunt avothiair i. oppida iair. usque in
presentem diem in terra galaad. Mortuusque est
iair ac sepultus in loco cui est vocabulum chamo. Filii
autem israel veteribus iungentes nova fecerunt ma
la in conspectu domini: et servierunt ydolis
baalim et astaroth et diis syrie ac sydonis et mo
ab et filiorum ammon et philistiim. Dimiseruntque
dominum et non colebant eum. Contra quos iratus
dominus tradidit eos in manus philistiim et
filiorum ammon. Afflictique sunt vehementer
oppressi per annos xviii omnes qui habitabant
trans iordanem in terra amorrei qui est in galaad in
tantum ut filii ammon iordane transmisso vastarent
iudam et beniamin et effraim. Afflictusque est israel
nimis. Et clamantes ad dominum dixerunt. Pecca
vimus tibi quia dereliquimus dominum deum nostrum et servivimus
baalim. Quibus locutus est dominus. Numquid non
egyptii et amorrei filiique ammon et philistiim
et sydonii quoque et abimalech et chanaan oppresserunt
vos et clamastis ad me et erui vos de manu eorum
et tamen reliquistis me et coluistis deos alienos. Iccirco
non addam ut vos ultra liberem. Ite et invo
cate deos quos elegistis. Ipsi vos liberent in tempore
angustie. Dixeruntque filii israel ad dominum. Pec
cavimus. Redde nobis quicquid placet tibi tantum

nunc libera nos. Qui haec dicentes omnia de fini-
bus suis deorum alienorum idola proiecerunt et servi-
erunt domino. Qui doluit super miseriis eorum. Itaque
filii ammon conclamantes in galaad fixere ten-
toria contra quos congregati filii israel in masphat
castra metati sunt. Dixeruntque principes galaad
singuli ad proximos suos. Qui primus e nobis contra
filios ammon ceperit dimicare: erit dux populi
XI
Fuit illo tempore iepte galaad-
galaadites vir fortissimus atque pugnator
filius mulieris meretricis qui natus est de galaad. Habuit autem
galaad uxorem de qua suscepit filios. Qui postquam cre-
verant eiecerunt iepte dicentes heres in do-
mo patris nostri esse non poteris quia adultera matre
generatus es. Quos ille fugiens atque devitans habi-
tavit in terra thob. Congregatique sunt ad eum in-
opes viri et latrocinantes et quasi principem sequebantur
In illis diebus pugnabant filii ammon contra israel.
Quibus acriter instantibus perrexerunt maiores natu
de galaad ut tollerent in auxilium sui iepte
de terra thob. Dixeruntque ad eum. Veni et esto
princeps noster et pugna contra filios ammon. Quibus
ille respondit. Nonne vos estis qui odistis me et eiecistis
me de domo patris mei: et nunc venistis ad me
necessitate compulsi. Dixeruntque principes ga-
laad ad iepte. Ob hanc igitur causam nunc ad te veni-
mus ut proficiscaris nobiscum et pugnes contra
filios ammon sisque dux omnium qui habitant
in galaad. Iepte quoque dixit ad eos. Si vere venis-
tis ad me ut pugnem pro vobis contra filios am-
mon tradideritque eos dominus in manus meas
ego ero princeps vester. Qui responderunt ei. Dominus qui
haec audit ipse mediator ac testis est quod nostra promis-
sa faciemus. Abiit itaque iepte cum principibus
galaad. Fecitque eum omnis populus principem sui.
locutusque est iepte omnes sermones suos coram
domino in masphath. Et misit nuntios ad
regem filiorum ammon qui ex persona sua dice-
rent. Quid mihi et tibi est quia venisti contra me ut vasta-
res terram meam? Quibus ille respondit. Quia tulit israel
terram meam quando ascendit de egipto a finibus ar-
non usque ad fines iaboch atque iordanem. Nunc
igitur cum pace redde mihi eam. Per quos rursus man-
davit iepte et imperavit eis ut dicerent regi am-
mon. Haec dicit iepte. Non tulit israel terram
moab nec terram filiorum ammon sed quando ascenderunt
de egipto ambulavit per solitudinem usque ad
mare rubrum et venit in cades. Misitque nun-
tios ad regem edom dicens. Dimitte ut tran-
seam per terram tuam. Qui noluit adquiescere
precibus eius. Misit quoque ad regem moab. Qui et ipse
transitum praebere contempsit. Mansit itaque in
cades. et circuivit terram edom ex latere et terram
moab. Venitque contra orientalem plagam
terrae moab et castra metatus est trans arnon. nec
voluit intrare terminos moab. arnon quippe con-
finium est terrae moab. Misit itaque israel nuntios
ad seon regem amorreorum qui habitabat in ese-
bon et dixerunt ei. Dimitte me ut transeam per ter-
ram usque ad fluvium. Qui et ipse verba israel despi-
ciens non dimisit eum transire per terminos suos. sed
infinita multitudine congregata egressus est contra
eum in iasa et fortiter resistebat. Tradiditque eum
dominus in manus israel cum omni exercitu suo. Qui
percussit eum et possedit omnem terram amorrei
habitatoris regionis illius et universos fines eius de
arnon usque ad iaboch et de solitudine usque ad ior-
danem. Dominus ergo deus israel subvertit amorreum
pugnantem contra populum suum israel et tu nunc vis pos-
sidere terram eius? Nonne ea quae possidet chamos
deus tuus tibi iure debentur? Quae autem dominus deus
noster victor obtinuit in nostram non cedent possessionem?
forte melior es balach filio sephor rege moab
aut docere potes quod iurgatus sit contra israel et pug-
naverit contra eum quando habitavit in esebon et viculis
eius et in aroer et villis eius vel in cunctis civitati-
bus iuxta iordanem per .ccc. annos. Quare tanto tem-
pore nihil super hac repetitione temptastis. Igitur non ego
pecco in te sed tu contra me male agis indicens mihi
bella non iusta. Iudicet dominus arbiter huius diei inter
israel et inter filios ammon. Noluitque adquiescere
rex filiorum ammon verbis iepte quae per nuntios man-
daverat. Factus est ergo super iepte spiritus domini. Et circu-
iens galaad et manasse maspha quoque galaad et inde
transiens ad filios ammon votum vovit do-
mino dicens. Si tradideris filios ammon in
manus meas quicumque primus fuerit egressus de fo-
ribus domus meae mihique occurrerit revertenti cum
pace a filiis ammon eum holocaustum offeram
domino. Transivitque iepte ad filios ammon ut
pugnaret contra eos quos tradidit dominus in
manus eius. Percussitque ab aroer usque dum venias
in mennith .xx. civitates et usque ad abel quae est
vineis consita plaga magna nimis. Humili-
atique sunt filii ammon a filiis israel. Revertenti autem
iepte in maspha domum suam occurrit ei
unigenita filia cum tympanis et choris. Non enim
habebat alios liberos. Qua visa: scidit vesti-
menta sua et ait. Heu me filia decepisti me. et ipsa de-
cepta es. Aperui enim os meum ad dominum et aliud fa-

si potero. Cui illa respondit. Pater mi si aperuisti os tuum ad dominum fac mihi quodcumque pollicitus es: concessa tibi ultione atque victoria de hostibus tuis. Dixitque ad patrem hoc solum praesta michi quod deprecor. Dimitte me ut duobus mensibus circumeam montes et plangam virginitatem meam cum sodalibus meis. Cui ille respondit. Vade. et dimisit eam duobus mensibus. Cumque abisset cum sociis ac sodalibus suis flebat virginitatem suam in montibus. Expletisque duobus mensibus reversa est ad patrem suum et fecit ei sicut voverat. Que ignorabat virum. Exinde mos increbruit in israel et consuetudo servata est: ut post anni circulum conveniant in unum filie israel et plangant filiam iepte galaaditae diebus iiii.

XII

Ecce autem in effraim orta est seditio. Nam transeuntes contra aquilonem: dixerunt ad iepte. Quare vadens ad pugnam contra filios ammon vocare nos noluisti ut pergeremus tecum. Igitur incendemus te et domum tuam. Quibus ille respondit. Disceptatio erat mihi et populo meo contra filios ammon vehemens. Vocavique vos: ut mihi praeberetis auxilium et facere noluistis. Quod cernens posui in manibus meis animam meam. Transivique ad filios ammon et tradidit dominus eos in manus meas. Quid commerui ut adversum me consurgatis in proelium. Vocatis itaque ad se cunctis viris galaad pugnabat contra effraim. Percusseruntque viri galaad effraim quia dixerat. Fugitivus est galaad de effraim et habitat in medio effraim et manasse. Occupaveruntque viri galaaditae vada iordanis per que effraim reversurus erat. Cumque venisset ad ea de effraim numero fugiens atque dixisset. Obsecro ut me transire dimittatis. dicebant ei galaaditae. Numquid effrateus es. Quo dicente non sum: interrogabant eum. Dic ergo sebboleth quod interpretatur spica. Qui respondebat thebolleth eadem littera spicam exprimere non valens. Statimque apprehensum iugulabant in ipso iordanis transitu. Et ceciderunt de effraim in illo tempore .xl. duo milia. Iudicavitque iepte galaaditis israel .vi. annis et mortuus est ac sepultus in civitate sua galaad. Post hunc iudicavit israel abethsan de bethleem qui habuit .xxx. filios et totidem filias. Quas emittens foras maritis dedit et eiusdem numeri accepit filiis suis uxores introducens in domum suam. Qui .vii. annis iudicavit israel. Mortuusque est ac sepultus in bethleem. Cui successit helon zabulonites et iudicavit israel .x. annis. Mortuusque est ac sepultus in zabulon. Post eum iudicavit abdon filius hellel pharatonites qui habuit .xl. filios et .xxx. ex eis nepotes ascendentes super .lxx. pullos asinarum et iudicavit israel .viii. annis. Mortuusque est ac sepultus in pharathon terrae effraim in monte amalech.

XIII

Rursumque filii israel fecerunt malum in conspectu domini. Qui tradidit eos in manus philisthinorum .xl. annis. Erat autem vir quidam de saraa et de stirpe dan nomine manue: habens uxorem sterilem. Cui apparuit angelus domini et dixit ad eam. Sterilis es absque liberis sed concipies et paries filium. Cave ergo ne vinum bibas ac siceram nec inmundum quicquam comedas quia concipies et paries filium cuius non tanget caput novacula. Erit enim nazareus dei ab infantia sua ex matris utero et ipse incipiet liberare israel de manu philisthinorum. Que cum venisset ad maritum suum dixit ei. Vir dei venit ad me habens vultum angelicum terribilis nimis. Quem cum interrogassem quis esset et unde venisset et quo nomine vocaretur: noluit michi dicere sed hoc respondit. Ecce concipies et paries filium. Cave ne vinum bibas ac siceram et ne aliquo vescaris inmundo. Erit enim puer nazareus domini ab infantia sua ex utero matris sue usque ad diem mortis sue. Oravit itaque manue ad dominum et ait. Obsecro domine: ut vir dei quem misisti veniat iterum et doceat nos quid nos facere debeamus de puero qui nasciturus est. Exaudivitque dominus precantem manue et apparuit rursum angelus domini uxori eius sedenti in agro. Manue autem maritus eius non erat cum ea. Que cum vidisset angelum: festinavit et cucurrit ad maritum suum. nuntiavitque ei dicens. Ecce apparuit mihi vir quem ante videram. Qui surrexit et secutus est uxorem suam. Veniensque ad virum dixit ei. Tu es qui locutus es mulieri. Et ille respondit. Ego sum. Cui manue. Quando inquit sermo tuus fuerit impletus. quid vis ut faciat puer aut quo se observare debebit. Dixitque angelus domini ad manue. Ab omnibus que locutus sum uxori tue se abstineat et quicquid ex vinea nascitur non comedat. Vinum et siceram non bibat nullo vescatur inmundo et quod ei praecepi impleat atque custodiat. Dixitque manue ad angelum dei. Obsecro te ut adquiescas precibus meis et faciamus tibi hedum de capris. Cui respondit angelus. Si me cogis non comedam panes tuos. Sin autem vis holocaustum facere offer illud domino. Et nesciebat manue quod angelus dei esset. Dixitque ad eum. Quod est tibi nomen ut si sermo tuus fuerit expletus honorificemus te. Cui ille respondit. Cur queris nomen meum quod est mirabile. Tulit itaque manue hedum de capris et libamenta et posuit super petram offerens domino qui facit mirabilia. Ipse autem et uxor eius intuebantur. Cumque ascenderet flamma altaris in caelum angelus domini in flamma pariter ascendit. Quod cum vidissent manue et uxor eius proni ceciderunt in terram et ultra non eis apparuit

angelus domini. Statimque intellexit Manue an-
gelum domini esse et dixit ad uxorem suam. Morte mo-
riemur quia uidimus dominum. Cui respondit mulier. Si do-
minus nos uellet occidere de manibus nostris ho-
locaustum et libamenta non suscepisset nec ostendis-
set nobis hec omnia neque ea que sunt uentura dixisset.
Peperit itaque filium et uocauit nomen eius Samson.
Creuitque puer et benedixit ei dominus. Cepitque
spiritus domini esse cum illo in castris Dan inter Saraa
Descendit ergo Samson XIIII et Esthaol.
filiabus in Thamnatha uidensque mulierem de philisti-
im ascendit et nuntiauit patri suo et matri sue di-
cens. Vidi mulierem in Thamnatha de filiabus phi-
listinorum quam queso ut accipiatis mihi uxorem. Cui
dixerunt pater et mater sua. Numquid non est mulier in filiabus
fratrum tuorum et in omni populo meo quia uis accipere uxo-
rem de philistiim qui incircumcisi sunt. Dixitque
Samson ad patrem suum. Hanc mihi accipe quia compla-
cuit oculis meis. Parentes autem eius nesciebant quod
res a domino fieret et quereret occasiones contra
philistiim. In illo enim tempore dominabantur philistiim israheli. Descendit
itaque Samson cum patre suo et matre in Thamnatha. Cumque uenissent
ad uineas oppidi apparuit catulus leonis seuus et rugiens
et occurrit ei. Irruit autem spiritus domini in Samson et dilacera-
uit leonem dilacerauit leonem quasi edum in frusta
discerperet nichil omnino habens in manu. Et hoc
patri et matri noluit indicare. Descenditque et locutus est
mulieri que placuerat oculis eius. Et post aliquot
dies reuertens ut acciperet eam declinauit ut
uideret cadauer leonis. Et ecce examen apum
erat in ore leonis ac fauus mellis. Quem cum sump-
sisset in manibus comedebat in uia. Veniensque ad
patrem suum et matrem dedit eis partem qui et ipsi comede-
runt. Nec tamen eis uoluit indicare quod mel de
corpore leonis assumpserat. Descendit itaque pater eius
ad mulierem et fecit filio suo Samson conuiuium.
Sic enim iuuenes facere consueuerant. Cumque ciues
loci illius uidissent eum dederunt ei
sodales .xxx. qui essent cum eo. Quibus locutus est Sam-
son. Proponam uobis problema quod si solueritis mihi intra .vii.
dies conuiuii dabo uobis .xxx. sindones et totidem
tunicas. Si autem non potueritis soluere uos dabitis mihi
.xxx. sindones et eiusdem numeri tunicas. Qui respon-
derunt ei. Propone problema ut audiamus. Dixitque
eis. De comedente exiuit cibus et de forti egressa est
dulcedo. Nec potuerunt per tres dies propositionem soluere.
Cumque adesset dies .vii. dixerunt ad uxorem Sam-
son. Blandire uiro tuo et suade ei ut indicet
tibi quid significet problema. Quod si facere nolue-
ris incendemus te et domum patris tui. An idcirco

nos uocastis ad nuptias ut spoliaretis. Que fun-
debat ad nuptias apud Samson lacrimas et quere-
batur dicens. Odisti me et non diligis. Idcirco proble-
ma quod proposuisti filiis populi mei non uis mihi exponere. At il-
le respondit. Patri meo et matri nolui indicare et tibi uale-
bo indicare. Septem ergo diebus conuiuii flebat
apud eum. Tandem die .vii. cum ei molesta esset
exposuit. Que statim indicauit ciuibus suis. Qui
dixerunt ei die .vii. ante solis occubitum. Quid
dulcius melle et quid leone fortius. Qui ait ad
eos. Si non arassetis in uitula mea non inuenissetis
propositionem meam. Irruit itaque in eum spiritus domini
descenditque Ascalonem et percussit ibi .xxx. uiros
quorum ablata uestes dedit his qui problema solue-
rant. Iratusque nimis ascendit in domum patris sui.
Uxor autem eius accepit maritum unum de amicis eius
Post aliquantum autem temporis XV cum
dies triticee messis instaret uenit Sam-
son inuisere uolens uxorem suam et attu-
lit ei hedum de capris. Cumque cubiculum illius so-
lito uellet intrare prohibuit eum pater illius dicens
Putaui quod odisses eam et ideo tradidi illam amico
tuo. Sed habet sororem que iunior et pulchrior illa est.
Sit tibi pro ea uxor. Cui respondit Samson. Ab hac die non erit
culpa in me contra philisteos. Faciam enim uobis mala.
Perrexitque et cepit trecentas uulpes caudas-
que earum et faces ligauit iunxit ad caudas
ces ligauit in medio quas igne succendens di-
misit ut huc illucque discurrerent. Que statim
perrexerunt in segetes philisthinorum. Quibus succen-
sis et comportate iam fruges et adhuc stan-
tes in stipula concremate sunt in tantum ut uineas
quoque et oliueta flamma consumeret. Dixeruntque phi-
listiim. Quis fecit hanc rem. Quibus dictum est. Sam-
son gener Thamnathei quia tulit uxorem eius
et alteri tradidit. Hec operatus est. Ascenderuntque phi-
listiim et combusserunt tam mulierem quam patrem eius.
Quibus ait Samson. Licet hec feceritis tamen adhuc de
uobis expetam ultionem et tunc quiescam. Percussit-
que eos ingenti plaga ita ut stupentes suram femori
imponerent. Et descendens habitauit in spelunca petre
Etham. Igitur ascendentes philistiim in terra
Iuda castrametati sunt in loco qui postea uo-
catus est Lehi id est maxilla ubi eorum effusus est exercitus.
Dixeruntque ad eos uiri de tribu Iuda. Cur ascen-
distis aduersum nos. Qui responderunt. Ut ligemus Sam-
son uenimus et reddamus ei que in nos operatus est.
Descenderunt ergo tria milia uirorum de Iuda ad spe-
cum silicis Etham dixeruntque ad Samson. Nescis
quod philistiim imperent nobis. Quare hoc facere uoluisti

isti. Quibus ille ait: Sicut fecerunt mihi feci eis. Ligare
inquiunt te venimus et tradere in manus Philistinorum.
Quibus Samson: Iurate et spondete mihi quod non me occidatis.
Dixerunt: Non te occidemus, sed vinctum tradimus. Liga
veruntque eum duobus novis funibus et tulerunt eum de pe
tra Etham. Qui cum venisset ad locum Maxillae, et
Philistiim vociferantes occurrissent ei, irruit spiritus
Domini in eum, et sicut solent ad odorem ignis ligna con
sumi, ita vincula quibus ligatus erat dissipata sunt et
soluta. Inventamque maxillam, id est mandibulam asini quae
iacebat arripiens interfecit in ea mille viros, et ait:
In maxilla asini, in mandibula pulli asinarum delevi
eos, et percussi mille viros. Cumque haec canens verba com
plesset, proiecit mandibulam de manu, et vocavit no
men loci illius Ramathlechi, quod interpretatur elevatio
maxillae. Sitiensque valde clamavit ad Dominum et ait:
Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maxi
mam atque victoriam, et en siti morior, incidamque in
manus incircumcisorum. Aperuit itaque Dominus molarem
dentem in maxilla asini, et egressae sunt ex eo aquae. Quibus
haustis refocillavit spiritum, et vires recepit. Idcirco appella
tum est nomen loci illius Fons invocantis de maxilla
usque in praesentem diem. Iudicavitque Israel in diebus
Philistiim viginti annis. XVI

Abiit quoque in Gazam, et vidit ibi mulierem meretricem
ingressusque est ad eam. Quod cum audissent
Philistiim et percrebruisset apud eos intrasse urbem
Samson, circumdederunt eum, positis in porta civi
tatis custodibus, et ibi tota nocte cum silentio praesto
lantes ut mane facto exeuntem occiderent. Dor
mivit autem Samson usque ad noctis medium. Et inde con
surgens apprehendit ambas portae fores cum posti
bus suis et sera. Impositasque humeris portavit ad verticem
montis qui respicit Hebron. Post haec amavit mulie
rem quae habitabat in valle Sorech, et vocabatur Dalida. Ve
neruntque ad eam principes Philistinorum atque dixerunt:
Decipe eum et disce ab illo in quo tantam habeat forti
tudinem, et quomodo eum superare valeamus et vinctum
affligere. Quod si feceris, dabimus tibi singuli mille centum
argenteos. Locuta est ergo Dalida ad Samson: Dic mihi ob
secro in quo sit tua maxima fortitudo, et quid sit quo
ligatus erumpere nequeas. Cui respondit Samson: Si sep
tem nervicis funibus necdum siccis et adhuc humentibus
ligatus fuero, infirmus ero ut ceteri homines. Attuleruntque
ad eam satrapae Philistinorum septem funes ut dixerat,
quibus vinxit eum latentibus apud se insidiis et
in cubiculo finem rei expectantibus. Clamavitque ad
eum: Philistiim super te Samson. Qui rupit vincula
quomodo si rumpat quis filum de stuppa tortum, cum
odorem ignis acceperit. Et non est cogni

tum in quo esset fortitudo eius. Dixitque ad eum Dalida:
Ecce illusisti mihi et falsum locutus es. Saltem nunc
indica mihi quo ligari debeas. Cui ille respondit: Si ligatus
fuero novis funibus qui numquam fuerunt in opere,
infirmus ero et aliorum hominum similis. Quibus
rursus Dalida vinxit eum et clamavit: Philistiim
super te Samson, in cubiculo insidiis praeparatis. Qui
ita rupit vincula quasi fila telarum. Dixitque Dalida
rursum ad eum: Usquequo decipis me, et falsum lo
queris? Ostende quo vinciri debeas. Si inquit
septem crines capitis mei cum licio plexueris, et
clavum hunc circumligatum terrae fixeris, infirmus
ero. Quod cum fecisset Dalida, dixit ad eum: Philistiim
super te Samson. Qui consurgens de somno extraxit
clavum cum crinibus et licio. Dixitque ad eum Dalida:
Quomodo dicis quod amas me cum animus tuus non
sit mecum? Per tres vices mentitus es mihi, et no
luisti dicere in quo sit maxima fortitudo tua.
Cumque molesta ei esset et per multos dies iugiter
adhaereret, spatium ad quietem non tribuens,
defecit anima eius et ad mortem usque lassata est.
Tunc aperiens veritatem rei dixit ad eam:
Ferrum numquam ascendit super caput meum,
quia nazaraeus, id est consecratus Deo sum de utero matris
meae. Si rasum fuerit caput meum, recedet a me
fortitudo mea, et deficiam eroque ut ceteri homi
nes. Videns autem illa (Dalida) quod confessus ei esset omnem ani
mum suum, misit ad principes Philistinorum atque
mandavit: Ascendite adhuc semel, quia nunc aperuit mihi
cor suum. Qui ascenderunt assumpta pecunia
quam promiserant. At illa dormire eum fecit
super genua sua et in sinu suo reclinare caput.
Vocavitque tonsorem, et rasit septem crines eius,
et coepit abicere eum et a se repellere. Statim
ab eo fortitudo recessit. Dixitque Dalida: Philistiim su
per te Samson. Qui de somno consurgens dixit in
animo suo: Egrediar sicut ante feci et me ex — + excutiam
nesciens quod Dominus recessisset ab eo. Quem cum ap
prehendissent Philistiim, statim eruerunt oculos
eius, et duxerunt Gazam vinctum catenis,
et clausum in carcere molere fecerunt. Iam
que capilli eius renasci coeperant, et principes Phi
listinorum convenerunt in unum ut immolarent hosti
as Dagon deo suo, et epularentur dicentes: Tra
didit deus noster inimicum nostrum in manus nostras. Quod
etiam populus videns laudabat deum suum eademque
dicebat: Tradidit deus noster in manus nostras adversarium inimicum
nostrum qui delevit terram nostram et occidit plurimos.
Laetantesque per convivia sumptis iam epulis prae
ceperunt ut vocaretur Samson et ante eos luderet.

vt adducto de carcere ludebat ante eos. Feceruntque eum stare
inter duas columpnas. Qui dixit puero regenti gressus suos:
Dimitte me ut tangam columpnas quibus omnis inminet
domus, ut recliner super eas et paululum requiescam. Do-
mus autem plena erat virorum ac mulierum, et erant ibi omnes
principes philistinorum ac de tecto et solario cir-
citer tria milia utriusque sexus expectabant lu-
dentem Samson. At ille invocato domino ait:
Domine deus meus memento mei et redde
mihi nunc pristinam virtutem fortitudinem
deus meus, ut ulciscar me de hostibus meis et pro amis-
sione duorum luminum unam ultionem recipiam.
Et apprehendens ambas columpnas quibus inni-
tebatur domus, alteramque earum dextera et alteram
leva tenens ait: Moriatur anima mea cum philis-
tiim. Concussisque fortiter columpnis cecidit do-
mus super omnes principes et ceteram multitudi-
nem que ibi erat. Multoque plures interfecit moriens
quam ante vivus occiderat. Descendentes autem
fratres eius et universa cognatio tulerunt corpus eius
et sepelierunt inter Saraa et Esthaol in sepulchro
patris sui Manue. Iudicavitque Israhel xx. annis. XVII
xvii Fuit eo tempore vir quidam de monte Effra-
im nomine Michas. Qui dixit matri sue:
Mille centum argenteos quos separaveras tibi
et super quibus me audiente iuraveras, ecce ego
habeo, et apud me sunt. Cui illa respondit: Benedictus fi-
lius meus domino. Reddidit ergo matri sue eos. Que
dixerat ei: Consecravi et vovi argentum hoc domino
ut de manu mea suscipiat filius meus et faciat scul-
ptile atque conflatile, et nunc trado illud tibi. Red-
didit igitur matri sue. Que tulit ducentos argenteos
et dedit eos argentario, ut faceret ex eis sculp-
tile atque conflatile, quod fuit in domo Miche. Qui
ediculam quoque in ea deo separavit, et fecit ephod
ac theraphim, id est vestem sacerdotalem et ydo-
la. Implevitque unius filiorum suorum manum, et factus est
ei sacerdos. In diebus illis sacerdos non erat rex in
Israhel, sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat.
Fuit quoque alter adolescens de Bethleem
Iuda, ex cognatione eius. Eratque ipse levites et hi-
tabat ibi. Egressusque de civitate Bethleem peregri-
nari voluit ubicumque commodum sibi repperisset. Cum-
que venisset in montem Effraim iter faceret
et declinasset parumper in domum Miche, interro-
gatus est ab eo unde venis. Qui respondit: Levita sum de
Bethleem Iuda, et vado ut habitem ubi potuero
Mane inquit apud me et esto michi parens ac
sacerdos, daboque tibi per annos singulos x. ar-
genteos et vestem duplicem et que ad victum

et quo vadis

necessaria sunt. Adquievit et mansit apud hominem,
fuitque illi quasi unus de filiis suis. Implevitque Mi-
cha manum eius et habuit apud se puerum sacerdotem,
nunc scio dicens quod benefaciet deus michi habenti le-
vitici generis sacerdotem. XVIII
In diebus illis non erat rex in Israhel, et tribus Dan que-
rebat possessionem sibi ut habitaret in ea. Usque ad
illum enim diem inter ceteras tribus sortem non
acceperat. Miserunt ergo filii Dan de stirpe fami-
lie sue v. viros fortissimos de Saraa et Esthaol
ut explorarent terram et diligenter inspicerent. Dixe-
runtque eis: Ite et considerate terram. Qui cum pergen-
tes venissent in montem Effraim et intrassent do-
mum Miche, requieverunt ibi. Et agnoscentes vo-
cem adolescentis levite, utentesque illius diver-
sorio, dixerunt ad eum: Quis te huc adduxit? Quid
hic agis? Quam ob causam huc venire voluisti? Qui
respondit eis: Hec et hec prestitit mihi Michas, et me mercede
conduxit ut sim ei sacerdos. Rogaverunt autem eum
ut consuleret dominum et scire possent an prospero
itinere pergerent et res haberet effectum. Qui re-
spondit eis: Ite cum pace. Dominus respicit viam vestram
et iter quo pergitis. Euntes itaque v. viri venerunt
Lachis, videruntque populum habitantem in ea absque
ullo timore, iuxta Sydoniorum consuetudinem, securum
et quietum, nullo eis penitus resistente, mag-
narum quoque opum, et procul a Sydone atque a cunctis ho-
minibus separatum. Reversique ad fratres suos in Saraa
et Esthaol, et quid egissent sciscitantibus responderunt:
Surgite et ascendamus ad eos. Vidimus enim terram
valde opulentam et uberem. Nolite negligere, no-
lite cessare. Eamus et possideamus eam. Nullus
erit labor. Intrabimus ad securos in regionem
latissimam. Tradetque nobis dominus locum in quo
nullius rei est penuria eorum que gignuntur in terra. Pro-
fecti ergo sunt de cognatione Dan, id est de Saraa et Esth-
aol, sescenti viri accincti armis bellicis. Ascenden-
tesque manserunt in Cariathiarim Iude, qui lo-
cus ex eo tempore Castrorum Dan nomen accepit, et est post
tergum Cariathiarim. Inde transierunt in montem
Effraim. Cumque venissent ad domum Miche, dixe-
runt v. viri qui prius missi fuerant ad considerandam
terram Lachis ceteris fratribus suis: Nostis quod in domibus
istis sit ephod et theraphim et sculptile atque con-
flatile. Videte quid vobis placeat. Et cum paululum
declinassent, ingressi sunt domum adolescentis le-
vite qui erat in domo Miche, salutaveruntque eum
verbis pacificis. Sescenti autem viri ita ut erant ar-
mati stabant ante ostium. At illi qui ingressi
erant domum iuvenis sculptile ephod et thera-

atque conflatile tollere intro ingressi sunt. Et sacerdos sta
bat ante ostium sexcentis viris fortissimis haut
procul expectantibus. Tulerunt ergo qui intraverant
sculptile et ephod et idola atque conflatile. Quibus dixit
sacerdos: Quid facitis? Cui responderunt: Tace et po
ne digitum super os tuum venique nobiscum ut ha
beamus te patrem ac sacerdotem. Quid tibi melius est ut
sis sacerdos in domo unius viri an in una tribu et
familia in Israel? Quod cum audisset acquievit sermoni
bus eorum et tulit ephod et idola atque sculptile et cum eis
profectus est. Qui cum pergerent et ante se ire fecissent
parvulos et iumenta et omne quod erat preciosum, et iam
a domo Miche essent procul, viri qui habitabant in edi
bus Miche conclamantes secuti sunt et post tergum cla
mare ceperunt. Qui cum respexissent dixerunt ad
Michan: Quid tibi vis? Cur clamas? Qui respondit: Deos
meos quos mihi feci tulistis et sacerdotem et omnia que
habeo, et dicitis: Quid tibi est? Dixeruntque ei filii Dan: Ca
ve ne ultra loquaris ad nos, et veniant ad te viri
animo concitati, et ipse cum omni domo tua pereas.
Et sic cepto itinere pergebant. Videns autem Michas quod
fortiores se essent, reversus est in domum suam. Sexcen
ti autem viri tulerunt sacerdotem et que supra diximus, vene
runtque in Lachis ad populum quiescentem atque secu
rum, et percusserunt eos in ore gladii, urbemque incen
dio succenderunt, nullo penitus ferente
presidium eo quod procul habitarent a Sidone et cum nullo
hominum haberent quicquam societatis ac negocii.
Erat autem civitas sita in regione Roob. Quam rursum
extruentes habitaverunt in ea, vocato nomine
civitatis Dan iuxta vocabulum patris sui quem genue
rat Israel, que prius Lachis vocabatur. Posueruntque ibi
sculptile, et Ionathan filium Gersan filii Moysi ac
filios eius sacerdotes in tribu Dan usque ad
diem captivitatis sue. Mansitque apud eos ido
lum Miche omni tempore quo fuit domus dei in Silo.
In diebus illis non erat rex in Israel. XIX

Fuit quidam vir levites habitans in latere
montis Effraim qui accepit uxorem de Beth
leem Iuda, que reliquit eum et reversa est in domum
patris sui Bethleem. Mansitque apud eum .iiii. men
sibus. Secutusque est eam vir suus volens ei reconcili
ari atque blandiri et secum reducere, habens in comi
tatu puerum et duos asinos. Que suscepit eum et intro
duxit in domum patris sui. Quod cum audisset socer eius
eumque vidisset, occurrit ei letus et amplexatus est
hominem. Mansitque gener in domo soceri tribus
diebus, comedens cum eo et bibens familiariter. Di
e autem quarto de nocte surgens proficisci voluit.
Quem tenuit socer et ait ad eum: Gusta prius
pauxillum panis et conforta stomachum et sic profi
cisceris. Sederuntque simul et comederunt et biberunt.
Dixitque pater puelle ad generum suum: Queso ut hodie
hic maneas pariterque letemur. At ille consur
gens cepit velle proficisci. Et nichilominus obnixe
eum socer tenuit, et apud se fecit manere. Ma
ne autem facto parabat levites iter. Cui socer rur
sum: Oro te inquit ut paululum cibi accipias
et assumptis viribus donec increscat dies postea pro
ficiscaris. Comederunt ergo simul. Surrexitque ado
lescens ut pergeret cum uxore sua et puero. Cui
rursum locutus est socer: Considera quod dies ad oc
casum declivior sit et propinquet ad vesperam.
Mane apud me etiam hodie et duc letum diem, et
cras proficisceris ut vadas in domum tuam. Noluit
gener acquiescere sermonibus eius, sed statim perrexit
et venit contra Iebus, que altero nomine vocabatur
Ierusalem, ducens secum duos asinos onustos et con
cubinam. Iamque erant iuxta Iebus, et dies
mutabatur in noctem. Dixitque puer ad dominum
suum: Veni obsecro declinemus ad urbem Iebu
seorum et maneamus in ea. Cui respondit dominus: Non
ingrediar oppidum gentis aliene que non est de fi
liis Israel, sed transibo usque Gabaa. Et cum illuc perve
nero maneamus in ea aut certe in urbe Rama.
Transierunt ergo Iebus et ceptum carpebant iter. Occu
buitque eis sol iuxta Gabaa, que est in tribu Beniamin.
Diverteruntque ad eam ut manerent ibi. Quo
cum intrassent sedebant in platea civitatis et nullus
eos recipere volebat hospitio. Et ecce apparuit
homo senex revertens de agro et de opere suo vespe
re, qui et ipse erat de monte Effraim et peregrinus habitabat
in Gabaa. Homines autem regionis illius erant filii
Gemini. Elevatisque oculis vidit senex sedentem ho
minem cum sarcinulis suis in platea civitatis, et
dixit ad eum: Unde venis et quo vadis? Qui respondit ei:
Profecti sumus de Bethleem Iuda et pergimus ad locum nostrum
qui est in latere montis Effraim unde ieramus in Bethleem.
Et nunc vadimus ad domum dei, nullusque nos sub tectum suum
vult recipere, habentes paleas et fenum in asinorum
pabulum, ac panem et vinum in meos et ancille tue
usus et pueri qui mecum est. Nulla re indigemus nisi hospi
cio. Cui respondit senex: Pax tecum sit. Ego prebebo omnia
que necessaria sunt, tantum quaeso ne in platea maneatis.
Introduxitque eum in domum suam et pabulum asinis
prebuit, ac postquam laverunt pedes suos recepit eos
in convivium. Illis epulantibus et post laborem itineris
cibo ac potu reficientibus corpora, venerunt viri civi
tatis illius filii Belial, id est absque iugo, et circumdantes
domum senis fores pulsare ceperunt clamantes

Et nunc vadimus ad domum dei nullusque
nos sub tectum suum

ad ostium domus atque dicentes: Educ virum qui ingres-
sus est domum tuam ut abutamur eo. Egressusque est
ad eos senex et ait: Nolite fratres nolite facere malum
hoc: quia ingressus est homo hospitium meum, et ces-
sate ab hac stultitia. Habeo filiam virginem et hic
homo habet concubinam. Educam eas ad vos ut hu-
milietis eas et vestram libidinem impleatis: tantum ob-
secro ne scelus hoc contra naturam operemini in vi-
rum. Nolebant acquiescere sermonibus eius. Quod
cernens homo eduxit ad eos concubinam suam et eis
tradidit illudendam. Qua cum tota nocte abu-
si essent, dimiserunt eam mane. At mulier rece-
dentibus tenebris venit ad hostium domus ubi ma-
nebat dominus suus et ibi corruit. Mane facto sur-
rexit et hostium aperuit ut ceptam viam expleret:
et ecce concubina eius iacebat ante hostium sparsis in
limine manibus. Cui ille putans quod quiesceret loque-
batur: Surge et ambulemus. Qua nihil respon-
dente, intelligens quod erat mortua, tollens eam im-
posuit asino. Reversusque est in domum suam. Quam cum
ingressus esset, arripuit gladium et cadaver uxo-
ris cum ossibus suis in xii partes ac frusta conci-
dens misit in omnes terminos Israel. Quod cum vidissent
singuli, conclamabant: Numquam res talis facta est in
Israel ex eo die quo ascenderunt patres nostri de Egypto
usque in presens tempus. Ferte sententiam in commune decer-

Egressi itaque sunt XX [illegible]
omnes filii Israel et pariter congregati quasi vir unus
de Dan usque Bersabee et terra Galaad ad Dominum in Mas-
phat. Omnesque anguli populorum et cuncte tribus
Israel in ecclesiam populi Dei convenerunt, cccc milia
peditum pugnatorum. Nec latuit filios Benia-
min quod ascendissent filii Israel in Masphat. Interro-
gatusque levita maritus mulieris interfecte, quomodo
tantum scelus perpetratum esset, respondit: Veni in Gabaa Benia-
min cum uxore mea illucque diverti. Et ecce ci-
vitatis illius homines circumdederunt nocte domum
in qua manebam, volentes me occidere, et uxo-
rem meam incredibili libidinis furore vexan-
tes, denique mortua est. Quam arreptam in frusta
concidi, misique partes in omnes terminos posses-
sionis vestre: quia numquam tantum nephas et tam grande
piaculum factum est in Israel. Adestis omnes filii Israel, de-
cernite quid facere quid facere debeatis. Stans-
que omnis populus quasi unius hominis sermone respondit:
Non recedemus in tabernacula nostra, nec suam
quisquam intrabit domum: sed hoc contra Gabaa in com-
mune faciemus. Decem viri eligantur e cen-
tum ex omnibus tribubus Israel, et centum de mille,
et mille de x milibus, ut comportent exercitui

cibaria, et possimus pugnantes contra Gabaa Ben-
iamin reddere eis pro scelere quod meretur. Convene-
runtque universus Israel ad civitatem quasi unus homo ea-
dem mente unoque consilio. Et miserunt nuntios ad
omnem tribum Beniamin qui dicerent: Cur tantum nephas
in vobis repertum est? Tradite homines de Gabaa qui
hoc flagitium fecerunt perpetraverunt, ut moriantur
et auferatur malum de Israel. Qui noluerunt fratrum su-
orum filiorum Israel audire mandatum: sed ex cunctis
urbibus que sue sortis erant convenerunt in Gabaa,
ut illis ferrent auxilium et contra universum po-
pulum Israel dimicarent. Inventique sunt xxv mi-
lia de Beniamin educentium gladium, preter habita-
tores Gabaa qui septingenti erant viri fortissimi,
ita sinistra ut dextra preliantes. Et sic fundis lapi-
des ad certum iacientes, ut capillum quoque possent
percutere, et nequaquam in alteram partem ictus la-
pidis deferretur. Virorum quoque Israel absque filiis Ben-
iamin inventa sunt xl milia virorum educentium
gladios et paratorum ad pugnam. Qui surgentes
venerunt in domum Dei hoc est in Silo. Consulueruntque
que eum atque dixerunt: Quis erit in exercitu nostro
princeps certaminis contra filios Beniamin? Qui-
bus respondit Dominus: Iudas sit dux vester. Statimque filii
Israel surgentes mane castrametati sunt iuxta
Gabaa. Et inde procedentes ad pugnam contra Benia-
min urbem oppugnare ceperunt. Egressique filii
Beniamin de Gabaa occiderunt de filiis Israel die illo
xxii milia virorum. Rursumque filii Israel et manu et
fortitudine confidentes, in eodem loco in quo
prius certaverunt aciem direxerunt. Ita tamen ut
prius ascenderent et flerent coram Domino usque ad
noctem, consulerentque eum et dicerent: Debeo ul-
tra procedere ad dimicandum contra filios Beniamin
fratres meos an non? Quibus ille respondit: Ascendite ad eos
et inite certamen. Cumque filii Israel altero die contra
Beniamin ad prelium processissent, eruperunt filii Ben-
iamin de portis Gabaa, et occurrentes eis tanta in
illos cede debacchati sunt, ut decem et octo milia vi-
rorum educentium gladium prosternerent. Quam ob rem
omnes filii Israel venerunt in domum Dei, et sedentes fle-
bant coram Domino. Ieiunaveruntque illo die usque
ad vesperam, et obtulerunt ei holocausta et paci-
ficas victimas, et super statu suo interrogaverunt.
Eo tempore ibi erat archa federis Domini in lo Phi-
nees filius Eleazari filii Aaron erat prepositus domus. Con-
suluerunt igitur Dominum atque dixerunt: Exire ultra
debemus ad pugnam contra filios Beniamin fratres
nostros, an quiescere? Quibus ait Dominus: Ascen-
dite, cras enim tradam eos in domus in manus

vinces. Posueruntque filii Israel insidias per circuitum ur-
bis Gabaa. Et tertia vice sicut semel et bis contra Ben-
iamin exercitum produxerunt. Sed et filii Beniamin auda-
cter eruperunt de civitate, et fugientes adversari-
os longius produxerunt ita ut vulnerarent ex ei-
s sicut primo et secundo die et cederent per duas semitas
terga vertentes. Quarum una ferebatur in Bethel, et altera
in Gabaa, atque prostraverunt xxx circiter viros. Puta-
verunt enim eos solito more cedere. Qui fugam arte
simulantes inierunt consilium ut abstraherent
eos de civitate, et quasi fugientes ad predictas semitas
perducerent. Omnes itaque filii Israel surgentes de se-
dibus suis tetenderunt aciem in loco qui vocatur
Baalthamar. Insidie quoque que circa urbem erant paul-
latim se aperire ceperunt, et ab occidentali urbis parte
procedere. Sed et alia decem milia virorum de universo Israel
habitatores urbis ad certamina provocabant. Ingravatum-
que est bellum contra filios Beniamin, et non intel-
lexerunt quod ex omni parte illis instaret interitus. Percus-
sitque eos Dominus in conspectu filiorum Israel, et interfe-
cerunt ex eis in illo die xxv milia et c viros om-
nes bellatores et educentes gladium. Filii autem Beniamin
cum se inferiores esse vidissent, ceperunt fugere. Quod cer-
nentes filii Israel dederunt eis ad fugiendum locum
ut ad preparatas insidias devenirent quas iuxta urbe
posuerant. Qui cum repente de latibulis surrexis-
sent, et Beniamin terga cedentibus darent, ingressi
sunt civitatem, et percusserunt eam in ore gladii.
Signum autem dederant filii Israel his quos in insidiis col-
locaverant, ut postquam urbem cepissent, ignem accen-
derent, ut ascendente in altum fumo captam ur-
bem demonstrarent. Quod cum cernerent filii Israel in
ipso certamine positi, putaverunt enim filii Beniamin
eos fugere, et instantius persequebantur cesis de exercitu eorum
xxx viris. Et viderunt quasi columpnam fumi de civi-
tate conscendere. Beniamin quoque retro aspiciens, cum
captam cerneret civitatem et flammas in sublime
ferri, qui prius simulaverant fugam versa facie fortius re-
sistebant. Quod cum vidissent filii Beniamin in fugam
versi sunt, et ad viam deserti ire ceperunt, illuc eti-
am eos adversariis persequentibus. Sed et hii qui urbem succen-
derant occurrerunt eis. Atque ita factum est ut ab utra-
que parte hostibus cederentur, nec erat ulla morien-
tium requies. Ceciderunt atque prostrati sunt ad orien-
talem plagam urbis Gabaa. Fuerunt autem qui in eodem
loco interfecti sunt, x et viii milia virorum, omnes
robustissimi pugnatores. Quod cum vidissent qui
remanserant de Beniamin, fugerunt in solitu-
dinem, et pergebant ad petram cuius vocabulum est Remmon.
In illa quoque fuga palantes et in diversa tendentes
ceciderunt v milia virorum. Et cum ultra tenderent, per-
secuti sunt eos, et interfecerunt etiam alia duo mi-
lia. Et sic factum est ut omnes qui ceciderant de Beniamin
in diversis locis essent xxv milia et centum pugnatores
ad bella promptissimi. Remanserunt itaque de
omni numero Beniamin qui evadere potuerunt et fuge-
re in solitudinem sescenti viri. Sederuntque in petra
Remmon. ceperunt esse ablati mensibus iiii.
Regressi autem filii Israel omnes reliquias civitatis a
viris usque ad iumenta gladio percusserunt. Cunc-
tasque urbes et viculos Beniamin vorax flamma
consumpsit.

XXI

Iuraverunt quoque filii Israel in Maspha et dixerunt: Nullus nostrum dabit filiis
Beniamin de filiabus suis uxorem. Veneruntque omnes
ad domum Dei in Silo, et in conspectu eius sedentes
levaverunt vocem, et ululatu magno ceperunt
flere dicentes: Quare Domine Deus Israel factum est hoc malum
in populo tuo, ut hodie una tribus auferetur ex nobis?
Altero autem die diluculo consurgentes extruxerunt
altare, obtuleruntque ibi holocausta et pacificas
victimas, atque dixerunt: Quis non ascendit in exercitu
Domini de universis tribubus Israel? Grandi enim iura-
mento se constrinxerant cum essent in Maspha, inter-
fici eos qui defuissent. Ductique penitentia filii Israel
super fratre suo Beniamin, ceperunt dicere: Ablata est una tribus
de Israel. Unde uxores accipient? Omnes enim in commune
iuravimus non daturos nos his filias nostras. Ideo
dixerunt: Quis est de universis tribubus Israel qui non ascendit
ad Dominum in Maspha? Et ecce inventi sunt habitatores
Iabes Galaad in illo exercitu non fuisse. Eo quoque tempore cum
essent in Silo, nullus ex his ibi repertus est. Miserunt
itaque x milia virorum robustissimorum, et preceperunt
eis: Ite et percutite habitatores Iabis Galaad in ore
gladii, tam uxores quam parvulos eorum. Et hoc erit
quod observare debeatis: Omne generis masculini
et mulieres que cognoverunt viros interficite, vir-
gines reservate. Inventeque sunt de Iabis Galaad
quadringente virgines que nescierunt viri thorum.
Et adduxerunt eas ad castra in Silo, in terram Chanaan.
Miseruntque nuntios ad filios Beniamin qui
erant in petra Remmon, et preceperunt eis ut eas in
pace susciperent. Veneruntque [illegible] filii Beniamin
in illo tempore, et date sunt [illegible] eis uxores de
filiabus Iabis Galaad [illegible] alias autem non re-
pererunt quas simili[illegible] traderent. Uni-
versusque Israel valde doluit, et egit penitentiam
super interfectione unius tribus ex Israel. Dixeruntque ma-
iores natu: Quid faciemus reliquis qui non acce-
perunt uxores? Omnes in Beniamin femine conci-
derunt, et magna nobis cura ingentique studio pu-

perdendum est ne una tribus deleatur ex israhel. Filias
nostras eis dare non possumus constricti iuramento
et maledictione qua diximus. Maledictus qui dederit
de filiabus suis uxorem beniamin. Ceperuntque consi-
lium atque dixerunt. Ecce sollempnitas domini est plagam
in sylo anniversaria que sita est ad septentrionalem urbis be-
thel. et ad orientalem plagam vie que de bethel
tendit ad sicimam. et ad meridiem oppidi lebo-
na. Preceperuntque filiis beniamin atque dixerunt. Ite
et latitate in vineis. Cumque videritis filias sylo ad
ducendos choros ex more procedere. exite repente
de vineis et rapite eas singuli uxores singulas
et pergite in terram beniamin. Cumque venerint patres
earum ac fratres et adversum vos queri ceperint
atque iurgari: dicemus eis. Miseremini eorum. Non
enim rapuerunt eas iure bellantium atque victo-
rum. sed rogantibus ut acciperent non dedistis et a vestra
parte peccatum est. Feceruntque filii beniamin ut eis fuerat
imperatum. et iuxta numerum suum rapuerunt sibi de his
que ducebant choros uxores singulas. Abieruntque
in possessionem suam edificantes urbes et ha-
bitantes in eis. Filii quoque israhel reversi sunt per tri-
bus et familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex
in israhel. sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc fa-
ciebat.

I

IN DIEBVS unius iudicis quando iudices
preerant: facta est fames in terra. Abiitque homo
de bethleem iuda ut peregrinaretur in regio-
ne moabitide cum uxore sua ac duobus
liberis. Ipse vocabatur elimelech. uxor eius
noemi. et duo filii eius. alter maalon et alter che-
lion. ephratei de bethleem iuda. Ingressique
regionem moabitidem morabantur ibi. Et
mortuus est elimelech maritus noemi. Re-
mansitque ipsa cum filiis. Qui acceperunt u-
xores moabitidas. quarum una vocabatur
orpha. altera ruth. Manseruntque ibi x. annis
et ambo mortui sunt. maalon videlicet
et chelion. Remansitque mulier orbata duobus
liberis ac marito. Et surrexit ut in patriam perge-
ret. Cum utraque nuru sua de regione moa-
bitide. Audi[illegible] erat enim quod respexisset
dominus populum [illegible] suum et dedisset eis escas.
Egressa itaque [illegible] de loco peregrinationis
sue cum utr[illegible] nuru sua. et iam in via
revertendi in terram iuda posita. dixit
ad eas. Ite in domum matris vestre. Faciat dominus
nobiscum misericordiam sicut fecistis cum mortuis et mecum.
Det vobis invenire requiem in domibus virorum
quos sortiture estis. et osculata est eas. Que elevata

voce flere ceperunt et dicere. Tecum pergemus ad popu-
lum tuum. Quibus illa respondit. Revertimini filie mee. Cur veni-
tis mecum. Num ultra habeo filios in utero meo ut vi-
ros ex me sperare possitis. Revertimini filie mee.
moabitide. Si possim hac nocte concipere et pa-
rere filios. si expectare velitis donec crescant et an-
nos pubertatis impleant. ante eritis vetule quam nu-
batis. Nolite queso filie mee. quia vestra angustia ma-
gis me premit. et egressa est manus domini contra me. Ele-
vata igitur voce rursum flere ceperunt. Orpha oscu-
lata est socrum. ac reversa. ruth adhesit socrui
sue. Cui dixit noemi. En reversa est cognata tua
ad populum suum. et ad deos suos. vade cum ea. Que re-
spondit. Ne adverseris michi ut relinquam te et abeam. Quo-
cumque perrexeris pergam. ubi morata fueris et ego pariter
morabor. Populus tuus populus meus. Deus tuus deus meus.
Que te morientem susceperit terra. in ea moriar. Ibique
locum accipiam sepulture. Hec michi faciat deus et
hec addat. si non sola mors me et te separaverit. Videns
noemi quod obstinato animo ruth decrevisset pergere se-
cum adversari noluit. nec ultra ad suos reditum persuadere. Profecte
sunt simul et venerunt in bethleem. Quibus urbem ingressis ve-
lox apud cunctos fama percrebruit. Dicebantque mulieres. Hec est
illa noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi. id est pul-
cram. sed vocate me mara. id est amaram. quia valde me ama-
ritudine replevit omnipotens. Egressa sum plena et vacuam reduxit
me dominus. Cur igitur vocatis me noemi quam humiliavit dominus et afflixit
omnipotens. Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua
de terra peregrinationis sue ac reversa est in beth-
leem: quando primum ordea metebantur. II

Erat autem vir elimelech consanguineus homo
potens magnarumque opum nomine booz. Dixit-
que ruth moabitis ad socrum suam. Si iubes
vadam in agrum et colligam spicas que metentium
fugerint manus ubicumque clementis in me patris
familias repperero gratiam. Cui illa respondit. Vade
filia mi. Abiit itaque et colligebat spicas post terga
metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum nomine
booz qui erat de propinquitate elimelech. et ecce ipse veni-
ebat de bethleem. Dixitque messoribus dominus vobis-
cum. Qui responderunt. Benedicat tibi deus. Dixitque booz
iuveni qui messoribus preerat. Cuius est hec puella?
Qui respondit. Hec est moabitis que venit cum noemi de regio-
ne moabitide. et rogavit ut spicas remanen-
tes colligeret: sequens messorum vestigia. et de ma-
ne usque nunc stat in agro et ne ad momen-
tum quidem domum reversa est. Et ait booz ad
ruth. Audi filia ne vadas in alterum agrum
ad colligendum nec recedas ab hoc loco. sed iungere
puellis meis et ubi messuerint sequere.

quibus urbem ingressis velox apud cunctos fama per[...]

Mandavi enim pueris meis ut nemo sit tibi molestus.
Sed etiam si sitieris vade ad sarcinulas et bibe aquas
de quibus et pueri bibunt. Quae cadens in faciem suam et ad-
orans super terram dixit ad eum: Unde mihi hoc ut inve-
nirem gratiam ante oculos tuos et nosse me dignare-
ris peregrinam mulierem? Cui ille respondit: Nuntiata
sunt mihi omnia quae feceris socrui tuae post mortem
viri tui et quod reliqueris parentes tuos et terram
in qua nata es et veneris ad populum quem ante nescie-
bas. Reddat tibi dominus pro opere tuo et plenam mer-
mercedem recipias a domino deo israel ad quem
venisti et sub cuius confugisti alas. Quae ait: Inve-
ni gratiam oculis tuis domine mi qui consolatus
es me et locutus es ad cor ancillae tuae quae non sum similis
unius ancillarum tuarum. Dixitque ad eam
booz: Quando hora vescendi fuerit veni huc et comede
de panem et intinge buccellam tuam in aceto.
Sedit itaque ad messorum latus et congessit polen-
tam sibi. Comeditque et saturata est et tulit reliquias.
Atque inde surrexit ut spicas ex more colligeret. Prae-
cepit autem booz pueris suis dicens: Etiam si vobiscum
metere voluerit ne prohibeatis eam et de vestris ma-
nipulis proicite de industria et remanere permitti-
te ut absque rubore colligat et colligentem ne-
mo corripiat. Collegit ergo in agro usque ad vesperam.
et quae collegerat virga caedens et excutiens invenit or-
dei quasi ephi mensuram id est tres modios. Quos por-
tans reversa est in civitatem et ostendit socrui suae.
Insuper protulit et dedit ei reliquias cibi sui quo
saturata fuerat. Dixitque ei socrus: Ubi hodie collegisti
et ubi fecisti opus? Sit benedictus qui misertus est tui. In-
dicavitque ei apud quem esset operata et nomen dixit
viri quod booz vocaretur. Cui respondit noemi: Benedictus
sit a domino quoniam eandem gratiam quam praebuerat
vivis servavit et mortuis. Rursumque ait: Propin-
quus noster est homo. Et ruth: Hoc quoque praecepit mihi ut
tam diu messoribus eius iungerer donec omnes sege-
tes meterentur. Cui dixit socrus: Melius est filia mi
ut cum puellis eius exeas ad metendum non alieno a-
gro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque pu-
ellis booz et tam diu cum eis messuit donec
ordeum et triticum in horreis conderetur. III

Postquam autem reversa est ad socrum suam audi-
vit ab ea: Filia mi quaeram tibi requiem et provide-
bo ut bene sit tibi. Booz iste cuius puellis in agro iunc-
ta es propinquus noster est et in hac nocte aream or-
dei ventilat. Lava igitur et ungere et induere
cultioribus vestimentis et descende in aream.
Non te videat homo donec esum potumque fi-
nierit. Quando autem ierit ad dormiendum nota locum in quo
dormiat. Veniesque et discooperies pallium quo operitur
a parte pedum et proicies te et ibi iacebis. Ipse autem
dicet tibi quid agere debeas. Quae respondit: Quicquid praeceperis mihi fa-
ciam. Descenditque in aream et fecit omnia quae sibi im-
peraverat socrus. Cumque comedisset booz et bibisset et fac-
tus esset hilarior issetque ad dormiendum iuxta acervum
manipulorum, venit abscondite et discooperto pallio
a pedibus eius se proiecit. Et ecce nocte iam media expa-
vit homo et conturbatus est. Viditque mulierem ad pe-
des suos iacentem. Et ait illi: Quae es? Illa respondit: Ego
sum ruth ancilla tua. Expande pallium tuum super
famulam tuam quia propinquus es. Et ille: Benedicta es
inquit a domino filia et priorem misericordiam posteriore superasti
quia non es secuta iuvenes pauperes sive divites.
Noli ergo metuere sed quodcumque dixeris faciam tibi. Scit
enim omnis populus qui habitat intra portas urbis meae mulierem
te esse virtutis. Nec abnuo me propinquum sed est alius
me propinquior. Quiesce hac nocte et facto mane si te
voluerit propinquitatis iure retinere bene res acta est.
Sin autem ille noluerit ego te absque ulla dubitatione sus-
cipiam, vivit dominus. Dormi usque mane. Dormivit
itaque ad pedes eius usque ad noctis abscessum. Surrexit
itaque antequam homines se cognoscerent mutuo et dixit
booz: Cave ne quis noverit quod huc veneris. Et rursum:
Expande inquit pallium tuum quo operiris et tene
utraque manu. Qua extendente et tenente mensus est sex
modios ordei et posuit super eam. Quae portans ingressa est
civitatem, et venit ad socrum suam. Quae dixit ei: Quid e-
gisti filia? Narravitque ei omnia quae sibi fecisset homo. Et
ait: Ecce vi modios ordei dedit mihi et ait: Nolo va-
cuam te reverti ad socrum tuam. Dixitque noe-
mi: Expecta filia donec videamus quem exitum
res habeat. Neque enim cessabit homo nisi comple-
verit quod locutus est. IIII

Ascendit ergo booz
ad portam et sedit ibi. Cumque vidisset propinquum
praeterire de quo prius sermo habitus est dixit ad eum:
Declina paulisper et sede hic vocans eum ex nomine
suo. Qui divertit et sedit. Tollens autem booz x
viros de senioribus civitatis dixit ad eos: Sede-
te hic. Quibus residentibus locutus est ad propinquum:
Partem agri fratris nostri elimelech vendidit
noemi quae reversa est de regione moabitide. Quod
te audire volui et tibi dicere coram cunctis seden-
tibus et maioribus natu de populo meo. Si vis possidere
iure propinquitatis eme et posside. Sin autem tibi displi-
cet hoc ipsum indica mihi ut sciam quid facere
debeam. Nullus est enim propinquus excepto te qui
prior es et me qui secundus sum. At ille respondit: Ego a-
grum emam. Cui dixit booz: Quando emeris agrum
de manu mulieris ruth quoque moabitidem quae
uxor defuncti fuit debes accipere ut suscites

nomen propinqui tui in hereditate tua. Qui respondit: Cedo iure propinquitatis. Neque enim nomen familie mee delere debeo. Tu meo utere privilegio, quo me libenter carere profiteor. Hic autem erat mos antiquitus in Israel inter propinquos, ut si quando alter alteri suo iure cedebat, ut esset firma concessio, solvebat homo calciamentum suum et dabat proximo suo. Hoc erat testimonium cessionis in Israel. Dixit ergo propinquo Booz: Tolle calciamentum. Quod statim solvit de pede suo. At ille maioribus natu et universo populo: Testes, inquit, vos hodie estis, quod possederim omnia que fuerunt Elimelech et Chelion et Maalon, tradente Noemi, et Ruth Moabitidem uxorem Maalon in coniugium sumpserim, ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua, ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus et populo deleatur. Vos inquam huius rei testes estis. Respondit omnis populus qui erat in porta et maiores natu: Nos testes sumus. Faciat Dominus hanc mulierem que ingreditur domum tuam sicut Rachel et Liam que edificaverunt domum Israel, ut sit exemplum virtutis in Ephrata et habeat celebre nomen in Bethleem. Fiatque domus tua sicut domus Phares quem Thamar peperit Iude, de semine quod dederit Dominus tibi ex hac puella. Tulit itaque Booz Ruth et accepit uxorem, ingressusque est ad eam, et dedit illi Dominus ut conciperet et pareret filium. Dixeruntque mulieres ad Noemi: Benedictus Dominus qui non est passus ut deficeret successor familie tue, et vocaretur nomen eius in Israel. Et habeas qui consoletur animam tuam et enutriat senectutem. De nuru enim tua natus est, que te diligit, et multo tibi melior est quam si septem haberes filios. Susceptumque Noemi puerum posuit in sinu suo, et nutricis ac gerule officio fungebatur. Vicine autem mulieres congratulantes ei et dicentes: Natus est filius Noemi, vocaverunt nomen eius Obeth. Hic est pater Ysai patris David. Hee sunt generationes Phares. Phares genuit Esrom. Esrom genuit Aram. Aram genuit Aminadab. Aminadab genuit Naason. Naason genuit Salmon. Salmon genuit Booz. Booz genuit Obeth. Obeth genuit Ysai. Ysai genuit David regem.

VIGINTI et duas esse litteras apud Hebreos Syrorum quoque lingua et Chaldeorum testatur, que hebree magna ex parte confinis est. Nam et ipsi viginti duo elementa habent eodem sono sed diversis caracteribus. Samaritani etiam pentateucum Moysi totidem litteris scriptitant, figuris tantum et apicibus discrepantes. Certumque est Esdram scribam legisque doctorem post captam Ierosolimam et instaurationem templi sub Zorobabel alias litteras repperisse quibus nunc utimur, cum ad illud usque tempus iidem Samaritanorum et Hebreorum caracteres fuerint. In libro quoque Numerorum hec eadem supputatio sub Levitarum ac sacerdotum censu mystice ostenditur. Et nomen Domini tetragrammaton in quibusdam grecis voluminibus usque hodie antiquis expressum litteris invenimus. Sed et psalmi tricesimus sextus et centesimus decimus et centesimus undecimus et centesimus octavus decimus et centesimus quadragesimus quartus, quamquam diverso scribantur metro, tamen eiusdem numeri texuntur alphabeto. Et Ieremie Lamentationes et oratio eius, Salomonis quoque in fine Proverbia ab eo loco in quo ait: Mulierem fortem quis inveniet, hisdem alphabetis vel incisionibus supputantur. Porro quinque littere duplices apud Hebreos sunt: chaph, mem, nun, phe, sade. Aliter enim scribunt per has principia medietatesque verborum, aliter fines. Unde et quinque a plerisque libri duplices estimantur: Samuel, Malachim, Dabreiamin, Esdras, Ieremias cum Cinoth, id est Lamentationibus suis. Quomodo igitur viginti duo elementa sunt per que scribimus hebraice omne quod loquimur, et eorum initiis vox humana comprehenditur, ita viginti duo volumina supputantur quibus quasi litteris et exordiis in doctrina Dei tenera adhuc et lactens viri iusti eruditur infantia. Primus apud eos liber vocatur Bresith, quem nos Genesim dicimus. Secundus Hellesmoth, qui Exodus appellatur. Tercius Vaiecra, id est Leviticus. Quartus Vaiedabber, quem Numeros vocamus. Quintus Addabarim, qui Deuteronomium prenotatur. Hii sunt quinque libri Moysi, quos proprie Thorath, id est legem appellant. Secundum prophetarum ordinem faciunt et incipiunt ab Iesu filio Nave, qui apud eos Iosue Bennum dicitur. Deinde subtexunt Sophtim, id est Iudicum librum, et in eundem compingunt Ruth, quia in diebus iudicum facta eius narratur historia. Tercius sequitur Samuel, quem nos Regnorum primum et secundum dicimus. Quartus Malachim, id est Regum, qui tercio et quarto Regnorum volumine continetur. Meliusque multo est Malachim id est Regum quam Malachoth id est Regnorum dicere. Non enim multarum gentium regna describit, sed unius israelitici populi qui tribubus duodecim continetur. Quintus est Ysaias. Sextus Ieremias. Septimus Ezechiel. Octavus liber duodecim prophetarum, qui apud illos vocatur Thareasra. Tercius ordo agiographa possidet. Et primus liber incipit a Iob. Secundus a David, quem quinque incisionibus et uno Psalmorum volumine comprehendunt. Tercius est Salomon, tres libros habens: Proverbia, que illi Parabolas id est Masloth appellant. Quartus Ecclesiasten, id est Coeleth. Quintus Canticum canticorum, quem titulo Syrasirim prenotant. Sextus est Daniel. Septimus Dabreiamin, id est Verba dierum, quod significantius

cuius diuine hystorie possumus appellare. qui liber apud nos paralipomenon primus et secundus scribitur. Octauus esdras qui et ipse similiter apud grecos et latinos in duos libros diuisus est. Nonus hester. atque ita fiunt pariter ueteris legis libri .xx.ii. id est moysi .v. prophetarum .viii. agiographorum nouem. Quanquam nonnulli ruth et cinoth inter agiographa scriptitent et hos libros in suo putent numero supputandos. ac per hoc esse prisce legis libros .xx.iiii. quos sub numero .xx.iiii. seniorum apochalipsis iohannis inducit adorantes agnum et coronas suas prostratis uultibus offerentes stantibus coram .iiii. animalibus oculatis ante et retro id est in preteritum et in futurum respicientibus et indefessa uoce clamantibus sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens qui erat et qui est et qui uenturus est. Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebreo uertimus in latinum conuenire potest ut scire ualeamus quicquid extra hos est inter apocrifa esse ponendum. Igitur sapientia que uulgo salomonis inscribitur et iesu filii syrach liber et iudith et thobias et pastor non sunt in canone. Machabeorum primum librum hebraicum repperi. secundus grecus est quod ex ipsa quoque phrasi probari potest. Que cum ita se habeant obsecro te lector ne laborem meum reprehensionem estimes antiquorum. In tabernaculo dei offert unusquisque quod potest. alii aurum et argentum et lapides preciosos. alii bissum et purpuram et coccum offerunt et iacinctum. nobiscum bene agitur si obtulerimus pelles et caprarum pilos. et tamen apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Vnde et tota illa tabernaculi pulcritudo et per singulas species ecclesie presentis futureque distinctio pellibus tegitur et ciliciis. ardorem solis et iniuriam ymbrium ea que uiliora sunt prohibent. Lege ergo primum samuel et malachim meum. meum inquam meum. Quicquid enim crebrius uertendo et emendando sollicitius et didicimus et tenemus nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas uel interpretem me estimato si gratus es uel paraphrasten si ingratus. quamquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica ueritate. Certe si incredulus es lege grecos codices et latinos et confer cum his opusculis et ubicumque inter se uideris discrepare interroga quemlibet hebreorum cui magis accommodare debeas fidem ut in eodem loco mecum similiter diuinauerit. Sed et uos famulas christi rogo que domini discumbentis preciosissimo fidei myrro unguitis caput que saluatorem nequaquam queritis in sepulchro quibus iam ad patrem christus ascendit. ut contra latrantes canes qui aduersum me rabido ore deseuiunt et circumeunt ciuitatem atque in eo se doctos arbitrantur si aliis detrahant orationum uestrarum clipeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam semper sententie recordabor. Dixi custodiam uias meas ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator aduersum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis.

Incipit Liber Regum primus.

FUIT UIR UNUS de ramathaim sophim de monte effraim et nomen eius elchana filius ieroboam filii eliud filii thau filii suph effrateus. Et habuit duas uxores nomen uni anna et nomen secunde fenenna. Fueruntque fenenne filii anne autem non erant liberi. Et ascendebat uir ille de ciuitate sua statutis diebus ut adoraret et sacrificaret domino exercituum in silo. Erant autem ibi duo filii heli ophni et phinees sacerdotes domini. Venit ergo dies et immolauit helchana deditque fenenne uxori sue et cunctis filiis suis et filiabus partes. Anne autem dedit partem unam tristis quia annam diligebat. Dominus autem concluserat uuluam eius. Affligebat quoque eam emula eius et uehementer angebat intantum ut exprobraret quod conclusisset dominus uuluam eius. Sicque faciebat per singulos annos cum redeunte tempore ascenderent in templum domini et sic prouocabat eam. Porro illa flebat et non capiebat cibum. Dixit ergo ei elchana uir suus. Anna cur fles et quare non comedis et quam ob rem affligitur cor tuum. Numquid non ego melior sum tibi quam decem filii. Surrexit autem anna postquam comederat in silo et biberat. heli sacerdote sedente super sellam ante postes templi domini cum esset anna amaro animo. orauit dominum flens largiter et uotum uouit dicens. Domine exercituum si respiciens uideris afflictionem famule tue et recordatus mei fueris nec oblitus ancille tue dederisque serue tue sexum uirilem dabo eum domino omnibus diebus uite eius et nouacula non ascendet super caput eius. Factum est autem cum illa multiplicaret preces coram domino ut heli obseruaret os eius. Porro anna loquebatur in corde suo tantumque labia illius mouebantur et uox penitus non audiebatur. Estimauit ergo eam heli temulentam dixitque ei. Usquequo ebria eris. Digere paulisper uinum quo mades. Respondens

Fuit uir

anna: Nequaquam inquit domine mi. Nam mulier infelix nimis ego sum. vinumque et omne quod inebriare potest non bibi. sed effudi animam meam in conspectu domini. Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus belial. quia ex multitudine doloris et meroris mei locuta sum usque in presens. Tunc heli ait ei. Vade in pace. et deus israhel det tibi petitionem quam rogasti eum. Et illa dixit. Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam et comedit. vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati. Et surrexerunt mane et adoraverunt coram domino. Et reversi sunt veneruntque in domum suam ramatha. Cognovit autem elchana annam uxorem suam. et recordatus est eius dominus. Et factum est post circulum dierum concepit anna et peperit filium vocavitque nomen eius Samuel. eo quod a domino postulasset eum. Ascendit autem vir eius elchana et omnis domus eius ut immolaret domino hostiam sollempnem et votum suum. Et anna non ascendit. Dixit enim viro suo Vadam donec ablactetur infans. et ducam eum. et appareat ante conspectum domini. et maneat ibi iugiter. Et ait elchana vir suus. Fac quod bonum tibi videtur. et mane donec ablactes eum. Precorque ut impleat dominus verbum suum. Mansit ergo mulier et lactavit filium suum donec amoveret eum a lacte. Et adduxit eum secum postquam ablactaverat in vitulis tribus. et tribus modiis farine et amphora vini. et adduxit eum ad domum domini in sylo. Puer autem erat adhuc infantulus. Et immolaverunt vitulum et obtulerunt puerum heli. Et ait anna. Obsecro mi domine. vivit anima tua. Ego sum mulier illa que steti coram te hic orans dominum pro puero isto. Oravi. et dedit mihi dominus petitionem meam quam postulavi eum. Iccirco et ego commodavi eum domino cunctis diebus quibus fuerit accommodatus domino. Et adoraverunt ibi dominum. Et adoravit anna et ait.

II

ij Exultavit cor meum in domino. et exaltatum est cornu meum in deo meo. Dilatatum est os meum super inimicos meos. quia letata sum in salutari tuo. Non est sanctus ut est dominus. neque enim est alius extra te. et non est fortis sicut deus noster. Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes. Recedant vetera de ore vestro quia deus scientiarum dominus est. et ipsi preparantur cogitationes. Arcus fortium superatus est. et infirmi accincti sunt robore. Repleti prius pro panibus se locaverunt et famelici saturati sunt. Donec sterilis peperit plurimos et que multos habebat filios infirmata est. Dominus mortificat et vivificat deducit ad inferos et reducit. Dominus pauperem facit et ditat. humiliat et sublevat. Suscitat de pulvere egenum et de stercore elevat pauperem ut sedeat cum principibus et solium glorie teneat. Domini enim sunt cardines terre et posuit super eos orbem. Pedes sanctorum suorum servabit. et impii in tenebris conticescent. quia non in fortitudine sua roborabitur vir. Dominum formidabunt adversarii eius. et super ipsos in celis tonabit. Dominus iudicabit fines terre. et dabit imperium regi suo. et sublimabit cornu christi sui. Et abiit elchana in ramatha in domum suam. Puer autem erat minister in conspectu domini ante faciem heli sacerdotis. Porro filii heli filii belial nescientes dominum neque officium sacerdotum ad populum. sed quicumque immolasset victimam: veniebat puer sacerdotis dum coquerentur carnes et habebat fuscinulam tridentem in manu sua. et mittebat eam in lebetem. vel in caldariam aut in ollam sive in cacabum. et omne quod levabat fuscinula tollebat sacerdos sibi. Sic faciebant universo israheli venientium in sylo. Etiam antequam adolerent adipem veniebat puer sacerdotis et dicebat immolanti. Da mihi carnem ut coquam sacerdoti. Non enim accipiam a te carnem coctam sed crudam. Dicebatque illi immolans. Incendatur primum iuxta morem hodie adeps. et tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens aiebat ei. Nequaquam. Nunc enim dabis. alioquin tollam vi. Erat ergo peccatum puerorum grande nimis coram domino. quia detrahebant homines a sacrificio domini. Samuel autem ministrabat ante faciem domini puer accinctus ephot lineo. et tunicam parvam faciebat ei mater sua. quam afferebat statutis diebus ascendens cum viro suo ut immolaret hostiam sollempnem et votum suum. Et benedixit heli elchane et uxori eius. Dixitque ei. Reddat tibi dominus semen de muliere hac pro fenore quod commodasti domino. et abierunt in locum suum. Visitavit ergo dominus annam et concepit et peperit iii. filios et ii. filias. et magnificatus est puer samuel apud dominum. Heli autem erat senex valde. Et audivit omnia que faciebant filii sui universo israheli. et quomodo dormiebant cum mulieribus que observabant ad ostium tabernaculi. et dixit eis. Quare facitis res huiuscemodi. quas ego audio res pessimas ab omni populo. Nolite filii mei. non est enim bona fama quam ego audio. ut transgredi faciatis populum domini. Si peccaverit vir in virum placari ei potest deus. Si autem in dominum peccaverit vir: quis orabit pro eo? Et non audierunt vocem patris sui quia voluit dominus occidere eos. Puer autem samuel proficiebat atque crescebat et placebat tam domino quam hominibus. Ve

autem vir dei ad heli et ait ad eum. Hec dicit dominus.
Numquid non aperte revelatus sum domui patris tui
cum esset in egipto in domo pharaonis et elegi eum
ex omnibus tribubus israel mihi in sacerdotem ut ascenderet
ad altare meum et adoleret mihi incensum et portaret co-
ram me ephot et dedi domui patris tui omnia de sacrificiis
filiorum israel. Quare calce abiecistis victimam meam et munera
mea que precepi ut offerrentur in templo. et magis hono-
rasti filios tuos quam me. ut comederetis primitias
omnis sacrificii israel populi mei. Propterea ait dominus deus israel.
Loquens locutus sum ut domus tua et domus patris tui
ministraret in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc
autem dicit dominus. Absit hoc a me. Sed quicumque honorificaverit
me: glorificabo eum. Qui autem contempnunt me: erunt
ignobiles. Ecce dies veniunt et precidam brachium tu-
um et brachium domus patris tui. ut non sit senex in
domo tua. et videbis emulum tuum in templo. in univer-
sis prosperis israel et non erit senex in domo tua omnibus diebus.
Verumptamen non auferam penitus virum ex te ab al-
tari meo. sed ut deficiant oculi tui et tabescat ani-
ma tua et pars magna domus tue morietur cum ad
virilem etatem venerit. Hoc autem erit tibi signum quod
venturum est duobus filiis tuis ophni et phinees. In die
uno morientur ambo et suscitabo mihi sacerdotem fidelem
qui iuxta cor meum et animam meam faciet. et edificabo
ei domum fidelem et ambulabit coram christo meo cun-
ctis diebus. Futurum est autem ut quicumque remanserit in domo
tua veniat ut oretur pro eo. et offerat nummum argen-
teum. et tortam panis dicatque. Dimitte me obsecro
ad unam partem sacerdotalem ut comedam buccellam
Puer autem samuel ministrabat **III** panis.
domino coram heli. et sermo domini erat preciosus. In
diebus illis non erat visio manifesta. Factum est ergo in die qua-
dam heli iacebat in loco suo et oculi eius caligaverant
nec poterat videre lucernam dei antequam extin-
gueretur. Samuel autem dormiebat in templo domini
ubi erat archa dei. Et vocavit dominus samuel.
Qui respondens ait. Ecce ego. Et cucurrit ad heli
et dixit. Ecce ego. Vocasti enim me. Qui dixit: non vo-
cavi. Revertere et dormi. Et abiit et dormivit. Et
adiecit dominus vocare rursum Samuel. Con-
surgensque samuel abiit ad heli et dixit. Ecce ego.
quia vocasti me. Qui respondit. non vocavi te fili mi. Revertere
et dormi. Porro samuel necdum sciebat dominum. neque
revelatus fuerat ei sermo domini. Et adiecit dominus
et vocavit adhuc samuel tercio. Qui consurgens
abiit ad heli et ait. Ecce ego quia vocasti me. Intel-
lexit ergo heli quia dominus vocaret puerum. et ait
ad samuel. Vade et dormi. et si deinceps vocaverit te:
dices. Loquere domine quia audit servus tuus. Abiit
ergo samuel et dormivit in loco suo. Et venit dominus
et stetit et vocavit sicut vocaverat secundo. Samuel
Samuel. et ait samuel. Loquere domine quia audit ser-
vus tuus. Et dixit dominus ad samuel. Ecce ego facio verbum
in israel. quod quicumque audierit: tinnient ambe aures eius.
In die illa suscitabo adversum heli omnia que locutus
sum super domum eius: incipiam et complebo. Predixi
enim ei quod iudicaturus essem domum eius in eternum propter
iniquitatem eo quod noverat indigne agere filios suos
et non corripuit eos. Ideo iuravi domui heli quod non
expietur iniquitas domus eius victimis et muneribus
usque in eternum. Dormivit autem samuel usque mane aper-
uitque ostia domus domini. Et samuel timebat indica-
re visionem heli. Vocavit ergo heli samuelem et dixit. Sa-
muel fili mi. Qui respondens ait. Presto sum. et inter-
rogavit eum. Quis est sermo quem locutus est ad te dominus?
Oro te ne celaveris me. Hec faciat tibi deus et hec ad-
dat. si absconderis a me sermonem ex omnibus ver-
bis que dicta sunt tibi. Indicavit itaque ei samuel
universos sermones et non abscondit ab eo. Et il-
le respondit. Dominus est. quod bonum est in oculis suis faciat. Cre-
vit autem samuel et dominus erat cum eo. et non cecidit ex
omnibus verbis eius in terram. Et cognovit universus
israel a dan usque bersabee quod fidelis samuel propheta esset
domini. Et addidit dominus ut appareret in
silo. quoniam revelatus fuerat dominus samueli in
silo iuxta verbum domini. Et venit sermo samuelis in
universo israel. **IIII**
Et factum est in diebus illis: convenerunt philistiim in
pugna. Egressus est namque israel obviam philistiim
in prelium et castrametatus est iuxta lapidem adiutorii.
Porro philistiim venerunt in aphec. et instruxerunt
aciem contra israel. Inito autem certamine terga vertit israel
philisteis. et cesa sunt in illo certamine passim per agros
quasi iiii milia virorum. et reversus est populus ad castra. Dixerunt-
que maiores natu de israel. Quare percussit nos dominus hodie
coram philistiim. Afferamus ad nos de silo ar-
cham federis domini et veniat in medium nostri
ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum. Misit
ergo populus in silo et tulerunt inde archam federis domini
exercituum sedentis super cherubin. Eruntque duo filii
heli cum archa federis dei ophni et phinees. Cumque
venisset archa federis domini in castra. vociferatus est
omnis israel clamore grandi et personuit terra. et audierunt
philistiim vocem clamoris: dixeruntque. Que nam est hec
vox clamoris magni in castris hebreorum?
Et cognoverunt quod archa domini venisset in castra.
Timueruntque philistiim dicentes. Venit deus in castra.
Et ingemuerunt dicentes. Ve nobis. Non enim
fuit tanta exultatio heri et nudiustercius.

-ste nobis. Quis nos salvabit de manu deorum sublimium istorum? hi sunt dii qui percusserunt Egyptum omni plaga in deserto. Confortamini et estote viri Philistiim, ne serviatis Hebreis sicut et illi servierunt vobis. Confortamini et bellate. Pugnaverunt ergo Philistiim et cesus est Israel, et fugit unusquisque in tabernaculum suum, et facta est plaga magna nimis. Et ceciderunt de Israel xxx milia peditum, et archa dei capta est. Duo quoque filii Heli mortui sunt, Ophni et Phinees. Currens autem vir de Beniamin ex acie venit in Silo in die illo, scissa veste et conspersus pulvere caput. Cumque ille venisset, Heli sedebat super sellam contra viam spectans. Erat enim cor eius pavens pro archa domini. Vir autem ille postquam ingressus est nuntiavit urbi, et ululavit omnis civitas. Et audivit Heli sonitum clamoris, dixitque: Quis est hic sonitus tumultus huius? At ille festinavit et venit et nuntiavit Heli. Heli autem erat xc et viii annorum, et oculi eius caligaverunt, et videre non poterat. Et dixit ad Heli: Ego sum qui veni de prelio, et ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: Quid actum est fili mi? Respondens autem ille qui nuntiabat: Fugit, inquit, Israel coram Philistiim, et ruina magna facta est in populo; insuper et duo filii tui mortui sunt, Ophni et Phinees, et archa dei capta est. Cumque ille nominasset archam dei, cecidit de sella retrorsum iuxta ostium, et fractis cervicibus mortuus est. Senex enim erat vir et grandevus, et ipse iudicavit Israel xl annis. Nurus autem eius uxor Phinees pregnans erat vicinaque partui; et audito nuntio quod capta esset archa dei et mortuus esset socer suus et vir suus, incurvavit se et peperit; irruerant enim in eam dolores subiti. In ipso autem momento mortis eius dixerunt ei que stabant circa eam: Ne timeas, quia filium peperisti. Que non respondit eis, neque animadvertit. Et vocavit puerum Ichabod dicens: Translata est gloria domini de Israel, quia capta est archa dei, et pro socero suo et pro viro suo ait: Translata est gloria ab Israel, eo quod capta esset archa dei.

V Philistiim autem tulerunt archam dei, et asportaverunt eam a lapide adiutorii in Azotum. Tuleruntque Philistiim archam dei, et intulerunt eam in templum Dagon, et statuerunt eam iuxta Dagon. Cumque surrexissent diluculo Azotii altera die, ecce Dagon iacebat pronus in terra ante archam domini. Et tulerunt Dagon et restituerunt eum in locum suum. Rursumque mane die altera consurgentes invenerunt Dagon iacentem super faciem suam in terra coram archa domini. Caput autem Dagon et due palme manuum eius abscise erant super limen. Porro Dagon truncus solus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes Dagon, et omnes qui ingrediuntur templum eius, super limen Dagon in Azoto usque in hodiernum diem. Aggravata est autem manus domini super Azotios, et demolitus est eos, et percussit in secretiori parte natium Azotum et fines eius, et fecerunt sibi sedes pelliceas. Et ebullierunt ville et agri in medio regionis illius, et nati sunt mures, et facta est confusio mortis magna in civitate. Videntes autem viri Azotii huiuscemodi plagam dixerunt: Non maneat archa dei Israel apud nos, quoniam dura est manus eius super nos et super Dagon deum nostrum. Et mittentes congregaverunt omnes satrapas Philistinorum ad se, et dixerunt: Quid faciemus de archa dei Israel? Responderuntque Gethei: Circumducatur archa dei Israel. Et circumduxerunt archam dei Israel. Illis autem circumducentibus eam fiebat manus domini per singulas civitates interfectionis magne nimis, et percutiebat viros uniuscuiusque urbis a parvo usque ad maiorem, et computrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque Gethei consilium, et fecerunt sibi sedes pelliceas. Miserunt ergo archam domini in Acharon. Cumque venisset archa domini in Acharon, exclamaverunt Acharonite dicentes: Adduxerunt ad nos archam dei Israel, ut interficiat nos et populum nostrum. Miserunt itaque et congregaverunt omnes satrapas Philistinorum, qui dixerunt: Dimittite archam dei Israel, et revertatur in locum suum, et non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus, et gravissima valde manus domini. Viri quoque qui mortui non fuerant percutiebantur in secretiori parte natium, et ascendebat ululatus uniuscuiusque civitatis in celum.

VI Fuit ergo archa domini in regione Philistinorum septem mensibus. Et post hec vocaverunt Philistiim sacerdotes et divinos, dicentes: Quid faciemus de archa dei? Indicate nobis quomodo remittamus eam in locum suum. Qui dixerunt: Si remittitis archam dei Israel, nolite dimittere eam vacuam, sed quod debetis reddite ei pro peccato, et tunc curabimini, et scietis quare non recedat manus eius a vobis. Qui dixerunt: Quid est quod pro delicto debeamus reddere ei? Responderuntque illi: Iuxta numerum provinciarum Philistinorum v anos aureos facietis et v mures aureos, quia plaga una fuit omnibus vobis et satrapis vestris. Facietisque similitudines anorum vestrorum et similitudines murium qui demoliti sunt terram, et dabitis deo Israel gloriam, si forte relevet manum suam a vobis et a diis vestris et a terra vestra. Quare aggravatis corda vestra, sicut aggravavit Egyptus et Pharao cor suum? Nonne postquam percussus est, tunc dimisit eos et abierunt? Nunc ergo arripite et facite plaustrum novum unum et duas vac-

eas fetas quibus non est impositum iugum iungite in
plaustro et recludite vitulos earum domi. Tolletisque
archam et ponetis in plaustro et vasa aurea que exsolvi-
stis ei pro delicto ponetis in capsellam ad latus eius et dimit-
tite eam ut vadat. Et aspicietis et siquidem per viam
finium suorum ascenderit contra Bethsames ipse fecit
nobis malum hoc grande. Sin autem minime sciemus quia nequa-
quam manus eius tetigit nos sed casu accidit. Fecerunt ergo illi hoc modo
et tollentes duas vaccas que lactabant vitulos iun-
xerunt ad plaustrum vitulosque earum concluserunt do-
mi. Et posuerunt archam dei super plaustrum et capsel-
lam que habebat mures aureos et similitudines anorum.
Ibant autem in directum vacce per viam que ducit Bethsames
et itinere uno gradiebantur pergentes et mugientes et non
declinabant neque ad dexteram neque ad sinistram. Sed et satrape
Philistinorum sequebantur usque ad terminos Bethsames.
Porro Bethsamite metebant triticum in valle et eleva-
tes oculos viderunt archam et gavisi sunt cum vidis-
sent. Et plaustrum venit in agrum Iosue Bethsamite
et stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus et conciderunt lig-
na plaustri vaccasque imposuerunt super ea holocaustum
domino. Levite autem deposuerunt archam dei et capsel-
lam que erat iuxta eam in qua erant vasa aurea et po-
suerunt eam super lapidem grandem. Viri autem Bethsamite obtu-
lerunt holocausta et immolaverunt victimas in die il-
la domino. Et quinque satrape Philistinorum viderunt et reversi sunt
in Accaron in die illa. Hi sunt autem ani aurei quos red-
diderunt Philistiim pro delicto domino. Azotus unum Ga-
za unum Ascalon unum Geth unum Accaron unum et mu-
res aureos secundum numerum urbium Philistiim .v. provin-
ciarum ab urbe murata usque ad villam que erat absque mu-
ro et usque ad Abel magnum super quem posuerunt archam do-
mini que erat usque in illum diem in agro Iosue Beth-
samitis. Percussit autem de viris Bethsamitibus eo quod vidissent
archam domini et percussit de populo .lxx. viros et .l. milia
plebis. Luxitque populus eo quod percussisset dominus plebem plaga mag-
na. Et dixerunt viri Bethsamite: Quis poterit stare in
conspectu domini dei sancti huius et ad quem ascendet a
nobis? Miseruntque nuntios ad habitatores Cariathiarim
dicentes: Reduxerunt Philistiim archam domini. Des-
cendite et reducite eam ad vos. VII

Venerunt ergo viri Cariathiarim et reduxerunt ar-
cham domini et intulerunt eam in domum Amina-
dab in galaad Gabaa. Eleazarum autem filium eius sancti-
ficaverunt ut custodiret archam domini. Et factum est
ex qua die mansit archa domini in Cariathiarim mul-
tiplicati sunt dies. Erat quippe iam annus .xx.us et
requievit omnis Israel post dominum. Ait autem Samuel ad
universam domum Israel dicens: Si in toto corde vestro re-
vertimini ad dominum auferte deos alienos de medio
vestrum Baalim et Astaroth et preparate corda vestra domino et
servite ei soli et eruet vos de manu Philistiim. Abstu-
lerunt ergo filii Israel Baalim et Astaroth et servierunt domino
soli. Dixit autem Samuel: Congregate universum Israel in Mas-
phat ut orem pro vobis dominum. Et convenerunt in Masphat
hauseruntque aquam et effuderunt in conspectu domini et
ieiunaverunt in die illa atque dixerunt: Ibi peccavimus domino.
Iudicavitque Samuel filios Israel in Masphat. Et audie-
runt Philistiim quod congregati essent filii Israel in Masphat
et ascenderunt satrape Philistinorum ad Israel. Quod cum audissent
filii Israel timuerunt a facie Philistinorum. Dixeruntque
ad Samuel: Ne cesses pro nobis clamare ad dominum deum no-
strum ut salvet nos de manu Philistinorum. Tulit autem
Samuel agnum lactentem unum et obtulit illum ho-
locaustum integrum domino et clamavit Samuel ad do-
minum pro Israel et exaudivit eum dominus. VIII

Factum est autem cum Samuel offerret holocaustum Phi-
listheos inire prelium contra Israel. Intonuit autem dominus
fragore magno in die illa super Philistiim et exterruit
eos et cesi sunt a filiis Israel. Egressique viri Israel de Masphat
persecuti sunt Philisteos et percusserunt eos usque ad
locum qui erat subter Bethchar. Tulit autem Samuel la-
pidem unum et posuit eum inter Masphat et inter
Sen et vocavit nomen loci illius Lapis adiutorii. Dixitque:
Hucusque auxiliatus est nobis dominus. Et humiliati sunt
Philistiim nec apposuerunt ultra ut venirent in terminos
Israel. Facta est itaque manus domini super Philisteos cunctis
diebus Samuel. Et reddite sunt urbes quas tulerant Phi-
listiim ab Israel Israeli ab Accaron usque Geth et terminos
suos. Liberavitque Israel de manu Philistinorum. Eratque
pax inter Israel et Amorreum. Iudicabat quoque Samuel
Israel cunctis diebus vite sue. Et ibat per singulos an-
nos circuiens Bethel et Galgala et Masphat. Ibi enim
erat domus eius et ibi iudicabat Israel. Edificavit ibi
et altare domino. Factum est autem cum senuisset Samuel
posuit filios suos iudices Israel. Fuitque nomen filii eius
primogeniti Ioel et nomen secundi Abia iudicum in Bersabee.
Et non ambulaverunt filii eius in viis eius sed declinaverunt
post avaritiam acceperuntque munera et perverterunt iudi-
cium. Congregati ergo universi maiores natu Israel ve-
nerunt ad Samuelem in Ramatha dixeruntque ei: Ecce tu
senuisti et filii tui non ambulant in viis tuis. Con-
stitue nobis regem ut iudicet nos sicut et universe ha-
bent nationes. Displicuitque sermo in oculis Samu-
elis eo quod dixissent: Da nobis regem ut iudicet nos.
Et oravit Samuel ad dominum. Dixit autem dominus ad Samuel:
Audi vocem populi in omnibus que loquuntur tibi. Non enim
te abiecerunt sed me ne regnem super eos. Iuxta omnia
opera sua que fecerunt a die qua eduxi eos de Egyp-
to usque ad diem hanc sicut dereliquerunt me et ser-

uerunt diis alienis. Sic faciunt etiam tibi. Nunc ergo
audi vocem eorum. Verumptamen contestare
et predic eis ius regis qui regnaturus est super eos. Dixit
itaque Samuel omnia verba domini ad populum qui pe-
tierat a se regem et ait. Hoc erit ius regis qui imperatu-
rus est vobis. Filios vestros tollet et ponet in curribus suis facietque
sibi equites et precursores quadrigarum suarum et con-
stituet sibi tribunos et centuriones et aratores agro-
rum suorum et messores segetum et fabros armorum et cur-
ruum suorum. Filias quoque vestras faciet sibi unguentarias et foca-
rias et panificas. Agros quoque vestros et vineas et vinea
et oliveta optima tollet et dabit servis suis. Sed et sege-
tes vestras et vinearum reditus addecimabit ut det eu-
nuchis et famulis suis. Servos etiam vestros et ancillas et
iuvenes optimos et asinos auferet et ponet in
opere suo. Greges quoque vestros addecimabit vosque eri-
tis ei servi. Et clamabitis in die illa a facie regis
vestri quem elegistis vobis et non exaudiet vos dominus
in die illa quia petistis vobis regem. Noluit autem populus audi-
re vocem Samuelis sed dixerunt. Nequaquam. Rex enim erit
super nos et erimus nos quoque sicut omnes gentes et iudicabit
nos rex noster et egredietur ante nos et pugnabit bella nostra
pro nobis. Et audivit Samuel omnia verba populi et locutus
est ea in auribus domini. Dixit autem dominus ad Samuelem.
Audi vocem eorum et constitue super eos regem. Et ait
Samuel ad viros Israel. Vadat unusquisque in civitatem
ix Erat autem vir de Beniamin nomine IX Cis
filius Abiel filii Seror filii Bechoreth filii Ap-
hia filii viri Iemini fortis robore. Et erat ei filius
vocabulo Saul electus et bonus et non erat vir de filiis
Israel melior illo. Ab humero et sursum eminebat
super omnem populum. Perierant autem asine Cis patris Saul
et dixit Cis ad Saul filium suum. Tolle tecum unum de
pueris et consurgens vade et quere asinas. Qui cum trans-
issent per montem Effraim et per terram Salisa et non inve-
nissent transierunt et per terram Salim et non erant. Sed et per
terram Gemini et minime reppererunt. Cum autem venis-
sent in terram Suph et non invenissent dixit Saul ad puerum
suum qui erat cum eo. Veni et revertamur ne forte dimi-
serit pater meus asinas et sollicitus sit pro nobis. Qui ait. Ecce
est vir dei in civitate hac vir nobilis. Omne quod loquitur
absque ambiguitate venit. Nunc ergo eamus il-
luc si forte indicet nobis de via nostra propter quam veni-
mus. Dixitque Saul ad puerum suum. Ecce ibimus. Quid fe-
sicharciis remus ad virum dei. Panis defecit in sitharciis nostris
et sportulam non habemus ut demus homini dei nec quic-
quam aliud. Rursum puer respondit Sauli et ait. Ecce inven-
quarta ta est in manu mea quarta pars stateris argenti
demus homini dei ut indicet nobis viam nostram.
Olim in Israel sic loquebatur unusquisque vadens con-
sulere deum. Venite eamus ad videntem. Qui enim pro-
pheta dicitur hodie vocabatur olim videns. Et dixit Saul ad
puerum suum. Optimus sermo tuus veni eamus. Et ierunt
in civitatem in qua erat vir dei. Cumque ascenderent clivum
civitatis invenerunt puellas egredientes ad hau-
riendam aquam et dixerunt eis. Num hic est videns? Que
respondentes dixerunt illis. Hic est ecce ante te. Festi-
na nunc. Hodie enim venit in civitatem quia sacrificium est
hodie populo in excelso. Ingredientes urbem statim
invenietis eum antequam ascendat excelsum ad vescen-
dum. Neque enim comesurus est populus donec ille veniat quia ipse bene-
dicit hostie et deinceps comedunt qui vocati sunt. Nunc ergo ascen-
dite in civitatem. Cumque illi ambularent in medio urbis ap-
paruit Samuel egrediens obviam eis ut ascenderet in ex-
celsum. Dominus autem revelaverat auriculam Samuelis ante unam
diem quam veniret Saul dicens. Hac ipsa que nunc est hora cras
mittam ad te virum de terra Beniamin et unges eum
ducem super populum meum Israel et salvabit
populum meum de manu Philistinorum quia
respexi populum meum. Venit enim clamor eorum ad me.
Cumque respexisset Samuel Saulem dominus ait ei.
Ecce vir quem dixeram tibi. Iste dominabitur populo meo. Acces-
sit autem Saul ad Samuelem in medio porte et ait.
Indica mihi oro te ubi est domus videntis. Et respondit Samuel
Sauli dicens. Ego sum videns. Ascende ante me in ex-
celsum ut comedatis mecum hodie et dimittam
te mane et omnia que sunt in corde tuo indicabo tibi.
Et de asinis quas perdidisti nudius tertius ne sollici-
tus sis quia invente sunt. Et cuius erunt optima queque Israel
nonne tibi et omni domui patris tui. Respondens autem Saul ait.
Numquid non filius Gemini ego sum de minima tribu
Israel et cognatio mea novissima inter omnes familias
de tribu Beniamin. Quare ergo locutus es mihi sermonem istum.
Assumens itaque Samuel Saul et puerum eius introduxit
eos in triclinium et dedit eis locum in capite eorum
qui fuerant invitati. Erant enim quasi triginta viri. Dixit-
que Samuel coquo. Da partem quam dedi tibi et precepi
ut reponeres seorsum apud te. Levavit autem coquus
armum et posuit ante Saul. Dixitque Samuel. Ecce quod
remansit pone ante te et comede quia de industria
servatum est tibi quando populum vocavi. Et comedit Saul
cum Samuele in die illa. Et descenderunt de excel-
so in oppidum et locutus est cum Saul in solario. Stra-
vitque Saul et dormivit in solario. Cumque mane
surrexissent et iam dies lucesceret vocavit Samuel Saul
in solarium dicens. Surge et dimittam te. Et sur-
rexit Saul. Egressique sunt ambo ipse videlicet et Samuel.
Cumque descenderent in extrema parte civitatis Sa-
muel dixit ad Saul. Dic puero ut antecedat nos et tran-
seat. Tu autem subsiste paulisper ut indicem tibi verbum domini.

X Tulit autem samuel lenticulam olei et effudit super
caput eius et deosculatus eum ait. Ecce unxit te dominus
super hereditatem suam in principem. et tu liberabis populum eius de
manibus inimicorum eius qui in circuitu eius sunt. Et hoc tibi signum
quia unxerit te dominus in principem. Cumque abieris ho
die a me invenies duos viros iuxta sepulchrum rachel
in finibus beniamin in meridie salientes magnas fove
as dicentque tibi. Invente sunt asine ad quas ieras perquiren
das et intermissis pater tuus asinis sollicitus est pro vobis et dicit. quid
faciam de filio meo. Cumque abieris inde et ultra transieris et ve
neris ad quercum thabor invenient te ibi tres viri. ascen
dentes ad deum in bethel. unus portans tres hedos. et alius
portans tres tortas panis. et alius portans lagenam
vini. Cumque te salutaverint dabunt tibi duos panes et
accipies de manu eorum. Post hec venies in collem dei ubi
statio philistinorum. Et cum ingressus fueris urbem ibi ha
bebis obviam gregem prophetarum descendentium de excelso.
et ante eos psalterium et tympanum et tibiam et citharam ipsosque
prophetantes. et insiliet in te spiritus domini et prophetabis cum
eis et mutaberis in virum alium. Quando ergo evenerint signa
hec omnia tibi. fac quecumque invenerit manus tua quia dominus tecum
est. et descendes ante me in galgala. Ego quippe descen
dam ad te ut offeras oblationem et immoles victi
mas pacificas. Septem diebus expectabis donec ve
niam ad te et ostendam tibi quid facias. Itaque cum
avertisset humerum suum ut abiret a samuele inmutavit
eius deus cor aliud. et venerunt omnia signa hec in die illa.
Veneruntque ad predictum collem et ecce cuneus prophetarum obvius
eis. et insiliit super eum spiritus domini. et prophetavit in me
dio eorum. Videntes autem omnes qui noverant eum heri et nudius
tertius quod esset cum prophetis et prophetaret dixerunt ad invicem.
Quenam res accidit filio cis? Num et saul inter prophetas?
Responditque alius ad alterum dicens. et quis pater eorum? Propterea ver
sum est in proverbium. Num et saul inter prophetas? Cessavit
autem prophetare et venit ad excelsum. Dixitque patruus saul
ad eum et ad puerum eius. Quo abistis? Qui responderunt.
Querere asinas. Quas cum non repperissemus venimus ad
samuelem. Dixitque ei patruus suus. Indica mihi. quid
dixerit tibi samuel. Et ait saul ad patruum suum. Indicavit
nobis quia invente essent asine. De sermone autem regni
non indicavit ei quem locutus ei fuerat samuel. Et convoca
vit samuel populum ad dominum in masphat. et ait ad
filios israel. Hec dicit dominus deus israel. Ego eduxi israel de egyp
to et erui vos de manu egyptiorum et de manu omnium
regum qui affligebant vos. Vos autem hodie proiecis
tis dominum deum vestrum. qui solus salvavit vos de
universis malis et tribulationibus vestris. et dixistis. Ne
quaquam sed regem constitue super nos. Nunc ergo state co
ram domino per tribus vestras et per familias. Et applica
vit samuel omnes tribus israel et cecidit sors super tribum
beniamin. et applicavit tribum beniamin et cognationes
eius. et cecidit cognatio metri. et pervenit usque ad saul
filium cis. Quesierunt ergo eum et non invenerunt. et consulue
runt post hec dominum utrumnam venturus esset illuc. Responditque dominus.
Ecce absconditus est domi. Cucurrerunt itaque et tulerunt
eum inde. Stetitque in medio populi. et altior fuit uni
verso populo ab humero et sursum. Et ait samuel ad omnem
populum. Certe videtis quem elegit dominus. quoniam non sit
similis illi in omni populo. et clamavit cunctus populus et ait.
Vivat rex. Locutus est autem samuel ad populum legem regni.
et scripsit in libro. et reposuit coram domino. et dimisit sa
muel omnem populum singulos in domum suam. Sed et saul abiit
in domum suam in gabaath. et abiit cum eo pars exer
citus quorum tetigerat deus corda. Filii autem belial dixerunt. Num
salvare nos poterit iste? Et despexerunt eum. et non attu
lerunt ei munera. Ille vero dissimulabat se audire.
Et factum est quasi post mensem ascendit naas XI
ammonites. et pugnare cepit adversus iabes ga
laad. Dixeruntque omnes viri iabes ad naas. Habeto nos
federatos et serviemus tibi. Et respondit ad eos naas ammoni
tes. In hoc feriam vobis fedus. ut eruam omnium vestrum oculos
dextros. ponamque vos obprobrium in universo israel. Et dixe
runt ad eum seniores iabes. Concede nobis vii. dies
ut mittamus nuntios in universos terminos israel. et si non fuerit qui
defendat nos. egrediemur ad te. Venerunt ergo nuntii in
Gabaath saulis. et locuti sunt verba audiente populo. et
levavit omnis populus vocem suam et flevit. Et ecce saul
veniebat sequens boves de agro. et ait. Quid habet populus
quod plorat? Et narraverunt ei verba virorum iabes. et insili
it spiritus domini in saul. Cumque audisset verba ista iratus est
furor eius nimis. et assumens utrumque bovem con
cidit in frusta. misitque in omnes terminos israel per manum
nuntiorum dicens. Quicumque non exierit secutusque fuerit saul et
samuel sic fiet bobus eius. Invasit ergo timor domini
populum. et egressi sunt quasi vir unus. et recensuit eos in
bezech. Fueruntque filiorum israel trecenta milia virorum.
virorum autem iuda xxx. milia. Et dixerunt nuntiis qui venerant.
Sic dicetis viris qui sunt in iabes galaad. Cras erit
vobis salus cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuntii et an
nuntiaverunt viris iabes. Qui letati sunt et dixerunt.
Mane exibimus ad vos et facietis nobis omne quod placuerit nobis
vobis. Et factum est cum venisset dies crastinus constituit
saul populum in tres partes. et ingressus est media castra
in vigilia matutina. et percussit ammon usque dum in
calesceret dies. Reliqui autem dispersi sunt ita ut relinque
rentur in eis duo pariter. et ait populus ad samuelem. Quis est
iste qui dixit. saul non regnabit super nos? Date viros
et interficiemus eos. Et ait saul. Non occidetur quisquam
in die hac quia hodie fecit dominus salutem in israel. Dixit
autem samuel ad populum. Venite et eamus in galgala.

et innovemus ibi regnum. Et perrexit omnis populus in galgala
et fecerunt ibi regem Saul coram domino in galga-
la. et immolaverunt ibi victimas coram domino pacifi-
cas. et letatus est ibi Saul et cuncti viri Israel nimis. XII
Dixit autem Samuel ad universum Israel. Ecce audivi vo-
cem vestram iuxta omnia que locuti estis mihi et con-
stitui super vos regem. et nunc rex graditur ante vos. Ego
autem senui et incanui. Porro filii mei vobiscum sunt. Ita-
que conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque in diem
hanc. Ecce presto sum. Loquimini de me coram domino
et coram christo eius. utrum bovem cuiusquam tulerim. an asinum.
si quempiam calumpniatus sum si oppressi aliquem. si de
manu cuiusquam munus accepi. et contempnam illud hodie
restituamque vobis. Et dixerunt. non es calumpniatus
nos. neque oppressisti. neque tulisti de manu alicuius quippiam. Dixitque
ad eos. Testis est dominus adversum vos. et testis christus
eius in die hac quia non inveneritis in manu mea ali-
quid. et dixerunt. Testis. Et ait Samuel ad populum. Dominus
qui fecit moysen et aaron. et eduxit patres nostros de ter-
ra egypti adest. Nunc ergo state ut iudicio contendam
adversum vos coram domino de omnibus misericordiis domini. quas fe-
cit vobiscum et cum patribus vestris. Quomodo ingressus est iacob in
egyptum et clamaverunt patres vestri ad dominum. et misit
dominus moysen et aaron et eduxit patres vestros de egypto et col-
locavit eos in loco hoc. Qui obliti sunt domini dei sui. et
tradidit eos in manu sisare magistri militie asor
et in manus philistinorum et in manu regis moab. et
pugnaverunt adversum eos. Postea autem clamaverunt ad
dominum et dixerunt. peccavimus quia dereliquimus dominum et servi-
vimus baalim et astaroth. Nunc ergo erue nos de manu
inimicorum nostrorum et serviemus tibi. Et misit dominus ierobo-
al. et badan. vel Saul. et barach et iepte et Samuel et
eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum. et
habitastis confidenter. Videntes autem quod naas rex filiorum
amon venisset adversum vos dixistis michi. Nequaquam
sed rex imperabit nobis. cum dominus deus vester regnaret in vo-
bis. Nunc ergo presto est rex vester quem elegistis et petistis.
Ecce dedit vobis dominus regem. Si timueritis dominum et ser-
vieritis ei. et audieritis vocem eius et non exasperaveritis
os domini: eritis et vos et rex qui imperat vo-
bis sequentes dominum deum vestrum. Si autem non audieritis vo-
cem domini. sed exasperaveritis sermones domini. erit manus
domini super vos. et super patres vestros. Sed et nunc state et vi-
dete rem istam grandem quam facturus est dominus
in conspectu vestro. Numquid non messis tritici est hodie?
Invocabo dominum et dabit voces et pluvias. et scietis et
videbitis quia grande malum feceritis vobis in conspectu
domini petentes super vos regem. Et clamavit
Samuel ad dominum. et dedit dominus voces et pluvias
in die illa. Et timuit omnis populus nimis dominum et Samue-
lem. Dixitque universus populus ad Samuelem. Ora pro servis tu-
is ad dominum deum tuum ut non moriamur. Addidimus enim
universis peccatis nostris malum ut peteremus nobis regem. Dixit
autem Samuel ad populum. Nolite timere. vos fecistis uni-
versum malum hoc. Verumptamen nolite recedere a tergo
domini. sed servite domino in omni corde vestro. et nolite
declinare post vana que non proderunt vobis neque eruent vos
quia vana sunt. et non derelinquet dominus populum suum propter nomen suum mag-
num. quia iuravit dominus vos facere sibi populum. Absit autem a
me hoc peccatum in domino ut cessem orare pro vobis. et do-
cebo vos viam rectam et bonam. Igitur timete dominum. et servi-
te ei in veritate. et ex toto corde vestro. Vidistis enim magni-
fica que in vobis gesserit. Quod si perseveraveritis in malitia. et
vos et rex vester pariter peribitis. XIII
Filius unius anni erat Saul cum regnare cepis-
set. duobus autem annis regnavit super Israel. et elegit sibi
Saul tria milia de Israel. et erant cum Saul duo milia in
machmas et in monte bethel. mille autem cum ionatha
in gabaath beniamin. Porro ceterum populum remisit
unumquemque in tabernacula sua. et percussit ionathas sta-
tionem philistinorum que erat in gabaa. Quod cum audissent
philistiim. Saul cecinit buccina in omni terra dicens.
Audiant hebrei. Et universus Israel audivit huiuscemodi fa-
mam: percussit Saul stationem philistinorum. et erexit se Israel ad-
versus philistiim. Clamavit ergo populus post Saul in galga-
la. et philistiim congregati sunt ad preliandum contra Israel. xxx
milia curruum. et sex milia equitum. et reliquum vul-
gus sicut arena que est in litore maris plurima. et ascenden-
tes castrametati sunt in machmas ad orientem bethau-
en. Quod cum vidissent viri Israel se in arto positos
afflictus enim erat populus. et absconderunt se in speluncis
in abditis in petris quoque et in antris et in cisternis.
Hebrei autem transierunt iordanem terram gad et galaad.
Cumque adhuc esset Saul in galgala universus populus perter-
ritus est qui sequebatur eum. et expectavit vii. diebus iuxta
placitum Samuelis. et non venit Samuel in galga-
la. dilapsusque est populus ab eo. Ait ergo Saul. Afferte mihi holo-
caustum et pacifica. et obtulit holocaustum. Cumque com-
plesset offerens holocaustum ecce Samuel veniebat. et egressus est
Saul obviam ei ut salutaret eum. Locutusque est ad
Samuel. Quid fecisti? Respondit Saul. Quia vidi quod dila-
beretur populus a me et tu non veneras iuxta placitos dies. Porro phi-
listiim congregati fuerant in machmas dixi. Nunc des-
cendent philistiim ad me in galgala et faciem
domini non placavi. necessitate compulsus obtuli
holocaustum. Dixitque Samuel ad Saul. Stulte e-
gisti nec custodisti mandata domini dei tui que pre-
cepit tibi. Quod si non fecisses: iam nunc preparasset dominus
regnum tuum super Israel in sempiternum. Sed nequaquam reg-
num tuum ultra consurget. Quesivit dominus sibi virum

uit cor suum. et precepit ei dominus ut esset dux super populum suum. eo quod non servaveris que precepit dominus. Surrexit autem samuel et ascendit de galgalis in gabaa beniamin. et reliqui populi ascenderunt post saul obviam populo qui expugnabant eos venientes ex galgala in gabaa in colle beniamin. et recensuit saul populum qui inventi fuerant cum eo quasi sescentos viros. et saul et ionathas filius eius et populus qui inventus fuerat cum eis erat in gabaa beniamin. Porro philistiim consederant in machmas. et egressi sunt ad predandum de castris philistinorum tres cunei. Unus cuneus pergebat contra viam ephra ad terram sual. porro alius ingrediebatur per viam bethoron. tertius autem verterat se ad iter termini imminentis valli seboim contra desertum. Porro faber ferrarius non inveniebatur in omni terra israhel. Caverant enim philistiim ne forte facerent hebrei gladium aut lanceam. Descendebat ergo omnis israhel ad philistiim ut exacueret unusquisque vomerem suum et ligonem suum et securim et sarculum. Retunse itaque erant acies vomerum et ligonum et tridentium et securium usque ad stimulum corrigendum. Cumque venisset dies prelii non est inventus ensis et lancea in manu totius populi qui erant cum saul et ionatha excepto saule et ionatha filio eius. Egressa est autem statio philistinorum ut transcenderet in machmas. XIIII

Et accidit quadam die ut diceret ionathas filius saul ad adolescentem armigerum suum. Veni et transeamus ad stationem philistiim que est trans locum illum. Patri autem suo hoc ipsum non indicavit. Porro saul morabatur in extrema parte gabaa sub malogranato quod erat in magron. et erat populus cum eo quasi sescentorum virorum. et achias filius achitob fratris ichabod filii finees qui ortus fuerat ex heli sacerdote domini in sylo portabat ephot. Sed et populus ignorabat quo isset ionathas. Erant autem inter ascensus per quos nitebatur ionathas transire ad stationem philistinorum eminentes petre ex utraque parte et quasi in modum dentium scopuli hinc et inde prerupti. nomen uni boses et nomen alteri sene. Unus scopulus prominens ad aquilonem ex adverso machmas. et alter ad meridiem contra gabaa. Dixit autem ionathas ad adolescentem armigerum suum. Veni et transeamus ad stationem incircumcisorum horum si forte faciat dominus pro nobis. quia difficile non est domino salvare vel in multitudine vel in paucis. Dixitque ei armiger suus. Fac omnia que placent animo tuo. perge quo cupis. et ero tecum ubicumque volueris. Et ait ionathas. Ecce nos transimus ad viros istos. Cumque apparuerimus eis si taliter locuti fuerint ad nos. manete donec veniamus ad vos. stemus in loco nostro nec ascendamus ad eos. Si autem dixerint ascendite ad nos. ascendamus. quia tradidit eos dominus in manibus nostris. hoc erit nobis signum. Apparuit igitur uterque stationi philistinorum. Dixeruntque philistiim. En hebrei egrediuntur de cavernis in quibus latitaverant absconditi. Et locuti sunt viri de statione philistinorum ad ionathan et ad armigerum eius. Dixeruntque. Ascendite ad nos et ostendemus vobis rem. Et ait ionathas ad armigerum suum. Ascendamus. sequere me. Tradidit enim eos dominus in manus israhel. Ascendit autem ionathas reptans manibus et pedibus et armiger eius post eum. Itaque cum vidissent faciem ionathe alii cadebant ante ionathan. alios armiger eius interficiebat sequens eum. Et facta est plaga prima qua percussit ionathas et armiger eius quasi .xx. virorum in media parte iugeri quam par boum in die arare consuevit. Et factum est miraculum in castris per agros. Sed et omnis populus stationis eorum qui ierant ad predandum obstipuit. et conturbata est terra. et accidit quasi miraculum a deo. Et respexerunt speculatores saul qui erant in gabaa beniamin. et ecce multitudo prostrata et huc illucque diffugiens. Et ait saul ad populum qui erat cum eo. Requirite et videte quis abierit ex nobis. Cumque requisissent. repertum est non adesse ionathan et armigerum eius. Et ait saul ad achiam. Applica archam domini. Erat enim ibi archa dei in die illa cum filiis israhel. Cumque loqueretur saul ad sacerdotem tumultus magnus exortus est in castris philistinorum. Crescebatque paulatim et clarius resonabat. et ait saul ad sacerdotem. Contrahe manum tuam. Conclamavit ergo saul et omnis populus qui erat cum eo. et venerunt usque ad locum certaminis. et ecce versus fuerat gladius uniuscuiusque ad proximum suum. et cedes magna nimis. Sed et hebrei qui fuerant cum philistiim heri et nudiustertius ascenderantque cum eis in castris reversi sunt ut essent cum israhel qui erant cum saul et ionatha. Omnes quoque israhelite qui absconderant se in monte effraim audientes quod fugissent philistiim sociaverunt se cum suis in prelio. et erant cum saul quasi .x. milia virorum. Et salvavit dominus israhel in die illa. Adiuravit autem saul populum dicens. Maledictus vir qui comederit panem usque ad vesperam donec ulciscar de inimicis meis. et non manducavit universus populus panem. Omneque terre vulgus venit in saltum in quo erat mel super faciem agri. Ingressus est itaque populus saltum et apparuit fluens mel. nullusque applicuit manum ad os suum. timebat enim populus iuramentum. Porro ionathas non audierat cum adiuraret pater eius populum. extenditque summitatem virge quam habebat in manu et intinxit in favum mellis. et convertit manum suam ad os suum. et illuminati sunt oculi eius. Respondensque unus de populo ait. Iureiurando constrinxit pater tuus populum dicens. Maledictus vir qui comederit hodie panem. Deficiebat enim populus. Dixitque ionathas. Turbavit pater meus terram. Vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi mei eo quod gustaverim paululum de melle isto. quanto magis si comedisset populus de preda inimicorum suorum quam repperit. Nonne

ne maior facta fuisset plaga in philistiim. Percusserunt ergo
in die illa philisteos a machmis usque aialon. Et
fatigatus est populus nimis, et conversus ad predam tulit oves et
boves et vitulos et mactaverunt in terra et comede-
runt populus cum sanguine. Nuntiaverunt autem Sauli
dicentes quod populus peccasset domino comedens cum san-
guine. Qui ait: prevaricati estis. Volvite ad me iam
nunc saxum grande. Et dixit Saul: Dispergimini in vulgus
et dicite eis ut adducat ad me unusquisque bovem suum et arietem
et occidite super illud et vescimini et non peccabitis do-
mino comedentes cum sanguine. Adduxit itaque om-
nis populus unusquisque bovem in manu sua usque ad noc-
tem et occiderunt ibi. Edificavit autem Saul altare domino.
Tuncque primum cepit edificare altare domino. Et dixit Saul:
Irruamus super philistiim nocte et vastemus eos usque
dum illucescat mane, nec derelinquamus de eis vi-
rum. Dixitque populus: Omne quod bonum videtur oculis tuis
fac. Et ait sacerdos: Accedamus huc ad deum. Et con-
suluit Saul dominum dicens: Num persequar philistiim?
Si tradas eos in manus Israel? Et non respondit ei in
die illa. Dixitque Saul: Applicate huc universos an-
gulos populi et scitote et videte per quem acciderit pec-
catum hoc hodie. Vivit dominus salvator Israel quia
si per ionathan filium meum factum est, absque retractatione morie-
tur. Ad quod nullus contradixit ei de omni populo. Et ait ad uni-
versum Israel: Separamini vos in partem unam et ego
cum ionatha filio meo ero in parte una. Respon-
ditque populus ad Saul: Quod bonum videtur in oculis tuis fac.
Et dixit Saul ad dominum deum Israel: Domine deus Israel
da indicium quid est quod non responderis servo tuo
hodie. Si in me aut in ionatha filio meo est haec in-
iquitas, da ostensionem. Aut si haec iniquitas est in populo
tuo, da sanctitatem. Et deprehensus est ionathas et Saul; populus autem
exivit. Et ait Saul: Mittite sortem inter me et filium
meum. Et captus est ionathas. Dixit autem Saul ad ionatham:
Indica mihi quid feceris. Et indicavit ei ionathas
et ait: Gustans gustavi in summitate virge que
erat in manu mea paululum mellis et ecce ego
morior. Et ait Saul: Haec faciat mihi deus et haec addat
quia morte morieris ionatha. Dixitque populus ad Saul: Ergo-
ne ionathas morietur qui fecit hanc salutem mag-
nam in Israel? Hoc nephas est. Vivit dominus, si ceciderit
capillus de capite eius in terram, quia cum deo opera-
tus est hodie. Liberavit ergo populus ionathan ut non moreretur.
Recessitque Saul nec persecutus est philistiim. Porro
philistiim abierunt in loca sua. Et Saul confirmato
regno super Israel pugnabat per circuitum adversus omnes
inimicos eius, contra moab, filios ammon et edom
et reges suba et philisteos. Et quocumque se verterat su-
perabat. Congregatoque exercitu percussit amalech et

eruit Israel de manu vastatorum eius. Fuerunt autem filii
Saul ionathas et iesui et melchisua. Nomina duarum
filiarum eius: nomen primogenite merob, et nomen mi-
noris michol. Et nomen uxoris Saul achinoem filia
achimaas. Et nomen principis militie eius abner fi-
lius ner patruelis Saul. Porro cis fuit pater Saul et ner pater
abner filius abiel. Erat autem bellum potens adversus phi-
listeos omnibus diebus Saul. Nam quemcumque viderat Saul
virum fortem et aptum ad prelium sociabat eum
sibi.

XV

Et dixit samuel ad Saul: Me misit
dominus ut ungerem te in regem super popu-
lum Israel. Quoniam restitit ei in via cum ascenderet de
egypto. Nunc ergo vade et percute amalech et demolire
universa eius. Non parcas ei, sed interfice a viro usque ad mulierem
et parvulum atque lactantem, bovem et ovem, camelum et asi-
num [illegible]. Precepit itaque Saul populo et recensuit eos quasi agnos:
cc milia peditum et x milia virorum iuda. Cumque venisset
Saul usque ad civitatem amalech tetendit insidias in torrente.
Dixitque Saul cyneo: Abite recedite atque descendite ab ama-
lech ne forte involvam te cum eo. Tu enim fecisti misericordiam
filiis Israel. Nunc ergo audi vocem domini. Haec dicit dominus exercituum:
recensui quecumque fecit amalech Israel
bus Israel cum ascenderent. Et recessit cyneus de medio
amalech. Percussitque Saul amalech ab evila donec veni-
res sur que est in regione egipti. Et apprehendit agag re-
gem amalech vivum. Omne autem vulgus interfecit in
ore gladii. Et pepercit Saul et populus agag et optimis
gregibus ovium et armentorum et vestibus et arietibus et uni-
versis que pulchra erant nec voluerunt disperdere ea.
Quicquid vero fuit vile et reprobum, hoc demoliti sunt.
Factum est autem verbum domini ad samuel dicens: Penitet me
quod constituerim Saul regem, quia dereliquit me et
verba mea opere non implevit. Contristatusque est samuel
et clamavit ad dominum tota nocte. Cumque de nocte
surrexisset samuel ut iret ad Saul mane, nun-
tiatum est samueli quod venisset Saul in carmelum et
erexisset sibi fornicem triumphalem et reversus
transisset descendissetque in galgala. Venit ergo samuel ad Sa-
ul, et Saul offerebat holocaustum domino de ini-
tiis predarum que attulerat ex amalech. Et cum ve-
nisset samuel ad Saul, dixit ei Saul: Benedictus tu
domino. Implevi verbum domini. Dixitque samuel:
Et que est haec vox gregum que resonat in auribus meis et
armentorum quam ego audio? Et ait Saul: De amalech
adduxerunt ea. Pepercit enim populus melioribus ovibus
et armentis ut immolarentur domino deo tuo;
reliqua vero occidimus. Ait autem samuel ad Saul: Si-
ne me et indicabo tibi que locutus sit ad me dominus nocte.
Dixitque ei: Loquere. Et ait samuel: Nonne cum parvu-
lus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es?

te dominus in regem super Israel. et misit te dominus in via et
ait: Vade et interfice peccatores Amalech, et pugnabis contra
eos usque ad internicionem eorum. Quare ergo non audisti vocem
domini: sed versus ad predam es, et fecisti malum in oculis domini?
Et ait Saul ad Samuelem: Immo audivi vocem domini et
ambulavi in via per quam misit me dominus, et adduxi Agag re-
gem Amalech, et Amalech interfeci. Tulit autem populus de preda
oves et boves, primitias eorum que cesa sunt, ut immolaret
domino deo suo in Galgalis. Et ait Samuel: Numquid vult
dominus holocausta aut victimas, et non potius ut obe-
diatur voci domini? Melior est enim obedientia quam victi-
me, et auscultare magis quam offerre adipem arietum.
quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, et quasi scelus ydo-
latrie nolle acquiescere. Pro eo ergo quod abiecisti sermonem
domini abiecit te dominus ne sis rex. Dixitque Saul ad
Samuelem: Peccavi, quia prevaricatus sum sermonem domini
et verba tua, timens populum et obediens voci eorum. Sed
nunc porta queso peccatum meum, et revertere mecum, ut
adorem dominum. Et ait Samuel ad Saul: Non revertar te-
cum, quia proiecisti sermonem domini, et proiecit te dominus ne sis
rex super Israel. Et conversus est Samuel ut abiret. Ille autem
apprehendit summitatem pallii eius, que et scissa est. Et ait ad
eum Samuel: Scidit dominus regnum Israel a te hodie
et tradidit illud proximo tuo meliori te. Porro trium-
phator in Israel non parcet, et penitudine non flectetur.
Neque enim homo est ut agat penitentiam. At ille ait: Peccavi.
sed nunc honora me coram senioribus populi mei, et
coram Israel, et revertere mecum ut adorem dominum deum tuum.
Reversus ergo Samuel secutus est Saulem, et adoravit Saul
dominum. Dixitque Samuel: Adducite ad me Agag regem
Amalech. Et oblatus est ei Agag pinguissimus et tremens.
Et dixit Agag: Siccine separat amara mors? Et ait
Samuel: Sicut fecit absque liberis mulieres gladius
tuus, sic absque liberis erit inter mulieres mater tua. Et
in frusta concidit eum Samuel coram domino in Galgalis.
Abiit autem Samuel in Ramatha, Saul vero ascendit in
domum suam in Gabaath. Et non vidit Samuel Saul ul-
tra usque ad diem mortis sue. Verumtamen lugebat Samuel
Saulem, quoniam dominum penitebat quod constituisset regem Saulem super
Israel. Dixitque dominus ad Samuelem: Usquequo **XVI** tu
lu-
ges Saul, cum ego proiecerim eum ne regnaret
super Israel? Imple cornu tuum oleo et veni ut mittam
te ad Ysai Bethleemitem. Providi enim in filiis eius mihi regem.
Et ait Samuel: Quomodo vadam? Audiet enim Saul et
interficiet me. Et ait dominus: Vitulum de armento
tolles in manu tua, et dices: Ad immolandum domino
veni. Et vocabis Ysai ad victimam, et ego ostendam
tibi quid facias, et unges quemcumque monstravero tibi. Fecit
ergo Samuel sicut locutus est ei dominus. Sanctificamini et
venite mecum. Venitque in Bethleem, et admira-
ti sunt seniores civitatis occurrentes ei, dixe-
runtque: Pacificusne est ingressus tuus? Et ait: Pacificus.
ad immolandum domino veni. Sanctificamini et venite
mecum ut immolem. Sanctificavit ergo Ysai et filios
eius, et vocavit eos ad sacrificium. Cumque ingressi essent,
vidit Heliab, et ait: Num coram domino est christus eius?
Et dixit dominus ad Samuel: Ne respicias vultum eius
neque altitudinem stature eius, quoniam abieci eum, nec
iuxta intuitum hominis iudico. Homo enim videt
ea que parent, dominus autem intuetur cor. Et vocavit Ysai
Aminadab, et adduxit eum coram Samuel. Qui dixit:
Nec hunc elegit dominus. Adduxit autem Ysai Samma,
de quo ait: Etiam hunc non elegit dominus. Adduxit itaque Ysai
vii filios suos coram Samuele. Et ait Samuel ad Ysai:
Non elegit dominus ex istis. Dixitque Samuel ad Ysai:
Numquid iam completi sunt filii? Qui respondit: Adhuc
reliquus est parvulus, et pascit oves. Et ait Samuel ad
Ysai: Mitte et adduc eum. Nec enim discumbemus
priusquam ille huc veniat. Misit ergo et adduxit eum. E-
rat autem rufus et pulcher aspectu decoraque facie. Et ait dominus:
Surge et unge eum. Ipse est enim. Tulit ergo Samuel cor-
nu olei, et unxit eum in medio fratrum eius. Et directus est
spiritus domini in David a die illa et in reliquum. Surgensque
Samuel abiit in Ramatha. Spiritus autem domini recessit
a Saul, et exagitabat eum spiritus nequam a domino. Dixeruntque
servi Saul ad eum: Ecce spiritus domini malus exagi-
tat te. Iubeat dominus noster et servi tui qui coram te sunt
querent hominem scientem psallere cythara, ut quando arripu-
erit te spiritus dei malus, psallat manu sua, et levius feras. Et
ait Saul ad servos suos: Providete ergo mihi aliquem bene psal-
lentem, et adducite eum ad me. Et respondens unus de
pueris ait: Ecce vidi filium Ysai Bethleemitem scientem
psallere, et fortissimum robore, et virum bellicosum et
prudentem in verbis, et virum pulchrum, et dominus
cum eo est. Misit ergo Saul nuntios ad Ysai dicens: Mit-
te ad me David filium tuum qui est in pascuis. Tulit itaque Ysai
asinum plenum panibus, et lagenam vini, et hedum de ca-
pris unum, et misit per manum David filii sui Sauli. Et
venit David ad Saul, et stetit coram eo. At ille dilexit
eum nimis, et factus est eius armiger. Misitque Saul ad Ysai dicens:
Stet David in conspectu meo, invenit enim gratiam in
oculis meis. Igitur quandocumque spiritus dei malus arripiebat Saul,
tollebat David cytharam et percutiebat manu sua, et
refocillabatur Saul, et levius habebat: recedebat enim ab eo
spiritus malus.
Congregantes vero Philistim **XVII**
agmina sua in prelium convenerunt in Sochot
Iude, et castrametati sunt inter Sochot et Azecha in
finibus Dommim. Porro Saul et viri Israel congregati venerunt
in vallem Therebinthi, et direxerunt aciem ad pugnandum contra Philistim. Et Philistim stabant
super montem ex parte hac, et Israel stabat super montem

xvii

ex altera parte vallis. que erat inter eos. et egressus est vir
spurius de castris philistinorum nomine Goliath de Geth
altitudine .vi. cubitorum et palmo. Et cassis erea
super caput eius. et lorica hamata induebatur. Porro
pondus lorice eius .v. milia siclorum eris erat. et ocreas
ereas habebat in cruribus: et clipeus ereus tegebat hu-
meros eius. hastile autem haste eius erat quasi liciatorium
texentium. Ipsum autem ferrum haste eius sexcentos
siclos habebat ferri. et armiger eius antecedebat eum.
Stansque clamabat adversum phalanges israel et dicebat
eis. Quare venistis parati ad prelium? Numquid ego non
sum philisteus et vos servi saul? Eligite ex vobis virum
et descendat ad singulare certamen. Si quiverit pug-
nare mecum et percusserit me: erimus vobis servi. Si
autem ego prevaluero et percussero eum vos servi eritis et
servietis nobis. et aiebat philisteus. Ego exprobravi ag-
minibus israelis hodie. date michi virum et ineat mecum
singulare certamen. Audiens autem saul et omnes israelite ser-
mones philistei huiuscemodi: stupebant et metuebant
nimis. David erat filius viri ephratei de quo supra
dictum est. de bethleem iuda. cui nomen erat ysai qui .viii.
filios habebat. Et erat vir in diebus saul senex: et grande-
vus inter viros. Abierunt autem tres filii eius maiores post
saul in prelium. et nomina trium filiorum eius qui per-
rexerant ad bellum. heliab primogenitus. et secundus amina-
dab. iii. samma. David autem erat minimus. Tribus ergo maio-
ribus secutis saulem. Abiit david et reversus est a saule
ut pasceret gregem patris sui in bethleem. Procedebat vero
philisteus mane et vespere et stabat .xl. diebus. Dixit autem
ysai ad david filium suum. Accipe fratribus tuis ephi polen-
te. et .x. panes istos. et curre in castra ad fratres tuos. et
decem formellas casei has deferes ad tribunum. et fratres
tuos visitabis si recte agant. et cum quibus ordinati
sunt disce. Saul autem et illi omnes filii israel in valle therebin-
ti pugnabant adversum philisteum. Surrexit itaque ma-
ne david. et commendavit gregem custodi. et onustus
abiit sicut preceperat ei ysai. Venit ad locum magala. et ad
exercitum. qui egressus ad pugnam vociferatus erat in
certamine. Direxerat enim aciem israel. sed et philistiim ex ad-
verso fuerant preparati. Derelinquens ergo david vasa que attulerat
sub manu custodis. ad sarcinas cucurrit ad locum cer-
taminis. et interrogabat si omnia recte agerentur erga
fratres suos. Cum adhuc ille loqueretur apparuit vir ille
spurius ascendens Goliath nomine philisteus de Geth
de castris philistinorum. et loquente eo hec eadem verba au-
divit david. Omnes autem israelite cum vidissent virum
fugerunt a facie eius. timentes eum valde. et dixit
unusquisque de israel. Non vidisti virum hunc qui as-
cendit: ad exprobrandum enim israeli ascendit. Virum ergo
qui percusserit eum ditabit rex divitiis mag-
nis. et filiam suam dabit ei. et domum patris eius faciet
absque tributo in israel. Et ait david ad viros qui sta-
bant secum dicens. Quid dabitur viro qui percusserit
philisteum hunc. et tulerit obprobrium de israel? Quis
est enim hic philisteus incircumcisus qui exprobravit
acies dei viventis? Referebat autem ei populus eundem ser-
monem dicens. hec dabuntur viro qui percusserit eum.
Quod cum audisset heliab frater eius maior loquente eo
cum aliis iratus est contra david et ait. Quare venisti. et quare
dereliquisti pauculas oves illas in deserto? Ego
novi superbiam tuam. et nequitiam cordis tui. quia ut
videres prelium descendisti. et dixit david. Quid
feci? Numquid non verbum est? et declinavit pau-
lum ab eo ad alium. dixitque eundem sermonem. et respondit ei
populus verbum sicut prius. Audita sunt autem verba que locutus
est david. et annuntiata in conspectu saul. Ad quem
cum fuisset adductus locutus est ei. Non concidat cor
cuiusquam in eo. Ego servus tuus vadam et pugnabo adversus
philisteum. Et ait saul ad david. Non vales resistere
philisteo isti. nec pugnare adversus eum. quia puer
es. hic autem vir bellator ab adolescentia sua. Dixitque david
ad saul. Pascebat servus tuus gregem patris sui
et veniebat leo vel ursus tollebatque arietem de
medio gregis. et persequebar eos et percutiebam eruebam-
que de ore eorum. et illi consurgebant adversum me.
et apprehendebam mentum eorum et suffocabam
et interficiebamque eos. Nam et leonem et ursum inter-
feci ego servus tuus. Erit igitur et hic philisteus in-
circumcisus quasi unus ex eis. Nunc vadam et auferam
obprobrium populi. Quoniam quis est iste philisteus incircumcisus
qui ausus maledicere exercitui dei viventis? Et ait david
Dominus qui eripuit me de manu leonis et de
manu ursi. ipse me liberabit de manu philistei huius.
Dixit autem saul ad david. Vade. et dominus tecum sit. Et in-
duit saul david vestimentis suis. et imposuit galeam eream
super caput eius. et vestivit eum lorica. Accinctus ergo
david gladio eius super vestem suam cepit tempta-
re si armatus posset incedere. Non enim habebat consuetu-
dinem. Dixitque david ad saul. Non possum sic incedere
quia nec usum habeo. et deposuit ea. et tulit baculum suum
quem semper habebat in manibus. Et elegit sibi .v.
perlucidissimos lapides de torrente. et misit eos in
peram pastoralem quam habebat secum. et fundam
manu tulit. et processit adversus philisteum. Ibat
autem philisteus incedens et appropinquans adversus
david. et armiger eius ante eum. Cumque inspexisset phili-
steus et vidisset david despexit eum. Erat enim a-
dolescens rufus et pulcher aspectu. et dixit philisteus
ad david. Numquid ego canis sum quod tu venis ad me
cum baculo? Et maledixit philisteus david in diis suis.

que ad dauid. Veni ad me et dabo carnes tuas uolati
libus celi et bestiis terre. Dixit autem dauid ad philisteum.
Tu uenis ad me cum gladio et hasta et clipeo. ego autem
uenio ad te in nomine domini exercituum dei israel a-
gminum quibus exprobrasti hodie. et dabit te dominus
in manu mea. et percutiam te et auferam caput
tuum a te. et dabo cadauera castrorum philistiim
hodie uolatilibus celi et bestiis terre. ut sciat omnis
terra quia est dominus in israel deus. et nouerit uniuersa ec
clesia hec quia non in gladio nec in hasta saluat dominus.
Ipsius enim est bellum et tradet uos in manus nostras.
Cum ergo surrexisset philisteus et ueniret et appropinqua
ret contra dauid. festinauit dauid et cucurrit ad pugnam ex aduerso phi
listei. et misit manum suam in peram tulitque unum lapi
dem et funda iecit et circumducens percussit philisteum
in fronte et infixus est lapis in fronte eius et cecidit in
faciem suam super terram. Preualuitque dauid aduersus philiste
um in funda et lapide. percussumque philisteum interfecit.
Cumque gladium non haberet in manu dauid. cucurrit et
stetit super philisteum et tulit gladium eius et eduxit
de uagina sua et interfecit eum. Preciditque caput eius. Viden
tes autem philistiim quod mortuus esset fortissimus eorum.
fugerunt. et consurgentes uiri israel et iuda uociferati
sunt et persecuti sunt philisteos usque dum uenirent in ual
lem et usque ad portas accaron. Cecideruntque uulnerati
philistiim in uia sarim et usque geth et usque accaron.
Et reuertentes filii israel postquam persecuti sunt philiste
os inuaserunt castra eorum. Assumens autem dauid caput
philistei attulit illud in ierusalem. Arma uero eius posuit in ta
bernaculo suo. Eo autem tempore quo uiderat saul dauid egredientem
contra philisteum ait ad abner principem militie. De qua
stirpe descendit hic adolescens abner. Dixitque abner. Viuit
anima tua rex si noui. Et ait rex. Interroga tu cuius filius sit
iste puer. Cumque regressus esset dauid percusso philisteo
tulit eum abner et introduxit coram saule caput philiste
i habentem in manu. Et ait ad eum saul. De qua progenie
es o adolescens? Dixitque dauid filius serui tui ysai bethle
emite ego sum.

XVIII

Et factum est cum complesset loqui ad saul anima ionathe colligata est anime
dauid. et dilexit eum ionathas quasi animam suam. Tulitque
eum saul in die illa et non concessit ei ut reuerteretur
in domum patris sui. Inierunt autem ionathas et dauid fedus.
diligebat enim eum quasi animam suam. Nam expoliauit
se ionathas tunica qua erat indutus et dedit eam dauid.
et reliqua uestimenta sua usque ad gladium et arcum suum
et usque ad balteum. Egrediebatur quoque dauid ad
omnia quecumque misisset eum saul. et prudenter se agebat.
Posuitque eum saul super uiros belli. et acceptus erat in
oculis uniuersi populi maximeque in conspectu famulorum
saul. Porro reuertente percusso philisteo dauid et
ferebat caput eius egresse sunt mulieres de uniuersis
urbibus israel cantantes chorosque ducentes in occur
sum saul regis in tympanis letitie et in sistris. Et precinebant
mulieres ludentes atque dicentes. Percussit saul mille et
dauid decem milia. Iratus est autem saul nimis et displicuit
in oculis eius iste sermo. Dixitque. Dederunt dauid decem
milia et mihi dederunt mille. Quid ei superest nisi solum
regnum? Non rectis ergo oculis saul aspiciebat dauid
a die illa et deinceps. Post diem autem alteram inuasit spiritus dei malus
saul et prophetabat in medio domus sue. Dauid autem
psallebat manu sua sicut per singulos dies. Tenebatque
saul lanceam et misit eam putans quod configere posset dauid cum parie
te. Et declinauit dauid a facie eius secundo. Et timuit saul dauid eo quod
esset dominus cum eo et a se recessisset. Amouit igitur saul
a se eum et fecit eum tribunum super mille uiros et egrediebatur
et intrabat in conspectu populi. In omnibus quoque uiis suis
dauid prudenter agebat. et dominus erat cum eo. Vidit
itaque saul quod prudens esset nimis et cepit cauere eum.
Omnis autem israel et iuda diligebat dauid. Ipse enim egredie
batur et ingrediebatur ante eos. Dixit autem saul ad dauid. Ecce fi
lia mea maior merob ipsam tibi dabo uxorem. Tantummodo
esto uir fortis et preliare bella domini. Saul autem reputabat
dicens. Non sit manus mea in eo sed sit super eum manus philistinorum. Ait autem
dauid ad saul. Quis ego sum aut que est uita mea aut
cognatio patris mei in israel ut gener fiam regis?
Factum est autem tempus cum deberet dari merob filia saul
dauid data est hadriel molathite uxor. Dilexit autem michol
filia saul altera dauid. et nuntiatum est saul. et
placuit ei. Dixitque saul. Dabo eam illi ut fiat ei in scan
dalum et sit super eum manus philistinorum. Dixit ergo saul
ad dauid. In duabus rebus gener meus eris hodie. Et manda
uit saul seruis suis. Loquimini ad dauid clam
me dicentes. Ecce places regi et omnes serui eius
diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt
serui saul in auribus dauid omnia uerba hec. Et ait dauid.
Num parum uobis uidetur generum esse regis? Ego autem
sum uir pauper et tenuis. Et renuntiauerunt serui saul
dicentes. Huiuscemodi uerba locutus est dauid. Dixit autem saul.
Sic loquimini ad dauid. Non habet necesse rex sponsalia nisi
tantum centum preputia philistinorum ut fiat ultio de ini
micis regis. Porro saul cogitabat tradere dauid
in manus philistinorum. Cumque renuntiassent
serui eius dauid uerba que dixerat saul. placuit sermo
in oculis dauid ut fieret gener regis. Et post dies pau
cos surgens dauid abiit in accaron cum uiris qui
sub eo erant et percussit ex philisteis ducentos uiros. Et at
tulit preputia eorum et adnumerauit ea regi ut
esset gener eius. Dedit itaque ei saul michol filiam
suam uxorem. Et uidit saul et intellexit quia dominus
esset cum dauid. Michol autem filia saul diligebat

Deum et Saul cepit magis timere David. Factusque est Saul inimicus David cunctis diebus. Et egressi sunt principes Philistinorum. A principio autem egressionis eorum prudentius se gerebat David quam omnes servi Saul: et celebre factum est nomen eius nimis.

XIX Locutus est autem Saul ad Ionathan filium suum, et ad omnes servos suos ut occiderent David. Porro Ionathas filius Saul diligebat David valde. Et indicavit Ionathas David dicens: Querit Saul pater meus occidere te: quapropter observa te queso mane, et manebis clam, et absconderis. Ego autem egrediens stabo iuxta patrem meum in agro ubicumque fueris: et ego loquar de te ad patrem meum, et quodcumque videro nuntiabo tibi. Locutus est ergo Ionathas de David bona ad Saul patrem suum: dixitque ad eum: Ne pecces rex in servum tuum David, quia non peccavit tibi, et opera eius bona sunt tibi valde. Et posuit animam suam in manu sua, et percussit Philistheum, et fecit Dominus salutem magnam universo Israeli. Vidisti, et letatus es. Quare ergo peccas in sanguine innoxio interficiens David, qui est absque culpa? Quod cum audisset Saul, placatus voce Ionathe, iuravit: Vivit Dominus, quia non occidetur. Vocavit itaque Ionathas David, et indicavit ei omnia verba hec: et introduxit Ionathas David ad Saul, et fuit ante eum sicut fuerat heri et nudiustertius. Motum est autem rursus bellum, et egressus David pugnavit adversum Philisthiim: percussitque eos plaga magna, et fugerunt a facie eius. Et factus est spiritus Domini malus in Saul. Sedebat autem in domo sua, et tenebat lanceam. Porro David psallebat in manu sua: nisusque est Saul configere lancea David in pariete. Et declinavit David a facie Saul: lancea autem casso vulnere perlata est in parietem, et David fugit, et salvatus est nocte illa. Misit ergo Saul satellites suos in domum David, ut custodirent eum, et interficeretur mane. Quod cum annuntiasset David Michol uxor sua, dicens: Nisi salvaveris te nocte hac, cras morieris: deposuit eum per fenestram. Porro ille abiit, et aufugit atque salvatus est. Tulit autem Michol statuam, et posuit eam super lectum, et pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius, et operuit eam vestimentis. Misit autem Saul apparitores qui raperent David: et responsum est quod egrotaret. Rursumque misit Saul nuntios ut viderent David, dicens: Afferte eum ad me in lecto, ut occidatur. Cumque venissent nuntii, inventum est simulacrum super lectum, et pellis caprarum ad caput eius. Dixitque Saul ad Michol: Quare sic illusisti mihi, et dimisisti inimicum meum ut fugeret? Et ait Michol ad Saul: Quia ipse locutus est mihi: Dimitte me, alioquin interficiam te. David autem fugiens salvatus est, et venit ad Samuel in Ramatha, et nuntiavit ei omnia que fecerat sibi Saul: et abierunt ipse et Samuel, et morati sunt in Naioth. Nuntiatum est autem Sauli a dicentibus: Ecce David in Naioth in Ramatha. Misit ergo Saul lictores ut raperent David. Qui cum vidissent cuneum prophetarum vaticinantium, et Samuelem stantem super eos, factus est etiam in illis spiritus Domini, et prophetare ceperunt etiam ipsi. Quod cum nuntiatum esset Sauli, misit alios nuntios: prophetaverunt autem et illi. Et rursum misit Saul tertios nuntios, qui et ipsi prophetaverunt. Et iratus iracundia Saul, abiit etiam ipse in Ramatha, et venit usque ad cisternam magnam que est in Socoh, et interrogavit et dixit: In quo loco sunt Samuel et David? Dictumque est ei: Ecce in Naioth sunt in Ramatha. Et abiit in Naioth in Ramatha, et factus est super eum spiritus Domini, et ambulabat ingrediens usque dum veniret in Naioth in Ramatha. Et expoliavit se etiam ipse vestimentis suis, et prophetavit cum ceteris coram Samuel, et cecidit nudus tota die illa et nocte. Unde et exivit proverbium: Num et Saul inter prophetas?

XX Fugit autem David de Naioth que est in Ramatha, veniensque locutus est coram Ionatha: Quid feci? Que est iniquitas mea, et quod peccatum meum in patrem tuum, quia querit animam meam? Qui dixit ei: Absit, non morieris: neque enim faciet pater meus quicquam grande vel parvum, nisi prius indicaverit mihi. Hunc ergo celavit me pater meus sermonem tantummodo? Nequaquam erit istud. Et iuravit rursum David. Et ille ait: Scit profecto pater tuus quia inveni gratiam in oculis tuis, et dicet: Nesciat hoc Ionathas, ne forte tristetur. Quinimmo vivit Dominus, et vivit anima tua, quia uno tantum ut ita dicam gradu ego morsque dividimur. Et ait Ionathas ad David: Quodcumque dixerit mihi anima tua, faciam tibi. Dixit autem David ad Ionathan: Ecce kalende sunt crastino, et ego ex more sedere soleo iuxta regem ad vescendum. Dimitte ergo me ut abscondar in agro usque ad vesperam diei tertie. Si respiciens requisierit me pater tuus, respondebis ei: Rogavit me David ut iret in Bethleem civitatem suam, quia victime solemnes ibi sunt universis contribulibus suis. Si dixerit: Bene, pax erit servo tuo: si autem fuerit iratus, scito quia completa est malitia eius. Fac ergo misericordiam in servum tuum, quia fedus Domini me famulum tuum tecum inire fecisti. Si autem est in me aliqua iniquitas, tu me interfice, et ad patrem tuum ne introducas me. Et ait Ionathas: Absit hoc a te: neque enim fieri potest ut si certe cognovero completam esse patris mei malitiam contra te, non annuntiem tibi. Responditque David ad Ionathan: Quis renuntiabit mihi si quid forte responderit tibi pater tuus dure de me? Et ait Ionathas ad David: Veni, et egrediamur foras in agrum. Cumque exissent ambo in agrum, ait Ionathas ad David: Domine Deus Israel, si investigavero sententiam patris mei crastino vel perendie, et aliquid boni fuerit super David, et non statim misero ad te, et notum tibi fecero, hec faciat Dominus Ionathe et hec addat. Si autem perseveraverit patris mei malitia adversum te, revelabo aurem tuam et dimittam te

in pace. et sit dominus tecum sicut fuit cum patre meo.
et si vixero facies michi misericordiam domini. Si vero morti-
us fuero: non auferas misericordiam tuam a domo mea usque in sem-
piternum. Dum autem fecero: quando eradicaverit dominus ini-
micos david unumquemque de terra auferet ionatham de
domo sua. et requirat dominus de manu inimicorum
david. Pepigit ergo ionathas fedus cum domo david. et requi-
sivit dominus de manu inimicorum david. Et addidit io-
nathas deierare david eo quod diligeret eum. sicut enim
animam suam. ita diligebat eum. Dixitque ad eum io-
nathas. Cras kalende sunt. et requireris. Requiretur enim
sessio tua usque perendie. Descendes ergo festinus et venies
in locum ubi celandus es in die qua operari licet. et sedebis iuxta
lapidem cui nomen est ezel. et ego tres sagittas mit-
tam iuxta eum. et iaciam quasi exercens me ad signum.
Mittam quoque et puerum dicens ei. Vade et affer michi sagit-
tas. Si dixero puero ecce sagitte intra te sunt tolle
eas. et tu venias ad me. quia pax tibi est. et nichil est mali vivit
dominus. Si autem locutus fuero puero. ecce sagitte ultra
te sunt. vade in pace. quia dimisit te dominus. De verbo autem
quod locuti sumus ego et tu. sit dominus inter me et te usque in
sempiternum. Absconditus est ergo david in agro. et venit ka-
lende. et sedit rex ad comedendum panem. Cumque sedis-
set rex super cathedram suam secundum consuetudinem que
erat iuxta parietem. surrexit ionathas. et sedit abner
ex latere saul. vacuusque apparuit locus david. et non est
locutus saul quicquam in die illa. Cogitabat enim quod for-
te evenisset ei ut non esset mundus nec purificatus. Cumque
illuxisset dies secunda post kalendas rursum apparuit locus david.
Dixitque saul ad ionatham filium suum. Cur non venit filius
ysai nec heri nec hodie ad vescendum. Et respondit ionathas
sauli. Rogavit me obnixe ut iret in bethleem. et
ait. dimitte me quoniam sacrificium sollempne est in civita-
te. unus de fratribus meis accersivit me. Nunc ergo si in-
veni gratiam in oculis tuis vadam cito et videbo fratres
meos. Ob hanc causam non venit ad mensam regis.
Iratus autem saul adversum ionatham. dixit ei. Fili mulie-
ris virum ultro rapientis. numquid ignoro quia diligis
filium ysai in confusionem tuam et in confusionem ig-
nominiose matris tue? Omnibus enim diebus quibus
filius ysai vixerit super terram: non stabilieris tu neque
regnum tuum. Itaque iam nunc mitte et adduc ad me
eum quia filius mortis est. Respondens autem ionathas sau-
li patri suo. ait. Quare morietur? Quid fecit? Et arripu-
it saul lanceam: ut percuteret eum. Et intellexit ergo io-
nathas quod definitum esset a patre suo ut interficeret
david. Surrexit ergo ionathas a mensa in ira furoris
et non comedit in die kalendarum secunda panem. Contristatus
est enim super david. eo quod confudisset eum pater suus. Cumque
illuxisset mane venit ionathas in agrum iuxta
placitum david. et puer parvulus cum eo. et ait
ad puerum suum. Vade et affer michi sagittas. quas ego
iacio. Cumque puer cucurrisset iecit aliam sagit-
tam trans puerum. Venit itaque puer ad locum ia-
culi. quod miserat ionathas. Et clamavit ionathas post
tergum pueri. et ait. ecce ibi est sagitta porro ultra
te. Clamavitque iterum ionathas post tergum pueri
dicens. Festina velociter ne steteris. Collegit autem puer
ionathe sagittas. et attulit ad dominum suum. et quid a-
geretur penitus ignorabat. Tantum enim ionathas et
david rem noverant. Dedit autem ionathas arma sua
puero. et dixit ei. Vade defer in civitatem. Cumque abisset
puer. surrexit david de loco qui vergebat ad austrum
et cadens pronus in terram adoravit tercio. et osculantes se
alterutrum: fleverunt pariter. David autem amplius. Dixit ergo io-
nathas ad david. Vade in pace. Quecumque iuravimus ambo
in nomine domini dicentes. dominus sit inter me et
te. et inter semen meum et semen tuum usque in sempiternum.
Et surrexit david. et abiit. sed et ionathas ingressus est civi-
Venit autem david in nobe XXI tatem
ad achimelech sacerdotem. et obstupuit achime-
lech eo quod venisset david. et dixit ei. Quare tu solus
et nullus tecum? Et ait david ad achimelech sacer-
dotem. Rex precepit michi sermonem et dixit. Nemo
sciat rem propter quam missus es a me et cuiusmodi tibi
precepta dederim. Nam et pueris condixi in illum
et illum locum. Nunc ergo si quid habes ad manum
vel quinque panes da michi aut quicquid inveneris. Et respondens
sacerdos david ait ei. Non habeo panes laicos ad
manum. sed tantum panem sanctum. Si mundi sunt pueri maxime
a mulieribus. Et respondit david sacerdoti et dixit ei.
Et quidem si de mulieribus agitur: continuimus nos ab heri
et nudius tercius. quando egrediebamur. et fuerunt va-
sa puerorum sancta. Porro via hec polluta est. Sed et ipsa ho-
die sanctificabitur in vasis. Dedit ergo ei sacerdos sanc-
tificatum panem. Neque enim erat ibi panis. nisi tantum
panes propositionis. qui sublati fuerant a facie domini
ut ponerentur panes calidi. Erat autem ibi vir quidam
de servis saul in die illa intus in tabernaculo domini
et nomen eius doech ydumeus potentissimus
pastorum saul. Dixit autem david ad achimelech.
Si habes ad manum hastam aut gladium da michi
quia gladium meum et arma mea non tuli mecum.
Sermo enim regis urgebat. Et dixit sacerdos. Ec-
ce hic gladius goliath philistei quem percussisti in
valle terebinthi. est involutus pallio post ephot. si istum
vis tollere tolle. Neque enim hic alius est absque
eo. Et ait david. Non est huic alter similis. da michi eum.
Surrexit itaque david et fugit in die illa a facie saul. et ve-
nit ad achis regem geth. Dixeruntque servi achis

cum audissent David. Numquid iste est David rex ter-
re istius. Nonne huic cantabant. Percussit Saul mille: et
David decem milia. Posuit autem David sermones istos
in corde suo et extimuit valde a facie Achis regis Geth
et immutavit os suum coram eis et collabebatur inter
manus eorum et impingebat in hostia porte. Deflu-
ebantque salive eius in barbam et decidebat ad oram cum
tantis. Et ait Achis ad servos suos. Vidistis hominem
insanum: quare adduxistis eum ad me? An desunt
nobis furiosi aut desiderio epilenticos quod introduxis-
tis ad me istum ut fureret me presente? Hiccine ingre-
dietur domum meam? XXII

Abiit ergo inde David et fugit in speluncam Odol-
lam. Quod cum audissent fratres eius et omnis domus
patris eius descenderunt ad eum illuc. Et convenerunt
ad eum omnes qui erant in angustia constituti et op-
pressi ere alieno et amaro animo: et factus est eorum princeps.
Fueruntque cum eo quasi quadringenti viri. Et profectus est David
inde in Masphat que est Moab. Et dixit ad regem Moab.
Maneat oro pater meus et mater mea vobiscum donec sciam
quid faciat michi Deus. Et reliquit eos ante faciem
regis Moab. Manseruntque apud eum cunctis diebus
quibus David fuit in presidio. Dixitque Gad propheta ad David.
Noli manere in presidio: proficiscere et vade in terram
Iuda. Et profectus est David et venit in saltum Areth. Et
audivit Saul quod apparuisset David et viri qui erant
cum eo. Saul autem cum maneret in Gabaa et esset
in nemore quod est in Rama: hastam manu tenens.
cunctique servi eius circumstarent eum: ait ad ser-
vos suos qui assistebant ei. Audite me filii Gemi-
ni. Numquid omnibus vobis dabit filius Ysai agros
et vineas et universos vos faciet tribunos et centu-
riones quoniam coniurastis omnes adversum me et non est
qui renuntiet michi maxime cum et filius meus fe-
dus inierit cum filio Ysai? Non est qui vicem me-
am doleat ex vobis nec qui annuntiet michi eo quod
suscitaverit filius meus servum meum adversum me
inimicum insidiantem michi usque hodie. Respondens autem Doech
Ydumeus qui assistebat et erat primus inter servos
Saul. Vidi inquit filium Ysai in Nobe apud Achi-
melech filium Achitob sacerdotem. Qui consuluit
pro eo Dominum et cybaria dedit ei: sed et gladium Goliath
Philistei dedit ei. Misit ergo rex ad arcessendum
Achimelech filium Achitob sacerdotem et omnem
domum patris eius sacerdotum qui erant in Nobe.
Qui universi venerunt ad regem. Et ait Saul. Audi
fili Achitob. Qui respondit. Presto sum domine. Dixitque ad eum
Saul. Quare coniurastis adversum me tu et filius
Ysai et dedisti ei panes et gladium et consuluisti
pro eo Dominum ut consurgeret adversum me insi-
diator usque hodie permanens. Respondensque Achime-
lech regi ait. Et quis in omnibus servis tuis sicut David
fidelis et gener regis et pergens ad imperium tuum et glo-
riosus in domo tua. Num hodie cepi consulere pro eo
Dominum? Absit hoc a me ne suspicetur rex adversus servum
suum rem huiuscemodi in universa domo patris mei. Non enim
scivit servus tuus quicquid super hoc negotio vel modi-
cum vel grande. Dixitque rex. Morte morieris Achi-
melech tu et omnis domus patris tui. Et ait rex emis-
sariis qui circumstabant eum. Convertimini et interfici-
te sacerdotes Domini. Nam manus eorum cum David est: sci-
entes quod fugisset et non indicaverunt michi. Noluerunt autem
servi regis extendere manus suas in sacerdotes Domini.
Et ait rex ad Doech. Convertere tu et irrue in sacer-
dotes. Conversusque Doech Ydumeus irruit in sacerdo-
tes et trucidavit in die illa octoginta quinque viros vestitos
ephot lineo. Nobe autem civitatem sacerdotum percussit
in ore gladii viros et mulieres et parvulos et lacten-
tes et bovem et asinum et ovem in ore gladii. Eva-
dens autem unus filius Achimelech cuius nomen erat Abia-
thar fugit ad David et annuntiavit ei quod occidisset
Saul sacerdotes Domini. Et ait David ad Abia-
thar. Sciebam in die illa quod cum ibi esset Doech Ydumeus
procul dubio annuntiaret Sauli. Ego sum reus omnium
animarum patris tui. Mane mecum ne timeas. Si quis
quesierit animam meam queret et animam tuam mecumque

Et annuntiaverunt David XXIII dicentes.
dicentes. Ecce Philistiim expugnant
Ceilam et diripiunt areas. Consuluit ergo Dominum David
dicens. Num vadam et percutiam Philisteos istos? Et
ait Dominus ad David. Vade et percuties Philiste-
os et salvabis Ceilam. Et dixerunt viri qui erant cum
eo ad eum. Ecce nos hic in Iudea consistentes ti-
memus quanto magis si ierimus in Ceilam adversus agmina
Philistinorum. Rursumque David consuluit Dominum.
Qui respondens ait. Surge et vade in Ceilam: ego
enim tradam Philisteos in manu tua. Abiit ergo David
et viri eius in Ceilam et pugnavit adversus Philisteos
et abegit iumenta eorum et percussit eos plaga mag-
na et salvavit David habitatores Ceile. Porro eo
tempore quo fugiebat Abiathar filius Abimelech ad David
in Ceilam ephot secum habens descenderat. Nuntia-
tum est autem Sauli quod venisset David in Ceilam et ait Saul.
Tradidit eum Dominus in manus meas. Con-
clususque est introgressus urbem in qua porte et sere sunt.
Et precepit Saul omni populo ut ad pugnam descen-
deret in Ceilam et obsideret David et viros
eius. Quod cum rescisset David quod prepararet ei Saul clam
malum dixit ad Abiathar sacerdotem. Applica
ephot. Et ait David. Domine Deus Israel audivit fa-

mam servus tuus quod disponat Saul venire in Ceila
ut evertat urbem propter me. Si tradent me viri Ceile
in manus eius? et si descendet Saul sicut audivit servus tu-
us? Domine Deus Israel indica servo tuo. Et ait Dominus: Descen-
det. Dixitque rursum David: Si tradent me viri Ceile et vi-
ros qui sunt mecum in manus Saul? Et dixit Dominus: Tra-
dent. Surrexit ergo David et viri eius quasi sexcenti, et egressi de
Ceila huc atque illuc vagabantur incerti. Nuntiatumque
salvatus esset est Saul quod fugisset David de Ceila. Quamobrem dissimulavit
exire. Morabatur autem David in deserto in locis firmis-
simis mansitque in locis solitudinis Ziph in monte
opaco. Querebat tamen Saul eum cunctis diebus, nec
tradidit eum Deus in manus eius. Et vidit David quod egressus
esset Saul ut quereret animam eius. Porro David
erat in deserto Ziph in silva. Et surrexit Ionathas filius
Saul et abiit ad David in silvam et confortavit manus
eius in Deo. Dixitque ei: Ne timeas; neque enim inveniet te
manus Saul patris mei, et tu regnabis super Israel et ego ero
tibi secundus. Sed et Saul pater meus scit hoc. Percussit igitur uterque fedus coram Domino.
David mansit in silva; Ionathas autem reversus est in domum
suam. Ascenderunt autem Ziphei ad Saul in Gabaa dicentes:
Nonne ecce David latitat apud nos in locis tutissimis
silve in colle Achile, que est ad dexteram deserti? Nunc ergo sicut
desideravit anima tua ut descenderes, descende. Nostrum
autem erit ut tradamus eum in manus regis. Dixitque Saul: Bene-
dicti vos a Domino, quia doluistis vicem meam. Abite ergo
et diligentius preparate, et curiosius agite, et considerate lo-
cum ubi sit pes eius, vel quis viderit eum ibi. Recogitat
enim de me quod callide insidier ei. Considerate et videte omnia
latibula eius in quibus absconditur, et revertimini ad me
ut vadam vobiscum ad rem certam. Quod si etiam in terram
se abstruxerit, perscrutabor eum in cunctis milibus Iuda.
At illi surgentes abierunt in Ziph ante Saul. David autem
et viri eius erant in deserto Maon in campestribus ad dex-
teram Iesimuth. Iuit ergo Saul et socii eius ad querendum eum.
Et nuntiatum est David. Statimque descendit ad petram et
versabatur in deserto Maon. Quod cum audisset Saul persecutus
est David in deserto Maon. Et ibat Saul et viri eius ad latus
montis ex parte una; David autem et viri eius erant in
latere montis ex parte altera. Porro David desperabat
se posse evadere a facie Saul. Itaque Saul et viri eius
in modum corone cingebant David et viros eius
ut caperent eos. Et nuntius venit ad Saul dicens: Festina
veni, quoniam infuderunt se Philistiim super terram. Re-
versus est ergo Saul desistens persequi David, et perrexit in
occursum Philistinorum. Propter hoc vocaverunt locum illum
Petram dividentem.

XIIII

Ascendit ergo David inde et habitavit in locis tu-
tissimis Engaddi. Cumque reversus esset Saul
postquam persecutus est Philisteos, nuntiaverunt ei di-
centes: Ecce David in deserto est Engaddi. Assumens
ergo Saul tria milia electorum virorum ex omni Israel perrexit
ad investigandum David et viros eius etiam super abrup-
tissimas petras, que solis ibicibus pervie sunt. Et venit ad cau-
las ovium que occurrebant vianti. Eratque ibi spelunca
quam ingressus est Saul ut purgaret ventrem. Porro David
et viri eius in interiori parte spelunce latebant. Et
dixerunt servi David ad eum: Ecce dies de qua locutus
est Dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum ut facias
ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David et pre-
cidit oram clamidis Saul silenter. Post hoc percussit cor suum
David eo quod abscidisset oram clamidis Saul. Dixitque
ad viros suos: Propitius sit mihi Dominus ne faciam hanc
rem domino meo christo Domini, ut mittam manum meam
in eum, quia christus Domini est. Vivit Dominus quia nisi Dominus
percusserit eum, aut dies eius venerit ut moriatur, aut
descendens in prelium perierit, propitius sit mihi Dominus
ut non mittam manum meam in christum Domini. Et confre-
git David viros suos sermonibus, et non permisit eos
ut consurgerent in Saul. Porro Saul exurgens de spe-
lunca pergebat cepto itinere. Surrexit autem David post
eum et egressus de spelunca clamavit post tergum
Saul dicens: Domine mi rex. Et respexit Saul post se,
et inclinans se David pronus in terram adoravit. Dixitque
Saul: Quare audis verba hominum loquentium: David
querit malum adversum te? Ecce hodie viderunt
oculi tui quod tradiderit te Dominus in manu mea in spe-
lunca; et cogitavi ut occiderem te, sed pepercit tibi oculus
meus. Dixi enim: Non extendam manum meam in domino
meo, quia christus Domini est. Quin potius pater mi vide et cog-
nosce oram clamidis tue in manu mea, quia
cum preciderem summitatem clamidis tue nolui extende-
re manum meam in te. Animadverte et vide quia non est
in manu mea malum neque iniquitas, neque peccavi
in te; tu autem insidiaris anime mee ut auferas
eam. Iudicet Dominus inter me et te, et ulciscatur me Dominus
ex te; manus autem mea non sit in te. Sicut et in proverbio
antiquo dicitur: Ab impiis egredietur impietas. Manus
ergo mea non sit in te. Quem persequeris rex Israel? quem perseque-
ris? Canem mortuum persequeris et pulicem unum.
Sit Dominus iudex et iudicet inter me et te, et vi-
deat et iudicet causam meam et eruat me de manu
tua. Cum autem complesset David sermones huiuscemodi loquens
ad Saul, dixit Saul: Numquid vox hec tua est, fili mi David?
Et levavit Saul vocem suam et flevit. Dixitque ad David:
Iustior tu es quam ego; tu enim tribuisti mihi bona, ego autem
reddidi tibi mala. Et tu indicasti hodie que feceris
mihi bona, quomodo tradiderit me Dominus in manum
tuam et non occideris me. Quis enim cum invenerit ini-
micum suum dimittet eum in via bona? Sed Dominus

reddat tibi vicissitudinem hanc pro eo quod hodie opera
tus es in me. Et nunc quia scio quod certissime regnaturus
sis et habiturus in manu tua regnum Israhel, iura mihi in
domino ne deleas semen meum in domo patris mei.
Et iuravit David Sauli. Abiit ergo Saul in domum suam, et David
et viri eius ascenderunt ad tutiora loca. XXV

Mortuus est autem Samuel, et congregatus est universus Israhel
et planxerunt eum, et sepelierunt in domo sua in Rama
tha. Consurgensque David descendit in desertum
Pharan. Erat autem vir quispiam in solitudine Maon
et possessio eius in Carmelo, et homo ille magnus nimis. E-
rantque ei oves tria milia et mille caprae. Et accidit
ut tonderetur grex eius in Carmelo. Nomen autem viri illius
erat Nabal, et nomen uxoris eius Abigail. Eratque illa mu
lier prudentissima et speciosa. Porro vir eius durus et
pessimus et malitiosus. Erat autem de genere Caleb. Cum ergo
audisset David in deserto quod tonderet Nabal gregem suum,
misit decem iuvenes, et dixit eis: Ascendite in Carme-
lum, et venietis ad Nabal, et salutabitis eum ex nomine
meo pacifice, et sic dicetis: Sit fratribus meis et tibi pax, et
domui tuae pax, et omnibus quaecumque habes sit pax. Et vi-
tu autem fias salvus et domus tua et omnia tua. Audivi
quod tonderent pastores tui greges nostros qui erant
nobiscum in deserto. Numquam eis molesti fuimus, nec
aliquando defuit eis quicquam de grege omni tempore quo fue
runt nobiscum. Interroga pueros tuos et indicabunt
tibi. Nunc ergo inveniant pueri tui gratiam in oculis tuis. In
die enim bona venimus ad te. Quodcumque invenerit manus
tua da servis tuis et filio tuo David. Cumque venissent pueri
David, locuti sunt ad Nabal omnia verba haec ex nomine
David, et siluerunt. Respondens autem Nabal pueris David
ait: Quis est David, et quis est filius Isai? Hodie incre
verunt servi qui fugiunt dominos suos. Tollam
ergo panes meos et aquas meas et carnes pecorum
quae occidi tonsoribus meis, et dabo viris quos nescio
unde sint? Regressi sunt itaque pueri David per viam
suam, et reversi venerunt et nuntiaverunt ei omnia ver
ba quae dixerat. Tunc ait David viris suis: Accingatur unus-
quisque gladio suo. Et accincti sunt singuli gladiis
suis. Accinctus est et David ense suo, et secuti sunt David
quasi quadringenti viri. Porro ducenti remanserunt
ad sarcinas. Abigail autem uxori Nabal nuntiavit
unus de pueris suis dicens: Ecce misit David nun
tios de deserto ut benedicerent domino nostro, et ad
versatus est eos. Homines isti satis boni fuerunt no
bis, et non molesti, nec quicquam aliquando periit omni tempore quo
fuimus conversati cum eis in deserto. Pro muro erant
nobis tam in nocte quam in die omnibus diebus quibus
pavimus apud eos greges. Quamobrem considera et recogita
quid facias, quoniam completa est malitia adversum vi
rum tuum et adversum domum tuam, et ipse filius est Belial,
ita ut nemo possit ei loqui. Festinavit igitur Abigail et tulit
ducentos panes et duos utres vini et quinque arietes coctos et quinque sata
polentae et centum ligaturas uvae passae et ducentas
massas caricarum, et imposuit super asinos, et dixit pueris
suis: Praecedite me, ecce ego post tergum sequar vos.
Viro autem suo Nabal non indicavit. Cum ergo ascendisset
asinum et descenderet ad radices montis, David et viri
eius descendebant in occursum eius. Quibus et illa occur
rit. Et ait David: Vere frustra servavi omnia quae huius erant
in deserto, et non periit quicquam de cunctis quae ad eum perti
nebant, et reddidit mihi malum pro bono. Haec faciat Deus
inimicis David, et haec addat, si reliquero de omnibus quae
ad eum pertinent usque mane mingentem ad parie
tem. Cum autem vidisset Abigail David, festinavit et des
cendit de asino, et procidit coram David super faciem suam,
et adoravit super terram, et cecidit ad pedes eius et dixit:
In me sit, domine mi, haec iniquitas. Loquatur, obsecro,
ancilla tua in auribus tuis, et audi verba famulae
tuae. Ne ponat, oro, dominus meus rex cor suum super
virum istum iniquum Nabal, quoniam secundum nomen suum
stultus est, et stultitia est cum eo. Ego autem ancilla tua non vidi
pueros tuos, domine mi, quos misisti. Nunc ergo, do
mine mi, vivit Dominus et vivit anima tua, qui prohibu
it te ne venires in sanguinem, et salvavit manum
tuam in iniuriam tibi. Et nunc fiant sicut Nabal ini
mici tui, et qui quaerunt domino meo malum. Quapropter
suscipe benedictionem hanc quam attulit ancilla tua
tibi domino meo, et da pueris qui sequuntur te dominum
meum. Aufer iniquitatem famulae tuae. Faciens enim
faciet Dominus domino meo fidelem domum, quia proelia
Domini, domine mi, tu proeliaris. Malitia ergo non inveniatur
in te omnibus diebus vitae tuae. Si enim surrexerit aliquando homo
persequens te et quaerens animam tuam, erit anima domini
custodita quasi in fasciculo viventium apud Dominum
Deum tuum. Porro inimicorum tuorum anima rotabitur
quasi in impetu et circulo fundae. Cum ergo fecerit Dominus
domino meo omnia quae locutus est bona de te, et constitu
erit te ducem super Israhel, non erit tibi hoc in singultum
et in scrupulum cordis domino meo quod effuderis
sanguinem innoxium, aut ipse te ultus fueris. Et cum
benefecerit Dominus domino meo, recordaberis ancillae
tuae et benefacies ei. Et ait David ad Abigail: Benedictus
Dominus Deus Israhel qui misit te hodie in occursum
meum, et benedictum eloquium tuum, et benedicta tu quae
prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem et
ulciscerer me in manu mea. Alioquin vivit Dominus
Deus Israhel qui prohibuit me ne malum facerem tibi, nisi
cito venisses in occursum mihi, non remansisset Nabal
usque ad matutinam lucem mingens ad parietem.

Suscepit ergo David de manu eius omnia quae attulerat ei.
Dixitque ei: Vade pacifice in domum tuam: ecce audivi
vocem tuam, et honoravi faciem tuam. Venit autem Abiga-
il ad Nabal: et ecce erat ei convivium in domo eius quasi con-
vivium regis, et cor Nabal iocundum: erat enim ebrius nimis:
et non indicavit ei verbum pusillum aut grande usque ma-
ne. Diluculo autem cum digessisset vinum Nabal, indicavit ei
uxor sua verba haec, et emortuum est cor eius intrinsecus, et factus est
quasi lapis. Cumque pertransissent decem dies, percussit dominus
Nabal, et mortuus est. Quod cum audisset David mortuum
Nabal, ait: Benedictus dominus qui iudicavit causam opprobrii mei de ma-
nu Nabal, et servum suum custodivit a malo, et malitiam Nabal
reddidit dominus in caput eius. Misit ergo David et locutus est ad Abigail
ut sumeret eam sibi in uxorem. Et venerunt pueri David ad Abigail
in Carmelum, et locuti sunt ad eam dicentes: David misit
nos ad te ut accipiat te sibi in uxorem. Quae consurgens adoravit
prona in terram, et ait: Ecce famula tua sit in ancillam ut lavet
pedes servorum domini mei. Et festinavit, et surrexit Abigail,
et ascendit super asinum, et quinque puellae
ierunt cum ea pedissequae eius, et secuta est nuntios David,
et facta est illi uxor. Sed et Achinoem accepit David de Iezrahel: et
fuit utraque uxor eius. Saul autem dedit Michol filiam suam ux-
orem David Phalti filio Lais qui erat de Gallim. XXVI

Et venerunt Ziphei ad Saul in Gabaa dicentes: Ecce
David absconditus est in colle Achilae, quae est ex adverso so-
litudinis. Et surrexit Saul, et descendit in desertum
Ziph, et cum eo tria milia virorum de electis Israel, ut quaereret
David in deserto Ziph. Et castrametatus est Saul in Gabaa
Achilae, quae erat ex adverso solitudinis in via. David autem habitabat
in deserto. Videns autem quod venisset Saul post se in desertum,
misit exploratores, et didicit quod venisset certissime. Et sur-
rexit David clam, et venit ad locum ubi erat Saul. Cumque
vidisset locum in quo dormiebat Saul, et Abner filius
Ner princeps militiae eius, et Saulem dormientem in tento-
rio, et reliquum vulgus per circuitum eius, ait David ad Achi-
melech Hetheum, et Abisai filium Sarviae fratrem Ioab, dicens:
Quis descendet mecum ad Saul in castra? Dixitque Abisai: E-
go descendam tecum. Venerunt ergo David et Abisai ad
populum nocte, et invenerunt Saul iacentem et dormien-
tem in tentorio, et hastam fixam in terra ad caput
eius: Abner autem et populum dormientes in circuitu eius. Dixit-
que Abisai ad David: Conclusit deus hodie inimicum tuum
in manus tuas: nunc ergo perfodiam eum lancea in terra
semel, et secundo opus non erit. Et dixit David ad
Abisai: Ne interficias eum: quis enim extendet
manum suam in christum domini, et innocens erit? Et
dixit David: Vivit dominus, quia nisi dominus percusserit eum, aut dies
eius venerit ut moriatur, aut in proelium descendens
perierit: propitius sit mihi dominus ne extendam manum
meam in christum domini. Nunc ergo tolle hastam quae est
ad caput eius, et scyphum aquae, et abeamus. Tulit ergo David ha-
stam et scyphum aquae qui erat ad caput Saul, et abie-
runt: et non erat quisquam qui videret et intelligeret
et evigilaret, sed omnes dormiebant, quia sopor domini ir-
ruerat super eos. Cumque transisset David ex adverso,
et stetisset in vertice montis de longe, et esset grande
intervallum inter eos, clamavit David ad populum et ad Ab-
ner filium Ner dicens: Nonne respondebis Abner?
Et respondens Abner ait: Quis es tu qui clamas et inqui-
etas regem? Et ait David ad Abner: Numquid non vir tu es?
et quis alius similis tui in Israel? Quare ergo non custodisti
dominum tuum regem? Ingressus est enim unus de turba
ut interficeret dominum tuum regem. Non est bonum hoc quod
fecisti. Vivit dominus, quia filii mortis estis vos, qui non
custodistis dominum vestrum christum domini. Nunc ergo vide ubi sit ha-
sta regis, et ubi scyphus aquae qui erat ad caput eius. Cognovit
autem Saul vocem David, et dixit: Numquid vox tua est haec fili mi
David? Et ait David: Vox mea domine mi rex. Et ait: Quam
ob causam dominus meus persequitur servum suum? Quid feci?
aut quod est in manu mea malum? Nunc ergo audi oro te
domine mi rex verba servi tui. Si dominus incitat
te adversum me, odoretur sacrificium: si autem filii homi-
num, maledicti sunt in conspectu domini, qui eiece-
runt me hodie ut non habitem in hereditate domini, dicen-
tes: Vade, servi diis alienis. Et nunc non effundatur san-
guis meus in terra coram domino: quia egressus est rex Israel
ut quaerat pulicem unum, sicut persequitur perdix in montibus.
Et ait Saul: Peccavi: revertere fili mi David. Nequaquam
enim ultra tibi male faciam, eo quod pretiosa fuerit anima mea
in oculis tuis hodie: apparet enim quod stulte egerim, et ig-
noraverim multa nimis. Et respondens David ait: Ecce hasta regis:
transeat unus de pueris regis, et tollat eam. Dominus autem retri-
buet unicuique secundum iustitiam suam et fidem: tradidit enim te
dominus hodie in manum meam, et nolui levare ma-
num meam in christum domini. Et sicut magnificata est anima tua
hodie in oculis meis, sic magnificetur anima mea in o-
culis domini, et liberet me de omni angustia. Ait ergo Saul ad David:
Benedictus tu fili mi David: et quidem faciens facies, et potens

Abiit autem David in viam suam. XXVII Et poteris
et Saul reversus est in locum suum. Et ait David in corde suo:
Aliquando incidam uno die in manus Saul. Nonne melius
est ut fugiam et salver in terra Philistinorum, ut despe-
ret Saul, cessetque quaerere me in cunctis finibus Israel?
Fugiam ergo manus eius. Et surrexit David, et abiit ipse
et sescenti viri cum eo ad Achis filium Maoch regem
Geth. Et habitavit David cum Achis in Geth, ipse et
viri eius, et duae uxores eius Achinoem Iezrahelitis,
et Abigail uxor Nabal Carmeli. Et nuntiatum est Sauli
quod fugisset David in Geth, et non addidit ultra ut quae-
reret eum. Dixit autem David ad Achis: Si inveni gratiam

in oculis tuis detur mihi locus in una urbium regionis huius
ut habitem ibi. Cur enim servus tuus manet non in civitate regis
tecum? Dedit itaque ei achis in die illa sicelech. propter
hanc causam facta est sicelech regum iuda usque in diem
hanc. Fuit autem numerus dierum quibus habitavit david in re-
gione philistinorum .iiii. mensium. Et ascendit david et vi-
ri eius et agebant predas de gessuri et de gerzi et de ama-
lechitis. Hii enim pagi habitabantur in terra antiquitus euntibus
sur usque ad terram egypti. Et percutiebat david omnem terram
illorum. et non relinquebat viventem virum et mulierem. Tollensque
oves et boves. asinos et camelos et vestes revertebatur
et veniebat ad achis. Dicebat autem ei achis. In quem
irruisti hodie? Respondebatque david. Contra meridiem
iude et contra meridiem ierameel et contra meridiem ceni.
Virum et mulierem non vivificabat david nec adducebat
in geth dicens. Ne forte loquantur adversum nos. Hec fecit
david et hoc erat decretum illi omnibus diebus quibus habitabat
in regione philistinorum. Credidit ergo achis david dicens.
Multa mala operatus est contra populum suum israel. erit igitur mihi ser-
vus sempiternus.

XXVIII

Factum est autem in diebus illis
congregaverunt philistiim agmina sua ut pre-
pararentur contra israel ad bellum. Dixitque achis ad david. Sciens
nunc scito quoniam mecum egredieris tu et viri tui in
castris. Dixitque david ad achis. Nunc scies que facturus est
servus tuus. Et ait achis ad david. Et ego custodem ca-
pitis mei ponam te cunctis diebus. Samuel autem mortu-
us est planxitque eum omnis israel et sepelierunt eum in ra-
matha urbe sua. Et saul abstulit magos et ariolos de
terra. Et interfecit eos qui phitones habebant in ven-
tre. Congregati sunt philistiim et venerunt et castrame-
tati sunt in sunam. Congregavit autem saul universum
israel et venit in gelboe. Et vidit saul castra philistinorum et
timuit et expavit cor eius nimis. Consuluitque saul do-
minum et non respondit ei. neque per somnia neque per sacerdotes neque
per prophetas. Dixitque saul servis suis. Querite mihi mulierem
habentem phitonem et vadam ad eam et sciscitabor per illam.
Et dixerunt servi eius ad eum. Est mulier habens phitonem
in endor. Mutavit ergo habitum suum vestitusque est aliis vesti-
mentis. abiit ipse et duo viri cum eo. Veneruntque ad
mulierem nocte et ait. Divina mihi in phitone et susci-
ta mihi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eum. Ecce tu
nosti quanta fecerit saul et quomodo eraserit magos et
ariolos de terra. Quare ergo insidiaris anime mee ut oc-
cidar? Et iuravit ei saul in domino dicens. Vivit dominus
quia non eveniet tibi quicquam mali propter hanc rem. Dixitque
ei mulier. Quem suscitabo tibi? Qui ait. Samuelem
suscita mihi. Cum autem vidisset mulier samuelem exclama-
vit voce magna et dixit ad saul. Quare imposuisti mihi?
Tu es enim saul. Dixitque ei rex. Noli timere. Quid vi-
disti? Et ait mulier ad saul. Deos vidi ascendentes
de terra. Dixitque ei. Qualis est forma eius? Que ait. Vir senex
ascendit et ipse amictus est pallio. Et intellexit saul quia sa-
muel esset. Et inclinavit se super faciem suam in terra et
adoravit. Dixit autem samuel ad saul. Quare inquietasti me
ut suscitarer? Et ait saul. Coartor nimis. Siquidem phi-
listiim pugnant adversum me. et deus recessit a me et
exaudire me noluit. neque per manum prophetarum neque per somp-
nia. Vocavi ergo te ut ostenderes mihi quid faciam. Et ait
samuel. Quid interrogas me cum dominus recesserit
a te et transierit ad emulum tuum? Faciet enim tibi dominus sicut lo-
cutus est in manu mea. Et scindet regnum de manu tua
et dabit illud proximo tuo david. quia non obedisti vo-
ci domini neque fecisti iram furoris eius in amalech.
Ideo quod pateris fecit tibi dominus hodie. Et dabit dominus etiam
israel tecum in manu philistiim. Cras autem tu et filii tu-
i mecum eritis. Sed et castra israel dabit dominus in manu phi-
listiim. Statimque saul cecidit porrectus in terram. Ex-
timuerat enim verba samuelis et robur non erat in eo.
quia non comederat panem tota die illo. Ingressa est itaque
illa mulier ad saul. Conturbatus enim erat valde. dixit-
que ad eum. Ecce obedivit ancilla tua voci tue et po-
sui animam meam in manu mea. Et audivi sermones
tuos quos locutus es ad me. Nunc igitur et tu audi vocem
ancille tue et ponam coram te buccellam panis ut co-
medens convalescas et possis iter agere. Qui renuit
et tandem audita voce eorum et ait. Non comedam.
Coegerunt autem eum servi sui et mulier et tandem audita
voce eorum surrexit de terra et sedit super lectum. Mulier
autem illa habebat vitulum pascualem in domo. et festi-
navit et occidit eum. Tollensque farinam miscuit
et coxit azimam et posuit ante saul et ante servos eius.
Qui cum comedissent surrexerunt et ambulave-
runt per totam noctem illam.

XXIX

Congregata sunt autem agmina philistiim univer-
sa in aphec. Sed et israel castrametatus est super fontem qui
erat in iezrael. Et satrape quidem philistiim incedebant
in centuriis et milibus. David autem et viri eius erant in novis-
simo agmine cum achis. Dixeruntque principes phi-
listiim ad achis. Quid sibi volunt hebrei isti? Et ait
achis ad principes philistiim. Num ignoratis david
qui fuit servus saul regis israel? Et est apud me multis diebus
et non inveni in eo quicquam ex die qua transfugit ad me usque
in diem hanc. Irati sunt autem adversus eum principes phi-
listiim et dixerunt ei. Revertatur vir et sedeat in loco
suo in quo constituisti eum. et non descendat nobis-
cum in prelium. ne fiat nobis adversarius cum preliari ceperimus.
Quomodo enim aliter placare poterit dominum suum nisi in ca-
pitibus nostris? Nonne iste est david cui cantabant in cho-
ris dicentes. Percussit in milibus suis saul et david in de-
cem milibus suis? Vocavit ergo achis david et ait. Vivit dominus

quia rectus es tu et bonus in conspectu meo et exitus tuus et introitus
tuus mecum est in castris et non inveni in te quicquam
mali ex die qua venisti ad me usque ad hanc diem
sed satrapis non places. Revertere ergo et vade in pace et non of-
fendas oculos satraparum philistiim. Dixitque david
ad achis. Quid enim feci et quid invenisti in me
servo tuo a die qua fui in conspectu tuo usque in diem hanc
ut non veniam et pugnem contra inimicos domini mei
regis. Respondens autem achis locutus est ad david. Scio quia bonus
es tu in oculis meis sicut angelus dei sed principes philistiim
dixerunt non ascendet nobiscum in prelium. Igitur consurge
mane tu et servi domini tui qui venerunt tecum et cum
de nocte surrexeritis et ceperit dilucescere pergite. Surrexit
itaque de nocte david ipse et viri eius ut proficiscerentur ad terram
philistiim mane et reverterentur. Philistiim autem ascenderunt
in iezrahel. XXX

Cumque venissent david et viri eius
in sicelech die tertio amalechite impetum
fecerant ex parte australi in sicelech et percusserant
sicelech et succenderant eam igni et captivas duxerant
mulieres ex ea a minimo usque ad magnum et non inter-
fecerant quemquam sed secum duxerant et pergebant itinere
suo. Cum ergo venissent david et viri eius ad civitatem et inve-
nissent eam succensam igni et uxores suas et filios
suos et filias ductas esse captivas levaverunt david et populus
qui erat cum eo voces suas et planxerunt donec defice-
rent in eis lacrime. Siquidem et due uxores david capte
ducte fuerant achinoem iezrahelites et abigail uxor
nabal carmeli. Et contristatus est valde david. Volebat enim
eum populus lapidare quia amara erat anima uniuscuiusque
viri super filiis et filiabus suis. Confortatus est autem david in domino
deo suo et ait ad abiathar sacerdotem filium achime-
lech. Applica ad me ephot. Et applicavit abiathar ephot
ad david et consuluit david dominum dicens. Persequar an
non latrunculos hos et comprehendam eos. Dixitque ei dominus
persequere absque dubio enim comprehendes eos et excu-
ties predam. Abiit ergo david ipse et sexcenti viri qui erant
cum eo et venerunt usque ad torrentem besor et lassi quidam
substiterunt. Persecutus est autem david ipse et quadringenti viri.
Substiterant enim ducenti qui lassi transire non poterant
torrentem besor. Et invenerunt virum egiptium in
agro et adduxerunt eum ad david. Dederuntque ei panem
ut comederet et biberet aquam sed et fragmenta masse ca-
ricarum et duas ligaturas uve passe. Que cum comedisset
reversus est spiritus eius et refocillatus est. Non enim comederat
panem neque biberat aquam tribus diebus et tribus noctibus. Dixit
itaque ei david. Cuius es tu vel unde et quo pergis. Qui ait
ei. Puer egiptius ego sum servus viri amalechite. De-
reliquit autem me dominus meus quia egrotare cepi nudiustertius.
Siquidem nos erupimus ad australem plagam cere-
thi et contra iudam ad meridiem et sicelech succendimus

igni. Dixitque ei david. Potes me ducere ad istum cuneum.
Qui ait. Iura michi per deum quod non occidas me et non tradas me
in manus domini mei et ego ducam te ad istum cune-
um. Qui cum duxisset eum ecce
illi discumbebant super faciem universe terre comedentes
et bibentes et quasi festum celebrantes diem pro cuncta pre-
da et spoliis que ceperant de terra philistiim et de terra iuda.
Et percussit eos david a vespera usque ad vesperam alterius
diei et non evasit ex eis quisquam nisi quadringenti viri
adolescentes qui ascenderant camelos et fugerant. Eruit
ergo david omnia que tulerant amalechite et duas uxores suas
eruit. Nec defuit quicquam a parvo usque ad magnum tam
de filiis quam de filiabus et de spoliis et quecumque rapuerant
omnia reduxit david. Et tulit universos greges et armen-
ta et minavit ante faciem suam. Dixeruntque hec est preda david.
Venit autem david ad ducentos viros qui lassi substiterant
nec sequi potuerant david et residere eos iusserat in torren-
tem besor. Qui egressi sunt obviam david et populo qui erat cum
eo. Accedens autem david ad populum salutavit eum pacifice.
Respondensque omnis vir pessimus et iniquus de vi-
ris qui ierant cum david dixit. Quia non venerunt nobiscum non
dabimus eis quicquam de preda quam eruimus sed sufficiat uni-
cuique uxor sua et filii. Quos cum acceperint recedant.
Dixit autem david. Non sic facietis fratres mei de his que tradidit
nobis dominus et custodivit nos et dedit latrunculos qui eru-
perant adversum nos in manus nostras. Nec audiet vos
quisquam super sermone hoc. Equa enim pars erit descen-
dentis ad prelium et remanentis ad sarcinas et similiter divi-
dent. Et factum est hoc ex die illa et deinceps constitutum
et prefinitum et quasi lex in israel usque in diem hanc. Venit
ergo david in sicelech et misit dona de preda senioribus iuda pro-
ximis suis dicens. Accipite benedictionem de preda hostium
domini. His qui erant in bethel et qui in ramoth ad
meridiem et qui in gether et qui in aroer et qui in sepha-
moth et qui in esthamo et qui in racha et qui in urbibus
ieramel et qui in urbibus ceni et qui in arama et qui
in lacu asan et qui in athac et qui in ebron et reliquis qui
erant in his locis in quibus fuerat commoratus david ipse et viri eius.

Philistiim autem pugnabant adversum israel. XXXI Et fugerunt
viri israel ante faciem philistiim et
ceciderunt interfecti in monte gelboe. Irrueruntque
philistiim in saul et in filios eius et percusserunt iona-
tham et aminadab et melchisue filios saul. Totum-
que pondus prelii versum est in saul et consecuti sunt eum
viri sagittarii et vulneratus est vehementer a sagittariis.
Dixitque saul ad armigerum suum. Evagina gladium tuum
et percute me ne forte veniant incircumcisi isti
et interficiant me illudentes michi. Et noluit armiger
eius. Fuerat enim nimio terrore perterritus. Arripuit
itaque saul gladium et irruit super eum. Quod cum vidisset

armiger eius videlicet quod mortuus esset Saul, irruit etiam ipse super gladium suum et mortuus est cum eo. Mortuus est ergo Saul et tres filii eius et armiger eius et universi viri eius in die illa pariter. Videntes autem filii Israel qui erant trans vallem et trans Iordanem quod fugissent viri Israel et quod mortuus esset Saul et filii eius, reliquerunt civitates suas et fugerunt, veneruntque Philisthiim et habitaverunt ibi. Facta autem altera die venerunt Philisthiim ut explorarent interfectos, et invenerunt Saul et tres filios eius iacentes in monte Gelboe. Et preciderunt caput Saul et spoliaverunt eum armis, et miserunt in terram Philistinorum per circuitum ut annuntiaretur in templo ydolorum et in populis. Et posuerunt arma eius in templo Astaroth, corpus vero eius suspenderunt in muro Bethsan. Quod cum audissent habitatores Iabes Galaad quecumque fecerant Philisthiim Saul, surrexerunt omnes viri fortissimi et ambulaverunt tota nocte et tulerunt cadaver Saul et cadavera filiorum eius de muro Bethsan. Veneruntque viri Iabes Galaad et combusserunt ea ibi, tulerunt ossa eorum et sepelierunt in nemore Iabes et ieiunaverunt septem diebus.

Incipit Liber Regum secundus.

FACTUM EST AUTEM

postquam mortuus est Saul ut David reverteretur a cede Amalech et maneret in Sicelech dies duos. In die autem tertia apparuit homo veniens de castris Saul veste conscissa et pulvere aspersus caput. Et ut venit ad David, cecidit super faciem suam et adoravit. Dixitque ad eum David: Unde venis? Qui ait ad eum: De castris Israel fugi. Et dixit ad eum David: Quod est verbum quod factum est? Indica michi. Qui ait: Fugit populus ex prelio, et multi corruentes e populo mortui sunt, sed et Saul et Ionathas filius eius interierunt. Dixitque David ad adolescentem qui nuntiabat ei: Unde scis quia mortuus est Saul et Ionathas filius eius? Et ait adolescens qui narrabat ei: Casu veni in montem Gelboe, et Saul incumbebat super hastam suam; porro currus et equites appropinquabant ei, et conversus post tergum suum vidensque me vocavit. Cui cum respondissem: Adsum, dixit michi: Quisnam es tu? Et aio ad eum: Amalechites ego sum. Et locutus est michi: Sta super me et interfice me, quoniam tenent me angustie et adhuc tota anima mea in me est. Stansque super eum occidi illum; sciebam enim quod vivere non poterat post ruinam. Et tuli diadema quod erat in capite eius et armillam de brachio illius et attuli ad te dominum meum huc. Apprehendens autem David vestimenta sua scidit, omnesque viri qui erant cum eo, et planxerunt et fleverunt et ieiunaverunt usque ad vesperam super Saul et super Ionathan filium eius et super populum Domini et super domum Israel, eo quod corruissent gladio. Dixitque David ad iuvenem qui nuntiaverat ei: Unde es tu? Qui respondit: Filius hominis advene Amalechite ego sum. Et ait ad eum David: Quare non timuisti mittere manum tuam ut occideres christum Domini? Vocansque David unum de pueris suis ait: Accedens irrue in eum. Qui percussit illum et mortuus est. Et ait ad eum David: Sanguis tuus super caput tuum; os enim tuum locutum est adversum te dicens: Ego interfeci christum Domini. Planxit autem David planctum huiuscemodi super Saulem et super Ionatham filium eius, et precepit ut docerent filios Iuda arcum, sicut scriptum est in libro Iustorum. Considera, Israel, pro his qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati. Incliti Israel super montes tuos interfecti sunt: quomodo ceciderunt fortes? Nolite annuntiare in Geth, neque annuntietis in compitis Ascalonis, ne forte letentur filie Philisthiim, ne exultent filie incircumcisorum. Montes Gelboe, nec ros nec pluvia veniant super vos, neque sint agri primitiarum, quia ibi abiectus est clipeus fortium, clipeus Saul, quasi non esset unctus oleo. A sanguine interfectorum, ab adipe fortium, sagitta Ionathe numquam rediit retrorsum, et gladius Saul non est reversus inanis. Saul et Ionathas amabiles et decori in vita sua, in morte quoque non sunt divisi; aquilis velociores, leonibus fortiores. Filie Israel, super Saul flete, qui vestiebat vos coccino in deliciis, qui prebebat ornamenta aurea cultui vestro. Quomodo ceciderunt fortes in prelio? Ionathas in excelsis tuis occisus est. Doleo super te, frater mi Ionatha, decore nimis et amabilis super amorem mulierum. Sicut mater amat unicum filium suum, ita te diligebam. Quomodo ceciderunt robusti et perierunt arma bellica?

II

Igitur post hec consuluit David Dominum dicens: Si ascendam in unam de civitatibus Iuda? Et ait Dominus ad eum: Ascende. Dixitque David: Quo ascendam? Et respondit ei: In Hebron. Ascendit ergo David et due uxores eius, Achinoem Iezraelites et Abigail uxor Nabal Carmeli. Sed et viros qui erant cum eo duxit David singulos cum domo sua, et manserunt in oppidis Hebron. Veneruntque viri Iuda et unxerunt ibi David ut regnaret super domum Iuda. Et nuntiatum est David quod viri Iabes Galaad sepelissent Saul. Misit ergo David nuntios ad viros Iabes Galaad, dixitque ad eos: Benedicti vos Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul et sepelistis eum. Et nunc retribuet vobis quidem Dominus misericordiam et veritatem, sed et ego reddam gratiam eo quod fecistis verbum istud. Confortentur manus vestre et estote filii fortitudinis; licet enim mortuus sit dominus vester Saul, tamen me unxit domus Iuda in regem sibi. Abner autem filius Ner princeps exercitus Saul tulit Isboseth filium Saul et circumduxit eum per castra, regemque constituit super Galaad et super Gessuri et super Iezrahel et super Effraim et super Beniamin et super Israel universum. XL. annorum erat Isboseth filius Saul cum regnare cepisset super Israel, et duobus annis regnavit. Sola autem domus Iuda sequebatur David. Et fuit numerus dierum quos

commoratus est David imperans in Ebron super domum Iuda vii annorum et vi mensium. Egressusque Abner filius Ner et pueri Isboseth filii Saul de castris in Gabaon. Porro Ioab filius Sarvie et pueri David egressi sunt et occurrerunt eis iuxta piscinam Gabaon. Et cum in unum convenissent e regione sederunt, hii ex parte piscine una et illi ex altera. Dixitque Abner ad Ioab: Surgant pueri et ludant coram nobis. Et respondit Ioab: Surgant. Surrexerunt ergo et transierunt numero xii de Beniamin ex parte Isboseth filii Saul et xii de pueris David. Apprehensoque unusquisque capite comparis sui defixit gladium in latus contrarii, et ceciderunt simul. Vocatumque est nomen loci illius Ager robustorum in Gabaon. Et ortum est bellum durum satis in die illa; fugatusque est Abner et viri Israhel a pueris David. Erant autem ibi tres filii Sarvie: Ioab et Abisai et Asahel. Porro Asahel cursor velocissimus fuit quasi unus de capreis que morantur in silvis. Persequebatur autem Asahel Abner et non declinavit ad dexteram neque ad sinistram omittens persequi Abner. Respexit itaque Abner post tergum suum et ait: Tune es Asahel? Qui respondit: Ego sum. Dixitque ei Abner: Vade ad dexteram sive ad sinistram et apprehende unum de adolescentibus et tolle tibi spolia eius. Noluit autem Asahel omittere quin urgeret eum. Rursumque locutus est Abner ad Asahel: Recede, noli me sequi, ne compellar confodere te in terram, et levare non potero faciem meam ad Ioab fratrem tuum. Qui audire contempsit et noluit declinare. Percussit ergo eum Abner aversa hasta in inguine et transfodit, et mortuus est in eodem loco. Omnesque qui transibant per locum in quo ceciderat Asahel et mortuus erat subsistebant. Persequentibus autem Ioab et Abisai fugientem Abner, sol occubuit; et venerunt usque ad collem aqueductus qui est ex adverso vallis itineris deserti in Gabaon. Congregatique sunt filii Beniamin ad Abner, et conglobati in unum cuneum steterunt in summitate tumuli unius. Et exclamavit Abner ad Ioab et ait: Num usque ad internitionem tuus mucro desevit? An ignoras quod periculosa sit desperatio? Usquequo non dicis populo ut omittat persequi fratres suos? Et ait Ioab: Vivit Dominus, si locutus fuisses, mane recessisset populus persequens fratrem suum. Insonuit ergo Ioab bucina, et stetit omnis exercitus, nec persecuti sunt ultra Israhel neque iniere certamen. Abner autem et viri eius abierunt per campestria tota nocte illa, et transierunt Iordanem, et lustrata omni Bethoron venerunt ad castra. Porro Ioab reversus omisso Abner congregavit omnem populum, et defuerunt de pueris David xix viri excepto Asahel. Servi autem David percusserunt de Beniamin qui erant cum Abner trecentos lx viros, qui et mortui sunt. Tuleruntque Asahel et sepelierunt eum in sepulchro patris sui in Bethleem. Et ambulaverunt tota nocte Ioab et viri qui erant cum eo, et in ipso crepusculo pervenerunt in Ebron.

III

Facta est ergo longa concertatio inter domum Saul et inter domum David, David proficiens et semper se ipso robustior, domus autem Saul decrescens cotidie. Natique sunt David filii in Ebron: fuitque primogenitus eius Amnon de Achinoem Iezrahelitide, et post eum Cheleab de Abigail uxore Nabal Carmeli, porro tertius Absalon filius Maacha filie Tholomai regis Gessur, quartus autem Adonias filius Aggith, et quintus Saphathia filius Abigail, vi quoque Iethraam de Egla uxore David. Hii nati sunt David in Hebron. Cum ergo esset prelium inter domum Saul et domum David, Abner filius Ner regebat domum Saul. Fuerat autem Sauli concubina nomine Respha filia Achia. Dixitque Isboseth ad Abner: Quare ingressus es ad concubinam patris mei? Qui iratus nimis propter verba Isboseth ait: Numquid caput canis ego sum adversum Iudam hodie, qui fecerim misericordiam super domum Saul patris tui et super fratres et proximos eius, et non tradidi te in manus David, et tu requisisti in me quod argueres pro muliere hodie? Hec faciat Deus Abner et hec addat ei, nisi quomodo iuravit Dominus David sic faciam cum eo, ut transferatur regnum de domo Saul et elevetur thronus David super Israhel et super Iudam a Dan usque Bersabee. Et non potuit respondere ei quicquam, quia metuebat illum. Misit ergo Abner nuntios ad David pro se dicentes: Cuius est terra? et ut loquerentur: Fac mecum amicitias, et erit manus mea tecum, et reducam ad te universum Israhel. Qui ait: Optime, ego faciam tibi amicitias; sed unam rem peto a te dicens: Non videbis faciem meam antequam adduxeris Michol filiam Saul, et sic venies et videbis me. Misit autem David nuntios ad Isboseth filium Saul dicens: Redde uxorem meam Michol quam despondi mihi centum preputiis Philisthiim. Misit ergo Isboseth et tulit eam a viro suo Phaltiel filio Lais. Sequebaturque eam vir suus plorans usque Bahurim; et dixit ad eum Abner: Vade et revertere. Qui reversus est. Sermonem quoque intulit Abner ad seniores Israhel dicens: Tam heri quam nudiustertius querebatis David ut regnaret super vos. Nunc ergo facite, quoniam Dominus locutus est ad David dicens: In manu servi mei David salvabo populum meum Israhel de manu Philisthinorum et omnium inimicorum eius. Locutus est autem et Abner ad Beniamin, et abiit ut loqueretur ad David in Hebron omnia que placuerant Israheli et universo Beniamin. Venitque ad David in Ebron cum xx viris. Et fecit David Abner et viris eius qui venerant cum eo convivium. Et dixit Abner ad David: Surgam ut congregem ad te dominum meum regem omnem Israhel, et ineam tecum fedus, et imperes omnibus sicut desiderat anima tua. Cum ergo deduxisset David Abner, et ille isset in pace, statim pueri David et Ioab venerunt cesis latronibus cum preda magna nimis; Abner autem non erat cum David in Hebron, quia iam dimiserat eum, et profectus fuerat in pace. Et Ioab et omnis exercitus qui erat cum eo postea venerunt; nuntiatum est itaque Ioab a narrantibus: Venit Abner filius Ner ad regem, et dimisit eum, et abiit in pace. Et ingressus est Ioab ad regem et ait: Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te; quare dimisisti eum, et abiit et recessit? Ignoras Abner filium

nem Ner quia ad hoc venit ut deciperet te et sciret exitum
tuum et introitum tuum et nosset omnia que agis. Egressus
itaque Ioab a David misit nuntios post Abner et redu-
xit eum a cisterna Sira ignorante David. Cumque re-
disset Abner in Hebron seorsum adduxit eum Ioab in
medium porte ut loqueretur ei in dolo et percussit illum
ibi in inguine et mortuus est in ultionem sanguinis
Asahel fratris eius. Quod cum audisset David rem iam gestam
ait Mundus ego sum et regnum meum apud Dominum usque in
sempiternum a sanguine Abner filii Ner et veniat super
caput Ioab et super omnem domum patris eius nec deficiat de do-
mo Ioab fluxum seminis sustinens et leprosus et tenens
fusum et cadens gladio et indigens pane. Igitur Ioab et
Abisai frater eius interfecerunt Abner eo quod occidisset Asahel
fratrem eorum in Gabaon in prelio. Dixit autem David ad Ioab
et ad omnem populum qui erat cum eo Scindite vestimen-
ta vestra et accingimini saccis et plangite ante exequias
Abner. Porro rex David sequebatur feretrum. Cumque sepe-
lissent Abner in Hebron levavit David vocem suam et
flevit super tumulum Abner. Flevit autem et omnis populus. Plan-
gensque rex et lugens Abner ait. Nequaquam ut mori
solent
ignavi mortuus est Abner. Manus tue non sunt li-
gate et pedes tui non sunt compedibus aggravati. Sed sicut
solent cadere coram filiis iniquitatis corruisti. Conge-
minansque omnis populus flevit super eum. Cumque venisset
omnis multitudo cibum capere cum David
adhuc clara die iuravit David dicens Hec faciat mihi Deus
et hec addat si ante occasum solis gustavero panem vel aliud
quicquam. Omnisque populus audivit et placuerunt eis cuncta
que fecit rex in conspectu populi sui et cognovit omne
vulgus et universus Israel in die illa quoniam non actum fuisset
a rege ut occideretur Abner filius Ner. Dixit quoque rex ad
servos suos Num ignoratis quoniam princeps et maxi-
mus occidit hodie in Israel. Ego autem adhuc delicatus et
unctus rex et qui hodie agnitus et constitutus sub rege
suo. Porro viri isti filii Sarvie duri mihi sunt. Retribu-
at Dominus facienti malum iuxta malitiam suam. IIII

Audivit autem Isboseth filius Saul quod occidisset Abner in
Hebron et dissolute sunt manus eius. Omnisque Israel
perturbatus est. Duo autem viri principes latronum erant filio Saul
nomen uni Baana et nomen alteri Rechab filii Remmon
Berothite de filiis Beniamin. Siquidem et Beroth repu-
tata est in Beniamin. Et fugerunt Berothite in Gethaim
fueruntque ibi advene usque in tempus illud. Erat autem Iona-
the filio Saul filius debilis pedibus. Quinquennis enim fuit
quando venit nuntius de Saul et Ionathan ex Iezrahel. Tol-
lens itaque eum nutrix sua fugit. Cumque festinaret
ut fugeret cecidit et claudus effectus est. Habuitque voca-
bulum Miphiboseth. Venientes autem filii Remmon Bero-
thite Rechab et Baana ingressi sunt fervente die domum
Isboseth qui dormiebat super stratum suum meridie. Et
hostiaria domus purgans triticum obdormivit. Ingressi
sunt autem domum latenter assumentes spicas tritici
et percusserunt eum in inguine Rechab et Baana frater
eius et fugerunt. Cum autem ingressi fuissent domum ille dormie-
bat super lectum suum in conclavi et percutientes interfe-
cerunt eum sublatoque capite eius abierunt per viam
deserti tota nocte et attulerunt caput Isboseth ad David
in Hebron dixeruntque ad regem Ecce caput Isboseth
filii Saul inimici tui qui querebat animam tuam et de-
dit Dominus domino meo regi ultionem hodie de Saul
et de semine eius. Respondens autem David Rechab et Baana
fratri eius filiis Remmon Berothei dixit ad eos Vivit Dominus
qui eruit animam meam de omni angustia quoniam eum
qui annuntiaverat mihi et dixerat Mortuus est Saul qui putabat
prospera se nuntiare tenui et occidi eum in Siceleg cui
oportebat me dare mercedem pro nuntio. Quanto magis
nunc cum homines impii interfecerunt virum innoxium
in domo sua super lectum suum non queram sanguinem eius
de manu vestra et auferam vos de terra. Precepit
itaque David pueris suis interficere eos. Precidentesque ma-
nus et pedes eorum suspenderunt eos super piscinam
in Hebron. Caput autem Isboseth tulerunt et sepelierunt in
sepulchro Abner in Hebron. V

Et venerunt universe tribus Israel ad David in Hebron
dicentes Ecce nos os tuum et caro tua sumus.
Sed heri et nudiustertius cum esset Saul rex super nos tu
eras educens et reducens Israel. Dixit autem Dominus ad
te Tu pasces populum meum Israel et tu eris dux super Israel.
Venerunt quoque et seniores de Israel ad regem in Hebron
et percussit cum eis rex David fedus in Hebron coram Domino
unxeruntque eum in regem super Israel. Filius XXX annorum
erat David cum regnare cepisset et XL annis regnavit.
In Hebron regnavit super Iudam VII annis et VI mensi-
bus. In Ierusalem autem regnavit XXXIII annis super omnem
Israel et Iuda. Abiit rex et omnes viri eius qui erant cum eo in Ieru-
salem ad Iebuseum habitatorem terre. Dictumque est David ab
eis Non ingredieris huc nisi abstuleris cecos et claudos
dicentes Non ingredietur David huc. Cepit autem David
arcem Syon hec est civitas David. Proposuerat enim
in die illa premium cum esset qui percussisset Iebuseum
et tetigisset domatum fistulas et abstulisset claudos
et cecos odientes animam David. Ideo dicitur Ceci
et claudi non intrabunt in templum. Habitavit autem
David in arce Syon et vocavit eam civitatem David
et edificavit per gyrum a Mello et intrinsecus. Et ingredie-
batur proficiens atque succrescens et Dominus Deus exercituum
erat cum eo. Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad
David et ligna cedrina et artifices lignorum et arti-
fices lapidum ad parietes et edificaverunt domum David.

del. Et cognovit David quod confirmasset eum dominus
regem super Israel, et quoniam exaltasset regnum eius super populum
suum Israel. Accepit ergo David adhuc concubinas et uxores
de Ierusalem postquam venerat de Hebron. Natique sunt David
et alii filii et filie. Et hec nomina eorum qui nati sunt ei in
Ierusalem. Samua et Sobab et Nathan et Salomon et Iaba-
ar et Helisua et Nepheg et Iafia et Elisama et Elida et Eli-
phaleth. Audierunt ergo Philistiim quod unxissent David
regem super Israel, et ascenderunt universi ut quererent David.
Quod cum audisset David descendit in presidium. Philistiim autem
venientes diffusi sunt in valle Raphaim. Et consuluit
David dominum dicens: Si ascendam ad Philistiim, et si dabis eos
in manu mea? Et dixit dominus ad David: Ascende, quia tra-
dens dabo Philistiim in manu tua. Venit ergo David in Ba-
alpharasim, et percussit eos ibi et dixit: Divisit dominus inimicos
meos coram me sicut dividuntur aque. Propterea vocatum est nomen
loci illius Baalpharasim. Et reliquerunt ibi sculptilia
sua, que tulit David et viri eius. Et addiderunt adhuc Phili-
stiim ut ascenderent, et diffusi sunt in valle Raphaim.
Consuluit autem David dominum: Si ascendam contra Philisteos, et trades
eos in manus meas? Qui respondit: Non ascendas contra eos,
sed gira post tergum eorum, et venies ad eos ex adverso pirorum.
Et cum audieris sonitum gradientis in cacumine piro-
rum, tunc inibis prelium, quia tunc egredietur dominus ante facie-
m tuam ut percutiat castra Philistiim. Fecit itaque David
sicut preceperat ei dominus, et percussit Philistiim de Gabee us-
que dum venias Gezer.

VI

Congregavit autem rursum David omnes electos ex Israel
triginta milia. Surrexitque et abiit et universus populus qui
erat cum eo de viris Iuda ut adducerent ar-
cham dei, super quam invocatum est nomen domini exercituum
sedentis in cherubim super eam. Et imposuerunt archam
domini super plaustrum novum, tuleruntque eam de domo Amina-
dab qui erat in Gabaa. Oza autem et Haio filii Aminadab
minabant plaustrum novum. Cumque tulissent eam de
domo Aminadab qui erat in Gabaa custodiens ar-
cham dei, Haio precedebat archam. David autem et omnis Israel
ludebant coram domino in omnibus lignis fabrefactis et
citharis et liris et tympanis et sistris et cymbalis. Post-
quam autem venerunt ad aream Nachor, extendit manum Oza
ad archam dei et tenuit eam, quoniam calcitrabant boves et
declinaverunt eam. Iratusque est dominus indignatione
contra Ozam, et percussit eum super temeritate; qui mortuus est ibi
iuxta archam domini. Contristatus est autem David eo quod percussisset
dominus Ozam, et vocatum est nomen loci illius Percussio Oze
usque in diem hanc. Et extimuit David dominum in die illa
dicens: Quomodo ingredietur ad me archa domini? Et noluit
divertere ad se archam domini in civitatem David, sed
divertit eam in domo Obededom Gethei. Et habitavit
archa domini in domo Obededom Gethei tribus mensibus,
et benedixit dominus Obededom et omnem domum eius. Nuntia-
tumque est regi David quod benedixisset dominus Obededom et
omnia eius propter archam domini. Dixitque David: Ibo et redu-
cam archam cum benedictione in domum meam. Abiit ergo David
et reduxit archam dei de domo Obededom in civitatem
David cum gaudio. Et erant cum David septem chori et victima
vituli. Cumque transcendissent qui portabant archam domini
sex passus, immolabant bovem et arietem. Et David in
organis armigatis percutiebat et psallebat totis vi-
ribus ante dominum. Porro David erat accinctus ephod lineo.
Et David et omnis domus Israel ducebant archam testamenti
domini in iubilo et in clangore bucine. Cumque
intrasset archa domini in civitatem David, Michol filia
Saul prospiciens per fenestram vidit regem David subsilientem
atque saltantem coram domino, et despexit eum in corde suo.
Et introduxerunt archam domini et posuerunt eam in loco
suo in medio tabernaculi quod tetenderat ei David. Et obtu-
lit David holocausta coram domino et pacifica. Cumque
complesset offerens holocausta et pacifica, benedixit
populo in nomine domini exercituum. Et partitus est universe
multitudini Israel tam viro quam mulieri singulis colli-
ridam panis unam et assaturam bubule carnis unam et si-
milam frixam oleo. Et abiit omnis populus unusquisque in do-
mum suam. Reversusque est David ut benediceret domui sue.
Et egressa Michol filia Saul in occursum David ait: Quam
gloriosus fuit hodie rex Israel discooperiens se ante ancillas
servorum suorum, et nudatus est quasi si nudetur unus de scurris. Dixit-
que David ad Michol: Vivit dominus quia ludam ante dominum qui
elegit me potius quam patrem tuum et quam omnem domum
eius, et precepit michi ut essem dux super populum domini Israel.
Et ludam et vilior fiam plus quam factus sum, et ero humilis
in oculis meis, et cum ancillis de quibus locuta es gloriosior
apparebo. Igitur Michol filie Saul non est natus filius usque ad
diem mortis sue.

VII

Factum est autem cum sedisset
rex in domo sua, et dominus dedisset ei requiem un-
dique ab universis inimicis suis, dixit ad Nathan prophetam:
Vides ne quod ego habitem in domo cedrina, et archa dei
sit posita in medio pellium? Dixitque Nathan ad regem:
Omne quod est in corde tuo vade fac, quia dominus tecum est. Factum
est autem in nocte illa, et ecce sermo domini ad Nathan
dicens: Vade et loquere ad servum meum David: Hec dicit dominus:
Numquid tu edificabis michi domum ad habitandum? Neque
enim habitavi in domo a die qua eduxi filios Israel de ter-
ra Egypti usque in diem hanc, sed ambulabam in taber-
naculo et in tentorio per cuncta loca que transivi cum omnibus
filiis Israel. Numquid loquens locutus sum ad unam de tribubus
Israel cui precepi ut pasceret populum meum Israel dicens: Quare
non edificastis michi domum cedrinam? Et nunc hec dices ser-
vo meo David: Hec dicit dominus exercituum: Ego te tuli
de pascuis sequentem greges ut esses dux super populum meum

israhel. et fui tecum in omnibus ubicumque ambulasti et interfeci universos inimicos tuos a facie tua. Fecique tibi nomen grande iuxta nomen magnorum qui sunt in terra. et ponam locum populo meo israhel. et plantabo eum et habitabit sub eo et non turbabitur amplius. nec addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut prius ex die qua constitui iudices super populum meum israhel. et requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. Predicitque tibi dominus quod domum faciat tibi dominus. Cumque completi fuerint dies tui et dormieris cum patribus tuis suscitabo semen tuum post te quod egredietur de utero tuo et firmabo regnum eius. Ipse edificabit domum nomini meo. et stabiliam thronum regni eius usque in sempiternum. Ego ero ei in patrem et ipse erit mihi in filium. Qui si inique aliquid gesserit arguam eum in virga virorum et in plagis filiorum hominum. Misericordiam autem meam non auferam ab eo sicut abstuli a saul quem amovi a facie mea. Et fidelis erit domus tua et regnum tuum usque in sempiternum ante faciem meam et thronus tuus erit firmus iugiter. Secundum omnia verba hec et iuxta universam visionem istam sic locutus est nathan ad david. Ingressus est autem rex david et sedit coram domino et dixit. Quis ego sum domine deus et que est domus mea quia adduxisti me hucusque. Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo domine deus nisi loqueris etiam de domo servi tui in longinquum. Ista est enim lex adam domine deus. Quid ergo addere poterit adhuc david ut loquatur ad te. Tu enim scis servum tuum domine deus. Propter verbum tuum et secundum cor tuum fecisti omnia magnalia hec ita ut notum faceres servo tuo. Ideo magnificatus es domine deus quia non est similis tui. neque est deus extra te in omnibus que audivimus auribus nostris. Que est autem gens ut populus tuus israhel in terra propter quam ivit deus ut redimeret eam sibi in populum et poneret sibi nomen. faceretque eis magnalia et horribilia super terram a facie populi tui quem redemisti tibi ex egypto gentem et deos. et firmasti tibi populum israhel in populum sempiternum. Et tu domine factus es eis in deum. Nunc ergo domine deus verbum quod locutus es super servum tuum et super domum eius suscita in sempiternum et fac sicut locutus es. et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum atque dicatur dominus exercituum deus super israhel. et domus servi tui david erit stabilita coram domino. quia tu domine exercituum deus israhel revelasti aurem servi tui dicens. domum edificabo tibi. propterea invenit servus tuus cor suum ut oraret orationem hanc. Nunc ergo domine deus tu es deus et verba tua erunt vera. Locutus es enim ad servum tuum bona hec. Incipe ergo et benedic domui servi tui ut sit in sempiternum coram te. quia tu domine deus locutus es et benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempiternum.

sempiternum.

VIII.

Factum est autem post hec percussit david philistiim et humiliavit eos. et tulit david frenum tributi de manu philistiim. et percussit moab et mensus est eos funiculo coequans terre. Mensus est autem duos funiculos unum ad occidendum et unum ad vivificandum. Factusque est moab david serviens sub tributo. Et percussit david adadezer filium roob regem soba quando profectus est ut dominaretur super flumen eufraten. et captis david ex parte eius mille septingentis equitibus et xx milibus peditum subnervavit omnes iugales curruum. dereliquit autem ex eis c currus. Venit quoque syria damasci ut presidium ferret adadezer regi soba. et percussit david de syria xx duo milia virorum. et posuit david presidium in syria damasci. Factaque est syria david serviens sub tributo. Servavitque dominus david in omnibus ad quecumque profectus est. Et tulit david arma aurea et torques que habebant servi adadezer et detulit ea in ierusalem. Et hec accepit postea susac rex egipti in diebus roboam filii salomonis cum ascendisset in ierusalem de terra machmal ex electis civitatibus adadezer regis. et de bethe et de beroth civitatibus adadezer tulit rex david es multum nimis. De quo fecit salomon omnia vasa erea in templo et mare eneum et columnas et altare. Audivit autem thou rex emath quod percussisset david omne robur adadezer. et misit thou rex ioram filium suum ad regem ut salutaret eum congratulans et gratias ageret eo quod expugnasset adadezer et percussisset eum. hostis quippe erat thou adadezer. Et in manu eius erant vasa argentea et vasa aurea et vasa erea que et ipsa sanctificavit rex david domino cum argento et auro que sanctificaverat de universis gentibus quas subegerat de syria et moab et filiis ammon et philistiim et amalech et de manubiis adadezer filii roob regis soba. Fecit quoque sibi nomen david cum reverteretur capta syria in valle salinarum cesis .xviii. milibus et in gebal ad .xviii. et posuit in ydumea custodes statuitque presidium. et facta est universa ydumea serviens david. Et servavit dominus david in omnibus ad que profectus est. et regnavit david super omnem israhel. Faciebat quoque david iudicium et iustitiam omni populo suo. Ioab autem filius sarvie erat super exercitum. Porro iosaphat filius achilud erat a commentariis. et sadoch filius achitob et achimelech filius abiathar erant sacerdotes. et sarias scriba. Banaias autem filius ioiade super cherethi et phelethi. Filii autem david sacerdotes erant.

IX.

Et dixit david. Putasne est aliquis qui remanserit de domo saul ut faciam misericordiam cum eo propter ionathan. Erat autem de domo saul servus nomine siba. quem cum vocasset rex ad se dixit ei. Tu ne es siba. Et ille respondit. Ego sum servus tuus. Et ait rex. Numquid superest aliquis de domo saul ut faciam cum eo misericordiam dei. Dixitque siba regi. Superest filius ionathan debilis pedibus. Ubi inquit est. Et siba ad regem. Ecce inquit in domo est machir filii amiel in lodabar.

rex David et tulit eum de domo Machir filii Amihel de Lodabar. Cum autem venisset Mifiboseth filius Ionathan filii Saul ad David corruit in faciem suam et adoravit. Dixitque David: Mifiboseth. Qui respondit: Assum servus tuus. Et ait ei David: Ne timeas, quia faciens faciam in te misericordiam propter Ionathan patrem tuum, et restituam tibi omnes agros Saul patris tui, et tu comedes panem in mensa mea semper. Qui adorans eum dixit: Quis ego sum servus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mei? Vocavit itaque rex Sibam puerum Saul et dixit ei: Omnia quecumque fuerunt Saul et universam domum eius dedi filio domini tui. Operare igitur ei terram tu et filii tui et servi tui, et inferes filio domini tui cibos ut alatur. Mifiboseth autem filius domini tui semper panem comedet super mensam meam. Erant autem Sibe xv filii et xx servi. Dixitque Siba ad regem: Sicut iussisti domine mi rex servo tuo sic faciet servus tuus. Et Mifiboseth comedet panem super mensam meam quasi unus de filiis regis. Habebat autem Mifiboseth filium parvulum nomine Micha. Omnis vero cognatio domus Siba serviebat Mifiboseth. Porro Mifiboseth habitabat in Ierusalem quia de mensa regis iugiter vescebatur, et erat claudus utroque pede.

X

Factum est autem post hec ut moreretur rex filiorum Ammon et regnaret Anon filius eius. Dixitque David: Faciam misericordiam cum Anon filio Naas sicut fecit pater eius mecum misericordiam. Misit ergo David consolans eum per servos suos super patris interitu. Cum autem venissent servi David in terram filiorum Ammon, dixerunt principes filiorum Ammon ad Anon dominum suum: Putas quod propter honorem patris tui David miserit ad te consolatores? et non ideo ut investigaret et exploraret civitatem et everteret eam misit David servos suos ad te? Tulit itaque Anon servos David rasitque dimidiam partem barbe eorum et prescidit vestes eorum medias usque ad nates et dimisit eos. Quod cum nuntiatum esset David, misit in occursum eorum. Erant enim viri confusi turpiter valde. Et mandavit eis David: Manete in Iericho donec crescat barba vestra, et tunc revertimini. Videntes autem filii Ammon quod iniuriam fecissent David, miserunt et conduxerunt mercede Syrum Rohob et Syrum Soba xx milia peditum, et a rege Maacha mille viros, et ab Isthob xii milia virorum. Quod cum audisset David, misit Ioab et omnem exercitum bellatorum. Egressi sunt ergo filii Ammon et direxerunt aciem ante ipsum introitum porte. Syrus autem Soba et Rohob et Isthob et Maacha seorsum erant in campo. Videns igitur Ioab quod preparatum esset adversum se prelium et ex adverso et post tergum, elegit sibi ex omnibus electis Israel et instruxit aciem contra Syrum. Reliquam autem partem populi tradidit Abisai fratri suo, qui direxit aciem adversus filios Ammon. Et ait Ioab: Si prevaluerint adversum me Syri, eris mihi in adiutorium. Si autem filii Ammon prevaluerint adversum te, auxiliabor tibi. Esto vir fortis et pugnemus pro populo nostro et civitate Dei nostri. Dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo. Iniit itaque Ioab et populus qui erat cum eo certamen contra Syros, qui statim fugerunt a facie eius. Filii autem Ammon videntes quod fugissent Syri, fugerunt et ipsi a facie Abisai et ingressi sunt civitatem. Reversusque est Ioab a filiis Ammon et venit in Ierusalem. Videntes igitur Syri quoniam corruissent coram Israel, congregati sunt pariter. Misitque Adadezer et eduxit Syros qui erant trans Fluvium, et adduxit exercitum eorum. Sobach autem magister militie Adadezer erat princeps eorum. Quod cum nuntiatum esset David, contraxit omnem Israel et transivit Iordanem, venitque in Helama. Et direxerunt aciem Syri ex adverso David et pugnaverunt contra eum. Fugeruntque Syri a facie Israel, et occidit David de Syris septingentos currus et xl milia equitum, et Sobach principem militie percussit, qui statim mortuus est. Videntes autem universi reges qui erant in presidio Adadezer victos se esse ab Israel, fecerunt pacem cum Israel et servierunt eis. Timuerunt Syri auxilium prebere filiis Ammon.

XI

Factum est autem vertente anno eo tempore quo solent reges ad bella procedere, misit David Ioab et servos suos cum eo et universum Israel, et vastaverunt filios Ammon et obsederunt Rabbath. David autem remansit in Ierusalem. Cumque hec agerentur, accidit quadam die ut surgeret David de stratu suo post meridiem et deambularet in solario domus regie, viditque mulierem se lavantem ex adverso super solarium suum. Erat autem mulier pulchra valde. Misit ergo rex et requisivit que esset mulier. Nuntiatumque est ei quod ipsa esset Bersabee filia Heliam uxor Urie Hethei. Missis itaque David nuntiis tulit eam. Que cum ingressa esset ad illum, dormivit cum ea. Statimque sanctificata est ab inmunditia sua, et reversa est domum concepto fetu. Mittensque nuntiavit David et ait: Concepi. Misit autem David ad Ioab dicens: Mitte ad me Uriam Hetheum. Misitque Ioab Uriam ad David. Et venit Urias ad David. Quesivitque David quam recte ageret Ioab et populus, et quomodo administraretur bellum. Et dixit David ad Uriam: Vade in domum tuam et lava pedes tuos. Egressusque est Urias de domo regis, secutusque est eum cibus regius. Dormivit autem Urias ante portam domus regie cum aliis servis domini sui, et non descendit in domum suam. Nuntiatumque est David a dicentibus: Non ivit Urias in domum suam. Et ait David ad Uriam: Numquid non de via longinqua venisti? Quare non descendisti ad domum tuam? Et ait Urias ad David: Archa Dei et Israel et Iuda habitant in papilionibus, et dominus meus Ioab et servi domini mei super faciem terre manent, et ego ingrediar domum meam ut comedam et bibam et cum uxore mea? Per salutem tuam et per salutem anime tue, quod non faciam rem hanc. Ait ergo David ad Uriam: Mane hic etiam hodie, et cras dimittam te. Mansit ergo Urias in Ierusalem die illa et altera. Et vocavit eum David ut comederet coram se et biberet, et

inebriavit eum. Qui egressus vespere dormivit in strato
suo cum servis domini sui, et in domum suam non descendit.
Factum est ergo mane, et scripsit David epistolam ad Ioab, misitque per
manum Urie, scribens in epistola: Ponite Uriam ex adverso bel-
li ubi fortissimum est prelium, et derelinquite eum, ut percussus inte-
reat. Igitur cum Ioab obsideret urbem, posuit Uriam in loco ubi
sciebat viros esse fortissimos. Egressique viri de civitate
bellabant adversum Ioab, et ceciderunt de populo servorum
David, et mortuus est Urias Etheus. Misit itaque Ioab, et nun-
tiavit David omnia verba prelii. Precepitque nuntio dicens:
Cum compleveris universos sermones belli ad regem, si
eum videris indignari, et dixerit: Quare accessistis ad mu-
rum ut preliaremini? an ignorabatis quia mittantur de super ex
muro tela? Quis percussit Abimalech filium
Ieroboal? nonne mulier misit super eum fragmen-
tum mole de muro, et interfecit eum in Thebes? Quare iux-
ta murum accessistis? Dices: Etiam servus tuus Urias Ethe-
us occubuit. Abiit ergo nuntius, et venit, et narravit David
omnia que preceperat ei Ioab. Et dixit nuntius ad David: Prevalu-
erunt adversum nos viri, et egressi sunt ad nos in agrum;
nos autem facto impetu persecuti eos sumus usque ad portam
civitatis. Et direxerunt iacula sagittarii ad servos tuos
ex muro, desuper mortuique sunt de servis tuis regis, quin
etiam servus tuus Urias Etheus mortuus est. Et dixit David ad
nuntium: Hec dices Ioab: Non te frangat ista res. Va-
rius enim eventus est prelii, et nunc hunc et nunc illum consumit
gladius. Conforta bellatores tuos adversum urbem
ut destruas eam, et exhortare eos. Audivit autem uxor
Urie quod mortuus esset Urias vir suus, et planxit eum. Tran-
sacto que luctu misit David et introduxit eam in domum suam,
et facta est ei uxor, peperitque ei filium. Et displicuit ei ver-
bum hoc quod fecerat David coram Domino.

XII

Misit ergo Dominus Nathan ad David. Qui cum venisset
ad eum, dixit ei: Responde mihi iudicium. Duo viri
erant in civitate una, unus dives et alter pauper. Dives
habebat oves et boves plurimos valde; pauper autem nichil
habebat omnino preter unam ovem parvulam, quam emerat
et nutrierat, et que creverat apud eum cum filiis eius simul,
de pane illius comedens et de calice eius bibens et in sinu
illius dormiens; eratque illi sicut filia. Cum autem peregrinus
quidam venisset ad divitem, parcens ille sumere de ovibus
et de bobus suis ut exhiberet convivio peregrino illi qui
venerat ad se, tulit ovem viri pauperis, et preparavit ci-
bos homini qui venerat ad se. Iratus autem indignatione
David adversus hominem illum nimis, dixit ad Nathan:
Vivit Dominus, quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc. Ovem
reddet in quadruplum, eo quod fecerit verbum istud et
non pepercerit. Dixit autem Nathan ad David: Tu es ille vir.
Hec dicit Dominus Israel: Ego unxi te super Israel, et ego e-
rui te de manu Saul, et dedi tibi domum domini dei

tui, et uxores domini tui in sinu tuo, dedi-
que tibi domum Israel et Iuda; et si parva sunt ista, adiciam
tibi multa maiora. Quare ergo contempsisti verbum Domini
ut faceres malum in conspectu meo? Uriam Etheum
percussisti gladio, et uxorem illius accepisti tibi in uxorem,
et interfecisti eum gladio filiorum Ammon. Quam ob rem
non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum, eo
quod despexeris me, et tuleris uxorem Urie Ethei ut esset
uxor tua. Itaque hec dicit Dominus: Ecce ego suscitabo super
te malum de domo tua, et tollam uxores tuas in oculis tu-
is et dabo proximo tuo, et dormiet cum uxoribus tuis in ocu-
lis solis huius. Tu enim fecisti abscondite; ego autem faciam verbum
illud in conspectu omnis Israel et in conspectu solis. Et dixit
David ad Nathan: Peccavi Domino. Dixitque Nathan
ad David: Dominus quoque transtulit peccatum tuum; non morieris.
Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos no-
men Domini propter verbum hoc, filius qui natus est tibi morte mo-
rietur. Et reversus est Nathan domum suam. Percussitque Dominus
parvulum quem pepererat uxor Urie David, et desperatus est.
Et deprecatus est David Dominum pro parvulo, et ieiunavit David ieiunio,
et ingressus seorsum iacuit super terram. Venerunt autem seni-
ores domus eius cogentes eum ut surgeret de terra. Qui
noluit, nec comedit cum eis cibum. Accidit autem die sep-
tima ut moreretur infans. Timueruntque servi David nun-
tiare ei quod mortuus esset parvulus. Dixerunt enim: Ecce
cum parvulus adhuc viveret, loquebamur ad eum, et non au-
diebat vocem nostram; quanto magis si dixerimus: Mortuus
est puer, se affliget? Cum ergo audisset David servos suos
mussitantes, intellexit quod mortuus esset infantulus, dixitque
ad servos suos: Num mortuus est puer? Qui res-
ponderunt ei: Mortuus est. Surrexit ergo David de terra, et
lotus unctus est (unguento); cumque mutasset vestem, ingressus est
domum Domini et adoravit, et venit in domum suam, et pe-
tivit ut ponerent ei panem, et comedit. Dixerunt autem
ei servi sui: Quis est sermo quem fecisti? propter infantem cum
adhuc viveret ieiunasti et flebas; mortuo autem pu-
ero surrexisti et comedisti panem. Qui ait: Propter infan-
tem dum adhuc viveret ieiunavi et flevi. Dicebam enim: Quis
scit si forte donet eum mihi Dominus, et vivat in-
fans? Nunc autem quia mortuus est, quare ieiuno? Numquid po-
tero revocare eum amplius? Ego vadam magis ad
eum, ille vero non revertetur ad me. Et consolatus
est David Bersabee uxorem suam, ingressusque est ad eam
et dormivit cum ea. Que genuit filium, et vocavit
Salomonem, et Dominus dilexit eum. Misitque in manu
Nathan prophete, et vocavit nomen eius Amabilis Domino,
eo quod eum Dominus diligeret. Igitur pugnabat
Ioab contra Rabbath filiorum Ammon, et expugnavit ur-
bem regiam. Misitque Ioab nuntios ad David
dicens: Dimicavi adversum Rabbath, et capienda est urbs

aquarum. Nunc igitur congrega reliquam partem populi et obside civitatem et cape eam, ne cum a me vastata fuerit urbs nomini meo ascribatur victoria. Congregavit itaque David omnem populum et profectus est adversum Rabbath. Cumque dimicasset cepit eam, et tulit diadema regis [melchom] eorum de capite eius, pondo auri talentum, habens gemmas pretiosissimas, et impositum est super caput David. Sed et praedam civitatis asportavit multam valde. Populum quoque eius adducens serravit, et circumegit super eos ferrata carpenta, divisitque cultris et traduxit in typo laterum. Sic fecit universis civitatibus filiorum Ammon; et reversus est David et omnis exercitus in Hierusalem.

XIII

Factum est autem post haec ut Absalon filii David sororem speciosissimam vocabulo Thamar adamaret Amnon filius David, et deperiret eam valde ita ut aegrotaret propter amorem eius, quia cum esset virgo difficile ei videbatur ut quippiam inhoneste ageret cum ea. Erat autem Amnon amicus nomine Ionadab filius Semmaa fratris David, vir prudens valde, qui dixit ad eum: Quare sic attenuaris macie, fili regis, per singulos dies? Cur non indicas mihi? Dixitque ei Amnon: Thamar sororem fratris mei Absalon amo. Cui respondit Ionadab: Cuba super lectum tuum et languorem simula; cumque venerit pater tuus ut visitet te, dic ei: Veniat, oro, Thamar soror mea ut det mihi cibum et faciat pulmentum, ut comedam de manu eius. Accubuit itaque Amnon et quasi aegrotare coepit; cumque venisset rex ad visitandum eum, ait Amnon ad regem: Veniat, obsecro, Thamar soror mea, ut faciat in oculis meis duas sorbitiunculas, et cibum capiam de manu eius. Misit ergo David ad Thamar domum, dicens: Veni in domum Amnon fratris tui et fac ei pulmentum. Venitque Thamar in domum Amnon fratris sui; ille autem iacebat. Quae tollens farinam commiscuit, et liquefaciens in oculis eius coxit sorbitiunculas. Tollensque quod coxerat effudit et posuit coram eo, et noluit comedere. Dixitque Amnon: Eicite universos a me [foras]. Cumque eiecissent omnes, dixit Amnon ad Thamar: Infer cibum in conclave, ut vescar de manu tua. Tulit ergo Thamar sorbitiunculas quas fecerat et intulit ad Amnon fratrem suum in conclave. Cumque obtulisset ei cibum, apprehendit eam et ait: Veni, cuba mecum, soror mea. Quae respondit ei: Noli, frater mi, noli opprimere me; neque enim hoc fas est in Israel; noli [Deut. xxii] facere stultitiam hanc. Ego enim ferre non potero opprobrium meum, et tu eris quasi unus de insipientibus in Israel. Quin potius loquere ad regem, et non negabit me tibi. Noluit autem acquiescere precibus eius, sed praevalens viribus oppressit eam et cubavit cum ea. Et exosam eam habuit Amnon odio magno nimis, ita ut maius esset odium quo oderat eam amore quo ante dilexerat. Dixitque ei Amnon: Surge et vade. Quae respondit ei: Maius est hoc malum quod nunc agis adversum me quam quod ante fecisti, expellens me. Et noluit audire eam, sed vocato puero qui ministrabat ei dixit: Eice hanc a me foras, et claude ostium post eam. Quae induta erat talari tunica; huiuscemodi enim filiae regis virgines vestibus utebantur. Eiecit itaque eam minister illius foras, clausitque fores post eam. Quae aspergens cinerem capiti suo, scissa talari tunica, impositisque manibus super caput suum, ibat ingrediens et clamans. Dixit autem ei Absalon frater suus: Num Amnon frater tuus concubuit tecum? Sed nunc, soror, tace; frater tuus est; neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaque Thamar contabescens in domo Absalon fratris sui. Cum autem audisset rex David verba haec, contristatus est valde, et noluit contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei. Porro non est locutus Absalon ad Amnon nec bonum nec malum; oderat enim Absalon Amnon eo quod violasset Thamar sororem suam. Factum est autem post tempus biennii, ut tonderentur oves Absalon in Baalasor, quae est iuxta Ephraim; et vocavit Absalon omnes filios regis. Venitque ad regem et ait ad eum: Ecce tondentur oves servi tui; veniat, oro, rex cum servis suis ad servum suum. Dixitque rex ad Absalon: Noli, fili mi, noli rogare ut veniamus omnes et gravemus te. Cum autem cogeret eum et noluisset ire, benedixit ei. Et ait Absalon: Si non vis venire, veniat obsecro nobiscum saltem Amnon frater meus. Dixitque ad eum rex: Non est necesse ut vadat tecum. Coegit itaque Absalon eum, et dimisit cum eo Amnon et universos filios regis. Feceratque Absalon convivium quasi convivium regis. Praeceperat autem Absalon pueris suis dicens: Observate cum temulentus fuerit Amnon vino, et dixero vobis: Percutite eum et interficite, nolite timere; ego enim sum qui praecipio vobis; roboramini et estote fortes. Fecerunt ergo pueri Absalon adversum Amnon sicut praeceperat illis Absalon. Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas et fugerunt. Cumque adhuc pergerent in itinere, fama pervenit ad David dicens: Percussit Absalon omnes filios regis, et non remansit ex eis saltem unus. Surrexit itaque David et scidit vestimenta sua, et cecidit super terram, et omnes servi ipsius qui assistebant ei sciderunt vestimenta sua. Respondens autem Ionadab filius Semmaa fratris David dixit: Ne aestimet dominus meus rex quod omnes pueri filii regis occisi sint; Amnon solus mortuus est, quoniam in ore Absalon erat positus ex die qua oppressit Thamar sororem suam. Nunc ergo ne ponat dominus meus rex super cor suum verbum istud dicens: Omnes filii regis occisi sunt; quia Amnon solus mortuus est. Fugit autem Absalon; et elevavit puer speculator oculos suos et aspexit, et ecce populus multus [veniebat] per iter devium ex latere montis. Dixit autem Ionadab ad regem: Ecce filii regis adsunt; iuxta verbum servi tui sic factum est. Cumque cessasset loqui, apparuerunt et filii regis, et intrantes levaverunt vocem suam et fleverunt; sed et rex et omnes servi eius fleverunt ploratu magno nimis. Porro Absalon fugiens abiit ad Tholomai filium Ammiud regem Gessur. Luxit ergo

david filium ammon mortuus erat. Absalon autem fugiens
et veniens in gessur fuit ibi tribus annis. Cessavitque david rex
persequi absalon eo quod consolatus esset super amnon interitu.
Intelligens autem ioab filius sarvie quod cor regis versum esset
ad absalon misit thecuam et tulit inde mulierem sapi
entem. Dixitque ad eam. Lugere te simula et induere veste
lugubri. et ne ungaris oleo. ut sis quasi mulier plurimo iam
tempore lugens mortuum. et ingredieris ad regem. et loqueris
ad eum sermones huiuscemodi. Posuit autem ioab verba in
ore eius. Itaque cum ingressa esset mulier thecuites ad regem
cecidit coram eo super terram et adoravit et dixit. Serva
me rex. Et ait ad eam rex. Quid causae habes? Que respondit. Heu
mulier vidua ego sum. Mortuus est enim vir meus. Et
ancille tue erant duo filii. Qui rixati sunt adversum
se in agro. nullusque erat qui eos prohibere posset. et percussit
alter alterum et interfecit eum. Et ecce consurgens uni
versa cognatio adversum ancillam tuam dicit. Trade eum qui
percussit fratrem suum ut occidamus eum pro anima fratris
sui. quem interfecit. et deleamus heredem. et querunt extingu
ere scintillam meam que relicta est. ut non supersit viro
meo nomen et reliquie super terram. Et ait rex ad mulie
rem. Vade in domum tuam et ego iubebo pro te. Dixitque mu
lier thecuites ad regem. In me domine mi rex ini
quitas et in domum patris mei. rex autem et thronus eius sit inno
cens. Et ait rex. Qui contradixerit tibi adduc eum ad me et ultra
non addet ut tangat te. Que ait. Recordetur rex domini
dei sui ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulci
scendum. et nequaquam interficient filium meum. Qui
ait. Vivit dominus quia non cadet de capillis filii tui super
terram. Dixit ergo mulier. Loquatur ancilla tua ad dominum
meum regem verbum. Et ait. Loquere. Dixitque mulier.
Quare cogitasti huiuscemodi rem contra populum dei. et locutus est rex
verbum istud ut peccet. et non reducat eiectum suum?
Omnes morimur. et quasi aque dilabimur in terram. que non
revertuntur. Nec vult deus perire animam. sed retractat cogi
tans ne penitus pereat qui abiectus est. Nunc igitur veni ut
loquar ad dominum meum regem verbum hoc presente populo. Et
dixit ancilla tua. Loquar ad regem si quomodo faciat rex
verbum ancille sue. et audivit rex verba ut libe
ret ancillam suam de manu omnium qui volebant de he
reditate domini delere me et filium meum simul. Dicat
ergo ancilla tua ut fiat verbum domini mei regis
sicut sacrificium. Sicut enim angelus domini sic est dominus meus
rex ut nec benedictione nec maledictione moveatur. Unde
et dominus deus tuus tecum est. Et respondens rex dixit ad mulie
rem. Non abscondas a me verbum quod te interrogo.
Dixitque mulier. Loquere domine mi rex. Et ait rex.
Numquid manus ioab tecum est in omnibus istis? Respondit mulier
et ait. Per salutem anime tue domine mi rex. nec ad si
nistram nec ad dexteram ex omnibus his que locutus est

dominus meus rex. Servus enim tuus ioab ipse precepit
michi. et ipse posuit in os ancille tue omnia verba hec.
ut verterem figuram sermonis huius. Servus enim tuus ioab
precepit illud. Tu autem domine mi rex sapiens es sicut ha
bet sapientiam angelus dei. ut intelligas omnia super terram.
Et ait rex ad ioab. Ecce placatus feci verbum tuum. Vade
ergo et revoca puerum absalon. Cadensque ioab super faciem
suam in terram adoravit et benedixit regi. Et dixit
ioab. Hodie intellexit servus tuus quia inveni gratiam
in oculis tuis domine mi rex. Fecisti enim sermonem
servi tui. Surrexit ergo ioab et abiit in gessur et ad
duxit absalon in ierusalem. Dixit autem rex. Revertatur in
domum suam et faciem meam non videat. Reversus est
itaque absalon in domum suam et faciem regis non
vidit. Porro sicut absalon non erat vir pulcher in omni israel
et decorus nimis. a vestigio pedis usque ad verticem non
erat in eo ulla macula. et quando tondebat capillos. Se
mel autem in anno tondebatur quia gravabat eum
cesaries. ponderabat capillos capitis sui ducentis
siclis pondere publico. Nati sunt autem absalon tres filii
et filia una nomine thamar eleganti forma. Hanc
in matrimonio roboam filii salomonis et peperit ei abiam.
Mansitque absalon in ierusalem duobus annis. et faciem regis
non vidit. Misit itaque ad ioab ut mitteret eum ad regem
qui noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset et ille no
luisset ad eum venire. dixit servis suis. Scitis agrum
ioab iuxta agrum meum habentem messem ordei. Ite et succendite eum igni. Succen
derunt ergo servi absalon segetem igni. Et venientes
servi ioab scissis vestibus suis dixerunt. Succende
runt servi absalon segetem igni partem agri.
Surrexitque ioab et venit ad absalon in domum
eius et dixit. Quare succenderunt servi tui segetem meam
igni? Et respondit absalon ad ioab. Misi ad te obsecrans ut veni
res ad me et mitterem te ad regem et diceres ei. Quare
veni de gessur? Melius erat michi ibi esse. Obsecro ergo
ut videam faciem regis. Quod si memor est iniquitatis mee
interficiat me. Ingressus est ioab ad regem et nun
tiavit ei. Vocatusque est absalon et intravit ad regem
et adoravit super faciem terre coram eo. Osculatusque est eum rex.

XIIII

Igitur post hec fecit absalon sibi currus et
equites. et L. viros qui precederent eum. Mane
consurgens absalon stabat iuxta introitum porte
in via. et omnem virum qui habebat negotium ut ve
niret ad regis iudicium vocabat absalon ad se et
dicebat. De qua civitate es tu? Qui respondens
aiebat. Ex una tribu israel ego sum servus tuus.
Respondebatque ei absalon. Videntur michi sermones
tui boni et iusti. Sed non est qui te audiat constitutus
a rege. Dicebatque absalon. Quis me constituat
iudicem super terram ut ad me veniant omnes qui

(margin:) cause

(margin:) eiectum

hunc negotium habet ut iuste iudicem. Sed et cum accederet ad eum homo ut salutaret illum extendebat manum suam et apprehendens osculabatur eum. Faciebatque hoc omni israel qui veniebat ad iudicium ut audiretur a rege et sollicitabat corda virorum israel. Post quadraginta autem annos dixit absalon ad regem david: Vadam et reddam vota mea quae vovi domino in hebron. Vovens enim vovit servus tuus cum esset in gessur syriae dicens: Si reduxerit me dominus in ierusalem sacrificabo domino. Dixitque ei rex: Vade in pace. Et surrexit et abiit in hebron. Misit autem absalon exploratores in universas tribus israel dicens: Statim ut audieritis vocem bucinae dicite: Regnabit absalon in hebron. Porro cum absalon ierunt ducenti viri de ierusalem vocati euntes simplici corde et causam penitus ignorantes. Accersivit quoque absalon achitophel gilonitem consiliarium david de civitate sua gilo. Cumque immolaret victimas, facta est coniuratio valida populusque concurrens augebatur cum absalon. Venit igitur nuntius ad david dicens: Toto corde universus israel sequitur absalon. Et ait david servis suis qui erant cum eo in ierusalem: Surgite et fugiamus, neque enim erit nobis effugium a facie absalon. Festinate egredi ne forte veniens occupet nos et impellat super nos ruinam et percutiat civitatem in ore gladii. Dixeruntque servi regis ad eum: Omnia quaecumque praeceperit dominus noster rex libenter exequimur servi tui. Egressus est ergo rex et universa domus eius pedibus suis. Et reliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum. Egressusque rex et omnis israel pedibus suis stetit procul a domo. Et universi servi eius ambulabant iuxta eum, et legiones cerethi et phelethi et omnes getthei pugnatores validi sescenti viri qui secuti eum fuerant de geth pedites praecedebant regem. Dixit autem rex ad ethai gettheum: Cur venis nobiscum? Revertere et habita cum rege, quia peregrinus es et egressus es de loco tuo. Heri venisti et hodie compelleris nobiscum egredi? Ego autem vadam quo iturus sum. Revertere et reduc tecum fratres tuos, et dominus faciet tecum misericordiam et veritatem quia ostendisti gratiam et fidem. Et respondit ethai regi dicens: Vivit dominus et vivit dominus meus rex, quoniam in quocumque loco fueris domine mi rex sive in morte sive in vita ibi erit servus tuus. Et ait david ad ethai: Veni et transi. Et transivit ethai gettheus et rex et omnes viri qui cum eo erant et reliqua multitudo. Omnesque flebant voce magna, et universus populus transibat. Rex quoque transgrediebatur torrentem cedron, et cunctus populus incedebat contra viam quae respicit ad desertum. Venit autem et sadoc sacerdos et universi levitae cum eo portantes arcam foederis dei, et deposuerunt arcam dei. Et ascendit abiathar donec expletus esset omnis populus qui egressus fuerat de civitate. Et dixit rex ad sadoc: Reporta arcam dei in urbem. Si invenero gratiam in oculis domini reducet me et ostendet mihi eam et tabernaculum suum. Si autem dixerit mihi: Non places, praesto sum, faciat quod bonum est coram se. Et dixit rex ad sadoc sacerdotem: O videns, revertere in civitatem in pace, et achimaas filius tuus et ionathas filius abiathar duo filii vestri sint vobiscum. Ecce ego abscondar in campestribus deserti donec veniat sermo a vobis indicans mihi. Reportaverunt ergo sadoc et abiathar arcam dei in ierusalem et manserunt ibi. Porro david ascendebat clivum olivarum scandens et flens, nudis pedibus incedens et operto capite. Sed et omnis populus qui erat cum eo operto capite ascendebat plorans. Nuntiatum est autem david quod et achitophel esset in coniuratione cum absalon. Dixitque david: Infatua quaeso domine consilium achitophel. Cumque ascenderet david summitatem montis in quo adoraturus erat dominum, ecce occurrit ei chusai arachites scissa veste et terra pleno capite. Et dixit ei david: Si veneris mecum eris mihi oneri. Si autem in civitatem revertaris et dixeris absalon: Servus tuus sum rex, sicut fui servus patris tui sic ero servus tuus, dissipabis consilium achitophel. Habes autem tecum sadoc et abiathar sacerdotes, et omne verbum quodcumque audieris de domo regis indicabis sadoc et abiathar sacerdotibus. Sunt autem cum eis duo filii eorum achimaas filius sadoc et ionathas filius abiathar, et mittetis per eos ad me omne verbum quod audieritis. Veniente ergo chusai amico david in civitatem, absalon quoque ingressus est ierusalem.

XVI

Cumque david transisset paululum verticem montis, apparuit siba puer miphiboseth in occursum eius cum duobus asinis qui onerati erant ducentis panibus et centum alligaturis uvae passae et centum massis palatarum et duobus utribus vini. Et dixit rex sibae: Quid sibi volunt haec? Responditque siba: Asini domestici regis ut sedeant, et panes et palatae ad vescendum pueris tuis, vinum autem ut bibat si quis defecerit in deserto. Et ait rex: Ubi est filius domini tui? Responditque siba regi: Remansit in ierusalem dicens: Hodie restituet mihi domus israel regnum patris mei. Et ait rex sibae: Tua sint omnia quae fuerunt miphiboseth. Dixitque siba: Oro ut inveniam gratiam coram te domine mi rex. Venit ergo rex david usque bahurim, et ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus saul nomine semei filius gera, procedebatque egrediens et maledicebat mittebatque lapides contra david et contra universos servos regis david. Omnis autem populus et universi bellatores a dextro et a sinistro latere regis incedebant. Ita autem loquebatur semei cum malediceret regi: Egredere egredere vir sanguinum et vir belial. Reddidit tibi dominus universum sanguinem domus saul quoniam invasisti regnum pro eo, et dedit dominus regnum in manu absalon filii tui, et ecce premunt te mala tua quoniam vir sanguinum es. Dixit autem abisai filius sarviae regi: Quare maledicit canis hic mortuus domino meo regi? Vadam et amputabo caput eius. Et ait rex: Quid mihi et vobis est filii sarviae? Dimittite eum ut maledicat. Dominus enim praecepit ei ut malediceret david.

et quis est qui audeat dicere quare sic fecerit. Et ait rex Abi-
sai et universis servis suis: Ecce filius meus qui egressus
est de utero meo querit animam meam, quanto magis nunc
filius Gemini? Dimittite eum ut ma-
ledicat iuxta preceptum domini, si forte respiciat dominus
afflictionem meam et reddat mihi bonum pro maledictione hac
hodierna. Ambulabat itaque David et socii eius per viam
cum eo. Semei autem per iugum montis ex latere contra illum gradi-
ebatur maledicens et mittens lapides adversum eum
terramque spargens. Venit itaque rex David et universus populus
cum eo lassus et refocillati sunt ibi. Absalon autem et omnis
populus Israel ingressi sunt Ierusalem, sed et Achitophel cum eo. Cum
autem venisset Cusi Arachites amicus David ad Absalon locutus
est ad eum: Salve rex, salve rex. Ad quem Absalon: Hec est
inquit gratia tua ad amicum tuum? Quare non isti cum amico
tuo? Responditque Cusi ad Absalon: Nequaquam, quia illius ero quem
elegit dominus et omnis hic populus et universus Israel, et cum eo
manebo. Sed et hoc inferam: Cui ego serviturus sum? Nonne fi-
lio regis? Sicut parui patri tuo, sic parebo et tibi. Dixit autem
Absalon ad Achitophel: Inite consilium quid agere de-
beamus. Et ait Achithophel ad Absalon: Ingredere ad
concubinas patris tui quas dimisit ad custodiendam
domum, ut cum audierit omnis Israel quod fedaveris patrem
tuum roborentur tecum manus eorum. Tetenderunt ergo Ab-
salon tabernaculum in solario. Ingressusque est ad concubinas
patris sui coram universo Israel. Consilium autem Achitoph-
el quod dabat in diebus illis quasi si quis consuleret dominum.
Sic erat omne consilium Achitophel et cum esset cum David
Dixit autem Achitophel XVII et cum esset cum Absalon.
ad Absalon: Eligam mihi XII milia virorum et consur-
gens persequar David hac nocte, et irruens super eum, quip-
pe qui lassus est et solutis manibus, percutiam eum. Cumque fug-
erit omnis populus qui cum eo est, percutiam regem desolatum et
reducam universum populum quomodo unus homo reverti
solet. Unum enim virum tu queris, et omnis populus erit in pace.
Placuitque sermo eius Absalon et cunctis maioribus na-
tu Israel. Ait autem Absalon: Vocate et Cusi Arachiten et au-
diamus quid etiam ipse dicat. Cumque venisset Cusi ad Absalon, ait Absalon
ad eum: Huiuscemodi sermonem locutus est Achitophel. Face-
re debemus an non? Quod das consilium? Et dixit Cusi ad Absalon:
Non est bonum consilium quod dedit Achitophel hac vice. Et rursum intu-
lit Cusi: Tu nosti patrem tuum et viros qui cum eo sunt esse
fortissimos et amaro animo, veluti si ursa raptis catu-
lis in saltu seviat. Sed et pater tuus vir bellator est nec mo-
rabitur cum populo. Forsitan nunc latitat in foveis aut in
uno quo voluerit loco. Et cum ceciderit unus quilibet in principio,
audiet quicumque audierit et dicet: Facta est plaga in populo qui seque-
batur Absalon. Et fortissimus quisque cuius est cor quasi leonis
pavore solvetur. Scit enim omnis populus Israel fortem esse patrem tuum
et robustos omnes qui cum eo sunt. Sed hoc mihi videtur rectum esse consilium:
Congregetur ad te universus Israel

versus Israel a Dan usque Bersabee, quasi arena maris innu-
merabilis, et tu eris in medio eorum. Et irruemus super eum
in quocumque loco fuerit inventus, et operiemus eum sicut cadere
solet ros super terram, et non relinquemus de viris qui
cum eo sunt nec unum quidem. Quod si urbem aliquam fuerit
ingressus, circumdabit omnis Israel civitati illi funes,
et trahemus eam in torrentem, ut non reperiatur nec calcu-
lus quidem ex ea. Dixitque Absalon et omnes viri Israel: Me-
lius consilium Cusi Arachite consilio Achitophel.
Domini autem nutu dissipatum est consilium Achitophel uti-
le, ut induceret dominus super Absalon malum. Et ait
Cusi Sadoch et Abiathar sacerdotibus: Hoc et hoc modo consilium
dedit Achitophel Absalon et senioribus Israel, et ego
et tale dedi consilium. Nunc ergo mittite cito et nunti-
ate David dicentes: Ne moreris hac nocte in campestribus
deserti, sed absque dilatione transgredere, ne forte absorbeatur
rex et omnis populus qui cum eo est. Ionathas autem et Achimaas sta-
bant iuxta fontem Rogel. Abiit ancilla et nuntiavit
eis, et illi profecti sunt ut referrent ad regem David nun-
tium. Non enim poterant videri aut introire civitatem.
Vidit autem eos quidam puer et indicavit Absalon. Illi
concito gradu ingressi sunt domum cuiusdam viri in Bahu-
rim qui habebat puteum in vestibulo suo, et descen-
derunt in eum. Tulit autem mulier et expandit vela-
men super os putei quasi siccans ptisanas, et sic latuit res.
Cumque venissent servi Absalon ad mulierem in do-
mum, dixerunt: Ubi est Achimaas et Ionathas? Et respondit eis
mulier: Transierunt festinanter gustata paulu-
la aqua. At hi qui querebant cum non invenissent, reversi sunt
in Ierusalem. Cumque abissent, ascenderunt illi de puteo
et pergentes nuntiaverunt regi David atque dixerunt: Sur-
gite, transite cito fluvium, quoniam huiuscemodi dedit consili-
um contra vos Achitophel. Surrexit ergo David et omnis populus qui
erat cum eo et transierunt Iordanem donec dilucesce-
ret, antequam denudaretur verbum, et ne unus quidem re-
lictus fuit qui non transisset fluvium. Porro Achito-
phel videns quod non fuisset factum consilium suum, stravit asinum suum et sur-
rexit et abiit in domum suam et in civitatem suam, et disposita
domo sua suspendio interiit et sepultus est in sepulchro patris sui. Da-
vid autem venit in Castra, et Absalon transivit Iordanem ip-
se et omnes viri Israel cum eo. Amasam vero constituit
Absalon pro Ioab super exercitum. Amasa autem erat filius viri
qui vocabatur Iethra de Iezraeli, qui ingressus est
ad Abigail filiam Naas sororem Sarvie, que fuit mater
Ioab. Et castrametatus est Israel cum Absalon in terra
Galaad. Cumque venisset David in Castra,
Sobi filius Naas de Rabath filiorum Ammon et Ma-
chir filius Amihel de Lodabar et Berzellai Galaadi-
tes de Rogelim obtulerunt ei stratoria et tapetia
et vasa fictilia, frumentum et hordeum et fari-

polentam et fabam et lentem et frixum cicer et mel et butyrum oves et pingues vitulos. Dederuntque David et populo qui cum eo erat ad vescendum. Suspicati sunt enim populum fame et siti fatigari in deserto.

XVII

Igitur considerato David populo suo constituit super eum tribunos et centuriones et dedit populi tertiam partem sub manu Ioab et tertiam sub manu Ethai qui erat de Geth et tertiam sub manu Abysai filii Sarvie fratris Ioab. Dixitque rex ad populum. Egrediar et ego vobiscum. Et respondit populus. Non exibis. Sive enim fugerimus non magnopere ad eos de nobis pertinebit: sive media pars ceciderit de nobis non satis curabunt quia tu unus pro decem milibus computaris. Melius est igitur ut sis nobis in presidio urbe. Ad quos rex ait. Quod vobis videtur rectum hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portam egredie bantque populi per turmas suas centeni et milleni. Et precepit rex Ioab et Abisai et Ethai dicens. Servate mihi puerum Absalon. Et omnis populus audiebat precipientem regem cunctis principibus pro Absalon. Itaque egressus est populus in campum contra Israel. Et factum est prelium in saltu Effraim. Et cesus est ibi populus Israel ab exercitu David. Factaque est plaga magna in die illa viginti milium. Fuit autem ibi prelium dispersum super faciem omnis terre. Et multo plures erant quos saltus consumpserat de populo quam hii quos voraverat gladius in die illa. Accidit autem ut occurreret Absalon servis David sedens mulo. Cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum et magnam adhesit caput eius quercui. Et illo suspenso inter celum et terram mulus cui insederat pertransivit. Vidit hoc autem quispiam et nuntiavit Ioab dicens. Vidi Absalon pendere de quercu. Et ait Ioab viro qui nuntiaverat ei. Si vidisti quare non confodisti eum cum terra et ego dedissem tibi decem argenti siclos et unum balteum? Qui dixit ad Ioab. Si appenderes in manibus meis mille argenteos nequaquam mitterem manum meam in filium regis. Audientibus enim nobis precepit rex tibi et Abisai et Ethai dicens. Custodite mihi puerum Absalon. Sed et si fecissem contra animam meam audacter nequaquam hoc regem latere potuisset et tu stares ex adverso. Et ait Ioab. Non sicut tu vis, sed aggrediar eum coram te. Tulit ergo Ioab tres lanceas in manu sua et infixit eas in corde Absalon. Cumque adhuc palpitaret herens in quercu, cucurrerunt decem iuvenes armigeri Ioab et percutientes interfecerunt eum. Cecinit autem Ioab buccina et retinuit populum ne persequeretur fugientem Israel volens parcere multitudini. Et tulerunt Absalon et proiecerunt eum in saltu in foveam grandem et comportaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis. Omnis autem Israel fugit in tabernacula sua. Porro Absalon erexerat sibi cum adhuc viveret titulum qui est in valle regis. Dixerat enim. Non habeo filium et hoc erit monumentum nominis mei. Vocavitque titulum nomine suo et appellatur manus Absalon usque ad diem hanc. Achimaas autem filius Sadoch ait ad Ioab. Curram et nuntiabo regi quia iudicium fecit ei Dominus de manu inimicorum eius. Ad quem Ioab ait. Non eris nuntius in hac die sed nuntiabis in alia. Hodie te nolo nuntiare. Filius enim regis est mortuus. Et ait Ioab Chusi. Vade et nuntia regi que vidisti. Adoravit Chusi Ioab et cucurrit. Rursus autem Achimaas filius Sadoch dixit ad Ioab. Quid impedit si etiam curram ego post Chusi? Dixitque ei Ioab. Quid vis currere fili mi? Veni huc. Non eris boni nuntii baiulus. Qui respondit. Quid enim si cucurrero? Et ait ei. Curre. Currens ergo Achimaas per viam compendii transivit Chusi. David autem sedebat inter duas portas. Speculator vero qui erat in fastigio porte super murum elevans oculos vidit hominem solum currentem et exclamans indicavit regi. Dixitque rex. Si solus est bonus est nuntius in ore eius. Properante autem illo et accedente propius vidit speculator hominem alium currentem et vociferans in culmine ait. Apparet mihi alter homo currens solus. Dixitque rex. Et iste bonus est nuntius. Speculator autem. Contemplor, inquit, cursum prioris quasi cursum Achimaas filii Sadoch. Et ait rex. Vir bonus est et nuntium portans bonum venit. Clamans autem Achimaas dixit ad regem. Salve rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram ait. Benedictus Dominus Deus tuus qui conclusit homines qui levaverunt manus suas contra dominum meum regem. Et ait rex. Estne pax puero Absalon? Dixitque Achimaas. Vidi tumultum magnum cum mitteret Ioab servus tuus o rex me servum tuum. Nescio aliud. Ad quem rex. Transi, ait, et sta hic. Cumque ille transisset et staret Chusi apparuit et veniens ait. Bonum apporto nuntium domine mi rex. Iudicavit enim pro te Dominus hodie de manu omnium qui surrexerunt contra te. Dixit autem rex ad Chusi. Estne pax puero Absalon? Cui respondens Chusi. Fiant, inquit, sicut puer inimici domini mei regis et universi qui consurgunt adversus eum in malum. Contristatus itaque rex ascendit cenaculum porte et flevit. Et sic loquebatur vadens. Fili mi Absalon, Absalon fili mi. Quis mihi tribuat ut ego moriar pro te, Absalon fili mi, fili mi Absalon.

XVIII

Nuntiatum est autem Ioab quod rex fleret et lugeret filium suum. Et versa est victoria in die illa in luctum omni populo. Audivit enim in die illa dici. Dolet rex super filio suo. Et declinavit populus die illa ingredi civitatem quomodo declinare solet populus versus et fugiens de prelio. Porro rex operuit caput suum et clamabat voce magna. Fili mi Absalon, Absalon fili mi Absalon. Ingressus ergo Ioab ad regem in domum dixit. Confudisti hodie vultus omnium servorum tuorum qui salvam fecerunt animam tuam et animam filiorum tuorum et filiarum tuarum et animam uxorum tuarum et animam concubinarum tuarum.

Diligis odientes te, et odio habes diligentes te: et ostendisti hodie quia non curas de ducibus tuis, et de servis tuis: et vere cognovi modo quia si Absalon viveret, et nos omnes occubuissemus, tunc placeret tibi. Nunc ergo surge, et procede, et alloquens satisfac servis tuis. Iuro enim tibi per Dominum, quod si non exieris, ne unus quidem remansurus sit tecum nocte hac: et peius erit hoc tibi quam omnia mala quae venerunt super te ab adolescentia tua usque in praesens. Surrexit ergo rex, et sedit in porta: et omni populo nuntiatum est quod rex sederet in porta: venitque universa multitudo coram rege. Israel autem fugit in tabernacula sua. Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus Israel, dicens: Rex liberavit nos de manu inimicorum nostrorum, et ipse salvavit nos de manu Phi[listiim: et nunc fugit] de terra propter Absalon. Absalon autem quem unximus super nos, mortuus est in bello: usquequo siletis, et non reducitis regem? Et consilium totius Israel venit ad regem. Rex vero David misit ad Sadoch et ad Abiathar sacerdotes, dicens: Loquimini ad maiores natu Iuda, dicentes: Cur venitis novissimi ad reducendum regem in domum suam? Sermo autem omnis Israel pervenerat ad regem, ut reduceret eum in domum suam. Quia dixerat rex: Hoc dicetis ad populum: Fratres mei vos, os meum et caro mea vos: quare novissimi reducitis regem? Et Amasae dicite: Nonne os meum et caro mea es? Haec faciat mihi Deus, et haec addat, si non magister militiae fueris coram me omni tempore pro Ioab. Et inclinavit cor omnium virorum Iuda, quasi viri unius: miseruntque ad regem dicentes: Revertere tu, et omnes servi tui. Et reversus est rex: et venit ad Iordanem, et omnis Iuda venit in Galgala ut occurreret regi, et traduceret eum Iordanem. Festinavit autem Semei filius Gera filii Gemini de Bahurim, et descendit cum viris Iuda in occursum David regis cum mille viris de Beniamin, et Siba puer de domo Saul: et quindecim filii eius, ac viginti servi erant cum eo: et irrumpentes Iordanem ante regem, transierunt vada ut traducerent domum regis, et facerent iuxta iussionem eius. Semei autem filius Gera prostratus coram rege, cum iam transisset Iordanem, dixit ad eum: Ne reputes mihi domine mi iniquitatem, neque memineris iniuriarum servi tui in die qua egressus es domine mi rex de Ierusalem, neque ponas rex in corde tuo. Agnosco enim servus tuus peccatum meum: et idcirco hodie primus veni de omni domo Ioseph, descendique in occursum domini mei regis. Respondens vero Abisai filius Sarvie, dixit: Numquid pro his verbis non occidetur Semei, qui maledixit christo Domini? Et ait David: Quid mihi et vobis filii Sarvie? Quid efficimini mihi hodie in Sathan? Ergo ne hodie interficietur vir in Israel? An ignoro hodie me factum regem super Israel? Et ait rex Semei: Non morieris. Iuravitque ei. Miphiboseth filius Ionathe descendit in occursum regis illotis pedibus et intonsa barba: vestesque suas non laverat a die qua egressus fuerat rex, usque

ad diem reversionis eius in pace. Cumque Ierusalem occurrisset regi, dixit ei rex: Quare non venisti mecum Miphiboseth? Et respondens ait: Domine mi rex, servus meus contempsit me. Dixique ei: Ego famulus tuus ut sterneret mihi asinum, et ascendens abirem cum rege: claudus enim servus tuus sum. Insuper et accusavit me servum tuum ad te dominum meum regem: tu autem domine mi rex sicut angelus Dei es, fac quod placitum est tibi. Neque enim fuit domus patris mei nisi morti obnoxia domino meo regi. Tu autem posuisti me servum tuum inter convivas mensae tuae. Quid ergo habeo iustae querelae? aut quid possum ultra vociferari ad regem? Ait autem rex: Quid ultra loqueris? fixum est quod locutus sum. Tu et Siba dividite possessiones. Responditque Miphiboseth regi: Etiam cuncta accipiat, postquam reversus est dominus meus rex pacifice in domum suam. Berzellai quoque Galaadites senex valde descendens de Rogelim, traduxit regem Iordanem, paratus etiam ultra fluvium prosequi eum. Erat autem Berzellai Galaadites senex valde, id est octogenarius, et ipse praebuit alimenta regi cum moraretur in castris. Fuit quippe vir dives nimis. Dixit itaque rex ad Berzellai: Veni mecum ut requiescas secure mecum in Ierusalem. Et ait Berzellai ad regem: Quot sunt dies annorum vitae meae, ut ascendam cum rege in Ierusalem? Octogenarius sum hodie, numquid vigent sensus mei ad discernendum suave aut amarum? aut delectare potest servum tuum cibus et potus? vel audire ultra possum vocem cantorum atque cantatricum? quare servus tuus sit oneri domino meo regi? Paululum procedam ab Iordane servus tuus tecum. Non indigeo hac vicissitudine, sed obsecro ut revertar servus tuus, et moriar in civitate mea, et sepeliar iuxta sepulchrum patris mei et matris meae. Est autem servus tuus Chamaam: ipse vadat tecum domine mi rex, et fac ei quod tibi bonum videtur. Dixit itaque ei rex: Mecum transeat Chamaam, et ego faciam ei quidquid tibi placuerit, et omne quod petieris a me impetrabis. Cumque transisset universus populus et rex Iordanem, osculatus est rex Berzellai, et benedixit ei: et ille reversus est in locum suum. Transiit ergo rex in Galgalam, et Chamaam cum eo. Omnis autem populus Iuda traduxerat regem, et media tantum pars affuerat de Israel. Itaque omnes viri Israel concurrentes ad regem, dixerunt ei: Quare te furati sunt fratres nostri viri Iuda, et traduxerunt regem et domum eius Iordanem, omnesque viros David cum eo? Et respondit omnis vir Iuda ad viros Israel: Quia propior mihi est rex: cur irasceris super hac re? Numquid comedimus aliquid ex rege, aut munera nobis data sunt? Et respondit vir Israel ad viros Iuda, et ait: Decem partibus maior ego sum apud regem, magisque ad me pertinet David quam ad te. Cur mihi fecisti iniuriam, et non mihi nuntiatum est priori ut reducerem regem meum? Durius autem responderunt

uiri iuda uiris israel. XIX

20 Accidit quoque ibi ut esset uir belial nomine Siba filius
bochri uir gemineus et cecinit bucina et ait. Non est
nobis pars in domo dauid neque hereditas in filio ysai. Reuer
tere in tabernacula tua israel. Et separatus est omnis israel a dauid secutusque
est Siba filium bochri. Uiri autem iuda adheserunt
regi suo a iordane usque in ierusalem. Cumque uenisset rex
in domum suam in ierusalem tulit .x. concubinas suas
quas dereliquerat ad custodiendam domum et tradidit eas in
custodiam alimenta eis prebens et non est ingressus ad eas. Sed
erant clause usque ad diem mortis sue in uiduitate ui
uentes. Dixit autem rex amase. Conuoca mihi omnes uiros iuda
in diem tertium et tu adesto presens. Abiit ergo amasa ut con
uocaret iudam et moratus est extra placitum quod ei constitu
erat rex. Ait autem dauid abisai. Nunc magis afflicturus est nos siba filius
bochri quam absalon. Tolle ergo seruos domini tui et persequere
eum ne forte inueniat ciuitates munitas et effugiat
nos. Egressi sunt ergo cum eo uiri ioab cherethi quoque et phele
thi et omnes robusti exierunt de ierusalem ad persequendum Si
ba filium bochri. Cumque illi essent iuxta lapidem grandem
qui est in gabaon amasa ueniens occurrit eis. Porro io
ab uestitus erat tunica stricta ad mensuram habitus sui et
desuper accinctus gladio dependente usque ad ilia in uagi
na qui fabrefactus leui motu egredi poterat et percutere.
Dixit itaque ioab ad amasam. Salue mi frater. Et tenuit ma
nu dextera mentum amase quasi osculans eum. Porro ama
sa non obseruauit gladium quem habebat ioab. Qui percus
sit eum in latere et effudit intestina eius in terram et mortuus
est nec secundum uulnus apposuit. Ioab autem et abisai frater eius persecu
ti sunt siba filium bochri. Interea de pueris dauid quidam
uiri cum uenissent et stetissent iuxta cadauer amase de so
ciis ioab dixerunt. Ecce qui esse uoluit pro ioab comes dauid.
Amasa autem conspersus sanguine iacebat in media uia. Ui
dit hoc quidam uir quod subsisteret omnis populus ad uidendum
amasam et amouit eum de uia in agrum operuitque eum
uestimento ne subsisterent transeuntes propter eum. Amo
to ergo illo de uia transibat omnis uir sequens ioab ad
persequendum sibam filium bochri. Porro ille transierat
per omnes tribus israel in abelam et in bethmacha omnesque uiri electi
congregati fuerant ad eum. Uenerunt itaque et obpugnabant
in abela et in bethmacha et circumdederunt munitionibus ci
uitatem et obsessa est urbs. Omnis autem turba que erat cum
ioab moliebatur destruere muros et exclamauit mulier
sapiens de ciuitate. Audite audite. Dicite ioab. Appro
pinqua huc et loquar tecum. Qui cum accessisset ad eam
ait illi. Tu es ioab. Et ille respondit. Ego sum. Ad quem sic locuta
est. Audi sermones ancille tue. Qui respondit. Audio. Rursum
que illa. Sermo inquid dicebatur in prouerbio ueteri. Qui
interrogant interrogent in abela et sic perficiebant. Nonne
ego sum que respondeo ueritatem in israel et tu queris sub
uertere ciuitatem et euertere matrem ciuitatum in israel.
Quare precipitas hereditatem domini. Respondensque ioab ait.
Absit absit hoc a me non precipito neque demolior. Non sic se ha
bet res sed homo de monte effraim siba filius bochri cogno
mine leuauit manum suam contra regem dauid. Tradite
illum solum et recedam a ciuitate. Et ait mulier ad
ioab. Ecce caput eius mittetur ad te per murum. Ingressa est
ergo ad omnem populum et locuta est eis sapienter. Qui abscisum
caput sibe filii bochri proiecerunt ad ioab. Et ille cecinit
tuba et recesserunt ab urbe unusquisque in tabernacula
sua. Ioab autem reuersus est in ierusalem ad regem. Fuit ergo ioab super
omnem exercitum israel. Banaias autem filius ioiade super ce
retheos et pheleteos. Aduram uero super tributa. Porro io
saphat filius achilud a commentariis. Siba autem scriba.
Sadoch uero et abiathar sacerdotes. Hyra autem iairites erat sacerdos
21 Facta est quoque fames in diebus XX dauid
dauid tribus annis iugiter. Et consuluit dauid oraculum
domini. Dixitque dominus. Propter saul et domum eius et sanguinem quia occi
dit gabaonitas. Uocatis ergo gabaonitis rex dixit ad eos.
Porro gabaonite non sunt de filiis israel sed reliquie amor
reorum. Filii quippe israel iurauerant eis et uoluit percutere eos
saul zelo quasi pro filiis israel et iuda. Dixit ergo
dauid ad gabaonitas. Quid faciam uobis et quod erit uestri
piaculum ut benedicatis hereditati domini. Dixeruntque ei
gabaonite. Non est nobis super auro et argento questio sed contra
saul et contra domum eius. Neque uolumus ut interficiatur homo
de domo israel. Ad quos ait rex. Quid ergo uultis ut faciam
uobis. Qui dixerunt regi. Uirum qui attriuit nos et oppressit
inique ita delere debemus ut ne unus quidem residuus sit
de domo eius in cunctis finibus israel. Dentur nobis .vii. uiri
de filiis eius ut crucifigamus eos domino in gabaath saul
quondam electi domini. Et ait rex. Ego dabo. Pepercitque
rex miphiboseth filio ionathan filii saul propter iusiurandum
domini quod fuerat inter dauid et ionathan filium saul. Tulit
itaque rex dauid duos filios respha filie aia quos pepe
rit sauli armoni et miphiboseth. Et .v. filios michol filie
saul quos genuerat adrieli filio berzellai qui fuit de
molati et dedit eos in manu gabaonitarum. Qui cru
cifixerunt eos in monte coram domino. Et ceciderunt
.vii. simul occisi in diebus messis primis incipi
ente messione ordei. Tollens autem respha filia achia cili
cium substrauit sibi super petram ab initio messis donec
stillaret aqua super eos de celo et non dimisit aues lacerare
eos per diem neque bestias per noctem. Et nuntiata sunt
dauid que fecerat respha filia achia concubina saul. Et abiit
dauid et tulit ossa saul et ossa ionathe filii eius a uiris
iabes galaad qui furati fuerant ea de platea bethsan
in qua suspenderant eos philistiim cum interfecissent saulem
in gelboe. Et asportauit inde ossa saul et ossa ionathe
filii eius. Et colligentes ossa eorum qui affixi fuerant in

erunt ea cum ossibus saul et ionathan filii eius in terra ben
iamin in latere sepulchro cis patris eius. Feceruntque omnia
que preceperat rex. et propiciatus est deus terre domini post hec. Factum est autem rur
sum prelium philistinorum aduersus israel. et descendit david
et serui eius cum eo. et pugnabant contra philisteum de
ficiente autem david. Iesbidenob qui fuit de genere
arafa cuius ferrum haste trecentas uncias appen
debat. et accinctus erat nouo ense nisus est percutere david.
Presidioque ei fuit abisay filius saruie et percussum
philisteum interfecit. Tunc iurauerunt uiri david dicen
tes. Iam non egredieris nobiscum in bellum. ne extin
guas lucernam israel. Secundum quoque fuit bellum in gob
contra philisteos. Tunc percussit sobochai de usathi seph
de stirpe arafa de genere gigantum. Tercium quoque fuit
bellum in gob contra philisteos in quo percussit adeodatus
filius saltus polimitarius bethleemites goliath gethe
um. cuius hastile haste erat quasi liciatorium texencium. Quar
tum fuit bellum in geth in quo fuit uir excelsus
qui senos in manibus et pedibus habebat digitos. id est xx
IIII. et erat de origine arepha et blasphemauit israel.
Percussit autem eum ionathan filius samaa fratris david. Hii
IIII. nati sunt de arapha in geth et ceciderunt in manu

XXII.

Locutus est autem david domino … david et seruorum eius.
uerba carminis huius in die qua liberauit eum dominus
de manu omnium inimicorum suorum et de manu saul et
ait. Dominus petra mea et robur meum et saluator meus.
Deus meus fortis meus sperabo in eum. scutum meum et cornu
salutis mee. Eleuator meus et refugium meum. salua
tor meus de iniquitate liberabis me. Laudabilem inuo
cabo dominum et ab inimicis meis saluus ero. Quia cir
cumdederunt me contriciones mortis. torrentes belial
terruerunt me. Funes inferi circumdederunt me. pre
uenerunt me laquei mortis. In tribulatione mea inuocabo
dominum. et ad deum meum clamabo. Et exaudiet de
templo sancto suo uocem meam. et clamor meus ueniet
ad aures eius. Commota est et contremuit terra. Fun
damenta montium concussa sunt et conquassata quoniam
iratus est eis deus. Ascendit fumus de naribus eius et ignis
de ore eius uorabit. carbones succensi sunt ab eo. Et
inclinauit celos et descendit et caligo sub pedibus eius.
Et ascendit super cherubim et uolauit et lapsus est super pen
nas uenti. Posuit tenebras in circuitu suo latibulum
cribrans aquas de nubibus celorum. Pre fulgore in conspe
ctu eius succensi sunt carbones ignis. Tonabit de
celo dominus. et excelsus dabit uocem suam. Misit
sagittas et dissipauit eos. fulgura et consumpsit
eos. Et apparuerunt effusiones maris. et reuelata
sunt fundamenta orbis. ab increpatione domini ab
inspiratione spiritus furoris eius. Misit de excelso et assump
sit me. et extraxit me de aquis multis. Liberauit
me ab inimico meo potentissimo et ab his qui ode
runt me quoniam robustiores me erant. Preuenit me
in die afflictionis mee. et factus est dominus firmamentum
meum. Et eduxit me in latitudinem. liberauit me quia
complacui ei. Retribuet mihi dominus secundum iusticiam
meam. et secundum mundiciam manuum mearum reddet mihi. Quia
custodiui uias domini et non egi impie a deo meo. Omnia
enim iudicia eius in conspectu meo. et precepta eius non amo
ui a me. Et ero perfectus cum eo. et custodiam me ab iniqui
tate mea. Et restituet mihi dominus secundum iusticiam meam
et secundum mundiciam manuum mearum in conspectu oculorum
eius. Cum sancto sanctus eris. et cum robusto perfectus. Cum electo ele
ctus. et cum peruerso peruerteris. et populum pauperem saluum
facies. oculisque tuis excelsos humiliabis. Quia tu lu
cerna mea domine. et tu domine illuminabis tenebras
meas. In te enim curram accinctus. in deo meo transiliam
murum. Deus inmaculata uia eius. Eloquium domini igne exami
natum scutum est omnium sperantium in se. Quis est deus preter dominum.
et quis fortis preter deum nostrum. Deus qui accinxit me fortitu
dine et complanauit uiam meam perfectam. Coequans pe
des meos ceruis. et super excelsa statuens me. docens ma
nus meas ad prelium. et componens quasi arcum ereum bra
chia mea. Dedisti mihi clipeum salutis mee et man
suetudo mea multiplicauit me. Dilatabis gressus
meos subtus me. et non deficient tali mei. Persequar ini
micos meos et conteram. et non reuertar donec consu
mam eos. Consumam eos et confringam ut non consur
gant sub pedibus meis. Accinxisti me fortitudine
ad prelium incuruasti resistentes mihi subtus me. Ini
micos meos dedisti mihi dorsum. odientes me et disper
dam eos. Clamabunt et non erit qui saluet ad dominum
et non exaudiet eos. Delebo eos ut puluerem terre. quasi lutum
platearum comminuam eos atque confringam. Saluabis me
a contradictionibus populi mei. custodies me in caput gen
tium. Populus quem ignoro seruiet mihi. et filii alieni resist
ent mihi. Auditu auris obedient mihi. Filii alieni defluxi sunt
et contrahentur in angustiis suis. Viuit dominus et benedictus
deus meus. et exaltabitur deus fortis salutis mee.
Deus qui das uindictas mihi et deicis populos sub me.
qui educis me ab inimicis meis et a resistentibus
mihi eleuas me. a uiro iniquo liberabis me. Propterea
confitebor tibi in gentibus domine et nomini tuo can
tabo. Magnificans salutes regis sui et faciens
misericordiam christo suo david et semini eius usque in sempiternum.

XXIII.

Hec autem sunt uerba nouissima …
Dixit david filius ysai. Dixit uir cui constitutum est de
christo dei iacob. egregius psalmista israel. Spiritus domini
locutus est per me et sermo eius per linguam meam. Dixit
deus israel mihi locutus est fortis israel dominator ho
minum iustus dominator in timore domini. Sicut lux

aurore oriente sole mane absque nubibus rutilat et sic
pluviis germinat herba de terra. Nec tanta est domus
mea apud deum ut pactum eternum iniret mecum fir-
mum in omnibus atque munitum. Cuncta enim salus mea et
omnis voluntas nec est quicquam quod ex ea non germinet. Pre-
varicatores autem quasi spine evellentur universi que non
tolluntur manibus et si quis tangere eas voluerit arma-
bitur ferro et ligno lanceato igneque succense combu-
rentur usque ad nichilum. Hec nomina fortium David. Se-
dens in cathedra sapientissimus princeps inter tres
ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus qui octingentos
interfecit impetu uno. Post hunc Eleazar filius patrui
eius Ahohites inter tres fortes qui erant cum David quando ex-
probraverunt philistiim et congregati sunt illuc in prelium. Cum-
que ascendissent viri israel ipse stetit et percussit philisteos
donec deficeret manus eius et obrigesceret cum gladio. Fecitque dominus
salutem magnam in die illa et populus qui fugerat reversus est ad
cesorum spolia detrahenda. Et post hunc Semma filius Agee
de Arari. Et congregati sunt philistiim in statione. Erat quip-
pe ibi ager plenus lente. Cumque fugisset populus a facie
philistiim stetit ille in medio agri et tuitus est eum.
percussitque philisteos et fecit dominus salutem magnam.
Sed et ante descenderant tres qui erant principes inter
triginta et venerant tempore messis ad David in speluncam Odol-
lam. Castra autem philistiim erant posita in valle gigan-
tum. Et David erat in presidio. Porro statio philistinorum tunc
erat in Bethleem. Desideravit ergo David aquam de lacu et ait. Si
quis michi daret potum aque de cisterna que est in Bethleem
iuxta portam. Irruperunt ergo tres fortes castra philistinorum
et hauserunt aquam de cisterna Bethleem que erat iuxta
portam et attulerunt ad David. At ille noluit bibere sed liba-
vit eam domino dicens. Propicius sit michi dominus ne fa-
ciam hoc. Num sanguinem hominum istorum qui profecti sunt
et animarum periculum bibam. Noluit ergo bibere. Hec fecerunt
tres robustissimi viri. Abisai quoque frater Ioab filius Sarvie
princeps erat de tribus inter tres nobilior. Eratque eorum
[margin: ... elevavit / ... contra / ... fecit no- / ... inter tres]
princeps. Sed usque ad tres primos non pervenerat. Et Banaias fi-
lius Ioiade viri fortissimi magnorum operum de
Capsael. Ipse percussit duos leones Moab et ipse descen-
dit et percussit leonem in media cisterna in diebus nivis. Ipse
quoque interfecit virum egyptium dignum spectaculo habentem
in manu hastam. Itaque cum descendisset ad eum in
virga vi extorsit hastam de manu egyptii et interfecit eum ha-
sta sua. Hec fecit Banaias filius Ioiade et ipse nomina-
tus inter tres robustos qui erant inter triginta. Verumptamen
usque ad tres non pervenerat. Fecitque eum David auricularium a
secreto sibi. Asahel frater Ioab inter triginta. Eleanan filius
patrui eius de Bethleem. Semma de Arari. Elicha de
Arodi. Helas de Felti. Hyra filius Aches de Thecua.
Abiezer de Anathoth. Mobonnai de Usathi. Selmon Ha-
ohites. Maharai Netophatites. Heled filius Baana
et ipse Netophatites. Hytai filius Ribai de Gabaath fi-
liorum Beniamin. Banaia Pharatonites. Heddai
de torrente Gaas. Abialbon Arbathites. Azma-
veth de Beromi. Eliaba de Salboni. Filii Asen Io-
nathan et Aram. Semma de Herodi. Haiam filius
Sarai Arorites. Helifeleth filius Aasbai filii Ma-
achati. Heliam filius Achitophel Gelonites. Esrai
de Carmelo. Pharai de Arbi. Igaal filius Nathan de
Soba. Bonni de Gaddi. Selech de Ammoni. Naarai Be-
rothites armiger Ioab filii Sarvie. Hira Ietrites. Ga-
reb et ipse Ietrites. Urias Hetheus. Omnes triginta septem. XXIIII

Et addidit furor domini irasci contra israel commo-
vitque David in eis dicentem ad Ioab. Vade numera
israel et Iudam. Dixitque rex ad Ioab principem exercitus sui.
Perambula omnes tribus israel a Dan usque Bersabee et numera-
te populum ut sciam numerum eius. Dixitque Ioab regi. Adaugeat
dominus deus tuus ad populum tuum quantus nunc est iterumque
centuplicet in conspectu domini mei regis. Sed quid
sibi dominus meus rex vult in re huiuscemodi. Obtinuit
autem sermo regis verba Ioab et principum exercitus. Egressus
est Ioab et principes militum a facie regis ut numerarent
populum israel. Cumque pertransissent Iordanem venerunt in
Aroer ad dexteram urbis que est in valle Gad. Et per Iazer transie-
runt in Galaad et in terram inferiorem Odsi et venerunt
in Dan silvestria. Circumeuntesque iuxta Sidonem transi-
erunt prope menia Tyri et omnem terram Hevei et Chana-
nei veneruntque ad meridiem Iuda in Bersabee et
lustrata universa terra affuerunt post novem menses et viginti
dies in Ierusalem. Dedit ergo Ioab numerum descriptionis
populi regi et inventa sunt de israel nongenta mi-
lia virorum fortium qui educerent gladium et de Iuda
quingenta milia pugnatorum. Percussit autem cor David eum postquam nu-
meratus est populus et dixit David ad dominum. Peccavi valde in hoc
facto. Sed precor domine ut transferas iniquitatem servi
tui quia stulte egi nimis. Surrexit itaque David mane
et sermo domini factus est ad Gad prophetam et videntem
dicens. Vade et loquere ad David. Hec dicit dominus. Trium
datur tibi optio. Elige unum quod volueris ex his ut fa-
ciam tibi. Cumque venisset Gad ad David nuntiavit ei di-
cens. Aut septem annis veniet fames in terra tua.
aut tribus mensibus fugies adversarios tuos et illi
te persequentur. Aut certe tribus diebus erit pestilentia
in terra tua. Nunc ergo delibera et vide quem respon-
deam ei qui me misit sermonem. Dixit autem David ad Gad.
Coartor nimis. Sed melius est ut incidam
in manus domini multe enim misericordie eius sunt quam in
manus hominum. Immisitque dominus pestilentiam
in israel de mane usque ad tempus constitutum et mor-
tui sunt ex populo a Dan usque Bersabee septuaginta

milia virorum. Cumque extendisset manum angelus domini
super ierusalem ut disperderet eam misertus est dominus super
afflictionem et ait angelo percutienti populum. Sufficit nunc contine
manum tuam. Erat autem angelus domini iuxta aream
areuna iebusei. Dixitque david ad dominum cum vidisset
angelum cedentem populum. Ego sum qui peccavi et ego
inique egi. isti qui oves sunt quid fecerunt? Vertatur
obsecro manus tua contra me et contra domum patris
mei. Venit autem gad ad david in die illa et dixit ei ascen
de et constitue domino altare in area areuna iebu
sei. Et ascendit david iuxta sermonem gad quem preceperat ei
dominus. Conspiciensque areuna animadvertit regem et servos
eius transire ad se et egressus adoravit regem prono vultu
in terram et ait. Quid cause est ut veniat dominus meus rex
ad servum suum. Cui david ait. Ut emam a te aream et edi
ficem altare domino et cesset interfectio que grassatur in
populo. Et ait areuna ad david. Accipiat et offerat dominus meus
rex sicut ei placet. Habes boves in holocaustum et plau
strum et iuga boum in usum lignorum. Omnia dedit
areuna regi. Dixitque areuna ad regem. Dominus deus
tuus suscipiat votum tuum. Cui respondens rex
ait. Nequaquam ut vis. sed emam precio a te et non offeram do
mino deo meo holocausta gratuita. Emit ergo david
aream et boves argenti siclis .l. et edificavit ibi al
tare domino david et obtulit holocausta et pacifica
et repropiciatus est dominus terre et cohibita est plaga ab
israel

Incipit liber
regum tercius.

ET REX DAVID senuerat habebatque etatis plu
rimos dies. Cumque operiretur vesti
bus non calefiebat. Dixerunt ergo
ei servi sui. Queramus domino
nostro regi adolescentulam vir
ginem et stet coram rege et foveat eum dormiat
que in sinu suo et calefaciat dominum nostrum regem.
Quesierunt igitur adolescentulam speciosam in omnibus fi
nibus israel et invenerunt abisag sunamitem et adduxe
runt eam ad regem. Erat autem puella pulchra nimis.
dormiebatque cum rege et ministrabat ei. Rex vero non cogno
vit eam. Adonias autem filius agith elevabatur dicens.
Ego regnabo. Fecitque sibi currum et equites .l. viros
qui ante eum currerent. nec corripuit eum pater su
us aliquando dicens. Quare hoc fecisti? Erat autem et ipse pulcher val
de secundus natu post absalon. et sermo ei cum ioab filio sarvie
et cum abiathar sacerdote. qui adiuvabant partes
adonie. Sadoc vero sacerdos et banaias filius ioiade et
nathan propheta et semei et cherethi et phelethi et robur omne
exercitus david non erat cum adonia. Immolatis ergo ado
nias arietibus et vitulis et universis pinguibus iuxta la
pidem zoelet qui erat vicinus fonti rogel vocavit

universos fratres suos filios regis et omnes viros iuda
servos regis. Nathan autem prophetam et banaiam et robu
stos quosque et salomonem fratrem suum non vocavit.
Dixitque nathan ad bersabee matrem salomonis. Num
audisti quod regnaverit adonias filius agith et dominus noster
david hoc ignorat? Nunc ergo veni accipe a me consilium
et salva animam tuam filiique tui salomonis. Vade
et ingredere ad regem david et dic ei. Nonne tu domine mi
rex iurasti mihi ancille tue dicens. quod salomon
filius tuus regnabit post me et ipse sedebit in solio
meo. Quare ergo regnabit adonias? Et adhuc ibi te lo
quente cum rege ego veniam post te et complebo sermones
tuos. Ingressa est itaque bersabee ad regem in cubi
culo. Rex autem senuerat nimis et abisag sunamitis mini
strabat ei. Inclinavit se bethsabee et adoravit re
gem. Ad quam rex. Quid tibi inquit vis? Que respondens ait.
Domine mi tu iurasti per dominum deum tuum ancille tue. Sa
lomon filius tuus regnabit post me et ipse sedebit in
solio meo. Et ecce nunc adonias regnat te do
mine mi rex ignorante. Mactavit boves et pinguia
queque et arietes plurimos et vocavit omnes filios regis. et abi
athar quoque sacerdotem et ioab principem milicie. Salo
monem autem servum tuum non vocavit. Verumptamen domi
ne mi rex in te oculi respiciunt totius israel ut indices eis
quis sedere debeat in solio tuo domine mi rex post te.
Eritque cum dormierit dominus meus rex cum patribus suis
erimus ego et filius meus salomon peccatores. Adhuc
illa loquente cum rege nathan propheta venit. et nun
ciaverunt regi dicentes. Adest nathan propheta. Cumque
introisset in conspectu regis et adorasset pronus in
terram. dixit nathan. Domine mi rex tu dixisti. Ado
nias regnet post me et ipse sedeat super thronum meum?
Quia descendit hodie et immolavit boves et pinguia et arie
tes plurimos et vocavit universos filios regis et principes
exercitus. Abiathar quoque sacerdotem. Illisque vescentibus et bi
bentibus coram eo et dicentibus vivat rex adonias. Me servum
tuum et sadoch sacerdotem et banaiam filium ioiade et
salomonem famulum tuum non vocavit. Numquid a domino
rege exivit hoc verbum et mihi non indicasti servo tuo
quis sessurus esset super thronum domini mei regis post eum?
Et respondit rex david dicens. Vocate ad me bethsabee. Que cum
ingressa esset coram rege et stetisset ante eum. iuravit rex
et ait. Vivit dominus qui eruit animam meam de omni angustia
quia sicut iuravi tibi per dominum deum israel dicens. Salomon fi
lius tuus regnabit post me et ipse sedebit super solium
meum pro me. Sic faciam hodie. Summissoque bethsabee
vultu in terram adoravit regem dicens. Vivat
dominus meus rex david in eternum. Dixit quoque rex david.
Vocate mihi sadoch sacerdotem et nathan prophetam et
banaiam filium ioiade qui cum ingressi essent coram rege

regem. Dixitque ad eos. Tollite vobiscum servos domini vestri et inponite Salomonem filium meum super mulam meam et ducite eum in Gion. et ungat eum ibi Sadoch sacerdos et Nathan propheta in regem super Israhel et super Iudam. et canetis buccina atque dicetis. Vivat rex Salomon. et ascendetis post eum. et veniet et sedebit super solium meum. et ipse regnabit pro me. illique precipiam ut sit dux super Israhel et super Iudam. Et respondit Banaias filius Ioiade regi dicens. Amen. Sic loquatur dominus deus domini mei regis. Quomodo fuit dominus cum domino meo rege sic sit cum Salomone. et sublimius faciat solium eius a solio domini mei regis David. Descendit ergo Sadoch sacerdos et Nathan propheta et Banaias filius Ioiade et Cherethi et Phelethi. et inposuerunt Salomonem super mulam regis David et adduxerunt eum in Gion. Sumpsitque Sadoch sacerdos cornu olei de tabernaculo et unxit Salomonem. et cecinerunt buccina. et dixit omnis populus. Vivat rex Salomon. et ascendit universa multitudo post eum. et populus canentium tibiis et letantium gaudio magno. et insonuit terra a clamore eorum. Audivit autem Adonias et omnes qui invitati fuerant ab eo. Iamque convivium finitum erat. Sed et Ioab audita voce tube ait. Quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis? Adhuc illo loquente Ionathan filius Abiathar sacerdotis venit. Cui dixit Adonias. Ingredere quia vir fortis es et bona nuntians. Responditque Ionathan Adonie. Nequaquam. Dominus enim noster rex David regem constituit Salomonem. Misitque cum eo Sadoc sacerdotem et Nathan prophetam et Banaiam filium Ioiade et Cherethi et Phelethi. et inposuerunt eum super mulam regis. Unxeruntque eum Sadoch sacerdos et Nathan propheta regem in Gion. Et ascenderunt inde letantes et insonuit civitas. Hec est vox quam audistis. Sed et Salomon sedet super solium regni. et ingressi servi regis benedixerunt domino nostro regi David dicentes. Amplificet deus nomen Salomonis super nomen tuum et magnificet thronum eius super thronum tuum usque in sempiternum. Et adoravit rex David in lectulo suo. Insuper et hec locutus est. Benedictus dominus deus Israhel qui dedit hodie sedentem in solio meo videntibus oculis meis. Territi sunt ergo et surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab Adonia. et ivit unusquisque in viam suam. Adonias autem timens Salomonem surrexit et abiit in tabernaculum domini tenuitque cornu altaris. et nuntiaverunt Salomoni dicentes. Ecce Adonias timens regem Salomonem tenet cornu altaris dicens. Iuret mihi hodie rex Salomon quod non interficiat servum suum gladio. Dixitque Salomon. Si fuerit vir bonus non cadet ne unus quidem de capillis eius in terram. Si autem malum inventum fuerit in eo morietur. Misit ergo rex Salomon et eduxit eum ab altari. et ingressus adoravit regem Salomonem. dixitque ei rex Salomon. Vade in domum tuam.

II

Appropinquaverunt autem dies David ut moreretur. precepitque Salomoni filio suo dicens. Ego ingredior viam universe terre. Confortare et esto vir fortis. et observa custodias domini dei tui. ut ambules in viis eius et custodias cerimonias eius et precepta eius et iudicia et testimonia sicut scriptum est in lege Moysi. ut intellegas universa que facis. et quocumque te verteris. ut confirmet dominus sermones suos quos locutus est de me dicens. Si custodierint filii tui viam meam et ambulaverint coram me in veritate in omni corde suo et in omni anima sua. non auferetur tibi vir de solio Israhel. Tu quoque nosti que fecerit mihi Ioab filius Sarvie que fecerit duobus principibus exercitus Israhel. Abner filio Ner et Amase filio Iether. quos occidit et effudit sanguinem belli in pace. et posuit cruorem prelii in balteo suo qui erat circa lumbos eius et in calciamento suo quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapientiam tuam et non deduces canitiem eius pacifice ad inferos. Sed et filiis Berzellai Galaaditis reddes gratiam eruntque comedentes in mensa tua. Occurrerunt enim mihi quando fugiebam a facie Absalon fratris tui. Habes quoque apud te Semei filium Gera filii Gemini de Bahurim qui maledixit mihi maledictione pessima. quando ibam ad castra. Sed quia descendit mihi in occursum cum transirem Iordanem et iuravi ei per dominum dicens. Non te interficiam gladio. tu noli pati eum innoxium esse. Vir autem sapiens es et scies que facias ei. deducesque canos eius cum sanguine ad infernum. Dormivit ergo David cum patribus suis. et sepultus est in civitate David. Dies autem quibus David regnavit super Israhel. xl. anni sunt. In Hebron regnavit .vii. annis. In Ierusalem .xxxiii. annis. Salomon autem sedit super thronum David patris sui. et firmatum est regnum eius nimis. Et ingressus est Adonias filius Aggith ad Bersabee matrem Salomonis. Que dixit ei. Pacificusne est ingressus tuus? Qui respondit. Pacificus. Addiditque. Sermo mihi est ad te. Cui ait. Loquere. Et ille. Tu inquit nosti quia meum erat regnum. et me preposuerat omnis Israhel sibi in regem. Sed translatum est regnum et factum est fratris mei. a domino enim constitutum est ei. Nunc ergo petitionem unam deprecor a te. ne confundas faciem meam. Que dixit ad eum. Loquere. Et ille ait. Precor ut dicas regi Salomoni. neque enim quicquam negare tibi potest. ut det mihi Abisag Sunamitem uxorem. Et ait Bersabee. Bene ego loquar pro te regi. Venit ergo Bersabee ad regem Salomonem. ut loqueretur ei pro Adonia. Et surrexit rex in occursum eius adoravitque eam et sedit super thronum suum. Positusque est thronus matris regis. que sedebat ad dexteram eius. dixitque ei. Petitionem parvulam unam ego deprecor a te. ne confundas faciem meam. Dixitque ei rex. Pete mater mea. neque enim fas est ut avertam faciem meam. Que ait. Detur Abisag Sunamitis Adonie fratri tuo uxor. Responditque rex Salomon et dixit matri

sue. Quare postulas Abisag Sunamitem Adonie? Postula
ei et regnum. Ipse enim frater meus maior me est et habet Abiathar
sacerdotem et Ioab filium Sarvie. Iuravit itaque rex
Salomon per Dominum dicens: Hec faciat mihi Deus et hec addat
quia contra animam suam locutus est Adonias verbum hoc.
Et nunc vivit Dominus qui firmavit me et collocavit super solium
David patris mei et qui fecit mihi domum sicut locutus est quia hodie
occidetur Adonias. Misitque rex Salomon per manum Banaie
filii Ioiade qui interfecit eum et mortuus est. Abiathar
quoque sacerdoti dixit rex: Vade in Anathoth ad agrum tuum
et quidem vir es mortis, sed hodie non interficiam te quia
portasti archam Domini Dei coram David patre meo et
sustinuisti laborem in omnibus in quibus laboravit pater
meus. Eiecit ergo Salomon Abiathar ut non esset sacerdos Domini
ut impleretur sermo Domini quem locutus est super domum
Heli in Silo. Venit autem nuntius ad Salomonem quod Ioab
declinasset post Adoniam et post Salomonem non declinasset.
Fugit ergo Ioab ad tabernaculum Domini et apprehendit cor-
nu altaris. Nuntiatumque est regi Salomoni quod fugisset
Ioab in tabernaculum Domini et esset iuxta altare. Misitque
Salomon Banaiam filium Ioiade dicens: Vade interfice
eum. Venitque Banaias ad tabernaculum Domini et dixit ei: Hec
dicit rex: Egredere. Qui ait: Non egrediar sed hic moriar. Re-
nuntiavit Banaias regi sermonem dicens: Hec locutus est
Ioab et hec respondit mihi. Dixitque ei rex: Fac sicut locutus est et interfice
eum et sepeli et amovebis sanguinem innocentem qui
effusus est a Ioab a me et a domo patris mei. Et reddet Dominus
sanguinem eius super caput eius quia interfecit duos viros
iustos meliores se et occidit eos gladio patre meo
David ignorante, Abner filium Ner principem militie Israel
et Amasam filium Gether principem exercitus Iuda. Et rever-
tentur sanguis illorum super caput Ioab et in caput seminis eius
in sempiternum. David autem et semini eius et domui et throno
illius sit pax usque in eternum a Domino. Ascendit itaque
Banaias filius Ioiade et aggressus eum interfecit. Sepultusque est in
domo sua in deserto. Et constituit rex Banaiam fi-
lium Ioiade pro eo super exercitum et Sadoch sacerdotem
posuit pro Abiathar. Misit quoque rex et vocavit Semei
dixitque ei: Edifica tibi domum in Ierusalem et habita ibi et non
egredieris inde huc atque illuc. Quacumque autem die egressus fueris
et transieris torrentem Cedron scito te interficiendum. San-
guis tuus erit super caput tuum. Dixitque Semei re-
gi: Bonus sermo regis. Sicut locutus est dominus meus rex
sic faciet servus tuus. Habitavit itaque Semei in
Ierusalem diebus multis. Factum est autem post annos tres ut fu-
gerent servi Semei ad Achis filium Maacha regem
Geth. Nuntiatumque est Semei quod servi eius issent in Geth.
Et surrexit Semei et stravit asinum suum iuitque in Geth
ad Achis ad requirendos servos suos. Et adduxit
eos de Geth. Nuntiatum est autem Salomoni quod isset Semei

de Ierusalem in Geth et redisset. Et mittens vocavit eum dixitque
illi: Nonne testificatus sum tibi per Dominum et predixi tibi quacumque
die egressus fueris huc atque illuc scito te moriturum
et respondisti mihi: Bonus sermo quem audivi. Quare ergo non
custodisti iusiurandum et preceptum quod preceperam tibi? Dixit-
que rex ad Semei: Tu nosti omne malum cuius tibi conscium
est cor tuum quod fecisti David patri meo. Reddidit Dominus
malitiam tuam in caput tuum. Et rex Salomon benedictus et
thronus eius erit stabilis coram Domino usque in sempiternum.
Iussit itaque rex Banaie filio Ioiade. Qui aggressus percus-
sit eum et mortuus est. III

Confirmatum est igitur regnum in manu Salomonis
et affinitate coniunctus est Pharaoni regi Egyp-
ti. Accepit namque filiam eius et adduxit in civitatem
David donec compleret edificans domum suam et domum
Domini et murum Ierusalem per circuitum. Attamen populus immo-
labat in excelsis. Non enim edificatum erat templum
nomini Domini usque in diem illum. Dilexit autem Salomon Domi-
num ambulans in preceptis patris sui excepto quod in excelsis im-
molabat et accendebat thymiamata. Abiit itaque in Ga-
baon ut immolaret ibi. Illud quippe erat excelsum
maximum. Mille hostias in holocaustum obtulit Salo-
mon super altare illud in Gabaon. Apparuit autem Dominus Salomoni
per somnium nocte dicens: Postula quod vis ut dem tibi. Et ait
Salomon: Tu fecisti cum servo tuo patre meo misericordiam
magnam sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate
et iustitia et recto corde tecum. Custodisti ei misericordi-
am grandem et dedisti ei filium sedentem super thronum
eius, sicut est hodie. Et nunc tu Domine Deus meus tu regnare fecisti
servum tuum pro David patre meo. Ego autem sum puer par-
vulus et ignorans egressum et introitum meum.
Et servus tuus in medio est populi quem elegisti, populi
infiniti qui numerari et supputari non potest pre mul-
titudine. Dabis ergo servo tuo cor docile ut iudica-
re possit populum tuum et discernere inter bonum et ma-
lum. Quis enim poterit iudicare populum istum populum tuum hunc
multum? Placuit ergo sermo coram Domino quod Salo-
mon rem huiuscemodi postulasset. Et dixit Dominus ad Salo-
monem: Quia postulasti verbum hoc et non petisti tibi
dies multos nec divitias aut animas inimi-
corum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum
iudicium, ecce feci tibi secundum sermones tuos et de-
di tibi cor sapiens et intelligens in tantum ut nul-
lus ante te similis tui fuerit nec post te surrecturus sit.
Sed et hec que non postulasti dedi tibi divitias sci-
licet et gloriam ut nemo fuerit similis tui in regibus cunc-
tis retro diebus. Si autem ambulaveris in viis meis et custo-
dieris precepta mea et mandata mea sicut am-
bulavit pater tuus, longos faciam dies tuos.
Igitur evigilavit Salomon et intellexit quod esset

somnium. Cumque venisset Ierusalem stetit coram archa fe
deris domini et obtulit holocausta et fecit victimas pa
cificas et grande convivium universis famulis suis. Tunc vene
runt due mulieres meretrices ad regem et steterunt
coram rege. Quarum una ait: Obsecro domine mi. Ego et mu
lier hec habitabamus in domo una et peperi apud eam in cubicu
lo. Tercia autem die postquam ego peperi peperit et hec. Et eramus simul
nullusque alius in domo nobiscum exceptis nobis duabus.
Mortuus est autem filius mulieris huius nocte. Dormiens quippe
oppressit eum. Et consurgens in tempeste noctis silencio
tulit filium meum de latere meo ancille tue dormi
entis et collocavit in sinu suo. Suum autem filium qui erat
mortuus posuit in sinu meo. Cumque surrexissem ma
ne ut darem lac filio meo apparuit mortuus. Quem
diligentius intuens clara luce deprehendi non esse meum
quem genueram. Responditque altera mulier: Non est ita. Sed filius tuus
mortuus est, meus autem vivit. E contrario illa dicebat: Men
tiris. Filius quippe meus vivit et filius tuus mortuus est. Atque in
hunc modum contendebant coram rege. Tunc rex ait:
Hec dicit: Filius meus vivit et filius tuus mortuus est. Et ista respondit: Non, sed
filius tuus mortuus est, meus autem vivit. Dixit ergo rex: Afferte mihi
gladium. Cumque attulissent gladium coram rege: Di
vidite inquit infantem vivum in duas partes et da
te dimidiam partem uni et dimidiam partem alteri.
Dixit autem mulier cuius filius erat vivus ad regem. Commota sunt
quippe viscera eius super filio suo. Obsecro mi domine date
illi infantem vivum et nolite interficere eum. E contrario illa
dicebat: Nec mihi nec tibi sit sed dividatur. Respondens
rex ait: Date huic infantem vivum et non occidatur. Hec est enim
mater eius. Audivit itaque omnis Israel iudicium quod iudi
casset rex et timuerunt regem videntes sapientiam dei esse
in eo ad faciendum iudicium. IIII

Erat autem rex Salomon regnans super omnem Israel
et hii principes quos habebat. Azarias filius Sadoch
sacerdotis. Helioreph et Ahia filius Sisa scribe. Iosa
phat filius Ahilud a commentariis. Banaias filius
Ioiade super exercitum. Sadoch autem et Abiathar sacerdo
tes. Azarias filius Nathan super eos qui assistebant
regi. Zabud filius Nathan sacerdos amicus regis
et Ahisar prepositus domus. Et Adoniram filius Abda super
tributa. Habebat Salomon .xii. prefectos super omnem Israel qui
prebebant annonam regi et domui eius. Per singulos enim
menses in anno singuli ministrabant necessaria. Et hec
nomina eorum. Benhur in monte Effraim. Bendecar
in Macces et in Salebim et in Bethsames et in Helon
et in Bethanan. Benesed in Araboth. Ipsius erat So
co et omnis terra Epher. Benabinadab cuius omnis Nep
tad. Dorraphad filiam Salomonis habebat uxorem.
Bena filius Ahilud regebat Tanech et Mageddo
et universam Bethsan que est iuxta Sarthana subter Iez
rael a Bethsan usque Abelmeula e regione Iezone
rael Maana. Bengaber in Ramoth Galaad habebat
Anothiar filii Manasse in Galaad. Ipse preerat in omni
regione Argob que est in Basan, sexaginta civitatibus magnis
atque muratis que habebant seras ereas. Ahinadab
filius Addo preerat in Manaim. Achimaas in Neptali
sed et ipse habebat Basemath filiam Salomonis in con
iugio. Baana filius Husi in Aser et in Baloth. Iosaphat
filius Pharue in Isachar. Semei filius Hela in Benia
min. Gaber filius Uri in terra Galaad et in terra
Seon regis Amorrei et Og regis Basan super omnia
que erant in illa terra. Iuda et Israel innumerabiles sicut
arena maris in multitudine comedentes et bi
bentes atque letantes. Salomon autem erat in
ditione sua habens omnia regna sicut a flumine terre
Philistiim usque ad terminum Egypti afferentium sibi munera
et servientium ei cunctis diebus vite eius. Erat autem cibus Salo
monis per dies singulos .xxx. chori simile et .lx. chori
farine. .x. boves pingues et .xx. boves pascuales
et centum arietes excepta venatione cervorum caprea
rum atque bubalorum et avium altilium. Ipse enim obtinebat omnem
regionem que erat trans flumen quia a Tapsa usque Gazam et
cunctos reges illarum regionum et habebat pacem in
omni parte per circuitum. Habitabatque Iuda et Israel absque ti
more ullo, unusquisque sub vite sua et sub ficu sua a Dan usque Bersabee
cunctis diebus Salomonis. Et habebat Salomon .xl. milia
presepia equorum curribus et .xii. milia equestrium. Nu
triebantque eos supradicti regis prefecti. Sed necessaria mense
regis Salomonis cum ingenti cura prebebant in tempore
suo. Ordeum quoque et paleas equorum et iumentorum defe
rebant in locum ubi erat rex iuxta constitutum sibi. De
dit quoque deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam
nimis et latitudinem cordis quasi arenam que est in littore
maris. Et precedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium
orientalium et Egyptiorum et sapientior cunctis homi
nibus. Sapientior Ethan Ezraite et Heman et Chalcal et Dorda
filiis Maol. Et erat autem nominatus in universis genti
bus per circuitum. Locutus est quoque Salomon tria milia parabo
las et fuerunt carmina eius quinque et mille. Et disputavit
super lignis a cedro que est in Libano usque ad ysopum que
egreditur de pariete. Et disseruit de iumentis et volu
cribus et reptilibus et piscibus. Et veniebant de cunctis
populis ad audiendam sapientiam Salomonis et ab uni
versis regibus terre qui audiebant sapientiam eius. V

Misit quoque Hiram rex Tyri servos suos ad Salo
monem. Audivit enim quod ipsum unxissent regem
pro patre eius quia amicus fuerat Hiram David omni tempore. Misit
autem et Salomon ad Hiram dicens: Tu scis voluntatem David
patris mei et quia non potuerit edificare domum nomini
dei sui propter bella imminentia per circuitum donec daret
bella

dominus eos sub vestigio pedum eius. Nunc autem requiem
dedit dominus deus meus mihi per circuitum et non est Sathan neque occursus
malus. Quam ob rem cogito edificare templum nomini
domini dei mei sicut locutus est dominus David patri meo dicens. Filius tuus
quem dabo pro te super solium tuum ipse edificabit domum nomi-
ni meo. Precipe igitur ut precidant tibi servi tui de libano cedros et
servi mei sint cum servis tuis. Mercedem autem servorum tuorum
dabo tibi quamcumque petieris. Scis enim quomodo in populo meo non
est vir qui noverit ligna cedere sicut Sidonii. Cum
ergo audisset Hiram verba Salomonis letatus est valde et
ait. Benedictus dominus deus hodie qui dedit filium David sapi-
entissimum super populum hunc plurimum. Et misit Hiram ad
Salomonem dicens. Audivi quecumque mandasti michi. Ego
faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis
et abiegnis. Servi mei deponent ea de libano ad ma-
re et ego componam ea in ratibus in mari usque ad locum
quem significaveris michi et applicabo ea ibi et tu tolles ea.
Prebebisque michi necessaria ut detur cibus domui mee. Itaque Hy-
ram dabat Salomoni ligna cedrina et ligna abi-
egna iuxta omnem voluntatem eius. Salomon autem prebe-
bat Hiram xx milia choros tritici in cibum domui eius et vi-
ginti choros purissimi olei. Hec tribuebat Sa-
lomon Hyram per annos singulos. Dedit quoque domi-
nus sapientiam Salomoni sicut locutus est ei. Et erat pax
inter Hyram et Salomonem et percusserunt ambo fe-
dus ambo. Elegitque rex Salomon operarios de omni Israel
et erat indictio xxx milia virorum. Mittebatque
eos in libanum decem milia per singulos menses
vicissim ita ut duobus mensibus in domibus essent in
domibus suis et Adoniram erat super huiuscemodi indictionem.
Fueruntque itaque Salomoni lxx milia eorum qui onera
portabant et octoginta milia latomorum in monte
absque prepositis qui preerant singulis operibus numero trium
milium et trecentorum precipientium populo et his qui faciebant
opus. Precepitque rex ut tollerent lapides grandes
lapides preciosos in fundamenta templi et quadra-
rent eos quos dolaverunt cementarii Salomonis
et cementarii Hyram. Porro Biblii preparaverunt lig-
na et lapides ad edificandam domum. VI

Factum est ergo quadringentesimo et lxxx anno
egressionis filiorum Israel de terra Egipti in anno iiii mense
Zio. ipse est mensis ii. regni Salomonis super Israel edifi-
care cepit domum domino. Domus autem quam edificabat
rex Salomon domino habebat lx cubitos in longitu-
dine et xx cubitos in latitudine et xxx cubitos
in altitudine. Et porticus erat ante templum xx cu-
bitorum longitudinis iuxta mensuram latitudinis tem-
pli et habebat x cubitos latitudinis ante faciem templi.
Fecitque in templo fenestras obliquas. Et edificavit super
parietem templi tabulata per gyrum in parieti-
bus domus per circuitum templi et oraculi et fecit latera
in circuitu. Tabulatum quod subter erat v cubitos habebat la-
titudinis et medium tabulatum vi cubitorum lati-
tudinis et tertium tabulatum vii cubitos latitudinis. Tra-
bes autem posuit in domo per circuitum forinsecus ut non
hererent muris templi. Domus autem cum edificaretur lapi-
dibus dolatis atque perfectis edificata est. Et malleus et securis
et omne ferramentum non sunt audita in domo cum edificaretur.
Ostium lateris medii in pariete erat domus dex-
tre et per cocleam ascendebant in medium cenacu-
lum et a medio in tertium. Et edificavit domum et consum-
mavit eam. Texit quoque domum laquearibus cedrinis et e-
dificavit tabulatum super omnem domum v cubitis alti-
tudinis et operuit domum lignis cedrinis. Et factus est ser-
mo domini ad Salomonem dicens. Domus hec quam edifi-
cas si ambulaveris in preceptis meis et iudicia mea
gradiens per ea firmabo sermonem meum tibi quem locutus sum
ad David patrem tuum. Et habitabo in medio
filiorum Israel et non derelinquam populum meum Israel. Igitur edifi-
cavit Salomon domum et consummavit eam. Et edifi-
cavit parietes domus intrinsecus tabulatis cedri-
nis a pavimento domus usque ad summitatem pa-
rietum et usque ad laquearia operuit lignis intrinsecus et te-
xit pavimentum domus tabulis abiegnis. Edifica-
vitque xx cubitorum ad posteriorem partem templi te-
nacula tabulata cedrina a pavimento usque ad supe-
riora et fecit interiorem domum oraculi in sanctum sanctorum. Porro
xl cubitorum erat ipsum templum pre foribus oraculi.
Et cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur habens tor-
naturas et iuncturas suas et celaturas eminentes.
Omnia cedrinis tabulis vestiebantur nec omnino la-
pis apparere poterat in pariete. Oraculum autem in medio
domus in interiore parte fecerat ut poneret ibi ar-
cham federis domini. Porro oraculum habebat xx cu-
bitos longitudinis et xx cubitos altitudinis et
operuit illud atque vestivit auro purissimo. Sed et al-
tare vestivit cedro. Domum quoque ante oraculum operuit au-
ro purissimo et affixit laminas aureis clavis. Nichil
que erat in templo quod non auro tegeretur. Sed et totum
oraculum altare texit auro. Et fecit in oraculo duo che-
rubin de lignis olivarum decem cubitorum altitudi-
nis. Quinque cubitorum ala cherub una et v cubitorum ala
cherub altera, id est decem cubitos habentes a summitate ale
ad ale summitatem alterius. Decem quoque cubitorum erat
cherub secundus mensura pari et opus unum erat in duobus
cherubin, id est altitudinem habebat unus cherubin decem
cubitorum et similiter cherub secundus. Posuitque cherubin
in medio templi interioris. Extendebant autem alas suas che-
rubin et tangebat ala una parietem et ala cherub se-
cundi tangebat parietem alterum. Ale autem altere in medio partis

templi se invicem contingebant. Texit quoque cherubim auro. Et omnes parietes templi per circuitum sculpsit variis celaturis et torno, et fecit in eis cherubim et palmas et picturas varias quasi prominentes de pariete et egredientes. Sed et pavimentum domus texit auro intrinsecus et extrinsecus. Et in ingressu oraculi fecit hostiola de lignis olivarum, postesque angulorum v. Et duo ostia de lignis olivarum, et sculpsit in eis picturam cherubim et palmarum species et anaglypha valde prominentia; et texit ea auro, et operuit tam cherubim quam palmas et cetera auro. Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulatos, et duo ostia de lignis abiegnis altrinsecus; et utrumque ostium duplex erat, et se invicem tenens aperiebatur. Et sculpsit cherubim et palmas et celaturas valde eminentes, operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam. Et edificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum et uno ordine lignorum cedri. Anno iiii fundata est domus in mense zio, et anno xi mense bul, ipse est mensis viii, perfecta est domus in omni opere suo et in universis utensilibus suis, edificavitque eam annis vii.

VII

Domum autem suam edificavit Salomon xiii annis et ad perfectum usque perduxit. Edificavit quoque domum saltus Libani, c cubitorum longitudinis et l cubitorum latitudinis et xxx altitudinis, et iiii deambulacra inter columpnas cedrinas; ligna quoque cedrina exciderat in columpnas et tabulatis cedrinis vestivit totam cameram, que xlv columpnis sustentabatur. Unus autem ordo habebat columpnas xv contra se invicem positas et e regione se respicientes, equali spatio inter columpnas, quadrangulata ligna in omnibus equalia. Et porticum columpnarum fecit l cubitorum longitudinis et xxx cubitorum latitudinis, et alteram porticum in facie maioris porticus, et columpnas et epistilia super columpnas fecit. Porticum quoque solii, in qua tribunal est, fecit et texit lignis cedrinis a pavimento usque ad summitatem. Et domuncula in qua sedebat ad iudicandum erat in media porticu simili opere. Domum quoque fecit filie Pharaonis, quam uxorem duxerat Salomon, tali opere quali et hanc porticum. Omnia lapidibus pretiosis, qui ad normam quandam atque mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus serrati erant, a fundamento usque ad summitatem parietum et intrinsecus usque ad atrium maius. Fundamenta autem de lapidibus pretiosis, lapidibus magnis x sive viii cubitorum. Et desuper lapides pretiosi equalis mensure secti erant, similiterque de cedro. Et atrium maius rotundum trium ordinum de lapidibus sectis et unius ordinis dolata cedro. Necnon et in atrio domus domini interiori et in porticu domus. Misit quoque rex Salomon et tulit Hyram de Tyro, filium mulieris vidue de tribu Neptalim, patre Tyrio, artificem erarium et plenum sapientia et intelligentia et doctrina ad faciendum omne opus ex ere. Qui cum venisset ad regem Salomonem, fecit omne opus eius. Et finxit duas columpnas ereas, x et viii cubitorum altitudinis columpnam unam, et linea xii cubitorum ambiebat columpnam utramque. Duo quoque capitella fecit que ponerentur super capita columpnarum fusilia ex ere; v cubitorum altitudinis capitellum unum et v cubitorum capitellum alterum, et quasi in modum retis et cathenarum sibi invicem miro opere contextarum. Utrumque capitellum columpnarum fusile erat; septena versuum retiacula in capitello uno et septena retiacula in capitello altero. Et perfecit columpnas et duos ordines per circuitum retiaculorum singulorum ut tegerent capitella que erant super summitatem malorum granatorum. Eodem modo fecit et capitello secundo. Capitella autem que erant super capita columpnarum quasi opere lilii fabricata erant in porticu iiii cubitorum. Et rursum alia capitella in summitate columpnarum desuper iuxta mensuram columpne contra retiacula. Malogranatorum autem ducenti ordines erant in circuitu capitelli secundi. Et statuit duas columpnas in porticu templi. Cumque statuisset columpnam dextram, vocavit eam nomine Iachin, id est firmitas. Similiter erexit columpnam secundam et vocavit eam Booz, id est in robore. Et super capita columpnarum opus in modum lilii posuit. Perfectumque est opus columpnarum. Fecit quoque mare fusile x cubitorum a labio usque ad labium, rotundum in circuitu; v cubitorum altitudo eius, et resticula xxx cubitorum cingebat illud per circuitum. Et sculptura subter labium circuibat, labium circuibat illud x cubitis ambiens mare. Duo ordines sculpturarum striatarum erant fusiles. Et stabat super xii boves, e quibus tres respiciebant ad aquilonem et tres ad occidentem et tres ad meridiem et tres ad orientem, et mare super eos desuper erat, quorum posteriora universa intrinsecus latitabant. Grossitudo autem luteris trium unciarum erat, labiumque eius quasi labium calicis et folium repandi lilii. Duo milia batos capiebat, tria milia metretas. Et fecit bases x eneas, iiii cubitorum longitudinis basis singulas et iiii cubitorum latitudinis et iii cubitorum altitudinis. Et ipsum opus basium interrasile erat, et sculpture inter iuncturas. Et inter coronulas et plectas leones et boves et cherubim, et in iuncturis similiter desuper et subter leones et boves quasi lora ex ere dependentia. Et quatuor rote per bases singulas et axes erei. Et per iiii partes quasi humeruli subter luterem fusiles contra invicem respectantes. Os quoque luteris intrinsecus erat in capitis summitate, et quod forinsecus apparebat unius cubiti erat, et totum rotundum pariterque habebat unum cubitum et dimidium. In angulis autem columpnarum varie celature erant, et media intercolumpnia quadrata non rotunda. Quatuor autem rote que per quatuor angulos basis erant coherebant sibi subter basim. Una rota habebat altitudinis cubitum unum et semis. Tales autem rote erant quales solent in curru fieri, et axes earum et radii et canti et modioli omnia fusilia. Nam et humeruli illi iiii per singulos angulos basis unius

ex ipsa basi fusiles et coniuncti erant. In summitate autem basis erat quedam rotunditas dimidii cubiti ita fabrefacta ut luter desuper posset inponi habens celaturas suas et sculpturas varias ex semetipsa. Sculpsit quoque in tabulatis illis que erant ex ere et in angulis cherubin et leones et palmas quasi in similitudinem hominis stantis ut non celata sed apposita per circuitum viderentur. In hunc modum fecit decem bases fusura una et mensura sculpturaque consimili. Fecit quoque decem luteres ereos; quadraginta batos capiebat luter unus eratque quattuor cubitorum; singulos quoque luteres per singulas id est decem bases posuit. Et constituit decem bases quinque ad dexteram partem templi et quinque ad sinistram; mare autem posuit ad dexteram partem templi contra orientem ad meridiem. Fecit ergo Hyram lebetes et scutras et amulas et perfecit omne opus regis Salomonis in templo Domini: columnas duas et funiculos capitellorum super capitella columnarum duos et retiacula duo ut operirent duos funiculos qui erant super capita columnarum, et malogranata quadringenta in duobus retiaculis, duos versus malogranatorum in retiaculis singulis ad operiendos funiculos capitellorum que erant super capita columnarum, et bases decem et luteres decem super bases, et mare unum et boves duodecim subter mare, et lebetes et scutras et amulas. Omnia vasa que fecit Hyram regi Salomoni in domo Domini de auricalco erant. In campestri regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter Socho et Sarthan. Et posuit Salomon omnia vasa; propter multitudinem autem nimiam non erat pondus eris. Fecitque Salomon omnia vasa in domo Domini: altare aureum et mensam super quam ponerentur panes propositionis auream, et candelabra aurea quinque ad dexteram et quinque ad sinistram contra oraculum ex auro puro, et quasi lilii flores et lucernas desuper aureas et forcipes aureos, et ydrias et fuscinulas et fialas et mortariola et turibula de auro purissimo, et cardines ostiorum domus interioris sancti sanctorum et hostiorum domus templi ex auro erant. Et perfecit omne opus quod faciebat Salomon in domo Domini et intulit que sanctificaverat David pater suus argentum et aurum et vasa reposuitque in thesauris domus Dei.

VIII

Tunc congregati sunt omnes maiores natu Israel cum principibus tribuum et duces familiarum filiorum Israel ad regem Salomonem in Ierusalem ut deferrent archam federis Domini de civitate David id est de Syon. Convenitque ad regem Salomonem universus Israel in mense Bethanim in sollempni die; ipse est mensis septimus. Veneruntque cuncti senes de Israel et tulerunt sacerdotes archam et portaverunt archam Domini et tabernaculum federis et omnia vasa sanctuarii que erant in tabernaculo et ferebant ea sacerdotes et levite. Rex autem Salomon et omnis multitudo Israel que convenerat ad eum gradiebatur cum illo ante archam et immolabant oves et boves absque estimatione et numero. Et intulerunt sacerdotes archam federis Domini in locum suum in oraculum templi in sanctum sanctorum subter alas cherubin. Siquidem cherubin expandebant alas super locum arche et protegebant archam et vectes eius desuper. Cumque eminerent vectes et apparerent summitates eorum foris sanctuarii ante oraculum non apparebant ultra extrinsecus; qui et fuerunt ibi usque in presentem diem. In archa autem non erat aliud nisi due tabule lapidee quas posuerat in ea Moyses in Oreb quando pepigit fedus Dominus cum filiis Israel cum egrederentur de terra Egipti. Factum est autem cum exissent sacerdotes de sanctuario nebula implevit domum Domini et non poterant sacerdotes stare et ministrare propter nebulam; impleverat enim gloria Domini domum Domini. Tunc ait Salomon: Dominus dixit ut habitaret in nebula. Edificans edificavi domum in habitaculum tuum, firmissimum solium tuum in sempiternum. Convertitque rex faciem suam et benedixit omni ecclesie Israel; omnis enim ecclesia Israel stabat. Et ait Salomon: Benedictus Dominus Deus Israel qui locutus est ore suo ad David patrem meum et in manibus eius perfecit dicens: A die qua eduxi populum meum Israel de Egipto non elegi civitatem de universis tribubus Israel ut edificaretur domus et esset nomen meum ibi, sed elegi David ut esset super populum meum Israel. Voluitque David pater meus edificare domum nomini Domini Dei Israel. Et ait Dominus ad David patrem meum: Quod cogitasti in corde tuo edificare domum nomini meo, bene fecisti hoc ipsum mente tractans. Verumptamen tu non edificabis domum, sed filius tuus qui egredietur de renibus tuis ipse edificabit domum nomini meo. Confirmavit Dominus sermonem suum quem locutus est; stetique pro David patre meo et sedi super thronum Israel sicut locutus est Dominus, et edificavi domum nomini Domini Dei Israel. Et constitui ibi locum arche in qua fedus Domini est quod percussit cum patribus nostris quando egressi sunt de terra Egipti. Stetit autem Salomon ante altare Domini in conspectu ecclesie Israel et expandit manus suas in celum et ait: Domine Deus Israel non est similis tui Deus in celo desuper et super terram deorsum, qui custodis pactum et misericordiam servis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo, qui custodisti David patri meo servo tuo que locutus es ei; ore locutus es et manibus perfecisti ut hec dies probat. Nunc igitur Domine Deus Israel conserva famulo tuo David patri meo que locutus es ei dicens: Non auferetur de te vir coram me qui sedeat super thronum Israel, ita tamen si custodierint filii tui viam suam ut ambulent coram me sicut tu ambulasti in conspectu meo. Et nunc Domine Deus Israel firmentur verba tua que locutus es servo tuo David patri meo. Ergo ne putandum est quod vere Deus habitet super terram? Si enim celum et celi celorum te capere non possunt quanto magis domus hec quam edificavi. Sed respice ad orationem servi tui et ad preces eius Domine Deus meus; audi hymnum et orationem quam servus tuus

coram te hodie ut sint oculi tui aperti super domum hanc noc
te ac die super domum de qua dixisti: Erit nomen meum ibi
ut exaudias orationem quam servus tuus orat ad te in loco i
sto. ut exaudias deprecationem servi tui et populi tui israel. et exau
dias in loco habitaculi tui in celo. et cum exaudieris propicius eris.
Si peccaverit homo in proximum suum et habuerit aliquod iura
mentum quo teneatur astrictus et venerit propter iuramentum
coram altari tuo in domum tuam tu exaudies in celo et facie
es et iudicabis servos tuos condempnans impium et red
dens viam suam super caput eius iustificansque iustum et retri
buens ei secundum iusticiam suam. Si fugerit populus tuus israel ini
micos suos quia peccaturus est tibi, et agentes penitentiam
et confitentes nomini tuo venerint et oraverint et depre
cati te fuerint in domo hac exaudi in celo et dimitte
peccatum populi tui israel et reduces eos in terram quam dedisti patri
bus eorum. Si clausum fuerit celum et non pluerit propter peccata eorum et o
rantes in loco isto penitentiam egerint nomini tuo et a
peccatis suis conversi fuerint propter afflictionem suam exaudi e
os in celo et dimitte peccata servorum tuorum et populi tui israel.
et ostende eis viam bonam per quam ambulent et da pluviam su
per terram tuam quam dedisti populo tuo in possessionem. Fames si or
ta fuerit in terra aut pestilentia aut corruptus aer aut
erugo. locusta. rubigo. et afflixerit eum inimicus eius
portas obsidens omnis plaga universa infirmitas. cuncta
devotatio et imprecatio que acciderit omni homini de populo tuo
israel. si quis cognoverit plagam cordis sui et expanderit
manus suas in domo hac tu exaudies in celo habitationis
tue et repropiciaberis et facies ut des unicuique secundum omnes vias suas
sicut videris cor eius quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum
ut timeant te cunctis diebus quibus vivunt super faciem
terre quam dedisti patribus nostris. Insuper et alienigena qui non est de
populo tuo israel cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum. au
dietur enim nomen tuum magnum et manus tua fortis et brachium
tuum extentum ubique. cum venerit ergo et oraverit in loco hoc tu exau
dies in celo in firmamento habitaculi tui et facies omnia pro quibus
invocaverit te alienigena ut discant universi populi terrarum
nomen tuum timere sicut populus tuus israel et probent quia nomen tu
um invocatum est super domum hanc quam edificavi. Si egres
sus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos per viam
quacumque miseris eos orabunt te contra viam civitatis quam
elegisti et contra domum quam edificavi nomini tuo et exau
dies in celo orationes eorum et preces eorum et facies iudicium
eorum. Quod si peccaverint tibi. non est enim homo qui non peccet. et ira
tus tradideris eos inimicis suis et captivi ducti fuerint
in terram inimicorum longe vel prope et egerint penitentiam
in corde suo in loco captivitatis et conversi depre
cati te fuerint in captivitate sua dicentes. pec
cavimus inique egimus. impie gessimus. et reversi
fuerint ad te in universo corde suo. et tota anima sua
in terra inimicorum suorum ad quam captivi ducti fuerint

et oraverint te contra viam terre sue. quam dedisti patribus
eorum et civitatis quam elegisti et templi quod edificavi
nomini tuo exaudies in celo in firmamento solii tui
orationes eorum et preces eorum et facies iudicium eorum
et propiciaberis populo tuo qui peccavit tibi et omnibus iniquitatibus
eorum quibus prevaricati sunt in te. et dabis misericordiam coram
eis qui eos captivos habuerint ut misereantur eis. Populus
enim tuus est et hereditas tua quos eduxisti de terra egypti de
medio fornacis ferree. ut sint oculi tui aperti ad depre
cationem servi tui et populi tui israel. et exaudies eos in uni
versis pro quibus invocaverint te. Tu enim separasti eos tibi in
hereditatem de universis populis terre sicut locutus es per moysen
servum tuum quando eduxisti patres nostros de egypto domine deus.
Factum est autem cum complesset salomon orans dominum omnem
orationem et deprecationem hanc. surrexit de conspectu al
taris domini. utrumque enim genu in terram fixerat et manus
expanderat ad celum. Stetit ergo et benedixit omni ecclesie israel
voce magna dicens. Benedictus dominus deus qui dedit
requiem populo suo israel iuxta omnia que locutus est. non cecidit ne
unus quidem sermo ex omnibus bonis que locutus est per moysen
servum suum. Sit dominus deus noster nobiscum sicut fuit cum patribus
nostris non derelinquens nos neque proiciens sed inclinet corda
nostra ad se ut ambulemus in universis viis eius et custodia
mus mandata eius et cerimonias et iudicia quecumque man
davit patribus nostris. et sint sermones mei isti quibus depre
catus sum coram domino appropinquantes domino deo nostro
die ac nocte ut faciat iudicium servo suo et populo suo israel
per singulos dies et sciant omnes populi terre quia dominus ipse
est deus et non est ultra absque eo. Sit quoque cor nostrum perfectum cum
domino deo nostro ut ambulemus in decretis eius et custodi
amus mandata eius sicut et hodie. Igitur rex et omnis israel cum eo
immolabant victimas coram domino. Mactavitque
salomon hostias pacificas quas immolavit domino. boum
xxii. milia et ovium c. xx. milia et dedicaverunt templum
domini rex et filii israel. In die illa sanctificavit rex medi
um atrii quod erat ante domum domini. Fecit quippe holo
caustum ibi et sacrificium et adipem pacificorum. quia altare
eneum quod erat coram domino minus erat et capere non poterat
holocaustum et sacrificium et adipem pacificorum. Fecit ergo
salomon in tempore illo festivitatem celebrem et omnis israel
cum eo multitudo magna ab introitu emath usque ad
rivum egypti coram domino deo nostro vii. diebus et vii.
diebus id est xiiii. diebus. et in die viii. dimisit
populos. Qui benedicentes regi profecti sunt in taber
nacula sua letantes et alacri corde super omnibus bonis
que fecerat dominus david servo suo et israel populo suo. IX
Factum est autem cum perfecisset salomon e
dificium domus domini et edificium regis
et omne quod optaverat et voluerat facere appa
ruit ei dominus secundo sicut apparuerat ei in

gabaon. Dixitque dominus ad eum: Exaudivi orationem tu-
am et deprecationem tuam quam deprecatus es coram me. Sancti-
ficavi domum hanc quam edificasti ut ponerem nomen meum
ibi in sempiternum et erunt oculi mei et cor meum ibi cun-
ctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut
ambulavit pater tuus in simplicitate cordis et in equi-
tate et feceris omnia que precepi tibi et legitima mea et iu-
dicia mea servaveris ponam thronum regni tui super israel
in sempiternum sicut locutus sum david patri tuo dicens: Non
auferetur vir de genere tuo de solio israel. Si autem aversione aver-
si fueritis vos et filii vestri non sequentes me nec custodientes man-
data mea et cerimonias quas proposui vobis sed abieritis et
colueritis deos alienos et adoraveritis eos auferam israel
de superficie terre quam dedi eis et templum quod sanctificavi
nomini meo proiciam a conspectu meo. Eritque israel in
proverbium et in fabulam cunctis populis et domus hec erit
in exemplum. Omnis qui transierit per eam stupebit et sib-
ilabit et dicet: Quare fecit dominus sic terre huic et domui
huic? Et respondebunt: Quia dereliquerunt dominum deum
suum qui eduxit patres eorum de terra egypti et secuti sunt
deos alienos et adoraverunt eos et coluerunt, idcirco
induxit super eos dominus omne malum hoc. Expletis autem
annis xx postquam edificaverat salomon duas domos
id est domum domini et domum regis, hyram rege tyri pre-
bente regi salomoni ligna cedrina et abiegna et
aurum iuxta quod opus habuerat tunc dedit salomon hyram
xx oppida in terra galilee. Et egressus est hyram de tyro
ut videret oppida que dederat ei salomon et non placue-
runt ei et ait: Hee ne sunt civitates quas dedisti mihi frater?
Et appellavit eas terram chabul usque in diem hanc. Misit
quoque hyram ad regem salomonem cxx talenta auri.
Hec summa est expense quam obtulit rex salomon ad
edificandam domum domini et domum suam et mello et mu-
rum ierusalem et eser et mageddo et gazer. Pharao rex
egypti ascendit et cepit gazer succenditque eam igni et
chananeum qui habitabat in civitate interfecit et dedit
eam in dotem filie sue uxori salomonis. Edifica-
vit ergo salomon gazer et bethoron inferiorem et baal-
ath et palmiram in terra solitudinis et omnes vicos qui
ad se pertinebant et erant absque muro munivit et civi-
tates curruum et equitum et quodcumque ei placuit ut edificaret
in ierusalem et in libano et in omni terra potestatis
sue. Universum populum qui re- manserat de amorre-
is et etheis et pherezeis et eveis et iebuseis qui non
sunt de filiis israel horum filios qui remanserant
de terra quos scilicet non potuerant filii israel exterminare fecit
salomon tributarios usque in diem hanc. De fi-
liis autem israel non constituit rex salomon servi-
re quemquam sed erant viri bellatores et ministri
eius et principes et duces et prefecti curruum
et equorum. Erant autem principes super omnia opera salomonis
prepositi quingenti l qui habebant subiectum populum et sta-
tutis operibus imperabant. Filia autem pharaonis ascendit de civita-
te david in domum suam quam edificaverat ei salomon. Tunc
edificavit mello. Offerebat quoque tribus vicibus salomon per an-
nos singulos holocausta et pacificas victimas super alta-
re quod edificaverat domino et adolebat thymiama co-
ram domino. Perfectumque est templum. Classem quoque fecit rex
salomon in asiongaber que est iuxta achilam in litore
maris rubri in terra ydumee. Misitque hyram in
classe illa servos suos viros nauticos et gnaros ma-
ris cum servis salomonis. Qui cum venissent in ophir
sumptam inde auri quadringentorum xx talentorum
detulerunt ad regem salomonem. X
Sed et regina saba audita fama salomonis in
nomine domini venit temptare eum in enigma-
tibus. Et ingressa ierusalem multo comitatu et divitiis ca-
melis portantibus aromata et aurum infinitum ni-
mis et gemmas preciosas venit ad regem salomonem et lo-
cuta est ei universa que habebat in corde suo. Et docuit eam
salomon omnia verba que proposuerat. Non fuit sermo
qui regem posset latere et non responderet ei. Videns autem
regina saba omnem sapientiam salomonis et domum quam edi-
ficaverat et cibos mense eius et habitacula servorum et or-
dines ministrantium vestesque eorum et pincernas et holocausta
que offerebat in domo domini non habebat ultra spiritum
dixitque ad regem: Verus est sermo quem audivi in terra mea
super sermonibus tuis et super sapientia tua et non credebam nar-
rantibus mihi donec ipsa venissem et vidissent oculi mei et proba-
ssem quod media pars mihi nuntiata non fuisset. Maior est sapientia et
opera tua quam rumor quem audivi. Beati viri tui et beati
servi tui hii qui stant coram te semper et audiunt sa-
pientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus cui
placuisti et posuit te super thronum israel eo quod dilexerit
dominus israel in sempiternum et constituit te regem ut fa-
ceres iudicium et iusticiam. Dedit ergo regi cxx talenta auri
et aromata multa nimis et gemmas preciosas. Non sunt
allata ultra aromata tam multa quam ea que dedit regi-
na saba regi salomoni. Sed et classis hyram que portabat aurum
de ophir attulit ex ophir ligna thyina multa nimis
et gemmas preciosas. Fecitque rex de lignis thyinis fulcra
domus domini et domus regie et cytharas lyrasque can-
toribus. Non sunt allata huiuscemodi ligna thyina neque visa
usque in presentem diem. Rex autem salomon dedit regi-
ne saba omnia que voluit et petivit ab eo exceptis his
que obtulerat ei munere regio. Que reversa est et a-
biit in terram suam cum servis suis. Erat autem
pondus auri quod offerebatur salomoni per singulos
annos dclxvi talentorum auri, excepto eo quod
afferebant viri qui super vectigalia erant et negotia-

tores universique scuta vendentes. et omnes reges arabie
ducesque terre. Fecit quoque rex salomon ducenta scuta de au
ro puro. Sexcentos siclos auri dedit in laminas scu
ti unius. et trecentas peltas ex auro probato. Trecente
mine auri unam peltam vestiebant. Posuitque eas rex
in domo saltus libani. Fecit etiam rex salomon thronum de e
bore grandem. et vestivit eum auro fulvo nimis. qui habebat
vi. gradus. et summitas throni rotunda erat in parte po
steriori. et due manus hinc atque inde tenentes sedile. et duo
leones stabant iuxta manus singulas. et xii. leunculi stan
tes super gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus in universis reg
nis. Sed et omnia vasa de quibus potabat rex salomon erant
aurea. et universa supellex domus saltus libani de auro
purissimo. Non erat argentum nec alicuius precii putabatur
in diebus salomonis. quia classis regis per mare cum classe hyram
semel per tres annos ibat in tharsis deferens inde aurum
et argentum. dentes elephantorum et simias et pavos. Mag
nificatus est ergo rex salomon super omnes reges terre divitiis et sa
pientia. et universa terra desiderabat vultum salomonis. ut audi
ret sapientiam eius. quam dederat dominus in corde eius. et singuli defe
rebant ei munera vasa argentea et aurea. vestes et ar
ma bellica. aromata quoque et equos et mulos per singulos an
nos. Congregavitque salomon currus et equites. et facti sunt ei mille
quadringenti currus. et xii. milia equitum. et disposuit eos per civita
tes munitas. et cum rege in ierusalem. Fecitque ut tanta esset
habundantia argenti in ierusalem quanta et lapidum. et cedrorum
prebuit multitudinem quasi sicomoros que nascuntur in cam
pestribus. Et educebantur equi salomonis de egypto et de
choa. Negotiatores enim regis emebant de choa et sta
tuto precio perducebant. Egrediebatur autem quadriga de egypto
sexcentis siclis argenti. et equus c.l. atque in hunc modum
cuncti reges etheorum et syrie equos venundabant. XI

Rex autem salomon adamavit mulieres alienigenas
multas. filiam quoque pharaonis. et moabitidas. et ammo
nitidas. et ydumeas. et sidonias. de quibus dixit dominus filiis israel.
non ingrediemini ad eas. neque de illis ad vestras ingredientur. Certis
sime enim avertent corda vestra ut sequamini deos earum. His
itaque copulatus est salomon ardentissimo amore. Fueruntque
ei uxores quasi regine septingente. et concubine ccc. et
averterunt mulieres cor eius. Cumque iam esset senex. depra
vatum est cor eius per mulieres ut sequeretur deos alienos. Nec
erat cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor david
patris eius. sed colebat salomon astharthen deam
sidoniorum. et chamos deum moabitarum. et moloch ydo
lum ammonitarum. Fecitque salomon quod non placuerat do
mino. et non adimplevit ut sequeretur dominum sicut david pa
ter eius. Tunc edificavit salomon phanum chamos ydolo mo
ab in monte qui est contra ierusalem. et moloch ydolo filiorum ammon.
atque in hunc modum fecit universis uxoribus suis alienigenis
que adolebant thura et immolabant diis suis. Igitur iratus
est dominus salomoni quod aversa esset mens eius a domino
deo israel. qui apparuerat ei secundo. et preceperat de verbo hoc
ne sequeretur deos alienos. et non custodivit que mandavit
ei dominus. Dixit itaque dominus salomoni. Quia habuisti hoc apud
te. et non custodisti pactum meum et precepta mea que man
davi tibi. disrumpens scindam regnum tuum. et dabo illud
servo tuo. Verumptamen in diebus tuis non faciam propter david
patrem tuum. de manu filii tui scindam illud. Nec totum
regnum auferam. sed tribum unam dabo filio tuo propter david
servum meum. et ierusalem quam elegi. Suscitavit autem dominus ad
versarium salomoni adad ydumeum de semine regio qui
erat in edom. Cum enim esset david in ydumea. et ascendisset
ioab princeps militie ad sepeliendos eos qui fuerant
interfecti. et occidisset omne masculinum in ydumea. sex enim
mensibus ibi moratus est ioab et omnis israel donec interimeret
omne masculinum in ydumea. fugit adad ipse et viri ydu
mei de servis patris eius cum eo. ut ingrederentur egiptum.
Erat autem adad puer parvulus. Cumque surrexissent de madian
venerunt in pharan. tuleruntque secum viros
de pharan. et introierunt egiptum ad pharaonem regem
egipti. qui dedit ei domum. et cibos constituit. et terram
delegavit. Et invenit adad gratiam coram pharaone valde.
in tantum ut daret ei uxorem sororem uxoris sue. ger
manam taphnes regine. Genuitque ei soror taphnes genu
bath filium. et nutrivit eum taphnes in domo pharaonis. Erat
que genubath habitans apud pharaonem cum filiis eius. Cumque audisset
adad in egipto dormisse david cum patribus suis. et mortuum
esse ioab principem militie. dixit pharaoni. Dimitte me
ut vadam in terram meam. Dixitque ei pharao. Quid enim
te apud me indiges ut queras ire ad terram tuam? At
ille respondit. Nulla. Sed obsecro te ut dimittas me. Sus
citavit et ei quoque deus adversarium razon filium helia
dam. qui fugerat ad adadezer regem soba dominum suum. et
congregavit contra eum viros. et factus est princeps latronum
cum interficeret eos david. Abieruntque damascum et habi
taverunt ibi. et constituerunt eum regem in damasco.
Eratque adversarius israel cunctis diebus salomonis. et hoc est
malum adad. et odium contra israel. Regnavitque in syria.
Ieroboam quoque filius nabath ephrateus de sareda servus
salomonis. cuius mater erat nomine serva mulier vidua
levavit manum contra regem. Et hec causa rebellionis adversus
eum. quia salomon mello edificavit. et coequavit vora
ginem civitatis david patris sui. Erat autem ieroboam vir for
tis et potens. Viditque salomon adolescentem bone indo
lis. et industrium constituerat eum prefectum super tributa
universe domus ioseph. Factum est igitur in tempore illo ut iero
boam egrederetur de ierusalem. et inveniret eum ahias silonites
propheta in via. opertus pallio novo. Erant autem duo tantum in agro.
Apprehendensque ahia pallium suum novum quo opertus erat
scidit in xii. partes. et ait ad ieroboam. Tolle tibi x. scis
suras. Hec enim dicit dominus deus israel. Ecce ego scindam
regnum de manu salomonis. et dabo tibi x. tribus. Porro

propter consilium iuvenum … consilio seniorum

una tribus remanebit ei propter david servum meum et ierusalem
civitatem quam elegi ex omnibus tribubus israhel. eo quod dereliquerit
me et adoraverit astarten deam sydoniorum et chamos
deum moab et moloch deum filiorum ammon et non am
bulaverit in viis meis ut faceret iustitiam coram me et praecepta
mea et iudicia mea sicut david pater eius. Nec auferam omne regnum
de manu eius sed ducem ponam eum cunctis diebus vitae suae
propter david servum meum quem elegi qui custodivit manda
ta mea et praecepta mea. Auferam autem regnum de manu
filii eius et dabo tibi decem tribus. Filio autem eius dabo tribum unam.
ut remaneat lucerna david servo meo cunctis diebus coram
me in ierusalem civitate quam elegi ut esset nomen meum ibi. Te autem
assumam et regnabis super omnia quae desiderat anima tua. erisque
super israhel. Si igitur audieris omnia quae praecepero tibi et ambulaveris in vi
is meis et feceris quod rectum est coram me custodiens man
data mea et praecepta mea et praecepta mea sicut fecit david servus
meus. et edificabo tibi domum fidelem quomodo edificavi david
et tradam tibi israhel et affligam semen david super hoc verumptamen
non cunctis diebus. Voluit ergo salomon interficere ieroboam.
Qui surrexit et aufugit in egyptum ad sisach regem egypti
et fuit in egypto usque ad mortem salomonis. Reliquum
autem verborum salomonis et omnia quae fecit et sapientia eius ecce uni
versa scripta sunt in libro verborum dierum salomonis. Dies
autem quibus regnavit salomon in ierusalem super omnem israhel xl
anni sunt. Dormivitque salomon cum patribus suis et sepultus est
in civitate david patris sui. Regnavitque roboam filius eius
Venit autem roboam in sichem illuc XII p eo.
enim congregatus erat omnis israhel ad constituendum
eum regem. At vero ieroboam filius nabath cum adhuc
esset in egypto profugus a facie regis salomonis audita
morte eius reversus est de egypto. Miseruntque et vocaverunt
eum. Venit ergo ieroboam et omnis multitudo filiorum israhel
et locuti sunt ad roboam dicentes. Pater tuus durissimum
iugum imposuit nobis. tu itaque nunc imminue paululum de im
perio patris tui durissimo et de iugo gravissimo quod imposuit
nobis et serviemus tibi. Qui ait eis. Ite usque ad tertium diem
et revertimini ad me. Cumque abiisset populus iniit consilium rex roboam
cum senioribus qui assistebant coram salomone patre eius. cum
adhuc viveret et ait. Quod mihi datis consilium ut respondeam
populo. Qui dixerunt ei. Si hodie obedieris populo huic et servie
ris et petitioni eorum cesseris. locutusque fueris ad eos verba
lenia: erunt tibi servi cunctis diebus. Qui dereliquit consilium
senum quod dederant ei et adhibuit adolescentes qui nutriti fuerant
cum eo et assistebant illi. dixitque ad eos. Quod mihi datis consili
um ut respondeam populo huic qui dixerunt michi. Levius fac iu
gum quod posuit pater tuus super nos? Et dixerunt iuvenes qui
nutriti fuerant cum eo. Sic loquere populo huic qui locuti sunt
ad te dicentes. Pater tuus aggravavit iugum nostrum. tu
releva nos. Sic loqueris ad eos. Minimus digitus meus grossior
est dorso patris mei. Et nunc pater meus posuit super
vos iugum grave. ego addam super iugum vestrum. Pater
meus cecidit vos flagellis. Ego autem cedam scorpionibus. Venit ergo
ieroboam et omnis populus ad roboam die tertio sicut locu
tus fuerat rex dicens. revertimini ad me die tertia. Responditque
rex populo dura. derelicto consilio seniorum quod ei dederant. et
locutus est eis secundum consilium iuvenum dicens. Pater meus
aggravavit iugum vestrum ego autem addam iugo vestro.
Pater meus cecidit vos flagellis ego autem cedam vos scor
pionibus. Et non adquievit rex populo. quoniam aversatus fuerat
eum dominus ut suscitaret verbum suum quod locutus fuerat
in manu ahie sylonitae ad ieroboam filium nabath.
Videns itaque populus quod noluisset eos audire rex: respondit ei di
cens. Que nobis pars in david? vel quae hereditas in filio ysai? Vade
in tabernacula tua israhel. nunc vide domum tuam david. Et
abiit israhel in tabernacula sua. Super filios autem israhel quicumque habita
bant in civitatibus iuda regnavit roboam. Misit ergo
rex roboam aduram qui erat super tributa et lapida
vit eum omnis israhel et mortuus est. Porro rex roboam festi
nus ascendit currum et fugit in ierusalem. recessitque israhel
a domo david usque in praesentem diem. Factum est autem cum audisset
omnis israhel quod reversus esset ieroboam: miserunt et voca
verunt eum. congregato coetu et constituerunt regem super
omnem israhel. nec secutus est quisquam domum david praeter tri
bum iuda solam. Venit autem roboam in ierusalem et congregavit
universam domum iuda et tribum beniamin. c. lxxx. milia
virorum electorum et bellatorum ut pugnaret contra domum israhel
et reduceret regnum roboam filio salomonis. Factus est
autem sermo domini ad semeiam virum dei dicens. Loquere ad
roboam filium salomonis regem iuda et ad omnem
domum iuda et beniamin et reliquos de populo dicens. Haec dicit
dominus. Non ascendetis nec bellabitis contra fratres vestros filios
israhel. revertatur vir in domum suam. A me enim factum est verbum
hoc. Audierunt sermonem domini et reversi sunt de iti
nere sicut eis praeceperat dominus. Edificavit autem ieroboam
sichem in monte effraim et habitavit ibi. Et egressus inde
edificavit phanuel. Dixitque ieroboam in corde suo.
Nunc revertetur regnum ad domum david si ascenderit populus
iste ut faciat sacrificia in domo domini in ierusalem. et con
vertetur cor populi huius ad dominum suum roboam regem iuda.
interficientque me et revertentur ad eum. Et excogitato
consilio: fecit duos vitulos aureos et dixit eis.
Nolite ascendere ultra in ierusalem. Ecce dii tui israhel qui te
eduxerunt de terra egypti. Posuitque unum in beth
el et alterum in dan. et factum est verbum hoc in peccatum. Ibat enim
populus ad adorandum vitulum usque in dan. et fecit fana
in excelsis. et sacerdotes de extremis populi qui non erant
de filiis levi. Constituitque diem sollempnem in mense
viii. xv. die mensis in similitudinem sollempnitatis
quae celebrabatur in iuda. Et ascendens altare similiter fecit
in bethel. ut immolaret vitulis quos fabricaverat.

Constituitque in bethel sacerdotes excelsorum que fecerat.
et ascendit super altare quod extruxerat in bethel. xv. die mensis
octavi. quem finxerat in corde suo. Et fecit sollempnitatem
filiis israel. et ascendit super altare ut adoleret incensum. XIII
Et ecce vir dei venit de iuda in sermone domini in be-
thel. ieroboam stante super altare et thus iaciente.
et exclamavit contra altare in sermone domini et ait. Al-
tare. altare. hec dicit dominus. Ecce filius nascetur domui
david. iosias nomine et immolabit super te sacerdotes
excelsorum. qui nunc in te thura succendunt. et ossa ho-
minum incendet super te. Deditque in die illa signum
dicens. Hoc erit signum quod locutus est dominus. Ecce altare scin-
detur et effundetur cinis qui in eo est. Cumque audisset rex ser-
monem hominis dei. quem inclamaverat contra altare in bethel
extendit manum suam de altari dicens. Apprehendite e-
um. Et exaruit manus eius quam extenderat contra eum. nec
valuit retrahere eam ad se. Altare quoque scissum est. et effusus est
cinis de altare iuxta signum quod predixerat vir dei in ser-
mone domini. Et ait rex ad virum dei. Deprecare
faciem domini dei tui. et ora pro me. ut restituatur manus
mea michi. Oravitque vir dei faciem domini. et reversa est manus
regis ad eum. et facta est sicut prius fuerat. Locutus est autem rex ad
virum dei. Veni mecum domum ut prandeas. et dabo tibi mu-
nera. Si dederis michi mediam partem domus tue non veniam
tecum nec comedam panem nec bibam aquam in loco isto.
Sic enim mandatum est michi in sermone domini precipientis.
Non comedes panem neque bibes neque reverteris per viam qua ve-
nisti. Abiit ergo per aliam viam et non est reversus per iter quo ve-
nerat in bethel. Propheta autem quidam senex habitabat in be-
thel. ad quem venerunt filii sui et narraverunt ei omnia
opera que fecerat vir dei illa die in bethel. et verba que
locutus fuerat ad regem narraverunt patri suo. Et dixit
eis pater eorum. Per quam viam abiit? Ostenderunt filii sui
ei viam. per quam abierat vir dei qui venerat de iuda. Et
ait filiis suis. Sternite michi asinum. Qui cum stravissent. as-
cendens abiit post virum dei. et invenit eum sedentem
subter therebintum. et ait illi. Tunc es vir dei qui ve-
nisti de iuda. Ego sum. Dixitque ad eum. Veni mecum do-
mum. ut comedas panem. Qui ait. Non possum reverti
neque venire tecum nec comedam panem. nec bibam aquam
in loco isto. Quia locutus est dominus ad me in sermone
domini dicens. Non comedas panem et non bibes aquam ibi
nec reverteris per viam qua ieris. Qui ait illi. Et ego
propheta sum similis tui. et angelus locutus est michi in sermone
domini dicens. Reduc eum tecum in domum tuam et comedat
panem et bibat aquam. Fefellit eum et reduxit secum. Co-
medit ergo panem in domo eius et bibit aquam. Cumque sede-
ret ad mensam. factus est sermo domini ad prophetam qui redu-
xerat eum. et exclamavit ad virum dei qui venerat de
iuda dicens. Hec dicit dominus. Quia non obediens

fuisti ori domini. et non custodisti mandatum quod precepit
tibi dominus deus tuus. et reversus es et comedisti panem
et bibisti aquam in loco in quo precepit tibi. ne comederes pa-
nem. neque biberes aquam. non inferetur cadaver tuum in sepulchrum
patrum tuorum. Cumque comedisset et bibisset stravit
asinum suum prophete quem reduxerat. Qui cum abisset invenit
eum leo in via et occidit. et erat cadaver eius proiectum in
itinere. Asinus autem stabat iuxta illum. et leo stabat iuxta cadaver.
Et ecce viri transeuntes viderunt cadaver proiectum in via. et
leonem stantem iuxta cadaver. Et venerunt et divulgaverunt
in civitate in qua propheta senex ille habitabat. Quod cum audis-
set propheta ille de via. ait. Vir dei est. Qui inobediens fuit
ori domini. et tradidit eum dominus leoni. et confregit eum et oc-
cidit iuxta verbum domini quod locutus est ei. Dixitque ad filios
suos. Sternite michi asinum. Qui cum stravissent. et ille abisset invenit
cadaver eius proiectum in via. et asinum et leonem stantes iuxta
cadaver. Non comedit leo de cadavere nec lesit asinum. Tulit ergo
propheta cadaver viri dei et posuit illud super asinum. et reversus intra-
vit in civitatem prophete senis ut plangeret eum. et posuit ca-
daver eius in sepulchro suo. et planxerunt eum. heu. heu. mi frater.
Cumque planxissent eum. dixit ad filios suos. Cum mor-
tuus fuero sepelite me in sepulchro in quo vir dei sepultus est.
Iuxta ossa eius ponite ossa mea. Profecto enim veniet sermo
quem predixit in sermone domini contra altare quod est in bethel. et
contra omnia fana excelsorum que sunt in urbibus samarie. Post
verba hec non est reversus ieroboam de via sua pessima. sed e
contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum.
Quicumque volebat implebat manum suam. et fiebat sacer-
dos excelsorum. Et propter hanc causam peccavit domus ierobo-
am. et eversa est et deleta de superficie terre. XIIII
In tempore illo egrotavit abia filius ieroboam. Dixitque ieroboam xiiij
ad uxorem suam. Surge et commuta habitum ne
cognoscaris quod sis uxor ieroboam. et vade in silo ubi est
achia propheta. qui locutus est michi quod regnarem super populum
hunc. Tolle quoque in manu tua. x. panes. et crustulam. et vas
mellis. et vade ad illum. Ipse enim indicabit tibi quid even-
turum sit huic puero. Fecit ut dixerat ieroboam uxor. Et con-
surgens abiit in silo et venit in domum achie. At ille non
poterat videre quia caligaverant oculi eius pre senectute. Dixit
autem dominus ad achiam. Ecce uxor ieroboam ingreditur ut con-
sulat te super filio suo. qui egrotat. hec et hec loqueris ei. Cum
ergo illa intraret et dissimularet se esse que erat. audi-
vit achias sonitum pedum eius introeuntis per ostium et ait.
Ingredere uxor ieroboam. quare te aliam esse simulas?
Ego autem missus sum ad te durus nuntius. Vade et dic iero-
boam. Hec dicit dominus deus israel. Quia exaltavi te de me-
dio populi. et dedi te ducem super populum meum israel. et scidi reg-
num domus david. et dedi illud tibi. et non fuisti sicut servus meus
david. qui custodivit mandata mea. et secutus est me in to-
to corde suo faciens quod placitum esset in conspectu meo

sed operatus es mala super omnes qui fuerunt ante te, et fecisti
deos alienos et conflatiles ut me ad iracundiam provoca-
res, me autem proiecisti post corpus tuum. Idcirco ecce ego inducam
mala super domum Ieroboam, et percutiam de Ieroboam mingen-
tem ad parietem, et clausum et novissimum in Israhel, et mun-
dabo reliquias domus Ieroboam sicut mundari solet fimus
usque ad purum. Qui mortui fuerint de Ieroboam in civitate
comedent eos canes; qui autem mortui fuerint in agro, vo-
rabunt eos aves caeli, quia Dominus locutus est. Tu igitur surge et
vade in domum tuam, et in ipso introitu pedum tuorum in ur-
bem morietur puer, et planget eum omnis Israhel et sepe-
liet; iste enim solus inferetur de Ieroboam in sepulchrum, quia
inventus est super eo bonus ad Dominum Deum Israhel in domo
Ieroboam. Constituet autem sibi Dominus regem super Israhel
qui percutiat domum Ieroboam in hac die et in hoc tempore. Et
percutiet Dominus Deus Israhel sicut moveri solet harundo in aqua, et e-
vellet Israhel de bona terra hac quam dedit patribus eorum, et ven-
tilabit eos trans flumen, quia fecerunt sibi lucos ut irritarent
Dominum. Et tradidit Dominus Israhel propter peccata Ieroboam qui pecca-
vit et peccare fecit Israhel. Surrexit itaque uxor Ierobo-
am et abiit et venit in Thersa. Cumque illa ingrederetur limen
domus, puer mortuus est, et sepelierunt eum, et planxit
illum omnis Israhel iuxta sermonem Domini quem locutus est in
manu servi sui Ahiae prophetae. Reliqua autem verborum Iero-
boam, quomodo regnavit et quomodo pugnavit, ecce scrip-
ta sunt in libro verborum dierum regum Israhel. Dies autem
quibus regnavit Ieroboam, xxii anni sunt. Et dor-
mivit Ieroboam cum patribus suis, regnavitque Nadab
filius eius pro eo. Porro Roboam filius Salomonis regnavit
in Iuda. Quadraginta et unius anni erat Roboam cum
regnare coepisset, et xvii annis regnavit in Hierusalem
civitatem quam elegit Dominus ut poneret nomen suum
ibi ex omnibus tribubus Israhel. Nomen autem matris eius Naama
Ammanites. Et fecit Iuda malum coram Domino, et
irritaverunt eum super omnibus quae fecerant patres eorum in
peccatis suis quae peccaverunt. Aedificaverunt enim et ipsi sibi
aras et statuas et lucos super omnem collem excelsum et sub-
ter omnem arborem frondosam. Sed et effeminati fuerunt
in terra, feceruntque omnes abominationes gentium quas attri-
vit Dominus ante faciem filiorum Israhel. In quinto autem anno regni
Roboam ascendit Sesac rex Aegypti in Hierusalem, et tulit
thesauros domus Domini et thesauros regios, et uni-
versa diripuit. Scuta quoque aurea quae fecerat Salomon, pro quibus
fecit rex Roboam scuta aerea, et tradidit ea in manu
ducum scutariorum et eorum qui excubabant ante ostium
domus regis. Cumque ingrederetur in domum Domini, portabant
ea praecedentes, hi qui habebant officium, et postea reportabant ad ar-
mamentarium scutariorum. Reliqua autem sermonum Roboam
et omnia quae fecit, ecce scripta sunt in libro verborum die-
rum regum Iuda. Fuitque bellum inter Roboam et Ieroboam
cunctis diebus. Dormivitque Roboam cum patribus suis et sepul-
tus est cum eis in civitate David. Nomen autem matris eius Naama
Ammanites; et regnavit Abia filius eius pro eo.
Igitur in xviii anno regni Ieroboam filii Nabath reg-
navit Abia super Iudam. Tribus annis regnavit in Hierusa-
lem. Nomen matris eius Maacha filia Absalom. Ambulavitque in
omnibus peccatis patris sui quae fecerat ante eum, nec erat cor eius
perfectum cum Domino Deo suo sicut cor David patris eius. Sed propter David
dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Hierusalem ut suscitaret
filium eius post eum, et staret Hierusalem, eo quod fecisset David rectum in
oculis Domini et non declinasset ab omnibus quae praeceperat ei cunc-
tis diebus vitae suae, excepto sermone Uriae Hethei. At-
tamen bellum fuit inter Abiam et inter Ieroboam omni tempore
vitae eius. Reliqua autem sermonum Abia et omnium quae fecit, non-
ne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda?
Fuitque proelium inter Abiam et inter Ieroboam. Et dormivit
Abia cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate
David; regnavitque Asa filius eius pro eo. In anno ergo xx Iero-
boam regis Israhel regnavit Asa rex Iuda, et xli
anno regnavit in Hierusalem. Nomen matris eius Maacha filia
Absalom. Et fecit Asa rectum ante conspectum Domini
sicut David pater eius, et abstulit effeminatos de terra, purgavitque
universas sordes idolorum quae fecerant patres eius. Insuper et Maa-
cham matrem suam amovit, ne esset princeps in sacris
et in luco eius quem consecraverat. Subvertitque specum eius
et confregit simulacrum turpissimum, et combussit
in torrente Cedron. Excelsa autem non abstulit. Verumtamen
cor Asa perfectum erat cum Domino Deo suo cunctis di-
ebus suis. Et intulit ea quae sanctificaverat pater suus et voverat
in domum Domini argentum et aurum et vasa. Bellum autem erat inter Asa
et Baasa regem Israhel cunctis diebus eorum. Ascendit quoque
Baasa in Iudam et aedificavit Rama ut non posset quis-
piam egredi vel ingredi de parte Asa regis Iuda. Tollens
Asa omne argentum et aurum quod remanserat in thesau-
ris domus Domini et in thesauris domus regiae, de-
dit illud in manu servorum suorum, et misit Benadad filium Tabre-
mon filii Ezion regem Syriae qui habitabat in Damas-
co, dicens: Foedus est inter me et te, et inter patrem meum et pa-
trem tuum. Ideo misi tibi munera, argentum et aurum, et peto ut ve-
nias et irritum facias foedus quod habes cum Baasa rege Israhel,
et recedat a me. Adquiescens Benadad regi Asa, misit prin-
cipes exercitus sui in civitates Israhel, et percusserunt Ahion
et Dan et Abel domum Maacha et universam Cenereth,
id est omnem terram Nephthali. Quod cum audisset Baasa, intermisit
aedificare Rama et reversus est in Thersa. Rex autem Asa nun-
tium misit in omnem Iudam dicens: Nemo sit excusatus. Et tulerunt
lapides de Rama et ligna eius quibus aedificaverat Baasa, et ex-
struxit de eis rex Asa Gabaa Beniamin et Maspha.
Reliqua autem omnium sermonum Asa et universae fortitudines eius, et
cuncta quae fecit et civitates quas exstruxit, nonne

scripta sunt hec in libro verborum dierum regum iuda? Veruntamen in tempore senectutis sue doluit pedes. Et dormivit cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate David patris sui. Regnavitque Iosaphat filius eius pro eo. Nadab vero filius Ieroboam regnavit super Israel anno secundo Asa regis Iuda regnavitque super Israel duobus annis. Et fecit quod malum est in conspectu domini et ambulavit in viis patris sui et in peccatis eius quibus peccare fecit Israel. Insidiatus est autem ei Baasa filius Achia de domo Ysachar et percussit eum in Gebethon que est urbs Philistinorum. Siquidem Nadab et omnis Israel obsidebant Gebethon. Interfecit ergo illum Baasa in anno tertio Asa regis Iude et regnavit pro eo. Cumque regnasset percussit omnem domum Ieroboam. Non dimisit ne unam quidem animam de semine eius donec deleret eum iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu servi sui Ahie Silonitis propter peccata Ieroboam que peccaverat et quibus peccare fecerat Israel. Reliqua autem sermonum Nadab et omnia que operatus est nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel? Fuitque bellum inter Asa et Baasa regem Israel cunctis diebus eorum. Anno tertio Asa regis Iuda regnavit Baasa filius Ahia super omnem Israel in Thersa viginti quatuor annis. Et fecit malum coram domino. Ambulavitque in via Ieroboam et in peccatis eius quibus peccare fecit Israel. XV

xvi Factus est autem sermo domini ad Hieu filium Anani contra Baasa dicens. Pro eo quod exaltavi te de pulvere et posui te ducem super Israel populum meum. Tu autem ambulasti in via Ieroboam et peccare fecisti populum meum Israel ut me irritares in peccatis eorum. Ecce ego demetam posteriora Baasa et posteriora domus eius et faciam domum tuam sicut domum Ieroboam filii Nabath. Qui mortuus fuerit de Baasa in civitate comedent eum canes et qui mortuus fuerit ex eo in agro comedent eum volucres celi. Reliqua autem sermonum Baasa et quecumque fecit et prelia eius nonne scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel? Dormivit ergo Baasa cum patribus suis sepultusque est in Thersa. Et regnavit Hela filius eius pro eo. Cum autem in manu Hieu filii Anani prophete verbum domini factum esset contra Baasa et contra domum eius et contra omne malum quod fecerat coram domino ad irritandum eum in operibus manuum suarum ut fieret sicut domus Ieroboam ob hanc causam occidit eum hoc est Hieu filium Anani prophetam. Anno vicesimo sexto Asa regis Iuda regnavit Hela filius Baasa super Israel in Thersa duobus annis. Et rebellavit contra eum servus suus Zamri dux medie partis equitum. Erat autem Hela in Thersa bibens et temulentus in domo Arsa prefecti Thersa. Irruens ergo Zamri percussit et occidit eum anno vicesimo septimo Asa regis Iuda et regnavit pro eo. Cumque regnasset et sedisset super solium eius percussit omnem domum Baasa et non dereliquit ex ea mingentem ad parietem et propinquos et amicos eius. Delevitque Zamri omnem domum Baasa iuxta verbum domini quod locutus fuerat ad Baasa in manu Hieu prophete propter universa peccata Baasa et peccata Hela filii eius qui peccaverunt et peccare fecerunt Israel provocantes dominum deum Israel in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonum Hela et omnia que fecit nonne scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel? Anno vicesimo septimo Asa regis Iuda regnavit Zamri septem diebus in Thersa. Porro exercitus obsidebat Gebethon urbem Philistinorum. Cumque audisset rebellasse Zamri et occidisse regem fecit sibi regem omnis Israel Ambri qui erat princeps militie super Israel in die illa in castris. Ascendit ergo Ambri et omnis Israel cum eo de Gebethon et obsidebant Thersa. Videns autem Zamri quod expugnanda esset civitas ingressus est palatium et succendit se cum domo regia et mortuus est in peccatis suis que peccaverat faciens malum coram domino et ambulans in via Ieroboam et in peccato eius quo peccare fecit Israel. Reliqua autem sermonum Zamri et insidiarum eius et tyrannidis nonne hec scripta sunt in libro dierum regum Israel? Tunc divisus est populus Israel in duas partes. Media pars populi sequebatur Cebni filium Geneth ut constitueret eum regem et media Ambri. Prevaluit autem populus qui sequebatur Ambri populo qui sequebatur Cebni filium Geneth. Mortuusque est Cebni et regnavit Ambri. Anno tricesimo primo Asa regis Iuda regnavit Ambri super Israel duodecim annis. In Thersa regnavit sex annis. Emitque montem Samarie a Somer duobus talentis argenti et edificavit eum et vocavit nomen civitatis quam extruxerat nomine Somer domini montis Samarie. Fecit autem Ambri malum in conspectu domini et operatus est nequiter super omnes qui fuerunt ante eum. Ambulavitque in omni via Ieroboam filii Nabath et in peccatis eius quibus peccare fecerat Israel ut irritaret dominum deum Israel in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonum Ambri et prelia eius que gessit nonne scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel? Et dormivit Ambri cum patribus suis et sepultus est in Samaria. Regnavitque Achab filius eius pro eo. XVI

Achab vero filius Ambri regnavit super Israel anno tricesimo octavo Asa regis Iuda. Et regnavit Achab filius Ambri super Israel in Samaria viginti duobus annis. Et fecit Achab filius Ambri malum in conspectu domini super omnes qui fuerunt ante eum. Nec sufficit ei ut ambularet in peccatis Ieroboam filii Nabath insuper et duxit uxorem Iezabel filiam Methabaal regis Sidoniorum et abiit et servivit Baal et adoravit eum. Et posuit aram Baal in templo Baal quod edificaverat in Samaria et plantavit lucum. Et addidit Achab in opere suo irritans dominum deum Israel super omnes reges Israel qui fuerunt ante eum. In diebus autem eius edificavit Achiel de Bethel Iericho. In Abiram primitivo suo fundavit eam et in Segub novissimo suo posuit portas eius iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu Iosue filii Nun. Et dixit Helias Thesbites de habita- xvi

sufficit

toribus galaad ad achab. Vivit dominus deus israhel in cuius
conspectu sto si erit annis his ros et pluvia nisi iuxta
verba oris mei. Et factum est verbum domini ad eum dicens.
Recede hinc et vade contra orientem et abscondere in torren
te carith qui est contra iordanem et ibi de torrente bibes
corvisque precepi ut pascant te ibi. Abiit ergo et fecit iuxta
verbum domini. Cumque abisset sedit in torrente
carith qui est contra iordanem. Corvi quoque deferebant ei pa
nem et carnes mane similiter panem et carnes vespe
et bibebat de torrente. Post dies autem siccatus est torrens.
Non enim pluerat super terram. Factus est ergo sermo domini
ad eum dicens. Surge et vade in sarepta sydoniorum
et manebis ibi. Precepi enim ibi mulieri vidue ut pa
scat te. Surrexit et abiit in sarepta sydoniorum. Cumque
venisset ad portam civitatis apparuit ei mulier vi
dua colligens ligna. Et vocavit eam dixitque ei. Da mihi
paululum aque in vase ut bibam. Cumque illa pergeret
clamavit post tergum eius dicens. Affer mihi obsecro et
buccellam panis in manu tua. Que respondit. Vivit dominus
deus tuus quia non habeo panem nisi quantum pugillus potest capere
farine in hydria et paululum olei in lechito. En col
ligo duo ligna ut ingrediar et faciam illud mihi et filio
meo ut comedamus et moriamur. Ad quam helyas ait.
Noli timere sed vade et fac sicut dixisti. Verumptamen pri
mum fac mihi de ipsa farinula subcinericium panem
parvulum et affer ad me. Tibi autem et filio tuo facies postea. Hec
autem dicit dominus deus israhel. Hydria farine non deficiet
nec lechitus olei minuetur usque ad diem in qua daturus
est dominus pluviam super faciem terre. Que abiit et fecit
iuxta verbum helye. Et comedit ipse et illa et domus
eius. Et ex illa die hydria farine non defecit et lechitus o
lei non est imminutus iuxta verbum domini quod locutus
fuerat in manu helye. Factum est autem post hec verba egrotavit
filius mulieris matrisfamilias et erat languor
fortissimus ita ut non remaneret in eo halitus. Dixit
ergo ad helyam. Quid mihi et tibi vir dei? Ingressus es ad
me ut rememorarentur iniquitates mee et inter
ficeres filium meum. Et ait ad eam helyas. Da mihi
filium tuum. Tulitque eum de sinu eius et portavit eum
in cenaculum ubi ipse manebat et posuit super lectulum
suum. Et clamavit ad dominum et dixit. Domine deus meus etiamne
viduam apud quam ego utcumque sustentor affli
xisti ut interficeres filium eius? Et expandit se
atque mensus est super puerum tribus vicibus et clamavit ad
dominum et ait. Domine deus meus revertatur oro anima
pueri huius in viscera eius. Et exaudivit dominus vocem
helye et reversa est anima pueri intra eum et revixit.
Tulitque helyas puerum et deposuit eum de cenaculo
in inferiorem domum et tradidit matri sue et ait illi.
En vivit filius tuus. Dixitque mulier ad helyam.
Nunc in isto cognovi quoniam vir dei es tu et verbum domini
in ore tuo verum est.

XVIII

Post dies multos verbum domini factum est
ad helyam in anno tercio dicens. Vade et osten
de te achab ut dem pluviam super faciem terre. Ivit
helyas ut ostenderet se achab. Erat autem fames vehe
mens in samaria. Vocavitque achab abdiam dis
pensatorem domus sue. Abdias autem timebat domi
num valde. Nam cum interficeret iezabel prophetas domi
ni tulit ille centum prophetas et abscondit eos quinquagenos
in speluncis et pavit eos pane et aqua. Dixit ergo achab
ad abdiam. Vade in terram ad universos fontes aqua
rum et in cunctas valles si forte possimus inve
nire herbam et salvare equos et mulos et non penitus
iumenta intereant. Diviseruntque sibi regiones ut cir
cuirent eas. Achab ibat per viam unam et abdias per
viam alteram seorsum. Cumque esset abdias in via
helyas occurrit ei. Qui cum cognovisset eum cecidit super
faciem suam et ait. Num tu es domine mi helyas? Cui
respondit. Ego. Vade dic domino tuo. Adest helyas. Et
ille. Quid peccavi inquit quoniam tradis me servum tuum
in manu achab ut interficiat me? Vivit dominus
deus tuus quia non est gens aut regnum quo non miserit
dominus meus te requirens. Et respondentibus cunctis non est
hic adiuravit regna singula et gentes eo quod
minime repperireris. Et nunc dicis mihi vade et dic
domino tuo adest helyas. Cumque recessero a te
spiritus domini asportabit te in locum quem ego ignoro
et ingressus nuntiabo achab et non inveniens te
interficiet me. Servus autem tuus timet dominum ab infan
tia sua. Numquid non indicatum est tibi domino meo quid fe
cerim cum interficeret iezabel prophetas domini quod abs
conderim de prophetis domini centum viros quinquagenos et quin
quagenos in speluncis et paverim eos pane et aqua? Et nunc
dicis vade et dic domino tuo adest helyas ut inter
ficiat me. Et dixit helyas. Vivit dominus exercituum
ante cuius vultum sto quia hodie apparebo ei. Abiit ergo
abdias in occursum achab et indicavit ei. Venitque
achab in occursum helye. Et cum vidisset eum
ait. Non ego turbavi israhel sed tu et domus patris tui
qui dereliquistis mandata domini et secuti estis
baalim. Verumptamen nunc mitte et congrega ad me
universum israhel in monte carmeli et prophetas baal
.cccc.l. et prophetas lucorum .cccc. qui comedunt de mensa
iezabel. Misit ergo achab ad omnes filios israhel et
congregavit prophetas in monte carmeli. Acced
ens autem helyas ad omnem populum ait. Usquequo claudica
tis in duas partes? Si dominus est deus sequimini eum.
Si autem baal sequimini illum. Et non respondit ei populus verbum.
Et ait rursum helyas ad populum. Ego remansi

domini solus; prophete autem Baal quadringenti et quinquaginta viri
sunt. Dentur nobis duo boves, et illi eligant
bovem unum et in frusta cedentes ponant super ligna
ignem autem non supponant. Et ego faciam bovem
alterum et imponam super ligna ignemque non supponam. In
vocate nomina deorum vestrorum et ego invocabo nomen
domini dei mei et deus qui exaudierit per ignem ipse sit
deus. Respondens omnis populus ait: Optima propositio
quam locutus est Helias. Dixit ergo Helias prophetis Baal: Eligite
vobis bovem unum et facite primi quia vos plures estis et
invocate nomina deorum vestrorum ignemque non supponatis.
Qui cum tulissent bovem quem dederat eis fecerunt
et invocabant nomen Baal de mane usque ad meridiem
dicentes: Baal exaudi nos. Et non erat vox nec qui respon
deret. Transiliebantque altare quod fecerant. Cumque esset iam meri
dies illudebat eis Helias dicens: Clamate voce ma
iore. Deus enim est et forsitan loquitur aut in diversorio est aut
in itinere, aut certe dormit ut excitetur. Clamabant
ergo voce magna et incidebant se iuxta ritum suum cul
tris et lanceolis donec perfunderentur sanguine. Postquam autem
transiit meridies et illis prophetantibus venerat tempus quo
sacrificium solet offerri, nec audiebatur vox neque aliquis
respondebat nec attendebat orantes, dixit Helias omni populo: Venite
ad me. Et accedente ad se populo curavit altare domini
quod destructum fuerat. Et tulit duodecim lapides iuxta numerum
tribuum filiorum Iacob ad quem factus est sermo domini
dicens: Israhel erit nomen tuum. Et edificavit ex lapi
dibus altare in nomine domini. Fecitque aqueductum
quasi per duas aratiunculas in circuitu altaris et compo
suit ligna divisitque per membra bovem et posuit super
ligna et ait: Implete quattuor hydrias aqua et effundite super
holocaustum et super ligna. Rursumque dixit: Etiam secundo
hoc facite. Qui cum fecissent et secundo ait: Etiam tertio id
ipsum facite. Feceruntque et tertio. Et currebant aque circa
altare, et fossa aqueductus repleta est. Cumque iam tempus
esset ut offerretur holocaustum, accedens Helias
propheta ait: Domine deus Abraham et Ysaac et Israhel, ho
die ostende quia tu es deus Israhel et ego servus tuus et
iuxta preceptum tuum feci omnia verba hec. Exaudi me
domine deus, exaudi me, ut discat populus iste quia tu es dominus
deus, et tu convertisti corda eorum iterum. Cecidit autem ig
nis domini et voravit holocaustum et ligna et lapides,
pulverem quoque et aquam que erat in aqueductu lambens. Quod
cum vidisset omnis populus cecidit in faciem suam et ait: Do
minus ipse est deus. Dixitque Helias ad eos: Apprehendite
prophetas Baal, et ne unus quidem fugiat ex eis. Quos
cum comprehendissent duxit eos Helias ad torren
tem Cison et interfecit eos ibi. Et ait Helias ad A
chab: Ascende, comede et bibe, quia sonus multe pluvie
est. Ascendit Achab ut comederet et biberet. Helias

autem ascendit in verticem Carmeli, et pronus in terram po
suit faciem suam inter genua sua et dixit ad puerum suum:
Ascende et prospice contra mare. Qui cum ascendisset et contem
platus esset ait: Non est quicquam. Et rursum ait illi: Rever
tere septem vicibus. In septima autem vice ecce nubecula par
va quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Qui
ait: Ascende et dic Achab: Iunge currum tuum et descen
de ne occupet te pluvia. Cumque se verterent huc atque illuc
ecce celi contenebrati sunt et nubes et ventus et facta est
pluvia grandis. Ascendens itaque Achab abiit in Iezra
hel, et manus domini facta est super Heliam, accinctisque lumbis
currebat ante Achab donec veniret in Iezrahel. XVIII
Nuntiavit autem Achab Iezabel omnia que fecerat Hely
as et quomodo occidisset omnes prophetas Baal gladio.
Misitque Iezabel nuntium ad Heliam dicens: Hec faciant
mihi dii et hec addant nisi hac hora cras posuero animam
tuam sicut animam unius ex illis. Timuit ergo Helias et surgens
abiit quocumque eum ferebat voluntas. Venitque in Ber
sabee Iuda et dimisit ibi puerum suum. Et perrexit in desertum
viam unius diei. Cumque venisset et sederet sub una iuniperum
petivit anime sue ut moreretur et ait: Sufficit mihi
domine, tolle animam meam. Neque enim melior sum quam
patres mei. Proiecitque se et obdormivit in umbra iuniperi.
Et ecce angelus domini tetigit eum et dixit illi: Surge
et comede. Respexit et ecce ad caput suum subcinericius
panis et vas aque. Comedit ergo et bibit et rursum ob
dormivit. Reversusque est angelus domini et tetigit
eum secundo dixitque illi: Surge et comede, grandis enim tibi
restat via. Qui cum surrexisset comedit et bibit et
ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus et quadraginta
noctibus usque ad montem dei Oreb. Cumque venisset
illuc mansit in spelunca. Et ecce sermo domini
ad eum dixitque illi: Quid hic agis Helia? At ille respondit: Ze
lo zelatus sum pro domino deo exercituum quia dereliquerunt
pactum domini filii Israhel. Altaria tua destruxerunt
et prophetas tuos occiderunt gladio, et derelictus sum ego
solus, et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait
illi: Egredere et sta in monte coram domino. Et ecce do
minus transit et spiritus grandis et fortis subvertens montes et cont
erens petras ante dominum; non in spiritu dominus. Et post spiritum
commotio; non in commotione dominus. Et post commo
tionem ignis; non in igne dominus. Et post ignem sibilus
aure tenuis; et ibi dominus. Quod cum audisset Helias operuit
vultum suum pallio et egressus stetit in ostio spelun
ce. Et ecce vox ad eum dicens: Quid agis hic Helia?
Et ille respondit: Zelo zelatus sum pro domino exercituum
quia dereliquerunt pactum tuum filii Israhel. Altaria
tua destruxerunt et prophetas tuos occiderunt gladio
et derelictus sum solus et querunt animam meam
ut auferant eam. Et ait dominus ad eum:

Vade et revertere in viam tuam per desertum in Damas-
cum. Cumque perveneris illuc, unges Azael regem super
Syriam, et Iehu filium Namsi unges regem super
Israel. Heliseum autem filium Saphath qui est de Abelmaula
unges prophetam pro te. Et erit quicumque effugerit gladium
Azael, occidet eum Iehu. Et quicumque fugerit gladium
Iehu, interficiet eum Heliseus. Et derelinquam mihi in Israel septem
milia virorum quorum genua non sunt curvata ante Baal, et omne os
quod non adoravit eum osculans manus. Profectus ergo inde Helias repperit
Heliseum filium Saphat arantem in duodecim iugis
boum, et ipse in duodecim iugis boum arantibus unus erat.
Cumque venisset Helias ad eum, misit pallium suum super
illum. Qui statim relictis bobus cucurrit post Heliam et ait:
Osculer oro te patrem meum et matrem meam et sic sequar
te. Dixitque ei: Vade et revertere; quod enim meum erat feci tibi.
Reversus autem ab eo tulit par boum et mactavit illud,
et in aratro boum coxit carnes et dedit populo et come-
derunt. Consurgensque abiit et secutus est Heliam et ministra-
bat ei.

XIX

Porro Benadab rex Syrie
congregavit omnem exercitum suum, et triginta duos re-
ges secum, et equos et currus, et ascendens pugnavit
contra Samariam et obsidebat eam. Mittensque nuntios ad
Achab regem Israel in civitatem ait: Hec dicit Benadab:
Argentum tuum et aurum tuum meum est, et uxores tue
et filii tui optimi mei sunt. Responditque rex Israel:
Iuxta verbum tuum domine mi rex, tuus sum ego
et omnia mea. Revertentesque nuntii dixerunt: Hec
dicit Benadab qui misit nos ad te: Argentum tuum et
aurum tuum et uxores tuas et filios tuos dabis mihi. Cras
igitur hac eadem hora mittam servos meos ad te et scru-
tabuntur domum tuam et domum servorum tuorum, et omne quod
eis placuerit ponent in manibus suis et auferent. Vo-
cavit autem rex Israel omnes seniores terre et ait: Animad-
vertite et videte quoniam insidietur nobis. Misit enim ad me
pro uxoribus meis et filiis et pro argento et auro, et non abnui.
Dixeruntque omnes maiores natu et universus populus: Non
audias neque adquiescas illi. Respondit itaque nuntiis Bena-
dab: Dicite domino meo regi: Omnia propter que misisti
ad me servum tuum in initio faciam, hanc autem rem facere non
possum. Reversique nuntii retulerunt ei. Qui remisit
et ait: Hec faciant mihi dii et hec addant, si suffecerit
pulvis Samarie pugillis omnis populi qui sequitur me. Et
respondens rex Israel ait: Dicite ei: Ne glorietur accinctus
eque ut discinctus. Factum est autem cum audisset Bena-
dab verbum istud, bibebat ipse et reges in umbra-
culis. Et ait servis suis: Circumdate civitatem. Et circum-
dederunt eam. Et ecce propheta unus accedens ad
Achab regem Israel ait illi: Hec dicit Dominus Deus:
Certe vidisti omnem multitudinem hanc ni-
miam. Ecce ego tradam eam in manu tua ho-
die, ut scias quia ego sum Dominus. Et ait Achab:
Per quem? Dixitque ei: Hec dicit Dominus: Per pedisequos principum
provinciarum. Et ait: Quis incipiet preliari? Et ille dixit:
Tu. Recensuit ergo pueros principum provinciarum et repperit
numerum ducentorum triginta duorum. Et post eos recensuit populum, omnes
filios Israel, septem milia. Egressi sunt meridie. Benadab autem
bibebat temulentus in umbraculo suo, et reges triginta duo
cum eo qui ad auxilium eius venerant. Egressi sunt autem
pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque
Benadab, qui nuntiaverunt ei dicentes: Viri egressi
sunt de Samaria. At ille ait: Sive pro pace veniunt,
apprehendite eos vivos; sive ut prelientur, vivos eos ca-
pite. Egressi sunt ergo pueri principum provinciarum et reli-
quus exercitus sequebatur. Et percussit unusquisque virum qui
contra se veniebat. Fugeruntque Syri, et persecutus est eos Israel. Fu-
gitque Benadab rex Syrie in equo cum equitibus suis. Nec non
egressus rex Israel percussit equos et currus, et percussit Syri-
am plaga magna. Accedens autem propheta ad regem Israel
dixit ei: Vade et confortare, et scito et vide quid facias;
sequenti enim anno rex Syrie ascendet contra te. Ser-
vi autem regis Syrie dixerunt ei: Dii montium sunt dii eorum,
ideo superaverunt nos; sed melius est ut pugnemus contra eos in
campestribus, et obtinebimus eos. Tu ergo verbum hoc fac:
amove reges singulos ab exercitu tuo et pone principes
pro eis, et instaura numerum militum qui ceciderunt de
tuis, et equos secundum equos pristinos, et currus secundum cur-
rus quos ante habuisti, et pugnabimus contra eos in campestri-
bus, et videbis quod obtinebimus eos. Credidit consilio eorum et fecit
ita. Igitur postquam annus transierat, recensuit Benadab Syros
et ascendit in Afech ut pugnaret contra Israel. Porro fi-
lii Israel recensiti sunt, et acceptis cibariis profecti sunt
ex adverso, castraque metati sunt contra eos quasi duo parvuli
greges caprarum. Syri autem repleverunt terram. Et accedens
unus vir Dei dixit ad regem Israel: Hec dicit Dominus:
Quia dixerunt Syri: Deus montium est Dominus, et non est Deus val-
lium, dabo omnem multitudinem hanc in manu
tua, et scietis quia ego sum Dominus. Dirigebantque
septem diebus ex adverso hi atque illi acies. Septima autem die
commissum est bellum. Percusseruntque filii Israel de Syris
centum milia peditum in die una. Fugerunt autem qui remanserant
in Afech, in civitatem, et cecidit murus super viginti septem milia
hominum qui remanserant. Porro Benadab fugiens ingres-
sus est civitatem, in cubiculum quod erat intra cubiculum. Dixe-
runtque ei servi sui: Ecce audivimus quod reges domus Israel cle-
mentes sint. Ponamus itaque saccos in lumbis nostris et funi-
culos in capitibus nostris, et egrediamur ad regem Israel. Forsitan salvabit animas nostras. Accinxerunt
lumbos suos saccis et posuerunt funiculos in capitibus
suis, veneruntque ad regem Israel et dixerunt ei: Ser-
vus tuus Benadab dicit: Vivat oro te anima
mea. Et ille ait: Si adhuc vivit, frater meus est. Et ait

prium uiri pro homine et festinantes rapuerunt uer-
bum ex ore eius atque dixerunt. Frater tuus Benadab. Et dixit eis. Ite et ad-
ducite eum. Egressus est ergo ad eum Benadab et leuauit eum
in currum suum. Qui dixit ei. Ciuitates quas tulit pater
meus a patre tuo reddam et plateas fac tibi in Damasco. sicut
fecit pater meus in Samaria. et ego federatus recedam a te.
Pepigit ergo fedus et dimisit eum. Tunc uir quidam de fi-
liis prophetarum dixit ad socium suum in sermone domini. Per-
cute me. At ille noluit percutere. Cui ait. Quia noluisti
audire uocem domini: ecce recedes a me et percutiet
te leo. Cumque paululum recessisset ab eo inuenit eum
leo: atque percussit. Sed et alterum inueniens uirum: dixit ad
eum. Percute me. Qui percussit eum et uulnerauit. Abiit
ergo propheta et occurrit regi in uia. et mutauit aspersione
pulueris os et oculos suos. Cumque rex transiret clama-
uit ad regem et ait. Seruus tuus egressus est ad prelian-
dum cominus. Cumque fugisset uir unus. adduxit eum qui-
dam ad me et ait. Custodi uirum istum. Qui si lapsus fue-
rit anima tua pro anima eius aut talentum argenti ap-
pendes. Dum autem ego turbatus huc illucque me uerterem
subito non comparuit. Et ait rex Israel ad eum. Hoc est iu-
dicium tuum quod ipse decreuisti. At ille statim abstersit
puluerem de facie sua et cognouit eum rex Israel quod
esset de prophetis. Qui ait ad eum. Hec dicit dominus. Quia di-
misisti uirum dignum morte de manu tua erit ani-
ma tua pro anima eius et populus tuus pro populo eius. Reuersus est igitur rex
Israel in domum suam audire contempnens et furibundus
uenit in Samariam. XXI

Post hec autem uerba tempore illo uinea erat Naboth
Iezrahelite qui erat in Iezrahel. iuxta palatium
regis Samarie. Locutus est ergo Achab ad Naboth dicens. Da mi-
chi uineam tuam ut faciam michi ortum holerum quia uicina est
et iuxta domum meam. Daboque tibi pro ea uineam meliorem
aut si tibi commodius putas: argenti pretium quanti
digna est dabo tibi. Cui respondit Naboth. Propicius sit michi dominus
ne dem hereditatem patrum meorum tibi. Venit ergo Achab
in domum suam indignans et frendens super uerbum quod
locutus fuerat ad eum Naboth Iezrahelites dicens. Non
dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et proiciens se in
lectulum suum auertit faciem suam ad parietem et non co-
medit panem. Ingressa est autem ad eum Iezabel uxor sua
dixitque ei. Quid est hoc: unde anima tua contristata est et quare non co-
medis panem? Qui respondit ei. Locutus sum Naboth Iez-
rahelite et dixi ei. Da michi uineam tuam accepta pecu-
nia aut si tibi placet dabo tibi uineam meam pro ea. Et ille ait.
Non dabo tibi uineam meam. Dixit ergo ad eum Iezabel
uxor eius. Grandis auctoritatis es et bene regis regnum
Israel. Surge et comede panem et equo esto animo
ego dabo tibi uineam Naboth Iezrahelite. Scripsit itaque
litteras ex nomine Achab et signauit eas anulo eius

et misit ad maiores natu et ad optimates qui erant in
ciuitate eius et habitabant cum Naboth. Litterarum autem
ista erat sententia. Predicate ieiu-
nium et sedere facite Naboth inter primos populi et sum-
mittite duos uiros filios belial contra eum et falsum
testimonium dicant. Benedixit Naboth deum et regem
et educite eum et lapidate: sicque moriatur. Fecerunt ergo
ciues eius maiores natu et optimates qui habitabant cum
eo in urbe sicut preceperat Iezabel et sicut scriptum erat
in litteris quas miserat ad eos. Predicauerunt ieiu-
nium et sedere fecerunt Naboth inter primos populi et adduc-
tis duobus uiris filiis diaboli fecerunt eos sedere contra eum.
At illi scilicet ut uiri diabolici dixerunt contra eum testimoni-
um coram omni multitudine. Benedixit Naboth deum
et regem. Quam obrem eduxerunt eum extra ciuitatem et lapidi-
bus interfecerunt. Miseruntque ad Iezabel dicentes. Lapi-
datus est Naboth et mortuus est. Factum est autem cum audisset Ieza-
bel lapidatum Naboth et mortuum. locuta est ad Achab.
Surge posside uineam Naboth Iezrahelite qui noluit
adquiescere et dare eam accepta pecunia. Non enim
uiuit Naboth. sed mortuus est. Quod cum audisset Achab
mortuum uidelicet Naboth: surrexit et descendit in ui-
neam Naboth Iezrahelite ut possideret eam. Factus est ergo ser-
mo domini ad Heliam Thesbiten dicens. Surge et
descende in occursum Achab regis Israel qui est in Sama-
ria. Ecce ad uineam Naboth descendit ut possideat eam
Et loqueris ad eum dicens. Hec dicit dominus deus. Occidisti insuper
et possedisti. Et post hec addes. Hec dicit dominus. In loco hoc in quo
linxerunt canes sanguinem Naboth lambent quoque tuum
sanguinem. Et ait Achab ad Heliam. Num inuenisti me ini-
micum tibi? Qui dixit. Inueni: eo quod uenundatus sis ut faceres
malum in conspectu domini. Propterea hec dicit dominus.
Ecce ego inducam super te malum et demetam posteriora tua
et interficiam de Achab mingentem ad parietem et clau-
sum et ultimum in Israel. Et dabo domum tuam sicut domum
Ieroboam filii Nabath et sicut domum Baasa filii Achia
quia egisti ut me ad iracundiam prouocares et peccare
fecisti Israel. Sed et de Iezabel locutus est dominus dicens. Ca-
nes comedent Iezabel in agro Iezrahel. Si mortu-
us fuerit Achab in ciuitate comedent eum canes. Si autem
mortuus fuerit in agro: comedent eum uolucres. Igitur non
fuit alter talis ut Achab: qui uenundatus est ut faceret ma-
lum in conspectu domini. Concitauit enim eum Ieza-
bel uxor sua et abhominabilis effectus est in tantum ut seque-
retur ydola que fecerant Amorrei. quos consumpsit dominus
a facie filiorum Israel. Itaque cum audisset Achab sermones istos:
scidit uestem suam et operuit cilicio carnem suam. ieiuna-
uitque et dormiuit in sacco et ambulauit demisso capite.
Factus est autem sermo domini ad Heliam Thesbiten dicens. Nonne
uidisti Achab humiliatum coram me? Quia igitur humiliatus est mei

cabit non inducam malum in diebus eius sed in diebus filii
sui inferam malum domui eius. XXII
Transierunt igitur tres anni absque bello inter Syriam
et Israel. In anno autem tertio descendit Iosaphat rex Iuda
ad regem Israel. Dixitque rex Israel ad servos suos: Ignora
tis quod nostra sit Ramoth Galaad et negligimus tollere eam
de manu regis Syrie? Et ait Iosaphat: Venies mecum
ad preliandum in Ramoth Galaad? Dixitque Iosaphat ad re
gem Israel: Sicut ego sum ita et tu. Populus meus et populus tuus unum
sunt, et equites mei et equites tui. Dixitque Iosaphat ad
regem Israel: Quere oro te hodie sermonem Domini. Con
gregavit ergo rex Israel prophetas quadringentos circiter viros et ait ad
eos: Ire debeo in Ramoth Galaad ad bellandum an quie
scere? Qui responderunt: Ascende, et dabit eam Dominus
in manu regis. Dixit autem Iosaphat: Non est hic propheta Domini
quispiam ut interrogemus per eum? Et ait rex Israel ad
Iosaphat: Remansit vir unus per quem possimus inter
rogare Dominum, sed ego odi eum quia non prophetat mihi bonum
sed malum, Micheas filius Hiemla. Cui ait Iosaphat:
Ne loquaris ita rex. Vocavit ergo rex Israel eunuchum
quendam et dixit ei: Festina adducere Micheam filium Hiem
la. Rex autem Israel et Iosaphad rex Iuda sedebant unus
quisque in solio suo vestiti cultu regio in area iuxta osti
um porte Samarie, et universi prophete prophetabant in con
spectu eorum. Fecit quoque sibi Sedechias filius Chanaana
cornua ferrea et ait: Hec dicit Dominus: His ventilabis
Syriam donec deleas eam. Omnesque prophete similiter propheta
bant dicentes: Ascende in Ramoth Galaad et prospere
vade, et tradet Dominus in manu regis inimicos eius.
Nuntius vero qui ierat ut vocaret Micheam locutus est ad
eum dicens: Ecce sermones prophetarum ore uno bona re
gi predicant. Sit ergo et sermo tuus similis eorum, et loquere
bona. Cui Micheas ait: Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi
Dominus hoc loquar. Venit itaque ad regem, et ait illi rex:
Michea, ire debemus in Ramoth Galaad ad preliandum
an cessare? Cui ille respondit: Ascende et vade prospere, et tradet
eam Dominus in manu regis. Dixit autem rex ad eum: Iterum
atque iterum adiuro te ut non loquaris mihi nisi quod verum est
in nomine Domini. Et ille ait: Vidi cunctum Israel disper
sum in montibus quasi oves non habentes pastorem. Et ait
Dominus: Non habent dominum isti; revertatur unusquisque in domum
suam in pace. Dixit ergo rex Israel ad Iosaphad: Numquid non
dixi tibi quia non prophetat mihi bonum sed semper malum? Ille vero ad
dens ait: Propterea audi sermonem Domini. Vidi Dominum
sedentem super solium suum et omnem exercitum celi assi
stentem ei a dextris et a sinistris. Et ait Dominus: Quis deci
piet Achab regem Israel ut ascendat et cadat in Ramo
th Galaad? Et dixit unus verba huiuscemodi et alius aliter.
Egressus est autem spiritus et stetit coram Domino et ait: Ego
decipiam illum. Cui locutus est Dominus: In quo? Et ille
ait: Egrediar et ero spiritus mendax in ore prophetarum omni
um. Et dixit Dominus: Decipies et prevalebis. Egredere et fac
ita. Nunc igitur ecce dedit Dominus spiritum mendacii in
ore prophetarum omnium tuorum qui hic sunt, et Dominus
locutus est contra te malum. Accessit autem Sedechias filius Cha
naan et percussit Micheam in maxillam et dixit: Me ergo
dimisit spiritus Domini et locutus est tibi? Et ait Micheas:
Visurus es in die illa quando ingressus fueris cubiculum intra
cubiculum ut abscondaris. Et ait rex Israel: Tollite Miche
am et maneat apud Amon principem civitatis et apud
Ioas filium Amalech, et dicite eis: Hec dicit rex: Mittite
virum istum in carcerem et sustentate eum pane tri
bulationis et aqua angustie donec revertar in pace. Dixitque
Micheas: Si reversus fueris in pace, non est locutus in me Dominus.
Et ait: Audite populi omnes. Ascendit itaque rex Israel et Io
saphad rex Iuda in Ramoth Galaad. Dixit itaque rex Israel
ad Iosaphat: Sume arma et ingredere prelium et induere
vestibus tuis. Porro rex Israel mutavit habitum suum et in
gressus est bellum. Rex autem Syrie preceperat principibus curruum
xxx et duobus dicens: Non pugnabitis contra minorem aut ma
iorem quempiam nisi contra regem Israel solum. Cum ergo vidis
sent principes curruum Iosaphat, suspicati sunt quod ipse
esset rex Israel. Et impetu facto pugnabant contra eum. Et ex
clamavit Iosaphat. Intellexeruntque principes curru
um quod non esset rex Israel, et cessaverunt ab eo. Vir autem quidam te
tendit arcum in incertum sagittam dirigens et casu percus
sit regem Israel inter pulmonem et stomachum. At ille dixit
aurige suo: Verte manum tuam et eice me de exercitu, quia
graviter vulneratus sum. Commissum est ergo prelium in die illa,
et rex Israel stabat in curru suo contra Syros et mortuus est
vespere. Fluebat autem sanguis plage in sinum currus. Et pre
co personuit in universo exercitu antequam occumberet sol di
cens: Unusquisque revertatur in civitatem et in terram suam.
Mortuus est autem rex et perlatus est in Samariam. Sepelieruntque
regem in Samaria. Et laverunt currum in piscina Sama
rie, et linxerunt canes sanguinem eius, et habenas lave
runt iuxta verbum Domini quod locutus fuerat. Reliqua vero ser
monum Achab et universa que fecit, et domus eburnee quam
edificavit, cunctarumque urbium quas extruxit, nonne
scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel? Dor
mivit ergo Achab cum patribus suis, et regnavit Ochozias
filius eius pro eo. Iosaphat vero filius Asa regnare cepe
rat super Iudam anno quarto Achab regis Israel. xxxv annorum
erat cum regnare cepisset, et xxv annis regnavit
in Ierusalem. Nomen matris eius Azuba filia Salai. Et ambula
vit in omni via Asa patris sui et non declinavit ex e
a. Fecitque quod rectum erat in conspectu Domini. Verumtam
en excelsa non abstulit; adhuc enim populus sacrificabat et ad
olebat incensum in excelsis. Pacemque habuit Iosa
phat cum rege Israel. Reliqua autem verborum Iosaphat

et opera eius que fecit et prelia nonne scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda? Sed et reliquias effeminatorum qui remanserant in diebus Asa patris eius abstulit de terra. Nec erat tunc rex constitutus in Edom. Rex vero Iosaphat fecerat classes in mari que navigarent in Ophir propter aurum, et ire non potuerunt quia confracte sunt in Asiongaber. Tunc ait Ochozias filius Achab ad Iosaphat: Vadant servi mei cum servis tuis in navibus. Et noluit Iosaphat. Dormivitque cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate David. Regnavitque Ioram filius eius pro eo. Ochozias autem filius Achab regnare ceperat super Israhel in Samaria anno septimodecimo Iosaphat regis Iuda. Regnavitque super Israhel duobus annis. Et fecit malum in conspectu domini et ambulavit in via patris sui et matris sue et in via Ieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israhel. Servivit quoque Baal et adoravit eum et irritavit dominum deum Israhel iuxta omnia que fecerat pater eius.

Liber regum IIII

PREVARICATUS EST autem Moab in Israhel postquam mortuus est Achab. Ceciditque Ochozias per cancellos cenaculi sui quod habebat in Samaria et egrotavit. Misitque nuntios dicens ad eos: Ite, consulite Beelzebub deum Accaron, utrum vivere queam de infirmitate mea hac. Angelus autem domini locutus est ad Heliam Thesbiten dicens: Surge, ascende in occursum nuntiorum regis Samarie, et dices ad eos: Numquid non est deus in Israhel ut eatis ad consulendum Beelzebub deum Accaron? Quam ob rem hec dicit dominus: De lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Et abiit Helias. Reversique sunt nuntii ad Ochoziam. Qui dixit eis: Quare reversi estis? At illi responderunt: Vir occurrit nobis et dixit ad nos: Ite et revertimini ad regem qui misit vos, et dicetis ei: Hec dicit dominus: Numquid quia non erat deus in Israhel mittis ut consulatur Beelzebub deus Accaron? Idcirco de lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Qui dixit eis: Cuius figure et habitus est vir qui occurrit vobis et locutus est verba hec? At illi dixerunt: Vir pilosus et zona pellicea accinctus renibus. Qui ait: Helias Thesbites est. Misitque ad eum quinquagenarium principem et quinquaginta qui erant sub eo. Qui ascendit ad eum sedentique in vertice montis ait: Homo dei, rex precepit ut descendas. Respondensque Helias dixit quinquagenario: Si homo dei sum, descendat ignis de celo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de celo et devoravit eum et quinquaginta qui erant cum eo. Rursumque misit ad eum principem quinquagenarium alterum et quinquaginta cum eo. Qui locutus est ad eum: Homo dei, hec dicit rex: Festina, descende. Respondens Helias ait: Si homo dei sum, descendat ignis de celo et devoret te et quinquaginta tuos.

ego

Descendit ergo ignis dei de celo et devoravit illum et quinquaginta eius. Iterum misit principem quinquagenarium tertium et quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum venisset, curvavit genua contra Heliam et precatus est eum, ait: Homo dei, noli despicere animam meam et animas servorum tuorum qui mecum sunt. Ecce descendit ignis de celo et devoravit duos principes quinquagenarios primos et quinquagenos qui cum eis erant. Sed obsecro ut miserearis anime mee. Locutus est autem angelus domini ad Heliam dicens: Descende cum eo, ne timeas. Surrexit igitur et descendit cum eo ad regem, et locutus est ei: Hec dicit dominus: Quia misisti nuntios ad consulendum Beelzebub deum Accaron, quasi non esset deus in Israhel a quo posses interrogare sermonem, ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Mortuus est ergo iuxta sermonem domini quem locutus est Helias. Et regnavit Ioram frater eius pro eo anno secundo Ioram filii Iosaphat regis Iude; non enim habebat filium. Reliqua autem verborum Ochozie que operatus est, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israhel?

II

Factum est autem cum levare vellet dominus Heliam per turbinem in celum, ibant Helias et Heliseus de Galgalis in Bethel. Cui ait Heliseus: Vivit dominus et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque descendissent Bethel, egressi sunt filii prophetarum qui erant in Bethel ad Heliseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia hodie dominus tollet dominum tuum a te? Qui respondit: Et ego novi, silete. Dixit autem Helias ad Heliseum: Sede hic, quia dominus misit me in Iericho. Et ille ait: Vivit dominus et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque venissent in Iericho, accesserunt filii prophetarum qui erant in Iericho ad Heliseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia hodie dominus tollet dominum tuum a te? Et ait: Et ego novi, silete. Dixit autem ei Helias: Sede hic, quia dominus misit me ad Iordanem. Qui ait: Vivit dominus et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter, et quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt, qui et steterunt e contra longe; illi autem ambo stabant iuxta Iordanem. Tulitque Helias pallium suum et involvit illud et percussit aquas, que divise sunt in utramque partem, et transierunt ambo per siccum. Cumque transissent, Helias dixit ad Heliseum: Postula quod vis ut faciam tibi antequam tollar a te. Dixitque Heliseus: Obsecro ut fiat duplex spiritus tuus in me. Qui respondit: Rem difficilem postulasti; attamen si videris me quando tollar a te, erit tibi quod petisti; si autem non videris, non erit. Cumque pergerent et incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus et equi ignei diviserunt utrumque, et ascendit Helias per turbinem in celum. Heliseus autem videbat et clamabat: Pater mi, pater mi, currus Israhel et auriga eius. Et non vidit eum amplius. Apprehenditque vestimenta sua et scidit illa in

Dixit ergo helyas ad helyseum. Sede hic quia dominus misit me usque bethel

in duas partes. Et levavit pallium Helie quod ceciderat
ei. Reversusque stetit super ripam Iordanis et pallio He-
lie quod ceciderat ei percussit aquas que non sunt divi-
se. et dixit. Ubi est deus Helie etiam nunc? Percussitque aquas
et divise sunt huc atque illuc et transiit Heliseus.
Videntes autem filii prophetarum qui erant in Iericho e
contra dixerunt. Requievit spiritus Helie super Heliseum.
Et venientes in occursum eius adoraverunt proni
in terram. Dixeruntque illi. Ecce cum servis tuis sunt
L viri fortes qui possunt ire et querere dominum tu-
um ne forte tulerit eum spiritus domini et proiecerit eum in
uno montium aut in una vallium. Qui ait nolite
mittere. Coegeruntque eum donec adquiesceret et
diceret. Mittite. Et miserunt L viros. Qui cum
quesissent tribus diebus non invenerunt. Et reversi sunt ad
eum. At ille habitabat in Iericho. Dixitque eis. Numquid
non dixi vobis nolite mittere? Dixerunt quoque viri ci-
vitatis ad Heliseum. Ecce habitatio civitatis huius
optima est sicut tu ipse domine perspicis. Sed aque pessime
sunt et terra sterilis. At ille ait. Afferte michi vas novum
et mittite in illud sal. Qui cum attulissent egressus
ad fontem aquarum misit in illum sal et ait. Hec dicit
dominus. Sanavi aquas has et non erit ultra in eis mors neque sterilitas. Sana-
te sunt ergo aque usque ad diem hanc iuxta verbum Heli-
sei quod locutus est. Ascendit autem inde in Bethel. Cumque ascende-
ret per viam pueri parvi egressi sunt de civitate et illu-
debant ei dicentes. Ascende calve. ascende calve.
Qui cum respexisset vidit eos et maledixit eis in no-
mine domini. Egressique sunt duo ursi de saltu et
laceraverunt ex eis XLII pueros. Abiit autem inde
in montem Carmeli et inde reversus est Samariam. III
Ioram vero filius Achab regnavit super Israel in Sama-
ria anno XVIII Iosaphat regis Iude. Et regnavit
XII annis. Et fecit malum coram domino sed non sicut pa-
ter suus et mater. Tulit enim statuas Baal quas fecerat pater eius.
Verumptamen in peccatis Ieroboam filii Nabath qui
peccare fecit Israel adhesit nec recessit ab eis. Porro
Mesa rex Moab nutriebat pecora multa et sol-
vebat regi Israel C milia agnorum et C milia arie-
tum cum velleribus suis. Cumque mortuus fuisset
Achab prevaricatus est pactum quod habebat cum rege Israel.
Egressus est igitur rex Ioram in die illa de Samaria et
recensuit universum Israel. Misitque ad Iosaphat
regem Iude dicens. Rex Moab recessit a me. Ve-
ni mecum in prelium contra eum. Qui respondit. Ascendam. Qui meus
est tuus est. populus meus populus tuus. et equi mei equi tui. Dixit-
que. Per quam viam ascendemus? At ille respondit. Per desertum
Idumee. Perrexerunt igitur rex Israel et rex Iude et rex
Edom et circuierunt per viam VII dierum nec erat aqua
exercitui et iumentis que sequebantur eos. Dixitque rex Israel.

Heu heu heu. Congregavit nos dominus tres reges
ut traderet nos in manus Moab. Et ait Iosaphat.
Estne hic propheta domini ut deprecemur dominum per eum?
Et respondit unus de servis regis Israel. Est hic Heliseus fi-
lius Saphat qui fundebat aquam super manus Helie.
Et ait Iosaphat. Est apud eum sermo domini. Descen-
deruntque ad eum rex Israel et rex Iuda et rex Edom.
Dixit autem Heliseus ad regem Israel. Quid michi et tibi est?
Vade ad prophetas patris tui et matris tue. Et ait illi
rex Israel. Quare congregavit dominus tres reges hos
ut traderet eos in manus Moab? Dixitque ad eum He-
liseus. Vivit dominus exercituum in cuius conspectu sto.
quod si non vultum Iosaphat regis Iude erubescerem: non
attendissem quidem te nec respexissem. Nunc autem ad-
ducite michi psalten. Cumque caneret psaltes facta est super eum
manus domini et ait. Hec dicit dominus. Facite alveum
torrentis huius fossas fossas. Hec enim dicit dominus. Non videbitis
ventum neque pluviam et alveus iste replebitur aquis: et bi-
betis vos et familie vestre et iumenta vestra. Parumque
est hoc in conspectu domini. Insuper tradet etiam Moab in
manus vestras. Et percutietis omnem civitatem munitam
et omnem urbem electam. Et universum lignum fructife-
rum succidetis. cunctosque fontes aquarum obturabitis
et omnem agrum egregium operietis lapidibus. Factum est igitur ma-
ne quando sacrificium offerri solet. et ecce aque veniebant
per viam Edom et repleta est terra aquis. Universi autem Mo-
abite audientes quod ascendissent reges ut pug-
narent adversum eos: convocaverunt omnes qui accincti
erant balteo desuper et steterunt in terminis. Primoque ma-
ne surgentes et orto iam sole ex adverso aquarum: vide-
runt Moabite e contra aquas rubras quasi sanguinem. Dix-
eruntque. Sanguis est gladii. Pugnaverunt reges contra
se et cesi sunt mutuo. Nunc perge ad predam Moab.
Perrexeruntque in castra Israel. Porro consurgens Israel
percussit Moab. At illi fugerunt coram eis. Venerunt
ergo qui vicerant et percusserunt Moab et civitates
destruxerunt et omnem agrum optimum mitten-
tes singuli lapides repleverunt et universos fontes
aquarum obturaverunt et omnia ligna fructifera
succiderunt. ita ut muri tantum fictiles remanerent.
Et circumdata est civitas a fundibalariis et magna ex
parte percussa. Quod cum vidisset rex Moab prevaluisse
scilicet hostes: tulit secum DCC viros educentium gladi-
um ut irrumperent ad regem Edom et non potuerunt.
Arripiensque filium suum primogenitum qui regnaturus
erat pro eo obtulit holocaustum super murum. et facta est
indignatio magna in Israel. Statimque recesserunt
ab eo et reversi sunt in terram suam. IIII
Mulier autem quedam de uxoribus prophetarum clama-
bat ad Heliseum prophetam dicens. Servus tuus

uir meus mortuus est et tu nosti quia servus tuus fuit
timens dominum et ecce creditor venit ut tollat duos fi-
lios meos ad serviendum sibi. Cui dixit heliseus. Quid vis
ut faciam tibi? Dic mihi quid habes in domo tua? At illa di-
xit. Non habeo ancilla tua quicquam in domo mea nisi
parum olei quo ungar. Cui ait. Vade et pete mu-
tuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca.
Et ingredere et claude ostium tuum cum intrinsecus fueris tu
et filii tui et mitte inde in omnia vasa haec et cum plena
fuerint tolles. Ivit itaque mulier et clausit ostium su-
per se et super filios suos. Illi offerebant vasa et illa infun-
debat. Cumque plena fuissent vasa dixit ad filium suum.
Affer mihi adhuc vas. Et ille respondit. Non habeo. Stetitque oleum.
Venit autem illa et indicavit homini dei. Et ille. Vade in-
quit vende oleum et redde creditori tuo. Tu autem et filii tui vivi-
te de reliquo. Facta est autem quaedam dies et transibat heliseus
per sunam. Erat autem ibi mulier magna quae tenuit eum ut
comederet panem. Cumque frequenter inde transiret divertebat
ad eum ut comederet panem. Quae dixit ad virum
suum. Animadverto quod vir dei sanctus est iste qui transit per nos
frequenter. Faciamus ei ergo cenaculum parvum et ponamus
ei in eo lectulum et mensam et sellam et candelabrum ut cum
venerit ad nos maneat ibi. Facta est ergo dies quaedam et ve-
niens divertit in cenaculum et requievit ibi. Dixitque ad
giezi puerum suum. Voca sunamitem istam. Qui cum vo-
casset eam et illa stetisset coram eo dixit ad puerum suum. Lo-
quere ad eam. Ecce sedule in omnibus ministrasti no-
bis. Quid vis ut faciam tibi? Numquid habes negotium.
Et vis ut loquar regi sive principi militiae? Quae respondit. In
medio populi mei habito. Et ait. Quid ergo vult ut faciam
ei? Dixitque giezi. Ne quaeras. Filium enim non habet et vir eius
senex est. Praecepit itaque ut vocaret eam. Quae cum
vocata fuisset et stetisset ad ostium. Dixit ad eam. In
tempore isto et in hac eadem hora si vita comes fuerit
habebis in utero filium. At illa respondit. Noli quaeso domine
mi vir dei noli mentiri ancillae tuae. Et concepit
mulier et peperit filium in tempore et in eadem hora qua
dixerat heliseus. Crevit autem puer. Et cum esset quaedam
dies et egressus isset ad patrem suum ad messores ait
patri suo. Caput meum doleo. Caput meum doleo. At ille
dixit puero. Tolle et duc eum ad matrem suam. Qui cum
tulisset et duxisset eum ad matrem suam. Posuit eum il-
la super genua sua usque ad meridiem et mortuus est.
Ascendit autem et collocavit eum super lectulum hominis dei.
Et clausit ostium et egressa vocavit virum suum et ait.
Mitte mecum obsecro unum de pueris et asinam ut
excurram usque ad hominem dei et revertar. Qui ait
illi. Quam ob causam vadis ad eum? Hodie non sunt kalendae neque sab-
batum. Quae respondit. Vadam. Stravitque asinam et praecepit
puero. Mina et propera. Ne mihi moram facias in eundo

et hoc age quod praecipio tibi. Profecta est igitur et venit ad virum
dei in montem carmeli. Cumque vidisset eam vir dei
e contra ait ad giezi puerum suum. Ecce sunamitis
illa. Vade ergo in occursum eius et dic ei. Recte ne a-
gitur circa te et circa virum tuum? Quae respondit. Recte. Cumque — et circa filium tuum
venisset ad virum dei in montem apprehendit pedes
eius et accessit giezi ut amoveret eam. Et ait homo
dei. Dimitte illam. Anima enim eius in amaritudine
est et dominus celavit a me et non indicavit mihi. Quae dixit
illi. Numquid petivi filium a domino meo? Num-
quid non dixi tibi ne illudas me? Et ille ait ad giezi. Ac-
cinge lumbos tuos et tolle baculum meum in manu — et vade.
tua. Si occurrerit tibi homo non salutes eum. Et si salu-
taverit te quispiam non respondeas illi. Et pones ba-
culum meum super faciem pueri. Porro mater pueri ait. Vi-
vit dominus et vivit anima tua non dimittam te.
Surrexit ergo et secutus est eam. Giezi autem praecesserat eos et posu-
erat baculum super faciem pueri et non erat vox neque sensus.
Reversusque est in occursum eius et nuntiavit ei dicens.
Non surrexit puer. Ingressus est ergo heliseus domum et
ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius. Et manus
suas super manus eius. Ingressusque clausit ostium super se
super puerum et oravit dominum. Et ascendit et incu-
buit super eum. Posuitque os suum super os eius et manus — et oculos suos super oculos eius ...
suas super manus eius et incurvavit se super eum et
calefacta est caro pueri. At ille reversus deambulabat
in domo semel huc atque illuc et ascendit et incubuit
super eum. Et oscitavit puer septies. Aperuitque oculos.
At ille vocavit giezi et dixit ei. Voca sunamitem
hanc. Quae vocata ingressa est ad eum. Qui ait. Tolle filium tuum. Venit illa et corruit ad pedes eius et adoravit
super terram. Tulitque filium suum et egressa est. Et heliseus reversus
est in galgala. Erat autem fames in terra et filii prophetarum habita-
bant coram eo. Dixitque uni de pueris suis. Pone ollam grandem
et coque pulmentum filiis prophetarum. Et egressus est unus in agrum ut
colligeret herbas agrestes. Invenitque quasi vitem silvestrem
et collegit ex ea colocynthidas agri et implevit pallium
suum. Et reversus concidit in ollam pulmenti.
Nesciebat enim quid esset. Infuderunt ergo sociis ut co-
mederent. Cumque gustassent de coctione exclama-
verunt dicentes. Mors in olla vir dei. Et non potuerunt
comedere. At ille. Afferte inquit farinam. Cumque
tulissent misit in ollam et ait. Infunde turbae ut
comedant. Et non fuit amplius quicquam amaritudinis in
olla. Vir autem quidam venit de baalsalisa deferens viro
dei panes primitiarum. Viginti panes hordeaceos et fru-
mentum novum in pera sua. At ille dixit. Da populo ut
comedat. Responditque ei minister eius. Quantum est hoc ut
apponam coram centum viris? Rursum ille. Da ait populo
ut comedat. Haec enim dicit dominus. Comedent

et supererit. Posuit itaque coram eis. Qui comederunt et superfuit
Naaman princeps V iuxta verbum domini.
militie regis Syrie erat vir magnus apud dominum
suum et honoratus. per illum enim dedit dominus salutem Sy-
rie. Erat autem vir fortis et dives, sed leprosus. Porro de Syria egressi
fuerant latrunculi et captivam duxerant de terra Israel
puellam parvulam, que erat in obsequio uxoris Naaman.
Que ait ad dominam suam. Utinam fuisset dominus meus ad
prophetam qui est in Samaria. profecto curasset eum a lepra quam
habet. Ingressus itaque Naaman ad dominum suum et nuntiavit
ei dicens. Sic et sic locuta est puella de terra Israel. Dixitque
ei rex Syrie. Vade et mittam litteras ad regem Israel. Qui
cum profectus esset et tulisset secum .x. talenta argenti.
et sex milia aureos. et .x. mutatoria vestimentorum.
detulit litteras ad regem Israel in hec verba. Cum acceperis
epistolam hanc scito quod miserim ad te Naaman servum meum
ut cures eum a lepra sua. Cumque legisset rex Israel litteras
scidit vestimenta sua et dixit. Numquid deus ego sum ut
occidere possim et vivificare, quia iste misit ad me ut cu-
rem hominem a lepra sua? Animadvertite et videte quod
occasionem querat adversum me. Quod cum audisset
Heliseus vir dei scidisse videlicet regem Israel vestimenta
sua misit ad eum dicens. Quare scidisti vestimenta tua?
Veniat ad me et sciat esse prophetam in Israel. Venit ergo Naa-
man cum equis et curribus suis et stetit ad ostium
domus Helysei. Misitque ad eum Heliseus nuntium
dicens. Vade et lavare septies in Iordane et recipiet
sanitatem caro tua atque mundaberis. Iratus Naaman
recedebat dicens. Putabam quod egrederetur ad me et
stans invocaret nomen domini dei sui et tangeret
manu sua locum lepre et curaret me. Numquid non me-
liores sunt Abana et Pharphar fluvii Damasci omnibus
aquis Israel ut laver in eis et mundarer? Cum ergo
vertisset se et abiret indignans accesserunt ad eum
servi sui et locuti sunt ei. Pater si rem grandem dixisset
tibi propheta, certe facere debueras. Quanto magis quia nunc
dixit tibi. lavare et mundaberis. Descendit ergo et lavit
in Iordane septies iuxta sermonem viri dei. et restituta
est caro eius sicut caro pueri parvuli et mundatus est. Reversus-
que est ad virum dei cum universo comitatu suo venit
et stetit coram eo et ait. Vere scio quod non sit deus alius
in universa terra nisi tantum in Israel. Obsecro itaque ut acci-
pias benedictionem a servo tuo. At ille respondit. Vivit
dominus ante quem sto quia non accipiam. Cumque vim
faceret: penitus non acquievit. Dixitque Naaman. Ut
vis. Sed obsecro concede michi servo tuo ut tollam
onus duorum burdonum de terra. Non enim faciet ultra ser-
vus tuus holocaustum aut victimam diis alienis
nisi domino. Hoc autem solum est de quo depreceris dominum pro servo
tuo. Quando ingreditur dominus meus ut oret in tem-

ut adoraret
plum Remmon et illo innitente super manum suam
mi meam si adoravero in templum Remmon adorante
eo in eodem loco ut ignoscat michi dominus servo tuo
pro hac re. Qui dixit ei. Vade in pace. Abiit ergo ab eo elec-
ta terre tempore. Dixitque Giezi puer viri dei. Pepercit do-
minus meus Naaman Syro isti ut non acciperet ab eo que attulit.
Vivit dominus quia curram post eum et accipiam ab eo
aliquid. Et secutus est Giezi post tergum Naaman. Quem cum
vidisset ille currentem ad se desiliit de curru in occur-
sum eius et ait. Recte ne sunt omnia? Et ille ait. Recte.
Dominus meus misit me dicens. Modo venerunt ad
me duo adolescentes de monte Effraim ex filiis prophe-
tarum. da eis talentum argenti et vestes mutatorias dupli-
ces. Dixitque Naaman. Melius est ut accipias duo tale-
nta. et coegit eum. ligavitque duo talenta argenti
in duobus saccis et duplicia vestimenta. et imposuit
duobus pueris suis qui et portaverunt coram eo. Cumque ve-
nisset iam vespere tulit de manu eorum et reposuit in domo
dimisitque viros et abierunt. Ipse autem ingressus stetit
coram domino suo. Et dixit ei Heliseus. Unde venis Giezi?
Qui respondit. Non ivit servus tuus quoquam. At ille. Nonne cor
meum in presentia erat quando reversus est homo de curru suo
in occursum tui? Nunc ergo accepisti argentum et
accepisti vestes ut emas oliveta et vineas et oves
et boves et servos et ancillas. Sed et lepra Naaman adhe-
rebit tibi et semini tuo in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus
Dixerunt autem filii prophetarum V quasi nix.
ad Heliseum. Ecce locus in quo habitamus coram te
angustus est nobis. Eamus usque ad Iordanem et tollant sin-
guli de silva materias singulas ut edificemus nobis ibi domum
ad habitandum. Qui dixit. Ite. Et ait unus ex illis. Veni ergo
tu cum servis tuis. Respondit. Ego veniam. Et abiit cum eis. Cumque
venissent ad Iordanem cedebant ligna. Accidit autem ut
unus cum materiam succidisset cecidit ferrum securis in aquam.
Exclamavitque voce magna et ait. Heu heu heu domi-
ne mi. et hoc ipsum mutuo acceperam. Dixit autem homo dei.
Ubi cecidit? At ille monstravit ei locum. Precidit ergo
lignum et misit illuc. Natavitque ferrum et ait. Tolle.
Qui extendit manum et tulit illud. Rex autem Syrie pug-
nabat contra Israel. Consiliumque iniit cum servis suis dicens.
In loco illo et illo ponamus insidias. Misit itaque vir
dei ad regem Israel dicens. Cave ne transeas in locum
illum: quia ibi Syri in insidiis sunt. Misit itaque rex Israel
ad locum quem dixerat ei vir dei et preoccupavit eum
et observavit se ibi non semel neque bis. Conturbatumque est
cor regis Syrie pro hac re. et convocatis servis suis
ait. Quare non indicatis michi quis proditor mei sit apud
regem Israel? Dixitque unus servorum eius. Nequaquam domine
mi rex. Sed Heliseus propheta qui est in Israel indicat regi
Israel omnia verba quecumque locutus fueris in conclavi

Dixit eis: Ite et videte ubi sit, ut mittam et capiam eum.
Adnuntiaveruntque ei dicentes: Ecce in Dothaim. Mi-
sit ergo illuc equos et currus et robur exercitus. Qui cum ve-
nissent nocte, circumdederunt civitatem. Consurgens autem
diluculo minister viri dei egressus est, viditque exercitum
in circuitu civitatis et equos et currus. Nuntiavitque ei
dicens: Heu heu heu domine mi, quid faciemus? At ille
respondit: Noli timere. Plures enim nobiscum sunt quam cum illis.
Cumque orasset Heliseus, ait: Domine, aperi oculos huius ut
videat. Et aperuit dominus oculos pueri, et vidit. Et ecce mons
plenus equorum et curruum igneorum in circuitu Helisei. Hostes
vero descenderunt ad eum. Porro Heliseus oravit dominum dicens:
Percute obsecro gentem hanc cecitate. Percussitque eos dominus
ne viderent, iuxta verbum Helisei. Dixit autem ad eos Heliseus:
Non est hec via, neque ista est civitas. Sequimini me, et osten-
dam vobis virum quem queritis. Duxit ergo eos in Samariam.
Cumque ingressi fuissent in Samariam, dixit Heliseus: Domine,
aperi oculos istorum. Viderunt se in medio Samarie. Dixitque
rex Israel ad Heliseum cum vidisset eos: Numquid percutiam eos,
pater mi? At ille ait: Non percuties. Neque enim cepisti eos gla-
dio aut arcu tuo ut percutias. Sed pone panem et aquam
coram eis, ut comedant et bibant, et vadant ad dominum
suum. Et apposita est eis ciborum magna preparatio. Et come-
derunt et biberunt, et dimisit eos. Abieruntque ad dominum suum,
et ultra non venerunt latrones Syrie in terram Israel. Factum est autem
post hec, congregavit Benadab rex Syrie universum exercitum
suum, et ascendit et obsidebat Samariam. Factaque est fames mag-
na in Samaria. Et tamdiu obsessa est civitas donec venundaretur
caput asini octoginta argenteis, et quarta pars cabi ster-
coris columbarum quinque argenteis. Cumque rex Israel transiret
per murum, mulier quedam exclamavit ad eum dicens: Salva
me domine mi rex. Qui ait: Non te salvat dominus. Unde
salvare te possum? De area aut de torculari? Dixitque
ad eam rex: Quid tibi vis? Que respondit: Mulier ista dixit mihi:
Da filium tuum ut comedamus eum hodie, et filium meum
comedemus cras. Coximus ergo filium meum et comedimus.
Dixique ei die altera: Da filium tuum ut comedamus eum.
Que abscondit filium suum. Quod cum audisset rex, scidit ve-
stimenta sua et transiebat per murum. Viditque omnis populus
cilicium quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. Et ait rex:
Hec mihi faciat deus et hec addat, si steterit caput Helisei filii Sa-
phat super eum hodie. Heliseus autem sedebat in domo sua,
et senes sedebant cum eo. Premisit itaque virum, et antequam
veniret nuntius ille, dixit ad senes: Numquid scitis quod
miserit filius homicide hic ut precidatur caput meum?
Videte ergo cum venerit nuntius, claudite ostium et non
sinatis eum introire. Ecce enim sonitus pedum domini eius
post eum est. Adhuc illo loquente eis, apparuit nuntius qui ve-
niebat ad eum, et ait: Ecce tantum malum a domino est. Quid amplius expe-
ctabo a domino?

VII

vij Dixit autem Heliseus:
Audite verbum domini. Hec dicit dominus: In tempore hoc cras
modius simile uno statere erit, et duo modii ordei sta-
tere uno in porta Samarie. Respondens unus de ducibus,
super cuius manum rex incumbebat, homini dei ait: Si do-
minus fecerit etiam cataractas in celo, numquid poterit esse quod
loqueris? Qui ait: Videbis oculis tuis, et inde non comedes.
Quatuor ergo viri leprosi erant iuxta introitum porte, qui dixe-
runt ad invicem: Quid hic esse volumus donec mori-
amur? Sive ingredi voluerimus civitatem, fame morie-
mur; sive manserimus hic, moriendum nobis est. Venite
ergo et transfugiamus ad castra Syrie. Si pepercerint nobis, vive-
mus; si autem occidere voluerint, nichilominus moriemur.
Surrexerunt ergo vespere ut venirent ad castra Syrie.
Cumque venissent ad principium castrorum Syrie, nullum
ibidem reppererunt. Siquidem dominus sonitum audiri fe-
cerat in castris Syrie curruum et equorum et exercitus plurimi.
Dixeruntque ad invicem: Ecce mercede conduxit adversum
nos rex Israel reges Etheorum et Egyptiorum, et venerunt
super nos. Surrexerunt ergo et fugerunt in tenebris, et de-
reliquerunt tentoria sua et equos et asinos in castris.
Fugeruntque animas tantum suas salvare cupientes. Igitur
cum venissent leprosi illi ad principium castrorum, ingressi sunt
unum tabernaculum, et comederunt et biberunt, et tulerunt
inde argentum et aurum et vestes, et abierunt et abscon-
derunt. Et rursum reversi sunt ad aliud tabernaculum,
et inde similiter auferentes absconderunt. Dixeruntque ad
invicem: Non recte facimus. Hec enim dies boni nun-
tii est. Si tacuerimus et noluerimus nuntiare usque ma-
ne, sceleris arguemur. Venite, eamus et nuntiemus in au-
la regis. Cumque venissent ad portam civitatis, nar-
raverunt ei dicentes: Ivimus ad castra Syrie curruum
et equorum; nullum ibidem repperimus hominem nisi
equos et asinos alligatos et fixa tentoria. Ierunt
ergo portarii et nuntiaverunt in palatio regis intrinsecus.
Qui surrexit nocte et ait ad servos suos: Dico vobis
quid fecerint nobis Syri. Sciunt quia fame laboramus,
et idcirco egressi sunt de castris et latitant in agris, di-
centes: Cum egressi fuerint de civitate, capiemus
eos vivos, et tunc civitatem ingredi poterimus.
Respondit autem unus servorum eius: Tollamus quinque equos qui reman-
serunt in urbe, quia ipsi tantum sunt in universa multi-
tudine Israel; alii enim consumpti sunt, et mittentes
explorare poterimus. Adduxerunt ergo duos equos, misitque
rex ad castra Syrorum dicens: Ite et videte. Qui abi-
erunt post eos usque ad Iordanem. Ecce autem omnis via
plena erat vestibus et vasis que proiecerant Syri, cum tur-
barentur. Reversique nuntii indicaverunt regi.
Et egressus populus diripuit castra Syrie. Factumque est modius
simile statere uno, et duo modii ordei statere uno,
iuxta verbum domini. Porro rex ducem illum in cuius

manu in cuius nitebatur constituit ad portam quem conculcavit
cavit turba in introitu et mortuus est iuxta quod locutus fuerat
vir dei quando descenderat rex ad eum. Factumque est secundum sermonem
nem viri dei quem dixerat regi quando ait: Duo modii ordei
statere uno erunt et modius simile statere uno. Hoc eodem
tempore cras in porta samarie. quando responderat dux ille vi-
ro dei et dixerat etiam si dominus fecerit cataractas
in celo numquid fieri poterit quod loqueris? Et dixit ei. Videbis
oculis tuis et inde non comedes. Evenit ergo ei sicut predictum fuerat
et conculcavit eum populus in porta et mortuus est. VIII

Heliseus autem locutus est ad mulierem cuius vivere fecerat
filium dicens. Surge vade tu et domus tua
et peregrinare ubicumque repereris. Vocavit enim dominus famem
et veniet super terram septem annis. Que surrexit et fecit
iuxta verbum hominis dei. Et vadens cum domo sua
peregrinata est in terra philistiim diebus multis. Cumque finiti
ti essent anni septem. reversa est mulier de terra philistiim
et egressa est ut interpellaret regem pro domo sua et agris
suis. Rex autem loquebatur cum giezi puero viri dei dicens.
Narra mihi omnia magnalia que fecit heliseus. Cumque ille
narraret regi quomodo mortuum suscitasset apparuit
mulier cuius vivificaverat filium clamans ad regem pro
domo sua et pro agris suis. Dixitque giezi. Domine mi rex hec
est mulier et hic filius eius quem suscitavit heliseus. Et
interrogavit rex mulierem. Que narravit ei. Deditque ei rex eunuchum unum dicens. Restitue ei
omnia que sua sunt et universos reditus agrorum a die qua
reliquit terram usque ad presens. Venit quoque heliseus damascum
et benadab rex syrie egrotabat. Nuntiaveruntque
ei dicentes. Venit vir dei huc. Et ait rex ad azahel.
Tolle tecum munera et vade in occursum viri dei et
consule dominum per eum dicens. Si evadere potero de infirmitate
mea hac. Ivit igitur azahel in occursum eius
habens secum munera et omnia bona damasci onera quadraginta
camelorum. Cumque stetisset coram eo ait. Filius tuus benadab
rex syrie misit ad te dicens. Si sanari potero
de infirmitate mea hac. Dixitque heliseus. Vade dic
ei. Sanaberis. Porro ostendit mihi dominus quia morte
morietur. Stetitque cum eo et conturbatus est usque ad suffusionem
vultus. Flevitque vir dei. Cui azahel ait. Quare dominus
meus flet? At ille ait. Quia scio que facturus sis filiis israel mala.
Civitates eorum munitas igne succendes et iuvenes
eorum interficies gladio et parvulos eorum elides et pregnantes
dividens. Dixitque azahel. Quid enim sum servus tuus
canis ut faciam rem istam magnam? Et ait heliseus.
Ostendit mihi dominus te regem syrie fore. Qui cum recessisset
ab heliseo venit ad dominum suum. Qui ait ei. Quid
tibi dixit heliseus? At ille respondit. Dixit mihi quia recipies sanitatem.
Cumque venisset dies altera tulit stragulum et infudit
aquam et expandit super faciem eius. Quo mortuo
regnavit azahel pro eo. Anno quinto ioram filii achab regis
israel regnavit ioram filius iosaphat rex iuda.
Triginta duorum erat annorum cum regnare cepisset et octo
annis regnavit in ierusalem. Ambulavitque in viis regum
israel sicut ambulaverat domus achab. Filia enim
achab erat uxor eius et fecit quod malum est coram domino.
Noluit autem dominus disperdere iudam propter david servum
suum sicut promiserat ei ut daret illi lucernam et filiis
eius cunctis diebus. In diebus autem eius recessit edom ne
esset sub iuda et constituit sibi regem. Venitque ioram
seira et omnes currus cum eo. Et surrexit nocte
percussitque ydumeos qui eum circumdederant et principes
curruum. Populus autem fugit in tabernacula sua. Recessit ergo edom
ne esset sub iuda usque ad diem hanc. Tunc recessit et
lobna in tempore illo. Reliqua autem sermonum ioram et universa
que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum
iuda? Et dormivit ioram cum patribus suis sepultusque est cum
eis in civitate david et regnavit ochozias filius
eius pro eo. Anno duodecimo ioram filii achab regis israel regnavit
achazias filius ioram regis iude. Viginti duorum
annorum erat achazias cum regnare cepisset et
uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius athalia
filia amri regis israel. Et ambulavit in viis
domus achab et fecit quod malum erat coram domino sicut domus
achab. Gener enim domus achab fuit. Abiit quoque cum
ioram filio achab ad prelium contra azahel regem syrie
in ramoth galaad et vulneraverunt syri ioram. Qui reversus est ut curaretur
in iezrael. Porro achazias filius ioram rex iuda descendit
ut inviseret ioram filium achab in iezrael quia egrotabat. IX

Heliseus autem propheta vocavit unum de filiis
prophetarum et ait illi. Accinge lumbos tuos et
tolle lenticulam olei hanc in manu tua et vade
in ramoth galaad. Cumque veneris illuc videbis iehu
filium iosaphat filii namsi et ingressus suscitabis eum
de medio fratrum suorum et introduces in interius cubiculum.
Tenensque lenticulam olei fundes super caput eius
et dices. Hec dicit dominus. Unxi te regem super israel. Aperiesque
ostium et fugies et non ibi subsistes. Abiit ergo
adolescens puer prophete in ramoth galaad et ingressus
est illuc. Ecce autem principes exercitus sedebant et
ait. Verbum mihi ad te princeps. Dixitque ei iehu. Ad
quem ex omnibus nobis? At ille dixit. Ad te o princeps.
Et surrexit et ingressus est cubiculum. At ille fudit oleum
super caput eius et ait. Hec dicit dominus deus israel. Unxi
te regem super populum domini israel. Et percuties domum
achab domini tui. Ut ulciscar sanguinem servorum
meorum prophetarum et sanguinem omnium servorum domini
de manu iezabel. Perdamque omnem domum achab
et interficiam de achab mingentem ad parietem
et clausum et novissimum in israel. Et dabo domum
achab sicut domum ieroboam filii nabath et sicut

domum baasa filii ahia. Iezabel quoque comedent canes in agro iezrahel, nec erit qui sepeliat eam. Aperuitque ostium et fugit. Hieu autem egressus est ad servos domini sui, qui dixerunt ei: Recte ne sunt omnia? Quid venit insanus iste ad te? Qui ait eis: Nostis hominem et quid locutus sit. At illi responderunt: Falsum est, sed magis narra nobis. Qui ait eis: Haec et haec locutus est mihi, et ait: Haec dicit dominus: Unxi te regem super israhel. Festinavit itaque unusquisque tollens pallium suum posuerunt sub pedibus eius in similitudinem tribunalis, et cecinerunt tuba atque dixerunt: Regnavit hieu. Coniuravit ergo hieu filius iosaphat filii namsi contra ioram. Porro ioram obsederat ramoth galaad, ipse et omnis israhel contra azahel regem syriae, et reversus fuerat ut curaretur in iezrahel propter vulnera, quia percusserant eum syri pugnantem contra azahel regem syriae. Dixitque hieu: Si placet vobis, nemo egrediatur profugus de civitate, ne vadat et nuntiet in iezrahel. Et ascendit et profectus est in iezrahel; ioram enim aegrotabat ibi, et ochozias rex iuda descenderat ad visitandum ioram. Igitur speculator qui stabat super turrem iezrahel vidit globum hieu venientis et ait: Video globum. Dixitque ioram: Tolle currum et mitte in occursum eorum, et dicat vadens: Recte ne sunt omnia? Abiit ergo qui ascenderat currum in occursum eius et ait: Haec dicit rex: Pacata sunt omnia? Dixitque hieu: Quid tibi et paci? Transi et sequere me. Nuntiavit quoque speculator dicens: Venit nuntius ad eos et non revertitur. Misit etiam currum equorum secundum, venitque ad eos et ait: Haec dicit rex: Numquid pax est? Et ait hieu: Quid tibi et paci? Transi et sequere me. Nuntiavit autem speculator dicens: Venit usque ad eos et non revertitur. Est autem incessus quasi incessus hieu filii namsi; praeceps enim graditur. Et ait ioram: Iunge currum. Iunxeruntque currum eius, et egressus est ioram rex israhel et ochozias rex iuda singuli in curribus suis, egressique sunt in occursum hieu et invenerunt eum in agro naboth iezrahelitae. Cumque vidisset ioram hieu, dixit: Pax est, hieu? At ille respondit: Quae pax? Adhuc fornicationes iezabel matris tuae et veneficia eius multa vigent. Convertit autem ioram manum suam et fugiens ait ad ochoziam: Insidiae, ochozia. Porro hieu tetendit arcum manu et percussit ioram inter scapulas, et egressa est sagitta per cor eius, statimque corruit in curru suo. Dixitque hieu ad baddacer ducem: Tolle, proice eum in agro naboth iezrahelitae. Memini enim quando ego et tu sedentes in curru sequebamur achab patrem huius, quod dominus onus hoc levaverit super eum dicens: Si non pro sanguine naboth et pro sanguine filiorum eius quem vidi heri, ait dominus, reddam tibi in agro isto, dicit dominus. Nunc ergo tolle et proice eum in agrum iuxta verbum domini. Ochozias autem rex iuda videns hoc fugit per viam domus horti; persecutusque est eum hieu et ait: Etiam hunc percutite in curru suo. Et percusserunt eum in ascensu gaber qui est iuxta ieblaam; qui fugit in mageddo et mortuus est ibi. Et imposuerunt eum servi eius super currum suum et tulerunt eum in ierusalem, sepelieruntque eum in sepulchro cum patribus suis in civitate david. Anno undecimo ioram filii achab regnavit ochozias super iudam. Venitque hieu in iezrahel. Porro iezabel introitu eius audito depinxit oculos suos stibio et ornavit caput suum et respexit per fenestram ingredientem hieu per portam et ait: Numquid pax esse potest zamri qui interfecit dominum suum? Levavitque hieu faciem suam ad fenestram et ait: Quae est ista? Et inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunuchi. At ille dixit eis: Praecipitate eam deorsum. Et praecipitaverunt eam, aspersusque est sanguine paries, et equorum ungulae conculcaverunt eam. Cumque ingressus esset ut comederet biberetque, ait: Ite et videte maledictam illam et sepelite eam, quia filia regis est. Cumque issent ut sepelirent eam, non invenerunt nisi calvariam et pedes et summas manus. Reversique nuntiaverunt ei. Et ait hieu: Sermo domini est quem locutus est per servum suum heliam thesbiten dicens: In agro iezrahel comedent canes carnes iezabel, et erunt carnes iezabel sicut stercus super faciem terrae in agro iezrahel, ita ut praetereuntes dicant: Haeccine est illa iezabel?

X Erant autem achab septuaginta filii in samaria. Scripsit ergo hieu litteras et misit in samariam ad optimates civitatis et ad maiores natu et ad nutricios achab dicens: Statim ut acceperitis litteras has, qui habetis filios domini vestri et currus et equos et civitates firmas et arma, eligite meliorem et eum qui vobis placuerit de filiis domini vestri, et ponite eum super solium patris sui, et pugnate pro domo domini vestri. Timuerunt illi vehementer et dixerunt: Ecce duo reges non potuerunt stare coram eo, et quomodo nos valebimus ei resistere? Miserunt ergo praepositi domus et praefecti civitatis et maiores natu et nutricii ad hieu dicentes: Servi tui sumus; quaecumque iusseris faciemus, nec constituemus nobis regem; quaecumque tibi placent fac. Rescripsit autem eis litteras secundo dicens: Si mei estis et oboeditis mihi, tollite capita filiorum domini vestri et venite ad me hac eadem hora cras in iezrahel. Porro filii regis septuaginta viri apud optimates civitatis nutriebantur. Cumque venissent litterae ad eos, tulerunt filios regis et occiderunt septuaginta viros et posuerunt capita eorum in cophinis et miserunt ad eum in iezrahel. Venit autem nuntius et indicavit ei dicens: Attulerunt capita filiorum regis. Qui respondit: Ponite ea ad duos acervos iuxta introitum portae usque mane. Cumque diluxisset, egressus est et stans dixit ad omnem populum: Iusti estis; si ego coniuravi contra dominum meum et interfeci eum, quis percussit omnes hos? Videte ergo nunc quoniam non cecidit de sermonibus domini in terram quos locutus

est dominus super domum achab et cunctis fecit quod locutus est
in manu servi sui helie. Percussit igitur ieu omnes qui
reliqui erant de domo achab in iezrael et universos
optimates eius et notos et sacerdotes donec non
remanerent ex eo reliquie. Et surrexit et venit in sama
riam. Cumque venisset ad cameram pastorum in via
invenit fratres ochozie regis iuda. Dixitque ad eos. Quinam
estis vos? At illi responderunt. Fratres ochozie sumus. et descendi
mus ad salutandos filios regis et
filios regine. Qui ait. Comprehendite eos vivos. Quos
cum comprehendissent vivos: iugulaverunt eos in cisterna
iuxta cameram. xl. duos viros. et non reliquit ex eis quem
quam. Cumque abisset inde: invenit ionadab filium rec
hab in occursum sibi et benedixit ei. et ait ad eum. Num
quid est cor tuum rectum cum corde meo: sicut cor meum cum
corde tuo? Et ait ionadab. Est. Si est inquit da manum
tuam. Qui dedit manum suam. At ille levavit eum ad se in
currum dixitque ad eum. Veni mecum et vide zelum meum
pro domino. Et impositum curru suo duxit in samariam.
Et percussit omnes qui reliqui fuerant de achab in sama
ria usque ad unum iuxta verbum domini quod locutus est per heliam.
Congregavit ergo ieu omnem populum et dixit ad eum. Achab
coluit baal parum. ego autem colam eum amplius. Nunc
ergo omnes prophetas baal et universos servos eius et cunctos
sacerdotes illius vocate ad me. nullus sit qui non veni
at. Sacrificium enim grande est mihi baal. Quicumque defuerit non
vivet. Porro ieu faciebat hoc insidiose ut disper
deret cultores baal.

Dixit autem. Sanctificate diem sollemnem baal

Vocavitque et misit in universos fines
israel et venerunt cuncti servi baal. Non fuit resi
duus ne unus quidem qui non veniret. Et ingressi sunt tem
plum baal. Et repleta est domus baal a summo usque ad sum
mum. Dixitque his qui erant super vestes: Proferte vestimenta univer
sis servis baal. Et protulerunt eis vestes. Ingressusque ieu
et ionadab filius rechab templum baal: ait cultoribus
baal. Perquirite et videte ne quis forte vobiscum sit de
servis domini. sed ut sint servi soli baal. Ingressi sunt
ergo ut facerent victimas et holocausta. Ieu autem preparaverat
sibi foris octoginta viros et dixerat eis. Quicumque fugerit
de hominibus his quos ego adduxero in manus vestras: ani
ma eius erit pro anima illius. Factum est autem cum completum
esset holocaustum: precepit ieu militibus et ducibus suis.
Ingredimini et percutite eos. nullus evadat. Percusseruntque e
os in ore gladii et proiecerunt milites et duces. et ierunt
in civitatem templi baal et protulerunt statuam de fano
baal et combusserunt et comminuerunt eam. Destruxerunt quoque
edem baal et fecerunt pro ea latrinas usque in diem hanc. De
levit itaque ieu baal de israel. Verumtamen a peccatis iero
boam filii nabath qui peccare fecit israel non recessit.
nec dereliquit vitulos aureos qui erant in bethel
et in dan. Dixit autem dominus ad ieu. Quia studiose fe
cisti quod rectum erat et placebat in oculis meis. et omnia
que erant in corde meo fecisti contra domum achab: filii tui
usque ad quartam generationem sedebunt super thronum israel.
Porro ieu non custodivit ut ambularet in lege
domini dei israel in toto corde suo. non enim recessit a pec
catis ieroboam qui peccare fecit israel. In diebus il
lis cepit dominus tedere super israel. Percussitque eos azael in
universis finibus israel a iordane contra orientalem plagam.
omnem terram galaad et gad et ruben et manasse ab
aroer que est super torrentem arnon et galaad et basan. Reli
qua autem verborum ieu et universa que fecit et fortitudo eius
nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel?
Et dormivit ieu cum patribus suis. et in samaria sepelierunt
eum. Et regnavit ioaz filius eius pro eo. Dies autem quos reg
navit ieu super israel. xx. et viii. anni sunt in samaria.

XI

Athalia vero mater ochozie videns
mortuum filium suum surrexit interfecitque omne semen
regium. Tollens autem iosaba filia regis ioram soror ocho
zie ioas filium ochozie furata est eum de medio
filiorum regis qui interficiebantur et nutricem eius de triclinio et
abscondit eum a facie athalie ut non interficeretur. Era
tque cum ea in domo domini clam sex annis. Porro atha
lia regnavit super terram. Anno autem septimo misit ioiada
et assumens centuriones et milites introduxit ad se in tem
plum domini. pepigitque cum eis foedus et adiurans eos
in domo domini ostendit eis filium regis et precepit eis di
cens. Iste est sermo quem facere debetis. Tertia pars ve
strum introeat sabbato et observet excubias domus regis.
Tertia autem pars sit ad portam sur et tertia pars ad portam
que est post habitaculum scutariorum. et custodietis excubias
domus messa. Due vero partes e vobis omnes egredientes
sabbato custodiant excubias domus domini circa regem.
et vallabitis eum habentes arma in manibus vestris. Si
quis autem ingressus fuerit septum templi: interficiatur. Eritisque
cum rege introeunte et egrediente. Et fecerunt centurio
nes iuxta omnia que preceperat ioiada sacerdos. et assumen
tes singuli viros suos qui ingrediebantur sabbatum cum
his qui egrediebantur e sabbato: venerunt ad ioiada sacerdotem.
Qui dedit eis hastas et arma regis david que erant in
domo domini. et steterunt singuli habentes arma in
manu sua a parte templi dextera usque ad partem si
nistram altaris et edis circum regem. Produxitque filium
regis et posuit super eum diadema et testimonium. Fe
ceruntque eum regem et unxerunt. et plaudentes manu
dixerunt. Vivat rex. Audivit autem athalia vocem curren
tis populi et ingressa est ad turbas in templum domini. vidit
regem stantem super tribunal iuxta morem et cantores
et tubas prope eum. omnem populum letantem et canentem
tubis. et scidit vestimenta sua. clamavitque. Coniura
tio. coniuratio. Precepit autem ioiada centurionibus qui

eum super cervicem et aio eius. Educite eam extra consepta
templi, et quicumque eam secutus fuerit feriatur gladio. Dixerat
enim sacerdos: Non occidatur in templo domini. Inposue
runtque ei manus et impegerunt eam per viam introitus
equorum iuxta palatium, et interfecta est ibi. Pepigit ergo ioiada fe
dus inter dominum et inter regem et inter populum ut esset populus domini,
inter regem et populum. Ingressusque est omnis populus terre templum
baal et destruxerunt aras eius et ymagines contriverunt
valide. Mathan quoque sacerdotem baal occiderunt coram alta
ri. Et posuit sacerdos custodias in domo domini. Tulitque cen
turiones et cerethi et phelethi legiones et omnem populum
terre deduxeruntque regem de domo domini et venerunt per
viam porte scutariorum in palatium, et sedit super thronum
regum. Letatusque est omnis populus terre, et civitas conquievit.
Athalia autem occisa est gladio in domo regis. Septemque an
norum erat ioas cum regnare cepisset. XII
Anno vii Ieu regnavit ioas. xl annis reg
navit in ierusalem. Nomen matris eius sebia de bersabee. Fe
citque ioas rectum coram domino cunctis diebus quibus do
cuit eum ioiada sacerdos. Verumptamen excelsa non abstu
lit. Adhuc enim populus immolabat et adolebat in excel
sis incensum. Dixitque ioas ad sacerdotes: Omnem pe
cuniam sanctorum que illata fuerit in templum domini a pretere
euntibus que offertur pro precio anime et quam sponte et arbitrio
cordis sui inferunt in templum domini accipiant illam
sacerdotes iuxta ordinem suum et instaurent sartatecta do
mus si quid necessarium viderint instauratione. Igitur usque
ad vicesimum tercium annum regis ioas non instaurave
runt sacerdotes sartatecta templi. Vocavitque rex ioas
ioiada pontificem et sacerdotes dicens eis: Quare sartatec
ta non instauratis templi? Nolite ergo amplius accipere
pecuniam iuxta ordinem vestrum, sed ad instaurationem tem
pli reddite eam. Prohibitique sunt sacerdotes ultra accipere
pecuniam a populo et instaurare sartatecta domus. Et tulit io
iada pontifex gazophilacium unum aperuitque foramen desuper
et posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredientium domum
domini. Mittebantque sacerdotes in eo qui custodiebant hostia omnem
pecuniam que deferebatur ad templum domini. Cumque viderent ni
miam pecuniam esse in gazophilacio, ascendebat scriba regis
et pontifex, effundebantque et numerabant pecuniam que in
veniebatur in domo domini. Et dabant eam iuxta numerum at
que mensuram in manu eorum qui preerant cementariis domus domini.
Qui inpendebant eam in fabris lignorum et in cementariis hisque o
perabantur, qui cedebant saxa in domo domini, et sartatecta fi
ebant, et in his que cedebant ligna saxa, et ut emerent
ligna et lapides qui excidebantur, ita ut impleretur instaura
tio domus domini in universis que indigebant expensa ad mu
niendam domum. Verumptamen non fiebant ex eadem pecunia
hydrie templi domini et fuscinule et tibie et tube et omne vas
aureum et argenteum de pecunia que inferebatur
in templum domini. His enim qui faciebant opus dabatur ut instauraretur templum domini.
Et non fiebat ratio his hominibus qui accipiebant pecuniam

[illegible] ut distribuerent eam artificibus. Sed in fide trac
tabant. Pecuniam vero pro delicto et pecuniam
pro peccatis non inferebant in templum domini quia sacerdotum
erat. Tunc ascendit azael rex syrie et pugna
bat contra geth cepitque eam, et direxit faciem suam
ut ascenderet in ierusalem. Quam ob rem tulit ioas rex
iuda omnia sanctificata que consecraverat iosaphat et
ioram et ochozias patres eius reges iuda, et que ipse obtu
lerat et universum argentum et aurum quod inveniri potuit in the
sauris templi domini et in palatio regis, misitque
azaeli regi syrie, et recessit ab ierusalem. Reliqua autem
sermonum ioas et universa que fecit, nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum iuda? Surrexerunt autem
servi eius et coniuraverunt inter se, percusseruntque ioas
in domo mello in descensu sela. Iozachar namque
filius semath et iozabath filius somer servi eius
percusserunt eum et mortuus est. Et sepelierunt eum cum
patribus suis in civitate david. Regnavitque amasias fi
Anno vicesimo tercio XIII lius eius pro eo.
ioas filii ochozie regis iude regnavit ioachaz xiij
filius ieu super israel in samaria xvii annis. Et fecit malum
coram domino secutusque est peccata ieroboam filii nabath qui pecca
re fecit israel, et non declinavit ab eis. Iratusque est furor domini contra
israel, et tradidit eos in manus azael regis syrie et in manu
benadab filii azael cunctis diebus. Deprecatus est autem ioachaz
faciem domini, et audivit eum dominus. Vidit enim angustiam
israel quia attriverat eos rex syrie, et dedit dominus israeli salva
torem, et liberatus est de manu regis syrie. Habitaveruntque filii
israel in tabernaculis suis sicut heri et nudius tercius. Verumptamen
non recesserunt a peccatis domus ieroboam qui peccare fecit
israel, in ipsis ambulaverunt. Siquidem et lucus permansit in sama
ria. Et non sunt derelicti ioachaz de populo nisi l equites
et x currus et x milia peditum. Interfecerat enim eos rex
syrie et redegerat quasi pulverem in tritura aree. Reliqua autem
sermonum ioachaz et universa que fecit et fortitudo eius,
nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum
israel? Dormivitque ioachaz cum patribus suis et sepelierunt eum
in samaria, regnavitque ioas filius eius pro eo. Anno
xxxvii ioas regis iuda regnavit ioas filius ioachaz
super israel in samaria xvi annis. Et fecit quod malum est in con
spectu domini. Non declinavit a peccatis ieroboam
filii nabath qui peccare fecit israel, in ipsis ambulavit.
Reliqua autem sermonum ioas et universa que fecit et fortitudo
eius quomodo pugnaverit contra amasiam regem iuda, nonne
scripta sunt in libro sermonum dierum regum? Et dormivit ioas cum patri
bus suis. Ieroboam autem sedit super solium eius. Porro io
as sepultus est in samaria cum regibus israel. Heliseus autem egro
tabat infirmitate qua et mortuus est. Descenditque
ad eum ioas rex israel et flebat coram eo dicebatque: Pater
mi, pater mi, currus israel et auriga eius. Et ait illi heliseus

Affer arcum et sagittas. Cumque attulisset arcum
et sagittas. Dixit ad eum regem Israhel. Pone ma
num tuam super arcum. Et cum posuisset ille manum suam
superposuit Heliseus manus suas manibus regis et ait
Aperi fenestram orientalem. Cumque aperuisset Heliseus
dixit. Iace sagittam et iecit. Et ait Heliseus. Sagitta
salutis Domini et sagitta salutis contra Syriam. Percuti
esque Syriam in Aphec donec consumas eam. Et ait
Tolle sagittas. Qui cum tulisset rursum dixit. Percu
te iaculo terram. Et cum percussisset tribus vicibus et stetis
set iratus est contra eum vir Dei et ait. Si percussisses quinquies
aut sexies aut septies percussisses Syriam usque ad
consumptionem. Nunc autem tribus vicibus percuties eam.
Mortuus est ergo Heliseus et sepelierunt eum. Latrunculi
que de Moab venerunt in terram in ipso anno. Quidam autem
sepelientes hominem viderunt latrunculos et proiece
runt cadaver in sepulchro Helisei. Quod cum tetigisset
ossa Helisei revixit homo et stetit super pedes suos.
Igitur Azahel rex Syrie afflixit Israhel cunctis diebus Ioachaz
Et misertus est Dominus eorum et reversus est ad eos propter pactum
suum quod habebat cum Abraham et Ysaac et Iacob et no
luit disperdere eos neque proicere penitus usque in presens
tempus. Mortuus est autem Azahel rex Syrie. Regnavit
Benadab filius eius pro eo. Porro Ioas filius Ioachaz
tulit urbes de manu Benadab filii Azahel quas tu
lerat de manu Ioachaz patris sui iure prelii. Tribus
vicibus percussit eum Ioas et reddidit civitates Israhel.
XIIII Anno secundo Ioas filii Ioachaz regis Israhel
regnavit Amasias filius Ioas regis Iu
da. XXV annorum erat cum regnare cepisset. XX et
novem annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius
Ioaden de Ierusalem. Et fecit rectum coram Domino verum
tamen non ut David pater eius. Iuxta omnia que fecit Ioas pater eius fecit.
Nisi hoc tantum quod excelsa non abstulit adhuc enim populus immo
labat et adolebat incensum in excelsis. Cumque
obtinuisset regnum percussit servos qui interfecerant
regem patrem suum. Filios autem eorum qui occiderant non oc
cidit iuxta quod scriptum est in libro legis Moysi sicut precepit
Dominus dicens. Non morientur patres pro filiis neque filii mo
rientur pro patribus sed unusquisque in peccato suo morietur. Ipse
percussit Edom in valle Salinarum decem milia et appre
hendit Petram in prelio vocavitque nomen eius Iecthehel
usque in presentem diem. Tunc misit Amasias nuntios
ad Ioas filium Ioachaz filii Hieu regis Israhel dicens. Veni et
videamus nos. Remisitque Ioas rex Israhel ad Amasi
am regem Iuda dicens. Carduus Libani misit ad
cedrum que est in Libano dicens. Da filiam tuam filio
meo uxorem. Transieruntque bestie saltus que sunt in
Libano et conculcaverunt carduum. Percutiens invalu
isti super Edom et sublevavit te cor tuum. Contentus
esto gloria et sede in domo tua. Quare provocas malum ut
cadas tu et Iuda tecum? Et non adquievit Amasias.
Ascenditque Ioas rex Israhel et viderunt se ipse et Ama
sias rex Iuda in Bethsames oppido Iude. Percussusque
est Iuda coram Israhel et fugerunt unusquisque
in tabernacula sua. Amasiam vero regem Iuda filium
Ioas filii Ochozie cepit Ioas rex Israhel in
Bethsames et adduxit eum in Ierusalem et interrupit
murum Ierusalem a porta Effraim usque ad portam an
guli quadringentis cubitis. Tulitque omne aurum et ar
gentum et vasa universa que inventa sunt in domo Domini
et in thesauris regis et obsides et reversus est in Samariam.
Reliqua autem verborum Ioas que fecit et fortitudo eius qua pugna
vit contra Amasiam regem Iuda nonne hec scripta sunt in li
bro sermonum dierum regum Israhel? Dormivitque Ioas cum patribus suis et
sepultus est in Samaria cum regibus Israhel et regnavit Ieroboam
filius eius pro eo. Vixit autem Amasias filius Ioas rex Iude postquam
mortuus est Ioas filius Ioachaz regis Israhel XV annis.
Reliqua autem sermonum Amasie nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum
regum Iuda? Factaque est contra eum coniuratio in Ierusalem. At
ille fugit in Lachis. Miseruntque post eum in Lachis
et interfecerunt eum ibi. Et asportaverunt in equis et sepul
tus est in Ierusalem cum patribus suis in civitate David. Tulit
autem universus populus Iude Azariam annos natum XVI et
constituerunt eum regem pro patre suo Amasia. Ipse e
dificavit Ahilam et restituit eam Iude postquam dor
mivit rex cum patribus suis. Anno XV Amasie filii
Ioas regis regnavit Ieroboam filius Ioas regis Israhel
in Samaria XL et uno anno. Et fecit quod malum est coram
Domino. Non recessit ab omnibus peccatis Ieroboam
filii Nabath qui peccare fecit Israhel. Ipse restituit ter
minos Israhel ab introitu Emath usque ad mare Soli
tudinis iuxta sermonem Domini Dei Israhel quem locutus est
per servum suum Ionam filium Amathi prophetam qui erat
de Geth que est in Opher. Vidit enim Dominus afflictionem
Israhel amaram nimis et quod consumpti essent usque ad
clausos carcere et extremos et non esset qui auxiliaretur
Israhel. Nec locutus est Dominus ut deleret nomen Israhel de sub
celo. Sed salvavit eos in manu Ieroboam filii Ioas.
Reliqua sermonum Ieroboam et universa que fecit et fortitudo eius qua
preliatus est et quomodo restituit Damascum et Emath Iu
de in Israhel nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israhel?
Dormivitque Ieroboam cum patribus suis regibus Israhel et
regnavit Zacharias filius eius pro eo. XV
Anno XXVII Ieroboam regis Israhel regna
vit Azarias filius Amasie regis Iude. Sedecim
annorum erat cum regnare cepisset et LII
annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius

iecoliae de ierusalem. Fecitque quod erat placitum coram domino
iuxta omnia que fecerat amasias pater eius. Verumptamen
excelsa non est demolitus. Adhuc populus sacrificabat et ad-
olebat incensum in excelsis. Percussit autem dominus regem
et fuit leprosus usque in diem mortis sue. et habitabat in
domo libera seorsum. Ionathas vero filius regis gubernabat
palacium et iudicabat populum terre. Reliqua autem sermo-
num azarie et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro ver-
bi dierum regum iuda? Et dormivit azarias cum patribus suis sepe-
lieruntque eum cum maioribus suis in civitate david.
et regnavit ionathan filius eius pro eo. Anno xxxviii.
azarie regis iude regnavit zacharias filius ieroboam
super israel in samaria vi. mensibus. et fecit quod malum est
coram domino sicut fecerunt patres eius. Non recessit a peccatis
ieroboam filii nabath. qui peccare fecit israel. Coniura-
vit autem contra eum sellum filius iabes. percussitque eum palam.
et interfecit. regnavitque pro eo. Reliqua autem verborum zacha-
rie nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? Iste est
sermo domini quem locutus est ad iehu dicens. Filii tui
usque ad quartam generationem sedebunt de te super thro-
num israel. Factumque est ita. Sellum filius iabes regna-
vit xxxix. anno azarie regis iude. Regnavit autem
uno mense in samaria. Et ascendit manahen fi-
lius gaddi de thersa venitque in samariam. et percussit sel-
lum filium iabes in samaria. et interfecit eum regna-
vitque pro eo. Reliqua autem sermonum sellum et coniuratio eius per quam
tetendit insidias nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum
israel? Tunc percussit manahen thapsam. et omnes qui
erant in ea. et terminos eius de thersa. Noluerant enim
aperire ei. et interfecit omnes pregnantes eius. et scidit eas. An-
no xxxix. azarie regis iuda regnavit mana-
hen filius gaddi super israel. x. annis in samaria. Fecit-
que malum erat coram domino. Non recessit a pec-
catis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. Cunctis diebus eius
veniebat phul rex assiriorum in terram et dabat
manahen phul mille talenta argenti ut esset ei
in auxilio et firmaret regnum eius. Indixitque ma-
nahen argentum super israel cunctis potentibus
et divitibus ut daret regi assiriorum l. siclos ar-
genti per singulos. Reversusque est rex assiriorum et non est mora-
tus in terra. Reliqua autem sermonum manahen et universa que fecit
nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? Et dormivit
manahen cum patribus suis regnavitque phaceia filius
eius pro eo. Anno l. azarie regis iude regnavit pha-
ceia filius manahen super israel in samaria biennio
et fecit quod erat malum coram domino. Non reces-
sit a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. Co-
niuravit autem adversus eum phacee filius romelie
dux eius et percussit in samaria in turre domus re-
gie iuxta argob et iuxta arih et cum eo l. viros de
filiis galaaditarum et interfecit eum. regnavitque pro
eo. Reliqua autem sermonum phaceie et universa que fecit nonne
hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? Anno l. secundo azarie
regis iude regnavit phacee filius romelie super israel
in samaria xx. annis. et fecit (regnavit) quod erat malum
coram domino. Non recessit a peccatis ieroboam qui peccare fecit
israel. In diebus phacee regis israel venit teglathpha-
lasar rex assur et cepit ahion et galaad et galileam
et universam terram neptalim et transtulit eos in as-
syrios. Coniuravit autem et tetendit insidias osee
filius hela contra phacee filium romelie et percussit eum
et interfecit. regnavitque pro eo. Reliqua autem sermonum phacee
nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? Anno secundo
phacee filii romelie regnavit ionathan filius
ozie regis iuda. Viginti v. annorum erat cum reg-
nare cepisset. et xvi. annis regnavit in ierusalem.
Nomen matris eius ierusa filia sadoch. Fecitque quod erat
placitum coram domino iuxta omnia que fecerat ozias
pater suus operatus est. Verumptamen excelsa non abstulit
adhuc populus immolabat et adolebat incensum in ex-
celsis. Ipse edificavit portam domus domini subli-
missimam. Reliqua autem sermonum ionathan et universa que fe-
cit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? In diebus illis cepit dominus
mittere in iudam rasin regem syrie et phacee fili-
um romelie. et dormivit ionathan cum patribus suis. et sepul-
tus est cum eis in civitate david patris sui. et regna-
vit achaz filius eius pro eo. XVI

Anno septimo decimo phacee filii romelie reg-
navit achaz filius ionathan regis iuda. xx. an-
norum erat cum regnare cepisset. et xvi annis reg-
navit in ierusalem. Non fecit quod erat placitum in con-
spectu domini dei sui sicut david pater eius. sed ambulavit
in via regum israel. Insuper et filium suum consecravit transferens
per ignem secundum ydola gentium que dissipavit dominus
coram filiis israel. Immolabat quoque victimas et adolebat
incensum in excelsis et in collibus et sub omni ligno
frondoso. Tunc ascendit rex syrie rasin et phacee
filius romelie rex israel in ierusalem ad preliandum. Cumque ob-
siderent achaz non valuerunt superare eum. In tempore
illo restituit rasin rex syrie ahilam syrie et eiecit
iudeos de hahila et ydumei et syri venerunt in ahila
et habitaverunt ibi usque in diem hanc. Misit autem achaz
nuntios ad teglathphalasar regem assiriorum dicens
Servus tuus et filius tuus ego sum. Ascende et sal-
vum me fac de manu regis syrie et de manu regis
israel qui consurrexerunt adversum me. Et cum collegisset
argentum et aurum quod inveniri potuit in domo domini
et thesauris regis misit regi assiriorum munera. qui

adquievit voluntati eius. Ascendit enim rex Assyrio-
rum in Damascum et vastavit eam. et transtulit habita-
tores eius Cyrenen. Rasin autem interfecit. Perrexitque
rex Achaz in occursum Theglathphalasar regis As-
syriorum in Damascum. Cumque vidisset altare Dama-
sci, misit rex Achaz ad Uriam sacerdotem exemp-
lar eius et similitudinem iuxta omne opus eius. Extruxitque
Urias sacerdos altare iuxta omnia quae praeceperat rex Achaz
de Damasco. ita fecit Urias sacerdos donec veniret
rex Achaz de Damasco. Cumque venisset rex de Dama-
sco, vidit altare et veneratus est illud. Ascenditque et immo-
lavit holocausta et sacrificium suum. et libavit libamina
et fudit sanguinem pacificorum quae obtulerat super altare.
Porro altare aereum quod erat coram Domino transtulit
de facie templi et de loco altaris et de loco templi Domini.
posuitque illud ex latere altaris ad aquilonem. Praecep-
it quoque rex Achaz Uriae sacerdoti dicens. Super altare maius
offer holocaustum matutinum et sacrificium vespertinum et ho-
locaustum regis et sacrificium eius et holocaustum universi populi
terrae et sacrificia eorum et libamina eorum. et omnem sanguinem
holocausti et universum sanguinem victimae super illud effundes.
Altare vero aereum erit paratum ad voluntatem meam. Fecit igitur Urias
sacerdos iuxta omnia quae praeceperat ei rex Achaz. Tulit
autem rex Achaz caelatas bases et luterem qui erat desuper
et mare deposuit de bobus aereis qui sustentabant
illud et posuit super pavimentum stratum lapide. Musach
quoque sabbati quod aedificaverat in templo et ingressum regis
exterius convertit in templum Domini propter regem Assyriorum.
Reliqua autem verborum Achaz et omnia quae fecit nonne haec scripta sunt in
libro sermonum dierum regum Iuda. Dormivitque Achaz cum patribus suis
et sepultus est cum eis in civitate David. et regnavit Ezechias filius

XVII

eius pro eo.

Anno xii. Achaz regis
Iuda regnavit Osee filius Hela in Samaria super
Israel ix. annis. Fecitque malum coram Domino, sed non sicut reges
Israel qui ante eum fuerant. Contra hunc ascendit Sal-
manasar rex Assyriorum et factus est ei servus Osee redde-
batque ei tributa. Cumque deprehendisset rex Assyriorum Osee
quod rebellare nitens misisset nuntios ad Sua regem Aegyp-
ti ne praestaret tributa regi Assyriorum sicut singulis annis
solitus erat, obsedit eum et vinctum misit in carcerem. Per-
agravitque omnem terram et ascendens Samariam obsedit
eam tribus annis. Anno autem ix. Osee cepit rex Assyriorum
Samariam et transtulit Israel in Assyrios. posuitque eos in Ha-
la et in Abor iuxta fluvium Gozan in civitatibus Medo-
rum. Factum est enim cum peccassent filii Israel Domino Deo
suo qui eduxerat eos de terra Aegypti de manu Pharaonis
regis Aegypti, coluerunt deos alienos. et ambulaverunt
iuxta ritum gentium quas consumpserat Dominus in
conspectu filiorum Israel quia similiter fecerant. et irritaverunt
filii Israel verbis non rectis Dominum Deum suum et aedifica-
verunt sibi excelsa in cunctis urbibus suis a turre
custodum usque ad civitatem munitam. Feceruntque sibi
statuas et lucos in omni colle sublimi et subter omne
lignum nemorosum. et adolebant ibi incensum
super aras in morem gentium quas transtulerat Dominus a
facie eorum. Feceruntque verba pessima irritantes Do-
minum et coluerunt immunditias de quibus praecepit
Dominus eis ne facerent verbum hoc. et testificatus est Dominus
in Israel et in Iuda per manum omnium prophetarum et viden-
tium dicens. Revertimini a viis vestris pessimis et custodi-
te praecepta mea et ceremonias iuxta legem quam praecepi
patribus vestris et sicut misi ad vos in manu servorum meorum
prophetarum. Qui non audierunt sed induraverunt cervicem suam
iuxta cervicem patrum suorum qui noluerunt oboedire Domino
Deo suo. et abiecerunt legitima eius et pactum quod pepigit
cum patribus eorum et testificationes quibus contestatus est
eos. Secutique sunt vanitates et vane egerunt et
secuti sunt gentes quae erant per circuitum eorum super quibus
praeceperat Dominus eis ut non facerent sicut et illae faciebant. Et
dereliquerunt omnia praecepta Domini Dei sui. Feceruntque
sibi conflatiles duos vitulos et lucos. et adora-
verunt universam militiam caeli. Servieruntque Baal. et con-
secrabant eis filios suos et filias suas per ignem. et divi-
nationibus inserviebant et auguriis et tradiderunt se ut
facerent malum coram Domino et irritarent eum.
Iratusque est Dominus Israel vehementer et abstulit eos de con-
spectu suo et non remansit nisi tribus Iuda tantummodo. Sed nec
ipse Iuda custodivit mandata Domini Dei sui. Verum-
tamen ambulavit in erroribus Israel quos operatus fuerat.
Proiecitque Dominus omne semen Israel et afflixit eos et tradidit in manu
diripientium donec proiceret eos a facie sua. ex eo
iam tempore quo scissus est Israel a domo David. Constitue-
runt sibi regem Ieroboam filium Nabat. Separavit enim Ie-
roboam Israel a Domino et peccare eos fecit peccatum
magnum. Et ambulaverunt filii Israel in universis
peccatis Ieroboam quae fecerat et non recesserunt ab eis usque
quo auferret Dominus Israel a facie sua sicut locutus fuerat in manu
omnium servorum suorum prophetarum. Translatusque est Israel de
terra sua in Assyrios usque in diem hanc. Adduxit autem rex
Assyriorum de Babylone et de Cutha et de Avah et de E-
math et Sepharvaim et collocavit eos in civitatibus
Samariae pro filiis Israel qui possederunt Samariam et ha-
bitaverunt in urbibus eius. Cumque ibi habitare coepissent
non timebant Dominum et immisit eis Dominus leones
qui interficiebant eos. Nuntiatumque est regi Assyriorum
et dictum. Gentes quas transtulisti et habitare fecisti in
civitatibus Samariae ignorant legitima Dei terrae
et immisit in eos Dominus leones. et ecce interficiunt
eos eo quod ignorent ritum Dei terrae. Praecepit
autem rex Assyriorum dicens. Ducite illuc unum de

sacerdotibus quos inde captivos adduxistis et vadat
et habitet cum eis et doceat eos legitima dei terre.
Igitur cum venisset unus de sacerdotibus his qui captivi
ducti fuerant de samaria habitavit in bethel et doce
bat eos quomodo dominum colerent. Et unaqueque gens fabri
cata est deum suum posueruntque eos in fanis excelsis
que fecerant samarite gens et gens in urbibus suis in quibus
habitabant. Viri enim babilonii fecerunt sochoth benoth
viri autem chutei fecerunt nergel et viri de emath fe
cerunt asima. Porro evei fecerunt nebaaz et tharthac
hii autem qui erant de pharvaim comburebant filios
suos igni adramelech et anamelech diis sepharvaim
et nichilominus colebant dominum. Fecerunt autem sibi de
novissimis sacerdotes excelsorum et ponebant eos
in fanis sublimibus. Et cum dominum colerent diis quoque suis
serviebant iuxta consuetudinem gentium de quibus trans
lati fuerant samariam. Usque in presentem diem morem se
cuntur antiquum. Non timent dominum neque custodiunt ceremo
nias eius et iusticias et legem et mandatum quod preceperat
dominus filiis iacob quem cognominavit israel. Et
pepigerat cum eis pactum et mandaverat eis dicens
nolite timere deos alienos et non adoretis eos et ne
colatis et non immoletis eis. Sed dominum deum vestrum qui eduxit
vos de terra egypti in fortitudine magna et in bra
chio extento ipsum timete et illum adorate et ipsi
immolate. Ceremonias quoque et iudicia et legem et man
datum quod scripsit vobis custodite ut faciatis cunctis die
bus et non timeatis deos alienos. Et pactum quod percussit
vobiscum nolite oblivisci nec colatis deos alienos sed dominum
deum vestrum timete et ipse eruet vos de manu inimicorum
vestrorum. Illi vero non audierunt sed iuxta consuetudinem
suam priorem perpetrabant. Fuerunt igitur gentes iste timen
tes quidem dominum sed nichilominus ydolis suis servi
entes. Nam et filii eorum et nepotes sicut fecerunt paren
tes sui ita faciunt usque in presentem diem.

XVIII

Anno tercio osee filii hela regis israel regnavit
ezechias filius achaz regis iuda. xxv. annorum
erat cum regnare cepisset et xxix. annis regnavit
in ierusalem. Nomen matris eius abia filia zacharie. Fecit
quod erat bonum coram domino iuxta omnia que fecerat
david pater eius. Ipse dissipavit excelsa et contrivit
statuas et succidit lucos confregitque serpentem
eneum quem fecerat moyses. Siquidem usque ad illud tempus
filii israel adolebant ei incensum. Vocavitque eum
nohestan. In domino deo israel speravit. Itaque post
eum non fuit similis ei de cunctis regibus iuda. Sed
neque in hiis qui ante eum fuerunt. Et adhesit domino
et non recessit a vestigiis eius. Fecitque mandata eius
que preceperat dominus moysi. Unde et erat dominus cum eo
et in cunctis ad que procedebat sapienter se agebat.

Rebellavit quoque contra regem assiriorum et non servivit ei.
Ipse percussit philisteos usque ad gazam et omnes termi
nos eorum a turre custodum usque ad civitatem muni
tam. Anno quarto regis ezechie qui erat annus vii. osee
filii hela regis israel ascendit salmanasar rex assiri
orum samariam et oppugnavit eam et cepit. Nam post
annos tres anno sexto ezechie id est anno nono [anno osee] regis israel
capta est samaria. Et transtulit rex assiriorum israel in assi
rios collocavitque eos in ala et in abor fluviis gozam
in civitatibus medorum quia non audierunt vocem domini
dei sui sed pretergressi sunt pactum eius. Omnia que prece
pit moyses servus domini non audierunt neque fece
runt. Anno xiiii. regis ezechie ascendit sennache
rib rex assiriorum ad universas civitates iuda muni
tas et cepit eas. Tunc misit ezechias [rex iuda] nuntios ad
regem assiriorum lachis dicens. Peccavi recede a me
et omne quod imposueris michi feram. Indixit itaque assiriorum
rex ezechie regi iude trecenta talenta argenti et
xxx. talenta auri. Deditque ezechias omne argen
tum quod repertum fuerat in domo domini et in thesauris
regis. In tempore illo confregit ezechias valvas tem
pli domini et laminas auri quas ipse affixerat et dedit
eas regi assiriorum. Misit autem rex assiriorum tharthan et rapsaris et
rapsacen de lachis ad ezechiam regem cum manu va
lida in ierusalem. Qui cum ascendissent venerunt in ierusalem
et steterunt iuxta aqueductum piscine superioris que est
in via agri fullonis. Vocaveruntque regem. Egressus est autem
ad eos eliachim filius helchie prepositus domus et sobna scri
ba et ioahe filius asaph a commentariis. Dixitque ad eos
rabsaces. Loquimini ezechie. Hec dicit rex magnus rex
assiriorum. Que est ista fiducia qua niteris? Forsitan
inisti consilium ut prepararesre ad prelium. In quo con
fidis ut audeas rebellare? An speras in baculo arun
dineo atque confracto egypto? Super quem si incubu
erit homo comminutus ingredietur manum eius et perforabit
eam. Sic est pharao rex egypti omnibus qui confidunt
in eum. Quod si dixeritis michi in domino deo nostro habemus
fiduciam: nonne iste est cuius abstulit ezechias excelsa
et altaria et precepit iude et ierusalem: ante altare hoc ado
rabitis in ierusalem. Nunc ergo transite ad dominum meum re
gem assiriorum et dabo vobis duo milia equorum et vide
te an habere valeatis ascensores eorum. Et quomodo pote
ritis resistere ante unum satrapam de servis domini mei
minimis? An fiduciam habes in egypto propter currus et equi
tes? Numquid sine domini voluntate ascendi ad
locum istum ut demolirer eum? Dominus dixit
michi: ascende ad terram hanc et demolire eam. Dixerunt autem
heliachim filius helchie et sobna et ioahe rabsaci
precamur ut loquaris nobis servis tuis siriace si
quidem intelligimus hanc linguam et non loquaris nobis

iudaice audiente populo qui est super murum. Et ait ei rapsaces dicens: Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer sermones hos, et non potius ad viros qui sedent super murum ut comedant stercora sua et bibant urinam suam vobiscum? Stetit itaque rapsaces et clamavit voce magna iudaice et ait: Audite verba regis magni regis assyriorum. Haec dicit rex: Non vos seducat ezechias; non enim poterit vos eruere de manu mea. Neque fiduciam vobis tribuat super domino dicens: Eruens liberabit nos dominus et non tradetur civitas haec in manu regis assyriorum. Nolite audire ezechiam. Haec enim dicit rex assyriorum: Facite mecum quod vobis est utile, et egredimini ad me, et comedet unusquisque de vinea sua et de ficu sua, et bibetis aquas de cisternis vestris, donec veniam et transferam vos in terram quae similis est terrae vestrae, in terram fructiferam et fertilem vini, terram panis et vinearum, terram olivarum et olei ac mellis, et vivetis et non moriemini. Nolite audire ezechiam qui vos decipit dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium terram suam de manu regis assyriorum? Ubi est deus emath et arphad? ubi est deus sepharvaim, ana et ava? Numquid liberaverunt samariam de manu mea? Qui nam illi sunt in universis diis terrarum qui eruerunt regionem suam de manu mea, ut possit eruere dominus ierusalem de manu mea? Tacuit itaque populus et non respondit ei quicquam; siquidem praeceptum regis acceperant ut non responderent ei. Venitque eliachim filius helciae praepositus domus et sobna scriba et ioahe filius asaph a commentariis ad ezechiam scissis vestibus, et nuntiaverunt ei verba rabsacis.

XIX

Quae cum audisset rex ezechias scidit vestimenta sua et opertus est sacco ingressusque est domum domini. Et misit eliachim praepositum domus et sobnam scribam et senes de sacerdotibus opertos saccis ad ysaiam prophetam filium amos. Qui dixerunt: Haec dicit ezechias: Dies tribulationis et increpationis et blasphemiae dies iste; venerunt filii usque ad partum et vires non habet parturiens. Si forte audiat dominus deus tuus universa verba rabsacis quem misit rex assyriorum dominus suus ut exprobraret deum viventem et argueret verbis quae audivit dominus deus tuus, et fac orationem pro reliquiis quae repertae sunt. Venerunt ergo servi regis ezechiae ad ysaiam. Dixitque eis ysaias: Haec dicetis domino vestro: Haec dicit dominus: Noli timere a facie sermonum quos audisti quibus blasphemaverunt me pueri regis assyriorum. Ecce ego immittam ei spiritum et audiet nuntium et revertetur in terram suam et deiciam eum gladio in terra sua. Reversus est ergo rabsaces et invenit regem assyriorum expugnantem lobnam; audierat enim quod recessisset de lachis. Cumque audisset de tharaca rege ethiopiae dicentes: Ecce egressus est ut pugnet adversum te, et iret contra eum, misit nuntios ad ezechiam dicens: Haec dicite ezechiae regi iudae: Non te seducat deus tuus in quo habes fiduciam, dicens: Non tradetur ierusalem in manu regis assyriorum. Tu enim ipse audisti quae fecerint reges assyriorum universis terris, quo modo vastaverint eas; num ergo solus poteris liberari? Numquid liberaverunt eos dii gentium singulos quos vastaverunt patres mei, gozam videlicet et aran et reseph et filios eden qui erant in thelassar? Ubi est rex emath et rex arphad et rex civitatis sepharvaim, ana et ava? Itaque cum accepisset ezechias litteras de manu nuntiorum et legisset eas, ascendit in domum domini et expandit eas coram domino, et oravit in conspectu eius dicens: Domine deus israel qui sedes super cherubin, tu es deus solus regum omnium terrae; tu fecisti caelum et terram. Inclina aurem tuam et audi; aperi domine oculos tuos et vide, et audi omnia verba sennacherib qui misit ut exprobraret nobis deum viventem. Vere domine dissipaverunt reges assyriorum gentes et terras omnium, et miserunt deos eorum in ignem; non enim erant dii, sed opera manuum hominum ex ligno et lapide, et perdiderunt eos. Nunc igitur domine deus noster salvos fac nos de manu eorum, ut sciant omnia regna terrae quia tu es dominus deus solus. Misit autem ysaias filius amos ad ezechiam dicens: Haec dicit dominus deus israel: Quae deprecatus es me super sennacherib rege assyriorum audivi. Iste est sermo quem locutus est dominus de eo: Sprevit te et subsannavit te virgo filia syon; post tergum tuum caput movit filia ierusalem. Cui exprobrasti et quem blasphemasti? contra quem exaltasti vocem tuam et elevasti in excelsum oculos tuos? contra sanctum israel. Per manum servorum tuorum exprobrasti domino et dixisti: In multitudine curruum meorum ascendi excelsa montium in summitate libani, et succidi sublimes cedros eius et electas abietes eius, et ingressus sum usque ad terminos eius; et saltum carmeli eius ego succidi et bibi aquas alienas, et siccavi vestigiis pedum meorum omnes aquas clausas. Numquid non audisti quid ab initio fecerim? ex diebus antiquis plasmavi illud et nunc adduxi, eruntque in ruinam collium pugnantium civitates munitae, et qui sedent in eis humiles manu contremuerunt et confusi sunt; facti sunt sicut faenum agri et virens herba tectorum quae arefacta est antequam veniret ad maturitatem. Habitaculum tuum et egressum tuum et introitum tuum et viam tuam ego praescivi, et furorem tuum contra me. Insanisti in me et superbia tua ascendit in aures meas; ponam itaque circulum in naribus tuis et camum in labiis tuis, et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem ezechia hoc erit signum: Comede hoc anno quae reppereris, in secundo autem anno quae sponte nascuntur; porro in anno tertio seminate et metite, plantate vineas et comedite fructum earum. Et quodcumque reliquum fuerit de domo

iuda mittet radicem deorsum et faciet fructum sur-
sum. De ierusalem quippe egredientur reliquie et quod salvetur
de monte Syon. Zelus domini exercituum faciet hoc. Quam ob rem
hec dicit dominus de rege assyriorum. Non ingredietur urbem
hanc nec mittet in eam sagittam nec occupabit
eam clipeus nec circumdabit eam munitio. Per viam qua venit
revertetur et civitatem hanc non ingredietur dicit dominus. Protegam-
que urbem hanc et salvabo eam propter me et propter david servum
meum. Factum est igitur in nocte illa venit angelus domini et per-
cussit castra assyriorum centum octoginta quinque milia. Cumque
diluculo surrexisset vidit corpora mortuorum et recedens abi-
it. Et reversus est sennacherib rex assyriorum et mansit in
ninive. Cumque adoraret in templo nesrach
deum suum adramelech et sarasar filii eius percusserunt
eum gladio fugeruntque in terram armeniorum et reg-
navit asaraddon filius eius pro eo. XX

In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mortem. Et venit
ysaias filius amos propheta ad eum dixitque ei. Hec
dicit dominus deus. Precipe domui tue morieris enim tu
et non vives. Qui convertit faciem suam ad parietem et ora-
vit dominum dicens. Obsecro domine memento quomodo
ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto
et quod placitum est coram te fecerim. Flevit itaque ezechi-
as fletu magno. Et antequam egrederetur ysaias medi-
am atrii partem factus est sermo domini ad eum dicens.
Revertere et dic ezechie duci populi mei. Hec dicit dominus deus david
patris tui. Audivi orationem tuam et vidi lacrimam tuam
et ecce sanavi te. Die tertio ascendes templum domini
et addam diebus tuis .xv. annos. Sed et de manu regis
liberabo te et civitatem hanc protegam urbem istam propter me
et propter david servum meum. Dixitque ysaias. Afferte massam ficorum.
Quam cum attulissent et posuissent super ulcus eius curatus est. Dixe-
rat autem ezechias ad ysaiam. Quod erit signum quod dominus me
sanabit et quod ascensurus sim die tertio templum domini. Cui
ait ysaias. Hoc erit signum a domino quod facturus sit dominus
sermonem quem locutus est. Vis ut ascendat .x. lineis
umbra an ut revertatur totidem gradibus. Et
ait ezechias. Facile est umbram crescere .x. lineis. Nec
hoc volo ut fiat sed revertatur .x. gradibus retrorsum.
Invocavit itaque ysaias propheta dominum et reduxit um-
bram per lineas quibus iam descenderat in horologio a-
chaz retrorsum .x. gradibus. In tempore illo misit mero-
dach baladan filius baladan rex babiloniorum litteras
et munera ad ezechiam. Audierat enim quod egrotasset
ezechias. Letatus est autem in adventu eorum ezechias
et ostendit eis domum aromatum et aurum et argen-
tum et pigmenta varia et unguenta quoque et domum va-
sorum suorum et omnia que habere poterat in thesauris suis.
Non fuit quod non monstraret eis ezechias in do-
mo sua et in omni potestate sua. Venit autem ysaias
propheta ad regem ezechiam dixitque ei. Quid dixerunt
viri isti aut unde venerunt ad te. Cui ait ezechias.
De terra longinqua ad me venerunt de babilone. At
ille respondit. Quid viderunt in domo tua. Ait ezechias. Om-
nia queque sunt in domo mea viderunt. Nichil est quod non
monstraverim eis in thesauris meis. Dixit itaque ysai-
as ezechie. Audi sermonem domini. Ecce dies veni-
unt et auferentur omnia que sunt in domo tua et que
condiderunt patres tui usque in diem hanc in babilonem. Non
remanebit quicquam ait dominus. Sed et de filiis tuis qui
egredientur de te quos generabis tollentur et erunt eunu-
chi in palatio regis babilonis. Dixit ezechias ad ysa-
iam. Bonus sermo domini quem locutus est. Sit pax et veri-
tas in diebus meis. Reliqua autem sermonum ezechie et omnis
fortitudo eius et quomodo fecerit piscinam et aqueductum et in-
duxerit aquas in civitatem. Nonne hec scripta sunt in libro

Dormivitque ezechias XXI sermonum dierum regum iuda
cum patribus suis et regnavit manasses filius eius
pro eo. Duodecim annorum erat manasses cum reg-
nare cepisset et .l.v. annis regnavit in ierusalem. No-
men matris eius aphsiba. Fecitque malum in conspectu
domini iuxta ydola gentium quas delevit dominus a
facie filiorum israel. Conversusque est et edificavit excelsa que
dissipaverat ezechias pater eius. Et erexit aras baal et fecit
lucos sicut fecerat achab rex israel et adoravit omnem
miliciam celi et coluit eam. Extruxitque aras in domo
domini. De qua dixit dominus. In ierusalem ponam nomen meum.
Et extruxit altaria universe milicie celi in duobus atriis
templi domini. Et traduxit filium suum per ignem et ariolatus est
et observavit auguria et fecit phitones et aruspices
multiplicavit ut faceret malum coram domino et irri-
taret eum. Posuit quoque ydolum luci quem fecerat in tem-
plo domini super quo locutus est dominus ad david et ad salomo-
nem filium eius. In templo hoc et in ierusalem quam elegi de
cunctis tribubus israel ponam nomen meum in sempiternum
et ultra non faciam commoveri pedem israel de terra quam dedi
patribus eorum. Sic tamen si custodierint opere omnia que precepi eis
et universam legem quam mandavit eis servus meus moy-
ses. Illi vero non audierunt sed seducti sunt a manasse ut
facerent malum super gentes quas contrivit dominus a facie
filiorum israel. Locutusque est dominus in manu servorum suorum pro-
phetarum dicens. Quia fecit manasses rex iuda abhomi-
nationes istas pessimas super omnia que fecerunt amor-
rei ante eum. Et peccare fecit etiam iudam in immun-
diciis suis. Propterea hec dicit dominus deus israel. Ego ecce indu-
cam mala super ierusalem et iudam ut quicumque audie-
rit tinniant ambe aures eius. Et extendam super
ierusalem funiculum samarie et pondus domus achab et de-
lebo ierusalem sicut deleri solent tabule delens et vertam
et ducam crebrius stilum super faciem eius. Dimittam vero

reliquias hereditatis mee et tradam eos in manus ini-
micorum eius eruntque in vastitatem et in rapinam cunc-
tis adversariis suis eo quod fecerint malum coram me
et perseveraverint irritantes me ex die qua egressi sunt
patres eorum ex egipto usque in hanc diem. Insuper et sangui-
nem innoxium fudit manasses multum nimis do-
nec impleret ierusalem usque ad os absque peccatis suis quibus
peccare fecit iudam ut faceret malum coram domino.
Reliqua autem sermonum manasse et universa que fecit nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Dormivitque manasses cum
patribus suis et sepultus est in orto domus sue in orto aza
et regnavit amon filius eius pro eo. xx.ii. annorum erat
ammon cum regnare cepisset duobusque annis regna-
vit in ierusalem. Nomen matris eius mesallemeth fi-
lia arus de iethebe. Fecit quoque malum in cons-
pectu domini sicut fecerat manasses pater eius. Et am-
bulavit in omni via per quam ambulaverat pater eius. Ser-
vivitque immunditiis quibus servierat pater suus et
adoravit eas. et dereliquit dominum deum patrum suorum
et non ambulavit in via domini. Tetenderuntque ei in-
sidias servi eius et interfecerunt regem in domo sua. Per-
cussit autem populus terre omnes qui coniuraverant contra regem
ammon et constituerunt sibi regem iosiam fili-
um eius pro eo. Reliqua autem sermonum ammon que fecit nonne
hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Sepelieruntque eum
in sepulchro suo in orto aza et regnavit iosias
filius eius pro eo. XXII

Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset et
xxx.i. anno regnavit in ierusalem. Nomen matris
eius idida filia phadaia de besecath. Fecitque quod pla-
citum erat coram domino et ambulavit per
omnes vias patris sui david. Non declinavit ad dexteram
sive ad sinistram. Anno autem octavodecimo regis io-
sie misit rex saphan filium aslia filii mesullam scribam
templi domini dicens ei. Vade ad helchiam sac-
erdotem magnum ut confletur pecunia que illata est in
templum domini tignariis quam collegerunt
ianitores a populo. Deturque fabris per prepositos domus
domini qui et distribuebant eam
his qui operantur in templo domini tignariis vi-
delicet et cementariis et his qui interrupta compo-
nunt. et ut emantur ligna et lapides de lapicidinis
ad instaurandum templum domini. Verumptamen non
supputetur eis argentum quod accipiunt sed in po-
testate habeant et in fide. Dixit autem helchias ponti-
fex ad saphan scribam. librum legis repperi in
domo domini. Deditque helchias volumen sa-
phan qui et legit illud. Venit quoque saphan scriba
ad regem et renuntiavit ei quod preceperat et ait.
Conflaverunt servi tui pecuniam que reperta est

in domo domini et dederunt ut distribueretur fabris
ac prefectis operum templi domini. Narravitque saphan
scriba regi dicens. librum dedit mihi helchias sacerdos.
Quem cum legisset saphan coram rege et audisset rex
verba libri legis domini scidit vestimenta sua
et precepit helchie sacerdoti et ahicam filio saphan
et achobor filio micha et sapha scribe et asie servo re-
gis dicens. Ite et consulite dominum super me et super populo et su-
per omni iuda de verbis voluminis istius quod inventum est.
Magna enim ira domini succensa est contra nos quia
non audierunt patres nostri verba libri huius ut facerent
omne quod scriptum est nobis. Ierunt itaque helchias sa-
cerdos et ahicam et achobor et saphan et asia ad oldam
prophetissam uxorem sellum filii thecue filii araas
custodis vestium que habitabat in ierusalem in secunda.
Locutique sunt ad eam. et illa respondit eis. Hec dicit dominus deus
israel. Dicite viro qui misit vos ad me. Hec dicit dominus.
Ecce ego adducam mala super locum hunc et super ha-
bitatores eius. Omnia verba legis que legit rex iuda quia de-
reliquerunt me et sacrificaverunt diis alienis irritantes
me in cunctis operibus manuum suarum. et succendetur in-
dignatio mea in loco hoc et non extinguetur. Regi autem
iuda qui misit vos ut consuleretis dominum sic dice-
tis. Hec dicit dominus deus israel. Pro eo quod audisti verba
voluminis et perterritum est cor tuum et humiliatus es co-
ram domino auditis sermonibus contra locum istum
et habitatores eius quod videlicet fierent in stuporem
et in maledictum et scidisti vestimenta tua et flesti
coram me et ego audivi ait dominus. Ideo colligam
te ad patres tuos et colligeris ad sepulchrum tuum in
pace ut non videant oculi tui omnia mala que indu-
cturus sum in locum istum. XXIII

Et renuntiaverunt regi quod dixerat. Qui misit
et congregati sunt ad eum omnes senes iuda
et ierusalem. Ascenditque rex templum et omnes viri
iuda universique qui habitabant in ierusalem cum eo
sacerdotes et prophete et omnis populus a parvo usque ad mag-
num. legitque cunctis audientibus omnia verba libri
federis qui inventus est in domo domini. Stetitque rex
super gradum et percussit fedus coram domino ut
ambularent post dominum et custodirent precepta eius
et testimonia et cerimonias in omni corde et in to-
ta anima et suscitarent verba federis huius que
scripta erant in libro illo. Adquievitque populus pac-
to. Et precepit rex helchie pontifici et sacerdo-
tibus secundi ordinis et ianitoribus ut proicerent
de templo domini omnia vasa que facta fuerant
baal et in luco et universe militie celi et combussit
ea foris ierusalem in valle cedron. et tulit pul-
verem eorum in bethel. et delevit aruspices

xxii

ad restaurandam sartatecta templi.

posuerant reges iuda ad sacrificandum in excelsis per civitates iuda et in circuitu ierusalem et eos qui adolebant incensum baal et soli et lune et duodecim signis et omni militie celi. Et efferri fecit lucum de domo domini foras ierusalem in convalle cedron et combussit eum ibi et redegit in pulverem et proiecit super sepulchra vulgi. Destruxit quoque edículas effeminatorum que erant in domo domini pro quibus mulieres texebant quasi domunculas luci. Congregavitque omnes sacerdotes de civitatibus iuda et contaminavit excelsa ubi sacrificabant sacerdotes de gabaa usque bersabee et destruxit aras portarum in introitu ostii iosue principis civitatis que erat ad sinistram porte civitatis. Verumptamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare domini in ierusalem sed tantum comedebant azima in medio fratrum suorum. Contaminavit quoque thopheth quod est in convalle filii ennon ut nemo consecraret filium suum aut filiam per ignem moloch. Abstulit quoque equos quos dederant reges iude soli in introitu templi domini iuxta exedram nathanmelech eunuchi qui erat in farurim. Currus autem solis combussit igni. Altaria quoque que erant super tecta cenaculi achaz que fecerant reges iuda et altaria que fecerat manasses in duobus atriis templi domini destruxit rex et cucurrit inde et dispersit cinerem eorum in torrentem cedron. Excelsa quoque que erant in ierusalem ad dexteram partem montis offensionis que edificaverat salomon rex israel astaroth ydolo sydoniorum et chamos offensioni moab et melchom abominationi filiorum ammon polluit rex. Et contrivit statuas et succidit lucos replevitque loca eorum ossibus mortuorum. Insuper et altare quod erat in bethel et excelsum quod fecerat ieroboam filius nabath qui peccare fecit israel et altare illud et excelsum destruxit atque combussit et comminuit in pulverem succenditque etiam lucum. Et conversus iosias vidit ibi sepulchra que erant in monte misitque et tulit ossa de sepulchris et combussit ea super altare et polluit illud iuxta verbum domini quod locutus est vir dei qui predixerat verba hec. Et ait: Quis est titulus ille quem video? Responderuntque ei cives illius urbis: Sepulchrum est hominis dei qui venit de iuda et predixit verba hec que fecisti super altare bethel. Et ait: Dimittite eum; nemo commoveat ossa eius. Et intacta manserunt ossa illius cum ossibus prophete qui venerat de samaria. Insuper et omnia fana excelsorum que erant in civitatibus samarie que fecerant reges israel ad irritandum dominum abstulit iosias et fecit eis secundum omnia opera que fecerat in bethel. Et occidit universos sacerdotes excelsorum qui erant ibi super altaria et combussit ossa humana super ea. Reversusque est ierusalem et precepit omni populo dicens: Facite phase domino deo vestro secundum quod scriptum est in libro federis huius. Nec enim factum est phase tale a diebus iudicum qui iudicaverunt israel et omnium dierum regum israel et regum iuda, sicut in octavo decimo anno regis iosie factum est phase illud domino in ierusalem. Sed et phitones et ariolos et figuras ydolorum et immunditias et abhominationes que fuerant in terra iuda et in ierusalem abstulit iosias, ut statueret verba legis que scripta sunt in libro quem invenit helchias sacerdos in templo domini. Similis illi non fuit ante eum rex qui reverteretur ad dominum in toto corde suo et in tota anima sua et in universa virtute sua iuxta omnem legem moysi; neque post eum surrexit similis illi. Verumptamen non est aversus dominus ab ira furoris sui magni quo iratus est furor eius contra iudam propter irritationes quibus provocaverat eum manasses. Dixit itaque dominus: Etiam iudam auferam a facie mea sicut abstuli israel, et proiciam civitatem hanc quam elegi ierusalem et domum de qua dixi: Erit nomen meum ibi. Reliqua autem sermonum iosie et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda?

XXIIII

In diebus eius ascendit pharao nechao rex egypti contra regem assyriorum ad flumen eufraten. Et abiit iosias rex in occursum eius, et occisus est in mageddo cum vidisset eum. Et portaverunt eum servi sui mortuum de mageddo et pertulerunt in ierusalem et sepelierunt in sepulchro suo. Tulitque populus terre ioachaz filium iosie et unxerunt eum et constituerunt eum regem pro patre suo. Viginti trium annorum erat ioachaz cum regnare cepisset, et tribus mensibus regnavit in ierusalem. Nomen matris eius amithal filia ieremie de lobna. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius. Vinxitque eum pharao nechao in reblata que est in terra emath ne regnaret in ierusalem. Et imposuit mulctam terre centum talentis argenti et talento auri. Regemque constituit pharao nechao heliachim filium iosie pro iosia patre eius vertitque nomen eius ioachim. Porro ioachaz tulit et duxit in egyptum. Argentum autem et aurum dedit ioachim pharaoni, cum indixisset terre per singulos ut conferretur iuxta preceptum pharaonis; et unumquemque iuxta vires suas exegit tam argentum quam aurum de populo terre ut daret pharaoni nechao. Viginti quinque annorum erat ioachim cum regnare cepisset, et undecim annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius zebida filia fadaia de ruma. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius. In diebus illius ascendit nabuchodonosor rex babilonis, et factus est ei ioachim servus tribus annis; et rursum rebellavit contra eum. Immisitque ei dominus latrunculos caldeorum et latrunculos syrie et latrunculos moab et latrunculos filiorum ammon, et immisit eos in iudam ut disperderent eam iuxta verbum domini quod locutus est per servos suos prophetas. Factum est autem hoc per verbum

domini contra iudam ut auferret eum coram se propter pec-
cata manasse et universa que fecit propter sanguinem innox-
ium. et ob hanc rem noluit dominus propitiari. Reliqua
autem sermonum ioachim et universa que fecit nonne hec scripta sunt
in libro sermonum dierum regum iuda. Et dormivit ioachim cum patribus
suis regnavitque ioachin filius eius pro eo. Et ultra non ad-
didit rex egypti ut egrederetur de terra sua. Tulerat
enim rex babilonis a rivo egypti usque ad flumen eu-
fraten omnia que fuerant regis egypti. Decem et octo an-
norum erat ioachin cum regnare cepisset et tribus mensibus
regnavit in ierusalem. Nomen matris eius noesta filia hel-
nathan de ierusalem. Et fecit malum coram domino iuxta
omnia que fecerant patres eius. In tempore illo ascenderunt ser-
vi nabugodonosor regis babilonis in ierusalem et circum-
data est urbs munitionibus. venitque nabugodonosor rex babi-
lonis ad civitatem cum servi sui eius oppugnarent
eam. Egressusque est ioachin rex iuda ad regem babilonis
ipse et mater eius et servi eius et principes eius et eunuchi eius
et suscepit eum rex babilonis anno octavo regni sui
et protulit inde omnes thesauros domus domini et thesau-
ros domus regie et concidit universa vasa aurea
que fecerat salomon rex israel in templo domini iuxta verbum
domini. Et transtulit omnem ierusalem et universos principes
et omnes fortes exercitus x milia in captivitatem et om-
nem artificem et clusorem. nichilque relictum est excep-
tis pauperibus populi terre. Transtulit quoque ioachin in babilo-
nem et matrem eius regis et uxores regis
et eunuchos regis duxit in captivitatem de ierusalem
in babilonem et omnes viros robustos vii milia et ar-
tifices et clusores mille et omnes viros fortes et bella-
tores duxit rex babilonis captivos in babilonem. Et
constituit mathaniam patruum eius pro eo. imposuit-
que nomen ei sedechiam. Vicesimum et primum annum
etatis habebat sedechias cum regnare cepisset et xi
annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius erat ami-
thal filia ieremie de lobna. Et fecit malum coram domino
iuxta omnia que fecerat ioachim. Irascebatur enim domi-
nus contra ierusalem et contra iudam donec proiceret eos a facie su-
a. Recessitque sedechias a rege babilonis.

XXV

Factum est autem anno nono regni eius mense decimo decima
die mensis venit nabugodonosor rex babilonis ipse et
omnis exercitus eius in ierusalem et circumdederunt eam et extru-
xerunt in circuitu eius munitiones. Et clausa est civitas atque
vallata usque ad undecimum annum regis sedechie. nona
die mensis. Prevaluitque fames in civitate nec erat
panis populo terre. Et interrupta est civitas et omnes bella-
tores una nocte fugerunt per viam porte que est inter dupli-
cem murum ad ortum regis. Porro chaldei obside-
bant in circuitu civitatem. Fugit itaque sedechias
per viam que ducit ad campestria solitudinis et perse-
cutus est eum exercitus chaldeorum regem. Comprehenditque
eum in planitie iericho et omnes bellatores qui era-
nt cum eo dispersi sunt et reliquerunt eum. Apprehensum
ergo regem adduxerunt ad regem babilonis in rebla-
ta. qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem sedechie
occidit coram eo et oculos eius effodit vinxitque eum
catenis et adduxit in babilonem. Mense quinto septi-
mo die mensis ipse est annus xix regis babilonis
nabuzardan princeps exercitus servus regis babilonis
ierusalem et succendit domum domini et domum regis et do-
mos ierusalem omnemque domum combussit igni. Et murum
ierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus caldeorum qui erat
cum principe militum. Reliquam autem populi partem que re-
manserat in civitate et perfugas qui transfugerant ad
regem babilonis et reliquum vulgus transtulit nabu-
zardan princeps milicie et de pauperibus terre reliquit
vinitores et agricolas. Columpnas autem ereas que erant
in templo domini et bases et mare eneum quod erat
in templo domini confregerunt chaldei et transtulerunt
es omne in babilonem. Ollas quoque ereas et trullas et cul-
tros et sciphos et mortariola et omnia vasa erea in
quibus ministrabant tulerunt necnon et thuribula et fi-
alas. que aurea et argentea tulit princeps milicie et
columpnas duas mare unum et bases quas fecerat
salomon in templo domini. Non erat pondus eris omni-
um vasorum. Decem et octo cubitos altitudinis habe-
bat columpna una et capitellum ereum super se altitudinis
trium cubitorum et reticulum et malagranata super capi-
tellum columpne omnia erea. Similem et columpna
secunda habebat ornatum. Tulit quoque princeps milicie sa-
raiam sacerdotem primum et sophoniam sacerdotem secundum
et tres ianitores. et de civitate eunuchum unum qui
erat prefectus super viros bellatores et v viros de his qui
steterant coram rege. quos reperit in ci-
vitate et sopher principem exercitus qui probabat tiro-
nes de populo terre et lx viros e vulgo qui inventi
fuerant in civitate quos tollens nabuzardan prin-
ceps militum duxit ad regem babilonis in reblata.
Percussitque eos rex babilonis et interfecit in reblata ter-
ra emath. Et translatus est iuda de terra sua. Populo autem
qui relictus fuerat in terra iuda quem dimiserat nabugodonosor
rex babilonis prefecit godoliam filium ahicam filii sa-
phan. Quod cum audissent omnes duces militum ip-
si et viri qui erant cum eis videlicet quod constituisset
rex babilonis godoliam venerunt ad godoliam
in maspha ysmael filius nathanie et iohanan filius
caree et saraia filius thehanameth nethopha-
tites et iechonias filius machati ipsi et socii eorum.
Iuravitque eis godolias et sociis eorum dicens. Nolite ti-
mere servire chaldeis. manete in terra et servite

te regi babilonis et bene erit vobis. Factum est autem in mense septimo ve-
nit Ismahel filius Nathanie filii Elisama de semine
regio, et decem viri cum eo, percusseruntque Godoliam qui mor-
tuus est. Sed et iudeos et chaldeos qui erant cum eo in Maspha.
Consurgensque omnis populus a parvo usque ad magnum et
principes militum venerunt in Egyptum timentes Chal-
deos. Factum est vero in anno tricesimo septimo transmigrationis Ioachin
regis Iude, mense duodecimo, vicesima septima die mensis, sub-
levavit Evilmerodach rex Babilonis anno quo
regnare ceperat caput Ioachin
regis Iude de carcere, et locutus est ei benigne. Et posuit
thronum eius super thronum regum qui erant cum eo in Ba-
bilone. Et mutavit vestes eius quas habuerat in carcere, et come-
debat panem semper in conspectu eius cunctis diebus vite
sue. Annonam quoque constituit ei absque intermissione, que et da-
batur ei a rege per singulos dies omnibus diebus vite sue.

Prologus in li. paralipomenon

SEPTUAGINTA interpretum pura et ut ab
eis in grecum versa est editio
permaneret, superflue me
chromati episcoporum sanctissime
atque doctissime impelleres
ut hebrea volumina latino
sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occu-
paverat et nascentis ecclesie roboraverat fidem, iustum erat
etiam nostro silentio comprobari. Nunc vero cum pro varietate regi-
onum diversa ferantur exemplaria, et germana illa antiqua
translatio corrupta sit atque violata, nostri arbitrii putas
aut e pluribus iudicare quid verum sit, aut novum opus in
veteri opere cudere, illudentibusque iudeis cornicum ut dicitur
oculos configere. Alexandria et Egyptus in septuaginta suis Esi-
chium laudat auctorem. Constantinopolis usque Antiochiam
Luciani martyris exemplaria probat. Medie inter has pro-
vincie Palestinos codices legunt, quos ab Origene
elaboratos Eusebius et Pamphilus vulgaverunt. Totusque or-
bis hac inter se trifaria varietate compugnat. Et certe
Origenes non solum exempla composuit quattuor editio-
num e regione singula verba describens, ut unus dissen-
tiens statim ceteris inter se consentientibus arguatur, sed
quod maioris audacie est, in editione septuaginta Theodotionis editio-
nem miscuit. Asteriscis designans que minus fuerant, et virgulis
que ex superfluo videbantur apposita. Si ergo aliis licuit non tenere
quod semel susceperant, et post septuaginta cellulas que vulgo sine auc-
tore iactantur singulas cellas aperire, hocque in ecclesiis le-
gi, quod septuaginta nescierunt. Cur me non suscipiant latini
mei, qui inviolata editione veteri ita novam condi-
di, ut laborem meum hebreis, et quod his maius est, apostolis aucto-
ribus probem. Scripsi nuper librum de optimo interpretandi
ostendens illa de evangelio: Ex Egypto vocavi filium me-
um, et quoniam Nazareus vocabitur, et videbunt in quem com-
punxerunt, et illud apostoli: Que oculus non vidit nec auris au-
divit nec in cor hominis ascenderunt, que preparavit deus
diligentibus se, ceteraque his similia in hebreorum libris in-
veniri. Certe apostolus et evangeliste septuaginta interpretes noverant,
et unde eis hec dicere que in septuaginta non habentur? Christus dominus noster
utriusque testamenti conditor, in evangelio secundum Iohannem: Qui
credit, inquit, in me, sicut dicit scriptura, flumina de
ventre eius fluent aque vive. Utique scriptum est quod sal-
vator scriptum esse testatur. Ubi scriptum est? Septuaginta non habent,
apocrypha nescit ecclesia. Ad hebreos igitur revertendum
est, unde et dominus loquitur et discipuli exempla presumunt.
Hec pace veterum loquor, et obtrectatoribus meis tantum
respondeo, qui canino dente me rodunt, in publico
detrahentes, legentes in angulis, idem et accusatores
et defensores, cum in aliis probent quod in me reprobant, quasi virtus et vitium
non in rebus sit, sed cum auctore mutetur. Ceterum memini
editionem septuaginta translatorum olim de greco emendatam tribuisse
me meis, nec inimicum debere estimari eorum, quos in conventu
fratrum semper edissero. Et quod nunc Dabreiamin
id est verba dierum interpretatus sum, idcirco feci ut inextri-
cabiles moras et silvam nominum que scriptorum confu-
sa sunt vitio, sensuumque barbariem apertius et per ver-
sum [sic] digererem, mihimet ipsi et meis iuxta Ismenium
canens si aures surde.

ADAM. SETH. ENOS.
Cainan. Malaleel. Iareth. Enoch.
Matusale. Noe. Sem. Cham et Iapheth.
Filii Iapheth: Gomer. Magog. Ma-
dai. Iavan. Thubal. Mosoch. Tiras.
Porro filii Gomer: Helisa et Tharsis, Cethim et Do-
danim. Filii Cham: Chus et Mesraim, Phuth et Canaan.
Filii autem Chus: Saba, Evila, Sabatha et Regma et Saba-
thacha. Porro filii Regma: Saba et Dadan. Chus autem
genuit Nemroth. Iste cepit esse potens. Mesraim vero
genuit Ludim et Anamim et Laabim et Nepthuim, Phe-
trusim quoque et Casluim, de quibus egressi sunt Philistiim
et Capthurim. Canaan vero genuit Sidonem primogenitum
suum et Etheum, Iebuseum quoque et Amorreum et Gergeseum,
Eveumque et Araceum et Sineum, Aradium quoque et Samareum et Ama-
theum. Filii Sem: Elam et Assur et Arphaxath et Lud et Aram
et Us et Hul et Gothor et Mosoch. Arphaxath autem genuit Sale,
qui et ipse genuit Heber. Porro Heber nati sunt duo
filii: nomen uni Phaleg, quia in diebus eius divisa est terra,
et nomen fratris eius Iectan. Iectan autem genuit Helmodad
et Saleph et Asermoth et Iare. Aduram quoque et Uzal et Decla,
Ebal etiam et Abimahel et Saba, necnon et Ophir et Evila
et Iobab. Omnes isti filii Iectan. Sem Arphaxath, Sale,
Eber, Phaleg, Ragau, Seruc, Nathor, Thare, Abram.

Si septuaginta

Adam. Seth. enos

Isti autem abraam. Filii autem abrahe ysaac et ysmael. Et hee
generationes eorum. Primogenitus ismaelis nabaioth.
et cedar. et abdeel. et mabsan. et masma. et duma
et massa. adad. et thema. et iathur. naphis. cedma.
Hii sunt filii ysmahelis. Filii autem cethure concubine abra
ham quos genuit. zamram. iexan. madan. madian
iesboch. et sue. Porro filii iexan. saba. et dadan. Filii autem
madian. epha. et apher. et enoc. et abida. et eldaa. Omnes
hii filii cetthure. Genuit autem abraham ysaac. cuius fue
runt filii esau et israel. Filii esau. eliphaz. rahuel. ieus
ielam. chore. Filii eliphaz. theman. omer. sepphi. ge
thern. cenez. tamna. amalech. Filii rahuel. naath.
zara. samma. maza. Filii seir. lotan. sobal. sebeon.
ana. dison. Filii disan: eser. elian. Filii lotan. chori. ho
man. Soror autem fuit thamna. Filii sobal: alian. et ma
naath. et ebal. et sepphi. et onam. Filii sebeon. aia. et ana.
Filii ana. dison. Filii dison. hamaram. et esban. et iethran
et charan. Filii eser. balaan. et zaban. et iacan. Filii di
son. us. et aran. Isti sunt reges qui imperaverunt in terra
edom. antequam esset rex super filios israel. Bale filius beor
et nomen civitatis eius denaba. Mortuus est autem bale. et regna
vit pro eo iobab filius zare de bosra. Cumque iobab fuisset
mortuus: regnavit pro eo husan de terra themanorum. Obi
it quoque husan. et regnavit pro eo adad filius badad. qui percus
sit madian in terra moab. et nomen civitatis eius avith. Cum
que et adad fuisset mortuus regnavit pro eo semla de mas
reca. Sed et semla mortuus. et regnavit pro eo saul de roo
both que iuxta amnem sita est. Mortuo quoque saul regnavit
pro eo baalanan filius achobor. Sed et hic mortuus est. et
regnavit pro eo adad cuius urbis fuit nomen phou. et appella
ta est uxor eius meetabel filia matred. filia mezaab.
Adad autem mortuo: duces pro regibus in edom esse ceperunt.
Dux tamna. dux alva. dux ietheth. dux oolliba
ma. dux hela. dux phinon. dux cenez. dux theman.
dux mapsar. dux magdiel. dux hiram. Hii duces edom.

II Filii autem israel. Ruben. symeon. levi. iuda. Isa
char. zabulon. dan. ioseph. beniamin. neptalim
gad. et aser. Filii iuda her. onan. sela. Tres isti nati sunt
ei de filia sue chananitidis. Fuit autem her primogenitus iuda
malus coram domino. et occidit eum. Thamar autem nurus
eius peperit phares et zaram. Omnes ergo filii iuda. v. Filii autem
phares. esrom. et hamul. Filii quoque zare:
zamri. et ethan. et eman. chalchal. quoque et dara. simul
v. Filii zamri carmi. achar qui turbavit israel. et pec
cavit in furto anathematis. Filii ethan: azarias. Fi
lii autem esrom qui nati sunt ei ierameel. et ram. et cha
lubi. Porro ram genuit aminadab. Aminadab autem
genuit naason principem filiorum iuda. Naason autem genuit salma.
de quo ortus est booz. Booz vero genuit obed. qui et ipse genuit y
sai. Ysai autem genuit primogenitum heliab. secundum aminadab. ter
tium samaa. iiii. nathanael. v. raddai. vi. asom.
vii. david. Quorum sorores fuerunt sarvia. et abigail.
Filii sarvie. abisai. ioab. asael. tres. Abigail autem genuit ama
sa. cuius pater fuit iether ismaelites. Caleph vero filius
esrom accepit uxorem nomine azuba. de qua genuit
ierioth. Fueruntque filii eius iesar. et sobab. et ardon.
Cumque mortua fuisset azuba. accepit uxorem cha
leph effrata que peperit ei hur. Porro hur genuit uri. et uri genuit
beseleel. Post hec ingressus est esrom ad filiam machir filii
manasse patris galaad. accepit eam cum esset annorum lx.
que peperit ei segub. Sed et segub genuit iair. et possedit
xxiii. civitates. in terra galaad. Cepitque gessur et aram
opida iair. et chanath. et vicos eius. lx. civitatum. Omnes
isti filii machir patris galaad. Cum autem mortuus esset
esrom ingressus est caleph ad ephrata. habuit quoque esrom
uxorem abia. que peperit ei assur patrem thecue. Nati
sunt autem filii ierameel primogeniti esrom. Ram
primogenitus eius. et buna. et aran. et asom et achia. Duxit
quoque uxorem alteram ierameel nomine atara que fuit
mater onam. Sed et filii ram primogeniti ierameel fue
runt moos et iamin et achar. Onam autem habuit filios: Se
mei et iuda. et iada. Filii autem semei nadab et abisur.
Nomen vero uxoris abisur: abigail que peperit ei ahob
ban. et molid. Filii autem nadab fuerunt saled. et apphaim.
Mortuus est autem saled absque liberis. Filius vero apphaim ies
si. Qui iesi genuit sesan. Porro sesan genuit oholi. Filii autem iuda
fratris semmei iether. et ionathan. Sed et iether mor
tuus est absque liberis. Porro ionathan genuit phaleth. et
ziza. Isti fuerunt filii ierameel. Sesan autem non habuit
filios sed filias. et servum egyptium nomine ieraa. de
ditque ei filiam suam uxorem que peperit ei ethei. Ethei
autem genuit nathan. et nathan genuit zabad. Zabad quoque genuit ophlal
et ophlal genuit obed. Obed autem genuit iehu. Iehu autem genuit azariam.
Azarias genuit helles. helles genuit elasa. Elasa genuit sesamoi.
Sesamoi genuit sellum. Sellum genuit iecamiam. Iecamias
genuit elisama. Filii autem caleph fratris ierameel. mosa pri
mogenitus eius. ipse est pater ziph. Et filii maresa patris
ebron. Porro ebron. chore. et thaphua. et recem
et samma. Samma autem genuit raam. patrem iercaam
Et recem genuit semei. Filius semei maon. et maon
pater bethsur. Epha autem concubina caleph peperit aran
et mosa et gezez. Porro aran genuit gezez. Filii autem
iaddai. regom. et ioatham. et gesum. et phalet. et
epha. et saaph. Concubina caleph maacha peperit
saber. et tharana. Genuit autem saaph patrem madme
na sue patrem machbena. et patrem gabaa. Filia
vero caleph fuit achsa. Hii erant filii
caleph filii hur. primogeniti ephrata
sobal pater cariathiarim. Salma pater bethleem. a
riph pater bethgader. Fuerunt autem filii sobal patris

curschatarim qui in deba[n]t. Hii sunt cinei qui venerunt de ca-
et cognatio[n]e eariathiarim iethrei et aphuthei
et semathei et maserei. Ex hiis egressi sunt saraithe et
esthaolite. Filii salma bethleem et nethophati corone
domus ioab et dimidium requietionis sarai. Cognationes quoque
scribarum habitantium in iabes canentes atque resonantes in
tabernaculis commorantes. Hii sunt cinei qui venerunt de ca-
lore patris domus rechab. III

David vero hos habuit filios qui ei nati sunt in ebron.
Primogenitum amnon ex achinaam iezrahelitide.
secundum daniel de abigail carmelitide. tercium absalom
filium maacha filie tholomei regis gessuri. quartum ado-
niam filium aggith. quintum saphatiam ex abithal. sextum iethraam
de egla uxore sua. Sex ergo nati sunt ei in ebron. ubi
regnavit septem annis et sex mensibus. Triginta autem et tribus annis
regnavit in ierusalem. Porro in ierusalem nati sunt ei filii. Sa-
maa et sobab et nathan et salomon. quattuor de bersabee filia
amiel. iebaar quoque et helisama et eliphalet et noge et na-
pheg et iaphie. necnon et elisama et eliade et elipha-
let. novem. Omnes hii filii david. absque filiis concubinarum.
habueruntque sororem thamar. Filius autem salomonis roboam
cuius abia filius genuit asa. De quo et hoc natus est iosaphat pater ioram.
Qui ioram genuit ochoziam. ex quo ortus est ioas. et huius amasias
filius genuit azariam. Porro azarie filius ioathan procreavit
achaz patrem ezechie. de quo natus est manasses. Sed et manasses genuit amon patrem iosie. Filii autem
iosie fuerunt primogenitus iohannan. secundus ioachim. ter-
tius sedechias. quartus sellum. De ioachim natus est iechonias
et sedechias. Filii autem iechonie fuerunt asir salathiel
melchiram phadaia. senneser et ieczemia et sama et nadabia.
De phadaia orti sunt zorobabel et semei. Zorobabel genuit
mosollam et ananiam. salomith sororem eorum. asabam quoque et ohol
et barachiam et asadiam et iosabesed quinque. Filius autem ananie
phaltias pater ieseie cuius filius raphaia. huius quoque filius arnan
de quo natus est abdias. cuius filius fuit sechenia. Filii secheme
semeia. cuius filius atthus et iegal et baaria et naaria
et saphat sex numero. Filii naarie helioenai et eze-
chias et ezricam tres. Filii helioenai oduia et elia-
sub et pheleia et accub et iohanan et dalaia et anani septem. IIII

Filii iuda phares et esrom et carmi et hur
et sobal. Reaia vero filius sobal genuit geth. de quo nati
sunt achimai et laad. Hee cognationes sarathi. Ista quoque
stirps etham. iezrahel et iesema et iedebos. Nomen quoque
sororis eorum asalelphuni. Phanuel autem pater gedor et ezer
pater osa. Isti sunt filii hur primogeniti ephrata patris
bethleem. Assur vero patri thecue erant due uxores
halaa et naara. Peperit autem ei naara oozam et epher et
themani et asthari. Isti sunt filii naara. Porro filii
halaa sereth isaar et ethan. Chos autem genuit anob et soba-
ba et cognationem arab filii harum. Fuit autem iabes in-
clitus pre fratribus suis. et mater eius vocavit nomen illius iabes
dicens. quia peperi eum in dolore. Invocavit vero iabes deum
israhel dicens. Si benedicens benedixeris michi et dilataveris
terminos meos et fuerit manus tua mecum et feceris me a ma-
licia non opprimi. Et prestitit deus que precatus est. Caleph autem frater
suha genuit machir qui fuit pater esthon. Porro esthon genuit
betharapha et phesse et thena patrem urbis naas. Hii sunt
viri recha. Filii autem cenez othoniel et saraia. Porro filii
othoniel athath et maonathi qui genuit ophra. Saraias
autem genuit ioab patrem vallis artificum. Ibi quippe arti-
fices erant. Filii vero caleph filii iephone. hir et hela
et nahem. Filiique hela cenez. Filii quoque iesceleel ziph et zipha
et thiria et asrael. Et filii ezra iether et mered et epher
et ialon. Genuitque mariam et sammai et iesba patrem esthe-
mo. Uxor quoque eius iudaia peperit iared patrem gedor et
eber patrem socho et hiecuthiel patrem zanoe. Hii sunt
filii bethie filie pharaonis quam accepit mered. Et filii uxo-
ris odaie sororis naham patris ceila garmi et esthamo
qui fuit de machathi. Filii quoque symon amnon et rena
filius anan et thilon. Et filii iesi zoeth et benzoeth. Filii
sela filii iuda her pater lecha et laada pater maresa. et cog-
nationes domus operantium byssum in domo iuramenti.
et qui stare fecit solem iozim viri mendacii et securus et in-
cendens. qui principes fuerunt in moab et qui reversi sunt in
lehem. Hec autem verba vetera. Hii sunt figuli habitantes
in plantationibus et in sepibus apud regem in operibus eius.
commoratique sunt ibi. Filii symeon namuel et iamin
iarib zara saul. Sellum filius eius. mapsam filius eius. masma
filius eius. Filii masma amuhel filius eius. zachur filius eius. semei
filius eius. Filii semei sedecim et filie sex. fratres autem eius non
habuerunt filios multos et universa cognatio non potuit
adequare summam filiorum iuda. Habitaverunt autem in ber-
sabee et molada et asarsual et in bala et in asomech
et in tholad et in bathuhel et in horma et in siceleg et
in bethmarchaboth et in asarsusim et in bethbarai
et in saarim. He civitates eorum usque ad regem david.
Ville quoque eorum etham et aen et remmon et thochen et asan
civitates quinque. Et universi viculi eorum per circuitum civita-
tum istarum usque ad baal. Hec est habitatio eorum et sedium distri-
butio. Mosobab quoque et iemlech et iosa filius amasie et iohel
et iehu filius iosabie filii saraie filii asiel et helioe-
nai et iacoba et isuaia et asaia et adihel et ismihel
et banaia. Ziza quoque filius sephei filii allon filii idaia
filii semri filii samaia. Isti sunt nominati princi-
pes in cognationibus suis et in domo affinitatum
suarum multiplicati sunt vehementer. Et profecti sunt
ut ingrederentur in gador usque ad orientem vallis et ut
quererent pascua gregibus suis. Et invenerunt pascu-
as uberes et valde bonas et terram latissimam et qui-
etam et fertilem in qua ante habitaverant de stirpe cham.

Hii ergo venerunt quos supra descripsimus nominatim in diebus Ezechie regis Iuda, et percusserunt tabernacula eorum et habitatores qui inventi fuerant ibi, et deleverunt eos usque in presentem diem, habitaveruntque pro eis: quia uberrimas ibidem pascuas repperant. De filiis quoque Symeon abierunt in montem Seir viri quingenti habentes principes Phaltiam et Naariam et Raphaiam et Oziel filios Iesi, et percusserunt reliquias que evadere potuerant Amalechitarum, et habitaverunt ibi pro eis usque in diem hanc.

V

Filii quoque Ruben primogeniti Israel: ipse quippe fuit primogenitus eius, sed cum violasset thorum patris sui, data sunt primogenita eius filiis Ioseph filii Israel, et non est reputatus ille in primogenitum. Porro Iudas qui erat fortissimus inter fratres suos, de stirpe eius principes germinati sunt: primogenita autem reputata sunt Ioseph. Filii igitur Ruben primogeniti Israel: Enoch et Phallu, Esrom et Carmi. Filii Iohel: Samaia filius eius, Gog filius eius, Semei filius eius, Micha filius eius, Reia filius eius, Baal filius eius, Beera filius eius, quem captivum duxit Theglathphalasar rex Assyriorum, et fuit princeps in tribu Ruben. Fratres autem eius et universa cognatio quando numerabantur per familias suas habuerunt principes Iehihel et Zachariam. Porro Bala filius Achaz filii Sama filii Iohel, ipse habitavit in Aroer usque ad Nebo et Beelmeon. Contra orientalem quoque plagam habitavit usque ad introitum heremi et flumen Eufraten. Multum quippe iumentorum numerum possidebat in terra Galaad. In diebus autem Saul preliati sunt contra Agarenos et interfecerunt illos, habitaveruntque pro eis in tabernaculis eorum in omni plaga que respicit ad orientem Galaad. Filii vero Gad e regione eorum habitaverunt in terra Basan usque Selcha: Iohel in capite, et Saphan secundus, Ianai autem et Sapha in Basan. Fratres vero eorum secundum domus cognationum suarum: Michael et Mosollam et Sebe et Iore et Iacan et Zie et Heber, septem. Hii filii Abihel, Abiael filii Uri, filii Iaro, filii Galaad, filii Michahel, filii Iesesi, filii Geddo, filii Buz. Fratres quoque filii Abdiel filii Guni principes domus in familiis suis; et habitaverunt in Galaad et in Basan et in viculis eius, et in cunctis suburbanis Saron usque ad terminos. Omnes hii numerati sunt in diebus Ioathan regis Iuda, et in diebus Ieroboam regis Israel. Filii Ruben et Gad et dimidie tribus Manasse viri bellatores, scuta et gladios portantes et tendentes arcum, eruditique ad prelia, xl. iiii. milia et septingenti. lx. procedentes ad pugnam dimicaverunt contra Agarenos. Ituri vero et Naphes et Nodab prebuerunt eis auxilium. Traditique sunt in manus eorum Agareni, et universi qui fuerunt cum eis, quia Dominum invocaverunt cum preliarentur, et exaudivit eos, eo quod credidissent in eum. Ceperuntque omnia que possederant, camelorum .l. milia, et ovium .cc.l. milia, et asinos .ii. milia, et animas hominum .c. milia. Vulnerati enim multi corruerunt. Fuit enim bellum Domini. Habitaveruntque pro eis usque ad transmigrationem. Filii quoque dimidie tribus Manasse possederunt terram a finibus Basan usque Baal Hermon et Sanir et montem Hermon. Ingens quippe numerus erat. Et hii fuerunt principes domus cognationis eorum: Epher et Iesi et Heliel et Ezriel et Ieremia et Odoia et Iediel, viri fortissimi et potentes et nominati duces in familiis suis. Reliquerunt autem Deum patrum suorum, et fornicati sunt post deos populorum terre quos abstulit Dominus coram eis. Et suscitavit Deus Israel spiritum Phul regis Assyriorum et spiritum Theglathphalasar regis Assur, et transtulit Ruben et Gad et dimidiam tribum Manasse, et adduxit eos in Ale et Abor et Aara et fluvium Gozan usque ad diem hanc. Filii Levi: Gerson, Caath, Merari, Nabiu et Eleazar et Ithamar. Eleazar genuit Finees, et Finees genuit Abisue. Abisue vero genuit Bocci, et Bocci genuit Ozi. Ozi genuit Zaraiam, Zaraias genuit Meraioth. Porro Meraioth genuit Amariam, et Amarias genuit Achitob. Achitob genuit Sadoc, Sadoc genuit Achimaas. Achimaas genuit Azariam, Azarias genuit Iohanan. Iohanan genuit Azariam: ipse est qui sacerdotio functus est in domo quam edificavit Salomon in Ierusalem. Genuit autem Azarias Amariam, et Amarias genuit Achitob. Achitob genuit Sadoc, et Sadoc genuit Sellum. Sellum genuit Elchiam, Elchias genuit Azariam. Azarias genuit Saraiam, et Saraias genuit Iosedech. Porro Iosedech egressus est quando transtulit Dominus Iudam et Ierusalem per manus Nabuchodonosor.

VI

Filii ergo Levi: Gerson, Caath et Merari. Et hec nomina filiorum Gerson: Lobeni et Semei. Filii Caath: Amram et Isaar et Ebron et Oziel. Filii Merari: Mooli et Musi. He autem cognationes Levi secundum familias eorum. Gerson, Lobni filius eius, Ioath filius eius, Zamma filius eius, Ioaa filius eius, Addo filius eius, Zara filius eius, Iethrai filius eius. Filii Caath: Aminadab filius eius, Core filius eius, Asir filius eius, Helchana filius eius, Abiasaph filius eius, Asir filius eius, Thaath filius eius, Uriel filius eius, Ozias filius eius, Saul filius eius. Filii Helchana: Amasai et Achimoth et Helchana. Filii Helchana: Sophai filius eius, Naath filius eius, Heliab filius eius, Ieroam filius eius, Helchana filius eius. Filii Samuel: primogenitus Vasseni et Abia. Filii autem Merari: Mooli, Lobeni filius eius, Semei filius eius, Oza filius eius, Samaa filius eius, Agia filius eius, Asaia filius eius. Isti sunt quos constituit David super cantores domus Domini, ex quo collocata est archa; et ministrabant coram tabernaculo testimonii canentes, donec edificaret Salomon domum Domini in Ierusalem. Stabant autem iuxta ordinem suum in ministerio. Hii vero sunt qui assistebant cum filiis suis. De filiis Caath, Heman cantor filius Iohel filii Samuel, filii Helchana, filii Ieroam, filii Heli, filii Thou, filii Suph, filii Helchana, filii Maath, filii Amasai, filii Helchana, filii Iohel, filii Azarie, filii Sophonie.

f. caath. filii asir. f. abiasaph. fi. core. f. isaar. f. caath. f. levi. f. israel. Et frater eius asaph qui stabat a dextris eius. asaph erat filius barachie. filii samaa. f. michahel. filii basie. f. melchie. f. athanai. f. zarai. f. adaia. f. ethan. f. zamma. f. semei. f. ieth. f. iersom. f. levi. Filii autem merari fratres eorum ad sinistram. ethan filius cusi. f. abdi. f. maloch. filii asabie. f. amasie. f. helchie. f. amasi. f. bonni. f. somer. f. mooli. f. musi. f. merari. f. levi. Fratres quoque eorum levite qui ordinati sunt in cunctum ministerium tabernaculi domus domini. Aaron vero et filii eius adolebant incensum super altare holocausti et super altare thimiamatis in omne opus sancti sanctorum et ut precarentur pro israel iuxta omnia que preceperat moyses servus dei. Hii sunt autem filii aaron. Eleazar filius eius. finees f. eius. abisue. f. eius. bocci f. eius. ozi. f. eius. zaraias f. eius. meraioth. f. eius. amaria. f. eius. achitob. f. eius. sadoch. f. achimaas. f. eius. Et hec habitacula eorum per vicos atque confinia. filiorum scilicet aaron. iuxta cognationes caathitarum. Ipsis quippe sorte contigerant. dederunt eis ebron in terra iuda. et suburbana eius per circuitum. Agros autem civitatis et villas caleph filio iephone. Porro filiis aaron dederunt civitates ad confugiendum. ebron et lobna et suburbana eius. iether et esthamo. cum suburbanis suis. Sed et helon et dabir cum suburbanis suis. Asan quoque et iethan et bethsamis et suburbana eorum. De tribu autem beniamin gabee et suburbana eius. et almaath cum suburbanis suis. anathot quoque cum suburbanis suis. Omnes civitates xiii. per cognationes suas. Filiis autem caath residuis de cognatione dederunt ex dimidia tribu aser et de tribu neptalim et de tribu manasse in basan urbes xiii. Filiis autem merari per cognationes suas. de tribu ruben et de tribu gad et de tribu zabulon. dederunt sorte civitates xii. Dederunt quoque filii israel levitis civitates et suburbana earum. Dederuntque per sortem ex tribu filiorum iuda et ex tribu filiorum simeon. et ex tribu filiorum beniamin urbes has quas vocaverunt nominibus suis. et ex his qui erant ex cognatione filiorum caath. fueruntque civitates in terminis eorum de tribu effraim. Dederunt ergo eis urbes ad confugiendum sichem cum suburbanis suis in monte effraim. et gazer cum suburbanis suis. hiemaam quoque cum suburbanis suis. et bethoron similiter. necnon et elon cum suburbanis suis. et gethremon in eundem modum. Porro ex dimidia tribu manasse aner et suburbana eius. balaam et suburbana eius. his videlicet qui de cognatione filiorum caath reliqui erant. Filiis autem gerson de cognatione dimidie tribus manasse gaulon in basan et suburbana eius. et astaroth cum suburbanis suis. De tribu isachar cedes et suburbana eius. et daberath cum suburbanis suis. Ramoth quoque et suburbana illius. et anem cum suburbanis suis. De tribu vero aser masal cum suburbanis suis. et abdon similiter. Acach quoque et suburbana eius. et roob cum suburbanis suis. Porro de tribu neptalim cedes in galilea et suburbana eius. amon cum suburbanis suis. et chariathaim et suburbana eius. Filiis autem merari residuis de tribu zabulon remono et suburbana eius. et thabor cum suburbanis suis. Trans iordanem quoque ex adverso iericho contra orientem iordanis de tribu ruben bosor in solitudine cum suburbanis suis. et iasa cum suburbanis suis. Cedemoth quoque et suburbana eius. et mephaath cum suburbanis suis. necnon et de tribu gad ramoth in galaad et suburbana eius. Manaim cum suburbanis suis. Sed et esbon cum suburbanis suis. et iezer cum suburbanis suis.

VII.

Porro filii ysachar. thola et phua iasub et simaron. iiii. filii thola. ozi et raphaia et ieriel et iemai et iepsem et samuel. principes per domos cognationum suarum. De stirpe thola viri fortissimi numerati sunt in diebus david. xxii. milia sexcenti. Filii ozi. iezraia de quo nati sunt michahel et obadia et iohel et iesia. v. principes omnes. Cum eis per familias et domos suas accincti ad prelium viri fortissimi xxxvi. milia. Multas enim habuere uxores et filios. Fratres eorum per omnem cognationem isachar robustissimi ad pugnandum lxxx. septem milia numerati sunt. Filii beniamin bale et bochor et iadihel tres. Filii bale esbon et ozi et oziel et ierimoth et uraia. v. principes familiarum et ad pugnandum robustissimi. Numerus autem eorum xxii. milia xxx. iiii. Porro filii bochor. zamira et ioas et eliezer et elioenai et amri et ierimoth et abia et anathoth et almathai. Omnes hii filii bochor. Numerati sunt autem per familias suas principes cognationum suarum ad bella fortissimi xx. milia. cc. Porro filii iadihel. balan. Filii autem balan. hieus et beniamin et aoth et chanana et iothan et tharsis et ahisaar. Omnes hii filii iadihel principes cognationum suarum viri fortissimi xvii. milia et ducenti ad prelium procedentes. Sepham quoque et apham filii hir. et asim filius aher. Filii autem neptalim. iasiel et guni et ieser et sellum filii bala. Porro filii manasse. esriel. Concubina quoque eius sira peperit machir patrem galaad. Machir autem accepit uxores filiis suis ophim et suphim. et habuit sororem nomine maacha. Nomen autem secundi salphaad. Nate quoque sunt salphaad filie. Et peperit maacha uxor machir filium. vocavitque nomen eius phares. Porro nomen fratris eius sares. et filii eius ulam et recen. Filius autem ulam. badan. Hi sunt filii galaad. filii machir filii manasse. Soror autem eius regina peperit virum decorum et abiezer et moola. Erant autem filii semida. ahin et sichem et leci et aniam. Filii autem ephraim. suthala. bareth filius eius. thaath filius eius. eleda filius eius. thaath filius eius. et huius filius zabad. et huius filius suthala. bareth. et huius filius ezer et elad. Occiderunt autem eos viri geth indigene. quia descenderant ut inva-

derent possessiones eorum. Luxit igitur Ephraim pater eorum multis diebus: et venerunt fratres eius ut consolarentur eum. Ingressusque est ad uxorem suam: quae concepit et peperit filium, et vocavit nomen eius Beria, eo quod in malis domus eius ortus esset. Filia autem eius fuit Sara, quae aedificavit Bethoron inferiorem et superiorem, et Ozensara. Porro filius eius Rapha et Reseph et Thale, de quo natus est Thaan, qui genuit Laadan. Huius quoque filius Ammiud genuit Elisama, de quo ortus est Nun, qui habuit filium Iosue. Possessio autem eorum et habitatio Bethel cum filiabus suis, et contra orientem Noran, ad occidentalem plagam Gazer et filiae eius, Sichem quoque cum filiabus suis usque Aza et filias eius. Iuxta filios quoque Manasse Bethsan et filias eius, Thenach et filias eius, Mageddo et filias eius, Dor et filias eius. In his habitaverunt filii Ioseph filii Israel. Filii Aser: Iomna et Iesui et Iesua et Baria, et Sara soror eorum. Filii autem Baria: Eber et Methihel; ipse est pater Bergath. Eber autem genuit Ephlat et Somer et Otam et Suaa sororem eorum. Filii autem Ephlat: Phosech et Camaal et Asoph. Hi filii Ephlat. Porro filii Somer: Athi et Roaga et Iaba et Aram. Filii autem Helem fratris eius: Supha et Iemna et Selles et Amal. Filii autem Supha: Sue, Arnapher et Sual et Beri et Iamra, Bosor et Odor et Sama et Salusa et Iethran et Her. Filii Her: Iephone et Phaspha et Ara. Filii autem Olaa: Arec et Aniel et Resia. Omnes hii filii Aser, principes cognationum electi atque fortissimi duces ducum. Numerus autem eorum aetatis quae apta esset ad bellum .xx.vi. milia.

VIII

Beniamin autem genuit Bale primogenitum suum, Asbaal secundum, Ohora tertium, Naua quartum, Rapha quintum. Fueruntque filii Bale: Addar et Gera et Abiud, Abisue quoque et Neman et Ahoe, sed et Gera et Sephuphan et Uram. Hii sunt filii Ahod, principes cognationum habitantium in Gabaa, qui translati sunt in Manath. Noem autem et Aia et Gera ipse transtulit eos, et genuit Oza et Ahiud. Porro Saarim genuit in regione Moab, postquam dimisit Usim et Bara uxores suas. Genuit autem de Edes uxore sua Iobab et Sebia et Mosa et Molchom, Iehus quoque et Sechia et Marma. Hii sunt filii eius principes in familiis suis. Meusim vero genuit Achitob et Elphaal. Porro filii Elphaal: Heber et Misaam et Samad; hic aedificavit Ono et Lod et filias eius. Bara autem et Sama principes cognationum habitantium in Haialon; hii fugaverunt habitatores Geth. Et Haio et Sesac et Ierimoth et Zabadia et Arod et Ader. Michael quoque et Iespha et Ioaa filii Baria. Zabadia et Mosollam et Ezeci et Heber, et Iesamari et Iezlia et Iobab filii Elphaal. Iacim et Zechri et Zabdi et Helioenai et Selethai et Helihel et Adaia et Baraia et Samarad filii Semei. Iesphan et Heber et Helihel et Abdon et Zechri et Anan et Anania et Aelam et Anathothia et Iephdaia et Phanuel filii Sesac. Samsari et Sohoria et Otholia et Iersia et Helia et Zechri filii Ieroam. Hii patriarchae et cognationum principes qui habitaverunt in Ierusalem. In Gabaon autem habitaverunt Abigabaon et nomen uxoris eius Maacha. Filiusque eius primogenitus Abdon et Sur et Cis et Baal et Nadab. Gedur quoque et Haio et Zacher et Macelloth. Porro Macelloth genuit Samaa. Habitaveruntque ex adverso fratrum suorum in Ierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit Cis, et Cis genuit Saul. Porro Saul genuit Ionathan et Melchisue et Abinadab et Isbaal. Filius autem Ionathan Miphibaal, et Miphibaal genuit Micha. Filii Micha: Phiton et Melech et Thara et Ahaz. Et Ahaz genuit Ioada, et Ioada genuit Azmoth, et Azmoth genuit Zamri. Porro Zamri genuit Moosa, et Moosa genuit Baana, cuius filius fuit Raphaia, de quo ortus est Elisa, qui genuit Esel. Porro Esel sex filii fuere his nominibus: Ezricham, Bochru, Ismahel, Saria, Abdia, Anan. Omnes hii filii Esel. Filii autem Esec fratris eius: Ulam primogenitus, et Iehus secundus, et Eliphalet tertius. Fueruntque filii Ulam viri robustissimi et magno robore tendentes arcum, et multos habentes filios ac nepotes usque ad .cl. milia. Omnes hii filii Beniamin.

IX

Universus ergo Israel dinumeratus est, et summa eorum scripta est in libro regum Israel et Iuda. Translatique sunt in Babylonem propter delictum suum. Qui autem habitaverunt primum in possessionibus et in urbibus suis, Israel et sacerdotes, Levitae et Nathinei. Commorati sunt in Ierusalem de filiis Iuda et de filiis Beniamin. De filiis quoque Ephraim et Manasse: Othei filius Ammiud filii Amri filii Omrai filii Bonni de filiis Phares filii Iuda. Et de Siloni: Asaia primogenitus et filii eius. De filiis autem Zara: Iehuel et fratres eorum sexcenti nonaginta. Porro de filiis Beniamin: Salo filius Mosollam filii Oduia filii Asana, et Iobania filius Ieroam, et Ela filius Ozi filii Mochori, et Mosollam filius Saphatiae filii Rahuel filii Iebaniae, et fratres eorum per familias suas nongenti quinquaginta sex. Omnes hii principes cognationum suarum per domos patrum suorum. De sacerdotibus autem Ioiada et Ioarib et Iachin. Azarias quoque filius Helciae filii Mosollam filii Sadoc filii Maraioth filii Achitob pontifex domus Dei. Porro Adaias filius Ieroam filii Phassur filii Melchia, et Masia filius Adihel filii Iezra filii Mosollam filii Mosollamoth filii Emmer. Fratres quoque eorum principes per familias suas mille septingenti septuaginta, fortissimi robore ad faciendum opus ministerii in domo Dei. De Levitis autem Semeia filius Asub filii Ezricam filii Asebia de filiis Merari. Bacbacer quoque carpentarius et Galal et Mathania filius Micha filii Zechri filii Asaph. Et Obdia filius Semeiae filii Galaad filii Idithun, et Barachia filius Asa filii Elcana, qui habitavit in atriis Netophati. Ianitores autem Sellum et Accub et Telmon et Ahiman, et fratres eorum. Sellum princeps usque ad illud tempus in porta regis ad orientem observabant per vices

de filiis Levi. Et Sellum filius Core filii Abiasaph filii Core cum fratribus suis et domo patris sui, hii sunt Coritae super opera ministerii custodes vestibulorum tabernaculi, et familiae eorum per vices castrorum Domini custodientes introitum. Phinees autem filius Eleazar erat dux eorum coram Domino. Porro Zaccharias filius Mosollamia ianitor portae tabernaculi testimonii. Omnes hii electi in hostia per portas ducenti duodecim, et descripti in villis propriis, quos constituerunt David et Samuhel videns in fide sua, tam ipsos quam filios eorum in hostiis domus Domini et in tabernaculo vicibus suis. Per quattuor ventos erant hostiarii, id est ad orientem et ad occidentem, ad aquilonem et ad austrum. Fratres autem eorum in villulis morabantur et veniebant in sabbatis suis de tempore usque ad tempus. His quattuor Levitis creditus erat omnis numerus ianitorum, et erant super exedras et thesauros domus Domini. Per gyrum quoque templi morabantur in custodiis suis, ut cum tempus fuisset ipsi mane aperirent fores. De horum genere erant et super vasa ministerii; ad numerum enim et inferebantur vasa et efferebantur. De ipsis et qui credita habebant utensilia sanctuarii praeerant similae et vino et oleo et turi et aromatibus. Filii autem sacerdotum unguenta ex aromatibus conficiebant. Et Matthathias Levites primogenitus Sellum Coritae praefectus erat eorum quae in sartagine frigebantur. Porro de filiis Caath fratribus eorum super panes erant propositionis, ut semper novos per singula sabbata praepararent. Hii sunt principes cantorum per familias Levitarum, qui in exedris morabantur, ita ut die et nocte iugiter suo ministerio deservirent. Capita Levitarum per familias suas principes manserunt in Hierusalem. In Gabaon autem commorati sunt pater Gabaon Iahihel, et nomen uxoris eius Maacha. Filius primogenitus eius Abdon et Sur et Cis et Baal et Ner et Nadab, Gedor quoque et Haio et Zacharias et Macelloth. Porro Macelloth genuit Samaa. Isti habitaverunt e regione fratrum suorum in Hierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit Cis, et Cis genuit Saul, et Saul genuit Ionathan et Melchisue et Abinadab et Isbaal. Filius autem Ionathan Meribbaal, et Meribbaal genuit Micha. Porro filii Micha Phiton et Malech et Tharaa et Ahaz. Ahaz autem genuit Iara, et Iara genuit Alamath et Azmoth et Zamri. Zamri autem genuit Mosa. Mosa vero genuit Baana, cuius filius Raphaia genuit Elasa, de quo ortus est Esel. Porro Esel sex filios habuit his nominibus: Ezricam, Bocru, Ismahel, Saria, Obdia, Anan. Hii filii Esel.

X

Porro Philisthim pugnabant contra Israhel, fugeruntque viri Israhel Palestinos et ceciderunt vulnerati in monte Gelboe. Cumque appropinquassent Philisthei persequentes Saul et filios eius, percusserunt Ionathan et Abinadab et Melchisue filios Saul. Et adgravatum est proelium contra Saul, inveneruntque eum sagittarii et vulneraverunt iaculis. Et dixit Saul ad armigerum suum: Evagina gladium tuum et interfice me, ne forte veniant incircumcisi isti et inludant mihi. Noluit autem armiger eius hoc facere timore perterritus. Arripuit ergo Saul ensem et inruit in eum. Quod cum vidisset armiger eius, videlicet mortuum Saul, inruit et ipse in gladium suum et mortuus est. Interiit ergo Saul et tres filii eius et omnis domus illius pariter concidit. Quod cum vidissent viri Israhel qui habitabant in campestribus, fugerunt, et Saul ac filiis eius mortuis dereliquerunt urbes suas et huc illucque dispersi sunt, veneruntque Philisthim et habitaverunt in eis. Die igitur altero detrahentes Philisthim spolia caesorum invenerunt Saul et filios eius iacentes in monte Gelboe. Cumque spoliassent eum et amputassent caput armisque nudassent, miserunt in terram suam ut circumferretur et ostenderetur idolorum templis et populis. Arma autem eius consecraverunt in fano dei sui, et caput affixerunt in templo Dagon. Hoc cum audissent viri Iabes Galaad omnia scilicet quae Philisthim fecerant super Saul, consurrexerunt singuli virorum fortium et tulerunt cadavera Saul et filiorum eius, attuleruntque ea in Iabes, et sepelierunt ossa eorum subter quercum quae erat in Iabes, et ieiunaverunt septem diebus. Mortuus est ergo Saul propter iniquitates suas, eo quod praevaricatus sit mandatum Domini quod praeceperat et non custodierit illud, sed insuper etiam pythonissam consuluerit, nec speraverit in Domino. Propter quod interfecit eum et transtulit regnum eius ad David filium Isai.

XI

Congregatus est igitur omnis Israhel ad David in Hebron, dicens: Os tuum sumus et caro tua. Heri quoque et nudius tertius cum adhuc regnaret Saul, tu eras qui educebas et introducebas Israhel. Tibi enim dixit Dominus Deus tuus: Tu pasces populum meum Israhel, et tu eris princeps super eum. Venerunt ergo omnes maiores natu Israhel ad regem in Hebron, et iniit David cum eis foedus coram Domino, unxeruntque eum regem super Israhel iuxta sermonem Domini quem locutus est in manu Samuhel. Abiit quoque David et omnis Israhel in Hierusalem; haec est Iebus, ubi erant Iebusei habitatores terrae. Dixeruntque qui habitabant in Iebus ad David: Non ingredieris huc. Porro David cepit arcem Sion, quae est civitas David. Dixitque: Omnis qui percusserit Iebuseum in primis erit princeps et dux. Ascendit igitur primus Ioab filius Sarviae et factus est princeps. Habitavit autem David in arce, et idcirco appellata est civitas David. Aedificavitque urbem in circuitu a Mello usque ad gyrum. Ioab autem reliqua urbis extruxit. Proficiebatque David vadens et crescens, et Dominus exercituum erat cum eo. Hii principes virorum fortium David, qui adiuverunt eum ut rex fieret super omnem Israhel iuxta verbum Domini quod locutus est ad Israhel. Et iste numerus robustorum David: Iesbaam filius Achamoni princeps inter triginta. Iste levavit hastam suam super trecentos vulneratos una vice. Et post eum Eleazar filius patrui eius Ahoites, qui erat inter tres potentes. Iste fuit cum David in Phesdomim, quando Philisthim congregati sunt ad locum illum in proelium, et erat ager re

regionis illius plenus ordeo. fugeratque populus a facie philistinorum.
hii steterunt in medio agri. et eum defenderunt. Cumque per-
cussissent philisteos. dedit dominus salutem magnam populo suo.
Descenderunt autem tres de .xxx. principibus ad petram in qua
erat david. ad speluncam odollam. quando philistiim fuerant
castrametati in valle raphaim. Porro david erat in presidio
et statio philistinorum in bethleem. Desideravit igitur david et dixit.
O si quis daret michi aquam de cisterna bethleem que est in porta.
Tres ergo isti per media castra philistinorum perrexerunt. et hau-
serunt aquam de cisterna bethleem que erat in porta. et attu-
lerunt ad david ut biberet. qui noluit sed magis libavit illam do-
mino dicens. Absit ut in conspectu dei mei hoc faciam
et sanguinem virorum istorum bibam. quia in periculo animarum suarum
attulerunt michi aquam. et ob hanc causam noluit bibere. Hec fe-
cerunt tres robustissimi. Abisai quoque frater ioab ipse erat prin-
ceps trium. et ipse levavit hastam suam contra trecentos vul-
neratos. et ipse erat inter tres nominatissimus. et inter tres
secundos inclitus et princeps eorum. Verumptamen usque ad tres primos non per-
venerat. Banaias filius ioiade viri robustissimi qui
multa opera perpetraverat de capsehel. ipse percussit duos
arihel moab. et ipse descendit. et levavit hastam suam
et interfecit leonem in media cisterna in tempore nivis. Et ipse
percussit virum egiptium cuius statura erat .v. cubitorum. et
habebat lanceam ut liciatorium texentium. Descendit
igitur ad eum cum virga. et rapuit hastam quam tenebat manu
et interfecit eum hasta sua. Hec fecit banaias filius io-
iade qui erat inter tres robustos nominatissimus. inter
.xxx. primus. verumptamen usque ad tres non pervenerat. Posu-
it autem eum david ad auriculam suam. Porro fortissimi viri
in exercitu asahel frater ioab. et helcana filius patrui eius de beth-
leem. semmoth arorites. helles phallonites. iras filius ac-
ces thecuites. abiezer anathotites. sobbochai usathites.
hilai ahohites. maarai nethophatites. eleb
filius baana nethophathites. ethai filius rabai
de gabaath filiorum beniamin. banaia pharatho-
nites. urai de torrente gaas. abihel arbathi-
tes. azmaveth baurumites. eliaba salabonites. filii
assem gezonites. ionathan filius sage ararithes. achi-
am filius sachar ararites. heliphal filius hur. epher
mechorathites. abia phellonites. esro carmelites.
naarai filius azbai. iohel frater nathan. mibahar filius
agarai. selech ammonites. naarai merothites
armiger ioab filii sarvie. hyra iethereus. urias etheus. ga-
reb iethreus. zadab filius ooli. et adina filius segar ru-
benites. princeps rubenitarum. et cum eo .xxx. ha-
nan filius maacha. et iosaphat mathanites. ozias
astharothites. sema et iehihel filii otam arore-
thes. iadihel filius samri. et ioha frater eius thosaites. he-
lihel mahumites. et ieribai et iosaia filii helna-
hem. et iethma moabites. elihel. et obed. et iasihel de
mesobia

Hii quoque venerunt ad david in siceleg cum adhuc XII
fugeret saul filium cis. qui erant fortissimi egregii-
que pugnatores tendentes arcum. et utraque manu fundis
saxa iacientes et dirigentes sagittas. De fratribus saul
ex beniamin princeps abiezer. et ioas filius samaa ga-
baathites. et iaziel. et phallech filii azmoth. et barachia. et
iehu anathothites. Samaias quoque gabaonites fortissimus
inter .xxx. et super .xxx. ieremias et ieziel. et iohanan
et iezabad gaderothites. et eluzai. et ierimuth. et baalia
et samaria. et saphatia araphites. helchana et iesia
et azarihel. et ioezer. et iesbaam de carehim. ioela
quoque et zabadia filii ieroham de gedor. Sed et de gaddi trans-
fugerunt ad david cum lateret in deserto viri robustissi-
mi et pugnatores optimi tenentes clipeum et hastam
facies eorum quasi facies leonis et veloces quasi capree in
montibus. Ezer princeps. obdias secundus. heliab .iii. mas-
mana .iiii. ieremias .v. ethei .vi. hiheli .vii. io-
hanan .viii. helzebal .ix. ieremias .x. bachanai .xi.
hii de filiis gad principes exercitus. Novissimus eorum centum
militibus preerat et maximus mille. Isti sunt qui transierunt
iordanem mense primo quando inundare consuevit super ri-
pas suas. et omnes fugaverunt qui morabantur in valli-
bus ad orientalem plagam et ad occidentalem plagam. Vene-
runt autem et de beniamin et de iuda presidium in quo morabatur
david. Egressusque est david obviam eis et ait. Si pacifice
venistis ad me ut auxiliemini michi cor meum iungatur
vobis. Si autem insidiamini michi pro adversariis meis. cum ego
iniquitatem in manibus non habeam. videat deus patrum no-
strorum et iudicet. Spiritus vero induit amasai principem inter
.xxx. et ait. Tui sumus o david et tecum fili ysai. pax pax
tibi et pax adiutoribus tuis. Te enim adiuvat deus tuus.
Suscepit ergo eos david et constituit principes turme. Porro de manas-
se transfugerunt ad david quando veniebat cum philistiim ut
adversum saul pugnaret. et non dimicavit cum eis. quia ini-
to consilio remiserunt eum principes philistinorum dicen-
tes. Periculo capitis nostri revertetur ad dominum suum saul. Quando
reversus est in siceleg. transfugerunt ad eum de manas-
se. ethnaas. et iozabaad. et iedihel. et michahel. et
naas. et iozabad. et heliu. et salathi principes milium
in manasse. Hii prebuerunt auxilium david adversum
latrunculos. Omnes enim erant viri fortissimi. et facti sunt
principes in exercitu. Sed et per singulos dies veniebant
ad david ad auxiliandum ei. usque dum fieret grandis numerus
quasi exercitus dei. Iste quoque est numerus principum exercitus qui ve-
nerunt ad david cum esset in hebron ut transferrent
regnum saul ad eum iuxta verbum domini. Filii iuda
portantes clipeum et hastam. vi milia octingenti
expediti ad prelium. De filiis symeon virorum for-
tissimorum ad pugnandum .vii. milia centum. De filiis
levi .iiii. milia sexcenti. Ioiada quoque princeps de

de Aaron, et cum eo tria milia septingenti. Sadoch quoque puer egregie indolis et domus patris eius principes viginti duo. De filiis autem Beniamin fratribus Saul tria milia: magna enim pars eorum adhuc sequebatur domum Saul. Porro de filiis Ephraim viginti milia octingenti fortissimi robore, viri nominati in cognationibus suis. Et ex dimidia tribu Manasse decem et octo milia, singuli per nomina sua, venerunt ut constituerent regem David. De filiis quoque Isachar viri eruditi qui noverant singula tempora ad praecipiendum quid facere deberet Israhel, principes ducenti: omnis autem reliqua tribus eorum consilium sequebatur. Porro de Zabulon qui egrediebantur ad proelium et stabant in acie instructi armis bellicis quinquaginta milia venerunt in auxilium non in corde duplici. Et de Nepthalim principes mille, et cum eis instructi clipeo et hasta triginta et septem milia. De Dan quoque praeparati ad proelium viginti octo milia sescenti. Et de Aser egredientes ad pugnam et in acie provocantes quadraginta milia. Trans Iordanem autem de filiis Ruben et Gad et dimidia parte tribus Manasse instructi armis bellicis centum viginti milia. Omnes isti viri bellatores expediti ad pugnandum corde perfecto venerunt in Hebron ut constituerent regem David super universum Israhel. Sed et omnes reliqui ex Israhel uno corde erant ut rex fieret David super universum Israhel. Fueruntque ibi apud David tribus diebus comedentes et bibentes: praeparaverant enim eis fratres eorum. Sed et qui iuxta eos erant usque ad Isachar et Zabulon et Nepthalim afferebant panes in asinis et camelis et mulis et bubus ad vescendum, farinam, palatas, uvam passam, vinum, oleum, boves et arietes ad omnem copiam. Gaudium quippe erat in Israhel.

XIII

Iniit autem David consilium cum tribunis et centurionibus et universis principibus, et ait ad omnem coetum Israhel: Si placet vobis et a domino deo nostro egreditur sermo quem loquor, mittamus ad fratres nostros reliquos in universas regiones Israhel, et ad sacerdotes et Levitas qui habitant in suburbanis urbium, ut congregentur ad nos, et reducamus archam dei nostri ad nos: non enim requisivimus eam in diebus Saul. Et respondit universa multitudo ut ita fieret: placuerat enim sermo omni populo. Congregavit ergo David cunctum Israhel a Sihor Aegypti usque dum ingrediaris Emath, ut adduceret archam dei de Cariathiarim. Et ascendit David et omnis vir Israhel ad collem Cariathiarim quae est in Iuda, ut afferret inde archam domini dei sedentis super cherubin ubi invocatum est nomen eius. Imposueruntque archam dei super plaustrum novum de domo Aminadab. Oza autem et frater eius minabant plaustrum. Porro David et universus Israhel ludebant coram domino omni virtute in canticis et in citharis et psalteriis et tympanis et cymbalis et tubis. Cum autem pervenissent ad aream Chidon, tetendit Oza manum suam ut sustentaret archam: bos quippe lasciviens paululum inclinaverat eam. Iratus itaque dominus contra Ozam et percussit eum eo quod teti-

gisset archam, et mortuus est ibi coram domino. Contristatusque David eo quod divisisset dominus Ozam, et vocavit locum illum Divisio Ozae usque in praesentem diem. Et timuit deum tempore illo dicens: Quomodo possum ad me introducere archam dei? Et ob hanc causam non eam adduxit ad se, hoc est in civitatem David, sed avertit in domum Obededom Gethei. Mansit ergo archa dei in domo Obededom tribus mensibus, et benedixit dominus domui eius et omnibus quae habebat.

XIIII

Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David et ligna cedrina et artifices parietum lignorumque, ut aedificarent ei domum. Cognovitque David quod confirmasset eum dominus in regem super Israhel, et sublevatum esse regnum suum super populum eius Israhel. Accepit quoque David alias uxores in Hierusalem, genuitque filios et filias. Et haec nomina eorum qui nati sunt ei in Hierusalem: Samua et Sobab, Nathan et Salomon, Iebaar et Helisua et Heliphalet, Noga quoque et Napheg et Iaphie, Elisama et Baliada et Eliphalet. Audientes autem Philisthim eo quod unctus esset David in regem super universum Israhel, ascenderunt omnes ut quaererent eum. Quod cum audisset David, egressus est obviam eis. Porro Philisthim venientes diffusi sunt in valle Raphaim. Consuluitque David dominum dicens: Si ascendam ad Philistheos, et si trades eos in manu mea? Et dixit ei dominus: Ascende, et tradam eos in manu tua. Cumque illi ascendissent in Baalpharasim, percussit eos ibi David et dixit: Divisit deus inimicos meos per manum meam sicut dividuntur aquae. Et idcirco vocatum est nomen loci illius Baalpharasim. Dereliqueruntque ibi deos suos, quos David iussit exuri. Alia etiam vice Philisthim irruerunt et diffusi sunt in valle. Consuluitque rursum David deum, et dixit ei deus: Non ascendas post eos, recede ab eis et venies contra eos ex adverso pirorum. Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pirorum, tunc egredieris ad bellum: egressus est enim deus ante te ut percutiat castra Philisthim. Fecit ergo David sicut praeceperat ei deus, et percussit castra Philisthinorum de Gabaon usque Gazera. Divulgatumque est nomen David in universis regionibus, et dominus dedit pavorem eius super omnes gentes.

XV

Fecit quoque sibi David domos in civitate David, et aedificavit locum arcae dei tetenditque ei tabernaculum. Tunc dixit David: Illicitum est ut a quopiam portetur archa dei nisi a Levitis quos elegit dominus ad portandum eam et ad ministrandum sibi usque in aeternum. Congregavitque universum Israhel in Hierusalem, ut afferret archam dei in locum suum quem praeparaverat ei, necnon et filios Aaron et Levitas. De filiis Caath Urihel princeps fuit, et fratres eius centum viginti. De filiis Merari Asaia princeps, et fratres eius ducenti viginti. De filiis Gerson Iohel princeps, et fratres eius centum triginta. De filiis Helisaphan Semeia princeps, et fratres eius ducenti. De filiis Hebron Elihel princeps, et fratres eius octoginta. De filiis Ozihel Aminadab princeps, et fratres eius centum duodecim. Vocavitque David Sadoch et Abiathar

Sacerdotes et levitas urihel, asaiam, semeiam, eli-
hel et aminadab. et dixit ad eos. Vos estis principes fami-
liarum leviticarum, sanctificamini cum fratribus vestris et affer-
te archam domini dei israhel ad locum qui ei preparatus est.
Ne ut a principio quia non eratis presentes percussit nos dominus.
sic et nunc fiat. Alterutrum quid nobis agerentur. Sancti-
ficati sunt ergo sacerdotes et levite ut portarent ar-
cham domini dei israhel. Et tulerunt filii levi archam dei
sicut preceperat moyses iuxta verbum domini humeris suis in
vectibus. Dixitque david principibus levitarum. ut constitu-
erent de fratribus suis cantores in organis musicorum. nable-
his videlicet et liris et cymbalis. ut resonaret in excelsum sonitus
leticie. Constitueruntque levitas heman filium iohel
et de fratribus eius asaph filium barachie. De filiis vero me-
rari fratribus eorum. ethan filium casaie. et cum eis fratres eorum
in secundo ordine. zachariam et ben et iaziel et semi-
ramoth et iahihel et ani. et eliab. et banaiam et maasi-
am et mathathiam. et eliphalu. et macenian. et obede-
dom. et iehihel ianitores. Porro cantores eman a-
saph et ethan in cymbalis eneis concrepantes. Zachari-
as autem et oziel et semiramoth et iahihel et ani et eliab
et maasias et banaias in nablis archana cantabant.
Porro mathathias et eliphalu et macenias et obede-
dom et iehihel et ozazin in citharis pro octava ca-
nebant. et epinikion. Chonenias autem princeps levitarum
prophetie preerat ad precinendam melodiam. Erat quippe
valde sapiens. Et barachias et elchana ianitores arche.
Porro sebenias et iosaphat et nathanael et amasai et
zacharias et banaias et eliezer sacerdotes clange-
bant tubis coram archa domini. et obededom et iehi-
as erant ianitores arce. Igitur david et omnes
maiores natu israhel et tribuni venerunt ad portandam ar-
cham federis domini de domo obededom cum leticia.
Cumque adiuvisset deus levitas qui portabant arcam
federis domini. immolabantur septem tauri et septem arie-
tes. Porro david erat indutus stola byssina. et universi
levite qui portabant arcam federis domini. et canto-
res. et chonenias princeps prophetie inter cantores. David
autem indutus erat ephod lineo. Universusque israhel
deducebat archam federis domini in iubilo et sonitu bu-
cine. et tubis et cymbalis. et nablis et citharis concrepantes.
Cumque pervenisset archa federis domini ad civitatem
david. michol filia saul prospiciens per fenestram vidit re-
gem david saltantem atque ludentem. et despexit eum in corde
suo.

Attulerunt ergo archam dei et constituerunt XVI eam
in medio tabernaculi quod tetenderat ei david.
et obtulerunt holocausta et pacifica coram domino. Cumque
complesset david offerens holocausta et pacifica bene-
dixit populo in nomine domini. et divisit universis per singulos
a viro usque ad mulierem tortam panis et partem
assature bubalie carnis et frixam oleo similam. Constituit-
que coram archa domini de levitis qui ministrarent et re-
cordarentur operum eius. et glorificarent atque laudarent do-
minum deum israhel. asaph principem. et secundum eius zachariam.
Porro iahihel et semiramoth et iehihel et mathathiam
et eliab et banaiam et obededom et iehihel super organa
psalterii et liras. asaph autem ut cymbalis personaret. Ba-
naiam vero et aziel sacerdotes coram archa federis domini cane-
re tuba iugiter. In illo die fecit david principem ad confi-
tendum domino. asaph et fratres eius. Confitemini domino et in-
vocate nomen eius. notas facite in populis adinventi-
ones eius. Cantate ei et psallite ei. et narrate omnia mi-
rabilia eius. Laudate nomen sanctum eius. letetur cor que-
rentium dominum. Querite dominum et virtutem eius. querite faciem eius
semper. Recordamini mirabilium eius que fecit. signorum illius
et iudiciorum oris eius. Semen israhel servi eius. filii iacob elec-
ti eius. Ipse dominus deus noster. in universa terra iudicia eius. Re-
cordamini in sempiternum pacti eius. sermonis quem precepit in
mille generationes. quod pepigit cum abraham et iura-
menti illius ad ysaac. Et constituit illud iacob in precep-
tum et israhel in testamentum eternum dicens. Tibi da-
bo terram chanaan funiculum hereditatis vestre. Cum
essent pauci numero parvi et incole eius. Et pertransierunt
de gente in gentem. et de regno ad populum alterum. Non di-
misit quemquam calumpniari eos. sed increpavit pro eis
reges. Nolite tangere christos meos. et in prophetis meis
nolite malignari. Cantate domino omnis terra. an-
nuntiate ex die in diem salutare eius. Narrate in
gentibus gloriam eius. in cunctis populis mirabilia eius.
Quia magnus dominus et laudabilis nimis. et horribilis su-
per omnes deos. Omnes enim dii populorum idola. dominus autem celos fecit.
Confessio et magnificentia coram illo. fortitudo et gau-
dium in loco eius. Afferte domino familie populorum. afferte
domino gloriam et imperium. Date domino gloriam nomini eius.
levate sacrificium et venite in conspectu
eius. et adorate dominum in decore sancto. Commoveatur a facie
eius omnis terra. ipse enim fundavit orbem immobilem.
Letentur celi et exultet terra. et dicant in nationi-
bus dominus regnavit. Tonet mare et plenitudo eius. exultent
agri et omnia que in eis sunt. Tunc laudabunt ligna silve
coram domino. quia venit iudicare terram. Confite-
mini domino quoniam bonus. quoniam in eternum misericordia eius. et dicite
salva nos deus salvator noster. et congrega nos et eru-
e nos de gentibus. ut confiteamur nomini sancto tuo. et ex-
ultemus in carminibus tuis. Benedictus dominus deus israhel
ab eterno usque in eternum. et dicat omnis populus amen et
hymnum deo. Reliquit itaque ibi coram archa federis
domini asaph et fratres eius. ut ministrarent in con-
spectu arce iugiter per singulos dies et vices suas.
Porro obededom et fratres eius. lxviii. et obededom

filium idithun et osa constituerat ianitores. Sadoch autem sacerdotem et fratres eius sacerdotes coram tabernaculo domini in excelso quod erat in gabaon ut offerrent holocausta domino super altare holocaustomatis iugiter mane et vespere, iuxta omnia que scripta sunt in lege domini quam precepit israel. Et post eum eman et idithun et reliquos electos unumquemque vocabulo suo ad confitendum domino quoniam in eternum misericordia eius. Heman quoque et idithun canentes tuba et quatientes cymbala et omnia musicorum organa ad canendum deo. Filios autem idithun fecit esse portarios. Reversusque est omnis populus in domum suam, et david ut benediceret etiam domui sue.

XVII

Cum autem habitaret david in domo sua, dixit ad nathan prophetam: Ecce ego habito in domo cedrina, et archa federis domini sub pellibus est. Et ait nathan ad david: Omnia que in corde tuo sunt fac; deus enim tecum est. Igitur nocte illa factus est sermo domini ad nathan dicens: Vade et loquere david servo meo: Hec dicit dominus: Non edificabis tu mihi domum ad habitandum. Neque enim mansi in domo ex eo tempore quo eduxi israel usque ad diem hanc, sed fui semper mutans loca tabernaculi et in tentorio manens cum omni israel. Ubicumque locutus sum saltem uni iudicum israel quibus preceperam ut pascerent populum meum et dixi: Quare non edificastis mihi domum cedrinam? Nunc itaque sic loqueris ad servum meum david: Hec dicit dominus exercituum: Ego tuli te cum in pascuis sequereris gregem ut esses dux populi mei israel, et fui tecum quocumque perrexisti, et interfeci omnes inimicos tuos coram te, fecique tibi nomen quasi unius magnorum qui celebrantur in terra. Et dedi locum populo meo israel; plantabitur et habitabit in eo, et ultra non commovebitur, nec filii iniquitatis atterent eos sicut a principio ex diebus quibus dedi iudices populo meo israel, et humiliavi universos inimicos tuos. Annuntio ergo tibi quod edificaturus sit tibi dominus domum. Cumque impleveris dies tuos ut vadas ad patres tuos, suscitabo semen tuum post te quod erit de filiis tuis, et stabiliam regnum eius. Ipse edificabit mihi domum, et firmabo solium eius usque in eternum. Ego ero ei in patrem, et ipse erit mihi in filium, et misericordiam meam non auferam ab eo sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. Et statuam eum in domo mea et in regno meo usque in sempiternum, et thronus eius erit firmissimus in perpetuum. Iuxta omnia verba hec et iuxta universam visionem istam sic locutus est nathan ad david. Cumque venisset rex david et sedisset coram domino, dixit: Quis ego sum domine deus, et que domus mea ut prestares mihi talia? Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo, ideo locutus es super domum servi tui etiam in futurum, et fecisti me spectabilem super omnes homines domine deus. Quid ultra addere potest david cum ita glorificaveris servum tuum et cognoveris eum? Domine propter famulum tuum iuxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc et nota esse voluisti universa magnalia. Domine non est similis tui, et non est alius deus absque te, omnibus quos audivimus auribus nostris. Quis enim est alius ut populus tuus israel gens una in terra ad quam perrexit deus ut liberaret et faceret populum sibi et magnitudine sua atque terroribus suis eiceret nationes a facie eius quem de egypto liberaverat? Et posuisti populum tuum israel tibi in populum usque in eternum, et tu domine factus es deus eius. Nunc igitur domine sermo quem locutus es famulo tuo et super domum eius confirmetur in perpetuum, et fac sicut locutus es. Permaneatque et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum et dicatur: Dominus exercituum deus israel, et domus david servi eius permanens coram eo. Tu enim domine deus meus revelasti auriculam servi tui ut edificares ei domum, et idcirco invenit servus tuus fiduciam ut oret coram te. Nunc ergo domine tu es deus, et locutus es ad servum tuum tanta beneficia, et cepisti benedicere domui servi tui ut sit semper coram te; te enim domine benedicente benedicta erit in eternum.

XVIII

Factum est autem post hec ut percuteret david philistiim et humiliaret eos, et tolleret geth et filias eius de manu philistiim, percuteretque moab, et fierent moabite servi david offerentes ei munera. Eo tempore percussit david etiam adadezer regem soba regionis emath quando perrexit ut dilataret imperium suum usque ad flumen eufraten. Cepit ergo david mille quadrigas eius et septem milia equitum ac viginti milia virorum peditum, subnervavitque omnes equos curruum exceptis centum quadrigis quas reservavit sibi. Supervenit autem et syrus damascenus ut auxilium preberet adadezer regi soba, sed et huius percussit david viginti duo milia virorum. Et posuit milites in damasco ut syria quoque serviret sibi et offerret munera. Adiuvitque eum dominus in cunctis ad que perrexerat. Tulit quoque david pharetras aureas quas habuerant servi adadezer et attulit eas in ierusalem. Nec non et de tebath et chun urbibus adadezer eris plurimum, de quo fecit salomon mare eneum et columpnas et vasa enea. Quod cum audisset thou rex emath percussisse videlicet david omnem exercitum adadezer regis soba, misit adoram filium suum ad regem david ut postularet ab eo pacem et congratularetur ei quod expugnasset et percussisset adadezer. Et omnia vasa aurea et argentea et enea consecravit rex david domino cum argento et auro quod tulerat ex universis gentibus tam de idumea et moab et filiis ammon quam de philistiim et amalech. Abisai vero filius sarvie percussit edom in valle salinarum decem et octo milia, et constituit in edom presidium ut serviret david. Salvavitque dominus david in cunctis ad que perrexerat. Regnavit ergo david super universum israel et faciebat iudicium atque iustitiam cuncto populo suo. Porro ioab filius sarvie erat super exercitum, et iosaphat filius ahilud a commentariis. Sadoc autem filius achitob et ahimelech filius abiathar sacerdotes, et susa scriba. Banaias quoque filius ioiade super legiones cerethi et phelethi. Porro filii david primi ad manum regis.

Adversarius enim thou erat adadezer.

XIX

Accidit autem ut moreretur naas rex filiorum ammon et regnaret filius eius pro eo

Dixitque David: Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas, praestitit enim pater eius mihi gratiam. Misitque David nuntios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum Ammon ut consolarentur Hanon, dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon: Tu forsitan putas quod David honoris causa in patrem tuum miserit qui consolarentur te; nec animadvertis quod ut explorent et investigent et scrutentur terram tuam venerunt ad te servi eius. Igitur Hanon pueros David decalvavit et rasit, et praecidit tunicas eorum a natibus usque ad pedes, et dimisit eos. Qui cum abissent et hoc mandassent David, misit in occursum eorum: grandem enim contumeliam sustinuerant: et praecepit ut manerent in Iericho donec cresceret barba eorum et capilli, et tunc reverterentur. Videntes autem filii Ammon quod iniuriam fecissent David, tam Hanon quam reliquus populus miserunt mille talenta argenti, ut conducerent de Mesopotamia et de Syria Maacha et de Soba currus et equites. Conduxeruntque xxxii milia curruum, et regem Maacha cum populo eius. Qui cum venissent, castrametati sunt e regione Medaba. Filii quoque Ammon congregati de urbibus suis venerunt ad bellum. Quod cum audisset David, misit Ioab et omnem exercitum virorum fortium. Egressique filii Ammon direxerunt aciem iuxta portam civitatis; reges autem qui ad auxilium venerant separatim in agro steterunt. Igitur Ioab intellegens bellum ex adverso et post tergum contra se fieri, elegit viros fortissimos de universo Israel et perrexit contra Syrum. Reliquam autem partem populi dedit sub manu Abisai fratris sui, contra filios Ammon. Dixitque: Si vicerit me Syrus, auxilio eris mihi; sin autem superaverint te filii Ammon, ego ero tibi in praesidium. Confortare, et agamus viriliter pro populo nostro et pro urbibus Dei nostri; Dominus autem quod in conspectu suo bonum est faciat. Perrexit ergo Ioab et populus qui cum eo erat contra Syrum ad proelium, et fugavit eos. Porro filii Ammon videntes quod fugisset Syrus, ipsi quoque fugerunt Abisai fratrem eius, et ingressi sunt civitatem. Reversusque est etiam Ioab in Ierusalem. Videns autem Syrus quod cecidisset coram Israel, misit nuntios et adduxit Syrum qui erat trans fluvium. Sophach autem princeps militiae Iordanem transivit, irruitque in eos et direxit ex adverso aciem illis contra pugnantibus. Fugit autem Syrus Israel, interfecitque David de Syris vii milia curruum et xl milia peditum, et Sophach exercitus principem. Videntes autem servi Adaderer se ab Israel esse superatos, transfugerunt ad David et servierunt ei. Noluitque ultra Syria auxilium praebere filiis Ammon. XX

et perrexerunt

adaderer erat dux eorum. Quod cum nuntiatum esset David congregavit universum Israel et transivit

Factum est autem post anni circulum, eo tempore quo solent reges ad bella procedere, congregavit Ioab exercitum et robur militiae, et vastavit terram filiorum Ammon, perrexitque et obsedit Rabba. Porro David manebat in Ierusalem, cum Ioab percussit Rabba et destruxit eam. Tulit autem David coronam Melchom de capite eius, et invenit in ea auri pondo talentum et pretiosissimas gemmas, fecitque sibi inde diadema. Manubias quoque urbis plurimas tulit. Populum autem qui erat in ea eduxit, et fecit super eos tribulas et trahas et ferrata carpenta transire, ita ut dissecarentur et contererentur. Sic fecit David cunctis urbibus filiorum Ammon, et reversus est cum omni populo suo in Ierusalem. Post haec initum est bellum in Gazer adversum Philisteos, in quo percussit Sobochai Husathites Saphai de genere Raphaim, et humiliavit eos. Aliud quoque bellum gestum est adversus Philisteos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus Bethleemites fratrem Goliath Gethei, cuius hastae lignum erat quasi liciatorium texentium. Sed et aliud bellum accidit in Geth, in quo fuit homo longissimus, habens digitos senos, id est simul xxiiii, qui et ipse de Rapha fuerat stirpe generatus. Hic blasphemavit Israel, et percussit eum Ionathan filius Samaa fratris David. Hi sunt filii Rapha in Geth, qui ceciderunt in manu David et servorum eius. XXI

Consurrexit autem Satan contra Israel, et incitavit David ut numeraret Israel. Dixitque David ad Ioab et ad principes populi: Ite et numerate Israel a Bersabee usque ad Dan, et afferte mihi numerum ut sciam. Responditque Ioab: Augeat Dominus populum suum centuplum quam sunt. Nonne, domine mi rex, omnes servi tui sunt? Quare hoc quaerit dominus meus, quod in peccatum reputetur Israeli? Sed sermo regis magis praevaluit. Egressusque est Ioab et circuivit universum Israel, et reversus est in Ierusalem. Deditque David numerum eorum quos lustraverat, et inventus est omnis numerus Israel M. et C. milia virorum educentium gladium; de Iuda autem CCCC. lxx. milia bellatorum. Nam Levi et Beniamin non numeravit, eo quod Ioab invitus exsequeretur regis imperium. Displicuit autem Deo quod iussum erat, et percussit Israel. Dixitque David ad Deum: Peccavi nimis ut hoc facerem; obsecro aufer iniquitatem servi tui, quia insipienter egi. Et locutus est Dominus ad Gad videntem David dicens: Vade et loquere ad David, et dic ei: Haec dicit Dominus: Trium tibi optionem do; unum quod volueris elige, ut faciam tibi. Cumque venisset Gad ad David, dixit ei: Haec dicit Dominus: Elige quod volueris: aut tribus annis pestilentiam, aut tribus mensibus fugere te hostes tuos et gladium eorum non posse evadere, aut tribus diebus gladium Domini et mortem versari in terra, et angelum Domini interficere in universis finibus Israel. Nunc igitur vide quid respondeam ei qui misit me. Et ait David ad Gad: Ex omni parte me angustiae premunt; sed melius mihi est ut incidam in manus Domini, quia multae sunt miserationes eius, quam in manus hominum. Misit ergo Dominus pestilentiam in Israel, et ceciderunt de Israel lxx milia virorum. Misitque angelum in Ierusalem ut percuteret

Cumque percuteretur vidit dominus et misertus est super mag-
nitudine mali. et imperavit angelo qui percutiebat. Suf-
ficit iam. cesset manus tua. Porro angelus domini stabat iux-
ta aream ornan iebusei. levansque david oculos
suos vidit angelum domini stantem inter celum et terram. et evagi-
natum gladium in manu eius. et versum contra ierusalem. Et
ceciderunt tam ipse quam maiores natu vestiti ciliciis
proni in terram. Dixitque david ad dominum. Nonne ego sum qui iussi ut
numeraretur populus. Ego sum qui peccavi. ego malum egi.
Ego qui malum feci. iste grex quid commeruit. Domine
deus meus vertatur obsecro manus tua in me et in domum patris
mei. populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem domini precepit
gad ut diceret david. ut ascenderet extrueretque altare
domino deo in area ornan iebusei. Ascendit ergo david
iuxta sermonem gad quem locutus fuerat ex sermone domini.
Porro ornan cum suspexisset et vidisset angelum. quattuor filii
eius cum eo absconderunt se. Nam eo tempore terebat in area
triticum. Igitur cum veniret david ad ornan conspexit
eum ornan. et processit ei obviam de area. et adoravit
eum pronus in terram. Dixitque ei david. Da mihi locum aree
tue ut edificem in ea altare domino. ita ut quantum
valet argentum accipias. et cesset plaga a populo. Dixit autem
ornan ad david. Tolle et faciat dominus meus rex quodcumque ei
placet. Sed et boves do in holocaustum. et tribulas in
ligna. et triticum in sacrificium. omnia libens prebebo. Dixit-
que ei rex david. Nequaquam ita fiet. sed argentum dabo quantum
valet. Neque enim tibi auferre debeo. et sic offerre domino
holocausta gratuita. Dedit ergo david ornan pro loco siclos
auri iustissimi ponderis sexcentos. et edificavit ibi
altare domino. obtulitque holocausta et pacifica. et invo-
cavit dominum. et exaudivit eum in igne de celo super
altare holocausti. Precepitque dominus angelo. et con-
vertit gladium suum in vaginam. Protinus ergo david videns
quod exaudisset eum dominus in area ornan iebusei. immo-
lavit ibi victimas. Tabernaculum autem domini quod fecerat
moyses in deserto. et altare holocaustorum. eadem tem-
pestate erat in excelso gabaon. Et non prevaluit david
ire ad altare ut ibi obsecraret dominum. nimio enim
fuerat timore perterritus videns gladium angeli domini.

XXII

Dixitque david. Hec est domus domini. et hoc est altare
in holocaustum israel. Et precepit ut congregaren-
tur omnes proselyti de terra israel. Et constituit ex eis
latomos. ad cedendos lapides et poliendos. ut edi-
ficaretur domus domini. Ferrum quoque plurimum ad clavos ia-
nuarum. et ad commissuras atque iuncturas preparavit
david. et eris pondus innumerabile. Ligna quoque cedrina
non poterant estimari. que sidonii et tyrii deportaverant
ad david. Et dixit david. Salomon filius meus puer
parvulus est et delicatus. Domus autem quam edificari vo-
lo domino. talis esse debet ut in cunctis regionibus
nominetur. Preparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc
causam ante mortem suam omnes preparavit impensas.
Vocavitque salomonem filium suum. et precepit ut edifi-
caret domum domino israel. Dixitque david ad salomo-
nem. Fili mi voluntatis mee fuit ut edificarem
domum nomini domini dei mei. Sed factus est ad me sermo domini
dicens. Multum sanguinem effudisti. et plurima
bella bellasti. non poteris edificare domum nomini meo
tanto effuso sanguine coram me. Filius qui nascetur tibi erit
vir quietissimus. faciam enim eum requiescere ab omnibus in-
imicis suis per circuitum. Et ob hanc causam pacificus
vocabitur. et pacem et otium dabo in israel cunctis diebus eius.
Ipse edificabit domum nomini meo. et ipse erit mihi in fi-
lium. et ego ero ei in patrem. firmaboque solium regni eius
super israel in eternum. Nunc ergo fili mi sit dominus tecum. et prosperare
et edifica domum domino deo tuo. sicut locutus est de te. Det
quoque tibi dominus prudentiam et sensum. ut regere possis israel. et
custodire legem domini dei tui. Tunc enim proficere poteris
si custodieris mandata et iudicia que precepit dominus moy-
si ut doceret israel. Confortare et viriliter age. ne ti-
meas. ne paveas. Ecce ego in paupertate mea
preparavi impensas domus domini. auri talenta. c.
milia. et argenti. m. milia talentorum. eris vero et
ferri non est pondus. Vincitur enim numerus multitudine.
Ligna et lapides preparavi ad universa impendia. Habes
quoque plurimos artifices. latomos. et cementarios. ar-
tifices et lignorum. et omnium artium ad faciendum opus
prudentissimos in auro et argento. ere. et ferro. cuius
non est numerus. Surge igitur et fac. et erit dominus tecum. Pre-
cepit quoque david cunctis principibus israel ut adiuvarent salo-
monem filium suum. Cernitis inquit quod dominus deus vester
vobiscum sit. et dederit vobis requiem per circuitum. et tra-
diderit omnes inimicos vestros in manu vestra. et subiecta sit
terra coram domino et coram populo eius. Prebete igitur corda vestra et
animas vestras ut queratis dominum deum vestrum. et consur-
gite et edificate sanctuarium domino deo. ut introdu-
catur arca federis domini. et vasa consecrata domino
in domum que edificatur nomini domini.

XXIII xxiij

Igitur david senex et plenus dierum regem constituit
salomonem filium suum super israel. et congregavit omnes
principes israel et sacerdotes atque levitas. Numeratique
sunt levite a triginta annis et supra. et inventa sunt
xxx. viii. milia virorum. Ex his electi sunt et distribu-
ti in ministerium domus domini. xx. iiii. milia. prepo-
sitorum et iudicum. vi. milia. Porro iiii. milia iani-
tores. et totidem psalte canentes domino in orga-
nis que fecerat david ad canendum. Et distribu-
it eos david per vices filiorum levi. gerson videlicet
et caath. et merari. et gerson. leedan et semei. Filii
leedan princeps iehihel. et zetam. et iohel. tres filii

Semei: salomith et oziel et aran tres isti sunt
principes familiarum leedan. Porro filii Semei leeth
et ziza et iaus et baria. Isti sunt filii Semei .iiii. E-
rat autem leeth prior, ziza .ii. Porro iaus et baria non habue-
runt plurimos filios, et idcirco in una familia una
domo computati sunt. Filii caath amram et isaar
hebron et oziel .iiii. Filii amram aaron et moyses.
Separatusque est aaron ut ministraret in sancta sanctorum
ipse et filii eius in sempiternum et adoleret incensum
domino secundum ritum suum ac benediceret nomini
eius in perpetuum. Moysi quoque hominis dei filii annume-
rati sunt in tribu levi. Filii moysi gerson et eliezer.
Filii gerson: subuhel primus. Fuerunt autem filii eliezer ro-
bia primus et non erant eliezer filii alii. Porro filii
roobia multiplicati sunt nimis. Filii ysaar: Sa-
lomith primus. Filii hebron: ieriau primus, amaria se-
cundus, iathiel tertius, iethmaam quartus. Filii oziel: micha pri-
mus, iesia secundus. Filii merari: moholi et musi. Filii moholi
eleazar et cis. Mortuus est autem eleazar et non habuit filios
sed filias. Acceperuntque eas filii cis fratres earum. Filii
musi: moholi et eder et ierimoth tres. Hii filii le-
vi in cognationibus et familiis suis. Principes per vices
et numerum capitum singulorum qui faciebant opera
ministerii domus domini a .xx. annis et supra. Dixit
enim david: Requiem dedit dominus deus israel populo suo et habitationem in
ierusalem usque in sempiternum. Nec erit officii levitarum
ut ultra portent tabernaculum et omnia vasa eius ad mi-
nistrandum. Iuxta precepta quoque david novissima supputa-
bitur numerus filiorum levi a .xx. annis et supra. Et erunt
sub manu filiorum aaron in cultum domus domini in
vestibulis et in exedris et in loco purificationis et in
sanctuario et in universis operibus ministerii templi domini.
Sacerdotes autem super panes propositionis et ad simile
sacrificium ad lagana et azima et sartaginem et ad fer-
ventem similam, et super omne pondus atque mensuram.
Levite vero stent mane ad confitendum et canendum
domino. Similiterque ad vesperam tam in oblatione
holocaustorum domini quam in sabbatis et calendis et sol-
lempnitatibus reliquis iuxta numerum et cerimonias
uniuscuiusque rei iugiter coram domino. Et custodiebant
observationes tabernaculi federis et ritum sanctuarii
et observationem filiorum aaron fratrum suorum ut mi-
nistrarent in domo domini. XIIII

xxiiij

Porro filiis aaron he partiones erant. Fi-
lii aaron nadab et abiud et eleazar et itha-
mar. Mortui sunt autem nadab et abiud ante patrem
suum absque liberis. Sacerdotioque functus est eleazar
et ithamar. Et divisit eos david et sadoc filius ele-
azar et abimelech de filiis ithamar secundum vi-
ces suas et ministerium. Inventique sunt multo
plures filii eleazar in principibus virorum quam filii itha-
mar. Divisit autem eis, hoc est filiis ithamar principes
.viii. et filiis eleazar per familias et domos suas
.xvi. Porro divisit utrasque inter se familias sorti-
bus. Erant enim principes sanctuarii et principes domus
dei tam de filiis eleazar quam de filiis ithamar. Descri-
psitque eos semeias filius nathanael scriba levites
coram rege et principibus et sadoc sacerdote abimelech
filio ithamar. Principibus quoque familiarum una domus
que ceteris preerat eleazar et altera domus que sub se
habebat ceteros ithamar. Exivit autem sors prima
ioarib .ii. iedie .iii. harim .iiii. seorim .v. mel-
chie .vi. maiman .vii. accos .viii. abia .ix. iesu-
a .x. sechenia .xi. eliasib .xii. iacim .xiii. oppha .xiiii. is-
baab .xv. abelga .xvi. emer .xvii. ezir .xviii.
aphses .xix. phethia .xx. iezechel .xxi. iacin .xxii.
Gamul .xxiii. dalaian .xxiiii. maziau. He vices
eorum secundum ministeria sua ut ingrediantur domum
dei iuxta ritum suum sub manu aaron patris eorum
sicut preceperat dominus deus israel. Porro filiorum levi qui
reliqui fuerant de filiis amram erat subahel et de filiis
subahel iedeia. De filiis quoque roobie princeps iesi-
as. Isaari vero salemoth. Filius quoque salemoth iaath
filiusque eius ieriau, amarias secundus, iathiel tertius, ieth-
maam quartus. Filius oziel micha. Filius micha sa-
mir. Frater micha iesia, filiusque iesie zacharias.
Filii merari moholi et musi. Filius oziau beno.
Filii quoque merari oziau et soem et zachur et hebri.
Porro moholi filius eleazar qui non habebat fili-
os. Filius vero cis ieremeel. Filii musi moholi et e-
der et ierimoth. Isti sunt filii levi secundum domos fa-
miliarum suarum. Miseruntque et ipsi sortes contra fratres suos
aaron coram david rege et sadoch et abimelech
et principibus familiarum sacerdotalium et levitica-
rum tam maiores quam minores omnes sors equa divi-
debat.

Igitur david et magistratus XXV exerci-
tus segregaverunt in ministerium filios asaph
et eman et idithun qui prophetarent in citharis et
psalteriis et cymbalis secundum numerum suum dedica-
to sibi officio servientes. De filiis asaph zachur
et ioseph et nathania et asarela filii asaph sub ma-
nu asaph prophetantis iuxta regem. Porro filii idithun
godolias, sori, iesaias et mathathias sex sub
manu patris sui idithun qui in cithara prophetabat
super confitentes et laudantes dominum. Eman quoque
filii eman: boccian, mathania, oziel, subuhel,
ierimoth, ananias, anani, eliatha, geddel-
thi, romemthiezer, iesbacasa, mellothi, o-

hur · Mazioth · Omnes isti filii Eman videntes regis in
sermonibus dei, ut exaltaret cornu. Deditque Eman fi
lios xiiii et filias tres. Universi sub manu patris sui
ad cantandum in templo domini distributi erant in cymba
lis et psalteriis et cytharis, in ministeria domus domini iux
ta regem: Asaph videlicet et Idithun et Eman. Fuit autem nu
merus eorum cum fratribus suis qui erudiebant canticum domini, cunc
ti doctores, cc octoginta viii. Miseruntque sortes per
vices suas, ex equo tam maior quam minor, doctus pariter
et indoctus. Egressaque est sors prima Ioseph qui erat de Asaph;
secunda Godolie ipsi et filiis eius et fratribus eius xii · iii · Zachur filiis
eius et fratribus eius xii · iiii · Isari filiis et fratribus eius xii · v · Na
thanie filiis et fratribus eius xii · vi · Bocciau filiis et fratribus eius xii ·
vii · Asreela filiis et fratribus eius xii · viii · Iesie filiis et fratribus eius xii ·
ix · Mathanie filiis et fratribus eius xii · Decima Semeie filiis et fratribus eius
xii · Undecima Azarel filiis et fratribus eius xii · Duodecima Asabie
filiis et fratribus eius xii · xiii · Subuhel filiis et fratribus eius xii · xiiii · Ma
thathie filiis et fratribus eius xii · xv · Ierimoth filiis et fratribus eius xii ·
xvi · Ananie filiis et fratribus eius xii · xvii · Iesbocase filiis et fratribus
eius xii · xviii · Anani filiis et fratribus eius xii · xix · Mellothi
filiis et fratribus eius xii · Vicesima Eliatha filiis et fratribus eius xii · Vicesima
prima Othir filiis et fratribus eius xii · xxii · Godolthi filiis et fratribus
eius xii · xxiii · Mahazioth filiis et fratribus eius xii · xxiiii · Romemthi
ezer filiis et fratribus eius xii.

XXVI

Divisiones autem ianitorum de Coritis: Mesellemia fi
lius Core, de filiis Asaph. Filii Mesellemie: Zacha
rias primogenitus, Iadihel · ii · Zabadias · iii · Iathana
hel · iiii · Ahilam · v · Iohanan · vi · Helienai · vii · Filii autem
Obededom: Semeias primogenitus, Iozabad · ii · Ioaha · iii ·
Sachar · iiii · Nathanael · v · Amihel · vi · Isachar · vii ·
Phollathi octavus, quia benedixit illi dominus. Semei
autem filio eius nati sunt filii prefecti familiarum suarum. Erant
enim viri fortissimi. Filii ergo Semeie: Othni et Raphael
et Obethel, Zabad et fratres eius viri fortissimi, Heliu quoque et
Samachias. Omnes hii de filiis Obededom, ipsi et filii et fratres
eorum fortissimi ad ministrandum, lxii de Obededom.
Porro Mesellemie filii et fratres robustissimi xviii. De
Osa autem, id est de filiis Merari, Semri princeps. Non enim habue
rat primogenitum, et idcirco posuerat eum pater eius in
principem. Helchias secundus, Tabelias · iii · Zacharias · iiii ·
Omnes filii et fratres Ose tredecim. Hii divisi sunt in iani
tores, ut semper principes custodiarum sicut et fratres eorum
ministrarent in domo domini. Missae sunt ergo sortes
ex equo et parvis et magnis per familias suas in unamquam
que portarum. Cecidit ergo sors orientalis Selemie. Porro Za
charie filio eius, viro prudentissimo et erudito, sortito
obtigit plaga septentrionalis. Obededom vero et filiis eius
ad austrum, in qua parte domus erat seniorum con
cilium. Sephim et Hosa ad occidentem, iuxta portam que
ducit ad viam ascensionis, custodia contra custodi
am. Ad orientem vero levite sex, et ad aquilonem quattuor per
diem, atque ad meridiem similiter in die quattuor. Et ubi erat
concilium, bini et bini. In cellulis quoque ianitorum ad occi
dentem quattuor in via, binique per cellulas. Hee sunt divisio
nes ianitorum filiorum Chore et Merari. Porro Achias erat
super thesauros domus domini ac vasa sanctorum. Filii Ledan, fi
lii Gersonni. De Ledan principes familiarum Ledan et Ger
sonni, Iehiheli. Filii Iehiheli: Zathan et Iohel fratres eius
super thesauros domus domini, Amramitis et Isaaritis et Hebro
nitis et Ozielitis. Subuhel autem filius Gersom filii Moysi
prepositus thesauris, fratres quoque eius Eliezer, cuius filius Raabia,
et huius filius Iseias, et huius filius Ioram, huius quoque filius Zechri, sed
et huius filius Selemith. Ipse Selemith et fratres eius super thesauros
sanctorum, que sanctificavit David rex et principes familiarum,
et tribuni et centuriones et duces exercitus de bellis et
manubiis preliorum, que consecraverant ad instaurationem
et supellectilem templi domini. Hec autem universa sanctificavit
Samuel videns, et Saul filius Cis, et Abner filius Ner, et
Ioab filius Sarvie. Qui omnes sanctificaverunt ea per manum
Selemith et fratrum eius. Isaaritis vero preerat Chonenias et fi
lii eius ad opera forinsecus super Israhel, ad iudicandum et ad docendum
eos. Porro Hebronitis Asabias et fratres eius viri fortissimi
mille septingenti preerant Israheli trans Iordanem contra occi
dentem, in cunctis operibus domini et in ministerium regis.
Hebronitarum autem princeps fuit Ieria secundum familias et cog
nationes eorum. Quadragesimo anno regni David recen
siti et inventi sunt viri fortissimi in Iazer Galaad.
Fratresque eius robustioris etatis duo milia septingenti
principes familiarum. Preposuit autem eos David rex Rubeni
tis et Gaditis et dimidie tribui Manasse in omne mini
sterium dei et regis.

XXVII

Filii autem Israhel secundum numerum suum, principes familiarum,
tribuni et centuriones et prefecti qui ministrabant
regi iuxta turmas suas ingredientes et egredientes per singulos menses
in anno, xxiiii milibus singuli preerant. Prime turme
in primo mense Iesboam preerat filius Zabdihel, et sub
eo xxiiii milia. De filiis Phares princeps cunctorum prin
cipum in exercitu mense primo. Secundi mensis habebat
turmam Dudia Ahohites, et post se alterum nomine Ma
celoth, qui regebat partem exercitus xxiiii milium.
Dux quoque turme tercie in mense tercio erat Banaias
filius Ioiade sacerdos, et in divisione sua xxiiii mi
lia. Ipse est Banaias fortissimus inter xxx et super xxx.
Preerat autem turme ipsius Amizabad filius eius. Quartus
mense quarto Asahel frater Ioab, et Zabadias filius eius post
eum, et in turma eius xxiiii milia. Quintus mense quinto princeps
Samaoth Iezraites, et in turma eius xxiiii milia. Sextus
mense sexto princeps Thecuites, et in turma eius xx
iiii milia. Septimus mense septimo Heles Phallo
nites de filiis Ephraim, et in turma eius xxiiii.

nitha. Octauus mense .viii. Sobochai asathites de stirpe
zarai in turma eius .xxiiii. milia. Nonus mense .ix. Abie
zer anathothites de stirpe beniamin in turma eius .xx.
iiii. Decimus mense .x. Marai ipse nethophathites de
stirpe zarai in turma eius .xxiiii. milia. Undecimus
mense .xi. banaias pharathonites de filiis effraim
in tur. eius .xxiiii. milia. Duodecimus mense .xii. holda
nethophathites de stirpe gothoniel. in tur. eius .x
xiiii. milia. Porro tribubus preerant israel. Rubenitis dux
eliezer filius zechri. Symeonitis dux saphathias
filius macha. leuitis asabias filius camuhel. aaro
nitis sadoc. iuda heliu frater dauid. Isachar amri filius mi
chahel. Zabulonitis iesmaias filius abdie. Neptalitibus ieri
muth filius oziel. filiis effraim osee filius ozaziu. Dimidie
tribui manasse iohel filius phadaie. et dimidie tribui manas
se in galaad iaddo filius zacharie. beniamin autem iasihel filius
abner. Dan uero ezrihel filius ieroam. Hii principes filiorum
israel. Noluit dauid numerare eos a .xx. annis inferius. quia
dixerat dominus ut multiplicaret israel sicut stellas celi. Io
ab filius saruie ceperat numerare nec compleuit. quia super
hoc ira irruerat in israel. et ideo numerus eorum qui fuerant
recensiti non est relatus in fastos regis dauid. Super thesauros
autem regis fuit azmoth filius adihel. His autem thesauris que e
rant in urbibus et in uicis et in turribus presidebat iona
than filius ozie. Operi autem rustico et agricolis qui exercebant ter
ram preerat ezri filius chelub. Uineisque cultoribus se
meias romathites. Cellis autem uinariis zabdias apho
nites. Nam et super oliueta et ficeta que erant in cam
pestribus balanam gederites. Super apothecas autem olei
ioas. Porro armentis que pascebantur in sarona prepositus
fuit satrai saronites. Et super boues in uallibus saph
hat filius adli. Super camelos uero hubil ismaelites. Et
super asinos iadias meronathites. Super oues quoque iaziz
agareus. Omnes hi principes substantie regis dauid
Ionathan autem patruus dauid consiliarius uir prudens et
litteratus. ipse et iahihel filius achamoni erant cum
filiis regis. Achitophel etiam consiliarius regis et chusi
arachites amicus regis. Post achitophel fuit ioiade
filius banaie et abiathar. Princeps autem exercitus regis erat
Conuocauit igitur dauid omnes XXVIII ioab
principes israel duces tribuum et prepositos turmarum
qui ministrabant regi tribunos quoque et centuriones qui
preerant substantie et possessionibus regis filiosque suos
cum eunuchis et potentes et robustissimos quosque in exer
citu ierusalem. Cumque surrexisset rex et stetisset ait. Audi
te me fratres mei et populus meus. Cogitaui ut edificarem
domum in qua requiesceret archa federis domini et
scabellum pedum dei nostri. ad edificandum omnia prepar
aui. Deus autem dixit mihi. Non edificabis domum nomini meo
eo quod sis uir bellator et sanguinem fuderis. Sed elegit
dominus deus israel me de uniuersa domo patris mei ut
essem rex super israel in sempiternum. De iuda enim elegit
principes. Porro de domo iuda domum patris mei. et
de filiis patris mei placuit ei ut eligeret me regem
super cunctum israel. Sed et de filiis meis filios enim mul
tos dedit mihi dominus elegit salomonem filium meum
ut sederet in throno regni domini super israel. Dixitque mihi
Salomon filius tuus edificabit domum meam et a
tria mea. Ipsum enim elegi mihi in filium. et ego ero ei
in patrem. et firmabo regnum eius usque in eternum. si
perseuerauerit seruare precepta mea et iudicia. sicut et hodie.
Nunc ergo coram uniuerso cetu israel audiente domino
deo nostro. custodite et perquirite cuncta mandata domini
dei nostri. ut possideatis terram bonam et relinquatis eam
filiis uestris post uos usque in sempiternum. Tu autem salomon
fili mi scito deum patris tui et serui ei corde perfecto et
animo uoluntario. Omnia enim corda scrutatur dominus
et uniuersas mentium cogitationes intelligit. Si quesieris
eum inuenies. Si autem dereliqueris illum proiciet te in
eternum. Nunc ergo quia elegit te dominus ut edificares
domum sanctuarii confortare et perfice. Dedit autem dauid sa
lomoni filio suo descriptionem porticus et templi et cella
riorum et cenaculi et cubiculorum in adytis et domus propicia
tionis. nec non et omnium que cogitauerat atriorum et exedra
rum per circuitum in thesauros domus domini et thesauros
sanctorum. diuisionumque sacerdotalium et leuiticarum in omnia
opera domus domini et in thesauros sanctorum uniuersa ua
sa ministerii templi domini. aurum in pondere per singula
uasa ministerii. argenti quoque pondus pro uasorum ac operis
diuersitate. Sed et ad candelabra aurea et lucernas
eorum aurum pro mensura uniuscuiusque candelabri et lucer
narum. Similiter et in candelabris argenteis et in lichnis
eorum pro diuersitate mensure pondus argenti distri
buit. aurum quoque dedit in mensas propositionis pro diuersita
te mensarum. Similiter et argentum in alias mensas ar
genteas. Ad fuscinulas quoque et fialas et thuribula ex au
ro purissimo. et leunculos aureos pro qualitate men
sure pondus distribuit in leunculum et leunculum. Simi
liter et in leones argenteos diuersum argenti pon
dus separauit. Altari autem in quo adolebatur incensum
aurum purissimum dedit ut ex ipso fieret similitu
do quadrige cherubin extendentium alas et uelan
tium archam federis domini. Omnia inquit uene
runt scripta manu domini ad me ut intelligerem uni
uersa opera exemplaris. Dixitque dauid salomoni filio suo
Uiriliter age et confortare et fac. ne timeas et ne
paueas. Dominus enim deus meus tecum erit. et non dimit
tet te nec derelinquet te. donec perficias omne opus
ministerii domus domini. Ecce diuisiones sacer
dotum et leuitarum in omne opus ministerii domus

Leuitis domini assistunt tibi et parati sunt et nouerunt tam principes quam populus facere omnia precepta tua.

XXIX

Dixitque dauid rex ad omnem ecclesiam: Salomonem filium meum unum elegit deus adhuc puerum et tenellum. Opus quippe grande est, neque enim homini preparatur habitatio sed deo. Ego autem totis uiribus meis preparaui impensas domus domini dei mei. aurum ad uasa aurea et argentum ad argentea, es in enea, ferrum in ferrea, ligna ad lignea, lapides onichinos et quasi stibinos et diuersorum colorum, omnem preciosum lapidem et marmor parium habundantissime. Et super hec que obtuli in domum dei mei de peculio meo aurum et argentum do in templum dei mei, exceptis his que preparaui in edem sanctam. tria milia talenta auri de auro ophir. et vii milia talentorum argenti probatissimi ad deaurandos parietes templi. et ubicumque opus est aurum de auro, et ubicumque opus est argentum, argentea opera fiant per manus artificum. Et si quis sponte offert impleat manum suam hodie et offerat quod uoluerit domino. Polliciti sunt itaque principes familiarum et proceres tribuum israhel tribuni quoque et centuriones et principes possessionis regis. Dederuntque in opera domus dei auri talenta v milia et solidos x milia. argenti talenta x milia. et eris talenta xviii milia. Ferri quoque c milia talentorum. Et apud quemcumque inuenti sunt lapides dederunt in thesaurum domus domini per manum iehiel gersonitis. Letatusque est populus cum uota sponte promitterent, quia corde toto offerebant ea domino. Sed et dauid rex letatus est gaudio magno et benedixit domino coram uniuersa multitudine et ait. Benedictus es domine deus israhel patris nostri ab eterno in eternum. Tua est domine magnificentia et potentia et gloria atque uictoria et tibi laus. Cuncta enim que in celo sunt et in terra tua sunt. Tuum domine regnum et tu es super omnes principes. Tue diuitie et tua est gloria. Tu dominaris omnium. in manu tua uirtus et potentia. in manu tua magnitudo et imperium omnium. Nunc igitur deus noster confitemur tibi et laudamus nomen tuum inclitum. Quis ego et quis populus meus ut possimus hec tibi uniuersa promittere? Tua sunt omnia et que de manu tua accepimus dedimus tibi. Peregrini enim sumus coram te et aduene sicut omnes patres nostri. Dies nostri quasi umbra super terram et nulla est mora. Domine deus noster omnis hec copia quam parauimus ut edificaretur domus nomini sancto tuo de manu tua est et tua sunt omnia. Scio deus meus quod probes corda et simplicitatem diligas. unde et ego in simplicitate cordis mei letus obtuli uniuersa hec. et populum tuum qui hic repertus est uidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria. Domine deus abraham et ysaac et israhel patrum nostrorum custodi in eternum hanc uoluntatem cordis eorum et semper in uenerationem tui mens ista permaneat. Salomoni quoque filio meo da cor perfectum ut custodiat mandata tua testimonia tua et cerimonias tuas et faciat uniuersa et edificet edem cuius impensas paraui. Precepit autem dauid uniuerse ecclesie: Benedicite domino deo nostro. Et benedixit omnis ecclesia domino deo patrum suorum. et inclinauerunt se et adorauerunt deum et deinde regem. Immolaueruntque uictimas domino et obtulerunt holocausta die sequenti: tauros mille et arietes mille et agnos mille cum libaminibus suis et uniuerso ritu habundantissime in omnem israhel. et comederunt et biberunt coram domino in die illa cum omni leticia. et unxerunt secundo salomonem filium dauid. Unxerunt autem eum domino in principem et sadoc in pontificem. Seditque salomon super solium domini in regem pro dauid patre suo. et cunctis placuit. et paruit illi omnis israhel. Sed et uniuersi principes et potentes et cuncti filii regis dauid dederunt manum et subiecti fuerunt regi salomoni. Magnificauit ergo dominus salomonem super omnem israhel et dedit illi gloriam regni qualem nullus habuit ante eum rex israhel. Igitur dauid filius ysai regnauit super uniuersum israhel. Et dies quibus regnauit super israhel fuerunt xl anni. In hebron regnauit vii annis et in ierusalem annis xxxiii. Et mortuus est in senectute bona plenus dierum et diuitiis et gloria. Regnauitque salomon filius eius pro eo. Gesta autem dauid regis priora et nouissima scripta sunt in libro samuelis uidentis et in libro nathan prophete atque in uolumine gad uidentis. uniuersique regni eius et fortitudinis et temporum que transierunt sub eo siue in israhel siue in cunctis regnis terrarum.

Incipit liber paralipomenon secundus.

CONFORTATUS est ergo rex salomon filius dauid in regno suo et dominus erat cum eo et magnificauit eum in excelsum. Precepitque salomon uniuerso israheli tribunis et centurionibus et ducibus et iudicibus omnis israhel et principibus familiarum. et abiit cum uniuersa multitudine in excelsum gabaon ubi erat tabernaculum federis domini quod fecit moyses famulus dei in solitudine. Archam autem dei adduxerat dauid de cariathiarim in locum quem preparauerat ei et ubi fixerat illi tabernaculum hoc est in ierusalem. Altare quoque eneum quod fabricauerat beseleel filius uri filii hur ibi erat coram tabernaculo domini, quod et requisiuit salomon et omnis ecclesia. Ascenditque salomon ad altare eneum coram tabernaculo federis domini et obtulit in eo mille hostias. Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei deus dicens: Postula quod uis ut dem tibi. Dixitque salomon deo: Tu fecisti cum dauid patre meo misericordiam magnam et constituisti me regem pro eo. Nunc ergo domine deus impleatur sermo tuus quem pollicitus es dauid patri meo

meo. Tu enim me fecisti regem super populum tuum multum
qui tam innumerabilis est quam pulvis terre. Da mihi sapi
entiam et intelligentiam. ut egrediar coram populo tuo
et ingrediar. Quis enim potest hunc populum tuum qui tam
grandis est iudicare? Dixit autem deus ad salomonem. Quia
hoc magis placuit cordi tuo et non postulasti divici
as et substantiam et gloriam neque animas eorum qui te oderant sed nec
dies vite plurimos: petisti autem sapientiam et scientiam ut iu
dicare possis populum meum super quem constitui te regem.
Sapientia et scientia data sunt tibi. Divicias autem et substantiam dabo
tibi. ita ut nullus in regibus nec ante te nec post te fuerit
similis tui. Venit ergo salomon ab excelso gabaon in ierusalem
coram tabernaculo federis. et regnavit super israel. Congregavit
que sibi currus et equites. et facti sunt ei mille quadringen
ti. ccc. currus. et xii. milia equitum. et fecit eos esse in
urbibus quadrigarum et cum rege in ierusalem. Prebuitque
rex in ierusalem argentum et aurum quasi lapides. et cedros
quasi sicomoros que nascuntur in campestribus multitudine
magna. Adducebantur autem ei et equi de egipto. et de coa.
a negotiatoribus regis qui ibant et emebant pretio qua
drigam equorum sexcentis argenteis et equum .cl.
similiter de universis regnis cethorum et a regibus
syrie emptio celebrabatur. II

Decrevit autem salomon edificare domum nomini
domini. et palatium sibi. et numeravit .lxx. milia
virorum portantium humeris. et .lxxx. milia qui cede
bant lapides in montibus prepositosque eorum tria milia
sexcentos. Misit quoque ad hyram regem tyri dicens.
Sicut egisti cum david patre meo et misisti ei ligna cedri
na ut edificaret sibi domum in qua et habitavit. sic fac
mecum ut edificem domum nomini domini dei mei. et
consecrem eam adolendum incensum coram illo et fu
migandum aromata et ad propositionem panum sempi
ternam et holocaustomata mane et vespere sabbatis
quoque neomeniis et sollempnitatibus domini dei nostri in
sempiternum. que mandata sunt israel. Domus enim quam
edificare cupio magna est. Magnus est enim deus noster super
omnes deos. Quis ergo poterit prevalere ut edifi
cet ei dignam domum? Si celum et celi celorum capere eum
non queunt. quantus ego sum ut possim ei edificare do
mum? Sed ad hoc tantum ut adoleatur incensum coram illo.
Mitte ergo michi virum eruditum qui noverit operari in auro
et argento ere et ferro purpura coccino et iacinc
to. et qui sciat sculpere celaturas cum his artificibus
quos mecum habeo in iudea et in ierusalem: quos preparavit
david pater meus. Sed et ligna cedrina mitte michi. et arce
uthina et pinea de libano. Scio enim quod servi tui no
verint cedere de libano ligna. et erunt servi mei
cum servis tuis: ut parentur michi ligna plurima. domus
enim quam cupio edificare: magna est nimis et incli
ta. Preterea operariis qui cesuri sunt ligna servis tuis
dabo in cibaria tritici choros .xx. milia. et ordei cho
ros totidem. olei quoque sata .xx. milia. Dixit autem hyram rex
tyri per litteras quas miserat salomoni. Quia dilexit dominus
populum suum: idcirco te regnare fecit super eum.
Et addidit dicens. Benedictus dominus deus israel qui fecit
celum et terram qui dedit david filium sapientem et erudi
tum. et sensatum atque prudentem: ut edificaret
domum domino et palatium sibi. Misi ergo tibi virum prudentem
et scientissimum hyram patrem meum filium mulieris de fili
abus dan cuius pater tyrius fuit. qui novit operari in auro et ar
gento ere et ferro. et marmore. et lignis in purpura quoque
et iacincto et bisso et coccino. et qui sciat celare omnem
sculpturam et adinvenire prudenter quodcumque in opere neces
sarium est. Cum artificibus tuis et cum artificibus domini
mei patris tui. Triticum ergo et ordeum et oleum et vinum
quod pollicitus es domine mi: mitte servis tuis. Nos autem
cedemus ligna de libano quot necessaria fuerint. et appli
cabimus ea ratibus per mare in ioppe. tuum erit transferre
ea in ierusalem. Numeravit ergo salomon omnes viros proselitos
qui erant in terra israel post dinumerationem quam dinumeravit
david pater eius. et inventi sunt .c.l. et tria milia sexcen
tique. Et fecit ex eis .lxx. milia qui humeris onera portarent
et .lxxx. milia qui lapides in montibus ceder[ent]. tria
milia autem et sexcentos prepositos operum populi. III

Et cepit salomon edificare domum domini in
ierusalem in monte moria qui demonstratus fuerat david
patri eius. in loco quem paraverat david in area ornan
iebusei. Cepit autem edificare mense secundo. anno quarto regni
sui. Et hec sunt fundamenta que iecit salomon ut edi
ficaret domum domini. Longitudinis cubitos in mensura
prima .lx. latitudinis domus cubitos .xx. Porti
cum vero ante frontem que tendebatur in longum iuxta
mensuram latitudinis domus cubitorum .xx. porro
altitudo .c.xx. cubitorum erat. et deauravit eam
intrinsecus auro mundissimo. domum quoque maiorem texit
tabulis ligneis abiegnis. et laminas auri obrizi affixit per
totum. sculpsitque in ea palmas et quasi catenulas se in
vicem complectentes. Stravit quoque pavimentum templi
pretiosissimo marmore decore multo. Porro aurum
erat probatissimum de quo laminas texit domus et trabes
eius et postes. et parietes et hostia. et celavit cherubin
in parietibus. Fecit quoque domum sancti sanctorum longitudi
nis iuxta latitudinem domus .xx. cubitorum. et latitudinis
similiter .xx. cubitorum. et laminis aureis texit eam quasi
talentis sexcentis. Sed et clavos fecit aureos ita ut
singuli clavi siclos quinquagenos appenderent. Ce
nacula quoque texit auro. Fecit etiam in domo sancti
sanctorum cherubin duos opere statuario. et texit eos
auro. Ale cherubin .xx. cubitis extendebantur ita

digne

unius ala habet cubitos v. et tangit parietem domus
et altera v. cubitos habens tangit alam alterius cherub.
Similiter cherub alterius ala v. habebat cubitos et tange-
bat parietem. et ala eius altera v. cubitorum alam
cherub alterius contingebat. Igitur ale utriusque cherub
expanse erant et extendebantur per cubitos viginti
ipsi etiam stabant erectis pedibus et facies eorum erant verse ad
exteriorem
domum per cubitos xx. Fecit quoque velum ex iacinto pur-
pura cocco et bisso et intexuit ei cherubin. Ante fores quoque
templi duas columpnas que xxx et v. cubitos habebant
altitudinis. Porro capita earum v. cubitorum. Necnon
et quasi catenulas in oraculo et superposuit eas capitibus colum-
pnarum. Malogranata etiam c. que catenulis interpo-
suit. Ipsas quoque columpnas posuit in vestibulo templi unam
a dextris et alteram a sinistris. Eamque que a dextris erat vo-
cavit iachin et que ad levam booz. IIII

Fecit quoque altare eneum xx. cubitorum longitudi-
nis et xx. cubitorum latitudinis et decem cu-
bitorum altitudinis. Mare etiam eneum fusile x. cubitis a la-
bio usque ad labium rotundum per circuitum. v. cubi-
tos habebat altitudinis et funiculus xxx. cubitorum ambi-
ebat gyrum eius. Similitudo quoque boum erat subter illud et x.
cubitis quedam exterius celature quasi duobus versibus alvei
Boves autem erant fusiles. Et ipsum mare super xii. boves im-
positum erat. Quorum iii. respiciebant ad aquilonem
et alii iii. ad occidentem. Porro iii. alii ad meridiem
et iii. qui reliqui erant ad orientem mare habentes super-
positum. Posteriora autem boum erant interius sub mari. Por-
ro vastitas eius habebat mensuram palmi et labium ipsius
erat quasi labium calicis vel repandi lilii. Capiebat quoque tri-
a milia metretas. Fecit quoque concas decem et po-
suit v. a sinistris et v. a dextris ut lavarent in eis omnia
que in holocaustum oblaturi erant. Porro in mari sacer-
dotes lavabantur. Fecit autem candelabra aurea x. secun-
dum speciem qua iusserat fieri et posuit ea in templo v. a dextris
et v. a sinistris. Necnon et mensas decem posuitque eas in
templo v. a dextris et v. a sinistris. Fialas quoque aureas centum.
Fecit etiam atrium sacerdotum et basilicam grandem et ho-
stia in basilica que texit ere. Porro mare posuit in latere
dextro contra orientem ad meridiem. Fecit autem hyram
lebetas quoque et creagras et fialas. Et complevit omne opus
regis in domo dei. Hoc est columpnas duas et epistilia
et capita. et quasi quedam retiacula que capita tegerent
super epistilia. Malogranata quoque cccc. et retiacula duo ita
ut bini ordines malogranatorum singulis retiaculis
iungerentur que protegerent epistilia et capita columpnarum.
Bases etiam fecit et concas quas superposuit basibus. Ma-
re unum. boves quoque xii. sub mari et lebetes et creagras
et phialas. Omnia vasa fecit salomoni hyram pater eius
in domo domini ex ere mundissimo. In regione
iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter socoth
et saredatam. Erat autem multitudo vasorum innumerabi-
lis ita ut ignoraretur pondus eris. Fecitque salomon omnia
vasa domus dei et altare aureum et mensas et super
eas panes propositionis. candelabra quoque cum lucernis
suis ut lucerent ante oraculum iuxta ritum ex auro puris-
simo. et florentia quedam et lucernas et forcipes aureos
omnia de auro mundissimo facta sunt. Thimiamateria
quoque et thuribula et fialas et mortariola ex auro purissi-
mo. Et hostia celavit templi interioris id est in sancta sanctorum
et hostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est om-
ne opus quod fecit salomon in domo domini. V

Intulit igitur salomon omnia que voverat david pater suus
argentum et aurum et universa vasa posuit in the-
sauris domus dei. Post que congregavit maiores natu
israel et cunctos principes tribuum et capita familiarum de
filiis israel in ierusalem ut adducerent archam federis domini
de civitate david que est syon. Venerunt igitur ad regem omnes
viri israel in die sollempni mensis vii. Cumque venissent
cuncti seniorum israel portaverunt levite archam et intu-
lerunt eam et omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa
sanctuarii que erant in tabernaculo portaverunt sacerdotes cum
levitis. Rex autem salomon et universus cetus filiorum israel et
omnes qui fuerant congregati ante archam immolabant
arietes et boves absque ullo numero. Tanta enim erat mul-
titudo victimarum ut numerum excederet. Et intulerunt
sacerdotes archam federis domini in locum suum id est ad o-
raculum templi in sancta sanctorum subter alas cherubin ita
ut cherubin expanderent alas super locum in quo posita
erat archa et ipsam archam tegerent cum vectibus
suis. Vectium autem quibus portabatur archa quia paululum
longiores erant capita parebant ante oraculum.
Si vero quis paululum fuisset exterius eos videre non
poterat. Fuit itaque archa ibi usque in presentem diem.
Nichilque erat aliud in archa nisi due tabule quas posu-
erat moyses in horeb quando legem dedit dominus
filiis israel egredientibus ex egipto. Egressis autem sacer-
dotibus de sanctuario omnes sacerdotes qui ibi potuerant
inveniri sanctificati sunt. Nec adhuc in illo tempore vices
et ministeriorum ordo inter eos divisus erat. tam levi-
te quam cantores id est et qui sub asaph erant et qui sub
idithun filii et fratres eorum vestiti bissinis cimbalis
et psalteriis et cytharis concrepabant stantes ad orien-
talem plagam altaris et cum eis sacerdotes cxx.
canentes tubis. Igitur cunctis pariter et tubis et vo-
ce cimbalis et organis et diversi generis musicorum
concinentibus et vocem in sublime tollentibus lon-
ge sonitus audiebatur ita ut cum dominum laudare ce-
pissent et dicere. Confitemini domino quoniam bonus
quoniam in seculum misericordia eius. impleretur domus domini

nube nec possent sacerdotes stare et ministrare propter
caliginem. Compleverat enim gloria domini domum dei.

VI

Tunc Salomon ait. Dominus pollicitus est ut habitaret
in caligine ego autem edificavi domum nomini eius ut
habitaret ibi imperpetuum. Et convertit faciem suam et bene
dixit universe multitudini israel. Nam omnis turba stabat
intenta. Et ait. Benedictus dominus deus israel qui quod locutus est
david patri meo opere complevit dicens. A die qua eduxi
populum meum de terra egypti non elegi civitatem de cunctis
tribubus israel ut edificaretur in ea domus nomini meo neque
elegi quemquam alium virum ut esset dux in populo meo israel. Sed
elegi ierusalem ut nomen meum in ea. et elegi david ut consti
tuerem eum super populum meum israel. Cumque fuisset voluntas
david patris mei ut edificaret domum nomini domini dei
israel. Dixit dominus ad eum. Quia hec fuit voluntas tua ut edi
ficares domum nomini meo. bene quidem fecisti habere talem
voluntatem. Sed non tu edificabis domum. verum filius qui egre
dietur de lumbis tuis ipse edificabit domum nomini meo.
Complevit ergo dominus sermonem suum quem locutus fuerat
et ego surrexi pro david patre meo et sedi super thronum
israel sicut locutus est dominus et edificavi domum nomini
domini dei israel et posui in ea archam in qua est pactum domini
quod pepigit cum filiis israel. Stetit ergo coram altare domini
ex adverso universe multitudinis israel et extendit
manus suas. Siquidem fecerat salomon basem eneam
et posuerat eam in medio basilice habentem .v. cubi
tos longitudinis et .v. latitudinis et .iii. cubitos al
titudinis. Stetitque super eam. et deinceps flexis ge
nibus contra universam multitudinem israel et palmis in
celum levatis. ait. Domine deus israel non est similis tui deus
in celo et in terra. qui custodis pactum et misericordiam cum ser
vis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo. qui
prestitisti david servo tuo patri meo quecumque locutus fueras
ei. et que ore promiseras opere complesti. sicut et presens
tempus probat. Nunc me qui sedeo super israel: ita tamen si cu
stodierint filii tui vias suas. et ambulaverint in lege
mea sicut et tu ambulasti coram me. Et nunc domine deus
israel firmetur sermo tuus quem locutus es servo tuo david.
Ergo ne credibile est ut habitet deus cum hominibus super ter
ram. Si celum et celi celorum non te capiunt quanto magis
domus ista quam edificavi. Sed ad hoc tantum facta est ut res
picias orationem servi tui et obsecrationem eius. Domine
deus meus audi preces quas fundit famulus tuus coram
te ut aperias oculos tuos super domum istam. diebus ac
noctibus super locum in quo pollicitus es ut invocaretur
nomen tuum. et exaudires orationem quam servus tuus
orat in eo. Exaudi preces famuli tui et populi tui israel.
Quicumque oraverit in loco isto exaudi de habitaculo tuo id est de
celis. et propiciare. Si peccaverit homo quispiam in proxi
mum et iurare contra eum paratus venerit. seque male
dicto constrinxerit coram altari in domo ista: tu audi
es de celo et facies iudicium servorum tuorum. ita ut red
das iniquo viam suam in caput proprium. et ulciscaris iu
stum retribuens ei secundum iusticiam suam. Si superatus fuerit popu
lus tuus israel ab inimicis. peccabunt enim tibi. et conver
si egerint penitentiam et obsecraverint nomen tuum et fuerint
deprecati in loco isto. tu exaudies de celo. et propiciare
peccato populi tui israel. et reduc eos in terram quam dedisti
patribus eorum. Si clauso celo pluvia non fluxerit propter pec
cata populi. et deprecati fuerint te in loco isto et confessi nomini
tuo. et conversi a peccatis suis cum eos afflixeris exaudi
de celo domine. et dimitte peccata servis tuis et populo
tuo israel. et doce eos viam bonam per quam ingrediantur
et da pluviam terre quam dedisti populo tuo ad possidendum.
Fames si orta fuerit in terra pestilentia. erugo et au
rugo. et locusta et bruchus. et hostes vastatis regio
nibus portas obsederint civitatis. omnisque plaga et infir
mitas presserit. si quis de populo israel fuerit deprecatus cognos
cens plagam et infirmitatem suam. expanderitque ma
nus suas in domo hac tu exaudies de celo. et de sublimi
scilicet habitaculo tuo. et propiciare et redde unicuique secundum vi
as suas quas nosti eum habere in corde suo. Tu enim solus nosti
corda filiorum hominum. ut timeant te et ambulent
in viis tuis cunctis diebus quibus vivunt super faciem terre
quam dedisti patribus eorum. Externus quoque qui non est de populo
tuo israel: si venerit de terra longinqua propter nomen tuum
magnum. et propter manum tuam robustam et brachium tuum
extentum. et adoraverit in loco isto: tu exaudies de
celo firmissimo habitaculo tuo. et facies cuncta pro quibus in
vocaverit te ille peregrinus. ut sciant omnes populi terre no
men tuum et timeant te sicut populus tuus israel. et cognos
cant quia nomen tuum invocatum est super domum hanc quam edi
ficavi. Si egressus fuerit populus tuus ad pugnam contra adver
sarios suos per viam in qua miseris eos adorabunt te
contra viam in qua civitas hec est quam elegisti et domus quam
edificavi nomini tuo. ut exaudies de celo preces e
orum et obsecrationem et ulciscaris. Si autem peccaverint
neque enim est homo qui non peccet et iratus fueris contra
eos et tradideris eos hostibus et captivos eos duxerint in terram lon
ginquam. vel certe que iuxta est. et conversi corde suo in terra
ad quam captivi ducti fuerant egerint penitentiam
et deprecati te fuerint in terra captivitatis sue dicen
tes. peccavimus inique fecimus. iniuste egimus. et
reversi fuerint ad te in toto corde suo et in tota ani
ma sua. in terra captivitatis sue ad quam ducti sunt
adorabunt te contra viam terre sue quam dedisti pa
tribus eorum. et urbis quam elegisti. et domus quam edifi
cavi nomini tuo tu exaudies de celo hoc est de fir
mo habitaculo tuo preces eorum. et facias iudicium et di
mittas populo tuo quamvis peccatori. Tu es enim deus

nis. Aperiantur quaeso oculi tui. et aures tuae intendantur
ad orationem quae fit in loco isto. Nunc igitur consurge domine
deus meus in requiem tuam tu et archa fortitu-
dinis tuae. Sacerdotes tui domine deus induantur
salutem et sancti tui laetentur in bonis. Domine deus
ne averteris faciem christi tui. memento misericordiarum david

Cumque complesset salomon VII servi tui.
fundens preces ignis descendit de caelo et devora-
vit holocausta et victimas. et maiestas domini implevit
domum. nec poterant sacerdotes ingredi templum domini.
Sed et omnes filii israel videbant descendentem ignem et gloriam
domini super domum. Et corruentes proni in terram pavimen-
tum stratum lapide adoraverunt et laudaverunt dominum
quoniam bonus quoniam in saeculum misericordia eius. Rex autem et omnis populus immo-
labant victimas coram domino. Mactavit igitur salomon
hostias boum .xx. ii. milia. arietum .cxx. milia. et de-
dicavit domum dei rex et universus populus. Sacerdotes autem
stabant in officiis suis. et levitae in organis carminum
domini quae fecit david rex ad laudandum dominum quoniam in aeternum
misericordia eius. hymnos david canentes per manus suas. Porro sa-
cerdotes canebant tubis ante eos. cunctusque israel stabat. Sanc-
tificavit quoque salomon medium atrii ante templum domini.
Obtulerat enim ibi holocausta et adipes pacificorum. quia al-
tare aeneum quod fecerat non poterat sustinere holocausta
et sacrificia et adipes. Fecit ergo salomon sollempnitatem
in tempore illo vii. diebus. et omnis israel cum eo ecclesia magna
valde. ab introitu emath usque ad torrentem egypti. Fecit-
que die octavo collectam eo quod dedicasset altare vii. diebus
et sollempnitatem diebus vii. Igitur die .xx. iii. mensis vii.
dimisit populum ad tabernacula sua. laetantes atque gauden-
tes super bono quod fecerat deus david et salomoni et israel populo suo.
Complevitque salomon domum domini et domum regis. et omnia
quae disposuerat in corde suo ut faceret in domo domini et in do-
mo sua. et prosperatus est. Apparuit autem ei dominus nocte et ait. Au-
divi orationem tuam. et elegi locum istum mihi in domum sa-
crificii. Si clausero caelum et pluvia non fluxerit. et mandavero
et praecepero locustae ut devoret terram. et misero pestilen-
tiam in populum meum. conversus autem populus meus super quos invoca-
tum est nomen meum deprecatus me fuerit et exquisierit faciem
meam et egerit paenitentiam a viis suis pessimis. ego exau-
diam de caelo et propitius ero peccatis eorum et sanabo terram
eorum. Oculi quoque mei erunt aperti et aures meae erectae ad
orationem eius qui in loco isto oraverit. Elegi enim et sanctificavi lo-
cum istum ut sit nomen meum ibi in sempiternum. et perma-
neant oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si
ambulaveris coram me sicut ambulavit david pater tuus. et fe-
ceris iuxta omnia quae praecepi tibi et iustitias meas et iudicia ser-
vaveris suscitabo thronum regni tui sicut pollicitus sum david
patri tuo dicens. Non auferetur de stirpe tua vir qui sit
princeps in israel. Si autem aversi fueritis et dereliqueritis iustitias
meas et praecepta mea quae proposui vobis. et abeuntes servie-
ritis diis alienis et adoraveritis eos evellam vos de terra
mea quam dedi vobis. et domum hanc quam aedificavi nomi-
ni meo proiciam a facie mea et tradam eam in para-
bolam. et in exemplum cunctis populis. et domus ista erit
in proverbium universis transeuntibus. Et dicent stupentes.
Quare fecit sic dominus terrae huic et domui huic. Respondebuntque
Quia dereliquerunt dominum deum patrum suorum. qui eduxit eos
de terra egypti. et apprehenderunt deos alienos et adorave-
runt eos atque coluerunt. idcirco venerunt super eos uni-

Expletis autem .xx. annis VIII versa haec mala.
postquam aedificavit salomon domum domini et domum suam
civitates quas dederat hiram salomoni aedificavit. et habitare
fecit filios israel. Abiit quoque in emath suba et obtinuit eam
et aedificavit palmiram in deserto. et alias civitates muni-
tissimas aedificavit in emath. Extruxitque betheron superi-
orem bethoron inferiorem civitates muratas habentes
portas et vectes et seras. balaath etiam et omnes urbes
firmissimas quae fuerunt salomonis. cunctasque urbes qua-
drigarum et urbes equitum. Omnia quaecumque voluit salomon
atque disposuit. et aedificavit in ierusalem et in libano et in
universa terra potestatis suae. Omnem populum qui derelictus
fuerat de ethaeis et amorreis et ferezeis et eveis et iebuseis
qui non erant de stirpe israel. de filiis eorum et de posteris quos non
interfecerant filii israel subiugavit salomon in tributarios
usque in diem hanc. Porro de filiis israel non posuit ut ser-
virent operibus regis. ipsi enim erant viri bellatores et du-
ces primi et principes quadrigarum et equitum eius. Omnes autem
principes exercitus regis salomonis. fuerunt .cc.l. qui eru-
diebant populum. Filiam vero pharaonis transtulit de civitate david
in domum quam aedificaverat ei. Dixit enim rex. Non habitabit
uxor mea in domo david regis israel eo quod sanctificata sit
quia ingressa est in eam archa domini. Tunc obtulit sa-
lomon holocausta domino. super altare domini quod extru-
xerat ante porticum ut offerret in eo iuxta praeceptum moysi
in sabbatis et in kalendis et in festis diebus ter per annum. id est in
sollempnitate azimorum et in sollempnitate ebdoma-
darum et in sollempnitate tabernaculorum. Et constituit
iuxta dispositionem david patris sui officia sacerdotum in
ministeriis suis et levitas in ordine suo. ut laudarent
et ministrarent coram sacerdotibus iuxta ritum uniuscuiusque
diei et ianitores in divisionibus suis per portam et portam
Sic enim praeceperat david homo dei. Nec praetergressi sunt
de mandatis regis tam sacerdotes quam levitae ex omnibus
quae praeceperat et in custodiis thesaurorum. Omnes impensas prepa-
ratas habuit salomon ex eo die quo fundavit domum
domini usque in diem quo perfecit eam. Tunc abiit
salomon in asiongaber et in ahilath ad oram maris rubri
quae est in terra edom. Misit autem ei hiram per manus servorum suorum
naves et nautas maris gnaros. et abierunt cum servis

salomonis in ophir. tuleruntque inde .cccc.l. talenta auri et attulerunt ad regem salomonem. IX

Regina quoque saba cum audisset famam salomonis venit ut temptaret eum in enigmatibus in ierusalem cum magnis opibus et camelis qui portabant aromata et auri plurimum gemmasque preciosas. Cumque venisset ad salomonem locuta est ei quecumque erant in corde suo. Et exposuit ei salomon omnia que proposuerat. nec quicquam fuit quod non perspicuum fecerit. Que postquam vidit sapientiam scilicet salomonis et domum quam edificaverat. nec non et cibaria mense eius et habitacula servorum et officia ministrorum eius et vestimenta eorum pincernas quoque et vestes eorum et victimas quas immolabat in domo domini. non erat pre stupore ultra in ea spiritus. Dixitque ad regem. Verus sermo quem audieram in terra mea de virtutibus et sapientia tua. Non credebam narrantibus donec ipsa venissem et vidissent oculi mei et probassem vix medietatem sapientie tue mihi fuisse narratam. Vicisti famam virtutibus tuis. Beati viri tui [et beati servi tui] qui assistunt coram te in omni tempore et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus. qui voluit te ordinare super thronum suum regem domini dei tui. Quia diligit deus israel et vult servare eum in eternum. ideo posuit te regem super eum ut facias iudicia atque iusticiam. Dedit autem regi .c.xx. talenta auri et aromata multa nimis et gemmas preciosas. Non fuerunt aromata talia ut hec que dedit regina saba regi salomoni. Sed et servi hyram cum servis salomonis attulerunt aurum de ophir et ligna thyina et gemmas preciosas. de quibus fecit rex de lignis thyinis gradus in domo domini et in domo regia citharas quoque et psalteria cantoribus. Numquam visa sunt in terra iuda ligna talia. Rex autem salomon dedit regine saba cuncta que voluit et que postulavit. multo plura quam attulerat ad eum. Que reversa abiit in terram suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod afferebatur salomoni per annos singulos sexcenta .lx.vi. talenta auri. excepta ea summa quam legati diversarum gentium et negociatores afferre consueverant. omnesque reges arabie et satrape terrarum qui comportabant aurum et argentum salomoni. Fecit ergo rex salomon ducentas hastas aureas trecentorum aureorum quibus tegebantur scuta singula. Posuitque ea rex in armamentario quod erat consitum nemore. Fecit quoque rex solium eburneum grande et vestivit illud auro mundissimo. Sex quoque gradus quibus ascendebatur ad solium et scabellum aureum et brachiola duo altrinsecus. et duos leones stantes iuxta brachiola. sed et alios .xii. leunculos stantes super .vi. gradus ex utraque parte. Non fuit tale solium in universis regnis. Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea. et vasa domus saltus libani ex auro purissimo. Argentum enim in diebus illis pro nichilo reputabatur. Siquidem naves regis ibant in tharsis cum servis hyram semel in annis tribus et deferebant inde aurum et argentum et ebur et simias et pavos. Magnificatus est igitur salomon super omnes reges terre pre divitiis et gloria. Omnesque reges terrarum desiderabant faciem videre salomonis ut audirent sapientiam quam dederat deus in corde eius. et deferebant ei munera vasa argentea et aurea. et vestes et arma et aromata equos et mulos per singulos annos. Habuit quoque salomon .xl. milia equorum in stabulis et curruum equitumque .xii. milia. Constituitque eos in urbibus quadrigarum et ubi erat rex in ierusalem. Exercuit etiam potestatem super cunctos reges a flumine eufrate usque ad terram philistinorum et usque ad terminos egypti. Tantamque copiam prebuit argenti in ierusalem quasi lapidum et cedrorum tantam multitudinem velud sicomorum que gignuntur in campestribus. Adducebantur autem ei equi de egypto et cunctis regionibus. Reliqua vero operum salomonis priorum et novissimorum scripta sunt in verbis nathan prophete. usque ieroboam filium nabath.

Regnavit autem salomon X in ierusalem super omnem israel .xl. annis. Dormivitque cum patribus suis et sepelierunt eum in civitate david. Regnavitque pro eo roboam filius eius. Profectus est autem roboam in sichem. Illuc enim cunctus israel convenerat ut constituerent eum regem. Quod cum audisset ieroboam filius nabath qui erat in egypto. fugerat autem illuc ante salomonem. statim reversus est. Vocaveruntque eum et venit cum universo israel et locuti sunt ad roboam dicentes. Pater tuus durissimo iugo nos compressit. Tu leviora impera patre tuo qui nobis gravem imposuit servitutem et paululum de onere sublevato ut serviamus tibi. Qui ait. Post tres dies revertimini ad me. Cumque abisset populus inivit consilium cum senibus qui steterant coram patre eius salomone dum adhuc viveret dicens. Quid datis consilii ut respondeam populo. Qui dixerunt ei. Si placueris populo huic et leniveris eos verbis clementibus servient tibi omni tempore. At ille reliquit consilium senum et cum iuvenibus tractare cepit qui cum eo nutriti fuerant et erant in comitatu illius. Dixitque ad eos. Quid vobis videtur vel respondere quid debeo populo huic qui dixit mihi. Sublevea iugum quod imposuit pater tuus. At illi responderunt ut iuvenes et nutriti cum eo in deliciis atque dixerunt. Sic loqueris populo qui dixit tibi. Pater tuus aggravavit iugum nostrum tu sublevea. et sic respondebis eis. Minimus digitus meus longior est lumbis patris mei. Pater meus imposuit iugum vobis grave et ego maius pondus apponam. Pater meus cecidit vos flagellis et ego vero cedam vos scorpionibus. Venit ergo ieroboam et universus populus ad roboam die tertio sicut preceperat eis. Responditque rex dura relicto consilio seniorum. locutusque est iuxta iuvenum voluntatem. Pater meus grave vobis imposuit iugum quod ego gravius faciam. Pater meus cecidit vos flagellis. ego vero cedam vos scorpionibus. Et non adquievit populi precibus. Erat enim voluntatis dei ut

compleretur sermo eius quem locutus fuerat per manum Ahie
Silonitis ad Ieroboam filium Nabath. Populus autem universus rege
duriora dicente sic locutus est ad eum. Non est nobis pars
in David, neque hereditas in filio Isai. Revertere in tabernacula
tua Israel, tu autem pasce domum tuam David. Et abiit Israel
in tabernacula sua. Super filios autem Israel qui habitabant in ci-
vitatibus Iuda regnavit Roboam. Misitque rex Roboam
Aduram qui preerat tributis, et lapidaverunt eum filii
Israel, et mortuus est. Porro rex Roboam currum festina-
vit ascendere, et fugit in Ierusalem. Recessitque Israel a do-
mo David usque in diem hanc.

XI

Venit autem Roboam in Ierusalem, et convocavit univer-
sam domum Iuda et Beniamin in centum octoginta
milibus electorum bellantium, ut dimicaret contra Israel,
et converteret ad se regnum suum. Factusque est sermo Domini
ad Semeiam hominem Dei dicens: Loquere ad Roboam filium
Salomonis regem Iuda, et ad universum Israel qui est in Iu-
da et Beniamin. Hec dicit Dominus: Non ascendetis neque pug-
nabitis contra fratres vestros. Revertatur unusquisque in domum
suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audis-
sent sermonem Domini reversi sunt, nec perrexerunt
contra Ieroboam. Habitavit autem Roboam in Ierusalem, et edifica-
vit civitates muratas in Iuda. Extruxitque Bethleem
et Etham et Thecue, Bethsur quoque et Socco et Odollam, ne-
cnon et Geth et Maresa et Ziph, et Huram et Lachis et Azecha, Sa-
raa quoque et Hailon et Hebron, que erant in Iuda et Beniamin
civitates munitissimas. Cumque clausisset eas muris,
posuit in eis principes ciborumque horrea, hoc est olei et vini.
Sed et in singulis urbibus fecit armamentaria scutorum et hastarum,
firmavitque ea summa diligentia, et imperavit super Iu-
dam et Beniamin. Sacerdotes autem et Levite qui erant in univer-
so Israel venerunt ad eum de cunctis sedibus suis, relin-
quentes suburbana et possessiones suas, et transeuntes ad
Iudam et Ierusalem, eo quod abiecisset eos Ieroboam et posteri
eius, ne sacerdotio Domini fungerentur. Qui constituit
sibi sacerdotes excelsorum et demoniorum vitulorumque quos fe-
cerat. Sed et de cunctis tribubus Israel, quicumque dederant cor
suum ut quererent Dominum Deum Israel, venerunt Ierusalem
ad immolandas victimas Domino Deo patrum suorum.
Et roboraverunt regnum Iuda, et confirmaverunt Ro-
boam filium Salomonis per tres annos. Ambulaverunt
enim in viis David et Salomonis annis tantum tribus. Duxit autem
Roboam uxorem Maalath filiam Ierimuth. Post hanc
quoque accepit Maacha filiam Absalom, que peperit ei Abi-
a et Ethai et Ziza et Salomith. Amavit autem Roboam
Maacha filiam Absalom super omnes uxores suas et con-
cubinas. Nam uxores decem et octo duxerat, concubi-
nas sexaginta, et genuit viginti et octo filios
et sexaginta filias. Constituit vero in capite Abiam filium Ma-
acha ducem super omnes fratres suos. Ipsum enim regem

facere cogitabat, quia sapientior fuit et potentior su-
per omnes filios eius, et in cunctis finibus Iuda et Beniamin et in
universis civitatibus muratis. Prebuitque eis escas plu-
rimas, et multas petivit uxores.

XII

Cumque roboratum fuisset regnum Roboam et confor-
tatum, dereliquit legem Domini, et omnis Israel cum eo.
Anno autem quinto regni Roboam ascendit Sesac rex Egyp-
ti in Ierusalem, quia peccaverant Domino, cum mille ducen-
tis curribus et sexaginta milibus equitum. Nec erat numerus
vulgi quod venerat cum eo ex Egypto, Libies scilicet et Trogodite
et Ethiopes. Cepitque civitates munitissimas in Iuda,
et venit usque in Ierusalem. Semeias autem propheta ingressus est
ad Roboam et principes Iuda qui congregati fuerant
in Ierusalem fugientes Sesac, dixitque ad eos: Hec dicit Domi-
nus: Vos reliquistis me, et ego reliqui vos in manu Sesac.
Consternatique principes Israel et rex dixerunt: Iustus est Dominus.
Cumque vidisset Dominus quod humiliati essent, factus est sermo
Domini ad Semeiam dicens: Quia humiliati sunt, non dis-
perdam eos, daboque eis pauxillum auxilii, et non stillabit fu-
ror meus super Ierusalem per manum Sesac. Verumptamen servient
ei, ut sciant distantiam servitutis mee et servitutis
regni terrarum. Recessit itaque Sesac rex Egypti ab Ierusalem,
sublatis thesauris domus Domini et domus regis. Omniaque vasa
secum tulit, et clipeos aureos quos fecerat Salomon, pro quibus
fecit rex eneos, et tradidit illos principibus scutariorum qui
custodiebant vestibulum palatii. Cumque introiret rex domum
Domini, veniebant scutarii et tollebant eos, iterumque
referebant ad armamentarium suum. Verumptamen quia hu-
miliati sunt, aversa est ab eis ira Domini, nec deleti sunt
penitus. Siquidem et in Iuda inventa sunt opera bona. Confor-
tatus est ergo rex Roboam in Ierusalem atque regnavit. Quadraginta
et unius anni erat cum regnare cepisset, et decem et septem an-
nis regnavit in Ierusalem urbe quam elegit Dominus ut
confirmaret nomen suum ibi de cunctis tribubus Israel. No-
menque matris eius Naama Amanitis. Fecitque malum, et non
preparavit cor suum ut quereret Dominum. Opera vero Roboam prima
et novissima scripta sunt in libris Semeie prophete et Ab-
do videntis, et diligenter exposita. Pugnaveruntque adversum
se Roboam et Ieroboam cunctis diebus. Et dormivit Ro-
boam cum patribus suis, sepultusque est in civitate David, et regna-
vit Abia filius eius pro eo.

XIII Abia

Anno decimo octavo regis Ieroboam regnavit Abia super
Iudam. Tribus annis regnavit in Ierusalem. Nomen
matris eius Maacha filia Urihel de Gabaa. Et fuit bel-
lum inter Abiam et Ieroboam. Cumque inisset Abia cer-
tamen, et haberet bellicosissimos viros et electorum quadringenta
milia, Ieroboam instruxit e contra aciem octingenta
milia virorum, qui et ipsi electi erant ad bella fortissi-
mi. Stetit ergo Abia super montem Semeron qui erat
in Ephraim, et ait: Audi Ieroboam et omnis Israel. Nu-

ignoratis quod dominus deus Israhel dederit regnum David super Israhel in sempiternum ipsi et filiis eius in pactum salis. Et surrexit Ieroboam filius Nabath servus Salomonis filii David, et rebellavit contra dominum suum. Congregatique sunt ad eum viri vanissimi et filii Belial, et praevaluerunt contra Roboam filium Salomonis. Porro Roboam erat rudis et corde pavido, nec potuit resistere eis. Nunc ergo vos dicitis quod resistere possitis regno domini quod possidet per filios David, habetisque grandem populi multitudinem atque vitulos aureos quos fecit vobis Ieroboam in deos. Et eiecistis sacerdotes domini filios Aaron atque Levitas, et fecistis vobis sacerdotes sicut omnes populi terrarum. Quicumque venerit et initiaverit manum suam in tauro in bobus et in arietibus septem, fit sacerdos eorum qui non sunt dii. Noster autem dominus deus est, quem non relinquimus. Sacerdotesque ministrant domino de filiis Aaron, et Levitae sunt in ordine suo. Holocausta quoque offerunt domino per singulos dies mane et vespere, et thymiama iuxta legis praecepta confectum, et proponuntur panes in mensa mundissima, estque apud nos candelabrum aureum et lucerna eius ut accendatur semper ad vesperam. Nos quippe custodimus praecepta domini dei nostri, quem vos reliquistis. Ergo in exercitu nostro dux deus est et sacerdotes eius qui clangunt tubis et resonant contra vos. Filii Israhel, nolite pugnare contra dominum deum patrum vestrorum, quia non vobis expedit. Haec illo loquente, Ieroboam retro moliebatur insidias. Cumque ex adverso hostium staret, ignorantem Iudam suo ambiebat exercitu. Respiciensque Iudas vidit instare bellum ex adverso et post tergum, et clamavit ad dominum, ac sacerdotes tubis canere coeperunt. Omnesque viri Iuda vociferati sunt. Et ecce, illis clamantibus, perterruit deus Ieroboam et omnem Israhel qui stabat ex adverso Abia et Iuda. Fugeruntque filii Israhel Iudam, et tradidit eos deus in manu eorum. Percussit ergo eos Abia et populus eius plaga magna, et corruerunt vulnerati ex Israhel quingenta milia virorum fortium. Humiliatique sunt filii Israhel in tempore illo, et vehementissime confortati filii Iuda, eo quod sperassent in domino deo patrum suorum. Persecutus est autem Abia fugientem Ieroboam, et cepit civitates eius, Bethel et filias eius, et Hiesena cum filiabus suis, Ephron quoque et filias eius. Nec valuit ultra Ieroboam resistere in diebus Abia. Quem percussit dominus et mortuus est. Igitur Abia confortato imperio suo accepit uxores xiiii, procreavitque xx et duos filios et xvi filias. Reliqua autem sermonum Abia viarumque et operum eius scripta sunt diligentissime in libro prophetae Abdo.

XIIII

Dormivit autem Abia cum patribus suis et sepelierunt eum in civitate David. Regnavitque Asa filius eius pro eo, in cuius diebus quievit terra annis x. Fecit autem Asa quod bonum et placitum erat in conspectu dei sui, et subvertit altaria peregrini cultus et excelsa, et confregit statuas lucosque succidit. Ac praecepit Iudae ut quaereret dominum deum patrum suorum et faceret legem et universa mandata. Et abstulit de cunctis urbibus Iuda aras et fana, et regnavit in pace. Aedificavit quoque urbes munitas in Iuda, quia quietus erat et nulla temporibus eius bella surrexerant, domino pacem largiente. Dixit autem Iudae: Aedificemus civitates istas, et vallemus muris, et roboremus turribus et portis et seris, donec a bellis quieta sunt omnia, eo quod quaesierimus dominum deum patrum nostrorum, et dederit nobis pacem per gyrum. Aedificaverunt igitur, et nullum in extruendo impedimentum fuit. Habuit autem Asa in exercitu suo portantium scuta et hastas de Iuda trecenta milia, de Beniamin vero scutariorum et sagittariorum ducenta septuaginta milia. Omnes isti viri fortissimi. Egressus est autem contra eos Zara Aethiops cum exercitu suo decies centena milia et curribus trecentis, et venit usque Maresa. Porro Asa perrexit obviam ei, et instruxit aciem ad bellum in valle Sephata quae est iuxta Maresa, et invocavit dominum deum et ait: Domine, non est apud te ulla distantia utrum in paucis auxilieris an in pluribus. Adiuva nos, domine deus noster; in te enim et in tuo nomine habentes fiduciam venimus contra hanc multitudinem. Domine deus noster tu es, non praevaleat contra te homo. Exterruit itaque dominus Aethiopas coram Asa et Iuda, fugeruntque Aethiopes. Et persecutus est eos Asa et populus qui cum eo erat usque Gerar. Et ruerunt Aethiopes usque ad internicionem, quia domino caedente contriti sunt et exercitu illius proeliante. Tulerunt ergo spolia multa, et percusserunt omnes civitates per circuitum Gerarae; grandis quippe cunctos terror invaserat. Et diripuerunt urbes, et multam praedam asportaverunt. Sed et caulas ovium destruentes tulerunt infinitam pecorum multitudinem et camelorum, reversique sunt in Hierusalem.

XV

Azarias autem filius Oded facto in se spiritu dei egressus est in occursum Asa et dixit ei: Audite me Asa et omnis Iuda et Beniamin. Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo. Si quaesieritis eum, invenietis; si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Transibunt autem multi dies in Israhel absque deo vero et absque sacerdote doctore et absque lege. Cumque reversi fuerint in angustia sua ad dominum deum Israhel et quaesierint eum, reperient eum. In tempore illo non erit pax egredienti et ingredienti, sed terrores undique in cunctis habitatoribus terrarum. Pugnabit enim gens contra gentem, et civitas contra civitatem, quia dominus conturbabit eos in omni angustia. Vos ergo confortamini, et non dissolvantur manus vestrae; erit enim merces operi vestro. Quod cum audisset Asa verba haec et prophetiam

Azarie filii Oded prophete, confortatus est, et abstulit ydola de omni terra Iuda et Beniamin, et ex urbibus quas ceperat montis Ephraim, et dedicavit altare Domini quod erat ante porticum Domini. Congregavitque universum Iudam et Beniamin, et advenas cum eis de Ephraim et de Manasse et de Simeon. Plures enim ad eum confugerant ex Israel, videntes quod Dominus Deus illius esset cum eo. Cumque venissent Ierusalem mense tertio, anno quintodecimo regni Asa, immolaverunt Domino in die illa de manubiis et preda quam adduxerant boves septingentos et arietes septem milia. Et intravit ex more ad corroborandum fedus, ut quererent Dominum Deum patrum suorum in toto corde et in tota anima sua. Si quis autem inquit non quesierit Dominum Deum Israel moriatur a minimo usque ad maximum, a viro usque ad mulierem. Iuraveruntque Domino voce magna in iubilo et in clangore tube et in sonitu bucinarum omnes qui erant in Iuda cum execratione. In omni enim corde suo iuraverunt et in tota voluntate quesierunt eum et invenerunt. Prestititque eis Dominus requiem per circuitum. Sed et Maacham matrem Ase regis ex augusto deposuit imperio eo quod fecisset in luco simulacrum Priapi, quod omne contrivit et in frusta comminuens combussit in torrente Cedron. Excelsa autem derelicta sunt in Israel. Attamen cor Asa erat perfectum cunctis diebus eius. Et que voverat pater suus et ipse intulit in domum Domini argentum et aurum, vasorumque diversam supellectilem. Bellum vero non fuit usque ad tricesimum quintum annum

XVI

Anno autem tricesimo sexto regni Asa ascendit Baasa rex Israel in Iudam et muro circumdabat Rama, ut nullus tute posset egredi et ingredi de regno Asa. Protulit ergo Asa argentum et aurum de thesauris domus Domini et de thesauris regis, misitque ad Benadab regem Syrie qui habitabat in Damasco dicens: Fedus inter me et te est, pater quoque meus et pater tuus habuere concordiam. Quam ob rem misi tibi argentum et aurum, ut rupto federe quod habes cum Baasa rege Israel facias eum a me recedere. Quo comperto Benadab misit principes exercituum suorum ad urbes Israel. Qui percusserunt Ahion et Dan et Abelmaim et universas urbes muratas Neptalim. Quod cum audisset Baasa, desivit edificare Rama et intermisit opus suum. Porro rex Asa assumpsit universum Iudam et tulerunt lapides de Rama et ligna que edificationi preparaverat Baasa, edificavitque ex eis Gabaa et Maspha. In tempore illo venit Annani propheta ad Asa regem Iuda et dixit ei: Quia habuisti fiduciam in rege Syrie et non in Domino Deo tuo, idcirco evasit Syrie regis exercitus de manu tua. Nonne Ethiopes et Libies multo plures erant quadrigis et equitibus et multitudine nimia? quos cum Domino credidisses tradidit in manus tuas. Oculi enim Domini contemplantur universam terram et prebent fortitudinem his qui corde perfecto credunt in eum. Stulte igitur egisti, et propter hoc ex presenti tempore adversum te bella consurgent. Iratusque Asa adversus videntem, misit eum in nervum. Valde quippe super hoc fuerat indignatus. Et interfecit in tempore illo plurimos. Opera autem Asa prima et novissima scripta sunt in libro regum Iuda et Israel. Egrotavit etiam Asa anno tricesimo nono regni sui dolore pedum vehementissimo, et nec in infirmitate sua quesivit Dominum, sed magis in medicorum arte confisus est. Dormivitque cum patribus suis et mortuus est anno quadragesimo primo regni sui. Et sepelierunt eum in sepulchro suo quod foderat sibi in civitate David. Posueruntque eum super lectum suum plenum aromatibus et unguentis meretriciis que erant pigmentariorum arte confecta, et combusserunt super eum ambitione magna.

XVII

Regnavit autem Iosaphat filius eius pro eo. Constituitque militum numeros in cunctis urbibus Iuda que erant vallate muris. Presidiaque disposuit in terra Iuda et in civitatibus Ephraim quas ceperat Asa pater eius. Et fuit Dominus cum Iosaphat, quia ambulavit in viis David patris sui primis, et non speravit in Baalim sed in Deo patris sui, et perrexit in preceptis illius et non iuxta peccata Israel. Confirmavitque Dominus regnum in manu eius, et dedit omnis Iuda munera Iosaphat. Factaque sunt ei infinite divitie et multa gloria. Cumque sumpsisset cor eius audaciam propter vias Domini, etiam excelsa et lucos de Iuda abstulit. Tertio autem anno regni sui misit de principibus suis Benail et Obdiam et Zachariam ut docerent in civitatibus Iuda, et cum eis Levitas Semeiam et Nathaniam et Zabadiam, Asahel quoque et Semiramoth et Ionathan, Adoniamque et Tobiam et Tobadoniam, et cum eis Elisamam et Ioram sacerdotes. Docebantque populum in Iuda, habentes librum legis Domini, et circuibant cunctas urbes Iuda atque erudiebant populum. Itaque factus est pavor Domini super omnia regna terrarum que erant per gyrum Iuda, nec audebant bellare contra Iosaphat. Sed et Philistei Iosaphat munera deferebant et vectigal argenti, Arabes quoque adducebant pecora, arietes septem milia septingentos et hircos totidem. Crevit ergo Iosaphat et magnificatus est usque in sublime, atque edificavit in Iuda domos ad instar turrium urbesque muratas. Et multa opera paravit in urbibus Iuda. Viri quoque bellatores et robusti erant in Ierusalem, quorum iste numerus per domos atque familias singulorum. In Iuda principes exercitus Ednas princeps, et cum eo robustissimi viri trecenta milia. Post hunc Iohanan princeps, et cum eo ducenta milia octoginta. Post istum quoque Amasias filius Zechri consecratus Domino, et cum eo ducenta milia virorum fortium. Hunc sequebatur robustus ad prelia Eliada, et cum eo tenentium arcum et clipeum

iosaphat
.cc. milia. Post illum etiam iosaphat, et cum eo .c. oc-
toginta milia expeditorum militum. Hii omnes erant
ad manum regis, exceptis aliis quos posuerat in urbibus
muratis in universo iuda.

XVIII

Fuit ergo iosaphat dives et inclitus multum, et affinita-
te coniunctus est ahab. Descenditque post annos ad eum
in samaria. Ad cuius adventum mactavit ahab arietes
et boves plurimos, et populo qui vene-
rat cum eo. persuasitque illi ut ascenderet in ramoth gala-
ad. Dixitque ahab rex israel ad iosaphat regem iuda. Veni
mecum in ramoth galaad. Cui ille respondit. Ut ego et tu: sic et po-
pulus tuus sic et populus meus: tecumque erimus in bello. Dixitque iosa-
phat ad regem israel. Consule obsecro in presentiarum ser-
monem domini. Congregavit ergo rex israel prophetarum quadrin-
gentos viros, et dixit ad eos. In ramoth galaad ad bellandum
debemus ire an quiescere. At illi ascende inquiunt
et tradet deus in manus regis. Dixitque iosaphat. Numquid
non est hic propheta domini ut ab illo etiam requiramus? Et ait
rex israel ad iosaphat. Est vir unus a quo possimus quere-
re domini voluntatem. Sed ego odi eum quia non prophetat
mihi bonum sed malum omni tempore. Est autem micheas filius
iemla. Dixitque ei iosaphat. Ne loquaris rex hoc modo.
Vocavit ergo rex israel unum de eunuchis, et dixit ei. Voca
cito micheam filium iemla. Porro rex israel et iosa-
phat rex iuda uterque sedebant in solio suo vestiti cul-
tu regio. Sedebant autem in area iuxta portam samarie
omnesque prophete vaticinabantur coram eis. Sedechias filius
chanaane fecit sibi cornua ferrea et ait. Hec dicit dominus.
His ventilabis syriam: donec conteras eam. Omnesque prophe-
te similiter prophetabant atque dicebant. Ascen-
de in ramoth galaad et prosperaberis, et tradet eos dominus
in manus regis. Nuntius autem qui ierat ad vocandum mi-
cheam ait illi. En prophetarum verba omnium uno ore
bona annuntiant regi. Queso ergo te ut sermo tuus
ab eis non dissentiat, et loquaris prospera. Cui respondit mi-
cheas. Vivit dominus, quia quodcumque dixerit deus meus hoc
loquar. Venit ergo ad regem. Cui rex ait. Michea ire
debemus in ramoth galaad ad bellandum an quiescere?
Cui ille respondit. Ascendite. Cuncta enim prospera evenient
et tradentur hostes in manus vestras. Dixitque rex. Iterum
atque iterum te adiuro ut non loquaris mihi nisi quod verum
est in nomine domini. At ille ait. Vidi universum israel
dispersum in montibus, sicut oves absque pastore. Et dixit
dominus. Non habent isti dominum: revertatur unusquisque
ad domum suam in pace. Et ait rex israel ad iosaphat. Non-
ne dixi tibi quod non prophetaret iste michi quicquam boni
sed ea que mala sunt? At ille iterum ait. Audite verbum
domini. Vidi dominum sedentem in solio suo et omnem
exercitum celi assistentem ei a dextris et a sinistris.
Et dixit dominus. Quis decipiet ahab regem israel
ut ascendat et corruat in ramoth galaad? Cumque
diceret unus hoc modo, et alter alio, processit spiritus et stetit coram
domino et ait. Ego decipiam eum. Cui dominus. In quo
inquit decipies eum? At ille respondit. Egrediar, et ero
spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Dixitque
dominus. Decipies et prevalebis: egredere et fac ita.
Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium
prophetarum tuorum, et dominus locutus est de te mala. Accessit
autem sedechias filius chanaane, et percussit micheam ma-
xillam et ait. Per quam viam transivit spiritus domini a me
ut loqueretur tibi? Dixitque micheas. Tu ipse videbis in die
illo quando ingressus fueris cubiculum de cubiculo: ut abscondaris.
Precepit autem rex israel dicens. Tollite micheam et ducite
eum ad amon principem civitatis et ad ioas filium
amalech et dicetis. Hec dicit rex. Mittite hunc in
carcerem et date ei panis modicum et aque parum
donec revertar in pace. Dixitque micheas. Si reversus
fueris in pace, non est locutus dominus in me. Et ait. Audite
populi omnes. Igitur ascenderunt rex israel et iosaphat rex
iuda in ramoth galaad. Dixitque rex israel ad iosa-
phat. Mutabo habitum, et sic ad pugnam vadam.
Tu autem induere vestibus tuis. Mutatoque rex israel habi-
tu venit ad bellum. Rex autem syrie preceperat ducibus
equitatus sui dicens. Ne pugnetis contra minimum aut
contra maximum nisi contra solum regem israel. Itaque cum vi-
dissent principes equitatus iosaphat, dixerunt. Rex
israel est iste. et circumdederunt eum dimicantes.
At ille clamavit ad dominum, et auxiliatus est ei, atque
avertit eos ab illo. Cum enim vidissent duces
equitatus quod non esset rex israel, reliquerunt eum. Ac-
cidit autem ut unus e populo sagittam in incertum iaceret
et percuteret regem israel in cervice et scapulas. At ille
aurige suo ait. Converte manum tuam et educ me
de acie quia vulneratus sum. Et finita est pugna
die illo. Porro rex israel stabat in curru suo contra
syros usque ad vesperam, et mortuus est occidente sole.

XIX

Reversus est autem iosaphat rex iuda domum suam
pacifice in ierusalem. Cui occurrit iehu filius ana-
ni, et ait ad eum. Impio prebes auxilium, et his qui ode-
runt dominum amicitia iungeris. Et idcirco iram quidem do-
mini merebaris. Sed bona opera inventa sunt in
te, eo quod abstuleris lucos de terra iuda, et preparaveris cor
tuum ut requireres dominum deum patrum tuorum. Habitavit
ergo iosaphat in ierusalem. Rursumque egressus est ad po-
pulum de bersabee usque ad montem ephraim, et revocavit
eos ad dominum deum patrum suorum. Constituitque iudi-
ces terre in cunctis civitatibus iuda munitis per singula
loca. Et precipiens iudicibus videte ait quid faciatis.
Non enim hominis exercetis iudicium sed domini.
Et quodcumque iudicaveritis in vos redundabit. Sit timor

domini nobiscum, et cum diligentia cuncta facite. Non est enim apud dominum deum nostrum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum. In Hierusalem quoque constituit Iosaphat levitas et sacerdotes et principes familiarum ex Israel, ut iudicium et causam domini iudicarent habitatoribus eius. Praecepitque eis dicens: Sic agetis in timore domini fideliter et corde perfecto. Omnem causam quae venerit ad vos fratrum vestrorum, qui habitant in urbibus suis, inter cognationem et cognationem, ubicumque quaestio est de lege, de mandato, de caeremoniis, de iustificationibus, ostendite eis, ut non peccent in dominum, et ne veniat ira super vos et super fratres vestros. Sic ergo agentes non peccabitis. Amarias autem sacerdos et pontifex vester in his quae ad dominum pertinent praesidebit. Porro Zabadias filius Ismahel, qui est dux in domo Iuda, super ea opera erit quae ad regis officium pertinent. Habetisque magistros levitas coram vobis. Confortamini et agite diligenter, et erit dominus vobiscum in bonis.

XX

Post haec congregati sunt filii Moab et filii Ammon, et cum eis de Ammanitis, ad Iosaphat, ut pugnarent contra eum. Veneruntque nuntii et indicaverunt Iosaphat dicentes: Venit contra te multitudo magna de his locis quae trans mare sunt, et de Syria, et ecce consistunt in Asasonthamar, quae est Engaddi. Iosaphat autem timore perterritus totum se contulit ad rogandum dominum, et praedicavit ieiunium universo Iuda. Congregatusque est Iudas ad precandum dominum, sed et omnes de urbibus suis venerunt ad obsecrandum eum. Cumque stetisset Iosaphat in medio coetu Iuda et Hierusalem in domo domini ante atrium novum, ait: Domine deus patrum nostrorum, tu es deus in caelo, et dominaris cunctis regnis gentium. In manu tua est fortitudo et potentia, nec quisquam tibi potest resistere. Nonne tu deus noster interfecisti omnes habitatores terrae huius coram populo tuo Israel, et dedisti eam semini Abraham amici tui in sempiternum? Habitaveruntque in ea, et extruxerunt in ea sanctuarium nomini tuo dicentes: Si irruerint super nos mala, gladius iudicii, pestilentia et fames, stabimus coram domo hac in conspectu tuo, in qua invocatum est nomen tuum, et clamabimus ad te in tribulationibus nostris, et exaudies nos, salvosque facies. Nunc igitur ecce filii Ammon et Moab et mons Seir, per quos concessisti filiis Israel ut transirent, quando egrediebantur de Aegypto, sed declinaverunt ab eis, et non interfecerunt illos, e contrario agunt, et conantur eicere nos de possessione quam tradidisti nobis. Deus noster, non ergo iudicabis eos? In nobis quidem non tanta est fortitudo ut possimus huic multitudini resistere, quae irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. Omnis vero Iuda stabat coram domino cum parvulis et uxoribus et liberis suis. Erat autem Iaziel filius Zachariae filii Banaiae filii Iehiel filii Mathaniae levites de filiis Asaph, super quem factus est spiritus domini in medio turbae, et ait: Attendite omnis Iuda, et qui habitatis in Hierusalem, et tu rex Iosaphat: Haec dicit dominus vobis: Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem, non est enim vestra pugna, sed dei. Cras descendetis contra eos; ascensuri enim sunt per clivum nomine Sis, et invenietis illos in summitate torrentis, qui est contra solitudinem Hieruhel. Non eritis vos qui dimicabitis, sed tantummodo confidenter state, et videbitis auxilium domini super vos, o Iuda et Hierusalem. Nolite timere, nec paveatis. Cras egrediemini contra eos, et dominus erit vobiscum. Iosaphat ergo et Iuda et omnes habitatores Hierusalem ceciderunt proni in terram coram domino, et adoraverunt eum. Porro levitae de filiis Caath et de filiis Core laudabant dominum deum Israel voce magna in excelsum. Cumque mane surrexissent, egressi sunt per desertum Thecue. Profectisque eis, stans Iosaphat in medio eorum dixit: Audite me, Iuda et omnes habitatores Hierusalem: Credite in domino deo vestro, et securi eritis. Credite prophetis eius, et cuncta evenient prospera. Deditque consilium populo, et statuit cantores domini, ut laudarent eum in turmis suis, et antecederent exercitum, ac voce consona dicerent: Confitemini domino, quoniam in aeternum misericordia eius. Cumque coepissent laudes canere, vertit dominus insidias eorum in semetipsos, filiorum scilicet Ammon et Moab et montis Seir, qui egressi fuerant ut pugnarent contra Iudam, et percussi sunt. Namque filii Ammon et Moab consurrexerunt adversum habitatores montis Seir, ut interficerent et delerent eos. Cumque hoc opere perpetrassent, etiam semetipsos mutuis confodere vulneribus. Porro Iudas cum venisset ad speculam quae respicit solitudinem, vidit procul omnem late regionem plenam cadaveribus, nec superesse quemquam qui necem potuisset evadere. Venit ergo Iosaphat et omnis populus cum eo ad detrahenda spolia mortuorum, inveneruntque inter cadavera variam supellectilem, vestes quoque et vasa pretiosissima, et diripuerunt, ita ut omnia portare non possent, nec per tres dies spolia auferre prae magnitudine. Die autem quarto congregati sunt in valle Benedictionis. Etenim quoniam ibi benedixerant domino, vocaverunt locum illum vallis Benedictionis usque in praesentem diem. Reversusque est omnis vir Iuda et habitatores Hierusalem, et Iosaphat ante eos, in Hierusalem cum laetitia magna, eo quod dedisset eis dominus gaudium de inimicis suis. Ingressique sunt in Hierusalem cum psalteriis et citharis et tubis in domum domini. Irruit autem pavor domini super universa regna terrarum, cum audissent quod pugnasset dominus contra inimicos Israel. Quievitque regnum Iosaphat, et praebuit ei deus pacem per circuitum. Regnavit igitur Iosaphat super Iudam, et erat triginta quinque annorum cum regnare coepisset, viginti autem et quinque annis regnavit in Hierusalem, et nomen matris eius Azuba filia Selachi. Et ambulavit in via patris sui Asa, nec

declinavit ab ea, faciens quae placita erant coram domino. Verumptamen excelsa non abstulit: et adhuc populus non direxerat cor suum ad dominum deum patrum suorum. Reliqua autem gestorum iosaphat priorum et novissimorum scripta sunt in libris iehu filii anani, quae digessit in libro regum israhel. Post haec iniit amicitias iosaphat rex iuda cum ochozia rege israhel, cuius opera fuerunt pessima. Et particeps fuit ut facerent naves quae irent in tharsis. Feceruntque classem in asiongaber. Prophetavit autem eliezer filius dodau de maresa ad iosaphat dicens: Quia habuisti foedus cum ochozia, percussit dominus opera tua. Contritaeque sunt naves nec potuerunt ire in tharsis.

XXI

Dormivit autem iosaphat cum patribus suis, et sepultus est cum eis in civitate david. Regnavitque ioram filius eius pro eo. Qui habuit fratres filios iosaphat azariam et michael et saphatiam. Omnes hi filii iosaphat regis iuda. Deditque eis pater suus multa munera auri et argenti et pensitationes cum civitatibus munitissimis in iuda. Regnum autem tradidit ioram eo quod esset primogenitus. Surrexit autem ioram super regnum patris sui. Cumque se confirmasset, occidit omnes fratres suos gladio et quosdam de principibus israhel. Triginta duorum annorum erat cum regnare coepisset, et octo annis regnavit in ierusalem. Ambulavitque in viis regum israhel, sicut egerat domus achab: filia quippe achab erat uxor eius. Et fecit malum in conspectu domini. Noluit autem dominus disperdere domum david propter pactum quod inierat cum eo, et quia promiserat ut daret ei lucernam et filiis eius in omni tempore. In diebus illis rebellavit edom ne esset subditus iudae, et constituit sibi regem. Cumque transisset ioram cum principibus suis et cunctus equitatus qui erat secum, surrexit per noctem et percussit edom qui se circumdederat, et omnes duces equitatus eius. Attamen rebellavit edom ne esset sub dicione iudae usque ad hanc diem. Eo tempore et lobna recessit ne esset sub manu eius. Dereliquerat enim dominum deum patrum suorum. Insuper et excelsa fabricatus est in urbibus iuda, et fornicari fecit habitatores ierusalem, et praevaricari iudam. Allatae sunt autem ei litterae ab helia propheta in quibus scriptum erat: Haec dicit dominus deus david patris tui: Quia non ambulasti in viis iosaphat patris tui et in viis asa regis iuda, sed incessisti per iter regum israhel, et fornicari fecisti iudam et habitatores ierusalem, imitatus fornicationem domus achab, insuper et fratres tuos domum patris tui meliores te occidisti, ecce dominus percutiet te plaga magna cum populo tuo et filiis et uxoribus tuis universaque substantia tua. Tu autem aegrotabis pessimo languore uteri, donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies. Suscitavit ergo dominus contra ioram spiritum philisthinorum et arabum qui confines sunt aethiopibus. Et ascenderunt in terram iuda et vastaverunt eam, et diripuerunt cunctam substantiam quae inventa est in domo regis, insuper et filios eius et uxores, nec remansit ei filius nisi ioachaz qui minimus natu erat. Et super haec omnia percussit eum dominus alvi languore insanabili. Cumque diei succederet dies et temporum spatia volverentur, duorum annorum expletus est circulus, et sic longa consumptus tabe, ita ut egereret etiam viscera sua, languore pariter et vita caruit. Mortuusque est in infirmitate pessima, et non fecit ei populus secundum morem combustionis exequias, sicut fecerat maioribus eius. Triginta duorum annorum erat cum regnare coepisset, et octo annis regnavit in ierusalem. Ambulavitque non recte. Et sepelierunt eum in civitate david, verumptamen non in sepulchro regum.

XXII

Constituerunt autem habitatores ierusalem ochoziam filium eius minimum regem pro eo. Omnes enim maiores natu qui ante eum fuerant, interfecerant latrones arabum qui irruerant in castra. Regnavitque ochozias filius ioram regis iuda. Quadraginta duorum annorum erat cum regnare coepisset, et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius atholia filia amri. Sed et ipse ingressus est per vias domus ahab. Mater enim eius impulit eum ut impie ageret. Fecit igitur malum in conspectu domini sicut domus ahab. Ipsi enim fuerunt ei consiliarii post mortem patris sui in interitum eius. Ambulavitque in consiliis eorum, et perrexit cum ioram filio ahab rege israhel in bellum contra azahel regem syriae in ramoth galaad. Vulneraveruntque ioram. Qui reversus est ut curaretur in iezrahel. Plagas enim plures acceperat in supradicto certamine. Igitur ochozias filius ioram rex iuda descendit ut visitaret ioram filium achab in iezrahel aegrotantem. Voluntatis quippe fuit dei adversum ochoziam ut veniret ad ioram. Et cum venisset, egrederetur cum eo adversum iehu filium namsi quem unxit dominus ut deleret domum ahab. Invenit principes iuda et filios fratrum ochoziae qui ministrabant ei, et interfecit illos. Ipsumque perquirens ochoziam comprehendit latentem in samaria, adductumque ad se occidit. Et sepelierunt eum eo quod esset filius iosaphat qui quaesierat dominum in toto corde suo. Nec erat ultra spes aliqua ut de stirpe regnaret ochoziae. Siquidem athalia mater eius videns quod mortuus esset filius suus, surrexit et interfecit omnem stirpem regiam domus ioram. Porro iosabeth filia regis tulit ioas filium ochoziae et furata est eum de medio filiorum regis cum interficerentur, absconditque eum cum nutrice sua in cubiculo lectorum. Iosabeth autem quae absconderat eum erat filia regis ioram uxor ioiadae pontificis, soror ochoziae, et idcirco athalia non interfecit eum. Fuit ergo cum eis in domo dei absconditus sex annis

quibus regnavit Otholia super terram. XXIII
Anno autem septimo confortatus Ioiada assumpsit
centuriones Azariam videlicet filium Iero
ham et Ismahel filium Iohanan, Azariam quoque filium
Obed et Maasiam filium Adaie et Elisaphat filium Zechri,
et iniit cum eis fedus. Qui circumeuntes Iudam con
gregaverunt Levitas de cunctis urbibus Iuda et principes
familiarum Israhel veneruntque in Ierusalem. Iniit ergo omnis
multitudo pactum in domo Domini cum rege. Dixitque ad
eos Ioiada: Ecce filius regis regnabit sicut locutus est Dominus
super filios David. Iste est ergo sermo quem facietis. Tertia
pars vestrum qui veniunt ad sabbatum sacerdotum et Levi
tarum et ianitorum erit in portis. Tertia vero pars ad
domum regis et tertia ad portam que appellatur Fundamenti.
Omne vero reliquum vulgus sit in atriis domus Domini.
Nec quispiam alius ingrediatur domum
Domini nisi sacerdotes qui ministrant
de Levitis. Ipsi tantum ingrediantur qui sanctificati sunt
et omne reliquum vulgus observet custodias domus
Domini. Levite autem circumdent regem habentes singuli
arma sua. Et si quis alius ingressus fuerit templum inter
ficiatur. Sintque cum rege et intrante et egrediente. Fece
runt ergo Levite et universus Iuda iuxta omnia que preceperat
Ioiada pontifex. Et assumpserunt singuli viros
qui sub se erant et veniebant per ordinem sabbati
cum his qui iam impleverant sabbatum et egressuri e
rant. Siquidem Ioiada pontifex non dimiserat
abire turmas que sibi per singulas ebdomadas suc
cedere consueverant. Deditque sacerdotibus Ioiada cen
turionibus lanceas clipeosque et peltas regis
David quas consecraverat in domo Domini. Constitu
itque omnem populum tenentium pugiones a parte
templi dextra usque ad partem templi sinistram
coram altari et templo per circuitum regis. Et eduxerunt
filium regis et imposuerunt ei diadema et dederunt in manu
eius tenendam legem et constituerunt eum
regem. Unxit quoque eum Ioiada pontifex et filii eius. Impreca
tique sunt atque dixerunt: Vivat rex. Quod cum audisset Otho
lia vocem scilicet currentium atque laudantium regem ingres
sa est ad populum in templum Domini. Cumque vidisset regem
stantem super gradum in introitu et principes turmasque
circa eum omnemque populum terre gaudentem atque clan
gentem tubis et diversi generis organis concinentem
vocemque laudantium, scidit vestimenta sua et ait: Insi
die. Insidie. Egressus est autem Ioiada pontifex ad centu
riones et principes exercitus, dixit eis: Educite illam extra
septa templi et interficiatur foris gladio. Precepitque
sacerdos ne occideretur in domo Domini. Et impo
suerunt cervicibus eius manus. Cumque intrasset
portam equorum domus regis interfecerunt eam ibi.

Pepigit autem Ioiada fedus inter se universumque populum et re
gem ut esset populus Domini. Itaque ingressus est omnis populus do
mum Baal et destruxerunt eam et altaria et simulacra
illius confregerunt. Mathan quoque sacerdotem Baal interfe
cerunt ante aras. Constituit autem Ioiada prepositos in domo
Domini sub manibus sacerdotum et Levitarum quos distri
buit David in domo Domini ut offerrent holocausta
Domino sicut scriptum est in libro Mosi in gaudio et
canticis iuxta dispositionem David. Constituit quoque ianito
res in portis domus Domini ut non ingrederetur eam immun
dus in omni re. Assumpsitque centuriones et fortissimos
viros ac principes populi et omne vulgus terre et fecerunt des
cendere regem de domo Domini et introire per medium
porte superioris in domum regis et collocaverunt eum
in solio regali. Letatusque est omnis populus terre et urbs quie
vit. Porro Otholia interfecta est gladio. XXIIII
Septem annorum erat Ioas cum regnare cepisset
et xl annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius
Sebia de Bersabee. Fecitque bonum coram Domino cunctis
diebus Ioiade sacerdotis. Accepit autem Ioas uxores duas de
quibus genuit filios et filias. Post que placuit Ioas ut in
stauraret domum Domini. Congregavitque sacerdotes et le
vitas et dixit eis: Egredimini ad civitates Iuda et colligite
de universo Israhel pecuniam ad sarta tecta templi Dei vestri
per singulos annos. Festinatoque hoc facite. Porro Levite ege
re negligentius. Vocavitque rex Ioiadam principem et
dixit ei: Quare non fuit tibi cure ut cogeres Levitas inferre
de Iuda et Ierusalem pecuniam que constituta est a Moyse ser
vo Domini ut inferret eam omnis multitudo Israhel
in tabernaculum testimonii? Athalia enim impiissima
et filii eius destruxerunt domum Domini et de universis que
sanctificata fuerant templo Domini ornaverant fanum Baalim.
Precepit ergo rex et fecerunt archam posueruntque eam
iuxta portam Domini forinsecus. Et predicatum est in Iuda et Ierusa
lem ut deferrent singuli pretium Domino quod constituit
Moyses servus Dei super omnem Israhel in deserto. Leta
tique sunt cuncti principes et omnis populus et ingressi contu
lerunt in archam Domini atque miserunt ita ut impleretur.
Cumque tempus esset ut deferrent archam coram rege
per manus Levitarum videbant enim multam pecuniam
ingrediebatur scriba regis et quem primus sacerdos
constituerat. Effundebantque pecuniam que erat
in archa. Porro archam reportabant ad locum
suum. Sicque faciebant per singulos dies. Et congre
gata est infinita pecunia. Quam dederunt rex et Ioiada
his qui preerant operibus domus Domini. At illi conduce
bant ex ea cesores lapidum et artifices operum
singulorum ut instaurarent domum Domini. Fabros quoque
ferri et eris ut quod cadere ceperat fulciretur. Egerunt
que hi qui operabantur industrie et obducebatur parie

xxiiii

tium perducebatur per manus eorum. ac suscitaverunt domum domini
in statum pristinum. et firmiter eam stare fecerunt. Cumque
omnia complessent opera. detulerunt coram rege
et ioiade. reliquam partem pecunie. de qua facta sunt
vasa templi in ministerium et holocausta. fiale quoque et
cetera vasa aurea et argentea. offerebantur holocau-
sta in domo domini. iugiter cunctis diebus ioiade. Senuit
autem ioiada plenus dierum et mortuus est cum esset centum triginta annorum.
sepelieruntque eum in civitate david cum regibus. eo quod
fecisset bonum cum israel et cum domo eius. Postquam autem obiit
ioiada. ingressi sunt principes iuda et adoraverunt regem.
Qui delenitus obsequiis eorum. acquievit eis. et dereliquerunt
templum domini dei patrum suorum. servieruntque lu-
cis et sculptilibus. et facta est ira contra iudam et ierusalem propter hoc
peccatum. Mittebatque eis prophetas ut reverterentur ad
dominum. quos protestantes illi audire nolebant. Spiritus
itaque domini induit zachariam filium ioiade sacerdotem
in conspectu domini et dixit eis. Hec dicit dominus. Quare transgre-
dimini preceptum domini quod vobis non proderit et dereliquistis
dominum ut derelinqueret vos? Qui congregati adver-
sus eum. miserunt lapides iuxta regis imperium in atrio
domus domini. Nec est recordatus ioas rex misericordie quam fecerat
ioiada pater illius secum. sed interfecit filium eius. Qui cum more-
retur ait. Videat dominus et requirat. Cumque evolutus
esset annus. ascendit contra eum exercitus syrie. venitque in
iudam et ierusalem. et interfecit cunctos principes populi
atque universam predam miserunt regi damasci. Et cer-
te cum permodicus venisset numerus syrorum. tradidit dominus
in manibus eorum infinitam multitudinem eo quod de-
reliquissent dominum deum patrum suorum. In ioas quoque ignominio-
sa exercuere iudicia. et abeuntes dimiserunt eum
in languoribus magnis. Surrexerunt autem contra eum servi sui in ulti-
onem sanguinis filii ioiade sacerdotis. et occiderunt eum
in lectulo suo et mortuus est. sepelieruntque eum in
civitate david sed non in sepulchris regum. Insidiati
sunt vero ei zabath filius semaath ammanitidis et io-
saphat filius semareth moabitidis. Porro filii eius
ac summa pecunie que adunata fuerat sub eo et instau-
ratio domus dei scripta sunt diligentius in libro

Regnavit autem amasias filius **XXV** regum.
eius pro eo. xxv. annorum erat amasias cum reg-
nare cepisset. xxix. annis regnavit in ierusalem. nomen
matris eius ioiaden de ierusalem. Fecitque bonum in conspectu do-
mini. verumptamen non in corde perfecto. Cumque ro-
boratum sibi videret imperium. iugulavit servos qui
occiderant regem patrem suum. sed filios eorum non inter-
fecit sicut scriptum est in libro legis moysi. ubi precepit
dominus dicens. Non occidentur patres pro filiis neque
filii pro patribus suis. sed unusquisque in suo peccato morie-
tur. Congregavit igitur amasias iudam et constituit per

familias tribunos et centuriones universi iuda et
beniamin. et recensuit a viginti annis et supra. inve-
nitque ccc milia iuvenum qui egrederentur ad pug-
nam. et tenerent hastam et clipeum. Mercede quoque con-
duxit de israel centum milia robustorum centum talentis argenti
ut pugnarent contra filios edom. Venit autem homo dei
ad illum et ait. O rex ne egrediatur tecum exercitus
israel. non est enim deus cum israel et cunctis filiis effraim.
Quod si putas in robore exercitus bella consistere. supe-
rari te faciet dominus ab hostibus. Dei quippe est adiuva-
re. et in fugam vertere. Dixitque amasias ad homi-
nem dei. Quid ergo fiet de centum talentis que dedi militibus
israel? Et respondit ei homo dei. Habet dominus unde tibi dare
possit multo his plura. Separavit itaque amasias
exercitum qui venerat ad eum ex effraim. ut re-
verteretur in locum suum. At illi contra
iudam vehementer irati. reversi sunt
in regionem suam. Porro amasias confidenter
eduxit populum suum. et abiit in vallem salinarum. percussitque
filios seir decem milia. et alia decem milia virorum cepe-
runt filii iuda. et adduxerunt ad preruptum cuiusdam petre.
precipitaveruntque eos de summo in preceps. qui uni-
versi crepuerunt. At ille exercitus quem remiserat
amasias ne secum iret ad prelium. diffusus est in ci-
vitatibus iuda a samaria usque bethoron. et in-
fectis tribus milibus diripuit predam magnam. Ama-
sias vero post cedem idumeorum et allatos deos filio-
rum seir. statuit eos in deos sibi et adorabat eos. et illis ado-
lebat incensum. Quam ob rem iratus dominus contra amasiam.
misit ad ipsum prophetam qui diceret ei. Cur adorasti deos
qui non liberaverunt populum suum de manu tua? Cumque
ille loqueretur. respondit ei. Num consiliarius regis es? Quiesce
ne interficiam te. Discedensque propheta. Scio inquit quod co-
gitaverit dominus occidere te. quia fecisti hoc malum.
et insuper non acquievisti consilio meo. Igitur amasias
rex iuda inito pessimo consilio. misit ad ioas filium ioa-
chaz filii ieu regem israel dicens. Veni et videamus
nos mutuo. At ille remisit nuntios dicens. Carduus
qui est in libano. misit ad cedrum libani dicens. Da fi-
liam tuam filio meo uxorem. Et ecce bestie que erant
in silva libani transierunt et conculcaverunt carduum.
Dixisti percussi edom. et idcirco erigitur cor tuum in super-
biam. Sede in domo tua. Cur malum adversum te
provocas. ut cadas tu et iudas tecum? Noluit au-
dire amasias. eo quod domini esset voluntas ut tra-
deretur in manibus hostium propter deos edom. Ascendit
ergo ioas rex israel. et mutuo sibi prebuere conspec-
tum. amasias autem rex iuda. erat in bethsames iu-
de. Corruitque iuda coram israel. et fugit in tabernacula
sua. Porro amasiam regem iuda filium ioas

filium iosaphat ioachaz cepit ioas rex israhel in bethsa-
mis et adduxit in ierusalem. destruxitque muros eius a porta ef-
fraim usque ad portam anguli quadringentis cubitis.
Omne quoque aurum et argentum et universa vasa que repperat in
domo domini et apud obededom in thesauris etiam do-
mus regie nec non et filios obsidum reduxit in
samariam. Vixit autem amasias filius ioas rex iuda
postquam mortuus est ioas filius ioachaz rex israhel x-
v. annis. Reliqua uero sermonum amasie priorum et no-
vissimorum scripta sunt in libro regum israhel et iuda.
Qui postquam recessit a domino tetenderunt ei insi-
dias in ierusalem. Cumque fugisset lachis miserunt et interfe-
cerunt eum ibi. reportantesque super equos sepelierunt eum
cum patribus suis in civitate david. XXVI
Omnis autem populus iuda filium eius oziam annorum xvi. con-
stituit regem pro patre suo amasia. Ipse edifi-
cavit ahilath et restituit eam dicioni iude. post-
quam dormivit rex cum patribus suis. Sedecim annorum
erat cum regnare cepisset et lii. annis regnavit
in ierusalem. Nomen matris eius iechelia de ierusalem. Fecitque
quod rectum est in oculis domini iuxta omnia que fecerat a-
masias pater eius. et exquisivit dominum in diebus zacha-
rie intelligentis et videntis deum. Cumque requireret
dominum direxit eum in omnibus. Denique egressus est et pugna-
vit contra philistiim et destruxit murum geth et murum
iamnie murumque azoti. edificavitque oppida in azo-
to et philistiim. et adiuvit eum dominus contra philisthim
et contra arabes qui habitabant in gurbaal. et contra ammanitas.
Pendebantque ammonite munera ozie. et divulgatum
est nomen eius usque ad introitum egipti propter crebras vic-
torias. Edificavitque ozias turres in ierusalem super portam
anguli et super portam vallis et reliquas in eodem muro
firmavitque eas. Extruxit quoque turres in solitudi-
ne et effodit cisternas plurimas eo quod haberet multa pe-
cora tam in campestribus quam in heremi vastitate. Vine-
as quoque habuit et vinitores in montibus et in carmelo. Erat
quippe homo agriculture deditus. Fuit autem exercitus bella-
torum eius qui procedebant ad prelia sub manu iehiel scribe
et maasie doctoris et sub manu ananie qui erat
de ducibus regis. Omnisque numerus principum per fami-
lias virorum fortium duo milia sexcenti. Et sub eis uni-
versus exercitus trecenta et vii. milia quingenti qui
erant apti ad bella et pro rege contra adversarios di-
micabant. Preparavit quoque eis ozias cuncto exercitui
clipeos et hastas et galeas et loricas arcusque et fun-
das ad iaciendos lapides. Et fecit in ierusalem diversi
generis machinas quas in turribus collocavit et in
angulis murorum ut mitterent sagittas et saxa
grandia. Egressumque est nomen eius procul eo quod auxilia-
retur ei dominus et corroborasset illum. Sed cum

roboratus esset elevatum est cor eius in interitum suum et
neglexit dominum deum suum. ingressusque templum
domini adolere voluit incensum super altare thi-
miamatis. Statimque ingressus post eum azarias sacerdos
et cum eo sacerdotes domini octoginta viri fortissi-
mi restiterunt regi atque dixerunt. Non est tui offici-
i ozia ut adoleas incensum domino sed sacerdotum hoc est
filiorum aaron qui consecrati sunt ad huiuscemodi mi-
nisterium. Egredere de sanctuario ne contempseris quia
non reputabitur tibi in gloriam a domino deo. Iratusque ozias
et tenens in manu thuribulum ut adoleret incensum
minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fron-
te eius coram sacerdotibus in domo domini super altare thimi-
amatis. Cumque respexisset eum azarias pontifex et
omnes reliqui sacerdotes viderunt lepram in fronte eius
et festinato expulerunt eum. sed et ipse perterritus acceleravit
egredi eo quod sensisset ilico plagam domini. Fuit igitur ozias rex
leprosus usque ad diem mortis sue et habitavit in domo sep-
arata plenus lepra. ob quam eiectus fuerat de domo domini. Por-
ro ioathan filius eius rexit domum regis et iudicabat populum
terre. Scripsit isaias filius amos propheta. Dormivitque o-
zias cum patribus suis et sepelierunt eum in agro regali-
um sepulchrorum eo quod leprosus esset. XXVII
Regnavitque ioathan filius eius pro eo. xxv. quinque annorum
erat ioathan cum regnare cepisset et xvi. annis
regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ierusa filia sadoc. Fe-
citque quod rectum erat coram domino. iuxta omnia que fecerat o-
zias pater eius excepto quod non est ingressus templum domini
et adhuc populus delinquebat. Ipse edificavit portam domus
domini excelsam. et in muro opher multa construxit.
Urbes quoque edificavit in montibus iuda et in saltibus ca-
stella et turres. Ipse pugnavit contra regem filiorum am-
mon et vicit eos. Dederuntque ei filii ammon in tempore
illo c. talenta argenti et x. milia choros tritici ac
totidem choros ordei. hec ei prebuerunt filii ammon
in anno ii. et iii. Corroboratusque ioathan eo quod di-
rexisset vias suas coram domino deo suo. Reliqua autem
sermonum ioathan et omnes pugne eius et opera scripta
sunt in libro regum israhel et iuda. XXVIII
Viginti annorum erat achaz cum regnare cepisset
et xvi. annis regnavit in ierusalem. Non fecit rec-
tum in conspectu domini sicut david pater eius. Sed ambu-
lavit in viis regum israhel insuper et statuas fudit ba-
alim. Ipse est qui adolevit incensum in valle benennon
et lustravit filios suos in igne iuxta ritum gentium
quas interfecit dominus in adventu filiorum israhel. Sacri-
ficabat quoque et thimiama succendebat in excelsis
et in collibus et sub omni ligno frondoso. Tradiditque
eum dominus deus eius in manu regis sirie. qui per-
cussit eum. magnamque predam de eius cepit imperio et ad-

Viginti quinque annorum erat cum
regnare cepisset. et xvi. annis reg-
navit in ierusalem. Dormivitque ioa-
than cum patribus suis et sepelierunt
eum in civitate david et reg-
navit achaz filius eius pro eo

duxit in damascum. Manibus quoque regis israel traditus est. et percussus
plaga grandi. Occiditque phacee filius romelie de iuda
.c.xx. milia in die uno omnes viros bellatores. eo
quod reliquissent dominum deum patrum suorum. Eodem tempore
occidit zecri vir potens ex effraim maasiam filium
regis. et ezricam ducem domus eius. et helcanam quoque secundum a
rege. Ceperuntque filii israel de fratribus suis ducenta mili
a mulierum. puerorum et puellarum. et infinitam predam. Pu
leruntque eam in samariam. Ea tempestate erat ibi propheta
domini nomine oded. Qui egressus obviam exercitui ve
nienti in samariam. Dixit eis. Ecce iratus dominus deus
patrum vestrorum contra iudam. tradidit eos in manibus vestris
et occidistis eos atrociter. ita ut in celum pertingeret vestra
crudelitas. Insuper filios iuda et ierusalem vultis vobis
subicere. in servos et ancillas. quod nequaquam facto opus
est. Peccastis enim super hoc domino deo vestro. Sed audite con
silium meum. et reducite captivos quos adduxistis de
fratribus vestris quia magnus furor domini imminet
vobis. Steterunt itaque viri de principibus filiorum effraim
azarias filius iohanan barachias filius mosolla
moth. iezechias filius sellum. amasias filius adali
contra eos qui veniebant de prelio. et dixerunt eis. Non
introducetis huc captivos. ne peccemus domino. Quare vul
tis addere super peccata nostra. et vetera cumulare delicta?
Grande quippe peccatum est. et ira furoris domini imminet
super israel. Dimiseruntque viri bellatores predam et univer
sa que ceperant coram principibus et omni multitudine.
Steteruntque viri quos supra memoravimus. et appre
hendentes captivos omnesque qui nudi erant
vestierunt de spoliis. Cumque vestissent eos et calci
assent. et refecissent cibo et potu. unxissentque
propter laborem. et adhibuissent eis curam: qui
cumque ambulare non poterant. et erant in be
cillo corpore. imposuerunt eos iumentis et addu
xerunt iericho civitatem palmarum ad fratres eorum.
ipsi quoque reversi sunt samariam. Tempore illo
misit rex achaz ad regem assiriorum: postulans
auxilium. Veneruntque ydumei et percusserunt
multos ex iuda. et ceperunt predam magnam. Philisti
im quoque diffusi sunt per urbes campestres et ad
meridiem iuda. Ceperuntque bethsames et ha
ialon et gaderoth. socho quoque et thamnam et gam
zo cum viculis suis. et habitaverunt in eis. Humi
liaverat enim dominus iudam propter achaz regem iu
da. eo quod nudasset eum auxilio. et contemptui ha
buisset dominum. Adduxitque contra eum teglathphal
asar regem assiriorum qui afflixit eum. et nul
lo resistente vastavit. Igitur achaz spoliata do
mo domini et domo regum et principum dedit regi
assiriorum munera. et tamen nichil ei profuit. Insuper

et tempore angustie sue auxit contemptum in dominum. ipse
rex achaz per se immolavit diis damasci. victimas
percussoribus suis. et dixit. Dii regum syrie auxiliantur
eis quos ego placabo victimis. et aderunt mihi: cum
econtrario ipsi fuerint ruine ei et universo israel.
Direptis itaque achaz omnibus vasis domus
dei atque confractis. clausit ianuas templi
dei et fecit sibi altaria in universis angulis ierusalem.
In omnibus quoque urbibus iuda extruxit aras ad
cre mandum thus atque ad iracundiam provoca
vit dominum deum patrum suorum. Reliqua autem
sermonum eius et omnium operum eius priorum et novissimorum scrip
ta sunt in libro regum iuda et israel. Dormivitque
achaz cum patribus suis et sepelierunt eum in civitate
david ierusalem. Neque enim receperunt eum in sepulchris regum
israel. Regnavitque ezechias filius eius pro eo. XXIX

Igitur ezechias regnare cepit. cum xxv. esset annorum.
et xxix. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius
abia filia zacharie. Fecitque quod erat placitum in conspectu
domini iuxta omnia que fecerat david pater eius. Ipse anno
et mense primo regni sui aperuit valvas domus domini
et instauravit eas. adduxitque sacerdotes et levitas et con
gregavit eos in plateam orientalem. Dixitque ad eos.
Audite me levite. et sanctificamini. mundate domum
domini dei patrum vestrorum. Auferte omnem inmunditiam
de sanctuario. Peccaverunt patres nostri et fecerunt malum
in conspectu domini dei nostri. Dereliquerunt eum. aver
terunt facies suas a tabernaculo domini dei nostri. et prebu
erunt dorsum. Clauserunt hostia que erant in porti
cu et extinxerunt lucernas. incensumque non adolaverunt
et holocausta non obtulerunt in sanctuario deo israel. Concita
tus est itaque furor domini super iudam et ierusalem. tradiditque
eos in commotionem et in interitum et in sibilum. sicut ipsi
cernitis oculis vestris. En corruerunt patres nostri gladi
is. filii et filie nostre et coniuges captive sunt propter scelus.
Nunc ergo placet mihi ut ineamus fedus cum domino deo isra
el. et avertat a nobis furorem ire sue. Filii mei nolite negli
gere. Vos elegit dominus ut stetis coram eo et ministre
tis illi. colatisque eum et cremetis incensum. Surrex
erunt ergo levite. maath filius amasie. et iohel filius aza
rie de filiis caath. Porro de filiis merari. cis filius
abdi. et azarias filius iallelel. De filiis autem gerson
ioha filius zemma. et eden filius ioha. At vero de filiis
elisaphan. samri et iahihel. De filiis quoque asaph. zacha
rias et mathanias. Nec non de filiis eman. iehihel et
semei. Sed et de filiis idithun: semeias et oziel. Con
gregaveruntque fratres suos et sanctificati sunt. et ingressi iuxta
mandatum regis et imperium domini ut expiarent
domum dei. Sacerdotes quoque ingressi templum domini
ut sanctificarent illud. expulerunt omnem inmund

ciam quam intro repererunt in vestibulo domus domini
quam tulerunt levitae et asportaverunt ad torrentem
Cedron foras. Coeperunt autem prima die mensis primi mun-
dare. Et in die .viii. eiusdem mensis ingressi sunt in por-
ticum templi domini. Expiaveruntque templum diebus .viii.
et in die sextadecima mensis eiusdem quod ceperant imple-
verunt. Ingressi quoque sunt ad Ezechiam regem et dixerunt
ei: Sanctificavimus omnem domum domini et altare holocau-
sti, vasaque eius necnon et mensam propositionis cum omnibus
vasis suis. Cunctaque templi supellectilem quam pollue-
rat rex Achaz in regno suo postquam praevaricatus est, et ecce
composita sunt omnia coram altari domini. Consurgensque
diluculo Ezechias rex adunavit omnes principes ci-
vitatis et ascendit domum domini. Obtuleruntque simul tau-
ros .vii. et arietes .vii. agnos .vii. et hircos .vii. pro
peccato pro regno pro sanctuario. Dixitque sacerdotibus filiis Aa-
ron ut offerrent super altare domini. Mactaverunt
igitur tauros et susceperunt sacerdotes sanguinem et fu-
derunt super altare. Mactaverunt etiam arietes et
illorum sanguinem super altare fuderunt. Immolaveruntque ag-
nos et fuderunt super altare sanguinem. Applicaverunt
hircos pro peccato coram rege et universa multitudine.
imposueruntque manus suas super eos et immolaverunt
eos sacerdotes et asperserunt sanguinem eorum coram al-
tari pro piaculo universi Israhelis. Pro omni quippe Israhel
praeceperat rex ut holocaustum fieret pro peccato. Constitu-
it quoque levitas in domo domini cum cymbalis et psal-
teriis et citharis secundum dispositionem David et Gad vi-
dentis regis et Nathan prophetae. Siquidem domini prae-
ceptum fuit per manus prophetarum eius. Steteruntque
levitae tenentes organa David et sacerdotes tubas.
Et iussit Ezechias ut offerrent holocaustum super
altare. Cumque offerrentur holocausta coeperunt
laudes canere deo et clangere tubis atque in diver-
sis organis quae David rex Israhel praeparaverat concrepare.
Omni autem turba adorante cantores et hi qui tenebant
tubas erant in officio suo donec compleretur
holocaustum. Cumque finita esset oblatio incur-
vatus est rex et omnes qui cum eo erant et adoraverunt.
Praecepitque Ezechias et principes levitis ut lauda-
rent dominum sermonibus David et Asaph videntis.
Qui laudaverunt eum magna laetitia et incurva-
to genu adoraverunt. Ezechias autem etiam haec
addidit: Implestis manus vestras domino. Accedi-
te et offerte victimas et laudes in domo domini. Ob-
tulit ergo universa multitudo hostias et laudes
et holocausta mente devota. Porro numerus holo-
caustorum quae obtulit multitudo hic fuit: Tauros
septuaginta, arietes .c., agnos .cc. Sanctificave-
runt domino boves sescentos et oves tria milia.

Sacerdotes vero pauci erant nec poterant sufficere
ut pelles holocaustorum detraherent. Unde et levitae fratres
eorum adiuverunt eos donec impleretur opus et sanctifica-
rentur antistites. Levitae quippe faciliori ritu
sanctificantur quam sacerdotes. Fuerunt ergo holocausta plu-
rima, adipes pacificorum et libamina holocaustorum, et com-
pletus est cultus domus dei. Laetatusque est Ezechias et omnis
populus eo quod ministerium domini esset completum.
De repente quippe hoc fieri placuerat.

XXX

Misit quoque Ezechias ad omnem Israhel et Iudam. Scripsitque
epistolas ad Effraim et Manassem ut venirent
in domum domini in Ierusalem et facerent phase domino
deo suo. Inito ergo consilio regis et principum et universi
coetus Ierusalem decreverunt ut facerent phase mense secundo.
Non enim occurrerant facere in tempore suo quia sacerdotes
qui possent sufficere sanctificati non fuerant et populus necdum
fuerat congregatus in Ierusalem. Placuitque sermo regi et omni
multitudini et decreverunt ut mitterent nuntios
in universum Israhel de Bersabee usque Dan ut venirent
et facerent phase domino deo Israhel in Ierusalem. Multi enim
non fecerant sicut lege praescriptum est. Perrexeruntque cursores cum
epistolis regis imperio et principum eius in universum Israhel et
Iudam, iuxta quod rex iusserat praedicantes: Filii Israhel
revertimini ad dominum deum Abraham et Isaac et Israhel et
revertetur ad reliquias quae effugerunt manum regis
Assyriorum. Nolite fieri sicut patres vestri et fratres qui recesse-
runt a domino deo patrum suorum, qui tradidit eos in interi-
tum ut ipsi cernitis. Nolite indurare cervices vestras
sicut patres vestri. Tradite manus domino et venite
ad sanctuarium eius quod sanctificavit in aeternum. Servite
domino deo patrum vestrorum et avertetur a vobis ira fu-
roris eius. Si enim vos reversi fueritis ad dominum, filii
vestri et fratres habebunt misericordiam coram dominis suis qui illos
duxerunt captivos et revertentur in terram hanc. Pius
enim et clemens est dominus deus vester et non avertet faciem suam
a vobis si reversi fueritis ad eum. Igitur cursores pergebant
velociter de civitate in civitatem per terram Ephraim
et Manasse usque Zabulon, illis irridentibus et subsan-
nantibus eos. Attamen quidam viri ex Aser et Manasse
et Zabulon adquiescentes consilio venerunt Ierusalem.
In Iuda vero facta est manus domini ut daret eis cor unum
et facerent iuxta praeceptum regis et principum verbum
domini. Congregatique sunt in Ierusalem populi multi
ut facerent sollempnitatem azimorum in mense
secundo. Et surgentes destruxerunt altaria quae erant
in Ierusalem atque universa in quibus idolis adolebant
incensum subvertentes proiecerunt in torrentem
Cedron. Immolaverunt autem phase quartadecima die
mensis secundi. Sacerdotes quoque atque levitae tandem
sanctificati sunt obtuleruntque holocausta in domo domini.

Steteruntque in ordine suo iuxta dispositionem et legem Moysi hominis Dei. Sacerdotes vero suscipiebant effundendum sanguinem de manibus Levitarum eo quod multa turba sanctificata non esset et ideo ut immolarent Levitae phase his qui non occurrerant sanctificari Domino. Magna etiam pars populi de Ephraim et Manasse et Issachar et Zabulon quae sanctificata non fuerat comedit phase non iuxta quod scriptum est: et oravit pro eis Ezechias dicens: Dominus bonus propitiabitur cunctis qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum suorum et non imputabit eis quod minus sanctificati sunt. Quem exaudivit Dominus et placatus est populo. Feceruntque filii Israel qui inventi sunt in Ierusalem sollempnitatem azimorum septem diebus in laetitia magna laudantes Dominum per singulos dies. Levitae quoque et sacerdotes per organa quae suo officio congruebant. Et locutus est Ezechias ad cor omnium Levitarum qui habebant intelligentiam bonam super Domino. Et comederunt septem diebus sollempnitatis immolantes victimas pacificorum et laudantes Dominum Deum patrum suorum. Placuitque universae multitudini ut celebrarent etiam alios dies septem: quod et fecerunt cum ingenti gaudio. Ezechias enim rex Iuda praebuerat multitudini mille tauros et septem milia ovium. Principes vero dederant populo tauros mille et oves decem milia. Sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo et hilaritate perfusa omnis turba Iuda tam sacerdotum et Levitarum quam universae frequentiae quae venerat ex Israel proselytorum quoque de terra Israel et habitantium in Iuda. Factaque est grandis celebritas in Ierusalem qualis a diebus Salomonis filii David regis Israel in ea urbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atque Levitae benedicentes populo et exaudita est vox eorum pervenitque oratio in habitaculum sanctum caeli.

XXXI

Cumque haec fuissent rite celebrata egressus est omnis Israel qui inventus fuerat in urbibus Iuda et fregerunt simulacra succideruntque lucos demoliti sunt excelsa et altaria destruxerunt non solum de universo Iuda et Beniamin sed et de Ephraim quoque et Manasse donec penitus everterent. Reversique sunt omnes filii Israel in possessiones et civitates suas. Ezechias autem constituit turmas sacerdotales et Leviticas per divisiones suas unumquemque in officio proprio tam sacerdotum videlicet quam Levitarum ad holocausta et pacifica ut ministrarent et confiterentur canerentque in portis castrorum Domini. Pars autem regis erat ut de propria eius substantia offerretur holocaustum mane et vespere sabbatis quoque et kalendis et sollempnitatibus ceteris sicut scriptum est in lege Moysi. Praecepit etiam populo habitantium Ierusalem ut darent partes sacerdotibus et Levitis ut possent vacare legi Domini. Quod cum percrebuisset in auribus multitudinis plurimas obtulere primitias filii Israel frumenti vini et olei mellis quoque et omnium quae gignit humus decimas obtulerunt. Sed et filii Israel et Iuda qui habitabant in urbibus Iuda obtulerunt decimas boum et ovium decimasque sanctorum quae voverant Domino Deo suo atque universa portantes fecerunt acervos plurimos. Mense tertio coeperunt acervorum iacere fundamenta et mense septimo compleverunt eos. Cumque ingressi fuissent Ezechias et principes eius viderunt acervos et benedixerunt Domino ac populo Israel. Interrogavitque Ezechias sacerdotes et Levitas cur ita iacerent acervi. Respondit illi Azarias sacerdos primus de stirpe Sadoc dicens: Ex quo coeperunt offerri primitiae in domo Domini comedimus et saturati sumus et remanserunt plurima eo quod benedixerit Dominus populo suo: reliquiarum autem copia ista est. Praecepit igitur Ezechias ut praepararent horrea in domo Domini. Quod cum fecissent intulerunt tam primitias quam decimas et quaecumque voverant fideliter. Fuit autem praefectus eorum Chonenias Levita et Semei frater eius secundus post quem Iehihel et Azarias et Nahath et Asahel et Ierimoth Iozabad quoque et Iehihel et Iesmachias et Mahath et Banaias praepositi sub manibus Choneniae et Semei fratris eius ex imperio Ezechiae regis et Azariae pontificis domus Domini ad quos omnia pertinebant. Core vero filius Iemna Levites et ianitor orientalis portae praepositus erat eis quae sponte offerebantur Domino primitiisque et consecratis in sancta sanctorum. Et sub cura eius Eden et Beniamin Iesue et Semeias Amarias quoque et Sechenias in civitatibus sacerdotum ut fideliter distribuerent fratribus suis partes minoribus atque maioribus exceptis maribus ab annis tribus et supra cunctis qui ingrediebantur templum Domini et quicquid per dies singulos conducebat in ministerio atque observationibus iuxta divisiones suas. Sacerdotibus per familias et Levitis a vicesimo anno et supra per ordines et turmas suas universaeque multitudini tam uxoribus quam liberis eorum utriusque sexus fideliter de his quae sanctificata fuerant praebebantur cibaria. Sed et filiorum Aaron per agros et suburbana urbium singularum dispositi erant viri qui partes distribuerent universo sexui masculino de sacerdotibus et Levitis. Fecit ergo Ezechias universa quae diximus in omni Iuda operatusque est bonum et rectum et verum coram Domino Deo suo in universa cultura ministerii domus Domini iuxta legem et ceremonias volens requirere Deum suum in toto corde suo fecitque et prosperatus est.

XXXII

Post quae et huiuscemodi veritatem venit Sennacherib rex Assiriorum et ingressus Iudam obsedit civitates munitas volens eas capere. Quod cum vidisset Ezechias venisse scilicet Sennacherib et totum belli impetum verti contra Ierusalem inito cum principibus consilio virisque fortissimis ut opturarent capita fontium quae erant extra urbem et hoc omnium decernente sententia congregavit plurimam multitudinem et opturavit

cunctos fontes et rivum qui fluebat in medio terre
dicentes. Ne veniant reges assiriorum et inveniant
aquarum habundantiam. Edificavit quoque agens industrie
omnem murum qui fuerat dissipatus et extruxit turres
desuper et forinsecus alterum murum. Instauravitque mel-
lo in civitate david. et fecit universi generis armaturam
et clipeos. Constituitque principes bellatorum in exercitu.
et convocavit universos in platea porte civitatis. ac lo-
cutus est ad cor eorum dicens. Viriliter agite et conforta-
mini. nolite timere nec paveatis regem assiriorum
et universam multitudinem que est cum eo. Multo enim
plures nobiscum sunt. quam cum illo. Cum illo est brachium
carneum. nobiscum dominus deus noster qui auxiliator est noster. pug-
natque pro nobis. Confortatusque est populus huiuscemodi verbis ezechie re-
gis iuda. Que postquam gesta sunt. misit sennacherib rex as-
siriorum servos suos in ierusalem. ipse enim cum universo exercitu ob-
sidebat lachis ad ezechiam regem iuda et ad omnem populum
qui erat in urbe dicens. Hec dicit sennacherib rex assi-
riorum. In quo habentes fiduciam. sedetis obsessi in ierusalem.
Num ezechias decipit vos ut tradat morti in fame et
siti. affirmans quod dominus deus noster liberet vos de ma-
nu regis assiriorum. Numquid non iste est ezechias qui destru-
xit excelsa illius et altaria. et precepit iude et ierusalem di-
cens. Coram altari uno adorabitis et in ipso comburetis
incensum. An ignoratis que ego fecerim et patres
mei cunctis terrarum populis. Numquid prevaluerunt
dii gentium omniumque terrarum liberare regionem
suam de manu mea. Quis est de universis diis gentium quas
vastaverunt patres mei qui potuerit eruere populum suum de
manu mea. ut possit et iam deus noster eruere vos de manu
hac. Non vos ergo decipiat ezechias. nec vana persuasione
deludat. neque credatis ei. Si enim nullus potuit deus
cunctarum gentium atque regnorum liberare populum suum de
manu mea et de manu patrum meorum. consequenter nec deus
vester poterit eruere vos de hac manu. Sed et alia multa
locuti sunt servi eius. contra dominum deum et contra ezechiam ser-
vum eius. Epistolas quoque scripsit plenas blasphemie in dominum deum israel
et locutus est adversus eum. Sicut dii gentium ceterarum non
potuerunt liberare populos suos de manu mea. sic et deus
ezechie eruere non poterit populum suum de manu ista. In-
super et clamore magno lingua iudaica contra populum qui sedebat in
muris ierusalem personabat. ut terreret eos. et caperet civita-
tem. Locutusque est contra deum ierusalem: sicut adversum deos populorum
terre opera manuum hominum. Oraverunt igitur ezechias rex
et ysaias filius amos propheta. adversum hanc blasphemiam.
ac vociferati sunt usque in celum. Et misit dominus
angelum qui percussit omnem virum robustum et bel-
latorem et principem exercitus regis assiriorum. reversusque est
cum ignominia in terram suam. Cumque ingressus esset
domum dei sui. filii qui egressi fuerant de utero

eius interfecerunt eum gladio. Salvavitque dominus eze-
chiam et habitatores ierusalem de manu sennacherib regis
assiriorum et de manu omnium. et prestitit eis quietem per
circuitum. Multi etiam deferebant hostias et sacrificia
domino in ierusalem. et munera ezechie regi iuda. Qui exal-
tatus est post hec coram cunctis gentibus. In diebus illis egrota-
vit ezechias usque ad mortem. et oravit dominum. exau-
divitque eum et dedit ei signum. Sed non iuxta beneficia que acce-
perat retribuit. quia elevatum est cor eius et facta est contra eum ira
et contra iudam et ierusalem. humiliatusque est postea eo quod exal-
tatum fuisset cor eius tam ipse quam habitatores ierusa-
lem. et iccirco non venit super eos ira domini in diebus eze-
chie. Fuit autem ezechias dives et inclitus valde. et thesau-
ros sibi plurimos congregavit argenti auri et lapidis
preciosi. aromatum et armorum universi generis. et vasorum
magni precii. Apothecas quoque frumenti vini et olei et pre-
sepia omnium iumentorum caulasque pecoribus et urbes
sibi edificavit. Habebat quippe greges ovium. et armen-
torum innumerabiles. eo quod dedisset ei dominus substantiam mul-
tam nimis. Ipse est ezechias qui obturavit superiorem
fontem aquarum gyon. et avertit eas subter ad occidentem
urbis david. In omnibus operibus suis fecit prospere que
voluit. Attamen in legatione principum babilonis que
missi fuerant ad eum ut interrogarent de portento
quod acciderat super terram dereliquit eum deus ut tempta-
retur et nota fierent omnia que erant in corde eius.
Reliqua autem sermonum ezechie et misericordiarum eius scripta
sunt in visione ysaie filii amos prophete. et in libro
regum iuda et regum israel. Dormivitque ezechias
cum patribus suis. et sepelierunt eum super sepulchra filiorum
david. et celebravit eius exequias universus iuda et omnes
habitatores ierusalem. XXXIII

Regnavitque manasses filius eius pro eo. XII annorum
erat manasses cum regnare cepisset et LV an-
nis regnavit in ierusalem. Fecit autem malum coram domino
iuxta abhominationem gentium quas subvertit dominus
coram filiis israel. et conversus instauravit excelsa que
demolitus fuerat ezechias pater eius construxitque aras ba-
alim et fecit lucos. et adoravit omnem miliciam celi
et coluit eam. Edificavit quoque altaria in domo domini
de qua dixerat dominus in ierusalem erit nomen meum in eternum
Edificavit autem ea cuncto exercitui celi in duobus
atriis domus domini. Transireque fecit filios suos per ignem
in valle benennon. Observabat sompnia. sectabatur
auguria. maleficis artibus inserviebat. habebat se-
cum magos et incantatores. multaque mala operatus est
coram domino ut irritaret eum. Sculptile quoque et con-
flatile signum posuit in domo domini de qua locutus est
deus ad david. et ad salomonem filium eius dicens. In do-
mo hac et in ierusalem quam elegi de cunctis tribubus israel

ponam nomen meum in sempiternum. et moveri non faciam
pedem israhel de terra quam tradidi patribus eorum: ita dumtaxat
si custodierint facere que precepi eis. cunctamque legem et ceri-
monias atque iudicia per manum moysi. Igitur manasses se-
duxit iudam et habitatores ierusalem ut facerent malum super
omnes gentes quas subverterat dominus a facie filiorum israhel.
Locutusque est dominus ad eum et ad populum illius. et attendere nolu-
erunt. Idcirco superinduxit eis dominus principes exercitus regis
assiriorum. ceperuntque manassen et vinctum catenis atque com-
pedibus duxerunt babilonem. Qui postquam coangustatus est
oravit dominum deum suum. et egit penitentiam valde co-
ram domino deo patrum suorum. Deprecatusque est eum et obsecravit
intente. et exaudivit orationem eius. reduxitque eum in ierusalem
regnum suum. et cognovit manasses quod dominus ipse esset
deus. Post hec edificavit murum extra civitatem david.
ad occidentem gion in convalle ab introitu porte pi-
scium per circuitum usque ad ophel. et exaltavit illum vehemen-
ter. Constituitque principes exercitus in cunctis civitatibus
iuda munitis. et abstulit deos alienos et simulacrum de do-
mo domini. Aras quoque quas fecerat in monte domus do-
mini. et in ierusalem et proiecit omnia extra urbem. Porro instau-
ravit altare domini. et immolavit super illud victimas
et pacifica et laudem. Precepitque iude ut serviret domino
deo israhel. Attamen adhuc populus immolabat in excelsis domino
deo suo. Reliqua autem gestorum manasse et obsecratio eius
ad deum suum verba quoque videntium qui loquebantur ad eum in
nomine domini dei israhel. continentur in sermonibus regum
israhel. Oratio quoque eius et exauditio. et cuncta peccata atque con-
temptus. loca etiam in quibus edificavit excelsa et fecit
lucos et statuas antequam ageret penitentiam scripta in
sermonibus ozai. Dormivit ergo manasses cum patribus
suis. et sepelierunt eum in domo sua. regnavitque
pro eo filius eius amon. xx. ii. annorum erat amon cum regna-
re cepisset. et duobus annis regnavit in ierusalem. Fecitque
malum in conspectu domini sicut fecerat manasses
pater eius. et cunctis idolis que manasses fuerat fabricatus im-
molavit. atque servivit. et non est reveritus faciem domini
sicut reveritus est manasses pater eius. et multo maiora deliquit.
Cumque coniurassent adversus eum servi sui. interfe-
cerunt eum in domo sua. Porro reliqua populi multi-
tudo cesis hiis qui amon percusserant constituerunt
iosiam filium eius pro eo. XXXV

Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset.
et xxx. i. anno regnavit in ierusalem. Fecitque quod
erat rectum in conspectu domini. et ambulavit
in viis david patris sui. nec declinavit neque ad dexteram
neque ad sinistram. viii. autem anno regni sui cum adhuc
esset puer cepit querere deum david patris sui. et xii.
anno postquam cepit regnare mundavit iudam et ierusalem
ab excelsis et lucis simulacrisque et sculptilibus. Destruxerunt-
que coram eo aras baalim. et simulacra que superposita
fuerant demoliti sunt. lucos etiam et sculptilia succidit
atque comminuit. et super tumulos eorum qui eis immo-
lare consueverant fragmenta dispersit. Ossa pre-
terea sacerdotum combussit in altaribus idolorum
mundavitque iudam et ierusalem. Sed et in urbibus mana-
sse et ephraim et symeon usque neptalim. cuncta
subvertit. Cumque altaria dissipasset et lucos et scul-
ptilia contrivisset in frusta cunctaque delubra demo-
litus esset de universa terra israhel. reversus est in ierusalem. Igitur
anno xviii. regni sui. mundata iam terra et tem-
plo domini. misit saphan filium eselie et maasiam prin-
cipem civitatis. et ioha filium ioachaz a com-
mentariis. ut instaurarent domum domini dei sui.
Qui venerunt ad helchiam sacerdotem magnum. accep-
taque pecunia ab eo que illata fuerat in domum domini. et
quam congregaverant levite et ianitores de manasse et effra-
im et universis reliquiis israhel. ab omni quoque iuda et benia-
min et habitatoribus ierusalem. tradiderunt in manibus eorum
qui preerant operariis in domo domini. ut instaurarent
templum et infirma quoque sarcirent. At illi dederunt
eam artificibus et cementariis. ut emerent lapides
de lapicidinis et ligna ad commissuras edificii et ad
contignationem domorum quas destruxerant reges
iuda. qui fideliter cuncta faciebant. Erant autem prepositi
operantium. iabath. et abdias de filiis merari. za-
charias et mosollam de filiis caath qui urgebant
opus. omnes levite scientes organis canere. Super por-
tatores vero qui ad varios usus onera portabant erant
scribe et magistri de levitis ianitores. Cumque efferrent
pecuniam que illata fuerat in templum domini. re-
perit helchias sacerdos librum legis domini per ma-
num moysi. et ait ad saphan scribam. Librum legis in-
veni in domo domini. et tradidit ei. At ille intulit vo-
lumen ad regem et nuntiavit ei dicens. Omnia que dedisti in ma-
nu servorum tuorum. ecce complentur. Argentum quod reper-
tum est conflaverunt. datumque est prefectis artificum et di-
versa opera fabricantium. Preterea tradidit legis mihi hel-
chias sacerdos hunc librum. Quem cum rege presen-
te recitasset. audissetque ille verba legis. scidit vesti-
menta sua. et precepit helchie et haicam filio saphan
et abdon filio micha super universis sermonibus libri is-
tius qui repertus est. Magnus enim furor domini stillavit
super nos eo quod non custodierint patres nostri verba domini
ut facerent omnia que scripta sunt in isto volumine. Abiit
ergo helchias. et hii qui simul a rege missi fuerant
ad oldam prophetem uxorem sellum filii tecuath fi-
lii asra. custodis vestium. que habitabat in ierusalem in
secunda. et locuti sunt ei verba que supra narravimus. At illa respondit
eis hec dicit dominus deus israhel. Dicite viro qui

nos ad me. Haec dicit dominus. Ecce ego inducam mala super locum istum et super habitatores eius. cunctaque maledicta quae scripta sunt in libro hoc quem legerunt coram rege iuda: quia dereliquerunt me et sacrificaverunt diis alienis. ut me ad iracundiam provocarent in cunctis operibus manuum suarum. idcirco stillabit furor meus super locum istum et non extinguetur. Ad regem autem iuda qui misit vos pro domino deprecando. sic loquimini. Haec dicit dominus deus israhel. Quoniam audisti verba voluminis. atque emollitum est cor tuum et humiliatus es in conspectu dei super his quae dicta sunt contra locum hunc et habitatores ierusalem. reveritusque faciem meam scidisti vestimenta tua et flevisti coram me: ego quoque exaudivi te dicit dominus. Iam enim colligam te ad patres tuos et inferis in sepulchrum tuum in pace. nec videbunt oculi tui omne malum quod ego inducturus sum super locum istum et super habitatores eius. Rettulerunt itaque regi cuncta quae dixerat. At ille convocatis universis maioribus natu iuda et ierusalem ascendit domum domini. unaque omnes viri iuda et habitatores ierusalem sacerdotes et levitae et cunctus populus a minimo usque ad maximum. Quibus audientibus in domo domini legit rex omnia verba voluminis. et stans in tribunali suo percussit foedus coram domino ut ambularet post eum et custodiret praecepta et testimonia et iustificationes eius. in toto corde suo et in tota anima sua. faceretque quae scripta sunt in volumine illo quod legerat. Adiuravit quoque super hoc omnes qui reperti fuerant in ierusalem et beniamin. et fecerunt habitatores ierusalem iuxta pactum domini dei patrum suorum. Abstulit ergo iosias cunctas abominationes de universis regionibus filiorum israhel. et fecit omnes qui residui erant in israhel servire domino deo suo. Cunctis diebus eius non recesserunt a domino deo patrum suorum.

XXXV

Fecit autem iosias in ierusalem phase domino. quod immolatum est quartadecima die mensis primi. et constituit sacerdotes in officiis suis. hortatusque eos est ut ministrarent in domo domini. Levitis quoque ad quorum eruditionem omnis israhel sanctificabatur domino locutus est. Ponite archam in sanctuario templi quod aedificavit salomon filius david rex israhel. Nequaquam enim eam ultra portabitis. Nunc autem ministrate domino deo vestro et populo eius israhel. et praeparate vos per domos et cognationes vestras in divisionibus singulorum sicut praecepit david rex israhel et descripsit salomon filius eius. Et ministrate in sanctuario per familias turmasque leviticas. et sanctificati immolate phase. fratres quoque vestros ut possint iuxta verba quae locutus est dominus in manu mosi facere praeparate. Dedit praeterea iosias omni populo qui ibi fuerat inventus in sollempnitate phase agnos et hedos de gregibus et reliqui pecoris triginta milia. boum quoque tria milia. Haec de regis universa substantia. Duces quoque eius sponte quod voluerant obtulerunt tam populo quam sacerdotibus et levitis. Porro helchias et zacharias et iehiel principes domus domini dederunt sacerdotibus ad faciendum phase pecora commixtim duo milia sescenta et boves trecentos. Chonenias autem et semeias et nathanael fratres eius. necnon asabias et iahiel et iozabad principes levitarum dederunt ceteris levitis ad celebrandum phase quinque milia pecorum et boves quingentos. Praeparatumque est ministerium et steterunt sacerdotes in officio suo. levitae quoque in turmis iuxta regis imperium. et immolatum est phase. asperseruntque sacerdotes manu sua sanguinem. et levitae detraxerunt pelles holocaustorum. et separaverunt ea ut darent per domos et familias singulorum. et offerrentur domino sicut scriptum est in libro mosi. De bubus quoque fecerunt similiter. et assaverunt phase super ignem iuxta quod in lege scriptum est. pacificas vero hostias coxerunt in lebetis et caccabis et ollis. et festinato distribuerunt universae plebi. Sibi autem et sacerdotibus postea paraverunt. Nam in oblatione holocaustorum et adipum usque ad noctem sacerdotes occupati fuerunt. unde levitae et sibi et sacerdotibus filiis aaron paraverunt novissimis. Porro cantores filii asaph stabant in ordine suo iuxta praeceptum david et asaph et heman et idithun prophetarum regis. ianitores vero per portas singulas observabant. ita ut nec puncto quidem discederent a ministerio. Quam ob rem et fratres eorum levitae paraverunt eis cibos. Omnis igitur cultura domini rite celebrata est in die illa ut facerent phase et offerrent holocausta super altare domini iuxta praeceptum regis iosiae. Feceruntque filii israhel qui reperti fuerant ibi phase in tempore illo et sollempnitatem azimorum septem diebus. Non fuit phase simile huic in israhel a diebus samuelis prophetae. Sed nec quisquam de cunctis regibus israhel fecit phase sicut iosias sacerdotibus et levitis et omni iudae et israhel qui repertus fuerat. et habitantibus in ierusalem. Octavodecimo anno regni iosiae hoc phase celebratum est. Postquam instauraverat rex iosias templum. ascendit nechao rex egypti ad pugnandum in carchamis iuxta eufraten. et processit in occursum eius iosias. At ille missis ad eum nuntiis ait. Quid mihi et tibi est rex iuda. Non adversum te hodie venio. sed contra aliam pugno domum ad quam me deus festinato ire praecepit. Desine adversum deum facere qui mecum est. ne interficiat te. Noluit iosias reverti. sed praeparavit contra eum bellum. nec adquievit sermonibus nechao ex ore dei. verum perrexit ut dimicaret in campo mageddo. ibique vulneratus a sagittariis dixit pueris suis. Educite me de proelio quia oppido vulneratus sum. Qui transtulerunt eum de curru in alterum currum qui sequebatur eum more regio. et asportaverunt in ierusalem. mortuusque est et sepultus in mausoleo patrum suorum. et universus iuda et ierusalem luxerunt eum. Ieremias maxime cuius omnes cantores atque cantatrices

omnes usque in praesentem diem lamentationes super Iosiam replicant, et quasi lex obtinuit in Israhel. Ecce scriptum fertur in Lamentationibus. Reliqua autem sermonum Iosiae et misericordiarum eius, quae legis praecepta sunt Domini, opera quoque eius prima et novissima in libro regum Iuda scripta sunt.

XXXVI

Tulit ergo populus terrae Ioachaz filium Iosiae et constituit regem pro patre suo in Hierusalem. Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare coepisset et tribus mensibus regnavit in Hierusalem. Amovit autem eum rex Aegypti cum venisset in Hierusalem, et condempnavit terram centum talentis argenti et talento auri. Constituitque regem pro eo Eliachim fratrem eius super Iudam et Hierusalem, et vertit nomen eius Ioachim. Ipsum vero Ioachaz tulit secum et adduxit in Aegyptum. Viginti quinque annorum erat Ioachim cum regnare coepisset et undecim annis regnavit in Hierusalem, fecitque malum coram Domino. Contra hunc ascendit Nabugodonosor rex Chaldeorum et vinctum catenis duxit in Babylonem, ad quam et vasa Domini transtulit et posuit ea in templo suo. Reliqua autem verborum Ioachim et abominationum eius quas operatus est, et quae inventa sunt in eo, continentur in libro regum Israhel et Iuda. Regnavit autem Ioachin filius eius pro eo. Octo annorum erat Ioachin cum regnare coepisset et tribus mensibus ac decem diebus regnavit in Hierusalem, fecitque malum in conspectu Domini. Cumque anni circulus volveretur, misit Nabugodonosor rex, qui et adduxit eum in Babylonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini, regemque constituit Sedechiam fratrem eius super Iudam et Hierusalem. Viginti et unius anni erat Sedechias cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in Hierusalem. Fecitque malum in conspectu Domini Dei sui, nec erubuit faciem Hieremiae prophetae loquentis sibi ex ore Domini. A rege quoque Nabuchodonosor recessit, qui adiuraverat eum per Deum, et induravit cervicem suam et cor, ut non reverteretur ad Dominum Deum Israhel. Sed et universi principes sacerdotum et populus praevaricati sunt inique iuxta universas abominationes gentium, et polluerunt templum Domini quod sanctificaverat sibi in Hierusalem. Mittebat autem Dominus Deus patrum suorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte consurgens et cotidie commonens, eo quod parceret populo et habitaculo suo. At illi subsannabant nuntios Dei et parvipendebant sermones eius, et illudebant prophetis, donec ascenderet furor Domini in populum eius, et esset nulla curatio. Adduxit enim super eos regem Chaldeorum, et interfecit iuvenes eorum gladio in domo sanctuarii sui; non est misertus adolescentuli et virginis, nec senis quidem; sed omnes tradidit in manibus eius. Universaque vasa domus Domini, tam maiora quam minora, et thesauros templi et regis et principum transtulit in Babylonem. Incenderunt hostes domum Domini Dei, destruxeruntque murum Hierusalem, universas turres combusserunt, et quicquid pretiosum fuerat demoliti sunt. Si quis evaserat gladium, ductus in Babylonem servivit regi et filiis eius, donec imperaret rex Persarum, et compleretur sermo Domini ex ore Hieremiae, et celebraret terra sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum, usque dum complerentur septuaginta anni. Anno autem primo Cyri regis Persarum, ad explendum sermonem Domini quem locutus fuerat per os Hieremiae, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, qui iussit praedicari in universo regno suo etiam per scripturam, dicens: Haec dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terrae dedit mihi Dominus Deus caeli, et ipse praecepit mihi ut aedificarem ei domum in Hierusalem, quae est in Iudaea. Quis ex vobis est in omni populo eius? Sit Dominus Deus suus cum eo, et ascendat.

UTRUM difficilius sit facere quod poscitis an negare, necdum statui. Nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere sententiae est, et magnitudo oneris impositi ita cervices premit, ut ante sub fasce ruendum sit quam levandum. Accedunt ad hoc invidorum studia, qui omne quod scribimus reprehendendum putant, et interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant quod occulte legunt, ita ut clamare compellar et dicere: Domine, libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Tertius annus est quod semper scribitis atque rescribitis, ut Ezrae librum vobis de hebraeo transferam, quasi non habeatis graeca et latina volumina, aut quicquid illud est quod a vobis vertitur, non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem, ut ait quidam, niti, et nihil aliud fatigando nisi odium quaerere extremae dementiae est. Itaque obsecro vos, mi Domnion et Rogatiane carissimi, ut privata lectione contenti librum non efferatis in publicum, nec fastidiosis ingeratis cibos, vitetisque eorum supercilium qui iudicare tantum de aliis et ipsi facere nihil noverunt. Si qui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar, admonentes ut hebraea nomina, quorum grandis in hoc volumine copia est, distincte et per intervalla transcribant. Nihil enim proderit emendasse librum, nisi emendatio librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis editus liber est, nec apocryphorum tertii et quarti somniis delectetur; quia et apud Hebraeos Ezrae Neemiaeque sermones in unum volumen coartantur, et quae non habentur apud illos nec de viginti quattuor senibus sunt, procul abicienda. Si quis autem septuaginta vobis opposuerit interpretes, quorum

exemplaria varietas ipsa lacerata et eversa demon
strent. nec possit verum asseri quod dissonat. mittite
eum ad evangelia in quibus multa ponuntur de veteri testa
mento quae apud interpretes non habentur. velud illud. quoniam
nazareus vocabitur. et ex egipto vocavi filium meum. et vi
debunt in quem compunxerunt multaque alia quae latiori
operi reservamus. et quaerite ab eis ubi scripta sint. Cumque proferre
non potuerint. vos legite de his exemplaribus quae nuper edi
ta a nobis maledicorum cotidie linguis confodiuntur. Sed
ut ad compendium veniam. certe quod illaturus sum e
quissimum est. aliquid quod non habetur in greco vel
aliter habetur quam a me versum est. Quid interpretem la
niant. interrogent hebreos et ipsis auctoribus translationi
mee vel arrogent vel derogent fidem. Porro ali
ud est si clausis quod dicitur oculis mihi volunt maledicere.
et non imitantur grecorum studium et benivolentiam
qui post septuaginta interpretes. iam christi evangelio co
ruscante iudeos et hebionitas. legis veteris inter
pretes. aquilam videlicet et simmachum et theodocionem
et curiose legunt. et per origenis laborem exapla
is ecclesiis dedicaverunt. Quanto magis latini grati
esse deberent. quod exultantem cernerent greciam a
se aliquid mutuari. Primum enim magnorum sumptu
um et infinite difficultatis exemplaria posse
habere omnia. deinde etiam qui habuerint et hebrei
sermonis ignari sunt magis errabunt ignoran
tes quis e multis verius dixerit. Quod etiam sapientissi
mo cuidam nuper apud grecos accidit. ut interdum
scripture sensum relinquens uniuscuiusque inter
pretis sequeretur errorem. Nos autem qui hebree lingue
saltem parvam habemus scientiam. et latinus nobis utcumque
sermo non deest. et de aliis magis possumus iu
dicare. et ea que ipsi intelligimus in nostra lingua pro
mere. Itaque licet excetra sibilet victorque sinon
incendia iactet numquam meum iuvante christo silebit
eloquium. etiam precisa lingua balbutiet. Legant qui
volunt. qui nolunt abiciant eventilent apices
litteras calumpnientur. magis vestra caritate provo
cabor ad studium quam illorum detractione et odio de
t e r r e b o r

Incipit Liber esdre primus

IN ANNO PRIMO CYRI RE
GIS persarum. ut impleretur verba domini ex
ore ieremie. suscitavit dominus spiritum cyri regis
persarum. et traduxit vocem in omni regno suo
etiam per scripturam dicens. Hec dicit cyrus rex
persarum. Omnia regna terre dedit mihi dominus deus
celi. et ipse precepit mihi ut edificarem ei domum
in ierusalem. que est in iudea. Quis est in vobis de uni
verso populo eius. Sit dominus deus illius cum

ipso. Ascendat in ierusalem que est in iudea et edificet domum
domini dei israel. Ipse est deus qui est in ierusalem. Et reliqui
omnes in cunctis locis ubicumque habitant adiuvent
eum viri de loco suo et argento et auro et substan
tia et pecoribus excepto quod voluntarie offerunt tem
plo dei quod est in ierusalem. Et surrexerunt principes patrum
de iuda et de beniamin et sacerdotes et levite. et omnis
cuius suscitavit deus spiritum ut ascenderent ad edificandum
templum domini in ierusalem. Universique qui erant in
circuitu adiuverunt manus eorum in vasis argenteis
et aureis et in substantia et iumentis et in supellectile ex
ceptis his que sponte obtulerant. Rex quoque cyrus
protulit vasa templi domini que tulerat nabu
chodonosor de ierusalem et posuerat ea in templo dei
sui. Protulit autem ea cyrus rex persarum per manum mithri
datis filii gazabar et annumeravit ea sasabassar
principi iude. Et hic est numerus eorum. fiale auree
.xxx. fiale argentee mille. xx.ix. Sciphi au
rei .xxx. Sciphi argentei .ii. cccc. vasa alia .m. Omnia
vasa aurea et argentea .v. milia .cccc. Universa tu
lit principes sasabassar cum his qui ascendebant
de transmigratione babilonis in ierusalem. II

Hec sunt filii provincie qui ascenderunt de
captivitate quam transtulerat nabuchodonosor rex babilonis
in babilonem. et reversi sunt in ierusalem et iuda unusquisque in
civitatem suam. qui venerunt cum zorobabel
Iesua. neemia. saraia. rahelaia. mardocai. bel
sam. mesphar. beguai. reum. baana. Numerus
virorum populi israel. filii pharos .ii. milia. c.lxx.ii. filii
area .dcc.lxx.v. filii iesephetia .ccc.lxx.ii. filii phet
moab filiorum iosue ioab duo milia. dccc.xii.
filii helam .i. dcc. liiii. filii zethua .dcccc.xl.v. filii
zacchai .dcc.lx. filii bani .dc.xl.ii. filii bebai .dc.
xx.iii. filii azgad .i. cc.xx.ii. filii adonicham .dc.lx.vi.
filii beguai .ii. lvi. filii adin .cccc. l.iiii. filii ater
qui erant ex iezechia .xc. viii. filii besai .ccc.xx.
iii. filii iora .c.xii. filii asum .cc.xx.iii. filii gebar
xc.v. filii bethleem .c.xx.iii. viri nethupha .l.vi.
viri anathot .c.xx.viii. filii azmaveth .xl.ii. filii
cariathiarim. cephira et beroth .dcc.xl.iii.
filii rama et gaba .dc.xx.i. viri machmas .c.xx.
ii. viri bethel et gai .cc.xx.iii. filii nebo .l.ii. filii
megbis .c.l.vi. filii helam alterius .ccc. et l.iiii.
filii arim .ccc.xx. filii lodadid et ona .dcc.xx.v.
filii iericho .ccc.xl.v. filii senaa .iii. dc.xxx. Sacer
dotes filii idaia in domo iosue nongenti sep
tuaginta .iii. filii emmer mille .l. ii. filii phe
sur .m. xl.vii. filii arim .m. xvii. Levite filii
iosue et cedmihel filiorum odovie .lxx.iiii. Can
tores filii asaph .c.xx.viii. filii ianitorum filii

Sellum, filii Ater, filii Telmon, filii Accub, filii Atita, filii Sobai: universi c xxx viiii. Filii Lebana, filii Azba, filii Accub, filii Agab, filii Semlai, filii Anan, filii Gaddel, filii Gaer, filii Thabaia, filii Rasin, filii Necoda, filii Aza, filii Phasea, filii Bennaa, filii Munim, filii Neptusim, filii Bechuc, filii Acupha, filii Arur, filii Besluth, filii Maida, filii Arsa, filii Bercos, filii Sisara, filii Thema, filii Nasia, filii Athipha. Filii servorum Salomonis: filii Thesotechet, filii Sopheret, filii Pharuda, filii Ala, filii Dercon, filii Gedel, filii Saphatia, filii Athil, filii Phochereth, filii qui erant de Sabaim, filii Ammi. Omnes Nathinnei et filii servorum Salomonis ccc xc ii. Et hi qui ascenderunt de Thelmela, Thelarsa, Cherub et Don et Mer; et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum, utrum ex Israel essent. Filii Dalaia, filii Thobia, filii Necoda: dc l ii. Et de filiis sacerdotum: filii Obia, filii Accos, filii Berzellai, qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis uxorem, et vocatus est nomine eorum. Hi quaesierunt scripturam genealogiae suae et non invenerunt, et eiecti sunt de sacerdotio. Et dixit Athersatha eis ut non comederent de sancto sanctorum donec surgeret sacerdos doctus atque perfectus. Omnis multitudo quasi unus xl ii milia ccc lx, exceptis servis eorum et ancillis, qui erant vii milia ccc xxx vii; et in ipsis cantores atque cantatrices cc. Equi eorum dcc xxx vi, muli eorum ccxl v, cameli eorum cccc xxx v, asini eorum dcc vi. Et de principibus patrum, cum ingrederentur templum Domini quod est in Ierusalem, sponte obtulerunt in domum Dei ad extruendam eam in loco suo. Secundum vires suas dederunt impensas operis auri solidos milia lx et mille, argenti mnas v et vestes sacerdotales c. Habitaverunt ergo sacerdotes et levitae de populo et cantores et ianitores et Nathinnei in urbibus suis, universusque Israel in civitatibus suis.

III

iij Iamque venerat mensis septimus, et erant filii Israel in civitatibus suis. Congregatus est ergo populus quasi vir unus in Ierusalem. Et surrexit Iosue filius Iosedech et fratres eius sacerdotes, et Zorobabel filius Salathiel et fratres eius, et aedificaverunt altare Dei Israel ut offerrent in eo holocaustomata, sicut scriptum est in lege Moysi viri Dei. Collocaverunt autem altare super bases suas, deterrentibus eos per circuitum populis terrarum, et obtulerunt super illud holocaustum mane et vespere. Feceruntque sollemnitatem tabernaculorum sicut scriptum est, et holocaustum diebus singulis per ordinem secundum praeceptum opus diei in die suo. Et post haec holocaustum iuge tam in kalendis quam in universis sollemnitatibus Domini quae erant consecratae, et in omnibus in quibus ultro offerebatur munus Domino. A primo die mensis septimi coeperunt offerre holocaustum Domino; porro templum Domini nondum fundatum erat. Dederunt autem pecunias latomis et caementariis, cibum quoque et potum et oleum Sidoniis Tyriisque ut deferrent ligna cedrina de Libano ad mare Ioppe, iuxta quod praeceperat Cyrus rex Persarum eis. Anno autem secundo adventus eorum ad templum Dei in Ierusalem, mense secundo, coeperunt Zorobabel filius Salathiel et Iosue filius Iosedech et reliqui de fratribus eorum sacerdotes et levitae et omnes qui venerant de captivitate in Ierusalem, et constituerunt levitas a xx annis et supra ut urgerent opus Domini. Stetitque Iosue et filii eius et fratres eius, Cedmihel et filii eius, et filii Iuda quasi vir unus ut instarent super eos qui faciebant opus in templo Domini. Steterunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis, et levitae filii Asaph in cymbalis ut laudarent Deum per manum David regis Israel. Et concinebant in hymnis et confessione Domino, quoniam bonus, quoniam in saeculum misericordia eius. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando Dominum, eo quod fundatum esset templum Domini. Plurimi etiam de sacerdotibus et levitis et principes patrum et seniores qui viderant templum prius, cum fundatum esset templum Domini et hoc in oculis eorum, flebant voce magna; et multi vociferantes in laetitia elevabant vocem. Nec poterat quisquam agnoscere vocem clamoris laetantium et vocem fletus populi; commixtim enim populus vociferabatur clamore magno, et vox audiebatur procul.

IIII

Audierunt autem hostes Iudae et Beniamin quia filii captivitatis aedificarent templum Domino Deo Israel. Et accedentes ad Zorobabel et principes patrum dixerunt eis: Aedificemus vobiscum, quia ita ut vos quaerimus Deum vestrum; ecce nos immolamus victimas a diebus Asor Addon regis Assur, qui adduxit nos huc. Et dixit eis Zorobabel et Iosue et reliqui principes patrum Israel: Non est vobis et nobis ut aedificemus domum Deo nostro, sed nos ipsi soli aedificabimus Domino Deo nostro, sicut praecepit nobis Cyrus rex Persarum. Factum est igitur ut populus terrae impediret manus populi Iudae et turbaret eos in aedificando. Conduxerunt autem adversum eos consiliatores ut destruerent consilium eorum omnibus diebus Cyri regis Persarum et usque ad regnum Darii regis Persarum. In regno autem Assueri, ipse est Artaxerxes, in principio regni eius scripserunt accusationem adversum habitatores Iudae et Ierusalem. Et in diebus Artaxerxis scripsit Besellam, Mithridates et Thabeel et reliqui qui erant in consilio eorum ad Artaxerxen regem Persarum. Epistula autem accusationis scripta erat Syriace et legebatur sermone Syro. Reum Bethleem et Samsai scriba scripserunt epistulam unam de Ierusalem Artaxersi regi huiuscemodi. Reum Bethleem et Samsai scriba et reliqui consiliatores eorum, Dinaei et Pharsathachei, Therphalei, Apharsaei

erchuei. babilonii. susannechei. dievi. elamite.
et ceteri de gentibus quas transtulit salmanassar ma-
gnus et gloriosus et habitare eas fecit in civitatibus samarie
et in reliquis regionibus trans flumen in pace. Hoc est exem-
plar epistole quam miserunt ad eum. Artarxersi regi.
servi tui viri qui sunt trans flumen salutem dicunt.
Notum sit regi quia iudei qui ascenderunt a te ad nos
venerunt in civitatem iherusalem rebellem et pessimam.
quam edificant extruentes muros eius et parietes com-
ponentes. Nunc ergo notum sit regi: quia si civitas
illa edificata fuerit et muri eius instaurati tributum et
vectigal et annuos reditus non dabunt. et usque ad re-
ges hec noxa perveniet. Nos autem memores salis quod in
palatio comedimus. et quia lesiones regis videre nefas
ducimus. idcirco misimus et nuntiavimus regi ut recen-
seas in libris hystoriarum patrum tuorum. et invenies scrip-
tum in commentariis. et scies quoniam urbs illa urbs
rebellis est. et nocens regibus et provinciis. et bella concita-
bantur in ea ex diebus antiquis quam ob rem et civitas ipsa
destructa est. Nuntiamus nos regi. quoniam si civitas illa
edificata fuerit et muri ipsius instaurati. possessi-
onem trans flumen non habebis. Verbum misit rex
ad reum bethleem et samsai scribam et ad reliquos
qui erant in consilio eorum habitatores samarie. et ce-
teris trans flumen salutem dicens et pacem. Accu-
satio quam misistis ad nos manifeste lecta est coram
me. Et a me preceptum est et recensuerunt inveneruntque
quoniam civitas illa a diebus antiquis adversum reges
rebellat et seditiones et prelia concitantur in ea.
Nam et reges fortissimi fuerunt in iherusalem. qui et
dominati sunt omnis regionis que trans flumen
est. tributum quoque et vectigal et reditus accipiebant.
Nunc ergo audite sententiam. ut prohibeatis viros
illos et urbs illa non edificetur. donec si forte a me ius-
sum fuerit. Videte ne negligenter hoc impleatis. et paula-
tim crescat malum contra reges. Itaque exemplum edic-
ti artarxersis regis lectum est coram reum et sam-
sai scriba et consiliariis eorum. Et abierunt festini
in iherusalem ad iudeos et prohibuerunt eos in brachio
et robore. Tunc intermissum est opus domus domini in iherusalem.
et non fiebat usque ad annum secundum regni darii regis persarum.

V

Prophetaverunt autem aggeus [illegible]
propheta et zacharias filius addo prophetantes ad iude-
os qui erant in iuda et iherusalem in nomine dei israel. Tunc
surrexerunt zorobabel filius salatiel et iosue filius
iosedech: et ceperunt edificare templum dei in iherusalem
et cum eis prophete dei adiuvantes eos. In ipso autem tempore
venit ad eos tathannai qui erat dux trans flumen
et starbuzannai et consiliarii eorum sicque dixerunt
eis. Quis dedit vobis consilium ut domum hanc
edificaretis et muros hos instauraretis. Ad quod respon-
dimus eis que essent nomina hominum auctorum
illius edificationis. Oculus autem dei eorum factus est super senes iu-
deorum. et non potuerunt inhibere eos. Placuitque ut res
ad darium referretur. et tunc satisfacerent adversus ac-
cusationem illam. Exemplar epistole quam misit tathan-
nai dux regionis trans flumen. et starbuzannai et
consiliatores eius apharsacei qui erant trans flumen
ad darium regem. Sermo quem miserant ei scriptus
erat. Dario regi pax omnis. Notum sit regi isse nos
ad iudeam provinciam ad domum dei magni que edifica-
tur lapide inpolito. et ligna ponuntur in parietibus
opusque illud diligenter extruitur et crescit in manibus eorum.
Interrogavimus ergo senes illos. et ita diximus eis. Quis de-
dit vobis potestatem ut domum hanc edificaretis
et muros instauraretis. Sed et nomina eorum quesivimus
ab eis ut nuntiaremus tibi et scripsimus nomina eorum
qui sunt principes in eis. Huiuscemodi autem sermonem res-
ponderunt nobis dicentes. Nos sumus servi dei celi
et terre. et edificamus templum quod erat extructum
ante hos multos annos. quodque rex israel magnus edifica-
verat et extruxerat. Postquam autem ad iracundiam provo-
caverunt patres nostri deum celi et tradidit eos in
manus nabuchodonosor regis babilonis chaldei. domum
quoque hanc destruxit. et populum eius transtulit in babilonem.
Anno autem primo cyri regis persarum. cyrus rex proposuit
edictum ut domus dei edificaretur. Nam et vasa tem-
pli aurea et argentea que nabuchodonosor tulerat
de templo quod erat in iherusalem et asportaverat ea in
templum babilonis. protulit cyrus rex de templo ba-
bilonis et data sunt salabasar vocabulo quem et principem
constituit. dixitque ei. Hec vasa tolle. et vade et pone
ea in templo dei quod est in iherusalem. et domus dei edificetur
in loco suo. Tunc itaque salabassar ille venit et posuit
fundamenta templi dei in iherusalem. Et ex eo tempore usque
nunc edificatur et necdum completum est. Nunc ergo
si videtur regi bonum recenseat in bibliotheca regis
que est in babilone: utrumnam a cyro rege iussum sit
ut edificaretur domus dei in iherusalem. et voluntatem
super hac re mittat ad nos.

VI

Tunc darius rex precepit et recensuerunt in bi-
bliotheca librorum qui erant repositi in
babilone. et inventum est in ecbathanis quod est castrum
in madena provincia volumen unum: talisque scriptus
erat in eo commentarius. Anno primo cyri regis:
cyrus rex decrevit ut domus dei que est in iherusalem edi-
ficaretur in loco ubi immolent hostias. et ut ponant
fundamenta supportantia altitudinem cubitorum
sexaginta et latitudinem cubitorum sexaginta. Ordines de lapidi-
bus impolitis tres et sic ordines de lignis novis

Sumptus autem de domo regis dabuntur. Sed et vasa templi Dei aurea et argentea que Nabuchodonosor tulerat de templo Ierusalem et attulerat ea in Babilonem reddantur et referantur in templum in Ierusalem in locum suum que et posita sunt in templo Dei. Nunc ergo Thathanai dux regionis que est trans flumen Starbuzanai et consiliarii vestri Apharsachei qui estis trans flumen procul recedite ab illis. Dimittite fieri templum Dei illud a duce Iudeorum et a senioribus eorum. Domum Dei illam edificent in loco suo. Et a me preceptum est quid oporteat fieri a presbiteris Iudeorum illis ut edificetur domus Dei: scilicet ut de archa regis id est de tributis que dantur de regione trans flumen studiose sumptus dentur viris illis ne impediatur opus. Quod si necesse fuerit et vitulos et agnos et hedos in holocaustum Deo celi, frumentum, sal, vinum et oleum secundum ritum sacerdotum qui sunt in Ierusalem detur eis per singulos dies ne sit in aliquo querimonia. Et offerant oblationes Deo celi orentque pro vita regis et filiorum eius. A me ergo positum est decretum ut omnis homo qui hanc mutaverit iussionem tollatur lignum de domo ipsius et erigatur et configatur in eo, domus autem eius publicetur. Deus autem qui habitare fecit nomen suum ibi dissipet omnia regna et populum qui extenderit manum suam ut repugnet et dissipet domum Dei illam que est in Ierusalem. Ego Darius statui decretum quod studiose impleri volo. Igitur Thathanai dux regionis trans flumen et Starbuzanai et consiliarii eius secundum quod preceperat Darius rex sic diligenter executi sunt. Seniores autem Iudeorum edificabant et prosperabantur iuxta prophetiam Aggei prophete et Zacharie filii Addo. Et edificaverunt et construxerunt iubente Deo Israhel et iubente Cyro et Dario et Artarxersi regibus Persarum. Et compleverunt domum Dei istam usque ad diem tercium mensis Adar qui est annus sextus regni Darii regis. Fecerunt autem filii Israhel sacerdotes et levite et reliqui filiorum transmigrationis dedicationem domus Dei in gaudio. Et obtulerunt in dedicationem domus Dei vitulos centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, hircos caprarum pro peccato totius Israhel duodecim iuxta numerum tribuum Israhel. Et statuerunt sacerdotes in ordinibus suis et levitas in vicibus suis super opera Dei in Ierusalem sicut scriptum est in libro Moysi. Fecerunt autem filii transmigrationis pascha quartadecima die mensis primi. Purificati enim fuerant sacerdotes et levite quasi unus; omnes mundi ad immolandum pascha universis filiis transmigrationis et fratribus suis sacerdotibus et sibi. Et comederunt filii Israhel qui reversi fuerant de transmigratione et omnis qui se separaverat a coinquinatione gentium terre ad eos ut quererent Dominum Deum Israhel. Et fecerunt sollempnitatem azimorum septem diebus in leticia quoniam letificaverat eos Dominus et converterat cor regis Assur ad eos ut adiuvaret manus eorum in opere domus Domini Dei Israhel.

VII

Post hec autem verba in regno Artarxersis regis Persarum Ezras filius Saraie filii Azarie filii Helchie filii Sellum filii Sadoc filii Achitob filii Amarie filii Azarie filii Maraioth filii Zarie filii Ozi filii Bocci filii Abisue filii Finees filii Eleazar filii Aaron sacerdotis ab initio. Ipse Ezras ascendit de Babilone et ipse scriba velox in lege Moysi quam Dominus Deus dedit Israhel. Et dedit ei rex secundum manum Domini Dei eius super eum omnem petitionem eius. Et ascenderunt de filiis Israhel et de filiis sacerdotum et de filiis levitarum et de cantoribus et de ianitoribus et de Nathinneis in Ierusalem anno septimo Artarxersis regis. Quia in primo die mensis primi cepit ascendere de Babilone et in primo die mensis quinti venit in Ierusalem iuxta manum Dei sui bonam super se. Ezras enim paravit cor suum ut investigaret legem Domini et faceret et doceret in Israhel preceptum et iudicium. Hoc est autem exemplar edicti quod dedit rex Artarxersis Ezre sacerdoti

et preceptis Domini et cerimoniis eius in Israhel. Artarxersis rex regum Ezre sacerdoti scribe legis Dei celi doctissimo salutem. A me decretum est ut cuicumque placuerit in regno meo de populo Israhel et de sacerdotibus eius et de levitis ire in Ierusalem tecum vadat. A facie enim regis et septem consiliatorum eius missus es ut visites Iudeam et Ierusalem in lege Dei tui que est in manu tua; et ut feras argentum et aurum quod rex et consiliatores eius sponte obtulerunt Deo Israhel cuius in Ierusalem tabernaculum est. Et omne argentum et aurum quodcumque inveneris in universa provincia Babilonis et populus offerre voluerit et de sacerdotibus qui sponte obtulerint domui Dei sui que est in Ierusalem. Libere accipe et studiose eme de hac pecunia vitulos, arietes, agnos et sacrificia et libamina eorum et offer ea super altare templi Dei vestri quod est in Ierusalem. Sed et si quid tibi et fratribus tuis placuerit de reliquo argento et auro ut faciatis, iuxta voluntatem Dei vestri facite. Vasa quoque que dantur tibi in ministerium domus Dei tui trade in conspectu Dei in Ierusalem. Sed et cetera quibus opus fuerit in domo Dei tui quantumcumque necesse est ut expendas dabitur de thesauro et fisco regis. Et a me ego Artarxersis rex statui atque decrevi omnibus custodibus arce publice qui sunt trans flumen ut quodcumque petierit a vobis Ezras sacerdos scriba legis Dei celi absque mora detis usque ad argenti talenta centum et usque ad frumenti choros centum et usque ad vini batos centum et usque ad batos olei centum, sal vero absque mensura. Omne quod ad ritum Dei celi pertinet tribuatur diligenter in domo Dei celi ne forte irascatur contra regnum regis et filiorum eius. Vobis quoque notum facimus de universis

sacerdotibus et levitis cantoribus et ianitoribus et nathinneis et ministris domus dei huius: ut vectigal et tributum et annonas non habeatis potestatem imponendi super eos. Tu autem Ezra secundum sapientiam dei tui que est in manu tua constitue iudices et presides ut iudicent omni populo qui est trans flumen his videlicet qui noverunt legem dei. Sed et imperitos docete libere. Et omnis qui non fecerit legem dei tui et legem regis diligenter iudicium erit de illo sive in mortem sive in exilium sive in condempnationem substantie eius vel certe in carcerem. Benedictus dominus deus patrum nostrorum qui dedit hoc in corde regis ut glorificaret domum domini que est in Ierusalem et in me inclinavit misericordiam suam coram rege et consiliatoribus eius et universis principibus regis potentibus et ego confortatus manu domini dei mei que erat in me congregavi de Israel principes qui ascenderent mecum. VIII

Hii sunt ergo principes familiarum et genealogia eorum qui ascenderunt mecum in regno artarxersis regis de babilone. De filiis finees: gersom. De filiis ithamar: daniel. De filiis david: accus. De filiis secheme filiis pharos: zacharias et cum eo numerati sunt viri .c.l. De filiis phatmoab: helioenai filius zaree et cum eo .cc. viri. De filiis sechenie filius iezechiel et cum eo .ccc. viri. De filiis ioab abdia filius iehiel et cum eo .cc.xviii. viri. De filiis selomith filius iosphie et cum eo .c.lx. viri. De filiis bebai zacharias filius bebai et cum eo .xxviii. viri. De filiis ezgad iohanan filius eccetan et cum eo .cx. viri. De filiis adonicam qui erant novissimi et hec nomina eorum: Eliphelech et iehiel et samaias et cum eis .lx. viri. De filiis beguui uthai et zacur et cum eo .lxx. viri. Congregavi autem eos ad fluvium qui decurrit ad ahavam et mansimus ibi tribus diebus. Quesivique in populo et in sacerdotibus de filiis levi et non inveni ibi. Itaque misi eliezer et ariel et semeiam et helnathan et iarib et alium helnathan et nathan et zachariam et mesollam principes et ioarib et helnathan sapientes et misi eos ad heddo et fratres eius nathinneos in loco casphie ut adducerent nobis ministros domus dei nostri. Et adduxerunt nobis per manum dei nostri bonam super nos virum doctissimum de filiis moholi filii levi filii Israel et sarabiam et filios eius et fratres eius .xviii. et asabiam de filiis merari fratres eius et filios eius .xx. Et de nathinneis quos dederat david et principes ad ministerium levitarum nathinneos .cc.xx. Omnes hi suis nominibus vocabantur. Et predicavi ibi ieiunium iuxta fluvium ahava ut affligeremur coram domino deo nostro et peteremus ab eo viam rectam nobis et filiis et universe substantie nostre. Erubui enim petere a rege auxilium et equites qui defenderent nos ab inimico in via quia dixeramus regi: manus dei nostri est super omnes qui querunt eum in bonitate et imperium eius et fortitudo eius et furor super omnes qui derelinquunt eum. Ieiunavimus autem et rogavimus deum nostrum per hoc et evenit nobis prospere. Et separavi de principibus sacerdotum .xii. sarabiam asabiam et cum eis de fratribus eorum .x. Et appendi eis argentum et aurum et vasa consecrata domus dei nostri que obtulerat rex et consiliatores eius et principes eius universusque Israel eorum qui inventi fuerant et appendi in manibus eorum argenti talenta .dcl. et vasa argentea .c. auri .c. talenta et crateres aureos .xx. qui habebant solidos millenos et vasa eris fulgentis optimi .ii. pulchra ut aurum. Et dixi eis: vos sancti domini et vasa sancta et argentum et aurum quod sponte oblatum est domino deo patrum nostrorum. Vigilate et custodite donec appendatis coram principibus sacerdotum et levitarum et ducibus familiarum Israel in Ierusalem in thesaurum domus dei. Susceperunt autem sacerdotes et levite pondus argenti et auri et vasorum ut deferrent in Ierusalem in domum dei nostri. Promovimus ergo a flumine ahava .xii. die mensis primi ut pergeremus Ierusalem. Et manus dei nostri fuit super nos et liberavit nos de manu inimici et insidiatoris in via. Et venimus Ierusalem in domum dei nostri et mansimus ibi tribus diebus. Die autem .iiii. appensum est argentum et aurum et vasa in domo domini dei nostri per manum meremoth filii urie sacerdotis et cum eo eleazar filius finees. Cumque eis iozabed filius iosue et noadaia filius bennoi levite iuxta numerum et pondus omnium descriptumque est omne pondus in tempore illo. Sed et qui venerant de captivitate filii transmigrationis obtulerunt holocausta deo Israel vitulos .xii. pro omni Israel arietes .xc.vi. agnos .lxx. hircos pro peccato .xii. omnia in holocaustum domino. Dederunt autem edicta regis satrapis qui erant de conspectu regis et ducibus trans flumen et elevaverunt populum et domum dei. IX

Postquam autem hec completa sunt accesserunt ad me principes dicentes: Non est separatus populus Israel et sacerdotes et levite a populis terrarum et de abhominationibus eorum: chananei videlicet et hethei et pherezei et iebusei et amonitarum et moabitarum et egiptiorum et amorreorum. Tulerunt enim de filiabus eorum sibi et filiis suis et commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum. Manus etiam principum et magistratuum fuit in transgressione hac prima. Cumque audissem sermonem istum scidi pallium meum et tunicam et evelli capillos capitis mei et barbe et sedi merens. Convenerunt autem ad me omnes qui timebant verbum dei Israel pro transgressione eorum qui de captivitate venerant. Et ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum et in

sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea et scisso pallio et tunica curvavi genua mea et expandi manus meas ad dominum deum meum et dixi. Deus meus confundor et erubesco levare deus meus faciem meam ad te: quia iniquitates nostre multiplicate sunt super caput nostrum et delicta nostra creverunt usque in celum a diebus patrum nostrorum. Sed et ipsi nos peccavimus graviter usque ad diem hanc et in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi et reges nostri et sacerdotes nostri in manum regum terrarum et in gladium et in captivitatem et in rapinam et in confusionem vultus: sicut et die hac. Et nunc quasi parum et ad momentum facta est deprecatio nostra apud dominum deum nostrum ut dimitterentur nobis reliquie, ut daretur pax illius in loco sancto eius: et illuminaret oculos nostros deus noster et daret nobis vitam modicam in servitute nostra. Quia servi sumus et in servitute nostra non dereliquid nos deus noster: et inclinavit super nos misericordiam coram rege persarum ut daret nobis vitam et sublimaret domum dei nostri et extrueret solitudines eius et daret spem in iuda et ierusalem. Et nunc quid dicemus domine deus noster post hec quia dereliquimus mandata tua que precepisti in manu servorum tuorum prophetarum dicens: Terra ad quam vos ingredimini ut possideatis eam terra inmunda est iuxta inmunditiam populorum ceterarumque terrarum abominationibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os in coinquinatione sua. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum et filias eorum non accipiatis filiis vestris et non queratis pacem eorum et prosperitatem eorum usque in eternum: ut confortemini et comedatis que bona sunt terre et heredes habeatis filios vestros usque in seculum. Et post omnia que venerunt super nos in operibus nostris pessimis et delicto nostro magno, quia tu deus noster liberasti nos de iniquitate nostra et dedisti nobis salutem sicut est hodie ut non converteremur et irrita faceremus mandata tua, neque matrimonia iungeremus cum populis abominationum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem ne dimitteres nobis reliquias et salutem? Domine deus israel iustus es tu: quia derelicti sumus qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro: non enim stari potest coram te super hoc.

X

Sic ergo orante esra et plorante et iacente ante templum dei collectus est ad eum de israel cetus grandis nimis virorum et mulierum puerorumque et flevit populus multo fletu. Et respondit sechenias filius iehiel de filiis helam et dixit esre. Nos prevaricati sumus in deum nostrum et duximus uxores alienigenas de populis terre. Et nunc si est penitentia in israel super hoc, percutiamus fedus cum domino deo nostro et proiciamus universas uxores et eos qui de his nati sunt iuxta voluntatem domini et eorum qui timent preceptum domini nostri: secundum legem fiat. Surge tuum est decernere, nos quoque erimus tecum. Confortare et fac. Surrexit ergo ezra et adiuravit principes sacerdotum et levitarum et omnem israel ut facerent secundum verbum hoc: et iuraverunt. Et surrexit ezra ante domum dei et abiit ad cubiculum iohannan filii heliasib et ingressus est illuc. Panem non comedit et aquam non bibit: lugebat enim transgressionem eorum qui de captivitate venerant. Et missa est vox in iuda et in ierusalem omnibus filiis transmigrationis ut congregarentur in ierusalem. Et omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum auferetur universa substantia eius et ipse abicietur de cetu transmigrationis. Convenerunt ergo omnes viri iuda et beniamin in ierusalem tribus diebus. Ipse est mensis nonus vicesimo die mensis. Et sedit omnis populus in platea domus dei trementes pro peccato et pluviis. Et surrexit ezra sacerdos et ait ad eos. Vos transgressi estis et duxistis uxores alienigenas ut adderetis super delictum israel. Et nunc date confessionem domino deo patrum vestrorum et facite placitum eius et separamini a populis terre et ab uxoribus alienigenis. Et respondit universa multitudo dixitque voce magna. Iuxta verbum tuum ad nos sic fiat. Verumptamen quia populus multus et tempus pluvie est et non sustinemus stare foris et opus est non diei unius vel duorum: vehementer quippe peccavimus in sermone isto. Constituantur principes in universa multitudine et omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas veniant in temporibus statutis et cum his seniores per civitatem et civitatem et iudices eius donec avertatur ira dei nostri a nobis super peccato hoc. Igitur ionathan filius asael et iaazia filius thecue steterunt super hoc et mesolla et sebethai levites adiuverunt eos. Feceruntque sic filii transmigrationis et abierunt ezra sacerdos et viri principes familiarum in domos patrum suorum et omnes per nomina sua et sederunt in die primo mensis decimi ut quererent rem. Et consummati sunt omnes viri transmigrationis qui duxerant uxores alienigenas. De filiis iosue filii iosedech et fratres eius

maasia et eliezer et iarib et godalia. et dederunt
manus suas ut eicerent uxores suas et pro delicto
suo arietem de ovibus offerrent. Et de filiis emmer
anani et zebedia. Et de filiis herim: maasia et helia
et semeia et iehihel et ozias. Et de filiis phessur: helio
enai. maasia ismael nathanael et iozabeth et
helesa. De filiis levitarum iozabeth et semei et celaia
ipse est calita. phataia. iuda et eliezer. Et de can
toribus heliasib. et de ianitoribus sellum et thelem et
uri. Et ex israel. De filiis pharos remeia et ezia. et
melchia et miamin et eliezer et melchia et bana
a. Et de filiis helam. mathania. zacharias et ihe
hiel et abdi et iarimoth et helia. Et de filiis ezetua
helio enai. eliasib. mathania et ierimuth et za
beth et aziza. Et de filiis bebai. iohannan. anani
a. zabbai. athalia. Et de filiis beni: mosollam et mel
luch et adaia et iasub et saal et ramoth. Et de filiis
phaeth moab: edna et chalal. banaias. maasias
mathanias. beseleel et bennui et manasse. et de fili
is erem: eliezer. iosue. melchias. semeias. symeon
on. beniamin. maloch. samarias. De filiis asom:
mathanai. mattheta. zabed. eliphelech. iermai
manasse. semei. De filiis bani: maaddi. amram
et huel. baneas. badaias. cheliau. bania. mari
muth. heliasib. mathanias. matthanai. iasi
bani. bennui. semei. salmias. nathan. adaias. mech
nedabai. sisai. sarai. ezrel. selemau. seme
ria. sellum. amaria. ioseph. De filiis nebu: ai
el. mathathias. zabed. zabina. ied[...]du
iohel. banaia. Omnes hi acceperant ux[...]ores
alienigenas et fuerunt ex his mulieres que pepe
rant filios.

Verba neemie filii el
chie. Et factum est
in mense casleu. anno vicesimo
anno et ego eram in susis castro et
[ven]it anani unus de fratribus
[meis ips]e et viri iuda et inter
rogavi eos de iudeis qui remanserant et supererant
de captivitate et de ierusalem. Et dixerunt mihi. qui relic
ti sunt de captivitate ibi in provincia in afflicti
one magna sunt et in obprobrio et murus ierusalem dissi
patus est et porte eius combuste sunt igni. Cumque au
dissem verba huiuscemodi. sedi et flevi et luxi diebus et
ieiunabam et orabam ante faciem dei celi. et dixi Que
so domine deus celi magne fortis atque terribilis qui
custodis pactum et misericordiam cum his qui te diligunt
et custodiunt mandata tua. Fiant aures tue aus
cultantes et oculi tui aperti ut audias orationem
servi tui quam ego oro coram te hodie nocte
et die pro filiis israel servis tuis et confiteor pro peccatis fi
liorum israel quibus peccaverunt tibi. Et ego et domus patris mei
peccavimus. vanitate seducti sumus. et non custodivimus
mandatum tuum et cerimonias et iudicia que
precepisti moysi servo tuo. Memento verbi quod man
dasti moysi servo tuo dicens. Cum transgressi fueritis
ego dispergam vos in populos. et si revertamini ad me
et custodiatis mandata mea et faciatis ea. etiam si
abducti fueritis ad extrema celi inde congregabo vos. et
reducam in locum quem elegi ut habitaret nomen
meum ibi in sempiternum. Et ipsi servi tui et populus tuus
quos redemisti in fortitudine tua magna et in manu
tua valida. Obsecro domine ut auris tua attendens
ad orationem servi tui et ad orationem servorum tuorum qui vo
lunt timere nomen tuum et dirige servum tuum
tuum hodie et da ei misericordiam ante virum hunc. Ego enim
erant pincerna regis. II

Factum est autem in mense nisan anno vicesimo artaxer
xis regis et vinum erat ante eum. et levavi vinum et dedi
regi. et eram quasi languidus ante faciem eius. Dixitque mihi rex
Quare vultus tuus tristis est cum te egrotum non videam.
Non est hoc frustra sed malum nescio quod in corde tuo est.
Et timui valde. Et dixi regi. Rex in eternum vive.
Quare non meret vultus meus. quia civitas domus sepulchrorum
patris mei deserta est et [...] porte eius combuste
sunt igni. Et ait mihi rex. Pro [...] qua re postulas. et ora
vi deum celi et dixi ad regem. Si videtur regi bonum
et si placet servus tuus ante faciem tuam: ut mit
tas me in iudeam ad civitatem sepulchri patris mei.
et edificabo eam. Dixitque mihi rex et regina que sedebat
iuxta eum. Usque ad quod tempus erit iter tuum. et quando rever
teris. Et placuit ante vultum regis et misit me. Et con
stitui ei tempus. Et dixi regi. Si regi videtur bonum
epistolas det mihi ad duces regionis transfluminis ut traducant
me donec veniam in iudeam. et epistolam ad asaph custo
dem saltus regis ut det mihi ligna et tegere possim
portas turris domus et muros civitatis et domum quam
ingressus fuero. Et dedit mihi rex iuxta manum dei mei bonam
mecum. Et veni ad duces regionis transfluminis. dedi
que eis epistolas regis. Miserat autem mecum rex principes
militum et equites. Et audierunt sanaballath oro
nites et tobias servus ammanites et contristati
sunt afflictione magna quod venisset homo qui quere
ret prosperitatem filiorum israel. Et veni in ierusalem et eram
ibi diebus tribus. Et surrexi nocte ego et viri pauci
mecum et non indicavi cuiquam quid deus dedisset in corde meo ut facerem
in ierusalem et iumentum non erat mecum nisi animal cui
sedebam. Et egressus sum per portam vallis nocte
et ante fontem draconis et ad portam stercoris. Et
considerabam murum ierusalem dissipatum et portas eius

consumptas igni. Et transivi ad portam vallis noc
te ad que eductum regis: et non erat locus iumen
to cui sedebam ut transiret. Et ascendi per torrentem
nocte, et considerabam murum. Et reversus veni ad por
tam vallis et redii. Magistratus autem nesciebant quo abi
issem, aut quid ego facerem. Sed et Iudeis et sacerdotibus
et optimatibus et magistratibus et reliquis qui faciebant
opus usque ad locum ... consumpte fuerant igni. Venite
edificemus Venite edificemus murum Ierusalem, et non simus
ultra obprobrium. Et indicavi eis manum dei mei quod
esset bona mecum, et verba regis que locutus est mihi, et aio.
Surgamus et edificemus. Et confortate sunt manus
eorum in bono. Audierunt autem Sanaballat Oronites
et Tobias servus Ammanites et Gosem Arabs, et sub
sannaverunt nos et despexerunt et dixerunt: Que
est hec res quam facitis? Numquid contra regem vos
rebellatis? Et reddidi eis sermonem, dixique ad eos:
Deus celi ipse nos iuvat, et nos servi eius sumus. Sur
gamus et edificemus. Vobis autem non est pars et iusticia
et memoria in Ierusalem. III
Et surrexit Eliasib sacerdos magnus et fratres eius
sacerdotes, et edificaverunt portam gregis.
Ipsi sanctificaverunt eam, et statuerunt valvas eius, et
usque ad turrem centum cubitorum sanctificaverunt eam, ad tur
rem Ananeel [illegible] Et iuxta eum edificaverunt vi
ri Iericho. Et [illegible] iuxta eum edificavit Zaccur
filius Amri. Portam autem piscium edificaverunt fi
lii Asnaa. Ipsi texerunt eam, et statuerunt valvas
eius et seras et vectes. Et iuxta eos edificavit Mari
muth filius Urie filii Accus. Et iuxta eum edificavit
Mosollam filius Barachie filius Mesezebel. Et iuxta
eum edificavit Sadoch filius Baana. Et iuxta eum edifica
verunt Thecueni. Optimates autem eorum non supposuerunt colla
sua in opere dei. Et portam veterem edificaverunt Ioia
da filius Phasea et Mosollam filius Besodia. Ipsi texerunt
eam et valvas eius et seras et vectes eius. Et iuxta eos edifica
verunt Meletias Gabaonites et Iadon Meronathites,
viri de Gabaon et Maspha, pro duce qui erat in regi
one trans flumen. Et iuxta eum edificavit Eziel filius Ara
ia aurifex. Et iuxta eum edificavit Anania filius pig
mentarii. Et dimiserunt Ierusalem usque ad murum platee
latioris. Et iuxta eum edificavit Raphaia filius Hur
princeps vici Ierusalem. Et iuxta eum edificavit Ieiada filius
Aromaph contra domum suam. Et iuxta eum edificavit
Accus filius Asebonie. Medium partem vici edificavit Mel
chias filius Herem et Asub filius Phethmoab et turrim
furnorum. Et iuxta eum edificavit Sellum filius Alloes princeps me
die partis vici Ierusalem, ipse et filie eius. Et portam vallis edifica
vit Anun et habitatores Zanoe. Ipsi edificaverunt eam
et statuerunt valvas eius et seras et vectes, et mille cubi
tos in muro usque ad sterquilinium. Et portam sterquilinii
edificavit Melchias filius Rechab princeps vici Beth
acharem. Ipse edificavit eam, et statuit valvas et seras et
et vectes. Et portam fontis edificavit Sellum filius
Colozai princeps pagi Maspha. Ipse edificavit et texit
eam, et statuit valvas eius et seras et vectes, et muros pis
cine Siloe in ortum regis usque ad gradus qui descen
dunt de civitate David. Post eum edificavit Neemi
as filius Azboc princeps dimidie partis vici Beth
sur, usque contra sepulchrum David et usque ad piscinam que
grandi opere constructa est, et usque ad domum fortium.
Post hec edificaverunt levite, Reum filius Benni. Post
eum edificavit Asebias princeps dimidie partis vici Ceile in vi
co suo. Post eum edificaverunt fratres eorum, Bebui filius Enad
princeps dimidie partis vici Ceile. Et edificavit iuxta eum Azer
filius Iosue princeps Maspha mensuram secundam contra
ad angulo usque ascensum firmissimi anguli.
Post eum in monte edificavit Baruch filius Zac
cai mensuram secundam ab angulo usque ad portam domus
Eliasib sacerdotis magni. Post eum edificavit Merimuth
filius Urie filii Accus mensuram secundam a por
ta domus Eliasib donec extenderetur domus
Eliasib. Et post eum edificaverunt sacerdotes vi
ri de campestribus Iordanis. Post eos edificavit Beniamin
et Asub contra domum suam. Et post eum edificavit Aza
rias filius Maasie filii Ananie contra domum suam.
Post eum edificavit Bennui filius Enadad mensuram
secundam a domo Azarie usque ad flexuram et us
que ad angulum. Falel filius Ozi contra flexuram
[illegible] turrim que eminet de domo re
gis ex[illegible]celsa, id est in atrio carceris. Post eum
Phadaia filius Pheros. Nathinnei autem habitabant
in Ophel usque contra portam aquarum ad orien
tem, et turrem que prominebat. Post eum edificaverunt The
cueni mensuram secundam e regione a turre magna
et eminenti usque ad murum templi. Sursum autem
a porta equorum edificaverunt sacerdotes unusquisque
contra domum suam. [illegible] Post eos edificavit Sedde
filius Emer contra domum suam. Et post eum
edificavit Semeia filius Sechenie custos porte orientalis. Post
eum edificavit Anania filius Selemie et Anon filius Selaph
sextus mensuram secundam. Post eum edificavit Mosollam filius Ba
rachie contra gazophilacium suum. Post eum edificavit
Melchias filius aurificis usque ad domum Nathinne
orum et scruta vendentium contra portam iudicialem
et usque ad cenaculum anguli. Et inter cenaculum anguli et
portam gregis edificaverunt artifices et negotiatores.
Factum est autem cum audisset Sanaballath IIII ves
quod edificaremus murum, iratus est valde, et motus
nimis subsannavit Iudeos, et dixit coram fratribus suis

et frequentia samaritanorum. Quid iudei imbecilles faciunt? Num dimittent eos gentes? Num sacrificabunt et complebunt in una die? Numquid edificare poterunt lapides de acervis pulveris qui combusti sunt? Sed et tobias ammanites proximus eius ait. Edificent. Si ascenderit vulpes transiliet murum eorum lapideum. Audi deus noster quia facti sumus despectui. Converte opprobrium super caput eorum et da eos in despectionem in terra captivitatis. Ne operias iniquitatem eorum et peccatum eorum coram facie tua non deleatur, quia irriserunt edificantes. Itaque edificavimus murum et coniunximus totum usque ad partem dimidiam, et provocatum est cor populi ad operandum. Factum est autem cum audisset sanaballath et tobias et arabes et ammanite et azotii quod obducta esset cicatrix muri ierusalem et quod cepissent interrupta concludi, irati sunt nimis. Et congregati sunt omnes pariter ut venirent et pugnarent contra ierusalem et molirentur insidias. Et oravimus deum nostrum et posuimus custodes super murum die et nocte contra eos. Dixit autem iudas. Debilitata est fortitudo portantis et humus nimia, et nos non poterimus edificare murum. Et dixerunt hostes nostri. Nesciant et ignorent donec veniamus in medio eorum et interficiamus eos et cessare faciamus opus. Factum est autem venientibus iudeis qui habitabant iuxta eos et dicentibus nobis per .x. vices ex omnibus locis quibus venerant ad nos. Statui in loco post murum per circuitum populum in ordinem cum gladiis suis et lanceis et arcubus. Perspexi atque surrexi et aio ad optimates et magistratus et ad reliquam partem vulgi. Nolite timere a facie eorum. Domini magni et terribilis mementote et pugnate pro fratribus vestris, filiis vestris et filiabus vestris et uxoribus vestris et domibus vestris. Factum est autem cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis dissipavit deus consilium eorum et reversi sumus omnes ad muros unusquisque ad opus suum. Et factum est a die illa media pars iuvenum eorum faciebat opus et media parata erat ad bellum et lancee et scuta et arcus et lorice et principes post eos in omni domo iuda edificantium murum et portantium onera et imponentium. Una manu sua faciebant opus et altera ministrabat gladium. Edificantium enim unusquisque gladio erat accinctus renes et edificabant et clangebant buccina iuxta me. Et dixi ad optimates et magistratus In loco quocumque audieritis et ad reliquam partem vulgi. Opus grande est et latum et nos separati sumus in muro procul alter ab altero. In loco quocumque audieritis clangorem tube illuc concurrite ad nos. Deus noster pugnabit pro nobis et nos ipsi faciamus opus et media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu aurore donec egrediantur astra. In tempore quoque illo dixi populo. Unusquisque cum puero suo maneat in medio ierusalem et sint nobis vices per noctem et diem ad operandum. Ego autem et fratres mei et custodes qui erant post me non deponebamus vestimenta nostra. Unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

V

Et factus est clamor populi et uxorum eius magnus adversus fratres suos iudeos. Et erant qui dicerent. Filii nostri et filie nostre multe sunt nimis. Accipiamus pro pretio eorum frumentum et comedamus et vivamus. Et erant qui dicerent. Agros nostros et vineas et domos nostras opponamus et accipiamus frumentum in fame. Et alii dicebant. Mutuo sumamus pecunias in tributa regis. Denique agros nostros et vineas. Et nunc sicut carnes fratrum nostrorum sic et carnes nostre sunt, et sicut filii eorum ita et filii nostri. Ecce nos subiugamus filios nostros et filias nostras in servitutem et de filiabus nostris sunt famule nec habemus unde possint redimi et agros nostros et vineas alii possident. Et iratus sum nimis cum audissem clamorem eorum secundum verba hec. Cogitavitque cor meum mecum et increpavi optimates et magistratus et dixi eis. Usuras ne singuli a fratribus vestris exigitis? Et congregavi adversum eos contionem magnam et dixi eis. Nos ut scitis redemimus fratres nostros iudeos qui venditi fuerant gentibus secundum possibilitatem nostram. Et vos igitur vendetis fratres vestros et redimemus eos? Et siluerunt nec invenerunt quid responderent. Dixique ad eos. Non bona est res quam facitis. Quare non in timore dei nostri ambulatis ne exprobretur nobis a gentibus inimicis nostris. Et ego et fratres mei et pueri mei plurimis commodavimus pecuniam et frumentum. Non repetamus in commune istud. Es alienum concedamus quod nobis debetur. Reddite eis agros suos et vineas suas et oliveta sua et domos suas. Quin potius et centesimam pecunie frumenti vini et olei quam exigere soletis ab illis date pro illis. Et dixerunt. Reddemus et ab eis nichil queremus. Sicque faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotes et adiuravi eos ut facerent iuxta quod dixeram. Insuper et sinum meum excussi et dixi. Sic excutiat deus omnem virum qui non compleverit verbum istud de domo sua et de laboribus suis. Sic excutiatur et vacuus fiat. Et dixit universa multitudo amen et laudaverunt deum. Fecit ergo populus sicut dictum erat. A die autem illa qua preceperat rex michi ut essem dux in terra iuda ab anno .xx. usque ad annum tricesimum secundum artaxerxis regis per annos .xii. ego et fratres mei annonas que ducibus debebantur non comedimus. Duces autem primi qui fuerant ante me gravaverunt populum ac ceperunt ab eis in pane et vino et pecunia cotidie siclos .xl. Sed et ministri eorum depresserunt populum. Ego autem non feci ita propter timorem dei. Quin potius in opere muri edificavi et agrum non emi et omnes pueri mei congregati ad opus erant. Iudei quoque et magistratus .c.l. viri et qui veniebant ad nos de gentibus que in circuitu nostro sunt in mensa mea erant. Parabatur autem michi per dies sin-

ctos boves unus · et arietes sex electi · excepti volatilibus
inter dies x · vina diversa et alia multa tribuebam. Insuper
et annonas ducatus mei non quesivi. Valde enim erat
attenuatus populus. Memento mei deus in bonum secundum om-
nia que feci populo huic. VI

Factum est autem cum audisset sanaballath et tobias
et gosem arabs et ceteri inimici nostri quod edificassem e-
go murum · et non esset in ipso residua interruptio · usque ad tem-
pus autem illud valvas non posueram in portis: miserunt sana-
ballath et gosem arabs ad me dicentes. Veni et
percutiamus fedus pariter in viculis in campo ono. Ipsi autem
cogitabant ut facerent michi malum. Misi ergo ad eos
nuntios dicens. Opus grande ego facio: et non possum des-
cendere. ne forte negligatur cum venero et descendero
ad vos. Miserunt autem ad me secundum verbum hoc per quatuor vi-
ces. et respondi eis iuxta sermonem priorem. Et misit ad me
sanaballath · v · vice puerum suum · et epistolam habebat in
manu sua scriptam hoc modo. In gentibus auditum est et gosem
dixit quod tu et iudei cogitetis rebellare et propterea edifices mu-
rum et levare te velis super regem. Propter quam causam et
prophetas posueris qui predicent de te in ierusalem dicentes.
Rex in iudea est. Auditurus est rex verba hec. Idcirco nunc ve-
ni ut ineamus consilium pariter. Et misi ad eos dicens. Non est
factum secundum verba que tu loqueris. De corde enim tuo tu
componis hec. Omnes enim terrebant nos cogitantes
quod cessarent manus nostre ab opere et quiesceremus.
Quam ob causam magis confortavi manus meas. Et ingres-
sus sum domum semaie filii dalaie filii metabehel
secreto qui ait. Tractemus nobiscum in domo templi et
claudamus portas edis. quia venturi sunt ut interfici-
ant te et nocte venturi sunt ad occidendum te. Et
dixi. Num quisquam similis mei fugit. Et quis ut
ego ingredietur templum et vivet. Non ingrediar. Et
intellexi quod deus non misisset eum. sed quasi vaticinans lo-
cutus esset ad me. et tobias et sanaballath conduxis-
sent eum. Acceperat enim pretium. ut territus facerem
et peccarem et haberent malum quod exprobrarent mi-
chi. Memento mei domine pro tobia et sanaballath
iuxta opera eorum talia. Sed et noadie prophete et ceterorum
prophetarum qui terrebant me. Completus est autem mu-
rus vicesimoquinto die mensis elul · l · duobus diebus.
Factum est ergo cum audissent omnes inimici nostri ut
timerent universe gentes que erant in circuitu
nostro et conciderent intra semetipsos et scirent
quod a deo factum esset opus hoc. Sed et in diebus illis multe
de optimatibus iudeorum epistole mittebantur ad to-
biam. et a tobia veniebant ad eos. Multi enim
erant in iudea habentes iuramentum eius. quia gener
erat sechenie filii area · et iohannan filius eius
acceperat filiam mosollam filii barachie. Sed
et laudabant eum coram me · et verba mea nuntiabant
ei. Et tobias mittebat epistolas ut terreret me.

Postquam autem edificatus est murus et posui VII
valvas et recensui ianitores et cantores et le-
vitas. precepi anani fratri meo et ananie principi domus
de ierusalem. Ipse enim quasi vir verax et timens deum plus
ceteris videbatur et dixi eis. Non aperiantur porte ie-
rusalem usque ad calorem solis. Cumque adhuc assisterent
clause porte sunt et oppilate. Et posui custodes de
habitatoribus ierusalem singulos per vices suas et unumquemque
contra domum suam. Civitas autem erat lata nimis et
grandis et populus parvus in medio eius. et non erant do-
mus edificate. Deus autem dedit in corde meo et con-
gregavi optimates et magistratus et vulgus ut recense-
rem eos. et inveni librum census eorum qui ascende-
rant primum et inventum est scriptum in eo. Isti sunt
filii provincie qui ascenderunt de captivitate mi-
grantium. quos transtulerat nabugodonosor rex
babilonis et reversi sunt in ierusalem et in iudeam unus-
quisque in civitatem suam. Qui venerunt cum zoro-
babel. Iosue. neemias. azarias. raamias. naami.
mardocheus. belsar. mespharath. beggauai. na-
um. baana. Numerus virorum populi israel. Filii pharos
ii · milia · c · lxx · ii. Filii saphatie · ccc · lxx · ii.
Filii area · dc · lii. Filii phethmoab filiorum iosue
et ioab · ii · m · dccc · et decem et octo. Filii helam · mil-
le · d · cc · l · iiii. Filii zethua · dccc · xl · v. Filii za-
chai · dcc · lx. Filii bannui · dc · xl · viii. Filii
bebai · dc · xx · viii. Filii argad · ii · ccc · xx · ii. Fi-
lii adonicam · dc · lx · vii. Filii beggoai · ii · lx ·
vii. Filii adin · dc · l · v. Filii ater filii eze-
chie · xc · viii. Filii asem · ccc · xx · viii. Filii be-
sai · ccc · xx · iiii. Filii areph · c · xii. Filii gaba-
on · xc · v. Filii bethleem et netupha · c · lxx-
x · viii. Viri anathoth · c · xx · viii. Viri bethazmoth
xl · ii. Viri cariathiarim cephira et beroth
dcc · xliii. Viri rama et geba · dc · xx · i. Viri ma-
chmas · c · xx · ii. Viri bethel et ai · c · xx · iii. Vi-
ri nebo alterius · lii. Viri helam alterius · m · cc · l ·
iiii. Filii arem · ccc · xx. Filii iericho · ccc ·
xlv. Filii lodadid · dcc · xx · i. Filii senaa · iii
milia · dcccc · xxx. Filii phassur · i · cc · xl · vii. Filii a-
rem · i · x · vii. Levite: filii iosue et gadmihel
filiorum oduia · lxx · iiii. Cantores: filii asaph
c · xl · viii. Ianitores: filii sellum. filii ater. filii
telmon. filii accub. filii atita. filii sobai · c ·
xxx · viii. Nathinnei: filii sia. filii asapha. filii te-
baoth. filii ceros. filii sia. filii phadon. filii lebana.
filii agaba. filii selmon. filii anan. filii geddel. filii ga-
er. filii raaia. filii rasin. filii necoda. filii gezem.

f. aza. f. phasea. f. besai. f. mumim. f. nephusim.
f. bethbuc. f. acupha. f. servorum salomonis. asur. filii
besloth. f. meida. f. arpha. f. bercos. f. sisara. f. the
ma. f. nesia. f. atipha. f. servorum salomonis. f. sophai
f. sophereth. f. perida. f. athala. f. dercon. f. ieddel.
f. saphatia. f. iatil. f. phocereth. qui erat ortus ex
sabaim filio amon. omnes nathinnei. et filii servorum
salomonis. ccc. xc. ii. Hii sunt autem qui ascenderunt
de themella, thersa. cherub. addon. et emmer. et non
potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum.
utrum ex israel essent. filii dalaia. f. tobia. f. nego
da. dc. xl. ii. Et de sacerdotibus filii abia. f. accos.
f. bercellai. qui accepit de filiabus bercellai gala
aditis uxorem. et vocatus est nomine eorum. Hii quesie
runt scripturam suam in censum et non invenerunt
et eiecti sunt de sacerdotio. Dixit autem athersatha a
chasorta eis. ut non manducarent de sanctis sanctorum
donec staret sacerdos doctus et eruditus. Omnis mul
titudo quasi unus. xl. ii. dc. lx. absque servis et ancillis
eorum qui erant. vii. ccc. xxx. vii. et inter eos can
tores et cantatrices. cc. xlv. Cameli eorum. cccc. xxx
v. Asini. vi. milia. dcc. xx. Huc usque refertur quod in
commentario scriptum sit. Exhinc texitur hystoria
neemie. Non nulli autem de principibus familiarum dederunt
in opus. athersatha dedit in thesaurum auri drag
mas mille. fialas. l. tunicas sacerdotales. dxxx.
Et de principibus familiarum dederunt in thesaurum operis au
ri dragmas. xx. milia. et argenti mnas. ii. milia
cc. Et quod dedit reliquus populus. auri dragmas. xx. et
argenti mnas. ii. et tunicas sacerdotales. lxvii.
Habitaverunt autem sacerdotes et levite et ianitores et can
tores et reliquum vulgus et nathinnei et omnis israel
in civitatibus suis.

VIII

Congregatus est omnis populus quasi vir unus ad plateam
que est ante portam aquarum. et dixerunt esdre scribe
ut afferret librum legis moysi quem preceperat dominus isra
heli. Attulit ergo esdras sacerdos legem coram multitudi
ne virorum et mulierum cunctisque qui poterant in
telligere. in die prima mensis. vii. et legit in eo aper
te in platea que erat ante portam aquarum a mane
usque ad mediam diem in conspectu virorum et mulierum
et sapientium. et aures omnis populi erant erecte ad
librum. Stetit autem esdras scriba super gradum ligneum
quem fecerat ad loquendum. Steteruntque iuxta eum matha
thias et semeia. et anania. et uria. et helchia. et ma
asia ad dexteram eius. et ad sinistram phadaia. misael.
et melchia. et asum. et aseph. dana. zacharia. et mo
sollam. Et aperuit esdra librum coram omni populo
super universum quippe populum eminebat. Et cum
aperuisset eum. stetit omnis populus. Et benedixit
esdras domino voce magna. et respondit omnis populus amen.
amen. elevantes autem manus suas. et incurvati
sunt. et adoraverunt deum proni in terra. Porro iosue et
banaias et serebia. iamin. accub. septhai. odia. ma
asia. celita. azarias. iozabeth. anan. phalaia levi
te. silentium faciebant in populo ad audiendum legem.
Populus autem stabat in gradu suo. et legerunt in libro legis
dei distincte. et aperte ad intelligendum. et intel
lexerunt cum legeretur. Dixit autem neemias. ipse est a
thersata. et esdras sacerdos et scriba. et levite inter
pretantes universo populo. Dies sanctificatus est domino deo
nostro. nolite lugere et nolite flere. Flebat enim omnis
populus cum audiret verba legis. Et dixit eis. Ite et
comedite pinguia et bibite mulsum. et mittite partes
ei qui non preparavit sibi. quia sanctus dies domini est. et no
lite contristari. gaudium etenim domini est fortitudo nostra.
Abiit itaque omnis populus ut comederet et biberet partes
et faceret leticiam magnam. quia intellexerant verba
que docuerat eos moyses. Et in die secundo congregati
sunt principes familiarum universi populi sacerdotes et levi
te ad esdram scribam ut interpretaretur eis verba legis.
Et invenerunt scriptum in lege precepisse dominum in
manu moysi ut habitent filii israel in tabernaculis in di
e sollempni mense vii. et ut predicent et divulgent
vocem in universis urbibus suis et in ierusalem dicentes. Egre
dimini in montem et afferte frondes olive et fron
des ligni pulcherrimi. frondes mirti et ramos pal
marum et frondes nemorosi ut faciant tabernacula sicut scri
ptum est. Et egressus est populus et attulerunt. feceruntque sibi taber
nacula unusquisque in domate suo. et in atriis suis. et
in atriis domus dei. et in platea porte aquarum. et
in platea porte effraim. Fecit ergo universa ecclesia
eorum qui redierant de captivitate tabernacula. et
habitaverunt in tabernaculis. Non enim fecerant a diebus
iosue filii nun taliter filii israel usque ad diem illum
novissimum. et fecerunt sollempnitatem. vii. diebus.
in die viii. collectam iuxta ritum.

IX

In die autem vicesimo. iiii. mensis huius convenerunt
filii israel in ieiunio et in saccis. et humus super eos.
Et separatum est semen filiorum israel ab omni filio alie
nigena. et steterunt et confitebantur peccata
sua. et iniquitates patrum suorum. Et consurrexe
runt ad standum. et legerunt in volumine legis domini
dei sui quater in die. et quater confitebantur et adora
bant dominum deum suum. Surrexerunt autem super gradum
levitarum iosue. et bani. cedmiel. sebnia. bani. et
serebias. et clamaverunt voce magna ad dominum
deum suum. Et dixerunt levite. iosue. et cedmi
hel. bonni. asebias. serebias. arabia. odoia. seb
nia. fataia. Surgite benedicite domino deo

tuo. ab eterno usque in eternum. Et benedicant nomini
glorie tue in excelso in omni benedictione et laude. Tu ipse
domine solus tu fecisti celum celorum et omnem exercitum
eorum terram et universa que in ea sunt ~~Tu ipse domine deus qui ele-~~
~~gisti abraham et eduxisti eum de igne chaldeorum~~ exercitus
celi te adorat. Tu ipse domine deus qui elegisti abram
et eduxisti eum de igne chaldeorum et posuisti nomen eius
abraham et invenisti cor eius fidele coram te et percus-
sisti cum eo fedus ut dares ei terram chananei ethei
amorrei et pherezei et iebusei et gergesei ut dares
semini eius et implesti verba tua quoniam iustus es et vi-
disti afflictionem patrum nostrorum in egypto clamoremque
eorum audisti super mare rubrum et dedisti signa por-
tenta in pharaone et servis eius et in omni populo terre illius
Cognovisti enim quia superbe egerant contra eos et fecisti ti-
bi nomen sicut et in hac die. Et mare divisisti ante eos et transi-
erunt per medium maris in sicco. Persecutores autem eorum
proiecisti in profundum quasi lapidem in aquas validas
et in columna nubis ductor eorum fuisti per diem et in co-
lumna ignis per noctem ut appareret eis via
per quam ingrediebantur. Ad montem quoque synai descendisti et
locutus es cum eis de celo et dedisti eis ~~sitientibus~~ iu-
dicia recta et legem veritatis. cerimonias et precepta
bona et sabbatum sanctificatum ostendisti eis et man-
data et legem precepisti eis in manu moysi servi
tui. Panem quoque de celo dedisti eis in fame eorum et aquam de
petra eduxisti sitientibus et dixisti eis ut ingrederen-
tur et possiderent terram super quam levasti manum tu-
am ut dares eis. Ipsi vero et patres nostri superbe egerunt
et induraverunt cervices suas et non audierunt man-
data tua et noluerunt audire et non sunt recor-
dati mirabilium tuorum que feceras eis. Et induraver-
unt cervices suas et dederunt caput ut reverteren-
tur ad servitutem suam quasi per contentionem. Tu autem deus
propitius clemens et misericors longanimis et multe
miserationis non dereliquisti eos. Et quidem cum
fecissent sibi vitulum conflatilem et dixissent
iste est deus tuus qui eduxit te de egypto feceruntque
blasphemias magnas. tu tamen in misericordiis tuis
non dimisisti eos in deserto. Columna nubis non
recessit ab eis per diem ut duceret eos in viam
et columna ignis per noctem ut ostenderet eis
iter per quod ingrederentur. Et spiritum tuum bonum dedi-
sti qui doceret eos et manna tuum non prohibuisti
ab ore eorum et aquam dedisti eis in siti. XL annis
pavisti eos in deserto nichilque eis defuit ve-
stimenta eorum non inveteraverunt et pedes eorum
non sunt attriti. Et dedisti eis regna et populos et
partitus es eis sortes et possederunt terram seon
et terram regis esebon et terram og regis basan

et filios eorum multiplicasti sicut stellas celi et adduxisti
eos ad terram de qua dixeras patribus eorum ut ingrederentur
et possiderent. Et venerunt filii et possederunt
terram et humiliasti coram eis habitatores terre chana-
neos et dedisti eos in manu eorum et reges et populos ter-
re ut facerent eis sicut placebat eis. Ceperunt itaque
urbes munitas et humum pinguem et possederunt
domos plenas cunctis bonis cisternas ab aliis
fabricatas vineas et oliveta et ligna pomifera
multa et comederunt et saturati sunt et abunda-
verunt deliciis in bonitate tua magna. Provocaverunt
autem te ad iracundiam et recesserunt a te et proiecerunt legem
tuam post terga sua et prophetas tuos occiderunt qui con-
testabantur eos ut reverterentur ad te feceruntque blas-
phemias grandes et dedisti eos in manu hostium eorum
et afflixerunt eos et in tempore tribulationis sue clamaverunt
ad te et tu de celo audisti et secundum miserationes tuas
multas dedisti eis salvatores qui salvarent eos
de manu hostium suorum. Cumque requievissent re-
versi sunt ut facerent malum in conspectu tuo et
dereliquisti eos in manu inimicorum suorum et possederunt
eos. Conversique sunt et clamaverunt ad te. tu autem de ce-
lo audisti et liberasti eos in misericordiis tuis multis tem-
poribus et contestatus es eos ut conspectu tuo rever-
terentur ad legem tuam. Ipsi vero superbe egerunt et non audie-
runt vocem tuam et in iudiciis tuis peccaverunt
que faciet homo et vivet in eis. et dederunt humerum
suum recedentem et cervicem suam induraverunt nec au-
dierunt. Et protraxisti super eos annos multos et con-
testatus es eos in conspectu tuo per manum prophe-
tarum tuorum et non audierunt et tradidisti eos in manu
populorum terrarum. In misericordiis autem plurimis non fecisti e-
os in consumptionem nec dereliquisti eos quoniam deus misera-
tionum et clemens tu es. Nunc itaque deus noster deus
magne fortis et terribilis custodiens pactum et
misericordiam ne avertas a facie tua omnem laborem qui
invenit nos reges nostros principes nostros
prophetas nostros sacerdotes nostros patres nostros et omnem
populum tuum a diebus regis assur usque in diem hanc.
Et tu iustus es in omnibus que venerunt super nos quia veri-
tatem fecisti. Nos autem impie egimus. reges nostri.
principes nostri. sacerdotes nostri et patres nostri
non fecerunt legem tuam. et non attenderunt manda-
ta tua et testimonia tua que testificatus es in eis.
Et ipsi in regnis suis bonis et in bonitate tua mul-
ta quam dederas eis et in terra latissima et pingui
quam tradideras in conspectu eorum non servierunt
tibi nec reversi sunt a studiis suis pessimis. Ecce
nos ipsi hodie servi sumus et terra quam dedisti
patribus nostris ut comederent panem eius et que bona

sunt eius. et ipsi servi sumus hi in ea. et fruges eius
multiplicantur regibus quos posuisti super nos propter
peccata nostra. et corporibus nostris dominantur et iumentis nostris
secundum voluntatem suam. et in tribulatione magna sumus.
Super omnibus ergo his nos ipsi percutimus fedus et scribimus
et signant principes nostri. levite nostri et sacerdotes nostri.
Signatores autem fuerunt. neemias athersatha
filius achelai et sedechias et saraias. azarias. iere
mias. phessur. amaria. melchia. acthus. sebenia.
melluchenem. merimuth. obdias. daniel. genton
baruch. mosollam. abia. miamim. mazbelga. se
meia. hi sunt sacerdotes. Porro levite. iosue filius
azarie. bennui de filiis enadad. cedmihel et fratres eorum
sechenia. odevia. celita. phalaia. anan. micharob
asebia. zacchur. sarebia. sabania. odia. bani. baninu.
Capita populi. pheros. phethmoab. elam. zethu. bani. bon
ni. azgad. bebai. adonia. beggoai. adin. ater. azo
na. achur. aceua. asum. besena. areph. anathoth. na
bai. mechphia. mosollam. azir. mesizabel. sadoch. ied
dua. pheltia. anan. ania. osee. anania. asub. aloes
phalea. sobec. reu. arebna. maasia. echaia. hanan
anan. melluchenem. baana. Et reliqui de populo. sacerdotes
levite ianitores et cantores. nathinnei. et omnes qui se
separaverunt de populis terrarum. ad legem dei. uxores eorum
filii eorum et filie eorum. omnis qui poterat sapere spon
dentes pro fratribus suis. optimates eorum et qui veniebant
ad pollicendum et iurandum ut ambularent in lege dei
quam dederat in manu moysi servi dei. ut facerent
et custodirent universa mandata domini dei nostri. et
iudicia eius et cerimonias eius. et ut non daremus filias nostras
populo terre. et filias eorum non acciperemus filiis nostris. Populi
quoque terre qui importabant venalia et omne ad usum
per diem sabbati ut venderent non acciperemus ab eis
in sabbato et in die sanctificato. et dimittemus annum septimum
et exactionem universe manus. Et statuimus super nos precep
ta ut demus tertiam partem sicli per annum ad opus domus
dei nostri. ad panes propositionis et ad sacrificium sempiternum.
et in holocaustum sempiternum. in sabbatis in kalendis. in sol
lempnitatibus. et in sanctificatis et pro peccato. ut exoretur pro israel
et in omnem usum domus dei nostri. Sortes ergo misimus
super oblatione lignorum inter sacerdotes et levitas et
populos ut inferrentur in domum dei nostri per domos patrum
nostrorum per tempora. a temporibus anni usque ad annum
ut arderent super altare domini dei nostri sicut scrip
tum in lege moysi. et ut afferremus primogenita ter
re nostre et primitiva universi fructus omnis ligni ab an
no in annum in domo domini. et primitiva filiorum
nostrorum et pecorum nostrorum sicut scriptum est in lege. et primi
tiva boum nostrorum et ovium nostrarum ut offerrentur
in domo domini dei nostri. sacerdotibus qui mini
strant in domo dei nostri. et primitias ciborum nostrorum
et libaminum nostrorum. et pomi omnis ligni vindemie
quoque et olei afferemus sacerdotibus ad gazophilacium
dei nostri. et decimam partem terre nostre levitis. Ipsi levi
te decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum.
Erit autem sacerdos filius aaron cum levitis in decimis le
vitarum. et levite offerent decimam partem decime sue
in domo dei nostri. ad gazophilacium in domo thesauri.
Ad gazophilacium enim deportabunt filii israel et filii
levi primitias frumenti vini et olei. et ibi erunt vasa
sanctificata et sacerdotes et cantores. et ianitores. et mi
nistri et non dimittemus domum dei nostri. XI

Habitaverunt autem principes populi in ierusalem. Reliqua vero
plebes misit sortem ut tollerent unam partem
de decem qui habitaturi essent in ierusalem in civitate sanc
ta novem vero partes in civitatibus. Benedixit autem populus omnibus
viris qui se sponte obtulerant ut habitarent in
ierusalem. Hi itaque principes provincie qui habitaverunt in
ierusalem. et in civitatibus iuda. habitavit autem unusquisque in
possessione sua in urbibus suis israel. sacerdotes levite
nathinnei et filii servorum salomonis. Et in ierusalem
habitaverunt de filiis iuda et de filiis beniamin. De filiis
iuda: athaias filius aziam filii zacharie filii. f.
amarie. f. saphatia. f. malaleel. De filiis phares:
maasia filius baruch. filius colaza. f. azia. f. adaia. f. ia
rib. f. zacharia. f. silonites. Omnes filii phares qui
habitaverunt in ierusalem. cccc. lx. viii. viri fortes. Hi sunt
autem filii beniamin. Sellum filius filii mosollam
ioed. f. phadaia. f. colaia. f. maasia. f. etheel. f. i
saia. et post eum gabai sellai. dcccc. xx. viii. et iohel
filius zechri prepositus eorum. et iudas. f. senua. super civi
tatem secundus. Et de sacerdotibus idaia. f. ioarib. iachin
saraia. f. elcia. f. mosollam. f. sadoch. filius meraioth
f. achitob princeps domus dei. et fratres eorum facien
tes opera templi. dccc. xx. ii. et adaia. f. ieroam.
filius felelia. f. amsi. f. zacharie. f. fessur. f. melchie
et fratres eius principes patrum. cc. xl. ii. et amasai f. ezriel
f. azi. f. mosollamoth. f. emmer. et fratres eorum poten
tes nimis. c. xx. viii. et prepositus eorum zabdiel. f. poten
tium. Et de levitis sebaia filius asob. f. azaricam. f. asa
bia. f. boni. et sabathai et iozabed. super opera que erant fo
rinsecus in domo domini. a principibus levitarum. et mathania
nia. f. micha. f. zebedei. f. asaph princeps ad laudandum
et ad confitendum in oratione. et becbecias secundus de fratribus
eius. et abda. f. samua. f. galal. f. idithun. Omnes levite
in civitate sancta. cc. lxxx. iiii. Et ianitores accub.
telmon. et fratres eorum qui custodiebant ostia. clxx. ii. Et
reliqui ex israel sacerdotes et levite in universis civi
tatibus iuda unusquisque in possessione sua et nathinnei
qui habitabant in ophel. et siaba et gaspha de nathinneis

et episcopus levitarum in Ierusalem. Azi filius Baani filius Asabie filius Mat
thanie filius Michae. De filiis Asaph cantores in mi
nisterio domus Dei. Preceptum quippe regis super eos
erat et ordo in cantoribus per dies singulos. Et Phataia
filius Mesezebel. De filiis Zara filii Iuda in manu re
gis iuxta omne verbum populi. Et in domibus per omnes regiones
eorum. De filiis Iuda habitaverunt in Cariatharbe et in fili
abus eius et in Dibon et in filiabus eius et in Capsael et in villis
eius. Et in Iesue et in Molada et in Bethphaleth et in A
sersual et in Bersabee et in filiabus eius et in Sicelec et
in Machona et in filiabus eius et in Remmon et in Sara et
in Ierimuth, Zanoa, Odolla et in villis earum, Lachis et
regionibus eius, Azecha et in filiabus eius. Et man
serunt in Bersabee usque ad vallem Ennom. Filii autem
Beniamin a Geba, Mechmas et Haia et Bethel et filiabus
eius, Anathoth, Nob, Anania, Asoram, Geth, Thaima,
Adid, Seboin, Neballath, Lod et Ono valle artificum. Et de levi
tis partiones Iuda et Beniamin. XII

Hii autem sacerdotes et levite qui ascenderunt cum Zoro
babel filio Salathiel et Iosue: Saraia, Ieremias,
Ezra, Amaria, Melluch, Athus, Sechenia, Reum, Me
rimuth, Addo, Genton, Abia, Miamin, Madia, Belga,
Semaia, Ioarib, Idaia, Sellum, Amoch, Elchia, Idai
a. Isti principes sacerdotum et fratres eorum in diebus Iosue.
Porro levite Iesua, Bennui, Cedmihel, Sarabia, Iu
da, Mathanias, super hymnos ipsi et fratres eorum. Et Bethe
cia atque Ethanni fratres eorum unusquisque in officio su
o. Iosue autem genuit Ioachim, Ioachim genuit Elia
sib, Eliasib genuit Ioiada, et Ioiada genuit Ionathan, et Iona
than genuit Ieddua. In diebus autem Ioachim erant sacerdotes
et principes familiarum: Saraie Amarias, Ieremie A
nanias, Ezre Mosollam, Amarie Iohanan, Milico
Ionathan, Sebenie Ioseph, Arame Edna, Maraioth
Elchi, Adaie Zacharias, Genton Mosollam, Abie Zeche
ri, Miamin et Moadie Phelti, Belge Sammua, Sema
ie Ionathan, Ioarib Mathanai, Iadaie Azi, Sel
lai Celai, Amoc Heber, Elcie Asebias, Idaie Natha
nael. Levite in diebus Eliasib et Ioiada et Ionathan
et Ieddua scripti principes familiarum et sacerdotes in
regno Darii Perse. Filii Levi principes familiarum scripti
in libro verborum dierum, et usque ad dies Ionathan fi
lii Eliasib. Et principes levitarum Asebia, Serebia, et Iesue
filius Cedmihel, et fratres eorum per vices suas ut laudarent
et confiterentur iuxta preceptum David viri Dei et obser
varent eque per ordinem. Mathania et Bebecia, Obe
dia, Mosollam, Acob, Telmon, custodes portarum et ve
stibulorum ante portas. Hii in diebus Ioachim filii Iosue
filii Iosedech et in diebus Neemie ducis et Ezre sacer
dotis scribeque. In dedicatione autem muri Ierusalem requisierunt
levitas de omnibus locis ut adducerent eos in Ierusalem
et facerent dedicationem et leticiam in actione gratiarum
et in cantico in cymbalis, psalteriis et cytharis. Con
gregati sunt autem filii cantorum de campestribus circa
Ierusalem et de villis Netuphati et de domo Galgal et de
regionibus Gebee et Azmaveth, quoniam villas edifica
verunt sibi cantores in circuitu Ierusalem. Et mundati
sunt sacerdotes et levite et mundaverunt populum et
portas et murum. Ascendere autem feci principes Iude super
murum et statui duos choros laudantium magnos,
et ierunt ad dexteram super murum ad portam sterquili
nii. Et post eos Osaias et media pars principum Iuda, et
Azarias, Ezra et Mosollam, Iuda et Beniamin et Semeia
et Ieremias; et de filiis sacerdotum in tubis Zacharias
filius Ionathan, filius Semeie, filius Mathanie, filius Michaie
filius Zechur, filius Asaph, et fratres eius Semeia, Azareel, Mala
lai, Galalai, Maai, Nathanael, et Iuda, et Anani in
vasis cantici David viri Dei, et Ezra scriba ante eos in por
ta fontis. Et contra eos ascenderunt in gradibus civita
tis David in ascensu muri super domum David et usque
ad orientem. Et chorus secundus gratias referentium ibat
ex adverso, et ego post eum, et media pars populi super
murum et super turrim furnorum, et usque ad murum latissi
mum, et super portam Effraim et super portam antiquam et super
portam piscium et turrem Ananeel et turrem Emath
et usque ad portam gregis, et steterunt in porta custo
die. Steteruntque duo chori laudantium in domo Dei
et ego et dimidia pars magistratuum mecum. Et sacerdo
tes Eliachim, Maasia, Miamin, Micheas, Elie
nai, Zacharias, Anania in tubis, et Maasia et Semeia
et Eleazar et Azi et Iohanan et Melchia et Elam
et Ezer. Et clare cecinerunt cantores et Iezraia pre
positus. Et immolaverunt in die illa victimas magnas et
letati sunt. Deus enim letificaverat eos leticia mag
na. Sed et uxores eorum et liberi gavisi sunt, et audi
ta est leticia Ierusalem procul. Recensuerunt quoque in die illa viros
super gazophilacia thesauri ad libamina et ad primi
cias et ad decimas ut inferrent per eos principes
civitatis in decore gratiarum actionis, sacerdotes
et levitas, quia letificatus est Iudas in sacerdotibus et levitis
astantibus. Et custodierunt observationem Dei sui
et observationem expiationis, et cantores et ianitores
iuxta preceptum David et Salomonis filii eius, quia
in diebus David et Asaph ab exordio erant princi
pes constituti cantorum in carmine laudantium
et confitentium Deo. Et omnis Israel in diebus Zoroba
bel et in diebus Neemie dabat partes cantoribus
et ianitoribus per dies singulos, et sanctificabant levitas
et levite sanctificabant filios Aaron. XIII

In die autem illo lectum est in volumine Moysi au
diente populo et inventum est scriptum in eo quod non

debent intrare ammanites et moabites in ecclesiam dei usque in eternum eo quod non occurrerint filiis israel cum pane et aqua et conduxerint adversum eos balaam ad maledicendum eis et convertit deus noster maledictionem in benedictionem. Factum est autem cum audissent legem. separaverunt omnem alienigenam ab israel. Et super hoc erat eliasib sacerdos qui fuerat positus in gazophilacio domus dei nostri et proximus tobie. Fecit ergo sibi gazophilacium grande et ibi erant ante eum reponentes munera et thus et vasa et decimam frumenti vini et olei partes levitarum et cantorum et ianitorum et primitias sacerdotales. In omnibus autem his non fui in ierusalem quia anno tricesimo secundo artaxerxis regis babilonis veni ad regem et in fine dierum rogavi regem et veni in ierusalem et intellexi malum quod fecerat eliasib tobie ut faceret ei thesaurum in vestibulis domus dei. Et malum michi visum est valde et proieci vasa domus tobie foras de gazophilacio. Precepique et emundaverunt gazophilacia et retuli ibi vasa domus dei sacrificium et thus. Et cognovi quod partes levitarum non fuissent date et fugisset unusquisque in regionem suam de levitis et de cantoribus et de his qui ministrabant et egi causam adversum magistratus et dixi. Quare dereliquimus domum dei. Et congregavi eos et feci stare in stationibus suis. Et omnis iuda apportabat decimam frumenti vini et olei in horrea. Et constituimus super horrea selemiam sacerdotem et sadoc scribam et phadaiam de levitis et iuxta eos anan filium zachur filium mathanie quia fideles comprobati sunt et ipsis credite sunt partes fratrum suorum. Memento mei deus meus pro hoc et ne deleas miserationes meas quas feci in domo dei mei et in cerimoniis eius. In diebus illis vidi in iuda calcantes torcularia in sabbato portantes acervos et onerantes super asinos vinum et uvas et ficus et omne onus et inferentes in ierusalem in die sabbati. Et contestatus sum ut in die qua vendere liceret venderent. Et tyrii habitaverunt in ea inferentes pisces et omnia venalia et vendebant in sabbatis filiis iuda in ierusalem. Et obiurgavi optimates iuda et dixi eis. Que est res hec mala quam vos facitis et prophanatis diem sabbati. Numquid non hec fecerunt patres nostri et adduxit deus noster super nos omne malum hoc et super civitatem hanc et vos additis iracundiam super israel violando sabbatum. Factum est autem cum quievissent porte ierusalem in die sabbati dixi. et clauserunt ianuas et precepi ut non aperirent eas usque post sabbatum. et de pueris meis constitui super portas ut nullus inferret onus in die sabbati. Et manserunt negotiatores et vendentes universa venalia foris ierusalem semel et bis. Et contestatus sum eos et dixi eis. Quare manetis ex adverso muri. si secundo hoc feceritis manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in sabbato. Dixi quoque levitis ut mundarentur et venirent ad custodiendas portas et sanctificandam diem sabbati. Et pro hoc ergo memento mei deus meus et parce michi secundum multitudinem miserationum tuarum. Sed et in diebus illis vidi iudeos ducentes uxores azotidas ammanitidas et moabitidas. Et filii eorum ex media parte loquebantur azotice et nesciebant loqui iudaice et loquebantur iuxta linguam populi et populi. Et obiurgavi eos et maledixi. Et cecidi ex ipsis viros et decalvavi eos et adiuravi in deo ut non darent filias suas filiis eorum et non acciperent de filiabus eorum filiis suis et sibimetipsis dicens. Numquid non in huiuscemodi re peccavit salomon rex israel. et ipsum ergo duxerunt ad peccatum mulieres alienigene. Numquid et nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc ut prevaricemur in deo nostro et ducamus uxores alienigenas. De filiis autem ioiada filii eliasib sacerdotis magni gener erat sanaballath oronites quem fugavi a me. Recordare domine deus meus adversum eos qui polluunt sacerdotium ius sacerdotale et leviticum. Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis et constitui ordines sacerdotum et levitarum unumquemque in ministerio suo et in oblatione lignorum in temporibus constitutis et in primitivis. Memento mei domine deus meus in bonum. amen.

Incipit prologus in libro thobie.

Chromatio et heliodoro episcopis ieronimus in domino salutem. Mirari non desino exactionis vestre instantiam. Exigitis enim ut librum chaldeo sermone conscriptum ad latinum stilum traham. librum utique tobie quem hebrei de cathalogo divinarum scripturarum secantes his que agiographa memorant manciparunt. Feci satis desiderio vestro non tamen meo studio. Arguunt enim nos hebreorum studia et imputant nobis contra suum canonem latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans phariseorum displicere iudicio et episcoporum iussionibus deservire institi ut potui. Et quia vicina est chaldeorum lingua sermoni hebraico utriusque lingue peritissimum loquacem reperiens unius diei laborem arripui. Et quicquid ille michi hebraicis verbis expri

Sed liber esdre qui incipit et fecit iosias pascha ... [illegible]

Deficit 3us liber esdre qui incipit Et fecit iosias pascha ... filii ... filii ... [illegible] 21 capitula

exposuit. hec ego accito notario sermonibus latinis exposui. Orationibus vestris mercedem huius temporis compensabo: cum gratum vobis didicero me ad iubere esse dignati complesse.

Incipit liber Thobie

TOBIAS EX

tribu et civitate Neptalim que est in superioribus Galilee supra naasson post viam que ducit ad occidentem in sinistro habens civitatem Saphet. Cum captus esset in diebus Salmanasar regis Assiriorum in captivitate tamen positus viam veritatis non deseruit ita ut omnia que habere poterat cotidie concaptivis fratribus qui erant ex genere eius impartiretur. Cumque esset iunior omnibus in tribu Neptalim nichil tamen puerile gessit in opere. Denique cum irent omnes ad vitulos aureos quos Ieroboam fecerat rex Israel hic solus fugiebat consortia omnium et pergebat ad Ierusalem ad templum domini et ibi adorabat dominum deum Israel: omnia primitiva sua et decimas suas fideliter offerens. ita ut in tercio anno proselitis et advenis ministraret omnem decimationem. Hec et his similia secundum legem dei puerulus observabat. Cum vero factus fuisset vir accepit uxorem Annam de tribu sua. Genuitque ex ea filium nomen suum imponens ei. Quem ab infantia timere deum docuit et abstinere ab omni peccato. Igitur cum per captivitatem devenisset cum uxore sua et filio in civitatem Niniven cum omni tribu sua; omnes ederent ex cibis gentilium: iste custodivit animam suam et numquam contaminatus est in escis eorum. Et quia memor fuit domini in toto corde suo dedit illi deus gratiam in conspectu Salmanasar regis. Et dedit ei potestatem ut quocumque vellet iret. habens libertatem quecumque facere voluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant in captivitate et monita salutis dabat eis. Cum autem venisset in Rages civitatem Medorum et ex his quibus honoratus fuerat a rege habuisset decem talenta argenti. et cum multa turba generis sui Gabelum egentem videret qui erat ex tribu eius sub chirographo dedit illi memoratum pondus argenti. Post multum vero temporis mortuo Salmanasar rege cum regnaret Sennacherib filius eius pro eo et filios Israel exosos haberet in conspectu suo Tobias pergebat per omnem cognationem suam et consolabatur eos dividebatque unicuique prout poterat de facultatibus suis. Esurientes alebat nudisque vestimenta prebebat et mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. Denique cum reversus esset rex Sennacherib fugiens a Iudea plagam quam circa eum deus fecerat propter blasphemiam suam et iratus multos occideret ex filiis Israel. Tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nuntiatum est regi iussit eum occidi et tulit omnem substantiam eius. Tobias vero cum filio suo et cum uxore fugiens nudus latuit. quia multi diligebant eum. Post dies vero xlv occiderunt regem filii ipsius. Et reversus est Tobias ad domum suam. omnisque facultas eius restituta est ei.

II

Post hec vero cum esset dies festus domini et factum esset prandium bonum in domo Tobie dixit filio suo. Vade et adduc aliquos de tribu nostra timentes deum: et epulentur nobiscum. Cumque abisset reversus nuntiavit unum ex filiis Israel iugulatum iacere in platea. Statimque exiliens de accubitu suo relinquens prandium ieiunus pervenit ad corpus. Tollensque illud portavit in domum suam occulte: ut cum sol occubuisset caute illud sepeliret. Cumque occultasset corpus manducavit panem cum luctu et tremore: memorans illum sermonem quem dixit dominus per Amos prophetam. Dies festi vestri convertentur in lamentationem et luctum. Cum vero sol occubuisset: abiit et sepelivit illud. Arguebant autem illum omnes proximi sui dicentes. Iam huius rei causa interfici iussus es. et vix effugisti mortis imperium: et iterum sepelis mortuos? Sed Tobias plus timens deum quam regem. rapiebat corpora occisorum et occultabat in domo sua. et mediis noctibus sepeliebat ea. Contigit autem ut quadam die cum fatigatus a sepultura veniens domum iactasset se iuxta parietem et obdormisset. ex nido hirundinum dormienti illi calida stercora insiderent super oculos eius: fieretque cecus. Hanc autem temptationem ideo permisit dominus evenire illi. ut posteris daretur exemplum pacientie eius sicut et sancti Iob. Nam cum ab infantia sua semper deum timuerit. et mandata eius custodierit. non est contristatus contra deum quod plaga cecitatis evenerit ei. sed immobilis in dei timore permansit. agens gratias deo omnibus diebus vite sue. Nam sicut beato Iob insultabant reges: ita isti parentes et cognati eius irridebant vitam eius dicentes. Ubi est spes tua pro qua elemosinas et sepulturas faciebas? Tobias vero increpabat eos dicens. Nolite ita loqui: quoniam filii sanctorum sumus. et vitam illam expectamus quam deus daturus est his qui fidem suam numquam mutant ab eo. Anna vero uxor eius ibat ad textrinum opus cotidie et de labore manuum suarum victum quem consequi poterat deferebat. Unde factum est ut accipiens edum caprarum detulisset domum. Cuius cum vocem balantis vir eius audisset. dixit. Videte ne forte furtivus sit. Reddite eum dominis suis. quia non licet nobis

BIAS

aut edere ex furto aliquid aut contingere. Ad hec
igitur uxor eius irata respondit: Manifeste uana facta est spes tua, et
elemosine tue modo apparuerunt. Atque his et aliis
huiusmodi uerbis exprobrabat ei. III
Tunc Tobias ingemuit, et cepit orare cum lacrimis
dicens: Iustus es domine, et omnia iudicia tua iusta
sunt, et omnes uie tue misericordia et ueritas et iudicium. Et nunc
domine memor esto mei, ne uindictam sumas de pec-
catis meis, neque reminiscaris delicta mea uel paren-
tum meorum. Quoniam non obediuimus preceptis tuis, ideo traditi sumus
in direptionem et captiuitatem et mortem, et in fabulam et
in improperium omnibus nationibus in quibus dispersisti nos. Et
nunc domine magna iudicia tua, quia non egimus secundum precep-
ta tua, et non ambulauimus sincere coram te. Et nunc
domine secundum uoluntatem tuam fac mecum, et precipe in pace re-
cipi spiritum meum. Expedit enim michi magis mori quam uiuere. Eodem
itaque die contigit ut Sara filia Raguel in ciuitate
medorum, et ipsa audiret improperium ab una ex ancillis
patris sui, quoniam tradita fuerat .vii. uiris, et demonium nomine
Asmodeus occiderat eos, mox ut ingressi fuissent ad
eam. Ergo cum pro culpa sua increparet puellam, respondit ei
dicens: Amplius ex te non uideamus filium aut filiam super ter-
ram, interfectrix uirorum tuorum. Numquid et me occi-
dere uis, sicut iam occidisti .vii. uiros? Ad hanc uocem
perrexit in superius cubiculum domus sue, et tribus diebus et tribus
noctibus non manducauit neque bibit, sed in oratione persistens
cum lacrimis deprecabatur dominum, ut ab isto improperio liberaret
eam. Factum est autem tertia die, dum compleret orationem, bene-
dicens dominum dixit: Benedictum est nomen tuum domine deus pa-
trum nostrorum, qui cum iratus fueris misericordiam facies, et in tempore
tribulationis peccata dimittis his qui inuocant te.
Ad te domine faciem meam conuerto, ad te oculos meos
dirigo. Peto domine ut de uinculo improperii huius absoluas
me, aut certe desuper terram eripias me. Tu scis domine
quia numquam concupiui uirum, et mundam seruaui animam
meam ab omni concupiscentia. Numquam cum ludentibus
miscui me, neque cum his qui in leuitate ambulant
participem me prebui. Virum autem cum timore tuo, non cum li-
bidine mea consensi suscipere. Et aut ego indigna fui
illis, aut illi forsitan me digni non fuerunt, quia forsitan
uiro alio conseruasti me. Non est enim in hominis
potestate consilium tuum. Hoc autem pro certo habet omnis
qui colit te, quia uita eius si in probatione fuerit corona-
bitur, si autem in tribulatione fuerit liberabitur, et si in correptione
fuerit ad misericordiam tuam uenire licebit. Non enim delecta-
ris in perditionibus nostris, quia post tempestatem tranquil-
litatem facis, et post lacrimationem et fletum exultationem
infundis. Sit nomen tuum deus israel benedictum in secula. In tempore il-
lo exaudite sunt preces amborum in conspectu glorie
summi dei, et missus est angelus domini sanctus raphahel
ut curaret eos ambos, quorum uno tempore sunt ora-
tiones in conspectu domini recitate. IIII
Igitur cum Tobias putaret orationem suam exaudiri ut
mori potuisset, uocauit ad se Tobiam filium suum, dixit-
que ei: Audi fili mi uerba oris mei, et ea in corde tuo
quasi fundamenta construe. Cum acceperit deus ani-
mam meam, corpus meum sepeli, et honorem habebis matri
tue omnibus diebus uite eius. Memor enim esse debes que et
quanta pericula passa sit propter te in utero suo. Cum autem et ipsa
compleuerit tempus uite sue, sepelies eam circa me.
Omnibus autem diebus uite tue in mente habeto deum, et ca-
ue ne aliquando peccato consentias, et pretermittas precepta dei
nostri. Ex substantia tua fac elemosinam, et noli auertere faciem
tuam ab ullo paupere. Ita enim fiet ut nec a te auertatur
facies domini. Quomodo potueris ita esto misericors.
Si multum tibi fuerit, abundanter tribue. Si exiguum
tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude. Premi-
um enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis.
Quoniam elemosina ab omni peccato et a morte liberat, et non
patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna
erit coram summo deo elemosina omnibus facienti-
bus eam. Attende tibi fili ab omni fornicatione, et preter
uxorem tuam numquam patiaris crimen scire. Superbi-
am numquam in tuo sensu aut in tuo uerbo dominari per-
mittas. In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio.
Quicumque aliquid tibi operatus fuerit, statim mercedem ei
restitue, et merces mercennarii tui apud te omnino
non maneat. Quod ab alio oderis fieri tibi, uide ne alteri tu
aliquando facias. Panem tuum cum esurientibus et egenis
comede, et de uestimentis tuis nudos tege. Panem tuum
et uinum tuum super sepulturam iusti constitue, et noli
ex eo manducare et bibere cum peccatoribus. Consilium
a sapiente semper perquire. Omni tempore benedic deum, et
pete ab eo ut uias tuas dirigat, et omnia consilia tua
in ipso permaneant. Indico etiam tibi fili mi, dedisse me
.x. talenta argenti dum infantulus esses Gabelo
in Rages ciuitate medorum, et chirographum eius apud
me habeo. Et ideo perquire quomodo ad eum peruenias, et re-
cipias ab eo supra memoratum pondus argenti, et resti-
tuas ei chirographum suum. Noli timere fili mi. Pau-
perem quidem uitam gerimus, sed multa bona habe-
bimus si timuerimus deum, et recesserimus ab omni peccato
et fecerimus bene. V
Tunc respondit Thobias patri suo et dixit: Omnia quecumque
precepisti michi faciam pater. Quomodo autem hanc pecu-
niam inquiram ignoro. Ille me nescit, et ego illum ig-
noro. Quod signum dabo ei? Sed neque uiam per quam pergatur illuc
aliquando cognoui. Tunc pater suus respondit illi et dixit: Chirogra-
phum quidem illius penes me habeo, quod dum illi
ostenderis statim restituet. Sed perge nunc et inquire

vel aliquem fidelem virum qui eat tecum salva mer-
cede sua dum adhuc vivo ut recipias eam. Tunc
egressus Tobias invenit iuvenem splendidum stantem
et praecinctum et quasi paratum ad ambulandum. Et ignorans
quod angelus Dei esset salutavit eum et dixit: Unde te habe-
mus bone iuvenis? At ille ait: Ex filiis Israel. Et Tobias
dixit ei: Nosti viam quae ducit in regionem Medorum? Cui
ait: Novi, et omnia itinera eius frequenter ambulavi, et
mansi apud Gabelum fratrem nostrum qui moratur in Rages
civitate Medorum quae posita est in monte Ecbathanis. Cui
Tobias ait: Sustine me obsecro donec haec ipsa nun-
tiem patri meo. Tunc ingressus Tobias indicavit haec
universa patri suo. Super quae admiratus pater rogavit ut in-
troiret ad eum. Ingressus itaque salutavit eum et dixit: Gaudi-
um tibi sit semper. Et Tobias ait: Quale mihi gaudium erit qui
in tenebris sedeo et lumen caeli non video? Cui ait iuve-
nis: Forti animo esto, in proximo est ut a Deo cureris. Di-
xit itaque illi Tobias: Numquid poteris perducere filium
meum ad Gabelum in Rages civitatem Medorum? Et cum
redieris restituam tibi mercedem tuam. Et dixit ei an-
gelus: Ego ducam et reducam eum ad te. Cui Tobias ait:
Rogo te indica mihi de qua domo aut de qua tribu es tu.
Cui Raphael angelus dixit: Genus quaeris mercennarii
an ipsum mercennarium qui cum filio tuo eat? Sed ne
forte sollicitum te reddam, ego sum Azarias Ananiae
magni filius. Et Tobias ait: Ex magno genere es tu,
sed peto ne irascaris quod voluerim cognoscere genus tuum.
Dixit autem illi angelus: Ego sanum ducam et sanum tibi redu-
cam filium tuum. Respondens autem Tobias dixit: Bene am-
buletis et sit Deus in itinere vestro et angelus eius comitetur
vobiscum. Tunc paratis omnibus quae erant in via por-
tanda fecit Tobias vale patri suo et matri suae et ambula-
verunt ambo simul. Cumque profecti essent coepit flere
mater eius et dicere: Baculum senectutis nostrae tulisti et transmi-
sisti a nobis. Numquam fuisset ipsa pecunia pro qua misisti eum.
Sufficiebat nobis paupertas nostra ut divitias computa-
remus hoc quod videbamus filium nostrum. Dixitque Tobias: Noli fle-
re [illegible] salvus revertetur
ad nos et oculi tui videbunt eum. Credo enim quod
angelus Dei bonus comitetur ei et bene disponat omnia
quae circa ipsum geruntur ita ut cum gaudio revertatur
ad nos. Ad hanc vocem cessavit mater eius flere et
tacuit. VI
Profectus est autem Tobias et canis secutus
est eum. Et mansit prima mansi-
one iuxta fluvium Tigris. Et exivit ut lavaret pe-
des suos et ecce piscis immanis exivit ad devoran-
dum eum. Quem expavescens Tobias clamavit vo-
ce magna dicens: Domine invadit me. Et dixit ei
angelus: Apprehende branchiam eius et trahe eum ad te.
Quod cum fecisset attraxit eum in siccum et palpitare

coepit ante pedes eius. Tunc dixit ei angelus: Exentera hunc
piscem et cor eius et fel et iecur repone tibi; sunt enim
haec necessaria ad medicamenta utiliter. Quod cum fecisset
assavit carnes eius et secum tulerunt in via. Cetera
salierunt quae sufficerent eis quousque pervenirent in
Rages civitatem Medorum. Tunc interrogavit To-
bias angelum et dixit ei: Obsecro te Azaria frater ut di-
cas mihi quod remedium habebunt ista quae de pisce ser-
vare iussisti. Respondensque angelus dixit ei: Cordis eius
particulam si super carbones ponas fumus eius extricat
omne genus daemoniorum sive a viro sive a muliere
ita ut ultra non accedat ad eos. Et dixit ei: Ubi vis
ut maneamus? Respondensque angelus dixit ei: Est hic
Raguel nomine propinquus vir de tribu tua et hic habet
filiam nomine Saram, sed neque masculum neque feminam
ullum habet aliud praeter eam. Tibi debetur omnis substantia
eius, et oportet eam te accipere coniugem. Pete ergo
eam a patre eius et dabit eam tibi uxorem. Tunc respondit Tobias
et dixit: Audio quia tradita est septem viris et mortui sunt,
sed et hoc audivi quia daemonium occidit illos. Timeo
ergo ne forte et mihi haec eveniant, et cum sim unicus parentibus me-
is deponam senectutem illorum cum tristitia ad inferos.
Tunc angelus Raphael dixit ei: Audi me et osten-
dam tibi qui sunt quibus praevalere potest daemo-
nium. Hi namque qui coniugium ita suscipiunt ut Deum
a se et a sua mente excludant et suae libidini
ita vacent sicut equus et mulus quibus non est intel-
lectus, habet potestatem daemonium super eos. Tu autem cum
acceperis eam ingressus cubiculum per tres dies con-
tinens esto ab ea et nihil aliud nisi orationibus vaca-
bis cum ea. Ipsa autem nocte incenso iecore piscis fu-
gabitur daemonium. Secunda vero nocte in copulatione
sanctorum patriarcharum admitteris. Tertia autem nocte
benedictionem consequeris ut filii ex vobis inco-
lumes procreentur. Transacta autem tertia nocte accipies
virginem cum timore Domini amore filiorum ma-
gis quam libidinis ductus ut in semine Abrahae bene-
dictionem in filiis consequaris. VII
Ingressi sunt ad Raguelem et suscepit eos Raguel
cum gaudio. Intuensque Tobiam Raguel dixit
Annae uxori suae: Quam similis est iuvenis iste con-
sobrino meo. Et cum haec dixisset ait: Unde
estis iuvenes fratres nostri? At illi dixerunt: Ex
tribu Nephthalim sumus ex captivitate Nini-
ve. Dixitque illis Raguel: Nostis Tobiam fratrem
meum? Qui dixerunt: Novimus. Cumque multa
bona loqueretur de eo dixit angelus ad Ragu-
elem: Tobias de quo interrogas pater eius est. Et mi-
sit se Raguel et cum lacrimis osculatus est eum et
plorans super collum eius dixit: Benedictio sit tibi

fili mi: quia boni et optimi viri filius es. Et anna uxor eius et sara filia ipsorum lacrimate sunt. Postquam autem locuti sunt, precepit raguel occidi arietem et parari convivium. Cumque hortaretur discumbere eos ad prandium, tobias dixit: Hic ego hodie non manducabo neque bibam nisi prius petitionem meam confirmes et promittas mihi dare saram filiam tuam. Quo audito verbo raguel expavit, sciens quid evenerit illis septem viris, timere cepit ne forte huic similiter accideret. Et cum nutaret et non daret ullum petenti responsum, dixit ei angelus: Noli timere dare illam isti, quoniam huic timenti deum debetur coniux filia tua. Propterea alius non potuit habere illam. Tunc dixit raguel: Non dubito quod deus preces et lacrimas meas in conspectu suo admiserit. Et credo quoniam ideo fecit vos venire ad me, ut ista coniungeretur cognationi sue secundum legem moysi. Et nunc noli dubium gerere quod tibi eam tradam. Et apprehendens dexteram filie sue dextere tobie tradidit dicens: Deus abraham et deus ysaac et deus iacob sit vobiscum, et ipse coniungat vos impleatque benedictionem suam in vobis. Et accepta carta fecerunt conscriptionem coniugii. Et post hec epulati sunt benedicentes deum. Vocavitque ad se raguel annam uxorem suam et precepit ei ut prepararet alterum cubiculum. Et introduxit in illud saram filiam suam, et lacrimata est. Dixitque ei: Forti animo esto filia mea. Dominus celi det tibi gaudium pro tedio quod perpessa es.

Postquam vero cenaverunt, introduxerunt iuvenem ad eam. Recordatus itaque tobias sermonis angeli, protulit de cassidili suo partem iecoris, posuitque eam super carbones vivos. Tunc raphael angelus apprehendit demonium et religavit illud in deserto superioris egypti. Tunc hortatus est virginem tobias et dixit ei: Sara exurge, et deprecemur deum hodie et cras et secundum cras, quia istis tribus noctibus deo iungimur. Tertia autem transacta nocte in nostro erimus coniugio. Filii quippe sanctorum sumus, et non possumus ita coniungi sicut gentes que ignorant deum. Surgentes autem pariter instanter orabant ambo simul ut sanitas daretur eis. Dixitque tobias: Domine deus patrum nostrorum, benedicant te celi et terre, mare et fontes et flumina et omnis creatura tua que in eis sunt. Tu fecisti adam de limo terre dedistique ei adiutorium evam. Et nunc domine tu scis quia non luxurie causa accipio sororem meam coniugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in secula seculorum. Dixit itaque sara: Miserere nobis domine, miserere nobis, et consenescamus ambo pariter sani. Et factum est circa pullorum cantum, accersiri iussit raguel servos suos, et abierunt cum eo ut foderent sepulchrum. Dicebat enim: Ne forte simili modo evenerit ei quo et ceteris illis septem qui sunt ingressi ad eam. Cumque parassent fossam, reversus raguel ad uxorem suam dixit ei: Mitte unam ex ancillis tuis, et videat si mortuus est, ut sepeliam eum antequam illucescat. Et misit unam ex ancillis suis, que ingressa cubiculum reperit eos salvos et incolumes secum pariter dormientes. Et reversa nuntiavit bonum nuntium, et benedixerunt dominum, raguel videlicet et anna uxor eius, et dixerunt: Benedicimus te domine deus israel, quia non contigit nobis quemadmodum putavimus. Fecisti enim nobis misericordiam tuam, et exclusisti a nobis inimicum persequentem nos. Misertus es autem duobus unicis. Fac eos domine plenius benedicere te, et sacrificium tibi laudis tue et sue sanitatis offerre, ut cognoscat universitas gentium quia tu es deus solus in universa terra. Statimque precepit servis suis raguel ut replerent fossam quam fecerant priusquam elucesceret. Uxori autem sue dixit ut instrueret convivium et pararet omnia que in cibos erant iter agentibus necessaria. Duas quoque vaccas pingues et quattuor arietes occidi fecit, et paravit epulas omnibus vicinis suis cunctisque amicis. Et adiuravit raguel tobiam ut duas ebdomadas moraretur apud se. De omnibus autem que possidebat raguel dimidiam partem dedit tobie, et fecit hanc scripturam, ut pars dimidia que supererat post obitum eorum tobie dominio deveniret.

IX

Tunc vocavit ad se tobias angelum, quem quidem hominem estimabat, dixitque ei: Azaria frater, peto ut auscultes verba mea. Si meipsum tradam tibi servum, non ero condignus providentie tue. Tamen obsecro te ut assumas tibi animalia sive servitia, et vadas ad gabelum in rages civitatem medorum, reddasque ei cyrographum suum, et recipias ab eo pecuniam, et roges eum venire ad nuptias meas. Scis enim ipse quoniam numerat dies pater meus, et si tardavero una die plus, contristatur anima eius. Et certe vides quomodo raguel adiuravit me, cuius adiuramentum spernere non possum. Tunc raphael assumens quattuor ex servis raguelis et duos camelos, in rages civitatem medorum perrexit. Et inveniens gabelum reddidit ei cyrographum suum, et recepit ab eo pecuniam omnem. Indicavitque ei de tobia filio tobie omnia que gesta sunt, fecitque eum secum venire ad nuptias. Cumque ingressus esset domum raguelis, invenit tobiam discumbentem, et exiliens osculati sunt se invicem, et flevit gabelus benedixitque deum et

dixit. Benedicat te dominus deus israel: quia filius es viri
optimi et iusti et timentis deum et elemosinas facien-
tis. Et dicatur benedictio super uxorem tuam et super
parentes vestros et videatis filios vestros et filios filiorum
vestrorum usque in tertiam et quartam generationem. et sit semen
vestrum benedictum a deo israel qui regnat in secula seculorum.
Cumque omnes dixissent amen. accesserunt ad convivi-
um. Sed et cum timore domini nuptiarum convivium

X

Cum vero moras exercebant
faceret tobias causa nuptiarum. sollicitus erat
pater eius tobias dicens. Putas quare moratur filius meus
aut quare detentus est ibi. Putasne gabelus mortu-
us est et nemo illi reddet pecuniam. Cepit autem contri-
stari nimis ipse et anna uxor eius cum eo. et ceperunt
ambo simul flere eo quod die statuto minime rever-
teretur filius eorum ad eos. Flebat igitur mater eius irreme-
diabilibus lacrimis atque dicebat. heu me fili mi ut
quid te misimus peregrinari. lumen oculorum nostrorum.
baculum senectutis nostre. solatium vite nostre spem
posteritatis nostre. Omnia simul in te uno habentes. te non
debuimus dimittere a nobis. Cui dicebat tobias. Tace
et noli turbari. Sanus est filius noster. Satis fidelis est vir
ille cum quo misimus eum. Illa autem nullo modo consolari po-
terat. sed cotidie exiliens circumspiciebat et circuibat
vias omnes per quas spes remeandi videbatur. ut pro-
cul videret eum si fieri posset venientem. At vero raguel
dicebat ad generum suum. Mane hic et ego mittam
nuntium salutis de te ad tobiam patrem tuum. Cui tobi-
as dixit. Ego novi quia pater meus et mater mea modo dies com-
putant. et cruciatur spiritus eorum in ipsis. Cumque verbis
multis rogaret raguel tobiam et ille nulla ratione vel-
let audire. tradidit ei saram et dimidiam partem sub-
stantie sue in pueris et in puellis. in pecudibus. in
camelis. in vaccis. et pecunia multa et salvum atque
gaudentem dimisit eum a se dicens. Angelus domini
sanctus sit in itinere vestro. perducatque vos incolumes. et inve-
niatis omnia recte circa parentes vestros. et videant
oculi mei filios vestros priusquam moriar. Et apprehen-
dentes filiam suam osculati sunt et dimiserunt ire:
monentes eam honorare soceros. diligere ma-
ritum. regere familiam. gubernare domum. et seipsam
irreprehensibilem exhibere.

XI

Cumque reverterentur pervenerunt ad charan
que est in medio itinere contra ninivem. xi. die.
Dixitque angelus. Tobias frater scis quemadmodum reli-
quisti patrem tuum. Si placet itaque tibi precedamus.
et lento gradu sequantur iter nostrum familie simul
cum coniuge tua et cum animalibus. Cumque hoc placu-
isset ut irent. dixit raphahel ad tobiam. Tolle tecum
ex felle piscis. erit enim necessarium. Tulit itaque
tobias ex felle illo et abierunt. Anna autem sedebat
secus viam cotidie in supercilio montis. unde respice-
re poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco specularetur
adventum eius vidit a longe et illico cognovit ve-
nientem filium suum. Currensque nuntiavit viro suo
dicens. Ecce venit filius tuus. Dixitque raphael ad to-
biam. At ubi introieris domum tuam. statim adora
dominum deum tuum. et gratias agens ei accede ad patrem
tuum et osculare eum. Statimque line super oculos eius
ex felle isto piscis quod portas tecum. Scias enim quoniam
mox aperientur oculi eius et videbit pater tuus lumen
celi. et in conspectu tuo gaudebit. Tunc precucurrit
canis qui simul fuerat in via. et quasi nuntius adveniens
blandimento sue caude gaudebat. Et consurgens cecus
pater cepit offendens pedibus currere. et data manu
puero occurrit obviam filio suo. Et suscipiens osculatus
est eum cum uxore sua. et ceperunt flere pre gaudio.
Cumque adorassent deum et gratias egissent: consederunt.
Tunc sumens tobias de felle piscis linivit oculos patris
sui. Et sustinuit quasi dimidiam fere horam. et cepit
albugo ex oculis eius quasi membrana ovi egredi. Quam
apprehendens tobias traxit ab oculis eius. et statim
visum recepit. Et glorificabant deum ipse videlicet
et uxor eius. et omnes qui sciebant eum. Dicebat-
que tobias. Benedico te domine deus israel quia tu casti-
gasti me et tu salvasti me. Ecce video tobiam filium
meum. Ingressa est itaque et iam post vii. dies sara uxor filii
sui. et omnis familia et pecora sana et cameli. et
pecunia multa uxoris. sed et pecunia quam receperat
a gabelo. Et narravit parentibus suis omnia bene-
ficia dei que fecisset circa eum per hominem qui eum
duxerat. Veneruntque achior et nabath consobrini
tobie gaudentes ad tobiam. congratulantes ei de
omnibus bonis que circa illum ostenderat deus. Et per
vii dies epulantes gaudio magno gavisi sunt.

XII

Tunc vocavit ad se tobias filium
suum: dixitque ei. Quid possumus dare viro
isti sancto qui venit tecum. Respondens tobias
dixit patri suo. Pater quam mercedem dabimus ei.
aut quid dignum poterit esse beneficiis eius. Me
duxit et reduxit sanum. pecuniam a gabelo
ipse suscepit. uxorem ipse me habere fecit. et demo-
nium ab ea ipse compescuit. gaudium parentibus
eius fecit. me ipsum a devoratione piscis eripuit.
te quoque fecit videre lumen celi et bonis omnibus
per eum repleti sumus. Quid illi ad hec dignum
poterimus dare. Sed peto te pater ut rogemus
eum si forte dignabitur medietatem de omnibus
que allata sunt sibi assumere. Et vocantes eum
pater et filius. tulerunt eum in partem et rogare

cepimus ut dignaretur dimidiam partem omnium que attulit accipere sibi. Tunc dixit eis occulte: Benedicite deum celi et coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum est, opera autem dei revelare et confiteri honorificum est. Bona est oratio cum ieiunio et elemosina magis quam thesauros auri condere, quoniam elemosina a morte liberat, et ipsa est que purgat peccata et facit invenire vitam eternam. Qui autem faciunt peccatum et iniquitatem hostes sunt anime sue. Manifesto ergo vobis veritatem et non abscondam a vobis sermonem occultum. Quando orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos et derelinquebas prandium tuum et mortuos abscondebas per diem in domo tua et nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam domino. Et quia acceptus eras deo, necesse fuit ut temptatio probaret te. Et nunc misit me dominus ut curarem te, et Saram uxorem filii tui a demonio liberarem. Ego enim sum Raphael angelus unus ex septem qui astamus ante dominum. Cumque hec audissent turbati sunt et trementes ceciderunt super faciem suam. Dixitque eis angelus: Pax vobis, nolite timere. Etenim cum essem vobiscum per voluntatem dei eram: ipsum benedicite et cantate illi. Videbar quidem vobiscum manducare et bibere, sed ego cibo invisibili et potu qui ab hominibus videri non potest utor. Tempus est ergo ut revertar ad eum qui me misit. Vos autem benedicite deum et narrate omnia mirabilia eius. Et cum hec dixisset ab aspectu eorum ablatus est, et ultra eum videre non potuerunt. Tunc prostrati sunt per horas tres in faciem et benedixerunt deum, et exurgentes narraverunt omnia mirabilia eius.

XIII

Aperiens autem Tobias senior os suum benedixit dominum et dixit: Magnus es domine in eternum et in omnia secula regnum tuum, quoniam tu flagellas et salvas, tu deducis ad inferos et reducis, et non est qui effugiat manum tuam. Confitemini domino filii Israel, et in conspectu gentium laudate eum, quoniam ideo dispersit vos inter gentes que ignorant eum, ut vos narretis mirabilia eius et faciatis scire eos quia non est alius deus omnipotens preter eum. Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras et ipse salvabit nos propter misericordiam suam. Aspicite ergo que fecit vobiscum, et cum timore et tremore confitemini illi regemque seculorum exaltate in operibus vestris. Ego autem in terra captivitatis mee confitebor illi, quoniam ostendit maiestatem suam in gentem peccatricem. Convertimini itaque peccatores et facite iustitiam coram deo, credentes quod faciat vobiscum misericordiam suam. Ego autem et anima mea in eo letabimur. Benedicite dominum omnes electi eius, agite dies letitie et confitemini illi. Ierusalem civitas dei, castigavit te dominus in operibus manuum tuarum. Confitere domino in bonis et benedic deum seculorum, ut reedificet in te tabernaculum suum, et revocet ad te omnes captivos, et gaudeas in omnia secula seculorum. Luce splendida fulgebis et omnes fines terre adorabunt te. Nationes ex longinquo ad te venient et munera deferentes adorabunt in te dominum, et terram tuam in sanctificationem habebunt. Nomen enim magnum invocabunt in te. Maledicti erunt qui contempserint te, et condempnati erunt qui blasphemaverint te, benedictique erunt qui edificaverint te. Tu autem letaberis in filiis tuis, quoniam omnes benedicentur et congregabuntur ad dominum. Beati omnes qui diligunt te et qui gaudent super pace tua. Anima mea benedic dominum, quoniam liberavit Ierusalem civitatem suam a cunctis tribulationibus eius dominus deus noster. Beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndam claritatem Ierusalem. Porte Ierusalem ex saphiro et smaragdo edificabuntur et ex lapide precioso omnis circuitus murorum eius. Ex lapide candido et mundo omnes platee eius sternentur, et per vicos eius alleluia cantabitur. Benedictus dominus qui exaltavit eam et sit regnum eius in secula seculorum super eam. Amen.

XIIII

Et consummati sunt sermones Tobie. Et postquam illuminatus est Tobias vixit annis xl. et vidit filios nepotum suorum. Completis itaque annis centum .xii. sepultus est honorifice in Ninive. Nam quinquagesimo namque vi. anno oculorum lumen amisit, sexagenarius vero recepit. Reliquum vero vite sue in gaudio fuit, et cum bono profectu timoris dei perrexit in pace. In hora autem mortis sue vocavit ad se Tobiam filium suum et vii. iuvenes filios eius nepotes suos, dixitque eis: Prope erit interitus Ninive. Non enim excidit verbum domini, et fratres nostri qui dispersi sunt a terra Israel revertentur ad eam. Omnis autem deserta terra eius replebitur, et domus dei que in ea incensa est iterum reedificabitur. Ibique revertentur omnes timentes deum, et relinquent gentes idola sua et venient in Ierusalem et inhabitabunt in eam, et gaudebunt in ea omnes reges terre adorantes regem Israel. Audite ergo filii mei patrem vestrum: servite domino in veritate et inquirite ut faciatis que placita sunt illi, et filiis vestris mandate ut faciant iustitias et elemosinas, ut sint memores dei et benedicant eum in omni tempore in veritate et in tota virtute sua. Nunc ergo filii audite me, et nolite manere hic, sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulchro, ex eo dirigite gressus vestros ut exeatis hinc. Video enim quia iniquitas eius finem dabit ei. Factum est autem post obitum matris sue Tobias abscessit ex Ninive cum uxore sua et filiis et filiorum filiis, et reversus est ad soceros suos. Invenitque eos incolumes in senectute bona, et curam eorum gessit et ipse clausit oculos eorum et omnem hereditatem domus

tingues ipse prospexit [illegible] quintam generationem fili-
os filiorum suorum. et completis annis nonaginta et
novem in timore Domini cum gaudio sepelierunt e-
um. Omnis autem cognatio eius et omnis generatio eius in bona vi-
ta et in sancta conversatione permansit. ita ut accepti essent
tam Deo quam hominibus et cunctis habitantibus terre.

Prologus in libro Judith

APUD EBREOS LIBER
Judith inter agiographa legitur. cuius
auctoritas ad roboranda illa que in con-
tentionem veniunt minus idonea iu-
dicatur. Chaldeo tamen sermone conscriptus inter historias
computatur. Sed quia hunc librum synodus nicena
in numero sanctarum scripturarum legitur computasse. adquievi
postulationi vestre. immo exactioni. et sepositis occupationibus
quibus vehementer artabar. huic unam lucubratiunculam
dedi. magis sensum e sensu quam ex verbo verbum
transferens. Multorum codicum varietatem vitiosissimam
amputavi. sola ea que intelligentia
integra in verbis chaldeis invenire potui latinis ex-
pressi. Accipite Judith viduam castitatis exemplum. et
triumphali laude perpetuis eam preconiis declarate.
Hanc enim non solum feminis sed et viris imitabi-
lem dedit. qui castitatis eius remunerator virtutem
talem tribuit. ut invictum omnibus hominibus vinceret
et insuperabilem superaret.

Incipit Liber Judith.

ARPHAXAT
Itaque rex medorum subiugaverat
multas gentes imperio suo. et ipse
edificavit civitatem potentis-
simam. quam appellavit egbath-
anis. Ex lapidibus quadratis
et sectis fecit muros eius in al-
titudinem cubitorum
cubitorum .xxx. Turres vero eius posuit in alti-
tudinem cubitorum centum. Per quadrum vero earum latus utrumque
vicenorum pedum spatio tendebatur. Posuitque por-
tas eius in altitudinem turrium. et gloriabatur quasi po-
tens in potentia exercitus sui et in gloria quadri-
garum suarum. Anno igitur .xii. regni sui. Nabuchodo-
nosor rex assiriorum qui regnabat in ninive civi-
tate magna pugnavit contra arphaxat et obtinuit eum
in campo magno qui appellatur ragau circa eu-
fraten et tigrim et iadason. in campo erioch regis
elicorum. Tunc exaltatum est regnum nabuchodonosor
et cor eius elevatum est. et misit ad omnes qui habitabant
in cilicia et damasco et libano et ad gentes que sunt in
carmelo et cedar. et inhabitantes galileam in campo
magno hesdrelon. et ad omnes qui erant in samaria
et trans flumen iordanem usque iherusalem. et omnem terram iesse
quousque perveniatur ad montes ethiopie. Ad hos omnes mi-
sit nuntios nabuchodonosor rex assiriorum. Qui omnes
uno animo contradixerunt. et remiserunt eos vacuos
ac sine honore abiecerunt. Tunc indignatus nabucho-
donosor rex adversus omnem terram illam. iuravit per reg-
num et thronum suum quod defenderet se de omnibus regionibus his. II

Anno tertio decimo nabuchodonosor regis. in
xxii. die mensis primi factum est verbum in
domo nabugodonosor regis assiriorum. ut defenderet
se. Vocavitque omnes maiores natu. omnesque duces bel-
latores suos. et habuit cum eis misterium consilii sui.
Dixitque cogitationem suam in eo esse. ut omnem terram
suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus
vocavit nabugodonosor rex holofernem principem
militie sue. et dixit ei. Egredere adversus omne regnum
occidentis et contra eos precipue qui contempserunt imperium
meum. Non parcet oculus tuus ulli regno. omnemque ur-
bem munitam subiugabis mihi. Tunc olofernus vocavit
duces et magistratus virtutis assiriorum. et dinumeravit
viros in expeditione sicut precepit ei rex. .cxx. milia
peditum pugnatorum. et equites sagittarios .xii.
milia. Omnemque expeditionem suam fecit preire in mul-
titudine innumerabilium camelorum. cum his que ex-
ercitibus sufficerent copiose. Boum quoque armenta gre-
gesque ovium quorum non erat numerus. Frumentum ex omni
siria in transitu suo parari constituit. Aurum vero et ar-
gentum de domo regis assumpsit multum nimis.
Et profectus est ipse et omnis exercitus cum quadrigis et equi-
tibus et sagittariis. qui cooperuerunt faciem terre sicut
locuste. Cumque pertransisset fines assiriorum venit ad
magnos montes ange qui sunt a sinistro cilicie
ascenditque omnia castella eorum. et obtinuit omnem
munitionem. Effregit autem civitatem opinatissimam
melothi. predavitque omnes filios tharsis qui erant contra
faciem deserti et filios ismahel et ad austrum terre cele-
on. et transivit eufraten et venit ad mesopotamiam.
et fregit omnes civitates excelsas que erant ibi a
torrente mambre usquequo perveniatur ad mare. et occu-
pavit terminos eius a cilicia usque ad fines iapheth.
qui sunt ad austrum. Abduxitque omnes filios ma-
dian. ac predavit omnem locupletationem eorum. omnesque
resistentes sibi occidit in ore gladii. Et post
hec descendit in campos damasci in diebus messis
et succendit omnia sata. omnesque arbores ac vineas
fecit incidi. et cecidit timor illius super omnes inhabi-
tantes terram. III

Tunc miserunt legatos suos universarum urbium ac provinciarum
reges ac principes sirie scilicet mesopotamie et sirie so-
bal et libie atque cilicie qui venientes ad olofernem

chytum. Desinat indignatio tua circa nos. Melius est
enim ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi
magno et subditi simus ei quam moriamur et interi-
tum nostrum ipsi servitutis nostrae damna patiamur. Om-
nis civitas nostra omnisque possessio omnes colles et montes et
campi et armenta boum gregesque ovium caprarumque equorum-
que camelorum et universae facultates nostrae atque familiae in
conspectu tuo sunt. Sint omnia sub lege tua. Nos et
liberi nostri servi tui sumus. Veni nobis pacificus
dominus et utere servitio nostro sicut placuerit tibi. Tunc descen-
dit de montibus cum equitibus in virtute magna et ob-
tinuit omnem civitatem et omnem inhabitantem terram. De
universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliatores viros for-
tes et electos ad bellum. Tantusque metus illis provinciis incu-
buit ut universarum urbium habitatores principes et
ducentes choros honorati sunt simul cum populis
exirent obviam venienti: excipientes eum cum coro-
nis et lampadibus ducentes choros in tubis et tympa-
nis. Et haec ita tamen facientes ferocitatem eius pectoris
mitigare potuerunt. Nam et civitates eorum de-
struxit et lucos eorum succidit. Praeceperat enim illi Nabu-
chodonosor rex ut omnes deos terrae exterminaret vide-
licet ut ipse solus diceretur deus ab his nationibus quae po-
tuissent Holofernis potentia subiugari. Pertransiens
autem Syriam Sobal et omnem Apamiam omnemque Mesopo-
tamiam venit ad Idumaeos in terram Gabaa accepitque
civitates eorum et sedit ibi per XXX dies. In quibus diebus
adunari praecepit universum exercitum virtutis suae. IIII

Tunc audientes haec filii Israel qui habitabant in
terra Iuda timuerunt valde a facie eius. Trem-
or et horror invasit sensus eorum ne hoc faceret
Ierusalem et templo Domini quod fecerat ceteris civitatibus et
templis earum. Et miserunt in omnem Samariam per circu-
itum usque in Iericho et praeoccupaverunt omnes vertices
montium et muris circumdederunt vicos suos et congre-
gaverunt frumenta in praeparationem pugnae. Sacerdos etiam
Eliachim scripsit ad universos qui erant contra Esdre-
lon quae est contra faciem campi magni iuxta Dothain et
universos per quos viae transitus esse poterat ut obtinerent ascen-
sus montium per quos via esse poterat ad Ierusalem et illic
custodirent ubi angustum iter esse poterat inter mon-
tes. Et fecerunt filii Israel secundum quod constituerat eis sa-
cerdos Domini Eliachim. Et clamavit omnis populus ad
Dominum instantia magna et humiliaverunt animas
suas in ieiuniis ipsi et mulieres eorum. Et induerunt
se sacerdotes ciliciis et infantes prostraverunt contra
faciem templi Domini et altare Domini operuerunt
cilicio. Et clamaverunt ad Dominum Deum Israel unanimiter ne da-
rentur in praedam infantes eorum et uxores eorum in divi-
sionem et civitates eorum in exterminium et sancta eorum
in pollutionem. Tunc Eliachim sacerdos Domini magnus
circuivit omnem Israel allocutusque est eos dicens: Scitote
quoniam exaudiet Dominus preces vestras si manentes perma-
nseritis in ieiuniis et orationibus in conspectu Domini. Me-
mores estote Moysi servi Domini qui Amalech confiden-
tem in virtute sua et in potentia sua et in exercitu suo et
in clipeis suis et in curribus suis et in equitibus suis non
ferro pugnando sed precibus sanctis orando deiecit. Sic
erunt universi hostes Israel si perseveraveritis in hoc o-
pere quod coepistis. Ad hanc igitur exhortationem eius deprecantes
Dominum permanebant in conspectu Domini. Ita ut etiam
hii qui offerebant Domino holocausta praecincti ciliciis
offerrent sacrificia Domino et erat cinis super capita eorum.
Et toto corde suo omnes orabant Deum ut visitaret populum
suum Israel. V

Nuntiatumque est Holoferni
principi militiae Assyriorum quod filii Israel praepararent se
ad resistendum ac montium itinera conclusissent. Et
furore nimio exarsit in iracundia magna vocavitque
omnes principes Moab et duces Ammon et dixit eis: Dica-
te mihi quis sit populus iste qui montana obsidet aut quae et quales
et quantae sint civitates eorum. Quae etiam sit virtus eorum aut
quae sit multitudo eorum vel quis rex militiae illorum: et quare prae
omnibus qui habitant in oriente isti contempserunt me
et non exierunt obviam nobis ut susciperent nos cum pace.
Tunc Achior dux omnium filiorum Ammon respondens
ait: Si digneris audire domine mi dicam veritatem
in conspectu tuo de populo isto qui in montanis habitat
et non egredietur verbum falsum ex ore meo. Populus iste
ex progenie Chaldaeorum est. Hic primum in Mesopotamia ha-
bitavit quia noluerunt sequi deos patrum suorum qui erant
in terra Chaldaeorum. Deserentes itaque caeremonias patrum
suorum quae in multitudine deorum erant unum Deum caeli
coluerunt qui et praecepit eis ut exirent inde et habitarent
in Charan. Cumque operuisset omnem terram fames
descenderunt in Aegyptum illicque per CCCC annos sic multi-
plicati sunt ut dinumerari eorum non posset exercitus.
Cumque gravaret eos rex Aegypti atque in aedificati-
onibus urbium suarum in luto et latere subiugasset
eos: clamaverunt ad Dominum suum et percussit totam terram
Aegypti plagis variis. Cumque eiecissent eos Aegyp-
tii et cessasset plaga ab eis et iterum vellent eos capere
ad suum servitium revocare: fugientibus his Deus caeli
mare aperuit ita ut hinc inde aquae quasi murus solida-
rentur et isti pede sicco fundum maris perambulando
transirent. In quo loco dum innumerabilis exercitus Aegyp-
tiorum eos persequeretur ita aquis coopertus est ut non remane-
ret vel unus qui factum posteris nuntiaret. Egressi etiam
mare Rubrum deserta Sinai montis occupaverunt
in quibus numquam homo habitare potuit vel filius hominis
requievit. Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad

bibendum. Per annos .xl. annonam de celo consecuti sunt.
Ubicumque ingressi sunt sine arcu et sagitta, et absque scuto
et gladio, deus eorum pro eis pugnavit et vicit. Et non fuit qui
insultaret populo isti, nisi quando recessit a cultura domini dei
sui. Quotiensque autem preter ipsum deum suum alterum coluerunt,
dati sunt in predam et in gladium et in obprobrium. Quotiensque
autem penituerunt se recessisse a cultura dei sui, dedit
eis deus celi virtutem resistendi. Denique chananeum
regem et iebuseum et ferezeum et etheum et eveum
et amorreum et omnes potentes in esebon prostrave-
runt, et terras eorum et civitates eorum ipsi possederunt.
Et usque dum non peccarent in conspectu dei sui, erant cum
illis bona. Deus enim illorum odit iniquitatem. Nam et ante
hos annos cum recessissent a via quam dederat illis
deus ut ambularent in ea, exterminati sunt preliis
a multis nationibus, et plurimi eorum captivi abducti sunt
in terram non suam. Nuper autem reversi sunt ad dominum deum
suum, et ex dispersione qua dispersi fuerant adunati sunt,
et ascenderunt montana hec omnia, et iterum possi-
dent iherusalem ubi sunt sancta eorum. Nunc ergo mi domine
perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu dei
eorum, et ascendamus ad illos, quoniam tradens tradet illos
deus illorum tibi, et subiugati erunt sub iugo potentie
tue. Si vero non est offensio populi huius coram deo suo, non poteri-
mus resistere illis, quoniam deus eorum defendet illos, et eri-
mus in obprobrium universe terre. Et factum est cum cessasset
loqui achior verba hec, irati sunt omnes magnates
holofernis, et cogitabant interficere eum dicentes
ad alterutrum: Quis est iste qui filios israel posse dicat
resistere regi nabuchodonosor et exercitibus eius, homines
inermes et sine virtute et sine peritia pugne?
Ut ergo cognoscat achior quoniam fallit nos, ascendamus
in montana, et cum capti fuerint potentes eorum, tunc
cum eis gladio transverberabitur, ut sciat omnis gens
quoniam nabuchodonosor deus terre est, et preter ipsum alius

VI

Factum est autem cum cessassent loqui, non est.
indignatus est holofernes vehementer et
dixit ad achior: Quoniam prophetasti nobis dicens quod gens
israel defendatur a deo suo, ut ostendam tibi quoniam non est
deus nisi nabuchodonosor, cum percusserimus eos omnes
sicut hominem unum, tunc et ipse cum illis assiriorum gla-
dio interibis, et omnis israel tecum perditione disperiet,
et probabis quoniam nabuchodonosor dominus sit universe
terre. Tunc autem gladius militie mee transiet per la-
tera tua, et confixus cades inter vulneratos israel, et non respi-
rabis ultra donec extermineris cum illis. Porro autem si pro-
phetiam tuam veram existimas, non concidat vultus
tuus, et pallor qui faciem tuam obtinuit abscedat
a te, si verba mea hec putas impleri non posse.
Ut autem noveris quia simul cum illis hec experieris,
ex hac hora illorum populo sociaberis, ut dum dignas
gladii mei penas exceperint, ipse simul ultioni
subiaceas. Tunc holofernes precepit servis suis ut
comprehenderent achior et perducerent eum in be-
thuliam, et traderent eum in manus filiorum israel. Et
accipientes eum servi holofernis profecti sunt per cam-
pestria. Sed cum appropinquassent ad montana, exie-
runt contra eos fundibularii. Illi autem divertentes
a latere montis ligaverunt achior ad arborem ma-
nibus et pedibus, et sic vinctum restibus dimiserunt eum
et reversi sunt ad dominum suum. Porro filii israel descen-
dentes de bethulia venerunt ad eum. Quem solven-
tes duxerunt ad bethuliam, atque in medio populi
statuentes illum percunctati sunt quid rerum
esset quod vinctum illum reliquissent. In diebus illis
erant illic principes ozias filius micha de tribu
symeon, et carmi qui et gothoniel. In medio itaque
seniorum et in conspectu omnium achior dixit omnia
que locutus ipse fuerat ab holoferne interrogatus, et qualiter
populus holofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum,
et quemadmodum ipse holofernes iratus iusserit eum is-
raelitis hac de causa tradi, ut dum vicerit filios israel,
tunc et ipsum achior diversis iubeat suppliciis interi-
re, propter hoc quod dixisset deus celi defensor est eorum. Cumque
universa achior exposuisset, omnis populus cecidit in faciem
adorantes dominum, et communi lamentatione et fletu unanimes
preces suas domino effuderunt dicentes: Domine deus
celi et terre, intuere superbiam illorum et respice nostram
humilitatem, et faciem sanctorum tuorum attende, et ostende
quoniam non derelinquis presumentes de te, et presumentes de se
et de sua virtute gloriantes humilias. Finito itaque fle-
tu, et per totum diem populi oratione completa, conso-
lati sunt achior dicentes: Deus patrum nostrorum cuius tu vir-
tutem predicasti, ipse tibi hanc dabit vicissitudinem, ut
eorum magis tu interitum videas. Cum vero dominus
deus noster hanc dederit libertatem servis suis, sit et tecum
deus in medio nostri, ut sicut tibi placuerit ita cum tuis
omnibus converseris. Tunc ozias finito consilio sus-
cepit eum in domum suam, et fecit ei cenam magnam. Et
vocatis omnibus presbiteris simul expleto ieiunio re-
fecerunt. Postea vero convocatus est omnis populus, et per totam
noctem intra ecclesiam oraverunt petentes auxilium
a deo israel.

VII

Holofernes autem altera die precepit exercitibus suis
ut ascenderent contra bethuliam. Erant autem
pedites bellatorum c.xx. milia, et equites .xx.ii.
milia, preter preparationes virorum illorum quos occupa-
verat captivitas et adducti fuerant de provinciis et
urbibus universe iuventutis. Omnes pariter paraverunt se ad pug-
nam contra filios israel, et venerunt per crepidinem montis

usque ad apicem qui respicit dothaim: a loco qui dici-
tur belma usque ad chelmon: qui est contra hesdrelon. Filii autem
israel ut viderunt multitudinem illorum: prostraverunt se
super terram mittentes cinerem super capita sua. unanimes
orantes ut deus israel misericordiam suam ostenderet super populum su-
um. Et assumentes arma sua bellica sederunt per loca que
angusti itineris tramitem dirigunt inter montuosa: et erant
custodientes ea tota die et nocte. Porro holofernes
dum circuiret per gyrum reperit quod fons qui influebat
in aqueductum illorum a parte australi extra civitatem
dirigeretur: et incidi precepit aqueductum eorum. Erant tamen
non longe a muris fontes: ex quibus furtim videbantur
haurire aquam ad refocillandum potius quam ad potandum.
Sed filii amon et moab accesserunt ad holofernem di-
centes. Filii israel non in lancea nec in sagitta confidunt:
sed montes defendunt illos: et muniunt illos colles in
precipitio constituti. Ut ergo sine congressione pugne pos-
sis superare eos: pone custodes fontium ut non hauriant
aquam ex eis: et sine gladio interficies eos: vel certe fatiga-
ti tradent civitatem suam quam putant in montibus
positam superari non posse. Et placuerunt verba hec coram
holoferne et coram omnibus satellitibus eius: et constituit
per gyrum centenarios per singulos fontes. Cumque ista
custodia per dies xx. fuisset expleta: defecerunt cisterne et
collectiones aquarum omnibus inhabitantibus in bethulia:
ita ut non esset intra civitatem unde satiarentur vel una die:
quoniam ad mensuram dabatur populis aqua cotidie. Tunc ad
oziam congregati sunt omnes viri et femine iuvenes
et senes et parvuli: simul omnes una voce dixerunt. Iudi-
cet deus inter nos et te: quoniam fecisti in nos mala nolens lo-
qui pacifice cum assiriis. Et propter hoc vendidit nos deus in manibus
eorum. et ideo non est qui adiuvet cum prosternamur
ante oculos eorum in siti et perditione magna. Et nunc congrega-
te universos qui in civitate sunt: ut sponte nos tra-
damus omnes populo holofernis. Melius est enim ut captivi bene-
dicamus dominum viventes quam moriamur et simus obpro-
brium omni carni: cum viderimus uxores nostras et infan-
tes nostros mori ante oculos nostros. Contestamur hodie
celum et terram et deum patrum nostrorum qui ulciscitur nos
secundum peccata nostra: ut iam tradatis civitatem in manu
milicie holofernis: et sit finis noster brevis in ore gla-
dii qui longior efficitur in ariditate sitis. Et cum
hec dixissent: factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia
ab omnibus. Et per multas horas una voce clamaverunt
ad deum dicentes. Peccavimus cum patribus nostris iniuste
egimus iniquitatem fecimus. Tu quia pius es miserere
nostri. aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras:
et noli tradere confitentes te populo qui ignorat te: ut non
dicant inter gentes ubi est deus eorum. Et cum fatigati his cla-
moribus et his fletibus lassati siluissent: exurgens ozias

infusus lacrimis dixit. Equo animo estote fratres et hos
v. dies expectemus a domino misericordiam. Forsitan enim
indignationem suam abscidet: et dabit gloriam nomini suo.
Si autem transactis v. diebus non venerit adiutorium faci-
emus hec verba que locuti estis. VIII

Et factum est cum audisset hec verba iudith vidua que
erat filia merari filii idox filii ioseph filii elai
filii iamnor filii gedeon filii raphoin filii acitob filii mel-
chie filii enan filii nathanie filii salathiel filii symeon filii
ruben: et vir eius fuit manasses qui mortuus est in diebus
messis hordeacee. Instabat enim super alligantes manipulos
in campo: et venit estus super caput eius et mortuus est in be-
thulia civitate sua et sepultus est illic cum patribus suis. Erat autem
iudith relicta eius vidua iam annis tribus et mensibus sex. Et
in superioribus domus sue fecit sibi secretum cubiculum in quo
cum puellis suis clausa morabatur: et habens super lumbos suos
cilicium ieiunabat omnibus diebus vite sue preter sabbata et
neomenias et festa domus israel. Erat autem eleganti aspectu
nimis cui vir suus reliquerat divitias multas et fami-
liam copiosam. ac possessiones armentis boum et gregibus
ovium plenas: et erat hec in omnibus famosissima quia ti-
mebat dominum valde. nec erat qui loqueretur de illa
verbum malum. Hec itaque cum audisset quod ozias promi-
sisset quod transacto v. die traderet civitatem: misit ad
presbiteros cambri et carmi. et venerunt ad illam et dixit illis.
Quod est hoc verbum in quo consensit ozias ut tradat
civitatem assiriis si intra v. dies non venerit vobis adiu-
torium. Et qui estis vos qui temptatis dominum. Non
est iste sermo qui misericordiam provocet: sed potius qui iram excitet
et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis
dei. et in arbitrium vestrum diem constituistis ei. Sed quia
paciens est dominus: in hoc ipso peniteamus et indulgen-
tiam eius lacrimis postulemus. Non enim quasi homo deus sic com-
minabitur: neque sicut filius hominis ad iracundiam provocabitur.
Et ideo humiliemus illi animas nostras et in spiritu constitu-
ti humiliato servientes illi dicamus flentes domino:
ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam.
Ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorum: ita et iam
de nostra humilitate gloriemur: quia non secuti sumus
peccata patrum nostrorum: qui dereliquerunt deum suum
et adoraverunt deos alienos: pro quo scelere dati sunt
in gladium et in rapinam et in confusionem [illegible]
[illegible] deum nescimus preter ipsum. Expectemus
humiles consolationem eius: et exquiret sanguinem nostrum
de afflictionibus inimicorum nostrorum: et humiliabit omnes
gentes quecumque insurgunt contra nos et faciet illas sine
honore dominus deus noster. Et nunc fratres quoniam vos estis presbiteri
in populo dei: et ex vobis pendet anima illorum: ad elo-
quium vestrum corda eorum erigite: ut memores sint quia
temptati sunt patres nostri: ut probarentur si vere colerent

dum sunt. Memores esse debent quomodo pater noster abraham temptatus est, et per multas tribulationes probatus dei amicus effectus est. Sic ysaac, sic iacob, sic moyses, et omnes qui placuerunt deo per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem qui temptationes non susceperunt cum timore domini, et impatientiam suam et improperium murmurationis sue contra dominum protulerunt, exterminati sunt ab exterminatore, et a serpentibus perierunt. Et nos ergo non ulciscamur nos pro his que patimur, sed reputantes peccatis nostris hec ipsa supplicia minora esse, flagella dei quasi servi qui corripimur ad emendationem et non ad perditionem nostram evenisse credamus. Et dixerunt illi ozias et presbyteri: Omnia que locuta es vera sunt, et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier sancta es et timens deum. Et dixit illis iudith: Sicut quod loqui potui dei esse cognoscitis, ita quod facere disposui probate si ex deo est, et orate ut firmum faciat consilium meum deus. Stabitis vos ad portam nocte ista, et ego exeam cum abra mea, et orate ut sicut dixistis in diebus quinque respiciat dominus populum suum israel. Vos autem nolo ut scrutemini actum meum, et usque dum renuntiem vobis nichil aliud fiat nisi oratio pro me ad dominum deum nostrum. Et dixit ad eam ozias: Vade in pace, et dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abierunt.

IX

Quibus abscedentibus ingressa est iudith oratorium suum, et induens se cilicio posuit cinerem super caput suum, et prosternens se domino clamavit ad dominum dicens: Domine deus patris mei symeon, qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum qui violatores extiterunt in coinquinatione sua et denudaverunt femur virginis in confusionem, et dedisti mulieres eorum in predam, et filias eorum in captivitatem, et omnem predam in divisionem servis tuis qui zelaverunt zelum tuum: subveni queso te domine deus meus mihi vidue. Tu enim fecisti priora, et illa post illa cogitasti, et hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enim vie tue parate sunt, et tua iudicia in tua providentia posuisti. Respice castra assyriorum nunc, sicut tunc castra egyptiorum videre dignatus es, quando post servos tuos armati currebant confidentes in quadrigis et in equitatu suo et in multitudine bellatorum. Sed aspexisti super castra eorum, et tenebre fatigaverunt eos. Tenuit pedes eorum abyssus, et aque operuerunt eos. Sic fiant et isti domine, qui confidunt in multitudine sua, et in curribus suis, et in contis, et in scutis, et in sagittis suis, et in lanceis gloriantur, et nesciunt quia tu ipse es deus noster qui conteris bella ab initio, et dominus nomen est tibi. Erige brachium tuum sicut ab initio, et allide virtutem eorum in virtute tua. Cadat virtus eorum in iracundia tua, qui promittunt se violare sancta tua, et polluere tabernaculum nominis tui, et deicere gladio suo cornu altaris tui. Fac domine ut gladio proprio eius superbia amputetur. Capiatur laqueo oculorum suorum in me, et percuties eum ex labiis caritatis mee. Da mihi in animo constantiam ut contempnam illum, et virtutem ut evertam illum. Erit enim memoriale nominis tui, cum manus femine deiecerit eum. Non enim in multitudine est virtus tua domine, neque in equorum viribus voluntas tua, nec superbi ab initio placuerunt tibi, sed humilium et mansuetorum semper placuit deprecatio. Deus celorum, creator aquarum, et dominus totius creature, exaudi me miseram deprecantem et de tua misericordia presumentem. Memento domine testamenti tui, et da verbum in ore meo, et in corde meo consilium corrobora, ut domus tua in tua sanctificatione permaneat, et omnes gentes agnoscant quia tu es deus et non est alius preter te.

X

Factum est autem cum cessasset clamare ad dominum, surrexit de loco quo iacuerat prostrata domino. Vocavitque abram suam, et descendens in domum suam abstulit a se cilicium, et exuit se vestimento viduitatis sue, et lavit corpus suum, et induit se vestimentis iocunditatis sue capitis sui, et imposuit mitram super caput suum, et induit se vestimentis iocunditatis sue. Induitque sandalia pedibus suis, assumpsitque dextraliola et lilia, et inaures, et anulos, et omnibus ornamentis suis ornavit se. Cui etiam dominus contulit splendorem, quoniam omnis ista compositio non ex libidine sed ex virtute pendebat, et ideo dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret. Imposuit itaque abre sue ascopam vini, et vas olei, et polentam, et palatas, et panes, et caseum, et profecta est. Cumque venissent ad portam civitatis, invenerunt expectantem oziam et presbyteros civitatis. Qui cum vidissent eam, stupentes mirati sunt nimis pulchritudinem eius. Nichil tamen interrogantes eam dimiserunt transire dicentes: Deus patrum nostrorum det tibi gratiam, et omne consilium tui cordis sua virtute corroboret, et glorietur super te ierusalem, et sit nomen tuum in numero sanctorum et iustorum. Et dixerunt hi qui illic aderant omnes una voce: Fiat, fiat. Iudith vero orans dominum transivit per portas, ipsa et abra eius. Factum est autem cum descenderet montem circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores assyriorum et tenuerunt eam dicentes: Unde venis, aut quo vadis? Que respondit: Filia sum hebreorum, ideo ego fugi a facie eorum, quoniam futurum agnovi quod dentur vobis in depredationem, pro eo quod contempnentes vos noluerunt ultro tradere seipsos ut invenirent misericordiam in conspectu vestro. Hac de causa cogitavi mecum dicens: Vadam ad faciem principis holofernis, ut indicem illi secreta illorum, et ostendam illi quo aditu possit

obtinere eos, ita ut non cadat unus vir de exercitu eius.
Et cum audissent viri illi verba eius, considerabant fa-
ciem eius, et erat in oculis eorum stupor, quia pulchritudi-
nem mirabantur eius nimis. Et dixerunt ad eam: Conservasti
animam tuam, eo quod tale repperisti consilium, ut descenderes
ad dominum nostrum. Hoc autem scias, quoniam cum steteris in conspec-
tu eius, bene tibi faciet, et eris gratissima in corde eius. Duxerunt-
que illam ad tabernaculum Holofernis, et annuntiaverunt eam.
Cumque intrasset ante faciem eius, statim captus est in suis oculis
Holofernis. Dixeruntque ad eum satellites eius: Quis contem-
nat populum Hebreorum, qui tam decoras mulieres ha-
bent, ut non pro his merito pugnare contra eos debeant?
Videns itaque Iudith Holofernem sedentem in conopeo,
quod erat ex purpura et auro et smaragdo et lapidibus pre-
ciosis intextum, et in faciem eius extendisset, adora-
vit eum, prosternens se super terram. Et levaverunt illam
servi Holofernis, iubente domino suo. XI

Tunc Holofernes dixit ei: Equo animo esto, et noli
pavere in corde tuo, quoniam ego nocui virum numquam
qui voluit servire Nabuchodonosor regi. Populus autem tuus
si non contempsisset me, non levassem lanceam meam
super illum. Nunc autem dic mihi, qua ex causa recessisti ab illis, et
placuit tibi ut venires ad nos. Et dixit Iudith: Sume ver-
ba ancille tue, quoniam si secutus fueris verba ancille tue, per-
fectam rem faciet dominus tecum. Vivit enim Nabucho-
donosor rex terre, et vivit virtus eius, que est in te
ad correptionem omnium animarum errantium: quoniam
non solum homines servient illi per te, sed et bestie agri
obtemperant illi. Nuntiatur enim industria animi tui
universis gentibus, et indicatum est omni seculo, quoniam tu
solus bonus et potens es in omni regno eius, et disciplina
tua omnibus provinciis predicatur. Nec hoc latet quod locutus
est Achior, nec illud ignoratur quod ei iusseris evenire.
Constat enim deum nostrum sic peccatis offensum, ut manda-
verit per prophetas suos ad populum, quod tradat eum pro peccatis suis.
Et quia sciunt se offendisse deum suum filii Israel, tremor
tuus super ipsos est. Insuper etiam fames invasit eos, et
ab ariditate aque iam inter mortuos computantur.
Denique hoc ordinant ut interficiant pecora sua, et san-
guinem eorum bibant. Et sancta domini dei sui que precepit deus
non contingi, in frumento, vino et oleo, hec cogitaverunt
impendere, et volunt consumere que nec manibus
deberent contingere. Ergo quoniam hec faciunt, certum est
quod in perditionem dabuntur. Quod ego ancilla tua cognoscens,
fugi ab illis, et misit me deus hec ipsa nuntiare tibi. Ego enim
ancilla tua deum colo etiam nunc apud te, et exiet an-
cilla tua, et orabo deum, et dicet mihi quando eis reddat pec-
catum suum, et veniens nuntiabo tibi, ita ut ego addu-
cam te per mediam Ierusalem, et habebis omnem populum Israel
sicut oves quibus non est pastor, et non latrabit vel unus

canis contra te. Quia hec mihi dicta sunt per providentiam dei. Et quoniam
iratus est illis deus, hec ipsa missa sum ad sapientiam eius nunciare
tibi. Placuerunt autem omnia verba hec Holoferni et coram pueris
suis, et mirabantur ad sapientiam eius, et dicebant alter ad
ad alterum: Non est talis mulier super terram in aspectu, in
pulchritudine, et in sensu verborum. Et dixit ad illam Ho-
lofernes: Benefecit deus qui misit te ante populum, ut des illum
in manibus nostris. Et quoniam bona est promissio tua, si fecerit
mihi hoc deus tuus, erit et meus deus, et tu in domo Nabuchodo-
nosor magna eris, et nomen tuum nominabitur in universa
Tunc iussit eam introire XII terra.
ubi repositi erant thesauri eius, et iussit illic ma-
nere eam, et constituit quid daretur illi de convivio
suo. Cui respondit Iudith et dixit: Nunc non potero man-
ducare ex his que mihi precipis tribui, ne veniat super me of-
fensio. Ex his autem que mihi detuli manducabo. Cui Holo-
fernes ait: Si defecerint tibi ista que tecum detulisti, quid facie-
mus tibi? Et dixit Iudith: Vivit anima tua, domine meus,
quoniam non expendet ancilla tua omnia hec, donec faciet
in manu mea hec que cogitavi. Et induxerunt illam
servi eius in tabernaculum quo preceperat. Et petiit dum intro-
iret, ut daretur ei copia nocte et ante lucem egredi-
endi foras ad orationem et deprecandi dominum. Et precepit
cubiculariis suis ut sicut placeret illi exiret et introiret
ad orandum deum suum per triduum. Et exibat noctibus in
vallem Bethulie, et baptizabat se in fonte aque. Et ut
ascendebat, orabat dominum deum Israel, ut dirigeret viam
eius ad liberationem populi sui. Et introiens munda manebat
in tabernaculo, usque dum acciperet escam suam in vespe-
rum. Et factum est in quarto die, Holofernes fecit cenam servis
suis, et dixit ad Vagao eunuchum: Vade et suade Hebream
illam, ut sponte consentiat habitare mecum. Fedum est enim
apud Assyrios si femina irrideat virum agendo ut im-
munis transeat ab eo. Tunc introivit Vagao ad Iu-
dith, et dixit: Non vereatur bona puella introire ad dominum
meum, ut honorificetur ante faciem eius, et manducet cum eo
et bibat vinum in iocunditate. Cui Iudith respondit: Que ego
sum ut contradicam domino meo? Omne quod
erit ante oculos eius bonum et optimum, faciam. Quic-
quid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus di-
ebus vite mee. Et surrexit et ornavit se vestimento
suo, et ingressa stetit ante faciem eius. Cor autem Holofernis con-
cussum est; erat enim ardens in concupiscentia eius. Et dixit
ad eam Holofernes: Bibe nunc et accumbe in iocundi-
tate, quoniam gratiam invenisti coram me. Et dixit Iudith:
Bibam, domine, quoniam magnificata est anima mea
hodie pre omnibus diebus meis. Et accepit et mandu-
cavit et bibit coram ipso ea que paraverat illi ancilla eius. Et io-
cundus factus est Holofernes ad illam, bibitque vinum mul-
tum nimis quantum numquam biberat in vita sua.

Ut autem sero factum est festinaverunt servi illius ad hospitia sua, et conclusit vagao hostia cubiculi et abiit. Erant autem omnes fatigati a vino, eratque iudith sola in cubiculo. Porro holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus. Dixitque iudith puelle sue ut staret foris ante cubiculum et observaret. Stetitque iudith ante lectum orans cum lacrimis et labiorum motu in silentio dicens: Confirma me domine deus israel et respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut sicut promisisti ierusalem civitatem tuam erigas, et hoc quod credens per te posse fieri cogitavi perficiam. Et hec cum dixisset accessit ad columnam que erat ad caput lectuli eius, et pugionem eius qui in ea ligatus pendebat exsolvit. Cumque evaginasset illum, apprehendit comam capitis eius et ait: Confirma me domine deus in hac hora. Et percussit bis in cervicem eius, et abscidit caput eius, et abstulit conopeum eius a columnis, et evolvit corpus eius truncum. Et post pusillum exivit, et tradidit caput holofernis ancille sue et iussit ut mitteret illud in peram suam. Et exierunt due secundum consuetudinem suam quasi ad orationem, et transierunt castra, et gyrantes vallem venerunt ad portam civitatis. Et dixit iudith a longe custodibus murorum: Aperite portas quoniam nobiscum est deus qui fecit virtutem in israel. Et factum est cum audissent viri vocem eius vocaverunt presbiteros civitatis, et concurrerunt ad eam omnes a minimo usque ad maximum, quoniam speraverunt eam iam non esse venturam. Et accendentes luminaria congyraverunt circa eam universi. Illa autem ascendens in eminentiori loco iussit fieri silentium. Cumque omnes tacuissent, dixit iudith: Laudate dominum deum nostrum qui non deseruit sperantes in se, et in me ancilla sua adimplevit misericordiam suam quam promisit domui israel, et interfecit in manu mea hostem populi sui in hac nocte. Et proferens de pera caput holofernis ostendit illis dicens: Ecce caput holofernis principis militie assiriorum, et ecce conopeum illius in quo recumbebat in ebrietate sua, ubi et per manum femine percussit illum dominus deus noster. Vivit autem ipse dominus quoniam custodivit me angelus eius et hinc euntem et ibi commorantem et inde huc revertentem, et non permisit me ancillam suam dominus coinquinari, sed sine pollutione peccati revocavit me vobis gaudentem in victoria sua, in evasione mea et in liberatione vestra. Confitemini illi omnes quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Universi autem adorantes dominum dixerunt ad eam: Benedixit te dominus in virtute sua, quia per te ad nichilum redegit inimicos nostros. Porro ozias princeps populi israel dixit ad eam: Benedicta es tu filia a domino deo excelso pre omnibus mulieribus super terram. Benedictus dominus qui creavit celum et terram, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum, quia hodie nomen tuum ita magnificavit ut non recedat laus tua de ore hominum qui memores fuerint virtutis domini in eternum, pro quibus non pepercisti anime tue propter angustias et tribulationem generis tui, sed subvenisti ruine ante conspectum dei nostri. Et dixit omnis populus: Fiat fiat. Porro achior vocatus venit, et dixit ei iudith: Deus israel cui tu testimonium dedisti quod ulciscatur se de inimicis suis, ipse caput omnium incredulorum incidit in hac nocte in manu mea. Et ut probes quia ita est, ecce caput holofernis qui in contemptu superbie sue deum israel contempsit, et tibi interitum minabatur dicens: Cum captus fuerit populus israel gladio perforari precipiam latera tua. Videns autem achior caput holofernis, angustiatus pre pavore cecidit in faciem suam super terram, et estuavit anima eius. Postea vero quam resumpto spiritu recreatus est, procidit ad pedes eius et adoravit eam et dixit: Benedicta tu a deo tuo in omni tabernaculo iacob, quoniam in omni gente que audierit nomen tuum magnificabitur super te deus israel.

Dixit autem iudith ad XIIII omnem populum: Audite me fratres. Suspendite caput hoc super muros nostros. Et erit cum exierit sol, accipiat unusquisque arma sua, et exite cum impetu, non ut descendatis deorsum, sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam. Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum holofernis, et invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum, decidet super eos timor. Cumque cognoveritis fugere illos, ite post illos securi, quoniam dominus conteret eos sub pedibus vestris. Tunc achior videns virtutem quam fecit deus israel, relicto gentilitatis ritu credidit deo, et circumcidit carnem preputii sui, et appositus est ad populum israel, et omnis successio generis eius usque in hodiernum diem. Mox autem ut ortus est dies, suspenderunt super muros caput holofernis, accepitque unusquisque vir arma sua, et egressi sunt cum grandi strepitu et ululatu. Quod videntes exploratores ad tabernaculum cucurrerunt. Porro hi qui in tabernaculo erant venientes, et ante ingressum cubiculi perstrepentes, excitandi gratia inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus sed a sonantibus holofernes evigilaret. Nullus enim audebat cubiculum virtutis assiriorum pulsando aut intrando aperire. Sed cum venissent duces eius ac tribuni et universi maiores exercitus regis assiriorum, dixerunt cubiculariis: Intrate et excitate illum, quoniam egressi mures de cavernis suis ausi sunt provocare nos ad prelium. Tunc ingressus vagao cubiculum eius ste-

tit ante cortinam et plausum fecit manibus suis. Sus-
picabatur enim illum cum Iudith dormire. Sed cum nul-
lum motum iacentis sensu aurium caperet, accessit ap-
proximans ad cortinam, et elevans eam, vidensque ca-
daver absque capite Holofernis in suo sanguine tabefactum
iacere super terram, exclamavit voce magna cum fle-
tu, et scidit vestimenta sua. Et ingressus tabernaculum
Iudith non invenit eam, et exilivit foras ad populum et
dixit: Una mulier hebrea fecit confusionem in domo
regis Nabuchodonosor. Ecce enim Holofernes iacet in
terra, et caput eius non est in illo. Quod cum audissent prin-
cipes virtutis Assyriorum, sciderunt omnes vestimenta
sua, et intolerabilis timor et tremor cecidit super eos,
et turbati sunt animi eorum valde. Et factus est cla-
mor eorum incomparabilis in medio castrorum. XV

Cumque omnis exercitus decollatum Holofernem
audisset, fugit mens et consilium ab eis, et solo tre-
more et metu agitati, fuge presidium sumunt,
ita ut nullus loqueretur cum proximo suo. Sed inclina-
to capite, relictis omnibus, evadere Hebreos quos
armatos venire super se audiebant, fugientes per vias
camporum et semitas collium. Videntes itaque filii Israel
fugientes illos, descenderunt clangentes tubis et
ululantes post eos. Et quoniam Assyrii non adunati in fu-
gam ibant precipites, filii autem Israel uno agmine perse-
quentes debilitabant omnes quos invenire potuissent.
Misit itaque Ozias nuncios per omnes civitates et regi-
ones Israel. Omnis itaque regio omnisque urbs electam
iuventutem misit armatam post eos, et persecuti sunt
eos in ore gladii, quousque pervenirent ad extremitatem
finium suorum. Reliqui autem qui erant in Bethulia in-
gressi sunt castra Assyriorum, et predam quam fugientes
Assyrii reliquerant abstulerunt, et onustati sunt val-
de. Hii vero qui victores reversi sunt ad Bethuliam, omnia
que illorum erant abstulerunt secum, ita ut non esset
numerus in pecoribus et iumentis et universis mobilibus
eorum, ut a minimo usque ad maximum omnes divites fierent
de predationibus eorum. Ioachim autem summus pontifex de Ierusalem
venit Bethuliam cum universis presbiteris suis ut videret
Iudith. Que cum exisset ad illum, benedixerunt illam om-
nes una voce dicentes: Tu gloria Ierusalem, tu leticia Israel, tu ho-
norificentia populi nostri, que fecisti viriliter et confor-
tatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris et post virum
tuum alterum nescieris. Ideo et manus domini confor-
tavit te, et ideo eris benedicta in eternum. Et dixit omnis
populus: Fiat, fiat. tabor ... vix collecta sunt spo-
lia Assyriorum a populo Israel. Porro autem universa que Holofer-
nis peculiaria fuisse probata sunt, dederunt Iu-
dith in auro et argento et vestibus et gemmis
et omni supellectile, et tradita sunt illi omnia a populo

et omnes populi gaudebant cum mulieribus et virginibus
et iuvenibus in organis et tubis. XVI

Tunc cantavit canticum domino Iudith dicens:
Incipite domino in tympanis, cantate domino
in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exul-
tate et invocate nomen eius. Dominus conterens
bella, dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in me-
dio populi sui, ut eriperet nos de manu omnium inimico-
rum. Venit Assur ex montibus ab aquilone in multi-
tudine fortitudinis sue, cuius multitudo obturavit torren-
tes, et equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensurum
fines meos, et iuvenes meos occisurum gladio, infan-
tes meos dare in predam, et virgines in captivi-
tatem. Dominus autem nocuit eum, et tradidit eum in ma-
nus femine, et confodit eum. Non enim cecidit poten-
tes eorum a iuvenibus, nec filii Titan percusserunt eum,
nec excelsi gigantes imposuerunt se illi, sed Iudith
filia Merari in specie faciei sue dissolvit eum. Exuit
enim se vestimento viduitatis, et induit se vestimento
leticie in exultatione filiorum Israel. Unxit faciem suam
unguento, et colligavit cincinnos suos mitra ad deci-
piendum illum. Sandalia eius rapuerunt oculos eius,
pulchritudo eius captivam fecit animam eius. Amputavit
pugione cervicem eius. Horruerunt Perse constantiam
eius, et Medi audaciam eius. Tunc ululaverunt castra Assy-
riorum, quando apparuerunt humiles mei arescentes in si-
ti. Filii puellarum compunxerunt eos, et sicut pueros fu-
gientes occiderunt eos; perierunt in prelio a fa-
cie domini mei. Hymnum cantemus domino, hym-
num novum cantemus deo nostro. Adonay domine
magnus es tu, et preclarus in virtute, et quem superare ne-
mo potest. Tibi serviat omnis creatura tua, quia dixisti
et facta sunt; misisti spiritum tuum et creata sunt, et non est
qui resistat voci tue. Montes a fundamentis mo-
vebuntur cum aquis, petre sicut cera liquescent an-
te faciem tuam. Qui autem timent te, magni erunt apud
te per omnia. Ve genti insurgenti super genus meum;
dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iu-
dicii visitabit illos. Dabit enim ignem
et vermes in carnes eorum, ut urantur et sentiant
usque in sempiternum. Et factum est post hec, omnis populus post
victoriam venit in Ierusalem adorare dominum. Et mox
ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta et
vota et repromissiones suas. Porro Iudith universa
arma bellica Holofernis que dedit illi populus, et conopeum
quod ipsa sustulerat, in anathema oblivionis. Erat
autem populus iocundus secundum faciem sanctorum, et per tres menses
gaudium huius victorie celebratum est cum Iudith.
Post dies autem illos unusquisque rediit in sua. Et Iu-
dith magna facta est in Bethulia. Et preclarior erat

universe terre Iudith. Erat autem etiam virtuti castitas adiuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vite sue ex quo defunctus est Manasses vir eius. Erat autem diebus festis procedens cum gloria magna. Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, et dimisit abram suam liberam, et defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia. Luxitque illam omnis populus diebus septem. In omni autem spatio vite eius non fuit qui perturbaret Israhel, et post mortem eius annis multis. Dies autem victorie huius festivitatis ab Hebreis in numero sanctorum dierum accipitur, et colitur a Iudeis ex illo tempore usque in pre sen tem di em.

Prologus in libro Hester.

LIBRUM HESTER variis translatoribus constat esse vitiatum. Quem ego de archivis Hebreorum relevans verbum e verbo expressius transtuli. Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum funibus trahit, addens ea que ex tempore dici poterant et audiri, sicut solitum est scolaribus disciplinis sumpto themate excogitare quibus verbis uti potuit qui iniuriam passus est vel ille qui iniuriam fecit. Vos autem, o Paula et Eustochium, quoniam et bibliothecas Hebreorum studuistis intrare et interpretum certamina comprobastis, tenentes Hester hebraicum librum per singula verba nostram translationem aspicite, ut possitis agnoscere me nichil etiam augmentasse addendo, sed fideli testimonio simpliciter sicut in Hebreo habetur historiam hebraicam Latine lingue tradidisse. Nec affectamus laudes hominum, nec vituperationes expavescimus. Deo enim placere curantes minas hominum penitus non timemus, quoniam dissipat Deus ossa eorum qui hominibus placere desiderant, et secundum apostolum qui huiusmodi sunt servi Christi esse non possunt. Rubrum in libro Hester alfabetum ex minio usque ad theta litteram fecimus, volentes scilicet LXX interpretum ordinem per hec insinuare studioso lectori. Nos enim iuxta morem Hebreum ordinem prosequi et tamen in LXX editione maluimus

Incipit liber Hester.

IN DIEBUS ASSUERI, qui regnavit ab India usque Ethiopiam super centum viginti septem provincias, quando sedit in solio regni sui, Susa civitas regni eius exordium fuit. Tertio igitur anno imperii sui fecit grande convivium cunctis principibus et pueris suis, fortissimis Persarum et Medorum inclitis et prefectis provinciarum coram se, ut ostenderet divitias glorie regni sui ac magnitudinem atque iactantiam potentie sue multo tempore, centum videlicet et octoginta diebus. Cumque implerentur dies convivii, invitavit omnem populum qui inventus est in Susis a maximo usque ad minimum septem diebus, iussit convivium preparari in vestibulo orti et nemoris quod regio cultu et manu consitum erat. Et pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris et carbasini ac iacinctini, sustentata funibus bissinis atque purpureis, qui eburneis circulis inserti erant, et columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei et argentei super pavimentum smaragdino et pario stratum lapide dispositi erant, quod mira varietate pictura decorabat. Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis, et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque ut magnificentia regia dignum erat abundans et precipuum ponebatur. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum, sed sic rex statuerat preponens mensis singulos de principibus suis, ut sumeret unusquisque quod vellet. Vasti quoque regina fecit convivium feminarum in palatio ubi rex Assuerus manere consueverat. Itaque die septimo, cum rex esset hilarior et post nimiam potationem incaluisset mero, precepit Naumam et Bazatha et Arbona et Bagatha et Abgatha et Zarath et Charchas, septem eunuchis qui in conspectu eius ministrabant, ut introducerent reginam Vasti coram rege, posito super caput eius diademate, et ostenderet cunctis populis et principibus illius pulchritudinem. Erat enim pulchra valde. Que renuit et ad regis imperium quod per eunuchos mandaverat venire contempsit. Unde iratus rex et nimio furore succensus, interrogavit sapientes qui ex more regio semper ei aderant, et illorum faciebat cuncta consilio scientium leges ac iura maiorum. Erant autem primi et proximi regis Charsena et Sethar et Admatha et Tharsis et Mares et Marsana et Mamuchan, septem duces Persarum atque Medorum, qui videbant faciem regis et primi post eum residere soliti erant, cui sententie Vasti regina subiaceret que Assueri regis imperium quod per eunuchos mandaverat facere noluisset. Responditque Mamuchan audiente rege atque principibus: Non solum regem lesit regina Vasti, sed et omnes principes et populos qui sunt in cunctis provinciis regis Assueri. Egredietur enim sermo regine ad omnes mulieres, ut contempnant viros suos et dicant: Rex Assuerus iussit ut regina Vasti intraret ad eum et illa noluit. Atque hoc exemplo omnes principum coniuges Persarum atque Medorum parvipendent imperia maritorum. Unde regis iusta est indignatio. Si tibi placet, egrediatur edictum a facie tua et scribatur iuxta legem Persarum atque Medorum, quam preteriri illicitum est, ut nequaquam ultra Vasti ingrediatur ad regem, sed regnum illius altera que melior illa est accipiat. Et hoc in omne latissimum provinciarum tuarum divulgetur imperium, et cuncte uxores

tam maiorum quam minorum deferant maritis suis honorem. Placuit consilium eius regi et principibus. Fecitque rex iuxta consilium Mamuchan: et misit epistolas ad universas provincias regni sui, ut queque gens audire et legere poterat diversis linguis et litteris: esse viros principes ac maiores in domibus suis: et hoc per cunctos populos divulgari.

II

His itaque gestis, postquam regis Assueri deferbuerat indignatio: recordatus est Vasthi, et que fecisset ~~et mittantur qui considerent per universas provincias puellas~~ Querant regi puelle virgines ac adducant eas ad civitatem Susan et tradant in domum feminarum sub manu Egei eunuchi qui est prepositus et custos mulierum: et accipiant mundum muliebrem et cetera ad usus necessaria: et quecumque inter omnes oculis regis placuerit: ipsa regnet pro Vasthi. Placuit sermo regi: et ita ut suggesserant iussit fieri. Erat vir iudeus in Susis civitate vocabulo Mardocheus filius Iair filii Semei filii Cis de stirpe Iemini: qui translatus fuerat de Ierusalem eo tempore quo Iechoniam regem Iuda Nabuchodonosor rex Babilonis transtulerat. Qui fuit nutritius filie fratris sui Edisse que altero nomine Hester vocabatur: et utrumque parentem amiserat: pulchra nimis et decora facie. Mortuisque patre eius ac matre: Mardocheus sibi eam adoptavit in filiam. Cumque percrebuisset regis imperium et iuxta mandatum illius multe virgines pulchre adducerentur Susan et Egeo traderentur eunucho: Hester quoque inter ceteras puellas ei tradita est ut servaretur in numero feminarum. Que placuit ei et invenit gratiam in conspectu eius: ut acceleraret mundum muliebrem et traderet ei partes suas et .vii. puellas speciosissimas de domo regis: et tam ipsam quam pedissequas eius ornaret atque excoleret. Que noluit ei indicare populum et patriam suam: Mardocheus enim preceperat ut de hac re omnino reticeret. Qui deambulabat cotidie ante vestibulum domus in qua electe virgines servabantur: curam agens salutis Hester et scire volens quid ei accideret. Cum autem venisset tempus singularum per ordinem puellarum ut intrarent ad regem expletis omnibus que ad mundum muliebrem pertinebant mensis .xii. vertebatur: ita dumtaxat ut sex menses oleo ungerentur mirtino: et aliis sex quibusdam pigmentis et aromatibus uterentur. Ingredientesque ad regem quicquid postulassent ad ornatum pertinens accipiebant: et ut eis placuerat composite de triclinio feminarum ad regis cubiculum transibant. Et que intraverat vespere egrediebatur mane: atque inde in secundas edes deducebantur que sub manu Sasagazi eunuchi erant qui concubinis regis presidebant. Nec habebat potestatem ad regem ultra redeundi nisi voluisset rex eam venire iussisset ex nomine. Evoluto autem tempore per ordinem instabat dies quo Hester filia Abiahel fratris Mardochei quam sibi adoptaverat in filiam intrare deberet ad regem. Que non quesivit muliebrem cultum: sed quecumque voluit Egeus eunuchus custos virginum hec ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa valde et incredibili pulchritudine: omnium oculis gratiosa et amabilis videbatur. Ducta est itaque ad cubiculum regis Assueri mense .x. qui vocatur Thebet .vii. anno regni eius: et amavit eam rex plus quam omnes mulieres. Habuitque gratiam et misericordiam coram eo super omnes mulieres: et posuit diadema regni in capite eius fecitque eam regnare in loco Vasthi. Et iussit convivium preparari permagnificum cunctis principibus et servis suis pro coniunctione et nuptiis Hester. Et dedit requiem universis provinciis: ac dona largitus est iuxta magnificentiam principalem. Cumque et secundo quererentur virgines et congregarentur Mardocheus manebat ad regis ianuam. Necdum prodiderat Hester patriam et populum suum iuxta mandatum eius. Quicquid enim ille precipiebat observabat Hester: et ita cuncta faciebat ut eo tempore solita erat quo eam parvulam nutriebat. Eo igitur tempore quo Mardocheus ad regis ianuam morabatur irati sunt Bagathan et Thares duo eunuchi regis qui ianitores erant et in primo palatii limine presidebant: volueruntque insurgere in regem et occidere eum. Quod Mardocheum non latuit. Statimque nuntiavit regine Hester: et illa regi ex nomine Mardochei qui ad se rem detulerat. Quesitum est et inventum: et appensus uterque eorum in patibulo. Mandatumque historiis et annalibus traditum coram rege.

III

Post hec rex Assuerus exaltavit Aman filium Amadathi qui erat de stirpe Agag: et posuit solium eius super omnes principes quos habebat. Cunctique servi regis qui in foribus palatii versabantur: flectebant genu et adorabant Aman. Sic enim preceperat imperator. Solus Mardocheus non flectebat genu neque adorabat eum. Cui dixerunt regis pueri qui ad fores palatii presidebant. Cur preter ceteros non observas mandata regis? Cumque hi crebrius dicerent et ille nollet audire: nuntiaverunt Aman. Et experimento probavit quod Mardocheus non sibi flecteret genu nec se adoraret: iratus est valde. Et pro nichilo duxit in unum Mardocheum mittere manus suas. Audierat enim quod esset gentis iudee. Magisque voluit omnem iudeorum qui erant in regno Assueri perdere nationem. Mense primo cuius vocabulum est Nisan anno .xii. regni Assueri missa est sors in urnam que hebraice dicitur phur coram Aman quo die et quo mense gens iudeorum deberet interfici. Et exivit mensis .xii. qui vocabatur Adar. Dix-

que aman regi assuero. Est populus per omnes provincias regni
tui dispersus. et a se mutuo separatus: novis utens legibus
et ceremoniis. insuper et regis scita contempnens. Et
optime nosti quod non expediat regno tuo ut insolescat
per licentiam. Si tibi placet decerne ut pereat: et decem
milia talentorum appendam arcariis gaze tue. Tulit
ergo rex anulum quo utebatur de manu sua. et dedit
eum aman filio amadathi de progenie agag. hosti
iudeorum: dixitque ad eum. Argentum quod polliceris ti
bi sit: de populo age quod tibi placet. Vocatique sunt scri
be regis mense primo nisan. xiii. die eiusdem men
sis. et scriptum est ut iusserat aman ad omnes satrapas
regis et iudices provinciarum diversarumque gentium. ut
quaeque gens legere poterat et audire pro varietate lin
guarum ex nomine assueri regis: et littere signate
ipsius anulo misse sunt per cursores regis ad univer
sas provincias suas. ut occiderent atque delerent omnes
iudeos a puero usque ad senem parvulos et mulie
res. uno die hoc est. xiii. mensis xii. qui vocatur
adar: et bona eorum diriperent. Summa autem epistolarum hec
fuit: ut omnes provincie scirent et pararent se ad pre
dictam diem. Festinabant cursores qui missi erant ex
plere regis imperium. Statimque in susis pependit
edictum. rege et aman celebrante convivium. et cunc
tis iudeis qui in urbe erant flentibus. IIII

Que cum audisset mardocheus scidit vestimenta
sua et indutus est sacco spargens cinerem capiti.
et in platea medie civitatis voce magna clama
bat. ostendens amaritudinem animi sui. et hoc
eiulatu usque ad fores palatii gradiens. Non enim
erat licitum indutum sacco aulam regis
intrare. In omnibus quoque provinciis. oppidis ac locis
ad que crudele regis dogma pervenerat ingens
erat apud iudeos planctus ieiunium ululatus et fletus. sacco
et cinere multis pro strato utentibus. Ingresse sunt
autem puelle hester et eunuchi: nuntiaveruntque ei. Quod
audiens consternata est. et misit vestem ut abla
to sacco indueret eum. quam accipere noluit. Ac
citoque athac eunucho quem rex ministrum ei dederat
precepit ut iret ad mardocheum. et disceret ab eo
cur hoc faceret. Egressusque athac ivit ad mardoche
um stantem in platea civitatis ante hostium palatii.
Qui indicavit ei omnia que acciderant quomodo
aman promisisset ut in thesauros regis pro iudeorum nece
inferret argentum. Exemplarque edicti quod pendebat
in susis dedit ei. ut regine ostenderet: et moneret
eam ut intraret ad regem et deprecaretur eum pro
populo suo. Regressus athac nuntiavit hester omnia que
mardocheus dixerat. Que respondit ei et iussit ut diceret
mardocheo. Omnes servi regis et cuncteque sub
ditione eius sunt norunt provincie. quod sive vir sive
mulier non vocatus interius atrium regis intraverit pro
signo clementie absque ulla cunctatione statim
interficiatur. ~~quomodo ad regem intrare potero~~
pro signo clementie. atque ita possit vivere. Ergo ego
quomodo ad regem intrare potero. quia xxx. iam di
ebus non sum vocata ad eum. Quod cum audisset mardo
cheus. rursum mandavit hester dicens. Ne putes
quod animam tuam tantum liberes quia in domo regis
es pre cunctis iudeis. Si enim nunc silueris. per aliam
occasionem liberabuntur iudei. et tu et domus patris
tui peribitis. Et quis novit utrum idcirco ad regnum
veneris. ut in tali tempore parareris. Rursumque hester
mardocheo verba mandavit. Vade et congrega omnes
iudeos quos in susis reppereris. et orate pro me. Non
comedatis tribus diebus ac noctibus. et ego cum ancillis
meis similiter ieiunabo. Et tunc ingrediar ad regem
contra legem faciens invocata. tradensque me mor
ti et periculo. Ivit itaque mardocheus et fecit omnia
que hester ei preceperat. V

Die autem tercio induta est hester regalibus vesti
mentis. et stetit in atrio domus regie quod
erat interius contra basilicam regis. At ille sedebat
super solium suum in consistorio palatii contra hostium
domus. Cumque vidisset hester reginam stantem placuit
oculis eius. et extendit contra eam virgam auream quam
tenebat manu. Que accedens osculata est summitatem
virge eius. Dixitque ad eam rex. Quid vis hester
regina? Que est petitio tua? Etiam si dimidiam regni
partem petieris: dabitur tibi. At illa respondit. Si regi pla
cet. obsecro ut venias ad me hodie et aman tecum
ad convivium quod paravi. Statimque rex vocate
inquit aman cito: ut hester obediat voluntati.
Venerunt itaque rex et aman ad convivium quod eis
regina paraverat. Dixitque ei rex postquam vinum bibe
rat abundanter. Quid petis ut detur tibi. et pro qua re
postulas? Etiam si dimidiam regni mei partem
petieris: impetrabis. Cui respondit hester. Peticio mea
et preces iste sunt. Si inveni gratiam in conspectu
regis. et si regi placet ut det michi quod postulo et meam
impleat peticionem. veniat rex et aman ad con
vivium quod paravi eis. et cras regi aperiam volunta
tem meam. Egressus est itaque die illo aman letus et ala
cer. Cumque vidisset mardocheum sedentem ante fores
palatii. et non solum non assurrexisse sibi sed nec
motum quidem de loco sessionis sue. indignatus
est valde. Et dissimulata ira reversus in domum
suam. convocavit ad se amicos et zares uxo
rem suam. et exposuit illis magnitudinem di
vitiarum suarum. filiorumque turbam. et quanta eum gloria

super omnes principes et servos suos rex elevasset. Et post haec ait: Regina quoque Hester nullum alium vocavit cum rege ad convivium praeter me: apud quam etiam cras cum rege pransurus sum. Et cum haec omnia habeam, nihil me habere puto quamdiu videro Mardocheum Iudeum sedentem ante fores regias. Responderuntque ei Zares uxor eius et ceteri amici: Iube parari excelsam trabem habentem altitudinis quinquaginta cubitos, et dic mane regi ut appendatur Mardocheus super eam, et sic ibis cum rege letus ad convivium. Placuit ei consilium, et iussit excelsam parari crucem.

VI

Noctem illam duxit rex insomnem, iussitque afferri sibi hystorias et annales priorum temporum. Que cum illo presente legerentur, ventum est ad eum locum ubi scriptum erat quomodo nuntiasset Mardocheus insidias Bagathan et Thares eunuchorum regem Assuerum iugulare cupientium. Quod cum audisset rex, ait: Quid pro hac fide honoris ac premii Mardocheus consecutus est? Dixeruntque ei servi illius ac ministri: Nichil omnino mercedis accepit. Statimque rex: Quis est, inquit, in atrio? Aman quippe interius atrium domus regie intraverat, ut suggereret regi et iuberet Mardocheum affigi patibulo quod ei fuerat preparatum. Responderunt pueri: Aman stat in atrio. Dixitque rex: Ingrediatur. Cumque esset ingressus, ait illi: Quid debet fieri viro quem rex honorare desiderat? Cogitans autem Aman in corde suo, et reputans quod nullum alium rex nisi se vellet honorare, respondit: Homo quem rex honorare cupit debet indui vestibus regiis, et imponi super equum qui de sella regis est, et accipere regium diadema super caput suum, et primus de regiis principibus ac tyrannis teneat equum eius, et per plateam civitatis incedens clamet et dicat: Sic honorabitur quemcumque rex voluerit honorare. Dixitque ei rex: Festina, et sumpta stola et equo, fac ut locutus es Mardocheo Iudeo, qui sedet ante fores palatii. Cave ne quicquam de his que locutus es pretermittas. Tulit itaque Aman stolam et equum, indutumque Mardocheum in platea civitatis et impositum equo precedebat atque clamabat: Hoc honore condignus est quemcumque rex voluerit honorare. Reversusque est Mardocheus ad ianuam palatii, et Aman festinavit ire in domum suam lugens et operto capite. Narravitque Zares uxori sue et amicis omnia que evenissent sibi. Cui responderunt sapientes quos habebat in consilio, et uxor eius: Si de semine Iudeorum est Mardocheus ante quem cadere cepisti, non poteris ei resistere, sed cades in conspectu eius. Adhuc illis loquentibus, venerunt eunuchi regis, et cito eum ad convivium quod regina paraverat pergere compulerunt.

VII

Intravit itaque rex et Aman ut biberent cum regina. Dixitque ei rex etiam in secundo die postquam vino incaluerat: Que est petitio tua Hester ut detur tibi, et quid vis fieri? Etiam si dimidiam regni mei partem petieris, impetrabis. Ad quem illa respondit: Si inveni gratiam in oculis tuis o rex, et si tibi placet, dona mihi animam meam pro qua rogo, et populum meum pro quo obsecro. Traditi enim sumus ego et populus meus ut conteramur, iugulemur et pereamus. Atque utinam in servos et famulas venderemur; esset tolerabile malum, et gemens tacerem. Nunc autem hostis noster est cuius crudelitas redundat in regem. Respondensque rex Assuerus ait: Quis est iste et cuius potentie ut hec audeat facere? Dixitque Hester: Hostis et inimicus noster pessimus iste est Aman. Quod ille audiens illico obstupuit, vultum regis ac regine ferre non sustinens. Rex autem iratus surrexit, et de loco convivii intravit in ortum arboribus consitum. Aman quoque surrexit ut rogaret Hester reginam pro anima sua; intellexit enim a rege sibi paratum malum. Qui cum reversus esset de orto nemoribus consito et intrasset convivii locum, reperit Aman super lectulum corruisse in quo iacebat Hester, et ait: Etiam reginam vult opprimere me presente in domo mea. Necdum verbum de ore regis exierat, et statim operuerunt faciem eius. Dixitque Arbona unus de eunuchis qui stabant in ministerio regis: En lignum quod paraverat Mardocheo qui locutus est pro rege, stat in domo Aman, habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex: Appendite eum in eo. Suspensus est itaque Aman in patibulo quod paraverat Mardocheo, et regis ira requievit.

VIII

In illo die dedit rex Assuerus Hester regine domum Aman adversarii Iudeorum, et Mardocheus ingressus est ante faciem regis; confessa est enim ei Hester quod esset patruus suus. Tulitque rex anulum quem Aman recipi iusserat, et tradidit Mardocheo. Hester autem constituit Mardocheum super domum suam. Nec his contenta procidit ad pedes regis, flevitque et locuta ad eum oravit ut malitiam Aman Agagite et machinationes eius pessimas quas excogitaverat contra Iudeos iuberet irritas fieri. At ille ex more sceptrum aureum protendit manu, quo signum clementie monstrabatur, illaque consurgens stetit ante eum et ait: Si placet regi et inveni gratiam coram oculis eius, et deprecatio mea non ei videtur esse contraria, obsecro ut novis epistolis veteres Aman littere insidiatoris et hostis Iudeorum, quibus eos in cunctis regis provinciis perire preceperat, corrigantur. Quomodo enim potero sustinere necem et interfectionem populi mei? Dixitque rex Assuerus Hester regine et Mardocheo Iudeo: Domum Aman concessi Hester, et ipsum iussi affigi cruci, qui ausus est manum in Iudeos mittere. Scribite ergo Iudeis sicut vobis placet, ex regis nomine, signantes litteras anulo meo. Hec enim con

suetudo erat, ut epistulis quae ex regis nomine mittebantur et illius anulo signatae erant, nemo auderet contradicere. Accitisque scribis et librariis regis (erat autem tempus tertii mensis qui appellatur Siban) vicesima et tertia illius die scriptae sunt epistulae, ut Mardocheus voluerat, ad Iudaeos et ad principes procuratoresque et iudices, qui centum viginti septem provinciis ab India usque Aethiopiam praesidebant, provinciae atque provinciae, populo et populo, iuxta linguas et litteras suas, et Iudaeis, ut legere poterant et audire. Ipsaeque epistulae quae ex regis nomine mittebantur, obsignatae sunt anulo ipsius, et missae per veredarios, qui per omnes provincias discurrentes, veteres litteras novis nuntiis praevenirent. Quibus imperavit rex ut conveniret Iudaeos per singulas civitates, et in unum praeciperent congregari, ut starent pro animabus suis, et omnes inimicos suos cum coniugibus ac liberis et universis domibus interficerent atque delerent. Et constituta est per omnes provincias una ultionis dies, id est tertiadecima mensis duodecimi adar. Summaque epistulae haec fuit, ut in omnibus terris ac populis qui regis Asueri imperio subiacebant, notum fieret paratos esse Iudaeos ad capiendam vindictam de hostibus suis. Egressique sunt veredarii celeres nuntios perferentes, et edictum regis pependit in Susis. Mardocheus autem de palatio et de conspectu regis egrediens, fulgebat vestibus regiis, hyacinthinis videlicet et aerinis, coronam auream portans in capite, et amictus pallio serico atque purpureo. Omnisque civitas exultavit atque laetata est. [illegible] Gaudium, honor et tripudium apud omnes populos, urbes atque provincias quoque regis iussa veniebant; mira exultatio, epulae atque convivia, et festus dies, intantum ut alterius gentis et sectae eorum religioni et caeremoniis iungerentur. Grandis enim cunctos Iudaici nominis terror invaserat.

IX

Igitur duodecimi mensis, quem adar vocari ante iam diximus, tertiadecima die, quando cunctis Iudaeis interfectio parabatur, et hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice Iudaei superiores esse coeperunt, et se de adversariis vindicare. Congregatique sunt per singulas civitates, oppida et loca, ut extenderent manum contra inimicos et persecutores suos. Nullusque ausus est resistere, eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetraret. Nam et provinciarum iudices, et duces, et procuratores, omnisque dignitas quae singulis locis et operibus praeerat, extollebant Iudaeos timore Mardochei, quem principem esse palatii et plurimum posse cognoverant. Fama quoque nominis eius crescebat cotidie, et per cunctorum ora volitabat. Itaque percusserunt Iudaei inimicos suos plaga magna, et occiderunt eos, reddentes eis quod sibi paraverant facere, intantum ut etiam in Susis quingentos viros interficerent, extra decem filios Aman Agagitae hostis Iudaeorum, quorum ista sunt nomina: Pharsan, Darcha, Delphon, et Esphata, et Phoratha, et Adalia, et Aridatha, et Phermesta, et Arisai, et Aridai, et Iezatha. Quos cum occidissent, praedas de substantiis eorum agere noluerunt. Statimque numerus eorum qui occisi erant in Susis ad regem relatus est. Qui dixit reginae: In urbe Susis interfecerunt Iudaei quingentos viros, et alios decem filios Aman; quantam putas eos exercere caedem in universis provinciis? Quid ultra postulas, et quid vis ut fieri iubeam? Cui illa respondit: Si regi placet, detur potestas Iudaeis ut sicut hodie fecerunt in Susis, sic et cras faciant, et decem filii Aman in patibulis suspendantur. Praecepitque rex ut ita fieret. Statimque in Susis pependit edictum, et decem Aman filii suspensi sunt. Congregatis Iudaeis quartadecima die mensis adar, interfecti sunt in Susis trecenti viri; nec eorum ab illis direpta substantia est. Sed et per omnes provincias quae dicioni regis subiacebant, pro animabus suis steterunt Iudaei, interfectis hostibus ac persecutoribus suis, intantum ut septuaginta quinque milia occisorum implerentur, et nullus de substantiis eorum quicquam contingeret. Dies autem tertiusdecimus mensis adar unus apud omnes interfectionis fuit, et quartodecimo die caedere desierunt. Quem constituerunt esse sollemnem, ut in eo omni deinceps tempore vacarent epulis, gaudio atque conviviis. At hi qui in urbe Susis caedem exercuerant, tertiodecimo et quartodecimo eiusdem mensis die in caede versati sunt; quintodecimo autem die percutere desierunt. Et ideo eundem diem constituerunt sollemnem epularum atque laetitiae. Hi vero Iudaei qui in oppidis non muratis ac villis morabantur, quartumdecimum diem mensis adar conviviorum et gaudii decreverunt, ita ut exultent in eo, et mittant sibi mutuo partes epularum et ciborum. Scripsit itaque Mardocheus omnia haec, et litteris comprehensa misit ad Iudaeos qui in omnibus regis provinciis morabantur, tam in vicino positis quam procul, ut quartamdecimam et quintamdecimam diem mensis adar pro festis susciperent, et revertente semper anno sollemni honore celebrarent, quia in ipsis diebus se ulti sunt Iudaei de inimicis suis, et luctus atque tristitia in hilaritatem gaudiumque conversa sunt, essentque isti dies epularum atque laetitiae, et mitterent sibi invicem ciborum partes, et pauperibus munuscula largirentur. Susceperuntque Iudaei in sollemnem ritum cuncta quae eo tempore fecerunt.

ant. et que mardocheus litteris facienda preceperat mandauerat. Aman enim filius amadathi stirpis agag hostis et aduersarius iudeorum cogitauit contra eos malum: ut occideret eos atque deleret. Et misit phur quod nostra lingua uertitur in sortem. Et postea ingressa est hester ad regem obsecrans ut conatus eius litteris regis irriti fierent et malum quod contra iudeos cogitauerat reuerteretur in caput eius. Denique et ipsum et filios eius affixerunt cruci. atque ex illo tempore dies isti appellati sunt phurim. id est sortium. eo quod phur. id est sors in urnam missa fuerit. Et cuncta que gesta sunt epistole id est libri huius uolumine continentur. queque sustinuerunt et que deinceps immutata sunt susceperunt iudei super se et semen suum et super cunctos qui religioni eorum uoluerant copulari. ut nulli liceat hos duos dies absque sollempnitate transigere quos scriptura testatur et certa expetunt tempora annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies quos nulla umquam delebit obliuio. et per singulas generationes cuncte in toto orbe prouincie celebrabunt. nec est ulla ciuitas in qua dies phurim. id est sortium non obseruentur a iudeis et ab eorum progenie que his cerimoniis obligata est. Scripseruntque hester regina filia abiahel et mardocheus iudeus etiam secundam epistolam ut omni studio dies ista sollempnis sanciretur in posterum. Et miserunt ad omnes iudeos qui in .c.xx.vii. regis asueri prouinciis uersabantur: ut haberent pacem et susciperent ueritatem obseruantes dies sortium et suo tempore cum gaudio celebrarent. sicut constituerant mardocheus et hester. et illi obseruanda susceperant a se et a semine suo ieiunia atque clamores et sortium dies. et omnia que libri huius historia continentur.

X

Rex uero assuerus omnem terram et cunctas maris insulas fecit tributarias. Cuius fortitudo et imperium et dignitas atque sublimitas qua exaltauit mardocheum scripta sunt in libris medorum atque persarum. et quomodo mardocheus iudaici generis secundus a rege assuero fuerit. et magnus apud iudeos et acceptabilis plebi fratrum suorum querens bona populo suo et loquens ea que ad pacem sui seminis pertinerent. Que habentur in hebreo plena fide expressi. Hec autem que sequuntur scripta repperi in editione uulgata. que grecorum lingua et litteris continentur. Et interim post finem libri hoc capitulum ferebatur. quod iuxta consuetudinem nostram obelo id est ueru prenotauimus. Dixitque mardocheus. a deo facta sunt ista. Recordatus sum somnii quod uideram hec eadem significantis: nec eorum quicquam irritum fuit. Paruus fons qui creuit in fluuium et in lucem solemque conuersus est et in aquas plurimas redundauit. hester est quam rex accepit uxorem et uoluit esse reginam. Duo autem dracones: ego sum et aman. Gentes que conuenerant. hii sunt qui delere nomen iudeorum. Gens autem mea israhel est que clamauit ad dominum et saluum fecit dominus populum suum liberauitque nos de omnibus malis et fecit signa magna atque portenta inter gentes. et duas sortes esse precepit: unam populi dei et alteram cunctarum gentium. Venitque utraque sors in statutum ex illo iam tempore coram deo uniuersis gentibus. Et recordatus est dominus populi sui ac misertus est hereditati sue. Et obseruabuntur dies isti in mense adar .xiiii. et quintadecima die eiusdem mensis cum omni studio et gaudio in unum cetum populi congregati in cunctas deinceps generationes populi israhel.

XI

Anno quarto regnantibus ptolomeo et cleopatra attulerunt dositheus qui sacerdotem et leuitici generis se ferebat. et ptolomeus filius eius hanc epistolam phurim quam dixerunt interpretatum esse lysimachum ptolomei filium in ierusalem. Hoc quoque principium erat in editione uulgata. quod nec in hebreo nec apud ullum fertur interpretum. Anno secundo regnante artaxerxe maximo. prima die mensis nisan uidit somnium mardocheus filius iairi filii semei filii cis de tribu beniamin homo iudeus qui habitabat in urbe susis. uir magnus et inter primos aule regie. Erat autem de eo numero captiuorum quos transtulerat nabuchodonosor rex babylonis de ierusalem cum iechonia rege iuda. Et hoc eius somnium fuit. Apparuerunt uoces et tumultus et tonitrua et terre motus et conturbatio super terram. et ecce duo dracones magni paratique contra se in prelium. ad quorum clamorem cuncte concitate sunt nationes. ut pugnarent contra gentem iustorum. Fuitque dies illa tenebrarum et discriminis tribulationis et angustie et ingens formido super terram. Conturbataque est gens iustorum timentium mala sua. et preparata ad mortem. Clamaueruntque ad deum. et illis uociferantibus fons paruus creuit in fluuium maximum et in aquas plurimas redundauit. Lux et sol ortus est et humiles exaltati sunt et deuorauerunt inclitos. Quod cum uidisset mardocheus et surrexisset de strato cogitabat quid deus facere uellet. et fixum habebat in animo scire cupiens quid significaret somnium.

XII

Morabatur autem eo tempore in aula regis cum bagatha et thara eunuchis regis qui ianitores erant palatii. Cumque intellexisset cogitationes eorum et curas

[illegible] obelo [illegible]

obligantem prodidisse. dixitque quod conarentur in re-
gem artaxerxen manus mittere. et innotauit
super eo regi. Qui de utroque habita questione confessos
eunuchos iussit ad mortem. Rex autem quod gestum erat scrip-
sit in commentariis. sed et mardocheus rei memoriam
litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in aula pa-
latii moraretur. datis ei pro delatione muneribus.
Aman uero filius amadathi bugeus erat glorio-
sissimus coram rege. et uoluit nocere mardocheo
et populo eius pro duobus regis eunuchis qui fuerant inter-
fecti. Huc usque prohemium. Que sequuntur in eo loco posi-
ta erant. ubi scriptum est in uolumine. Et diripuerunt
bona uel substantias eorum. que in sola uulgata editione re-
perimus. Epistole autem hoc exemplar fuit. XIII

Rex maximus artaxerxes ab india usque ethi-
opiam. cxx. vii. prouinciarum principibus et duci-
bus qui eius imperio subiecti sunt. salutem. Cum plurimis gen-
tibus imperarem et uniuersum orbem mee dicioni sub-
iugassem: uolui nequaquam abuti potentie magni-
tudine sed clementia et lenitate gubernare subiec-
tos. ut absque ullo terrore uitam silentio transi-
gentes. optata cunctis mortalibus pace fruerentur.
Querente autem me a consiliariis meis quomodo hoc
posset impleri. unus qui sapientia et fide ceteros
precellebat. et erat post regem secundus aman nomine
indicauit mihi in toto orbe terrarum populum esse dis-
persum. qui nouis uteretur legibus et contra omnium
gentium faciens consuetudinem regum iussa con-
temperet. et uniuersarum concordiam nationum
sua dissensione uiolaret. Quod cum dedicissemus
uidentes unam gentem rebellem aduersum
omne hominum genus peruersis uti legibus. nostris-
que iussionibus contraire. et turbare subiectarum
nobis prouinciarum pacem atque concordiam: iussimus
ut quoscumque aman qui omnibus prouinciis prepositus est et se-
cundus a rege et quem patris loco colimus monstrauerit. cum
coniugibus ac liberis deleantur. ab inimicis suis
nullusque eorum misereatur. xiiii. die. xii. men-
sis adar anni presentis. ut nepharii homines uno
die ad inferos descendentes reddant imperio nostro
pacem quam turbauerant. Huc usque exemplar epistole.
Que sequuntur post eum locum scripta reperi. ubi legitur
pergensque mardocheus fecit omnia que ei mandauerat
hester. Nec tamen habentur in hebraico et apud nullum
penitus sunt fertur [?] interpretum. Mardocheus au-
tem deprecatus est dominum memor omnium operum eius.
et dixit. Domine deus rex omnipotens. in dicione enim
tua cuncta sunt posita. et non est qui possit tue resistere
uoluntati. si decreueris saluare israhel. Tu fecisti
celum et terram. et quicquid celi ambitu conti-
netur. Deus omnium es. nec est qui resistat ma-
iestati tue. Cuncta nosti. et scis quia non pro super-
bia et contumelia et aliqua glorie cupiditate fecerim
hoc. ut non adorarem aman superbissimum. libenter
enim pro salute israhel etiam uestigia pedum eius deoscu-
lari paratus essem. Sed timui ne honorem dei mei trans-
ferrem ad hominem. et nequaquam adorarem quemquam excepto
deo meo. Et nunc domine rex deus abraham mise-
rere populi tui. quia uolunt nos inimici nostri perdere. et
hereditatem tuam delere. Ne despicias partem
tuam: quam redemisti de egipto. Exaudi deprecationem
meam. et propitius esto sorti et funiculo tuo. et conuerte
luctum nostrum in gaudium. ut uiuentes lauda-
mus nomen tuum domine. et ne claudas ora te ca-
nentium. Omnis quoque israhel pari mente et obsecratione
clamauit ad dominum. eo quod eis certa mors im-
Hester quoque regina XIIII penderet.
confugit ad dominum. pauens periculum quod im-
minebat. Cumque deposuisset uestes regias. fletibus
et luctui apta indumenta suscepit. et pro unguen-
tis uariis cinere et stercore impleuit caput. et corpus
suum humiliauit ieiuniis. Omniaque loca in quibus le-
tari ante consueuerat crinium laceratione compleuit.
et deprecabatur dominum deum israhel dicens. Domine
mi qui rex noster es solus. adiuua me solitariam.
et preter te nullus auxiliator est alius. Periculum meum
in manibus meis est. Audiui a patre meo quod tu
domine tulisses israhel de cunctis gentibus. et patres no-
stros ex omnibus retro maioribus suis. ut possideres heredi-
tatem sempiternam. Fecisti eis sicut locutus es. Pec-
cauimus in conspectu tuo. et idcirco tradidisti nos in
manus inimicorum nostrorum. Coluimus enim deos eorum.
Iustus es domine. Et nunc non eis sufficit quod durissi-
ma nos opprimunt seruitute. sed robur manuum
suarum idolorum potentie deputantes. uolunt
tua mutare promissa. et delere hereditatem tuam.
et claudere ora te laudantium. atque extinguere
gloriam templi et altaris tui. ut aperiant ora gen-
tium. et laudent idolorum fortitudinem. et predicent
carnalem regem in sempiternum. Ne tradas do-
mine sceptrum tuum hiis qui non sunt. ne rideant
ad ruinam nostram: sed conuerte consilium eorum
super eos. et eum qui in nos cepit seuire disperde.
Memento domine. et ostende te nobis in die tri-
bulationis nostre. Et michi da fiduciam rex deorum. et
uniuerse domine potestatis. Tribue sermonem
compositum in ore meo in conspectu leonis.
et transfer cor illius in odium hostis nostri. ut et
ipse pereat. et adiuua me nullum aliud habentem
auxilium nisi te domine. habes omnium scientiam

et nosti quod oderim gloriam iniquorum et detester cubile incircumcisorum et omnis alienigene. Tu scis necessitatem meam quod abominer signum superbie et glorie mee quod est super caput meum in diebus ostentationis mee, et detester illud quasi pannum menstruate, et non portem in diebus silentii mei, et quod non comederim in mensa Aman nec michi placuerit convivium regis, et non biberim vinum libaminum, et numquam letata sit ancilla tua ex quo huc translata sum usque in presentem diem nisi in te domine deus Abraham. Deus fortis super omnes, exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent, et libera nos de manu iniquorum, et erue me a timore meo.

Hec quoque addita reperi in editione vulgata. XV

Et mandavit ei (haud dubium quin Hester Mardocheus) ut ingrederetur ad regem et rogaret pro populo suo et pro patria sua. Memorare inquit dierum humilitatis tue quomodo nutrita sis in manu mea, quia Aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem. Et tu invoca dominum et loquere regi pro nobis, et libera nos de morte. Die autem tertio deposuit vestimenta ornatus sui, et circumdata est gloria sua. Cumque regio fulgeret habitu, et invocasset omnium rectorem et salvatorem deum, assumpsit duas famulas, et super unam quidem innitebatur quasi pre deliciis et nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens. Altera autem famularum sequebatur dominam, defluentia in humum indumenta sustentans. Ipsa autem roseo vultus colore perfusa, et gratis ac nitentibus oculis tristem celabat animum, et nimio timore contractum. Ingressa igitur cuncta per ordinem hostia, stetit contra regem ubi ille residebat super solium regni sui, indutus vestibus regiis, auroque fulgens et pretiosis lapidibus, eratque terribilis aspectu. Cumque elevasset faciem et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, regina corruit, et in pallorem colore mutato, lassum super ancillulam reclinavit caput. Convertitque deus spiritum regis in mansuetudinem, et festinus ac metuens exilivit de solio, et sustentans eam ulnis suis donec rediret ad se, his verbis blandiebatur. Quid habes Hester? Ego sum frater tuus, noli metuere, non morieris. Non enim pro te sed pro omnibus hec lex constituta est. Accede igitur et tange sceptrum. Cumque illa reticeret, tulit auream virgam et posuit super collum eius, et osculatus est eam et ait: Cur michi non loqueris? Que respondit: Vidi te domine quasi angelum dei, et conturbatum est cor meum pre timore glorie tue. Valde enim mirabilis es domine, et facies tua plena est gratiarum. Cumque loqueretur rursus corruit et pene exanimata est. Rex autem conturbabatur, et omnes ministri eius consolabantur eam.

Exemplar epistole regis Artaxerxis quam pro iudeis ad totas regni sui provincias misit, quod et ipsum in hebreo volumine non habetur. XVI

Rex magnus Artaxerxes ab India usque Ethiopiam centum viginti septem provinciarum ducibus ac principibus qui nostre iussioni obediunt salutem dicit. Multi bonitate principum et honore qui in eos collatus est abusi sunt in superbiam, et non solum subiectos regibus nituntur opprimere, sed datam sibi gloriam non ferentes in ipsos qui dederunt moliuntur insidias. Nec contenti sunt gratias non agere beneficiis, et humanitatis in se iura violare, sed dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se posse fugere sententiam. Et in tantum vesanie proruperunt ut eos qui credita sibi officia diligenter observant et ita cuncta agunt ut omnium laude digni sint mendaciorum cuniculis conentur subvertere, dum aures principum simplices et ex sua natura alios estimantes callida fraude decipiunt. Que res et ex veteribus probatur historiis et ex his que geruntur cotidie, quomodo quorundam malis suggestionibus regum studia depraventur. Unde providendum est paci omnium provinciarum. Nec putare debetis si diversa iubeamus ex animi nostri venire levitate, sed pro qualitate et necessitate temporum, ut rei publice poscit utilitas ferre sententiam. Et ut manifestius quod dicimus intelligatis, Aman filius Amadathi et animo et gente Macedo, alienusque a Persarum sanguine, et pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus a nobis susceptus est, et tantam in se expertus humanitatem ut pater noster vocaretur, et adoraretur ab omnibus post regem secundus. Qui in tantum arrogantie tumore sublatus est ut regno nos privare niteretur et spiritu. Nam Mardocheum cuius fide et beneficiis vivimus, et consortem regni nostri Hester cum omni gente sua novis quibusdam atque inauditis machinis expetivit in mortem, hoc cogitans ut illis interfectis insidiaretur nostre solitudini, et regnum Persarum transferret in Macedonas. Nos autem a pessimo mortalium iudeos neci destinatos in nulla penitus culpa repperimus, sed e contrario iustis utentes legibus, et filios altissimi et maximi semperque viventis dei, cuius beneficio et patribus nostris et nobis regnum est traditum et usque hodie custoditur. Unde eas litteras quas sub nomine nostro ille direxerat sciatis esse irritas, pro quo scelere ante portas huius urbis id est Susis et ipse qui machinatus est et omnis cognatio

est pendet in patibulis: non nobis sed deo reddente
quod meruit. Hoc autem edictum quod nunc mittimus
in cunctis urbibus proponatur: ut liceat iudeis
uti legibus suis. Quibus debetis esse adminiculo ut eos
qui se ad necem eorum paraverant possint interficere
xiii. die mensis .xii. qui vocatur adar. Hanc
enim diem omnipotens deus meroris et luctus eis vertit
in gaudium. unde et vos inter ceteros dies hanc
habetote diem. et celebrate eam cum omni leticia. ut
et in posterum cognoscatur. omnes qui fideliter persis
obediunt: dignam pro fide recipere mercedem. qui
autem insidiantur regno eorum perire pro scelere. Om
nis autem provincia et civitas que noluerit sollempni
tatis huius esse particeps gladio et igne pereat. et sic
deleatur ut non solum hominibus sed etiam bestiis
invia sit in eternum pro exemplo contemptus et
in—obe—di—en—tie.

Prologus in libro Job.

COGOR PER SINGULOS
scripture divine libros adver
sariorum respondere maledictis:
qui interpretationem meam rep
rehensionem septuaginta interp
retum criminantur. quasi non apud grecos. aquila sym
machus. et theodotion. vel verbum e verbo. vel sen
sum e sensu. vel ex utroque commixtum et medie
temperatum genus translationis expresserint. et
omnia veteris instrumenti volumina. origenes
obelis asteriscis que distinxerit. quos vel additos
vel a theodotione sumptos translationi antique inseruit
probans defuisse quod additum est. Dicant ergo obtrectato
res mei recipere in toto quod in partibus susceperunt:
aut interpretationem meam cum asteriscis suis rade
re. Neque enim fieri potest ut quos plura intermisis
se susceperint: non eosdem et in quibusdam errasse
fateantur. precipue in iob. cui si ea que sub aster
iscis addita sunt subtraxeris: pars maxima
detruncabatur. et hoc dumtaxat apud
grecos. Ceterum apud latinos ante eam translationem
quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus. septin
genti ferme aut octingenti versus sunt. ut de
curtatus et laceratus corrosusque liber feditatem sui
publice legentibus prebeat. Hec autem translatio nullum
de veteribus sequitur interpretem. sed ex ipso hebraico ara
bicoque sermone et interdum syro totus liber fertur
et lubricus: et quod greci rhetores vocant. Ex
—ca ti e —ce —oa. Dumque aliud loquitur.
aliud agit. ut si velis anguillam aut murenu
lam tenere manibus. quanto fortius presseris.
tanto citius elabitur. Memini me ob intelli

gentiam huius voluminis. lyddeum. quendam preceptorem
rem qui apud hebreos primus habere putabatur
non parvis redemisse nummis. Cuius doctrina an
aliquid profecerim nescio. Hoc unum scio non potuis
se me interpretari: nisi quod antea intellexeram. A princi
pio itaque voluminis usque ad verba iob. apud he
breos prosa oratio est. Porro a verbis iob in quibus ait.
pereat dies in qua natus sum et nox in qua dictum
est conceptus est homo usque ad eum locum ubi ante
finem voluminis scriptum est. ideo ipse me reprehen
do et ago penitentiam in favilla et cinere. exa
metri versus sunt dactilo spondeoque currentes.
et propter lingue idioma crebro recipientes et alios
pedes non earundem sillabarum sed eorundem temporum.
Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fer
tur numeris lege solutis: quod metrici magis quam sim
plex lector intelligunt. A supradicto autem versu
usque ad finem libri. parvum comma quod remanet
prosa oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum.
metra scilicet esse apud hebreos. et in morem nostri
flacci grecique pindari. et alchei et saphos. vel psal
terium vel lamentationes ieremie. vel omnia fere
scripturarum cantica comprehendi: legat philonem
iosephum. origenem. cesariensem eusebium. et eorum
testimonio me verum dicere comprobabit. Au
diant quapropter canes mei. ideo me in hoc volu
mine laborasse. ut interpretationem antiquam re
prehenderem. sed ut ea que in illa aut obscura sunt
aut omissa. aut certe scriptorum vitio depravata:
manifestiora nostra interpretatione fierent. qui
et hebreum
et in latino pene ab ipsis cunabulis inter gramma
ticos et rhetores et philosophos detriti sumus.
Quod si apud grecos post septuaginta editionem
iam christi evangelio coruscante iudeus aquila et
symachus aut theodotion iudaizantes he
retici sunt recepti qui multa misteria salvato
ris subdola interpretatione celaverunt et tamen in
exaplis habentur apud ecclesias. et explanantur ab ec
clesiasticis viris. quanto magis ego christianus de
parentibus christianis et vexillum crucis in mea
fronte portans. cuius studium fuit omissa repe
tere depravata corrigere. et sacramenta ecclesie
puro et fideli aperire sermone. vel a fastidiosis vel
a malignis lectoribus non debeo reprobari. habeant
qui volunt veteres libros vel in membranis
purpureis auro argentoque descriptos vel un
cialibus ut vulgo aiunt litteris onera magis
exarata quam codices. dum tamen mihi meisque permit
tant pauperes habere scedulas. et non tam pulchros

codices et quam emendatos. Utramque editio, et haec secundum
septuaginta graecos, et mea iuxta hebreos in latinum meo
labore translata est. Eligat unusquisque quod vult, et
studiosum se magis quam malivolum probet. Refertur
in terra quidem habitasse Iob Ausitide in finibus Idu-
meae et Arabie. Et erat ei nomen ante Iobab. Et acce-
pit uxorem Arabissam, genuitque filium cui nomen
Ennon. Erat autem ipse filius quidem Zare, de Esau filiis fi-
lius, de matre vero Bosra, ita ut sit quintus ab Abraham. Et
hi sunt reges qui regnaverunt in Edom, in qua
ipse regnavit regione. Primus Bela filius Beor,
et nomen civitatis eius Denaba. Post autem Balac
Iobab, qui vocatur Iob. Post hunc Asam, qui erat
dux ex Themanorum regione. Post hunc Adad fili-
us Bad, qui cecidit Madian in campo Moab, et nomen
civitatis eius Getheim.

Incipit Liber Iob.

VIR ERAT IN terra Hus nomine
Iob. Et erat vir ille sim-
plex et rectus, ac timens
Deum et recedens a malo.
Natique sunt ei septem filii
et tres filie. Et fuit possessi-
o eius septem milia ovi-
um, et tria milia camelorum, quingenta quo-
que iuga boum, et quingente asine, ac familia
multa nimis. Eratque vir ille magnus inter omnes
orientales. Et ibant filii eius et faciebant convivium
per domos, unusquisque in die suo. Et mittentes vo-
cabant tres sorores suas, ut comederent et biberent
cum eis. Cumque in orbem transissent dies convivii,
mittebat ad eos Iob et sanctificabat illos. Consurgensque
diluculo offerebat holocausta per singulos. Dicebat
enim: Ne forte peccaverint filii mei, et benedixerint
Deo in cordibus suis. Sic faciebat Iob cunctis
diebus. Quadam autem die cum venissent filii Dei ut
assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam
Sathan. Cui dixit Dominus: Unde venis? Qui respondens ait:
Circuivi terram, et perambulavi eam. Dixitque Dominus
ad eum: Numquid considerasti servum meum Iob, quod
non sit similis ei in terra, homo simplex et rectus,
timens Deum ac recedens a malo? Cui respondens Sathan
ait: Numquid frustra timet Iob Deum? Nonne
tu vallasti eum, ac domum eius, universamque sub-
stantiam per circuitum? Operibus manuum eius bene-
dixisti, et possessio eius crevit in terra. Sed extende
paululum manum tuam, et tange cuncta que
possidet, nisi in faciem benedixerit tibi. Dixit
ergo Dominus ad Sathan: Ecce universa que habet

in manu tua sunt; tantum in eum ne extendas ma-
num tuam. Egressusque est Sathan a facie Domini. Cum au-
tem quadam die filii et filie eius comederent et bi-
berent vinum in domo fratris sui primogeniti, nun-
tius venit ad Iob, qui diceret: Boves arabant, et
asine pascebantur iuxta eos, et irruerunt Sabei,
tuleruntque omnia, et pueros percusserunt gladio,
et evasi ego solus ut nuntiarem tibi. Cumque ad-
huc ille loqueretur, venit alius et dixit: Ignis
Dei cecidit de celo, et tactas oves puerosque con-
sumpsit, et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Sed
et adhuc illo loquente, venit alius et dixit:
Chaldei fecerunt tres turmas, et invaserunt ca-
melos, et tulerunt eos, necnon et pueros percusserunt
gladio, et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Ad-
huc loquebatur ille, et ecce alius intravit et dixit:
Filiis tuis et filiabus vescentibus et bibentibus
vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ven-
tus vehemens irruit a regione deserti, et con-
cussit quatuor angulos domus, que corruens oppres-
sit liberos tuos, et mortui sunt, et effugi ego solus
ut nuntiarem tibi. Tunc surrexit Iob et scidit vesti-
menta sua, et tonso capite corruens in terram
adoravit. Nudus egressus sum de utero matris mee, et nudus
revertar illuc. Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino
placuit ita factum est; sit nomen Domini benedictum.
In omnibus his non peccavit Iob, neque stultum quid
contra Deum locutus est. II

Factum est autem cum quadam die venissent filii Dei
et starent coram Domino, venisset quoque Sathan
inter eos, et staret in conspectu eius, ut diceret Dominus
ad Sathan: Unde venis? Qui respondens ait: Cir-
cuivi terram et perambulavi eam. Et dixit Dominus
ad Sathan: Numquid considerasti servum meum Iob,
quod non sit ei similis in terra, vir simplex et rectus
et timens Deum, ac recedens a malo, et adhuc retinens
innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum,
ut affligerem eum frustra. Cui respondens Sathan ait:
Pellem pro pelle, et cuncta que habet homo dabit pro anima
sua. Alioquin mitte manum tuam et tange os eius
et carnem, et tunc videbis quod in faciem benedicat tibi.
Dixit ergo Dominus ad Sathan: Ecce in manu tua est,
verumtamen animam illius serva. Egressus igitur Sathan
a facie Domini, percussit Iob ulcere pessimo a plan-
ta pedis usque ad verticem eius. Qui testa saniem rade-
bat, sedens in sterquilinio. Dixit autem illi uxor sua:
Adhuc tu permanes in simplicitate tua? Benedic
Deo et morere. Qui ait ad illam: Quasi una de
stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus
de manu Domini, mala quare non suscipiamus?

In omnibus hiis non peccauit iob labiis suis. Igitur
audientes tres amici iob omne malum quod acci
disset ei: uenerunt singuli de loco suo. Elyphaz the
manites. et baldad suites. et sophar naamatites. Con
dixerant enim sibi ut pariter uenientes uisitarent
eum et consolarentur. Cumque eleuassent procul ocu
los suos non cognouerunt eum. et exclamantes
plorauerunt. Scissisque uestibus sparserunt puluerem super
caput suum in celum. et sederunt cum eo in terra .vii.
diebus et .vii. noctibus. et nemo loquebatur ei uerbum.
Uidebant enim dolorem esse uehementem. III

iij Post hec aperuit iob os suum. et maledixit diei suo
et locutus est. Pereat dies in qua natus sum. et nox in qua
dictum est conceptus est homo. Dies ille uertatur in tene
bras. Non requirat eum deus desuper. et non illustretur
lumine. Obscurent eum tenebre et umbra mortis.
Occupet eum caligo et inuoluatur amaritudine.
Noctem illam tenebrosus turbo possideat. Non
computetur in diebus anni. nec numeretur in
mensibus. Sit nox illa solitaria. nec laude digna.
Maledicant ei qui maledicunt diei. qui parati
sunt suscitare leuiathan. Obtenebrentur stelle
caligine eius. Expectet lucem et non uideat nec
ortum surgentis aurore: quia non clausit hostia
uentris qui portauit me. nec abstulit mala ab o
culis meis. Quare non in uulua mortuus sum. egres
sus ex utero non statim perii? Cur exceptus
genibus? Cur lactatus uberibus? Nunc enim dormiens
silerem. et somno meo requiescerem. cum regibus
et consulibus terre. qui edificant sibi solitudines.
aut cum principibus qui possident aurum et replent do
mos suas argento. Aut sicut abortiuum absconditum
non subsisterem. uel qui concepti non uide
runt lucem. Ibi impii cessauerunt a tumultu. et
ibi requieuerunt fessi robore. et quondam uincti
pariter sine molestia non exaudierunt uocem ex
actoris. Paruus et magnus ibi sunt. et seruus liber a
domino suo. Quare misero data est lux. et uita hiis qui in amaritudine animi sunt? Qui expectant mortem et non uenit.
quasi effodientes thesaurum. Gaudentque uehe
menter cum inuenerint sepulchrum. Uiro cuius
abscondita est uia. et circumdedit eum deus tene
bris? Antequam comedam suspiro et quasi inundan
tes sic rugitus meus. quia timor quem timebam
euenit michi et quod uerebar accidit. Nonne
dissimulaui. nonne silui. nonne quieui? et uenit
super me indignatio. IIII

iiij Respondens eliphaz themanites dixit.
Si ceperimus loqui tibi forsitan moleste acci
pies. Sed conceptum sermonem tenere quis
poterit? Ecce docuisti plurimos et manus lassas ro
borasti. Uacillantes confirmauerunt sermones
tui. et genua trementia confortasti. Nunc autem
uenit super te plaga et defecisti: tetigit te et con
turbatus es. Ubi est timor tuus fortitudo tua. pati
entia tua. et perfectio uiarum tuarum? Recor
dare obsecro quis umquam innocens periit aut
quando recti deleti sunt? Quin potius uidi eos
qui operantur iniquitatem et seminant dolo
res et metunt eos. flante deo perisse. et spiritu ire
eius esse consumptos. Rugitus leonis et uox le
ene. et dentes catulorum leonum contriti sunt.
Tygris periit eo quod non haberet predam. et catu
li leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est uer
bum absconditum. et quasi furtiue suscepit au
ris mea uenas susurrii eius. In horrore uisionis
nocturne quando solet sopor occupare homi
nes. pauor tenuit me et tremor. et omnia ossa
mea perterrita sunt. Et cum spiritus me presente tran
siret. inhorruerunt pili carnis mee. Stetit
quidam cuius non agnoscebam uultum ymago
coram oculis meis. et uocem quasi aure
lenis audiui. Numquid homo dei comparatione
iustificabitur. aut factore suo purior erit uir?
Ecce qui seruiunt ei non sunt stabiles. et in an
gelis suis reperit prauitatem. Quanto magis
hii qui habitant domos luteas. qui terrenum habent
fundamentum. consumentur uelud a tinea.
De mane usque ad uesperam succidentur. et quia
nullus intelligit in eternum peribunt. Qui autem
reliqui fuerint auferentur ex eis. morientur
et non in sapientia. V

Uoca ergo si est qui tibi respondeat. et ad ali
quem sanctorum conuertere. Uirum stultum
interficit iracundia. et paruulum occidit in
uidia. Ego uidi stultum firma radice. et male
dixi pulchritudini eius statim. Longe fient
filii eius a salute. et conterentur in porta et non erit
qui eruat. Cuius messem famelicus comedet
et ipsum rapiet armatus et bibent sitientes di
uitias eius. Nichil in terra sine causa fit et de hu
mo non egredietur dolor. Homo ad laborem
nascitur. et auis ad uolatum. Quamobrem ego
deprecabor dominum. et ad deum ponam eloquium
meum. qui facit magna et inscrutabilia et mirabi
lia absque numero. Qui dat pluuiam super terram.
et irrigat aquis uniuersa. Qui ponit humiles
in sublimi. et merentes erigit sospitate. Qui
dissipat cogitationes malignorum. ne possint
implere manus eorum quod ceperant. Qui con
prehendit sapientes in astutia eorum et

consilium pravorum dissipat. Per diem incurrent
tenebras, et quasi in nocte sic palpabunt in meridie.
Porro salvum faciet a gladio oris eorum, et de ma-
nu violenti pauperem. Et erit egeno spes. Iniquitas
autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a do-
mino. Increpationem ergo domini ne reprobes, quia
ipse vulne- rat et medetur. Percutiet et manus eius
sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te,
et in septima non tanget te malum. In fame eruet
te de morte, et in bello de manu gladii. A flagel-
lo lingue absconderis, et non timebis calamitatem
cum venerit. In vastitate et fame ridebis, et bestias
terre non formidabis. Sed cum lapidibus regionum pac-
tum tuum. Bestie terre pacifice erunt tibi. Et sci-
es quod pacem habeat tabernaculum tuum, et visitans
speciem tuam non peccabis. Scies quoque quoniam multiplex
erit semen tuum, et progenies tua sicut herba terre. In-
grederis in abundantia sepulchrum, sicut infertur
acervus tritici in tempore suo. Ecce hoc ut investi-
gavimus ita est, quod auditum mente pertracta. VI
Respondens autem iob dixit. Utinam appenderentur pec-
cata mea quibus iram merui, et calamitas quam
patior in statera. Quasi harena maris hec gravior
appareret. Unde et verba mea dolore sunt plena. Quia
sagitte domini in me sunt, quarum indignatio
ebibit spiritum meum, et terrores militant contra
me. Numquid rugiet onager cum habuerit herbam,
aut mugiet bos cum ante presepe plenum steterit?
Aut poterit comedi insulsum quod non est sale condi-
tum? Aut potest aliquis gustare quod gustatum affert
mortem? Que prius tangere nolebat anima mea,
nunc pre angustia cibi mei sunt. Quis det ut ve-
niat petitio mea, et quod expecto tribuat michi deus?
Qui cepit ipse conterat. Solvat manum suam et
succidat me. Et hec michi consolatio, ut affligens dolo-
re non parcat, nec contradicam sermonibus sancti.
Que est enim fortitudo mea ut sustineam, aut quis
finis meus ut patienter agam? Nec fortitudo lapi-
dum fortitudo mea, nec caro mea enea est. Ecce non est
auxilium michi in me. Necessarii quoque mei recesserunt
a me. Qui tollit ab amico suo misericordiam transit in convalli-
bus. Qui timent pruinam, irruet super eos nix. Tem-
pore quo fuerint dissipati, peribunt. Et ut inca-
luerint, solventur de loco suo. Involute sunt
semite gressuum eorum. Ambulabunt in vacuum et
peribunt. Considerate semitas thema, itinera
saba, et expectate paulisper. Confusi sunt quia spe-
ravi. Venerunt quoque usque ad me, et pudore coop-
erti sunt. Nunc venistis, et modo videntes plagam
meam timetis. Numquid dixi: Afferte michi, et de

substantia vestra donate michi? Vel liberate me de
manu hostis, et de manu robustorum eruite me?
Docete me, et ego tacebo. Et si quid forte ignoravi,
instruite me. Quare detraxistis sermonibus veritatis,
cum ex vobis nullus sit qui possit arguere me? Ad in-
crepandum tantum eloquia concinnatis, et in ventum ver-
ba profertis. Super pupillum irruitis, et subvertere
nitimini amicum vestrum. Verumtamen quod cepistis ex-
plete. Prebete aurem, et videte an mentiar. Re-
spondete obsecro absque contentione, et loquentes
id quod iustum est iudicate. Et non invenietis in lingua
mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.
Militia est vita hominis super VII ¶ ter-
ram, et sicut dies mercenarii dies eius.
Sicut servus desiderat umbram, et sicut mercenarius
prestolatur finem operis sui, sic et ego habui menses
vacuos, et noctes laboriosas enumeravi michi. Si dor-
miero dicam: Quando consurgam? Et rursum expec-
tabo vesperam, et replebor doloribus usque
ad tenebras. Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris. Cutis mea
aruit et contracta est. Dies mei velocius transierunt
quam a texente tela succiditur, et consumpti sunt absque
ulla spe. Memento quia ventus est vita mea, et non rever-
tetur oculus meus ut videat bona. Nec aspiciet
me visus hominis. Oculi tui in me, et non subsi-
stam. Sicut consumitur nubes et pertransit, sic qui des-
cenderit ad inferos non ascendet, nec revertetur
ultra in domum suam, neque cognoscet eum amplius
locus eius. Quapropter et ego non parcam ori meo. Loquar in tribu-
latione spiritus mei, confabulabor cum amaritudine anime
mee. Numquid mare sum ego aut cetus, quia circum-
dedisti me carcere? Si dixero: Consolabitur me lectulus
meus, et relevabor loquens mecum in stratu meo, ter-
rebis me per somnia, et per visiones horrore concuties.
Quamobrem elegit suspendium anima
mea, et mortem ossa mea. Desperavi, nequaquam ultra
iam vivam. Parce michi domine, nichil enim sunt
dies mei. Quid est homo, quia magnificas eum, aut quid
apponis erga eum cor tuum? Visitas eum diluculo,
et subito probas illum. Usquequo non parcis michi,
nec dimittis me ut gluciam salivam meam? Pec-
cavi. Quid faciam tibi, o custos hominum? Quare posu-
isti me contrarium tibi, et factus sum michimet ipsi gra-
vis? Cur non tollis peccatum meum, et quare non
aufers iniquitatem meam? Ecce nunc in pulvere
dormio, et si mane me quesieris, non subsistam.
Respondens autem baldad suites VIII
dixit. Usquequo loqueris talia, et spiritus multiplex
sermonis oris tui? Numquid supplantat deus iudicium,
et omnipotens subvertit quod iustum est? Etiam si filii tui pec-

peccaverunt ei, et dimisit eos in manu iniquitatis
sue. tu tamen si diluculo surrexeris ad deum. et
omnipotentem fueris deprecatus. si mundus et rec-
tus incesseris. statim evigilabit ad te et pacatum red-
det habitaculum iustitie tue. in tantum ut priora
tua fuerint parva: et novissima tua multiplicen-
tur nimis. Interroga enim generationem pris-
tinam et diligenter investiga patrum memo-
riam. Hesterni quippe sumus. et ignoramus
quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram.
Ipsi docebunt te et de corde suo proferent elo-
quia. Numquid vivere potest scirpus absque hu-
more. aut crescere carectum sine aqua? Cum
adhuc sit in flore. nec carpatur manu. ante omnes
herbas arescit. Sic vie omnium qui obliviscuntur
deum. et spes ypocrite peribit. Non ei placebit
vecordia sua. et sicut tela aranearum fiducia eius. Su-
nitetur super domum suam et non stabit. fulciet eam
et non consurget. Humectus videtur antequam veni-
at sol. et in ortu suo germen eius egredietur. Super
acervum petrarum radices eius densabuntur
et inter lapides commorabitur. Si absorbuerit e-
um de loco suo. negabit eum et dicet. Non novi
te. Hec est enim leticia vie eius. ut rursum de terra
alii germinentur. Deus non proiciet simplicem nec por-
riget manum malignis. donec impleatur risu
os tuum. et labia tua iubilo. Qui oderunt te indu-
entur confusione: et tabernaculum impiorum non sub-

Et respondens iob ait. IX. ⁋ sistet.
Vere scio quod ita sit. et quod non iustificetur homo
compositus deo. Si voluerit contendere cum eo
non poterit respondere ei unum pro mille. Sapiens
corde est et fortis robore. Quis restitit ei. et pacem habuit?
Qui transtulit montes. et nescierunt hi quos
subvertit in furore suo. Qui commo-
vet terram de loco suo: et columne eius concuti-
untur. Qui precipit soli et non oritur: et stellas claudit
quasi sub signaculo. Qui extendit celos solus. et gra-
ditur super fluctus maris. Qui facit arcturum
et oriona et hyadas: et interiora austri. Qui facit
magna et inscrutabilia et mirabilia quorum non est
numerus. Si venerit ad me. Non videbo eum. Si
abierit: non intelligam. Si repente interro-
get. quis respondebit ei. vel quis dicere ei potest
cur ita facis? Deus cuius resistere ire nemo potest et sub quo
curvantur qui portant orbem. quanto
ergo sum ego qui respondeam ei. et loquar verbis meis
cum eo? Qui etiam si habuero quippiam iustum non responde-
bo. sed meum iudicem deprecabor. Et cum invocantem
me exaudierit. Non credo quod exaudierit vocem
meam. In turbine enim conteret me. et multiplica-
bit vulnera mea etiam sine causa. Non concedit
requiescere spiritum meum. et implet me amaritudini-
bus. Si fortitudo queritur robustissimus est. si equi-
tas iudicii. nemo pro me audet testimonium dicere.
Si iustificare me voluero os meum condemp-
nabit me. Si innocentem ost[...]dero:
pravum me comprobabit. Etiam [...] simplex
fuero. hoc ipsum ignorabit anima mea. et tedebit
me vite mee. Unum est quod locutus sum. et innocen-
tem et impium ipse consumit. Si flagellat occi-
dat semel: et non de penis innocentum rideat.
Terra data est in manus impii vultum iudicum
eius operit. Quod si non ille est, quis ergo est? Dies mei velo-
ciores fuerunt cursore. fugerunt et non viderunt
bonum. Pertransierunt quasi naves poma portantes. sicut
aquila volans ad escam. Cum dixero nequaquam
ita loquar: commuto faciem meam et dolore tor-
queor. Verebar omnia opera mea sciens quod non parceres
delinquenti. Si autem et sic impius sum quare frustra labo-
ravi? Si lotus fuero quasi aquis nivis. et fulserint
quasi mundissime manus mee. tamen sordibus in-
tingues me. et abominabuntur me vestimenta
mea. Neque enim viro qui similis mei est respon-
debo nec qui mecum in iudicio ex equo possit au-
diri. Non est qui utrumque valeat arguere. et ponere
manum suam in ambobus. Auferat a me virgam suam
et pavor eius non me terreat. Loquar et non timebo eum.
Neque enim possum metuens respondere. X.

Tedet animam meam vite mee. dimittam adversum
me eloquium meum. loquar in amaritu-
dine anime mee. Dicam deo. Noli me condemp-
nare. Indica mihi cur me ita iudices. Numquid bonum
tibi videtur si calumnieris et opprimas me opus manu-
um tuarum et consilium impiorum adiuves. Numquid
oculi carnei tibi sunt aut sicut videt homo et tu vide-
bis. Numquid sicut dies hominis dies tui et anni
tui sicut humana sunt tempora. ut queras iniquita-
tem meam et peccatum meum scruteris. et scias quia nihil impi-
um fecerim cum sit nemo qui de manu tua
possit eruere. Manus tue plasmaverunt me
et fecerunt me totum in circuitu. et sic repen-
te precipitas me. Memento queso quod sicut lutum feceris
me. et in pulverem reduces me. Nonne sicut lac
mulsisti me et sicut caseum me coagulasti? Pelle
et carnibus vestisti me. ossibus et nervis compegisti
me. Vitam et misericordiam tribuisti mihi. et visitatio tua
custodivit spiritum meum. Licet et hec celes in corde
tuo. tamen scio quia universorum memineris.
Si peccavi et ad horam pepercisti mihi cur ab

iniquitate mea innocentem me esse non patieris. Et si
impius fuero ve michi est. Et si iustus non levabo caput saturatus
afflictione et miseria. Et propter superbiam quasi leenam
capies me. Reversusque mirabiliter me crucias. In-
staurans testes tuos contra me. et multiplicans iram
tuam adversum me et pene militant in me. Quare de vulva eduxisti
me? Qui utinam consumptus essem ne oculus me vi-
deret. Fuissem quasi non essem de utero translatus
ad tumulum. Numquid non paucitas dierum meorum
finietur brevi? Dimitte ergo me ut plangam paulu-
lum dolorem meum. antequam vadam et non rever-
tar ad terram tenebrosam et opertam mortis ca-
ligine. terram miserie et tenebrarum ubi umbra
mortis et nullus ordo et sempiternus horror inhabitans.

XI

Respondens autem Sophar naamathites
dixit. Numquid qui multa loquitur non et audi-
et? aut vir verbosus iustificabitur? Tibi soli tacebunt
homines. et cum ceteros irriseris a nullo confuta-
beris? Dixisti enim. Purus est sermo meus et mundus
sum in conspectu tuo. Atque utinam deus loqueretur
tecum. et aperiret labia sua tibi. ut ostenderet tibi
secreta sapientie. et quod multiplex sit lex eius. et intel-
ligeres quod multo minora exigaris ab eo quam me-
retur iniquitas tua. Forsitan vestigia dei com-
prehendes. et usque ad perfectum omnipotentem reperies?
Excelsior celo est et quid facies? profundior inferno
et unde cognosces? Longior terra mensura eius
et latior mari. Si subverterit omnia vel in unum
coartaverit quis contradicet ei? vel quis dicere potest
cur ita facis? Ipse enim novit hominum vanitatem.
et videns iniquitatem nonne considerat? Vir
vanus in superbiam erigitur. et quasi pullum onagri
se liberum natum putat. Tu autem firmasti cor tuum
et expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem
que est in manu tua abstuleris a te et non manserit in
tabernaculo tuo iniusticia: tunc levare poteris faci-
em tuam absque macula. et eris stabilis et non timebis.
Miserie quoque oblivisceris et quasi aquarum que preter-
ierunt non recordaberis. et quasi meridianus fulgor con-
surget tibi ad vesperam. Et cum te consumptum pu-
taveris. orieris ut lucifer. et habebis fiduciam pro-
posita tibi spe. et defossus securus dormies. Requies-
ces et non erit qui te exterreat. et deprecabuntur
faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum deficient
et effugium peribit ab eis. et spes illorum abomina-
tio anime.

XII

Respondens autem Iob dixit. Ergo vos estis so-
li homines. et vobiscum morietur sapientia? Et
michi est cor sicut et vobis. nec inferior vobis sum. Quis
enim hec que nostis ignorat? Qui deridetur ab ami-
co suo: invocabit deum et exaudiet eum. Deridetur
enim iusti simplicitas. Lampas contempta apud cogi-
tationes divitum parata ad tempus statutum. Abundant
tabernacula predonum. et audacter provocant deum. cum ipse
dederit omnia in manibus eorum. Nimirum interroga
iumenta et docebunt te. et volatilia celi et indica-
bunt tibi. Loquere terre et respondebit tibi. et nar-
rabunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia hec
manus domini fecerit? In cuius manu anima omnis
viventis. et spiritus universe carnis hominis. Nonne au-
ris verba diiudicat et fauces comedentis saporem?
In antiquis est sapientia et in multo tempore prudentia.
Apud ipsum est sapientia et fortitudo. Ipse habet consilium et
intelligentiam. Si destruxerit nemo est qui edi-
ficet. Si incluserit hominem nullus est qui aperiat. Si
continuerit aquas: omnia siccabuntur. Si emi-
serit eas. subvertent terram. Apud ipsum est fortitu-
do et sapientia. Ipse novit decipientem et eum qui decipi-
tur. Adducit consiliarios in stultum finem. et iudices in
stuporem. Balteum regum dissolvit. et precingit
fune renes eorum. Ducit sacerdotes inglorios et opti-
mates supplantat. Commutans labium veracium et
doctrinam senum auferens. Effundit despectionem
super principes. et eos qui oppressi fuerant relevans. Qui
revelat profunda de tenebris et producit in lucem
umbram mortis. Qui multiplicat gentes et perdit
eas. et subversas in integrum restituit. Qui im-
mutat cor principum populi terre. et decipit eos
ut frustra incedant per invium. Palpabunt quasi
in tenebris. et non in luce. et errare eos faciet quasi
ebrios.

XIII

Ecce omnia. Et vidit
oculus meus et audivit auris mea. et intellexi
singula. Secundum scientiam vestram et ego novi. nec infe-
rior vobis sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar
et disputare cum deo cupio. Prius vos ostendens
fabricatores mendacii. et cultores perversorum dog-
matum. Atque utinam taceretis. ut putaremini
esse sapientes. Audite ergo correptiones meas et iudici-
um labiorum meorum attendite. Numquid deus
indiget vestro mendacio. ut pro illo loquamini
dolos? Numquid faciem eius accipitis et pro deo
iudicare nitimini? Aut placebit ei quem ce-
lare nichil potest? Aut decipietur ut homo
vestris fraudulentiis? Ipse vos arguet. quia in ab-
scondito faciem eius accipitis. Statim ut se com-
moverit turbabit vos. et terror eius irruet
super vos. Memoria vestra comparabitur cineri. et re-
digentur in lutum cervices vestre. Tacete paulisper
ut loquar quodcumque michi mens suggesserit. Quare
lacero carnes meas dentibus meis et animam

meam portio in manibus meis. Etiam si occiderit me in ipso sperabo. Verumptamen vias meas in conspectu eius arguam. Et ipse erit salvator meus. Non enim veniet in conspectu eius omnis ypocrita. Audite sermonem meum, et enigmata percipite auribus vestris. Si fuero iudicatus, scio quod iustus inveniar. Quis est qui iudicetur mecum? veniat. Quare tacens consumor? Duo tantum ne facias mihi, et tunc a facie tua non abscondar. Manum tuam longe fac a me, et formido tua non me terreat. Voca me et respondebo tibi, aut certe loquar, et tu responde mihi. Quantas habeo iniquitates et peccata? scelera mea et delicta ostende mihi. Cur faciem tuam abscondis, et arbitraris me inimicum tuum? Contra folium quod vento rapitur ostendis potentiam tuam, et stipulam siccam persequeris. Scribis enim contra me amaritudines, et consumere me vis peccatis adolescentie mee. Posuisti in nervo pedem meum, et observasti omnes semitas meas, et vestigia pedum meorum considerasti. Qui quasi putredo consumendus sum, et quasi vestimentum quod comeditur a tinea. Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velut umbra, et numquam in eodem statu permanet. Et dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos, et adducere eum tecum in iudicium? Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu qui solus es?

XIIII

Breves dies hominis sunt, numerus mensium eius apud te est. Constituisti terminos eius qui preteriri non poterunt. Recede paululum ab eo ut quiescat, donec optata veniat, sicut mercennarii, dies eius. Lignum habet spem. Si precisum fuerit, rursum virescit, et rami eius pullulant. Si senuerit in terra radix eius, et in pulvere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aque germinabit, et faciet comam quasi cum primum plantatum est. Homo vero cum mortuus fuerit et nudatus atque consumptus, ubi, queso, est? Quomodo si recedant aque de mari, et fluvius vacuefactus arescat, sic homo cum dormierit non resurget. Donec atteratur celum non evigilabit, nec consurget de sompno suo. Quis mihi tribuat ut in inferno protegas me, et abscondas me donec pertranseat furor tuus, et constituas mihi tempus in quo recorderis mei? Putasne mortuus homo rursum vivet? Cunctis diebus quibus nunc milito expecto donec veniat immutatio mea. Vocabis me et ego respondebo. Operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis. Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam. Mons cadens defluit, et saxum transfertur de loco suo. Lapides excavant aque, et alluvione paulatim terra consumitur. Et hominem ergo similiter perdes. Roborasti eum paululum ut in perpetuum transiret. Immutabis faciem eius et emittes eum. Sive nobiles fuerint filii eius sive ignobiles, non intelliget. Attamen caro eius dum vivet dolebit, et anima illius super semetipso lugebit.

XV

Respondens autem Heliphaz Themanites dixit: Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens, et implebit ardore stomachum suum? Arguis verbis eum qui non est equalis tibi, et loqueris quod tibi non expedit. Quantum in te est, evacuasti timorem, et tulisti preces coram Deo. Docuit enim iniquitas tua os tuum, et imitaris linguam blasphemantium. Condempnabit te os tuum et non ego, et labia tua respondebunt tibi. Numquid primus homo tu natus es, et ante colles formatus? Numquid consilium Dei audisti, et inferior te erit eius sapientia? Quid nosti quod ignoremus? Quid intelligis quod nesciamus? Et senes et antiqui sunt in nobis, multo vetustiores quam patres tui. Numquid grande est ut consoletur te Deus? Sed verba tua prava hoc prohibent. Quid te elevat cor tuum, et quasi magna cogitans attonitos habes oculos? Quid tumet contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo huiuscemodi sermones? Quid est homo ut immaculatus sit, et ut iustus appareat natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis, et celi non sunt mundi in conspectu eius. Quanto magis abhominabilis et inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem? Ostendam tibi, audi me. Quod vidi narrabo tibi. Sapientes confitentur, et non abscondunt patres suos, quibus solis data est terra, et non transivit alienus per eos. Cunctis diebus suis impius superbit, et numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Sonitus terroris semper in auribus illius, et cum pax sit, ille semper insidias suspicatur. Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium. Cum se moverit ad querendum panem, novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies. Terrebit eum tribulatio, et angustia vallabit eum, sicut regem qui preparatur ad prelium. Tetendit enim adversum Deum manum suam, et contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit adversus eum erecto collo, et pingui cervice armatus est. Operuit faciem eius crassitudo, et de lateribus eius arvina dependet. Habitabit in civitatibus desolatis, et in domibus desertis que in tumulos sunt redacte. Non ditabitur, nec perseverabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam. Non recedet de tenebris. Ramos eius arefaciet fla-

ma eius arefaciet et auferetur spiritu oris sui. Non cre-
dat frustra errore deceptus. quod aliquo pretio redimen-
dus sit. Antequam dies eius impleantur peribit. et manus eius a-
rescet. Ledetur quasi vinea in primo flore suo. Congre-
gatio enim hypocrite sterilis. et ignis devorabit
tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Con-
cepit dolorem. et peperit iniquitatem. et uterus eius pa-
Respondens autem iob XVI rat dolos.
dixit. Audivi frequenter talia. Consolatores
onerosi omnes vos. Numquid habebunt finem
verba ventosa. aut aliquid tibi molestum est si
loquaris. Poteram et ego similia vestri loqui. atque
utinam esset anima vestra pro anima mea. Consola-
rer et ego vos sermonibus. et moverem caput meum
super vos. Roborarem vos ore meo. et moverem labia
quasi parcens vobis. Sed quid agam. si locutus fuero non
quiescet dolor meus. in nihilum redacti sunt om-
nes artus mei. me dolor meus et in nihilum redacti sunt
omnes artus mei. Rugae meae testimonium dicunt contra
me. et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam
contradicens mihi. Collegit furorem suum in me. et com-
minans mihi infremuit contra me dentibus suis. hostis
meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt
super me ora sua. et exprobrantes percusserunt maxil-
lam meam. satiati sunt penis meis. Conclusit me
deus apud iniquum. et manibus impiorum me tradidit.
Ego ille quondam opulentus repente contritus
sum. Tenuit cervicem meam. confregit me. et posuit
me sibi quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis.
convulneravit lumbos meos. Non pepercit. et effu-
dit in terram viscera mea. Concidit me vulnere
super vulnus. irruit in me quasi gigas. Saccum con-
sui super cutem meam. et operui cinere carnem meam. Fa-
cies mea intumuit a fletu. et palpebre mee ca-
ligaverunt. Hec passus sum absque iniquitate
manus mee. cum haberem mundas ad deum preces.
Terra ne operias sanguinem meum. neque inveniat
in te locum latendi locus clamor meus. Ecce
enim in celo testis meus. et conscius meus in excelsis.
Verbosi amici mei. ad deum stillat oculus meus.
Atque utinam sic iudicaretur vir cum deo. quo-
modo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce
enim breves anni transeunt. et semitam per quam non
revertar ambulo. XVII
Spiritus meus attenuabitur. dies mei breviabuntur.
et solum mihi superest sepulchrum. Non peccavi.
et in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera
me et pone me iuxta te. et cuiusvis manus pugnet
contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina
propterea non exaltabuntur. predam pollicetur
sociis. et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi
in proverbium vulgi. et exemplum sum coram eis. Ca-
ligavit oculus meus ad indignationem. et membra
mea quasi in nichilum redacta sunt. Stupebunt
iusti super hoc. et innocens contra hypocritam susci-
tabitur. et tenebit iustus viam suam. et mundis ma-
nibus addet fortitudinem. Igitur vos omnes convertimini
et venite. et non inveniam in vobis ullum sapientem.
Dies mei transierunt. cogitationes mee dissipate
sunt torquentes cor meum. Noctem verterunt in di-
em. et rursum post tenebras spero lucem. Si susti-
nuero infernus domus mea est. et in tenebris stravi
lectulum meum. Putredini dixi. Pater meus es. mater
mea et soror mea vermibus. Ubi est ergo nunc prestolatio mea
et patientiam meam quis considerat. In profundissi-
mum infernum descendent omnia mea. Putasne
saltem ibi erit requies mihi. XVIII
Respondens autem baldad suites. dixit. Usque ad
quem finem verba iactabitis. Intelligite prius
et sic loquamur. Quare reputati sumus ut iu-
menta. et sorduimus coram te. Qui perdis
animam tuam in furore tuo. Numquid propter te
derelinquetur terra. et transferentur rupes de
loco suo. Nonne lux impii extinguetur. nec
splendebit flamma ignis eius. Lux obtenebres-
cet in tabernaculo eius. et lucerna que super eum est
extinguetur. Arctabuntur gressus virtutis eius.
et precipitabit eum consilium suum. Immisit
enim in rete pedes suos. et in maculis eius am-
bulat. Tenebitur planta illius laqueo. et exar-
descet contra eum sitis. Abscondita est in terra
pedica eius. et decipula eius super semitam. Undique
terrebunt eum formidines. et involvent pedes
eius. Attenuetur fame robur eius. et inedia in-
vadat costas illius. Devoret pulchritudinem cutis
eius. et consumat brachia illius primogenita
mors. Evellatur de tabernaculo suo fiducia eius.
et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in
tabernaculo eius socii eius qui non est. asper-
gatur in tabernaculo eius sulphur. Deorsum radices
eius siccentur. sursum autem atteratur messis eius.
Memoria illius pereat de terra. et non celebre-
tur nomen eius in plateis. Expellet eum
de luce in tenebras. et de orbe transferet eum.
Non erit semen eius neque progenies in populo
suo. nec ulle reliquie in regionibus eius. In
diebus eius stupebunt novissimi. et primos in-
vadet horror. Hec sunt ergo tabernacula iniqui. et
iste locus eius qui ignorat deum. XIX
Respondens autem iob dixit. Usquequo affligitis an-

vii

C

mam meam, et atteritis me sermonibus? En decies confunditis me, et non erubescitis opprimentes me. Nempe et si ignoravi, mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini, et arguitis me opprobriis meis. Saltem nunc intelligite quia Deus non equo iudicio afflixerit me, et flagellis suis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens, et nemo audiet; vociferabor, et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit, et transire non possum, et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea, et abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique, et pereo, et quasi avulse arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius, et sic me habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius, et fecerunt sibi viam per me, et obsederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit a me, et noti mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me propinqui mei, et qui me noverant obliti sunt mei. Inquilini domus mee et ancille mee sicut alienum habuerunt me, et quasi peregrinus fui in oculis eorum. Servum meum vocavi, et non respondit; ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit uxor mea, et orabam filios uteri mei. Stulti quoque despiciebant me, et cum ab eis recessissem, detrahebant mihi. Abominati sunt me quondam consiliarii mei, et quem maxime diligebam aversatus est me. Pelli mee consumptis carnibus adhesit os meum, et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Miseremini mei, miseremini mei saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Quare persequimini me sicut Deus, et carnibus meis saturamini? Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei? Quis mihi det ut exarentur in libro stilo ferreo et plumbi lamina, vel certe sculpantur in silice? Scio enim quod redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum. Et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum meum. Quem visurus sum ego ipse, et oculi mei conspecturi sunt, et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis: persequamur eum, et radicem verbi inveniamus contra eum? Fugite ergo a facie gladii, quoniam ultor iniquitatum gladius est, et scitote esse iudicium.

XX

Respondens autem Sophar Naamathites dixit: Idcirco cogitationes mee varie succedunt sibi, et mens in diversa rapitur. Doctrinam qua me arguis audiam, et spiritus intelligentie mee respondebit mihi. Hoc scio a principio ex quo positus est homo super terram, quod laus impiorum brevis sit, et gaudium hypocrite ad instar puncti. Si ascenderit usque ad celum superbia eius, et caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur, et qui eum viderant dicent: ubi est? Velut somnium avolans non invenietur, transibit sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat non videbit, neque ultra intuebitur eum locus eius. Filii eius atterentur egestate, et manus illius reddent ei dolorem suum. Ossa eius implebuntur viciis adolescentie eius, et cum eo in pulvere dormient. Cum enim dulce fuerit in ore eius malum, abscondet illud sub lingua sua. Parcet illi, et non derelinquet illud, et celabit in gutture suo. Panis eius in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divitias quas devoravit evomet, et de ventre illius extrahet eas Deus. Caput aspidum suget, et occidet eum lingua vipere. Non videat rivos fluminis torrentis mellis et butyri. Luet que fecit omnia, nec tamen consumetur; iuxta multitudinem adinventionum suarum sic et sustinebit. Quoniam confringens nudavit pauperes, domum rapuit et non edificavit eam. Nec est satiatus venter eius; et cum habuerit que concupierat, possidere non poterit. Non remansit de cibo eius, et propterea nichil permanebit de bonis eius. Cum satiatus fuerit, arctabitur; estuabit, et omnis dolor irruet in eum. Utinam impleatur venter eius, ut emittat in eum iram furoris sui, et pluat super illum bellum suum. Fugiet arma ferrea, et irruet in arcum ereum. Eductus et egrediens de vagina sua, et fulgurans in amaritudine sua; vadent et venient super eum horribiles. Omnes tenebre abscondite sunt in occultis eius; devorabit eum ignis qui non succenditur; affligetur relictus in tabernaculo suo. Revelabunt celi iniquitatem eius, et terra consurget adversus eum. Apertum erit germen domus illius, detrahetur in die furoris Dei. Hec est pars hominis impii a Deo, et hereditas verborum eius a Domino.

XXI

Respondens autem Iob dixit: Audite quesso sermones meos, et agite penitentiam. Sustinete me ut ego loquar, et post mea si videbitur verba, ridete. Numquid contra hominem disputatio mea est, ut merito non debeam contristari? Attendite me et obstupescite, et superponite digitum ori vestro. Et ego quando recordatus fuero, pertimesco, et concutit carnem meam tremor. Quare ergo impii vivunt, sublevati sunt confortatique divitiis? Semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt et pacate, et non est virga Dei super illos. Bos eorum concepit et non abortivit; vacca peperit et non est privata fetu suo. Egrediuntur quasi greges par-

uuli eorum. et infantes eorum exultant lusibus. Te-
nent tympanum et cytharam. et gaudent ad soni-
tum organi. Ducunt in bonis dies suos. et in
puncto ad inferna descendunt. Qui dixerunt deo. Re-
cede a nobis. scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est omni-
potens ut serviamus ei. et quid nobis prodest si orave-
rimus illum. Verumtamen quia non sunt in manu eorum
bona sua consilium eorum longe sit a me. Quotiens
lucerna impiorum extinguetur. et superveniet eis inun-
datio. et dolores dividet furoris sui. Erunt sicut
palee ante faciem venti. et sicut favilla quam turbo
dispergit. Deus servabit filiis illius dolorem patris. et cum
reddiderit tunc sciet. Videbunt oculi eius interfectio-
nem suam. et de furore omnipotentis bibet. Quid
enim pertinet ad eum de domo sua post se. et si
numerus mensium eius dimidietur. Numquid deum
quispiam docebit scientiam qui excelsos iudicat.
Iste moritur robustus et sanus. dives et felix.
Viscera eius plena sunt adipe. et medullis ossa illius
irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine ani-
me absque ullis opibus. et tamen simul in pulvere
dormient. et vermes operient eos. Certe novi
cogitationes vestras. et sententias contra me iniquas.
Dicitis enim. Ubi est domus principis. et ubi taberna-
cula impiorum. Interrogate quemlibet de viato-
ribus. et hec eadem illum intelligere cognoscetis
quia in diem perditionis servatur malus. et ad diem
furoris ducetur. Quis arguet coram eo viam eius.
et que fecit quis reddet illi. Ipse ad sepulchra du-
cetur. et in congerie mortuorum vigilabit. Dulcis
fuit glareis cocyti. et post se omnem hominem
trahet. et ante se innumerabiles. Quomodo igitur conso-
lamini me frustra. cum responsio vestra repug-
nare ostensa sit veritati. XXII

Respondens autem eliphaz themanites dixit.
Numquid deo comparari potest homo. etiam
cum perfecte fuerit scientie. Quid prodest deo si iustus
fueris. aut quid ei confers si immaculata fuerit vi-
ta tua. Numquid timens arguet te. et veniet te-
cum ad iudicium. et non propter maliciam tuam plurimam
et infinitas iniquitates tuas. Abstulisti enim
pignus fratrum tuorum sine causa. et nudos spoliasti ve-
stibus. Aquam lasso non dedisti. et esurienti subtraxisti
panem. In fortitudine brachii tui possidebas ter-
ram. et potentissimus obtinebas eam. Viduas
dimisisti vacuas. et lacertos pupillorum comminuisti.
Propterea circumdatus es laqueis. et conturbat te
formido subita. Et putabas te tenebras non
visurum. et impetu aquarum inundantium non oppres-
sum iri. An cogitas quod deus excelsior celo sit. et super

stellarum verticem sublimetur. Et dicis. Quid enim
novit deus. et quasi per caliginem iudicat. Nubes latibu-
lum eius nec nostra considerat. et circa cardines celi per-
ambulat. Numquid semitam seculorum custodire cupis.
quam calcaverunt viri iniqui. Qui sublati sunt ante
tempus suum. et fluvius subvertit fundamenta eorum.
Qui dicebant deo recede a nobis. et quasi nichil possit
facere omnipotens estimabant eum. cum ille implesset
domus eorum bonis. Quorum sententia procul sit a me.
Videbunt iusti et letabuntur. et innocens subsan-
nabit eos. Nonne succisa est erectio eorum. et reli-
quias eorum devorabit ignis. Acquiesce igitur ei et habe-
to pacem. et per hoc habebis fructus optimos. Suscipe
ex ore illius legem. et pone sermones eius in cor-
de tuo. Si reversus fueris ad omnipotentem edificaberis.
et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo. Dabit
pro terra silicem. et pro silice torrentes aureos. Eri-
tque omnipotens contra hostes tuos. et argentum coa-
cervabitur tibi. Tunc super omnipotentem deliciis afflues.
et elevabis ad deum faciem tuam. Rogabis eum et ex-
audiet te. et vota tua reddes. Decernes rem
et veniet tibi. et in viis tuis splendebit lumen. Qui
enim humiliatus fuerit erit in gloria. et qui inclinaverit
oculos suos ipse salvabitur. Salvabitur innocens.
Salvabitur autem in munditia manuum suarum. XXIII

Respondens autem iob dixit. Nunc quoque in amaritudine
est sermo meus. et manus plage mee aggravata
est super gemitum meum. Quis mihi tribuat ut cog-
noscam et inveniam illum. et veniam usque ad solium eius.
Ponam coram eo iudicium. et os meum replebo incre-
pationibus. ut sciam verba que mihi respondeat. et in-
telligam quid loquatur mihi. Nolo multa fortitudine
contendat mecum. nec magnitudinis sue mole
me premat. Proponat equitatem contra me. et perveniet
ad victoriam iudicium meum. Si ad orientem iero
non apparet. si ad occidentem non intelligam eum.
Si ad sinistram quid agam. non apprehendam
eum. Si me vertam ad dexteram non videbo illum. Ipse
vero scit viam meam. et probavit me quasi aurum quod
per ignem transit. Vestigia eius secutus est pes meus. Viam eius
custodivi. et non declinavi ex ea. A mandatis la-
biorum eius non recessi. et in sinu meo abscondi ver-
ba oris eius. Ipse enim solus est. et nemo potest aver-
tere cogitationem eius. et anima eius quodcumque voluit hoc
fecit. Cum expleverit in me voluntatem suam. et
alia multa similia presto sunt ei. Et ideo a facie eius
turbatus sum. et considerans eum timore sollicitor. Deus
mollivit cor meum. et omnipotens conturbavit me. Non
enim perii propter imminentes tenebras. nec
faciem meam operuit caligo.

XXIIII

Ab omnipotente non sunt abscondita tempora. Qui autem noverunt eum ignorant dies illius. Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges et paverunt eos. Asinum pupillorum abegerunt et abstulerunt pro pignore bovem viduae. Subverterunt pauperum viam et oppresserunt pariter mansuetos terrae. Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum, vigilantesque ad praedam praeparant panem liberis. Agrum non suum demetunt et vineam eius quem vi oppresserint vindemiant. Nudos dimittunt homines indumenta tollentes quibus non est operimentum in frigore, quos imbres montium rigant et non habentes velamen amplexantur lapides. Vim fecerunt depraedantes pupillos et vulgus pauperum spoliaverunt. Nudis et incedentibus absque vestitu et esurientibus tulerunt spicas. Inter acervos eorum meridiati sunt qui calcatis torcularibus sitiunt. De civitatibus fecerunt viros gemere, et anima vulneratorum clamabit, et Deus inultum abire non patitur. Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias eius nec reversi sunt per semitas illius. Mane primo consurgit homicida, interficit egenum et pauperem, per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri observat caliginem dicens: Non me videbit oculus, et operiet vultum suum. Perfodit in tenebris domos sicut in die condixerant sibi, et ignoraverunt lucem. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis, et sic in tenebris quasi in luce ambulant. Levis est super faciem aquae. Maledicta sit pars eius in terra, nec ambulet per viam vinearum. Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, et usque ad inferos peccatum illius. Obliviscatur eius misericordia. Dulcedo illius vermis. Non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum. Pavit enim sterilem et quae non parit, et viduae bene non fecit. Detraxit fortes in fortitudine sua, et cum steterit non credet vitae suae. Dedit ei Deus locum paenitentiae, et ille abutitur eo in superbiam. Oculi autem eius sunt in viis illius. Elevati sunt ad modicum et non subsistent, et humiliabuntur sicut omnia, et auferentur, et sicut summitates spicarum conterentur. Quod si non est ita, quis me potest arguere esse mentitum et ponere ante Deum verba mea?

XXV

Respondens autem Baldad Suhites dixit: Potestas et terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis. Numquid est numerus militum eius, et super quem non surgit lumen illius? Numquid iustificari potest homo comparatus Deo, aut apparere mundus natus de muliere? Ecce etiam luna non splendet, et stellae non sunt mundae in conspectu eius: quanto magis homo putredo et filius hominis vermis?

XXVI

Respondens autem Iob dixit: Cuius adiutor es? Numquid imbecillis? Et sustentas brachium eius qui non est fortis? Cui dedisti consilium? Forsitan illi qui non habet sapientiam, et prudentiam tuam ostendisti plurimam. Quem docere voluisti? Nonne eum qui fecit spiramentum? Ecce gigantes gemunt sub aquis, et qui habitant cum eis. Nudus est infernus coram illo, et nullum est operimentum perditioni. Qui extendit aquilonem super vacuum, et appendit terram super nihilum. Qui ligat aquas in nubibus suis, ut non erumpant pariter deorsum. Qui tenet vultum solii sui, et expandit super illud nebulam suam. Terminum circumdedit aquis, usque dum finiantur lux et tenebrae. Columnae caeli contremiscunt et pavent ad nutum eius. In fortitudine illius repente maria congregata sunt, et prudentia eius percussit superbum. Spiritus eius ornavit caelos, et obstetricante manu eius eductus est coluber tortuosus. Ecce haec ex parte dicta sunt viarum eius, et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?

XXVII

Addidit quoque Iob assumens parabolam suam et ait: Vivit Deus qui abstulit iudicium meum, et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Quia donec superest halitus in me et spiritus Dei in naribus meis, non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium. Absit a me ut iustos vos esse iudicem. Donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Iustificationem meam quam coepi tenere non deseram. Neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea. Sit ut impius inimicus meus, et adversarius meus quasi iniquus. Quae enim spes est hypocritae si avare rapiat, et non liberet Deus animam eius? Numquid clamorem eius audiet Deus cum venerit super illum angustia? Aut poterit in omnipotente delectari et invocare Deum omni tempore? Docebo vos per manum Dei quae omnipotens habeat, nec abscondam. Ecce vos omnes nostis, et quid sine causa vana loquimini? Haec est pars hominis impii apud Deum, et hereditas violentorum quam ab omnipotente suscipient. Si multiplicati fuerint filii eius, in gladio erunt, et nepotes eius non saturabuntur pane. Qui reliqui fuerint ex eo sepelientur in interitu, et viduae illius non plorabunt. Si comportaverit quasi terram argentum, et sicut lutum praeparaverit vestimenta, praeparabit quidem, sed iustus vestietur illis, et argentum innocens dividet. Aedificavit sicut tinea domum suam, et sicut custos fecit umbraculum. Dives cum dormierit nihil secum auferet. Aperit oculos suos

et nihil inveniet. Apprehendet eum quasi aqua inopia.
nocte opprimet eum tempestas. Tollet eum ventus
urens et auferet et velud turbo rapiet eum de loco suo. Et mit-
tet super eum et non parcet de manu eius fugiens fugiet.
Stringet super eum manus suas et sibilabit super eum intuens
Habet argentum venarum **XXVIII** locum eius.
suarum principia. et auro locus est in quo conflatur.
Ferrum de terra tollitur. et lapis solutus calore in es ver-
titur. Tempus posuit tenebris. et universorum finem ipse con-
siderat. Lapidem quoque caliginis et umbram mortis. Dividit
torrens a populo peregrinante eos quos oblitus est pes egen-
tis hominum et invios. Terra de qua oriebatur panis
in loco suo igne subversa est. Locus saphiri lapides eius.
et glebe illius aurum. Semitam ignoravit avis. nec in-
tuitus est oculus vulturis. Non calcaverunt eam filii institorum
nec pertransivit per eam leena. Ad silicem extendit ma-
num suam. subvertit a radicibus montes. In petris
rivos excidit. et omne preciosum vidit oculus eius. Pro-
fundos quoque fluviorum scrutatus est. et abscondita produxit in lu-
cem. Sapientia vero ubi invenitur. et quis est locus intelligen-
tie. Nescit homo precium eius. nec invenitur in terra sua-
viter viventium. Abyssus dicit. non est in me. et mare lo-
quitur. non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro
ea. nec appendetur argentum in commutatione eius.
Non conferetur tinctis Indie coloribus. nec lapidi
sardonico preciosissimo vel saphiro. Non adequabitur
ei aurum vel vitrum. nec commutabuntur pro ea
vasa auri. Excelsa et eminentia. nec memorabuntur
in comparatione eius. Trahitur enim sapientia de occultis.
Non adequabitur ei topazius de Ethiopia. nec tincture
mundissime componetur. Unde ergo sapientia venit. et quis
est locus intelligentie. Abscondita est ab oculis omnium
viventium. volucres quoque celi latet. Perditio et mors
dixerunt. Auribus nostris audivimus famam eius. Deus intel-
ligit viam eius. et ipse novit locum illius. Ipse enim fines
mundi intuetur. et omnia que sub celo sunt respicit.
Qui fecit ventis pondus. et aquas appendit mensura.
Quando ponebat pluviis legem. et viam procellis sonantibus.
tunc vidit illam et enarravit. et preparavit et in-
vestigavit. et dixit homini. Ecce timor domini
ipsa est sapientia. et recedere a malo intelligentia. **XXIX**
Addidit quoque Iob assumens parabolam suam et dixit.
Quis mihi tribuat ut sim iuxta menses pristi-
nos secundum dies quibus deus custodiebat me. Quando
splendebat lucerna eius super caput meum. et ad lu-
men eius ambulabam in tenebris. Sicut fui in die-
bus adolescentie mee. quando secreto deus erat in ta-
bernaculo meo. Quando erat omnipotens mecum. et in circuitu
meo pueri mei. Quando lavabam pedes meos
butyro. et petra fundebat mihi rivos olei. Quando pro-
cedebam ad portam civitatis. et in platea parabant
cathedram mihi. Videbant me iuvenes et abscondebantur.
et senes assurgentes stabant. Principes cessabant
loqui. et digitum superponebant ori suo. Vocem suam
cohibebant duces. et lingua eorum gutturi suo adhe-
rebat. Auris audiens beatificabat me. et oculus videns
testimonium reddebat mihi. eo quod liberassem pauperem vo-
ciferantem. et pupillum cui non esset adiutor. Benedictio
perituri super me veniebat. et cor vidue consolatus
sum. Iusticia indutus sum. et vestivi me sicut ve-
stimento et diademate iudicio meo. Oculus fui ceco.
et pes claudo. Pater eram pauperum. et causam quam nesci-
ebam diligentissime investigabam. Conterebam
molas iniqui. et de dentibus illius auferebam predam.
dicebamque. In nidulo meo moriar. et sicut palma
multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas
Radix mea aperta est secus aquas. et ros morabitur in mes-
sione mea. Gloria mea semper innovabitur. et arcus meus
in manu mea instaurabitur. Qui me audiebant ex-
pectabant sententiam. et intenti tacebant ad consilium
meum. Verbis meis addere nihil audebant. et super il-
los stillabat eloquium meum. Expectabant me sicut plu-
viam. et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum.
Si quando ridebam ad eos non credebant. et lux vultus mei
non cadebat in terram. Si voluissem ire ad eos sedebam
primus. Cumque sederem quasi rex circumstante exercitu.
eram tamen merentium consolator. **XXX** Ca
Nunc autem derident me iuniores tempore. quorum non
dignabar patres ponere cum canibus gregis mei.
quorum virtus manuum erat mihi pro nihilo. et vita ipsa
putabantur indigni. Egestate et fame steriles.
qui rodebant in solitudine squalentes calamitate
et miseria. Et mandebant herbas et arborum cortices.
et radix iuniperorum erat cibus eorum. Qui de convalli-
bus ista rapientes. cum singula reperissent. ad ea
cum clamore currebant. In desertis habitabant torren-
tium. et in cavernis terre. vel super glaream. Qui inter
huiuscemodi letabantur. et esse sub sentibus delicias
computabant. Filii stultorum et ignobilium. et in terra
penitus non parentes. Nunc in eorum canticum conversus
sum. et factus sum eis proverbium. Abominantur me et lon-
ge fugiunt a me. et faciem meam conspuere non
verentur. Faretram enim suam aperuit et afflixit me.
et frenum posuit in os meum. Ad dexteram orientis cala-
mitates mee illico surrexerunt. Pedes meos sub-
verterunt. et oppresserunt quasi fluctibus semitis su-
is. Dissipaverunt itinera mea. insidiati sunt mihi
et prevaluerunt. et non fuit qui ferret auxilium. Quasi
rupto muro et aperta ianua irruerunt super me.
et ad meas miserias devoluti sunt. Redactus

sum in nichilum abstulit velud ventus desiderium meum. et velud
nubes pertransiit salus mea. Nunc autem in memetipso
marcescit anima mea. et possident me dies afflic-
tionis. Nocte os meum perforatur doloribus. et qui me co-
medunt non dormiunt. In multitudine eorum consu-
mitur vestimentum meum. et quasi capitio tunice suc-
cinxerunt me. Comparatus sum luto. et assimilatus sum
faville et cineri. Clamabo ad te et non exaudis me. Sto et
non respicis me. Mutatus es michi in crudelem. et in duri-
cia manus tue adversaris michi. Elevasti me. et quasi super ventum
ponens elisisti me valde. Scio quia morti trades me. ubi con-
stituta est domus omni viventi. Verumtamen non ad con-
sumptionem eorum emittis manum tuam. et si corrue-
rint ipse salvabis. Flebam quondam super eo qui af-
flictus erat. et compaciebatur anima mea pauperi. Expec-
tabam bona. et venerunt michi mala
prestolabar lucem. et eruperunt tenebre. Interiora
mea efferbuerunt absque ulla requie. Prevenerunt
me dies afflictionis. Merens incedebam sine furore
consurgens in turba clamavi. Frater fui draconum. et so-
cius strucionum. Cutis mea denigrata est super me. et ossa
mea aruerunt pre caumate. Versa est in luctum cytha-
ra mea. et organum meum in vocem flentium. XXXI

Pepigi fedus cum oculis meis. ut ne cogitarem
quidem de virgine. Quam enim partem haberet deus in
me desuper. et hereditatem omnipotens de excelsis? Num-
quid non perditio est iniquo. et alienatio operantibus iniqui-
tatem. Nonne ipse considerat vias meas? et cunc-
tos gressus meos dinumerat? Si ambulavi in vani-
tate. et festinavit in dolo pes meus. appendat me in
statera iusta. et sciat deus simplicitatem meam. Si de-
clinavit gressus meus de via. si secutum est oculos meos
cor meum. super mulierem. et manibus meis adhesit
macula. seram et alius comedat. et progenies mea
eradicetur. Si deceptum est cor meum super muli-
ere. et si ad hostium amici mei insidiatus sum.
scortum sit alterius uxor mea. et super illam incur-
ventur alii. Hoc enim nephas est. et iniquitas maxi-
ma. Ignis est ad perditionem devorans. et omnia eradi-
cans genimina. Si contempsi subire iudicium
cum servo meo. et ancilla mea. cum discepta-
rent adversum me. Quid enim faciam cum sur-
rexerit ad iudicandum deus. et cum quesierit
quid respondebo illi. Numquid non in utero fecit
me qui et illum operatus est. et formavit in vulva
unus. Si negavi quod volebant pauperibus. et oculos vi-
due expectare feci. Si comedi buccellam me-
am solus. et non comedit pupillus ex ea. Quia ab
infantia mea mecum crevit miseratio. et
de utero matris mee egressa est mecum. Si despexi pre-
pereuntem eo quod non habuerit indumentum. et absque o-
perimento pauperem. Si non benedixerunt michi late-
ra eius. et de velleribus ovium mearum calefactus est. Si le-
vavi super pupillum manum meam. cum viderem me
in porta superiorem. humerus meus a iunctura sua
cadat. et brachium meum cum suis ossibus confrin-
gatur. Semper enim quasi tumentes super me fluctus
timui deum. et pondus eius ferre non potui. Si putavi
aurum robur meum. et obrizo dixi fiducia mea.
Si letatus sum super multis divitiis meis. et quia plurima reppe-
rit manus mea. Si vidi solem cum fulgeret
et lunam incedentem clare. et letatum est in abscon-
dito cor meum. et osculatus sum manum meam ore meo.
que est iniquitas maxima. et negatio contra deum al-
tissimum. Si gavisus sum ad ruinam eius qui me ode-
rat. et exultavi quod invenisset eum malum. Non enim
dedi ad peccandum guttur meum. ut expeterem
maledicens animam eius. Si non dixerunt viri
tabernaculi mei. quis det de carnibus eius ut satur-
emur. Foris non mansit peregrinus. hostium meum
viatori patuit. Si abscondi quasi homo peccatum meum.
et celavi in sinu meo iniquitatem meam. Si expa-
vi ad multitudinem nimiam. et despectio propinquo-
rum terruit me. et non magis tacui nec egressus sum ho-
stium. Quis michi tribuat adiutorem. ut deside-
rium meum omnipotens audiat. et librum scribat
ipse qui iudicat. ut in humero meo portem
illum. et circumdem illum quasi coronam michi. Per singulos
gradus meos pronunciabo illum. et quasi principi of-
feram illum. Si adversum me terra mea clamat.
et cum ipsa sulci eius deflent. si fructus eius comedi
absque pecunia. et animam agricolarum eius afflixi.
pro frumento oriatur michi tribulus. et pro ordeo spina.
Finita sunt verba iob. XXXII

Omiserunt autem tres viri isti respondere
iob. eo quod iustus sibi videretur. Et iratus et indignatus
est eliu filius barachel buzites de cognatione ram.
iratus autem adversum iob. eo quod iustum se diceret coram
deo. Porro adversum amicos eius indignatus est. eo quod
non invenissent responsionem rationabilem. sed tantum
modo condempnassent iob. Igitur eliu expectavit
iob loquentem. eo quod seniores essent qui loquebantur.
Cum autem vidisset quod respondere non potuissent. ira-
tus est vehementer. Respondensque eliu filius bara-
chel buzites ait. Iunior sum tempore. vos autem antiquiores.
Idcirco dimisso capite veritus sum indicare
vobis meam sententiam. Sperabam enim quod etas prolixi-
or loqueretur. et annorum multitudo doceret sapientiam.
Sed ut video spiritus est in hominibus. et inspiratio
omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt

longevi sapientes, nec senes intelligunt
iudicium. Ideo dicam: audite me, ostendam vo-
bis ego etiam meam sapientiam. Expectavi enim sermo-
nes vestros, audivi prudentiam vestram, donec discep-
taretis sermonibus: et donec putabam vos ali-
quid dicere, considerabam. Sed ut video non est qui ar-
guere possit Iob, et respondere ex vobis sermonibus
eius. Ne forte dicatis: invenimus sapientiam. Deus pro-
iecit eum, non homo. Nichil locutus est michi, et ego non
secundum vestros sermones respondebo illi. Extimu-
erunt nec responderunt ultra: respondebo et
ego partem meam, et ostendam sapientiam meam. Ple-
nus sum sermonibus, et coartat me spiritus uteri mei.
En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagun-
culas novas dirumpit. Loquar et respirabo pau-
lulum. Aperiam labia mea et respondebo. Non ac-
cipiam personam viri, et deum homini non equabo.
Nescio enim quamdiu subsistam, et si post modi-
cum tollat me factor meus. XXXIII

Audi ergo Iob eloquia mea, et omnes sermones me-
os ausculta. Ecce aperui os meum, loquatur lin-
gua mea in faucibus meis. Simplici corde ser-
mones mei, et sententiam labia mea pura lo-
quentur. Spiritus dei fecit me, et spiraculum omnipotentis vi-
vificavit me. Si potes responde michi, et adversum
faciem meam consiste. Ecce et me sicut et te fecit deus, et
de eodem luto ego quoque formatus sum. Verumtamen
miraculum meum non te terreat, et eloquentia mea
non sit tibi gravis. Dixisti ergo in auribus meis, et vo-
cem verborum audivi: Mundus sum ego et absque delic-
to: immaculatus, et non est iniquitas in me. Quia que-
relas in me repperit, ideo arbitratus est me inimicum
sibi. Posuit in nervo pedes meos, custodivit omnes
semitas meas. Hoc est ergo in quo non es iustificatus.
Respondebo tibi, quod maior sit deus homine. Adversus
eum contendis, quod non ad omnia verba responderit
tibi? Semel loquitur deus, et secundo idipsum non repetet. Per
somnium in visione nocturna, quando irruit sopor su-
per homines, et dormiunt in lectulo: tunc aperit aures
virorum, et erudiens eos instruit disciplina, ut avertat
hominem ab his que fecit, et liberet eum de superbia.
Eruens animam eius de corruptione, et vitam illius
ut non transeat in gladium. Increpat quoque per dolorem in
lectulo, et omnia ossa eius marcescere facit. Abomi-
nabilis ei fit in vita sua panis, et anime illius cibus
ante desiderabilis. Tabescet caro illius, et ossa que tec-
ta fuerant nudabuntur. Appropinquavit corruptioni
anima eius, et vita illius mortiferis. Si fuerit pro eo
angelus loquens unus de milibus, ut annunciet ho-
minis equitatem: miserebitur eius et dicet: Libera eum
ut non descendat in corruptionem. Inveni in quo ei
propicier. Consumpta est caro eius a suppliciis: revertatur
ad dies adolescentie sue. Deprecabitur deum, et placa-
bilis ei erit, et videbit faciem eius in iubilo, et reddet
homini iusticiam suam. Respiciet homines et di-
cet: Peccavi, et vere deliqui, et ut eram dignus non
recepi. Liberavit enim animam suam ne pergeret in inte-
ritum, sed vivens lucem videret. Hec omnia operatur
deus tribus vicibus per singulos, ut revocet animas eorum
a corruptione, et illuminet luce viventium. Attende
Iob et audi me, et tace dum ego loquor. Si autem habes
quod loquaris, responde michi, loquere. Volo enim te ap-
parere iustum. Quod si non habes, audi me: tace et doce-
bo te sapientiam. XXXIIII

Pronuncians quoque Eliu, etiam hec locutus est.
Audite sapientes verba mea, et eruditi
auscultate me. Auris enim verba probat, et guttur escas
gustu diiudicat. Iudicium eligamus nobis, et inter
nos videamus quid sit melius. Quia dixit Iob: Iustus
sum, et deus subvertit iudicium meum. In iudicando
enim me mendacium est: violenta sagitta mea
absque ullo peccato. Quis est vir ut est Iob, qui bibit subsan-
nationem quasi aquam? qui graditur cum operantibus ini-
quitatem, et ambulat cum viris impiis? Dixit enim: Non place-
bit vir deo, et iam si cucurrerit cum eo. Ideo viri
cordati audite me. Absit a deo impietas, et ab omni-
potente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, et
iuxta vias singulorum restituet eis. Vere enim deus non
condempnabit frustra, nec omnipotens subvertet iudi-
cium. Quem constituit alium super terram? aut quem
posuit super orbem quem fabricatus est? Si direxerit ad
eum cor suum, spiritum illius et flatum ad se trahet. Deficiet
omnis caro simul, et homo in cinerem revertetur.
Si ergo habes intellectum, audi quod dicitur, et ausculta vocem
eloquii mei. Numquid qui non amat iudicium sanari potest?
et quomodo tu eum qui iustus est in tantum condempnas?
Qui dicit regi: apostata: qui vocat duces impi-
os: qui non accipit personas principum, nec cognovit
tyrannum cum disceptaret contra pauperem.
Opus enim manuum eius sunt universi. Subito
morientur, et in media nocte turbabuntur
populi, et pertransibunt, et auferent violentum absque ma-
nu. Oculi enim eius super vias hominum, et omnes gressus
eorum considerat. Non sunt tenebre, et non est umbra
mortis, ut abscondantur ibi qui operantur iniquita-
tem. Neque enim ultra in hominis potestate est ut veni-
at ad deum in iudicio. Conteret multos in-
numerabiles, et stare faciet alios pro eis. Novit e-
nim opera eorum, et idcirco inducet noctem et con-

terrentur. Quasi impios percussit eos in loco
videntium. qui quasi de industria recesserunt ab eo
et omnes vias eius intelligere noluerunt. ut per-
venire facerent ad eum clamorem egeni et
audiret vocem pauperum. Ipso enim concedente
pacem. quis est qui condempnet? Et quo absconderit
vultum suum. quis est qui contempletur eum? Et
super gentem et super omnes homines. Qui regnare facit
hominem hypocritam propter peccata populi. Quia ergo
ego locutus sum ad deum. te quoque non prohibeo.
Si erravi: tu doce me. Si iniquitatem locutus
sum. ultra non addam. Numquid a te deus expe-
tit eam quia displicuit tibi? Tu enim cepisti lo-
qui. et non ego. Quod si quid nosti melius. lo-
quere. Viri intelligentes loquantur michi. et vir sapi-
ens audiat me. Iob autem stulte locutus est. et verba il-
lius non sonant disciplinam. Pater mi probe-
tur iob usque ad finem. ne desinas ab homine ini-
quitatis. qui addidit super peccata sua blasphemiam.
Inter nos interim constringatur. et tunc ad iu-
dicium provocet sermonibus suis deum. XXXV

Igitur eliu hec rursum locutus est. Numquid
equa tibi videtur tua cogitatio ut diceres iustior
deo sum? Dixisti enim. Non tibi placet quod rectum
est. vel quid tibi proderit si ego peccavero? Ita-
que respondebo sermonibus tuis. et amicis tuis te-
cum. Suspice celum et intuere. et contemplare ethera
quod altior te sit. Si peccaveris quid ei nocebis?
Et si multiplicate fuerint iniquitates tue quid fac-
es contra eum? Porro si iuste egeris quid donab-
is ei. aut quid de manu tua accipiet? Homini qui
similis tui est nocebit impietas tua. et filium
hominis adiuvabit iustitia tua. Propter multitudinem
calumpniatorum clamabunt. et eiulabunt propter vim
brachii tirannorum. Et non dixit. ubi est deus
qui fecit me. qui dedit carmina in nocte. qui
docet nos super iumenta terre. et super volucres celi
erudit nos? Ibi clamabunt et non exaudiet
propter superbiam malorum. Neque enim frustra audiet
deus. et omnipotens singulorum causas intuebitur. Et iam
cum dixeris non considerat. iudicare coram illo. et
expecta eum. Nunc enim non infert furorem suum.
nec ulciscitur scelus valde. Ergo iob frustra aperit
os suum. et absque scientia verba multiplicat.

Addens quoque eliu XXXVI
hec locutus est. Sustine me paululum. et
indicabo tibi. Adhuc enim habeo quod pro deo loquar.
Repetam scientiam meam a principio. et operatorem
meum probabo iustum. Vere enim absque men-
datio sermones mei. et perfecta scientia proba-
bitur tibi. Deus potentes non abicit cum et ipse sit
potens. Sed non salvat impios. et iudicium paupe-
ribus tribuit. Non auferet a iusto oculos suos.
et reges in solio collocat in perpetuum. et illi erigun-
tur. Et si fuerint in cathenis. et vinciantur funibus
paupertatis. Indicabit eis opera eorum et scelera
eorum quia violenti fuerunt. Revelabit quoque au-
rem eorum ut corripiat. et loquetur ut revertantur
ab iniquitate. Si audierint et observaverint. com-
plebunt dies suos in bono. et annos suos in gloria.
Si autem non audierint transibunt per gladium.
et consumentur in stultitia. Simulatores et callidi
provocant iram dei. neque clamabunt cum vinc-
ti fuerint. Morietur in tempestate anima eorum
et vita eorum inter effeminatos. Eripiet paupe-
rem de angustia sua. et revelabit in tribulatione
aurem eius. Igitur salvabit te de ore angusto
latissime non habentis fundamentum subter se.
Requies autem mense tue erit plena pinguedine.
Causa tua quasi impii iudicata est. causam iudiciumque
recipies. Non te ergo superet ira ut aliquem op-
primas. nec multitudo donorum inclinet te. Depo-
ne magnitudinem tuam absque tribulatione. et omnes
robustos fortitudine. Ne protrahas noctem. ut ascen-
dant populi pro eis. Cave ne declines ad iniqui-
tatem. hanc enim cepisti sequi post miseriam. Ec-
ce deus excelsus in fortitudine sua. et nullus ei simi-
lis in legislatoribus. Quis poterit scrutari vias
eius? aut quis audet ei dicere. operatus es iniqui-
tatem? Memento quod ignores opus eius de quo
cecinerunt viri. Omnes homines vident eum. unus
quisque intuetur procul. Ecce deus magnus vincens
scientiam nostram. Numerus annorum eius inestima-
bilis. Qui aufert stillas pluvie. et effundit im-
bres ad instar gurgitum. qui de nubibus flu-
unt que pretexunt cuncta desuper. Si voluerit
extendere nubes quasi tentorium suum. et fulgu-
rare lumine suo desuper. cardines quoque maris o-
periet. Per hec enim iudicat populos. et dat
escas multis mortalibus. XXXVII

In manibus abscondit lucem. et precipit ei ut
rursus adveniat. Annuntiat de ea amico suo
quod possessio eius sit. et ad eam possit ascen-
dere. Super hoc expavit cor meum. et motum est
de loco suo. Audite auditionem in terrore vo-
cis eius. et sonum de ore illius procedentem. Sub-
ter omnes celos ipse considerat. et lumen illius su-
per terminos terre. Post eum rugiet sonitus. tona-
bit voce magnitudinis sue. et non investiga-
bitur cum audita fuerit vox eius. Tonabit deus

voce sua mirabiliter. qui facit magna et inscru-
tabilia. Qui precipit nivi ut descendat in
terram. et hyemis pluviis. et ymbri fortitudinis
sue. Qui in manu omnium hominum signat ut
noverint singuli opera sua. Ingredietur bestia
latibulum suum. et in antro suo morabitur. Ab in-
terioribus egredietur tempestas. et ab arcturo
frigus. Flante deo concrescit gelu. et rursum
latissime funduntur aque. Frumentum desiderat
nubes. et nubes spargunt lumen suum. que lus-
trant cuncta per circuitum quocumque eas vo-
luntas gubernantis duxerit. ad omne quod pre-
ceperit eis. super faciem orbis terre. sive in una tribu.
sive in terra sua. sive in quocumque loco misericordie sue
eas iusserit inveniri. Ausculta hec iob. sta et consi-
dera miracula dei. Numquid scis quando preceperit
deus pluviis ut ostenderent lucem nubium
eius. Numquid nosti semitas nubium magnas
et perfectas scientias. Nonne vestimenta tua ca-
lida sunt. cum perflata fuerit terra austro. Tu
forsitan cum eo fabricatus es celos. qui solidissimi
quasi ere fusi sunt. Ostende nobis quid dicamus ei.
Nos quippe involvimur tenebris. Quis narrabit ei
que loquor. Etiam si locutus fuerit homo devorabitur.
At nunc non vident lucem. Subito aer cogitur
in nubes. et ventus transiens fugabit eas. Ab aqui-
lone aurum veniet. et ad deum formidolosa laudatio.
Digne eum invenire non possumus. Magnus forti-
tudine et iudicio et iustitia. et enarrari non potest.
Ideo timebunt eum viri. et non audebunt contem-
plari omnes qui sibi videntur esse sapientes. XXXVIII

Respondens autem dominus iob de turbine dixit.
Quis est iste sententias involvens ser-
monibus imperitis. Accinge sicut vir lumbos
tuos. Interrogabo te. et responde michi. Ubi eras quando
ponebam fundamenta terre. Indica michi si habes
intelligentiam. Quis posuit mensuras eius si
nosti. vel quis tetendit super eam lineam. Super
quo bases illius solidate sunt. Aut quis demi-
sit lapidem angularem eius cum me laudarent
simul astra matutina. et iubilarent omnes fi-
lii dei. Quis conclusit hostiis mare quando erum-
pebat quasi de vulva procedens. cum ponerem nubem
vestimentum eius. et caligine illud quasi pannis in-
fantie obvolverem. Circumdedi illud terminis
meis. et posui vectem et hostia. et dixi. Huc usque
venies et non procedes amplius. et hic confringes
tumentes fluctus tuos. Numquid post ortum
tuum precepisti diluculo. et ostendisti aurore lo-
cum suum. Numquid tenuisti concutiens extrema
terre. et excussisti impios ex ea. Restituetur
ut lutum signaculum. et stabit sicut vestimentum.
Auferetur ab impiis lux sua. et brachium excel-
sum confringetur. Numquid ingressus es profundum
maris. et in novissimis abyssi deambulasti. Numquid
aperte tibi sunt porte mortis. et hostia tenebro-
sa vidisti. Numquid considerasti latitudinem terre.
Indica michi si nosti omnia. in qua via habitet
lux. et tenebrarum quis locus sit ut ducas unum-
quodque ad terminos suos. et intelligas semitas
domus eius. Sciebas tunc quod nasciturus esses.
et numerum dierum tuorum noveras. Numquid in-
gressus es thesauros nivis. aut thesauros
grandinis aspexisti que preparavi in tempus hostis
in diem pugne et belli. Per quam viam spargitur
lux dividitur estus super terram. Quis dedit ve-
hementissimo ymbri cursum. et viam sonantis
tonitrui ut plueret super terram absque homine
in deserto ubi nullus mortalium commoratur
ut impleret inviam et desolatam. et produceret
herbas virentes. Quis est pluvie pater. vel
quis genuit stillas roris. De cuius utero egres-
sa est glacies. et gelu de celo quis genuit. In
similitudinem lapidis aque durantur. et superficies
abyssi constringitur. Numquid coniungere valebis
micantes stellas pliadas. aut gyrum arcturi
poteris dissipare. Numquid producis luciferum in
tempore suo. et vesperum super filios terre consurgere
facis. Numquid nosti ordinem celi. et pones rationem
eius in terra. Numquid elevabis in nebula vocem
tuam. et impetus aquarum operiet te. Numquid
mittes fulgura et ibunt. et revertentia dicent tibi.
Adsumus. Quis posuit in visceribus hominis sa-
pientiam. vel quis dedit gallo intelligentiam.
Quis enarrabit celorum rationem. et concentum ce-
li quis dormire faciet. Quando fundabatur pul-
vis in terra. et glebe compingebantur. Numquid
capies leene predam. et animam catulorum eius
implebis. quando cubant in antris. et in specubus
insidiantur. Quis preparat corvo escam suam.
quando pulli eius ad deum clamant. vagantes eo quod
non habeant cibos.

XXXIX

Numquid nosti tempus partus ybicum in
petris. vel parturientes cervas observasti.
Dinumerasti menses conceptus earum. et scisti tem-
pus partus earum. Incurvantur ad fetum et pa-
riunt. et rugitus emittunt. Separantur filii earum
pergunt ad pastum. egrediuntur et non revertuntur
ad eas. Quis dimisit onagrum liberum. et vin-
cula eius quis solvit. Cui dedi in solitudine do-

ui et tabernacula eius in terra salsuginis. Con-
temnit multitudinem ciuitatis, clamorem ex-
actoris non audit. Circumspicit montes pascue
sue, et uirentia queque perquirit. Numquid
uolet rinoceros seruire tibi, aut morabitur
ad presepe tuum? Numquid alligabis rinocero-
tem ad arandum loro tuo? aut confringet
glebas uallium post te? Numquid fiduciam ha-
bebis in magna fortitudine eius, et derelinques
ei labores tuos? Numquid credes ei quod red-
dat sementem tibi, et aream tuam congreget? Penna
strucionis similis est pennis herodii et accipi-
tris. Que derelinquit in terra oua sua. Tu for-
sitan in puluere calefacies ea? Obliuiscitur quod
pes conculcet ea, aut bestia agri conterat.
Duratur ad filios quasi non sint sui, frustra
laborauit nullo timore cogente. Priuauit
eam deus sapientia, nec dedit illi intelligentiam.
Cum tempus fuerit in altum alas erigit. Deri-
det equitem et ascensorem eius. Numquid prebebis
equo fortitudinem, aut circumdabis collo eius
hinnitum? Numquid suscitabis eum quasi locustas? Glo-
ria narium eius terror. Terram ungula fodit,
exultat audacter. in occursum pergit armatis.
Contempnit pauorem, nec cedit gladio. Super ipsum
sonabit faretra, uibrabit hasta et clipeus.
Feruens et fremens sorbet terram, nec repu-
tat tube sonare clangorem. Ubi audierit
buccinam dicet: Vah. Procul odoratur bel-
lum, exhortationem ducum, et ululatum exer-
citus. Numquid per sapientiam tuam plumescit
accipiter, expandens alas suas ad austrum?
Numquid ad preceptum tuum eleuabitur aquila, et
in arduis ponet nidum sibi? In petris ma-
net, et in preruptis silicibus commoratur atque
in accessis rupibus. Inde contemplatur escam.
Oculi eius de longe prospiciunt. Pulli eius
lambunt sanguinem, et ubicumque cadauer fuerit
statim adest. Et adiecit dominus et locutus est ad
iob. Numquid qui contendit cum deo tam fa-
cile conquiescit? Utique qui arguit deum
debet respondere ei. Respondens autem iob domino dixit:
Qui leuiter locutus sum, respondere quid
possum? Manum meam ponam super os meum.
Unum locutus sum, quod utinam non dixissem, et al-
terum quibus ultra non addam. XL

Respondens autem dominus iob de turbine dixit:
Accinge sicut uir lumbos tuos. Inter-
rogabo te et indica michi. Numquid irritum
facies iudicium meum, et condempnabis me,
ut tu iustificeris? Si habes brachium sicut deus,
et si uoce simili tonas? Circumda tibi decorem
et in sublime erigere, et esto gloriosus et speciosis in-
duere uestibus. Disperge superbos in furore tuo, et
respiciens omnem arrogantem humilia. Respi-
ce cunctos superbos et confunde eos, et contere im-
pios in loco suo. Absconde eos in puluere simul, et fa-
cies eorum demerge in foueam. et ego confi-
tebor quod saluare te possit dextera tua. Ec-
ce behemoth quem feci tecum, fenum quasi bos co-
medet. Fortitudo eius in lumbis eius, et uirtus
illius in umbilico uentris eius. Stringit caudam
suam quasi cedrum, nerui testiculorum eius perplexi
sunt. Ossa eius uelud fistule eris. Cartilago
illius quasi lamine ferree. Ipse est principium uiarum
dei, qui fecit eum applicabit gladium eius.
Huic montes herbas ferunt, omnes bestie agri
ludunt ibi. Sub umbra dormit in secreto ca-
lami in locis humentibus. Protegunt umbre
umbram eius, circumdabunt eum salices torrentis.
Absorbebit fluuium et non mirabitur, et habet fidu-
ciam quod influat iordanis in os eius. In oculis
eius quasi hamo capiet eum et in sudibus perfo-
rabit nares eius. An extrahere poteris le-
uiathan hamo, et fune ligabis linguam eius?
Numquid pones circulum in naribus eius, aut ar-
milla perforabis maxillam eius? Numquid mul-
tiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia?
Numquid feriet tecum pactum, et accipies eum
seruum sempiternum? Numquid illudes ei quasi aui,
aut ligabis illum ancillis tuis? Concident eum amici,
et diuident illum negociatores? Numquid implebis
sagenas pelle eius, et gurgustium piscium ca-
pite illius? Pones super eum manum tuam. XLI

Memento belli nec ultra addas loqui.
Ecce spes eius frustrabitur eum, et uidentibus
cunctis precipitabitur. Non quasi crudelis suscitabo
eum. Quis enim resistere potest uultui meo? et quis
ante dedit michi ut reddam ei? Omnia que
sub celo sunt mea sunt. Non parcam ei et
uerbis potentibus et ad deprecandum compositis. Quis
reuelabit faciem indumenti eius? et in medium
oris eius quis intrabit? Portas uultus eius
quis aperiet? Per gyrum dentium eius formi-
do. Corpus illius quasi scuta fusilia, et compactum
squamis se prementibus. Una uni coniungitur,
et ne spiraculum quidem incedit per eas. Una
alteri adherebunt, et tenentes se nequaquam
separabuntur. Sternutatio eius splendor ignis, et
oculi eius ut palpebre diluculi. De ore eius lam-

pades procedunt sicut teda ignis accense. De na-
ribus eius procedit fumus. sicut olle succense
atque fervientis. Halitus eius prunas ardere facit
et flamma de ore eius egreditur. In collo eius mo-
rabitur fortitudo et faciem eius precedet egestas.
Membra carnium eius coherentia sibi. mittet contra
eum fulmina et ad locum alium non ferentur. Cor eius
indurabitur quasi lapis et stringetur quasi malleato-
ris incus. Cum sublatus fuerit timebunt angeli et
territi purgabuntur. Cum apprehenderit eum gladius
subsistere non poterit. neque hasta neque thorax.
Reputabit enim ut paleas ferrum. et quasi lignum
putridum es. Non fugabit eum vir sagittarius.
In stipulam versi sunt ei lapides funde. Quasi sti-
pulam estimabit malleum. et deridebit vibrantem
hastam. Sub ipso erunt radii solis. sternet sibi
aurum quasi lutum. Fervescere faciet quasi ollam pro-
fundum mare et ponet quasi cum unguenta bul-
liunt. Post eum lucebit semita. estimabit abis-
sum quasi senescentem. Non est super terram potestas
que comparetur ei. qui factus est ut nullum timeret.
Omne sublime videt. Ipse est rex super filios
Respondens iob superbie.
Respondens dominus dixit. Scio quia omnia potes. et nulla
te latet cogitatio. Quis est iste qui celat consi-
lium absque scientia. Ideo insipienter locutus sum. et
que ultra modum excederent scientiam meam. Au-
di et ego loquar. Interrogabo te et responde michi.
Auditu auris audivi te. Nunc autem oculus meus videt
te. Idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam
in favilla et cinere. Postquam autem locutus est dominus verba
hec ad iob. dixit ad eliphaz themanitem. Iratus
est furor meus in te et in duos amicos tuos. quoniam
non estis locuti coram me rectum. sicut servus
meus iob. Sumite vobis septem tauros. et septem
arietes. et ite ad servum meum iob. et offerte ho-
locaustum pro vobis. Iob autem servus meus orabit
pro vobis. faciem eius suscipiam ut non vobis impute-
tur stultitia. Neque enim locuti estis coram me rec-
tum sicut servus meus iob. Abierunt ergo eliphaz the-
manites et baldad suites et sophar naamathi-
tes. et fecerunt sicut locutus fuerat ad eos dominus. et
suscepit dominus faciem iob. Dominus quoque conversus
est ad penitentiam iob. cum oraret pro amicis
suis. Et addidit dominus omnia quecumque fuerant
iob duplicia. Venerunt autem ad eum omnes fratres sui
et universe sorores sue. et cuncti qui noverant eum
prius. et comederunt cum eo panem in domo eius. et mo-
verunt super eum caput. et consolati sunt eum
super omni malo quod intulerat dominus super eum. Et de-
derunt ei unusquisque ovem unam. et inaurem
auream unam. Dominus autem benedixit novissimis iob
magis quam principio eius. Et facta sunt ei quatuor-
decim milia ovium. et sex milia camelorum. et
mille iuga boum. et mille asine. Et fuerunt
ei septem filii et tres filie. et vocavit nomen
unius diem. et nomen secunde cassiam. et nomen
tercie cornustibii. Non sunt autem invente
mulieres speciose sicut filie iob in universa
terra. Deditque eis pater suus hereditatem in-
ter fratres earum. Vixit autem iob post flagella hec
centum xl. annis. et vidit filios suos et filios filiorum
suorum. usque ad quartam generationem. et
mortuus est senex et plenus dierum.

Psalms

Incipit liber hymnorum vel soliloquiorum
prophete david de christo.

BEATUS VIR QUI
non abiit in consilio impiorum
et in via peccatorum non stetit et in ca
thedra pestilentie non sedit. Sed
in lege domini voluntas eius
et in lege eius meditabitur die ac no
cte. Et erit tamquam lignum quod
plantatum est secus decursus aquarum quod fructum suum
dabit in tempore suo. Et folium eius non defluet et omnia que-
cumque faciet semper prosperabuntur. Non sic impii non sic sed tamquam
pulvis quem proicit ventus a facie terre. Ideo non resurgunt impii in
iudicio neque peccatores in consilio iustorum. Quoniam novit dominus viam
iustorum et iter impiorum peribit. Psalmus david.
Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania. Asti-
terunt reges terre et principes convenerunt in unum adversus
dominum et adversus christum eius. Dirumpamus vincula eorum
et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Qui habitat in celis irridebit
eos et dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua et
in furore suo conturbabit eos. Ego autem constitutus sum rex ab
eo super syon montem sanctum eius predicans preceptum eius. Dominus
dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te. Postula a
me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos
terre. Reges eos in virga ferrea et tamquam vas figuli confringes
eos. Et nunc reges intelligite erudimini qui iudicatis ter-
ram. Servite domino in timore et exultate ei cum tremore.
Apprehendite disciplinam nequando irascatur dominus et pereatis de
via iusta. Cum exarserit in brevi ira eius beati omnes qui confidunt
in eo. Psalmus david cum fugeret a facie absalon filii sui.
Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me.
Multi insurgunt adversum me. Multi dicunt anime
mee non est salus ipsi in deo eius. Tu autem domine susceptor meus es
gloria mea et exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamavi
et exaudivit me de monte sancto suo. Ego dormivi et soporatus
sum et exsurrexi quia dominus suscepit me. Non timebo milia populi
circumdantis me exurge domine salvum me fac deus meus. Quoniam tu
percussisti omnes adversantes mihi sine causa dentes peccatorum contrivisti.
Domini est salus et super populum tuum benedictio tua. In finem in car-
Cum invocarem exaudivit minibus psalmus david [illegible] cantica david.
me deus iustitie mee in tribulatione dilatasti mihi. Misere-
re mei et exaudi orationem meam. Filii hominum usquequo gravi corde ut
quid diligitis vanitatem et queritis mendacium. Et scitote quoniam
mirificavit dominus sanctum suum dominus exaudiet me cum clamavero ad
eum. Irascimini et nolite peccare que dicitis in cordibus vestris et
in cubilibus vestris compungimini. Sacrificate sacrificium iustitie
et sperate in domino multi dicunt quis ostendit nobis bona.
Signatum est super nos lumen vultus tui domine dedisti leti-
tiam in corde meo. A fructu frumenti vini et olei sui multi-
plicati sunt. In pace in idipsum dormiam et requiescam. Quoniam
tu domine singulariter in spe constituisti me.
Verba mea In finem pro ea que consequitur hereditatem.
auribus percipe domine intellige clamorem meum.
Intende voci orationis mee rex meus et deus meus. Quoniam ad te o-
rabo domine mane exaudies vocem meam. Mane astabo
tibi et videbo quoniam non deus volens iniquitatem tu es. Neque habita-
bit iuxta te malignus neque permanebunt iniusti ante oculos tuos.
Odisti omnes qui operantur iniquitatem perdes omnes qui loqu-
untur mendacium. Virum sanguinum et dolosum abhominabitur
dominus ego autem in multitudine misericordie tue. Introibo in domum tuam
adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Domine
deduc me in iustitia tua propter inimicos meos dirige in conspectu
tuo viam meam. Quoniam non est in ore eorum veritas cor eorum va-
num est. Sepulchrum patens est guttur eorum linguis suis dolo-
se agebant iudica illos deus. Decidant a cogitationibus
suis secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos quoniam ir-
ritaverunt te domine. Et letentur omnes qui sperant in te
in eternum exultabunt et habitabis in eis. Et gloriabuntur in te
omnes qui diligunt nomen tuum quoniam tu benedices iusto. Domine
ut scuto bone voluntatis tue coronasti nos. In finem
Domine ne in furore tuo psalmus david pro octava
arguas me neque in ira tua corripias me. Miserere
mei domine quoniam infirmus sum sana me domine quoniam conturbata sunt
ossa mea. Et anima mea turbata est valde et tu domine usquequo. Con-
vertere domine et eripe animam meam salvum me fac propter misericordiam
tuam. Quoniam non est in morte qui memor sit tui in inferno autem
quis confitebitur tibi. Laboravi in gemitu meo lavabo per sin-
gulas noctes lectum meum lacrimis meis stratum meum
rigabo. Turbatus est a furore oculus meus inveteravi inter
omnes inimicos meos. Discedite a me omnes qui operamini
iniquitatem quoniam exaudivit dominus vocem fletus mei. Exaudi-
vit dominus deprecationem meam dominus orationem meam suscepit.
Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei conver-
tantur et erubescant valde velociter. In finem psalmus david quem canta-
Domine deus meus in te vit domino pro verbis chusi filii gemini
speravi salvum me fac ex omnibus persequentibus me et
libera me. Nequando rapiat ut leo animam meam dum non est qui
redimat neque qui salvum faciat. Domine deus meus si feci is-
tud si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuenti-
bus mihi mala decidam merito ab inimicis meis inanis. Per-
sequatur inimicus animam meam et comprehendat et conculcet in ter-
ra vitam meam et gloriam meam in pulverem deducat. Exurge
domine in ira tua et exaltare in finibus inimicorum meorum.
Et exurge domine deus meus in precepto quod mandasti et sy-
nagoga populorum circumdabit me. Et propter hanc in altum regre-
dere dominus iudicat populos. Iudica me domine secundum iustitiam meam
et secundum innocentiam meam super me. Consumetur nequitia pec-
catorum et diriges iustum scrutans corda et renes deus. Iustum
adiutorium meum a domino qui salvos facit rectos corde.
Deus iudex iustus fortis et patiens numquid irascitur per
singulos dies. Nisi conversi fueritis gladium suum vibrabit.

6

T

arcum suum tetendit et paravit illum. Et in eo paravit
vasa mortis: sagittas suas ardentibus effecit. Ecce parturiit in-
iustitiam: concepit dolorem et peperit iniquitatem. Lacum aperuit
et effodit eum: et incidit in foveam quam fecit. Convertetur dolor eius in ca-
put eius: et in verticem ipsius iniquitas eius descendet. Confitebor
domino secundum iustitiam eius: et psallam nomini domini altissimi. In finem psalmus
Domine dominus noster. david pro torcularibus.
quam admirabile est nomen tuum in universa terra. Quoniam elevata
est magnificentia tua: super celos. Ex ore infantium et
lactantium perfecisti laudem propter inimicos tuos: ut destruas ini-
micum et ultorem. Quoniam videbo celos tuos: opera digitorum tuorum:
lunam et stellas que tu fundasti. Quid est homo quod memor es
eius: aut filius hominis quoniam visitas eum. Minuisti eum paulo
minus ab angelis: gloria et honore coronasti eum: et constitu-
isti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedi-
bus eius oves et boves universas: insuper et pecora campi. Vo-
lucres celi et pisces maris: qui perambulant semitas ma-
ris. Domine dominus noster: quam admirabile est nomen tuum in universa
terra. In finem psalmus david pro occultis filii.
Confitebor tibi domine in toto corde meo: narrabo omnia
mirabilia tua. Letabor et exultabo in te: psallam
nomini tuo altissime. In convertendo inimicum meum retror-
sum: infirmabuntur et peribunt a facie tua. Quoniam fecisti iudi-
cium meum et causam meam: sedes super thronum qui iudicas iustitiam.
Increpasti gentes et periit impius: nomen eorum delesti in eternum et in seculum
seculi. Inimici defecerunt frameae in finem: et civitates eorum
destruxisti. Periit memoria eorum cum sonitu: et dominus in
eternum permanet. Paravit in iudicio thronum suum: et ipse iudi-
cabit orbem terre in equitate: iudicabit populos in iustitia. Et
factus est dominus refugium pauperi: adiutor in opportunitatibus
in tribulatione. Et sperent in te qui noverunt nomen tuum: quoniam non dere-
liquisti querentes te domine. Psallite domino qui habitat in syon: annun-
ciate inter gentes studia eius. Quoniam requirens sanguinem eorum recor-
datus est: non est oblitus clamorem pauperum. Miserere mei domine:
vide humilitatem meam de inimicis meis. Qui exaltas
me de portis mortis: ut annunciem omnes laudationes tuas in
portis filie syon. Exultabo in salutari tuo: infixe
sunt gentes in interitu quem fecerunt. In laqueo isto quem absconderunt:
comprehensus est pes eorum. Cognoscetur dominus iudicia faciens:
in operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Convertantur
peccatores in infernum: omnes gentes que obliviscuntur deum. Quoniam non in
finem oblivio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem.
Exurge domine non confortetur homo: iudicentur gentes in conspectu tuo.
Constitue domine legislatorem super eos: sciant gentes quoniam homines
sunt. Ut quid domine recessisti longe: despicis in opportuni-
tatibus in tribulatione. Dum superbit impius incenditur pauper:
comprehenduntur in consiliis quibus cogitant. Quoniam laudatur peccator
in desideriis anime sue: et iniquus benedicitur. Exacerbavit dominum pec-
cator: secundum multitudinem ire sue non queret. Non est deus in conspec-
tu eius: inquinate sunt vie eius in omni tempore. Auferuntur iudicia
tua a facie eius: omnium inimicorum suorum dominabitur. Dixit
enim in corde suo: non movebor a generatione in generationem sine malo.
Cuius maledictione os plenum est et amaritudine et dolo: sub lingua
eius labor et dolor. Sedet in insidiis cum divitibus in occultis: ut
interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem respiciunt: insidi-
atur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Insidiatur ut rapiat
pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum. In laqueo suo humilia-
bit eum: inclinabit se et cadet cum dominatus fuerit pauperum. Dixit
enim in corde suo oblitus est deus: avertit faciem suam ne videat in finem.
Exurge domine deus et exaltetur manus tua: ne obliviscaris
pauperum. Propter quid irritavit impius deum: dixit enim in corde
suo non requiret. Vides quoniam tu laborem et dolorem consideras:
ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus est pauper: orphano tu
eris adiutor. Contere brachium peccatoris et maligni: queretur
peccatum illius et non invenietur. Dominus regnabit in eternum et in seculum seculi: peri-
bitis gentes de terra illius. Desiderium pauperum exaudivit dominus: preparati-
onem cordis eorum audivit auris tua. Iudicare pupillo et
humili: ut non apponat ultra magnificare se homo super terram. In fi-
In domino confido: quomodo dicitis anime mee nem psalmus david
transmigra in montem sicut passer. Quoniam ecce peccatores intenderunt
arcum: paraverunt sagittas suas in pharetra: ut sagittent in obscuro
rectos corde. Quoniam que perfecisti destruxerunt: iustus autem quid fecit.
Dominus in templo sancto suo: dominus in celo sedes eius. Oculi eius in pauperem
respiciunt: palpebre eius interrogant filios hominum. Dominus inter-
rogat iustum et impium: qui autem diligit iniquitatem odit animam suam.
Pluet super peccatores laqueos: ignis sulphur et spiritus procellarum pars
calicis eorum. Quoniam iustus dominus et iustitias dilexit: equitatem
vidit vultus eius. In finem psalmus david pro octava.
Salvum me fac domine quoniam defecit sanctus: quoniam diminute sunt
veritates a filiis hominum. Vana locuti sunt unusquisque ad proxi-
mum suum: labia dolosa in corde et corde locuti sunt. Disperdat
dominus universa labia dolosa: et linguam magniloquam. Qui dixerunt
linguam nostram magnificabimus a nobis sunt: quis noster dominus est.
Propter miseriam inopum et gemitum pauperum: nunc exurgam dicit
dominus. Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo. Eloquia domini
eloquia casta: argentum igne examinatum probatum terre purga-
tum septuplum. Tu domine servabis nos: et custodies nos a generatione
hac in eternum. In circuitu impii ambulant: secundum altitudinem
tuam multiplicasti filios hominum. In finem psalmus david.
Usquequo domine oblivisceris me in finem: usquequo avertis fa-
ciem tuam a me. Quamdiu ponam consilia in anima mea: do-
lorem in corde meo per diem. Usquequo exaltabitur inimicus meus super
me: respice et exaudi me domine deus meus. Illumina oculos meos ne
umquam obdormiam in morte: nequando dicat inimicus meus prevalui
adversus eum. Qui tribulant me exultabunt si motus fuero: ego
autem in misericordia tua speravi. Exultabit cor meum in salutari tuo:
cantabo domino qui bona tribuit mihi: et psallam nomini domini altissimi.
Dixit insipiens in corde suo: In fine psalmus david.
non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in studiis
suis: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Dominus de celo pro-
spexit super filios hominum: ut videat si est intelligens aut requirens
deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt: non est qui

faciat bonum non est usque ad unum. Sepulcrum patens est guttur eorum linguis suis
dolose agebant venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione
et amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.
Contritio et infelicitas in viis eorum et viam pacis non cognoverunt: non est ti-
mor dei ante oculos eorum. Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem: qui
devorant plebem meam sicut escam panis. Dominum non invocaverunt: illic
trepidaverunt timore: ubi non erat timor. Quoniam dominus in generatione iusta
est: consilium inopis confudistis: quoniam dominus spes eius est. Quis dabit ex Syon
salutare israel: cum averterit dominus captivitatem plebis sue exultabit
iacob et letabitur israel. Psalmus David.

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in mon-
te sancto tuo. Qui ingreditur sine macula: et operatur iustitiam.
Qui loquitur veritatem in corde suo: qui non egit dolum in lingua sua. Nec fecit
proximo suo malum: et opprobrium non accepit adversus proximos suos.
Ad nichilum deductus est in conspectu eius malignus: timentes autem
dominum glorificat. Qui iurat proximo suo et non decipit: qui pecu-
niam suam non dedit ad usuram: et munera super innocentem non accepit.
Qui facit hec: non movebitur in eternum. Inscriptio tituli
Conserva me domine quoniam speravi ipsi David.
in te: dixi domino deus meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges.
Sanctis qui sunt in terra eius: mirificavit omnes voluntates meas
in eis. Multiplicate sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt.
Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus: nec memor ero
nominum eorum per labia mea. Dominus pars hereditatis mee et ca-
licis mei: tu es qui restitues hereditatem meam michi. Funes ceci-
derunt michi in preclaris: etenim hereditas mea preclara est michi. Benedicam
dominum qui tribuit michi intellectum: insuper et usque ad noctem increpuerunt
me renes mei. Providebam dominum in conspectu meo semper: quoniam a
dextris est michi ne commovear. Propter hoc letatum est cor meum
et exultavit lingua mea: insuper et caro mea requiescet in spe.
Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum vi-
dere corruptionem. Notas michi fecisti vias vite: adimplebis
me leticia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem.

Exaudi domine iustitiam meam: intende Oratio David
deprecationem meam. Auribus percipe orationem meam: non in labiis
dolosis. De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant
equitates. Probasti cor meum et visitasti nocte: igne me exa-
minasti: et non est inventa in me iniquitas. Ut non loquatur os meum
opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras.
Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia
mea. Ego clamavi quoniam exaudisti me deus: inclina aurem
tuam michi et exaudi verba mea. Mirifica misericordias tuas: qui salvos fa-
cis sperantes in te. A resistentibus dextere tue custodi me ut pu-
pillam oculi. Sub umbra alarum tuarum protege me: a facie impiorum
qui me afflixerunt. Inimici mei animam meam circumdederunt:
adipem suum concluserunt: os eorum locutum est superbiam. Proicientes
me nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt declinare in
terram. Susceperunt me sicut leo paratus ad predam: et sicut
catulus leonis habitans in abditis. Exurge domine preveni
eum et supplanta eum: eripe animam meam ab impio: frameam
tuam ab inimicis manus tue. Domine a paucis de terra divi-
de eos in vita eorum: de absconditis tuis adimpletus est venter eorum.
Saturati sunt filiis: et dimiserunt reliquias suas parvulis suis. Ego
autem in iustitia apparebo conspectui tuo: satiabor cum apparuerit glo-
ria tua. In finem pueri domini David qui locutus est domino verba cantici
huius in die qua eripuit eum de manu inimicorum
eius et de manu saul et dixit.

Diligam te domine fortitudo mea: dominus firmamentum
meum et refugium meum et liberator meus. Deus meus ad-
iutor meus et sperabo in eum. Protector meus et cornu salu-
tis mee: et susceptor meus. Laudans invocabo dominum: et ab ini-
micis meis salvus ero. Circumdederunt me dolores mortis: et
torrentes iniquitatis conturbaverunt me. Dolores inferni
circumdederunt me: preoccupaverunt me laquei mortis. In tribulatione
mea invocavi dominum: et ad deum meum clamavi. Et intonuit
exaudivit de templo sancto suo vocem meam: et clamor meus in conspectu
eius introivit in aures eius. Commota est et contremuit terra: funda-
menta montium conturbata sunt et commota sunt: quoni-
am iratus est eis. Ascendit fumus in ira eius: et ignis a facie eius exar-
sit: carbones succensi sunt ab eo. Inclinavit celos et de-
scendit: et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super che-
rubim et volavit: volavit super pennas ventorum. Et po-
suit tenebras latibulum suum in circuitu eius tabernaculum eius: tene-
brosa aqua in nubibus aeris. Pre fulgore in conspectu eius nu-
bes transierunt: grando et carbones ignis. Et intonuit de
celo dominus et altissimus dedit vocem suam: grando et carbones ignis.
Et misit sagittas suas et dissipavit eos: fulgura multipli-
cavit et conturbavit eos. Et apparuerunt fontes aquarum:
et revelata sunt fundamenta orbis terrarum. Ab increpatione
tua domine: ab inspiratione spiritus ire tue. Misit de summo
et accepit me: et assumpsit me de aquis multis. Eripuit
me de inimicis meis fortissimis: et ab his qui oderunt me:
quoniam confortati sunt super me. Prevenerunt me in die afflictionis
mee: et factus est dominus protector meus. Et eduxit me in latitudinem:
salvum me fecit quoniam voluit me. Et retribuet michi dominus secundum
iustitiam meam: et secundum puritatem manuum mearum retribuet michi.
Quia custodivi vias domini: nec impie gessi a deo meo. Quoniam
omnia iudicia eius in conspectu meo: et iustitias eius non repuli a me.
Et ero immaculatus cum eo: et observabo ab iniquitate
mea. Et retribuet michi dominus secundum iustitiam meam: et secundum puritatem
manuum mearum in conspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus
eris: et cum viro innocente innocens eris. Et cum electo
electus eris: et cum perverso perverteris. Quoniam tu populum humilem
salvum facies: et oculos superborum humiliabis. Quoniam tu illuminas
lucernam meam domine: deus meus illumina tenebras meas. Quoniam in te
eripiar a temptatione: et in deo meo transgrediar murum. Deus meus
impolluta via eius: eloquia domini igne examinata: protector est
omnium sperantium in se. Quoniam quis deus preter dominum: aut quis deus pre-
ter deum nostrum. Deus qui precinxit me virtute: et posuit immaculatam
viam meam. Qui perfecit pedes meos tamquam cervorum: et
super excelsa statuens me. Qui docet manus meas ad prelium:
et posuisti ut arcum ereum brachia mea. Et dedisti

michi protectionem salutis tue: et dextera tua suscepit me. Et disciplina
tua correxit me in finem: et disciplina tua ipsa me docebit.
Dilatasti gressus meos subtus me: et non sunt infirmata vestigia
mea. Persequar inimicos meos et comprehendam illos: et non convertar
donec deficiant. Confringam illos nec poterunt stare: cadent
subtus pedes meos. Et precinxisti me virtute ad bellum: et
supplantasti insurgentes in me subtus me. Et inimicos meos
dedisti michi dorsum: et odientes me disperdidisti. Clamave
runt nec erat qui salvos faceret ad dominum nec exaudivit eos. Et
comminuam eos ut pulverem ante faciem venti: ut lu
tum platearum delebo eos. Eripies me de contradictionibus populi: con
stitues me in caput gentium. Populus quem non cognovi servivit
michi: in auditu auris obedivit michi. Filii alieni mentiti sunt
michi: filii alieni inveterati sunt: et claudicaverunt a semitis
suis. Vivit dominus et benedictus deus meus: et exaltetur deus salutis mee.
Deus qui das vindictas michi: et subdis populos sub me: liberator meus
de inimicis meis iracundis. Et ab insurgentibus in me
exaltabis me: a viro iniquo eripies me. Propterea confi
tebor tibi in nationibus domine: et nomini tuo psalmum dicam. Magnificans
salutes regis eius: et faciens misericordiam christo suo David: et semini eius usque
in seculum. In finem psalmus David.
Celi enarrant gloriam dei: et opera manuum eius annunciat
firmamentum. Dies diei eructat verbum: et nox no
cti indicat scientiam. Non sunt loquele neque sermones: quorum non au
diantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum: et in fines
orbis terre verba eorum. In sole posuit tabernaculum suum: et ipse tam
quam sponsus procedens de thalamo suo. Exultavit ut gigas ad
currendam viam: a summo celo egressio eius. Et occursus eius usque ad sum
mum eius: nec est qui se abscondat a calore eius. Lex domini immaculata
convertens animas: testimonium domini fidele sapientiam prestans parvulis.
Iusticie domini recte letificantes corda: preceptum domini lucidum
illuminans oculos. Timor domini sanctus permanet in seculum seculi: iu
dicia domini vera iustificata in semetipsa. Desiderabilia super aurum
et lapidem preciosum multum: et dulciora super mel et favum.
Etenim servus tuus custodit ea: in custodiendis illis retributio multa.
Delicta quis intelligit: ab occultis meis munda me: et ab alie
nis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati tunc immaculatus ero:
et emundabor a delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia
oris mei: et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine ad
iutor meus: et redemptor meus. In finem psalmus David.
Exaudiat te dominus in die tribulationis: protegat te nomen dei
Iacob. Mittat tibi auxilium de sancto: et de Syon tue
atur te. Memor sit omnis sacrificii tui: et holocaustum tuum
pingue fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum: et omne consilium tuum
confirmet. Letabimur in salutari tuo: et in nomine dei nostri magni
ficabimur. Impleat dominus omnes petitiones tuas: nunc cog
novi quoniam salvum fecit dominus christum suum. Exaudiet illum de celo
sancto suo: in potentatibus salus dextere eius. Hii in curribus et hii in equis:
nos autem in nomine domini dei nostri invocabimus. Ipsi obligati sunt
et ceciderunt: nos autem surreximus et erecti sumus. Domine sal
vum fac regem: et exaudi nos in die qua invocaverimus te.

Domine in virtute tua letabitur In finem psalmus David
rex: et super salutare tuum exultabit vehementer. Desiderium
cordis eius tribuisti ei: et voluntate labiorum eius non fraudasti eum.
Quoniam prevenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius
coronam de lapide precioso. Vitam petiit a te: et tribuisti ei
longitudinem dierum in seculum et in seculum seculi. Magna gloria eius in
salutari tuo: gloriam et magnum decorem impones super eum. Quoniam
dabis eum in benedictionem in seculum seculi: letificabis eum in gaudio cum vul
tu tuo. Quoniam rex sperat in domino: et in misericordia altissimi non commovebitur.
Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inveniat omnes
qui te oderunt. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tu
i: dominus in ira sua conturbabit eos: et devorabit eos ignis. Fructum
eorum de terra perdes: et semen eorum a filiis hominum. Quoniam declinaverunt in
te mala: cogitaverunt consilia que non potuerunt stabilire. Quoniam po
nes eos dorsum: in reliquiis tuis preparabis vultum eorum. Exaltare
domine in virtute tua: cantabimus et psallemus virtutes tuas.
In finem psalmus David pro assumptione vel susceptione matutina
Deus deus meus respice in me quare seu pro cerva matutina
me dereliquisti: longe a salute mea verba delictorum meorum.
Deus meus clamabo per diem et non exaudies: et nocte et non ad insi
pientiam michi. Tu autem in sancto habitas laus Israel: in te speraverunt patres nostri:
speraverunt et liberasti eos. Ad te clamaverunt et salvi facti sunt: in te
speraverunt et non sunt confusi. Ego autem sum vermis et non homo: oppro
brium hominum et abiectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me: lo
cuti sunt labiis et moverunt caput. Speravit in domino eripiat eum:
salvum faciat eum quoniam vult eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de
ventre: spes mea ab uberibus matris mee: in te proiectus sum ex
utero. De ventre matris mee deus meus es tu: ne discesseris
a me. Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adiuvet.
Circumdederunt me vituli multi: tauri pingues obsede
runt me. Aperuerunt super me os suum: sicut leo rapiens et rugiens.
Sicut aqua effusus sum: et dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor me
um tamquam cera liquescens: in medio ventris mei. Aruit tamquam testa
virtus mea: et lingua mea adhesit faucibus meis: et in pulverem mortis
deduxisti me. Quoniam circumdederunt me canes multi: concilium
malignantium obsedit me. Foderunt manus meas et pedes meos: dinu
meraverunt omnia ossa mea. Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me: diviserunt
sibi vestimenta mea: et super vestem meam miserunt sortem. Tu autem domine ne
elongaveris auxilium tuum a me: ad defensionem meam conspice.
Erue a framea deus animam meam: et de manu canis unicam meam.
Salva me ex ore leonis: et a cornibus unicornium humilitatem
meam. Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie laudabo
te. Qui timetis dominum laudate eum: universum semen Iacob glo
rificate eum. Timeat eum omne semen Israel: quoniam non sprevit neque despexit de
precationem pauperis. Nec avertit faciem suam a me: et cum clamarem ad
eum exaudivit me. Apud te laus mea in ecclesia magna: vota mea red
dam in conspectu timentium eum. Edent pauperes et saturabuntur: et lau
dabunt dominum qui requirunt eum: vivent corda eorum in seculum seculi. Re
miniscentur et convertentur ad dominum: universi fines terre. Et ado
rabunt in conspectu eius: universe familie gentium. Quoniam domini est regnum:
et ipse dominabitur gentium. Manducaverunt et adoraverunt omnes

pingues terre. in conspectu eius cadent omnes qui descendunt in terram. Et
anima mea illi vivet. et semen meum serviet ipsi. Annunciabitur domino
generacio ventura. et annunciabunt celi iusticiam eius populo qui nascetur quem
fecit dominus. In finem psalmus david.
Dominus regit me et nichil michi deerit. in loco pascue ibi me colloca
vit. Super aquam refectionis educavit me. animam meam
convertit. Deduxit me super semitas iusticie propter nomen suum. Nam et si ambu
lavero in medio umbre mortis non timebo mala quoniam tu mecum es.
Virga tua et baculus tuus. ipsa me consolata sunt. Parasti in conspec
tu meo mensam. adversus eos qui tribulant me. Impinguasti in
oleo caput meum. et calix meus inebrians quam preclarus est. Et misericordia tua
subsequetur me. omnibus diebus vite mee. Et ut inhabitem in domo
domini in longitudinem dierum. Psalmus david in prima sabbati.
Domini est terra et plenitudo eius. orbis terrarum et universi qui habitant in
eo. Quia ipse super maria fundavit eum. et super flumina
preparavit eum. Quis ascendet in montem domini. aut quis stabit in
loco sancto eius. Innocens manibus et mundo corde qui non accepit in
vano animam suam. nec iuravit in dolo proximo suo. Hic acci
piet benediccionem a domino. et misericordiam a deo salutari suo. Hec est generacio
querencium eum. querencium faciem dei iacob. Attollite portas
principes vestras et elevamini porte eternales. et introibit rex glorie.
Quis est iste rex glorie. dominus fortis et potens dominus potens in prelio. Attol
lite portas principes vestras et elevamini porte eternales. et
introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie. dominus virtutum ipse est
rex glorie. In finem psalmus david.
Ad te domine levavi animam meam. deus meus in te confido non erubescam.
Neque irrideant me inimici mei. etenim universi qui sus
tinent te non confundentur. Confundantur omnes iniqua agentes super
vacue. Vias tuas domine demonstra michi. et semitas tuas edoce
me. Dirige me in veritate tua et doce me quia tu es deus salvator
meus. et te sustinui tota die. Reminiscere miseracionum
tuarum domine. et misericordiarum tuarum que a se
culo sunt. Delicta iuventutis mee. et ignorancias meas
ne memineris. Secundum misericordiam tuam memento mei tu propter bonitatem
tuam domine. Dulcis et rectus dominus. propter hoc legem dabit de
linquentibus in via. Diriget mansuetos in iudicio. docebit
mites vias suas. Universe vie domini misericordia et veritas.
requirentibus testamentum eius et testimonia eius. Propter nomen tuum
domine propiciaberis peccato meo. multum est enim. Quis est homo qui ti
met dominum. legem statuit ei in via quam elegit. Anima eius
in bonis demorabitur. et semen eius hereditabit terram. Firma
mentum est dominus timentibus eum. et testamentum ipsius ut manifestetur
illis. Oculi mei semper ad dominum. quoniam ipse evellet de laqueo
pedes meos. Respice in me et miserere mei. quoniam multipli
cati sunt et odio iniquo oderunt me. Custodi animam meam
et eripe me. non erubescam quoniam speravi in te. Innocentes
et recti adheserunt michi. quia sustinui te. Libera deus israel
ex omnibus tribulacionibus suis. Psalmus david.
Iudica me domine quoniam ego in innocencia mea ingressus
sum. et in domino sperans non infirmabor. Proba me domine
et tempta me. ure renes meos et cor meum. Quoniam misericordia
tua ante oculos meos est. et complacui in veritate tua. Non sedi
cum consilio vanitatis. et cum iniqua gerentibus non introibo. Odivi
ecclesiam malignancium. et cum impiis non sedebo. Lavabo inter
innocentes manus meas. et circumdabo altare tuum domine. Ut
audiam vocem laudis. et enarrem universa mirabilia tua.
Domine dilexi decorem domus tue. et locum habitacionis glorie tue. Ne
perdas cum impiis deus animam meam. et cum viris sanguinum vitam
meam. In quorum manibus iniquitates sunt. dextera eorum re
pleta est muneribus. Ego autem in innocencia mea ingressus sum
redime me et miserere mei. Pes meus stetit in directo.
in ecclesiis benedicam te domine. In finem psalmus david prius
DOMINUS illuminacio quam liniretur.
mea. et salus mea quem timebo. Dominus protector
vite mee. a quo trepidabo. Dum appropiant
super me nocentes. ut edant carnes meas.
Qui tribulant me inimici mei. ipsi in
firmati sunt et ceciderunt. Si consistant adver
sum me castra. non timebit cor meum. Si
exurgat adversum me prelium. in hoc ego sperabo.
Unam petii a domino hanc requiram ut inhabitem in
domo domini omnibus diebus vite mee. Ut videam voluntatem
domini et visitem templum eius. Quoniam abscondit me in tabernaculo suo.
in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui. In petra
exaltavit me. et nunc exaltavit caput meum super ini
micos meos. Circuivi et immolavi in tabernaculo eius hosti
am vociferacionis cantabo. et psalmum dicam domino. Ex
audi domine vocem meam qua clamavi ad te miserere mei et exau
di me. Tibi dixit cor meum exquisivit te facies mea. fa
ciem tuam domine requiram. Ne avertas faciem tuam a me. ne de
clines in ira a servo tuo. Adiutor meus esto ne derelinquas
me. neque despicias me deus salutaris meus. Quoniam pater meus et
mater mea dereliquerunt me. dominus autem assumpsit me. Legem
pone michi domine in via tua et dirige me in semita recta
propter inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulancium me.
quoniam insurrexerunt in me testes iniqui. et mentita est iniquitas sibi.
Credo videre bona domini in terra viventium. Expecta
dominum viriliter age et confortetur cor tuum. et sustine dominum.
Ad te domine clamabo deus meus ne In finem psalmus david.
sileas a me. nequando taceas a me. et assimilabor de
scendentibus in lacum. Exaudi domine vocem deprecacionis mee
dum oro ad te. dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.
Ne simul tradas me cum peccatoribus. et cum operantibus iniqui
tatem ne perdas me. Qui loquuntur pacem cum proximo suo
mala autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera eorum. et secundum nequiciam
adinvencionum ipsorum. Secundum opera manuum eorum tribue il
lis redde retribucionem eorum ipsis. Quoniam non intellexerunt opera do
mini. et in opera manuum eius destrues illos et non edificabis eos.
Benedictus dominus quoniam exaudivit vocem deprecacionis mee. Do
minus adiutor meus et protector meus. et in ipso speravit cor meum.
et adiutus sum. Et refloruit caro mea. et ex volun
tate mea confitebor ei. Dominus fortitudo plebis sue. et p

protector salvationum christi sui est. Salvum fac populum tuum domine et benedic hereditati tue. et rege eos et extolle illos usque in eternum.

Afferte domino *Psalmus David in consummatione tabernaculi.*

Afferte domino filii dei. afferte domino filios arietum. Afferte domino gloriam et honorem afferte domino gloriam nomini eius. adorate dominum in atrio sancto eius. Vox domini super aquas deus maiestatis intonuit. dominus super aquas multas. Vox domini in virtute. vox domini in magnificentia. Vox domini confringentis cedros. et confringet dominus cedros libani. Et comminuet eas tamquam vitulum libani. et dilectus quemadmodum filius unicornium. Vox domini intercidentis flammam ignis. vox domini concutientis desertum. et commovebit dominus desertum cades. Vox domini preparantis cervos et revelabit condensa. et in templo eius omnes dicent gloriam. Dominus diluvium inhabitare facit. et sedebit dominus rex in eternum. Dominus virtutem populo suo dabit. dominus benedicet populo suo in pace. *Psalmus David in dedicatione domus David.*

Exaltabo te domine quoniam suscepisti me nec delectasti inimicos meos super me. Domine deus meus clamavi ad te et sanasti me. Domine eduxisti ab inferno animam meam. salvasti me a descendentibus in lacum. Psallite domino sancti eius et confitemini memorie sanctitatis eius. Quoniam ira in indignatione eius. et vita in voluntate eius. Ad vesperum demorabitur fletus. et ad matutinum letitia. Ego autem dixi in habundantia mea non movebor in eternum. Domine in voluntate tua prestitisti decori meo virtutem. Avertisti faciem tuam a me. et factus sum conturbatus. Ad te domine clamabo. et ad deum meum deprecabor. Que utilitas in sanguine meo. dum descendo in corruptionem. Numquid confitebitur tibi pulvis. aut annuntiabit veritatem tuam. Audivit dominus et misertus est mei dominus factus est adiutor meus. Convertisti planctum meum in gaudium mihi. conscidisti saccum meum et circumdedisti me letitia. Ut cantet tibi gloria mea et non compungar. domine deus meus in eternum confitebor tibi. *In finem psalmus David pro extasi.*

In te domine speravi non confundar in eternum in iustitia tua libera me. Esto mihi in deum protectorem et in domum refugii ut salvum me facias. Inclina ad me aurem tuam accelera ut eruas me. Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu. et propter nomen tuum deduces me et enutries me. Educes me de laqueo quem absconderunt mihi. quoniam tu es protector meus. In manus tuas commendo spiritum meum redemisti me domine deus veritatis. Odisti observantes vanitates supervacue. Ego autem in domino speravi. Exultabo et letabor in misericordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam. salvasti de necessitatibus animam meam. Nec conclusisti me in manibus inimici. statuisti in loco spatioso pedes meos. Miserere mei domine quoniam tribulor. conturbatus est in ira oculus meus. anima mea et venter meus. Quoniam defecit in dolore vita mea. et anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate virtus mea. et ossa mea conturbata sunt. Super omnes inimicos meos factus sum obprobrium vicinis meis valde et timor notis meis. Qui videbant me foras fugerunt a me. oblivioni datus sum tamquam mortuus a corde. Factus sum tamquam vas perditum quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu. In eo dum convenirent simul adversum me. accipere animam meam consiliati sunt. Ego autem in te speravi domine dixi deus meus es tu in manibus tuis sortes mee. Eripe me de manu inimicorum meorum. et a persequentibus me. Illustra faciem tuam super servum tuum. salvum me fac in misericordia tua domine non confundar quoniam invocavi te. Erubescant impii et deducantur in infernum. muta fiant labia dolosa. Que loquuntur adversus iustum iniquitatem in superbia et in abusione. Quam magna multitudo dulcedinis tue domine. quam abscondisti timentibus te. Perfecisti eis qui sperant in te. in conspectu filiorum hominum. Abscondes eos in abscondito faciei tue a conturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo. a contradictione linguarum. Benedictus dominus. quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita. Ego autem dixi in excessu mentis mee. proiectus sum a facie oculorum tuorum. Ideo exaudisti vocem orationis mee. dum clamarem ad te. Diligite dominum omnes sancti eius. quoniam veritatem requiret dominus. et retribuet habundanter facientibus superbiam. Viriliter agite et confortetur cor vestrum. omnes qui speratis in domino. *Intellectus David.*

32

Beati quorum remisse sunt iniquitates. et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit dominus peccatum. nec est in spiritu eius dolus. Quoniam tacui inveteraverunt ossa mea. dum clamarem tota die. Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua. conversus sum in erumpna mea. dum configitur spina. Delictum meum cognitum tibi feci. et iniustitiam meam non abscondi. Dixi confitebor adversum me iniustitiam meam domino. et tu remisisti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore oportuno. Verumtamen in diluvio aquarum multarum. ad eum non approximabunt. Tu es refugium meum a tribulatione que circumdedit me. exultatio mea erue me a circumdantibus me. Intellectum tibi dabo et instruam te in via hac qua gradieris firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus et mulus. quibus non est intellectus. In chamo et freno maxillas eorum constringe qui non approximant ad te. Multa flagella peccatoris sperantem autem in domino misericordia circumdabit. Letamini in domino et exultate iusti. et gloriamini omnes recti corde. *In finem psalmus David.*

Exultate iusti in domino. rectos decet collaudatio. Confitemini domino in cythara. in psalterio decem cordarum psallite illi. Cantate ei canticum novum. bene psallite ei in vociferatione. Quia rectum est verbum domini. et omnia opera eius in fide. Diligit misericordiam et iudicium misericordia domini plena est terra. Verbo domini celi firmati sunt. et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Congregans sicut in utre aquas maris. ponens in thesauris abyssos. Timeat dominum omnis terra. ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem. Quoniam ipse dixit et facta sunt. ipse mandavit et creata sunt. Dominus dissipat consilia gentium. reprobat autem cogitationes populorum. et reprobat consilia principum. Consilium autem domini in eternum manet. cogitationes cordis eius in generatione et generationem. Beata gens cuius est dominus deus eius. populus quem elegit in hereditatem sibi. De celo respexit dominus. vidit omnes filios hominum. De preparato habitaculo suo. respexit super omnes qui habitant terram. Qui finxit singillatim corda eorum. qui intelligit omnia opera eorum. Non salvatur rex per multam virtutem. et gigas non salvabitur in multitudine virtutis sue. Fallax equus ad salutem in habundantia autem virtutis sue non salvabitur. Ecce oculi domini super metuentes eum. et in eis qui sperant super misericordia eius. Ut eruat a morte animas eorum. et alat eos in fame. Anima nostra sustinet dominum. quoniam adiutor et protector noster est. Quia in eo letabitur cor nostrum. et in nomine sancto eius speravimus. Fiat misericordia tua domine super nos. quemadmodum speravimus in te.

Benedicam dominum in omni tempore: *Ps. David cum immutavit vultum suum coram Abimelech.* semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea: audiant mansueti et letentur. Magnificate dominum mecum: et exaltemus nomen eius in idipsum. Exquisivi dominum et exaudivit me: et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eum et illuminamini: et facies vestre non confundentur. Iste pauper clamavit et dominus exaudivit eum: et ex omnibus tribulationibus eius salvavit eum. Immittet angelus domini in circuitu timentium eum: et eripiet eos. Gustate et videte quoniam suavis est dominus: beatus vir qui sperat in eo. Timete dominum omnes sancti eius: quoniam non est inopia timentibus eum. Divites eguerunt et esurierunt: inquirentes autem dominum non minuentur omni bono. Venite filii audite me: timorem domini docebo vos. Quis est homo qui vult vitam: diligit dies videre bonos. Prohibe linguam tuam a malo: et labia tua ne loquantur dolum. Diverte a malo et fac bonum: inquire pacem et persequere eam. Oculi domini super iustos: et aures eius in preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala: ut perdat de terra memoriam eorum. Clamaverunt iusti et dominus exaudivit eos: et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos. Iuxta est dominus his qui tribulato sunt corde: et humiles spiritu salvabit. Multe tribulationes iustorum: et de omnibus his liberabit eos dominus. Custodit dominus omnia ossa eorum: unum ex his non conteretur. Mors peccatorum pessima: et qui oderunt iustum delinquent. Redimet dominus animas servorum suorum: et non delinquent omnes qui sperant in eo. *In finem ps. ipsi David.*

Iudica domine nocentes me: expugna impugnantes me. Apprehende arma et scutum: et exsurge in adiutorium mihi. Effunde frameam et conclude adversus eos qui persequuntur me: dic anime mee: salus tua ego sum. Confundantur et revereantur: querentes animam meam. Avertantur retrorsum et confundantur: cogitantes mihi mala. Fiant tamquam pulvis ante faciem venti: et angelus domini coartans eos. Fiat via illorum tenebre et lubricum: et angelus domini persequens eos. Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: supervacue exprobraverunt animam meam. Veniat illi laqueus quem ignorat: et captio quam abscondit apprehendat eum: et in laqueum cadat in ipsum. Anima autem mea exultabit in domino: et delectabitur super salutari suo. Omnia ossa mea dicent: domine quis similis tibi. Eripiens inopem de manu fortiorum eius: egenum et pauperem a diripientibus eum. Surgentes testes iniqui: que ignorabam interrogabant me. Retribuebant mihi mala pro bonis: sterilitatem anime mee. Ego autem cum mihi molesti essent: induebar cilicio. Humiliabam in ieiunio animam meam: et oratio mea in sinu meo convertetur. Quasi proximum et quasi fratrem nostrum sic complacebam: quasi lugens et contristatus sic humiliabar. Et adversum me letati sunt et convenerunt: congregata sunt super me flagella et ignoravi. Dissipati sunt nec compuncti, temptaverunt me, subsannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis. Domine quando respicies: restitue animam meam a malignitate eorum a leonibus unicam meam. Confitebor tibi in ecclesia magna: in populo gravi laudabo te. Non supergaudeant mihi qui adversantur mihi inique: qui oderunt me gratis et annuunt oculis. Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur: et in iracundia terre loquentes dolos cogitabant. Et dilataverunt super me os suum: dixerunt euge euge, viderunt oculi nostri. Vidisti domine ne sileas: domine ne discedas a me. Exsurge et intende iudicio meo: deus meus et dominus meus in causam meam. Iudica me secundum iustitiam tuam domine deus meus: et non supergaudeant mihi. Non dicant in cordibus suis: euge euge anime nostre: nec dicant devoravimus eum. Erubescant et revereantur simul: qui gratulantur malis meis. Induantur confusione et reverentia: qui maligna loquuntur super me. Exultent et letentur qui volunt iustitiam meam: et dicant semper magnificetur dominus: qui volunt pacem servi eius. Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam: tota die laudem tuam. *In finem servo domini ps. David.*

Dixit iniustus ut delinquat in semetipso: non est timor dei ante oculos eius. Quoniam dolose egit in conspectu eius: ut inveniatur iniquitas eius ad odium. Verba oris eius iniquitas et dolus: noluit intelligere ut bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni vie non bone, maliciam autem non odivit. Domine in celo misericordia tua: et veritas tua usque ad nubes. Iustitia tua sicut montes dei: iudicia tua abyssus multa. Homines et iumenta salvabis domine: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus. Filii autem hominum: in tegmine alarum tuarum sperabunt. Inebriabuntur ab ubertate domus tue: et torrente voluptatis tue potabis eos. Quoniam apud te est fons vite: et in lumine tuo videbimus lumen. Pretende misericordiam tuam scientibus te: et iustitiam tuam his qui recto sunt corde. Non veniat mihi pes superbie: et manus peccatoris non moveat me. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt nec potuerunt stare. *Psalmus David.*

Noli emulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem. Quoniam tamquam fenum velociter arescent: et quemadmodum olera herbarum cito decident. Spera in domino et fac bonitatem: et inhabita terram et pasceris in diviciis eius. Delectare in domino: et dabit tibi petitiones cordis tui. Revela domino viam tuam et spera in eo: et ipse faciet. Et educet quasi lumen iustitiam tuam: et iudicium tuum tamquam meridiem: subditus esto domino et ora eum. Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua: in homine faciente iniustitias. Desine ab ira et derelinque furorem: noli emulari ut maligneris. Quoniam qui malignantur exterminabuntur: sustinentes autem dominum ipsi hereditabunt terram. Et adhuc pusillum et non erit peccator: et queres locum eius et non invenies. Mansueti autem hereditabunt terram: et delectabuntur in multitudine pacis. Observabit peccator iustum: et stridebit super eum dentibus suis. Dominus autem irridebit eum: quoniam prospicit quod veniet dies eius. Gladium evaginaverunt peccatores: intenderunt arcum suum. Ut decipiant pauperem et inopem: ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum: et arcus eorum confringatur. Melius est modicum iusto: super divitias peccatorum multas. Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustos dominus. Novit dominus dies immaculatorum: et hereditas eorum in eternum erit. Non confundentur in tempore malo et in diebus famis saturabuntur: quia peccatores peribunt. Inimici vero domini mox ut honorificati fuerint et exaltati: deficientes quemadmodum fumus deficient. Mutuabitur peccator et non solvet: iustus autem miseretur et tribuet. Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei disperibunt. Apud dominum gressus hominis dirigentur: et viam eius volet. Cum ceciderit non collidetur: quia dominus supponit manum suam. Iunior fui etenim senui: et non vidi iustum derelictum: nec semen eius querens panem. Tota die miseretur et commodat.

et semen illius in benedictione erit. Declina a malo et fac bonum: et inhabita in seculum seculi. Quia dominus amat iudicium et non derelinquet sanctos suos: in eternum conservabuntur. Iniusti punientur: et semen impiorum peribit. Iusti autem hereditabunt terram: et inhabitabunt in seculum seculi super eam. Os iusti meditabitur sapientiam: et lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde ipsius: et non supplantabuntur gressus eius. Considerat peccator iustum: et querit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius: nec dampnabit eum cum iudicabitur illi. Expecta dominum et custodi viam eius: et exaltabit te ut hereditate capias terram: cum perierint peccatores videbis. Vidi impium superexaltatum: et elevatum sicut cedros libani. Et transivi et ecce non erat: quesivi eum et non est inventus locus eius. Custodi innocentiam et vide equitatem: quoniam sunt reliquie homini pacifico. Iniusti autem disperibunt: simul reliquie impiorum interibunt. Salus autem iustorum a domino: et protector eorum in tempore tribulationis. Et adiuvabit eos dominus et liberabit eos: et eruet eos a peccatoribus et salvabit eos quia speraverunt in eo.

Psalmus david in rememorationem sabbati.

38 Domine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me. Quoniam sagitte tue infixe sunt michi: et confirmasti super me manum tuam. Non est sanitas in carne mea a facie ire tue: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates mee supergresse sunt caput meum: sicut onus grave gravate sunt super me. Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee: a facie insipientie mee. Miser factus sum et curvatus sum usque in finem: tota die contristatus ingrediebar. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: et non est sanitas in carne mea. Afflictus sum et humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei. Domine ante te omne desiderium meum: et gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum conturbatum est dereliquit me virtus mea: et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Amici mei et proximi mei: adversum me appropinquaverunt et steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt: et vim faciebant qui querebant animam meam. Et qui inquirebant mala michi locuti sunt vanitates: et dolos tota die meditabantur. Ego autem tamquam surdus non audiebam: et sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens: et non habens in ore suo redargutiones. Quoniam in te domine speravi: tu exaudies domine deus meus. Quia dixi nequando supergaudeant michi inimici mei: et dum commoventur pedes mei super me magna locuti sunt. Quoniam ego in flagella paratus sum: et dolor meus in conspectu meo semper. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: et cogitabo pro peccato meo. Inimici autem mei vivunt et confirmati sunt super me: et multiplicati sunt qui oderunt me inique. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant michi: quoniam sequebar bonitatem. Ne derelinquas me domine deus meus: ne discesseris a me. Intende in adiutorium meum: domine deus salutis mee.

Psalmus david.

Dixi custodiam vias meas: ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam: cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis: et dolor meus renovatus est. Concaluit cor meum intra me: et in meditatione mea exardescet ignis. Locutus sum in lingua mea: notum fac michi domine finem meum. Et numerum dierum meorum quis est: ut sciam quid desit michi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos: et substantia mea tamquam nichilum ante te. Verumtamen universa vanitas: omnis homo vivens. Verumtamen in ymagine pertransit homo: sed et frustra conturbatur. Thesaurizat: et ignorat cui congregabit ea. Et nunc que est expectatio mea nonne dominus: et substantia mea apud te est. Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: obprobrium insipienti dedisti me. Obmutui et non aperui os meum quoniam tu fecisti: amove a me plagas tuas. A fortitudine manus tue ego defeci in increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius: verumtamen vane conturbatur omnis homo. Exaudi orationem meam domine et deprecationem meam: auribus percipe lacrimas meas. Ne sileas quoniam advena ego sum apud te: et peregrinus sicut omnes patres mei. Remitte michi ut refrigerer priusquam abeam: et amplius non ero.

In finem psalmus david.

Expectans expectavi dominum: et intendit michi. Et exaudivit preces meas: et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis. Et statuit super petram pedes meos: et direxit gressus meos. Et immisit in os meum canticum novum: carmen deo nostro. Videbunt multi et timebunt: et sperabunt in domino. Beatus vir cuius est nomen domini spes eius: et non respexit in vanitates et insanias falsas. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua: et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Annuntiavi et locutus sum: multiplicati sunt super numerum. Sacrificium et oblationem noluisti: aures autem perfecisti michi. Holocaustum et pro peccato non postulasti: tunc dixi ecce venio. In capite libri scriptum est de me ut facerem voluntatem tuam: deus meus volui et legem tuam in medio cordis mei. Annuntiavi iustitiam tuam in ecclesia magna: ecce labia mea non prohibebo domine tu scisti. Iustitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam et salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam et veritatem tuam: a concilio multo. Tu autem domine ne longe facias miserationes tuas a me: misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me. Quoniam circumdederunt me mala quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates mee et non potui ut viderem. Multiplicate sunt super capillos capitis mei: et cor meum dereliquit me. Complaceat tibi domine ut eruas me: domine ad adiuvandum me respice. Confundantur et revereantur simul qui gratulantur malis meis. Convertantur retrorsum et revereantur: qui volunt michi mala. Ferant confestim confusionem suam: qui dicunt michi euge euge. Exultent et letentur super te omnes querentes te: et dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum. Ego autem mendicus sum et pauper: dominus sollicitus est mei. Adiutor meus et protector meus tu es: deus meus ne tardaveris.

In finem psalmus david ipsi david.

Beatus qui intelligit super egenum et pauperem: in die mala liberabit eum dominus. Dominus conservet eum et vivificet eum et beatum faciat eum in terra: et non tradat eum in animam inimicorum eius. Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: universum stratum eius versasti in infirmitate eius. Ego dixi domine miserere mei: sana animam meam quia peccavi

Inimici mei dixerunt mala mihi: quando morietur et peribit nomen eius? Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur; cor eius congregavit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras et loquebatur in idipsum. Adversum me susurrabant omnes inimici mei; adversum me cogitabant mala mihi. Verbum iniquum constituerunt adversum me: numquid qui dormit non adiciet ut resurgat? Etenim homo pacis meae in quo speravi, qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem. Tu autem Domine miserere mei et resuscita me, et retribuam eis. In hoc cognovi quoniam voluisti me, quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam suscepisti, et confirmasti me in conspectu tuo in aeternum. Benedictus Dominus Deus Israel a saeculo et usque in saeculum. Fiat, fiat. In finem intellectus filiis Chore.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum; quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Fuerunt mihi lacrimae meae panes die ac nocte, dum dicitur mihi cotidie: ubi est Deus tuus? Haec recordatus sum et effudi in me animam meam, quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei, in voce exultationis et confessionis, sonus epulantis. Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus. Ad me ipsum anima mea conturbata est; propterea memor ero tui de terra Iordanis et Hermonim a monte modico. Abyssus abyssum invocat in voce cataractarum tuarum. Omnia excelsa tua et fluctus tui super me transierunt. In die mandavit Dominus misericordiam suam, et nocte canticum eius; apud me oratio Deo vitae meae. Dicam Deo: susceptor meus es; quare oblitus es mei, et quare contristatus incedo dum affligit me inimicus? Dum confringuntur ossa mea, exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici mei, dum dicunt mihi per singulos dies: ubi est Deus tuus? Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus. In finem psalmus David.

Iudica me Deus et discerne causam meam de gente non sancta; ab homine iniquo et doloso erue me. Quia tu es Deus fortitudo mea, quare me repulisti, et quare tristis incedo dum affligit me inimicus? Emitte lucem tuam et veritatem tuam; ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua. Et introibo ad altare Dei, ad Deum qui laetificat iuventutem meam. Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus. Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus. In finem filiis Chore ad intellectum.

Deus auribus nostris audivimus, patres nostri annuntiaverunt nobis opus quod operatus es in diebus eorum, et in diebus antiquis. Manus tua gentes disperdidit, et plantasti eos; afflixisti populos et expulisti eos. Nec enim in gladio suo possederunt terram, et brachium eorum non salvavit eos; sed dextera tua et brachium tuum et illuminatio vultus tui, quoniam complacuisti in eis. Tu es ipse rex meus et Deus meus, qui mandas salutes Iacob. In te inimicos nostros ventilabimus cornu, et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu meo sperabo, et gladius meus non salvabit me. Salvasti enim nos de affligentibus nos, et odientes nos confudisti. In Deo laudabimur tota die, et in nomine tuo confitebimur in saeculum. Nunc autem repulisti et confudisti nos, et non egredieris Deus in virtutibus nostris. Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros, et qui oderunt nos diripiebant sibi. Vendidisti populum tuum sine pretio, et non fuit multitudo in commutationibus eorum. Posuisti nos obprobrium vicinis nostris, subsannationem et derisum his qui sunt in circuitu nostro. Posuisti nos in similitudinem gentibus, commotionem capitis in populis. Tota die verecundia mea contra me est, et confusio faciei meae cooperuit me, a voce exprobrantis et obloquentis, a facie inimici et persequentis. Haec omnia venerunt super nos, nec obliti sumus te, et inique non egimus in testamento tuo. Et non recessit retro cor nostrum, et declinasti semitas nostras a via tua. Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, et cooperuit nos umbra mortis. Si obliti sumus nomen Dei nostri, et si expandimus manus nostras ad deum alienum, nonne Deus requiret ista? Ipse enim novit abscondita cordis. Quoniam propter te mortificamur tota die; aestimati sumus sicut oves occisionis. Exsurge, quare obdormis Domine? Exsurge et ne repellas in finem. Quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopiae nostrae et tribulationis nostrae? Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra; conglutinatus est in terra venter noster. Exsurge Domine, adiuva nos, et redime nos propter nomen tuum. In finem pro his qui commutabuntur filiis Chore ad intellectum canticum pro dilecto.

Eructavit cor meum verbum bonum; dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribae velociter scribentis. Speciosus forma prae filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis; propterea benedixit te Deus in aeternum. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. Specie tua et pulchritudine tua intende, prospere procede et regna, propter veritatem et mansuetudinem et iustitiam; et deducet te mirabiliter dextera tua. Sagittae tuae acutae, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis. Sedes tua Deus in saeculum saeculi; virga directionis virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem; propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo laetitiae prae consortibus tuis. Myrra et gutta et cassia a vestimentis tuis, a domibus eburneis, ex quibus delectaverunt te filiae regum in honore tuo. Adstitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate. Audi filia et vide et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum et domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum, quoniam ipse est Dominus Deus tuus, et adorabunt eum. Et filiae Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur, omnes divites plebis. Omnis gloria eius filiae regis ab intus, in fimbriis aureis circumamicta varietate. Adducentur regi virgines post eam, proximae eius afferentur tibi. Afferentur in laetitia et exultatione; adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii; constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui Domine in omni generatione et generationem. Propterea populi confitebuntur tibi in aeternum et in saeculum saeculi. In finem psalmus David pro archanis.

Deus noster refugium et virtus, adiutor in tribulationibus quae invenerunt nos nimis. Propterea non timebimus dum turbabitur terra, et transferentur montes in cor maris. Sonuerunt et turbatae sunt aquae eorum; conturbati sunt montes in fortitudine eius. Fluminis impetus laetificat civitatem Dei; sanctificavit tabernaculum

dedisti nos tamquam oves escarum et in gentibus dispersisti nos

R

ctum altissimus. Deus in medio eius non commovebitur: adiuvabit eum
Deus mane diluculo. Conturbate sunt gentes et inclinata sunt regna: de-
dit vocem suam, mota est terra. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster
Deus Iacob. Venite et videte opera Domini, que posuit prodigia super terram:
auferens bella usque ad finem terre. Arcum conteret et confringet arma:
et scuta comburet igni. Vacate et videte quoniam ego sum Deus: exalta-
bor in gentibus, et exaltabor in terra. Dominus virtutum nobiscum: suscep-
tor noster Deus Iacob. *In finem psalmus David pro filiis Chore.*
Omnes gentes plaudite manibus: iubilate Deo in voce exul-
tationis. Quoniam Dominus excelsus, terribilis: rex magnus super
omnem terram. Subiecit populos nobis: et gentes sub pedibus nostris. Elegit
nobis hereditatem suam: speciem Iacob quam dilexit. Ascendit Deus in iu-
bilo: et Dominus in voce tube. Psallite Deo nostro psallite: psalli-
te regi nostro psallite. Quoniam rex omnis terre Deus: psallite sapi-
enter. Regnabit Deus super gentes: Deus sedet super sedem sanctam suam.
Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham: quoniam dii fortes terre
vehementer elevati sunt. *Psalmus vel laus cantici filiorum vel filiis Chore.*
Secunda sabbati
Magnus Dominus et laudabilis nimis: in civitate Dei nostri in monte
sancto eius. Fundatur exultatione universe terre mons Syon:
latera aquilonis civitas regis magni. Deus in domibus eius cog-
noscetur: cum suscipiet eam. Quoniam ecce reges terre congregati sunt:
convenerunt in unum. Ipsi videntes sic admirati sunt, conturbati
sunt, commoti sunt, tremor apprehendit eos. Ibi dolores ut parturientis:
in spiritu vehementi conteres naves Tharsis. Sicut audivimus sic vi-
dimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri: Deus fundavit
eam in eternum. Suscepimus Deus misericordiam tuam: in medio templi tui.
Secundum nomen tuum Deus sic et laus tua in fines terre: iustitia plena est
dextera tua. Letetur mons Syon et exultent filie Iude: propter iudicia
tua Domine. Circumdate Syon et complectimini eam: narrate in
turribus eius. Ponite corda vestra in virtute eius: et distribuite domos
eius: ut enarretis in progenie altera. Quoniam hic est Deus Deus noster in eternum
et in seculum seculi: ipse reget nos in secula. *In finem filiis Chore psalmus David.*
Audite hec omnes gentes: auribus percipite omnes qui habitatis orbem.
Quique terrigene et filii hominum: simul in unum dives et
pauper. Os meum loquetur sapientiam: et meditatio cordis mei pruden-
tiam. Inclinabo in parabolam aurem meam: aperiam in psalterio propo-
sitionem meam. Cur timebo in die mala: iniquitas calcanei
mei circumdabit me. Qui confidunt in virtute sua: et in multitudine
divitiarum suarum gloriantur. Frater non redimit, redimet homo: non da-
bit Deo placationem suam. Et pretium redemptionis anime sue: et la-
borabit in eternum, et vivet adhuc in finem. Non videbit interi-
tum cum viderit sapientes morientes: simul insipiens et stul-
tus peribunt. Et relinquent alienis divitias suas: et sepulcra eorum
domus illorum in eternum. Tabernacula eorum in progenie et progenie: vo-
caverunt nomina sua in terris suis. Et homo cum in honore esset non in-
tellexit: comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. Hec
via illorum scandalum ipsis: et postea in ore suo complacebunt. Sicut oves
in inferno positi sunt: mors depascet eos. Et dominabuntur eorum
iusti in matutino: et auxilium eorum veterascet in inferno
a gloria eorum. Verumtamen Deus redimet animam meam
de manu inferi: cum acceperit me. Ne

dives factus fuerit homo: et cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Quoniam cum
interierit non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria eius. Quia anima eius in vita
ipsius benedicetur: confitebitur tibi cum benefeceris ei. Introibit usque in progenies patrum
suorum: et usque in eternum non videbit lumen. Homo cum in honore esset non
intellexit: comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis.
Deus deorum Dominus locutus est: et vocavit terram. *Psalmus Asaph.*
A solis ortu usque ad occasum: ex Syon species decoris eius. Deus
manifeste veniet: Deus noster et non silebit. Ignis in conspectu eius
exardescet: et in circuitu eius tempestas valida. Advocabit celum
desursum: et terram discernere populum suum. Congregate illi sanctos eius: qui or-
dinant testamentum eius super sacrificia. Et annuntiabunt celi iustitiam
eius: quoniam Deus iudex est. Audi populus meus et loquar: Israel et testificabor tibi:
Deus Deus tuus ego sum. Non in sacrificiis tuis arguam te: holocausta autem
tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua vitulos: ne-
que de gregibus tuis hircos. Quoniam mee sunt omnes fere silvarum: iumenta
in montibus et boves. Cognovi omnia volatilia celi: et pulchritudo a-
gri mecum est. Si esuriero non dicam tibi: meus est enim orbis terre et pleni-
tudo eius. Numquid manducabo carnes taurorum: aut sanguinem
hircorum potabo. Immola Deo sacrificium laudis: et redde altissi-
mo vota tua. Et invoca me in die tribulationis: et eruam te, et ho-
norificabis me. Peccatori autem dixit Deus: quare tu enarras iustitias me-
as: et assumis testamentum meum per os tuum. Tu vero odisti disci-
plinam: et proiecisti sermones meos retrorsum. Si videbas furem
currebas cum eo: et cum adulteris portionem tuam ponebas.
Os tuum abundavit malitia: et lingua tua concinnabat
dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris: et adversus filium
matris tue ponebas scandalum: hec fecisti et tacui. Existima-
sti inique quod ero tui similis: arguam te et statuam contra faciem tuam.
Intelligite hec qui obliviscimini Deum: nequando rapiat et non sit qui
eripiat. Sacrificium laudis honorificabit me: et illic iter
quo ostendam illi salutare Dei. *Psalmus David cum venit ad eum Nathan propheta*
Miserere mei Deus secundum magnam *quando intravit ad Ber-* 51
misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum *sabee*
tuarum: dele iniquitatem meam. Amplius lava me ab iniquitate
mea: et a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego co-
gnosco: et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccavi et malum coram
te feci: ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Ec-
ce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea.
Ecce enim veritatem dilexisti: incerta et occulta sapientie tue mani-
festasti mihi. Asperges me ysopo et mundabor: lavabis me
et super nivem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium et letitiam:
et exultabunt ossa humiliata. Averte faciem tuam a peccatis meis:
et omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me Deus: et spiritum rectum
innova in visceribus meis. Ne proicias me a facie tua: et spiritum sanctum tuum
ne auferas a me. Redde mihi letitiam salutaris tui: et spiritu prin-
cipali confirma me. Docebo iniquos vias tuas: et impii ad te
convertentur. Libera me de sanguinibus Deus Deus salutis mee: et exul-
tabit lingua mea iustitiam tuam. Domine labia mea aperies:
et os meum annuntiabit laudem tuam. Quoniam si voluisses
sacrificium dedissem utique: holocaustis non delec-
taberis. Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum et humi-

humiliatum deus non despicies. Benigne fac domine in bona voluntate tua Syon: et edificentur muri Ierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iustitie oblationes et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

In finem intellectus David cum venit Doech ydumeus et nuntiavit Sauli: venit David in domum Abymelech.

Quid gloriaris in malitia: qui potens es in iniquitate. Tota die iniustitiam cogitavit lingua tua: sicut novacula acuta fecisti dolum. Dilexisti malitiam super benignitatem: iniquitatem magis quam loqui equitatem. Dilexisti omnia verba precipitationis: lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finem: evellet te et emigrabit te de tabernaculo tuo: et radicem tuam de terra viventium. Videbunt iusti et timebunt et super eum ridebunt et dicent: ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. Sed speravit in multitudine divitiarum suarum: et prevaluit in vanitate sua. Ego autem sicut oliva fructifera in domo dei: speravi in misericordia dei in eternum et in seculum seculi. Confitebor tibi in seculum quia fecisti: et expectabo nomen tuum quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

In finem intellectus David pro amalech.

DIXIT INSIPIENS IN CORDE suo: non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum. Deus de celo prospexit super filios hominum: ut videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem: qui devorant plebem meam ut cibum panis. Deum non invocaverunt: illic trepidaverunt timore ubi non erat timor. Quoniam deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt quoniam deus sprevit eos. Quis dabit ex Syon salutare Israel: cum averterit deus captivitatem plebis sue exultabit Iacob et letabitur Israel.

In finem in carminibus intellectus David cum venissent zephei et dixissent Sauli: nonne David absconditus est apud nos.

Deus in nomine tuo salvum me fac: et in virtute tua iudica me. Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei. Quoniam alieni insurrexerunt adversum me et fortes quesierunt animam meam: et non proposuerunt deum ante conspectum suum. Ecce enim deus adiuvat me: et dominus susceptor est anime mee. Averte mala inimicis meis: et in veritate tua disperde illos. Voluntarie sacrificabo tibi: et confitebor nomini tuo domine quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: et super inimicos meos despexit oculus meus.

In finem in carminibus intellectus David.

Exaudi deus orationem meam et ne despexeris deprecationem meam: intende mihi et exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea: et conturbatus sum a voce inimici et a tribulatione peccatoris. Quoniam declinaverunt in me iniquitates: et in ira molesti erant mihi. Cor meum conturbatum est in me: et formido mortis cecidit super me. Timor et tremor venerunt super me: et contexerunt me tenebre. Et dixi quis dabit mihi pennas sicut columbe: et volabo et requiescam. Ecce elongavi fugiens: et mansi in solitudine. Expectabam eum qui salvum me fecit: a pusillanimitate spiritus et tempestate. Precipita domine divide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem et contradictionem in civitate. Die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas: et labor in medio eius et iniustitia. Et non defecit de plateis eius: usura et dolus. Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi: sustinuissem utique. Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo unanimis: dux meus et notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo dei ambulavimus cum consensu. Veniat mors super illos: et descendant in infernum viventes. Quoniam nequitie in habitaculis eorum: in medio eorum. Ego autem ad deum clamavi: et dominus salvavit me. Vespere et mane et meridie narrabo et annuntiabo: et exaudiet vocem meam. Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum. Exaudiet deus et humiliabit illos: qui est ante secula. Non enim est illis commutatio et non timuerunt deum: extendit manum suam in retribuendo. Contaminaverunt testamentum eius divisi sunt ab ira vultus eius: et appropinquavit cor illius. Molliti sunt sermones eius super oleum: et ipsi sunt iacula. Iacta super dominum curam tuam et ipse te enutriet: et non dabit in eternum fluctuationem iusto. Tu vero deus deduces eos: in puteum interitus. Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te domine.

In finem pro populo qui a sanctis longe factus est in tituli inscriptione ipsi David cum tenerent eum allophili in Geth.

Miserere mei deus quoniam conculcavit me homo: tota die impugnans tribulavit me. Conculcaverunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes adversum me. Ab altitudine diei timebo: ego vero in te sperabo. In deo laudabo sermones meos in deo speravi: non timebo quid faciat mihi caro. Tota die verba mea execrabantur: adversum me omnes cogitationes eorum in malum. Inhabitabunt et abscondent: ipsi calcaneum meum observabunt. Sicut sustinuerunt animam meam pro nichilo salvos facies illos: in ira populos confringes. Deus vitam meam annuntiavi tibi: posuisti lacrimas meas in conspectu tuo. Sicut et in promissione tua: tunc convertentur inimici mei retrorsum. In quacumque die invocavero te: ecce cognovi quoniam deus meus es. In deo laudabo verbum in domino laudabo sermonem: in deo speravi non timebo quid faciat mihi homo. In me sunt deus vota tua: que reddam laudationes tibi. Quoniam eripuisti animam meam de morte et pedes meos de lapsu: ut placeam coram deo in lumine viventium.

In finem ne disperdas David in tituli inscriptione cum fugeret a facie Saul in spelunca.

Miserere mei deus miserere mei: quoniam in te confidit anima mea. Et in umbra alarum tuarum sperabo: donec transeat iniquitas. Clamabo ad deum altissimum: deum qui benefecit mihi. Misit de celo et liberavit me: dedit in opprobrium conculcantes me. Misit deus misericordiam suam et veritatem suam et eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormivi conturbatus. Filii hominum dentes eorum arma et sagitte: et lingua eorum gladius acutus. Exaltare super celos deus: et super omnem terram gloria tua. Laqueum paraverunt pedibus meis: et incurvaverunt animam meam. Foderunt ante faciem meam foveam: et inciderunt in eam. Paratum cor meum deus paratum cor meum: cantabo et psalmum dicam. Exurge gloria mea exurge psalterium et cythara: exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine: et psalmum dicam tibi in gentibus. Quoniam magnificata est usque ad celos misericordia tua: et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super celos deus: et super omnem ter

terram gloria tua. In finem ne disperdas David in tituli inscriptionem.
Si vere utique iustitiam loquimini: recte iudicate filii
hominum. Etenim in corde iniquitates operamini in
terra: iniustitias manus vestre concinnant. Alienati sunt
peccatores a vulva: erraverunt ab utero: locuti sunt falsa.
Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surde et
obturantis aures suas. Que non exaudiet vocem incanta-
ntium: et venefici incantantis sapienter. Deus conteret dentes
eorum in ore ipsorum: molas leonum confringet dominus. Ad nichilum
devenient tamquam aqua decurrens: intendit arcum suum donec in-
firmentur. Sicut cera que fluit auferentur: supercecidit ignis et
non viderunt solem. Priusquam intelligerent spine vestre ram-
num: sicut viventes sic in ira absorbet eos. Letabitur iustus
cum viderit vindictam: manus suas lavabit in sanguine pecca-
toris. Et dicet homo si utique est fructus iusto: utique est deus iudi-
cans eos in terra. In finem ne disperdas David in tituli
Eripe me inscriptionem quando misit Saul et custodivit domum eius ut
de inimicis meis deus meus: et ab insurgentibus interficeret eum.
in me libera me. Eripe me de operantibus iniquitatem:
et de viris sanguinum salva me. Quia ecce ceperunt animam meam: ir-
ruerunt in me fortes. Neque iniquitas mea neque peccatum meum
domine: sine iniquitate cucurri et direxi. Exurge in occur-
sum meum et vide: et tu domine deus virtutum deus israel. Intende ad vi-
sitandas omnes gentes: non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem. Con-
vertantur ad vesperam: et famem patientur ut canes: et cir-
cuibunt civitatem. Ecce loquentur in ore suo: et gladius in labi-
is eorum: quoniam quis audivit. Et tu domine deridebis eos: et
ad nichilum deduces omnes gentes. Fortitudinem meam ad te custo-
diam: quia deus susceptor meus es: deus meus misericordia eius preveniet me.
Deus ostendit michi super inimicos meos: ne occidas eos: ne-
quando obliviscantur populi mei. Disperge illos in virtute tua:
et depone eos protector meus domine. Delictum oris eorum sermo-
nem labiorum ipsorum: et comprehendantur in superbia sua. Et
de execratione et mendacio: annuntiabuntur in consummatione. In
ira consummationis et non erunt: et scient quia deus dominabitur iacob et finium
terre. Convertentur ad vesperam: et famem patientur
ut canes: et circuibunt civitatem. Ipsi dispergentur ad man-
ducandum: si vero non fuerint saturati et murmurabunt. Ego autem
cantabo fortitudinem tuam: et exaltabo mane misericordiam
tuam. Quia factus es susceptor meus: et refugium meum in
die tribulationis mee. Adiutor meus tibi psallam: quia deus
susceptor meus: deus meus misericordia mea. In finem pro his qui immutabuntur
in tituli inscriptionem ipsi David in doctrinam cum succendit mesopo-
tamiam syrie et syriam sobal: et convertit ioab et percussit
edom in valle salinarum duodecim milia.
Deus repulisti nos et destruxisti nos:
iratus es et misertus es nobis. Commovisti terram et
conturbasti eam: sana contritiones eius quia commota est. Osten-
disti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis. De-
disti metuentibus te significationem: ut fugiant a fa-
cie arcus. Ut liberentur dilecti tui: salvum fac dextera tua

et exaudi me. Deus locutus est in sancto suo: letabor et partibor
sichimam: et convallem tabernaculorum dimetiar. Meus est galaad
et meus est manasses: et effraim fortitudo capitis mei. Iuda rex
meus: moab olla spei mee. In ydumeam extendam cal-
ciamentum meum: michi alienigene subditi sunt. Quis
deducet me in civitatem munitam: quis deducet me usque in y-
dumeam. Nonne tu deus qui repulisti nos: et non egredieris
deus in virtutibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione: quia
vana salus hominis. In deo faciemus virtutem: et ipse ad ni-
chilum deducet tribulantes nos. In finem in hymnis
Exaudi deus orationem meam: psalmus david
intende orationi mee. A finibus terre ad te clamavi:
dum anxiaretur cor meum in petra exaltasti me. Deduxisti
me quia factus es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici.
Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula: protegar in velamento ala-
rum tuarum. Quoniam tu deus meus exaudisti orationem meam: hereditatem
dedisti timentibus nomen tuum. Dies super dies regis adicies:
annos eius usque in diem generationis et generationis. Permanet in eternum in con-
spectu dei: misericordiam et veritatem eius quis requiret. Sic psal-
mum dicam nomini tuo in seculum seculi: ut reddam vota mea de die in
diem. In finem pro idithun psalmus david.
Nonne deo subiecta erit anima mea: ab ipso enim salutare
meum. Nam et ipse deus meus et salutaris meus: suscep-
tor meus non movebor amplius. Quousque irruitis in hominem:
interficitis universi vos: tamquam parieti inclinato et macerie
depulse. Verumtamen pretium meum cogitaverunt repellere: cucurri
in siti: ore suo benedicebant: et corde suo maledicebant. Verumtamen
deo subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea. Quia
ipse deus meus et salvator meus: adiutor meus non emigrabo. In deo
salutare meum et gloria mea: deus auxilii mei et spes mea in deo est.
Sperate in eo omnis congregatio populi: effundite coram illo corda vestra:
deus adiutor noster in eternum. Verumtamen vani filii hominum: menda-
ces filii hominum in stateris: ut decipiant ipsi de vanitate in id-
ipsum. Nolite sperare in iniquitate: et rapinas nolite concupis-
cere: divitie si affluant nolite cor apponere. Semel locutus
est deus duo hec audivi: quia potestas dei est: et tibi domine misericordia: quia tu reddes
unicuique iuxta opera sua. Psalmus David cum esset in deserto ydumee.
Deus deus meus: ad te de luce vigilo. Sitivit in te anima
mea: quam multipliciter tibi caro mea. In terra deserta et invia
et inaquosa sic in sancto apparui tibi: ut viderem virtutem tuam et gloriam
tuam. Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea lauda-
bunt te. Sic benedicam te in vita mea: et in nomine tuo leva-
bo manus meas. Sicut adipe et pinguedine repleatur
anima mea: et labiis exultationis laudabit os meum. Si
memor fui tui super stratum meum in matutinis meditabor
in te: quia fuisti adiutor meus. Et in velamento alarum tuarum
exultabo: adhesit anima mea post te: me suscepit dextera tua.
Ipsi vero in vanum quesierunt animam meam: introibunt in inferiora terre:
tradentur in manus gladii: partes vulpium erunt. Rex vero letabitur
in deo: laudabuntur omnes qui iurant in eo: quia obstructum est os loquen-
tium iniqua.

Exaudi deus orationem meam cum deprecor. In finem psalmus David.
a timore inimici eripe animam meam. Protexisti me
a conventu malignantium, a multitudine operantium iniquitatem.
Quia exacuerunt ut gladium linguas suas, intenderunt arcum rem ama-
ram, ut sagittent in occultis immaculatum. Subito sagittabunt
eum et non timebunt; firmaverunt sibi sermonem nequam. Narraverunt ut
absconderent laqueos; dixerunt: Quis videbit eos? Scrutati sunt ini-
quitates; defecerunt scrutantes scrutinio. Accedet homo ad cor al-
tum, et exaltabitur deus. Sagittae parvulorum factae sunt plagae eorum,
et infirmatae sunt contra eos linguae eorum. Conturbati sunt omnes qui vide-
bant eos, et timuit omnis homo. Et annuntiaverunt opera dei, et facta
eius intellexerunt. Laetabitur iustus in domino, et sperabit in eo, et laudabuntur
omnes recti corde. In finem psalmus David canticum Aggei Ieremie vel
Te decet ezechiel de verbo peregrinationis vel de populo transmigrationis cum
hymnus deus in Sion, et tibi reddetur votum in Ierusalem. inciperet
Exaudi orationem meam; ad te omnis caro veniet. Verba iniquorum
praevaluerunt super nos, et impietatibus nostris tu propitiaberis. Beatus
quem elegisti et assumpsisti; inhabitabit in atriis tuis. Replebimur
in bonis domus tuae; sanctum est templum tuum, mirabile in aequitate.
Exaudi nos deus salutaris noster, spes omnium finium terrae et in mari
longe. Praeparans montes in virtute tua, accinctus potentia; qui
conturbas profundum maris, sonum fluctuum eius. Turbabuntur gentes, et timebunt
qui habitant terminos a signis tuis; exitus matutini et vespere
delectabis. Visitasti terram et inebriasti eam; multiplicasti
locupletare eam. Flumen dei repletum est aquis; parasti
cibum illorum, quoniam ita est praeparatio eius. Rivos eius inebrians, multi-
plica genimina eius; in stillicidiis eius laetabitur germinans. Benedices
coronae anni benignitatis tuae, et campi tui replebuntur ubertate.
Pinguescent speciosa deserti, et exultatione colles accin-
gentur. Induti sunt arietes ovium, et valles abundabunt
frumento; clamabunt, etenim hymnum dicent. In finem canticum
Iubilate deo omnis terra; psalmum resurrectionis.
psalmum dicite nomini eius; date gloriam laudi eius. Dicite deo quam terribi-
lia sunt opera tua domine; in multitudine virtutis tuae mentientur
tibi inimici tui. Omnis terra adoret te et psallat tibi; psalmum
dicat nomini tuo. Venite et videte opera dei, terribilis in consiliis su-
per filios hominum. Qui convertit mare in aridam, in flumine pertransibunt
pede; ibi laetabimur in ipso. Qui dominatur in virtute
sua in aeternum; oculi eius super gentes respiciunt; qui exasperant non
exaltentur in semetipsis. Benedicite gentes deum nostrum, et auditam
facite vocem laudis eius. Qui posuit animam meam ad vitam,
et non dedit in commotionem pedes meos. Quoniam probasti nos deus; igne
nos examinasti, sicut examinatur argentum. Induxisti nos in
laqueum; posuisti tribulationes in dorso nostro; imposuisti homines super
capita nostra. Transivimus per ignem et aquam, et eduxisti nos in re-
frigerium. Introibo in domum tuam in holocaustis; reddam tibi vota
mea, quae distinxerunt labia mea. Et locutum est os meum in tri-
bulatione mea. Holocausta medullata offeram tibi cum incen-
so arietum; offeram tibi boves cum hircis. Venite audite et
narrabo omnes qui timetis deum, quanta fecit animae meae. Ad ipsum ore
meo clamavi, et exaltavi sub lingua mea. Iniquitatem si aspexi

in corde meo, non exaudiet dominus. Propterea exaudivit deus, et attendit
voci deprecationis meae. Benedictus deus, qui non amovit orationem meam et
misericordiam suam a me. In finem in hymnis canticum David.
Deus misereatur nostri et benedicat nobis; illuminet vultum suum su-
per nos, et misereatur nostri. Ut cognoscamus in terra viam tuam,
in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi deus; confiteantur tibi
populi omnes. Laetentur et exultent gentes, quoniam iudicas populos in aequitate,
et gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi deus; confiteantur tibi populi omnes;
terra dedit fructum suum. Benedicat nos deus, deus noster; benedicat nos deus,
et metuant eum omnes fines terrae. In finem psalmus cantici David.
Exurgat deus et dissipentur inimici eius, et fugiant qui oderunt eum a
facie eius. Sicut deficit fumus deficiant; sicut fluit cera a fa-
cie ignis, sic pereant peccatores a facie dei. Et iusti epulentur et exultent
in conspectu dei, et delectentur in laetitia. Cantate deo, psalmum dicite
nomini eius; iter facite ei qui ascendit super occasum; dominus nomen illi. Exultate in conspec-
tu eius; turbabuntur a facie eius, patris orphanorum et iudicis viduarum.
Deus in loco sancto suo; deus qui inhabitare facit unius moris in domo.
Qui educit vinctos in fortitudine, similiter eos qui exasperant, qui habitant
in sepulchris. Deus cum egredereris in conspectu populi tui, cum pertransires in deserto,
Terra mota est, etenim caeli distillaverunt a facie dei Sina, a facie
dei Israel. Pluviam voluntariam segregabis deus hereditati tuae, et in-
firmata est, tu vero perfecisti eam. Animalia tua habitabunt in ea; pa-
rasti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit verbum evangelizantibus
virtute multa. Rex virtutum dilecti dilecti, et speciei domus dividere spo-
lia. Si dormiatis inter medios cleros, pennae columbae deargentatae,
et posteriora dorsi eius in pallore auri. Dum discernit caelestis re-
ges super eam, nive dealbabuntur in Selmon. Mons dei, mons pinguis. Mons co-
agulatus, mons pinguis; ut quid suspicamini montes coagulatos?
Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo; etenim dominus habitabit in fi-
nem. Currus dei decem milibus multiplex, milia laetantium; dominus in
eis in Sina in sancto. Ascendisti in altum, cepisti captivitatem; acce-
pisti dona in hominibus. Etenim non credentes inhabitare dominum deum. Be-
nedictus dominus die cotidie; prosperum iter faciet nobis deus salutarium
nostrorum. Deus noster deus salvos faciendi; et domini domini exitus mortis.
Verumtamen deus confringet capita inimicorum suorum, verticem
capilli perambulantium in delictis suis. Dixit dominus: Ex Basan convertam,
convertam in profundum maris. Ut intinguatur pes tuus in sanguine,
lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos
deus, ingressus dei mei, regis mei qui est in sancto. Praevenerunt principes
coniuncti psallentibus, in medio iuvencularum tympanistriarum.
In ecclesiis benedicite deo domino de fontibus Israel. Ibi Beniamin
adolescentulus in mentis excessu. Principes Iuda duces eorum,
principes Zabulon, et principes Nephtalim. Manda deus virtuti
tuae; confirma deus hoc quod operatus es in nobis. A templo tuo quod est in
Ierusalem, tibi offerent reges munera. Increpa feras arundinis; congre-
gatio taurorum in vaccis populorum, ut excludant eos qui probati sunt
argento. Dissipa gentes quae bella volunt; venient legati ex Ae-
gypto; Aethiopia praeveniet manus eius deo. Regna terrae cantate
deo, psallite domino. Psallite deo qui ascendit super caelum caeli ad o-
rientem. Ecce dabit voci suae vocem virtutis; date gloriam deo
super Israel; magnificentia eius et virtus eius in nubibus. Mirabilis

Deus in sanctis suis: Deus Israel ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi sue, benedictus Deus.

In finem pro hiis qui commutabuntur ipsi David.

Salvum me fac Deus: quoniam intraverunt aque usque ad animam meam. Infixus sum in limo profundi: et non est substantia. Veni in altitudinem maris: et tempestas demersit me. Laboravi clamans, rauce facte sunt fauces mee: defecerunt oculi mei dum spero in Deum meum. Multiplicati sunt super capillos capitis mei: qui oderunt me gratis. Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste: que non rapui tunc exsolvebam. Deus tu scis insipientiam meam: et delicta mea a te non sunt abscondita. Non erubescant in me qui expectant te Domine: Domine virtutum. Non confundantur super me: qui querunt te Deus Israel. Quoniam propter te sustinui opprobrium: operuit confusio faciem meam. Extraneus factus sum fratribus meis: et peregrinus filiis matris mee. Quoniam zelus domus tue comedit me: et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et operui in ieiunio animam meam: et factum est in opprobrium mihi. Et posui vestimentum meum cilicium: et factus sum illis in parabolam. Adversum me loquebantur qui sedebant in porta: et in me psallebant qui bibebant vinum. Ego vero orationem meam ad te Domine: tempus beneplaciti Deus. In multitudine misericordie tue exaudi me: in veritate salutis tue. Eripe me de luto ut non infigar: libera me ab hiis qui oderunt me et de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aque, neque absorbeat me profundum: neque urgeat super me puteus os suum. Exaudi me Domine quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et ne avertas faciem tuam a puero tuo: quoniam tribulor velociter exaudi me. Intende anime mee et libera eam: propter inimicos meos eripe me. Tu scis improperium meum et confusionem meam: et reverentiam meam. In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me: improperium expectavit cor meum et miseriam. Et sustinui qui simul contristaretur et non fuit: et qui consolaretur et non inveni. Et dederunt in escam meam fel: et in siti mea potaverunt me aceto. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum: et in retributiones et in scandalum. Obscurentur oculi eorum ne videant: et dorsum eorum semper incurva. Effunde super eos iram tuam: et furor ire tue comprehendat eos. Fiat habitatio eorum deserta: et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Quoniam quem tu percussisti persecuti sunt: et super dolorem vulnerum meorum addiderunt. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum: et non intrent in iustitiam tuam. Deleantur de libro viventium: et cum iustis non scribantur. Ego sum pauper et dolens: salus tua Deus suscepit me. Laudabo nomen Dei cum cantico: et magnificabo eum in laude. Et placebit Deo super vitulum novellum: cornua producentem et ungulas. Videant pauperes et letentur: querite Deum et vivet anima vestra. Quoniam exaudivit pauperes Dominus: et vinctos suos non despexit. Laudent illum celi et terra: mare et omnia reptilia in eis. Quoniam Deus salvam faciet Syon: et edificabuntur civitates Iude. Et inhabitabunt ibi: et hereditate acquirent eam. Et semen servorum eius possidebit eam: et qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

In finem psalmus David in rememorationem quod salvum fecit dominus.

Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuvandum me festina. Confundantur et revereantur: qui querunt animam meam. Avertantur retrorsum et erubescant: qui volunt mihi mala. Avertantur statim erubescentes: qui dicunt mihi euge euge. Exultent et letentur in te omnes qui querunt te: et dicant semper magnificetur Dominus qui diligunt salutare tuum. Ego vero egenus et pauper sum: Deus adiuva me. Adiutor meus et liberator meus es tu: Domine ne moreris.

Psalmus David filiorum Ionadab et priorum captivorum.

In te Domine speravi non confundar in eternum: in iustitia tua libera me et eripe me. Inclina ad me aurem tuam: et salva me. Esto mihi in Deum protectorem et in locum munitum: ut salvum me facias. Quoniam firmamentum meum: et refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris: et de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es patientia mea Domine: Domine spes mea a iuventute mea. In te confirmatus sum ex utero: de ventre matris mee tu es protector meus. In te cantatio mea semper: tamquam prodigium factus sum multis, et tu adiutor fortis. Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam tuam: tota die magnitudinem tuam. Ne proicias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei mihi: et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in unum. Dicentes Deus dereliquit eum, persequimini et comprehendite eum: quia non est qui eripiat. Deus ne elongeris a me: Deus meus in auxilium meum respice. Confundantur et deficiant detrahentes anime mee: operiantur confusione et pudore qui querunt mala mihi. Ego autem semper sperabo: et adiciam super omnem laudem tuam. Os meum annuntiabit iustitiam tuam: tota die salutare tuum. Quoniam non cognovi litteraturam, introibo in potentias Domini: Domine memorabor iustitie tue solius. Deus docuisti me a iuventute mea: et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Et usque in senectam et senium: Deus ne derelinquas me. Donec annuntiem brachium tuum: generationi omni que ventura est. Potentiam tuam et iustitiam tuam Deus usque in altissima que fecisti magnalia: Deus quis similis tibi? Quantas ostendisti mihi tribulationes multas et malas: et conversus vivificasti me, et de abyssis terre iterum reduxisti me. Multiplicasti magnificentiam tuam: et conversus consolatus es me. Nam et ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam: Deus psallam tibi in cythara, Sanctus Israel. Exultabunt labia mea cum cantavero tibi: et anima mea quam redemisti. Sed et lingua mea meditabitur iustitiam tuam: cum confusi et reveriti fuerint qui querunt mala mihi.

In Salomonem.

Deus iudicium tuum regi da: et iustitiam tuam filio regis. Iudicare populum tuum in iustitia: et pauperes tuos in iudicio. Suscipiant montes pacem populo: et colles iustitiam. Iudicabit pauperes populi et salvos faciet filios pauperum: et humiliabit calumniatorem. Et permanebit cum sole et ante lunam: in generatione et generationem. Descendet sicut pluvia in vellus: et sicut stillicidia stillantia super terram. Orietur in diebus eius iustitia et abundantia pacis: donec auferatur luna. Et dominabitur a mari usque ad mare: et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident Ethiopes: et inimici eius terram lingent. Reges Tharsis et insule munera offerent: reges Arabum et Saba dona adducent. Et adorabunt eum omnes reges: omnes gentes servient ei. Quia liberabit pauperem a potente: et pauperem cui non erat adiutor. Parcet pauperi et inopi: et animas pauperum salvas

faciet. Ex usuris et iniquitate redimet animas eorum et honorabi-
le nomen eorum coram illo. Et vivet et dabitur ei de auro Arabie et ad-
orabunt de ipso semper tota die benedicent ei. Et erit firmamentum
in terra in summis montium superextolletur super Libanum fructus eius et flore-
bunt de civitate sicut fenum terre. Sit nomen eius benedictum in secula
ante solem permanet nomen eius. Et benedicentur in ipso omnes tribus terre omnes
gentes magnificabunt eum. Benedictus Dominus Deus Israel qui facit mirabilia
solus. Et benedictum nomen maiestatis eius in eternum omnis terra fiat fiat.

Quam bonus Israel Deus: Defecerunt laudes David filii Iesse. Psalmus
his qui recto sunt corde. Mei autem pene moti sunt pedes. Asaph.
pene effusi sunt gressus mei. Quia zelavi super iniquos pacem peccato-
rum videns. Quia non est respectus morti eorum et firmamentum in plaga
eorum. In labore hominum non sunt et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo te-
nuit eos superbia operti sunt iniquitate et impietate sua. Prodiit
quasi ex adipe iniquitas eorum transierunt in affectum cordis. Cogitaverunt
et locuti sunt nequitiam iniquitatem in excelso locuti sunt. Posue-
runt in celum os suum et lingua eorum transivit in terra. Ideo convertetur populus
meus hic et dies pleni invenientur in eis. Et dixerunt quomodo scit Deus
et si est scientia in excelso. Ecce ipsi peccatores et habundantes in seculo
obtinuerunt divicias. Et dixi ergo sine causa iustificavi cor meum
et lavi inter innocentes manus meas. Et fui flagellatus tota die
et castigatio mea in matutinis. Si dicebam narrabo sic ecce
nationem filiorum tuorum reprobavi. Existimabam ut cognoscerem
hoc labor est ante me. Donec intrem in sanctuarium Dei et intelligam
in novissimis eorum. Verumtamen propter dolos posuisti eis deiecisti eos
dum allevarentur. Quomodo facti sunt in desolationem subito defece-
runt perierunt propter iniquitatem suam. Velut somnium surgentium
Domine in civitate tua imaginem ipsorum ad nichilum rediges. Quia
inflammatum est cor meum et renes mei commutati sunt et ego ad ni-
chilum redactus sum et nescivi. Ut iumentum factus sum apud te
et ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam et in volun-
tate tua deduxisti me et cum gloria suscepisti me. Quid enim
michi est in celo et a te quid volui super terram. Defecit caro mea et cor
meum Deus cordis mei et pars mea Deus in eternum. Quia ecce qui
elongant se a te peribunt perdidisti omnes qui fornicantur abs te. Mi-
chi autem adherere Deo bonum est ponere in Domino Deo spem meam. Ut annunciem
omnes predicationes tuas in portis filie Syon. Intellectus Asaph.

Ut quid Deus repulisti in finem iratus est furor tuus super oves
pascue tue. Memor esto congregationis tue quam possedisti
ab initio. Redemisti virgam hereditatis tue mons Syon in quo
habitasti in eo. Leva manus tuas in superbias eorum in finem quanta
malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt qui oderunt te
in medio sollempnitatis tue. Posuerunt signa sua signa et non
cognoverunt sicut in exitu super summum. Quasi in silva lignorum
securibus exciderunt ianuas eius in idipsum in securi et ascia
deiecerunt eam. Incenderunt igni sanctuarium tuum in terra pol-
luerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in corde suo cognatio
eorum simul quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra. Signa
nostra non vidimus iam non est propheta et nos non cognoscet amplius.
Usquequo Deus improperabit inimicus irritat adversarius nomen tuum in finem.
Ut quid avertis manum tuam et dexteram tuam de medio sinu
tuo in finem. Deus autem rex noster ante secula operatus est salutem in medio
terre. Tu confirmasti in virtute tua mare contribulasti capita
draconum in aquis. Tu confregisti capita draconis dedisti eum escam
populis Ethiopum. Tu dirupisti fontes et torrentes tu sic-
casti fluvios Ethan. Tuus est dies et tua est nox tu fabricatus
es auroram et solem. Tu fecisti omnes terminos terre estatem et ver tu
plasmasti ea. Memor esto huius inimicus improperavit Domino et populus
insipiens incitavit nomen tuum. Ne tradas bestiis animas confitentes
tibi et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem. Respice in
testamentum tuum quia repleti sunt qui obscurati sunt terre domibus
iniquitatum. Ne avertatur humilis factus confusus pauper et inops lau-
dabunt nomen tuum. Exurge Deus iudica causam tuam memor esto im-
properiorum tuorum eorum que ab insipiente sunt tota die. Ne oblivi-
scaris voces inimicorum tuorum superbia eorum qui te oderunt as-
cendit semper. In finem ne disperdas vel corrumpas psalmus cantici Asaph.

Confitebimur tibi Deus confitebimur et invocabimus nomen
tuum. Narrabimus mirabilia tua cum accepero tempus
ego iusticias iudicabo. Liquefacta est terra et omnes qui habitant in ea
ego confirmavi columpnas eius. Dixi iniquis nolite inique agere
et delinquentibus nolite exaltare cornu. Nolite extollere in al-
tum cornu vestrum nolite loqui adversus Deum iniquitatem. Quia neque
ab oriente neque ab occidente neque a desertis montibus quoniam Deus iudex
est. Hunc humiliat et hunc exaltat quia calix in manu Domini vini
meri plenus misto. Et inclinavit ex hoc in hoc verumtamen fex eius
non est exinanita bibent omnes peccatores terre. Ego autem annunciabo in se-
culum cantabo Deo Iacob. Et omnia cornua peccatorum confringam
et exaltabuntur cornua iusti. In finem in carminibus canticum ad Assyrios.

Notus in Iudea Deus in Israel magnum psalmus Asaph.
nomen eius. Et factus est in pace locus eius et habitatio eius in Syon. Ibi
confregit potentias arcuum scutum gladium et bellum. Illuminans tu
mirabiliter a montibus eternis turbati sunt omnes insipientes corde.
Dormierunt somnum suum et nichil invenerunt omnes viri diviciarum in
manibus suis. Ab increpatione tua Deus Iacob dormitaverunt qui
ascenderunt equos. Tu terribilis es et quis resistet tibi ex tunc ira tua.
De celo auditum fecisti iudicium terra tremuit et quievit. Cum
exurgeret in iudicium Deus ut salvos faceret omnes mansuetos terre. Quoniam
cogitatio hominis confitebitur tibi et reliquie cogitationis diem festum a-
gent tibi. Vovete et reddite Domino Deo vestro omnes qui in circuitu
eius affertis munera. Terribili et ei qui aufert spiritum principum
terribili apud reges terre. In finem pro Idithun psalmus Asaph.

Voce mea ad Dominum clamavi voce mea ad Deum et intendit
michi. In die tribulationis mee Deum exquisivi manibus meis noc-
te contra eum et non sum deceptus. Renuit consolari anima mea me-
mor fui Dei et delectatus sum et exercitatus sum et defecit spiritus meus. An-
ticipaverunt vigilias oculi mei turbatus sum et non sum locutus. Cogi-
tavi dies antiquos et annos eternos in mente habui. Et meditatus sum
nocte cum corde meo et exercitabar et scopebam spiritum meum. Numquid
in eternum proiciet Deus aut non apponet ut complacitior sit adhuc.
Aut in finem misericordiam suam abscidet a generatione in generationem. Aut
obliviscetur misereri Deus aut continebit in ira sua misericordias suas.
Et dixi nunc cepi hec mutatio dextere excelsi. Memor fui o-

...perum domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. Et meditabor in omnibus operibus tuis: et in adinventionibus tuis exercebor. Deus in sancto via tua: quis deus magnus sicut deus noster? tu es deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis virtutem tuam: redemisti in brachio tuo populum tuum filios iacob et ioseph. Viderunt te aque deus, viderunt te aque: et timuerunt, et turbate sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum: vocem dederunt nubes. Etenim sagitte tue transeunt: vox tonitrui tui in rota. Illuxerunt coruscationes tue orbi terre: commota est et contremuit terra. In mari via tua, et semite tue in aquis multis: et vestigia tua non cognoscentur. Deduxisti sicut oves populum tuum: in manu moysi et aaron.

Intellectus asaph.

Attendite popule meus legem meam: inclinate aurem vestram in verba oris mei. Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio. Quanta audivimus et cognovimus ea: et patres nostri narraverunt nobis. Non sunt occultata a filiis eorum: in generatione altera. Narrantes laudes domini et virtutes eius: et mirabilia eius que fecit. Et suscitavit testimonium in iacob: et legem posuit in israel. Quanta mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis: ut cognoscat generatio altera. Filii qui nascentur et exurgent: et narrabunt filiis suis. Ut ponant in deo spem suam, et non obliviscantur operum dei: et mandata eius exquirant. Ne fiant sicut patres eorum: generatio prava et exasperans. Generatio que non direxit cor suum: et non est creditus cum deo spiritus eius. Filii effrem intendentes et mittentes arcum: conversi sunt in die belli. Non custodierunt testamentum dei: et in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti sunt benefactorum eius: et mirabilium eius que ostendit eis. Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra egypti: in campo taneos. Interrupit mare et perduxit eos: et statuit aquas quasi in utre. Et deduxit eos in nube diei: et tota nocte in illuminatione ignis. Interrupit petram in heremo: et adaquavit eos velut in abysso multa. Et eduxit aquam de petra: et deduxit tanquam flumina aquas. Et apposuerunt adhuc peccare ei: in iram excitaverunt excelsum in inaquoso. Et temptaverunt deum in cordibus suis: ut peterent escas animabus suis. Et male locuti sunt de deo: dixerunt numquid poterit deus parare mensam in deserto? Quoniam percussit petram et fluxerunt aque: et torrentes inundaverunt. Numquid et panem poterit dare: aut parare mensam populo suo? Ideo audivit dominus et distulit: et ignis accensus est in iacob, et ira ascendit in israel. Quia non crediderunt in deo: nec speraverunt in salutari eius. Et mandavit nubibus desuper: et ianuas celi aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum: et panem celi dedit eis. Panem angelorum manducavit homo: cibaria misit eis in habundantia. Transtulit austrum de celo: et induxit in virtute sua africum. Et pluit super eos sicut pulverem carnes: et sicut harenam maris volatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eorum: circa tabernacula eorum. Et manducaverunt et saturati sunt nimis, et desiderium eorum attulit eis: non sunt fraudati a desiderio suo. Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum: et ira dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum: et electos israel impedivit. In omnibus his peccaverunt adhuc: et non crediderunt in mirabilibus eius. Et defecerunt in vanitate dies eorum: et anni eorum cum festinatione. Cum occideret eos querebant eum: et revertebantur et diluculo veniebant ad eum. Et rememorati sunt quia deus adiutor est eorum: et deus excelsus redemptor eorum est. Et dilexerunt eum in ore suo: et lingua sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento eius. Ipse autem est misericors et propitius fiet peccatis eorum: et non disperdet eos. Et habundavit ut averteret iram suam: et non accendit omnem iram suam. Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadens et non rediens. Quotiens exacerbaverunt eum in deserto: in iram concitaverunt eum in inaquoso. Et conversi sunt et temptaverunt deum: et sanctum israel exacerbaverunt. Non sunt recordati manus eius: die qua redemit eos de manu tribulantis. Sicut posuit in egypto signa sua: et prodigia sua in campo taneos. Et convertit in sanguinem flumina eorum: et imbres eorum ne biberent. Misit in eos cynomiam et comedit eos: et ranam et disperdidit eos. Et dedit erugini fructus eorum: et labores eorum locuste. Et occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina. Et tradidit grandini iumenta eorum: et possessionem eorum igni. Misit in eos iram indignationis sue: indignationem et iram et tribulationem: immissiones per angelos malos. Viam fecit semite ire sue, non pepercit a morte animabus eorum: et iumenta eorum in morte conclusit. Et percussit omne primogenitum in terra egypti: primitias omnis laboris eorum in tabernaculis cham. Et abstulit sicut oves populum suum: et perduxit eos tanquam gregem in deserto. Et deduxit eos in spe et non timuerunt: et inimicos eorum operuit mare. Et induxit eos in montem sanctificationis sue: montem quem acquisivit dextera eius. Et eiecit a facie eorum gentes: et sorte divisit eis terram in funiculo distributionis. Et habitare fecit in tabernaculis eorum: tribus israel. Et temptaverunt et exacerbaverunt deum excelsum: et testimonia eius non custodierunt. Et averterunt se et non servaverunt pactum: quemadmodum patres eorum conversi sunt in arcum pravum. In iram concitaverunt eum in collibus suis: et in sculptilibus suis ad emulationem eum provocaverunt. Audivit deus et sprevit: et ad nichilum redegit valde israel. Et repulit tabernaculum sylo: tabernaculum suum ubi habitavit in hominibus. Et tradidit in captivitatem virtutem eorum: et pulcritudinem eorum in manus inimici. Et conclusit in gladio populum suum: et hereditatem suam sprevit. Iuvenes eorum comedit ignis: et virgines eorum non sunt lamentate. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: et vidue eorum non plorabantur. Et excitatus est tanquam dormiens dominus: tanquam potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora: obprobrium sempiternum dedit illis. Et repulit tabernaculum ioseph: et tribum effraim non elegit. Sed elegit tribum iuda: montem syon quem dilexit. Et edificavit sicut unicornium sanctificium suum: in terra quam fundavit in secula. Et elegit david servum suum et sustulit eum de gregibus ovium: de post fetantes accepit eum. Pascere iacob servum suum: et israel hereditatem suam. Et pavit eos in innocentia cordis sui: et in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

Psalmus asaph.

Deus venerunt gentes in hereditatem tuam: polluerunt templum sanctum tuum: posuerunt ierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus celi: carnes sanctorum tuorum bestiis terre. Effuderunt sanguinem ipsorum tanquam aquam in circuitu ierusalem: et non erat qui sepeliret. Facti sumus obprobrium vicinis nostris: subsannatio et illusio his qui in circuitu nostro sunt. Usquequo domine irasceris in finem: accendetur velut ignis zelus tuus? Effunde iram tuam in gentes que te non noverunt: et in regna que nomen tuum non invocaverunt. Quia comederunt iacob: et locum eius desolaverunt. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, cito anticipent nos misericordie tue: quia pauperes

facti sumus nimis. Adiuva nos deus salutaris noster: et propter gloriam nominis
tui libera nos: et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum. Ne forte dicant
in gentibus ubi est deus eorum: et innotescat in nationibus coram oculis nostris. Ul-
tio sanguinis servorum tuorum qui effusus est: introeat in conspectu tuo gemitus
compeditorum. Secundum magnitudinem brachii tui: posside filios
mortificatorum. Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum: im-
properium ipsorum quod exprobraverunt tibi domine. Nos autem populus tuus et oves pas-
cue tue: confitebimur tibi in seculum. In generationem et generationem:
annunciabimus laudem tuam. In finem pro his qui commutabuntur
Qui regis israel intende: qui psalmus pro assiriis testimonium asaph.
deducis velut ovem ioseph. Qui sedes super cherubim manifes-
tare coram effraim beniamin et manasse. Excita potentiam tuam et
veni ut salvos facias nos. Deus converte nos: et ostende faciem tuam
et salvi erimus. Domine deus virtutum quousque irasceris super orationem servi tui. Ci-
babis nos pane lacrimarum: et potum dabis nobis in lacrimis in mensura.
Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris: et inimici nostri subsan-
naverunt nos. Deus virtutum converte nos: et ostende faciem tuam et
salvi erimus. Vineam de egipto transtulisti: eiecisti gentes et plan-
tasti eam. Dux itineris fuisti in conspectu eius: et plantasti radices eius
et implevit terram. Operuit montes umbra eius: et arbusta eius cedros
dei. Extendit palmites suos usque ad mare: et usque ad flumen propagi-
nes eius. Ut quid destruxisti maceriam eius: et vindemiant eam
omnes qui pretergrediuntur viam. Exterminavit eam aper de silva: et singu-
laris ferus depastus est eam. Deus virtutum convertere: respice de celo et
vide et visita vineam istam. Et perfice eam quam plantavit
dextera tua: et super filium hominis quem confirmasti tibi. Incensa igni et
suffossa: ab increpatione vultus tui peribunt. Fiat manus tua super
virum dextere tue: et super filium hominis quem confirmasti tibi. Et non disce-
dimus a te, vivificabis nos: et nomen tuum invocabimus. Domine deus vir-
tutum converte nos: et ostende faciem tuam et salvi erimus.
Exultate In fine pro torculari-
deo adiutori bus psalmus ipsi asaph quin-
nostro: iubilate deo iacob. ta sabbati.
Sumite psalmum et date tympa-
num: psalterium iocundum cum cytha-
ra. Buccinate in neomenia tuba:
in insigni die sollempnitatis vestre.
Quia preceptum in israel est: et iudicium deo iacob. Testimonium
in ioseph posuit illud cum exiret de terra egipti: linguam
quam non noverat audivit. Divertit ab oneribus dorsum eius: manus
eius in cophino servierunt. In tribulatione invocasti me et li-
beravi te: exaudivi te in abscondito tempestatis:
probavi te apud aquam contradictionis. Audi populus meus et contestabor te: israel
si audieris me non erit in te deus recens: neque adorabis deum alienum.
Ego enim sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egipti: dilata os tuum et
implebo illud. Et non audivit populus meus vocem meam: et israel non intende-
rit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum: ibunt in adinventionibus suis.
Si populus meus audisset me: israel si in viis meis ambulasset. Pro nichilo forsi-
tan inimicos eorum humiliassem: et super tribulantes eos misissem
manum meam. Inimici domini mentiti sunt ei: et erit tempus eorum in secula.
Et cibavit eos ex adipe frumenti: et de petra melle saturavit eos.

Deus stetit in sinagoga deorum: in medio Psalmus asaph.
autem deos diiudicat. Usquequo iudicatis iniquitatem: et facies peccato-
rum sumitis. Iudicate egeno et pupillo: humilem et pauperem iustificate.
Eripite pauperem: et egenum de manu peccatoris liberate. Nescierunt ne-
que intellexerunt in tenebris ambulant: movebuntur omnia fundamenta terre.
Ego dixi dii estis: et filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines mori-
emini: et sicut unus de principibus cadetis. Surge deus iudica terram:
quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus. Canticum psalmi asaph.
Deus quis similis erit tibi: ne taceas neque compescaris deus. Quoniam ecce in-
imici tui sonuerunt: et qui oderunt te extulerunt caput. In
populum tuum malignaverunt consilium: et cogitaverunt adversus sanctos
tuos. Dixerunt venite et disperdamus eos de gente: et non memo-
retur nomen israel ultra. Quoniam cogitaverunt unanimiter simul
adversum te testamentum disposuerunt: tabernacula ydumeorum et ysma-
helite. Moab et agareni: gebal et amon et amalech: alieni-
gene cum habitantibus tirum. Etenim assur venit cum illis: facti sunt in
adiutorium filiis loth. Fac illis sicut madian et sisare: sicut
iabin in torrente cison. Disperierunt in endor: facti sunt ut stercus
terre. Pone principes eorum sicut oreb et zeb: et zebee et salmana.
Omnes principes eorum qui dixerunt: hereditate possideamus sanctua-
rium dei. Deus meus pone illos ut rotam: et sicut stipulam ante fa-
ciem venti. Sicut ignis qui comburit silvam: et sicut flamma
comburens montes. Ita persequeris illos in tempestate tua: et in ira
tua turbabis eos. Imple facies eorum ignominia: et querent
nomen tuum domine. Erubescant et conturbentur in seculum seculi: et confun-
dantur et pereant. Et cognoscant quia nomen tibi dominus: tu solus al-
tissimus in omni terra. In finem pro torcularibus filiis chore.
Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum: concupiscit
et deficit anima mea in atria domini. Cor meum et caro mea
exultaverunt in deum vivum. Etenim passer invenit sibi domum: et
turtur nidum ubi reponat pullos suos. Altaria tua domine virtutum:
rex meus et deus meus. Beati qui habitant in domo tua domine: in secula se-
culorum laudabunt te. Beatus vir cuius est auxilium abs te: ascensiones
in corde suo disposuit: in valle lacrimarum in loco quem posuit. Et-
enim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem: vide-
bitur deus deorum in syon. Domine deus virtutum exaudi orationem meam: auri-
bus percipe deus iacob. Protector noster aspice deus: et respice in fa-
ciem christi tui. Quia melior est dies una in atriis tuis: super milia.
Elegi abiectus esse in domo dei mei: magis quam habitare in taber-
naculis peccatorum. Quia misericordiam et veritatem diligit deus: gratiam et
gloriam dabit dominus. Non privabit bonis eos qui ambulant in in-
nocentia: domine virtutum beatus homo qui sperat in te.
Benedixisti domine terram tuam: In finem filiis chore.
avertisti captivitatem iacob. Remisisti iniquitatem
plebis tue: operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnem iram tuam:
avertisti ab ira indignationis tue. Converte nos deus salutaris
noster: et averte iram tuam a nobis. Numquid in eternum irasceris nobis:
aut extendes iram tuam a generatione in generationem. Deus tu conversus
vivificabis nos: et plebs tua letabitur in te. Ostende nobis
domine misericordiam tuam: et salutare tuum da nobis. Audiam quid
loquatur in me dominus deus: quoniam loquetur pacem in plebem meam.

Et super sanctos suos, et in eos qui convertuntur ad cor. Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius, ut inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia et veritas obviaverunt sibi; iustitia et pax osculatae sunt. Veritas de terra orta est, et iustitia de caelo prospexit. Etenim Dominus dabit benignitatem, et terra nostra dabit fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit, et ponet in via gressus suos.

Inclina Domine aurem tuam et exaudi me, quoniam inops et pauper sum ego. Custodi animam meam quoniam sanctus sum; salvum fac servum tuum Deus meus sperantem in te. Miserere mei Domine quoniam ad te clamavi tota die; laetifica animam servi tui, quoniam ad te Domine animam meam levavi. Quoniam tu Domine suavis et mitis es, et multae misericordiae omnibus invocantibus te. Auribus percipe Domine orationem meam, et intende voci deprecationis meae. In die tribulationis meae clamavi ad te, quia exaudisti me. Non est similis tui in diis Domine, et non est secundum opera tua. Omnes gentes quascumque fecisti venient et adorabunt coram te Domine, et glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu et faciens mirabilia, tu es Deus solus. Deduc me Domine in via tua, et ingrediar in veritate tua; laetetur cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo, et glorificabo nomen tuum in aeternum. Quia misericordia tua magna est super me, et eruisti animam meam ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerunt super me, et synagoga potentium quaesierunt animam meam, et non proposuerunt te in conspectu suo. Et tu Domine Deus miserator et misericors, patiens et multae misericordiae et verax. Respice in me et miserere mei, da imperium tuum puero tuo, et salvum fac filium ancillae tuae. Fac mecum signum in bonum, ut videant qui oderunt me et confundantur, quoniam tu Domine adiuvisti me et consolatus es me.

Fundamenta eius in montibus sanctis; diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob. Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei. Memor ero Raab et Babylonis scientium me. Ecce alienigenae et Tyrus et populus Aethiopum, hi fuerunt illic. Numquid Sion dicet homo et homo natus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus? Dominus narrabit in scripturis populorum et principum, horum qui fuerunt in ea. Sicut laetantium omnium habitatio in te.

Domine Deus salutis meae, in die clamavi et nocte coram te. Intret in conspectu tuo oratio mea, inclina aurem tuam ad precem meam. Quia repleta est malis anima mea, et vita mea inferno appropinquavit. Aestimatus sum cum descendentibus in lacum, factus sum sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorum non es memor amplius, et ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori, in tenebrosis et in umbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus, et omnes fluctus tuos induxisti super me. Longe fecisti notos meos a me, posuerunt me abominationem sibi. Traditus sum et non egrediebar, oculi mei languerunt prae inopia. Clamavi ad te Domine tota die, expandi ad te manus meas. Numquid mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabunt et confitebuntur tibi? Numquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, et veritatem tuam in perditione? Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, et iustitia tua in terra oblivionis? Et ego ad te Domine clamavi, et mane oratio mea praeveniet te. Ut quid Domine repellis orationem meam, avertis faciem tuam a me? Pauper sum ego et in laboribus a iuventute mea, exaltatus autem humiliatus sum et conturbatus. In me transierunt irae tuae, et terrores tui conturbaverunt me. Circumdederunt me sicut aqua tota die, circumdederunt me simul. Elongasti a me amicum et proximum, et notos meos a miseria.

Misericordias Domini in aeternum cantabo. In generationem et generationem annuntiabo veritatem tuam in ore meo. Quoniam dixisti in aeternum misericordia aedificabitur in caelis, praeparabitur veritas tua in eis. Disposui testamentum electis meis, iuravi David servo meo: usque in aeternum praeparabo semen tuum. Et aedificabo in generationem et generationem sedem tuam. Confitebuntur caeli mirabilia tua Domine, etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quoniam quis in nubibus aequabitur Domino, similis erit Deo in filiis Dei? Deus qui glorificatur in consilio sanctorum, magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Domine Deus virtutum quis similis tibi? Potens es Domine, et veritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum, in brachio virtutis tuae dispersisti inimicos tuos. Tui sunt caeli et tua est terra, orbem terrae et plenitudinem eius tu fundasti; aquilonem et mare tu creasti. Thabor et Hermon in nomine tuo exultabunt, tuum brachium cum potentia. Firmetur manus tua et exaltetur dextera tua; iustitia et iudicium praeparatio sedis tuae. Misericordia et veritas praecedent faciem tuam; beatus populus qui scit iubilationem. Domine in lumine vultus tui ambulabunt, et in nomine tuo exultabunt tota die, et in iustitia tua exaltabuntur. Quoniam gloria virtutis eorum tu es, et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Quia Domini est assumptio nostra, et sancti Israel regis nostri. Tunc locutus es in visione sanctis tuis, et dixisti: posui adiutorium in potentem, et exaltavi electum de plebe mea. Inveni David servum meum, oleo sancto meo unxi eum. Manus enim mea auxiliabitur ei, et brachium meum confortabit eum. Nihil proficiet inimicus in eo, et filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et concidam a facie ipsius inimicos eius, et odientes eum in fugam convertam. Et veritas mea et misericordia mea cum ipso, et in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponam in mari manum eius, et in fluminibus dexteram eius. Ipse invocabit me: pater meus es tu, Deus meus et susceptor salutis meae. Et ego primogenitum ponam illum, excelsum prae regibus terrae. In aeternum servabo illi misericordiam meam, et testamentum meum fidele ipsi. Et ponam in saeculum saeculi semen eius, et thronum eius sicut dies caeli. Si autem dereliquerint filii eius legem meam, et in iudiciis meis non ambulaverint; si iustitias meas profanaverint, et mandata mea non custodierint: visitabo in virga iniquitates eorum, et in verberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non dispergam ab eo, neque nocebo in veritate mea. Neque profanabo testamentum meum, et quae procedunt de labiis meis non faciam irrita. Semel iuravi in sancto meo, si David mentiar: semen eius in aeternum manebit. Et thronus eius sicut sol in conspectu meo, et sicut luna perfecta in aeternum.

et mortis saeculi. Tu vero repulisti et despexisti distulisti christum tuum. Evertisti testamentum servi tui profanasti in terra sanctuarium eius. Destruxisti omnes sepes eius posuisti firmamentum eius formidinem. Diripuerunt eum omnes transeuntes viam factus est opprobrium vicinis suis. Exaltasti dexteram deprimentium eum laetificasti omnes inimicos eius. Avertisti adiutorium gladii eius et non es auxiliatus ei in bello. Destruxisti eum ab emundatione et sedem eius in terram collisisti. Minorasti dies temporis eius perfudisti eum confusione. Usquequo domine avertis in finem exardescet sicut ignis ira tua. Memorare quae mea substantia numquid enim vane constituisti omnes filios hominum. Quis est homo qui vivet et non videbit mortem eruet animam suam de manu inferi. Ubi sunt misericordiae tuae antiquae domine sicut iurasti David in veritate tua. Memor esto domine opprobrii servorum tuorum quod continui in sinu meo multarum gentium. Quod exprobraverunt inimici tui domine quod exprobraverunt commutationem christi tui. Benedictus dominus in aeternum fiat fiat.

Domine refugium factus es nobis a generatione in generationem. Priusquam montes fierent aut formaretur terra et orbis a saeculo et usque in saeculum tu es deus. Ne avertas hominem in humilitatem et dixisti convertimini filii hominum. Quoniam mille anni ante oculos tuos tamquam dies hesterna quae praeteriit. Et custodia in nocte quae pro nihilo habentur eorum anni erunt. Mane sicut herba transeat mane floreat et transeat vespere decidat induret et arescat. Quia defecimus in ira tua et in furore tuo turbati sumus. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo saeculum nostrum in illuminatione vultus tui. Quoniam omnes dies nostri defecerunt et in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabuntur dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si autem in potentatibus octoginta anni et amplius eorum labor et dolor. Quoniam supervenit mansuetudo et corripiemur. Quis novit potestatem irae tuae et prae timore tuo iram tuam dinumerare. Dexteram tuam sic notam fac et eruditos corde in sapientia. Convertere domine usquequo et deprecabilis esto super servos tuos. Repleti sumus mane misericordia tua et exultavimus et delectati sumus omnibus diebus nostris. Laetati sumus pro diebus quibus nos humiliasti annis quibus vidimus mala. Respice in servos tuos et in opera tua et dirige filios eorum. Et sit splendor domini dei nostri super nos et opera manuum nostrarum dirige super nos et opus manuum nostrarum dirige.

Qui habitat in adiutorio altissimi in protectione dei caeli commorabitur. Dicet domino susceptor meus es tu et refugium meum deus meus sperabo in eum. Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium et a verbo aspero. Scapulis suis obumbrabit tibi et sub pennis eius sperabis. Scuto circumdabit te veritas eius non timebis a timore nocturno. A sagitta volante in die a negotio perambulante in tenebris ab incursu et daemonio meridiano. Cadent a latere tuo mille et decem milia a dextris tuis ad te autem non appropinquabit. Verumtamen oculis tuis considerabis et retributionem peccatorum videbis. Quoniam tu es domine spes mea altissimum posuisti refugium tuum. Non accedet ad te malum et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam angelis suis mandavit de te ut custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem et basiliscum ambulabis et conculcabis leonem et draconem. Quoniam in me speravit liberabo eum protegam eum quoniam cognovit nomen meum. Clamabit ad me et exaudiam eum cum ipso sum in tribulatione eripiam eum et glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum et ostendam illi salutare meum.

Bonum est confiteri domino et psallere nomini tuo altissime. Ad annuntiandum mane misericordiam tuam et veritatem tuam per noctem. In decachordo psalterio cum cantico in cithara. Quia delectasti me domine in factura tua et in operibus manuum tuarum exultabo. Quam magnificata sunt opera tua domine nimis profundae factae sunt cogitationes tuae. Vir insipiens non cognoscet et stultus non intelleget haec. Cum exorti fuerint peccatores sicut faenum et apparuerint omnes qui operantur iniquitatem. Ut intereant in saeculum saeculi tu autem altissimus in aeternum domine. Quoniam ecce inimici tui domine quoniam ecce inimici tui peribunt et dispergentur omnes qui operantur iniquitatem. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum et senectus mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus inimicos meos et in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea. Iustus ut palma florebit sicut cedrus Libani multiplicabitur. Plantati in domo domini in atriis domus dei nostri florebunt. Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi et bene patientes erunt ut annuntient. Quoniam rectus dominus deus noster et non est iniquitas in eo.

Dominus regnavit decorem indutus est indutus est dominus fortitudinem et praecinxit se. Etenim firmavit orbem terrae qui non commovebitur. Parata sedes tua deus ex tunc a saeculo tu es. Elevaverunt flumina domine elevaverunt flumina vocem suam. Elevaverunt flumina fluctus suos a vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris mirabilis in altis dominus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis domum tuam decet sanctitudo domine in longitudinem dierum.

Deus ultionum dominus deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terram redde retributionem superbis. Usquequo peccatores domine usquequo peccatores gloriabuntur. Effabuntur et loquentur iniquitatem loquentur omnes qui operantur iniustitiam. Populum tuum domine humiliaverunt et hereditatem tuam vexaverunt. Viduam et advenam interfecerunt et pupillos occiderunt. Et dixerunt non videbit dominus nec intelleget deus Iacob. Intellegite insipientes in populo et stulti aliquando sapite. Qui plantavit aurem non audiet aut qui finxit oculum non considerat. Qui corripit gentes non arguet qui docet hominem scientiam. Dominus scit cogitationes hominum quoniam vanae sunt. Beatus homo quem tu erudieris domine et de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis donec fodiatur peccatori fovea. Quia non repellet dominus plebem suam et hereditatem suam non derelinquet. Quoadusque iustitia convertatur in iudicium et qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde. Quis consurget mihi

aduersus malignantes: aut quis stabit mecum aduersus operantes in-
iquitatem? Nisi quia dominus adiuuit me: paulominus habitasset in
inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus: misericordia tua domine
adiuuabat me. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde
meo: consolationes tue letificauerunt animam meam. Numquid adheret ti-
bi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in precepto? Captabunt in animam
iusti: et sanguinem innocentem condempnabunt. Et factus est michi dominus in refu-
gium: et deus meus in adiutorium spei mee. Et reddet illis ini-
quitatem ipsorum: et in malicia eorum disperdet eos: disperdet eos
dominus deus noster. Laus cantici ipsi dauid.

Venite exultemus domino: iubilemus deo salutari
nostro. Preoccupemus faciem eius in confessione: et in
psalmis iubilemus ei. Quoniam deus magnus dominus: et rex magnus super
omnes deos. Quia in manu eius sunt omnes fines terre: et altitudines
montium ipsius sunt. Quoniam ipsius est mare et ipse fecit illud: et aridam
manus eius formauerunt. Venite adoremus et procidamus ante
deum: et ploremus ante dominum qui fecit nos: quia ipse est dominus deus noster.
Et nos populus pascue eius: et oues manus eius. Hodie si uocem
eius audieritis: nolite obdurare corda uestra. Sicut in irri-
tatione secundum diem temptationis in deserto: ubi temptauerunt me
patres uestri: probauerunt et uiderunt opera mea. Quadraginta
annis offensus fui generationi illi: et dixi semper errant corde.
Et isti non cognouerunt uias meas: quibus iuraui in ira
mea si introibunt in requiem meam. Psalmus dauid quando domus edi-
ficabatur post captiuitatem.

Cantate domino canticum nouum:
cantate domino omnis terra. Cantate domino et benedicite
nomini eius: annunciate de die in diem salutare eius. Annunciate inter
gentes gloriam eius: in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dominus
et laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gen-
tium demonia: dominus autem celos fecit. Confessio et pulcritudo
in conspectu eius: sanctimonia et magnificentia in sanctificatione eius.
Afferte domino patrie gentium: afferte domino gloriam et honorem:
afferte domino gloriam nomini eius. Tollite hostias et introite in atria eius:
adorate dominum in atrio sancto eius. Commoueatur a facie eius uniuersa
terra: dicite in gentibus quia dominus regnauit. Etenim correxit
orbem terre qui non commouebitur: iudicabit populos in equi-
tate. Letentur celi et exultet terra: commoueatur mare et ple-
nitudo eius: gaudebunt campi et omnia que in eis sunt. Tunc exultabunt
omnia ligna siluarum a facie domini quia uenit: quoniam uenit iudi-
care terram. Iudicabit orbem terre in equitate: et populos in ueri-
tate sua. Psalmus dauid quando restituta est ei terra eius.

Dominus regnauit exultet terra: letentur insule
multe. Nubes et caligo in circuitu eius: iustitia et iudicium
correctio sedis eius. Ignis ante ipsum precedet: et inflamma-
bit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius orbi terre:
uidit et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie
domini: a facie domini omnis terra. Annunciauerunt celi iustitiam eius:
et uiderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant
sculptilia: et qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes
angeli eius: audiuit et letata est syon. Et exultauerunt
filie iude: propter iudicia tua domine. Quoniam tu dominus altissimus
super omnem terram: nimis exaltatus es super omnes deos. Qui diligitis
dominum odite malum: custodit dominus animas sanctorum suorum: de manu
peccatoris liberabit eos. Lux orta est iusto: et rectis corde leticia.
Letamini iusti in domino: et confitemini memorie sanctificationis eius.

Cantate. Psalmus dauid.
domino canticum nouum: quia mirabilia
fecit. Saluauit sibi dextera eius: et brachium
sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum:
in conspectu gentium reuelauit iustitiam suam. Re-
cordatus est misericordie sue: et ueritatis sue domui
israel. Viderunt omnes termini terre salutare dei nostri. Iubilate deo
omnis terra: cantate et exultate et psallite. Psallite domino in
cythara in cythara et uoce psalmi: in tubis ductilibus et uoce
tube cornee. Iubilate in conspectu regis domini: moueatur mare et
plenitudo eius: orbis terrarum et qui habitant in eo. Flumina plau-
dent manu simul montes exultabunt a conspectu domini: quoniam ue-
nit iudicare terram. Iudicabit orbem terrarum in iustitia: et populos
in equitate. Psalmus dauid.

Dominus regnauit irascantur populi: qui sedet super cherubin mo-
ueatur terra. Dominus in syon magnus: et excelsus super omnes po-
pulos. Confiteantur nomini tuo magno: quoniam terribile et
sanctum est: et honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones:
iudicium et iustitiam in iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum:
et adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est. Moyses et aaron in
sacerdotibus eius: et samuel inter eos qui inuocant nomen eius. Inuoca-
bant dominum et ipse exaudiebat eos: in columpna nubis loque-
batur ad eos. Custodiebant testimonia eius: et preceptum quod dedit il-
lis. Domine deus noster tu exaudiebas eos: deus tu propitius fuisti eis: et
ulciscens in omnes adinuentiones eorum. Exaltate dominum deum nostrum:
et adorate in monte sancto eius: quoniam sanctus dominus deus noster. Psalmus dauid in confessione.

Iubilate deo omnis terra: seruite domino in leticia. Introite in conspectu eius
in exultatione. Scitote quoniam dominus ipse est deus: ipse fecit nos et
non ipsi nos. Populus eius et oues pascue eius: introite portas eius in con-
fessione: atria eius in hymnis: confitemini illi. Laudate no-
men eius quoniam suauis est dominus: in eternum misericordia eius: et usque in generationem et
generationem ueritas eius. Oratio pauperis cum anxiaretur.

Misericordiam et iudicium: cantabo tibi domine. Psal-
lam et intelligam in uia immaculata: quando uenies
ad me. Perambulabam in innocentia cordis mei: in medio
domus mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam:
facientes preuaricationes odiui. Non adhesit michi cor pra-
uum: declinantem a me malignum non cognoscebam. Detrahen-
tem secreto proximo suo: hunc persequebar. Superbo oculo et in-
saciabili corde: cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terre ut sedeant
mecum: ambulans in uia immaculata hic michi ministrabat. Non habitabit
in medio domus mee qui facit superbiam: qui loquitur iniqua non direxit in conspectu
oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terre: ut
disperderem de ciuitate domini omnes operantes iniquitatem. Oratio pau-
peris cum anxiatus fuerit et coram domino effuderit precem suam.

Domine exaudi orationem meam: et clamor meus ad te ueniat. Non
auertas faciem tuam a me: in quacumque die tribulor inclina ad me aurem

re. In quacumque die invocavero te, velociter exaudi me. Quia defecerunt
sicut fumus dies mei, et ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum ut fenum
et aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum. A voce gemitus mei
adhesit os meum carni mee. Similis factus sum pellicano solitudinis, factus sum
sicut nicticorax in domicilio. Vigilavi et factus sum sicut passer solitarius
in tecto. Tota die exprobrabant mihi inimici mei, et qui laudabant
me adversum me iurabant. Quia cinerem tamquam panem manducabam,
et potum meum cum fletu miscebam. A facie ire indignationis tue, quia elevans
allisisti me. Dies mei sicut umbra declinaverunt, et ego sicut fenum arui. Tu
autem domine in eternum permanes, et memoriale tuum in generatione et generationem. Tu
exsurgens misereberis Syon, quia tempus miserendi eius, quia venit tempus. Quoniam placuerunt
servis tuis lapides eius, et terre eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum domine, et omnes
reges terre gloriam tuam. Quia edificavit dominus Syon, et videbitur in gloria sua. Respexit
in orationem humilium, et non sprevit precem eorum. Scribantur hec in generatione altera,
et populus qui creabitur laudabit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo,
dominus de celo in terram aspexit. Ut audiret gemitus compeditorum, ut solveret
filios interemptorum. Ut annuntient in Syon nomen domini, et laudem eius in Ierusalem.
In conveniendo populos in unum, et reges ut serviant domino. Respondit ei in via
virtutis sue, paucitatem dierum meorum nuntia mihi. Ne revoces me in dimi-
dio dierum meorum, in generatione et generationem anni tui. Initio tu domine terram
fundasti, et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt, tu autem permanes, et
omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos et mu-
tabuntur, tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient. Filii servorum tuorum
habitabunt, et semen eorum in seculum dirigetur.

Benedic anima mea domino, et omnia que intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea
domino, et noli oblivisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus
iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit
de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia et miserationibus. Qui replet
in bonis desiderium tuum, renovabitur ut aquile iuventus tua. Faciens misericordias
dominus, et iudicium omnibus iniuriam patientibus. Notas fecit vias suas Moysi,
filiis Israel voluntates suas. Miserator et misericors dominus, longanimis et
multum misericors. Non in perpetuum irascetur, neque in eternum comminabitur.
Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuet nobis.
Quoniam secundum altitudinem celi a terra, corroboravit misericordiam suam super timentes se.
Quantum distat ortus ab occidente, longe fecit a nobis iniquitates nostras.
Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est dominus timentibus se, quoniam ipse cogno-
vit figmentum nostrum. Recordatus est quoniam pulvis sumus, homo sicut fenum
dies eius, tamquam flos agri sic efflorebit. Quoniam spiritus pertransibit in illo, et non
subsistet, et non cognoscet amplius locum suum. Misericordia autem domini ab eterno
et usque in eternum super timentes eum. Et iustitia illius in filios filiorum, his
qui servant testamentum eius. Et memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum
ea. Dominus in celo paravit sedem suam, et regnum ipsius omnibus dominabitur. Bene-
dicite domino omnes angeli eius, potentes virtute, facientes verbum illius ad
audiendam vocem sermonum eius. Benedicite domino omnes virtutes eius,
ministri eius qui facitis voluntatem eius. Benedicite domino omnia opera eius in
omni loco dominationis eius, benedic anima mea domino. Psalmus David.

Benedic anima mea domino, domine deus meus magnificatus es vehe-
menter. Confessionem et decorem induisti, amictus lumine
sicut vestimento. Extendens celum sicut pellem, qui tegis aquis superiora
eius. Qui ponis nubem ascensum tuum, qui ambulas super pennas ventorum.
Qui facis angelos tuos spiritus, et ministros tuos ignem urentem.
Qui fundasti terram super stabilitatem suam, non inclinabitur in seculum secu-
li. Abyssus sicut vestimentum amictus eius, super montes stabunt aque. Ab increpati-
one tua fugient, a voce tonitrui tui formidabunt. Ascendunt montes
et descendunt campi, in locum quem fundasti eis. Terminum posuisti quem non
transgredientur, neque convertentur operire terram. Qui emittis fontes in conval-
libus, inter medium montium pertransibunt aque. Potabunt omnes bestie agri,
expectabunt onagri in siti sua. Super ea volucres celi habitabunt, de me-
dio petrarum dabunt voces. Rigans montes de superioribus suis, de fru-
ctu operum tuorum satiabitur terra. Producens fenum iumentis, et herbam
servituti hominum. Ut educas panem de terra, et vinum letificet cor
hominis. Ut exhilaret faciem in oleo, et panis cor hominis confirmet. Sa-
turabuntur ligna campi, et cedri Libani quas plantavit, illic passeres
nidificabunt. Herodii domus dux est eorum, montes excelsi cervis,
petra refugium herinaciis. Fecit lunam in tempora, sol cognovit occasum
suum. Posuisti tenebras et facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestie
silve. Catuli leonum rugientes ut rapiant, et querant a deo escam sibi.
Ortus est sol et congregati sunt, et in cubilibus suis collocabuntur. Exibit
homo ad opus suum, et ad operationem suam usque ad vesperam. Quam magnifi-
cata sunt opera tua domine, omnia in sapientia fecisti, impleta est terra possessione
tua. Hoc mare magnum et spatiosum manibus, illic naves per-
transibunt. Draco iste quem formasti ad illudendum ei, omnia a te ex-
pectant ut des illis escam in tempore. Dante te illis colligent, aperi-
ente te manum tuam omnia implebuntur bonitate. Avertente autem te
faciem turbabuntur, auferes spiritum eorum et deficient, et in pulverem
suum revertentur. Emitte spiritum tuum et creabuntur, et renovabis faciem
terre. Sit gloria domini in seculum, letabitur dominus in operibus suis. Qui respi-
cit terram et facit eam tremere, qui tangit montes et fumigant. Canta-
bo domino in vita mea, psallam deo meo quamdiu sum. Iocundum sit ei
eloquium meum, ego vero delectabor in domino. Deficiant peccatores a terra
et iniqui ita ut non sint, benedic anima mea domino. Alleluya.

Illic reptilia quorum non est numerus, animalia pusilla cum magnis

Confitemini domino et invocate nomen eius, annuntiate inter gentes
opera eius. Cantate ei et psallite ei, narrate omnia mira-
bilia eius. Laudamini in nomine sancto eius, letetur cor querentium dominum.
Querite dominum et confirmamini, querite faciem eius semper. Mementote
mirabilium eius que fecit, prodigia eius et iudicia oris eius. Semen
Abraham servi eius, filii Iacob electi eius. Ipse dominus deus noster, in universa
terra iudicia eius. Memor fuit in seculum testamenti sui, verbi
quod mandavit in mille generationes. Quod disposuit ad Abraham,
et iuramenti sui ad Ysaac. Et statuit illud Iacob in preceptum,
et Israel in testamentum eternum. Dicens, tibi dabo terram Chanaan, funiculum
hereditatis vestre. Cum essent numero brevi, paucissimi et incole eius.
Et pertransierunt de gente in gentem, et de regno ad populum alterum. Non
reliquit hominem nocere eis, et corripuit pro eis reges. Nolite tangere
christos meos, et in prophetis meis nolite malignari. Et vocavit
famem super terram, et omne firmamentum panis contrivit. Misit ante eos
virum, in servum venundatus est Ioseph. Humiliaverunt in compedibus pe-
des eius, ferrum pertransiit animam eius, donec veniret verbum eius. Eloqui-
um domini inflammavit eum, misit rex et solvit eum, princeps
populorum et dimisit eum. Constituit eum dominum domus sue, et
principem omnis possessionis sue. Ut erudiret principes eius
sicut semetipsum, et senes eius prudentiam doceret. Et intravit Israel

in Egyptum: et Iacob accola fuit in terra Cham. Et auxit populum suum vehementer: et firmavit eum super inimicos eius. Convertit cor eorum ut odirent populum eius: et dolum facerent in servos eius. Misit Moysen servum suum: Aaron quem elegit ipsum. Posuit in eis verba signorum suorum: et prodigiorum in terra Cham. Misit tenebras et obscuravit: et non exacerbavit sermones suos. Convertit aquas eorum in sanguinem: et occidit pisces eorum. Et dedit terra eorum ranas: in penetralibus regum ipsorum. Dixit et venit cynomia: et cinifes in omnibus finibus eorum. Posuit pluvias eorum grandinem: ignem comburentem in terra ipsorum. Et percussit vineas eorum et ficulneas eorum: et contrivit lignum finium eorum. Dixit et venit locusta: et bruchus cuius non erat numerus. Et comedit omne fenum in terra eorum: et comedit omnem fructum terre eorum. Et percussit omne primogenitum in terra Egypti: primitias omnis laboris eorum. Et eduxit eos cum argento et auro: et non erat in tribubus eorum infirmus. Letata est Egyptus in profectione eorum: quia incubuit timor eorum super eos. Expandit nubem in protectionem eorum: et ignem ut luceret eis per noctem. Petierunt et venit coturnix: et pane celi saturavit eos. Dirupit petram et fluxerunt aque: abierunt in sicco flumina. Quoniam memor fuit verbi sancti sui: quod habuit ad Abraham puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione: et electos suos in leticia. Et dedit illis regiones gentium: et labores populorum possederunt. Ut custodiant iustificationes eius: et legem eius requirant. Alleluia alleluia.

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Quis loquetur potentias domini: auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium: et faciunt iusticiam in omni tempore. Memento nostri domine in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo. Ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad letandum in leticia gentis tue: ut lauderis cum hereditate tua. Peccavimus cum patribus nostris: iniuste egimus iniquitatem fecimus. Patres nostri in Egypto non intellexerunt mirabilia tua: non fuerunt memores multitudinis misericordie tue. Et irritaverunt ascendentes in mare, mare rubrum: et salvavit eos propter nomen suum, ut notam faceret potentiam suam. Et increpuit mare rubrum et exsiccatum est: et deduxit eos in abyssis sicut in deserto. Et salvavit eos de manu odientium: et redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit. Et crediderunt verbis eius: et laudaverunt laudem eius. Cito fecerunt obliti sunt operum eius: et non sustinuerunt consilium eius. Et concupierunt concupiscentiam in deserto: et temptaverunt deum in inaquoso. Et dedit eis petitionem ipsorum: et misit saturitatem in animas eorum. Et irritaverunt Moysen in castris: Aaron sanctum domini. Aperta est terra et deglutivit Dathan: et operuit super congregationem Abiron. Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores. Et fecerunt vitulum in Oreb: et adoraverunt sculptile. Et mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum. Obliti sunt deum qui salvavit eos: qui fecit magnalia in terra Egypti, mirabilia in terra Cham: terribilia in mari rubro. Et dixit ut disperderet eos: si non Moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius. Ut averteret iram suam ne disperderet eos: et pro nichilo habuerunt terram desiderabilem. Non crediderunt verbo eius: et murmuraverunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem domini. Et elevavit manum suam super eos: ut prosterneret eos in deserto. Et ut deiceret semen eorum in nationibus: et dispergeret eos in regionibus. Et initiati sunt Beelphegor: et comederunt sacrificia mortuorum. Et irritaverunt eum

in adinventionibus suis: et multiplicata est in eis ruina. Et stetit Phinees et placavit: et cessavit quassatio. Et reputatum est ei ad iusticiam: in generatione et generationem usque in sempiternum. Et irritaverunt eum ad aquas contradictionis: et vexatus est Moyses propter eos: quia exacerbaverunt spiritum eius. Et distinxit in labiis suis: non disperdiderunt gentes quas dixit dominus illis. Et commixti sunt inter gentes et didicerunt opera eorum: et servierunt sculptilibus eorum: et factum est illis in scandalum. Et immolaverunt filios suos et filias suas demoniis. Et effuderunt sanguinem innocentem: sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum quas sacrificaverunt sculptilibus Chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus: et contaminata est in operibus eorum: et fornicati sunt in adinventionibus suis. Et iratus est furore dominus in populum suum: et abhominatus est hereditatem suam. Et tradidit eos in manus gentium: et dominati sunt eorum qui oderunt eos. Et tribulaverunt eos inimici eorum et humiliati sunt sub manibus eorum: sepe liberavit eos. Ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio suo: et humiliati sunt in iniquitatibus suis. Et vidit cum tribularentur: et audivit orationem eorum. Et memor fuit testamenti sui: et penituit eum secundum multitudinem misericordie sue. Et dedit eos in misericordias: in conspectu omnium qui ceperant eos. Salvos nos fac domine deus noster: et congrega nos de nationibus. Ut confiteamur nomini sancto tuo: et gloriemur in laude tua. Benedictus dominus deus Israel a seculo et in seculum: et dicet omnis populus fiat fiat.

Confitemini domino quoniam bonus: Alleluia. quoniam in seculum misericordia eius. Dicant qui redempti sunt a domino: quos redemit de manu inimici: de regionibus congregavit eos. A solis ortu et occasu: ab aquilone et mari. Erraverunt in solitudine in inaquoso: viam civitatis habitaculi non invenerunt. Esurientes et sitientes: anima eorum in ipsis defecit. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum eripuit eos. Et deduxit eos in viam rectam: ut irent in civitatem habitationis. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. Quia satiavit animam inanem: et animam esurientem satiavit bonis. Sedentes in tenebris et umbra mortis: vinctos in mendicitate et ferro. Quia exacerbaverunt eloquia dei: et consilium altissimi irritaverunt. Et humiliatum est in laboribus cor eorum: et infirmati sunt nec fuit qui adiuvaret. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberavit eos. Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis: et vincula eorum dirupit. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. Quia contrivit portas ereas: et vectes ferreos confregit. Suscepit eos de via iniquitatis eorum: propter iniusticias enim suas humiliati sunt. Omnem escam abhominata est anima eorum: et appropinquaverunt usque ad portas mortis. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberavit eos. Misit verbum suum et sanavit eos: et eripuit eos de interitionibus eorum. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. Et sacrificent sacrificium laudis: et annuncient opera eius in exultatione. Qui descendunt mare in navibus: facientes operationem in aquis multis. Ipsi viderunt opera domini: et mirabilia eius in profundo. Dixit et stetit spiritus procelle: et exaltati sunt fluctus eius. Ascendunt usque ad celos et descendunt usque ad abyssos: anima eorum in malis tabescebat. Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius: et omnis sapientia eorum devorata est. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum eduxit eos. Et statuit procellam eius in auram: et siluerunt fluctus eius. Et letati sunt quia siluerunt: et deduxit eos in portum voluntatis eorum. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. Et exaltent eum in ecclesia plebis: et in cathedra seniorum laudent eum. Posuit flumina in desertum: et exitus aquarum in sitim. Terram fructiferam in salsuginem: a malicia inhabitantium in ea. Posuit desertum in stagna aquarum: et terram sine aqua in exitus aquarum. Et collocavit illic esurientes: et constituerunt

civitatem habitationis. Et seminaverunt agros et plantaverunt vineas: et
fecerunt fructum nativitatis. Et benedixit eis et multiplicati sunt ni-
mis: et iumenta eorum non minoravit. Et pauci facti sunt: et vexati
sunt a tribulatione malorum et dolore. Effusa est contemptio super principes:
et errare fecit eos in invio et non in via. Et adiuvit pauperem
de inopia: et posuit sicut oves familias. Videbunt recti et letabun-
tur: et omnis iniquitas opilabit os suum. Quis sapiens et
custodiet hec: et intelliget misericordias domini. Canticum psalmi david.
Paratum cor meum deus paratum cor meum: cantabo et psal-
lam in gloria mea. Exurge psalterium et cythara: exurgam
diluculo. Confitebor tibi in populis domine: et psallam tibi in nationibus. Quia
magna est super celos misericordia tua: et usque ad nubes veritas tua. Exal-
tare super celos deus: et super omnem terram gloria tua: ut liberentur dilecti tui. Sal-
vum fac dextera tua et exaudi me: deus locutus est in sancto suo. Exulta-
bo et dividam sicimam: et convallem tabernaculorum dimetiar. Meus est
galaad et meus est manasses: et effraim susceptio capitis mei. Iu-
da rex meus: moab lebes spei mee. In ydumeam extendam calcia-
mentum meum: mihi alienigene amici facti sunt. Quis deducet me in
civitatem munitam: quis deducet me usque in ydumeam. Nonne tu deus
qui repulisti nos: et non exibis deus in virtutibus nostris. Da nobis auxilium
de tribulatione: quia vana salus hominis. In deo faciemus virtutem: et ipse ad
nichilum deducet inimicos nostros. In finem psalmus david.
Deus laudem meam ne tacueris: quia os peccatoris et os dolosi super
me apertum est. Locuti sunt adversum me lingua dolosa: et sermo-
nibus odii circumdederunt me: et expugnaverunt me gratis. Pro eo ut me
diligerent detrahebant mihi: ego autem orabam. Et posuerunt adversum me
mala pro bonis: et odium pro dilectione mea. Constitue super eum peccatorem:
et diabolus stet a dextris eius. Cum iudicatur exeat condempnatus: et oratio
eius fiat in peccatum. Fiant dies eius pauci: et episcopatum eius accipiat alter.
Fiant filii eius orphani: et uxor eius vidua. Nutantes transferantur
filii eius et mendicent: et eiciantur de habitationibus suis. Scrutetur fenera-
tor omnem substantiam eius: et diripiant alieni labores eius. Non sit illi ad-
iutor: nec sit qui misereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum: in genera-
tione una deleatur nomen eius. In memoriam redeat iniquitas patrum eius
in conspectu domini: et peccatum matris eius non deleatur. Fiant contra dominum semper: et dispereat de ter-
ra memoria eorum: pro eo quod non est recordatus facere misericordiam. Et perse-
cutus est hominem inopem et mendicum: et compunctum corde mortificare. Et
dilexit maledictionem et veniet ei: et noluit benedictionem et elongabitur ab
eo. Et induit maledictionem sicut vestimentum: et intravit sicut aqua in interiora
eius et sicut oleum in ossibus eius. Fiat ei sicut vestimentum quo operitur: et sicut zona qua
semper precingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud dominum: et qui loquuntur mala
adversus animam meam. Et tu domine domine fac mecum propter nomen tuum: quia suavis est misericordia
tua. Libera me quia egenus et pauper ego sum: et cor meum conturbatum est
intra me. Sicut umbra cum declinat ablatus sum: et excussus sum sicut locuste.
Genua mea infirmata sunt a ieiunio: et caro mea immutata est
propter oleum. Et ego factus sum opprobrium illis: viderunt me et moverunt ca-
pita sua. Adiuva me domine deus meus: salvum me fac secundum misericordiam tuam.
Ut sciant quia manus tua hec: et tu domine fecisti eam. Maledicent
illi et tu benedices: qui insurgunt in me confundantur: servus autem tuus letabitur.
Induantur qui detrahunt mihi pudore: et operiantur sicut diploide confu-
sione. Confitebor domino nimis in ore meo: et in medio mul-
torum laudabo eum. Qui astitit a dextris pauperis: ut salvam faceret
a persequentibus animam meam. Psalmus david.
DIXIT DOMINUS DOMINO
meo: sede a dextris meis. Donec ponam
inimicos tuos: scabellum pedum tuorum. Vir-
gam virtutis tue emittet dominus ex syon:
dominare in medio inimicorum tuorum. Tecum
principium in die virtutis tue in splendoribus
sanctorum: ex utero ante luciferum genui te. Iu-
ravit dominus et non penitebit eum: tu es sacerdos
in eternum secundum ordinem melchisedech. Dominus a dextris tuis: confregit in die ire
sue reges. Iudicabit in nationibus implebit ruinas: conquassabit capi-
ta in terra multorum. De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput.
Confitebor tibi domine in toto corde meo: in consilio alleluia reversionis aggei et zacharie.
iustorum et congregatione. Magna opera domini: exquisita in omnes voluntates
eius. Confessio et magnificentia opus eius: et iustitia eius manet in seculum seculi.
Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator dominus: escam
dedit timentibus se. Memor erit in seculum testamenti sui: virtutem operum suorum
annuntiabit populo suo. Ut det illis hereditatem gentium: opera manuum eius veri-
tas et iudicium. Fidelia omnia mandata eius confirmata in seculum secu-
li: facta in veritate et equitate. Redemptionem misit dominus populo suo: mandavit in
eternum testamentum suum. Sanctum et terribile nomen eius: initium sapientie timor domini.
Intellectus bonus omnibus facientibus eum: laudatio eius manet in seculum seculi.
Beatus vir qui timet dominum: in mandatis eius volet nimis. alleluya.
Potens in terra erit semen eius: generatio
rectorum benedicetur. Gloria et divitie in domo eius: et iustitia eius manet in
seculum seculi. Exortum est in tenebris lumen rectis: misericors et miserator et
iustus. Iocundus homo qui miseretur et commodat: disponet sermones suos in iudi-
cio: quia in eternum non commovebitur. In memoria eterna erit iustus: ab au-
ditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in domino confirmatum est
cor eius: non commovebitur donec despiciat inimicos suos. Dispersit dedit
pauperibus: iustitia eius manet in seculum seculi: cornu eius exaltabitur in gloria. Pec-
cator videbit et irascetur: dentibus suis fremet et tabescet: de-
siderium peccatorum peribit. alleluia.
Laudate pueri dominum: laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum: ex
hoc nunc et usque in seculum. A solis ortu usque ad occasum: laudabile nomen
domini. Excelsus super omnes gentes dominus: et super celos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster qui
in altis habitat: et humilia respicit in celo et in terra. Suscitans a terra ino-
pem: et de stercore erigens pauperem. Ut collocet eum cum principibus:
cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum le-
tantem. In exitu israel de egypto: domus iacob alleluia. Canticum
de populo barbaro. Facta est iudea sanctificatio eius: israel potestas eius. Mare vi-
dit et fugit: iordanis conversus est retrorsum. Montes exultaverunt ut arietes:
et colles sicut agni ovium. Quid est tibi mare quod fugisti: et tu iorda-
nis quia conversus es retrorsum. Montes exultastis sicut arietes:
et colles sicut agni ovium. A facie domini mota est terra: a facie dei iacob.
Qui convertit petram in stagna aquarum: et rupem in fontes aquarum. Non
nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua et veritate
tua: nequando dicant gentes ubi est deus eorum. Deus autem noster in celo: omnia quecumque
voluit fecit. Simulacra gentium argentum et aurum: opera manuum
hominum. Os habent et non loquentur: oculos habent et non videbunt. Au-

ret hñt ꝛ nõ audient. nares hñt ꝛ nõ odorabūt. Manꝰ hñt ꝛ nõ pal
pabūt. pedes hñt ꝛ nõ ambulabūt. nõ clamabūt ī gutture suo. Similes
illis fiant q̄ faciūt ea. ꝛ oēs q̄ cōfidūt ī eis. Domꝰ isrl̄ sperauit ī dño.
adiutor eoꝝ ꝛ ꝑtector eoꝝ ē. Domꝰ aarō sperauit ī dño. adiutor
eoꝝ ꝛ ꝑtector eoꝝ ē. Qui timēt dñm sperauer̄ ī dño. adiutor
eoꝝ ꝛ ꝑtector eoꝝ ē. Dñs memor fuit nri ꝛ bñdix. nob. Benedix
domui isrl̄. bñdixit domui aarō. Bñdixit oībꝫ q̄ timēt dñm.
pusillis cū maioribꝫ. Adiciat dñs sup̄ uos. sup̄ uos ꝛ sup̄ filios uros.
Bñdc̄i uos a dño. q̄ fec̄ celū ꝛ trā. Celū celi dño. trā aūt dedit filiis
hoīm. Nō mortui laudabūt te dñe. neq̄ oēs q̄ descendūt ī īfernū.
Sed nos q̄ uiuim̄ bñdicim̄ dño. ex hoc nūc ꝛ usq; in sclm. alla.
Dilexi q̄m exaudiet dñs. uocē oronis mee. Quia inclinauit au
rē suā m. ꝛ ī dieb; m. inuocabo. Circūdeder̄ me dolores
mortis ꝛ pic̄la īferni īuenerūt me. Tribulacōnē ꝛ dolorē īue
ni ꝛ nom̄ dñi inuocaui. O dñe libera aīam m. misericors dñs ꝛ iust. ꝛ ds
nr̄ miseret̄. Custodiens puulos dñs. humiliatꝰ sū ꝛ liberauit me. Cōuertere
aīa mea ī requiē tuā. q̄ dñs bñfecit t. Quia eripuit aīam m. de morte.
oclos m. a lacrimis pedes m. a lapsu. Placebo dño ī regione
Credidi ꝑpt̄ qḋ locutꝰ sum. Alleluia. uiuoꝝ.
ego aūt humiliatꝰ sū nimis. Ego dixi ī excessu meo: oīs hō
mendax. Quid retribuā dño: ꝑ oībꝫ q̄ retribuit m. Calicē
salutaris accipiā. ꝛ nom̄ dñi inuocabo. Vota mea dño reddā
corā oī ꝑplo ei. Preciosa ī cōspectu dñi mors scōꝝ ei. O dñe q̄a
ego seruꝰ tuꝰ. ego seruꝰ tuꝰ ꝛ filiꝰ ancille t. Dirupisti uincla
mea. tibi sacrificabo hostiā laud. ꝛ nom̄ dñi inuocabo. Vota mea
dño reddā ī cōspectu oīs ꝑpli ei. in atriis domꝰ dñi in medio tui ie
Laudate dñm oēs gētes. laudate. Alleluia. rlm.
eū oēs ꝑpli. Qm̄ cōfirmata ē sup nos mia ei. et
ueritas domini manet in eternum. Alleluia.
Confitemini dño qm̄ bonꝰ. qm̄ ī sclm mia ei. Dicat
nūc isrl̄ q̄m bonꝰ. q̄m in sc̄lm m. ei. Dicat nūc do
mꝰ aaron q̄m bonꝰ. qm̄ ī sc̄. m. ei. Dicāt nūc q̄ timēt do
minū q̄m bonꝰ. q̄m in sc̄. m. ei. De tribulacōne inuocaui dñm.
ꝛ exaudiuit me ī latitudine dñs. Dñs m adiutor. nō timebo
qd̄ faciat m hō. Dñs m adiutor. ꝛ ego despiciā inimi
cos meos. Bonū ē cōfidere ī dño. q̄m cōfidere ī hoīe. Bonū ē spa
re ī dño. q̄m sperare ī pncipibꝫ. Oēs gētes circuier̄ me. ꝛ ī nōie
dñi q̄r ultꝰ sū ī eos. Circūdantes circūdeder̄ me. ꝛ ī no. do.
q̄r ul. sū ī eos. Circūdeder̄ me sic apes ꝛ exarser̄ sic
ignis ī spinis. ꝛ ī no. do. q̄r ul. sū ī eos. Impulsꝰ euersus
sū ut caderē. ꝛ dñs suscep̄ me. Fortitudo m. ꝛ laus m. dñs.
ꝛ fc̄s ē m ī salutē. Vox exultacōis ꝛ salutis. ī tabnaclis
iustoꝝ. Dextera dñi fec̄ uirtutē. dextera dñi exaltauit me. dextera
dñi fec̄ uirtutē. Nō moriar s; uiuā. ꝛ narrabo opa dñi.
Castigans castigauit me dñs. ꝛ morti nō tradidit me. Apite m
portas iustic̄. ꝛ ingssꝰ ī eas cōfitebor dño. hec porta dñi iusti in
trabūt ī eā. Cōfitebor t q̄m exaudisti me. ꝛ fc̄s es m ī salu
tē. Lapidē quē reprobauer̄ edificātes. hic fc̄s ē ī cap anguli.
A dño fc̄m ē istud. ꝛ ē mirabile ī oclis nris. Hec ē dies q̄
fec̄ dñs. exultem ꝛ letem ī ea. O dñe saluū me fac o dñe
bñ ꝑsꝑare. bñdc̄s q̄ uenit ī nōie dñi. Bñdixim uob de
domo domini. ds dñs ꝛ illuxit nob. Cōstituite diē sollēp

nē ī cōdēsis. usq; ad cornu altaris. Ds m̄s es tu ꝛ cōfitebor t.
ds m̄s es tu ꝛ exaltabo te. Cōfitebor t q̄m exaudisti me. ꝛ
fc̄s es m ī salutē. Cōfitemini dño q̄m bonꝰ. qm̄ ī sclm mia eius.
Beati īmaculati ī uia. alla. aleph
q̄ ambulant ī lege dñi. Beati q̄ scrutant̄ testimonia ei.
ī toto corde exquirūt eū. Nō. n. q̄ opant̄ iniq̄tatē. ī uiis ei am
bulauer̄. Tu mandasti mādata. t. custodiri nimis. Vtinā di
rigant̄ uie mee. ad custodiendas iustificacōes t. Tūc nō
cōfundar. cū ꝑspexero ī oībꝫ mādatis t. Cōfitebor t ī directōe
cord. ī eo q̄ didici iudicia iustic̄ tue. Iustificacōes t. custodiā.
nō me derelinq̄s usq̄q̄. beth.
In quo corrigit adholescētior uiā s. ī custodiēdo sermones t. In to
to corde meo exquisiui te. ne repellas me a mādatis t. In
corde m. abscondi eloqa tua. ut nō peccē t. Bñdc̄s es dñe. doce
me iustificacōes t. In labiis m. pnūciaui. oīa iudicia oris
t. In uia testimonioꝝ t. delectatꝰ sū. sic ī oībꝫ diuiciis. In mādatis t.
exercebor. ꝛ cōsiderabo uias t. In iustificacōibꝫ t. meditabor. nō
obliuiscar sermones tuos. Gymel.
Retribue seruo tuo. uiuifica me ꝛ custodiā sermones t. Re
uela oclos m. ꝛ cōsiderabo mirabilia de lege t. Incola ego
sū ī tra. nō abscōdas a me mādata t. Cōcupiuit aīa mea deside
rare iustificacōes tuas ī oī tp̄e. Increpasti supbos. maledc̄i q̄ de
clināt a mādatis tuis. Aufer a me obpbriū ꝛ cōtēptū. q̄
testimonia t. exq̄siui. Etenī sederūt pncipes ꝛ aduū me lo
quebant̄. seruꝰ aūt t. exercebat̄ ī iustificacōibꝫ tuis. Nā ꝛ testi
monia t. meditacō m. ē. ꝛ cōsiliū m. iustificacōes tue. Deleth.
Adhesit pauimēto aīa mea. uiuifica me s. u
bum t. Vias meas enūciaui ꝛ exaudisti me. doce me
iustificacōes t. Viā iustificacōnū t. instrue me. ꝛ exercebor in
mirabilibꝫ tuis. Dormitauit aīa mea ꝑ tedio. cōfirma me
ī u̇bis t. Viā iniquitatis amoue a me. ꝛ ī lege tua
miserere mei. Viā ueritatis elegi. iudicia t. nō sū oblit.
Adhesi testimoniis t. dñe. noli me cōfundere. Viā mādatoꝝ
t. cucurri cū dilatasti cor meū. He.
Legē pone m dñe uiā iustificacōnū tuaꝝ. ꝛ exq̄ram eā
sp̄. Da m intellectū ꝛ scrutabor legē t. ꝛ custodiam illā ī
toto corde meo. Deduc me ī semita mādatoꝝ tuoꝝ. q̄
ipsā uolui. Inclina cor meū ī testimonia tua. ꝛ nō ī auari
ciam. Auerte oclos m. ne uideāt uanitatē. ī uia tua ui
uifica me. Statue seruo tuo eloquiū t. ī timore tuo. Am
puta obpbriū meū q̄ suspicatꝰ sum. q̄r iudicia t. iocūd.
Ecce cōcupiui mādata t. ī equitate t. uiuifica me.
Et ueniat sup me mia t. dñe. Vau.
salutare t. scōm eloquiū t. Et respondebo expbrātib;
m ūbum. q̄r speraui ī sermonibꝫ t. Et ne auferas de ore m
ūbū ueritatis usq̄q̄. q̄r ī iudiciis t. supsperaui. Et custodiam
legē t. sp̄ ī sclm ꝛ ī sclm scli. Et ambulabā ī latitudine
q̄r mādata tua exq̄siui. Et loq̄bar ī testimoniis t. ī cōspc̄
tu regū. ꝛ nō cōfundebar. Et meditabar ī mandatis t.
q̄ dilexi. Et leuaui man meas ad mandata t. q̄ dilexi.
ꝛ exercebor in iustificacōibꝫ tuis. Zay.
Memor esto ūbi tui seruo tuo. ī quo m spem dedisti. h ec

me consolata est in humilitate mea. quia eloquium tuum vi
vificavit me. Superbi inique agebant usquequaque a lege autem
tua non declinavi. Memor fui iudiciorum tuorum a seculo domine et
consolatus sum. Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquenti
bus legem tuam. Cantabiles mihi erant iustificationes tue
in loco peregrinationis mee. Memor fui nocte nominis tui do
mine et custodivi legem tuam. Hec facta est mihi quia iu
stificationes tuas exquisivi. Heth
Portio mea domine dixi custodire legem tuam.
Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo. miserere
mei secundum eloquium tuum. Cogitavi vias meas et converti pe
des meos in testimonia tua. Paratus sum et non sum turbatus
ut custodiam mandata tua. Funes peccatorum circumplexi sunt
me et legem tuam non sum oblitus. Media nocte surge
bam ad confitendum tibi super iudicia iustificationis tue.
Particeps ego sum omnium timentium te et custodientium
mandata tua. Misericordia tua domine plena est terra iustificationes
tuas doce me. Teth
Bonitatem fecisti cum servo tuo domine secundum
verbum tuum. Bonitatem et disciplinam et scientiam
doce me quia in mandatis tuis credidi. Priusquam
humiliarer ego deliqui propterea eloquium tuum custodivi.
Bonus es tu et in bonitate tua doce me iustificationes
tuas. Multiplicata est super me iniquitas superborum ego autem
in toto corde meo scrutabor mandata tua. Coagulatum
est sicut lac cor eorum ego vero legem tuam meditatus sum. Bo
num mihi quia humiliasti me ut discam iustificationes tuas.
Bonum mihi lex oris tui super milia auri et argenti.
Manus tue fecerunt me et plasmaverunt Ioth
me da mihi intellectum ut discam mandata tua.
Qui timent te videbunt me et letabuntur quia
in verba tua supersperavi. Cognovi domine quia equitas
iudicia tua et in veritate tua humiliasti me. Fiat
misericordia tua ut consoletur me secundum eloquium tuum
servo tuo. Veniant mihi miserationes tue et vivam
quia lex tua meditatio mea est. Confundantur superbi quia
iniuste iniquitatem fecerunt in me ego autem exer
cebor in mandatis tuis. Convertantur mihi timentes te
et qui noverunt testimonia tua. Fiat cor meum
immaculatum in iustificationibus tuis ut non confundar.
Defecit in salutare tuum anima mea et Caph
in verbum tuum supersperavi. Defecerunt oculi mei
in eloquium tuum dicentes quando consolaberis me. Quia
factus sum sicut uter in pruina iustificationes tuas non sum
oblitus. Quot sunt dies servi tui quando facies de persequentibus
me iudicium. Narraverunt mihi iniqui fabulationes
sed non ut lex tua. Omnia mandata tua veritas inique
persecuti sunt me adiuva me. Paulominus consummaverunt
me in terra ego autem non dereliqui mandata tua. Se
cundum misericordiam tuam vivifica me et custodiam
testimonia oris tui. Lamech
In eternum domine verbum tuum permanet in celo. In
generatione et generationem veritas tua fundasti terram et
permanet. Ordinatione tua perseverat dies quoniam omnia
serviunt tibi. Nisi quod lex tua meditatio mea est
tunc forte periissem in humilitate mea. In eternum
non obliviscar iustificationes tuas quia in ipsis vivifica
sti me. Tuus sum ego salvum me fac quoniam iustificationes
tuas exquisivi. Me expectaverunt peccatores ut perderent me
testimonia tua intellexi. Omnis consummationis vidi fine
latum mandatum tuum nimis. Mem
Quomodo dilexi legem tuam domine tota die me
ditatio mea est. Super inimicos meos prudentem me
fecisti mandato tuo quia in eternum mihi est. Super omnes
docentes me intellexi quia mandata tua quesivi. testimo
nia tua meditatio mea est. Super senes intellexi quia man
data tua quesivi. Ab omni via mala prohibui pedes meos
ut custodiam verba tua. A iudiciis tuis non declinavi
quia tu legem posuisti michi. Quam dulcia faucibus
meis eloquia tua super mel ori meo. A mandatis tu
is intellexi propterea odivi omnem viam iniquitatis. Nun
Lucerna pedibus meis verbum tuum et lumen semitis
meis. Iuravi et statui custodire iudicia iustitie
tue. Humiliatus sum usquequaque domine vivifica me
secundum verbum tuum. Voluntaria oris mei benepla
cita fac domine et iudicia tua doce me. Anima mea
in manibus meis semper et legem tuam non sum oblitus.
Posuerunt peccatores laqueum mihi et de mandatis tuis non
erravi. Hereditate acquisivi testimonia tua in eter
num quia exultatio cordis mei sunt. Inclinavi cor
meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter
retributionem. Samech
Iniquos odio habui et legem tuam dilexi. Adiutor
et susceptor meus es tu et in verbum tuum supersperavi.
Declinate a me maligni et scrutabor mandata dei
mei. Suscipe me secundum eloquium tuum et vivam et
non confundas me ab expectatione mea. Adiuva me
et salvus ero et meditabor in iustificationibus tuis
semper. Sprevisti omnes discedentes a iudiciis tuis
quia iniusta cogitatio eorum. Prevaricantes reputavi
omnes peccatores terre ideo dilexi testimonia tua. Confige ti
more tuo carnes meas a iudiciis enim tuis timui.
Feci iudicium et iustitiam non tradas me Ayn
calumpniantibus me. Suscipe servum tuum
in bonum non calumpnientur me superbi. Oculi mei
defecerunt in salutare tuum et in eloquium iustitie tue.
Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam et iustificationes
tuas doce me. Servus tuus sum ego da mihi intellectum
ut discam mandata tua. sciam testimonia tua.
Tempus faciendi domine dissipaverunt legem tu
am. Ideo dilexi mandata tua super aurum et topa
zion. Propterea ad omnia mandata tua dirigebar
omnem viam iniquam odio habui. Phe
Mirabilia testimonia tua ideo scrutata est anima mea.
Declaratio sermonum tuorum illuminat
et intellectum dat parvulis. Os meum aperui et
attraxi spiritum quia mandata tua desiderabam. Aspice
in me et miserere mei secundum iudicium diligentium no
men tuum. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum
ut non dominetur mei omnis iniustitia. Redime
me a calumpniis hominum ut custodiam mandata
tua. Faciem tuam illumina super servum tuum
et doce me iustificationes tuas. Exitus aquarum de
duxerunt oculi mei quia non custodierunt legem tuam.

Iustus es domine, et rectum iudicium tuum. Sade.

Mandasti iustitiam testimonia tua, et veritatem tuam nimis. Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei. Ignitum eloquium tuum vehementer, et servus tuus dilexit illud. Adolescentulus sum ego et contemptus; iustificationes tuas non sum oblitus. Iustitia tua domine iustitia in eternum, et lex tua veritas. Tribulatio et angustia invenerunt me; mandata tua meditatio mea est. Equitas testimonia tua in eternum; intellectum da mihi et vivam.

Clamavi in toto corde, exaudi me domine. Coph. Iustificationes tuas requiram. Clamavi ad te, salvum me fac, ut custodiam mandata tua. Preveni in maturitate et clamavi, quia in verba tua supersperavi. Preveniunt oculi mei ad te diluculo, ut meditarer eloquia tua. Vocem meam audi secundum misericordiam tuam domine, et secundum iudicium tuum vivifica me. Appropinquaverunt persequentes me iniquitati, a lege autem tua longe facti sunt. Prope es tu domine, et omnes vie tue veritas. Initio cognovi de testimoniis tuis, quia in eternum fundasti ea. Res.

Vide humilitatem meam et eripe me, quia legem tuam non sum oblitus. Iudica iudicium meum et redime me; propter eloquium tuum vivifica me. Longe a peccatoribus salus, quia iustificationes tuas non exquisierunt. Misericordie tue multe domine; secundum iudicium tuum vivifica me. Multi qui persequuntur me et tribulant me; a testimoniis tuis non declinavi. Vidi prevaricantes et tabescebam, quia eloquia tua non custodierunt. Vide quoniam mandata tua dilexi domine; in misericordia tua vivifica me. Principium verborum tuorum veritas; in eternum omnia iudicia iustitie tue.

Principes persecuti sunt me gratis, et a verbis tuis formidavit cor meum. Letabor ego super eloquia tua, sicut qui invenit spolia multa. Iniquitatem odio habui et abhominatus sum, legem autem tuam dilexi. Pax multa diligenti Septies in die laudem dixi tibi super iudicia iustitie tue. Pax multa diligentibus legem tuam, et non est illis scandalum. Expectabam salutare tuum domine, et mandata tua dilexi. Custodivit anima mea testimonia tua, et dilexit ea vehementer. Servavi mandata tua et testimonia tua, quia omnes vie mee in conspectu tuo. Thau.

Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine; iuxta eloquium tuum da mihi intellectum. Intret postulatio mea in conspectu tuo; secundum eloquium tuum eripe me. Eructabunt labia mea hymnum, cum docueris me iustificationes tuas. Pronunciabit lingua mea eloquium tuum, quia omnia mandata tua equitas. Fiat manus tua ut salvet me, quoniam mandata tua elegi. Concupivi salutare tuum domine, et lex tua meditatio mea est. Vivet anima mea et laudabit te, et iudicia tua adiuvabunt me. Erravi sicut ovis que periit; quere servum tuum domine, quia mandata tua non sum oblitus.

Canticum graduum.

Ad dominum cum tribularer clamavi, et exaudivit me. Domine libera animam meam a labiis iniquis, et a lingua dolosa. Quid detur tibi aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam? Sagitte potentis acute, cum carbonibus desolatoriis. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est; habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus; cum loquebar illis, impugnabant me gratis. Canticum graduum.

Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi. Auxilium meum a domino, qui fecit celum et terram. Non det in commotionem pedem tuum, neque dormitet qui custodit te. Ecce non dormitabit neque dormiet qui custodit Israel. Dominus custodit te, dominus protectio tua super manum dexteram tuam. Per diem sol non uret te, neque luna per noctem. Dominus custodit te ab omni malo; custodiat animam tuam dominus. Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum, ex hoc nunc et usque in seculum. Canticum graduum.

Letatus sum in his que dicta sunt mihi: in domum domini ibimus. Stantes erant pedes nostri in atriis tuis Ierusalem. Ierusalem que edificatur ut civitas, cuius participatio eius in idipsum. Illuc enim ascenderunt tribus, tribus domini, testimonium Israel ad confitendum nomini domini. Quia illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domum David. Rogate que ad pacem sunt Ierusalem, et abundantia diligentibus te. Fiat pax in virtute tua, et abundantia in turribus tuis. Propter fratres meos et proximos meos loquebar pacem de te. Propter domum domini dei nostri quesivi bona tibi. Canticum graduum.

Ad te levavi oculos meos, qui habitas in celis. Ecce sicut oculi servorum in manibus dominorum suorum, sicut oculi ancille in manibus domine sue, ita oculi nostri ad dominum deum nostrum donec misereatur nostri. Miserere nostri domine, miserere nostri, quia multum repleti sumus despectione. Quia multum repleta est anima nostra, opprobrium habundantibus et despectio superbis. Canticum graduum.

Nisi quia dominus erat in nobis, dicat nunc Israel, nisi quia dominus erat in nobis. Cum exurgerent homines in nos, forte vivos deglutissent nos. Cum irasceretur furor eorum in nos, forsitan aqua absorbuisset nos. Torrentem pertransivit anima nostra; forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem. Benedictus dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est, et nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine domini, qui fecit celum et terram. Canticum graduum.

Qui confidunt in domino sicut mons Syon, non commovebitur in eternum qui habitat in Ierusalem. Montes in circuitu eius, et dominus in circuitu populi sui ex hoc nunc et usque in seculum. Quia non relinquet dominus virgam peccatorum super sortem iustorum, ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Benefac domine bonis et rectis corde. Declinantes autem in obligationes adducet dominus cum operantibus iniquitatem; pax super Israel. Canticum graduum.

In convertendo dominus captivitatem Syon facti sumus sicut consolati. Tunc repletum est gaudio os nostrum et lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter gentes: magnificavit dominus facere cum eis.

Magnificavit dominus facere nobiscum: facti sumus le-
tantes. Converte domine captivitatem nostram: sic-
ut torrens in austro. Qui seminant in lacrimis: in exul-
tatione metent. Euntes ibant et flebant: mit-
tentes semina sua. Venientes autem venient cum exul-
tatione: portantes manipulos suos. Canticum gra-
Nisi dominus edificaverit domum: in vanum dium.
laboraverunt qui edificant eam. Nisi dominus custodierit
civitatem: frustra vigilat qui custodit eam. Vanum est vobis
ante lucem surgere: surgite postquam sederitis qui manducatis pa-
nem doloris. Cum dederit dilectis suis somnum: ecce here-
ditas domini filii merces fructus ventris. Sicut sagitte in ma-
nu potentis: ita filii excussorum. Beatus vir
qui implevit desiderium suum ex ipsis: non confundetur cum loquetur
inimicis suis in porta. Canticum graduum.
Beati omnes qui timent dominum: qui ambulant in
viis eius. Labores manuum tuarum quia manducabis:
beatus es et bene tibi erit. Uxor tua sicut vitis ha-
bundans: in lateribus domus tue. Filii tui sicut novel-
le olivarum: in circuitu mense tue. Ecce sic benedicetur
homo: qui timet dominum. Benedicat te dominus ex Syon: et vi-
deas bona Ierusalem omnibus diebus vite tue. Et videas
filios filiorum tuorum: pacem super Israel. Canticum graduum.
Sepe expugnaverunt me a iuventute mea: di-
cat nunc Israel. Sepe expugnaverunt me a iu-
ventute mea: etenim non potuerunt mihi. Supra dorsum
meum fabricaverunt peccatores: prolongaverunt iniquitatem
suam. Dominus iustus concidet cervices peccatorum: confundantur
et convertantur retrorsum omnes qui oderunt Syon. Fiant
sicut fenum tectorum: quod priusquam evellatur exaruit. De quo
non implevit manum suam qui metit: et sinum suum
qui manipulos colliget. Et non dixerunt qui preteribant
benedictio domini super vos: benediximus vobis in nomine
De profundis clamavi Canticum graduum. domini.
ad te domine: domine exaudi vocem meam. Fi-
ant aures tue intendentes: in vocem deprecationis
mee. Si iniquitates observaveris domine: domine quis
sustinebit. Quia apud te propiciatio est: et propter legem tu-
am sustinui te domine. Sustinuit anima mea in verbo
eius: speravit anima mea in domino. A custodia matu-
tina usque ad noctem: speret Israel in domino. Quia apud
dominum misericordia: et copiosa apud eum redemptio. Et ipse re-
dimet Israel: ex omnibus iniquitatibus eius. Canticum graduum
Domine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt
oculi mei. Neque ambulavi in magnis: neque in mira-
bilibus super me. Si non humiliter sentiebam: sed exaltavi animam
meam. Sicut ablactatus est super matre sua: ita retributio in
anima mea. Speret Israel in domino: ex hoc nunc et usque in seculum.
Memento domine David: Canticum graduum.
et omnis mansuetudinis eius. Sicut iuravit
domino: votum vovit deo Iacob. Si introiero in taberna-
culum domus mee: si ascendero in lectum strati mei.
Si dedero somnum oculis meis: et palpebris meis dor-
mitationem. Et requiem temporibus meis donec inveni-
am locum domino: tabernaculum deo Iacob. Ecce au-
divimus eam in Eufrata: invenimus eam in campis silve.
Introibimus in tabernaculum eius: adorabimus in loco ubi

steterunt pedes eius. Surge domine in requiem tuam: tu et archa
sanctificationis tue. Sacerdotes tui induantur iustitiam: et sancti
tui exultent. Propter David servum tuum: non avertas faciem
christi tui. Iuravit dominus David veritatem et non frustrabitur eum:
de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Si
custodierint filii tui testamentum meum: et testimonia
mea hec que docebo eos. Et filii eorum usque in seculum: sede-
bunt super sedem tuam. Quoniam elegit dominus Syon: elegit eam
in habitationem sibi. Hec requies mea in seculum seculi: hic ha-
bitabo quoniam elegi eam. Viduam eius benedicens bene-
dicam: pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius in-
duam salutari: et sancti eius exultatione exultabunt.
Illuc producam cornu David: paravi lucernam christo
meo. Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem
efflorebit sanctificatio mea. Canticum graduum.
Ecce quam bonum et quam iocundum: habitare fratres in
unum. Sicut unguentum in capite: quod descendit
in barbam barbam Aaron. Quod descendit in oram
vestimenti eius: sicut ros Hermon qui descendit in montem
Syon. Quoniam illic mandavit dominus benedictionem: et
vitam usque in seculum. Canticum graduum.
Ecce nunc benedicite dominum: omnes servi domini.
Qui statis in domo domini: in atriis domus dei
nostri. In noctibus extollite manus vestras in sancta: et be-
nedicite dominum. Benedicat te dominus ex Syon: qui fecit
Laudate nomen domini. Alleluia. celum et terram.
laudate servi dominum. Qui statis in domo domini:
in atriis domus dei nostri. Laudate dominum quia bonus dominus:
psallite nomini eius quoniam suave. Quoniam Iacob elegit sibi dominus:
Israel in possessionem sibi. Quia ego cognovi quod magnus
est dominus: et deus noster pre omnibus diis. Omnia quecumque voluit
dominus fecit in celo et in terra: in mari et in omnibus abyssis.
Educens nubes ab extremo terre: fulgura in pluviam
fecit. Qui producit ventos de thesauris suis: qui per-
cussit primogenita Egypti: ab homine usque ad pecus. Et
misit signa et prodigia in me[...]tui Egypte: in
Pharaonem et in omnes servo[...] eius. Qui percus-
sit gentes multas: et occidit reg[...]fortes. Seon
regem Amorreorum et Og re[...]gem Basan: et
omnia regna Chanaan. Et dedit terram eorum hereditatem:
hereditatem Israel populo suo. Domine nomen tu-
um in eternum: domine memoriale tuum in generatione et
generationem. Quia iudicabit dominus populum suum: et in ser-
vis suis deprecabitur. Simulacra gentium argentum et
aurum: opera manuum hominum. Os habent et non loquentur:
oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient:
neque enim est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui fa-
ciunt ea: et omnes qui confidunt in eis. Domus Israel be-
nedicite domino: domus Aaron benedicite domino. Do-
mus Levi benedicite domino: qui timetis dominum benedici-
te domino. Benedictus dominus ex Syon: qui habitat in Ierusalem.
Confitemini domino quoniam bonus: Alleluia.
quoniam in seculum misericordia eius. Confitemini deo deorum:
Confitemini domino dominorum. Qui facit mirabi-
lia magna solus. Qui fecit celos in intellectu.
Qui firmavit terram super aquas. Qui fecit lu-
minaria magna. Solem in potestatem diei.

Lunam et stellas in potestatem noctis. Qui percussit e-
giptum cum primogenitis eorum. Qui eduxit israel de me-
dio eorum. In manu potenti et brachio excelso. Qui divi-
sit mare rubrum in divisiones. Et eduxit israel per medium eius.
Et excussit pharaonem et virtutem eius in mari rubro.
Qui transduxit populum suum per desertum. Qui percussit reges
magnos. Et occidit reges fortes. Seon regem amorreorum.
Et og regem basan. Et omnia regna chanaan. Et
dedit terram eorum hereditatem. Hereditatem israel servo suo.
Quia in humilitate nostra memor fuit nostri. Et rede-
mit nos ab inimicis nostris. Qui dat escam omni carni.
Confitemini deo celi. Confitemini domino dominorum
quoniam in eternum misericordia eius. Ps. David. Hieremiae.

Super flumina babilonis illic sedimus et flevimus
dum recordaremur syon. In salicibus in medio eius
suspendimus organa nostra. Quia illic interrogaverunt
nos qui captivos duxerunt nos verba cantionum. Et qui ab-
duxerunt nos hymnum cantate nobis de canticis syon. Quomodo
cantabimus canticum domini in terra aliena. Si oblitus fuero tui
ierusalem oblivioni detur dextera mea. Adhereat lingua mea
faucibus meis si non meminero tui. Si non proposuero te ierusalem
in principio letitie mee. Memor esto domine filiorum edom
in diem ierusalem. Qui dicunt exinanite exinanite usque
ad fundamentum in ea. Filia babilonis misera beatus qui
retribuet tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis. Beatus
qui tenebit et allidet parvulos suos ad petram. Ps.

Confitebor tibi domine in toto corde meo ipsi David
quoniam audisti verba oris mei. In conspectu angelorum
psallam tibi adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor no-
mini tuo. Super misericordia tua et veritate tua quoniam magnificasti
super omne nomen sanctum tuum. In quacumque die invocavero te ex-
audi me multiplicabis in anima mea virtutem. Confiteantur
tibi domine omnes reges terre quia audierunt omnia verba oris tu-
i. Et cantent in viis domini quoniam magna est gloria domini.
Quoniam excelsus dominus et humilia respicit et
alta a longe cognoscit. Si ambulavero in medio
tribulationis vivificabis me et super iram ini-
micorum meorum extendisti manum tuam et
salvum me fecit dextera tua. Dominus retri-
buet pro me domine misericordia tua in seculum opera manuum
tuarum ne despicias. Psalmus David.

Domine probasti me et cognovisti me tu cognovi-
sti sessionem meam et resurrectionem meam. In-
tellexisti cogitationes meas de longe semitam meam
et funiculum meum investigasti. Et omnes vias me-
as previdisti quia non est sermo in lingua mea. Ecce domine
tu cognovisti omnia novissima et antiqua tu for-
masti me et posuisti super me manum tuam. Mira-
bilis facta est scientia tua ex me confortata est et non potero ad eam.
Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam. Si ascen-
dero in celum tu illic es si descendero ad infernum ades.
Si sumpsero pennas meas diluculo et habitavero in extre-
mis maris. Etenim illuc manus tua deducet me
et tenebit me dextera tua. Et dixi forsitan tenebre
conculcabunt me et nox illuminatio mea in deliciis
meis. Quia tenebre non obscurabuntur a te et
nox sicut dies illuminabitur sicut tenebre eius

ita et lumen eius. Quia tu possedisti renes meos suce-
pisti me de utero matris mee. Confitebor tibi quia magnifi-
catus es mirabilia opera tua et anima mea cognoscit nimis.
Non est occultatum os meum a te quod fecisti in occulto et substantia
mea in inferioribus terre. Imperfectum meum viderunt oculi
tui et in libro tuo omnes scribentur dies formabuntur
et nemo in eis. Michi autem nimis honorificati sunt
amici tui deus nimis confortatus est principatus eorum.
Dinumerabo eos et super harenam multiplicabuntur exur-
rexi et adhuc sum tecum. Si occideris deus peccatores viri
sanguinum declinate a me. Quia dicitis in cogitatione
accipiant in vanitate civitates suas. Nonne qui ode-
runt te domine oderam et super inimicos tuos tabescebam.
Perfecto odio oderam illos inimici facti sunt michi. Proba
me deus et scito cor meum interroga me et cognosce semitas meas.
Et vide si via iniquitatis in me est et deduc me in via
eterna.

Eripe me domine ab homine Ps. David Custodi
malo a viro iniquo eripe me. Qui cogitaverunt
iniquitates in corde tota die constituebant prelia.
Acuerunt linguam suam sicut serpentes venenum aspi-
dum sub labiis eorum. Custodi me domine de manu
peccatoris et ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogita-
verunt supplantare gressus meos absconderunt superbi la-
queum michi. Et funes extenderunt in laqueum iuxta iter
scandalum posuerunt michi. Dixi domino deus meus es tu ex-
audi domine vocem deprecationis mee. Domine do-
mine virtus salutis mee obumbrasti super caput meum
in die belli. Non tradas me domine a desiderio meo
peccatori cogitaverunt contra me ne derelinquas me ne forte
exaltentur. Caput circuitus eorum labor labiorum ipso-
rum operiet eos. Cadent super eos carbones in ignem
deicies eos in miseriis non subsistent. Vir linguosus non
dirigetur in terra virum iniustum mala capient in inte-
ritu. Cognovi quia faciet dominus iudicium inopis et vindictam
pauperum. Verumptamen iusti confitebuntur nomini tuo
et habitabunt recti cum vultu tuo. Psalmus David.

Domine clamavi ad te exaudi me intende vo-
ci mee dum clamavero ad te. Dirigatur oratio
mea sicut incensum in conspectu tuo elevatio manuum
mearum sacrificium vespertinum. Pone domine custodiam
ori meo et ostium circumstantie labiis meis. Non de-
clines cor meum in verba malitie ad excusandas excu-
sationes in peccatis. Cum hominibus operantibus iniquitatem et non
communicabo cum electis eorum. Corripiet me iustus in
misericordia et increpabit me oleum autem peccatoris non impinguet
caput meum. Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis
eorum absorti sunt iuncti petre iudices eorum. Audi-
ent verba mea quoniam potuerunt sicut crassitudo terre erupta
est super terram. Dissipata sunt ossa nostra secus infernum
quia ad te domine domine oculi mei in te speravi non auferas
animam meam. Custodi me a laqueo quem statuerunt michi
et a scandalis operantium iniquitatem. Cadent in reti-
aculo eius peccatores singulariter sum ego donec transeam.

Voce mea ad dominum intellectus David cum esset in spelunca oratio
clamavi voce mea ad dominum deprecatus sum.
Effundo in conspectu eius orationem meam et tribula-
tionem meam ante ipsum pronuntio. In deficiendo

et me spiritum meum. et tu cognovisti semitas me
as. In via hac qua ambulabam: absconderunt sup
bi laqueum mihi. Considerabam ad dexteram et videbam
et non erat qui cognosceret me. Periit fuga a me:
et non est qui requirat animam meam. Clamavi ad te
domine. dixi tu es spes mea: portio mea in terra vi
ventium. Intende ad deprecationem meam: quia hu
miliatus sum nimis. Libera me a persequentibus me: quia
confortati sunt super me. Educ de custodia animam
meam ad confitendum nomini tuo: me expectant iu
donec retribuas michi.

143 Domine exaudi orationem meam auribus percipe
obsecrationem meam in veritate tua: exaudi
me in tua iusticia. Et non intres in iudicium
cum servo tuo: quia non iustificabitur in
conspectu tuo omnis vivens. Quia persecutus est
inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam
meam. Collocavit me in obscuris sicut mortuos
seculi: et anxiatus est super me spiritus meus in me turbatum est cor
meum. Memor fui dierum antiquorum: meditatus
sum in omnibus operibus tuis: in factis manuum
tuarum meditabar. Expandi manus meas ad te:
anima mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter
exaudi me domine: defecit spiritus meus. Non a
vertas faciem tuam a me: et similis ero descenden
tibus in lacum. Auditam fac michi mane misericordiam
tuam: quia in te speravi. Notam fac michi
viam in qua ambulem: quia ad te levavi a
nimam meam. Eripe me de inimicis meis do
mine ad te confugi: doce me facere voluntatem
tuam quia deus meus es tu. Spiritus tuus
bonus deducet me in terram rectam: propter nomen
tuum domine vivificabis me in equitate tua.
Educes de tribulatione animam meam: et in
misericordia tua disperdes inimicos meos. Et
perdes omnes qui tribulant animam meam: quoniam
ego servus tuus sum.

Benedictus dominus deus meus qui docet
manus meas ad prelium: et digitos meos
ad bellum. Misericordia mea et refugium meum
susceptor meus et liberator meus. Protector
meus et in ipso speravi: qui subdit populum meum
sub me. Domine quid est homo quia inno
tuisti ei: aut filius hominis quia reputas eum.
Homo vanitati similis factus est: dies eius si
cut umbra pretereunt. Domine inclina celos
tuos et descende: tange montes et fumigabunt.
Fulgura coruscationem et dissipabis eos:
emitte sagittas tuas et conturbabis eos. Emitte
manum tuam de alto eripe me et libera me de aquis
et de manu filiorum alienorum. Quorum os locutum
est vanitatem: et dextera eorum dextera iniquitatis.
Deus canticum novum cantabo tibi: in psalterio
decacordo psallam tibi. Qui das salutem regibus:
qui redemisti David servum tuum de gladio ma
ligno eripe me. Et erue me de manu filiorum
alienorum quorum os locutum est vanitatem: et
dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum filii sicut
novelle plantationes in iuventute sua. Filie
eorum composite: circumornate ut similitudo templi.
Promptuaria eorum plena: eructantia ex hoc in
illud. Oves eorum fetose habundantes in egres
sibus suis: boves eorum crasse. Non est ruina mace
rie neque transitus: neque clamor in plateis eorum.
Beatum dixerunt populum cui hec sunt: beatus po
pulus cuius dominus deus eius.

Exaltabo te deus meus rex: et benedicam
nomini tuo in seculum et in seculum seculi. Per
singulos dies benedicam tibi: et laudabo nomen
tuum in seculum et in seculum seculi. Magnus dominus
et laudabilis nimis: et magnitudinis eius
non est finis. Generatio et generatio laudabit
opera tua: et potentiam tuam pronunciabunt.
Magnificentiam glorie sanctitatis tue loquentur:
et mirabilia tua narrabunt. Et virtutem ter
ribilium tuorum dicent: et magnitudinem tuam
narrabunt. Memoriam habundantie suavita
tis tue eructabunt: et iusticia tua exultabunt.
Miserator et misericors dominus: paciens et
multum misericors. Suavis dominus universis:
et miserationes eius super omnia opera eius.
Confiteantur tibi domine omnia opera tua: et san
cti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui
dicent: et potentiam tuam loquentur. Ut notam
faciant filiis hominum potentiam tuam: et gloriam
magnificentie regni tui. Regnum tuum reg
num omnium seculorum: et dominatio tua in omni ge
neratione et generationem. Fidelis dominus
in omnibus verbis suis: et sanctus in omnibus operibus
suis. Allevat dominus omnes qui corruunt:
et erigit omnes elisos. Oculi omnium in te sperant
domine: et tu das escam illorum in tempore opportu
no. Aperis tu manum tuam: et imples omne
animal benedictione. Iustus dominus in omnibus
viis suis: et sanctus in omnibus operibus suis. Pro
pe est dominus omnibus invocantibus eum: omnibus

invocantibus eum in veritate. Voluntatem ti-
mentium se faciet et deprecationem eorum exaudiet
et salvos faciet eos. Custodit dominus omnes dili-
gentes se et omnes peccatores disperdet. Laudationem
domini loquetur os meum et benedicat omnis caro
nomini sancto eius in seculum et in seculum seculi.

Lauda anima mea dominum lauda-
bo dominum in vita mea psallam deo meo
quamdiu fuero. Nolite confidere in principibus neque
in filiis hominum in quibus non est salus. Exibit
spiritus eius et revertetur in terram suam in illa die peri-
bunt omnes cogitationes eorum. Beatus cuius deus
iacob adiutor eius spes eius in domino deo ipsius qui
fecit celum et terram mare et omnia que in eis sunt.
Qui custodit veritatem in seculum facit iudicium in-
iuriam patientibus dat escam esurientibus. Do-
minus solvit compeditos dominus illuminat ce-
cos. Dominus erigit elisos dominus diligit iu-
stos. Dominus custodit advenas pupillum et
viduam suscipiet et vias peccatorum disperdet. Re-
gnabit dominus in secula deus tuus syon in generatione
et generationem.

Laudate dominum quoniam bonus est psalmus
deo nostro sit iocunda decoraque laudatio. Edifi-
cans ierusalem dominus dispersiones israelis congregabit.
Qui sanat contritos corde et alligat contritiones
eorum. Qui numerat multitudinem stellarum
et omnibus eis nomina vocat. Magnus dominus
noster et magna virtus eius et sapientie eius non est
numerus. Suscipiens mansuetos dominus hu-
milians autem peccatores usque ad terram. Pre-
cinite domino in confessione psallite deo nostro
in cythara. Qui operit celum nubibus et parat
terre pluviam. Qui producit in montibus fe-
num et herbam servituti hominum. Qui dat iu-
mentis escam ipsorum et pullis corvorum invocantibus
eum. Non in fortitudine equi voluntatem
habebit nec in tibiis viri beneplacitum erit ei.
Beneplacitum est domino super timentes
eum et in eis qui sperant super misericordia eius.

Lauda ierusalem dominum lauda deum
tuum syon. Quoniam confortavit seras por-
tarum tuarum benedixit filiis tuis in te.
Qui posuit fines tuos pacem et adipe frumenti
satiat te. Qui emittit eloquium suum terre
velociter currit sermo eius. Qui dat nivem
sicut lanam nebulam sicut cinerem spargit.
Mittit cristallum suum sicut buccellas ante
faciem frigoris eius quis sustinebit. Emittet
verbum suum et liquefaciet ea flabit spiritus
eius et fluent aque. Qui annunciat verbum su-
um iacob iustitias et iudicia sua israel. Non fe-
cit taliter omni nationi et iudicia sua non ma-
nifestavit eis.

Laudate dominum de celis laudate eum in
excelsis. Laudate eum omnes angeli eius
laudate eum omnes virtutes eius. Laudate eum
sol et luna laudate eum omnes stelle et lumen.
Laudate eum celi celorum et aque que super celos
sunt laudent nomen domini. Quia ipse dixit
et facta sunt ipse mandavit et creata sunt. Sta-
tuit ea in eternum et in seculum seculi preceptum posuit
et non preteribit. Laudate dominum de terra
dracones et omnes abyssi. Ignis grando nix
glacies spiritus procellarum que faciunt verbum
eius. Montes et omnes colles ligna fructifera et
omnes cedri. Bestie et universa pecora serpentes
et volucres pennate. Reges terre et omnes populi
principes et omnes iudices terre. Iuvenes et virgi-
nes senes cum iunioribus laudent nomen do-
mini quia exaltatum est nomen eius solius.
Confessio eius super celum et terram et exalta-
vit cornu populi sui. Hymnus omnibus sanctis
eius filiis israel populo appropinquanti sibi.

Cantate domino canticum novum laus
eius in ecclesia sanctorum. Letetur
israel in eo qui fecit eum et filie syon exultent
in rege suo. Quia beneplacitum est domino
in populo suo et exaltabit mansuetos in salutem.
Exultabunt sancti in gloria letabuntur in
cubilibus suis. Exultationes dei in gutture
eorum et gladii ancipites in manibus eorum. Ad
faciendam vindictam in nationibus increpati-
ones in populis. Ad alligandos reges eorum in com-
pedibus et nobiles eorum in manicis ferreis. Ut faciant
in eis iudicium conscriptum gloria hec est omnibus sanctis eius.

Laudate dominum in sanctis eius laudate eum in
firmamento virtutis eius. Laudate eum in vir-
tutibus eius laudate eum secundum multitudinem magnitu-
dinis eius. Laudate eum in sono tube laudate eum
in psalterio et cythara. Laudate eum in tympano
et choro laudate eum in cordis et organo.
Laudate eum in cymbalis benesonantibus
laudate eum in cymbalis iubilationis omnis
spiritus laudet dominum.

Laudent nomen eius in choro in tympano et
psalterio psallent ei

Et fecit iosias pascha
in ierosolimis domino et
immolavit phase. xiiii. die luna
primi mensis statuens sacerdotes p
per vices diurnas stolis amictos.
in templo domini. et dixit leuitis
sacris servis israel ut sanctificarent se domino in po
sitione sancte arche domini in domo quam edifica
vit salomon filius david rex israel. Non erit vobis
tollere super hu[meros] eam. et nunc deservite do
mino deo vestro [et cura]m agite gentis illius israel ex
parte secundum p[atri]bus vestris et secundum scripturam david
regis israel et [secundum] magnificentiam salomonis filii
eius omnibus in [tem]plo. et secundum particulam principatus
paternam vestram eorum qui stant in conspectu fratrum
filiorum israel. immolate pascha. et sacrificia parate
fratribus vestris et facite secundum preceptum domini quod
datum est moysi.

Et donavit iosias in plebem que inventa est
oves agnorum et hedorum et caprarum. xxx. milia
vitulos tria milia. Hec de regalibus data sunt secundum p
missionem populo et sacerdotibus in pascha. oves numero
duo milia. vitulos centum. et iechonias et semeias
et nathanael et fratres. et asabias. et ochiel et corabus in pha
se oves quinque milia vitulos quingentos. et cum hec facta
essent steterunt sacerdotes et levite habentes azima per
tribus. et secundum principatus patrum in conspectu populi offerebant
domino secundum ea que in libro moysi scripta sunt.
et assaverunt phase igni prout oportebat. et hostias coxe
runt in eneis et ollis cum benivolentia. et attule
runt omnibus qui erant ex plebe. et post hec para
verunt sibi et sacerdotibus. Sacerdotes enim offerebant
adipes usque dum finita esset hora. et levite paraverunt sibi
et fratribus suis filiis aaron. et sacri cantores filii asaph erant
secundum ordinem secundum preceptum david et asaph et za
charias et idithun qui erat a rege. et ianitores per singu
las ianuas ita ut non preteriret unusquisque suam. Fratres
enim eorum paraverunt et consummata sunt que pertinebant
ad sacrificium domini. In illa die egerunt phase et offerebant
hostias super sacrificium domini secundum preceptum regis io
2. sie. et egerunt filii israel qui inventi sunt in tempore illo pha
se et diem festum azimorum per dies. vii. et non est celebra
tum phase tale in israel a temporibus samuelis prophete et omnes
reges non celebraverunt israel tale pascha quale iosias
egit et sacerdotes et levite et iudei et omnis israel qui invente
sunt in commoratione ierosolimis. xviii. anno
regnante iosia celebratum est phase. et directa sunt
opera iosie in conspectu domini dei sui in corde suo

pleno timorentia. et que circa illum quidem scripta
sunt in prioribus temporibus de eis qui peccaverunt. et qui
religiosi sunt in dominum pre omni gente et qui non contrista
verunt dominum super israel.

Et post omnem actum hunc iosie ascendit
pharao rex egipti veniens abicere in car 3.
camis super eufraten. et exivit in obviam illi io
sias. et misit rex egipti ad iosiam dicens. Quid mihi et
tibi est rex iude non sum missus a domino. Super eufraten
enim bellum meum est festinans descende. et non est rever
sus iosias super currum. Sed expugnare eum cona
batur non attendens verbum prophete ex ore domini. Sed con
stituit ad eum bellum in campo mageddo et descen
derunt principes ad regem iosiam. Et dixit rex pueris
suis. Amovete me a prelio infirmatus sum enim
valde. Et statim amoverunt eum pueri sui de acie.
Et ascendit currum secundarium suum. et perveniens
ierosolimam vita functus est et sepultus est in patrio se
pulcro. et in tota iudea lugebant iosiam. et qui pre
sidebant cum uxoribus lamentabant eum usque in hunc
diem. Et datum est hoc fieri semper in omne genus
israel. Hec autem prescripta sunt in libro historiarum re
gum iude. et in singula gesta actus iosie et gloria et
intellectus eius in lege domini. que et que gesta sunt ab
eo. et que non scripta sunt in libro regum israel et iude.

Et assumentes qui erant ex gente 4.
iechoniam filium iosie constituerunt regem
pro iosia patre suo. cum esset annorum. xxx. et
regnavit super israel mensibus tribus. et amovit eum rex
egipti ne regnaret in ierosolimis. et multavit
gentem argenti talenta centum. et auri talentum unum. 5.
Et constituit rex egipti ioachim fratrem eius regem
iude et ierusalem. et alligavit magistratus ioachim ra
vicele fratrem suum. et apprehendens reduxit egipto.
Annorum erat ioachim. xxv. cum regnaret in terra
iuda et ierusalem. et fecit malum in conspectu domini.

Post hunc ascendit nabuchodonosor rex
babilonis. et alligans eum in ereolo vinculo
perduxit in babilonia. et sacra vasa domini accepit
nabuchodonosor et tulit. et consecravit in templo in tem
plo suo in babilonia. Sed de inmundicia illius et ir 6.
religiositate scriptum est in libro temporum regum. Et
regnavit ioachim filius eius pro eo. Cum autem
constitutus est. erat annorum octo. Regnavit autem
mensibus tribus et decem diebus in ierusalem. et fecit malum in
conspectu domini. Et post annum misit nabuchodonosor
et transmigravit eum in babilonia simul cum sacris
vasis domini. et constituit sedechiam regem iuda 7.

et Ierusalem. cum esset annorum xxi. Regnavit autem
annis undecim et fecit malum in conspectu domini et non est
reveritus a dictis que dicta sunt ei ab Ieremia propheta ex ore
domini. et adiuratus a rege Nabuchodonosor periurans discessit et
induratam cervice sua et corde suo transgressus est legitima
domini dei Israel. et duces populi domini multa inique gesserunt
et impie egerunt super omnes immunditias omnium gentium
et polluerunt templum domini quod sanctum erat in Iero-
solimis. et misit deus patrum suorum per angelum suum revoca-
re eos propter quod parceret illis et tabernaculo suo. ipsi vero sub-
sannaverunt in angelis suis. et qua die locutus est dominus
erant illudentes prophetas eius. qui usque ad iracundiam eum conci-
taverunt super gentem suam propter irreligiositatem suam.
precepit et ascendere reges Chaldeorum. hii occiderunt iuve-
nes eorum. et non pepercerunt iuveni et virgini et seni et
adolescenti. sed omnes traditi sunt in manus ipsorum. et
omnia sacra vasa domini et regales apothecas sumentes
tulerunt in Babiloniam. et incenderunt domum domini
et demolierunt muros Ierusalem. et turres eius accenderunt
in igne. et consummaverunt omnia honorifica eius ad ni-
chilum redigunt. et reliquos a gladio duxerunt
in Babilonem. et erant servi illius usque dum reg-
narent Perse in repletionem verbi domini in ore Ieremie
quousque benigne ageret terra sabbata sua omni tempore
desertionis sue sabbatizavit in completionem annorum
lxx.

8 Regnante igitur
Cyro rege Persarum in consummatione verbi domini in
ore Ieremie suscitavit dominus spiritum Cyri regis
Persarum et predicavit in omni regno suo simul per scrip-
turam dicens. Hec dicit rex Persarum Cyrus. me con-
stituit regem orbis terrarum dominus deus Israel dominus
excelsus. et significavit mihi edificare sibi domum
in Ierusalem que est in Iudea. Si quis est ergo ex gente vestra dominus eius
cum eo ascendat in Ierusalem. Quotquot ergo circa loca
habitant adiuvent eum qui sunt in loco ipso in auro
et argento. in dationibus cum equis et iumentis. cum
aliis que secundum vota apponuntur in templum domini quod est in
9 Ierusalem. Et stantes principes tribuum pagorum Iude et tri-
bu Beniamin et sacerdotes et levite quos excitavit dominus
ascendere et edificare domum domini que est in Ierusalem et qui
erant in circuitu eorum adiuvarent in omni argento
et auro et iumentis et votis quam plurimis multa quorum
sensus excitatus est. et rex Cyrus protulit vasa sacra domini que
transtulit Nabuchodonosor ex Ierusalem. et consecravit ea in suo
ydolo. et proferens ea Cyrus rex Persarum tradidit Mitrida-
to qui erat super thesauros ipsius. per hunc autem tradita
sunt Salmanassaro presidi Iudee. Horum autem hic numerus fuit.
libatoria argentea duo milia. cccc. achilce argentee

xxx. phiale auree xxx. item argentee duo milia cccc
et alia vasa mille. Omnia autem vasa aurea et argentea 19
vi milia. cccc. lviii. et evecta sunt a Salmanassa-
ro simul cum his qui ex captivitate Babilonie in Iero-
solima.

In Artaxersis autem
regis Persarum temporibus scripserunt ei de his qui inhabitabant
in Iudea et in Ierusalem. Balsamus et Mitridatus et Sabelli-
us et Rathumus. Beelteemus Samelius scriba et reliqui inhabi-
tantes Samaria et ceteris locis subiectam epistulam regi Arta-
xersi. Domine pueri tui Rathumus ab accidentibus et Sabellius scri-
ba et reliqui curie tue iudices [illegible] in Celen Syriam et
Phenicem. et nunc notum sit domino regi quoniam Iudei
qui ascenderunt a vobis ad nos venientes in Ierusalem
civitatem refugam et pessimam edificant fora eius
et statuunt muros et templum suscitant. Quod
si civitas ista et muri consummati fuerint tributa non
sustinebunt prestare. sed et regibus resistent. Et quia
id agitur circa templum recte habere arbitrati
sumus non despicere hoc ipsum. sed notum facere domino re-
gi. ut si videbitur rex queratur in libris patrum tuorum. et
invenies in admonitionibus scripta de his. et scies quoniam
civitas ista edificata fuit refuga et reges et civita-
tes concutiens et Iudei refuge et prelia concitantes in
ea ab evo. ob quam causam civitas ista deserta est. Nunc
ergo notum facimus domine rex quoniam si civitas ista edi-
ficata fuerit et huius muri erecti fuerint descensus tibi
non erit in Celen Syriam et Phenicem.

Tunc rescripsit rex Rathumo qui scribebat
accidentia et Beelteemo et Sabellio scribe et ce-
teris constitutis et inhabitantibus in Syria et Phenice
ea que subiecta sunt. Legi epistolam quam misistis mihi.
Precepi ergo inquiri et inventum est quoniam civitas illa ab
evo regibus est resistens et homines refuge et prelia in ea
efficientes et reges fortissimi erant in Ierusalem dominantes
et tributa exigentes a Celen Syria et Phenice. Nunc 2
ergo precepi prohibere homines illos edificare civi-
tatem et providere ne quid ultra sed fiat. sed ne
procedant in plurimum ea que sunt malitie ita ut
regibus molestia inferantur. Tunc recitatis his 3
que a rege Artaxerse scripta fuerunt. Rathumus et Sabellius
scriba et qui cum his constituti erant iungentes
festinanter venerunt in Ierusalem cum equitatu et turba
et agmine. et ceperunt edificantes prohibere et vaca-
bant ad edificationem templi in Ierusalem usque secundo anno
regni Darii regis Persarum.

Rex Darius fecit cenam magnam omnibus
vernaculis suis et omnibus magistratibus
Medie et Persidis et omnibus purpuratis et consulibus

sub illo ab india usque ethiopiam centum .xx.vii. provinciis. et
cum manducassent et bibissent et satiati reversi essent.
Tunc darius rex ascendit in cubiculo suo et dormivit et
experrectus est. Tunc illi tres iuvenes corporis custodes qui
custodiebant corpus regis dixerunt alter alteri. dicamus unusquisque
unum sermonem qui prevaleat et cuiuscumque apparuerit sermo
sapientior alterius dabit illi darius rex dona magna pur-
puram cooperiri et in auro bibere et super aurum dormire.
et currum aureum freno et cidarim bissinam et torquem
circa collum et secundo loco sedebit a dario propter sapientiam suam.
et cognatus darius vocabitur. Tunc scribentes singuli suum
verbum signaverunt et posuerunt sub cervicali darii regis
et dixerunt. Cum surrexerit rex dabunt illi scripta sua et
quemcumque iudicaverit rex et tres magnates persidis quoniam verbum
eius sapientius est. ipsi dabitur victoria sicut scriptum
est. Unus scripsit fortius est vinum. alius scripsit fortior
est rex. tertius scripsit fortiores sunt mulieres. super omnia
autem vincit veritas. Et cum surrexisset rex acceperunt scrip-
ta sua et dederunt illi et legit. Et mittens vocavit omnes
magistratus persarum et medorum et purpuratos et prefectos et pre-
fectos et sederunt in concilio et lecta sunt scripta eorum co-
ram ipsis et dixit. Vocate adolescentes et ipsi indicabunt
verba sua et vocati sunt et introierunt. Et dixit prior
qui dixerat de fortitudine vini et dixit. Viri quam
prevalet vinum in viris omnibus hominibus qui bibunt illud.
seducit mentem. Item regis et orphani facit mentem vanam.
servi ac liberi pauperis ac divitis. et omnem mentem
convertit in securitatem et iocunditatem et non meminit omnem
tristitiam et debitum. et omnia precordia facit honesta. et non
meminit regem neque magistratum. et omnia per talenta
facit loqui. et non meminerunt cum biberint amicitiam
neque fraternitatem. sed post non multum sumunt gladios. et cum
a vino exsurrexerint et surrexerint non meminerunt
que gesserunt. O viri nonne prevalet vinum quoniam sic cogit
facere. et tacuit hoc dicto. Et incipiebat secundus dicere
qui dixit de fortitudine regis. O viri nonne prevalent ho-
mines qui terram et mare optinent et omnia que in eis
sunt. Rex autem super omnia prevalet et dominatur eorum et
omnia quecumque dixerit illis faciunt. et si miserit illos ad
bellandos vadunt et demoliuntur montes et muros et
turres. Iugulantur et iugulant. et regis verbum non
preterierunt. Nam si vicerint afferunt regi omnia que
predati fuerint semper et alia omnia. et quicumque non militant
sed nec pugnant sed colunt terram. Rursum cum
fuerint metentes afferunt tributa regi et ipse unus
solus. et si dixerit occidere occidunt. dixit remittere
remittunt. dixit percutere percutiunt. dixit extermi-
nare exterminant. dixit edificare edificant. dixit

excidere excidunt. dixit plantare plantant. et omnis
plebs et virtutes eum obaudiunt. et super hec ipse recum-
bit et bibit et dormit. Hii autem custodiunt in circuitu
eum. et non possunt ire singuli et facere opera sua. sed nec
in dicto inaudientes sunt ei. Viri quomodo non prevalet
rex qui sic dissimulatur. et tacuit. Tertius qui di-
xerat de mulieribus et veritate hic est zorobabel et
cepit loqui. Viri non magnus rex et multi homines
nec vinum prevalet. Quis ergo est qui dominatur eorum.
Nonne mulieres genuerunt regem. et omnem populum
qui dominatur mari et terre. et ex illis nati sunt. et
ipse educaverunt eos. plantaverunt vineas ex quibus
vinum fit. et ipse faciunt stolas omnium hominum. et ipse fa-
ciunt gloriam hominibus. et non possunt homines separari
a mulieribus. Si congregaverint aurum et argentum
et omnem rem preciosam speciosam et viderint mulierem
unam bono habitu et bona specie omnia hec relinquentes in
eam intendunt et aperto ore conspiciunt et eam atti-
ngunt magis quam aurum et argentum et omnem rem
preciosam. homo suum patrem relinquet qui enutrivit
illum et suam regionem et ad mulierem coniungitur.
et cum muliere remittit animam. et neque patrem me-
minit neque matrem neque regionem. et hinc oportet
nos scire quoniam mulieres dominantur vestri. nonne
doletis. et accipit homo gladium suum et vadit
in viam facere furta homicidia et mare navi-
gare et flumina et leonem videt et in tenebris
ingreditur. Et cum furatus fuerit et fraudes
et rapinas amabili sue affert. et iterum diligit homo
suam uxorem magis quam patrem et matrem. et mul-
ti dementes facti sunt propter suas uxores. et servi facti sunt
propter illas. et multi perierunt et iugulati sunt et pec-
caverunt propter mulieres. Et nunc credite mihi quia
magnus est rex in potestate sua quoniam omnes regi-
ones verentur tangere eum. Videbam tamen
apemen filiam bezacis mirifici concubinam re-
gis sedentem iuxta regem ad dexteram et auferentem
diadema de capite eius et imponentem sibi et pal-
mis cedebat regem de sinistra manu. et super hoc
aperto ore intuebatur eam. et si arriserit ei videt
iram. si indignata fuerit ei blanditur donec reconci-
lietur in gratiam. O viri tamen non sunt fortiores
mulieres. magna est terra et excelsum est celum et
velox cursus solis convertitur in gyro celum in locum suum
in una die. Nonne magnificus est qui hec facit. et veri-
tas magna et fortior pre omnibus. omnis terra veritatem in-
vocat. celum ipsam benedicit et omnia opera mo-
ventur et tremunt eam. et non est cum ea quicquam in-

quum. Iniquus rex, iniquae mulieres, et iniqui omnes
filii hominum, et iniqua omnia illorum opera, et non est in ipsis
veritas, et in sua iniquitate peribunt. Et veritas manet et
invalescit in eternum, et vivit et optinet in secula seculorum.
Nec est apud eam accipere personas neque differentias, sed que iusta sunt
facit omnibus iniustis ac malignis, et omnes benignantur
in operibus eius. Et non est in iudicio eius iniquum, sed fortitudo
et regnum et potestas et maiestas omnium evorum. Benedictus
deus veritatis. Et desiit loquendo, et omnes populi clamaverunt et
dixerunt: Magna est veritas et prevalet.

Tunc rex ait illi: Pete si quid vis amplius quam
que scripta sunt, et dabo tibi secundum quod inventus es
sapientior, et proximus michi sedebis, et cognatus
meus vocaberis. Tunc ait regi: Memor esto voti quod
vovisti edificare Ierusalem in die qua regnum accepisti,
et omnia vasa que accepta sunt ex Ierusalem remittere,
que separavit Cyrus quando mactavit Babiloniam, et
voluit remittere ea ibi. Et tu voluisti edificare tem-
plum quod incenderunt Idumei quando exterminata est
Iudea a Caldeis. Et nunc hoc est quod postulo, domine, et
quod peto. Hec est maiestas a te ut postulo ut facias
votum quod vovisti regi celi ex ore tuo.

Tunc surgens Darius rex osculatus est eum,
et scripsit epistolas ad omnes dispensatores et pre-
fectos et purpuratos ut deducerent eum et omnes qui
cum illo erant ascendentes edificare Ierusalem. Et
omnibus prefectis qui erant in Syria et Phenice et Li-
bano scripsit epistolas ut traherent ligna cedrina a
Libano in Ierusalem, et ut edificarent cum eis civita-
tem. Et scripsit omnibus Iudeis qui ascendebant
a regno in Iudea pro libertate omnem potentem et ma-
gistratum et prefectum non supervenire ad ianuas ipsorum,
et omnem regionem quam obtinuerant sine tributo
eis, et Idumei relinquerent castella que optinent Iudeorum,
et in structuram templi dare per singulos annos ta-
lenta xx usque dum perdificaretur, et super sacrari-
um holocaustomata offerre cotidie sicut habent
preceptum, et alia talenta x afferre per singulos
annos, et omnibus qui procedunt a Babilonia condere
civitatem ut esset libertas tam ipsis quam filiis
eorum, et omnibus sacerdotibus qui procedunt. Scripsit
autem et quantitatem et sacram stolam qua deservi-
rent, et Levitis scripsit dare precepta usque in diem
qua consummaretur domus et Ierusalem extrueretur,
et omnibus custodientibus civitatem scripsit dare
eis sortes et stipendia. Et dimisit omnia vasa que
separaverat Cyrus a Babilonia, et omnia quecumque
dixit Cyrus ipse precepit fieri et mitti Ierusalem. Et

cum processisset ille adolescens elevans faciem suam in
Ierusalem, benedixit regem celi et dixit: Abs te est victo-
ria, et abs te est sapientia et claritas, et ego servus tuus sum.
Benedictus es qui dedisti michi sapientiam, et tibi confitebor, domine
patrum nostrorum. Et accepit epistolas et profectus est in Babilo-
niam, et venit et nuntiavit fratribus suis omnibus
qui fuerunt in Babilonia, et benedixerunt deum patrum
suorum quoniam dedit illis remissionem et refrigerium, ut
ascenderent et edificarent Ierusalem et templum ubi nominatum
est nomen eius in eo, et exultaverunt cum musicis
et leticia diebus septem.

Post hec autem electi sunt ut ascenderent principes
pagorum per domos et tribus suas, et uxores illorum
et filii et filie eorum, et servi et ancille eorum, et pecora illorum.
Et Darius rex misit una cum eis equites mille donec
reducerent eos in Ierusalem cum pace et cum musicis
et cum tympanis et cymbalis, et omnes fratres erant lu-
dentes, et fecit eos ascendere simul cum eis. Et hec sunt
nomina virorum qui ascenderunt per pagos suos in tribus
et in partem principatus eorum. Sacerdotes filii Phinees
filii Aaron. Ihesus filius Iosedech, Ioachim filius Zoroba-
bel filii Salathiel de domo David ex progenie Phares,
tribu autem Iuda, qui locutus est sub Dario rege Persarum
sermones mirificos in secundo anno regni ipsius men-
se Nisan primo. Sunt autem hii qui ex Iuda ascenderunt
de captivitate transmigrationis quos transmigravit
Nabuchodonosor rex Babilonie in Babilonem, et reversi
sunt in Babilone Ierusalem et reliquam partem Iudee unus-
quisque in civitatem suam, qui venerunt cum Zorobabel et
cum Ihesu, Neemias, Aroies, Helymeo, Enamo, Mar-
docheo, Belsuro, Mechplasachor, Olioro, Oboma, unus
de principibus eorum, et numerus ab gentibus eorum et prepositis eorum.
Filii Phares duo milia centum lxxii. Filii Ares tria
milia lvii. Filii Iemo centum xlii. In filius Ihesu et Ioa-
bes mille ccc duo. Filii Demu duo milia cccc lx.
Filii Coraba cc v. Filii Banica centum lxviii. Filii Bebech
cccc iii. Filii Acad cccc xxvii. Filii Chan xxxvii.
Filii duo milia xlvii. Filii Adinu cccc lxi.
Filii viii. Filii Ciaso et Zelas centum vii. Filii
Azoroc cccc xxxix. Filii Iebarlone centum xxxii.
Filii Amaine centum xxx. Filii Asom. Filii Maclar
cccc xxii. Filii Zabaius v. Filii Sephalemon centum
xxii. Filii Nepobai lv. Filii Hechmaaius centum lviii.
Filii Elarhamus centum xxxii. Filii Ocatiapactos qui
encocadies et modie cccc xxii. Et Ceaggie et Ergirami
et Gabea centum xxi. Qui ex Bettolon et Ceaggie lv.
Qui ex Nattaro c xxii. Qui ex Bethemolet lv. Filii
Lipas centum lv. Filii Labonni ccc lvii. Filii Sichem.

· ccc· lxx· filii suradon et elionitis· ccc· lxxxvii·
filii eneus duo milia sexcenti· xl· filii anaas· ccc· lxx·
Sacerdotes filii iedaie. filii iesuam. filii elasib· ccc· lxxii·
filii emerus· cc· lii· filii fassuri· ccc· lvii· filii carre·
· cc· xvii· Leuite filii ihesu in cadmihel et banus et sar-
uias et odias· lxxiiii· Omnis multitudo a· xii· anno· xxx·
milia· ccc· lxii· filii et filie et uxores omnes operantes
xl· milia· cc· xlii· filii sacerdotum qui psallebant
in templo· filii asaph· c· xxvii· ostiarii uero filii esme-
mi filii asia· filii amon· filii acuba· topa· filii tobi·
omnes centum· xxxix· Sacerdotes seruientes in templo
filii sel· filii gaspa· filii tabbaoth· filii carie· filii su· fi-
helisi· labana· fi· armara· fi· [illegible]acub· fi· uta· fi·
cethar· hii· fi· radin· fi· desanum [illegible] fi· necoba·
fi· casiba· fi· gaze· fi· chozin· fi· [illegible]inoe· fi·
asera· fi· basam· fi· asiana· fi· manei· [illegible] fi· nasitusi·
fi· acusu· fi· agula· fi· ana· fi· fanam· fi· sasalmon·
fi· mosdda· fi· fusa· fi· caree· fi· barch· fi· charee· fi·
dosi nasith· fi· agista· fi· pedon· Salomon· filius eius·
fi· assyboth· fi· pharida· fi· celi· fi· dedon· fi· gaddel·
fi· sephegi· fi· aggia· fi· sacareth· fi· sabathim· fi· suba·
fi· cura· fi· israel· fi· phasphath· fi· malmon· fi· ca-
ronech· fi· mathie· fi· ame· fi· safat· fi· addus· fi· su-
ba· filii eura· fi· rabael· fi· fasphath· fi· malmon·
omnes sacri seruientes et pueri salomon· ccc· lxxxii· Hii
sunt filii qui ascenderunt a thermel et thelsas prin-
cipes eorum carmelam· et careth· et non potuerunt edicere
ciuitates suas et progenies quemadmodum sunt ex israel·
fi· dalari· fi· culam· fi· nechodaica· et ex sacerdotibus
qui fungebantur sacerdotio et non sunt inuenti· filii
obia· fi· achisos· fi· addelon· et uocati sunt nomine e-
addin qui accepit unam uxorem ex filiabus fac-
gelai et uocati sunt nomine eius· et horum quesita est
generis scriptura impedatura· et non est inuenta et prohibiti
sunt sacerdotio fungi. Et dixit illis neemias et atharias
ne participarent sancta donec exurgat pontifex doc-
ostensionem· et ueritatem· Omnis autem israel erat
duodecim milia exceptis seruis et ancillis. A· ii· mil-
· cc· lx· Serui eorum et ancille· vii· milia· ccc· xxxvii·
cantores et cantatrices· cc· lxv· cameli· ccc· xxxv·
equi· vii· milia· xxxvi· muli· cc· m· xlv· sub-
iugalia· v· milia· xxv· et de prepositis ipsis per pagos
dum uenirent in templum dei quod erat in ierusalem
uouerunt suscitare templum in loco suo secundum sua-
uirtutem· et dare in templum thesaurarium o-
perum sacrum auri minas· xi· m· et stolas sacerdotales
centum· et inhabitauerunt sacerdotes et leuite et qui erant
ex plebe in ierusalem et in regione et sacri cantores et

Iostiarii et omnis israel in regionibus suis.
Instante autem septimo mense cumque
essent filii israel unusquisque in suis rebus conuene-
runt unanimes in atrium quod erat ante ianuam orien-
talem et stantes Ihesus filius iosedech et fratres eius
sacerdotes et zorobabel filius salathiel et fratres eius
parauerunt altare ut offerrent super illud holocau-
stomata secundum que in libro moysi hominis dei prescripta
sunt· et conuenerunt sibi ex aliis nationibus terre et erexe-
runt sacrarium in loco suo omnes gentes terre· et offe-
rebant ostias et holocaustomata domino matuti-
na· egerunt scenophegia et sollempnem diem sicut
preceptum est in lege et sacrificia cotidie sicut opor-
tebat· Et post hec oblationes institutas et hostias sabbatorum
et neomeniarum et dierum sollempnium omnium sanc-
tificatorum et quotquot [illegible] uouebant domino a
neomenia· vii· mensis [illegible] ceperunt hostias offer-
re deo et templum domini nondum erat edificatum
Et dederunt pecuniam lapidariis et fabris et potum
et pabula cum gaudio. Et dederunt carra sydoniis
et syriis et ut transueherent illis de libano trabes
cedrinas· et facerent rates in ioppe portum secundum de-
cretum quod scriptum erat eis a cyro persarum rege
et in secundo anno uenientes in templum dei in ierusalem
mense secundo inchoauit zorobabel filius salathiel
et ihesus filius iosedech et fratres ipsorum et sacerdotes et leuite
et omnes qui aduenerant de captiuitate in ierusalem et
fundauerunt templum dei nouissimo secundi mensis secundi
anni· cum uenissent in iudeam et ierusalem· et statue-
runt leuitas a· xx· annis super opera domini. Et stetit
ihesus et filii et fratres omnes leuite consummatores et exsecuto-
res legis et facientes opera in domo domini. Et steterunt
sacerdotes habentes stolas cum tubis· et leuite filii asaph
habentes cymbala collaudantes dominum et benedicentes
secundum dauid regem israel· et cantabant canticum do-
mino· quoniam dulcedo eius et honor eius in secula
super omnem israel· et omnis populus tuba cecinerunt et pro-
uocauerunt uoce magna collaudantes dominum in sus-
citatione domus domini· et uenerunt ex sacerdotibus et
leuitis et presidentibus secundum pagos senioribus qui uiderant
pristinam domum ad huius edificationem cum cla-
more et planctu magno in tantum ut populus non
audiret tubas propter planctum populi. Turba enim
erat tuba canens magnifice· ita ut a longe
audiretur.
Et audierunt inimici tribus iude et
beniamin· et uenerunt scire que esset uox
tubarum· et agnouerunt quoniam qui erant ex captiuitate

edificare templum domino deo israel. et accesserunt ad zo-
robabel et iesum et prepositos pagorum dixeruntque eis. Edificabi-
mus una vobiscum. Similiter enim audivimus dominum
deum vestrum. et ipsi pariter incedimus a diebus asbasa-
reth regis assiriorum qui transmigravit hunc. Et
dixit illis zorobabel et iesus et principes pagorum
israel. Non est nobis et vobis edificare domum dei nostri. Soli enim
quod precepit cyrus rex persarum. Gentes autem terre incumbentes his
qui sunt in iudea et levantes opus edificationis et insidi-
as et plebem adducentes prohibebant eos edificare. et aggres-
siones exercentes impedierunt ne consummaretur edifici-
um omni tempore vite cyri regis. et pro[hibiti sunt a] ex-
structuram prohibentium usque ad darii [...] regnum.

II secundo autem anno regni darii
Prophetavit aggeus et zacharias filius addin prophete apud
iudeam et ierusalem in [...] nomine domini dei
israel super eos. Tunc stans [...] zorobabel filius sala-
thiel et iesus filius iosedech incohaverunt edificare domum
domini que est in ierusalem cum adessent eis prophete domini et
adiuvarent eos. In ipso tempore venit ad illos sisenn-
es subregulus syrie et phenicis et satrabuzanes et sodales
eius. et dixerunt eis. quo precipiente vos domum hanc
edificatis et tectum illud et omnia alia perficitis. et qui sunt
structores qui hec edificant. Et habuerunt gratiam visita-
tione facta super eos qui erant ex captivitate a domino se-
niores iudeorum. et non sunt impediti edificare donec
significaretur dario de omnibus istis. et responsum ac-
ciperent. Exemplum epistole quam miserunt dario.
Sisennes subregulus syrie et phenice et satrabuzanes
et sodales eorum in syria et phenice presides regi dario sa-
lutem. Omnia nota sint domino regi quia cum ve-
nissemus in regionem iudee. et introissemus in ierusalem.
invenimus edificantes domum dei magnam et templum
de lapidibus politis magnis et preciosis materiis in parieti-
bus reposita instanter fieri. et sustinguam. et operare
in manibus eorum et in omni gloria quam diligunt illi tunc
perfici. Tunc interrogavimus seniores dicentes. Quo
permittente vos edificatis domum istam et opera fun-
datis. Ideo autem interrogavimus eos ut notum facere-
mus tibi homines et prepositos et nomina scripturam prepositorum
postulavimus illos. At illi responderunt nobis dicentes.
Nos sumus servi domini qui fecit celum et terram. et edifi-
cabatur hec domus ante istos multos annos a rege
israel magno et fortissimo et consummata est. et quoniam patres
nostri exacerbantes erant et peccaverunt in deum israel tra-
didit eos in manus nabuchodonosor regis babilonie regis
chaldeorum et domum istam demolientes incenderunt
et plebem captivam duxerunt in babiloniam.

In primo anno regnante
cyro rege babilonie scripsit cyrus rex domum hanc e-
dificare. et illa sacra vasa aurea et argentea que extule-
rat nabuchodonosor de domo que est in ierusalem et consecraverunt
ea in suo templo. Rursus protulit ea cyrus rex de templo
quod erat in babilonia et tradita sunt zorobabel et sal-
manasso subregulo et preceptum est eis ut afferrent hec
vasa et reponerent in templo quod erat in ierusalem et templum
ipsum edificare in loco suo. Tunc salmanassar iussit subie-
cit fundamenta domus domini que est in ierusalem et ex inde
usque nunc edificatur et non accepit consummationem.
Nunc ergo si iudicatur a nobis o rex perquiratur in regali-
bus bibliothe[cis] [...] cyri regis que sunt
in babilonia. [...] et si invenerimus fuisse consilio regis
cyri ceptam [...] esse structuram domus domini que est
in ierusalem [...] et iudicabitur a domino rege nostro scri-
bat de his nobis. Tunc rex darius precepit in-
quiri in bibliothecis. et inventus est in ecbatha-
nis oppido quod est in media regione locus in
quo scripta erant ista.

In anno primo regnante cyro rex cyrus precepit do-
mum domini que est in ierusalem edificare. ubi incende-
bant igni assiduo. cuius altitudo sit cubitorum decem
latitudo cubitorum lx. quadratum lapidibus politis
tribus et novano ligno eiusdem regionis et me-
ni[...]io uno novo et impendia dari de domo cy-
ri regis. et sacra vasa domus domini tam aurea quam
argentea. que extulit nabuchodonosor in domum que est
in ierusalem ubi erant posita et reponantur illic.
et precepit curam agere sisennem subregulum syrie
et phenice presides ut abstineront et satrabuzanam
et sodales eius et qui ordinati erant in syria et phe-
nice presides ut abstineant se ab eodem loco. et ego quoque
precepi in totum edificare et perspexi ut adiuvent eos
qui sunt ex captivitate iudeorum donec consummetur
templum [...] et augmentatione tributorum syrie
celes et phenice diligenter quantitatem dari his ho-
minibus ad sacrificium domini. zorobabel prefecto
ad tauros et arietes et agnos. Similiter autem et frumen-
tum et sal et vinum et oleum instanter per singulos an-
nos prout sacerdotes qui sunt in ierusalem dictaverint
consumi cotidie sine ulla dilatione ut offerantur li-
bationes deo summo pro rege et pueris et orent pro
ipsorum vita. et denuntiet ut quicumque transgressi
fuerint aliquid ex his que scripta sunt aut spre-
verint accipiatur lignum de suis propriis et suspen-
datur. bona ipsorum ascribantur regi propter ea. et dominus
cuius invocatum est ibi ut exterminet omnem

regem et gentem qui manum suam prohibere extenderit aut male tractare domum domini illam que est in Ierusalem. Ego Darius rex decrevi quam diligentissime secundum hec fieri.

Tunc Sisinnes subregulus Celesyrie et Phenice et Satrabuzanes et sodales obsecuti his que a Dario rege decreta erant instabant sacris sanctis operibus diligentissime cooperantes cum senioribus iudeorum principibus Syrie et prosperata sunt sacra sancta opera prophetantibus Aggeo et Zacharia prophetis. Et consummaverunt omnia per preceptum domini dei israel et ex consilio Cyri et Darii et Artaxersis regis Persarum. Consummata sunt est domus nostra usque ad tertiam et vicesimam diem mensis Adar sexti anno Darii regis. Et fecerunt filii israel sacerdotes et levite et ceteri qui erant ex captivitate qui appositi sunt secundum ea que scripta sunt in libro Moysi. Et obtulerunt in dedicationem templi domini tauros centum, arietes ducentos, agnos .cccc. et edos pro peccatis universi israel secundum librum Moysi .xii. per singulas tribus. Et egerunt filii israel cum his qui erant ex captivitate illud phase .xiiii. luna mensis primi cum sanctificati sunt sacerdotes et levite. Et omnes filii captivitatis non sunt simul sanctificati quia levite omnes simul sanctificati sunt. Et immolaverunt phase universis filiis captivitatis et fratribus suis sacerdotibus et semetipsis. Et manducaverunt filii israel qui erant ex captivitate omnes qui remanserant ab omnibus execrationibus gentium terre querentes dominum. Et celebraverunt diem festum azimorum .vii. diebus epulantes in conspectu domini quoniam convertit consilium regis Assyriorum in eos confortare manus eorum ad opera domini dei israel. Et post hunc regnante Artaxerxe Persarum rege accessit Esdras filius Azarie filii Elchie filii Salome filii Sadoch filii Achitob filii Amerie filii Azaei filii Bocce filii Abisue filii Phinees filii Eleazari filii Aaron primi sacerdotis. Hic Esdras ascendit de Babilonia cum esset scriba et ingeniosus in lege Moysi que data est a domino deo israel docere et facere. Et dedit ei rex gloriam quia invenit gratiam in omni dignitate et desiderio in conspectu eius. Et ascenderunt simul cum ipso ex filiis israel et sacerdotibus et levitis et sacris cantoribus templi et ostiariis et servis templi in Ierusalem.

Anno septimo regnante Artaxerxe in quinto mense. Hic annus septimus est regni. Egressi enim de Babilonia nova luna quinti mensis venerunt Ierusalem iuxta preceptum illius et prosperitatem itineris a domino ipsis. Sed hic Esdras multam disciplinam obtinebat ut nihil preteriret eorum que erant ex lege domini et preceptis et docendo universum israel omnem iustitiam et iudicium.

Accedentes autem qui scribebant scripta Artaxersis regis tradiderunt scriptum quod obvenerat ab Artaxerse rege ad Esdram sacerdotem et lectorem legis Moysi cuius exemplum subiectum est.

Rex Artaxerses Esdre sacerdoti et lectori legis domini salutem. Humaniora ego iudicans et beneficia preparans quibus decrevi ex gente iudeorum sua sponte et ex sacerdotibus et levitis qui sunt in regno meo comitari tecum in Ierusalem. Si qui ergo cupiunt ire tecum conveniant et proficiscantur sicut placuit mihi et septem amicis meis consiliariis ut visitent ea que aguntur secundum iudeam et Ierusalem observantes sicut habetur in lege domini. Et ferant munera domino deo israel que vovi ego et amici mei in Ierusalem. Et omne aurum et argentum quod inventum fuerit in regione Babilonie domino in Ierusalem cum illo quod donatum est pro ipsa gente in templo domini dei eorum quod est in Ierusalem. Ut colligatur hoc aurum et argentum et ad tauros et arietes et agnos et edos et que his sunt congruentia ut offerant hostias domino super altare domini dei eorum quod est in Ierusalem. Et omnia quecumque volueris cum fratribus tuis facere auro et argento perfice pro voluntate secundum preceptum domini dei tui. Sacra sancta vasa que data sunt tibi ad opera domus domini dei tui qui est in Ierusalem. Et cetera quecumque tibi subvenerint ad opera templi dei tui dabis de regali gazophilacio cum volueris cum fratribus tuis facere auro et argento perfice secundum voluntatem domini. Et ego quidem rex Artaxerses precepi custodibus thesaurorum Syrie et Phenicis ut quecumque scripserit Esdras sacerdos et lector legis domini diligenter dentur ei usque ad argenti talenta centum similiter et auri. Et usque ad frumenti modios centum et vini amphoras centum et alia quecumque habundant sine taxatione. Omnia secundum legem dei fiant deo altissimo ne forte exurgat ira in regno regis et filii et filiorum eius. Vobis autem dicitur ut omnibus sacerdotibus et levitis et sacris cantoribus et servis templi et scribis templi huius nullum tributum nec ulla indictio imponatur nec habeat quisquam potestatem obicere eis quicquam. Tu autem Esdras secundum sapientiam dei constitue iudices et arbitros in tota Syria et Phenice et omnes qui legem dei tui noverint doce. Ut quicumque transgressi fuerint legem domini diligenter plectantur sive morte sive cruciatu sive etiam pecunie multatione vel abductione.

Et dixit Esdras scriba Benedictus dominus deus patrum nostrorum qui dedit hanc voluntatem in corde regis clarificare domum suam que est in Ierusalem. Et me honorificavit in conspectu regis et consiliariorum et amicorum eius et purpuratorum eius. Et ego constans animo factus sum secundum opitulationem domini dei mei

⁊ congregavi ex israel viros ut simul ascenderent me
cum. ⁊ hii sunt prepositi secundum familias patrias. ⁊ principatus
portionales eorum qui mecum ascenderunt de babilonia
in regno artaxersis. Ex filiis phares gersonius. Ex filiis
sionaruch amenus filiorum david. accus filius seche. ex
filiis phares zacharias. ⁊ cum eo reversi sunt viri cen
tum quinquaginta. Ex filiis duceatis moabilonis zaraei
⁊ cum eo viri. cc. l. Ex filiis zachues iechonias zeche
li. ⁊ cum ipso viri. cc. l. Ex filiis solamasias gotholie
⁊ cum ipso viri. lxx. Ex filiis saphatie zarias micheli
⁊ cum ipso viri. lxx. Ex filiis iob abdias iezeli. ⁊
cum ipso viri ducenti duodecim. Ex filiis banie sala
moth filius iosaphie. ⁊ cum ipso viri centum. lx. Ex fi
liis beer zacharias bebai. ⁊ cum ipso viri. cc. viii.
Ex filiis azachie iohannes acharie. ⁊ cum ipso viri cen
tum decem. Ex filiis adonicam ipsi postremi. ⁊ hec sunt
nomina eorum. eliphalam filius gael ⁊ semeias. ⁊ cum
ipso viri. lxx. Et congregavi eos ad fluvium qui di
chia ⁊ mechan. illic fuimus triduo ⁊ recognovi eos
ex filiis sacerdotum ⁊ levitarum non inveni illic.

Et misi ad eleazarum ⁊ ecelom ⁊ masman et
maloban ⁊ enatan. ⁊ samea ⁊ iorib. nat
han. ennagan. zachariam ⁊ mosollamum ipsos duc
tores ⁊ peritos. ⁊ dixi eis ut venirent ad luddeum qui
erat apud gazophilatii locum. ⁊ mandavi eis ut dice
rent luddeo ⁊ fratribus eius ⁊ illis qui erant in gazophila
cio ut mitterent nobis eos qui sacerdotio fungerentur in do
mo domini dei nostri. ⁊ adduxerunt nobis secundum manum vali
dam domini dei nostri viros peritos ex filiis mooli
filii levi filii israel. sebebian ⁊ filios ⁊ fratres qui erant
xviii. asbiam ⁊ amium ex filiis filiorum chananei ⁊ filii
eorum. xx. ⁊ ex his qui in templo serviebant quos
dedit david. ⁊ ipsi principes ad operationem levitis tem
plo servientium. cc. xx. omnium nomina significata sunt
in scripturis ⁊ vovi illic ieiunium iuvenibus in conspectu
domini ut quererem ab eo bonum iter nobis ⁊ qui nobiscum
erant ex filiis ⁊ pecoribus propter insidias. erubui enim
petere a rege pedites ⁊ equites in comitatu tutele et
gratia contra adversarios nostros. diximus enim regi quoniam virtus
domini erit cum eis qui inquirunt eum in omni effectu.
⁊ iterum deprecati sumus dominum deum nostrum secundum hec
quod propitium habuimus ⁊ compotes fecimus deo nostro ⁊ sep
avi ex plebis prepositis ⁊ sacerdotibus templi viros xii.
⁊ sedebiam. ⁊ asamiam. ⁊ cum eis ex fratribus eorum viros
decem. ⁊ appendi eis argentum ⁊ aurum ⁊ vasa
sacerdotalia domus domini dei nostri. que donaverat rex et
consiliarii eius ⁊ principes ⁊ omnis israel. Et cum appen
dissem tradidi argenti talenta centum. l. ⁊ vasa

argentea talentorum centum ⁊ auri talenta. c. vasorum aure
orum septies. xx. ⁊ vasa erea de bono erarico splendentia
xii. auri speciem reddentia. ⁊ dixi eis. Et vos sancti estis domino ⁊
vasa sunt sancta ⁊ aurum ⁊ argentum votum est
domino deo patrum nostrorum. vigilate ⁊ custodite donec
tradatis ex plebis prepositis ⁊ sacerdotibus ⁊ levitis ⁊ prin
cipibus civitatum israel in ierusalem in pastoforio domus
dei nostri. ⁊ hii qui susceperunt sacerdotes ⁊ levite aurum
⁊ argentum ⁊ vasa que erant in ierusalem intulerunt in
templum domini. ⁊ promovimus a flumine thia. xii. die
mensis primi usque introivimus in ierusalem.

Et cum factus fuisset dies tercius quarta autem die
ponderatum aurum ⁊ argentum traditum est
in domo domini dei nostri marimoth filio iori sacerdoti. et
cum ipso erat eleazar filius phinees. ⁊ erant cum
ipsis iozabdus filius ihesu ⁊ medias ⁊ banni filius le
vite ad numerum ⁊ ad pondus universa. ⁊ scriptum est
pondus ipsorum eadem hora. qui autem venerant ex captivita
te obtulerunt sacrificium domino tauros. xii. pro omni israel
arietes. lxxxvi. agnos. lxxii. hircos pro peccato. xii. ⁊
pro salute vaccas. xii. omnia in sacrificium domini. Et rele
gerunt precepta regis regalibus dispensatoribus ⁊ subregulis
celes syrie ⁊ phenices. ⁊ honorificaverunt gentem ⁊
templum domini.

Et consummatis hiis accesserunt ad me preposi
ti dicentes. Non segregaverunt genus israel et
principes ⁊ sacerdotes ⁊ levite ⁊ alienigene gentes et
nationes terre immundicias suas a chananeis ⁊ ethe
is ⁊ ferezeis ⁊ iebuzeis ⁊ moabitis ⁊ egyptiis ⁊ idu
meis. commixti enim sunt filiabus eorum ⁊ ipsi ⁊ filii
eorum ⁊ commixtum est semen sanctum alienigenis gen
tibus terre. ⁊ precepti erant prepositi ⁊ magistratus ini
quitatis huius ab initio ipsius regni. Et mox ut au
divissem conscidi vestimenta ⁊ sacram tunicam. ⁊ lace
rans capillos capitis ⁊ barbam sedi dolens ⁊ mestus.
Et convenerunt ad me quotquot tunc movebantur
in verbo domini dei israel. me lugentem super iniquitatem
istam. ⁊ sedebam tristis usque ad vespertinum sacrificium
⁊ surgens a ieiunio conscissa habens vestimenta et
sacram tunicam ingeniculans ⁊ extendens manus
ad dominum dicebam. Domine confusus sum ⁊ reveritus
sum ante faciem tuam. peccata enim nostra multiplicata
sunt super capita nostra ⁊ iniquitates nostre exaltate
sunt usque ad celum. quoniam a temporibus patrum nostrorum su
mus in magno peccato usque ad diem hunc. ⁊ propter peccata
nostra ⁊ patrum nostrorum traditi cum fratribus nostris ⁊ cum
sacerdotibus nostris ⁊ regibus terre in gladium ⁊ capti
vitatem ⁊ depredationem cum confusione usque in

hodiernum diem. et nunc et quantum est quod contigit
nobis misericordia abs te domine deus derelinquere nobis radicem
et nomen in locum sanctificationis tue detegere lu
minare nostrum in domo domini dei nostri dare nobis ci
bum in tempore servitutis nostre. et cum serviremus
non sumus derelicti a domino deo nostro. sed constituit nos in
gratia ponens nobis reges persarum dare cibum et clarificare
templum domini dei nostri et edificare deserta syon. dare
nobis stabilitatem in iudea et ierusalem. Et nunc quid dicemus
domine habentes hec. transgressi enim sumus tua precepta que
dedisti in manus puerorum tuorum prophetarum dicens. quoniam terra
in quam intratis possidere hereditatem eius terra polluta est
coinquinationibus alienigenarum terre et immunditie illorum
repleverunt eam tota immunditia sua. et nunc filias vo
stras non coniungetis filiis eorum. et filias eorum non accipie
tis filiis vestris. et non inquiretis pacem habere cum illis
omni tempore ut invalescentes manducetis optima ter
re. et hereditatem distribuatis filiis vestris usque in evum.
et que contingunt nobis omnia fiunt propter opera nostra
maligna. et magna peccata nostra. et dedisti nobis talem ra
dicem. et rursum reversi sumus transgredi legitima
tua ut commisceremur immunditie alienigenarum
gentium terre huius. Nonne irasceris nobis perdere nos quo
adusque non relinquatur radix et nomen nostrum domine
deus israel verax es. derelicta enim est radix usque in hodi
ernum diem. Ecce nunc sumus in conspectu tuo in ini
quitatibus nostris. non est enim adhuc stare ante te in his.
Et cum adorando confiteretur esdras flens humi
prostratus ante templum congregati sunt ad eum ex
ierusalem turba magna valde viri et mulieres et iuve
nes et iuvencule. fletus enim erat magnus in ipsa multi
tudine. Et cum clamasset iechonias iehel ex filiis israel
dixit esdre. Nos in dominum peccavimus quod collocavimus
nobis in matrimonium mulieres alienigenas ex gentibus
terre et nunc est super omnem israel. In hiis ergo sit iusiurandum
ad dominum expellere omnes uxores nostras que ex alienigenis sunt
cum filiis earum sicut tibi decretum est a maioribus
secundum legem domini. exurgens applica. ad te enim perti
net hoc negotium. et nos tecum sumus viriliter fac.
Et exurgens esdras adiuravit principes sacerdotum et le
vitas et omnem israel facere secundum omnia hec. et iuraverunt. Et
exurgens esdras ab atrio templi abiit in pasto
forium ionathe filii nasabi. et hospitatus illic non
gustavit panem nec aquam bibit super iniquitates
multitudinis. Et facta est predicatio in omni iudea et ierusalem
omnibus qui erant ex captivitate congregari in
ierusalem. ut quicumque non occurrerent biduo vel tri
duo cui secundum iudicium assidentium seniorum tol
lerentur facultates sue. et ipse alienus iudicaretur a
multitudine captivitatis. Et congregati sunt omnes
qui erant ex tribu iuda et beniamin in tribus diebus in
ierusalem. Hic mensis est nonus decimus vicesimus dies men
sis. et sedit omnis multitudo in platea templi treme
tes propter hyemem presentem.

Exurgens autem esdras dixit eis. Vos inique
fecistis collocando vobis in matrimonium uxores
alienigenas adderentes ad peccata israel. Et nunc date con
fessionem et magnificentiam domino deo patrum no
strorum. et perficite voluntatem eius et discedite a
gentibus terre et ab uxoribus alienigenis. et clamavit
omnis multitudo et dixerunt voce magna. Sicut
dixisti faciemus. sed quoniam multitudo magna est. et
tempus hyemale. et non possumus in subdiali
stare. et hoc opus non est nobis unius diei neque bidui.
multum enim in hiis peccavimus. Stent prepositi multitu
dinis et omnes qui nobiscum inhabitant. et quotquot
habent apud se uxores alienigenas et assistant accep
to tempore ex omni loco presbiteri et iudices usque solvant
iram domini negotii huius. Ionathas autem filius
ezel et ozias thecan susceperunt secundum hec. et bosoramus
et levis et sabatheus simul cooperati sunt cum illis. et
steterunt secundum omnia hec universi qui erant ex cap
tivitate. Et elegit sibi viros esdras sacerdos principes
magnos de patribus eorum secundum nomina.

Et consederunt novilunio mensis decimi exa
minare negotium illud et determinatum
est de viris qui habebant uxores alienigenas usque ad
neomeniam primi mensis. et inventi sunt ex sacerdotio
permixti qui habebant alienigenas uxores. Ex filiis iesu
filii iosedech et fratribus eius maseas et eleazarus et iorib
et ioadeus. et iniecerunt manus ut expellerent uxores suas.
et ad litandum in errore arietem pro ignorantia sua. et
ex filiis semeri maseas et esses et ieelech et azarias. Et
ex filiis phese hommanias et hismaerus et nathanee
iusso et eddus et calsas. Et ex levitis iozabdus et semeis
et calinus et calitas. et facteas et iudas et ionas. Et ex
sacris cantoribus eliasib et accurus. Et ex ostiariis
sallumus et tolbanes. Et ex israel ex filiis phoros et remias
et geddias et melchias et micheas et eleazarus et iame
bias et banias. Et ex filiis iolamani chanias et zacharias
ierehelus et iobdius et erimoth et helias. Et ex filiis za
chon eliadas et eliasimus et othias et iarimoth et
zabdis et tebedias. Et ex filiis bebi iohannes et ananias
et zabdias et emeneus. et ex filiis bani olamus et ma
luchus et ioddeus et iasub et asabus et ierimoth. Et
ex filiis addin naathus et moosias et calcus et raanas et

et Bacun, et Machachias, et Beseleel, et Bonnui et Manasse
et Semei. Et ex filiis Baani: Maae, Nomas et Abas et Mel-
chias, et Sameas et Simon, Bonaiam et Malchus. Et
Marras. Et ex filiis Asom: Carmeus et Machachias et
Bannus et Eliphalach et Manasses et Semei. Et ex filiis
Bani: Ieremias et Moodias et Abramus et Iohel et Ba-
neas et Pelias et Ionas et Marimoth et Eliasib et Ma-
thaneus et Eliasis, Bozias et Elielis et Samedius
Zambri et Iosephus. Et ex filiis Nobei: Idelus et Matha-
thias et Sabad et Zeched et Sedmi et Iesse, Baneas. Omnes
hi coniunxerunt sibi uxores alienigenas et dimiserunt
eas cum filiis.

Et habitaverunt sacerdotes et Levite et qui erant
ex Israel in Ierusalem et in omni regione una neome-
nia mensis septimi, et erant filii Israel in commoratio-
nibus suis. Et congregata est omnis multitudo simul
in aream que est ab oriente sacre porte, et dixerunt
Esdre pontifici et lectori ut afferret legem Moysi que
tradita est a Domino Deo Israel. Et attulit Esdras ponti-
fex legem omni multitudini eorum a viro usque ad
mulierem et omnibus sacerdotibus audire legem
neomenia mensis septimi, et legebat in area que
est ante sacram portam templi a prima luce usque ad
vesperam coram viris et mulieribus. Et dederunt
omnes sensum ad legem. Et stetit Esdras sacerdos et
lector legis super ligneum tribunal quod fabri-
catum erat. Et steterunt ad eum Mathathias et
Samus, Ananias, Azarias, Urias, Ezechias, Bal-
samus ad dexteram, et ad sinistram Faldeus, Misael,
Malachias, Abusthas, Sabus, Nabadias et Zacharias.
Et assumpsit Esdras librum legis coram multitu-
dine: presidebat enim in gloria in conspectu omnium. Et
cum absolvisset legem, omnes in recto steterunt. Et
benedixit Esdras Dominum Deum altissimum Deum
Sabaoth omnipotentem. Et respondit omnis populus
Amen. Et elevantes sursum manus procidentes in
terram adoraverunt Dominum. Ihesus et Banneus et
Sarebias et Iadinus et Accubus et Sabbateus et Ca-
litis et Azarias et Ioradus et Ananias et Filias Le-
vite qui docebant legem Domini in multitudine
legebant legem Domini et perficiebant singuli
eos qui intelligebant lectionem. Et dixit Attha-
rates Esdre pontifici et lectori et Levitis qui doce-
bant multitudinem dicens: Dies hic sanctus est
Domino, et omnes flebant cum audissent legem.
Digressi ergo manducate pinguissima et
bibite dulcissima et mittite munera his
qui non habent. Sanctus est enim dies Domini

et nolite mesti esse: Dominus enim clarificabit vos.
Et Levite denuntiabant in publico dicentes: Dies hic
sanctus est, nolite mesti esse. Et abierunt omnes mandu-
care et bibere et epulari et dare munera his qui non
habebant ut epularentur. Magnifice enim sunt
exaltati in verbis quibus edocti sunt. Et congregati sunt
universi in Ierusalem celebrare leticiam secundum testa-
mentum Domini Dei Israel.

Incipiunt parabole salomonis filii dauid regis israel.

PARABOLE SALOMONIS

filii dauid regis israel. ad sciendam sapientiam et
disciplinam. ad intelligenda uerba discipline.
prudencie. et suscipiendam eruditionem doctrine
iusticiam et iudicium et equitatem ut detur
paruulis astucia. adolescenti scientia et intellectus.
Audiens sapiens sapientior erit. et intelligens
gubernacula possidebit. Animaduertet parabolam et interpretationem
uerba sapientum et enigmata eorum. Timor domini principium sapientie.
Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Audi fili mi disciplinam
patris tui et ne dimittas legem matris tue. ut addatur gratia capiti tuo
et torques collo tuo. Fili mi si te lactauerint peccatores. ne acquiescas
eis. Si dixerint ueni nobiscum insidiemur sanguini. abscondamus
tendiculas contra insontem frustra. deglutiamus eum sicut infernus uiuen
tem et integrum quasi descendentem in lacum. Omnem preciosam rep
periemus substantiam. implebimus domus nostras spoliis. sortem mitte nobiscum.
marsupium unum sit omnium nostrum. Fili mi ne ambules cum eis. prohi
be pedem tuum a semitis eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt.
et festinant ut effundant sanguinem. Frustra autem iacitur rete
ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur. et fra
des moliuntur contra animas suas. Sic semite omnis auari animas possi
dentium rapiunt. Sapientia foris predicat. in plateis dat uocem suam.
in capite turbarum clamitat. in foribus portarum urbis profert uerba sua
dicens. Usquequo paruuli diligitis infantiam. et stulti ea que sibi sunt noxia
cupient. et imprudentes odibunt scientiam. Conuertimini ad correp
tionem meam. en proferam uobis spiritum meum. et ostendam uerba
mea. Quia uocaui et renuistis. extendi manum meam et non
fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum. et increpationes
meas neglexistis. Ego quoque in interitu uestro ridebo. et subsannabo cum
uobis euenerit quod timebatis. Cum irruerit repentina cala
mitas. et interitus quasi tempestas ingruerit. quando uenerit super uos tribu
latio et angustia. tunc inuocabunt me. et non exaudiam. mane
consurgent et non inuenient me. eo quod exosam habuerint discipli
nam. et timorem domini non susceperint. nec acquieuerint consilio meo.
et detraxerint uniuerse correptioni mee. Comedent igitur fructus uie
sue. suisque consiliis saturabuntur. Auersio paruulorum interficiet eos.
et prosperitas stultorum perdet illos. Qui autem me audierit. absque terrore
requiescet. et habundancia perfruetur malorum timore sublato.
Fili mi si susceperis sermones meos. et mandata mea II
absconderis penes te. ut audiat sapientiam auris tua. inclina
cor tuum ad agnoscendam prudentiam. Si enim sapientiam inuoca
ueris. et inclinaueris cor tuum prudentie. et si quesieris eam quasi pecuniam.
et sicut thesauros effoderis illam. tunc intelliges timorem domini. et
scientiam dei inuenies. Quia dominus dat sapientiam. et ex ore eius scientia et prudentia.
Custodiet rectorum salutem. et proteget gradientes simpliciter. Seruans
semitas iustitie. et uias sanctorum custodiens. Tunc intelliges iustitiam
et iudicium. equitatem. et omnem semitam bonam. Si intrauerit sa
pientia cor tuum. et scientia placuerit anime tue. consilium custodiet te.
et prudentia seruabit te. ut eruaris a uia mala. ab homine qui per
uersa loquitur. Qui relinquunt iter rectum. et ambulant per uias tenebro
sas. qui letantur cum malefecerint. et exultant in rebus pessi
mis. quorum uie peruerse et infames gressus eorum. Ut eruaris a muliere aliena
et ab extranea que mollit sermones suos. et relinquit ducem pubertatis
sue. et pacti dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius. et ad
inferos semite ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non reuertentur. nec
apprehendent semitas uite. Ut ambules in uia bona. et calles iustorum
custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra. et simplices perma
nebunt in ea. Impii uero de terra perdentur. et qui inique agunt auferentur ex ea.
III Fili mi ne obliuiscaris
legis mee. et precepta mea custodiat cor tuum. longitudinem
dierum uite. et annos uite apponent tibi et pacem. Misericordia et ueritas non te dese
rant. circumda eas gutturi tuo. et describe in tabulis cordis tui. et inuenies
gratiam. et disciplinam bonam coram deo et hominibus. Habe fiduciam
in domino ex toto corde tuo. et ne innitaris prudentie tue. In omnibus
uiis tuis cogita illum. et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud
temetipsum. Time deum et recede a malo. Sanitas quippe erit umbi
lico tuo. et irrigatio ossium tuorum. Honora dominum de tua substan
tia. et de primitiis frugum tuorum. et implebuntur horrea tua saturitate.
et uino torcularia tua redundabunt. Disciplinam domini fili mi ne
abicias. ne deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit dominus corripit.
et quasi pater in filio complacet sibi. Beatus homo qui inuenit sapientiam. et
qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negociatione auri pri
mi et purissimi fructus eius. Preciosior est cunctis opibus. et omnia que desi
derantur huic non ualent comparari. Longitudo dierum in dextera eius.
et in sinistra illius diuitie et gloria. Uie eius uie pulchre. et omnes semi
te eius pacifice. Lignum uite est his qui apprehenderint eam. et qui tenuerit eam beatus.
Dominus sapientia fundauit terram. stabiliuit celos prudentia. Sapientia
illius eruperunt abyssi. et nubes rore concrescunt. Fili mi ne ef
fluant hec ab oculis tuis. Custodi legem atque consilium. et erit
uita anime tue. et gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter
in uia tua. et pes tuus non impinget. Si dormieris non time
bis. quiesces. et suauis erit somnus tuus. Ne paueas repentino ti
more. et irruentes tibi potentias impiorum. Dominus enim erit in la
tere tuo. et custodiet pedem tuum ne capiaris. Noli prohibere be
nefacere eum qui potest si uales. et ipse benefac. Ne dicas amico
tuo uade et reuertere. et cras dabo tibi. cum statim possis dare.
Ne moliaris amico tuo malum. cum ille in te habeat fiduciam.
Ne contendas aduersus hominem frustra. cum ipse tibi nichil mali fe
cerit. Ne emuleris hominem iniustum. ne imiteris uias eius. quia
abhominatio domini est omnis illusor. et cum simplicibus sermoci
natio eius. Egestas a domino in domo impii. habitacula autem iustorum
benedicentur. Ipse illusores ipse deludet. et mansuetis dabit gratiam.
Gloriam sapientes possidebunt. stultorum exaltatio ignominia.
Audite filii disciplinam patris. et IIII
attendite ut sciatis prudentiam. Donum bonum tribuam
uobis. legem meam ne derelinquatis. Nam et ego filius fui pa
tris mei tenellus. et unigenitus coram matre mea. et docebat me.
atque dicebat. Suscipiat uerba mea cor tuum. custodi precepta mea
et uiues. Posside sapientiam. posside prudentiam. ne obliuiscaris
neque declines a uerbis oris mei. Ne dimittas eam et custodiet te.

diligite eam et servabit te. Principium sapientiae posside sapientiam et in omni possessione tua acquire prudentiam. Arripe illam et exaltabit te; glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus. Dabit capiti tuo augmenta gratiarum et corona inclita proteget te.

Audi fili mi et suscipe verba mea ut multiplicentur tibi anni vitae. Viam sapientiae monstrabo tibi, ducam te per semitas aequitatis. Quas cum ingressus fueris non arctabuntur gressus tui et currens non habebis offendiculum. Tene disciplinam ne dimittas eam, custodi illam quia ipsa est vita tua. Ne delecteris semitis impiorum nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea nec transeas per illam, declina et desere eam. Non enim dormiunt nisi malefecerint et rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint. Comedunt panem impietatis et vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita quasi lux splendens procedit et crescit usque ad perfectam diem. Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruant.

Fili mi ausculta sermones meos et ad eloquia mea inclina aurem tuam. Ne recedant ab oculis tuis, custodi ea in medio cordis tui. Vita enim sunt invenientibus ea et universae carni sanitas. Omni custodia serva cor tuum quia ex ipso vita procedit. Remove a te os pravum et detrahentia labia sint procul a te. Oculi tui recta videant et palpebrae tuae praecedant gressus tuos. Dirige semitam pedibus tuis et omnes viae tuae stabilientur. Ne declines ad dexteram neque ad sinistram, averte pedem tuum a malo. Vias enim quae a dextris sunt novit Dominus, perversae vero sunt quae a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet cursus tuos, itinera autem tua in pace producet.

V

Fili mi attende sapientiam meam et prudentiae meae inclina aurem tuam, ut custodias cogitationes et disciplinam labia tua conservent. Ne intenderis fallaciae mulieris. Favus enim distillans labia meretricis et nitidius oleo guttur eius. Novissima autem illius amara quasi absinthium et acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt in mortem et ad inferos gressus illius penetrant. Per semitam vitae non ambulant, vagi sunt gressus eius et investigabiles. Nunc ergo fili audi me et ne recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam et ne appropinques foribus domus eius. Ne des alienis honorem tuum et annos tuos crudeli. Ne forte impleantur extranei viribus tuis et labores tui sint in domo aliena, et gemas in novissimis quando consumpseris carnes et corpus tuum et dicas: Cur detestatus sum disciplinam et increpationibus non acquievit cor meum, nec audivi vocem docentium me et magistris non inclinavi aurem meam? Paene fui in omni malo in medio ecclesiae et synagogae. Bibe aquam de cisterna tua et fluenta putei tui. Deriventur fontes tui foras et in plateis aquas tuas divide. Habeto eas solus nec sint alieni participes tui. Sit vena tua benedicta, et laetare cum muliere adolescentiae tuae. Cerva carissima et gratissimus hinnulus, ubera eius inebrient te omni tempore, in amore eius delectare iugiter. Quare seduceris fili mi ab aliena et foveris in sinu alterius? Respicit Dominus vias hominis et omnes gressus eius considerat. Iniquitates suae capiunt impium, et funibus peccatorum suorum constringitur. Ipse morietur quia non habuit disciplinam, et in multitudine stultitiae suae decipietur.

VI

Fili mi si spoponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam, illaqueatus es verbis oris tui et captus propriis sermonibus. Fac ergo quod dico fili mi et temetipsum libera, quia incidisti in manum proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum. Ne dederis somnum oculis tuis nec dormitent palpebrae tuae. Eruere quasi dammula de manu et quasi avis de insidiis aucupis. Vade ad formicam o piger et considera vias eius et disce sapientiam. Quae cum non habeat ducem nec praeceptorem nec principem, parat aestate cibum sibi et congregat in messe quod comedat. Usquequo piger dormies? Quando consurges e somno tuo? Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus ut dormias, et veniet tibi quasi viator egestas, et pauperies quasi vir armatus. Si vero impiger fueris, veniet ut fons messis tua, et egestas longe fugiet a te. Homo apostata, vir inutilis, graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, pravo corde machinatur malum, et omni tempore iurgia seminat. Huic extemplo veniet perditio sua, et subito conteretur nec habebit ultra medicinam. Sex sunt quae odit Dominus, et septimum detestatur anima eius: oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia testem fallacem, et eum qui seminat inter fratres discordias.

Conserva fili mi praecepta patris tui et ne dimittas legem matris tuae. Liga ea in corde tuo iugiter et circumda gutturi tuo. Cum ambulaveris gradiantur tecum, cum dormieris custodiant te, et evigilans loquere cum eis. Quia mandatum lucerna est et lex lux et via vitae increpatio disciplinae, ut custodiant te a muliere mala et a blanda lingua extraneae. Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum, nec capiaris nutibus illius. Pretium enim scorti vix unius est panis, mulier autem viri pretiosam animam capit. Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo ut vestimenta illius non ardeant? Aut ambulare super prunas ut non comburantur plantae eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui non erit mundus cum tetigerit eam. Non grandis est culpa cum quis furatus fuerit, furatur enim ut esurientem impleat animam. Deprehensus quoque reddet septuplum et omnem substantiam domus suae tradet. Qui autem adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam. Turpitudinem et ignominiam congregat sibi, et opprobrium illius non delebitur, quia zelus et furor viri non parcet in die vindictae, nec acquiescet cuiusquam precibus nec suscipiet pro redemptione dona plurima.

VII

Fili mi custodi sermones meos et praecepta mea reconde tibi. Fili mi honora Dominum et valebis, praeter eum vero ne timueris alienum. Serva mandata mea et vives, et legem meam quasi pupillam oculi tui. Liga eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui. Dic sapientiae soror mea es, et prudentiam voca amicam tuam, ut custodiat te a muliere extranea et ab aliena quae verba sua dulcia facit. De fenestra enim domus meae per cancellos prospexi, et video parvulos, considero vecordem iuvenem, qui transit per plateam iuxta angulum, et prope viam domus illius graditur in obscuro, advesperascente die, in noctis tenebris et caligine. Et ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio praeparata ad capiendas animas, garrula et vaga, quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis, nunc foris nunc in plateis nunc iuxta angulos insidians.

apprehensumque deosculatur iuvenem et procaci vultu blanditur
dicens: Victimas pro salute debui hodie reddidi vota mea. Idcirco e-
gressa sum in occursum tuum desiderans te videre et repperi. Intexui funi-
bus lectulum meum stravi tapetibus pictis ex Aegypto. Aspersi cubile
meum murra et aloe et cinnamomo. Veni inebriemur uberibus et fruamur
cupitis amplexibus donec inlucescat dies. Non est enim vir in domo sua abi-
it via longissima. Sacculum pecuniae secum tulit in die plenae lu-
nae reversurus est in domum suam. Inretivit eum multis sermonibus
et blanditiis labiorum protraxit illum. Statim eam sequitur quasi bos ad
victimam ductus et quasi agnus lasciviens et ignorans et nescit quod
ad vincula stultus trahatur donec transfigat sagitta iecur eius velud
si avis festinet ad laqueum et nescit quia de periculo animae illius agitur.
VIII Nunc ergo fili audi me et attende verba oris mei. Ne abstrahatur in viis
illius mens tua neque decipiaris semitis eius. Multos enim vulneratos de-
iecit et fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Viae inferi domus eius pene-
trantes in interiora mortis. Numquid non sapientia clamitat et prudentia
dat vocem suam? In summis excelsisque verticibus supra viam
in mediis semitis stans iuxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur
dicens: O viri ad vos clamito et vox mea ad filios hominum. Intel-
ligite parvuli astutiam et insipientes animadvertite. Audite quoniam de
rebus magnis locutura sum et aperientur labia mea ut recta praedicent.
Veritatem meditabitur guttur meum et labia mea detestabuntur
impium. Iusti sunt omnes sermones mei non est in eis pravum quid
neque perversum. Recti sunt intelligentibus et aequi invenientibus scientiam.
Accipite disciplinam meam et non pecuniam.
Doctrinam magis quam aurum eligite. Melior est enim sapientia cunctis
opibus pretiosissimis et omne desiderabile ei non potest conparari. Ego sapientia
habito in consilio et eruditis intersum cogitationibus. Timor Domini odit
malum. Arrogantiam et superbiam et viam pravam et os bilingue
detestor. Meum est consilium et aequitas mea est prudentia mea
est fortitudo. Per me reges regnant et legum conditores iusta de-
cernunt. Per me principes imperant et potentes decernunt iustitiam.
Ego diligentes me diligo et qui mane vigilant ad me invenient
me. Mecum sunt divitiae et gloria opes superbae et iustitia. Melior est
fructus meus auro et lapide pretioso et genimina mea argento electo.
In viis iustitiae ambulo in medio semitarum iudicii ut ditem dilig-
entes me et thesauros eorum repleam. Dominus possedit me in
initio viarum suarum antequam quicquam faceret a principio. Ab eterno
ordinata sum et ex antiquis antequam terra fieret. Necdum erant
abyssi et ego iam concepta eram. Necdum fontes aquarum
eruperant. Necdum montes gravi mole constiterant ante colles ego
parturiebar. Adhuc terram non fecerat et flumina et cardines
orbis terrae. Quando praeparabat caelos aderam quando certa lege et gyro
vallabat abyssos quando aethera firmabat sursum et librabat fontes a-
quarum quando circumdabat mari terminum suum et legem ponebat
aquis ne transirent fines suos quando appendebat fundamenta terrae
cum eo eram cuncta conponens et delectabar per singulos dies
ludens coram eo omni tempore ludens in orbe terrarum et deliciae meae
esse cum filiis hominum. Nunc ergo filii audite me. Beati qui custo-
diunt vias meas. Audite disciplinam et estote sapientes et

nolite abicere eam. Beatus homo qui audit me et qui vigilat
ad fores meas cotidie et observat ad postes ostii mei. Qui me in-
venerit inveniet vitam et hauriet salutem a Domino. Qui autem in me
peccaverit laedet animam suam. Omnes qui me oderunt diligunt mortem.
Sapientia aedificavit sibi domum excidit IX
columnas septem. Immolavit victimas suas miscuit
vinum et proposuit mensam suam. Misit ancillas suas ut voca-
rent ad arcem et ad moenia civitatis. Si quis est parvulus
veniat ad me. Et insipientibus locuta est: Venite comedite
panem meum et bibite vinum quod miscui vobis. Relinquite
infantiam et vivite et ambulate per vias prudentiae. Qui eru-
dit derisorem ipse sibi iniuriam facit et qui arguit impium
generat maculam sibi. Noli arguere derisorem ne oderit te. Ar-
gue sapientem et diliget te. Da sapienti occasionem et addetur
ei sapientia. Doce iustum et festinabit accipere. Principium
sapientiae timor Domini et scientia sanctorum prudentia. Per me enim multipli-
cabuntur dies tui et addentur tibi anni vitae. Si sapiens
fueris tibimet ipsi eris et si inlusor solus portabis
malum. Mulier stulta et clamosa plenaque inlecebris et
nihil omnino sciens sedit in foribus domus suae super sellam in excel-
so urbis loco ut vocaret transeuntes per viam et pergentes
itinere suo. Qui est parvulus declinet ad me. Et vecordi locu-
ta est: Aquae furtivae dulciores sunt et panis absconditus su-
avior. Et ignoravit quod gigantes ibi sint et in profundo
inferni convivae eius. Filius sapiens laetificat patrem filius X
vero stultus maestitia est matri suae. Non proderunt thesauri im-
pietatis iustitia vero liberabit a morte. Non adfliget Dominus fame
animam iusti et insidias impiorum subvertet. Egestatem operata
est manus remissa manus autem fortium divitias parat.
Qui nititur mendaciis hic pascit ventos idem autem ipse sequitur
aves volantes. Qui congregat in messe filius sapiens est
qui autem stertit aestate filius confusionis. Benedictio Domini
super caput iusti os autem impiorum operit iniquitatem.
Memoria iusti cum laudibus et nomen impiorum putrescet.
Sapiens corde praecepta suscipiet stultus caeditur
labiis. Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter qui
autem depravat vias suas manifestus erit. Qui applica-
bitur illi descendet ad inferos qui abscesserit ab ea sal-
vabitur. Qui annuit oculo dabit dolorem stultus
labiis verberabitur. At qui palam arguit pacificat.
Vena vitae os iusti et os impiorum operit iniquitatem.
Odium suscitat rixas et universa delicta operit caritas.
In labiis sapientis invenitur sapientia et virga in dorso
eius qui indiget corde. Sapientes abscondunt scientiam os
autem stulti confusioni proximum est. Substantia divitis urbs
fortitudinis eius pavor pauperum egestas eorum. Opus iusti
ad vitam fructus autem impii ad peccatum. Via vitae custo-
dienti disciplinam qui autem increpationes relinquit
errat. Abscondunt odium labia mendacia qui profert
contumeliam insipiens est. In multiloquio peccatum

non deerit. qui autem moderatur labia sua prudentissimus est. Argentum electum lingua iusti. cor impiorum pro nihilo. Labia iusti erudiunt plurimos. qui autem indocti sunt in cordis egestate morientur. Benedictio domini divites facit. nec sociabitur eis afflictio. Quasi per risum stultus operatur scelus. sapientia autem est viro prudentia. Quod timet impius veniet super eum. desiderium suum iustis dabitur. Quasi tempestas transiens non erit impius. iustus autem quasi fundamentum sempiternum. Sicut acetum dentibus et fumus oculis. sic piger his qui miserunt eum. Timor domini apponet dies. et anni impiorum breviabuntur. Expectatio iustorum letitia. spes autem impiorum peribit. Fortitudo simplicis via domini. et pavor his qui operantur malum. Iustus in eternum non commovebitur. impii autem non habitabunt super terram. Os iusti parturiet sapientiam. lingua pravorum peribit. Labia iusti considerant placita. et os impiorum perversa.

XI

Statera dolosa abhominatio est apud deum. et pondus equum voluntas eius. Ubi fuerit superbia. ibi erit et contumelia. ubi autem humilitas. ibi et sapientia. Simplicitas iustorum diriget eos. et supplantatio perversorum vastabit illos. Non proderunt divitie in die ultionis. iustitia autem liberabit a morte. Iustitia simplicis diriget viam eius. et in impietate sua corruet impius. Iustitia rectorum liberabit eos. et in insidiis suis capientur iniqui. Mortuo homine impio. nulla erit ultra spes. et expectatio sollicitorum peribit. Iustus de angustia liberatus est. et tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum suum. iusti autem liberabuntur scientia. In bonis iustorum exultabit civitas. et in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur civitas. et ore impiorum subvertetur. Qui despicit amicum suum corde indigens est. vir autem prudens tacebit. Qui ambulat fraudulenter revelat archana. qui autem fidelis est celat amici commissum. Ubi non est gubernator populus corruet. salus autem ubi multa consilia. Affligetur malo qui fidem facit pro extraneo. qui autem cavet laqueos securus erit. Mulier gratiosa inveniet gloriam. et robusti habebunt divitias. Benefacit anime sue vir misericors. qui autem crudelis est etiam propinquos abicit. Impius facit opus instabile. seminanti autem iustitiam merces fidelis. Clementia preparat vitam. et sectatio malorum mortem. Abhominabile domino cor pravum. et voluntas eius in his qui simpliciter ambulant. Manus in manu non erit innocens malus. semen autem iustorum salvabitur. Circulus aureus in naribus suis. mulier pulchra et fatua. Desiderium iustorum omne bonum est. prestolatio impiorum furor.

Alii dividunt propria et ditiores fiunt. alii rapiunt non sua et semper in egestate sunt. Anima que benedicit impinguabitur. et qui inebriat ipse quoque inebriabitur. Qui abscondit frumenta in tempore maledicetur in populis. benedictio autem super caput vendentium. Bene consurgit diluculo qui querit bona. qui autem investigator malorum est opprimetur ab eis. Qui confidit in divitiis suis corruet. iusti autem quasi virens folium germinabunt. Qui conturbat domum suam possidebit ventos. et qui stultus est serviet sapienti. Fructus iusti lignum vite. et qui suscipit animas sapiens est. Si iustus in terra recipit. quanto magis impius et peccator.

XII

Qui diligit disciplinam diligit scientiam. qui autem odit increpationes insipiens est. Qui bonus est hauriet a domino gratiam. qui autem confidit in cogitationibus suis impie agit. Non roborabitur homo ex impietate. et radix iustorum non commovebitur. Mulier diligens corona est viro suo. et putredo in ossibus eius que confusione res dignas gerit. Cogitationes iustorum iudicia. et consilia impiorum fraudulenta. Verba impiorum insidiantur sanguini. os iustorum liberabit eos. Verte impios et non erunt. domus autem iustorum permanebit. Doctrina sua noscetur vir. qui autem vanus et excors est patebit contemptui. Melior est pauper et sufficiens sibi. quam gloriosus et indigens pane. Novit iustus animas iumentorum suorum. viscera autem impiorum crudelia. Qui operatur terram suam saturabitur panibus. qui autem sectatur otium stultissimus est. Qui suavis est in vini moderationibus in suis munitionibus relinquit contumeliam. Desiderium impii munimentum est pessimorum. radix autem iustorum proficiet.

Propter peccata labiorum ruina proximat malo.

Effugiet autem iustus de angustia. De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis. et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei. Via stulti recta in oculis eius. qui autem sapiens est audit consilia. Fatuus statim indicat iram suam. qui autem dissimulat iniuriam callidus est. Qui quod novit loquitur index iustitie est. qui autem mentitur testis est fraudulentus. Est qui promittit. et quasi gladio pungitur conscientie. lingua autem sapientium sanitas est. Labium veritatis firmum erit in perpetuum. qui autem testis est repentinus concinnat linguam mendacii. Dolus in corde cogitantium mala. qui autem ineunt pacis consilia sequitur eos gaudium. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. impii autem replebuntur malo. Abhominatio est domino labia mendacia. qui autem fideliter agunt placent ei. Homo versutus celat scientiam. et cor insipientium provocat stultitiam. Manus fortium dominabitur. que autem remissa est tributis serviet. Merror in corde viri humiliabit eum. et sermone bono letificabitur. Qui negligit dampnum propter amicum iustus est. iter autem impiorum decipiet eos. Non inveniet fraudulentus lucrum. et substantia hominis erit auri pretium. In semita iustitie vita. iter autem devium ducit ad mortem. Filius sapiens doctrina patris. qui autem illusor est non audit cum arguitur. De fructu oris sui homo satiabitur bonis. anima autem prevaricatorum iniqua.

XIII

Qui custodit os suum custodit animam suam. qui autem inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Vult et non vult piger. anima autem operantium impinguabitur. Verbum mendax iustus detestabitur. impius autem confundit et confundetur. Iustitia custodit innocentis viam. impietas vero peccatorem supplantat. Est quasi dives cum nihil habeat. et est quasi pauper cum in multis divitiis sit. Redemptio anime viri divitie sue. qui autem pauper est increpationem non sustinet. Lux iustorum letificat. lucerna autem impiorum extinguetur. Anime dolose errant in peccatis. iusti autem misericordes sunt et miserantur. Inter superbos semper iurgia sunt. qui autem agunt cuncta cum consilio reguntur sapientia. Substantia festinata minuetur. que autem paulatim colligitur manu multiplicabitur. Spes que differtur affligit animam. lignum vite desiderium veniens. Qui detrahit alicui rei ipse se in futurum obligat. qui autem timet preceptum in pace versabitur. Filio doloso nihil erit boni. servo autem sapienti prosperi erunt actus. et dirigetur via eius. Lex

sapientis fons vitae, ut declinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiam, in itinere contemptorum vorago. Astutus omnia agit cum consilio, qui autem fatuus est aperit stultitiam. Nuntius impii cadet in malum, legatus fidelis sanitas. Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam, qui autem adquiescit arguenti glorificabitur. Desiderium si compleatur delectat animam, detestantur stulti eos qui fugiunt mala. Qui cum sapientibus graditur sapiens erit, amicus stultorum efficietur similis. Peccatores persequitur malum, et iustis retribuentur bona. Bonus relinquit heredes filios et nepotes, et custoditur iusto substantia peccatoris. Multi cibi in novalibus patrum, et aliis congregantur absque iudicio. Qui parcit virgae odit filium suum, qui autem diligit illum instanter erudit. Iustus comedit et replet animam suam, venter autem impiorum insaturabilis.

XIIII

Sapiens mulier aedificat domum suam, insipiens extructam quoque destruet manibus suis. Ambulans recto itinere et timens Deum despicitur ab eo qui infami graditur via. In ore stulti virga superbiae, labia autem sapientium custodiunt eos. Ubi non sunt boves praesepe vacuum est, ubi autem plurimae segetes ibi manifesta fortitudo bovis. Testis fidelis non mentitur, profert autem mendacium dolosus testis. Quaerit derisor sapientiam et non invenit, doctrina prudentium facilis. Vade contra virum stultum, et nescit labia prudentiae. Sapientia callidi est intellegere viam suam, et imprudentia stultorum errans. Stultus illudit peccatum, inter iustos morabitur gratia. Cor quod novit amaritudinem animae suae, in gaudio eius non miscebitur extraneus. Domus impiorum delebitur, tabernacula vero iustorum germinabunt.

Est via quae videtur homini iusta, novissima autem eius deducunt ad mortem. Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat. Viis suis replebitur stultus, et super eum erit vir bonus. Innocens credit omni verbo, astutus considerat gressus suos. Sapiens timet et declinat a malo, stultus transilit et confidit. Inpatiens operabitur stultitiam, et vir versutus odiosus est. Possidebunt parvuli stultitiam, et expectabunt astuti scientiam. Iacebunt mali ante bonos, et impii ante portas iustorum. Etiam proximo suo pauper odiosus erit, amici vero divitum multi. Qui despicit proximum suum peccat, qui autem miseretur pauperis beatus erit. Errant qui operantur malum, misericordia et veritas praeparant bona. In omni opere bono erit abundantia, ubi autem verba sunt plurima ibi frequenter egestas. Corona sapientium divitiae eorum, fatuitas stultorum inprudentia. Liberat animas testis fidelis, et profert mendacia versipellis. In timore Domini fiducia fortitudinis, et filiis eius erit spes. Timor Domini fons vitae, ut declinent a ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis, et in paucitate plebis ignominia principis. Qui patiens est multa gubernatur prudentia, qui autem inpatiens est exaltat stultitiam suam. Vita carnium sanitas cordis, putredo ossium invidia. Qui calumniatur egentem exprobrat factori eius, honorat autem eum qui miseretur pauperis. In malitia sua expelletur impius, sperat autem iustus in morte sua. In corde prudentis requiescit sapientia, et indoctos quosque erudiet.

Iustitia elevat gentem, miseros autem facit populos peccatum. Acceptus est regi minister intellegens, iracundiam eius inutilis sustinebit.

XV

Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitat furorem. Lingua sapientium ornat scientiam, os fatuorum ebullit stultitiam. In omni loco oculi Domini contemplantur bonos et malos. Lingua placabilis lignum vitae, quae autem inmoderata est conteret spiritum. Stultus inridet disciplinam patris sui, qui autem custodit increpationes astutior fiet. In abundanti iustitia virtus maxima est, cogitationes autem impiorum eradicabuntur. Domus iusti plurima fortitudo, et in fructibus impii conturbatio. Labia sapientium disseminabunt scientiam, cor stultorum dissimile erit. Victimae impiorum abominabiles Domino, vota iustorum placabilia. Abominatio est Domino via impii, qui sequitur iustitiam diligitur ab eo. Doctrina mala deserenti viam vitae, qui increpationes odit morietur. Infernus et perditio coram Domino, quanto magis corda filiorum hominum. Non amat pestilens eum qui se corripit, nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem, in maerore animi deicitur spiritus. Cor sapientis quaerit doctrinam, et os stultorum pascitur inperitia. Omnes dies pauperis mali, secura mens quasi iuge convivium. Melius est parum cum timore Domini quam thesauri magni et insatiabiles.

Melius est vocari ad olera cum caritate quam ad vitulum saginatum cum odio. Vir iracundus provocat rixas, qui patiens est mitigat suscitatas. Iter impiorum quasi saepes spinarum, via iustorum absque offendiculo. Filius sapiens laetificat patrem, et stultus homo despicit matrem suam. Stultitia gaudium stulto, et vir prudens dirigit gressus suos. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium, ubi vero plures sunt consiliarii confirmantur. Laetatur homo in sententia oris sui, et sermo opportunus est optimus. Semita vitae super eruditum, ut declinet de inferno novissimo. Domum superborum demolietur Dominus, et firmos faciet terminos viduae. Abominatio Domini cogitationes malae, et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam, qui autem odit munera vivet. Per misericordiam et fidem purgantur peccata, per timorem autem Domini declinat omnis a malo. Mens iusti meditabitur oboedientiam, os impiorum redundat malis. Longe est Dominus ab impiis, et orationes iustorum exaudiet. Cum placuerint Domino viae hominis, et inimicos eius convertet ad pacem. Lux oculorum laetificat animam, fama bona inpinguat ossa. Auris quae audit increpationes vitae in medio sapientium commorabitur. Qui abicit disciplinam despicit animam suam, qui autem adquiescit increpationibus possessor est cordis. Timor Domini disciplina sapientiae, et gloriam praecedit humilitas.

XVI

Hominis est animum praeparare, et Domini gubernare linguam. Omnes viae hominum patent oculis eius, spirituum ponderator est Dominus. Revela Domino opera tua, et dirigentur cogitationes tuae. Universa propter semet ipsum operatus est Dominus, impium quoque ad diem malum. Abominatio Domini est omnis arrogans, etiam si manus ad manum fuerit non est innocens. Initium viae bonae facere iustitiam, accepta est autem apud Deum magis quam immolare hostias. Misericordia et veritate redimitur iniquitas, et in timore Domini declinatur a malo. Cum placuerint Domino viae hominis, inimicos quoque eius convertet ad pacem. Melius est parum cum iustitia quam multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponit viam suam, sed Domini est dirigere gressus eius. Divinatio

in labiis regis, in iudicio non errabit os eius. Pondus et statera iudi-
cia domini sunt, et opera eius omnes lapides sacculi. Abhominabiles regi
qui agunt impie, quoniam iusticia firmatur solium. Voluntas regum la-
bia iusta; qui recta loquitur diligetur. Indignatio regis nuncii mortis,
et vir sapiens placabit eam. In hilaritate vultus regis vita, et cle-
mentia eius quasi ymber serotinus. Posside sapientiam quia auro melior est,
acquire prudentiam quia preciosior est argento. Semita iustorum de-
clinat a malo; custos anime sue servat viam suam. Contritionem precedit
superbia, et ante ruinam exaltabitur spiritus. Melius est humiliari cum
mitibus quam dividere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona,
et qui in domino sperat beatus est. Qui sapiens corde est appellabitur
prudens, et qui dulcis eloquio maiora reperiet. Fons vite
eruditio possidentis; doctrina stultorum fatuitas. Cor sapientis
erudiet os eius, et labiis illius addet gratiam. Favus mellis verba com-
posita, dulcedo anime, sanitas ossium. Vir impius fodit malum,
et in labiis eius ignis ardescit.

Est via que videtur homini recta et novissimum eius ducit ad mortem. Anima laborantis laborat sibi quia compulit eum os suum.

Homo perversus suscitat lites, et verbosus separat princi-
pes. Vir iniquus lactat amicum suum, et ducit eum
per viam non bonam. Qui attonitis oculis cogitat prava, mor-
dens labia sua perficit malum. Corona dignitatis senectus,
que in viis iusticie reperietur. Melior est patiens viro forti, et qui
dominatur animo suo expugnatore urbium. Sortes mittuntur
XVII in sinum, sed a domino temperantur. Melior est buccella sicca cum gaudio
quam domus plena victimis cum iurgio. Servus sapiens dominabitur
filiis stultis, et inter fratres hereditatem dividet. Sicut igne probatur
argentum et aurum camino, ita corda probat dominus. Malus o-
bedit lingue inique, fallax obtemperat labiis mendacibus. Qui
despicit pauperem exprobrat factori eius, et qui in ruina leta-
tur alterius non erit impunitus. Corona senum filii filiorum, et
gloria filiorum patres eorum. Non decent stultum verba composita, nec prin-
cipem labium mentiens. Gemma gratissima expectatio presto-
lantis; quocumque se verterit prudenter intelligit. Qui celat delic-
tum querit amicitias; qui altero sermone repetit separat fe-
deratos. Plus proficit correptio apud prudentem quam centum pla-
ge apud stultum. Semper iurgia querit malus; angelus autem crude-
lis mittetur contra eum. Expedit magis urse occurrere raptis
fetibus quam fatuo confidenti sibi in stultitia sua. Qui reddit
mala pro bonis non recedet malum de domo eius. Qui dimittit
aquam caput est iurgiorum, et antequam patiatur contumeliam iu-
dicium deserit. Et qui iustificat impium et qui condempnat
iustum, abhominabilis est uterque apud deum. Quid prodest habere divi-
cias stultum, cum sapientiam emere non possit? Qui altam fa-
cit domum suam querit ruinam, et qui evitat discere incidit
Omni tempore diligit in mala.
qui amicus est, et frater in angustiis comprobatur.
Homo stultus plaudit manibus cum spoponderit pro amico
suo. Qui meditatur discordias diligit rixas, et qui exaltat
os suum querit ruinam. Qui perversi cordis est non inveniet bo-
num, et qui vertit linguam incidet in malum. Natus est stultus
in ignominiam suam, sed nec pater in fatuo letabitur. Animus

gaudens etatem floridam facit; spiritus tristis exsiccat ossa. Munera
de sinu impius accipit, ut pervertat semitas iudicii. In facie prudentis
lucet sapientia; oculi stultorum in finibus terre. Ira patris filius stultus, et do-
lor matris que genuit eum. Non est bonum dampnum inferre ius-
to, nec percutere principem qui recta iudicat. Qui moderatur sermones
suos doctus et prudens est, et preciosi spiritus vir eruditus. Stultus quoque si ta-
cuerit sapiens reputabitur, et si compresserit labia sua intelligens.
Occasiones querit qui vult recedere ab amico; omni tempore erit expro-
brabilis. Non recipit stultus verba prudentie, nisi ea dixeris que versantur
in corde eius. Impius cum in profundum venerit peccatorum contempnit,
sed sequitur eum ignominia et obprobrium. Aqua profunda verba
ex ore viri, et torrens redundans fons sapientie. Accipere personam
impii in iudicio non est bonum, ut declines a veritate iudicii.
Labia stulti immiscent se rixis, et os eius iurgia provocat. Os
stulti contritio eius, et labia eius ruina anime ipsius. Verba bilin-
guis quasi simplicia, et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris.
Pigrum deicit timor; anime autem effeminatorum esurient.
Qui mollis et dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dis-
sipantis. Turris fortissima nomen domini; ad ipsam currit
iustus et exaltabitur. Substantia divitis urbs roboris eius, et quasi
murus validus circumdans eum. Antequam conteratur exaltatur cor
hominis, et antequam glorificetur humiliatur. Qui prius respondit quam audiat
stultum se esse demonstrat et confusione dignum. Spiritus viri sus-
tentat imbecillitatem suam; spiritum vero ad iracundiam facilem quis
poterit sustinere? Cor prudens possidebit scientiam, et auris sapientium
querit doctrinam. Donum hominis dilatat viam eius, et ante principes spa-
cium ei facit. Iustus prior accusator est sui; venit amicus eius
et investigabit eum. Contradictiones comprimit sors, et inter potentes
quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma, et
iudicia quasi vectes urbium. De fructu oris viri replebitur
venter eius, et genimina labiorum illius saturabunt eum. Mors
et vita in manu lingue; qui diligunt eam comedent fructus eius.
Qui invenit mulierem bonam invenit
bonum, et hauriet iocunditatem a domino. Qui expellit
mulierem bonam expellit bona; qui autem tenet adulteram stultus est
et impius. Cum obsecrationibus loquitur pauper, et dives effabitur
rigide. Vir amabilis ad societatem magis amicus erit quam
frater. Melior est pauper qui ambulat in simplicitate XVII
sua quam dives torquens labia insipiens. Ubi non est scientia anime 19
non est bonum; qui festinus est pedibus offendit. Stultitia hominis
supplantat gressus eius, et contra deum fervet animo suo. Divicie addunt
amicos plurimos; a paupere autem et hii quos habuit separantur.
Testis falsus non erit impunitus, et qui loquitur mendacia non
effugiet. Multi colunt personam potentis, et amici sunt dona tri-
buentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum; insuper et amici re-
cesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nichil habebit; qui autem pos-
sessor est mentis diligit animam suam, et custos prudentie inveniet
bona. Testis falsus non erit impunitus, et qui loquitur mendacia peribit.
Non decent stultum delicie, nec servum dominari principibus. Doctrina
viri per patientiam noscitur, et gloria eius est iniqua pretergredi. Sicut

fremitui leonis: ita et regis ira. et sicut ros super herbam: ita et hilaritas eius. Dolor patris filius stultus: et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. Domus et divitie dantur a parentibus: a domino autem proprie uxor prudens. Pigredo immittit soporem: et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum custodit animam suam: qui autem neglegit viam suam mortificabitur.

Feneratur domino qui miseretur pauperis: et vicissitudinem suam reddet ei. Erudi filium tuum ne desperes: ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam. Qui impatiens est sustinebit dampnum: et cum rapuerit aliud apponet. Audi consilium et suscipe disciplinam: ut sis sapiens in novissimis tuis. Multe cogitationes in corde viri: voluntas autem domini permanebit. Homo indigens misericors est: et melior est pauper quam vir mendax. Timor domini ad vitam: et in plenitudine commorabitur absque visitatione pessima. Abscondit piger manum suam sub ascella: nec ad os suum applicat eam. Pestilente flagellato stultus sapientior erit: si autem corripueris sapientem intelliget disciplinam. Qui affligit patrem et fugat matrem: ignominiosus est et infelix. Non cesses fili audire doctrinam: nec ignores sermones scientie. Testis iniquus deridet iudicium: et os impiorum devorat iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia: et mallei percutientes stultorum corporibus. Luxuriosa res vinum: et tumultuosa ebrietas: quicumque his delectatur non erit sapiens.

XIX Sicut rugitus leonis: ita et terror regis. Qui provocat eum peccat in animam suam. Honor est homini qui separat se a contentionibus: omnes autem stulti miscentur contumeliis. Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo estate et non dabitur ei. Sicut aqua profunda: sic consilium in corde viri. sed homo sapiens exhauriet illud. Multi homines misericordes vocantur: virum autem fidelem quis inveniet? Iustus qui ambulat in simplicitate sua: beatos post se filios derelinquet. Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo.

Quis potest dicere mundum est cor meum: purus sum a peccato? Pondus et pondus: mensura et mensura: utrumque abhominabile est apud deum. Ex studiis suis intelligitur puer: si munda et recta sint opera eius. Aurem audientem et oculum videntem: dominus fecit utrumque. Noli diligere sompnum ne te egestas opprimat. Aperi oculos tuos: et saturare panibus. Malum est malum est dicit omnis emptor: et cum recesserit tunc gloriabitur. Est aurum et multitudo gemmarum: et vas preciosum labia scientie. Tolle vestimentum eius qui fideiussor extitit alieni: et pro extraneis aufer pignus ab eo. Suavis est homini panis mendacii: et postea implebitur os eius calculo. Cogitationes consiliis roborantur: et gubernaculis tractanda sunt bella. Ei qui revelat misteria et ambulat fraudulenter: et dilatat labia sua: ne commiscearis. Qui maledicit patri suo et matri: extinguetur lucerna eius in mediis tenebris. Hereditas ad quam festinatur in principio: in novissimo benedictione carebit. Ne dicas reddam malum pro malo: expecta dominum et liberabit te.

Abhominatio est apud dominum pondus et pondus: statera dolosa non est bona. A domino diriguntur gressus viri: quis autem hominum potest intelligere viam suam? Ruina est homini devorare sanctos: et post vota tractare. Dissipat impios rex sapiens: et incurvat super eos fornicem. Lucerna domini spiraculum hominis: que investigat omnia secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem: et roboratur clementia thronus eius. Exultatio iuvenum fortitudo eorum: et dignitas senum canicies. Livor vulneris absterget mala: et plage in secretioribus ventris.

XX Sicut divisiones aquarum ita cor regis in manu domini: quocumque voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda dominus. Facere misericordiam et iudicium magis placent domino quam victime. Exaltatio oculorum est dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in habundantia: omnis autem piger semper in egestate est. Qui congregat thesauros lingua mendacii: vanus et excors est: et impingetur ad laqueos mortis. Rapine impiorum detrahent eos: quia noluerunt facere iudicium. Perversa via viri aliena est: qui autem mundus est rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domatis: quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Anima impii desiderat malum: non miserebitur proximo suo. Multato pestilente sapientior erit parvulus: et si sectetur sapientem sumet scientiam. Excogitat iustus de domo impii: ut detrahat impios a malo. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis: et ipse clamabit et non exaudietur. Munus absconditum extinguit iras: et donum in sinu indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium: et pavor operantibus iniquitatem. Vir qui erraverit a via doctrine in cetu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas in egestate erit: qui amat vinum et pinguia non ditabitur. Pro iusto datur impius: et pro rectis iniquus. Melius est habitare in terra deserta quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti: et imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam: inveniet vitam et gloriam. Civitatem fortium ascendit sapiens: et destruxit robur fiducie eius. Qui custodit os suum et linguam suam: custodit ab angustiis animam suam. Superbus et arrogans vocatur indoctus:

Qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quicquam manus eius operari. Tota die concupiscit et desiderat: qui autem iustus est tribuet et non cessabit. Hostie impiorum abhominabiles: quia offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit: vir obediens loquetur victoriam. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum: qui autem rectus est corrigit viam suam. Non est sapientia: non est prudentia: non est consilium contra dominum. Equus paratur ad diem belli: dominus autem salutem tribuit.

XXI Melius est nomen bonum quam divitie multe: super argentum et aurum gratia bona. Dives et pauper obviaverunt sibi: utriusque operator est dominus. Callidus vidit malum: et abscondit se: innocens pertransiit et afflictus est dampno. Finis modestie timor domini: divitie et gloria et vita. Arma

et gladii in via perversi; custos autem animae suae longe recedit ab eis. Proverbium: adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit non recedet ab ea. Dives pauperibus imperat, et qui accipit mutuum servus est feneranti. Qui seminat iniquitatem metet mala, et virga irae suae consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur: de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et honorem acquiret qui dat munera; animam autem aufert accipientium. Eice derisorem, et exibit cum eo iurgium, cessabuntque causae et contumeliae. Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Oculi Domini custodiunt scientiam, et supplantantur verba iniqui. Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum. Fovea profunda os alienae; cui iratus est Dominus incidet in eam. Stultitia colligata est in corde pueri, et virga disciplinae effugabit eam. Qui calumpniatur pauperem ut augeat divitias suas, dabit ipse ditiori et egebit.

Fili mi, inclina aurem tuam et audi verba sapientium; appone autem cor tuum ad doctrinam meam, quae pulchra erit tibi cum servaveris eam in corde tuo, et redundabit in labiis tuis, ut sit in Domino fiducia tua. Unde et ostendi eam tibi hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus et scientia, ut ostenderem tibi firmitatem et eloquia veritatis, respondere ex his illis qui miserunt te. Non facias violentiam pauperi quia pauper est, neque conteras egenum in porta, quia Dominus iudicabit causam eius, et configet eos qui confixerunt animam eius. Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso, ne forte discas semitas eius et sumas scandalum animae tuae. Noli esse cum his qui defigunt manus suas, et qui vades se offerunt pro debitis. Si enim non habes unde restituas, quid causae est ut tollas operimentum de cubili tuo? Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui. Vidisti virum velocem in opere suo? Coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

XXIII

Quando sederis ut comedas cum principe, diligenter attende quae posita sunt ante faciem tuam, et statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes potestatem in anima tua. Ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacii. Noli laborare ut diteris, sed prudentiae tuae pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas habere non potes, quia facient sibi pennas quasi aquilae et volabunt in caelum. Ne comedas cum homine invido, et ne desideres cibos eius, quoniam in similitudinem arioli et coniectoris aestimat quod ignorat. Comede et bibe, dicet tibi, et mens eius non est tecum. Cibos quos comederas evomes, et perdes pulchros sermones tuos. In auribus insipientium ne loquaris, quia despicient doctrinam eloquii tui. Ne attingas terminos parvulorum, et agrum pupillorum ne introeas; propinquus enim eorum fortis est, et ipse iudicabit contra te causam illorum. Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, et aures tuae ad verba scientiae. Noli subtrahere a puero disciplinam; si enim percusseris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum, et animam eius de inferno liberabis.

Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum, et exultabunt renes mei cum locuta fuerint rectum labia tua. Non aemuletur cor tuum peccatores, sed in timore Domini esto tota die, quia habebis spem in novissimo, et praestolatio tua non auferetur. Audi fili mi et esto sapiens, et dirige in via animum tuum. Noli esse in conviviis potatorum, nec in comessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt, quia vacantes potibus et dantes symbola consumentur, et vestietur pannis dormitatio. Audi patrem tuum qui genuit te, et ne contempnas cum senuerit mater tua. Veritatem eme, et noli vendere sapientiam et doctrinam et intelligentiam. Exultat gaudio pater iusti; qui sapientem genuit laetabitur in eo. Gaudeat pater tuus et mater tua, et exultet quae genuit te. Praebe fili mi cor tuum mihi, et oculi tui vias meas custodiant. Fovea enim profunda est meretrix, et puteus angustus aliena. Insidiatur in via quasi latro, et quos incautos invenerit interficiet. Cui vae? Cuius patri vae? Cui rixae? Cui foveae? Cui sine causa vulnera? Cui suffusio oculorum? Nonne his qui morantur in vino, et student calicibus epotandis? Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenduerit in vitro color eius: ingreditur blande, sed in novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas, et cor tuum loquetur perversa. Et eris sicut dormiens in medio mari, et quasi sopitus gubernator amisso clavo. Et dices: Verberaverunt me, sed non dolui; traxerunt me, et ego non sensi; quando evigilabo et rursum vina reperiam?

XXIIII

Ne aemuleris viros malos, nec desideres esse cum eis, quia rapinas meditatur mens illorum, et fraudes labia eorum loquuntur. Sapientia aedificabitur domus, et prudentia roborabitur. In doctrina replebuntur cellaria, universa substantia pretiosa et pulcherrima. Vir sapiens fortis est, et vir doctus robustus et validus, quia cum dispositione initur bellum, et erit salus ubi multa consilia sunt. Excelsa stulto sapientia; in porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum est, et abominatio hominum detractor. Si desperaveris lapsus in die angustiae, imminuetur fortitudo tua.

Erue eos qui ducuntur ad mortem, et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris: Vires non suppetunt, qui inspector est cordis ipse intelligit, et servatorem animae tuae nihil fallit, reddetque homini iuxta opera sua. Comede fili mi mel quia bonum est, et favum dulcissimum gutturi tuo; sic et doctrina sapientiae animae tuae, quam cum inveneris habebis in novissimis spem, et spes tua non peribit. Ne insidieris et quaeras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem eius. Septies enim cadit iustus et resurget; impii autem corruent in malum. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas, et in ruina eius ne exultet cor tuum, ne forte videat Dominus et displiceat ei, et auferat ab eo iram suam. Ne contendas cum pessimis, nec aemuleris impios, quoniam non habent futurorum spem mali, et lucerna impiorum extinguetur. Time Dominum fili mi et regem, et cum detractoribus non commiscearis, quoniam repente consurget perditio eorum, et ruinam utriusque quis novit? Haec quoque sapientibus: cognoscere personam in iudicio non est bonum. Qui dicit impio: Iustus es, maledicent ei populi, et detestabuntur eum tribus. Qui arguunt laudabuntur, et super eos veniet

contradicto. Labia deosculabitur qui recta verba respondit.
Prepara foris opus tuum et diligenter exerce agrum tuum ut postea edifi-
ces domum tuam. Ne sis testis frustra contra proximum tuum. nec lacteas quemquam
labiis tuis. Ne dicas quomodo fecit mihi sic faciam ei. reddam
unicuique secundum opus suum.
Per agrum hominis pigri transivi. et per vineam viri stulti.
et ecce totum repleverant urtice. operuerant superficiem
eius spine. et maceria lapidum destructa erat. Quod cum
vidissem. posui in corde meo et didici disciplinam exemplo.
Usquequo piger dormis. quando de sompno consurges. Parum inquam
dormies. modicum dormitabis. paullulum manus conseres ut quiescas
et veniet quasi cursor egestas tua. et mendicitas quasi vir armatus.

XXV

Hee quoque parabole salomonis quas transtulerunt
viri ezechie regis iude. Gloria dei est celare verbum. et gloria
regum investigare sermonem. Celum sursum et terra deorsum
et cor regum inscrutabile. Aufer rubiginem de argento et
egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu re-
gis et firmabitur iusticia thronus eius. Ne gloriosus appareas coram
rege. et in loco magnorum ne steteris. Melius est enim ut dicatur tibi
ascende huc. quam ut humilieris coram principe. Que viderunt
oculi tui ne proferas in iurgio cito. ne postea emendare non
possis cum dehonestaveris amicum tuum. Causam tuam tracta
cum amico tuo. et secretum extraneo ne reveles. ne forte in-
sultet tibi cum audierit. et exprobrare non cesset. Gratia et amici-
cia liberant. quas tibi serva ne exprobrabilis fias. Mala aurea in
lectis argenteis. qui loquitur verbum in tempore suo. Inauris au-
rea et margaritum fulgens. qui arguit sapientem et aurem obe-
dientem. Sicut frigus nivis in die messis. ita legatus fidelis ei qui
misit eum. animam illius requiescere facit. Nubes et ventus et plu-
vie non sequentes. vir gloriosus et promissa non complens. Paciencia leni-
etur princeps. et lingua mollis confringet duriciam. Mel invenisti.
comede quod sufficit tibi. ne forte saciatus evomas illud.
Subtrahe pedem tuum de domo proximi
tui. nequando saciatus oderit te. Iaculum et gladius et sagitta acu-
ta homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium. Dens pu-
tridus et pes lassus qui sperat super infideli in die angustie.
et amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro qui cantat
carmina cordi pessimo. Sicut tinea vestimento et vermis ligno. ita
tristicia viri nocet cordi. Si esurierit inimicus tuus ciba illum.
si sitierit da ei aquam bibere. Prunas enim congregabis super caput eius
et dominus reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluvias. et facies tristis lin-
guam detrahentem. Melius est sedere in angulo domatis. quam cum mu-
liere litigiosa et in domo communi. Aqua frigida anime sicienti et
nuncius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede et vena corrup-
ta iustus cadens coram impio. Sicut qui mel comedit multum non est
ei bonum. sic qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut
urbs patens et absque murorum ambitu. ita vir qui non potest in loquen-
do cohibere spiritum suum.

XXVI

Quomodo nix in estate et pluvie in messe. sic
indecens est stulto gloria. Nam sicut avis ad alta transvolans. et passer
quolibet vadens. sic maledictum frustra prolatum in quempiam
superveniet. Flagellum equo. et chamus asino. et virga dorso
imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta stulticiam suam.
ne efficiaris ei similis.
Responde stulto iuxta stulticiam. ne sibi sapiens esse vide-
atur. Claudus pedibus et iniquitatem bibens qui mittit
verba per nuncium stultum. Quomodo pulchras habet frustra claudus tibi-
as. sic indecens est in ore stultorum parabola. Sicut qui mittit lapi-
dem in acervum mercurii. ita qui tribuit insipienti honorem.
Quomodo si spina nascatur in manu temulenti. sic parabola in ore
stultorum. Iudicium determinat causas. et qui imponit stulto silen-
cium iras mitigat. Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum. sic
imprudens qui iterat stulticiam suam. Vidisti hominem sapientem
sibi videri. magis illo spem habebit stultus. Dicit piger. leo in
via. leena in itineribus. Sicut ostium vertitur in cardine suo.
ita piger in lecto suo. Abscondit piger manum sub ascella sua.
et laborat si ad os suum eam converterit. Sapientior sibi piger videtur
septem viris loquentibus sentencias. Sicut qui apprehendit auribus canem. sic qui
transit impaciens commiscetur rixe alterius. Sicut noxius est qui mit-
tit lanceas et sagittas in mortem. sic vir qui fraudulenter
nocet amico suo. et cum fuerit deprehensus. dicit. ludens feci.
Cum defecerint ligna extinguetur ignis. et susurrone subtracto
iurgia conquiescent. Sicut carbones ad prunas. et ligna ad ig-
nem. sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis quasi sim-
plicia. et ipsa perveniunt ad intima ventris. Quomodo si argento
sordido ornare velis vas fictile. sic labia tumida cum pessimo
corde sociata.
Labiis suis intelligitur
inimicus cum in corde tractaverit dolos. Quando submise-
rit vocem suam ne credideris ei. quoniam septem nequicie sunt in corde
illius. Qui operit odium fraudulenter. revelabitur malicia eius in
concilio. Qui fodit foveam incidet in eam. et qui volvit lapi-
dem revertetur ad eum. Lingua fallax non amat veritatem. et os
lubricum operatur ruinas.

XXVI

Ne glorieris in crastinum ignorans quid
superventura pariat dies. Laudet te alienus et non os tuum. extra-
neus et non labia tua. Grave est saxum et onerosa harena. sed ira
stulti utroque gravior. Ira non habet misericordiam nec erumpens furor. et im-
petum concitati ferre quis poterit.
Melior est manifesta correptio. quam amor absconditus. Me-
liora sunt vulnera diligentis. quam fraudulenta odientis
oscula. Anima saturata calcabit favum. anima esuriens et amarum
pro dulci sumet. Sicut avis transmigrans de nido suo. sic vir qui
relinquit locum suum. Unguento et variis odoribus
delectatur cor. et bonis amici consiliis anima dulcoratur. Amicum
tuum et amicum patris tui ne dimiseris. et domum fratris tui ne in-
gressus fueris in die afflictionis tue. Melior est vicinus iuxta quam frater
procul. Stude sapientie fili mi et letifica cor meum. ut possis ex-
probranti respondere sermonem. Astutus videns malum absconditus est.
parvuli transeuntes sustinuerunt dispendia. Tolle vestimentum
eius qui fidem spopondit pro extraneo. et pro alienis aufer ei pignus.
Qui benedicit proximo suo voce grandi de nocte consurgens
maledicenti similis erit. Tecta perstillancia in die frigoris et

litigiosa mulieri comparantur. Qui retinet eam quasi qui ventum
teneat, et oleum dexterae suae vocabit. Ferro ferrum acuitur, et homo
exacuit faciem amici sui. Qui servat ficum comedet fructum
eius, et qui custos est domini sui glorificabitur. Quomodo in aquis resplendent
vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.
Infernus et perditio non replebuntur, similiter et oculi hominum in-
satiabiles. Quomodo probatur in conflatorio argentum et aurum
in fornace, sic probatur homo ore laudantis. Cor iniqui inquirit
mala, cor autem rectum inquirit scientiam. Si contuderis stul-
tum in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo
stultitia eius. Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque gre-
ges considera. Non enim habebis iugiter potestatem, sed corona tribue-
tur in generatione generationum.

Aperta sunt prata, et apparuerunt herbae virentes, et col-
lecta sunt fena de montibus. Agni ad vestimentum
tuum, et hedi agri pretium. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos
et in necessaria domus tuae, et ad victum ancillis tuis. Fugit

XVII

impius nemine persequente, iustus autem quasi leo confidens absque
terrore erit. Propter peccata terrae multi principes eius, et propter hominis
sapientiam et horum scientiam quae dicuntur vita ducis longi-
or erit. Vir pauper calumnians pauperes similis est
imbri vehementi in quo paratur fames. Qui derelinquunt
legem laudant impium, qui custodiunt succenduntur
contra eum. Viri mali non cogitant iudicium, qui autem inqui-
runt dominum animadvertunt omnia. Melior est pauper ambulans
in simplicitate sua quam dives pravis itineribus. Qui custodit le-
gem filius sapiens est, qui autem pascit comessatores confundit
patrem suum. Qui coacervat divitias usuris et fenore li-
beralem in pauperes congregat eas. Qui declinat aures suas
ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.

Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corru-
et, et simplices possidebunt bona eius. Sapiens sibi vide-
tur vir dives, pauper autem prudens scrutabitur eum. In
exultatione iustorum multa gloria est, regnantibus impiis ruinae
hominum. Qui abscondit scelera sua non dirigetur, qui autem confessus
fuerit et reliquerit ea misericordiam consequetur. Beatus homo qui semper est
pavidus, qui vero mentis est durae corruet in malum. Leo ru-
giens et ursus esuriens princeps impius super populum pauperem.
Dux indigens prudentia multos opprimet per calumniam,
qui autem odit avaritiam longi fient dies eius. Hominem qui
calumniatur animae sanguinem si usque ad lacum fugerit nemo
sustinet. Qui ambulat simpliciter salvus erit, qui perversis ingreditur
viis concidet semel. Qui operatur terram suam satiabitur
panibus, qui sectatur otium replebitur egestate. Vir
fidelis multum laudabitur, qui autem festinat ditari non
erit innocens. Qui cognoscit in iudicio faciem non bene facit,
iste et pro buccella panis deserit veritatem. Vir qui festinat
ditari et aliis invidet ignorat quod egestas superveniat
ei. Qui corripit hominem gratiam postea inveniet apud eum magis
quam ille qui per linguae blandimenta decipit. Qui subtrahit
aliquid a patre suo et a matre, et dicit hoc non est peccatum, particeps
homicidae est. Qui se iactat et dilatat iurgia concitat, qui vero
sperat in domino sanabitur. Qui confidit in corde suo stultus est,
qui autem graditur sapienter ipse salvabitur. Qui dat pauperi
non indigebit, qui despicit deprecantem sustinebit penuriam.
Cum surrexerint impii abscondentur homines, cum illi perierint
multiplicabuntur iusti. Viro qui corripientem dura cervice
contemnit repentinus superveniet interitus, et eum sanitas non se-
quetur. In multiplicatione iustorum laetabitur vulgus, cum impii sumpse-
rint principatum gemet populus. Vir qui amat sapientiam laetificat
patrem suum, qui autem nutrit scorta perdet substantiam. Rex iustus erigit
terram, vir avarus destruet eam. Homo qui blandis fictisque
sermonibus loquitur amico suo rete expandit pedibus eius. Pecca-
ntem virum iniquum involvet laqueus, et iustus laudabit atque gau-
debit. Novit iustus causam pauperum, impius ignorat scientiam. Ho-
mines pestilentes dissipant civitatem, sapientes vero avertunt
furorem. Vir sapiens si cum stulto contenderit, sive irascatur
sive rideat non inveniet requiem. Viri sanguinum oderunt sim-
plicem, iusti autem quaerunt animam eius.

Totum spiritum suum profert stultus, sapiens differt et reser-
vat in posterum. Princeps qui libenter audit verba mendacii omnes
ministros habet impios. Pauper et creditor obviaverunt sibi,
utriusque illuminator est dominus. Rex qui iudicat in veritate pauperes,
thronus eius in aeternum firmabitur. Virga atque correptio tribuit
sapientiam, puer autem qui dimittitur voluntati suae confundit matrem
suam. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera,
et iusti ruinas eorum videbunt. Erudi filium tuum, et refrigerabit
te, et dabit delicias animae tuae. Cum prophetia defecerit dissipabitur
populus, qui vero custodit legem beatus est. Servus verbis non potest erudiri, quia
quod dicis intellegit et respondere contemnit. Vidisti hominem velocem
ad loquendum, stultitia magis speranda est quam illius correptio.
Qui delicate a pueritia nutrit servum suum postea illum sentiet
contumacem. Vir iracundus provocat rixas, et qui ad indignandum
facilis est erit ad peccandum proclivior. Superbum sequitur humilitas,
et humilem spiritu suscipiet gloria. Qui cum fure participat odit
animam suam, adiurantem audit et non indicat. Qui timet
hominem cito corruet, qui sperat in domino sublevabitur. Multi
requirunt faciem principis, et a domino egreditur iudicium singulorum.
Abominantur iusti virum impium, et abominantur eos impii
qui in recta sunt via. Verbum custodiens filius extra perditionem erit.

Verba congregantis filii vomentis visio
quam locutus est vir cum quo est deus, et qui deo secum morante con-
fortatus ait: Stultissimus sum virorum, et sapientia hominum non est
mecum. Non didici sapientiam, et novi sanctorum scientiam. Quis ascendit
in caelum atque descendit? Quis continuit spiritum in manibus suis?
Quis colligavit aquas quasi in vestimento? Quis suscitavit
omnes terminos terrae? Quod nomen est eius, et quod nomen filii eius, si
nosti? Omnis sermo dei ignitus, clipeus est sperantibus in se.
Ne addas quicquam verbis illius, et arguaris inveniarisque
mendax. Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar. Va-

mentem et verba mendacia longe fac a me. Mendicitatem et
divitias ne dederis mihi. tribue tantum victui meo necessaria. Ne forte
saciatus illiciar ad negandum, et dicam quis est dominus? Et egestate
compulsus furer, et periurem nomen dei mei. Ne accuses servum
ad dominum suum, ne forte maledicat tibi et corruas. Generatio que
patri suo maledicit, et que matri sue non benedicit. Generatio que sibi mun-
da videtur, et tamen non est lota a sordibus suis. Generatio cuius excelsi
sunt oculi, et palpebre eius in alta surrecte. Generatio que pro
dentibus gladios habet, et commandit molaribus suis ut comedat
inopes de terra, et pauperes ex hominibus. Sanguisuge due sunt
filie dicentes. affer. affer. Tria sunt insaciabilia, et
quartum quod numquam dicit sufficit. Infernus et os vulve et
terra que non saciatur aqua. Ignis vero numquam dicit sufficit.
Oculum qui subsannat patrem, et despicit partum matris sue,
effodiant eum corvi de torrentibus, et comedant illum filii
Tria sunt difficilia mihi. aquile.
et quartum penitus ignoro. Viam aquile in celo,
viam colubri super petram, viam navis in medio mari,
et viam viri in adolescentia. Talis est et via mulieris adultere,
que comedit, et tergens os suum dicit. Non sum operata malum.
Per tria movetur terra, et quartum non potest sustinere. Per servum
cum regnaverit, per stultum cum saciatus fuerit cibo, per
odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta, et
per ancillam cum heres fuerit domine sue. Quatuor sunt mini-
ma terre, et ipsa sunt sapientiora sapientibus. Formice populus in-
firmus qui preparat in messe cibum sibi. Lepusculus plebs in-
valida qui collocat in petra cubile suum. Regem locusta non
habet, et egreditur universa per turmas. Stellio manibus nititur
et moratur in edibus regum. Tria sunt que bene gradiuntur, et
quartum quod incedit feliciter. Leo fortissimus bestiarum ad nul-
lius pavebit occursum. Gallus succinctus lumbos, et aries
nec est rex qui resistat ei. Et qui stultus apparuit postquam elatus est
in sublime. Si enim intellexisset, ori imposuisset manum. Qui autem
fortiter premit ubera ad eliciendum lac, exprimit butyrum, et qui
vehementer emungit elicit sanguinem. Et qui provocat iras
producit discordias.
Verba lamuelis regis. Visio qua erudivit eum mater
sua. Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte
votorum meorum? Ne dederis mulieribus substantiam tuam, et divicias
tuas ad delendos reges. Noli regibus o lamuel noli regibus
XXXI dare vinum, quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas. Ne
forte bibant et obliviscantur iudiciorum, et mutent causam filiorum
pauperis. Date siceram merentibus, et vinum his qui amaro sunt
animo. Bibant ut obliviscantur egestatis sue, et doloris non
recordentur amplius. Aperi os tuum muto, et causis omnium filiorum
qui pertranseunt. Aperi os tuum, decerne quod iustum est, et iudica inopem
Mulierem fortem Aleph et pauperem.
quis inveniet? procul et de ultimis finibus precium eius.
Beth Confidit in ea cor viri sui, et spoliis non indigebit.
Gimel Reddet ei bonum et non malum omnibus diebus vite sue.

Deleth. Quesivit lanam et linum, et operata est consilio ma-
nuum suarum. Heth. Facta est quasi navis institoris de longe
portans panem suum. Vau. De nocte surrexit, deditque predam
domesticis suis, et cibaria ancillis suis. Zay. Consideravit a-
grum, et emit eum. de fructu manuum suarum plantavit
vineam. Heth. Accinxit fortitudine lumbos suos, et robo-
ravit brachium suum. Teth. Gustavit et vidit quia bo-
na est negociatio eius. non extinguetur in nocte lucerna eius.
Ioth. Manum suam misit ad fortia, et digiti eius apprehenderunt
fusum. Caph. Manum suam aperuit inopi, et palmas suas
extendit ad pauperem. Lamech. Non timebit domui sue
a frigoribus nivis. omnes enim domestici eius vestiti sunt du-
plicibus. Mem. Stragulatam vestem fecit sibi. bissus et pur-
pura indumentum eius. Nun. Nobilis in portis vir eius, quando
sederit cum senatoribus terre. Sameth. Sindonem fecit
et vendidit, et cingulum tradidit chananeo. Ayn. Forti-
tudo et decor indumentum eius, et ridebit in die novissimo.
Phe. Os suum aperuit sapientie, et lex clementie in lingua eius.
Sade. Consideravit semitas domus sue, et panem ociosa non
comedit. Coph. Surrexerunt filii eius, et beatissimam predi-
caverunt, et vir eius laudavit eam. Res. Multe filie con-
gregaverunt divicias, multe fecerunt potentiam. tu super-
gressa es universas. Syn. Fallax gratia et vana est pulcritudo.
mulier timens dominum ipsa laudabitur. timorem autem domini ipsa
collaudat. Thau. Date ei de fructu manuum suarum, et
laudent eam in portis opera eius. Incipit Liber eccle-

Verba ecclesiastes siastes.
filii david regis
Ierusalem. Vanitas vanitatum dixit
ecclesiastes. vanitas vanitatum et omnia
vanitas. Quid habet homo amplius de
universo labore suo quo laborat sub so-
le? Generatio preterit, et generatio advenit,
terra vero in eternum stat. Oritur sol et occidit, et ad locum
revertitur. ibique renascens girat per meridiem, et flectitur
ad aquilonem. lustrans universa in circuitu pergit spiritus, et in
circulos suos revertitur. Omnia flumina intrant in mare,
et mare non redundat. Ad locum unde exeunt flumina re-
vertuntur ut iterum fluant. Cuncte res difficiles. non potest eas homo
explicare sermone. Non saciatur oculus visu. nec auris audi-
tu impletur. Quid est quod fuit? Ipsum quod futurum est. Quid est
quod factum est? Ipsum quod faciendum est. Nichil sub sole novum. nec valet
quisquam dicere. ecce hoc recens est. Iam enim precessit in seculis que
ante nos fuerunt. Non est priorum memoria, sed nec eorum quidem que
futura sunt erit recordatio apud eos qui futuri sunt in novissimo.
Ego ecclesiastes fui rex super israhel in ierusalem, et
proposui in animo meo querere et investigare sapi-
enter de omnibus que fiunt sub sole. Hanc occupationem pes-
simam dedit deus filiis hominum ut occuparentur in ea. Vidi
que fiunt cuncta sub sole, et ecce universa vanitas et afflictio

spiritus. Perversi difficile corriguntur, et stultorum infinitus est numerus. Locutus sum in corde meo dicens: Ecce magnus effectus sum, et precessi sapientia omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem, et mens mea contemplata est multa sapienter, et didici. Dedique cor meum ut scirem prudentiam atque doctrinam, erroresque et stultitiam, et agnovi quod in his quoque esset labor et afflictio spiritus, eo quod in multa sapientia multa sit indignatio, et qui addit scientiam, addit et laborem. II

Dixi ergo in corde meo: Vadam et affluam deliciis, et fruar bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas. Risum reputavi errorem, et gaudio dixi: Quid frustra deciperis? Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam, devitaremque stultitiam, donec viderem quid esset utile filiis hominum, quod facto opus est sub sole numero dierum vite sue.

Magnificavi opera mea, edificavi mihi domos, plantavi vineas, feci ortos et pomeria, et conservi ea cuncti generis arboribus. Extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem silvam lignorum germinantium. Possedi servos et ancillas, multamque familiam habui, armenta quoque et magnos ovium greges, ultra omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. Coacervavi mihi argentum et aurum, et substantias regum ac provinciarum. Feci mihi cantores et cantatrices, et delicias filiorum hominum, sciphos et urceos in ministerio ad vina fundenda. Et supergressus sum opibus omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. Sapientia quoque perseveravit mecum. Et omnia que desideraverunt oculi mei non negavi eis, nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur, et oblectaret se in his que paraveram. Et hanc ratus sum partem meam, si uterer labore meo. Cumque convertissem me ad universa opera que fecerant manus mee, et ad labores in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi, et nichil permanere sub sole. Transivi ad contemplandam sapientiam, erroresque et stultitiam. Quid est, inquam, homo ut sequi possit regem factorem suum? Et vidi quia tantum precederet sapientia stultitiam, quantum differt lux a tenebris. Sapientis oculi in capite eius, stultus in tenebris ambulat. Et didici quod unus utriusque esset interitus. Et dixi in corde meo: Si unus et stulti et meus occasus erit, quid mihi prodest quod maiorem sapientie dedi operam? Locutusque cum mente mea, animadverti quod hoc quoque esset vanitas. Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum, et futura tempora oblivione cuncta pariter operient. Moritur doctus similiter ut indoctus. Et ideo teduit me vite mee, videntem mala esse universa sub sole, et cuncta vanitatem atque afflictionem spiritus. Rursum detestatus sum omnem industriam meam, qua sub sole studiosissime laboravi, habiturus heredem post me, quem ignoro utrum sapiens an stultus futurus sit, et dominabitur in laboribus meis, quibus desudavi et sollicitus fui. Et est quicquam tam vanum? Unde cessavi, renuntiavitque cor meum ultra laborare sub sole. Nam cum alius laboret in sapientia et doctrina et sollicitudine, homini otioso quesita dimittit. Et hoc ergo vanitas et magnum malum. Quid enim proderit homini de universo labore suo et afflictione spiritus, qua sub sole cruciatus est?

Cuncti dies eius doloribus et erumpnis pleni sunt, nec per noctem mente requiescit. Et hoc nonne vanitas est? Nonne melius est comedere et bibere, et ostendere anime sue bona de laboribus suis? Et hoc de manu Dei est. Quis ita devorabit et deliciis affluet ut ego? Homini bono in conspectu suo dedit Deus sapientiam et scientiam et leticiam; peccatori autem dedit afflictionem et curam superfluam, ut addat et congreget, et tradat ei qui placuit Deo. Sed et hoc vanitas et cassa sollicitudo mentis. III

Omnia tempus habent, et suis spaciis transeunt universa sub celo. Tempus nascendi, et tempus moriendi. Tempus plantandi, et tempus evellendi quod plantatum est. Tempus occidendi, et tempus sanandi. Tempus destruendi, et tempus edificandi. Tempus flendi, et tempus ridendi. Tempus plangendi, et tempus saltandi. Tempus spargendi lapides, et tempus colligendi. Tempus amplexandi, et tempus longe fieri a complexibus. Tempus acquirendi, et tempus perdendi. Tempus custodiendi, et tempus abiciendi. Tempus scindendi, et tempus consuendi. Tempus tacendi, et tempus loquendi. Tempus dilectionis, et tempus odii. Tempus belli, et tempus pacis. Quid habet amplius homo de labore suo? Vidi afflictionem quam dedit Deus filiis hominum ut distendantur in ea. Cuncta fecit bona in tempore suo, et mundum tradidit disputationi eorum, ut non inveniat homo opus quod operatus est Deus ab initio usque ad finem. Et cognovi quod non esset melius nisi letari et facere bona in vita sua. Omnis enim homo qui comedit et bibit et videt bonum de labore suo, hoc donum Dei est. Didici quod omnia opera que fecit Deus perseverent in perpetuum. Non possumus eis quicquam addere nec auferre, que fecit Deus ut timeatur. Quod factum est, ipsum permanet; que futura sunt iam fuerunt, et Deus instaurat quod abiit. Vidi sub sole in loco iudicii impietatem, et in loco iustitie iniquitatem. Et dixi in corde meo: Iustum et impium iudicabit Deus, et tempus omnis rei tunc erit. Dixi in corde meo de filiis hominum, ut probaret eos Deus, et ostenderet similes esse bestiis. Idcirco unus interitus est hominis et iumentorum, et equa utriusque conditio. Sicut moritur homo, sic et illa moriuntur. Similiter spirant omnia, et nichil habet homo iumento amplius. Cuncta subiacent vanitati, et omnia pergunt ad unum locum. De terra facta sunt, et in terram pariter revertuntur. Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, et si spiritus iumentorum descendat deorsum? Et deprehendi nichil esse melius quam letari hominem in opere suo, et hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet ut post se futura cognoscat? IIII

Verti me ad alia, et vidi calumpnias que sub sole geruntur, et lacrimas innocentium, et consolatorem neminem, nec posse resistere eorum violentie, cunctorum auxilio destitutos. Et laudavi magis mortuos quam viventes, et feliciorem utroque iudicavi qui necdum natus est, nec vidit mala que sub sole fiunt. Rursum contemplatus sum omnes labores hominum, et industrias animadverti patere invidie proximi; et in hoc ergo vanitas et cura superflua est. Stultus complicat manus suas, et comedit carnes suas, dicens: Melior est pugillus cum requie, quam plena utraque manus cum labore et afflictione animi.

Considerans repperi et aliam vanitatem sub sole. Unus est, et secundum non habet, non filium, non fratrem, et tamen laborare non cessat, nec saciantur oculi eius divitiis, nec recogitat

ditiis. Cui laboro et fraudo animam meam bonis? In hoc quoque vani-
tas est et afflictio pessima. Melius est ergo duos simul esse quam unum;
habent enim emolumentum societatis sue. Si unus ceciderit ab
altero fulcietur. Ve soli, quia cum ceciderit non habet sublevantem se.
Et si dormierint duo, fovebuntur mutuo; unus quomodo cale-
fiet? Et si quispiam prevaluerit contra unum, duo resistunt ei;
Funiculus triplex difficile rumpitur.
Melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto, qui
nescit providere in posterum. Quod et de carcere catenisque interdum
quis egrediatur ad regnum, et alius natus in regno inopia con-
sumatur. Vidi cunctos viventes qui ambulant sub sole cum
adolescente secundo qui consurget pro eo. Infinitus est numerus populi omnium
qui fuerunt ante eum, et qui postea futuri sunt non letabuntur
in eo. Sed et hoc vanitas et afflictio spiritus.
Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, et appropinqua
ut audias. Multo enim melior est obedientia quam stultorum
victime, qui nesciunt quid faciunt mali. Ne temere quid
loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram Deo.
Deus enim in celo, et tu super terram; idcirco sint pauci sermo-
nes tui. Multas curas sequuntur somnia, et in multis sermo-
nibus invenitur stultitia.
Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere; displicet enim
ei infidelis et stulta promissio. Sed quodcumque voveris redde.
Multoque melius est non vovere, quam post votum promissa non reddere.
Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam, neque dicas coram
angelo: Non est providentia, ne forte iratus Deus super sermones tuos dis-
sipet cuncta opera manuum tuarum. Ubi multa sunt somnia,
plurime vanitates et sermones innumeri; tu vero Deum time. Si
videris calumpnias egenorum, et violenta iudicia, et subverti iustitiam
in provincia, ne mireris super hoc negotio; quia excelso alius excelsi-
or est, et super hos quoque eminentiores sunt alii, et insuper universe
terre rex imperat servienti.
Avarus non implebitur pecunia, et qui amat divitias fruc-
tum non capiet ex eis; et hoc ergo vanitas. Ubi multe sunt
opes, multi et qui comedunt eas. Et quid prodest possessori, nisi quod
cernit divitias oculis suis? Dulcis est somnus operanti, sive parum
sive multum comedat; saturitas autem divitis non sinit eum
dormire. Est et alia infirmitas pessima quam vidi sub sole:
divitie conservate in malum domini sui. Pereunt enim in afflictione
pessima; generavit filium qui in summa egestate erit.
Sicut egressus est nudus de utero matris sue, sic revertetur, et nichil au-
feret secum de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas: quomodo
venit, sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit in ventum?
Cunctis diebus vite sue comedit in tenebris, et in curis multis et
in erumpna atque tristitia. Hoc itaque visum est bonum, ut comedat
quis et bibat, et fruatur letitia ex labore suo quo laboravit sub
sole numero dierum vite sue quos dedit ei Deus; et hec est pars illius. Et
omni homini cui dedit Deus divitias atque substantiam, potestatemque ei tribuit
ut comedat ex eis, et fruatur parte sua, et letetur de labore suo;
hoc est donum Dei. Non enim satis recordabitur dierum vite sue, eo quod Deus occu-
pet deliciis cor eius. Est et aliud malum VI
quod vidi sub sole, et quidem frequens apud homines. Vir cui dedit Deus divi-
tias et substantiam et honorem, et nichil deest anime eius ex omnibus que
desiderat; nec tribuit ei potestatem Deus ut comedat ex eo, sed homo
extraneus vorabit illud. Hoc vanitas et magna miseria est.
Si genuerit quispiam centum liberos, et vixerit multos annos,
et plures dies etatis habuerit, et anima illius non utatur bonis substantie sue, sepul-
turaque careat, de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortivus.
Frustra enim venit, et pergit ad tenebras, et oblivione delebitur
nomen eius. Non vidit solem, neque cognovit distantiam boni et
mali. Etiam si duobus milibus annis vixerit, et non fuerit perfruitus
bonis, nonne ad unum locum properant omnia? Omnis labor hominis
in ore eius, sed anima eius non implebitur. Quid habet amplius sapiens a stul-
to? et quid pauper, nisi ut pergat illuc ubi est vita? Melius est videre
quod cupias quam desiderare quod nescias. Sed et hoc vanitas est et pre-
sumptio spiritus. Qui futurus est, iam vocatum est nomen eius; et scitur quod homo
sit, et non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. Verba sunt
plurima multamque in disputando habentia vanitatem.
Quid necesse est homini maiora se querere, cum ignoret quid con-
ducat sibi in vita sua, numero dierum peregrinationis sue, et tempore
quod velut umbra preterit? Aut quis ei poterit indicare
quid post eum futurum sit sub sole? Melius est nomen bonum
quam unguenta preciosa, et dies mortis die nativitatis. Melius est
ire ad domum luctus quam ad domum convivii; in illa enim finis cunctorum
admonetur hominum, et vivens cogitat quid futurus sit. Melior est
ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapi-
entium ubi tristitia, et cor stultorum ubi letitia. Melius est a sapiente corri-
pi, quam stultorum adulatione decipi. Quia sicut sonitus spinarum ardentium
sub olla, sic risus stulti; sed et hoc vanitas. Calumpnia conturbat sapientem et VII
perdit robur cordis illius. Melior est finis orationis quam principium. Melior est
homo patiens arrogante. Ne velox sis ad irascendum, quia
ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas: Quid putas cause est quod
priora tempora meliora fuere quam nunc sunt? Stulta est enim huius-
cemodi interrogatio. Utilior est sapientia cum divitiis, et magis prod-
est videntibus solem. Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia;
hoc autem plus habet eruditio et sapientia, quod vitam tribuunt possesso-
ri suo. Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille des-
pexerit. In die bona fruere bonis, et malam diem precave; sic-
ut enim hanc, sic et illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum
iustas querimonias. Hec quoque vidi in diebus vanitatis mee: iustus
perit in iustitia sua, et impius multo vivit tempore in malitia
sua. Noli esse iustus multum, neque plus sapias quam necesse est, ne ob-
stupescas. Ne impie agas multum, et noli esse stultus, ne mori-
aris in tempore non tuo. Bonum est te sustentare iustum, sed et ab illo
ne subtrahas manum tuam; quia qui Deum timet, nichil negligit.
Sapientia confortabit sapientem super decem principes civitatis.
Non est enim homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet. Sed
et cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum, ne
forte audias servum tuum maledicentem tibi. Scit enim tua conscientia
quia et tu crebro maledixisti aliis. Cuncta temptavi in sa-

pientia. Dixi sapiens efficiar, et ipsa longius recessit a me, mul-
to magis quam erat. Et alta profunditas, quis inveniet eam? Lustra-
vi universa animo meo, ut scirem et considerarem sapientiam et rationem,
et ut cognoscerem impietatem stulti, et errorem imprudentium.
Et inveni amariorem morte mulierem, quae laqueus venatorum
est, et sagena cor eius, vincula sunt manus illius. Qui placet deo effugiet
illam; qui autem peccator est, capietur ab illa. Ecce hoc inveni, di-
xit Ecclesiastes, unum et alterum, ut invenirem rationem, quam adhuc
quaerit anima mea, et non inveni. Virum de mille unum repperi,
mulierem ex omnibus non inveni. Solummodo hoc inveni, quod
fecerit deus hominem rectum, et ipse se infinitis miscuerit
quaestionibus. Quis talis ut sapiens est? et quis cognovit solutionem
VIII
verbi? Sapientia hominis lucet in vultu eius, et potentissimus fa-
ciem illius commutabit. Ego os regis observo, et praecepta iuramenti
dei. Ne festines recedere a facie eius, neque permaneas in opere malo,
quia omne quod voluerit faciet; et sermo illius potestate plenus
est, nec dicere ei quisquam potest: Quare ita facis? Qui custodit praeceptum,
non experietur quicquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis
intelligit. Omni negotio tempus est et opportunitas, et
multa hominis afflictio, quia ignorat praeterita, et ventura nulla
nullo potest scire nuntio. Non est in hominis dicione prohibere spi-
ritum, nec habet potestatem in die mortis, nec sinitur quies-
cere ingruente bello, neque salvabit impietas impium. Omnia
haec consideravi, et dedi cor meum in cunctis operibus quae fiunt
sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum. Vidi
impios sepultos, qui etiam cum adviverent in loco sancto erant,
et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Sed et hoc
vanitas est. Etenim quia non profertur cito contra malos sententia,
absque ullo timore filii hominum perpetrant mala. Attamen peccator
ex eo quod centies facit malum, et per patientiam sustentatur, ego
cognovi quod erit bonum timentibus deum, qui verentur faciem eius.
Non sit bonum impio, nec prolongentur dies eius, sed quasi um-
bra transeant qui non timent faciem domini. Est et alia vani-
tas quae fit super terram.
Sunt iusti quibus multa proveniunt quasi opera
egerint impiorum; et sunt impii qui ita securi
sunt quasi iustorum facta habeant. Sed et hoc vanissimum iudico.
Laudavi igitur laetitiam, quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod
comederet et biberet atque gauderet, et hoc solum secum auferret
de labore suo in diebus vitae suae quos dedit ei deus sub sole. Et apposui
cor meum ut scirem sapientiam, et intelligerem distentionem quae
versatur in terra. Est homo qui diebus et noctibus somnum non capit
oculis. Et intellexi quod omnium operum dei nullam possit homo invenire
rationem eorum quae fiunt sub sole; et quanto plus laboraverit
ad quaerendum, tanto minus inveniat. Etiam si dixerit sapiens
IX
se nosse, non poterit reperire. Omnia haec tractavi in corde meo
ut curiose intelligerem. Sunt iusti atque sapientes, et
opera eorum in manu dei; et tamen nescit homo utrum amore an
odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta,
eo quod universa aeque eveniunt iusto et impio, bono et ma-
lo, mundo et immundo, immolanti victimas et sacrificia contem-
nenti. Sicut bonus, sic et peccator; ut periurus, ita et ille qui verum
deierat. Hoc est pessimum inter omnia quae sub sole fiunt, quia eadem
cunctis eveniunt. Unde et corda filiorum hominum implentur malicia
et contemptu in vita sua, et post haec ad inferos deducentur. Nemo
est qui semper vivat, et qui huius rei habeat fiduciam. Melior est
canis vivus leone mortuo. Viventes enim sciunt se esse
morituros; mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra merce-
dem, quia oblivioni tradita est memoria eorum. Amor quoque et odi-
um et invidia simul perierunt, nec habent partem in hoc saeculo
et in opere quod sub sole geritur. Vade ergo et comede in laetitia pa-
nem tuum, et bibe cum gaudio vinum tuum, quia deo placent
opera tua. Omni tempore sint vestimenta tua candida, et
oleum de capite tuo non deficiat. Perfruere vita cum uxore quam
diligis cunctis diebus vitae instabilitatis tuae qui dati sunt
tibi sub sole. Quodcumque potest manus tua facere instanter operare,
quia nec opus nec ratio nec scientia nec sapientia erunt apud inferos, quo tu properas.
Verti me ad aliud, et vidi sub sole nec velocium esse cursum,
nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divici-
as, nec artificum gratiam, sed tempus casumque in omnibus.
Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur
hamo, et sicut aves comprehenduntur laqueo, sic capiuntur homines
tempore malo, cum eis extemplo supervenerit. Hanc quoque vidi
sub sole sapientiam, et probavi maximam. Civitas parva et
pauci in ea viri; venit contra eam rex magnus, et vallavit
eam, extruxitque munitiones per gyrum, et perfecta est obsidio.
Inventusque est in ea vir pauper et sapiens, et liberavit urbem per
sapientiam suam, et nullus deinceps recordatus est hominis illius pau-
peris. Et dicebam ego meliorem esse sapientiam fortitudine.
Quomodo ergo sapientia pauperis contempta est, et verba eius non sunt audita?
Verba sapientium audiuntur in silentio, plus quam clamor prin-
cipis inter stultos. Melior est sapientia quam arma bellica, et qui
in uno peccaverit multa bona perdet. Muscae X
morientes perdunt suavitatem unguenti. Pretiosior est
sapientia et gloria parva ad tempus stultitia. Cor sapientis in dextera
eius, et cor stulti in sinistra illius. Sed et in via stultus ambulans,
cum ipse insipiens sit, omnes stultos aestimat. Si spiritus potestatem
habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris, quia cu-
ratio cessare faciet peccata maxima. Est malum quod vidi
sub sole, quasi per errorem egrediens a facie principis: positum stultum
in dignitate sublimi, et divites sedere deorsum. Vidi servos
in equis, et principes ambulantes quasi servos super terram.
Qui fodit foveam incidet in eam, et
qui dissipat sepem mordebit eum coluber. Qui transfert
lapides affligetur in eis, et qui scindit ligna vulne-
rabitur ab eis. Si retunsum fuerit ferrum, et hoc non ut prius,
sed hebetatum fuerit, multo labore exacuetur, et post industriam
sequetur sapientia. Si mordeat serpens in silentio,
nihil eo minus habet qui occulte detrahit. Verba oris sapien-
tis gratia, et labia insipientis praecipitabunt eum. Initium

·STES· CANTICA CANT·

sudor eius stulticia, et novissimum oris illius error pessimus. Stultus verba multiplicat. Ignorat homo quid ante se fuerit; et quod futurum est post eum, quis illi poterit indicare? Labor stultorum affliget eos, qui nesciunt in urbem pergere. Ve tibi terra cuius rex puer est, et cuius principes mane comedunt. Beata terra cuius rex nobilis est, et cuius principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum, et non ad luxuriam. In pigritiis humiliabitur contignatio, et in infirmitate manuum perstillabit domus. In risum faciunt panem et vinum, ut epulentur bibentes: et pecunie obediunt omnia. In cogitatione tua regi ne detrahas, et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti: quia et aves celi portabunt vocem tuam, et qui habet pennas annuntiabit sententiam.

XI

Mitte panem tuum super transeuntes aquas: quia post multa tempora invenies illum. Da partes septem necnon et octo: quia ignoras quid futurum sit mali super terram. Si repleta fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Si ceciderit lignum ad austrum, aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit. Qui observat ventum, non seminat: et qui considerat nubes, numquam metet. Quomodo ignoras que sit via spiritus, et qua ratione compingantur ossa in ventre pregnantis: sic nescis opera Dei, qui fabricator est omnium. Mane semina semen tuum, et vespere non cesset manus tua: quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud: et si utrumque simul, melius erit. Dulce lumen, et delectabile est oculis videre solem. Si annis multis vixerit homo, et in omnibus his letatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis, et dierum multorum: qui cum venerint, vanitatis arguentur preterita. Letare ergo iuvenis in adolescentia tua, et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tue, et ambula in viis cordis tui, et in intuitu oculorum tuorum: et scito quod pro omnibus his adducet te Deus in iudicium.

Aufer iram a corde tuo, et amove maliciam a carne tua. Adolescentia enim et voluptas vana sunt.

XII

Memento creatoris tui in diebus iuventutis tue, antequam veniat tempus afflictionis, et appropinquent anni de quibus dicas: non mihi placent. Antequam tenebrescat sol, et lumen, et luna, et stelle, et revertantur nubes post pluviam. Quando movebuntur custodes domus, et nutabunt viri fortissimi, et ociose erunt molentes in minuto numero, et tenebrescent videntes per foramina: et claudent ostia in platea in humilitate vocis molentis, et consurgent ad vocem volucris, et obsurdescent omnes filie carminis. Excelsa quoque timebunt, et formidabunt in via. Florebit amigdalus, impinguabitur locusta, et dissipabitur capparis: quoniam ibit homo in domum eternitatis sue, et circuibunt in platea plangentes. Antequam rumpatur funis argenteus, et recurrat vitta aurea, et conteratur ydria super fontem, et confringatur rota super cisternam, et revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus redeat ad Deum qui dedit illum. Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, et omnia vanitas. Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum, et enarravit que fecerat: et investigans composuit parabolas multas. Quesivit verba utilia, et conscripsit sermones rectissimos, ac veritate plenos. Verba sapientium sicut stimuli, et quasi clavi in altum defixi, que per magistrorum consilium data sunt a pastore uno.

His amplius fili mi ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis afflictio est. Finem loquendi omnes pariter audiamus. Deum time, et mandata illius observa: hoc est enim omnis homo. Et cuncta que fiunt, adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive bonum sive malum sit.

Explicit Ecclesiastes. Incipit canticum canticorum.

Osculetur me osculo oris sui: quia meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum: ideo adolescentule dilexerunt te. Trahe me post te: curremus in odore unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua: exultabimus et letabimur in te, memores uberum tuorum super vinum: recti diligunt te. Nigra sum, sed formosa, filie Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me sol: filii matris mee pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis: vineam meam non custodivi. Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam per greges sodalium tuorum. Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere, et abi post vestigia gregum, et pasce edos tuos iuxta tabernacula pastorum. Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea. Pulchre sunt gene tue sicut turturis: collum tuum sicut monilia. Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento. Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. Fasciculus mirre dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. Botrus cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra, oculi tui columbarum. Ecce tu pulcher es dilecte mi, et decorus. Lectulus noster floridus: tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina.

II

Ego flos campi, et lilium convallium. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Sicut malum inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quem desideraveram sedi: et fructus eius dulcis gutturi meo. Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinavit in me caritatem. Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo. Leva eius sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me.

Adiuro vos filie Ierusalem per capreas cervosque camporum, ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit. Vox dilecti mei, ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles. Similis est dilectus meus capree, hinnuloque cervorum. En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Et dilectus meus loquitur mihi: Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, et veni. Iam enim hyems transiit, ymber abiit et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit: vox turturis audita est in terra nostra: ficus protulit grossos suos: vinee

florentes dederunt odorem suum. Surge amica mea, speci
osa mea, et veni columba mea in foraminibus petre, in ca
verna macerie. Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in
auribus meis. Vox enim tua dulcis, et facies tua decora. Capite
nobis vulpes parvulas que demoliuntur vineas. Nam vinea
nostra floruit. Dilectus meus mihi et ego illi, qui pascitur inter lilia donec
aspiret dies et inclinentur umbre. Revertere, similis esto dilecte
III mi capree aut hinnulo cervorum super montes Bethel. In lectu
lo meo per noctes quesivi quem diligit anima mea. Quesivi illum et
non inveni. Surgam et circuibo civitatem per vicos et plateas; que
ram quem diligit anima mea. Quesivi illum et non inveni. Inve
nerunt me vigiles qui custodiunt civitatem. Num quem diligit
anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos, inveni
quem diligit anima mea. Tenui eum nec dimittam donec introducam
illum in domum matris mee et in cubiculum genetricis mee.
Adiuro vos filie Ierusalem per capreas
cervosque camporum, ne suscitetis neque evigilare faciatis
dilectam donec ipsa velit. Que est ista que ascendit per desertum sicut vir
gula fumi ex aromatibus mirre et thuris et universi pul
veris pigmentarii? En lectulum Salomonis lx fortes ambiunt
ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios et ad bella doctis
simi; uniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos.
Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani. Columpnas eius fecit
argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum; media
caritate constravit propter filias Ierusalem. Egredimini et videte filie Syon re
gem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua in die
desponsionis illius et in die letitie cordis eius. IIII
Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es. Oculi tui columbarum
absque eo quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges capra
rum que ascenderunt de monte Galaad. Dentes tui sicut greges tonsa
rum que ascenderunt de lavacro; omnes gemellis fetibus, et sterilis non est inter
eas. Sicut vitta coccinea labia tua, et eloquium tuum dulce.
Sicut fragmen mali punici, ita gene tue, absque eo quod intrin
secus latet. Sicut turris David collum tuum, que edificata est cum propug
naculis; mille clipei pendent ex ea, omnis armatura fortium.
Duo ubera tua sicut duo hinnuli capree gemelli qui pascuntur
in liliis donec aspiret dies et inclinentur umbre. Vadam ad mon
tem mirre et ad collem thuris. Tota pulchra es amica mea
et macula non est in te. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano
veni. Coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir et Hermon,
de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Vulnerasti cor meum
soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum et
in uno crine colli tui. Quam pulchre sunt mamme tue soror
mea sponsa. Pulchriora ubera tua vino, et odor unguentorum
tuorum super omnia aromata. Favus distillans labia tua sponsa,
mel et lac sub lingua tua, et odor vestimentorum tuorum sicut
odor thuris. Ortus conclusus soror mea sponsa, ortus conclusus,
fons signatus. Emissio nes tue paradisus malorum punicorum
cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo, nardus et crocus,
fistula et cinnamomum cum universis lignis Libani, mir
ra et aloe cum omnibus primis unguentis. Fons ortorum, puteus aqua
rum viventium que fluunt impetu de Libano. V
Surge aquilo et veni auster, perfla ortum meum et
fluant aromata illius. Veniat dilectus meus in ortum
suum ut comedat fructum pomorum suorum. Veni in ortum
meum soror mea sponsa, messui mirram meam cum aromatibus
meis, comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum
lacte meo. Comedite amici mei, bibite et inebriamini karissimi.
Ego dormio et cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis:
Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, inmaculata mea,
quia caput meum plenum est rore et cincinni mei guttis
noctium. Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illam?
Lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos? Dilectus meus misit ma
num suam per foramen, et venter meus intremuit ad tactum eius.
Surrexi ut aperirem dilecto meo; manus mee stillaverunt
mirram, digiti mei pleni mirra probatissima. Pessu
lum ostii mei aperui dilecto meo; at ille declinaverat atque transi
erat. Anima mea liquefacta est ut locutus est. Quesivi et non inveni
illum; vocavi et non respondit mihi. Invenerunt me custodes qui
circueunt civitatem; percusserunt me et vulneraverunt
me; tulerunt pallium meum custodes murorum. Ad
iuro vos filie Ierusalem, si inveneritis dilectum meum ut nun
cietis ei quia amore langueo.
Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mu
lierum? Qualis est dilectus tuus ex dilecto, quia sic ad
iurasti nos? Dilectus meus candidus et rubicundus, electus ex
milibus. Caput eius aurum optimum; come capitis eius sicut
elate palmarum, nigre quasi corvus. Oculi eius sicut columbe super
rivulos aquarum, que lacte sunt lote et resident iuxta flu
enta plenissima. Gene illius sicut areole aromatum consite
a pigmentariis. Labia eius lilia distillantia mirram primam. Ma
nus illius tornatiles auree, plene iacinctis. Venter eius eburneus
distinctus saphiris. Crura illius columpne marmoree que
fundate sunt super bases aureas. Species eius ut Libani, electus
ut cedri. Guttur illius suavissimum, et totus desiderabilis. Talis est
dilectus meus, et iste est amicus meus, filie Ierusalem. Quo abiit dilectus tuus
o pulcherrima mulierum? Quo declinavit dilectus tuus, et queremus
eum tecum? Dilectus meus descendit in ortum suum ad areolam a
romatis ut pascatur in ortis et lilia colligat. Ego dilecto meo
et dilectus meus mihi, qui pascitur inter lilia.
Pulchra es amica mea, suavis et decora sicut Ierusalem, terribilis
ut castrorum acies ordinata. Averte oculos tuos a me, quia
ipsi me avolare fecerunt. Capilli tui sicut greges caprarum que apparue
runt de Galaad. Dentes tui sicut grex ovium que ascenderunt de la
vacro, omnes gemellis fetibus, et sterilis non est in eis. Sicut cortex ma
li punici sic gene tue absque occultis tuis. Sexaginta sunt re
gine et octoginta concubine, et adolescentularum non est numerus. Una
est columba mea, perfecta mea; una est matris sue, electa genitrici
sue. Viderunt illam filie Syon et beatissimam predicaverunt; re
gine et concubine laudaverunt eam. Que est ista que progredi

CANT. SAPIENTIA

quasi aurora consurgens pulchra ut luna electa ut sol terribilis ut castrorum
acies ordinata.
Descendi in ortum nucum ut viderem poma convallium et in-
spicerem si floruissent vineae et germinassent mala punica.
Nescivi anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab. Revertere
revertere Sunamitis revertere ut intueamur te. Quid videbis in Sunamiti
nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia
VII principis. Iuncture feminum tuorum sicut monilia que fabricata
sunt manu artificis. Umbilicus tuus crater tornatilis numquam indigens
poculis. Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis. Duo ubera tua sicut duo
hinnuli gemelli capreae. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi
tui sicut piscine in Esebon que sunt in porta filie multitudinis. Na-
sus tuus sicut turris Libani que respicit contra Damascum. Caput tuum ut
Carmelus et come capitis tui sicut purpura regis vincta canalibus. Quam
pulchra es et quam decora carissima in deliciis. Statura tua assimilata est
palme et ubera tua botris.
Dixi ascendam in palmam et apprehendam fructus eius et erunt
ubera tua sicut botri vinee et odor oris tui sicut malorum. Guttur
tuum sicut vinum optimum dignum dilecto meo ad potandum
labiis et dentibus illius ad ruminandum. Ego dilecto meo et ad me
conversio eius. Veni dilecte mi egrediamur in agrum commoremur in
villis. Mane surgamus ad vineas videamus si floruit vinea si
flores fructus parturiunt si floruerunt mala punica. Ibi dabo tibi
ubera mea. Mandragore dederunt odorem in portis nostris. Omnia po-
ma nova et vetera dilecte mi servavi tibi. Quis mihi det te fratrem me-
um sugentem ubera matris mee ut inveniam te foris et deoscu-
ler te et iam me nemo despiciat. Apprehendam te et ducam in
domum matris mee et in cubiculum genitricis mee. Ibi me docebis
et dabo tibi poculum ex vino condito et mustum malogranatorum meorum.
Leva eius sub capite meo et dextera eius amplexabitur me. Adiuro vos
filie Ierusalem ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa
Que est ista que ascendit — velit.
de deserto deliciis affluens innixa super dilectum suum? Sub
arbore malo suscitavi te ibi corrupta est mater tua ibi vi-
olata est genitrix tua. Pone me ut signaculum super cor
tuum ut signaculum super brachium tuum quia fortis est
ut mors dilectio dura sicut infernus emulatio. Lampades eius
lampades ignis atque flammarum. Aque multe non potuerunt extin-
guere caritatem nec flumina obruent illam. Si dederit homo
omnem substantiam domus sue pro dilectione quasi nihil despiciet eam.
Soror nostra parva et ubera non habet. Quid faciemus sorori nostre in
die qua alloquenda est? Si murus est edificemus super eum pro-
pugnacula argentea. Si ostium est compingamus illud tabulis
cedrinis. Ego murus et ubera mea sicut turris ex quo facta sum
coram eo quasi pacem repperiens. Vinea fuit pacifico in ea que habet populos.
Tradidit eam custodibus; vir affert pro fructu eius mille argenteos. Vinea
mea coram me est. Mille tui pacifici et ducenti his qui custodiunt fructus
Que habitas in ortis amici auscultant. — eius.
Fac me audire vocem tuam. Fuge dilecte mi et assimilare
capree hinnuloque cervorum super montes aromatum.

Incipit prologus in libro sapientie.
Liber sapientie apud Hebreos nusquam est. Unde et
ipse stilus grecam magis redolet eloquentiam.
Hunc iudei Philonis esse affirmant. Qui proinde
Sapientia nominatur quia in eo Christi adventus qui est
sapientia patris et passio eius evidenter exprimitur.

Incipit liber sapientie.
Diligite iustitiam qui iudicatis terram.
Sentite de domino in bonitate et in sim-
plicitate cordis querite illum. Quoniam inve-
nitur ab his qui non temptant illum.
Apparet autem eis qui fidem habent in illum.
Perverse enim cogitationes separant a deo.
Probata autem virtus corripit insipientes.
Quoniam in malivolam animam non introibit sapientia nec habitabit in cor-
pore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus discipline effugiet fictum
et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu et corripietur
a superveniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientie et non libe-
rabit maledicum a labiis suis quoniam renum illius testis est deus et cordis
eius scrutator est verus et lingue illius auditor. Quoniam spiritus domini replevit
orbem terrarum et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis.
Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere nec preteri-
et illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impii
interrogatio erit. Sermonum autem illius auditio ad deum ve-
niet ad correctionem iniquitatum illius. Quoniam auris zeli au-
dit omnia et tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite
ergo vos a murmuratione que nihil prodest et a detractione parcite lin-
gue quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit. Os autem quod mentitur
occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vite vestre neque
adquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum. Quoniam deus mortem
non fecit nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim ut essent omnia
et sanabiles fecit nationes orbis terrarum. Et non est in illis medicamentum ex-
terminii nec inferorum regnum in terra. Iustitia autem perpetua est et im-
mortalis. Iniustitia autem mortis est acquisitio. Impii autem mani-
bus et verbis accersierunt eam et estimantes illam amicam defluxe-
runt et sponsiones posuerunt ad illam quoniam morte digni sunt
qui sunt ex parte illius. II
Dixerunt enim apud se cogitantes non recte. Exiguum et cum
tedio est tempus vite nostre et non est refrigerium in fine hominis
et non est qui agnitus sit reversus ab inferis. Quia ex nihilo nati
sumus et post hoc erimus tamquam si non fuerimus. Quoniam fumus afflatus est
in naribus nostris et sermo scintille ad commovendum cor nostrum. Qua
extincta cinis erit corpus nostrum et spiritus diffundetur tamquam mol-
lis aer et transiet vita nostra tamquam vestigium nubis et sicut nebu-
la dissolvetur que fugata est a radiis solis et a calore illius aggra-
vata. Et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus et nemo
memoriam habebit operum nostrorum. Umbre enim transitus est tempus
nostrum et non est reversio finis nostri quoniam consignata est et nemo rever-
titur. Venite ergo et fruamur bonis que sunt et utamur creatura
tamquam in iuventute celeriter. Vino pretioso et unguentis nos

impleamus, et non pretereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant. Nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum sit exors luxurie nostre. Ubique relinquamus signa letitie, quoniam hec est pars nostra et hec [sors]. Opprimamus pauperem iustum [C] est idas. et non parcamus vidue, nec veterani revereamur canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iustitie; quod enim infirmum est, inutile invenitur. Circumveniamus ergo iustum, quoniam inutilis est nobis, et contrarius est operibus nostris, et improperat nobis peccata legis, et diffamat in nos peccata discipline nostre. Promittit se scientiam Dei habere, et filium Dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius, et immutate sunt vie illius. Tamquam nugaces estimati sumus ab illo, et abstinet se a viis nostris tamquam ab immunditiis, et prefert novissima iustorum, et gloriatur se patrem habere Deum. Videamus ergo si sermones illius veri sint, et temptemus que ventura sunt illi, et sciamus que erunt novissima illius. Si enim est verus filius Dei, suscipiet illum, et liberabit eum de manibus contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam illius, et probemus patientiam eius. Morte turpissima condempnemus eum; erit enim respectus ex sermonibus illius. Hec cogitaverunt et erraverunt; excecavit enim illos malitia eorum, et nescierunt sacramenta Dei, neque mercedem speraverunt iustitie, nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum. Quoniam Deus creavit hominem inexterminabilem, et ad ymaginem sue similitudinis fecit illum. Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum. Imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

iij

III Iustorum autem anime in manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori, et estimata est afflictio exitus illorum, et ab itinere iusto abierunt in exterminium, et quod a nobis est iter exterminii; illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est. In paucis vexati, in multis bene disponentur, quoniam Deus temptavit illos, et invenit illos dignos se. Tamquam aurum in fornace probavit illos, et quasi holocausti hostiam accepit illos, et in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti, et tamquam scintille in arundineto discurrent. Iudicabunt nationes, et dominabuntur populis, et regnabit Dominus illorum in perpetuum. Qui confidunt in Domino intelligent veritatem, et fideles in dilectione acquiescent illi, quoniam donum et pax est electis illius.

Impii autem secundum que cogitaverunt correptionem habebunt, qui neglexerunt iustum, et a Domino recesserunt. Sapientiam enim et disciplinam qui abicit infelix est, et vacua est spes illorum, et labores sine fructu, et inutilia opera illorum sunt. Mulieres eorum insensate sunt, et nequissimi filii eorum. Maledicta creatura illorum, quoniam felix sterilis et incoinquinata, que nescivit thorum in delicto; habebit fructum in refectione animarum sanctarum. Et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum illum nequissima. Dabitur enim illi fidei donum electum, et sors in templo Dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, et que non concidat radix sapientie.

Filii autem adulterorum in consummatione erunt, et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et siquidem longe vite erunt, in nichilum computabuntur, et sine honore erit novissima senectus eorum. Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniqui dire sunt consummationis. O quam pulchra est casta generatio cum claritate. Immortalis est enim memoria illius, quoniam et apud Deum nota est et apud homines. Cum presens est, imitantur illam, et desiderant eam cum se eduxerit, et in perpetuum coronata triumphat, incoinquinatorum certaminum premium vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, et adulterine plantationes non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posita a vento commovebuntur, et a nimietate ventorum eradicabuntur. Confringentur enim rami inconsummati, et fructus illorum inutiles, et acerbi ad manducandum, et ad nichilum apti. Ex iniquis enim omnes filii qui nascuntur testes sunt nequitie adversus parentes in interrogatione sua.

Iustus autem si morte preoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis est non diuturna, neque numero annorum computata. Cani sunt autem sensus hominis, et etas senectutis vita immaculata. Placens Deo factus dilectus, et vivens inter peccatores translatus est. Raptus est ne malitia mutaret intellectum illius, aut ne fictio deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, et inconstantia concupiscentie transvertit sensum sine malitia. Consummatus in brevi explevit tempora multa; placita enim erat Deo anima illius. Propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum. Populi autem videntes et non intelligentes, nec ponentes in precordiis talia, quoniam gratia Dei et misericordia est in sanctos eius, et respectus eius in electos illius. Condempnat autem iustus mortuus vivos impios, et iuventus celerius consummata longam vitam iniusti. Videbunt enim finem sapientis, et non intelligent quid cogitaverit de illo Deus, et quare munierit illum Dominus. Videbunt enim et contempnent eum; illos autem Dominus irridebit. Et erunt post hec decidentes sine honore, et in contumelia inter mortuos in perpetuum; quoniam disrumpet illos inflatos sine voce, et commovebit illos a fundamentis, et usque ad supremum desolabuntur; et erunt gementes, et memoria illorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

V

Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores eorum. Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur in subitatione insperate salutis, dicentes inter se, penitentiam agentes, et pre angustia spiritus gementes: Hii sunt quos aliquando habuimus in derisum et in similitudinem improperii. Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam, et finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, et inter sanctos sors illorum est. Ergo erravimus a via

iusticie lumen non luxit nobis et sol intelligentie non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis et ambulavimus vias difficiles. viam autem domini ignoravimus. Quid nobis profuit superbia. aut quid divitiarum iactantia contulit nobis. Transierunt omnia illa tamquam umbra. et tamquam nuntius percurrens. et tamquam navis que pertransit fluctuantem aquam. cuius cum preterierit non est vestigium invenire. neque semitam carine illius in fluctibus. aut avis que transvolat in aere. nullum invenitur argumentum itineris illius. sed tantum sonitus est alarum verberans levem ventum. et scindens per vim iter aeris. Commotis alis transvolavit. et post hoc nullum signum invenitur itineris illius. Aut sagitta emissa in locum destinatum. divisus aer continuo in se reclusus est. ut ignoretur transitus illius. Sic et nos nati continuo desivimus esse. et virtutis quidem signum nullum valuimus ostendere. in malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hii qui peccaverunt. quoniam spes impii tamquam lanugo est que a vento tollitur. et tamquam spuma gracilis que a procella dispergitur. et tamquam fumus qui a vento diffusus est. et tamquam memoria hospitis unius diei pretereuntis.

Iusti autem in perpetuum vivent. et apud dominum est merces eorum. et cogitatio illorum apud altissimum. Ideo accipient regnum decoris et diadema speciei de manu domini. quoniam dextera sua teget eos. et brachio sancto suo defendet illos. Et accipiet armaturam zelus illius. et armabit creaturam ad ultionem inimicorum. Induet pro torace iustitiam. et accipiet pro galea iudicium certum. Sumet scutum inexpugnabile equitatem. acuet autem duram iram in lanceam. et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Ibunt directe emissiones fulgurum. et tamquam a bene curvato arcu nubium exterminabuntur. et ad certum locum insilient. et a petrosa ira plene mittentur grandines. Et excandescet in illos aqua maris. et flumina concurrent duriter. Contra illos stabit spiritus virtutis. et tamquam turbo venti dividet illos. et ad heremum perducet omnem terram iniquitas illorum. et malignitas evertet sedes potentium. Melior est sapientia quam vires. et vir prudens magis quam fortis.

VI

Audite ergo reges et intelligite. discite iudices finium terre. Prebete aures vos qui continetis multitudines. et placetis vobis in turbis nationum. Quoniam data est a domino potestas vobis. et virtus ab altissimo. qui interrogabit opera vestra. et cogitationes scrutabitur. Quoniam cum essetis ministri regni illius non recte iudicastis. neque custodistis legem iustitie. neque secundum voluntatem dei ambulastis. Horrende et cito apparebit vobis. quoniam iudicium durissimum in hiis qui presunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia. Potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam deus. qui est omnium dominator. nec verebitur magnitudinem cuiusquam. quoniam pusillum et magnum ipse fecit. et equaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio. Ad vos ergo reges hii sunt sermones mei. ut discatis sapientiam. et non excidatis. Qui enim custodierint iusticiam iustificabuntur. et qui didicerint ista invenient quod respondeant.

Concupiscite ergo sermones meos et diligite illos. et habebitis disciplinam. Clara est et que numquam marcescit sapientia. et facile videtur ab hiis qui diligunt eam. et invenitur ab hiis qui querunt illam. Preoccupat qui se concupiscunt. ut illis se prior ostendat. Qui de luce vigilaverit ad illam non laborabit. assidentem enim illam foribus suis inveniet. Cogitare ergo de illa sensus est consummatus. et qui vigilaverit propter illam cito securus erit. Quoniam dignos se ipsa circuit querens. et in viis suis ostendet se illis hilariter. et in omni providentia occurret illis. Initium enim illius verissima est discipline concupiscentia. Cura ergo discipline dilectio est. et dilectio custodia legum illius est. Custoditio autem legum consummatio incorruptionis est. Incorruptio autem facit esse proximum deo. Concupiscentia itaque sapientie deducet ad regnum perpetuum. Si ergo delectamini in sedibus et sceptris o reges populi. diligite sapientiam. ut in perpetuum regnetis. Diligite lumen sapientie omnes qui preestis populis. Quid est autem sapientia. et quemadmodum facta sit referam. et non abscondam a vobis sacramenta dei. sed ab initio nativitatis investigabo. et ponam in lucem scientiam illius. et non preteribo veritatem. neque cum invidia tabescente iter habebo. quoniam talis homo non erit particeps sapientie. Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum. et rex sapiens populi stabilimentum est. Ergo accipite disciplinam per sermones meos et proderit vobis.

VII

Sum quidem et ego mortalis homo similis omnibus. et ex genere terreni illius qui prior factus est. et in ventre matris figuratus sum caro. decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis. et delectamento somni conveniente. Et ego natus accepi communem aerem. et similiter factam decidi in terram. et primam vocem similem omnibus emisi plorans. In involumentis nutritus sum. et curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. Unus ergo introitus est omnibus ad vitam et similis exitus. Propterea optavi. et datus est michi sensus. et invocavi. et venit in me spiritus sapientie. Et preposui illam regnis et sedibus. et divitias nichil esse duxi in comparatione illius. Nec comparavi illi omnem lapidem preciosum. quoniam omne aurum in comparatione illius harena est exigua. et tamquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem et speciem dilexi illam. et proposui pro luce habere illam. quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem michi omnia bona pariter cum illa. et innumerabilis honestas per manus illius. Et letatus sum in omnibus. quoniam antecedebat me ista sapientia. et ignorabam quoniam horum omnium mater est. Quam sine fictione didici. et sine invidia communico. et honestatem illius non abscondo. Infinitus est thesaurus hominibus. quo qui usi sunt. participes facti sunt amicitie dei. propter discipline dona commendati. Michi autem dedit deus dicere ex sententia. et presumere digna horum que michi dantur. quoniam ipse sapientie dux est. et sapientium emendator. In manu enim illius et nos et sermones nostri. et omnis sapientia. et operum scientia et disciplina. Ipse enim dedit michi horum que sunt scientiam veram. ut sciam dispositionem orbis terrarum. et virtutes elementorum. Initium et consummationem et medietatem temporum. vicissitudinum permutationes. et

consummationes temporum, anni cursus et stellarum dispositiones, naturas animalium et iras bestiarum, vim ventorum et cogitationes hominum, differentias virgultorum et virtutes radicum, et quaecumque sunt absconsa et improvisa didici. Omnium enim artifex docuit me sapientia. Est enim in illa spiritus intelligentiae sanctus, unicus, multiplex, subtilis, disertus, mobilis, incoinquinatus, suavis, certus, amans bonum, acutus, quem nihil vetat, benefaciens, humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem, omnia prospiciens, et qui capiat omnes spiritus intelligibiles, mundus, subtilis. Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia.

Attingit autem ubique propter suam munditiam. Vapor est enim virtutis Dei, et emanatio quaedam est claritatis omnipotentis Dei sincera. Et ideo nihil inquinatum in illam incurrit. Candor est enim lucis aeternae, et speculum sine macula maiestatis Dei, et imago bonitatis illius. Et cum sit una, omnia potest, et in se permanens omnia innovat, et per nationes in animas sanctas se transfert. Amicos Dei et prophetas constituit. Neminem enim diligit Deus, nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Est enim haec speciosior sole, et super omnem stellarum dispositionem. Luci comparata invenitur prior. Illi enim succedit nox; sapientiam autem non vincit malitia.

VIII

Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter. Hanc amavi et exquisivi eam a iuventute mea, et quaesivi sponsam mihi eam assumere, et amator factus sum formae illius. Generositatem illius glorificat contubernium habens Dei, sed et omnium Dominus dilexit illam. Doctrix est enim disciplinae Dei, et electrix operum illius. Et si divitiae appetuntur in vita, quid sapientia locupletius, quae operatur? Si autem sensus operatur, quis horum quae sunt magis quam illa est artifex? Et si iustitiam quis diligit, labores huius magnas habent virtutes. Sobrietatem enim et prudentiam docet, et iustitiam et virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus. Et si multitudinem scientiae desiderat quis, scit praeterita, et de futuris aestimat. Scit versutias sermonum et dissolutiones argumentorum. Signa et monstra scit antequam fiant, et eventus temporum et saeculorum.

Proposui ergo hanc adducere mihi ad convivendum, sciens quoniam communicabit mecum de bonis, et erit allocutio cogitationis et taedii mei. Habebo propter hanc claritatem ad turbas, et honorem apud seniores iuvenis. Et acutus inveniar in iudicio, et in conspectu potentium admirabilis ero, et facies principum admirabuntur me. Tacentem me sustinebunt, et loquentem me respicient, et sermocinante me plura, manus ori suo imponent. Propterea habebo per hanc immortalitatem, et memoriam aeternam his qui post me futuri sunt relinquam. Disponam populos, et nationes mihi erunt subiectae. Timebunt me audientes reges horrendi; in multitudine videbor bonus, et in bello fortis. Intrans in domum meam, conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec taedium convictus illius, sed laetitiam et gaudium. Haec cogitans apud me, et commemorans in corde meo, quoniam immortalitas est in cognatione sapientiae, et in amicitia illius delectatio bona, et in operibus manuum illius honestas sine defectione, et in certamine loquelae illius sapientia, et praeclaritas in communicatione sermonum ipsius, circuibam quaerens ut mihi illam assumerem. Puer autem eram ingeniosus, et sortitus sum animam bonam. Et cum essem magis bonus, veni ad corpus incoinquinatum.

IX

Et ut scivi quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det, et hoc ipsum erat sapientiae, scire cuius esset hoc donum, adii Dominum, et deprecatus sum illum, et dixi ex totis praecordiis meis: Deus patrum meorum, et Domine misericordiae, qui fecisti omnia verbo tuo, et sapientia tua constituisti hominem, ut dominaretur creaturae quae a te facta est, et disponat orbem terrarum in aequitate et iustitia, et in directione cordis iudicium iudicet, da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, et noli me reprobare a pueris tuis. Quoniam ego servus tuus sum, et filius ancillae tuae, homo infirmus, et exigui temporis, et minor ad intellectum iudicii et legum. Nam et si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur. Tu autem me elegisti regem populo tuo, et iudicem filiorum tuorum et filiarum, et dixisti aedificare templum in monte sancto tuo, et in civitate habitationis tuae altare, similitudinem tabernaculi sancti tui, quod praeparasti ab initio. Et tecum sapientia tua, quae novit opera tua, quae et affuit tunc cum orbem terrarum faceres, et sciebat quid placitum esset oculis tuis, et quid directum in praeceptis tuis. Mitte illam de caelis sanctis tuis, et a sede magnitudinis tuae, ut mecum sit, et mecum laboret, et sciam quid acceptum sit apud te. Scit enim illa omnia, et intelligit, et deducet me in operibus meis sobrie, et custodiet me in sua potentia. Et erunt accepta opera mea, et disponam populum tuum iuste, et ero dignus sedium patris mei. Quis enim hominum poterit scire consilium Dei? Aut quis poterit cogitare quid velit Deus? Cogitationes enim mortalium timidae, et incertae providentiae nostrae. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Et difficile aestimamus quae in terra sunt, et quae in prospectu sunt invenimus cum labore. Quae autem in caelis sunt quis investigabit? Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis, et sic correctae sint semitae eorum qui sunt in terris, et quae tibi placent didicerint homines? Nam per sapientiam sanati sunt

X

Nam quicumque placuerunt tibi, Domine, a principio. Haec illum qui primus formatus est a Deo pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit, et eduxit illum a delicto suo, et dedit illi virtutem continendi omnia. Ab hac ut recessit iniustus in ira sua, per iram homicidii fraterni deperiit. Propter quem cum aqua deleret terram, iterum sanavit sapientia, per contemptibile lignum iustum gubernans. Haec et in consensu nequitiae, cum se nationes contulissent, scivit iustum, et conservavit sine querela Deo, et in filii misericordia fortem custodivit. Haec iustum a pereuntibus impiis liberavit fugientem, descendente igne in Pentapolim, quibus in testimonium nequitiae fumigabunda constat deserta terra, et incerto tempore fructus habentes arbores, et incredibilis animae memoria stans

figmentum salis. Sapientiam enim praetereuntes non tantum in hoc lapsi sunt ut ig-
norarent bona sed et insipientiae reliquerunt hominibus memoriam
ut in his quae peccaverunt nec latere potuissent. Sapientia autem eos qui se
observant a doloribus liberavit. Haec autem profugum irae fratris iustum
deduxit per vias rectas et ostendit illi regnum dei et dedit illi scientiam
sanctorum. Honestavit illum in laboribus et complevit labores illius. In
fraude circumvenientium illi affuit et honestum fecit illum.
Custodivit illum ab inimicis et a seductoribus tutavit illum
et certamen forte dedit illi ut vinceret et sciret quoniam omnium
potentior est sapientia. Haec venditum iustum non dereliquit sed a pecca-
toribus liberavit eum. Descenditque cum illo in foveam et in vincu-
lis non dereliquit illum donec afferret illi sceptrum regni et
potentiam adversus eos qui eum deprimebant. Et mendaces
ostendit qui maculaverunt eum et dedit illi claritatem aeter-
Haec populum iustum et semen sine querela nam.
liberavit a nationibus quae illum deprimebant. Intravit
in animam servi dei et stetit contra reges horrendos in portentis
et signis. Et reddidit iustis mercedem laborum suorum et deduxit
illos in via mirabili. Et fuit illis in velamento diei et in luce stel-
larum nocte. Et transtulit illos per mare rubrum et transvexit
illos per aquam nimiam. Inimicos autem illorum demersit in mare
et ab altitudine inferorum eduxit illos. Ideo iusti tulerunt spolia
impiorum et decantaverunt domine nomen sanctum tuum et victricem
manum tuam laudaverunt pariter. Quoniam sapientia aperuit os
mutorum et linguas infantium fecit disertas. Direxit opera
XI illorum in manibus prophetae sancti. Iter fecerunt per deserta quae non habitabantur
et in locis desertis fixerunt casas. Steterunt contra hostes et de ini-
micis se vindicaverunt. Sitierunt et invocaverunt te et
datum est illis aqua de petra altissima et requies sitis de lapide
duro. Per quae enim poenas passi sunt inimici illorum a defec-
tione potus sui et in eis cum abundarent filii Israel laetabantur
per haec cum illis deessent bene cum illis actum est. Nam pro fon-
te quidem sempiterni fluminis humanum sanguinem dedisti iniustis.
Qui cum minuerentur in traductione infantium occisorum de-
disti illis abundantem aquam insperate ostendens per sitim
quae tunc fuit quemadmodum tuos exaltares et adversarios illorum
necares. Cum enim temptati sunt et quidem cum misericordia disci-
plinam accipientes scierunt quemadmodum cum ira iudicati
impii tormenta paterentur. Hos quidem tamquam pater monens
probasti illos autem tamquam durus rex interrogans condempnasti.
Absentes enim et praesentes similiter torquebantur. Duplex enim
illos acceperat taedium et gemitus cum memoria praeteritorum.
Cum enim audirent per sua tormenta bene secum agi comme-
morati sunt domini admirantes in finem exitus. Quem enim
in expositione prava proiectum deriserunt in finem eventus
mirati sunt non similiter iustis sitientes.
Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis
illorum quod quidam errantes colebant mutos
serpentes et bestias supervacuas immisisti illis multitudinem
mutorum animalium in vindictam ut scirent quia per quae
peccat quis per haec et torquetur. Non enim impossibilis erat omni-
potens manus tua quae creavit orbem terrarum ex materia invisa im-
mittere illis multitudinem ursorum aut audaces leones aut
ignotae generis ira plenas aut ignotas bestias aut vaporem
igneum spirantes aut odorem fumi proferentes aut horren-
das ab oculis scintillas emittentes quarum non solum laesura po-
terat illos exterminare sed et aspectus per timorem occidere. Sed
et sine his uno spiritu occidi poterant persecutionem passi ab ipsis
factis suis et dispersi per spiritum virtutis tuae. Sed omnia in mensura et numero
et pondere disposuisti. Multum enim valere tibi soli supererat semper.
et virtuti brachii tui quis resistet.
Quoniam tamquam momentum staterae sic ante te est orbis terra-
rum et tamquam gutta roris antelucani quae descendit in terram.
Sed misereris omnium quoniam omnia potes et dissimulas peccata hominum
propter paenitentiam. Diligis enim omnia quae sunt et nihil odisti horum quae feci-
sti. Nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. Quomodo autem
posset aliquid permanere nisi tu voluisses aut quod a te vocatum
non esset conservaretur. Parcis autem omnibus quoniam tua sunt domine qui
amas animas. O quam bonus et suavis est domine spiritus tuus XII
in nobis. Ideoque hos qui exerrant partibus corripis et de quibus
peccant admonens alloqueris ut relicta malitia credant
in te domine. Illos enim antiquos inhabitatores sanctae terrae tuae
quos exhorruisti quoniam odibilia tibi opera faciebant per medi-
camina et sacrificia iniusta filiorum suorum necatores sine
misericordia et comestores viscerum hominum et devoratores sanguinis
et auctores parentes animarum inauxiliatarum voluisti perdere
a medio sacramento tuo per manus parentum nostrorum ut dignam per-
ciperent peregrinationem puerorum dei quae tibi omnium carior est terra. Sed et
his tamquam hominibus pepercisti et misisti antecessores exercitus
tui vespas ut illos paulatim exterminarent. Non quia impo-
tens eras in bello subicere impios iustis aut bestiis saevis aut
verbo duro simul exterminare sed partibus iudicans dabas lo-
cum paenitentiae non ignorans quoniam nequam est natio illorum
et naturalis malitia ipsorum et quoniam non poterat mutari cogita-
tio illorum in perpetuum. Semen enim erat maledictum ab initio
nec timens aliquem veniam dabas peccatis illorum. Quis enim
dicet tibi quid fecisti aut quis stabit contra iudicium tuum
aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum
aut quis tibi imputabit si perierint nationes quas tu fecisti.
Non enim est alius deus quam tu cui cura est de omnibus ut osten-
das quoniam non iniuste iudicas iudicium. Neque rex neque tyrannus
in conspectu tuo inquirent de his quos perdidisti. Cum sis
ergo iustus omnia iuste disponis. Ipsum quoque qui non debet puniri con-
dempnas et exterum aestimas a tua virtute. Virtus enim tua
iustitiae initium est et ob hoc quia dominus es omnibus te parcere facis.
Virtutem enim ostendis tu qui non crederis esse in virtute consummatus.

et hos qui te nesciunt in audacia traducis.

Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas, et cum magna reverentia disponis nos. Subest enim tibi cum volueris posse. Docuisti autem populum tuum per talia opera, quoniam oportet iustum esse et humanum, et bone spei fecisti filios tuos, quoniam iudicans das locum in peccatis penitentie. Si enim inimicos servorum tuorum et debitos morti cum tanta cruciasti attentione et liberasti dans tempus et locum per que possent mutari a malicia, cum quanta diligentia iudicas filios tuos, quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum promissionum. Dum ergo nobis disciplinam das, inimicos nostros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes, et cum de nobis iudicatur speremus misericordiam tuam. Unde et illis qui in vita sua insensate et iniuste vixerunt, per hec que coluerunt dedisti summa tormenta. Etenim in erroris via diutius erraverunt, deos estimantes hec que in animalibus sunt supervacua, infantium insensatorum more viventes. Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti. Qui autem ludibriis et increpationibus non sunt correpti, dignum dei iudicium experti sunt. In his enim que patiebantur moleste ferebant, in quibus patientes indignabantur, per hec que putabant deos, in ipsis cum exterminarentur, videntes illum quem olim negabant se nosse, deum verum agnoverunt. Propter quod et finis condempnationis illorum veniet super illos.

XIII

Vani sunt autem omnes homines in quibus non subest scientia dei, et de his que videntur bona non potuerunt intelligere eum qui est, neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex, sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut gyrum stellarum aut nimiam aquam aut solem aut lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt. Quorum si specie delectati deos putaverunt, sciant quanto his dominator eorum speciosior est. Speciei enim generator hec omnia constituit. Aut si virtutem et opera eorum mirati sunt, intelligant ab illis quoniam qui hec constituit fortior est illis. A magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit horum creator videri. Sed adhuc in his enim minor est querela. Et hii enim fortassis errant deum querentes et volentes invenire. Etenim cum in operibus illius conversentur inquirunt, et persuasum habent quoniam bona sunt que videntur. Iterum autem nec his debet ignosci. Si enim tantum potuerunt scire ut possent estimare seculum, quomodo huius dominum non facilius invenerunt.

Infelices autem sunt, et inter mortuos spes illorum est, qui appellaverunt deos opera manuum hominum, aurum et argentum artis inventionem, et similitudines animalium, aut lapidem inutilem opus manus antique. Aut si quis artifex faber de silva lignum rectum secuerit, et huius docte eradat omnem corticem, et arte sua usus diligenter fabricet vas utile in conversationem vite, reliquias autem huius operis ad preparationem esce abutatur, et reliquum horum quod ad nullum usum facit, lignum curvum et verticibus plenum, sculpat diligenter per vacuitatem suam, et per scientiam artis sue figuret illud, et assimilet illud imagini hominis, aut alicui ex animalibus illud comparet, perliniens rubrica et rubicundum faciens fuco colore illud, et omnem maculam que in illo est perliniens; et faciat ei dignam habitationem, in pariete ponens illud et confirmans ferro, ne forte cadat, prospiciens illi, sciens quoniam non potest se adiuvare. Imago enim est, et opus est illi adiutorium. Et de substantia sua et de filiis suis et de nuptiis votum faciens inquirit. Non erubescit loqui cum illo qui sine anima est, et pro sanitate quidem infirmum deprecatur, et pro vita mortuum rogat, et in adiutorium inutilem invocat, et pro itinere petit ab eo quod ambulare non potest. Et de acquirendo et de operando et de omnium rerum eventu petit ab eo qui in omnibus est inutilis.

XIIII

Iterum alius navigare cogitans et per feroces fluctus iter facere incipiens, ligno portante se fragilius lignum invocat. Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, et artifex sapientia fabricavit sua. Tua autem pater gubernat providentia, quoniam dedisti et in mari viam et inter fluctus semitam firmissimam, ostendens quoniam potens es ex omnibus sanare, etiam si sine rate quis adeat mare. Sed ut non essent vacua tue sapientie opera, propter hoc etiam exiguo ligno credunt homines animas suas, et transeuntes mare per ratem liberati sunt. Sed et ab initio cum perirent superbi gigantes, spes orbis terrarum ad ratem confugiens remisit seculo semen nativitatis, que manu tua erat gubernata. Benedictum est enim lignum per quod fit iustitia. Per manus autem quod fit idolum, maledictum est et ipsum et qui fecit illud, quia ille quidem operatus est, illud autem cum esset fragile deus cognominatus est. Similiter autem odio sunt deo impius et impietas eius. Etenim quod factum est cum illo qui fecit tormenta patietur. Propter hoc et idolis nationum non erit respectus, quoniam creature dei in odium facte sunt, et in temptationem anime hominum, et in muscipulam pedibus insipientium. Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum, et adinventio illorum corruptio vite est. Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum. Supervacuitas enim hominum hoc advenit in orbem terrarum, et ideo brevis illorum finis inventus est. Acerbo enim luctu dolens pater, cito sibi rapti filii fecit imaginem, et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat, nunc tamquam deum colere cepit, et constituit inter servos suos sacra et sacrificia. Deinde interveniente tempore, convalescente iniqua consuetudine, hic error tamquam lex custoditus est, et tyrannorum imperio colebantur figmenta. Hos enim quos in palam honorare non poterant homines propter hoc quod longe essent, e longinquo figura illorum allata evidentem imaginem regis quem

honorare volebant fecerunt, ut illum qui aberat tanquam presen-
tem colerent sua sollicitudine. Provexit autem ad horum culturam et
hos qui ignorabant artificis eximia diligentia. Ille enim volens
placere illi qui se assumpsit, elaboravit arte sua ut simi-
litudinem in melius figuraret. Multitudo autem hominum abducta
per speciem operis, eum qui ante tempus tanquam homo honoratus fuerat,
nunc deum estimaverunt. Et hec fuit vite humane deceptio:
quoniam aut affectui aut regibus deservientes homines incommunicabile
nomen lapidibus et lignis imposuerunt. Et non suffecerat errasse
eos circa dei scientiam, sed et in magno viventes inscientie bello, tot et
tam magna mala pacem appellant. Aut enim filios suos
sacrificantes, aut obscura sacrificia facientes, aut insanie
plenas vigilias habentes, neque vitam neque nuptias mundas iam
custodiunt, sed alius alium per invidiam occidit, aut adulte-
rans contristat; et omnia commixta sunt, sanguis, homicidium,
furtum et fictio, corruptio, infidelitas, turbatio et periuri-
um, tumultus bonorum, dei immemoratio, animarum inquinatio, nati-
vitatis immutatio, nuptiarum inconstantia, inordinatio me-
chie et impudicitie. Infandorum enim ydolorum cultura omnis
mali causa est et initium et finis. Aut enim dum letantur insa-
niunt, aut certe vaticinantur falsa, aut vivunt iniuste,
aut peierant cito. Dum enim confidunt in ydolis que sine
anima sunt, male iurantes noceri se non sperant. Utraque ergo il-
lis evenient digne, quoniam male senserunt de deo, attendentes ydolis,
et iuste iuraverunt in dolo, contempnentes iustitiam. Non enim
iuratorum virtus, sed peccantium pena perambulat semper
iniustorum prevaricationem.

XV

Tu autem deus noster suavis et verus es, patiens et in misericordia dispo-
nens omnia. Et enim si peccaverimus, tui sumus, scientes
magnitudinem tuam. Et si non peccaverimus, scimus quoniam apud
te sumus computati. Nosse enim te consummata iustitia est, et scire i-
ustitiam et virtutem tuam radix est immortalitatis. Non enim
in errorem induxit nos hominum male artis excogitatio, nec
umbra picture labor sine fructu, effigies sculpta per varios co-
lores, cuius aspectus insensato dat concupiscentiam, et diligit
mortue imaginis effigiem sine anima. Malorum amatores digni sunt qui
spem habent in talibus, et qui faciunt illos, et qui diligunt et qui
colunt. Sed et figulus mollem terram premens laboriose fingit
ad usus nostros unumquodque vas, et de eodem luto fingit que munda
sunt in usum vasa, et similiter et que his sunt contraria. Horum autem vaso-
rum quis sit usus iudex est figulus. Et cum labore vano deum
de eodem fingit luto. Ille qui paulo ante de terra factus fuerat, et que post
pusillum reducit unde acceptus est, repetitus debitum anime quam
habebat. Sed cura est illi non quia laboraturus est, nec quoniam brevis illi
vita est, sed concertatur aurificibus et argentariis, sed et erarios imi-
tatur, et gloriam prefert, quoniam res supervacuas fingit. Cinis est enim
cor eius, et terra supervacua spes illius, et luto vilior vita eius,
quoniam ignoravit qui se finxit, et qui inspiravit illi animam que

operatur, et qui insufflavit ei spiritum vitalem. Sed et estima-
verunt ludum esse vitam nostram, et conversationem vite compositam
ad lucrum, et oportere undecumque etiam ex malo acquirere. Hic
enim super omnes scit se delinquere, qui ex terre materia fragilia
vasa et sculptilia fingit.

Omnes enim insipientes et infelices supra modum anime superbi
sunt, inimici populi tui et imperantes illi, quoniam omnia ydola
nationum estimaverunt deos, quibus neque oculorum usus est
ad videndum, neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad
audiendum, nec digiti manuum ad tractandum, sed et pedes eorum
pigri ad ambulandum. Homo enim fecit illos, et qui spiritum mu-
tuatus est, is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit
deum fingere. Cum sit enim mortalis, illi autem numquam. Sed et anima-
lia miserrima colunt; insensata enim comparata his illis dete-
riora sunt. Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest
conspicere. Effugerunt autem dei laudem et benedictionem eius. Propter hec
et his similia passi sunt digne tormenta, et per multitudinem
bestiarum exterminati sunt.

mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim est ipse his quos colit,
quia ipse quidem vixit cum esset
mortalis.

XVI

Pro quibus tormentis bene disposuisti po-
pulum tuum, quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui
novum saporem, escam parans eis ortigometram, ut illi
quidem concupiscentes escam, propter ea que illis ostensa et missa sunt,
etiam a necessaria concupiscentia averterentur. Hii autem in brevi
inopes facti novam gustaverunt escam. Oportebat enim illis
quidem sine excusatione supervenire interitum exercentibus tyran-
nidem, his autem tantum ostendere quemadmodum inimici illorum
exterminarentur. Etenim cum supervenit illis seva bestiarum ira,
morsibus perversorum colubrorum exterminabantur. Sed non in perpetuum
permansit ira tua, sed ad correptionem in brevi turbati sunt, sig-
num habentes salutis, ad commemorationem mandati legis tue.
Qui enim conversus est, non per hoc quod videbat sanabatur, sed per te omnium
salvatorem. Et in hoc autem ostendisti inimicis nostris quia
tu es qui liberas ab omni malo. Illos enim locustarum et muscarum
occiderunt morsus, et non est inventa sanitas anime illorum, quia
digni erant ab huiusmodi exterminari. Filios autem tuos nec
draconum venenatorum vicerunt dentes.

Misericordia enim tua adveniens sanabat illos.
In memoria enim sermonum tuorum examinabantur,
et velociter salvabantur, ne in altam incidentes oblivionem
non possent tuo uti adiutorio. Etenim neque herba neque malag-
ma sanavit illos, sed tuus domine sermo qui sanat omnia.
Tu es enim domine qui vite et mortis habes potestatem, et dedu-
cis ad portas mortis et reducis. Homo autem occidit quidem per
maliciam animam suam, et cum exierit spiritus non revertetur, nec revo-
cabit animam que recepta est. Sed tuam manum effugere impos-
sibile est. Negantes enim nosse te impii per fortitudinem
brachii tui flagellati sunt, novis aquis et grandinibus et
pluviis persecutionem passi sunt, et per ignem consumpti. Quod
enim mirabile erat, in aqua que omnia extinguit plus

ignis valebat. Vindex est enim orbis iustorum. Quodam enim tempore
mansuetabatur ignis, ne comburerentur quae ad impios missa
erant animalia. sed ut ipsi videntes scirent quoniam dei iudicio pati
untur persecutionem. Et quodam tempore in aqua supra virtutem
ignis exardebat undique, ut iniquae terrae nationem exterminaret.
Pro quibus angelorum esca nutristi
populum tuum, et paratum panem de caelo praestitisti illis sine
labore, omne delectamentum in se habentem, et omnis saporis sua
vitatem. Substantia enim tua et dulcedinem tuam quam in fili
os habes ostendebas. et deserviens uniuscuiusque voluntati, ad
quod quis volebat convertebatur. Nix autem et glacies sustine
bant vim ignis, et non tabescebant, ut scirent quoniam fructus
inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine et pluvia
choruscans. hoc autem iterum ut nutrirentur iusti, ignis etiam
suae virtutis oblitus est. Creatura enim tibi factori
deserviens exardescit in tormentum adversus iniustos. et lenior fit
ad benefaciendum pro his qui in te confidunt. Propter hoc et tunc
omnia transfigurata omnium nutrici tuae gratiae deserviebant ad volun
tatem horum qui a te desiderabant. Ut scirent filii tui
quos dilexisti domine, quoniam non nativitatis fructus pascunt homines,
sed sermo tuus hos qui in te crediderint conservat. Quod enim ab ig
ne non poterat exterminari, statim ab exiguo radio solis calefac
tum tabescebat. ut notum omnibus esset quoniam oportet praevenire
solem ad benedictionem tuam, et ad orientem lucis te adorare.
Ingrati enim spes tamquam hybernalis glacies tabescet, et disper
ibit tamquam aqua supervacua. XVII

Magna enim sunt iudicia tua domine, et inenarrabilia
verba tua. Propter hoc indisciplinatae animae erraverunt.
Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sanctae, vin
culis tenebrarum et longae noctis compediti, inclusi sub tectis, fu
gitivi perpetuae providentiae iacuerunt. Et dum putant se latere
in obscuris peccatis, tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt,
paventes horrende, et cum admiratione nimia perturbati.
Neque enim quae continebat illos spelunca sine timore custodiebat.
quoniam sonitus descendens perturbabat illos. et personae tristes appa
rentes pavorem illis praestabant. Et ignis quidem nulla vis poterat
illis lumen praebere, nec siderum limpidae flammae illuminare po
terant illam noctem horrendam. Apparebat autem illis subi
taneus ignis timore plenus. et timore perculsi illius quae non videbatur
faciei, aestimabant deteriora esse quae videbantur. et magicae artis
appositi erant derisus, et sapientiae gloriae correptio cum contumelia. Illi
enim qui promittebant timores et perturbationes expellere se ab
anima languente, hi cum derisu pleni timore languebant.
Nam et si nihil illos ex monstris perturbabat, transitu anima
lium et serpentium sibilatione commoti, tremebundi peribant,
et aerem quem nulla ratione quis effugere posset, negantes se vide
re. Cum sit enim timida nequitia, dat testimonium con
demnationis.

Semper enim praesumit saeva perturbata conscientia.
Nihil enim est timor nisi praesumptionis adiutorium proditio
cogitationis auxiliorum. Et dum ab intus minor est expectatio,
maiorem computat scientiam eius causae de qua tormentum praestat. Illi
autem qui impotentem vere noctem et ab infimis et ab altissimis
inferis supervenientem, eundem somnum dormientes, aliquando mon
strorum exagitabantur timore, aliquando animae deficiebant traducti
one. Subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat. Deinde
siquisquam ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro re
clusus. Si enim rusticus quis erat aut pastor, aut agri laborum
operarius praeoccupatus esset, ineffugibilem sustinebat necessitatem.
Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus
sibilans, aut inter spissos ramos avium sonus suavis, aut vis
aquae decurrentis nimium, aut sonus validus praecipitatarum petrarum,
aut ludentium animalium cursus invisus, aut mugientium
valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus
echo, deficientes faciebant illos prae timore. Omnis enim orbis
terrarum limpido illuminabatur lumine, et non impeditis operibus
continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox,
imago tenebrarum quae superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant
graviores tenebris. Sanctis autem tuis maxima erat lux, et horum XVIII
quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non
et ipsi per eadem passi erant, magnificabant te. Et qui ante
laesi erant, quia non laedebantur gratias agebant tibi. Et ut esset
differentia te donum (deum) petebant. Propter quod igne ardentem co
lumnam ducem habuerunt ignotae viae, et solem sine laesura bo
ni hospitii praestitisti. Digni quidem illi carere luce et pati carcerem
tenebrarum, qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos
incipiebat incorruptum legis lumen saeculo dari. Cum co
gitarent iustorum occidere infantes, et uno exposito filio et libe
rato, in traductionem illorum multitudinem filiorum abstu
listi, et pariter illos perdidisti in aqua valida.
Illa enim nox ante cognita est a patribus nostris, ut vere scientes
quibus iuramentis crediderunt, animaequiores essent. Suscepta est
autem a populo tuo sanitas quidem iustorum, iniustorum autem exterminatio.
Sicut enim laesisti adversarios nostros, sic et nos provocans mag
nificasti. Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum, et iustitiae
legem in concordiam disposuerunt, similiter bona et mala re
cepturos iustos, patrum omnium iam decantantes laudes. Resonabat
autem inconveniens vox inimicorum, et flebilis audiebatur
planctus ploratorum infantium. Simili autem poena servus
cum domino afflictus, et popularis homo similia regi passus. Si
militer ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant in
numerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant, quoniam
uno momento quae erat praeclarior natio illorum exterminata est.
De omnibus enim non credentes propter veneficia, tunc vero primum facto
exterminio primogenitorum, spoponderunt populum dei se esse.
Cum enim quietum silentium contineret omnia, et nox

in suo cursu medium iter haberet. omnipotens sermo tuus domine
exiliens de celo a regalibus sedibus uenit. Durus debellator in
mediam exterminii terram prosiliuit. gladius acutus insimulatum
imperium tuum portans. et stans repleuit omnia morte. et
usque ad celum attingebat stans in terra. Tunc continuo uisus
somniorum malorum turbauerunt illos. et timores superuenerunt
insperati. Et alius alibi proiectus semiuiuus propter quam moriebatur
causam demonstrabat mortis. Visiones enim que illos turba-
uerunt hec premonebant ne inscii quare mala patiebantur
perirent.
Tetigit autem tunc et iustos
temptatio mortis. et commotio in heremo facta est multi-
tudinis. sed non diu permansit ira tua. Properans enim homo sine querela
depugnauit proferens seruitutis sue scutum orationem.
et per incensum deprecationem allegans restitit ire. et finem im-
posuit necessitati. ostendens quoniam tuus est famulus. Vicit autem
turbas non in uirtute corporis. nec armature potentie. sed uerbo
illum qui se uexabat subiecit. iuramenta parentum et testa-
mentum commemorans. Cum enim iam aceruatim cecidissent
super alterutrum mortui interstetit. et amputauit impetum
et diuisit illam que ad uiuos ducebat uiam. In ueste
enim poderis quam habebat totus erat orbis terrarum. et parentum
magnalia in quattuor ordinibus lapidum erant sculpta. et
magnificentia tua in diademate capitis illius erat sculpta.
19 Pro his autem cessit qui exterminabat. et hec extimuit. Erat
enim sola temptatio ire sufficiens. Impiis autem usque in no-
uissimum sine misericordia ira superuenit. Presciebat enim et futura
illorum quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent. et cum magna
sollicitudine premisissent illos consequebantur illos penitentia acti.
Adhuc enim inter manus habentes luctum et deplorantes
ad monumenta mortuorum aliam sibi assumpserunt cogita-
tionem inscientie. et quos rogantes proiecerant. hos tamquam
fugitiuos persequebantur. Ducebat enim illos ad hunc fi-
nem digna necessitas. et horum que acciderant commemorationem
amittebant. ut que deerant tormentis repleret punitio.
et populus quidem tuus mirabiliter transiret. illi autem nouam mortem
inuenirent. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio
refigurabatur. deseruiens tuis preceptis. ut pueri tui custodirentur
illesi. Nam nubes castra eorum obumbrabat. et ex aqua que
ante erat terra arida apparuit. et in mari rubro uia sine
impedimento. et campus germinans de profundo nimio. per quem omnis
natio transiuit que tegebatur tua manu. uidentes mirabilia
et monstra. Tamquam equi enim depauerunt. et tamquam agni exul-
tauerunt magnificantes te domine qui liberasti eos. Memores
enim erant adhuc eorum que in incolatu illorum facta fuerant. quem-
admodum pro natione animalium eduxit terra muscas. et pro piscibus
eructauit fluuius multitudinem ranarum.
Nouissime autem uiderunt nouam creaturam auium
cum adducti concupiscentia postulauerunt escas epu-
lationis. In allocutione enim desiderii ascendit illis de mari orto-
gometra. et uexationes peccatoribus superuenerunt. non sine illis que ante facta
erant argumentis per uim fulminum. Iuste enim patiebantur
secundum suas nequitias. Etenim detestabiliorem inhospitalitatem
instituerunt. Alii quidem ignotos non recipiebant aduenas. alii
autem bonos hospites in seruitutem accipiebant. Et non solum hec
sed et alius quidam respectus erat illorum. quoniam inuiti recipiebant extra-
neos. Qui autem cum letitia receperunt hos qui eisdem usi erant iu-
stitiis seuissimis afflixerunt doloribus. Percussi sunt autem cecita-
te sicut illi in foribus iusti. Cum subitaneis cooperti essent tene-
bris unusquisque hostii sui transitum querebat. In se enim elemen-
ta dum conuertuntur. sicut in organo qualitatis sonus immutatur.
et omnia suum sonum custodiunt. Vnde estimari ex ipso certo
uisu potest. Agrestia enim in aquatica conuertebantur. et quecumque e-
rant natantia in terram transibant. Ignis in aqua ualebat super
suam uirtutem. et aqua extinguentis nature obliuiscebatur.
Flamme econtrario corruptibilium animalium non uexauerunt
carnes coambulantium. nec dissoluebant illam que facile
dissoluebatur sicut glacies bonam escam. In omnibus enim
magnificasti populum tuum et honorasti. et non despe-
xisti in omni tempore. et in omni loco assistens eis. Inci-

pit prologus ecclesiastici. Libri.

Multorum nobis et magnorum
per legem et prophetas aliosque qui secuti sunt
illos. sapientia demonstrata est. In quibus opor-
tet laudare israel doctrine et sapientie causa. quia
non solum ipsos loquentes necesse est peritos. sed etiam
extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Auus
meus ihesus postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis le-
gis et prophetarum et aliorum librorum qui nobis a parentibus nostris
tradita sunt. uoluit et ipse scribere aliquid horum que ad doctri-
nam et sapientiam pertinent. ut desiderantes discere et illorum
periti facti magis magisque attendant animo. et ad legitimam
uitam confirmentur. Hortor itaque uenire uos cum
beniuolentia et attentione et studio lectionem facere. et
ueniam habere in illis in quibus uidemur sequentes imaginem
sapientie. et deficere in uerborum compositione. Nam deficiunt uerba
hebraica quando translata fuerint ad alteram linguam. Non solum
autem hec. sed et ipsa lex et prophete. ceteraque librorum non paruam habent
differentiam quando inter se dicuntur. Nam in octauo et tricesimo anno
temporibus ptholomei euergetis regis postquam perueni in egyptum
et cum multum temporis ibi fecissem inueni libros relictos
non parue neque contempnende doctrine. Itaque bonum et necessarium putaui
et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi
librum istum. et multa uigilia attuli doctrinam in spacio tem-
poris. ad illa que ad finem ducunt librum dare. et illis qui uolunt
animum intendere et discere. quemadmodum oporteat instituere
mores qui secundum legem domini proposuerunt uitam agere.

Incipit liber ecclesiastici.
OMNIS SAPIENTIA
a domino deo est. et cum illo fuit sem
per. et est ante evum. Arenam
maris et pluvie guttas et dies se
culi quis dinumeravit? Altitudinem
celi et latitudinem terre et profund
um abyssi quis dimensus est? Sapientiam dei
precedentem omnia quis investiga
vit? Prior omnium creata est sapientia. et intellectus prudentie ab
evo. Fons sapientie verbum dei in excelsis. et ingressus illius man
data eterna. Radix sapientie cui revelata est? et astutias illius quis agnovit? Disciplina sapientie cui revelata est? et manifestata
et multiplicationem ingressus illius quis intellexit? Unus est
altissimus creator omnium omnipotens. rex potens et me
tuendus nimis. sedens super thronum illius. et dominans deus. Ipse cre
avit illam spiritu sancto. et vidit et dinumeravit et mensus est.
et effudit illam super omnia opera sua. et super omnem carnem
secundum datum suum. prebet illam diligentibus se. Timor domini
gloria et gloriatio. et leticia. et corona exultationis. Timor domini de
lectabit cor. et dabit leticiam et gaudium in longitu
dinem dierum. Timenti dominum bene erit in extremis. et in die defun
ctionis sue benedicetur. Dilectio dei honorabilis sapientia. Quibus
autem apparuerit in visu. diligunt eam in visione. et in ag
nitione magnalium suorum.

Initium sapientie timor domini. et cum fidelibus in vulva
concreatus est. et cum electis feminis graditur. et cum iustis et fi
delibus agnoscitur. Timor domini scientie religiositas. Religio
sitas custodiet et iustificabit cor. iocunditatem atque gaudium
dabit. Timenti dominum bene erit. et in diebus consummationis illius
benedicetur. Plenitudo sapientie timere deum. et plenitudo a
fructibus illius. Omnem domum illius implebit a generationibus. et
receptacula a thesauris illius. Corona sapientie timor domini
replens pacem et salutis fructum. et vidit et dinume
ravit eam. Utraque autem sunt dona dei. Scientiam et intel
lectum prudentie sapientia compartietur. et gloriam tenentium
se exaltat. Radix sapientie est timere deum. Rami enim illius lon
gevi. In thesauris sapientie intellectus. et scientie religiositas.
execratio autem peccatoribus sapientia. Timor domini expellit pecca
tum. nam qui sine timore est. non poterit iustificari. Iracundia enim
animositatis illius. subversio illius est. Usque in tempus sustine
bit patiens. et postea redditio iocunditatis. Bonus sensus usque
in tempus abscondet verba illius. et labia multorum enarrabunt
sensum eius. In thesauris sapientie significatio discipline. ex
secratio autem peccatori cultura dei.

Fili concupiscens sapientiam. conserva iustitiam. et deus prebe
bit illam tibi. Sapientia enim et disciplina timor domini.
et quod beneplacitum est illi fides et mansuetudo. et adimple
bit thesauros illius. Ne fueris incredibilis timori domini.
et ne accesseris ad eum duplici corde. Ne fueris ypocrita in
conspectu hominum. et non scandalizeris labiis tuis. Attende in
illis ne forte cadas. et adducas anime tue inhonorationem
et revelet deus absconsa tua. et in medio synagoge elidat te. quoniam
accessisti maligne ad dominum. et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

II

Fili accedens ad servitutem dei sta in iustitia et timore. et prepara animam tuam ad temptati
onem. Deprime cor tuum et sustine. Inclina aurem tuam et excipe
verba intellectus. et ne festines in tempore obductionis. Sustine susten
tationes dei. Coniungere deo et sustine. ut crescat in novissimo
vita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit accipe. et in dolore
sustine. et in humilitate tua patientiam habe. quoniam in igne
probatur aurum et argentum. homines vero receptabiles in camino
humiliationis. Crede deo et recuperabit te. et dirige viam
tuam et spera in illum. Serva timorem illius. et in illo ve
terasce. Metuentes dominum sustinete misericordiam eius. et non de
flectatis ab illo ne cadatis. Qui timetis dominum credite illi. et
non evacuabitur merces vestra. Qui timetis dominum sperate
in illum. et in oblectationem veniet vobis misericordia. Qui time
tis dominum diligite illum. et illuminabuntur corda vestra. Re
spicite filii nationes hominum. et scitote quia nullus speravit in
domino et confusus est. Quis permansit in mandatis eius et derelictus est.
Aut quis invocavit illum et despexit eum? Quoniam mise
ricors et pius est deus. et remittet in tempore tribulationis
peccata. et protector est omnibus exquirentibus se in veritate. Ve du
plici corde et labiis scelestis. et manibus malefacientibus.
et peccatori ingredienti terram duabus viis. Ve dissolutis cor
de qui non credunt deo. Ideo non protegentur ab eo.
Ve his qui perdiderunt sustinentiam. qui dereliquerunt
vias rectas. et diverterunt in vias pravas. Et quid
facient cum inspicere ceperit dominus? Qui timent dominum non erunt
incredibiles verbo illius. et qui diligunt illum conservabunt
viam illius. Qui timent dominum preparabunt corda sua. et
in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent deum inqui
rent que beneplacita sunt ei. et qui diligunt eum replebuntur
lege ipsius. Qui timent deum custodiunt mandata illius.
et patientiam habebunt usque ad inspectionem illius. dicentes.
Si penitentiam non egerimus. incidemus in manus dei et non in manus
hominum. Secundum enim magnitudinem illius. sic et misericordia ipsius cum ipso est. III
Filii sapientie ecclesia iustorum. et natio illorum obedientia et dilectio. Iudi
cium patris audite filii dilecti. et sic facite ut salvi sitis.
Deus enim honorificavit patrem in filiis. et iudicium
matris exquirens firmavit in filios. Qui diligit deum
exorabit pro peccatis. et continebit se ab illis. et in oratione dierum
exaudietur. Et sicut qui thesaurizat. ita et qui hono
rificat matrem suam.
Qui honorat patrem iocundabitur in filiis. et in die
orationis sue exaudietur. Qui honorat patrem suum

Astuciam illius quis agnovit? Disciplina sapientie cui revelata est?

Astucia illi(us) quis agnovit. Disciplina sapientie cui revelata est

vita vivet longiore, et qui obedit patri refrigerabit matrem. Qui timet Deum honorat parentes, et quasi dominis serviet his qui se genuerunt. In opere et sermone et omni patientia honora patrem tuum, ut superveniat tibi benedictio ab eo, et benedictio illius in novissimo maneat. Benedictio patris firmat domos filiorum, maledictio autem matris eradicat fundamenta. Ne glorieris in contumelia patris tui: non est enim tibi gloria ejus confusio. Gloria enim hominis ex honore patris sui, et dedecus filii pater sine honore. Fili, suscipe senectam patris tui, et ne contristes eum in vita illius. Et si defecerit sensu, veniam da, et ne spernas eum in tua virtute. Elemosina enim patris non erit in oblivione. Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum, et in justitia edificabitur tibi, et in die tribulationis commemorabitur tui: et sicut in sereno glacies solventur peccata tua. Quam male fame est qui relinquit patrem, et est maledictus a Deo qui exasperat matrem.

Fili, in mansuetudine opera tua perfice, et super hominum gloriam diligeris. Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam. Quoniam magna potentia Dei solius, et ab humilibus honoratur. Altiora te ne quesieris, et fortiora te ne scrutatus fueris: sed que precepit tibi Deus, illa cogita semper, et in pluribus operibus ejus ne fueris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea que abscondita sunt videre oculis tuis. In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter, et in pluribus operibus ejus non eris curiosus. Plurima enim super sensum hominum ostensa sunt tibi. Multos quoque supplantavit suspicio illorum, et in vanitate detinuit sensus illorum. Cor durum male habebit in novissimo, et qui amat periculum in illo peribit. Cor ingrediens duas vias non habebit requiem, et pravus corde in illis scandalizabitur. Cor nequam gravabitur in doloribus, et peccator adiciet ad peccandum. Synagoge superborum non erit sanitas: frutex enim peccati eradicabitur in illis, et non intelligetur. Cor sapientis intelligitur in sapientia, et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam. Sapiens cor et intelligibile abstinebit se a peccatis, et in operibus justitie successus habebit. Ignem ardentem extinguit aqua, et elemosina resistit peccatis, et Deus prospector est ejus qui reddit gratiam: meminit in posterum, et in tempore casus sui inveniet firmamentum. IIII

Fili, elemosinam pauperis ne defraudes, et oculos tuos ne transvertas a paupere. Animam esurientem ne despexeris, et non exasperes pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris, et non protrahas datum angustianti. Rogationem contribulati ne abicias, et non avertas faciem tuam ab egeno. Ab inope ne avertas oculos propter iram, et non relinquas querentibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine anime exaudietur deprecatio illius: exaudiet autem eum qui fecit illum. Congregationi pauperum affabilem te facito, et presbytero humilia animam tuam, et magnato humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, et debitum tuum redde, et responde pacifica in mansuetudine. Libera eum qui injuriam patitur de manu superbi, et non acide feras in anima tua.

In judicando esto pupillis misericors ut pater, et pro viro matri illorum: et eris tu velut filius Altissimi obediens, et miserebitur tui magis quam mater. Sapientia filiis suis vitam inspirat, et suscipit inquirentes se, et preibit in via justitie. Et qui illam diligit, diligit vitam, et qui vigilaverint ad illam, complectentur placorem ejus. Et qui tenuerint illam, vitam hereditabunt, et quo introibit, benedicet Deus. Qui serviunt ei obsequentes erunt sancto, et eos qui diligunt illam diligit Deus. Qui audit illam judicabit gentes, et qui intuetur illam permanebit confidens. Si crediderit ei, hereditabit illam, et erunt in confirmatione creature illorum, quoniam in temptatione ambulat cum eo, et in primis eligit eum. Timorem et metum et probationem inducet super illum, et cruciabit illum in tribulatione doctrine sue, donec temptet illum in cogitationibus illius, et credat anime illius. Et firmabit illum, et iter adducet directum ad illum, et letificabit eum, et denudabit absconsa sua illi, et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum justitie. Si autem oberraverit, derelinquet eum, et tradet eum in manus inimici sui.

Fili, conserva tempus, et devita a malo. Pro anima tua ne confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam. Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium. Non reverearis proximum tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore ejus. In lingua enim agnoscitur sapientia, et sensus et scientia et doctrina in verbo sensati, et firmamentum in operibus justitie. Non contradicas verbo veritatis ullo modo, et de mendacio ineruditionis tue confundere. Non confundaris confiteri peccata tua, et ne subicias te omni homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluminis. Pro justitia agonizare pro anima tua, et usque ad mortem certa pro justitia, et Deus expugnabit pro te inimicos tuos. Noli citatus esse in lingua tua, et inutilis et remissus in operibus tuis. Noli esse sicut leo in domo tua, evertens domesticos tuos, et opprimens subjectos tibi. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, et ad dandum collecta. V

Noli attendere ad possessiones iniquas, et ne dixeris: Est mihi sufficiens vita. Nichil enim proderit in tempore vindicte et obductionis. Non sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui, et ne dixeris: Quomodo potui? aut quis me subiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit. Ne dixeris: Peccavi, et quid accidit mihi triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adicias peccatum super peccatum.

et ne dicas: Miseratio Dei magna, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito proximant, et in peccatores respicit ira illius. Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem; subito enim veniet ira illius, et in tempore vindicte disperdet te. Noli anxius esse in divitiis iniustis: non enim proderunt tibi in die obductionis et vindicte. Non ventiles te in omnem ventum, et non eas in omni via: sic enim peccator probatur in duplici lingua. Esto firmus in via Domini, et in veritate sensus tui, et scientia, et prosequatur te verbum pacis et iustitie. Esto mansuetus ad audiendum verbum Dei ut intelligas, et cum sapientia proferas responsum verum. Si est tibi intellectus, responde proximo; sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato et confundaris. Honor et gloria in sermone sensati; lingua vero imprudentis subversio est ipsius. Non appelleris susurro, et lingua tua ne capiaris et confundaris. Super furem enim est confusio et penitentia, et denotatio pessima super bilinguem; susurratori autem odium et inimicitia et contumelia. Justifica pusillum et magnum similiter.

VI

Noli fieri pro amico inimicus proximo: improperium enim et contumeliam malus hereditabit, et omnis peccator invidus et bilinguis. Non te extollas in cogitationibus anime tue velud taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiam, et folia tua comedat, et fructus tuos perdat, et relinquaris velut lignum aridum in heremo. Anima enim nequam disperdet qui se habet, et in gaudium inimicis dat illum, et deducet in sortem impiorum. Verbum dulce multiplicat amicos, et mitigat inimicos; et lingua eucharis in bono homine habundabit. Multi pacifici sint tibi, et consiliarius sit tibi unus de mille. Si possides amicum, in temptatione posside eum, et non facile credas ei. Est enim amicus secundum tempus suum, et non permanebit in die tribulationis. Et est amicus qui convertitur ad inimicitiam; et est amicus qui odium et rixam et convicia denudabit. Est autem amicus socius mense, et non permanebit in die necessitatis. Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi coequalis, et in domesticis tuis fiducialiter aget. Si humiliaverit se contra te et a facie tua absconderit se, unanimem habebis amicitiam bonam. Ab inimicis tuis separare, et ab amicis tuis attende. Amicus fidelis protectio fortis; qui autem invenit illum, invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio, et non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vite et immortalitatis; et qui metuunt Dominum invenient illum. Qui timet Deum eque habebit amicitiam bonam, quoniam secundum illum erit amicus illius. Fili, a iuventute tua excipe doctrinam, et usque ad canos invenies sapientiam. Quasi is qui arat et seminat accede ad illam, et sustine bonos fructus illius. In opere enim ipsius exiguum laborabis, et cito edes de generationibus illius. Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, et non permanebit in illa excors. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, et non demorabuntur proicere illam. Sapientia enim doctrine secundum nomen eius est, et non multis est manifesta. Quibus autem agnita est, permanet usque ad conspectum Dei. Audi fili, et accipe consilium intellectus, et ne abicias consilium meum. Inice pedem tuum in compedes illius, et in torques illius collum tuum. Subice humerum tuum et porta illam, et ne acedieris vinculis eius. In omni animo tuo accede ad illam, et in omni virtute tua serva vias eius. Investiga illam, et manifestabitur tibi, et continens factus ne derelinquas eam. In novissimis enim invenies requiem in ea, et convertetur tibi in oblectationem. Et erunt tibi compedes eius in protectionem fortitudinis, et bases virtutis, et torques illius in stolam glorie. Decor enim vite est in illa, et vincula illius alligatura salutaris. Stolam glorie indues eam, et coronam gratulationis superpones tibi. Fili, si attenderis mihi, disces eam; et si accommodaveris animum tuum, sapiens eris. Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam; et si dilexeris audire, sapiens eris. In multitudine presbyterorum prudentium sta, et sapientie illorum ex corde coniungere, ut omnem narrationem Dei possis audire, et proverbia laudis non effugiant a te. Et si videris sensatum, evigila ad illum, et gradus ostiorum illius exterat pes tuus. Cogitatum habe in preceptis Dei, et in mandatis illius maxime assiduus esto; et ipse dabit tibi cor, et concupiscentia sapientie dabitur tibi.

VII

Noli facere mala, et non te apprehendent. Discede ab iniquo, et deficient mala abs te. Non seminabis mala in sulcis iniustitie, et non metes ea in septuplum. Noli querere ab homine ducatum, neque a rege cathedram honoris. Non te iustifices ante Deum, quoniam agnitor cordis ipse est; et penes regem noli velle videri sapiens. Noli querere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimescas faciem potentis, et ponas scandalum in agilitate tua. Non pecces in multitudinem civitatis, nec te immittas in plebem; neque alliges duplicia peccata, nec enim in uno eris immunis. Noli esse pusillanimis in animo tuo: exorare et facere elemosinam ne despicias. Ne dicas: In multitudine munerum meorum respiciet Deus, et offerente me Deo altissimo suscipiet munera mea. Non irrideas hominem in amaritudine anime: est enim qui humiliat et exaltat circumspector Deus. Noli arare mendacium adversus fratrem tuum, neque in amicum similiter facias. Noli velle mentiri omne mendacium: assiduitas enim illius non est bona. Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum, et non iteres verbum in oratione tua. Non oderis laboriosa opera, et rusticationem ab Altissimo creatam. Non te reputes in multitudine indisciplinatorum. Memento ire, quoniam non tardabit. Humilia-

valde spiritum tuum quoniam vindicta carnis impii ignis et vermis. Noli prevaricari in amicum pecuniam differenti, neque fratrem karissimum auro spreveris. Noli discedere a muliere sensata et bona quam sortitus es in timore Domini; gratia enim verecundie illius super aurum. Non ledas servum in veritate operantem, neque mercennarium dantem animam suam. Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua. Non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum. Pecora tibi sunt? attende illis, et si sunt utilia perseverent apud te. Filii tibi sunt? erudi illos et curva illos a pueritia illorum. Filie tibi sunt? serva corpus illarum, et non ostendas faciem tuam hylarem ad illas. Trade filiam et grande opus feceris, et homini sensato da illam. Mulier si est tibi secundum animam tuam non proicias illam, et odibili non credas te in toto corde. Honora patrem tuum et gemitus matris tue non obliviscaris. Memento quoniam nisi per illos natus non fuisses, et retribue illis quomodo et illi tibi. In tota anima tua time Dominum et sanctifica sacerdotes illius. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit, et ministros eius non derelinquas. Honora Deum ex tota anima tua et honorifica sacerdotes, et propurga te cum brachiis. Da illis partem sicut mandatum est tibi primitiarum et purgationis, et de neglegentia purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum et sacrificium sanctificationis offeres Domino, et initia sanctorum; et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio et benedictio tua. Gratia dati in conspectu omnis viventis, et mortuo non prohibeas gratiam.

VIII

Non desis plorantibus in consolatione, et cum lugentibus ambula. Non te pigeat visitare infirmum; ex his enim in dilectione firmaberis. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in eternum non peccabis.

Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius. Non contendas cum viro locuplete, ne forte contra te constituat litem tibi; multos enim perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum extendit et convertit. Non litiges cum homine linguato, et non strues in ignem illius ligna. Non communices homini indocto, ne male de progenie tua loquatur. Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neque improperes ei; memento quoniam omnes in correptione sumus. Ne spernas hominem in sua senectute, etenim ex nobis senescunt. Noli de mortuo inimico tuo gaudere, sciens quoniam omnes morimur et in gaudium nolumus venire. Ne despicias narrationem presbiterorum sapientium, et in proverbiis illorum conversare; ab ipsis enim disces sapientiam et doctrinam intellectus, et servire magnatis sine querela. Non te pretereat narratio seniorum, ipsi enim didicerunt a patribus suis; quoniam ab ipsis disces intellectum, et in tempore necessitatis dabis responsum. Non incendas carbones peccatorum arguens eos, et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum. Ne contra faciem stes contumeliosi, ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fenerare homini fortiori te; quod si feneraveris quasi perditum habe. Non spondeas super virtutem tuam; quod si spoponderis quasi restituens cogita. Non iudices contra iudicem, quoniam secundum quod dignum est iudicat. Cum audace non eas in via, ne forte gravet mala sua in te; ipse enim secundum voluntatem suam vadit, et simul cum stultitia illius peries. Cum iracundo non facias rixam, et cum audace non eas in desertum, quoniam quasi nichil est ante illum sanguis, et ubi non est adiutorium elidet te. Cum fatuis consilium non habeas; non enim poterunt diligere nisi que eis placent. Coram extraneo ne facias consilium; nescis enim quid pariet. Non omni homini cor tuum manifestes, ne forte inferat tibi gratiam falsam et convicietur tibi.

VIIII

Non zeles mulierem sinus tui, ne ostendat super te maliciam doctrine nequam. Non des mulieri potestatem anime tue, ne ingrediatur in virtute tua et confundaris. Ne respicias mulierem multivolam, ne forte incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius. Non des fornicariis animam tuam in ullo, ne perdas te et hereditatem tuam. Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius. Averte faciem tuam a muliere compta, et non circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt, et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Omnis mulier que est fornicaria quasi stercus in via conculcabitur. Speciem mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt; colloquium enim illius quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum, et non alterceris cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum in illam, et sanguine tuo labaris in perditionem. Ne derelinquas amicum antiquum; novus enim non erit similis illi. Vinum novum amicus novus; veterascet, et cum suavitate bibes illud. Non zeles gloriam et opes peccatoris; non enim scis que futura sit illius subversio. Non placeat tibi iniuria iniustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius. Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, et non suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illum, noli aliquid committere, ne forte auferat vitam tuam. Communionem mortis scito, quoniam in medio laqueorum ingredieris, et super dolentium arma ambulabis. Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo, et cum sapientibus et prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi convive, et in timore Dei sit tibi gloriatio, et in sensu sit tibi cogitatus Dei, et omnis narratio tua in preceptis Altissimi. In manu artificum opera laudabuntur, et princeps populi in sapientia sermonis sui, in sensu vero seniorum verbum. Terribilis est in civitate homo linguosus, et temerarius in verbo suo odibilis erit.

X

Iudex sapiens iudicabit populum suum, et principatus sensati stabilis erit. Secundum iudicem populi sic et ministri eius, et qualis rector est civitatis tales et inhabitantes in ea. Rex insipiens perdet populum suum, et civitates inhabitabuntur per sensum prudentium. In manu Dei potestas terre,

et execrabilis omnis iniquitas gentium. et utilem rectorem
in tempus suscitabit super illam. In manu dei potestas hominis
et super faciem scribe imponet honorem suum. Omnis iniu-
rie proximi ne memineris. et nichil agas in operibus iniurie.
Odibilis coram deo est et hominibus superbia. et execrabilis omnis iniqui-
tas gentium. Regnum a gente in gentem transfertur propter in-
iusticias et iniurias. et contumelias et diversos dolos.
Avaro autem nichil est scelestius. Quid superbit terra et ci-
nis? Nichil est iniquius quam amare pecuniam. Hic
enim animam suam venalem habet. quoniam in vita sua proiecit
intima sua. Omnis potentatus brevis vita. Languor pro-
lixior gravat medicum. Brevem languorem precidit
medicus. Sic et rex hodie est. et cras morietur. Cum enim morietur homo hereditabit
serpentes et bestias et vermes. Initium superbie hominis
apostatare a deo. quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius.
quoniam initium peccati est omnis superbia. Qui tenuerit illam ad-
implebitur maledictis. et subvertet eum in finem. Propter-
ea exhonoravit dominus conventus malorum. et destruxit eos
usque in finem. Sedes ducum superborum destruxit deus. et sedere
fecit mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit
deus. et plantavit humiles ex ipsis gentibus. Terras gen-
tium evertit deus. et perdidit eas usque ad fundamentum. Are-
fecit ex ipsis. et disperdidit illos. et cessare fecit memoriam
eorum a terra. Perdidit deus memoriam superborum. et reliquit
memoriam humilium sensu. Non est creata hominibus
superbia. neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum ho-
norabitur hoc quod timet deum. Semen autem hoc exhono-
rabitur quod preterit mandata domini. In medio fratrum rec-
tor illorum in honore. et qui timent deum erunt in oculis
illius. Gloria divitum honoratorum et pauperum timor
dei est. Noli despicere hominem iustum pauperem. et noli magnifi-
care virum peccatorem divitem. Magnus est iudex et potens
est in honore. et non est maior illo qui timet deum. Ser-
vo sensato liberi servient. et vir prudens et disciplinatus non
murmurabit correptus. et nesciens non honorabitur. Noli te extol-
lere in faciendo opere tuo. et noli cunctari in tempore angu-
stie. Melior est qui operatur et habundat in omnibus. quam qui
gloriatur et eget pane. Fili in mansuetudine serva a-
nimam tuam. et da illi honorem secundum meritum suum.
Peccantem in animam suam quis iustificabit. et quis honori-
ficabit exhonorantem animam suam? Pauper gloriatur
per disciplinam et timorem suum. et est homo qui honorificatur
propter substantiam suam. Qui autem gloriatur in paupertate quanto ma-
gis in substantia. et qui gloriatur in substantia paupertatem vereatur.
xi Sapientia humiliati exaltabit XI
caput illius. et in medio magnatorum consedere illum
faciet. Non laudes virum in specie sua. neque spernas hominem
in visu suo. Brevis in volatilibus est apis. et initium
dulcoris habet fructus illius. In vestitu ne glorieris umquam. neque in
die honoris tui extollaris. quoniam mirabilia opera altissi-
mi solius. et gloriosa et absconsa et invisa opera illius. Multi tyran-
ni sederunt in throno. et insuspicabilis portavit diadema.
Multi potentes oppressi sunt valide. et gloriosi traditi sunt in
manus alterorum. Priusquam interroges ne vituperes quemquam. et cum
interrogaveris corripe iuste. Priusquam audias ne respondeas ver-
bum. et in medio seniorum ne adicias loqui. De ea re que te non mo-
lestat non certeris. et in iudicio peccantium ne consistas. Fili ne in
multis sint actus tui. et si dives fueris non eris immunis a delicto.
Si enim secutus fueris non apprehendes. et non effugies si precucur-
reris. Est homo laborans et festinans et dolens impius et tanto
magis non habundabit. Est homo marcidus egens recuperatione.
plus deficiens virtute. et habundans paupertate. et oculus dei res-
pexit illum in bono. et erexit eum ab humilitate ipsius. et
exaltavit caput eius. et mirati sunt in illo multi. et ho-
noraverunt deum. Bona et mala. vita et mors. et pauper-
tas et honestas a deo sunt. Datio dei permanet iustis. et profec-
tus illius successus habebunt in eternum. Est qui locupletatur
parce agendo. et hec pars mercedis illius. In eo quod dicit inve-
ni requiem michi. et nunc manducabo de bonis meis solus.
et nescit quod tempus preteriet. et relinquet omnia aliis et mori-
etur. Sta in testamento tuo. et in illo colloquere. et in opere
mandatorum tuorum veterasce. Ne remaneris in operibus
peccatorum. Confide autem in deo et mane in loco tuo. Facile est
enim in oculis dei subito honestare pauperem. Benedic-
tio dei in mercedem iusti festinat. et in honore veloci pro-
fectus illius fructificat. Ne dicas quid est michi opus. et que erunt
michi ex hoc bona? Ne dicas sufficiens michi sum. et quid ex hoc
In die bonorum ne immemor pessimabor.
sis malorum. et in die malorum ne immemor sis bonorum.
quoniam facile est coram deo in die obitus retribuere unicui-
que secundum vias suas. Malicia hore oblivionem facit luxurie
magne. et in fine hominis denudatio operum illius. Ante mortem
ne laudes hominem quemquam. quoniam in filiis suis agnoscitur vir.
Non omnem hominem inducas in domum tuam. multe enim
insidie sunt dolosi. Sicut enim eructant precordia fetenti-
um. et sicut perdix inducitur in caveam. et ut caprea in
laqueum. sic et cor superborum. et sicut prospector videns casum
proximi sui. Bona enim in mala convertens insidiatur.
et in electis imponet maculam. A scintilla una auge-
tur ignis. et ab uno doloso augetur sanguis. Homo vero
peccator sanguini insidiatur. Attende tibi a pestifero. fabri-
cat enim mala. ne forte inducat super te subsannatio-
nem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam et subver-
tet te in turbine. et abalienabit te a tuis propriis.
Si benefeceris scito cui feceris XII xij
et erit gratia bonis tuis multa. Benefac iusto et

inuenies retributionem magnam. Et si non ab ipso, certe
a domino. Non est enim ei bene qui assiduus est in malis, et elemosinas non danti. Quoniam
et altissimus odio habet peccatores, et misertus est penitentibus. Da
misericordi, et ne suscipias peccatorem. Et impiis et peccatoribus
reddet uindictam, custodiens eos in die uindicte. Da bo-
no, et non susceperis peccatorem. Benefac humili, et non dederis impio.
Prohibe panes illi dari, ne in ipsis potentior te sit. Nam
duplicia mala inuenies in omnibus bonis quecumque feceris
illi. Quoniam et altissimus odio habet peccatores, et impiis reddet uin-
dictam.
Non agnoscetur in bonis
amicus, et non abscondetur in malis inimicus. In bonis
uiri inimici illius in tristicia, et in malicia ipsius amicus agni-
tus est. Non credas inimico tuo in eternum. Sicut enim eramentum
eruginat nequitia illius. Et si humiliatus uadat curuus,
abice animum tuum et custodi te ab illo. Non statuas eum
penes te, nec sedeat ad dexteram tuam, ne conuersus stet in lo-
co tuo, ne forte conuersus in locum tuum inquirat cathe-
dram tuam, et in nouissimo cognoscas uerba mea, et in ser-
monibus meis stimuleris. Quis miserebitur incantatori
a serpente percusso, et omnibus qui appropiant bestiis? Et qui
comitatur cum uiro iniquo, et obuolutus est in peccatis eius.
Una hora tecum permanebit. Si autem declinaueris, non sup-
portabit. In labiis suis indulcat inimicus, et in corde
suo insidiatur ut subuertat te in foueam. In oculis
suis lacrimatur inimicus, et si inuenerit tempus non saciabitur
sanguine. Si incurrerint tibi mala, inuenies eum illic
priorem. In oculis suis lacrimatur inimicus, et quasi adiuuans
suffodiet plantas tuas. Caput suum mouebit, et plaudet
manu, et multa susurrans commutabit uultum suum.

xiiij Qui tetigerit picem inquinabitur **XIII**
ab ea, et qui communicauerit superbo induet superbiam. Pon-
dus super se tollit qui honestiori se communicat. Et ditiori
te ne socius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? Quando
enim se colliserint confringetur. Diues iniuste egit et fre-
met, pauper autem lesus tacebit. Si largitus fueris assumet
te, et si non habueris derelinquet te. Si habes, conuiuet tecum et euacu-
abit te, et ipse non dolebit super te. Si necessarius illi fueris sup-
plantabit te, et subridens spem dabit, narrans tibi omnia
bona, et dicet: quid opus est tibi? Et confundet te in cibis suis do-
nec te exinaniat bis et ter, et in nouissimo deridebit
te. Postea uidens derelinquet te, et caput suum mouebit
ad te. Humiliare deo, et expecta manus eius. Attende ne se-
ductus in stulticia humilieris. Noli esse humilis in sapientia tu-
a, ne humiliatus in stulticiam seducaris. Aduocatus a
potentiore discede, ex hoc enim magis te aduocabit. Ne
improbus sis ne impingaris, et ne longe sis ab eo ne
xij eas in obliuionem. Ne retineas ex equo loqui cum illo, et
credas multis uerbis illius. Ex multa enim loquela temptabit
te, et subridens interrogabit te de absconditis tuis. Inmitis
animus illius conseruabit uerba tua, et non parcet de malicia et
de uinculis. Caue tibi et diligenter attende auditui tuo, quoniam
cum subuersione tua ambulas. Audiens uero illa quasi in sompnis
uide, et uigilabis. Omni uita tua dilige deum, et inuoca eum
in salute tua. Omne animal diligit simile sibi, sic et omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem sibi coniungetur. et omnis
similis sui sociabitur. Si communicabit lupus agno aliquando, sic
peccator iusto. Que communicatio sancto homini ad canem? Aut que pars
bona diuiti ad pauperem? Uenatio leonis onager in heremo, sic
pascua sunt diuitum pauperes. Et sicut abhominatio est super-
bo humilitas, sic execratio diuitis pauper. Diues commotus
confirmatur ab amicis, humilis autem cum ceciderit expelletur
et a notis. Diuiti decepto multi recuperatores. Locutus est
superba, et iustificauerunt illum. Humilis deceptus est, insuper
et arguitur. Locutus est sensate, et non est datus ei locus. Diues
locutus est et omnes tacuerunt, et uerbum illius usque ad nubes perducent.
Pauper locutus est, et dicunt: quis est hic? Et si offenderit subuertent
illum. Bona est substantia cui non est peccatum in conscientia, et nequissima
paupertas in ore impii. Cor hominis immutat faciem illius siue in
bono siue in malo. Uestigium cordis boni et faciem bonam
difficile inuenies et cum labore. **XIIII**

Beatus uir qui non est lapsus uerbo ex ore suo, et non est stimu- xiiij
latus in tristicia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristitiam,
et non excidit a spe sua. Uiro cupido et tenaci sine ratione est substan-
tia, et homini liuido ad quid aurum? Qui aceruat ex animo suo iniuste
aliis congregat, et in bonis illius luxuriabitur alius. Qui
sibi nequam est, cui alio bonus erit? Et non iocundabitur in bonis
suis. Qui sibi inuidet nichil est illo nequius, et hec est redditio malicie il-
lius. Et si bene fecerit, ignoranter et non uolens facit, et in nouissimo
maliciam suam manifestat. Nequam est oculus liuidi, et a-
uertens faciem et [non] despiciens animam suam. Insaciabilis oculus cupi-
di in parte iniquitatis non saciabitur donec consumat iustitiam
arefaciens animam suam. Oculus malus ad mala, et non sacia-
bitur pane, indigens et in tristicia erit super mensam suam.

Fili, si habes, benefac tecum, et deo dignas oblationes offer.
Memor esto quoniam mors non tardat, et testamentum inferorum quia
demonstratum est tibi. Testamentum enim huius mundi morte
morietur. Ante mortem benefac amico tuo, et secundum uires
tuas exporrigens da pauperi. Non defrauderis a die bono,
et particula boni doni non te pretereat. Nonne aliis relinques
dolores et labores tuos in diuisione sortis? Da et accipe,
et iustifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iustitiam,
quoniam non est apud inferos inuenire cibum. Omnis caro sicut
fenum ueterascet, et sicut folium fructificans in arbore
uiridi. Alia generantur et alia deiciuntur, sic generatio car-
nis et sanguinis. Alia finitur, et alia nascitur. Omne opus
corruptibile in fine deficiet, et qui illud operatur ibit
cum ipso. Et omne opus electum iustificabitur, et qui operatur

illud honorabitur in illo. Beatus vir qui in sapientia morabitur
et qui in iustitia meditabitur et in sensu cogitabit circumspectio-
nem dei. Qui excogitat vias illius in corde suo et in absconditis
suis intelligens vadens post illam quasi investigator et in viis
illius consistens. Qui respicit per fenestras eius et in ianuis illius audi-
ens. Qui requiescit iuxta domum illius et in parietibus illius figens
palum. Statuet casulam suam ad manus illius et requiescent
in casula illius bona per evum. Statuet filios suos sub tegmine
illius et sub ramis illius morabitur. Proteget sub tegmine
illius a fervore et in gloria eius requiescet. Qui timet deum faciet
XV
illud et qui continens est iustitie apprehendet illam et obvia-
bit illi quasi mater honorificata et quasi mulier a virginitate sua
suscipiet illum. Cibabit illum pane vite et intellectus
et aqua sapientie salutaris potabit illum. Et firmabitur in illo
et non flectetur et continebit illum et non confundetur et exalta-
bit illum apud proximos suos. Et in medio ecclesie aperiet
os illius et implebit illum spiritu sapientie et intellectus et stolam
glorie induet illum. Iocunditatem et exultationem thesau-
rizabit super eum et nomine eterno hereditabit illum. Homines
stulti non apprehendent illam et homines sensati obviabunt illi.
Homines stulti non videbunt illam. Longe enim abest a su-
perbia et dolo. Viri mendaces non erunt illius memores et viri
veraces invenientur in illa et successum habebunt usque
ad inspectionem dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris quoniam
a deo profecta est sapientia. Sapientie enim dei astabit laus et in ore fide-
li habundabit et dominator dabit eam illi. Non dixeris per
deum abest; que odit enim ne feceris. Non dicas ille me implana-
vit. non enim necessarii sunt ei homines impii. Omne exe-
cramentum erroris odit deus et non erit amabile timentibus eum.
Deus ab initio constituit hominem et
reliquit illum in manu consilii sui. Adiecit mandata
et precepta sua. Si volueris mandata conservare conservabunt te
et in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam et ignem
ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita et
mors bonum et malum. quod placuerit ei dabitur illi. Quoniam mul-
ta sapientia dei et fortis in potentia videns omnes sine intermissione.
Oculi domini ad timentes eum et ipse agnoscit omnem operam hominis.
Nemini mandavit impie agere et nemini dedit spa-
cium peccandi. Non enim concupiscit multitudinem filiorum
XVI
infidelium et inutilium. Ne iocunderis in filiis impiis
si multiplicentur. non oblecteris super ipsos si non est timor dei cum
illis. Non credas vite illorum et ne respexeris in labores illorum. Me-
lior est enim unus timens deum quam mille filii impii. Et
utile est mori sine filiis quam relinquere filios impios. Ab uno
sensato inhabitabitur patria et a tribus impiis deseretur. Multa
alia vidit oculus meus et fortiora horum audivit auris mea.
In synagoga peccantium exardebit ignis et in gente
incredibili exardescet ira. Non exoraverunt pro peccatis
suis antiqui gigantes qui destructi sunt confidentes sue vir-
tuti et non pepercit peregrinationi illorum. sed percussit eos et execra-
tus est illos pre superbia illorum. Non misertus est illis gentem totam per-
dens et extollentem se in peccatis suis. Et sicut .dc. milia pe-
ditum qui congregati sunt in duritiam cordis sui. et
si unus fuisset cervicatus mirum si fuisset inmunis. Misericordia enim
et ira est cum illo. Potens exoratio et effundens iram secundum
misericordiam suam. Sic correptio illius hominem secundum opera sua iudicatur.
non effugiet in rapina peccator et non retardabit sufferentia
misericordiam facientis. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum
meritum operum suorum et secundum intellectum peregrinationis ipsius.
Non dicas a deo abscondar et ex summo
quis mei memorabitur. In populo magno non agnoscar.
Que est enim anima mea in tam inmensa creatura. Ecce celum
et celi celorum abyssus et universa terra et que in eis sunt in con-
spectu illius commovebuntur. montes simul et colles et
fundamenta terre. Et cum conspexerit illa deus tremore concu-
tientur. et in omnibus his insensatum est cor. Et omne cor in-
telligitur ab illo et vias illius quis intelligit. Et procella
quam nec oculus videt hominis. Nam plurima opera illius sunt in
absconsis. Sed opera iustitie eius quis enuntiabit. aut quis sustinebit.
Longe enim est testamentum a quibusdam et interrogatio hominum
in consummatione est. Qui minoratur corde cogitat inania et
vir imprudens et errans cogitat stulta. Audi me fili
et disce disciplinam sensus et in verbis meis attende in cor-
de tuo. et dicam in equitate disciplinam et scrutabor
enarrare sapientiam. et in verbis meis attende in corde tuo.
et dico in equitate spiritus virtutes quas posuit deus in opera
sua ab initio. et in veritate enuntio scientiam eius. In iudicio
dei opera ipsius ab initio. et ab institutione ipsorum distinxit
partes illorum et initia ipsorum in gentibus suis. Ornavit in eternum
opera illorum. non esurierunt. non laboraverunt et non destiterunt ab ope-
ribus suis. Unusquisque proximum sibi non angustiabit usque in eternum.
Non sis incredibilis verbo illius. Post hec deus in terram respexit et im-
plevit illam bonis suis. Anima autem omnis vitalis denuntia-
vit faciem ipsius et in ipsam iterum reversio illorum. XVII
Deus creavit de terra hominem et secundum imaginem
suam fecit illum. Numerum dierum et tempus dedit
illi. Et dedit illi potestatem eorum que sunt super terram. Posuit timo-
rem illius super omnem carnem et dominatus est bestiarum et volatilium.
Creavit ex ipso adiutorium simile ipsi. Consilium et
linguam et oculos et aures et cor dedit illis excogitandi.
Et disciplina intellectus replevit illos. Creavit illis scientiam
spiritus. sensu implevit cor illorum et bona et mala ostendit
illis. Posuit oculum illorum super corda ipsorum ostendere illis mag-
nalia operum suorum. ut nomen sanctificationis collaudent et
gloriari in mirabilibus illius ut magnalia enarrent opera
eius. Addidit illis disciplinam et legem vite hereditavit

et iterum convertit illum in ipsam et secundum se vestivit illum virtute

illos. Testamentum eternum constituit cum illis, et iustitiam et iudi-
cia sua ostendit illis. Et magnalia honoris eius vidit oculus illorum, et
honorem vocis audierunt aures illorum. Et dixit illis: Attendite
vos ab omni iniquo. Et mandavit illis unicuique de proxi-
mo. Vie illorum coram ipso sunt semper, non sunt absconse ab oculis
ipsius. In unamquamque gentem preposuit rectorem. Et pars dei
Israel facta est manifesta. Et omnia opera illorum velut sol in conspectu
dei. Et oculi eius sine intermissione inspicientes in viis eorum. Non sunt
absconsa testamenta per iniquitatem eorum, et omnes iniquitates
in conspectu dei. Elemosina viri quasi sacculus cum ipso, et gratiam hominis quasi
pupillam conservabit. Et postea resurget, et retribuet illis
retributionem unicuique in caput ipsorum, et convertet in inferiores
partes terre. Penitentibus autem dedit viam iustitie, et confirmavit
deficientes sustinere, et destinavit illis sortem veritatis.

Convertere ad dominum et relinque peccata
tua. Precare ante faciem domini, et minue offendicula. Revertere
ad dominum, et avertere ab iniustitia tua, et nimis odito execrationem.
Et cognosce iustitias et iudicia dei, et sta in sorte propositionis et
orationis dei altissimi. In partes vade seculi sancti cum vivis et dantibus
confessionem deo. Non demoreris in errore impiorum. Ante
mortem confitere. A mortuo quasi nihil perit confessio. Confiteberis vivens,
vivens et sanus confiteberis, et laudabis deum, et gloriaberis in misera-
tionibus illius. Quam magna misericordia domini, et propitiatio illius convertentibus
ad se. Nec enim omnia possunt esse in hominibus, quoniam non est immor-
talis filius hominis, et in vanitatem malitie placuerunt. Quid lucidius
sole? Et hic deficiet. Aut quid nequius quam quod excogitavit caro
et sanguis? Et hoc arguetur. Virtutem altitudinis celi ipse con-
spicit, et omnes homines terra et cinis. Qui vivit in eternum creavit
xviij omnia simul. Deus solus iustificabitur, et manet invictus rex in eternum.
XVIII Quis sufficiet enarrare opera illius? Virtutem autem magnitudinis
eius quis enumerabit? Et quis adiciet enarrare misericordiam eius?
Non est minuere neque adicere, nec est invenire magnalia dei. Cum
consummaverit homo, tunc incipiet, et cum quieverit, operabitur.
Quid est homo, et que gratia illius? Et quid bonum aut quid nequam illius? Nu-
merus dierum hominum ut multum centum anni. Quasi gutte aque maris
deputati sunt, et sicut calculus harene, sic exigui anni in die
evi. Propter hoc patiens est deus in illis, et effundet super eos misericordiam suam.
Vidit presumptionem cordis illorum quoniam mala est, et cognovit
subversionem illorum quoniam nequam est. Ideo adimplevit propitiationem
suam in illis, et ostendit illis viam equitatis. Miseratio hominis circa
proximum suum; misericordia autem dei super omnem carnem. Qui misericordiam habet
et docet, erudit quasi pastor gregem suum. Miseretur excipientis
doctrinam miserationis, et qui festinat in iudiciis eius.

Fili, in bonis non des querelam, et in omni dato ne des tristitiam
verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? Sic et ver-
bum melius quam datum. Nonne ecce verbum super datum bonum?
Sed utraque cum homine iustificato. Stultus acriter improperabit, et
datus indisciplinati tabescere facit oculos. Ante iudicium
para iustitiam tibi, et antequam loquaris disce. Ante languorem adhibe
medicinam, et ante iudicium interroga te ipsum, et in conspectu dei inve-
nies propitiationem. Ante languorem humilia te, et in tempore infirmi-
tatis ostende conversationem tuam. Non impediaris orare semper,
et ne verearis usque ad mortem iustificari, quoniam merces dei manet in eternum.
Ante orationem prepara animam tuam, et noli esse quasi homo qui temptat deum.
Memento ire in die consummationis, et tempus retributionis in conversatione
faciei. Memento paupertatis in tempore habundantie, et necessitatum
paupertatis in die divitiarum. A mane usque ad vesperam immuta-
bitur tempus, et hec omnia citata sunt in oculis dei. Homo sapiens in
omnibus metuet, et in diebus delictorum attendet ab inertia. Omnis
astutus agnoscit sapientiam, et invenienti eam dabit confessionem.
Sensati in verbis et ipsi sapienter egerunt, et intellexerunt veritatem
et iustitiam, et impluraverunt proverbia et iudicia.

Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua
avertere. Si prestes anime tue concupiscentias eius, faciet te in gau-
dium inimicis tuis. Ne oblecteris in turbis nec in modicis, assi-
dua est enim commissio illorum. Ne fueris mediocris in contentione ex fenore,
et nihil est tibi in sacculo; eris enim invidus vite tue. Operarius
ebriosus non locupletabitur, et qui spernit modica paulatim deci- XIX
det. Vinum et mulieres apostatare faciunt sapientes, et arguent
sensatos. Et qui se iungit fornicariis erit nequam. Putredo et ver-
mes hereditabunt illum, et extolletur in exemplum maius, et tol-
letur de numero anima eius. Qui credit cito levis corde est, et minorabitur,
et qui delinquit in animam suam insuper habebitur. Qui gaudet iniqui-
tate denotabitur, et qui odit correptionem minuetur vita. Et qui
odit loquacitatem extinguit malitiam. Qui peccat in animam
suam penitebit, et qui iocundatur in malitia denotabitur. Ne iteres
verbum nequam et durum, et non minoraberis. Amico et inimico
noli narrare sensum tuum, et si est tibi delictum, noli denudare.
Audiet enim te et custodiet te, et quasi defendens peccatum odiet te, et sic
aderit tibi semper. Audisti verbum adversus proximum tuum, commoriatur in
te, fidens quoniam non te dirumpet. A facie verbi parturit fatuus, tamquam
gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori carnis, sic verbum
in corde stulti. Corripe amicum ne forte non intellexerit, et dicat
non feci; aut si fecerit, ne iterum addat facere. Corripe proximum ne for-
te cum iniuriam fecerit non dixerit; et si dixerit, ne forte iteret.
Corripe amicum, sepe enim fit commissio, et non omni verbo credas. Est qui
labitur lingua sua, sed non ex animo. Quis est enim qui non deliquerit
in lingua sua?

Corripe proximum antequam comminaveris, et da locum ti-
mori altissimi. Quia omnis sapientia timor dei, et in illa
timere deum, et in omni sapientia dispositio legis. Et non est sapientia ne-
quitie disciplina, et non est cogitatus bonus peccatorum prudentia.
Est prudentie nequitia, et in ipsa execratio, et est insipiens
qui minuitur sapientia. Melior est homo qui deficit sapientia
et deficiens sensu in timore, quam qui habundat sensu et
transgreditur legem altissimi. Est sollertia certa, et ipsa

iniqua. Et est qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se, et interiora eius plena sunt dolo. Et est iustus qui se nimium submittit a multa humilitate, et est iustus qui inclinat faciem et fingit non videre se quod ignoratum est. Et si ab imbecillitate virium vetetur peccare, si invenerit tempus malefaciendi malefaciet. Ex visu cognoscitur vir, et ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis et risus dentium et ingressus hominis enuntiant de illo. Est correptio mendax in ira contumeliosi, et est iudicium quod non probatur esse bonum, et est tacens et ipse est prudens.

XX Quam bonum est arguere quam irasci, et confitentem in oratione non prohibere. Concupiscentia spadonis devirginabit iuvenculam. Sic qui facit per vim iudicium iniquum. Quam bonum est correptum manifestare penitentiam, sic enim effugies voluntarium peccatum. Est tacens qui invenitur sapiens, et est odibilis qui procax est ad loquendum. Est autem tacens non habens sensum loquele, et est tacens sciens tempus apti temporis. Homo sapiens tacebit usque ad tempus; lascivus autem et imprudens non servabunt tempus. Qui multis utitur verbis ledit animam suam, et qui potestatem sibi assumit iniuste odietur. Est processio in malis viro indisciplinato, et est inventio in detrimentum. Est datum quod non est utile, et est datum cuius retributio duplex. Est propter gloriam minoratio, et est qui ab humilitate levabit caput. Est qui multa redimat modico pretio, et restituens ea in septuplum. Sapiens in verbis seipsum amabilem facit; gratie autem fatuorum effundentur. Datus insipientis non erit utilis tibi; oculi enim illius septemplices sunt. Exigua dabit et multa improperabit, et apertio oris illius inflammatio est. Hodie fenerat quis et cras expetit; et odibilis homo huiusmodi. Fatuo non erit amicus, et non erit gratia bonis illius. Qui enim edunt panem illius, false lingue sunt. Quotiens et quanti irridebunt eum! Neque enim quod habendum erat directo sensu distribuit, similiter et quod non erat habendum. Lapsus false lingue quasi qui in pavimento cadens; sic casus malorum festinanter veniet. Homo acharis quasi fabula vana in ore indisciplinatorum assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola; non enim dicit illam in tempore suo. Est qui vetatur peccare pre inopia, et in requie sua stimulabitur. Est qui perdet animam suam pre confusione, et ab imprudenti persona perdet eam; persone autem acceptione perdet se. Est qui pre confusione promittit amico, et lucratus est eum inimicum gratis. Opprobrium nequam in homine mendacium, et in ore indisciplinatorum assiduum erit. Laudat furem assiduitas viri mendacis; perditionem autem ambo hereditabunt. Mores hominum mendacium sine honore, et confusio illorum cum ipsis sine intermissione.

Sapiens in verbis producet seipsum, et homo prudens placebit magnatis. Qui operatur terram suam inaltabit acervum frugum, et qui operatur iustitiam ipse exaltabitur. Qui vero placet magnatis effugiet iniquitatem. Xenia et dona excecant oculos iudicum, et quasi mutus in ore avertit correptiones eorum. Sapientia absconsa et thesaurus invisus, que utilitas in utrisque? Melior est qui celat insipientiam suam quam homo qui abscondit sapientiam suam.

XXI Fili, peccasti? non adicias iterum, sed et de pristinis deprecare ut tibi dimittantur. Quasi a facie colubri fuge peccata, et si accesseris ad illa suscipient te. Dentes leonis dentes eius interficientes animas hominum. Quasi rhomphea bis acuta omnis iniquitas, plage illius non est sanitas. Obiurgatio et iniurie adnullabunt substantiam, et domus que nimis locuples est adnullabitur superbia; sic substantia superbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures eius veniet, et iudicium festinato adveniet illi. Qui odit correptionem vestigium est peccatoris, et qui timet Deum convertetur ad cor suum. Notus a longe potens lingua audaci, et sensatus scit labi se ab ipso. Qui edificat domum suam impendiis alienis quasi qui colligit lapides suos in hieme.

Stuppa collecta synagoga peccantium, et consummatio illorum flamma ignis. Via peccantium complanata lapidibus, et in fine illorum inferi et tenebre et pene. Qui custodit iustitiam continebit sensum eius. Consummatio timoris Dei sapientia et sensus. Non erudietur qui non est sapiens in bono. Est autem insipientia que abundat in malo, et non est sensus ubi est amaritudo. Scientia sapientis tamquam inundatio abundabit, et consilium illius sicut fons vite permanet. Cor fatui quasi vas confractum, et omnem sapientiam non tenebit. Verbum sapiens quodcumque audierit scius laudabit et adiciet. Audivit luxuriosus et displicebit ei, et proiciet illud post dorsum. Narratio fatui quasi sarcina in via; nam in labiis sensati invenietur gratia. Os prudentis queritur in ecclesia, et verba illius cogitabunt in cordibus suis. Tamquam domus exterminata sic fatuo sapientia, et scientia insensati inenarrabilia verba. Compedes in pedibus stulto doctrina, et quasi vincula manuum super manum dextram. Fatuus in risu exaltat vocem suam.

Vir autem sapiens vix tacite ridebit. Ornamentum aureum prudenti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro. Pes fatui facilis in domum proximi, et homo peritus confundetur a persona potentis. Stultus a fenestra respiciet in domum; vir autem eruditus foris stabit. Stultitia hominis auscultare per ostium, et prudens gravabitur contumelia. Labia imprudentium stulta narrabunt; verba autem prudentium statera ponderabuntur. In ore fatuorum cor illorum, et in corde sapientium os illorum. Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam. Susurro coinquinabit animam suam, et in omnibus odietur; et qui manserit odiosus erit. Tacitus et sensatus honorabitur.

XXII In lapide luteo lapidatus est piger, et omnes loquentur super aspernationem

illius. De stercore boum lapidatus est piger: et omnis qui tetigerit
eum excutiet manus. Confusio patris est de filio indisciplinato:
filia autem fatua in deminoratione fiet. Filia prudens hereditas viro
suo. Nam que confundit in contumelia fit genitoris. Patrem et virum
confundit audax, et ab impiis non minorabitur: ab utrisque autem
inhonorabitur. Musica in luctu importuna narratio. Fla-
gella et doctrina in omni tempore sapientia. Qui docet fatuum quasi
qui conglutinat testam.
Qui narrat verbum non audienti quasi qui excitat dor-
mientem de gravi sompno. Cum dormiente loquitur
qui enarrat stulto sapientiam: et in fine narrationis dicit:
Quis est hic? Supra mortuum plora: defecit enim lux eius: et supra
fatuum plora: defecit enim sensus. Modicum plora super
mortuum, quoniam requievit. Nequissimi enim nequissima vi-
ta super mortem fatui. Luctus mortui vii. diebus: fatui autem
et impii omnes dies vite illorum. Cum stulto multum ne loqua-
ris, et cum insensato ne abieris. Serva te ab illo ut non mo-
lestiam habeas, et non coinquinaberis in peccato illius. Deflecte ab illo
et invenies requiem, et non acidieris in stultitiam illius. Super
plumbum quid gravabitur? et quod illi aliud nomen quam fatui?
Harenam et salem et massam ferri facilius est portare quam
hominem imprudentem, et fatuum et impium. Sic loramentum lig-
neum colligatum in fundamento edificii non dissolvetur: sic et cor
confirmatum in cogitatione consilii. Cogitatio sensati in omni tempore vel
Sicut ornatus harenosus in pariete limpido
metu non depravabitur. Sic pales in excelsis et cementa sine impensa
posita contra faciem venti non permanebunt: sic et cor timidum in cogi-
tatione stulti contra impetum timoris non resistet. Sicut et cor trepidum
in cogitatione fatui omni tempore non metuet, sic et qui in preceptis dei per-
manet semper. Pungens oculum deducet lacrimas: et qui pungit
cor profert sensum. Mittens lapidem in volatilia deiciet
illa: sic et qui conviciatur amico dissolvit amicitiam. Ad amicum
et si produxeris gladium non desperes: est enim regressus ad amicum. Si ape-
rueris os triste non timeas: est enim concordatio: excepto con-
vicio et improperio et superbia et mysterii revelatione et plaga dolo-
sa. In his omnibus effugiet amicus. Fidem posside cum amico in
paupertate illius, ut et in bonis illius leteris. In tempore tribulationis
illius permane illi fidelis, ut et in hereditate illius coheres sis. Ante ignem
camini vapor et fumus ignis inaltatur: sic et ante sanguinem ma-
ledicta et contumelie et mine. Amicum salutare non confundaris,
et a facie illius non me abscondam: et si mala mihi evenerint per illum
sustinebo. Omnis qui audiet cavebit se ab eo. Quis dabit ori
meo custodiam, et super labia mea signaculum certum, ut non cadam
in ipsis, et lingua mea perdat me? XXII

23 Domine pater et dominator vite mee, ne derelinquas
me in consilio illorum, nec sinas me cadere in illa exprobratione.
Quis superponit in cogitatu meo flagella, et in corde meo
doctrinam sapientie, ut ignorationibus eorum non parcant mihi, et non appare-
ant delicta illorum, ne increscant ignorantie mee, et mul-
tiplicentur delicta mea, et peccata mea habundent, et incidam
in conspectu adversariorum meorum, et gaudeat inimicus meus.
Domine pater et deus vite mee, ne derelinquas me in cogitatu illorum.
Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, et omne desiderium pravum
averte a me. Aufer a me ventris concupiscentiam, et concubitus concupiscentie
ne apprehendant me, et animo irreverenti et infrunito ne tradas me.
Doctrinam oris audite filii: et qui custodierit illam non
periet labiis suis, nec scandalizabitur in operibus nequissimis.
In vanitate sua apprehenditur peccator, et superbus et maledicus scan-
dalizabuntur in illis. Iurationi non assuescat os tuum: multi enim
casus in illa. Nominatio vero dei non sit assidua in ore tuo, et nominibus
sanctorum non admiscearis, quoniam non eris immunis ab eis. Sicut enim
servus interrogatus assidue a livore non minuitur, sic omnis
iurans et nominans in toto a peccato non purgabitur. Vir multum
iurans implebitur iniquitate, et non discedet a domo illius
plaga. Et si frustraverit fratrem, delictum illius super ipsum erit: et
si dissimulaverit, delinquet dupliciter: et si in vacuum iuraverit
non iustificabitur: replebitur enim retributione domus illius. Est et
alia loquela contraria morti: non inveniatur in hereditate Iacob. Et
enim a misericordibus hec omnia auferentur, et in delictis non volu-
tabuntur. Indisciplinate loquele non assuescat os tuum: est enim
in illa verbum peccati. Memento patris et matris tue: in medio enim
magnatorum consistis: ne forte obliviscatur te deus in conspectu
illorum, et assiduitate tua infatuatus improperium patiaris, et
malueris non nasci, et diem nativitatis tue maledicas.
Homo assuetus in verbis improperii in omnibus diebus suis non erudi-
etur. Duo genera habundant in peccatis, et tertium adducit iram
et perditionem. Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur donec
aliquid glutiat: et homo nequam in ore carnis sue non desinet
donec accendat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis: non
fatigabitur transgrediens usque ad finem.
Omnis homo qui transgreditur lectum suum contempnens
in animam suam, et dicens: Quis me videt? Tenebre circum-
dant me, et parietes cooperiunt me, et nemo circumspicit me:
quem vereor? Delictorum meorum non memorabitur altissimus. Et non
intelligit quoniam omnia videt oculus illius: quoniam expellit a se ti-
morem dei huiusmodi hominis timor, et oculi hominum timentes illum.
Et non cognovit quoniam oculi domini multo plus lucidiores super so-
lem, circumspicientes omnes vias hominum, et profundum abyssi, et
hominum corda intuentes in absconditas partes. Domino enim deo
antequam crearentur omnia sunt agnita: sic et post perfectum re-
spicit omnia. Hic in plateis civitatis vindicabitur, et quasi pullus
equinus fugabitur: et ubi non speravit apprehendetur. Et erit dedecus
omnibus, eo quod non intellexerit timorem domini. Sic et mulier omnis re-
linquens virum suum, et statuens hereditatem ex alieno
matrimonio. Primo enim in lege altissimi incredibilis fuit: et
secundo virum suum dereliquit: tertio in adulterio fornicata est, et ex
alio viro filios statuit sibi. Hec in ecclesiam adducetur, et in filios

eius respicietur. Non tradent filii eius radices, et rami eius non dabunt fructum. Derelinquet in maledictum memoriam eius, et dedecus illius non delebitur. Et agnoscent qui derelicti sunt, quoniam nihil melius quam timor dei, et nihil dulcius quam respicere in mandatis domini. Gloria magna est sequi dominum. Longitudo enim dierum assumetur ab eo.

XXIIII

Sapientia laudabit animam suam, et in deo honorabitur, et in medio populi sui gloriabitur. Et in ecclesiis altissimi aperiet os suum, et in conspectu virtutis illius gloriabitur. Et in medio populi sui exaltabitur, et in plenitudine sancta admirabitur. Et in multitudine electorum habebit laudem, et inter benedictos benedicetur, dicens. Ego ex ore altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam. Ego feci in celis ut oriretur lumen indeficiens, et sicut nebula texi omnem terram. Ego in altissimis habitavi, et thronus meus in columpna nubis. Gyrum celi circuivi sola, et in profundum abissi penetravi, et in fluctibus maris ambulavi, et in omni terra steti, et in omni populo, et in omni gente primatum habui, et omnium excellentium et humilium corda virtute calcavi. Et in his omnibus requiem quesivi, et in hereditate domini morabor. Tunc precepit et dixit michi creator omnium, et qui creavit me requievit in tabernaculo meo, et dixit michi. In iacob inhabita, et in israel hereditare, et in electis meis mitte radices. Ab initio ante secula creata sum, et usque ad futurum seculum non desinam, et in habitatione sancta coram ipso ministravi. Et sic in syon firmata sum, et in civitate sanctificata similiter requievi, et in ierusalem potestas mea. Et radicavi in populo honorificato, et in partes dei mei hereditas illius, et in plenitudine sanctorum detentio mea. Quasi cedrus exaltata sum in libano, et quasi cypressus in monte syon. Et quasi palma exaltata sum in cades, et quasi plantatio rose in iericho. Quasi oliva speciosa in campis, et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis. Sicut cynamomum et balsamum aromatizans odorem dedi. Quasi mirra electa dedi suavitatem odoris. Et quasi storax et galbanus et ungula et gutta, et quasi libanus non incisus vaporavi habitationem meam, et quasi balsamum non mixtum odor meus. Ego quasi terebintus extendi ramos meos, et rami mei honoris et gratie. Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris, et flores mei fructus honoris et honestatis. Ego mater pulchre dilectionis et timoris et sancte spei. In me gratia omnis vie et veritatis, in me omnis spes vite et virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me, et a generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis, et hereditas mea super mel et favum. Memoria mea in generatione seculorum. Qui edunt me adhuc esurient, et qui bibunt me adhuc sitient. Qui audit me non confundetur, et qui operantur in me non peccabunt. Et qui elucidant me vitam eternam habebunt.

Hec omnia liber vite et testamentum altissimi, et agnitio veritatis. Legem mandavit moyses in preceptis iustitiarum, et hereditatem domui iacob. et israel promissiones. Posuit david puero suo excitare regem ex ipso fortissimum in throno honoris sedentem in sempiternum. Qui implet quasi phison sapientiam, et sicut tygris in diebus novorum. Qui adimplet quasi eufrates sensum, qui multiplicat quasi iordanis in tempore messis. Qui mittit disciplinam sicut lucem, et assistens quasi gyon in die vindemie. Qui perficit primus scire ipsam, et infirmior non investigabit eam. A mari enim habundabit cogitatio eius, et consilium illius in abisso magna. Ego sapientia effudi flumina. Ego quasi trames aque inmense de fluvio. Ego quasi fluvius dorix, et sicut aqueductus exivi de paradiso. Dixi: Rigabo ortum meum plantationum, et inebriabo prati mei fructum. Et ecce factus est michi trames habundans, et fluvius meus appropinquavit ad mare. Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, et enarrabo illam usque in longinquum. Penetrabo inferiores partes terre, et inspiciam omnes dormientes, et illuminabo omnes sperantes in domino. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam, et relinquam querentibus sapientiam, et non desinam progenies illorum usque in evum sanctum. Videte quoniam non soli michi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

XXV

In tribus placitum est spiritui meo, que sunt probata coram deo et hominibus. Concordia fratrum, et amor proximorum, et vir et mulier bene sibi consentientes. Tres species odivit anima mea, et aggravor valde anime illorum. Pauperem superbum, et divitem mendacem, et senem fatuum et insensatum. In iuventute tua non congregasti, et quomodo invenies in senectute? Quam speciosum canitiei iudicium, et presbiteris cognoscere consilium. Quam speciosa veteranis sapientia, et gloriosis intellectus et consilium. Corona senum multa peritia, et gloria illorum timor dei. Novem insuspicabilia cordis magnificavi, et decimum dicam in lingua hominibus. Homo qui iocundatur in filiis vivens et videns subversionem inimicorum. Beatus qui habitat cum muliere sensata, et qui lingua sua non est lapsus, et qui non servivit indignis se. Beatus qui invenit amicum verum, et qui narrat iustitiam auri audienti. Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam, sed non est super timentem deum. Timor dei super omnia superposuit. Beatus cui donatum est habere timorem dei. Qui tenet illum cui assimilabitur? Timor dei initium dilectionis eius. fidei autem initium agglutinandum est ei. Omnis plaga tristitia cordis est, et omnis malitia nequitia mulieris. Et omnem plagam et non plagam videbit cordis, et omnem nequitiam et non nequitiam mulieris. Et omnem obductum, et non obductum odientium. Et omnem vindictam et non vindictam inimicorum. Non est caput nequius super caput colubri, et non est ira super iram mulieris. Commorari leoni et draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam. Nequitia mulieris immutat faciem eius, et obcecabit vultum suum tanquam ursus, et quasi saccum ostendit in medio proximorum eius. Ingemuit vir eius, et audiens suspiravit modicum. Brevis omnis malitia super malitiam mulieris. Sors peccatorum cadat super illam. Ascensus harenosus in pedibus

uetani: sic mulier linguata homini quieto. Ne respicias muli-
eris speciem, et non concupiscas mulierem in specie. Mulieris ira
et irreverentia confusio magna. Mulier si primatum habeat
contraria est viro suo. Cor humile et facies tristis et plaga mortis
mulier nequam. Manus debiles et genua dissoluta mulier
que non beatificat virum suum. A muliere initium factum est peccati et
per illam omnes morimur. Non des aque tue exitum nec modicum,
nec mulieri nequam veniam prodeundi. Si non ambulaverit ad ma-
num tuam, confundet te in conspectu inimicorum. A carnibus tu-
is abscide illam, ne semper te abutatur. XXVI

xxvi Mulieris bone beatus vir: numerus enim annorum illorum
duplex. Mulier fortis oblectat virum suum, et annos
vite illius in pace implebit. Pars bona mulier bona,
in parte bona timentium deum dabitur viro pro factis bonis.
Divitis autem et pauperis cor bonum, in omni tempore vultus illorum
hilaris. A tribus timuit cor meum, et in quarto facies mea
metuit. Delaturam civitatis, et collectionem populi, et calump-
niam mendacem, super mortem omnia gravia. Dolor cordis
et luctus mulier zelotipa. In muliere zelotipa flagellum
lingue omnibus communicans. Sicut boum iugum quod movetur,
ita et mulier nequam. Qui tenet illam, quasi qui apprehendat scor-
pionem. Mulier ebriosa ira magna, et contumelia, et turpitudo
illius non tegetur. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, et in
palpebris illius agnoscetur. In filia non avertente se firma custodiam,
ne inventa occasione abutatur se. Ab omni irreverentia oculorum eius
cave, et ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad
fontem os aperiet, et ab omni aqua proxima bibet, et contra omnem
palum sedebit, et contra omnem sagittam aperiet pharetram donec
deficiat. Gratia mulieris sedule delectabit virum suum, et ossa illius
impinguabit. Disciplina illius datus dei. Mulier sensata et tacita,
non est inmutatio erudite anime. Gratia super gratiam mulier sancta et pu-
dorata. Omnis autem ponderatio non est digna continentis anime. Sicut
sol oriens mundo in altissimis dei, sic mulieris bone species in
ornamentum domus sue. Lucerna splendens super candelabrum
sanctum, et species faciei super etatem stabilem. Columpne auree
super bases argenteas, et pedes firmi super plantas stabilis mu-
lieris. Fundamenta eterna supra petram solidam, et mandata dei
in corde mulieris sancte. In duobus contristatum est cor meum, et in tertio
iracundia mihi advenit. Vir bellator deficiens per inopiam, et
vir sensatus contemptus, et qui transgreditur a iustitia ad peccatum, deus paravit
eum ad rumpheam. Due species difficiles et periculose mihi apparu-
erunt. Difficile exuitur negotians a negligentia, et non iustificabitur
caupo a peccatis labiorum. XXVII

xxvii Propter inopiam multi deliquerunt, et qui querit lo-
cupletari avertit oculum suum. Sicut in medio compaginis
lapidis palus figitur, sic et inter medium venditionis et emp-
tionis angustiabitur peccatum. Conteretur cum delinquente peccatum. Si
non in timore domini tenueris te instanter, cito subvertetur
domus tua. Sicut in percussura cribri remanebit pulvis, sic aporia
hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax, et homines iustos
temptatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum
illius, sic verbum ex cogitatu cordis hominis. Ante sermonem non laudes
virum: hec enim temptatio est hominum. Si sequaris iustitiam apprehendes
illam, et indues quasi poderem honoris, et inhabitabis cum ea, et proteget
te in sempiternum, et in die agnitionis invenies firmamentum. Vo-
latilia ad sibi similia conveniunt, et veritas ad eos qui operantur illam
revertetur. Leo venationi insidiatur semper; sic peccata operantibus iniqui-
tates. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol; nam stultus sicut luna
mutatur. In medio insensatorum serva verbum tempori; in medio
autem cogitantium assiduus esto. Narratio peccantium odiosa,
et risus illorum in delictis peccati. Loquela multum iurans horripi-
lationem capiti statuet, et irreverentia ipsius obturatio aurium.
Effusio sanguinis in rixa superborum, et maledictio illorum auditus
Qui denudat archana amici gravis.
perdit fidem, et non inveniet amicum ad animum suum. Dili-
ge proximum, et coniungere fide cum illo. Quod si denudaveris absconsa
illius, non persequeris post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum
suum, sic qui perdit amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit
avem de manu sua, sic reliquisti proximum tuum, et non eum capies.
Non illum sequaris, quoniam longe abest. Effugit enim quasi caprea
de laqueo, quoniam vulnerata est anima eius. Ultra eum non poteris colligare,
et maledicti est concordatio. Denudare autem amici misteria desperatio
est anime infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua, et nemo eum
abiciet. In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum,
et super sermones tuos admirabitur. Novissime autem pervertet
os suum, et in verbis tuis dabit scandalum. Multa audivi et non
coequavi ei, et dominus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem, super
caput eius cadet, et plaga dolosa dolosi dividet vulnera. Et qui
foveam fodit incidet in eam, et qui statuit lapidem proximo
offendet in eo. Et qui laqueum alio ponit peribit in illo. Facienti
nequissimum consilium super ipsum devolvetur, et non agnoscet
unde adveniet illi. Illusio et improperium superborum, et vindicta
sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iusto-
rum; dolor autem consumet illos antequam moriantur. Ira et furor utraque
execrabilia, et vir peccator continens erit illorum. XXVIII xxviii

Qui vindicari vult a domino inveniet vindictam, et
peccata illius servans servabit. Relinque proximo tuo nocen-
ti te, et tunc deprecanti tibi peccata solventur. Homo homini reservat
iram, et a deo querit medelam? In hominem similem sibi non habet
misericordiam, et de peccatis suis deprecatur? Ipse dum caro sit reser-
vat iram, et propitiationem petit a deo? Quis exorabit pro de-
lictis illius? Memento novissimorum, et desine inimicari. Tabi-
tudo enim et mors imminent in mandatis. Memorare
timorem dei, et non irascaris proximo. Memorare testamentum al-
tissimi, et despice ignorantiam proximi. Abstine te a lite,
et minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem, et vir

peccator turbabit amicos et in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundum enim ligna silve sic ignis exardescet, et secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit, et secundum substantiam suam exaltabit iram suam. Certamen festinatum incendet ignem, et lis festinans effundet sanguinem, et lingua testificans adducet mortem. Si sufflaveris quasi ignis exardebit, et si expueris super illam extinguetur. Utraque ex ore proficiscuntur.

Susurro et bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes. Lingua tertia multos commovit, et dispersit illos a gente in gentem. Civitates muratas divitum destruxit, et domos magnatorum effodit. Virtutes populorum concidit, et gentes fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, et privavit illas laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem, nec habebit amicum in quo requiescat. Flagelli plaga livorem facit, plaga autem lingue comminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus vir qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transivit, et qui non attraxit iugum eius, et in vinculis illius non est ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum est, et vinculum illius vinculum ereum est. Mors illius mors nequissima, et utilis potius infernus quam illa. Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorum. In flamma sua non comburet iustos. Qui relinquunt deum incident in illam, et exardebit in illis et non extinguetur. Et immittetur in illos quasi leo, et quasi pardus ledet illos. Sepi aures tuas spinis, et noli audire linguam nequam, et ori tuo facito ostia, et seras auribus tuis. Aurum tuum et argentum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos, et attende ne forte labaris in lingua tua, et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, et sit casus tuus insanabilis in mortem.

xxix

XXIX

Qui facit misericordiam fenerat proximo suo, et qui prevalet manu mandata servat. Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius, et iterum redde redde proximo in tempore suo. Confirma verbum et fideliter age cum illo, et in omni tempore invenies quod tibi necessarium est. Multi quasi inventionem estimaverunt fenus, et prestiterunt molestiam his qui se adiuvaverunt. Donec accipiant osculantur manus dantis, et in promissionibus humiliant vocem suam, et in tempore redditionis postulabit tempus, et loquetur verba tedii et murmurationum, et tempus causabitur. Si autem potuerit reddere adversabitur: solidi vix reddet dimidium, et computabit illud quasi inventionem. Sin autem fraudabit illum pecunia sua, et possidebit illum inimicum gratis, et convicia et maledicta reddet illi, et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam. Multi non causa nequitie non fenerati sunt, sed fraudari gratis timuerunt. Verumtamen super humilem animo fortior esto, et pro elemosyna non trahas illum.

Propter mandatum assume pauperem, et propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum. Perde pecuniam propter fratrem et amicum, et non abscondas illam sub lapide in perditionem. Pone thesaurum tuum in preceptis altissimi, et proderit tibi magis quam aurum. Conclude elemosinam in sinu pauperis, et hec pro te exorabit ab omni malo. Elemosina viri quasi sacculus cum ipso, et gratiam hominis quasi pupillam conservabit. Et postea resurget, et retribuet illis retributionem unicuique in caput illorum. Super scutum potentis et super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit. Vir bonus fidem facit proximo suo, et qui perdiderit confusionem derelinquet sibi. Gratiam fideiussoris ne obliviscaris, dedit enim pro te animam suam. Repromissorem fugit peccator et immundus. Bona repromissoris sibi ascribit peccator, et ingratus sensu derelinquet liberantem se. Vir repromittit de proximo suo, et cum perdiderit reverentiam relinquetur ab eo. Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, et commovit illos quasi fluctus maris. Viros potentes gyrans migrare fecit, et vagati sunt in gentibus alienis. Peccator transgrediens mandata domini incidet in promissionem nequam, et qui conatur multa agere incidet in iudicium. Recupera proximum secundum virtutem tuam, et attende tibi ne incidas.

Initium vite hominis aqua et panis, et vestimentum et domus protegens turpitudinem. Melior est victus pauperis sub tegmine asserum, quam epule splendide in peregre sine domicilio. Minimum pro magno placeat tibi, et improperium peregrinationis non audias. Vita nequam hospitandi de domo in domum, et ubi hospitabitur non fiducialiter aget, nec aperiet os. Hospitabitur et pascet et potabit ingratos, et ad hec amara audiet. Transi hospes et orna mensam, et que in manu habes ciba ceteros. Exi a facie honoris amicorum meorum necessitudine domus mee hospitio mihi factus. Gravia hec homini habenti sensum: correptio domus et improperium feneratoris.

Qui diligit filium suum assiduat illi flagella, ut letetur in novissimo suo, et non palpet proximorum ostia. Qui docet filium suum laudabitur in illo, et in medio domesticorum suorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum in zelum mittit inimicum, et in medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus est pater illius, et quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se. In vita sua vidit et letatus est in illo, in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis. Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, et amicis reddentem gratiam. Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, et super omnem vocem turbabuntur viscera eius. Equus indomitus evadit durus, et filius remissus evadet preceps. Lacta filium tuum et paventem te faciet; lude cum eo et contristabit te. Non corrideas illi ne doleas, et in novissimo obstupescent dentes tui. Non des illi potestatem in iuventute sua, et ne despicias cogitatus illius. Curva cervicem eius in iuventute, et tunde latera illius dum infans est, ne forte indurescat et non credat tibi, et erit tibi dolor anime. Doce filium tuum et operare in illum, ne in turpitudinem illius offendas.

Melior est pauper sanus et fortis viribus quam dives im-

vexilli et flagellatus in malitia. Salus animae in sanctitate iustitiae
et melior omni auro et argento, et corpus validum quam census
immensus. Non est census super censum salutis corporis, et non est oblec-
tatio super cordis gaudium. Melior est mors quam vita amara,
et requies aeterna quam languor perseverans. Bona abscondita in ore
clauso, quasi appositiones epularum circumpositae sepulchro. Quid proderit
libatio idolo? Nec enim manducabit nec odorabit. Sic qui
effugatur a domino portans mercedes iniquitatis. Videns
oculis et ingemiscens, sicut spado complectens virginem et sus-
pirans. Tristitiam non des animae tuae, et non affligas temetipsum
in consilio tuo. Iucunditas cordis haec est vita hominis, et thesaurus
sine defectione sanctitatis, et exultatio viri est longaevitas. Miserere
animae tuae placens deo, et contine, et congrega cor tuum in sanctitate eius,
et tristitiam longe expelle a te. Multos enim occidit tristitia,
et non est utilitas in illa. Zelus et iracundia minuent dies, et ante
tempus senectam adducet cogitatus. Splendidum cor bonum in
epulis: epulae enim illius diligenter fiunt.

XXX

xxx Vigilia honestatis tabefaciet carnes, et cogitatus
illius auferet somnum. Cogitatus praescientiae avertit sen-
sum, et infirmitas gravis sobriam facit animam. Laboravit
dives in congregatione substantiae, et in requie sua replebitur bonis
suis. Laboravit pauper in diminutione victus, et in fine inops
fit. Qui aurum diligit non iustificabitur, et qui insequitur consump-
tionem replebitur ex ea. Multi dati sunt in auri casus, et
facta est in specie ipsius perditio illorum. Lignum offensionis est aurum sacri-
ficantium. Vae illis qui sectantur illud, et omnis imprudens
deperiet in illo. Beatus dives qui inventus est sine macula, et qui post au-
rum non abiit, nec speravit in thesauris pecuniae. Quis est hic, et lauda-
bimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua. Qui probatus est
in illo, et perfectus est, erit illi gloria aeterna. Qui potuit trans-
gredi et non est transgressus, et facere mala et non fecit. Ideo stabilita
sunt bona illius in domino, et elemosinas illius enarrabit omnis ecclesia
sanctorum. Supra mensam magnam sedisti, non aperias super illam
faucem tuam prior. Non dicas sic: multa sunt quae super illam sunt.
Memento quoniam malus oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est?
Ideo ab omni facie sua lacrimabitur cum viderit. Ne extendas
manum tuam prior, et invidia contaminatus erubescas. Ne com-
primaris in convivio. Intellige quae sunt proximi tui ex te ipso. Utere
quasi homo frugi his quae tibi apponuntur, et non, cum manducas
multum, odio habearis. Cessa prior causa disciplinae, et noli ni-
mius esse ne forte offendas. Et si in medio multorum sedisti,
prior illis non extendas manum tuam, nec prior poscas bibere.
Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, et in dormien-
do non laborabis ab illo, et non senties dolorem. Vigilia et cho-
lera et tortura viro infrunito. Somnus sanitatis in
homine parco: dormiet usque in mane, et anima illius cum
ipso delectabitur. Et si coactus fueris in edendo multum,
surge e medio et vome, et refrigerabit te, et non adduces
corpori tuo infirmitatem. Audi me fili, et ne spernas me,
et in novissimo invenies verba mea. In omnibus operibus tuis
esto velox, et omnis infirmitas non occurret tibi. Splendidum in
panibus benedicent labia multorum, et testimonium veritatis
illius fidele. In nequissimo pane murmurabit civitas,
et testimonium nequitiae illius verum est. Diligentes in vino
noli provocare: multos enim exterminavit vinum. Ignis pro-
bat ferrum durum: sic vinum corda superborum arguet in
ebrietate potatum. Aequa vita hominibus vinum in sobrietate:
si bibas illud moderate, eris sobrius. Quae est vita quae minui-
tur vino? Quid defraudat vitam? Mors.
Vinum in iucunditate creatum est, ab initio, et non in
ebrietatem. Exultatio animae et cordis vinum potatum
moderate. Sanitas est et corpori et animae sobrius potus. Vinum mul-
tum potatum irritationem et iram et ruinas multas
facit. Amaritudo animae vinum multum potatum. Ebrietas
animositas imprudentis offensio, minorans virtutem, et
faciens vulnera. In convivio vini non arguas proximum, et non
despicias eum in iucunditate illius. Verba improperii non dicas
illi, et non premas illum in repetendo.

XXXI

Rectorem te posu- xxxi
erunt: noli extolli; esto in illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum
habe, et sic conside, et omni cura tua explicata recumbe,
ut laeteris propter illos, et ut ornamentum gratiae accipias coronam,
et dignationem consequaris corrogationis. Loquere maior
natu: decet enim te. Primum verbum diligenti scientia, et
non impedias musicam. Ubi auditus non est, non effundas sermonem,
et importune noli extolli in sapientia tua. Gemmula carbun-
culi in ornamento auri, et comparatio musicorum in convivio vini.
Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi, sic numerus musi-
corum in iucundo et moderato vino. Audi tacens, et pro reveren-
tia accedet tibi bona gratia. Adulescens loquere in tua causa vix.
Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum. In multis
esto quasi inscius, et audi tacens simul et quaerens. Et loqui in
medio magnatorum non praesumas, et ubi sunt senes non multum
loquaris. Ante grandinem praeibit coruscatio, et ante verecundiam
praeibit gratia, et pro reverentia accedet tibi bona gratia. Et hora sur-
gendi non te trices. Praecurre autem prior in domum tuam, et
illic avocare, et illic lude, et age conceptiones tuas, et non in
delictis et verbo superbo. Super his omnibus benedicito dominum
qui fecit te, et inebriantem te ab omnibus bonis suis.
Qui timet dominum excipiet doctrinam eius, et qui vigilaverint ad illum
invenient benedictionem. Qui quaerit legem replebitur ab ea, et qui insi-
diose agit scandalizabitur in ea. Qui timent dominum invenient
iudicium iustum, et iustitias quasi lumen accendent. Peccator homo
vitabit correptionem, et secundum voluntatem suam inveniet
comparationem. Vir consilii non disperdet intelligentiam; ali-
enus et superbus non pertimescet timorem, et postquam fecit cum eo
sine consilio, et suis insectationibus arguetur.

Fili sine consilio nichil facias et post factum
non penitebis. In via ruine non eas et non offendes in la-
pides. Nec credas te vie laboriose ne ponas anime tue
scandalum. Et a filiis tuis cave et a domesticis tuis atten-
de. In omni opere tuo crede ex fide anime tue. Hoc est enim conserva-
tio mandatorum. Qui credit deo attendit mandatis et qui confidit
in illo non minorabitur. XXXII Timenti dominum non occurrent mala
sed in temptatione deus illum conservabit et liberabit a malis.
Sapiens non odit mandata et iustitias et non illidetur quasi in
procella navis. Homo sensatus credit legi dei et lex illi fidelis.
Qui interrogationem manifestat parabit verbum et sic deprecatus
exaudietur et conservabit disciplinam et tunc respondebit. Precordia
fatui quasi rota carri et quasi axis versatilis cogitatus illius. Equus emis-
sarius sic amicus subsannator sub omni supra sedente hinnit.
Quare dies diem superat et iterum lux lucem et annus annum
a sole. In domino scientia separati sunt facto sole et preceptum custodi-
ente. Per dei sapientiam distinguntur et immutavit
tempora et dies festos ipsorum et in illis dies festos celebrave-
runt ad horam. Ex ipsis exaltavit et magnificavit deus
et ex ipsis posuit in numerum dierum et annos et homines
omnes de solo et ex terra unde creatus est Adam. In multitudine
discipline domini separavit eos et immutavit vias eorum.
Ex ipsis benedixit et exaltavit et ex his sanctificavit et ad
se applicavit. Ex ipsis maledixit et humiliavit et convertit
illos ad separationem ipsorum. Quasi lutum figuli in manu
ipsius plasmare illud et disponere. Omnes vie eius secundum dispositionem
eius. Sic homo in manu illius qui se fecit. Reddet illi secundum iudi-
cium suum. Contra malum bonum est et contra mortem vita.
Sic et contra virum iustum peccator. Et sic intuere in omnia
opera altissimi duo et duo unum contra unum. Et ego novis-
simus vigilavi et quasi qui colligit acinos post vindemiatores.
In benedictione dei et ipse speravi et quasi qui vindemiat
replevi torcular. Respicite quoniam non mihi soli laboravi sed omnibus
exquirentibus disciplinam. Audite me magnati et omnes
populi et rectores ecclesie auribus percipite. Filio et mulieri fratri et
amico non des potestatem super te in vita tua et ne dederis alii
possessionem tuam ne forte peniteat te et deprecaberis pro illis.
Dum adhuc superes et aspiras non immutabit te omnis caro. Me-
lius est enim ut filii tui te rogent quam te respicere in manus
filiorum tuorum. In omnibus operibus tuis precellens esto. Ne dederis
maculam in gloriam tuam. In die consummationis dierum vite tue
et in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam.
Cibaria et virga et onus asino panis
et disciplina et opus servo. Operatur in disciplina et querit
requiescere. Laxa manus illi et querit libertatem. Iugum et lorum
curvant collum durum et servum inclinant operationes
assidue. Servo malivolo tortura et compedes. Mitte illum
in operationem ne vacet. Multam enim maliciam docuit
ociositas. In opere constitue eum sic enim condecet illum. Quod
si non obaudierit curva illum compedibus et non amplifices
super omnem carnem. Verum sine iudicio nichil facias grave. Si
est tibi servus fidelis sit tibi quasi anima tua. Quasi fratrem sic eum tracta
quoniam in sanguine anime tue comparasti eum. XXXIII Vana spes et
mendacium insensato viro et somnia extollunt imprudentes.
Quasi qui apprehendit umbram et persequitur ventum sic et
qui attendit ad visa mendacia. Hoc secundum hoc visio somni-
orum. Ante faciem hominis similitudo alterius hominis. Ab im-
mundo quid mundabitur et a mendace quid verum dicetur?
Divinatio erroris et auguria mendacia et somnia
male facientium vanitas est. Et sicut parturientis cor tuum
fantasias patitur. Nisi ab altissimo emissa fuerit visitatio
ne dederis cor tuum in illis. Multos enim errare fecerunt
somnia et exciderunt sperantes in illis. Sine mendacio consum-
mabitur verbum legis et sapientia in ore fidelis complanabitur. Quid scit qui
non temptatus est? Vir in multis expertus cogitabit multa et
qui multa didicit enarrabit intellectum. Qui non est expertus
pauca recognoscit. Qui autem in multis factus est multiplica-
bit maliciam. Qui temptatus non est qualia scit? Et qui im-
planatus est habundabit nequicia. Multa vidi errando
et plurimas verborum consuetudines. Aliquotiens usque ad mortem
periclitatus sum horum causa et liberatus sum gratia dei.
Spiritus timentium deum queritur et in respectu illius
benedicetur. Spes enim illorum in salvantem illos
et oculi dei in diligentes se. Qui timet dominum nichil trepidabit
et non pavebit quoniam ipse est spes eius. Timentis dominum beata est anima eius.
Ad quem respicit et quis est fortitudo eius? Oculi domini
super timentes eum. Protector potentie firmamentum virtutis
tegimen ardoris et umbraculum meridiani. Deprecatio offen-
sionis et adiutorium casus. Exaltans animam et illuminans
oculos dans sanitatem et vitam et benedictionem. Im-
molantis ex iniquo oblatio est maculata et non sunt beneplacite
subsannationes iniustorum. Dominus solis sustinentibus se in
via veritatis et iustitie. Dona iniquorum non probat altissimus nec
respicit in oblationibus iniquorum nec in multitudine sacrificio-
rum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pau-
perum quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Pa-
nis egentium vita pauperis est. Qui defraudat eum homo sanguinis
est. Qui aufert in sudore panem quasi qui occidit
proximum suum. Qui effundit sanguinem et qui fraudem facit
mercennario fratres sunt. Unus edificans et unus destruens quid
prodest illis nisi labor? Unus orans et unus maledicens cuius vo-
cem exaudiet deus? Qui baptizatur a mortuo et iterum tangit
eum quid proficit lavatio eius? Sic homo qui ieiunat in peccatis
suis et iterum eadem faciens quid proficit humiliando se? Orationem
illius quis exaudiet? Qui conservat legem multi-
plicat orationem. Sacrificium salutare est attendere mandata

dans. et discedere ab omni iniquitate: et propitiationem litare sacri-
ficii super iniustitias: et deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia. Retri-
buet gratiam qui offert similaginem: et qui facit misericordiam offert
sacrificium. Beneplacitum est domino recedere ab iniquitate: et depre-
catio recedere ab iniustitia. Non apparebis ante conspectum domini vacu-
us. Hec enim omnia propter mandatum dei fiunt. Oblatio iusti impinguat
altare: et odor suavitatis est in conspectu altissimi. Sacrifici-
um iusti acceptum est: et memoriam eius non obliviscetur dominus.
Bono animo gloriam redde deo: et non minuas primitias manuum
tuarum. In omni dato hylarem fac vultum tuum: et in exul-
tatione sanctifica decimas tuas. Da altissimo secundum datum eius:
et in bono oculo adinventionem facito manuum tuarum: quoniam
deus retribuens est: et septies tantum reddet tibi. Noli offerre mu-
nera prava: non enim sufficiet suscipiet illa. Et noli inspicere
sacrificium iniustum: quoniam deus iudex est: et non est apud illum gloria per-
sone. Non accipiet deus personam in pauperem: et deprecationem lesi
exaudiet. Non despiciet preces pupilli: nec viduam si effun-
dat loquelam gemitus. Nonne lacrime vidue ad maxillam
descendunt: et exclamatio eius super deducentem eas? A ma-
xilla enim ascendunt usque ad celum: et deus exauditor non de-
lectabitur in illis. Qui adorat deum in oblectatione suscipietur:
et precatio illius usque ad nubes propinquabit.
Oratio humiliantis se nubes penetrabit: et donec
propinquet non consolabitur: et non discedet donec aspiciat
altissimus. Et deus non elongabit: sed iudicabit iustos: et faciet
iudicium: et fortissimus non habebit in illis patientiam: ut contri-
bulet dorsum ipsorum: et gentibus reddet vindictam: donec tollat
plenitudinem superborum: et sceptra iniquorum contribulet: donec
reddat hominibus secundum actus suos: et secundum opera ade: et secundum pre-
sumptionem illius: donec iudicet iudicium plebis sue: et oble-
ctabit iustos misericordia sua. Speciosa misericordia dei in tempore tribula-
tionis: quasi nubes pluvie in tempore siccitatis. Miserere nostri deus
XXXV omnium: et respice nos: et ostende nobis lucem miserationum
tuarum. Et immitte timorem tuum super gentes que non exqui-
sierunt te: et cognoscant quia non est deus nisi tu: ut enarrent
magnalia tua. Alleva manum tuam super gentes a-
lienas: ut videant potentiam tuam. Sicut enim in con-
spectu eorum sanctificatus es in nobis: sic in conspectu nostro magni-
ficaberis in illis: ut cognoscant te sicut et nos agnovimus:
quoniam non est deus preter te domine. Innova signa: et immuta
mirabilia. Glorifica manum: et dextrum brachium. Exci-
ta furorem: et effunde iram. Extolle adversarium:
et afflige inimicum. Festina tempus: et memento finis.
ut enarrent mirabilia tua. In ira flamme devoretur qui sal-
vatur: et qui pessimant plebem tuam inveniant perditionem.
Contere caput principum: et inimicorum dicentium non est alius
preter nos. Congrega omnes tribus iacob: et cognoscant quia non est
deus nisi tu: ut enarrent mirabilia tua: et hereditabis

eos sicut ab initio. Miserere plebi tue super quam invocatum
est nomen tuum: et israel quem coequasti primogenito
tuo. Miserere civitati sanctificationis tue ierusalem civitati re-
quiei tue. Reple syon inenarrabilibus verbis tuis: et glo-
ria tua populum tuum. Da testimonium quia ab initio creature
tue sunt: et suscita prophetationes quas locuti sunt in
nomine tuo prophete priores. Da mercedem domine sustinen-
tibus te: ut prophete tui fideles inveniantur: et exaudi ora-
tiones servorum tuorum secundum benedictionem aaron de populo tuo:
et dirige nos in viam iustitie: ut sciant omnes qui habi-
tant terram quia tu es deus conspector seculorum. Omnem escam
manducabit venter: et est cibus cibo melior. Fauces con-
tingunt cibum fere: et cor insensatum verba menda-
cia. Cor pravum dabit tristitiam: et homo peritus
resistet illi. Omnem masculum excipiet mulier: et est
filia melior filia. Species mulieris exhilarat faciem viri
sui: et super omnem concupiscentiam hominis superducit de-
siderium. Si est lingua curationis: est et mitigationis et mise-
ricordie: non est vir illius secundum filios hominum. Qui possidet mulie-
rem bonam inchoat possessionem: adiutorium secundum
illum est: et columna ut requies. Ubi non est sepes diripietur
possessio: et ubi non est mulier ingemiscit egens. Cui credit
qui non habet nidum: et deflectens ubicumque obscura-
verit quasi succinctus latro exiliens de civitate in ci-
Omnis amicus dicet: XXXVI vitatem.
Et ego amicitiam copulavi: sed est amicus solo no- XXXVI
mine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem?
Sodalis autem et amicus ad inimicitiam convertentur. O pre-
sumptio nequissima unde creata es cooperire aridam
malitia et dolositate illius? Sodalis amico coniocundatur
in oblectatione: et in tempore tribulationis adversarius
erit. Sodalis amico condolet causa ventris: et contra hostem
non accipiet scutum. Non obliviscaris amici tui in
animo tuo: et non immemor sis illius in operibus tuis. Noli
consiliari cum socero tuo: et a zelantibus te absconde
consilium. Omnis consiliarius prodit consilium: sed est
consiliarius in semetipso. A consiliario malo serva animam tuam.
Prius scito que sit illius necessitas: et ipse enim animo suo co-
gitabit: ne forte mittat sudem in terram: et dicat tibi: Bona
est via tua: et stet e contrario videre quid tibi eveniat.
Cum viro irreligioso tracta de sanctitate: et cum iniusto
de iustitia: et cum muliere de hiis que emulatur. Cum ti-
mido de bello. cum negociatore de traiectione. cum
emptore de venditione. cum viro livido de gratiis
agendis. cum impio de pietate. cum inhone-
sto de honestate. cum operario agrari de omni opere.
cum operario annuali de consummatione anni. cum pi-
gro servo de multa operatione. Non attendas hiis

in omni consilio. Sed cum viro sancto assiduus esto, quem-
que cognoveris observantem timorem Dei, cuius anima
est secundum animam tuam. Quicumque titubaverit in tenebris
non condolebit tibi. Et cor boni consilii statue tecum. Non
est enim tibi aliud plus illo. Anima viri sancti enuntiat ali-
quando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelso
ad speculandum. Et in his omnibus deprecare altissimum
ut dirigat in veritate viam tuam. Ante omnia opera
verbum verax praecedat te, et ante omnem actum consilium
stabile. Verbum nequam immutabit cor, ex quo .iiii.
partes oriuntur: bonum et malum, vita et mors,
et dominatrix illorum est assidua lingua. Vir peritus multos
erudivit, et animae suae suavis est. Qui sophistice loqui-
tur odibilis est; omni re defraudabitur. Non enim est data
illi a Domino gratia; omni enim sapientia defraudatus est. Est sapi-
ens animae suae sapiens, et fructus sensus illius laudabiles sunt.
Vir sapiens implebitur benedictionibus, et videntes illum
laudabunt. Vita viri in numero dierum, dies autem Israel in-
numerabiles sunt. Sapiens in populo hereditabit honorem,
et nomen illius erit vivens in aeternum. Fili, in vita tu-
a tempta animam tuam, et si fuerit nequam, non des illi po-
testatem. Non enim omnia omnibus expediunt, et non
omni animae omne genus placet. Noli avidus esse in omni
epulatione, et non te effundas super omnem escam. In mul-
tis enim escis erit infirmitas, et aviditas appropinquabit
usque ad choleram. Propter crapulam multi obierunt; qui autem
abstinens est, adiciet vitam. XXXVII

[Margin: Vir sapiens plebem suam erudit et fructus sensus illius fideles sunt.]

xxxvii Honora medicum propter necessitatem; etenim illum
creavit altissimus. A Deo est enim omnis medela,
et a rege accipiet donationem. Disciplina medici ex-
altabit caput illius, et in conspectu magnatorum collau-
dabitur. Altissimus creavit de terra medicinam, et vir pru-
dens non abhorrebit illam. Nonne a ligno indul-
cata est aqua amara ad agnitionem hominum virtus illorum?
Et dedit hominibus scientiam altissimus honorari in mi-
rabilibus suis. In his curans mitigabit dolorem, et
unguentarius faciet pigmenta suavitatis, et unctiones
conficiet sanitatis. Et non consummabuntur opera eius. Pax enim
Dei super faciem terrae. Fili, in tua infirmitate non despicias
teipsum, sed ora Dominum, et ipse curabit te. Averte a delicto
et dirige manus, et ab omni delicto munda cor tuum.
Da suavitatem et memoriam similaginis, et impin-
gua oblationem, et da locum medico. Etenim illum Dominus
creavit, et non discedat a te, quia opera eius sunt necessaria.
Est enim tempus quando in manibus eorum incurras. Ipsi vero
Dominum deprecabuntur ut dirigat requiem eorum et sa-
nitatem propter conversationem eorum. Qui delinquit in conspectu
eius qui fecit eum, incidet in manus medici. Fili, in
mortuum produc lacrimas, et quasi dira passus incipe plora-
re, et secundum iudicium contege corpus illius, et non despicias
sepulturam illius. Propter delaturam autem amare fer
luctum illius uno die vel duobus propter detractionem. A
tristitia enim festinat mors, et cooperit virtutem, et tristitia
cordis flectet cervicem. In abductione permanet tristitia,
et substantia inopis secundum cor eius. Non dederis in tristitia cor
tuum, sed repelle eam a te, et memento novissimorum.
Noli oblivisci, neque enim est conversio, et huic nihil proderis,
et teipsum pessimabis. Memor esto iudicii mei; sic enim
erit et tuum: mihi heri, et tibi hodie. In requie mortui re-
quiescere fac memoriam eius, et consolare illum in exitu
spiritus sui. Sapientiam scribe in tempore vacuitatis, et qui
minoratur actu sapientiam percipiet; qui sapientia replebitur?
Qui tenet aratrum, et qui gloriatur in iaculo, stimulo
boves agitat, et conversatur in operibus eorum, et enarratio
eius in filiis taurorum. Cor suum dabit ad versandos sulcos,
et vigilia eius in sagina vaccarum. Sic omnis faber et archite-
ctus qui noctem tamquam diem transigit, qui sculpit
signacula sculptilia, et assiduitas eius variat picturam;
cor suum dabit in similitudinem picturae, et vigilia sua
perficit opus. Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem, et consi-
derans opus ferri: vapor ignis uret carnes eius, et in calore for-
nacis concertatur. Vox mallei innovat aurem eius, et contra
similitudinem vasis oculus eius. Cor suum dabit in consummati-
onem operum, et vigilia sua ornabit in perfectionem. Sic
figulus sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam,
qui in sollicitudine positus est semper propter opus suum, et in nu-
mero est omnis operatio eius. In brachio suo formavit lu-
tum, et ante pedes suos curvavit virtutem suam. Cor
suum dabit ut consummet linitionem, et vigilia sua
mundabit fornacem. Omnes hi in manibus suis speraverunt,
et unusquisque in arte sua sapiens est. Sine his omnibus non aedi-
ficatur civitas, et non inhabitabunt, nec inambulabunt; et in
ecclesiam non transilient. Super sellam iudicis non sedebunt, et
testamentum iudicii non intelligent, neque palam facient
disciplinam et iudicium, et in parabolis non invenientur;
sed creaturam aevi confirmabunt, et deprecatio illorum in operati-
one artis, accommodantes animam suam, et conquirentes
in lege altissimi. XXXVIII

[Margin: et consolare te propter tristitiam ...]

Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, et in xxxviii
prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorum
conservabit, et in versutias parabolarum simul introibit.
Occulta proverbiorum exquiret, et in absconditis parabolarum
conversabitur. In medio magnatorum ministrabit, et in
conspectu praesidis apparebit. In terram alienarum gentium
transiet; bona enim et mala in omnibus temptabit. Cor suum
tradet ad vigilandum diluculo, ad Dominum qui fecit

illum et in conspectu altissimi deprecabitur. Aperiet os suum in oratione, et pro delictis suis deprecabitur. Si enim dominus magnus voluerit, spiritu intelligentie replebit illum. Et ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientie sue, et in oratione confitebitur domino. Et ipse diriget consilium eius et disciplinam, et in absconditis suis consiliabitur. Ipse palam faciet disciplinam doctrine sue, et in lege testamenti domini gloriabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius, et usque in seculum non delebitur. Non recedet memoria eius, et nomen eius requiretur a generatione in generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes, et laudem eius enuntiabit ecclesia. Si permanserit, nomen eius derelinquet plusquam mille, et si requieverit, proderit illi. Adhuc consiliabor ut enarrem, ut furore enim repletus sum. In voce dicit: Obaudite me divini fructus, et quasi rose plantate super rivos aquarum fructificate. Quasi libanus odorem suavitatis habete. Florete flores quasi lilium, date odorem et frondete in gratiam, et collaudate canticum, et benedicite dominum in operibus suis. Date nomini eius magnificentiam, et confitemini illi in voce labiorum vestrorum, in canticis labiorum et cytharis, et sic dicetis in confessione: Opera domini universa bona valde. In verbo eius stetit aqua sicut congeries, et in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum. Quoniam in precepto ipsius placor fit, et non est minoratio in salute illius. Opera omnis carnis coram illo, et non est quicquam absconditum ab oculis eius. A seculo usque in seculum respicit, et nichil est mirabile in conspectu eius. Non est dicere quid est hoc aut quid est illud. Omnia enim in tempore suo querentur. Benedictio illius quasi fluvius inundabit. Et quomodo cataclismus aridam inebriavit, sic ira illius gentes que non exquisierunt eum hereditabit. Quomodo convertit aquas in siccitatem et siccata est terra, et vie illius viis illorum directe sunt, sic peccatoribus offensiones in ira eius. Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimis bona et mala. Initium necessarie rei vite hominum: aqua, ignis et ferrum, lac et panis similagineus, et mel et botrus uve, et oleum et vestimentum. Hec omnia sanctis in bona, sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur. Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt, et in furore suo confirmaverunt tormenta sua. In tempore consummationis effundent virtutem, et furorem eius qui fecit illos confundent. Ignis, grando, fames et mors, omnia hec ad vindictam creata sunt. Bestiarum dentes et scorpii et serpentes, et rumphea vindicans in exterminium impios. In mandatis eius epulabuntur, et super terram in necessitate preparabuntur, et in temporibus suis non preterient verbum. Propterea ab initio confirmatus sum et consiliatus sum et cogitavi et scripta dimisi. Omnia opera domini bona, et omne opus hora sua subministrabit. Non est dicere hoc illo nequius est. Omnia enim in tempore suo comprobabuntur. Et nunc in omni corde et ore collaudate et benedicite nomen domini.

XXXIX

Occupatio magna creata est omnibus hominibus, et iugum grave super filios adam a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture in matrem omnium. Cogitationes eorum et timores cordis, adinventiones expectationis et dies finitionis, residentes super sedem gloriosam usque ad humiliatum in terra et cinere, ab eo qui utitur iacincto et portat coronam usque ad eum qui operitur lino crudo, furor, zelus, tumultus, fluctuatio et timor mortis, iracundia perseverans et contentio. Et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam eius. Modicum tamquam nichil in requie, et ab eo in somnis quasi in die respectus. Conturbatus est in visu cordis sui tamquam qui evaserit in die belli. In tempore salutis sue exsurrexit, et admirans ad nullum timorem. Cum omni carne ab homine usque ad pecus, et super peccatores septuplum. Ad hec mors, sanguis, contentio et rumphea, oppressiones, fames et contritio et flagella. Super iniquos creata sunt hec omnia, et propter illos factus est cataclismus. Omnia enim que de terra sunt in terram convertentur, et aque omnes in mare convertentur. Omne munus et iniquitas delebitur, et fides in seculum stabit. Substantia iniustorum sicut fluvius siccabitur, et sicut tonitruum magnum in pluvia personabunt. In aperiendo manus suas letabitur, sic prevaricatores in consummatione tabescent. Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, et radices immunde super cacumen petre sonant. Super omnem aquam viriditas, et ad oram fluminis ante omne fenum evelletur. Gratia sicut paradisus in benedictionibus, et misericordia in seculo permanet. Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur, et in ea invenies thesaurum. Filii edificatio civitatis confirmabit nomen, et super hanc mulier immaculata computabitur. Vinum et musica letificant cor, et super utraque dilectio sapientie. Tibie et psalterium suavem faciunt melodiam, et super utraque lingua suavis. Gratiam et speciem desiderabit oculus, et super hec virides sationes. Amicus et sodalis in tempore convenientes, et super utrosque mulier cum viro. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, et super eos misericordia liberabit. Aurum et argentum et constitutio pedum, et super utrumque consilium beneplacitum. Facultates et virtutes exaltant cor, et super hoc timor domini. Non est in timore domini minoratio, et non est in eo querere adiutorium. Timor domini sicut paradisus benedictionis, et super omnem gloriam operuerunt illum. Fili, in tempore vite tue ne indigeas. Melius est enim mori quam indigere. Vir respiciens in mensam alienam, non est vita eius in cogitatione victus. Alit enim animam suam cibis alienis. Vir autem disciplinatus et eruditus custodiet se. In ore imprudentis condulcabitur inopia, et in ventre eius ignis ardebit.

XL

minuito

O mors, quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis, viro quieto et cuius vie directe sunt in omnibus, et adhuc valenti accipere cibum. O mors, bonum est iudicium tuum homini indigenti et qui minoratur

ratur viribus defecto etate et cui de omnibus cura est et incre-
dibili qui perdit sapientiam. Noli metuere iudicium mor-
tis. Memento que ante te fuerunt et que superventura sunt tibi.
Hoc iudicium a domino omni carni et quid superveniet tibi in
beneplacito altissimi. Sive decem sive centum sive mille anni.
Non est enim in inferno accusatio vite. Filii abhomina-
tionum fiunt filii peccatorum et qui conversantur secus domos impiorum.
Filiorum peccatorum periet hereditas et cum semine illorum assidu-
itas obprobrii. De patre impio conqueruntur filii quoniam propter illum
sunt in obprobrio. Ve vobis viri impii qui dereliquistis
legem dei altissimi. Et si nati fueritis in maledictione na-
scemini. Et si mortui fueritis in maledictione erit pars vestra.
Omnia que de terra sunt in terram convertentur. Sic impii a ma-
ledicto in perditionem. Luctus hominum in corpore ipsorum. No-
men autem impiorum delebitur. Curam habe de bono nomine. Hoc
enim magis permanebit tibi quam mille thesauri magni
et preciosi. Bone vite numerus dierum. Bonum autem nomen perma-
nebit in evo. Disciplinam in pace conservate filii. Sapien-
tia enim abscondita et thesaurus invisus. Que utilitas in utrisque?
Melior est homo qui abscondit stultitiam suam quam homo
qui abscondit sapientiam suam. Verumptamen reveremini in his
que procedunt de ore meo. Non est enim bonum omnem reverentiam obser-
vare. Et non omnia omnibus bene placent in fide. Erubescite a patre
et matre de fornicatione. Et a presidente et a potente de men-
dacio. A principe et a iudice de delicto. A synagoga et plebe
de iniquitate. A socio et amico de iniusticia. De loco in quo
habitas. De furto. De veritate dei et testamento. De discubitu in
panibus. Et ab obfuscatione dati et accepti. A salutantibus
de silentio. A respectu mulieris fornicarie. Et ab aversione
vultus cognati. Ne avertas faciem a proximo tuo. Et ab
auferendo partem et non restituendo. Ne respicias mulierem
alieni viri. Et ne scruteris ancillam eius neque steteris ad lectum
eius. Ab amicis de sermonibus improperii. Et cum dederis ne improperes.

XLII

Non duplices sermonem auditus
de revelatione sermonis absconditi. Et eris vere sine
confusione et invenies gratiam in conspectu omnium hominum. Ne pro
his omnibus confunderis. Ne accipias personam ut delinquas.
De lege altissimi et testamento. Et de iudicio iustificare im-
pium. De verbo sociorum et viatorum. Et de datione hereditatis a-
micorum. De equalitate stature et ponderum. De acquisitione
multorum et paucorum. De corruptione emptionis et negoci-
atorum. Et de multa disciplina filiorum. Et servo pessimo latus
sanguinare. Super mulierem nequam bonum est signum. Ubi ma-
nus multe sunt claude. Et quodcumque trades numera et appen-
de. Datum vero et acceptum omne describe. De disciplina in-
sensati et fatui. Et de senioribus qui iudicantur ab adolescentibus.
Et eris eruditus in omnibus. Et probabilis in conspectu omnium vi-
vorum. Filia patris abscondita est vigilia. Et sollicitudo eius aufert
somnum. Ne forte in adolescentia sua adultera efficiatur.
Et commorata cum viro odibilis fiat. Nequando polluatur in vir-
ginitate sua. Et in paternis suis gravida inveniatur.
Ne forte cum viro commorata transgrediatur aut cer-
te sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam confirma cu-
stodiam. Nequando faciat te in obprobrium venire ini-
micis tuis. A detractione in civitate. Et abiectione plebis
et confundat te in multitudine populi. Omni homini
noli intendere in specie. Et in medio mulierum noli commorari.
De vestimentis enim procedit tinea. Et a muliere iniquitas
viri. Melior est iniquitas viri quam mulier benefaciens mulier.
Et mulier confundens in obprobrium. Memor ero igitur operum
domini. Et que vidi annunciabo in sermonibus domini opera eius.
Sol illuminans per omnia respexit. Et gloria domini plenum est opus
eius. Nonne dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia
sua que confirmavit dominus omnipotens stabiliri in gloria sua. Abys-
sum et cor hominum investigabit. Et in astucia illorum exco-
gitavit. Cognovit enim dominus omnem scientiam. Et inspexit in sig-
num evi annuncians que preterierunt et que superventura sunt
revelans vestigia occultorum. Non preterit illum omnis co-
gitatus. Et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia
sapientie sue decoravit qui est ante seculum et usque in seculum. Neque ad-
iectum est neque minuitur. Et non eget alicuius consilio. Quam
desiderabilia omnia opera eius. Et tanquam scintillam que est
considerare. Omnia hec vivunt et manent in seculum. Et in om-
ni necessitate omnia obaudiunt ei. Omnia duplicia unum
contra unum. Et non fecit quicquam deesse. Uniuscuiusque confirmavit
bona. Et quis satiabitur videns gloriam eius?

XLIII

Altitudinis firmamentum pulcritudo eius species
celi in visione glorie. Sol in aspectu annuncians in ex-
itu vas admirabile opus excelsi. In meridiano exurit
terram. Et in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere?
Fornacem custodiens in operibus ardoris. Tripliciter sol ex-
urens montes radios igneos exsufflans et refulgens
radiis suis obcecat oculos. Magnus dominus qui fecit illum.
Et in sermonibus eius festinavit iter. Et luna in omnibus in tem-
pore suo ostensio temporis et signum evi. A luna signum diei
festi luminare quod minuitur in consummatione. Mensis
secundum nomen eius est crescens admirabiliter in consummatione. Vas
castrorum in excelsis. In firmamento celi resplendens glo-
riose. Species celi gloria stellarum mundum illuminans in excelsis
dominus. In verbis sancti stabunt ad iudicium. Et non deficient in vi-
giliis suis. Vide arcum et benedic qui fecit illum. Val-
de speciosus est in splendore suo. Gyravit celum in circuitu
glorie sue. Manus excelsi aperuerunt illum. Imperio suo ac-
celeravit nivem. Et accelerat choruscationes emittere iudicii
sui. Propterea aperti sunt thesauri. Et evolaverunt nebule
sicut aves. In magnitudine sua posuit nubes et confrac-

erupte sunt lapides grandinis. In conspectu eius commovebuntur montes, et in voluntate eius aspirabit nothus. Vox tonitrui eius verberavit terram, tempestas aquilonis, et congregatio spiritus. Et sicut avis deponens ad sedendum aspergit nivem, et sicut locusta demergens descensus eius. Pulchritudinem coloris eius admirabitur oculus, et super ymbrem eius expavescet cor. Gelu sicut salem effundet super terram: et dum gelaverit, fiet tamquam cacumina tribuli. Frigidus ventus aquilo flavit, et gelavit cristallus ab aqua. Super omnem congregationem aquarum requiescet, et sicut lorica induet se aquis. Et devorabit montes, et exuret desertum, et extinguet viride sicut ignem. Medicina omnium in festinatione nebule, et ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum. In sermone eius siluit ventus, cogitatione sua placabit abyssum, et plantavit illum Dominus Iesus. Qui navigant mare enarrant pericula eius, et audientes auribus nostris admirabimur. Illic preclara et mirabilia opera, varia genera bestiarum, et omnium pecorum, et creatura beluarum. Propter ipsum confirmatus est itineris finis, et in sermone eius composita sunt omnia. Multa dicemus, et deficiemus in verbis. Consummatio autem sermonum ipse est. In omnibus gloriantes ad quid valebimus? Ipse enim omnipotens super omnia opera sua. Terribilis Dominus, et magnus vehementer, et mirabilis potentia ipsius. Glorificantes Dominum quantumcumque potueritis, supervalebit adhuc, et admirabilis magnificentia eius. Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum potestis: maior est enim omni laude. Exaltantes eum replemini virtute. Ne laboretis: non enim pervenietis. Quis vidit eum, et enarrabit? et quis magnificabit eum sicut est ab initio? Multa abscondita sunt maiora his. Pauca enim vidimus operum eius. Omnia autem Dominus fecit, et pie agentibus dedit sapientiam.

XLIIII

Laudemus viros gloriosos, et parentes nostros in generatione sua. Multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua a seculo. Dominantes in potestatibus suis, homines magni virtute, et prudentia sua prediti, nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum, et imperantes in presenti populo, et virtute prudentie populis sanctissima verba. In peritia sua requirentes modos musicos, et narrantes carmina scripturarum. Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes, pacificantes in domibus suis. Omnes isti in generationibus gentis sue gloriam adepti sunt, et in diebus suis habentur in laudibus. Qui de illis nati sunt, reliquerunt nomen narrandi laudes eorum. Et sunt quorum non est memoria. Perierunt quasi qui non fuerint, et nati sunt quasi non nati, et filii ipsorum cum illis. Sed illi viri misericordie sunt, quorum pietates non defuerunt. Et cum semine eorum permanent bona. Hereditas sancta nepotum illorum, et semen in testamentis stetit, et filii eorum propter illos usque in eternum manent. Semen eorum et gloria eorum non derelinquetur. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, et nomen eorum vivet in generationem et generationem. Sapientiam ipsorum narrent populi, et laudem eorum nuntiet ecclesia. Enoch placuit Deo, et translatus est in paradisum, ut det gentibus sapientiam. Noe inventus est perfectus, iustus, et in tempore iracundie factus est reconciliatio. Ideo dimissum est reliquum terre, cum factum est diluvium. Testamenta seculi posita sunt apud illum, ne deleri possit diluvio omnis caro. Abraham magnus pater multitudinis gentium, et non est inventus similis illi in gloria, qui conservavit legem excelsi, et fuit in testamento cum illo. In carne eius stare fecit testamentum, et in temptatione inventus est fidelis. Ideo iureiurando dedit illi gloriam in gente sua, crescere illum quasi terre cumulum, et ut stellas exaltare semen eius, et hereditare illos a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos terre. Et in Ysaac eodem modo fecit propter Abraham patrem ipsius. Benedictionem omnium gentium dedit illi. Et testamentum suum confirmavit super caput Iacob. Agnovit eum in benedictionibus suis, et dedit illi hereditatem, et divisit ei partem in tribubus duodecim, et conservavit illi homines misericordie, invenientes gratiam in oculis omnis carnis.

XLV

Dilectus a Deo et hominibus Moyses, cuius memoria in benedictione est. Similem illum fecit in gloria sanctorum, et magnificavit eum in timore inimicorum, et in verbis suis monstra placavit. Glorificavit illum in conspectu regum, et iussit illi coram populo suo, et ostendit illi gloriam suam. In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum, et elegit illum ex omni carne. Audivit enim eum et vocem ipsius, et induxit illum in nube. Et dedit illi coram precepta, et legem vite et discipline, docere Iacob testamentum suum, et iudicia sua Israel. Excelsum fecit Aaron fratrem eius, et similem sibi de tribu Levi. Statuit ei testamentum eternum, et dedit illi sacerdotium gentis, et beatificavit illum in gloria, et circumcinxit illum zona glorie. Induit illum stolam glorie, et coronavit illum in vasis virtutis. Circumpedes et femoralia et humerale posuit ei, et cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis in gyro, dare sonitum in incessu suo, auditum facere sonitum in templo in memoriam filiis gentis sue. Stolam sanctam auro et iacincto et purpura, opus textile viri sapientis, iudicio et veritate prediti, torto cocco opus artificis, gemmis preciosis figuratis in ligatura auri, et opere lapidarii sculptis in memoriam secundum numerum tribuum Israel. Corona aurea super mitram eius expressa signo sanctitatis, gloria honoris, et opus virtutis, desiderio oculorum ornata. Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem. Non indutus est illa alienigena aliquis, sed tantum filii ipsius soli, et nepotes eius per omne tempus. Sacrificia ipsius consumpta sunt igni cotidie. Complevit Moyses manum eius, et unxit eum oleo sancto. Factum est illi in testamentum eternum, et semini eius sicut dies celi, fungi sacerdotio, et habere laudem, et glorificare populum suum in nomine suo. Ipsum elegit ab omni vivente offerre sacrificium Deo, incensum et bonum odorem in memoriam placare pro populo suo. Et dedit illi in preceptis suis potestatem in testamentis iudiciorum, docere Iacob testimonia, et in lege sua lucem dare Israel. Quia contra illum steterunt alieni, et propter invidiam circumdederunt illum in de

ferto homines qui erant cum dathan et abiron et con
gregatio chore in iracundia. Vidit deus dominus et non placuit illi et
consumpti sunt in impetu iracundie. Fecit illis monstra et con
sumpsit eos in flamma ignis. Et addidit aaron gloriam et dedit
illi hereditatem et primitias frugum terre divisit illi. Panem
ipsis in primis paravit in saturitate. Nam sacrificia domini edent
que dedit ipsi et semini eius. Ceterum in terra gentes non hereditabit et pars
non est illi in gente. Ipse enim pars eius est et hereditas. Fynees filius elea
zari tercius in gloria imitando eum in timore dei et stare in reve
rentia gentis in bonitate et alacritate anime sue placuit deo israel.
Ideo statuit ad illum testamentum pacis principem sanctorum et
gentis sue ut sit illi et semini eius sacerdotii dignitas in eternum.
Et testamentum david regi filio iesse de tribu iuda hereditas ipsi et
semini eius ut daret sapientiam in cor nostrum iudicare gentem
suam in iustitia ne abolerentur bona ipsorum et gloriam ipsorum in
gentem eorum eternam fecit. XLVI

Fortis in bello ihesus nave filius successor moysi in prophetis
qui fuit magnus secundum nomen suum maximus in salute
electorum dei expugnare insurgentes hostes ut consequeretur heredi
tatem israel. Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas et iacti
do contra civitates rompheas. Quis ante illum sic restitit? Nam
hostes ipse dominus percussit. An non in iracundia eius impeditus est sol
et una dies facta est quasi duo. Invocavit altissimum potentem
in oppugnando inimicos undique et audivit illum magnus
et sanctus deus in saxis grandinis virtutis valde fortis et impetum
fecit contra gentem hostilem et in descensu perdidit contrarios ut
cognoscant gentes potentiam eius quia contra deum pugnare
non est facile et secutus est a tergo potentis. Et in diebus moysi mi
sericordiam fecit ipse et caleph filius iephone stare contra hostem et pro
hibere gentem a peccatis et perfringere murmur malitie et ipsi duo
constituti a periculo liberati sunt a numero sexcentorum milium peditum
inducere illos in terram in hereditatem que manat lac et
mel. Et dedit ipsi caleph deus fortitudinem et usque in senec
tutem permansit illi virtus ut ascenderet in excelsum ter
re locum et semen ipsius obtinuit hereditatem. Et viderent
omnes filii israel quia bonum est obsequi sancto deo. Et iudices singuli
suo nomine quorum non est corruptum cor qui non aversi sunt a domino
ut sit memoria illorum in benedictione et ossa illorum pullulent
de loco suo et nomen eorum permanet in eternum. Permanens
ad filios illorum sanctorum virorum gloria. Dilectus a domino deo suo sa
muel propheta domini renovavit imperium et unxit principes
in gente sua. In lege domini iudicavit congregationem et vi
dit deus iacob et in fide sua probatus est propheta et cognitus est in
verbis suis fidelis quia vidit deum lucis. Et invocavit dominum
omnipotentem in oppugnando hostes circumstantes un
dique in oblatione agni inviolati. Et intonuit de celo dominus
in sonitu magno auditam fecit vocem suam et contri
vit principes tyriorum et omnes duces philistiim. Et ante

tempus finis vite sue et seculi testimonium prebuit in conspectu
domini et christi. Pecunias et usque ad calciamenta ab omni carne non accepit
et non accusavit illum homo. Et post hoc dormivit et notum fecit
regi et ostendit illi finem vite sue et exaltavit vocem suam
de terra in prophetia delere impietatem gentis. XLVII

Post hec surrexit nathan propheta in diebus david. Et quasi
adeps separatus est a carne sic david a filiis israel. Cum leo
nibus lusit quasi cum agnis et in ursis similiter fecit sicut cum
agnis ovium in iuventute sua. Nunquid non occidit gigan
tem et abstulit obprobrium de gente? In tollendo manum
in saxo funde deiecit exultationem golie. Nam invocavit do
minum omnipotentem et dedit in dextera eius tollere
hominem fortem in bello et exaltare cornu gentis sue.
Sic in decem milibus glorificavit eum et laudavit eum in
benedictionibus domini in offerendo illi coronam glorie. Contrivit
enim inimicos undique et extirpavit philistiim contrarios
usque in hodiernum diem. Contrivit cornu ipsorum
usque in eternum. In omni opere dedit confessionem sancto excel
so in verbo glorie. De omni corde suo laudavit dominum
et dilexit deum qui fecit illum et dedit illi contra inimi
cos potentiam et stare fecit cantores contra altare et in
sono eorum dulces fecit modulos. Et dedit in cele
brationibus decus et ornavit tempora usque ad consummationem
vite ut laudarent nomen sanctum domini et amplifi
carent mane dei sanctitatem. Christus purgavit pec
cata ipsius et exaltavit in eternum cornu eius. Et
dedit illi testamentum regni et sedem glorie in israel.
Post ipsum surrexit filius sensatus et propter illum deie
cit omnem potentiam inimicorum. Salomon imperavit
in diebus pacis cui subiecit deus omnes hostes ut con
deret domum in nomine suo et pararet sanctitatem in sem
piternum. Quemadmodum eruditus es in iuventute tua et
impletus es quasi flumen sapientia et terram retexit ani
ma tua. Et replesti in comparationibus enigmata ad insulas
longe divulgatum est nomen tuum et dilectus es in pace tua.
In canticis et proverbiis et comparationibus et interpreta
tionibus mirate sunt terre et in nomine domini cui est
cognomen deus israel. Collegisti quasi auricalcum aurum et ut
plumbum complesti argentum et inclinasti femora
tua mulieribus potestatem habuisti in tuo corpore. Dedi
sti maculam in gloria tua et profanasti semen tuum indu
cere iracundiam ad liberos tuos et incitari stultitiam
tuam ut faceres imperium bipertitum et ex effraim impe
rare imperium durum. Deus autem non derelinquet misericordiam suam
et non corrumpet neque delebit opera sua neque perdet a stir
pe nepotes electi sui et semen eius qui diligit dominum non cor
rumpet. Dedit autem reliquum iacob et david de ipsa stirpe.
Et finem habuit salomon cum patribus suis et reliquit post

se de semine suo gentis stultitiam. Et imminutum prudentia
roboam qui avertit gentem consilio suo. Et ieroboam filium
nabath qui peccare fecit israel et dedit effraim viam peccandi. Et
plurima redundaverunt peccata ipsorum valde. Nimis averterunt illos a
terra sua. Et quaesivit omnes nequitias usque dum perveniret ad illos
defensio et ab omnibus peccatis liberavit eos. XLVIII

Et surrexit helias propheta quasi ignis. Et verbum ipsius quasi fa
cula ardebat. Qui induxit in illos famem. Et irritantes
illum invidia sua pauci facti sunt. Non poterant enim sufferre
praecepta domini. Verbo domini continuit caelum. Et deiecit a se ignem ter
de. Sic amplificatus est helias in mirabilibus suis. Et quis potest simi
liter tibi gloriari? Qui sustulisti mortuum ab inferis. De sorte mortis in
verbo domini dei. Qui deiecisti reges ad perniciem. Et confregisti fa
cile potentiam ipsorum. Et gloriosos de lecto suo. Qui audis in syna
iudicium. Et in choreb iudicia defensionis. Qui ungis reges
ad paenitentiam. Et prophetas facis successores post te. Qui receptus es in tur
bine ignis in curru equorum igneorum. Qui inscriptus es in iudiciis
temporum. Lenire iracundiam domini. Conciliare cor patris ad filium.
Et restituere tribus iacob. Beati sunt qui te viderunt. Et in a
micitia tua decorati sunt. Nam nos vita vivimus tantum. Post
mortem autem non erit tale nomen. Helias quidem in turbine tec
tus est. Et in heliseo completus est spiritus eius. In diebus suis non pertimuit prin
cipem. Et in potentiam nemo vicit eum. Nec superavit illum
verbum aliquod. Et mortuum prophetavit corpus eius. In vita sua
fecit monstra. Et in morte mirabilia operatus est. In omnibus his
non paenituit populus. Et non recesserunt a peccatis suis usque dum abiec
ti sunt de terra sua. Et dispersi sunt in omnem terram. Et relicta est
gens perpauca. Et princeps in domo david. Quidam ipsorum fecerunt
quod placeret deo. Alii autem multa commiserunt peccata. Ezechias
munivit civitatem suam. Et induxit in medium ipsius aquam. Et
fodit ferro rupem. Et aedificavit ad aquam puteum. In diebus
ipsius ascendit sennacherib. Et misit rapsacem. Et sustulit manum
suam contra illos. Et extulit manum suam in sion. Et superbus factus est
potentia sua. Tunc mota sunt corda et manus ipsorum. Et doluerunt
quasi parturientes mulieres. Et invocaverunt dominum misericordem
expandentes manus extulerunt ad caelum. Et sanctus dominus deus au
divit cito vocem ipsorum. Non est commemoratus peccatorum illorum ne
dedit illos inimicis suis. Sed purgavit illos in manu ysaie
sancti prophetae. Deiecit castra assyriorum et contrivit illos angelus domini.
Nam fecit ezechias quod placuit deo. Et fortiter ivit in via david
patris sui quam mandaverat illi ysaias propheta. Magnus et fidelis in con
spectu dei. In diebus ipsius retro rediit sol et addidit regi vi
tam. Spiritu magno vidit ultima et consolatus est lugentes in sion
usque in sempiternum. Ostendit futura et abscondita antequam eve
nirent. XLIX

Memoriam iosie in
compositione odoris facta opus pigmentarii. In omni ore
quasi mel indulcabitur eius memoria. Et ut musica in convivio
vini. Ipse est directus divinitus in paenitentia gentis. Et tulit
abhominationes impietatis. Et gubernavit ad dominum cor ipsius. Et in diebus
peccatorum corroboravit pietatem. Praeter david et ezechiam et iosiam omnes
reges peccatum commiserunt. Nam reliquerunt legem reges potentes
iuda. Et contempserunt timorem dei. Dederunt enim regnum suum aliis
et gloriam suam alienigenae genti. Incenderunt electam sanctitatis ci
vitatem. Et desertas fecerunt vias ipsius in manu ieremie. Nam
male tractaverunt illum qui a ventre matris consecratus est propheta
evertere et eruere et perdere et iterum aedificare et renovare. Ezechi
el qui vidit conspectum gloriae quam ostendit illi in curru cherubin.
Nam commemoratus est in ymbri inimicorum. Benefacere illis qui osten
dunt vias rectas. Et XII prophetarum ossa pullulent de loco suo.
Nam corroboraverunt iacob et redemerunt se in fide virtutis.
Quomodo amplificemus zorobabel? Nam et ipse quasi signum in dextera
manu. Sic et ihesum filium iosedech qui in diebus suis aedificaverunt
domum. Et exaltaverunt templum sanctum domino paratum in gloriam
sempiternam. Et neemias in memoria multi temporis qui erexit
nobis muros eversos. Et stare fecit portas et seras. Qui erexit do
mos nostras. Nemo natus est in terra qualis enoch. Nam et ipse receptus
est a terra. Et ioseph qui natus est homo princeps fratrum firmamentum gentis.
rector fratrum stabilimentum populi. Et ossa ipsius visitata sunt. Et post
mortem prophetaverunt. Seth et sem apud homines gloriam adepti
sunt. Et super omnem animam in origine adam. L

Simeon oniae filius sacerdos magnus qui in vita sua suf
fulsit domum. Et in diebus suis corroboravit templum.
Templi etiam altitudo ab ipso fundata est duplex aedificatio. Et ex
celsi parietes templi. In diebus ipsius emanaverunt putei aquarum
et quasi mare adimpleti sunt supra modum. Qui curavit gentem
suam. Et liberavit illam a perditione. Qui praevaluit amplificare
civitatem qui adeptus est gloriam in conversatione gentis. Et ingressum
domus et atrii amplificavit. Quasi stella matutina in
medio nebulae. Et quasi luna plena in diebus suis lucet. Et quasi sol
refulgens sic ille refulsit in domo dei. Quasi arcus refulgens
inter nebulas gloriae. Et quasi flos rosarum in diebus vernis. Et quasi lilia
quae sunt in transitu aquae. Et quasi thus redolens in diebus aestatis. Quasi
ignis effulgens et thus ardens in igne. Quasi vas auri solidum
ornatum omni lapide pretioso. Quasi oliva pullulans. Et cypressus
in altitudinem se extollens. In accipiendo ipsum stolam gloriae. Et
vestiri eum consummationem virtutis in ascensu altaris sancti glo
riam dedit sanctitatis amictum. In accipiendo autem partes de
manu sacerdotum. Et ipse stans iuxta aram. Circa illum corona
fratrum quasi plantatio cedri in monte libano. Sic circa illum steterunt
quasi rami palmae et omnes filii aaron in gloria sua. Oblatio
autem domini in manibus ipsorum coram omni synagoga israel. Et con
summatione fungens in ara amplificare oblationem excelsi re
gis porrexit manum suam in libatione. Et libavit in sanguine
uvae. Effudit in fundamento altaris odorem suavitatis di
excelso principi. Tunc exclamaverunt filii aaron in tubis
ductilibus sonuerunt. Et auditam fecerunt magnam vocem in

memoriam coram deo. Tunc omnis populus simul properaverunt et ceci-
derunt in faciem super terram adorare dominum suum, et preces dare omnipo-
tenti deo excelso. Et amplificaverunt psallentes in vocibus suis, et
in magna domo auditus est sonus suavitatis plenus. Et rogavit populus dominum
excelsum in prece usque dum perfectus est honor domini et munus suum perfe-
cerunt. Tunc descendens extulit manus suas in omnem congrega-
tionem filiorum Israel dare gloriam deo a labiis suis, et in nomine ipsius
gloriari. Et iteravit orationem suam volens ostendere virtutem dei.
Et nunc orate deum omnium qui magna fecit in omni terra. Qui auxit
dies nostros a ventre matris nostre, et fecit nobiscum secundum suam misericordiam.
Det nobis iocunditatem cordis, et fieri pacem in diebus nostris in Israel
per dies sempiternos credere Israel nobiscum esse misericordiam dei ut liberet
nos in diebus suis. Duas gentes odit anima mea, tertia autem non est
gens quam oderim. Qui sedent in monte Seir et Philistiim, et stultus
populus qui habitat in Sichimis. Doctrinam sapientie et discipline scrip-
sit in codice isto Iesus filius Sirach Ierosolimita, qui renovavit
sapientiam de corde suo. Beatus qui in istis versatur bonis. Qui ponit
illa in corde suo sapiens erit semper. Si enim hec fecerit ad omnia
valebit, quia lux dei vestigium eius est. LI

Confitebor tibi domine rex, et collau-
dabo te deum salvatorem meum. Confitebor nomini tuo
quoniam adiutor et protector factus es mihi. Et liberasti corpus meum a perdi-
tione, a laqueo lingue inique, et a labiis operantium mendacium.
Et in conspectu astantium factus es mihi adiutor, et liberasti
me secundum multitudinem misericordie nominis tui, a rugientibus prepa-
ratis ad escam, de manibus querentium animam meam, et de portis
tribulationum que circumdederunt me, a pressura flamme que
circumdedit me, et in medio ignis non sum estuatus. De alti-
tudine ventris inferi, et a lingua coinquinata et a verbo menda-
cii, a rege iniquo et lingua iniusta. Laudabit anima mea usque
ad mortem dominum, et vita mea appropinquans erat in inferno
deorsum. Circumdederunt me undique, et non erat qui adiuva-
ret. Respiciens eram ad adiutorium hominum, et non erat.
Memoratus sum misericordie tue domine, et cooperationis tue que a seculo
sunt, quoniam eruis sustinentes te, et liberas eos de manibus
gentium. Exaltasti super terram habitationem meam, et pro morte
defluente deprecatus sum. Invocavi dominum patrem domini mei ut
non derelinquat me in die tribulationis mee, et in tempore superborum
sine adiutorio. Laudabo nomen tuum assidue et collau-
dabo illud in confessione. Et exaudita est oratio mea. Liberasti
me de perditione, et eripuisti me de tempore iniquo. Propterea confi-
tebor et laudem dicam tibi, et benedicam nomini domini. Cum adhuc
iunior essem, priusquam oberrarem, quesivi sapientiam palam in
oratione mea. Ante templum postulabam pro illa, et usque in novissimis
inquiram eam, et efflorebit tamquam precox uva. Letatum est cor
meum in ea, ambulavit pes meus iter rectum, a iuventu-
te mea investigabam eam. Inclinavi modice aurem
meam et excepi illam. Multam inveni in me ipso sapientiam
et multum profeci in ea. Danti mihi sapientiam dabo gloriam. Consili-
atus sum enim ut facerem illam. Zelatus sum bonum et non confun-
dar. Colluctata est anima mea in illa, et in faciendo eam confirma-
tus sum. Manus meas extendi in altum, et in insipientia eius luxit
anima mea. Direxi ad illam, et in agnitione inveni eam. Pos- (et ignorantie mee domine)
sedi cum ipsis cor ab initio, propter hoc non derelinquar. Venter meus
conturbatus est querendo illam, propterea possidebo bonam possessionem.
Dedit enim mihi deus linguam mercedem meam, et in ipsa laudabo
eum. Appropiate ad me indocti, et congregate vos in domo discipli-
ne. Quid adhuc retardatis, et quid dicitis in his? Anime
vestre sitiunt vehementer. Aperui os meum et locutus sum. Com-
parate vobis sine argento sapientiam, et collum vestrum subicite iugo, et
suscipiat anima vestra disciplinam. In proximo est enim invenire
eam. Videte oculis vestris quia modicum laboravi et inveni
mihi multam requiem. Assumite disciplinam in multo numero
argenti, et copiosum aurum possidete in ea. Letetur anima vestra
in misericordia eius, et non confundemini in laude ipsius. Operamini opus vestrum
ante tempus, et dabit vobis mercedem vestram in tempore suo. Et in-
clinavit Salomon genua sua in conspectu totius ecclesie Israel et
expandit manus suas ad celum et dixit. Domine deus Israel non est tibi similis
deus in celo sursum, neque in terra deorsum, qui custodis testamentum
tuum et misericordiam servis tuis qui ambulant coram te in toto corde.
Servasti puero tuo David quecumque locutus es illi, et locutus es in ore tuo et
in manu tua implesti, ut et dies iste. Et nunc domine deus Israel custo-
di puero tuo David patri meo que locutus es illi dicens: Non deerit tibi vir
a facie mea sedens in throno Israel. Verumptamen si custodierint filii
tui legem meam ut in preceptis meis ambulent, sicut ambula-
verunt in conspectu meo fideles. Et nunc domine deus Israel cre-
datur et stabiliatur quod locutus es puero tuo David. Ergo ne putandum est quod vere habitabit
deus cum hominibus in terra. Si celum celi non sufficiunt tibi quanto
magis domus hec quam edificavi. Sed respiciet ad orationem pue-
ri tui et deprecationem deus ut exaudias domine placationem orationis
quam puer tuus orat coram te hodie, ut sint oculi tui super
domum hanc die ac nocte in loco in quo dixisti invocari
nomen tuum. Et exaudias orationem quam puer tuus orat in hoc
loco. Exaudias deprecationem pueri tui et populi tui Israel. Si ora-
verint in loco isto, et exaudies in loco habitationis tue in terra et
de celo, et exaudias et propitius sis. Si peccaverit vir in te.

Incipit liber Ysaie prophete

VISIO YSAIE PROPHETE
filii Amos quam vidit super Iudeam et
Ierusalem in diebus Ozie, Ioathan, Achaz,
Ezechie regum Iuda. Audite celi et
auribus percipe terra, quoniam dominus locutus est.
Filios enutrivi et exaltavi, ipsi autem
spreverunt me. Cognovit bos posses-
sorem suum, et asinus presepe domini sui. Israel autem non cognovit
me, et populus meus non intellexit. Ve genti peccatrici, populo gravi

iniquitate, semini nequam, filiis sceleratis. dereliquerunt
dominum, blasphemaverunt sanctum israel, abalienati sunt
retrorsum. Super quo percutiam vos ultra addentes preva-
ricationem? Omne caput languidum, et omne cor me-
rens. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas.
Vulnus et livor et plaga tumens non est circumligata nec cura-
ta medicamine, neque fota oleo. Terra vestra deserta, civitates
vestre succense igni. Regionem vestram coram vobis alieni
devorant, et desolabitur sicut in vastitate hostili. Et
derelinquetur filia syon ut umbraculum in vinea, et sicut
tugurium in cucumerario, sicut civitas que vastatur.
Nisi dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi sodo-
ma fuissemus, et quasi gomorra similes essemus. Audite verbum
domini principes sodomorum, percipite auribus legem dei nostri populus
gomorre. Quo michi multitudinem victimarum vestrarum di-
cit dominus? Plenus sum. Holocausta arietum et adipem pin-
guium, et sanguinem vitulorum et agnorum et hyrcorum
nolui. Cum veneritis ante conspectum meum, quis quesivit
hec de manibus vestris ut ambularetis in atriis meis? Ne affe-
ratis ultra sacrificium frustra. Incensum abhominatio est
michi. Neomeniam et sabbatum et festivitates alias non feram. Ini-
qui sunt cetus vestri. Kalendas vestras et sollempnitates vestras odi-
vit anima mea. Facte sunt michi molesta. Laboravi sustinens.
Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos
a vobis. Et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam.
Manus enim vestre sanguine plene sunt. Lavamini,
mundi estote. Auferte malum cogitationum vestrarum ab
oculis meis. Quiescite agere perverse, discite benefacere.
Querite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo,
defendite viduam. Et venite et arguite me, dicit dominus. Si
fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur.
Et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.
Si volueritis et audieritis me, bona terre comedetis. Quod
si nolueritis, et me ad iracundiam provocaveritis, gladius de-
vorabit vos, quia os domini locutum est. Quomodo facta est meretrix
civitas fidelis, plena iudicii? Iustitia habitavit in ea, nunc autem
homicide. Argentum tuum versum est in scoriam, vinum
tuum mixtum est aqua. Principes tui infideles, socii furum.
Omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Pupillo
non iudicant, et causa vidue non ingreditur ad eos. Propter hoc ait
dominus exercituum fortis israel: Heu consolabor super hostibus
meis, et vindicabor de inimicis meis. Et convertam manum
meam ad te, et excoquam ad purum scoriam tuam, et auferam
omne stagnum tuum. Et restituam iudices tuos ut fuerunt
prius, et consiliarios tuos sicut antiquitus. Post hec vocaberis civitas
iusti, urbs fidelis. Syon in iudicio redimetur, et reducent
eam in iustitiam. Et conteret scelestos et peccatores simul, et qui
dereliquerunt dominum consumentur. Confundentur enim ab ydolis quibus

sacrificaverunt, et erubescetis super ortis quos elegeratis. Cum
fueritis velut quercus defluentibus foliis, et velut ortus absque aqua.
Et erit fortitudo vestra ut favilla stuppe, et opus vestrum quasi scintil-
la, et succendetur utrumque simul, et non erit qui extinguat.
Verbum quod vidit ysaias filius amos II
super iudam et ierusalem. Et erit in novissimis diebus prepa-
ratus mons domus domini in vertice montium, et elevabitur super
colles. Et fluent ad eum omnes gentes, et ibunt populi multi
et dicent: Venite ascendamus ad montem domini, et ad domum 3
dei iacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis
eius. Quia de syon exibit lex, et verbum domini de ierusalem. Et iudica-
bit gentes, et arguet populos multos. Et conflabunt gladios suos
in vomeres, et lanceas suas in falces. Non levabit gens
contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prelium. Domus
iacob venite et ambulemus in lumine domini. Proiecisti enim
populum tuum domum iacob, quia repleti sunt ut olim, et augures
habuerunt ut philistiim, et filiis puerisque alienis adheserunt. Re-
pleta est terra argento et auro, et non est finis thesaurorum eius. Et reple-
ta est terra eius ydolis. Opus manuum suarum adoraverunt, quod fecerunt
digiti eorum. Et incurvavit se homo, et humiliatus est vir.
Ne ergo dimittas eis. Ingredere in petram, abscondere in fossa
humo a facie timoris domini, et a gloria maiestatis eius. Oculi
sublimes hominis humiliati sunt, et incurvabitur
altitudo virorum. Exaltabitur autem dominus solus in die illa. Quia
dies domini exercituum super omnem superbum et excelsum,
et super omnem arrogantem, et humiliabitur. Et super omnes cedros
libani sublimes et erectas, et super omnes quercus basan, et
super omnes montes excelsos, et super omnes colles elevatos,
et super omnem turrem excelsam, et super omnem murum mu-
nitum, et super omnes naves tharsis, et super omne quod visu
pulcrum est. Et incurvabitur sublimitas hominum, et humiliabitur
altitudo virorum, et elevabitur dominus solus in die illa. Et ydo-
la penitus conterentur, et introibunt in speluncas petrarum et in
voragines terre a facie formidinis domini et a gloria maie-
statis eius, cum surrexerit percutere terram. In die illa proiciet
homo ydola argenti sui et simulachra auri sui que fecerat
sibi ut adoraret talpas et vespertiliones. Et ingredietur fissuras
petrarum et cavernas saxorum a facie formidinis domini et a gloria
maiestatis eius, cum surrexerit percutere terram. Quiescite ergo
ab homine cuius spiritus in naribus eius, quia excelsus reputatus est ipse.
Ecce enim dominator dominus exercituum III
auferet ab ierusalem et a iuda validum et fortem,
omne robur panis et omne robur aque, fortem et virum
bellatorem, iudicem et prophetam, et ariolum et senem,
principem super L, et honorabilem vultu, et consiliarium,
sapientem de architectis, et prudentem eloquii mistici.
Et dabo pueros principes eorum, et effeminati dominabuntur eis.
Et irruet populus vir ad virum, unusquisque ad proximum suum.

tumultuabitur puer contra senem, et ignobilis contra nobilem.
Apprehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui, et
dicet: Vestimentum tibi est, princeps esto noster, ruina autem hec sub
manu tua. Respondebit in die illa dicens: Non sum medicus,
et in domo mea non est panis neque vestimentum; nolite constituere
me principem populi. Ruit enim Ierusalem, et Iuda concidit, quia
lingua eorum et adinventiones eorum contra Dominum, ut provocarent
oculos maiestatis eius. Agnitio vultus eorum respondebit eis; et peccatum
suum quasi Sodoma predicaverunt, nec absconderunt. Ve anime
eorum, quoniam reddita sunt eis mala. Dicite iusto quoniam bene, quoniam
fructum adinventionum suarum comedet. Ve impio in ma-
lum; retributio enim manuum eius fiet ei. Populum meum
exactores sui spoliaverunt, et mulieres dominate sunt eius.
Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt, et viam
gressuum tuorum dissipant. Stat ad iudicandum Dominus, et stat
ad iudicandos populos. Dominus ad iudicium veniet cum senioribus
populi sui et principibus eius: Vos enim depasti estis vineam meam,
et rapina pauperis in domo vestra. Quare atteritis populum meum,
et facies pauperum commolitis? dicit Dominus Deus exercituum. Et dixit Dominus:
Pro eo quod elevate sunt filie Syon, et ambulaverunt extento
collo, et nutibus oculorum ibant, et plaudebant, ambulabant,
et in pedibus suis composito gradu incedebant, decalvabit
Dominus verticem filiarum Syon, et crinem earum nudabit. In die illa
auferet Dominus ornatum calciamentorum, et lunulas, et torques, et
monilia, et armillas, et mitras, et discriminalia, et periscelidas,
et murenulas, et olfactoriola, et inaures, et anulos, et
gemmas in fronte pendentes, et mutatoria, et palliola, et lin-
teamina, et acus, et specula, et sindones, et vittas, et theristra.
Et erit pro suavi odore fetor, et pro zona funiculus, et pro crispanti
crine calvicium, et pro fascia pectorali cilicium. Pulcherrimi
quoque viri tui gladio cadent, et fortes tui in prelio. Et merebunt
atque lugebunt porte eius, et desolata in terra sedebit. IIII

Et apprehendent septem mulieres virum unum in die illa
dicentes: Panem nostrum comedemus, et vestimentis nostris
operiemur; tantummodo invocetur nomen tuum super nos, aufer oppro-
brium nostrum. In die illa erit germen Domini in magnificentia et
gloria, et fructus terre sublimis, et exultatio his qui salvati fuerint
de Israel. Et erit omnis qui relictus fuerit in Syon, et residuus in
Ierusalem, sanctus vocabitur, omnis qui scriptus est in vita in Ierusalem. Si
abluerit Dominus sordes filiarum Syon, et sanguinem Ierusalem laverit
de medio eius in spiritu iudicii et spiritu ardoris. Et creabit Dominus super
omnem locum montis Syon, et ubi invocatus est, nubem per
diem, et fumum et splendorem ignis flammantis in nocte.
Super omnem enim gloriam protectio. Et tabernaculum erit in um-
braculum diei ab estu, et in securitatem et absconsionem
a turbine et a pluvia. V

Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei vinee
sue. Vinea facta est dilecto meo in cornu filio olei.
Et sepivit eam, et lapides elegit ex illa, et plantavit eam e-
lectam, et edificavit turrim in medio eius, et torcular extru-
xit in ea; et expectavit ut faceret uvas, et fecit labruscas.
Nunc ergo habitatores Ierusalem et viri Iuda, iudicate inter me
et inter vineam meam. Quid est quod debui facere vinee mee
et non feci ei? An quod expectavi ut faceret uvas, et fecit labruscas?
Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vinee mee: Aufe-
ram sepem eius, et erit in direptionem. Diruam maceriem eius,
et erit in conculcationem. Et ponam eam desertam; non putabitur
et non fodietur, et ascendent super eam vepres et spine; et nu-
bibus mandabo ne pluant super eam imbrem. Vinea enim
Domini exercituum domus Israel est, et vir Iuda germen delectabile
eius; et expectavi ut faceret iudicium, et ecce iniquitas; et iustitiam,
et ecce clamor. Ve qui coniungitis domum ad domum, et agrum
agro copulatis usque ad terminum loci. Numquid habitabitis
soli vos in medio terre? In auribus meis sunt hec, dicit Dominus exer-
cituum. Nisi domus multe deserte fuerint, grandes et pulcre, absque
habitatore. Decem enim iugera vinearum facient lagunculam
unam, et xxx. modii sementis facient modios tres.
Ve qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, et
potandum usque ad vesperam, ut vino estuetis. Cythara et
lyra et tympanum et tibia et vinum in conviviis vestris,
et opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis. Propter-
ea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, et no-
biles eius interierunt fame, et multitudo eius siti exa-
ruit. Propterea dilatavit infernus animam suam, et aperuit
os suum absque ullo termino, et descendent fortes eius, et populus eius,
et sublimes gloriosique eius ad eum. Et incurvabitur homo, et
humiliabitur vir, et oculi sublimium deprimentur. Et exalta-
bitur Dominus exercituum in iudicio, et Deus sanctus sanctifica-
bitur in iustitia. Et pascentur agni iuxta ordinem suum,
et deserta in ubertatem versa advene comedent. Ve qui
trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, et quasi vin-
culum plaustri peccatum. Qui dicitis: Festinet, et cito veni-
at opus eius, ut videamus; et appropiet, et veniat consilium
sancti Israel, et sciemus illud. Ve qui dicitis malum bonum, et bo-
num malum, ponentes lucem tenebras, et tenebras lucem,
ponentes amarum in dulce, et dulce in amarum. Ve
qui sapientes estis in oculis vestris, et coram vobis metipsis
prudentes. Ve qui potentes estis ad bibendum vinum,
et viri fortes ad miscendam ebrietatem. Qui iustifica-
tis impium pro muneribus, et iustitiam iusti aufertis ab
eo. Propter hoc sicut devorat stipulam lingua ignis, et calor
flamme exurit, sic radix eorum quasi favilla erit, et germen
eorum ut pulvis ascendet. Abiecerunt enim legem Domini exer-
cituum, et eloquium sancti Israel blasphemaverunt. Ideo iratus
est furor Domini in populum suum, et extendit manum suam super
eum, et percussit eum; et conturbati sunt montes, et facti

meretricina eorum qui sicut stercus in medio platearum. In omnibus his
non est aversus furor eius: sed adhuc manus eius extenta. Et levabit sig-
num in nationibus procul, et sibilabit ad eum de finibus terre: et
ecce festinus velociter veniet. Non est deficiens
neque laborans in eo: non dormitabit neque dormiet, neque solvetur
cingulum renum eius, nec rumpetur corrigia calciamenti eius. Sagit-
te eius acute, et omnes arcus eius extenti. Ungule equorum eius ut
silex, et rote eius quasi impetus tempestatis. Rugitus eius ut leonis,
rugiet ut catuli leonum: et frendet, et tenebit predam, et am-
plexabitur, et non erit qui eruat. Et sonabit super eum in die
illa sicut sonitus maris: aspiciemus in terram, et ecce tenebre
tribulationis, et lux obtenebrata est in caligine eius.
In anno quo mortuus est rex Ozias, vidi dominum sedentem super
solium excelsum et elevatum: et ea que sub eo erant imple-
bant templum. Seraphim stabant super illud: sex ale u-
ni, et sex ale alteri: duabus velabant faciem eius, et duabus ve-
labant pedes eius, et duabus volabant. Et clamabant alter ad
alterum, et dicebant: Sanctus, sanctus, sanctus dominus exercituum, plena est
omnis terra gloria eius. Et commota sunt superliminaria cardinum
a voce clamantis, et domus repleta est fumo. Et dixi: Ve
mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum, et in
medio populi polluta labia habentis ego habito, et regem dominum
exercituum vidi oculis meis. Et volavit ad me unus de seraphim,
et in manu eius calculus quem forcipe tulerat de altari. Et tetigit os
meum, et dixit: Ecce tetigi hoc labia tua, et auferetur iniquitas
tua, et peccatum tuum mundabitur. Et audivi vocem domini dicentis:
Quem mittam? et quis ibit vobis? Et dixi: Ecce ego, mitte me.
Et dixit: Vade, et dices populo huic: Audite audientes, et nolite in-
telligere: et videte visionem, et nolite cognoscere. Excreca cor
populi huius, et aures eius aggrava: et oculos eius claude, ne forte
videat oculis suis, et auribus suis audiat, et corde suo
intelligat, et convertatur, et sanem eum. Et dixi: Usquequo
domine? Et dixit: Donec desolentur civitates absque habitatore,
et domus sine homine, et terra relinquetur deserta. Et longe fa-
ciet dominus homines, et multiplicabitur que derelicta fuerat in me-
dio terre. Et adhuc in ea decimatio, et convertetur, et erit in osten-
sionem sicut terebintus, et sicut quercus que expandit ramos
suos: semen sanctum erit id quod steterit in ea. VI
Et factum est in diebus Achaz filii Ioathan filii Ozie regis
Iuda, ascendit Rasin rex Syrie, et Phacee filius Rome-
lie rex Israel in Ierusalem ad preliandum contra eam: et non potuerunt
debellare eam. Et nuntiaverunt domui David dicentes: Requievit
Syria super Effraim, et commotum est cor eius, et cor populi eius, sicut mo-
ventur ligna silvarum a facie venti. Et dixit dominus ad Ysaiam:
Egredere in occursum Achaz tu, et qui derelictus est Iasub filius
tuus, ad extremum aqueductus piscine superioris in via agri
fullonis. Et dices ad eum: Vide ut sileas: noli timere, et cor
tuum ne formidet a duabus caudis titionum fumigan-
tium istorum in ira furoris Rasin regis Syrie et filii Romelie,
eo quod consilium inierint contra te Syria malum, Effraim et filius
Romelie dicentes: Ascendamus ad Iudam et suscitemus eum, et
avellamus eum ad nos, et ponamus regem in medio eius filium Ta-
beel. Hec dicit dominus deus: Non erit, et non stabit istud: sed caput Syrie
Damascus, et caput Damasci Rasin: et adhuc LX et V anni, et
desinet Effraim esse populus: et caput Effraim Samaria, et caput
Samarie filius Romelie. Si non credideritis, non permanebitis. Et
adiecit dominus loqui ad Achaz dicens: Pete tibi signum a domino de-
o tuo in profundum inferni, sive in excelsum supra. Et dixit
Achaz: Non petam, et non temptabo dominum. Et dixit: Audite
ergo domus David: Numquid parum vobis est molestos esse hominibus, quia
molesti estis et deo meo? Propter hoc dabit dominus ipse vobis signum. Ec-
ce virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen eius Emma-
nuel. Butyrum et mel comedet, ut sciat reprobare ma-
lum et eligere bonum. Quia antequam sciat puer reprobare
malum et eligere bonum, derelinquetur terra a facie duorum regum
suorum quam tu detestaris. Adducet enim dominus super te et super
populum tuum et super domum patris tui dies qui non venerunt a diebus
separationis Effraim a Iuda cum rege Assiriorum. Et erit in die
illa sibilabit dominus musce que est in extremo fluminum Egypti, et api
que est in terra Assur: et venient, et requiescent omnes in torrentibus
vallium, et cavernis petrarum, et in omnibus frutectis, et in universis
foraminibus. In die illa radet dominus in novacula conducta in
his qui trans flumen sunt, in rege Assiriorum, caput et pilos
pedum, et barbam universam. Et erit in die illa nutriet
homo vaccam boum, et duas oves: et pre ubertate lactis co-
medet butyrum: butyrum enim et mel manducabit omnis
qui relictus fuerit in medio terre. Et erit in die illa omnis lo-
cus ubi fuerint mille vites mille argenteis, et in spinas et in
vepres erunt. Cum sagittis et arcu ingredientur illuc: vepres
enim et spine erunt in universa terra. Et omnes montes qui in
sarculo sarientur, non veniet illuc terror spinarum et veprium,
et erit in pascua bovis, et in conculcationem pecoris. VII
Et dixit dominus ad me: Sume tibi librum grandem,
et scribe in eo stilo hominis: Velociter spolia detra-
he, cito predare. Et adhibui mihi testes fideles, Uriam sacer-
dotem, et Zachariam filium Barachie. Et accessi ad prophetissam,
et concepit, et peperit filium. Et dixit dominus ad me: Voca nomen eius,
Accelera spolia detrahere, festina predari. Quia antequam sciat
puer vocare patrem suum et matrem suam, auferetur fortitu-
do Damasci, et spolia Samarie coram rege Assiriorum.
Et adiecit dominus loqui ad me adhuc dicens: Pro eo quod abiecit
populus iste aquas Siloe que vadunt cum silentio, et assumpsit
magis Rasin et filium Romelie: propter hoc ecce dominus adducet super
eos aquas fluminis fortes et multas, regem Assiriorum, et omnem
gloriam eius: et ascendet super omnes rivos eius, et fluet super univer-
sas ripas eius. Et ibit per Iudam inundans, et transiens usque ad

collum veniet. et erit extensio alarum eius implens latitudinem
terre tue o emmanuel. Congregamini populi. et vincimini. et audi
te universe procul terre. Confortamini et vincimini. Accingite
vos et vincimini. Inite consilium et dissipabitur. Loqui
mini verbum et non fiet. quia nobiscum deus. Hec enim ait dominus ad me.
Sicut in manu forti erudivit me ne irem in via populi huius
dicens. Non dicatis coniuratio. Omnia enim que loquitur populus iste
coniuratio est. et timorem eius ne timeatis neque paveatis. Dominum exer
cituum ipsum sanctificate. ipse pavor vester. et ipse terror vester. et erit
vobis in sanctificationem. in lapidem autem offensionis et in petram
scandali duabus domibus israel. in laqueum et in ruinam habita
toribus ierusalem. Et offendent ex eis plurimi et cadent et conterentur
et irretientur et capientur. Liga testimonium. signa le
gem in discipulis meis. Et expectabo dominum qui abscondit faciem
suam a domo iacob. et prestolabor eum. Ecce ego et pueri quos mihi
dedit dominus in signum et in portentum israel a domino exercituum
qui habitat in monte syon. Et cum dixerint ad vos querite a phi
tonibus et a divinis qui strident in incantationibus suis. Numquid
non populus a deo suo requiret visionem pro vivis ac mortuis. Ad le
gem magis et ad testimonium. Quod si non dixerint iuxta verbum
hoc. non erit eis matutina lux. et transibit per eam et corruet
et esuriet. et cum esurierit irascetur. et maledicet regi
suo et deo suo. et suscipiet sursum. et ad terram intuebitur.
et ecce tribulatio et tenebre. dissolutio et angustia et caligo
persequens. et non poterit avolare de angustia sua. VIII

PRIMO TEMPORE alleviata est terra zabulon et
terra neptalim. et novissimo aggravata est via ma
ris trans iordanem galilee gentium. Populus qui ambulabat
in tenebris vidit lucem magnam. Habitantibus in regione
umbre mortis. lux orta est eis. Multiplicasti gentem. non mag
nificasti letitiam. Letabuntur coram te sicut qui letantur in
messe. sicut exultant victores capta preda quando dividunt
spolia. Iugum enim oneris eius et virgam humeri eius et sceptrum
exactoris eius superasti sicut in die madian. Quia omnis vio
lenta predatio cum tumultu et vestimentum mixtum sanguine
erit in combustionem et cibus ignis. Parvulus enim natus est nobis et
filius datus est nobis. Et factus est principatus super humerum eius. et vocabitur
nomen eius admirabilis consiliarius. deus fortis. pater futuri seculi. princeps
pacis. Multiplicabitur eius imperium. et pacis non erit finis. Super
solium david et super regnum eius sedebit ut confirmet illud et corro
boret in iudicio et iustitia amodo et usque in sempiternum. Zelus
domini exercituum faciet hoc. Verbum misit dominus in iacob et cecidit
in israel. et sciet omnis populus israel effraim et habitantes samariam
in superbia et magnitudine cordis dicentes. Lateres cecide
runt. sed quadris lapidibus edificabimus. Sicomoros succi
derunt. sed cedros inmutabimus. et elevabit dominus hostes rasin su
per eum. et inimicos eius in tumultum vertet. Syriam ab orien
te. et philistiim ab occidente. et devorabunt israel toto ore.

In omnibus his non est aversus furor eius. sed adhuc manus eius extenta.
Et populus non est reversus ad percutientem se. et dominum exercituum non inqui
sierunt. et disperdet dominus ab israel caput et caudam. incurvantem
et refrenantem in die una. Longevus et honorabilis ipse
est caput. et propheta docens mendacium ipse est cauda. Et erunt
qui beatificant populum istum seducentes. Propter hoc super adolescentulis eius non le
tabitur dominus. et pupillorum eius et viduarum non miserebitur.
quia omnis ypocrita est et nequam. et universum os locutum est stulti
tiam. In omnibus his non est aversus furor eius. sed adhuc manus eius ex
tenta. et populus non est reversus ad percutientem se. Succensa est enim
quasi ignis impietas. veprem et spinas vorabit. et succendet
in densitate saltus. et convolvetur in superbia fumi. In ira domini
exercituum conturbata est terra. et erit populus quasi esca ignis. Vir
fratri suo non parcet. et declinabit ad dexteram et esuriet. et co
medet ad sinistram et non saturabitur. Unusquisque carnem brachii
sui vorabit. manasses effraim. et effraim manassem. simul
ipsi contra iudam. In omnibus his non est aversus furor eius. sed adhuc manus
eius extenta. X

Ve qui condunt leges iniquas. et scribentes iniustitiam
scripserunt. ut opprimerent in iudicio pauperes et vim
facerent cause humilium populi mei. ut essent vidue preda eorum
et pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis et cala
mitatis de longe venientis. Ad cuius confugietis auxilium.
et ubi derelinquetis gloriam vestram. ne incurvemini sub vinculo
et cum interfectis cadatis. Super his omnibus non est aversus furor
eius. sed adhuc manus eius extenta. Ve assur virga furoris mei
et baculus ipse in manu eorum indignationis mee. Ad gentem
fallacem mittam eum. et contra populum furoris mei mandabo
illi ut auferat spolia. et diripiat predam. et ponat illum
in conculcationem quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitra
bitur. et cor eius non ita existimabit. sed ad conterendum erit cor eius
et ad internecionem gentium non paucarum. Dicet enim. Numquid
non ut damascus principes mei simul reges sunt. Numquid non ut
carchamis sic chalanno. et ut arphat sic emath. Numquid
non ut damascus sic samaria. Quomodo invenit manus mea reg
na ydoli. sic et simulacra eorum de ierusalem et de samaria. Numquid
non sicut feci samarie et ydolis eius. sic faciam ierusalem et simu
lacris eius. Et erit. Cum impleverit dominus cuncta opera sua in mon
te syon et in ierusalem visitabo fructum magnifici cordis
regis assur. et super gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enim.
In fortitudine manus mee feci. et in sapientia mea intellexi
et abstuli terminos populorum. et principes eorum depredatus sum. et de
traxi quasi potens in sublimi residentes. et invenit quasi nidum
manus mea fortitudinem populorum. et sicut colliguntur ova que dere
licta sunt. sic universam terram ego congregavi. et non fuit
qui moveret pennam. et aperiret os et gannieret. Numquid glo
riabitur securis contra eum qui secat in ea. aut exaltabitur serra
contra eum a quo trahitur. Quomodo si elevetur virga contra elevantem se

et exaltetur baculus qui utique lignum est. Propter hoc mittet
dominator Dominus exercituum in pinguibus eius tenuitatem. et
subter gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis. Et erit lumen
Israel in igne et sanctus eius in flamma. et succendetur et devorabitur
spina eius et vepres in die una. et gloria saltus eius et carmeli eius ab
anima usque ad carnem consumetur. et erit terrore profugus. et reliquie
saltus ligni eius pre paucitate numerabuntur. et puer scribet eos. Et
erit. In die illa non adiciet residuum Israel et hii qui fugerint
de domo Iacob inniti super eo qui percutit eos. sed innitetur super
Dominum sanctum Israel in veritate. Reliquie convertentur. reliquie inquam
Iacob ad Deum fortem. Si enim fuerit populus tuus Israel quasi harena
maris reliquie convertentur ex eo. Consummatio abbreviata in
undabit iustitiam. Consummationem enim et abbreviationem
Dominus Deus exercituum faciet in medio omnis terre. Propter hoc hec dicit
Dominus Deus exercituum. Noli timere populus meus habitator Syon ab
Assur. In virga eius percutiet te et baculum suum levabit super te
in via Egypti. Adhuc enim paululum modicumque. et consumma
bitur indignatio et furor meus super scelus eorum. et suscitabit super
eum Dominus exercituum flagellum iuxta plagam Madian in petra
Oreb. et virgam suam super mare. et levabit eam in via Egyp
ti. Et erit. In die illa auferetur honus eius de humero tuo. et
iugum eius de collo tuo. et computrescet iugum a facie olei. Ve
niet in Aioth. transibit in Magron. apud Magmas commenda
bit vasa sua. Transierunt cursim. Gabee sedes nostra. Obstu
puit Rama. Gabaa Saulis fugit. Hinni voce tua filia Gallim.
attende Laysa. paupercula Anathoth. migravit Medemena.
habitatores Gabim. Confortamini. adhuc dies est ut in Nobe
stetur. Agitabit manum suam super montem filie Syon. col
lem Ierusalem. Ecce dominator Dominus exercituum confringet lagun
culam in terrore. et excelsi statura succidentur. et sublimes hu
miliabuntur. et subvertentur condensa saltus ferro. et Libanus cum
excelsis cadet. X

Et egredietur virga de radice Iesse et flos de
radice eius ascendet. et requiescet super eum spiritus Domini
spiritus sapientie et intellectus. spiritus consilii et fortitudinis. spiritus scientie et
pietatis. et replebit eum spiritus timoris Domini. Non secundum vi
sionem oculorum iudicabit. neque secundum auditum aurium arguet.
sed iudicabit in iustitia pauperes. et arguet in equitate pro
mansuetis terre. et percutiet terram virga oris sui. et spiritu labi
orum suorum interficiet impium. et erit iustitia cingulum lumborum
eius. et fides cinctorium renum illius. Habitabit lupus cum agno.
et pardus cum hedo accubabit. vitulus et leo et ovis simul
morabuntur. et puer parvulus minabit eos. Vitulus et ursus
pascentur simul. requiescent catuli eorum. et leo quasi bos co
medet paleas. et delectabitur infans ab ubere super foramine
aspidis. et in caverna reguli qui ablactatus fuerit manum
suam mittet. Non nocebunt et non occident in universo
monte sancto meo. quia repleta est terra scientia Domini sicut aque ma
ris operientes. In die illa radix Iesse qui stat in signum populorum. ipsum
gentes deprecabuntur. et erit sepulcrum eius gloriosum. Et erit. In die illa
adiciet Dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui quod re
linquetur ab Assiriis et ab Egypto et ab Fethros. et ab Ethiopia. et
ab Elam. et ab Sennaar. et ab Emath. et ab insulis maris. et leva
bit signum in nationes. et congregabit profugos Israel. et dispersos
Iuda colliget a iiii plagis terre. et auferetur zelus Effraim. et
hostes Iuda peribunt. Effraim non emulabitur Iudam. et Iudas non
pugnabit contra Effraim. et volabunt in humeros Philistiim
per mare. simul predabuntur filios orientis. Idumea et Moab
preceptum manus eorum. et filii Amon obedientes erunt. et desola
bit Dominus linguam maris Egypti. et levabit manum suam super
flumen in fortitudine spiritus sui. et percutiet eum in vii rivis
ita ut transeant per eum calciati. et erit via residuo populo meo
qui relinquetur ab Assiriis. sicut fuit Israeli in die qua
ascendit de terra Egypti. et dices in die illa. XI

Confitebor tibi Domine quoniam iratus es michi. conversus est furor 12
tuus et consolatus es me. Ecce Deus salvator meus. fiducialiter
agam et non timebo. Quia fortitudo mea et laus mea Dominus.
et factus est michi in salutem. Haurietis aquas in gaudio de
fontibus salvatoris. et dicetis in illa die. Confitemini Domino. et
invocate nomen eius. Notas facite in populis adinventiones
eius. mementote quoniam excelsum est nomen eius. Cantate Domino
canticum novum quoniam magnifice fecit. annuntiate hoc
in universa terra. Exulta et lauda habitatio Syon quia magnus
in medio tui sanctus Israel. XII

Onus Babilonis quod vidit Ysaias filius Amos. Super 13
montem caliginosum levate signum. et exalta
te vocem. levate manum et ingrediantur portas duces. Ego
mandavi sanctificatis meis. et vocavi fortes meos in ira
mea. exultantes in gloria mea. Vox multitudinis in monti
bus quasi populorum frequentium. vox sonitus regum gentium congre
gatarum. Dominus exercituum precepit militie belli venientibus
procul a summitate celi. Dominus et vasa furoris eius ut disperdat
omnem terram Caldeorum et Babilonis. Ululate quia prope est dies
Domini. quasi vastitas a Domino veniet. Propter hoc omnes manus dis
solventur. et omne cor hominis contabescet et conteretur. Torsiones
et dolores tenebunt. quasi parturiens dolebunt. Unusquisque ad
proximum suum stupebit. facies combuste vultus eorum. Ecce dies
Domini veniet crudelis et indignationis plenus et ire furorisque
ad ponendam terram in solitudinem. et peccatores eius conterendos
de ea. Stelle celi et splendor earum non expandent lumen suum.
Obtenebratus est sol in ortu suo. et luna non splendebit in lu
mine suo. et visitabo super habitatores orbis mala. et contra im
pios iniquitatem. et requiescere faciam superbiam infideli
um. et arrogantiam fortium humiliabo. Preciosior
erit vir auro. et homo mundo obrizo. Super celum turbabo
et movebitur terra de loco suo propter indignationem Domini exerci

[exer]cituum, et propter diem irae furoris eius. Et erit quasi damula fugiens et quasi ovis, et non erit qui congreget. Unusquisque ad populum suum convertetur, et singuli ad terram suam fugient. Omnis qui inventus fuerit occidetur, et omnis qui supervenerit cadet in gladio. Infantes eorum allidentur in oculis eorum, diripientur domus eorum, et uxores eorum violabuntur. Ecce ego suscitabo super vos Medos, qui argentum non quaerant nec aurum velint, sed sagittis parvulos interficient, et lactantibus uteris non miserebuntur, et super filios non parcet oculus eorum. Et erit Babylon illa civitas gloriosa in regnis, inclita in superbia Caldeorum, sicut subvertit Dominus Sodomam et Gomorram. Non habitabitur usque in finem, et non fundabitur usque ad generationem et generationem. Nec ponet ibi tentoria Arabs, nec pastores requiescent ibi. Sed requiescent ibi bestiae, et replebuntur domus eorum draconibus, et habitabunt ibi struciones, et pilosi saltabunt ibi, et respondebunt ibi ululae in aedibus eius, et sirenae in delubris voluptatis.

XIII

Prope est ut veniat tempus eius, et dies eius non elongabuntur. Miserebitur enim Dominus Iacob, et eliget adhuc de Israel, et requiescere eos faciet super humum suam. Adiungetur advena ad eos, et adherebit domui Iacob. Et tenebunt eos populi, et adducent eos in locum suum, et possidebit eos domus Israel super terram Domini in servos et ancillas. Et erunt capientes eos qui se ceperant, et subicient exactores suos. Et erit in die illa, cum requiem dederit tibi Deus a labore tuo et a concussione tua et a servitute dura qua ante servisti, sumes parabolam istam contra regem Babylonis, et dices: Quomodo cessavit exactor, quievit tributum? Contrivit Dominus baculum impiorum, virgam dominantium, cedentem populos in indignatione plaga insanabili, subicientem in furore gentes, persequentem crudeliter. Conquievit et siluit omnis terra, gavisa est et exultavit. Abietes quoque laetatae sunt super te, et cedri Libani: Ex quo dormisti, non ascendit qui succidat nos. Infernus subter conturbatus est in occursum adventus tui; suscitavit tibi gigantes. Omnes principes terrae surrexerunt de soliis suis, omnes principes nationum. Universi respondebunt et dicent tibi: Et tu vulneratus es sicut et nos, nostri similis effectus es. Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cadaver tuum; subter te sternetur tinea, et operimentum tuum erunt vermes. Quomodo cecidisti de caelo, Lucifer, qui mane oriebaris? Corruisti in terram, qui vulnerabas gentes? Qui dicebas in corde tuo: In caelum conscendam, super astra caeli exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis; ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo. Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum laci. Qui te viderint ad te inclinabuntur, teque prospicient: Numquid iste est vir qui conturbavit terram, qui concussit regna, qui posuit orbem desertum, et urbes eius destruxit, vinctis eius non aperuit carcerem? Omnes reges gentium universi dormierunt in gloria, vir in domo sua. Tu autem proiectus es de sepulcro tuo quasi stirps inutilis, sanie pollutus, et obvolutus cum his qui interfecti sunt gladio, descenderunt ad fundamenta laci. Quasi cadaver putridum non habebis consortium cum eis in sepultura: tu enim terram tuam disperdidisti, tu populum tuum occidisti. Non vocabitur in aeternum semen pessimorum. Praeparate filios eius occisioni in iniquitate patrum suorum; non consurgent, nec hereditabunt terram, neque implebunt faciem orbis civitatum. Et consurgam super eos, dicit Dominus exercituum, et perdam Babylonis nomen, et reliquias, et germen, et progeniem, dicit Dominus. Et ponam eam in possessionem ericii, et in paludes aquarum, et scopabo eam in scopa terens, dicit Dominus exercituum. Iuravit Dominus exercituum dicens: Si non ut putavi, ita erit, et quomodo mente tractavi, ita eveniet, ut conteram Assyrium in terra mea, et in montibus meis conculcem eum, et auferetur ab eis iugum eius, et onus illius ab humero eorum tolletur. Hoc consilium quod cogitavi super omnem terram, et haec est manus extenta super omnes gentes. Dominus enim exercituum decrevit, et quis poterit infirmare? Et manus eius extenta, et quis avertet eam? Onus Philistiim. In anno quo mortuus est rex Achaz, factum est onus istud. Ne laeteris, Philistea omnis tu, quoniam comminuta est virga percussoris tui; de radice enim colubri egredietur regulus, et semen eius absorbens volucrem. Et pascentur primogeniti pauperum, et pauperes fiducialiter requiescent; et interire faciam in fame radicem tuam, et reliquias tuas interficiam. Ulula, porta; clama, civitas: prostrata est Philistea omnis. Ab aquilone enim fumus veniet, et non est qui effugiat agmen eius. Et quid respondebitur nuntiis gentis? Quia Dominus fundavit Sion, et in ipso sperabunt pauperes populi eius.

X

Onus Moab. Quia nocte vastata est Ar, Moab conticuit; quia nocte vastatus est murus eius, et urbs Moab conticuit. Ascendit domus et Dibon ad excelsa in planctum; super Nabo et super Medaba Moab ululavit. In cunctis capitibus eius calvitium, et omnis barba radetur. In triviis eius accincti sunt sacco; super tecta eius et in plateis eius omnis ululatus descendit in fletum. Clamabit Esebon et Eleale, usque Iasa audita est vox eorum. Super hoc expediti Moab ululabunt, anima eius ululabit sibi. Cor meum ad Moab clamabit; vectes eius usque ad Segor, vitulam conternantem. Per ascensum enim Luith flens ascendet, et in via Oronaim clamorem contritionis levabunt. Aquae enim Nemrim desertae erunt, quia aruit herba, defecit germen, viror omnis interiit. Secundum magnitudinem operis et visitatio eorum; ad torrentem salicum ducent eos. Quoniam circuivit clamor terminum Moab; usque ad Gallim ululatus eius, et usque ad puteum Helim clamor eius. Quia aquae Dibon repletae sunt sanguine; ponam enim super Dibon additamenta, his qui fugerint de Moab leonem, et reliquiis terrae. Emitte agnum, Domine, dominatorem terrae, de petra deserti ad montem filiae Sion. Et erit sicut avis fugiens, et pulli de nido avolantes, sic erunt filiae

moab in transcensu arnon. Ini consilium. coge concilium. po
ne quasi noctem umbram tuam in meridie. absconde fugientes
et vagos ne prodas. Habitabunt apud te profugi mei. Moab esto
latibulum eorum a facie vastatoris. Finitus est enim pulvis. consum
matus est miser. defecit qui conculcabat terram. et preparabitur in
misericordia solium. et sedebit super illud in veritate in tabernaculo
David. iudicans et querens iudicium. et velociter reddens quod iustum est.
Audivimus superbiam moab. superbus est valde. Superbia eius et arro
gantia eius et indignatio eius. plusquam fortitudo eius. Ideo ulu
labit moab ad moab. universus ululabit sibi. Loqui
mini plagas suas his qui letantur super muros cocti lateris.
quoniam suburbana esebon deserta sunt. et vineam sabama
domini gentium exciderunt flagella eius. usque ad iazer pervene
runt. erraverunt in deserto. propagines eius relicte sunt. transie
runt mare. Super hoc plorabo in fletu iazer. et vineam sa
bama. Inebriabo te lacrima mea esebon et eleale. quoniam super
super vindemiam tuam. et super messem tuam vox calcantium
irruit. et auferetur leticia et exultatio de carmelo. et in
vineis non exultabit. neque iubilabit. Vinum in torcularibus non
calcabit qui calcare consueverat. vocem calcantium abstuli. Su
per hoc venter meus ad moab quasi cithara sonabit. et viscera mea ad
murum cocti lateris. Et erit. Cum apparuerit quod laboravit
moab super excelsis suis ingredietur ad sancta sua ut obsecret.
et non valebit. Hoc verbum quod locutus est dominus ad moab ex tunc. et
nunc locutus est dominus dicens. In tribus annis quasi anni mercenarii au
feretur gloria moab super omni populo multo. et relinquetur in eo
sicut racemus parvus et modicus et nequaquam multus. XV
Onus damasci. Ecce damascus desinet esse civitas.
et erit sicut acervus lapidum in ruina. Derelicte civitates
aroer gregibus erunt. et requiescent ibi et non erit qui exterreat.
Et cessabit adiutorium ab effraim. et regnum a damasco
et reliquie syrie sicut gloria filiorum israel erunt dicit dominus exercituum.
Et erit in die illa attenuabitur gloria iacob. et pinguedo car
nis eius marcescet. Et erit sicut congregans in messe quod restiterit.
et brachium eius spicas leget. et erit sicut querens spicas in
valle raphaim. et relinquetur in eo sicut racemus. et sicut excussio
olee duarum aut trium olivarum in summitate rami. sive quattuor
aut quinque in cacuminibus eius fructus eius. Dicit dominus deus israel. In die
illa inclinabitur homo ad factorem suum. et oculi eius ad sanctum israel
respicient. et non inclinabitur ad altaria que fecerunt manus eius
et que operati sunt digiti eius. et non respiciet lucos et delubra. In
die illa erunt civitates fortitudinis eius sicut derelicte sicut aratra
et segetes que derelicte sunt a facie filiorum israel. et eris deserta
quia oblita es dei salvatoris tui. et fortis adiutoris tui non
es recordata. Propterea plantabis plantationem fidelem. et
germen alienum seminabis. In die plantationis tue labrusca.
et mane semen tuum florebit. Ablata est messis in die heredita
tis. et dolebit graviter. Ve multitudini populorum multorum ut
multitudo maris sonantis. et tumultus sicut sonitus aquarum multa
rum. Sonabunt populi sicut sonitus inundantium. et increpabit
eum. et procul fugiet. et rapietur sicut pulvis montium a facie ven
ti. et sicut turbo coram tempestate. In tempore vespere et ecce turbatio. in
matutino et non subsistet. Hec est pars eorum qui vastaverunt nos. et
sors diripientium nos. XVI
Ve terre cimbalo alarum que est trans flumina ethiopie. qui mit
tit in mari legatos. et in vasis papiri super aquas.
Ite angeli veloces ad gentem convulsam et dilaceratam. ad populum
terribilem post quem non est alius. gentem expectantem et conculcatam
cuius diripuerunt flumina terram eius. ad montem nominis domini exer
cituum montem syon. Omnes habitatores orbis qui moramini in
terra cum elevatum fuerit signum in montibus videbitis. et clan
gorem tube audietis. Quia hec dicit dominus ad me. Ego quiescam
et considerabo in loco meo sicut meridiana lux clara est. et sicut
nubes roris in die messis. Ante messem enim totus effloruit. et
immatura perfectio germinabit. Et precidentur ramusculi eius fal
cibus. et que derelicta fuerint abscidentur. et excutientur. et relinquen
tur simul avibus montium. et bestiis terre. et estate perpetua erit
super eum volucres. et omnes bestie terre super eum hiemabunt.
In illo tempore deferetur munus domino exercituum a populo divulso
et dilacerato. a populo terribili. post quem non fuit alius. a gente expectante
et conculcata. cuius diripuerunt flumina terram eius. ad locum nominis
domini exercituum montem syon. X
Ecce dominus ascendet super nubem levem. et ingredietur
egyptum. et movebuntur simulacra egypti a facie eius.
et cor egypti tabescet in medio eius. et concurrere faciam egyp
tios adversus egyptios. et pugnabit vir contra fratrem suum. et vir
contra amicum suum. civitas adversus civitatem. regnum adversus
regnum. et dirumpetur spiritus egypti in visceribus eius. et consilium eius
precipitabo. et interrogabunt simulacra sua in manum dominorum
crudelium. et rex fortis dominabitur eorum ait dominus deus exercituum. Et arescet
aqua de mari. et fluvius desolabitur atque siccabitur. et deficient flumina
et attenuabuntur. et siccabuntur rivi aggerum. Calamus et
iuncus marcescet. nudabitur alveus rivi a fonte suo. et omnis se
mentis irrigua siccabitur. arescet et non erit. et merebunt piscato
res. et lugebunt omnes mittentes in flumen hamum. et expan
dentes rete super faciem aquarum marcescent. Confundentur qui
operabantur linum pectentes et texentes subtilia. et erit irri
gua eius flaccentia. Omnes qui faciebant lacunas ad capiendos
pisces. Stulti principes thaneos. sapientes consiliarii pharaonis dede
runt consilium insipiens. Quomodo dicetis pharaoni filius sapientium
ego filius regum antiquorum. Ubi nunc sunt sapientes tui. Annun
cient et indicent tibi quid cogitaverit dominus exercituum super egyptum.
Stulti facti sunt principes thaneos. emarcuerunt principes
memphios. deceperunt egyptum angulum populorum eius. Dominus mi
scuit in medio eius spiritum vertiginis. et errare fecerunt egyptum
in omni opere suo sicut errat ebrius et vomens. et non erit

egipto opus quod faciat caput et caudam refrenantem et
incurvantem. In die illa erit egiptus quasi mulieres et stupebunt
et timebunt a facie commotionis manus domini exercituum quam movebit
ipse super eam. Et erit terra iuda egipto in pavorem. Omnis qui
illius fuerit recordatus pavebit a facie consilii domini exercituum
quod ipse cogitavit super eam. In die illa erunt .v. civitates
in terra egipti loquentes lingua chananitide et iurantes per dominum
exercituum. Civitas solis vocabitur una. In die illa erit altare
domini in medio terre et titulus domini iuxta terminum eius. Et erit in
signum et testimonium domino exercituum in terra egipti.
Clamabunt enim ad dominum a facie tribulantis et mittet eis sal
vatorem et propugnatorem qui liberet eos. Et cognoscetur
dominus ab egipto et cognoscent egiptii dominum in die illa et colent
eum in hostiis et muneribus. Et vota vovebunt domino et solvent. Et
percutiet dominus egiptum plaga et sanabit eam. Et revertentur egip
tii ad dominum et placabitur eis et sanabit eos. In die illa erit
via de egipto in assirios et intrabit assirius egiptum et egip
tius in assirios et servient egiptii assur. In die illa erit israhel
tercius egipto et assirio benedictio in medio terre cui benedixit
dominus exercituum dicens. Benedictus populus meus egipti et opus manuum
mearum assirio. hereditas autem mea israhel. XX

In anno quo ingressus est tharthan in azotum cum misisset eum
sargon rex assiriorum et pugnasset contra azotum et cepisset eam
in tempore illo locutus est dominus in manu ysaie filii amos dicens. Va
de et solve saccum de lumbis tuis et calciamenta tua tolle de
pedibus tuis. Et fecit sic vadens nudus et discalciatus. Et dixit
dominus. Sicut ambulavit servus meus ysaias nudus et discalciatus
trium annorum signum et portentum erit super egiptum et super
ethiopiam. sic minabit rex assiriorum captivitatem egip
ti et transmigrationem ethiopie iuvenum et senum nudam
et discalciatam discopertis natibus ad ignominiam egipti.
Et timebunt et confundentur ab ethiopia spe sua et ab egipto
gloria sua. Et dicet habitator insule huius in die illa. Hec erat
spes nostra ad quos confugimus in auxilium ut liberaret nos
a facie regis assiriorum. Et quomodo poterimus effugere nos. XXI

Onus deserti maris. Sicut turbines ab affrico ve
niunt. de deserto venit de terra horribili. visio dura
nunciata est mihi. Qui incredulus est infideliter agit. et qui depredator
est vastat. Ascende helam et obside mede. omnem gemitum eius
cessare feci. Propterea repleti sunt lumbi mei dolore. angustia
possedit me sicut angustia parturientis. Corrui cum audirem
conturbatus sum cum viderem. Emarcuit cor meum. tenebre
stupefecerunt me. Babilon dilecta mea posita est mihi in miraculum.
Pone mensam. contemplare in specula. Comedentes et bibentes
surgite principes arripite clipeum. Hec enim dicit dominus mihi. Vade
et pone speculatorem et quodcumque viderit annunciet. Et vidit
currum duorum equitum. ascensorem asini et ascensorem cameli.
et contemplatus est diligenter multo intuitu. et clamavit leo.
Super speculam domini ego sum stans iugiter per diem. et super custodiam
meam ego sum stans totis noctibus. Ecce iste venit vir ascen
sor bige equitum. et respondit et dixit. Cecidit. cecidit babilon. et
omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram. Tritura mea et filia
aree mee que audivi a domino exercituum deo israhel annunciavi
vobis. Onus duma. Ad me clamat ex seyr. Custos quid de
nocte. custos quid de nocte. Et dixit custos. Venit mane et nox.
Si queritis querite. convertimini et venite.
In saltu ad vesperam dormietis in semitis dodanim. Occur
rentes sitienti ferte aquam qui habitatis terram austri cum panibus
occurrite fugienti. A facie enim gladiorum fugerunt a facie gla
dii imminentis a facie arcus extenti a facie gravis prelii. Quia hec
dicit dominus ad me. Adhuc in uno anno quasi in anno mercenarii
et auferetur omnis gloria cedar. et reliquie numeri sagitta
riorum fortium de filiis cedar imminuentur. Dominus enim deus israhel locutus est.

Onus vallis visionis. Quidnam XXII
tibi quoque est quia ascendisti et tu omnis in tecta clamoris
plena. urbs frequens civitas exultans. Interfecti tui non interfecti
gladio. nec mortui tui mortui in bello. Cuncti principes tui
fugerunt simul. dureque ligati sunt. Omnes qui inventi sunt
vincti sunt pariter. procul fugerunt. Propterea dixi. Recedite a me
amare flebo. Nolite incumbere ut consolemini me super va
stitate filie populi mei. Dies enim interfectionis et conculcationis et fletuum
a domino deo exercituum in valle visionis. scrutans murum et mag
nificus super montem. Et helam sumpsit pharetram et currum
hominis equitis et parietem nudavit clipeus. Et erunt electe valles
tue plene quadrigarum. et equites ponent sedes suas in porta. et
revelabitur operimentum iude. Et videbis in die illa armamenta
rium domus saltus. et scissuras civitatis david videbitis quia multi
plicate sunt. et congregastis aquas piscine inferioris. et domos
ierusalem numerastis. et destruxistis domos ad muniendum mu
rum. Et lacum fecistis inter duos muros. et aquam piscine veteris. et non
suspexistis ad eum qui fecerat eam. et operatorem eius de longe non
vidistis. Et vocabit dominus deus exercituum in die illa ad fletum et ad
planctum et ad calvicium et ad cingulum sacci. Et ecce gau
dium et leticia occidere vitulos et iugulare arietes. comedere
carnes et bibere vinum. Comedamus et bibamus. cras enim mori
emur. Et revelata est in auribus meis vox domini exercituum.
Si dimittetur iniquitas hec vobis donec moriamini dicit dominus
deus exercituum. Hec dicit dominus deus exercituum. Vade et ingredere ad eum
qui habitat in tabernaculo ad sobnam prepositum templi et di
ces ei. Quid tu hic. aut quasi quis hic. Quia excidisti tibi hic
sepulcrum. excidisti in excelso memoriale diligenter in petra
tabernaculum. Ecce dominus asportari te faciet sicut asportatur gallus
gallinacius. et quasi amictum sic sublevabit te. Coronans coro
nabit te tribulatione. et quasi pilam mittet te in terram latam
et spaciosam. Ibi morieris. et ibi erit currus glorie tue. et ignominia
domus domini tui. Et expellam te de statione tua et de ministerio

tuo deponam te. Et erit in die illa vocabo servum meum Heli
achim filium Helchie et induam illum tunica tua et cingulo
tuo confortabo eum et potestatem tuam dabo in manu eius et erit quasi
pater habitantibus Ierusalem et domui Iuda. Et dabo clavem domus David
super humerum eius et aperiet et non erit qui claudat et claudet et non erit
qui aperiat. Et figam illum paxillum in loco fideli et erit
in solium glorie domus patris sui. Et suspendam super eum omnem glo
riam domus patris eius vasorum diversa genera omne vas parvulum a vasis
craterarum usque ad omne vas musicorum. In die illa dicit Dominus exercituum
auferetur paxillus qui fixus fuerat in loco fideli et frangetur
et cadet et peribit quod pependerat in eo quia Dominus locutus est. XXI
Onus Tyri. Ululate naves maris quia vastata est domus
unde venire consueverant. De terra Cethim revelatum est eis.
Tacete qui habitatis in insula negotiatores Sydonis transfretantes
mare repleverunt te in aquis multis. Semen Nili messis flu
minis fruges eius et facta est negotiatio gentium. Non parturivi
et non peperi et non enutrivi iuvenes nec ad incrementum perduxi vir
gines. Cum auditum fuerit in Egypto dolebunt cum audierint
de Tyro. Transite maria ululate qui habitatis in insula.
Numquid non haec vestra est que gloriabatur a diebus pristinis in antiquita
te sua. Ducent eam longe pedes sui ad peregrinandum. Quis co
gitavit hoc super Tyrum quondam coronatam cuius negotiatores
principes institores eius incliti terre. Dominus exercituum cogi
tavit hoc ut detraheret superbiam omnis glorie et ad ignomi
niam deduceret universos inclitos terre. Transi terram tuam
quasi flumen filia maris non est cingulum ultra tibi. Manum suam super
mare extendit et conturbavit regna. Dominus mandavit adversum
Chanaan ut contereret fortes eius. Et dixit: Non adicies ultra
ut glorieris calumpniam sustinens virgo filia Sydonis. In Cethim
consurgens transfreta ibi quoque non erit requies tibi. Ecce terra Chaldeorum
talis populus non fuit. Assur fundavit eam. In captivitatem tra
duxerunt robustos eius suffoderunt domos eius posuerunt eam in
ruinam. Ululate naves maris quia devastata est fortitudo
vestra. Et erit in die illa in oblivione eris o Tyre .lxx. annis
sicut dies regis unius. Post .lxx. annos erit Tyro quasi canticum
meretricis. Sume cytharam circui civitatem meretrix oblivioni
tradita. Bene cane frequenta canticum ut memoria tui
sit. Et erit post .lxx. annos visitabit Dominus Tyrum et redu
cet eam ad mercedes suas. Et rursum erit cum fornicabitur
cum universis regnis terre super faciem terre. Et erunt negotiationes
eius et mercedes eius sanctificate Domino. Non condentur neque reponentur
quia his qui habitaverint coram Domino erit negotiatio eius ut man
ducent in saturitatem et vestiantur usque ad vetustatem.
Ecce Dominus nudabit terram XXIIII
et dissipabit eam et affliget faciem eius et disperget
habitatores eius. Et erit sicut populus sic sacerdos et sicut servus sic
dominus eius sicut ancilla sic domina eius sicut emens sic ille qui ven
dit sicut fenerator sic is qui mutuum accipit sicut qui repetit

sic qui ... Dissipatione dissipabitur terra et direptione preda
bitur. Dominus enim locutus est verbum hoc. Luxit et defluxit terra
et infirmata est defluxit orbis infirmata est altitudo populi terre et ter
ra infecta est ab habitatoribus suis quia transgressi sunt leges mu
taverunt ius dissipaverunt fedus sempiternum. Propter hoc maledictio
vorabit terram et peccabunt habitatores eius. Ideoque insanient cultores
eius et relinquentur homines pauci. Luxit vindemia infirmata
est vitis ingemuerunt omnes qui letabantur corde. Cessavit gau
dium tympanorum quievit sonitus letantium conticuit dulcedo
cythare. Cum gaudio non bibent vinum amara erit potio biben
tibus illam. Attrita est civitas vanitatis. Clausa est omnis domus nullo
introeunte. Clamor erit super vino in plateis. Deserta est omnis leti
tia translatum est gaudium terre. Relicta est in urbe solitudo et calami
tas opprimet portas. Quia hec erunt in medio terre in medio populorum. Quo
modo si pauce olive que remanserint excutiantur ex oleo et racemi
excutiantur cum fuerit finita vindemia. Hii levabunt vocem suam
atque laudabunt cum glorificatus fuerit Dominus hinnient de mari. Propter
hoc in doctrinis glorificate Dominum in insulis maris nomen Domini Dei
Israel. A finibus terre laudes audivimus gloriam iusti. Et dixi: Secretum
meum mihi secretum meum mihi. Ve mihi. Prevaricantes prevaricati sunt
et prevaricatione transgressorum prevaricati sunt. Formido et fovea et laqueus
super te qui habitator es terre. Et erit qui fugerit a facie formidinis
cadet in foveam et qui se explicaverit de fovea tenebitur laqueo
quia cataracte de excelsis aperte sunt et concutientur fundamen
ta terre. Confractione confringetur terra contritione conteretur terra commo
tione commovebitur terra agitatione agitabitur terra sicut ebrius et
auferetur quasi tabernaculum unius noctis et gravabit eam ini
quitas sua et corruet et non adiciet ut resurgat. Et erit in
die illa visitabit Dominus super miliciam celi in excelso et super
reges terre qui sunt super terram et congregabuntur in congregationem
unius fascis in lacum et claudentur ibi in carcere et post multos
dies visitabuntur et erubescet luna et confundetur sol cum
regnaverit Dominus exercituum in monte Syon et in Ierusalem et in conspe
ctu senum suorum fuerit glorificatus. XX
Domine Deus meus es tu exaltabo te et confitebor nomini tuo
quoniam fecisti mirabilia cogitationes antiquas fideles amen.
Quia posuisti civitatem in tumulum urbem fortem in ruinam
domum alienorum ut non sit civitas et in sempiternum non edificetur.
Super hoc laudabit te populus fortis civitas gentium robustarum time
bit te quia factus es fortitudo pauperi fortitudo egeno in tribula
tione sua spes a turbine umbraculum ab estu. Spiritus enim robustorum
quasi turbo impellens parietem. Sicut estum in siti tumultum
alienorum humiliabis et quasi calore sub nube torrente propaginem
fortium marcescere facies. Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte
hoc convivium pinguium convivium vindemie pinguium medul
latorum vindemie defecate. Et precipitabit in monte isto faciem
vinculi colligati super omnes populos et telam quam orditus est super univer
sas nationes. Precipitabit mortem in sempiternum et auferet Dominus Deus

omnem lacrimam ab omni facie, et obprobrium populi sui auferet
de universa terra, quia dominus locutus est. Et dicent in die
illa: Ecce dominus noster iste, expectavimus eum et salva-
bit nos. Iste dominus, sustinuimus eum, exultabimus et
letabimur in salutari eius. Quia requiescet manus domini in
monte isto, et triturabitur moab sub eo sicut teruntur palee
in plaustro. Et extendet manus suas sub eo, sicut extendit natans
ad natandum, et humiliabit gloriam eius cum allisione ma-
nuum eius, et munimenta sublimium murorum tuorum concident
et humiliabuntur et detrahentur in terram usque ad pulverem.
26 In die illa cantabitur canticum istud XXVI
in terra iuda. Urbs fortitudinis nostre syon salvator, ponetur
in ea murus et antemurale. Aperite portas et ingrediatur gens
iusta custodiens veritatem. Vetus error abiit, servabis pacem,
pacem, quia in te speravimus. Sperastis in domino a se-
culis eternis, in domino deo forti in perpetuum. Quia incurvabit
habitantes in excelso, civitatem sublimem humiliabit.
Humiliabit eam usque ad terram, detrahet eam usque ad pul-
verem. Conculcabit eam pes pauperis, gressus egenorum. Semita
iusti recta est, rectus callis iusti ad ambulandum. Et in semita iudici-
orum tuorum domine sustinuimus te, nomen tuum et memoriale
tuum in desiderio anime. Anima mea desideravit te in nocte, sed
et spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te.
Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam discent omnes habitato-
res orbis. Misereamur impio et non discet facere iustitiam;
in terra sanctorum iniqua gessit, et non videbit gloriam domini. Domine
exaltetur manus tua et non videant; videant et confundantur
zelantes populi, et ignis hostes tuos devoret. Domine dabis pacem
nobis, omnia enim opera nostra operatus es in nobis. Domine deus no-
ster, possederunt nos domini absque te, tantum in te recordemur nominis tui.
Morientes non vivant, gigantes non resurgant. Propterea vi-
sitasti et contrivisti eos, et perdidisti omnem memoriam eorum. Indul-
sisti domine genti, indulsisti genti. Numquid glorificatus es? Elon-
gasti omnes terminos terre. Domine in angustia requisierunt te, in
tribulatione murmuris doctrina tua eis. Sicut que concipit, cum ap-
propinquaverit ad partum dolens clamat in doloribus suis,
sic facti sumus a facie tua domine. Concepimus et quasi parturivimus
et peperimus spiritum salutis. Iudeam non fecimus in terra, ideo non ce-
ciderunt habitatores terre. Vivent mortui tui, interfecti mei
resurgent. Expergiscimini et laudate qui habitatis in pul-
vere, quia ros lucis ros tuus, et terram gigantum detra-
hes in ruinam. Vade populus meus, intra in cubicula tua, clau-
de hostia tua super te. Abscondere modicum ad momen-
tum, donec pertranseat indignatio mea. Ecce enim dominus egredietur
de loco sancto suo, ut visitet iniquitatem habitatoris terre contra
eum; et revelabit terra sanguinem suum, et non operiet ultra
27 In die illa XXVII interfectos suos.
visitabit dominus in gladio suo duro et grandi et forti

super leviathan serpentem vectem, et super leviathan serpentem
tortuosum, et occidet cetum qui in mari est. In die illa vi-
nea meri cantabit ei. Ego dominus qui servo eam, re-
pente propinabo ei; ne forte visitetur contra eam, nocte et die servo
eam. Indignatio non est mihi. Quis dabit me spinam et veprem
in prelio? Gradiar super eam, succendam eam pariter. An potius
tenebit fortitudinem meam, faciet pacem mihi, faciet
pacem mihi? Qui ingrediuntur impetu ad iacob, florebit et
germinabit israel, et implebunt faciem orbis semine. Numquid
iuxta plagam percutientis se percussit eum? Aut sicut
occidit interfectos eius sic occisus est? In mensura contra mensuram
cum abiecta fuerit iudicabit eam. Meditatus est in spiritu suo
duro per diem estus. Idcirco super hoc dimittetur iniqui-
tas domui iacob, et iste omnis fructus ut auferatur
peccatum eius, cum posuerit omnes lapides altaris sicut lapides
cineris allisos. Non stabunt luci et delubra. Civitas enim
munita desolata erit, speciosa relinquetur et dimittetur
sicut desertum. Ibi pascetur vitulus, et ibi accubabit
et consumet summitates eius. In siccitate messis illius conterentur
mulieres venientes et docentes eam. Non est enim populus sapiens,
propterea non miserebitur eius qui fecit eum, et qui formavit eum
non parcet ei. Et erit: In die illa percutiet dominus ab alveo flumi-
nis usque ad torrentem egypti, et vos congregabimini unus et unus
filii israel. Et erit: In die illa clangetur tuba magna,
et venient qui perditi fuerant de terra assyriorum, et qui
eiecti erant de terra egypti, et adorabunt dominum in
monte sancto in ierusalem. XXVIII
Ve corone superbie ebriis effraim, et flori decidenti
glorie exultationis eius, qui erant in vertice vallis pin-
guissime, errantes a vino. Ecce validus et fortis dominus sicut
impetus grandinis, turbo confringens; sicut impetus aquarum
inundantium multarum, et emissarum super terram spatiosam.
Pedibus conculcabitur corona superbie ebriorum effraim. Et
erit flos decidens glorie exultationis eius qui est super verticem
vallis pinguium, quasi temporaneum ante maturitatem autum-
ni, quod cum aspexerit videns statim ut manu tenuerit
devorabit illud. In die illa erit dominus exercituum corona
glorie et sertum exultationis residuo populi sui, et spiritus
iudicii sedenti super iudicium, et fortitudo revertentibus
de bello ad portam. Verum hi quoque pre vino nescierunt, et pre ebrie-
tate erraverunt. Sacerdos et propheta nescierunt pre ebrietate,
absorti sunt a vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt
videntem, ignoraverunt iudicium. Omnes enim mense reple-
te sunt vomitu sordiumque, ita ut non esset ultra locus. Quem doce-
bit scientiam, et quem intelligere faciet auditum? Ablactatos a
lacte, avulsos ab uberibus. Quia manda remanda, man-
da remanda; expecta reexpecta, expecta reexpecta; modi-
cum ibi, modicum ibi. In loquela enim labii et lingua altera

loquetur ad populum istum. Cui dixit: Haec est requies mea, refi-
cite lassum, et hoc est meum refrigerium; et noluerunt audi-
re. Et erit eis verbum domini: manda remanda, manda reman-
da, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, mo-
dicum ibi, ut vadant et cadant retrorsum, et conterantur, et illa-
queentur et capiantur. Propter hoc audite verbum domini, viri illuso-
res, qui dominamini super populum meum qui est in Ierusa-
lem. Dixistis enim: Percussimus foedus cum morte, et cum inferno fe-
cimus pactum. Flagellum inundans cum transierit non veniet
super nos, quia posuimus mendacium spem nostram, et mendacio pro-
tecti sumus. Ideo haec dicit dominus deus: Ecce ego mittam in fun-
damentis Sion lapidem angularem probatum, preciosum, in fun-
damento fundatum. Qui crediderit non festinet. Et ponam iudici-
um in pondere, et iusticiam in mensura; et subvertet grando spem menda-
cii, et protectionem aque inundabunt. Et delebitur foedus vestrum cum
morte, et pactum vestrum cum inferno non stabit. Flagellum in-
undans cum transierit, eritis ei in conculcationem. Quandocumque
pertransierit, tollet vos; quoniam mane diluculo pertransibit in die
et in nocte, et tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui.
Coangustatum est enim stratum, ita ut alter decidat, et pal-
lium breve utrumque operire non potest. Sicut enim in monte
divisionum stabit dominus, sicut in valle que est in gabaon ira-
scetur, ut faciat opus suum, alienum est opus eius, ut operetur opus
suum; peregrinum est opus eius ab eo. Et nunc nolite illudere,
ne forte constringantur vincula vestra. Consummationem enim et
abbreviationem audivi a domino deo exercituum super universam
terram. Auribus percipite et audite vocem meam; attendi-
te et audite eloquium meum. Numquid tota die arabit
arans ut serat, proscindet et sarriet humum suam? Nonne
cum adequaverit faciem eius, seret gith, et ciminum sparget, et
ponet triticum per ordinem, et ordeum et milium, et viciam in
finibus suis? Et erudiet illum in iudicio: deus suus docebit illum.
Non enim in serris triturabitur gith, nec rota plaustri su-
per ciminum circuibit; sed in virga excucietur gith, et ciminum in
baculo. Panis autem comminuetur; verum non in perpetuum
triturans triturabit illum, neque vexabit eum rota plaustri,
nec ungulis suis comminuet eum. Et hoc a domino deo exercituum
exivit, ut faceret mirabile consilium et magnificaret ius-
Ve ariel, ariel civitas XXIX ticiam
quam expugnavit david. Additus est annus ad annum: sol-
lempnitates evolute sunt. Et circumvallabo ariel, et erit
tristis et merens, et erit mihi quasi ariel. Et circumdabo quasi speram in
circuitu tuo, et iaciam contra te aggerem, et munimenta ponam
in obsidionem tuam. Et humiliaberis, de terra loqueris, et de
humo audietur eloquium tuum; et erit quasi phitonis de ter-
ra vox tua, et de humo eloquium tuum mussitabit. Et erit
sicut pulvis tenuis multitudo ventilantium te, et sicut
favilla pertransiens multitudo eorum qui contra te prevaluerunt.

Eritque repente confestim a domino exercituum visitabitur
in tonitruo et commotione terre, et voce magna turbinis et
tempestatis, et flamme ignis devorantis. Et erit sicut sompnium
visionis nocturne multitudo omnium gentium que dimicave-
runt contra ariel, et omnes qui militaverunt et obsederunt et pre-
valuerunt adversus eam. Et sicut sompniat esuriens et co-
medit, cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius; et sicut
sompniat siciens et bibit, et postquam fuerit expergefactus lassus
adhuc sitit et anima eius vacua est: sic erit multitudo omnium
gentium que dimicaverunt contra montem Sion. Obstupesci-
te et admiramini, fluctuate et vacillate; inebriamini
et non a vino, movemini et non ab ebrietate. Quoniam miscuit
vobis dominus spiritum soporis; claudet oculos vestros, prophetas et princi-
pes vestros qui vident visiones operiet. Et erit vobis visio omni-
um sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti litteras dicent:
Lege istum. Et respondebit: Non possum, signatus est enim. Et da-
bitur liber nescienti litteras, diceturque ei: Lege. Et respondebit:
Nescio litteras. Et dixit dominus: Eo quod appropinquat populus iste ore suo 3
et labiis suis glorificat me, cor autem eius longe est a me, et timu-
erunt me mandato hominum et doctrinis, ideo ecce ego addam ut
admirationem faciam populo huic miraculo grandi et stupendo;
peribit enim sapientia a sapientibus eius, et intellectus prudentium
eius abscondetur. Ve qui profundi estis corde ut a domino
abscondatis consilium, quorum sunt in tenebris opera, et dicunt:
Quis videt nos, et quis novit nos? Perversa est haec vestra cogita-
tio, quasi si lutum contra figulum cogitet, et dicat opus factori
suo: Non fecisti me; et figmentum dicat fictori suo: Non intel-
ligis. Nonne adhuc in modico et in brevi convertetur
Libanus in chermel, et chermel in saltum reputabitur?
Et audient in illa die surdi verba libri, et de tenebris et caligi-
ne oculi cecorum videbunt. Et addent mites leticiam in domino,
et pauperes homines in sancto Israel exultabunt. Quoniam defecit
qui prevalebat, consummatus est illusor, et succisi sunt omnes qui
vigilabant super iniquitatem, qui peccare faciebant homines in
verbo, et arguentem in porta supplantabant, et declinave-
runt frustra a iusto. Propter hoc haec dicit dominus ad domum Iacob, qui
redemit Abraham: Non modo confundetur Iacob, nec modo vultus
eius erubescet; sed cum viderit filios suos, opera manuum mearum,
in medio sui sanctificantes nomen meum, et sanctificabunt nomen
sanctum Iacob, et deum Israel predicabunt, et scient errantes spiritu in-
tellectum, et mussitatores discent legem. XXX
Ve filii desertores, dicit dominus, ut faceretis consilium 30
et non ex me, et ordiremini telam et non per spiritum meum,
ut adderetis peccatum super peccatum; qui ambulatis ut descenda-
tis in egyptum, et os meum non interrogastis, sperantes auxilium
in fortitudine pharaonis et habentes fiduciam in umbra egypti.
Et erit fortitudo — pharaonis in confusionem, et fiducia um-
bre egypti in ignominiam. Erant enim in chanis

principes tui et nuntii tui usque ad Hanes pervenerunt. Omnes confusi
sunt super populo qui eis prodesse non potuit. Non fuerunt in auxilium
et in aliquam utilitatem, sed in confusionem et obprobrium.
Onus iumentorum austri. In terra tribulationis et angustie leena
et leo ex eis, vipera et regulus volans, portantes super hu
meros iumentorum divitias suas, et super gibbum camelorum the
sauros suos ad populum qui eis prodesse non poterit. Egyptus enim frustra
et vane auxiliabitur. Ideo clamavi super hoc: Superbia
tantum est, quiesce. Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum et
in libro diligenter exara illud. Et erit in die novissimo
in testimonium et usque in sempiternum. Populus enim ad iracun
diam provocans est, et filii mendaces, filii nolentes audire legem domini.
Qui dicunt videntibus: nolite videre, et aspicientibus: nolite
aspicere nobis ea que recta sunt. Loquimini nobis placentia,
videte nobis errores. Auferte a me viam, declinate a me se
mitam. Cesset a facie nostra sanctus israel. Propterea hec dicit dominus sanctus israel:
Pro eo quod reprobastis verbum hoc, et sperastis in calumpniam et in
tumultum, et innixi estis super eo: propterea erit vobis iniquitas hec
sicut interruptio cadens, et requisita in muro excelso, quoniam
subito dum non speratur veniet contritio eius. Et comminuetur
sicut conteritur lagena figuli contritione pervalida, et non invenietur
de fragmentis eius testa in qua portetur igniculus de incendio
aut hauriatur parum aque de fovea. Quia hec dicit dominus
deus sanctus israel: Si revertamini et quiescatis, salvi eritis. In silen
tio et in spe erit fortitudo vestra. Et noluistis, et dixistis: Nequaquam
sed ad equos fugiemus. Ideo fugietis. Et super veloces ascendemus.
Ideo velociores erunt qui persequentur vos. Mille homines
a facie terroris unius, et a facie terroris quinque fugietis donec relinqua
mini quasi malus navis in vertice montis, et quasi signum super collem.
Propterea expectat dominus ut misereatur vestri, et ideo exaltabitur par
cens vobis quia deus iudicii dominus. Beati omnes qui expectant eum.
Populus enim syon habitabit in ierusalem. Plorans nequaquam plo
rabis. Miserans miserabitur tui. Ad vocem clamoris tui
statim ut audierit respondebit tibi. Et dabit tibi dominus panem ar
tum et aquam brevem, et non faciet avolare a te ultra doctorem
tuum. Et erunt oculi tui videntes preceptorem tuum, et aures
tue audientes vocem monentis post tergum: Hec via, ambu
late in ea, neque ad dexteram neque ad sinistram. Et contamina
bis laminas sculptilium argenti tui et vestimentum conflati
lis auri tui, et disperges ea sicut inmunditiam menstruate.
Egredere, dices ei. Et dabitur pluvia semini tuo ubicumque semi
naveris in terra, et panis frugum terre erit uberrimus et pin
guis. Pascetur in possessione tua in die illa agnus spa
tiose, et tauri tui et pulli asinorum qui operantur terram com
mixtum migma comedent sicut in area ventilatum est.
Et erunt super omnem montem excelsum et super omnem collem
elevatum rivi currentium aquarum in die interfectionis mul
torum cum ceciderint turres. Et erit lux lune sicut lux solis,
et lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum in die qua
alligaverit dominus vulnus populi sui, et percussuram plage eius sa
naverit. Ecce nomen domini venit de longinquo, ardens furor
eius et gravis ad portandum. Labia eius repleta sunt in
dignatione, et lingua eius quasi ignis devorans. Spiritus eius velut tor
rens inundans usque ad medium colli ad perdendas gentes in
nichilum, et frenum erroris quod erat in maxillis populorum.
Canticum erit vobis sicut vox sanctificate sollempnitatis
et letitia cordis sicut eius qui pergit cum tibia ut intret in mon
tem domini ad fortem israel. Et auditam faciet dominus gloriam vocis sue,
et terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris, et flam
ma ignis devorantis allidet in turbine et in lapide gran
dinis. A voce enim domini pavebit assur virga percussus. Et e
rit transitus virge fundatus quam requiescere faciet dominus super eum
in tympanis et in cytharis, et in bellis precipuis expugna
bit eos. Preparata est enim ab heri tophet a rege prepara
ta, profunda et dilatata. Nutrimenta eius ignis et ligna multa.
Flatus domini sicut torrens sulphuris succendens eam.
Ve qui descendunt in egyptum XXXI
ad auxilium in equis sperantes, et habentes fiduciam su
per quadrigis quia multe sunt, et super equitibus quia prevali
di nimis, et non sunt confisi super sanctum israel, et dominum non exqui
sierunt. Ipse autem sapiens adduxit malum, et verba sua non ab
stulit. Et consurget contra domum pessimorum, et contra auxilium ope
rantium iniquitatem. Egyptus homo et non deus, et equi eorum
caro et non spiritus. Et dominus inclinabit manum suam, et corruet
auxiliator, et cadet cui prestatur auxilium, simulque
omnes consumentur. Quia hec dicit dominus ad me: Quomodo si rugiat leo
et catulus leonis super predam suam, cum occurrerit ei multi
tudo pastorum, a voce eorum non formidabit, et a multitudine eorum
non pavebit, sic descendet dominus exercituum ut prelietur super mon
tem syon et super collem eius. Sicut aves volantes, sic proteget
dominus exercituum ierusalem, protegens et liberans, transiens et
salvans. Convertimini sicut in profundum recesseratis filii israel.
In die enim illa abiciet vir ydola argenti sui et ydola auri sui
que fecerunt vobis manus vestre in peccatum. Et cadet assur in gla
dio non viri, et gladius non hominis vorabit eum, et fugiet non
a facie gladii, et iuvenes eius vectigales erunt. Et fortitudo
eius a terrore transibit, et pavebunt principes eius fugientes. Dixit
dominus cuius ignis est in syon et caminus eius in ierusalem. XXXII
Ecce in iustitia regnabit rex, et principes eius in iudicio
preerunt. Et erit vir sicut qui absconditur a vento et
celat se a tempestate, sicut rivi aquarum in siti, et umbra petre
prominentis in terra deserta. Non caligabunt oculi videntium,
et aures audientium diligenter auscultabunt, et cor stul
torum intelliget scientiam, et lingua balborum velociter loquetur
et plane. Non vocabitur ultra is qui insipiens est princeps,
neque fraudulentus appellabitur maior. Stultus enim

fatua loquetur, et cor eius faciet iniquitatem ut perficiat simulationem, et loquatur ad dominum fraudulenter, et vacuam faciet animam esurientis, et potum sitienti auferet. Fraudulenti vasa pessima sunt; ipse enim cogitationes concinnavit ad perdendos mites in sermone mendacii, cum loqueretur pauper iudicium. Princeps vero ea que sunt digna principe cogitabit, et ipse super duces stabit. Mulieres opulente surgite et audite vocem meam; filie confidentes percipite auribus eloquium meum. Post dies enim et annum et vos conturbamini confidentes; consummata est enim vindemia, collectio ultra non veniet. Obstupescite opulente, conturbamini confidentes; exuite vos et confundimini, accingite lumbos vestros super ubera; plangite super regione desiderabili, super vinea fertili. Super humum populi mei spine et vepres ascendent; quanto magis super omnes domos gaudii civitatis exultantis? Domus enim dimissa est, multitudo urbis relicta est; tenebre et palpatio facte sunt super speluncas usque in eternum. Gaudium onagrorum, pascua gregum, donec effundatur super nos spiritus de excelso; et erit desertum in chermel, et chermel in saltum reputabitur. Et habitabit in solitudine iudicium, et iustitia in chermel sedebit. Et erit opus iustitie pax, et cultus iustitie silentium et securitas usque in sempiternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiducie et in requie opulenta. Grando autem in descensione saltus, et humilitate humiliabitur civitas. Beati qui seminatis super omnes aquas, inmittentes pedem bovis et asini. XXXIII

Ve qui predaris, nonne et ipse predaberis? et qui spernis, nonne et ipse sperneris? Cum consummaveris depredationem, depredaberis; cum fatigatus desieris contemnere, contempneris. Domine miserere nostri, te enim expectavimus; esto brachium nostrum in mane, et salus nostra in tempore tribulationis. A voce angeli fugerunt populi, et ab exaltatione tua disperse sunt gentes. Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur bruchus, velut cum fosse plene fuerint de eo. Magnificatus est dominus quoniam habitavit in excelso; implevit syon iudicio et iustitia. Et erit fides in temporibus tuis; divitie salutis sapientia et scientia; timor domini ipse thesaurus eius. Ecce videntes clamabunt foris, angeli pacis amare flebunt. Dissipate sunt vie, cessavit transiens per semitam, irritum factum est pactum, proiecit civitates, non reputavit homines. Luxit et elanguit terra, confusus est libanus et obsorduit, et factus est saron sicut desertum, et concussa est basan et carmelus. Nunc consurgam dicit dominus, nunc exaltabor, nunc sublimabor. Concipietis ardorem, parietis stipulam; spiritus vester ut ignis vorabit vos. Et erunt populi quasi de incendio cinis, spine congregate igni comburentur. Audite qui longe estis que fecerim, et cognoscite vicini fortitudinem meam. Conturbati sunt in syon peccatores, possedit tremor ypocritas. Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Qui ambulat in iustitiis et loquitur veritatem, qui proicit avaritiam ex calumpnia, et excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, et claudit oculos suos ne videat malum. Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas eius; panis ei datus est, aque eius fideles sunt. Regem in decore suo videbunt oculi eius, cernent terram de longe. Cor tuum meditabitur timorem. Ubi est litteratus? ubi legis verba ponderans? ubi doctor parvulorum? Populum impudentem non videbis, populum alti sermonis, ita ut non possis intelligere disertitudinem lingue eius, in quo nulla est sapientia. Respice syon civitatem sollempnitatis nostre; oculi tui videbunt ierusalem, habitationem opulentam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit, nec auferentur clavi eius in sempiternum, et omnes funiculi eius non rumpentur. Quia solummodo ibi magnificus est dominus noster; locus fluviorum rivi latissimi et patentes. Non transibit per eum navis remigum, neque trieris magna transgredietur eum. Dominus enim iudex noster, dominus legifer noster, dominus rex noster; ipse veniet et salvabit nos. Laxati sunt funiculi tui, sed non prevalebunt; sic erit malus tuus ut dilatare signum non queas. Tunc dividentur spolia predarum multarum; claudi diripient rapinam. Nec dicet vicinus elangui; populus qui habitat in ea auferetur ab eo iniquitas. XXXIIII

xxxiiii

Accedite gentes et audite, et populi attendite; audiat terra et plenitudo eius, orbis et omne germen eius. Quia indignatio domini super omnes gentes, et furor super omnem militiam eorum; interfecit eos et dedit eos in occisionem. Interfecti eorum proicientur, et de cadaveribus eorum ascendet fetor; tabescent montes a sanguine eorum. Et tabescet omnis militia celorum, et complicabuntur sicut liber celi, et omnis militia eorum defluet sicut defluit folium de vinea et de ficu. Quoniam inebriatus est in celo gladius meus; ecce super ydumeam descendet, et super populum interfectionis mee ad iudicium. Gladius domini repletus est sanguine, incrassatus est adipe, de sanguine agnorum et hyrcorum, de sanguine medullatorum arietum. Victima enim domini in bosra, et interfectio magna in terra edom. Et descendent unicornes cum eis, et tauri cum potentibus; inebriabitur terra eorum sanguine, et humus eorum adipe pinguium. Quia dies ultionis domini, annus retributionis iudicii syon. Et convertentur torrentes eius in picem, et humus eius in sulphur, et erit terra eius in picem ardentem. Nocte et die non extinguetur, in sempiternum ascendet fumus eius; a generatione in generationem desolabitur, in secula seculorum non erit transiens per eam. Et possidebunt eam onocrotalus et ericius, et ibis et corvus habitabunt in ea. Et extendetur super eam mensura ut redigatur ad nichilum, et perpendiculum in desolationem. Nobiles eius non erunt ibi; regem potius invocabunt, et omnes principes eius erunt in nichilum. Et orientur in domibus eius spine et urtice, et paliurus in munitionibus eius; et erit cubile draconum et pascua strutionum. Et occurrent demonia onocentauris, et pilosus clamabit alter ad alterum. Ibi cubavit lamia et invenit sibi requiem. Ibi habuit foveam ericius, et enutrivit catulos, et circumfodit et fovit in umbra eius. Illuc congregati sunt milvi alter ad alterum. Requirite diligenter in libro domini

gladius

32

et legite. unum ex eis non defuit, alter alterum non quesivit. Quia quod
ex ore meo procedit ille mandavit, et spiritus eius ipse congregavit
ea. Et ipse misit eis sortem, et manus eius divisit eam illis in
mensuram. Usque in sempiternum possidebunt eam, in generatione
et generatione habitabunt in ea. XXXV

35 Letabitur deserta et invia, et exultabit solitudo
et florebit quasi lilium. Germinans germinabit,
et exultabit letabunda et laudans. Gloria Libani data est ei,
decor Carmeli et Saron. Ipsi videbunt gloriam Domini et decorem
Dei nostri. Confortate manus dissolutas, et genua debilia ro-
borate. Dicite pusillanimes: confortamini et nolite time-
re. Ecce Deus vester ultionem adducet retributionis. Deus ipse veniet et
salvabit nos. Tunc aperientur oculi cecorum, et aures surdorum
patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus, et aperta erit
lingua mutorum. Quia scisse sunt in deserto aque, et torrentes
in solitudine. Et que erat arida in stagnum, et sitiens in fon-
tes aquarum. In cubilibus in quibus prius habitabant dracones, ori-
etur calami et iunci. Et erit ibi semita et via, et
via sancta vocabitur. Non transibit per eam pollutus, et hec erit
vobis directa via, ita ut stulti non errent per eam. Non erit
ibi leo, et mala bestia non ascendet per eam, nec invenietur
ibi. Et ambulabunt qui liberati fuerint, et redempti a Domino
convertentur, et venient in Syon cum laude, et leticia sem-
piterna super caput eorum. Gaudium et leticiam obtinebunt,
et fugiet dolor et gemitus. XXXVI

36 Et factum est in quarto decimo anno regis Ezechie, as-
cendit Sennacherib rex Assyriorum super omnes civitates
Iuda munitas, et cepit eas. Et misit rex Assyriorum Rabsa-
cen de Lachis in Ierusalem ad regem Ezechiam in manu gravi.
Et stetit in aqueductu piscine superioris, in via agri fullonis.
Et egressus est ad eum Eliachim filius Elchie qui erat super
domum, et Sobna scriba, et Ioahe filius Asaph a commentariis.
Et dixit ad eos Rabsaces: Dicite Ezechie: Hec dicit rex mag-
nus, rex Assyriorum: Que est ista fiducia qua confidis? Aut
quo consilio vel fortitudine rebellare disponis? Super quem
habes fiduciam, quia recessisti a me? Ecce confidis super bacu-
lum harundineum confractum istum, super Egyptum,
cui si innisus fuerit homo, intrabit in manum eius et perforabit
eam. Sic Pharao rex Egypti omnibus qui confidunt in eo. Quod
si responderis mihi: In Domino Deo nostro confidimus; nonne ipse est cuius
abstulit Ezechias excelsa et altaria, et dixit Iude et Ierusalem:
Coram altari isto adorabitis? Et nunc trade te domino meo
regi Assyriorum, et dabo tibi duo milia equorum, nec poteris prebere ex
te ascensores eorum. Et quomodo sustinebis faciem iudicis unius
loci ex servis domini mei minoribus? Quod si confidis in Egyp-
to, et in quadrigis et in equitibus, et nunc numquid sine Domino as-
cendi ad terram istam ut perderem eam? Dominus dixit ad me:
Ascende super terram istam et disperde eam. Et dixit Eliachim
et Sobna et Ioahe ad Rabsacen: Loquere ad servos tuos syra lingua,
intelligimus enim eam, et ne loquaris ad nos iudaice in auribus
populi qui est super murum. Et dixit ad eos Rabsaces: Numquid ad
dominum tuum et ad te misit me dominus meus, ut loquerer omnia verba is-
ta, et non potius ad viros qui sedent super murum, ut comedant
stercora sua et bibant urinam pedum suorum vobiscum?
Et stetit Rabsaces, et clamavit voce magna iudaice, et
dixit: Audite verba regis magni, regis Assyriorum. Hec dicit
rex: Non vos seducat Ezechias, quia non poterit eruere vos. Et
non vobis fiduciam tribuat Ezechias super Domino, dicens: Eruens
liberabit nos Dominus, non dabitur civitas ista in manu regis Assyriorum.
Nolite audire Ezechiam. Hec enim dicit rex Assyriorum: Facite mecum
benedictionem, et egredimini ad me, et comedite unusquisque vineam suam
et unusquisque ficum suam, et bibite unusquisque aquam cisterne sue,
donec veniam et tollam vos ad terram que est ut terra vestra, terram
frumenti et vini, terram panum et vinearum. Ne conturbet vos E-
zechias, dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gen-
tium unusquisque terram suam de manu regis Assyriorum? Ubi est
deus Emath et Arphath? Ubi est deus Sepharvaim? Numquid liberaverunt
Samariam de manu mea? Quis est ex omnibus diis terrarum istarum
qui eruerit terram suam de manu mea, ut eruat Dominus Ierusalem
de manu mea? Et siluerunt, et non responderunt ei verbum. Man-
daverat enim eis rex dicens: Ne respondeatis ei. Et ingressus est
Eliachim filius Elchie qui erat super domum, et Sobna scriba, et
Ioahe filius Asaph a commentariis, ad Ezechiam scissis vestibus, et nun-
tiaverunt ei verba Rabsacis. XXXVII

Et factum est cum audisset rex Ezechias, scidit vestimen-
ta sua, et obvolutus est sacco, et intravit in domum Domini. Et
misit Eliachim qui erat super domum, et Sobnam scribam, et se-
niores de sacerdotibus opertos saccis, ad Ysaiam filium Amos pro-
phetam. Et dixerunt ad eum: Hec dicit Ezechias: Dies tribulationis
et angustie, et correptionis et blasphemie dies hec, quia ve-
nerunt filii usque ad partum, et virtus non est pariendi. Si quo
modo audiat Dominus Deus tuus verba Rabsacis, quem misit rex Assyriorum
dominus suus ad blasphemandum Deum viventem, et exprobrandum
sermonibus quos audivit Dominus Deus tuus, leva ergo orationem pro
reliquiis que reperte sunt. Et venerunt servi regis Ezechie ad Y-
saiam. Et dixit ad eos Ysaias: Hec dicetis domino vestro: Hec dicit
Dominus: Ne timeas a facie verborum istorum que audisti, quibus blasphe-
maverunt pueri regis Assyriorum me. Ecce ego dabo ei spi-
ritum, et audiet nuntium, et revertetur ad terram suam, et
corruere eum faciam gladio in terra sua. Reversus est autem Ra-
bsaces, et invenit regem Assyriorum preliantem adversus Lobnam.
Audierat enim quia profectus esset de Lachis. Et audivit de Tharaca
rege Ethiopie dicentes: Egressus est ut pugnet contra te. Quod cum audis-
set, misit nuntios ad Ezechiam dicens: Hec dicetis Ezechie re-
gi Iude loquentes: Non te decipiat Deus tuus in quo confidis, di-
cens: Non dabitur Ierusalem in manu regis Assyriorum. Ecce tu au-

audisti omnia quae fecerunt omnes reges Assyriorum omnibus terris quas
subverterunt et tu poteris liberari? Numquid eruerunt eos dii gen-
tium quos subverterunt patres mei, Gozan et Aran et Reseph et filios
Eden qui erant in Thalassar? Ubi est rex Emath et rex Arphath
et rex urbis Sepharvaim, Ana et Ava? Et tulit Ezechias libros de
manu nuntiorum et legit eos, et ascendit in domum Domini, et expan-
dit Ezechias eos coram Domino, et oravit ad Dominum dicens: Domine
exercituum, Deus Israel, qui sedes super cherubim, tu es Deus solus omnium
regnorum terrae. Tu fecisti caelum et terram. Inclina, Domine, aurem tuam
et audi. Aperi, Domine, oculos tuos et vide, et audi omnia verba Senna-
cherib quae misit ad blasphemandum Deum viventem. Vere enim, Domine,
desertas fecerunt reges Assyriorum terras et regiones earum, et dede-
runt deos earum igni. Non enim erant dii, sed opera
manuum hominum, lignum et lapides, et comminuerunt eos. Et
nunc, Domine Deus noster, salva nos de manu eius, et cognoscant omnia
regna terrae quia tu es Dominus Deus solus. Et misit Ysaias filius
Amos ad Ezechiam dicens: Haec dicit Dominus Deus Israel: Pro quibus rogasti
me de Sennacherib rege Assyriorum, hoc est verbum quod locutus est Dominus super
eum: Despexit te, subsannavit te virgo filia Syon; post te
caput movit virgo filia Ierusalem. Cui exprobrasti, et quem blasphema-
sti, et super quem exaltasti vocem, et levasti altitudinem oculorum tuorum?
Ad sanctum Israel. In manu servorum tuorum exprobrasti Domino et dixisti:
In multitudine quadrigarum mearum ego ascendam altitudi-
nes montium iuga Libani, et succidam excelsa cedrorum eius
et electas abietes illius, et introibo altitudinem summitatis eius,
saltum Carmeli eius. Ego fodi et bibi aquam, et exsiccavi vesti-
gio pedis mei omnes rivos aggerum. Numquid non audisti quae olim
fecerim ei? Ex diebus antiquis ego plasmavi illud, et nunc ad-
duxi, et factum est in eradicationem collium compugnantium
et civitatum munitarum. Habitatores earum breviata manu
contremuerunt et confusi sunt; facti sunt sicut faenum agri et gramen
pascuae et herba tectorum quae exaruit antequam maturesceret.
Habitationem tuam et introitum tuum et egressum tuum ego
cognovi, et insaniam tuam contra me. Cum fureres adversum
me, superbia tua ascendit in aures meas. Ponam ergo circu-
lum in naribus tuis et frenum in labiis tuis, et reducam te
in viam per quam venisti. Tibi autem hoc erit signum: Comede
hoc anno quae sponte nascuntur, et in anno secundo pomis vescere;
in anno autem tertio seminate et metite, et plantate vineas et
comedite fructum earum. Et mittet id quod salvatum fuerit de do-
mo Iuda et quod reliquum est radicem deorsum, et fa-
ciet fructum sursum; quia de Ierusalem exibunt reliquiae, et
salvatio de monte Syon. Zelus Domini exercituum faciet istud.
Propterea haec dicit Dominus de rege Assyriorum: Non introibit civitatem
hanc, et non iaciet ibi sagittam, et non occupabit eam clipeus,
et non mittet in circuitu eius aggerem. In via qua venit per
eam revertetur, et civitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus. Et
protegam civitatem istam ut salvem eam propter me et

propter David servum meum. Egressus est autem angelus Domini et percussit in castris
Assyriorum CLXXXV milia. Et surrexerunt mane, et ecce omnes ca-
davera mortuorum. Et egressus est et abiit et reversus est Sennacherib rex
Assyriorum et habitavit in Ninive. Et factum est cum adoraret in tem-
plo Nesrach deum suum, Adramelech et Sarasar filii eius percusserunt
eum gladio, fugeruntque in terram Ararath, et regnavit Asarad-
don filius eius pro eo. XXXVIII 38
In diebus illis aegrotavit Ezechias usque ad mortem, et introivit ad
eum Ysaias filius Amos propheta et dixit ei: Haec dicit Dominus: Dispone do-
mui tuae, quia morieris tu et non vives. Et convertit Ezechias
faciem suam ad parietem et oravit ad Dominum et dixit: Obsecro,
memento, quaeso, quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde
perfecto, et quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et flevit Ezechias
fletu magno. Et factum est verbum Domini ad Ysaiam dicens: Vade
et dic Ezechiae: Haec dicit Dominus Deus David patris tui: Audivi orationem tuam,
et vidi lacrimas tuas. Ecce ego adiciam dies tuos XV annos,
et de manu regis Assyriorum eruam te et civitatem
istam, et protegam eam. Hoc autem tibi erit signum a Domino, quia
faciet Dominus verbum hoc quod locutus est: Ecce ego reverti faciam
umbram linearum per quas descenderat in horologio Achaz in
sole retrorsum decem lineis. Et reversus est sol X lineis per gra-
dus quos descenderat. 37
Ego dixi in dimidio
dierum meorum: vadam ad portas inferi. Quaesivi residuum
annorum meorum. Dixi: non videbo Dominum Deum in terra viventium.
Non aspiciam hominem ultra et habitatorem quietis. Generatio
mea ablata est et convoluta est a me quasi tabernaculum pastorum. Prae-
cisa est velut a texente vita mea; dum adhuc ordirer succidit
me. De mane usque ad vesperam finies me. Sperabam usque
ad mane; quasi leo sic contrivit omnia ossa mea. De mane usque
ad vesperam finies me. Sicut pullus hyrundinis sic clama-
bo, meditabor ut columba. Attenuati sunt oculi mei suspi-
cientes in excelso. Domine, vim patior, responde pro me. Quid di-
cam aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerim? Recogitabo tibi
omnes annos meos in amaritudine animae meae. Domine, si sic vi-
vitur et in talibus vita spiritus mei, corripies me et vivifica-
bis me. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Tu
autem eruisti animam meam ut non periret; proiecisti post tergum
tuum omnia peccata mea. Quia non infernus confitebitur tibi, neque
mors laudabit te; non exspectabunt qui descendunt in lacum
veritatem tuam. Vivens vivens ipse confitebitur tibi sicut et
ego hodie; pater filiis notam faciet veritatem tuam. Domine, sal-
vum me fac, et psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vi-
tae in domo Domini. Et iussit Ysaias ut tollerent massam de
ficis et cataplasmarent super vulnus et sanaretur. Et dixit
Ezechias: Quod erit signum quia ascendam in domum Domini?
In tempore illo misit Marodach 39
Baladan filius Baladan rex Babylonis libros et munera

ad ezechiam. Audierat enim quod egrotasset et convaluisset. Le-
tatus est autem super eis ezechias. et ostendit eis cellam aromatum et
argenti et auri et odoramentorum et unguenti optimi. et omnes apo-
thecas supellectilis sue. et universa que inventa sunt in thesauris
suis. Non fuit verbum quod non ostenderet eis ezechias in domo
sua et in omni potestate sua. Introivit autem ysaias propheta ad ezech
regem et dixit ei. Quid dixerunt viri isti et unde venerunt
ad te? Et dixit ezechias. De terra longinqua venerunt ad me.
de babilone. Et dixit ysaias. Quid viderunt in domo tua? Et dixit
ezechias. Omnia que in domo mea sunt viderunt. et non fuit res quam
non ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit ysaias ad ezech.
Audi verbum domini exercituum. Ecce dies venient. et auferentur
omnia que in domo tua sunt. et que thesaurizaverunt patres tu-
i usque ad diem hanc in babilonem. non relinquetur quicquam dicit dominus.
Et de filiis tuis qui exibunt de te quos genueris tollent. et
erunt eunuchi in palatio regis babilonis. Et dixit ezechias
ad ysaiam. Bonum est verbum domini quod locutus es. et dixit. Fiat
tantum pax et veritas in diebus meis. XL

Consolamini consolamini populus meus dicit deus vester. Lo-
quimini ad cor ierusalem et advocate eam. quoniam comple-
ta est malicia eius. dimissa est iniquitas illius. Suscepit de ma-
nu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Vox clamantis in de-
serto. parate viam domini. rectas facite in solitudine semitas
dei nostri. Omnis vallis implebitur. et omnis mons et collis humi-
liabitur. et erunt prava in directa. et aspera in vias planas.
Et revelabitur gloria domini. et videbit omnis caro pariter quod os domini
locutum est. Vox dicentis. Clama. Et dixi. Quid clama-
bo? Omnis caro fenum. et omnis gloria eius quasi flos agri. Exsic-
catum est fenum et cecidit flos. verbum autem domini manet
in eternum. Super montem excelsum ascende tu qui evan-
gelizas syon. exalta in fortitudine vocem tuam tu qui
evangelizas ierusalem. Exalta. noli timere. Dic civitatibus
iude. Ecce deus vester. Ecce dominus deus in fortitudine veniet. et bra-
chium eius dominabitur. Ecce merces eius cum eo. et opus illius coram
illo. Sicut pastor gregem suum pascet in brachio suo congre-
gabit agnos. et in sinu suo levabit. fetas ipse portabit.
Quis mensus est pugillo aquas. et celos palmo ponderavit? Quis
appendit tribus digitis molem terre. et libravit in pondere
montes. et colles in statera? Quis adiuvit spiritum domini. aut
quis consiliarius eius fuit. et ostendit illi? Cum quo iniit consili-
um. et instruxit eum. et docuit eum semitam iusticie. et eru-
divit eum scientia. et viam prudencie ostendit illi? Ecce gentes
quasi stilla situle. et quasi momentum stature reputate sunt. Ecce
insule quasi pulvis exiguus. et libanus non sufficiet ad succenden-
dum. et animalia eius non sufficient ad holocaustum. Omnes
gentes quasi non sint sic sunt coram eo. et quasi nichilum et inane re-
putate sunt ei. Cui ergo similem fecistis deum. aut quam y-
maginem ponetis ei? Numquid sculptile conflabit faber.
aut aurifex auro figurabit illud. et laminis argenteis
argentarius? Forte lignum et imputribile elegit artifex
sapiens. querit quomodo statuat simulacrum quod non moveatur. Numquid
non scitis? Numquid non audistis? Numquid non annunciatum est ab inicio
vobis? Numquid non intellexistis fundamenta terre? Qui sedet super
girum terre. et habitatores eius sunt quasi locuste. Qui extendit velut
nichilum celos. et expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum.
Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint. iudices terre velut i-
nane fecit. Et quidem neque plantatus. neque satus. neque radicatus in terra
truncus eorum. repente flavit in eos et aruerunt. et turbo quasi stipu-
lam auferet eos. et cui assimilastis me. et adequastis dicit sanctus?
Levate in excelsum oculos vestros et videte quis creavit hec. Qui
educit in numero miliciam eorum. et omnes ex nomine vocat pre multi-
tudine fortitudinis. et roboris virtutisque eius. neque unum reliquum
fuit. Quare dicis iacob. et loqueris israel. Abscondita est via mea a
domino. et a deo meo iudicium meum transivit? Numquid nescis aut
non audisti? Deus sempiternus dominus qui creavit terminos terre. non deficiet
et non laborabit. nec est investigatio sapiencie eius. Qui dat las-
so virtutem. et his qui non sunt fortitudinem. et robur multi-
plicat. Deficient pueri et laborabunt. et iuvenes in infir-
mitate sua cadent. Qui autem sperant in domino mutabunt
fortitudinem. assument pennas sicut aquile. current
et non laborabunt. ambulabunt et non deficient. XLI

Taceant ad me insule. et gentes
fortitudinem mutent. accedant et tunc loquan-
tur. simul ad iudicium propinquemus. Quis suscitavit
ab oriente iustum. vocavit eum ut sequeretur se.
Dabit in conspectu eius gentes. et reges obtinebit. Dabit
quasi pulverem gladio eius sicut stipulam vento raptam arcui
eius. Persequetur eos. transibit in pace. semita in pedibus eius non
apparebit. Quis hec operatus est et fecit vocans generationes
ab exordio? Ego dominus primus et novissimus ego sum. Vide-
runt insule et timuerunt. extrema terre obstupuerunt.
appropinquaverunt et accesserunt. Unusquisque proximo suo au-
xiliabitur. et fratri suo dicet. confortare. Confortavit faber
erarius percutiens malleo eum qui cudebat tunc tempo-
ris dicens glutino bonum est. et confortavit eum clavis ut non
moveretur. Et tu israel serve meus. iacob quem elegi. semen abra-
ham amici mei. in quo apprehendi te ab extremis terre. et a lon-
ginquis eius vocavi te. et dixi tibi. Servus meus es tu. elegi te et
non abieci te. Ne timeas quia ego sum tecum. ne declines
quia ego deus tuus. Confortavi te et auxiliatus sum tibi.
et suscepit te dextera iusti mei. Ecce confundentur et erubescent
omnes qui pugnant adversum te. Erunt quasi non sint et peribunt
viri qui contradicunt tibi. Queres eos et non invenies. et non inve-
nies viros rebelles tuos. Erunt quasi non sint. et velut consumptio
homines bellantes adversum te. quia ego dominus deus tuus ap-
prehendens manum tuam. dicensque tibi. Ne timeas quia

ego adiutor te. Noli timere vermis iacob qui mortui estis ex israel. Ego auxiliatus sum tibi dicit dominus et redemptor tuus sanctus israel. Ego posui te quasi plaustrum triturans novum habens rostra serrantia. Triturabis montes et comminues et colles quasi pulverem pones. Ventilabis eos et ventus tollet et turbo disperget eos. Et tu exultabis in domino in sancto israel letaberis. Egeni et pauperes querunt aquas et non sunt, lingua eorum siti aruit. Ego dominus exaudiam eos deus israel non derelinquam eos. Aperiam in supinis collibus flumina et in medio camporum fontes. Ponam desertum in stagna aquarum et terram inviam in rivos aquarum. Dabo in solitudine cedrum et spinam et mirtum et lignum olive. Ponam in deserto abietem ulmum et buxum simul, ut videant et sciant et recogitent et intelligant pariter quia manus domini fecit hoc et sanctus israel creavit illud. Prope facite iudicium vestrum dicit dominus. Afferte si quid forte habetis dicit rex iacob. Accedant et nuntient nobis quecumque ventura sunt. Priora que fuerunt nuntiate et ponemus cor nostrum et sciemus novissima eorum et que ventura sunt indicate nobis. Annuntiate que ventura sunt in futurum et sciemus quia dii estis vos. Bene quoque aut male si potestis facite et loquamur et videamus simul. Ecce vos estis ex nichilo et opus vestrum ex eo quod non est. Abhominatio est qui elegit vos. Suscitavi ab aquilone et veniet ab ortu solis, vocabit nomen meum et adducet magistratus quasi lutum et velut plastes conculcans humum. Quis annuntiavit ab exordio ut sciamus et a principio ut dicamus: iustus es? Non est neque annuntians neque predicens neque audiens sermones vestros. Primus ad syon dicet: adsum, et ierusalem evangelistam dabo. Et vidi et non erat neque ex istis quisquam qui iniret consilium et interrogatus responderet verbum. Ecce omnes iniusti et vana opera eorum, ventus et inane simulacra eorum. XLII

Ecce servus meus suscipiam eum, electus meus complacuit sibi in illo anima mea. Dedi spiritum meum super eum, iudicium gentibus proferet. Non clamabit neque accipiet personam, nec audietur vox eius foris. Calamum quassatum non conteret et linum fumigans non extinguet. In veritate educet iudicium. Non erit tristis neque turbulentus donec ponat in terra iudicium, et legem eius insule expectabunt. Hec dicit dominus deus creans celos et extendens eos, firmans terram et que germinant ex ea, dans flatum populo qui est super eam et spiritum calcantibus eam. Ego dominus vocavi te in iustitia et apprehendi manum tuam et servavi te et dedi te in fedus populi, in lucem gentium, ut aperires oculos cecorum et educeres de conclusione vinctum, de domo carceris sedentes in tenebris. Ego dominus, hoc est nomen meum. Gloriam meam alteri non dabo et laudem meam sculptilibus. Que prima fuerunt ecce venerunt, nova quoque ego annuntio, antequam oriantur audita faciam vobis. Cantate domino canticum novum, laus eius ab extremis terre, qui descenditis in mare et plenitudo eius, insule et habitatores earum. Levetur desertum et civitates eius, in domibus habitabit cedar. Laudate habitatores petre, de vertice montium clamabunt. Ponent domino gloriam et laudem eius in insulis nuntiabunt. Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir proeliator suscitabit zelum, vociferabitur et clamabit, super inimicos suos confortabitur. Tacui semper, silui, patiens fui, sicut parturiens loquar. Dissipabo et absorbebo simul. Desertos faciam montes et colles et omne gramen eorum exsiccabo. Et ponam flumina in insulas et stagna arefaciam. Et ducam cecos in viam quam nesciunt et in semitis quas ignoraverunt ambulare eos faciam. Ponam tenebras eorum coram eis in lucem et prava in directa. Hec verba feci eis et non dereliqui eos. Conversi sunt retrorsum. Confundantur confusione qui confidunt in sculptili, qui dicunt conflatili: vos dii nostri. Surdi audite et ceci intuemini ad videndum. Quis cecus nisi servus meus et surdus nisi ad quem nuntios meos misi? Quis cecus nisi qui venundatus est, et quis cecus nisi servus domini? Qui vides multa nonne custodies? Qui apertas habes aures nonne audies? Et dominus voluit ut sanctificaret eum et magnificaret legem et extolleret. Ipse autem populus direptus et vastatus. Laqueus iuvenum omnes, et in domibus carcerum absconditi sunt. Facti sunt in rapinam nec est qui eruat, in direptionem nec est qui dicat: redde. Quis est in vobis qui audiat hoc, attendat et auscultet futura? Quis dedit in direptionem iacob et israel vastantibus? Nonne dominus ipse cui peccavimus? Et noluerunt in viis eius ambulare et non audierunt legem eius. Et effudit super eum indignationem furoris sui et forte bellum, et combussit eum in circuitu et non cognovit, et succendit eum et non intellexit. Et nunc hec dicit dominus creans te iacob et formans te israel: Noli timere quia redemi te et vocavi te nomine tuo, servus meus es tu. Cum transieris per aquas tecum ero et flumina non operient te. Cum ambulaveris in igne non combureris et flamma non ardebit in te. Quia ego dominus deus tuus sanctus israel salvator tuus. Dedi propitiationem tuam egyptum, ethiopiam et sabba pro te. Ex quo honorabilis factus es in oculis meis et gloriosus, ego dilexi te, et dabo homines pro te et populos pro anima tua. Noli timere quia ego tecum sum. Ab oriente adducam semen tuum et ab occidente congregabo te. Dicam aquiloni: da, et austro: noli prohibere. Affer filios meos de longinquo et filias meas ab extremis terre, et omnem qui invocat nomen meum in gloriam meam. Creavi eum, formavi eum et feci eum. Educ foras populum cecum et oculos habentem, surdum et aures ei sunt. Omnes gentes congregate sunt simul et collecte sunt tribus. Quis in vobis annuntiet istud et que prima sunt audire nos faciet? Dent testes eorum et iustificentur et audiant et dicant: vere. Vos testes mei dicit dominus et servus meus quem elegi, ut sciatis et credatis michi et intelligatis quia ego ipse sum. Ante me non est formatus deus et post me non erit. Ego sum, ego sum dominus, et non est absque me salvator. Ego annuntiavi et salvavi, auditum feci et non fuit in vobis alienus. Vos estis testes mei dicit dominus et ego deus. Et ab initio ego ipse et non est qui de manu mea eruat. Operabor et quis avertet illud? Hec dicit dominus redemptor vester sanctus israel: Propter vos emisi in babilonem et detraxi vectes universos et chaldeos in navibus suis gloriantes. Ego dominus sanctus vester creans israel rex vester. Hec dicit dominus qui dedit in mari viam et in aquis torrentibus semitam. Qui eduxit quadrigam et equum, agmen et robustum, simul obdormierunt

inuenit: non uestigavit. Contritus est quasi linum extinctus est. Ne me-
mineritis priorum et antiqua ne intueamini. Ecce ego facio nova
et nunc orientur utique cognoscetis ea. Ponam in deserto viam
et in invio flumina. Glorificabit me bestia agri, dracones et stru-
ones. Quia dedi in deserto aquas, et flumina in invio, ut darem po-
tum populo meo electo meo. Populum istum formavi mihi, laudem meam
narrabit. Non me invocasti Iacob, nec laborasti in me Israel. Non
obtulisti mihi arietem holocausti tui, et victimis tuis non glorificasti
me. Non te servire feci in oblatione, nec laborem praebui in thure. Non
emisti mihi argento calamum, et adipe victimarum tuarum non ine-
briasti me. Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis, praebuisti mihi
laborem in iniquitatibus tuis. Ego sum ego sum ipse qui deleo
iniquitates tuas propter me, et peccatorum tuorum non recordabor. Reduc
me in memoriam, ut iudicemur simul; narra si quid habes ut
iustificeris. Pater tuus primus peccavit, et interpretes tui praevaricati sunt
in me. Et contaminavi principes sanctos, dedi ad internecionem Iacob
et Israel in blasphemiam. XIII

xliiii

Et nunc audi Iacob serve meus, et Israel quem elegi. Haec dicit Dominus
faciens et formans te ab utero auxiliator tuus. Noli
timere serve meus Iacob, et rectissime quem elegi. Effundam enim
aquas super sitientem, et fluenta super aridam. Effundam spi-
ritum meum super semen tuum, et benedictionem meam super stirpem
tuam. Et germinabunt inter herbas quasi salices iuxta praefluentes
aquas. Iste dicet: Domini ego sum, et ille vocabit in nomine Ia-
cob, et hic scribet manu sua Domino, et in nomine Israel assimilabitur.
Haec enim dicit Dominus rex Israel et redemptor eius Dominus exercituum. Ego primus
et ego novissimus, et absque me non est deus. Quis similis mei? Vocet et annun-
ciet, et ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum.
Ventura et quae futura sunt annuntiet eis. Nolite timere
neque conturbemini. Ex tunc audire te feci et annuntiavi. Vos estis
testes mei. Numquid est deus absque me et formator quem ego non noverim?
Plastae idoli omnes nihil sunt, et amantissima eorum non proderunt
eis. Ipsi testes eorum sunt quia non vident neque intellegunt, ut confun-
dantur. Quis formavit deum, et sculptile conflavit ad nihil
utile? Ecce omnes participes eius confundentur. Fabri enim sunt
ex hominibus. Cum convenerint omnes stabunt et pavebunt, et confun-
dentur simul. Faber ferrarius lima operatus est; in prunis et
malleis formavit illud, et operatus est in brachio fortitu-
dinis suae. Esuriet et deficiet, non bibet aquam et lassescet. Ar-
tifex lignarius extendit normam, formavit illud in run-
cina, fecit illud angularibus, et in circino tornavit illud,
et fecit imaginem viri quasi speciosum hominem habitantem
in domo. Succidit cedros, tulit ilicem et quercum quae ste-
terat inter ligna saltus. Plantavit pinum quam pluvia
nutrivit, et facta est pars hominibus in focum. Sumpsit ex eis et
calefactus est, et succendit et coxit panes. De reliquo autem
operatus est deum et adoravit, fecit sculptile et curvatus est ante
illud. Medium eius combussit igni, et de medio eius carnes
coxit et comedit, coxit pulmentum et saturatus est, et calefactus est
et dixit: Vah, calefactus sum, vidi focum. Reliquum autem eius deum
fecit et sculptile sibi. Curvatur ante illud et adorat illud et obsecrat
dicens: Libera me, quia deus meus es tu. Nescierunt neque intellexerunt;
obliti enim sunt ne videant oculi eorum, et ne intellegant corde
suo. Non recogitant in mente sua, neque cognoscunt neque
sentiunt ut dicant: Medietatem eius combussi igne, et coxi super car-
bones eius panes, coxi carnes et comedi, et de reliquo eius idolum
faciam? Ante truncum ligni procidam? Pars eius cinis est. Cor in-
sipiens adorabit illud, et non liberabit animam suam neque dicet: Forte
mendacium est in dextera mea. Memento horum Iacob et Israel quoniam ser-
vus meus es tu. Formavi te, servus meus es tu Israel, ne obliviscaris
mei. Delevi ut nubem iniquitates tuas, et quasi nebulam
peccata tua. Revertere ad me quoniam redemi te. Laudate caeli quo-
niam fecit Dominus, iubilate extrema terrae, resonate montes
laudationem, saltus et omne lignum eius, quoniam redemit Dominus Iacob
et Israel gloriabitur. XL

Haec dicit Dominus redemptor tuus et formator tuus
ex utero: Ego sum Dominus faciens omnia, extendens caelos
solus, stabiliens terram, et nullus mecum. Irrita faciens signa
divinorum, et ariolos in furorem vertens. Convertens sapientes
retrorsum, et scientiam eorum stultam faciens. Suscitans verbum
servi sui, et consilium nuntiorum suorum complens. Qui dico Ierusalem: Ha-
bitaberis, et civitatibus Iuda: Aedificabimini, et deserta eius susci-
tabo. Qui dico profundo: Desolare, et flumina tua arefaciam. Qui
dico Cyro: Pastor meus es, et omnem voluntatem meam complebis.
Qui dico Ierusalem: Aedificaberis, et templo: Fundaberis. Haec dicit Dominus
christo meo Cyro cuius apprehendi dexteram, ut subiciam ante fa-
ciem eius gentes, et dorsa regum vertam, et aperiam ante eum ia-
nuas, et portae non claudentur. Ego ante te ibo, et gloriosos terrae hu-
miliabo. Portas aereas conteram, et vectes ferreos confringam,
et dabo tibi thesauros absconditos, et archana secretorum, ut
scias quia ego Dominus qui voco nomen tuum Deus Israel. Propter servum me-
um Iacob et Israel electum meum, et vocavi te in nomine tuo, et
assimilavi te et non cognovisti me. Ego Dominus et non est amplius; extra
me non est deus. Accinxi te et non cognovisti me, ut sciant hii qui
ab ortu solis et qui ab occidente, quoniam absque me non est. Ego Dominus et
non est alter Deus, formans lucem et creans tenebras, faciens pacem
et creans malum. Ego Dominus faciens omnia haec. Rorate caeli et nu-
bes pluant iustum, aperiatur terra et germinet salvatorem, et iu-
stitia oriatur simul. Ego Dominus creavi eum. Vae qui contradicit fictori suo, te-
sta de samiis terrae. Numquid dicet lutum figulo suo: Quid facis? et opus
tuum absque manibus est. Vae qui dicit patri: Quid generas? et mulieri: Quid
parturis? Haec dicit Dominus sanctus Israel plastes eius: Ventura interrogate
me super filios meos, et super opera manuum mearum mandate
mihi. Ego feci terram, et hominem super eam creavi. Manus meae
tetenderunt caelos, et omni militiae eorum mandavi. Ego su-
scitabo eum ad iustitiam, et omnes vias eius dirigam. Ipse aedifi-

ficabit civitatem meam et captivitatem meam dimittet non in
pretio neque in muneribus dicit Dominus exercituum. Haec dicit Dominus labor Ae-
gypti et negotiatio Ethiopiae et Sabaim viri sublimes ad te transi-
bunt et tui erunt post te ambulabunt vincti manicis pergent et te ado-
rabunt teque deprecabuntur tantum in te est Deus et non est absque te Deus. Vere tu
es Deus absconditus Deus Israel salvator. Confusi sunt et erubuerunt omnes
simul abierunt in confusionem fabricatores errorum. Israel salva-
tus est in Domino salute aeterna. Non confundemini et non erubesce-
tis usque in saeculum saeculi. Quia haec dicit Dominus creans caelos ipse Deus formans
terram et faciens eam ipse plastes eius non in vanum creavit eam ut habi-
tetur formavit eam. Ego Dominus et non est alius. Non in abscon-
dito locutus sum in loco terrae tenebroso. Non dixi semini Ia-
cob frustra quaerite me. Ego Dominus loquens iustitiam adnuntians recta. Con-
gregamini et venite et accedite simul qui salvati estis de genti-
bus. Nescierunt qui levant lignum sculpturae suae et rogant deum non salvan-
tem. Adnuntiate et venite et consiliamini simul. Quis auditum fecit
hoc ab initio ex tunc praedixit illud? Numquid non ego Dominus et non est ultra deus absque
me? Deus iustus et salvans non est praeter me. Convertimini ad me et salvi eritis
omnes fines terrae quia ego Deus et non est alius. In memet ipso iuravi egre-
dietur de ore meo iustitiae verbum et non revertetur. Quia mihi curvabitur omne
genu et iurabit omnis lingua. Ergo in Domino dicent meae sunt
iustitiae et imperium ad eum venient et confundentur omnes qui repugnant
ei. In Domino iustificabitur et laudabitur omne semen Israel. XL

Confractus est Bel contritus est Nabo facta sunt simulacra eorum bestiis
et iumentis onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem conta-
buerunt et contrita sunt simul. Non potuerunt salvare portantem et
anima eorum in captivitatem ibit. Audite me domus Iacob et omne re-
siduum domus Israel qui portamini a meo utero qui gestamini a vul-
va. Usque ad senectam ego ipse et usque ad canos ego portabo. Ego
feci et ego feram ego portabo et ego salvabo. Cui adsimilastis
me et adaequastis et comparastis me et fecistis similem? Qui confertis
aurum de sacculo et argentum in statera ponderatis conducentes auri-
ficem ut faciat deum et procidunt et adorant. Portant illud in
umeris gestantes et ponentes in loco suo et stabit ac de loco suo
non movebitur. Sed et cum clamaverint ad eum non audiet de tribu-
latione non salvabit eos. Mementote istud et fundamini redite
praevaricatores ad cor. Recordamini prioris saeculi quoniam ego sum Deus
et non est ultra deus nec est similis mei. Adnuntians ab exordio novissimum
et ab initio quae necdum facta sunt. Dicens consilium meum stabit et omnis
voluntas mea fiet. Vocans ab oriente avem et de terra lon-
ginqua virum voluntatis meae. Et locutus sum et adducam illud.
creavi et faciam illud. Audite me duro corde qui longe estis
a iustitia. Prope feci iustitiam meam non elongabitur et salus mea non morabitur.
Dabo in Sion salutem et in Israel gloriam meam. Descende sede in
pulvere virgo filia Babylon sede in terra non est solium filiae Chaldeorum
quia ultra non vocaberis mollis et tenera. Tolle molam et mole farinam.
Denuda turpitudinem tuam discoperi humerum revela crura transi
flumina. Revelabitur ignominia tua et videbitur obprobrium
tuum. Ultionem capiam et non resistet mihi homo. Redemptor noster Dominus
exercituum nomen illius sanctus Israel. Sede tace et intra in tenebras filia Chal-
deorum quia non vocaberis ultra domina regnorum. Iratus sum super populum meum
contaminavi hereditatem meam et dedi eos in manu tua. Non po-
suisti eis misericordias super senem adgravasti iugum tuum valde et dixi-
sti. In sempiternum ero domina. Non posuisti haec super cor tuum neque
recordata es novissimi tui. Et nunc audi haec delicata et habitans con-
fidenter quae dicis in corde tuo ego sum et non est praeter me amplius. Non
sedebo vidua et ignorabo sterilitatem. Venient tibi duo haec subito
in die una sterilitas et viduitas. Universa venerunt super te propter mul-
titudinem maleficiorum tuorum et propter duritiam incantatorum tuorum
vehementem. Et fiduciam habuisti in malitia tua et dixisti. Non
est qui videat me. Sapientia tua et scientia tua haec decepit te et dixisti in cor-
de tuo. Ego sum et praeter me non est altera. Veniet super te malum et
nescies ortum eius et inruet super te calamitas quam non poteris expia-
re. Veniet super te miseria repente quam nescies. Sta cum incan-
tatoribus tuis et cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus
laborasti ab adolescentia tua si forte quid prosit tibi. Aut si forte
possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum. Stent
et salvent te augures caeli qui contemplabantur sidera et supputa-
bant menses ut ex eis adnuntiarent ventura tibi. Ecce facti sunt quasi
stipula ignis conbusit eos. Et non liberabunt animam suam de manu
flammae. Non sunt prunae quibus calefiant nec focus ut sedeant ad eum.
Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras. Negotiatores tui
ab adolescentia tua unusquisque in via sua erraverunt non est qui salvet
te. XLV

Audite haec domus Iacob
qui vocamini nomine meo Israel recordamini non in veritate neque in
iustitia. De civitate enim sancta vocati sunt et super Deum Israel constabiliti sunt.
Dominus exercituum nomen eius. Priora ex tunc adnuntiavi et ex ore meo exie-
runt et audita feci ea repente operatus sum et venerunt. Sciebam enim
quia durus es tu et nervus ferreus cervix tua et frons tua aerea. Praedixi
tibi ex tunc antequam venirent indicavi tibi ne forte diceres idola mea
fecerunt haec et sculptilia mea et conflatilia mandaverunt ista. Quae audisti
vide omnia vos autem num adnuntiastis. Audita feci tibi nova ex tunc
et conservata sunt quae nescis nunc creata sunt et non ex tunc et ante diem
et non audisti ea neque cognovisti neque ex tunc aperta est auris tua. Scio enim
quia praevaricans praevaricaberis et transgressorem ex utero vocavi te. Propter
nomen meum longe faciam furorem meum et propter laudem meam infre-
nabo te ne intereas. Ecce excoxi te sed non quasi argentum elegi te in
camino paupertatis. Propter me faciam ut non blasphemer et gloriam
meam alteri non dabo. Audite me Iacob et Israel quem ego voco. Ego ipse
ego primus et ego novissimus. Manus quoque mea fundavit terram et dex-
tera mea mensa est caelos. Ego vocabo eos et stabunt simul. Congregamini omnes
vos et audite. Quis de eis adnuntiavit haec? Dominus dilexit eum faciet
voluntatem suam in Babylone et brachium suum in Chaldeis.
Ego ego locutus sum et vocavi eum adduxi eum et directa est via
eius. Accedite ad me et audite hoc. Non a principio in abscondito lo-
cutus sum ex tempore antequam fierent ibi eram et nunc Dominus Deus misit me

et spiritus eius. Hec dicit dominus deus redemptor tuus sanctus israel. Ego dominus deus tuus do-
cens te utilia, gubernans te in via qua ambulas. Utinam attendisses
mandata mea. facta fuisset sicut flumen pax tua. et iusticia tua sicut gurgites
maris. et fuisset quasi harena semen tuum. et stirps uteri tui ut lapilli
eius. non interisset. et non fuisset attritum nomen eius a facie mea. Egredimini de
babilone. fugite a chaldeis. In voce exultationis annunciate. auditum
facite hoc. et ferte illud usque ad extrema terre. Dicite. redemit dominus
servum suum iacob. Non sitierunt in deserto cum educeret eos.
aquam de petra produxit eis. et scidit petram et fluxerunt aque. Non
est pax impiis dicit dominus. Audite insule. et attendite populi de longe.
dominus ab utero vocavit me. de ventre matris mee recordatus est
nominis mei. et posuit os meum quasi gladium acutum. in umbra
manus sue protexit me. et posuit me sicut sagittam electam. In
pharetra sua abscondit me. et dixit michi. Servus meus es tu israel. quia in te
gloriabor. Ego dixi. In vacuum laboravi sine causa. et vane fortitu-
dinem meam consumpsi. Ergo iudicium meum cum domino. et opus meum
cum deo meo. Et nunc hec dicit dominus formans me ex utero servum sibi
ut reducam iacob ad eum. et congregabitur. et glorificatus sum in
oculis domini. et deus meus factus est fortitudo mea. et dixit. Parum est ut sis
michi servus ad suscitandas tribus iacob. et feces israel convertendas. Ecce dedi
te in lucem gentium. ut sis salus mea usque ad extremum terre.
Hec dicit dominus redemptor israel. sanctus eius ad contemptibilem animam. et ad
abhominatam gentem. et ad servum dominorum. Reges videbunt et con-
surgent principes. et adorabunt propter dominum quia fidelis est. et sanctum israel qui
elegit te. Hec dicit dominus. In tempore placito exaudivi te. et in die salutis
auxiliatus sum tui. et servavi te. et dedi te in fedus populi. ut su-
scitares terram. et possideres hereditates dissipatas. Ut diceres hiis qui
vincti sunt exite. et hiis qui in tenebris revelamini. Super vias
pascentur. et in omnibus planis pascua eorum. Non esurient neque sitient
amplius. et non percutiet eos estus et sol. quia miserator eorum reget
eos. et ad fontes aquarum potabit eos. et ponam omnes montes me-
os in viam. et semite mee exaltabuntur. Ecce isti de longe veni-
ent. et ecce illi ab aquilone et mari. et isti de terra australi. Lau-
date celi. et exulta terra. iubilate montes laudem. quia consolatus est
dominus populum suum. et pauperum suorum miserebitur. Et dixit syon. Dereli-
quit me dominus. et dominus oblitus est mei. Numquid oblivisci potest mulier infantem
suum ut non misereatur filio uteri sui. et si illa oblita fuerit. ego tamen non
obliviscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te. muri tui coram
oculis meis semper. Venerunt structores tui. destruentes te et dissi-
pantes te a te exibunt. Leva in circuitu oculos tuos et vide. omnes
isti congregati sunt. venerunt tibi. Vivo ego dicit dominus. quia hiis omnibus
velut ornamento vestieris. et circumdabis tibi eos quasi sponsa. Quia
deserta tua. et solitudines tue. et terra ruine tue nunc angusta erunt
pre habitatoribus. et longe effugabuntur qui absorbebant te. Adhuc
dicent in auribus tuis filii sterilitatis tue. Angustus michi est locus.
fac spacium michi ut habitem. et dices in corde tuo. Quis genuit michi
istos. Ego sterilis et non pariens. transmigrata et captiva. et istos
quis enutrivit. Ego destituta et sola. et isti ubi erant. Hec dicit
dominus deus. Ecce levabo ad gentes manum meam. et exaltabo ad populos
signum meum. et afferent filios tuos in ulnis. et filias tuas super hu-
meros portabunt. et erunt reges nutricii tui. et regine nutrices tue.
Vultu in terram demisso adorabunt te. et pulverem pedum tuorum lin-
gent. et scies quia ego dominus. super quem non confundentur qui expectant eum.
Numquid tolletur a forti preda. aut quod captum fuerit a robusto sal-
vum esse poterit. Quia hec dicit dominus. Equidem et captivitas a forti tol-
letur. et quod ablatum fuerit a robusto salvabitur. Eos vero qui iu-
dicaverunt te ego iudicabo. et filios tuos ego salvabo. et cibabo
hostes tuos carnibus suis. et quasi musto sanguine suo inebriabuntur.
et sciet omnis caro quia ego dominus salvans te. et redemptor tuus fortis iacob.

L

Hec dicit dominus.
Quis est hic liber repudii matris vestre quo dimisi eam.
aut quis est creditor meus cui vendidi vos. Ecce enim in iniquitati-
bus vestris venditi estis. et in sceleribus vestris dimisi matrem vestram.
Quia veni et non erat vir. vocavi et non erat qui audiret. Numquid
abbreviata et parvula facta est manus mea ut non possim redimere.
aut non est in me virtus ad liberandum. Ecce in increpatione mea desertum
faciam mare. ponam flumina in siccum. computrescent pisces
sine aqua. et morientur in siti. Induam celos tenebris. et saccum
ponam operimentum eorum. Dominus dedit michi linguam eruditam ut
sciam sustentare eum qui lapsus est verbo. Erigit mane ma-
ne erigit michi aurem ut audiam quasi magistrum. Dominus deus aperuit michi
aurem. ego autem non contradico. retrorsum non abii. Corpus meum dedi percu-
tientibus. et genas meas vellentibus. faciem meam non averti ab incre-
pantibus et conspuentibus in me. Dominus deus auxiliator meus. et ideo non sum
confusus. ideo posui faciem meam ut petram durissimam. et scio
quoniam non confundar. Iuxta est qui iustificat me. quis contradicit michi.
Stemus simul. quis est adversarius meus. Accedat ad me. Ecce dominus
deus auxiliator meus. Quis est qui condempnet me. Ecce omnes quasi ve-
stimentum conterentur. et tinea comedet eos. Quis ex vobis timens
dominum audiens vocem servi sui. Qui ambulavit in tenebris
et non est lumen ei. speret in nomine domini. et innitatur super deum suum.
Ecce omnes vos accendentes ignem. et accincti flammis. ambu-
late in lumine ignis vestri. et in flammis quas succendistis vobis.
De manu mea factum est hoc vobis. in doloribus dormietis.

LI

Audite me qui sequimini quod iustum est. et qui queritis dominum.
Attendite ad petram unde excisi estis. et ad cavernam laci
de qua precisi estis. Attendite ad abraham patrem vestrum. et ad
saram que peperit vos. quia unum vocavi eum. et benedixi ei. et
multiplicavi eum. Consolabitur ergo dominus syon. et consolabitur omnes
ruinas eius. et ponet desertum eius quasi delicias. et solitudinem eius
quasi ortum domini. Gaudium et leticia invenietur in ea. gratiarum
actio. et vox laudis. Attendite ad me populus meus. et tribus
mea me audite. Quia lex a me exiet. et iudicium meum
in lucem populorum requiescet. Prope est iustus meus. egressus est salva-
tor meus. et brachia mea populos iudicabunt. Me insule expectabunt.
et brachium meum sustinebunt. Levate in celum oculos vestros. et vide-
te sub terra deorsum. quia celi sicut fumus liquescent. et terra sicut vesti-
mentum atteretur. et habitatores eius sicut hec interibunt. Salus autem

mea in sempiternum erit, et iustitia mea non deficiet. Audite me qui scitis iustum populus, lex mea in corde eorum. Nolite timere opprobrium hominum, et blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum sic comedet eos vermis, et sicut lanam sic devorabit eos tinea. Salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea in generatione et generatione. Consurge consurge induere fortitudinem tuam Syon brachium domini. Consurge sicut in diebus antiquis in generationibus seculorum. Numquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem? Numquid non tu siccasti mare aquam abyssi vehementis? Qui posuisti profundum maris viam ut transirent liberati. Et nunc qui redempti sunt a domino revertentur, et venient in Syon laudantes, et leticia sempiterna super capita eorum. Gaudium et leticiam tenebunt, et fugiet dolor et gemitus. Ego ego ipse consolabor vos. Quis tu ut timeas ab homine mortali, et a filio hominis qui quasi fenum ita arescet? Et oblitus es domini creatoris tui, qui tetendit celos et fundavit terram, et formidasti iugiter tota die a facie furoris eius qui te tribulabat, et paraverat ad perdendum. Ubi nunc furor tribulantis? Cito veniet gradiens ad aperiendum, et non interficiet usque ad internecionem, nec deficiet panis eius. Ego autem sum dominus deus tuus qui conturbo mare, et intumescunt fluctus eius. Dominus exercituum nomen meum. Posui verba mea in ore tuo, et in umbra manus mee protexi te, ut plantes celos et fundes terram, et dicas ad Syon: Populus meus es tu. Elevare elevare consurge Ierusalem, que bibisti de manu domini calicem ire eius; usque ad fundum calicis soporis bibisti, et epotasti usque ad feces. Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis quos genuit, et non est qui apprehendat manum eius ex omnibus filiis quos enutrivit. Duo sunt que occurrerunt tibi. Quis contristabitur super te? Vastitas et contritio, et fames et gladius. Quis consolabitur te? Filii tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum sicut orix illaqueatus, pleni indignatione domini, increpatione dei tui. Ideo audi hoc paupercula, et ebria non a vino. Hec dicit dominator tuus dominus, et deus tuus qui pugnavit pro populo suo: Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis mee. Non adiciam ut bibas illum ultra. Et ponam illum in manu eorum qui te humiliaverunt et dixerunt anime tue: Incurvare ut transeamus. Et posuisti ut terram corpus tuum, et quasi viam transeuntibus. LII

Consurge consurge induere fortitudine tua Syon, induere vestimentis glorie tue Ierusalem civitas sancti, quia non adiciet ultra ut pertranseat per te incircumcisus et inmundus. Excutere de pulvere, consurge, sede Ierusalem. Solve vincula colli tui filia captiva Syon. Quia hec dicit dominus: Gratis venundati estis, et sine argento redimemini. Quia hec dicit dominus deus: In Egyptum descendit populus meus in principio ut colonus esset ibi, et Assur absque ulla causa calumpniatus est eum. Et nunc quid michi est hic, dicit dominus, quoniam ablatus est populus meus gratis? Dominatores eius inique agunt, dicit dominus, et iugiter tota die nomen meum blasphematur. Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa, quia ego ipse qui loquebar ecce assum. Quam pulchri super montes pedes annunciantis et predicantis pacem, annunciantis bonum, predicantis salutem, dicentis: Syon, regnabit deus tuus. Vox speculatorum tuorum; levaverunt vocem, simul laudabunt, quia oculo ad oculum videbunt cum converterit dominus Syon. Gaudete et laudate simul deserta Ierusalem, quia consolatus est dominus populum suum, redemit Ierusalem. Paravit dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium, et videbunt omnes fines terre salutare dei nostri. Recedite recedite, exite inde, pollutum nolite tangere; exite de medio eius, mundamini qui fertis vasa domini. Quoniam non in tumultu exibitis nec in fuga properabitis. Precedet enim vos dominus, et congregabit vos deus Israel. Ecce intelliget servus meus, et exaltabitur, et elevabitur, et sublimis erit valde. Sicut obstupuerunt super eum multi, sic inglorius erit inter viros aspectus eius, et forma eius inter filios hominum. Iste asperget gentes multas; super eum continebunt reges os suum, quia quibus non est narratum de eo viderunt, et qui non audierunt contemplati sunt.

Quis credidit auditui nostro? et brachium domini cui revelatum est? Et ascendet sicut virgultum coram eo, et sicut radix de terra sitienti. Non est species ei neque decor, et vidimus eum, et non erat aspectus, et desideravimus eum despectum, et novissimum virorum, virum dolorum, et scientem infirmitatem; et quasi absconditus vultus eius et despectus, unde nec reputavimus eum. Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit, et nos reputavimus eum quasi leprosum, et percussum a deo, et humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super eum, et livore eius sanati sumus. Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit, et dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum. Oblatus est quia ipse voluit, et non aperuit os suum. Sicut ovis ad occisionem ducetur, et quasi agnus coram tondente se obmutescet, et non aperiet os suum. De angustia et iudicio sublatus est. Generationem eius quis enarrabit? Quia abscisus est de terra viventium. Propter scelus populi mei percussi eum. Et dabit impios pro sepultura, et divitem pro morte sua, eo quod iniquitatem non fecerit, neque dolus fuerit in ore eius. Et dominus voluit conterere eum in infirmitate. Si posuerit animam suam pro peccato, videbit semen longevum, et voluntas domini in manu eius dirigetur. Pro eo quod laboravit anima eius, videbit et saturabitur. In scientia sua iustificabit ipse iustus servus meus multos, et iniquitates eorum ipse portabit. Ideo dispertiam ei plurimos, et fortium dividet spolia, pro eo quod tradidit in mortem animam suam, et cum sceleratis reputatus est. Et ipse peccata multorum tulit, et pro transgressoribus oravit. LIII

Lauda sterilis que non paris, decanta laudem et hinni que non pariebas, quoniam multi filii deserte magis quam eius que habet virum, dicit dominus. Dilata locum tentorii tui, et pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas. Longos fac funiculos tuos, et clavos tuos consolida. Ad dexteram enim et ad levam penetrabis, et semen tuum gentes hereditabit, et civitates desertas inhabitabit. Noli timere, quia non confunderis, neque erubesces. Non enim te pudebit, quia confusionis adolescentie tue oblivisceris, et obprobrium viduitatis tue non recordaberis amplius. Quia dominabitur tui qui fecit te, dominus exercituum nomen eius, et redemptor tuus sanctus Israel, deus omnis terre vocabitur. Quia ut mulierem derelictam et merentem spiritu vocavit te dominus, et uxorem ab adolescentia abiectam, dixit dominus deus tuus. Ad punctum in modico dereliqui te.

et in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis
abscondi faciem meam parumper a te. et in misericordia sempiterna misere-
tus sum tui, dixit redemptor tuus dominus. Sicut in diebus Noe istud michi est, cui
iuravi ne inducerem aquas diluvii ultra super terram, sic iuravi ut
non irascar tibi et non increpem te. Montes enim commovebuntur. et colles
contremiscent. misericordia autem mea non recedet a te. et fedus pacis mee non
movebitur. dixit miserator tuus dominus. Paupercula tempestate convul-
sa absque ulla consolatione. ecce ego sternam per ordinem lapides tuos.
et fundabo te in saphiris. et ponam iaspidem propugnacula tua
et portas tuas in lapides sculptos. et omnes terminos tuos in la-
pides desiderabiles. universos filios tuos doctos a domino. et multi-
tudinem pacis filiis tuis. et in iustitia fundaberis. Recede procul a
calumpnia quia non timebis. et a pavore quia non appropinquabit tibi. Ecce
accola veniet qui non erat mecum. advena quondam tuus adiun-
getur tibi. Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas. et profe-
rentem vas in opus suum. et ego creavi interfectorem ad disperdendum.
Omne vas quod fictum est contra te non dirigetur. et omnem linguam resistentem
tibi in iudicio iudicabis. Hec est hereditas servorum domini et iustitia eorum apud
me dicit dominus. LV

LV Omnes sitientes venite ad aquas. et qui non habetis argentum
properate, emite et comedite. Venite, emite absque argento
et absque ulla commutatione vinum et lac. Quare appenditis argen-
tum et non in panibus. et laborem vestrum non in saturitate. Audite
audientes me. et comedite bonum. et delectabitur in crassitudine
anima vestra. Inclinate aurem vestram. et venite ad me. audite
et vivet anima vestra. Et feriam vobiscum pactum sempiternum.
misericordias David fideles. Ecce testem populis dedi eum. ducem ac precepto-
rem gentibus. Ecce gentem quam nesciebas vocabis. et gentes
que non cognoverunt te ad te current propter dominum deum tuum. et sanctum Israel
quia glorificavit te. Querite dominum dum inveniri potest. invoca-
te eum dum prope est. Derelinquat impius viam suam. et vir iniquus co-
gitationes suas. et revertatur ad dominum et miserebitur eius. et ad deum
nostrum quoniam multus est ad ignoscendum. Non enim cogitationes mee co-
gitationes vestre. neque vie mee vie vestre dicit dominus. Quia sicut exaltantur
celi a terra. sic exaltate sunt vie mee a viis vestris et cogitationes
mee a cogitationibus vestris. Et quomodo descendit imber et nix de celo et
illuc ultra non revertitur. sed inebriat terram et infundit eam. et ger-
minare eam facit. et dat semen serenti. et panem comedenti.
sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo. Non revertetur ad
me vacuum. sed faciet quecumque volui. et prosperabitur in hiis ad que
misi illud. Quia in letitia egrediemini. et in pace deducemini.
Montes et colles cantabunt coram vobis laudem. et omnia re-
gionis ligna plaudent manu. Pro saliunca ascendet abies
et pro urtica crescet mirtus. et erit dominus nominatus in signum eternum quod non au-
feretur. LVI

LVI Hec dicit dominus. Custodite iudicium. et facite iustitiam. quia iuxta est salus
mea ut veniat. et iustitia mea ut reveletur. Beatus vir qui facit
hoc. et filius hominis qui apprehendet illud. custodiens sabbatum
ne polluat illud. custodiens manus suas ne faciat omne malum.
Et non dicat filius advene qui adheret domino dicens. Separatione
dividet me dominus a populo suo. et non dicat eunuchus. ecce ego lignum aridum.
Quia hec dicit dominus eunuchis. qui custodierint sabbata mea et elegerint
que ego volui. et tenuerint fedus meum. dabo eis in domo mea et
in muris meis locum. et nomen melius a filiis et filiabus. Nomen sempi-
ternum dabo eis quod non peribit. et filios advene qui adherent domino ut
colant eum et diligant nomen eius. ut sint ei in servos. omnem custo-
dientem sabbatum ne polluat illud. et tenentem fedus meum. addu-
cam eos in montem sanctum meum. et letificabo eos in domo orationis
mee. Holocausta eorum et victime eorum placebunt michi super altare
meum. quia domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis. ait
dominus deus qui congregat dispersos Israel. Adhuc congregabo ad eum omnes congre-
gatos eius. Omnes bestie agri venite ad devorandum. universe be-
stie saltus. Speculatores eius ceci omnes nescierunt universi. canes
muti non valentes latrare. videntes vana. dormientes et a-
mantes somnia. et canes impudentissimi nescierunt saturita-
tem. Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam. omnes in viam suam
declinaverunt. unusquisque ad avaritiam suam. a summo usque ad no-
vissimum. Venite sumamus vinum. et impleamur ebrietate. et erit
sicut hodie sic et cras et multo amplius. LVII

LVII Iustus perit et non est qui recogitet in corde suo. et viri misericordie col-
liguntur quia non est qui intelligat. A facie enim malitie col-
lectus est iustus. Veniat pax. requiescat in cubili suo qui
ambulavit in directione sua. Vos autem accedite huc filii
auguratricis. semen adulteri et fornicarie. Super quem lusistis.
super quem dilatastis os. et eiecistis linguam. Numquid non vos filii sce-
lesti. semen mendax. qui consolamini in diis subter omne lignum fron-
dosum. immolantes parvulos in torrentibus subter eminentes
petras. In partibus torrentis pars tua. hec est sors tua. et ipsis effu-
disti libamen. obtulisti sacrificium. Numquid super hiis non indig-
nabor. Super montem excelsum et sublimem posuisti cubile tu-
um. et illuc ascendisti ut immolares hostias. et post hostium
et postem posuisti memoriale tuum. Quia iuxta me disco-
operuisti. et suscepisti adulterum. Dilatasti cubile tuum et pepi-
gisti cum eis fedus. Dilexisti stratum eorum manu aperta. et
ivisti regi cum unguento. et multiplicasti pigmenta tua. Mi-
sisti legatos tuos procul. et humiliata es usque ad inferos. In
multitudine vie tue laborasti. non dixisti quiescam. Vitam
manus tue invenisti. propterea non rogasti. et quem sollicita timuisti.
quia mentita es. et mei non es recordata. neque cogitasti in corde
tuo. Quia ego tacens et quasi non videns. et mei oblita es. Ego
annuntiabo iustitiam tuam. et opera tua non proderunt tibi. Cum cla-
maveris liberent te congregati tui. et omnes eos auferet ventus. tol-
let aura. Qui autem habet fiduciam mei. hereditabit terram et
possidebit montem sanctum meum. et dicam. viam facite. prebe-
te iter. declinate de semita. auferte offendicula de vi-
a populi mei. Quia hec dicit dominus excelsus et sublimis habitans e-
ternitatem. et sanctum nomen eius in excelso et in sancto habitans. et cum
contrito et humili spiritu ut vivificet spiritum humilium. et vivi-

fiet cor contritorum. Non enim in sempiternum litigabo, neque usque ad fi
nem irascar: quia spiritus a facie mea egredietur, et flatus ego faciam.
Propter iniquitatem avaritie eius iratus sum, et percussi eum. Abscon
di a te faciem meam, et indignatus sum: et abiit vagus in via cor
dis sui. Vias eius vidi, et sanavi eum, et reduxi eum, et reddidi
consolationes ipsi et lugentibus eius. Creavi fructum labiorum eius pa
cem, pacem ei qui longe est, et qui prope, dixit dominus, et sanavi eum.
Impii autem quasi mare fervens, quod quiescere non potest, et redundant
fluctus eius in conculcationem et lutum. Non est pax, dicit dominus deus,
58 impiis. Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, et annun
cia populo meo scelera eorum, et domui Iacob peccata eorum. Me etenim
de die in diem querunt, et scire vias meas volunt, quasi gens que
iustitiam fecerit, et que iudicium dei sui non dereliquerit. Rogant me
iudicia iustitie: et appropinquare deo volunt. Quare ieiunavimus et non aspe
xisti: humiliavimus animas nostras et nescisti? Ecce in die ieiunii
vestri invenitur voluntas vestra, et omnes debitores vestros repetitis.
Ecce ad lites et contentiones ieiunatis, et percutitis pugno impie.
Nolite ieiunare sicut usque ad hanc diem, ut audiatur in ex
celso clamor vester. Numquid tale est ieiunium quod elegi, per diem affligere
hominem animam suam? Numquid contorquere quasi circulum caput suum, et
saccum et cinerem sternere? Numquid istud vocabis ieiunium
et diem acceptabilem domino? Nonne hoc est magis ieiunium quod elegi?
Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes,
dimitte eos qui confracti sunt liberos, et omne onus disrumpe. Fran
ge esurienti panem tuum, et egenos vagosque induc in domum
tuam. Cum videris nudum, operi eum, et carnem tuam ne despe
xeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, et sanitas tua
citius orietur, et anteibit faciem tuam iustitia tua, et gloria domini colliget
te. Tunc invocabis et dominus exaudiet: clamabis, et dicet: Ecce adsum,
quia misericors sum dominus deus tuus. Si abstuleris de medio tui catenam,
et desieris digitum extendere, et loqui quod non prodest. Cum effuderis esuri
enti animam tuam, et animam afflictam repleveris, orietur in te
nebris lux tua, et tenebre tue erunt sicut meridies. Et requiem
dabit tibi dominus deus tuus semper, et implebit splendoribus animam tuam,
et ossa tua liberabit. Et eris quasi ortus irriguus, et sicut fons aquarum
cuius non deficient aque. Et edificabuntur in te deserta seculorum: fun
damenta generationis et generationis suscitabis: et vocaberis edificator
sepium, avertens semitas iniquitatum. Si averteris a sabbato
pedem tuum, facere voluntatem meam in die sancto meo, et vo
caveris sabbatum delicatum, et sanctum domini gloriosum, et glorificaveris
eum dum non facis vias tuas, et non invenitur voluntas tua, ut
loquaris sermonem: tunc delectaberis super domino, et sustollam te
super altitudinem terre, et cibabo te hereditate Iacob patris tui. Os
59 enim domini locutum est. Ecce non est abbreviata manus domini ut sal
vare nequeat, neque aggravata est auris eius ut non exaudiat. Sed iniqui
tates vestre diviserunt inter vos et deum vestrum, et peccata vestra abscon
derunt faciem eius a vobis ne exaudiret. Manus enim vestre pollute
sunt sanguine, et digiti vestri iniquitate: labia vestra locuta
sunt mendacium, et lingua vestra iniquitatem fatur. Non est qui

invocet iustitiam, neque est qui iudicet vere: sed confidunt in nichilo et loqu
untur vanitates. Conceperunt laborem, et pepererunt iniquitatem. Ova
aspidum ruperunt, et telas aranee texuerunt. Qui comederit
de ovis eorum morietur, et quod confotum est erumpet in regulum. Tele eorum
non erunt in vestimentum, neque operientur operibus suis. Opera eorum
opera inutilia, et opus iniquitatis in manibus eorum. Pedes eorum ad malum
currunt, et festinant ut effundant sanguinem innocentem.
Cogitationes eorum cogitationes inutiles: vastitas et contritio in viis
eorum. Viam pacis nescierunt, et non est iudicium in gressibus eorum. Se
mite eorum incurvate sunt eis: omnis qui calcat in eis ignorat
pacem. Propter hoc elongatum est a nobis iudicium, et non apprehen
det nos iustitia. Expectavimus lucem, et ecce tenebre: splendo
rem, et in tenebris ambulavimus. Palpavimus sicut ceci parietem,
et quasi absque oculis attrectavimus. Impegimus meridie quasi in tene
bris, in caliginosis quasi mortui. Rugiemus quasi ursi omnes, et quasi
columbe meditantes gememus. Expectavimus iudicium, et non est: sa
lutem, et elongata est a nobis. Multiplicate sunt enim iniquitates
nostre coram te, et peccata nostra responderunt nobis: quia scelera nostra nobiscum,
et iniquitates nostras cognovimus. Peccare et mentiri contra dominum: et
aversi sumus ne iremus post tergum dei nostri, ut loqueremur calumpniam
et transgressionem: concepimus et locuti sumus de corde verba mendacii.
Et conversum est retrorsum iudicium, et iustitia longe stetit: quia corruit
in plateis veritas, et equitas non potuit ingredi. Et facta est veritas in
oblivionem: et qui recessit a malo prede patuit. Et vidit dominus,
et malum apparuit in oculis eius, quia non est iudicium. Et vidit quia non
est vir qui occurrat: et salvavit sibi brachium suum, et iustitia sua con
firmavit eum. Indutus est iustitia ut lorica, et galea salutis in
capite eius. Indutus est vestimentis ultionis, et opertus est quasi pallio zeli. Sic
ad vindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis, et
vicissitudinem inimicis suis: insulis vicem reddet. Et time
bunt qui ab occidente nomen domini, et qui ab ortu solis gloriam eius,
cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus domini cogit. Et cum venerit
Syon redemptor, et eis qui redeunt ab iniquitate in Iacob, dicit
dominus. Hoc fedus meum cum eis, dicit dominus. Spiritus meus qui est in te, et verba
mea que posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, et de ore seminis
tui, dixit dominus, amodo et usque in sempiternum. LX 60
Surge illuminare Ierusalem, quia venit lumen tuum, et gloria do
mini super te orta est. Quia ecce tenebre operient terram,
et caligo populos: super te autem orietur dominus, et gloria eius in te videbitur.
Et ambulabunt gentes in lumine tuo, et reges in splendore ortus
tui. Leva in circuitu oculos tuos, et vide: omnes isti congregati sunt,
venerunt tibi: filii tui de longe venient, et filie tue de latere sur
gent. Tunc videbis et afflues, et mirabitur et dilatabitur cor tuum,
quando conversa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium
venerit tibi. Inundatio camelorum operiet te, dromedarii Madian
et Epha: omnes de Saba venient, aurum et thus deferentes, et lau
dem domino annuntiantes. Omne pecus Cedar congregabitur tibi, arietes
Nabaioth ministrabunt tibi: offerentur super placabili altari meo,
et domum maiestatis mee glorificabo. Qui sunt isti qui ut nubes

uolant. et quasi columbe ad fenestras suas. Me enim insu-
le expectant. et naues maris in principio. ut adducam filios tuos de longe. ar-
gentum eorum et aurum eorum cum eis nomini domini dei tui. et sancto israel quia
glorificauit te. Et edificabunt filii peregrinorum muros tuos. et reges
eorum ministrabunt tibi. In indignatione enim mea percussi te. et in recon-
ciliatione mea misertus sum tui. Et aperientur porte tue iugiter die ac
nocte non claudentur. ut afferatur ad te fortitudo gentium. et reges
earum adducantur. Gens enim et regnum quod non seruierit tibi peribit. et gen-
tes in solitudine uastabuntur. Gloria libani ad te ueniet. abi-
es et buxus et pinus simul ad ornandum locum sanctificationis mee. et
locum pedum meorum glorificabo. Et uenient ad te curui filii e-
orum qui humiliauerunt te. et adorabunt uestigia pedum tuorum omnes qui
detrahebant tibi. Et uocabunt te ciuitatem domini syon sancti israel. Pro
eo quod fuisti derelicta et odio habita. et non erat qui transiret per te. ponam
te in superbiam seculorum. gaudium in generationem et generationem. Et suges
lac gentium. et mamilla regum lactaberis. et scies quia ego dominus
saluans te. et redemptor tuus fortis iacob. Pro ere afferam
aurum. et pro ferro afferam argentum. et pro lignis es. et pro
lapidibus ferrum. et ponam uisitationem tuam pacem. et pre-
positos tuos iustitiam. Non audietur ultra iniquitas in terra tua.
uastitas et contritio in terminis tuis. Et occupabit salus muros
tuos. et portas tuas laudatio. Non erit tibi amplius sol ad lucen-
dum per diem. nec splendor lune illuminabit te. Sed erit tibi dominus in lu-
cem sempiternam. et deus tuus in gloriam tuam. Non occidet ultra
sol tuus. et luna tua non minuetur. Quia dominus erit tibi in lucem sem-
piternam. et complebuntur dies luctus tui. Populus autem tuus omnes
iusti. in perpetuum hereditabunt terram. ait dominus deus. Germen plan-
tationis mee opus manus mee ad glorificandum. Minimus erit in mille
et paruulus in gentem fortissimam. Ego dominus in tempore eius subi-
to faciam illud.
LXI Spiritus domini super me eo quod unxerit me dominus. ad annuntian-
dum mansuetis misit me. Ut mederer contritis corde.
et predicarem captiuis indulgentiam. et clausis apertionem.
Ut predicarem annum placabilem domino. et diem ultionis deo
nostro. Ut consolarer omnes lugentes. Ut ponerem consolationem lu-
gentibus syon. et darem eis coronam pro cinere. oleum gaudii pro luctu.
pallium laudis pro spiritu meroris. Et uocabuntur in ea fortes
iustitie. plantatio domini ad glorificandum. Et edificabunt deserta a seculo.
et ruinas antiquas erigent. et instaurabunt ciuitates desertas
et dissipatas in generationem et generationem. Et stabunt alieni et pascent
pecora uestra. et filii peregrinorum agricole et uinitores uestri erunt.
Uos autem sacerdotes domini uocabimini. ministri dei nostri dicetur
uobis. Fortitudinem gentium comedetis. et in gloria earum superbietis.
Pro confusione uestra duplici. et rubore laudabunt partem eorum.
Propter hoc in terra sua duplicia possidebunt. letitia sempiterna erit
eis. Quia ego dominus diligens iudicium. et odio habens rapinam in ho-
locausto. Et dabo opus eorum in ueritate. et fedus perpetuum feriam
eis. Et scietur in gentibus semen eorum. et germen eorum in medio
populorum. Omnes enim qui uiderint eos. cognoscent illos. quia isti sunt
semen cui benedixit dominus.
Gaudens gaudebo in domino. et exultabit anima mea in deo meo.
Quia induit me uestimentis salutis. et indumento iustitie
circumdedit me. Quasi sponsum decoratum corona. et quasi sponsam
ornatam monilibus suis. Sicut enim terra profert germen suum. et sicut ortus
semen suum germinat. sic dominus deus germinabit iustitiam. et laudem coram
uniuersis gentibus.
Propter syon non tacebo. et propter ierusalem non quiescam. donec egrediatur LXII
ut splendor iustus eius. et saluator eius ut lampas accendatur.
Et uidebunt gentes iustum tuum. et cuncti reges inclitum tu-
um. Et uocabitur tibi nomen nouum. quod os domini nominauit. Et eris corona
glorie in manu domini. et diadema regni in manu dei tui. Non uoca-
beris ultra derelicta. et terra tua non uocabitur amplius desolata. Sed uocaberis
uoluntas mea in ea. et terra tua inhabitata. Quia complacuit domino
in te. et terra tua inhabitabitur. Habitabit enim iuuenis cum uirgine. et
habitabunt in te filii tui. Et gaudebit sponsus super sponsam.
et gaudebit super te deus tuus. Super muros tuos ierusalem constitui
custodes. tota die et tota nocte in perpetuo non tacebunt. Qui reminisci-
mini domini ne taceatis. et ne detis silentium ei. donec stabiliat
et donec ponat ierusalem laudem in terra. Iurauit dominus in dextera sua.
et in brachio fortitudinis sue. Si dedero triticum tuum ultra cibum
inimicis tuis. et si biberint filii alieni uinum tuum in quo labo-
rasti. Quia qui congregant illud comedent. et laudabunt dominum. et qui com-
portant illud bibent in atriis sanctis meis. Transite transite per
portas. preparate uiam populo. planum facite iter. et eligite lapides.
et leuate signum ad populos. Ecce dominus auditum fecit in extremis
terre. Dicite filie syon. Ecce saluator tuus uenit. ecce merces eius
cum eo. et opus illius coram eo. Et uocabunt eos populus sanctus redempti a domino.
Tu autem uocaberis quesita ciuitas. et non derelicta. LXIII
Quis est iste qui uenit de edom tinctis uestibus de bos-
ra. Iste formosus in stola sua. gradiens in multitudine
fortitudinis sue. Ego qui loquor iustitiam. et propugnator sum ad
saluandum. Quare ergo rubrum est indumentum tuum. et uestimenta tu-
a sicut calcantium in torculari. Torcular calcaui solus. et de gen-
tibus non est uir mecum. Calcaui eos in furore meo. et conculcaui
eos in furore meo: ira mea. Et aspersus est sanguis eorum super ues-
timenta mea. et omnia indumenta mea inquinaui. Dies enim ultionis
in corde meo. annus redemptionis mee uenit. Circumspexi et non erat
auxiliator. quesiui et non erat qui adiuuaret. Et saluauit mihi
brachium meum. et indignatio mea ipsa auxiliata est mihi. Et con-
culcaui populos in furore meo. et inebriaui eos in indigna-
tione mea. et detraxi in terram uirtutem eorum. Miserationum domini
recordabor. laudem domini super omnibus que reddidit nobis dominus. et super
multitudinem bonorum domui israel. que largitus est eis secundum indulgenti-
am suam. et secundum multitudinem misericordiarum suarum. Et dixit Ue-
rumptamen populus meus est. filii non negantes. et factus est eis saluator. In
omni tribulatione eorum non est tribulatus. et angelus faciei eius saluauit eos.
In dilectione sua et in indulgentia sua ipse redemit eos. et por-
tauit eos. et leuauit eos cunctis diebus seculi. Ipsi autem ad-

iracundiam provocaverunt · et afflixerunt spiritum sancti eius · et conversus est
eis in inimicum · et ipse debellavit eos · et recordatus est dierum seculi
Moysi et populi sui · Ubi est qui eduxit eos de mari cum pastoribus
gregis sui · Ubi est qui posuit in medio eius spiritum sancti sui · qui eduxit ad
dexteram Moysen brachio maiestatis sue · Qui scidit aquas ante
eos ut faceret sibi nomen sempiternum · Qui eduxit eos per abyssos quasi
equum in deserto non impingentem · quasi animal in campo descendens ·
Spiritus domini ductor eius fuit · sic adduxisti populum tuum ut faceres tibi nomen
glorie · Attende de celo · et vide de habitaculo sancto tuo · et glorie tue ·
Ubi est zelus tuus et fortitudo tua · multitudo viscerum tuorum · et mi-
serationum tuarum super me continuerunt se · Tu enim pater noster · et Abraham
nescivit nos · et Israel ignoravit nos · Tu domine pater noster · a seculo nomen
tuum · Quare errare nos fecisti de viis tuis · Indurasti cor nostrum
ne timeremus te · Convertere propter servos tuos · tribus hereditatis tue · Quasi ni-
chilum possederunt populum sanctum tuum · et hostes nostri conculcaverunt sancti-
ficationem tuam · Facti sumus sicut in principio cum non dominareris nostri · neque in-
vocaretur nomen tuum super nos ·

LXIIII

Utinam dirumperes celos et descenderes · a facie tua montes
defluerent · sicut exustio ignis tabescerent · aque ar-
derent igni ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis · a facie
tua gentes turbarentur · Cum feceris mirabilia non sustinebimus · descen-
disti et a facie tua montes defluxerunt · A seculo non audierunt · neque
auribus perceperunt · Oculus non vidit deus absque te que preparasti expec-
tantibus te · Occurristi letanti et facienti iustitiam · in viis tuis re-
cordabuntur tui · Ecce tu iratus es et peccavimus · in ipsis fuimus semper
et salvabimur · Et facti sumus ut immundus omnes nos · et quasi pannus men-
struate universe iustitie nostre · et cecidimus quasi folium universi · et ini-
quitates nostre quasi ventus abstulerunt nos · Non est qui invocet nomen
tuum · qui consurgat et teneat te · Abscondisti faciem tuam a nobis
et allisisti nos in manu iniquitatis nostre · Et nunc domine pater noster es tu ·
nos vero lutum · et fictor noster tu · et opera manuum tuarum omnes nos · Ne
irascaris domine satis · et ne ultra memineris iniquitatis nostre · Ecce
respice · populus tuus omnes nos · Civitas sancti tui facta est deserta · Syon
deserta facta est · Ierusalem desolata · domus sanctificationis nostre · et glorie
nostre ubi laudaverunt te patres nostri · facta est in exustionem ignis · et omnia
desiderabilia nostra versa sunt in ruinas · Numquid super his continebis te
domine · tacebis et affliges nos vehementer ·

LXV

Quesierunt me qui ante non interrogabant · invenerunt qui non
quesierunt me · Dixi · ecce ego ecce ego ad gentem que non invo-
caret me · et que non invocabat nomen meum · Expandi manus meas
tota die ad populum incredulum qui graditur in via non bona post cogita-
tiones suas · Populus qui ad iracundiam provocat me ante faciem meam
semper · qui immolant in ortis · et sacrificant super lateres · qui habitant in
sepulcris · et in delubris ydolorum dormiunt · qui comedunt carnem
suillam · et ius prophanum in vasis eorum · Qui dicunt recede a me · non
appropinques michi · quia immundus es · Isti fumus erunt in furore meo ·
ignis ardens tota die · Ecce scriptum est coram me · Non tacebo · sed
reddam et retribuam in sinum eorum iniquitates vestras · et iniquitates
patrum vestrorum simul dicit dominus · qui sacrificaverunt super montes · et super
colles exprobraverunt michi · et remetiar opus eorum primum in sinu eorum ·
Hec dicit dominus · quomodo si inveniatur granum in botro · et dicatur ne dissipes
illud quia benedictio est · sic faciam propter servos meos ut non disperdam to-
tum · et educam de Iacob semen · et de Iuda possidentem montes
sanctos meos · Et hereditabunt eam electi mei · et servi mei habitabunt
ibi · Et erunt campestria in caulas gregum · et vallis Achor
in cubile armentorum populo meo qui requisierunt me · Et vos qui dereliqui-
stis dominum · qui obliti estis montem sanctum meum · qui ponitis fortune
mensam · et libatis super eam · numerabo vos in gladio · et omnes in ce-
de corruetis · Pro eo quod vocavi et non respondistis · et non audistis · locutus
sum · et faciebatis malum in oculis meis · et que nolui elegistis · Propter
hoc hec dicit dominus deus · Ecce servi mei comedent · et vos esurietis · Ecce
servi mei bibent · et vos sitietis · Ecce servi mei letabuntur · et vos
autem confundemini · Ecce servi mei laudabunt pre exultatione cordis ·
et vos clamabitis pre dolore cordis · et pre contritione spiritus ululabitis ·
Et dimittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis · et interficiet
te dominus deus · et servos suos vocabit nomine alio in quo qui benedictus est super
terram benedicetur in deo amen · et qui iurat in terra · iurabit in deo amen ·
Quia oblivioni tradite sunt angustie priores · et quia abscondite sunt
ab oculis nostris · Ecce enim ego creo celos novos et terram novam ·
et non erunt in memoria priora · et non ascendent super cor · Sed gaudebi-
tis et exultabitis usque in sempiternum in hiis que ego creo · Quia ecce
ego creo Ierusalem exultationem · et populum eius gaudium · et exulta-
bo in Ierusalem · et gaudebo in populo meo · et non audietur in ea ultra vox fletus
et vox clamoris · Non erit ibi amplius infans dierum · et senex
qui non impleat dies suos · quoniam puer centum annorum morietur · et
peccator centum annorum maledictus erit · Et edificabunt domos ·
et inhabitabunt · et plantabunt vineas · et comedent fructum
earum · Non edificabunt et alius habitabit · non plantabunt et alius
comedet · Secundum dies enim ligni erunt dies populi mei · et opera manu-
um eorum inveterabunt · electi mei non laborabunt frustra · neque
generabunt in conturbatione · quia semen benedictorum domini est · et nepotes
eorum cum eis · Eritque antequam clament ego exaudiam · et adhuc
illis loquentibus ego exaudiam · Lupus et agnus pascentur simul · et leo
et bos comedent paleas · et serpenti pulvis panis eius · Non occident
nec nocebunt in omni monte sancto meo dicit dominus ·

LXVI

Hec dicit dominus · Celum michi sedes est · terra autem scabellum pedum
meorum · Que est ista domus quam edificabitis michi · et quis est iste lo-
cus quietis mee · Omnia hec manus mea fecit · et facta sunt universa
ista dicit dominus · Ad quem autem respiciam nisi ad pauperculum et contritum
spiritu · et trementem sermones meos · Qui immolat bovem · quasi qui interficiat
virum · Qui mactat pecus · quasi qui excerebret canem · Qui offert
oblationem · quasi qui sanguinem suillum offerat · Qui recordatur
thuris · quasi qui benedicat ydolo · Hec omnia elegerunt in viis suis ·
et in abominationibus suis anima eorum delectata est · Unde et ego eligam
illusiones eorum · et que timebant adducam eis · Quia vocavi · et non
erat qui responderet · locutus sum et non audierunt · feceruntque malum
in oculis meis · et que nolui elegerunt · Audite verbum domini qui
tremitis ad verbum eius · Dixerunt fratres vestri odientes vos · et
abicientes propter nomen meum · Glorificetur dominus et videbimus in letitia
vestra · ipsi autem confundentur · Vox populi de civitate · vox de templo ·

vox domini reddentis retributionem inimicis suis. Antequam parturiret peperit; antequam veniret partus eius peperit masculum. Quis audivit umquam tale? et quis vidit huic simile? Numquid parturiet terra in die una? aut parietur gens simul, quia parturivit et peperit Syon filios suos? Numquid ego qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit dominus? Si ego qui generationem ceteris tribuo sterilis ero, ait dominus deus tuus. Letamini cum Ierusalem et exultate in ea omnes qui diligitis eam; gaudete cum ea gaudio universi qui lugebatis super eam, ut sugatis et repleamini ab ubere consolationis eius, ut mulgeatis et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius. Quia hec dicit dominus: Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis, et quasi torrentem inundantem gloriam gentium, quam sugetis; ad ubera portabimini, et super genua blandientur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, et in Ierusalem consolabimini. Videbitis, et gaudebit cor vestrum, et ossa vestra quasi herba germinabunt; et cognoscetur manus domini in servis eius, et indignabitur inimicis suis. Quia ecce dominus in igne veniet, et quasi turbo quadrige eius, reddere in indignatione furorem suum, et increpationem suam in flamma ignis. Quia in igne dominus diiudicabit, et in gladio suo ad omnem carnem; et multiplicabuntur interfecti a domino. Qui sanctificabantur et mundos se putabant in ortis post ianuam intrinsecus, qui comedebant carnem suillam et abominationem et murem, simul consumentur, dicit dominus. Ego autem opera eorum et cogitationes eorum venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis; et venient et videbunt gloriam meam. Et ponam in eis signum, et mittam ex eis qui salvati fuerint ad gentes in mare, in Affricam et Lidiam tenentes sagittam, in Ytaliam et Greciam, ad insulas longe, ad eos qui non audierunt de me et non viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam in gentibus, et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum domino, in equis et in quadrigis et in lecticis et in mulis et in carrucis, ad montem sanctum meum, dicit dominus, quomodo si inferant filii Israel munus in vase mundo in domum domini. Et assumam ex eis in sacerdotes et levitas, dicit dominus. Quia sicut celi novi et terra nova que ego facio stare coram me, dicit dominus, sic stabit semen vestrum. Et erit mensis ex mense, et sabbatum ex sabbato; et veniet omnis caro ut adoret coram facie mea, dicit dominus. Et egredientur et videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt in me; vermis eorum non morietur, et ignis eorum non extinguetur, et erunt usque ad satietatem visionis omni carni.

Incipit prologus in libro Ieremie prophete.

IEREMIAS propheta, cui hic prologus scribitur, sermone quidem apud Hebreos Ysaia et Osee et quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior, sed sensibus par, quippe qui eodem spiritu prophetaverit. Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim Anathothites, qui est usque hodie viculus, tribus ab Ierosolimis distans milibus, sacerdos ex sacerdotibus, et in utero sanctificatus, virginitate evangelicum virum ecclesie dedicans. Hic vaticinari exorsus est puer, et captivitatem urbis ac Iudee non solum spiritu, sed et oculis cernens intuitus est. Iam enim decem tribus Israel Assirii in Medos transtulerant, iam terras eorum colonie gentium possidebant. Unde in Iudea tantum et in Beniamin prophetavit, et civitatis sue ruinas quadruplici planxit alphabeto, quod nos mensure metri versibus reddidimus. Preterea ordinem visionum, qui apud Grecos et Latinos omnino confusus erat, ad pristinam fidem correximus. Librum autem Baruch notarii eius, qui apud Hebreos nec legitur nec habetur, pretermisimus, pro his omnibus maledicta ab emulis prestolantes, quibus me necesse est per singula opuscula respondere. Et hoc patior, quia vos cogitis, o Paula et Eustochium. Ceterum ad compendium mali veteri finiat modus furori eorum silentio meo ponere, quem cotidie novum aliquid scriptitantem insaniam invidorum provocare.

Incipit liber Ieremie prophete.

VERBA IEREMIE filii Helchie de sacerdotibus qui fuerunt in Anathoth in terra Beniamin. Quod factum est verbum domini ad eum in diebus Iosie filii Amon regis Iuda in terciodecimo regni eius anno. Et factum est in diebus Ioachim filii Iosie regis Iuda usque ad consummationem undecimi anni Sedechie filii Iosie regis Iuda, usque ad transmigrationem Ierusalem in mense quinto. Et factum est verbum domini ad me dicens: Priusquam te formarem in utero novi te, et antequam exires de vulva sanctificavi te, et prophetam in gentibus dedi te. Et dixi: A a a, domine deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Et dixit dominus ad me: Noli dicere quia puer ego sum, quoniam ad omnia que mittam te ibis, et universa que mandavero tibi loqueris. Ne timeas a facie eorum, quia tecum ego sum ut eruam te, dicit dominus. Et misit dominus manum suam et tetigit os meum. Et dixit dominus ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo. Ecce constitui te hodie super gentes et super regna, ut evellas et destruas, et disperdas et dissipes, et edifices et plantes. Et factum est verbum domini ad me dicens: Quid tu vides, Ieremia? Et dixi: Virgam vigilantem ego video. Et dixit dominus ad me: Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud. Et factum est verbum domini ad me secundo dicens: Quid tu vides, Ieremia? Et dixi: Ollam succensam ego video, et faciem eius a facie aquilonis. Et dixit dominus ad me: Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terre. Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis, ait dominus, et ponent unusquisque solium suum in introitu portarum Ierusalem, et super omnes muros eius in circuitu, et super universas urbes Iuda. Et loquar iudicia mea cum eis super omnem malitiam eorum qui dereliquerunt me, et libaverunt diis alienis, et adoraverunt opus manuum suarum. Tu ergo accinge lumbos tuos, et surge et loquere ad eos omnia que ego precipio tibi. Ne formides a facie eorum, nec enim timere te faciam vultum eorum. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam, et in columpnam ferream, et in murum ereum super omnem terram, regibus Iuda et principibus eius et sacerdotibus et populo terre. Et bellabunt adversum te, et non prevalebunt, quia ego tecum sum ut liberem te, ait dominus.

II

Et factum est verbum domini ad me dicens: Vade et clama in auribus Ierusalem dicens: Recordatus sum tui miserans

adolescentiam tuam et caritatem desponsationis tue quando secuta
es me in deserto in terra que non seminatur. Sanctus israhel domino
primitie frugum eius. Omnes qui devorant eum delinquunt.
mala venient super eos ait dominus. Audite verbum domini
domus iacob et omnes cognationes domus israhel. Hec dicit dominus. Quid
invenerunt patres vestri in me iniquitatis quia elongaverunt
a me et ambulaverunt post vanitatem et vani facti sunt. et non dixe
runt. Ubi est dominus qui ascendere nos fecit de terra egypti. qui traduxit
nos per desertum per terram inhabitabilem et inviam. per terram si
tis et ymaginem mortis. per terram in qua non ambulavit vir.
neque habitavit homo. et induxi vos in terram carmeli ut come
deretis fructum eius et bona illius. et ingressi contaminastis ter
ram meam. et hereditatem meam posuistis in abhominatio
nem. Sacerdotes non dixerunt ubi est dominus. et tenentes legem nesci
erunt me. et pastores prevaricati sunt in me. et prophete propheta
verunt in baal. et ydola secuti sunt. Propterea adhuc iudicio
contendam vobiscum ait dominus. et cum filiis vestris disceptabo. Tran
site ad insulas cethim et videte. et in cedar mittite et videte
et considerate vehementer. et videte si factum est huiuscemodi. Si mutavit gens
deos suos et certe ipsi non sunt dii. Populus vero meus mutavit gloriam suam
in ydolum. et [illegible]. Obstupescite celi super
hoc. et porte eius desolamini vehementer dicit dominus. Duo enim
mala fecit populus meus. Me dereliquerunt fontem aque vive. et fo
derunt sibi cisternas dissipatas que continere non valent aquas. Numquid
servus est israhel aut vernaculus? Quare ergo factus est in predam? Super
eum rugierunt leones et dederunt vocem suam. Posuerunt terram
eius in solitudinem. civitates eius exuste sunt. et non est qui habitet
in eis. Filii quoque memphios et taphnes constupraverunt te usque
ad verticem. Numquid non istud factum est tibi. quia dereliquisti dominum deum
tuum eo tempore quo ducebat te per viam? Et nunc quid tibi vis
in via egypti ut bibas aquam turbidam. et quid tibi cum via assiriorum
ut bibas aquam fluminis? Arguet te malicia tua. et aversio
tua increpabit te. Scito et vide quia malum et amarum est
reliquisse te dominum deum tuum. et non esse timorem mei apud te
dicit dominus deus exercituum. A seculo confregisti iugum meum.
rupisti vincula mea. et dixisti. Non serviam. In omni enim
colle sublimi. et sub omni ligno frondoso tu prosternebaris mere
trix. Ego autem te plantavi vineam meam electam omne
semen verum. Quomodo ergo conversa es mihi in pravum vinea aliena.
Si laveris te nitro et multiplicaveris tibi herbam borith. ma
culata es in iniquitate tua coram me dicit dominus deus. Quomodo di
cis non sum polluta post baalim non ambulavi? Vide vias
tuas in convalle. Scito quid feceris. Cursor levis explicans vi
as suas. onager assuetus in solitudine in desiderio anime sue at
traxit ventum amoris sui. Nullus avertet eam. Omnes qui
querunt eam non deficient. In menstruis eius invenient eam.
Prohibe pedem tuum a nuditate. et guttur tuum a siti. Et dixi
sti. Desperavi nequaquam faciam. Adamavi quippe alienos
et post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur.
sic confusi sunt domus israhel. ipsi et reges eorum et principes

et sacerdotes et prophete eorum. dicentes ligno pater meus es tu. et la
pidi tu me genuisti. Verterunt ad me tergum et non faciem. et in tempore
afflictionis sue dicent. Surge et libera nos. Ubi sunt dii tui quos
fecisti tibi? Surgant et liberent te in tempore afflictionis tue. Secun
dum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui iuda. Quid vul
tis mecum iudicio contendere? Omnes dereliquistis me dicit dominus. Frus
tra percussi filios vestros. disciplinam non receperunt. Devoravit
gladius vester prophetas vestros. quasi leo vastator generatio vestra. Vide
te verbum domini. Numquid solitudo factus sum israheli aut terra serotina?
Quare ergo dixit populus meus. recessimus. non veniemus ultra ad te. Num
quid obliviscetur virgo ornamenti sui. aut sponsa fascie pecto
ralis sue? Populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris. Quid
niteris ostendere bonam viam tuam ad querendam dilectionem.
que insuper et malicias tuas docuisti vias tuas. et in alis tuis inventus
est sanguis animarum pauperum et innocentium. Non in fossis inveni eos
sed in omnibus que supra memoravi. Et dixisti. Absque peccato et innocens
ego sum. et idcirco avertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio
contendam tecum. eo quod dixeris non peccavi. Quam vilis facta es nimis
iterans vias tuas. et ab egypto confunderis sicut confusa es ab assiriis.
Nam et ab ista egredieris. et manus tue erunt super caput
tuum. quoniam obtrivit dominus confidentiam tuam. et nichil habebis prosperum.
Vulgo dicitur. Si dimiserit III vir iii
uxorem suam. et recedens ab eo duxerit virum
alterum. numquid revertetur ad eam ultra? Numquid non polluta et contaminata erit
mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis.
tamen revertere ad me dicit dominus. Leva oculos tuos in directum et
vide ubi non prostrata sis. In viis sedebas expectans eos quasi latro
in solitudine. et polluisti terram in fornicationibus tuis. et in ma
liciis tuis. Quamobrem prohibite sunt stille pluviarum. et serotinus
imber non fuit. Frons mulieris meretricis facta est tibi. noluisti erubes
cere. Ergo saltem amodo voca me. Pater meus. dux virginitatis
mee tu es. Numquid irasceris in perpetuum. aut perseverabis in
finem? Ecce locuta es et fecisti mala. et potuisti. Pro verbis pe
rmanere verbis superbie blasphemasti. Implesti malam cogitati
onem tuam. et ostendisti quod virium fortitudinem tuam ut pos
sis facere quod sermone tractasti. Et dixit dominus ad me in diebus
iosie regis. Numquid vidisti que fecerit aversatrix israhel? Abiit sibi
met super omnem montem excelsum. et sub omni ligno fron
doso. et fornicata est ibi. et dixi cum fecisset hec omnia. Ad me
revertere. et non est reversa. Et vidit prevaricatrix soror eius iuda quia
pro eo quod mechata esset aversatrix israhel dimisissem eam et de
dissem ei libellum repudii. Et non timuit prevaricatrix
iuda soror eius. sed abiit et fornicata est etiam ipsa. et facili
tate fornicationis sue contaminavit terram. et mechata
est cum lapide. et cum ligno. et in omnibus his non est reversa ad
me prevaricatrix soror eius iuda in toto corde suo. sed in mendacio
ait dominus. Et dixit dominus ad me. Iustificavit animam suam
aversatrix israhel comparatione prevaricatricis iude. Vade et clama
sermones istos contra aquilonem et dices. Revertere aversatrix
israhel ait dominus. et non avertam faciem meam a vobis. quia sanctus

ego sum dicit dominus et non irascar in perpetuum. Tamen scito iniquitatem tuam quia in dominum deum tuum prevaricata es et dispersisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso et vocem meam non audisti ait dominus. Convertimini filii revertentes dicit dominus quia ego vir vester et assumam vos unum de civitate et duos de cognatione et introducam vos in Syon. Et dabo vobis pastores iuxta cor meum et pascent vos scientia et doctrina. Cumque multiplicati fueritis et creveritis in terra in diebus illis ait dominus non dicent ultra archa testamenti domini neque ascendet super cor neque recordabuntur illius nec visitabitur nec fiet ultra. In tempore illo vocabunt Ierusalem solium domini et congregabuntur omnes gentes ad eam in nomine domini in Ierusalem et non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi. In diebus illis ibit domus Iuda ad domum Israel et venient simul de terra aquilonis ad terram quam dedi patribus vestris. Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filiis et tribuam tibi terram desiderabilem hereditatem preclaram exercituum gentium? Et dixi: Patrem vocabis me et post me ingredi non cessabis. Sed quomodo si contempnat mulier amatorem suum sic contempsit me domus Israel dicit dominus. Vox in viis audita est ploratus et ululatus filiorum Israel quoniam iniquam fecerunt viam suam obliti sunt domini dei sui. Convertimini filii revertentes et sanabo aversiones vestras. Ecce nos venimus ad te tu enim es dominus deus noster. Vere mendaces erant colles multitudo montium vere in domino deo nostro salus Israel. Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra greges eorum et armenta eorum filios eorum et filias eorum. Dormiemus in confusione nostra et operiet nos ignominia nostra quoniam domino deo nostro peccavimus nos et patres nostri ab adolescentia nostra usque ad hanc diem et non audivimus vocem domini dei nostri.

IIII

iiij Si reverteris Israel ait dominus ad me convertere. Si abstuleris offendicula tua a facie mea non commoveberis et iurabis: Vivit dominus in veritate et in iudicio et in iustitia et benedicent eum omnes gentes ipsumque laudabunt. Hec enim dicit dominus viro Iuda et habitatori Ierusalem: Novate vobis novale et nolite serere super spinas. Circumcidimini domino et auferte preputia cordium vestrorum viri Iuda et habitatores Ierusalem ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea et succendatur et non sit qui extinguat propter maliciam cogitationum vestrarum. Annuntiate in Iuda et in Ierusalem auditum facite. Loquimini et canite tuba in terra clamate fortiter et dicite: Congregamini et ingrediamini civitates munitas. Levate signum in Syon confortamini et nolite stare quia malum ego adduco ab aquilone et contritionem magnam. Ascendit leo de cubili suo et predo gentium se levavit. Egressus est de loco suo ut ponat terram tuam in solitudinem. Civitates tue vastabuntur remanentes absque habitatore. Super hoc accingite vos ciliciis plangite et ululate quia non est aversa ira furoris domini a nobis. Et erit in die illa dicit dominus: peribit cor regis et cor principum et obstupescent sacerdotes et prophete consternabuntur. Et dixi: Heu heu heu domine deus ergone decepisti populum istum et Ierusalem dicens: Pax erit vobis et ecce pervenit gladius usque ad animam. In tempore illo dicetur populo huic et Ierusalem: Ventus urens in viis que sunt in deserto vie filie populi mei non ad ventilandum et ad purgandum. Spiritus plenus ex his veniet michi et nunc ego loquar iudicia mea cum eis. Ecce quasi nubes ascendet et quasi tempestas currus eius velociores aquilis equi illius. Ve nobis quoniam vastati sumus. Lava a malicia cor tuum Ierusalem ut salva fias. Usquequo morabuntur in te cogitationes noxie? Vox enim annuntiantis a Dan et notum facientis ydolum de monte Effraim. Concitate gentes ecce auditum est in Ierusalem custodes venire de terra longinqua et dare super civitates Iuda vocem suam. Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro quia me ad iracundiam provocavit dicit dominus. Vie tue et cogitationes tue fecerunt hec tibi. Ista malicia tua quia amara quia tetigit cor tuum. Ventrem meum ventrem meum doleo sensus cordis mei conturbati sunt in me. Non tacebo quoniam vocem tube audivit anima mea clamorem prelii. Contritio super contritionem vocata est et vastata est omnis terra. Repente vastata sunt tabernacula mea subito pelles mee. Usquequo videbo fugientem audiam vocem bucine? Quia stultus populus meus me non cognovit. Filii insipientes sunt et vecordes. Sapientes sunt ut faciant mala bene autem facere nescierunt. Aspexi terram et ecce vacua erat et nichili et celos et non erat lux in eis. Vidi montes et ecce movebantur et omnes colles conturbati sunt. Intuitus sum et non erat homo et omne volatile celi recessit. Aspexi et ecce Carmelus desertus et omnes urbes eius destructe sunt a facie domini et a facie ire furoris eius. Hec enim dicit dominus: Deserta erit omnis terra sed tamen consummationem non faciam. Lugebit terra et merebunt celi desuper eo quod locutus sum cogitavi et non penituit me nec aversus sum ab eo. A voce equitis et mittentis sagittam fugit omnis civitas. Ingressi sunt ardua et ascenderunt rupes. Universe urbes derelicte sunt et non habitat in eis homo. Tu autem vastata quid facies? Cum vestieris te coccino cum ornata fueris monili aureo et pinxeris stibio oculos tuos frustra componeris. Contempserunt te amatores tui animam tuam querent. Vocem enim quasi parturientis audivi angustias ut puerpere. Vox filie Syon intermorientis expandentisque manus suas: Ve michi quia defecit anima mea propter interfectos.

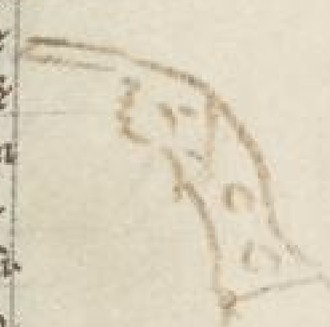
V

Circuite vias Ierusalem et aspicite et considerate et querite in plateis eius an inveniatis virum facientem iudicium et querentem fidem et propitius ero eis. Quod si etiam vivit dominus dixerint et hoc falso iurabunt. Domine oculi tui respiciunt fidem. Percussisti eos et non doluerunt attrivisti eos et renuerunt accipere disciplinam. Induraverunt facies suas super petram et noluerunt reverti. Ego autem dixi: Forsitan pauperes sunt et stulti ignorantes viam domini iudicium dei sui. Ibo igitur ad optimates et loquar eis. Ipsi enim cognoverunt viam domini iudicium dei sui. Et ecce magis hi simul confregerunt iugum ruperunt vincula. Idcirco percussit eos leo de silva lupus ad vesperam vastavit eos. Pardus vigilans super civitates eorum omnis qui egressus fuerit ex eis capietur. Quia multiplicate sunt prevaricationes eorum confortate sunt aversiones eorum. Super quo propitius esse

... runt? Filii tui dereliquerunt me et iurant in his qui non sunt dii. Saturavi eos et moechati sunt et in domo meretricis luxuriabantur. Equi amatores et emissarii facti sunt; unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat. Numquid super his non visitabo, dicit Dominus, et in gente tali non ulciscetur anima mea? Ascendite muros eius et dissipate, consummationem autem nolite facere; auferte propagines eius quia non sunt Domini. Praevaricatione enim praevaricata est in me domus Israel et domus Iuda, ait Dominus. Negaverunt Dominum et dixerunt: Non est ipse, neque veniet super nos malum, gladium et famem non videbimus. Prophetae fuerunt in ventum locuti, et responsum non fuit in eis; haec ergo evenient illis. Haec dicit Dominus Deus exercituum: Quia locuti estis verbum istud, ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem, et populum istum in ligna, et vorabit eos. Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo, domus Israel, ait Dominus; gentem robustam, gentem antiquam, gentem cuius ignorabis linguam nec intelliges quid loquatur. Pharetra eius quasi sepulcrum patens, universi fortes. Et comedet segetes tuas et panem tuum, devorabit filios tuos et filias tuas, comedet gregem tuum et armenta tua, comedet vineam tuam et ficum tuam, et conteret urbes munitas tuas in quibus tu habes fiduciam, gladio. Verumtamen in diebus illis, ait Dominus, non faciam vos in consummationem. Quod si dixeritis: Quare fecit nobis Dominus Deus noster haec omnia? dices ad eos: Sicut dereliquistis me et servistis deo alieno in terra vestra, sic servietis alienis in terra non vestra. Annuntiate hoc domui Iacob et auditum facite in Iuda dicentes: Audi, popule stulte qui non habes cor, qui habentes oculos non videtis et aures et non auditis. Me ergo non timebitis, ait Dominus, et a facie mea non dolebitis? qui posui harenam terminum mari, praeceptum sempiternum quod non praeteribit; et commovebuntur et non poterunt, et intumescent fluctus eius et non transibunt illud. Populo autem huic factum est cor incredulum et exasperans; recesserunt et abierunt. Et non dixerunt in corde suo: Metuamus Dominum Deum nostrum qui dat nobis pluviam temporaneam et serotinam in tempore suo, plenitudinem annuae messis custodientem nobis. Iniquitates vestrae declinaverunt haec, et peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis. Quia inventi sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes, laqueos ponentes et pedicas ad capiendos viros. Sicut decipula plena avibus, sic domus eorum plenae dolo; ideo magnificati sunt et ditati, incrassati sunt et impinguati, et praeterierunt sermones meos pessime. Causam viduae non iudicaverunt, causam pupilli non direxerunt, et iudicium pauperum non iudicaverunt. Numquid super his non visitabo, dicit Dominus, aut super gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea? Stupor et mirabilia facta sunt in terra: prophetae prophetabant mendacium, et sacerdotes applaudebant manibus suis, et populus meus dilexit talia. Quid igitur fiet in novissimo eius?

VI

Confortamini filii Beniamin in medio Ierusalem, et in Thecua clangite buccina, et super Bethacarem levate vexillum, quia malum visum est ab aquilone et contritio magna. Speciosae et delicatae assimilavi filiam Sion. Ad eam venient pastores et greges eorum; fixerunt in ea tentoria in circuitu; pascet unusquisque eos qui sub manu sua sunt. Sanctificate super eam bellum; consurgite et ascendamus in meridie. Vae nobis, quia declinavit dies, quia longiores factae sunt umbrae vesperi. Surgite et ascendamus in nocte et dissipemus domos eius. Quia haec dicit Dominus exercituum: Caedite lignum eius et fundite circa Ierusalem aggerem. Haec est civitas visitationis, omnis calumnia in medio eius. Sicut frigidam facit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit malitiam suam; iniquitas et vastitas audietur in ea, coram me semper infirmitas et plaga. Erudire Ierusalem, ne forte recedat anima mea a te, ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem. Haec dicit Dominus exercituum: Usque ad racemum colligent quasi in vinea reliquias Israel; converte manum tuam quasi vindemiator ad cartallum. Cui loquar et quem contestabor ut audiat? Ecce incircumcisae aures eorum et audire non possunt; ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium et non suscipient illud. Ideo furore Domini plenus sum, laboravi sustinens. Effunde super parvulum foris et super consilium iuvenum simul; vir enim cum muliere capietur, senex cum pleno dierum. Et transibunt domus eorum ad alteros, agri et uxores pariter, quia extendam manum meam super habitantes terram, dicit Dominus. A minimo quippe usque ad maiorem omnes avaritiae student, et a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. Et curabant contritionem filiae populi mei cum ignominia dicentes: Pax, pax, et non erat pax. Confusi sunt quia abominationem fecerunt; quin potius confusione non sunt confusi et erubescere nescierunt. Quamobrem cadent inter ruentes; in tempore visitationis suae corruent, dicit Dominus. Haec dicit Dominus: State super vias et videte et interrogate de semitis antiquis quae sit via bona, et ambulate in ea, et invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt: Non ambulabimus. Et constitui super vos speculatores: Audite vocem tubae. Et dixerunt: Non audiemus. Ideo audite gentes, et cognosce congregatio quanta ego faciam eis. Audi terra: Ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum eius, quia verba mea non audierunt et legem meam proiecerunt. Ut quid mihi tus de Saba affertis et calamum suave olentem de terra longinqua? Holocaustomata vestra non sunt accepta et victimae vestrae non placuerunt mihi. Propterea haec dicit Dominus: Ecce ego dabo in populum istum ruinas, et ruent in eis patres et filii simul, vicinus et proximus, et peribunt. Haec dicit Dominus: Ecce populus venit de terra aquilonis, et gens magna consurget a finibus terrae. Sagittam et scutum arripiet; crudelis est et non miserebitur. Vox eius quasi mare sonabit, et super equos ascendent, praeparati quasi vir ad proelium adversum te filia Sion. Audivimus famam eius, dissolutae sunt manus nostrae; tribulatio apprehendit nos, dolores ut parturientem. Nolite exire ad agros et in via ne ambuletis, quoniam gladius inimici pavor in circuitu. Filia populi mei accingere cilicio et conspergere cinere; luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum, quia repente veniet vastator super nos. Probatorem dedi te in populo meo robustum, et scies et probabis viam eorum. Omnes isti principes declinantes, ambulantes fraudulenter, aes et ferrum, universi corrupti sunt. Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum; frustra conflavit conflator, malitiae enim eorum non sunt consumptae. Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus proiecit illos.

VII

vij

Verbum quod factum est ad Ieremiam a Domino dicens: Sta in porta domus Domini et praedica ibi verbum istud et dic: Audite verbum Domini omnis Iuda qui ingredimini per portas has ut

adoretis dominum. Hec dicit dominus exercituum deus israel: Bonas facite vias vestras et studia vestra, et habitabo vobiscum in loco isto. Nolite confidere in verbis mendacii dicentes: Templum domini, templum domini, templum domini est. Quoniam si bene direxeritis vias vestras et studia vestra, si feceritis iudicium inter virum et proximum eius, advene et pupillo et vidue non feceritis calumpniam, nec sanguinem innocentem effuderitis in loco hoc, et post deos alienos non ambulaveritis in malum vobismetipsis, habitabo vobiscum in loco isto, in terra quam dedi patribus vestris a seculo et usque in seculum. Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacii, qui non proderunt vobis: furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare baalim, et ire post deos alienos quos ignoratis. Et venistis, et stetistis coram me in domo hac, in qua invocatum est nomen meum, et dixistis: Liberati sumus, eo quod fecerimus omnes abhominationes istas. Numquid ergo spelunca latronum facta est domus ista, in qua invocatum est nomen meum, in oculis vestris? Ego, ego sum; ego vidi, dicit dominus. Ite ad locum meum in Sylo, ubi habitavit nomen meum a principio, et videte que fecerim ei propter maliciam populi mei israel. Et nunc, quia fecistis omnia opera hec, dicit dominus, et locutus sum ad vos mane consurgens et loquens, et non audistis, et vocavi vos, et non respondistis, faciam domui huic in qua invocatum est nomen meum, et in qua vos habetis fiduciam, et loco quem dedi vobis et patribus vestris, sicut feci Sylo. Et proiciam vos a facie mea, sicut proieci omnes fratres vestros, universum semen effraim. Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem et orationem, et non obsistas michi, quia non exaudiam te. Nonne vides quid isti faciunt in civitatibus iuda et in plateis iherusalem? Filii colligunt ligna, et patres succendunt ignem, et mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentas regine celi, et libent diis alienis, et me ad iracundiam provocent. Numquid me ad iracundiam provocant? dicit dominus. Nonne semetipsos in confusionem vultus sui? Ideo hec dicit dominus deus: Ecce furor meus et indignatio mea conflatur super locum istum, super viros et super iumenta, et super lignum regionis, et super fruges terre; et succendetur, et non extinguetur. Hec dicit dominus exercituum deus israel: Holocautomata vestra addite victimis vestris, et comedite carnes. Quia non sum locutus cum patribus vestris, et non precepi eis in die qua eduxi eos de terra egypti, de verbo holocaustomatum et victimarum. Sed hoc verbum precepi eis dicens: Audite vocem meam, et ero vobis deus, et vos eritis michi populus; et ambulate in omni via quam mandavi vobis, ut bene sit vobis. Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam, sed abierunt in voluptatibus et in pravitate cordis sui mali, factique sunt retrorsum et non in ante, a die qua egressi sunt patres eorum de terra egypti usque ad diem hanc. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas per diem, consurgens diluculo et mittens. Et non audierunt me, nec inclinaverunt aurem suam, sed induraverunt cervicem suam, et peius operati sunt quam patres eorum. Et loqueris ad eos omnia verba hec, et non audient te; et vocabis eos, et non respondebunt tibi. Et dices ad eos: Hec est gens que non audivit vocem domini dei sui, nec recepit disciplinam. Periit fides et ablata est de ore eorum. Tonde capillum tuum et proice, et sume in directum planctum, quia proiecit dominus et reliquit generationem furoris sui. Quia fecerunt filii iuda malum in oculis meis, dicit dominus. Posuerunt offendicula sua in domo in qua invocatum est nomen meum, ut pollueret eam, et edificaverunt excelsa thophet, que est in valle filii ennon, ut incenderent filios suos et filias suas igni, que non precepi nec cogitavi in corde meo. Ideo ecce dies venient, dicit dominus, et non dicetur amplius tophet, et vallis filii ennon, sed vallis interfectionis; et sepelient in tophet, eo quod non sit locus. Et erit morticinum populi huius in cibum volucribus celi et bestiis terre, et non erit qui abigat. Et quiescere faciam de urbibus iuda et de plateis iherusalem vocem gaudii et vocem leticie, vocem sponsi et vocem sponse: in desolatione enim erit terra.

VIII

In tempore illo, ait dominus, eicient ossa regis iuda, et ossa principum eius, et ossa sacerdotum, et ossa prophetarum, et ossa eorum qui habitaverunt in iherusalem de sepulcris suis; et pandent ea ad solem et lunam et omnem miliciam celi, que dilexerunt, et quibus servierunt, et post que ambulaverunt, et que quesierunt, et adoraverunt. Non colligentur et non sepelientur: in sterquilinium super faciem terre erunt. Et eligent magis mortem quam vitam omnes qui residui fuerint de cognatione hac pessima, in universis locis que derelicta sunt, ad que eieci eos, dicit dominus exercituum. Et dices ad eos: Hec dicit dominus: Numquid qui cadit non resurget? et qui aversus est, non revertetur? Quare ergo aversus est populus iste in iherusalem aversione contentiosa? Apprehenderunt mendacium et noluerunt reverti. Attendi et auscultavi: nemo quod bonum est loquitur; nullus est qui agat penitentiam super peccato suo dicens: Quid feci? Omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prelium. Milvus in celo cognovit tempus suum; turtur et hirundo et ciconia custodierunt tempus adventus sui: populus autem meus non cognovit iudicium domini. Quomodo dicitis: Sapientes nos sumus, et lex domini nobiscum est? Vere mendacium operatus est stilus mendax scribarum. Confusi sunt sapientes, perterriti et capti sunt: verbum enim domini proiecerunt, et sapientia nulla est in eis. Propterea dabo mulieres eorum exteris, agros eorum heredibus alienis, quia a minimo usque ad maximum omnes avariciam sequuntur; a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt mendacium. Et sanabant contritionem filie populi mei ad ignominiam dicentes: Pax, pax, cum non esset pax. Confusi sunt, quia abhominationem fecerunt; quin pocius confusione non sunt confusi, et erubescere nescierunt. Ideo cadent inter corruentes; in tempore visitationis sue corruent, dicit dominus. Congregans congregabo eos, ait dominus. Non est uva in vitibus, et non sunt ficus in ficulnea; folium defluxit, et dedi eis que pretergressa sunt. Quare sedemus? Convenite et ingrediamur civitatem munitam, et sileamus ibi, quia dominus noster silere nos fecit, et potum dedit nobis aquam fellis. Peccavimus enim domino. Expectavimus pacem, et non erat bonum; tempus medele, et ecce formido. A dan auditus est fremitus equorum eius; a voce hinnituum pugnatorum eius commota est omnis terra; et venerunt et devoraverunt terram et plenitudinem eius, urbem et habitatores eius. Quia ecce ego mittam vobis serpentes pes-

sinos quibus non est incantatio et mordebunt vos dicit dominus. Dolor meus super dolorem, in me cor meum merens. Et ecce vox clamoris filie populi mei de terra longinqua. Numquid dominus non est in Syon, aut rex eius non est in ea? Quare ergo ad iracundiam me concitaverunt in sculptilibus suis et in vanitatibus alienis? Transiit messis, finita est estas, et nos salvati non sumus. Super contritionem filie populi mei contritus sum et contristatus, stupor obtinuit me. Numquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare ergo non est obducta cicatrix filie populi mei?

IX

Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrimarum, et plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei? Quis dabit me in solitudine diversorio viatorum, et derelinquam populum meum et recedam ab eis? Quia omnes adulteri sunt, cetus prevaricatorum. Et extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii et non veritatis. Confortati sunt in terra, quia de malo ad malum egressi sunt, et me non cognoverunt, dicit dominus. Unusquisque se a proximo suo custodiat, et in omni fratre suo non habeat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit, et omnis amicus fraudulenter incedet. Et vir fratrem suum deridebit, et veritatem non loquentur. Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium, ut inique agerent laboraverunt. Habitatio tua in medio doli. In dolo renuerunt scire me, dicit dominus. Propterea hec dicit dominus exercituum: Ecce ego conflabo et probabo eos. Quid enim aliud faciam a facie filie populi mei? Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta est. In ore suo pacem cum amico suo loquitur, et occulte ponit ei insidias. Numquid super his non visitabo, dicit dominus, aut in gentem huiusmodi non ulciscetur anima mea? Super montes assumam fletum et lamentum, et super speciosa deserti planctum, quoniam incensa sunt eo quod non sit vir pertransiens; et non audierunt vocem possidentis. A volucre celi usque ad pecora transmigraverunt et recesserunt. Et dabo Ierusalem in acervos harene et cubilia draconum, et civitates Iuda in desolationem dabo, eo quod non sit habitator. Quis est vir sapiens qui intelligat hoc, et ad quem verbum oris domini fiat, ut annunciet istud, quare perierit terra, et exusta sit quasi desertum, eo quod non sit qui pertranseat? Et dixit dominus: Quia dereliquerunt legem meam quam dedi eis, et non audierunt vocem meam et non ambulaverunt in ea, et abierunt post pravitatem cordis sui et post Baalim, quod didicerunt a patribus suis. Idcirco hec dicit dominus exercituum deus Israel: Ecce ego cibabo populum istum absinthio, et potum dabo eis aquam fellis. Et dispergam eos in gentibus quas non noverunt ipsi et patres eorum, et mittam post eos gladium donec consumantur. Hec dicit dominus exercituum: Contemplamini et vocate lamentatrices et veniant, et ad eas que sapientes sunt mittite et properent. Festinent et assumant super nos lamentum. Deducant oculi nostri lacrimas, et palpebre nostre defluant aquis, quia vox lamentationis audita est de Syon: Quomodo vastati sumus et confusi vehementer! Quia dereliquimus terram, quia deiecta sunt tabernacula nostra. Audite ergo mulieres verbum domini, et assumant aures vestre sermonem oris eius; et docete filias vestras lamentum, et unaquaque proximam suam planctum. Quia ascendit mors per fenestras vestras, ingressa est domos vestras, disperdere parvulos de foris, iuvenes de plateis. Loquere: hec dicit dominus: Et cadet morticinum hominis quasi stercus super faciem regionis, et quasi fenum post tergum metentis, et non est qui colligat. Hec dicit dominus: Non glorietur sapiens in sapientia sua, et non glorietur fortis in fortitudine sua, et non glorietur dives in divitiis suis; sed in hoc glorietur qui gloriatur, scire et nosse me, quia ego sum dominus qui facio misericordiam et iudicium et iustitiam in terra. Hec enim placent mihi, ait dominus. Ecce dies veniunt, dicit dominus, et visitabo super omnem qui circumcisum habet preputium, super Egyptum et super Iudam et super Edom et super filios Amon et super Moab et super omnes qui attonsi sunt in comam habitantes in deserto, quia omnes gentes habent preputium, omnis autem domus Israel incircumcisi sunt corde.

X

Audite verbum domini quod locutus est dominus super vos domus Israel. Hec dicit dominus: Iuxta vias gentium nolite discere, et a signis celi nolite metuere, que timent gentes, quia leges populorum vane sunt. Quia lignum de saltu precidit opus manuum artificis in ascia. Auro et argento decoravit illud; clavis et malleis compegit ut non dissolvatur. In similitudinem palme fabricata sunt, et non loquentur; portata tollentur, quia incedere non valent. Nolite ergo timere ea, quia nec male possunt facere nec bene. Non est similis tui domine; magnus tu et magnum nomen tuum in fortitudine. Quis non timebit te o rex gentium? Tuum est enim decus; inter cunctos sapientes gentium et in universis regnis eorum nullus est similis tui. Pariter insipientes et fatui probabuntur; doctrina vanitatis eorum lignum est. Argentum involutum de Tharsis affertur et aurum de Ophaz, opus artificis et manus erarii; iacinctus et purpura indumentum eorum, opus artificum universa hec. Dominus autem deus verus est; ipse deus vivens et rex sempiternus. Ab indignatione eius commovebitur terra, et non sustinebunt gentes comminationem eius. Sic ergo dicetis eis: Dii qui celos et terram non fecerunt, pereant de terra et de his que sub celo sunt. Qui facit terram in fortitudine sua, preparat orbem in sapientia sua, et prudentia sua extendit celos. Ad vocem suam dat multitudinem aquarum in celo, et elevat nebulas ab extremitate terre; fulgura in pluviam facit, et educit ventos de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo a scientia sua; confusus est omnis artifex in sculptili, quoniam falsum est quod conflavit, et non est spiritus in eis. Vana sunt et opus risu dignum; in tempore visitationis sue peribunt. Non est his similis pars Iacob; qui enim formavit omnia ipse est, et Israel virga hereditatis eius; dominus exercituum nomen illi. Congrega de terra confusionem tuam, que habitas in obsidione; quia hec dicit dominus: Ecce ego longe proiciam habitatores terre in hac vice, et tribulabo eos ita ut inveniantur. Ve mihi super contritione mea; pessima plaga mea. Ego autem dixi: Plane hec infirmitas mea est, et portabo eam. Tabernaculum meum vastatum est, omnes funiculi mei disrupti sunt; filii mei exierunt a me et non subsistunt; non est qui extendat ultra tentorium meum et erigat pelles meas. Quia stulte egerunt pastores et dominum non quesierunt; propterea non intellexerunt, et omnis grex eorum dispersus est. Vox auditionis ecce venit, et commotio magna de terra aquilonis, ut ponat civitates Iuda in solitudinem et habitaculum draconum. Scio domine quia non est hominis via eius

viri est ut ambulet et dirigat gressus suos. Corripe me domine
verumptamen in iudicio et non in furore tuo ne forte ad nichilum redi
gas me. Effunde indignationem tuam super gentes que non cogno
verunt te. et super provincias que nomen tuum non invocaverunt. quia co
mederunt iacob et devoraverunt eum et consumpserunt et deco
rem eius dissipaverunt.

XI

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino dicens. Audite
verba pacti huius et loquimini ad viros iuda et habitatores
ierusalem. et dices ad eos. Hec dicit dominus deus israel. Maledictus vir qui
non audierit verba pacti huius quod precepi patribus vestris in die
qua eduxi vos de terra egipti de fornace ferrea dicens. Au
dite vocem meam et facite omnia que precepi vobis. et eritis mihi
in populum et ego ero vobis in deum. Ut suscitem iuramentum
quod iuravi patribus vestris daturum me eis terram fluentem
lacte et melle sicut est dies hec. et respondi et dixi. Amen domine.
Et dixit dominus ad me. Vociferare omnia verba hec in civitatibus
iuda et foris ierusalem dicens. Audite verba pacti huius et facite
illa. Quia contestans contestatus sum. Et dixi. Audite vocem
meam et non audierunt. nec inclinaverunt aurem suam.
sed abierunt unusquisque in pravitate cordis sui mali. et induxi
super eos omnia verba pacti huius. quod precepi ut facerent et non fece
runt. Et dixit dominus ad me. Inventa est coniuratio in viris
iuda et in habitatoribus ierusalem. Reversi sunt ad iniquitates pa
trum suorum priorum. qui noluerunt audire verba mea. et hii ergo
post deos alienos abierunt ut servirent eis. Irritam fecerunt
domus israel et domus iuda pactum meum quod pepigi cum patribus
eorum. Quam ob rem hec dicit dominus. Ecce ego inducam super eos mala
de quibus exire non poterunt. et clamabunt ad me et non exau
diam eos. et ibunt civitates iuda et habitatores ierusalem et cla
mabunt ad deos quibus libant. et non salvabunt eos in tempore af
flictionis eorum. Secundum numerum enim civitatum tuarum erant dii tui
iuda. et secundum numerum viarum ierusalem posuisti aras confusionis.
aras ad libandum baalim. Tu ergo noli orare pro populo hoc. et
ne assumas pro eis laudem et orationem. quia non exaudiam in tempore
clamoris eorum ad me in tempore afflictionis eorum. Quid est quod
dilectus meus in domo mea facit scelera multa. Numquid et
carnes sancte auferent a te malicias tuas in quibus gloriata es. Oli
vam uberem pulcram fructiferam speciosam voca
vit dominus nomen tuum. Ad vocem loquele grandis exarsit ignis in
ea et combusta sunt fruteta eius. et dominus exercituum qui plantavit
te locutus est super te malum pro malis domus israel et domus iuda
que fecerunt sibi ad irritandum me libantes baalim. Tu autem
domine demonstrasti michi et cognovi. tunc ostendisti michi studi
a eorum. et ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam
et non cognovi quia cogitaverunt super me consilia. Mittamus
lignum in panem eius et eradamus eum de terra viventi
um. et nomen eius non memoretur amplius. Tu autem domine
sabaoth qui iudicas iuste et probas renes et corda. videam
ultionem tuam ex eis. tibi enim revelavi causam meam. Pro
pterea hec dicit dominus ad viros anatoth qui querunt animam tuam
et dicunt. Non prophetabis in nomine domini et non morieris in ma
nibus nostris. Propterea hec dicit dominus exercituum. Ecce ego visitabo super
eos. Iuvenes eorum morientur in gladio. filii eorum et filie eorum
morientur in fame. et reliquie non erunt ex eis. Inducam enim
malum super viros anatoth. annum visitationis eorum.

XII

Iustus quidem tu es domine si disputem tecum. verumptamen iusta
loquar ad te. Quare via impiorum prosperatur. bene est omnibus qui pre
varicantur et inique agunt. Plantasti eos et radicem miserunt.
proficiunt et faciunt fructum. Prope es tu ori eorum. et longe a re
nibus eorum. Et tu domine nosti me. vidisti me. et probasti
cor meum tecum. Congrega eos quasi gregem ad victimam.
et sanctifica eos in die occisionis. Usquequo lugebit terra. et herba omnis
regionis siccabitur. Propter maliciam habitantium in ea consump
tum est animal et volucres. quoniam dixerunt. non videbit novissima
nostra. Si cum peditibus currens laborasti. quomodo poteris contende
re cum equis. Cum autem in terra pacis securus fueris. quid facies
in superbia iordanis. Nam et fratres tui et domus patris tui et ipsi
pugnaverunt adversum te. et clamaverunt post te plena voce.
Ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona. Reliqui domum
meam. dimisi hereditatem meam. Dedi dilectam animam meam
in manu inimicorum eius. Facta est michi hereditas mea quasi leo in silva.
Dedit contra me vocem suam. ideo odivi eam. Numquid avis
discolor hereditas mea michi. Numquid avis tincta per totum. Ve
nite congregamini omnes bestie terre. properate ad devorandum.
Pastores multi demoliti sunt vineam meam. conculcaverunt
partem meam. Dederunt portionem meam desiderabilem in de
sertum solitudinis. posuerunt eam in dissipationem. luxit
que super me. desolatione desolata est omnis terra. quia nullus est qui
recogitet corde. Super omnes vias deserti venerunt omnes va
statores. quia gladius domini devorabit ab extremo terre usque ad
extremum eius. Non est pax universe carni. Seminaverunt tri
ticum et spinas messuerunt. Hereditatem acceperunt et non eis pro
derit. Confundemini a fructibus vestris propter iram furoris
domini. Hec dicit dominus adversum omnes vicinos meos pessimos. qui
tangunt hereditatem quam distribui populo meo israel. Ecce ego
evellam eos de terra sua et domum iuda evellam de me
dio eorum. et cum evellero eos. convertar et miserebor eorum. et
reducam eos. virum ad hereditatem suam. et virum in terram
suam. Et erit. si eruditi didicerint vias populi mei ut iurent
in nomine meo. vivit dominus. sicut docuerunt populum meum iurare in
baal edificabuntur in medio populi mei. Quod si non audierint
evellam gentem illam evulsione et perditione. ait dominus.

XIII

Hec dicit dominus ad me. Vade
et posside tibi lumbare lineum. et pones illud super
lumbos tuos. et in aquam non inferes illud. Et possedi lum
bare iuxta verbum domini. et posui circa lumbos meos. Et fac
tus est sermo domini ad me secundo dicens. Tolle lumbare quod possedis
ti. quod est circa lumbos tuos. et surge. vade ad eufraten.
et absconde illud ibi in foramine petre. Et abii. et ab
scondi illud in eufraten sicut preceperat michi dominus.

Et factum est post dies plurimos dixit dominus ad me. Sur-
ge uade ad eufraten. et tolle inde quod precepi tibi ut absconderes
illud ibi. Et abii ad eufraten et fodi et tuli lumbare de loco
ubi absconderam illud. et ecce computruerat lumbare ita ut
nullo usui aptum esset. Et factum est uerbum domini ad me dicens.
Hec dicit dominus. Sic computrescere faciam superbiam iuda
et superbiam ierusalem multam. populum istum pessimum qui nolunt
audire uerba mea. et ambulant in prauitate cordis sui. abie-
runtque post deos alienos ut seruirent eis. et adorarent eos.
et erunt ut lumbare istud quod nullo usui aptum est. Sicut
enim lumbare adheret ad lumbos uiri: sic agglutinaui mihi
omnem domum iuda et omnem domum israel dicit dominus ut essent
mihi in populum. et in nomen et in laudem. et in gloriam. et non audierunt.
Dices ergo ad eos sermonem istum. Hec dicit dominus deus israel. Omnis lagun-
cula implebitur uino. et dicent ad te. Numquid ignoramus quia
omnis laguncula implebitur uino? Et dices ad eos. Hec dicit
dominus. Ecce ego implebo omnes habitatores terre huius. et re-
ges qui sedent de stirpe dauid super thronum eius. et sacerdotes et pro-
phetas. et omnes habitatores ierusalem ebrietate. et dispergam eos
uirum a fratre suo. et patres et filios pariter ait dominus. Non parcam et
non concedam nec miserebor ut non disperdam eos. Audite et au-
ribus percipite. Nolite eleuari quia dominus locutus est. Date domino deo uestro
gloriam antequam contenebrescat. et antequam offendant pedes uestri ad
montes caliginosos. Expectabitis lucem. et ponet eam in umbram
mortis et in caliginem. Quod si hoc non audieritis in abscondito:
plorabit anima mea a facie superbie. Plorans plorabit. et educet
oculus meus lacrimam. quia captus est grex domini. Dic regi et domina-
trici humiliamini. sedete. quoniam descendit de capite uestro corona
glorie uestre. Ciuitates austri clause sunt et non est qui aperiat.
Translata est omnis iuda transmigratione perfecta. Leuate oculos
uestros et uidete qui uenitis ab aquilone. Ubi est grex qui
datus est tibi pecus inclitum tuum? Quid dices cum uisitauerit te?
Tu enim docuisti eos aduersum te. et erudisti in caput tuum.
Numquid non dolores apprehendent te quasi mulierem parturientem?
Quod si dixeris in corde tuo quare ueniunt mihi hec? Propter multitudinem
iniquitatis tue reuelata sunt uerecundiora tua. pollute sunt
plante tue. Si mutare potest ethiops pellem suam. aut pardus
uarietates suas: et uos poteritis benefacere cum didiceritis malum.
Et disseminabo eos quasi stipulam que uento raptatur in deserto.
Hec sors tua. parsque mensure tue a me dicit dominus quia oblita es
mei et confisa es in mendacio. Unde et ego nudaui femora
tua contra faciem tuam. et apparuit ignominia tua. et adulteria
tua et hinnitus tuus scelus fornicationis tue. Super colles in agro
uidi abhominationes tuas. Ue tibi ierusalem. non mundaberis post me. Usquequo
adhuc?

XIIII

Quod factum est uerbum domini ad ieremiam de sermonibus
siccitatis. Luxit iudea et porte eius corruerunt et ob-
scurate sunt in terra. et clamor ierusalem ascendit. Maiores mi-
serunt minores suos ad aquam. uenerunt ad hauriendum
non inuenerunt aquam. reportauerunt uasa sua uacua. Confusi
sunt. et afflicti. et operuerunt capita sua propter terre uastitatem. quia
non uenit pluuia in terra. Confusi agricole. operuerunt capita sua.
Nam et cerua in agro peperit. et reliquit quia non erat herba. Et onagri
steterunt in rupibus. attraxerunt uentum quasi dracones. defecerunt
oculi eorum quia non erat herba. Si iniquitates nostre responderint
nobis domine. fac propter nomen tuum quoniam multe sunt auersiones
nostre. Tibi peccauimus expectatio israel. saluator eius in tempore tri-
bulationis. Quare quasi colonus futurus es in terra. et quasi uiator
declinans ad manendum? Quare futurus es uelut uir uagus.
ut fortis qui non potest saluare? Tu autem in nobis domine. et nomen
tuum super nos inuocatum est ne derelinquas nos. Hec dicit
dominus populo huic. qui dilexit mouere pedes suos. et non quieuit. et
domino non placuit. Nunc recordabitur iniquitatum eorum. et uisita-
bit peccata eorum. Et dixit dominus ad me. Noli orare pro populo isto
in bonum. Cum ieiunauerint non exaudiam preces eorum. et si ob-
tulerint holocausta et uictimas: non suscipiam ea. quoniam gladio
et fame et peste ego consumam eos. Et dixi. a. a. a. domine deus.
prophete dicunt eis. Non uidebitis gladium. et fames non erit in
uobis. sed pacem ueram dabit uobis in loco isto. Et dixit dominus
ad me. Falso prophete uaticinantur in nomine meo. Non misi
eos et non precepi eis neque locutus sum ad eos. uisionem mendacem
et diuinationem fraudulentam. et seductionem cordis sui prophetant
uobis. Ideo hec dicit dominus de prophetis qui prophetant in nomine meo
quos ego non misi dicentes. Gladius et fames non erit in terra hac.
In gladio et fame consumentur prophete illi. et populi quibus prophetant erunt
proiecti in uiis ierusalem pre fame et gladio. et non erit qui sepeliat
eos. ipsi et uxores eorum et filii et filie eorum. et effundam super eos
malum suum. Et dices ad eos uerbum istud. Deducant oculi mei
lacrimam per noctem et diem et non taceant. Quoniam contritione magna
contrita est uirgo filia populi mei plaga pessima uehementer. Si egressus fuero
ad agros ecce occisi gladio. et si introiero ciuitatem: ecce attenu-
ati fame. Propheta quoque et sacerdos abierunt in terram quam ig-
norabant. Numquid proiciens abiecisti iudam. aut syon ab-
hominata est anima tua? Quare ergo percussisti nos ita ut
nulla sit sanitas? Expectauimus pacem et non est bonum. et
tempus curationis et ecce turbatio. Cognouimus domine im-
pietates nostras. et iniquitates patrum nostrorum. quia peccauimus tibi.
Ne des nos in obprobrium propter nomen tuum. neque facias nobis contu-
meliam. Solii glorie tue recordare. ne irritum facias fedus
tuum nobiscum. Numquid sunt in sculptilibus gentium qui pluant?
aut celi possunt dare imbres? Nonne dominus deus noster tu es quem
expectauimus? Tu enim fecisti omnia hec.

XV

Et dixit dominus ad me. Si steterit moyses et samuel
coram me. non est anima mea ad populum istum. Eice il-
los a facie mea et egrediantur. Quod si dixerint ad te quo egrediemur?
Dices ad eos. Hec dicit dominus. Qui ad mortem ad mortem. et
qui ad gladium ad gladium. et qui ad famem ad famem.
et qui ad captiuitatem ad captiuitatem. et uisitabo super
eos quattuor species dicit dominus. Gladium ad occisionem. et
canes ad lacerandum. et uolatilia celi et bestias terre ad de-

uorandum et dissipandum. et dabo eos in fervorem universis
regnis terrae propter Manassen filium Ezechiae regis Iuda. super
omnibus quae fecit in Ierusalem. Quis enim miserebitur tui Ierusalem
aut quis contristabitur pro te. aut quis ibit ad rogandum
pro pace tua? Tu enim reliquisti me dicit dominus. retrorsum
abisti. et extendam manum meam super te et interficiam te. La
boravi rogans. et dispergam eos et ventilabo in portis terrae.
Interfeci et perdidi populum meum. et tamen a viis suis non sunt reversi.
Multiplicatae sunt mihi viduae eius super harenam maris.
Induxi eis super matrem adolescentis vastatorem meri
die. misi super civitates repente terrorem. Infirmata est
quae peperit septem. defecit anima eius. Occidit ei sol cum adhuc
esset dies. confusa est et erubuit. et residuos eius in gladium
dabo in conspectu inimicorum eorum ait dominus. Ve mihi mater mea
quare genuisti me virum rixae virum discordiae in universa
terra. Non feneravi nec feneravit mihi quisquam. omnes male
dicunt mihi. dicit dominus. Si non reliquiae tuae in bonum. si non oc
curri tibi in tempore afflictionis et in tempore tribulationis et angustiae
adversum inimicum. Numquid foederabitur ferrum ferro ab aqui
lone et aes? Divitias tuas et thesauros tuos in direp
tionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis. et in omnibus termi
nis tuis. et adducam inimicos tuos de terra quam nescis.
quia ignis succensus est in furore meo. super vos ardebit. Tu
scis domine. Recordare mei et visita me. et tuere me ab
his qui persequuntur me. Noli in patientia tua suscipere
me. scito quoniam propter te sustinui opprobrium. Inventi sunt
sermones tui et comedi eos. et factum est mihi verbum tuum in
gaudium et in laetitiam cordis mei quoniam invocatum est
nomen tuum super me domine deus exercituum. Non sedi in con
cilio ludentium. et gloriatus sum a facie manus tuae. Solus
sedebam quoniam comminatione replesti me. Quare factus est dolor meus
perpetuus. et plaga mea desperabilis renuit curari. facta
est mihi quasi mendacium aquarum infidelium. Propter hoc haec dicit dominus.
Si converteris convertam te. et ante faciem meam stabis.
et si separaveris pretiosum a vili. quasi os meum eris. Convertentur
ipsi ad te. et tu non converteris ad eos. et dabo te populo huic in
murum aereum fortem. et bellabunt adversum te et non
praevalebunt. quia ego tecum sum ut salvem te. et e
ruam te dicit dominus. et liberabo te de manu pessimorum
et redimam te de manu fortium.

XVI

Et factum est verbum domini ad me dicens. Non
accipies uxorem et non erunt tibi filii et filiae in loco
isto. quia haec dicit dominus super filios et super filias qui generantur
in loco isto. et super matres quae genuerunt eos. et super pa
tres eorum de quorum stirpe sunt nati in terra hac. Morti
bus aegrotationum morientur. non plangentur. et non sepeli
entur. In sterquilinium super faciem terrae erunt. et gladi
o et fame consumentur. Et erit cadaver eorum in escam
volatilibus caeli et bestiis terrae. Haec enim dicit dominus. Ne in
gressaris domum convivii. neque vadas ad plangendum.
neque consoleris eos. quia abstuli pacem meam a populo isto dicit
dominus. misericordiam et miserationes. et morientur grandes et parvi in
terra ista. Non sepelientur neque plangentur. et non se incident neque
calvitium fiet pro eis. et non frangent inter eos lugenti pa
nem ad consolandum super mortuo. Et non dabunt eis potum
calicis ad consolandum super patre suo et matre. Et domum con
vivii non ingredieris ut sedeas cum eis et comedas et bibas.
Quia haec dicit dominus exercituum deus Israel. Ecce ego auferam de loco
isto in oculis vestris et in diebus vestris vocem gaudii et vo
cem laetitiae. vocem sponsi et vocem sponsae. Et cum annun
tiaveris populo huic omnia verba haec. et dixerint tibi. quare locutus
est dominus super nos omne malum grande istud. quae iniquitas nostra
aut quod peccatum nostrum quod peccavimus domino deo nostro? dices ad eos.
Quia dereliquerunt patres vestri me ait dominus. et abierunt post deos
alienos et servierunt eis. et adoraverunt eos. et me dereliquerunt.
et legem meam non custodierunt. Sed et vos peius operati estis
quam patres vestri. Ecce enim unusquisque ambulat post pravita
tem cordis sui mali ut me non audiat. et eiciam vos de terra hac
in terram quam ignoratis vos et patres vestri. et servietis ibi
diis alienis die ac nocte. qui non dabunt vobis requiem.
Propterea ecce dies veniunt dicit dominus. et non dicetur ultra vivit
dominus qui eduxit filios Israel de terra Aegypti. sed vivit dominus
qui eduxit filios Israel de terra aquilonis. et de universis ter
ris ad quas eieci eos. et reducam eos in terram suam quam de
di patribus eorum. Ecce ego mittam piscatores multos dicit
dominus et piscabuntur eos. Et post haec mittam eis venatores mul
tos. et venabuntur eos de omni monte et de omni colle. et
de cavernis petrarum. quia oculi mei super omnes vias eorum. non
sunt absconditae a facie mea. et non fuit occulta iniquitas
eorum ab oculis meis. et reddam primum duplices iniquitates eorum
et peccata eorum quia contaminaverunt terram meam in morticinis i
dolorum suorum. et abominationibus suis impleverunt hereditatem
meam. Domine fortitudo mea et robur meum. et refugi
um meum in die tribulationis. Ad te gentes venient ab extre
mis terrae et dicent. Vere mendacium possederunt patres nostri
vanitatem quae eis non profuit. Numquid faciet sibi homo deos? et
ipsi non sunt dii. Idcirco ecce ego ostendam eis per vicem
hanc manum meam. et scient quia nomen mihi dominus.

XVII

Peccatum Iuda scriptum est stilo ferreo in un
gue adamantino. exaratum super latitudinem
cordis eorum. et in cornibus ararum eorum. Cum recordati
fuerint filii Israel ararum suarum. et lucorum lignorumque fronden
tium in montibus excelsis. sacrificantes in agro. fortitudinem
tuam et omnes thesauros tuos in direptionem dabo. excelsa
tua propter peccata tua in universis finibus tuis. et relinqueris sola
ab hereditate tua quam dedi tibi. et servire te faciam inimi
cis tuis in terra quam ignorabas. quoniam ignem succendisti in fu
rore meo usque in aeternum ardebit. Haec dicit dominus. Maledictus
homo qui confidit in homine. et ponit carnem brachium
suum. et a domino recedit cor eius. Erit enim quasi myrice in de

serto, et non videbit cum venerit bonum, sed habitabit in siccitate
in deserto in terra salsuginis et inhabitabili. Benedictus vir qui con-
fidit in domino, et erit dominus fiducia eius. Et erit quasi lignum quod
transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas.
Et non timebit cum venerit estus, et erit folium eius viride, et in
tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum.
Pravum est cor hominis et inscrutabile, quis cognoscet illud? E-
go dominus scrutans cor et probans renes, qui do unicuique iuxta via-
m suam et iuxta fructum adinventionum suarum. Perdix fovit que
non peperit. Fecit divitias et non in iudicio, in medio dierum suorum
derelinquet eas, in novissimo suo erit insipiens. Solium glorie al-
titudinis a principio, locus sanctificationis nostre, expectatio Israel. Do-
mine omnes qui te derelinquunt confundentur, recedentes a te
in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium
dominum. Sana me domine et sanabor, salvum me fac et sal-
vus ero, quoniam laus mea tu es. Ecce ipsi dicunt ad me: Ubi est
verbum domini? Veniat. Et ego non sum turbatus te pastorem
sequens, et diem hominis non desideravi, tu scis. Quod egressum est de labiis
meis rectum in conspectu tuo fuit. Non sis mihi tu formidini,
spes mea tu in die afflictionis. Confundantur qui me per-
sequuntur, et non confundar ego. Paveant illi et non paveam ego.
Induc super eos diem afflictionis, et duplici contritione contere
eos. Hec dicit dominus ad me: Vade et sta in porta filiorum populi per quam
ingrediuntur reges Iuda et egrediuntur, et in cunctis portis
Ierusalem, et dices ad eos: Audite verbum domini reges Iuda et
omnis Iuda cunctique habitatores Ierusalem qui ingredimini per por-
tas istas. Hec dicit dominus: Custodite animas vestras, et nolite por-
tare pondera in die sabbati, nec inferatis per portas Ierusalem. Et
nolite eicere onera de domibus vestris in die sabbati, et omne opus
non faciatis. Sanctificate diem sabbati sicut precepi patribus vestris. Et
non audierunt nec inclinaverunt aurem suam, sed induraverunt
cervicem suam ne audirent me et ne acciperent
disciplinam. Et erit: Si audieritis me dicit dominus ut non in-
feratis onera per portas civitatis huius in die sabbati, et si sanctifica-
veritis diem sabbati ne faciatis in eo omne opus, ingredientur
per portas civitatis huius reges et principes sedentes super solium
David, et ascendentes in curribus et in equis ipsi et principes eorum,
viri Iuda et habitatores Ierusalem, et habitabitur civitas hec in
sempiternum. Et venient de civitatibus Iuda et de circuitu Ie-
rusalem et de terra Beniamin et de campestribus et de montuosis
et ab austro, portantes holocaustum et victimam et
sacrificium et thus, et inferent in domum domini. Si autem non
audieritis me ut sanctificetis diem sabbati, et ne portetis onus
et ne inferatis per portas Ierusalem in die sabbati, succendam
ignem in portis eius, et devorabit domos Ierusalem et
non extinguetur.

XVIII

Verbum quod factum est ad Ieremiam a domino di-
cens: Surge et descende in domum figuli, et ibi au-
domino dicens dies verba mea. Et descendi in domum
figuli, et ecce ipse faciebat e luto manibus suis. Conversusque
fecit illud vas alterum sicut placuerat in oculis eius ut faceret.
Et factum est verbum domini ad me dicens: Numquid sicut figulus iste non
potero facere vobis domus Israel, ait dominus? Ecce sicut lutum in manu
figuli, sic vos in manu mea domus Israel. Repente loquar ad-
versum gentem et adversum regnum ut eradicem et destru-
am et disperdam illud. Si penitentiam egerit gens illa a malo suo
quod locutus sum adversum eam, agam et ego penitentiam super malo quod
cogitavi ut facerem ei. Et subito loquar de gente et regno ut edi-
ficem et plantem illud. Si fecerit malum in oculis meis ut non au-
diat vocem meam, penitentiam agam super bono quod locutus sum ut
facerem ei. Nunc ergo dic viro Iuda et habitatori Ierusalem dicens: Hec dicit
dominus: Ecce ego fingo contra vos malum, et cogito contra vos cogitationem.
Revertatur unusquisque a via sua mala, et dirigite vias vestras
et studia vestra. Qui dixerunt: Desperavimus, post cogitationes enim nostras ibi-
mus, et unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus. Ideo hec dicit dominus:
Interrogate gentes: Quis audivit talia horribilia que fecit
nimis virgo Israel? Numquid deficiet de petra agri nix Libani? aut
evelli possunt aque erumpentes frigide et defluentes? Quia
obliti sunt mei populus meus frustra libantes, et impingentes in
viis suis in semitis seculi, ut ambularent per eas in itinere non tri-
to, ut fieret terra eorum in desolationem et in sibilum sempiternum. Omnis
enim qui preterierit per eam obstupescet et movebit caput suum.
Sicut ventus urens dispergam eos coram inimico. Dorsum et
non faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Et dixerunt: Veni-
te et cogitemus contra Ieremiam cogitationes. Non enim peribit
lex a sacerdote neque consilium a sapiente, nec sermo a propheta. Ve-
nite et percutiamus eum lingua, et non attendamus ad uni-
versos sermones eius. Attende domine ad me, et audi vocem ad-
versariorum meorum. Numquid redditur pro bono malum, quia foderunt
foveam anime mee? Recordare quod steterim in conspectu tuo
ut loquerer pro eis bonum, et averterem indignationem tuam ab
eis. Propterea da filios eorum in famem, et deduc eos in manus
gladii. Fiant uxores eorum absque liberis et vidue, et viri earum
interficiantur morte. Iuvenes eorum confodiantur gladio
in prelio. Audiatur clamor de domibus eorum. Adduces super eos
repente latronem, quia foderunt foveam ut caperent me, et
laqueos absconderunt pedibus meis. Tu autem domine scis
omne consilium eorum adversum me in mortem. Ne propitieris
iniquitati eorum, et peccatum eorum a facie tua non deleatur. Fiant
corruentes in conspectu tuo, in tempore furoris tui abutere eis.

XIX

Hec dicit dominus: Vade et
accipe lagunculam figuli testeam, et de senioribus
populi et de senioribus sacerdotum, et egredere ad vallem filii
Ennon que est iuxta introitum porte fictilis, et predicabis ibi ver-
ba que ego loquar ad te, et dices: Audite verbum domini reges
Iuda et habitatores Ierusalem. Hec dicit dominus exercituum deus Israel:
Ecce ego inducam afflictionem super locum istum ita
ut omnis qui audierit illam tinniant aures eius, eo quod
dereliquerint me, et alienum fecerint locum istum, et liba-
verint in eo diis alienis quos nescierunt ipsi et patres

eorum et reges iuda et repleverunt locum istum sanguine inno
centium. et edificaverunt excelsa baalim ad comburendos
filios suos igni in holocaustum baalim. que non precepi nec locutus
sum nec ascenderunt in cor meum. Propterea ecce dies veniunt dicit
dominus et non vocabitur amplius locus iste thopheth et vallis filii ennon.
sed vallis occisionis. et dissipabo consilium iude et ierusalem in loco isto.
et subvertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum et in manu
querentium animas eorum. Et dabo cadavera eorum escam volatilibus
celi et bestiis terre. et dabo civitatem hanc in stuporem et in sibilum.
Omnis qui preterierit per eam obstupescet et sibilabit super universa
plaga eius. Et cibabo eos carnibus filiorum suorum et carnibus
filiarum suarum et unusquisque carnes amici sui comedet in obsidio
ne et in angustia in qua concludent eos inimici eorum et qui que
runt animas eorum. et conteres lagunculam in oculis virorum qui i
bunt tecum. et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum. Sic con
teram populum istum et civitatem istam. sicut conteritur vas fi
guli quod non potest ultra instaurari. et in topheth sepelientur
eo quod non sit alius locus ad sepeliendum. Sic faciam loco huic
ait dominus et habitatoribus eius. ut ponam civitatem istam sicut
topheth. et erunt domus ierusalem et domus regum iuda sicut locus to
pheth. immunde erunt omnes domus in quarum domatibus sacrificaverunt
omni militie celi et libaverunt libamina diis alienis. Venit
autem ieremias de topheth quo miserat eum dominus ad prophetandum
et stetit in atrio domus domini. et dixit ad omnem populum. Hec dicit
dominus exercituum deus israel. Ecce ego inducam super civitatem hanc
et super omnes urbes eius universa mala que locutus sum adversus
eam. quoniam induraverunt cervicem suam ut non audirent
sermones meos. XX

Et audivit phassur filius emmer sacerdos qui constitu
tus erat princeps in domo domini ieremiam prophetantem
sermones istos. Et percussit phassur ieremiam prophetam
et misit eum in nervum qui erat in porta beniamin superi
ori in domo domini. Cumque illuxisset in crastinum eduxit
phassur ieremiam de nervo. Et dixit ad eum ieremias.
Non phassur vocavit dominus nomen tuum. sed pavorem undique.
Quia hec dicit dominus. Ecce ego dabo te in pavorem. te et omnes
amicos tuos. et corruent gladio inimicorum suorum. et ocu
li tui videbunt. et omnem iudam dabo in manu regis babilo
nis. et traducet eos in babilonem. et percutiet eos gladio. et
dabo universam substantiam civitatis huius. et omnem laborem eius.
omneque pretium. et cunctos thesauros regum iuda dabo
in manu inimicorum eorum. et diripient eos. et tollent. et de
ducent eos in babilonem. Tu autem phassur et omnes habita
tores domus tue ibitis in captivitatem. et in babilonem ve
nies. et ibi morieris. ibique sepelieris tu et omnes amici tui
quibus prophetasti mendacium. Seduxisti me domine et sedu
ctus sum. fortior me fuisti et invaluisti. factus sum in derisum
tota die. Omnes subsannant me. quia iam olim lo
quor vociferans. iniquitatem et vastitatem clamito. et
factus est michi sermo domini in opprobrium et in derisum tota die.

Et dixi. Non recordabor eius neque loquar ultra in nomine illius. Et factus
est in corde meo quasi ignis exestuans. claususque in ossibus meis. et
defeci ferre non sustinens. Audivi enim contumelias multorum et
terrorem in circuitu. Persequimini et persequamur eum ab omnibus
viris qui erant pacifici mei et custodientes latus meum.
si quomodo decipiatur. et prevaleamus adversus eum. et consequamur ultio
nem ex eo. Dominus autem mecum est quasi bellator fortis. ideo qui
persequuntur me cadent. et infirmi erunt. Confundentur
vehementer quia non intellexerunt opprobrium sempiternum quod
numquam delebitur. Et tu domine exercituum probator iusti qui vides
renes et cor. videam queso ultionem tuam ex eis. Tibi enim
revelavi causam meam. Cantate domino. laudate dominum. quia
liberavit animam pauperis de manu malorum. Maledicta dies in
qua natus sum. dies in qua peperit me mater mea non sit benedicta. Ma
ledictus vir qui annuntiavit patri meo dicens. natus est tibi puer mas
culus. et quasi gaudio letificavit eum. Sit homo ille ut sunt
civitates quas subvertit dominus et non penituit eum. Audiat clamo
rem mane. et ululatum in tempore meridiano. qui me non interfecit
a vulva ut fieret michi mater mea sepulchrum. et vulva eius con
ceptus eternus. Quare de vulva egressus sum ut viderem labo
rem et dolorem. et consumerentur in confusione dies mei.

VERBUM quod factum est ad XXI
ieremiam a domino quando misit ad eum rex sede
chias phassur filium melchie. et sophoniam filium ma
asie sacerdotem dicens. Interroga pro nobis dominum. quia nabucho
donosor rex babilonis preliatur adversum nos. Si forte fa
ciat dominus nobiscum secundum omnia mirabilia sua. et recedat
a nobis. Et dixit ieremias ad eos. Sic dicetis sedechie. Hec
dicit dominus deus israel. Ecce ego convertam vasa belli que in manibus
vestris sunt. et quibus vos pugnatis adversum regem babi
lonis. et caldeos qui obsident vos in circuitu murorum. et con
gregabo eos in medio civitatis huius. et debellabo ego vos
in manu extenta. et in brachio forti. et in furore. et in indig
natione. et in ira grandi. et percutiam habitatores huius civitatis
homines et bestie pestilentia magna morientur. Et post hec ait dominus
dabo sedechiam regem iuda et servos eius et populum eius. et qui dere
licti sunt in hac civitate a peste et gladio. et fame in manu
nabuchodonosor regis babilonis. et in manu inimicorum eorum. et in
manu querentium animam eorum. et percutiet eos in ore gla
dii. et non flectetur neque parcet neque miserebitur. Et ad populum
hunc dices. Hec dicit dominus. Ecce ego do coram vobis viam
vite et viam mortis. Qui habitaverit in urbe hac morietur
gladio. et fame et peste. Qui autem egressus fuerit et transfugerit
ad chaldeos qui obsident vos. vivet. et erit ei anima sua quasi
spolium. Posui enim faciem meam super civitatem hanc
in malum. et non in bonum ait dominus. In manu regis babilo
nis dabitur. et comburet eam igni. Et domum regis iuda
audite verbum domini domus david. Hec dicit dominus. Iudicate ma
ne iudicium et eruite vi oppressum de manu calump
niantis ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea.

et succendatur, et non sit qui extinguat propter malitiam studiorum
vestrorum. Ecce ego ad te habitatricem vallis solidae atque campestris, ait dominus:
qui dicitis: Quis percutiet nos, et quis ingredietur domos nostras?
Et visitabo super vos iuxta fructum studiorum vestrorum, dicit dominus,
et succendam ignem in saltu eius, et devorabit omnia in circuitu
Hec dicit dominus: XXII eius.
Descende in domum regis Iuda, et loqueris ibi verbum hoc
et dices: Audi verbum domini, rex Iuda, qui sedes super solium David,
tu et servi tui, et populus tuus, qui ingredimini per portas istas. Hec dicit
dominus: Facite iudicium et iustitiam, et liberate vi oppressum de manu
calumpniatoris, et advenam et pupillum et viduam nolite
contristare, neque opprimatis inique, et sanguinem innocentem ne effun
datis in loco isto. Si enim facientes feceritis verbum istud, in
gredientur per portas domus huius reges sedentes de genere David super
thronum eius, et ascendentes currus et equos ipsi et servi eorum et
populus eorum. Quod si non audieritis verba hec, in memet ipso iuravi, di
cit dominus, quia in solitudinem erit domus hec. Quia hec dicit dominus
super domum regis Iuda: Galaad tu mihi caput Libani; si non po
suero te in solitudinem urbes inhabitabiles. Et sanctificabo super
te interficientem virum et arma eius, et succident electas cedros
tuas, et precipitabunt in ignem. Et pertransibunt gentes multe per civi
tatem hanc, et dicet unusquisque proximo suo: Quare fecit dominus sic ci
vitati huic grandi? Et respondebunt: Eo quod dereliquerint pactum
domini dei sui, et adoraverint deos alienos et servierint eis. Nolite
flere mortuum, neque lugeatis super eum fletu; plangite eum qui
egreditur, quia non revertetur ultra, nec videbit terram nativitatis
sue. Quia hec dicit dominus ad Sellum filium Iosie regem Iuda, qui
regnavit pro Iosia patre suo, qui egressus est de loco isto: Non revertetur
huc amplius, sed in loco ad quem transtuli eum, ibi morietur, et ter
ram istam non videbit amplius. Ve qui edificat domum suam
in iniustitia, et cenacula sua non in iudicio; amicum suum oppri
met frustra, et mercedem eius non reddet ei. Qui dicit: Edificabo
mihi domum latam, et cenacula spatiosa; qui aperit sibi fenestras
et facit laquearia cedrina, pingitque sinopide. Numquid regna
bis quoniam confers te cedro? Pater tuus numquid non comedit et bibit
et fecit iudicium et iustitiam tunc cum bene erat ei? Iudicavit
causam pauperis et egeni in bonum suum. Numquid non ideo quia cognovit
me, dicit dominus? Tui vero oculi ad avaritiam et ad sanguinem innocen
tem fundendum, et ad calumpniam, et ad cursum mali
operis. Propterea hec dicit dominus ad Ioachim filium Iosie regem
Iuda: Non plangent eum: Ve frater, et ve soror; non concrepa
bunt ei: Ve domine, et ve inclite. Sepultura asini sepelietur,
putrefactus et proiectus extra portas Ierusalem. Ascende Libanum et cla
ma, et in Basan da vocem tuam, et clama ad transeuntes, quia
contriti sunt omnes amatores tui. Locutus sum ad te in habundantia
tua, et dixisti: Non audiam. Hec est via tua ab adolescentia tua,
quia non audisti vocem meam. Omnes pastores tuos pascet ven
tus, et amatores tui in captivitatem ibunt. Et tunc confun
deris et erubesces ab omni malitia tua, que sedes in Libano, et
nidificas in cedris. Quomodo congemuisti cum venissent tibi
dolores quasi dolores parturientis? Vivo ego, dicit dominus, quia si fuerit
Iechonias filius Ioachim regis Iuda anulus in manu dextera
mea, inde avellam eum, et dabo te in manu querentium animam
tuam, et in manu quorum tu formidas faciem, et in manu
Nabuchodonosor regis Babilonis, et in manu Chaldeorum. Et mittam te et
matrem tuam que genuit te in terram alienam in qua nati non
estis, ibique moriemini. Et in terram ad quam ipsi levant animam
suam ut revertantur illuc, non revertentur. Numquid vas fic
tile atque contritum vir iste Numquid vas absque omni vo
luptate? Quare abiecti sunt ipse et semen eius, et proiecti in terram
quam ignoraverunt? Terra, terra, terra, audi sermonem domini. Hec
dicit dominus: Scribe virum istum sterilem, virum qui in diebus
suis non prosperabitur; nec enim erit de semine eius vir qui sedeat
super solium David, et potestatem habeat ultra in Iuda. XXIII xxiij
Ve pastoribus qui disperdunt et dilacerant gregem
pascue mee, dicit dominus. Ideo hec dicit dominus deus Israel ad pa
stores qui pascunt populum meum: Vos dispersistis gregem
meum, et eiecistis eos, et non visitastis eos. Ecce ego visita
bo super vos malitiam studiorum vestrorum, ait dominus. Et ego congregabo
reliquias gregis mei de omnibus terris ad quas eiecero eos illuc,
et convertam eos ad rura sua, et crescent et multiplicabuntur.
Et suscitabo super eos pastores, et pascent eos; non formidabunt
ultra, et non pavebunt, et nullus queretur ex numero, dicit dominus. Ecce
dies veniunt, dicit dominus, et suscitabo David germen iustum, et reg
nabit rex, et sapiens erit, et faciet iudicium et iustitiam in
terra. In diebus illis salvabitur Iuda, et Israel habitabit confidenter;
et hoc est nomen quod vocabunt eum: Dominus iustus noster. Propter hoc ec
ce dies veniunt, dicit dominus, et non dicent ultra: Vivit dominus qui e
duxit filios Israel de terra Egypti, sed: Vivit dominus qui eduxit et ad
duxit semen domus Israel de terra aquilonis et de cunctis terris
ad quas eieceram eos illuc, et habitabunt in terra sua. Ad prophetas.
Contritum est cor meum in medio mei, contremuerunt omnia ossa
mea; factus sum quasi vir ebrius, et quasi homo madidus vino a fa
cie domini et a facie verborum sanctorum eius. Quia adulteris repleta est terra,
arefacta sunt arva deserti; factus est cursus eorum malus, et fortitu
do eorum dissimilis. Propheta namque et sacerdos polluti sunt, et in do
mo mea inveni malum eorum, ait dominus. Iddirco via eorum erit
quasi lubricum in tenebris; impellentur enim et corruent in
ea. Quia inferam super eos mala, annum visitationis eorum,
ait dominus. Et in prophetis Samarie vidi fatuitatem; et prophetabant
in Baal, et decipiebant populum meum Israel. Et in prophetis Ierusalem
vidi similitudinem adulterium, et iter mendacii; et confortaverunt
manus pessimorum, ut non converteretur unusquisque a malitia sua. Facti
sunt mihi omnes Sodoma, et habitatores eius quasi Gomorra. Propter
ea hec dicit dominus exercituum: Nolite audire verba prophetarum qui pro
phetant vobis, et decipiunt vos; visionem cordis sui loquuntur,
non de ore domini. Dicunt his qui blasphemant me: Locutus est dominus:
Pax erit vobis; et omni qui ambulat in pravitate cordis sui
dixerunt: Non veniet super vos malum. Quis enim affuit
in consilio domini, et vidit et audivit sermonem eius? Quis

consideravit verbum illius et audivit? Ecce turbo Do-
minicae indignationis egredietur, et tempestas erum-
pens super caput impiorum veniet. Non revertetur furor
Domini usque dum faciat, et usque dum compleat cogitationem
cordis sui. In novissimis diebus diebus intelligetis consilium
eius. Non mittebam prophetas, et ipsi currebant; non loque-
bar ad eos, et ipsi prophetabant. Si stetissent in consilio meo,
et nota fecissent verba mea populo meo, avertissem utique
eos a via sua mala et pessimis cogitationibus suis. Pu-
tas ne Deus e vicino ego sum dicit Dominus, et non Deus de longe?
Si occultabitur vir in absconditis, et ego non videbo eum,
dicit Dominus? Numquid non caelum et terram ego impleo ait Dominus?
Audivi quae dixerunt prophetae prophetantes in nomine meo mendacium,
atque dicentes: Somniavi, somniavi. Usquequo istud est in corde
prophetarum vaticinantium mendacium, et prophetantium sedu-
ctiones cordis sui? Qui volunt facere ut obliviscatur populus meus
nominis mei propter somnia eorum quae narrant unusquisque ad proxi-
mum suum, sicut obliti sunt patres eorum nominis mei propter Baalim.
Propheta qui habet somnium narret somnium; et qui habet
sermonem meum loquatur sermonem meum vere. Quid paleis
ad triticum ait Dominus? Numquid non verba mea sunt quasi ignis ait
Dominus, et quasi malleus conterens petram? Propterea ecce ego ad prophetas
ait Dominus, qui furantur verba mea unusquisque a proximo suo. Ecce
ego ad prophetas ait Dominus qui assumunt linguas suas et aiunt: Di-
cit Dominus. Ecce ego ad prophetas somniantes mendacium
ait Dominus, qui narraverunt ea et seduxerunt populum meum in menda-
cio suo et in miraculis suis, cum ego non misissem eos nec man-
dassem eis, qui nihil profuerunt populo huic dicit Dominus.
Si igitur interrogaverit te populus iste, vel propheta aut sacerdos dicens:
Quod est onus Domini? dices ad eos: Vos estis onus. Proiciam quippe vos
dicit Dominus. Et propheta et sacerdos et populus qui dicit: Onus Domini, vi-
sitabo super virum illum et super domum eius. Haec dicetis unus-
quisque ad proximum suum et ad fratrem suum: Quid respondit Dominus? Et
quid locutus est Dominus? Et onus Domini ultra non memorabitur, quia onus
erit unicuique sermo suus; et pervertistis verba Dei viven-
tis Domini exercituum Dei nostri. Haec dices ad prophetam: Quid respondit
tibi Dominus? Et quid locutus est Dominus? Si autem onus Domini dixeritis, propter hoc haec
dicit Dominus: Quia dixistis sermonem istum Onus Domini, et misi
ad vos dicens: Nolite dicere Onus Domini; propterea ecce ego
tollam vos portans, et derelinquam vos et civitatem quam dedi
vobis et patribus vestris a facie mea. Et dabo vos in opprobrium
sempiternum et in ignominiam sempiternam quae numquam
oblivione delebitur. XXIIII

xxiiii Ostendit mihi Dominus et ecce duo calathi pleni fi-
cis positi ante templum Domini, postquam transtulit Nabu-
chodonosor rex Babylonis Iechoniam filium Ioakim regem
Iuda, et principes eius, et fabrum et inclusorem de Ierusalem, et
adduxit eos in Babylonem. Et calathus unus ficus bonas ha-
bebat nimis, ut solent esse ficus primi temporis; et calathus unus
ficus habebat malas nimis quae comedi non poterant eo quod
essent malae. Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Ieremia?
Et dixi: Ficus, ficus bonas bonas valde, et malas malas
valde quae comedi non possunt eo quod sint malae. Et factum est
verbum Domini ad me dicens: Haec dicit Dominus Deus Israel: Sicut ficus
hae bonae, sic cognoscam transmigrationem Iuda quam emi-
si de loco isto in terram Chaldaeorum in bonum. Et ponam oculos
meos super eos ad placandum, et reducam eos in terram hanc,
et aedificabo eos et non destruam, et plantabo eos et non evellam.
Et dabo eis cor ut sciant me, quia ego sum Dominus; et erunt mihi
in populum, et ego ero eis in Deum, quia revertentur ad me in
toto corde suo. Quia sicut ficus pessimae quae comedi
non possunt eo quod sint malae, haec dicit Dominus, sic dabo Sede-
chiam regem Iuda et principes eius et reliquos de Ierusalem qui
remanserunt in urbe hac, et qui habitant in terra Aegypti.
Et dabo eos in vexationem afflictionemque omnibus regnis
terrae, in opprobrium et in parabolam et in proverbium et in
maledictionem in universis locis ad quae eieci eos. Et mittam
in eis gladium et famem et pestem donec consumantur
de terra quam dedi eis et patribus eorum. XXV

Verbum quod factum est ad Ieremiam de omni populo
Iudae in anno quarto Ioachim filii Iosiae regis Iu-
da (ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis) quod
locutus est Ieremias propheta ad omnem populum Iuda et ad univer-
sos habitatores Ierusalem dicens: A tertio decimo anno regis
Iosiae filii Amon regis Iuda usque ad diem hanc, iste
tertius et vicesimus annus, factum est verbum Domini ad me, et
locutus sum ad vos de nocte consurgens et loquens, et non
audistis. Et misit Dominus ad vos omnes servos suos prophetas
consurgens diluculo mittensque, et non audistis, neque incli-
nastis aures vestras ut audiretis cum diceret: Revertimini
unusquisque a via sua mala et a pessimis cogitationibus vestris,
et habitabitis in terra quam dedit Dominus vobis et patribus vestris a saeculo
et usque in saeculum. Et nolite ire post deos alienos ut serviatis
eis adoretisque eos, neque me ad iracundiam provocetis in
operibus manuum vestrarum, et non affligam vos. Et non audistis
me dicit Dominus, ut me ad iracundiam provocaretis in operi-
bus manuum vestrarum in malum vestrum. Propterea haec dicit Dominus ex-
ercituum: Pro eo quod non audistis verba mea, ecce ego mittam
et assumam universas cognationes aquilonis dicit Dominus,
et Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum, et adducam
eos super terram istam et super habitatores eius et super omnes na-
tiones quae in circuitu illius sunt, et interficiam eos et ponam
eos in stuporem et in sibilum et in solitudines sempiter-
nas. Perdamque ex eis vocem gaudii et vocem laetitiae, vo-
cem sponsi et vocem sponsae, vocem molae et lumen lu-
cernae. Et erit universa terra eius in solitudinem et in stuporem,
et servient omnes gentes istae regi Babylonis LXX annis.
Cumque impleti fuerint LXX anni, visitabo super regem
Babylonis et super gentem illam dicit Dominus iniquitatem eorum,
et super terram Chaldaeorum, et ponam illam in solitudines sem-

pietas. Et adducam super terram illam omnia verba mea que locutus
sum contra eam. Omne quod scriptum est in libro isto. quecumque propheta
vit ieremias adversum omnes gentes. Quia servierunt eis cum
essent gentes multe. et reges magni. et reddam eis secundum opera
eorum. et secundum facta manuum suarum. Quia sic dicit dominus exercituum
deus israel. Sume calicem vini furoris huius de manu mea. et pro
pinabis de eo illo cunctis gentibus ad quas ego mittam te. et
bibent et turbabuntur. et insanient a facie gladii quem ego
mittam inter eos. Et accepi calicem de manu domini. et propi
navi cunctis gentibus ad quas misit me dominus. Ierusalem et civitati
bus iuda. et regibus eius. et principibus eius ut darem eos in deso
lationem. et in stuporem. et in sibilum. et in maledictionem sicut
est dies ista. Pharaoni regi egypti. et servis eius et principibus
eius. et omni populo eius. et universis generaliter. Cunctis regibus terre au
sitidis. et cunctis regibus terre philistiim. et ascalonis. et gaze.
et acaron et reliquiis azoti. Idumee et moab. et filiis amon.
et cunctis regibus tyri. et universis regibus sidonis. et regibus terre
insularum qui sunt trans mare. et dedan. et theman. et buz. et universis
qui attonsi sunt in comam. et cunctis regibus arabie. et cunctis regibus
occidentis qui habitant in deserto. et cunctis regibus zambri et
cunctis regibus elam. et cunctis regibus medorum. cunctisque regi
bus aquilonis de prope et de longe unicuique contra fratrem suum. et
omnibus regnis terre que super faciem eius sunt. Et rex sesach bibet
post eos. et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Bibite et
inebriamini. et vomite et cadite. et nolite consurgere a facie gla
dii quem ego mittam inter vos. Cumque noluerint accipere cali
cem de manu tua ut bibant. dices ad eos. Hec dicit dominus exer
cituum. Bibentes bibetis. quia ecce in civitate in qua invocatum
est nomen meum ego incipio affligere. et vos quasi innocentes immu
nes eritis. Non eritis immunes. Gladium enim ego voco super
habitatores terre dicit dominus exercituum. et tu prophetabis ad eos omnia verba
hec. et dices ad eos. Dominus de excelso rugiet. et de habitaculo sancto suo dabit
vocem suam. Rugiens rugiet super decorem suum. Celeuma quasi
calcantium concinetur adversus omnes habitatores terre. pervenit so
nitus usque ad extrema terre. quia iudicium domino cum gentibus. iudica
tur ipse cum omni carne. Impios tradidi gladio dicit dominus. Hec dicit
dominus exercituum. Ecce afflictio egredietur de gente in gentem. et
turbo magnus egredietur a summitate terre. et erunt interfecti domini
in die illa a summo terre usque ad summum eius. Non plangentur. et non
colligentur. neque sepelientur. In sterquilinium super faciem terre
iacebunt. Ululate pastores et clamate. et aspergite vos cinere op
timates gregis. quia completi sunt dies vestri ut interficiamini. et
dissipationes vestre. et cadetis quasi vasa preciosa. et peribit fuga a pa
storibus. et salvatio ab optimatibus gregis. quia vastavit dominus pascua
eorum. et conticuerunt arva pacis a facie ire furoris domini. Dereliquit
quasi leo tabernaculum suum. quia facta est terra eorum in desolatione a facie
ire furoris domini.

XXVI

In principio regni ioachim filii iosie regis iude factum est ver
bum istud a domino dicens. Sta in atrio domus domini et loqueris ad
omnes civitates iude de quibus veniunt ut adorent in domo
domini: universos sermones quos ego mandavi tibi ut loquaris ad eos. No
li subtrahere verbum: si forte audiant et convertantur unusquisque
a via sua mala. et peniteat me mali quod cogitavi facere eis
propter malicias studiorum eorum. et dices ad eos. Hec dicit dominus. Si non audi
eritis me ut ambuletis in lege mea quam dedi vobis ut audia
tis sermones servorum meorum prophetarum quos ego misi ad vos
de nocte consurgens et dirigens. et non audistis: dabo domum istam
sicut sylo. et urbem hanc in maledictionem cunctis gentibus
terre. Et audierunt sacerdotes et prophete. et omnis populus ieremiam lo
quentem verba hec in domo domini. Cumque complesset ieremias loquens omnia
que preceperat ei dominus ut loqueretur ad universum populum: apprehende
runt eum sacerdotes et prophete et omnis populus dicentes. Morte moriatur.
Quare prophetavit in nomine domini dicens. Sicut sylo erit domus hec et urbs
ista desolabitur eo quod non sit habitator. Et congregatus est populus omnis ad
versus ieremiam in domum domini. et audierunt principes iuda
omnia verba hec. et ascenderunt de domo regis in domum domini. et sede
runt in introitu porte domus domini nove. et locuti sunt sacerdotes
et prophete ad principes. et ad omnem populum dicentes. Iudicium mor
tis est viro huic. quia prophetavit adversum civitatem istam sicut
audistis auribus vestris. Et ait ieremias ad omnes principes.
et ad omnem populum dicens. Dominus misit me ut prophetarem ad domum
istam. et ad civitatem hanc omnia verba que audistis. Nunc ergo bo
nas facite vias vestras et studia vestra. et audite vocem domini dei vestri.
et penitebit dominum mali quod locutus est adversum vos. Ego autem
ecce in manibus vestris sum. facite mihi ut bonum et rectum est
in oculis vestris. Verumptamen scitote et recognoscite quod si occideritis
me. sanguinem innocentem tradetis contra vosmetipsos. et contra civitatem
istam et habitatores eius. In veritate enim misit me dominus ad vos.
ut loquerer in auribus vestris omnia verba hec. et dixerunt principes. et
omnis populus ad sacerdotes et prophetas. Non est viro huic iudicium mortis.
quia in nomine domini dei nostri locutus est ad nos. Surrexerunt ergo viri de se
nioribus terre. et dixerunt ad omnem cetum populi loquentes. Micheas de
morasthi fuit propheta in diebus ezechie regis iude. et ait ad omnem po
pulum iude dicens. Hec dicit dominus exercituum. Syon quasi ager arabitur.
et ierusalem in acervum lapidum erit. et mons domus in excelsa
silvarum. Numquid morte condempnavit eum ezechias rex iuda
et omnis iuda. Numquid non timuerunt dominum et deprecati sunt faciem
domini. et penituit dominum mali quod locutus erat adversus eos. Itaque
nos facimus malum grande contra animas nostras. Fuit quoque vir prophetans in nomine
domini urias filius semei de cariathiarim. et prophetavit adversum
civitatem istam. et adversum terram hanc iuxta omnia verba iere
mie. et audivit rex ioachim et omnes potentes et principes eius verba
hec. et quesivit rex interficere eum. Et audivit urias et timuit.
fugitque. et ingressus est egyptum. Et misit rex ioachim viros in
egyptum elnathan filium achobor et viros cum eo in egyptum.
et eduxerunt uriam de egypto. et adduxerunt eum ad regem ioa
chim et percussit eum gladio. et proiecit cadaver eius in sepulcris
vulgi ignobilis. Igitur manus aicham filii saphan fuit cum iere
mia ut non traderetur in manus populi et interficerent eum. In principio
regni ioachim filii iosie regis iuda factum est verbum istud ad

Hieremiam a domino dicens. XXVII
Hec dicit dominus ad me. Fac tibi vincula et cathenas
et pones eas in collo tuo. et mittes eas ad regem edom.
et ad regem moab. et ad regem filiorum amon. et ad regem tyri
et ad regem sydonis in manu nunciorum qui venerunt ierusalem ad
sedechiam regem iuda. et precipies eis ut ad dominos suos lo-
quantur. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Hec dicetis ad dominos ve-
stros. Ego feci terram et hominem. et iumenta que sunt super faciem
universe terre in fortitudine mea magna. et in brachio meo exten-
to. et dedi eam ei qui placuit in oculis meis. Et nunc itaque
ego dedi omnes terras istas in manu nabuchodonosor regis babilonis
servi mei. Insuper et bestias agri dedi ei ut serviant illi. et
servient ei omnes gentes. et filio eius. et filio filii eius. donec veni-
at tempus terre eius et ipsius. et servient ei gentes multe et reges
magni. Gens autem et regnum quod non servierit nabuchodonosor re-
gi babilonis. et quicumque non curvaverit collum suum sub iu-
go regis babilonis. in gladio et in fame. et in peste visita-
bo super gentem illam ait dominus. donec consumam eos in manu
eius. Vos ergo nolite audire prophetas vestros et divi-
nos. et somniatores et augures. et maleficos qui dicunt
vobis. non servietis regi babilonis. quia mendacium prophetant vobis
ut longe faciant vos de terra vestra. et eiciant vos et pe-
reatis. Porro gens que subiecerit cervicem suam sub iugo
regis babilonis. et servierit ei. dimittam eam in terra sua di-
cit dominus. et colet eam. et inhabitabit in ea. Et ad sedechiam
regem iuda locutus sum secundum omnia verba hec dicens. Subi-
cite colla vestra sub iugo regis babilonis. et servite ei. et populo
eius et vivetis. Quare moriemini tu et populus tuus gladio et
fame. et peste. sicut locutus est dominus ad gentem que servire no-
luerit regi babilonis. Nolite audire verba prophetarum dicenti-
um vobis. non servietis regi babilonis. quia mendacium ipsi loquuntur
vobis. quia non misi eos ait dominus. et ipsi prophetant in nomine meo
mendaciter. ut eiciam vos et pereatis tam vos quam prophete qui
vaticinantur vobis. et ad sacerdotes et ad populum istum locutus
sum dicens. Hec dicit dominus deus. Nolite audire verba prophetarum
vestrorum qui prophetant vobis dicentes. Ecce vasa domini revertentur
de babilone nunc cito. mendacium enim prophetant vobis.
Nolite ergo audire eos. sed servite regi babilonis ut vivatis.
Quare datur hec civitas in solitudinem. Et si prophete sunt. et est
verbum domini in eis. occurrant domino exercituum. ut non ve-
niant vasa que derelicta fuerant in domo domini. et in domo regis
iuda et in ierusalem in babilonem. Quia hec dicit dominus exercituum
ad columpnas et ad mare. et ad bases. et ad reliquias vasorum
que remanserunt in civitate hac que non tulit nabuchodonosor rex ba-
bilonis. cum transferret iechoniam filium ioachim regem
iuda de ierusalem in babilonem. et omnes optimates iuda et ierusalem
Quia hec dicit dominus exercituum deus israel ad vasa que derelicta sunt
in domo domini et in domo regis iuda et in ierusalem. in babilonem
transferentur. et ibi erunt usque ad diem visitationis sue dicit
dominus. et afferri faciam ea. et restitui in loco isto.

Et factum est in anno illo in principio XXVIII
regni sedechie regis iude. in anno quarto. in mense
quinto. dixit ad me ananias filius azur propheta de gabaon in do-
mo domini coram sacerdotibus et omni populo dicens. Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Contrivi iugum regis babilonis. Adhuc duo anni dierum
et ego referri faciam ad locum istum omnia vasa domini que
tulit nabuchodonosor rex babilonis de loco isto. et transtulit ea in babi-
lonem. et iechoniam filium ioachim regem iude. et omnem transmigrationem iuda qui ingressi
sunt in babilonem. ego convertam ad locum istum ait dominus. con-
teram enim iugum regis babilonis. Et dixit ieremias propheta
ad ananiam prophetam in oculis sacerdotum. et in oculis omnis populi
qui stabat in domo domini. Et ait ananias ieremie. Amen. Sic
faciat dominus. Suscitet dominus verba tua que prophetasti ut referantur
vasa in domum domini. et omnis transmigratio babilonis ad locum istum.
Verumptamen audi verbum hoc quod ego loquor in auribus tuis. et in auri-
bus universi populi. Prophete qui fuerunt ante me et ante te ab initio
prophetaverunt terras multas. et super regna multa. et de prelio
et de afflictione. et de fame. Propheta qui vaticinatus est pacem
cum venerit verbum eius. scietur propheta quem miserit dominus in veritate.
Et tulit ananias propheta cathenam de collo ieremie prophete
et confregit eam. Et ait ananias propheta in conspectu omnis populi
dicens. Hec dicit dominus. Sic confringam iugum nabuchodonosor regis
babilonis post duos annos dierum de collo omnium gentium. Et
abiit ieremias propheta in viam suam. et factum est verbum do-
mini ad ieremiam postquam confregit cathenam ananias
propheta de collo ieremie dicens. Vade et dic ananie. Hec dicit
dominus. Cathenas ligneas contrivisti. et facies pro eis cathenas
ferreas. quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Iugum ferreum
posui super collum cunctarum gentium istarum ut serviant na-
buchodonosor regi babilonis. et servient ei. Insuper et bestias terre dedi ei.
Et dixit ieremias ad ananiam prophetam. Audi anania. Non
misit te dominus. et tu confidere fecisti populum istum in mendacio. Id-
circo hec dicit dominus. Ecce emittam te a facie terre. hoc anno
morieris. Adversum enim dominum locutus es. et mortuus est ana-
nias propheta in anno illo. mense septimo. XXIX
Et hec sunt verba libri que misit ieremias propheta de
ierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis. et ad sacer-
dotes et ad prophetas. et ad omnem populum quem transduxerat nabuchodonosor
de ierusalem in babilonem. postquam egressus est iechonias rex. et
domina. et eunuchi. et principes iuda et ierusalem. et faber. et
inclusor de ierusalem in manu elasa filii saphan. et gamalie
filii elchie. quos misit sedechias rex iuda ad nabuchodonosor regem
babilonis in babilonem dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel.
omni transmigrationi quam transtuli de ierusalem in babilonem. Edifi-
cate domos et habitate. et plantate ortos et comedite fru-
ctum eorum. Accipite uxores et generate filios et filias. et date
filiis vestris uxores. et filias vestras viris. et pariant filios
et filias. et multiplicamini ibi. et nolite esse pauci
numero. et querite pacem civitatis ad quam transmigrare vos feci
et orate pro ea ad dominum. quia in pace illius erit pax vestra. Hec enim

dicit dominus exercituum deus Israel: Non vos seducant prophetae vestri qui sunt in medio vestrum et divini vestri, et ne attendatis ad somnia vestra quae vos somniatis, quia falso ipsi prophetant vobis in nomine meo, et non misi eos, dicit dominus. Quia haec dicit dominus: Cum coeperint impleri in Babylone lxx anni, visitabo vos, et suscitabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum istum. Ego enim scio cogitationes quas ego cogito super vos, ait dominus, cogitationes pacis et non afflictionis, ut dem vobis finem et patientiam. Et invocabitis me, et ibitis, et adorabitis me, et exaudiam vos. Quaeretis me et invenietis, cum quaesieritis in toto corde vestro. Et inveniar a vobis, ait dominus, et reducam captivitatem vestram, et congregabo vos de universis gentibus et de cunctis locis ad quae expuli vos, dicit dominus, et reverti vos faciam de loco ad quem vos transmigrare feci. Quia dixistis: Suscitavit nobis dominus prophetas in Babylone. Quia haec dicit dominus ad regem qui sedet super solium David, et ad omnem populum habitatorem urbis huius, ad fratres vestros qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem. Haec dicit dominus exercituum: Ecce ego mittam in eos gladium et famem et pestem, et ponam eos quasi ficus malas, quae comedi non possunt eo quod pessimae sint. Et persequar eos in gladio et in fame et in pestilentia, et dabo eos in vexationem universis regnis terrae, in maledictionem et in stuporem et in sibilum et in opprobrium cunctis gentibus ad quas ego eieci eos, eo quod non audierint verba mea, dicit dominus, quae misi ad eos per servos meos prophetas de nocte consurgens et mittens, et non audistis, dicit dominus. Vos ergo audite verbum domini, omnis transmigratio quam emisi de Ierusalem in Babylonem. Haec dicit dominus exercituum deus Israel ad Acab filium Coliae et ad Sedechiam filium Maasiae, qui prophetant vobis in nomine meo mendaciter: Ecce ego tradam eos in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, et percutiet eos in oculis vestris. Et assumetur ex eis maledictio omni transmigrationi Iuda quae est in Babylone, dicentium: Ponat te dominus sicut Sedechiam et sicut Acab, quos frixit rex Babylonis in igne, pro eo quod fecerint stultitiam in Israel, et moechati sunt in uxores amicorum suorum, et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter, quod non mandavi eis. Ego sum iudex et testis, dicit dominus. Et ad Semeiam Neelamitem dices: Haec dicit dominus exercituum deus Israel: Pro eo quod misisti libros in nomine tuo ad omnem populum qui est in Ierusalem, et ad Sophoniam filium Maasiae sacerdotem, et ad universos sacerdotes, dicens: Dominus dedit te sacerdotem pro Ioiada sacerdote, ut sis dux in domo domini super omnem virum arrepticium et prophetantem, ut mittas eum in nervum et in carcerem. Et nunc quare non increpasti Ieremiam Anathothiten qui prophetat vobis? Quia super hoc misit ad nos in Babylonem dicens: Longum est; aedificate domos et habitate, et plantate hortos et comedite fructus eorum. Legit ergo Sophonias sacerdos librum istum in auribus Ieremiae prophetae. Et factum est verbum domini ad Ieremiam dicens: Mitte ad omnem transmigrationem dicens: Haec dicit dominus ad Semeiam Neelamitem: Pro eo quod prophetavit Semeias vobis, et ego non misi eum, et fecit vos confidere in mendacio, ideo haec dicit dominus: Ecce ego visitabo super Semeiam Neelamitem et super semen eius. Non erit ei vir sedens in medio populi huius, et non videbit bonum quod ego faciam populo meo, ait dominus, quia praevaricationem locutus est adversus dominum.

xxx

Hoc verbum quod factum est ad Ieremiam a domino dicens: Haec dicit dominus deus Israel dicens: Scribe tibi omnia verba quae locutus sum ad te in libro. Ecce enim dies veniunt, dicit dominus, et convertam conversionem populi mei Israel et Iuda, ait dominus, et convertam eos ad terram quam dedi patribus eorum, et possidebunt eam. Et haec verba quae locutus est dominus ad Israel et ad Iudam: Quoniam haec dicit dominus: Vocem terroris audivimus; formido, et non est pax. Interrogate et videte si generat masculus. Quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum quasi parturientis, et conversae sunt universae facies in auruginem? Vae, quia magna dies illa, nec est similis eius; tempusque tribulationis est Iacob, et ex ipso salvabitur. Et erit in die illa, ait dominus exercituum, conteram iugum eius de collo tuo, et vincula illius dirumpam, et non dominabuntur ei amplius alieni, sed servient domino deo suo et David regi suo quem suscitabo eis. Tu ergo ne timeas, serve meus Iacob, ait dominus, neque paveas Israel, quia ecce ego salvabo te de terra longinqua, et semen tuum de terra captivitatis eorum; et revertetur Iacob et requiescet, et cunctis affluet bonis, et non erit quem formidet, quia ego tecum sum, ait dominus, ut salvem te. Faciam enim consummationem in cunctis gentibus in quibus dispersi te; te autem non faciam in consummationem, sed castigabo te in iudicio, ut non tibi videaris innoxius. Quia haec dicit dominus: Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua. Non est qui iudicet iudicium tuum ad alligandum, curationum utilitas non est tibi. Omnes amatores tui obliti sunt tui, te non quaerunt. Plaga enim inimici percussi te castigatione crudeli, propter multitudinem iniquitatis tuae; dura facta sunt peccata tua. Quid clamas super contritione tua? Insanabilis est dolor tuus. Propter multitudinem iniquitatis tuae et propter dura peccata tua feci haec tibi. Propterea omnes qui comedunt te devorabuntur, et universi hostes tui in captivitatem ducentur, et qui te vastant vastabuntur, cunctosque praedatores tuos dabo in praedam. Obducam enim cicatricem tibi, et a vulneribus tuis sanabo te, dicit dominus, quia eiectam vocaverunt te, Sion: Haec est quae non habebat requirentem. Haec dicit dominus: Ecce ego convertam conversionem tabernaculorum Iacob, et tectis eius miserebor, et aedificabitur civitas in excelso suo, et templum iuxta ordinem suum fundabitur. Et egredietur de eis laus vocesque ludentium, et multiplicabo eos et non imminuentur, et glorificabo eos et non attenuabuntur. Et erunt filii eius sicut a principio, et coetus eius coram me permanebit, et visitabo adversum omnes qui tribulant eum. Et erit dux eius ex eo, et princeps de medio eius producetur, et applicabo eum et accedet ad me. Quis enim iste est qui applicet cor suum ut appropinquet mihi, ait dominus? Et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in deum. Ecce turbo domini furor egrediens, procella ruens, in capite

impiorum conquiescet. Non avertet iram indignationis dominus
donec faciat et compleat cogitationem cordis sui. In no
vissimo dierum intelligetis ea. XXXI
xxxi In tempore illo dicit dominus ero deus universis cogna
tionibus israel, et ipsi erunt michi in populum. Hec dicit dominus. Inveni
gratiam in deserto populus qui remanserat gladio. Vadet ad
requiem suam israel. Longe dominus apparuit michi. Et in caritate
perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans. Rursumque
edificabo te et edificaberis virgo israel. Adhuc ornaberis
tympanis tuis, et egredieris in choro ludentium. Adhuc
plantabis vineas in montibus samarie. Plantabunt plan
tantes, et donec tempus veniat non vindemiabunt. Quia erit
dies in qua clamabunt custodes in monte samarie
et in monte effraim. Surgite et ascendamus in Syon ad do
minum deum nostrum. Quia hec dicit dominus. Exultate in leticia
iacob et hinnite contra caput gentium. Personate et dicite.
Salva domine populum tuum reliquias israel. Ecce ego addu
cam eos de terra aquilonis et congregabo eos ab extremis
terre. Inter quos erunt cecus et claudus, et pregnans et pari
ens simul, cetus magnus revertentium huc. In fletu
venient, et in misericordia reducam eos. Et adducam eos per
torrentes aquarum in via recta et non impingent in ea. Quia
factus sum israeli pater, et effraim primogenitus meus est. Audite verbum
domini gentes et annunciate in insulis que procul sunt et dicite.
Qui dispersit israel congregabit eum, et custodiet eum sicut
pastor gregem suum. Redemit enim dominus iacob, et liberavit
eum de manu potentioris. Et venient et laudabunt in
monte Syon, et confluent ad bona domini super frumento et
vino et oleo, et fetu pecorum et armentorum. Eritque anima eorum
quasi ortus irriguus, et ultra non esurient. Tunc letabitur
virgo in choro, iuvenes et senes simul, et convertam lu
ctum eorum in gaudium, et consolabor eos, et letificabo a do
lore suo. Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine, et
populus meus bonis meis adimplebitur ait dominus. Hec dicit dominus.
Vox in excelso audita est lamentationis et fletus et luctus.
rachel plorantis filios suos, et nolentis consolari super eis
quia non sunt. Hec dicit dominus. Quiescat vox tua a fletu,
et oculi tui a lacrimis, quia est merces operi tuo ait dominus. Et re
vertentur de terra inimici. Et est spes novissimis tuis
ait dominus, et revertentur filii ad terminos suos. Audiens
audivi effraim transmigrantem. Castigasti me et eruditus
sum quasi iuvenculus indomitus. Converte me et convertar
quia tu dominus deus meus. Postquam enim convertisti me egi penitentiam,
et postquam ostendisti michi percussi femur meum. Confusus
sum et erubui, quoniam sustinui obprobrium adolescen
tie mee. Si filius honorabilis michi effraim, si puer deli
catus. Quia ex quo locutus sum de eo adhuc recordabor eius.
Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum, miserans
miserebor eius dicit dominus. Statue tibi speculam, pone tibi
amaritudines. Dirige cor tuum in viam rectam in

qua ambulasti. Revertere virgo israel, revertere ad civitates
tuas istas. Usquequo deliciis dissolveris filia vaga? Quia creavit dominus
novum super terram: mulier circumdabit virum. Hec dicit dominus
exercituum deus israel. Adhuc dicent verbum istud in terra iuda
et in urbibus eius, cum convertero captivitatem eorum. Benedicat tibi dominus
pulcritudo iustitie, mons sanctus. Et habitabunt in eo iudas et omnes civi
tates eius simul, agricole et minantes greges. Quia inebriavi
animam lassam, et omnem animam esurientem saturavi. Ideo quasi ex
perrectus sum et vidi, et somnus meus dulcis michi. Ecce dies ve
niunt dicit dominus, et seminabo domum israel et domum iuda semine
hominum et semine iumentorum. Et sicut vigilavi super eos ut evel
lerem et demolirer, et dissiparem et disperderem et affligerem,
sic vigilabo super eos ut edificem et plantem. In diebus
illis non dicent ultra. Patres comederunt uvam acerbam et
dentes filiorum obstupuerunt. Sed unusquisque in iniquitate
sua morietur. Omnis homo qui comederit uvam acerbam,
obstupescent dentes eius. Ecce dies venient dicit dominus, et
feriam domui israel et domui iuda fedus novum, non secundum
pactum quod pepigi cum patribus vestris in die qua apprehendi ma
num eorum ut educerem eos de terra egypti, pactum quod irritum
fecerunt, et ego dominatus sum eorum dicit dominus. Sed hoc erit pactum
quod feriam cum domo israel. Post dies illos dicit dominus dabo legem
meam in visceribus eorum, et in corde eorum scribam eam, et ero eis
in deum et ipsi erunt michi in populum. Et non docebunt ultra vir pro
ximum suum et vir fratrem suum dicens: cognosce dominum. Omnes enim
cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum ait dominus.
quia propitiabor iniquitatibus eorum et peccati eorum non ero memor
amplius. Hec dicit dominus qui dat solem in lumine diei, ordinem
lune et stellarum in noctis lumine. Qui turbat mare et sonant
fluctus eius. Dominus exercituum nomen illi. Si defecerint leges iste coram
me dicit dominus, tunc et semen israel deficiet ut non sit gens coram
me cunctis diebus. Hec dicit dominus. Si mensurari potuerint celi
sursum, et investigari fundamenta terre deorsum, et ego abi
ciam universum semen israel propter omnia que fecerunt dicit dominus. Ecce di
es veniunt dicit dominus, et edificabitur civitas domino a turre a
nanehel usque ad portam anguli. Et exibit ultra norma men
sure in conspectu eius super collem gareb, et circuibit ioatha
et omnem vallem cadaverum et cineris, et universam regionem
mortis usque ad torrentem cedron, et usque ad angulum
porte equorum orientalis sanctum domini. Non evelletur et non destruetur
ultra in perpetuum. XXXII
Verbum quod factum est a domino ad ieremiam in an
no decimo sedechie regis iuda; ipse est annus octavus
decimus nabuchodonosor. Tunc exercitus regis babilonis obsidebat
ierusalem, et ieremias propheta erat clausus in atrio carceris
qui erat in domo regis iuda. Clauserat enim eum se
dechias rex iuda dicens. Hec dicit dominus. Ecce ego dabo ci
vitatem istam in manu regis babilonis et capiet eam, et
sedechias rex iuda non effugiet de manu chaldeorum, sed tra
detur in manu regis babilonis, et loquetur os eius cum ore

minus; et oculi eius oculos illius videbunt. et in babilonem du-
cet sedechiam. et ibi erit donec visitem eum ait dominus. Si autem dimi-
caveritis adversum chaldeos nichil prosperum habebitis. Et dixit iere-
mias: factum est verbum domini ad me dicens. Ecce anameel filius sellum patru-
elis tuus veniet ad te dicens. Eme tibi agrum meum qui est in anatoth:
tibi enim competit ex propinquitate ut emas. Et venit ad me a-
nameel filius patrui mei secundum verbum domini ad vestibulum car-
ceris. et ait ad me. Posside agrum meum qui est in anatoth
in terra beniamin. quia tibi competit hereditas. et tu propinquus es ut
possideas. Intellexi autem quod verbum domini esset. et emi agrum
ab anameel filio patrui mei qui est in anatoth. et appendi ei ar-
gentum. vii. stateres. et decem argenteos. et scripsi in libro.
et signavi. et adhibui testes. et appendi argentum in statera.
et accepi librum possessionis signatum. stipulationes et rata.
et signa forinsecus. et dedi librum possessionis baruch filio
neri filii maasie in oculis anameel patruelis mei. et in oculis testi-
um qui scripti erant in libro emptionis in oculis iudeorum omnium
qui sedebant in atrio carceris. et precepi baruch coram eis dicens.
Hec dicit dominus exercituum deus israel. Sume libros istos. librum empti-
onis hunc signatum. et librum hunc qui apertus est. et pones il-
los in vase fictili ut permanere possint multis diebus. Hec enim
dicit dominus exercituum deus israel. Adhuc possidebuntur domus et
agri et vinee in terra ista. Et oravi ad dominum postquam tradidi
librum possessionis baruch filio neri dicens. Heu. heu.
heu. domine deus. Ecce tu fecisti celum et terram in fortitudine
tua magna. et in brachio tuo extento. et non erit tibi difficile
omne verbum qui facis misericordiam in milibus. et reddis iniquitatem
patrum in sinum filiorum eorum post eos. Fortissime. magne. potens.
dominus exercituum nomen tibi. magnus consilio. et incomprehensibilis cogita-
tu. cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum adam. ut red-
das unicuique secundum vias suas. et secundum fructum adinventionum eius.
Qui posuisti signa et portenta in terra egypti usque ad diem hanc.
et in israel et in hominibus. et fecisti tibi nomen sicut est dies hec. et eduxi-
sti populum tuum israel de terra egypti in signis et in portentis. et
in manu robusta. et in brachio extento. et in terrore magno.
et dedisti eis terram hanc quam iurasti patribus eorum ut dares eis
terram fluentem lacte et melle. et ingressi sunt et possederunt eam. et non
obedierunt voci tue. et in lege tua non ambulaverunt. Omnia que
mandasti eis ut facerent non fecerunt. et evenerunt eis omnia mala
hec. Ecce munitiones extructe sunt adversum civitatem hanc
ut capiatur. et urbs data est in manus chaldeorum. et in manu regis
babilonis. qui preliantur adversus eam a facie gladii. et famis
et pestilencie. et quecumque locutus es acciderunt ut tu ipse cernis. et
tu dicis michi domine deus. Eme agrum argento. et adhibe testes:
cum urbs data sit in manus chaldeorum. XXXII

Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Ecce ego
dominus deus universe carnis. Numquid michi difficile erit omne verbum?
Propterea hec dicit dominus. Ecce ego tradam civitatem istam in manus
chaldeorum. et in manu regis babilonis. et capient eam. Et venient
chaldei preliantes adversus urbem hanc. et succendent eam
igni. et comburent eam. et domos in quarum domatibus sacrificabant
baal. et libabant diis alienis libamina ad irritandum me.
Erant enim filii israel et filii iuda iugiter facientes malum in
oculis meis ab adolescentia sua. filii israel qui usque nunc exacer-
bant me in opere manuum suarum dicit dominus. Quia in furore
et in indignatione mea facta est michi civitas hec a die qua edificave-
runt eam usque ad diem istam qua auferetur de conspectu meo
propter maliciam filiorum israel et filiorum iuda. quam fecerunt ad iracun-
diam me provocantes ipsi et reges eorum et principes eorum et sa-
cerdotes et prophete eorum. viri iuda et habitatores ierusalem. Et verte-
runt ad me terga et non facies cum docerem eos diluculo et eru-
direm. et nollent audire ut acciperent disciplinam. Et
posuerunt ydola sua in domo in qua invocatum est nomen meum
ut polluerent eam. et edificaverunt excelsa baal que sunt
in valle filii ennon ut initiarent filios suos et filias
suas moloch quod non mandavi eis nec ascendit in cor meum
ut facerent abhominationem hanc. et in peccatum deducerent
iudam. Et nunc propter ista hec dicit dominus deus israel ad civitatem
hanc de qua vos dicitis quod tradatur in manus regis babilonis
in gladio et in fame. et in peste. Ecce ego congregabo eos
de universis terris ad quas eieci eos in furore meo. et in ira mea.
et in indignatione grandi. et reducam eos ad locum istum. et
habitare eos faciam confidenter. et erunt michi in populum. et ego
ero eis in deum. et dabo eis cor unum. et viam unam. ut
timeant me universis diebus. et bene sit eis. et filiis eorum
post eos. et feriam eis pactum sempiternum. et non desinam
eis benefacere. et timorem meum dabo in corde eorum ut
recedant a me. Et letabor super eis cum bene eis fecero
et plantabo eos in terra ista in veritate in toto corde meo. et
in tota anima mea. Quia hec dicit dominus. Sicut adduxi super populum
istum omne malum hoc grande. sic adducam super eos omne
bonum quod ego loquor ad eos. et possidebuntur agri in terra ista
de qua vos dicitis quod deserta sit eo quod non remanserit homo
et iumentum. et data sit in manus chaldeorum. Agri pecunia
ementur. et scribentur in libro. et imprimetur signum. et te-
stes adhibebuntur in terra beniamin. et in circuitu ie-
rusalem. et in urbibus iuda. et in civitatibus montanis. et
in civitatibus campestribus. et in civitatibus que ad austrum
sunt. quia convertam captivitatem eorum ait dominus. XXXIII

33 Et factum est verbum domini ad ieremiam secundo cum adhuc
clausus esset in atrio carceris dicens. Hec dicit dominus
qui facturus est et formaturus illud. et paraturus. dominus no-
men eius. Clama ad me et exaudiam te. et annunciabo tibi
grandia et firma que nescis. Quia hec dicit dominus deus israel ad do-
mos urbis huius. et ad domos regis iuda que destructe sunt
et ad municiones. et ad gladium venientium ut dimi-
cent cum chaldeis. et impleant eas cadaveribus hominum quos
percussi in furore meo. et in indignatione mea abscondens
faciem meam a civitate hac propter omnem maliciam eorum.
Ecce ego obducam eis cicatricem et curam sanitatis et curabo

eos. et revelabo eis deprecationem pacis et veritatis. et convertam
conversionem iuda et conversionem ierusalem. et edificabo eos sicut
a principio. et emundabo illos ab omni iniquitate sua in qua
peccaverunt michi. et propitius ero cunctis iniquitatibus eorum
in quibus deliquerunt michi et spreverunt me. et erit michi in nomen. et in
laudem et in gaudium. et in exultationem cunctis gentibus
terre que audierint omnia bona que ego facturus sum eis.
et pavebunt et turbabuntur in universis bonis. et in omni pace
quam ego faciam eis. Hec dicit dominus. Audietur adhuc in loco isto quem
vos dicitis esse desertum eo quod non sit homo nec iumentum in civi
tatibus iuda et foris ierusalem que desolate sunt absque homine et absque
habitatore. et absque pecore. vox gaudii et vox letitie. vox
sponsi et vox sponse. vox dicentium. Confitemini domino exer
cituum quoniam bonus dominus. quoniam in eternum misericordia eius. et portantium
vota in domum domini. Reducam enim conversionem terre sicut
a principio dicit dominus. Hec dicit dominus exercituum. Adhuc erit in loco
isto deserto absque homine et absque iumento. et in cunctis civitatibus
eius habitaculum pastorum accubantium gregum. et in civitatibus
montuosis. et in civitatibus campestribus. et in civitatibus que ad
austrum sunt. et in terra beniamin. et in circuitu ierusalem. et in
civitatibus iuda. adhuc transibunt greges ad manum nu
merantis ait dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus. et suscitabo
verbum bonum quod locutus sum ad domum israel et ad domum
iuda. In diebus illis et in tempore illo germinare faciam david germen
iustitie et faciet iudicium et iustitiam in terra. In diebus illis sal
vabitur iuda. et israel habitabit confidenter. et hoc est nomen quod
vocabunt eum dominus iustus noster. Quia hec dicit dominus. Non interibit
de david vir qui sedeat super thronum domus israel et de sacerdo
tibus et de levitis non interibit vir a facie mea qui offerat
holocautomata. et incendat sacrificium et cedat vic
timas cunctis diebus. Et factum est verbum domini ad ieremi
am dicens. Hec dicit dominus. Si irritum fieri potest pactum meum
cum die. et pactum meum cum nocte ut non sint dies
et nox in tempore suo. et pactum meum irritum esse poterit cum david
servo meo. ut non sit ex eo filius qui regnet in throno eius. et
levite et sacerdotes ministri mei. Sicut enumerari non possunt
stelle celi et metiri harena maris. sic multiplicabo
semen david servi mei et levitas ministros meos. Et factum est
verbum domini ad ieremiam dicens. Numquid non vidisti quod populus
hic locutus sit dicens. Due cognationes quas elegerat dominus abie
cte sunt. et populum meum despexerunt eo quod non sit ultra gens co
ram eis. Hec dicit dominus. Si pactum meum inter diem et noctem
et leges celo et terre non posui. et quidem et semen iacob et david servi
mei proiciam ut non assumam de semine eius principes seminis
abraham ysaac et iacob. Reducam enim conversionem eorum et mi
VERBUM serebor eis.
xxx 34 quod factum est ad ieremiam a domino cum nabuch.
rex babylonis et omnis exercitus eius. universaque regna terre que erant
sub potestate manus eius et omnes populi bellabant contra ierusalem. et contra omnes
urbes eius dicens. Hec dicit dominus deus israel. Vade et loquere ad sede
chiam regem iuda et dices ad eum. Hec dicit dominus. Ecce ego tradam
civitatem hanc in manu regis babylonis et succendet eam igni. et
tu non effugies de manu eius. sed comprehensione capieris. et in manu
eius traderis. et oculi tui oculos regis babylonis videbunt. et os eius cum ore
tuo loquetur. et in babylonem introibis. Attamen audi verbum domini
sedechia rex iuda. Hec dicit dominus ad te. Non morieris in gladio.
sed in pace morieris. et secundum combustiones patrum tuorum regum priorum
qui fuerunt ante te. sic comburent te. et ve domine plangent te. quia
verbum ego locutus sum dicit dominus. Et locutus est ieremias propheta
ad sedechiam regem iuda universa verba hec in ierusalem. et exercitus
regis babylonis pugnabat contra ierusalem. et contra omnes civitates iuda que re
liquie erant contra lachis et contra azecha. Hee enim supererant de ci
vitatibus iuda urbes munite. Verbum quod factum est ad ieremi
am a domino postquam percussit rex sedechias fedus cum omni populo in
ierusalem predicans ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquisque
ancillam suam. hebreum et hebream liberos. et nequaquam do
minarentur eis. id est in iudeo et in fratre suo. Audierunt ergo omnes
principes et universus populus qui inierunt pactum ut di
mitteret unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam
liberos et ultra non dominarentur eis. Audierunt igitur et dimiserunt
et conversi sunt deinceps. et retraxerunt servos et ancillas quos dimi
serant liberos. et subiugaverunt in famulos et in famulas.
Et factum est verbum domini ad ieremiam a domino dicens. Hec dicit dominus deus
israel. Ego percussi fedus cum patribus vestris in die qua eduxi eos
de terra egypti de domo servitutis dicens. Cum completi fuerint
vii. anni dimittat unusquisque fratrem suum hebreum qui vendi
tus est ei et serviet tibi vi. annis. et dimittes eum a te libe
rum. et non audierunt patres vestri me. nec inclinaverunt aurem
suam. et conversi estis vos hodie. et fecistis quod rectum est in oculis
meis. ut predicaretis unusquisque libertatem ad amicum suum.
et inistis pactum in conspectu meo in domo in qua invoca
tum est nomen meum super eam. et reversi estis. et commaculastis
nomen meum. et reduxistis unusquisque servum suum. et unusquisque
ancillam suam quos dimiseratis et subiugastis eos ut
sint vobis servi et ancille. Propterea hec dicit dominus. Vos non au
distis me ut predicaretis libertatem unusquisque fratri suo et
unusquisque amico suo. Ecce ego predico libertatem ait dominus et
ad gladium et ad famem. et ad pestem. et dabo vos in commo
tionem cunctis regnis terre. Et dabo viros qui prevaricantur
fedus meum. et non observaverunt verba federis quibus assensum prebuerunt
in conspectu meo. Vitulum quem conciderunt in duas partes et
transierunt inter divisiones eius. principes iuda. et principes ierusalem
et eunuchi et sacerdotes. et omnis populus terre qui transierunt inter divisi
ones vituli. et dabo eos in manu inimicorum suorum. et in ma
nu querentium animam eorum. et erit morticinum eorum in escam
volatilibus celi et bestiis terre. et sedechiam regem iu
da et principes eius dabo in manu inimicorum suorum. et in manu
querentium animam eorum. et in manu exercituum regis babylonis
qui recesserunt a vobis. Ecce ego precipio dicit dominus et redu
cam eos in civitatem hanc. et preliabuntur adversus eam

et incendent igni. Et civitates iuda dabo in solitudinem eo quod
Verbum quod factum est XXXV non sit habitator.
ad ieremiam a domino in diebus ioachim filii iosie regis iu
da dicens. Vade ad domum recabitarum. et loquere eis. et introduces eos
in domum domini in unam exedram thesaurorum. et dabis eis bibere vi
num. Et assumpsi iechoniam filium ieremie filii absanie et fratres
eius. et omnes filios eius et universam domum recabitarum. et introduxi eos in
domum domini ad gazophilacium filiorum anan filii iegedelie hominis
dei quod erat iuxta gazophilacium principum super thesaurum maasie
filii sellum. qui erat custos vestibuli. Et posui coram filiis domus
recabitarum ciphos plenos vino. et calices. et dixi ad eos. Bibi
te vinum. Qui responderunt. Non bibemus vinum. quia ionadab filius
recab pater noster precepit nobis dicens. Non bibetis vinum vos et filii
vestri usque in sempiternum. et domum non edificabitis. et sementem non seretis. et vi
neas non plantabitis nec habebitis. sed in tabernaculis habitabitis cunctis
diebus vestris. ut vivatis diebus multis super faciem terre in qua
vos peregrinamini. Obedivimus ergo voci ionadab filii recab patris
nostri in omnibus que precepit nobis. ita ut non biberemus vinum cunctis diebus
nostris. nos et mulieres nostre. filii et filie nostre. et non edificaremus do
mos ad habitandum. et vineam et agrum. et sementem non habuimus.
sed habitavimus in tabernaculis. et obedientes fuimus iuxta omnia que pre
cepit nobis ionadab pater noster. Cum autem ascendisset nabuchodonosor rex ba
bilonis ad terram nostram. diximus. Venite ingrediamur ierusalem a facie
exercitus chaldeorum. et a facie exercitus sirie. et mansimus in ierusalem. Et
factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Vade
et dic viris iuda et habitatoribus ierusalem. Numquid non accipietis disci
plinam ut obediatis verbis meis dicit dominus. Prevaluerunt sermones
ionadab filii recab quos precepit filiis suis ut non biberent vinum. et non
biberunt vinum usque ad diem hanc. quia obedierunt precepto patris sui.
Ego autem locutus sum ad vos de mane consurgens et loquens. et non obe
distis michi. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas consurgens dilu
culo mittensque et dicens. Convertimini unusquisque a via sua pes
sima. et bona facite studia vestra. et nolite sequi deos alienos. et ha
bitabitis in terra quam dedi vobis et patribus vestris. et non inclinastis aurem
vestram. neque audistis me. Firmaverunt igitur filii ionadab filii recab
preceptum patris sui quod preceperat eis. populus autem iste non obedivit michi. Id
circo hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego adducam super iudam
et super omnes habitatores ierusalem universam afflictionem quam locutus sum
adversum illos. eo quod locutus sum ad eos. et non audierunt. vocavi illos
et non responderunt michi. Domui autem recabitarum dixit ieremias. Hec
dicit dominus exercituum deus israel. Pro eo quod obedistis precepto ionadab
patris vestri. et custodistis omnia mandata eius. et fecistis universa
que precepit vobis. propterea hec dicit dominus exercituum deus israel. Non deficiet
vir de stirpe ionadab filii recab stans in conspectu meo cunctis diebus.
35 Et factum est in anno quarto ioachim XXXVI
filii iosie regis iuda. factum est verbum hoc ad ieremiam a
domino dicens. Tolle volumen libri. et scribes omnia verba in eo que locutus
sum ad te a diebus iosie usque ad diem hanc. Si forte audiente
domo iuda universa mala que ego cogito facere eis. revertatur
unusquisque a via sua pessima et propitius ero iniquitati et peccato

eorum. Vocavit ergo ieremias baruch filium nerie. et scripsit baruch ex ore
ieremie omnes sermones domini quos locutus est ad eum in volumine libri.
Et precepit ieremias baruch dicens. Ego clausus sum nec valeo ingre
di domum domini. Ingredere ergo tu et lege de volumine in quo scripsisti ex ore
meo verba domini audiente populo in domo domini in die ieiunii. Insuper et
audiente universo iuda qui veniunt de civitatibus suis leges eis.
Si forte cadat oratio eorum in conspectu domini. et revertatur unusquisque a via sua
pessima. quoniam magnus furor et indignatio quam locutus est dominus adversus po
pulum hunc. Et fecit baruch filius nerie iuxta omnia que preceperat ei ie
remias propheta legens ex volumine sermones domini in domo domini. Fa
ctum est in anno quinto ioachim filii iosie regis iuda in mense nono.
predicaverunt ieiunium in conspectu domini omni populo in ierusalem. et universe mul
titudini que confluxerat de civitatibus iuda in ierusalem. Legitque baruch
ex volumine sermones ieremie in domo domini in gazophilacio ga
marie filii saphan scribe in vestibulo superiore. in introitu por
te nove domus domini audiente omni populo. Cumque audisset micheas
filius gamarie filii saphan omnes sermones domini ex libro descendit
in domum regis ad gazophilacium scribe. et ecce ibi omnes principes se
debant elisama scriba. et dalaias filius semeie. et elnathan filius
achobor. et gamarias filius saphan. et sedechias filius ananie et
universi principes. Et nuntiavit eis micheas omnia verba que audivit
legente baruch ex volumine in auribus populi. Miserunt itaque omnes
principes ad baruch iudi filium nathanie filii selemie. filii
chusi dicentes. Volumen ex quo legisti audiente populo sume in manu
tua et veni. Tulit ergo baruch filius nerie volumen in manu
sua. et venit ad eos. Et dixerunt ad eum. Sede et lege hec in au
ribus nostris. Et legit baruch in auribus eorum. Cumque audissent
omnia verba obstupuerunt unusquisque ad proximum suum. et dixerunt
ad baruch. Nuntiare debemus regi omnes sermones istos. Et inter
rogaverunt eum dicentes. Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermo
nes istos ex ore illius. Dixit autem eis baruch. Ex ore suo loque
batur quasi legens ad me omnes sermones istos. et ego scribebam in vo
lumine atramento. Et dixerunt principes ad baruch. Vade et ab
scondere tu et ieremias. et nemo sciat ubi sitis. et ingressi sunt ad re
gem in atrium. Porro volumen commendaverunt in gazophilacio
elisame scribe. et nuntiaverunt audiente rege omnes sermones. Misit
que rex iudi ut sumeret volumen. Qui tollens illud de gazophi
lacio elisame scribe legit audiente rege et universis principibus
qui stabant circa regem. Rex autem sedebat in domo hyemali in
mense nono. et posita erat coram eo arula plena prunis. Cumque
legisset iudi tres paginas vel quatuor. scidit illud scalpello scribe
et proiecit in ignem qui erat super arulam. donec consumeretur omne
volumen igni qui erat in arula. Et non timuerunt neque sciderunt vestimen
ta sua rex et omnes servi eius qui audierunt universos sermones istos. Ve
rumtamen elnathan et dalaias et gamarias contradixerunt regi ne combureret
librum. et non audivit eos. Et precepit rex ieremiel filio amalech
et saraie filio ezriel. et selemie filio abdeel ut comprehenderent
baruch scribam et ieremiam prophetam. abscondit autem eos dominus.
Et factum est verbum domini ad ieremiam prophetam postquam combusserat rex volu
men et sermones quos scripserat baruch ex ore ieremie dicens.

Rursum tolle volumen aliud et scribe in eo omnes sermones priores qui erant in volumine priore quod combussit ioachim rex iuda. Et ad ioachim regem iuda dices. Hec dicit dominus. Tu combussisti volumen illud dicens. Quare scripsisti in eo annuntians festinus veniet rex babilonis et vastabit terram hanc et cessare faciet ex illa hominem et iumentum. Propterea hec dicit dominus contra ioachim regem iuda. Non erit ex eo qui sedeat super solium david. Et cadaver eius proicietur ad estum per diem et ad gelu per noctem. Et visitabo contra eum et contra semen eius et contra servos eius iniquitates suas. Et adducam super eos et super habitatores ierusalem et super viros iuda omne malum quod locutus sum et non audierunt. Ieremias autem tulit volumen aliud et dedit illud baruch filio nerie scribe. Qui scripsit in eo ex ore ieremie omnes sermones libri quem combusserat ioachim rex iuda igni. Et insuper additi sunt sermones multo plures quam ante fuerant.

XXXVII

Et regnavit rex sedechias filius iosie pro iechonia filio ioachim quem constituit regem nabuchodonosor rex babilonis in terra iuda. Et non obedivit ipse et servi eius et populus terre verbis domini que locutus est dominus in manu ieremie prophete. Et misit rex sedechias iuchal filium selemie et sophoniam filium maasie sacerdotem ad ieremiam prophetam dicens. Ora pro nobis dominum deum nostrum. Ieremias autem libere ambulabat in medio populi. Non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus pharaonis egressus est de egipto et audientes caldei qui obsidebant ierusalem huiuscemodi nuntium recesserunt ab ierusalem. Et factum est verbum domini ad ieremiam prophetam dicens. Hec dicit dominus deus israel. Sic dicetis regi iuda qui misit vos ad me interrogandum. Ecce exercitus pharaonis qui egressus est vobis in auxilium revertetur in terram suam in egiptum. Et redient caldei et bellabunt contra civitatem hanc et capient eam et incendent igni. Hec dicit dominus. Nolite decipere animas vestras dicentes. Euntes abibunt et recedent a nobis caldei quia non abibunt. Sed et si percusseritis omnem exercitum caldeorum qui preliantur adversum vos et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati, singuli de tentorio suo consurgent et incendent civitatem hanc igni. Ergo cum recessisset exercitus caldeorum ab ierusalem propter exercitum pharaonis egressus est ieremias de ierusalem ut iret in terram beniamin et divideret ibi possessionem in conspectu civium. Cumque pervenisset ad portam beniamin erat ibi custos porte per vices nomine ierias filius selemie filii ananie et apprehendit ieremiam prophetam dicens. Ad caldeos profugis. Et respondit ieremias. Falsum est. Non fugio ad caldeos. Et non audivit eum. Sed comprehendit ierias ieremiam et adduxit eum ad principes. Quam ob rem irati principes contra ieremiam cesum eum miserunt in carcerem qui erat in domo ionathan scribe. Ipse enim prepositus erat super carcerem. Itaque ingressus est ieremias in domum laci et in ergastulo et sedit ibi ieremias diebus multis. Mittens autem rex sedechias tulit eum et interrogavit in domo sua abscondite et dixit. Putasne est sermo a domino? Et dixit ieremias. Est. Et ait. In manu regis babilonis traderis. Et dixit ieremias ad regem sedechiam. Quid peccavi tibi et servis tuis et populo tuo quia misisti me in domum carceris? Ubi sunt prophete vestri qui prophetabant vobis et dicebant. Non veniet rex babilonis super vos et super terram hanc. Nunc ergo audi obsecro domine mi rex. Valeat deprecatio mea in conspectu tuo. Et ne me remittas in domum ionathe scribe ne moriar ibi. Precepit ergo rex sedechias ut custodiretur ieremias in vestibulo carceris et daretur ei torta panis cotidie excepto pulmento donec consumerentur omnes panes de civitate. Et mansit ieremias in vestibulo carceris.

XXXVIII

Audivit autem saphatias filius nathan et godolias filius phassur et iuchal filius selemie et phassur filius melchie sermones quos ieremias loquebatur ad omnem populum dicens. Hec dicit dominus. Quicumque manserit in civitate hac morietur gladio et fame et peste. Qui autem profugerit ad caldeos vivet et erit anima eius sospes et vivens. Hec dicit dominus. Tradendo tradetur civitas hec in manu exercitus regis babilonis et capiet eam. Et dixerunt principes regi. Rogamus ut occidatur homo iste. De industria enim dissolvit manus virorum bellantium qui remanserunt in civitate hac et manus universi populi loquens ad eos iuxta verba hec. Siquidem homo hic non querit pacem populo huic sed malum. Et dixit rex sedechias. Ecce ipse in manibus vestris est. Nec enim fas est regi vos quicquam negare. Tulerunt ergo ieremiam et proiecerunt eum in lacum helchie filii amalech qui erat in vestibulo carceris et submiserunt ieremiam in funibus in lacum in quo non erat aqua sed lutum. Descendit itaque ieremias in cenum. Audivit autem abdemelech ethiops vir eunuchus qui erat in domo regis quod misissent ieremiam in lacum. Porro rex sedebat in porta beniamin. Et egressus est abdemelech de domo regis et locutus est ad regem dicens. Domine mi rex male fecerunt viri isti omnia quecumque perpetraverunt contra ieremiam prophetam mittentes eum in lacum ut moriatur ibi fame. Non sunt enim panes ultra in civitate. Precepit itaque rex abdemelech ethiopi dicens. Tolle tecum hinc xxx viros et leva ieremiam prophetam de lacu antequam moriatur. Assumptis ergo abdemelech secum viris ingressus est domum regis que erat sub cellario et tulit inde veteres pannos et antiqua que computruerant et submisit ea ad ieremiam in lacum per funiculos. Dixitque abdemelech ethiops ad ieremiam. Pone veteres pannos et hec scissa et putrida sub cubito manuum tuarum et super funes. Fecit ergo ieremias sic. Et extraxerunt ieremiam funibus et eduxerunt eum de lacu. Mansit autem ieremias in vestibulo carceris. Et misit rex sedechias et tulit ad se ieremiam prophetam ad ostium tertium quod erat in domo domini. Et dixit rex ad ieremiam. Interrogo ego te sermonem. Ne abscondas a me aliquid. Dixit autem ieremias ad sedechiam. Si annuntiavero tibi numquid non interficies me? Et si consilium dedero tibi non me audies. Iuravit ergo rex sedechias ieremie clam dicens. Vivit dominus qui fecit nobis animam hanc, si occidero te et si tradidero in manus virorum istorum qui querunt animam tuam. Et dixit ieremias ad sedechiam. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Si profectus exieris ad principes regis babilonis vivet anima tua et civitas hec non succendetur igni et salvus eris tu et

domus tua. Si autem non exieris ad principes regis babil. tradetur
ciuitas hec in manus caldeorum. et succendent eam igni. et tu non
effugies de manu eorum. Et dixit rex sedechias ad ieremiam.
Sollicitus sum propter iudeos qui transfugerunt ad caldeos. ne forte tradar
in manus eorum et illudant mihi. Respondit autem ieremias. Non te tradent.
Audi queso uocem domini quam ego loquor ad te. et bene tibi erit. et uiuet
anima tua. Quod si nolueris egredi. iste est sermo quem ostendit mihi dominus. Ecce
omnes mulieres que remanserunt in domo regis iuda educentur ad
principes regis babil. et ipse dicent. Seduxerunt te et preualuerunt
aduersum te uiri pacifici tui. demerserunt in ceno et lubrico pedes tu-
os. et recesserunt a te. et omnes uxores tue et filii tui educentur ad
caldeos. et non effugies manus eorum. sed in manu regis babil. capieris.
et ciuitatem hanc comburet igni. Dixit ergo sedechias ad ieremiam.
Nullus sciat uerba hec. et non morieris. Si autem audierint principes quia
locutus sum tecum. et uenerint ad te. et dixerint tibi. Indica nobis quid
locutus sis cum rege. ne celes. et non te interficiemus. et quid locutus est
tecum rex. dices ad eos. Prostraui ego preces meas coram rege
ne me reduci iuberet in domum ionathan. et ibi morerer. Ve-
nerunt ergo omnes principes ad ieremiam. et interrogauerunt eum. Et locu-
tus est eis iuxta omnia uerba que preceperat ei rex. et cessauerunt ab eo.
nichil enim fuerat auditum. Mansit uero ieremias in uestibulo
carceris usque ad diem qua capta est ierusalem. Et factum est ut caperetur
39 Anno nono sedechie regis XXXIX ierusalem.
Iuda. mense .x. uenit nabuch. rex babil. et omnis exercitus
eius ad ierusalem et obsidebant eam. Undecimo autem anno sedech-
ie mense .iiii. quinta die mensis aperta est ciuitas et ingressi sunt omnes prin-
cipes regis babil. et sederunt in porta media. neregel. sereser.
semegar. nabusa. rapsaces. neregel. sereser. rebi
mag. et omnes principes regis babil. Cumque uidisset eos sedechia
rex iuda et omnes uiri bellatores fugerunt. et egressi sunt nocte
de ciuitate per uiam orti regis. et per portam que erat inter du-
os muros. et egressi sunt ad uiam deserti. Persecutus est autem eos
exercitus caldeorum. et comprehenderunt sedechiam in campo solitudi-
nis iericuntine. et captum adduxerunt ad nabuch re-
gem babil. in reblata que est in terra emath. et locutus est ad
eum iudicia. Et occidit rex babil. filios sedechie in reblata
in oculis eius. et omnes nobiles iuda occidit rex babil. Oculos quoque se-
dechie eruit. et uinxit eum compedibus ut duceretur in
babilonem. Domum quoque regis et domum uulgi succenderunt caldei
igni. et murum ierusalem subuerterunt. et reliquias populi qui reman-
serant in ciuitate. et perfugas qui transfugerant ad eum. et
superfluos uulgi qui remanserant transtulit nabuzardan
magister militum in babilonem. Et de plebe pauperum qui nichil
penitus habebant dimisit nabuzardan magister militum in terra
iuda. et dedit eis uineas et cisternas in die illa. Preceperat autem
nabuch. rex babil. de ieremia nabuzardan magistro militie
dicens. Tolle eum. et pone super eum oculos tuos. nichilque
mali ei facias. sed ut uoluerit sic facies ei. Misit ergo nabu-
zardan princeps militie. et nabu. et sesban. et rapsaces.
et neregel. et sereser. et rebmag. et omnes optimates regis

babil. miserunt et tulerunt ieremiam de uestibulo carceris.
et tradiderunt eum godolie filio achiam filii saphan ut intraret
domum. et habitaret in populo. Ad ieremiam autem factus fuerat sermo
domini cum clausus esset in uestibulo carceris dicens. Vade et dic abde-
melech ethiopi dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce e-
go inducam sermones meos super ciuitatem hanc in malum et non
in bonum. et erunt in conspectu tuo in die illa. et liberabo te in die illa
ait dominus. et non traderis in manus uirorum quos tu formidas. sed eruens li-
berabo te. et gladio non cades. sed erit tibi anima tua in salutem. quia in me
habuisti fiduciam ait dominus. XL
40 Sermo qui factus est ad ieremiam a domino postquam dimis- xl
sus est a nabuzardan magistro militie de rama. quando tulit
eum uinctum cathenis in medio omnium qui migrabant de ierusalem et
iuda. et ducebantur in babil. Tollens ergo princeps militie iere-
miam dixit ad eum. Dominus deus tuus locutus est quia peccastis domino. et non
audistis uocem eius. et factus est uobis sermo hic. Nunc ergo ecce solui te
hodie de cathenis que sunt in manibus tuis. Si placet tibi ut ueni-
as mecum in babil. ueni. et ponam oculos meos super te. Si
autem displicet tibi uenire mecum in babil. reside. Ecce omnis terra
in conspectu tuo. Quod elegeris et quo placuerit tibi ut uadas illuc
perge. et mecum noli uenire. sed habita apud godoliam filium achi-
am filii saphan quem preposuit rex babil. ciuitatibus iude. Habita ergo
cum eo in medio populi. uel quocumque placuerit tibi ut uadas
uade. Dedit quoque ei magister militie cibaria et munuscula. et dimisit
eum. Venit autem ieremias ad godoliam filium achiam in masphat.
et habitauit cum eo in medio populi qui relictus fuerat in terra. Cumque
audissent omnes principes exercitus qui dispersi fuerant per regiones
ipsi et socii eorum quod prefecisset rex babil. godoliam filium achiam terre.
et quod commendasset ei uiros et mulieres. et paruulos. et de pauperibus terre
qui non fuerant translati in babil. uenerunt ad godoliam in masphat.
et ismael filius nathanie. et iohannan. et ionathan filii caree. et
sareas filius thenaemeth. et filii ophi qui erant de netophati.
et iezonias filius machati. ipsi et uiri eorum. et iurauit eis go-
dolias filius achiam filii saphan. et comitibus eorum dicens. No-
lite timere caldeis. habitate in terra. et seruite regi babil. et bene erit
uobis. Ecce ego habito in masphat. ut respondeam precepto calde-
orum qui mittuntur ad nos. Vos autem colligite uindemiam et
messem et oleum. et condite in uasis uestris. et manete in urbibus
uestris quas tenetis. Sed et omnes iudei qui erant in moab. et in filiis
amon. et in ydumea. et in uniuersis regionibus. audito quod ar
dedisset rex babil. reliquias in iudea. et quod preposuisset super eos
godoliam filium achiam filii saphan. reuersi sunt inquam
omnes iudei de uniuersis locis ad que perfugerant. Et uenerunt in
terram iuda ad godoliam in masphat. et collegerunt uinum et
messem multam nimis. Iohannan autem filius caree et omnes prin-
cipes exercitus qui dispersi erant in regionibus uenerunt ad godoliam
in masphat. et dixerunt ei. Scito quia baalis rex filiorum amon
misit ismael filium nathanie percutere animam tuam. Et non credidit
eis godolias filius achiam. Iohannan uero filius caree dixit ad godo-
liam filium achiam seorsum in masphat dicens. Ibo et percu-

tiam ismael filium nathanie nullo sciente ne interficiat
animam tuam et dissipentur omnes iudei qui congregati sunt ad te et peribunt
et reliquie iuda. Et ait godolias filius aicham ad iohanan filium
caree. Noli facere verbum hoc. falsum enim tu loqueris de ismael. Et
factum est in mense septimo. venit ismael filius nathanie filii elisama
de semine regali et optimates regis et decem viri cum eo ad godoliam
filium aicham in masphath. et comederunt ibi panem simul in mas
phath. Surrexit autem ismael filius nathanie et decem viri qui erant
cum eo. et percusserunt godoliam filium aicham filii saphan
gladio. et interfecerunt eum quem prefecerat rex babilonis terre. Omnes quoque
iudeos qui erant cum godolia in masphath et caldeos qui reperti sunt
ibi et viros bellatores percussit ismael. Secundo autem die postquam occide
rat godoliam nullo adhuc sciente venerunt viri de sichem
et de silo et de samaria octoginta viri rasi barbam et scis
sis vestibus et squalentes munera et thus habentes in manu ut offer
rent in domo domini. Egressus ergo ismael filius nathanie in occursum
eorum de masphath incedens et plorans ibat. Cum autem occurrisset
eis. dixit ad eos. Venite ad godoliam filium aicham. Qui cum ve
nissent ad medium civitatis. interfecit eos ismael filius natha
nie circa medium laci. ipse et viri qui erant cum eo. Decem autem
viri reperti sunt inter eos qui dixerunt ad ismael. Noli occidere nos.
quia habemus thesauros in agro frumenti et ordei et olei et mel
lis. Et cessavit et non interfecit eos cum fratribus suis. Lacus autem
in quem proiecerat ismael omnia cadavera virorum quos percussit propter godo
liam ipse est quem fecit rex asa propter baasa regem israel. Ipsum re
plevit ismael filius nathanie occisis. et captivas duxit ismael
omnes reliquias populi qui erant in masphath. filias regis et uni
versum populum qui remanserat in masphath. quos commendaverat nabuzar
dan princeps milicie godolie filio aicham. Et cepit eos isma
el filius nathanie et abiit ut transiret ad filios amon. Audivit
autem iohanan filius caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo
omne malum quod fecerat ismael filius nathanie. et assumptis univer
sis viris profecti sunt ut bellarent adversum ismael filium natha
nie. et invenerunt eum ad aquas multas que sunt in gabaon. Cumque
vidisset omnis populus qui erat cum ismael iohanan filium caree et
universos principes bellatorum qui erant cum eo. letati sunt. et reversus
est populus omnis quem ceperat ismael in masphath. reversusque abiit ad
iohanan filium caree. Ismael autem filius nathanie fugit
cum octo viris a facie iohanan et abiit ad filios amon. Tulit
ergo iohanan filius caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo
universas reliquias vulgi quas reduxerat ab ismael filio na
thanie de masphath. postquam percussit godoliam filium aicham
fortes viros ad prelium et mulieres et pueros et eunuchos quos
reduxerat de gabaon. et abierunt et sederunt peregrinantes in
chamaam que est iuxta bethleem ut pergerent et introirent egiptum
a facie caldeorum. Timebant enim eos quia percusserat ismael
filius nathanie godoliam filium aicham quem prefecerat rex
babilonis in terra iuda. XLII

xlii E t accesserunt omnes principes bellatorum et iohanan
filius caree et iezonias filius osie et reliquum vulgi

a parvo usque ad magnum. dixeruntque ad ieremiam prophetam. Cadat
oratio nostra in conspectu tuo. et ora pro nobis ad dominum deum tuum pro univ
ersis reliquiis istis. quia derelicti sumus pauci de pluribus sicut oculi
tui nos intuentur. et annunciet nobis dominus deus tuus viam per quam pergamus
et verbum quod faciamus. Dixit autem ad eos ieremias propheta. Audivi.
Ecce ego oro ad dominum deum vestrum secundum verba vestra. Omne verbum
quodcumque responderit mihi indicabo vobis. nec celabo vobis quicquam. Et illi dixe
runt ad ieremiam. Sit dominus inter nos testis veritatis et fidei. si
non iuxta omne verbum in quo miserit te dominus deus tuus ad nos. sic faciemus.
Sive bonum est sive malum. voci domini dei nostri ad quem mittimus te o
bediemus ut bene sit nobis cum audierimus vocem domini dei nostri. Cum
autem completi essent decem dies. factum est verbum domini ad ieremiam. Vocavitque
iohanan filium caree et omnes principes bellatorum qui erant cum
eo. et universum populum a minimo usque ad magnum. et dixit ad
eos. Hec dicit dominus deus israel ad quem misistis me. ut prosternerem preces
vestras in conspectu eius. Si quiescentes manseritis in terra hac. edifica
bo vos et non destruam. plantabo vos et non evellam. Iam
enim placatus sum super malo quod feci vobis. Nolite timere a facie
regis babilonis. quem vos pavidi formidatis. Nolite metuere eum
dicit dominus. quia vobiscum sum ego. et salvos faciam vos. et eruam
de manu eius. et dabo vobis misericordiam et miserebor vestri. et habitare vos
faciam in terra vestra. Si autem dixeritis vos non habitabimus in
terra ista. nec audiemus vocem domini dei nostri dicentes. Nequaquam. sed ad
terram egipti pergemus ubi non videbimus bellum. et clangorem tube
non audiemus. et famem non sustinebimus. et ibi habitabimus. Propter hoc nunc au
dite verbum domini reliquie iuda. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Si
posueritis faciem vestram ut ingrediamini egiptum et intraveritis ut
ibi habitetis. gladius quem vos formidatis ibi comprehendet vos in terra
egipti. et fames pro qua solliciti estis adherebit vobis in egipto.
ibi moriemini. Omnesque viri qui posuerunt faciem suam ut in
grediantur egiptum et habitent ibi. morientur gladio et fame et
peste. et nullus de eis remanebit nec effugiet a facie mali quod
ego afferam super eos. Quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Sicut
conflatus est furor meus et indignatio mea super habitatores ierusalem. sic
conflabitur indignatio mea super vos cum ingressi fueritis egip
tum. et eritis in iusiurandum. et in stuporem. et in maledictum
et in obprobrium. et nequaquam ultra videbitis locum istum. Verbum domini
super vos reliquie iuda nolite intrare egiptum. Scientes scietis
quia obtestatus sum vos hodie quia decepistis animas vestras. Vos enim
misistis me ad dominum deum vestrum. et iuxta omnia quecumque dixerit
tibi dominus deus noster sic annuncia nobis. et faciemus. et annunciavi vobis
hodie. et non audistis vocem domini dei vestri super universis pro quibus
misit me ad vos. Nunc ergo scientes scietis quia gladio et fame
et peste moriemini in loco ad quem voluistis intrare ut habitaretis

F actum est autem cum complesset XLIII ier
emias loquens ad populum universos sermones domini dei eorum
pro quibus miserat eum dominus deus eorum ad illos omnia verba hec. dixit
azarias filius osie. et iohanan filius caree. et omnes viri superbi
dicentes ad ieremiam. Mendacium tu loqueris. non misit te dominus
deus noster dicens. Ne ingrediamini egiptum ut habitetis illuc. Sed baruch

filius nerie incitat te adversum nos ut tradat nos in manus chaldeorum ut
interficiat nos et transduci faciat in babilonem. Et non audivit ioha
nan filius caree et omnes principes bellatorum et universus populus vocem domini
ut maneret in terra iuda. Sed tollens iohanan filius caree et universi
principes bellatorum universos reliquiarum iuda qui reversi fuerant de cunctis
gentibus ad quas fuerant ante dispersi ut habitarent in terra iuda. vi
ros et mulieres et parvulos et filias regis et omnem animam quam reliquerat
nabuzardan princeps milicie cum godolia filio aicham filii sa
phan et ieremiam prophetam et baruch filium nerie. ingressi sunt
terram egypti quia non obedierunt voci domini et venerunt usque ad taphnis.
Et factus est sermo domini ad ieremiam in taphnis dicens. Sume in ma
nu tua lapides grandes et abscondes eos in crypta que est sub muro
latericio in porta domus pharaonis in taphnis cernentibus viris iudeis. et
dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego mittam
et assumam nabuchodonosor regem babilonis servum meum et ponam thronum
eius super lapides istos quos abscondi et statuet solium suum super eos.
veniensque percutiet terram egypti quos in mortem in mortem et quos in
captivitatem in captivitatem et quos in gladio in gladium. Et succen
det ignem in delubris deorum egypti et comburet ea et captivos du
cet illos et amicietur terram egypti sicut amicitur pastor pallio suo
et egredietur inde in pace et conteret statuas domus solis que
sunt in terra egypti et delubra deorum egypti comburet igni. XLIIII

Verbum domini quod factum est ad ieremiam et ad omnes iudeos qui
habitabant in terra egypti habitantes in magdalo et in taphnis
et in memphis et in terra phatures dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel.
Vos vidistis omne malum istud quod adduxi super ierusalem et super
omnes urbes iuda et ecce deserte sunt hodie et non est in eis habitator propter
maliciam quam fecerunt ut me ad iracundiam provocarent et
irent et sacrificarent et colerent deos alienos quos nesciebant et
illi et vos et patres vestri. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas
de nocte consurgens mittensque et dicens. Nolite facere verbum ab
hominationis huiuscemodi. et non audierunt nec inclinaverunt aurem
suam ut converterentur a malis suis et non sacrificarent diis alienis. Et con
flata est indignatio mea et furor meus et succensa est in civitatibus
iuda et in plateis ierusalem. Et verse sunt in solitudinem et vastitatem secundum
diem hanc. Et nunc hec dicit dominus exercituum deus israel. Quare vos facitis
malum grande hoc contra animas vestras ut intereat ex vobis vir et mulier
parvulus et lactans de medio iude nec relinquatur vobis quicquam resi
duum provocantes me in operibus manuum vestrarum sacrificando diis
alienis in terra egypti in quam ingressi estis ut habitetis ibi et dispe
reatis et sitis in obprobrium et in maledictionem cunctis gentibus
terre. Numquid obliti estis mala patrum vestrorum et mala regum iuda
et mala uxorum eius et mala vestra et mala uxorum vestrarum que fece
runt in terra iuda et in regionibus ierusalem. Non sunt mundati usque
ad diem hanc et non timuerunt et non ambulaverunt in lege domini et
in preceptis meis que dedi coram vobis et coram patribus vestris. Ideo hec
dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego ponam faciem meam in
vobis in malum et disperdam omnem iudam et assumam reliquias
iude que posuerunt facies suas ut ingrederentur terram egypti et habita
rent ibi. Et consumentur omnes in terra egypti et cadent in gladio
et in fame morientur. A minimo usque ad maximum in gladio
et in fame morientur et erunt in iusiurandum et in miraculum et in
maledictionem et in obprobrium. Et visitabo super habitatores terre egyp
ti sicut visitavi super ierusalem in gladio et in fame et in peste. et non erit qui
effugiat et sit residuus de reliquiis iudeorum qui vadunt ut pere
grinentur in terra egypti et revertantur in terram iuda ad quam ipsi e
levant animas suas ut revertantur et habitent ibi. Non revertentur nisi
qui fugerint. Responderunt autem ieremie omnes viri scientes quod sac
rificarent uxores eorum diis alienis et universe mulieres quarum
stabat multitudo grandis et omnis populus habitantium in terra egyp
ti in phatures dicentes. Sermonem quem locutus es ad nos in nomine
domini non audiemus ex te sed facientes faciemus omne verbum quod egredietur
de ore nostro ut sacrificemus regine celi et libemus ei libamina sicut
fecimus nos et patres nostri reges nostri et principes nostri in urbibus iuda
et in plateis ierusalem et saturati sumus panibus et bene nobis erat ma
lumque non vidimus. Ex eo autem tempore quo cessavimus sacrificare re
gine celi et libare ei libamina indigemus omnibus et gladio et
fame consumpti sumus. Quod si nos sacrificamus regine celi et libamus ei
libamina numquid sine viris nostris fecimus ei placentas ad co
lendum eam et liba libanda. Et dixit ieremias ad omnem
populum adversum viros et adversum mulieres et adversum universam
plebem que responderant ei verbum dicens. Numquid non sacrificium
quod sacrificastis in civitatibus iuda et in plateis ierusalem vos et
patres vestri reges vestri et principes vestri et populus terre horum recordatus est
dominus et ascendit super cor eius. Et non poterat dominus ultra portare propter malici
am studiorum vestrorum et propter abhominationes quas fecistis. Et facta est terra
vestra in desolationem et in stuporem et in maledictum eo quod non sit ha
bitator sicut est dies hec. Propterea quod sacrificaveritis ydolis et peccaveritis
domino et non audieritis vocem domini et in lege et in preceptis et in testimo
niis eius non ambulaveritis ideo evenerunt vobis mala hec sicut est dies
hec. Dixit autem ieremias ad omnem populum et ad universas muli
eres. Audite verbum domini omnis iuda qui estis in terra egypti. Hec inquit
dominus exercituum deus israel dicens. Vos et uxores vestre locuti estis ex
ore vestro et manibus vestris implestis dicentes. Faciamus vota
nostra que vovimus ut sacrificemus regine celi et libemus ei libamina.
Implestis vota vestra et opere perpetrastis ea. Ideo audite verbum domini
omnis iuda qui habitatis in terra egypti. Ecce ego iuravi in nomine
meo magno ait dominus quia nequaquam ultra nomen meum vocabitur ex
ore omnis viri iudei dicentis. vivit dominus deus in omni terra egypti.
Ecce ego vigilabo super eos in malum et non in bonum et consumentur
omnes viri iuda qui sunt in terra egypti gladio et fame donec penitus
consumantur. Et qui fugerint gladium revertentur de terra egypti
in terram iuda viri pauci. Et scient omnes reliquie iuda ingredi
entium terram egypti ut habitent ibi cuius sermo compleatur meus
an illorum. Et hoc vobis signum ait dominus quod visitem ego super vos in
loco isto ut sciatis quia vere complebuntur sermones mei contra vos
in malum. Hec dicit dominus. Ecce ego tradam pharaonem vaphre
egypti in manu inimicorum eius et in manu querentium animam illius
sicut tradidi sedechiam regem iuda in manu nabuchodonosor regis babilonis
inimici eius et querentis animam eius.

xlv Verbum quod locutus est Ieremias **XLV**
propheta ad Baruch filium Neriae cum scripsisset verba haec in
libro ex ore Ieremiae anno quarto Ioachim filii Iosiae regis
Iuda dicens. Haec dicit Dominus Deus Israhel ad te Baruch. Dixisti: Vae
misero mihi quoniam addidit Dominus dolorem dolori meo. Labo-
ravi in gemitu meo et requiem non inveni. Haec dices ad eum: Sic
dicit Dominus. Ecce quos aedificavi ego destruo et quos plantavi ego
evello et universam terram hanc. Et tu quaeris tibi grandia? Noli
quaerere, quia ecce ego adducam malum super omnem carnem ait Dominus,
et dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis ad quaecumque perrexeris.

xlvi Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam **XLVI**
prophetam contra gentes ad Aegyptum adversum exercitum Pharaonis
Nechao regis Aegypti qui erat iuxta flumen Eufraten in
Charchamis quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis in quarto anno
Ioachim filii Iosiae regis Iuda. Praeparate scutum et clipeum
et procedite ad bellum. Iungite equos et ascendite equites.
State in galeis, polite lanceas, induite vos loricis. Quid igitur?
Vidi ipsos pavidos, et terga vertentes, fortes eorum caesos. Et fuge-
runt conciti nec respexerunt; terror undique ait Dominus. Non fugiat
velox nec salvari se putet fortis. Ad aquilonem iuxta flumen
Eufraten victi sunt et ruerunt. Quis est iste qui quasi flumen ascen-
dit et velut fluviorum intumescunt gurgites eius? Aegyptus
fluminis instar ascendit et velut flumina movebuntur
fluctus eius et dicet: Ascendam, operiam terram, perdam civitatem
et habitatores eius. Ascendite equos et exultate in curribus et pro-
deant fortes, Aethiopes et Libies tenentes scutum, et Lydii arri-
pientes et iacientes sagittas. Dies autem ille Domini Dei exer-
cituum dies ultionis ut sumat vindictam de inimicis
suis. Devorabit gladius et saturabitur et inebriabitur sanguine
eorum. Victima enim Domini Dei exercituum in terra aquilonis iuxta
flumen Eufraten. Ascende in Galaad et tolle resinam virgo
filia Aegypti. Frustra multiplicas medicamina; sanitas
non erit tibi. Audierunt gentes ignominiam tuam et ulu-
latus tuus replevit terram, quia fortis impegit in fortem,
ambo pariter conciderunt. Verbum quod locutus est Dominus ad Ieremiam
prophetam super eo quod venturus esset Nabuchodonosor rex Babylonis et per-
cussurus terram Aegypti. Adnuntiate Aegypto et auditum facite
in Magdalo et resonet in Memphis et in Tafnis, dicite: Sta et
praepara te, quia devorabit gladius ea quae per circuitum tuum sunt. Quare com-
putruit fortis tuus? Non stetit, quoniam Dominus subvertit eum. Multi-
plicavit ruentes, ceciditque vir ad proximum suum et dicent:
Surge et revertamur ad populum nostrum et ad terram nativitatis
nostrae a facie gladii columbae. Vocate nomen Pharaonis regis Aegypti
tumultum adduxit tempus. Vivo ego, inquit rex, Dominus exercituum
nomen eius, quoniam sicut Thabor in montibus et sicut Carmelus in mari
veniet. Vasa transmigrationis fac tibi, habitatrix filia Aegypti,
quia Memphis in solitudinem erit et deseretur et inhabitabilis erit.
Vitula elegans atque formosa Aegyptus, stimulator ab aqui-
lone veniet ei. Mercennarii quoque eius qui versabantur in medio eius
quasi vituli saginati versi sunt, et fugerunt simul nec stare po-
tuerunt, quia dies interfectionis eorum venit super eos, tempus visi-
tationis eorum. Vox eius quasi aeris sonabit, quoniam cum exercitu pro-
perabunt et cum securibus venient ei, quasi ligna caeden-
tes. Succiderunt saltum eius ait Dominus, qui supputari non potest, quia mul-
tiplicati sunt super lucustas et non est eis numerus. Confusa est filia
Aegypti et tradita in manu populi aquilonis. Dixit Dominus exercituum
Deus Israhel: Ecce ego visitabo super tumultum Alexandriae et super
Pharaonem et super Aegyptum et super deos eius et super reges eius et super
eos qui confidunt in eo. Et dabo eos in manus quaerentium animam
eorum et in manus Nabuchodonosor regis Babylonis et in manus servorum eius. Et post
haec habitabitur sicut diebus pristinis ait Dominus. Et tu ne timeas, serve
meus Iacob, et ne paveas Israhel, quia ecce ego salvum te faciam
de longinquo, et semen tuum de terra captivitatis suae. Et revertetur
Iacob et requiescet et prosperabitur, et non erit qui exterreat eum. Et tu
noli timere, serve meus Iacob, ait Dominus, quia tecum ego sum, quia consu-
mam ego omnes gentes ad quas eieci te; te vero non consumam, sed ca-
stigabo te in iudicio, nec quasi innocenti parcam tibi. **XLVII**
Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra Pa-
laestinos antequam percuteret Pharao Gazam. Haec dicit Dominus: Ecce
aquae ascendunt ab aquilone et erunt quasi torrens inundans,
et operient terram et plenitudinem eius, urbem et habitatores
eius. Clamabunt homines et ululabunt omnes habitatores terrae a stre-
pitu pompae armatorum et bellatorum eius, a commotione quadrigarum
eius et multitudine rotarum illius. Non respexerunt patres filios ma-
nibus dissolutis pro adventu diei in quo vastabuntur omnes Philis-
thim, et dissipabitur Tyrus et Sidon cum omnibus reliquis auxiliis
suis. Depopulatus est enim Dominus Palaestinos, reliquias insulae Cap-
padociae. Venit calvitium super Gazam, conticuit Ascalon et
reliquiae vallis earum. Usquequo concideris? O mucro Domini, usquequo non quie-
scis? Ingredere in vaginam tuam, refrigerare et sile. Quomodo quie-
scet cum Dominus praecepit ei adversum Ascalonem et adversum
maritimas eius regiones, ibique condixerit illi? Ad Moab
Haec dicit Dominus exercituum Deus Israhel: **XLVII**
Vae super Nabo quoniam vastata est et confusa; capta est
Cariathiarim, confusa est fortis et tremuit. Non est ultra exul-
tatio in Moab. In Esebon cogitaverunt malum: Venite et
disperdamus eam de gente. Ergo silens conticesces, sequeturque
gladius. Vox clamoris de Oronaim, vastitas et contritio
magna. Contrita est Moab; adnuntiate clamorem parvulis
eius. Per ascensum enim Luith plorans ascendet in fletu,
quoniam in descensu Oronaim hostes ululatum contritionis
audierunt. Fugite, salvate animas vestras, et eritis quasi myricae
in deserto. Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus
tuis et in thesauris tuis, tu quoque capieris; et ibit Chamos in transmigratione,
sacerdotes eius et principes eius simul. Et veniet praedo ad omnem
urbem et urbs nulla salvabitur; et peribunt valles et
dissipabuntur campestria, quoniam dixit Dominus. Date florem Mo-
ab, quia florens egredietur, et civitates eius desertae erunt et
inhabitabiles. Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter,
et maledictus qui prohibet gladium suum a

sanguine. Fertilis fuit moab ab adolescentia sua. et requievit
in fecibus suis. nec transfusus est de vase in vas. et in transmigrationem non
abiit. Ideo permansit gustus eius in eo. et odor eius non est immutatus.
Propterea ecce dies veniunt dicit dominus. et mittam ei ordinato
res et stratores lagunculorum. et sternent eum. et vasa eius exhau
rient. et lagunculas eorum collident. et confundetur moab a chamos
sicut confusa est domus israel a bethel. in qua habebat fiduciam. Quomodo
dicitis fortes sumus. et viri robusti ad preliandum. Vastata est
moab et civitates illius ascenderunt. et electi iuvenes eius descen
derunt in occisionem. ait rex dominus exercituum nomen eius. Prope est
interitus moab ut veniat. et malum eius velociter accurret
nimis. Consolamini eum omnes qui estis in circuitu eius. et uni
versi qui scitis nomen eius dicite. Quomodo confracta est virga fortis.
baculus gloriosus. Descende de gloria et sede in siti habitatio filie
dibon. quoniam vastator moab ascendet ad te. et dissipabit
munitiones tuas. In via sta. et prospice habitatio aroer. inter
roga fugientem et eum qui evasit. dic quid accidit. Confu
sus est moab quoniam victus est. Ululate et clamate. annunciate in
arnon quoniam vastata est moab. et iudicium venit ad terram
campestrem. super helon. et super iasa. et super mephaat. et super
nabo. et super dibon. et super domum deblathaim. et super beth
gamul. et super chariathaim. et super bethmaon. et super
charioth. et super bosra. et super omnes civitates terre moab
que longe et que prope sunt. Abscisum est cornu moab. et brachium
eius contritum est ait dominus. Inebriate eum quoniam contra dominum erectus est.
et allidet manum moab in vomitu suo. et erit in derisum et
ipse. Fuit enim in derisum tibi israel. quasi inter fures reperisses
eum. Propter verba ergo tua que adversum illum locutus es captivus
duceris. Relinquite civitates. et habitate in petra habitatores
moab. et estote quasi columba nidificans in summo ore fora
minis. Audivimus superbiam moab. superbus est valde. Sublimitatem
eius et arrogantiam et superbiam. et altitudinem cordis illius
ego scio ait dominus. iactantiam eius. et quod non sit iuxta eam virtus eius. nec
iuxta quod poterat conata sit facere. Ideo super moab eiulabo. et
ad moab universam clamabo ad viros muri fictilis lamen
tantes. De planctu iazer plorabo tibi vinea sabama. Propa
gines tue transierunt mare. usque ad mare iazer pervenerunt.
Super messem tuam et vindemiam tuam predo irruit. Ablata est
leticia et exultatio de carmelo et de terra moab. et vinum de
torcularibus sustuli. Nequaquam calcator uve solitum celeu
ma cantabit. De clamore esebon usque eleale et iasa dede
runt vocem suam. A segor usque ad oronaim vitulam con
ternantem. Aque quoque nemrim pessime erunt. et auferam de
moab ait dominus offerentem in excelsis. et sacrificantem diis eius. Prop
terea cor meum ad moab quasi tibia resonabit. et cor me
um ad viros muri fictilis dabit sonitum tibiarum. Quia
plus fecit quam potuit. ideo perierunt. Omne enim caput calvi
cium et omnis barba rasa erit. In cunctis manibus colli
gatio. et super omne dorsum cilicium. et super omnia tecta mo
ab et in plateis eius omnis planctus. quia contrivi moab sicut vas

inutile ait dominus. Quomodo victa est et ululaverunt. Quomodo deiecit cervicem
moab et confusus est. Eritque moab in derisum et in exemplum om
nibus in circuitu suo. Hec dicit dominus. Ecce quasi aquila avolabit. et
extendet alas suas ad moab. Capta est carioth. et munitiones com
prehense sunt. Et erit cor fortium moab in die illa sicut cor mulieris
parturientis. Et cessabit moab esse populus. quoniam contra dominum gloriatus est. Pa
vor et fovea et laqueus super te o habitator moab ait dominus. Qui fugerit
a facie pavoris cadet in foveam. et qui conscenderit de fovea capi
etur laqueo. Adducam enim super moab annum visitationis eorum di
cit dominus. In umbra esebon steterunt de laqueo fugientes. quia
ignis egressus est de esebon. et flamma de medio seon. et devora
bit partem moab et verticem filiorum tumultus. Ve tibi moab.
Periisti populus chamos. quia comprehensi sunt filii tui et filie tue in
captivitatem. Et convertam captivitatem moab in novissi
mis diebus ait dominus. XLIX xlix

Hucusque iudicia moab. Hunc ad filios amon lo
quitur. Hec dicit dominus. Numquid non filii sunt israel. aut heres
non est ei. Cur ergo hereditate possedit melchom galaad. et populus
eius in urbibus eius habitavit. Ideo ecce dies veniunt dicit dominus
et auditum faciam super rabath filiorum amon fremitum
prelii. et erit in tumulum dissipata. filieque eius igni succen
dentur. et possidebit israel possessores suos dicit dominus. Ulula ese
bon quoniam vastata est hai. Clamate filie rabath. accingite
vos ciliciis. plangite et circuite per sepes. quoniam melchon in
transmigrationem ducetur. sacerdotes eius et principes eius simul.
Quid gloriaris in vallibus. Defluxit vallis tua filia deli
cata que confidebas in thesauris tuis et dicebas. Quis
veniet ad me. Ecce ego inducam super te terrorem ait
dominus deus exercituum ab omnibus qui sunt in circuitu tuo. et dispergemini
unusquisque a conspectu vestro. nec erit qui congreget fugien
tes. Et post hec reverti faciam captivos filiorum
amon ait dominus. Ad ydumeam. Hec dicit dominus exercituum.
Numquid non est ultra sapientia in theman. Periit consilium a filiis. inu
tilis facta est sapientia eorum. Fugite. terga vertite. descendite in vora
ginem habitatores dedan. quoniam perditionem esau adduxi
super eum tempus visitationis eius. Si vindemiatores venis
sent super te. non reliquissent racemum. Si fures in nocte.
rapuissent quod sufficeret sibi. Ego vero discooperui esau. reve
lavi abscondita eius. et celari non poterit. Vastatum est semen eius.
et fratres eius et vicini eius. et non erit. Relinque pupillos tuos.
et ego eos faciam vivere. et vidue tue in me sperabunt.
Quia hec dicit dominus. Ecce quibus non erat iudicium ut biberent
calicem bibentes bibent. et tu quasi innocens relinqueris. Non
eris innocens. sed bibens bibes. Quia per memetipsum iuravi
dicit dominus. quod in solitudinem et in opprobrium. et in desertum.
et in maledictionem erit bosra. et omnes civitates eius erunt in so
litudines sempiternas. Auditum audivi a domino. et legatus
ad gentes missus est. Congregamini et venite contra eam. et con
surgamus in prelium. Ecce enim parvulum dedi te in gen
tibus contemptibilem inter homines. Arrogantia tua decepit

te et superbia cordis tui qui habitas in cavernis petre et apprehende-
re niteris altitudinem collis. Cum exaltaveris quasi aquila nidum tuum
inde detraham te dicit dominus. Et erit ydumea deserta. omnisque
qui transibit per eam stupebit. et sibilabit super omnes plagas
eius. Sicut subversa est sodoma et gomorra et vicine eius ait dominus.
non habitabit ibi vir. et non incolet eam filius hominis. Ecce quasi
leo ascendet de superbia iordanis ad pulcritudinem robustam.
quia subito currere eum faciam ad illam. Et quis erit
electus quem preponam ei? Quis enim similis mei. et quis susti-
nebit me? Et quis est iste pastor qui resistat vultui meo?
Propterea audite consilium domini quod iniit de edom. et cogitatio-
nes eius quas cogitavit de habitatoribus theman. Si non deiecerint
eos parvuli gregis nisi dissipaverint cum eis habitaculum eorum. A
voce ruine eorum commota est terra clamor in mari rubro
auditus est vocis eius. Ecce quasi aquila ascendet et evolabit.
et expandet alas suas super bosram. Et erit cor fortium ydu-
mee in die illa quasi cor mulieris parturientis. Ad damascum.
Confusa est emath. et arphat. quia auditum pessimum audierunt.
turbati sunt in mari pre sollicitudine quiescere non potuit. Dis-
soluta est damascus versa in fugam tremor apprehendit eam.
Angustia et dolores tenuerunt eam quasi parturientem. Quomodo dere-
liquerunt civitatem laudabilem. urbem letitie. Ideo cadent iu-
venes eius in plateis eius et omnes viri prelii conticescent in die il-
la ait dominus exercituum. Et succendam ignem in muro dama-
sci. et devorabit menia benadab. Ad cedar. et ad regna a-
sor que percussit nabuchodonosor rex babilonis. Hec dicit dominus. Surgite et
ascendite ad cedar. et vastate filios orientis. Tabernacula eorum
et greges eorum capient. pelles eorum et omnia vasa eorum et came-
los eorum tollent sibi. et vocabunt super eos formidinem in
circuitu eius. Fugite. abite vehementer. in voraginibus sedete.
qui habitatis asor. ait dominus. Iniit enim contra vos nabuchodonosor rex ba-
bilonis consilium. et cogitavit adversum vos cogitationes.
Consurgite et ascendite ad gentem quietam. et habitantem
confidenter ait dominus. Non hostia non vectes eis. soli habitant. Et erunt
cameli eorum in direptionem. et multitudo iumentorum in predam.
et dispergam eos in omnem ventum qui sunt attonsi in comam. et ex omni
confinio eorum adducam interitum super eos ait dominus. Et erit
asor habitaculum draconum. deserta usque in eternum. Non re-
manebit ibi vir. nec incolet eam filius hominis. Quod factum est
verbum domini ad ieremiam prophetam adversum helam in prin-
cipio regni sedechie regis iuda dicens. Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Ecce ego confringam arcum elam. summam fortitu-
dinis eorum. et inducam super helam quattuor ventos a quattuor pla-
gis celi. Et ventilabo eos in omnes ventos istos. et non erit
gens ad quam non perveniant profugi elam. Et pavere fa-
ciam elam coram inimicis suis. et in conspectu querentium
animam eorum. Et adducam super eos malum. iram furo-
ris mei dicit dominus. Et mittam post eos gladium donec consu-
mam eos. Et ponam solium meum in elam. et perdam in-
de reges et principes ait dominus. In novissimis autem diebus re-
verti faciam captivos elam dicit dominus. L
Verbum quod locutus est dominus de babilone. et de terra caldeorum in ma-
nu ieremie prophete. Annuntiate in gentibus et auditum
facite. Levate signum. predicate. et nolite celare. Dicite.
Capta est babilon. confusus est bel victus est marodach. Confusa
sunt omnia sculptilia eorum. superata sunt ydola eorum. Quoniam ascen-
dit contra eam gens ab aquilone que ponet terram eius in solitudinem.
et non erit qui habitet in ea ab homine usque ad pecus. et moti sunt
et abierunt. In diebus illis et in tempore illo ait dominus venient filii
israel ipsi et filii iuda simul. ambulantes et flentes properabunt.
et dominum deum suum querent. In syon interrogabunt viam. huc
facies eorum venient. Et apponentur ad dominum federe sempiterno.
quod nulla oblivione delebitur. Grex perditus factus est populus meus. pasto- 4
res eorum seduxerunt eos. feceruntque vagari in montibus. De
monte in collem transierunt. obliti sunt cubilis sui. Omnes qui
invenerunt comederunt eos. et hostes eorum dixerunt. Non pec-
cavimus. pro eo quod peccaverunt domino decori iustitie et expectationi
patrum eorum domino. Recedite de medio babilonis. et de terra cal-
deorum egredimini et estote quasi edi ante greges. Quoniam ecce ego sus-
cito et adducam in babilonem congregationem gentium magnarum
de terra aquilonis. et preparabuntur adversus eam. et inde capi-
etur. Sagitta eius quasi viri fortissimi interfectoris. non revertetur
vacua. et erit caldea in predam. Omnes vastantes eam reple-
buntur ait dominus. quoniam exultatis et magna loquimini diripientes
hereditatem meam. Quoniam effusi estis sicut vituli super herbam. et
mugistis ut tauri. Confusa est mater vestra nimis. et adequata
pulveri que genuit vos. Ecce novissima erit in gentibus
deserta. et invia. et arens. Ab ira domini non habitabitur. sed redigetur
tota in solitudinem. Omnis qui transierit per babilonem stu-
pebit. et sibilabit super universis plagis eius. Preparamini contra
babilonem per circuitum. omnes qui tenditis arcum debel-
late eam. Non parcatis iaculis quia domino peccavit. Clamate
adversus eam. ubique dedit manum. Ceciderunt fundamenta eius
destructi sunt muri eius. quoniam ultio domini est. Ultionem domini ac-
cipite de ea. sicut fecit facite ei. Disperdite satorem de ba-
bilone. et tenentem falcem in tempore messis a facie gla-
dii columbe. Unusquisque ad populum suum convertetur. et singuli
ad terram suam fugient. Grex dispersus israel leones eiecerunt eum.
Primus comedit eum rex assur. iste novissimus exossavit
eum nabuchodonosor rex babilonis. Propterea hec dicit dominus exercituum deus
israel. Ecce ego visitabo regem babilonis et terram eius. sicut
visitavi regem assur. et reducam israel ad habitaculum suum. et
pascetur carmelum et basan. et in monte effraym et galaad satura-
bitur anima eius. In diebus illis et in tempore illo ait dominus que-
retur iniquitas. iniquitas israel et non erit. et peccatum iuda et
non invenietur. quoniam propitius ero eis quos reliquero. Super terram
dominantium ascende. et super habitatores eius visita. Dissipa et inter-
fice que post eos sunt ait dominus. et fac iuxta omnia que precepi tibi. Vox
belli in terra et contritio magna. Quomodo confractus est et contritus
malleus universe terre? Quomodo versa est in desertum babilon in

gentibus. Illaqueavi te et capta es Babylon, et nesciebas.
inventa es et apprehensa quoniam dominum provocasti. Aperuit
dominus thesaurum suum et protulit vasa ire sue, quoniam opus est
domino deo exercituum in terra chaldeorum. Venite ad eam ab
extremis finibus, aperite ut exeant qui conculcent eam. Tol
lite de via lapides et redigite in acervos, et interficite eam.
nec sit quicquam reliquum. Dissipate universos fortes eius, descen
dant in occisionem. Ve eis quia venit dies eorum tempus
visitationis eorum. Vox fugientium et eorum qui evaserunt
de terra Babylonis ut annuntient in Sion ultionem domini dei
nostri, ultionem templi eius. Annuntiate in Babylone plu
rimis, omnibus qui tendunt arcum. Consistite adversus eam
per gyrum, et nullus evadat. Reddite ei secundum opus suum; iuxta
omnia que fecit facite illi, quia contra dominum erecta est adversus
sanctum israel. Ideo cadent iuvenes eius in plateis eius, et omnes viri
bellatores eius conticescent in die illa, ait dominus. Ecce ego ad te
superbe, dicit dominus deus exercituum, quia venit dies tuus, tempus vi
sitationis tue. Et cadet superbus et corruet, et non erit qui suscitet
eum. Et succendam ignem in urbibus eius, et devorabit omnia
in circuitu eius. Hec dicit dominus deus exercituum. Calumpniam susti
nent filii israel et filii iuda simul; omnes qui ceperunt eos te
nent, nolunt dimittere eos. Redemptor eorum fortis, dominus exer
cituum nomen eius. Iudicio defendet causam eorum ut exterreat
terram et commoveat habitatores Babylonis. Gladius ad chaldeos
ait dominus, et ad habitatores Babylonis, et ad principes et ad sapien
tes eius. Gladius ad divinos eius qui stulti erunt. Gladius ad fortes
illius qui timebunt. Gladius ad equos eius et ad currus eius, et ad omne
vulgus quod est in medio eius, et erunt quasi mulieres. Gladius ad thesauros
eius qui diripientur. Siccitas super aquas eius erit, et arescent, quia
terra sculptilium est, et in portentis gloriantur. Propterea habitabunt
dracones cum faunis ficariis, et habitabunt in ea struciones,
et non inhabitabitur ultra usque in sempiternum, nec extruetur
usque ad generationem et generationem. Sicut subvertit deus Sodo
mam et Gomorram et vicinas eius, ait dominus, non habitabit ibi
vir, nec incolet eam filius hominis. Ecce populus venit ab aqui
lone, et gens magna et reges multi consurgent a finibus
terre. Arcum et scutum apprehendent; crudeles sunt et imi
sericordes. Vox eorum quasi mare sonabit, et super equos ascendent
sicut vir paratus ad prelium contra te filia Babylonis. Audivit
rex Babylonis famam eorum, et dissolute sunt manus eius. Angustia
apprehendit eum, dolor quasi parturientem. Ecce quasi leo ascen
det de superbia Iordanis ad pulcritudinem robustam, quia su
bito currere eam faciam ad illam. Et quis erit electus
quem preponam ei? Quis enim similis mei, et quis sustinebit
me? Et quis est iste pastor qui resistat vultui meo? Prop
terea audite consilium domini quod mente concepit adversum Babylo
nem, et cogitationes eius quas cogitavit super terram chaldeorum. Ni
si detraxerint eos parvuli gregum, nisi dissipatum fuerit cum eis
habitaculum eorum. A voce captivitatis Babylonis commota est
terra, et clamor inter gentes auditus est.

Hec dicit dominus. Ecce ego suscitabo super LI
Babylonem et super habitatores eius qui cor suum levaverunt
contra me quasi ventum pestilentem. Et mittam in Babylonem
ventilatores, et ventilabunt eam, et demolientur terram eius,
quoniam venerunt super eam undique. In die afflictionis eius non
tendat qui tendit arcum suum, et non ascendat loricatus.
Nolite parcere iuvenibus eius, interficite omnem militiam eius. Et
cadent interfecti in terra chaldeorum, et vulnerati in regionibus eius,
quoniam non fuit viduatus israel et iuda a domino deo suo domino exer
cituum. Terra autem eorum repleta est delicto a sancto israel. Fugite de
medio Babylonis, et salvet unusquisque animam suam. Nolite ta
cere super iniquitatem eius, quoniam tempus ultionis est domino, vicissitudinem
ipse retribuet ei. Calix aureus Babylon in manu domini, inebrians
omnem terram. De vino eius biberunt omnes gentes, et ideo commote sunt.
Subito cecidit Babylon et contrita est. Ululate super eam, tollite
resinam ad dolorem eius si forte sanetur. Curavimus Babylonem
et non est sanata. Derelinquamus eam et eamus unusquisque in terram
suam, quoniam pervenit usque ad celos iudicium eius, et elevatum est
usque ad nubes. Protulit dominus iustitias nostras. Venite et narre
mus in Sion opus domini dei nostri. Acuite sagittas, implete pha
retras. Suscitavit dominus spiritum regum Medorum, et contra Babylonem
mens eius ut perdat eam, quoniam ultio domini est, ultio templi sui.
Super muros Babylonis levate signum, augete custodiam, le
vate custodes, preparate insidias, quia cogitavit dominus et fecit
quecumque locutus est contra habitatores Babylonis. Que habitas super
aquas multas, locuples in thesauris, venit finis tuus,
pedalis precisionis tue. Iuravit dominus exercituum per animam suam:
quoniam replebo te hominibus quasi brucho, et super te celeuma can
tabitur. Qui fecit terram in fortitudine sua, et preparavit
orbem in sapientia sua, et prudentia sua extendit celos. Dante eo
vocem multiplicantur aque in celo; qui levat nubes ab
extremo terre, fulgura in pluviam fecit, et produxit ventos
de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo a scientia, confusus est
omnis conflator in sculptili, quia mendax conflatio eius, nec est spiritus in
eis. Vana sunt opera et risu digna; in tempore visitationis sue pe
ribunt. Non sicut hec pars Iacob, quia qui fecit omnia ipse est,
et israel sceptrum hereditatis eius; dominus exercituum nomen
eius. Collidis tu mihi vasa belli, et ego collidam in te gentes
et disperdam in te regna. Et collidam in te equos et equites
eius, et collidam in te currum et ascensorem eius. Et collidam
in te virum et mulierem, et collidam in te senem et puerum.
Et collidam in te iuvenem et virginem, et collidam in
te pastorem et gregem eius. Et collidam in te agricolam et
iugales eius, et collidam in te duces et magistratus. Et red
dam Babyloni et cunctis habitatoribus chaldee omne ma
lum suum quod fecerunt in Sion in oculis vestris, ait dominus.
Ecce ego ad te mons pestifer, ait dominus, qui corrumpis u
niversam terram. Et extendam manum meam super te et
evolvam te de petris, et dabo te in montem combustionis. Et
non tollent de te lapidem in angulum, et lapidem in fun

deserta sed perditus in aeternum eris ait dominus. Levate signum in terra
clangite bucina in montibus. Sanctificate super eam gentes.
Annuntiate contra illam regibus Ararath, Menni et Ascenez.
Numerate contra eam Taphsar. Adducite equum quasi bruchum aculea-
tum. Sanctificate contra eam gentes, reges Medie, duces eius et
universos magistratus eius, cunctamque terram potestatis eius. Et commo-
vebitur terra et turbabitur, quia evigilavit contra Babylonem
cogitatio domini, ut ponat terram Babylonis desertam et inha-
bitabilem. Cessaverunt fortes Babylonis a proelio, habitaverunt
in presidiis. Devoratum est robur eorum, facti sunt quasi mulieres.
Incensa sunt tabernacula eius, contriti sunt vectes eius. Currens
obviam currenti veniet, et nuntius obvius nuntianti, ut
annuntiet regi Babylonis quia capta est civitas eius a summo usque
ad summum. Et vada preoccupata sunt, et paludes incense sunt
igni, et viri bellatores conturbati sunt. Quia haec dicit dominus
exercituum deus Israel: Filia Babylonis quasi area tempore triture eius.
Adhuc modicum et veniet tempus messionis eius. Comedit
me, devoravit me Nabuchodonosor rex Babylonis, reddidit me quasi
vas inane. Absorbuit me quasi draco. Replevit ventrem
suum teneritudine mea, et eiecit me. Iniquitas adversum
me et caro mea super Babylonem, dicit habitatio Syon.
Et sanguis meus super habitatores Caldee, dicit Ierusalem. Propterea haec
dicit dominus: Ecce ego iudicabo causam tuam, et ulciscar ultio-
nem tuam, et desertum faciam mare eius, et siccabo venam
eius. Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconum, stu-
por et sibilus, eo quod non sit habitator. Simul ut leones
rugient, excutient comas velut catuli leonum. In ca-
lore eorum ponam potus eorum, et inebriabo eos ut sopiantur
et dormiant somnum sempiternum, et non consurgant, dicit
dominus. Deducam eos quasi agnos ad victimam, et quasi arietes
cum hedis. Quomodo capta est Sesach, et comprehensa est inclita
universe terre? Quomodo facta est in stuporem Babylon inter gentes?
Ascendit super Babylonem mare, multitudine fluctuum eius
operta est. Facte sunt civitates eius in stuporem, terra inhabitabilis
et deserta, terra in qua nullus habitet, nec transeat per eam filius
hominis. Et visitabo super Bel in Babylone, et eiciam quod ab-
sorbuerat de ore eius, et non confluent ad eum ultra gentes.
Siquidem et murus Babylonis corruet. Egredimini de medio
eius populus meus, ut salvet unusquisque animam suam ab ira furoris
domini. Et ne forte mollescat cor vestrum et timeatis auditum
qui audietur in terra. Et veniet in anno auditio, et post hunc
annum auditio, et iniquitas in terra, et dominator super domina-
torem. Propterea ecce dies veniunt, et visitabo super sculpti-
lia Babylonis, et omnis terra eius confundetur, et universi inter-
fecti eius cadent in medio eius. Et laudabunt super Babylo-
nem celi et terra et omnia que in eis sunt, quia ab aquilone ve-
nient ei predones, ait dominus. Et quomodo fecit Babylon ut ca-
derent occisi in Israel, sic de Babylone cadent occisi in univer-
sa terra. Qui fugistis gladium, venite, nolite stare. Re-
cordamini procul domini, et Ierusalem ascendat super cor vestrum.

Confusi sumus quoniam audivimus obprobrium. Operuit ignominia
facies nostras, quia venerunt alieni super sanctificationem domus
domini. Propterea ecce dies veniunt, ait dominus, et visitabo super sculp-
tilia eius, et in omni terra eius mugiet vulneratus. Si ascenderit
Babylon in celum, et firmaverit in excelso robur suum,
a me venient vastatores eius, ait dominus. Vox clamoris de Ba-
bylone, et contritio magna de terra Caldeorum. Quoniam vastavit dominus
Babylonem, et perdidit ex ea vocem magnam, et
sonabunt fluctus eorum quasi aque multe. Dedit sonitum vox
eorum, quia venit super eam, id est super Babylonem, predo. Et appre-
hensi sunt fortes eius, et emarcuit arcus eorum, quia fortis ultor
dominus reddens retribuet. Et inebriabo principes eius et sapientes
eius, duces eius et magistratus eius, et fortes eius. Et dormient som-
num sempiternum, et non expergiscentur, ait rex, dominus exercituum
nomen eius. Haec dicit dominus exercituum: Murus Babylonis ille la-
tissimus suffossione suffodietur, et porte eius excelse igni
comburentur, et labores populorum ad nichilum, et gentium in
ignem erunt, et disperibunt. Verbum quod precepit Ieremi-
as propheta Saraie filio Nerie filii Maasie, cum pergeret cum
Sedechia rege in Babylonem in anno quarto regni eius.
Saraias autem erat princeps prophetie. Et scripsit Ieremias
omne malum quod venturum erat super Babylonem
in libro uno, omnia verba haec que scripta sunt contra Babylonem. Et
dixit Ieremias ad Saraiam: Cum veneris in Babylonem
et videris et legeris omnia verba haec, dices: Domine tu locutus
es contra locum istum ut disperderes eum, ne sit qui in eo habi-
tet ab homine usque ad pecus, et ut sit perpetua solitudo.
Cumque compleveris legere librum istum, ligabis ad eum
lapidem, et proicies illum in medium Eufraten, et dices: Sic
submergetur Babylon et non consurget a facie afflictionis quam ego
adduco super eam, et dissolvetur. Hucusque verba Ieremie. LII

Filius viginti et unius anni erat Sedechias cum
regnare cepisset, et undecim annis regnavit in
Ierusalem. Et nomen matris eius Amital filia Ieremie de Lobna.
Et fecit malum in oculis domini iuxta omnia que fecerat Ioachim.
Quoniam furor domini erat in Ierusalem et in Iuda usquequo proiceret eos
a facie sua. Et recessit Sedechias a rege Babylonis. Factum est
autem in anno nono regni eius, in mense decimo, decima
mensis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse et omnis exercitus eius
adversum Ierusalem, et obsederunt eam. Et edificaverunt contra eam
munitiones in circuitu, et fuit civitas obsessa usque ad unde-
cimum annum regis Sedechie. Mense autem quarto, nona die
mensis, obtinuit fames civitatem, et non erant alimenta
populo terre. Et dirupta est civitas, et omnes viri bellatores
eius fugerunt, et exierunt de civitate nocte per viam
porte que est inter duos muros, et ducit ad ortum regis,
Chaldeis obsidentibus urbem in giro, et abierunt per viam
que ducit in heremum. Persecutus est autem exercitus Caldeorum regem,
et apprehenderunt Sedechiam in deserto quod est iuxta Iericho,
et omnis comitatus eius diffugit ab eo. Cumque comprehendissent

regem adduxerunt eum ad regem babilonis in reblatha que est in terra emath. Et locutus est ad eum iudicia. Et iugulavit rex babilonis filios sedechie in oculis eius. Sed et omnes principes iuda occidit in reblatha. Et oculos sedechie eruit. Et vinxit eum compedibus. Et adduxit eum rex babilonis in babilonem. Et posuit eum in domo carceris usque ad diem mortis eius. In mense autem quinto decima mensis ipse est annus nonusdecimus nabuchodonosor regis babilonis venit nabuzardan princeps militie qui stabat coram rege babilonis in ierusalem. Et incendit domum domini et domum regis et omnes domos ierusalem. Et omnem domum magnam igne combussit. Et totum murum ierusalem per circuitum destruxit cunctus exercitus caldeorum qui erat cum magistro militie. De pauperibus autem populi et de reliquo vulgo quod remanserat in civitate et de perfugis qui transfugerant ad regem babilonis et ceteros de multitudine transtulit nabuzardan princeps militie. De pauperibus vero terre reliquit nabuzardan princeps militie vinitores et agricolas. Columpnas quoque ereas que erant in domo domini et bases et mare ereum quod erat in domo domini confregerunt caldei et tulerunt omne es eorum in babilonem. Et lebetes et creagras et psalteria et fialas et mortariola et omnia vasa erea que fuerant in ministerio tulerunt. Et hydrias et thymiamateria et urceos et pelves et candelabra et mortaria et ciathos. Quotquot aurea aurea et quotquot argentea argentea tulit magister militie columpnas duas et mare unum et vitulos duodecim qui erant sub basibus quas fecerat rex salomon in domo domini. Non erat pondus eris omnium vasorum horum. De columpnis autem decem et octo cubiti altitudinis erant in columpna una et funiculus duodecim cubitorum circuibat eam. Porro grossitudo eius iiii digitorum et intrinsecus cava erat. Et capitella super utramque erea. Altitudo capitelli unius quinque cubitorum et retiacula et malogranata nonaginta et vi dependentia. Et omnia malogranata centum retiaculis circumdabantur. Et tulit magister militie saraiam sacerdotem primum et sophoniam sacerdotem secundum et tres custodes vestibuli. Et de civitate tulit eunuchum unum qui erat prepositus super viros bellatores et vii viros de his qui videbant faciem regis qui inventi sunt in civitate et scribam principem militum qui probabat tirones et lx viros de populo terre qui inventi sunt in medio civitatis. Tulit autem eos nabuzardan magister militie et adduxit eos ad regem babilonis in reblatha. Et percussit eos rex et interfecit eos in reblatha in terra emath. Et translatus est iuda de terra sua. Iste est populus quem transtulit nabuchodonosor. In anno vii iudeos tria milia et viginti tres. In anno xviii transtulit nabuchodonosor de ierusalem animas octingentas xxx duas. In anno vicesimo tertio nabuchodonosor transtulit nabuzardan magister militie iudeorum animas septingentas xlv. Omnes ergo anime quatuor milia sexcente. Et factum est in tricesimo septimo anno transmigrationis ioachim regis iude xii mense vicesima quinta mensis elevavit evilmerodach rex babilonis ipso anno regni sui caput ioachim regis iude et eduxit eum de domo carceris et locutus est cum eo bona. Et posuit thronum eius super thronos regum qui erant post se in babilone. Et mutavit vestimenta carceris eius et comedebat panem coram eo semper cunctis diebus vite sue. Et cibaria eius cibaria perpetua dabantur ei a rege babilonis statuta per singulos dies usque ad diem mortis sue cunctis diebus vite eius.

Incipiunt lamentationes Ieremie.

Et factum est postquam in captivitatem ductus est israel et ierusalem destructa est sedit ieremias flens et planxit lamentatione hac in ierusalem et dixit. Aleph

Quomodo sedet sola civitas plena populo. Facta est quasi vidua domina gentium. Princeps provinciarum facta est sub tributo. Plorans ploravit in nocte et lacrime eius in maxillis eius. Non est qui consoletur eam ex omnibus caris eius. Omnes amici eius spreverunt eam et facti sunt ei inimici. Gimel Migravit iudas propter afflictionem et multitudinem servitutis. Habitavit inter gentes nec invenit requiem. Omnes persecutores eius apprehenderunt eam inter angustias. Deleth. Vie syon lugent eo quod non sint qui veniant ad sollempnitatem. Omnes porte eius destructe. Sacerdotes eius gementes. Virgines eius squalide. Et ipsa oppressa amaritudine. He. Facti sunt hostes eius in capite. Inimici illius locupletati sunt quia dominus locutus est super eam propter multitudinem iniquitatum eius. Parvuli eius ducti sunt in captivitatem ante faciem tribulantis. Vau. Et egressus est a filia syon omnis decor eius. Facti sunt principes eius velut arietes non invenientes pascua et abierunt absque fortitudine ante faciem subsequentis. Zay Recordata est ierusalem dierum afflictionis sue et prevaricationis omnium desiderabilium suorum que habuerat a diebus antiquis cum caderet populus eius in manu hostili et non esset auxiliator. Viderunt eam hostes et deriserunt sabbata eius. Heth Peccatum peccavit ierusalem. Propterea instabilis facta est. Omnes qui glorificabant eam spreverunt illam quia viderunt ignominiam eius. Ipsa autem gemens et conversa retrorsum. Theth Sordes eius in pedibus eius nec recordata est finis sui. Deposita est vehementer non habens consolatorem. Ioth Vide domine afflictionem meam quoniam erectus est inimicus meus. Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius. Quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum de quibus preceperas ne intrarent ecclesiam tuam. Caph Omnis populus eius gemens et querens panem. Dederunt preciosa queque pro cibo ad refocillandam animam. Vide domine et considera quoniam facta sum vilis. Lamech O vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor sicut dolor meus.

Quam vindemiavit me ut locutus est dominus in die ire furo
ris sui. Mem. De excelso misit ignem in ossibus meis et
erudivit me. Expandit rete pedibus meis. convertit me re
trorsum. posuit me desolatam tota die merore confectam.
Nun. Vigilavit iugum iniquitatum mearum in manu
eius convolute sunt et imposite collo meo. Infirmata est
virtus mea. dedit me dominus in manu de qua non potero resurgere.
Samech. Abstulit omnes magnificos meos dominus de medio mei.
vocavit adversum me tempus ut contereret electos meos. Tor
cular calcavit dominus virgini filie iuda. Ayn. Ide
o ego plorans et oculus meus deducens aquam. quia longe factus
est a me consolator convertens animam meam. facti sunt filii mei
phe. perditi quoniam invaluit inimicus. Expandit syon manus suas
non est qui consoletur eam. mandavit dominus adversum iacob in
circuitu eius hostes eius. facta est ierusalem quasi polluta menstruis inter
eos. Sade. Iustus est dominus quia os eius ad iracundiam
provocavi. audite obsecro universi populi et videte dolorem
meum. virgines mee et iuvenes mei abierunt in cap
tivitatem. Coph. Vocavi amicos meos et ipsi deceperunt
me. Sacerdotes mei et senes mei in urbe consumpti sunt
quia quesierunt cibum sibi ut refocillarent animas suas.
Res. Vide domine quoniam tribulor. venter meus conturbatus
est. subversum est cor meum in memetipsa quoniam amaritu
dine plena sum. Foris interficit gladius et domi mors si
milis est. Syn. Audierunt quia ingemisco ego et non est
qui consoletur me. Omnes inimici mei audierunt malum meum
letati sunt quoniam tu fecisti. Adduxisti diem consolationis et
fient similes mei. Thau. Ingrediatur omne malum
eorum coram te et vindemia eos sicut vindemiasti me
propter omnes iniquitates meas. Multi enim gemitus mei
c 2 aleph. et cor meum merens. Quomodo obtexit caligine in furore
suo dominus filiam syon. proiecit de celo in terram inclitam
israel. et non recordatus est scabelli pedum suorum in die furo
ris sui. Beth. Precipitavit dominus nec pepercit omnia speciosa
iacob. destruxit in furore suo munitiones virginis
iuda deiecit in terram. polluit regnum et principes eius.
Gimel. Confregit in ira furoris sui omne cornu israel.
avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici. et suc
cendit in iacob quasi ignem flamme devorantis in gi
ro. Deleth. Tetendit arcum suum quasi inimicus. firmavit
dexteram suam quasi hostis et occidit omne quod pulcrum erat
visu. In tabernaculo filie syon effudit quasi ignem indig
nationem suam. He. Factus est dominus velut inimicus. precipi
tavit omnia menia eius. dissipavit munitiones eius et
replevit in filia iuda humiliatum et humiliatam.
Vau. Et dissipavit quasi ortum tentorium suum. demo
litus est tabernaculum suum. Oblivioni tradidit dominus in syon fe
stivitatem et sabbatum. et obprobrium et in indignationem
furoris sui regem et sacerdotem. Zay. Repulit dominus al
tare suum. maledixit sanctificationi sue. Tradidit in manu

inimici muros turrium eius. vocem dederunt in domo do
mini sicut in die sollempni. Heth. Cogitavit dissipare
dominus murum filie syon. tetendit funiculum suum. et non avertit
manum suam a perditione. luxitque antemurale. et murus
pariter dissipatus est. Teth. Defixe sunt in terra porte eius. perdidit
et contrivit vectes eius. regem et principes eius in gentibus. Non
est lex. et prophete eius non invenerunt visionem a domino. Ioth. Se
derunt in terra. conticuerunt senes filie syon. consperserunt cinere capi
ta sua virgines iuda. defecerunt pre lacrimis oculi mei. conturbata
sunt viscera mea. Effusum est in terra iecur meum super contritio caph
nem filie populi mei. cum deficeret parvulus et lactans in
plateis oppidi. Lamech. Matribus suis dixerunt ubi est triticum
et vinum. cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis.
cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum. Cui compa mem
rabo te. vel cui assimilabo te. filia ierusalem. cui exequabo
te et consolabor te virgo filia syon. magna enim velut
mare contritio tua. quis medebitur tui. Nun. Prophe
te tui viderunt tibi falsa et stulta. nec aperiebant iniquitatem
tuam. ut te ad penitentiam provocarent. viderunt autem
tibi assumptiones falsas et eiectiones. Samech. Plause
runt super te manibus omnes transeuntes per viam. sibila
verunt et moverunt caput suum super filiam ierusalem. Hecine
est urbs dicentes perfecti decoris. gaudium universe terre.
Ayn. Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui.
sibilaverunt et fremuerunt dentibus et dixerunt. Devora
bimus eam. En ista est dies quam expectabamus. invenimus vi
dimus. Phe. Fecit dominus que cogitavit. complevit sermonem
suum quem preceperat a diebus antiquis. Destruxit et non pepercit
et letificavit super te inimicum. exaltavit cornu hostium
tuorum. Sade. Clamavit cor eorum ad dominum super muros fi
lie syon. Deduc quasi torrentem lacrimas per diem et noctem.
Non des requiem tibi. neque taceat pupilla oculi tui. Caph. Con
surge. lauda in nocte. in principio vigiliarum tuarum. effunde
sicut aquam cor tuum ante conspectum domini. Leva ad eum ma
nus tuas pro animabus parvulorum tuorum qui defecerunt in fame. in ca
pite omnium compitorum. Res. Vide domine et considera quem vin
demiaveris ita. Syn. Ergo ne comedent mulieres fru
ctum suum parvulos ad mensuram palme. Si occiditur
in sanctuario domini sacerdos et propheta. Iacuerunt in terra foris pu
er et senex. virgines mee et iuvenes mei ceciderunt in
gladio. Interfecisti in die furoris tui. percussisti nec misertus
es. Thau. Vocasti quasi ad diem sollempnem qui terrerent
me de circuitu. et non fuit in die furoris domini qui effugeret
et relinqueretur. Quos educavi et enutrivi. inimicus meus 3
Ego vir videns aleph. Consumpsit eos.
paupertatem meam in virga indignationis
eius. aleph. Me minavit et adduxit in tenebras
et non in lucem. aleph. Tantum in me vertit et convertit ma
num suam tota die. Beth. Vetustam fecit pellem
meam et carnem meam. contrivit ossa mea. Beth. Edi

cavit in gyro meo. et circumdedit me felle et labore. Beth
In tenebrosis collocavit me quasi mortuos sempiternos.
Gimel Circumedificavit adversum me ut non egrediar. ag
gravavit compedem meam. Gimel Sed et cum clamavero
et rogavero, exclusit orationem meam. Gimel Conclusit
vias meas lapidibus quadris. semitas meas subvertit.
Deleth Ursus insidians factus est michi. leo in absconditis.
Deleth Semitas meas subvertit et confregit me. posu
it me desolatam. Deleth Tetendit arcum suum et posuit
me quasi signum ad sagittam. He.
Misit in renibus meis filias pharetre sue. He Fac
tus sum in derisum omni populo meo. canticum eorum tota die.
Replevit me amaritudinibus. inebriavit me ab
sinthio. Vau Confregit ad numerum dentes meos. cibavit
me cinere. Vau Et repulsa est anima mea. oblitus sum bonorum.
Vau Et dixi. Periit finis meus et spes mea a domino. Zay.
Recordare paupertatis et transgressionis mee. absinthii et
fellis. Zay Memoria memor ero. et tabescet in me anima
mea. Zay Hoc recolens in corde meo. ideo sperabo in eo.
Heth Misericordie domini multe quia non sumus consumpti. quia non defe
cerunt miserationes eius. Heth Nove diluculo. multa
23 est fides tua. Heth Pars mea dixit anima mea. ideo ex
pectabo eum. Theth Bonus est dominus sperantibus in eo. anime
querenti illum. Teth Bonum est prestolari cum silentio sa
lutare dei. Teth Bonum est viro cum portaverit iugum
ab adolescentia sua. Ioth Sedebit solitarius et tacebit
quia levavit se super se. Ioth Ponet in pulvere os suum. si
forte sit spes. Ioth Dabit percutienti se maxillam. saturabitur
obprobriis. Caph Quia non repellet in sempiternum deus.
Caph Quia si abiecit. et miserebitur secundum multitudinem
misericordiarum suarum. Caph Non enim humiliavit ex toto cor
de suo. et abiecit filios hominum. Lamech Ut contereret sub pe
dibus suis omnes vinctos terre. Lamech Ut declinaret iudicium
viri in conspectu vultus altissimi. Lamech Ut perverteret
hominem in iudicio suo. deus ignoravit. Mem. Quis est
iste qui dixit ut fieret domino non iubente. Mem Ex ore
altissimi non egredientur nec bona nec mala. Mem. Quid
murmuravit homo vivens vir pro peccatis suis. Nun. Scrutemur
vias nostras et queramus et revertamur ad dominum. Nun Levemus
corda nostra cum manibus ad dominum in celos. Nun Nos ini
que egimus. et ad iracundiam provocavimus. ideo tu inexora
bilis es. Samech Operuisti in furore et percussisti nos.
occidisti nec pepercisti. Samech Opposuisti nubem tibi ne
transeat oratio. Samech Eradicationem et abiectionem posui
sti me in medio populorum. Phe Aperuerunt super nos os suum
omnes inimici. Phe Formido et laqueus facta est nobis vaticinatio
et contritio. Phe Divisiones aquarum deduxit oculus
meus in contritione filie populi mei. Ayn Oculus meus afflictus
est nec tacuit. eo quod non esset requies. Ayn Donec respiceret et
videret deus de celis. Ayn. Oculus meus depredatus est animam meam

in cunctis filiabus urbis mee. Sade Lapsa est in lacum vita
mea. et posuerunt lapidem super me. Sade Venatione cepe
runt me quasi avem inimici mei gratis. Sade Inundaverunt
aque super caput meum. dixi perii. Coph Invocavi nomen tuum
domine de lacu novissimo. Coph Vocem meam audisti. ne a
vertas aurem tuam a singultu meo et clamoribus. Coph Ap
propinquasti in die qua invocavi te. dixisti ne timeas. Res.
Iudicasti domine causam anime mee. redemptor vite mee.
Res Vidisti domine iniquitatem adversum me. iudica iudi
cium meum. Res Vidisti omnem furorem. universas cogitationes
eorum adversum me. Syn Audisti obprobria eorum domine. omnes cogi
tationes eorum adversum me. Syn Labia insurgentium mihi
et meditationes eorum adversum me tota die. Syn. Sessionem
eorum et resurrectionem eorum vide. ego sum psalmus eorum. Thau
Reddes eis domine vicem iuxta opera manuum suarum. Thau Da
bis eis scutum cordis. laborem tuum. Thau Persequeris eos in furore
tuo. et conteres eos sub celis domine. Aleph
Quomodo obscuratum est aurum. mutatus est color opti
mus. dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platea
rum. Beth Filii Syon inclyti et amicti auro primo. quomodo
reputati sunt in vasa testea opus manuum figuli. Gimel Sed
et lamie nudaverunt mammas suas. lactaverunt catulos
suos. filia populi mei crudelis quasi strutio in deserto. Deleth
Adhesit lingua lactantis ad palatum eius in siti. parvuli peti
erunt panem. et non erat qui frangeret eis. He. Qui ve
scebantur voluptuose interierunt in viis. qui nutriebantur in
croceis amplexati sunt stercora. Vau Et maior effecta est
iniquitas filie populi mei peccato sodomorum. que subversa est in mo
mento et non ceperunt in ea manus. Zay. Candidiores nazarei
eius nive. nitidiores lacte. rubicundiores ebore antiquo.
saphiro pulchriores. Heth Denigrata est super carbones facies eorum
et non sunt cogniti in plateis. Adhesit cutis eorum ossibus. aruit
et facta est quasi lignum. Teth Melius fuit occisis gladio. quam inter
fectis fame. quoniam isti extabuerunt consumpti a sterilitate terre.
Ioth. Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos. facti sunt
cibus earum in contritione filie populi mei. Caph Complevit dominus
furorem suum. effudit iram indignationis sue. Lamech.
Et succendit ignem in Syon. et devoravit fundamenta eius. Non
crediderunt reges terre et universi habitatores orbis. quoniam ingrederetur
hostis et inimicus per portas Ierusalem. Mem. Propter peccata prophetarum
eius. et iniquitates sacerdotum eius. qui effuderunt in medio eius
sanguinem iustorum. Nun. Erraverunt ceci in plateis. polluti sunt
sanguine. Cumque non possent, tenuerunt lacinias suas.
Samech Recedite polluti clamaverunt eis. recedite. abite.
nolite tangere. Iurgati quippe sunt et commoti. dixerunt inter
gentes. non addet ultra ut habitet in eis. Ayn Facies domini
divisit eos. non addet ut respiciat eos. Facies sacerdotum
non erubuerunt. nec senum misereti sunt. Phe. Cumque ad
huc subsisteremus defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum va
num. cum respiceremus attenti ad gentem que salvare non posset.

Sade. Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum. appropinquavit finis noster. completi sunt dies nostri. quia venit finis noster. Coph. Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis celi. super montes persecuti sunt nos. in deserto insidiati sunt nobis. Res. Spiritus oris nostri christus dominus captus est in peccatis nostris. cui diximus in umbra tua vivemus in gentibus. Gaude et letare filia edom que habitas in terra hus. ad te quoque perveniet calix. inebriaberis atque nudaberis. Syn. Completa est iniquitas tua filia syon. non addet ultra

thau. ut transmigret te. Visitavit iniquitatem tuam filia edom. discooperuit peccata tua. Explicit Lament. Incip.

Recordare domine quid acciderit nobis. intuere et respice obprobrium nostrum. Hereditas nostra versa est ad alienos. domus nostre ad extraneos. Pupilli facti sumus absque patre. matres nostre quasi vidue. Aquam nostram pecunia bibimus. ligna nostra precio comparavimus. Cervicibus nostris minabamur. lassis non dabatur requies. Egypto dedimus manum et assiriis ut saturaremur pane. Patres nostri peccaverunt et non sunt. et nos iniquitates eorum portavimus. Servi dominati sunt nostri. et non fuit qui redimeret de manu eorum. In animabus nostris afferebamus panem nobis a facie gladii in deserto. Pellis nostra quasi clibanus exusta est a facie tempestatum famis. Mulieres in syon humiliaverunt. et virgines in civitatibus iuda. Principes manu suspensi sunt. facies senum non erubuerunt. Senes de portis defecerunt. iuvenes de choro psallentium. Defecit gaudium cordis nostri. versus est in luctum chorus noster. Cecidit corona capitis nostri. ve nobis quia peccavimus. Propterea mestum factum est cor nostrum. ideo contenebrati sunt oculi nostri. Propter montem syon quia disperiit. vulpes ambulaverunt in eo. Tu autem domine in eternum permanebis. solium tuum in generatione et generatione. Quare in perpetuum oblivisceris nostri. derelinques nos in longitudine dierum. Converte nos domine ad te et convertemur. innova dies nostros sicut a principio. Sed proiciens repulisti nos. iratus es contra nos vehementer.

Incipit prologus in libro baruch.

Liber iste qui baruch nomine prenotatur. in hebreo canone non habetur. sed tantum in vulgata editione. similiter et epistola ieremie prophete. propter noticiam autem legentium hic scripta sunt. quia multa de christo novissimisque temporibus indicant. De oratione et sacrificio pro vita nabucho. Incipit liber baruch.

Et hec verba libri quem scripsit baruch filius nerei filii maasie. filii sedechie. filii sedei. filii helchie in babilonia. in anno quinto. in septima die mensis. in tempore quo ceperunt chaldei ierusalem et succenderunt eam igni. Et legit baruch verba libri huius ad aures iechonie filii ioachim regis iuda. et ad aures universi populi venientis ad librum. et ad aures potentium filiorum regum. et ad aures presbiterorum. et aures populi a minimo usque ad maximum eorum omnium habitantium in babilonia ad flumen sudi. Qui audientes plorabant. et ieiunabant. et orabant in conspectu domini. Et collegerunt pecuniam secundum quod potuit uniuscuiusque manus. et miserunt in ierusalem ad ioachim filium helchie. filii salon sacerdotem. et ad sacerdotes. et ad omnem populum qui inventus est cum eo in ierusalem. cum acciperet vasa templi domini que ablata fuerant de templo revocare in terram iuda decima die mensis sivan. vasa argentea que fecit sedechias filius iosie rex iuda. postquam cepisset nabuchodonosor rex babilonie iechoniam et principes et cunctos potentes. et populum terre ab ierusalem. et duxit eos in babilonem. et dixerunt. Ecce misimus ad vos pecunias de quibus emite holocaustomata. et thus et facite chimiama. et facite pro peccato ad aram domini dei nostri. et orate pro vita nabuchodonosor regis babilonie et pro vita balthasar filii eius. ut sint dies eorum sicut dies celi super terram. et det nobis dominus virtutem. et illuminet oculos nostros. ut vivamus sub umbra nabuchodonosor regis babilonie. et sub umbra balthasar filii eius. et serviamus eis multis diebus. et inveniamus gratiam in conspectu eorum. Et pro nobis ipsis orate ad dominum deum nostrum. quia peccavimus domino deo nostro. et non est aversus furor eius a nobis usque ad hunc diem. Et legite librum istum quem misimus ad vos recitari in templo domini in templo die sollempni et in die oportuno. et dicetis. Domino deo nostro iustitia. nobis autem confusio faciei nostre. sicut dies hec omni iuda. et habitantibus in ierusalem. regibus nostris et principibus nostris. sacerdotibus nostris et prophetis nostris. et patribus nostris. Peccavimus ante dominum deum nostrum. et non credidimus diffidentes in eum. et non fuimus subiectibiles illi. et non obaudivimus voci domini dei nostri ut ambularemus in mandatis eius. que dedit nobis a die qua eduxit patres nostros de terra egypti usque in hunc diem. Eramus incredibiles ad dominum deum nostrum. et dissipati recessimus ne audiremus vocem ipsius. et adheserunt nobis multa mala et maledictiones que constituit dominus servo suo moysi. qui eduxit patres nostros de terra egypti dare nobis terram fluentem lac et mel sicut hodierna die. Et non audivimus vocem domini dei nostri secundum omnia verba prophetarum quos misit ad nos. et abivimus unusquisque in sensum cordis nostri maligni operari diis alienis. facientes mala ante oculos domini dei nostri.

II

Propter quod statuit dominus deus noster verbum suum quod locutus est ad nos et ad iudices nostros qui iudicaverunt israel. et ad reges nostros et ad principes nostros. et ad omnem israel et iuda. ut adduceret dominus super nos mala magna que non sunt facta sub celo quemadmodum facta sunt in ierusalem secundum que scripta sunt in lege moysi. ut manducaret homo carnes filii sui et carnes filie sue. Et dedit illos sub manu regum omnium qui sunt in circuitu nostro in improperium. et in desolationem in omnibus populis quibus nos dispersit dominus. Et facti sunt subtus et non super. quia peccavimus domino deo nostro. non obaudiendo vo

uocem ipsius. Domino deo nostro iustitia. nobis autem et patribus nostris confusio
faciei sicut dies hec. quia locutus est deus super nos omnia mala hec que uene-
runt super nos. et non sumus deprecati faciem domini dei nostri. ut reuer-
teremur unusquisque nostrum a uiis nostris pessimis. Et uigilauit deus
in malis et adduxit ea super nos. quia iustus est deus in omnibus operibus
suis que mandauit nobis. Et non audiuimus uocem ipsius ut ire-
mus in preceptis domini que dedit ante faciem nostram. Et nunc domine
deus israel qui eduxisti plebem tuam de terra egipti in manu ua-
lida et in signis et in prodigiis et in uirtute tua magna et in brachio
excelso et fecisti tibi nomen sicut dies iste. Peccauimus impie e-
gimus inique gessimus domine deus noster in omnibus iustitiis tuis. Auertatur
ira tua a nobis. quia derelicti sumus pauci inter gentes ubi dispersisti
nos. Exaudi domine preces nostras et orationes nostras et educ nos propter
te et da nobis gratiam inuenire ante faciem eorum qui nos abduxe-
runt. ut sciat omnis terra quia tu es deus deus noster. et quia nomen tuum
inuocatum est super israel et super genus ipsius. Respice domine de domo
sancta tua in nos. et inclina aurem tuam et audi. Aperi
oculos tuos et uide. quia non mortui qui sunt in inferno quorum
spiritus acceptus est a uisceribus suis dabunt honorem et iustificatio-
nem domino. Sed anima que tristis est super magnitudine et incedit
curua et infirma. et oculi deficientes et anima esuriens dat
tibi gloriam et iustitiam domine. quia non secundum iustitias patrum nostrorum nos
fundimus misericordiam ante conspectum tuum domine deus noster. Sed
quia misisti iram tuam et furorem tuum super nos sicut lo-
cutus es in manu puerorum tuorum prophetarum dicens. Sic dicit dominus.
Inclinate humerum uestrum et ceruicem uestram. et opera facite
regi babilonis. et sedebitis in terra quam dedi patribus uestris. Quod
si non feceritis non audieritis uocem domini dei uestri operari regi ba-
bilonis. defectionem faciam de ciuitatibus iuda. et a foris ierusalem.
et auferam a uobis uocem iocunditatis et uocem gaudii
et uocem sponsi et uocem sponse. Et erit omnis terra
sine uestigio ab inhabitantibus eam. Et non audierunt uocem
tuam ut operarentur regi babilonis. et statuisti uerba
tua que locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum. ut pro-
ferrentur ossa regum nostrorum et ossa patrum nostrorum de loco
suo. Et ecce sunt proiecta in calore solis et in gelu noctis.
et mortui sunt in doloribus pessimis. et in fame. et in gladio.
et in emissione. Et posuisti templum in quo inuocatum est
nomen tuum in ipso. sicut hec dies propter iniquitatem domus israel et
domus iuda. Et fecisti in nobis domine deus noster secundum omnem bonitatem
tuam. et secundum omnem miserationem tuam illam magnam
sicut locutus es in manu pueri tui moysi in die qua precepisti ei
scribere legem tuam coram filiis israel dicens. Si non obau-
dieritis uocem meam. multitudo hec magna et multa conuer-
tetur in minimam inter gentes quo ego dispergam illos. quia scio quod
me non audiet populus. Populus enim dura ceruice. et conuer-
tentur ad cor suum in terra captiuitatis sue. et memores erunt
nominis mei. scient quia ego sum deus deus eorum. Et dabo eis
cor et audient aures et laudabunt me in terra captiui-
tatis sue. et memores erunt nominis mei. Et auertent se

a dorso suo duro. et a malignitatibus suis. quia reminiscentur
uiam patrum suorum qui peccauerunt in me. Et reuocabo illos in
terram quam iuraui patribus illorum abraham ysaac et iacob. et
dominabuntur eius. Et multiplicabo eos et non minorabuntur.
Et statuam illis testamentum alterum sempiternum. ut sim illis in
deum. et ipsi erunt mihi in populum. et non mouebo amplius populum meum
israel a terra quam dedi illis.

III

Et nunc domine omnipotens deus israel. anima in angustiis
et spiritus anxius clamat ad te. Audi domine et mise-
rere. quia deus es misericors. et miserere nostri quia peccauimus ante te.
quia tu sedes in sempiternum. et nos peribimus in euum. Domine
omnipotens deus israel audi nunc orationem mortuorum israel et filiorum
eorum ipsorum qui peccauerunt ante te. et non audierunt uocem domini dei
sui. et agglutinata sunt nobis mala. Noli meminisse ini-
quitates patrum nostrorum. sed memento manus tue. et nominis tui in tempo-
re isto. quia tu es deus deus noster. et laudabimus te domine. Quia propter hoc
dedisti timorem tuum in cordibus nostris. et ut inuocemus nomen
tuum et laudemus te in captiuitate nostra. quia conuertimur ab iniqui-
tate patrum nostrorum qui peccauerunt ante te. Et ecce nos hodie
in captiuitate nostra sumus quo nos dispersisti in improperium et in ma-
ledictum. et in peccatum secundum omnes iniquitates patrum nostrorum qui
discesserunt a te domine deus noster. Audi israel mandata uite.
auribus percipe ut scias prudentiam. Quid est israel quid est quod in
terra inimicorum es. Inueterasti in terra aliena. coinquinatus es
cum mortuis. deputatus es cum descendentibus in infernum. De-
reliquisti fontem sapientie. Si in uia dei ambulasses. habitasses in
pace sempiterna. Disce ubi sit prudentia. ubi sit uirtus. ubi sit
intellectus. ut scias simul ubi sit longiturnitas uite et uic-
tus. ubi sit lumen oculorum et pax. Quis inuenit locum
eius. et quis intrauit in thesauros eius. Ubi sunt principes
gentium. et qui dominantur super bestias que sunt super terram.
Qui in auibus celi illudunt. qui argentum thesaurizant.
et aurum in quo confidunt homines. et non est finis acquisitionis eorum.
qui argentum fabricant et solliciti sunt. nec est inuentio operum
illorum. Exterminati sunt et ad inferos descenderunt. et alii
in locum eorum exsurrexerunt. Iuuenes uiderunt lumen et habita-
uerunt super terram. uiam autem discipline ignorauerunt. neque
intellexerunt semitas eius. neque filii eorum susceperunt eam. a fa-
cie ipsorum longe facta est. non est audita in terra chanaan. neque uisa
est in terra theman. Filii quoque agar qui exquirunt prudentiam que
de terra est. negociatores terre et theman et fabulatores. et ex-
quisitores prudentie et sapientie. uiam autem sapientie nescierunt
neque commemorati sunt semitas eius. O israel quam magna est domus
dei. et ingens locus possessionis eius. magnus et non habet finem. excel-
sus et immensus. Ibi fuerunt gigantes nominati illi qui ab initio
fuerunt statura magna scientes bellum. Non hos elegit deus
neque uiam discipline dedit illis. propterea perierunt. et quoniam non
habuerunt sapientiam. perierunt propter suam insipientiam. Quis
ascendit in celum et accepit eam. et deduxit eam de nu-
bibus. Quis transfretauit mare et inuenit illam. et attulit

eam super aurum electum. Non est qui possit scire vias eius neque qui exquirat semitas eius. Sed qui scit universa novit eam et invenit eam prudentia sua. Qui preparavit terram in eterno tempore et replevit eam eam pecudibus et quadrupedibus. Qui emittit lumen et vadit. Et vocavit illud et obaudit illud in tremore. Stelle autem dederunt lumen in custodiis suis et letate sunt. Vocate sunt et dixerunt: Assumus. Et luxerunt ei cum iocunditate qui fecit illas. Hic est deus noster et non estimabitur alius adversus eum. Hic adinvenit omnem viam discipline et tradidit illam iacob puero suo et israel dilecto suo. Post hec in terris visus est et cum hominibus conversatus est.

IIII

Hic liber mandatorum dei et lex que est in eternum. Omnes qui tenent eam ad vitam. Qui autem dereliquerunt eam in mortem. Convertere iacob et apprehende eam. Ambula per viam ad splendorem eius contra lumen eius. Ne tradas alteri gloriam tuam et dignitatem tuam genti aliene. Beati sumus israel quia que deo placent nobis manifesta sunt. Animequior esto populus dei memor memorabilis israel. Venundati estis gentibus non in perditionem. Sed propter quod in ira ad iracundiam provocastis deum traditi estis adversariis. Exacerbastis enim eum qui fecit vos deum eternum immolantes demoniis et non deo. Oblita autem estis eum qui nutrivit vos et contristastis nutricem vestram ierusalem. Vidit enim iracundiam a deo venientem vobis et dixit: Audite confines syon. Adduxit enim mihi deus luctum magnum. Vidi enim captivitatem populi mei filiorum meorum et filiarum quam superduxit illis eternus. Nutrivi enim illos cum iocunditate. Dimisi autem illos cum fletu et luctu. Nemo gaudeat super me viduam et desolatam. A multis derelicta sum propter peccata filiorum meorum quia declinaverunt a lege dei. Iustitias autem ipsius nescierunt nec ambulaverunt per vias mandatorum dei neque per semitas veritatis eius cum iustitia ingressi sunt. Veniant confines syon et memorentur captivitatem filiorum et filiarum mearum quam superduxit illis eternus. Adduxit enim super illos gentem de longinquo. Gentem improbam et alterius lingue qui non sunt reveriti senem neque puerorum miserti sunt et abduxerunt dilectos vidue et a filiis unicam desolaverunt. Ego autem quid possum adiuvare vos? Qui enim adduxit super vos mala ipse vos eripiet de manibus inimicorum vestrorum. Ambulate filii ambulate. Ego enim derelicta sum sola. Exui me stola pacis. Indui autem me sacco obsecrationis et clamabo ad altissimum in diebus meis. Animequiores estote filii. Clamate ad dominum et eripiet vos de manu principum inimicorum. Ego enim speravi in eternum salutem vestram et venit mihi gaudium de sancto super misericordia que veniet vobis ab eterno salutari vestro. Emisi enim vos cum luctu et ploratu. Reducet autem vos mihi deus cum gaudio et iocunditate in sempiternum. Sicut enim viderunt vicine syon vestram captivitatem sic videbunt et in celeritate salutem vestram a deo que superveniet vobis cum honore magno et splendore eterno. Filii patienter sustinete iram que supervenit vobis. Persecutus est enim te inimicus tuus. Sed cito videbis perditionem ipsius et super cervices ipsius ascendes. Delicati mei ambulaverunt vias asperas. Ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis. Animequiores estote filii et proclamate ad dominum. Erit enim memoria vestra ab eo qui ducit vos. Sicut enim fuit sensus vester ut erraretis a deo decies tantum iterum convertentes requiretis eum. Qui enim induxit vobis mala ipse rursum adducet vobis sempiternam iocunditatem cum salute vestra. Animequior esto ierusalem. Exhortatur enim te qui te nominavit. Nocentes peribunt qui te vexaverunt et qui gratulati sunt in tua ruina punientur. Civitates quibus servierunt filii tui punientur. Et que accepit filios tuos sicut gavisa est in tua ruina et letata est in tuo casu sic contristabitur in sua desolatione. Et amputabitur exultatio multitudinis eius et gaudimonium eius erit in luctum. Ignis enim superveniet ei ab eterno in longiturnis diebus et habitabitur a demoniis in multitudine temporis. Circumspice ierusalem ad orientem et vide iocunditatem a deo tibi venientem. Ecce enim veniunt filii tui quos dimisisti dispersos. Veniunt collecti ab oriente usque ad occidentem in verbo sancti gaudentes in honore dei.

V

Exue te ierusalem stola luctus et vexationis tue et indue te decore et honore eius que a deo tibi est in sempiterna gloria. Circumdabit te diploide iustitie et imponet mitram capiti tuo honoris eterni. Deus enim ostendet splendorem suum in te qui sub celo est. Nominabitur enim tibi nomen tuum a deo in sempiternum. Pax iustitie et honor pietatis. Exurge ierusalem et sta in excelso et circumspice ad orientem et vide collectos filios tuos ab oriente sole usque ad occidendentem in verbo sancti gaudentes dei memoria. Exierunt enim abs te pedes ducti ab inimicis. Adducet autem illos dominus ad te portatos in honorem sicut filios regni. Constituit enim deus humiliare omnem montem excelsum et rupes perennes et convalles replere in equalitate terre ut ambulet israel diligenter in honorem dei. Obumbraverunt autem silve et omne lignum suavitatis israel mandato dei. Adducet enim deus israel cum iocunditate in lumine maiestatis sue cum misericordia et iustitia que est cum ipso.

Propter peccata que peccastis ante deum adducemini in babiloniam captivi a nabuchodonosor rege babiloniorum. Ingressi itaque in babiloniam eritis illic per annos plurimos et tempus longum usque ad generationes vii. Post hoc autem educam vos inde cum pace. Nunc autem videbitis in babilonia deos aureos et argenteos et lapideos et ligneos in humeris portari ostentantes metum gentibus. Videte ergo ne et vos similes efficiamini factis alienis et metuatis et metus vos capiat in ipsis. Visa itaque turba de retro et ante adorantes dicite in cordibus vestris: Te oportet adorari domine. Angelus autem meus vobiscum est. Ipse autem exquiram animas vestras. Nam lingua ipsorum polita a fabro ipsa etiam inaurata et argentata falsa sunt et non possunt loqui. Et sicut virgini amanti ornamenta

ita accepto auro fabricati sunt. Coronas certe habent aureas
super capita sua dii illorum. unde subtrahunt sacerdotes ab eis au
rum et argentum. et erogant illud in semetipsis. Dant autem et ex
ipso prostitutis. et meretrices ornant. Et iterum cum receperint illud
a meretricibus. ornant deos suos. Hii autem non liberantur ab erugi
ne et tinea. Opertis autem illis veste purpurea. extergunt faciem ipsorum
propter pulverem domus qui est plurimus inter eos. Sceptrum autem habet ut
homo. sicut iudex regionis. qui in se peccantem non interficit. Habet
etiam gladium et securim in manu. se autem de bello et a latronibus
non liberat. Unde vobis notum sit quia non sunt dii. Ne ergo timueri
tis eos. Sicut enim vas hominis confractum inutile efficitur. tales
sunt et dii eorum. Constitutis illis in domo. oculi eorum pleni sunt pul
vere a pedibus introeuntium. Et sicut alicui qui regem offendit circum
septe sunt ianue. aut sicut ad sepulcrum adductum mor
tuum. ita tutantur sacerdotes hostia clausuris et seris. ne a
latronibus expolientur. Lucernas accendunt illis. et quidem multas
ex quibus nullam videre possunt. Sunt autem sicut trabes in domo.
corda vero eorum dicunt elingere serpentes qui de terra sunt. dum co
medunt eos et vestimentum ipsorum. et non sentiunt. Nigre fiunt
facies eorum a fumo qui in domo fit. Super corpus eorum et super caput
volant noctue. et hirundines et aves etiam similiter et catte. Unde sciatis
quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos. Aurum etiam quod habent ad spe
ciem est. nisi aliquis exterserit eruginem non fulgebunt.
Neque enim dum conflarentur sentiebant. Ex omni pretio emp
ta sunt in quibus spiritus non est in ipsis. Sine pedibus in humeris
portantur. ostentantes ignobilitatem suam hominibus. Confun
dantur et qui colunt ea. Propterea si ceciderint in terram a semetipsis
non consurgent. neque si quis eos statuerit rectos. per semetipsos
stabunt. Sed sicut mortuis munera illis apponentur. Hostias il
lorum sacerdotes ipsorum vendunt. et abutuntur. similiter et mulieres e
orum decerpentes. neque infirmo neque mendicanti aliquid impar
tiunt de sacrificiis eorum. Fete et menstruate contingunt. Scien
tes itaque ex his quia non sunt dii ne timeatis eos. Unde enim
vocantur dii? Quia mulieres apponunt diis argenteis et
aureis et ligneis. et in domibus eorum sacerdotes sedent habentes
tunicas scissas. et capita et barbam rasam. quorum capita nu
da sunt. Rugiunt autem clamantes contra deos suos sicut in cena
mortui. Vestimenta eorum auferunt sacerdotes et
vestiunt uxores suas. et filios suos. neque si quid mali patiuntur
ab aliquo. neque si quid boni poterunt retribuere. Neque regem
constituere possunt. neque auferre. Similiter neque divitias dare pos
sunt. neque malum retribuere. Si quis illis votum voverit.
et non reddiderit. nec hoc requirunt. Hominem a morte non liberant
neque infirmum a potentiore eripiunt. Hominem cecum ad visum
non restituunt. de necessitate hominem non liberabunt. vidue non misere
buntur. neque orphanis benefacient. Lapidibus de monte similes
sunt dii illorum. lignei et lapidei aurei et argentei. Qui autem co
lunt illa confundentur. Quomodo ergo estimandum est aut dicen
dum illos esse deos? Adhuc enim ipsis Chaldeis non honorantibus
ea. qui cum audierint mutum non posse loqui offerunt illud ad Bel.

postulantes ab eo loqui. quasi possint sentire qui non habent motum. Et
ipsi cum intellexerint relinquent ea. Sensum enim non habent ipsi dii
illorum. Mulieres autem circumdate funibus in viis sedent succenden
tes ossa olivarum. Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte
dormierit. proxime sue exprobrat quod ea non sit digna habita sicut
ipsa. neque funis eius disruptus sit. Omnia autem que illis fiunt falsa sunt.
Quomodo estimandum aut dicendum est illos esse deos? A fabris autem
et ab aurificibus facta sunt. Nichil aliud erunt nisi quod volunt
esse sacerdotes aut aurifices. Ipsi etiam qui ea fabricant non sunt multi
temporis. Numquid ergo possunt que ab ipsis fabricata sunt esse dii? Re
liquerunt autem falsa et opprobrium postea futuris. Nam cum su
pervenerit illis prelium et mala. cogitant pro se sacerdotes ubi se
abscondant cum illis. Quomodo ergo sentiri debeant quia dii sunt qui nec
de bello se liberant. neque de malis se eripiunt. Nam cum sint
lignea et inaurata et inargentata. sciatur postea quia falsa
sunt gentibus universis. et regibus que manifesta sunt. quia non sunt
dii. sed opera manuum hominum. et nullum opus dei est in illis. Unde ergo notum
est quia non sunt dii sed opera manuum hominum. et nullum opus dei est in illis.
Regem regioni non suscitant. neque pluviam hominibus dabunt. Iudi
cium quoque non discernent. neque regionem liberabunt ab iniuria. quia
nichil possunt sicut cornicule inter medium celi et terre.
Etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum aureorum
et argenteorum. sacerdotes quidem ipsorum fugient et liberabuntur.
ipsi vero sicut trabes in medio comburentur. Regi autem et bello
non resistent. Quomodo ergo estimandum est aut recipiendum quia
dii sunt? cum non a furibus neque a latronibus se liberabunt dii
lignei et lapidei et inaurati et inargentati quibus hii qui
fortiores sunt aurum et argentum et vestimentum quo
operti sunt auferent illis. et abibunt. nec sibi auxilium ferunt.
Itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam.
aut vas in domo utile in quo gloriatur qui possidet illud.
vel hostium in domo quod custodit que in ipsa sunt. quam falsi
dii. Sol quidem et luna et sidera cum sint splendida et emis
sa ad utilitates obaudiunt. Similiter et fulgur cum apparuerit
perspicuum est. Idipsum autem et spiritus in omni regione spirat. et nu
bes quibus cum imperatum fuerit a deo perambulare universum
orbem perficiunt quod imperatum est eis. Ignis etiam missus desuper
ut consumat montes et silvas facit quod preceptum est ei. Hec autem
neque speciebus neque virtutibus uni eorum similia sunt. Unde neque esti
mandum est neque dicendum illos esse deos. quando non possunt neque
iudicium iudicare neque facere hominibus. Scientes itaque
quia non sunt dii. ne timueritis eos. Neque enim regibus male
dicunt. neque benedicunt. Signa etiam in celo gentibus non osten
dunt. neque ut sol lucebunt. neque illuminabunt ut luna. Bestie
meliores sunt illis que possunt fugere sub tectum ac prodesse
sibi. Nullo itaque modo nobis est manifestum quia sunt dii. propter
quod ne timeatis eos. Nam sicut in cucumerario formi
do nichil custodit. ita sunt dii illorum lignei. et argentei
et inaurati. Eodem modo et in orto spina alba super quam omnes
aves sedent. Similiter et mortuo proiecto in tenebris si

tiales sunt dii illorum lignei et inaurati et inargentati. A purpura quoque et marmore que super illud tineant. scietis itaque quia non sunt dii. Ipsi etiam postremo comeduntur. et erit obprobrium in regione. Melior est homo iustus qui non habet simulacra. nam erit longe ab obprobriis.

Incipit prologus in libro ezechielis prophete.

Ezechiel propheta cum ioachim rege iude captivus ductus est in babilonem. ibique his qui cum eo capti fuerant prophetavit. penitentibus quod ad se ieremie vaticinium se ultro adversariis tradidissent. et viderent adhuc urbem ierosolimam stare quam ille casuram esse predixerat. Tricesimo autem etatis sue anno et captivitatis quinto exorsus est ad concaptivos loqui. et eodem tempore licet posterior hic in chaldea. ieremias vero in iudea prophetabant. Sermo eius nec satis disertus nec admodum rusticus est. sed ex utroque medie temperatus. Sacerdos et ipse sicut ieremias principia voluminis et finem magnis habens obscuritatibus involuta. Sed et vulgata eius editio non multum distat ab hebraico. Unde satis mirari nequeo quid cause extiterit. ut si eosdem in omnibus libris habemus interpretes in aliis eadem. in aliis diversa transtulerint. Legite igitur et hunc iuxta translationem nostram. quoniam per cola scriptus et commata manifestiorem sensum legentibus tribuit. Si autem amici mei et hunc sub sannaverint. dicetis eis. quia nemo eos compellit ut legant. Sed vereor ne illud eis eveniat quod grece significantius dicitur. ut vocentur phagolidoroi. hoc est manducantes senectas.

Incipit liber ezechielis prophete.

Et factum est in tricesimo anno in quarto in quinta mensis cum essem in medio captivorum iuxta fluvium chobar aperti sunt celi et vidi visiones dei. In quinta mensis ipse est annus quintus transmigrationis regis ioachin factum est verbum domini ad ezechielem filium buzi sacerdotem in terra chaldeorum iuxta flumen chobar et facta est super eum ibi manus domini. Et vidi et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone et nubes magna et ignis involvens et splendor in circuitu eius. et de medio eius quasi species electri id est de medio ignis. et in medio eius similitudo quatuor animalium. et hic aspectus eorum. Similitudo hominis in eis. et quatuor facies uni et quatuor penne uni. et pedes eorum pedes recti. et plante pedis eorum quasi planta pedis vituli. Et scintille quasi aspectus eris candentis. et manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus. Et facies et pennas per quatuor partes habebant. iuncteque erant penne eorum alterius ad alterum. Non revertebantur cum incederent. sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur. Similitudo autem vultus eorum facies hominis et facies leonis a dextris ipsorum quatuor. facies autem bovis a sinistris ipsorum quatuor. et facies aquile desuper ipsorum quatuor. Et facies eorum et penne eorum extente desuper. due penne singulorum iungebantur. et due tegebant corpora eorum. Et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat. Ubi erat impetus illuc gradiebantur. et non revertebantur cum ambularent. Et similitudo animalium aspectus illorum quasi carbonum ignis ardentium. et quasi aspectus lampadarum. Hec erat visio discurrens in medio animalium. splendor ignis. et de igne fulgur egrediens. Et animalia ibant et revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis. Cumque aspicerem animalia. apparuit rota una super terram iuxta animalia habens quatuor facies. Et aspectus rotarum et opus earum quasi visio maris. et una similitudo ipsarum quatuor. Et aspectus earum et opera quasi sit rota in medio rote. Per quatuor partes earum euntes ibant et non revertebantur cum ambularent. Statura quoque erat rotis et altitudo et horribilis aspectus. et totum corpus plenum oculis in circuitu ipsarum quatuor. Cumque ambularent animalia ambulabant pariter et rote iuxta ea. Et cum elevarentur animalia de terra elevabantur simul et rote. Quocumque ibat spiritus illuc eunte spiritu et rote pariter levabantur sequentes eum. Spiritus enim vite erat in rotis. Cum euntibus ibant. et cum stantibus stabant. et cum elevatis de terra pariter elevabantur et rote sequentes ea. quia spiritus vite erat in rotis. Et similitudo super capita animalium firmamenti quasi aspectus cristalli horribilis et extenti super capita eorum desuper. Sub firmamento autem penne eorum recte alterius ad alterum. Unumquodque duabus alis velabat corpus suum. et alterum similiter velabatur. Et audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum. quasi sonum sublimis dei. Cum ambularent quasi sonus erat multitudinis ut sonus castrorum. Cumque starent dimittebantur penne eorum. Nam cum fieret vox super firmamentum quod erat super caput eorum. stabant et submittebant alas suas. Et super firmamentum quod erat imminens capiti eorum quasi aspectus lapidis saphiri similitudo throni. Et super similitudinem throni similitudo quasi aspectus hominis desuper. Et vidi quasi speciem electri velut aspectum ignis intrinsecus per circuitum eius a lumbis eius et desuper. et a lumbis eius usque deorsum vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu. velut aspectum arcus cum fuerit in nube in die pluvie. Hic erat aspectus splendoris per girum. et hec visio similitudinis glorie domini.

II

Et vidi et cecidi in faciem meam. et audivi vocem loquentis. Et dixit ad me. Fili hominis sta super pedes tuos et loquar tecum. Et ingressus est in me spiritus postquam locutus est mihi. et statuit me super pedes meos. et audivi loquentem ad me et dicentem. Fili hominis mitto ego te ad filios israel ad gentes apostatrices que recesserunt a me. Patres eorum prevaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc. et filii dura facie et indomabili corde sunt. ad quos ego mitto te. Et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Si forte vel ipsi audiant. et si forte quiescant. quoniam domus exasperans est. et scient quia propheta fuerit in medio eorum. Tu ergo fili hominis ne timeas eos. neque sermones eorum metuas. quoniam increduli et subversores sunt tecum. et cum scorpionibus habitas. Verba eorum ne metuas. et vultus eorum ne formides. quia domus exasperans est. Loqueris ergo verba mea ad eos. si forte audiant et quiescant. quoniam irri-

quia irritatores sunt. Tu autem fili hominis audi quecumque loquor ad te. et noli esse exasperans sicut domus exasperatrix est. Aperi os tuum et comede quecumque ego do tibi. Et vidi. et ecce manus missa ad me. in qua erat involutus liber. Et expandit illum coram me qui erat scriptus intus et foris. et scripte erant in eo lamentationes et carmen et ve.

III

Et dixit ad me. Fili hominis quodcumque inveneris comede. Comede volumen istud. et vadens loquere ad filios israel. Et aperui os meum et cibavit me volumine illo. et dixit ad me. Fili hominis venter tuus comedet. et viscera tua complebuntur volumine isto quod ego do tibi. Et comedi illud. et factum est in ore meo sicut mel dulce. Et dixit ad me. Fili hominis vade ad domum israel. et loqueris verba mea ad eos. Non enim ad populum profundi sermonis et ignote lingue mitteris ad domum israel. neque ad populos multos profundi sermonis. et ignote lingue. quorum non possis audire sermones. Et si ad illos mitteris ipsi audient te. Domus autem israel nolunt audire te quia nolunt audire me. Omnis quippe domus israel attrita fronte est et duro corde. Ecce dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum. et frontem tuam duriorem frontibus eorum. Ut adamantem et ut silicem dedi faciem tuam. Ne timeas eos neque metuas a facie eorum quia domus exasperans est. Et dixit ad me. Fili hominis omnes sermones meos quos loquor ad te assume in corde tuo. et auribus tuis audi. et vade et ingredere ad transmigrationem ad filios populi tui. et loqueris ad eos et dices eis. Hec dicit dominus deus si forte audiant et quiescant. Et assumpsit me spiritus et audivi post me vocem commotionis magne. Benedicta gloria domini de loco suo. et vocem alarum animalium percutientium alteram ad alteram. et vocem rotarum sequentium animalia. et vocem commotionis magne. Spiritus quoque levavit me et assumpsit me. et abii amarus in indignatione spiritus mei. manus enim domini erat mecum confortans me. Et veni ad transmigrationem ad acervum novarum frugum. ad eos qui habitabant iuxta fluvium chobar. Et sedi ubi illi sedebant. et mansi ibi .vii. diebus merens in medio eorum. Cum autem pertransissent .vii. dies. factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis speculatorem dedi te domui israel. et audies de ore meo verbum. et annuntiabis eis ex me. Si dicente me ad impium morte morieris non annuntiaveris ei. neque locutus fueris ut avertatur a via sua impia et vivat. ipse impius in iniquitate sua morietur. sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaveris impio. et ille non fuerit conversus ab impietate sua. et a via sua impia. ipse quidem in iniquitate sua morietur. tu autem animam tuam liberasti. Sed et si conversus iustus a iustitia sua fuerit et fecerit iniquitatem. ponam offendiculum coram eo. Ipse morietur quia non annuntiasti ei. In peccato suo morietur. et non erunt in memoria iustitie eius quas fecit. sanguinem vero eius de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaveris iusto ut non peccet iustus. et ille non peccaverit. vivens vivet quia annuntiasti ei. et tu animam tuam liberasti. Et facta est super me manus domini. et dixit ad me. Surgens egredere in campum. et ibi loquar tecum. Et surgens egressus sum in campum. et ecce ibi gloria domini stabat quasi gloria quam vidi iuxta fluvium chobar. et cecidi in faciem meam. Et ingressus est in me spiritus. et statuit me super pedes meos. et locutus est mihi et dixit ad me. Ingredere et includere in medio domus tue. Et tu fili hominis ecce data sunt super te vincula et ligabunt te in eis. et non egredieris in medio eorum. et linguam tuam faciam adherere palato tuo. et eris mutus nec quasi vir obiurgans quia domus exasperans est. Cum autem locutus fuero tibi. aperiam os tuum et dices ad eos. Hec dicit dominus deus.

IIII

Qui audit audiat. et qui quiescit quiescat quia domus exasperans est. Et tu fili hominis sume tibi laterem et pones eum coram te et describes in eo civitatem ierusalem. et ordinabis adversum eam obsidionem. et edificabis munitiones. et comportabis aggerem. et dabis contra eam castra. et pones arietes in gyro. Et tu sume tibi sartaginem ferream et pones eam murum ferreum inter te et inter civitatem. et obfirmabis faciem tuam ad eam. et erit in obsidionem. et circumdabis eam. Signum est domui israel. Et tu dormies super latus tuum sinistrum. et pones iniquitates domus israel super eo numero dierum quibus dormies super illud. et assumes iniquitates eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum trecentos et nonaginta dies. et portabis iniquitatem domus israel. Et cum compleveris hec. dormies super latus tuum dextrum secundo. et assumes iniquitatem domus iuda .xl. diebus. Diem pro anno. diem inquam pro anno dedi tibi. Et ad obsidionem ierusalem convertes faciem tuam. et brachium tuum erit extentum. et prophetabis adversus eam. Ecce circumdedi te vinculis. et non te convertes a latere tuo in latus aliud donec compleas dies obsidionis tue. Et tu sume tibi frumentum et ordeum et fabam. et lentem et milium et viciam et mittes ea in vas unum. et facies tibi panes numero dierum quibus dormies super latus tuum. trecentis et nonaginta diebus comedes illud. Cibus autem tuus quo vesceris erit in pondere viginti stateres in die. a tempore usque ad tempus comedes illud. et aquam in mensura bibes sextam partem hin. a tempore usque ad tempus bibes illud. et quasi subcinericium ordeaceum comedes illud. Et stercore quod egreditur de homine operies illud in oculis eorum. Et dixit dominus. Sic comedent filii israel panem suum pollutum inter gentes ad quas eiciam eos. Et dixi. A a a. domine deus. ecce anima mea non est polluta. et morticinum et laceratum a bestia non comedi ab infantia mea usque nunc. et non est ingressa in os meum omnis caro inmunda. Et dixit ad me. Ecce dedi tibi fimum boum pro stercoribus humanis. et facies panem tuum in eo. Et dixit ad me. Fili hominis ecce ego conteram baculum panis in ierusalem. et comedent panem in pondere et in sollicitudine. et aquam in mensura et in angustia bibent. ut deficientibus pane et aqua corruat unusquisque ad fratrem suum. et contabescant in iniquitatibus suis.

V

Et tu fili hominis sume tibi gladium acutum radentem pilos. et assumes eum et duces per caput tuum et barbam tuam. et assumes tibi stateram ponderis. et divides eos. Tertiam partem comburens in medio civitatis iuxta completionem dierum obsidionis. Et assumens tertiam partem concides gladio in circuitu eius. tertiam vero aliam disperges in ventum. et gladium nudabo post eos. Et sumes inde parvum numerum. et ligabis eos in summitate pallii tui. Et ex eis

rursum tolles et proicies in medio ignis et conburens eos igni et
ex eo egredietur ignis in omnem domum Israhel. Haec dicit dominus deus. Ista est
Ierusalem in medio gentium posui eam et in circuitu eius terras. Et
contempsit iudicia mea ut plus esset impia quam gentes et precepta
mea ultra quam terre que in circuitu eius sunt. Iudicia enim mea proie
cerunt et in preceptis meis non ambulaverunt. Ideo haec dicit
dominus deus. Quia superastis gentes que in circuitu vestro sunt et in prece
ptis meis non ambulastis et iudicia mea non fecistis et iuxta
iudicia gentium que in circuitu vestro sunt non estis operati ideo haec
dicit dominus deus. Ecce ego ad te et ipse ego faciam in medio tui iu
dicia in oculis gentium et faciam in te que non feci et quibus similia
ultra non faciam propter omnes abhominationes tuas. Ideo patres comedent
filios in medio tui et filii comedent patres suos. Et faciam in te
iudicia et ventilabo universas reliquias tuas in omnem ventum.
Ideo vivo ego dicit dominus deus. Pro eo quod sanctum meum violasti in
omnibus offensionibus tuis et in omnibus abhominationibus tuis ego
confringam et non parcet oculus meus et non miserebor. Tertia pars
tui peste morietur et fame consumetur in medio tui. Et tertia
tui pars gladio cadet in circuitu tuo. Tertiam vero partem tuam
in omnem ventum dispergam et gladium evaginabo post eos.
Et complebo furorem meum et requiescere faciam indignationem meam
in eis et consolabor. Et scient quia ego dominus locutus sum in zelo meo
cum implevero indignationem meam in eis. Et dabo te in de
sertum et in obprobrium gentibus que in circuitu tuo sunt in conspe
ctu omnis transeuntis. Et eris obprobrium et blasphemia exemplum
et stupor in gentibus que in circuitu tuo sunt cum fecero in te iudicia
in furore et in indignatione et in increpationibus ire. Ego dominus locutus
sum. Cum misero sagittas famis pessimas in eos que erunt
mortifere et quas mittam ut disperdam vos et famem congre
gabo super vos et conteram in vobis baculum panis. Et inmittam
in vos famem et bestias pessimas usque ad internecionem et pestilentia
et sanguis transibunt per te et gladium inducam super te. Ego
dominus locutus sum. VI

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone
faciem tuam ad montes Israhel et prophetabis ad eos et di
ces. Montes Israhel audite verbum domini dei. Haec dicit dominus deus monti
bus et collibus rupibus et vallibus. Ecce ego inducam super vos
gladium et disperdam excelsa vestra et demoliar aras vestras
et confringentur simulacra vestra et deiciam interfectos vestros
ante ydola vestra. Et dabo cadavera filiorum Israhel ante faciem simu
lacrorum vestrorum et dispergam ossa vestra circum aras vestras. In omni
bus habitationibus vestris urbes deserte erunt et excelsa demo
lientur et dissipabuntur. Et interibunt are vestre et confringentur
et cessabunt ydola vestra et conterentur delubra vestra et delebun
tur opera vestra. Et cadet interfectus in medio vestri et scietis quia
ego dominus. Et relinquam in vobis eos qui fugerint gladium in genti
bus cum dispersero vos in terris. Et recordabuntur mei libe
rati vestri in gentibus ad quas captivi ducti sunt quia contrivi
cor eorum fornicans et recedens a me et oculos eorum fornicantes post
ydola sua. Et displicebunt sibimet super malis que fecerunt
in universis abhominationibus suis. Et scient quia ego dominus non frustra locu
tus sum ut facerem eis malum hoc. Haec dicit dominus deus. Percute manum
tuam et allide pedem tuum et dic. Heu heu ad omnes abhomina
tiones domus Israhel quia gladio fame et peste ruituri sunt. Qui longe est peste
morietur qui autem prope gladio corruet et qui relictus fuerit et obsessus
fame morietur. Et complebo indignationem meam in eis. Et scietis quia e
go dominus cum fuerint interfecti vestri in medio ydolorum vestrorum in
circuitu ararum vestrarum in omni colle excelso et in cunctis summitatibus
montium et subtus omne lignum nemorosum et subtus universam que
rcum frondosam locum ubi accenderunt thura redolentia universis y
dolis suis. Et extendam manum meam super eos et faciam terram de
solatam et destitutam a deserto deblatha in omnibus habitationibus eorum
et scient quia ego dominus. VII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis haec dicit
dominus deus terre Israhel. Finis venit finis venit super quattuor plagas
terre. Nunc finis su… te et inmittam furorem meum in te et iu
dicabo te iuxta vias … tuas. Et ponam contra te omnes abhominationes
tuas et non parcet oculus meus super te et non miserebor. Sed vias tuas ponam
super te et abhominationes tue in medio tui erunt et scietis quia ego dominus.
Haec dicit dominus deus. Afflictio una afflictio ecce venit. Finis venit
venit finis. Evigilavit adversum te ecce venit. Venit contri
tio super te qui habitas in terra venit tempus prope est dies occisionis et non glorie
montium. Nunc de propinquo effundam iram meam super te et
complebo furorem meum in te et iudicabo te iuxta vias tu
as. Et inponam tibi omnia scelera tua et non parcet oculus meus nec miserebor.
Sed vias tuas inponam tibi et abhominationes tue in medio tui
erunt et scietis quia ego sum … dominus percutiens. Ecce dies ecce ve
nit egressa est contritio … floruit virga germinavit su
perbia. Iniquitas sur… rexit in virga impietatis
non ex eis et non ex populo neque ex sonitu eorum et non erit requies in
eis. Venit tempus appropinquavit dies. Qui emit non letetur et qui
vendit non lugeat quia ira super omnem populum eius. Quia qui vendit ad
id quod vendidit non revertetur et adhuc in viventibus vita eorum. Visio
enim ad omnem multitudinem eius non regredietur et vir in iniquita
te vite sue non confortabitur. Canite tuba preparentur omnes et non est
qui vadat ad prelium. Ira enim mea super universum populum eius. Gla
dius foris pestis et fames intrinsecus. Qui in agro est gladio morietur
et qui in civitate pestilentia et fame devorabuntur. Et salvabun
tur qui fugerint ex eis. Et erunt in montibus quasi columbe
convallium omnes trepidi unusquisque in iniquitate sua. Omnes
manus dissolventur et omnia genua fluent aquis. Et accingent
se ciliciis et operiet eos formido. Et in omni facie confusio et in u
niversis capitibus eorum calvitium. Argentum eorum foras proicie
tur et aurum eorum in sterquilinium erit. Argentum eorum et aurum eorum non
valebit liberare eos in die furoris domini. Animam suam non saturabunt
et ventres eorum non implebuntur. Quia scandalum iniquitatis eorum
factum est. Et ornamentum monilium suorum in superbiam posuerunt
et ymagines abhominationum suarum et simulacrorum fecerunt
ex eo. Propter hoc dedi eis illud in inmunditiam. Et dabo illud in manus
alienorum ad diripiendum et impiis terre in predam et contaminabunt

mihi. Et avertam faciem meam ab eis, et violabunt arcanum meum: et in-
troibunt in illud emissarii, et contaminabunt illud. Fac conclusionem: quoniam terra
plena est iudicio sanguinum, et civitas plena iniquitate. Et adducam pes-
simos de gentibus, et possidebunt domos eorum: et quiescere faciam superbiam
potentium, et possidebunt sanctuaria eorum. Angustia superveniente requirent pa-
cem, et non erit. Conturbatio super conturbationem veniet, et auditus super auditum:
et quaerent visionem de propheta, et lex peribit a sacerdote, et consilium a senio-
ribus. Rex lugebit, et princeps induetur moerore, et manus populi terrae con-
turbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis, et secundum iudicia eorum iudicabo eos:
et scient quia ego dominus.

VIII

Et factum est in anno sexto, in sexto mense, in quinta mensis: ego se-
debam in domo mea, et senes Iuda sedebant coram me, et ce-
cidit super me ibi manus domini dei. Et vidi, et ecce similitudo quasi aspectus
ignis: ab aspectu lumborum eius et deorsum ignis: et a lumbis eius et sursum
quasi aspectus splendoris ut visio electri. Et emissa similitudo manus ap-
prehendit me in cincinno capitis mei: et elevavit me spiritus inter terram
et caelum: et adduxit me in Ierusalem in visione dei iuxta ostium interius quod
respiciebat ad aquilonem, ubi erat statutum idolum zeli ad provocandam
aemulationem. Et ecce ibi gloria dei Israel secundum visionem quam videram in campo.
Et dixit ad me: Fili hominis, leva oculos tuos ad viam aquilonis. Et levavi
oculos meos ad viam aquilonis: et ecce ab aquilone portae altaris
idolum zeli in ipso introitu. Et dixit ad me: Fili hominis, putasne vi-
des tu quid isti faciant? abominationes magnas quas domus Israel facit
hic, ut procul recedam a sanctuario meo? Et adhuc conversus videbis ab-
ominationes maiores. Et introduxit me ad ostium atrii: et vidi, et ecce fo-
ramen unum in pariete. Et dixit ad me: Fili hominis, fode parietem.
Et cum perfodissem parietem, apparuit ostium unum. Et dixit ad me: Ingre-
dere, et vide abominationes pessimas quas isti faciunt hic. Et ingressus
vidi: et ecce omnis similitudo reptilium et animalium abominatio, et
universa idola domus Israel depicta erant in pariete in circuitu per totum:
et septuaginta viri de senioribus domus Israel, et Iezonias filius Sa-
phan stabat in medio eorum stantium ante picturas: et unusquisque habe-
bat thuribulum in manu sua: et vapor nebulae de thure consur-
gebat. Et dixit ad me: Certe vides, fili hominis, quae seniores domus
Israel faciunt in tenebris, unusquisque in abscondito cubiculi sui: dicunt
enim: Non videt dominus nos, dereliquit dominus terram. Et dixit ad me: Adhuc
conversus videbis abominationes maiores quas isti faciunt. Et intro-
duxit me per ostium portae domus domini, quod respiciebat ad aquilonem:
et ecce ibi mulieres sedebant plangentes Adonidem. Et dixit ad me:
Certe vidisti, fili hominis: adhuc conversus videbis abominationes maiores
his. Et introduxit me in atrium domus domini interius: et ecce in ostio
templi domini, inter vestibulum et altare, quasi viginti quinque viri dorsa habentes
contra templum domini, et facies ad orientem: et adorabant ad ortum
solis. Et dixit ad me: Certe vidisti, fili hominis: numquid leve est hoc
domui Iuda, ut facerent abominationes istas quas fecerunt hic? quia re-
plentes terram iniquitate conversi sunt ad irritandum me: et ecce
applicant ramum ad nares suas. Ergo et ego faciam in furo-
re: non parcet oculus meus, nec miserebor: et cum clamaverint ad aures
meas voce magna, non exaudiam eos.

IX

Et clamavit in auribus meis voce magna dicens: Appropinqua-
verunt visitationes urbis, et unusquisque vas interfectionis habet in manu sua.
Et ecce sex viri veniebant de via portae superioris quae respicit ad
aquilonem: et uniuscuiusque vas interitus in manu eius: vir quoque unus in me-
dio eorum vestitus lineis, et atramentarium scriptoris ad renes eius.
Et ingressi sunt, et steterunt iuxta altare aereum: et gloria dei Israel assump-
ta est de cherubin, quae erat super eum, ad limen domus. Et vocavit virum
qui erat indutus lineis, et atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis.
Et dixit dominus ad eum: Transi per mediam civitatem in medio Ierusalem, et sig-
na thau super frontes virorum gementium, et dolentium super cunctis ab-
ominationibus quae fiunt in medio eius. Et illis dixit, audiente me: Tran-
site per civitatem sequentes eum, et percutite: non parcat oculus vester, neque
misereamini. Senem, adolescentulum et virginem, parvulum et
mulieres interficite usque ad internecionem: omnem autem super quem videri-
tis thau, ne occidatis, et a sanctuario meo incipite. Coeperunt ergo a viris
senioribus qui erant ante faciem domus. Et dixit ad eos: Contaminate
domum, et implete atria interfectis: egredimini. Et egressi sunt, et per-
cutiebant eos qui erant in civitate. Et caede completa, remansi
ego: ruique super faciem meam, et clamans aio: Heu, heu, heu,
domine deus: ergo ne disperdes omnes reliquias Israel, effundens furorem tuum
super Ierusalem? Et dixit ad me: Iniquitas domus Israel et Iuda mag- 9
na est nimis, et repleta est terra sanguinibus, et civitas repleta est
aversione. Dixerunt enim: Dereliquit dominus terram, et dominus non videt. Igitur
et meus non parcet oculus, neque miserebor: viam eorum super caput eorum
reddam.

X

Et ecce vir qui indutus
erat lineis, qui habebat atramentarium in dorso suo, re-
spondit verbum dicens: Feci sicut praecepisti mihi. Et vidi, et ecce 10
in firmamento quod erat super caput cherubin, quasi lapis sapphirus, quasi
species similitudinis solii apparuit super ea. Et dixit ad virum
qui indutus erat lineis, et ait: Ingredere in medio rotarum
quae sunt subtus cherubin, et imple manum tuam prunis ignis
quae sunt inter cherubin, et effunde super civitatem. Ingressusque est
in conspectu meo. Cherubin autem stabant a dextris domus cum ingrederetur vir,
et nubes implevit atrium interius. Et elevata est gloria domini desuper
cherubin ad limen domus: et repleta est domus nube, et atrium
repletum est splendore gloriae domini. Et sonitus alarum cherubin
audiebatur usque ad atrium exterius, quasi vox dei omnipotentis loquentis.
Cumque praecepisset viro qui indutus erat lineis, dicens: Sume ignem de
medio rotarum quae sunt inter cherubin: ingressus ille stetit iuxta ro-
tam. Et extendit cherub manum de medio cherubin ad ignem
qui erat inter cherubin: et sumpsit, et dedit in manus eius qui indutus
erat lineis: qui accipiens egressus est. Et apparuit in cherubin similitudo
manus hominis subtus pennas eorum. Et vidi, et ecce quatuor rotae iuxta cherubin:
rota una iuxta cherub unum, et rota alia iuxta cherub unum:
species autem rotarum erat quasi visio lapidis chrysolithi: et aspectus
earum similitudo una quatuor, quasi sit rota in medio rotae. Cumque am-
bularent, in quatuor partes gradiebantur, et non revertebantur
ambulantes: sed ad locum ad quem ire declinabat quae prima erat,
sequebantur et ceterae, nec convertebantur. Et omne corpus earum, et colla, et
manus, et pennae, et circuli, plena erant oculis in circuitu quatuor rotarum.
Et rotas istas vocavit volubiles, audiente me. Quatuor

autem facies habebat unum: facies una facies cherub. et facies
secunda facies hominis. et in tertio facies leonis. et in quarto facies
aquile. Et elevata sunt cherubin: ipsum est animal quod videram iuxta
fluvium chobar. Cumque ambularent cherubin: ibant pariter et
rote iuxta ea. Et cum elevarent cherubin alas suas ut exal
tarentur de terra: non residebant rote. sed et ipse iuxta erant. Stan
tibus illis stabant. et cum elevatis elevabantur. spiritus enim vite
erat in eis. Et egressa est gloria domini a limine templi. et stetit super
cherubin. et elevantia cherubin alas suas exaltata sunt a terra co
ram me. Et illis egredientibus rote quoque subsecute sunt. Et ste
tit in introitu porte domus domini orientalis. et gloria dei israel erat
super ea. Ipsum est animal quod vidi subter deum israel iuxta fluvium chobar
et intellexi quia cherubin essent. Quatuor per quatuor vultus uni. et
quatuor ale uni. Et similitudo manus hominis sub alis eorum. Et simi
litudo vultuum eorum ipsi vultus quos videram iuxta fluvium
chobar. Et intuitus eorum et impetus singulorum ante faciem suam
ingredi. Et elevavit me spiritus. et introduxit me ad portam do
mus domini orientalem que respicit solis ortum. et ecce in introitu
porte. xxv. viri. et vidi in medio eorum iezoniam filium azur
et pheltiam filium banaie principes populi. XI

Dixitque ad me. fili hominis hii viri qui cogitant in
iquitatem et tractant consilium pessimum in ista urbe dicentes
Nonne dudum edificate sunt domus. hec est lebes. nos autem carnes.
Ideo vaticinare de eis. vaticinare fili hominis. Et irruit in
me spiritus domini. et dixit ad me. Loquere. hec dicit dominus. Sic locuti estis
domus israel. et cogitationes cordis vestri ego novi. Plurimos occidistis
in urbe hac. et implestis vias eius interfectis. Propterea hec dicit dominus deus.
Interfecti vestri quos posuistis in medio eius. hii sunt carnes. et hec est le
bes. et educam vos de medio eius. Gladium metuistis et gladi
um inducam super vos ait dominus deus. et eiciam vos de medio
eius. daboque vos in manus hostium. et faciam in vobis iudicia.
Gladio cadetis in finibus israel iudicabo vos. et scietis quia ego dominus.
Hec non erit vobis in lebetem. et vos non eritis in medio eius in carnes.
In finibus israel iudicabo vos. et scietis quia ego dominus. quia in preceptis
meis non ambulastis. et iudicia mea non fecistis. sed iuxta
iudicia gentium que in circuitu vestro sunt estis operati. Et fac
tum est cum prophetarem pheltias filius banaie mortuus est. Et ceci
di in faciem meam clamans voce magna et dixi. Heu. heu. heu.
Domine deus. consummationem tu facis reliquiarum israel. Et factum est ver
bum domini ad me dicens. Fili hominis fratres tui viri propinqui tui
et omnis domus israel universi quibus dixerunt habitatores ierusalem
longe recedite a domino. nobis data est terra in possessionem.
Propterea hec dicit dominus deus. Quia longe feci eos in gentibus. et quia
dispersi eos in terris. ero eis in sanctificationem modicam in terris
ad quas venerunt. Propterea loquere. hec dicit dominus deus. Congregabo
vos de populis. et adunabo de terris in quibus dispersi estis. dabo quoque
vobis humum israel. et ingredientur illuc. et auferent omnes offen
siones cunctasque abominationes eius de illa. Et dabo eis cor u
num. et spiritum novum tribuam in visceribus eorum. Et auferam cor
lapideum de carne eorum. et dabo eis cor carneum ut in pre
ceptis meis ambulent. et iudicia mea custodiant. faciantque ea.
et sint mihi in populum. et ego sim eis in deum. Quorum cor post offendicula
et abominationes suas ambulat. horum viam in capite suo ponam
dicit dominus deus. Et elevaverunt cherubin alas suas. et rote cum eis. et gloria
dei israel erat super ea. Et ascendit gloria domini de medio civitatis
stetitque super montem qui est ad orientem urbis. Et spiritus levavit me
adduxitque in chaldeam ad transmigrationem in babilone spiritu
dei. Et sublata est a me visio quam videram. et locutus sum ad trans
migrationem omnia verba domini que ostenderat michi. XII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis in medio domus
exasperantis tu habitas. qui oculos habent ad videndum et non vident
et aures ad audiendum et non audiunt quia domus exasperans est. Tu
ergo fili hominis fac tibi vasa transmigrationis et transmigrabis per diem coram
eis. Transmigrabis autem de loco tuo ad locum alterum in conspectu eorum
si forte aspiciant quia domus exasperans est. Et efferes foras vasa
tua quasi vasa transmigrationis per diem in conspectu eorum. Tu autem egre
dieris vespere coram eis sicut egreditur migrans. Ante oculos eorum per
fode tibi parietem. et egredieris per eum in conspectu eorum. In humeris
portaberis. in caligine efferreris. faciem tuam velabis. et non vi
debis terram. quia portentum dedi te domui israel. Feci ergo sicut
preceperat michi. Vasa mea protuli quasi vasa transmigrationis per diem.
et vespere perfodi michi parietem manu. In caligine egressus sum.
et humeris portatus in conspectu eorum. Et factus est sermo domini ad me
dicens. Fili hominis numquid non dixerunt ad te domus israel domus exas
perans quid tu facis. Dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Super ducem
honus istud quod est in ierusalem. et super omnem domum israel que est in medio
eorum. Dic. Ego portentum vestrum. Quomodo feci sic fiet illis. In trans
migrationem et in captivitatem ibunt. et dux qui est in medio
eorum in humeris portabitur. in caligine egredietur. Parietem
perfodient ut educant eum. Facies eius operietur ut non videat
oculo terram. Et extendam rete meum super illum. et capietur in
sagena mea. et adducam eum in babilonem in terram chaldeorum
et ipsam non videbit. ibique morietur. Et omnes qui circa eum sunt pre
sidium eius. et agmina eius dispergam in omnem ventum. et gladium e
vaginabo post eos. Et scient quia ego dominus. quando dispersero illos in gen
tibus. et disseminavero eos in terris. Et relinquam ex eis viros pau
cos a gladio et fame et pestilentia. ut enarrent omnia scelera
eorum in gentibus ad quas ingredientur. et scient quia ego dominus. Et factus
est sermo domini ad me dicens. Fili hominis panem tuum in conturbatione
comede. sed et aquam tuam in festinatione et merore bibe. et dices
ad populum terre. Hec dicit dominus deus ad eos qui habitant ierusalem in terra
israel. Panem suum in sollicitudine comedent. et aquam suam
in desolatione bibent. ut desoletur terra a multitudine sua propter
iniquitatem omnium qui habitant in ea. Et civitates que nunc habitantur
desolate erunt. terraque deserta. et scietis quia ego dominus. Et factus est sermo
domini ad me dicens. Fili hominis quod est proverbium istud vobis in terra
israel dicentium. In longum differentur dies. et peribit omnis visio.
Dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Quiescere faciam proverbium istud.
nec vulgo dicetur ultra in israel. Et loquere ad eos quia appropinqua
verunt dies. et sermo omnis visionis. Non enim erit ultra omnis

visio cassa, neque divinatio ambigua in medio filiorum israel. quia ego dominus
loquar: et quodcumque locutus fuero verbum, fiet. Non prolongabitur amplius: sed in diebus
vestris domus exasperans loquar verbum, et faciam illud, dicit dominus deus. Et
factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, ecce domus israel dicentium:
Visio quam hic videt, in dies multos: et in tempora longa iste pro-
phetat. Propterea dic ad eos: Hec dicit dominus deus: Non prolongabitur ultra
omnis sermo meus: verbum quod locutus fuero, complebitur, dicit dominus deus.

13 Et factus est sermo domini ad me dicens: XIII
Fili hominis, vaticinare ad prophetas israel qui prophetant: et dices prophetantibus
de corde suo: Audite verbum domini. Hec dicit dominus deus: Ve prophetis
insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, et nichil vident. Quasi vul-
pes in desertis prophete tui israel erant. Non ascendistis ex adverso, neque
opposuistis murum pro domo israel, ut staretis in prelio in die do-
mini. Vident vana, et divinant mendacium, dicentes: Ait
dominus, cum dominus non miserit eos: et perseveraverunt confirmare sermonem.
Numquid non visionem cassam vidistis, et divinationem mendacem
locuti estis? Et dicitis: Ait dominus, cum ego non sim locutus. Propterea hec di-
cit dominus deus: Quia locuti estis vana, et vidistis mendacium: ideo ecce
ego ad vos, ait dominus deus. Et erit manus mea super prophetas qui vident
vana, et divinant mendacium: in consilio populi mei non erunt, et
in scriptura domus israel non scribentur, nec in terram israel ingredientur:
et scietis quia ego dominus deus. Eo quod deceperint populum meum dicen-
tes: Pax, et non est pax: et ipse edificabat parietem, ipsi autem line-
bant eum luto absque paleis. Dic ad eos qui liniunt absque tempe-
ratura, quod casurus sit: Erit enim ymber inundans, et dabo
lapides pregrandes desuper irruentes, et ventum procelle dissipantem.
Siquidem ecce cecidit paries: numquid non dicetur vobis: Ubi est litura
quam levistis? Propterea hec dicit dominus deus: Et erumpere faciam spiritum tempe-
statum in indignatione mea, et ymber inundans in furore meo
erit: et lapides grandes in ira in consumptione. Et destruam parietem
quem levistis absque temperamento: et adequabo eum terre, et revelabitur
fundamentum eius: et cadet, et consumetur in medio eius: et scietis quia
ego sum dominus. Et complebo indignationem meam in pariete, et in his
qui liniunt eum absque temperamento, dicamque vobis: Non est paries, et
non sunt qui liniunt eum, prophete israel qui prophetant ad ierusalem, et vident ei
visionem pacis: et non est pax, ait dominus deus. Et tu fili hominis pone fa-
ciem tuam contra filias populi tui que prophetant de corde suo: et vatici-
nare super eas, et dic: Hec dicit dominus deus: Ve que consuunt pulvillos
sub omni cubito manus: et faciunt cervicalia sub capite universe
etatis ad capiendas animas: Cum caperent animas populi mei vi-
vificabant animas eorum. Et violabant me ad populum meum
propter pugillum hordei et fragmen panis, ut interficerent animas que non
moriuntur: et vivificarent animas que non vivunt, mentientes populo
meo credenti mendaciis. Propter hoc hec dicit dominus deus: Ecce ego ad pulvil-
los vestros quibus vos capitis animas volantes: et dirumpam eos
de brachiis vestris: et dimittam animas quas vos capitis, animas ad
volandum. Et dirumpam cervicalia vestra, et liberabo populum me-
um de manu vestra, neque erunt ultra in manibus vestris ad predandum:
et scietis quia ego dominus. Pro eo quod merere fecistis cor iusti mendaci-
ter, quem ego non contristavi: et confortastis manus impii ut reverteretur
a via sua mala, et viveret: propterea vana non videbitis, et divinatio-
nes non divinabitis amplius: et eruam populum meum de manu vestra:
et scietis quia ego dominus. Et venerunt ad me viri seniorum israel, et se-
Et factus est sermo XIIII derunt coram me.
domini ad me dicens: Fili hominis, viri isti posuerunt in-
munditias suas in cordibus suis: et scandalum iniquitatis sue sta-
tuerunt contra faciem suam. Numquid interrogatus respondebo eis? Propter hoc
loquere eis, et dices ad eos: Hec dicit dominus deus: Homo homo de domo israel
qui posuerit immunditias suas in corde suo, et scandalum iniquitatis
sue statuerit contra faciem suam, et venerit ad prophetam interrogans
per eum me: ego dominus respondebo ei in multitudine immundiciarum
suarum: ut capiatur domus israel in corde suo, quo recesserunt a me
in cunctis ydolis suis. Propterea dic ad domum israel: Hec dicit dominus deus: Con-
vertimini, et recedite ab ydolis vestris: et ab universis contamina-
tionibus vestris avertite facies vestras. Quia homo homo de domo
israel, et de proselitis quicumque advena fuerit in israel, si alienatus
fuerit a me, et posuerit ydola sua in corde suo, et scandalum iniqui-
tatis sue statuerit contra faciem suam, et venerit ad prophetam ut
interroget per eum me: ego dominus respondebo ei per me. Et ponam
faciem meam super hominem illum, et faciam eum in exemplum et
in proverbium: et disperdam eum de medio populi mei: et scietis quia ego
dominus. Et propheta cum erraverit, et locutus fuerit verbum: ego dominus decepi
prophetam illum: et extendam manum meam super eum, et dele-
bo eum de medio populi mei israel. Et portabunt iniquitatem suam:
iuxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas prophete erit: ut non
erret ultra domus israel a me, neque polluatur in universis prevari-
cationibus suis: sed sit mihi in populum, et ego sim eis in deum, ait dominus
exercituum. Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, terra cum
peccaverit mihi ut prevaricetur prevaricans, extendam manum
meam super eam, et conteram virgam panis eius: et immittam in eam famem,
et interficiam de ea hominem et iumentum. Et si fuerint tres viri isti in
medio eius, Noe, Daniel, et Iob: ipsi iustitia sua liberabunt animas
suas, ait dominus exercituum. Quod si et bestias pessimas induxero super terram
ut vastem eam, et fuerit invia eo quod non sit pertransiens propter
bestias: tres viri isti qui fuerint in ea, vivo ego dicit dominus deus, quia
nec filios nec filias liberabunt: sed ipsi soli liberabuntur, terra autem deso-
labitur. Vel si gladium induxero super terram illam, et dixero
gladio: Transi per terram, et interficiam de ea hominem et iumentum: et
tres viri isti fuerint in medio eius, vivo ego dicit dominus deus, non libe-
rabunt filios neque filias, sed ipsi soli liberabuntur. Si autem et pestilen-
tiam immisero super terram illam, et effudero indignationem meam super
eam in sanguinem, ut auferam auferam ex ea hominem et iumen-
tum: et Noe, et Daniel, et Iob fuerint in medio eius, vivo ego
dicit dominus deus, quia filium et filiam non liberabunt: sed ipsi iustitia
sua liberabunt animas suas. Quoniam hec dicit dominus deus: Quod et si quatuor iu-
dicia mea pessima, gladium, et famem, et bestias malas, et
pestilentiam immisero in ierusalem, ut interficiam de ea hominem et
pecus: tamen relinquetur in ea salvatio educentium filios et filias.
Ecce ipsi egredientur ad vos, et videbitis viam eorum, et adin-
ventiones eorum: et consolabimini super malo quod induxi in ierusalem

in omnibus quae impertavi super eam. Et consolabuntur vos cum videritis viam eorum et adinventiones eorum: et cognoscetis quod non frustra fecerim omnia quae feci in ea, ait Dominus Deus.

XV

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, quid fiet ligno vitis ex omnibus lignis nemorum quae sunt inter ligna silvarum? Numquid tolletur de ea lignum ut fiat opus, aut fabricabitur de ea paxillus ut dependeat in eo quodcumque vas? Ecce igni datum est in escam: utramque partem eius consumpsit ignis, et medietas eius redacta est in favillam: numquid utile erit ad opus? Etiam cum esset integrum, non erat aptum ad opus: quanto magis cum ignis illud devoraverit et combusserit, nihil ex eo fiet operis? Propterea haec dicit Dominus Deus: Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum quod dedi igni ad devorandum, sic tradidi habitatores Ierusalem. Et ponam faciem meam in eos: de igne egredientur, et ignis consumet eos: et scietis quia ego Dominus, cum posuero faciem meam in eos, et dedero terram inviam et desolatam, eo quod praevaricatores exstiterint, dicit Dominus Deus.

XVI

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, notas fac Ierusalem abominationes suas, et dices: Haec dicit Dominus Deus Ierusalem: Radix tua et generatio tua de terra Chanaan, pater tuus Amorrhaeus, et mater tua Cethaea. Et quando nata es, in die ortus tui non est praecisus umbilicus tuus, et aqua non es lota in salutem, nec sale salita, nec involuta pannis. Non pepercit super te oculus, ut faceret tibi unum de his, misertus tui: sed proiecta es super faciem terrae in abiectione animae tuae, in die qua nata es. Transiens autem per te, vidi te conculcari in sanguine tuo: et dixi tibi cum esses in sanguine tuo: Vive: dixi, inquam, tibi: In sanguine tuo vive. Multiplicatam quasi germen agri dedi te: et multiplicata es, et grandis effecta, et ingressa es, et pervenisti ad mundum muliebrem: ubera tua intumuerunt, et pilus tuus germinavit: et eras nuda et confusione plena. Et transivi per te, et vidi te: et ecce tempus tuum tempus amantium: et expandi amictum meum super te, et operui ignominiam tuam. Et iuravi tibi, et ingressus sum pactum tecum, ait Dominus Deus: et facta es mihi. Et lavi te aqua, et emundavi sanguinem tuum ex te: et unxi te oleo. Et vestivi te discoloribus, et calceavi te ianthino: et cinxi te bysso, et indui te subtilibus. Et ornavi te ornamento, et dedi armillas in manibus tuis, et torquem circa collum tuum. Et dedi inaurem super os tuum, et circulos auribus tuis, et coronam decoris in capite tuo. Et ornata es auro et argento, et vestita es bysso et polymito et coloribus multis: similam et mel et oleum comedisti, et decora facta es vehementer nimis: et profecisti in regnum. Et egressum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam: quia perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, dicit Dominus Deus. Et habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo, et exposuisti fornicationem tuam omni transeunti ut eius fieres. Et sumens de vestimentis meis fecisti tibi excelsa hinc inde consuta: et fornicata es super eis, sicut non est factum, neque futurum est. Et tulisti vasa decoris tui de auro meo et de argento meo quae dedi tibi, et fecisti tibi imagines masculinas, et fornicata es in eis. Et sumpsisti vestimenta tua multicoloria, et operta es eis: et oleum meum et thymiama meum posuisti coram eis. Et panem meum quem dedi tibi, similam et oleum et mel quibus enutrivi te, posuisti in conspectu eorum in odorem suavitatis: et factum est, ait Dominus Deus. Et tulisti filios tuos et filias tuas quas generasti mihi: et immolasti eis ad devorandum. Numquid parva est fornicatio tua? Immolasti filios meos, et dedisti illos consecrans eis. Et post omnes abominationes tuas et fornicationes non es recordata dierum adolescentiae tuae, quando eras nuda et confusione plena, conculcata in sanguine tuo. Et accidit post omnem malitiam tuam (vae, vae tibi, ait Dominus Deus), et aedificasti tibi lupanar, et fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis: ad omne caput viae aedificasti signum prostitutionis tuae: et abominabilem fecisti decorem tuum: et divisisti pedes tuos omni transeunti, et multiplicasti fornicationes tuas. Et fornicata es cum filiis Aegypti vicinis tuis magnarum carnium: et multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me. Ecce ego extendam manum meam super te, et auferam iustificationem tuam: et dabo te in animas odientium te filiarum Palaestinarum, quae erubescunt in via tua scelerata. Et fornicata es in filiis Assyriorum, eo quod necdum fueris expleta: et postquam fornicata es, nec sic es saciata. Et multiplicasti fornicationem tuam in terra Chanaan cum Chaldaeis: et nec sic saciata es. In quo mundabo cor tuum, ait Dominus Deus, cum facias omnia haec opera mulieris meretricis et procacis? Quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis viae, et excelsum tuum fecisti in omni platea: nec facta es quasi meretrix fastidio augens pretium, sed quasi mulier adultera, quae super virum suum inducit alienos. Omnibus meretricibus dantur mercedes: tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis, et donabas eis ut intrarent ad te undique ad fornicandum tecum. Factumque est in te contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis, et post te non erit fornicatio: in eo enim quod dedisti mercedes, et mercedes non accepisti, factum est in te contrarium. Propterea meretrix audi verbum Domini. Haec dicit Dominus Deus: Quia effusum est aes tuum, et revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super amatores tuos, et super idola abominationum tuarum in sanguine filiorum tuorum quos dedisti eis: ecce ego congregabo omnes amatores tuos quibus commixta es, et omnes quos dilexisti cum universis quos oderas: et congregabo eos super te undique, et nudabo ignominiam tuam coram eis, et videbunt omnem turpitudinem tuam. Et iudicabo te iudiciis adulterarum et effundentium sanguinem: et dabo te in sanguinem furoris et zeli. Et dabo te in manus eorum: et destruent lupanar tuum, et demolientur prostibulum tuum: et denudabunt te vestimentis tuis, et auferent vasa decoris tui: et derelinquent te nudam, plenamque ignominia. Et adducent super te multitudinem, et lapidabunt te lapidibus, et trucidabunt te gladiis suis. Et comburent domos tuas igni, et facient in te iudicia in oculis mulierum plurimarum: et desines fornicari, et mercedes ultra non dabis. Et requiescet indignatio mea in te: et auferetur zelus meus a te, et quiescam, nec irascar amplius. Eo quod non fueris recordata dierum adolescentiae tuae, et provocasti me in omnibus his: quapropter et ego vias tuas in capite tuo dedi, ait Dominus Deus, et non feci iuxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis. Ecce omnis qui dicit vulgo proverbium in te

assumet illud dicens: Sicut mater, ita et filia eius. Filia matris
tue es tu, que proiecit virum suum et filios suos; et soror sororum tuarum
que proiecerunt viros suos et filios suos. Mater vestra cethea, et pater
vester amorreus. Et soror tua maior samaria, ipsa et filie eius
que habitant ad sinistram tuam. Soror autem tua minor te que
habitat a dextris tuis sodoma et filie eius. Sed nec in viis earum ambu
lasti, neque secundum scelera earum fecisti pauxillum minus; pene
sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis. Vivo ego, dicit dominus
deus, quia non fecit sodoma soror tua ipsa et filie eius sicut fecisti tu et fi
lie tue. Ecce hec fuit iniquitas sodome sororis tue: superbia, sa
turitas panis et habundantia, et ocium ipsius et filiarum eius; et ma
num egeno et pauperi non porrigebant. Et elevate sunt et fecerunt
abhominationes coram me, et abstuli eas sicut vidisti. Et samaria
dimidium peccatorum tuorum non peccavit, sed vicisti eas sceleribus tuis, et
iustificasti sorores tuas in omnibus abhominationibus tuis quas operata es.
Ergo et tu porta confusionem tuam que vicisti sorores tuas pec
catis tuis, sceleratius agens ab eis; iustificate sunt enim a te.
Ergo et tu confundere et porta ignominiam tuam, que iustificasti
sorores tuas. Et convertam restituens eas conversione sodomorum
cum filiabus suis, et conversione samarie et filiarum eius; et convertam re
versionem tuam in medio earum, ut portes ignominiam tuam
et confundaris in omnibus que fecisti consolans eas. Et soror tua
sodoma et filie eius revertentur ad antiquitatem suam, et sama
ria et filie eius revertentur ad antiquitatem suam, et tu et filie
tue revertimini ad antiquitatem vestram. Non fuit autem sodo
ma soror tua audita in ore tuo in die superbie tue, antequam
revelaretur malicia tua, sicut hoc tempore in obprobrium filiarum
syrie et cunctarum in circuitu tuo filiarum palestinarum que ambi
unt te per gyrum. Scelus tuum et ignominiam tuam tu por
tasti, ait dominus deus. Quia hec dicit dominus deus: Et faciam tibi sicut despe
xisti iuramentum, ut irritum faceres pactum. Et recor
dabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentie tue, et susci
tabo tibi pactum sempiternum. Et recordaberis viarum tuarum et
confunderis, cum receperis sorores tuas te maiores cum minori
bus tuis; et dabo eas tibi in filias, sed non ex pacto tuo. Et susci
tabo ego pactum meum tecum, et scies quia ego dominus, ut recorderis et
confundaris, et non sit tibi ultra aperire os pre confusione tua, cum placa
tus tibi fuero in omnibus que fecisti, ait dominus deus.

XVII

Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, propone
enigma et narra parabolam ad domum israel, et dices:
Hec dicit dominus deus: Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum
ductu, plena plumis et varietate, venit ad liba
num et tulit medullam cedri. Summitatem frondium eius
avulsit et transportavit eam in terram chanaan; in urbe
negociatorum posuit illam. Et tulit de semine terre et posuit
illud in terra pro semine, ut firmaret radicem super aquas
multas; in superficie posuit illud. Cumque germinasset, cre
vit in vineam latiorem humili statura, respicientibus ra
mis eius ad eam; et radices eius sub illa erant. Facta est ergo vinea
et fructificavit in palmites et emisit propagines. Et facta
est aquila altera grandis, magnis alis multisque plumis; et ecce
vinea ista quasi mittens radices suas ad eam, palmites suos ex
tendit ad illam ut irrigaret eam de areolis germinis sui. In
terra bona super aquas multas plantata est, ut faciat frondes et por
tet fructum, ut sit in vineam grandem. Dic: Hec dicit dominus deus: Ergo
ne prosperabitur? Nonne radices eius evellet et fructus eius distringet,
et siccabit omnes palmites germinis eius, et arescet, et non in brachio
grandi neque in populo multo, ut evelleret eam radicitus? Ecce planta
ta est: ergo ne prosperabitur? Nonne cum tetigerit eam ventus urens
siccabitur, et in areis germinis sui arescet? Et factum est verbum domini
ad me dicens: Dic ad domum exasperantem: Nescitis quid ista sig
nificent? Dic: Ecce venit rex babilonis ierusalem, et assumet
regem et principes eius, et adducet eos ad semetipsum in babilonem.
Et tollet de semine regni, ferietque cum eo fedus, et accipiet ab
eo iusiurandum. Sed et fortes terre tollet, ut sit regnum humile et
non elevetur, sed custodiat pactum eius et servet illud. Qui recedens
ab eo misit nuntios ad egyptum, ut daret sibi equos et popu
lum multum. Numquid prosperabitur vel consequetur salutem qui fecit hec? Et
qui dissolvit pactum numquid effugiet? Vivo ego, dicit dominus deus, quoniam in
loco regis qui constituit eum regem, cuius fecit irritum iuramentum
et solvit pactum quod habebat cum eo, in medio babilonis morietur.
Et non in exercitu grandi neque in populo multo faciet contra eum pharao prelium,
in iactu aggeris et in extructione vallorum, ut interficiat animas
multas. Spreverat enim iuramentum ut solveret fedus, et ecce de
dit manum suam; et cum omnia hec fecerit, non effugiet. Propterea hec di
cit dominus deus: Vivo ego, quoniam iuramentum quod sprevit, et fedus quod pre
varicatus est, ponam in capite eius. Et expandam super eum rete me
um, et comprehendetur in sagena mea; et adducam eum in babilonem,
et iudicabo eum ibi in prevaricatione qua despexit me. Et omnes pro
fugi eius cum universo agmine gladio cadent; residui autem in omnem
ventum dispergentur; et scietis quia ego dominus locutus sum. Hec dicit
dominus deus: Et assumam ego de medulla cedri sublimis, et ponam;
de vertice ramorum eius tenerum distringuam, et plantabo super
montem excelsum et eminentem. In monte sublimi israel plan
tabo illud, et erumpet in germen, et faciet fructum, et erit in
cedrum magnam; et habitabunt sub eo omnes volucres, et universum
volatile sub umbra frondium eius nidificabit. Et scient omnia
ligna regionis quia ego dominus humiliavi lignum sublime, et
exaltavi lignum humile, et siccavi lignum viride, et frondere
feci lignum aridum. Ego dominus locutus sum et feci.

XVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens: Quid est quod inter vos
parabolam vertitis in proverbium istud in terra israel, dicentes:
Patres comederunt uvam acerbam, et dentes filiorum obstupescunt?
Vivo ego, dicit dominus deus, si erit vobis ultra parabola hec in proverbium
in israel. Ecce omnes anime mee sunt; ut anima patris, ita et anima filii mea
est. Anima que peccaverit ipsa morietur. Et vir si fuerit iustus et fecerit
iudicium et iusticiam, in montibus non comederit, et oculos suos non
levaverit ad ydola domus israel, et uxorem proximi sui non violaverit,
et ad mulierem menstruatam non accesserit, et hominem non con
tristaverit, pignus debitori reddiderit, per vim nichil rapuerit, pa

nem suam esurienti dederit, et nudum operuerit vestimento,
ad usuram non commodaverit, et amplius non acceperit, ab iniquitate
averterit manum suam, iudicium verum fecerit inter virum et virum,
in preceptis meis ambulaverit, et iudicia mea custodierit
ut faciat veritatem, hic iustus est, vita vivet, et non mori-
etur, ait dominus deus. Quod si genuerit filium latronem, effunden-
tem sanguinem, et fecerit unum de istis, et hec quidem omnia non facien-
tem, sed in montibus comedentem, et uxorem proximi sui
polluentem, egenum et pauperem contristantem, rapientem
rapinas, pignus non reddentem, et ad ydola levantem o-
culos suos, abhominationem facientem, ad usuram dantem
et amplius accipientem, numquid vivet? Non vivet. Cum
universa detestanda hec fecerit, morte morietur, sanguis eius
in ipso erit. Quod si genuerit filium qui videns omnia peccata pa-
tris sui que fecit, timuerit et non fecerit simile eis, super montes
non comederit, et oculos suos non levaverit ad idola domus israel, et
uxorem proximi sui non violaverit, et virum non contristaverit, pig-
nus non retinuerit, et rapinam non rapuerit, panem suum e-
surienti dederit, et nudum operuerit vestimento, a pauperis iniuria
averterit manum suam, usuram et superhabundantiam non acceperit,
iudicia mea fecerit, in preceptis meis ambulaverit, hic non mori-
etur ab iniquitate patris sui, sed vita vivet. Pater eius quia calump-
niatus est et vim fecit fratri, et malum operatus est in medio populi
sui, ecce mortuus est in iniquitate sua. Et dicitis: Quare non por-
tavit filius iniquitatem patris? Videlicet quia filius iudicium
et iustitiam operatus est, omnia precepta mea custodivit et fecit illa, vi-
ta vivet. Anima que peccaverit ipsa morietur. Filius non porta-
bit iniquitatem patris, et pater non portabit iniquitatem filii.
Iustitia iusti super eum erit, et impietas impii erit super eum. Si
autem impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis que operatus est, et cu-
stodierit universa precepta mea, et fecerit iudicium et iustitiam,
vita vivet et non morietur. Omnium iniquitatum eius quas ope-
ratus est non recordabor. In iustitia sua quam operatus est vivet.
Numquid voluntatis mee est mors impii, dicit dominus deus, et non
ut convertatur a viis suis et vivat? Si autem averterit se iustus
a iustitia sua et fecerit iniquitatem secundum omnes abhominationes
quas operari solet impius, numquid vivet? Omnes iustitie eius quas fece-
rat non recordabuntur. In prevaricatione qua prevaricatus est
et in peccato suo quod peccavit in ipsis morietur. Et dixistis:
Non est equa via domini. Audite domus israel: numquid via mea non
est equa, et non magis vie vestre prave sunt? Cum enim averterit se
iustus a iustitia sua et fecerit iniquitatem, morietur in eis.
In iniustitia quam operatus est morietur. Et cum averterit se impius
ab impietate sua quam operatus est, et fecerit iudicium et iusti-
tiam, ipse animam suam vivificabit. Considerans enim et
avertens se ab omnibus iniquitatibus suis quas operatus est, vita
vivet et non morietur. Et dicunt filii israel: Non est equa via
domini. Numquid vie mee non sunt eque, domus israel, et non magis
vie vestre prave? Ideo unumquemque iuxta vias suas iudi-
cabo, domus israel, ait dominus deus. Convertimini et agite penitentiam

ab omnibus iniquitatibus vestris, et non erit vobis in ruinam ini-
quitas. Proicite a vobis omnes prevaricationes vestras quibus pre-
varicati estis, et facite vobis cor novum et spiritum novum.
Et quare moriemini, domus israel? Quia nolo mortem morientis mor-
tem, dicit dominus deus; revertimini et vivite. XIX
Et tu assume planctum super principes israel, et dices:
Quare mater tua leena inter leones cubavit?
In medio leunculorum enutrivit catulos suos, et eduxit
unum de leunculis suis: leo factus est, et didicit capere predam
hominesque comedere. Et audierunt de eo gentes, et non absque
vulneribus suis ceperunt eum, et adduxerunt eum in cathe-
nis in terram egypti. Que cum vidisset quoniam infirmata est et pe-
riit expectatio eius, tulit unum de leunculis, leonem constitu-
it eum. Qui incedebat inter leones et factus est leo, et didicit
predam capere et homines devorare. Didicit viduas facere
et civitates eorum in desertum adducere. Et desolata est terra
et plenitudo eius a voce rugitus illius. Et convenerunt adversus
eum gentes undique de provinciis, et expanderunt super
eum rethe suum: in vulneribus earum captus est. Et miserunt
eum in caveam in cathenis, et adduxerunt eum ad regem
babilonis, miseruntque eum in carcerem ne audiretur
vox eius ultra super montes israel. Mater tua quasi vinea in
sanguine tuo super aquam plantata: fructus eius et frondes
eius creverunt ex aquis multis. Et facte sunt ei vir-
ge solide in sceptra dominantium, et exaltata est statura
eius inter frondes, et vidit altitudinem suam in multitu-
dine palmitum suorum. Et evulsa est in ira, in terramque
proiecta, et ventus urens siccavit fructum eius; marcue-
runt et arefacte sunt virge roboris eius, ignis come-
dit eam. Et nunc transplantata est in deserto, in terra invia
et sitienti. Et egressus est ignis de virga ramorum eius qui
fructum eius comedit, et non fuit in ea virga fortis, scep-
trum dominantium. Planctus est et erit in planctum. Et 20
factum est in anno .vii. in .v. in decima mensis venerunt vi-
ri de senioribus israel ut interrogarent dominum, et sederunt coram me.
Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, loquere senioribus israel
et dices ad eos: Hec dicit dominus deus: Non ad interrogandum me vos ve-
nistis? Vivo ego quia non respondebo vobis, ait dominus deus. Si iudicas
eos, si iudicas, fili hominis, abhominationes patrum eorum ostende eis,
et dices ad eos: Hec dicit dominus deus: In die qua elegi israel et levavi
manum meam pro eis ut educerem eos de terra egypti in terram
quam provideram eis fluentem lacte et melle, que est egregia inter omnes
terras. Et dixi ad eos: Unusquisque offensiones oculorum suorum
abiciat, et in idolis egypti nolite pollui; ego dominus deus vester.
Et irritaverunt me nolueruntque audire. Unusquisque abho-
minationes oculorum suorum non proiecit, nec idola egypti reliq-
uerunt. Et dixi ut effunderem indignationem meam super
eos, et implerem iram meam in eis in medio terre egypti.
Et feci propter nomen meum ut non violaretur coram gentibus
in quarum medio erant, et inter quas apparui eis ut educerem

eos de terra Egypti. Eieci ergo eos de terra Egypti et eduxi in desertum
et dedi eis precepta mea, et iudicia mea ostendi eis, que faciat homo
et vivat in eis. Insuper et sabbata mea dedi eis ut essent signum
inter me et eos, et scirent quia ego dominus sanctificans
eos. Et irritaverunt me domus Israel in deserto, et in preceptis
meis non ambulaverunt, et iudicia mea proiecerunt, que faciens
homo vivet in eis, et sabbata mea violaverunt vehementer.
Dixi ergo ut effunderem furorem meum super eos in deserto, et
consumerem eos. Et feci propter nomen meum ne violaretur coram gen
tibus de quibus eieci eos in conspectu earum. Ego ergo levavi manum
meam super eos in deserto ne inducerem eos in terram quam dedi eis
fluentem lacte et melle, precipuam terrarum omnium, quia iudicia
mea proiecerunt, et in preceptis meis non ambulaverunt, et sabbata
mea violaverunt. Post idola enim cor eorum gradiebatur. Et pepercit
oculus meus super eos ut non interficerem eos, nec consumpsi eos in deserto.
Dixi autem ad filios eorum in solitudine: In preceptis patrum vestrorum
nolite incedere, nec iudicia eorum custodiatis, nec in ydolis eorum pol
luamini. Ego dominus deus vester. In preceptis meis ambulate, et iudicia
mea custodite et facite ea, et sabbata mea sanctificate ut sit signum
inter me et vos, et sciatis quia ego dominus deus vester. Et exacerbaverunt
me filii Israel, et in preceptis meis non ambulaverunt, et iudicia
mea non custodierunt ut facerent ea, que cum fecerit homo vivet
in eis, et sabbata mea violaverunt. Et comminatus sum ut effun
derem furorem meum super eos et implerem iram meam in eis
in deserto. Averti autem manum meam et feci propter nomen meum ut non
violaretur coram gentibus de quibus eieci eos in oculis earum. Iterum leva
vi manum meam in eos in solitudine ut dispergerem eos in na
tiones et ventilarem eos in terras, eo quod iudicia mea non fecissent
et precepta mea reprobassent, et sabbata mea violassent, et post idola
patrum suorum fuissent oculi eorum. Ergo et ego dedi eis precepta non
bona et iudicia in quibus non vivent. Et pollui eos in muneribus
suis cum offerrent omne quod aperit vulvam propter delicta sua, et sci
ent quia ego dominus. Quam ob rem loquere ad domum Israel fili hominis et dices
ad eos: Hec dicit dominus deus: Adhuc in hoc blasphemaverunt me
patres vestri cum sprevissent me contempnentes, et induxissem
eos in terram super quam levavi manum meam ut darem
eis. Viderunt omnem collem excelsum et omne lignum nemoro
sum, et immolaverunt ibi victimas suas. Et dederunt ibi irrita
tionem oblationis sue, et posuerunt ibi odorem suavitatis sue,
et libaverunt libationes suas. Et dixi ad eos: Quid est excelsum
ad quod vos ingredimini? Et vocatum est nomen eius Excelsum usque ad hunc
diem. Propterea dic ad domum Israel: Hec dicit dominus deus: Certe in via
patrum vestrorum vos polluimini, et post offendicula eorum vos for
nicamini, et in oblatione donorum vestrorum cum traducatis filios
vestros per ignem, vos polluimini in omnibus ydolis vestris usque ho
die. Et ego respondebo vobis domus Israel? Vivo ego dicit dominus deus,
quia non respondebo vobis. Neque cogitatio mentis vestre fiet dicentium:
Erimus sicut gentes, et sicut cognationes terre ut colamus ligna
et lapides. Vivo ego dicit dominus deus, quoniam in manu forti et in bra
chio extento et in furore effuso regnabo super vos. Et ad

ducam vos in desertum populorum, et iudicabo vobiscum ibi facie
ad faciem. Sicut iudicio contendi sic iudicio contendi adversum
patres vestros in deserto terre Egypti, sic iudicabo vos dicit dominus.
Et subiciam vos sceptro meo, et inducam vos in vinculis
federis. Et eligam de vobis transgressores et impios, et de terra inco
latus eorum educam eos, et terram Israel non ingredientur, et scietis
quia ego dominus. Et vos domus Israel hec dicit dominus deus: Singuli post ydo
la vestra ambulate et servite eis. Quod si et in hoc non audieritis
me, et nomen meum sanctum polluetis ultra in muneribus vestris et in
ydolis vestris. In monte sancto meo, in monte excelso Israel ait dominus
deus, ibi serviet michi omnis domus Israel. Omnis inquam in terra in qua pla
cebunt michi, et ibi queram primitias vestras et initium decimarum
vestrarum in omnibus sanctificationibus vestris. In odorem suavitatis suscipi
am vos cum eduxero vos de populis, et congregavero vos de terris in quas
dispersi estis, et sanctificabor in vobis in oculis nationum. Et scietis quia
ego dominus cum induxero vos ad terram Israel in terram pro qua levavi
manum meam ut darem eam patribus vestris. Et recordabimini
ibi viarum vestrarum et omnium scelerum vestrorum quibus polluti estis
in eis, et displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus maliciis
vestris quas fecistis. Et scietis quia ego dominus cum benefecero vobis
propter nomen meum, non secundum vias vestras malas neque secundum scelera vestra
pessima domus Israel ait dominus deus. XX 21 xx

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis pone faci
em tuam contra viam austri, et stilla ad africum, et propheta
ad saltum agri meridiani, et dices saltui meridiano: Audi ver
bum domini. Hec dicit dominus deus: Ecce ego succendam in te ignem
et comburam in te omne lignum viride et omne lignum aridum.
Non extinguetur flamma succensionis, et comburetur in ea omnis fa
cies ab austro usque ad aquilonem. Et videbit universa caro
quia ego dominus succendi eam, nec extinguetur. Et dixi: A, a, a,
Domine deus, ipsi dicunt de me. Et factus est sermo domini ad me dicens:
Fili hominis pone faciem tuam ad Ierusalem, et stilla ad sanctuaria, et
propheta contra humum Israel, et dices terre Israel: Hec dicit dominus deus: Ecce ego
ad te, et eiciam gladium meum de vagina sua, et occidam in te iustum et impium.
Pro eo autem quod occidi in te iustum et impium, ideo egredietur gladius
meus de vagina sua ad omnem carnem ab austro usque ad aquilonem,
ut sciat omnis caro quia ego dominus eduxi gladium meum de vagina
sua irrevocabilem. Et tu fili hominis ingemisce in contritione lum
borum, et in amaritudinibus ingemisce coram eis. Cumque dixerint
ad te: Quare tu gemis? dices: Pro auditu quia venit, et tabescet
omne cor, et dissolventur universe manus, et infirmabitur omnis spiritus, et
per cuncta genua fluent aque. Ecce venit et fiet ait dominus deus.
Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis propheta et dices:
Hec dicit dominus deus: Loquere. Gladius exacutus est et limatus.
Ut cedat victimas exacutus est, ut splendeat limatus est. Qui
moves sceptrum filii mei, succidisti omne lignum. Et dedi eum
ad levigandum ut teneatur manu. Iste exacutus est gladius,
et iste limatus ut sit in manu interficientis. Clama et ulu
la fili hominis, quia hic factus est in populo meo, hic in cunctis ducibus
Israel. Qui fugerant gladio traditi sunt cum populo meo. Ideo

eo plaude super femur quia probatus est. et hoc cum sceptrum subverterit et non erit dicit Dominus Deus. Tu ergo fili hominis propheta et percute manum ad manum. et duplicetur gladius. et triplicetur gladius interfectorum. hic est gladius occisionis magne qui obstupescere eos facit et corde tabescere. et multiplicat ruinas. In omnibus portis eorum dedi conturbationem gladii acuti et limati ad fulgendum amicti ad caedem. Exacuere vade ad dexteram sive ad sinistram quocumque faciei tue est appetitus. Sed et ego plaudam manu ad manum. et implebo indignationem meam. ego Dominus locutus sum. Et factus est sermo Domini ad me dicens. Et tu fili hominis pone tibi duas vias ut veniat gladius regis Babilonis. De terra una egredientur ambo. et manu capiet coniecturam. et in capite vie civitatis coniciet. Viam pones ut veniat gladius ad Rabbath filiorum Amon. et ad Iudam in Ierusalem munitissimam. Stetit enim rex Babilonis in bivio in capite duarum viarum divinationem querens commiscens sagittas. interrogavit ydola. exta consuluit. Ad dexteram eius facta est divinatio super Ierusalem. ut ponat arietes. ut aperiat os in cede. et elevet vocem in ululatu. ut ponat arietes contra portas. ut comportet aggerem. ut edificet munitiones. Eritque quasi consulens frustra oraculum in oculis eorum. et sabbatorum otium imitans. Ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum. Idcirco haec dicit Dominus Deus. Pro eo quod recordati estis iniquitatis vestre. et revelastis prevaricationes vestras. et apparuerunt peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris. pro eo inquam quod recordati estis manu capiemini. Tu autem prophane impie dux Israel cuius venit dies in tempore iniquitatis prefinita. haec dicit Dominus Deus. Aufer cidarim. tolle coronam. nonne haec est que humilem exaltavit. et sublimem humiliavit. Iniquitatem. iniquitatem. iniquitatem ponam eam. Et hoc nunc factum est donec veniret cuius est iudicium. et tradam ei. Et tu fili hominis propheta et dic. Haec dicit Dominus Deus ad filios Amon et ad obprobrium eorum. et dices. Mucro. mucro. evagina te ad occidendum. lima te ut interficias et fulgeas. Cum tibi viderentur vana. et divinarentur mendacia. ut dareris super colla vulneratorum impiorum quorum venit dies in tempore iniquitatis prefinita. Revertere ad vaginam tuam in locum quo creatus es. In terra nativitatis tue iudicabo te. et effundam super te indignationem meam. In igne furoris mei sufflabo in te. et dabo te in manus hominum insipientium. et fabricantium interitum. Igni eris cibus. sanguis tuus erit in medio terre. oblivioni traderis. quia ego dominus locutus sum. XXII

22 Et factum est verbum Domini ad me dicens. Et tu fili hominis nonne iudicas. nonne iudicas civitatem sanguinum. et ostendes ei omnes abhominationes suas. Et dices. Haec dicit Dominus Deus. Civitas effundens sanguinem in medio sui ut veniat tempus eius. et que fecit ydola contra semetipsam ut pollueretur. In sanguine tuo qui a te effusus est deliquisti. et in ydolis que fecisti polluta es. et appropinquare fecisti dies tuos. et adduxisti tempus annorum tuorum. Propterea dedi te obprobrium gentibus. et irrisionem universis terris. Que iuxta sunt. et que procul a te. triumphabunt de te. sordida. nobilis. grandis interitu. Ecce principes Israel singuli in brachio suo fuerunt in te ad effundendum sanguinem. Patrem et matrem contumeliis affecerunt in te. advenam calumpniati sunt in medio tui. pupillum et viduam contristaverunt apud te. Sanctuaria mea sprevistis. et sabbata mea polluistis. Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem. et super montes comederunt in te. Scelus operati sunt in medio tui. verecundiora patris discooperuerunt in te. Inmunditiam menstruate humiliaverunt in te. et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abhominationem. Et socer nurum suam polluit nepharie. frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te. Munera acceperunt apud te ad effundendum sanguinem. usuram et superhabundantiam accepisti. et avare proximos tuos calumpniabaris. meique oblita es ait Dominus Deus. Ecce complosi manus meas super avariciam tuam quam fecisti. et super sanguinem qui effusus est in medio tui. Numquid sustinebit cor tuum. aut prevalebunt manus tue in diebus quos ego faciam tibi. Ego Dominus locutus sum et faciam. Et dispergam te in nationes. et ventilabo te in terras. et deficere faciam inmunditiam tuam a te. et possidebo te in conspectu gentium. et scies quia ego Dominus. Et factum est verbum Domini ad me dicens. Fili hominis versa est mihi domus Israel in scoriam. Omnes isti es et stagnum et ferrum et plumbum in medio fornacis scoria argenti facti sunt. Propterea haec dicit Dominus Deus. Eo quod versi estis omnes in scoriam. propterea ecce ego congregabo vos in medio Ierusalem congregatione argenti et eris et ferri et stagni et plumbi in medio fornacis. ut succendam in ea ignem ad conflandum. Sic congregabo vos in furore meo et in ira mea et requiescam et conflabo vos. Et congregabo vos. et succendam vos in igne furoris mei. et conflabimini in medio eius. Ut conflatur argentum in medio fornacis. sic eritis in medio eius. et scietis quia ego Dominus cum effuderim indignationem meam super vos. Et factum est verbum Domini ad me dicens. Fili hominis dic ei. Tu es terra inmunda et non compluta in die furoris. Coniuratio prophetarum in medio eius. sicut leo rugiens capiensque predam animas devoraverunt. opes et pretium acceperunt. viduas eius multiplicaverunt in medio illius. Sacerdotes eius contempserunt legem meam. et polluerunt sanctuaria mea. Inter sanctum et prophanum non habuere distantiam. inter pollutum et mundum non intellexerunt. et a sabbatis meis averterunt oculos suos. et coinquinabar in medio eorum. Principes eius in medio illius quasi lupi rapientes predam ad effundendum sanguinem. et ad perdendas animas. et avare sectanda lucra. Prophete autem eius liniebant eos absque temperamento. videntes vana. et divinantes eis mendacium. dicentes. Haec dicit Dominus Deus. cum Dominus non sit locutus. Populi terre calumpniabantur calumpniam. et rapiebant violenter. egenum et pauperem affligebant. et advenam opprimebant calumpnia absque iudicio. Et quesivi de eis virum qui interponeret sepem. et staret oppositus contra me pro terra ne dissiparem eam. et non inveni. Et effudi super eos indignationem meam. et in igne ire mee consumpsi eos. Viam eorum in caput eorum reddidi ait dominus deus.

Et factus est sermo domini ad me dicens. XXIII. Fili hominis due mulieres filie matris unius fuerunt et fornicate sunt in egipto, in adolescentia sua fornicate sunt. Ibi subacta sunt ubera earum et fracte sunt mamme pubertatis earum. Nomina autem earum oolla maior et ooliba soror eius minor. Et habui eas et pepererunt filios et filias. Porro nomina earum samaria oolla et ierusalem ooliba. Fornicata est igitur super me oolla et insanivit in amatores suos, in assirios propinquantes vestitos iacincto, principes et magistratus, iuvenes cupidinis, universos equites ascensores equorum. Et dedit fornicationes suas super eos, electos filios assiriorum universos, et in omnibus in quos insanivit in immunditiis eorum polluta est. Insuper et fornicationes suas quas habuerat in egipto non reliquit. Nam et illi dormierunt cum ea in adolescentia eius, et illi confregerunt ubera pubertatis eius, et effuderunt fornicationem suam super eam. Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum, in manus filiorum assur, super cuius insanivit libidinem. Ipsi discoperuerunt ignominiam eius, filios et filias eius tulerunt, et ipsam occiderunt gladio. Et facte sunt famose mulieres, et iudicia perpetraverunt in ea. Quod cum vidisset soror eius ooliba, plusquam illa insanivit libidine, et fornicationem suam super fornicationem sororis sue ad filios assiriorum prebuit impudenter, ducibus et magistratibus ad se venientibus indutis veste varia, equitibus qui vectabantur equis, et adolescentibus forma cunctis egregia. Et vidi quod polluta esset via una ambarum, et auxit fornicationes suas. Cumque vidisset viros depictos in pariete, ymagines chaldeorum expressas coloribus, et accinctos balteis renes, et tiaras tinctas in capitibus eorum, formam ducum omnium, similitudinem filiorum babilonis terreque chaldeorum in qua orti sunt, insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum, et misit nuntios ad eos in chaldeam. Cumque venissent ad eam filii babilonis ad cubile mammarum, polluerunt eam stupris suis, et polluta est ab eis, et saturata est anima eius ab illis. Denudavit quoque fornicationes suas et discoperuit ignominiam suam. Et recessit anima mea ab ea sicut recesserat anima mea a sorore eius. Multiplicavit enim fornicationes suas recordans dies adolescentie sue, quibus fornicata est in terra egipti. Et insanivit libidine super concubitum eorum, quorum carnes sunt ut carnes asinorum, et sicut fluxus equorum fluxus eorum. Et visitasti scelus adolescentie tue, quando subacta sunt in egipto ubera tua, et confracte mamme pubertatis tue. Propterea ooliba hec dicit dominus deus. Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te, de quibus satiata est anima tua, et congregabo eos adversum te in circuitu, filios babilonis et universos chaldeos, nobiles tyrannosque et principes, omnes filios assiriorum, iuvenes forma egregia, duces et magistratus universos, principes principum et nominatos ascensores equorum. Et venient super te instructi curru et rota, multitudo populorum. Lorica et clipeo et galea armabuntur contra te undique. Et dabo coram eis iudicium, et iudicabunt te iudiciis suis. Et ponam iudicium meum in te, quem exercent tecum in furore. Nasum tuum et aures tuas precident, et que remanserint gladio concident. Ipsi filios tuos capient, et novissimum tuum devorabitur igni. Et denudabunt te vestimentis tuis, et tollent vasa glorie tue. Et requiescere faciam scelus tuum de te, et fornicationem tuam de terra egipti. Nec levabis oculos tuos ad eos, et egipti non recordaberis amplius. Quia hec dicit dominus deus. Ecce ego tradam te in manus eorum quos odisti, in manus de quibus satiata est anima tua. Et agent tecum in odio, et tollent omnes labores tuos, et dimittent te nudam et ignominia plenam. Et revelabitur ignominia fornicationum tuarum. Scelus tuum et fornicationes tue fecerunt hec tibi, quia fornicata es post gentes inter quas polluta es in idolis earum. In via sororis tue ambulasti, et dabo calicem eius in manu tua. Hec dicit dominus deus. Calicem sororis tue bibes profundum et latum. Eris in derisum et in subsannationem que est capacissima. Ebrietate et dolore repleberis, calicem meroris et tristitie, calicem sororis tue samarie. Bibes et potabis usque ad feces. Et fragmenta eius devorabis, et ubera tua lacerabis, quia ego locutus sum ait dominus deus. Propterea hec dicit dominus deus. Quia oblita es mei, et proiecisti me post corpus tuum, tu quoque porta scelus tuum et fornicationes tuas. Et ait dominus ad me. Fili hominis numquid non iudicas oollam et oolibam, et annuntias eis scelera earum. Quia adulterate sunt, et sanguis in manibus earum, et cum idolis suis fornicate sunt. Insuper et filios suos quos genuerunt mihi obtulerunt eis ad devorandum. Sed et hoc fecerunt mihi. Polluerunt sanctuarium meum in die illa, et sabbata mea profanaverunt. Cumque immolarent filios suos idolis suis, et ingrederentur sanctuarium meum in die illa ut pollurent illud, etiam hec fecerunt in medio domus mee. Miserunt ad viros venientes de longe, ad quos nuntios miserant. Itaque ecce venerunt, quibus te lavisti, et circumlevisti stibio oculos tuos, et ornata es mundo muliebri. Sedisti in loco pulcherrimo, et mensa ordinata est ante te. Thimiama meum et unguentum meum posuisti super eam. Et vox multitudinis exultantis erat in ea. Et in viris qui de multitudine hominum adducebantur, et veniebant a deserto, posuerunt armillas in manibus earum, et coronas speciosas in capitibus earum. Et dixi ei que attrita est in adulteriis. Nunc fornicabitur in fornicatione sua etiam hec. Et ingressi sunt ad eam quasi ad mulierem meretricem. Sic ingrediebantur ad oollam et oolibam mulieres nepharias. Viri ergo iusti sunt. Hi iudicabunt eas iudicio adulterarum, et iudicio effundentium sanguinem, quia adultere sunt, et sanguis in manibus earum. Hec dicit dominus deus. Adduc ad eas multitudinem, et trade eas in tumultum et in rapinam. Et lapidentur lapidibus populorum, et confodiantur gladiis eorum. Filios et filias earum interficient, et domos earum igne succendent. Et auferam scelus de terra, et discent omnes mulieres ne faciant secundum scelus earum. Et dabunt scelus vestrum super vos, et peccata idolorum vestrorum portabitis, et scietis quia ego dominus deus.

Et factus est verbum domini ad me XXIIII in anno nono, in mense decimo, decima die mensis dicens. Fili hominis scribe tibi nomen diei huius, in qua confirmatus est rex babilonis adversum ierusalem hodie. Et dices per proverbium ad domum irritatricem parabolam, et loqueris ad eos. Hec dicit dominus deus. Pone ollam et mitte in eam aquam. Congere

frusta eius in ea omnem partem bonam femur et ar-
mum electam et ossibus plenam. pinguissimum pecus assume.
Compone quoque struem ossium sub ea. et efferbuit coctio eius. et
discocta sunt ossa illius in medio eius. Propterea hec dicit dominus deus. Ve
civitati sanguinum olle cuius rubigo in ea est. et rubigo eius
non exivit de ea. Per partes et per partes suas eice eam. non cecidit
super eam sors. Sanguis enim eius in medio eius est. super limpidissi-
mam petram effudit illum. Non effudit illum super terram
ut possit operiri pulvere. ut super inducerem indignationem
meam. et vindicta ulciscerer. Dedi sanguinem eius super
petram limpidissimam ne operiretur. Propterea hec dicit dominus deus.
Ve civitati sanguinum. cuius ego grandem faciam pyram.
Congere ossa que igne succendam. consumentur carnes et co-
quetur universa compositio. et ossa tabescent. Pone quoque eam super
prunas vacuam ut incalescat et liquefiat es eius. et confletur
in medio eius inquinamentum eius. et consumatur rubigo eius.
Multo labore sudatum est. et non exivit de ea nimia
rubigo eius neque per ignem. Inmunditia tua execrabilis quia
mundare te volui et non es mundata a sordibus tuis. Sed
nec mundaberis prius donec quiescere faciam indignationem
meam in te. Ego dominus locutus sum. Veniet et faciam
non transeam nec parcam nec placabor. Iuxta vias tuas et
iuxta adinventiones tuas iudicabo te dicit dominus. Et factum
est verbum domini ad me dicens. Fili hominis ecce ego tol-
lo a te desiderabile oculorum tuorum in plaga. et non planges neque
plorabis neque fluent lacrime tue. Ingemisce tacens mor-
tuorum luctum non facies. Corona tua circumligata sit tibi. et
calciamenta tua erunt in pedibus tuis. nec amictu ora vela-
bis. nec cibos lugentium comedes. Locutus sum ergo ad
populum mane. et mortua est uxor mea vespere. Fecique ma-
ne sicut preceperat mihi. et dixit ad me populus. Quare non indi-
cas nobis quid ista significent que tu facis. Et dixi
ad eos. Sermo domini factus est ad me dicens. Loquere domui
Israel. Hec dicit dominus deus. Ecce ego polluam sanctuarium meum
superbiam imperii vestri. et desiderabile oculorum vestrorum. et
super quo pavet anima vestra. et filii vestri et filie quas reliquistis
gladio cadent. Et facietis sicut feci. Ora amictu
non velabitis. et cibos lugentium non comedetis. Coronas ha-
bebitis in capitibus vestris. et calciamenta in pedibus. Non plan-
getis neque flebitis. sed tabescetis in iniquitatibus vestris.
et unusquisque gemet ad fratrem suum. Eritque Ezechiel
vobis in portentum. iuxta omnia que fecit facietis cum venerit
istud. et scietis quia ego dominus deus. Et tu fili hominis ecce
in die qua tollam ab eis fortitudinem eorum. et gaudium
dignitatis et desiderium oculorum eorum. super quo requiescunt
anime eorum. et filios et filias eorum. in die illa cum venerit fu-
giens ad te. ut annunciet tibi. in die inquam illa aperietur
os tuum cum eo qui fugit. et loqueris et non silebis ultra. e-
risque eis in portentum. et scietis quia ego dominus.

XXV

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis
pone faciem tuam contra filios Ammon et prophetabis de eis. et di-
ces filiis Ammon. Audite verbum domini dei. Hec dicit dominus deus. Pro
eo quod dixistis euge euge super sanctuarium meum quia pollu-
tum est. et super terram Israel quoniam desolata est. et super domum Iuda
quoniam ducti sunt in captivitatem. idcirco ego tradam te fi-
liis orientalibus in hereditatem. et collocabunt caulas suas
in te. et ponent in te tentoria sua. Ipsi comedent
fruges tuas. et ipsi bibent tuum lac. Daboque Rabbath in
habitaculum camelorum. et filios Ammon in cubile pecorum. Et
scietis quia ego dominus. Quia hec dicit dominus deus. Pro eo quod plausisti
manu. et percussisti pede et gavisa es ex toto affectu
super terram Israel. idcirco ecce ego extendam manum meam super
te et tradam te in direptionem gentium. et interficiam te de
populis. et perdam te de terris. et conteram. et scies quia ego dominus. Hec
dicit dominus deus. Pro eo quod dixerunt Moab et Seir. ecce sicut omnes
gentes domus Iuda. idcirco ecce ego aperiam humerum
Moab de civitatibus inquam eius. et de finibus eius inclitas terre
Bethiesimoth. et Beelmeon. et Cariathaim filiis ori-
entis cum filiis Ammon. et dabo eam in hereditatem. ut non
sit memoria ultra filiorum Ammon in gentibus. et in Moab faci-
am iudicia. et scient quia ego dominus. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod fecit
Ydumea ultionem ut se vindicaret de filiis Iuda. pec-
cavitque delinquens. et vindictam expetivit de eis. idcirco
hec dicit dominus deus. Extendam manum meam super Idumeam. et
auferam de ea hominem et iumentum. et faciam eam desertam
ab austro. et qui sunt in Dedan gladio cadent. Et dabo ultio-
nem meam super Idumeam. per manum populi mei Israel. et facient
in Edom iuxta iram meam et furorem meum. et scient vindic-
tam meam dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod fecerunt
Palestini vindictam. et ulti se sunt toto animo interficientes
implentes inimicitias veteres. propterea hec dicit dominus deus. Ecce
extendam manum meam super Palestinos. et interficiam inter-
fectores. et perdam reliquias maritime regionis. Faci-
amque in eis ultiones magnas. arguens in furore. et
scient quia ego dominus cum dedero vindictam meam super eos.

XXVI

Et factum est in undecimo anno.
prima mensis factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pro
eo quod dixit Tyrus de Ierusalem euge confracte sunt porte popu-
lorum. conversa est ad me. implebor deserta est. Propterea hec dicit dominus deus.
Ecce ego super te Tyre. et ascendere faciam ad te gentes mul-
tas. sicut ascendit mare fluctuans. Et dissipabunt muros
Tyri. et destruent turres eius. Et radam pulverem eius
de ea. et dabo eam in limpidissimam petram. Siccatio sage-
narum erit in medio maris. quia ego locutus sum ait dominus deus. et
erit in direptionem gentibus. Filie quoque eius que sunt in agro gladio
interficientur. et scient quia ego dominus. Quia hec dicit dominus deus.
Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor regem Babi-
lonis ab aquilone. regem regum cum equis et curribus et equiti-
bus. et cetu populoque magno. Filias tuas que sunt in agro gla-
dio interficiet. et circumdabit te munitionibus. et comportabit

aggerem in gyro et levabit contra te clipeum. Et vineas et arietes
temperabit in muros tuos, et turres tuas destruet in arma-
tura sua. Inundatione equorum eius operiet te pulvis eorum, et a
sonitu equitum et rotarum et curruum movebuntur mu-
ri tui, cum ingressus fuerit portas tuas quasi per introitum urbis
dissipate. Ungulis equorum suorum conculcabit omnes plateas
tuas; populum tuum gladio cedet, et statue tue nobiles
in terram corruent. Vastabunt opes tuas, diripient
negotiationes tuas, et destruent muros tuos, et domos
tuas preclaras subvertent, et lapides tuos et ligna tua
et pulverem tuum in medio aquarum ponent. Et quiescere
faciam multitudinem canticorum tuorum, et sonitus ci-
tharum tuarum non audietur amplius. Et dabo te in lim-
pidissimam petram; siccatio sagenarum eris in medio ma-
ris; non edificaberis ultra, quia ego locutus sum, ait dominus deus. Hec
dicit dominus deus Tyro: Numquid non a sonitu ruine tue et gemitu
interfectorum tuorum, cum occisi fuerint in medio tui, commo-
vebuntur insule? Et descendent de sedibus suis omnes prin-
cipes maris, et auferent exuvias suas, et vestimenta sua
varia abicient, et induentur stupore. In terra sedebunt,
et attoniti super repentino casu tuo admirabuntur.
Et assumentes super te lamentum dicent tibi: Quomodo peristi que
habitas in mari cum habitatoribus tuis quos formidabant u-
niversi. Nunc stupebunt naves in die pavoris tui, et turbabuntur
insule in mari eo quod nullus egrediatur ex te. Quia hec dicit
dominus deus: Cum dedero te urbem desolatam sicut civitates que non
habitantur, et adduxero super te abyssum, et operuerint te
aque multe, et detraxero te cum his qui descendunt in lacum
ad populum sempiternum, et collocavero te in terram novissi-
mam, sicut solitudines veteres, cum his qui deducuntur in lacum,
ut non habiteris; porro cum dedero gloriam tuam in terra viventium,
in nichilum redigam te, et non eris, et requisita non inveni-
eris ultra in sempiternum, dicit dominus deus. XXVII

Et factus est sermo domini ad me dicens: Tu ergo fili ho-
minis, assume super Tyrum lamentum, et dices
Tyro que habitat in introitu maris, negotiationi populorum ad in-
sulas multas: Hec dicit dominus deus: O Tyre, tu dixisti: Perfecti
decoris ego sum, et in corde maris sita. Finitimi tui qui
te edificaverunt impleverunt decorem tuum. Abietibus de
Sanir extruxerunt te cum omnibus tabulatis maris. Ce-
drum de Libano tulerunt ut facerent tibi malum. Quercus
de Basan dolaverunt in remos tuos. Transtra tua fe-
cerunt tibi ex ebore indico, et pretoriola de insulis Italie. Bis-
sus varia de Egypto texta est tibi in velum ut poneretur
in malo; iacinctus et purpura de insulis Elisa facta sunt operi-
mentum tuum. Habitatores Sidonis et Aradii fuerunt remi-
ges tui; sapientes tui, Tyre, facti sunt gubernatores tui.
Senes Biblii et prudentes eius habuerunt nautas ad mi-
nisterium varie supellectilis tue. Omnes naves maris et
naute earum fuerunt in populo negotiationis tue. Perse et Lidii
et Libies erant in exercitu tuo viri bellatores tui; clipeum
et galeam suspenderunt in te pro ornatu tuo. Ipsi dederunt
gloriam tuam. Filii Aradii cum exercitu tuo erant super muros
tuos in circuitu; sed et Pigmei qui erant in turribus
tuis pharetras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum;
ipsi compleverunt pulchritudinem tuam. Carthaginenses nego-
tiatores tui a multitudine cunctarum divitiarum argento,
ferro, stanno, plumboque repleverunt nundinas tuas. Gre-
cia, Thubal et Mosoch, ipsi institores tui; mancipia et va-
sa erea advexerunt populo tuo. De domo Thogorma equos et
equites et mulos adduxerunt ad forum tuum. Filii Dedan
negotiatores tui; insule multe negotiatio domus tue. manus
Dentes eburneos et hebeninos commutaverunt in pretio tuo.
Syrus negotiator tuus propter multitudinem operum tuorum; gem-
mam, purpuram, et scutulata, et byssum, et sericum, et
chodchod proposuerunt in mercatu tuo. Iuda et terra Israel ipsi in-
stitores tui in frumento primo; balsamum et mel et oleum et
resinam proposuerunt in nundinis tuis. Damascenus nego-
tiator tuus in multitudine operum tuorum, in multitudine
diversarum opum, in vino pingui, in lanis coloris optimi.
Dedan et Grecia et Mosel in nundinis tuis proposuerunt ferrum
fabrefactum; stacte et calamus in negotiatione tua. De-
dan institores tui in tapetibus ad sedendum. Arabia et uni-
versi principes Cedar, ipsi negotiatores manus tue. Cum agni-
nis et arietibus et hedis venerunt ad te negotiatores tui
cum universis primis aromatibus et lapide pretioso et auro
que proposuerunt in mercatu tuo. Aran et Chenne et Eden
negotiatores tui. Ipsi negotiatores tui. Saba et Assur et
Chelmad venditores tui. Ipsi negotiatores tui multi-
phariam in involucris iacincti et polimitorum, gazarumque pretio-
sarum que obvolute et astricte erant funibus; cedros quoque habe-
bant in negotiationibus tuis. Naves maris principes tui in ne-
gotiatione tua. Et repleta es et glorificata nimis in corde ma-
ris. In aquis multis adduxerunt te remiges tui; ventus
auster contrivit te in corde maris. Divitie tue et the-
sauri tui et multiplex instrumentum tuum, naute tui
et gubernatores tui qui erant in te cum universa multi-
tudine que est in medio tui cadent in corde maris in die
ruine tue. A sonitu clamoris gubernatorum tuorum contur-
babuntur classes, et descendent de navibus suis omnes
qui tenebant remum; naute et universi gubernatores
maris in terra stabunt, et eiulabunt super te voce magna,
et plorabunt amare, et superiacient pulverem capitibus
suis, et cinere conspergentur. Et radent super te calvitium,
et accingentur ciliciis, et plorabunt te in amaritudine
anime ploratu amarissimo. Et assument super
te carmen lugubre, et plangent te: Que ut Tyrus que
obmutuit in medio maris? Que in exitu negotiatio-
num tuarum de mari implesti populos multos; in multi-
tudine divitiarum tuarum et populorum tuorum ditasti reges

terre. Nunc contrita es a mari in profundis aquarum: opes tue et omnis
multitudo tua que erat in medio tui ceciderunt. Universi habitatores
insularum obstupuerunt super te, et reges earum omnes tempestate per-
mutaverunt culsi mutaverunt vultus. Negotiatores populorum sibilaverunt super te.
ad nichilum deducta es et non eris in perpetuum. Et factus est sermo domini 20
ad me dicens: Fili hominis, dic principi Tyri: Hec dicit dominus deus: Eo quod
elevatum est cor tuum, et dixisti: Deus ego sum, et in cathedra dei
sedi in corde maris, cum sis homo et non deus, et dedisti cor tuum quasi cor dei.
Ecce sapientior es tu Daniele: omne secretum non est absconditum
a te. In sapientia et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem, et acquisisti
aurum et argentum in thesauris tuis. In multitudine sapientie
tue et in negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem,
et elevatum est cor tuum in robore tuo. Propterea hec dicit dominus deus:
Eo quod elevatum est cor tuum quasi cor dei, ideo ego adducam
super te alienos robustissimos gentium, et nudabunt gladios
suos super pulchritudinem sapientie tue, et polluent decorem tuum.
Interficient et detrahent te, et morieris in interitu occisorum in cor-
de maris. Numquid dicens loqueris: Deus ego sum, coram interficientibus
te, cum sis homo et non deus, in manu occidentium te? Morte
incircumcisorum morieris in manu alienorum, quia ego locutus sum,
ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis,
leva planctum super regem Tyri, et dices ei: Hec dicit dominus deus:
Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia et perfectus decore,
in deliciis paradisi dei fuisti. Omnis lapis preciosus operimentum
tuum: sardius, topazius et iaspis, crisolitus et onix et
berillus, saphirus et carbunculus et smaragdus. Aurum opus
decoris tui, et foramina tua in die qua conditus es preparata
sunt. Tu cherub extentus et protegens, et posui te in monte sancto dei.
In medio lapidum ignitorum ambulasti, perfectus in decore in viis
tuis a die conditionis tue donec inventa est iniquitas in te. In multi-
tudine negotiationis tue repleta sunt interiora tua iniqui-
tate, et peccasti. Et eieci te de monte dei, et perdidi te, o cherub
protegens, de medio lapidum ignitorum. Et elevatum est
cor tuum in decore tuo. Perdidisti sapientiam tuam in decore tuo.
In terram proieci te, ante faciem regum dedi te ut cernerent te.
In multitudine iniquitatum tuarum et in iniquitate nego-
tiationis tue polluisti sanctificationem tuam. Producam ergo
ignem de medio tui qui comedat te, et dabo te in cinerem
super terram in conspectu omnium videntium te. Omnes qui viderint te
in gentibus obstupescent super te. Nichil factus es, et non eris in perpe-
tuum. Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, pone
faciem tuam contra Sydonem, et prophetabis de ea, et dices: Hec dicit
dominus deus: Ecce ego ad te Sidon, et glorificabor in medio tui, et
scient quia ego dominus, cum fecero in ea iudicia, et sanctificatus fuero in
ea. Et inmittam ei pestilentiam et sanguinem in plateis
eius, et corruent interfecti in medio eius gladio per circuitum,
et scient quia ego dominus. Et non erit ultra domui Israel offendiculum
amaritudinis et spina dolorem inferens undique per cir-
cuitum eorum qui adversantur eis, et scient quia ego dominus deus.
Hec dicit dominus deus: Quando congregavero domum Israel de populis in quibus

dispersi sunt, sanctificabor in eis coram gentibus, et habitabunt in terra
sua quam dedi servo meo Iacob, et habitabunt in ea securi, et
edificabunt domos, plantabuntque vineas, et habitabunt confidenter,
cum fecero iudicia in omnibus qui adversantur eis per circuitum, et scient quia
ego dominus deus eorum. XXVIII 20

In anno decimo in decimo mense, undecima die mensis, factum
est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra Pha-
raonem regem Egypti, et prophetabis de eo et de Egypto universa. Lo-
quere et dices: Hec dicit dominus deus: Ecce ego ad te, Pharao rex Egypti, dra-
co magne qui cubas in medio fluminum tuorum, et dicis: Meus est flu-
vius, et ego feci memetipsum. Et ponam frenum in maxillis tuis, et ag-
glutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis. Et extraham te
de medio fluminum tuorum, et universi pisces tui squamis tuis
adherebunt. Et proiciam te in desertum, et omnes pisces fluminis tui.
Super faciem terre cades, non colligeris neque congregaberis. Bestiis terre et
volatilibus celi dedi te ad devorandum, et scient omnes habi-
tatores Egypti quia ego dominus, pro eo quod fuisti baculus harundineus do-
mui Israel, quando apprehenderunt te manu et confractus es, et lacerasti
omnem humerum eorum, et dissolvisti omnes renes eorum, et innite-
ntibus eis super te comminutus es. Propterea hec dicit dominus deus: Ecce ego
adducam super te gladium et interficiam de te hominem et iumen-
tum, et erit terra Egypti in desertum et in solitudinem, et scient quia ego
dominus. Eo quod dixeris: Fluvius meus est et ego feci eum, ideo ecce ego
ad te et ad flumina tua, daboque terram Egypti in solitudines
gladio dissipatam, a turre Syenes usque ad terminos Ethiopie.
Non pertransibit eam pes hominis, neque pes iumenti gradietur in ea, et non
habitabitur quadraginta annis. Daboque terram Egypti desertam
in medio terrarum desertarum, et civitates eius in medio urbium sub-
versarum, et erunt desolate quadraginta annis. Et disper-
gam Egyptios in nationes, et ventilabo eos in terras. Quia hec dicit
dominus deus: Post finem XL annorum congregabo Egyptum de populis
in quibus dispersi fuerant, et reducam captivitatem Egypti, et col-
locabo eos in terra Phatures in terra nativitatis sue, et erunt ibi
in regnum humile. Et inter regna cetera erit humillimum, et non
elevabitur ultra super nationes, et imminuam eos ne imperent gen-
tibus. Neque erunt ultra domui Israel in confidentiam docentes
iniquitatem, ut fugiant et sequantur eos. Et scient
quia ego dominus deus. Et factum est in vicesimo et septimo anno,
in primo in una mensis, factum est verbum domini ad me dicens:
Fili hominis, Nabuchodonosor rex Babylonis servire fecit exercitum
suum servitute magna adversum Tyrum. Omne caput
decalvatum, et omnis humerus depilatus est, et merces non est reddita
ei neque exercitui eius de Tyro pro servitute qua servivit mihi adversus
eam. Propterea hec dicit dominus deus: Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem
Babylonis in terra Egypti, et capiet multitudinem eius, et depredabitur
manubias eius, et diripiet spolia eius, et erit merces exercitui ei-
us, et operi pro quo servivit adversus eam. Et dedi ei terram Egypti
pro eo quod laboraverit mihi, ait dominus deus. In die illo pullulabit
cornu domui Israel, et tibi dabo apertum os in medio eorum, et
scient quia ego dominus deus. Et factum est verbum domini ad me dicens: 30

fili hominis propheta et dic. Hec dicit dominus deus. Ululate ue ue
diei quia iuxta est et appropinquat dies domini. dies nubis tempus gen-
tium erit. et ueniet gladius in egyptum. Et erit pauor in ethi-
opia cum ceciderint uulnerati in egypto. et ablata fuerit multitudo
illius. et destructa fundamenta eius. Ethiopia et libia et lidii et omne
reliquum uulgus et chub. et filii terre federis cum eis gladio cadent.
Hec dicit dominus deus. Et corruent fulcientes egyptum. et destructa erit
superbia imperii eius. a turre sienes gladio cadent in ea. ait
dominus exercituum. Et dissipabuntur in medio terrarum desolatarum.
et urbes eius in medio ciuitatum desertarum erunt. Et scient quia
ego dominus cum dedero ignem in egypto. et attriti fuerint
omnes auxiliatores eius. In die illa egredientur nuntii a facie mea
in trieribus ad conterendam ethiopie confidentiam. Et erit pauor
in eis in die egypti quia absque dubio ueniet. Hec dicit dominus deus. Et cessa-
re faciam multitudinem egypti in manu nabuchodonosor regis babilo-
nis. Ipse et populus eius cum eo fortissimi gentium adducentur ad disperden-
dam terram. et euaginabunt gladios suos super egyptum. et implebunt
terram interfectis. Et faciam alueos fluminum aridos. et
tradam terram in manus pessimorum. et dissipabo terram et plenitudi-
nem eius in manu alienorum. ego dominus locutus sum. Hec dicit dominus deus.
Et disperdam simulacra. et cessare faciam ydola de memphis.
et dux de terra egypti non erit amplius. Et dabo terrorem in terra
egypti. et disperdam terram phatures. et dabo ignem in taphnis.
et faciam iudicia in alexandria. et effundam indignationem me-
am super pelusium robur egypti. Et interficiam multitudi-
nem alexandrie. et dabo ignem in egypto. Quasi parturiens dolebit
pelusium. et alexandria erit dissipata. et in memphis angu-
stie cotidiane. Iuuenes heliopoleos et bubasti gladio ca-
dent. et ipse captiue ducentur. Et in taphnis nigrescet
dies. cum contriuero ibi sceptra egypti. et defecerit in ea superbia
potentie eius. Ipsam nubes operiet. filie autem eius in captiuitatem
ducentur. Et faciam iudicia in egypto. et scient quia ego dominus.
Et factum est in undecimo anno. XXIX
in primo mense. vii. mensis. factum est uerbum domini ad me di-
cens. Fili hominis. brachium pharaonis regis egypti confre-
gi. et ecce non est obuolutum ut restitueretur ei sanitas. ut
ligaretur pannis. et fasciaretur linteolis. et recepto robore pos-
set tenere gladium. Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego ad pharaonem
regem egypti. et comminuam brachium eius forte. sed confractum.
et deiciam gladium de manu eius. et dispergam egyptum in
gentibus. et uentilabo eos in terris. Et confortabo brachia regis
babilonis. daboque gladium meum in manu eius. Et confringam brachia
pharaonis. et gement gemitibus interfecti coram facie eius. Et con-
fortabo brachia regis babilonis. et brachia pharaonis concident. Et
scient quia ego dominus cum dedero gladium meum in manu regis
babilonis. et extenderit eum super terram egypti. Et dispergam egyp-
tum in nationibus. et uentilabo eos in terris. et scient quia ego dominus.
Et factum est in undecimo anno in tertio in una mensis. factum est uerbum
domini ad me dicens. Fili hominis dic pharaoni regi egypti et
populo eius. Cui similis factus es in magnitudine tua. Ecce assur

quasi cedrus in libano. pulcher ramis. et frondibus nemorosus.
excelsusque altitudine. et inter condensas frondes eleuatum est
cacumen eius. Aque nutrierunt illum. abissus exaltauit illum.
flumina eius manabant in circuitu radicum eius. et riuos suos
emisit ad uniuersa ligna regionis. Propterea eleuata est altitudo
eius super omnia ligna regionis. et multiplicata sunt arbusta eius
et eleuati sunt rami eius pre aquis multis. Cumque extendisset umbram
suam in ramis suis fecerunt nidos omnia uolatilia celi. et sub fron-
dibus eius genuerunt omnes bestie saltuum. et sub umbraculo illius habitabat
cetus gentium plurimarum. eratque pulcherrimus in magnitudine sua.
et in dilatatione arbustorum suorum. Erat enim radix illius iuxta aquas
multas. Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso dei. abietes
non adequauerunt summitatem eius. et platani non fuerunt eque frondibus
eius. Omne lignum paradisi non est assimilatum illi et pulcritudini eius.
quoniam speciosum feci eum. et multis condensisque frondibus. Et emu-
lata sunt eum omnia ligna uoluptatis que erant in paradiso dei. Prop-
terea hec dicit dominus deus. Pro eo quod sublimatus est in altitudine. et dedit summi-
tatem suam uirentem atque condensam. et eleuatum est cor eius in al-
titudine sua. tradidi eum in manu fortissimi gentium. faciens
faciet ei. iuxta impietatem eius eieci eum. Et succident eum alie-
ni et crudelissimi nationum. et proicient eum super montes.
et in cunctis conuallibus corruent rami eius. Et confringentur
arbusta eius in uniuersis rupibus terre. et recedent de u[...] eius
omnes populi terre. et relinquent eum. In ruina eius hab[...]
omnia uolatilia celi. et in ramis eius fuerunt uni[...]
se bestie regionis. Quamobrem non eleuabuntur in altitu-
dine sua omnia ligna aquarum. nec ponent sublimitatem suam
inter nemorosa atque frondosa. nec stabunt in sublimitate sua
omnia que irrigantur aquis. Quia omnes traditi sunt in mortem ad ter-
ram ultimam in medio filiorum hominum ad eos qui descendunt
in lacum. Hec dicit dominus deus. In die quando descendit ad inferos induxi
luctum. operui eum abisso. et prohibui flumina eius. et cohi-
cui aquas multas. Contristatus est super eum libanus. et omnia ligna
agri concussa sunt. A sonitu ruine eius commoui gentes cum de-
ducerem eum ad infernum cum his qui descendebant in lacum. Et
consolata sunt in terra infima omnia ligna uoluptatis egregia atque
preclara in libano uniuersa que irrigabantur aquis. Nam et
ipsa cum eo descendent in infernum ad interfectos gladio. et brachi-
um uniuscuiusque sedebit sub umbraculo eius in medio nationum.
Cui assimilatus es o inclite atque sublimis inter ligna uolup-
tatis. Ecce deductus es cum lignis uoluptatis ad terram ulti-
mam. In medio incircumcisorum dormies cum eis qui interfecti sunt
gladio. Ipse est pharao et omnis multitudo eius dicit dominus deus.
Et factum est in duodecimo anno. XXX 32
in mense. xii. in una mensis. factum est uerbum domini ad me
dicens. Fili hominis assume lamentum super pharaonem regem egypti
et dices ad eum. Leoni gentium assimilatus es. et draconi qui
est in mari. Et uentilabas cornu in fluminibus tuis. et conturbabas
aquas pedibus tuis. et conculcabas flumina earum. Propterea hec dicit
dominus deus. Expandam super te rete meum in multitudine

populorum multorum, et extraham te in sagena mea. Et proiciam
te in terram, super faciem agri abiciam te. Et habitare faciam
super te omnia volatilia celi, et saturabo de te bestias univer-
se terre. Et dabo carnes tuas super montes, et implebo colles
tuos sanie tua. Et irrigabo terram fetore sanguinis tui super
montes, et valles implebuntur ex te. Et operiam cum extinctus
fueris celos, et nigrescere faciam stellas eius. Solem nube tegam,
et luna non dabit lumen suum. Omnia luminaria celi merere
faciam super te, et dabo tenebras super terram tuam, dicit dominus deus,
cum ceciderint vulnerati tui in medio terre, ait dominus deus. Et irri-
tabo cor populorum multorum, cum induxero contritionem tuam in gentibus
super terras quas nescis. Et stupescere faciam super te populos multos, et
reges eorum horrore nimio formidabunt super te pro universis
iniquitatibus quas operatus est, cum volare ceperit gladius meus super faci-
es eorum. Et obstupescent repente singuli pro anima sua in die ruine
sue. Quia hec dicit dominus deus: Gladius regis Babylonis veniet tibi. In
gladiis fortium deiciam multitudinem tuam. Inexpugna-
biles gentes omnes he. Et vastabunt superbiam Egypti, et dissi-
pabitur multitudo eius. Et perdam omnia iumenta eius que erant
super aquas plurimas, et non conturbabit eas pes hominis ultra, neque ungu-
la iumentorum conturbabit eas. Tunc purissimas reddam a-
quas eorum, et flumina eorum quasi oleum adducam, dicit dominus deus,
cum dedero terram Egypti desolatam. Deseretur autem terra a
plenitudine sua, cum percussero omnes habitatores
eius, et scient quia ego dominus deus. Et factum est in duodecimo
anno in quintadecima mensis, factum est verbum domini ad me
dicens: Fili hominis, cane carmen lugubre super multitudinem Egyp-
ti, et detrahe eam ipsam et filias gentium robustarum ad terram
ultimam, cum his qui descendunt in lacum. Quo pulchrior es? descen-
de, et dormi cum incircumcisis. In medio interfectorum gladio
cadent. Gladius datus est, attraxerunt eam et omnes populos eius. Loquentur
ei potentissimi robustorum de medio inferni, qui cum auxilia-
toribus eius descenderunt, et dormierunt incircumcisi interfecti
gladio. Ibi Assur et omnis multitudo eius in circuitu illius sepul-
chra eius. Omnes interfecti et qui ceciderunt gladio, quorum data sunt sepul-
chra in novissimis laci. Et facta est multitudo eius per gyrum se-
pulchri eius, et universi interfecti cadentesque gladio, qui dederant quon-
dam formidinem in terra viventium. Ibi Elam et omnis multi-
tudo eius per gyrum sepulchri sui. Omnes hi interfecti ruentesque
gladio, qui descenderunt incircumcisi ad terram ultimam. Qui po-
suerunt terrorem suum in terra viventium, et portaverunt ignomi-
niam suam cum his qui descendunt in lacum. In medio interfec-
torum posuerunt cubile eius in universis populis eius; in circuitu eius se-
32 pulchrum illius. Omnes hi incircumcisi interfectique gladio, dederunt enim
terrorem in terra viventium, et portaverunt ignominiam
suam cum his qui descendunt in lacum. In medio interfecto-
rum positi sunt. Ibi Mosoch et Thubal et omnis multitudo eius.
In circuitu eius sepulchra illius. Omnes hi incircumcisi interfecti et
cadentes gladio, quia dederunt formidinem suam in terra
viventium. Et non dormient cum fortibus cadentibusque et incir-
cumcisis, qui descenderunt ad infernum cum armis suis, et posuerunt
gladios suos sub capitibus suis. Et fuerunt iniquitates eorum
in ossibus eorum, quia terror fortium facti sunt in terra viventium. Et tu ergo
in medio incircumcisorum contereris, et dormies cum interfectis gladio.
Ibi Idumea et reges eius et omnes duces eius qui dati sunt cum exercitu
suo cum interfectis gladio, et qui cum incircumcisis dormierunt, et cum
his qui descendunt in lacum. Ibi principes aquilonis omnes et univer-
si venatores qui deducti sunt cum interfectis, paventes et in sua
fortitudine confusi, qui dormierunt incircumcisi cum interfectis gladio,
et portaverunt confusionem suam cum his qui descendunt in lacum.
Vidit eos Pharao, et consolatus est super universa multitudine sua,
que interfecta est gladio, Pharao et omnis exercitus eius, ait dominus
deus. Quia dedi terrorem meum in terra viventium, et dormivit in
medio incircumcisorum cum interfectis gladio Pharao et omnis multi-
tudo eius, ait dominus deus. XXXI

Et factum est sermo domini ad me dicens: Fili hominis loquere
ad filios populi tui, et dices ad eos: Terra cum induxero
super eam gladium, et tulerit populus terre virum unum de novissimis
suis, et constituerit eum super se speculatorem, et ille viderit gla-
dium venientem super terram, et cecinerit buccina, et annun-
ciaverit populo; audiens autem quisquis ille est sonum buccine, non
se observaverit, veneritque gladius et tulerit eum, sanguis ipsius super
caput eius erit. Sonum buccine audivit et non se observavit,
sanguis eius in ipso erit. Si autem se custodierit, animam suam sal-
vabit. Quod si speculator viderit gladium venientem, et non
insonuerit buccina, et populus se non custodierit, veneritque gla-
dius et tulerit ex eis animam, ille quidem in iniquitate sua cap-
tus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. Et
tu fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel. Audiens
ergo ex ore meo sermonem, annunciabis eis ex me. Si dicente
me ad impium: Impie morte morieris, non fueris locutus ut
se custodiat impius a via sua, ipse impius in iniquitate sua mo-
rietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem annun-
ciante te ad impium ut a viis suis convertatur, non fuerit conversus a
via sua, ipse in iniquitate sua morietur, porro tu animam
tuam liberasti. Tu ergo fili hominis dic ad domum Israel: Sic locuti
estis dicentes: Iniquitates nostre et peccata nostra super nos sunt, et in
ipsis nos tabescimus. Quomodo ergo vivere poterimus? Dic ad eos:
Vivo ego, dicit dominus deus, nolo mortem impii, sed ut revertatur
impius a via sua et vivat. Convertimini a viis vestris pessimis.
Et quare moriemini domus Israel? Tu itaque fili hominis dic ad
filios populi tui: Iustitia iusti non liberabit eum in quacumque die pec-
caverit, et impietas impii non nocebit ei in quacumque die conver-
sus fuerit ab impietate sua. Et iustus non poterit vivere in
iustitia sua in quacumque die peccaverit. Etiam si dixero iusto quod
vita vivat, et confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem, omnes
iustitie eius oblivioni tradentur, et in iniquitate sua quam
operatus est, in ipsa morietur. Si autem dixero impio: Morte morie-
ris, et egerit penitentiam a peccato suo, feceritque iudicium et iustitiam, et
pignus restituerit ille impius, rapinamque reddiderit

in mandatis vite ambulaverit nec fecerit quicquam iniustum vita vivet & non morietur. Omnia peccata eius que peccavit non imputabuntur ei. Iudicium & iustitiam fecit vita vivet. Et dixerunt filii populi tui: Non est equi ponderis via domini; & ipsorum via iniusta est. Cum enim recesserit iustus a iustitia sua feceritque iniquitates morietur in eis. Et cum recesserit impius ab impietate sua feceritque iudicium & iustitiam vivet in eis. Et dicitis: Non est recta via domini. Unumquemque iuxta vias suas iudicabo de vobis domus Israel. Et factum est in xii. anno in x. mense in v. mensis transmigrationis nostre venit ad me qui fugerat de Ierusalem dicens: Vastata est civitas. Manus autem domini facta fuerat ad me vespere antequam veniret ad me mane; & aperuit os meum & non silui amplius. Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis qui habitant in ruinosis his super humum Israel loquentes aiunt: Unus erat Abraham & hereditate possedit terram; nos autem multi sumus, nobis data est terra in possessionem. Idcirco dices ad eos: Hec dicit dominus deus: Qui in sanguine comeditis & oculos vestros levatis ad immunditias vestras & sanguinem funditis, numquid terram hereditate possidebitis? Stetistis in gladiis vestris, fecistis abhominationes & unusquisque uxorem proximi sui polluit, & terram hereditate possidebitis? Hec dices ad eos: Sic dicit dominus deus: Vivo ego quia qui in ruinosis habitant gladio cadent, & qui in agro est bestiis tradetur ad devorandum; qui autem in presidiis & in speluncis sunt peste morientur. Et dabo terram in solitudinem & desertum, & deficiet superba fortitudo eius, & desolabuntur montes Israel eo quod nullus sit qui per eos transeat. Et scient quia ego dominus cum dedero terram eorum desolatam & desertam propter universas abhominationes suas quas operati sunt. Et tu fili hominis, filii populi tui qui loquuntur de te iuxta muros & in hostiis domorum & dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum loquentes: Venite & audiamus quis sit sermo egrediens a domino. Et veniunt ad te quasi si ingrediatur populus, & sedent coram te populus meus, & audiunt sermones tuos & non faciunt eos, quia in canticum oris sui vertunt illos, & avaritiam suam sequitur cor eorum. Et es eis quasi carmen musicum quod suavi dulcique sono canitur; & audient verba tua & non facient ea. Et cum venerit quod predictum est, ecce enim venit, tunc scient quod propheta fuit inter eos.

XXXIIII

34 Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis propheta de pastoribus Israel, propheta & dices pastoribus: Hec dicit dominus deus: Ve pastoribus Israel qui pascebant semetipsos. Nonne greges pascuntur a pastoribus? Lac comedebatis & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod egrotum non sanastis, quod fractum est non alligastis, & quod abiectum non reduxistis, quod perierat non quesistis, sed cum austeritate imperabatis eis & cum potentia. Et disperse sunt oves mee eo quod non esset pastor, & facte sunt in devorationem omnium bestiarum agri, & disperse sunt. Erraverunt greges mei & non erat qui requireret. Non erat inquam qui requireret. Propterea pastores audite verbum domini. Vivo ego dicit dominus deus, quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam & oves mee in devorationem bestiarum agri eo quod non esset pastor; neque enim quesierunt pastores gregem meum, sed pascebant pastores semetipsos & greges meos non pascebant. Propterea pastores audite verbum domini. Hec dicit dominus deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum & cessare eos faciam ut ultra non pascant gregem meum, nec pascant amplius pastores semetipsos. Et liberabo gregem meum de ore eorum & non erit ultra eis in escam. Quia hec dicit dominus deus: Ecce ego requiram ipse oves meas & visitabo eas. Sicut visitat pastor gregem suum in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum, sic visitabo oves meas & liberabo eas de omnibus locis in quibus disperse fuerant in die nubis & caliginis. Et educam eas de populis & congregabo eas de terris. Et inducam eas in terram suam & pascam eas in montibus Israel in rivis & in cunctis sedibus terre. In pascuis uberrimis pascam eas, & in montibus excelsis Israel erunt pascue earum. Ibi requiescent in herbis virentibus, & in pascuis pinguibus pascentur super montes Israel. Ego pascam oves meas & ego eas accubare faciam dicit dominus deus. Quod perierat requiram, & quod abiectum erat reducam, & quod confractum fuerat alligabo, & quod infirmum fuerat consolidabo, & quod pingue & forte custodiam, & pascam illas in iudicio dicit dominus deus. Ecce ego iudico inter pecus & pecus inter arietem & hyrcum. Nonne satis vobis erat pascua bona depasci? Insuper & reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris. Et cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis. Et oves mee his que conculcata fuerant pascebantur, & que pedes vestri turbaverant hec bibebant. Propterea hec dicit dominus deus ad vos: Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue & macilentum. Pro eo quod lateribus & humeris impingebatis, & cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora donec dispergerentur foras. Et salvabo gregem meum & non erit ultra in rapinam, & iudicabo inter pecus & pecus. Et suscitabo super eas pastorem unum qui pascat eas, & ipse erit eis in servum meum David. Ipse pascet eas & ipse erit eis in pastorem. Ego autem dominus ero eis in deum, & servus meus David princeps in medio eorum. Ego dominus locutus sum. Et faciam cum eis pactum pacis, & cessare faciam bestias pessimas de terra, & qui habitant in deserto securi dormient in saltibus. Et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem, & deducam ymbrem in tempore suo. Pluvie benedictionis erunt. Et dabit lignum agri fructum suum, & terra dabit germen suum. Et erunt in terra sua absque timore, & scient quia ego dominus cum contrivero catenas iugi eorum & eruero eos de manu imperantium sibi. Et non erunt ultra in rapinam gentibus, neque bestie terre devorabunt eos, sed habitabunt confidenter absque terrore. Et suscitabo eis germen nominatum, & non erunt ultra imminuti fame in terra, neque portabunt amplius obprobria gentium. Et scient quia ego dominus deus eorum cum eis, & ipsi populus meus domus Israel, ait dominus deus. Vos autem greges mei greges

pascue mee homines estis, et ego dominus deus vester, dicit dominus deus.
34 Et factus est sermo domini
ad me dicens: Fili hominis pone faciem tuam
adversum montem Seir, et prophetabis ad eum, et dices illi:
Haec dicit dominus deus: Ecce ego ad te mons Seir, et extendam ma-
num meam super te, et dabo te desolatum atque desertum.
Urbes tuas demoliar, et tu desertus eris, et scies quia ego dominus.
eo quod fueris inimicus sempiternus, et concluseris filios Israel in manus
gladii in tempore afflictionis eorum, in tempore iniquitatis extreme.
Propterea vivo ego dicit dominus deus, quoniam sanguini tradam te, et sanguis
te persequetur; et cum sanguinem oderis, sanguis persequetur te.
Et dabo montem Seir desolatum et desertum, et auferam
de eo euntem et redeuntem. Et implebo montes eius occi-
sorum suorum. In collibus tuis et in vallibus tuis atque in torrenti-
bus interfecti gladio cadent. In solitudines sempiternas tra-
dam te, et civitates tue non habitabuntur, et scietis quia ego
dominus deus. Eo quod dixeris: Due gentes et due terre mee erunt,
et hereditate possidebo eas, cum dominus esset ibi. Propterea vivo ego
dicit dominus deus, quia faciam iuxta iram tuam, et secundum zelum
tuum quo fecisti odio habens eos, et notus efficiar per eos cum te iu-
dicavero. Et scies quia ego dominus audivi universa obprobria tua
que locutus es de montibus Israel dicens: Deserti, nobis ad devoran-
dum dati sunt. Et insurrexistis super me ore vestro, et de-
rogastis adversum me verba vestra; ego audivi. Haec
dicit dominus deus: Letante universa terra, in solitudinem
te redigam. Sicuti gavisus es super hereditatem domus
Israel eo quod fuerit dissipata, sic faciam tibi. Dissipatus eris mons
Seir et Idumea omnis, et scient quia ego dominus.
36 Tu autem fili hominis propheta super montem Israel et dices:
Montes Israel audite verbum domini. Haec dicit dominus deus: Eo quod
dixerit inimicus de vobis: Euge, altitudines sempiterne
in hereditatem date sunt nobis. Propterea vaticinare et dic:
Haec dicit dominus deus montibus et collibus, torrentibus, vallibusque
et desertis parietum, et urbibus derelictis que depopulate
sunt, et subsannate a reliquis gentibus per circuitum. Propter-
ea haec dicit dominus deus: Quoniam in igne zeli mei locutus sum
de reliquis gentibus et de Idumea universa, que dederunt
terram meam sibi in hereditatem cum gaudio et toto
corde ex animo, et eiecerunt eam ut vastarent.
Ideo vaticinare super humum Israel et dices montibus et
collibus, iugis et vallibus: Haec dicit dominus deus: Pro eo quod desolati
estis, ecce ego in zelo meo et in furore meo locutus sum,
eo quod confusionem gentium sustinueritis. Ideo haec dicit
dominus deus: Ego levavi manum meam in gentes que in circuitu
vestro sunt, ut ipse confusionem suam portent. Vos autem
montes Israel ramos vestros germinetis, et fructum vestrum
afferatis populo meo Israel; prope enim est ut veniat. Quia ecce ego
ad vos, et convertar ad vos, et arabimini et accipietis se-
mentem. Et multiplicabo in vobis homines omnemque domum
Israel, et habitabuntur civitates, et ruinosa instaurabun-
tur. Et replebo vos hominibus et iumentis, et multiplicabuntur et
crescent. Et habitare vos faciam sicut a principio, bonisque dona-
bo maioribus quam habuistis ab initio, et scietis quia ego dominus. Et
adducam super vos homines populum meum Israel, et hereditate possidebunt
te, et eris eis in hereditatem, et non addes ultra ut absque eis sis.
Haec dicit dominus deus: Pro eo quod dicunt de vobis: Devoratrix hominum es, et
suffocans gentem tuam, propterea homines non comedes amplius, et gentem
tuam non necabis ultra, ait dominus deus. Nec auditam faciam in te amplius
confusionem gentium, et obprobrium populorum nequaquam portabis, et gen-
tem tuam non amittes amplius, ait dominus deus. Et factum est verbum
domini ad me dicens: Fili hominis, domus Israel habitaverunt in humo
sua, et polluerunt eam in viis suis et in studiis suis; iuxta immun-
ditiam menstruate facta est via eorum coram me. Et effudi indig-
nationem meam super eos pro sanguine quem fuderunt super terram,
et in idolis suis polluerunt eam. Et dispersi eos in gentes, et ventila-
ti sunt in terras; iuxta vias eorum et adinventiones iudicavi eos.
Et ingressi sunt ad gentes ad quas introierunt, et polluerunt nomen sanctum
meum, cum diceretur de eis: Populus domini iste est, et de terra eius egressi sunt.
Et peperci nomini sancto meo quod polluerat domus Israel in gentibus
ad quas ingressi sunt. Ideo dices domui Israel: Haec dicit dominus deus:
Non propter vos ego faciam domus Israel, sed propter nomen sanctum meum
quod polluistis in gentibus ad quas intrastis. Et sanctificabo nomen meum sanctum
quod pollutum est inter gentes, quod polluistis in medio earum, ut sciant
gentes quia ego dominus, haec dicit dominus exercituum, cum sanctificatus fuero
in vobis coram eis. Tollam quippe vos de gentibus, et congregabo de u-
niversis terris, et adducam vos in terram vestram. Et effundam
super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inqui-
namentis vestris, et ab universis idolis vestris mundabo vos. Et da-
bo vobis cor novum, et spiritum novum ponam in medio vestri,
et auferam cor lapideum de carne vestra, et dabo vobis cor
carneum. Et spiritum meum ponam in medio vestri, et faciam ut
in preceptis meis ambuletis, et iudicia mea custodiatis
et operemini. Et habitabitis in terra quam dedi patribus vestris,
et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in deum. Et salvabo
vos ex universis inquinamentis vestris. Et vocabo frumentum
et multiplicabo illud, et non imponam in vos famem. Et multipli-
cabo fructum ligni et genimina agri, ut non portetis ultra ob-
probrium famis in gentibus. Et recordabimini viarum vestrarum
pessimarum studiorumque non bonorum, et displicebunt vobis
iniquitates vestre et scelera vestra. Non propter vos faciam ego, ait
dominus deus, notum sit vobis. Confundimini et erubescite super vias
vestras domus Israel. Haec dicit dominus deus: In die qua mundavero vos
ex omnibus iniquitatibus vestris, et habitare fecero urbes, et in-
stauravero ruinosa, et terra deserta fuerit exculta, que quondam
erat desolata in oculis omnis viatoris, dicent: Terra illa in-
culta facta est ut hortus voluptatis, et civitates deserte et de-
stitute atque suffosse munite sederunt. Et scient gentes que-
cumque fuerint in circuitu vestro, quia ego dominus locutus sum. Dis-
sipata edificavi, plantavique inculta, ego dominus locutus
sum et fecerim. Haec dicit dominus deus: Adhuc in hoc invenie-

inveniet me domus Israhel ut faciam eis. et multiplicabo eos
sicut gregem hominum. ut gregem sanctum. ut gregem Ierusalem in sollemp-
nitatibus eius. sic erunt civitates desertae plenae gregibus homi-
num. et scient quia ego Dominus.
Facta est super me manus Domini et eduxit me in spiritu Domini. et dimi-
sit me in medio campi qui erat plenus ossibus. et circumduxit
me per ea in gyro. Erant autem multa valde super faciem campi. sicca-
que vehementer. et dixit ad me. Fili hominis putasne vivent ossa
ista? Et dixi. Domine Deus tu nosti. Et dixit ad me. Vaticinare de
ossibus istis. et dices eis. Ossa arida audite verbum Domini. Haec dicit
Dominus Deus ossibus his. Ecce ego intromittam in vos spiritum et vivetis.
et dabo super vos nervos. et succrescere faciam super vos carnes.
et superextendam in vobis cutem. et dabo vobis spiritum et vivetis.
et scietis quia ego Dominus. Et prophetavi sicut praeceperat mihi. Factus est autem sonitus
prophetante me. et ecce commotio. et accesserunt ossa ad ossa. unumquod-
que ad iuncturam suam. et vidi et ecce super ea nervi et carnes ascende-
runt. et extenta est in eis cutis desuper. et spiritum non habebant. Et dixit ad
me. Vaticinare ad spiritum. vaticinare fili hominis et dices ad spiritum.
Haec dicit Dominus Deus. A quattuor ventis veni spiritus. et insuffla super inter-
fectos istos. et reviviscant. Et prophetavi sicut praeceperat mihi. Et in-
gressus est in ea spiritus. et vixerunt. steteruntque super pedes suos exercitus
grandis nimis valde. Et dixit ad me. Fili hominis ossa haec universa
domus Israhel est. Ipsi dicunt. Aruerunt ossa nostra et periit spes nostra et
abscisi sumus. Propterea vaticinare et dices ad eos. Haec dicit
Dominus Deus. Ecce ego aperiam tumulos vestros. et educam vos
de sepulchris vestris populus meus. et inducam vos in terram Israhel.
Et scietis quia ego Dominus. cum aperuero sepulchra vestra. et eduxero
vos de sepulchris vestris popule meus. et dedero spiritum meum in vobis
et vixeritis. et requiescere vos faciam super humum vestram. et scietis
quia ego Dominus locutus sum. et feci ait Dominus Deus. Et factus est sermo Domini ad
me dicens. Et tu fili hominis sume tibi lignum unum. et scribe super illud
Iudae et filiorum Israhel sociorum eius. et tolle lignum alterum et scribe super
illud Ioseph. et lignum Ephraim et cunctae domus Israhel sociorumque eius.
et adiunge illa unum ad alterum tibi in lignum unum. et erunt in unio-
nem in manu tua. Cum autem dixerint ad te filii populi tui
loquentes. Nonne indicas nobis quid in his tibi velis? loqueris ad eos. Haec
dicit Dominus Deus. Ecce ego assumam lignum Ioseph quod est in manu
Ephraim et tribus Israhel quae sunt ei adiunctae. et dabo eas pariter cum ligno
Iuda et faciam eas in lignum unum. et erunt unum in manu eius.
Erunt autem ligna super quae scripseris in manu tua in oculis eorum.
et dices ad eos. Haec dicit Dominus Deus. Ecce ego assumam filios Israhel
de medio nationum ad quas abierunt. et congregabo eos undique.
et adducam eos ad humum suam. et faciam eos in gentem
unam in terra in montibus Israhel. et rex unus erit omnibus imperans. et non erunt
ultra duae gentes nec dividentur amplius in duo regna. neque
polluentur ultra in idolis suis et abominationibus suis et cunctis
iniquitatibus suis. et salvos eos faciam de universis sedibus
in quibus peccaverunt. et mundabo eos. et erunt mihi populus. et
ego ero eis Deus. et servus meus David rex super eos. et pastor unus
erit omnium eorum. in iudiciis meis ambulabunt et mandata mea
custodient. et facient ea. Et habitabunt super terram quam dedi
servo meo Iacob. in qua habitaverunt patres vestri. et habitabunt
super eam ipsi et filii eorum et filii filiorum eorum usque in sempiternum.
et David servus meus princeps eorum in perpetuum. Et percutiam illis foedus
pacis. pactum sempiternum erit eis. Et fundabo eos. et

multiplicabo. et dabo sanctificationem meam in medio eorum
in perpetuum. et erit tabernaculum meum in eis. et ero eis Deus
et ipsi erunt mihi populus. Et scient gentes quia ego Dominus sanctifi-
cator Israhel cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.
38 Et factus est sermo Domini ad me
dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra Gog.
et terram Magog principem capitis Mosoch. et Thubal et
vaticinare de eo. et dices ad eum. Haec dicit Dominus Deus.
Ecce ego ad te Gog principem capitis Mosoch et Thubal
et circumagam te et ponam frenum in maxillis tuis. et edu-
cam te et omnem exercitum tuum equos et equites vestitos
loricis universos. multitudinem magnam hastam
et clipeum arripientium et gladium. Persae Aethiopes et
Libyes cum eis omnes scutati et galeati. Gomer et universa
agmina eius. domus Thogorma latera aquilonis. et totum
robur eius. populique multi tecum. Praepara et instrue te
et omnem multitudinem tuam quae coacervata est ad te. et esto
eis in praeceptum. Post dies multos visitaberis. In novis-
simo annorum venies ad terram quae reversa est a gladio. et congre-
gata est de populis multis ad montes Israhel qui fuerunt deserti
iugiter. Haec de populis educta est. et habitabunt in ea
confidenter universi. Ascendens autem quasi tempestas venies. et
quasi nubes ut operias terram tu et omnia agmina tua
et populi multi tecum. Haec dicit Dominus Deus. In die illa ascendent
sermones super cor tuum. et cogitabis cogitationem pessimam
et dices. Ascendam ad terram absque muro. veniam ad qui-
escentes habitantesque secure. omnes habitantes sine muro.
vectes et portae non sunt eis. ut diripias spolia et invadas
praedam. ut inferas manum tuam super eos qui deserti fuerant
et postea restituti. et super populum qui est congregatus ex gen-
tibus qui possidere coepit et esse habitator umbilici terrae. Sa-
ba et Dedan et negotiatores Tharsis et omnes leones eius
dicent tibi. Numquid ad sumenda spolia tu venis? Ecce ad
diripiendam praedam congregasti multitudinem tuam
ut tollas argentum et aurum. et auferas supellecti-
lem atque substantiam. et diripias manubias infinitas. Prop-
terea vaticinare fili hominis et dices ad Gog. Haec dicit Dominus Deus.
Numquid non in die illo cum habitaverit populus meus Israhel confiden-
ter scies? et venies de loco tuo a lateribus aquilonis tu et
populi multi tecum. ascensores equorum universi. coetus magnus
et exercitus vehemens. Et ascendes super populum meum Israhel quasi
nubes ut operias terram. In novissimis diebus eris. et addu-
cam te super terram meam. ut sciant gentes me cum
sanctificatus fuero in te in oculis eorum o Gog. Haec dicit Dominus Deus.
Tu ergo ille es de quo locutus sum diebus antiquis in ma-
nu servorum meorum prophetarum Israhel. qui prophetaverunt in diebus illorum
temporum ut adducerem te super eos. Et erit in die illa adventus
Gog super terram Israhel ait Dominus Deus. Ascendet indignatio mea
in furore meo. et in zelo meo in igne irae meae locutus sum.
Quia in die illa erit commotio magna super terram Israhel. et
commovebuntur a facie mea pisces maris. et volucres
caeli. et bestiae agri. et omne reptile quod movetur super ter-
ram. cunctique homines qui sunt super faciem terrae. Et sub-
vertentur montes et cadent sepes. et omnis murus corruet
in terram. Et invocabo adversum eum in cunctis montibus

meis gladium ait dominus deus. Gladius uniuscuiusque in fratrem suum dirigetur. Et iudicabo eum peste et sanguine, et imbre vehementi et lapidibus immensis. Ignem et sulphur pluam super eum et super exercitum eius et super populos multos qui sunt cum eo. Et magnificabor et sanctificabor et notus ero in oculis multarum gentium, et scient quia ego dominus.

Tu autem fili hominis vaticinare adversum gog et dices. Haec dicit dominus deus. Ecce ego super te gog principem capitis mosoch et thubal. et circumagam te et reducam te et ascendere te faciam de lateribus aquilonis et adducam te super montes israhel et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua et sagittas tuas de manu dextera tua deiciam. Super montes israhel cades tu et omnia agmina tua et populi qui sunt tecum. feris avibus omnique volatili et bestiis terrae dedi te ad devorandum. Super faciem agri cades. quia ego locutus sum ait dominus deus. Et immittam ignem in magog et in his qui habitant in insulis confidenter. et scient quia ego dominus. Et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi mei israhel et non polluam nomen sanctum meum amplius. et scient gentes quia ego dominus sanctus israhel. Ecce venit et factum est ait dominus deus. Haec est dies de qua locutus sum. Et egredientur habitatores de civitatibus israhel et succendent et comburent arma, clipeum et hastas, arcum et sagittas et baculos manuum et contos. et succendent ea igne vii annis. et non portabunt ligna de regionibus, neque succident de saltibus, quoniam arma succendent igne. et depraedabuntur eos quibus praedae fuerant, et diripient vastatores vastatores suos ait dominus deus. Et erit. In die illa dabo gog locum nominatum sepulchrum in israhel vallem viatorum ad orientem maris quae obstupescere faciet praetereuntes. et sepelient ibi gog et omnem multitudinem eius. et vocabitur vallis multitudinis gog. Et sepelient eos domus israhel ut mundent terram vii mensibus. Sepeliet autem eum omnis populus terrae. et erit eis nominata dies in qua glorificatus sum ait dominus deus. Et viros iugiter constituent lustrantes terram. qui sepeliant et requirant eos qui remanserant super faciem terrae ut emundent eam. Post menses autem vii quaerere incipient. et circuibunt peragrantes terram. Cumque viderint os hominis statuent iuxta illud titulum, donec sepeliant illud pollinctores in valle multitudinis gog. Nomen autem civitatis amona. et mundabunt terram. Tu autem fili hominis. Haec dicit dominus deus. Dic omni volucri et universis avibus cunctisque bestiis agri. Convenite, properate, concurrite undique ad victimam meam quam ego immolo vobis victimam grandem super montes israhel ut comedatis carnes et bibatis sanguinem. carnes fortium comedetis. et sanguinem principum terrae bibetis. arietum agnorum et hircorum taurorumque et altilium et pinguium omnium. Et comedetis adipem in saturitate et bibetis sanguinem in ebrietatem de victima quam ego immolabo vobis et saturabimini super mensam meam de equo et de equite forti et de universis viris bellatoribus ait dominus deus. Et ponam gloriam meam in gentibus. et videbunt omnes gentes iudicium meum quod fecerim. et manum meam quam posuerim super eos. Et scient domus israhel quia ego dominus deus eorum a die illa et deinceps. Et scient gentes quia in iniquitate sua capta sit domus israhel, eo quod reliquerint me. et abscondi faciem meam ab eis. et tradidi eos in manus hostium. et ceciderunt in gladio universi. Secundum immunditiam eorum et scelus feci eis. et abscondi faciem meam ab eis. Propterea haec dicit dominus deus. Nunc reducam captivitatem iacob. et miserebor omnis domus israhel. et assumam zelum pro nomine meo sancto. et portabunt confusionem suam. et omnem praevaricationem qua praevaricati sunt in me. Cum habitaverint in terra sua confidenter. neminem formidantes. et reduxero eos de populis. et congregavero de terris inimicorum suorum. et sanctificatus fuero in eis in oculis gentium plurimarum. et scient quia ego dominus deus eorum. eo quod transtulerim eos in nationes. et congregaverim eos super terram suam. et non dereliquerim quemquam ex eis ibi. et non abscondam ultra faciem meam ab eis. eo quod effuderim spiritum meum super omnem domum israhel ait dominus deus.

In vicesimo quinto anno transmigrationis nostrae in exordio anni decima mensis. xiiii anno postquam percussa est civitas in ipsa hac die facta est super me manus domini. et adduxit me illuc. In visionibus dei adduxit me in terram israhel. et dimisit me super montem excelsum nimis. super quem erat quasi aedificium civitatis vergentis ad austrum. et introduxit me illuc. Et ecce vir cuius erat species quasi species aeris. et funiculus lineus in manu eius. et calamus mensurae in manu eius. Stabat autem in porta. Et locutus est ad me idem vir. Fili hominis vide oculis tuis. et auribus tuis audi. et pone cor tuum in omnia quae ego ostendam tibi. quia ut ostendantur tibi adductus es huc. Annuntia omnia quae vides domui israhel. Et ecce murus forinsecus in circuitu domus undique. in manu viri calamus mensurae vi cubitorum et palmo. Et mensus est latitudinem aedificii calamo uno. altitudinem quoque calamo uno. Et venit ad portam quae respiciebat viam orientalem. Et ascendit per gradus eius. et mensus est limen portae calamo uno latitudinem. id est limen unum calamo uno in latitudine. et thalamum unum calamo uno in longum et uno calamo in latum. et inter thalamos v cubitos. et limen portae iuxta vestibulum portae intrinsecus calamo uno. et mensus est vestibulum portae octo cubitorum. et frontem eius duobus cubitis. Vestibulum autem portae erat intrinsecus. Porro thalami portae ad viam orientalem tres hinc et tres inde. mensura una trium. et mensura una frontium ex utraque parte. Et mensus est latitudinem liminis portae decem cubitorum. et longitudinem portae xiii cubitorum. et marginem ante thalamos cubiti unius. et cubitus unus finis utrimque. Thalami autem vi cubitorum erant hinc et inde. Et mensus est portam a tecto thalami usque ad tectum eius latitudinem xxv cubitorum. ostium contra ostium. Et fecit frontes per lx cubitos. et ad frontem atrium portae undique per circuitum. et ante faciem portae quae pertingebat usque ad faciem vestibuli portae interioris l cubitos. Et fenestras obliquas in thalamis. et in frontibus eorum quae erant intra portam undique per circuitum. Similiter autem erant in vestibulis fenestrae per gyrum intrinsecus. et ante frontes pictura palmarum caelata. Et eduxit me ad atrium exterius. et ecce gazophylacia et pavimentum stratum lapide in atrio per circuitum. xxx gazophylacia in circuitu pavimenti. et pavimentum in fronte portarum secundum longitudinem portarum erat inferius. Et mensus est latitudinem a facie portae inferioris usque ad frontem atrii interioris extrinsecus centum cubitos ad orientem et ad aquilonem.

ad portam quae respiciebat viam aquilonis atrii exte-
rioris mensus est tam in longitudinem quam in latitudi-
nem. et thalamos eius tres hinc. et tres inde. et fron-
tem eius et vestibulum eius secundum mensuram portae
prioris. l. cubitorum longitudinem eius. et latitudinem
xxv. cubitorum. Fenestrae autem eius et vestibulum et
sculpturae secundum mensuram portae quae respiciebat ad orien-
tem. et vii. graduum erat ascensus eius. et vestibulum
ante eam. et porta atrii interioris contra portam aquilonis
et orientalem. et mensus est a porta usque ad portam centum
cubitos. Et eduxit me ad viam australem. et ecce
porta quae respiciebat ad austrum. Et mensus est frontem
eius et vestibulum eius iuxta mensuras superiores. et fenestras
eius et vestibula in circuitu. sicut fenestras ceteras. l. cubi-
torum longitudinem et latitudinem. xxv. cubitorum.
et in gradibus. vii. ascendebant ad eam. et vestibulum
ante fores eius. et caelatae palmae erant. una hinc et al-
tera inde in fronte eius. et porta atrii interioris in via
australi. et mensus est a porta usque ad portam in via austr-
ali centum cubitos. Et introduxit me in atrium interius
ad portam australem. et mensus est portam iuxta mensuras
superiores thalamum eius et frontem eius et vestibulum eius
eisdem mensuris. et fenestras eius et vestibulum eius in cir-
cuitu. l. cubitos longitudinis et latitudinis. xxv.
cubitos. et vestibulum per gyrum et longitudinem
xxv. cubitorum et latitudinem. v. cubitorum.
et vestibulum eius ad atrium exterius. et palmae eius in
fronte. et viii. gradus erant quibus ascendebatur
per eam. Et introduxit me in atrium interius per viam
orientalem. et mensus est portam secundum mensuras supe-
riores. et thalamum eius et frontem eius et vestibula eius sicut supra.
et fenestras eius et vestibula eius in circuitu. longitudinem
l. cubitorum et latitudinem. xxv. cubitorum. et vestibulum
eius id est atrii exterioris et palmae caelatae in fronte eius hinc et
inde. et in viii. gradibus ascensus eius. Et introduxit me ad
portam quae respiciebat ad aquilonem. et mensus est secundum
mensuras superiores. et thalamum eius et frontem eius. et vestibulum
eius et fenestras eius per circuitum longitudine eius l. cubitorum
et latitudine. xxv. cubitorum. Vestibulum eius respiciebat
ad atrium exterius. et caelatura palmarum in fronte eius hinc et
inde. et in viii. gradibus ascensus eius. et per singula gazo-
phylacia ostium in frontibus portarum. et ibi lavabant
holocaustum. et in vestibulo portae duae mensae hinc. et
duae mensae inde. ut immoletur super eas holocaustum et pro
peccato et pro delicto. et ad latus exterius quod ascendit ad ostium portae
quae pergit ad aquilonem duae mensae. et ad latus alterum ante ve-
stibulum portae duae mensae. iiii. mensae hinc. et iiii. mensae inde.
per latera portae viii. mensae erant super quas immolabant. Qua-
tuor autem mensae ad holocaustum de lapidibus quadris exstructae lon-
gitudine cubiti unius et dimidii. et latitudine cubiti unius
et dimidii. et altitudine cubiti unius. super quas ponant vasa in
quibus immolatur holocaustum et victima. et labia earum pal-
mi unius reflexa intrinsecus per circuitum. Super mensas autem
carnes oblationis. Et extra portam interiorem gazophylacia
cantorum in atrio interiori quod erat in latere portae respicientis

ad aquilonem. et facies eorum contra viam australem. una ex
latere portae orientalis quae respiciebat ad viam aquilonis. Et
dixit ad me. Hoc est gazophylacium quod respicit viam me-
ridianam sacerdotum qui excubant in custodiis templi. Porro
gazophylacium quod respicit ad viam aquilonis sacerdotum erit
qui excubant ad ministerium altaris. Isti sunt filii Sadoch qui ac-
cedunt de filiis Levi ad Dominum ut ministrent ei. Et mensus est
atrium longitudine. c. cubitorum. et latitudine. c. cubitorum
per quadrum. et altare ante faciem templi. et mensus est vestibulum
v. cubitis hinc et v. cubitis inde. et latitudinem portae
trium cubitorum hinc. et trium cubitorum inde. Longitudi-
nem autem vestibuli. xx. cubitorum. et latitudinem. xi. cubitorum
et viii. gradibus ascendebatur ad eam. et columnae erant
in frontibus. una hinc et altera inde.

41 [E]t introduxit me in templum. et mensus est frontes.
sex cubitos latitudinis hinc. et vi. cubitos latitu-
dinis inde. latitudinem tabernaculi. et latitudo portae. x. cu-
bitorum erat. et latera portae. v. cubitis hinc et v. cubitis
inde. Et mensus est longitudinem eius. xl. cubitorum. et latitu-
dinem. xx. cubitorum ante faciem templi. Et dixit ad me. Hoc est
sanctum sanctorum. Et mensus est parietem domus. vi. cubitorum. et lati-
tudinem lateris. iiii. cubitorum undique per circuitum domus. Latera
autem latus ad latus bis. xxxiii. et erant eminentia quae
ingrederentur per parietem domus in lateribus per circuitum ut continerent
et non attingerent parietem templi. et platea erat in ro-
tundum ascendens sursum per cocleam. et in cenaculum tem-
pli deferebat per gyrum. Idcirco latius erat templum in su-
perioribus. et sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in
medium. Et vidi in domo altitudinem per circuitum fundata
latera ad mensuram calami vi. spatio cubitorum. et latitu-
dinem per parietem lateris forinsecus. v. cubitorum. et erat in-
terior domus in lateribus domus. et inter gazophylacia latitudinem
xx. cubitorum in circuitu domus undique. et ostium lateris ad orationem.
ostium unum ad viam aquilonis et ostium unum ad viam
australem. et latitudinem loci ad orationem v. cubitorum in cir-
cuitu. Et aedificium quod erat separatum versumque ad viam re-
spicientem ad mare latitudinis. lxx. cubitorum. paries
autem aedificii. v. cubitorum latitudinis in circuitu. et lon-
gitudo eius. xc. cubitorum. quod separatum erat aedificium et parietes
eius longitudinis. c. cubitorum. Et mensus est longitudinem
aedificii contra faciem eius quod erat separatum ad orientem. haec
extremas ex utraque parte. c. cubitorum. et templum interius et vestibula
atrii. limina et fenestras obliquas et ethecas in circuitu
per tres partes contra uniuscuiusque limen. stratumque ligno per gyrum
in circuitu. Terra autem usque ad fenestras. et fenestrae clausae
super ostia usque ad domum interiorem. et forinsecus per omnem pa-
rietem in circuitu. intrinsecus et forinsecus per omnem parietem in
circuitu ad mensuram. et fabrefacta cherubim et palmae. et
palma inter cherub et cherub. Duasque facies habebat cherub
faciem hominis iuxta palmam ex una parte expressam. et faciem
leonis iuxta palmam ex alia parte expressam per omnem domum
in circuitu de terra usque ad superiorem partem cherubim. et
palmae caelatae erant in pariete templi. Limen quadran-
gulum et facies sanctuarii aspectus contra aspectum altaris lig-
nei trium cubitorum altitudo. et longitudo eius duorum

cubitorum et angulus eius et longitudo eius et parietes eius lignei.
Et locutus est ad me. Hec est mensa coram domino. Et duo ostia erant
in templo et in sanctuario. Et in duobus ostiis ex utraque parte bi-
na erant ostiola que in se invicem plicabantur. Bina enim ostia
erant ex utraque parte ostiorum. Et celata erant in ipsis ostiis templi
cherubin et sculptura palmarum, sicut in parietibus quoque expressa
erant. Quam ob rem et erant grossiora ligna in vestibuli fron-
te forinsecus. Super que fenestre oblique et similitudo palmarum
hinc atque inde in humerulis vestibuli secundum latera domus
latitudinemque parietum.
42 Et eduxit me in atrium exterius per viam ducentem
ad aquilonem, et eduxit me in gazophilacium quod
erat contra separatum edificium et contra edem vergentem ad aquilo-
nem in facie longitudinis .c. cubitos ostii aquilonis
et latitudinis .l. cubitos contra .xx. cubitos atrii interioris, et contra
pavimentum stratum lapide atrii exterioris, ubi erat porticus iun-
cta porticui triplici. Et ante gazophilacia deambulacio .x. cu-
bitorum latitudinis, et ad interiora respiciens vie cubiti unius.
Et ostia eorum ad aquilonem, ubi erant gazophilacia in superio-
ribus humiliora, quia supportabant porticus que ex illis emi-
nebant de inferioribus et de mediis edificii. Tristega enim
erant, et non habebant columpnas sicut erant columpne atriorum.
Propterea eminebant de inferioribus et de mediis a terra cubitis
.l. Et peribolus exterior secundum gazophilacia que erant in via atrii ex-
terioris ante gazophilacia. Longitudo eius .l. cubitorum, quia
longitudo erat gazophilaciorum atrii exterioris .l. cubitorum,
et longitudo ante faciem templi .c. cubitorum. Et erat subter
gazophilacia hec introitus ab oriente ingredientium in ea de
atrio exteriori. In latitudine periboli atrii quod erat contra viam
orientalem in faciem edificii separati, et erant ante edifici-
um gazophilacia, et via ante faciem eorum iuxta similitudinem
gazophilaciorum que erant in via aquilonis; secundum longitudinem
eorum sic et latitudo eorum, et omnis introitus eorum et similitudines et
ostia eorum. Secundum ostia gazophilaciorum que erant in via respiciente
ad notum, ostium in capite vie, que via erat ante vestibu-
lum separatum per viam orientalem ingredientibus. Et dixit ad
me: Gazophilacia aquilonis et gazophilacia austri
que sunt ante edificium separatum, hec sunt gazophilacia sancta, in quibus
vescuntur sacerdotes qui appropinquant ad dominum in sancta sanctorum.
Ibi ponent sancta sanctorum et oblationes pro peccato et pro delicto. Locus
enim sanctus est. Cum autem ingressi fuerint sacerdotes de sanctis in atrium
exterius, et ibi reponent vestimenta sua in quibus ministrant,
quia sancta sunt. vestienturque vestimentis aliis et sic procedant ad
populum. Cumque complesset mensuras domus interioris eduxit me
per viam porte que respiciebat ad viam orientalem, et mensus est
eam undique per circuitum. Mensus est autem contra ventum orientalem
calamo mensure per circuitum quingentos calamos in calamo
mensure per circuitum. Et mensus est contra ventum aquilonis quingentos
calamos in calamo mensure per gyrum. Et ad ventum aust-
rum mensus est quingentos calamos in calamo mensure per
circuitum. Et ad ventum occidentalem mensus est quingentos ca-
lamos in calamo mensure. Per quattuor ventos mensus est
murum eius undique per circuitum longitudinem quingentorum
cubitorum et latitudinem quingentorum cubitorum divi-
dentem inter sanctuarium et vulgi locum.

Et eduxit me ad portam que
respiciebat ad viam orientalem. Et vox erat ei
quasi vox aquarum multarum. Ecce gloria dei israel ingrediebatur
per viam orientalem, et vox erat ei quasi vox aquarum
multarum, et terra splendebat a maiestate eius. Et vidi
visionem secundum speciem quam videram quando venit ut disp-
erderet civitatem, et species secundum aspectum quem videram iuxta
fluvium chobar. Et cecidi super faciem meam, et maiestas
domini templum per viam porte que respiciebat ad orientem.
Et levavit me spiritus, et introduxit me in atrium interius.
Et ecce repleta erat gloria domini domus. Et audivi loquentem
ad me de domo, et vir qui stabat iuxta me dixit ad
me: Fili hominis, locus solii mei et locus vestigiorum pe-
dum meorum, ubi habito in medio filiorum israel in eternum.
Et non polluent ultra domus israel nomen sanctum meum ipsi et reges
eorum in fornicationibus suis et in ruinis regum suorum
et in excelsis. Qui fabricati sunt limen suum iuxta limen
meum et postes suos iuxta postes meos, et murus erat
inter me et eos. Et polluerunt nomen sanctum meum in abho-
minationibus quas fecerunt. Propter quod consumpsi eos in ira
mea. Nunc ergo repellant procul fornicationem meam suam
et ruinam regum suorum a me, et habitabo in medio eorum
semper. Tu autem fili hominis ostende domui israel templum
et confundantur ab iniquitatibus suis, et metiantur fab-
ricam et erubescant ex omnibus que fecerunt. Figuram do-
mus et fabrice eius exitus et introitus et omnem descriptionem eius
et universa precepta eius cunctumque ordinem eius. Et omnes
leges eius ostendes eis, et scribes in oculis eorum ut cu-
stodiant omnes descriptiones eius et precepta illius et faci-
ant ea. Ista est lex in summitate montis. Omnis finis eius
in circuitu sanctum sanctorum. Hec lex est ergo domus. Iste autem men-
sure altaris in cubito verissimo qui habebat cubi-
tum et palmum. In sinu eius erat cubitus et cubitus
in latitudine, et diffinitio eius usque ad labium et in
circuitu palmus unus. Hec quoque erat fossa altaris. Et
de sinu terre usque ad crepidinem novissimam duo cu-
biti et latitudo cubiti unius, et a crepidine minori
usque ad crepidinem maiorem quattuor cubiti, et la-
titudo unius cubiti. Ipse autem ariel .iiii.or et ab
.xii. cubitorum in longitudine per duodecim cubitos la-
titudinis cubitorum, et ab ariel usque ad sursum cornua
quattuor. Et ariel .xii. cubitorum in longitudine
per duodecim cubitos longitudinis latitudinis qua-
drangulum equis lateribus, et crepido .xiiii.or cubitorum lon-
gitudinis per .xiiii. cubitos latitudinis in .iiii.or an-
gulis eius, et corona in circuitu eius dimidii cubiti, et sinus
eius unius cubiti per circuitum. Gradus autem eius versi ad
orientem. Et dixit ad me: Fili hominis, hec dicit dominus
deus: Hii sunt ritus altaris. In quacumque die fuerit
fabricatum ut offeratur super illud holocaustum et
effundatur sanguis, et dabis sadoch sacerdotibus et levi-
tis qui sunt de semine sadoch qui accedunt ad me,
ait dominus deus, ut offerant mihi vitulum de armento pro
peccato. Et assumens de sanguine eius pones super .iiii.or
cornua eius et super .iiii.or angulos crepidinis et super

coronam in circuitu et mundabis illud et expiabis. Et tolles vi-
tulum qui oblatus fuerit pro peccato et comburetur in separato
loco domus extra sanctuarium. Et in die secunda offeres hyrcum
caprarum inmaculatum pro peccato et expiabunt altare sicut expi-
averunt in vitulo. Cumque compleveris expians illud offeres
vitulum de armento inmaculatum et arietem de grege inma-
culatum. Et offeres eos in conspectu domini et mittent sacerdotes
super eos sal et offerent eos in holocaustum domino. Septem die-
bus facies hyrcum pro peccato cotidie et vitulum de ar-
mento et arietem de pecoribus inmaculatos offerent. Septem
diebus expiabunt altare et mundabunt illud et imple-
bunt manum eius. Expletis autem diebus in die octava et
ultra facient sacerdotes super altare holocausta vestra et que
pro pace offerunt et placatus ero vobis ait dominus deus.

Et convertit me ad viam porte
sanctuarii exterioris que respiciebat ad orientem
et erat clausa. Et dixit dominus ad me: Porta hec clausa erit
et vir non transiet per eam, quoniam dominus deus israel ingressus est per eam,
eritque clausa principi. Princeps ipse sedebit in ea ut
comedat panem coram domino. Per viam porte vesti-
buli ingredietur et per viam eius egredietur. Et adduxit me
per viam porte aquilonis in conspectu domus. Et vi-
di et ecce implevit gloria domini domum domini et cecidi in faciem
meam. Et dixit ad me dominus: Fili hominis pone cor tuum [illegible]
et vide oculis tuis et auribus tuis audi omnia que ego
loquor ad te de universis cerimoniis domus domini et de cunctis
legibus eius et pones cor tuum in viis templi per omnes exitus
sanctuarii et dices ad exasperantem me domum israel. Hec dicit dominus
deus: Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus israel eo quod
inducitis filios alienos incircumcisos corde et incir-
cumcisos carne ut sint in sanctuario meo et polluant do-
mum meam et offertis panes meos adipem et sanguinem
et dissolvitis pactum meum in omnibus sceleribus vestris et non
servastis precepta sanctuarii mei et posuistis custodes
observationum mearum in sanctuario meo vobismet ipsis.
Hec dicit dominus deus: Omnis alienigena incircumcisus cor-
de et incircumcisus carne non ingredietur sanctuarium meum,
omnis filius alienus qui est in medio filiorum israel. Sed et levite
qui longe recesserunt a me in errore filiorum israel et erraverunt
a me post idola sua et portaverunt iniquitatem suam,
erunt in sanctuario meo editui et ianitores portarum domus
et ministri domus. Ipsi mactabunt holocausta et victimas
populi et ipsi stabunt in conspectu eorum ut ministrent eis pro eo quod
ministraverunt illis in conspectu idolorum suorum et facti sunt
domui israel in offendiculum iniquitatis. Idcirco levavi manum
meam super eos dicit dominus deus et portabunt iniquitatem suam
et non appropinquabunt ad me ut sacerdotio fungantur mi-
hi neque accedent ad omne sanctuarium meum iuxta sancta sanctorum, sed
portabunt confusionem suam et scelera sua que fecerunt. Et da-
bo eos ianitores domus in omni ministerio eius et universis que
fiunt in ea. Sacerdotes autem et levite filii sadoch qui custodi-
erunt cerimonias sanctuarii mei cum errarent filii israel a me,
ipsi accedent ad me ut ministrent mihi et custodiant
cerimonias meas, stabunt in conspectu meo ut offerant
mihi adipem et sanguinem ait dominus deus. Ipsi ingredientur
sanctuarium meum et ipsi accedent ad mensam meam ut mi-
nistrent mihi et custodiant cerimonias meas. Cumque ingre-
dientur portas atrii interioris vestibus lineis induentur
nec ascendet super eos quicquam laneum quando ministrant in portis
atrii interioris et intrinsecus. Vitte linee erunt in capitibus
eorum et feminalia linea erunt in lumbis eorum et non accingentur
in sudore. Cumque egredientur atrium exterius ad populum exuent
se vestimentis aliis et non sanctificabunt populum in vestibus suis
in quibus ministraverant et reponent ea in gazophilacio sanctu-
arii et vestient se vestimentis aliis et non sanctificabunt populum
in vestibus suis. Caput autem non radent neque comam
nutrient sed tondentes attondent capita sua. Et vinum
non bibet omnis sacerdos quando ingressurus est atrium interius. Et vi-
duam et repudiatam non accipient uxores sed virgines
de semine domus israel sed et viduam que fuerit vidua a sa-
cerdote accipient. Et populum meum docebunt quid sit inter
sanctum et pollutum et inter mundum et inmundum ostendent
eis. Et cum fuerit controversia stabunt in iudiciis meis et iudica-
bunt leges meas et precepta mea in omnibus sollempnitatibus
meis custodient et sabbata mea sanctificabunt. Et ad mortuum
hominem non ingredientur ne polluantur nisi ad patrem et matrem
et filium et filiam et fratrem et sororem que alterum virum non
habuit in quibus contaminabuntur. Et postquam fuerit emundatus septem
dies numerabuntur ei et in die introitus sui in sanctuarium
ad atrium interius ut ministret mihi in sanctuario meo
offeret pro peccato suo ait dominus deus. Non erit autem eis hereditas:
ego hereditas eorum et possessionem eorum non dabitis eis in israel,
ego enim possessio eorum. Victimam et pro peccato et pro
delicto comedent et omne votum in israel ipsorum erit. Et
primitiva omnium pecorum primogenitorum et omnia libamina ex
omnibus que offerunt sacerdotum erunt et primitiva ciborum
vestrorum dabitis sacerdoti ut reponat benedictionem domui
sue. Omne morticinum et captum a bestia de avibus
et de pecoribus non comedent sacerdotes.

45 Cumque ceperitis terram dividere sortito separate primitias
domino sanctificatum de terra longitudinem
viginti .v. milia et latitudinem .x. milia. Sanctifica-
tum erit in omni termino eius per circuitum. Et erit ex omni
parte sanctificatum quingentos per quingentos quadrifariam
per circuitum et .l. cubitis in suburbana eius per gyrum.
Et a mensura ista mensurabis longitudinem .xxv. milium
et latitudinem .x. milium et in ipso erit templum
sanctumque sanctorum. Sanctificatum erit de terra sacerdotibus et ministris
sanctuarii qui accedunt ad ministerium domini et erit
eis locus in domos et in sanctuarium sanctitatis. .xx. autem .v.
milia longitudinis et .x. milia latitudinis erunt
levitis qui ministrant domui ipsi possidebunt gazo-
phylacia .xx. Et possessionem civitatis dabitis .v. mi-
lia latitudinis et longitudinis .xxv. milia secundum
separationem sanctuarii omni domui israel. Principi quoque hinc
et inde in separationem sanctuarii et in possessionem civita-
tis et contra faciem separationis sanctuarii et contra faciem pos-
sessionis urbis a latere maris usque ad mare et a latere
orientis usque ad orientem. Longitudinem autem iuxta
unamquamque partium a termino occidentali usque ad

orientalem de terra erit possessio in Israel et non depopulabuntur ultra principes populum meum. Sed terram dabunt domui Israel secundum tribus eorum. Hec dicit dominus Deus. Sufficiat uobis principes Israel iniquitatem et rapinas intermittite et iudicium et iustitiam facite. Separate confinia uestra a populo meo, ait dominus Deus. Statera iusta, ephi iustum et bathus iustus erit uobis. Ephi et bathus equalia et unius mensure erunt, ut capiat decimam partem chori bathus, et decimam partem chori ephi. Iuxta mensuram chori erit equa libratio eorum. Siclus autem .x. obolos habebit. Porro uiginti sicli et .xxv. sicli minam faciunt. Hee sunt primitie quas tolletis: sextam partem ephi de choro frumenti, et sextam partem ephi de choro ordei. Mensura quoque olei: bathus olei .x. pars chori est, et .x. bathi chorum faciunt, quia .x. bathi implent chorum. Et arietem unum de grege ducentorum de his que nutriunt Israel in sacrificium et in holocaustum et in pacifica ad expiandum pro eis, ait dominus Deus. Omnis populus terre tenebitur primitiis his principi Israel, et super principem erunt holocausta et sacrificium et libamina. In sollempnitatibus et kalendis et in sabbatis et in uniuersis sollempnitatibus domus Israel ipse faciet pro peccato sacrificium et holocaustum et pacifica ad expiandum pro domo Israel. Hec dicit dominus Deus. In primo mense una mensis sumens uitulum de armento immaculatum et expiabis sanctuarium. Et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato et ponet in postibus domus et in .iiii. angulis crepidinis altaris et in postibus porte atrii interioris. Et sic facies in septimo mensis pro unoquoque qui ignorauit et errore deceptus est. Et expiabis pro domo. In primo mense .xiiii. die mensis erit uobis phase sollempnitas. Septem diebus azima comedentur. Et faciet princeps in die illa pro se et pro uniuerso populo terre uitulum pro peccato. Et in .vii. dierum faciet sollempnitatem holocaustum domino, septem uitulos et .vii. arietes immaculatos cotidie .vii. diebus. Et pro peccato hircum caprarum cotidie. Et sacrificium ephi per uitulum et ephi per arietem faciet, et olei hyn per singula ephi. Septimo mense .xv. die mensis in sollempnitate faciet sicut supra dicta sunt per .vii. dies tam pro peccato quam pro holocausto et in sacrificio et in oleo.

Hec dicit dominus Deus. Porta atrii interioris que respicit ad orientem erit clausa .vi. diebus in quibus opus fit. Die autem sabbati aperietur, sed et in die kalendarum aperietur. Et intrabit princeps per uiam uestibuli porte deforis et stabit in limine porte. Et facient sacerdotes holocaustum eius et pacifica eius, et adorabit super limen porte et egredietur. Porta autem non claudetur usque ad uesperam. Et adorabit populus terre ad ostium porte illius in sabbatis et in kalendis coram domino. Holocaustum autem hoc offeret princeps domino in die sabbati, sex agnos immaculatos et arietem immaculatum, et sacrificium ephi per arietem. In agnis autem sacrificium quod dederit manus eius et olei hyn per singula ephi. In die autem kalendarum uitulum de armento immaculatum, et sex agni et arietes immaculati erunt, et ephi per uitulum, ephi quoque per arietem faciet sacrificium. De agnis autem sicut inuenerit manus eius, et olei hyn per singula ephi. Cumque ingressurus est princeps, per uiam uestibuli porte ingrediatur et per eandem uiam exeat. Et cum intrabit populus terre in conspectu domini in sollempnitatibus, qui ingreditur per portam aquilonis ut adoret egrediatur per uiam porte meridiane. Porro qui ingreditur per uiam porte meridiane egrediatur per uiam porte aquilonis. Non reuertetur per uiam porte per quam ingressus est, sed e regione illius egredietur. Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingredietur et cum egredientibus egredietur. Et in nundinis et sollempnitatibus erit sacrificium ephi per uitulum et ephi per arietem. In agnis erit sacrificium sicut inuenerit manus eius, et olei hyn per singula ephi. Cum autem fecerit princeps spontaneum holocaustum aut pacifica uoluntaria domino, aperietur ei porta que respicit ad orientem, et faciet holocaustum suum et pacifica sua sicut fieri solet in die sabbati, et egredietur, claudeturque porta postquam exierit. Et agnum eiusdem anni immaculatum faciet holocaustum cotidie domino. Semper mane faciet illud. Et faciet sacrificium super eo cata mane mane sextam partem ephi, et de oleo tertiam partem hyn, ut misceatur simile sacrificium domino legitimum iuge atque perpetuum. Faciet agnum et sacrificium et oleum cata mane mane holocaustum sempiternum. Hec dicit dominus Deus. Si dederit princeps aliquam donum de filiis suis, hereditas eius filiorum suorum erit; possidebunt eam hereditarie. Si autem dederit legatum de hereditate sua uni seruorum suorum, erit illius usque ad annum remissionis, et reuertetur ad principem. Hereditas autem eius filiis eius erit. Et accipiet princeps de hereditate populi per uiolentiam et de possessione eorum. Sed de possessione sua hereditatem dabit filiis suis, ut non dispergatur populus meus unusquisque a possessione sua. Et introduxit me per ingressum qui erat ex latere porte in gazophilatia sanctuarii ad sacerdotes que respiciebant ad aquilonem. Et erat ibi locus uergens ad occidentem. Et dixit ad me: Iste est locus ubi coquent sacerdotes pro peccato et pro delicto, ubi coquent sacrificium, ut non efferant in atrium exterius et sanctificetur populus. Et eduxit me in atrium exterius et circumduxit me per .iiii. angulos atrii. Et ecce atriola singula per angulos atrii. In .iiii. angulis atrii atriola disposita .xl. cubitorum per longum et .xxx. per latum. Mensure unius .iiii. erant. Et paries per circuitum ambiens .iiii. atriola, et culine fabricate erant subter porticus per gyrum. Et dixit ad me: Hec est domus culinarum in qua coquent ministri domus domini uictimas populi.

Et conuertit me ad portam domus. Et ecce aque egrediebantur subter limen domus ad orientem. Facies enim domus respiciebat ad orientem. Aque autem

descendebant in latus templi dextrum ad meridiem altaris.
Et eduxit me ad uiam porte aquilonis et conuertit me
ad uiam foras portam exteriorem uiam que respiciebat
ad orientem. Et ecce aque redundantes a latere dextro. Cum
egrederetur uir ad orientem qui habebat funiculum in manu sua.
et mensus est mille cubitos et traduxit me per aquam usque ad ta
los. Rursumque et mensus est mille et traduxit me per aquam
usque ad genua. Rursumque mensus est mille et traduxit
me per aquam usque ad renes. Et mensus est mille torrentem
quem non potui pertransire, quoniam intumuerant aque profunde
torrentis qui non potest transuadari. Et dixit ad me. Certe ui
disti fili hominis. et duxit me et conuertit me ad ripam
torrentis. Cumque me conuertissem. ecce in ripa torrentis
ligna multa nimis ex utraque parte. Et ait ad me. Aque
iste que egrediuntur ad tumulos sabuli orientalis et descen
dunt ad plana deserti intrabunt mare et exibunt et sana
buntur aque. Et omnis anima uiuens que serpit quocumque uenerit
torrens uiuet. Et erunt pisces multi satis postquam uenerint
illuc aque iste et sanabuntur. Et uiuent omnia ad que
uenerit torrens. uiuent et stabunt super illas piscato
res. et ab engaddi usque ad engallim siccatio sage
narum erit. Plurime species erunt piscium eius sicut
pisces maris magni multitudinis nimie. Litora autem
eius et in paludibus non sanabuntur. quia in sa
linas dabuntur. et super torrentem orietur in ripis eius
ex omni parte et omne lignum pomiferum. Non defluet
folium ex eo. et non deficiet fructus eius. Per singulos menses
afferet primitiua. quia aque eius de sanctuario egre
dientur. et erunt fructus eius in cibum. et folia eius ad
medicinam. Hec dicit dominus deus. Hic est terminus in quo
possidebitis terram in .xii. tribubus israel. quia ioseph duplicem
funiculum habet. Possidebitis autem eam singuli eque ut frater
suus super quam leuaui manum meam. ut darem patribus
uestris. et cadet hec terra uobis in possessionem. Hic autem terminus
terre ad plagam septentrionalem. a mari magno uia
bethlon uenientibus sedada. emath. beroth. sabaim.
que est inter medium damasci et confinium emath. domus
thicon que est iuxta terminos auran. et erit terminus a
mari usque ad atrium enon. terminus damasci. et ab aqui
lone usque ad aquilonem terminus emath. plaga autem septen
trionalis. Porro plaga orientalis de medio auran
et de medio damasci. et de medio galaad. et de medio
terre israel iordanis disterminans ad mare orientale. me
tiemini plagam orientalem. plaga autem orientalis
meridiana a thamar usque ad aquas contradictionis cades et
torrens usque ad mare magnum. et plagam ad meri
diem australem. et plaga maris est mare magnum
a confinio per directum. donec uenias emath. Hec est
plaga maris. et diuidetis terram istam uobis per

tribus israel. et mittetis eam hereditatem uobis. et adue
nis qui accesserint ad uos. qui genuerint filios
in medio uestrum. Et erunt uobis sicut indige
ne inter filios israel. In tribu autem quacumque
fuerit aduena ibi dabitis possessionem illi ait
dominus deus.

Et hec nomina tribuum a finibus aquilo
nis iuxta uiam methalon pergentibus
emath. atrium enon. terminus damasci ab aqui
lone iuxta emath. Et erit ei plaga orientalis
mare dan una. Et a termino dan a plaga o
rientali usque ad plagam maris. Nep
talim una. et super terminum neptalim
a plaga orientalis usque ad plagam maris
manasse una. Et super terminum manasse a
plaga orientali usque ad plagam effraim
una. Et super terminum effraim a plaga
orientali usque ad plagam maris ruben u
na. Et super terminum ruben a plaga orientali
usque ad plagam aser una. Et super terminum
aser a plaga orientali usque ad plagam maris
ruben una. Et super terminum ruben a pla
ga orientali usque ad plagam maris iuda una.
Et super terminum iuda a plaga orientali usque
ad plagam maris erunt primicie quas sepa
rabitis .xxv. milibus latitudinis et longitu
dinis. sicut singule partes a plaga orientali usque
ad plagam maris. et erit sanctuarium in medio
eius. Primicie quas separabitis domino longitudo .xxv. milibus.
latitudo .x. milia. Hee autem erunt primicie sanctuarii sacerdo
tum ad aquilonem longitudinis .xxv. milia. et ad mare
latitudinis .x. milia. sed et ad orientem latitudinis .x. milia.
et ad meridiem longitudinis .xxv. milia. Et erit sanctuarium
domini in medio eius. sacerdotibus sanctuarium erit de filiis sa
doch qui custodierunt ceremonias meas. et non errauerunt cum
errarent filii israel sicut errauerunt et leuite. et erunt
eis primicie de primiciis terre sanctum sanctorum iuxta terminum le
uitarum. Sed et leuitis similiter iuxta fines sacerdotum .xxv. milia lon
gitudinis et latitudinis .x. milia. Omnis longitudo .xxv. milia et lati
tudo .x. milia. Et non uendent ex eo neque mutabunt nec trans
ferentur primicie terre quia sanctificate sunt domino. Quin
que milia autem que supersunt in latitudine per
.xxv. milia prophana erunt urbis in habitaculum et in subur
bana. Et erit ciuitas in medio eius. et hee mensure
eius. ad plagam septentrionalem quingenta et .iiii. milia. et ad pla. meridianam. quingenta et
pla. ori. quingenta et .iiii. milia. et ad pla. occi. quingenta et .iiii. .iiii. milia. et ad
milia. Erunt autem suburbana ciuitatis ad aquilonem .ccl. et in meridie
.ccl. et ad orientem .ccl. et ad mare .ccl. Quod autem reliquum
fuerit in longitudine secundum primicias sanctuarii .x. milia in oriente.
et .x. milia in occidente erunt sicut primicie sanctuarii et erunt fruges
eius in panes his qui seruiunt ciuitati. Seruientes autem
ciuitati operabuntur ex omnibus tribubus israel. Omnes primicie
.xxv. milia per .xxv. milia in quadrum separabuntur in primicias sanctuarii

et in possessionem civitatis. Quod autem reliquum fuerit principis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii et possessionis civitatis e regione .xxv. milium primitiarum usque ad terminum orientalem, sed et ad mare e regione .xxv. milium usque ad terminum maris similiter in partibus principis erit. Et erunt primitiae sanctuarii et sanctuarium templi in medio eius. De possessione autem levitarum et de possessione civitatis in medio partium principis erit inter terminum Iuda et inter terminum Beniamin et ad principem pertinebit. Et reliquis tribubus a plaga orientali usque ad plagam occidentalem Ysachar una. Et super terminum Ysachar a plaga orientali usque ad plagam occidentalem Zabulon una. Et super terminum Zabulon a plaga orientali usque ad plagam maris Gad una. Et super terminum Gad ad plagam austri australem in meridiem. Et erit finis de Thamar usque ad aquas contradictionis Cades, hereditas contra mare magnum. Haec est terra quam mittetis in sortem tribubus Israel et hae partitiones earum, ait Dominus Deus. Et hii egressus civitatis: a plaga septentrionali quingentos et .iiii. milia mensurabis. Et portae civitatis in nominibus tribuum Israel. Portae tres a septentrione: porta Ruben una, porta Iuda una, porta Levi una. Et ad plagam orientalem quingentos et .iiii. milia, et portae tres: porta Ioseph una, porta Beniamin una, porta Dan una. Et ad plagam meridianam .d. et .iiii. milia metieris, et portae eorum tres: porta Symeonis una, porta Ysachar una, porta Zabulon una. Et ad plagam occidentalem .d. et .iiii. milia, et portae eorum tres: porta Gad una, porta Aser una, porta Neptalim una. Per circuitum .x. et .viii. milia. Et nomen civitatis ex illa die Dominus ibidem.

Anno tertio regni Ioachim regis Iuda venit Nabuchodonosor rex Babilonis in Ierusalem et obsedit eam. Et tradidit Dominus in manu eius Ioachim regem Iudae et partem vasorum domus Dei, et asportavit ea in terram Sennaar in domum dei sui, et vasa intulit in domum thesauri dei sui. Et ait rex Asphanaz praeposito eunuchorum suorum ut introduceret de filiis Israel et de semine regio et tyrannorum pueros in quibus nulla esset macula, decoros forma et eruditos omni sapientia, cautos scientia et doctos disciplina, et qui possent stare in palatio regis, ut doceret eos litteras et linguam Chaldeorum. Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis et de vino unde bibebat ipse, ut enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis Iuda Daniel et Ananias, Misael et Azarias. Et imposuit eis praepositus eunuchorum nomina: Danieli Balthasar, et Ananiae Sidrach, Misaheli Misach, et Azariae Abdenago. Proposuit autem Daniel in corde suo ne pollueretur de mensa regis neque de vino potus eius, et rogavit eunuchorum praepositum ne contaminaretur. Dedit autem Deus Danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum. Et ait princeps eunuchorum ad Danielem: Timeo ego dominum meum regem qui constituit vobis cibum et potum; qui si viderit vultus vestros macilentiores prae ceteris adolescentibus coevis vestris, condempnabitis caput meum regi. Et dixit Daniel ad Malasar quem constituerat princeps eunuchorum super Danielem, Ananiam, Misael et Azariam: Tempta nos, obsecro, servos tuos diebus decem, et dentur nobis legumina ad vescendum et aqua ad bibendum, et contemplare vultus nostros et vultus puerorum qui vescuntur cibo regio, et sicut videris sic facies cum servis tuis. Qui audito sermone huiuscemodi temptavit eos diebus .x. Post dies autem .x. apparuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores prae omnibus pueris qui vescebantur cibo regio. Porro Malasar tollebat cibaria et vinum potus eorum, dabatque eis legumina. Pueris autem his dedit Deus scientiam et disciplinam in omni libro et sapientia; Danieli autem intelligentiam omnium visionum et somniorum. Completis itaque diebus post quos dixerat rex ut introducerentur, introduxit eos praepositus eunuchorum in conspectu Nabuchodonosor. Cumque locutus eis fuisset rex, non sunt inventi de universis tales ut Daniel, Ananias, Misael et Azarias. Et steterunt in conspectu regis, et omne verbum sapientiae et intellectus quod sciscitatus est ab eis rex invenit in eis decuplum super cunctos ariolos et magos qui erant in universo regno eius. Fuit autem Daniel usque ad annum primum Cyri regis.

II

In anno autem secundo regni Nabuchodonosor vidit Nabuchodonosor somnium, et conterritus est spiritus eius, et somnium eius fugit ab eo. Praecepit ergo rex ut convocarentur arioli et magi et malefici et Chaldei ut indicarent regi somnia sua. Qui cum venissent steterunt coram rege. Et dixit ad eos rex: Vidi somnium et mente confusus ignoro quid viderim. Responderuntque Chaldei regi Syriace: Rex in aeternum vive. Dic somnium servis tuis et interpretationem eius indicabimus. Et respondens rex ait Chaldeis: Sermo recessit a me. Nisi indicaveritis mihi somnium et coniecturam eius, peribitis vos et domus vestrae publicabuntur. Si autem somnium et coniecturam eius narraveritis, praemia et dona et honorem multum accipietis a me. Somnium ergo et interpretationem eius indicate mihi. Responderunt secundo atque dixerunt: Rex somnium dicat servis suis et interpretationem eius indicabimus. Respondit rex et ait: Certe novi quod tempus redimitis, scientes quod recesserit a me sermo. Si ergo somnium non indicaveritis mihi, una est de vobis sententia, quod interpretationem quoque fallacem et deceptione plenam composueritis, ut loquamini mihi donec tempus pertranseat. Somnium itaque dicite mihi ut sciam quod interpretationem quoque eius veram loquamini. Respondentes ergo Chaldei coram rege dixerunt: Non est homo super terram qui sermonem tuum, rex, possit implere; sed neque regum quisquam magnus et potens verbum huiuscemodi sciscitatur ab omni ariolo et mago et Chaldeo. Sermo enim quem tu, rex, quaeris gravis est, nec reperietur quisquam qui indicet illum in conspectu regis, exceptis diis quorum non est cum hominibus conversatio. Quo audito rex in furore et in ira magna praecepit ut perirent omnes sapientes Babilonis. Et egressa sententia sapientes interficiebantur. Quaerebanturque Daniel et socii eius ut perirent.

Tunc daniel requisivit de lege atque sententia ab arioch principe
militie regis qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes
babilonis et interrogavit eum qui a rege acceperat potestatem: Quam ob
causam tam crudelis sententia a facie regis esset egressa. Cum ergo rem in-
dicasset arioch danieli, daniel ingressus rogavit regem ut
tempus daret sibi ad solutionem indicandam regi. Et ingressus do-
mum suam: anane, misaeli et azarie sociis suis indicavit nego-
cium ut quererent misericordiam a facie dei celi super sacramento isto. et
non perirent daniel et socii eius cum ceteris sapientibus babilonis.
Tunc danieli per visionem nocte misterium revelatum est. Et
daniel benedixit deo celi et locutus ait. Sit nomen domini benedictum a seculo
et usque in seculum: quia sapientia et fortitudo eius sunt. Et ipse mutat tempora
et etates: transfert regna atque constituit. Dat sapientiam sapientibus
et scientiam intelligentibus disciplinam. Ipse revelat profunda et ab-
scondita et novit in tenebris constituta: et lux cum eo est. Tibi deus
patrum nostrorum confiteor atque laudo: quia sapientiam et fortitudinem dedisti
michi. Et nunc ostendisti michi que rogavimus te: quia sermonem regis aperuisti
nobis. Post hec daniel ingressus est ad arioch quem constituerat rex ut
perderet sapientes babilonis. Sic ei locutus est. Sapientes babilonis
ne perdas. Introduc me in conspectu regis: et solutionem regi enarrabo.
Tunc arioch festinus introduxit danielem ad regem et dixit ei.
Inveni hominem de filiis transmigrationis iude qui solutionem regi
annunciet. Respondit rex et dixit danieli cuius nomen erat baltha-
sar. Putasne vere potes indicare michi somnium quod vidi et interpreta-
tionem eius? Et ait daniel coram rege et ait. Misterium quod rex in-
terrogat sapientes, magi et arioli et aruspices non queunt indi-
care regi. Sed est deus in celo revelans misteria qui indicavit tibi
nabuchodonosor que ventura sunt novissimis temporibus. Somnium tuum et
visiones capitis tui in cubili tuo huiuscemodi sunt. Tu rex cogi-
tare cepisti in stratu tuo quid esset futurum post hec. Et qui revelat
misteria ostendit tibi que ventura sunt. Michi quoque non in sapientia que est in me plus quam
in cunctis viventibus sacramentum hoc revelatum est. Sed ut interpreta-
tio regi manifesta fieret: et cogitationes mentis tue scires. Tu rex
videbas et ecce quasi statua una grandis. Statua illa magna et
statura sublimis stabat contra te: et intuitus eius erat terribilis. Huius
statue caput ex auro optimo erat. pectus autem et brachia de
argento. Porro venter et femora ex ere. tybie autem ferree.
Pedum autem quedam pars erat ferrea: quedam fictilis. Videbas
ita donec abscisus est lapis sine manibus: et percussit statuam in pedibus
eius ferreis et fictilibus: et comminuit eos. Tunc contrita sunt pariter
ferrum, testa, es, argentum et aurum: et redacta quasi in favillam
estive aree que rapta sunt a vento: nullusque locus inventus est eis.
Lapis autem qui percusserat statuam factus est mons magnus: et implevit
universam terram. Hoc est somnium. Interpretationem quoque eius dicemus
coram te rex. Tu rex regum es: et deus celi regnum et fortitu-
dinem et imperium et gloriam dedit tibi: et omnia in quibus habitant filii
hominum et bestie agri: volucresque celi dedit in manu tua: et sub dicione tua universa
constituit. Tu es ergo caput aureum. Et post te consurget regnum
aliud minus te: et regnum tertium aliud ereum quod imperabit
universe terre. Et regnum quartum erit velut ferrum. Quomodo ferrum
comminuit et domat omnia: sic comminuet omnia hec et conteret. Porro
quia vidisti pedum et digitorum partem teste figuli et partem ferream: reg-
num divisum erit: quod tamen de plantario ferri orietur. Secundum quod vi-
disti ferrum mixtum teste ex luto: et digitos pedum ex parte ferre-
os et ex parte fictiles: ex parte regnum erit solidum: et ex parte
contritum. Quia autem vidisti ferrum mixtum teste ex luto
commiscebuntur quidem humano semine: sed non adherebunt sibi. Sicut fer-
rum misceri non potest teste. In diebus autem regnorum illorum suscitabit deus celi
regnum quod in eternum non dissipabitur: et regnum eius populo alteri non tradetur.
Comminuet autem et consumet universa regna hec: et ipsum stabit in e-
ternum. Secundum quod vidisti quod de monte abscisus est lapis sine mani-
bus: et comminuit testam et ferrum et es et argentum et aurum:
deus magnus ostendit regi que futura sunt postea. Et verum est somnium:
et fidelis interpretatio eius.

III

Tunc rex nabuchodonosor cecidit in faciem suam: et danie-
lem adoravit: et hostias et incensum precepit ut sa-
crificarent ei. Loquens ergo rex ait danieli. Vere deus vester deus deorum
est: et dominus regum: et revelans misteria: quoniam potuisti aperire sacra-
mentum hoc. Tunc rex danielem in sublime extulit: et mune-
ra multa et magna dedit ei: et constituit eum principem super omnes
provincias babilonis: et prefectum magistratuum super cunctos sapien-
tes babilonis. Daniel autem postulavit a rege: et constituit super opera
provincie babilonis sidrach, misach et abdenago. Ipse autem dani-
el erat in foribus regis. Nabuchodonosor rex fecit statuam auream
altitudine cubitorum sexaginta: latitudine cubitorum sex: et sta-
tuit eam in campo dura provincie babilonis. Itaque na-
buchodonosor rex misit ad congregandos satrapas, magistratus et iudices,
duces et tyrannos et prefectos: omnesque principes regionum ut
convenirent ad dedicationem statue quam erexerat nabuchodonosor rex.
Tunc congregati sunt satrape, magistratus et iudices, duces et tyranni,
et optimates qui erant in potestatibus constituti: et universi principes re-
gionum ut convenirent ad dedicationem statue quam erexerat
nabuchodonosor rex. Stabant autem in conspectu statue quam posuerat na-
buchodonosor rex: et preco clamabat valenter. Vobis dicitur populis, tri-
bubus et linguis. In hora qua audieritis sonitum tube, fistule
et cythare, sambuce et psalterii, et symphonie, et universi generis
musicorum: cadentes adorate statuam auream quam constituit
nabuchodonosor rex. Si quis autem non prostratus adoraverit, eadem hora mittetur
in fornacem ignis ardentis. Post hec igitur statim ut audierunt omnes
populi sonitum tube, fistule et cythare et sambuce, et psalterii
et symphonie, et omnis generis musicorum: cadentes omnes populi tri-
bus et lingue adoraverunt statuam auream quam constituerat na-
buchodonosor rex. Statimque in ipso tempore accedentes viri chaldei ac-
cusaverunt iudeos. dixeruntque nabuchodonosor regi. Rex in eternum vi-
ve. Tu rex posuisti decretum ut omnis homo qui audierit so-
nitum tube, fistule et cythare, sambuce et psalterii, et sympho-
nie et universi generis musicorum prosternat se et adoret statuam
auream. Si quis autem non procidens adoraverit: mittatur in fornacem
ignis ardentis. Sunt ergo viri iudei quos constituisti super
opera regionis babilonis: sidrach, misach et abdenago.

viri isti contempserunt rex decretum tuum. deos tuos
non colunt. et statuam auream quam erexisti non adorant. Tunc
nabuchodonosor in furore et ira precepit ut adducerentur sidrac
misach et abdenago. Qui confestim adducti sunt in conspectu
regis. Pronuntiansque nabuchodonosor rex ait eis. Vere
ne sidrach misach et abdenago deos meos non colitis.
et statuam auream quam constitui non adoratis. Nunc ergo si
estis parati quacumque hora audieritis sonitum tube. fistule
et cythare. sambuce. et psalterii et symphonie. omnisque
generis musicorum prosternite vos et adorate statuam quam feci.
Quod si non adoraveritis. eadem hora mittemini in fornacem ig
nis ardentis. Et quis est deus qui eripiat vos de manu mea?
Respondentes sidrach. misach et abdenago dixerunt regi.
Nabuchodonosor non oportet nos de hac re respondere tibi. Ecce enim deus
noster quem colimus potest eripere nos de camino ignis arden
tis et de manibus tuis rex liberare. Quod si noluerit notum
sit tibi rex quia deos tuos non colimus. et statuam auream quam ere
xisti non adoramus. Tunc nabuchodonosor repletus est furore et
aspectus faciei illius immutatus est super sidrach. misach. et
abdenago. et precepit ut succenderetur fornax septuplum
quam succendi consueverat. et viris fortissimis de exercitu suo
precepit ut ligatis pedibus sidrach. misach. et abdena
go mitterent eos in fornacem ignis ardentis. Et confestim
viri illi vincti cum brachis suis et tiaris et calcia
mentis et vestibus missi sunt in medio fornacis ignis ar
dentis. Nam iussio regis urgebat. fornax autem succensa
erat nimis. Porro viros illos qui miserant sidrach.
misach et abde. interfecit flamma ignis. Viri autem hii tres
id est sy. mi. et ab. ceciderunt in medio ignis ardentis colli
gati. Que sequuntur in hebraicis voluminibus non repperi.
Et ambulabant in medio flamme laudantes deum et bene
dicentes domino. Stans autem azarias oravit sic.
aperiensque os suum in medio ignis ait. Benedictus es domine
deus patrum nostrorum et laudabile et gloriosum nomen tuum in
secula. quia iustus es in omnibus que fecisti nobis. et universa opera
tua vera. et vie tue recte. et omnia iudicia tua vera. Iudicia
enim vera fecisti iuxta omnia que induxisti super nos. et super
civitatem sanctam patrum nostrorum ierusalem. quia in veritate et iu
dicio induxisti omnia hec propter peccata nostra. Peccavimus enim
et inique egimus recedentes a te. et deliquimus in omnibus et pre
cepta tua non audivimus. nec observavimus. nec fecimus. sicut
preceperas nobis. ut bene nobis esset. Omnia ergo que induxisti super
nos. et universa que fecisti nobis. vero iudicio fecisti. et tra
didisti nos in manibus inimicorum iniquorum et pessimorum. pre
varicatorum que et regi iniusto et pessimo super omnem terram.
Et nunc non possumus aperire os. Confusio et obprobrium facti
sumus servis tuis. et his qui colebant te. Ne queso tradas
nos in perpetuum propter nomen tuum. et ne dissipes testamentum tuum
neque auferas misericordiam tuam a nobis. propter habraham dilectum
tuum. et ysaac servum tuum. et israel sanctum tuum. quibus locutus es

pollicens quod multiplicares semen eorum. sicut stellas celi. et sicut
harenam que est in litore maris. quia domine imminuti sumus
plusquam omnes gentes. sumusque humiles in universa terra hodie
propter peccata nostra. et non est in tempore hoc princeps et propheta et dux. neque
holocaustum. neque sacrificium. neque oblatio. neque incensum.
neque locus primitiarum coram te. ut possimus invenire misericordiam. sed
in animo contrito et spiritu humilitatis suscipiamur. sicut in holo
causto arietum et taurorum et sicut in milibus agnorum pin
guium sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie. ut
placeat tibi. quia non est confusio confidentibus in te. Et nunc sequi
mur in toto corde et timemus te. et querimus faciem tuam.
Ne confundas nos. sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem
tuam et secundum multitudinem misericordie tue. et erue nos in mi
rabilibus tuis. et da gloriam nomini tuo domine. et confundantur omnes
qui ostendunt servis tuis mala. Confundantur in omni potentia
et robur eorum conteratur. et sciant quia tu es deus deus solus et
gloriosus super orbem terrarum. Et non cessabant qui miserant
eos ministri regis succendere fornacem. napta et stuppa
et pice et malleolis. Et effundebatur flamma super fornacem
cubitis quadraginta novem. et erupit et incendit quos re
perit iuxta fornacem de chaldeis. Angelus autem domini descendit
cum azaria et sociis eius in fornacem. et excussit flammam
ignis de fornace. et fecit medium fornacis quasi ventum
roris flantem. Et non tetigit eos omnino ignis. neque contrista
vit nec quicquam molestie intulit. IIII

Tunc hii tres quasi ex uno ore laudabant et
glorificabant et benedicebant deum in fornace dicen
tes. Benedictus es domine deus patrum nostrorum. et laudabilis et super
exaltatus in secula. et benedictum nomen glorie tue sanctum. et lau
dabile et superexaltatum in omnibus seculis. Benedictus es in templo sancto
glorie tue. et superlaudabilis et supergloriosus in secula. Benedictus es
in throno regni tui. et superlaudabilis et superexaltatus in
secula. Benedictus es qui intueris abyssos. et sedes super cherubin. et
superlaudabilis et superexaltatus in secula. Benedicite omnia opera
domini domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite
angeli domini domino. laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite celi domino. lau. et sup. e. in secula. Benedicite aque
que super celos sunt domino. lau. et su. e. in secula. Benedicite omnes virtutes
domini domino. l. et s. e. e. i. s. Benedicite sol et luna domino. lau. et sup.
ex. eum in secula. Benedicite stelle celi domino. lau. et sup. ex. eum
in secula. Benedicite omnis ymber et ros domino. laud. et super.
eum in secula. Benedicite omnes spiritus dei domino. lau. et super ex. eum in secula.
Benedicite ignis et estus domino. lau. et super ex. eum in secula.
Benedicite frigus et estas domino. lau. et super ex. eum in secula.
Benedicite rores et pruine domino. lauda. et super ex. eum in secula.
Benedicite gelu et frigus domino. lau. et super exalta. eum in secula.
Benedicite glacies et nives domino. lau. et super ex. eum in secula.
Benedicite noctes et dies domino. laudate et super ex. eum in secula.
Benedicite lux et tenebre domino. lau. et super exal. eum in secula.
Benedicite fulgura et nubes domino. laud. et super ex. eum in secula.

Benedicat terra dominum: laudet et superexaltet eum in secula.
Benedicite montes et colles domino: laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite universa germinantia in terra domino: laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite fontes domino: laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite maria et flumina domino: laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite cete et omnia que moventur in aquis domino: laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite omnes volucres celi domino: laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite bestie et pecora domino: laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicat Israel domino: laudet et superexaltet eum in secula.
Benedicite sacerdotes domini domino: laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite servi domini domino: laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite spiritus et anime iustorum domino: laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite sancti et humiles corde domino: laudate et superexaltate eum in secula.
Benedicite Anania Azaria Misael domino: laudate
et superexaltate eum in secula. Quia eripuit nos de inferno,
et salvos fecit de manu mortis: et liberavit nos
de medio ardentis flamme: et de medio ignis eruit nos.
Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Benedicite
omnes religiosi domino deo deorum: laudate et confitemini ei, quia in omnia
secula misericordia eius. Hucusque in hebreo non habetur: et que posuimus de Theodotionis
editione translata sunt. Tunc Nabuchodonosor rex obstupuit
et surrexit propere: et ait optimatibus suis:
Nonne tres viros misimus in medium ignis compeditos?
Qui respondentes dixerunt regi: Vere rex. Respondit et
ait: Ecce ego video quatuor viros solutos et ambulantes in medio
ignis, et nihil corruptionis in eis est: et species quarti similis filio
dei est. Tunc accessit Nabuchodonosor ad ostium fornacis ignis arden-
tis et ait: Sidrach, Misach et Abdenago servi dei excelsi egre-
dimini et venite. Statimque egressi sunt Sidrach, Misach et
Abdenago de medio ignis. Et congregati satrape et magistratus
et iudices et potentes regis contemplabantur viros illos: quoniam
nihil potestatis habuisset ignis in corporibus eorum, et capillus capi-
tis eorum non esset adustus, et sarabala eorum non fuissent immuta-
ta, et odor ignis non transisset per eos. Et erumpens Nabuchodonosor ait:
Benedictus deus eorum, Sidrach videlicet, Misach et Abdenago, qui
misit angelum suum et eruit servos suos qui crediderunt in eo: et ver-
bum regis immutaverunt, et tradiderunt corpora sua ne ser-
virent et ne adorarent omnem deum excepto deo suo. A me ergo
positum est hoc decretum, ut omnis populus, tribus et lingua quecumque locuta fuerit blas-
phemiam contra deum Sidrach, Misach et Abdenago dispereat,
et domus eius vastetur: neque enim est alius deus qui possit ita salvare.
Tunc rex promovit Sidrach, Misach et Abdenago in provin-
cia Babylonis. Nabuchodonosor rex omnibus populis, gentibus et linguis
que habitant in universa terra: Pax vobis multiplicetur. Signa et
mirabilia fecit apud me deus excelsus. Placuit ergo mihi predicare
signa eius, quia magna sunt, et mirabilia eius quia fortia, et regnum
eius regnum sempiternum, et potestas eius in generationem et generationem.
Ego Nabuchodonosor quietus eram in domo mea, et florens in palatio
meo. Somnium vidi quod perterruit me, et cogitationes mee
in strato meo, et visiones capitis mei conturbaverunt me.

Et per me propositum est decretum ut introducerentur in conspectu meo cun-
cti sapientes Babylonis, et ut solutionem somnii indicarent mihi.
Tunc ingrediebantur arioli, magi, Chaldei et aruspices,
et somnium narravi in conspectu eorum: et solutionem eius non indica-
verunt mihi: donec collega ingressus est in conspectu meo Daniel, cui
nomen Baltassar secundum nomen dei mei, qui habet spiritum deorum sanctorum in
semetipso. Et somnium coram eo locutus sum. Baltassar princeps
ariolorum, quia ego scio quod spiritum deorum sanctorum habeas in te, et omne
sacramentum non est impossibile tibi: visiones somniorum meorum
quas vidi, et solutionem earum narra mihi. Visio capitis
mei in cubili meo: videbam, et ecce arbor in medio terre,
et altitudo eius nimia. Magna arbor et fortis: et proceritas
eius contingens celum: aspectus eius erat usque ad terminos uni-
verse terre. Folia eius pulcherrima, et fructus eius nimius: et esca
universorum in ea. Subter eam habitabant animalia et bestie,
et in ramis eius conversabantur volucres celi, et ex ea vescebatur
omnis caro. Videbam in visione capitis mei super stra-
tum meum, et ecce vigil et sanctus de celo descendit. Cla-
mavitque fortiter, et sic ait: Succidite arborem, et precidi-
te ramos eius: et excutite folia eius, et dispergite fructus
eius. Verumtamen germen radicum eius in terra sinite, et alligetur
vinculo ferreo et ereo in herbis que foris sunt, et rore celi
tingatur, et cum feris pars eius in herba terre. Cor eius ab hu-
mano commutetur, et cor fere detur ei, et septem tempora mutentur
super eum. In sententia vigilum decretum est, et sermo sanctorum, et petitio:
donec cognoscant viventes quoniam dominatur excelsus in regno ho-
minum: et cuicumque voluerit dabit illud, et humillimum homi-
nem constituet super illud. Hoc somnium vidi ego Nabuchodonosor
rex. Tu ergo Baltassar interpretationem narra festinus: quia omnes sa-
pientes regni mei non queunt solutionem edicere mihi. Tu autem
potes, quia spiritus deorum sanctorum in te est. Tunc Daniel cuius nomen Bal-
tassar cepit intra semetipsum tacitus cogitare quasi ho-
ra una: et cogitationes eius conturbabant eum. Respondens autem rex ait:
Baltassar, somnium et interpretatio eius non conturbent te. Respondit
Baltassar et dixit: Domine mi, somnium his qui te oderunt,
et interpretatio eius hostibus tuis sit. Arborem quam vidisti sublimem
atque robustam, cuius altitudo pertingebat ad celum, et aspectus illius
in omnem terram: et rami eius pulcherrimi, et fructus eius nimius, et esca
omnium in ea, subter eam habitantes bestie agri, et in ramis eius
commorantes aves celi: Tu es rex, qui magnificatus es et inva-
luisti: et magnitudo tua crevit, et pervenit usque ad celum,
et potestas tua in terminos universe terre. Quod autem vidit rex vigi-
lem et sanctum descendere de celo, et dicere: Succidite arborem, et dissi-
pate illam, attamen germen radicum eius in terra dimittite, et vin-
ciatur ferro et ere in herbis foris, et rore celi conspergatur,
et cum feris sit pabulum eius, donec septem tempora mutentur super eum.
Hec est interpretatio sententie altissimi, que pervenit super dominum meum re-
gem. Eicient te ab hominibus, et cum bestiis ferisque erit habita-
tio tua: et fenum ut bos comedes, et rore celi infunderis.
Septem quoque tempora mutabuntur super te, donec scias quod dominetur

excelsus super regnum hominum et cuicumque voluerit dabit illud.
Quod autem precepit ut relinqueretur germen radicum eius id est arboris.
regnum tuum tibi manebit postquam cognoveris potestatem esse
celestem. Quam ob rem rex consilium meum placeat tibi. et pec
cata tua elemosinis redime. et iniquitates tuas misericordiis
pauperum. forsitan ignoscet deus peccatis tuis. Omnia hec vene
runt super nabuchodonosor regem. Post finem mensium duodecim
in aula babilonis deambulabat. Respondensque rex et ait. Nonne
hec est babilon magna quam ego edificavi in domum regni in
robore fortitudinis mee. Cum adhuc sermo esset in ore regis
vox de celo ruit. Tibi dicitur nabuchodonosor rex. Regnum tuum
transibit a te et ab hominibus te eicient et cum bestiis
ferisque erit habitatio tua. fenum quasi bos comedes et sep
tem tempora mutabuntur super te donec scias quod dominetur excelsus
in regno hominum et cuicumque voluerit det illud. Eadem
hora sermo completus est super nabuchodonosor. Et ex hominibus abiectus est.
et fenum ut bos comedit et rore celi corpus eius infectum
est. donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent.
et ungues eius quasi avium. Igitur post finem dierum ego
nabuchodonosor oculos meos ad celum levavi. et sensus meus
redditus est mihi. et altissimo benedixi. et viventem in sem
piternum laudavi et glorificavi quia potestas eius potestas sempiterna.
et regnum eius in generationem et generationem. et omnes habitatores terre
apud eum in nichilum reputati sunt. Iuxta voluntatem enim
suam facit tam in virtutibus celi quam in habitatoribus
terre. et non est qui resistat manui eius. et dicat ei. Quare fe
cisti. In ipso tempore sensus meus reversus est ad me et ad ho
norem regni mei decoremque perveni. et figura mea rever
sa est ad me. Et optimates mei et magistratus mei requisi
erunt me. et in regno meo restitutus sum. et magnificen
cia amplior addita est mihi. Nunc igitur ego nabuchodonosor laudo et
magnifico et glorifico regem celi quia omnia opera eius vera.
et vie eius iudicia. et gradientes in superbia potest humiliare.

V

Baltassar rex fecit
grande convivium optimatibus suis mille et unus
quisque secundum suam bibebat etatem. Precepit ergo iam temu
lentus ut afferrentur vasa aurea que asportaverat nabu
chodonosor pater eius de templo quod fuit in ierusalem ut biberent in eis
rex et optimates eius uxoresque eius et concubine. Tunc allata
sunt vasa aurea que asportaverat nabuchodonosor de templo
quod fuit in ierusalem. et biberunt in eis rex et optimates eius.
uxores et concubine illius. Bibebant vinum et laudabant
deos suos aureos et argenteos. et ereos. ferreosque et
ligneos. et lapideos. In eadem hora apparuerunt digiti
quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie pa
rietis aule regie. et rex aspiciebat articulos manus scri
bentis. Tunc regis facies commutata est. et cogitationes
eius conturbabant eum. et compages renum eius solvebantur.
et genua eius ad se invicem collidebantur. Exclamavit
itaque rex fortiter ut introducerent magos. chaldeos et aru
spices. Et loquens rex ait sapientibus babilonis. Quicumque
legerit scripturam hanc. et interpretationem eius manifestam
mihi fecerit. purpura vestietur et torquem auream habebit
in collo. et tercius in regno meo erit. Tunc ingressi omnes sapi
entes regis non potuerunt nec scripturam legere nec interpretati
onem indicare regi. Unde rex baltassar satis conturba
tus est et vultus eius immutatus est. sed et optimates eius conturbabantur.
Regina autem pro re que acciderat regi et optimatibus eius domum
convivii ingressa est. et proloquens ait. Rex in eternum vive.
Non te conturbent cogitationes tue. neque facies tua immute
tur. Est vir in regno tuo qui spiritum deorum sanctorum habet in se.
et in diebus patris tui scientia et sapientia invente sunt in eo. Nam
et rex nabuchodonosor pater tuus principem magorum incantatorum chal
deorum et aruspicum constituit eum. pater inquam tuus o rex. Quia spiritus
amplior et prudentia atque intelligentia. interpretatio sompniorum.
et ostensio secretorum ac solutio ligatorum inventa sunt in eo. hoc
est in daniele. cui rex imposuit nomen baltassar. Nunc itaque
daniel vocetur. et interpretationem narrabit. Igitur introductus est
daniel coram rege. Ad quem prefatus rex ait. Tu es daniel de
filiis captivitatis iudee quem adduxit pater meus de iudea. Au
divi de te quoniam spiritum deorum habes in te. et scientia et intelligentia
ac sapientia ampliores invente sunt in te. Et nunc introgressi
sunt in conspectu meo sapientes magi ut scripturam hanc legerent
et interpretationem eius indicarent mihi. Et nequiverunt
sensum sermonis eius dicere. Porro ego audivi de te quod
possis obscura interpretari et ligata dissolvere. Si ergo vales
scripturam legere et interpretationem eius indicare mihi. purpura
vestieris. et torquem auream circa collum tuum habebis. et tercius
in regno meo princeps eris. Ad que respondens daniel ait coram
rege. Munera tua sint tibi. et dona domus tue alteri da. Scripturam
autem hanc legam tibi rex. et interpretationem eius ostendam tibi.
O rex deus altissimus regnum et magnificentiam gloriam et ho
norem dedit nabuchodonosor patri tuo. et propter magnificentiam quam
dederat ei. universi populi tribus et lingue tremebant et metue
bant eum. Quos volebat interficiebat. et quos volebat per
cutiebat. Quos volebat exaltabat. et quos volebat humiliabat.
Quando autem elevatum est cor eius et spiritus illius obfirmatus est ad superbiam
depositus est de solio regni sui. et gloria eius ablata est. et a filiis ho
minum eiectus est. Sed et cor eius cum bestiis positum est et cum on
agris erat habitatio eius. fenum quoque ut bos comedebat. et rore
celi corpus eius infectum est donec cognosceret quod potestatem haberet altissimus
in regno hominum. et quemcumque voluerit suscitabit super illud.
Tu quoque filius eius baltassar non humiliasti cor tuum cum scires
hec omnia. sed adversus dominatorem celi elevatus es. et vasa domus eius
allata sunt coram te. et tu et optimates tui et uxores tue
et concubine tue vinum bibistis in eis. deos quoque argenteos et au
reos. et ereos. ferreos. ligneosque et lapideos qui non vident neque
audiunt. neque sentiunt laudasti. Porro deum qui habet flatum
tuum in manu sua. et omnes vias tuas non glorificasti. Ideo ab eo
missus est articulus manus qui scripsit hoc quod exaratum est.

Hec est autem scriptura que digesta est: mane thechel phares. Et hec interpretatio sermonis. Mane: numeravit deus regnum tuum et complevit illud. Thechel: appensus es in statera et inventus es minus habens. Phares: divisum est regnum tuum et datum est medis et persis. Tunc iubente rege indutus est daniel purpura et circumdata est torques aurea collo eius et predicatum est de eo quod haberet potestatem tertius in regno.

VI

Eadem nocte interfectus est balthasar rex chaldeus et darius medus successit in regnum annos natus sexaginta duos. Placuit dario et constituit super regnum satrapas centum viginti ut essent in toto regno suo. Et super eos principes tres ex quibus daniel unus erat ut satrape illis redderent rationem et rex non sustineret molestiam. Igitur daniel superabat omnes principes et satrapas quia spiritus dei amplior erat in eo. Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum. Unde principes et satrape querebant occasionem ut invenirent danieli ex latere regis. Nullamque causam et suspicionem reperire potuerunt eo quod fidelis esset et omnis culpa et suspicio non inveniretur in eo. Dixerunt ergo viri illi: Non inveniemus danieli huic aliquam occasionem nisi forte in lege dei sui. Tunc principes et satrape subripuerunt regi et sic locuti sunt ei: Dari rex in eternum vive. Consilium inierunt cuncti principes regni magistratus et satrape senatores et iudices ut decretum imperatorium exeat et edictum ut omnis qui petierit aliquam petitionem a quocumque deo et homine usque ad dies triginta nisi a te rex mittatur in lacum leonum. Nunc itaque rex confirma sententiam et scribe decretum ut non immutetur quod statutum est a medis atque persis nec prevaricari cuiquam liceat. Porro rex darius proposuit edictum et statuit. Quod cum daniel comperisset id est constitutam legem ingressus est domum suam et fenestris apertis in cenaculo suo contra ierusalem tribus temporibus in die flectebat genua sua et adorabat confitebaturque coram deo suo sicut et ante facere consueverat. Viri ergo illi curiosius inquirentes invenerunt danielem orantem et obsecrantem deum suum. Et accedentes locuti sunt regi super edicto: Rex numquid non constituisti ut omnis homo qui rogaret quemquam de diis et hominibus usque ad dies xxx nisi te rex mitteretur in lacum leonum? Ad quod respondens rex ait: Verus sermo iuxta decretum medorum atque persarum quod prevaricari non licet. Tunc respondentes coram rege dixerunt: Daniel de filiis captivitatis iude non curavit de lege tua et de edicto quod constituisti sed tribus temporibus per diem orat obsecratione sua. Quod verbum cum audisset rex satis contristatus est et pro daniele posuit cor ut liberaret eum et usque ad occasum solis laborabat ut erueret eum. Viri autem illi intelligentes regem dixerunt ei: Scito rex quia lex medorum est atque persarum ut omne decretum quod constituerit rex non liceat immutari. Tunc rex precepit et adduxerunt danielem et miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex danieli: Deus tuus quem colis semper ipse liberabit te. Allatusque est lapis unus et positus est super os laci quem obsignavit rex anulo suo et anulo optimatum suorum ne quid fieret contra danielem. Et abiit rex in domum suam et dormivit incenatus cibique non sunt allati coram eo. Insuper et somnus recessit ab eo. Tunc rex primo diluculo consurgens festinus ad lacum leonum pergit. Et appropinquans lacui danielem voce lacrimabili inclamavit et affatus est eum: Daniel serve dei viventis, deus tuus cui tu servis semper putasne valuit liberare te a leonibus? Et daniel regi respondens ait: Rex in eternum vive. Deus meus misit angelum suum et conclusit ora leonum et non nocuerunt mihi quia coram eo iustitia inventa est in me. Sed et coram te rex delictum non feci. Tunc rex vehementer gavisus est super eum et danielem precepit educi de lacu. Eductusque est daniel de lacu et nulla lesio inventa est in eo quia credidit deo suo. Iubente autem rege adducti sunt viri illi qui accusaverant danielem et in lacum leonum missi sunt ipsi et filii et uxores eorum. Et non pervenerunt usque ad pavimentum laci donec arriperent eos leones et omnia ossa eorum comminuerunt. Tunc darius rex scripsit universis populis tribubus et linguis habitantibus in universa terra: Pax vobis multiplicetur. A me constitutum est decretum ut in universo imperio et regno meo tremescant et paveant deum danielis. Ipse est enim deus vivens et eternus in secula et regnum eius non dissipabitur et potestas eius usque in eternum. Ipse liberator atque salvator faciens signa et mirabilia in celo et in terra qui liberavit danielem de lacu leonum. Porro daniel perseveravit usque ad regnum darii regnumque cyri perse.

VII

Anno primo balthasar regis babilonis daniel somnium vidit. Visio autem capitis eius in cubili suo. Et somnium scribens brevi sermone comprehendit summatimque perstringens ait: Videbam in visione mea nocte et ecce quattuor venti celi pugnabant in mari magno. Et quattuor bestie grandes ascendebant de mari diverse inter se. Prima quasi leena et alas habebat aquile. Aspiciebam donec evulse sunt ale eius et sublata est de terra et super pedes quasi homo stetit et cor eius datum est ei. Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit et tres ordines erant in ore eius et in dentibus eius et sic dicebant ei: Surge comede carnes plurimas. Post hec aspiciebam in visione noctis et ecce alia quasi pardus et alas habebat avis quattuor super se et quattuor capita erant in bestia et potestas data est ei. Post hec aspiciebam in visione noctis et ecce bestia quarta terribilis atque mirabilis et fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos comedens atque comminuens et reliqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat ceteris bestiis quas videram ante eam et habebat cornua decem. Considerabam cornua et ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum et tria de cornibus primis evulsa sunt a facie eius. Et ecce oculi quasi oculi hominis erant in cornu isto et os loquens ingentia. Aspiciebam donec throni positi sunt et antiquus dierum sedit. Vestimentum eius quasi nix candidum et capilli capitis eius quasi lana munda. Thronus eius flamme ignis rote eius ignis accensus. Fluvius igneus rapidusque egrediebatur a facie eius. Milia milium ministrabant ei et decies milies centena milia assistebant ei. Iudicium sedit et libri aperti sunt. Aspiciebam propter vocem sermonum grandium quos cornu illud loquebatur. Et vidi quoniam interfecta esset bestia et perisset corpus eius et traditum esset ad comburendum igni. Aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas et tempora vite constituta essent eis usque ad tempus et tempus. Aspiciebam ergo in visione noctis et ecce cum nubibus celi quasi

filius hominis veniebat et usque ad antiquum dierum pervenit et
in conspectu eius obtulerunt eum. Et dedit ei potestatem et honorem
et regnum et omnes populi tribus ac lingue ipsi servient. Potestas
eius potestas eterna que non auferetur et regnum eius quod non corrumpetur.
Horruit spiritus meus. Ego daniel territus sum in his et visiones
capitis mei conturbaverunt me. Accessi ad unum de assistenti
bus et veritatem querebam ab eo de omnibus his. Qui dixit
mihi interpretationem sermonum et docuit me. Hee bestie
magne .iiii. quatuor regna consurgent de terra. Suscipient
autem sancti regnum dei altissimi et obtinebunt regnum usque in seculum
et seculum seculorum. Post hoc volui diligenter scire de bestia quarta que
erat dissimilis valde ab omnibus et terribilis nimis. dentes
et ungues eius ferrei. comedebat et comminuebat et reliquias
pedibus suis conculcabat. et de cornibus decem que habebat in capite
et de alio quod creverat ante quod ceciderant tria cornua. De cornu
illo quod habebat oculos et os loquens grandia et maius erat ceteris.
Aspiciebam et ecce cornu illud faciebat bellum adversus
sanctos et prevalebat eis donec venit antiquus dierum et iudici
um dedit sanctis excelsi. Et tempus advenit et regnum obtinuerunt
sancti. et sic ait. Bestia quarta regnum quartum erit in terra
quod maius erit omnibus regnis et devorabit universam terram
et conculcabit et comminuet eam. Porro cornua decem
ipsius regni .x. reges erunt et alius consurget post eos et ipse
potentior erit prioribus. Et tres reges humiliabit et ser
mones contra excelsum loquetur et sanctos altissimi conteret. Et puta
bit quod possit mutare tempora et leges et tradentur in manu eius
usque ad tempus et tempora et dimidium temporis. Et iudicium sede
bit ut auferatur potentia et conteratur et dispereat usque in
finem. Regnum autem et potestas et magnitudo regni quod est
subter omne celum detur populo sanctorum altissimi. cuius regnum
regnum sempiternum est. et omnes reges servient ei et obe
dient. Huc usque finis verbi.

VIII

Ego daniel multum cogitationibus meis contur
babar et facies mea mutata est in me. verbum autem
in corde meo conservavi. Anno tercio regni balthasar regis
visio apparuit mihi. Ego daniel post id quod videram in principio
vidi in visione cum essem in susis castro quod est in elam civitate.
Vidi autem in visione esse me super portam ulai. et levavi oculos
meos et vidi. et ecce aries unus stabat ante paludem habens
cornua excelsa et unum excelsius altero atque succrescens. Post
ea vidi arietem cornibus ventilantem contra orientem et contra occiden
tem. et contra aquilonem et contra meridiem et omnes bestie non poterant re
sistere ei. neque liberari de manu eius. fecitque secundum voluntatem
suam et magnificatus est. Et ego intelligebam. Ecce autem hyrcus
caprarum veniebat ab occidente super faciem totius terre et non
tangebat terram. Porro hyrcus habebat cornu insigne inter
oculos suos. et venit usque ad arietem illum cornutum
quem videram stantem ante portam. et cucurrit ad eum in impe
tu fortitudinis sue. Cumque appropinquasset prope arietem effe
ratus est in eum. et percussit arietem et comminuit duo cor
nua eius et non poterat aries resistere ei. Cumque eum misisset
in terram conculcavit. et nemo quibat liberare arietem de
manu eius. hyrcus autem caprarum magnus factus est nimis. Cumque cre
visset fractum est cornu magnum et orta sunt cornua .iiii. sub
ter illud per .iiii. ventos celi. De uno autem egressum est cornu
unum modicum et factum est grande contra meridiem
et contra orientem et contra fortitudinem et magnificatum est usque ad
fortitudinem celi. Et deiecit de fortitudine et de stellis
et conculcavit eas. et usque ad fortitudinem principem fortitu
dinis magnificatum est. et ab eo tulit iuge sacrificium.
et deiecit locum sanctificationis eius. Robur autem datum est contra iuge
sacrificium propter peccata et prosternetur veritas in terra. et faciet et
prosperabitur. Et audivi unum de sanctis loquentem et dixit unus
sanctus alteri nescio cui loquenti. Usquequo visio et iuge sacrificium
et peccatum desolationis quod factum est. et sanctuarium et fortitudo conculcabitur.
Et dixit ei. Usque ad vesperam et mane dies duo milia tre
centi et mundabitur sanctuarium. Factum est autem cum viderem ego daniel visio
nem et quererem intelligentiam. ecce stetit in conspectu meo
quasi species viri. et audivi vocem viri inter ulai et clamavit
et ait. Gabriel fac intelligere istum visionem. Et venit et ste
tit iuxta ubi ego stabam. Cumque venisset pavens corrui
in faciem meam. Et ait ad me. Intellige fili hominis quoniam in
tempore finis complebitur visio. Cumque loqueretur ad me collapsus sum
in terram pronus et tetigit me et statuit me in gradu meo. dixit
que mihi. Ego ostendam tibi que futura sunt in novissimo male
dictionis. quoniam habet tempus finem suum. Aries quem vidisti habere cor
nua rex medorum est. et cornu grande quod erat inter oculos eius
ipse est rex primus. Quod autem fracto illo surrexerunt .iiii.
pro eo .iiii. reges de gente eius consurgent. sed non in forti
tudine eius. Et post regnum eorum cum creverint iniquitates
consurget rex impudens facie et intelligens propositiones. et ro
borabitur fortitudo eius sed non in viribus suis. Et supra quam credi
potest universa vastabit. et prosperabitur et faciet. Et interficiet
robustos et populum sanctorum secundum voluntatem suam et dirigetur
dolus in manu eius et cor suum magnificabit. Et in copia
rerum omnium occidet plurimos. et contra principem principum
consurget. et sine manu conteretur. Et visio vespere et ma
ne que dicta est vera est. Tu ergo signa visionem quia post dies
multos erit. et ego daniel langui et egrotavi per dies. Cum
que surrexissem faciebam opera regis et stupebam ad visi
onem et non erat qui interpretaretur.

IX

In anno primo darii filii assueri de semine medorum qui
imperavit super regnum chaldeorum. Anno uno regni
eius ego daniel intellexi in libris numerum annorum de quo factus
est sermo domini ad ieremiam prophetam ut complerentur desola
tionis ierusalem septuaginta anni. Et posui faciem meam
ad dominum deum meum rogare et deprecari in ieiuniis et sacco
et cinere. et oravi dominum deum meum et confessus sum et dixi.
Obsecro domine deus magne et terribilis custodiens
pactum et misericordiam diligentibus te et custodientibus man

dicta tua. Peccavimus, iniquitatem fecimus, impie egimus,
et recessimus et declinavimus a mandatis tuis ac iudiciis.
Non obedivimus servis tuis prophetis qui locuti sunt in nomine tuo
regibus nostris, principibus nostris, patribus nostris, omnique populo terre.
Tibi domine iustitia, nobis autem confusio faciei, sicut est hodie viro
iuda et habitatoribus ierusalem et omni israel, his qui prope sunt et his qui procul
in universis terris ad quas eiecisti eos propter iniquitates eorum in quibus
peccaverunt in te domine. Nobis confusio faciei, regibus nostris,
principibus nostris et patribus nostris qui peccaverunt. Tibi autem domino deo
nostro misericordia et propitiatio, quia recessimus a te, et non audivimus vocem
domini dei nostri ut ambularemus in lege eius quam posuit nobis
per servos suos prophetas. Et omnis israel prevaricati sunt legem tuam,
et declinaverunt ne audirent vocem tuam. Et stillavit super
nos maledictio et detestatio que scripta est in libro moysi ser-
vi dei, quia peccavimus ei. Et statuit sermones suos quos locutus est
super nos et super principes nostros qui iudicaverunt nos, ut super-
induceret in nos malum magnum quale numquam fuit sub omni celo
secundum quod factum est in ierusalem. Sicut scriptum est in lege moysi, omne malum
hoc venit super nos. Et non rogavimus faciem tuam domine deus noster ut
reverteremur ab iniquitatibus nostris et cogitaremus veritatem
tuam. Et vigilavit dominus super malitiam et adduxit eam super nos.
Iustus dominus deus noster in omnibus operibus suis que fecit. Non enim audivimus vocem
eius. Et nunc domine deus noster qui eduxisti populum tuum de terra egypti in
manu forti, et fecisti tibi nomen secundum diem hanc, peccavimus, iniquitatem
fecimus, domine, in omnem iustitiam tuam. Avertatur obsecro ira tua
et furor tuus a civitate tua ierusalem et a monte sancto tuo. Propter
peccata enim nostra et iniquitates patrum nostrorum ierusalem et populus tuus in ob-
probrium sunt omnibus per circuitum nostrum. Nunc ergo exaudi deus noster orationem
servi tui et preces eius, et ostende faciem tuam super sanctuarium tuum
quod desertum est. Propter temetipsum inclina deus meus aurem tuam et
audi, aperi oculos tuos et vide desolationem nostram et civitatem
super quam invocatum est nomen tuum. Neque enim in iustificationibus nostris
prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Exau-
di domine, placare domine, attende et fac. Ne moreris propter temet-
ipsum deus meus, quia nomen tuum invocatum est super civitatem et super populum
tuum. Cumque adhuc loquerer et orarem et confiterer peccata mea et peccata
populi mei israel et prosternerem preces meas in conspectu dei mei pro monte sancto
dei mei, adhuc me loquente in oratione ecce vir gabriel quem vi-
deram in visione a principio cito volans tetigit me in tempore
sacrificii vespertini. Et docuit me et locutus est mihi. Dixitque: Daniel
nunc egressus sum ut docerem te et intelligeres. Ab exordio
precum tuarum egressus est sermo. Ego autem veni ut indicarem tibi quia vir
desideriorum es. Tu ergo animadverte sermonem et intellige visionem.
Septuaginta ebdomades abbreviate sunt super populum tuum
et super urbem sanctam tuam ut consummetur prevaricatio et finem
accipiat peccatum, et deleatur iniquitas et adducatur iustitia sem-
piterna, et impleatur visio et prophetia, et ungatur sanctus sanctorum. Scito ergo
et animadverte: ab exitu sermonis ut iterum edificetur ierusalem usque ad
christum ducem ebdomades septem et ebdomades sexaginta
due erunt, et rursum edificabitur platea et muri in angustia temporum.

Et post ebdomades sexaginta duas occidetur christus, et non erit eius
populus qui eum negaturus est. Et civitatem et sanctuarium dissipa-
bit populus cum duce venturo, et finis eius vastitas, et post finem
belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis
ebdomada una, et in dimidio ebdomadis deficiet hostia
et sacrificium, et in templo erit abhominatio desolationis, et usque
ad consummationem et finem perseverabit desolatio.

X

Anno tertio regni cyri regis persarum verbum revelatum
est danieli cognomento balthasar, et verum verbum
et fortitudo magna. Intellexitque sermonem. Intelligentia
enim opus est in visione. In diebus illis ego daniel lugebam trium
ebdomadarum diebus. Panem desiderabilem non comedi, et caro et vi-
num non introierunt in os meum, sed neque unguento unctus sum donec
complerentur trium ebdomadarum dies. Die autem vicesima
et quarta mensis primi eram iuxta fluvium magnum qui est tigris.
Et levavi oculos meos et vidi, et ecce vir unus vestitus line-
is, et renes eius accincti auro obrizo, et corpus eius quasi crisolitus, et
facies eius velut species fulguris, et oculi eius ut lampas ardens, et
brachia eius et que deorsum usque ad pedes quasi species eris candentis, et
vox sermonum eius ut vox multitudinis. Vidi autem ego daniel
solus visionem. Porro viri qui erant mecum non viderunt, sed terror
nimius irruit super eos, et fugerunt in absconditum. Ego autem
relictus solus vidi visionem grandem hanc, et non remansit in me
fortitudo, sed et species mea immutata est in me, et emarcui, nec habui
in me quicquam virium. Et audivi vocem sermonum eius, et audiens iace-
bam consternatus super faciem meam, vultusque meus herebat
terre. Et ecce manus tetigit me, et erexit me super genua mea et
super articulos manuum mearum. Et dixit ad me: Daniel vir de-
sideriorum, intellige verba que ego loquor ad te. Cumque dixisset mihi sermonem
istum steti tremens. Et ait ad me: Noli metuere daniel, quia
ex die primo quo posuisti cor tuum ad intelligendum ut te affligeres
in conspectu dei tui, exaudita sunt verba tua, et ego ingressus sum ad
verba tua. Princeps autem regni persarum restitit mihi xxi diebus. Et ecce
michael unus de principibus primis venit in adiutorium meum. Et
ego remansi ibi iuxta regem persarum. Veni autem ut docerem te que
ventura sunt populo tuo in novissimis diebus, quoniam adhuc visio in dies.
Cumque loqueretur mihi huiuscemodi verbis, deieci vultum meum ad terram
et tacui. Et ecce quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea. Et
aperiens os meum locutus sum, et dixi ad eum qui stabat contra me: Do-
mine mi, in visione tua dissolute sunt compages mee, et nichil
in me remansit virium. Et quomodo poterit servus domini mei loqui cum
domino meo? Nichil enim in me remansit virium, sed et halitus meus
intercluditur. Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis et confortavit
me, et dixit: Noli timere vir desideriorum, pax tibi. Confortare et esto ro-
bustus. Cumque loqueretur mecum convalui et dixi: Loquere domine
mi, quia confortasti me. Et ait: Numquid scis quare venerim ad te? Et
nunc revertar ut prelier adversus principem persarum. Cum enim egrederer
apparuit princeps grecorum veniens. Verumptamen annuntiabo tibi
quod expressum est in scriptura veritatis. Et nemo est adiutor meus in omni-
bus his nisi michael princeps vester.

Ego autem ab anno primo darii XI stabam ut confortaretur et roboraretur. Et nunc veritatem annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt in persida, et quartus ditabitur opibus nimiis super omnes. Et cum invaluerit divitiis suis concitabit omnes adversum regnum grecie. Consurget vero rex fortis et dominabitur potestate multa et faciet quod placuerit ei. Et cum steterit conteretur regnum eius et dividetur in quattuor ventos celi, sed non in posteros eius, neque secundum potentiam illius qua dominatus est. Lacerabitur enim regnum eius etiam in externos exceptis his. Et confortabitur rex austri, et de principibus eius prevalebit super eum et dominabitur ditione multa; dominatio enim eius. Et post finem annorum foederabuntur, filiaque regis austri veniet ad regem aquilonis facere amicitiam, et non obtinebit fortitudinem brachii, nec stabit semen eius. Et tradetur ipsa et qui adduxerunt eam adolescentes eius et qui confortabant eam in temporibus. Et stabit de germine radicum eius plantatio, et veniet cum exercitu et ingredietur provinciam regis aquilonis et abutetur eis et obtinebit. Insuper et deos eorum et sculptilia vasa quoque pretiosa argenti et auri captiva ducet in egyptum. Ipse prevalebit adversus regem aquilonis. Et intrabit in regnum rex austri et revertetur ad terram suam. Filii autem eius provocabuntur et congregabunt multitudinem exercituum plurimorum, et veniet properans et inundans, et revertetur et concitabitur et congredietur cum robore eius. Et provocatus rex austri egredietur et pugnabit adversus regem aquilonis, et preparabit multitudinem nimiam, et dabitur multitudo in manu eius. Et capiet multitudinem et exaltabitur cor eius, et deiciet multa milia, sed non prevalebit. Convertetur enim rex aquilonis et preparabit multitudinem multo maiorem quam prius, et in fine temporum annorum que veniet properans cum exercitu magno et opibus nimiis. Et in temporibus illis multi consurgent adversus regem austri. Filii quoque prevaricatorum populi tui extollentur ut impleant visionem et corruent. Et veniet rex aquilonis et comportabit aggerem et capiet urbes munitissimas, et brachia eius ad resistendum, et non erit fortitudo. Et faciet veniens super eum iuxta placitum suum, et non erit qui stet contra faciem eius. Et stabit in terra inclita, et consumetur in manu eius. Et ponet faciem suam ut veniat ad tenendum universum regnum eius, et recta faciet cum eo. Et filiam feminarum dabit ei ut evertat illum, et non stabit nec illius erit. Et convertet faciem suam ad insulas et capiet multas. Et cessare faciet principem opprobrii sui, et opprobrium eius convertetur in eum. Et convertet faciem suam ad imperium terre sue, et impinget et corruet et non invenietur. Et stabit in loco eius vilissimus et indignus decore regio, et in paucis diebus conteretur non in furore nec in prelio. Et stabit in loco eius despectus, et non tribuetur ei honor regius. Et veniet clam et obtinebit regnum in fraudulentia. Et brachia pugnantis expugnabuntur a facie eius et conterentur, insuper et dux federis. Et post amicitias cum eo faciet dolum. Et ascendet et superabit in modico populo. Et abundantes et uberes urbes ingredietur, et faciet que non fecerunt patres eius et patres patrum eius. Rapinas et predam et divitias eorum dissipabit, et contra firmissimas cogitationes inibit, et hoc usque ad tempus. Et concitabitur fortitudo eius et cor eius adversus regem austri in exercitu magno. Et rex austri provocabitur ad bellum multis auxiliis et fortibus nimis, et non stabunt, quia inibunt adversus eum consilia. Et comedentes panem cum eo conterent illum, exercitusque eius opprimetur et cadent interfecti plurimi. Duorum quoque regum cor erit ut malefaciant, et ad mensam unam mendacium loquentur, et non proficient, quia adhuc finis in aliud tempus. Et revertetur in terram suam cum opibus multis, et cor eius adversus testamentum sanctum, et faciet et revertetur in terram suam. Statuto tempore revertetur et veniet ad austrum, et non erit priori simile novissimum. Et venient super eum trieres et romani, et percutietur. Et revertetur et indignabitur contra testamentum sanctuarii, et brachia ex eo stabunt et polluent sanctuarium, et dabunt abhominationem et desolationem, et impii testamentum simulabunt fraudulenter. Populus autem sciens deum suum obtinebit et faciet, et docti in populo docebunt plurimos. Et ruent in gladio et in flamma et captivitate et rapina dierum. Cumque corruerint sublevabuntur auxilio parvulo, et applicabuntur eis plurimi fraudulenter. Et de eruditis ruent ut conflentur et eligantur et dealbentur usque ad tempus prefinitum, quia adhuc aliud tempus erit. Et faciet iuxta voluntatem suam rex, et elevabitur et magnificabitur adversus omnem deum, et adversus deum deorum loquetur magnifica, et dirigetur donec compleatur iracundia. Perpetrata quippe est diffinitio. Et deum patrum suorum non reputabit, et erit in concupiscentiis feminarum, nec quemquam deorum curabit, quia adversum universa consurget. Deum autem maozim in loco suo venerabitur, et deum quem ignoraverunt patres eius colet auro et argento et lapide pretioso rebusque pretiosis. Et faciet ut muniat maozim cum deo alieno quem cognovit, et multiplicabit gloriam et dabit eis potestatem in multis, et terram dividet gratuito. Et in tempore prefinito preliabitur adversus eum rex austri, et quasi tempestas veniet contra illum rex aquilonis in curribus et in equitibus et in classe magna, et ingredietur terras et conteret et pertransiet. Et introibit in terram gloriosam, et multe corruent. Hee autem sole salvabuntur de manu eius: Edom et moab et principium filiorum amon. Et mittet manum suam in terras, et terra egypti non effugiet. Et dominabitur thesaurorum auri et argenti et in omnibus pretiosis egypti; per libiam quoque et ethiopiam transibit. Et fama turbabit eum ab oriente et aquilone. Et veniet in multitudine magna ut conterat et interficiat plurimos. Et figet tabernaculum suum apedno inter maria super montem inclitum et sanctum, et veniet usque ad summitatem eius, et nemo auxiliabitur ei. XII

In tempore autem illo consurget michael princeps magnus qui stat pro filiis populi tui. Et veniet tempus quale non fuit ab eo quo gentes esse ceperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo salvabitur populus tuus omnis qui inventus fuerit scriptus in libro vite. Et multi de his qui dormiunt in terre pulvere evigilabunt, alii in vitam eternam, alii in opprobrium ut videant semper. Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Tu autem daniel

claude sermones et signa librum usque ad tempus statutum. Pertransi-
bunt plurimi et multiplex erit scientia. Et vidi ego daniel et ecce quasi
duo alii stabant unus hinc super ripam fluminis et alius inde ex altera
ripa fluminis. Et dixi viro qui indutus erat lineis qui stabat
super aquas fluminis usquequo horum finis mirabilium. Et audivi
virum qui indutus erat lineis qui stabat super aquas fluminis cum levas-
set dexteram et sinistram suam in celum et iurasset per viven-
tem in eternum quia in tempus et in tempora et dimidium temporis. Et cum com-
pleta fuerit dispersio manus populi sancti complebuntur universa hec. Et
ego audivi et non intellexi. Et dixi. Domine mi quid erit post hec. Et
ait. Vade daniel quia clausi sunt signatique sermones usque ad tempus
prefinitum. Eligentur et dealbabuntur et quasi ignis probabuntur
multi. Et impie agent impii neque intelligent omnes impii.
Porro docti intelligent. Et a tempore cum ablatum fuerit iuge sa-
crificium et posita fuerit abhominatio in desolationem dies mille
ducenti nonaginta. Beatus qui expectat et pervenit ad dies mil-
le trecentos triginta quinque. Tu autem vade ad prefinitum et requies-
ces et stabis in sorte tua in fine dierum. Hucusque daniel in hebre-
o volumine legitur. Cetera que sequuntur usque ad finem libri de
theodotionis editione translata sunt.

XII

13 Et erat vir habitans in babilone et nomen eius ioachim
et accepit uxorem nomine susannam filiam helchie pul-
chram nimis et timentem deum. Parentes enim illius cum essent iusti
erudierunt filiam suam secundum legem moysi. Erat autem ioachim dives
valde. Et erat ei pomerium vicinum domui sue. et ad ipsum con-
fluebant iudei eo quod esset honorabilior omnibus. Et constituti sunt
duo senes iudices in anno illo de quibus locutus est dominus quia egressa est
iniquitas de babilone a senioribus iudicibus qui videbantur
regere populum. Isti frequentabant domum ioachim et veniebant
ad eos omnes qui habebant iudicia. Cum autem populus revertisset per meridiem
ingrediebatur susanna et deambulabat in pomerio viri sui.
Et videbant eam senes cotidie ingredientem et deambulantem
et exarserunt in concupiscentiam eius. Et averterunt sensum suum. et de-
clinaverunt oculos suos ut non viderent celum neque recordarentur iu-
diciorum iustorum. Erant autem ambo vulnerati amore eius. nec indica-
verunt sibi vicissim dolorem suum. Erubescebant enim indicare concu-
piscentiam suam volentes concumbere cum ea. et observabant cotidie solli-
citius videre eam. Dixitque alter ad alterum. Eamus domum quia prandii hora
est. Et egressi recesserunt a se. Cumque revertissent venerunt in unum
et sciscitantes ab invicem causam confessi sunt concupiscentiam suam. Et tunc
in commune statuerunt tempus quando eam possent invenire solam. Factum
est autem cum observarent horam diem aptum ingressa est aliquando sicut
heri et nudiustertius cum duabus solis puellis. voluitque lava-
ri in pomerio. Estus quippe erat. et non erat ibi quisquam preter duos
senes absconditos et contemplantes eam. Dixit ergo puellis.
Afferte mihi oleum et smigmata et hostia pomerii claudite
ut laver. Et fecerunt sicut preceperat. clauseruntque hostia
pomerii et egresse sunt per posticum ut afferrent ea que iusserat.
Nesciebantque senes intus esse absconditos. Cum autem egresse essent
puelle surrexerunt duo senes et accurrerunt ad eam et
dixerunt. Ecce hostia pomerii clausa sunt et nemo nos videt.
et in concupiscentia tui sumus. Quamobrem assentire nobis et commis-
cere nobiscum. Quod si nolueris dicemus testimonium contra te quod fue-
rit tecum iuvenis et ob hanc causam emiseris puellas a te. Inge-
muit susanna et ait. Angustie mihi sunt undique. Si enim hoc
egero mors mihi est. Si autem non egero non effugiam manus vestras. Sed
melius est mihi absque opere incidere in manus vestras quam peccare in conspectu
domini. Et exclamavit voce magna susanna. Exclamaverunt
autem et senes adversus eam. et cucurrit unus et aperuit hostia po-
merii. Cum ergo audissent clamorem in pomerio famuli domus
irruerunt per posticum ut viderent quidnam esset. Postquam autem
senes locuti sunt erubuerunt servi vehementer quia numquam dictus fu-
erat sermo huiuscemodi de susanna. Et facta est dies crastina.
Cumque venisset populus ad virum eius ioachim venerunt et duo
presbiteri pleni iniqua cogitatione adversus susannam ut interfice-
rent eam. Et dixerunt coram populo. Mittite ad susannam filiam
helchie uxorem ioachim. Et statim miserunt. Et venit
cum parentibus et filiis et universis cognatis suis. Porro susan-
na erat delicata nimis et pulchra specie. At iniqui illi ius-
serunt ut discoperiretur. erat enim cooperta. ut vel sic satia-
rentur decore illius. Flebant igitur sui et omnes qui noverant eam.
Consurgentes autem duo presbiteri in medio populi posuerunt manus super
caput eius. Que flens suspexit in celum. erat enim cor eius fiduciam
habens in domino. Et dixerunt presbiteri. Cum deambularemus in
pomerio soli ingressa est hec cum duabus puellis et clausit hostia
pomerii et dimisit puellas a se. Venitque ad eam adolescens
qui erat absconditus et concubuit cum ea. Porro nos cum essemus
in angulo pomerii videntes iniquitatem cucurrimus
ad eos et vidimus eos pariter commisceri. Et illum quidem non quivi-
mus comprehendere quia fortior nobis erat et apertis hostiis exsilivit.
hanc autem cum apprehendissemus interrogavimus quisnam esset ado-
lescens et noluit indicare nobis. Huius rei testes sumus.
Credidit eis multitudo quasi senibus et iudicibus et condempna-
verunt eam ad mortem. Exclamavit autem voce magna
susanna et dixit. Deus eterne qui absconditorum es cognitor qui no-
sti omnia antequam fiant. tu scis quoniam falsum contra me tulerunt
testimonium. Et ecce morior cum nichil horum fecerim que isti ma-
litiose composuerunt adversum me. Exaudivit autem dominus vocem eius.
Cumque duceretur ad mortem suscitavit dominus spiritum sanctum pueri
iunioris cui nomen daniel. Et exclamavit voce mag-
na. Mundus ego sum a sanguine huius. Et conversus omnis populus
ad eum dixit. Quis est iste sermo quem tu locutus es. Qui cum staret
in medio eorum ait. Sic fatui filii israel non iudicantes neque quod
verum est cognoscentes condempnastis filiam israel. Re-
vertimini ad iudicium quia falsum testimonium locuti sunt
adversus eam. Reversus est ergo populus cum festinatione et dixerunt
ei senes. Veni et sede in medio nostrum et indica nobis quia tibi
dedit deus honorem senectutis. Et dixit ad eos daniel.
Separate illos ab invicem procul et diiudicabo eos. Cum
ergo divisi essent alter ab altero vocavit unum de eis et dixit

ad eum: Inveterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua que operabaris prius, iudicans iudicia iniusta, innocentes opprimens et dimittens noxios, dicente domino: Innocentem et iustum non interficies. Nunc ergo si vidisti eam, dic sub qua arbore videris eos loquentes sibi. Qui ait: Sub scino. Dixit autem Daniel: Recte mentitus es in caput tuum. Ecce enim angelus dei accepta sententia ab eo scindet te medium. Et amoto eo iussit venire alium, et dixit ei: Semen chanaan et non iuda, species decepit te, et concupiscentia subvertit cor tuum. Sic faciebatis filiabus israel, et ille timentes loquebantur vobis, sed non filia iuda sustinuit iniquitatem vestram. Nunc ergo dic mihi sub qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait: Sub prino. Dixit autem ei Daniel: Recte mentitus es et tu in caput tuum. Manet enim angelus dei gladium habens ut secet te medium, et interficiat vos. Exclamavit itaque omnis cetus voce magna, et benedixerunt deum qui salvat sperantes in se. Et consurrexerunt adversus duos presbiteros, convicerat enim eos Daniel ex ore suo falsum dixisse testimonium, feceruntque eis sicuti male egerant adversus proximum, ut facerent secundum legem moysi, et interfecerunt eos. Et salvatus est sanguis innoxius in die illa. Helchias autem et uxor eius laudaverunt deum pro filia sua susanna cum ioachim marito eius et cognatis omnibus, quia non esset inventa in ea res turpis.

XIII

Daniel autem factus est magnus in conspectu populi a die illa et deinceps. Et rex astyages appositus est ad patres suos, et suscepit cyrus perses regnum eius. Erat autem Daniel conviva regis, et honoratus super omnes amicos eius. Erat quoque idolum nomine bel apud babilonios, et impendebantur in eo per singulos dies simile artabe duodecim et oves quadraginta, vinique amphore sex. Rex quoque colebat eum et ibat per singulos dies adorare eum. Porro Daniel adorabat deum suum. Dixitque ei rex: Quare non adoras bel? Qui respondens ait ei: Quia non colo ydola manufacta, sed viventem deum qui creavit celum et terram, et habet potestatem omnis carnis. Et dixit ad eum rex: Non tibi videtur esse bel vivens deus? An non vides quanta comedat et bibat cotidie? Et ait Daniel arridens: Ne erres rex, iste enim intrinsecus luteus est, et forinsecus ereus, neque comedit aliquando. Et iratus rex vocavit sacerdotes eius, et ait illis: Nisi dixeritis mihi quis est qui comedat impensas has, moriemini. Si autem ostenderitis quoniam bel comedat hec, morietur Daniel quia blasphemavit in bel. Et dixit Daniel regi: Fiat iuxta verbum tuum. Erant autem sacerdotes bel septuaginta, exceptis uxoribus et parvulis et filiis. Et venit rex cum Daniele in templum bel. Et dixerunt sacerdotes bel: Ecce nos egredimur foras, et tu rex pone escas et vinum misce, et claude hostium, et signa anulo tuo. Et cum ingressus fueris mane, nisi inveneris omnia comesta a bel, moriemur, vel Daniel qui mentitus est adversum nos. Confidebant autem quia fecerant sub mensa absconditum introitum, et per illum ingrediebantur semper, et comedebant ea. Factum est igitur postquam egressi sunt illi, et rex posuit cibos ante bel, precepit Daniel pueris suis, et attulerunt cinerem, et cribravit per totum templum coram rege. Et egressi clauserunt hostium, et signantes anulo regis abierunt. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam, et uxores et filii eorum, et comederunt omnia, et biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo et Daniel cum eo. Et ait rex: Salva ne sunt signa, Daniel? Qui respondit: Salva rex. Statimque cum aperuisset hostium intuitus rex mensam exclamavit voce magna: Magnus es bel, et non est apud te dolus quisquam. Et risit Daniel, et tenuit regem ne ingrederetur intro. Et dixit: Ecce pavimentum, animadverte cuius vestigia sunt hec. Et dixit rex: Video vestigia virorum et mulierum et infantium. Et iratus rex tunc apprehendit sacerdotes et uxores et filios eorum, et ostenderunt ei abscondita hostiola per que ingrediebantur et consumebant que erant super mensam. Occidit ergo illos rex, et tradidit bel in potestatem Danielis, qui subvertit eum et templum eius. Et erat draco magnus in loco illo, et colebant eum babilonii. Et dixit rex Danieli: Ecce nunc non potes dicere quia non sit iste deus vivens; adora ergo eum. Dixitque Daniel: Dominum deum meum adoro, quia ipse est deus vivens. Tu autem rex da mihi potestatem et interficiam draconem absque gladio et fuste. Et ait rex: Do tibi. Tulit ergo Daniel picem et adipem et pilos, et coxit pariter, fecitque massas, et dedit in os draconis, et disruptus est draco. Et dixit Daniel: Ecce quem colebatis. Quod cum audissent babilonii indignati sunt vehementer, et congregati adversus regem dixerunt: Iudeus factus est rex. Bel destruxit, draconem interfecit, sacerdotes occidit. Et dixerunt cum venissent ad regem: Trade nobis Danielem, alioquin interficiemus te et domum tuam. Vidit ergo rex quod irruerent in eum vehementer, et necessitate compulsus tradidit eis Danielem. Qui miserunt eum in lacum leonum, et erat ibi diebus sex. Porro in lacu erant septem leones, et dabantur eis cotidie duo corpora et due oves, et tunc non data sunt eis ut devorarent Danielem. Erat autem abacuc propheta in iudea, et ipse coxerat pulmentum, et intriverat panes in alveolo, et ibat in campum ut ferret messoribus. Dixitque angelus domini ad abacuc: Fer prandium quod habes in babilonem Danieli qui est in lacu leonum. Et dixit abacuc: Domine babilonem non vidi, et lacum nescio. Et apprehendit eum angelus domini in vertice eius, et portavit eum capillo capitis sui, posuitque eum in babilone supra lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit abacuc dicens: Daniel, tolle prandium quod misit tibi deus. Et ait Daniel: Recordatus es enim mei deus, et non dereliquisti diligentes te. Surgensque Daniel comedit. Porro angelus domini restituit abacuc confestim in loco suo. Venit ergo rex die septimo ut lugeret Danielem, et venit ad lacum et introspexit, et ecce Daniel sedens. Et exclamavit rex voce magna dicens: Magnus es domine deus Danielis. Et extraxit eum de lacu. Porro illos qui perditionis eius causa fuerant intromisit in lacum et devorati sunt in momento coram eo. Tunc rex ait: Paveant omnes inhabitantes terram deum Danielis, quia ipse est liberator et salvator, faciens signa et mirabilia in celo et in terra, qui liberavit Danielem de lacu leonum.

Non idem est ordo duodecim prophetarum apud Septuaginta, quam apud Hebreos. Incipit prologus in libro duodecim prophetarum.
prophetarum apud hebreos quam apud nos. Unde secundum id quod ibi legitur hoc eos et disposui
ta sunt. Osee quinque complexus loquitur. Iohel
plani in principiis in fine obscuriores. Et usque ad
malachiam habent singuli proprietates suas. Que eius iam scholam
lapsus doctorem videt quam mirum sit. Et quia longum est nunc de omni
bus dicere hoc cum ut o paula et eustochium admoneam volo ut
liber est duodecim prophetarum et osee sinchronon. Qui roboam maximus
scie malachiam in aggeo et zacharie fuisse temporibus. In quibus
autem tempore non prefertur, in illis eos sub eis regibus prophetasse sub quibus
et hi qui ante eos habent titulos prophetaverunt. Prologus in
Temporibus ozie libro osee prophete.
et ioathan et achaz et ezechie regum iuda et
ieroboam filii ioas regis israel osee filius beeri
ad prophetiam dicendam spiritu sancto repletus est. De me
morato itaque ordine regum achaz rex iuda et
ieroboam rex israel dum delinquunt ut hystorie regum et para
lipomenon indicant et israel ydolatrie crimen accepit et
propter sua admissa coegit propheta quod deus ad osee locutus est. Hec
dicens accipe tibi uxorem fornicariam sive fornicationum et fac
tibi filios fornicationis. Fornicariam itaque non eloquens corporis uti
tiis quam gentilem dum ignorantie appellat quia deum carens suum
omne contempto simulacris se subiciat deludens. Et cum deo
sponsa sua in hac re paruisset concepit ex ea filium hyez
rael quod propter nominare deus pollicetur post breve tempus sanguinem iezra
hel domum hyeu vindicare quod per unionis hostiam est. Hyeu per helyse
um in regem unctus ad defendendum sanguinem naboth civis
hyezrahelis nunc ex suis in eo populi erat. Quod iezrael achab regis
et israel uxor interemerat. Sicut regum historia exponit. Sed cum
fuisset ipsius domini preceptum vindicandi sanguinis cum omnem memo
ratam domum deleret, hoc pacto dum deus delectatus invenitur cum pro
pter ieroboam qui loco hoc comprehensus est origine sue fratris in
murmure atque dei precepta et religionem contra ipso israel agente sanguis
naboth qui in loco certe iezrael fuerat profusus in domo
hyeu pius memorari reiolve ipse potius redundaturus significat.
Hinc scriptum est ut ira dei in ipso israel per denuntiationem prophete pro
sumia dicitur. Domum autem iuda nulla lectione complicita ob hoc
premissum est quia ezechias rex iuda filius achaz sublatis ydolis
quam pater eius et ceteri reges contempserunt templum dei pur
gasse ac purificasse monstratur. Incipit liber osee
Verbum domini quod prophete.
factum est ad osee filium beeri in diebus
ozie ioathan achaz ezechie regum
iuda et in diebus ieroboam filii ioas re
gis israel. Principium loquendi domino in
osee. Et dixit deus ad osee. Vade. Sume
tibi uxorem fornicationum et fac tibi filios fornicati
onum. Quia fornicans fornicabitur terra a domino. Et
abiit et accepit gomer uxorem filiam debelaim.

et concepit et peperit filium. Et dixit deus ad eum. Voca nomen eius iezra
el. Quoniam adhuc modicum et visitabo sanguinem iezrael super domum
iehu et quiescere faciam regnum domus israel. Et in illa die conteram ar
cum israel in valle iezrael. Et concepit adhuc et peperit filiam et
dixit ei. Voca nomen eius absque misericordia. Quia non addam ultra misereri
domui israel. Sed oblivione obliviscar eorum. Et domui iuda mi
serebor et salvabo eos in domino deo suo. Et non salvabo eos in arcu
et gladio et in bello et in equis et in equitibus. Et ablactavit
eam que erat absque misericordia. Et concepit et peperit filium. Et dixit. Voca
nomen eius non populus meus. Quia vos non populus meus et ego non ero vester deus.
Et erit numerus filiorum israel quasi harena maris que sine mensura est.
et non numerabitur. Et erit in loco ubi dicetur eis non populus meus vos.
dicetur eis filii dei viventis. Et congregabuntur filii iuda et filii
israel pariter. Et ponent sibimet caput unum. Et ascendent de terra
quia magnus est dies iezrael. Dicite fratribus vestris populus meus et sorori
vestre misericordiam consecuta. Iudicate matrem vestram iudicate.
quoniam ipsa non uxor mea. Et ego non vir eius. Auferat fornica
tiones suas a facie sua et adulteria sua de medio uberum
suorum ne forte expoliem eam nudam et statuam eam secundum
diem nativitatis sue et ponam eam quasi solitudinem. Et sta
tuam eam velut terram inviam et interficiam eam siti.
Et filiorum illius non miserebor. Quoniam filii fornicationum sunt.
Quia fornicata est mater eorum. Confusa est que concepit eos. Quia dixit. Vadam
post amatores meos qui dant panes mihi et aquas meas. Lanam
meam et linum meum. Oleum meum et potum meum. Propter hoc ecce
ego sepiam viam tuam spinis et sepiam eam maceria. Et se
mitas suas non inveniet. Et sequetur amatores suos et non apprehendet
eos. Et queret eos et non inveniet. Et dicet. Vadam et revertar ad
virum meum priorem. Quia bene mihi erat tunc magis quam nunc. Et hec ne
scivit quia ego dedi ei frumentum et vinum et oleum et argen
tum multiplicavi ei et aurum que fecerunt baal. Ideo vertar
et sumam frumentum meum in tempore suo et vinum meum in tempore
suo. Et liberabo lanam meam et linum meum que operiebant ignomi
niam eius. Et nunc revelabo stultitiam eius in oculis amatorum eius.
et vir non eruet eam de manu mea. Et cessare faciam omne
gaudium eius. Sollempnitatem eius. Neomeniam eius. Sabbatum eius et omnia
festa sollempnia tempora eius. Et corrumpam vineam eius et ficum eius de
quibus dixit. Mercedes hee mee sunt que dederunt mihi amatores
mei. Et ponam eam in saltum et comedet eam bestia agri. Et
visitabo super eam dies baalim quibus accendebat incensum et or
nabatur inauri sua et monili suo et ibat post amatores su
os et mei obliviscebatur dicit dominus. Propter hoc ecce ego lac
tabo eam et ducam eam in solitudinem et loquar ad cor eius.
Et dabo ei vinitores eius ex eodem loco et vallem achor ad a
periendam spem. Et canet ibi iuxta dies iuventutis sue.
et iuxta dies ascensionis sue de terra egipti. Et erit in die illo
ait dominus vocabit me vir meus. Et non vocabit me ultra baa
lim. Et auferam nomina baalim de ore eius. Et non recordabitur
ultra nominis eorum. Et percutiam eis fedus in die illa cum bestia agri.
et cum volucre celi et cum reptili terre. Et arcum et gladium

II

et bellum conteram de terra, et dormire eos faciam fiducialiter.
Et sponsabo te mihi in sempiternum, et sponsabo te mihi in iustitia
in iudicio et in misericordia et in miserationibus. Et sponsabo te mihi in fide
et scies quia ego dominus. Et erit in illa die exaudiam dicit dominus exau-
diam celos, et illi exaudient terram, et terra exaudiet triticum
et vinum et oleum, et hec exaudient Iezrahel. Et seminabo eam
mihi in terra, et miserebor eius que fuit absque misericordia, et dicam non populo meo
populus meus es tu, et ipse dicet: deus meus es tu.

III

Et dixit dominus ad me: Adhuc vade dilige mulie-
rem dilectam amico et adulteram, sicut diligit dominus
filios Israel, et ipsi respiciunt ad deos alienos, et diligunt vinacia
uvarum. Et fodi eam mihi quindecim argenteis et choro ordei et dimidio
choro ordei. Et dixi ad eam: Dies multos expectabis me; non fornica-
beris et non eris viro, sed et ego expectabo te. Quia dies multos
sedebunt filii Israel sine rege et sine principe et sine sacrificio et
sine altari et sine ephod et sine theraphin. Et post hec revertentur
filii Israel et querent dominum deum suum et David regem suum, et pave-
bunt ad dominum et ad bonum eius in novissimo dierum.

IIII

Audite verbum domini filii Israel, quia iudicium domino cum
habitatoribus terre. Non est enim veritas et non est misericordia in terra. Ma-
ledictum et mendacium et homicidium et furtum et adulterium inun-
daverunt, et sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra et in-
firmabitur omnis qui habitat in ea, in bestia agri et in volucre celi,
sed et pisces maris congregabuntur. Verumtamen unusquisque non iudicet,
et non arguatur vir. Populus enim tuus sicut hii qui contradicunt sacer-
doti. Et corrues hodie, et corruet etiam propheta tecum. Nocte ta-
cere feci matrem tuam. Conticuit populus meus eo quod non habuerit scientiam.
Quia tu repulisti scientiam, et ego repellam te ne sacerdotio
fungaris mihi. Et oblita es legis dei tui, obliviscar filiorum tu-
orum et ego. Secundum multitudinem eorum sic peccaverunt mihi. Gloriam
eorum in ignominiam commutabo. Peccata populi mei comedent, et
ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum. Et erit sicut populus sic
sacerdos. Et visitabo super eum vias eius, et cogitationes eius reddam
ei. Et comedent et non saturabuntur; fornicati sunt et non cessaverunt,
quoniam dominum dereliquerunt in non custodiendo. Fornicatio et vinum et
ebrietas aufert cor. Populus meus in ligno suo interrogavit,
et baculus eius annuntiavit ei. Spiritus enim fornicationum decepit
eos, et fornicati sunt a deo suo. Super capita montium sacrificabant
et super colles accendebant thimiama, subtus quercum et populum
et therebintum, quia bona erat umbra eius. Ideo fornicabuntur
filie vestre et sponse vestre adultere erunt. Non visitabo super
filias vestras cum fuerint fornicate, et super sponsas vestras cum
adulteraverint, quoniam ipsi cum meretricibus versabantur et cum effemina-
tis sacrificabant. Et populus non intelligens vapulabit. Si for-
nicaris tu Israel, non delinquat saltem Iuda. Et nolite ingredi in
Galgala et ne ascenderitis in Bethaven, neque iuraveritis: Vi-
vit dominus. Quoniam sicut vacca lasciviens declinavit Israel, nunc
pascet eos dominus quasi agnum in latitudine. Particeps ydolorum
Ephraim, dimitte eum. Separatum est convivium eorum; forni-
catione fornicati sunt; dilexerunt afferre ignominiam protec-
tores eius. Ligavit spiritus eum in alis suis, et confundentur a sacrificiis suis.

V

Audite hoc sacerdotes et attendite
domus Israel, et domus regis auscultate, quia vobis iudicium
est, quoniam laqueus facti estis speculationi, et rete expansum super Thabor.
Et victimas declinastis in profundum, et ego eruditor omnium eorum.
Ego scio Ephraim, et Israel non est absconditus a me. Quia nunc
fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israel. Non dabunt cogi-
tationes suas ut revertantur ad deum suum, quia spiritus fornicationum
in medio eorum, et dominum non cognoverunt. Et respondebit ar-
rogantia Israel in faciem eius, et Israel et Ephraim ruent in
iniquitate sua; ruet etiam Iudas cum eis. In gregibus su-
is et in armentis suis vadent ad querendum dominum et non invenient;
ablatus est ab eis. In dominum prevaricati sunt, quia filios alienos
genuerunt. Nunc devorabit eos mensis cum partibus suis. Clangi-
te bucina in Gabaa, tuba in Rama; ululate in Betha-
ven, post tergum tuum Beniamin. Ephraim in desolatione erit
in die correptionis. In tribubus Israel ostendi fidem. Facti sunt principes
Iuda quasi assumentes terminum. Super eos effundam quasi aquam iram
meam. Calumpniam patiens Ephraim fractus est iudicio, quia
cepit abire post sordes. Et ego quasi tinea Ephraim et quasi putre-
do domui Iuda. Et vidit Ephraim languorem suum, et Iudas
vinculum suum. Et abiit Ephraim ad Assur, et misit ad regem
ultorem. Et ipse non poterit sanare vos, nec solvere poterit a vobis
vinculum. Quoniam ego quasi leena Ephraim, et quasi catulus leonis
domui Iuda. Ego ego capiam et vadam, tollam et non est
qui eruat. Vadens revertar ad locum meum donec deficiatis et
queratis faciem meam.

VI

In tribulatione sua mane consurgent ad me. Venite et revertamur
ad dominum, quia ipse cepit et sanabit nos, percutiet et curabit nos.
Vivificabit nos post duos dies; in die tertio suscitabit nos, et vi-
vemus in conspectu eius. Sciemus sequemurque ut cognoscamus dominum.
Quasi diluculum preparatus est egressus eius, et veniet quasi ymber nobis tem-
poraneus et serotinus terre. Quid faciam tibi Effraim? Quid faciam tibi
Iuda? Misericordia vestra quasi nubes matutina, et quasi ros mane pertransiens.
Propter hoc dolavi in prophetis, occidi eos in verbis oris mei, et iudicia tua
quasi lux egredientur. Quia misericordiam volui et non sacrificium, et scientiam dei
plus quam holocausta. Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum; ibi preva-
ricati sunt in me. Galaad civitas operantium ydolum supplan-
tata sanguine. Et quasi fauces virorum latronum particeps sacerdo-
tum in via interficientium pergentes de Sychem, quia scelus operati sunt.
In domo Israel vidi horrendum; ibi fornicationes Effraim; contaminatus
est Israel. Sed et Iuda pone messem tibi cum convertero captivitatem populi mei.

VII

Cum sanare vellem Israel,
revelata est iniquitas Effraim et malicia Sama-
rie, quia operati sunt mendacium; et fur ingressus est spolians la-
trunculus foris. Et ne forte dicant in cordibus suis omnem maliciam
eorum me recordatum esse; nunc circumdederunt eos adinventiones sue;
coram facie mea facte sunt. In malicia sua letificaverunt
regem, et in mendaciis suis principes. Omnes adulterantes quasi
clibanus succensus a coquente. Quievit paululum civitas

a commixtione fermenti donec fermentaretur totum. Dies regis nostri: coeperunt principes furere a vino; extendit manum suam cum illusoribus. Quia applicuerunt quasi clibanum cor suum cum insidiaretur eis; tota nocte dormivit coquens eos; mane ipse succensus quasi ignis flammae. Omnes calefacti sunt quasi clibanus, et devoraverunt iudices suos; omnes reges eorum ceciderunt; non est qui clamet in eis ad me. Ephraim in populis ipse commiscebatur; Ephraim factus est subcinericius qui non reversatur. Comederunt alieni robur eius, et ipse nescivit; sed et cani effusi sunt in eo, et ipse ignoravit. Et humiliabitur superbia Israel in facie eius; nec reversi sunt ad Dominum Deum suum, et non quaesierunt eum in omnibus his. Et factus est Ephraim quasi columba seducta non habens cor; Aegyptum invocabant, ad Assyrios abierunt. Et cum profecti fuerint, expandam super eos rete meum; quasi volucrem caeli detraham eos; caedam illos secundum auditionem coetus eorum. Vae eis quoniam recesserunt a me; vastabuntur quia praevaricati sunt in me; ego redemi eos, et ipsi locuti sunt in me mendacia. Et non clamaverunt ad me in corde suo, sed ululabant in cubilibus suis; super triticum et vinum ruminabant, recesserunt a me. Et ego erudivi et confortavi brachia eorum, et in me cogitaverunt malitiam. Reversi sunt ut essent absque iugo; facti sunt quasi arcus dolosus; cadent in gladio principes eorum a furore linguae suae. Ista subsannatio eorum in terra Aegypti.

VIII

In gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum Domini, pro eo quod transgressi sunt foedus meum et legem meam praevaricati sunt. Me invocabunt: Deus meus, cognovimus te Israel. Proiecit Israel bonum; inimicus persequetur eum. Ipsi regnaverunt et non ex me; principes exstiterunt et non cognovi; argentum suum et aurum suum fecerunt sibi idola ut interirent. Proiectus est vitulus tuus Samaria; iratus est furor meus in eos; usquequo non poterunt emundari? Quia ex Israel et ipse est; artifex fecit illum, et non est Deus; quoniam in aranearum telas erit vitulus Samariae. Quia ventum seminabunt et turbinem metent; culmus stans non est in eo, germen non faciet farinam; quod et si fecerit, alieni comedent eam. Devoratus est Israel; nunc factus est in nationibus quasi vas immundum. Quia ipsi ascenderunt ad Assur, onager solitarius sibi; Ephraim munera dederunt amatoribus. Sed et cum mercede conduxerint nationes, nunc congregabo eos, et quiescent paulisper ab onere regis et principum. Quia multiplicavit Ephraim altaria ad peccandum, factae sunt ei arae in delictum. Scribam ei multiplices leges meas, quae velut alienae computatae sunt. Hostias afferent, immolabunt carnes et comedent, et Dominus non suscipiet eas. Nunc recordabitur iniquitatem eorum, et visitabit peccata eorum; ipsi in Aegyptum convertentur. Et oblitus est Israel factoris sui et aedificavit delubra, et Iudas multiplicavit urbes munitas; et mittam ignem in civitates eius, et devorabit aedes illius.

VIIII

Noli laetari Israel, noli exsultare sicut populi, quia fornicatus es a Deo tuo; dilexisti mercedem super omnes areas tritici. Area et torcular non pascet eos, et vinum mentietur eis. Non habitabunt in terra Domini; reversus est Ephraim in Aegyptum, et in Assyriis pollutum comedit. Non libabunt Domino vinum, et non placebunt ei; sacrificia eorum quasi panis lugentium; omnes qui comedent eum contaminabuntur; quia panis eorum animae ipsorum, non intrabit in domum Domini. Quid facietis in die sollemni, in die festivitatis Domini? Ecce enim profecti sunt a vastitate; Aegyptus congregabit eos, Memphis sepeliet eos; desiderabile argentum eorum urtica hereditabit, lappa in tabernaculis eorum. Venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis; scitote Israel stultum prophetam, insanum virum spiritualem, propter multitudinem iniquitatis tuae et multitudinem amentiae. Speculator Ephraim cum Deo meo; propheta laqueus ruinae factus est super omnes vias eius; insania in domo Dei eius. Profunde peccaverunt sicut in diebus Gabaa; recordabitur iniquitatis eorum et visitabit peccata eorum. Quasi uvas in deserto inveni Israel; quasi prima poma ficulneae in cacumine eius vidi patres eorum; ipsi autem intraverunt ad Beelphegor et abalienati sunt in confusionem, et facti sunt abominabiles sicut ea quae dilexerunt. Ephraim quasi avis avolavit; gloria eorum a partu et ab utero et a conceptu. Quod et si enutrierint filios suos, absque liberis eos faciam in hominibus; sed et vae eis cum recessero ab eis. Ephraim ut vidi Tyrus erat fundata in pulchritudine; Ephraim ducet ad interfectorem filios suos. Da eis Domine; quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis et ubera arentia. Omnes nequitiae eorum in Galgal, quia ibi exosos habui eos; propter malitiam adinventionum eorum de domo mea eiciam eos; non addam ut diligam eos; omnes principes eorum recedentes. Percussus est Ephraim, radix eorum exsiccata est, fructum nequaquam facient; quod et si genuerint, interficiam amantissima uteri eorum. Abiciet eos Deus meus quia non audierunt eum, et erunt vagi in nationibus.

X

Vitis frondosa Israel, fructus adaequatus est ei; secundum multitudinem fructus sui multiplicavit altaria; iuxta ubertatem terrae suae exstruxit simulacra. Divisum est cor eorum; nunc interibunt; ipse confringet simulacra eorum, depopulabitur aras eorum. Quia nunc dicent: Non est rex nobis; non enim timemus Dominum; et rex quid faciet nobis? Loquimini verba visionis inutilis, et ferietis foedus; et germinabit quasi amaritudo iudicium super sulcos agri. Vaccas Bethaven coluerunt habitatores Samariae, quia luxit super eum populus eius, et aeditui eius super eum exsultaverunt in gloria eius, quia migravit ab eo. Siquidem et ipse in Assur delatus est, munus regi ultori. Confusio Ephraim capiet, et confundetur Israel in voluntate sua. Transire fecit Samaria regem suum quasi spumam super faciem aquae; et disperdentur excelsa idoli, peccatum Israel; lappa et tribulus ascendet super aras eorum; et dicent montibus: Operite nos, et collibus: Cadite super nos. Ex diebus Gabaa peccavit Israel; ibi steterunt; non comprehendet eos in Gabaa proelium super filios iniquitatis. Iuxta desiderium meum corripiam eos; congregabuntur super eos populi cum corripientur propter duas iniquitates suas. Ephraim vitula docta diligere trituram, et ego transivi super pulchritudinem colli eius; ascendam super Ephraim, arabit Iudas, confringet sibi sulcos Iacob. Seminate vobis in iustitia, et metite in ore misericordiae; innovate vobis novale; tempus autem requirendi Dominum cum venerit qui docebit vos iustitiam. Arastis impietatem, iniquitatem messuistis; comedistis frugem mendacii, quia confisus es in viis tuis, in multitudine fortium tuorum. Consurget tumultus in populo tuo, et omnes munitiones tuae vastabuntur, sicut vastatus est Salmana a domo eius qui iudicavit Baal in die proelii, matre super filios allisa.

sic fecit vobis bethel a facie malicie nequitiarum vestrarum.
Sicut mane transiit pertransiit XI
rex israel. Quia puer israel et dilexi eum. et ex egypto
vocavi filium meum. Vocaverunt eos sic abierunt a faci
e eorum. Baalim immolabant et simulacris sacrificabant. et ego
quasi nutricius ephraim portabam eos in brachiis meis. et
nescierunt quod curarem eos. In funiculis adam traham eos in
vinculis caritatis. et ero eis quasi exaltans iugum super maxil
las eorum. et declinavi ad eum ut vesceretur. Non revertetur in ter
ram egypti. et assur ipse rex eius quoniam noluerunt converti. Cepit
gladius in civitatibus eius et consumet electos eius et comedet capi
ta eorum. Et populus meus pendebit ad reditum meum. iugum autem impone
tur simul quod non auferetur. Quomodo dabo te ephraim. protegam te
israel. Quomodo dabo te. Sicut adama ponam te ut seboim.
Conversum est in me cor meum. pariter conturbata est in me penitudo
mea. Non faciam furorem ire mee. non convertar ut disperdam
effraim. quoniam deus ego et non homo in medio tui sanctus. et non ingrediar
civitatem. Post dominum ambulabunt. Quasi leo rugiet quia ipse rugi
et. et formidabunt filii maris. Et avolabunt quasi avis de egyp
to. et quasi columba de terra assiriorum. et collocabo eos in domibus
suis dicit dominus. Circumdedit me in negatione sua ephraim et in
ydolo domus israel. Iudas autem testis descendit cum deo et cum
sanctis fidelis. XII

Effraim pascit ventum et sequitur estum. tota die
mendacium et vastitatem multiplicat. et fedus cum
assiriis iniit. et oleum in egyptum ferebat. Iudicium ergo domini
cum iuda et visitatio super iacob. Iuxta vias eius et iuxta adinven
tiones eius reddet ei. In utero supplantavit fratrem suum et in
fortitudine directus est cum angelo. Et invaluit ad angelum et
confortatus est. flevit et rogavit eum. In bethel invenit eum
et locutus est ibi nobiscum. Et dominus deus exercituum dominus memoriale eius.
Et tu ad dominum deum tuum converteris. misericordiam et iudicium
custodi et spera in deo tuo semper. Chanaan in manu eius statera
dolosa calumpniam dilexit. Et dixit ephraim. Verumptamen di
ves effectus sum. inveni ydolum mihi. omnes labores mei non in
venient mihi iniquitatem quam peccavi. Et ego dominus deus tuus qui eduxi
te de terra egypti adhuc sedere te faciam in tabernaculis sicut in die
festivitatis. Et locutus sum super prophetas. et ego visionem
multiplicavi et in manu prophetarum assimilatus sum. Si galaad
ad ydolum tamen ergo frustra erant in galgalad bobus immolan
tes. nam et altaria eorum quasi acervi super sulcos agri. Fugit
iacob in regionem et servivit israel in uxore et in
uxore servivit. In propheta autem eduxit dominus israel de egypto. et in
propheta servatus est. Ad iracundiam me provocavit effraim in amari
tudinibus suis. et sanguis eius super eum veniet. et obprobrium eius
restituet ei dominus deus suus. XIII

Loquente effraim horror invasit israel. et deliquit
in baal et mortuus est. Et nunc addiderunt ad peccandum.
feceruntque sibi conflatile de argento suo quasi similitudinem ydolorum
factura artificum totum est. His ipsi dicunt immolate homines
vitulos adorantes. Ideo erunt quasi nubes matutina. et sicut ros mane
pertransiens. Sicut pulvis turbine raptus ex area. et sicut fumus de
fumario. Ego autem dominus deus tuus de terra egypti. et deum absque me nescies
et salvator non est preter me. Ego cognovi te in deserto in terra solitudinis.
Iuxta pascua sua adimpleti sunt. et saturati elevaverunt cor suum
et obliti sunt mei. Et ero eis quasi leena sicut pardus in via assiri
orum. Occurram eis quasi ursa raptis catulis. et disrumpam interio
ra iecoris eorum. Et consumam eos ibi quasi leo. bestia agri scindet
eos. Perditio tua israel. tantummodo in me auxilium tuum. Ubi est rex tu
us maxime nunc salvet te in omnibus urbibus tuis. et iudices tui de
quibus dixisti. da mihi regem et principes. Dabo tibi regem in furore
meo. et auferam in indignatione mea. Colligata est iniquitas
effraim. absconditum peccatum eius. Dolores parturientis venient
ei. ipse filius non sapiens. Nunc enim non stabit in contritione filiorum. De
manu mortis liberabo eos. De morte redimam eos. ero mors
tua o mors. ero morsus tuus inferne. Consolatio abscondita
est ab oculis meis. quia ipse inter fratres dividet. Adducet urentem ven
tum dominus de deserto ascendentem. et siccabit venas eius. et desolabit
fontem eius. et ipse diripiet thesaurum omnis vasis desiderabilis. Pereat
samaria quoniam ad amaritudinem concitavit deum suum. in gladio
pereat. Parvuli eorum elidantur. et fete eius discindantur. Convertere israel
ad dominum deum tuum quoniam corruisti in iniquitate tua. Tollite vobiscum
verba. et convertimini ad dominum et dicite ei. Omnem aufer iniqui
tatem et accipe bonum. et reddemus vitulos labiorum nostrorum.
Assur non salvabit nos. super equum non ascendemus. non dicemus ultra
dii nostri opera manuum nostrarum. quia eius qui in te est misereberis pupilli.
Sanabo contritiones eorum. diligam eos spontanee. quia aversus est
furor meus ab eis. Ero quasi ros. israel germinabit quasi lilium. et erum
pet radix eius ut libani. Ibunt rami eius. et erit quasi oliva gloria eius
et odor eius ut libani. Convertentur sedentes in umbra eius. vivent tri
tico et germinabunt quasi vinea. memoriale eius sicut vinum
libani. Effraim quid mihi ultra ydola. Ego exaudiam et dirigam
eum. ego ut abietem virentem. ex me fructus tuus inven
tus est. Quis sapiens et intelliget ista. intelligens et sciet hec. quia
recte vie domini. et iusti ambulabunt in eis. prevaricatores
vero corruent in eis. Incipit prologus in libro Iohelis

Sanctus Iohel apud hebreos prophete
post osee ponitur. et sicut ibi sub nomine effrai
m. x. tribuum conteruntur nationes quod vel sama
ria vel israel sepe memorantur. sic in hunc
autem omne quod dicitur ad tribum iuda et ad ierusalem
pertinere credendum est. et ultra omnis israel. id est x. tribuum in hoc
sit mentionem. Tempora quoque quibus prophetavit eadem debent accipi
que in osee legimus. In diebus ozie. ioathan. et achaz. et ezechie
regum iuda. et in diebus ieroboam filii ioas regis israel. ponu
ntur. verbum domini ad iohelem et refertur cum fratribus. et ad conditionem
alii quod sicut dicitur ut alibi legimus. Verbum factum est in me. Audire
autem inspirantis sancti non est nisi quod in aure sonat. sed quod in corde per
cipitur. unde et quod dicit loquitur. Qui habet aures audiendi au
diat. quod autem dicitur et iohel fathuel. latine sonat. auribus per

pretur. Ipse autem qui corde percipit. Qui senes sunt et celerius audiunt spiritualia. qui non habitant in terra. applicant corpori aurium partem. Verumque quod per duo verba coniuncta ponuntur. non ad simplicem aurium sonum sed ad intellectum quod dicitur intelligentiam pertinet. Juxta quod et lamech loquitur ad uxores suas. ada et sella. Audite verba mea uxores lamech. auribus percipite sermones meos. quia occidi virum in vulnus meum. et iuvenem in livorem meum. Et ysaias. Audite celi et auribus percipe terra. **Item alius prologus.**

Iohel filius fatuel describit terram duarum tribuum. eruca. locusta bruco et rubigine vastante consumptam. et post eversionem prioris populi effusum spiritum sanctum super servos dei et ancillas. id est super .cxx. nomina credentium hominum. et fuerunt viri in cenaculo syon .cxx. qui ab uno usque ad .xv. paulatim et per incrementa surgentes .xv. graduum numerum efficiunt. qui in psalterio mystice continentur. Sed et hoc sciendum quod … principia … argumentorum partes ut quibus incipere solet … aut dociles aut benivolos aut attentos auditores debet facere. Hic quoque propheta terra magnitudine cladis simul principium exorditur quod auditu omnes volens ad primum provocare. reddit attentos. … futurorum multitudinem … ventura cladis … oculis primum arripere. In hac prophetia ideo non reges neque tempora sunt prenotata. quia eodem tempore regibus quibus osee prophetavit. Iohel incipit incipiens … ordini descendisse. Tropologice hic est qui bonum dei et scientiam … aptam recte incipit prophetare. **Incipit liber Iohelis prophete.**

VERBUM DOMINI QUOD factum est ad iohel filium fatuel. Audite hoc senes et auribus percipite omnes habitatores terre. Si factum est istud in diebus vestris aut in diebus patrum vestrorum. Super hoc filiis vestris narrate. et filii vestri filiis suis. et filii eorum generationi altere. Residuum eruce comedit locusta. et residuum locuste comedit bruchus. et residuum bruchi comedit rubigo. Expergiscimini ebrii et flete et ulul[ate omn]es qui bibitis vinum in dulcedine. quia periit ab ore [vestro. G]ens enim ascendit super terram meam fortis et innumerabilis. den[tes] eius ut dentes leonis. et molares eius ut catuli leonis. Posuit vineam meam in desertum. et ficum meam decorticavit. Nudans spoliavit eam et proiecit. albi facti sunt rami eius. Plange quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis sue. Periit sacrificium et libatio de domo domini. luxerunt sacerdotes ministri domini. Depopulata est regio. luxit humus. quoniam devastatum est triticum. confusum est vinum. elanguit oleum. Confusi sunt agricole. ululaverunt vinitores super frumento et ordeo. quia periit messis agri. Vinea confusa est. et ficus elanguit. Malogranatum et palma et pomum et omnia ligna agri aruerunt. quia confusum est gaudium a filiis hominum. Accingite vos et plangite sacerdotes. ululate ministri altaris. Ingredimini cubate in sacco ministri dei mei. quia interiit de domo dei vestri sacrificium et libatio. Sanctificate ieiunium. vocate cetum. congregate senes omnes habitatores terre in domum dei vestri et clamate ad dominum. A. a. a. diei. quia prope est dies domini. et quasi vastitas a potente veniet. Numquid non coram oculis vestris alimenta perierunt de domo dei nostri. letitia et exultatio. Computruerunt iumenta in stercore suo. demolita sunt horrea. dissipate sunt apothece. quoniam confusum est triticum. Quid ingemuit animal. mugierunt greges armenti. quia non est pascua eis. sed et greges pecorum disperierunt. Ad te domine clamabo. quia ignis comedit speciosa deserti. et flamma succendit omnia ligna regionis. Sed et bestie agri quasi area sitiens ymbrem suspexerunt ad te. quoniam exsiccati sunt fontes aquarum. et ignis devoravit speciosa deserti.

II

Canite tuba in syon. ululate in monte sancto meo. Conturbentur omnes habitatores terre. quia venit dies domini. quia prope est. dies tenebrarum et caliginis. dies nubis et turbinis. Quasi mane expansum super montes populus multus et fortis. similis ei non fuit a principio. et post eum non erit usque in annos generationis et generationis. Ante faciem eius ignis vorans. et post eum exurens flamma. Quasi ortus voluptatis terra coram eo. et post eum solitudo deserti. neque est qui effugiat eum. Quasi aspectus equorum aspectus eorum. et quasi equites sic current. Sicut sonitus quadrigarum super capita montium exilient. sicut sonitus flamme ignis devorantis stipulam. velud populus fortis preparatus ad prelium. A facie eius cruciabuntur populi. omnes vultus redigentur in ollam. Sicut fortes current. quasi viri bellatores ascendent murum. Viri in viis suis gradientur. et non declinabunt a semitis suis. Unusquisque fratrem suum non coartabit. singuli in calle suo ambulabunt. Sed et per fenestras cadent. et non demolientur. Urbem ingredientur. in muro current. domos conscendent. per fenestras intrabunt quasi fur. A facie eius contremuit terra. moti sunt celi. sol et luna obtenebrati sunt. et stelle retraxerunt splendorem suum. Et dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui. quia multa sunt nimis castra eius. quia fortia et facientia verbum eius. Magnus enim dies domini et terribilis valde. et quis sustinebit eum? Nunc ergo dicit dominus. Convertimini ad me in toto corde vestro. in ieiunio. et fletu. et in planctu. et scindite corda vestra. et non vestimenta vestra. convertimini ad dominum deum vestrum. quia benignus et misericors est. et patiens et multe misericordie. et prestabilis super malicia. Quis scit si convertatur et ignoscat. et relinquat post se benedictionem. sacrificium et libamen domino deo vestro. Canite tuba in syon. sanctificate ieiunium. vocate cetum. congregate populum. sanctificate ecclesiam. coadunate senes. congregate parvulos et sugentes ubera. Egrediatur sponsus de cubili suo. et sponsa de thalamo suo. Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes ministri domini et dicent. Parce domine parce populo tuo. et ne des hereditatem tuam in opprobrium ut dominentur eis nationes. Quare dicunt in populis. ubi est deus eorum. Zelatus est dominus terram suam et pepercit populo suo. Et respondit dominus et dixit populo suo. Ecce ego mittam vobis frumentum et vinum et oleum. et replebimini eo. et non dabo vos ultra opprobrium in gentibus. Et eum qui ab aquilone est procul faciam a vobis. et expellam eum in terram inviam et desertam. faciem eius contra mare orientale. et extremum eius ad mare novissimum. Et ascendet fetor eius. et ascendet putredo eius. quia superbe egit. Noli timere terra. exulta et letare. quoniam magnificavit dominus ut faceret. Nolite timere animalia regionis. quia germinaverunt speciosa deserti. quia lignum attulit fructum suum. ficus et vinea dederunt virtutem suam. Et filii syon exultate et letamini in domino deo vestro. quia dedit vobis doctorem iusticie. et descendere faciet ad vos ymbrem matutinum et

serotinum sicut in principio. Et implebuntur aree frumento
et redundabunt torcularia vino et oleo. Et reddam vobis annos
quos comedit locusta, bruchus et rubigo et eruca, fortitudo mea
magna quam misi in vos. Et comedetis vescentes et saturabimini et
laudabitis nomen domini dei vestri qui fecit vobiscum mirabilia et non
confundetur populus meus in sempiternum. Et scietis quia in medio israel ego sum
et ego dominus deus vester et non est amplius et non confundetur populus meus in eternum.
Et erit post hec: effundam spiritum meum super omnem carnem et propheta-
bunt filii vestri et filie vestre. Senes vestri somnia somniabunt
et iuvenes vestri visiones videbunt. Sed et super servos meos et an-
cillas meas in diebus illis effundam spiritum meum. Et dabo prodigia
in celo et in terra sanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol convertetur
in tenebras et luna in sanguinem antequam veniat dies domini magnus
et horribilis. Et erit omnis quicumque invocaverit nomen domini salvus erit.
Quia in monte syon et in ierusalem erit salvatio sicut dixit dominus et in re-
siduis quos dominus vocaverit. III

Quia ecce in diebus illis et in tempore illo cum convertero capti-
vitatem iuda et ierusalem congregabo omnes gentes et deducam il-
las in vallem iosaphat. Et disceptabo cum eis ibi super populo meo
et hereditate mea israel quos disperserunt in nationibus et terram meam divi-
serunt. Et super populum meum miserunt sortem. Et posuerunt puerum in pro-
stibulo et puellam vendiderunt pro vino ut biberent. Verum quid
mihi et vobis tyrus et sidon et omnis terminus palestinorum? Numquid ultio-
nem vos reddetis mihi? Et si ulciscimini vos contra me cito velociter red-
dam vicissitudinem vobis super caput vestrum. Argentum enim meum
et aurum tulistis et desiderabilia mea et pulcherrima intulistis in de-
lubra vestra. Et filios iuda et filios ierusalem vendidistis filiis grecorum
ut longe faceretis eos de finibus suis. Ecce ego suscitabo eos de loco
in quo vendidistis eos et convertam retributionem vestram in caput vestrum.
Et vendam filios vestros et filias vestras in manibus filiorum iuda et
venundabunt eos sabeis genti longinque quia dominus locutus est. Clama-
te hoc in gentibus, sanctificate bellum, suscitate robustos. Accedant
et ascendant omnes viri bellatores. Concidite aratra vestra in gla-
dios et ligones vestros in lanceas. Infirmus dicat quia ego fortis sum. Er-
rumpite et venite omnes gentes de circuitu et congregamini. Ibi occum-
bere faciet dominus robustos tuos. Consurgant et ascendant gentes in
vallem iosaphat quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circui-
tu. Mittite falces quoniam maturavit messis. Venite et descendite quia
plenum est torcular. Exuberant torcularia quia multiplicata est
malicia eorum. Populi populi concisionis quia iuxta est dies domini in valle con-
cisionis. Sol et luna obtenebrati sunt et stelle retraxerunt splendo-
rem suum. Et dominus de syon rugiet et de ierusalem dabit vocem suam.
Et movebuntur celi et terra et dominus spes populi sui et fortitudo filiorum
israel. Et scietis quia ego dominus deus vester habitans in syon in monte sancto
meo. Et erit ierusalem sancta et alieni non transibunt per eam amplius.
Et erit in die illa stillabunt montes dulcedinem et colles
fluent lacte. Per omnes rivos iuda ibunt aque et fons de domo
domini egredietur et irrigabit torrentem spinarum. Egyptus
in desolationem erit et idumea in desertum perditionis pro eo quod
inique egerunt in filios iuda et effuderunt sanguinem innocentem
in terra sua. Et iudea in eternum habitabitur et ierusalem in generatio-
nem et generationem. Et mundabo sanguinem eorum quem non mundave-
ram et dominus commorabitur in syon. Prologus in libro amos prophete.

Ozias rex cum dei religionem sollicite emu-
laretur nimio religionis amore provocatus contra
preceptum legis moysi arrepto turibulo in-
ut hystoria libri secundi paralipomenon osten-
dit sacerdotale officium presumere conatus est. Ob cu-
ius temeritatem terremotum in templo dei exortum constat. Cuius et zacha-
rias propheta meminit. Dum hunc itaque terremotum amos propheta
temporibus ozie regis et temporibus ieroboam filii ioas regis israel memi-
nisse cognoscimus quod in lectione competenter se iram dei ob eas causas quas memo-
ravit affuturam denunciat. Est quia idem propheta in sequentibus ait:
Super tribus impietatibus et super quatuor non convertam eum. Tertio penam
indulgentiam deum dare posse significat. Ex .iiii. eadem peccata
admittentibus non penam non indulgentiam daturum nunciat.
Hanc propter igitur similitudinem que in peccatis gentium intendit perpe-
tuam atque irrevocabilem dei iram ad eversionem eadem
civitatum perpetuam voluit demonstrare. Item a-

Amos propheta et lius prologus.

rusticus et rubos moros distinguens paucis
verbis explicari non potest. Quis enim digne ex-
primat tria et .iiii. scelera damasci, gaze, tyri et
idumee, filiorum amon et moab et .vii. octa-
vo gradu iude et israel. Hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in
montibus samarie et ruituram domum maiorem minoremque tes-
tatur. Ipse cernit fictorem locuste et stantem dominum super murum
litum vel adamantinum et uncinum pomorum attrahentem sup-
plicium peccatoribus et famem in terra, non famem panis neque sitim aque
sed audiendi verbum domini. Non dico tuba terribilem. Amos autem
incipiat homines. Hic amos spiritali gratia plenus prophetavit in-
ter ceteros prophetas. Non enim ipse solus erat propheta. Sed et alii cum
eo ipse non poterat prophetare nisi pastor armenti fuisset qui et nubibus
clangit per [illegible] singulos dies erudiens et docens in ci-
vitate [illegible] eum vox omnium prophetarum tamquam tuba si-
lens et predicans [illegible] in ecclesia secundum quod preceptum est. Ascende
in montem excelsum tu qui evangelizas syon, exalta vo-
cem et cetera. Item alius prologus.

Hic amos propheta non fuit pater ysaie prophete quia
amos ille propheta extitit. Non alius hic
ille. Alius enim apud hebreos scribitur quem
dubia litterarum apud latinos hoc ille
fortis vel robustus. Hic vero amissus [illegible]
Qui loquitur. Et [illegible] quod per ydolatriam a cultu dei ul-
a regno dei amisisse erant. Fuit autem cognatio eius ex oppido
thecue quod .vi. miliaribus distat a bethleem contra ge-
rentis plagam quod sunt proximi oppido thecue in quibus huma-
nitudo aut arenoso nichil omnino frugum gignitur. Sed ubi in
pascuis habundant. Et ideo cuncta sunt plena pastoribus.
Et sterilitas terre compensatur pecorum multitudine. Sed hoc ipso

pastor fuit amos imperitus sermone. sed aliquantulum expositus est prophetare
nam quem ysaias sed plenius scientia prophetauit. at eisdem temporibus quibus iohel na-
um ionas osee ysaias. apparet autem cc. x. tribus locutus est. pauca de duabus
intererens. hunc ablatum de medio pastorum misit dominus ut in samaria
propheraret. quem amasias sacerdos frequentibus plagis afflixit. eandem fi-
lius eius ozias uecte per tympora transfixit. Post hoc semiuiuus in terram
suam euectus post aliquot dies dolore uulneris expirauit. et sepul-
tus est cum patribus suis. Incipit liber Amos prophete.

VERBA Amos qui fuit in pasto-
ralibus thecue quae uidit super israel in
diebus ozie regis iuda. et in diebus ieroboam
filii ioas regis israel ante duos annos terremo-
tus. et dixit. Dominus de syon rugiet. et de ie-
rusalem dabit uocem suam. et luxerunt
speciosa pastorum. et exsiccatus est uertex car-
meli. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus damasci et super quattuor
non conuertam eum eo quod triturauerint in plaustris ferreis [illegible] ga-
laad. Et mittam ignem in domum azahel. et deuorabit domos be-
nadab. Et conteram uectem damasci. et disperdam habitatorem de campo
idoli. et tenentem sceptrum de domo uoluptatis. Et transferetur
populus syrie cyrenen dicit dominus. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus ga-
ze et super quattuor non conuertam eum eo quod transtulerit captiuitatem perfectam
ut concluderent eam in idumea. Et mittam ignem in
murum gaze. et deuorabit edes eius. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus
tyri et super quattuor non conuertam eum eo quod persecutus sit in gladio fratrem su-
um. et indignationem suam seruauerit usque in finem. Et mittam ig-
nem in theman. et deuorabit edes bosre. Hec dicit dominus. Super tribus
sceleribus filiorum amon. et super quattuor non conuertam eum eo quod dissecuerit
pregnantes galaad ad dilatandum terminos suos. Et succendam
ignem in muro rabbae. et deuorabit edes eius in ululatu in die belli.
et in turbine in die commotionis. Et ibit melchon in captiuitatem ipse et
principes eius simul dicit dominus. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus moab et super quattuor
non conuertam eum eo quod incenderit ossa regis idumee usque ad cinerem.
Et mittam ignem in moab. et deuorabit edes carioth. et morietur
in sonitu moab in clangore tube. Et disperdam iudicem de medio eius.
et omnes principes eius interficiam cum eo dicit dominus.

II

Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus iuda et super quattuor non conuertam
eum eo quod abiecerit legem domini. et mandata eius non custodi-
erint. deceperunt enim eos idola sua post que abierunt patres eorum. Et mit-
tam ignem in iuda. et deuorabit edes ierusalem. Hec dicit dominus. Super
tribus sceleribus israel et super quattuor non conuertam eum eo quod uendiderit argento
iustum. et pauperem pro calciamentis. Qui conterunt super puluerem
terre capita pauperum. et uiam humilium declinant. Et filius ac
pater eius ierunt ad puellam ut uiolarent nomen sanctum meum. et super
uestimentis pigneratis accubuerunt iuxta omne altare. et uinum
dampnatorum bibebant in domo dei sui. Ego autem exterminaui a-
morreum a facie eorum. cuius altitudo cedrorum altitudo eius. et fortis
ipse quasi quercus. Et contriui fructum eius desuper. et radices eius subter. Ego
sum qui ascendere uos feci de terra egypti. et eduxi uos in deser-
to. xl. annis ut possideretis terram amorrei. et suscitaui de filiis

uestris in prophetas. et de iuuenibus uestris nazareos. Numquid non ita est
filii israel dicit dominus. Et propinabatis nazareis uinum. et prophetis manda-
batis dicentes. ne prophetetis. Ecce ego stridebo subter uos sicut
stridet plaustrum onustum feno. Et peribit fuga a ueloce. et
fortis non obtinebit uirtutem suam. et robustus non saluabit animam
suam. et tenens arcum non stabit. et uelox pedibus suis non saluabitur.
et ascensor equi non saluabit animam suam. et robustus corde inter for-
tes nudus fugiet in die illa dicit dominus.

III

Audite uerbum quod locutus est dominus super uos filii israel. super omni
cognatione quam eduxi de terra egypti dicens. Tantummodo
uos cognoui ex omnibus cognationibus terre. ideo uisitabo super uos
omnes iniquitates uestras. Numquid ambulabunt duo pariter nisi conue-
nerit eis. Numquid rugiet leo in saltu nisi habuerit predam. Numquid
dabit catulus leonis uocem de cubili suo nisi aliquid apprehenderit.
Numquid cadet auis in laqueum terre absque aucupe. Numquid aufe-
retur laqueus de terra antequam aliquid ceperit. Si clanget tuba in
ciuitate et populus non expauescet. Si erit malum in ciuitate quod dominus non fecerit.
Quia non faciet dominus deus uerbum nisi reuelauerit secretum suum ad ser-
uos suos prophetas. Leo rugiet quis non timebit. Dominus deus locutus est
quis non prophetabit. Auditum facite in edibus azoti et in edibus terre
egypti. et dicite. Congregamini super montes samarie. et uidete in-
sanias multas in medio eius. et calumpniam patientes in penetralibus eius.
et nescierunt facere rectum dicit dominus deus. thesaurizantes iniquitatem
et rapinas in edibus suis. Propterea hec dicit dominus deus. Quomodo si eruat pas-
tor de ore leonis duo crura aut extremum auricule. sic eru-
entur filii israel qui habitant in samaria in plaga lectuli et in damasci
grabato. Audite et contestamini in domo iacob dicit dominus deus exerci-
tuum. quia in die cum uisitare cepero preuaricationes israel super eum
uisitabo et super altaria bethel. et amputabuntur cornua alta-
ris et cadent in terram. Et percutiam domum hyemalem cum do-
mo estiua. et peribunt domus eburnee. et dissipabuntur edes mul-
te dicit dominus.

IIII

Audite uerbum hoc uacce pingues que estis in monte sa-
marie. que calumpniam facitis egenis. et confringitis pau-
peres. que dicitis dominis uestris. afferte et bibemus. Iurauit dominus deus in sanc-
to suo. quia ecce dies uenient super uos. et leuabunt uos in contis. et
reliquias uestras in ollis feruentibus. et per aperturas exibitis al-
tera contra alteram. et proiciemini in armon dicit dominus. Uenite ad bethel
et impie agite. ad galgalam et multiplicate preuaricationem. et af-
ferte mane uictimas uestras. tribus diebus decimas ue-
stras. et sacrificate de fermentato laudem. et uocate uoluntarias o-
blationes. et annunciate. Sic enim uoluistis filii israel dicit dominus deus.
Unde et ego dedi uobis stuporem dentium in cunctis urbibus uestris.
et indigentiam panum in omnibus locis uestris. Et non estis reuersi ad me
dicit dominus deus. Ego quoque prohibui a uobis ymbrem cum adhuc tres menses
superessent usque ad messem. et plui super ciuitatem unam. et super ciui-
tatem alteram non plui. Pars una conpluta est. et pars super quam non
plui aruit. Et uenerunt due et tres ciuitates ad ciuita-
tem unam ut biberent aquam. et non sunt satiate. et non redistis
ad me dicit dominus. Percussi uos uento urente et in aurugine

multitudinem ortorum vestrorum et vinearum vestrarum. oliveta vestra
et ficeta vestra comedit eruca. et non redistis ad me dicit dominus.
Misi in vos mortem in via egypti. percussi in gladio iuve
nes vestros usque ad captivitatem equorum vestrorum. et ascendere feci pu
tredinem castrorum vestrorum in nares vestras. et non redistis ad me
dicit dominus. Subverti vos sicut subvertit deus sodomam et gomor
ram. et facti estis sicut torris raptus de incendio. et non redistis
ad me dicit dominus. Quapropter hec faciam tibi israel. Postquam autem hec fe
cero tibi preparare in occursum dei tui israel. quia ecce formans montes
et creans ventum. et annuntians homini eloquium suum. faciens ma
tutinam nebulam. et gradiens super excelsa terre. dominus deus exer
cituum nomen eius. V

Audite verbum istud quod ego levo super vos plan
ctum. Domus israel cecidit. non adiciet ut resurgat. Virgo
israel proiecta est in terram suam. non est qui suscitet eam. Quia hec dicit
dominus deus. Urbs de qua egrediebantur mille. relinquentur in ea centum.
et de qua egrediebantur centum. relinquentur in ea decem. in domo israel. Quia
hec dicit dominus domui israel. Querite me et vivetis. et nolite que
rere bethel. et in galgala nolite intrare. et in bersabee ne transie
ritis. Quia galgala captiva ducetur. et bethel erit inuti
lis. Querite dominum et vivite ne forte comburatur ut ignis domus
ioseph et devorabit. et non erit qui extinguat bethel. Qui
convertitis in absinthium iudicium. et iustitiam in terra relinquitis.
Facientem arcturum et oriona. et convertentem in mane te
nebras. et diem nocte mutantem. Qui vocat aquas maris.
et effundit eas super faciem terre. dominus nomen eius. Qui subridet vastita
tem super robustum. et depopulationem super potentem affert. Odio
habuerunt in porta corripientem. et loquentem perfecte abhominati sunt.
Ideo pro eo quod diripiebatis pauperem. et predam electam tollebatis
ab eo. domos quadro lapide edificabitis. et non habitabitis
in eis. Vineas amantissimas plantabitis. et non bibetis vinum
earum. quia cognovi multa scelera vestra. et fortia peccata vestra. ho
stes iusti accipientes munera. et pauperes in porta deprimentes.
Ideo prudens in tempore illo tacebit. quia tempus malum est. Querite bonum
et non malum ut vivatis. et erit dominus deus exercituum vobiscum sicut dixi
stis. Odite malum et diligite bonum. et constituite in porta iudi
cium. si forte misereatur dominus deus exercituum reliquiis ioseph. Propter
ea hec dicit dominus deus exercituum dominator. In omnibus plateis planctus.
et in cunctis que foris sunt dicetur. ve. ve. Et vocabunt agricolas
ad luctum. et ad planctum eos qui sciunt plangere.
Et in omnibus vineis erit planctus. quia pertransibo in medio tui dicit dominus.
Ve desiderantibus diem domini. Ut quid eam vobis? Dies domini ista
tenebre. et non lux. Quomodo si fugiat vir a facie leonis. et occurrat
ei ursus. et ingrediatur domum. et innitatur manu sua super parietem.
et mordeat eum coluber. Numquid non tenebre dies domini et non lux.
et caligo. et non splendor in ea. Odi et proieci festivitates vestras
non capiam odorem cetuum vestrorum. Quod si attuleritis mihi holocau
stomata et munera vestra. non accipiam. et vota pinguium
vestrorum non respiciam. Aufer a me tumultum carminum tuo
rum. et cantica lire tue non audiam. Et revelabitur quasi aqua

iudicium. et iustitia quasi torrens fortis. Numquid hostias et sacrificium obtu
listis mihi in deserto. xl. annis domus israel. et portastis tabernaculum mo
loch vestro et imaginem idolorum vestrorum sidus dei vestri quod fecistis vobis.
Et migrare vos faciam trans damascum. dixit dominus deus exercituum nomen eius.
Ve qui opulenti estis in syon et confiditis VI
in monte samarie. optimates capita populorum ingredientes pom
patice domum israel. Transite in calanne et videte. et ite inde in emath
magnam. et descendite in geth palestinorum. et ad optima queque regna
horum si latior terminus eorum termino vestro est. Qui separati estis in diem
malum. et appropinquatis solio iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis
et lascivitis in stratis vestris. Qui comeditis agnum de grege. et vitu
los de medio armenti. Qui canitis ad vocem psalterii. sicut David putave
runt se habere vasa cantici. bibentes in phialas vinum. et optimo un
guento delibuti sunt. et nichil patiebantur super contritione ioseph. Quapro
pter nunc migrabunt in capite transmigrantium. et auferetur factio lascivien
tium. Iuravit dominus deus in anima sua dicit dominus deus exercituum. Detestor
ego superbiam iacob et domus eius odi. Et tradam civitatem cum habita
toribus suis. Quod si reliqui fuerint. x. viri in domo una. et ipsi mori
entur. Et tollet eum propinquus suus. et comburet eum ut efferat ossa
de domo. et dicet ei qui in penetralibus domus est. Numquid adhuc est
apud te? Et respondebit. Finis est. et dicet ei. Tace et ne recorderis
nominis mei. domini. Quia ecce dominus mandabit et percutiet domum maio
rem ruinis. et domum minorem scissionibus. Numquid currere queunt
in petris equi. aut arari potest in bubalis? Quia convertistis in amaritudi
nem iudicium et fructum iustitie in absinthium. Qui letamini in nu
chilo. qui dicitis. Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? Ec
ce enim suscitabo super vos domus israel dicit dominus deus exercituum gentem. et con
teret vos ab introitu emath usque ad torrentem deserti.
Hec ostendit mihi dominus deus. Et ecce fictor VII
locuste in principio germinantis serotini ymbris. et
ecce serotinum post tonsionem regis. Et factum est cum consummasset comedere her
bam terre dixi. Domine deus propitius obsecro esto. Quis suscitabit ia
cob quia parvulus est? Misertus est dominus super hoc. non erit dixit dominus. Hec ostendit
mihi dominus deus. Et ecce vocabit iudicium ad ignem dominus deus. et devo
ravit abyssum multam. et comedit simul partem. Et dixi. Domine deus
quiesce obsecro. Quis suscitabit iacob quia parvulus est. Misertus
est dominus super hoc. Sed et istud non erit dicit dominus deus. Hec ostendit mihi dominus. Et
ecce dominus stans super murum litum. et in manu eius trulla cementa
rii. et dixit dominus ad me. Quid tu vides amos? Et dixi. Trullam
cementarii. Et dixit dominus. Ecce ego ponam trullam in medio populi
mei israel. non adiciam ultra superinducere eum. Et demolientur
excelsa idoli. et sanctificationes israel desolabuntur. Et consurgam
super domum ieroboam in gladio. Et misit amasias sacerdos
bethel ad ieroboam regem israel dicens. Rebellavit contra me
amos in medio domus israel. non poterit terra sustinere universos
sermones eius. Hec enim dicit amos. In gladio morietur ieroboam
et israel captivus migrabit de terra sua. Et dixit amasias ad
amos. Qui vides. gradere. fuge in terram iuda et comede
ibi panem. et ibi prophetabis. et in bethel non adicies ultra ut
prophetes. quia sanctificatio regis et domus regni est. Et respondit amos

et dixit ad Amasiam. Non sum propheta et non sum filius prophete. Sed armen-
tarius ego sum vellicans sicomoros. Et tulit me Dominus cum sequerer
gregem et dixit ad me Dominus: Vade propheta ad populum meum Israel. Et nunc audi
verbum Domini. Tu dicis: Non prophetabis super Israel et non stillabis super domum Idoli. Propter
hoc hec dicit Dominus: Uxor tua in civitate fornicabitur et filii tui et filie
tue in gladio cadent et humus tua funiculo metietur. Et tu in terra
polluta morieris et Israel captivus migrabit de terra sua. VIII
Hec ostendit michi dominus Deus. Et ecce uncinus pomorum. Et
dixit Dominus: Quid tu vides Amos? Et dixi: Uncinum pomorum.
Et dixit Dominus ad me: Venit finis super populum meum Israel. Non adiciam ultra
ut pertranseam eum. Et stridebunt cardines templi in die illa dicit
Dominus Deus. Multi morientur, in omni loco proicietur silentium. Audite
hoc qui conteritis pauperem et deficere facitis egenos terre dicentes: Quan-
do transibit mensis et venundabimus merces, et sabbatum et aperiemus frumen-
tum, ut imminuamus mensuram et augeamus siclum et supponamus
stateras dolosas, ut possideamus in argento egenos et pau-
peres pro calciamentis, et quisquilias frumenti vendamus. Iuravit Dominus
in superbia Iacob: Si oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum. Numquid
super isto non commovebitur terra et lugebit omnis habitator eius? Et ascen-
det quasi flumen universus et eicietur et defluet quasi rivus Egypti.
Et erit in die illa dicit Dominus: occidet sol in meridie et tenebrescere
faciam terram in die luminis. Et convertam festivitates vestras
in luctum et omnia cantica vestra in planctum. Et inducam super om-
nem dorsum vestrum saccum et super omne caput calvicium. Et ponam eam
quasi luctum unigeniti et novissima eius quasi diem amarum. Ecce dies ve-
niunt dicit Dominus et mittam famem in terram, non famem panis neque si-
tim aque sed audiendi verbum Domini. Et commovebuntur a mari
usque ad mare et ab aquilone usque ad orientem. Circuibunt
querentes verbum Domini et non invenient. In die illa deficient
virgines pulchre et adolescentes in siti qui iurant in delicto
Samarie et dicunt: Vivit Deus tuus Dan et vivit via Ber-
sabee, et cadent et non resurgent ultra. IX
Vidi dominum stantem super altare et dixit: Percute car-
dinem et commoveantur superliminaria. Avaricia enim
in capite omnium et novissimum eorum gladio interficiam. Non erit
fuga eis. Fugiet et non salvabitur ex eis qui fugerit. Si descende-
rint usque ad infernum, inde manus mea educet eos. Et si
ascenderint usque ad celum, inde detraham eos. Et si abscon-
diti fuerint in vertice Carmeli, inde scrutans auferam
eos. Et si celaverint se ab oculis meis in fundo maris, ibi
mandabo serpenti et mordebit eos. Et si abierint in capti-
vitatem coram inimicis suis, ibi mandabo gladio et occi-
det eos. Et ponam oculos meos in malum super eos et non in bo-
num. Et Dominus Deus exercituum qui tangit terram et tabescet,
et lugebunt omnes habitantes in ea. Et ascendet sicut rivus omnis
et defluet sicut fluvius Egypti. Qui edificavit in celo
ascensionem suam et fasciculum suum super terram fun-
davit. Qui vocat aquas maris et effundit eas super fa-
ciem terre, Dominus nomen eius. Numquid non ut filii Ethiopum
vos estis michi filii Israel ait Dominus? Numquid non Israel ascendere feci

de terra Egypti et Palestinos de Capadocia et Siros de Cyrene?
Ecce oculi domini Dei super regnum peccans et conteram illud a facie ter-
re. Verumptamen conterens non conteram domum Iacob dicit Dominus. Ecce enim ego man-
dabo et concutiam in omnibus gentibus domum Israel sicut concutitur in cri-
bro et non cadet lapillus super terram. In gladio morientur omnes
peccatores populi mei qui dicunt: Non appropinquabit et non veniet super nos
malum. In die illa suscitabo tabernaculum David quod cecidit et reedi-
ficabo aperturas murorum eius et ea que corruerant instaurabo.
Et reedificabo illud sicut in diebus antiquis, ut possideant
reliquias Idumee et omnes nationes eo quod invocatum sit nomen meum
super eos dicit Dominus faciens hec. Ecce dies veniunt dicit Dominus
et comprehendet arator messorem et calcator uve mittentem
semen. Et stillabunt montes dulcedinem et omnes colles culti erunt.
Et convertam captivitatem populi mei Israel et edificabunt civita-
tes desertas et habitabunt. Et plantabunt vineas et bibent
vinum earum et facient ortos et comedent fructus eorum. Et
plantabo eos super humum suam et non evellam eos ultra de
terra sua quam dedi eis dicit Dominus Deus tuus. Incipit prologus
Iacob patriarcha fratrem habuit Esau qui Abdie prophete
ob ruborem corporis sui Edom Hebrea lingua appellatus
est, quod latine sanguineus dicitur. Is memoratum fratrem suum
qui Israel nomen acceperat gravi odio commotus interimere
conatus est. Quia de eo omnis populus Israel, hoc est filios patriarche Ia-
cob, patris Esau odium imitati persecuti sunt Esau et Edom
appellati sunt. Et quia populus Israel de captivitate Chaldeorum per Cyrum
regem Persarum vivente Deo revocatus est in Ierusalem, ab alio reg-
no generis Esau afflictus atque oppressus est. Ideo hoc regnum quod more Esau
patrem populum persecutum est per denuntiationem Abdie prophete in-
crepatur quod non Dei indignatione sed sua invidia populum superare
conabatur. De quo regno olim per David in psalmo cxxxvi di-
ctum est: Memorare Domine filiorum Edom in diem Ierusalem. Illa
reliqua sermone comprehensa fuerunt in gentes iudicium ob eas sermone
comprehensas regnum Dei in populo Israel agitur. Hebrei hunc dicunt esse qui
sub rege Samarie Achab et impiissima Iezabel pavit centum prophetas
in speluncis, ut scriptum est, qui non curvaverunt genua ante Baal. Et
de vii milibus erant quos Helias arguitur ignorasse. Sepulcrum
quoque eius usque hodie cum mausoleo Helisei prophete et baptiste Iohannis in
Sebaste civitate veneratione habetur, que olim Samaria dicebatur.
Hanc Herodes rex Antipatris filius in honore Augusti Cesaris greco
nomine vocavit Augustam. Igitur ex centum prophetas paviat ac-
cepit gratiam prophetalem et de duce exercitus fit dux ecclesie. Cum
in Samaria pium germen paviat, nec in toto orbe quem paviat
ecclesias. Et sicut Stephanus meruit coronam passionis, sic hic
futurum Dei cum Paulo apostolo nomine glorie, quia Abdias servus
Domini in uno sonat eloquio. Incipit liber Abdie prophete

VISIO ABDIE
Hec dicit dominus Deus ad Edom. Au-
ditum audivimus a Domino et legatum
ad gentes misit. Surgite et consurgamus
adversus Edom in prelium. Ecce parvulum

dedi te in gentibus, contemptibilis tu es valde. Superbia cordis tui extulit te habitantem in scissuris petre, exaltantem solium tuum, qui dicis in corde tuo: Quis detrahet me in terram? Si exaltatus fueris ut aquila, et si inter sidera posueris nidum tuum, inde detraham te, dicit Dominus. Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuisses? Nonne furati essent sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent ad te, numquid saltem racemum reliquissent tibi? Quomodo scrutati sunt Esau, investigaverunt abscondita eius? Usque ad terminos emiserunt te. Omnes viri federis tui illuserunt tibi, invaluerunt adversum te viri pacis tue. Qui comedunt tecum ponent insidias subter te. Non est prudentia in eo. Numquid non in die illa, dicit Dominus, perdam sapientes de Ydumea, et prudentiam de monte Esau? Et timebunt fortes tui a meridie, ut intereat vir de monte Esau. Propter interfectionem et propter iniquitatem in fratrem tuum Iacob operiet te confusio, et peribis in eternum. In die cum stares adversus, quando capiebant alieni exercitum eius, et extranei ingrediebantur portas eius, et super Ierusalem mittebant sortem, tu quoque eras quasi unus ex eis. Et non despicies in die fratris tui, in die peregrinationis eius, et non letaberis super filios Iuda in die perditionis eorum, et non magnificabis os tuum in die angustie. Neque ingredieris portam populi mei in die ruine eorum, neque despicies et tu in malis eius in die vastitatis illius, neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerint, et non concludes reliquos eius in die tribulationis. Quoniam iuxta est dies Domini super omnes gentes. Sicut fecisti fiet tibi, retributionem tuam convertet in caput tuum. Quomodo enim bibisti super montem sanctum meum, bibent omnes gentes iugiter, et bibent et absorbebunt, et erunt quasi non sint. In monte autem Syon salvatio erit, et erit sanctus, et possidebit domus Iacob eos qui se possederant. Et erit domus Iacob ignis, et domus Ioseph flamma, domus autem Esau stipula, et succendentur in eis, et devorabunt eos, et non erunt reliquie domus Esau, quia Dominus locutus est. Et hereditabunt hii qui ad austrum sunt montem Esau, et qui in campestribus Philistiim, et possidebunt regionem Effraim et regionem Samarie, et Beniamin possidebit Galaad. Et transmigratio exercitus huius filiorum Israel omnia Chananeorum usque ad Sareptam, et transmigratio Ierusalem que in Bosphoro est possidebit civitates austri. Et ascendent salvatores in montem Syon iudicare montem Esau, et erit Domino regnum.

Prologus in libro Ione prophete.

Sanctum Ionam Hebrei affirmant filium fuisse mulieris vidue Sareptene, quem Helias propheta mortuum suscitavit, matre postea dicente ad eum: Nunc cognovi quia vir Dei es tu, et verbum Dei in ore tuo est veritas. Ob hanc causam et ipsum puerum sic vocatum Amathi. Amathi enim in nostra lingua veritatem sonat, et ex eo quod verum Helias locutus est, ille qui suscitatus est filius esse dicitur veritatis. Sed de civitate columba natus, quia Iona columbam sonat. In comparatione autem Israel Ionas ad gentes mittitur, quod Ninive agente penitentiam illi in malicia perseverant. Temporibus quippe Ieroboam regis Israel, qui cum delicto cum populo suo in Samaria idolis sacrificabant, Ionam prophetam fuisse quartus liber Regum testatur. Is cum propheta imminente perditores civitatis Ninive iram Dei conscius videret, ne falsa videretur predicare ad denuntiandum interitum civitatis ut volebat. Hanc sicut ad Abraham de impietate Sodomorum et Gomorreorum locutus est: Clamor Sodomorum et Gomorreorum pervenit ad me, ita et de Ninive dicit, eo quod ascendit clamor malicie eius ad eum. Et quia sententia Dei de Sodomis festinavit revocari et Ionas adventum Ninivem placatam sententiam revocari nolebat, divine dispensationis ignarus, qui salutem hominum ad se conventuram magis vult quam interitum. Hoc illi accidit quod et Helyseo, qui filium Sunamitis vivis mortuum ignoravit. Ideo a conspectu Dei Ionas fugere se putabat, humanum ad psalmis dicentem: Quo ibo a spiritu tuo, et quo a facie tua fugiam.

Item alius prologus.

Iona columba et dolens, filius Amathi, qui fuit de Geth, que est in Ophir, ad gentium promissum mittitur. Consilium arripuit, arripiens fugit, fugiens dormit, per quem periclitatur navis. Sors latentem reperit, cetus abiectum devoravit, et orantem revomuit. Iterato predicavit subversionem, sed conversis in pristina urbis et salutem gentium invidet, gaudet de hedere virentis umbraculo, et dolet subito arescentis. Cuius sepulcrum in quadam urbium Geth in vico demonstratur, qui est in secundo miliario Sephorum vie qua pergitur Tyberiadem.

Incipit liber Ione prophete.

Et factum est verbum Domini ad Ionam filium Amathi dicens: Surge et vade in Ninivem civitatem magnam, et predica in ea, quia ascendit clamor malicie eius coram me. Et surrexit Ionas ut fugeret in Tharsis a facie Domini, et descendit in Ioppen, et invenit navem euntem in Tharsis, et dedit naulum eius, et descendit in eam ut iret cum eis in Tharsis a facie Domini. Dominus autem misit ventum validum in mare, et facta est tempestas magna in mari, et navis periclitabatur. Et timuerunt naute, et clamaverunt ad deum suum, et miserunt vasa que erant in navi in mare ut alleviaretur ab eis. Et Ionas descendit ad interiora navis, et dormiebat sopore gravi. Et accessit ad eum gubernator, et dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? Surge, invoca Deum tuum, si forte recogitet Deus de nobis et non pereamus. Et dixit vir ad collegam suum: Venite et mittamus sortes, et sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt sortes, et cecidit sors super Ionam. Et dixerunt ad eum: Indica nobis cuius causa malum istud sit nobis. Quod est opus tuum? Que terra tua? Et quo vadis? Vel ex quo populo es tu? Et dixit ad eos: Hebreus ego sum, et Dominum Deum celi ego timeo, qui fecit mare et aridam. Et timuerunt viri timore magno, et dixerunt ad eum: Quid hoc fecisti? Cognoverunt enim viri quod a facie Domini fugeret, quia indicaverat eis. Et dixerunt ad eum: Quid faciemus tibi, et cessabit mare a nobis? Quia mare ibat et intumescebat. Et dixit ad eos: Tollite me et mittite in mare, et cessabit mare a vobis. Scio enim ego quoniam propter me tempestas grandis hec super vos. Et remigabant viri ut reverterentur ad aridam, et non valebant, quia mare ibat et intumescebat super eos. Et clamaverunt ad Dominum et dixerunt: Quesumus, Domine, ne pereamus in anima viri istius, et ne des super nos sanguinem innocentem, quia tu, Domine, sicut voluisti fecisti. Et tulerunt Ionam et miserunt in mare, et stetit mare a fervore suo. Et timuerunt viri timore magno Dominum, et immolaverunt

hostias domino. et uouerunt uota. Et preparauit dominus piscem
grandem ut deglutiret ionam. et erat ionas in uentre piscis tribus
diebus et tribus noctibus. Et orauit ionas ad dominum deum suum de
utero piscis et dixit. Clamaui de tribulatione mea ad dominum et exaudi
uit me. de uentre inferi clamaui et exaudisti uocem meam.
Et proiecisti me in profundum in corde maris. et flumen circumdedit me.
Omnes gurgites tui et fluctus tui super me transierunt. et ego dixi. Abiectus
sum a conspectu oculorum tuorum. Verumptamen rursus uidebo templum sanc
tum tuum. Circumdederunt me aque usque ad animam meam. abissus uallauit
me. pelagus operuit caput meum. Ad extrema montium descendi. terre
uectes concluserunt me in eternum. et subleuabis de corruptione ui
tam meam domine deus meus. Cum angustiaretur in me anima mea domini
recordatus sum ut ueniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum.
Qui custodiunt uanitates frustra misericordiam suam derelinquunt. Ego autem
in uoce laudis immolabo tibi. quecumque uoui reddam pro salute domino. Et
dixit dominus pisci. et euomuit ionam in aridam. II
Et factum est uerbum domini ad ionam secundo dicens. Sur
ge et uade ad niniuen ciuitatem magnam. et predica in
ea predicationem quam ego loquor ad te. Et surrexit io
nas et abiit in niniuen iuxta uerbum domini. Et niniue erat ciuitas
magna itinere trium dierum. Et cepit ionas introire in ciuitatem itinere
diei unius et clamauit et dixit. Adhuc .xl. dies et niniue subuer
tetur. Et crediderunt uiri niniuite in deum. et predicauerunt ie
iunium et uestiti sunt saccis a maiore usque ad minorem. Et per
uenit uerbum ad regem niniue. et surrexit de solio suo et abie
cit uestimentum suum a se. et indutus est sacco et sedit in cinere. et cla
mauit et dixit. In niniue ex ore regis et principum eius dicens.
Homines et iumenta et boues et pecora non gustent quicquam. non pas
cantur et aquam non bibant. Et operiantur saccis homines. et iumenta cla
ment ad dominum in fortitudine. Et conuertatur uir a uia sua mala
[illegible] est deus super malicia quam locutus fuerat ut faceret eis. et non
fecit. et afflictus est ionas afflictione magna. et iratus est. et orauit
ad dominum et dixit. Obsecro domine. Numquid non hoc est uerbum meum cum
adhuc essem in terra mea. Propter hoc preoccupaui ut fugerem in thar
sis. Scio enim quia tu deus clemens et misericors es. patiens et multe misera
tionis et ignoscens super malicia. Et nunc domine tolle animam meam
a me. quia melius est mihi mors quam uita. Et dixit dominus. Putasne bene iras
ceris. Et egressus est ionas de ciuitate. et sedit contra orientem ciuita
tis. Et fecit sibimet umbraculum. et sedebat subter illud in umbra
donec uideret quid accideret ciuitati. Et preparauit dominus deus hederam et ascen
dit super caput ione ut esset umbra super caput eius. et protegeret eum. Labora
uerat enim. Et letatus est ionas super hedera leticia magna. Et parauit
deus uermem ascensu diluculi in crastinum. et percussit hederam et exaruit.
Et cum ortus fuisset sol precepit dominus uento calido et urenti. et percussit
sol super caput ione. et estuabat. Et petiuit anime sue ut moreretur.
et dixit. Melius est mihi mori quam uiuere. Et dixit dominus ad ionam. Putas
ne bene irasceris tu super hederam. Et dixit. Bene irascor ego usque
ad mortem. Et dixit dominus. Tu doles super hedera in qua non laborasti.
neque fecisti ut cresceret. que sub una nocte nata est. et sub una nocte
periit. et ego non parcam niniue ciuitati magne in qua sunt
plus quam centum .xx. milia hominum. qui nesciunt quid sit inter
dexteram et sinistram suam et iumenta multa. Incipit prologus

TEMPORIBUS michee prophete

ioathe et achaz et ezechie regum iuda. mi
cheam prophetam ad hunc prophetiam spiritu sancto repletum
fuisse lectio ipsa demonstrat. Sed de supradictis minimo
regum ioathan. ezechiam deus ob religionem
placuisse historia quam libri regum. et sedi paralipomenon indicant.
Achaz uero relicto deo sculptilia samarie quibus et filios suos in sacrificium
igni cremandos obtulit coluisse constat. Quamobrem deus sa
mariam que reges israel et iuda meretricatur simulacrorum supersti
tione fefellit increpans indignationem suam in eam peccatis com
minatur. et populo et preuaricatori et principibus eius qui eumdem populum
fallaci suasione ad colenda ydola compulsant compulant urbis
in sequentibus captiuitatem et interitum assiriorum denunciauit.

VERBUM DOMINI Liber michee prophete

quod factum est ad micheam morastiten in diebus
ioathan. achaz et ezechie regum iuda. quod
uidit super samariam et ierusalem. Audite populi
omnes. et attendat terra et plenitudo eius.
Et sit dominus deus uobis in testem. dominus de
templo sancto suo. Quia ecce dominus egredietur de loco suo. et descendet et
calcabit super excelsa terre. Et consumentur montes subtus eum. et
ualles scindentur sicut cera a facie ignis. Sicut aque que decurrunt
in preceps. in scelere iacob omne istud. et in peccatis domus israel. Quod scelus
iacob. Nonne samaria. Et que excelsa iude. Nonne ierusalem. Et ponam
ierusalem quasi aceruum lapidum in agro. cum plantatur uinea. Et detra
ham in uallem lapides eius. et fundamenta eius reuelabo. Et omnia
sculptilia eius concidentur. et omnes mercedes eius comburentur igni. et
omnia ydola eius ponam in perditionem. quia de mercedibus meretricis reuer
tentur. Super hoc plangam et ululabo. uadam spoliatus et
nudus. Faciam planctum uelut draconum. et luctum quasi strutio
num. Quia desperata est plaga eius. quia uenit usque ad iudam. et te
tigit portam populi mei usque ad ierusalem. In geth nolite annunciare.
lacrimis ne ploretis. in domo pulueris puluere uos aspergite.
Transite uobis habitatio pulchra confusa ignominia. non est egressa que habitat
in sennan. Planctum domus uicina accipiet ex uobis que stetit si
bimet. Quia infirmata est in bonum que habitat in maroth. quia descendit
malum a domino in portam ierusalem. Tumultus quadrige stupentis habitantis
lachis. Principium peccati est filie syon quia in te inuenta sunt sce
lera israel. Adhuc heredem adducam tibi que habitas in maresa. usque ad
odollam ueniet gloria israel. Decaluare et tondere super filios deliciarum
tuarum. Dilata caluicium tuum sicut aquila. quia captiui ducti
sunt ex te. Ve qui cogitatis inutile. et operamini malum in cubilibus
uestris. In luce matutina faciunt illud. quoniam contra deum est manus
eorum. Et concupierunt agros et uiolenter tulerunt. et domos rapuerunt.
Et calumpniabantur uirum et domum eius. uirum et hereditatem eius.
Idcirco hec dicit dominus. Ecce ego cogito super familiam istam malum
unde non auferetis colla uestra. et non ambulabitis superbi quoniam tempus
pessimum est. In die illa sumetur super uos parabola. et cantabitur

bitur canticum cum suavitate dicentium. Depopulatione vastati su-
mus. pars populi mei commutata est. Quomodo recedet a me cum revertatur qui re-
giones vestras dividat. Propter hoc non erit tibi mittens funiculum sortis
in coetu domini. Ne loquamini loquentes. non stillabit super istos. non conprehen-
det confusio. Dicit domus Iacob. Numquid abbreviatus est spiritus domini. aut ta-
les sunt cogitationes eius. Nonne verba mea bona sunt cum eo qui
recte graditur. Et e contrario populus meus in adversarium consurrexit. Desuper
tunicam pallium sustulistis. et eos qui transibant simpliciter conver-
tistis in bellum. Mulieres populi mei eiecistis de domo deliciarum suarum.
a parvulis earum tulistis laudem meam in perpetuum. Surgite et ite
quia non habetis hic requiem. Propter inmunditiam eius corrumpetur putredi-
dine pessima. Utinam non essem vir habens spiritum. et mendacium potius loquerer.
Stillabo tibi in vinum et in ebrietatem. et erit super quem stillatur populus iste. Con-
gregatione congregabo Iacob totum te. in unum conducam reliquias Israhel.
pariter ponam illum quasi gregem in ovili. quasi pecus in medio caularum.
tumultuabuntur a multitudine hominum. Ascendit enim pandens
iter ante eos. Divident et transibunt portam. et egredientur per eam.
et transibit rex eorum coram eis. et dominus in capite eorum. III
Et dixi. Audite hoc principes domus Iacob. et duces domus
Israhel. Numquid non vestrum est scire iudicium. qui odio habetis bonum
et diligitis malum. Qui violenter tollitis pelles eorum desuper eos. et car-
nem eorum desuper ossibus eorum. Qui comederunt carnem populi mei. et pellem
eorum desuper excoriaverunt. et ossa eorum confregerunt. et conciderunt sicut
in lebete. et quasi carnem in medio ollae. Tunc clamabunt ad dominum.
et non exaudiet eos. et abscondet faciem suam ab eis in tempore illo sicut ne-
quiter egerunt in adinventionibus suis. Haec dicit dominus super prophetas qui sedu-
cunt populum meum. qui mordent dentibus suis. et praedicant pacem. et si
quis non dederit in ore eorum quippiam. sanctificant super eum proelium. Propterea nox vo-
bis pro visione erit. et tenebrae pro divinatione. Et occumbet sol super
prophetas. et obtenebrabitur super eos dies. et confundentur qui vident vi-
siones. et confundentur divini. et operient vultus suos omnes. quia non est
responsum dei. Verumtamen ego repletus sum fortitudine spiritus domini.
iudicio et virtute. ut adnuntiem Iacob scelus suum. et Israhel peccatum
suum. Audite hoc principes domus Iacob. et iudices domus Israhel. qui ab-
hominamini iudicium. et omnia recta pervertitis. Qui aedificatis Si-
on in sanguinibus. et Hierusalem in iniquitate. Principes eius in muneribus iudi-
cabant. et sacerdotes eius in mercede docebant. et prophetae eius in pecunia
divinabant. et super dominum requiescebant dicentes. Numquid non dominus
in medio nostrum. non venient super nos mala. Propter hoc causa vestri Si-
on quasi ager arabitur. et Hierusalem quasi acervus lapidum erit. et mons templi
in excelsa silvarum. IIII
Et erit in novissimo dierum mons domus domini praeparatus in
vertice montium. et sublimis super colles. Et fluent ad
eum populi. et properabunt gentes multae. et dicent. Venite ascendamus
in montem domini. et ad domum dei Iacob. et docebit nos de viis suis.
et ibimus in semitis eius. Quia de Sion egredietur lex. et verbum domini de
Hierusalem. Et iudicabit inter populos multos. et corripiet gentes fortes
usque in longinquum. Et concident gladios suos in vomeres. et hastas
suas in ligones. Non sumet gens adversus gentem gladium. et non
discent ultra belligerare. Et sedebit vir subtus vineam suam.

et subtus ficum suam. et non erit qui deterreat. quia os domini exercituum locutum
est. Quia omnes populi ambulabunt in nomine unusquisque dei sui. nos autem ambu-
labimus in nomine domini dei nostri in aeternum et ultra. In die illa dicit dominus con-
gregabo claudicantem. et eam quam eieceram colligam. et quam adflixeram.
Et ponam claudicantem in reliquias. et eam quae laboraverat in gentem
robustam. Et regnabit dominus super eos in monte Sion ex hoc nunc et usque
in aeternum. Et tu turris gregis nebulosa filiae Sion usque ad te ve-
niet potestas prima. regnum filiae Hierusalem. Nunc quare maerore contraheris.
Numquid rex non est tibi. aut consiliarius tuus periit. quia conprehendit te dolor
sicut parturientem. Dole et satage filia Sion quasi parturiens. quia nunc egredi-
eris de civitate. et habitabis in regione. et venies usque ad Babylo-
nem. Ibi liberaberis. ibi redimet te dominus de manu inimicorum tuorum. Et nunc
congregatae sunt super te gentes multae quae dicunt. Lapidetur. et aspiciat
in Sion oculus noster. Ipsi autem non cognoverunt cogitationes domini. et non intel-
lexerunt consilium eius. quia congregavit eos quasi faenum areae. Surge et
tritura filia Sion. quia cornu tuum ponam ferreum. et ungulas tu-
as ponam aereas. et comminues populos multos. Et interficies domino
rapinas eorum. et fortitudinem eorum domino universae terrae. V
Nunc vastaberis filia latronis. obsidionem posuerunt su-
per nos. in virga percutient maxillam iudicis Israhel. Et
tu Bethleem Ephrata parvulus es in milibus Iuda. Ex te mihi egredie-
tur qui sit dominator in Israhel. et egressus eius ab initio a diebus aeternitatis.
Propter hoc dabit eos usque ad tempus in quo parturiens pariet. Et reliquiae
fratrum eius convertentur ad filios Israhel. et stabit et pascet in fortitudine
domini. in sublimitate nominis domini dei sui. Et convertentur. quia nunc
magnificabitur usque ad terminos terrae. Et erit iste pax. Assyrius cum
venerit in terram nostram. et quando calcaverit in domibus nostris. Et suscita-
bimus super eum septem pastores et octo primates homines. et pascent
terram Assur in gladio. et terram Nemrod in lanceis eius. Et libe-
rabit ab Assur cum venerit in terram nostram. et cum calcaverit in fi-
nibus nostris. Et erunt reliquiae Iacob in medio populorum multorum. quasi
ros a domino. et quasi stillae super herbam. quae non expectat virum. et non
stolat(?) filios hominum. Et erunt reliquiae Iacob in gentibus in me-
dio populorum multorum. quasi leo in iumentis silvarum. et quasi catulus leo-
nis in gregibus pecorum. qui cum transierit et conculcaverit et ceperit. non est
qui eruat. Exaltabitur manus tua super hostes tuos. et omnes ini-
mici tui interibunt. Et erit in die illa dicit dominus. auferam equos
tuos de medio tui. et disperdam quadrigas tuas. et perdam civi-
tates terrae tuae. et destruam omnes munitiones tuas. et
auferam maleficia de manu tua. et divinationes non erunt in
te. Et perire faciam sculptilia tua. et statuas tuas de medio
tui. et non adorabis ultra opera manuum tuarum. Et evellam lucos
tuos de medio tui. et conteram civitates tuas. et faciam in furo-
re et in indignatione. et in ultione in gentibus quae non audie-
Audite quae dominus loquitur. VI runt.
Surge contende iudicio adversum montes. et audi-
ant colles vocem tuam. Audite montes iudicium domini. et for-
tia fundamenta terrae. quia iudicium domini cum populo suo. et cum Israhel
diiudicabitur. Popule meus quid feci tibi. aut quid molestus fui tibi. Respon-
de mihi. Quia eduxi te de terra Aegypti. et de domo servientium.

liberavi te, et misi ante faciem tuam Moysen, et Aaron, et Mari-
am. Popule meus memento quaeso quid cogitaverit Balac rex
Moab, et quid responderit ei Balaam filius Beor de Setim usque ad Gal-
galam, ut cognosceres iustitias Domini. Quid dignum offeram
Domino? curvabo genu Deo excelso? numquid offeram ei holocau-
tomata et vitulos anniculos? numquid placari potest Deus in mi-
libus arietum, aut in multis milibus hircorum pinguium?
numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo, fructum ventris
mei pro peccato animae meae? Indicabo tibi o homo quid sit bonum, et
quid Dominus quaerat a te: utique facere iudicium, et diligere misericordiam,
et sollicitum ambulare cum Deo tuo. Vox Domini ad civitatem
clamat, et salus erit timentibus nomen tuum. Audite tribus
et quis approbabit illud? Adhuc ignis in domo impii the-
sauri iniquitatis, et mensura minor irae plena. Numquid
iustificabo stateram impiam, et sacculi pondera dolosa? in quibus
divites eius repleti sunt iniquitate, et habitantes in ea loquebantur
mendacium, et lingua eorum fraudulenta in ore eorum. Et ego
ergo coepi percutere te perditione super peccatis tuis. Tu comedes et
non saturaberis, et humiliatio tua in medio tui. Et apprehendes,
et non salvabis: et quos salvaveris, in gladium dabo. Tu seminabis
et non metes: tu calcabis olivam, et non ungueris oleo: et mu-
stum, et non bibes vinum. Et custodisti praecepta Amri, et omne
opus domus Achab: et ambulasti in voluptatibus eorum, ut darem
te in perditionem, et habitantes eius in sibilum, et opprobrium
populi mei portabitis. VII
Vae mihi, quia factus sum sicut qui colligit in autumno
racemos vindemiae: non est botrus ad comedendum,
praecoquas ficus desideravit anima mea. Periit sanctus de terra, et rectus
in hominibus non est: omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum
venatur ad mortem. Malum manuum suarum dicunt bonum: princeps
postulat, et iudex in reddendo est: et magnus locutus est
desiderium animae suae, et conturbaverunt eam. Qui optimus in eis
est, quasi paliurus: et qui rectus, quasi spina de sepe. Dies speculationis
tuae, visitatio tua venit: nunc erit vastitas eorum.
Nolite credere amico, et nolite confidere in duce: ab ea quae dormit
in sinu tuo custodi claustra oris tui. Quia filius contumeliam
facit patri, filia consurgit adversus matrem suam, nurus
adversus socrum suam: inimici hominis domestici eius. Ego autem ad
8 Dominum aspiciam, exspectabo Deum salvatorem meum: audiet
me Deus meus. Ne laeteris inimica mea super me, quia cecidi: con-
surgam, cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est. Iram Domini
portabo, quoniam peccavi ei, donec iudicet causam meam, et faciat
iudicium meum: educet me in lucem, videbo iustitiam eius.
Et aspiciet inimica mea, et operietur confusione, quae dicit ad
me: Ubi est Dominus Deus tuus? Oculi mei videbunt eam: nunc erit in
conculcationem ut lutum platearum. Dies ut aedificentur maceriae
tuae: in die illa longe fiet lex. In die illa usque ad te
veniet Assur, et usque ad civitates munitas: et a civitate
munita usque ad flumen, et a mari usque ad mare, et ad mon-
tem de monte. Et erit terra in desolationem propter habitatores

suos, et propter fructum cogitationum eorum. Pasce populum tuum in vir-
ga tua, gregem hereditatis tuae, habitantes solos in saltu in me-
dio Carmeli: pascentur Basan et Galaad iuxta dies antiquos.
Secundum dies egressionis tuae de terra Aegypti ostendam ei mirabilia.
Videbunt gentes, et confundentur super omni fortitudine sua: po-
nent manum super os, aures eorum surdae erunt. Lingent pulverem
sicut serpentes, velut reptilia terrae perturbabuntur in aedibus
suis: Dominum Deum nostrum formidabunt, et timebunt te. Quis Deus
similis tui, qui aufers iniquitatem, et transis peccatum reliquiarum
hereditatis tuae? Non immittet ultra furorem suum, quoniam volens
misericordiam est. Revertetur, et miserebitur nostri: deponet iniquitates
nostras, et proiciet in profundum maris omnia peccata nostra. Dabis
veritatem Iacob, misericordiam Abraham: quae iurasti patribus nostris
a diebus antiquis. Prologus in libro Naum prophete.

Naum prophetam ante adventum regis Assyri-
orum, qui populum Israel captivum in suas regio-
nes transtulerat, fuisse Hebraeorum traditio confirmat.
Siquidem in fine huius lectionis perditi regis adven-
tum quod propheta annuntiare monstratur. Et cum
habitatores Ninive Iona in interitum civitatis praedicante ne
divina ira denuntiatum iudicium sustinerent, peccatorum et impi-
etatis pristinam consueverint, accepta Dei in illa generatione sententiam
non impleverit. Qua de causa memorat propheta spiritu sancto plenus
iudicium Dei annuntians ita: Deus aemulator et ulciscens
Dominus, et cetera. Iam enim decem tribus ab Assyriis ducte fuerant in captivi-
tatem sub Ezechia rege Iuda sub quo et nunc in consolatione
populi transmigrato adversus Niniven visio cernitur. Nec erat
parva consolatio tam his qui iam Assyriis serviebant, quam
reliquis qui sub Ezechia de tribu Iuda et Beniamin qui ab e-
isdem hostibus insidiabantur ut audirent Assyrios quoque
a Chaldeis esse capiendos. Sicut in consequentibus libri huius demon-
stratur. Incipit Liber Naum prophete.

Onus Ninive. Liber visionis Na-
um Helcesei. Deus aemulator et ulciscens
Dominus: ulciscens Dominus et habens fu-
rorem: ulciscens Dominus in hostes suos, et ira-
scens ipse inimicis suis. Dominus pati-
ens, et magnus fortitudine, et mundans
fortitudine non faciet innocentem. Dominus in tempe-
state et turbine viae eius, et nebulae pulvis pedum eius. Incre-
pans mare et exsiccans illud: et omnia flumina ad desertum
perducens. Infirmatus est Basan et Carmelus: et flos Libani
elanguit. Montes commoti sunt ab eo, et colles desolati
sunt: et contremuit terra a facie eius, et orbis, et omnes habitantes in
eo. Ante faciem indignationis eius quis stabit? et quis resistet
in ira furoris eius? Indignatio eius effusa est ut ignis: et petrae
dissolutae sunt ab eo. Bonus Deus, et confortans in die tribulationis:
et sciens sperantes in se. Et in diluvio praetereunte consummatio-
nem faciet loci eius: et inimicos persequentur tenebrae. Quid
cogitatis contra Dominum? Consummationem ipse faciet: non consurget

duplex tribulatio. Quia sicut spine se invicem complectuntur, sic convivium eorum pariter potantium: consumentur quasi stipula ariditate plena. Ex te exibit cogitans contra dominum malitiam, mente pertractans prevaricationem. Hec dicit dominus: Si perfecti fuerint et ita plures, sic quoque attondentur et pertransibit. Afflixi te, et non affligam te ultra. Et nunc conteram virgam eius de dorso tuo, et vincula tua dirumpam. Et precipiet super te dominus: Non seminabitur ex nomine tuo amplius: de domo dei tui interficiam sculptile et conflatile, ponam sepulcrum tuum, quia inhonoratus es.

II. Ecce super montes pedes evangelizantis et annuntiantis pacem. Celebra Iuda festivitates tuas, et redde vota tua: quia non adiciet ultra ut pertranseat in te Belial; universus interiit. Ascendit qui dispergat in facie tua, custodiens obsidionem. Contemplare viam, conforta lumbos, robora virtutem valde. Quia sicut reddidit dominus superbiam Iacob, sic reddet superbiam Israel: quia vastatores dissipaverunt eos, et propagines eorum corruperunt. Clipeus fortium eius ignitus, viri exercitus in coccineis: ignee habene currum in die preparationis eius, et agitatores consopiti sunt. In itineribus conturbati sunt; quadrige collise sunt in plateis. Aspectus eorum quasi lampades, quasi fulgura discurrentia. Recordabitur fortium suorum, ruent in itineribus suis. Velociter ascendent muros eius, et preparabitur umbraculum. Porte fluviorum aperte sunt, et templum ad solum dirutum. Et miles captivus abductus est, et ancille eius minabantur gementes ut columbe, murmurantes in cordibus suis. Et Niniue quasi piscina aquarum aque eius; ipsi vero fugerunt. State, state: et non est qui revertatur. Diripite argentum, diripite aurum: et non est finis divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus. Dissipata est et scissa et dilacerata, et cor tabescens, et dissolutio geniculorum, et defectio in cunctis renibus, et facies omnium horum sicut nigredo olle. Ubi est habitaculum leonum, et pascua catulorum leonum, ad quam ivit leo ut ingrederetur illuc catulus leonis, et non est qui exterreat? Leo cepit sufficienter catulis suis, et necavit leenis suis, et implevit preda speluncas suas, et cubile suum rapina. Ecce ego ad te, dicit dominus exercituum, et succendam usque ad fumum quadrigas tuas, et catulos tuos comedet gladius: et exterminabo de terra predam tuam, et non audietur ultra vox nuntiorum tuorum.

III. Ve civitas sanguinum, universa mendacii dilaceratione plena: non recedet a te rapina. Vox flagelli, et vox impetus rote, et equi frementis, et quadrige ferventis, et equitis ascendentis, et micantis gladii, et fulgurantis haste, et multitudinis interfecte, et gravis ruine: nec est finis cadaverum, et corruent in corporibus suis. Propter multitudinem fornicationum meretricis speciose et grate, et habentis maleficia, que vendidit gentes in fornicationibus suis, et familias in maleficiis suis. Ecce ego ad te, dicit dominus exercituum, et revelabo pudenda tua in facie tua, et ostendam gentibus nuditatem tuam, et regnis ignominiam tuam. Et proiciam super te abhominationes, et contumeliis te afficiam, et ponam te in exemplum. Et erit: omnis qui viderit te resiliet a te, et dicet: Vastata est Niniue: quis commovebit super te caput? Unde queram consolatorem tibi? Numquid melior es ab Ammon, que habitat in fluminibus? Aque in circuitu eius: cuius divitie mare, aque muri eius. Ethiopia fortitudo eius et Egyptus, et non est finis: Africa et Libies fuerunt in auxilium eius. Sed et ipsa in transmigrationem ducta est in captivitatem: parvuli eius elisi sunt in capite omnium viarum, et super inclitos eius miserunt sortem, et omnes optimates eius confixi sunt in compedibus. Et tu ergo inebriaberis, et eris despecta: et tu queres auxilium ab inimico. Omnes munitiones tue sicut ficus cum grossis suis: si concusse fuerint, cadent in os comedentis. Ecce populus tuus mulieres in medio tui: inimicis tuis adapertione pandentur porte terre tue, devorabit ignis vectes tuos. Aquam propter obsidionem hauri tibi, extrue munitiones tuas: intra in lutum et calca, subigens tene laterem. Ibi comedet te ignis: peribis gladio, devorabit te ut bruchus. Congregare ut bruchus, multiplicare ut locusta. Plures fecisti negotiationes tuas quam stelle sunt celi. Bruchus expansus est, et avolavit. Custodes tui quasi locuste, et parvuli tui quasi locuste locustarum, que considunt in sepibus in die frigoris. Sol ortus est, et avolaverunt, et non est cognitus locus earum ubi fuerint. Dormitaverunt pastores tui, sepelientur principes tui. Dispersus est populus tuus in montibus, et non est qui congreget. Non est obscura contritio tua, pessima est plaga tua. Omnes qui audierunt auditionem tuam compresserunt manum super te: quia super quem non transiit malitia tua semper?

QUATUOR *Prologus in libro Abacuc*

prophete in xii prophetarum volumine sunt, de quibus tres in principio lemma, id est pondus, titulum habent: Naum, Abacuc et Malachias. Posuit Zacharias in medio, et circa finem duorum huiuscemodi posuit titulos. Ex quibus unus est: Onus verbi domini in terram Adrach, et Damasci requies eius. Alter in fine: Onus verbi domini super Israel. De Naum exposuimus, cuius iam liber editus. De Zacharia et Malachia futura [illegible].

Hunc Abacuc habemus in manibus, qui vel ex eo quod amabilis sit domino vocatur amplexans, vel quod in certamen et luctam, et ut ita dicam, amplexum cum deo congrediatur, amplexantis, id est luctantis, sortitus est nomen. Nullus enim tam audaci voce ausus est deum ad disceptationem provocare, et dicere ei: Cur in rebus humanis et mundi istius pompa tanta rerum iniquitas regnaret? Vociferabor ad te vim patiens, et non salvabis. Quare ostendisti mihi iniquitatem et laborem videre? Lacerata est lex, et non pervenit ad finem rectum iudicium: quia impius prevalet adversus iustum, ad iudicium congreditur perversum. Unde quem certantis vox sit, et quodammodo blasphemantis creatorem suum ad iudicium provocare, et vas singule adversus figulum, cur tale vel tale factum sit, disputare. Hoc non est hoc aliud dicendum est quod assumptio vel pondus quo gravia sunt iam dirum prophete visio est, et adversum montanam dogma perversum intelligitur, qui videt non ut amens loquitur, nec more insanientium feminarum dat sine mente sonum. Unde et apostolus iubet ut si prophetantibus aliis alius fuerit revelatum, taceant qui prius loquebantur, et statim subiungit: Non est enim dissensionis deus sed pacis. Ex quo intelligitur cum quis ex voluntate reticet, et aliis locum dat ad loquendum, posse lo-

qui et tacere cum velit. qui autem in extasi, id est invitus loquitur
et tacere et non loqui in sua potestate non habet. Illud quoque disce quod semel
a me exigis. ut quibusdam gradibus quasdam et scalas ad altiora veniens
Abacuc intelligas prophetam esse contra Babilonem et Nabuchodonosor re-
gem chaldeorum. ut quomodo prior propheta Naum qui Abacuch sequi-
tur contra Niniven et Assirios qui vastaverunt x.
tribus qui vocantur Israel. ita Abacuch prophetiam habeat adversus Babi-
loniam et Nabuchodonosor a quibus Iudas et Ierusalem templumque subversa
sunt. Et ut scias eo tempore fuisse Abacuch quo iam due
tribus que vocabantur Iuda ducte erant in captivitatem. Daniel
quoque refert ad quem in lacum leonum Abacuch cum prandio
mittitur. quamquam apud Hebreos hec ipsa non legatur historia. Igitur
qui recipit scripturam illam sive non recipit. et iam post-
quam liber Abacuch textum aut non recipit. et eum propheta
esse quem vocatur agnoscit. Interim sed breviter causam
ostendit hic propheta cur Nabuch templum vastat et Iudam.
... quondam in urbe domini destruatur. Usquequo clamet propheta
et non audiatur. vociferetur ad dominum oppressus a chaldeis et non
salvetur. Quare et ipse propheta ut prius in cuius persona loquitur ad hec in-
ducitur et huiuscemodi perductus sit ut iniquitatem hostium et suum
videat laborem. Cur iniustitia prevalet adversum te. et hec dicat
quasi angustia nesciens aurum igne conflari. et tres pueros
in camino puriores exisse quam intraverant. Hec et hec graviter acci-
pere possunt qui ex persona humane impatientie loquitur. ut
singularem vocem et plenam doloris erumpat dicens. Quare
respicis contemptores. et taces conculcante impio iustiorem se.
Hec loquitur nesciens iudicia dei investigabilia. et profundum divinarum
... et scientie eius. quia non ita videt deus ut homo videt. homo enim pre-
sentia respicit. deus futura et eterna cognoscit. Et quomodo si egro-
tantibus febribus aquam frigidam postulet. et dicat ad me-
dicum. Vim patior. ardeo. extinguor. usquequo medice clama-
bo et non exaudies. Et respondeat ei sapientissimus medicus. Scio
quid debeam et postulas dare. non videor tibi. quia vita ista est
voluntas. et voluntas tua contra te petit. Ita deus non sciens cle-
mentie sue pondera atque mensuras interdum non exaudit clamantem
ut compellat et magis provocet ad rogandum. et quasi igne excoctum
clariorem et puriorem faciat. Quod intelligens apostolus secundum id quod
... concedit et adiunctio ait. ... non deficiunt et ...
... et scit quod perseveraverit usque in finem hic salvus erit.
... in labore et dolore et cum veritatem dicat tribulatio-
nem et miseriam invocabo. Ut quo alius invocat dominum
... et bellare iuxta ad exercendum se et probandum
tribulationem venire desiderat. **Incipit liber Abachuc prophete.**

Onus quod vidit Abacuch propheta. Usquequo domine clamabo
et non exaudies. vociferabor ad te vim pa-
tiens et non salvabis. Quare ostendisti mihi ini-
quitatem et dolorem videre predam et iniu-
stitiam contra me. Quare respicis contemptores
et taces conculcante impio iustiorem se. et facies homines
quasi pisces maris. et quasi reptilia non habentia ducem. Et factum est iudici-
um et contradictio potentior. Propter hoc lacerata est lex. et non pervenit usque ad
finem iudicium. quia impius prevalet adversus iustum. propterea egre-
ditur iudicium perversum. Aspicite in gentibus et videte. et admi-
ramini. et obstupescite. quia opus factum est in diebus vestris quod nemo cre-
det cum narrabitur. Quia ecce ego suscitabo chaldeos gentem
amaram et velocem. ambulantem super latitudinem terre. ut
possideat tabernacula non sua. horribilis et terribilis est. ex semet ipsa
iudicium et onus eius egredietur. leviores pardis equi eius. et velocio-
res lupis vespertinis. et diffundentur equites eius. equites namque eius
de longe venient. volabunt quasi aquila festinans ad comeden-
dum. Omnes ad predam venient. facies eorum ventus urens. Et con-
gregabit quasi harenam captivitatem. et ipse de regibus triumpha-
bit. et tyranni ridiculi eius erunt. Ipse super omnem munitionem ride-
bit. et comportabit aggerem et capiet eam. Tunc mutabitur spiritus et
pertransibit et corruet. hec est fortitudo eius dei sui. Numquid non tu a prin-
cipio domine deus meus. sancte meus. et non moriemur. Domine in iudicium
posuisti eum. et fortem ut corriperes fundasti eum. Mundi sunt oculi
tui ne videas malum. et respicere ad iniquitatem non poteris.
Quare non respicis super inique agentes. et taces impio devoran-
te iustiorem se. et facies homines quasi pisces maris. et quasi rep-
tile non habentes principem. Totum in hamo sublevavit. traxit
in sagena sua. et congregavit in rete suo. Super hoc letabitur et exulta-
bit. propterea hoc immolabit sagene sue. et sacrificabit reti suo. quia in ipsis
incrassata est pars eius. et cibus eius electus. Propter hoc expandit sage-
nam suam. et semper gentes interficere non parcet. Super custodiam 2
meam stabo et figam gradum super munitionem. Et contemplabor ut
videam quid dicatur mihi. et quid respondeam ad arguentem me.
Et respondit mihi dominus et dixit. Scribe visum et explana eum super
tabulas. ut percurrat qui legerit eum. Quia adhuc visus procul
et apparebit in finem et non mentietur. Si moram fecerit expecta illum
quia veniens veniet et non tardabit. Ecce qui incredulus est non erit
recta anima eius in semetipso. iustus autem in fide sua vivet. Et quomodo
vinum potantem decipit sic erit vir superbus et non decorabitur.
Qui dilatavit quasi infernus animam suam. et ipse quasi mors et non adim-
pletur. Et congregabit ad se omnes gentes. et coacervabit ad se omnes
populos. Numquid non omnes isti super eum parabolam sument. et loquelam
enigmatum eius. et dicetur. Ve ei qui multiplicat non sua. Usquequo et
aggravat contra se densum lutum. Numquid non repente consurgent
qui mordeant te. et suscitabuntur lacerantes te. et eris in rapinam
eis. Quia tu spoliasti gentes multas spoliabunt te omnes qui reliqui
fuerint de populis. propter sanguinem hominis. et iniquitatem terre. civitatis
et omnium habitantium in ea. Ve qui congregat avaritiam malam do-
mui sue. ut sit in excelso nidus eius. et liberari se putat de manu
mali. Cogitasti confusionem domui tue. concidisti populos multos.
et peccavit anima tua. Quia lapis de pariete clamabit. et lignum
quod inter iuncturas edificiorum est respondebit. Ve qui edificat civita- 3
tem in sanguinibus. et preparat urbem in iniquitate. Numquid non hec a
domino sunt exercituum. Laborabunt enim populi in multo igni. et gentes
in vacuum et deficient. Quia replebitur ut cognoscat gloriam

domini. sicut aque operientes mare. Ve qui potum dat amico
suo. mittens fel suum inebrians. ut aspiciat nuditatem
eius. Repletus es ignominia pro gloria. Bibe tu quoque et consopire. Circum-
dabit te calix dextere domini. et vomitus ignominie super gloriam
tuam. Quia iniquitas libani operiet te. et vastitas animalium
deterrebit eos. De sanguinibus hominum et iniquitate terre et
civitatis et omnium habitantium in ea. Quid prodest sculptile
quia sculpsit illud fictor suus conflatile et imaginem falsam
quia speravit in figmento fictor eius. ut faceret simulachra
muta. Ve qui dicit ligno expergiscere. Surge lapidi taceiti.
Numquid ipse docere poterit. Ecce iste coopertus est auro et argento
et omnis spiritus non est in visceribus eius. Dominus autem in templo sancto suo sile-
at a facie eius omnis terra.

III

Domine audivi auditionem tuam
et timui. Domine opus tuum in medio annorum
vivifica illud. In medio annorum notum facies. Cum iratus
fueris misericordie recordaberis. Deus ab austro veniet. et sanctus de
monte pharan. Operuit celos gloria eius. et laudis eius ple-
na est terra. Splendor eius ut lux erit. cornua in manibus
eius. Ibi abscondita est fortitudo eius. Ante faciem eius ibit
mors. Egredietur diabolus ante pedes eius. Stetit et mensus est terram.
Aspexit et dissolvit gentes. et contriti sunt montes seculi. Incur-
vati sunt colles mundi ab itineribus eternitatis eius. Pro ini-
quitate vidi tentoria ethiopum. turbabuntur pel-
les terre madian. Numquid in fluminibus iratus es domine.
aut in fluminibus furor tuus. vel in mari indignatio tua.
Qui ascendes super equos tuos. et quadrige tue salvatio. Susci-
tans suscitabis arcum tuum. iuramenta tribubus que locutus es.
Fluvios scindes terre. viderunt te et doluerunt montes. gur-
ges aquarum transiit. Dedit abyssus vocem suam. Altitudo ma-
nus suas levavit. Sol et luna steterunt in habitaculo suo. in luce
sagittarum tuarum ibunt in splendore fulgurantis haste tue. In
fremitu conculcabis terram. in furore obstupefacies gentes.
Egressus es in salutem populi tui. in salutem cum christo tuo. Per-
cussisti caput de domo impii. denudasti fundamentum
usque ad collum. Maledixisti sceptris eius. capiti bellatorum eius
venientibus ut turbo ad dispergendum me. Exultatio eorum
sicut eius qui devorat pauperem in abscondito. Viam fecisti in
mari equis tuis. in luto aquarum multarum. Audivi et conturba-
tus est venter meus. a voce contremuerunt labia mea. Ingredia-
tur putredo in ossibus meis. et subter me scateat. Ut requiescam
in die tribulationis. ut ascendam ad populum accinctum nostrum.
Ficus enim non florebit. et non erit germen in vineis. Mentietur
opus olive. et arva non afferent cibum. Abscidetur de ovili pe-
cus. et non erit armentum in presepibus. Ego autem in domino gaude-
bo. et exultabo in deo ihesu meo. Deus dominus fortitudo
mea. et ponet pedes meos quasi cervorum.
Et super excelsa mea deducet me victor in psal-
mis canentem.

Incipit prologus in libro Sophonie.

Tradunt
hebrei cuiuscumque prophete pater
aut avus ponatur in titulo. ipsos quoque pro-
phetas fuisse. et annos unius de pro-
phetis qui dixit. Non sum propheta nec filius prophe-
te. sed pastor caprarius vellicans sicomoros
patris nomen non habere. Hoc si verum est sophonias propheta quia nobi-
lis ut ita dicam prophetico et gloria maiorum suorum stirpe ge-
neratus est. Huic enim patrem chusi. avum godoliam. proavum
amasiam. atavum ezechiam. et talem coniugem ve-
lut exterius auriga conplevit. Nomen sophonie alii spe-
culam alii archanum domini interpretantur. Sive ergo speculam
sive absconditum domini interpreteris. utrumque prophete convenit. Dicitur enim
ad ezechiel. Fili hominis speculatorem domui israel te posui. Iste
ergo propheta qui erat in specula et in sublimibus constitutus et no-
verat misteria domini. filius erat chusi quod interpretatur humilitas. Ha-
bebat quoque avum godoliam quod et ipse interpretatur in sinonem domini.
atavum ezechiam quod sonat fortitudo domini. De forti-
tudine itaque domini natus est sinus domini. et de sinone domini na-
ta est humilitas. Ut cum pervenerit aliquis ad perfectum dicat
quia non sum dignus vocari apostolus. Et illud in psalmis. Domine
non est exaltatum cor meum. neque elati sunt oculi mei. Iosiam
regem inde cum temporibus sophonias prophetasse invenitur de prioribus
bus regibus inde placuit se historia quam et regnorum libri regum
et liber paralipomenon demonstrat. Iosias simulacra que pater suus
amon vel avus manasses in templo dei collocaverat de-
iecta comminuta monstravit. In quibus est serpens eneus
a moyse factus quem errore inductus populus superstitione idolo-
latrie admiserat. Idem custodisse pascha et in numero quod
cum duodecim vel xvii tribus venissent de captivitate temporibus
multis solus fertur celebrasse. Id de propheta temporibus memo-
rati regis que ventura erant ostendens generalibus quidem
ledone comminatus est iudicium populo non istam salutem
et civitatem ierusalem restauratione cum temporis et ductu
perpetui decoris denunciavit. **Incipit liber Sophonie prophete.**

Verbum domini
quod factum est ad sophoniam filium chusi
filii godolie filii amarie filii ezechie
in diebus iosie filii amon regis iuda.
Congregans congregabo omnia a facie ter-
re dicit dominus. Congregans hominem et pecus.
congregans volatile celi et pisces maris.
et ruine impiorum erunt. Et disperdam homines a facie ter-
re dicit dominus. et extendam manum meam super iudam et super
omnes habitatores ierusalem. Et disperdam de loco hoc reliquias
baal. et nomina edituorum cum sacerdotibus. et eos qui adorant
super tecta miliciam celi. et adorant et iurant in melchom.
et qui avertuntur de post tergum domini. et qui non quesierunt dominum
nec investigaverunt eum. Silete a facie domini dei. quia iuxta
est dies domini. quia preparavit dominus hostiam sanctificavit

vocatos suos. Et erit in die hostie domini visitabo super principes
et super filios regis et super omnes qui induti sunt veste peregrina. Et vi-
sitabo super omnem qui arroganter ingreditur super limen in die illa, qui
complent domum domini dei sui iniquitate et dolo. Et erit in die
illa dicit dominus vox clamoris a porta piscium et ululatus a se-
cunda et contritio magna a collibus. Ululate habitatores pile. Contic-
uit omnis populus Chanaan, disperierunt omnes involuti argento. Et erit
in tempore illo scrutabor Ierusalem in lucernis et visitabo super viros de-
fixos in fecibus suis, qui dicunt in cordibus suis: Non faciet dominus be-
ne et non faciet male. Et erit fortitudo eorum in direptionem et domus
eorum in desertum. Et edificabunt domos et non habitabunt, et planta-
bunt vineas et non bibent vinum earum. Iuxta est dies domini magnus,
iuxta et velox nimis. Vox diei domini amara; tribulabitur ibi for-
tis. Dies ire dies illa, dies tribulationis et angustie, dies calamitatis
et miserie, dies tenebrarum et caliginis, dies nebule et tur-
binis, dies tube et clangoris super civitates munitas et super
angulos excelsos. Et tribulabo homines et ambulabunt ut
ceci, quia domino peccaverunt. Et effundetur sanguis eorum sicut humus
et corpora eorum sicut stercora. Sed et argentum eorum et aurum eorum non po-
terit liberare eos in die ire domini. In igne zeli eius devorabitur
omnis terra, quia consummationem cum festinatione faciet cunctis
habitantibus terram.

II

Convenite congregamini gens non amabilis, priusquam pariat
iussio quasi pulverem transeuntem diem, antequam veniat super
vos ira furoris domini, antequam veniat super vos dies furoris domini. Querite
dominum omnes mansueti terre qui iudicium eius estis operati. Querite iustum,
querite mansuetum, si quomodo abscondamini in die furoris domini. Quia
Gaza destructa erit et Ascalon in desertum; Azotum in meridie
eicient et Accaron eradicabitur. Ve qui habitatis funiculum maris,
gens perditorum. Verbum domini super vos, Chanaan terra Philistinorum,
et disperdam te ita ut non sit inhabitator. Et erit funiculus maris re-
quies pastorum et caule pecorum. Et erit funiculus eius qui remanserit de
domo Iuda; ibi pascentur. In domibus Ascalonis ad vesperam requi-
escent, quia visitabit eos dominus deus eorum et avertet captivitatem eorum.
Audivi obprobrium Moab et blasphemias filiorum Ammon, quibus exprobra-
verunt populum meum et magnificati sunt super terminos eorum. Propterea vivo
ego dicit dominus exercituum deus Israel, quia Moab ut Sodoma erit et filii Ammon
quasi Gomorra, siccitas spinarum et acervi salis et desertum usque in eternum.
Reliquie populi mei diripient illos, et residui gentis mee possidebunt
eos. Hoc eis veniet pro superbia sua, quia blasphemaverunt et magni-
ficati sunt super populum domini exercituum. Horribilis dominus super eos, et attenua-
bit omnes deos terre. Et adorabunt eum viri de loco suo, omnes insule
gentium. Sed et vos Ethiopes interfecti gladio meo eritis. Et extendet
manum suam super aquilonem et perdet Assur, et ponet speciosam
in solitudinem et in invium et quasi desertum. Et accubabunt in medio
eius greges, omnes bestie gentium; et onocrotalus et ericius in liminibus eius
morabuntur. Vox cantantis in fenestra, corvus in superliminari, quoniam
attenuabo robur eius. Hec est civitas gloriosa habitans in confidentia, que
dicebat in corde suo: Ego sum et extra me non est alia amplius. Quomodo facta
est in desertum cubile bestie. Omnis qui transit per eam sibilabit et
movebit manum suam.

III

Ve provocatrix et redempta civitas columba. Non audivit
vocem et non suscepit disciplinam. In domino non est confisa, ad
deum suum non appropinquavit. Principes eius in medio eius quasi leones rugien-
tes; iudices eius lupi vespere, non relinquebant in mane. Prophete eius
vesani, viri infideles; sacerdotes eius polluerunt sanctum, iniuste egerunt
contra legem. Dominus iustus in medio eius non faciet iniquitatem; mane
mane iudicium suum dabit in lucem, et non abscondetur. Nescivit
autem iniquus confusionem. Disperdidi gentes et dissipati sunt anguli earum;
desertas feci vias eorum, eo quod non sit qui transeat. Desolate sunt civitates
eorum, non remanente viro neque ullo habitatore. Dixi: Attamen timebis
me, suscipies disciplinam; et non peribit habitaculum eius propter omnia
in quibus visitavi eam. Verumptamen diluculo surgentes corruperunt
omnes cogitationes suas. Quapropter expecta me dicit dominus in die resurrec-
tionis mee in futurum, quia iudicium meum ut congregem gentes et
colligam regna. Et effundam super eas indignationem meam, omnem i-
ram furoris mei. In igne enim zeli mei devorabitur omnis terra.
Quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine
domini et serviant ei humero uno. Ultra flumina Ethiopie inde
supplices mei, filii dispersorum meorum deferent munus mihi. In
die illa non confunderis super cunctis adinventionibus tuis quibus prevari-
cata es in me, quia tunc auferam de medio tui magni-
loquos superbie tue, et non adicies exaltari amplius in monte
sancto meo. Et derelinquam in medio tui populum pauperem et ege-
num, et sperabunt in nomine domini. Reliquie Israel non facient iniqui-
tatem nec loquentur mendacium, et non invenietur in ore eorum lingua
dolosa. Quoniam ipsi pascentur et accubabunt, et non erit qui exterreat.
Lauda filia Syon, iubila Israel; letare et exulta in omni corde filia
Ierusalem. Abstulit dominus iudicium tuum, avertit inimicos tuos.
Rex Israel dominus in medio tui; non timebis malum ultra. In die illa di-
cetur Ierusalem: Noli timere; Syon, non dissolvantur manus tue. Dominus deus
tuus in medio tui fortis, ipse salvabit. Gaudebit super te in leti-
cia, silebit in dilectione tua, exultabit super te in laude. Nu-
gas qui a lege recesserant congregabo, quia ex te erant, ut non habeas
ultra super eis obprobrium. Ecce ego interficiam omnes qui afflixerunt
te in tempore illo, et salvabo claudicantem, et eam que eiecta fuerat
congregabo; et ponam eos in laudem et in nomen in omni terra confusio-
nis eorum. In tempore illo quo adducam vos, et in tempore quo congregabo
vos. Dabo enim vos in laudem et in nomen omnibus populis terre, cum convertero
captivitatem vestram coram oculis vestris, dicit dominus.

IEREMIAS **Incipit prologus Aggei prophete**
propheta ob causam periurii Sedechie regis ut in historia libri
secundi paralipomenon indicatur quia fidem promissam Nabuchodonosor regi Chal-
deorum non servaverat, prophetavit se revertente cum memorato rege Chal-
deorum expugnatam Ierusalem captivum Babiloniam fuisse perducendum.
Sed cum memorata iam multis temporibus idolis serviendo et effusione
sanguinis innocentum se gravius inquinasset. Volens quoque deus gra-
tiam [illegible] eius populi ob causas memoratas penitus de-
perire, LXX annorum captivitatem eundem populum in terra Chal-
deorum statuit sustinere hac ratione ut completo numero annorum

nouus propheta iunctus a memoratis principibus ad renouationem templi
peruenit. Sexagesimo itaque secundo anno regno chaldeorum subla
to cui adhuc octo anni ad regnandum restabant, ex quo .vi. uisio dani
elis ostendit propter eam sacrilegia que in eadem uisione gaudet fuisse exercenda.
Darius qui medis imperabat ut .vii. uisio danielis ostendit memora
tum regno successit. Cuius primo anno regni ut .x. uisio dani
elis ostendit supputatis annis uidens appropinquare tempus reuersionis
quod per ieremiam fuerat promissa orans tam pro se quam pro populo
eandem promissionem a deo postulabat impleri. Qui per gabrielem
angelum in eadem uisione uix fuerat edoctus uniuersa esse complenda deus
edixit. Nam mouente subito rege medorum et succedente in
regno cyro rege persarum promissio dei completa per eundem regem
populus est in ierusalem reductum. Historia libri secundi paralipomenon
et initium esdre confirmant. Cumque a populo illis et a senioribus
templum dei edificare cepissent, mortuo cyro rege ac regnante
dario rege persarum qui memorato successerat, uicine gentes ciuita
tis ierusalem ut idem esdras refert restaurationem templi et ciui
tatis impedire ceperunt. Qua de re ducti populi illius restaurationem
nem suspensam templi domini, uidentes promissionem cessasse esse ce
lant. Propterea in secundo anno regni memorati darii regis persarum ag
geus propheta a deo missus ad zorobabel qui de tribu iuda erat qui
patrum regni susceperat curam et ihesum filium iosedech summum sac
erdotem admonet ut credant completo numero annorum tempus restau
rationis ierusalem aduenisse. Hoc etiam addito ne incredulitatem
populi uellent imitari. De quo deus dixit per eum. Populus hic dicit. Non
dum uenit tempus ut edificetur domus dei. Omnia autem que in textu huius
prophete continentur reuersionem populi, edificationem templi, renoua
tionem ciuitatis, obseruantiam sacerdotum et interitum regno
rum exterorum significant. Incipit liber aggei prophete.

IN ANNO SECUNDO DARII REGIS
in mense sexto in die una mensis factum est uerbum domini in manu aggei
prophete ad zorobabel filium salathiel ducem iuda et ad iesum
filium iosedech sacerdotem magnum dicens. Hec ait dominus exerci
tuum dicens. Populus iste dicit. Nondum uenit tempus domus domini edifi
cande. Et factum est uerbum domini in manu aggei prophete dicens.
Numquid tempus uobis est ut habitetis in domibus laqueatis et domus ista
deserta erit. Et nunc hec dicit dominus exercituum. Ponite corda
uestra super uias uestras. Seminastis multum et intulistis parum.
Comedistis et non estis saciati. Bibistis et non estis inebriati.
Operuistis uos et non estis calefacti. Et qui mercedes congregauit
misit eas in sacculum pertusum. Hec dicit dominus exercituum. Poni
te corda uestra super uias uestras. Ascendite in montem, portate
lignum et edificate domum et acceptabilis mihi erit et
glorificabor dicit dominus. Respexistis ad amplius et ecce factum est
minus. Et intulistis in domum et exsufflaui illud. Quam ob
causam dicit dominus exercituum. Quia domus mea deserta est et uos
festinatis unusquisque in domum suam. Propter hoc super uos prohibiti
sunt celi ne darent rorem et terra prohibita est ne daret germen suum. Et
uocaui siccitatem super terram et super montes et super tri
ticum et super uinum et super oleum et quecumque profert humus et su[per]
homines et super iumenta et super omnem laborem manuum. Et audi
uit zorobabel filius salathiel et iesus filius iosedech sacerdos magnus
et omnes reliquie populi uocem domini dei sui et uerba aggei prophete sicut misit eum
dominus deus eorum ad ipsos et timuit populus a facie domini. Et dixit aggeus
nuntius domini de nuntiis domini populo dicens. Ego uobiscum sum di
cit dominus. Et suscitauit dominus spiritum zorobabel filii salathiel ducis iu
da et spiritum iesu filii iosedech sacerdotis magni et spiritum reliquorum de
omni populo et ingressi sunt et faciebant opus in domo domini exercituum
In die uicesima et quarta mensis in II sexto mense in anno secundo darii regis. In .vii. mense uicesima et pri
ma mensis factum est uerbum domini in manu aggei prophete dicens. Loque
re ad zorobabel filium salathiel ducem iuda et ad iesum
filium iosedech sacerdotem magnum et ad reliquos populi dicens.
Quis in uobis est derelictus qui uidit domum istam in gloria sua prima et
quid uos uidetis hanc nunc. Numquid non ita est quasi non sit in oculis uestris.
Et nunc confortare zorobabel dicit dominus et confortare iesu fili iose
dech sacerdos magne et confortare omnis populus terre dicit dominus exercituum
et facite quoniam ego uobiscum cum egrederemini de terra egypti et spiritus
sum dicit dominus exercituum. Verbum quod placui uobiscum cum egrederemini
de terra egypti et spiritus meus in medio uestrum erit. Nolite timere
quia hec dicit dominus exercituum. Adhuc unum modicum est et ego commouebo
celum et terram et mare et aridam et mouebo omnes gentes et ue
niet desideratus cunctis gentibus et implebo domum istam gloria dicit
dominus exercituum. Meum est argentum et meum est aurum dicit dominus exercituum.
Magna erit gloria domus istius nouissime plus quam prime dicit dominus ex
ercituum et in loco isto dabo pacem dicit dominus exercituum. In ui
cesima et quarta noni mensis in anno secundo darii regis factum est uer
bum domini ad aggeum prophetam dicens. Hec dicit dominus exercituum. Interroga sa
cerdotes legem dicens. Si tulerit homo carnem sancti
ficatam in ora uestimenti sui et tetigerit de summitate eius panem
aut pulmentum aut uinum aut oleum aut omnem cibum
numquid sanctificabitur. Respondentes autem sacerdotes dixerunt non.
Et dixit aggeus. Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his num
quid contaminabitur. Et responderunt sacerdotes et dixerunt
Contaminabitur. Et respondit aggeus et dixit. Sic populus iste et sic
gens ista ante faciem meam dicit dominus et sic omne opus ma
nuum eorum et omnia que obtulerunt ibi contaminata erunt. Et
nunc ponite corda uestra a die hac et supra. Antequam poneretur lapis
super lapidem in templo domini cum accederetis ad aceruum .xx.
modiorum et fierent .x. intraretis ad torcular ut expri
meretis .l. lagenas et fiebant .xx. Percussi uos uento urente
et aurugine et grandine omnia opera manuum uestrarum et non fuit
in uobis qui reuerteretur ad medicum dicit dominus. Ponite corda uestra
ex die ista et in futurum a die uicesima et .iiii. noni mensis
a die qua fundamenta iacta sunt templi domini ponite super cor
uestrum. Numquid iam germen in semine est et adhuc uinea et ficus
et malogranatum et lignum oliue non floruit. Ex die ista be
nedicam. Et factum est uerbum domini secundo ad aggeum in uice
sima et quarta mensis dicens. Loquere ad zorobabel ducem
iuda dicens. Ego mouebo celum pariter et terram et sub

stratum solium regnorum et conteram fortitudinem regni gentium.
et subvertam quadrigam et ascensorem eius et descendent equi et as-
censores eorum vir in gladio fratris sui. In die illa dicit dominus exercitu-
um assumam te zorobabel filii salathiel serve mi dicit dominus
et ponam te quasi signaculum quia te elegi dicit dominus exercituum.

Prologus Zacharie prophete.

ANNO SECUNDO
darii regis medorum aggeum
et zachariam prophetasse leguntur contemporaneos decla-
rant. Sed hac de causa aggeus zacharie in or-
dine prophetarum prelatus videtur quia cum duobus
aliis ut predicte leguntur ostenduntur in prophetia precessisse in cu-
ius ad restaurationem templi precepto domini populum anima-
verunt referre dicens. In secundo anno darii regis prophetave-
runt aggeus et zacharias filius addo prophete super iudeos qui
in iudea et in ierusalem super filios israel. Tunc surrexerunt zo-
robabel filius salathiel et iesus filius iosedech et principes eius
inchoaverunt edificare domum dei que est in ierusalem. Quibus
cum audissent prophete exhortatione sua adiuvabant eos.
Iam et populum israel ab iniquitate patrum eorum deflectere per suum sermo-
nem idem propheta cupiens revocare ait letare convertimini usque.
Vidi nocte et ecce vir ascendens super equum rufum sedentem
gitur in medio mirteti umbrosi. Cuius visionis hec solutio
vir ascendens super equum rufum hoc angelus intelligitur
qui per quam colorem equi ascendit visus est in iudeam sangui-
nis ... generis super proferendam qui populum israel in captivita-
tem reduxerat. Nam precedens propheta per ruborem vestimentorum me-
que iudeam cum sanguine a deo proferendam demonstrans. Ysa-
ias usque dicens. Quis est iste qui venit de edom tinctis
vestimentorum eius bosra et cetera. Stantem vero in medio mirteti
umbrosi quod dixit levitarum populi astitutam per mirteti sig-
nificationem voluit figere vel designare eius lignum moyses
in libro levitico cum faceret mentionem ait. Accipietis die
primo fructus ligni pecori speciosi ut levitam populi per bonum oleum
et ligni umbraculum demonstrare. Sed hanc visionem que libano
... et iudeam de adulteriis ... demonstrat. Ob hoc
noctem propheta se vidisse memoravit quia populum israel in prima
liberatione de terra egypti noctu discessisse constabat. Cuius gene-
ris presidis ... alienis ... in se teneri videbantur ... eademque
... captivitatis de terra chaldeorum per noctem prophete est
revelata. Incipit liber Zacharie prophete.

IN MENSE OCTAVO IN ANNO SECUNDO
darii factum est verbum domini ad zachariam filium barachie
filii addo prophetam dicens. Iratus est dominus super patres vestros iracun-
dia. Et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum. Convertimini ad
me ait dominus exercituum et convertar ad vos ait dominus exercituum.
Ne sitis sicut patres vestri ad quos clamabant prophete priores dicen-
tes. Hec dicit dominus exercituum. Convertimini de viis vestris ma-
lis et de cogitationibus vestris pessimis. Et non audierunt neque attende-
runt ad me dicit dominus. Patres vestri ubi sunt et prophete numquid
in sempiternum vivent. Verumtamen verba mea et legitima
mea que mandavi servis meis prophetis numquid non comprehenderunt patres vestros.
Et conversi sunt et dixerunt. Sicut cogitavit dominus exercituum facere nobis secundum
vias nostras et secundum adinventiones nostras fecit nobis. In die vicesi-
ma et quarta undecimi mensis sabath in anno secundo darii factum est
verbum domini ad zachariam filium barachie filii addo prophetam di-
centem. Vidi per noctem et ecce vir ascendens super equum rufum
et ipse stabat inter mirteta que erant in profundo et post eum equi ru-
fi et varii et albi. Et dixi. Quid sunt isti domine mi. Et dixit ad me an-
gelus qui loquebatur in me. Ego ostendam tibi quid sint hec. Et respondit vir
qui stabat inter mirteta et dixit. Isti sunt quos misit dominus ut perambu-
larent terram. Et responderunt angelo domini qui stabat inter mirte-
ta et dixerunt. Perambulavimus terram et ecce omnis terra habitatur
et quiescit. Et respondit angelus domini et dixit. Domine exercituum usquequo tu non
misereberis ierusalem et urbium iuda quibus iratus es. Iste septua-
gesimus annus est. Et respondit dominus angelo qui loquebatur in me verba bo-
na verba consolatoria. Et dixit ad me angelus qui loquebatur in me. Clama
dicens. Hec dicit dominus exercituum. Zelatus sum ierusalem et syon zelo
magno. Et ira magna ego irascor super gentes opulentas. Quia
ego iratus sum parum ipsi vero adiuverunt in malum. Propterea hec dicit
dominus. Revertar ad ierusalem in misericordiis et domus mea edificabitur
in ea ait dominus exercituum. Et perpendiculum extendetur super ierusalem.
Adhuc clama dicens. Hec dicit dominus exercituum. Adhuc affluent civita-
tes mee bonis et consolabitur dominus adhuc syon et eliget adhuc ierusalem.
II Et levavi oculos meos et vidi et ecce quattuor
cornua. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me. Quid
sunt hec domine mi. Et dixit ad me. Hec sunt cornua que ventilave-
runt iudam et israel et ierusalem. Et ostendit mihi dominus quattuor fabros. Et
dixi. Quid isti veniunt facere. Qui ait dicens. Hec sunt cornua que
ventilaverunt iudam per singulos viros et nemo eorum levavit
caput suum. Et venerunt isti deterrere ea ut deiciant cornua
gentium que levaverunt cornu super terram iuda ut disperge-
rent eam. Et levavi oculos meos et vidi et ecce vir et in manu
eius funiculus mensorum. Et dixi. Quo tu vadis. Et dixit ad me. Ut
metiar ierusalem et videam quanta sit latitudo eius et quanta longi-
tudo eius. Et ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur et angelus
alius egrediebatur in occursum eius et dixit ad eum. Curre loque-
re ad puerum istum dicens. Absque muro habitabitur ierusalem pre multi-
tudine hominum et iumentorum in medio eius. Et ego ero ei ait dominus
murus ignis in circuitu et in gloria ero in medio eius. O o fugite de terra
aquilonis dicit dominus quoniam in quattuor ventos celi dispersi vos dicit dominus.
O syon fuge que habitas apud filiam babilonis. Quia hec dicit dominus exer-
cituum. Post gloriam misit me ad gentes que spoliaverunt vos.
Qui enim tetigerit vos tangit pupillam oculi eius. Quia ecce ego le-
vo manum meam super eos et erunt preda his qui serviebant sibi et cog-
noscetis quia dominus exercituum misit me. Lauda et letare filia
syon quia ecce ego venio et habitabo in medio tui ait dominus. Et
applicabuntur gentes multe ad dominum in die illa et erunt mihi in populum
et habitabo in medio tui et scies quia dominus exercituum misit me ad
te. Et possidebit dominus iudam partem suam in terra sanctificata et
eliget adhuc ierusalem. Sileat omnis caro a facie domini quia

ZACHA

cum surrexero de habitaculo sancto suo. III
iii Et ostendit mihi dominus iesum sacerdotem magnum
stantem coram angelo domini et sathan stabat a dextris
eius ut adversaretur ei. Et dixit dominus ad sathan: Increpet
dominus in te sathan et increpet dominus in te qui elegit ierusalem. Numquid
non iste torris est erutus de igne? Et iesus erat indutus vestibus sor-
didis et stabat ante faciem angeli. Qui respondit et ait ad illos qui
stabant coram se dicens: Auferte vestimenta sordida ab eo.
Et dixit ad eum: Ecce abstuli a te iniquitatem tuam et indui
te mutatoriis. Et dixit: Ponite cidarim mundam super
caput eius. Et posuerunt cydarim mundam super caput eius et
induerunt eum vestibus. Et angelus domini stabat et contestabatur
angelus domini iesum dicens: Haec dicit dominus exercituum: Si in viis meis am-
bulaveris et custodiam meam custodieris, tu quoque iudicabis domum
meam et custodies atria mea et dabo tibi ambulantes de his qui
nunc hic assistunt. Audi iesu sacerdos magne tu et amici tui qui
habitant coram te quia viri portendentes sunt. Ecce ego adducam
servum meum orientem. Quia ecce lapis quem dedi coram iesu. Super lapidem
unum vii oculi sunt. Ecce ego celabo sculpturam eius ait dominus exercituum
et auferam iniquitatem terre illius in die una. In die illa dicit
dominus exercituum vocabit vir amicum suum subter vineam et subter
iiii Et reversus est angelus qui IIII ficum.
loquebatur in me et suscitavit me quasi virum qui susci-
tatur de somno suo et dixit ad me: Quid tu vides? Et
dixi: Vidi et ecce candelabrum aureum totum et lampas eius
super caput ipsius et vii lucerne eius super illud et vii infusoria lucer-
nis que erant super caput illius et due olive super illud una a dex-
tris lampadis et una a sinistris eius. Et respondi et aio ad an-
gelum qui loquebatur in me dicens: Quid sunt haec domine mi? Et respon-
dit angelus qui loquebatur in me et dixit ad me: Numquid nescis
quid sunt haec? Et dixi: Non domine mi. Et respondit et ait ad me di-
cens: Hoc est verbum domini ad zorobabel dicens: Non in exercitu nec in
robore sed in spiritu meo dicit dominus exercituum. Quis tu mons magne co-
ram zorobabel in planum? Et educet lapidem primarium et exequa-
bit gratiam gratie eius. Et factum est verbum domini ad me dicens: Ma-
nus zorobabel fundaverunt manum (domum) istam et manus eius perficient
eam et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos. Quis
enim despexit dies parvos? Et letabuntur et videbunt lapidem
stagneum in manu zorobabel. Septem isti oculi domini sunt qui
discurrunt in universam terram. Et respondi et dixi ad eum: Quid
sunt due olive iste ad dexteram candelabri et ad sinistram
eius? Et respondi secundo et dixi ad eum: Quid sunt due spice
olivarum que sunt secus duo rostra aurea in quibus sunt suffusoria
ex auro? Et ait ad me dicens: Numquid nescis quid sunt haec?
Et dixi: Non domine mi. Et dixit: Isti sunt duo filii olei qui
assistunt dominatori universe terre. V
Et conversus sum et levavi oculos meos et vidi
et ecce volumen volans. Et dixit ad me: Quid
tu vides? Et dixi: Ego video volumen volans. Longi-
tudo eius xx cubitorum et latitudo eius x cubitorum. Et dixit

ad me: Haec est maledictio que egreditur super faciem omnis terre. Quia omnis
fur sicut ibi scriptum est iudicabitur et omnis iurans ex hoc similiter iudi-
cabitur. Educam illud dicit dominus exercituum et veniet ad domum
furis et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter. Et commorabitur
in medio domus eius et consumet eam et ligna eius et lapides eius. Et
egressus est angelus qui loquebatur in me et dixit ad me: Leva oculos
tuos et vide quid est hoc quod egreditur. Et dixi: Quidnam est? Et ait: Hec
est amphora egrediens. Et dixit: Hic est oculus eorum in universa terra.
Et ecce talentum plumbi portabatur et ecce mulier una sede-
bat in medio amphore. Et dixit: Haec est impietas. Et proiecit eam
in medio amphore et misit massam plumbeam in os eius. Et
levavi oculos meos et vidi et ecce due mulieres egredientes
et spiritus in alis earum et habebant alas quasi alas milvi et levave-
runt amphoram inter terram et celum. Et dixi ad angelum qui loque-
batur in me: Quo iste deferunt amphoram? Et dixit ad me: Ut
edificetur ei domus in terra sennaar et stabiliatur et ponatur ibi su-
per basim suam. VI
Et conversus sum et levavi oculos meos et vidi
et ecce quattuor quadrige egredientes de medio duorum
montium et montes montes erei. In quadriga prima equi ru-
fi, in quadriga secunda equi nigri, in quadriga tertia equi albi, vii
in quadriga quarta equi varii fortes. Et respondi et dixi ad angelum
qui loquebatur in me: Quid sunt haec domine mi? Et respondit angelus et ait
ad me: Isti sunt quattuor venti celi qui egrediuntur ut stent coram
dominatore omnis terre. In qua erant equi nigri egrediebantur in terram
aquilonis et albi egressi sunt post eos et varii egressi sunt ad terram austri.
Qui autem erant robustissimi exierunt et querebant ire et discurrere
per omnem terram et dixit: Ite perambulate terram. Et perambula-
verunt terram. Et vocavit me et locutus est ad me dicens: Ecce
qui egrediuntur in terram aquilonis requiescere fecerunt spiritum me-
um in terra aquilonis. Et factum est verbum domini ad me dicens:
Sume a transmigratione ab oldai et a tobia et ab idaia et ve-
nies tu in die illa et intrabis in domum iosie filii sophonie qui
venerunt de babilone et sumes argentum et aurum et facies
coronas et pones in capite iesu filii iosedech sacerdotis magni
et loqueris ad eum dicens: Haec dicit dominus exercituum dicens: Ecce
vir oriens nomen eius et subter eum orietur et ipse edificabit tem-
plum domino et ipse portabit gloriam et sedebit et dominabitur
super solio suo et erit sacerdos super solio suo et consilium pacis erit
inter duos illos. Et corone erunt helem et tobie et idaie et
hen filio sophonie memoriale in templo domini. Et scietis
quia dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc si audi-
tu audieritis vocem domini dei vestri. VII
Et factum est in anno iiii darii regis factum est verbum
domini ad zachariam in quarta mensis nonii qui est
chaseleu. Et miserunt ad domum dei ut dicerent sacerdotibus
sarasar et rogomelech et viri qui erant cum eo ad de-
precandam faciem domini, ut dicerent sacerdotibus domus domini
exercituum et prophetis loquentes: Numquid flendum mihi est in mense
v vel sanctificare me debeo sicut feci iam multis annis?

Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens. Loquere ad
omnem populum terre et ad sacerdotes dicens. Cum ieiunaretis et plan
geretis in quinto et septimo per hos septuaginta annos, numquid ieiu
nium ieiunastis mihi? Et cum comederetis et biberetis, numquid non
vobis comedistis et vobismet ipsis bibistis? Numquid non sunt verba
que locutus est dominus in manu prophetarum priorum, cum adhuc Ierusalem habitare
tur et esset opulenta ipsa et urbes in circuitu eius, et ad
austrum et in campestribus habitaretur? Et factum est verbum domini
ad Zachariam dicens. Hec dicit dominus exercituum dicens: Iudicium
verum iudicate, et misericordiam et miserationes facite unusquisque cum fratre suo.
Et viduam et pupillum et advenam et pauperem nolite ca
lumpniari, et malum vir fratri suo non cogitet in corde suo. Et
noluerunt attendere, et averterunt scapulam recedentem, et aures
suas aggravaverunt ne audirent. Et cor suum posuerunt adaman
tem ne audirent legem et verba que misit dominus exercituum in spiritu suo
per manum prophetarum priorum. Et facta est indignatio magna a domino
exercituum. Et factum est sicut locutus est et non audierunt; sic clamabunt
et non exaudiam, dicit dominus exercituum. Et dispersi eos per omnia
regna que nescierunt, et terra desolata est ab eis, eo quod non esset trans
iens et revertens; et posuerunt terram desiderabilem in desertum.

VIII

viii Et factum est verbum domini exercituum
dicens. Hec dicit dominus exercituum: Reversus sum ad Syon
et habitabo in medio Ierusalem, et vocabitur Ierusalem civitas veritatis
et mons domini exercituum mons sanctificatus. Hec dicit dominus exercituum:
Adhuc habitabunt senes et anus in plateis Ierusalem, et viri baculus
in manu eius pre multitudine dierum. Et platee civitatis comple
buntur infantibus et puellis ludentibus in plateis eius. Hec dicit dominus
exercituum: Si difficile videbitur in oculis reliquiarum populi huius
in diebus illis, numquid in oculis meis difficile erit? dicit dominus exercituum.
Hec dicit dominus exercituum: Ecce ego salvabo populum meum de terra
orientis et de terra occasus solis, et adducam eos et habitabunt in me
dio Ierusalem, et erunt mihi in populum et ego ero eis in deum in veritate
et iustitia. Hec dicit dominus exercituum: Confortentur manus vestre qui
auditis in diebus his sermones istos per os prophetarum, in die qua funda
ta est domus domini exercituum ut templum edificaretur. Siquidem ante dies
illos merces hominum non erat nec merces iumentorum erat, neque introeunti
et exeunti erat pax pre tribulatione, et dimisi omnes homines unum
quemque contra proximum suum. Nunc autem non iuxta dies priores ego faciam
reliquiis populi huius, dicit dominus exercituum, sed semen pacis erit. Vi
nea dabit fructum suum, et terra dabit germen suum, et celi da
bunt rorem suum, et possidere faciam reliquias populi huius universa hec.
Et erit: sicut eratis maledictio in gentibus domus Israel et domus
Iuda, sic salvabo vos et eritis benedictio. Nolite timere,
confortentur manus vestre. Quia hec dicit dominus exercituum: Sicut cogitavi
ut affligerem vos, cum ad iracundiam provocassent me
patres vestri, dicit dominus, et non sum misertus, sic conversus cogitavi in
diebus istis ut benefaciam Ierusalem et domui Iuda. Nolite timere.
Hec sunt ergo verba que facietis. Loquimini veritatem unusquisque cum
proximo suo; veritatem et iudicium pacis iudicate in por
tis vestris, et iuramentum mendax ne diligatis. Omnia enim
hec sunt que odi, dicit dominus.

IX

Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens. Hec
dicit dominus exercituum: Ieiunium quarti et ieiunium quin v
ti et ieiunium septimi et ieiunium decimi erit domui Iuda
in gaudium et in letitiam et in sollempnitates preclaras. Veri
tatem tantum et pacem diligite. Hec dicit dominus exercituum: Usquequo ve
niant populi et habitent in civitatibus multis, et vadant habitato
res unus ad alterum dicentes: Eamus et deprecemur faciem domini et quera
mus dominum exercituum; vadam etiam ego. Et venient populi mul
ti et gentes robuste ad querendum dominum exercituum in Ierusalem et depre
candum faciem domini. Hec dicit dominus exercituum: In diebus illis in quibus appre
hendant decem homines ex omnibus linguis gentium, et apprehendent
fimbriam viri Iudei dicentes: Ibimus vobiscum; audivimus
enim quoniam deus vobiscum est.

X

Onus verbi domini in terra Adrach et Damasci requiei eius, 9 x
quia domini est oculus hominis et omnium tribuum Israel. Emath
quoque in terminis eius, et Tyrus et Sydon; assumpserunt quippe sibi
sapientiam valde. Et edificavit Tyrus munitionem suam et coacer
vavit argentum quasi humum et aurum ut lutum platearum. Ecce
dominus possidebit eam et percutiet in mari fortitudinem eius, et hec igni
devorabitur. Videbit Ascalon et timebit, et Gaza et dolebit ni
mis, et Accaron quoniam confusa est spes eius. Et peribit rex de Gaza,
et Ascalon non habitabitur. Et sedebit separator in Azoto, et disperdam
superbiam Philistinorum. Et auferam sanguinem eius de ore eius, et ab
hominationes eius de medio dentium eius; et relinquetur etiam ipse
deo nostro, et erit quasi dux in Iuda, et Accaron quasi Iebuseus.
Et circumdabo domum meam ex his qui militant mihi euntes et re
vertentes, et non transibit ultra super eos exactor, quia nunc vidi
in oculis meis. Exulta satis filia Syon, iubila filia Ierusalem:
ecce rex tuus veniet tibi iustus et salvator; ipse pauper et ascen
dens super asinam et super pullum filium asine. Et disperdam qua
drigam ex Ephraim et equum de Ierusalem, et dissipabitur ar
cus belli. Et loquetur pacem gentibus, et potestas eius a mari usque ad ma
re, et a fluminibus usque ad terminos (fines) terre. Tu quoque in sanguine
testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua.
Convertimini ad munitionem vincti spei; hodie quoque annuntians
duplicia reddam tibi, quoniam extendi mihi Iudam quasi arcum, imple
vi Ephraim, et suscitabo filios tuos Syon super filios tuos
Grecia, et ponam te quasi gladium fortium. Et dominus deus super eos
videbitur, et exibit ut fulgur iaculum eius, et dominus deus in tuba canet,
et vadet in turbine austri. Dominus exercituum proteget eos, et devora
bunt et subicient lapidibus funde, et bibentes inebriabuntur
quasi vino, et replebuntur ut phiale et quasi cornua altaris.
Et salvabit eos dominus deus eorum in die illa ut gregem populi sui, quia
lapides sancti elevabuntur super terram eius. Quid enim bonum eius est,
et quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum et vinum germinans
Petite a domino XI virgines. 10 xi
pluviam in tempore serotino, et dominus faciet nives et
pluviam ymbris dabit eis, singulis herbam in agro. Quia
simulacra locuta sunt inutile, et divini viderunt menda

cium et somniatores frustra locuti sunt et vane consolabantur.
Idcirco abducti sunt quasi grex. affligentur quia non est eis pastor. Super
pastores iratus est furor meus. et super hircos visitabo. Quia visi
tavit dominus exercituum gregem suum domum iuda. et posuit eos quasi
equum glorie sue in bello. Ex ipso angulus. ex ipso paxillus. ex ipso
arcus prelii. ex ipso egredietur omnis exactor simul. Et erunt
quasi fortes conculcantes lutum viarum in prelio. et bellabunt quia dominus
cum eis est. et confundentur ascensores equorum. et confortabo domum iuda.
et domum ioseph salvabo. Et convertam eos quia miserebor eorum.
et erunt sicut fuerunt quando non proieceram eos. Ego enim dominus deus eorum et
exaudiam eos. et erunt quasi fortes ephraim. et letabitur cor eorum
quasi a vino. et filii eorum videbunt et letabuntur. et exultabit cor
eorum in domino. Sibilabo eis et congregabo illos. quia redemi illos. Et
multiplicabo eos sicut antea fuerant multiplicati. et seminabo
eos in populis. et de longe recordabuntur mei. Et vivent cum filiis
suis. et revertentur. et reducam eos de terra egypti. et de assiriis con
gregabo. et ad terram galaad et libani adducam eos. et non inve
nietur eis locus. Et transibit in maris freto. et percutiet in
mari fluctus. et confundentur omnia profunda fluminis. et humi
liabitur superbia assur. et sceptrum egypti recedet. Confortabo
eos in domino deo suo. et in nomine eius ambulabunt dicit dominus.
xi Aperi libane portas tuas. et comedat ignis cedros
tuas. Ulula abies quia cecidit cedrus. XI
quoniam magnifici vastati sunt. Ululate quercus basan. quoniam suc
cisus est saltus munitus. Vox ululatus pastorum quia vastata est
magnificentia eorum. Vox rugitus leonum. quia vastata est
superbia iordanis. Hec dicit dominus deus meus. Pasce pecora occisionis
que qui possederant occidebant et non dolebant. et vendebant
ea dicentes. Benedictus dominus. divites facti sumus. Et pastores eorum
non parcebant eis. et ego non parcam ultra super habitantes terram
dicit dominus. Ecce ego tradam homines unumquemque in manu proximi sui et
in manu regis sui. et concident terram et non eruam de manu
eorum. et pascam pecus occisionis propter hoc o pauperes gregis.
Et assumpsi mihi duas virgas. unam vocavi decorem. et alte
ram vocavi funiculum. et pavi gregem. Et succidi tres
pastores in mense uno. et contracta est anima mea in eis. siquidem et anima
eorum variavit in me. et dixi. Non pascam vos. Quod moritur
moriatur. et quod succiditur succidatur. et reliqui devorent unus
quisque carnes proximi sui. Et tuli virgam meam que vocaba
tur decor. et abscidi eam ut irritum facerem foedus
meum quod percussi cum omnibus populis. et in irritum deductum est in die
illa. Et cognoverunt sic pauperes gregis qui custodiunt mi
chi quia verbum domini est. et dixi ad eos. Si bonum est in oculis vestris
afferte mercedem meam. et si non quiescite. Et appenderunt
mercedem meam. xxx. argenteos. Et dixit dominus ad me. Pro
ice illos ad statuarium decorum pretium quo appretiatus sum
ab eis. Et tuli. xxx. argenteos. et proieci illos in domum domini
ad statuarium. Et precidi virgam meam secundam que appellaba
tur funiculus. ut dissolverem germanitatem inter iudam et israel.
Et dixit dominus ad me. Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti.
quia ecce ego suscitabo pastorem in terra qui derelicta non visita
bit. dispersa non queret. et contritum non sanabit. et id quod stat non enutri
et. et carnes pinguium comedet. et ungulas eorum dissolvet.
O pastor et idolum derelinquens gregem. gladius super brachium
eius et super oculum dextrum eius. Brachium eius ariditate siccabitur
et oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur. XII
Onus verbi domini super israel. Dixit dominus extendens
celum et fundans terram. et fingens spiritum hominis in eo.
Ecce ego ponam ierusalem superliminare crapule omnibus populis in
circuitu. Sed et iudas erit in obsidione contra ierusalem. Et erit. In die
illa ponam ierusalem lapidem oneris cunctis populis. Omnes qui le
vabunt eam concisione lacerabuntur. et colligentur adversus
eam omnia regna terre. In die illa dicit dominus percutiam omnem equum
in stuporem. et ascensorem eius in amentiam. Et super domum iuda aperiam
oculos meos. et omnem equum populorum percutiam cecitate. Et dicent
duces iuda in corde suo. Confortentur mihi habitatores ierusalem
in domino exercituum deo suo. In die illo ponam duces iuda sicut
caminum ignis in lignis. et sicut facem ignis in feno. et devo
rabit ad dexteram et ad sinistram omnes populos in circuitu. Et habi
tabitur ierusalem rursum in loco suo in ierusalem. et salvabit dominus
tabernacula iuda sicut in principio. ut non magnifice glorietur
domus david. et gloria habitantium ierusalem contra iudam. In die illo
proteget dominus habitatores ierusalem. et erit qui offenderit ex eis in
die illa quasi david. et domus david quasi dei. sicut angelus domini in conspectu eorum.
Et erit. In die illa queram conterere omnes gentes que veniunt contra ierusalem.
et effundam super domum david. et super habitatores ierusalem spiritum
gratie et precum. Et aspicient ad me quem confixerunt. et plangent
eum planctu quasi super unigenitum. et dolebunt super eum
ut doleri solet in morte primogeniti. In die illa magnus
erit planctus in ierusalem sicut planctus adadremmon in campo
mageddo. et planget terra et familie seorsum. Fami
lie domus david seorsum. et mulieres eorum seorsum. Familie
domus nathan seorsum. et mulieres eorum seorsum. Familie
domus levi seorsum. et mulieres eorum seorsum. Familie se
mei seorsum. et mulieres eorum seorsum. Omnes familie re
lique familie et familie seorsum. et mulieres eorum seorsum.
In die illa erit fons patens XIII
domui david. et habitantibus ierusalem in ablutionem peccatoris et
menstruate. Et erit. In die illo dicit dominus exercituum disper
dam nomina idolorum de terra. et non memorabuntur ultra.
et prophetas et spiritum immundum auferam de terra. Et erit. Cum
prophetaverit quispiam ultra. dicent ei pater eius et mater eius qui genu
erunt eum. Non vives quia mendacium locutus es in nomine domini.
Et configent eum pater eius et mater eius qui genuerunt eum cum propheta
verit. Et erit. In die illa confundentur prophete unusquisque in visione
sua cum prophetaverit. nec operientur pallio saccino ut mentiantur. Sed
dicet. Non sum propheta. homo agricola ego sum. quoniam adam exem
plum meum ab adolescentia mea. Et dicetur ei. Quid sunt
plage iste in medio manuum tuarum. Et dicet. His pla
gatus sum in domo eorum qui diligebant me. Framea

suscitare super pastorem meum, et super virum coherentem mihi, dicit Dominus exercituum. Percute pastorem, et dispergentur oves, et convertam manum meam ad parvulos. Et erunt in omni terra, dicit Dominus, partes duae in ea dispergentur et deficient; et tertia pars relinquetur in ea. Et ducam tertiam partem per ignem, et uram eos sicut uritur argentum, et probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen meum, et ego exaudiam eum. Dicam: Populus meus es; et ipse dicet: Dominus Deus meus.

XV

Ecce dies veniunt Domini, et dividentur spolia tua in medio tui. Et congregabo omnes gentes ad Jerusalem in praelium, et capietur civitas, et vastabuntur domus, et mulieres violabuntur. Et egredietur media pars civitatis in captivitatem, et reliquum populi non auferetur ex urbe. Et egredietur Dominus, et praeliabitur contra gentes illas, sicut praeliatus est in die certaminis. Et stabunt pedes eius in die illa super montem Olivarum, qui est contra Jerusalem ad orientem; et scindetur mons Olivarum ex media parte sui ad orientem et ad occidentem, praerupto grandi valde. Et separabitur medium montis ad aquilonem, et medium eius ad meridiem. Et fugietis ad vallem montium meorum, quoniam coniungetur vallis montium usque ad proximum; et fugietis sicut fugistis a facie terraemotus in diebus Oziae regis Iuda. Et veniet Dominus Deus meus, omnesque sancti cum eo. Et erit in die illa non erit lux, sed frigus et gelu. Et erit dies una quae nota est Domino, non dies neque nox; et in tempore vesperae erit lux. Et erit in die illa: exibunt aquae vivae de Jerusalem, medium earum ad mare orientale, et medium earum ad mare novissimum; in aestate et in hieme erunt. Et erit Dominus rex super omnem terram; in die illa erit Dominus unus, et erit nomen eius unum. Et revertetur omnis terra usque ad desertum de colle Remmon ad austrum Jerusalem; et exaltabitur et habitabitur in loco suo, a porta Beniamin usque ad locum portae prioris, usque ad portam angulorum, et a turre Ananeel usque ad torcularia regis. Et habitabunt in ea, et anathema non erit amplius, sed sedebit Jerusalem secura. Et haec erit plaga qua percutiet Dominus omnes gentes quae pugnaverunt adversus Jerusalem: tabescet caro uniuscuiusque stantis super pedes suos, et oculi eius contabescent in foraminibus suis, et lingua eorum contabescet in ore suo. In die illo erit tumultus Domini magnus in eis; et apprehendet vir manum proximi sui, et conseretur manus eius super manum proximi sui. Sed et Iudas pugnabit adversus Jerusalem; et congregabuntur divitiae omnium gentium in circuitu, aurum et argentum et vestes multae satis. Et sic erit ruina equi et muli et cameli et asini et omnium iumentorum quae fuerint in castris illis, sicut ruina haec. Et omnes qui reliqui fuerint de universis gentibus quae venerunt contra Jerusalem, ascendent ab anno in annum ut adorent regem Dominum exercituum, et celebrent festivitatem tabernaculorum. Et erit: qui non ascenderit de familiis terrae ad Jerusalem ut adoret regem Dominum exercituum, non erit super eos imber. Quod et si familia Aegypti non ascenderit et non venerit, nec super eos erit; sed erit ruina qua percutiet Dominus omnes gentes quae non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. Hoc erit peccatum Aegypti, et hoc peccatum omnium gentium quae non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. In die illa erit quod super frenum equi est sanctum Domino; et erunt lebetes in domo Domini quasi phialae coram altari. Et erit omnis lebes in Jerusalem et in Iuda sanctificatus Domino exercituum; et venient omnes immolantes, et sument ex eis, et coquent in eis; et non erit mercator ultra in domo Domini exercituum in die illo.

Incipit prologus in libro Malachie prophete.

Deus per Moysen populo Israel praeceperat sacerdotes tabernaculi sui omni corporali vitio liberos hostias sine vitio vacuas offerre, quibus legem suam ad regendum populum ob hoc dederat, ut per sacrificiorum oblationem internuntii Dei et hominum fieri, populum praeceptis caelestibus facerent oboedire. Unde et sacerdotes angelos Dei esse hoc loco scriptura testatur. Sed quia tantum muneris gratiam contempnentes super deos populi ac sacerdotes sacrificia vitio decurpata ipsi comminus atque imperata bestiam mactatam Deo offerre coeperunt, ideo per Malachiam prophetam Deus populum istum increpans ait: Dilexi vos, dixit Dominus. Et dixistis: In quo dilexisti nos? Nonne frater erat Esau Iacob, dixit Dominus, et dilexi Iacob, Esau autem odio habui. Esau et fratrem Iacob antequam nascerentur spontanea voluntate odio habitum Deo, et Iacob dilectum manifestum est, cum sed primatum suam Esau ad effusionem sanguinis sui concupiscere, Iacob autem sui cognitorem observandam legem desiderare cognoscitur. Cuius rei gratia superadditur ulterius exemplo est dicens: Dilexi Iacob, Esau autem odio habui. Quamvis ex operibus memoratorum quae liber Geneseos meminit, in quibus utique eorum futurus erat processus manifeste ostenditur, ut scriptum est: Creverunt pueri, et erat Esau homo agrestis sciens venari, Iacob autem homo simplex manens in tabernaculo suo. Nam reliqua quae in sequentibus [illegible] sunt praevaricatorem populi Israel in observandis sacrificiis Dei [illegible], in eum qui ex his alienos voluerint significant.

Incipit liber Malachie prophete.

Onus verbi Domini ad Israel in manu Malachie prophete. Dilexi vos, dixit Dominus. Et dixistis: In quo dilexisti nos? Nonne frater erat Esau Iacob, dicit Dominus, et dilexi Iacob, Esau autem odio habui, et posui montes eius in solitudinem, et hereditatem eius in dracones deserti. Quod si dixerit Idumaea: Destructi sumus, sed revertentes aedificabimus quae destructa sunt: haec dicit Dominus exercituum: Isti aedificabunt, et ego destruam; et vocabuntur termini impietatis, et populus cui iratus est Dominus usque in aeternum. Et oculi vestri videbunt, et vos dicetis: Magnificetur Dominus super terminos Israel. Filius honorat patrem, et servus dominum suum. Si ergo pater ego sum, ubi est honor meus? Et si Dominus ego sum, ubi est timor meus? Dicit Dominus exercituum ad vos, o sacerdotes, qui despicitis nomen meum, et dixistis: In quo despeximus nomen tuum? Offertis super altare meum panem pollutum, et dicitis: In quo polluimus te? In eo quod dicitis: Mensa Domini despecta est. Si offeratis caecum ad immolandum, nonne malum est? Et si offeratis claudum et languidum, nonne malum est? Offer illud duci tuo, si placuerit ei, aut si susceperit faciem tuam, dicit Dominus exercituum. Et nunc deprecamini vultum Dei ut misereatur vestri (de manu enim vestra factum est hoc), si quomodo suscipiat facies vestras, dicit Dominus exercituum. Quis est in vobis qui claudat ostia, et incendat altare meum gratuito? Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est

nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur
nomini meo oblatio munda. Quia magnum est nomen meum in gen-
tibus dicit dominus exercituum. Et vos polluistis illud in eo quod di-
citis. Mensa domini contaminata est, et quod superponitur contemp-
tibile est cum igne quo devoratur illud. Et dixistis. Ecce de labore.
et exsufflastis illud dicit dominus exercituum. et intulistis de ra-
pinis claudum et languidum, et intulistis munus. Numquid
suscipiam illud de manu vestra dicit dominus? Maledictus dolosus
qui habet in grege suo masculum, et votum faciens immolat
domino debile. Quia rex magnus ego sum dicit dominus exercituum et nomen
2 meum horribile in gentibus. Et nunc ad vos mandatum
hoc o sacerdotes. Si nolueritis audire, et si nolueritis ponere
super cor ut detis gloriam nomini meo ait dominus exercituum: mittam
in vos egestatem, et maledicam benedictionibus vestris, et maledi-
cam illis quoniam non posuistis super cor. Ecce ego proiciam vobis bra-
chium, et dispergam super vultum vestrum stercus sollempnitatum
vestrarum. Et assumet vos secum. et scietis quia misi ad vos man-
datum istud ut esset pactum meum cum levi dicit dominus exercituum.
Pactum meum fuit cum eo vite et pacis. et dedi ei timorem
meum et timuit me. et a facie nominis mei pavebat. Lex
veritatis fuit in ore eius, et iniquitas non est inventa in labiis eius.
In pace et in equitate ambulavit mecum, et multos avertit
ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodiunt scientiam, et legem
requirent ex ore eius, quia angelus domini exercituum est. Vos autem rece-
sistis de via et scandalizastis plurimos in lege. irritum feci-
stis pactum levi dicit dominus exercituum. Propter quod et ego dedi vos
contemptibiles et humiles omnibus populis. Sicut non servastis vias
meas, et accepistis faciem in lege. Numquid non pater unus omnium
nostrum. Numquid non deus unus creavit nos? Quare ergo despicit unusquisque nostrum
fratrem suum violans pactum patrum nostrorum. Transgressus est
iuda et abhominatio facta est in israel et in ierusalem quia contamina-
vit iudas sanctificationem domini quam dilexit, et habuit filiam
dei alieni. Disperdat dominus virum qui fecerit hoc, magistrum et discipu-
lum de tabernaculis iacob et offerentem munus domino exercitu-
um. Et rursum fecistis. Operiebatis lacrimis altare domini,
fletu et gemitu ita ut ultra non respiciam ad sacrificium
nec accipiam placabile quid de manu vestra. Et dixistis.
Quam ob causam? Quia dominus testificatus est inter te et uxorem puberta-
tis tue quam tu despexisti. Et hec particeps tua et uxor federis
tui. Nonne unus fecit et residuum spiritus eius est? Et quid unus que-
rit nisi semen dei? Custodite ergo spiritum vestrum, et uxorem ado-
lescentie tue noli despicere. Cum odio habueris dimitte dicit
dominus deus israel. Operiet autem iniquitas vestimentum eius dicit dominus
exercituum. Custodite spiritum vestrum et nolite despicere. La-
borare fecistis dominum in sermonibus vestris et dixistis. In quo
eum fecimus laborare? In eo quod dicitis. Omnis qui facit
malum bonus est in conspectu domini, et tales ei placent. Aut
certe ubi est deus iudicii?

III

iii Ecce ego mitto angelum meum et preparabit
viam ante faciem meam. Et statim veniet
ad templum suum dominator quem vos queritis, et angelus testamen-
ti quem vos vultis. Ecce venit dicit dominus exercituum. Et quis poterit
cogitare diem adventus eius? Et quis stabit ad videndum eum?
Ipse enim quasi ignis conflans, et quasi herba fullonum. Et sedebit conflans
et emundans quasi argentum, et purgabit filios levi. Et colabit
eos quasi aurum et quasi argentum, et erunt domino offerentes sa-
crificia in iustitia. Et placebit domino sacrificium iuda et ierusa-
lem sicut dies seculi et sicut anni antiqui. Et accedam ad vos in iudicio et
ero testis velox maleficis et adulteris et periuris, et qui calump-
niantur mercedem mercennarii et humiliant viduas et pupil-
los, et opprimunt peregrinum, nec timuerunt me dicit dominus exercituum.
Ego enim dominus et non mutor, et filii iacob non estis consumpti. A diebus enim
patrum vestrorum recessistis a legitimis meis et non custodistis. Reverti-
mini ad me et revertar ad vos dicit dominus exercituum. Et dixistis.
In quo revertemur? Si affliget homo deum quia vos configitis
me. Et dixistis. In decimis et in primitiis. et in penuria vos
maledicti estis, et me vos configitis gens tota. Inferte omnem
decimam in horreum, et sit cibus in domo mea, et probate me
super hoc dicit dominus. Si non aperuero vobis cataractas celi, et effude-
ro vobis benedictionem usque ad habundantiam. et increpabo pro vobis devo-
rantem, et non corrumpet fructum terre vestre, nec erit sterilis
vinea in agro dicit dominus exercituum. et beatos vos dicent omnes
gentes. Eritis enim vos terra desiderabilis dicit dominus exercituum.
Invaluerunt super me verba vestra dicit dominus. Et dixistis. Quid locuti
sumus contra te? Et dixistis. Vanus est qui servit deo, et quod emolumentum
quia custodivimus precepta eius, et quia ambulavimus tristes coram domino
exercituum. Ergo nunc beatos dicimus arrogantes. Siquidem edifi-
cati sunt facientes impietatem, et temptaverunt deum et salvi
facti sunt. Tunc locuti sunt timentes deum unusquisque cum proximo
suo, et attendit dominus et audivit, et scriptus est liber monumenti
coram eo timentibus dominum et cogitantibus nomen eius. Et erunt mi-
chi ait dominus exercituum in die qua ego faciam in peculium, et parcam
eis sicut parcit vir filio suo servienti sibi, et convertemini et vi-
debitis quid sit inter iustum et impium, et inter servientem deo et non
servientem ei. Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus, et
erunt omnes superbi et omnes facientes impietatem stipula. Et
inflammabit eos dies veniens dicit dominus exercituum, que non re-
linquet eis radicem et germen. Et orietur vobis timentibus nomen
meum sol iustitie, et sanitas in pennis eius. Et egrediemini et
salietis sicut vituli de armento, et calcabitis impios cum fuerint
cinis sub planta pedum vestrorum in die qua ego facio dicit dominus
exercituum. Mementote legis moysi servi mei quam mandavi
ei in oreb ad omnem israel precepta et iudicia. Ecce ego mittam
vobis heliam prophetam antequam veniat dies domini magnus et hor-
ribilis, et convertet corda patrum ad filios, et corda filiorum ad
patres eorum, ne forte veniam et percutiam terram anathemate.

Domino Incipit prologus in libro machabeorum
excellentissimo et in cultu divine
religionis strenuissimo lodouico regi
Rabanus vilissimus servorum dei in domino d[e]

minorum preconiam optat salutem. Cum sim perpes animo ad pend
endam servitutem vestrae voluntati cotidie cogito quid honorabilitati
vestrae gratum exhibeam. ut vestri memoria sedulo apud nos mane
at. et devotio mentis meae erga obsequium vestrum appareat. Unde
gaudens in cogitationibus angebar in animo titubans cogitandi quid potissi
mum excellentiae vestrae offerrem. quia alii vestri id est quod condecet et opu
lentia rerum vires vestrae munificentiae multiplicia munia deferunt.
Sed a terra quia mihi hoc non est efficere pro sermone. sed tamen iussus a munere
pro viribus meis non cessare. quia vestram paupertatem virium mearum et ingenii tenuita
tem ea quae in meditatione sacrarum scripturarum elaboravi offerre decer
no. Quae licet non sint condigna prudentiae vestrae. tamen credo non esse ubique
spernenda. Precepto siquidem domni Otgarii vobis tractatum in danielem
prophetam quem non solum ex dictis maiorum. quin etiam ex mea parvitate sen
sui reddam. Huic vero expositioni illud quod romana ecclesia constituit hi
storiam machabeorum legi in ecclesia compositum librorum expositionem quam an
nis aliquot rogantibus amicis sensu hystorico simul et alle
gorico dictavi iam excellentiae vestrae destino. ut si aliquando sen
sum militiae mentis deducere vos delectet habeatis in promptu
quod ad comparationem invenire valeatis. Non dico valde delecte
tionem rethoricam. sed lucido sermone et catholica fide. Vos
quoque si quod in predicto opere reperiatis vobis gratum et vestre placitum cum
gratiis deputetis auctori omnis boni. Si quid autem minus recte illic
invenitur parcatis vobis inde videtur imperitiae meae magis depu
tetis quam malitiae. qui quamdiu in hoc corpusculo vivo in Christi ser
vitio pro posse habilitatis sinit laborare contendo. Spero enim
in eum quod sicut in animo dedit velle ipsum me bono opere faciat con
summare. De quo propheta ait. Propterea domus invocantibus se in veritate
diligit omnes qui sperant in se. Divinitas domini nostri
Ihesu Christi vos hic incolumes et legis dei amatores ad
meritorum condignitatem salutem. et post hoc vitae cursum ad aeternam
beatitudinem provenire concedat. **Item alius**

MACHABEORUM prologus.

Machabeorum libri duo prenotant prelia inter hebreorum
duces gentemque persarum. pugnam quoque sabbatorum
et nobiles machabei ducis triumphos. ex
cuius nomine et libri idem sunt nuncupati. Hanc quoque historiam
continet et inclita illa gesta machabeorum fratrum qui sub an
tiocho rege pro sacris legibus diversa tormenta perpessi sunt. quos
dum mater pia diversis suppliciis urgentur non solum non
flevit sed et gaudens hortabatur ad gloriam passionis.

ET FACTUM EST **Liber machabeorum**

est postquam percussit alexander philippi
macedo qui primus regnavit in grecia
egressus de terra cethim darium regem
persarum et medorum constituit prelia mul
ta. et omnium obtinuit munitiones
et interfecit reges terrae. et pertransiit usque ad fines terrae. et
accepit spolia multitudinis gentium. et siluit terra in con
spectu eius. Et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis
et exaltatum est et elevatum cor eius. Et obtinuit re

giones gentium et tyrannos. et facti sunt illi in tributum. Et post
haec decidit in lectum et cognovit quia moreretur. et vocavit
pueros suos nobiles qui secum nutriti erant a iuventute
sua. et divisit illis regnum suum cum adhuc viveret. Et reg
navit alexander annis xii. et mortuus est. et obtinuerunt pueri
eius regnum unusquisque in loco suo. Et imposuerunt sibi omnes diademata post
mortem eius. et filii eorum post eos annis multis. Et multiplicata
sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix antiochus illustris
filius antiochi regis qui fuerat romae obses. et regnavit in
anno centesimo xxx et vii. regni grecorum. In diebus illis exierunt ex israhel
filii iniqui et suaserunt multis dicentes. Eamus et disponamus
testamentum cum gentibus quae circa nos sunt. quia ex quo recessimus ab
eis invenerunt nos multa mala. Et bonus visus est sermo in
oculis eorum. Et destinaverunt aliqui de populo et abierunt ad regem.
et dedit illis potestatem ut facerent iustitiam gentium. Et aedificave
runt gymnasium in ierosolimis secundum leges nationum. et
fecerunt sibi praeputia. et recesserunt a testamento sancto. et iuncti
sunt nationibus. et venundati sunt ut facerent malum. Et paratum
est regnum in conspectu antiochi. et cepit regnare in terra
egypti ut regnaret super duo regna. Et intravit in egyptum
in multitudine gravi in curribus et elephantis et equitibus. et copio
sa navium multitudine. et constituit bellum adversus ptho
lomeum regem egypti. et veritus est ptholomeus a facie eius et
fugit. et ceciderunt vulnerati multi. Et comprehendit civitates
munitas in terra egypti. et accepit spolia terrae egypti. Et conver
tit antiochus postquam percussit egyptum in centesimo et xl. tertio anno
et ascendit ad israhel. et ascendit ierosolimam in multitudine gravi.
Et intravit in sanctificationem cum superbia. et accepit altare aureum
et candelabrum luminis et universa vasa eius. et mensam propositionis
et libatoria et phialas. et mortariola aurea. et velum et co
ronas. et ornamentum aureum quod in facie templi erat. et commi
nuit omnia. Et accepit argentum et aurum. et vasa concupisci
bilia. et accepit thesauros occultos quos invenit. et subla
tis omnibus abiit in terram suam. Et fecit caedem homi
num. et locutus est superbiam magnam. et planctus magnus factus est
in israhel et in omni loco eorum. et ingemuerunt principes et senio
res. virgines et iuvenes infirmati sunt. et speciositas
mulierum immutata est. Omnis maritus sumpsit lamentum
et quae sedebant in thoro maritali lugebant. Et commo
ta est terra super habitantes in ea. et universa domus iacob
induit confusionem. Et post duos annos dierum misit
principem tributorum in civitates iuda et venit ierusalem cum
turba magna. et locutus est ad eos verba pacifica in dolo
et crediderunt ei. Et irruit super civitatem repente. et per
cussit eam plaga magna. et perdidit populum multum ex ea.
Et accepit spolia civitatis. et succendit eam igni. et destruxit
domos eius et muros eius in circuitu. et captivas duxerunt
mulieres. et natos. et pecora possederunt. Et aedificave
runt civitatem david muro magno et firmo. et turribus
firmis. et facta est illis in arcem. Et posuerunt illic gentem

peccatum: virum nequam, et invaluerunt in ea. Et posuerunt arma et
escas, et congregaverunt spolia Ierusalem, et reposuerunt illuc: et facti sunt in
laqueum magnum. Et factum est hoc ad insidias sanctificationi, et in dia
bolum malum in Israel. Et effuderunt sanguinem innocentem in circuitu
sanctificationis, et contaminaverunt sanctificationem. Et fugerunt habitatores
Ierusalem propter eos, et facta est exterra semini suo, et facta est habitatio extra
neorum, et nati eius reliquerunt eam. Sanctificatio eius desolata est sicut
solitudo, dies festi eius conversi sunt in luctum, sabbata eius in obprobri
um, honores eius in nichilum. Secundum gloriam eius multiplicata est
ignominia eius, et sublimitas eius conversa est in luctum. Et scripsit rex An
tiochus omni regno suo ut esset omnis populus unus, et relinqueret unusquisque legem
suam. Et consenserunt omnes gentes secundum verbum regis Antiochi, et multi ex Is
rael consenserunt ei, et sacrificaverunt ydolis, et coinquinaverunt sabbatum.
Et misit rex Antiochus libros per manum nuntiorum in Ierusalem, et in omnes
civitates Iude, ut sequerentur legem gentium terre, et prohiberent
holocausta et sacrificia et placationes fieri in templo Dei, et prohibe
rent celebrari sabbatum et dies sollempnes, et coinquinari sancta
et sanctum populum Israel. Et iussit edificari aras et templa et idola, et immo
lari carnes suillas et pecora communia, et relinquere filios suos
incircumcisos, et coinquinari animas eorum in omnibus inmundis et abhominatio
nibus, ita ut obliviscerentur legem, et immutarent omnes iustificationes
Dei. Et quicumque non fecissent secundum verbum regis Antiochi, morerentur.
Secundum omnia verba hec scripsit omni regno suo, et preposuit principes populo
qui hec fieri cogerent. Et iusserunt civitatibus Iude sacrificare. Et congrega
ti sunt multi de populo ad eos qui dereliquerant legem Domini, et fecerunt
mala super terram, et effugaverunt populum Israel in abditis et in abscon
ditis fugitivorum locis. Die quinta decima mensis Casleu, quinto et quadragesimo an
no, edificavit rex Antiochus abhominandum idolum desolationis
super altare Dei, et per universas civitates Iude in circuitu edifica
verunt aras, et ante ianuas domorum et in plateis incendebant
thura, et sacrificabant. Et libros legis Dei combusserunt igni scindentes
eos, et apud quemcumque inveniebantur in omni mense libri testamenti Domini,
et quicumque observabant legem Domini, secundum edictum regis trucidabantur.
In virtute sua faciebant hec populo Israel qui inveniebatur in omni mense in ci
vitatibus. Et quinta et vicesima die mensis sacrificabant super aram que
erat contra altare. Et mulieres que circumcidebant filios suos trucida
bantur secundum iussum regis Antiochi. Et suspendebant pueros
a cervicibus per universas domos eorum, et eos qui circumciderant eos
trucidabant. Et multi de populo Israel definierunt apud se ut non
manducarent inmunda, et elegerunt magis mori quam cibis
coinquinari inmundis, et noluerunt infringere legem Dei sanctam,
et trucidati sunt. Et facta est ira magna super populum valde.

II

ij In diebus illis surrexit Mathathias filius
Iohannis filii Simeonis sacerdos ex filiis Ioarim ab Ierusalem,
et consedit in monte Modin. Et habebat filios quinque: Iohannan
qui cognominabatur Gaddis, et Simonem qui cognominabatur Thasi,
et Iudam qui vocabatur Machabeus, et Eleazarum qui cognomina
batur Abaron, et Ionathan qui cognominabatur Aphus. Hii
viderunt mala que fiebant in populo Iuda et in Ierusalem. Et dixit
Mathathias: Ve mihi, ut quid natus sum videre contritionem
populi mei, et contritionem civitatis sancte, et sedere illic cum datur in ma
nus inimicorum? Sancta in manu extraneorum facta sunt, templum eius sicut
homo ignobilis. Vasa glorie eius captiva abducta sunt, trucidati
sunt senes eius in plateis, et occiderunt in gladio iuvenes eius. Que
gens non hereditavit regnum eius et non obtinuit spolia eius?
Et ecce sancta nostra et pulcritudo nostra et claritas nostra desolata est,
et coinquinaverunt eam gentes. Quid ergo nobis adhuc vivere? Et
scidit Mathathias et filii eius vestimenta sua, et operuerunt se
ciliciis, et planxerunt eum valde. Et venerunt illuc qui missi
erant a rege Antiocho ut cogerent eos qui confugerant in
civitatem Modin immolare et accendere thura, et a lege Dei
sui discedere. Et multi de populo Israel consentientes accesserunt ad
eos, sed Mathathias et filii eius constanter steterunt. Et respondentes
qui missi erant ab Antiocho dixerunt Mathathie: Prin
ceps clarissimus et magnus es in hac civitate, et ornatus filiis
et fratribus. Ergo accede prior et fac iussum regis sicut fecerunt
omnes gentes et viri Iuda et qui remanserunt in Ierusalem, et eris tu
et filii tui inter amicos regis, et amplificatus auro et argento
et muneribus multis. Et respondit Mathathias et dixit voce mag
na: Et si omnes regi Antiocho obediunt ut discedant unusquisque
a servitute legis patrum suorum et consentiant mandatis eius, ego
et filii mei et fratres mei obediemus legi patrum nostrorum. Propi
tius sit nobis Deus. Non est nobis utile relinquere legem et iustitias Dei. Non au
diemus verba regis Antiochi, nec sacrificabimus transgredientes le
gis nostre mandata, ut eamus altera via. Et ut cessavit
loqui verba hec, accessit quidam Iudeus in omnium oculis sacrificare
idolis super aram in civitate Modin secundum iussum regis. Et
vidit Mathathias et doluit, et contremuerunt renes eius, et
accensus est furor eius secundum iudicium legis, et insiliens trucida
vit eum super aram. Sed et virum quem miserat rex Antiochus qui
cogebat immolare occidit in ipso tempore, et aram destruxit, et
zelatus est legem sicut fecit Finees Zambri filio Salomi. Et ex
clamavit Mathathias voce magna dicens: Omnis qui ze
lum habet legis statuens testamentum exeat post me. Et fugit
ipse et filii eius in montes, et reliquerunt quecumque habebant in civitate.
Tunc descenderunt multi querentes iudicium et iustitiam in desertum,
ut sederent ibi ipsi et filii eorum et mulieres eorum et pecora eorum,
quoniam induraverunt super eos mala. Et renuntiatum est viris
regis et exercitui qui erant in Ierusalem quia discessissent viri
quidam qui dissipaverunt mandatum regis in loca occulta
in deserto, et abissent post illos multi. Et statim perrexerunt
ad eos, et constituerunt adversus eos prelium in die sabbatorum, et dixe
runt ad eos: Resistitis et nunc adhuc? Exite et facite se
cundum verbum regis et vivetis. Et dixerunt: Non exibimus
nec faciemus verbum regis ut polluamus diem sabbatorum. Et
dixerunt ad eos. Concitaverunt adversus eos prelium, et non respon
derunt eis, non oppilaverunt loca occulta, dicentes: Moriamur
omnes in simplicitate nostra, et testes erunt super nos celum et
terra quod iniuste perditis nos. Et intulerunt eis bellum sabbatis,
et mortui sunt ipsi et uxores eorum et filii eorum et pecora eorum

usque ad mille animas hominum. Et cognovit Mathathias et amici eius et luctum habuerunt super illos valde. Et dixit vir proximo suo: Si omnes sicut fratres nostri fecerunt, et non pugnaverimus adversus gentes pro animabus nostris et iustificationibus nostris, nunc citius disperdent nos a terra. Et cogitaverunt in die illa dicentes: Omnis homo quicumque venerit ad nos in bello die sabbatorum, pugnemus adversus eum, et non moriemur omnes sicut mortui sunt fratres nostri in occultis. Tunc congregata est ad eos synagoga Iudaeorum fortis viribus ex Israel, omnis voluntarius in lege. Et omnes qui fugiebant a malis additi sunt ad eos, et facti sunt illis ad firmamentum. Et collegerunt exercitum, et percusserunt peccatores in ira sua et viros iniquos in indignatione sua, et ceteri fugerunt ad nationes ut evaderent. Et circuivit Mathathias et amici eius, et destruxerunt aras, et circumciderunt pueros incircumcisos quotquot invenerunt in finibus Israel in fortitudine. Et persecuti sunt filios superbiae, et prosperatum est opus in manu eorum. Et obtinuerunt legem de manibus gentium et de manibus regum, et non dederunt cornu peccatori. Et appropinquaverunt dies Mathathiae moriendi, et dixit filiis suis: Nunc confortata est superbia et castigatio, et tempus eversionis et ira indignationis. Nunc ergo, o filii, aemulatores estote legis, et date animas vestras pro testamento patrum, et mementote operum patrum quae fecerunt in generationibus suis, et accipietis gloriam magnam et nomen aeternum. Abraham nonne in temptatione inventus est fidelis, et reputatum est ei ad iustitiam? Ioseph in tempore angustiae suae custodivit mandatum, et factus est dominus Aegypti. Finees pater noster zelando zelum Dei accepit testamentum sacerdotii aeterni. Iesus dum implevit verbum factus est dux in Israel. Caleph dum testificatur in ecclesia accepit hereditatem. David in sua misericordia consecutus est sedem regni in saecula. Helias dum zelat zelum legis receptus est in caelum. Ananias, Azarias, Misael credentes liberati sunt de flamma. Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. Et ita cogitate per generationem et generationem, quia omnes qui sperant in eum non infirmantur. Et a verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius stercus et vermis est. Hodie extollitur et cras non invenietur, quia conversus est in terram suam, et cogitatio eius periit. Vos ergo, filii, confortamini et viriliter agite in lege, quia in ipsa gloriosi eritis. Et ecce Simon frater vester, scio quod vir consilii est; ipsum audite semper, et ipse erit vobis pater. Et Iudas Machabeus fortis viribus a iuventute sua sit vobis princeps militiae, et ipse aget bellum populi. Et adducetis ad vos omnes factores legis, et vindicate vindictam populi vestri. Retribuite retributionem gentibus, et intendite in praeceptum legis. Et benedixit eos, et appositus est ad patres suos. Et defunctus est anno centesimo quadragesimo sexto, et sepultus est a filiis suis in sepulcris patrum suorum in civitate Modin, et planxerunt eum omnis Israel planctu magno.

III

Et surrexit Iudas qui vocabatur Machabeus filius eius pro eo, et adiuvabant eum omnes fratres eius et universi qui se iunxerant patri eius, et praeliabantur praelium Israel cum laetitia. Et dilatavit gloriam populo suo, et induit se loricam sicut gigas, et succinxit se arma sua bellica in praeliis, et protegebat castra gladio suo. Similis factus est leoni in operibus suis, et sicut catulus leonis rugiens in venatione. Et persecutus est iniquos perscrutans eos, et qui conturbabant populum suum eos succendit flammis. Et repulsi sunt inimici eius prae timore eius, et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt. Et directa est salus in manu eius, et exacerbabat reges multos. Et laetificabat Iacob in operibus suis, et in saeculum memoria eius in benedictione. Et perambulavit civitates Iuda, et perdidit ex eis impios, et avertit iram ab Israel, et nominatus est usque ad novissimum terrae, et congregavit pereuntes. Et congregavit Apollonius gentes et a Samaria virtutem multam et magnam ad bellandum contra Israel. Et cognovit Iudas, et exiit obviam illi, et percussit et occidit illum, et ceciderunt vulnerati multi, et reliqui fugerunt. Et accepit spolia eorum, et gladium Apollonii abstulit Iudas, et erat pugnans in eo omnibus diebus. Et audivit Seron princeps exercitus Syriae quod congregavit Iudas congregationem et ecclesiam fidelium secum, et ait: Faciam mihi nomen et glorificabor in regno, et debellabo Iudam et eos qui cum ipso sunt, qui spernunt verbum regis. Et praeparavit se, et ascenderunt cum eo castra impiorum fortes auxiliarii ut facerent vindictam in filios Israel. Et appropinquaverunt usque Bethoron, et exivit Iudas obviam illi cum paucis. Ut viderunt autem exercitum venientem sibi obviam, dixerunt Iudae: Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam et tam fortem, et nos fatigati sumus ieiunio hodie? Et ait Iudas: Facile est concludi multos in manus paucorum, et non est differentia in conspectu Dei caeli liberare in multis et in paucis, quia non in multitudine exercitus victoria belli, sed de caelo fortitudo est. Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci et superbia, ut disperdant nos et uxores nostras et filios nostros, et ut spolient nos. Nos vero pugnabimus pro animabus nostris et legibus nostris, et ipse Dominus conteret eos ante faciem nostram; vos autem ne timueritis eos. Ut cessavit autem loqui, insiluit in eos subito, et contritus est Seron et exercitus eius in conspectu ipsius. Et persecutus est eos in descensu Bethoron usque in campum, et ceciderunt ex eis octingenti viri, reliqui autem fugerunt in terram Philisthiim. Et cecidit timor Iudae et fratrum eius et formido super omnes gentes in circuitu eorum. Et pervenit ad regem nomen eius, et de praeliis Iudae narrabant omnes gentes. Ut audivit autem Antiochus sermones istos, iratus est animo, et misit et congregavit exercitum universi regni sui castra fortia valde. Et aperuit aerarium suum, et dedit stipendia exercitui in annum, et mandavit illis ut essent parati ad omnia. Et vidit quod defecit pecunia de thesauris suis, et tributa regionis modica propter dissensionem et plagam quam fecit in terra ut tolleret legitima quae erant a primis diebus. Et timuit ne non haberet ut semel et bis in sumptus et donativa quae dederat ante larga manu, et abundaverat super reges qui ante eum fuerant. Et consternatus erat animo valde, et cogitavit ire in Persidem et accipere tributa regionum et congregare argentum multum. Et reliquit Lysiam hominem nobilem de genere regali super negotia regia a flumine Eufrate usque ad flumen Aegypti, et ut nutriret Antiochum filium suum donec rediret. Et tradidit ei medium exercitum et elephantos, et mandavit ei de omnibus quae volebat, et de inhabitantibus Iudaeam et Ierusalem, et ut mitteret ad eos exercitum ad conterendam et extirpandam virtutem Israel et reliquias Ierusalem, et auferendam memoriam eorum de loco, et ut constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum, et sorte distribueret terram eorum. Et rex assumpsit partem exercitus

residui. et exiit ab Antiochia civitate regni sui anno centesimo
quadragesimo septimo, et transfretavit Eufraten flumen, et perambulabat super-
iores regiones. Et elegit Lisias Ptholomeum filium Dorimini et
Nichanorem et Gorgiam, viros potentes ex amicis regis, et
misit cum eis xl milia virorum et vii milia equitum ut venirent in terram
Iudam et disperderent eam secundum verbum regis. Et processerunt cum univer-
sa virtute sua, et venerunt et applicuerunt Ammaum in ter-
ra campestri. Et audierunt mercatores regionum nomen eorum, et acce-
perunt argentum et aurum multum valde et pueros, et venerunt in
castra ut acciperent filios Israhel in servos. Et additi sunt ad eos ex-
ercitus Syrie et terre alienigenarum. Et vidit Iudas et fratres eius quia multi-
plicata sunt mala in terra, et exercitus applicabat ad fines eorum,
et cognoverunt verba regis que mandavit populo facere interitum et
consummationem. Et dixerunt unusquisque ad proximum suum: Erigamus deie-
ctionem populi nostri et pugnemus pro populo nostro et sanctis nostris. Et congregatus est
conventus ut essent parati in prelium, et ut orarent et peterent miseri-
cordiam et miserationes. Et Ierusalem non inhabitabatur, sed erat sicut desertum; non erat
qui ingrederetur et egrederetur de natis eius, et sanctum conculcabatur, et filii a-
lienigenarum erant in arce; ibi erat habitatio gentium. Et ablata est
voluptas ab Iacob, et defecit ibi tybia et cythara. Et congregati
sunt et venerunt in Maspha contra Ierusalem, quia locus orationis erat in Maspha
ante Israhel. Et ieiunaverunt illa die, et induerunt se ciliciis, et ci-
nerem posuerunt in capite suo, et disciderunt vestimenta sua. Et
expanderunt libros legis de quibus scrutabantur gentes similitudinem
simulacrorum suorum, et attulerunt ornamenta sacerdotalia et primi-
tias et decimas, et suscitaverunt Nazareos qui impleverant di-
es. Et clamaverunt voce magna in celum dicentes: Quid facie-
mus istis, et quo eos ducemus? Et sancta tua conculcata sunt
et contaminata, et sacerdotes tui facti sunt in luctum et humilitatem.
Et ecce nationes convenerunt adversum nos ut nos disperdant;
tu scis que cogitant in nos. Quomodo poterimus subsistere ante faciem il-
lorum nisi tu adiuves nos? Et tubis exclamaverunt voce
magna. Et post hec constituit Iudas duces populi, tribunos et
centuriones et pentacontarchos et decuriones. Et dixit his qui edi-
ficabant domos et sponsabant uxores et plantabant vineas
et formidolosis ut redirent unusquisque in domum suam secundum legem.
Et moverunt castra et collocaverunt ad austrum Ammaum.
Et ait Iudas: Accingimini et estote filii potentes, et estote
parati in mane ut pugnetis adversus nationes has que convenerunt
disperdere nos et sancta nostra. Quoniam melius est nos mori in bello quam
videre mala gentis nostre et sanctorum. Sicut autem fuerit voluntas in celo
sic fiat.

IIII

Et assumpsit Gorgias v milia virorum et mille equi-
tes electos, et moverunt castra nocte ut applicarent
ad castra Iudeorum et percuterent eos subito. Et filii qui erant
ex arce erant eis duces. Et audivit Iudas et surrexit
ipse et potentes percutere virtutem exercituum regis qui erant in Amma-
um. Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris. Et venit Gorgias
in castra Iude noctu et neminem invenit, et querebat eos in mon-
tibus, quoniam dixit: Fugiunt hii a nobis. Et cum dies factus esset, appa-
ruit Iudas in campo cum tribus milibus virorum tantum, qui tegumenta et
gladios non habebant. Et viderunt castra gentium valida, et lo-
ricatos et equites in circuitu eorum, et hii docti ad prelium. Et ait
Iudas viris qui secum erant: Ne timueritis multitudinem eorum,
et impetum eorum ne formidetis. Mementote qualiter salvi facti sunt patres
nostri in mari Rubro, cum sequeretur eos Pharao cum exercitu multo. Et
nunc clamemus in celum, et miserebitur nostri Dominus, et memor erit
testamenti patrum nostrorum, et conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie.
Et scient omnes gentes quia est qui redimat et liberet Israhel. Et elevaverunt
alienigene oculos suos, et viderunt eos venientes ex adverso. Et exi-
erunt de castris in prelium, et tuba cecinerunt hii qui erant cum Iuda.
Et congressi sunt, et contrite sunt gentes, et fugerunt in campum. Novissimi autem
ceciderunt in gladio. Et persecuti sunt eos usque Gezeron et usque in
campos Ydumee et Azoti et Iamnie. Et ceciderunt ex illis ad
tria milia virorum. Et reversus est Iudas et exercitus eius sequens eum.
Et dixit ad populum: Non concupiscatis spolia, quia bellum contra nos est, et
Gorgias et exercitus eius in monte proxime nobis. Sed state nunc contra inimicos
nostros, et expugnate eos, et postea sumetis spolia. Et adhuc loquente
Iuda, ecce apparuit pars quedam prospiciens de monte. Et vidit
Gorgias quia in fugam conversi sunt sui, et succenderunt castra.
Fumus enim qui videbatur declarabat quod factum est. Quibus illi con-
spectis timuerunt valde, aspicientes simul et Iudam et ex-
ercitum in campo paratum ad prelium. Et fugerunt omnes in campum alieni-
genarum. Et Iudas reversus est ad spolia castrorum. Et acceperunt aurum
multum et argentum et iacinctum et purpuram marinam et opes mag-
nas. Et conversi hymnum canebant et benedicebant Deum in celum,
quoniam bonus est, quoniam in seculum misericordia eius. Et facta est salus magna in Israhel
in illa die. Quicumque autem alienigenarum evaserunt, venerunt et nuntiave-
runt Lisie universa que acciderant. Quibus ille auditis consternatus est et
deficiebat, quia non qualia voluit talia contigerunt in Israhel, et qualia
mandavit rex. Et sequenti anno congregavit Lisias virorum
lx milia et equitum v milia ut debellaret eos. Et venerunt
in Iudeam et castra posuerunt in Bethoron, et occurrit illis Iudas
cum x milibus viris. Et viderunt exercitum fortem, et oravit et di-
xit: Benedictus es, salvator Israhel, qui contrivisti impetum potentis in manu
servi tui David, et tradidisti castra alienigenarum in manu Iona-
the filii Saulis et armigeri eius. Conclude exercitum istum in manu
populi tui Israhel, et confundantur in exercitu suo et equitibus. Da illis
~~fortitudinem~~ formidinem, et tabefac audaciam virtutis
eorum, et commoveantur contritione sua. Deice eos gladio diligen-
tium te, et collaudent te omnes qui noverunt nomen tuum in hym-
nis. Et commiserunt prelium, et ceciderunt de exercitu Lisie v mi-
lia virorum. Videns autem Lisias suorum fugam et Iudeorum audaciam,
et quia parati sunt aut vivere aut mori fortiter, abiit Anti-
ochiam et elegit milites ut multiplicati rursus veni-
rent in Iudeam. Dixit autem Iudas et fratres eius: Ecce contriti sunt ini-
mici nostri; ascendamus nunc mundare sancta et renovare. Et
congregatus est omnis exercitus, et ascenderunt in montem Syon. Et vide-
runt sanctificationem desertam, et altare prophanatum, et portas
exustas, et in atriis virgulta nata sicut in saltu vel in montibus,

et pastophoria dirupta. Et sciderunt vestimenta sua, et planxerunt planc-
tu magno, et imposuerunt cinerem super caput suum. Et ceciderunt in faci-
em suam super terram. Et exclamaverunt tubis signorum, et clama-
verunt in celum. Tunc ordinavit Iudas viros ut pugnarent
adversus eos qui erant in arce, donec emundarent sancta. Et elegit sacer-
dotes sine macula, voluntatem habentes in lege Dei, et mundaverunt
sancta, et tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. Et cogitavit
de altari holocaustorum quod prophanatum erat quid de eo faceret. Et in-
cidit illis consilium bonum ut destruerent illud, ne forte esset illis in op-
probrium, quia contaminaverunt illud gentes. Et demoliti sunt illud, et re-
posuerunt lapides in monte domus in loco apto, quoadusque veniret
propheta et responderet de eis. Et acceperunt lapides integros secundum legem,
et edificaverunt altare novum secundum illud quod fuit prius. Et edificaverunt
sancta, et que intra domum erant intrinsecus, et edem et atria sanctificaverunt. Et fecerunt
vasa sancta nova, et intulerunt candelabrum et altare incensorum
et mensam in templum. Et incensum posuerunt super altare. Et accenderunt
lucernas que super candelabrum erant, et lucebant in templo. Et posuerunt
super mensam panes, et appenderunt vela, et consummaverunt omnia que
fecerant. Et ante matutinum surrexerunt quinta et vicesima die mensis noni
(hic est mensis casleu) centesimi quadragesimi octavi anni, et obtulerunt sacrificium secundum legem
super altare holocaustorum novum quod fecerunt. Secundum tempus et secundum diem
in qua contaminaverunt illud gentes, in ipsa renovatum est in canticis et ci-
tharis et cinaris et cimbalis. Et cecidit omnis populus in faciem, et adora-
verunt et benedixerunt in celum eum qui prosperavit eis. Et fecerunt
dedicationem altaris diebus octo, et obtulerunt holocausta cum le-
ticia, et sacrificium salutaris et laudis. Et ornaverunt faciem templi coronis au-
reis et scutulis, et dedicaverunt portas et pastophoria, et imposue-
runt eis ianuas. Et facta est leticia in populo magna valde, et aversum est ob-
probrium gentium. Et statuit Iudas et fratres eius et universa ecclesia Israel
ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annum
per dies octo, a quinta et vicesima mensis casleu cum leticia et gaudio. Et
edificaverunt in tempore illo montem Syon, et per circuitum muros altos et
turres firmas, nequando venirent gentes et conculcarent eam sicut antea
fecerunt. Et collocavit illic exercitum ut servarent eam, et muni-
vit eam ad custodiendam Bethsuram, ut haberet populus munitionem
contra faciem Ydumee.

V.

Et factum est ut audierunt gentes in circuitu quia edificatum est altare
et sancta sicut prius, irate sunt valde, et cogitabant tollere genus
Iacob qui erant inter eos, et ceperunt occidere de populo et persequi. Et
debellabat Iudas filios Esau qui erant in Ydumea, et eos qui erant
in Acrabathane, quia circumsedebant Israel, et percussit eos plaga
magna. Et recordatus est maliciam filiorum Bean qui erant populo in
laqueum et in scandalum insidiantes in via, et conclusi sunt ab eo
in turribus. Et applicavit ad eos, et anathematizavit eos, et incen-
dit turres eorum igni cum omnibus qui in eis erant. Et transiit ad fi-
lios Amon, et invenit manum fortem et populum copiosum et Timo-
theum ducem ipsorum. Et commisit cum eis prelia multa, et contriti sunt in conspec-
tu eius, et percussit eos. Et cepit Iazer civitatem et filias eius, et rever-
sus est in Iudeam. Et congregate sunt gentes que sunt in Galaad adversum Israelitas
qui erant in finibus eorum ut tollerent eos, et fugerunt in Datheman

munitionem. Et miserunt lit-   teras ad Iudam et fratres eius di-
centes: Congregate sunt adversum   nos gentes per circuitum ut au-
ferant nos, et parant venire   et occupare munitionem
ad quam confugimus, et Timotheus dux est exercitus eorum. Nunc ergo veni et eri-
pe nos de manibus eorum, quia cecidit multitudo de nobis. Et omnes fratres
nostri qui erant in locis Tubin interfecti sunt, et captivas duxerunt uxo-
res eorum et natos et spolia ceperunt, et peremerunt illic fere mille
viros. Et adhuc epistole legebantur, et ecce alii nuncii venerunt de
Galilea, conscissis tunicis, nunciantes secundum verba hec, dicentes con-
venisse adversum se a Ptholomaide et Tyro et Sidone, et
repleta est omnis Galilea alienigenis ut nos consumant. Ut au-
divit autem Iudas et populus sermones istos, convenit ecclesia magna cogi-
tare quid facerent fratribus suis qui in tribulatione erant et expugna-
bantur ab eis. Dixitque Iudas Symoni fratri suo: Elige tibi vi-
ros et vade, libera fratres tuos in Galilea. Ego autem et Ionathas frater meus
ibimus in Galaaditidem. Et reliquit Iosephum filium Zacharie et Aza-
riam duces populi cum residuo exercitu in Iudea ad custodiam, et precepit
illis dicens: Prestote populo huic, et nolite bellum committere adversum gentes
donec revertamur. Et data sunt Symoni viri tria milia ut iret in Ga-
lileam, Iude autem octo milia in Galaaditidem. Et abiit Symon in Galileam,
et commisit prelia multa cum gentibus, et contrite sunt gentes a facie eius, et perse-
cutus est eas usque ad portas Ptholomaidis. Et ceciderunt de gentibus
fere tria milia virorum, et accepit spolia eorum. Et assumpsit eos qui erant
in Galilea et in Arbatis cum uxoribus et natis et omnibus que erant illis, et
adduxit in Iudeam cum leticia magna. Et Iudas Machabeus et Io-
nathas frater eius transierunt Iordanem, et abierunt viam trium dierum per
desertum. Et occurrerunt eis Nabuthei et susceperunt eos pacifice
et narraverunt eis omnia que acciderant fratribus eorum in Galaaditide, et
quia multi ex eis comprehensi sunt in Barasa et Bosor et in Alimis et in
Casfor et in Mageth et Carnaim. Hee omnes civitates munite
et magne. Sed et in ceteris civitatibus Galaaditidis tenentur compre-
hensi. Et in crastinum constituerunt admovere exercitum civitatibus his
et comprehendere et tollere eos in una die. Et convertit Iudas et exercitus eius
viam in desertum Bosor repente, et occupavit civitatem, et occidit
omnem masculum in ore gladii. Et accepit spolia eorum et succendit
eam igni. Et surrexerunt inde nocte et ibant usque ad munitio-
nem. Et factum est diluculo cum levassent oculos suos, et ecce populus
multus cuius non erat numerus portantes scalas et machinas ut com-
prehenderent munitionem et expugnarent eos. Et vidit Iudas quia
cepit bellum et clamor belli ascendit ad celum sicut tuba, et cla-
mor magnus de civitate. Et dixit exercitui suo: Pugnate hodie
pro fratribus vestris. Et venit tribus ordinibus post eos. Et exclama-
verunt tubis et clamaverunt in oratione. Et cognoverunt castra
Timothei quia Machabeus est, et fugerunt a facie eius, et percusserunt
eos plaga magna, et ceciderunt ex eis in illa die fere octo milia
virorum. Et divertit Iudas in Maspha, et expugnavit et cepit
eam, et occidit omnem masculum eius, et sumpsit spolia eius, et succendit
eam igni. Inde perrexit et cepit Casbon et Mageth et Bosor
et reliquas civitates Galaaditidis. Post hec autem verba congregavit
Timotheus exercitum alium, et castra posuit contra Raphon trans torren-

rem. Et misit iudas speculari exercitum et renuntiaverunt ei dicentes: Convenerunt ad eos omnes gentes quae in circuitu nostro sunt, exercitus multus nimis. Et arabas conduxerunt in auxilium sibi, et castra posuerunt trans torrentem parati ad te venire in proelium. Et abiit iudas obviam illis. Et ait timotheus principibus exercitus sui: Cum appropinquaverit iudas et exercitus eius ad torrentem aquae, si transierit ad nos prior non poterimus sustinere eum, quia potens poterit adversum nos. Si vero timuerit transire et posuerit castra extra flumen, transfretemus ad eos et poterimus adversus illum. Ut autem appropinquavit iudas ad torrentem aquae, statuit scribas populi secus torrentem et mandavit eis dicens: Neminem hominum reliqueritis, sed veniant omnes in proelium. Et transfretavit ad illos prior, et omnis populus post eum. Et contritae sunt omnes gentes a facie eorum, et proiecerunt arma sua, et fugerunt ad fanum quod erat in carnaim. Et occupavit ipsam civitatem, et fanum succendit igni cum omnibus qui erant in ipso. Et oppressit carnaim, et non potuit sustinere a facie iudae. Et congregavit iudas universos israhelitas qui erant in galaaditide a minimo usque ad maximum, et uxores eorum et natos, et exercitum magnum valde ut venirent in terram iudae. Et venerunt usque efron. Et haec civitas magna in ingressu posita munita valde, et non erat declinare ab ea dextera vel sinistra, sed per mediam iter erat. Et concluserunt se qui erant in civitate, et obstruxerunt portas lapidibus. Et misit ad eos iudas verbis pacificis dicens: Transeamus per terram vestram ut eamus in terram nostram, et nemo vobis nocebit; tantum pedibus transibimus. Et nolebant eis aperire. Et praecepit iudas praedicari in castris ut applicarent unusquisque in quo erant loco. Et applicaverunt se viri virtutis, et oppugnavit civitatem illam tota die et tota nocte, et tradita est in manu eius. Et peremerunt omnem masculinum in ore gladii, et eradicavit eam. Et accepit spolia eius, et transivit per totam civitatem super interfectos. Et transgressi sunt iordanem in campo magno contra faciem bethsan. Et erat iudas congregans extremos, et exhortabatur populum per totam viam donec venirent in terram iuda. Et ascenderunt in montem syon cum laetitia et gaudio, et obtulerunt holocausta quod nemo ex eis cecidisset donec reverterentur in pace. Et in diebus quibus erat iudas et ionathas in galaad, et symon frater eius in galilea contra faciem ptholomaidis, audivit iosephus zachariae filius et azarias princeps virtutis res bene gestas et proelia quae gesta sunt, et dixit: Faciamus et ipsi nobis nomen, et eamus pugnare adversum gentes quae in circuitu nostro sunt. Et praecepit his qui erant in exercitu suo, et abierunt iamniam. Et exivit gorgias de civitate et viri eius obviam illis in pugnam. Et fugati sunt iosephus et azarias usque in fines iudaeae. Et ceciderunt illo die de populo israhel ad duo milia viri, et facta est fuga magna in populo, quia non audierunt iudam et fratres eius, existimantes se fortiter facturos. Ipsi autem non erant de semine virorum illorum per quos salus facta est in israhel. Et viri iuda magnificati sunt valde in conspectu omnis israhel et omnium gentium ubi audiebatur nomen eorum. Et convenerunt ad eos fausta acclamantes. Et exivit iudas et fratres eius, et expugnabant filios esau in terra quae ad austrum est. Et percussit ebron et filias eius, et muros eius et turres succendit in circuitu. Et movit castra ut iret in terram alienigenarum, et perambulabat samariam. In die illa ceciderunt sacerdotes in bello dum volunt fortiter facere, dum sine consilio exeunt in proelium. Et declinavit iudas in azotum in terram alienigenarum, et diruit aras eorum, et sculptilia deorum ipsorum succendit igni. Et cepit spolia civitatum, et reversus est in terram iuda.

VI

Et rex antiochus perambulabat superiores regiones, et audivit esse civitatem ptholomaidem in perside nobilissimam et copiosam in argento et auro, templumque in ea locuples esse valde, et illic velamina aurea et loricae et scuta quae reliquit alexander philippi rex macedo qui regnavit primus in graecia. Et venit et quaerebat capere civitatem et praedari eam, et non potuit, quoniam innotuit sermo his qui erant in civitate. Et surrexerunt in proelium, et fugit inde et abiit cum tristitia magna, et reversus est in babyloniam. Et venit qui nuntiaret ei in perside quia fugata sunt castra quae erant in terra iuda, et quia abiit lisias cum virtute forti in primis, et fugatus est a facie iudaeorum, et invaluerunt armis et viribus et spoliis multis quae ceperunt de castris quae exciderunt, et quia diruerunt abominationem quam aedificaverat super altare quod erat in ierusalem, et sanctificationem sicut prius circumdederunt muris excelsis, sed et bethsuram civitatem suam. Et factum est ut audivit rex sermones istos, expavit et commotus est valde, et decidit in lectum et incidit in languorem prae tristitia, quia non est factum ei sicut cogitabat. Et erat illic dies multos, quia renovata est in eo tristitia magna, et arbitratus est se mori. Et vocavit omnes amicos suos et dixit illis: Recessit somnus ab oculis meis, et concidi et corrui corde prae sollicitudine. Et dixi in corde meo: In quantam tribulationem deveni, et in quos fluctus tristitiae in qua nunc sum, qui iucundus eram et dilectus in potestate mea. Nunc vero reminiscor malorum quae feci in ierusalem, unde abstuli omnia spolia argentea et aurea quae erant in ea, et misi auferri habitantes iudaeam sine causa. Cognovi ergo quia propterea invenerunt me mala ista, et ecce pereo tristitia magna in terra aliena. Et vocavit philippum unum de amicis suis et praeposuit eum super universum regnum suum, et dedit ei diadema et stolam suam et anulum, ut adduceret antiochum filium suum et nutriret eum et regnaret. Et mortuus est illic antiochus rex anno centesimo quadragesimo nono. Et cognovit lisias quia mortuus est rex, et constituit regnare antiochum filium eius quem nutrivit adulescentem, et vocavit nomen eius eupatorem. Et hii qui erant in arce concluserant israhel in circuitu sanctorum, et quaerebant eis mala semper ad firmamentum gentium. Et cogitavit iudas disperdere eos, et convocavit universum populum ut obsiderent eos. Et convenerunt simul et obsederunt eos anno centesimo quinquagesimo, et fecerunt balistas et machinas. Et exierunt quidam ex eis qui obsidebantur, et adiunxerunt se illis aliqui ex impiis israhel, et abierunt ad regem et dixerunt: Quousque non facies iudicium et vindicas fratres nostros? Nos decrevimus servire patri tuo et ambulare in praeceptis eius et obsequi edictis eius, et filii populi nostri propter hoc alienabant se a nobis, et quicumque inveniebantur ex nobis interficiebantur, et hereditates nostrae diripiebantur. Et non ad nos tantum extenderunt manum suam

et in omnes fines nostros. Et ecce applicuerunt hodie ad arcem in Ierusalem occupare eam, et munitionem in Bethsuram munierunt. Et nisi preveneris eos velocius, maiora quam haec facient, et non poteris obtinere eos. Et iratus est rex ut audivit, et convocavit omnes amicos suos, et principes exercitus sui, et eos qui super equites erant. Sed et de regnis aliis et de insulis maritimis venerunt ad eum exercitus conducticii. Et erat numerus exercitus eius centum milia peditum, et viginti milia equitum, et elephanti triginta duo docti ad proelium. Et venerunt per Idumeam, et applicuerunt ad Bethsuram, et pugnaverunt dies multos, et fecerunt machinas; et exierunt, et succenderunt eas igni, et pugnaverunt viriliter. Et recessit Iudas ab arce, et movit castra ad Bethzacharam contra castra regis. Et surrexit rex ante lucem, et concitavit exercitus in impetum contra viam Bethzacharam. Et comparaverunt se exercitus in proelium, et tubis cecinerunt; et elephantis ostenderunt sanguinem uve et mori ad acuendos eos in proelium. Et diviserunt bestias per legiones, et astiterunt singulis elephantis mille viri in loricis concatenatis, et galee eree in capitibus eorum, et quingenti equites ordinati unicuique bestie electi erant. Hi enim ante tempus ubicumque erat bestia, ibi erant; et quocumque ibat, ibant, et non discedebant ab ea. Sed et turres lignee firme protegentes super singulas bestias, et super eas machine, et super singulas viri virtutis triginta duo, qui pugnabant desuper, et intus magister bestie. Et residuum equitatum hinc et inde statuit in duas partes, tubis exercitum commovere, et premere constipatos in legionibus. Et ut refulsit sol in clipeos aureos et ereos, resplenduerunt montes ab eis, et resplenduerunt sicut lampades ignis. Et distincta est pars exercitus regis per montes excelsos, et alia per loca humilia; et ibant caute et ordinate. Et commovebantur omnes inhabitantes terram a voce multitudinis eorum, et incessu turbe, et collisione armorum: erat enim exercitus magnus valde et fortis. Et appropiavit Iudas et exercitus eius in proelium, et ceciderunt de exercitu regis sexcenti viri. Et vidit Eleazar filius Saura unam de bestiis loricatam loricis regis, et erat eminens super ceteras bestias; et visum est ei quod in ea esset rex. Et dedit se ut liberaret populum suum, et acquireret sibi nomen eternum. Et cucurrit ad eam audacter in medio legionis, interficiens a dextris et a sinistris, et cadebant ab eo huc et illuc. Et ivit sub pedes elephantis, et supposuit se ei, et occidit eum; et cecidit in terram super ipsum, et mortuus est illic. Et videntes virtutem regis et impetum exercitus eius, diverterunt se ab eis. Castra autem regis ascenderunt contra eos in Ierusalem, et applicuerunt castra regis ad Iudeam et montem Sion. Et fecit pacem cum his qui erant in Bethsura; et exierunt de civitate quia non erant eis ibi alimenta conclusis, quia sabbata erant terre. Et comprehendit rex Bethsuram, et constituit illic custodiam servare eam. Et convertit castra ad locum sanctificationis dies multos, et statuit illic balistas et machinas, et ignis iacula, et tormenta ad lapides iactandos, et spicula, et scorpios ad mittendas sagittas, et fundibula. Fecerunt autem et ipsi machinas adversus machinas eorum, et pugnaverunt dies multos. Esce autem non erant in civitate, eo quod septimus annus esset; et qui remanserant in Iudea de gentibus, consumpserant reliquias eorum que reposita fuerant. Et remanserunt in sanctis viri pauci, quoniam obtinuerat eos fames; et dispersi sunt unusquisque in locum suum. Et audivit Lisias quod Philippus,

quem constituerat rex Antiochus cum adhuc viveret ut nutriret Antiochum filium suum et regnaret, reversus esset a Perside et Media, et exercitus qui abierat cum ipso, et quia quereret suscipere negotia regni, festinavit ire et dicere ad regem et duces exercitus: Deficimus cotidie, et esca nobis modica est, et locus quem obsidemus est munitus, et incumbit nobis ordinare de regno. Nunc itaque demus dextras hominibus istis, et faciamus cum illis pacem, et cum omni gente eorum; et constituamus illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius: propter legitima enim ipsorum que despeximus irati sunt, et fecerunt omnia hec. Et placuit sermo in conspectu regis et principum, et misit ad eos pacem facere, et receperunt illam. Et iuravit illis rex et principes, et exierunt de munitione. Et intravit rex montem Sion, et vidit munitionem loci, et rupit cito iuramentum quod iuravit, et mandavit destruere murum in gyro. Et discessit festinanter, et reversus est Antiochiam, et invenit Philippum dominantem civitati; et pugnavit adversus eum, et occupavit civitatem.

VII

Anno centesimo quinquagesimo primo exiit Demetrius Seleuci filius ab urbe Roma, et ascendit cum paucis viris in civitatem maritimam, et regnavit illic. Et factum est ut ingressus est in domum regni patrum suorum, comprehendit exercitus Antiochum et Lisiam ut adduceret eos ad eum. Et res ei innotuit, et ait: Nolite mihi ostendere faciem eorum. Et occidit eos exercitus. Et sedit Demetrius super sedem regni sui; et venerunt ad eum viri iniqui et impii ex Israel, et Alchimus dux eorum, qui volebat fieri sacerdos. Et accusaverunt populum apud regem dicentes: Perdidit Iudas et fratres eius omnes amicos tuos, et nos dispersit de terra nostra. Nunc ergo mitte virum cui credis, ut eat et videat exterminium omne quod fecit nobis et regionibus regis, et puniat omnes amicos eius et adiutores eorum. Et elegit rex ex amicis Bachidem, qui dominabatur trans flumen magnum in regno, et fidelem regi; et misit eum. Et Alchimum impium constituit in sacerdotium, et mandavit ei facere ultionem in filios Israel. Et surrexerunt, et venerunt cum exercitu magno in terram Iuda, et miserunt nuntios, et locuti sunt ad Iudam et fratres eius verbis pacificis in dolo. Et non intenderunt sermonibus eorum: viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno. Et convenerunt ad Alchimum et Bachidem congregatio scribarum requirere que iusta sunt; et primi Assidei qui erant in filiis Israel, et exquirebant ab eis pacem. Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine Aaron venit, non decipiet nos. Et locutus est cum eis verba pacifica, et iuravit illis dicens: Non inferemus vobis malum, neque amicis vestris. Et crediderunt ei. Et comprehendit ex eis sexaginta viros, et occidit eos in una die, secundum verbum quod scriptum est: Carnes sanctorum tuorum et sanguinem eorum effuderunt in circuitu Ierusalem, et non erat qui sepeliret. Et incubuit timor et tremor in omnem populum, quia dixerunt: Non est in eis veritas et iudicium; transgressi sunt enim constitutum, et iusiurandum quod iuraverunt. Et movit Bachides castra ab Ierusalem, et applicuit in Bethzecha; et misit, et comprehendit multos ex eis qui a se refugerant, et quosdam de populo mactavit, et in puteum magnum proiecit. Et commisit regionem Alchimo, et reliquit cum eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit Bachides ad regem, et satis agebat Alchimus pro principatu sacerdotii sui. Et convenerunt ad eum omnes qui perturbabant populum suum, et obtinuerunt terram Iuda, et fecerunt plagam

magnam in Israel. Et vidit Iudas omnia mala quae fecit Alchi-
mus et qui cum eo erant filiis Israel plus multo quam gentes. Et ex-
ivit in omnes fines Iudaeae in circuitu, et fecit vindictam in viros deser-
tores, et cessaverunt ultra exire in regionem. Vidit autem Alchimus
quod invaluit Iudas et qui cum eo erant, et cognovit quia non posset
sustinere eos, et regressus est ad regem, et accusavit eos mul-
tis criminibus. Et misit rex Nichanorem unum ex principibus
suis nobilioribus, qui erat inimicitias exercens contra Israel, et man-
davit ei evertere populum. Et venit Nichanor in Ierusalem cum exer-
citu magno, et misit ad Iudam et fratres eius verbis pacificis in
dolo dicens: Non sit pugna inter me et vos. Veniam cum
viris paucis ut videam facies vestras cum pace. Et venit
ad Iudam et salutaverunt se invicem pacifice, et hostes pa-
rati erant rapere Iudam. Et innotuit sermo Iudae quoniam cum dolo
venerat ad eum, et conterritus est ab eo, et amplius noluit faciem
eius videre. Et cognovit Nichanor quoniam denudatum est consilium
eius, et exivit obviam Iudae in pugnam, et ceciderunt de Nicha-
noris exercitu fere quinque milia virorum, et fugerunt in civitatem David.
Et post haec verba ascendit Nichanor in montem Sion, et exierunt
de sacerdotibus populi salutare eum in pace, et demonstrare ei
holocaustomata quae offerebantur pro rege. Et irridens sprevit
et polluit, et locutus est superbe, et iuravit cum ira dicens: Nisi
traditus fuerit Iudas et exercitus eius in manus meas, continuo cum re-
versus fuero in pace succendam domum istam. Et exiit cum
ira magna. Et intraverunt sacerdotes, et steterunt ante faciem alta-
ris et templi, et flentes dixerunt: Tu elegisti domum istam,
Domine, ad invocandum nomen tuum in ea, ut esset domus orationis et obse-
crationis populo tuo. Fac vindictam in homine isto et exercitu eius, et
cadant gladio. Memento blasphemias eorum, et ne dederis eis
ut permaneant. Et exiit Nichanor ab Ierusalem, et castra appli-
cuit in Adarsa ad Bethoron, et occurrit illi exercitus Syriae. Et
Iudas applicuit in Adarsa cum tribus milibus viris, et oravit Iu-
das et dixit: Qui missi erant a rege Sennacherib, Domine, quia
blasphemaverunt te, exiit angelus et percussit ex eis centum
octoginta quinque milia. Sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie, et
sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua, et iudica illum
secundum malitiam illius. Et commiserunt exercitus proelium tertiadecima die
mensis Adar, et contrita sunt castra Nichanoris, et cecidit
ipse primus in proelio. Ut vidit autem exercitus eius quia cecidit Nichanor,
proiecerunt arma sua et fugerunt. Et persecuti sunt eos viam unius
diei ab Adazer usque dum veniatur in Gazara. Et tubis cecinerunt
post eos cum significationibus. Et exierunt de omnibus castellis Iudaeae in
circuitu, et ventilabant eos cornibus, et convertebantur iterum ad eos,
et ceciderunt omnes gladio, et non est relictus ex eis nec unus quidem. Et acce-
perunt spolia eorum in praedam, et caput Nichanoris amputa-
verunt et dexteram eius quam extenderat superbe, et attulerunt et
suspenderunt contra Ierusalem. Et laetatus est populus valde, et egerunt diem
illam in laetitia magna. Et constituit agi omnibus annis diem istam
tertiadecima die mensis Adar. Et siluit terra dies paucos.

viij C. VIII. Et audivit Iudas nomen Romano-

rum, et quia sunt potentes viribus, et acquiescunt ad omnia quae postula-
ntur ab eis, et quicumque accesserunt ad eos statuerunt cum eis ami-
citias, et quia sunt potentes viribus. Et audierunt proelia eorum et virtutes
bonas quas fecerunt in Galatia, quia obtinuerunt eos et duxerunt
sub tributum, et quanta fecerunt in regione Hispaniae, et quod in po-
testatem redegerunt metalla auri et argenti quae illic sunt, et pos-
sederunt omnem locum consilio suo et patientia, locaque quae longe erant valde
ab eis, et reges qui supervenerant illis ab extremis terrae contriverunt, et
percusserunt eos plaga magna. Ceteri autem dant eis tributum omnibus annis.
Et Philippum et Persen Ceteorum regem et ceteros qui adversus eos
arma tulerant contriverunt in bello et obtinuerunt eos. Et An-
tiochum magnum regem Asiae, qui eis pugnam intulerat habens centum
viginti elephantos et exercitum magnum valde, contritum ab eis, et quia ce-
perunt eum vivum, et statuerunt ei ut daret ipse et qui post eum regn-
arent tributum magnum, et daret obsides et constitutum, et regionem
Indorum et Lydos et Medos de optimis regionibus eorum, et accepta ea
ab eis dederunt Eumeni regi. Et quia erant apud Elladam volu-
erunt venire et tollere eos, et innotuit sermo his, et miserunt ad
eos ducem unum, et pugnaverunt contra illos, et ceciderunt ex eis
multi, et captivas duxerunt uxores eorum et filios, et diripue-
runt eos, et terram eorum possederunt, et destruxerunt muros eorum,
et in servitutem illos redegerunt usque in hunc diem. Et residua
regna et insulas quae aliquando restiterant illis exterminaverunt, et
in potestatem redegerunt. Cum amicis autem suis et qui in ipsis requiem ha-
bebant conservaverunt amicitiam, et obtinuerunt regna quae
erant proxima et quae longe, quia quicumque audiebant nomen eo-
rum timebant eos. Quibus vero vellent auxilio esse ut regnarent
regnabant; quos autem vellent, a regno deturbabant; et exaltati sunt
valde. Et in omnibus istis nemo portabat diadema, nec indue-
batur purpura ut magnificaretur in ea. Et quia curiam fece-
runt sibi, et cotidie consulebant trecentos viginti, consilium agentes semper de mul-
titudine, ut quae digna sunt gerant. Et committunt uni homini
magistratum suum per singulos annos dominari universae terrae suae, et om-
nes obediunt uni, et non est invidia neque zelus inter eos. Et elegit
Iudas Eupolemum filium Iohannis filii Iacob, et Iasonem filium Ele-
azari, et misit eos Romam constituere cum illis amicitias et soci-
etatem, et ut auferrent ab eis iugum Graecorum, quia viderunt quod
in servitutem premerent regnum Israel. Et abierunt Romam viam mul-
tam valde, et introierunt curiam et dixerunt: Iudas Machabaeus
et fratres eius et populus Iudaeorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum so-
cietatem et pacem, et conscribere nos socios et amicos vestros. Et pla-
cuit sermo in conspectu eorum. Et hoc rescriptum quod rescripserunt in ta-
bulis aereis, et miserunt in Ierusalem ut esset apud eos ibi me-
moriale pacis et societatis: Bene sit Romanis et genti Iu-
daeorum in mari et in terra in aeternum, gladiusque et hostis procul fiat
ab eis. Quod si institerit bellum Romanis prius aut sociis eorum
omnibus in omni dominatione eorum, auxilium feret gens Iudaeorum pro-
ut tempus dictaverit corde pleno. Et proeliantibus non dabunt neque sub-
ministrabunt triticum, arma, pecuniam, naves, sicut placuit
Romanis, et custodient mandata eorum nec ab eis accipientes

Similiter autem et si genti iudeorum prius acciderit bellum adiuvabunt
romani ex animo prout eis tempus permiserit. et adiuvantibus non da
bitur triticum arma pecunia naves. sicut placuit romanis. et cus
todient mandata eorum absque dolo. Secundum hec verba constituerunt ro
mani populo iudeorum. Quod si post hec verba hii aut illi addere vel deme
re ad hec aliquid voluerint. facient ex proposito suo. et quecumque addiderint
vel dempserint rata erunt. Sed et de malis que demetrius fecit in eos
scripsimus ei dicentes. Quare gravasti iugum tuum super amicos
nostros et socios iudeos. Si ergo iterum adierint nos adversum te.
faciemus illis iudicium et pugnabimus tecum terra marique.

Et interea ut audivit demetrius quia **IX**
cecidit nichanor et exercitus eius in prelio. apposuit bachiden et al
chimum rursum mittere in iudeam. et dextrum cornu cum illis. Et a
bierunt viam que ducit in galgala. et castra posuerunt in masaloth
que est in arbellis. et occupaverunt eam. et peremerunt animas hominum
multas. Et in mense primo anni .c.l.ij. applicuerunt exercitum
ad ierusalem. et surrexerunt et abierunt in beream .xx. milia virorum
et duo milia equitum. Et iudas castra posuerat in laisa. et tria milia
viri electi cum eo. Et viderunt multitudinem exercitus quia multi
sunt et timuerunt valde. et multi subtraxerunt se de castris. et non re
manserunt in eis nisi octingenti viri. Et vidit iudas quod defluxit exercitus
suus et bellum urgebat eum. et confractus est corde. quia non habebat tempus
congregandi eos. Et dissolutus est. et dixit his qui residui erant. Sur
gamus et eamus ad adversarios nostros si poterimus pugnare adver
sus eos. et avertebant eum dicentes. Non poterimus. sed liberemus animas nostras
modo et revertamur ad fratres nostros et tunc pugnabimus adversus eos.
nos autem pauci sumus. Et ait iudas. Absit istam rem facere ut fu
giamus ab eis. Et si appropiavit tempus nostrum moriamur in virtu
te propter fratres nostros. et non inferamus crimen glorie nostre. Et movit
se exercitus de castris et steterunt illis obviam. Et divisi sunt equites
in duas partes. et fundibularii et sagittarii precedebant exercitum.
et primi certaminis omnes potentes. Bachides autem erat in dextro
cornu. Et proximavit legio ex duabus partibus. et cla
mabant tubis. Exclamaverunt autem et hii qui erant ex parte iude
et ipsi. et commota est terra a voce exercituum. et commissum est prelium
a mane usque ad vesperam. Et vidit iudas quod firmior est
pars exercitus bachidis in dextris. et convenerunt cum ipso omnes con
stantes corde. Et contrita est dextera pars ab eis. et persecutus est eos
usque ad montem azoti. Et qui in sinistro cornu erant
viderunt quod contritum est dextrum cornu. et secuti sunt post iudam
et eos qui cum ipso erant a tergo. et ingravatum est prelium. et ceciderunt
vulnerati multi ex his et ex illis. et iudas cecidit. et ceteri fuge
runt. Et ionathas et symon tulerunt iudam fratrem su
um. et sepelierunt eum in sepulcro patrum suorum in civitate mo
din. Et fleverunt eum omnis populus israel planctu magno. et luge
bant dies multos et dixerunt. Quomodo cecidit potens qui salvum facie
bat israel. Et cetera verba bellorum iude et virtutum quas fecit
non sunt scripta. multa enim erant valde. Et factum est post obitum
iude emerserunt iniqui in omnibus finibus israel. et exorti sunt omnes qui ope
rabantur iniquitatem. In diebus illis facta est fames magna val

de. et tradidit se bachidi omnis regio eorum cum ipsis. Et elegit ba
chides viros impios. et constituit eos dominos regionis. et exquirebant
et perscrutabantur amicos iude. et adducebant eos ad bachiden.
et vindicabat in illos. et illudebat. Et facta est tribulatio magna in
israel qualis non fuit ex qua die non est visus propheta in israel. Et congregati sunt omnes
amici iude et dixerunt ionathe. Ex quo frater tuus defunctus est vir
similis ei non est qui exeat contra inimicos. bachiden et eos qui inimici
sunt gentis nostre. Nunc itaque elegimus te hodie pro eo nobis esse princi
pem et ducem ad bellandum bellum nostrum. Et suscepit ionathas
tempore illo principatum. et surrexit loco iude fratris sui. Et cogno
vit bachides. et querebat occidere eum. Et cognovit ionathas
et symon frater eius et omnes qui cum eo erant. et fugerunt in desertum
thecue. et consederunt ad aquam lacus asphar. Et cognovit bachides
et die sabbatorum venit ipse et omnis exercitus eius trans iordanem. Et
misit fratrem suum ducem populi. et rogavit nabutheos amicos
suos ut commodarent illis apparatum suum qui erat copiosus. Et
exierunt filii iambri ex madaba. et comprehenderunt iohannem et
omnia que habebat. et abierunt habentes ea. Post hec verba renunciatum est
ionathe et symoni fratri eius quia filii iambri faciunt nuptias
magnas et ducunt sponsam ex madaba filiam unius de
magnis principibus chanaan cum ambitione magna. Et re
cordati sunt sanguinis iohannis fratris sui. et ascenderunt et abscon
derunt se sub tegumento montis. Et levaverunt oculos suos et
viderunt. et ecce tumultus et apparatus multus. Et sponsus pro
cessit et amici eius. et fratres eius obviam illis cum tympanis et mu
sicis et armis multis. Et surrexerunt ad eos ex insidiis et
occiderunt eos. et ceciderunt vulnerati multi et residui fuge
runt in montem. Et acceperunt omnia spolia eorum. et converse sunt
nuptie in luctum. et vox musicorum ipsorum in lamentum. Et
vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui. et reversi sunt ad
ripam iordanis. Et audivit bachides. et venit die sabbatorum
usque ad oram iordanis in virtute multa. Et dixit ad suos iona
thas. Surgamus et pugnemus contra inimicos nostros. non est enim hodie
sicut heri et nudiustertius. Ecce enim bellum ex adverso. aqua vero iorda
nis hinc et inde. et ripe et paludes et saltus. et non est locus divertendi.
Nunc ergo clamate in celum ut liberemini de manu inimico
rum vestrorum. Et commissum est bellum. et extendit ionathas manum
suam percutere bachiden. et divertit ab eo retro. et dissilivit iona
thas et qui cum eo erant in iordanem. Et transnataverunt ad eos
iordanem. et ceciderunt de parte bachidis die illa .m. viri. et
reversi sunt in ierusalem. Et edificaverunt civitates munitas in
iudea. munitionem que erat in iericho et in amaum et in betho
ron et bethel et thamnata. et phara. et thopo muris ex
celsis et portis et seris. Et posuit custodiam in eis ut ini
micicias exercerent in israel. Et munivit civitatem beth
suran et gazara et arcem. et posuit in eis auxilia et ap
paratum escarum. Et accepit filios principum regionis obsides.
et posuit eos in arce in ierusalem in custodia. Et anno .c.l.iij.
mense secundo precepit alchimus destrui muros domus sancte interioris
et destrui opera prophetarum. Et cepit destruere in tempore illo et

percussus est Alchimus et impedita sunt opera illius et occlusum est os eius et
dissolutus est paralysi nec ultra loqui potuit verbum et mandare de domo
sua. Et mortuus est Alchimus in tempore illo cum tormento magno. Et vidit
Bachides quoniam mortuus est Alchimus et reversus est ad regem et siluit terra
annis duobus. Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes. Ecce Ionathas et
qui cum eo sunt in silentio habitant confidenter. Nunc ergo adducamus Bachidem
et comprehendet eos omnes in una nocte. Et abierunt et consilium ei dederunt.
Et surrexit ut veniret cum exercitu multo et misit epistolas socius
suis occulte qui erant in Iudea ut comprehenderent Ionathan et eos qui
cum eo erant. Sed non potuerunt quia innotuit eis consilium eorum. Et apprehendit
de viris regionis qui principes erant malicie quinquaginta viros
et occidit eos. Et secessit Ionathas et Simon et qui cum eo erant in
Bethbessen que est in deserto et extruxit diruta eius et firmaverunt
eam. Et agnovit Bachides et congregavit universam multi
tudinem suam et his qui de Iudea erant denuntiavit. Et venit
et castra posuit desuper Bethbessen et oppugnavit eam dies multos
et fecit machinas. Et reliquit Ionathas Simonem fratrem suum
in civitate et exiit in regionem et venit cum numero et percussit
Odaren et fratres eius et filios Phaseron in tabernaculis ipsorum et coepit
cedere et crescere in virtutibus. Simon vero et qui cum ipso erant exierunt
de civitate et succenderunt machinas et pugnaverunt contra Ba
chidem et contritus est ab eis et afflixerunt eum valde quoniam consilium eius et
congressus eius erat inanis. Et iratus contra viros iniquos qui ei consilium
dederant ut veniret in regionem ipsorum multos ex eis occidit.
Ipse vero cogitavit cum reliquis abire in regionem suam. Et cog
novit Ionathas et misit ad eum legatos componere cum ipso pacem
et reddere ei captivitatem. Et libenter accepit et fecit secundum verba eius
et iuravit nichil se facturum ei mali omnibus diebus vite eius. Et red
didit ei captivitatem quam prius erat predatus de terra Iuda et conversus
abiit in terram suam et non apposuit ultra venire in fines eius. Et
cessavit gladius ex Israel et habitavit Ionathas in Machmas et
cepit ibi iudicare populum et exterminavit impios ex Israel.

X

Et anno centesimo sexagesimo ascendit Alexander
Antiochi filius qui cognominatus est nobilis et occupavit
Ptolomaidam. Et receperunt eum et regnavit illic. Et audi
vit Demetrius et congregavit exercitum valde copiosum et exivit
obviam illi in prelium. Et misit Demetrius ad Ionathan epistolam
verbis pacificis ut magnificaret eum. Dixit enim. Anticipe
mus pacem facere cum eo priusquam faciat cum Alexandro adversum
nos. Recordabitur enim omnium malorum que fecimus in eum et in fratrem
eius et in gentem eius. Et dedit ei potestatem congregandi exercitum et fabrica
re arma et esse ipsum socium eius et obsides qui erant in arce iussit
tradi ei. Et venit Ionathas in Ierusalem et legit epistolas in audientia omnis
populi et eorum qui in arce erant. Et timuerunt timore magno quoniam
audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum. Et traditi
sunt Ionathe obsides et reddidit eos parentibus suis. Et habitavit
Ionathas in Ierusalem et cepit edificare et innovare civitatem.
Et dixit facientibus opera ut extruerent muros et montem
Syon in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem et ita fece
runt. Et fugerunt alienigene qui erant in munitionibus quas
edificaverat Bachides et reliquit unusquisque locum suum et abiit in terram suam.
Tantum in Bethsura remanserunt aliqui ex his qui reliquerant legem
et precepta Dei. Erat enim hec eis ad refugium. Et audivit Alexander
rex promissa que promisit Demetrius Ionathe et narraverunt ei prelia
et virtutes quas fecit ipse et fratres eius et labores quos laboraverunt
et ait. Numquid inveniemus aliquem virum talem? Et nunc faciemus
eum amicum et socium nostrum. Et scripsit epistolam et misit ei secundum hec verba
dicens. Rex Alexander fratri Ionathe salutem. Audivimus de te quod
potens vir viribus et aptus es ut sis amicus noster. Et nunc constituimus
te hodie summum sacerdotem gentis tue et ut amicus regis
voceris. Et misit ei purpuram et coronam auream ut que nostra
sunt sentias nobiscum et conserves amicicias ad nos. Et induit se
Ionathas stolam sanctam septimo mense anno centesimo sexagesimo in die sollempni
Scenophegie et congregavit exercitum et fecit arma copiosa.
Et ut audivit Demetrius verba ista contristatus est nimis et ait. Quid
hoc fecimus quod preoccupavit nos Alexander apprehendere amiciciam Iudeorum
ad munimen sui? Scribam et ipse illis verba deprecatoria et dignitates
et dona ut sint mecum in adiutorio. Et scripsit eis in hec verba. Rex De
metrius genti Iudeorum salutem. Quoniam servastis ad nos pactum et mansistis
in amicicia nostra et non accessistis ad inimicos nostros audivimus
et gavisi sumus. Et nunc perseverate adhuc conservare ad nos fidem
et retribuemus vobis bona pro his que fecistis nobiscum et remittemus
vobis prestationes multas et donationes vobis dabimus. Et nunc absolvo
vos et omnes Iudeos a tributis et pretia salis indulgeo et coronas
remitto et tercias seminis et dimidiam partem fructus ligni quod
est portionis mee relinquo vobis ex hodierno et deinceps ne ac
cipiatur a terra Iuda et a tribus civitatibus que addite sunt illi ex
Samaria et Galilea ex hodierna die et in totum tempus. Et Ierusalem
sit sancta et libera cum finibus suis et decime et tributa ipsius sint.
Remitto etiam potestatem arcis que est in Ierusalem et do eam summo
sacerdoti ut constituat in ea viros quoscumque ipse elegerit qui custodiant
eam. Et omnem animam Iudeorum que captiva est a terra Iuda in omni regno
meo relinquo liberam gratis ut omnes a tributis solvantur etiam pecorum suorum.
Et omnes dies sollempnes et sabbata et neomenie et dies decre
ti et tres dies ante sollempnem diem et tres post diem sollempnem sint
omnes immunitatis et remissionis omnibus Iudeis regni que sunt
ipsis ordinabuntur Iudeis qui sunt in regno meo. Et nemo habebit
potestatem agere aliquid et movere negocia adversus aliquem eorum in omni
causa. Et ascribantur ex Iudeis in exercitu regis ad triginta milia
virorum et dabuntur illis copie ut oportet omnibus exercitibus regis.
Et ex ipsis ordinabuntur qui sint in munitionibus regis magni
et ex his constituentur super negocia regni que aguntur ex fide. Et prin
cipes sint ex eis et ambulent in legibus suis sicut precepit rex
in terra Iuda. Et tres civitates que addite sunt Iudee ex regione Sa
marie cum Iudea reputentur ut sint sub uno et non obediant
alie potestati nisi summo sacerdoti. Ptolomaida et confines eius quas dedi
donum sanctis qui sunt in Ierusalem ad necessarios sumptus sanctorum. Et ego
singulis annis dabo quindecim milia siclorum argenti de rationibus regis que
me contingunt. Omne quod reliquum fuerit quod non reddiderant qui super
negocia erant annis prioribus ex hoc dabunt in opera domus. Et super

hec quinque milia siclorum argenti que accipiebant de sanctorum ratione
per singulos annos. et hec ad sacerdotes pertineant qui in ministerio funguntur.
Et quicumque fugerint in templum quod est in ierosolimis et in omnibus finibus
eius obnoxii regi in omni negotio dimittantur. et universa que sunt eis
in regno meo libera habeant. Ad edificanda vel restauranda opera
sanctorum sumptus dabuntur de ratione regis. et ad extruendos muros in
ierusalem et communiendos in circuitu sumptus dabuntur de ratione regis.
et ad construendos muros in iudea. Ut audivit autem ionathas
et populus sermones istos non crediderunt eis nec receperunt eos quia recordati
sunt malitie magne quam fecerat in israel et tribulaverat eos valde. Et
complacuit eis in alexandrum quia ipse fuerat princeps sermonum pacis et ipsi au-
xilium ferebant omnibus diebus. Et congregavit rex alexander exercitum
magnum et admovit castra contra demetrium. Et commiserunt prelium re-
ges et fugit exercitus alexandri et insecutus est eum demetrius et incubuit super
eos et invaluit prelium nimis donec occidit sol. et cecidit demetrius in
die illa. Et misit alexander ad ptholomeum regem egypti legatos
secundum hec verba dicens. Quoniam regressus sum in regnum meum et sedi in se-
de patrum meorum et obtinui principatum et contrivi demetrium et
possedi regionem nostram et commisi cum eo pugnam et contritus est ipse
et castra eius a nobis et sedimus in sede regni eius. et nunc statuamus
ad invicem amicitiam et da mihi filiam tuam uxorem et ero gener
tuus et dabo tibi dona et dignitates. Et respondit ptholomeus rex dicens
felix dies in qua reversus es ad terram patrum tuorum et sedisti in sede
regni eorum. Et nunc faciam tibi que scripsisti. sed occurre ptholomaide
ut videamus nos invicem et spondeam tibi sicut dixisti. Et exivit ptho-
lomeus de egypto ipse et cleopatra filia eius et venit ptholomaide
anno c. lx. ii. et occurrit ei alexander rex. Et dedit ei cleopatram filiam
suam et fecit nuptias eius ptholomaide sicut reges in magna gloria.
Et scripsit rex alexander ionathe ut veniret sibi obviam. et abiit
cum gloria ptholomaide et occurrit ibi duobus regibus. Et dedit illis
argentum multum et aurum et dona et invenit gratiam in conspectu eorum.
Et convenerunt adversus eum viri pestilentes ex israel viri iniqui inter-
pellantes adversus eum et non intendit ad eos rex. Et iussit spo-
liari ionatham vestibus suis et indui eum purpura. Et ita fecerunt.
Et collocavit eum rex sedere secum. dixitque principibus. Exite cum
eo in medio civitatis et predicate ut nemo interpellet adversus
eum de ullo negotio nec quisquam ei molestus sit de ulla ratione. Et factum
est ut viderunt qui interpellabant gloriam eius que predicabatur et opertum
eum purpura fugerunt omnes. Et magnificavit eum rex et scripsit
eum inter primos amicos et posuit ducem et participem principatus.
Et reversus est ionathas in ierusalem cum pace et leticia. In anno c.
lxv. venit demetrius filius demetrii a creta in terram patrum suorum. Et
audivit alexander rex et contristatus est valde et reversus est antiochiam.
Et constituit demetrius apollonium qui preerat celesyrie et congre-
gavit exercitum magnum et accessit ad iamniam et misit ad io-
natham summum sacerdotem dicens. Tu solus resistis nobis. ego
autem factus sum in derisum et opprobrium propterea quia tu potestatem
exerces adversum nos in montibus. Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis
descende ad nos in campum et comparemus illic invicem quia mecum est
virtus bellorum. Interroga et disce quis sum ego et ceteri qui in auxilio sunt

auxilio. et qui dicunt quia non potest stare pes vester ante faciem nostram quia
bis in fugam conversi sunt patres tui in terra sua. Et nunc quomodo poteris sust-
inere equitatum et exercitum tantum in campo ubi non est lapis neque saxum neque locus fu-
giendi. Ut audivit autem ionathas sermones apollonii motus est animo et
elegit x. milia virorum et exiit ab ierusalem. Et occurrit ei symon frater eius
in adiutorium. Et applicuerunt castra in ioppen et exclusit eum a civi-
tate quia custodia apollonii ioppe erat et oppugnavit eam. Et exterri-
ti qui erant intra civitatem aperuerunt ei et obtinuit ionathas
ioppen. Et audivit apollonius et admovit tria milia equitum et exer-
citum multum et abiit azotum tamquam iter faciens. Et statim exiit in cam-
pum eo quod haberet multitudinem equitum et confideret in eis. Et insecutus est
eum ionathas in azotum et commiserunt prelium. Et reliquit apollonius in
castris mille equites post eos occulte. Et cognovit ionathas quoniam
sunt insidie post se et circuierunt castra eius et iecerunt iacula in populum
a mane usque ad vesperum. Populus autem stabat sicut preceperat ionathas.
et laboraverunt equi eorum. et eiecit symon exercitum suum et commisit contra
legionem. Equites enim fatigati erant et contriti sunt ab eo et fugerunt.
Et qui dispersi sunt in campum fugerunt in azotum et intraverunt in bethdagon
idolum suum ut se liberarent. Et succendit ionathas azotum et civita-
tes que erant in circuitu eius et accepit spolia eorum et templum dagon et omnes
qui fugerant in illud succendit igni. Et fuerunt qui ceciderunt gladio cum
his qui succensi sunt fere .lxxx. c. virorum. Et movit inde ionathas
castra et applicuit ea ascalonem. Et exierunt de civitate obviam illi
in gloria magna. et reversus est ionathas in ierusalem cum suis habentes spolia
multa. Et factum est ut audivit alexander rex sermones istos addidit
adhuc glorificare ionatham. et misit ei fibulam auream sicut consue-
tudo est dari cognatis regum. et dedit ei accaron et omnes fines eius in
possessionem.

XI

ET rex egypti congregavit exercitum sicut arenam que est circa oram ma-
ris et naves multas et querebat obtinere regnum alexandri do-
lo et addere illud regno suo. Et exiit in syriam verbis pacificis et aperie-
bant ei quia mandaverat alexander rex ut exirent ei obviam eo quod
socer suus esset. Cum intraret autem civitatem ptholomeus ponebat cu-
stodias militum in singulis civitatibus. Et ut appropiavit azoto
ostenderunt ei templum dagon succensum igni et azotum et cetera
eius demolita et corpora proiecta eorum qui cesi erant in bello. tumulos
quos fecerant secus viam. et narraverunt regi quia hec fecit
ionathas ut invidiam facerent ei. Et tacuit rex. Et occurrit io-
nathas regi in ioppen cum gloria et invicem se salutaverunt et dormi-
erunt illic. Et abiit ionathas cum rege usque ad fluvium qui vocatur
eleutherus et reversus est in ierusalem. Rex autem ptholomeus obtinuit
dominium civitatum usque seleuciam maritimam et cogitabat in
alexandrum consilia mala. Et misit legatos ad demetrium dicens.
Veni componamus inter nos pactum et dabo tibi filiam meam quam habet
alexander et regnabis in domo patris tui. Penitet enim me quod dederim
ei filiam meam quoniam quesivit me occidere. Et vituperavit eum
propterea quod concupierat regnum eius. Et abstulit filiam suam ab eo
et dedit eam demetrio et abalienavit se ab alexandro et manifeste
facte sunt inimicitie eius. Et intravit ptholomeus antiochiam et
imposuit duo diademata capiti suo egypti et asie. Ptholomeus

Alexander autem rex erat in Cilicia illis temporibus quia rebellabant qui erant in locis illis. Et audivit Alexander et venit ad eum in bello. Et produxit Ptolomeus rex exercitum et occurrit ei in manu valida et fugavit eum. Et fugit Alexander in Arabiam ut ibi protegeretur. Rex autem Ptolomeus exaltatus est. Et abstulit Gabdiel Arabs caput Alexandri et misit Ptolomeo. Et rex Ptolomeus mortuus est in die tertia et qui erant in munitionibus perierunt ab his qui erant intra castra. Et regnavit Demetrius anno c. lx. vii. In diebus illis congregavit Ionathas eos qui erant in Iudea ut expugnarent arcem que est in Ierusalem et fecerunt contra eam machinas multas. Et abierunt quidam qui oderant gentem suam viri iniqui ad regem et renuntiaverunt ei quod Ionathas obsideret arcem. Et ut audivit iratus est et statim venit Ptolomaidam et scripsit Ionathe ne obsideret sed occurreret sibi ad colloquium festinato. Ut audivit autem Ionathas iussit obsidere. Et elegit de senioribus Israel et de sacerdotibus et dedit se periculo et accepit aurum et argentum et vestem et alia exenia multa et abiit ad regem Ptolomaidam et invenit gratiam in conspectu eius. Et interpellabant adversus eum quidam iniqui ex gente sua. Et fecit ei rex sicut fecerant ei qui ante ipsum fuerant et exaltavit eum in conspectu omnium amicorum eius. Et statuit ei principatum sacerdotii et quecumque alia habuit prius preciosa et fecit eum principem amicorum. Et postulavit Ionathas a rege ut immunem faceret toparchias et Samariam et promisit ei talenta ccc. Et consensit rex et scripsit Ionathe epistolam de his omnibus hunc modum continentem. Rex Demetrius Ionathe fratri salutem et genti Iudeorum. Exemplum epistole quam scripsimus Lasthene parenti nostro de vobis misimus ad vos ut sciretis. Rex Demetrius Lasthene parenti salutem. Genti Iudeorum amicis nostris et conservantibus que iusta sunt apud nos decrevimus benefacere propter benignitatem ipsorum quam erga nos habent. Statuimus ergo illis omnes fines Iudee et tres civitates Lyddan et Ramathan que addite sunt Iudee ex Samaria et omnes confines earum sequestrari sacrificantibus in Ierosolimis pro his que ab eis rex prius accipiebat per singulos annos et pro fructibus terre et pomorum. Et alia que ad nos pertinebant decimarum et tributorum ex hoc tempore remittimus eis et areas salinarum et coronas que nobis deferebantur. Omnia ipsis concedimus. Et nihil horum irritum erit ex hoc et in omne tempus. Nunc ergo curate facere horum exemplum et detur Ionathe et ponatur in monte sancto in loco celebri. Et videns Demetrius rex quod siluit terra in conspectu suo et nihil ei resistit et dimisit exercitum suum unumquemque in locum suum excepto peregrino exercitu quem contraxit ab insulis gentium. Et inimici erant ei omnes exercitus patrum eius. Triphon autem erat quidam partium Alexandri prius et vidit quod omnis exercitus murmurabat contra Demetrium et abiit ad Emachuel Arabem qui nutriebat Antiochum filium Alexandri et assidebat ei ut traderet eum ipsi ut regnaret loco patris sui. Et enuntiavit ei quanta fecit Demetrius et inimicicias exercituum eius adversum illum et mansit illic diebus multis. Et misit Ionathas ad Demetrium regem ut eiceret eos qui in arce erant in Ierusalem et qui in presidiis erant quia impugnabant Israel. Et misit Demetrius ad Ionathan dicens. Non hec tantum faciam tibi et genti tue sed gloria illustrabo te et gentem tuam cum fuerit opportunum. Nunc ergo recte feceris si miseris viros in auxilium quia discessit omnis exercitus meus. Et misit ei Ionathas tria milia virorum fortium Antiochiam et venerunt ad regem et delectatus est rex in adventu eorum. Et convenerunt qui erant de civitate c. xx. milia virorum et volebant interficere regem. Et fugit rex in aulam et occupaverunt qui erant de civitate itinera civitatis et ceperunt pugnare. Et vocavit rex Iudeos in auxilium et convenerunt omnes simul ad eum et dispersi sunt omnes per civitatem. Et occiderunt in illa die c. milia hominum et succenderunt civitatem et ceperunt spolia multa in illa die et liberaverunt regem. Et viderunt qui erant de civitate quod obtinuissent Iudei civitatem sicut volebant et infirmati sunt mente sua et clamaverunt ad regem cum precibus dicentes. Da nobis dextras et cessent Iudei oppugnantes nos et civitatem. Et proiecerunt arma et fecerunt pacem et glorificati sunt Iudei in conspectu regis et in conspectu omnium qui erant in regno eius et nominati sunt in regno. Et regressi sunt in Ierusalem habentes spolia multa. Et sedit Demetrius rex in sede regni sui et siluit terra in conspectu eius. Et mentitus est omnia quecumque dixit et abalienavit se a Ionatha et non retribuit ei secundum beneficia que sibi tribuerat et vexabat eum valde. Post hec autem reversus est Triphon et Antiochus cum eo adolescens et regnavit et imposuit sibi diadema. Et congregati sunt ad eum omnes exercitus quos disperserat Demetrius et pugnaverunt contra eum et fugit et terga vertit. Et accepit Triphon bestias et obtinuit Antiochiam. Et scripsit Antiochus adolescens Ionathe dicens. Constituo tibi sacerdotium et constituo te super iiii civitates ut sis de amicis regis. Et misit illi vasa aurea in ministerium et dedit ei potestatem bibendi in auro et esse in purpura et habere fibulam auream. Et Simonem fratrem eius constituit ducem a terminis Tyri usque ad fines Egypti. Et exiit Ionathas et perambulabat trans flumen civitates. Et congregatus est ad eum omnis exercitus Syrie in auxilium et venit Ascalon et occurrerunt ei de civitate honorifice. Et abiit inde Gazam et concluserunt se qui erant Gaze et obsedit eam et succendit que in circuitu erant civitatis et predatus est eam. Et rogaverunt Gazenses Ionathan et dedit illis dextram. Et accepit filios eorum obsides et misit illos in Ierusalem et perambulavit regionem usque ad Damascum. Et audivit Ionathas quod prevaricati sunt principes Demetrii in Cades que est in Galilea cum exercitu multo volentes eum removere a negotio regni. Et occurrit illis. Fratrem autem suum Symonem reliquit intra provinciam. Et applicuit Simon ad Bethsuram et expugnabat eam diebus multis et conclusit eos. Et postulaverunt ab eo dextras accipere et dedit illis et eiecit eos inde et cepit civitatem et posuit in ea presidium. Et Ionathas et castra eius applicuerunt ad aquam Genesar et ante lucem vigilaverunt in campo Asor. Et ecce castra alienigenarum occurrebant in campo et tendebant ei insidias in montibus. Ipse autem occurrit ex adverso.

insidie non exurrexerunt de locis suis et commiserunt prelium. Et fuge
runt qui erant ex parte Ionathe omnes, et nemo relictus est ex eis nisi
Mathathias filius Absalomi et Iudas filius Calphi princeps mi
litie exercitus. Et scidit Ionathas vestimenta sua et posuit terram
in capite suo et oravit. Et reversus est ad eos in prelium et convertit
eos ad illos et expugnabat. Et viderunt qui fugiebant partis il
lius et reversi sunt ad eum et insequebantur cum eo usque Cades ad castra sua
et pervenerunt usque illuc. Et ceciderunt de alienigenis in illa die
tria milia virorum. Et reversus est Ionathas in Ierusalem. XII

Et vidit Ionathas quia tempus eum iuvat, et elegit
viros et misit Romam statuere et renovare cum eis a
micitiam. Et ad Spartiatas et ad alia loca misit epistolas secundum eandem
formam. Et abierunt Romam et intraverunt in curiam et dixerunt:
Ionathas summus sacerdos et gens Iudeorum miserunt nos ut renove
mus amicitiam et societatem secundum pristinum. Et dederunt illis epistolas ad
ipsos per loca ut deducerent eos in terram Iuda cum pace. Et hoc exem
plum epistolarum quas scripsit Ionathas Spartiatis. Ionathas summus sa
cerdos et seniores gentis et sacerdotes et reliquus populus Iudeorum Spartia
tis fratribus salutem. Iampridem misse erant epistole ad Oniam summum
sacerdotem a Dario qui regnabat apud vos, quoniam estis fratres nostri
sicut rescriptum continet quod subiectum est. Et suscepit Onias virum qui
fuerat missus cum honore et accepit epistolas quibus significabatur de
societate et amicitia. Nos cum nullo horum indigeremus habentes so
latio sanctos libros qui sunt in manibus nostris maluimus mittere ad vos
renovare fraternitatem et amicitiam ne forte alieni efficiamur
a vobis. Multa enim tempora transierunt ex quo misistis ad nos. Nos ergo
in omni tempore sine intermissione in diebus sollempnibus et ceteris quibus
oportet memores sumus vestri in sacrificiis que offerimus et in obse
crationibus sicut fas est et decet meminisse fratrum. Letamur itaque de
gloria vestra. Nos autem circumdederunt multe tribulationes et multa prelia
et impugnaverunt nos reges qui sunt in circuitu nostro. Noluimus ergo vobis
molesti esse neque ceteris sociis et amicis nostris in preliis his. Habuimus enim
de celo auxilium et liberati sumus et humiliati sunt inimici nostri.
Elegimus itaque Numenium Antiochi et Antipatrem Iasonis
filium et misimus ad Romanos renovare cum eis amicitiam et
societatem pristinam. Mandavimus itaque eis ut veniant et
ad vos et salutent vos et reddant vobis epistolas nostras de innova
tione fraternitatis nostre. Et nunc bene facietis respondentes nobis ad hec.
Et hoc rescriptum epistolarum quas miserat Onias rex Spartiatarum.
Onias Ionathe sacerdoti magno salutem. Inventum est in scriptura
de Spartiatis et Iudeis quoniam sunt fratres et quod sunt de genere Abraham.
Et nunc ex quo hec cognovimus bene facitis scribentes nobis de pace vestra.
Sed et nos rescripsimus vobis. Pecora vestra et possessiones vestre nostre
sunt et nostre vestre. Mandavimus itaque hec nuntiari vobis. Et audi
vit Ionathas quoniam egressi sunt principes Demetrii cum exercitu multo
super quam prius pugnare adversus eum. Et exiit ab Ierusalem et oc
currit eis in Amathite regione. Non enim dederat eis spacium
ut ingrederentur regionem eius. Et misit speculatores in castra
eorum et reversi nuntiaverunt quod constituunt supervenire illuc nocte.
Cum occidisset autem sol, precepit Ionathas vigilare suos et esse
in armis paratos ad pugnam tota nocte et posuit custodes per
circuitum castrorum. Et audierunt adversarii quod paratus est Ionathas cum
suis in bello et timuerunt et formidaverunt corde suo et accenderunt
focos in castris suis. Ionathas autem et qui cum eo erant non cognoverunt usque
mane; videbant enim luminaria ardentia. Et secutus est Ionathas
et non comprehendit eos. Transierant enim flumen Eleutherum. Et divertit
Ionathas ad Arabas qui vocantur Zabadei et percussit eos et accepit
spolia eorum. Et venit Damascum et perambulavit omnem regionem
illam. Symon autem exiit et venit usque Ascalonem et ad proxima pre
sidia et declinavit in Ioppen et occupavit eam. Audivit enim quod
vellent tradere presidium partibus Demetrii et posuit ibi custodes ut
custodirent eam. Et reversus est Ionathas et convocavit seniores
populi et cogitavit cum eis edificare presidia in Iudea et edifica
re muros in Ierusalem et exaltare altitudinem magnam inter me
dium arcis et civitatis ut separet eam a civitate ut esset
ipsa singulariter et neque emant neque vendant. Et convenerunt ut
edificarent civitatem. Et cecidit murus qui erat super torrentem
ab ortu solis et reparavit eum qui vocatur Caphetheta. Et Symon
edificavit Adiada in Sephela et munivit eam et inposuit
portas et seras. Et cum cogitaret Tryphon regnare Asie
et assumere diadema et extendere manum suam in Antiochum regem
timens ne forte non permitteret eum Ionathas sed pugnaret
adversus eum, querebat comprehendere eum et occidere. Et exurgens abi
it in Bethsan. Et exivit Ionathas obviam ei cum XL milibus virorum
electorum in prelium et venit Bethsan. Et vidit Tryphon quia
venit Ionathas cum exercitu multo ut extenderet in eum manus
et timuit. Et excepit eum cum honore. Et commendavit eum
omnibus amicis suis et dedit ei munera et precepit exercitibus suis ut obe
dirent ei sicut sibi. Et dixit Ionathe: Ut quid vexasti universum popu
lum cum bellum nobis non sit? Et nunc remitte eos in domos
suas. Elige autem tibi viros paucos qui tecum sint et veni mecum Ptolo
maidam et tradam eam tibi et reliqua presidia et exercitum et univer
sos prepositos negocii et conversus abibo. Propterea enim veni. Et cre
didit ei et fecit sicut dixit, et dimisit exercitum et abierunt in terram
Iuda. Retinuit autem secum tria milia virorum ex quibus remisit in
Galileam duo milia; mille autem cum eo venerunt. Et ut intravit Iona
thas Ptolomaidam, statim clauserunt portas Ptolomenses et
comprehenderunt eum et omnes qui cum eo intraverant gladio interfe
cerunt. Et misit Tryphon exercitum et equites in Galileam et in campum
magnum ut perderent omnes socios Ionathe. At illi cum cogno
vissent quia comprehensus est et periit et omnes qui cum eo erant, hor
tati sunt semetipsos et exierunt parati in prelium. Et videntes hii
qui insecuti fuerant quia pro anima res est illis, reversi sunt. Illi autem venerunt
omnes cum pace in terram Iuda et planxerunt Ionathan et eos qui cum eo
erant valde. Et luxit Israel luctu magno. Et quesierunt omnes gentes
que erant in circuitu eorum conterere eos. Dixerunt enim: Non habent princi
pem et adiuvantem. Nunc ergo expugnemus illos et tollamus
de hominibus memoriam eorum. XIII

Et audivit Symon quod congregavit Tryphon exercitum
copiosum ut veniret in terram Iuda et attereret

eam. videns quod in tremore populus et timore est. ascendit
Ierusalem et congregavit populum. et adhortans dixit. Vos scitis quanta
quanta ego et fratres mei et domus patris mei fecimus pro legibus et
pro sanctis prelia. et angustias quales vidimus. Horum gratia perierunt fratres
mei omnes propter Israel. et relictus sum ego solus. Et nunc non michi contin-
gat parcere anime mee in omni tempore tribulationis. Non enim melior
sum fratribus meis. Vindicabo itaque gentem meam et sancta natos
quoque nostros et uxores. quia congregate sunt universe gentes conterere nos
inimicitie gratia. Et accensus est spiritus populi simul ut audierunt
sermones istos. et responderunt voce magna dicentes. Tu
es dux noster in loco Iude et Ionathe fratris tui. Pugna pre-
lium nostrum. et omnia quecumque dixeris nobis faciemus. Et congregans omnes
viros bellatores acceleravit omnes muros in Ierusalem consummare.
et munivit eam in gyro. Et misit Ionatham filium Abso-
lomi. et cum eo exercitum novum in Ioppen. et eiectis hiis qui erant
in ea mansit illic ipse. Et movit Triphon a Ptholomaida
cum exercitu multo ut veniret in terram Iuda. et Ionathas
cum eo in custodia. Symon autem applicuit in Addus contra faciem campi.
Et cognovit Triphon quia surrexit Symon in loco Ionathe
fratris sui. et quia commissurus esset cum eo prelium. misit ad eum
legatos dicens. Pro argento quod debebat Ionathas frater tuus in
ratione regis detinuimus eum. Et nunc mitte argenti talenta c.
et duos filios eius obsides. ut non dimissus fugiat a nobis. et
remittemus eum. Et cognovit Symon quia cum dolo loqueretur
secum. Iussit tamen dari argentum et pueros ne inimicitiam
magnam sumeret ad populum Israel dicentem. quia non misit argen-
tum et pueros. propterea periit. Et mentitus est. et non dimisit Ionatham.
Et post hec venit Triphon ut introiret regionem et contereret eam.
et gyraverunt eam per viam que ducit Ador. et Symon et castra
eius ambulabant in omnem locum quocumque ibant. Qui autem in arce erant
miserunt ad Triphonem legatos ut festinaret venire per desertum
et mitteret illis alimonias. Et paravit Triphon omnem equitatum
ut veniret illa nocte. Erat autem nix valde multa. et non venit
in Galaditim. Et cum appropinquasset Bascama occidit Ionatham et fi-
lios eius. Et convertit Triphon et abiit in terram suam. Et misit Sy-
mon et accepit ossa Ionathe fratris sui. et sepelivit eam in
Modin patrum civitate suorum. Et planxerunt eum omnis Israel
planctu magno. et luxerunt eum dies multos. Et edificavit
Symon super sepulcrum patris sui et fratrum suorum altum visu edi-
ficium lapide polito retro et ante. Et statuit vii. pyra-
midas. unam contra unam patri et matri et iiii. fratribus. Et hiis
circumposuit columpnas magnas. et super columpnas arma
ad memoriam eternam. et iuxta arma naves sculptas que vi-
derentur ab omnibus navigantibus mare. Hoc est sepulcrum quod
fecit in Modin usque in hunc diem. Triphon autem cum iter fa-
ceret cum Antiocho adolescente. dolo occidit eum. et reg-
navit loco eius. et imposuit sibi diadema Asie. et fecit pla-
gam magnam in terra. Et edificavit Symon presidia Iudee. mu-
niens ea turribus excelsis. et muris magnis. et portis et
seris. et posuit alimenta in munitionibus. Et elegit Symon
viros. et misit ad Demetrium regem ut faceret remissionem
regioni. quia actus omnes Triphonis per direptionem fiebant gesti.
Et Demetrius rex ad hec verba respondit. et rescripsit epistolam talem. Rex
Demetrius Symoni summo sacerdoti et amico regum et senioribus
et genti Iudeorum salutem. Coronam auream et bahem quam misistis
suscepimus. et parati sumus facere vobiscum pacem magnam. et
scribere prepositis regis remittere vobis que indulsimus. Quecumque enim
constituimus vobis constant. Munitiones quas edificastis sint vobis.
Remittimus quoque ignorantias et peccata usque in hodiernum diem.
et coronam quam debebatis. Et si quid aliud erat tributarium in
Ierusalem. iam non sit tributarium. Et si qui ex vobis apti sunt conscri-
bi inter nostros conscribantur. et sit inter nos pax. Anno. c. lxx.
ablatum est iugum gentium ab Israel. et cepit populus Israel scribe-
re in tabulis et gestis publicis. Anno primo sub Symone summo sacer-
dote magno duce et principe Iudeorum. In diebus illis Symon
applicuit ad Gazam. et circumdedit eam castris. et fecit machinas
et applicuit ad civitatem. et percussit turrem unam. et comprehendit.
Et qui erupuerunt erant intra machinas in civitatem. Et factus est
motus magnus in civitate. et ascenderunt qui erant in civitate
cum uxoribus et filiis supra murum scissis tunicis. et clamaverunt
voce magna postulantes a Symone dextras sibi dari et dixerunt.
Non nobis reddas secundum malicias nostras sed secundum misericordias tuas. Et
flexus Symon non debellavit eos. Eiecit tamen eos de civitate
et mundavit edes in quibus fuerant simulachra. et tunc
intravit in eam cum hymnis benedicens dominum. et eiecit ab ea
omnem immundiciam. et collocavit in ea viros qui legem facerent.
et munivit eam. et fecit sibi habitationem. Qui autem erant in arce
Ierusalem prohibebantur egredi et ingredi in regionem. et emere ac
vendere. et esurierunt valde. et multi ex eis fame perierunt.
Et clamaverunt ad Symonem ut dextras acciperent. et dedit
illis. Et eiecit eos inde. et mundavit arcem a contaminationi-
bus. et intraverunt in eam tercia et .xx. die .ii. mensis. anno. c.
lxx. i. cum laude et ramis palmarum. et cynaris et cym-
balis et nablis. et hymnis et canticis. quia contritus est inimicus
magnus ex Israel. Et constituit ut omnibus annis agerentur
dies hii cum leticia. Et munivit templi montem qui erat
secus arcem. Et habitavit ibi ipse. et qui cum eo erant. Et vidit
Symon Iohannem filium suum quod vir esset. et posuit eum ducem
virtutum universarum. et habitavit Gazaris. XIIII

Anno. c. lxx. congregavit rex Demetrius exercitum suum.
et abiit in Mediam ad contrahenda sibi auxilia ut ex-
pugnaret Triphonem. Et audivit Arsaces rex Persidis et
Medie quia intravit Demetrius fines suos. et misit unum de
principibus suis ut comprehenderet eum vivum. et adduceret ad se.
Et abiit et percussit castra Demetrii. et comprehendit eum et duxit
ad Arsacem. et posuit eum in custodia. Et siluit terra Iuda
omnibus diebus Symonis. et quesivit bona genti sue. et pla-
cuit illis potestas eius. et gloria eius omnibus diebus. Et cum omni gloria
sua accepit Ioppen in portum. et fecit introitum in insulis
maris. et dilatavit fines gentis sue. et obtinuit regio-

nem. et congregavit captivitatem multam, et dominatus est bethsure et gazare et arci, et abstulit inmunditias ex ea, et non erat qui resisteret ei. Et unusquisque colebat terram suam cum pace, et terra Iuda dabat fructus suos, et ligna camporum fructum suum. Seniores in plateis sedebant omnes, et de bonis terre tractabant, et iuvenes induebant se gloriam et stolas belli. Civitatibus tribuebat alimonias, et constituebat eas ut essent vasa munitionis, quoadusque nominatum est nomen glorie eius usque ad extremum terre. Fecit pacem super terram, et letatus est Israel leticia magna. Et sedit unusquisque sub vite sua et sub ficulnea sua, et non erat qui eos terreret. Defecit inpugnans eos super terram; reges contriti sunt in diebus illis. Et confirmavit omnes humiles populi sui, et legem exquisivit, et abstulit omnem iniquum et malum. Sancta glorificavit, et multiplicavit vasa sanctorum. Et auditum est Rome quia defunctus est Ionathas, et usque in Spartiatas, et contristati sunt valde. Ut audierunt autem quod Symon frater eius factus esset summus sacerdos loco eius, et ipse obtineret regionem et civitates in ea, scripserunt ad eum tabulis ereis ut renovarent amicitias et societatem quam fecerant cum Iuda et Ionatha fratribus eius. Et lecte sunt in conspectu ecclesie in Ierusalem. Et hoc exemplum epistolarum quas miserunt Spartiate. Spartiatarum principes et civitates Symoni sacerdoti magno et senioribus et sacerdotibus et reliquo populo Iudeorum fratribus salutem. Legati qui missi sunt ad populum nostrum nuntiaverunt nobis de gloria vestra et honore et leticia, et gavisi sumus in introitu eorum. Et scripsimus que ab ipsis erant dicta in conciliis populi sic: Numenius Antiochi et Antipater Iasonis filius legati Iudeorum venerunt ad nos renovantes nobiscum amicitiam pristinam. Et placuit populo excipere viros gloriose, et ponere exemplum sermonum eorum in segregatis populi libris, ut sit ad memoriam populo Spartiatarum. Exemplum autem horum scripsimus Symoni magno sacerdoti. Post hec autem misit Symon Numenium Romam habentem clipeum magnum aureum pondo mnarum mille ad statuendam cum eis societatem. Cum audisset autem populus Romanus sermones istos, dixerunt: Quam gratiarum actionem reddemus Symoni et filiis eius? Restituit enim ipse fratres suos, et expugnavit inimicos Israel ab eis. Et statuerunt ei libertatem, et descripserunt in tabulis ereis, et posuerunt in titulis in monte Syon. Et hoc est exemplum scripture. Octava decima die mensis Elul, anno centesimo septuagesimo secundo, anno tertio sub Symone sacerdote magno in Asaramel, in conventu magno sacerdotum et populi et principum gentis et seniorum regionis, nota facta sunt hec, quoniam frequenter facta sunt prelia in regione nostra. Symon autem Mathathie filius ex filiis Iarib, et fratres eius dederunt se periculo et restiterunt adversariis gentis sue, ut starent sancta eorum et lex, et gloria magna glorificaverunt gentem suam. Et congregavit Ionathas gentem suam, et factus est illis sacerdos magnus, et appositus est ad populum suum. Et voluerunt inimici eorum calcare et atterere regionem ipsorum, et extendere manus in sancta eorum. Tunc restitit Symon et pugnavit pro gente sua, et erogavit pecunias multas, et armavit viros virtutis gentis sue, et dedit illis stipendia. Et munivit civitates Iudee, et Bethsuram que erat in finibus Iudee, ubi erant arma hostium antea, et posuit illic presidium viros Iudeos. Et Ioppen munivit que erat ad mare, et Gazaram que est in finibus Azoti, in qua hostes antea habitabant,

et collocavit illic Iudeos, et quecumque apta erant ad correctionem eorum posuit in eis. Et vidit populus actum Symonis et gloriam quam cogitabat facere genti sue, et posuerunt eum ducem suum et principem sacerdotum, eo quod ipse fecerat hec omnia, et iustitiam et fidem quam conservavit genti sue, et exquisivit omni modo exaltare populum suum. Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius ut tollerentur gentes de regione ipsorum, et qui in civitate David erant in Ierusalem in arce, de qua procedebant et contaminabant omnia que in circuitu sanctorum sunt, et inferebant plagam magnam castitati. Et collocavit in ea viros Iudeos ad tutamentum regionis et civitatis, et exaltavit muros Ierusalem. Et rex Demetrius statuit illi summum sacerdotium. Secundum hec fecit eum amicum suum, et glorificavit eum gloria magna. Audivit enim quod appellati sunt Iudei a Romanis amici et socii et fratres, et quia susceperunt legatos Symonis gloriose, et quia Iudei et sacerdotes eorum consenserunt eum esse ducem suum et summum sacerdotem in eternum donec surgat propheta fidelis, et ut sit super eos dux, et ut cura esset illi de sanctis, et ut constitueret prepositos super opera eorum et super regionem et super arma et super presidia, et cura sit illi de sanctis, et ut audiatur ab omnibus, et scribantur in nomine eius omnes scripture in regione, et ut operiatur purpura et auro, et ne liceat ulli de populo et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum, et contradicere his que ab eo dicuntur aut convocare conventum in regione sine ipso, et vestiri purpura et uti fibula aurea. Qui autem fecerit extra hec aut irritum fecerit aliquid horum, reus erit. Et complacuit omni populo statuere Symonem et facere secundum verba ista. Et suscepit Symon et placuit ut summo sacerdotio fungeretur et esset dux et princeps gentis Iudeorum et sacerdotum et preesset omnibus. Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis ereis, et ponere eas in peribolo sanctorum in loco celebri, exemplum autem eorum ponere in erario, ut habeat Symon et filii eius.

XV

Et misit rex Antiochus filius Demetrii epistolas ab insulis maris Symoni sacerdoti et principi gentis Iudeorum et universe genti, et erant continentes hunc modum: Rex Antiochus Symoni sacerdoti magno et genti Iudeorum salutem. Quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum, volo autem ego vindicare regnum et restituere illud sicut erat antea, et electam feci multitudinem exercitus, et feci naves bellicas. Volo autem procedere per regionem ut ulciscar in eos qui corruperunt regionem nostram, et qui desolaverunt civitates multas in regno meo. Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi ante me omnes reges, et quecumque alia dona remiserunt tibi. Et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua. Ierusalem autem sanctam esse et liberam, et omnia arma que fabricata sunt, et presidia que extruxisti, que tenes, maneant tibi. Et omne debitum regium et que futura sunt regia ex hoc et in totum tempus remittuntur tibi. Cum autem obtinuerimus regnum nostrum, glorificabimus te et gentem tuam et templum gloria magna, ita ut manifestetur gloria vestra in universa terra. Anno centesimo septuagesimo quarto exiit Antiochus in terram patrum suorum, et convenerunt ad eum omnes exercitus, ita ut pauci essent relicti cum Triphone. Et insecutus est eum Antiochus rex, et venit Doram fugiens per maritimam. Sciebat enim quod congregata sunt in eum mala, et reliquit eum exercitus. Et applicuit Antiochus super Doram cum centum viginti milibus virorum belligeratorum et octo milibus equitum. Et circuivit civitatem, et naves a mari accesserunt, et vexabant civitatem

a terra et mari et uenientem sinebant egredi. Venit autem
numenius et qui cum eo fuerant ab urbe roma habentes epistulas re-
gionibus ac regibus scriptas in quibus continebantur haec. Lucius consul ro-
manorum ptholomeo regi salutem. Legati iudeorum uenerunt
ad nos amici nostri renouantes pristinam societatem et ami-
citiam missi a symone principe sacerdotum et populo iudeorum. At-
tulerunt autem et clipeum aureum minarum mille. Placuit itaque
nobis scribere regibus et regionibus ut non inferant illis mala
neque inpugnent eos et ciuitates eorum et regiones eorum et ut
non ferant auxilium pugnantibus aduersus eos. Visum est autem nobis
accipere ab eis clipeum. Si qui ergo pestilentes refugerint de re-
gione ipsorum ad uos tradite eos symoni principi sacerdotum
ut uindicet in eos secundum legem suam. Haec eadem scripta sunt demetrio
regi et attalo et arabe et arsaci et lamsacue et spartanis
et delo et mindo et sicioni et carie et in omnes regiones samum
et pamphyliam et liciam et alacarnasum et rohdum et phase-
lidam et choum et siden et aradum et gortinam et gnidum et cy-
prum et cyrenen. Exemplum autem eorum scripserunt symoni prin-
cipi sacerdotum. Antiochus autem rex applicuit castra in doram secundo ad-
mouens ei semper manus et machinas faciens et conclusit try-
phonem ne procederet. Et misit ei symon duo milia electorum in
auxilium et argentum et aurum et uasa copiosa et noluit
accipere sed rupit omnia que pactus est cum eo antea et aliena-
uit se ab eo. Et misit ad eum athenobium unum de a-
micis suis ut tractaret cum ipso dicens. Vos tenetis ioppen
et gazaram et arcem que est in iherusalem ciuitates regni mei.
Fines earum desolastis et fecistis plagam magnam in terra
et dominati estis per loca multa in regno meo. Nunc ergo tradite ciuita-
tes quas occupastis et tributa locorum quibus dominati estis extra fi-
nes iudee. Sin autem date pro illis quingenta talenta argenti et exterminii
quod exterminastis et tributorum ciuitatum alia talenta quingenta.
Sin autem ueniemus et expugnabimus uos. Et uenit athe-
nobius amicus regis in iherusalem et uidit gloriam symonis et clari-
tatem in auro et argento et apparatum copiosum et obstupuit.
et retulit ei uerba regis. Et respondit ei symon et dixit. Neque
alienam terram sumpsimus neque aliena detinemus sed hereditatem
patrum nostrorum que ab inimicis nostris iniuste aliquo tempore possessa
est. Nos uero tempus habentes uindicamus hereditatem patrum nostrorum. Nam
de ioppe et gazara que expostulas ipsi faciebant plagam mag-
nam in regione nostra. horum dabimus talenta centum. Et non respondit ei uer-
bum. Reuersus autem cum ira ad regem renuntiauit ei uerba ista et
gloriam symonis et uniuersa que uidit et iratus est rex ira mag-
na. Tryphon autem fugit naui in orthosiada. et constituit rex
cendebeum ducem maritimum et exercitum equitum et peditum
dedit illi. et mandauit illi mouere castra contra faciem iudee et man-
dauit ei edificare cedronem et obstruere portas ciuitatis
et debellare populum. Rex autem persequebatur tryphonem. Et peruenit cen-
debeus iamniam et cepit irritare plebem et conculcare iudeam
et captiuare populum et interficere et edificare cedronem. Et col-
locauit illic equites et exercitum ut egressi perambularent

uiam iudee sicut constituit ei rex. Et ascendit iohannes de ga- 16
zaris et nuntiauit symoni patri suo que fecit cendebeus
in populo eorum. Et uocauit symon duos filios suos seniores
iudam et iohannem et ait illis. Ego et fratres mei et domus patris
mei expugnauimus hostes ab adholescentia usque in hunc
diem et prosperatum est in manibus nostris liberare israhel aliquotiens.
Nunc autem senui sed estote loco meo et fratris mei et egressi pug-
nate pro gente nostra. auxilium uero de celo uobiscum sit.
Et elegit de regione xx. milia uirorum belligratorum et equites
et profecti sunt ad cendebeum et dormierunt in modin. Et sur-
rexerunt mane et abierunt in campum. et ecce exercitus copiosus
obuiam illis peditum et equitum. et fluuius torrens erat in-
medium ipsorum. Et admouit castra contra faciem eorum ipse
et populus eius. et uidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem.
Et transfretauit primus et uiderunt eum uiri et transierunt
post eum. Et diuisit populum et equites in medio peditum. Erat
autem equitatus aduersariorum copiosus nimis. Et exclamauerunt
sacris tubis et in fugam conuersus est cendebeus et castra eius et ceci-
derunt ex eis multi uulnerati. residui autem fugerunt in muniti-
onem. Tunc uulneratus est iudas frater iohannis. iohannes autem insecutus est
eos donec uenit cedronem quam edificauit. Et fugerunt us-
que ad turres que erant in agris azoti et succendit eam igni et ceci-
derunt duo milia uirorum et reuersus est in iudea in pace. Et
ptholomeus filius abobi constitutus erat dux in campo
iericho. et habebat argentum et aurum multum.
erat enim gener summi sacerdotis. et exaltatum est cor
eius. et uolebat obtinere regionem. et cogitabat do-
lum aduersus symonem et filios eius ut tolleret eos. Symon
autem perambulans ciuitates que erant in regione iudee et solli-
citudinem gerens earum descendit iericho ipse et mathathias
filius eius et iudas. anno. c. lxx. vii. mense. xi. hic mensis sabath.
et suscepit eos filius abobi in munitiunculam que uocatur doch cum do-
lo quam edificauit. et fecit eis conuiuium magnum et abscondit
illic uiros. Et cum inebriatus esset simon et filii eius surrexit
ptholomeus cum suis et sumpserunt arma sua et intrauerunt in conui-
uium et occiderunt eum et duos filios eius et quosdam pueros eius et fecit de-
ceptionem magnam in israhel et reddidit mala pro bonis. Et scripsit hec
ptholomeus et misit regi ut mitteret ei exercitum in auxili-
um et traderet regiones et ciuitates eorum et tributa. Et misit
alios in gazaram tollere iohannem. ¶ et tribunis misit epistulas ut ue-
nirent ad se et daret eis argentum et aurum et dona. et alios
misit occupare iherusalem et montem templi. Et precurrens quidam
nuntiauit iohanni in gazara perisse patrem eius et fratres et quia mi-
sit te quoque interfici. Vt audiuit autem uehementer expauit.
et conprehendit uiros qui uenerant perdere eum et occidit eos. Cog-
nouit enim quia querebant eum perdere. Et cetera sermonum
iohannis et bellorum eius et bonarum uirtutum quibus fortiter gessit
et edificii murorum quos extruxit et rerum gestarum eius.
ecce hec scripta sunt in libro dierum sacerdotii eius ex quo
factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

Incipit secundus liber Machabeorum

FRATRIBUS qui sunt per Egyptum Iudeis salutem dicunt fratres qui sunt Ierosolimis Iudei et qui in regione Iudee et pacem bonam. Benefaciat vobis deus et meminerit testamenti sui quod ad Abraham et Ysaac et Iacob locutus est servorum suorum fidelium. Et det vobis cor omnibus ut colatis eum et faciatis eius voluntatem corde magno et animo volenti. Adaperiat cor vestrum in lege sua et in preceptis suis et faciat pacem. Exaudiat orationes vestras et reconcilietur vobis nec vos deserat in tempore malo. Et nunc hic sumus orantes pro vobis. Regnante Demetrio anno c. lx. ix. nos Iudei scripsimus vobis in tribulatione et impetu qui supervenit nobis in istis annis ex quo recessit Iason a sancta terra et a regno. Portam succenderunt et effuderunt sanguinem innocentem. Et oravimus ad dominum et exauditi sumus et obtulimus sacrificium et similaginem et accendimus lucernas et proposuimus panes. Et nunc frequentate dies scenophegie mensis casleu. Anno c. lxxx. viii. populus qui est in Ierosolimis et in Iudea senatusque et Iudas Aristobolo magistro Ptholomei regis qui est de genere christorum sacerdotum et his qui in Egypto sunt Iudeis salutem et sanitatem. De magnis periculis a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi utpote qui adversus talem regem dimicavimus. Ipse enim ebullire fecit de Perside eos qui pugnaverunt contra nos. Nam cum in Perside esset dux et cum ipso inmensus exercitus, cecidit in templo Nanee consilio deceptus sacerdotum Nanee. Etenim cum eo Antiochus venit ad locum Antiochus et amici eius ut acciperet pecunias multas dotis nomine. Cumque proposuissent eas sacerdotes Nanee et ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum fani, clauserunt templum cum intrasset Antiochus. Aperto autem occulto aditu templi mittentes lapides percusserunt ducem et eos qui cum eo erant, et diviserunt membratim et capitibus amputatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus deus qui tradidit impios. Facturi igitur v. et xx. mensis casleu purificationem templi, necessarium duximus significare vobis ut et vos quoque agatis diem scenophegie et diem ignis qui datus est quando Neemias edificato templo et altari obtulit sacrificium. Nam cum in Persidem ducerentur patres nostri, sacerdotes qui tunc dei cultores erant acceptum ignem de altari occulte absconderunt in valle ubi erat puteus altus et siccus, et in eo contutati sunt eum, ita ut omnibus ignotus esset locus. Cum autem preterissent anni multi et placuit deo ut mitteretur Neemias a rege Persidis, nepotes sacerdotum illorum qui absconderant misit ad requirendum ignem. Et sicut narraverunt nobis non invenerunt ignem sed aquam crassam. Et iussit eos haurire et afferre sibi. Et sacrificia que imposita erant iussit sacerdos Neemias aspergi aqua ipsa et ligna et que erant superposita. Utque hoc factum est et tempus affuit quo sol refulsit qui prius erat in nubilo, accensus est ignis magnus ita ut omnes mirarentur. Orationem autem faciebant omnes sacerdotes dum consummaretur sacrificium, Ionatha inchoante, ceteris autem respondentibus. Et Neemie oratio erat hunc habens modum: Domine deus omnium creator, terribilis et fortis, iustus et misericors, qui solus es bonus rex, solus prestans, solus iustus et omnipotens et eternus, qui liberas Israel de omni malo, qui fecisti patres electos et sanctificasti eos, accipe sacrificium pro universo populo tuo Israel et custodi partem tuam et sanctifica. Congrega dispersionem nostram, libera eos qui serviunt gentibus, contemptos et abominatos respice, ut sciant gentes quia tu es deus noster. Afflige opprimentes nos et contumeliam facientes in superbia. Constitue populum tuum in loco sancto tuo sicut dixit Moyses. Sacerdotes autem psallebant ymnos usque consumptum esset sacrificium. Cum autem consumptum esset, ex residua aqua Neemias iussit lapides maiores perfundi. Quod ut factum est, ex eis flamma accensa est, sed ex lumine quod refulsit ab altari consumpta est. Ut vero manifesta res est, renuntiatum est regi Persarum quod in loco in quo ignem absconderant hii qui translati fuerant sacerdotes aqua apparuit, de qua Neemias et qui cum eo erant purificaverunt sacrificia. Considerans autem rex et rem diligenter examinans fecit ei templum. Et quibus donatus fuerat rex bona multa accipiebat et his tribuebat. Appellavit autem Neemias hunc locum nepthar quod interpretatur purificatio. Vocatur autem apud plures nephi.

II

Invenitur autem in descriptionibus Ieremie prophete quod iussit accipere ignem eos qui transmigrabant ut significatum est, et mandavit transmigratis, et dedit illis legem ne obliviscerentur precepta domini, et ut non exerrarent mentibus videntes simulacra aurea et argentea et ornamenta eorum, et alia huiusmodi dicens hortabatur ne legem amoverent a corde suo. Erat autem in ipsa scriptura quomodo tabernaculum et archam iussit propheta divino responso ad se facto comitari secum usque exiit in montem in quo Moyses ascendit et vidit dei hereditatem. Et veniens ibi Ieremias invenit locum spelunce et tabernaculum et archam et altare incensi intulit illuc et ostium obstruxit. Et accesserunt quidam simul qui sequebantur ut notarent sibi locum et non potuerunt invenire. Ut autem cognovit Ieremias, culpans illos dixit quod ignotus erit locus donec congreget deus congregationem populi et propitius fiat. Et tunc dominus ostendet hec, et apparebit maiestas domini et nubes erit sicut Moysi manifestabatur, et sicut cum Salomon petiit ut locus magnificaretur magno deo manifestabat hec. Et ut sapientiam habens obtulit sacrificium dedicationis et consummationis templi. Sicut et Moyses orabat ad dominum et descendit ignis de celo et consumpsit holocaustum, eo quod non sit manducatum quod erat pro peccato et consumptum est. Similiter et Salomon viii. diebus celebravit dedicationem. Ferebantur autem in descriptionibus et commentariis Neemie hec eadem, et ut construens bibliothecam congregavit de regionibus libros prophetarum et David, et epistolas regum et de donariis. Similiter autem et Iudas ea que deciderant per bellum quod nobis acciderat congregavit omnia et sunt apud nos. Si ergo desideratis hec, mittite qui perferant vobis. Acturi itaque purificationem scripsimus vobis. Bene ergo facietis si egeritis hos dies. Deus autem qui liberavit populum suum et reddidit hereditatem omnibus et regnum et sacerdotium et sanctificationem sicut promisit in lege, speramus quod cito nostri miserebitur et congregabit de sub celo in locum sanctum. Eripuit enim nos de magnis periculis et locum purgavit. De Iuda vero Machabeo et fratribus eius et templi magni purificatione et de are dedicatione, sed et preliis que pertinent

ad antiochum nobilem et filium eius eupatorem. et de il
luminationibus que de celo facte sunt ad eos qui pro iudeis fortiter
fecerunt. ita ut universam regionem cum pauci essent vindica
rent. et barbaram multitudinem fugarent. et famosissimum
toto orbe templum recuperarent. et civitatem liberarent. ut
leges que abolite erant restituerentur domino cum omni tranquilli
tate propicio facto illis. itemque ab iasone cyreneo .v. libris
comprehensa temptavimus nos uno volumine breviare. Con
siderantes enim multitudinem librorum et difficultatem volenti
bus aggredi narrationes historiarum propter multitudinem rerum
curavimus volentibus quidem legere ut esset animi oblectatio. stu
diosis vero ut facile possint memorie commendare. omnibus autem le
gentibus utilitas conferatur. Et nobis quidem ipsis qui hoc opus brevi
andi causa suscepimus non facilem laborem. immo negotium plenum
vigiliarum et sudoris assumpsimus. Sicut hii qui preparant convi
vium. et querunt aliorum voluntati parere propter multorum
gratiam libenter laborem sustinemus. veritatem quidem de singulis aucto
ribus concedentes. ipsi autem secundum datam formam brevitati
studentes. Sicut enim nove domus architecto de universa
structura curandum est. ei vero qui pingere curat que apta sunt
ad ornatum exquirenda sunt. ita extimandum est in nobis.
Etenim intellectum colligere et ordinare sermonem et curiosius
partes singulas quasque inquirere. historie congruit aucto
ri. brevitatem vero dictionis sectari. et executiones rerum vi
tare. brevianti concedendum est. Hinc ergo narrationem inci
piemus. de prefatione tantum dixisse sufficiat. Stultum etenim est
ante historiam effluere. in ipsa autem historia succingi.
III Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni
pace. leges etiam adhuc optime custodirentur propter onie pon
tificis pietatem. animos odio habentes mala. fiebat ut ipsi
reges et principes summo honore locum dignum ducerent
et templum maximis muneribus illustrarent. ita ut seleucus
asie rex de redditibus suis prestaret omnes sumptus ad ministe
rium sacrificiorum pertinentes. Symon autem de tribu beniamin prepo
situs templi constitutus contendebat obsistente sibi principe sacerdo
tum iniquum aliquid in civitate moliri. Sed cum vincere oniam
non posset venit ad appollonium tharsee filium qui in illo tempore
erat dux celesirie et fenicis. et nuntiavit ei pecuniis in
numerabilibus plenum esse erarium ierosolimis. et communes copi
as immensas esse que non pertinent ad rationem sacrificiorum. esse autem
possibile sub potestate regis cadere universa. Cumque retulisset
appollonius ad regem de pecuniis que delate erant. ille acci
tum heliodorum qui erat super negotia eius. misit cum manda
tis ut predictam pecuniam transportaret. Statimque heliodo
rus iter est aggressus specie quidem quasi per celesiriam et fenicem civita
tes esset peragraturus. re autem vera regis propositum perfecturus.
Sed cum venisset ierosolimam et benigne a summo sacerdote
in civitate esset exceptus. narravit de dato indicio pe
cuniarum. et cuius rei gratia adesset aperuit. Interrogabat
autem si vere hec ita essent. Tunc summus sacerdos ostendit hec depo
sita esse. et victualia viduarum ac pupillorum. quedam vero esse hirca
ni tobie viri valde eminentis in his que detulerat impius symon.
universa autem argenti talenta .cccc. et auri .cc. decipi vero eos qui
credidissent loco et templo quod per universum mundum honoratur
pro sui veneratione et sanctitate impossibile omnino esse. At ille pro his que
habebat in mandatis a rege dicebat omni genere regi ea deferenda.
Constituta autem die intrabat de his heliodorus ordinaturus. Non
modica vero per universam civitatem erat trepidatio. Sacerdotes
autem cum sacerdotalibus stolis ante altare iactaverunt se. et invocabant
de celo eum qui de depositis legem posuit. ut his qui deposuerant
ea salva custodirentur. Iam vero qui videbat summi sacerdotis vultum
mente vulnerabatur. facies enim et color immutatus declarabat
internum animi dolorem. Circumfusa enim erat viro mesticia que
dam. et horror corporis per quem manifestus aspicientibus dolor
cordis eius efficiebatur. Alii etiam congregati de domibus confluebant
publica supplicatione obsecrantes pro eo quod in contemptum locus esset
venturus. Accincteque mulieres ciliciis per pectus per plateas conflue
bant. Sed et virgines que concluse erant procurrebant ad oniam.
alie autem ad muros. quedam vero per fenestras prospiciebant. Univer
se autem protendentes manus in celum deprecabantur. Erat enim mise
ra commixte multitudinis et magni sacerdotis in agone constituti
expectatio. Et hii quidem invocabant omnipotentem deum ut credi
ta sibi his qui crediderant cum omni integritate conservarentur. Heliodorus autem quod
decreverat perficiebat. ipse cum satellitibus suis circa erarium pre
sens. Sed spiritus omnipotentis magnam fecit sue ostensionis evidenti
am. ita ut omnes qui ausi fuerant parere ei ruentes dei virtute
in dissolutionem et formidinem converterentur. Apparuit enim illis quidam
equus terribilem habens sessorem. optimis operimentis adornatus. isque
cum impetu heliodoro priores calces elisit. Qui autem ei sedebat
videbatur arma habere aurea. Alii etiam apparuerunt duo iuve
nes virtute decori. optimi gloria. speciosique amictu qui cir
cumsteterunt eum. et ex utraque parte flagellabant sine intermissione
multis plagis verberantes. Subito autem heliodorus concidit in ter
ram. eumque multa caligine circumfusum rapuerunt. atque in
sella gestatoria positum eiecerunt. Et is qui cum multis cur
soribus et satellitibus predictum ingressus est erarium portabatur
nullo sibi ferente auxilium. manifeste cognita dei virtute.
Et ille quidem per divinam virtutem iacebat mutus. omni spe et sa
lute privatus. Hii autem benedicebant dominum quia magnificabat
locum suum. Et templum quod paulo ante timore ac tumultu
erat plenum. apparente omnipotente domino gaudio et leticia
impletum est. Tunc vero ex amicis heliodori quidam rogabant
confestim oniam ut invocaret altissimum et vitam donaret
ei qui in supremo spiritu erat constitutus. Considerans autem summus
sacerdos ne forte rex suspicaretur maliciam aliquam ex iu
deis circa heliodorum consummatam. obtulit pro salute viri
hostiam salutarem. Cumque summus sacerdos exoraret idem iuve
nes eisdem vestibus amicti astantes heliodoro dixerunt.
Onie sacerdoti gratias age. nam propter eum tibi dominus vitam donavit.
Tu autem a deo flagellatus nuntia omnibus magnalia dei et pote

statem. Et hiis dictis non comparuerunt. Heliodorus autem hostia deo oblata et votis magnis promissis ei qui vivere illi concessit, et Onie gratias agens recepto exercitu repedabat ad regem. Testabatur autem omnibus ea que sub oculis suis viderat opera magni dei. Cum autem rex interrogasset Heliodorum quis esset aptus adhuc semel Ierosolimam mitti, ait: Si quem habes hostem aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, et flagellatum eum recipies, si tamen evaserit. Eo quod in loco vere dei sit quedam virtus. Nam ipse qui habet in celis habitationem, visitator et adiutor est loci illius, et venientes ad malefaciendum percutit ac perdit. Et de heliodoro quidem et erarii custodia ita se res habet.

IIII

Symon autem predictus pecuniarum et patrie delator, male loquebatur de Onia, tamquam ipse Heliodorum instigasset ad hec, et ipse fuisset incentor malorum. Provisoremque civitatis ac defensorem gentis sue et emulatorem legis dei audebat insidiatorem regni dicere. Sed cum inimicicie in tantum procederent, ut etiam per quosdam Symonis necessarios homicidia fierent, considerans Onias periculum contentionis, et Apollonium insanire utpote ducem Celesyrie et Fenicis ad augendam maliciam Symonis, ad regem se contulit, non ut civium accusator, sed communem utilitatem apud semetipsum universe multitudinis considerans. Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Symonem posse cessare a stulticia sua. Sed post Seleuci vite excessum, cum suscepisset regnum Antiochus qui nobilis appellabatur, ambiebat Iason frater Onie summum sacerdotium, adito rege promittens ei argenti .lx. et .ccc. talenta, et ex redditibus aliis talenta .lxxx. Super hec promittebat et alia .cl. si potestati eius concederetur gimnasium et ephebiam sibi constituere, et eos qui Ierosolimis erant Antiochenos scribere. Quod cum rex annuisset et obtinuisset principatum, statim ad gentilem ritum contribules suos transferre cepit. Et amotis hiis que humanitatis causa Iudeis a regibus constituta erant, per Iohannem patrem Eupolemi, qui apud romanos de amicicia et societate functus est legatione, legitima civium iura destituens, prava instituta sanciebat. Etenim ausus est sub ipsa arce gimnasium constituere, et optimos quosque epheborum in lupanaribus ponere. Erat autem hoc non inicium sed incrementum quoddam et profectus gentilis et alienigene conversationis, propter impii et non sacerdotis Iasonis nepharium et inauditum scelus. Ita ut sacerdotes iam non circa altaris officia dediti essent, sed contempto templo et sacrificiis neglectis festinarent participes fieri palestre et prebitionis eius iniuste, et in exerciciis disci. Et patrios quidem honores nichil habentes, grecas glorias optimas arbitrabantur. Quarum gratia periculosa eos contentio habebat, et eorum instituta emulabantur, ac per omnia hiis consimiles esse cupiebant, quos hostes et peremptores habuerant. In leges enim divinas impie agere impune non cedit, sed hoc sequens tempus declarabit. Cum autem quinquennalis agon Tyro celebraretur, et rex presens esset, misit Iason facinorosus ab Ierosolimis viros peccatores portantes argenti didragmas .ccc. in sacrificium Herculis, quas postulaverunt hii qui asportaverant ne in sacrificiis erogarentur, quia non oporteret, sed in alios sumptus eas deputari. Sed hec oblata sunt quidem ab eo qui miserat in sacrificium Herculis, propter presentes autem date sunt in fabricam navium triremium. Misso autem Apollonio in Egypto Nesthei filio propter primates Philometoris regis, cum cognovisset Antiochus alienum se a negociis regni effectum, propriis utilitatibus consulens profectus inde venit Ioppen, et inde Ierosolimam. Et magnifice ab Iasone et civitate susceptus, cum facularum luminibus et laudibus ingressus est, et inde in Feniciem exercitum convertit. Et post triennii tempus misit Iason Menelaum supradicti Symonis fratrem portantem pecunias regi, et de negociis necessariis responsa perlaturum. At ille commendatus regi cum magnificasset faciem potestatis eius, in semetipsum retorsit summum sacerdotium, superponens Iasoni talenta argenti .ccc. Acceptisque a rege mandatis venit, nichil quidem habens dignum sacerdotio, animos vero crudelis tyranni et fere belue iram gerens. Et Iason quidem qui proprium fratrem captivaverat, ipse deceptus profugus in Ammanitem expulsus est regionem. Menelaus autem principatum quidem obtinuit, de pecuniis vero regi promissis nichil agebat, cum exactionem faceret Sostratus qui arci erat prepositus. Nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat. Quam ob causam utrique ad regem sunt evocati. Et Menelaus amotus est a sacerdotio, succedente Lisimacho fratre eius. Sostratus autem prelatus est Cypriis. Et cum hec agerentur, contigit Tarsenses et Mallotes seditionem movere, eo quod Antiochidi concubine regis dono essent dati. Festinanter itaque rex venit sedare illos, relicto suffecto uno ex comitibus suis Andronico. Ratus autem Menelaus accepisse se tempus opportunum, aurea quedam vasa ex templo furatus donavit Andronico, et alia vendiderat Tyro et per vicinas civitates. Quod cum certissime cognovisset Onias, arguebat eum, ipse in loco tuto se continens Antiochie secus Daphnen. Unde Menelaus accedens ad Andronicum rogabat ut Oniam interficeret. Qui cum venisset ad Oniam et datis dextris cum iureiurando, quamvis esset ei suspectus, suasisset de asilo procedere, statim eum peremit, non veritus iusticiam. Ob quam causam non solum Iudei, sed alie quoque nationes indignabantur, et moleste ferebant de nece tanti viri iniusta. Sed regressum regem de Cilicie locis adierunt Iudei apud Antiochiam, simul et Greci, conquerentes de iniqua nece Onie. Contristatus itaque animo Antiochus propter Oniam et flexus ad misericordiam, lacrimas fudit, recordatus defuncti sobrietatem et modestiam. Accensisque animis Andronicum purpura exutum circumduci per totam civitatem iubet, et in eodem loco quo in Oniam impietatem commiserat, sacrilegum vita privari, domino illi dignam penam retribuente. Multis autem

Multis autem sacrilegiis in templo a lisimacho commissis menelai consilio, et divulgata fama, congregata est multitudo adversus lisimachum multo iam auro exportato. Turbis autem insurgentibus, et animis ira repletis, lisimachus armatis fere tribus millibus, iniquis manibus uti coepit, duce quodam tyranno aetate pariter et dementia provecto. Sed ut intellexerunt conatum lisimachi, alii lapides, alii fustes validos arripuere: quidam vero cinerem in lisimachum iecere. Et multi quidem vulnerati, quidam autem et prostrati, omnes vero in fugam conversi sunt: ipsum etiam sacrilegum secus aerarium interfecerunt. De his ergo coepit iudicium adversus menelaum agitari. Et cum venisset rex Tyrum, ad ipsum negotium detulerunt missi tres viri a senioribus. Et cum superaretur menelaus, promisit ptholomeo multas pecunias dare ad suadendum regem. Itaque ptholomeus in quodam atrio positum quasi refrigerandi gratia regem adiit, et a sententia deduxit: et menelaum quidem universae malitiae reum criminibus absolvit: miseros autem, qui etiam si apud Scythas causam dixissent, innocentes iudicarentur, hos morte damnavit. Cito ergo iniustam poenam dederunt, qui pro civitate et populo et sacris vasis causam prosecuti sunt. Quamobrem Tyrii quoque indignati, erga sepulturam eorum liberalissimi extiterunt. Menelaus autem propter eorum qui in potentia erant avaritiam permanebat in potestate, crescens in malitia ad insidias civium.

V

Eodem tempore antiochus secundam profectionem paravit in egyptum. Contigit autem per universam iherosolimam civitatem diebus quadraginta videri per aera equites discurrentes, auratas stolas habentes, et hastis quasi cohortes armatas, et cursus equorum per ordines digestos, et congressiones fieri cominus, et scutorum motus, et galeatorum multitudinem gladiis districtis, et telorum iactus, et aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti. Sed cum falsus rumor exisset, tamquam vita excessisset antiochus, assumptis iason non minus mille viris, repente aggressus est civitatem: et civibus ad murum convolantibus, ad ultimum apprehensa civitate, menelaus fugit in arcem. Iason vero non parcebat in caede civibus suis, nec cogitabat prosperitatem adversus cognatos malum esse maximum, arbitrans hostium et non civium se trophaea capturum. Et principatum quidem non obtinuit, finem vero insidiarum suarum confusionem accepit, et profugus iterum abiit in ammanitem regionem. Ad ultimum in exitium sui conclusus ab aretha arabum tyranno, fugiens de civitate in civitatem, omnibus odiosus, ut refuga legum, et execrabilis, ut patriae et civium hostis, in egyptum extrusus est: et qui multos de patria sua expulerat, peregre periit, lacedemonas profectus, quasi pro cognatione ibi refugium habiturus: et qui insepultos multos abiecerat, ipse et illamentatus et insepultus abicitur, sepultura neque peregrina usus, neque patrio sepulcro participans. His ita gestis, suspicatus est rex societatem deserturos iudeos: et ob hoc profectus ex egypto efferatis animis, civitatem quidem armis cepit. Iussit autem militibus interficere, nec parcere occursantibus, et per domos ascendentes trucidare. Fiebant ergo caedes iuvenum ac seniorum, mulierum et natorum exterminia, virginumque et parvulorum neces. Erant autem toto triduo octoginta millia interfecti, quadraginta millia vincti, non minus autem venundati. Sed nec ista sufficiunt: ausus est etiam intrare templum universa terra sanctius, menelao duce, qui legum et patriae fuit proditor: et scelestis manibus sumens sancta vasa, quae ab aliis regibus et civitatibus erant posita ad ornatum loci et gloriam, contrectabat indigne et contaminabat. Ita alienatus mente antiochus non considerabat quod propter peccata habitantium civitatem modicum deus fuerat iratus: propter quod et accidit circa locum despectio: alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos, sicut heliodorus, qui missus est a seleuco rege ad expoliandum aerarium, et hic statim adveniens flagellatus et repulsus utique fuisset ab audacia. Verum non propter locum gentem, sed propter gentem locum deus elegit. Ideoque et ipse locus particeps factus est populi malorum, postea autem fiet socius et bonorum: et qui derelictus in ira dei omnipotentis est, iterum in magni domini reconciliatione cum magna gloria exaltabitur. Igitur antiochus mille et octingentis ablatis de templo talentis, velociter antiochiam regressus est, existimans se prae superbia terram ad navigandum, pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem. Reliquit autem et praepositos ad affligendam gentem: ierosolimis quidem philippum genere frigem, moribus crudeliorem eo ipso a quo constitutus est: in garizim autem andronicum et menelaum, qui gravius quam ceteri imminebant civibus. Cumque appositus esset contra iudeos, misit odiosum principem appollonium cum exercitu viginti et duobus millibus, praecipiens ei omnes perfectae aetatis interficere, mulieres ac iuvenes vendere. Qui cum venisset ierosolimam, pacem simulans quievit usque ad diem sanctum sabbati: et tunc feriatis iudeis arma capere suis praecepit. Omnesque qui ad spectaculum processerant trucidavit: et civitatem cum armatis discurrens ingentem multitudinem peremit. Iudas autem machabeus, qui decimus fuerat, secesserat in desertum locum, ibique inter feras vitam in montibus cum suis agebat: et foeni cibo vescentes demorabantur, ne participes essent coinquinationis.

VI

Sed non post multum temporis misit rex senem quendam antiochenum, qui compelleret iudeos ut se transferrent a patriis et dei legibus: contaminare etiam quod in ierosolimis erat templum, et cognominare iovis olimpii: et in garizim, prout erant hi qui locum inhabitabant, iovis hospitalis. Pessima autem et universis gravis erat malorum incursio. Nam templum luxuria et comessationibus gentium erat plenum, et scortantium cum meretricibus, sacratisque aedibus mulieres se ultro ingerebant, intro ferentes ea quae non licebat. Altare etiam plenum erat illicitis, quae legibus prohibebantur. Neque sabbata custodiebantur, neque dies sollemnes patrii servabantur, nec simpliciter se quisquam iudeum esse confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia: et cum liberi sacra celebrarentur, cogebantur hedera coronati libero circuire. Decretum autem exiit in proximas gentilium civitates, suggerentibus pthelomeis, ut pari modo et ipsi adversus iudeos agerent ut sacrificarent: eos autem qui nollent transire ad instituta gentium, interficerent. Erat ergo videre miseriam. Duae enim mulieres delatae sunt natos suos circumcidisse: quas infantibus ad ubera suspensis, cum publice per

tarum ædium confugissent, per muros præcipitati sunt. Alii vero ad proximas
cavernas speluncas, et latenter sabbati diem celebrantes, cum indicati
essent Philippo, igne (flammis) succensi sunt eo quod verebantur propter religionem
et observantiam sabbati sibimet manu auxilium ferre. Obse-
cro autem eos qui hunc librum lecturi sunt ne abhorrescant propter adversos casus,
sed reputent ea que acciderunt non ad interitum sed ad correctionem generis
esse nostri. Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere sed statim
ultiones adhibere magni beneficii est indicium. Non enim sicut in aliis na-
tionibus dominus patienter expectat, ut eas cum iudicii dies venerit in
plenitudine peccatorum puniat, ita et in nobis statuit ut peccatis
nostris in finem devolutis ita demum in nos vindicet. Propter quod
numquam quidem a nobis misericordiam suam amovet, corripiens vero in adversis
plebem suam non derelinquit. Sed hec nobis ad commonitionem legentium
dicta sint paucis. Jam autem veniendum est ad narrationem. Igitur
Eleazarus unus de primoribus scribarum, vir etate provectus et vultu decore
aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare.
At ille gloriosam magis mortem quam odibilem vitam comple-
ctens voluntarie preibat ad supplicium. Intuens autem quemadmodum
oporteret accedere, patienter sustinens, destinavit non admitte-
re illicita propter vite amorem. Hii autem qui astabant iniqua miseratione
commoti propter antiquam viri amicitiam, tollentes eum secreto
rogabant afferri carnes quibus vesci ei licebat, et simularet
manducasse sicut rex imperaverat de sacrificii carnibus, ut
hoc facto a morte liberaretur, et propter veterem amicitiam hanc in
eo faciebant humanitatem. At ille cogitare cepit etatis
ac senectutis sue eminentiam dignam et ingenitam nobilitatis
caniciem, atque a puero optime conversationis, et secundum sanctam et a deo
conditam legis constitutionem. Respondit cito, dicens premitti se velle in infer-
num. Non enim etati nostre dignum est fingere inquit, ut multi ado-
lescentium arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad
vitam alienigenarum, et ipsi propter meam simulationem et propter modicum
corruptibilis vite decipiantur, et per hoc maculam atque execra-
tionem mee senectuti conquiram. Nam et si in presenti tempore suppli-
ciis hominum eripiar, sed manum omnipotentis nec vivus nec defunc-
tus effugiam. Quamobrem viriliter vita excedendo senectute quidem
dignus apparebo, adolescentibus autem exemplum forte relinquam,
si prompto animo et forti pro gravissimis et sanctissimis legibus honesta
morte perfungar. His dictis confestim ad supplicium trahe-
batur. Hii autem qui eum ducebant et paulo ante fuerant mitio-
res in iram conversi sunt propter sermones ab eo dictos quos illi per arrogan-
tiam prolatos arbitrabantur. Sed cum plagis perimeretur inge-
muit et dixit: Domine qui habes sanctam scientiam manifeste tu scis
quia cum a morte possem liberari, duros corporis sustineo dolores,
secundum animam vero propter timorem tuum libenter hec patior. Et iste quidem
hoc modo vita decessit, non solum iuvenibus sed et universe genti
memoriam mortis sue ad exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens.

VII

Contigit autem et
fratres vii cum matre apprehensos compelli a rege contra fas
ad carnes porcinas flagris et taureis cruciatos. Unus autem
ex illis qui erat primus sic ait: Quid queris et quid vis discere
a nobis? Parati sumus mori magis quam patrias dei leges prevaricari. Ira-
tus itaque rex iussit sartagines et ollas eneas succendi. Quibus statim
succensis iussit ei qui prior fuerat locutus amputari linguam, et cute
capitis abstracta, summas quoque manus ei et pedes precidi, ceteris eius fratribus
et matre inspicientibus. Et cum iam per omnia inutilis factus esset, iussit
ignem admoveri, et adhuc spirantem torreri in sartagine.
In qua cum diu cruciaretur, ceteri una cum matre invicem se hortabantur
mori fortiter dicentes: Dominus deus aspiciet veritatem et consolabitur in nobis,
quemadmodum in protestatione cantici declaravit Moyses: Et in servis
suis consolabitur. Mortuo itaque primo illo hoc modo, sequentem deducebant
ad illudendum. Et cute capitis eius cum capillis detracta interrogabant
si manducaret priusquam in toto corpore per membra singula puni-
retur. At ille respondens patria voce dixit: Non faciam. Propter quod
et iste sequenti loco primi tormenta suscepit. Et in ultimo spiritu con-
stitutus ait: Tu quidem scelestissime in presenti vita nos perdis,
sed rex mundi nos defunctos pro suis legibus in eterne vite resurre-
ctione suscitabit. Post hunc tertius illuditur, et linguam postulatus
cito protulit, et manus constanter extendit, et cum fiducia ait: E celo
ista possideo, sed propter dei leges nunc hec ipsa despicio, quoniam ab ipso me
ea recepturum spero. Ita ut rex et qui cum ipso erant mirarentur
adolescentis animum quod tamquam nihilum duceret cruciatus. Et hoc ita
defuncto quartum similiter vexabant torquentes. Et cum iam esset ad
mortem sic ait: Potius est ab hominibus morti datos spem expectare
a deo iterum ab ipso resuscitandos. Tibi enim resurrectio ad vitam
non erit. Et cum admovissent quintum vexabant eum. At ille re-
spiciens in eum dixit: Potestatem inter homines habens, cum sis corrupti-
bilis, facis quod vis. Noli autem putare genus nostrum a deo esse derelictum.
Patienter sustine et videbis magnam potestatem ipsius, qualiter te et semen tuum
torquebit. Post hunc ducebant et sextum. Et is incipiens mori sic
ait: Noli frustra errare. Nos enim propter nosmetipsos hec patimur pec-
cantes in deum nostrum, et digna admiratione facta sunt in nobis. Tu autem
ne existimes tibi impune futurum, quod contra deum pugnare temptaveris.
Supra modum autem mater mirabilis et bonorum memoria digna, que pere-
untes vii filios sub unius diei tempore conspiciens bono animo fere-
bat propter spem quam in deum habebat. Singulos illorum hortabatur patria
voce fortiter repleta sapientia. Et feminee cogitationi masculinum
animum inserens dixit ad eos: Nescio qualiter in utero meo apparuistis.
Neque enim ego spiritum et animam donavi vobis et vitam, et singulorum membra
non ego ipsa compegi, sed enim mundi creator qui formavit hominis nati-
vitatem, quique omnium invenit originem, et spiritum vobis cum misericordia red-
det et vitam, sicut nunc vosmetipsos despicitis propter leges eius. An-
tiochus autem contempni se credens simul et exprobrantis voce despecta,
cum adhuc adolescentior superesset, non solum verbis hortabatur, sed et iu-
ramento affirmabat divitem se et beatum facturum, et translatum
a patriis legibus amicum habiturum, et res necessarias prebiturum. Sed cum
ad hec adolescens nequaquam inclinaretur, vocavit rex matrem
et suadebat ut adolescenti fieret in salutem. Cum autem verbis multis
eam esset hortatus, promisit se suasuram filio suo. Itaque inclina-
ta ad illum, irridens crudelem tyrannum, ait patria voce: Fili
miserere mei, que te in utero decem menses portavi, et lac triennium

dedi et alui et in etatem istam perduxi. Peto, nate, ut aspicias celum et terram et omnia que in eis sunt, et intelligas quia ex nichilo fecit ea deus, et hominum genus. Ita fiet ut non timeas carnificem istum, sed dignus fratribus tuis particeps effectus suscipe mortem, ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. Cum hec illa adhuc diceret, ait adolescens: Quem sustinetis? Non obedio precepto regis, sed legis precepto que data est nobis per moysen. Tu vero qui omnis malicie inventor factus es in hebreos, non effugies manum dei. Nos enim pro peccatis nostris hec patimur. Et si nobis propter increpationem dominus noster modicum iratus est, sed iterum reconciliabitur servis suis. Tu autem, o scelerate et omnium hominum flagitiosissime, noli frustra extolli vanis spebus in servos eius inflammatus. Nondum enim dei omnipotentis et omnia inspicientis iudicium effugisti. Nam fratres mei modico nunc dolore sustentato sub testamento eterne vite effecti sunt; tu vero iudicio dei iustas superbie penas solves. Ego autem sicut et fratres mei animam et corpus meum trado pro patriis legibus, invocans deum maturius genti nostre propitium fieri, teque cum tormentis et verberibus confiteri quod ipse est deus solus. In me vero et in fratribus meis desinet omnipotentis ira, que super omne genus nostrum iuste superducta est. Tunc rex accensus ira in hunc super omnes crudelius desevit, indigne ferens derisum se. Et hic itaque mundus obiit, per omnia in domino confidens. Novissime autem et mater consummata est. Igitur de sacrificiis et de nimiis crudelitatibus satis dictum est.

VIII

Iudas vero machabeus et qui cum ipso erant introibant latenter in castella, et convocantes cognatos et eos qui permanserant in iudaismo assumentes eduxerunt ad se vi. milia virorum. Et invocabant dominum ut respiceret in populum qui ab omnibus calcabatur, et misereretur templo quod contaminabatur ab impiis; misereretur etiam et exterminio civitatis que esset illico complananda, et vocem sanguinis ad se clamantis audiret; memoraretur quoque iniquissimas mortes innocentium parvulorum et blasphemias nomini suo illatas, et indignaretur super his. At machabeus congregata multitudine intolerabilis gentibus efficiebatur. Ira enim domini in misericordiam conversa est. Et superveniens castellis et civitatibus improvisus succendebat eas, et opportuna loca occupans non paucas hostium strages dabat. Maxime autem noctibus ad huiusmodi excursus ferebatur, et fama virtutis eius ubique diffundebatur. Videns philippus virum ad profectum venire, ac frequentius res ei prospere cedere, ad ptholomeum ducem celesirie et fenicis scripsit ut auxilium ferret regis negotiis. At ille velociter misit nichanorem patrocli de primoribus amicum, datis ei permixtis gentibus armatis non minus xx. milibus, ut universum iudeorum genus deleret, adiuncto ei et gorgia viro militari. Constituit autem nichanor regi ut tributum quod romanis erat dandum duo milia talenta de captivitate iudeorum suppleret. Statimque ad maritimas civitates misit convocans ad coemptionem iudaicorum mancipiorum, promittens se xc. mancipia talento distracturum, non respiciens ad vindictam que eum esset ab omnipotente consecutura. Iudas autem ut comperit indicavit his qui secum erant iudeis nichanoris adventum. Ex quibus quidam formidantes et non credentes dei iusticie in fugam vertebantur. Alii vero si quid eis supererat vendebant, simulque dominum deprecabantur ut eriperet eos ab impio nichanore qui eos prius quam cominus veniret vendiderat; et si non propter eos, vel propter testamentum quod erat ad patres eorum, et propter invocationem sancti et magnifici nominis eius super ipsos. Convocatis autem machabeus vii. milibus qui cum ipso erant, rogabat ne hostibus reconciliarentur, neque metuerent inique venientium adversum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderent ante oculos habentes contumeliam que in locum sanctum ab his iniuste esset illata, itemque et ludibrio habite civitatis iniuriam, adhuc autem et veterum instituta convulsa. Nam illi quidem armis confidunt, ait, simul et audacia; nos autem in omnipotente domino qui potest et venientes adversum nos et universum mundum uno nutu delere confidimus. Admonuit autem eos et de auxiliis dei que facta sunt erga parentes, et quod sub sennacherib c.lxxx.v. milia perierunt, et de prelio quod eis adversus galatas fuit in babilonia, ut omnes ad rem venientes, macedonibus sociis hesitantibus, ipsi vi. milia soli peremerint c.xx. milia, propter auxilium illis datum de celo, et beneficia pro his plurima consecuti sunt. His verbis constantes effecti sunt et pro legibus et patria mori parati. Constituit itaque fratres suos duces utrique ordini, symonem et iosephum et ionatham, subiectis unicuique mille et quingentis. Ad hoc et ab esdra lecto sancto libro, et dato signo adiutorii dei, in prima acie ipse dux commisit cum nichanore. Et facto illi adiutore omnipotente, supra ix. milia hominum interfecerunt, maiorem autem partem exercitus nichanoris vulneribus debilem factam fugere compulerunt. Pecuniis vero eorum qui ad emptionem ipsorum venerant sublatis, ipsos usquequaque persecuti sunt; et reversi sunt hora conclusi. Nam erat ante sabbatum, quam ob causam non perseveraverunt insequentes. Arma autem ipsorum et spolia congregantes, sabbatum agebant benedicentes dominum qui liberavit eos in isto die, misericordie initium stillans in eos. Post sabbatum vero debilibus et orphanis et viduis diviserunt spolia, et residua ipsi cum suis habuere. His ita gestis et communi ab omnibus facta obsecratione misericordem dominum postulabant ut in finem servis suis reconciliaretur. Et ex his qui cum timotheo et bacchide erant contra se contendentes, super xx. milia interfecerunt, et munitiones excelsas obtinuerunt, et plures predas diviserunt, equam portionem debilibus, pupillis et viduis, sed et senioribus facientes. Et cum arma eorum collegissent, diligenter omnia composuerunt in locis opportunis; residua autem spolia ierosolimam detulerunt. Et philarchen qui cum timotheo erat interfecerunt, virum scelestum qui in multis iudeos afflixerat. Et cum epinicia agerent in ierosolimis, eos qui sacras ianuas incenderant, id est callistenem, cum in quodam domicilio refugisset, incenderunt, digna ei mercede pro impietatibus reddita. Facinorosissimus autem nichanor qui mille negotiatores ad iudeorum venditionem

adeptus. Humiliatus auxilio domini ab his quos nullos existimabat. deposita veste glorie per mediterranea fugiens solus venit antiochiam. summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus. Et qui promiserat romanis se tributum restituturum de captivitate ierosolimorum. predicabat nunc protectorem deum habere iudeos. et ob ipsum invulnerabiles esse. eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

IX

Eodem tempore antiochus inhoneste revertebatur de perside. Intraverat enim in eam que dicitur persipolis. et temptavit spoliare templa et civitatem opprimere. sed multitudine ad arma concurrente in fugam versi sunt. et ita contigit ut antiochus post fugam turpiter rediret. Et cum venisset circa ecbathan, recognovit que erga nichanorem et timotheum gesta sunt. Elatus autem in ira arbitrabatur se iniuriam eorum qui se fugaverant posse in iudeos retorquere. Ideoque iussit agitari currum suum sine intermissione agens iter celesti eum iudicio perurgente. eo quod ita superbe locutus est venturum se ierosolimam et congeriem sepulcri iudeorum eam facturum. Sed qui universa conspicit dominus deus israel percussit eum insanabili et invisibili plaga. Ut enim finivit hunc ipsum sermonem apprehendit eum dolor dirus viscerum. et amara internorum tormenta. et quidem satis iuste quippe qui multis et novis cruciatibus aliorum torserat viscera. licet ille nullo modo a sua malitia cessaret. Super hec superbia repletus ignem spirans animo in iudeos. et precipiens accelerari negotium. contigit illum impetu euntem de curru cadere. et gravi corporis collisione membra vexari. Isque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare supra humanum modum superbia repletus. et montium altitudines in statera appendere. nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur. manifestam dei virtutem in semetipso contestans. ita ut de corpore impii vermes scaturirent. ac viventis in doloribus carnes eius effluerent. odore etiam illius ac fetore exercitus gravaretur. Et qui paulo ante sidera celi contingere se arbitrabatur. eum nemo poterat propter intolerabilem fetorem portare. Hinc igitur cepit ex gravi superbia deduci ad agnitionem sui divina admonitus plaga per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. Et cum nec ipse iam fetorem suum ferre posset ait. Iustum est subditum esse deo et mortalem non paria deo sentire. Orabat autem hic scelestus dominum a quo non esset misericordiam consecuturus. Et civitatem ad quam festinans veniebat ut eam ad solum deduceret ac sepulcrum congestorum faceret nunc optat liberam reddere. Et iudeos quos nec sepultura quidem dignos se habiturum sed avibus ac feris diripiendos traditurum. et cum parvulis exterminaturum se dixerat. equales nunc atheniensibus facturum pollicetur. templum et sanctum quod prius expoliaverat optimis donis ornaturum. et sancta vasa multiplicaturum. et pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis prestaturum. super hec et iudeum futurum. et omnem locum terre perambulaturum. et predicaturum dei potestatem. Sed non cessantibus doloribus supervenerat enim in eum iustum dei iudicium desperans scripsit ad iudeos in modum deprecationis epistolam hanc continentem. Optimis iudeis civibus plurimam salutem. et bene valere et felices esse. rex et princeps antiochus. Si bene valetis et filii vestri. et ex sententia vobis cuncta sunt. maximas gratias agimus. Et ego in infirmitate constitutus. vestri autem benigne memor. reversus de persidis locis et infirmitate gravi apprehensus necessarium duxi pro communi utilitate curam habere. non desperans memetipsum. sed spem multam habens effugiendi infirmitatem. Respiciens autem quod et pater meus quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum ostendit qui post se susciperet principatum. ut si quid contrarium accideret aut difficile nuntiaretur. scientes hii qui in regionibus erant cui esset rerum summa derelicta non turbarentur. Ad hec considerans de proximo potentes quosque et vicinos temporibus insidiantes et eventum expectantes. designavi filium meum antiochum regem quem sepe recurrens in superiora regna multis vestrum commendabam. et scripsi ad eum que subiecta sunt. Oro itaque vos et peto memores beneficiorum publice et privatim ut unusquisque conservet fidem ad me et ad filium meum. Confido enim eum modeste et humane acturum. et sequentem propositum meum communem vobis fore. Igitur homicida et blasphemus pessime percussus. et ut alios ipse tractaverat peregre in montibus miserabili obitu vita functus est. Transferebat autem corpus philippus collactaneus eius. Qui metuens filium antiochi ad ptolomeum philometorem in egyptum abiit.

X

Machabeus autem et qui cum illo erant domino se protegente templum quidem et civitatem recepit. aras autem quas alienigene per plateas struxerant. itemque delubra demolitus est. et purgato templo aliud altare fecerunt. et de ignitis lapidibus igne concepto obtulerunt sacrificia post biennium. et incensum et lucernas et panes propositionis posuerunt. Quibus gestis rogabant dominum prostrati in terra ne amplius malis talibus inciderent. sed et si quando peccassent ab ipso mitius corriperentur. et non barbaris ac blasphemis hominibus traderentur. Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat. contigit ea die purgationem fieri. xx. et v. mensis qui fuit casleu. et cum letitia diebus viii. egerunt in modum tabernaculorum. recordantes quod ante modicum tempus diem sollempnem tabernaculorum in montibus more bestiarum egerant. Propter quod tyrsos et ramos virides et palmas preferebant ei qui prosperavit mundari locum suum. et decreverunt communi precepto et decreto universe genti iudeorum omnibus annis dies istos agere. Et antiochi quidem qui appellatus est nobilis vite excessus ita se habuit. Nunc autem de eupatore antiochi filio impii que gesta sunt narrabimus breviantes mala que in bellis gesta sunt. Hic enim suscepto regno constituit super negotia regni lisiam quemdam fenicis et syrie militie principem. Nam ptholomeus qui dicebatur macer tenax iusti erga iudeos esse instituit. et precipue propter iniquitatem que facta erat in eos. et pacifice agere cum eis. Sed ob hoc accusatus ab amicis apud eupatorem. cum frequenter et proditor audiret eo quod cyprum creditam a philometore deseruisset et ad antiochum nobilem translatus et ab eo recessisset veneno vitam finivit. Gorgias autem cum esset dux locorum assumptis advenis frequenter iudeos debellabat. Iudei vero qui tenebant opportunas munitiones fugatos ab ierosolimis suscipiebant. et bellare temptabant. Hii vero qui cum machabeo erant per orationes dominum rogantes ut esset adiutor impetum fecerunt in munitiones ydumeorum. multaque vi insistentes loca obtinuerunt. occurrentes interfecerunt. et omnes simul non minus a. xx. milia occi

derunt. Quidam cum fugissent in duas turres valde muni-
tas omnem apparatum ad repugnandum habentes, Machabeus ad
eorum expugnationem relicto Symone et Iosepho eisque qui cum
ipsis erant satis multis, ipse ad eas que amplius urgebant pug-
nas conversus est. Hii vero qui cum Symone erant cupiditate ducti
a quibusdam qui in turribus erant suasi sunt pecunia, et lxx. milibus di-
dragmarum acceptis dimiserunt quosdam effugere. Cum autem Ma-
chabeo nuntiatum esset quod factum est, congregatis principibus populi accu-
savit quod pecunia fratres vendidissent adversariis eorum dimis-
sis. Hos igitur proditores factos interfecit, et confestim duas turres
occupavit. Armis autem ac manibus prospere agendo in duabus
munitionibus plus quam xx. milia peremit. Timotheus autem qui prius a
Iudeis fuerat superatus, convocato exercitu peregrine multitudinis,
et congregato equitatu Asiano advenit quasi armis Iudeam capturus.
Machabeus autem et qui cum ipso erant, appropinquante illo deprecabantur Dominum, in-
capite terra aspersi, lumbosque ciliciis precincti, ad altaris
crepidinem provoluti, ut sibi propitius, inimicis autem eorum esset inimicus,
et adversariis adversaretur, sicut lex dicit. Et ita post orationem sumptis
armis, longius de civitate procedentes, et proximi hosti-
bus effecti resederunt. Primo autem solis ortu utrique commiserunt: isti quidem vi-
ctorie et prosperitatis sponsorem cum virtute Dominum habentes; il-
li autem ducem belli animum habebant. Sed cum vehemens pugna esset,
apparuerunt adversariis de celo viri v. in equis frenis au-
reis decori, ducatum Iudeis prestantes, ex quibus duo Macha-
beum medium habentes, armis suis circumseptum incolumem conser-
vabant; in adversarios autem tela et fulmina iaciebant, ex quo et
cecitate confusi et repleti perturbatione cadebant. Interfecti sunt
autem xx. milia d. et equites dc. Timotheus autem confugit in Gazara
presidium munitum, cui preerat Chereas. Machabeus autem et qui cum eo
erant letantes obsederunt presidium diebus iiii. At hii qui intus
erant loci firmitate confisi, supra modum maledicebant,
et sermones nefarios iactabant. Sed cum dies quinta illucesceret,
xx. iuvenes ex his qui cum Machabeo erant, accensi animis
propter blasphemiam, viriliter accesserunt ad murum, et feroci animo
incedentes ascendebant. Sed et alii similiter ascendentes turres
portasque succendere aggressi sunt, atque ipsos maledicos vivos
cremare. Per continuum autem biduum presidio vastato, Timothe-
um occultantem se in quodam repertum loco peremerunt, et fratrem eius
Cetran et Apollofanem occiderunt. Quibus gestis in ymnis et
confessionibus benedicebant Dominum, qui magna fecit in Israel,
et victoriam illis dedit. XI

Sed parvo post tempore Lisias procurator regis et propin-
quus ac negociorum prepositus, graviter ferens de his
que acciderant, congregatis lxxx. milibus, et equitatu universo venie-
bat adversus Iudeos, existimans se civitatem quidem gentibus
habitaculum facturum, templum vero in pecunie questum sicut cetera delubra
gentium habiturum, et per singulos annos venale sacerdotium nequaquam
recogitans Dei potentiam, sed mente effrenatus in multitudine pe-
ditum, et in milibus equitum, et in octogintis elephantis con-
fidebat. Ingressus autem Iudeam, et appropians Bethsure que erat
in angusto loco ab Ierosolima intervallo v. stadiorum, illud presi-
dium expugnabat. Ut autem Machabeus et qui cum eo erant cogno-
verunt expugnari presidia, cum fletu et lacrimis rogabant
Dominum, et omnis turba simul, ut bonum angelum mitteret ad salu-
tem Israel. Et ipse primus Machabeus sumptis armis, ceteros adhorta-
tus est simul secum periculum subire, et ferre auxilium fratribus suis.
Cumque pariter prompto animo procederent ab Ierosolimis, apparuit pre-
cedens eos eques in veste candida, armis aureis hastam vi-
brans. Tunc omnes simul benedixerunt misericordem Dominum, et
convaluerunt animis, non solum homines, sed et bestias ferocissimas, et muros
ferreos parati penetrare. Ibant igitur prompti de celo habentes adiu-
torem, et miserantem eos Dominum. Leonum autem more im-
petu irruentes in hostes, prostraverunt ex eis xi. milia peditum, et equitum
milia sexcentos: universos autem in fugam verterunt. Plures vero ex
eis vulnerati nudi evaserunt. Sed et ipse Lisias turpiter fugiens
evasit. Et quia non insensatus erat, secum ipse reputans factam er-
ga se diminutionem, et intelligens invictos esse Iudeos, Dei
omnipotentis auxilio innitentes, misit ad eos, promisitque con-
sensurum se omnibus que iusta sunt, et regem compulsurum a-
micum fieri. Annuit autem Machabeus precibus Lisie, in omnibus
utilitati consulens. Et quecumque Machabeus scripsit Lisie de Iudeis,
ea rex concessit. Nam erant scripte Iudeis epistole a Lisia quidem hunc
modum continentes. Lisias populo Iudeorum salutem. Iohannes et Abesalon qui
missi fuerant a vobis, postulabant ut ea que per eos significabantur
implerem. Quecumque igitur regi potuerunt perferri, exposui, et que res
permittebat concessi. Si igitur in negotiis fidem conservaveritis, et deinceps
bonorum vobis causa esse temptabo. De ceteris autem per singula verbo mandavi
et istis et his qui a me missi sunt colloqui vobiscum. Bene valete.
Anno c. l. viii. dioscoro die mensis xx. et iiii. Regis autem episto-
la ita continebat. Rex Antiochus Lisie fratri salutem. Patre nostro inter deos
translato, nos volentes eos qui sunt in regno nostro sine tumultu
agere, et rebus suis adhibere diligentiam, audivimus Iudeos non
consensisse patri ut transferrentur ad ritum Grecorum, sed tene-
re velle suum institutum, ac propterea postulare concedi sibi legi-
tima sua. Volentes igitur hanc quoque gentem quietam esse, statu-
entes iudicavimus templum restitui illis, ut agerent secundum ma-
iorum suorum consuetudinem. Bene igitur feceris si miseris ad eos et
dexteram dederis, ut cognita nostra voluntate bono animo sint,
et utilitatibus propriis deserviant. Ad Iudeos autem regis epistola ta-
lis erat. Rex Antiochus senatui Iudeorum et ceteris Iudeis salutem.
Si valetis, sic estis ut volumus, sed et ipsi bene valemus. Adiit
nos Menelaus dicens velle vos descendere ad vestros qui sunt apud
nos. His igitur qui commeant usque ad diem xxx. mensis Xanthici
damus dextras securitatis, ut Iudei utantur cibis et legibus
suis sicut et prius, et nemo eorum ullo modo molestiam patiatur de
his que per ignorantiam gesta sunt. Misimus autem et Menelaum qui vos
alloquatur. Valete. XII

Anno c. xl. viii. Xanthici mensis xv. miserunt quoque
Romani epistolam ita se habentem. Quintus Memmius et
Titus Manlius legati Romanorum populo Iudeorum salutem.

De his vero quae Lysias cognatus regis concessit vobis, et nos concessimus. De his autem quae ad regem iudicavit referendum, confestim aliquem mittite, diligentius inter vos conferentes, ut decernamus sicut congruit vobis. Nos enim Antiochiam accedimus. Ideoque festinate rescribere, ut nos quoque sciamus cuius estis voluntatis. Bene valete. Anno .c.xl.viii. xv. die mensis Xandici.

His factis pactionibus, Lysias pergebat ad regem, Iudaei autem agriculturae operam dabant. Sed hi qui resederant, Timotheus et Apollonius Gennei filius, et Ieronimus et Demofon super hos, et Nichanor Cypriarches, non sinebant eos in silentio agere et quiete. Ioppitae vero tale quoddam flagitium perpetrant: rogaverunt Iudaeos cum quibus habitabant ascendere scaphas quas paraverant cum uxoribus et filiis, quasi nullis inimicitiis inter eos subiacentibus. Secundum commune itaque decretum civitatis, et ipsis adquiescentibus, pacisque causa nihil suspectum habentibus, cum in altum processissent, submerserunt non minus .cc. Quam crudelitatem Iudas in suae gentis homines factam ut cognovit, praecepit viris qui cum ipso erant, et invocato iusto iudice Deo, venit adversus interfectores fratrum, et portum quidem noctu succendit, scaphas exussit, eos autem qui ab igne evaserant gladio peremit. Et cum haec ita egisset, discessit quasi iterum reversurus, et universos Ioppitas eradicaturus. Sed cum cognovisset et eos qui erant Iamniae pari modo velle facere habitantibus secum Iudaeis, Iamnitis quoque nocte supervenit, et portum cum navibus succendit, ita ut lumen ignis appareret Ierosolimis a stadiis .cc.xl. Inde cum iam abissent .ix. stadiis, et iter facerent ad Timotheum, commiserunt cum eo Arabes .v. milia et equites .d. Cumque pugna valida fieret, et Dei auxilio prospere cessisset, residui victi Arabes petebant a Iuda dextras sibi dari, promittentes pascua daturos, et in ceteris profuturos. Iudas autem arbitratus vere in multis eos utiles, promisit pacem. Dextrisque acceptis, recesserunt ad tabernacula sua. Aggressus est autem et civitatem quandam firmam pontibus murisque circumseptam, quae a turbis habitabatur gentium promiscuarum, cui nomen Casphin. Hi vero qui intus erant, confidentes in stabilitate murorum et apparatu alimoniarum, remissius agebant, maledictis lacessentes Iudam, ac blasphemantes, et loquentes quae fas non est. Machabaeus autem invocato magno mundi principe, qui sine arietibus et machinis temporibus Ihesu praecipitavit Iericho, irruit ferociter muris; et capta civitate per Domini voluntatem, innumerabiles caedes fecit, ita ut adiacens stagnum stadiorum duorum latitudine sanguine interfectorum fluere videretur. Inde discesserunt stadia .dcc.l. et venerunt in Caratha ad eos qui dicuntur Tubianei Iudaei. Et Timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt, nulloque negotio perfecto regressus est, relicto in quodam loco firmissimo praesidio. Dositheus autem et Sosipater, qui erant duces cum Machabaeo, peremerunt a Timotheo relictos in praesidio .x. milia viros. At Machabaeus ordinatis circum se .vi. milibus, et constitutis per cohortes, adversus Timotheum processit, habentem secum .c.xx. milia peditum, equitumque duo milia .d. Cognito autem Iudae adventu, Timotheus praemisit mulieres et filios et reliquum apparatum in praesidium quod Carnion dicitur: erat enim inexpugnabile, et accessu difficile propter locorum angustias. Cumque cohors Iudae prima apparuisset, timor hostibus incussus est ex praesentia Dei qui universa conspicit, et in fugam versi sunt alius ab alio, ita ut magis a suis deiicerentur, et gladiorum suorum ictibus debilitarentur. Iudas autem vehementer instabat puniens profanos, et prostravit ex eis .xxx. milia virorum. Ipse vero Timotheus incidit in partes Dosithei et Sosipatris, et multis precibus postulabat ut vivus dimitteretur, eo quod multorum ex Iudaeis parentes haberet ac fratres, quos morte eius decipi eveniret. Et cum fidem dedisset restituturum se eos secundum constitutum, illaesum eum dimiserunt propter fratrum salutem. Iudas autem egressus est ad Carnion, interfectis .xxv. milibus. Post horum fugam et necem movit exercitum ad Ephron civitatem munitam, in qua multitudo diversarum gentium habitabat, et robustissimi iuvenes pro muris consistentes fortiter repugnabant; in hac autem machinae multae et telorum erat apparatus. Sed cum omnipotentem invocassent qui potestate sua vires hostium confringit, ceperunt civitatem, et ex eis qui intus erant .xx. milia prostraverunt. Inde ad civitatem Scytharum abierunt, quae ab Ierosolimis .dc. stadiis aberat. Contestantibus autem his qui apud Scytopolitas erant Iudaeis, quod benigne ab eis haberentur, etiam temporibus infelicitatis, et quod modeste secum egerint, gratias agentes eis et exhortati etiam de cetero erga genus suum benignos esse, venerunt Ierosolimam die sollempni septimanarum instante. Et post pentecosten abierunt contra Gorgiam praepositum Idumeae. Exivit autem cum peditibus .iii. milibus et equitibus .cccc. Quibus congressis contigit paucos ruere Iudaeorum. Dositheus vero quidam de Bachenoris eques, vir fortis, Gorgiam tenebat; et cum vellet eum capere vivum, eques quidam de Trachibus irruit in eum, et humerum eius amputavit; atque ita Gorgias effugit in Maresa. At illis qui cum Esdra erant diutius pugnantibus et fatigatis, invocavit Dominum Iudas adiutorem et ducem belli fieri; incipiens voce patria, et cum hymnis clamorem extollens, fugam Gorgiae militibus incussit. Iudas autem collecto exercitu venit in civitatem Odollam; et cum .vii. dies superveniret, secundum consuetudinem purificati in eodem loco sabbatum egerunt. Et sequenti die venit cum suis Iudas, ut corpora prostratorum tolleret, et cum parentibus poneret in sepulchris paternis. Invenerunt autem sub tunicis interfectorum de donariis idolorum quae apud Iamniam fuerunt, a quibus lex prohibet Iudaeos. Omnibus ergo manifestum factum est ob hanc causam eos corruisse. Omnes itaque benedixerunt iustum iudicium Domini qui occulta fecerat manifesta. Atque ita ad preces conversi, rogaverunt ut id quod factum erat delictum oblivioni traderetur. At vero fortissimus Iudas hortabatur populum conservare se sine peccato, sub oculis videntes quae facta sunt pro peccatis eorum qui prostrati sunt. Et facta collatione .xii. milia dragmas argenti misit Ierosolimam offerri pro peccatis sacrificium, bene et religiose de resurrectione cogitans. Nisi enim eos qui ceciderant resurrecturos speraret, superfluum videretur et vanum orare pro mortuis. Et quia considerabat quod hi qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur.

XIII

Anno .c.xl.ix. cognovit Iudas Antiochum Eupatorem venire cum multitudine adversus Iudaeam, et cum eo Lisiam procuratorem et praepositum negotiorum, secum habentem .c.x. milia peditum, et equitum .v. milia, et elephantos .xx. duo.

curribus cum falcibus trecentos. Cum miscebat autem se illis et Mene-
laus cum multa fallacia, et deprecabatur Antiochum, non pro patriae sa-
lute, sed sperans se constitui in principatum. Sed rex regum suscitavit
animos Antiochi in peccatorem, et suggerente Lysia hunc esse
causam omnium malorum, iussit ut eis est consuetudo, comprehensum in
eo loco necari. Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum, agge-
stum undique habens cineris. Hic prospectum habebat in praeceps. Inde
in cinerem deici iussit sacrilegum, omnibus eum propellentibus ad inter-
itum. Et tali lege praevaricatorem legis contigit mori, nec terrae
dari Menelaum. Et quidem satis iuste. Nam quia multa erga aram Dei
delicta commisit, cuius ignis et cinis erat sanctus, ipse in cineris mor-
te damnatus est. Sed rex mente efferatus veniebat nequio-
rem se Iudaeis ostensurus. Quibus Iudas cognitis praecepit populo ut die
ac nocte Dominum invocarent, quo sicut semper et nunc adiuvaret
eos, quippe qui lege et patria sanctoque templo privari vererentur,
ac populum qui nuper paululum respirasset, ne sineret
blasphemis rursus nationibus subdi. Omnibus itaque id simul
facientibus et petentibus a Domino misericordiam cum fletu et ieiuni-
is per triduum continuum prostratis, hortatus est eos Iudas ut
se pararent. Ipse vero cum senioribus cogitavit, priusquam rex
admoveret exercitum ad Iudaeam et obtineret civitatem,
exire et Domini iudicio committere exitum rei. Dans itaque po-
testatem omnium Deo mundi Creatori, hortatus est suos ut forti-
ter dimicarent, et usque ad mortem pro legibus, templo, civitate,
patria et civibus starent. Circa Modin exercitum constituit, et dato
signo suis Dei victoriae, iuvenibus fortissimis electis nocte
aggressus aulam regiam in castris interfecit viros quattuor milia
et maximum elephantorum cum his qui superpositi erant. Summoque
metu ac perturbatione hostium replentes castra, rebus prospere
gestis abierunt. Hoc autem factum est die illucescente, adiuvante
eum Domini protectione. Sed rex accepto gustu audaciae
Iudaeorum arte difficultatem locorum temptabat. Et Bethsurae,
quae erat Iudaeorum praesidium munitum, castra admovebat. Sed
fugabatur, impingebatur, minuebatur. His autem qui intus erant
Iudas necessaria mittebat. Innotuit autem in militia hostibus
Rodocus quidam de Iudaico exercitu, qui requisitus comprehensus conclusus
est. Iterum rex sermonem habuit ad eos qui erant in Bethsuris, dextram
dedit, accepit, abiit, commisit cum Iuda, superatus est. Ut autem
cognovit rebellasse Philippum Antiochiae, qui relictus erat
super negotia, mente consternatus, deprecans Iudaeos subditusque eis, iu-
rat de omnibus quibus iustum est, et reconciliatus obtulit sacrificium,
honorificavit templum et munera posuit. Machabaeum autem
amplexatus est, et fecit eum a Ptolemaide usque Gerrenos du-
cem et principem. Ut autem venit Ptolemaidam, graviter ferebant
Ptolemenses amicitiae conventionem, indignantes ne forte foe-
dus irrumperent. Tunc ascendit Lysias tribunal et exposuit
rationem, et populum sedavit. Regressus est Antiochiam. Et
hoc modo regis profectio et reditus processit.

XIIII

Sed post triennii tempus cognovit Iudas et qui cum eo
erant Demetrium Seleuci cum multitudine vali-
da et navibus per portum Tripolis ascendisse ad loca opportuna,
ut tenuisset regiones adversus Antiochum et eius ducem Lysiam.
Alchimus autem quidam qui summus sacerdos fuerat, sed voluntarie co-
inquinatus est temporibus commixtionis, considerans nullo modo sibi
salutem neque accessum ad altare, venit ad regem Demetrium
centesimo quinquagesimo anno, offerens ei coronam auream et palmam, super haec et
thallos qui templi esse videbantur. Et ipsa quidem die siluit. Tempus autem
opportunum dementiae suae nactus, convocatus a Demetrio ad consilium
et interrogatus quibus rebus et consiliis Iudaei niterentur, respondit: Ipsi
qui dicuntur Asidaei Iudaeorum, quibus praeest Iudas Machabaeus,
bella nutriunt et seditiones movent, nec patiuntur regnum
esse quietum. Nam et ego defraudatus parentum gloria, dico
autem summo sacerdotio, huc veni primo quidem utilitatibus regis fi-
dem servans, secundo autem et civibus consulens. Nam illorum pravitate
universum genus nostrum non minime vexatur. Sed his singu-
lis, o rex, cognitis, et regioni et generi secundum humanitatem
tuam prospice. Nam quamdiu superest Iudas, im-
possibile est pacem rebus dari. Talibus autem ab hoc dictis, et ce-
teri amici hostiliter habentes adversus Iudam inflammabant
Demetrium. Qui statim Nicanorem praepositum elephantorum
ducem misit in Iudaeam, datis ei mandatis ut ipsum quidem
Iudam caperet, eos vero qui cum illo erant dispergeret, et constitueret
Alchimum maximi templi summum sacerdotem. Tunc gentes quae
de ea fugerant Iudam gregatim se Nicanori miscebant,
miserias Iudaeorum prosperitates rerum suarum existimantes. Audien-
tes igitur Iudaei Nicanoris adventum et conventum nationum, conspersi ter-
ra rogabant eum qui populum suum constituit in aevum, quique suam portio-
nem signis evidentibus protegit. Imperante autem duce statim inde
moventes convenerunt ad castellum Dessau. Simon vero frater Iudae
commiserat cum Nicanore, sed conterritus est repentino adventu
adversariorum. Nicanor tamen audiens virtutem comitantium
et animi magnitudinem quam pro patriae certaminibus habebant, san-
guinem facere metuebat. Quamobrem misit Posido-
nium et Theodotium et Matthiam ut darent dextras atque acciperent. Et cum
diu de his consilium ageretur, et ipse dux ad multitudinem retulisset,
una omnium fuit sententia amicitiis annuere. Itaque diem consti-
tuerunt qua secreto inter se agerent, et a singulis sellae prolatae et positae sunt.
Praecepit autem Iudas armatos esse locis opportunis, ne forte ab
hostibus ad malum repente oriretur, et congruum colloquium fe-
cerunt. Morabatur autem Nicanor Ierosolymis nec inique agebat,
gregesque turbarum quae congregatae fuerant dimisit. Habebat autem Iudam
semper carum ex animo, et erat viro inclinatus. Rogavitque eum
uxorem ducere, filios procreare. Nuptias fecit, quiete egit,
communiterque vivebant. Alchimus autem videns caritatem illorum
ad invicem et conventiones, venit ad Demetrium et dicebat
Nicanorem rebus alienis assentire, Iudamque regni insidiato-
rem successorem destinasse. Itaque rex exasperatus et pessimis
huius criminationibus irritatus scripsit Nicanori, dicens graviter quidem
se ferre de amicitiae conventione, iubere tamen Machabaeum citius
vinctum mittere Antiochiam. Quibus cognitis Nicanor

consternabatur et graviter ferebat si ea que convenerant irrita faceret
nihil lesus a viro. Sed quia regi resistere non poterat, opportunitatem ob-
servabat ut preceptum perficeret. At Machabeus videns austerius secum a-
gere Nichanorem et consuetum occursum ferocius exhibentem, intelligens
non ex bono esse austeritatem istam, paucis suorum congregatis occultavit
se a Nichanore. Quod cum ille cognovit fortiter se a viro preventum
[illegible] ad templum. venit ad templum maximum et sanctissimum.
et sacerdotibus solitas hostias offerentibus iussit sibi tradi virum. Quibus
cum iuramento dicentibus nescire se ubi esset qui querebatur, extendens
manum ad templum iuravit dicens: Nisi mihi vinctum Iudam tradideritis,
istud Dei fanum in planitiem deducam, et altare effodiam, et templum
hoc Libero patri consecrabo. Et his dictis abiit. Sacerdotes autem protenden-
tes manus in celum invocabant eum qui semper propugnator esset gentis
ipsorum, hec dicentes: Tu Domine universorum qui nullius indiges, vo-
luisti templum habitationis tue fieri in nobis. Et nunc sancte sancto-
rum Domine omnium conserva in eternum impollutam domum istam que nuper
mundata est. Razias autem quidam de senioribus ab Ierosolimis delatus est
Nichanori, vir amator civitatis et bene audiens, qui pro affectu
pater Iudeorum appellabatur. Hic multis temporibus continentie propositum te-
nuit in Iudaismo, corpusque et animam tradere contentus pro perseverantia.
Volens autem Nichanor manifestare **XV**
odium quod habebat in Iudeos, misit milites quingentos ut
eum comprehenderent. Putabat enim si illum decepisset, se cladem
maximam Iudeis illaturum. Turbis autem irruere in domum eius et ianuam
disrumpere atque ignem admovere cupientibus, cum iam comprehenderetur,
gladio se petiit, eligens nobiliter mori potius quam subditus fieri pecca-
toribus et contra natales suos indignis iniuriis agi. Sed cum per festinationem
non certa plagam dedisset, et turbe intra ostia irrumperent, recur-
rens audacter ad murum precipitavit semetipsum viriliter in turbas.
Quibus velociter locum dantibus casui eius, venit per mediam cervicem.
Et cum adhuc spiraret, accensus animo surrexit, et cum sanguis eius magno
fluxu deflueret, sauciatus cursu turbam pertransiit, et stans supra petram
preruptam, et iam sanguine exsanguis effectus, complexus intestina sua
utrisque manibus proiecit super turbas, invocans dominatorem vite ac spiritus
ut hec illi iterum redderet, atque ita vita defunctus est. Nichanor autem ut
comperit Iudam in locis esse Samarie, cogitavit die sabbati cum omni
impetu committere. Iudeis vero qui illum per necessitatem sequebantur dicentibus:
Ne ita ferociter et barbare feceris, sed honorem tribue diei sanctificationis,
et honora eum qui universa conspicit. At ille infelix interrogavit
si est potens in celo qui imperavit agi diem sabbatorum. Et respondentibus
illis: Est Dominus vivus ipse in celo potens qui iussit agi septimam diem. At ille
ait: Et ego potens sum super terram qui impero sumi arma et negotia
regis impleri. Tamen non obtinuit ut consilium perficeret. Et Nicha-
nor quidem cum summa superbia erectus cogitaverat commune trophaeum
statuere de Iuda. Machabeus autem confidebat semper cum omni spe auxi-
lium sibi a Deo affuturum, et hortabatur suos ne formidarent ad
adventum nationum, sed in mente haberent adiutoria sibi facta de celo,
et nunc sperarent ab Omnipotente affuturam sibi victoriam. Et allo-
cutus eos de lege et prophetis admonens etiam certamina que fecerant
prius, promptiores eos constituit, et ita animis eorum erectis simul ostendit
gentium fallaciam et iuramentorum prevaricationem. Singulos
autem eorum armavit non clipei et haste munitione, sed sermonibus opti-
mis et exhortationibus, exposito digno fide somnio, per quod univer-
sos letificavit. Erat autem huiusmodi visus: Oniam qui fuerat
summus sacerdos, virum bonum et benignum, verecundum visu,
modestum moribus et eloquio decorum, et qui a puero in virtutibus
exercitatus sit, manus protendentem orare pro omni populo Iudeorum. Post hoc
apparuisse et alium virum etate et gloria mirabilem et mag-
ni decoris habitudine circa illum. Respondentem vero Oniam dixisse:
Hic est fratrum amator et populi Israel, hic est qui multum orat pro populo et
universa sancta civitate, Ieremias propheta Dei. Extendisse autem Iere-
miam dexteram et dedisse Iude gladium aureum, dicentem:
Accipe sanctum gladium munus a Deo, quo deicies adversarios populi
mei Israel. Exhortati itaque Iude sermonibus bonis valde de
quibus extolli posset impetus et animi iuvenum confortari, statue-
runt dimicare et confligere fortiter, ut virtus de negotiis iudicaret,
eo quod civitas sancta et templum periclitarentur. Erat enim pro
uxoribus et filiis itemque pro fratribus et cognatis minor sollicitudo, maxi-
mus vero et primus pro sanctitate timor erat templi. Sed et eos qui in civitate erant
non minima sollicitudo habebat pro his qui congressuri erant. Et cum
iam omnes sperarent iudicium futurum, hostesque adessent atque exercitus
ordinatus, bestie equitesque oportuno loco compositi, considerans
Machabeus adventum multitudinis et apparatum varium armorum
ac ferocitatem bestiarum, extendens manus in celum prodigia
facientem Dominum invocavit, qui non secundum armorum potentiam sed
prout ipsi placet dat dignis victoriam. Dixit autem invocans
hoc modo: Tu Domine qui misisti angelum tuum sub Ezechia rege Iude
et interfecisti de castris Sennacherib centum lxxxv. milia, et nunc dominator
celorum mitte angelum tuum bonum ante nos in timore tremoris brachii tui,
ut metuant qui cum blasphemia veniunt adversus sanctum
populum tuum. Et hic quidem ita peroravit. Nichanor autem et qui cum ipso e-
rant invocato Deo per orationes congressi sunt, manu quidem pugnantes,
sed et cordibus Dominum orantes, prostraverunt non minus xxxv. milia,
presentia Dei magnifice delectati. Cumque cessassent et cum gau-
dio redirent, cognoverunt Nichanorem ruisse cum armis suis.
Facto itaque clamore et perturbatione excitata, patria voce omnipoten-
tem Dominum benedicebant. Precepit autem Iudas qui per omnia corpore et
animo mori pro civibus paratus erat, caput Nichanoris et manum cum
humero abscisam Ierosolimam perferri. Quo cum pervenisset, con-
vocatis contribulibus et sacerdotibus ad altare, accersiit et eos qui
in arce erant, et ostenso capite Nichanoris et manu nefaria
quam extendens contra domum sanctam omnipotentis Dei magnifice gloriatus est, linguam
etiam impii Nichanoris precisam iussit particulatim avibus dari, manum
autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur celi Dominum benedixerunt
dicentes: Benedictus qui locum suum incontaminatum conservavit. Suspen-
dit autem Nichanoris caput in summa arce, ut evidens esset et ma-
nifestum signum Dei auxilium. Itaque omnes communi consilio decre-
verunt nullo modo diem istum absque celebritate preterire, habere autem ce-
lebritatem xiii. die mensis Adar, quod dicitur voce Syriaca
pridie Mardochei diei. Igitur his erga Nichanorem gestis et

ex illis quibus ab hebreis civitate possessa. Ego quoque in huius finem faciam sermonis. Et si quidem bene ut historie competit et ipse velim. Si autem minus digne concedendum est michi. Sicut enim vinum semper bibere aut semper aquam contrarium est, alternis autem uti delectabile, ita legentibus si semper exactus sit sermo non erit ingratus. Hic ergo erit consummatio.

Prologus Mathei evangeliste.

Matheus ex iudea qui et levi sicut in ordine primus ponitur ex publicanis actibus fuit. Duorum in generatione Christi principia presumens unius cuius prima circumcisio in carne, alterius autem secundum cor electio fuit, et ex utrisque in patribus Christus. Sicque quaternario denario numero triformiter posito principium a credendi fide in electionis tempus porrigens, et ex electione usque in transmigrationis diem dirigens, atque a transmigratione usque in Christum definiens, decursam adventus domini ostendit generationem. Ut et numero satisfaciens et tempori, et se quod esset ostendens, et dei in se opus monstrans, etiam in his quorum genus posuit Christi operantis a principio testimonium non negaret. Quarum omnium rerum tempus, ordo, numerus, dispositio vel ratio quod fidei necessarium est, deus Christus est, qui factus est ex muliere, factus sub lege, natus ex virgine, passus in carne, omnia in cruce fixit, ut triumphans ea in semetipso resurgens in corpore, et patris nomen in patribus filio et filii nomen patri restituens in filiis, sine principio sine fine ostendens unum se cum patre esse quia unus est. In quo evangelio utile est desiderantibus deum sic prima vel media vel perfecta cognoscere, ut et vocationem apostoli et opus evangelii et dilectionem dei in carne nascentis per universa legentes intelligant, atque id in eo in quo apprehensi sunt et apprehendere appetunt recognoscant. Nobis enim hoc in studio argumenti fuit, et fidem facte rei tradere, et operantis dei intelligendam diligenter esse dispositionem querentibus non tacere.

Item alius prologus.

Matheus cum primo predicasset evangelium in iudea, volens transire ad gentes, primus evangelium scripsit hebraice, quod fratribus a quibus ibat ad memoriam reliquit. Sicut enim necesse fuit ad confirmationem fidei evangelium predicari, sic et contra hereticos scribi. Cum autem plures evangelium scripserint, quattuor tantum auctoritatis habent testimonium, quia per quattuor mundi partes fidem nunciaturi erant. Et sunt quattuor rote in quadriga domini que vehitur eum per predicationem evangelii, et genus humanum quod diffidam mortem perpetuam eorum erat predicatione vivificandum. Unde et aliorum evangelia deciderunt, quia non recepta sunt, quia volebant preferri numerum numero cassari per veritatem sacramenti. Designantur et evangeliste quattuor figuris que non sunt de corpore, sed vocandi sibi vicem conscie. Matheus in homine intelligitur, quia circa humanitatem Christi principaliter immoratur. Marcus in leone, quia agit de resurrectione. Lucas in vitulo agens de sacerdotio. Johannes in aquila, quia aquila celestis secundum divinitatis. Christus vero qui hec descripsit homo fuit de virgine natus, vitulus in immolatione, leo in resurrectione, aquila in ascensione. Vel in homine humanitas, in vitulo sacerdotium, in leone regnum, in aquila exprimitur divinitatis sacramentum.

Incipit liber Mathei prophete.

LIBER GENERATIONIS IHESU CHRISTI filii David filii Abraham. Abraham genuit Ysaac. Ysaac autem genuit Iacob. Iacob autem genuit Iudam et fratres eius. Iudas autem genuit Phares et Zaram de Thamar. Phares autem genuit Esrom. Esrom autem genuit Aram. Aram autem genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Naason. Naason autem genuit Salmon. Salmon autem genuit Booz ex Raab. Booz autem genuit Obed ex Ruth. Obed autem genuit Iesse. Iesse autem genuit David regem. David autem rex genuit Salomonem ex ea que fuit Urie. Salomon autem genuit Roboam. Roboas autem genuit Abiam. Abias autem genuit Asa. Asa autem genuit Iosaphat. Iosaphat autem genuit Ioram. Ioram autem genuit Oziam. Ozias autem genuit Ioatham. Ioathas autem genuit Achaz. Achaz autem genuit Ezechiam. Ezechias autem genuit Manassen. Manasses autem genuit Amon. Amon autem genuit Iosiam. Iosias autem genuit Iechoniam et fratres eius in transmigratione Babilonis. Et post transmigrationem Babilonis Iechonias genuit Salathiel. Salathiel autem genuit Zorobabel. Zorobabel autem genuit Abiud. Abiud autem genuit Eliachim. Eliachim autem genuit Eleazar. Eleazar autem genuit Mathan. Mathan autem genuit Iacob. Iacob autem genuit Ioseph virum Marie, de qua natus est Ihesus qui vocatur Christus. Omnes ergo generationes ab Abraham usque ad David generationes quattuordecim, et a David usque ad transmigrationem Babilonis generationes quattuordecim, et a transmigratione Babilonis usque ad Christum generationes quattuordecim. Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam convenirent inventa est in utero habens de spiritu sancto. Ioseph autem vir eius cum esset iustus et nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam. Hec autem eo cogitante, ecce angelus domini in sompnis apparuit ei dicens: Ioseph fili David, noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum est de spiritu sancto est. Pariet autem filium, et vocabis nomen eius Ihesum. Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem: Ecce virgo in utero habebit et pariet filium, et vocabunt nomen eius Emanuel, quod est interpretatum nobiscum deus. Exurgens autem Ioseph a sompno fecit sicut precepit ei angelus domini, et accepit coniugem suam. Et non cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum, et vocavit nomen eius Ihesum.

II Cum ergo natus esset Ihesus in Bethleem Iude in diebus Herodis regis, ecce magi ab oriente venerunt Ierosolimam dicentes: Ubi est qui natus est rex Iudeorum? Vidimus enim stellam eius in oriente et venimus adorare eum. Audiens autem Herodes rex turbatus est et omnis Ierosolima cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi sciscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Bethleem Iude.

enim scriptum est per prophetam. Et tu bethleem terra iuda:
nequaquam minima es in principibus iuda. Ex te enim exiet
dux qui regat populum meum israel. Tunc herodes clam voca
tis magis diligenter didicit ab eis tempus stelle que apparuit
eis. Et mittens eos in bethleem dixit. Ite et interrogate di
ligenter de puero. Et cum inveneritis renuntiate michi. ut et ego
veniens adorem eum. Qui cum audissent regem: abie
runt. Et ecce stella quam viderant in oriente antecedebat eos. usque
dum veniens staret supra ubi erat puer. Videntes autem
stellam: gavisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes
domum invenerunt puerum cum maria matre eius. Et procidentes
adoraverunt eum. Et apertis thesauris suis obtulerunt ei
munera. aurum. thus et mirram. Et responso accepto in somp
nis ne redirent ad herodem: per aliam viam reversi sunt in re
gionem suam. Qui cum recessissent: ecce angelus domini appa
ruit in sompnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum et matrem
eius. et fuge in egyptum. et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum
est enim ut herodes querat puerum ad perdendum eum. Qui consurgens accepit
puerum et matrem eius nocte et secessit in egyptum. et erat ibi usque
ad obitum herodis. ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam di
centem. Ex egypto vocavi filium meum. Tunc herodes vi
dens quoniam illusus esset a magis. iratus est valde. Et mittens
occidit omnes pueros qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius a b
imatu et infra secundum tempus quod exquisierat a magis. Tunc adim
pletum est quod dictum est per ieremiam prophetam dicentem. Vox in ra
ma audita est. ploratus et ululatus multus. rachel plorans
filios suos. Et noluit consolari quia non sunt. In diebus autem
illis. Defuncto autem herode. ecce apparuit angelus
domini in sompnis ioseph in egypto dicens. Surge et accipe
puerum et matrem eius et vade in terram israel. defuncti sunt enim
qui querebant animam pueri. Qui consurgens accepit puerum et matrem
eius et venit in terram israel. Audiens autem quod archelaus regnaret
in iudea pro herode patre suo timuit illo ire. Et admonitus in
sompnis secessit in partes galilee. et veniens habitavit in civi
tate que vocatur nazareth ut adimpleretur quod dictum est per prophe
tas. quoniam nazareus vocabitur. III

In diebus autem illis venit iohannes baptista predicans in deserto
iudee et dicens. Penitentiam agite. appropinquabit enim regnum
celorum. Hic est enim de quo dictum est per ysaiam prophetam dicentem.
Vox clamantis in deserto. parate viam domini. rectas facite
semitas eius. Ipse autem iohannes habebat vestimentum de pilis camelorum.
et zonam pelliceam circa lumbos suos. Esca autem eius erat locuste et
mel silvestre. Tunc exibant ad eum ierosolimis et omnis iudea.
et omnis regio circa iordanem et baptizabantur ab eo in iordane confi
tentes peccata sua. Videns autem multos phariseorum et saduceorum venien
tes ad baptismum suum dixit eis. Progenies viperarum quis demon
stravit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructum dignum
penitentie. et ne velitis dicere intra vos. patrem habemus abraham. Dico
enim vobis quia potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abra
he. Iam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis
arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur.
Ego quidem baptizo vos in aqua in penitentiam. qui autem post me venturus
est fortior me est. cuius non sum dignus calciamenta portare. Ipse
vos baptizabit in spiritu sancto et igni. Cuius ventilabrum in manu
sua. et permundabit aream suam. et congregabit triticum in horre
um suum. paleas autem comburet igni inextinguibili. Tunc ve
nit ihesus a galilea in iordanem ad iohannem ut baptizaretur
ab eo. Iohannes autem prohibebat eum dicens. Ego a te debeo bap
tizari. et tu venis ad me? Respondens autem ihesus dixit ei. Si
ne modo. Sic enim decet nos adimplere omnem iustitiam. Tunc dimisit
eum. Baptizatus autem confestim ascendit de aqua. et ecce aperti sunt ei celi.
et vidit spiritum dei descendentem sicut columbam et venientem
super se. et ecce vox de celis dicens. Hic est filius meus dilectus in quo
michi complacui. IIII

Tunc ihesus ductus est in desertum a spiritu ut tempta
retur a diabolo. Et cum ieiunasset. xl. diebus et
xl. noctibus postea esuriit. Et accedens temptator dixit
ei. Si filius dei es. dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens
dixit. Scriptum est. Non in solo pane vivit homo. sed in omni verbo
quod procedit de ore dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam
civitatem. et statuit eum supra pinnaculum templi et dixit
ei. Si filius dei es. mitte te deorsum. Scriptum est enim. quia ange
lis suis mandavit de te. et in manibus tollent te. ne forte
offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi ihesus rursum.
Scriptum est. Non temptabis dominum deum tuum. Iterum assumpsit eum
diabolus in montem excelsum valde. et ostendit ei omnia reg
na mundi et gloriam eorum. et dixit illi. Hec omnia tibi dabo si cadens
adoraveris me. Tunc dixit ei ihesus. Vade sathanas. Scriptum est
enim. Dominum deum tuum adorabis. et illi soli servies. Tunc reliquit
eum diabolus. et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Cum
autem audisset ihesus quod iohannes traditus esset. secessit in galileam. et relicta
civitate nazareth venit et habitavit in capharnaum mari
tima in finibus zabulon et neptalim. ut adimpleretur quod dictum est
per ysaiam prophetam. Terra zabulon et terra neptalim. via
maris trans iordanem galilee gentium. Populus qui sedebat in
tenebris vidit lucem magnam. et sedentibus in regione um
bre mortis lux orta est eis. Exinde cepit ihesus predicare et dicere.
Penitentiam agite. appropinquavit enim regnum celorum. Ambulans
autem iuxta mare galilee. vidit duos fratres symonem qui voca
batur petrus. et andream fratrem eius. mittentes rethe in mare.
erant enim piscatores. et ait illis. Venite post me et faciam vos
fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis rethibus secuti sunt
eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres iacobum zebe
dei et iohannem fratrem eius in navi cum zebedeo patre eorum. reficientes
rethia sua et vocavit eos. Illi autem statim relictis rethibus
et patre secuti sunt eum. Et circuibat ihesus totam galileam docens
in synagogis eorum. et predicans evangelium regni et sanans omnem
languorem et omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio eius in
totam syriam. et obtulerunt ei omnes male habentes variis languoribus
et tormentis comprehensos. et qui demonia habebant et lunaticos et

paraliticos. et curavit eos. Et secute sunt eum turbe multe de galilea
et decapoli et ierosolimis. et iudea. et de trans iordanem.

V

Videns autem turbas ascendit in montem. Et cum sedisset.
accesserunt ad eum discipuli eius. Et aperiens os suum
docebat eos dicens. Beati pauperes spiritu. quoniam ipsorum est regnum
celorum. Beati mites. quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent.
quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam. quoniam
ipsi saturabuntur. Beati misericordes. quoniam misericordiam consequentur. Beati
mundo corde. quoniam ipsi deum videbunt. Beati pacifici. quoniam filii
dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. quoniam ipsorum
est regnum celorum. Beati eritis cum maledixerint vobis. et persecu-
ti vos fuerint. et dixerint omne malum adversum vos mentientes
propter me. Gaudete et exultate. quoniam merces vestra copiosa est in celis.
Sic enim persecuti sunt et prophetas qui fuerunt ante vos. Vos estis sal ter-
re. quod si sal evanuerit. in quo salietur? Ad nichilum vale-
ultra. nisi ut mittatur foras. et conculcetur ab hominibus. Vos estis lux
mundi. Non potest civitas abscondi supra montem posita. Neque accen-
dunt lucernam et ponunt eam sub modio sed super candelabrum
ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram
hominibus ut videant opera vestra bona. et glorificent
patrem vestrum qui in celis est. Nolite putare quoniam veni solvere legem
aut prophetas. Non veni solvere sed adimplere. Amen quippe dico vobis
donec transeat celum et terra. iota unum aut unus apex non pre-
teribit a lege donec omnia fiant. Qui ergo solverit unum de mandatis
istis minimis. et docuerit sic homines. minimus vocabitur in reg-
no celorum. Qui autem fecerit et docuerit. hic magnus vocabitur in regno
celorum. Dico enim vobis quia nisi habundaverit iustitia vestra plus quam
scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum celorum. Audistis quia
dictum est antiquis. Non occides. qui autem occiderit reus erit iudicio.
Ego autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio.
Qui autem dixerit fratri suo racha. reus erit concilio. Qui autem dixerit fa-
tue. reus erit gehenne ignis. Si ergo offers munus tuum ad al-
tare. et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te.
relinque ibi munus tuum ante altare. et vade prius reconciliari
fratri tuo. et tunc veniens offeres munus tuum. Esto consentiens
adversario tuo cito dum es in via cum eo ne forte tradat te
adversarius iudici. et iudex tradat te ministro. et in carcerem
mittaris. Amen dico tibi non exies inde donec reddas novissimum
quadrantem. Audistis quia dictum est antiquis. Non mechaberis.
Ego autem dico vobis quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscen-
dum eam. iam mechatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter
scandalizat te erue eum et proice abs te. Expedit enim tibi ut
pereat unum membrorum tuorum. quam totum corpus tuum mittatur in
gehennam. Et si dextera manus tua scandalizat te. abscide eam
et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum.
quam totum corpus tuum eat in gehennam. Dictum est autem. Quicumque
dimiserit uxorem suam. det illi libellum repudii. Ego
autem dico vobis quia omnis qui dimiserit uxorem suam excepta for-
nicationis causa. facit eam mechari. Et qui dimissam duxerit
adulterat. Iterum audistis quia dictum est antiquis. Non periurabis.
reddes autem domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis non iurare omnino.
Neque per celum quia thronus dei est. neque per terram quia scabellum est pedum eius.
Neque per ierosolimam quia civitas est regis magni. Neque per caput
tuum iuraveris quia non potes unum capillum album facere aut nigrum.
Sit autem sermo vester. est. est. non. non. Quod autem his habundantius est
a malo est. Audistis quia dictum est. oculum pro oculo. et dentem pro dente.
Ego autem dico vobis non resistere malo. Sed si quis te percusserit in dexte-
ram maxillam. prebe ei et alteram. Et ei qui vult tecum iudicio conten-
dere et tunicam tuam tollere. remitte ei et pallium. Et quicumque angari-
averit te mille passus vade cum eo alia duo. Qui petit a te da ei.
et volenti mutuari a te. ne averteris. Audistis quia dictum est.
Diliges proximum tuum. Ego autem dico vobis. Diligite inimicos vestros.
benefacite his qui oderunt vos. et orate pro persequentibus et calumpni-
antibus vos. ut sitis filii patris vestri qui in celis est. qui solem suum oriri
facit super bonos et malos. et pluit super iustos et iniustos. Si enim dili-
gitis eos qui vos diligunt. quam mercedem habebitis. Nonne et publica-
ni hoc faciunt. Et si salutaveritis fratres vestros tantum quid amplius faci-
tis. Nonne ethnici hoc faciunt. Estote ergo vos perfecti sicut et pa-
ter vester celestis perfectus est.

VI

Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus
ut videamini ab eis. Alioquin mercedem non habebitis apud
patrem vestrum qui in celis est. Cum ergo facis elemosinam. noli tuba canere
ante te sicut ypocrite faciunt in synagogis et in vicis ut honori-
ficentur ab hominibus. Amen dico vobis. receperunt mercedem suam. Te
autem faciente elemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.
ut sit elemosina tua in abscondito et pater tuus qui videt in abscondito red-
det tibi. Et cum oratis non eritis sicut ypocrite qui amant in sy-
nagogis et in angulis platearum stantes orare. ut videantur ab
hominibus. Amen dico vobis. receperunt mercedem suam. Tu autem cum
oraveris intra in cubiculum tuum et clauso ostio ora patrem tuum
in abscondito. et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Orantes
autem nolite multum loqui sicut ethnici. Putant enim quia in mul-
tiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis. Scit
enim pater vester quid opus sit vobis antequam petatis eum. Sic
vos orabitis. Pater noster qui es in celis. sanctificetur nomen tuum. Ad-
veniat regnum tuum. fiat voluntas tua sicut in celo et in terra.
Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie. Et dimitte nobis
debita nostra. sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. et ne nos
inducas in temptationem. sed libera nos a malo. amen. Si enim dimiseri-
tis hominibus peccata eorum. dimittet et vobis pater vester celestis delicta vestra.
Si autem non dimiseritis hominibus. nec pater vester dimittet peccata vestra.
Cum autem ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes. Exterminant enim facies
suas ut pareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis quia recepe-
runt mercedem suam. Tu autem cum ieiunas. unge caput tuum
et faciem tuam lava. ne videaris hominibus ieiunans. sed patri
tuo qui est in abscondito. et pater tuus qui videt in abscondito.
reddet tibi.

VII

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra ubi erugo
et tinea demolitur. et ubi fures effodiunt et furantur.
Thesaurizate autem vobis thesauros in celo. ubi neque erugo

ubi erugo demolitur · et ubi fures non effodiunt nec furantur ·
Ubi enim est thesaurus tuus · ibi est et cor tuum · Lucerna corporis
tui est oculus tuus · Si oculus tuus fuerit simplex · totum corpus
tuum lucidum erit · Si autem oculus tuus nequam fuerit · totum corpus
tuum tenebrosum erit · Si ergo lumen quod in te est tenebre sunt ·
ipse tenebre quante erunt · Nemo potest duobus dominis servire · aut
enim unum odio habebit · et alterum diliget · aut unum sustinebit
et alterum contempnet · Non potestis deo servire et mammone ·
Ideo dico vobis ne solliciti sitis anime vestre quid manducetis · neque
corpori vestro quid induamini · Nonne anima plus est quam esca · et corpus
plus quam vestimentum · Respicite volatilia celi quoniam non serunt
neque metunt · neque congregant in horrea · et pater vester celestis pa
scit illa · Nonne vos pluris estis illis · Quis autem vestrum cogitans potest
adicere ad staturam suam cubitum unum · Et de vestimento
quid solliciti estis · Considerate lilia agri quomodo crescunt · Non labo
rant neque nent · Dico autem vobis quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus
est sicut unum ex istis · Si autem fenum agri quod hodie est · et cras in
clibanum mittitur deus sic vestit · quanto magis vos minime
fidei · Nolite ergo solliciti esse dicentes · Quid manducabimus aut
quid bibemus · aut quo operiemur · Hec autem omnia gentes inquirunt ·
Scit enim pater vester quia his omnibus indigetis · Querite autem primum regnum
dei et iustitiam eius · et hec omnia adicientur vobis · Nolite ergo solliciti esse in
crastinum · Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi · Sufficit diei malicia
sua · Nolite iudicare ut non iudicemini · In quo enim iudicio
iudicaveritis iudicabimini · et in qua mensura mensi fueritis ·
remetietur vobis · Quid autem vides festucam in oculo fratris
tui · et trabem in oculo tuo non vides · Aut quomodo dicis fratri tuo
sine eiciam festucam de oculo tuo · et ecce trabes est in oculo tuo · Ypo
crita eice primum trabem de oculo tuo · et tunc videbis eicere fes
tucam de oculo fratris tui · Nolite dare sanctum canibus · neque mittatis
margaritas vestras ante porcos · ne forte conculcent eas pedibus
suis · et conversi dirumpant vos · Petite et dabitur vobis · querite et
invenietis · pulsate et aperietur vobis · Omnis enim qui petit acci
pit · et qui querit invenit · et pulsanti aperietur · Aut quis est ex vo
bis homo quem si petierit filius suus panem · numquid lapidem porriget
ei · Aut si piscem petierit · numquid serpentem porriget ei ·
Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris ·
quanto magis pater vester qui in celis est dabit bona petentibus se · Omnia
ergo quecumque vultis ut faciant vobis homines et vos facite illis ·
Hec est enim lex et prophete · Intrate per angustam portam · quia la
ta porta et spatiosa via que ducit ad perditionem · et multi sunt
qui intrant per eam · Quam angusta porta et arta via que ducit
ad vitam · et pauci sunt qui inveniunt eam · Attendite a falsis
prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium · intrinsecus autem
sunt lupi rapaces · A fructibus eorum cognoscetis eos · Numquid
colligunt de spinis uvas aut de tribulis ficus · Sic omnis arbor
bona fructus bonos facit · mala autem arbor fructus malos
facit · Non potest arbor bona fructus malos facere · neque arbor
mala fructus bonos facere · Omnis arbor que non facit fructum bo
num exciditur · et in ignem mittitur · Igitur ex fructibus eorum

cognoscetis eos · Non omnis qui dicit mihi domine domine intra
bit in regnum celorum · sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est ·
ipse intrabit in regnum celorum · Multi dicent mihi in illa die · domine
domine nonne in nomine tuo prophetavimus · et in nomine tuo demonia eiecimus ·
et in tuo nomine virtutes multas fecimus · Et tunc confitebor illis quia
numquam novi vos · Discedite a me qui operamini iniquitatem ·
Omnis ergo qui audit verba mea hec et facit ea · assimilabitur viro
sapienti qui edificavit domum suam supra petram · Descendit pluvia
et venerunt flumina et flaverunt venti · et irruerunt in do
mum illam · et non cecidit · Fundata enim erat supra petram · Et
omnis qui audit verba mea hec · et non facit ea · similis erit viro stul
to qui edificavit domum suam super harenam · Descendit
pluvia et venerunt flumina · et flaverunt venti · et irruerunt in domum illam ·
et cecidit · et fuit ruina eius magna · Et factum est cum consummasset
ihesus verba hec admirabantur turbe super doctrina eius · Erat enim
docens eos sicut potestatem habens · non sicut scribe eorum et pharisei ·

VIII

Cum autem descendisset de monte secute
sunt eum turbe multe · Et ecce leprosus veniens ado
rabat eum dicens · Domine si vis potes me mundare ·
Et extendens ihesus manum tetigit eum dicens · Volo mun
dare · Et confestim mundata est lepra eius · Et ait illi ihesus · Vide
nemini dixeris · sed vade ostende te sacerdoti et offer munus quod precepit
moyses in testimonium illis · Cum autem introisset capharnaum
accessit ad eum centurio rogans eum et dicens · Domine pu
er meus iacet in domo paraliticus · et male torquetur · Et ait
illi ihesus · Ego veniam et curabo eum · Et respondens cen
turio ait · Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum ·
Sed tantum dic verbo et sanabitur puer meus · Nam et ego homo
sum sub potestate habens sub me milites · et dico huic vade et
vadit · et alio veni et venit · et servo meo fac hoc et facit ·
Audiens autem ihesus miratus est · et sequentibus se dixit · Amen dico
vobis non inveni tantam fidem in israel · Dico autem vobis quod mul
ti ab oriente et occidente venient · et recumbent cum
abraham et ysaac et iacob in regno celorum · Filii autem regni
eicientur in tenebras exteriores · Ibi erit fletus et stridor den
tium · Et dixit ihesus centurioni · Vade et sicut credidisti fiat ti
bi · Et sanatus est puer in illa hora · Et cum venisset ihesus in domum
petri vidit socrum eius iacentem et febricitantem · Et tetigit ma
num eius · et dimisit eam febris · Et surrexit · et ministrabat eis ·
Vespere autem facto obtulerunt ei multos demonia habentes · et eicie
bat spiritus verbo · et omnes male habentes curavit · ut adimple
retur quod dictum est per ysaiam prophetam dicentem · Ipse infirmi
tates nostras accepit · et egrotationes portavit · Videns autem
ihesus turbas multas circum se iussit ire trans fretum · Et accedens
unus scriba ait illi · Magister sequar te quocumque ieris · Et dicit ei ihesus ·
Vulpes foveas habent · et volucres celi nidos · Filius
autem hominis non habet ubi caput suum reclinet · Alius autem de
discipulis eius ait illi · Domine permitte me primum ire et sepe
lire patrem meum · Ihesus autem ait illi · Sequere me et dimitte
mortuos sepelire mortuos suos · Et ascendente eo

viii

naviculam secuti sunt eum discipuli eius. Et ecce motus magnus
factus est in mari ita ut navicula operiretur fluctibus. Ipse vero dor-
miebat. Et accesserunt et suscitaverunt eum dicentes. Domine
salva nos, perimus. Et dicit eis. Quid timidi estis modice fi-
dei? Tunc surgens imperavit ventis et mari et facta est
tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt dicentes. Qua-
lis est hic, quia venti et mare obediunt ei? Et cum venisset
trans fretum in regionem gerasenorum occurrerunt ei duo haben-
tes demonia de monumentis exeuntes. Sevi nimis, ita
ut nemo posset transire per viam illam. Et exclamave-
runt dicentes. Quid nobis et tibi ihesu fili dei? Venisti huc
ante tempus torquere nos? Erat autem non longe ab illis grex porcorum mul-
torum pascens. Demones autem rogabant eum dicentes. Si ei-
cis nos, mitte nos in regionem porcorum. Et ait illis. Ite. At
illi exeuntes abierunt in porcos. Et ecce impetu abiit to-
tus grex per preceps in mare et mortui sunt in aquis. Pastores
autem fugerunt et venientes in civitatem nuntiaverunt omnia et
de his qui demonia habuerant. Et ecce tota civitas exiit
obviam ihesu et viso eo rogabant eum ut transiret
a finibus eorum. IX

ix Et ascendens in naviculam transfretavit et venit
in civitatem suam. Et ecce offerebant ei paraliti-
cum in lecto iacentem. Videns autem ihesus fidem illorum dixit
paralitico. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Et ecce
quidam de scribis dixerunt intra se. Hic blasphemat. Et cum
vidisset ihesus cogitationes eorum dixit. Ut quid cogitatis ma-
la in cordibus vestris? Quid est facilius dicere dimittuntur tibi
peccata tua, aut dicere surge et ambula? Ut sciatis autem
quoniam filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc
ait paralitico. Surge tolle lectum tuum et vade in do-
mum tuam. Et surrexit et abiit in domum suam. Videntes
autem turbe timuerunt et glorificaverunt deum qui dedit po-
testatem talem hominibus. Et cum transiret inde ihesus vidit
hominem sedentem in theloneo matheum nomine et ait illi.
Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est discum-
bente eo in domo, ecce multi publicani et peccatores ve-
nientes discumbebant cum ihesu et discipulis eius. Et vi-
dentes pharisei dicebant discipulis eius. Quare cum publica-
nis et peccatoribus manducat magister vester? At ihesus audiens
ait. Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus. Euntes
autem discite quid est. Misericordiam volo et non sacrificium. Non enim veni
vocare iustos sed peccatores. Tunc accesserunt ad eum discipuli
iohannis dicentes. Quare nos et pharisei ieiunamus frequenter, disci-
puli autem tui non ieiunant? Et ait illis ihesus. Numquid possunt
filii sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus? Et tunc ieiu-
nabunt. Nemo autem immittit commissuram panni rudis in
vestimentum vetus. Tollit enim plenitudinem eius a vestimen-
to et peior scissura fit. Neque mittunt vinum novum in
utres veteres. Alioquin rumpuntur utres et vinum effunditur
et utres pereunt. Sed vinum novum in utres novos

mittunt et ambo conservantur. Hec illo loquente ad eos, ecce prin-
ceps unus accessit et adorabat eum dicens. Domine filia mea mo-
do defuncta est. Sed veni impone manum tuam super eam et vi-
vet. Et surgens ihesus sequebatur eum et discipuli eius. Et ecce
mulier que sanguinis fluxum patiebatur xii annis accessit retro
et tetigit fimbriam vestimenti eius. Dicebat enim intra se. Si te-
tigero tantum vestimentum eius salva ero. At ihesus conversus et videns
eam dixit. Confide filia, fides tua te salvam fecit. Et sal-
va facta est mulier ex illa hora. Et cum venisset ihesus in domum prin-
cipis et vidisset tibicines et turbam tumultuantem dice-
bat. Recedite. Non est enim mortua puella sed dormit. Et deridebant
eum. Et cum eiecta esset turba intravit et tenuit manum eius et
surrexit puella. Et exiit fama hec in universam ter-
ram illam. Et transeunte inde ihesu secuti sunt eum duo ce-
ci clamantes et dicentes. Miserere nostri fili david. Cum autem ve-
nisset domum, accesserunt ad eum ceci. Et dicit eis ihesus. Cre-
ditis quia possum hoc facere vobis? Dicunt ei. Utique domine. Tunc
tetigit oculos eorum dicens. Secundum fidem vestram fiat vobis.
Et aperti sunt oculi eorum. Et comminatus est illis ihesus dicens. Videte
ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamaverunt eum in to-
ta terra illa. Egressis autem illis ecce obtulerunt ei hominem
mutum et demonium habentem. Et eiecto demone locutus est
mutus. Et admirate sunt turbe dicentes. Numquam apparuit
sic in israel. Pharisei autem dicebant. In principe demoniorum eicit
demones. Et circuibat ihesus civitates omnes et castella docens
in synagogis eorum et predicans evangelium regni et curans omnem
languorem et omnem infirmitatem. Videns autem turbas miser-
tus est eis, quia erant vexati et iacentes sicut oves non habentes pa-
storem. Tunc dicit discipulis suis. Messis quidem multa oper-
arii autem pauci. Rogate ergo dominum messis ut mittat oper-
arios in messem suam. X

Et convocatis xii discipulis suis dedit illis potestatem
spirituum immundorum ut eicerent eos et curarent omnem
languorem et omnem infirmitatem. Duodecim autem apostolorum
nomina sunt hec. Primus symon qui dicitur petrus et andreas frater eius
iacobus zebedei et iohannes frater eius. Philippus et bartholomeus tho-
mas et matheus publicanus. Iacobus alphei et thadeus. Symon
chananeus et iudas scariotes qui et tradidit eum. Hos xii
misit ihesus precipiens eis et dicens. In viam gentium ne abi-
eritis et in civitates samaritanorum ne intraveritis sed ma-
gis ite ad oves que perierunt domus israel. Euntes autem predicate di-
centes quia appropinquavit regnum celorum. Infirmos curate
mortuos suscitate, leprosos mundate, demones eicite. xi
Gratis accepistis, gratis date. Nolite possidere aurum neque ar-
gentum neque pecuniam in zonis vestris, non peram in via
neque duas tunicas neque calciamenta neque virgam. Dignus est enim
operarius cibo suo. In quamcumque civitatem aut castel-
lum intraveritis, interrogate quis in ea dignus sit et ibi mane-
te donec exeatis. Intrantes autem in domum salutate eam
dicentes. Pax huic domui. Et siquidem fuerit domus illa

digna, veniet pax vestra super eam. Si autem non fuerit digna, pax vestra ad vos revertetur. Et quicumque non receperit vos, neque audierit sermones vestros, exeuntes foras de domo vel de civitate excutite pulverem de pedibus vestris. Amen dico vobis: tolerabilius erit terrae Sodomorum et Gomorreorum in die iudicii quam illi civitati. Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbae. Cavete autem ab hominibus. Tradent enim vos in conciliis, et in synagogis suis flagellabunt vos. Et ad praesides et ad reges ducemini propter me in testimonium illis et gentibus. Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem in mortem, et pater filium, et insurgent filii in parentes, et morte eos afficient. Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Cum autem persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam. Amen dico vobis, non consummabitis civitates Israel donec veniat filius hominis. Non est discipulus super magistrum, nec servus super dominum suum. Sufficit discipulo ut sit sicut magister eius, et servo sicut dominus eius. Si patremfamilias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos eius? Ne ergo timueritis eos. Nihil enim opertum quod non revelabitur, et occultum quod non scietur. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, et quod in aure auditis, praedicate super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius eum timete qui potest et animam et corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeres asse veneunt? et unus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem et capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram patre meo qui est in caelis. Qui autem negaverit me coram hominibus, negabo et ego eum coram patre meo qui est in caelis. Nolite arbitrari quia venerim pacem mittere in terram. Non veni pacem mittere sed gladium. Veni enim separare hominem adversus patrem suum, et filiam adversus matrem suam, et nurum adversus socrum suam, et inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me, non est me dignus. Qui invenit animam suam, perdet illam; et qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. Qui recipit vos, me recipit, et qui me recipit, recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetam in nomine prophetae, mercedem prophetae accipiet; et qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet. Et quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquae frigidae tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.

XI

Et factum est, cum consummasset Ihesus praecipiens XII apostolis suis, transiit inde ut doceret et praedicaret in civitatibus eorum. Iohannes autem cum audisset in vinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis ait illi: Tu es qui venturus es, an alium exspectamus? Et respondens Ihesus ait illis: Euntes renuntiate Iohanni quae audistis et vidistis. Caeci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur, et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeuntibus coepit Ihesus dicere ad turbas de Iohanne: Quid existis in desertum videre? hominem mollibus vestitum. Arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? prophetam? Etiam dico vobis, et plus quam prophetam. Hic est enim de quo scriptum est: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui praeparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum maior Iohanne Baptista. Qui autem minor est in regno caelorum, maior est illo. A diebus autem Iohannis Baptistae usque nunc regnum caelorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. Omnes enim prophetae et lex usque ad Iohannem prophetaverunt. Et si vultis recipere, ipse est Helias qui venturus est. Qui habet aures audiendi, audiat. Cui autem similem aestimabo generationem istam? Similis est pueris sedentibus in foro, qui clamantes coaequalibus dicunt: Cecinimus vobis et non saltastis; lamentavimus et non planxistis. Venit enim Iohannes neque manducans neque bibens, et dicunt: Daemonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens, et dicunt: Ecce homo vorax et potator vini, publicanorum et peccatorum amicus. Et iustificata est sapientia a filiis suis. Tunc coepit exprobrare civitatibus in quibus factae sunt plurimae virtutes eius, quia non egissent paenitentiam. Ve tibi Corozaim, ve tibi Bethsaida, quia si in Tyro et Sidone factae essent virtutes quae factae sunt in vobis, olim in cilicio et cinere paenitentiam egissent. Verumtamen dico vobis, Tyro et Sidoni remissius erit in die iudicii quam vobis. Et tu Capharnaum numquid usque in caelum exaltaberis? Usque in infernum descendes. Quia si in Sodomis factae fuissent virtutes quae factae sunt in te, forte mansissent usque in hunc diem. Verumtamen dico tibi, quia terrae Sodomorum remissius erit in die iudicii quam tibi.

In illo tempore respondens Ihesus dixit: Confiteor tibi pater, domine caeli et terrae, quia abscondisti haec a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis. Ita pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo, et nemo novit filium nisi pater, neque patrem quis novit nisi filius, et cui voluerit filius revelare. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, et discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suave est, et onus meum leve.

XII

In illo tempore abiit Ihesus sabbato per sata. Discipuli autem eius esurientes coeperunt vellere spicas et manducare. Pharisaei autem videntes dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt quod non licet eis facere sabbatis. At ille dixit eis: Non legistis quid fecerit David quando esuriit, et qui cum eo erant? Quomodo intravit in domum Dei et panes propositionis comedit, quos non licebat ei edere, neque his qui cum eo erant, nisi solis sacerdotibus? Aut non legistis in lege quia sabbatis in templo sacerdotes sabbatum violant et sine crimine sunt? Dico autem vobis quia templo maior est hic. Si autem sciretis quid est: Misericordiam volo et non sacrificium, numquam condemnassetis innocentes. Dominus est enim filius hominis et sabbati. Et cum inde transisset, venit in synagogam

eorum. Et ecce homo manum habens aridam. Et interrogabant
eum dicentes: Si licet sabbatis curare? ut accusarent eum.
Ipse autem dixit illis: Quis erit ex vobis homo qui habeat ovem unam, et si ceci-
derit hec sabbatis in foveam, nonne tenebit et levabit eam? Quanto
magis melior est homo ove? Itaque licet sabbatis benefacere. Tunc
ait homini: Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est
sanitati sicut altera. Exeuntes autem pharisei consilium faciebant
adversus eum quomodo eum perderent. Ihesus autem sciens recessit inde. Et
secuti sunt eum multi, et curavit eos omnes. Et precepit eis ne
manifestum eum facerent, ut adimpleretur quod dictum est per
Ysaiam prophetam dicentem: Ecce puer meus quem elegi, di-
lectus meus in quo bene complacuit anime mee. Ponam spiritum meum
super eum, et iudicium gentibus nuntiabit. Non contendet neque
clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem eius. Arundinem
quassatam non confringet, et linum fumigans non extinguet,
donec eiciat ad victoriam iudicium. Et in nomine eius gentes
sperabunt. Tunc oblatus est ei demonium habens cecus et mutus, et cu-
ravit eum, ita ut loqueretur et videret. Et stupebant omnes turbe
et dicebant: Numquid hic est filius David? Pharisei autem audientes dixerunt:
Hic non eicit demones nisi in Beelzebub principe demoniorum.
Ihesus autem sciens cogitationes eorum dixit: Omne regnum divisum contra
se desolabitur, et omnis civitas vel domus divisa contra se non
stabit. Et si Sathanas Sathanam eicit, adversum se divi-
sus est. Quomodo ergo stabit regnum eius? Et si ego in Beelzebub
eicio demones, filii vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices
vestri erunt. Si autem ego in spiritu Dei eicio demones, igitur pervenit in vos
regnum Dei. Aut quomodo potest quisquam intrare in domum fortis et
vasa eius diripere, nisi prius alligaverit fortem? et tunc domum
eius diripiet. Qui non est mecum contra me est, et qui non congregat me-
cum spargit. Ideo dico vobis: Omne peccatum et blasphemia
dimittetur hominibus, spiritus autem blasphemia non remittetur.
Et quicumque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur
ei. Qui autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc
seculo neque in futuro. Aut facite arborem bonam et fructum
eius bonum, aut facite arborem malam et fructum eius
malum. Siquidem ex fructu arbor agnoscitur. Progeni-
es viperarum, quomodo potestis bona loqui cum sitis mali? Ex
habundantia cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro pro-
fert bona, et malus homo de malo thesauro profert ma-
la. Dico autem vobis quoniam omne verbum otiosum quod locuti
fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii. Ex
verbis enim tuis iustificaberis, et ex verbis tuis condempnaberis.
Tunc responderunt ei quidam de scribis et phariseis dicentes: Ma-
gister, volumus a te signum videre. Qui respondens ait illis: Generatio
prava et adultera signum querit, et signum non dabitur ei nisi
signum Ione prophete. Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tri-
bus diebus et tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terre
tribus diebus et tribus noctibus. Viri Ninivite surgent
in iudicio cum generatione ista, et condempnabunt eam,
quia penitentiam egerunt in predicatione Ione. Et ecce plus quam
Iona hic. Regina austri surget in iudicio cum generatione ista, et
condempnabit eam, quia venit a finibus terre audire sapientiam
Salomonis. Et ecce plus quam Salomon hic. Cum autem spiritus immundus exierit ab
homine, ambulat per loca arida querens requiem, et non invenit. Tunc
dicit: Revertar in domum meam unde exivi. Et veniens inve-
nit eam vacantem scopis mundatam et ornatam. Tunc vadit et
assumit septem alios spiritus nequiores se, et intrantes habitant
ibi. Et fiunt novissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit et generationi
huic pessime. Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater eius et fratres sta-
bant foris querentes loqui ei. Dixit autem ei quidam: Ecce mater tua et fra-
tres tui foris stant querentes te. At ipse respondens dicenti sibi ait: Que est
mater mea, et qui sunt fratres mei? Quicumque enim fecerit voluntatem patris
mei qui in celis est, ipse meus frater et soror et mater.

XIII

In illo die exiens Ihesus de domo sedebat secus mare. Et congre-
gate sunt ad eum turbe multe, ita ut in naviculam ascendens
sederet, et omnis turba stabat in litore. Et locutus est eis multa in
parabolis dicens: Ecce exiit qui seminat seminare. Et dum
seminat, quedam ceciderunt secus viam, et venerunt volucres et
comederunt ea. Alia autem ceciderunt in petrosa ubi non habebant terram
multam, et continuo exorta sunt, quia non habebant altitudinem
terre. Sole autem orto estuaverunt, et quia non habebant radicem aruerunt.
Alia autem ceciderunt in spinas, et creverunt spine et suffocaverunt
ea. Alia vero ceciderunt in terram bonam, et dabant fructum,
aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimum. Qui habet
aures audiendi audiat. Et accedentes discipuli dixerunt ei:
Quare in parabolis loqueris eis? Qui respondens ait illis: Quia vo-
bis datum est nosse misterium regni celorum, illis autem non est datum.
Qui enim habet dabitur ei et habundabit. Qui autem non habet, et quod habet aufe-
retur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis, quia videntes non vi-
dent, et audientes non audiunt neque intelligunt. Ut adim-
pleatur in eis prophetia Ysaie dicentis: Auditu audietis et
non intelligetis, et videntes videbitis et non videbitis. Incrassa-
tum est enim cor populi huius, et auribus graviter audierunt, et oculos suos
clauserunt, nequando oculis videant, et auribus audiant, et cor-
de intelligant, et convertantur, et sanem eos. Vestri autem beati oculi quia
vident, et aures vestre quia audiunt. Amen quippe dico vobis
quia multi prophete et iusti cupierunt videre que videtis, et non vide-
runt, et audire que auditis, et non audierunt. Vos ergo audite parabolam
seminantis. Omnis qui audit verbum regni et non intelligit, venit
malus et rapit quod seminatum est in corde eius. Hic est qui secus viam
seminatus est. Qui autem supra petrosa seminatus est, hic est qui verbum audit,
et continuo cum gaudio accipit illud. Non habet autem in se radi-
cem, sed est temporalis. Facta autem tribulatione et persecutione propter verbum continuo
scandalizatur. Qui autem seminatus est in spinis, hic est qui verbum
audit, et sollicitudo seculi istius et fallacia divitiarum suffocat
verbum, et sine fructu efficitur. Qui vero in terra bona seminatus est, hic
est qui audit verbum et intelligit, et fructum affert, et facit ali-
ud quidem centesimum, aliud autem sexagesimum, porro aliud tricesi-
mum. Aliam parabolam proposuit eis dicens: Simile factum est reg-
num celorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo.

Cum autem dormirent homines venit inimicus eius et superseminavit
zizania in medio tritici et abiit. Cum autem crevisset herba et fructum
fecisset, tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem servi patris
familias dixerunt ei: Domine nonne bonum semen seminasti in agro
tuo? unde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Servi
autem dixerunt: Vis imus et colligimus ea? Et ait: non, ne
forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite
utraque crescere usque ad messem, et in tempore messis dicam messoribus: Col
ligite primum zizania et alligate ea fasciculos ad comburendum, triticum
autem congregate in horreum meum. Aliam parabolam proposuit eis dicens:
Simile est regnum celorum grano synapis quod accipiens homo seminavit
in agro suo. Quod minimum quidem est omnibus seminibus. Cum autem
creverit, maius est omnibus oleribus, et fit arbor, ita ut volucres celi ve
niant et habitent in ramis eius. Aliam parabolam locutus est eis di
cens: Simile est regnum celorum fermento quod acceptum mulier abscon
dit in farine satis tribus donec fermentatum est totum. Hec omnia locu
tus est Ihesus in parabolis ad turbas, et sine parabolis non loquebatur eis, ut
impleretur quod dictum est per prophetam dicentem: Aperiam in parabolis
os meum, eructabo abscondita a constitutione mundi. Tunc
dimissis turbis venit in domum et accesserunt ad eum discipuli eius di
centes: Edissere nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respondens
ait: Qui seminat bonum semen est filius hominis. Ager autem est mundus. Bonum
vero semen hi sunt filii regni. Zizania autem filii sunt nequam. Inimicus autem
qui seminavit ea est diabolus. Messis vero consummatio seculi est. Messores autem
angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania et igni comburuntur, sic erit in
consummatione seculi. Mittet filius hominis angelos suos et colligent de reg
no eius omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem, et mittent eos
in caminum ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc iusti fulge
bunt sicut sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi audiat.
Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro, quem qui
invenit homo abscondit, et pre gaudio illius vadit et vendit universa
que habet et emit agrum illum. Iterum simile est regnum celorum homini nego
tiatori querenti bonas margaritas. Inventa autem una preciosa
margarita abiit et vendidit omnia que habuit et emit eam. Iterum si
mile est regnum celorum sagene misse in mare et ex omni genere piscium
congreganti. Quam cum impleta esset educentes et secus litus sedentes
elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt. Sic erit in consum
matione seculi. Exibunt angeli et separabunt malos de medio iusto
rum et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Intel
lexistis hec omnia? Dicunt ei: Etiam. Ait illis: Ideo omnis scriba doctus
in regno celorum similis est homini patrifamilias qui profert de thesau
ro suo nova et vetera. Et factum est cum consummasset Ihesus parabolas istas,
transiit inde. Et veniens in patriam suam docebat eos in sina
gogis eorum, ita ut mirarentur et dicerent: Unde huic sapientia hec
et virtutes? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria, et
fratres eius Iacobus et Ioseph et Symon et Iudas? Et sorores eius nonne
omnes apud nos sunt? Unde ergo huic omnia ista? Et scandalizaban
tur in eo. Ihesus autem dixit eis: Non est propheta sine honore
nisi in patria sua et in domo sua. Et non fecit ibi vir
tutes multas propter incredulitatem illorum.

In tempore illo audivit Herodes tetracha XIIII
famam Ihesu, et ait pueris suis: Hic est Iohannes Baptista, ipse resurrexit
a mortuis, et ideo virtutes operantur in eo. Herodes enim tenuit Io
hannem et alligavit eum et posuit in carcere propter Herodiadem uxorem
fratris sui. Dicebat enim illi Iohannes: Non licet tibi habere eam. Et volens
eum occidere timuit populum, quia sicut prophetam eum habebant. Die autem
natalis Herodis saltavit filia Herodiadis in medio, et placuit
Herodi. Unde cum iuramento pollicitus est dare ei quodcumque postulasset
ab eo. At illa premonita a matre sua: Da michi, inquit, hic in disco
caput Iohannis Baptiste. Et contristatus est rex, propter iusiurandum autem
et eos qui pariter recumbebant iussit dari. Misitque et decollavit
Iohannem in carcere, et allatum est caput eius in disco et datum est puel
le, et tulit matri sue. Et accedentes discipuli eius tulerunt corpus eius
et sepelierunt illud, et venientes nuntiaverunt Ihesu. Quod cum audis
set Ihesus secessit inde in navicula in locum desertum seorsum. Et cum
audissent turbe secute sunt eum pedestres de civitatibus. Et exiens vi
dit turbam multam et misertus est eis, et curavit languidos eorum. Ves
pere autem facto accesserunt ad eum discipuli eius dicentes: Desertus est locus
et hora iam preteriit. Dimitte turbas ut euntes in castella e
mant sibi escas. Ihesus autem dixit eis: Non habent necesse ire, date illis vos man
ducare. Responderunt ei: Non habemus hic nisi v panes et duos pisces.
Qui ait eis: Afferte huc illos michi. Et cum iussisset turbam discumbere
super fenum, acceptis quinque panibus et duobus piscibus, aspiciens
in celum benedixit et fregit et dedit discipulis suis, discipuli autem
dederunt panes turbis. Et manducaverunt et saturati sunt. Et tu
lerunt reliquias duodecim cophinos fragmentorum plenos.
Manducantium autem fuit numerus v milia virorum, exceptis
mulieribus et parvulis. Et statim iussit discipulos suos ascendere in
naviculam et precedere eum trans fretum donec dimitteret turbas. Et
dimissa turba ascendit in montem solus orare. Vespere autem facto solus
erat ibi. Navicula autem in medio mari iactabatur fluctibus. Erat
enim ventus contrarius. Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambu
lans super mare. Et videntes eum super mare ambulantem
turbati sunt dicentes quia phantasma est. Et pre timore clama
verunt. Statimque locutus est eis Ihesus dicens: Habete fiduciam, ego sum,
nolite timere. Respondens autem Petrus dixit: Domine, si tu es, iube me
venire ad te super aquas. At ipse ait: Veni. Et descendens Petrus
de navicula ambulabat super aquam ut veniret ad Ihesum. Videns
vero ventum validum timuit. Et cum cepisset mergi clamavit
dicens: Domine salvum me fac. Et continuo Ihesus extendens manum
apprehendit eum et ait illi: Modice fidei quare dubitasti? Et cum
ascendisset in naviculam cessavit ventus. Qui autem in navicula
erant venerunt et adoraverunt eum dicentes: Vere filius Dei
es. Et cum transfretassent venerunt in terram Genesar. Et cum
cognovissent eum viri loci illius miserunt in universam regi
onem illam et obtulerunt ei omnes male habentes, et rogabant
eum ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quicumque
tetigerunt salvi facti sunt. XIII

Tunc accesserunt ad eum ab Ierosolimis scribe et
pharisei dicentes: Quare discipuli tui transgrediuntur xiiij

traditionem seniorum? Non enim lavant manus suas cum panem manducant. Ipse autem respondens ait illis: Quare et vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram? Nam Deus dixit: Honora patrem et matrem: et qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur. Vos autem dicitis: Quicumque dixerit patri vel matri: Munus quodcumque est ex me tibi proderit: et non honorificabit patrem suum aut matrem suam: et irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. Hypocritae, bene prophetavit de vobis Isaias dicens: Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longe est a me. Sine causa autem colunt me, docentes doctrinas et mandata hominum. Et convocatis ad se turbis dixit eis: Audite et intelligite. Non quod intrat in os coinquinat hominem: sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem. Tunc accedentes discipuli eius dixerunt ei: Scis quia pharisaei audito verbo hoc scandalizati sunt? At ipse respondens ait: Omnis plantatio quam non plantavit pater meus caelestis eradicabitur. Sinite illos: caeci sunt duces caecorum. Caecus autem si caeco ducatum praestet, ambo in foveam cadunt. Respondens autem Petrus dixit ei: Edissere nobis parabolam istam. At ipse dixit: Adhuc et vos sine intellectu estis? Non intelligitis quia omne quod in os intrat, in ventrem vadit, et in secessum emittitur? Quae autem procedunt de ore, de corde exeunt, et ea coinquinant hominem. De corde enim exeunt cogitationes malae, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiae. Haec sunt quae coinquinant hominem. Non lotis autem manibus manducare non coinquinat hominem. Et egressus inde Iesus secessit in partes Tyri et Sidonis. Et ecce mulier chananaea a finibus illis egressa clamavit dicens: Miserere mei Domine fili David: filia mea male a daemonio vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius rogabant eum dicentes: Dimitte eam, quia clamat post nos. Ipse autem respondens ait: Non sum missus nisi ad oves quae perierunt domus Israel. At illa venit et adoravit eum dicens: Domine adiuva me. Qui respondens ait: Non est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. At illa dixit: Etiam Domine: nam et catelli edunt de micis quae cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens Iesus ait illi: O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia eius ex illa hora. Et cum transisset inde Iesus, venit secus mare Galilaeae. Et ascendens in montem sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbae multae habentes secum mutos, claudos, caecos, debiles et alios multos: et proiecerunt eos ad pedes eius. Et curavit eos, ita ut turbae mirarentur videntes mutos loquentes, claudos ambulantes, caecos videntes: et magnificabant Deum Israel. Iesus autem convocatis discipulis suis dixit: Misereor turbae, quia triduo iam perseverant mecum, et non habent quod manducent: et dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via. Et dicunt ei discipuli: Unde ergo nobis in deserto panes tantos, ut saturemus turbam tantam? Et ait illis Iesus: Quot panes habetis? At illi dixerunt: Septem et paucos pisciculos. Et praecepit turbae ut discumberent super terram. Et accipiens septem panes et pisces, et gratias agens fregit, et dedit discipulis suis, et discipuli dederunt populo. Et comederunt omnes et saturati sunt. Et quod superfuit de fragmentis tulerunt septem sportas plenas. Erant autem qui manducaverunt quattuor milia hominum extra parvulos et mulieres.

Et dimissa turba ascendit in naviculam: XV et venit in fines Magedan. Et accesserunt ad eum sadducaei et pharisaei temptantes: et rogaverunt eum ut signum de caelo ostenderet eis. At ipse respondens ait eis: Facto vespere dicitis: Serenum erit, rubicundum est enim caelum. Et mane: Hodie tempestas, rutilat enim triste caelum. Faciem ergo caeli diiudicare nostis: signa autem temporum non potestis. Generatio mala et adultera signum quaerit: et signum non dabitur ei nisi signum Ionae prophetae. Et relictis illis abiit. Et cum venissent discipuli eius trans fretum, obliti sunt panes accipere. Qui dixit illis: Intuemini et cavete a fermento pharisaeorum et sadducaeorum. At illi cogitabant inter se dicentes: Quia panes non accepimus. Sciens autem Iesus dixit: Quid cogitatis inter vos modicae fidei, quia panes non habetis? Nondum intelligitis, neque recordamini quinque panum et quinque milium hominum, et quot cophinos sumpsistis? neque septem panum et quattuor milium hominum, et quot sportas sumpsistis? Quare non intelligitis, quia non de pane dixi vobis: Cavete a fermento pharisaeorum et sadducaeorum? Tunc intellexerunt quia non dixerit cavendum a fermento panum, sed a doctrina pharisaeorum et sadducaeorum. Venit autem Iesus in partes Caesareae Philippi: et interrogabat discipulos suos dicens: Quem dicunt homines esse Filium hominis? At illi dixerunt: Alii Iohannem Baptistam, alii autem Heliam, alii vero Hieremiam aut unum ex prophetis. Dicit illis Iesus: Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus dixit: Tu es Christus Filius Dei vivi. Respondens autem Iesus dixit ei: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in caelis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni caelorum. Et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis: et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis. Tunc praecepit discipulis suis ut nemini dicerent quia ipse esset Iesus Christus. Exinde coepit Iesus ostendere discipulis suis quia oporteret eum ire Hierosolymam, et multa pati a senioribus et scribis et principibus sacerdotum, et occidi, et tertia die resurgere. Et assumens eum Petrus coepit increpare illum dicens: Absit a te Domine, non erit tibi hoc. Qui conversus dixit Petro: Vade retro Satana, scandalum es mihi: quia non sapis ea quae Dei sunt, sed ea quae hominum. Tunc Iesus dixit discipulis suis: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. Quid enim prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui cum angelis suis: et tunc reddet unicuique secundum opera eius. Amen dico vobis: sunt quidam de hic stantibus, qui non gustabunt mortem donec videant Filium hominis venientem in regno suo.

Et post dies sex assumpsit Iesus XVI Petrum et Iacobum et Iohannem fratrem eius, et duxit illos in montem excelsum seorsum: et transfiguratus est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut sol: vestimenta autem eius facta sunt alba

sicut nix. Et ecce apparuerunt eis moyses et helias cum eo lo
quentes. Respondens autem petrus dixit ad ihesum. Domine bonum est nos hic
esse. Si vis faciamus hic tria tabernacula. tibi unum. moysi unum.
et helie unum. Adhuc eo loquente ecce nubes lucida obum
bravit eos. et ecce vox de nube dicens. Hic est filius meus dilec
tus in quo michi bene conplacui. ipsum audite. Et audientes discipuli
ceciderunt in faciem suam et timuerunt valde. Et accessit
ihesus et tetigit eos. dixitque eis. Surgite. nolite timere. Levan
tes autem oculos suos neminem viderunt. nisi solum ihesum. Et descendenti
bus illis de monte precepit ihesus dicens. Nemini dixeritis visionem
donec filius hominis a mortuis resurgat. Et interrogaverunt eum
discipuli dicentes. Quid ergo scribe dicunt quod heliam oporteat primum
venire. At ille respondens ait illis. Helias quidem venturus est et res
tituet omnia. Dico autem vobis quia helias iam venit. et non cogno
verunt eum. sed fecerunt in eo quecumque voluerunt. Sic et filius
hominis passurus est ab eis. Tunc intellexerunt discipuli quia de iohanne
baptista dixisset eis. Et cum venisset ad turbam accessit ad eum
homo genibus provolutus ante eum dicens. Domine miserere filio meo quia
lunaticus est et male patitur. nam sepe in ignem cadit et crebro in
aquam. Et obtuli eum discipulis tuis et non potuerunt curare eum. Respondens
ihesus ait. O generatio incredula et perversa quousque ero vobiscum. usque
quo vos patiar. Afferte huc illum ad me. Et increpavit illum
ihesus et exiit ab eo demonium. et curatus est puer ex illa hora. Tunc
accesserunt discipuli ad ihesum secreto. et dixerunt. Quare nos non po
tuimus eicere illum. Dicit illis. Propter incredulitatem vestram. Amen
quippe dico vobis. si habueritis fidem sicut granum sinapis. dicetis
huic monti transi hinc et transibit. et nichil inpossibile erit
vobis. Hoc autem genus non eicitur nisi per orationem et ieiunium. Conver
santibus autem illis in galileam dixit illis ihesus. Filius hominis tradendus est
in manus hominum et occident eum. et tertia die resurget. Et contristati
sunt vehementer. Et cum venissent capharnaum accesserunt qui didrag
ma accipiebant ad petrum et dixerunt. Magister vester non solvit
didragma. Ait. Etiam. Et cum intrasset domum prevenit eum ihesus
dicens. Quid tibi videtur symon. Reges terre a quibus accipiunt tributum
vel censum. a filiis suis an ab alienis. Et ille dixit. Ab a
lienis. Dixitque illi ihesus. Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scan
dalizemus eos. vade ad mare et mitte hamum. et eum piscem
qui primus ascenderit tolle. et aperto ore eius invenies staterem. illum
sumens da eis pro me et pro te. XVII
In illa hora accesserunt discipuli ad ihesum dicentes. Quis putas ma
ior est in regno celorum. Et advocans ihesus parvulum statuit eum in
medio eorum et dixit. Amen dico vobis. nisi conversi fueritis et efficiamini
sicut parvuli. non intrabitis in regnum celorum. Quicumque ergo humiliaverit
se sicut parvulus iste. hic est maior in regno celorum. Et qui susceperit
unum talem in nomine meo. me suscipit. Et qui susceperit unum
Qui scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt.
expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius. et demer
gatur in profundum maris. Ve mundo a scandalis. Necesse est enim
ut veniant scandala. Verumptamen ve homini illi per quem scanda
lum venit. Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te.

abscide eum et proice abs te. Bonum tibi est ad vitam ingredi debilem
vel claudum. quam duas manus vel pedes habentem mitti in ignem
eternum. Et si oculus tuus scandalizat te. erue eum et proice abs te.
Bonum tibi est cum uno oculo in vitam intrare. quam duos oculos ha
bentem mitti in gehennam ignis. Videte ne contempnatis unum
ex his pusillis. Dico enim vobis quia angeli eorum in celis semper vident
faciem patris mei qui in celis est. Venit enim filius hominis salvare quod
perierat. Quid vobis videtur. Si fuerint alicui centum oves et er
raverit una ex eis. nonne relinquet nonaginta novem in
montibus et vadit querere eam que erravit. Et si contigerit ut in
veniat eam. amen dico vobis quia gaudebit super eam magis quam
super nonaginta novem que non erraverunt. Sic non est voluntas ante
patrem vestrum qui in celis est ut pereat unus de pusillis istis. Si autem
peccaverit in te frater tuus vade et corripe eum inter te et ipsum so
lum. Si te audierit lucratus eris fratrem tuum. Si autem non te audi
erit. adhibe tecum unum vel duos. ut in ore duorum vel trium te
stium stet omne verbum. Quod si non audierit eos. dic ecclesie. Si autem
ecclesiam non audierit. sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Amen dico
vobis quecumque alligaveritis super terram erunt ligata et in celo. et que
cumque solveritis super terram erunt soluta et in celo. Iterum dico vobis
quia si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quamcumque
petierint fiet illis a patre meo qui in celis est. Ubi enim sunt duo
vel tres congregati in nomine meo. ibi sum in medio eorum. Tunc
accedens petrus ad eum dixit. Domine quotiens peccabit in me frater meus
et dimittam ei usque septies. Dicit illi ihesus. Non dico tibi usque sep
ties. sed usque septuagies septies. Ideo assimilatum est regnum celorum
homini regi qui voluit rationem ponere cum servis suis. Et cum cepisset
rationem ponere oblatus est ei unus qui debebat .x. milia talenta.
Cum autem non haberet unde redderet. iussit eum venundari dominus et
uxorem eius et filios et omnia que habebat et reddi. Procidens autem
servus ille rogabat eum dicens. Patientiam habe in me. et omnia
reddam tibi. Misertus autem dominus servi illius dimisit eum et debitum di
misit illi. Egressus autem servus ille. invenit unum de conservis suis
qui debebat ei .c. denarios. et tenens suffocabat eum dicens.
Redde quod debes. Et procidens conservus eius rogabat eum dicens. Patientiam
habe in me et omnia reddam tibi. Ille autem noluit. sed abiit et mi
sit eum in carcerem donec redderet debitum. Videntes autem conservi eius que
fiebant. contristati sunt valde. et venerunt et narraverunt domino
suo omnia que facta fuerant. Tunc vocavit illum dominus suus et ait illi.
Serve nequam omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me. Nonne ergo
oportuit et te misereri conservi tui sicut et ego tui misertus sum.
Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus donec redderet universum
debitum. Sic et pater meus celestis faciet vobis si non remiseritis
unusquisque fratri suo de cordibus vestris. XIX
Et factum est. Cum consummasset ihesus sermones istos migravit
a galilea. et venit in fines iudee trans iordanen. Et se
cute sunt eum turbe multe. et curavit eos ibi. Et accesserunt
ad eum pharisei temptantes eum et dicentes. Si licet homini dimittere
uxorem suam quacumque ex causa. Qui respondens ait illis. Non legistis quia
qui fecit ab initio masculum et feminam fecit eos. et dixit. Propter

hoc dimittet homo patrem et matrem et adherebit uxori sue et erunt
duo in carne una. Itaque iam non sunt duo sed una caro.
Quod ergo deus coniunxit homo non separet. Dicunt illi. Quid ergo moyses
mandavit dare libellum repudii et dimittere. Et ait illis.
Quoniam moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere
uxores vestras. Ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis quia quicumque
qui dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem et aliam duxerit
mechatur. et qui dimissam duxerit mechatur. Dicunt ei discipuli
eius. Si ita est causa hominis cum uxore non expedit nubere. Qui dixit. Non omnes
capiunt verbum istud. sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi
qui de matris utero sic nati sunt. et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus.
et sunt eunuchi qui se ipsos castraverunt propter regnum celorum.
Qui potest capere capiat. Tunc oblati sunt ei parvuli ut manus
eis imponeret et oraret. Discipuli autem increpabant eos. Ihesus
vero ait eis. Sinite parvulos et nolite eos prohibere venire
ad me. Talium est enim regnum celorum. Et cum posuisset eis manus
abiit inde. Et ecce unus accedens ait illi. Magister bone quid
boni faciam ut habeam vitam eternam. Qui dixit ei. Quid me
interrogas de bono. Unus est bonus deus. Si autem vis ad vitam
ingredi. serva mandata. Dicit illi. Que. Ihesus autem dixit.
Non homicidium facies. non adulterabis. non facies furtum.
non falsum testimonium dices. Honora patrem tuum et matrem.
et diliges proximum tuum sicut te ipsum. Dicit illi adolescens.
Omnia hec custodivi. Quid adhuc michi deest. Ait illi ihesus. Si
vis perfectus esse vade vende que habes et da pauperibus. et habebis
thesaurum in celo. et veni sequere me. Cum autem adolescens
audisset verbum abiit tristis. Erat enim habens multas possessio
nes. Ihesus autem dixit discipulis suis. Amen dico vobis quia dives diffici
le intrabit in regnum celorum. Et iterum dico vobis. Facilius est ca
melum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum
celorum. Auditis autem his discipuli mirabantur valde dicentes.
Quis ergo poterit salvus esse. Aspiciens autem ihesus dixit eis. Apud homines
hoc impossibile est. apud deum autem omnia possibilia sunt. Tunc respondens
petrus dixit ei. Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Quid
ergo erit nobis. Ihesus autem dixit eis. Amen dico vobis quod vos qui secuti estis
me in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue se
debitis et vos super sedes .xii. iudicantes .xii. tribus israel. Et omnis
qui reliquerit domum vel fratres aut sorores. aut patrem aut ma
trem aut uxorem aut filios. aut agros propter nomen meum. centu
plum accipiet. et vitam eternam possidebit. Multi autem
erunt primi novissimi. et novissimi primi.

XX

Simile est enim regnum celorum homini patrifamilias qui
exiit primo mane conducere operarios in vineam suam.
Conventione autem facta cum operariis ex denario diurno. misit
eos in vineam suam. Et egressus circa horam terciam. vidit alios
stantes in foro ociosos et dixit illis. Ite et vos in vineam meam.
et quod iustum fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa
sextam et nonam horam. et fecit similiter. Circa undecimam vero
exiit. et invenit alios stantes et dicit illis. Quid hic statis tota
die ociosi. Dicunt ei. Quia nemo nos conduxit. Dixit illis.
Ite et vos in vineam meam. Cum sero autem factum esset dicit dominus vi
nee procuratori suo. Voca operarios et redde illis mercedem in
cipiens a novissimis usque ad primos. Cum venissent ergo qui circa
undecimam horam venerant. acceperunt singulos denarios.
Venientes autem et primi arbitrati sunt quod plus essent accepturi. Ac
ceperunt autem et ipsi singulos denarios. Et accipientes murmura
bant adversus patremfamilias dicentes. Hii novissimi u
na hora fecerunt. et pares illos nobis fecisti qui portavimus
pondus diei et estus. At ille respondens uni eorum dixit. Amice non
facio tibi iniuriam. Nonne ex denario convenisti mecum. Tol
le quod tuum est et vade. Volo autem et huic novissimo dare sicut et
tibi. Aut non licet michi quod volo facere. An oculus tuus nequam est quia
ego bonus sum. Sic erunt novissimi primi. et primi novis
simi. Multi enim sunt vocati. pauci vero electi. Et ascendens
ihesus ierosolimam assumpsit .xii. discipulos suos et ait illis.
Ecce ascendimus ierosolimam. et filius hominis tradetur principibus
sacerdotum et scribis et condempnabunt eum morte. Et tradent
eum gentibus ad illudendum et flagellandum et crucifigendum. et
tertia die resurget. Tunc accessit ad eum mater filiorum zebe
dei cum filiis suis. adorans et petens aliquid ab eo. Qui dixit
ei. Quid vis. Ait illi. Dic ut sedeant hii duo filii mei.
unus ad dexteram tuam. et unus ad sinistram tuam in regno tuo.
Respondens autem ihesus dixit. Nescitis quid petatis. Potestis bibere
calicem quem ego bibiturus sum. Dicunt ei. Possumus. Ait illis.
Calicem quidem meum bibetis. sedere autem ad dexteram meam vel
ad sinistram non est meum dare vobis. sed quibus paratum est a pa
tre meo. Et audientes .x. indignati sunt de duobus fratribus.
Ihesus autem vocavit eos ad se. et ait. Scitis quia principes gentium
dominantur eorum. et qui maiores sunt potestatem exercent in eos.
Non ita erit inter vos. sed quicumque voluerit inter vos maior fi
eri sit vester minister. et qui voluerit inter vos primus esse erit vester ser[vus].
Sicut filius hominis non venit ministrari sed ministrare. et dare a
nimam suam redemptionem pro multis. Et egredientibus e[is]
ab iericho. secuta est eum turba multa. Et ecce duo ceci se
dentes secus viam audierunt quia ihesus transiret. et clamaverunt
dicentes. Domine miserere nostri fili david. Turba autem increpabat
eos ut tacerent. At illi magis clamabant dicentes.
Domine miserere nostri fili david. Et stetit ihesus et vocavit eos
et ait. Quid vultis ut faciam vobis. Dicunt illi. Domine ut
aperiantur oculi nostri. Misertus est eorum ihesus. tetigit oculos eorum
et confestim viderunt. et secuti sunt eum.

XXI

Et cum appropinquassent ierosolimis. et venissent beth
phage ad montem oliveti. tunc ihesus misit duos
discipulos suos dicens eis. Ite in castellum quod contra vos est.
et statim invenietis asinam alligatam. et pullum cum ea.
Solvite. et adducite michi. Et si quis vobis aliquid dixerit. dicite quia
dominus his opus habet. et confestim dimittet eos. Hoc autem totum fac
tum est ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Dicite
filie syon. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus. et sedens
super asinam. et pullum filium subiugalis. Euntes autem

discipuli fecerunt sicut praecepit illis Iesus. Et adduxerunt asinam et pullum, et imposuerunt super eos vestimenta sua, et eum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via; alii autem caedebant ramos de arboribus, et sternebant in via. Turbae autem quae praecedebant, et quae sequebantur, clamabant dicentes: Osanna filio David: benedictus qui venit in nomine Domini: osanna in altissimis. Et cum intrasset Ierosolymam, commota est universa civitas, dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est Iesus propheta a Nazareth Galilaeae. Et intravit Iesus in templum Dei, et eiciebat omnes vendentes et ementes in templo, et mensas nummulariorum, et cathedras vendentium columbas evertit: et dicit eis: Scriptum est: Domus mea domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et accesserunt ad eum caeci et claudi in templo: et sanavit eos. Videntes autem principes sacerdotum et scribae mirabilia quae fecit, et pueros in templo clamantes, et dicentes: Osanna filio David: indignati sunt, et dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? Iesus autem dicit eis: Utique: numquam legistis: Quia ex ore infantium et lactantium perfecisti laudem? Et relictis illis abiit foras extra civitatem in Bethaniam, ibique mansit. Mane autem revertens in civitatem, esuriit. Et videns fici arborem unam secus viam, venit ad eam: et nihil invenit in ea nisi folia tantum, et ait illi: Numquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Et arefacta est continuo ficulnea. Et videntes discipuli mirati sunt dicentes: Quomodo continuo aruit? Respondens autem Iesus ait eis: Amen dico vobis, si habueritis fidem, et non haesitaveritis, non solum de ficulnea facietis, sed et si monti huic dixeritis, Tolle, et iacta te in mare, fiet. Et omnia quaecumque petieritis in oratione credentes, accipietis. Et cum venisset in templum, accesserunt ad eum docentem principes sacerdotum et seniores populi, dicentes: In qua potestate haec facis? et quis tibi dedit hanc potestatem? Respondens Iesus dixit eis: Interrogabo vos et ego unum sermonem: quem si dixeritis mihi, et ego vobis dicam in qua potestate haec facio. Baptismus Iohannis unde erat? e caelo, an ex hominibus? At illi cogitabant inter se, dicentes: Si dixerimus, e caelo, dicet nobis: Quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerimus, ex hominibus, timemus turbam: omnes enim habebant Iohannem sicut prophetam. Et respondentes Iesu, dixerunt: Nescimus. Ait illis et ipse: Nec ego dico vobis in qua potestate haec facio. Quid autem vobis videtur? Homo quidam habebat duos filios, et accedens ad primum, dixit: Fili, vade hodie, operare in vinea mea. Ille autem respondens, ait: Nolo. Postea autem paenitentia motus abiit in vineam. Accedens autem ad alterum, dixit similiter. At ille respondens, ait: Eo, domine, et non ivit. Quis ex duobus fecit voluntatem patris? Dicunt ei: Primus. Dicit illis Iesus: Amen dico vobis, quia publicani et meretrices praecedunt vos in regnum Dei. Venit enim ad vos Iohannes in via iustitiae, et non credidistis ei: publicani autem et meretrices crediderunt ei: vos autem videntes nec paenitentiam habuistis postea, ut crederetis ei. Aliam parabolam audite: Homo erat paterfamilias, qui plantavit vineam, et sepem circumdedit ei, et fodit in ea torcular, et aedificavit turrim, et locavit eam agricolis, et peregre profectus est. Cum autem tempus fructuum appropinquasset, misit servos suos ad agricolas, ut acciperent fructus eius. Et agricolae apprehensis servis eius, alium ceciderunt, alium occiderunt, alium vero lapidaverunt. Iterum misit alios servos plures prioribus, et fecerunt illis similiter. Novissime autem misit ad eos filium suum dicens: Verebuntur filium meum. Agricolae autem videntes filium dixerunt intra se: Hic est heres, venite, occidamus eum, et habebimus hereditatem eius. Et apprehensum eum eiecerunt extra vineam, et occiderunt. Cum ergo venerit dominus vineae, quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: Malos male perdet: et vineam suam locabit aliis agricolis, qui reddant ei fructum temporibus suis. Dicit illis Iesus: Numquam legistis in Scripturis: Lapidem quem reprobaverunt aedificantes, hic factus est in caput anguli? A Domino factum est istud, et est mirabile in oculis nostris. Ideo dico vobis, quia auferetur a vobis regnum Dei, et dabitur genti facienti fructus eius. Et qui ceciderit super lapidem istum, confringetur: super quem vero ceciderit, conteret eum. Et cum audissent principes sacerdotum et pharisaei parabolas eius, cognoverunt quod de ipsis diceret. Et quaerentes eum tenere, timuerunt turbas: quoniam sicut prophetam eum habebant. Et respondens Iesus, dixit iterum in parabolis eis, dicens:

XXII — 22

Simile factum est regnum caelorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo. Et misit servos suos vocare invitatos ad nuptias, et nolebant venire. Iterum misit alios servos, dicens: Dicite invitatis: Ecce prandium meum paravi, tauri mei et altilia occisa, et omnia parata: venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt: et abierunt, alius in villam suam, alius vero ad negotiationem suam: reliqui vero tenuerunt servos eius, et contumeliis affectos occiderunt. Rex autem cum audisset, iratus est: et missis exercitibus suis, perdidit homicidas illos, et civitatem illorum succendit. Tunc ait servis suis: Nuptiae quidem paratae sunt, sed qui invitati erant, non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus viarum, et quoscumque inveneritis, vocate ad nuptias. Et egressi servi eius in vias, congregaverunt omnes quos invenerunt, malos et bonos: et impletae sunt nuptiae discumbentium. Intravit autem rex ut videret discumbentes, et vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali. Et ait illi: Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: Ligatis pedibus eius, et manibus, mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Multi enim sunt vocati, pauci vero electi. Tunc abeuntes pharisaei, consilium inierunt ut caperent eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis, dicentes: Magister, scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces, et non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum: dic ergo nobis quid tibi videtur, licet censum dare Caesari, an non? Cognita autem Iesus nequitia eorum, ait: Quid me temptatis, hypocritae? ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis Iesus: Cuius est imago haec, et superscriptio? Dicunt ei: Caesaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quae sunt Caesaris, Caesari: et quae sunt Dei, Deo. Et audientes mirati sunt, et relicto eo abierunt. In illo die accesserunt ad eum sadducaei, qui dicunt non esse resurrectionem: et interrogaverunt eum, dicentes: Magister, Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens filium, ut ducat frater eius uxorem illius, et suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres: et primus uxore ducta, defunctus est: et non habens semen, reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus, et tertius usque ad septimum. Novissime autem omnium et mulier defuncta est. In resurrectione ergo cuius erit de septem uxor? omnes enim habuerunt

eum. Respondens autem ihesus ait illis. Erratis nescientes scripturas
neque uirtutem dei. In resurrectione enim neque nubent neque nubentur.
sed sunt sicut angeli dei in celo. De resurrectione autem mortuorum
non legistis quod dictum est a deo dicente uobis. Ego sum deus abra
ham. et deus ysaac. et deus iacob. Non est deus mortuorum sed uiuen
tium. Et audientes turbe mirabantur in doctrina eius. Pha
risei autem audientes quod silentium imposuisset saduceis conuene
runt in unum. et interrogauit eum unus ex eis legis doc
tor temptans eum. Magister. quod est mandatum magnum in le
ge. Ait illi ihesus. Diliges dominum deum tuum ex toto corde
tuo. et in tota anima tua. et in tota mente tua. Hoc est maxi
mum et primum mandatum. Secundum autem simile est huic. Di
liges proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus manda
tis uniuersa lex pendet et prophete. Congregatis autem phariseis inter
rogauit eos ihesus dicens. Quid uobis uidetur de christo. cuius filius est. Dicunt
ei. Dauid. Ait illis. Quomodo ergo dauid uocat eum in spiritu dominum dicens.
Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellum pe
dum tuorum. Si ergo dauid uocat eum dominum quomodo filius eius est. Et nemo po
terat respondere ei uerbum. neque ausus fuit quisquam ex illa die
eum amplius interrogare. XXIII
23 Tunc ihesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos
dicens. Super cathedram moysi sederunt scri
be et pharisei. Omnia ergo quecumque dixerint uobis seruate et faci
te. secundum uero opera eorum nolite facere. Dicunt enim et non faciunt.
Alligant autem onera grauia et importabilia et imponunt
in humeros hominum. digito autem suo nolunt ea mouere. Omnia uero
opera sua faciunt ut uideantur ab hominibus. Dilatant
enim philacteria sua et magnificant fimbrias. Amant
autem primos recubitus in cenis et primas cathedras in synago
gis. et salutationes in foro. et uocari ab hominibus rabbi. Vos
autem nolite uocari rabbi. unus est enim magister uester. uos autem omnes
fratres estis. Et patrem nolite uocare uobis super terram. unus est
enim pater uester qui in celis est. Nec uocemini magistri. quia ma
gister uester unus est christus. Qui maior est uestrum. erit minister uester.
Qui autem se exaltauerit humiliabitur. et qui se humiliauerit ex
altabitur. Ve autem uobis scribe et pharisei ypocrite qui clauditis
regnum celorum ante homines. Vos enim non intratis. nec intro
euntes sinitis intrare. Ve uobis scribe et pharisei ypocrite. qui
comeditis domos uiduarum orationes longas orantes. Prop
ter hoc maius accipietis iudicium. Ve uobis scribe et pharisei
ypocrite qui circuitis mare et aridam ut faciatis unum
proselitum. et cum fuerit factus. facitis illum filium gehenne
duplo quam uos. Ve uobis duces ceci qui dicitis. quicumque iurauerit
per templum nichil est. Qui autem iurauerit in auro tem
pli debitor est. Stulti et ceci. quid enim maius est. aurum aut
templum quod sanctificat aurum. Et quicumque iurauerit in
altari. nichil est. quicumque autem iurauerit in dono quod est super
illud debet. Ceci quid enim maius est donum aut altare quod sancti
ficat donum. Qui ergo iurat in altari. iurat in eo.
et in omnibus que super illud sunt. Et qui iurauerit in templo
iurat in eo et in illo qui habitat in ipso. Et qui iurat in celo.
iurat in throno dei. et in eo qui sedet super eum. Ve uobis
scribe et pharisei ypocrite qui decimatis mentam et anetum et cy
minum. et reliquistis que grauiora sunt legis. iudicium et miseri
cordiam et fidem. Hec oportuit facere et illa non omittere. Duces ceci
excolantes culicem. camelum autem glutientes. Ve uobis
scribe et pharisei ypocrite. qui mundatis quod deforis est calicis
et parapsidis. intus autem pleni estis rapina et inmunditia.
Pharisee ceci munda prius quod intus est calicis et parapsidis
ut fiat et id quod deforis est mundum. Ve uobis scribe et pharisei
ypocrite qui similes estis sepulchris dealbatis. que aforis appa
rent hominibus speciosa. intus uero plena sunt ossibus mortuorum
et omni spurcitia. Sic et uos aforis quidem paretis hominibus
iusti. intus autem pleni estis ypocrisi et iniquitate. Ve uobis
scribe et pharisei ypocrite qui edificatis sepulchra prophetarum. et ornatis
monumenta iustorum et dicitis. Si fuissemus in diebus patrum
nostrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. Itaque testi
monio estis uobismetipsis. quia filii estis eorum qui prophetas oc
ciderunt. Et uos implete mensuram patrum uestrorum. Serpen
tes genimina uiperarum quomodo fugietis a iudicio gehenne.
Ideo ecce ego mitto ad uos prophetas. sapientes. et scribas.
et ex illis occidetis et crucifigetis. et ex illis flagellabitis in
sinagogis uestris. et persequemini de ciuitate in ciuitatem. ut
ueniat super uos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram a san
guine abel iusti. usque ad sanguinem zacharie filii barachie.
quem occidistis inter templum et altare. Amen dico uobis ue
nient hec omnia super generationem istam. Ierusalem ierusalem que
occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt. quotiens
uolui congregare filios tuos. quemadmodum gallina
congregat pullos suos sub alas. et noluisti. Ecce
relinquetur uobis domus uestra deserta. Dico enim uobis non me
uidebitis amodo donec dicatis. benedictus qui uenit in nomine domini.
Et egressus ihesus de templo ibat. Et XXIIII
accesserunt discipuli eius ut ostenderent ei edificationes
templi. Ipse autem respondens dixit eis. Videtis hec omnia. Amen
dico uobis non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destru
atur. Sedente autem eo super montem oliueti. accesserunt ad eum
discipuli secreto dicentes. Dic nobis quando hec erunt. et quod signum
aduentus tui. et consummationis seculi. Et respondens ihesus dixit eis.
Videte ne quis uos seducat. Multi enim uenient in
nomine meo dicentes. Ego sum christus. et multos seducent.
Audituri enim estis prelia et opiniones preliorum. Videte ne
turbemini. Oportet enim hec fieri. sed nondum est finis. Consur
get enim gens contra gentem. et regnum in regnum. et erunt pestilen
tie et fames. et terremotus per loca. Hec autem omnia initia dolorum.
Tunc tradent uos in tribulationem. et occident uos. et eri
tis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc scandaliza
buntur multi. et inuicem tradent. et odio habebunt inui
cem. Et multi pseudo prophete surgent. et seducent
multos. Et quoniam habundabit iniquitas. refrigescet ca

tias multorum. Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Et predicabitur hoc evangelium regni in universo orbe in testimonium omnibus gentibus, et tunc veniet consummatio. Cum ergo videritis abhominationem desolationis que dicta est a Daniele propheta stantem in loco sancto, qui legit intelligat. Tunc qui in Iudea sunt fugiant ad montes; et qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua; et qui in agro non revertatur tollere tunicam suam. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate autem ne fiat fuga vestra hyeme vel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna qualis non fuit ab initio mundi usque modo neque fiet. Et nisi breviati fuissent dies illi non fieret salva omnis caro; sed propter electos breviabuntur dies illi. Tunc si quis vobis dixerit ecce hic Christus aut illic, nolite credere. Surgent enim pseudochristi et pseudoprophete et dabunt signa magna et prodigia ita ut in errorem inducantur si fieri potest etiam electi. Ecce predixi vobis. Si ergo dixerint vobis ecce in deserto est, nolite exire; ecce in penetralibus, nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente et paret usque in occidentem, ita erit adventus filii hominis. Ubicumque fuerit corpus, ibi congregabuntur et aquile. Statim autem post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur et luna non dabit lumen suum et stelle cadent de celo et virtutes celorum commovebuntur. Et tunc apparebit signum filii hominis in celo. Et tunc plangent se omnes tribus terre et videbunt filium hominis venientem in nubibus celi cum virtute multa et maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba et voce magna, et congregabunt electos eius a quattuor ventis a summis celorum usque ad terminos eorum. Ab arbore autem fici discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit et folia nata, scitis quia prope est estas. Ita et vos cum videritis hec omnia, scitote quia prope est in ianuis. Amen dico vobis quia non preteribit hec generatio donec omnia fiant. Celum et terra transibunt, verba autem mea non preteribunt. De die autem illa et hora nemo scit, neque angeli celorum neque filius nisi pater solus. Sicut autem in diebus Noe ita erit adventus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes et bibentes, nubentes et nuptum tradentes usque ad eum diem quo intravit in archam Noe, et non cognoverunt donec venit diluvium et tulit omnes, ita erit et adventus filii hominis. Tunc duo erunt in agro: unus assumetur et unus relinquetur. Due molentes in mola: una assumetur et una relinquetur. Duo in lecto: unus assumetur et unus relinquetur. Vigilate ergo quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit. Illud autem scitote quia si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset, vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam. Ideo et vos estote parati quia qua hora nescitis filius hominis venturus est. Quis putas est fidelis servus et prudens quem constituit dominus suus super familiam suam ut det illis cibum in tempore? Beatus ille servus quem cum venerit dominus eius invenerit sic facientem. Amen dico vobis quoniam super omnia bona sua constituet eum. Si autem dixerit malus servus ille in corde suo moram facit dominus meus venire, et ceperit percutere conservos suos, manducet autem et bibat cum ebriosis, veniet dominus servi illius in die qua non sperat et hora qua ignorat, et dividet eum partemque eius ponet cum ypocritis. Illic erit fletus et stridor dentium.

XXV

Tunc simile erit regnum celorum decem virginibus que accipientes lampadas suas exierunt obviam sponso et sponse. Quinque autem ex eis erant fatue et quinque prudentes. Sed quinque fatue acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum. Prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus. Moram autem faciente sponso dormitaverunt omnes et dormierunt. Media autem nocte clamor factus est: Ecce sponsus venit, exite obviam ei. Tunc surrexerunt omnes virgines ille et ornaverunt lampades suas. Fatue autem sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo vestro quia lampades nostre extinguuntur. Responderunt prudentes dicentes: Ne forte non sufficiat nobis et vobis, ite potius ad vendentes et emite vobis. Dum autem irent emere, venit sponsus, et que parate erant intraverunt cum eo ad nuptias, et clausa est ianua. Novissime vero veniunt et relique virgines dicentes: Domine domine aperi nobis. At ille respondens ait: Amen dico vobis nescio vos. Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam. Sicut enim homo peregre proficiscens vocavit servos suos et tradidit illis bona sua. Et uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii vero unum, unicuique secundum propriam virtutem, et profectus est statim. Abiit autem qui quinque talenta acceperat et operatus est in eis et lucratus est alia quinque. Similiter et qui duo acceperat lucratus est alia duo. Qui autem unum acceperat abiens fodit in terram et abscondit pecuniam domini sui. Post multum vero temporis venit dominus servorum illorum et posuit rationem cum eis. Et accedens qui quinque talenta acceperat obtulit alia quinque talenta dicens: Domine quinque talenta tradidisti michi, ecce alia quinque superlucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam; intra in gaudium domini tui. Accessit autem et qui duo talenta acceperat, ait: Domine duo talenta tradidisti michi, ecce alia duo lucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis super multa te constituam; intra in gaudium domini tui. Accedens autem et qui unum talentum acceperat ait: Domine scio quia homo durus es, metis ubi non seminasti et congregas ubi non sparsisti; et timens abii et abscondi talentum tuum in terra: ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus eius dixit ei: Serve male et piger, sciebas quia meto ubi non semino et congrego ubi non sparsi? Oportuit ergo te committere pecuniam meam nummulariis et ego veniens recepissem utique quod meum est cum usura. Tollite itaque ab eo talentum et date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur et habundabit; ei autem qui non habet et quod videtur habere auferetur ab eo. Et inutilem servum eicite in tenebras exteriores; ibi erit fletus et stridor dentium. Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua et omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis sue, et congregabuntur ante eum omnes gentes, et separabit eos ab invicem sicut pastor segregat oves ab hedis. Et statuet oves quidem a dextris suis, hedos autem a sinistris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei possidete [illegible] paratum vobis regnum a constitutione mundi [illegible] surivi enim

et dedistis mihi manducare. Sitivi et dedistis mihi bibere. Hospes
et collegistis me. Nudus et cooperuistis me. Infirmus et visita
stis me. In carcere et venistis ad me. Tunc respondebunt ei
iusti dicentes. Domine quando te vidimus esurientem et pavimus te. sitien
tem et dedimus tibi potum? Quando autem te vidimus hospitem et collegi
mus te. aut nudum et cooperuimus te? Aut quando te vidimus infir
mum aut in carcere et venimus ad te? Et respondens rex dicet illis.
Amen dico vobis. quamdiu fecistis uni de minimis his fratribus
meis. mihi fecistis. Tunc dicet rex et his qui a sinistris eius erunt.
Discedite a me maledicti in ignem eternum. qui paratus est diabo
lo et angelis eius. Esurivi enim et non dedistis mihi manducare.
Sitivi et non dedistis mihi bibere. hospes eram et non collegistis
me. nudus et non cooperuistis me. Infirmus et in carcere et non visi
tastis me. Tunc respondebunt et ipsi dicentes. Domine quando te vidi
mus esurientem et sitientem. aut hospitem. aut nudum. aut
infirmum vel in carcere et non ministravimus tibi. Tunc
respondebit illis dicens. Amen dico vobis quamdiu non fecistis
uni de minoribus istis. nec mihi fecistis. Et ibunt impii in
supplicium eternum. iusti autem in vitam eternam. XXV

Et factum est. Cum consummasset ihesus sermones hos omnes
dixit discipulis suis. Scitis quia post biduum pascha
fiet. et filius hominis tradetur ut crucifigatur. Tunc congregati
sunt principes sacerdotum et seniores populi in atrium principis
sacerdotum qui dicebatur caiphas. et consilium fecerunt ut ihesum
dolo tenerent et occiderent. Dicebant autem. Non in
die festo. ne forte tumultus fieret in populo. Cum autem
esset ihesus in bethania in domo symonis leprosi. accessit
ad eum mulier habens alabastrum unguenti preciosi et
effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem disci
puli indignati sunt dicentes. Ut quid perditio hec? Po
tuit enim istud venundari multo et dari pauperibus. Sciens
autem ihesus ait illis. Quid molesti estis huic mulieri? Opus
bonum operata est in me. Nam semper pauperes habetis vobiscum.
me autem semper non habebitis. Mittens enim hec unguentum hoc
in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis. ubicumque
predicatum fuerit hoc evangelium in toto mundo. dicetur et quod hec fecit
in memoriam eius. Tunc abiit unus de .xii. qui dicitur iudas scha
rioth ad principes sacerdotum et ait illis. Quid vultis mihi dare
et ego eum vobis tradam? At illi constituerunt ei .xxx. argente
os. Et exinde querebat opportunitatem ut eum traderet. Prima
autem die azimorum accesserunt ad ihesum discipuli dicentes. Ubi vis pa
remus tibi comedere pascha? At ihesus dixit. Ite in civitatem ad quendam et
dicite ei. Magister dicit. Tempus meum prope est. apud te facio pascha
cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis ihesus. et
paraverunt pascha. Vespere autem facto discumbebat cum .xii. disci
pulis suis. Et edentibus illis dixit. Amen dico vobis quia unus vestrum
me traditurus est. Et contristati valde ceperunt singuli dicere. Numquid
ego sum domine? At ipse respondens ait. Qui intingit mecum manum
in parapside hic me tradet. Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de
illo. Ve autem homini illi per quem tradetur. Bonum erat
ei si natus non fuisset homo ille. Respondens autem iudas qui tradidit illum dixit.
Numquid ego sum rabbi? Ait illi. Tu dixisti. Cenantibus autem eis
accepit ihesus panem et benedixit ac fregit. deditque discipulis
suis et ait. Accipite et comedite. hoc est corpus meum. Et accipiens
calicem. gratias egit et dedit illis dicens. Bibite ex hoc omnes. hic
est enim sanguis meus novi testamenti qui pro multis effundetur in remissionem
omnium peccatorum. Dico autem vobis. non bibam amodo de hoc genimine vi
tis usque in diem illum cum illud bibam vobiscum novum in regno
patris mei. Et ympno dicto exierunt in montem oliveti. Tunc dicit illis
ihesus. Omnes vos scandalum patiemini in me. Scriptum est enim. Percu
tiam pastorem et dispergentur oves gregis. Postquam autem resurrexero
precedam vos in galileam. Respondens autem petrus ait illi. Et si omnes scan
dalizati fuerint in te. numquam scandalizabor. Ait illi ihesus. Amen
dico tibi quia in hac nocte antequam gallus cantet ter me negabis.
Ait illi petrus. Etiam si oportuerit me mori tecum. non te ne
gabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt. Tunc venit ihesus cum illis
in villam que dicitur gessemani. et dixit discipulis suis. Sedete hic
donec vadam illuc et orem. Et assumpto petro et duobus filiis
zebedei. cepit contristari et mestus esse. Tunc ait illis. Tristis est anima
mea usque ad mortem. Sustinete hic et vigilate mecum. Et progressus pu
sillum. procidit in faciem suam. orans et dicens. Pater mi. si pos
sibile est. transeat a me calix iste. Verumptamen non sicut ego volo.
sed sicut tu. Et venit ad discipulos et invenit eos dormientes.
Et ait petro. Sic non potuistis una hora vigilare mecum? Vigi
late et orate ut non intretis in temptationem. Spiritus quidem promptus est.
caro autem infirma. Iterum secundo abiit et oravit dicens. Pater
mi si non potest hic calix transire nisi bibam illum. fiat voluntas tua.
Et venit iterum et invenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum
gravati. Et relictis illis. iterum abiit et oravit tertio eundem sermo
nem dicens. Tunc venit ad discipulos suos et dicit illis. Dor
mite iam et requiescite. ecce appropinquavit hora. et filius homi
nis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus. ecce appropinquavit qui
me tradet. Adhuc ipso loquente. ecce iudas unus de .xii. venit
et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus missi a princi
pibus sacerdotum et senioribus populi. Qui autem tradidit eum dedit illis si
gnum dicens. Quemcumque osculatus fuero ipse est. tenete eum. Et con
festim accedens ad ihesum dixit. Ave rabbi. Et osculatus est eum. Dix
itque illi ihesus. Amice ad quid venisti? Tunc accesserunt et mani
iniecerunt in ihesum et tenuerunt eum. Et ecce unus ex his qui erant
cum ihesu extendens manum exemit gladium suum. et percutiens
servum principis sacerdotum amputavit auriculam eius. Tunc
ait illi ihesus. Converte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui
acceperint gladium gladio peribunt. An putas quia non possum ro
gare patrem meum et exhibebit mihi plusquam .xii. legiones an
gelorum? Quomodo ergo implebuntur scripture. quia sic oportet fieri.
In illa hora dixit ihesus turbis. Tamquam ad latronem existis cum
gladiis et fustibus comprehendere me. Cotidie apud vos sedebam
docens in templo et non me tenuistis. Hoc autem totum factum est ut
implerentur scripture prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fu
gerunt. At illi tenentes ihesum duxerunt ad caipham principem

sacerdotum. ubi scribe et seniores conuenerant. Petrus autem sequebatur
eum a longe usque in atrium principis sacerdotum. Et ingressus intro
sedebat cum ministris ut uideret finem. Principes autem sacerdo-
tum et seniores et omne concilium querebant falsum testimonium contra
Ihesum ut eum morti traderent. et non inuenerunt cum multi falsi te-
stes accessissent. Nouissime autem uenerunt duo falsi testes et dixe-
runt. Hic dixit. Possum destruere templum dei et post triduum reedi-
ficare illud. Et surgens princeps sacerdotum ait illi. Nichil
respondes ad ea que isti aduersum te testificantur? Ihesus autem tacebat.
Et princeps sacerdotum ait illi. Adiuro te per deum uiuum ut
dicas nobis si tu es christus filius dei. Dicit illi Ihesus. Tu dixisti. Verumtamen
dico uobis amodo uidebitis filium hominis sedentem a dextris uir-
tutis et uenientem in nubibus celi. Tunc princeps sacerdotum
scidit uestimenta sua dicens. Blasphemauit. Quid adhuc
egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam. Quid uobis
uidetur? At illi respondentes dixerunt. Reus est mortis. Tunc
expuerunt in faciem eius et colaphis eum ceciderunt. Alii autem
palmas in faciem eius dederunt dicentes. Prophetiza nobis christe
quis est qui te percussit? Petrus uero sedebat foris in atrio. Et ac-
cessit ad eum una ancilla dicens. Et tu cum Ihesu galileo e-
ras. At ille negauit coram omnibus dicens. Nescio quid dicis.
Exeunte autem illo ianuam. uidit eum alia ancilla. et ait his
qui erant ibi. Et hic erat cum Ihesu nazareno. Et iterum negauit
cum iuramento quia non noui hominem. Et post pusillum accesserunt
qui stabant. et dixerunt petro. Vere et tu ex illis es. nam et lo-
quela tua manifestum te facit. Tunc cepit detestari et iu-
rare quia non nouisset hominem. Et continuo gallus cantauit. Et re-
cordatus est petrus uerbi Ihesu quod dixerat. Priusquam gallus cantet
ter me negabis. Et egressus foras fleuit amare. Mane autem fa-
cto consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi aduersus Ihesum
ut eum morti traderent. Et uinctum adduxerunt eum et tradiderunt pon-
tio pilato presidi. Tunc uidens iudas qui tradidit eum quia damnatus
esset penitentia ductus retulit. xxx. argenteos principibus sacerdotum
et senioribus dicens. Peccaui tradens sanguinem iustum. At illi dixe-
runt. Quid ad nos? Tu uideris. Et proiectis argenteis in templo
recessit. Et abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum
acceptis argenteis dixerunt. Non licet mittere eos in corbanam
quia precium sanguinis est. Consilio autem inito emerunt ex illis agrum
figuli in sepulturam peregrinorum. Propter hoc uocatus est ager ille a-
cheldemach. hoc est ager sanguinis usque in hodiernum diem. Tunc
impletum est quod dictum est per ieremiam prophetam dicentem. Et ac-
ceperunt xxx argenteos precium appreciati quem appreciauerunt a
filiis israel. et dederunt eos in agrum figuli sicut constituit michi dominus.
Ihesus autem stetit ante presidem. et interrogauit eum preses dicens.
Tu es rex iudeorum? Dicit ei Ihesus. Tu dicis. Et cum accusaretur
a principibus sacerdotum et senioribus nichil respondit. Tunc dicit
illi pilatus. Non audis quanta aduersum te dicunt testimo-
nia? Et non respondit illi ad ullum uerbum. ita ut miraretur
preses uehementer. Per diem autem sollempnem consueuerat
preses dimittere populo unum uinctum quem uoluissent. Habe-
bat autem tunc uinctum insignem qui dicebatur barabas.
Congregatis ergo illis dixit pilatus. Quem uultis dimittam uobis?
Barabam an Ihesum qui dicitur christus? Sciebat enim quod per inuidiam tra-
didissent eum. Sedente autem illo pro tribunali misit ad illum
uxor eius dicens. Nichil tibi et iusto illi. multa enim passa sum
hodie per uisum propter eum. Principes autem sacerdotum et seniores
persuaserunt populis ut peterent barabam. Ihesum uero perderent. Respondens
autem preses ait illis. Quem uultis uobis de duobus dimitti?
At illi dixerunt. Barabam. Dicit illis pilatus. Quid igitur fa-
ciam de Ihesu qui dicitur christus? Dicunt omnes. Crucifigatur. Ait illis
preses. Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant dicen-
tes. Crucifigatur. Videns autem pilatus quia nichil proficeret. sed ma-
gis tumultus fieret. accepta aqua lauit manus coram populo di-
cens. Innocens ego sum a sanguine iusti huius. uos uide-
ritis. Et respondens uniuersus populus dixit. Sanguis eius super nos et super filios no-
stros. Tunc dimisit illis barabam. Ihesum autem flagellatum tradidit
eis ut crucifigeretur. Tunc milites presidis suscipientes Ihesum in
pretorio congregauerunt ad eum uniuersam cohortem. Et exuentes
eum. clamidem coccineam circumdederunt ei. Et plectentes co-
ronam de spinis posuerunt super caput eius. et arundinem in dextera eius. et
genu flexo ante eum illudebant dicentes. Aue rex iudeorum. Et
expuentes in eum acceperunt arundinem et percutiebant
caput eius. Et postquam illuserunt ei exuerunt eum clamide. et induerunt
eum uestimentis suis. et duxerunt eum ut crucifigerent. Exeuntes
autem inuenerunt hominem cyreneum uenientem obuiam nomine sy-
monem. Hunc angariauerunt ut tolleret crucem eius. Et uenerunt
in locum qui dicitur golgotha quod est caluarie locus. Et dederunt ei ui-
num bibere cum felle mixtum. Et cum gustasset noluit bibere. Post-
quam autem crucifixerunt eum. diuiserunt uestimenta eius sortem mittentes.
ut impleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Diuiserunt sibi uestimenta
mea et super uestem meam miserunt sortem. Et sedentes seruabant
eum. Et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam. Hic est Ihesus rex iu-
deorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones. unus a dextris et unus a si-
nistris. Pretereuntes autem blasphemabant eum mouentes capita
sua et dicentes. Vah qui destruis templum dei et in triduo illud re-
edificas. Salua temet ipsum. Si filius dei es descende de cruce.
Similiter et principes sacerdotum illudentes eum cum scribis et senioribus
dicebant. Alios saluos fecit. se ipsum non potest saluum facere.
Si rex israel est descendat nunc de cruce. et credimus ei. Confidit in deo.
liberet nunc eum si uult. Dixit enim quia filius dei sum. Idipsum autem et latro-
nes qui crucifixi erant cum eo inproperabant ei. A sexta autem hora
tenebre facte sunt super uniuersam terram. usque ad horam nonam.
Et circa horam nonam clamauit Ihesus uoce magna dicens.
Hely. hely. lamazabathani. hoc est. Deus meus. Deus meus. ut quid
dereliquisti me? Quidam autem illic stantes et audientes dicebant.
Heliam uocat iste. Et continuo currens unus ex eis acceptam
spongiam impleuit aceto. et imposuit arundini et dabat
ei bibere. Ceteri uero dicebant. Sine uideamus an ueniat
helias liberans eum. Ihesus autem iterum clamans uoce magna emi-
sit spiritum. Et ecce uelum templi scissum est in duas partes

a summo usque deorsum. Et terra mota est, et petre scisse sunt,
et monumenta aperta sunt. et multa corpora sanctorum qui dormie-
rant surrexerunt. et exeuntes de monumentis post resur-
rectionem eius venerunt in sanctam civitatem et apparuerunt
multis. Centurio autem et qui cum eo erant custodientes ihesum vi-
so terremotu et hiis que fiebant timuerunt valde dicentes.
Vere filius dei erat iste. Erant autem ibi mulieres multe a longe
que secute erant ihesum a galilea ministrantes ei. Inter quas
erat maria magdalene et maria iacobi et ioseph mater
et mater filiorum zebedei. Cum sero autem factum esset venit quidam ho-
mo dives ab arimathia nomine ioseph qui et ipse discipulus
erat ihesu. Hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihesu.
Tunc pilatus iussit reddi corpus. Et accepto corpore ioseph
involvit illud in sindone munda. et posuit illud in mo-
numento suo novo quod exciderat in petra. Et advolvit
saxum magnum ad hostium monumenti et abiit.
Erat autem ibi maria magdalene et altera maria sedentes
contra sepulchrum. Altera autem die que est post parasceven convenerunt
principes sacerdotum et pharisei ad pilatum dicentes. Domine
recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens. Post
tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrum
usque in diem tertium. ne forte veniant discipuli eius et
furentur eum, et dicant plebi: surrexit a mortuis. Et erit
novissimus error peior priore. Ait illis pilatus. Habetis
custodiam. ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes muni-
erunt sepulchrum signantes lapidem cum custodibus.
Vespere autem sabbati que lucescit XXVI
in prima sabbati venit maria magdalene et altera
maria videre sepulchrum. Et ecce terremotus factus est magnus.
Angelus enim domini descendit de celo. et accedens revolvit
lapidem. et sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut
fulgur. et vestimenta eius sicut nix. Pre timore autem eius exter-
riti sunt custodes et facti sunt velut mortui. Respondens autem angelus
dixit mulieribus. Nolite timere vos. Scio enim quod ihesum qui cru-
cifixus est queritis. Non est hic. Surrexit enim sicut dixit. Venite et vi-
dete locum ubi positus erat dominus. Et cito euntes dicite disci-
pulis eius quia surrexit. Et ecce precedit vos in galileam.
ibi eum videbitis. ecce predixi vobis. Et exierunt cito de mo-
numento cum timore et gaudio magno currentes nun-
tiare discipulis eius. Et ecce ihesus occurrit illis dicens.
Avete. Ille autem accesserunt et tenuerunt pedes eius et adorave-
runt eum. Tunc ait ihesus. Nolite timere. Ite nuntiate
fratribus meis ut eant in galileam. ibi me videbunt. Que
cum abiissent venerunt in civitatem et nuntiaverunt
principibus sacerdotum omnia que facta fuerant. Et congregati
cum senioribus consilio accepto pecuniam copiosam de-
derunt militibus dicentes. Dicite quia discipuli eius ve-
nerunt nocte et furati sunt eum nobis dormientibus.
Et si hoc auditum fuerit a preside: nos suadebimus ei et securos
vos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt sicut
erant edocti. Et divulgatum est verbum istud apud iudeos usque in
hodiernum diem. Undecim autem discipuli abierunt in galileam in
montem ubi constituerat illis ihesus. Et videntes eum adoraverunt: quidam
autem dubitaverunt. Et accedens ihesus locutus est eis dicens. Data est
mihi omnis potestas in celo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes baptizan-
tes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. docentes eos servare omnia
quecumque mandavi vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus di-
ebus ad consummationem seculi. Prologus marci e-

MARCUS EVANGELISTA vangeliste

dei electus et petri in baptismate filius atque in
divino sermone discipulus. sacerdotium in
israhel agens secundum carnem levita conversus
ad fidem christi evangelium in ytalia scripsit
ostendens in eo quid et generi suo deberet et christo.
Nam initium principii in voce prophetice exclamationis insti-
tuens ordinem levitice electionis ostendit. ut predicans iohan-
nem predestinatum filium zacharie in voce angeli adnuntiantis emis-
sum non solum verbum caro factum sed et corpus domini in omnia per verbum divi-
ne vocis animatum initio evangelice predicationis ostenderet. ut qui
hec legens sciret cui initium carnis in domino et ihesu advenientis
habitaculum caro deberet agnoscere. atque in se verbum vocis quod in conso-
nantibus perdiderat inveniret. Denique et perfecti evangelii opus intrans
et a baptismo domini predicare deum inchoans non laboravit nativi-
tatem carnis quam in prioribus viderat dicere sed totus in primis expulsio-
nem deserti ieiunium numeri temptationem diaboli congregatio-
nem bestiarum et ministerium protulit angelorum. ut instituens nos ad intelli-
gendum singula in brevi compingens. nec auctoritatem facte rei de-
meret. et perficiendo operi plenitudinem non negaret. Denique
amputasse sibi post fidem pollicem dicitur ut sacerdotio reprobus haberetur.
Sed tantum consentiens fidei predestinata potuit electio. ut nec sic in
opere verbi perderet quod prius meruerat in genere. Nam alexandrie episco-
pus fuit. cuius per singula opus scire et evangelii in se dicta dispo-
nere et disciplinam in se legis agnoscere et divinam in carne domini
naturam intellegere. que in nobis primum oportet requiri. Deinde
inquisita volumus agnosci habentes mercedem exhortationis.
quia qui plantat et qui rigat unum sunt. qui autem incrementum pre-
stat deus est. Incipit liber marci evangeliste.

INITIUM EVANGELII IHESU

christi filii dei. Sicut scriptum est in ysaia propheta. Ecce mitto an-
gelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante
te. Vox clamantis in deserto. parate viam domini. rectas facite
semitas eius. Fuit iohannes in deserto baptizans et predicans baptismum
penitentie in remissionem peccatorum. Et egrediebatur ad illum omnis iude-
a regio et ierosolimite universi. et baptizabantur ab illo in ior-
dane flumine confitentes peccata sua. Et erat iohannes vestitus
pilis cameli et zona pellicea circa lumbos eius. et locustas et mel
silvestre edebat. et predicabat dicens. Venit fortior me
post me. cuius non sum dignus procumbens solvere corrigiam calciamen-
torum eius. Ego baptizo vos aqua. ille vero baptizabit vos spiritu
sancto. Et factum est in diebus illis venit ihesus a nazareth galilee et

baptizatus est in iordane a iohanne. Et statim ascendens de aqua vidit apertos celos et spiritum tamquam columbam descendentem et manentem in ipso. Et vox facta est de celis: Tu es filius meus dilectus, in te complacui. Et statim spiritus expulit eum in desertum. Et erat in deserto xl diebus et xl noctibus et temptabatur a sathana, eratque cum bestiis, et angeli ministrabant illi. Postquam autem traditus est iohannes venit ihesus in galileam predicans evangelium regni dei et dicens: Quoniam impletum est tempus et appropinquavit regnum dei. Penitemini et credite evangelio. Et preteriens secus mare galilee vidit symonem et andream fratrem eius mittentes retia in mare; erant enim piscatores. Et dixit eis ihesus: Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum. Et protinus relictis retibus secuti sunt eum. Et progressus inde pusillum vidit iacobum zebedei et iohannem fratrem eius, et ipsos in navi componentes retia. Et statim vocavit illos. Et relicto patre suo zebedeo in navi cum mercennariis secuti sunt eum. Et ingrediuntur capharnaum, et statim sabbatis ingressus in synagogam docebat eos. Et stupebant super doctrina eius; erat enim docens eos quasi potestatem habens et non sicut scribe. Et erat in synagoga eorum homo in spiritu inmundo, et exclamavit dicens: Quid nobis et tibi ihesu nazarene? Venisti perdere nos? Scio quis sis, sanctus dei. Et comminatus est ei ihesus dicens: Obmutesce, et exi de homine. Et discerpens eum spiritus inmundus et exclamans voce magna exiit ab eo. Et mirati sunt omnes, ita ut conquirerent inter se dicentes: Quidnam est hoc? Quenam doctrina hec nova? Quia in potestate et spiritibus inmundis imperat, et obediunt ei. Et processit rumor eius statim in omnem regionem galilee. Et protinus egredientes de synagoga venerunt in domum symonis et andree cum iacobo et iohanne. Decumbebat autem socrus symonis febricitans, et statim dicunt ei de illa. Et accedens elevavit eam apprehensa manu eius, et continuo dimisit eam febris, et ministrabat eis. Vespere autem facto cum occidisset sol afferebant ad eum omnes male habentes et demonia habentes, et erat omnis civitas congregata ad ianuam. Et curavit multos qui vexabantur variis languoribus, et demonia multa eiciebat, et non sinebat loqui ea quoniam sciebant eum. Et diluculo valde surgens egressus abiit in desertum locum, ibique orabat. Et prosecutus est eum symon et qui cum illo erant. Et cum invenissent eum dixerunt ei quia omnes querunt te. Et ait illis: Eamus in proximos vicos et civitates, ut et ibi predicem; ad hoc enim veni. Et erat predicans in synagogis eorum et omni galilea, et demonia eiciens. Et venit ad eum leprosus deprecans eum, et genu flexo dixit: Si vis, potes me mundare. Ihesus autem misertus eius extendit manum suam et tangens eum ait illi: Volo, mundare. Et cum dixisset, statim discessit ab eo lepra, et mundatus est. Et comminatus est ei statimque eiecit eum, et dicit ei: Vide nemini dixeris, sed vade ostende te principi sacerdotum, et offer pro emundatione tua que precepit moyses in testimonium illis. At ille egressus cepit predicare et diffamare sermonem, ita ut iam non posset manifeste in civitatem introire, sed foris in desertis locis esset, et conveniebant ad eum undique.

II

Et iterum intravit in capharnaum post dies, et auditum est quod in domo esset, et convenerunt ad eum multi, ita ut non caperet neque ad ianuam. Et loquebatur eis verbum. Et venerunt ferentes ad eum paraliticum qui a quattuor portabatur. Et cum non possent offerre eum illi pre turba, nudaverunt tectum ubi erat, et patefacientes submiserunt grabatum in quo paraliticus iacebat. Cum vidisset autem ihesus fidem illorum ait paralitico: Fili, dimittuntur tibi peccata. Erant autem illic quidam de scribis sedentes et cogitantes in cordibus suis: Quid hic sic loquitur? Blasphemat. Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? Quo statim cognito ihesus spiritu suo quia sic cogitarent intra se dicit illis: Quid ista cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius dicere paralitico: Dimittuntur tibi peccata, an dicere: Surge, tolle grabatum tuum et ambula? Ut autem sciatis quia potestatem habet filius hominis in terra dimittendi peccata, ait paralitico: Tibi dico, surge, tolle grabatum tuum, et vade in domum tuam. Et statim ille surrexit, et sublato grabato abiit coram omnibus, ita ut mirarentur omnes et honorificarent deum dicentes quia numquam sic vidimus. Et egressus est rursus ad mare, omnisque turba veniebat ad eum, et docebat eos. Et cum preteriret vidit leuin alphei sedentem ad theloneum, et ait illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est cum accumberet in domo illius multi publicani et peccatores simul discumbebant cum ihesu et discipulis eius; erant enim multi qui et sequebantur eum. Et scribe et pharisei videntes quia manducaret cum publicanis et peccatoribus dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit magister vester? Hoc audito ihesus ait illis: Non necesse habent sani medico, sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos sed peccatores. Et erant discipuli iohannis et pharisei ieiunantes, et veniunt et dicunt ei: Quare discipuli iohannis et phariseorum ieiunant, tui autem discipuli non ieiunant? Et ait illis ihesus: Numquid possunt filii nuptiarum quamdiu sponsus cum illis est ieiunare? Quanto tempore habent secum sponsum non possunt ieiunare. Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus, et tunc ieiunabunt in illis diebus. Nemo assumentum panni rudis assuit vestimento veteri; alioquin auferet supplementum novum a veteri, et maior scissura fit. Et nemo mittit vinum novellum in utres veteres; alioquin rumpet vinum utres, et vinum effundetur, et utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos mitti debet. Et factum est iterum cum sabbatis ambularet per sata, et discipuli eius ceperunt progredi et vellere spicas. Pharisei autem dicebant ei: Ecce quid faciunt discipuli tui sabbatis quod non licet? Et ait illis: Numquam legistis quid fecerit david quando necessitatem habuit et esuriit ipse et qui cum eo erant? Quomodo introivit in domum dei sub abiathar principe sacerdotum et panes propositionis manducavit, quos non licebat manducare nisi sacerdotibus, et dedit eis qui cum eo erant? Et dicebat eis: Sabbatum propter hominem factum est, et non homo propter sabbatum. Itaque dominus est filius hominis etiam sabbati.

III

Et introivit iterum in synagogam, et erat ibi homo habens manum aridam. Et observabant eum si sabbatis curaret, ut accusarent eum. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medio. Et dicit eis: Si licet sabbatis

bonum facere an male, animam salvam facere an perdere? At illi tacebant. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super caecitate cordis eorum, dixit homini: Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est manus illi. Exeuntes autem statim pharisaei cum herodianis consilium faciebant adversus eum, quomodo eum perderent. Et Iesus cum discipulis suis secessit ad mare; et multa turba a Galilaea et Iudaea secuta est eum, et ab Ierosolymis et ab Idumaea et trans Iordanem; et qui circa Tyrum et Sidonem multitudo magna, audientes quae faciebat, venerunt ad eum. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent eum. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum ut illum tangerent, quotquot habebant plagas. Et spiritus immundi, cum illum videbant, procidebant ei et clamabant dicentes: Tu es Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent eum. Et ascendens in montem vocavit ad se quos voluit ipse, et venerunt ad eum. Et fecit ut essent duodecim cum illo, et ut mitteret illos praedicare. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates et eiciendi daemonia. Et imposuit Simoni nomen Petrus; et Iacobum Zebedaei et Iohannem fratrem Iacobi, et imposuit eis nomina Boanerges, quod est filii tonitrui; et Andream et Philippum et Bartholomaeum et Mattheum et Thomam et Iacobum Alphaei et Thaddaeum et Simonem Chananaeum et Iudam Scarioth, qui et tradidit illum. Et veniunt ad domum, et convenit iterum turba, ita ut non possent neque panem manducare. Et cum audissent sui, exierunt tenere eum; dicebant enim: Quoniam in furorem versus est. Et scribae et pharisaei qui ab Ierosolymis descenderant dicebant: Quoniam Beelzebub habet, et quia in principe daemoniorum eicit daemonia. Et convocatis eis in parabolis dicebat illis: Quomodo potest Satanas Satanam eicere? Et si regnum in se dividatur, non potest stare regnum illud. Et si domus super semetipsam dispertiatur, non poterit domus illa stare. Et si Satanas consurrexerit in semetipsum, dispertitus est et non poterit stare, sed finem habet. Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere, nisi prius fortem alliget, et tunc domum eius diripiet. Amen dico vobis quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemiae quibus blasphemaverint; qui autem blasphemaverit in Spiritum Sanctum non habet remissionem in aeternum, sed reus erit aeterni delicti. Quoniam dicebant: Spiritum immundum habet. Et veniunt mater eius et fratres, et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum turba, et dicunt ei: Ecce mater tua et fratres tui foris quaerunt te. Et respondens eis ait: Quae est mater mea et fratres mei? Et circumspiciens eos qui in circuitu eius sedebant ait: Ecce mater mea et fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem Dei, hic frater meus et soror mea et mater est.

IIII

Et iterum coepit docere ad mare; et congregata est ad eum turba multa, ita ut in navem ascendens sederet in mari; et omnis turba circa mare super terram erat. Et docebat illos in parabolis multa, et dicebat illis in doctrina sua: Audite. Ecce exiit seminans ad seminandum. Et dum seminat, aliud cecidit circa viam, et venerunt volucres et comederunt illud. Aliud vero cecidit super petrosa, ubi non habuit terram multam, et statim exortum est, quoniam non habebat altitudinem terrae; et quando exortus est sol, exaestuavit, et eo quod non haberet radicem exaruit. Et aliud cecidit in spinas, et ascenderunt spinae et suffocaverunt illud, et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam, et dabat fructum ascendentem et crescentem, et afferebat unum triginta et unum sexaginta et unum centum. Et dicebat: Qui habet aures audiendi audiat. Et cum esset singularis, interrogaverunt eum hii qui cum eo erant duodecim parabolas. Et dicebat eis: Vobis datum est scire mysterium regni Dei; illis autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt, ut videntes videant et non videant, et audientes audiant et non intellegant, nequando convertantur et dimittantur eis peccata. Et ait illis: Nescitis parabolam hanc? Et quomodo omnes parabolas cognoscetis? Qui seminat verbum seminat. Hii autem sunt qui circa viam, ubi seminatur verbum; et cum audierint, confestim venit Satanas et aufert verbum quod seminatum est in corde eorum. Et hii sunt similiter qui super petrosa seminantur, qui cum audierint statim cum gaudio accipiunt illud, et non habent radicem in se, sed temporales sunt; deinde orta tribulatione et persecutione propter verbum confestim scandalizantur. Et alii sunt qui in spinis seminantur: hii sunt qui verbum audiunt, et aerumnae saeculi et deceptio divitiarum et circa reliqua concupiscentiae introeuntes suffocant verbum, et sine fructu efficitur. Et hii sunt qui super terram bonam seminati sunt, qui audiunt verbum et suscipiunt et fructificant, unum triginta et unum sexaginta et unum centum. Et dicebat illis: Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lecto? Nonne ut super candelabrum ponatur? Non enim est aliquid absconditum quod non manifestetur, nec factum est occultum sed ut in palam veniat. Si quis habet aures audiendi audiat. Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis et adicietur vobis. Qui enim habet, dabitur illi; et qui non habet, et quod habet auferetur ab illo. Et dicebat: Sic est regnum Dei, quemadmodum si iaciat homo sementem in terram, et dormiat et exsurgat nocte ac die, et semen germinet et increscat dum nescit ille. Ultro enim terra fructificat, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica. Et cum se produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest messis. Et dicebat: Cui assimilabimus regnum Dei, aut cui parabolae comparabimus illud? Sicut granum sinapis, quod cum seminatum fuerit in terra, minus est omnibus seminibus quae sunt in terra; et cum natum fuerit, ascendit et fit maius omnibus oleribus, et facit ramos magnos, ita ut possint aves caeli sub umbra eius habitare. Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbum, prout poterant audire; sine parabola autem non loquebatur eis; seorsum autem discipulis suis disserebat omnia. Et ait illis in illa die, cum sero esset factum: Transeamus contra. Et dimittentes turbam assumunt eum ita ut erat in navi; et aliae naves erant cum illo. Et facta est procella magna venti, et fluctus mittebat in navem, ita ut impleretur navis. Et erat ipse in puppi super cervical dormiens; et excitant eum et dicunt ei: Magister, non ad te pertinet quia perimus? Et exsurgens comminatus est vento, et dixit mari: Tace, obmutesce. Et cessavit ventus, et facta est tranquillitas

... magna. Et ait illis: Quid timidi estis? Necdum habetis fidem? Et timuerunt magno timore, et dicebant ad alterutrum: Quis putas est iste, quia et venti et mare obediunt ei?

V

Et venerunt trans fretum maris in regionem Gerasenorum. Et exeunti ei de navi statim occurrit de monumentis homo in spiritu immundo, qui domicilium habebat in monumentis, et neque catenis iam quisquam eum poterat ligare: quoniam saepe compedibus et catenis vinctus, dirupisset catenas, et compedes comminuisset, et nemo poterat eum domare. Et semper die ac nocte erat in monumentis et in montibus, clamans et concidens se lapidibus. Videns autem Iesum a longe, cucurrit et adoravit eum: et clamans voce magna dicit ei: Quid mihi et tibi, Iesu fili Dei altissimi? adiuro te per Deum, ne me torqueas. Dicebat enim illi: Exi spiritus immunde ab homine. Et interrogabat eum: Quod tibi nomen est? Et dicit ei: Legio mihi nomen est, quia multi sumus. Et deprecabatur eum multum, ne se expelleret extra regionem. Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus pascens. Et deprecabantur eum spiritus dicentes: Mitte nos in porcos ut in eos introeamus. Et concessit eis statim Iesus. Et exeuntes spiritus immundi introierunt in porcos: et magno impetu grex praecipitatus est in mare ad duo milia, et suffocati sunt in mari. Qui autem pascebant eos, fugerunt, et nuntiaverunt in civitatem et in agros. Et egressi sunt videre quid esset facti: et veniunt ad Iesum: et vident illum qui a daemonio vexabatur, sedentem, vestitum, et sanae mentis, et timuerunt. Et narraverunt illis qui viderant, qualiter factum esset ei qui daemonium habuerat, et de porcis. Et rogare eum coeperunt ut discederet a finibus eorum. Cumque ascenderet navem, coepit illum deprecari qui a daemonio vexatus fuerat, ut esset cum illo. Et non admisit eum, sed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos, et annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit, et misertus sit tui. Et abiit, et coepit praedicare in Decapoli quanta sibi fecisset Iesus: et omnes mirabantur. Et cum ascendisset Iesus in navi rursus trans fretum, convenit turba multa ad illum, et erat circa mare. Et venit quidam de archisynagogis nomine Iairus, et videns eum procidit ad pedes eius, et deprecabatur eum multum, dicens: Quoniam filia mea in extremis est, veni, impone manus super eam, ut salva sit et vivat. Et abiit cum illo, et sequebatur eum turba multa, et comprimebant illum. Et mulier quae erat in profluvio sanguinis annis duodecim, et fuerat multa perpessa a compluribus medicis: et erogaverat omnia sua, nec quidquam profecerat, sed magis deterius habebat: cum audisset de Iesu, venit in turba retro, et tetigit vestimentum eius. Dicebat enim: Quia si vel vestimentum eius tetigero, salva ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius: et sensit corpore quia sanata esset a plaga. Et statim Iesus cognoscens in semetipso virtutem quae exierat de eo, conversus ad turbam aiebat: Quis tetigit vestimenta mea? Et dicebant ei discipuli sui: Vides turbam comprimentem te, et dicis: Quis me tetigit? Et circumspiciebat videre eam quae hoc fecerat. Mulier vero timens et tremens, sciens quod factum esset in se, venit et procidit ante eum, et dixit ei omnem veritatem. Ille autem dixit ei: Filia, fides tua te salvam fecit: vade in pace, et esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquente,

veniunt ad archisynagogum, dicentes: Quia filia tua mortua est: quid ultra vexas magistrum? Iesus autem audito verbo quod dicebatur, ait archisynagogo: Noli timere: tantummodo crede. Et non admisit quemquam se sequi, nisi Petrum, et Iacobum, et Ioannem fratrem Iacobi. Et veniunt in domum archisynagogi, et videt tumultum, et flentes, et eiulantes multum. Et ingressus, ait eis: Quid turbamini, et ploratis? puella non est mortua, sed dormit. Et irridebant eum. Ipse vero eiectis omnibus assumit patrem et matrem puellae, et qui secum erant, et ingreditur ubi erat puella iacens. Et tenens manum puellae, ait illi: Talitha cumi, quod est interpretatum: Puella (tibi dico) surge. Et confestim surrexit puella, et ambulabat: erat autem annorum duodecim: et obstupuerunt stupore maximo. Et praecepit illis vehementer ut nemo id sciret: et dixit dari illi manducare.

VI

Et egressus inde, abiit in patriam suam: et sequebantur illum discipuli sui: et facto sabbato coepit in synagoga docere: et multi audientes admirabantur in doctrina eius, dicentes: Unde huic haec omnia? et quae est sapientia, quae data est illi, et virtutes tales, quae per manus eius efficiuntur? Nonne iste est faber, filius Mariae, frater Iacobi, et Ioseph, et Iudae, et Simonis? nonne et sorores eius hic nobiscum sunt? Et scandalizabantur in illo. Et dicebat eis Iesus: Quia non est propheta sine honore nisi in patria sua, et in cognatione sua, et in domo sua. Et non poterat ibi virtutem ullam facere, nisi paucos infirmos impositis manibus curavit: et mirabatur propter incredulitatem eorum, et circuibat castella in circuitu docens. Et convocavit duodecim: et coepit eos mittere binos, et dabat illis potestatem spirituum immundorum. Et praecepit eis ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum: non peram, non panem, neque in zona aes, sed calceatos sandaliis, et ne induerentur duabus tunicis. Et dicebat eis: Quocumque introieritis in domum, illic manete donec exeatis inde: et quicumque non receperint vos, nec audierint vos, exeuntes inde, excutite pulverem de pedibus vestris in testimonium illis. Et exeuntes praedicabant ut poenitentiam agerent: et daemonia multa eiciebant, et ungebant oleo multos aegrotos, et sanabant. Et audivit rex Herodes (manifestum enim factum est nomen eius) et dicebat: Quia Ioannes Baptista resurrexit a mortuis: et propterea virtutes operantur in illo. Alii autem dicebant: Quia Elias est. Alii vero dicebant: Quia propheta est, quasi unus ex prophetis. Quo audito Herodes ait: Quem ego decollavi Ioannem, hic a mortuis resurrexit. Ipse enim Herodes misit, ac tenuit Ioannem, et vinxit eum in carcere propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam. Dicebat enim Ioannes Herodi: Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Herodias autem insidiabatur illi: et volebat occidere eum, nec poterat. Herodes enim metuebat Ioannem, sciens eum virum iustum et sanctum: et custodiebat eum, et audito eo multa faciebat, et libenter eum audiebat. Et cum dies opportunus accidisset, Herodes natalis sui coenam fecit principibus, et tribunis, et primis Galilaeae. Cumque introisset filia ipsius Herodiadis, et saltasset, et placuisset Herodi, simulque recumbentibus, rex ait puellae: Pete a me quod vis, et dabo tibi. Et iuravit illi: Quia quidquid petieris dabo tibi, licet dimidium regni mei. Quae cum exisset, dixit matri suae: Quid petam? At illa dixit: Caput

iohis bapt. Cumq; introisset statim cu festinatoe ad rege
petiuit dicens. Volo ut ptin des m in disco capt iohis
bapt. Et contrista e rex. ppt iurand 7 ppt simul recuben
tes noluit eam contristare. s; misso spiculatore pcepit
afferri capt ei in disco. Et decollauit eu in carcere. 7 at
tulit capt ei in disco. 7 ded illud puelle. 7 puella ded
mri sue. Quo audito discipli ei uenerunt 7 tulerunt corp
ei. 7 posuert illud i monumeto. Et conuenientes discipli
ad ihm. renuntiauerunt illi oia q egerant 7 docuerant.
Et ait ill. Venite seorsum in desertum locu 7 reqescite
pusillu. Erant n. q ueniebant 7 redibant multi.
7 nec manducandi spacium hebant. Et ascenden
tes i nauem abierunt i desertu locu seorsum. Et uide
rut eos abeuntes. 7 cognouerunt multi. 7 pedestres. et
de oibz ciuitatibz concurrert illuc 7 preuenerunt eos.
Et exiens ihc uidit tbam multam. 7 misert e sup eos
q erant sic oues n hntes pastorem. 7 cep doce illos
multa. Et cu iam hora multa fieret. accesserunt
discipli ei dicentes. Desertus e loc. 7 iam hora pterit.
Dimitte illos ut euntes i pximas uillas 7 uicos
emant s cibos qs manducent. Et respons ihc ait illis.
Date ill uos manducare. Et dixerunt ei. Euntes ema
mus ducentis denariis panes. 7 dabim eis mandu
care. Et dicit eis. Quot panes hetis. Ite 7 uidete. Et
cu cognouissent. dicunt. Quinq; 7 duos pisces. Et pce
pit ill ut accumbe facerent oms scdm contubnia
sup uiride fenum. Et discubuert in partes p centenos
7 p qnqgenos. Et acceptis. v. panibz 7 duobz piscibz in
tuens in celum bndixit 7 fregit panes. 7 ded discipulis
suis ut ponerent an eos. 7 duos pisces diuisit diuisit
omibz. 7 manducauerunt oms. 7 saturati. Et sustulerunt
reliquias fragmentor. xii. cophinos plenos 7 de pisci
bs. Erant aut q manducauerunt. v. milia uiror. Et
statim coegit discipulos suos ascende nauem ut pcede
rent eu trans fretum ad bethsaidam du ipe dimitteret
ppl'm. Et cum dimisisset eos. abiit i monte orare. Et
cu sero eet. erat nauis i medio mari. 7 ipe sol in tra.
Et uidens eos laborantes i remigando. erat n. uent
ctrari eis. Et circa qrta uigiliam noctis uenit ad eos am
bulans sup mare. 7 uolebat pterire eos. At illi ut uide
rt eu ambulante sup mare. putauerunt phantasma ee.
7 exclamauerunt. Oms. n. uiderunt eu 7 cturbati st. Et
statim locut e cu eis 7 dix eis. Confidite ego sum nolite
time. Et ascend ad illos i naue 7 cessauit uent. Et pl
mag intra se stupebant. Non n. intellexerunt de panibz. Erat
eni cor illor obcecatu. Et cu transfretassent. puenerunt
i tra genesareth. 7 applicuert. Cuq; egressi eent de na
ui. ctinuo cognouerunt eu. 7 pcurrentes uniusam re
gionem illam ceperunt i grabatis eos q se male habe
bant circumferre. ubi audiebant eu ee. Et quocumq; introibat

i uicos ul in uillas. aut ciuitates. i plateis ponebant infir
mos. 7 depcabant eum. ut ul fimbriam uestimti ei con
tingent. Et qtqt tangebant eum. salui fiebant. VII
Et conueniunt ad eum pharisei 7 qdam de scribis ue
nientes ab ierosolimis. Et cum uidissent qsdam ex
discipulis ei coibz manibz. i. n lotis manducare panes. ui
tupauerunt. Pharisei n. 7 oms iudei n crebro lauent ma
n nn manducant. tenentes tradiciones senior. Et a foro
nisi baptizent n comedunt. 7 alia multa q tradita st ill ser
uare baptismata calicu 7 urceor. 7 eramentor. 7 lector.
Et interrogabant eum pharisei 7 scribe. Quare discipli tui n am
bulant iuxta traditionem senior. s; coibz manibz man
ducant panem. At ille respons dix eis. Bn pphetauit ysaias de
uob ypocritis sic scriptum e. Popls hic labiis me honorat
cor aute eor longe e a me. Inuanu aute colunt me. docentes do
ctrinas 7 pcepta hoim. Relinquentes n. mandatu di tenetis
tradicionem hoim. baptismata urceor. 7 calicu. 7 alia simi
lia his facitis multa. Et dicebat ill. Bn irritu facitis pcep
tu di. ut tradicionem uram suetis. Moyses n. dixit. Hono
ra patrem tuu 7 mrem tua. 7 q maledixerit pri aut
mri morte moriat. Vos aute dicitis. Si dixit homo pri ul
mri corban qd e donum. qcuq; ex me e tibi pfuerit. 7 ultra n
dimittitis eu qcqm facere pri suo aut mri. rescindan
tes uerbum di p tradicione uram qm tradidistis. Et similia
huiusmodi facitis multa. Et aduocans iteru turbam dicebat illis.
Audite me oms 7 intelligite. Nichil e extra hoiem introiens i eu
qd possit eu coinquinare. s; q de hoie pcedunt illa st q co
inquinant hoiem. Si qs het aures audiendi audiat. Et
cu introisset idomu a turba. interrogabant eu discipli ei
parabolam. Et ait ill. Sic 7 uos iprudentes estis. Non in
telligitis qa oe extrinsecus introiens i hoiem n pt eu coinqui
nare. qa n introit i cor ei. s; iuentrem. 7 i secessum exit
purgans oms escas. Dicebat aute. qm q de hoie exeunt
illa coinquinant hoiem. Ab intus n. de corde hoim cogita
tiones male pcedunt. adulteria. fornicationes. homicidi
a. furta. auaricie. nequicie. dolus. inpudicicie. ocls ma
lus. blasphemie. superbia. stulticia. Omia hec mala ab intus pce
dunt. 7 coinquinant hoiem. Et inde surgens abiit i fines
tyri 7 sydonis. 7 ingressus domu nemine uoluit scire.
7 n potuit latere. Mulier n. statim ut audiuit de eo cui hebat
filia spm inmundum intrauit 7 pcidit ad pedes ei. Erat n.
mulier gentilis syrophenissa genere. 7 rogabat eu ut demoni
um eiceret de filia ei. Qui dixit illi. Sine pus saturari filios.
Non e bonu sumere panem filior 7 mittere canibz. At illa
respondit. 7 dixit ei. Vtiq; dne. Nam 7 catelli sub mensa
comedunt de micis puor. Et ait illi. Ppter hunc sermone
uade. exiit demonium de filia tua. Et cu abisset domu sua
inuenit puellam iacente sup lectum 7 demoniu exisse.
Et iteru exiens de finibz tyri uenit p sydone ad mare gali
lee inter medios fines decapoleos. Et adducunt ei surdu

et mutum et deprecabantur eum ut inponat illi manum. Et apprehendens eum de turba seorsum misit digitos suos in auriculas et expuens tetigit linguam eius. Et suspiciens in caelum ingemuit et ait illi: Effeta, quod est adaperire. Et statim apertae sunt aures eius et solutum est vinculum linguae eius et loquebatur recte. Et praecepit illis ne cui dicerent. Quanto autem eis praecipiebat tanto magis plus praedicabant. Et eo amplius admirabantur dicentes: Bene omnia fecit et surdos fecit audire et mutos loqui.

VIII

In diebus illis iterum cum turba multa esset cum Ihesu nec haberent quod manducarent convocatis discipulis ait illis: Misereor super turbam quia ecce iam triduo sustinent me nec habent quod manducent. Et si dimisero eos ieiunos in domum suam deficient in via. Quidam enim ex eis de longe venerunt. Et responderunt ei discipuli sui: Unde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine? Et interrogavit eos: Quot panes habetis? Qui dixerunt: Septem. Et praecepit turbae discumbere supra terram. Et accipiens septem panes gratias agens fregit et dabat discipulis suis ut apponerent. Et apposuerunt turbae. Et habebant pisciculos paucos, et ipsos benedixit et iussit apponi. Et manducaverunt et saturati sunt et sustulerunt quod superaverat de fragmentis septem sportas. Erant autem qui manducaverant quasi quattuor milia et dimisit eos. Et statim ascendens navem cum discipulis suis venit in partes Dalmanutha. Et exierunt pharisaei et coeperunt conquirere cum eo quaerentes ab illo signum de caelo temptantes eum. Et ingemiscens spiritu ait: Quid generatio ista signum quaerit? Amen dico vobis si dabitur generationi isti signum. Et dimittens eos ascendens iterum navem abiit trans fretum. Et obliti sunt sumere panes et nisi unum panem non habebant secum in navi. Et praecipiebat eis dicens: Videte et cavete a fermento pharisaeorum et a fermento Herodis. Et cogitabant ad alterutrum dicentes quia panes non habemus. Quo cognito Ihesus ait eis: Quid cogitatis quia panes non habetis? Nondum cognoscitis nec intellegitis? Adhuc caecatum habetis cor vestrum? Oculos habentes non videtis et aures habentes non auditis? Nec recordamini quando quinque panes fregi in quinque milia et quot cophinos fragmentorum sustulistis? Dicunt ei: Duodecim. Quando et septem panes in quattuor milia quot sportas fragmentorum sustulistis? Et dicunt ei: Septem. Et dicebat eis: Quomodo nondum intellegitis? Et veniunt Bethsaida et adducunt ei caecum et rogabant eum ut illum tangeret. Et apprehensa manu caeci eduxit eum extra vicum et expuens in oculos eius inpositis manibus suis interrogavit eum si aliquid videret. Et aspiciens ait: Video homines quasi arbores ambulantes. Deinde iterum inposuit manus super oculos eius et coepit videre et restitutus est ita ut clare videret omnia. Et misit illum in domum suam dicens: Vade in domum tuam et si in vicum introieris nemini dixeris. Et egressus est Ihesus et discipuli eius in castella Caesareae Philippi et in via interrogabat discipulos suos dicens eis: Quem me dicunt esse homines? Qui responderunt illi dicentes: Alii Iohannem Baptistam, alii Heliam, alii vero quasi unum de prophetis. Tunc dicit illis: Vos vero quem me dicitis esse? Respondens Petrus ait illi: Tu es Christus. Et comminatus est eis ne cui dicerent de illo. Et coepit docere illos quoniam oportet filium hominis multa pati et reprobari a senioribus et summis sacerdotibus et scribis et occidi et post tres dies resurgere. Et palam verbum loquebatur. Et adprehendens eum Petrus coepit increpare eum. Qui conversus et videns discipulos suos comminatus est Petro dicens: Vade retro me Satana quoniam non sapis quae Dei sunt sed quae hominum sunt. Et convocata turba cum discipulis suis dixit eis: Si quis vult me sequi deneget semet ipsum et tollat crucem suam et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam propter me et propter evangelium salvam eam faciet. Quid enim proderit homini si lucretur mundum totum et detrimentum faciat animae suae? Aut quid dabit homo commutationis pro anima sua?

IX

Qui enim me confessus fuerit et verba mea in generatione ista adultera et peccatrice et filius hominis confundetur eum cum venerit in gloria patris sui cum angelis sanctis. Et dicebat illis: Amen dico vobis quia sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant regnum Dei veniens in virtute. Et post dies sex assumpsit Ihesus Petrum et Iacobum et Iohannem et ducit illos in montem excelsum seorsum solos et transfiguratus est coram ipsis. Et vestimenta eius facta sunt splendentia candida nimis velut nix qualia fullo super terram non potest candida facere. Et apparuit illis Helias cum Moyse et erant loquentes cum Ihesu. Et respondens Petrus ait Ihesu: Rabbi, bonum est nos hic esse et faciamus tria tabernacula tibi unum et Moysi unum et Heliae unum. Non enim sciebat quid diceret. Erant enim timore exterriti. Et facta est nubes obumbrans eos et venit vox de nube dicens: Hic est filius meus karissimus, audite illum. Et statim circumspicientes neminem amplius viderunt nisi Ihesum tantum secum. Et descendentibus illis de monte praecepit illis ne cui quae vidissent narrarent nisi cum filius hominis a mortuis resurrexerit. Et verbum continuerunt apud se conquirentes quid esset cum a mortuis resurrexerit. Et interrogabant eum dicentes: Quid ergo dicunt pharisaei et scribae quia Heliam oportet primum venire? Qui respondens ait illis: Helias cum venerit primo restituet omnia. Et quomodo scriptum est in filium hominis ut multa patiatur et contempnatur. Sed dico vobis quia et Helias venit et fecerunt illi quaecumque voluerunt sicut scriptum est de eo. Et veniens ad discipulos suos vidit turbam magnam circa illos et scribas conquirentes cum illis. Et confestim omnis populus videns eum stupefactus est et expaventes adcurrentes salutabant eum. Et interrogavit eos: Quid inter vos conquiritis? Et respondens unus de turba dixit: Magister attuli filium meum ad te habentem spiritum mutum qui ubicumque eum adprehenderit allidit eum et spumat et stridet dentibus et arescit et dixi discipulis tuis ut eicerent illum et non potuerunt. Qui respondens eis dixit: O generatio incredula quamdiu apud vos ero? quamdiu vos patiar? Adferte illum ad me. Et attulerunt eum. Et cum vidisset illum statim spiritus conturbavit eum et elisus in terra volutabatur spumans. Et interrogavit patrem eius: Quantum temporis est ex quo hoc ei accidit? At ille ait: Ab infantia. Et frequenter eum in ignem et in aquas misit ut eum perderet. Sed si quid potes adiuva nos misertus nostri. Ihesus autem ait illi: Si potes credere omnia possibilia credenti. Et continuo exclamans

pater pueri cum lacrimis aiebat. Credo domine. Adiuva incredu-
litatem meam. Et cum videret ihesus concurrentem turbam commi-
natus est spiritui inmundo dicens illi. Surde et mute spiritus ego ti-
bi precipio exi ab eo et amplius ne introeas in eum. Et clamans et
multum discerpens eum exiit ab eo. Et factus est sicut mortuus
ita ut multi dicerent quia mortuus est. Ihesus autem tenens manum eius eleva-
vit eum et surrexit. Et cum introisset in domum discipuli eius secreto inter-
rogabant eum. Quare nos non potuimus eicere eum. Et dixit illis. Hoc
genus in nullo potest exire nisi in oratione et ieiunio. Et inde profecti
pretergrediebantur galileam. nec volebat quemquam scire. Docebat
autem discipulos suos et dicebat illis. quoniam filius hominis tradetur in ma-
nus hominum et occident eum et occisus tertia die resurget. At illi ig-
norabant verbum et timebant eum interrogare. Et venerunt
capharnaum. Qui cum domi essent interrogabat eos. Quid in via
tractabatis. At illi tacebant. Siquidem in via inter se disputa-
verant quis esset illorum maior. Et residens vocavit .xii. et
ait illis. Si quis vult primus esse erit omnium novissimus et omnium
minister. Et accipiens puerum statuit eum in medio eorum.
Quem cum complexus esset ait illis. Si quis unum ex huiusmodi pueris
receperit in nomine meo me recipit. Et quicumque me susceperit
non me suscipit sed eum qui me misit. Respondit illi iohannes dicens.
Magister vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia qui
non sequitur nos et prohibuimus eum. Ihesus autem ait. Nolite prohibere
eum. Nemo est enim qui faciat virtutem in nomine meo et possit ci-
to male loqui de me. Qui enim non est adversum vos pro vobis est.
Quisquis enim potum dederit vobis calicem aque in nomine meo quia xpisti
estis. amen dico vobis non perdet mercedem suam. Et quisquis scan-
dalizaverit unum ex his pusillis credentibus in me. bonum est
ei magis si circumdaretur mola asinaria collo eius et in mare
mitteretur. Et si scandalizaverit te manus tua abscide illam.
Bonum est tibi debilem introire ad vitam quam duas manus habentem ire
in gehennam in ignem inextinguibilem. ubi vermis eorum non
moritur et ignis non extinguitur. Et si pes tuus scandalizat te
amputa illum. Bonum est tibi claudum introire in vitam eternam quam
duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis
ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Quod si oculus
tuus scandalizat te eice eum. Bonum est tibi luscum introire in
regnum dei quam du. o. ha. mit. i ge. ignis. ubi vermis eorum
non mo. et ig. non extin. Omnis enim igne salietur. et omnis victi-
ma sale salietur. Bonum est sal. Quod si sal insulsum fuerit. in quo
illud condietis. Habete in vobis sal et pacem habete inter vos.

X

Et inde exurgens venit in fines
iudee et conveniunt iterum turbe ad eum. et sicut consueverat
iterum docebat illos. Et accedentes pharisei interrogabant
eum si licet viro uxorem dimittere temptantes eum.
At ille respondens dixit eis. Quid vobis precepit moyses. Qui dixe-
runt. Moyses permisit scribere libellum repudii et di-
mittere. temptantes eum. At ille respondens dixit eis. Quibus respondens
ihesus ait. Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis preceptum
istud. Ab initio autem creature masculum et feminam fecit eos
deus. Propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem et adhere-
bit ad uxorem suam et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt
duo sed una caro. Quod ergo deus coniunxit homo non separet. Et in domo
iterum discipuli eius de eodem interrogaverunt eum. Et dixit illis. Quicum-
que dimiserit uxorem suam et aliam duxerit. adulterium committit super eam.
Et si uxor dimiserit virum suum et alii nupserit mechatur.
Et offerebant ei parvulos ut tangeret eos. discipuli autem comminaban-
tur offerentibus. Quos cum videret ihesus indigne tulit et ait illis. Sini-
te parvulos venire ad me. ne prohibueritis eos. talium est enim reg-
num dei. Amen dico vobis quisquis non receperit regnum dei velut par-
vulus non intrabit in illud. Et complexans eos et inponens manus
super illos benedicebat eos. Et cum egressus esset in viam procurrens
quidam genuflexo ante eum rogabat eum dicens. Magister bone
quid faciam ut vitam eternam percipiam. Ihesus autem dixit ei. Quid
me dicis bonum. Nemo bonus nisi unus deus. Precepta nosti. ne
adulteres. ne occidas. ne fureris. ne falsum testimonium dixeris.
ne fraudem feceris. honora patrem tuum et matrem. At ille
respondens ait illi. Magister omnia hec observavi a iuventute mea. Ihesus
autem intuitus eum dilexit eum et ait illi. Unum tibi deest. Vade quecum-
que habes vende et da pauperibus. et habebis thesaurum in celo. et veni sequere
me. Qui contristatus in verbo abiit merens. Erat enim habens possessiones
multas. Et circumspiciens ihesus ait discipulis suis. Quam diffi-
cile qui divitias habent in regnum dei introibunt. Discipuli autem obstupe-
scebant in verbis eius. At ihesus rursus respondens ait illis. Filioli quam diffi-
cile est confidentes in pecuniis in regnum dei introire. Facilius est camelum
per foramen acus transire. quam divitem intrare in regnum dei. Qui magis
admirabantur dicentes ad semetipsos. Et quis potest salvus fieri. Et
intuens illos ihesus ait. Apud homines inpossibile est. sed non apud deum. Omnia enim pos-
sibilia sunt apud deum. Et cepit petrus ei dicere. Ecce nos dimisimus
omnia et secuti sumus te. Respondens ihesus ait. Amen dico vobis nemo est
qui reliquerit domum. aut fratres. aut sorores. aut patrem aut
matrem. aut filios. aut agros propter me et propter evangelium. qui
non accipiat centies tantum nunc in tempore hoc domos et fratres et soro-
res et matres et filios et agros cum persecutionibus. et in seculo futuro vitam eter-
nam. Multi autem erunt primi novissimi. et novissimi primi.
Erant autem in via ascendentes ierosolimam. et precedebat illos ihesus
et stupebant et sequentes timebant. Et assumens iterum
.xii. cepit dicere illis que essent ei ventura. Quia ecce ascendimus
ierosolimam. et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis
et senioribus. et dampnabunt eum morte. et tradent eum gentibus.
et illudent ei et conspuent et flagellabunt. et interficient eum.
et tertia die resurget. Et accedunt ad eum iacobus et iohannes
filii zebedei dicentes. Magister volumus ut quodcumque petierimus
facias nobis. At ille dixit eis. Quid vultis ut faciam vo-
bis. Et dixerunt. Da nobis ut unus ad dexteram tuam et alius
ad sinistram tuam sedeamus in gloria tua. Ihesus autem ait eis.
Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibo.
et baptismo quo ego baptizor baptizari. At illi dixerunt.
Possumus. Ihesus autem ait eis. Calicem quidem quem ego bibo bi-
betis. et baptismo quo ego baptizor baptizabimini.

sedere autem ad dexteram meam vel ad sinistram non est meum
dare vobis sed quibus paratum est. Et audientes decem coeperunt
indignari de iacobo et iohanne. Ihesus autem vocans eos ait illis.
Scitis quia hii qui videntur principari gentibus dominantur eis
et principes eorum potestatem habent ipsorum. Non ita est autem in vobis.
Sed quicumque voluerit fieri maior erit vester minister. et quicumque
voluerit in vobis primus esse erit omnium servus. Nam et filius hominis non
venit ut ministraretur ei sed ut ministraret et daret animam
suam redemptionem pro multis. Et veniunt iericho. et proficiscen-
te eo de iericho et discipulis eius et plurima multitudine. filius
thimei bartimeus cecus sedebat iuxta viam mendicans.
Qui cum audisset quia ihesus nazarenus est. coepit clamare et dicere. fili
david ihesu miserere mei. Et comminabantur ei multi ut taceret.
At ille multo magis clamabat. fili david miserere mei. Et stans
ihesus precepit illum vocari. Et vocant cecum dicentes ei. Animequior
esto. surge vocat te. Qui proiecto vestimento suo exiliens
venit ad eum. Et respondens illi ihesus dixit. Quid vis tibi faciam? Cecus autem
dixit ei. Raboni ut videam. Ihesus autem dixit ei. Vade. fides tua
te salvum fecit. Et confestim vidit. et sequebatur eum in via.
Et cum appropinquaret ierosolime et **XI**
bethanie ad montem olivarum. mittit duos ex di-
scipulis suis et ait illis. Ite in castellum quod est contra vos. et statim introe-
untes illuc invenietis pullum ligatum. super quem adhuc nemo
hominum sedit. Solvite illum et adducite. Et si quis vobis dixerit
quid facitis. dicite quia domino necessarius est. et continuo illum dimittet
huc. Et abeuntes invenerunt pullum ligatum ante ianu-
am foris in bivio. et solvunt eum. Et quidam de illic stantium
dicebant illis. Quid facitis solventes pullum? Qui dixerunt
eis sicut preceperat eis ihesus. et dimiserunt eos. Et duxerunt pullum
ad ihesum. et imponunt illi vestimenta sua. et sedit super eum.
Multi autem vestimenta sua straverunt in via. alii autem frondes cedebant
de arboribus. et sternebant in via. Et qui preibant et qui
sequebantur. clamabant dicentes. Osanna benedictus qui venit
in nomine domini. benedictum quod venit regnum patris nostri david. osanna in
excelsis. Et introivit ierosolimam in templum. et circumspectis omnibus
cum iam vespera esset hora. exiit in bethaniam cum xii. Et alia
die cum exirent a bethania esuriit. Cumque vidisset a longe
ficum habentem folia venit si quid forte inveniret in ea. Et
cum venisset ad eam nichil invenit preter folia. Non enim erat tempus ficorum.
Et respondens dixit ei. Iam non amplius in eternum quisquam fructum man-
ducet ex te. Et audiebant discipuli eius. Et veniunt ierosoli-
mam. Et cum introisset templum coepit eicere vendentes et ementes
in templo. et mensas nummulariorum. et cathedras vendenti-
um columbas evertit. Et non sinebat ut quisquam vas transferret
per templum. Et docebat dicens eis. Nonne scriptum est. quia domus
mea domus orationis vocabitur omnibus gentibus? Vos autem fecistis eam
speluncam latronum. Quo audito principes sacerdotum et scribe
querebant quomodo eum perderent. Timebant enim eum. quoniam universa tur-
ba admirabatur super doctrina eius. Et cum vespera facta esset egre-
diebatur de civitate. Et cum mane transirent viderunt

ficum aridam a radicibus. Et recordatus petrus dixit ei. Rab-
bi ecce ficus cui maledixisti aruit. Et respondens ihesus ait illis. Habete
fidem dei. Amen dico vobis quia quicumque dixerit monti huic tollere
et mittere in mare. et non hesitaverit in corde suo. sed crediderit quia quodcum-
que dixerit fiat. fiet ei. Propterea dico vobis. omnia quecumque orantes
petitis credite quia accipietis. et evenient vobis. Et cum sta-
bitis ad orandum dimittite si quid habetis adversus aliquem. ut et
pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vestra. Quod si vos non
dimiseritis. nec pater vester qui in celis est dimittet vobis peccata vestra.
Et veniunt rursum ierosolimam. et cum ambularet in tem-
plo accedunt ad eum summi sacerdotes et scribe et seniores. et
dicunt illi. In qua potestate hec facis. Et quis tibi dedit hanc potestatem
ut ista facias? Ihesus autem respondens ait illis. Interrogabo vos et
ego unum verbum. et respondete michi et ego dicam vobis in qua
potestate hec faciam. Baptismus iohannis de celo erat an ex hominibus?
Respondete michi. At illi cogitabant secum dicentes. Si dixerimus
de celo. dicet nobis. Quare ergo non credidistis ei? Si dixerimus ex homini-
bus. timemus populum. Omnes enim habebant iohannem quia vere propheta esset.
Et respondentes dicunt ad ihesum. Nescimus. Et respondens ihesus ait illis.
Neque ego dicam vobis in qua potestate hec faciam. **XII**
Et coepit illis in parabolis loqui. Vineam pastina-
vit homo. et sepem circumdedit. et fodit lacum. et edificavit
turrim. et locavit eam agricolis. et peregre profectus est. Et misit
ad agricolas in tempore servum ut acciperet ab agricolis de acciperet
ab agricolis de fructu vinee. Qui apprehensum eum ceciderunt. et
dimiserunt vacuum. Et iterum misit ad illos alium servum.
et illum in capite vulneraverunt. et contumeliis affecerunt.
Et rursum alium misit. et illum occiderunt. et plures alios quosdam
cedentes. alios vero occidentes. Adhuc ergo unum habens filium caris-
simum. et illum misit ad eos novissimum dicens. quia reverebuntur
filium meum. Coloni autem dixerunt ad invicem. Hic est her-
es. venite occidamus eum. et nostra erit hereditas. Et apprehendentes
eum occiderunt. et eiecerunt extra vineam. Quid ergo faciet dominus vi-
nee? Veniet et perdet colonos. et dabit vineam aliis. Nec le-
gistis scripturam hanc. lapidem quem reprobaverunt edificantes
hic f. e. in ca. an. a do. f. e. istud. et e. mi. in o. n. Et querebant
eum tenere. et timuerunt turbam. Cognoverunt enim quia ad eos
parabolam istam dixerit. et relicto eo abierunt. Et mittunt
ad eum quosdam ex phariseis et herodianis ut eum caperent in
verbo. Qui venientes dicunt ei. Magister scimus quia verax es et non cu-
ras quemquam. nec enim vides in faciem hominum. sed in veritate viam dei
doces. Licet dari tributum cesari an non dabimus? Qui sciens
versutiam eorum ait illis. Quid me temptatis? Afferte michi denari-
um ut videam. At illi obtulerunt ei. Et ait illis. Cuius est ymago
hec et superscriptio? Dicunt illi. Cesaris. Respondens autem ihesus ait illis.
Reddite igitur que sunt cesaris cesari. et que sunt dei deo. Et mirabantur
super eo. Et veniunt ad eum saducei qui dicunt resurrectio-
nem non esse. et interrogabant eum dicentes. Magister moyses
nobis scripsit ut si cuius frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem
et filios non reliquerit. accipiat frater eius uxorem ipsius et suscitet

semen fratri suo. Septem ergo fratres erant. et primus accepit uxorem
et mortuus est non relicto semine. Et secundus accepit eam et mortuus est
et nec iste reliquit semen. et tertius similiter. Et acceperunt eam similiter septem
et non reliquerunt semen. Novissima omnium defuncta est et mulier. In
resurrectione ergo cum resurrexerint cuius de his erit uxor?
Septem enim habuerunt eam uxorem. Et respondens Ihesus ait illis
Nonne ideo erratis non scientes scripturas neque virtutem Dei? Cum
enim a mortuis resurrexerint neque nubent neque nubentur
sed sunt sicut angeli in celis. De mortuis autem quod resurgant non
legistis in libro Moysi super rubum quomodo dixerit illi Deus inquiens
Ego sum Deus Abraham, Deus Ysaac, et Deus Iacob? Non est Deus mor-
tuorum sed vivorum. Vos ergo multum erratis. Et accessit unus
de scribis qui audierat illos conquirentes, et videns quoniam bene illis
responderit, interrogavit eum quod esset primum omnium mandatum.
Ihesus autem respondit ei quia primum omnium mandatum est: Audi Israel, Dominus
Deus tuus Deus unus est. et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo
et ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et ex tota virtute
tua. Hoc est primum mandatum. Secundum autem simile illi est: Diliges
proximum tuum sicut teipsum. Maius horum aliud mandatum non est.
Et ait illi scriba: Bene magister, in veritate dixisti quia unus est
et non est alius preter eum. et ut diligatur ex toto corde et ex toto
intellectu, et ex tota anima, et ex tota fortitudine, et diligere
proximum tamquam seipsum maius est omnibus holocaustomatibus
et sacrificiis. Ihesus autem videns quod sapienter respondisset dixit
ei: Non es longe a regno Dei. Et nemo iam audebat
amplius eum interrogare. Et respondens Ihesus dicebat docens in
templo: Quomodo dicunt scribe Christum filium esse David? Ipse enim David
ait in Spiritu Sancto: Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos
scabellum pedum tuorum. Ipse ergo David dicit eum Dominum, et unde est filius eius?
Et multa turba eum libenter audivit. Et dicebat
eis in doctrina sua: Cavete a scribis qui volunt in stolis ambu-
lare et salutari in foro et in primis cathedris sedere in sy-
nagogis et primos discubitus in cenis. Qui devorant domos
viduarum sub obtentu prolixe orationis. Hii accipient pro-
lixius iudicium. Et sedens Ihesus contra gazophilacium aspici-
ebat quomodo turba iactaret es in gazophilacium, et multi
divites iactabant multa. Cum venisset autem una vi-
dua pauper misit duo minuta quod est quadrans.
Et convocans discipulos suos ait illis: Amen dico vobis quoniam hec
vidua pauper plus omnibus misit qui miserunt in gazophi-
lacium. Omnes enim ex eo quod habundabat illis miserunt.
Hec vero de penuria sua omnia que habuit misit totum victum suum.

XIII

Et cum egrederetur de templo ait
illi unus ex discipulis suis: Magister aspice quales
lapides et quales structure. Et respondens Ihesus ait illi: Vides has
magnas edificationes? Non relinquetur lapis super lapidem
qui non destruatur. Et cum sederet in monte Olivarum contra templum
interrogabant eum separatim Petrus et Iacobus et Iohannes et
Andreas: Dic nobis quando ista fient, et quod signum erit quando
hec omnia incipient consummari? Et respondens Ihesus cepit dicere illis:
Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo
dicentes quia ego sum, et multos seducent. Cum audieritis autem
bella et opiniones bellorum ne timueritis. Oportet enim fieri, sed nondum
finis. Exurget enim gens super gentem, et regnum super regnum,
et erunt terremotus per loca et fames. Initium dolorum hec. Videte autem
vosmetipsos. Tradent enim vos in conciliis et in synagogis vapulabitis
et ante presides et reges stabitis propter me in testimonium illis. Et in
omnes gentes oportet primum predicari evangelium. Et cum duxerint
vos tradentes, nolite precogitare quid loquamini. sed quod vobis datum
fuerit in illa hora id loquimini. Non enim estis vos loquentes sed Spiritus
Sanctus. Tradet autem frater fratrem in mortem et pater filium, et insurgent
filii in parentes, et morte eos afficient. et eritis odio omnibus
propter nomen meum. Qui autem sustinuerit in finem hic salvus erit. Cum autem
videritis abhominationem desolationis stantem ubi non debet, qui legit
intelligat. tunc qui in Iudea sunt fugiant in montes. et qui super
tectum ne descendat in domum, nec introeat ut tollat quid de do-
mo sua. et qui in agro erit non revertatur retro tollere vestimentum
suum. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate vero
ut in hieme non fiant. Erunt enim dies illi tribulationes tales
quales non fuerunt ab initio creature quam condidit Deus usque nunc, neque fient.
Et nisi breviasset Dominus dies, non fuisset salva omnis caro. sed propter electos
quos elegit breviavit dies. Et tunc si quis dixerit vobis: Ecce
hic est Christus, ecce illic, ne credideritis. Exurgent enim pseudochristi
et pseudoprophete, et dabunt signa et portenta ad seducendos
si fieri potest etiam electos. Vos ergo videte. Ecce predixi vobis omnia.
Sed in illis diebus post tribulationem illam sol contenebrabitur
et luna non dabit splendorem suum. et erunt stelle celi deci-
dentes, et virtutes que sunt in celis movebuntur. Et tunc
videbunt filium hominis venientem in nubibus celi cum virtute
multa et gloria. Et tunc mittet angelos suos, et congre-
gabit electos a quattuor ventis a summo terre usque ad summum
celi. A ficu autem discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit
et nata fuerint folia cognoscitis quia in proximo sit estas. Sic et
vos cum videritis hec fieri, scitote quia in proximo sit in ostiis. Amen dico
vobis quoniam non transibit generatio hec donec omnia ista fiant. Celum
et terra transibunt, verba autem mea non transibunt. De die autem
illa vel hora nemo scit, neque angeli in celo, neque filius nisi pater. Vi-
dete, vigilate et orate. nescitis enim quando tempus sit. Sic-
ut homo qui peregre profectus reliquit domum suam, et dedit servis suis
potestatem cuiusque operis, et ianitori precepit ut vigilet.
Vigilate ergo, nescitis enim quando dominus domus veniat, sero
an media nocte, an galli cantu, an mane, ne cum
venerit repente inveniat vos dormientes. Quod autem vobis
dico omnibus dico: vigilate.

XIIII

Erat autem pascha et azima post biduum, et que-
rebant summi sacerdotes et scribe quomodo eum dolo te-
nerent et occiderent. Dicebant enim: Non in die festo, ne
forte tumultus fieret populi. Et cum esset Ihesus in Bethania in do-
mo Symonis leprosi et recumberet, venit mulier habens
alabastrum unguenti nardi spicati preciosi et fra-

de alabastro effuso super caput eius. Erant autem quidam indigne ferentes
intra semetipsos et dicentes. Ut quid perditio ista unguenti facta est?
Poterat enim unguentum istud venundari plus quam ccc. denariis
et dari pauperibus. Et fremebant in eam. Ihesus autem dixit. Sinite eam,
quid illi molesti estis? Bonum opus operata est in me. Semper enim pau-
peres habetis vobiscum, et cum volueritis potestis illis benefacere. Me autem
non semper habebitis. Quod habuit hec fecit. Prevenit ungere corpus
meum in sepulturam. Amen dico vobis ubicumque predicatum fuerit
evangelium istud in universo mundo, et quod fecit hec narrabitur in me-
moriam eius. Et Iudas Scarioth unus de xii. a-
biit ad summos sacerdotes ut proderet eum illis. Qui audientes
gavisi sunt et promiserunt ei pecuniam se daturos. Et querebat
quomodo illum oportune traderet. Et primo die azimorum quando
pascha immolabant dicunt ei discipuli. Quo vis eamus et pa-
remus tibi ut manduces pascha? Et mittit duos ex discipulis
suis et dicit illis. Ite in civitatem et occurret vobis homo lage-
nam aque portans. Sequimini eum, et quocumque introierit dicite do-
mino domus quia magister dicit. Ubi est refectio mea ubi pascha cum
discipulis meis manducem? Et ipse demonstrabit vobis cenacu-
lum grande stratum et illic parate nobis. Et abierunt discipuli eius et
venerunt in civitatem et invenerunt sicut dixerat illis et paraverunt
pascha. Vespere autem facto venit cum duodecim. Et discumben-
tibus illis et manducantibus ait Ihesus. Amen dico vobis quia unus
ex vobis me tradet qui manducat mecum. At illi ceperunt
contristari et dicere singulatim. Numquid ego? Qui ait illis. Unus ex xii.
qui intingit mecum manum in parapside catino. Et filius quidem
hominis vadit sicut scriptum est de eo. Ve autem homini illi per quem filius hominis tra-
detur. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. Et manducan-
tibus illis accepit Ihesus panem et benedicens fregit et dedit eis
et ait. Sumite hoc est corpus meum. Et accepto calice gratias
agens dedit eis et biberunt ex illo omnes. Et ait illis. Hic est
sanguis meus novi testamenti qui pro multis effundetur. Amen di-
co vobis quia iam non bibam de genimine vitis usque in diem
illum cum illud bibam novum in regno dei. Et ymno dicto
exierunt in montem olivarum. Et dixit eis Ihesus. Omnes vos scan-
dalizabimini in me in nocte ista quia scriptum est. Percutiam
pastorem et dispergentur oves. Sed postea quam resurrexero precedam
vos in Galileam. Petrus autem ait ei. Et si omnes scandalizati
fuerint sed non ego. Et ait illi Ihesus. Amen dico tibi quia tu hodie in
nocte hac priusquam bis gallus vocem dederit ter me es
negaturus. At ille amplius loquebatur. Et si oportuerit me
simul commori tibi non te negabo. Similiter autem et omnes dicebant.
Et veniunt in predium cui nomen Gethsemani et ait disci-
pulis suis. Sedete hic donec orem. Et assumit Petrum et Iacobum
et Iohannem secum et cepit pavere et tedere. Et ait illis. Tristis
est anima mea usque ad mortem. Sustinete hic et vigilate. Et
cum processisset paululum procidit super terram et orabat ut si
fieri posset transiret ab eo hora. Et dixit. Abba pater. Omnia
possibilia tibi sunt. Transfer calicem hunc a me. Sed non quod ego
volo sed quod tu. Et venit et invenit eos dormientes.

Et ait Petro. Symon dormis? Non potuisti una hora vigi-
lare? Vigilate et orate ut non intretis in temptationem. Spiritus
quidem promptus est, caro autem infirma. Et iterum abiens oravit eundem
sermonem dicens. Et reversus denuo invenit eos dormien-
tes. Erant enim oculi eorum gravati, et ignorabant quid responderent
ei. Et venit tertio et ait illis. Dormite iam et requiescite.
Sufficit. Venit hora. Ecce tradetur filius hominis in manus peccatorum.
Surgite eamus. Ecce qui me tradet prope est. Et adhuc eo loquen-
te venit Iudas Scarioth unus de xii. et cum illo turba multa
cum gladiis et lignis a summis sacerdotibus et scribis et senioribus.
Dederat autem traditor eius signum eis dicens. Quemcumque osculatus
fuero ipse est, tenete eum et ducite caute. Et cum venisset statim
accedens ad eum ait. Rabbi. Et osculatus est eum. At illi manus in-
iecerunt in eum et tenuerunt eum. Unus autem quidam de circumstantibus educens
gladium percussit servum summi sacerdotis et amputavit illi
auriculam. Et respondens Ihesus ait illis. Tamquam ad latronem existis cum
gladiis et lignis comprehendere me. Cotidie enim apud vos in templo
docens eram et non me tenuistis. Sed ut adimpleantur scripture.
Tunc discipuli eius relinquentes eum omnes fugerunt. Adolescens
autem quidam sequebatur illum amictus sindone super nudo et tenue-
runt eum. At ille reiecta sindone nudus profugit ab eis. Et
adduxerunt Ihesum ad summum sacerdotem et convenerunt omnes sacerdo-
tes et scribe et seniores. Petrus autem a longe secutus est eum usque
intro in atrium summi sacerdotis et sedebat cum ministris
et calefaciebat se ad ignem. Summi vero sacerdotes et omne concili-
um querebant adversus Ihesum testimonium ut eum morti tra-
derent, nec inveniebant. Multi enim testimonium falsum dice-
bant adversus eum dicentes. Quoniam nos audivimus eum di-
centem. Ego dissolvam templum hoc manu factum et per triduum aliud
non manufactum edificabo. Et non erat conveniens testimonium
illorum. Et exurgens summus sacerdos in medium interrogavit Ihesum di-
cens. Non respondes quicquam ad ea que tibi obiciuntur ab his? Ille
autem tacebat et nichil respondit. Rursum summus sacerdos interrogabat
eum et dixit ei. Tu es Christus filius dei benedicti? Ihesus autem dixit illi. Ego sum.
Et videbitis filium hominis a dextris sedentem virtutis et venien-
tem cum nubibus celi. Summus autem sacerdos scindens vestimenta
sua ait. Quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphemiam.
Quid vobis videtur? Qui omnes condempnaverunt eum esse reum mor-
tis. Et ceperunt quidam conspuere eum et velare faciem eius
et colaphis eum cedere et dicere ei. Prophetiza. Et ministri alapis
eum cedebant. Et cum esset Petrus in atrio deorsum venit una ex
ancillis summi sacerdotis. Et cum vidisset Petrum calefacientem
se aspiciens illum ait. Et tu cum Ihesu Nazareno eras. At ille
negavit dicens. Neque scio neque novi quid dicas. Et exiit foras
ante atrium et gallus cantavit. Rursum autem cum vidisset illum
ancilla cepit dicere circumstantibus quia hic ex illis est. At ille iterum ne-
gavit. Et post pusillum rursus qui astabant dicebant Petro.
Vere ex illis es. Ille autem cepit anathematizare et iurare
quia nescio hominem istum quem dicitis. Et statim iterum
gallus cantavit.

Et convenientia testimonia non erant
et quidam surgentes falsum testimonium ferebant
adversus eum

Et recordatus est petrus verbi quod dixerat ei ihesus XV
priusquam gallus cantet bis, ter me negabis. Et cepit flere.
Et confestim mane consilium facientes summi sacerdotes cum seni
oribus et scribis et universo concilio vincientes ihesum duxerunt pila
to. Et interrogavit eum pilatus: Tu es rex iudeorum? At ille re
spondens ait illi: Tu dicis. Et accusabant eum summi sacerdotes
in multis. Pilatus autem rursum interrogabat eum dicens: Non respondes
quicquam? Vide in quantis te accusant. Ihesus autem amplius nihil respondit,
ita ut miraretur pilatus. Per diem autem festum dimittere solebat
illis unum ex vinctis quemcumque petissent. Erat autem qui dicebatur
barrabas qui cum seditiosis erat vinctus, qui in seditione fecerat
homicidium. Et cum ascendisset turba, cepit rogare sicut semper
faciebat illis. Pilatus autem respondit eis et dixit: Vultis dimittam
vobis regem iudeorum? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum
summi sacerdotes. Pontifices autem concitaverunt turbam ut magis
barrabam dimitteret eis. Pilatus autem iterum ait illis: Quid ergo vul
tis faciam regi iudeorum? At illi iterum clamaverunt: Cru
cifige eum. Pilatus autem volens populo satisfacere dimisit illis barrabam
et tradidit illis ihesum flagellis cesum ut crucifigeretur. Milites autem
duxerunt eum intro in atrium pretorii, et convocant totam cohor
tem, et induunt eum purpura, et imponunt ei plectentes spineam
coronam, et ceperunt salutare eum: Ave rex iudeorum. Et per
cutiebant caput eius harundine, et conspuebant eum, et ponen
tes genua adorabant eum. Et postquam illuserunt ei, exu
erunt eum purpura, et induerunt vestimentis suis, et educunt
illum ut crucifigerent eum. Et angariaverunt pretereuntem
quempiam, Simonem cyreneum venientem de villa, patrem
alexandri et rufi, ut tolleret crucem eius. Et perducunt illum
in golgotha locum, quod est interpretatum calvarie locus. Et da
bant ei bibere murratum vinum, et non accepit. Et crucifigentes
eum diviserunt vestimenta eius mittentes sortem super eis
quis quid tolleret. Erat autem hora tertia, et crucifixerunt eum. Et
erat titulus cause eius superscriptus: Rex iudeorum. Et cum eo crucifigunt
duos latrones, unum a dextris et alium a sinistris eius. Et impleta
est scriptura que dicit: Et cum iniquis deputatus est. Et pretereuntes
blasphemabant eum moventes capita sua et dicentes:
Vah, qui destruis templum et in tribus diebus edificas, salvum fac
temetipsum descendens de cruce. Similiter et summi sacerdotes ludentes
ad alterutrum cum scribis dicebant: Alios salvos fecit,
seipsum non potest salvum facere. Christus rex israel descendat nunc
de cruce ut videamus et credamus. Et qui cum eo crucifixi erant con
viciabantur ei. Et facta hora sexta, tenebre facte sunt super
totam terram usque in horam nonam. Et hora nona exclamavit
ihesus voce magna dicens: Heloy, heloy, lamazabatha
ni? quod est interpretatum: Deus meus, deus meus, ut quid dereliquisti
me? Et quidam de circumstantibus audientes dicebant: Ecce
heliam vocat. Currens autem unus et implens spongiam
aceto circumponensque calamo potum dabat ei dicens:
Sinite, videamus si veniat helyas ad deponendum eum.
Ihesus autem emissa voce magna expiravit. Et velum templi

Pilatus autem dicebat illis quid enim mali fecit? at illi magis clamabant crucifige eum.

scissum est in duo a summo usque deorsum. Videns autem centurio qui ex ad
verso stabat quia sic clamans expirasset ait: Vere homo hic filius dei
erat. Erant autem et mulieres de longe aspicientes, inter quas erat
maria magdalene et maria iacobi minoris et ioseph mater et
salome, et cum esset in galilea sequebantur eum et ministrabant ei, et
alie multe que simul cum eo ascenderant ierosolimam. Et cum iam sero
esset factum, quia erat parasceve quod est ante sabbatum, venit ioseph
ab arimathia nobilis decurio, qui et ipse erat expectans regnum
dei, et audacter introivit ad pilatum et petiit corpus ihesu. Pilatus autem
mirabatur si iam obisset. Et accersito centurione interrogavit eum
si iam mortuus esset. Et cum cognovisset a centurione donavit
corpus ioseph. Ioseph autem mercatus sindonem et deponens eum involvit
sindone et posuit eum in monumento quod erat excisum de petra,
et advolvit lapidem ad hostium monumenti. XVI
Maria autem magdalene et maria ioseph aspiciebant ubi poni
retur. Et cum transisset sabbatum, maria magdalene et maria ia
cobi et salome emerunt aromata ut venientes ungerent
eum. Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumen
tum orto iam sole. Et dicebant ad invicem: Quis revolvet nobis
lapidem ab hostio monumenti? Et respicientes vident
revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes
in monumentum viderunt iuvenem sedentem in dextris coopertum
stola candida, et obstupuerunt. Qui dicit illis: Nolite expavescere.
Ihesum queritis nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic. Ecce locus ubi po
suerunt eum. Sed ite, dicite discipulis eius et petro quia precedit vos in ga
lileam. Ibi eum videbitis sicut dixit vobis. At ille exeuntes
fugerunt de monumento. Invaserat enim eas tremor et pavor,
et nemini quicquam dixerunt; timebant enim. Surgens autem
ihesus mane prima sabbati apparuit primo marie magdalene
de qua eiecerat vii demonia. Illa vadens nuntiavit his
qui cum eo fuerant lugentibus et flentibus. Et illi audientes quia
viveret et visus esset ab ea non crediderunt. Post hec autem duobus
ex eis ambulantibus ostensus est in alia effigie euntibus in vil
lam, et illi euntes nuntiaverunt ceteris; nec illis crediderunt. Novissime
recumbentibus illis xi apparuit, et exprobravit incredulitatem
illorum et duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexis
se non crediderant. Et dixit eis: Euntes in mundum universum predica
te evangelium omni creature. Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus
erit. Qui vero non crediderit condempnabitur. Signa autem eos qui crediderint hec
sequentur: In nomine meo demonia eicient, linguis loquentur no
vis, serpentes tollent, et si mortiferum quid biberint non eos
nocebit; super egros manus imponent et bene habebunt. Et dominus quidem ihesus
postquam locutus est eis assumptus est in celum et sedet a dextris dei. Illi autem
profecti predicaverunt ubique domino cooperante et sermonem con
firmante sequentibus signis.

Incipit prologus in librum beati luce euangeliste.

LUCAS SIRUS
natione antiochensis,
arte medicus, discipulus apostolorum,
postea paulum secutus usque ad passionem ei
serviens domino sine crimine. nam neque uxorem

umquam habuit neque filios. lxxxiiii. annorum obiit in Bithynia plenus spiritu sancto. Qui cum iam scripta essent evangelia per Mattheum quidem in Iudaea, per Marcum autem in Italia, sancto instigante spiritu in Achaiae partibus hoc scripsit evangelium, significans etiam ipse in principio ante alia esse descripta. Cui extra ea quae ordo evangelicae dispositionis exposcit ea maxime necessitas laboris fuit, ut primum Graecis fidelibus omni prophetatione venturi in carne Dei Christi manifestata humanitate, ne Iudaicis fabulis attenti in solo legis desiderio tenerentur, neve hereticis fabulis et stultis sollicitationibus seducti exciderent a veritate, elaboraret. Dehinc ut in principio evangelii Iohannis nativitate praesumpta, cui evangelium scriberet et in quo electus scriberet indicaret, contestans in se completa esse quae essent ab aliis inchoata. Cui ideo post baptismum filii Dei a perfectione generationis in Christo implete et repetende a principio nativitatis humane potestas permissa est, ut requirentibus demonstraret in quo apprehendens erat per Nathan filium introitu recurrentis in Deum generationis admisso, indisparabilis Dei praedicans in hominibus Christus suus perfecti opus hominis redire in se per filium faceret, qui per David patrem venientibus iter praebebat in Christo. Cui Lucae non immerito etiam scribendorum apostolicorum actuum potestas in ministerio datur, ut Deo in Deum pleno et filio proditionis extincto, oratione ab apostolis facta sorte Domini electionis numerus compleretur, sicque Paulus consummationem apostolicis actibus daret, quem diu contra stimulos recalcitrantem Dominus elegisset. Quod legentibus ac requirentibus Deum, etsi per singula expediri a nobis utile fuerat, sciens tamen quod operantem agricolam oporteat de fructibus suis edere, vitavimus publicam curiositatem, ne non tam volentibus Deum videremur quam fastidientibus prodidisse.

Quoniam quidem *Item alius prologus* multi conati sunt ordinare *Lucas* narrationem que in nobis complete sunt rerum, sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt et ministri fuerunt sermonis, visum est et mihi assecuto a principio omnia diligenter ex ordine tibi scribere, optime Theophile, ut cognoscas eorum verborum de quibus eruditus es veritatem.

Fuit in diebus *Liber Luce*

Herodis regis Iudee sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia, et uxor illi de filiabus Aaron, et nomen eius Helisabeth. Erant autem iusti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus Domini sine querela. Et non erat illis filius, eo quod esset Helisabeth sterilis, et ambo processissent in diebus suis. Factum est autem cum sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis sue ante Deum, secundum consuetudinem sacerdotii sorte exiit ut incensum poneret ingressus in templum Domini; et omnis multitudo erat populi orans foris hora incensi. Apparuit autem illi angelus Domini stans a dextris altaris incensi. Et Zacharias turbatus est videns, et timor irruit super eum. Ait autem ad illum angelus: Ne timeas, Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua, et uxor tua Helisabeth pariet tibi filium, et vocabis nomen eius Iohannem. Et erit gaudium tibi et exultatio, et multi in nativitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram Domino,

et vinum et siceram non bibet, et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue. Et multos filiorum Israhel convertet ad Dominum Deum ipsorum. Et ipse precedet ante illum in spiritu et virtute Helie, ut convertat corda patrum in filios, et incredulos ad prudentiam iustorum, parare Domino plebem perfectam. Et dixit Zacharias ad angelum: Unde hoc sciam? Ego enim sum senex, et uxor mea processit in diebus suis. Et respondens angelus dixit ei: Ego sum Gabriel qui asto ante Deum, et missus sum loqui ad te et hec tibi evangelizare. Et ecce eris tacens et non poteris loqui usque in diem quo hec fiant, pro eo quod non credidisti verbis meis que implebuntur in tempore suo. Et erat plebs expectans Zachariam, et mirabantur quod tardaret ipse in templo. Egressus autem non poterat loqui ad illos, et cognoverunt quod visionem vidisset in templo; et ipse erat innuens illis, et permansit mutus. Et factum est ut impleti sunt dies officii eius, abiit in domum suam. Post hos autem dies concepit Helisabeth uxor eius, et occultabat se mensibus quinque, dicens: Quia sic fecit mihi Dominus in diebus quibus respexit auferre obprobrium meum inter homines. In mense autem sexto missus est angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilee cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro cui nomen erat Ioseph de domo David, et nomen virginis Maria. Et ingressus angelus ad eam dixit: Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Que cum audisset turbata est in sermone eius, et cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei: Ne timeas, Maria, invenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero et paries filium, et vocabis nomen eius Ihesum. Hic erit magnus, et filius Altissimi vocabitur, et dabit illi Dominus Deus sedem David patris eius, et regnabit in domo Iacob in eternum, et regni eius non erit finis. Dixit autem Maria ad angelum: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Et respondens angelus dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi; ideoque et quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius Dei. Et ecce Helisabeth cognata tua et ipsa concepit filium in senectute sua, et hic mensis sextus est illi que vocatur sterilis, quia non erit impossibile apud Deum omne verbum. Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini; fiat mihi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa angelus. Exurgens autem Maria in diebus illis abiit in montana cum festinatione in civitatem Iuda, et intravit in domum Zacharie, et salutavit Helisabeth. Et factum est ut audivit salutationem Marie Helisabeth, exultavit infans in utero eius, et repleta est spiritu sancto Helisabeth, et exclamavit voce magna et dixit: Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi ut veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim ut facta est vox salutationis tue in auribus meis, exultavit infans in gaudio in utero meo. Et beata que credidit, quoniam perficientur ea que dicta sunt ei a Domino. Et ait Maria: Magnificat anima mea Dominum, et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo, quia respexit humilitatem ancille sue. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna qui po. est et s. n. e. Et m. e. a p. in p. t. eum. Fecit po. in b. s. di. s. m. co. s. Depo. po. de se. et ex. hu. Esurien. i. bo. et di. di. in. Suscepit Israhel pu. su. memorari misericordie sue. Sicut lo. est ad pa. no. Ab. et se. e. in secula. Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus, et reversa est in domum suam. Helisabeth autem impletum est tempus pariendi, et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati

cum ea. Et factum est in die octava venerunt circumcidere puerum et vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respondens mater eius dixit: Nequaquam, sed vocabitur Iohannes. Et dixerunt ad illam: Quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius quem vellet vocari eum. Et postulans pugillarem scripsit dicens: Iohannes est nomen eius. Et mirati sunt universi. Apertum est autem illico os eius et lingua eius, et loquebatur benedicens Deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum, et super omnia montana Iudeae divulgabantur omnia verba haec. Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes: Quid putas puer iste erit? Etenim manus Domini erat cum illo. Et Zacharias pater eius impletus est Spiritu Sancto et prophetavit dicens: Benedictus Dominus Deus Israel quia visitavit et fecit redemp. ple. sue. Et erexit cor. sa. no. in do. David pu. sui. Sicut lo. est per os sanctorum qui a se. sunt prophetarum eius. Salutem ex ini. no. et de ma. om. qui ode. nos. Ad fa. mi. cum pa. no. et me. te. su. san. Iusiurandum quod iu. ad Ab. pa. no. da. se. no. ut si. ti. de ma. ini. no. lib. ser. il. in san. et iu. co. ipso om. di. no. Et tu puer pro. al. vo. pre. enim an. fa. do. pa. vi. e. Ad dan. sci. sa. ple. e. in re. pec. eor. Per viscera mis. dei no. in quibus vi. nos. ori. ex al. Illuminare his qui in te. et in um. mor. se. ad di. pe. no. in viam pacis. Puer autem crescebat et confortabatur spiritu, et erat in desertis usque in diem ostensionis suae ad Israel.

II

Factum est autem in diebus illis exiit edictum a Caesare Augusto ut describeretur universus orbis. Haec descriptio prima facta est a praeside Syriae Cyrino. Et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam civitatem. Ascendit autem et Ioseph a Galilaea de civitate Nazareth in Iudaeam civitatem David quae vocatur Bethleem, eo quod esset de domo et familia David, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore praegnante. Factum est autem cum essent ibi impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum, et pannis eum involvit et reclinavit eum in praesepio, quia non erat ei locus in diversorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus Domini stetit iuxta illos, et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus: Nolite timere. Ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Salvator qui est Christus Dominus in civitate David. Et hoc vobis signum: Invenietis infantem pannis involutum et positum in praesepio. Et subito facta est cum angelo multitudo militiae caelestis laudantium Deum et dicentium: Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in caelum, pastores loquebantur ad invicem: Transeamus usque Bethleem et videamus hoc verbum quod factum est, quod fecit Dominus et ostendit nobis. Et venerunt festinantes, et invenerunt Mariam et Ioseph et infantem positum in praesepio. Videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati sunt, et de his quae dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conservabat omnia verba haec conferens in corde suo. Et reversi sunt pastores glorificantes et laudantes Deum in omnibus quae audierant et viderant, sicut dictum est ad illos. Et postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur, vocatum est nomen eius Iesus, quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur. Et postquam impleti sunt dies purgationis eius secundum legem Moysi, tulerunt illum in Hierusalem ut sisterent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini: Quia omne masculinum adaperiens vulvam sanctum Domino vocabitur; et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum aut duos pullos columbarum. Et ecce homo erat in Hierusalem cui nomen Symeon, et homo iste iustus et timoratus exspectans consolationem Israel, et Spiritus Sanctus erat in eo. Et responsum acceperat Symeon a Spiritu Sancto non visurum se mortem nisi prius videret Christum Domini. Et venit in Spiritu in templum. Et cum inducerent puerum Iesum parentes eius ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo, et ipse accepit eum in ulnas suas et benedixit Deum et dixit: Nunc dimittis servum tuum do. se. v. tu. in pa. Quia vi. o. me. sal. tu. Quod pa. an. fa. o. po. Lumen ad re. gen. et glo. ple. t. Israel. Et erant pater eius et mater mirantes super his quae dicebantur de illo. Et benedixit illis Symeon et dixit ad Mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam et resurrectionem multorum in Israel et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat Anna prophetissa filia Phanuel de tribu Aser. Haec processerat in diebus multis, et vixerat a virginitate sua cum viro suo annis septem. Et haec vidua usque ad annos octoginta quattuor, quae non discedebat de templo, ieiuniis et obsecrationibus serviens nocte ac die. Et haec ipsa hora superveniens confitebatur Domino et loquebatur de illo omnibus qui exspectabant redemptionem Hierusalem. Et ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galilaeam in civitatem suam Nazareth. Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia, et gratia Dei erat in illo. Et ibant parentes eius per omnes annos in Hierusalem in die sollemni paschae. Et cum factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis in Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi, consummatisque diebus cum redirent, remansit puer Iesus in Hierusalem, et non cognoverunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu venerunt iter diei, et requirebant eum inter cognatos et notos. Et non invenientes regressi sunt in Hierusalem requirentes eum. Et factum est post triduum invenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos et interrogantem eos. Stupebant autem omnes qui eum audiebant super prudentia et responsis eius. Et videntes admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes quaerebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me quaerebatis? Nesciebatis quia in his quae Patris mei sunt oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad ipsos. Et descendit cum eis et venit Nazareth, et erat subditus illis. Et mater eius conservabat omnia verba haec in corde suo. Et Iesus proficiebat sapientia et aetate et gratia apud Deum et homines.

III

Anno autem quinto decimo imperii Tiberii Caesaris, procurante Pontio Pilato Iudaeam, tetrarcha autem Galilaeae Herode, Philippo autem fratre eius tetrarcha Ituraeae et Trachonitidis regionis, et Lysania Abilinae tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna et Caipha, factum est verbum Domini super Iohannem Zachariae filium in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis praedicans baptismum paenitentiae in remissionem peccatorum, sicut scriptum est in libro sermonum Esaiae prophetae: Vox

clamantis in deserto. parate viam domini. rectas facite semitas eius. Omnis vallis implebi-
tur: et omnis mons et collis humiliabitur. et erunt prava in directa. et aspera in vias pla-
nas. et videbit omnis caro salutare dei. Dicebat ergo ad turbas que exibant
ut baptizarentur ab ipso. Genimina viperarum quis ostendit vobis fuge-
re a ventura ira? Facite ergo fructus dignos penitentie. et ne ceperitis dicere.
Patrem habemus abraham. Dico enim vobis quia potens est deus de lapidibus istis
suscitare filios abrahe. Iam enim securis ad radicem arborum posita est.
Omnis ergo arbor que non facit fructum bonum: excidetur et in ignem mit-
titur. Et interrogabant eum turbe dicentes. Quid ergo faciemus? Respondens au-
tem dicebat illis. Qui habet duas tunicas det non habenti. Et qui habet escas simi-
liter faciat. Venerunt autem et publicani ut baptizarentur. et dixerunt ad
illum. Magister quid faciemus? At ille dixit ad eos. Nichil amplius quam quod consti-
tutum est vobis faciatis. Interrogabant autem eum et milites dicentes.
Quid faciemus et nos? Et ait illis. Neminem concutiatis. neque calumpniam
faciatis. et contenti estote stipendiis vestris. Existimante autem populo.
et cogitantibus omnibus in cordibus suis de iohanne ne forte ipse esset xpistus.
respondit iohannes dicens omnibus. Ego quidem aqua baptizo vos. veniet autem forti-
or me post me. cuius non sum dignus solvere corrigiam calciamentorum eius. Ipse
vos baptizabit spiritu sancto et igni. Cuius ventilabrum in manu
eius et purgabit aream suam. et congregabit triticum in horreum suum.
paleas autem comburet igni inextinguibili. Multa quidem et alia exhor-
tans evangelizabat populo. Herodes autem tetrarcha cum corriperetur ab illo
de herodiade uxore fratris sui et de omnibus malis que fecit herodes. adie-
cit et hoc super omnia et inclusit iohannem in carcere. Factum est autem. Cum bap-
tizaretur omnis populus et ihesu baptizato et orante apertum est celum: et descen-
dit spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum. Et vox de celo facta est.
Tu es filius meus dilectus in te complacuit michi. Et ipse ihesus erat inci-
piens quasi annorum xxx ut putabatur filius ioseph. Qui fuit
heli. qui fuit mathat. qui fuit levi. qui fuit melchi. qui fuit ianne.
qui fuit ioseph. qui fuit mathathie. qui fuit amos. qui fuit naum. qui
fuit hesli. qui fuit nagge. qui fuit maath. qui fuit mathathie. qui fuit
semei. qui fuit ioseph. qui fuit iuda. qui fuit iohanna. qui fuit resa.
qui fuit zorobabel. qui fuit salathiel. qui fuit neri. qui fuit. qui fuit mel-
chi. qui fuit addi. qui fuit cosam. qui fuit helmodam. qui fuit her. qui fuit
ihesu. qui fuit heliezer. qui fuit iorim. qui fuit mathat. qui fuit levi.
qui fuit simeon. qui fuit iuda. qui fuit ioseph. qui fuit iona. qui fuit helia-
chim. qui fuit melea. qui fuit menna. qui fuit mathatha. qui fuit nathan.
qui fuit david. qui fuit iesse. qui fuit obed. qui fuit booz. qui fuit salmon. qui
fuit naason. qui fuit aminadab. qui fuit aram. qui fuit esrom. qui
fuit phares. qui fuit iude. qui fuit iacob. qui fuit ysaac. qui fuit abrahe.
qui fuit thare. qui fuit nachor. qui fuit seruch. qui fuit ragau. qui
fuit phaleg. qui fuit heber. qui fuit sale. qui fuit caynan. qui fuit ar-
phaxat. qui fuit sem. qui fuit noe. qui fuit lamech. qui fuit ma-
thusale. qui fuit enoch. qui fuit iareth. qui fuit malaleel.
qui fuit caynan. qui fuit enos. qui fuit seth. qui fuit adam. qui fuit dei.

IIII

Ihesus autem plenus spiritu sancto regressus est ab io-
rdane et agebatur in spiritu in deserto diebus xl. et tempta-
batur a diabolo. Et nichil manducavit in diebus illis. et consummatis
illis esuriit. Dixit autem illi diabolus. Si filius dei es: dic lapidi
huic ut panis fiat. Et respondit ad illum ihesus. Scriptum est quia non in
solo pane vivit homo. sed in omni verbo dei. Et duxit eum diabolus. et ostendit
illi omnia regna orbis terre in momento temporis. et ait illi. Tibi dabo
potestatem hanc universam et gloriam illorum. quia michi tradita sunt. et cui volo
do illa. Tu ergo si adoraveris coram me: erunt tua omnia. Et respondens ihesus
dixit illi. Scriptum est. Dominum deum tuum adorabis. et illi soli servies.
Et duxit illum in ierusalem. et statuit eum supra pinnam templi. et dixit
illi. Si filius dei es: mitte te hinc deorsum. Scriptum est enim quia an-
gelis suis mandavit de te. ut conservent te. et quia in manibus tollent
te. ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et respondens ihesus ait
illi. Dictum est. Non temptabis dominum deum tuum. Et consummata omni tempta-
tione diabolus recessit ab illo usque ad tempus. Et regressus est ihesus in vir-
tute spiritus in galileam. et fama exiit in universam regionem
de illo. et ipse docebat in synagogis eorum. et magnificabatur
ab omnibus. Et venit nazareth ubi erat nutritus. et intravit secundum
consuetudinem suam die sabbati in synagogam. et surrexit legere. et tra-
ditus est illi liber prophete ysaie. Et ut revolvit librum: invenit locum
ubi erat scriptum. Spiritus domini super me. propter quod unxit me. evangelizare
pauperibus misit me. predicare captivis remissionem. et cecis
visum. dimittere confractos in remissionem. predicare annum
domini acceptum et diem retributionis. Et cum plicuisset librum: reddidit
ministro et sedit. et omnium in synagoga oculi erant intendentes
in eum. Cepit autem dicere ad illos. quia hodie impleta est hec scriptura in auri-
bus vestris. Et omnes testimonium illi dabant. et mirabantur in ver-
bis gratie que procedebant de ore ipsius. et dicebant. Nonne hic est filius io-
seph? Et ait illis. Utique dicetis michi hanc similitudinem. Me-
dice cura teipsum. Quanta audivimus facta in capharnaum:
fac et hic in patria tua. In veritate dico vobis multe vidue
erant in diebus helye in israel quando clausum est celum annis tribus
et mensibus vi. cum facta esset fames magna in omni terra. et ad nul-
lam illarum missus est helyas nisi in sarepta sydonie ad muli-
erem viduam. Et multi leprosi erant in israel sub helyseo propheta.
et nemo eorum mundatus est nisi naaman syrus. Et repleti sunt
in synagoga omnes hec audientes. et surrexerunt et eiecerunt
illum extra civitatem. et duxerunt illum usque ad supercilium montis
super quem civitas illorum erat edificata. ut precipitarent eum. Ipse
autem transiens per medium illorum ibat. Et descendit in capharna-
um civitatem galilee. ibique docebat illos sabbatis. et stupe-
bant in doctrina eius. quia in potestate erat sermo ipsius. Et in synagoga
erat homo habens demonium inmundum. et exclamavit voce mag-
na dicens. Sine. Quid nobis et tibi ihesu nazarene? Venisti per-
dere nos? Scio te qui sis sanctus dei. Et increpavit illum ihesus di-
cens. Obmutesce et exi ab eo. Et cum proiecisset illum demo-
nium in medium: exiit ab eo. nichilque eum nocuit. Et factus est
pavor in omnibus. et colloquebantur ad invicem dicentes. Quod est hoc
verbum quia in potestate et virtute imperat inmundis spiritibus:
et exeunt. Et divulgabatur fama de illo in omnem locum re-
gionis. Surgens autem ihesus de synagoga. introivit in domum symo-
nis. Socrus autem symonis tenebatur magnis febribus. et ro-
gaverunt illum pro ea. Et stans super illam imperavit febri.
et dimisit illam. et continuo surgens ministrabat illis.

Cum sol occidisset, omnes qui habebant infirmos variis languoribus
ducebant illos ad ihesum. At ille singulis manus imponens curabat
eos. Exibant autem demonia a multis clamantia et dicentia: Quia tu
es filius dei. Et increpans non sinebat ea loqui, quia sciebant ipsum esse
christum. Facta autem die egressus ibat in desertum locum, et turbe requirebant eum
ne discederet ab eis. Quibus ille ait: Quia et aliis civitatibus oportet me evan-
gelizare regnum dei, quia ideo missus sum. Et erat predicans in synago-
Factum est autem cum turbe V gis galilee.
irruerent in eum ut audirent verbum dei, et ipse stabat
secus stagnum genesareth. Et vidit duas naves stantes secus
stagnum. Piscatores autem descenderant et lavabant retia. Ascen-
dens autem in unam navem que erat symonis, rogavit eum a ter-
ra reducere pusillum. Et sedens docebat de navicula turbas.
Ut cessavit autem loqui, dixit ad symonem: Duc in altum et laxate
retia vestra in capturam. Et respondens symon dixit illi: Preceptor,
per totam noctem laborantes nichil cepimus; in verbo autem tuo laxabo rete.
Et cum hoc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam.
Rumpebatur autem rete eorum. Et annuerunt sociis qui erant in alia navi
ut venirent et adiuvarent eos. Et venerunt et impleverunt
ambas naviculas, ita ut pene mergerentur. Quod cum videret symon petrus,
procidit ad genua ihesu dicens: Exi a me, quia homo peccator sum, domine.
Stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum illo erant in captura pisci-
um quam ceperant. Similiter autem iacobum et iohannem filios zebedei qui erant
socii symonis. Et ait ad symonem ihesus: Noli timere; ex hoc iam homines
eris capiens. Et subductis ad terram navibus, relictis omnibus,
secuti sunt illum. Et factum est cum esset in una civitatum, ecce
vir plenus lepra. Et videns ihesum et procidens in faciem rogavit
eum dicens: Domine, si vis, potes me mundare. Et extendens
manum tetigit eum dicens: Volo, mundare. Et confestim lepra
discessit ab illo. Et ipse precepit illi ut nemini diceret, sed vade ostende
te sacerdoti et offer pro emundatione tua sicut precepit moyses in testi-
monium illis. Perambulabat autem magis sermo de illo, et conveni-
bant turbe multe ut audirent et curarentur ab infirmitatibus suis.
Ipse autem secedebat in desertum et orabat. Et factum est in una dierum, et ipse
sedebat docens. Et erant pharisei sedentes et legis doctores qui
venerant ex omni castello galilee et iudee et ierusalem, et virtus
erat domini ad sanandum eos. Et ecce viri portantes in lecto
hominem qui erat paraliticus, et querebant eum inferre et ponere ante
eum. Et non invenientes qua parte eum inferrent pre turba, ascenderunt
supra tectum et per tegulas submiserunt illum cum lecto in medium
ante ihesum. Quorum fidem ut vidit, dixit: Homo, remittuntur tibi pecca-
ta. Et ceperunt cogitare scribe et pharisei dicentes: Quis est hic
qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? Ut cogno-
vit autem ihesus cogitationes eorum, dixit ad illos: Quid cogitatis in
cordibus vestris? Quid est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata, aut di-
cere: Surge et ambula? Ut autem sciatis quia filius hominis habet pote-
statem in terra dimittere peccata, ait paralitico: Tibi dico,
surge et tolle lectum tuum et vade in domum tuam. Et confestim
surgens coram illis tulit in quo iacebat, et abiit in domum suam
magnificans deum. Et stupor apprehendit omnes et magnifi-
cabant deum. Et repleti sunt timore dicentes: Quia vidimus mira-
bilia hodie. Et post hec exiit et vidit publicanum nomine levi sedentem
ad teloneum, et ait illi: Sequere me. Et relictis omnibus surgens se-
cutus est eum. Et fecit ei convivium magnum levi in domo sua. Et erat
turba multa publicanorum et aliorum qui cum illis erant discumbentes. Et
murmurabant pharisei et scribe eorum dicentes ad discipulos eius: Quare cum
publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respondens ihesus
dixit ad illos: Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. Non
veni vocare iustos sed peccatores in penitentiam. At illi dixerunt ad eum:
Quare discipuli iohannis ieiunant frequenter et obsecrationes faciunt,
similiter et phariseorum, tui autem edunt et bibunt? Quibus ipse ait: Num-
quid potestis filios sponsi dum cum illis est sponsus facere ieiunare?
Venient autem dies cum ablatus fuerit ab illis sponsus; tunc ieiunabunt
in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos: Quia nemo commis-
suram a vestimento novo immittit in vestimentum vetus; alio-
quin et novum rumpit, et veteri non convenit commissura a novo.
Et nemo mittit vinum novum in utres veteres; alioquin rum-
pet vinum novum utres, et ipsum effundetur et utres peribunt. Sed
vinum novum in utres novos mittendum est, et utraque conservantur.
Et nemo bibens vetus statim vult novum. Dicit enim: Vetus melius est.
Factum est autem in sabbato secundo primo VI
cum transiret per sata, vellebant discipuli eius spicas
et manducabant confricantes manibus. Quidam autem phariseorum
dicebant illis: Quid facitis quod non licet in sabbatis? Et respondens ihesus
ad eos dixit: Nec hoc legistis quod fecit david cum esurisset ipse et
qui cum eo erant, quos non licet manducare nisi tantum sacerdotibus?
Et dicebat illis: Quia dominus est filius hominis et sabbati. Factum est autem et in alio
sabbato ut intraret in synagogam et doceret. Et erat ibi homo
et manus eius dextra erat arida. Observabant autem scribe et pharisei
si sabbato curaret, ut invenirent unde accusarent eum. Ipse
vero sciebat cogitationes eorum. Et ait homini qui habebat manum aridam:
Surge et sta in medium. Et surgens stetit. Ait autem ad illos ihesus:
Interrogo vos si licet sabbatis bene facere an male, animam salvam
facere an perdere? Et circumspectis omnibus dixit homini: Extende
manum tuam. Et extendit, et restituta est manus eius. Ipsi autem repleti
sunt insipientia et colloquebantur ad invicem quidnam facerent ihesu.
Factum est autem in illis diebus exiit in montem orare, et erat pernoc-
tans in oratione dei. Et cum dies factus esset, vocavit discipulos suos,
et elegit xii ex ipsis, quos et apostolos nominavit: Symonem quem nominavit
petrum, et andream fratrem eius, iacobum et iohannem, philippum et
bartholomeum, thomam et mattheum, iacobum alphei
et symonem qui vocatur zelotes, iudam iacobi et iudam scari-
oth qui fuit traditor. Et descendens cum illis stetit in loco
campestri, et turba discipulorum eius et multitudo copiosa plebis
ab omni iudea et ierusalem et maritima et tyri et sidonis, qui
venerant ut audirent eum et sanarentur a languoribus suis.
Et qui vexabantur a spiritibus immundis curabantur. Et omnis
turba querebat eum tangere, quia virtus de illo exibat et
sanabat omnes. Et ipse elevatis oculis in discipulos suos dice-
bat: Beati pauperes, quia vestrum est regnum dei. Beati qui nunc

CA

esuritis: quia saturabimini. Beati qui nunc fletis: quia ridebi-
tis. Beati eritis cum vos oderint homines, et cum separaverint vos, et ex-
probraverint, et ejecerint nomen vestrum tamquam malum propter Filium hominis.
Gaudete in illa die et exsultate: ecce enim merces vestra multa est
in caelo: secundum haec enim faciebant prophetis patres eorum. Verumtamen vae vobis
divitibus, qui habetis consolationem vestram. Vae vobis qui saturati estis: quia
esurietis. Vae vobis qui ridetis nunc: quia lugebitis et flebitis.
Vae vobis cum benedixerint vos omnes homines: secundum haec enim faciebant
pseudoprophetis patres eorum. Sed vobis dico qui auditis: diligite
inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos. Benedicite
maledicentibus vobis, orate pro calumniantibus vos.
Et qui te percutit in maxillam, praebe et alteram. Et ab eo qui aufert
tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere. Omni autem petenti te, tri-
bue: et qui aufert quae tua sunt, ne repetas. Et prout vultis ut
faciant vobis homines, et vos facite illis similiter. Et si diligitis eos
qui vos diligunt, quae vobis est gratia? nam et peccatores diligentes se dili-
gunt. Et si benefeceritis his qui vobis benefaciunt, quae vobis est gratia?
siquidem et peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dederitis his a quibus
speratis recipere, quae gratia est vobis? nam et peccatores peccatoribus
foenerantur, ut recipiant aequalia. Verumtamen diligite inimicos
vestros: benefacite, et mutuum date, nihil inde sperantes: et erit merces
vestra multa, et eritis filii Altissimi, quia ipse benignus est super in-
gratos et malos. Estote ergo misericordes, sicut et Pater vester misericors
est. Nolite judicare, et non judicabimini: nolite condem-
nare, et non condemnabimini. Dimittite, et dimittetur
vobis. Date, et dabitur vobis: mensuram bonam, et confertam, et coagi-
tatam, et supereffluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura
qua mensi fueritis, remetietur vobis. Dicebat autem illis et similitudinem:
Numquid potest caecus caecum ducere? nonne ambo in foveam cadunt? Non est
discipulus super magistrum: perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister ejus. Quid autem
vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem quae in oculo tuo est, non
consideras? Et quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine eiciam festucam de oculo
tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns? Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo:
et tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui. Non est enim
arbor bona quae facit fructus malos: neque arbor mala faciens
fructum bonum. Unaquaeque enim arbor de fructu suo cognosci-
tur. Neque enim de spinis colligunt ficus: neque de rubo vindemiant
uvam. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum: et ma-
lus homo de malo thesauro profert malum. Ex abundantia enim
cordis os loquitur. Quid autem vocatis me Domine, Domine: et non facitis quae dico?
Omnis qui venit ad me, et audit sermones meos, et facit eos, osten-
dam vobis cui similis sit: similis est homini aedificanti domum, qui fodit in altum, et
posuit fundamenta super petram. Qui autem audit et non facit, similis est homini
aedificanti domum suam super terram sine fundamento: in quam illisus est flu-
vius, et continuo cecidit: et facta est ruina domus illius magna.

VII

Cum autem implesset omnia verba sua in
aures plebis, intravit Capharnaum. Centurionis autem
cujusdam servus male habens, erat moriturus: qui illi erat pre-
tiosus. Et cum audisset de Jesu, misit ad eum seniores Judaeo-
rum, rogans eum ut veniret et salvaret servum ejus. At illi cum
venissent ad Jesum, rogabant eum sollicite, dicentes ei: Quia dignus est
ut hoc illi praestes: diligit enim gentem nostram: et synagogam ipse aedifi-
cavit nobis. Jesus autem ibat cum illis. Et cum jam non longe esset a domo, misit
ad eum centurio amicos, dicens: Domine, noli vexari: non enim dig-
nus sum ut sub tectum meum intres: propter quod et meipsum non sum dignum
arbitratus ut venirem ad te: sed dic verbo, et sanabitur puer
meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me mili-
tes: et dico huic, Vade, et vadit: et alio, Veni, et venit: et
servo meo, Fac hoc, et facit. Quo audito Jesus miratus est: et conversus
sequentibus se turbis, dixit: Amen dico vobis, nec in Israel tantam fidem
inveni. Et reversi qui missi fuerant domum, invenerunt servum qui
languerat sanum. Et factum est: deinceps ibat Jesus in civitatem
quae vocatur Naim: et ibant cum illo discipuli ejus et turba copiosa. Cum
autem appropinquaret portae civitatis, ecce defunctus efferebatur filius
unicus matris suae: et haec vidua erat: et turba civitatis multa cum
illa. Quam cum vidisset Jesus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere.
Et accessit, et tetigit loculum. Hi autem qui portabant, steterunt.
Et ait: Adolescens, tibi dico, surge. Et resedit qui erat mortuus,
et coepit loqui. Et dedit illum matri suae. Accepit autem omnes timor: et magni-
ficabant Deum, dicentes: Quia propheta magnus surrexit in nobis:
et quia Deus visitavit plebem suam. Et exiit hic sermo in universam
Judaeam de eo, et in omnem circa regionem. Et nuntiaverunt Joanni dis-
cipuli ejus de omnibus his. Et convocavit duos de discipulis suis Joannes,
et misit ad Jesum, dicens: Tu es qui venturus es, an alium exspecta-
mus? Cum autem venissent ad eum viri, dixerunt: Joannes Baptista
misit nos ad te dicens: Tu es qui venturus es, an alium exspe-
ctamus? In ipsa autem hora curavit multos a languoribus, et plagis,
et spiritibus malis: et caecis multis donavit visum. Et respondens, dixit illis:
Euntes renuntiate Joanni quae vidistis, et audistis: quia caeci vi-
dent, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt,
mortui resurgunt, pauperes evangelizantur: et beatus est quicumque non
fuerit scandalizatus in me. Et cum discessissent nuntii Joannis, coepit dicere
de Joanne ad turbas: Quid existis in desertum videre? hominem mol-
libus vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt et deliciis in do-
mibus regum sunt. Sed quid existis videre? prophetam? Utique dico vo-
bis, et plus quam prophetam. Hic est de quo scriptum est: Ecce mitto angelum
meum ante faciem tuam, qui praeparabit viam tuam ante te. Dico enim
vobis: major inter natos mulierum propheta Joanne Baptista nemo est:
qui autem minor est in regno Dei, major est illo. Et omnis populus audiens
et publicani, justificaverunt Deum, baptizati baptismo Joannis. Pharisaei
autem et legisperiti consilium Dei spreverunt in semetipsos, non bapti-
zati ab eo. Cui ergo similes dicam homines generationis hujus? et cui
similes sunt? Similes sunt pueris sedentibus in foro, et loquentibus ad invi-
cem, et dicentibus: Cantavimus vobis tibiis, et non saltastis:
lamentavimus, et non plorastis. Venit enim Joannes Baptista neque
manducans panem, neque bibens vinum, et dicitis: Daemonium
habet. Venit Filius hominis manducans et bibens, et dicitis: Ecce
homo devorator, et bibens vinum, amicus publicanorum et pecca-
torum. Et justificata est sapientia ab omnibus filiis suis. Rogabat
autem illum quidam de pharisaeis ut manducaret cum illo. Et ingressus

domum pharisei discubuit. Et ecce mulier que erat in civitate
peccatrix, ut cognovit quod accubuisset in domo pharisei, attulit
alabastrum unguenti, et stans retro secus pedes eius lacrimis cepit
rigare pedes eius, et capillis capitis sui tergebat, et osculabatur
pedes eius, et unguento ungebat. Videns autem phariseus qui vocave
rat eum, ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret utique que et qualis
est mulier que tangit eum, quia peccatrix est. Et respondens Ihesus dixit ad illum:
Symon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic. Duo debi
tores erant cuidam feneratori: unus debebat denarios quingen
tos, et alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent, donavit utrisque.
Quis ergo eum plus diligit? Respondens Symon dixit: Estimo quia is cui
plus donavit. At ille dixit ei: Recte iudicasti. Et conversus ad
mulierem dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intravi in domum
tuam, aquam pedibus meis non dedisti; hec autem lacrimis rigavit pe
des meos, et capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti; hec autem ex quo
intravit non cessavit osculari pedes meos. Oleo caput meum
non unxisti; hec autem unguento unxit pedes meos. Propter quod
dico tibi, remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Et ce
perunt qui simul accubebant dicere intra se: Quis est hic qui etiam peccata
dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te salvam fecit:
vade in pace.

VIII

Et factum est deinceps, et ipse iter faciebat per civita
tes et castella predicans et evangelizans regnum dei,
et XII cum illo, et mulieres alique que erant curate a spiritibus malig
nis et infirmitatibus: Maria que vocatur Magdalene, de qua de
monia VII exierant, et Iohanna uxor Cuze procuratoris Herodis,
et Susanna, et alie multe que ministrabant ei de facultatibus
suis. Cum autem turba plurima convenirent, et de civitatibus properarent
ad eum, dixit per similitudinem: Exiit qui seminat seminare semen suum.
Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, et conculcatum est, et vo
lucres celi comederunt illud. Et aliud cecidit supra petram, et
natum aruit, quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter
spinas, et simul exorte spine suffocaverunt illud. Et aliud
cecidit in terram bonam, et ortum fecit fructum centuplum. Hec di
cens clamabat: Qui habet aures audiendi audiat. Interro
gabant autem eum discipuli eius que esset hec parabola. Quibus ipse dixit: Vobis
datum est nosse misterium regni dei, ceteris autem in parabolis, ut vi
dentes non videant, et audientes non intelligant. Est autem hec pa
rabola: Semen est verbum dei. Qui autem secus viam, hii sunt qui audiunt;
deinde venit diabolus et tollit verbum de corde eorum, ne cre
dentes salvi fiant. Nam qui supra petram: qui cum audierint cum
gaudio suscipiunt verbum, et hii radices non habent, qui ad
tempus credunt, et in tempore temptationis recedunt. Quod autem in spinas ceci
dit, hii sunt qui audierunt, et a sollicitudinibus et divitiis et
voluptatibus vite euntes suffocantur, et non referunt fruc
tum. Quod autem in bonam terram, hii sunt qui in corde bono et optimo
audientes verbum retinent, et fructum afferunt in patientia. Nemo autem
lucernam accendens operit eam vase aut subtus lectum ponit,
sed supra candelabrum ponit, ut intrantes videant lumen.
Non enim est occultum quod non manifestetur, nec absconditum quod non
cognoscatur et in palam veniat. Videte ergo quomodo audiatis. Qui
enim habet, dabitur ei; et quicumque non habet, et quod putat se habere aufe
retur ab illo. Venerunt autem ad illum mater et fratres eius, et non poterant
adire eum pre turba. Et nuntiatum est ei: Mater tua et fratres tui stant
foris volentes videre te. Et respondens dixit ad eos: Mater mea et
fratres mei hii sunt qui verbum dei audiunt et faciunt. Factum est autem in una
dierum, et ipse ascendit in naviculam, et discipuli eius. Et ait ad illos:
Transfretemus trans stagnum. Et ascenderunt. Navigantibus autem
illis obdormivit. Et descendit procella venti in stagnum, et comple
bantur et periclitabantur. Accedentes autem suscitaverunt eum dicen
tes: Preceptor, perimus. At ille surgens increpavit ventum et tempe
statem aque, et cessavit, et facta est tranquillitas. Dixit autem illis: Ubi est
fides vestra? Qui timentes mirati sunt, dicentes ad invicem: Quis
putas hic est, quia et ventis imperat et mari, et obediunt ei? Et na
vigaverunt ad regionem Gerasenorum, que est contra Galileam. Et cum
egressus esset ad terram, occurrit illi quidam vir qui habebat demo
nium iam temporibus multis, et vestimento non induebatur, neque in do
mo manebat, sed in monumentis. Is ut vidit Ihesum, procidit an
te illum, et exclamans voce magna dixit: Quid mihi et tibi est, Ihesu fili dei
altissimi? Obsecro te ne me torqueas. Precipiebat enim spiritui
inmundo ut exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum,
et vinciebatur catenis et compedibus custoditus, et ruptis vin
culis agebatur a demonio in deserto. Interrogavit autem illum
Ihesus dicens: Quod tibi nomen est? Qui ait: Legio, quia intraverant demonia
multa in eum. Et rogabant illum ne imperaret illis ut in abyssum irent.
Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte. Et
rogabant eum ut eis in illos ingredi. Et permisit illos. Exierunt
ergo demonia ab homine et intraverunt in porcos, et impetu abiit
grex per preceps in stagnum, et suffocatus est. Quod ut viderunt qui
pascebant, fugerunt et nuntiaverunt in civitatem et in villas. Ex
ierunt autem videre quod factum est, et venerunt ad Ihesum, et invenerunt hominem
sedentem a quo demonia exierant, vestitum ac sana mente ad pe
des eius, et timuerunt. Nuntiaverunt autem illis et qui viderant quomodo sanus fac
tus esset a legione. Et rogaverunt illum omnis multitudo regionis
Gerasenorum ut discederet ab ipsis, quia timore magno tenebantur.
Ipse autem ascendens navem reversus est. Et rogabat eum vir a quo
demonia exierant ut esset cum eo. Dimisit autem eum Ihesus dicens: Re
di in domum tuam et narra quanta tibi fecit deus. Et abiit per universam
civitatem predicans quanta illi fecisset deus. Factum est autem cum redisset Ihe
sus, excepit illum turba. Erant enim omnes expectantes eum. Et ecce ve
nit vir cui nomen Iairus, et ipse princeps synagoge erat. Et cecidit ad
pedes Ihesu rogans eum ut intraret in domum eius, quia filia unica
erat illi annorum XII, et hec moriebatur. Et contigit, dum ire
tur, a turbis comprimebatur. Et mulier quedam erat in fluxu sanguinis ab
annis XII, que in medicos erogaverat omnem substantiam suam, nec ab
ullo potuit curari. Accessit retro et tetigit fimbriam
vestimenti eius, et confestim stetit fluxus sanguinis eius. Et ait
Ihesus: Quis est qui me tetigit? Negantibus autem omnibus, dixit Petrus
et qui cum illo erant: Preceptor, turbe te comprimunt et affli
gunt, et dicis: Quis me tetigit? Et dixit Ihesus: Tetigit

me aliquis. Nam et ego novi virtutem de me exisse. Videns autem
mulier quia non latuit, tremens venit et procidit ante pedes eius,
et ob quam causam tetigerit eum indicavit coram omni populo, et quemadmodum
confestim sanata sit. At ipse ait illi: Filia, fides tua te salvam fecit,
vade in pace. Adhuc illo loquente venit quidam ad principem syna-
gogae dicens ei: Quia mortua est filia tua, noli vexare illum.
Iesus autem audito hoc verbo respondit patri puellae: Noli timere, crede tantum, et
salva erit. Et cum venisset ad domum, non permisit intrare quemquam secum
nisi Petrum et Iohannem et Iacobum et patrem et matrem puellae.
Flebant autem omnes et plangebant illam. At ille dixit: Nolite fle-
re, non est enim mortua puella sed dormit. Et deridebant eum
scientes quia mortua esset. Ipse autem tenens manum eius clama-
vit dicens: Puella, surge. Et reversus est spiritus eius, et surrexit
continuo. Et iussit illi dari manducare. Et stupuerunt pa-
rentes eius, quibus praecepit ne alicui dicerent quod factum erat.

IX

Convocatis autem xii apostolis dedit
illis virtutem et potestatem super omnia daemonia, et ut
languores curarent. Et misit illos praedicare regnum dei et
sanare infirmos. Et ait ad illos: Nihil tuleritis in via, neque
virgam neque peram neque panem neque pecuniam, neque duas tunicas
habeatis. Et in quamcumque domum intraveritis, ibi manete et inde
ne exeatis. Et quicumque non receperint vos, exeuntes de civita-
te illa et pulverem pedum vestrorum excutite in testimonium
supra illos. Egressi autem circuibant per castella evangelizantes et
curantes ubique. Audivit autem Herodes tetrarcha omnia quae fiebant ab
eo, et haesitabat eo quod diceretur a quibusdam quia Iohannes surrexit
a mortuis, a quibusdam vero quia Helias apparuit, ab aliis autem
quia propheta unus de antiquis surrexit. Et ait Herodes: Iohannem e-
go decollavi; quis est autem iste de quo audio talia? Et quaerebat
videre eum. Et reversi sunt apostoli et narraverunt illi quaecumque fece-
runt. Et assumptis illis secessit seorsum in locum desertum
qui est Bethsaida. Quod cum cognovissent turbae, secutae sunt illum,
et excepit illos et loquebatur illis de regno dei, et eos qui cura indige-
bant sanabat. Dies autem coeperat declinare. Et accedentes xii
dixerunt illi: Dimitte turbas ut euntes in castella villasque
quae circa sunt divertant et inveniant escas, quia hic in loco deserto sumus.
Ait autem ad illos: Vos date illis manducare. At illi dixerunt:
Non sunt nobis plus quam v panes et duo pisces, nisi forte nos
eamus et emamus in omnem hanc turbam escas. Erant autem fere viri
v milia. Ait autem ad discipulos suos: Facite illos discumbere
per convivia quinquagenos. Et ita fecerunt, et discumbere fecerunt
omnes. Acceptis autem v panibus et ii piscibus respexit in caelum et
benedixit illos, et fregit et distribuit discipulis suis ut po-
nerent ante turbas. Et manducaverunt omnes et saturati sunt. Et
sublatum est quod superfuit illis fragmentorum xii cophini. Et
factum est cum solus esset orans, erant cum illo et discipuli. Et interro-
gavit illos dicens: Quem me dicunt esse turbae? At illi responderunt
et dixerunt: Iohannem Baptistam, alii autem Heliam, alii quia propheta
unus de prioribus surrexit. Dixit autem illis: Vos autem quem me
esse dicitis? Respondens autem Simon Petrus dixit: Christum dei. At ille
increpans illos praecepit ne cui dicerent hoc, dicens quia oportet filium hominis
multa pati et reprobari a senioribus et principibus sacerdotum et scribis,
et occidi et tertia die resurgere. Dicebat autem ad omnes: Si quis vult post
me venire, abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur
me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam. Nam qui per-
diderit animam suam propter me, salvam faciet illam. Quid enim proficit
homo si lucretur universum mundum, se autem ipsum perdat et detrimentum
sui faciat? Nam qui me erubuerit et meos sermones, hunc filius
hominis erubescet cum venerit in maiestate sua et patris et sancto-
rum angelorum. Dico autem vobis vere, sunt aliqui hic stantes qui non gustabunt
mortem donec videant regnum dei. Factum est autem post haec verba fere di-
es viii, et assumpsit Petrum et Iohannem et Iacobum, et ascendit
in montem ut oraret. Et factum est dum oraret species vultus eius altera,
et vestitus eius albus refulgens. Et ecce duo viri loquebantur
cum illo. Erant autem Moyses et Helias, visi in maiestate, et dicebant
excessum eius quem completurus erat in Hierusalem. Petrus vero et qui cum illo e-
rant gravati erant somno, et evigilantes viderunt maiesta-
tem eius et duos viros qui stabant cum illo. Et factum est cum
discederent ab illo, ait Petrus ad Iesum: Praeceptor, bonum est
nos hic esse. Et faciamus tria tabernacula, unum tibi et unum Moysi
et unum Heliae, nesciens quid diceret. Haec autem illo loquente facta est
nubes et obumbravit eos. Et timuerunt intrantibus illis in
nubem. Et vox facta est de nube dicens: Hic est filius meus dilectus,
ipsum audite. Et dum fieret vox, inventus est Iesus solus. Et ipsi ta-
cuerunt et nemini dixerunt in illis diebus quicquam ex his quae viderant.
Factum est autem in sequenti die, descendentibus illis de monte, occurrit
eis turba multa. Et ecce vir de turba exclamavit dicens:
Magister, obsecro te, respice in filium meum quia unicus est mihi,
et ecce spiritus apprehendit illum et subito clamat, et elidit et dis-
sipat eum cum spuma, et vix discedit dilanians eum. Et ro-
gavi discipulos tuos ut eicerent illum, et non potuerunt. Respondens
autem Iesus dixit: O generatio infidelis et perversa, usquequo ero apud vos et
patiar vos? Adduc huc filium tuum. Et cum accederet, eli-
sit eum daemonium et dissipavit. Et increpavit Iesus spiritum
immundum et sanavit puerum et reddidit illum patri eius.
Stupebant autem omnes in magnitudine dei. Omnibusque mirantibus
in omnibus quae faciebat, dixit ad discipulos suos: Ponite
vos in cordibus vestris sermones istos. Filius enim hominis futurum est
ut tradatur in manus hominum. At illi ignorabant verbum istud,
et erat velatum ante eos ut non sentirent illud, et timebant
interrogare eum de hoc verbo. Intravit autem cogitatio in eos quis eo-
rum esset maior. At Iesus videns cogitationes cordis illorum,
apprehendens puerum statuit eum secus se et ait illis: Quicumque
susceperit puerum istum in nomine meo, me recipit. Et quicumque
me receperit, recipit eum qui me misit. Nam qui minor est
inter omnes vos, hic maior est. Respondens autem Iohannes dixit: Praecep-
tor, vidimus quendam in nomine tuo eicientem daemonia, et prohibuimus eum
quia non sequitur nobiscum. Et ait ad illum Iesus: Nolite prohibere. Qui
enim non est adversum vos, pro vobis est. Factum est autem dum complen-
tur dies assumptionis eius, et ipse faciem suam firmavit

firmavit ut iret in Ierusalem. Et misit nuntios suos ante conspectum suum. Et euntes
intraverunt in civitatem Samaritanorum ut pararent
illi. Et non receperunt eum, quia facies eius erat euntis in Ierusalem.
Et conversus increpavit illos et dixit: Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis
non venit animas perdere sed salvare. Et abierunt in aliud castellum.
Factum est autem ambulantibus illis in via dixit quidam ad illum: Sequar te
quocumque ieris. Et ait illi Iesus: Vulpes foveas habent et volu-
cres celi nidos. Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet. Ait
autem ad alterum: Sequere me. Ille autem dixit: Domine permitte mihi primum
ire et sepelire patrem meum. Dixitque ei Iesus: Sine ut mortui
sepeliant mortuos suos. Tu autem vade annuntia regnum Dei. Et ait
alter: Sequar te Domine, sed primum permitte mihi renuntiare his qui do-
mi sunt. Ait ad illum Iesus: Nemo mittens manum suam in aratrum
et aspiciens retro aptus est regno Dei.

X

Post hec autem designavit Dominus et alios septuaginta duos, et misit
illos binos ante faciem suam in omnem civitatem et locum
quo erat ipse venturus. Et dicebat illis: Messis quidem multa, ope-
rarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis ut mittat
operarios in messem. Ite. Ecce ego mitto vos sicut agnos inter
lupos. Nolite ergo portare sacculum neque peram neque calciamenta,
et neminem per viam salutaveritis. In quamcumque domum intraveritis,
primum dicite: Pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis, requi-
escet super illum pax vestra. Sin autem, ad vos revertetur. In eadem
autem domo manete, edentes et bibentes que apud illos sunt. Dignus
est enim operarius mercede sua. Nolite transire de domo in domum.
Et in quamcumque civitatem intraveritis et susceperint vos, manducate
que apponuntur vobis. Et curate infirmos qui in illa sunt, et dicite illis: Ap-
propinquavit in vos regnum Dei. In quamcumque autem civitatem intraveri-
tis et non receperint vos, exeuntes in plateas eius dicite: Et pul-
verem qui adhesit nobis de civitate vestra extergimus in vos. Tamen
hoc scitote quia appropinquavit regnum Dei. Dico vobis quia Sodomis
in die illa remissius erit quam illi civitati. Ve tibi Corozain, ve tibi
Bethsaida, quia si in Tyro et Sidone facte fuissent virtutes que in
vobis facte sunt, olim in cilicio et cinere sedentes penitentent.
Verumtamen Tyro et Sidoni remissius erit in iudicio quam vobis.
Et tu Capharnaum usque ad celum exaltata, usque ad infernum
demergeris. Qui vos audit me audit, et qui vos spernit me
spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui me misit. Reversi
sunt autem septuaginta duo cum gaudio dicentes: Domine, et demonia su-
biciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis: Videbam Sa-
thanam sicut fulgur de celo cadentem. Ecce dedi vobis potestatem
calcandi supra serpentes et scorpiones, et super omnem virtutem
inimici, et nichil vobis nocebit. Verumtamen in hoc nolite gaudere
quia spiritus vobis subiciuntur; gaudete autem quod nomina vestra scripta
sunt in celis. In ipsa hora exultavit Spiritu Sancto et dixit: Con-
fiteor tibi Domine Pater celi et terre, quod abscondisti hec a sapientibus
et prudentibus, et revelasti ea parvulis. Etiam Pater, quoniam sic
placuit ante te. Omnia mihi tradita sunt a Patre meo. Et nemo
scit qui sit Filius nisi Pater, et qui sit Pater nisi Filius, et cui voluerit
Filius revelare. Et conversus ad discipulos suos dixit: Beati
oculi qui vident que vos videtis. Dico enim vobis quod multi reges et
prophete voluerunt videre que vos videtis et non viderunt, et audire que
auditis et non audierunt. Et ecce quidam legisperitus surrexit temptans
illum et dicens: Magister, quid faciendo vitam eternam possidebo? At
ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est? Quomodo legis? Ille respondens
dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua
et ex omnibus viribus tuis et ex omni mente tua, et proximum tuum sicut te
ipsum. Dixitque illi: Recte respondisti. Hoc fac et vives. Ille autem volens
iustificare se ipsum dixit ad Iesum: Et quis est meus proximus? Suspiciens
autem Iesus dixit: Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho,
et incidit in latrones, qui etiam despoliaverunt eum, et plagis impositis
abierunt semivivo relicto. Accidit autem ut sacerdos quidam descende-
ret eadem via, et viso illo preterivit. Similiter et levita, cum esset secus locum et vi-
deret eum, pertransiit. Samaritanus autem quidam iter faciens venit secus
eum, et videns eum misericordia motus est. Et appropians alligavit vul-
nera eius infundens oleum et vinum. Et imponens illum in iumentum
suum duxit in stabulum, et curam eius egit. Et altera die protulit duos
denarios, et dedit stabulario et ait: Curam illius habe, et quodcumque
supererogaveris, ego cum rediero reddam tibi. Quis horum trium
videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones? At ille dixit:
Qui fecit misericordiam in illum. Et ait illi Iesus: Vade et tu fac
similiter. Factum est autem dum irent, et ipse intravit in quoddam castellum,
et mulier quedam Martha nomine excepit illum in domum suam. Et
huic erat soror nomine Maria, que etiam sedens secus pedes Domini audi-
ebat verbum illius. Martha autem satagebat circa frequens ministeri-
um. Que stetit et ait: Domine, non est tibi cure quod soror mea reliquit
me solam ministrare? Dic ergo illi ut me adiuvet. Et respondens
dixit illi Dominus: Martha sollicita es et turbaris erga plurima;
porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit
que non auferetur ab ea.

XI

Et factum est, cum esset in loco quodam orans, ut cessavit,
dixit unus ex discipulis eius ad eum: Domine, doce nos ora-
re, sicut et Iohannes docuit discipulos suos. Et ait illis: Cum oratis
dicite: Pater, sanctificetur nomen tuum. Adveniat regnum tuum. Panem
nostrum cotidianum da nobis cotidie. Et dimitte nobis debita no-
stra, siquidem et ipsi dimittimus omni debenti nobis. Et ne nos inducas in
temptationem. Et ait ad illos: Quis vestrum habebit amicum, et ibit
ad eum media nocte, et dicet illi: Amice, commoda mihi tres
panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, et non habeo quod
ponam ante eum. Et ille deintus respondens dicat: Noli mihi molestus esse. Iam
ostium clausum est, et pueri mei mecum sunt in cubili; non possum
surgere et dare tibi. Et ille si perseveraverit pulsans, dico vobis,
et si non dabit ei surgens eo quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius
surget et dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego vobis dico:
Petite et dabitur vobis; querite et invenietis; pulsate et aperietur
vobis. Omnis enim qui petit accipit, et qui querit invenit, et pulsanti
aperietur. Quis autem ex vobis patrem petit panem, numquid lapidem
dabit illi? Aut piscem, numquid pro pisce serpentem dabit illi?
Aut si petierit ovum, numquid porriget illi scorpionem? Si ergo
vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris, quan-

magis pater uester de celo dabit spiritum bonum petentibus se. Et erat eiciens
demonium et illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium
locutus est mutus. Et admirate sunt turbe. Quidam autem ex eis dixerunt: In
beelzebub principe demoniorum eicit demonia. Et alii temptan-
tes signum de celo querebant ab eo. Ipse autem ut uidit cogitationes eo-
rum dixit eis: Omne regnum in se ipsum diuisum desolabitur, et domus supra
domum cadet. Si autem et sathanas in se ipsum diuisus est, quomodo stabit
regnum eius? quia dicitis in beelzebub eicere me demonia. Si autem
ego in beelzebub eicio demonia, filii uestri in quo eiciunt? Ideo
ipsi iudices uestri erunt. Porro si in digito dei eicio demonia, pro-
fecto peruenit in uos regnum dei. Cum fortis armatus custodit
atrium suum, in pace sunt ea que possidet. Si autem fortior illo superue-
niens uicerit eum, uniuersa arma eius auferet in quibus confide-
bat, et spolia eius distribuet. Qui non est mecum aduersum me est, et qui
non colligit mecum dispergit. Cum inmundus spiritus exierit de homine,
ambulat per loca inaquosa querens requiem, et non inueniens dicit:
Reuertar in domum meam unde exiui. Et cum uenerit inuenit sco-
pis mundatam et ornatam. Tunc uadit et assumit septem alios
spiritus nequiores se, et ingressi habitant ibi. Et fiunt nouissima ho-
minis illius peiora prioribus. Factum est autem cum hec diceret, extollens
uocem quedam mulier de turba dixit illi: Beatus uenter qui te portauit, et ubera
que suxisti. At ille dixit: Quinimmo beati qui audiunt uerbum dei et custo-
diunt illud. Turbis autem concurrentibus cepit dicere: Generatio hec generatio
nequam est: signum querit, et signum non dabitur ei nisi signum ione. Nam sicut ionas
fuit signum niniuitis, ita erit et filius hominis generationi isti. Regina
austri surget in iudicio cum uiris generationis huius, quia uenit a fini-
bus terre audire sapientiam salomonis. Et ecce plus quam salomon hic.
Viri niniuite surgent in iudicio cum generatione hac et con-
dempnabunt illam, quia penitentiam egerunt in predicatione ione.
Et ecce plus quam iona hic. Nemo lucernam accendit et in abscondito
ponit neque sub modio, sed supra candelabrum, ut qui ingrediuntur
lumen uideant. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus
fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam
fuerit, et corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen quod in te
est tenebre sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit, non habens
aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum, et sicut lucerna fulgoris
illuminabit te. Et cum loqueretur, rogauit illum quidam
phariseus ut pranderet apud se. Et ingressus recubuit. Phariseus autem
cepit intra se reputans dicere quare non baptizatus esset ante prandi-
um. Et ait dominus ad illum: Nunc uos pharisei quod deforis est calicis
et catini mundatis; quod autem intus est uestrum plenum est rapina et ini-
quitate. Stulti, nonne qui fecit quod deforis est, et id quod intus est
fecit? Verumptamen quod superest date elemosinam, et ecce omnia munda
sunt uobis. Sed ue uobis phariseis, qui decimatis mentam et rutam
et omne olus, et preteritis iudicium et caritatem dei. Hec autem
oportuit facere et illa non omittere. Ve uobis phariseis, qui dili-
gitis primas cathedras in synagogis et salutationes in foro.
Ve uobis qui estis ut monumenta que non parent, et homines su-
perambulantes supra nesciunt. Respondens autem quidam ex legis peritis ait
illi: Magister, hec dicens etiam nobis contumeliam facis. At ille
ait: Et uobis legis peritis ue, quia oneratis homines oneribus que portari non
possunt, et ipsi uno digito uestro non tangitis sarcinas. Ve uobis
qui edificatis monumenta prophetarum, patres autem uestri occiderunt illos.
Profecto testificamini quod consentitis operibus patrum uestrorum, quoniam quidem
ipsi eos occiderunt, uos autem edificatis eorum sepulchra. Propterea et sapientia
dei dixit: Mittam ad illos prophetas et apostolos, et ex illis occident et per-
sequentur, ut inquiratur sanguis omnium prophetarum qui effusus est a constitutione
mundi a generatione ista, a sanguine abel usque ad sanguinem zacharie
qui periit inter altare et edem. Ita dico uobis, requiretur ab hac
generatione. Ve uobis legis peritis, quia tulistis clauem scientie; et
ipsi non introistis, et eos qui introibant prohibuistis. Cum hec ad illos
diceret, ceperunt pharisei et legis periti grauiter insistere, et os eius opprimere
de multis, insidiantes ei et querentes capere aliquid ex ore eius, ut accu-
sarent eum. Multis autem turbis circumstantibus ita ut se inuicem conculcarent,
cepit dicere ad discipulos suos.

XII

Attendite a fermento phariseorum, quod est ypocrisis. Nichil autem opertum
est quod non reueletur, neque absconditum quod non sciatur. Quoniam que in
tenebris dixistis, in lumine dicentur; et quod in aurem locuti estis
in cubiculis predicabitur in tectis. Dico autem uobis amicis meis: ne
terreamini ab his qui occidunt corpus, et post hec non habent amplius quod fa-
ciant. Ostendam autem uobis quem timeatis: Timete eum qui postquam
occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico uobis, hunc ti-
mete. Nonne quinque passeres ueneunt dipondio? et unus ex illis
non est in obliuione coram deo. Sed et capilli capitis uestri omnes nu-
merati sunt. Nolite ergo timere: [illegible] multis passeribus pluris estis.
Dico autem uobis: omnis quicumque [illegible] confessus fuerit me coram
hominibus, et filius hominis [illegible] confitebitur illum
coram angelis dei. Qui autem nega[illegible]uerit me coram
hominibus, denegabitur coram angelis dei. Et omnis qui dicit
uerbum in filium hominis, remittetur illi; ei autem qui in spiritum sanctum bla-
sphemauerit, non remittetur. Cum autem inducent uos in synago-
gas et ad magistratus et potestates, nolite solliciti esse qualiter
aut quid respondeatis aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit
uos in illa hora quid oporteat dicere. Ait autem ei quidam de turba:
Magister, dic fratri meo ut diuidat mecum hereditatem. At ille
dixit ei: Homo, quis me constituit iudicem aut diuisorem super
uos? Dixitque ad illos: Videte et cauete ab omni auaritia, quia
non in habundantia cuiusquam uita eius est ex his que possidet. Dixit
autem similitudinem ad illos dicens: Hominis cuiusdam diuitis uberes
fructus ager attulit, et cogitabat intra se dicens: Quid faciam,
quia non habeo quo congregem fructus meos? Et dixit: Destruam
horrea mea et maiora faciam, et illuc congregabo omnia que
nata sunt mihi et bona mea, et dicam anime mee: Anima, habes mul-
ta bona posita in annos plurimos; requiesce, comede, bibe,
epulare. Dixit autem illi deus: Stulte, hac nocte repetunt animam
tuam a te; que autem parasti cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat et non est
in deum diues. Dixitque ad discipulos suos: Ideo dico uobis: no-
lite solliciti esse anime quid manducetis, neque corpori quid uestiami-
ni. Anima plus est quam esca, et corpus plus quam uestimentum. Considerate
coruos, quia non seminant neque metunt, quibus non est cellarium

nec horreum et deus pascit illos. Quanto magis vos pluris
estis illis. Quis autem vestrum cogitando potest adicere ad staturam suam
cubitum unum. Si ergo nec quod minimum est potestis, quid de ceteris solli
citi estis. Considerate lilia agri quomodo crescunt. Non laborant nec
nent. Dico autem vobis quoniam nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sic
ut unum ex istis. Si autem fenum quod hodie in agro est et cras in clibanum
mittitur deus sic vestit, quanto magis vos pusille fidei. Et vos
nolite querere quid manducetis aut quid bibatis, et nolite in sub
lime tolli. Hec enim omnia gentes mundi querunt. Pater autem vester scit quoniam
his omnibus indigetis. Verumptamen querite regnum dei et hec omnia adicien
tur vobis. Nolite timere pusillus grex quia complacuit patri vestro
dare vobis regnum. Vendite que possidetis et date elemosinam. Faci
te vobis sacculos qui non veterascunt, thesaurum non deficientem
in celis, quo fur non appropiat neque tinea corrumpit. Ubi enim thesaurus
vester est, ibi et cor vestrum erit. Sint lumbi vestri precincti et lucerne
ardentes, et vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando
revertatur a nuptiis, ut cum venerit et pulsaverit confestim
aperiant ei. Beati servi illi quos cum venerit dominus invenerit vigi
lantes. Amen dico vobis quod precinget se et faciet illos dis
cumbere et transiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda
vigilia et si in tertia vigilia venerit et ita invenerit, beati
sunt illi. Hoc autem scitote quoniam si sciret paterfamilias qua hora
fur veniret, vigilaret utique et non sineret perfodi domum
suam. Et vos estote parati quia qua hora non putatis filius
hominis veniet. Ait autem ei Petrus [illegible] Domine ad nos dicis hanc
parabolam an ad omnes [illegible] ait autem dominus: Quis putas est
fidelis dispensator [illegible] et prudens quem constituit dominus
super familiam [illegible] suam ut det illis in tempore tritici
mensuram. Beatus ille [illegible] servus quem cum venerit vigilan
tem dominus invenerit sic facientem. Vere dico vobis quia supra omnia
que possidet constituet eum. Quod si dixerit servus ille in corde
suo moram facit dominus meus venire, et ceperit percutere pueros
et ancillas et edere et bibere et inebriari, veniet dominus
servi illius in die qua non sperat et hora qua nescit, et divi
det eum partemque eius cum infidelibus ponet. Ille autem servus qui cogno
vit voluntatem domini sui et non preparavit et non fecit secundum
voluntatem eius vapulabit multis. Qui autem non cognovit et
fecit digna plagis vapulabit paucis. Omni autem cui multum
datum est multum queretur ab eo, et cui commendaverunt multum
plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram et quid vo
lo nisi ut accendatur. Baptismo autem habeo baptizari, et quomodo
coartor usque dum perficiatur. Putatis quia pacem veni mitte
re in terram? Non dico vobis, sed separationem. Erunt enim ex hoc
quinque divisi in domo una, tres in duos et duo in tres divi
dentur: pater in filium et filius in patrem suum, mater in filiam et
filia in matrem, socrus in nurum suam et nurus in socrum suam.
Dicebat autem et ad turbas: Cum videritis nubem orientem
ab occasu statim dicitis nimbus venit, et ita fit. Et cum
austrum flantem dicitis quia estus erit, et ita fit. Hypocrite
faciem celi et terre nostis probare, hoc autem tempus quomodo non proba
tis? Quid autem et a vobis ipsis non iudicatis quod iustum est? Cum autem
vadis cum adversario tuo ad principem, in via da operam liberari
ab illo, ne forte trahat te ad iudicem et iudex tradat te ex
actori, et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi non exibis in
de donec etiam novissimum minutum reddas.

XIII

Aderant autem quidam ipso in tempore nuntiantes illi de gali
leis quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum.
Et respondens dixit illis: Putatis quod hii galilei pre omnibus galileis
peccatores fuerint quia talia passi sunt? Non dico vobis, sed nisi
penitentiam habueritis omnes similiter peribitis. Dicebat autem hanc simili
tudinem: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua
et venit querens fructum in illa et non invenit. Dixit autem ad culto
rem vinee: Ecce anni tres sunt ex quo venio querens fructum
in ficulnea hac et non invenio. Succide ergo eam. Utquid et terram
occupat? At ille respondens dixit illi: Domine dimitte illam et hoc
anno usque dum fodiam circa illam et mittam stercora. Et siquidem
fecerit fructum; sin autem in futurum succides eam. Erat autem docens
in synagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritum infir
mitatis annis decem et octo, et erat inclinata nec omnino poterat sur
sum respicere. Quam cum videret Ihesus vocavit ad se et ait illi:
Mulier dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi
manus, et confestim erecta est et glorificabat deum. Respondens autem ar
chisinagogus indignans quia sabbato curasset Ihesus dicebat turbe:
Sex dies sunt in quibus oportet operari. In his ergo venite et curamini
et non in die sabbati. Respondit autem ad illum dominus et dixit: Hypocrite unusquisque
vestrum sabbato non solvit bovem suum aut asinum a presepio et
ducit adaquare? Hanc autem filiam Abrahe quam alligavit satha
nas ecce decem et octo annis non oportuit solvi a vinculo isto
die sabbati? Et cum hec diceret erubescebant omnes adversarii eius, et omnis
populus gaudebat in universis que gloriose fiebant ab eo. Dicebat ergo
Cui simile est regnum dei et cui simile existimabo illud?
Simile est grano sinapis quod acceptum homo misit in ortum suum
et crevit et factum est in arborem magnam, et volucres celi requi
everunt in ramis eius. Et iterum dixit: Cui simile estimabo re
gnum dei? Simile est fermento quod acceptum mulier abscondit in
farine sata tria donec fermentaretur totum. Et ibat per civi
tates et castella docens et iter faciens in Ierusalem. Ait autem illi
quidam: Domine si pauci sunt qui salvantur? Ipse autem dixit ad il
los: Contendite intrare per angustam portam, quia multi
dico vobis querunt intrare et non poterunt. Cum autem intraverit
paterfamilias et clauserit ostium, incipietis foris stare
et pulsare ostium dicentes: Domine aperi nobis. Et respondens di
cet vobis: Nescio vos unde sitis. Tunc incipietis dicere:
Manducavimus coram te et bibimus, et in plateis nostris do
cuisti. Et dicet vobis: Nescio vos unde sitis. Discedite
a me omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor den
tium cum videritis Abraham et Ysaac et Iacob et omnes prophetas in reg
no dei, et ecce sunt novissimi qui erunt primi, et sunt primi
qui erunt novissimi. In ipsa die accesserunt quidam phariseorum
dicentes illi: Exi et vade hinc, quia Herodes vult te occidere.

ade. Et ait illis. Ite dicite vulpi illi. Ecce eicio demonia et sani
tates perficio hodie et cras. et tertia die consummor. Verumptamen oportet me
hodie et cras et sequenti die ambulare. quia non capit prophetam perire
extra Ierusalem. Ierusalem Ierusalem que occidis prophetas et lapidas eos qui mit-
tuntur ad te. Quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum
avis nidum suum sub pennis et noluisti. Ecce relinquetur vobis do-
mus vestra deserta. Dico autem vobis. quia non me videbitis donec veniat
cum dicatis. Benedictus qui venit in nomine domini.

XIIII

Et factum est. Cum intraret in domum cuiusdam principis phariseorum
sabbato manducare panem. et ipsi observabant eum. Et ecce
quidam ydropicus erat ante illum. Et respondens Ihesus dixit ad legisperitos
et phariseos dicens. Si licet sabbato curare. At illi tacuerunt. Ipse vero
apprehensum sanavit eum ac dimisit. Et respondens ad illos dixit.
Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet. et non continuo extrahet
illum in die sabbati. Et non poterant ad hec respondere illi. Dicebat autem et ad in-
vitatos parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent
dicens ad illos. Cum invitatus fueris ad nuptias non discumbas in
primo loco. ne forte honoratior te sit invitatus ab illo. et ve-
niens is qui te et illum vocavit dicat tibi. Da huic locum. Et tunc
incipias cum rubore novissimum locum tenere. Sed cum vocatus
fueris vade recumbe in novissimo loco. ut cum venerit qui te invita-
vit dicat tibi. Amice ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram si-
mul discumbentibus. quia omnis qui se exaltat humiliabitur. et qui se humi-
liat exaltabitur. Dicebat autem et ei qui se invitaverat. Cum facis prandi-
um aut cenam noli vocare amicos tuos. neque fratres tuos
neque cognatos tuos. neque vicinos divites. ne forte et ipsi te
reinvitent. et fiat tibi retributio. Sed cum facis prandium voca paupe-
res debiles. cecos. et claudos. et beatus eris. quia non habent unde re-
tribuere tibi. retribuetur autem tibi in resurrectione iustorum. Hec cum audisset
quidam de simul discumbentibus dixit illi. Beatus qui manducabit panem in
regno dei. At ipse dixit ei. Homo quidam fecit cenam magnam et vocavit
multos. et misit servum suum hora cene dicere invitatis ut venirent
quia iam parata sunt omnia. et ceperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei. Vil-
lam emi. et necesse habeo exire et videre illam. Rogo te habe me
excusatum. Et alter dixit. Iuga boum emi .v. et eo probare illa.
Rogo te habe me excusatum. Et alius dixit. Uxorem duxi. et ideo non possum venire.
Et reversus servus nuntiavit hec domino suo. Tunc iratus paterfamilias
dixit servo suo. Exi cito in plateas et vicos civitatis. et pauperes
ac debiles ac cecos et claudos introduc huc. Et ait servus. Domine
factum est ut imperasti. et adhuc locus est. Et ait dominus servo. Exi in vias et
sepes. et compelle intrare ut impleatur domus mea. Dico autem vobis quod ne-
mo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam. Ibant autem turbe
multe cum eo. et conversus dixit ad illos. Si quis venit ad me. et non odit
patrem suum et matrem. et uxorem et filios. et fratres et sorores. adhuc
et animam suam. non potest meus esse discipulus. Quis enim ex vobis volens
turrem edificare non prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt si ha-
beat ad perficiendum. ne posteaquam posuerit fundamentum et non potu-
erit perficere omnes qui vident incipiant illudere ei dicentes. quia
hic homo cepit edificare et non potuit consummare. Aut quis rex iturus
committere bellum adversus alium regem. non prius sedens cogitat si
possit cum .x. milibus occurrere ei qui cum .xx. milibus venit
ad se. Alioquin adhuc illo longe agente legationem mit-
tens rogat ea que pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis qui non renun-
ciat omnibus que possidet. non potest meus esse discipulus. Bonum est sal. Si autem
sal quoque evanuerit in quo condietur. Neque in terram neque in sterqui-
linium utile est. sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi
audiat.

XV

Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores ut audirent
illum. et murmurabant pharisei et scribe dicentes quia hic peccatores re-
cipit. et manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam dicens.
Quis ex vobis homo qui habet centum oves. et si perdiderit unam ex illis. nonne
dimittit nonaginta novem in deserto. et vadit ad illam que peri-
erat donec inveniat illam. Et cum invenerit imponit in humeros suos
gaudens. et veniens domum convocat amicos et vicinos dicens
illis. Congratulamini mihi quia inveni ovem meam que perierat.
Dico vobis quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore
penitentiam agente. quam super nonaginta novem iustis qui non indigent
penitentia. Aut que mulier habens dragmas .x. si perdiderit dragmam
unam nonne accendit lucernam. et evertit domum. et querit diligenter
donec inveniat. Et cum invenerit convocat amicas et vicinas di-
cens. Congratulamini mihi quia inveni dragmam quam perdideram.
Ita dico vobis gaudium erit coram angelis dei super uno peccatore
penitentiam agente. Ait autem. Homo quidam habuit duos filios et dixit
adolescentior ex illis patri. Pater da mihi portionem substantie que me
contingit. Et divisit illis substantiam. Et non post multos dies congrega-
tis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem
longinquam. et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxu-
riose. Et postquam omnia consummasset. facta est fames valida in regione
illa. et ipse cepit egere. Et abiit et adhesit uni civium regionis
illius. et misit illum in villam suam ut pasceret porcos. Et cupie-
bat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant.
et nemo illi dabat. In se autem reversus dixit. Quanti mercennarii
in domo patris mei habundant panibus. ego autem hic fame pereo.
Surgam et ibo ad patrem meum. et dicam illi. Pater peccavi
in celum et coram te. et iam non sum dignus vocari filius tuus.
Fac me sicut unum ex mercennariis tuis. Et surgens venit
ad patrem suum. Cum autem adhuc longe esset. vidit illum pater ipsius
et misericordia motus est. et accurrens cecidit super collum eius et osculatus est illum.
Dixitque ei filius. Pater peccavi in celum et coram te. et iam non sum dignus
vocari filius tuus. Dixit autem pater ad servos suos. Cito proferte sto-
lam primam et induite illum. et date anulum in manum eius et cal-
ciamenta in pedes eius. et adducite vitulum saginatum et occidite
et manducemus et epulemur. quia hic filius meus mortuus fuerat et re-
vixit. perierat et inventus est. Et ceperunt epulari. Erat autem filius
eius senior in agro. et cum veniret et appropinquaret domui audivit
simphoniam et chorum. Et vocavit unum de servis. et interro-
gavit que hec essent. Isque dixit illi. Frater tuus venit. et oc-
cidit pater tuus vitulum saginatum. et salvum illum recepit. In-
dignatus est autem et nolebat introire. Pater ergo illius egressus cepit
rogare illum. At ille respondens dixit patri suo. Ecce tot annis

suo est. et numquam mandatum tuum preteriui. et numquam dedisti michi he
dum ut cum amicis meis epularer. Sed postquam filius tuus hic qui deuorauit
substantiam suam cum meretricibus uenit. occidisti illi uitulum saginatum.
At ipse dixit illi. fili tu semper mecum es. et omnia mea tua sunt.
epulari autem et gaudere oportebat. quia frater tuus hic mortuus erat
16 et reuixit. perierat et inuentus est. Dicebat autem ad discipulos
suos. Homo quidam erat diues qui habebat uillicum. et hic diffamatus
est apud illum quasi dissipasset bona ipsius. et uocauit illum et ait
illi. Quid hoc audio de te? Redde rationem uillicationis tue. iam
non poteris uillicare. Ait autem uillicus intra se. Quid faciam
quia dominus meus aufert a me uillicationem? fodere non ualeo. men
dicare erubesco. Scio quid faciam. ut cum amotus fuero a
uillicatione. recipiant me in domos suas. Conuocatis
itaque singulis debitoribus domini sui. dicebat primo. Quantum
debes domino meo? At ille dixit. Centum cados olei. Dixitque
illi. Accipe cautionem tuam et sede cito. scribe .l. Deinde alii
dixit. Tu uero quantum debes? Qui ait. Centum choros tritici. Ait
illi. Accipe litteras tuas et scribe octoginta. Et lauda
uit dominus uillicum iniquitatis. quia prudenter fecisset. quia filii huius
seculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Et ego uo
bis dico. facite uobis amicos de mammona iniquitatis. ut
cum defeceritis recipiant uos in eterna tabernacula. Qui fidelis est in
minimo. et in maiori fidelis est. Et qui in modico iniquus est. et in
maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis.
quod uerum est quis credet uobis? Et si in alieno fideles non fuistis quod
uestrum est quis dabit uobis? Nemo seruus potest duobus dominis seruire.
Aut enim unum odiet. et alterum diliget. aut uni adhe
rebit. et alterum contempnet. Non potestis deo seruire et mammone.
Audiebant autem omnia hec pharisei qui erant auari. et deridebant
illum. Et ait illis. Vos estis qui iustificatis uos coram hominibus.
deus autem nouit corda uestra. Quia quod hominibus altum est. abhominatio
est ante deum. Lex et prophete usque ad iohannem. Ex eo regnum dei euan
gelizatur. et omnis in illud uim facit. Facilius est autem celum et ter
ram preterire. quam de lege unum apicem cadere. Omnis qui di
mittit uxorem suam. et ducit alteram mechatur. Et qui di
missam a uiro ducit mechatur. Homo quidam erat diues
et induebatur purpura et bisso. et epulabatur cotidie splendide. Et
erat quidam mendicus nomine lazarus qui iacebat ad ianuam eius ul
ceribus plenus cupiens saturari de micis que cadebant de mensa
diuitis. et nemo illi dabat. Sed et canes ueniebant et linge
bant ulcera eius. Factum est autem ut moreretur mendicus. et portaretur
ab angelis in sinum abrahe. Mortuus est autem et diues. et sepultus est
in inferno. Eleuans autem oculos suos cum esset in tormentis. uidit
abraham a longe. et lazarum in sinu eius. Et ipse clamans dixit.
Pater abraham miserere mei. et mitte lazarum ut intinguat
extremum digiti sui in aquam. ut refrigeret linguam meam. quia
crucior in hac flamma. Et dixit illi abraham. fili recordare
quia recepisti bona in uita tua. et lazarus similiter mala. Nunc
autem hic consolatur. tu uero cruciaris. Et in his omnibus inter nos et uos
chaos magnum firmatum est. ut hii qui uolunt hinc tran

sire ad uos non possint. neque inde huc transmeare. Et ait. Rogo
ergo te pater ut mittas eum in domum patris mei. habeo enim .v. fratres ut te
stetur illis ne et ipsi ueniant in hunc locum tormentorum. Et ait illi
abraham. Habent moysen et prophetas audiant illos. At ille dixit.
Non pater abraham. Sed si quis ex mortuis ierit ad illos. penitentiam agent.
Ait autem illi. Si moysen et prophetas non audiunt. neque si quis ex mor
tuis resurrexerit credent. XVI

Et ad discipulos suos ait. Impossibile est ut non ueniant scan
dala. Ve autem illi per quem ueniunt. Utilius est illi si lapis
molaris imponatur circa collum eius. et proiciatur in mare. quam ut scanda
lizet unum de pusillis istis. Attendite uobis. Si peccauerit frater tuus
increpa illum. et si penitentiam egerit dimitte illi. et si septies in die
peccauerit in te. et septies conuersus fuerit ad te dicens. penitet me.
dimitte illi. Et dixerunt apostoli domino. Auge nobis fidem. Dixit autem dominus.
Si haberetis fidem sicut granum sinapis. diceretis huic arbori moro. e
radicare et transplantare in mare. et obediret uobis. Quis autem uestrum
habens seruum arantem aut boues pascentem. qui regresso de agro dicat
illi statim. transi et recumbe. et non dicat ei. para quod cenem. et precinge
te et ministra michi donec manducem et bibam. et post hec tu manducabis
et bibes. Numquid gratiam habet seruo illi. quia fecit que illi imperauerat?
Non puto. Sic et uos cum feceritis omnia que precepta sunt uobis. dicite.
Serui inutiles sumus. quod debuimus facere fecimus. Et factum est. Dum
iret in ierusalem transibat per mediam samariam et galileam. Et cum ingre
deretur quoddam castellum occurrerunt illi .x. uiri leprosi. qui steterunt
a longe et leuauerunt uocem dicentes. Ihesu preceptor miserere
nostri. Quos ut uidit. dixit. Ite ostendite uos sacerdotibus. Et factum est.
Dum irent mundati sunt. Unus autem ex illis ut uidit quia mundatus est.
regressus est cum magna uoce magnificans deum. et cecidit in fa
ciem ante pedes eius. gratias agens. Et hic erat samaritanus. Respondens
autem ihesus dixit. Nonne .x. mundati sunt. et nouem ubi sunt? Non est
inuentus qui rediret et daret gloriam deo. nisi hic alienigena. Et
ait illi. Surge uade. quia fides tua te saluum fecit. Inter
rogatus autem a phariseis quando uenit regnum dei. respondit eis et dixit.
Non uenit regnum dei cum obseruatione. neque dicent. Ecce hic. aut
ecce illic. Ecce enim regnum dei intra uos est. Et ait ad discipulos suos.
Venient dies quando desideretis uidere unum diem filii hominis et non uide
bitis. Et dicent uobis. Ecce hic. ecce illic. Nolite ire. neque sectemini.
Nam sicut fulgur choruscans de sub celo in ea que sub celo sunt ful
get. ita erit filius hominis in die sua. Primum autem oportet illum multa pati
et reprobari a generatione hac. Et sicut factum est in diebus noe. ita erit et
in diebus filii hominis. Edebant et bibebant. uxores ducebant. et da
bantur ad nuptias usque in diem qua intrauit noe in archam. et uenit
diluuium et perdidit omnes. Similiter factum est in diebus loth. Edebant
et bibebant. emebant et uendebant. plantabant et edifica
bant. Qua die autem exiit loth a sodomis. pluit ignem et sulphur
de celo et omnes perdidit. Secundum hec erit qua die filius hominis reuelabitur.
In illa hora qui fuerit in tecto et uasa eius in domo. ne descendat
tollere illa. Et qui in agro. similiter non redeat retro. Memores estote
uxoris loth. Quicumque autem quesierit animam suam saluam facere
perdet illam. et qui perdiderit illam. uiuificabit eam. Dico autem

nos. In illa nocte erunt duo in lecto uno: unus assumetur et alter re-
linquetur. Respondentes dicunt illi: Ubi domine? Qui dixit eis: Ubicumque
fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquile. XVII
Dicebat autem et parabolam ad illos, quoniam oportet semper
orare et non deficere, dicens: Iudex quidam erat in quadam
civitate, qui deum non timebat et hominem non verebatur. Vidua autem
quedam erat in civitate illa, et veniebat ad illum dicens: Vin-
dica me de adversario meo. Et nolebat per multum tempus. Post hec autem
dixit intra se: Et si deum non timeo, nec hominem revereor, tamen quia mo-
lesta est michi hec vidua, vindicabo illam, ne in novissimo veniens
sugillet me. Ait autem dominus: Audite quid iudex iniquitatis dicit.
Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac
nocte, et patientiam habebit in illis? Dico vobis quia cito faciet vin-
dictam illorum. Verumptamen filius hominis veniens, putas inveniet
fidem in terra? Dixit autem et ad quosdam qui in se confidebant tamquam iusti
et aspernabantur ceteros parabolam istam: Duo homines ascende-
runt in templum ut orarent: unus phariseus et alter publicanus. Phariseus
stans hec apud se orabat: Deus, gratias ago tibi quia non sum sicut ceteri homi-
num, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in
sabbato, decimas do omnium que possideo. Et publicanus a longe stans
nolebat nec oculos ad celum levare, sed percutiebat pectus suum
dicens: Deus propitius esto michi peccatori. Amen dico vobis, descendit hic iusti-
ficatus in domum suam ab illo, quia omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui
se humiliat exaltabitur. Afferebant autem ad illum et infantes ut eos
tangeret. Quos cum viderent discipuli, increpabant illos. Iesus autem
convocans illos dixit: Sinite pueros venire ad me et nolite
eos vetare; talium est enim regnum dei. Amen dico vobis, quicumque non ac-
ceperit regnum dei sicut puer, non intrabit in illud. Et interrogavit
eum quidam princeps dicens: Magister bone, quid faciendo vitam eter-
nam possidebo? Dixit autem ei Iesus: Quid me dicis bonum? Nemo bo-
nus nisi solus deus. Mandata nosti: non occides, non mechaberis, non fur-
tum facies, non falsum testimonium dices, honora patrem tuum et matrem.
Qui ille ait: Omnia hec custodivi a iuventute mea. Quo audito Iesus
ait ei: Unum tibi deest. Omnia quecumque habes vende et da pauperibus,
et habebis thesaurum in celo, et veni sequere me. His ille auditis con-
tristatus est, quia dives erat valde. Videns autem illum Iesus tristem fac-
tum dixit: Quam difficile qui pecunias habent in regnum dei intrabunt. Facilius est
enim camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum
dei. Et dixerunt qui audiebant: Et quis potest salvus fieri? Ait illis Iesus: Que
impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud deum. Ait autem Petrus:
Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Qui dixit eis: Amen di-
co vobis, nemo est qui reliquit domum aut parentes aut fratres aut uxorem
aut filios propter regnum dei, qui non recipiat multo plura in hoc tempore, et
in seculo futuro vitam eternam. Assumpsit autem Iesus xii. et ait illis:
Ecce ascendimus Ierosolimam, et consummabuntur omnia que scripta sunt
per prophetas de filio hominis. Tradetur enim gentibus, et illudetur et flagel-
labitur et conspuetur, et postquam flagellaverint, occident eum, et tercia
die resurget. Et ipsi nichil horum intellexerunt. Erat autem verbum
istud absconditum ab eis, et non intelligebant que dicebantur.
Factum est autem cum appropinquaret Iesus Iericho, cecus quidam sedebat
secus viam mendicans. Et cum audiret turbam pretereuntem, interrogabat
quid hoc esset. Dixerunt autem ei quod Iesus Nazarenus transiret. Et clamavit di-
cens: Iesu fili David, miserere mei. Et qui preibant increpabant eum ut
taceret. Ipse vero multo magis clamabat: Fili David, miserere mei. Stans
autem Iesus iussit eum adduci ad se. Et cum appropinquasset, interrogavit illum di-
cens: Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine, ut videam. Et Iesus dixit
illi: Respice, fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit, et seque-
batur illum magnificans deum. Et omnis plebs ut vidit dedit laudem deo.
Et ingressus Iesus perambulabat Iericho. XVIII
Et ecce vir nomine Zacheus, et hic erat princeps publica-
norum, et ipse dives. Et querebat videre Iesum quis esset, et non poterat pre
turba, quia statura pusillus erat. Et precurrens ascendit in arborem sico-
morum ut videret eum, quia inde erat transiturus. Et cum venisset ad locum,
suspiciens Iesus vidit illum et dixit ad eum: Zachee, festinans descende,
quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit
et excepit illum gaudens. Et cum viderent omnes murmurabant dicentes
quod ad hominem peccatorem divertisset. Stans autem Zacheus dixit ad dominum: Ecce
dimidium bonorum meorum, domine, do pauperibus, et si quid aliquem defraudavi,
reddo quadruplum. Ait Iesus ad eum: Quia hodie salus domui huic
facta est, eo quod et ipse filius sit Abrahe. Venit enim filius hominis querere et
salvum facere quod perierat. Hec illis audientibus adiciens dixit para-
bolam, eo quod esset prope Ierusalem, et quia existimarent quod confestim regnum
dei manifestaretur. Dixit ergo: Homo quidam nobilis abiit in regio-
nem longinquam accipere sibi regnum et reverti. Vocatis autem x. servis
suis dedit illis x. mnas, et ait ad illos: Negotiamini dum venio.
Cives autem eius oderant eum, et miserunt legationem post illum dicentes: Nolu-
mus hunc regnare super nos. Et factum est ut rediret accepto regno,
et iussit vocari servos quibus dedit pecuniam, ut sciret quantum quisque
negotiatus esset. Venit autem primus dicens: Domine, mna tua x. mnas
acquisivit. Et ait illi: Euge, serve bone, quia in modico fidelis
fuisti, eris potestatem habens super x. civitates. Et alter venit dicens:
Domine, mna tua fecit v. mnas. Et huic ait: Et tu esto super v.
civitates. Et alter venit dicens: Domine, ecce mna tua quam habui repo-
sitam in sudario. Timui enim te, quia homo austerus es: tollis quod non posuisti,
et metis quod non seminasti. Et dixit ei: De ore tuo te iudico, serve
nequam. Sciebas quod ego homo austerus sum, tollens quod non posui, et metens
quod non seminavi; et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, et
ego veniens cum usuris utique exegissem illam? Et astantibus dixit:
Auferte ab illo mnam, et date illi qui x. mnas habet. Et dixerunt
ei: Domine, habet x. mnas. Dico autem vobis quia omni habenti dabitur et habunda-
bit; ab eo autem qui non habet, et quod habet auferetur ab eo. Verumptamen inimi-
cos meos illos qui noluerunt me regnare super se, adducite
huc et interficite ante me. Et his dictis precedebat ascendens Iero-
solimam. Et factum est, cum appropinquasset Bethphage et Bethaniam ad
montem qui dicitur Oliveti, misit duos discipulos suos di-
cens: Ite in castellum quod contra vos est, in quod introeuntes invenie-
tis pullum asine alligatum, cui nemo umquam hominum sedit. Solvi-
te illum et adducite. Et si quis vos interrogaverit quare solvitis,
dicetis ei quia dominus operam eius desiderat. Abierunt autem qui missi erant
et invenerunt sicut dixit illis pullum stantem. Solventibus autem

illi pullum dixerunt domini eis ad illos. Quid solvitis pullum? At illi
dixerunt: Quia dominus eum necessarium habet. Et duxerunt illum ad Iesum. Et
iactantes vestimenta sua supra pullum inposuerunt Iesum. Eunte
autem illo substernebant vestimenta sua in via. Et cum adpropinquaret
iam ad descensum montis Oliveti, coeperunt omnes turbae descendentium
gaudentes laudare dominum super omnibus quas viderant virtutibus
voce magna dicentes: Benedictus qui venit rex in nomine domini, pax
in caelo et gloria in excelsis. Et quidam Phariseorum de turbis dixerunt
ad illum: Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse dixit: Dico vo
bis quia si hii tacuerint, lapides clamabunt. Et ut adpropinquavit
videns civitatem flevit super illam dicens: Quia si cognovisses
et tu, et quidem in hac die tua quae ad pacem tibi; nunc autem abscondita sunt ab
oculis tuis. Quia venient dies in te, et circumdabunt te inimici
tui vallo, et circumdabunt te, et coangustabunt te undique, et ad ter
ram prosternent te et filios tuos qui in te sunt, et non relinquent in te lapi
dem super lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tuae.
Et ingressus in templum coepit eicere vendentes in illo et emen
tes dicens illis: Scriptum est quia domus mea domus orationis est, vos autem
fecistis illam speluncam latronum. Et erat docens cotidie in
templo. Principes autem sacerdotum et scribae et principes plebis quaerebant
illum perdere, et non inveniebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspen
sus erat audiens illum. XIX

Et factum est in una dierum docente illo populum in
templo et evangelizante, convenerunt principes sa
cerdotum et scribae cum senioribus, et aiunt dicentes illi: Dic nobis
in qua potestate haec facis, aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem. Respondens autem
Iesus dixit ad illos: Interrogabo et ego vos unum verbum. Respon
dete mihi: Baptismum Iohannis de caelo erat an ex hominibus? At illi
cogitabant inter se dicentes: Quia si dixerimus de caelo, dicet no
bis: Quare ergo non credidistis illi? Et si dixerimus ex hominibus, plebs
universa lapidabit nos. Certi sunt enim Iohannem prophetam
esse. Et responderunt nescire se unde esset. Et Iesus ait illis: Neque ego
dico vobis in qua potestate haec facio. Coepit autem dicere ad illos parabolam
hanc: Vineam plantavit homo et locavit eam colonis, et ipse
peregre fuit multis temporibus. Et in tempore misit ad cultores ser
vum ut de fructu vineae darent illi. Qui caesum dimiserunt
eum inanem. Et addidit alterum servum mittere. Illi autem hunc quoque cae
dentes et adficientes contumelia dimiserunt inanem. Et addidit
tertium mittere, quem et illum vulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus
vineae: Quid faciam? Mittam filium meum dilectum; forsitan
cum hunc viderint verebuntur. Quem cum vidissent coloni co
gitaverunt inter se dicentes: Hic est heres, occidamus illum
ut nostra fiat hereditas. Et eiectum illum extra vineam occiderunt.
Quid ergo faciet illis dominus vineae? Veniet et perdet colonos
istos, et dabit vineam aliis. Quo audito, illi dixerunt: Absit.
Ille autem aspiciens eos dixit: Quid est ergo hoc quod scriptum est: Lapidem
quem reprobaverunt aedificantes hic factus est in caput anguli. Omnis qui
ceciderit super illum lapidem conquassabitur; super quem autem ceciderit
comminuet illum. Et quaerebant principes sacerdotum et scribae
mittere in illum manus illa hora, et timuerunt populum. Cog

noverunt enim quod ad ipsos dixerit similitudinem istam. Et obser
vantes miserunt insidiatores qui se iustos simularent, ut ca
perent eum in sermone, et traderent eum principatui et potestati praesidis.
Et interrogaverunt illum dicentes: Magister, scimus quia recte dicis
et doces, et non accipis personam, sed in veritate viam dei doces. Licet nobis
dare tributum Caesari an non? Considerans autem dolum illorum dixit ad
eos: Quid me temptatis? Ostendite mihi denarium. Cuius habet imaginem
et inscriptionem? Respondentes dixerunt ei: Caesaris. Et ait illis: Redde
te ergo quae Caesaris sunt Caesari, et quae dei sunt deo. Et non potuerunt verbum eius
reprehendere coram plebe, et mirati in responso eius tacuerunt. Acces
serunt autem quidam Sadducaeorum qui negant esse resurrectionem, et interroga
verunt eum dicentes: Magister, Moyses scripsit nobis: Si frater alicuius
mortuus fuerit habens uxorem, et hic sine filiis fuerit, ut accipiat eam frater eius
uxorem et suscitet semen fratri suo. Fuerunt ergo apud nos septem fratres, et pri
mus accepit uxorem et mortuus est sine filio, et sequens accepit illam, et ter
tius, vii, et non reliquerunt semen et mortui sunt. Novissima omnium mor
tua est et mulier. In resurrectione ergo cuius eorum erit uxor? Siquidem vii
habuerunt eam uxorem. Et ait illis Iesus: Filii huius saeculi nubunt et traduntur
ad nuptias; illi vero qui digni habebuntur saeculo illo et resur
rectione ex mortuis neque nubent neque ducent uxores; neque e
nim ultra mori poterunt. Aequales enim angelis sunt, et filii sunt dei cum
sint filii resurrectionis. Quia vero resurgant mortui, et Moy
ses ostendit secus rubum, sicut dicit dominum deum Abraham et deum Isaac et
deum Iacob. Deus autem non est mortuorum sed vivorum. Omnes enim vivunt
ei. Respondentes autem quidam scribarum dixerunt: Magister, bene dixisti. Et amplius
non audebant eum quicquam interrogare. Dixit autem ad illos: Quomodo dicunt
Christum filium David esse? Et ipse David dicit in libro Psalmorum: Dixit dominus domino
meo: Sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. David ergo
dominum illum vocat, et quomodo filius eius est? Audiente autem omni populo dixit dis
cipulis suis: Attendite a scribis qui volunt ambulare in stolis et amant
salutationes in foro et primas cathedras in synagogis et primos
discubitus in conviviis. Qui devorant domos viduarum longum
simulantes orationem. Hii percipient dampnationem maiorem.

Respiciens autem vidit eos XX
qui mittebant munera sua in gazophilacium
divites. Vidit autem et quandam viduam pauperculam mittentem
era minuta duo. Et dixit: Vere dico vobis quia vidua haec pau
per plus quam omnes misit. Nam omnes hii ex abundanti sibi miserunt
in munera dei; haec autem ex eo quod deest illi omnem victum suum quem
habuit misit. Et quibusdam dicentibus de templo quod bonis lapidibus
et donis ornatum esset, dixit: Haec quae videtis venient dies in quibus
non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur. Interrogaverunt autem
illum dicentes: Praeceptor, quando haec erunt, et quod signum cum haec incipient?
Qui dixit: Videte ne seducamini. Multi enim venient in nomine
meo dicentes: Ego sum, et tempus adpropinquavit. Nolite ergo ire post
illos. Cum autem audieritis proelia et seditiones, nolite terreri. Oportet
primum haec fieri, sed non statim finis. Tunc dicebat illis: Surget
gens contra gentem et regnum adversus regnum, et terraemotus magni
erunt per loca, et pestilentiae et fames, terroresque de caelo et
signa magna erunt. Sed ante haec omnia inicient vobis manus

suas et persequentur tradentes in synagogas et custodias, trahentes ad reges et praesides propter nomen meum. Continget autem vobis in testimonium. Ponite ergo in cordibus vestris non praemeditari quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo vobis os et sapientiam, cui non poterunt resistere et contradicere omnes adversarii vestri. Trademini autem a parentibus et fratribus et cognatis et amicis, et morte afficient ex vobis, et eritis odio omnibus propter nomen meum. Et capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Cum autem videritis circumdari ab exercitu Ierusalem, tunc scitote quia appropinquavit desolatio eius. Tunc qui in Iudaea sunt fugiant in montes, et qui in medio eius discedant, et qui in regionibus non intrent in eam. Quia dies ultionis hi sunt, ut impleantur omnia quae scripta sunt. Vae autem praegnantibus et nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura magna super terram et ira populo huic. Et cadent in ore gladii, et captivi ducentur in omnes gentes, et Ierusalem calcabitur a gentibus, donec impleantur tempora nationum. Et erunt signa in sole et luna et stellis, et in terris pressura gentium prae confusione sonitus maris et fluctuum, arescentibus hominibus prae timore et expectatione quae supervenient universo orbi. Nam virtutes caelorum movebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate. His autem fieri incipientibus respicite et levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem: Videte ficulneam et omnes arbores. Cum producunt iam ex se fructum, scitis quoniam prope est aestas. Ita et vos cum videritis haec fieri, scitote quoniam prope est regnum Dei. Amen dico vobis quia non praeteribit generatio haec, donec omnia fiant. Caelum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Attendite autem vobis ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate et curis huius vitae, et superveniat in vos repentina dies illa. Tamquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super faciem omnis terrae. Vigilate itaque omni tempore orantes ut digni habeamini fugere ista omnia quae futura sunt, et stare ante filium hominis. Erat autem diebus docens in templo, noctibus vero exiens morabatur in monte qui vocatur Oliveti. Et omnis populus ad eum in templo audire eum.

XXI

Appropinquabat autem dies festus azymorum qui dicitur pascha. Et quaerebant principes sacerdotum et scribae quomodo Iesum interficerent; timebant vero plebem. Intravit autem Satanas in Iudam qui cognominabatur Scarioth, unum de duodecim. Et abiit et locutus est cum principibus sacerdotum et magistratibus, quemadmodum illum traderet eis. Et gavisi sunt, et pacti sunt pecuniam illi dare. Et spopondit. Et quaerebat opportunitatem ut traderet illum sine turbis. Venit autem dies azymorum in qua necesse erat occidi pascha. Et misit Petrum et Iohannem dicens: Euntes parate nobis pascha ut manducemus. At illi dixerunt: Ubi vis paremus? Et dixit ad eos: Ecce introeuntibus vobis in civitatem occurret vobis homo amphoram aquae portans; sequimini eum in domum in quam intrat, et dicetis patrifamilias domus: Dicit tibi magister: Ubi est diversorium ubi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis ostendet cenaculum magnum stratum, et ibi parate. Euntes autem invenerunt sicut dixit illis, et paraverunt pascha. Et cum facta esset hora, discubuit, et duodecim apostoli cum eo. Et ait illis: Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar. Dico enim vobis quia ex hoc non manducabo illud donec impleatur in regno Dei. Et accepto calice gratias egit et dixit: Accipite et dividite inter vos. Dico enim vobis quod non bibam de generatione vitis donec regnum Dei veniat. Et accepto pane gratias egit et fregit et dedit eis dicens: Hoc est corpus meum quod pro vobis datur; hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens: Hic calix novum testamentum in sanguine meo quod pro vobis fundetur. Verumtamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Et quidem filius hominis secundum quod definitum est vadit; verumtamen vae homini illi per quem tradetur. Et ipsi coeperunt quaerere inter se quis esset ex eis qui hoc facturus esset. Facta est autem et contentio inter eos quis eorum videretur esse maior. Dixit autem eis: Reges gentium dominantur eorum, et qui potestatem habent super eos benefici vocantur. Vos autem non sic, sed qui maior est in vobis fiat sicut iunior, et qui praecessor est sicut ministrator. Nam quis maior est, qui recumbit an qui ministrat? Nonne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum sicut qui ministrat. Vos autem estis qui permansistis mecum in temptationibus meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo, et sedeatis super thronos iudicantes duodecim tribus Israel. Ait autem Dominus: Simon, Simon, ecce Satanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum; ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua; et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Qui dixit ei: Domine, tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire. Et ille dixit: Dico tibi, Petre, non cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me. Et dixit eis: Quando misi vos sine sacculo et pera et calciamentis, numquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt: Nihil. Dixit ergo eis: Sed nunc qui habet sacculum tollat, similiter et peram; et qui non habet vendat tunicam suam et emat gladium. Dico enim vobis quoniam adhuc hoc quod scriptum est oportet impleri in me: Et cum iniustis deputatus est. Etenim ea quae sunt de me finem habent. At illi dixerunt: Domine, ecce gladii duo hic. At ille dixit eis: Satis est. Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem Olivarum. Secuti sunt autem illum et discipuli. Et cum pervenisset ad locum, dixit illis: Orate ne intretis in temptationem. Et ipse avulsus est ab eis quantum iactus est lapidis, et positis genibus orabat dicens: Pater, si vis, transfer calicem istum a me; verumtamen non mea voluntas sed tua fiat. Apparuit autem illi angelus de caelo confortans eum. Et factus in agonia prolixius orabat. Et factus est sudor eius sicut guttae sanguinis decurrentis in terram. Et cum surrexisset ab oratione et venisset ad discipulos suos, invenit eos dormientes prae tristitia. Et ait illis: Quid dormitis? Surgite, orate ne intretis in temptationem. Adhuc eo loquente ecce turba, et qui vocabatur Iudas unus de duodecim antecedebat eos, et appropinquavit Iesu ut oscularetur eum. Iesus autem dixit illi: Iuda, osculo filium hominis tradis? Videntes autem hi qui circa ipsum erant quod futurum erat dixerunt ei: Domine, si percutimus in gladio? Et percussit unus ex illis servum principis sacerdotum et amputavit auriculam eius dexteram. Respondens autem Iesus ait: Sinite usque huc. Et cum tetigisset auriculam eius, sanavit eum. Dixit autem Iesus ad eos qui venerant ad se principes sacerdotum et magistratus templi et seniores: Quasi ad latronem existis cum gladiis et fustibus

cum cotidie fuerim vobiscum in templo: non extendistis manus in me.
Sed hec est hora vestra et potestas tenebrarum. Comprehendentes autem eum duxe-
runt ad domum principis sacerdotum. Petrus vero sequebatur a longe. Accenso
autem igne in medio atrii, et circumsedentibus illis, erat Petrus in medio
eorum. Quem cum vidisset ancilla quedam sedentem ad lumen et eum fuisset
intuita, dixit: Et hic cum illo erat. At ille negavit eum dicens:
Mulier, non novi illum. Et post pusillum alius videns eum dixit: Et tu de
illis es. Petrus vero ait: O homo, non sum. Et intervallo facto quasi hore u-
nius alius quidam affirmabat dicens: Vere et hic cum illo erat: nam et
Galileus est. Et ait Petrus: Homo, nescio quod dicis. Et continuo adhuc
illo loquente gallus cantavit. Et conversus dominus respexit Petrum.
Et recordatus est Petrus verbi domini sicut dixerat: quia priusquam gallus
cantet, ter me negabis. Et egressus foras flevit amare. Et
viri qui tenebant eum illudebant ei cedentes. Et velaverunt
eum et percutiebant faciem eius, et interrogabant eum dicentes: Pro-
phetiza quis est qui te percussit? Et alia multa blasphemantes
dicebant in eum. Et ut factus est dies, convenerunt seniores plebis
et principes sacerdotum et scribe, et duxerunt illum in concilium suum
dicentes: Si tu es Christus, dic nobis. Et ait illis: Si vobis dixero,
non creditis mihi. Si autem et interrogavero, non respondebitis mihi, neque di-
mittetis. Ex hoc autem erit filius hominis sedens a dextris virtutis dei.
Dixerunt autem omnes: Tu ergo es filius dei? Qui ait: Vos dicitis quia ego
sum. At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimonium?
Ipsi enim audivimus de ore eius.

XXIII

Et surgens omnis multitudo duxerunt illum ad
Pilatum. Ceperunt autem illum accusare dicentes: Hunc
invenimus subvertentem gentem nostram, et prohibentem tributa
dari Cesari, et dicentem se Christum regem esse. Pilatus autem interroga-
vit eum dicens: Tu es rex Iudeorum? At ille respondens ait: Tu dicis.
Ait autem Pilatus ad principes sacerdotum et turbas: Nichil invenio cause
in hoc homine. At illi invalescebant dicentes: Commovet populum
docens per universam Iudeam, incipiens a Galilea usque huc.
Pilatus autem audiens Galileam, interrogavit si homo Galileus
esset. Et ut cognovit quod de Herodis potestate esset, remisit eum ad
Herodem, qui et ipse Ierosolimis erat illis diebus. Herodes autem viso
Ihesu gavisus est valde. Erat enim ex multo tempore cupiens videre
eum eo quod audiret multa de illo, et sperabat signum aliquod vide-
re ab eo fieri. Interrogabat autem illum multis sermonibus. At ipse nichil
respondebat. Stabant et principes sacerdotum et scribe constanter accu-
santes eum. Sprevit autem illum Herodes cum exercitu suo et illusit
indutum veste alba, et remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici
Herodes et Pilatus in ipsa die: nam antea inimici erant ad invi-
cem. Pilatus autem convocatis principibus sacerdotum et magistra-
tibus et plebe, dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc hominem
quasi avertentem populum, et ecce ego coram vobis interrogans nul-
lam causam inveni in homine isto ex his in quibus eum accu-
satis. Sed neque Herodes. Nam remisi vos ad illum, et ecce nichil
dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam.
Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum unum. Excla-
mavit autem simul universa turba dicens: Tolle hunc,
et dimitte nobis Barabbam. Qui erat propter seditionem quandam factam in ci-
vitate et homicidium missus in carcerem. Iterum autem Pilatus locutus est ad il-
los volens dimittere Ihesum. At illi succlamabant dicentes: Cru-
cifige, crucifige illum. Ille autem tertio dixit ad illos: Quid enim mali fe-
cit iste? Nullam causam mortis invenio in eo. Corripiam ergo illum
et dimittam. At illi instabant vocibus magnis postulantes ut
crucifigeretur, et invalescebant voces eorum. Pilatus autem adiudicavit
fieri petitionem eorum. Dimisit autem illis eum qui propter homicidium et seditio-
nem missus fuerat in carcerem quem petebant, Ihesum vero tradidit volun-
tati eorum. Et cum ducerent eum, apprehenderunt Symonem quendam Cyre-
nensem venientem de villa, et imposuerunt illi crucem portare
post Ihesum. Sequebatur autem illum multa turba populi et mulierum que plan-
gebant et lamentabantur eum. Conversus autem ad illas Ihesus dixit:
Filie Ierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete et
super filios vestros. Quoniam ecce venient dies in quibus dicent: Beate
steriles, et ventres qui non genuerunt, et ubera que non lactaverunt. Tunc
incipient dicere montibus: Cadite super nos, et collibus: Operite nos.
Quia si in viridi ligno hec faciunt, in arido quid fiet? Ducebantur
autem et alii duo nequam cum eo ut interficerentur. Et postquam venerunt in
locum qui vocatur Calvarie, ibi crucifixerunt eum, et latrones, unum
a dextris et alterum a sinistris. Ihesus autem dicebat: Pater dimitte illis, non
enim sciunt quid faciunt. Dividentes vero vestimenta eius, miserunt
sortes. Et stabat populus expectans. Et deridebant eum principes cum
eis dicentes: Alios salvos fecit, se salvum faciat, si hic est Christus dei
electus. Illudebant autem ei et milites accedentes, et acetum
illi offerentes et dicentes: Si tu es rex Iudeorum, salvum te fac.
Erat autem et superscriptio scripta super illum litteris grecis et latinis et
hebraicis: Hic est rex Iudeorum. Unus autem de his qui pendebant latronibus
blasphemabat eum dicens: Si tu es Christus, salvum fac temet-
ipsum et nos. Respondens autem alter increpabat eum dicens: Neque tu times de-
um, qui in eadem dampnatione es. Et nos quidem iuste, nam digna factis recipi-
mus: hic vero nichil mali gessit. Et dicebat ad Ihesum: Domine memento
mei cum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Ihesus: Amen dico tibi, hodie
mecum eris in paradiso. Erat autem fere hora .vi. et tenebre
facte sunt in universam terram usque in horam .ix. et obscuratus
est sol, et velum templi scissum est medium. Et clamans voce ma-
gna Ihesus ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hec di-
cens expiravit. Videns autem centurio quod factum erat, glorifica-
vit deum dicens: Vere hic homo iustus erat. Et omnis turba eorum qui si-
mul aderant ad spectaculum istud, et videbant que fiebant, per-
cutientes pectora sua revertebantur. Stabant autem omnes noti
eius a longe, et mulieres que secute erant eum a Galilea hec viden-
tes. Et ecce vir nomine Ioseph qui erat decurio, vir bonus
et iustus. Hic non consenserat consilio et actibus eorum, ab Arimathia
civitate Iudee, qui expectabat et ipse regnum dei. Hic accessit
ad Pilatum et petiit corpus Ihesu. Et depositum involvit
in sindone, et posuit eum in monumento exciso in quo nondum
quisquam positus fuerat. Et dies erat parasceves, et sabbatum
illucescebat. Subsecute autem mulieres que cum ipso vene-
rant de Galilea, viderunt monumentum, et quemadmodum

positum erat corpus eius. Et revertentes paraverunt aromata et unguenta, et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum.

Una autem sabbati valde diluculo venerunt ad monumentum portantes que paraverant aromata. Et invenerunt lapidem revolutum a monumento. Et ingresse non invenerunt corpus domini Iesu. Et factum est: dum mente consternate essent de isto, ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. Cum timerent autem et declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas: Quid queritis viventem cum mortuis? Non est hic, sed surrexit. Recordamini qualiter locutus est vobis cum adhuc in Galilea esset dicens: quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum et crucifigi et tertia die resurgere. Et recordate sunt verborum eius. Et regresse a monumento nuntiaverunt hec omnia illis undecim et ceteris omnibus. Erat autem Maria Magdalene et Iohanna et Maria Iacobi et cetere que cum eis erant, que dicebant ad apostolos hec. Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista, et non credebant illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum et procumbens vidit linteamina sola posita, et abiit secum mirans quod factum fuerat. Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Ierusalem nomine Emmaus. Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus que acciderant. Et factum est: dum fabularentur et secum quererent, et ipse Iesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem eorum tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones quos confertis ad invicem ambulantes et estis tristes? Et respondens unus cui nomen Cleophas dixit ei: Tu solus peregrinus es in Ierusalem et non cognovisti que facta sunt in illa his diebus? Quibus ille dixit: Que? Et dixerunt: De Iesu Nazareno qui fuit vir propheta potens in opere et sermone coram deo et omni populo. Et quomodo eum tradiderunt summi sacerdotes et principes nostri in damnationem mortis et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israel. Et nunc super hec omnia tertia dies est hodie quod hec facta sunt. Sed et mulieres quedam ex nostris terruerunt nos, que ante lucem fuerunt ad monumentum, et non invento corpore eius venerunt dicentes se et visionem angelorum vidisse qui dicunt eum vivere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum vero non invenerunt. Et ipse dixit ad eos: O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus que locuti sunt prophete. Nonne hec oportuit pati Christum et ita intrare in gloriam suam? Et incipiens a Moyse et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant. Et appropinquaverunt castello quo ibant, et ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes: Mane nobiscum quoniam advesperascit et inclinata est iam dies. Et intravit cum illis. Et factum est dum recumberet cum illis, accepit panem et benedixit ac fregit et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum et cognoverunt eum, et ipse evanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad invicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via et aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora regressi sunt in Ierusalem et invenerunt congregatos undecim et eos qui cum ipsis erant dicentes quod surrexit dominus vere et apparuit Symoni. Et ipsi narrabant que gesta erant in via et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Dum hec autem loquuntur, Iesus stetit in medio eorum et dixit eis: Pax vobis. Ego sum, nolite timere. Conturbati vero et conterriti existimabant se spiritum videre. Et dixit eis: Quid turbati estis et cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas et pedes quia ipse ego sum. Palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et cum hec dixisset ostendit eis manus et pedes. Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus pre gaudio dixit: Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum mellis. Et cum manducasset coram eis, sumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos: Hec sunt verba que locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Et dixit eis quoniam sic scriptum est et sic oportebat Christum pati et resurgere a mortuis die tertia, et predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ierosolima. Vos autem estis testes horum. Et ego mitto promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in civitate quoadusque induamini virtute ex alto. Eduxit autem eos foras in Bethaniam, et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est: dum benediceret illis recessit ab eis et ferebatur in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in Ierusalem cum gaudio magno. Et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum.

HIC EST IOHANNES Incipit Iohannes evangeliste prologus.

evangelista unus ex discipulis dei, qui virgo electus a deo est, quem de nuptiis volentem nubere vocavit deus. Cui virginitatis in hoc duplex testimonium in evangelio datur, quod et pre ceteris dilectus a deo dicitur, et huic matrem suam de cruce commendavit deus, ut virginem virgo servaret. Denique manifestans in evangelio quod erat ipse incorruptibilis verbi opus inchoans, solus verbum carnem factum esse nec lumen a tenebris comprehensum fuisse testatur, primum signum ponens quod in nuptiis fecit deus, et ostendens quod erat ipse legentibus demonstraret quod ubi deus invitatus sit deficere nuptiarum vinum debeat, ut et veteribus immutatis nova que a Christo instituuntur appareant. Hoc autem evangelium scripsit in Asia, postea quam in Pathmos insula apocalipsim scripserat, ut cui in principio canonis incorruptibile principium in Genesi, et incorruptibilis finis per virginem in apocalipsi redderetur, dicente Christo: Ego sum A et ω. Et hic est Iohannes qui sciens supervenisse diem recessus sui, convocatis discipulis suis in Epheso per multa signorum experimenta promens Christum, descendens in defossum sepulture sue locum facta oratione positus est ad patres suos, tam extraneus a dolore mortis quam a corruptione carnis invenitur alienus. Tamen post omnes evangelium scripsit, et hoc virgini debebatur. Quorum tamen vel scriptorum tempore dispositio vel librorum ordinatio ideo per singula a nobis non exponitur, ut sciendi desiderio collocato et querentibus fructus laboris et deo magisterii doctrina servetur.

IN PRINCIPIO Incipit Iohannes evangelista.

erat verbum, et verbum erat apud deum, et deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nichil. Quod factum est in ipso vita erat, et vita erat lux hominum. Et lux in tenebris lucet et tenebre eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a deo cui nomen erat Iohannes. Hic venit in testimonium ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut

testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera que illuminat
omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat et mundus
per ipsum factus est et mundus eum non cognovit. In propria venit et sui
eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem
filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. qui non ex sanguinibus
neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri sed ex deo
nati sunt. Et verbum caro factum est et habitavit in nobis et vidi-
mus gloriam eius gloriam quasi unigeniti a patre plenum gratie et ve-
ritatis. Iohannes testimonium perhibet de ipso et clamat dicens.
Hic erat quem dixi. Qui post me venturus est ante me factus est quia prior
me erat. et de plenitudine eius nos omnes accepimus et gratiam pro
gratia. quia lex per moysen data est. gratia et veritas per ihesum christum
facta est. Deum nemo vidit umquam. unigenitus filius qui est in sinu
patris ipse enarravit. Et hoc est testimonium iohannis quando mi-
serunt iudei ab iherosolimis sacerdotes et levitas ad eum ut inter-
rogarent eum. Tu quis es? Et confessus est et non negavit. Et con-
fessus est quia non sum ego christus. Et interrogaverunt eum. Quid ergo?
Helias es tu? Et dixit. Non sum. Propheta es tu? Et respondit. non.
Dixerunt ergo ei. Quis es ut responsum demus his qui miserunt nos.
Quid dicis de te ipso? Ait. Ego vox clamantis in deserto. diri-
gite viam domini sicut dixit ysaias propheta. Et qui missi fuerant erant
ex phariseis. Et interrogaverunt eum et dixerunt ei. Quid ergo
baptizas si tu non es christus. neque helias neque propheta? Respondit eis iohannes
dicens. Ego baptizo in aqua. medius autem vestrum stetit quem vos non
scitis. Ipse est qui post me venturus est. qui ante me factus est. cuius ego
non sum dignus ut solvam corrigiam calciamenti. Hec
in bethania facta sunt trans iordanem. ubi erat iohannes bap-
tizans. Altera die vidit iohannes ihesum venientem ad se et ait.
Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi. Hic est de quo dixi. Post
me venit vir qui ante me factus est. quia prior me erat.
Et ego nesciebam eum. sed ut manifestetur in israel.
propterea veni ego in aqua baptizans. Et testimonium
perhibuit iohannes dicens. quia vidi spiritum descendentem
quasi columbam de celo. et mansit super eum. Et ego nescie-
bam eum. sed qui misit me baptizare in aqua ille michi dixit.
Super quem videris spiritum descendentem et manentem super eum
hic est qui baptizat in spiritu sancto. Et ego vidi et testimoni-
um perhibui quia hic est filius dei. Altera die iterum stabat iohannes et
ex discipulis eius duo. Et respiciens ihesum ambulantem dicit.
Ecce agnus dei. Et audierunt eum duo discipuli eius loquentem et se-
cuti sunt ihesum. Conversus autem ihesus et videns eos sequentes dicit
eis. Quid queritis? Qui dixerunt ei. Rabi quod dicitur interpretatum
magister. ubi habitas? Dicit eis. Venite et videte. Venerunt
et viderunt ubi maneret. Et apud illum manserunt die illo.
Hora autem erat quasi decima. Erat autem andreas frater symonis petri
unus ex duobus qui audierant ab iohanne et secuti fuerant eum. In-
venit hic primum fratrem suum symonem et dixit ei. Invenimus
messiam. quod est interpretatum christus. Et adduxit eum ad ihesum. In-
tuitus autem eum ihesus dixit. Tu es symon filius iohanna. tu voca-
beris cephas quod interpretatur petrus. In crastinum voluit exire

in galileam et invenit philippum. Et dicit ei ihesus. Sequere me. E-
rat autem philippus a bethsaida civitate andree et petri. Invenit
philippus nathanael et dicit ei. Quem scripsit moyses in lege et pro-
phete invenimus ihesum filium ioseph a nazareth. Et dicit ei natha-
nael. A nazareth potest aliquid boni esse? Dicit ei philippus. Veni et vide.
Vidit ihesus nathanael venientem ad se et dicit de eo. Ecce vere
israhelita in quo dolus non est. Dicit ei nathanael. Unde me nosti? Respondit
ihesus et dixit ei. Priusquam te philippus vocaret cum esses sub ficu
vidi te. Respondit ei nathanael et ait. Rabi tu es filius dei. tu es
rex israel. Respondit ihesus et dixit ei. Quia dixi tibi vidi te sub ficu cre-
dis? maius his videbis. Et dicit ei. Amen amen dico vobis videbitis celum
apertum et angelos dei ascendentes et descendentes super filium
Et die tercio nuptie facte **II** hominis.
sunt in chana galilee. et erat mater ihesu ibi. Voca-
tus est autem et ihesus et discipuli eius ad nuptias. Et deficiente vino dicit
mater ihesu ad eum. Vinum non habent. Et dicit ei ihesus. Quid michi et
tibi est mulier? Nondum venit hora mea. Dicit mater eius ministris.
Quodcumque dixerit vobis facite. Erant autem ibi lapidee ydrie sex posite
secundum purificationem iudeorum. capientes singule metretas binas vel
ternas. Dicit eis ihesus. Implete ydrias aqua. Et impleverunt eas us-
que ad summum. Et dicit eis ihesus. Haurite nunc et ferte architriclino.
Et tulerunt. Ut autem gustavit architriclinus aquam vinum factam et
non sciebat unde esset. ministri autem sciebant qui haurierant aquam. vo-
cat sponsum architriclinus et dicit ei. Omnis homo primum bonum vinum po-
nit. et cum inebriati fuerint. tunc id quod deterius est. Tu autem servasti bonum
vinum usque huc. Hoc fecit inicium signorum ihesus in chana gali-
lee et manifestavit gloriam suam et crediderunt in eum discipuli eius.
et ibi manserunt non multis diebus. Et prope erat pascha iudeorum et
ascendit iherosolimam ihesus et invenit in templo vendentes oves
et boves et columbas et nummularios sedentes. Et cum fecisset quasi
flagellum de funiculis. omnes eiecit de templo. oves quoque et boves
et nummulariorum effudit es et mensas subvertit. et his qui columbas
vendebant dixit. Auferte ista hinc. et nolite facere domum
patris mei domum negociationis. Recordati vero sunt discipuli eius
quia scriptum est. Zelus domus tue comedit me. Responderunt ergo iudei et
dixerunt ei. Quod signum ostendis nobis quia hec facis? Respondit ihesus et dixit
eis. Solvite templum hoc. et in tribus diebus suscitabo illud. Dixerunt
ergo ei. Quadraginta et sex annis edificatum est templum hoc et tu in tribus
diebus excitabis illud? Ille autem dicebat de templo corporis sui. Cum
ergo resurrexisset a mortuis recordati sunt discipuli eius quia hoc dice-
bat. et crediderunt scripture et sermoni quem dixit ihesus. Cum autem esset ie-
rosolimis in pascha in die festo multi crediderunt in nomine eius viden-
tes signa eius que faciebat. Ipse autem ihesus non credebat semetipsum eis
eo quod ipse nosset omnes. et quia opus ei non erat ut quis testimoni-
um perhiberet de homine. Ipse enim sciebat quid esset in homine.
Erat autem homo ex phariseis nichodemus **III**
nomine princeps iudeorum. Hic venit ad ihesum nocte
et dixit ei. Rabi scimus quia a deo venisti magister. Nemo enim
potest hec signa facere que tu facis. nisi fuerit deus cum eo. Respondit ihesus et
dixit ei. Amen amen dico tibi. nisi quis natus fuerit denuo non potest

regnum dei. Dicit ad eum nichodemus. Quomodo potest homo nasci cum senex sit? Numquid potest in ventrem matris sue iterato introire et renasci? Respondit ihc. Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu, non potest intrare in regnum dei. Quod natum est ex carne, caro est; et quod natum est ex spiritu, spiritus est. Non mireris quia dixi tibi: oportet vos nasci denuo. Spiritus ubi vult spirat, et vocem eius audis, sed non scis unde veniat aut quo vadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu. Respondit nichodemus et dixit ei: Quomodo possunt hec fieri? Respondit ihc et dixit ei: Tu es magister in israel et hec ignoras? Amen amen dico tibi quia quod scimus loquimur, et quod vidimus testamur, et testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi vobis et non creditis, quomodo si dixero vobis celestia credetis? Et nemo ascendit in celum nisi qui de celo descendit, filius hominis qui est in celo. Et sicut moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in ipsum non pereat sed habeat vitam eternam. Non enim misit deus filium suum in mundum ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Qui credit in eum non iudicatur; qui autem non credit iam iudicatus est, quia non credit in nomine unigeniti filii dei. Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Erant enim eorum mala opera. Omnis enim qui male agit odit lucem, et non venit ad lucem ut non arguantur opera eius. Qui autem facit veritatem venit ad lucem ut manifestentur opera eius quia in deo sunt facta. Post hec venit ihc et discipuli eius in iudeam terram, et illic demorabatur cum eis et baptizabat. Erat autem et iohannes baptizans in ennon iuxta salim, quia aque multe erant illic, et veniebant et baptizabantur. Nondum enim missus fuerat in carcerem iohannes. Facta est ergo questio ex discipulis iohannis cum iudeis de purificatione. Et venerunt ad iohannem et dixerunt ei: Rabi, qui erat tecum trans iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat et omnes veniunt ad eum. Respondit iohannes et dixit: Non potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de celo. Ipsi vos michi testimonium perhibetis quod dixerim: ego non sum christus, sed quia missus sum ante illum. Qui habet sponsam sponsus est; amicus autem sponsi qui stat et audit eum gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. Illum oportet crescere, me autem minui. Qui desursum venit super omnes est. Qui est de terra de terra est et de terra loquitur. Qui de celo venit super omnes est, et quod vidit et audivit hoc testatur, et testimonium eius nemo accipit. Qui accepit eius testimonium signavit quia deus verax est. Quem enim misit deus verba dei loquitur. Non enim ad mensuram dat deus spiritum. Pater diligit filium et omnia dedit in manu eius. Qui credit in filium habet vitam eternam; qui autem incredulus est filio non videbit vitam, sed ira dei manet super eum.

IIII

Ut ergo cognovit ihc quia audierunt pharisei quia ihc plures discipulos facit et baptizat quam iohannes, quamquam ihc non baptizaret sed discipuli eius, reliquit iudeam et abiit iterum in galileam. Oportebat autem eum transire per samariam. Venit ergo in civitatem samarie que dicitur sychar, iuxta predium quod dedit iacob ioseph filio suo. Erat autem ibi fons iacob. Ihc ergo fatigatus ex itinere sedebat sic super fontem. Hora erat quasi sexta. Venit mulier de samaria haurire aquam. Dicit ei ihc: Da michi bibere. Discipuli autem eius abierant in civitatem ut cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa samaritana: Quomodo tu iudeus cum sis bibere a me poscis que sum mulier samaritana? Non enim coutuntur iudei samaritanis. Respondit ihc et dixit ei: Si scires donum dei et quis est qui dicit tibi: da michi bibere, tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquam vivam. Dicit ei mulier: Domine, neque in quo haurias habes et puteus altus est; unde ergo habes aquam vivam? Numquid tu maior es patre nostro iacob qui dedit nobis puteum, et ipse ex eo bibit et filii eius et pecora eius? Respondit ihc et dixit ei: Omnis qui bibit ex aqua hac sitiet iterum; qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in eternum, sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. Dicit ad eum mulier: Domine, da michi hanc aquam ut non sitiam neque veniam huc haurire. [Dicit ei ihc. Vade voca virum tuum et veni huc. Respondit ei mulier et dixit non habeo virum.] Dicit ei ihc: Bene dixisti quia non habeo virum. Quinque enim viros habuisti, et nunc quem habes non est tuus vir. Hoc vere dixisti. Dicit ei mulier: Domine, video quia propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adoraverunt, et vos dicitis quia ierosolimis est locus ubi adorare oportet. Dicit ei ihc: Mulier, crede michi quia venit hora quando neque in monte hoc neque in ierosolimis adorabitis patrem. Vos adoratis quod nescitis, nos adoramus quod scimus, quia salus ex iudeis est. Sed venit hora et nunc est quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate. Nam et pater tales querit qui adorent eum. Spiritus est deus, et eos qui adorant eum in spiritu et veritate oportet adorare. Dicit ei mulier: Scio quia messias venit qui dicitur christus. Cum ergo venerit ille nobis annuntiabit omnia. Dicit ei ihc: Ego sum qui loquor tecum. Et continuo venerunt discipuli eius et mirabantur quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit ei: Quid queris, aut quid loqueris cum ea? Reliquit ergo ydriam suam mulier et abiit in civitatem et dicit illis hominibus: Venite et videte hominem qui dixit michi omnia quecumque feci. Numquid ipse est christus? Exierunt de civitate et veniebant ad eum. Interea rogabant eum discipuli dicentes: Rabi, manduca. Ille autem dixit eis: Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad invicem: Numquid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis ihc: Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit me, ut perficiam opus eius. Nonne vos dicitis quod adhuc quattuor menses sunt et messis venit? Ecce dico vobis: levate oculos vestros et videte regiones quia albe sunt iam ad messem. Et qui metit mercedem accipit et congregat fructum in vitam eternam, ut et qui seminat simul gaudeat et qui metit. In hoc enim est verbum verum, quia alius est qui seminat et alius est qui metit. Ego misi vos metere quod vos non laborastis. Alii laboraverunt et vos in labores eorum introistis. Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis quia dixit michi omnia quecumque feci. Cum venissent ergo ad illum samaritani rogaverunt eum ut ibi maneret. Et mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt propter sermonem eius, et mulieri dicebant quia iam non propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim audivimus et scimus quia hic est vere salvator mundi. Post duos autem dies exiit inde et abiit in galileam. Ipse enim ihc testimonium perhibuit quia propheta in sua patria honorem non habet. Cum ergo venisset in galileam, exceperunt eum galilei cum omnia vidissent que fecerat ierosolimis in die festo. Et ipsi enim venerant in diem festum. Venit ergo iterum in chanaan

galileae ubi fecit aquam vinum. Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur Capharnaum. Hic cum audisset quia Iesus adveniret a Iudaea in Galileam abiit ad eum et rogabat eum ut descenderet et sanaret filium eius. Incipiebat enim mori. Dixit ergo Iesus ad eum: Nisi signa et prodigia videritis non creditis. Dicit ad eum regulus: Domine descende priusquam moriatur filius meus. Dicit ei Iesus: Vade, filius tuus vivit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Iesus et ibat. Iam autem eo descendente servi occurrerunt ei et nuntiaverunt dicentes quia filius eius viveret. Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius habuerit. Et dixerunt ei: Quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognovit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei Iesus: Filius tuus vivit; et credidit ipse et domus eius tota. Hoc iterum secundum signum fecit Iesus cum venisset a Iudaea in Galileam.

V

Post haec erat dies festus Iudaeorum et ascendit Iesus Ierosolimam. Est autem Ierosolimis super probatica piscina quae cognominatur hebraice Bethsaida quinque porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium caecorum claudorum aridorum expectantium aquae motum. Angelus autem Domini secundum tempus descendebat in piscinam et movebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquae sanus fiebat a quacumque tenebatur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi triginta et octo annos habens in infirmitate sua. Hunc cum vidisset Iesus iacentem et cognovisset quia multum iam tempus haberet dicit ei: Vis sanus fieri? Respondit ei languidus: Domine hominem non habeo ut cum turbata fuerit aqua mittat me in piscinam; dum venio enim ego alius ante me descendit. Dicit ei Iesus: Surge, tolle grabatum tuum et ambula. Et statim sanus factus est homo et sustulit grabatum suum et ambulabat. Erat autem sabbatum in illo die. Dicebant ergo Iudaei illi qui sanatus fuerat: Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis: Qui me sanum fecit ille mihi dixit: Tolle grabatum tuum et ambula. Interrogaverunt ergo eum: Quis est ille homo qui dixit tibi: Tolle grabatum tuum et ambula? Is autem qui sanus effectus fuerat nesciebat quis esset. Iesus autem declinavit a turba constituta in loco. Postea invenit eum Iesus in templo et dixit illi: Ecce sanus factus es, iam noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat. Abiit ille homo et nuntiavit Iudaeis quia Iesus esset qui fecit eum sanum. Propterea persequebantur Iudaei Iesum quia haec faciebat in sabbato. Iesus autem respondit eis: Pater meus usque modo operatur et ego operor. Propterea ergo magis quaerebant eum Iudaei interficere quia non solum solvebat sabbatum sed et patrem suum dicebat Deum, aequalem se faciens Deo. Respondit itaque Iesus et dixit eis: Amen amen dico vobis non potest Filius a se facere quicquam nisi quod viderit Patrem facientem. Quaecumque enim ille fecerit haec et Filius similiter facit. Pater enim diligit Filium et omnia demonstrat ei quae ipse facit, et maiora his demonstrabit ei opera ut vos miremini. Sicut enim Pater suscitat mortuos et vivificat sic et Filius quos vult vivificat. Sed nec enim Pater iudicat quemquam sed iudicium omne dedit Filio, ut omnes honorificent Filium sicut honorificant Patrem. Qui non honorificat Filium non honorificat Patrem qui misit illum. Amen amen dico vobis quia qui verbum meum audit et credit ei qui me misit habet vitam aeternam et in iudicium non venit sed transiit a morte in vitam. Amen amen dico vobis quia venit hora et nunc est quando mortui audient vocem Filii Dei et qui audierint vivent. Sicut enim habet Pater vitam in semetipso sic dedit et Filio vitam habere in semetipso. Et potestatem dedit ei et iudicium facere quia Filius hominis est. Nolite mirari hoc quia venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem Filii Dei et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitae, qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicii. Non possum ego a me ipso facere quicquam; sicut audio iudico et iudicium meum iustum est quia non quaero voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit me. Si ego testimonium perhibeo de me testimonium meum non est verum. Alius est qui testimonium perhibet de me et scio quia verum est testimonium quod perhibet de me. Vos misistis ad Iohannem et testimonium perhibuit veritati. Ego autem non ab homine testimonium accipio sed haec dico ut vos salvi sitis. Ille erat lucerna ardens et lucens; vos autem voluistis exultare ad horam in luce eius. Ego autem habeo testimonium maius Iohanne. Opera enim quae dedit mihi Pater ut perficiam ea, ipsa opera quae ego facio testimonium perhibent de me quia Pater me misit. Et qui misit me Pater ipse testimonium perhibuit de me. Neque vocem eius umquam audistis neque speciem eius vidistis, et verbum eius non habetis in vobis manens, quia quem misit ille huic vos non creditis. Scrutamini scripturas quia vos putatis in ipsis vitam aeternam habere, et illae sunt quae testimonium perhibent de me; et non vultis venire ad me ut vitam habeatis. Claritatem ab hominibus non accipio, sed cognovi vos quia dilectionem Dei non habetis in vobis. Ego veni in nomine Patris mei et non accipitis me; si alius venerit in nomine suo illum accipietis. Quomodo potestis vos credere qui gloriam ab invicem accipitis et gloriam quae a solo Deo est non quaeritis? Nolite putare quia ego accusaturus sim vos apud Patrem; est qui accusat vos Moyses in quo vos speratis. Si enim crederetis Moysi crederetis forsitan et mihi; de me enim ille scripsit. Si autem illius litteris non creditis, quomodo verbis meis credetis?

VI

Post haec abiit Iesus trans mare Galileae quod est Tiberiadis, et sequebatur eum multitudo magna quia videbant signa quae faciebat super his qui infirmabantur. Subiit ergo in montem Iesus et ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem proximum pascha dies festus Iudaeorum. Cum sublevasset ergo oculos Iesus et vidisset quia multitudo maxima venit ad eum, dicit ad Philippum: Unde ememus panes ut manducent hii? Hoc autem dicebat temptans eum; ipse enim sciebat quid esset facturus. Respondit ei Philippus: Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis ut unusquisque modicum quid accipiat. Dicit ei unus ex discipulis eius Andreas frater Symonis Petri: Est puer unus hic qui habet quinque panes hordeaceos et duos pisces, sed haec quid sunt inter tantos? Dixit ergo Iesus: Facite homines discumbere. Erat autem fenum multum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque milia. Accepit ergo Iesus panes et cum gratias egisset distribuit discumbentibus, similiter et ex piscibus quantum volebant. Ut autem impleti sunt dixit discipulis suis: Colligite quae superaverunt fragmenta ne pereant. Collegerunt ergo et impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis quae superfuerunt his qui manducaverunt. Illi ergo homines cum vidissent signum quod fecerat dicebant quia hic est vere propheta qui venturus est in mundum. Iesus ergo cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum et facerent eum regem, fugit iterum in montem ipse solus. Ut autem sero

autem descenderunt discipuli eius ad mare. Et cum ascendissent navem ve-
nerunt trans mare in Capharnaum. Et tenebre iam facte erant et non venerat
ad eos Ihesus. Mare autem vento magno flante exurgebat. Cum re-
migassent ergo quasi stadia xxv aut xxx vident Ihesum ambulantem
super mare et proximum navi fieri et timuerunt. Ille autem dicit eis. Ego sum
nolite timere. Voluerunt ergo accipere eum in navem et statim fuit navis ad ter-
ram quam ibant. Altera die turba que stabat trans mare vidit quia navicula
alia non erat ibi nisi una et quia non introisset cum discipulis suis Ihesus in navem sed
soli discipuli eius ascenderunt in naviculas et venerunt Capharnaum querentes
Ihesum. Et cum invenissent eum trans mare dixerunt ei. Rabbi quando huc veni-
sti? Respondit eis Ihesus et dixit. Amen amen dico vobis queritis me non quia vidistis
signa sed quia manducastis ex panibus et saturati estis. Operamini non ci-
bum qui perit sed qui permanet in vitam eternam quem filius hominis dabit vobis. Hunc
enim pater signavit Deus. Dixerunt ergo ad eum. Quid faciemus ut operemur opera Dei?
Respondit Ihesus et dixit eis. Hoc est opus Dei ut credatis in illum quem misit ille. Dixe-
runt ergo ei. Quod ergo tu facis signum ut videamus et credamus tibi? Quid operaris? Pa-
tres nostri manna manducaverunt in deserto sicut scriptum est. Panem de celo de-
dit eis manducare. Dixit ergo eis Ihesus. Amen amen dico vobis non Moyses de-
dit vobis panem de celo sed pater meus dedit vobis panem de celo verum. Verum enim
panis est qui de celo descendit et dat vitam mundo. Pater meus dat vobis
panem verum. Panis enim Dei est qui de celo descendens et dat vitam mundo.
Dixerunt ergo ad eum. Domine semper da nobis panem hunc. Dixit ergo eis Ihesus. Ego sum
panis vite. Qui venit ad me non esuriet et qui credit in me non sitiet
umquam. Sed dixi vobis quia et vidistis me et non creditis. Omne quod dat
michi pater ad me veniet et eum qui venit ad me non eiciam foras. Quia
descendi de celo non ut faciam voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit
me patris. Ut omne quod dedit michi non perdam ex eo sed resuscitem illud in novis-
simo die. Hec est enim voluntas patris mei qui misit me ut omnis qui videt
filium et credit in eum habeat vitam eternam et ego resuscitabo eum
in novissimo die. Murmurabant ergo Iudei de illo quia dixisset Ego
sum panis qui de celo descendi. Et dicebant. Nonne hic est Ihesus filius Io-
seph cuius nos novimus patrem et matrem? Quomodo ergo dicit hic quia de celo
descendi? Respondit ergo Ihesus et dixit eis. Nolite murmurare invicem. Nemo
potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum et ego resus-
citabo eum in novissimo die. Est scriptum in prophetis. Et erunt omnes docibiles
Dei. Omnis qui audivit a patre et didicit venit ad me. Non quia pa-
trem vidit quisquam nisi is qui est a Deo hic vidit patrem. Amen amen dico vo-
bis qui credit in me habet vitam eternam. Ego sum panis vite. Patres vestri
manducaverunt manna in deserto et mortui sunt. Hic est panis de ce-
lo descendens ut si quis ex eo manducaverit non moriatur. Ego
sum panis vivus qui de celo descendi. Si quis manducaverit ex hoc
pane vivet [illegible] ternum. Et panis quem ego dabo caro
mea est pro mundi [illegible] vita. Litigabant ergo Iudei adin-
vicem dicentes [illegible] Quomodo hic nobis carnem suam manducare
potest ad manducandum? Dixit ergo eis Ihesus. Amen amen dico vobis
nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem non
habebitis vitam in vobis. Qui manducat carnem meam et bibit me-
um sanguinem habet vitam eternam. Et ego resuscitabo eum in novissimo
die. Caro enim mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. Qui man-
ducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet
et ego in illo. Sicut misit me vivens pater et ego vivo propter patrem et
qui manducat me et ipse vivet propter me. Hic est panis qui de celo descen-
dit. Non sicut patres vestri manducaverunt manna et mortui sunt. Qui
manducat hunc panem vivet in eternum. Hec dixit in synagoga do-
cens in Capharnaum. Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt.
Durus est hic sermo. Quis eum potest audire? Sciens autem Ihesus apud semetipsum
quia murmurarent de hoc discipuli eius dixit eis. Hoc vos scandalizat? Si
ergo videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius? Spiritus est qui vivifi-
cat. Caro non prodest quicquam. Verba que ego locutus sum vobis spiritus et
vita sunt. Sed sunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat enim ab initio
Ihesus qui essent credentes et quis eum traditurus esset. Et dicebat. Propterea
dixi vobis quia nemo potest venire ad me nisi fuerit ei datum a patre meo.
Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro et iam non cum illo ambulabant.
Dixit ergo Ihesus ad xii. Numquid et vos vultis abire? Respondit ergo Symon
Petrus. Domine ad quem ibimus? Verba vite eterne habes et nos credimus et
cognovimus quia tu es Christus filius Dei. Respondit eis Ihesus. Nonne ego vos
xii elegi et unus ex vobis diabolus est? Dicebat autem Iudam Symo-
nis Scariothe. Hic enim erat traditurus eum cum esset unus ex xii.

VII

Post hec ambulabat Ihesus in
Galileam. Non enim volebat in Iudeam ambulare quia quere-
bant eum Iudei interficere. Erat autem in proximo dies festus Iudeorum Scenophe-
gia. Dixerunt autem ad eum fratres eius. Transi hinc et vade in Iudeam
ut et discipuli tui videant opera tua que facis. Nemo quippe in occulto ali-
quid facit et querit ipse in palam esse. Si hec facis manifesta teipsum
mundo. Neque enim fratres eius credebant in eum. Dicit ergo eis Ihesus. Tempus
meum nondum advenit. Tempus autem vestrum semper est paratum. Non potest mundus
odisse vos. Me autem odit quia ego testimonium perhibeo de illo quia opera
eius mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc. Ego non ascendo
ad diem festum istum quia tempus meum nondum impletum est. Hec cum dixisset
ipse mansit in Galilea. Ut autem ascenderunt fratres eius tunc et ipse ascendit
ad diem festum non manifeste sed quasi in occulto. Iudei ergo quere-
bant eum in die festo et dicebant. Ubi est ille? Et murmur multum magnum
de eo erat in turba. Quidam enim dicebant quia bonus est. Alii autem dicebant
non sed seducit turbas. Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum Iu-
deorum. Iam autem die festo mediante ascendit Ihesus in templum et do-
cebat et mirabantur Iudei dicentes. Quomodo hic litteras scit cum
non didicerit? Respondit eis Ihesus et dixit. Mea doctrina non est mea sed eius qui mi-
sit me. Si quis voluerit voluntatem eius facere cognoscet de doctrina utrum
ex Deo sit an ego a me ipso loquar. Qui a semetipso loquitur gloriam propriam querit.
Qui autem querit gloriam eius qui misit illum hic verax est et iniustitia in illo
non est. Nonne Moyses dedit vobis legem et nemo ex vobis facit
legem? Quid me queritis interficere? Respondit turba et dixit. Demonium
habes. Quis te querit interficere? Respondit Ihesus et dixit eis. Unum opus feci et
omnes miramini. Propterea Moyses dedit vobis circumcisionem non quia ex
Moyse est sed ex patribus et in sabbato circumciditis hominem. Si circumcisionem
accipit homo in sabbato ut non solvatur lex Moysi michi indignamini
quia totum hominem sanum feci in sabbato. Nolite iudicare secundum
faciem sed iustum iudicium iudicate. Dicebant ergo quidam ex Ie-
rosolimis. Nonne hic est quem querunt interficere? Ecce palam loquitur et nichil
ei dicunt. Numquid vere cognoverunt principes quia hic est Christus? Sed hunc

scimus unde sit. Christus autem cum venerit nemo scit unde sit. Clamabat ergo
Ihesus docens in templo et dicens. Et me scitis et unde sim sci-
tis. et a me ipso non veni. sed est verus qui misit me quem vos nesci-
tis. Ego scio eum quia ab ipso sum et ipse me misit. Querebant ergo eum
apprehendere. et nemo misit in illum manus quia nondum venerat hora eius.
De turba autem multi crediderunt in eum et dicebant. Christus cum venerit numquid
plura signa faciet quam que hic facit? Audierunt pharisei turbam mur-
murantem de illo hec. et miserunt principes et pharisei ministros ut
apprehenderent eum. Dixit ergo Ihesus. Adhuc modicum tempus vobiscum
sum et vado ad eum qui misit me. Queretis me et non invenietis.
et ubi sum ego vos non potestis venire. Dixerunt ergo Iudei
ad semetipsos. Quo hic iturus est quia non inveniemus eum? Numquid in dis-
persionem gentium iturus est et docturus gentes? Quis est hic sermo quem dixit.
Queretis me et non invenietis. et ubi sum ego vos non potestis ve-
nire. In novissimo autem die magno festivitatis stabat
Ihesus et clamabat dicens. Si quis sitit veniat ad me et
bibat. Qui credit in me sicut dicit scriptura flumina de ventre eius flu-
ent aque vive. Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in
eum. Nondum enim erat spiritus datus quia Ihesus nondum fuerat glorificatus.
Ex illa ergo turba cum audissent hos sermones eius dicebant. Hic est vere
propheta. Alii dicebant hic est Christus. Quidam autem dicebant. Numquid a gali-
lea Christus veniet? Nonne scriptura dicit. Quia ex semine David
et de bethleem castello ubi erat David Christus venit? Dissensio itaque
facta est in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis volebant apprehen-
dere eum. sed nemo misit super illum manus. Venerunt ergo ministri
ad pontifices et phariseos. et dixerunt eis illi. Quare non adduxistis
eum? Responderunt ministri. Numquam sic locutus est homo sicut hic homo loquitur.
Responderunt ergo pharisei. Numquid et vos seducti estis? Numquid aliquis ex
principibus credidit in eum aut ex phariseis? sed turba hec que non novit
legem maledicti sunt. Dixit Nichodemus ad eos. Ille qui venit
ad eum nocte qui unus erat ex ipsis. Numquid lex nostra iudicat
hominem nisi audierit ab ipso prius et cognoverit quid faciat? Respon-
derunt et dixerunt ei. Numquid et tu galileus es? Scrutare et vide
quia propheta a galilea non surgit. Et reversi sunt unusquisque in domum suam.
Ihesus autem perrexit in montem oliveti. et diluculo

VIII

Iterum venit in templum. Et omnis populus venit ad eum et sedens doce-
bat eos. Adducunt autem scribe et pharisei mulierem in adulterio de-
prehensam. et statuerunt eam in medio et dixerunt ei. Magi-
ster hec mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem moyses
mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc
autem dicebant temptantes eum ut possent accusare eum.
Ihesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in terra. Cum autem
perseverarent interrogantes interrogare eum. erexit se et dixit eis. Qui sine peccato
est vestrum primus in illam lapidem mittat. Et iterum se
inclinans scribebat in terra. Audientes autem unus post unum
exibant incipientes a senioribus. Et remansit solus Ihesus et
mulier in medio stans. Erigens autem se Ihesus dixit ei mulier.
ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condempnavit? Que dixit.
Nemo domine. Dixit autem Ihesus. Nec ego te condempnabo. Vade
iam amplius noli peccare. Iterum ergo locutus est eis Ihesus dicens.

Ego sum lux mundi. qui sequitur me non ambulat in tenebris. sed habebit lumen vi-
te. Dixerunt ergo ei pharisei. Tu de te ipso testimonium perhibes. Testimonium tuum non est
verum. Respondit Ihesus et dixit eis. Et si ego testimonium perhibeo de me ipso. verum est
testimonium meum. quia scio unde veni et quo vado. vos autem nescitis unde veni-
am aut quo vado. Vos secundum carnem iudicatis. ego autem non iudico quemquam. Et si
iudico ego. iudicium meum verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo
quia solus non sum. sed ego et qui misit me pater. Et in lege vestra scriptum est
quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso et te-
stimonium perhibet de me qui misit me pater. Dicebant ergo ei. Ubi est pater tuus? Respondit
Ihesus. Neque me scitis neque patrem meum. Si me sciretis forsitan et
patrem meum sciretis. Hec verba locutus est in gazophilacio docens in
templo. et nemo apprehendit eum quia nondum venerat hora eius. Dixit ergo iterum
eis Ihesus. Ego vado et queretis me. et in peccato vestro moriemini. Quo
ego vado vos non potestis venire. Dicebant ergo Iudei. Numquid inter-
ficiet semetipsum quia dicit quo ego vado vos non potestis veni-
re? Et dicebat eis. Vos de deorsum estis. ego de supernis sum.
Vos de mundo hoc estis. ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis
quia moriemini in peccatis vestris. Si enim non credideritis quia ego sum mo-
riemini in peccato vestro. Dicebant ergo ei. Tu quis es? Dixit eis Ihesus.
Principium qui et loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui et iudicare. sed qui
misit me verax est. et ego que audivi ab eo hec loquor in mundo. Et non
cognoverunt quia patrem eis dicebat deum. Dixit ergo eis Ihesus. Cum
exaltaveritis filium hominis. tunc cognoscetis quia ego sum. et a
me ipso facio nichil. sed sicut docuit me pater hec loquor. Et qui me mi-
sit mecum est. Non reliquit me solum quia ego que placita sunt ei
facio semper. Hec illo loquente multi crediderunt in eum. Dicebat ergo
Ihesus ad eos qui crediderunt ei iudeos. Si vos manseritis in sermone
meo. vere discipuli mei eritis et cognoscetis veritatem et veritas
liberabit vos. Responderunt ei. Semen abrahe sumus et nemini
servivimus umquam. Quomodo tu dicis liberi eritis? Respondit eis Ihesus. Amen
amen dico vobis. quia omnis qui facit peccatum servus est peccati. Servus autem non
manet in domo in eternum. filius manet in eternum. Si ergo vos filius
liberaverit. vere liberi eritis. Scio quia filii abrahe estis. sed queritis
me interficere quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud
patrem loquor. et vos que vidistis apud patrem vestrum facitis. Respon-
derunt et dixerunt ei. Pater noster abraham est. Dicit eis Ihesus. Si filii abra-
he estis. opera abrahe facite. Nunc autem queritis me interficere hominem
qui veritatem vobis locutus sum quam audivi a deo. Hoc abraham
non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque ei. Nos ex
fornicatione non sumus nati. unum patrem habemus deum. Dixit ergo eis Ihesus.
Si deus pater vester esset diligeretis utique me. Ego enim ex deo processi et
veni. neque enim a me ipso veni. sed ille me misit.
Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis
audire sermonem meum. Vos ex patre diabolo
estis. et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat
ab initio et in veritate non stetit. quia non est veritas in eo. Cum loquitur
mendacium ex propriis loquitur. quia mendax est et pater eius. Ego autem quia ve-
ritatem dico non creditis mihi. Quis ex vobis arguet me de peccato? Si
veritatem dico quare non creditis mihi? Qui est ex deo verba dei audit. Prop-
terea vos non auditis quia ex deo non estis. Responderunt ergo Iudei et

dixerunt ei. Nonne bene dicimus nos quia samaritanus es tu et demonium
habes? Respondit Iesus: Ego demonium non habeo, sed honorifico patrem meum,
et vos inhonorastis me. Ego autem non quero gloriam meam; est qui querat et
iudicet. Amen amen dico vobis, si quis sermonem meum servaverit, mortem
non videbit in eternum. Dixerunt ergo iudei: Nunc cognovimus quia demo-
nium habes. Abraham mortuus est et prophete, et tu dicis: Si quis sermonem meum
servaverit, mortem non gustabit in eternum. Numquid tu maior es patre
nostro Abraham, qui mortuus est? Et prophete mortui sunt. Quem te ipsum
facis? Respondit Iesus: Si ego glorifico me ipsum, gloria mea nichil est. Est
pater meus qui glorificat me, quem vos dicitis quia deus vester est, et non cognovis-
tis eum; ego autem novi eum. Et si dixero quia non novi eum, ero similis
vobis mendax. Sed scio eum et sermonem eius servo. Abraham pater vester
exultavit ut videret diem meum; vidit et gavisus est. Dixe-
runt ergo iudei ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, et Abraham
vidisti? Dixit eis Iesus: Amen amen dico vobis, antequam Abraham fieret
ego sum. Tulerunt ergo lapides ut iacerent in eum. Iesus autem abscondit se
et exivit de templo.

IX

Et preteriens vidit hominem cecum a nativitate. Et interroga-
verunt eum discipuli sui: Rabbi, quis peccavit, hic aut parentes
eius, ut cecus nasceretur? Respondit Iesus: Neque hic peccavit neque parentes eius, sed ut
manifestentur opera dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me
donec dies est. Venit nox quando nemo potest operari. Quamdiu in mundo
sum, lux sum mundi. Hec cum dixisset, expuit in terram et fecit lutum ex sputo,
et linivit lutum super oculos eius, et dixit ei: Vade, lava in natatoria
Siloe, quod interpretatur missus. Abiit ergo et lavit et venit videns.
Itaque vicini et qui viderant eum prius quia mendicus erat dicebant:
Nonne hic est qui sedebat et mendicabat? Alii dicebant: Quia hic est. Alii autem:
Nequaquam, sed similis est ei. Ille vero dicebat: Quia ego sum. Dicebant ergo ei: Quomodo
aperti sunt tibi oculi? Respondit: Ille homo qui dicitur Iesus lutum fecit et unxit
oculos meos et dixit michi: Vade ad natatoria Siloe et lava. Et abii
et lavi et vidi. Et dixerunt ei: Ubi est ille? Ait: Nescio. Adducunt
eum ad phariseos qui cecus fuerat. Erat autem sabbatum quando lutum fecit Iesus et aperuit
oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum pharisei quomodo vidisset. Ille
autem dixit eis: Lutum posuit michi super oculos, et lavi et video. Dicebant
ergo ex phariseis quidam: Non est hic homo a deo, qui sabbatum non custodit. Alii dice-
bant: Quomodo potest homo peccator hec signa facere? Et scisma erat in eis.
Dicunt ergo ceco iterum: Tu quid dicis de eo qui aperuit oculos tuos? Ille
autem dixit quia propheta est. Non crediderunt ergo iudei de illo quia cecus fuisset
et vidisset, donec vocaverunt parentes eius qui viderat, et interrogaverunt
eos dicentes: Hic est filius vester quem vos dicitis quia cecus natus est? Quomodo ergo
nunc videt? Responderunt eis parentes eius et dixerunt: Scimus quia hic est
filius noster et quia cecus natus est. Quomodo autem nunc videat nescimus, aut
quis eius aperuit oculos nos nescimus. Ipsum interrogate; etatem habet;
ipse de se loquatur. Hec dixerunt parentes eius quia timebant iudeos.
Iam enim conspiraverant iudei ut si quis eum confiteretur Christum, extra synago-
gam fieret. Propterea parentes eius dixerunt: Etatem habet, ipsum inter-
rogate. Vocaverunt ergo rursum hominem qui fuerat cecus, et dixe-
runt ei: Da gloriam deo. Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo ille: Si peccator
est, nescio. Unum scio, quia cecus cum essem, modo video. Dixerunt
ergo illi: Quid fecit tibi? Dixit eis: Dixi vobis iam, et audistis. Quid iterum vultis
audire? Numquid et vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt
ei et dixerunt: Tu discipulus illius sis; nos autem Moysi discipuli sumus.
Nos scimus quia Moysi locutus est deus; hunc autem nescimus unde sit. Respondit
ille homo et dixit eis: In hoc enim mirabile est quia vos nescitis unde
sit, et aperuit meos oculos. Scimus enim quia peccatores deus non audit, sed
si quis dei cultor est et voluntatem eius facit, hunc exaudit.
A seculo non est auditum quia aperuit quis oculos ceci nati. Nisi esset hic a deo,
non poterat facere quicquam. Responderunt et dixerunt ei: In peccatis natus es
totus, et tu doces nos? Et eiecerunt eum foras. Audivit Iesus quia eie-
cerunt eum foras, et cum invenisset eum dixit ei: Tu credis in filium dei?
Respondit ille et dixit: Quis est, domine, ut credam in eum? Et dixit ei Iesus:
Et vidisti eum, et qui loquitur tecum ipse est. At ille ait: Credo, domine.
Et procidens adoravit eum. Et dixit ei Iesus: In iudicium ego
in hunc mundum veni, ut qui non vident videant et qui vident
ceci fiant. Et audierunt ex phariseis qui cum ipso erant, et dixerunt
ei: Numquid et nos ceci sumus? Dixit eis Iesus: Si ceci essetis, non habe-
retis peccatum. Nunc vero dicitis quia videmus; peccatum vestrum manet.

X

Amen amen dico vobis, qui non intrat
per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde, ille
fur est et latro. Qui autem intrat per ostium pastor est ovium. Huic
ostiarius aperit, et oves vocem eius audiunt, et proprias oves vocat
nominatim et educit eas. Et cum proprias oves emiserit, ante eas
vadit, et oves illum sequuntur, quia sciunt vocem eius. Alienum autem
non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia non noverunt vocem alienorum.
Hoc proverbium dixit eis Iesus. Illi autem non cognoverunt quid loqueretur
eis. Dixit ergo eis iterum Iesus: Amen amen dico vobis quia ego sum
ostium ovium. Omnes quotquot venerunt fures sunt et latro-
nes, sed non audierunt eos oves. Ego sum hostium. Per me si quis
introierit salvabitur, et ingredietur et egredietur et pas-
cua inveniet. Fur non venit nisi ut furetur et mactet et
perdat. Ego veni ut vitam habeant et habundantius habeant. Ego
sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis.
Mercennarius et qui non est pastor, cuius non sunt oves proprie, videt
lupum venientem et dimittit oves et fugit, et lupus rapit
et dispergit oves. Mercennarius autem fugit quia mercennarius est et non
pertinet ad eum de ovibus. Ego sum pastor bonus, et cognosco me-
as, et cognoscunt me mee. Sicut novit me pater, et ego a-
gnosco patrem, et animam meam pono pro ovibus meis. Et alias
oves habeo que non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere, et vo-
cem meam audient, et fiet unum ovile et unus pastor. Propter-
ea pater me diligit quia ego pono animam meam ut iterum sumam
eam. Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a meipso. Po-
testatem habeo ponendi eam et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc
mandatum accepi a patre meo. Dissensio iterum facta est inter
iudeos propter sermones hos. Dicebant multi ex ipsis: Demo-
nium habet et insanit; quid eum auditis? Alii dicebant: Hec verba
non sunt demonium habentis. Numquid demonium potest cecorum oculos
aperire? Facta sunt autem encenia in Ierosolimis, et hiems erat, et
ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis. Circumdederunt
ergo eum iudei et dicebant ei: Quousque animam nostram tollis?

Si tu es christus dic nobis palam. Respondit eis ihesus. Loquor vobis et non creditis. Opera que ego facio in nomine patris mei hec testimonium perhibent de me. Sed vos non creditis quia non estis ex ovibus meis. Oves mee vocem meam audiunt et ego cognosco eas et sequuntur me et ego vitam eternam do eis et non peribunt in eternum et non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi maius omnibus est et nemo potest rapere de manu patris mei. Ego et pater unum sumus. Sustulerunt lapides iudei ut lapidarent eum. Respondit eis ihesus. Multa bona opera ostendi vobis ex patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis? Responderunt ei iudei. De bono opere non lapidamus te sed de blasphemia et quia tu homo cum sis facis teipsum deum. Respondit eis ihesus. Nonne scriptum est in lege vestra quia ego dixi dii estis? Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est et non potest solvi scriptura, quem pater sanctificavit et misit in mundum vos dicitis quia blasphemas, quia dixi filius dei sum? Si non facio opera patris mei nolite credere mihi. Si autem facio et si mihi non vultis credere operibus credite ut cognoscatis et credatis quia in me est pater et ego in patre. Querebant ergo eum apprehendere et exivit de manibus eorum. Et abiit iterum trans iordanem in eum locum ubi erat iohannes primum baptizans et mansit illic. Et multi venerunt ad eum et dicebant quia iohannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quecumque dixit iohannes de hoc vera erant. Et multi crediderunt in eum.

XI

Erat autem quidam languens nomine lazarus a bethania de castello marie et marthe sororis eius. Maria autem erat que unxit dominum unguento et extersit pedes eius capillis suis cuius frater lazarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores ad eum dicentes. Domine ecce quem amas infirmatur. Audiens autem ihesus dixit eis. Infirmitas hec non est ad mortem sed pro gloria dei ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat autem ihesus martham et sororem eius mariam et lazarum. Ut ergo audivit quia infirmabatur tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. Deinde post hec dicit discipulis suis. Eamus in iudeam iterum. Dicunt ei discipuli. Rabbi nunc querebant te iudei lapidare et iterum vadis illuc? Respondit ihesus. Nonne duodecim hore sunt diei? Si quis ambulaverit in die non offendit quia lucem huius mundi videt. Si autem ambulaverit in nocte offendit quia lux non est in eo. Hec ait et post hec dicit eis. Lazarus amicus noster dormit sed vado ut a sompno excitem eum. Dixerunt ergo discipuli eius. Domine si dormit salvus erit. Dixerat autem ihesus de morte eius. Illi autem putaverunt quia de dormitione sompni diceret. Tunc ergo dixit eis manifeste. Lazarus mortuus est et gaudeo propter vos ut credatis quia non eram ibi. Sed eamus ad eum. Dixit ergo thomas qui dicitur didimus ad condiscipulos. Eamus et nos ut moriamur cum eo. Venit itaque ihesus et invenit eum quattuor dies iam in monumento habentem. Erat autem bethania iuxta ierosolimam quasi stadiis quindecim. Multi autem ex iudeis venerant ad martham et mariam ut consolarentur eas de fratre suo. Martha ergo ut audivit quia ihesus venit occurrit illi. Maria autem domi sedebat. Dixit ergo martha ad ihesum. Domine si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Sed et nunc scio quia quecumque poposceris a deo dabit tibi deus. Dicit illi ihesus. Resurget frater tuus. Dicit ei martha. Scio quia resurget in resurrectione in novissimo die. Dicit ei ihesus. Ego sum resurrectio et vita. Qui credit in me etiam si mortuus fuerit vivet et omnis qui vivit et credit in me non morietur in eternum. Credis hoc? Ait illi. Utique domine. Ego credidi quia tu es christus filius dei qui in hunc mundum venisti. Et cum hec dixisset abiit

et vocavit mariam sororem suam silentio dicens. Magister adest et vocat te. Illa ut audivit surgit cito et venit ad eum. Nondum enim venerat ihesus in castellum sed erat adhuc in illo loco ubi occurrerat ei martha. Iudei ergo qui erant cum ea in domo et consolabantur eam cum vidissent mariam quia cito surrexit et exiit secuti sunt eam dicentes quia vadit ad monumentum ut ploret ibi. Maria ergo cum venisset ubi erat ihesus videns eum cecidit ad pedes eius et dixit ei. Domine si fuisses hic non fuisset mortuus frater meus. Ihesus ergo ut vidit eam plorantem et iudeos qui venerant cum ea plorantes infremuit spiritu et turbavit seipsum et dixit. Ubi posuistis eum? Dicunt ei. Domine veni et vide. Et lacrimatus est ihesus. Dixerunt ergo iudei. Ecce quomodo amabat eum. Quidam autem ex ipsis dixerunt. Non poterat hic qui aperuit oculos ceci nati facere ut et hic non moreretur? Ihesus ergo rursum fremens in semetipso venit ad monumentum. Erat autem spelunca et lapis superpositus erat ei. Ait ihesus. Tollite lapidem. Dicit ei martha soror eius qui mortuus fuerat. Domine iam fetet, quatriduanus enim est. Dicit ei ihesus. Nonne dixi tibi quoniam si credideris videbis gloriam dei? Tulerunt ergo lapidem. Ihesus autem elevatis sursum oculis dixit. Pater gratias ago tibi quoniam audisti me. Ego autem sciebam quia semper me audis, sed propter populum qui circumstat dixi ut credant quia tu me misisti. Hec cum dixisset voce magna clamavit. Lazare veni foras. Et statim prodiit qui fuerat mortuus ligatus pedes et manus institis et facies eius sudario erat ligata. Dicit eis ihesus. Solvite eum et sinite abire. Multi ergo ex iudeis qui venerant ad mariam et martham et viderant que fecit ihesus crediderunt in eum. Quidam autem ex ipsis abierunt ad phariseos et dixerunt eis que fecit ihesus. Collegerunt ergo pontifices et pharisei concilium adversus ihesum et dicebant. Quid facimus quia hic homo multa signa facit? Si dimittimus eum sic omnes credent in eum et venient romani et tollent nostrum locum et gentem. Unus autem ex ipsis cayphas nomine cum esset pontifex anni illius dixit eis. Vos nescitis quicquam nec cogitatis quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat. Hoc autem a semetipso non dixit sed cum esset pontifex anni illius prophetavit quia ihesus moriturus erat pro gente et non tantum pro gente sed ut filios dei qui erant dispersi congregaret in unum. Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum. Ihesus ergo iam non palam ambulabat apud iudeos sed abiit in regionem iuxta desertum in civitatem que dicitur effrem et ibi morabatur cum discipulis suis. Proximum autem erat pascha iudeorum et ascenderunt multi ierosolimam de regione ante pascha ut sanctificarent seipsos. Querebant ergo ihesum et colloquebantur ad invicem in templo stantes. Quid putatis quia non venit ad diem festum? Dederant autem pontifices et pharisei mandatum ut si quis cognoverit ubi sit indicet ut apprehendant eum.

XII

Ihesus ergo ante sex dies pasche venit bethaniam ubi fuerat lazarus mortuus quem suscitavit ihesus. Fecerunt autem ei cenam ibi et martha ministrabat. Lazarus vero unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici preciosi et unxit pedes ihesu et extersit capillis suis pedes eius et domus impleta est ex odore unguenti. Dixit ergo unus ex discipulis eius iudas scariothis qui erat eum traditurus. Quare hoc unguentum non venit trecentis denariis et datum est egenis? Dixit autem hoc non quia de egenis pertinebat ad eum sed quia fur erat et loculos habens ea que mittebantur exportabat. Dixit ergo ihesus. Sine illam

in diem sepulture mee servet illud. Pauperes enim semper habetis vobiscum, me autem non semper habetis. Cognovit ergo turba multa ex iudeis quia illic est, et venerunt non propter ihesum tantum, sed ut lazarum viderent quem suscitavit a mortuis. Cogitaverunt autem principes sacerdotum ut et lazarum interficerent, quia multi propter illum abibant ex iudeis et credebant in ihesum. In crastinum autem turba multa que venerat ad diem festum, cum audissent quia venit ihesus iherosolimam, acceperunt ramos palmarum et processerunt obviam ei et clamabant: osanna, benedictus qui venit in nomine domini rex israel. Et invenit ihesus asellum et sedit super eum, sicut scriptum est: Noli timere filia syon, ecce rex tuus venit sedens super pullum asine. Hec non cognoverunt discipuli eius primum, sed quando glorificatus est ihesus, tunc recordati sunt quia hec erant scripta de eo, et hec fecerunt ei. Testimonium ergo perhibebat turba que erat cum eo quando lazarum vocavit de monumento et suscitavit eum a mortuis. Propterea et obviam venit ei turba, quia audierunt eum fecisse hoc signum. Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nichil proficimus? ecce mundus totus post eum abiit. Erant autem gentiles quidam ex hiis qui ascenderant ut adorarent in die festo. Hii ergo accesserunt ad philippum qui erat a bethsaida galilee, et rogabant eum dicentes: Domine volumus ihesum videre. Venit philippus et dicit andree. Andreas rursum et philippus dixerunt ihesu. Ihesus autem respondit eis dicens: Venit hora ut clarificetur filius hominis. Amen amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Qui amat animam suam perdet eam, et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam eternam custodit eam. Si quis michi ministrat, me sequatur, et ubi sum ego, illic et minister meus erit. Si quis michi ministraverit, honorificabit eum pater meus. Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam? Pater salvifica me ex hac hora. Sed propterea veni in horam hanc. Pater clarifica tuum nomen. Venit ergo vox de celo: Et clarificavi et iterum clarificabo. Turba ergo que stabat et audierat, dicebat tonitruum factum esse. Alii dicebant: Angelus ei locutus est. Respondit ihesus et dixit: Non propter me vox hec venit sed propter vos. Nunc iudicium est mundi, nunc princeps mundi huius eicietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum. Hoc autem dicebat significans qua morte esset moriturus. Respondit ei turba: Nos audivimus ex lege quia christus manet in eternum; et quomodo tu dicis oportet exaltari filium hominis? Quis est iste filius hominis? Dixit ergo eis ihesus: Adhuc modicum lumen in vobis est. Ambulate dum lucem habetis, ut non tenebre vos comprehendant; et qui ambulat in tenebris nescit quo vadat. Dum lucem habetis credite in lucem, ut filii lucis sitis. Hec locutus est ihesus, et abiit et abscondit se ab eis. Cum autem tanta signa fecisset coram eis, non credebant in eum, ut sermo ysaie prophete impleretur quem dixit: Domine quis credidit auditui nostro, et brachium domini cui revelatum est? Propterea non poterant credere, quia iterum dixit ysaias: Excecavit oculos eorum et induravit cor eorum, ut non videant oculis et intelligant corde et convertantur et sanem eos. Hec dixit ysaias quando vidit gloriam eius et locutus est de eo. Verumtamen et ex principibus multi crediderunt in eum, sed propter phariseos non confitebantur, ut de synagoga non eicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam dei. Ihesus autem clamavit et dixit: Qui credit in me non credit in me sed in eum qui misit me. Et qui videt me videt eum qui misit me. Ego lux in mundum veni, ut omnis qui credit in me in tenebris non maneat. Et si quis audierit verba mea et non custodierit, ego non iudico eum. Non enim veni ut iudicem mundum sed ut salvificem mundum. Qui spernit me et non accipit verba mea, habet qui iudicet eum. Sermo quem locutus sum ille iudicabit eum in novissimo die. Quia ego ex me ipso non sum locutus, sed qui misit me pater, ipse michi mandatum dedit quid dicam et quid loquar. Et scio quia mandatum eius vita eterna est. Que ergo ego loquor, sicut dixit michi pater sic loquor.

XIII

Ante diem autem festum pasche sciens ihesus quia venit eius hora ut transeat ex hoc mundo ad patrem, cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Et cena facta cum diabolus iam misisset in cor ut traderet eum iudas symonis scariothis, sciens quia omnia dedit ei pater in manus et quia a deo exivit et ad deum vadit, surgit a cena et ponit vestimenta sua. Et cum accepisset linteum precinxit se. Deinde mittit aquam in pelvim et cepit lavare pedes discipulorum et extergere linteo quo erat precinctus. Venit ergo ad symonem petrum. Et dicit ei petrus: Domine tu michi lavas pedes? Respondit ihesus et dixit ei: Quod ego facio tu nescis modo, scies autem postea. Dicit ei petrus: Non lavabis michi pedes in eternum. Respondit ei ihesus: Si non lavero te, non habebis partem mecum. Dicit ei symon petrus: Domine non tantum pedes meos sed et manus et caput. Dicit ei ihesus: Qui lotus est non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus. Et vos mundi estis, sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum; propterea dixit: Non estis mundi omnes. Postquam ergo lavit pedes eorum et accepit vestimenta sua, cum recubuisset iterum dixit eis: Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister et domine, et bene dicitis, sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros dominus et magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis ut quemadmodum ego feci vobis ita et vos faciatis. Amen amen dico vobis, non est servus maior domino suo, neque apostolus maior eo qui misit illum. Si hec scitis, beati eritis si feceritis ea. Non de omnibus vobis dico. Ego scio quos elegerim; sed ut adimpleatur scriptura: Qui manducat mecum panem levabit contra me calcaneum suum. Amodo dico vobis priusquam fiat, ut cum factum fuerit credatis quia ego sum. Amen amen dico vobis, qui accipit si quem misero, me accipit; qui autem me accipit, accipit eum qui me misit. Cum hec dixisset ihesus turbatus est spiritu et protestatus est et dixit: Amen amen dico vobis quia unus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad invicem discipuli hesitantes de quo diceret. Erat ergo recumbens unus ex discipulis eius in sinu ihesu quem diligebat ihesus. Innuit ergo huic symon petrus et dicit ei: Quis est de quo dicit? Itaque cum recubuisset ille supra pectus ihesu dicit ei: Domine quis est? Respondit ihesus: Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem dedit iude symonis scariothis. Et post buccellam tunc introivit in illum sathanas. Et dicit ei ihesus: Quod facis fac citius. Hoc autem nemo scivit discumbentium ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant quia loculos habebat iudas, quia dicit ei ihesus: Eme ea que opus sunt nobis ad diem festum, aut egenis ut aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam exivit continuo. Erat autem nox. Cum ergo exisset dicit ihesus: Nunc clarificatus est filius hominis et deus clarificatus est in eo. Si deus clarificatus est

ı̄eo · ⁊ d̄s clarificabit eū in semetip̄o · Et cōtinuo clarificauit
eū · Filioli adh̄ modicū uobcū sum · Queretis me ⁊ sic̄ dixi iu
deis q̊ ego uado uos n̄ potestis uenire · Et uob̄ dico m̊ · Mā
datū nouū do uob̄ ut diligatis inuicē · In h̄ cognoscent oēs
q̄ mei discipuli estis · si dilectionem h̄ueritis ad inuicem ·
Dicit enim Symon petr⁹ · Dn̄e q̊ uadis · R̄nd̄ ih̄c · Q̊ ego
uado n̄ potes me modo sequi · sequeris aūt p⁹ea · Dicit ei
petr⁹ · Quare n̄ possum te seq̄ m̊ · Aīam meā p te pono ·
R̄nd̄ ih̄c · Aīam tuā p me ponis · Am̄ am̄ dico tibi
n̄ cantabit gallus donec ter me neges · XIIII

Non t̄beatur cor u̅r̅m · Creditis ī d̄m ⁊ ī me c̄dite · In do
mo p̄ris mei mansiones multe s̄t · Si q̄ minus dixissem
uob̄ · q̄ uado parare uob̄ loc̄ · ⁊ si abiero ⁊ p̄parauero uob̄ loc̄ · itē
uenio ⁊ accipiam uos ad me ip̄m · ut ubi sum ego ⁊ uos
sitis · ⁊ q̊ ego uado scitis ⁊ uiam scitis · Dicit ei thomas ·
Dn̄e nescimus q̊ uadis · ⁊ q̊mo possum⁹ uiam scire · Dicit
ei ih̄c · Ego sum uiā ⁊ ūitas ⁊ uita · Nemo uenit ad p̄rē
n̄ p me · Si cognouissetis me · ⁊ p̄rēm meū utiq̄ cogno
uissetis · ⁊ am̊ cognoscetis eū ⁊ uidistis eū · Dicit ei
philipp⁹ · Dn̄e ostende nob̄ p̄rēm ⁊ sufficit nob̄ · Dicit ei ih̄c ·
Tanto t̄p̄e uobcū sum ⁊ n̄ cognouistis me · Philippe ·
q̄ uidet me · uidet ⁊ p̄rēm · Quō tu dicis ostende nob̄
p̄rēm · Non c̄dis q̄ ego in p̄re ⁊ pat̄ ī me ē · Uba que
ego loq̊r uob̄ · a me ip̄o n̄ loq̊r · Pat̄ aūt in me manens
ip̄e facit op̄a · Non c̄ditis q̄ ego in p̄re ⁊ pat̄ in me est ·
Alioq̊n p̄p̄ op̄a ip̄a c̄dite · Am̄ am̄ dico uob̄ · q̄ c̄dit in
me · op̄a q̄ ego facio ⁊ ip̄e faciet ⁊ maiora hor̄ faciet
q̄ ego ad p̄rēm uado · ⁊ q̄dcumq̄ petieritis in noīe meo
hoc faciam ut gl̄ificetur pat̄ in filio · Si q̄ petieritis
ī noīe meo hoc faciam · Si diligitis me · mandata mā
s̄uate · ⁊ ego rogabo p̄rēm ⁊ aliū paraclitū da
bit uob̄ · ut maneat uobcum ineternū · Sp̄m ūitatis
quē mund⁹ n̄ pot̄ accipere · quia n̄ uidet eū n̄ sci
eum · Uos aūt cognoscetis eum · q̄a apd̄ uos ma
nebit ⁊ in uob̄ erit · Non relinquā uos orphanos · ue
niam ad uos · Adhuc modicum ⁊ mūdus me iam
n̄ uidet · Uos aūt uidebitis me · q̄ ego uiuo ⁊ uos
uiuetis · In illo die uos cognoscetis q̄ ego sū ī p̄re
⁊ uos ī me ⁊ ego in uob̄ · Qui h̄t mandata mā ⁊
seruat ea · ille ē qui diligit me · Q̊ aūt diligit me ·
diligetur a p̄re meo · ⁊ ego diligam eum ⁊ mani
festabo ei me ip̄m · Dixit ei iudas · n̄ ille scarioth̄s ·
Dn̄e quid f̄cm̄ ē quia manifestatur⁹ es nob̄ teip̄m ⁊
n̄ mundo · R̄nd̄ ih̄c ⁊ dixit ei · Si q̊s diligit me · ser
monem meum seruabit ⁊ p̄r̄ meus diliget eum ⁊
ad eum ueniemus ⁊ mansionē ap̄ eum faciemus ·
Qui n̄ diligit me · s̄mones meos n̄ seruat · Et sermo
nem quē audistis n̄ ē m̄s · s̄ eius q̄ misit me patris ·
H̄ locut⁹ sum uob̄ ap̄ uos manens · Paraclit⁹ aūt
sp̄c s̄cs quē mittet pat̄ in noīe meo · ille uos do
cebit om̄ia ⁊ suggeret uob̄ om̄ia q̄cūq̄ dixero uob̄.

Pacem relinquo uob̄ · pacem meam do uobis · Non q̊mo mund⁹
dat ego do uob̄ · Non turbetur cor u̅r̅m n̄q̄ formidet · Audi
stis q̄ ego dixi uob̄ · uado ⁊ uenio ad uos · Si diligeretis me
gauderetis utiq̄ q̄ uado ad p̄rem · q̄ pat̄ maior me est ·
Et nunc dixi uob̄ p̄usq̄m fiat · ut cum f̄cm̄ fuit c̄datis ·
Iam n̄ multa loquar uob̄ · Uenit enī p̄nceps mūdi hui⁹
⁊ ī me n̄ h̄t q̄cq̄m · S; ut cognoscat mund⁹ q̄ dilig
p̄rēm ⁊ sicut mandatum dedit m̄ pat̄ sic facio · Sur
gite eamus hinc · XV

Ego sum uitis ūa ⁊ pat̄ m̄s agricola ē · Omē palmi
tem ī me n̄ ferentem fructum tollet eum ⁊ oēm
qui fert fructum purgabit eum ut fructum plus
afferat · Iam uos mūdi estis p̄p̄ s̄mone quē locut⁹ sum uob̄ ·
Manete ī me ⁊ ego ī uob̄ · Sicut palmites n̄ pot̄ ferre
fructum a semetip̄o n̄ manserit in uite · sic n̄ uos n̄ ī me
manseritis · Ego sum uitis uos palmites · Q̊ manet ī me
⁊ ego ī eo · hic fert fructum multum · q̄ sine me nichil
potestis facere · Si quis in me n̄ manserit mittetur
foras sic̄ palmes ⁊ arescet · ⁊ colligent eum ⁊ in ignem
mittent ⁊ ardet · Si manseritis in me ⁊ uba mea in
uob̄ manserit · q̄cq̄ uolueritis petetis · In h̄ clarificat⁹ ē pat̄
m̄s ut fructum plurimū afferatis ⁊ efficiamini mei di
scipli · Sicut dilexit me pat̄ ⁊ ego dilexi uos · manete
in dilectione mā · Si p̄cepta mā s̄uaueritis · manebitis in
dilectione mea · sicut ⁊ ego p̄cepta p̄ris mei seruaui ⁊
maneo ī eius dilcōne · H̄ locut⁹ sum uob̄ · ut gaudi
um meum in uob̄ sit · ⁊ gaudiū u̅r̅m impleatur ·
Hoc ē p̄ceptum meū ut diligatis inuicem sic̄ dilexi
uos · Maiorem hac dilcōnem nemo h̄t · ut aīam suā
ponat quis p amicis suis · Uos amici mei estis si fece
ritis q̄ ego p̄cipio uob̄ · Iam n̄ dicam uos s̄uos · q̄ s̄uus
nescit quid faciat dn̄s eius · Uos aūt dixi amicos quia
om̄ia q̄cūq̄ audiui a p̄re meo · nota feci uob̄ · Non uos
uos me elegistis s̄ ego elegi uos ⁊ posui uos ut eatis
⁊ fructum afferatis ⁊ fruct⁹ ūr maneat · ut q̄dcūq̄
petieritis p̄rēm ī noīe meo det uob̄ · H̄ mando uo
bis ut diligatis inuicem · Si mundus uos odit ·
scitote quia me priorem uobis odio h̄uit · Si de mū
do fuissetis · mundus q̄d suum erat diliget · Quia u̅o
de mundo n̄ estis · s; ego elegi uos de mundo · p̄p̄terea
odit uos mundus · Mementote s̄monis mei quem ego
dixi uobis · n̄ ē s̄uus maior dn̄o suo · Si me p̄secuti s̄t
⁊ uos p̄sequentur · Si s̄monem meum s̄uauerunt ⁊ u̅r̅m
seruabunt · Sed h̄ om̄ia facient uob̄ p̄p̄ nom̄ meum
quia nesciunt eum qui misit me · Si n̄ uenissem ⁊
locut⁹ fuissem eis · p̄ccm̄ n̄ h̄rent · Nunc aūt excu
sationem [illegible] n̄ h̄nt de p̄cc̄o suo · Qui me
odit ⁊ patrem meum odit · Si op̄a n̄ fecissem in eis q̄
nemo alius fecit p̄ccm̄ n̄ h̄rent · Nunc aūt ⁊ uiderūt
⁊ oderunt ⁊ me ⁊ p̄rēm meum · Sed ut adimplea
tur sermo qui in lege eor̄ scrípt⁹ ē · quia odio h̄a

oderunt me gratis. Cum autem venerit paraclitus quem
ego mittam vobis a patre spiritum veritatis qui a patre procedit
ille testimonium perhibebit de me. et vos testimonium
perhibebitis quia ab initio mecum estis.
Haec locutus sum vobis ut non scandalizemini. Absque
synagogis facient vos. sed venit hora ut omnis
qui interficit vos arbitretur se obsequium praestare deo. et
haec facient vobis quia non noverunt patrem neque me. Sed haec
locutus sum vobis ut cum venerit hora eorum reminisca-
mini quia ego dixi vobis. Haec autem vobis non dixi ab initio
quia vobiscum eram. Et nunc vado ad eum qui me misit
et nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Sed quia haec locutus
sum vobis tristitia implevit cor vestrum. Sed ego veritatem
dico vobis. expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abie-
ro paraclitus non veniet ad vos. si autem abiero mittam
eum ad vos. et cum venerit ille arguet mundum de peccato
et de iustitia et de iudicio. de peccato quidem quia non credunt in
me. de iustitia vero quia ad patrem vado. et iam non videbitis
me. de iudicio autem quia princeps mundi huius iam iudicatus
est. Adhuc multa habeo vobis dicere. sed non potestis portare modo.
Cum autem venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem verita-
tem. Non enim loquetur a semetipso. sed quaecumque audiet loquetur et quae
ventura sunt annuntiabit vobis. Ille me clarificabit quia
de meo accipiet et annuntiabit vobis. Omnia quaecumque habet pater
mea sunt. Propterea dixi vobis quia de meo accipiet et annuntiabit
vobis. Modicum et iam non videbitis me. et iterum modicum et
videbitis me quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis
eius ad invicem. Quid est hoc quod dicit nobis. modicum et non videbitis
me. et iterum modicum et videbitis me et quia vado ad patrem. Dice-
bant ergo. Quid est hoc quod dicit nobis modicum. nescimus quid loquitur.
Cognovit autem Iesus quia volebant eum interrogare et dixit eis.
De hoc quaeritis inter vos quia dixi. modicum et non videbitis me. et
iterum modicum et videbitis me. Amen amen dico vobis quia plo-
rabitis et flebitis vos. mundus autem gaudebit. Vos autem contrista-
bimini. sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Mulier cum parit
tristitiam habet quia venit hora eius. cum autem pepererit puerum
iam non meminit pressurae propter gaudium. quia natus est homo in
mundum. Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis. Iterum autem vide-
bo vos et gaudebit cor vestrum. et gaudium vestrum nemo tollet
a vobis. et in illo die me non interrogabitis quicquam. Amen amen dico vo-
bis si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Usque modo
non petistis quicquam in nomine meo. petite et accipietis ut gau-
dium vestrum sit plenum. Haec in proverbiis locutus sum vobis. Venit
hora cum iam non in proverbiis loquar vobis. sed palam de patre meo annuntia-
bo vobis. In illo die in nomine meo petetis. et non dico vobis
quia ego rogabo patrem de vobis. Ipse enim pater amat vos quia
vos me amastis et credidistis quia a deo exivi. Exivi a patre
et veni in mundum. Iterum relinquo mundum et vado ad patrem. Dicunt
ei discipuli eius. Ecce nunc palam loqueris. et proverbium nullum
dicis. Nunc scimus quia scis omnia. et non est opus tibi ut quis te interro-
get. In hoc credimus quia a deo existi. Respondit eis Iesus. Modo creditis. Ecce
venit hora et iam venit ut dispergamini unusquisque in propria. et
me solum relinquatis. et non sum solus quia pater mecum est.
Haec locutus sum vobis ut in me pacem habeatis.
In mundo pressuram habebitis. sed confidite. ego vici mun-
dum. 17 Haec locutus est Iesus et sublevatis oculis in caelum dixit. Pater
venit hora. clarifica filium tuum ut filius tuus clarificet te.
Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis. ut omne quod dedisti ei det eis
vitam aeternam. Haec est autem vita aeterna ut cognoscant te solum
deum verum et quem misisti Iesum Christum. Ego te clarificavi super terram
opus consummavi quod dedisti mihi ut faciam. Et nunc clarifica
me tu pater apud temetipsum claritate quam habui priusquam mundus
fieret apud te. Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi
de mundo. Tui erant et mihi eos dedisti et sermonem meum servaverunt.
et nunc cognoverunt quia omnia quae dedisti mihi abs te
sunt. quia verba quae dedisti mihi dedi eis et ipsi acceperunt et cognove-
runt vere quia a te exivi. et crediderunt quia tu me misisti. Ego
pro eis rogo non pro mundo. sed pro his quos dedisti mihi quia tui sunt.
et omnia mea tua sunt et tua mea sunt. et clarificatus sum in eis.
et iam non sum in mundo. et hi in mundo sunt. et ego ad te venio.
Pater sancte serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi ut sint unum
sicut et nos. Cum essem cum eis ego servabam eos in nomine
tuo. Quos dedisti mihi ego custodivi et nemo ex eis periit nisi
filius perditionis ut scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio. et haec
loquor in mundo. ut habeant gaudium meum impletum in semet-
ipsis. sed ut serves eos a malo. De mundo non sunt sicut et ego
non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo enim tuus veri-
tas est. Sicut tu me misisti in mundum et ego misi eos in mun-
dum. et ego pro eis sanctifico meipsum ut sint et ipsi sanctificati
in veritate. Non pro eis autem rogo tantum. sed pro eis qui credituri sunt
per verbum eorum in me. ut omnes unum sint. ut mundus credat
quia tu me misisti. et ego claritatem quam tu dedisti mihi
dedi eis. ut sint unum sicut nos unum sumus. Ego in eis
et tu in me. ut sint consummati in unum. et cognoscat mundus
quia tu me misisti. et dilexisti eos sicut et me dilexisti.
Pater quos dedisti mihi volo ut ubi sum ego et illi sint mecum.
ut videant claritatem meam quam dedisti mihi. quia dilexi-
sti me ante constitutionem mundi. Pater iuste mundus te non cog-
novit. ego autem te cognovi et hi cognoverunt quia tu me
misisti. et notum feci eis nomen tuum et notum faciam. ut
dilectio qua dilexisti me in ipsis sit et ego in ipsis.
18 Haec cum dixisset Iesus egressus est cum discipulis
suis trans torrentem Cedron. ubi erat hortus in quem
introivit ipse et discipuli eius. Sciebat autem et Iudas qui
tradebat eum locum quia frequenter Iesus convenerat illuc cum
discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem et a pon-
tificibus et a phariseis ministros. venit illuc cum lanter-
nis et facibus et armis. Iesus itaque sciens omnia quae ventura
erant super eum processit et dixit ad eos. Quem quaeritis.
Responderunt ei. Iesum Nazarenum. Dicit eis. Ego sum.

Stabat autem et iudas qui tradebat eum cum ipsis.
Ut ergo dixit eis ego sum abierunt retrorsum et ceciderunt
in terram. Iterum ergo interrogavit eos et dixit. Quem queritis. Illi autem
dixerunt. Ihesum nazarenum. Respondit eis ihesus. Dixi vobis quia
ego sum. Si ergo me queritis sinite hos abire. ut impleretur
sermo quem dixit. quia quos dedisti michi non perdidi ex eis quem-
quam. Symon ergo petrus habens gladium eduxit eum et percussit
pontificis servum et abscidit eius auriculam dexteram. Erat
autem nomen servo malchus. Dixit ergo petro ihesus. Mitte gladium
in vaginam. Calicem quem dedit michi pater non vis ut bi-
bam illum. Cohors ergo et tribunus et ministri iudeorum compre-
henderunt ihesum et ligaverunt eum. et adduxerunt eum ad annam
primum. erat enim socer cayphe qui erat pontifex anni
illius. Erat autem cayphas qui consilium dederat iudeis quia expedit
unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem ihesum symon petrus.
et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici.
et introivit cum ihesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat
ad ostium foris. Exivit ergo discipulus alius qui erat notus
pontifici. et dixit ostiarie. et introduxit petrum. Dixit ergo
petro ancilla ostiaria. Numquid et tu ex discipulis hominis es
istius. Dixit. Non sum. Stabant autem servi et ministri
ad prunas quia frigus erat et calefaciebant se. Erat
enim cum eis et petrus stans et calefaciens se. Pontifex
ergo interrogavit ihesum de discipulis suis et de doctrina eius.
Respondit ei ihesus. Ego palam locutus sum. ego semper docui
in synagoga et in templo quo omnes iudei conveniunt. et in
occulto locutus sum nichil. Quid me interrogas. Interro-
ga eos qui audierunt quid locutus sum eis. Ecce hii sciunt
que dixerim ego. Hec autem cum dixisset unus assistens mi-
nistrorum dedit alapam ihesu dicens. Sic respondes pon-
tifici. Respondit ei ihesus. Si male locutus sum testimo-
nium perhibe de malo. Si autem bene. quid me cedis.
Et misit eum annas ligatum ad caypham pontificem.
Erat autem symon petrus stans et calefaciens se. Dixerunt
ergo ei. Numquid et tu ex discipulis eius es. Negavit ille et dixit.
Non sum. Dixit ei unus ex servis pontificis cognatus eius
cuius abscidit petrus auriculam. Nonne ego te vidi in
orto cum illo. Iterum ergo negavit petrus. et statim gallus
cantavit. Adducunt ergo ihesum ad caypham in pretorium.
Erat autem mane et ipsi non introierunt in pretorium ut non
contaminarentur. sed manducarent pascha. Exivit ergo
pilatus ad eos foras et dixit. Quam accusationem affer-
tis adversus hominem hunc. Responderunt et dixerunt ei. Si non
esset hic malefactor. non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo
eis pilatus. Accipite eum vos et secundum legem vestram
iudicate eum. Dixerunt ergo ei iudei. Nobis non licet
interficere quemquam. ut sermo ihesu impleretur quem dixit. sig-
nificans qua morte esset moriturus. Introivit ergo iterum
in pretorium pilatus et vocavit ihesum et dixit ei. Tu es
rex iudeorum. Respondit ihesus. A temetipso hoc dicis. an

alii dixerunt tibi de me. Respondit pilatus. Numquid ego iudeus sum.
Gens tua et pontifices tradiderunt te michi. Quid fecisti.
Respondit ihesus. Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc
mundo esset regnum meum ministri mei utique decertarent
ut non traderer iudeis. Nunc autem regnum meum non est hinc.
Dixit itaque ei pilatus. Ergo rex es tu. Respondit ihesus. Tu dicis
quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum et ad hoc veni
in mundum ut testimonium perhibeam veritati. Omnis
qui est ex veritate audit vocem meam. Dicit ei pilatus. Quid est
veritas. Et cum hoc dixisset. iterum exivit ad iudeos et dixit eis.
Ego nullam invenio in eo causam. Est autem consuetudo vobis
ut unum dimittam vobis in pascha. Vultis ergo dimittam
vobis regem iudeorum. Clamaverunt ergo rursum omnes di-
centes. Non hunc. sed barrabam. Erat autem barrabas la-

unc ergo apprehendit pilatus ihesum
et flagellavit. et milites plectentes coronam
de spinis imposuerunt capiti eius. et veste purpurea circumde-
derunt eum. et veniebant ad eum et dicebant. Ave rex iu-
deorum. Et dabant ei alapas. Exivit iterum pilatus foras et
dixit eis. Ecce adduco eum vobis foras ut cognoscatis quia
in eo nullam causam invenio. Exivit ergo ihesus portans spi-
neam coronam et purpureum vestimentum et dixit eis. Ecce
homo. Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri cla-
mabant dicentes. Crucifige. crucifige eum. Dixit eis
pilatus. Accipite eum vos et crucifigite. ego enim non in-
venio in eum causam. Responderunt ei iudei. Nos legem
habemus et secundum legem debet mori quia filium dei se fecit.
Cum ergo audisset pilatus hunc sermonem magis timuit.
Et ingressus est pretorium iterum et dixit ad ihesum. Unde es tu. Ihesus
autem responsum non dedit illi. Dixit ergo ei pilatus. Michi non loqueris.
Nescis quia potestatem habeo crucifigere te. et potestatem habeo dimit-
tere te. Respondit ihesus. Non haberes potestatem adversum me ullam
nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi maius
peccatum habet. Et exinde querebat pilatus dimittere eum. Iu-
dei autem clamabant dicentes. Si hunc dimittis non es ami-
cus cesaris. Omnis enim qui se regem facit contradicit cesari.
Pilatus ergo cum audisset hos sermones adduxit foras ihesum et se-
dit pro tribunali in loco qui dicitur licostratos. hebraice autem
golgotha. Erat autem parasceve pasche hora quasi sexta
et dicit iudeis. Ecce rex vester. Illi autem clamabant dicen-
tes. Tolle tolle. crucifige eum. Dicit eis pilatus. Re-
gem vestrum crucifigam. Responderunt pontifices. Non
habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tradidit eis illum ut cru-
cifigeretur. Susceperunt autem ihesum et eduxerunt eum.
et baiulans sibi crucem exivit in eum qui dicitur calvarie
locus. hebraice golgotha ubi eum crucifixerunt et cum eo
alios duos hinc et hinc. medium autem ihesum. Scripsit
autem et titulum pilatus et posuit super crucem. Erat autem scrip-
tum. Ihesus nazarenus rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi
iudeorum legerunt quia prope civitatem erat locus ubi

crucifixus est ihesus. et erat scriptum hebraice. grece. et latine.
Dicebant ergo pilato pontifices iudeorum. Noli scribere rex iudeorum.
sed quia ipse dixit rex sum iudeorum. Respondit pilatus. Quod scripsi scripsi. Mili-
tes ergo cum crucifixissent eum acceperunt vestimenta eius. et fece-
runt iiii partes unicuique militi partem. et tunicam. Erat
autem tunica inconsutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad in-
vicem. Non scindamus eam sed sortiamur de illa cuius sit. ut
scriptura impleretur dicens. Partiti sunt vestimenta mea sibi. et
in vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hec fecerunt. Sta-
bant autem iuxta crucem ihesu mater eius et soror matris eius maria cleo-
phe et maria magdalene. Cum vidisset ergo ihesus matrem et discipu-
lum stantem quem diligebat dicit matri sue. Mulier ecce
filius tuus. Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex illa
hora accepit eam discipulus in suam. Postea sciens ihesus quia iam
omnia consummata sunt. ut consummaretur scriptura dicit. Sitio. Vas
ergo erat positum aceto plenum. Illi autem plenam aceto yspo-
spongiam circumponentes obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset
ihesus acetum dixit. Consummatum est. Et inclinato capite tradidit
spiritum. Iudei ergo quoniam parasceve erat ut non remanerent in cru-
ce corpora sabbato. erat enim magnus dies ille sabbati. rogaverunt
pilatum ut frangerentur crura eorum et tollerentur. Venerunt ergo
milites et primi quidem fregerunt crura. et alterius qui crucifixus est cum eo.
Ad ihesum autem cum venissent ut viderunt eum iam mortuum non fre-
gerunt eius crura. sed unus militum lancea latus eius aperuit. et continuo
exivit sanguis et aqua. et qui vidit testimonium perhibuit. et ve-
rum est testimonium eius. et ille scit quia vera dicit. ut et vos credatis.
Facta sunt enim hec ut scriptura impleretur. Os non comminuetis
ex eo. Et iterum alia scriptura dicit. Videbunt in quem transfixerunt.
Post hec autem rogavit pilatum ioseph ab arimathia eo quod
discipulus esset ihesu. et permisit pilatus. Venit ergo et tulit corpus
ihesu. Venit autem et nichodemus qui venerat ad ihesum nocte
primum ferens mixturam murre et aloes quasi libras c. Ac-
ceperunt ergo corpus ihesu et ligaverunt eum linteis cum aromati-
bus sicut mos est iudeis sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus
est ortus. et in orto monumentum novum in quo nondum quisquam
positus erat. Ibi ergo propter parasceven iudeorum quia iuxta erat monu-
mentum posuerunt ihesum.

Una autem sabbati maria magdalene venit mane cum ad-
huc essent tenebre ad monumentum et videt la-
pidem revolutum a monumento. Cucurrit ergo et venit ad sy-
monem petrum. et ad alium discipulum quem diligebat ihesus et
dicit eis. Tulerunt dominum de monumento et nescimus ubi posue-
runt eum. Exiit ergo petrus et ille alius discipulus. et venerunt ad
monumentum. currebant autem duo simul. et ille alius discipulus
precucurrit citius petro. et venit primus ad monumentum. Et
cum se inclinasset videt linteamina posita. non tamen introivit.
Venit ergo symon petrus sequens eum et introivit in monumentum
et videt linteamina posita et sudarium quod fuerat super
caput eius. non cum linteaminibus positum sed separatim involutum
in unum locum. Tunc ergo introivit et ille discipulus qui venerat
primus ad monumentum et vidit et credidit. Nondum enim
sciebant scripturam quia oportebat eum a mortuis resur-
gere. Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos. Maria autem sta-
bat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret inclina-
vit se et prospexit in monumentum et vidit duos angelos in albis
sedentes. unum ad caput et unum ad pedes ubi positum fuerat
corpus ihesu. Dicunt ei illi. Mulier quid ploras. Dicit eis. Quia tu-
lerunt dominum meum et nescio ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset con-
versa est retrorsum et videt ihesum stantem et nesciebat quia ihesus
esset. Dicit ei ihesus. Mulier quid ploras. Quem queris. Illa exi-
stimans quia ortolanus esset dicit ei. Domine si tu sustulisti
eum dicito michi ubi posuisti eum. et ego eum tollam. Dicit ei ihesus
Maria. Conversa illa dicit ei. Rabboni quod dicitur magister. Dicit
ei ihesus. Noli me tangere. Nondum enim ascendi ad patrem meum.
Vade autem ad fratres meos et dic eis. Ascendo ad patrem meum
et patrem vestrum. deum meum et deum vestrum. Venit maria
magdalene annuntians discipulis quia vidi dominum et hec dixit michi. Cum
sero esset die illo una sabbatorum. et fores essent clause ubi
erant discipuli congregati propter metum iudeorum. venit ihesus et stetit in
medio discipulorum et dixit eis. Pax vobis. Et cum hoc dixisset osten-
dit eis manus et latus. Gavisi sunt ergo discipuli viso domino. Dixit
ergo eis iterum. Pax vobis. Sicut misit me pater et ego mitto
vos. Hec cum dixisset. insufflavit et dixit eis. Accipite
spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis. et quorum
retinueritis retenta sunt. Thomas autem unus ex duode-
cim qui dicitur didimus non erat cum eis quando venit ihesus. Dixerunt ergo ei
alii discipuli. Vidimus dominum. Ille autem dixit eis. Nisi videro in
manibus eius fixuram clavorum et mittam digitum meum in locum
clavorum et mittam manum meam in latus eius non credam. Et post
dies octo iterum erant discipuli eius intus et thomas cum eis. Ve-
nit ihesus ianuis clausis et stetit in medio et dixit. Pax vo-
bis. Deinde dicit thome. Infer digitum tuum huc et vide ma-
nus meas. et affer manum tuam et mitte in latus meum. et noli
esse incredulus sed fidelis. Respondit thomas et dixit. Dominus meus et deus meus.
Dicit ei ihesus. Quia vidisti me thoma credidisti. Beati qui
non viderunt et crediderunt. Multa quidem et alia signa fecit ihesus in
conspectu discipulorum suorum que non sunt scripta in libro hoc. Hec autem
scripta sunt ut credatis quia ihesus christus est filius dei. et ut credentes
vitam habeatis in nomine eius.

Postea manifestavit se iterum ihesus ad mare tyberi-
adis. manifestavit autem sic. Erant simul symon
petrus et thomas qui dicitur didimus et nathanael qui erat a
chana galilee. et filii zebedei et alii ex discipulis eius duo.
Dicit eis symon petrus. Vado piscari. Dicunt ei. Venimus et
nos tecum. Et exierunt et ascenderunt in navim. et illa nocte
nichil prendiderunt. Mane autem iam facto stetit ihesus in litore.
non tamen cognoverunt discipuli quia ihesus est. Dicit ergo eis ihesus. Pue-
ri numquid pulmentarium habetis. Responderunt ei. Non. Dixit eis. Mit-
tite in dexteram navigii rete et invenietis. Miserunt ergo rete
et iam non valebant illud trahere pre multitudine piscium.

Explicit argumentum
ad Romanos

Dicit ergo discipulus ille quem diligebat Iesus Petro. Dominus est. Symon
autem Petrus cum audisset quia Dominus est, tunicam succinxit se. Erat enim
nudus, et misit se in mare. Alii autem discipuli navigio vene
runt. Non enim longe erant a terra, sed quasi cubitis .cc. trahentes
rete piscium. Ut ergo descenderunt in terram, viderunt pru
nas positas et piscem superpositum et panem. Dicit eis Iesus. Affer
te de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit ergo Symon
Petrus et traxit rete in terram plenum magnis piscibus .c.l.
tribus. Et cum tanti essent, non est scissum rete. Dixit eis Iesus. Ve
nite prandete. Et nemo audebat interrogare eum discum
bentium, tu quis es, scientes quia Dominus est. Et venit Iesus et
accepit panem et dabat eis et piscem similiter. Hoc iam
tertio manifestatus est Iesus discipulis suis cum resurrexisset a
mortuis. Cum ergo prandissent dicit Symoni Petro Iesus. Sy
mon Iohannis diligis me plus his? Dicit ei. Etiam Domine tu
scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit
ei iterum. Symon Iohannis diligis me? Ait illi. Etiam
Domine. Tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos me
os. Dicit ei tertio. Symon Iohannis amas me? Et dicit
ei. Domine tu omnia scis. Contristatus est Petrus quia dixit ei tertio
amas me. Et dixit ei. Domine tu omnia scis. Tu scis quia amo
te. Dicit ei. Pasce oves meas. Amen amen dico tibi. Cum
esses iunior cingebas te et ambulabas ubi volebas. Cum
autem senueris extendes manus tuas et alius cinget te et
ducet te quo tu non vis. Hoc autem dixit significans qua morte
esset clarificaturus Deum. Et cum hoc dixisset dicit ei. Seque
re me. Conversus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat
Iesus sequentem, qui et recubuit in cena super pectus eius et dixit
ei. Domine quis est qui tradet te. Hunc ergo cum vidisset Petrus di
cit ad Iesum. Domine hic autem quid. Dicit ei Iesus. Sic eum
volo manere donec veniam, quid ad te? Tu me sequere. Exiit
ergo sermo iste inter fratres quod discipulus ille
non moritur. Et non dixit ei Iesus quod non mori
tur, sed sic eum volo manere donec veniam
quid ad te. Hic est discipulus ille qui testi
monium perhibet de his, et scripsit hec. Et
scimus quia verum est testimonium eius.
Sunt autem et alia multa que fecit Iesus
que si scribantur per singula, nec ipsum arbi
tror mundum capere eos qui scribendi sunt
libros.

Incipit [illegible]

Romani sunt
in partes Ytalie. Hii pre
venti sunt a falsis apostolis,
et sub nomine domini nostri
Ihesu Christi in legem et prophe
tas erant inducti. Hos revo
cat apostolus ad veram
et ad euangelicam fidem, scribens eis
a Corintho.

Paulus
servus Ihesu
Christi vocatus apostolus segregatus in
euangelium Dei quod ante promiserat
per prophetas suos in scripturis sanctis de
filio suo qui factus est ei ex semine
David secundum carnem, qui predestinatus est
filius Dei in virtute secundum spiritum sanctifica
tionis ex resurrectione mortuorum Ihesu Christi domini nostri, per quem accepi
mus gratiam et apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro
nomine eius, in quibus estis et vos vocati Ihesu Christi. Omnibus
qui sunt Rome dilectis Dei vocatis sanctis. Gratia vobis et pax a Deo
patre nostro et domino Ihesu Christo. Primum quidem gratias ago Deo meo
per Ihesum Christum pro omnibus vobis, quia fides vestra annuntiatur in universo
mundo. Testis enim mihi est Deus cui servio in spiritu meo in euan
gelio filii eius, quod sine intermissione memoriam vestri facio
semper in orationibus meis, obsecrans si quomodo tandem aliquando
prosperum iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos. De
sidero enim videre vos ut aliquid impertiar vobis gratie spiritualis ad con
firmandos vos, id est simul consolari in vobis per eam que invicem
est fidem vestram atque meam. Nolo enim vos ignorare fratres
quia sepe proposui venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc
ut aliquem fructum habeam in vobis sicut et in ceteris gentibus.
Grecis ac barbaris sapientibus et insipientibus debitor
sum. Itaque quod in me promptum est et vobis qui Rome estis e
uangelizare. Non enim erubesco euangelium. Virtus enim
Dei est in salutem omni credenti, Iudeo primum et Greco. Iusti
tia enim Dei revelatur ex fide in fidem sicut scriptum est. Iustus
autem ex fide vivit. Revelatur enim ira Dei de celo super omnem
impietatem et iniustitiam hominum eorum qui veritatem Dei in iniusti
tiam detinent, quia quod notum est Dei manifestum est in illis.
Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim ipsius a cre
atura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur.
Sempiterna quoque virtus eius et divinitas, ita ut sint inexcusa
biles. Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorifica
verunt aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationi
bus suis et obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse
sapientes stulti facti sunt, et mutaverunt gloriam incorrup
tibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis
et volucrum et quadrupedum et serpentium. Propter quod tradidit
illos Deus in desideria cordis eorum in inmunditiam ut con
tumeliis afficiant corpora sua in semetipsis. Qui commutaverunt
veritatem Dei in mendacium et coluerunt et servierunt creature potius
quam creatori, qui est benedictus in secula. Amen. Propterea tradidit illos Deus in pas
siones ignominie. Nam femine eorum inmutaverunt natu
ralem usum in eum qui est contra naturam. Similiter autem et masculi
relicto naturali usu femine exarserunt in desideriis suis
in invicem masculi in masculos turpitudinem operantes, et mer
cedem quam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes.
Et sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos

reprobum sensum . ut faciant ea que non conveniunt . repletos omni iniquitate . malicia . fornicatione . avaricia . nequitia plenos invidia homicidiis . contentione . dolo . malignitate . susurrones . detractores . deo odibiles . contumeliosos . superbos . elatos . inventores malorum . parentibus non obedientes . insipientes . incompositos . sine affectione . sine absque federe . sine misericordia . Qui cum iustitiam dei cognovissent non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte non solum qui faciunt ea . sed et qui consentiunt facientibus .

Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas . In quo enim alterum iudicas . teipsum condempnas . eadem enim agis que iudicas . Scimus enim quoniam iudicium dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt . Existimas autem hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt et facis ea . quia tu effugies iudicium dei . An divitias bonitatis eius et pacientie et longanimitatis contempnis . Ignoras quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit . Secundum duritiam autem tuam et cor impenitens thesaurizas tibi iram in die ire et revelationis iusti iudicii dei . qui reddet unicuique secundum opera eius . his quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem querentibus vitam eternam . his autem qui sunt ex contentione et qui non acquiescunt veritati credunt autem iniquitati ira et indignatio . tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum . Iudei primum et greci . Gloria autem et honor et pax omni operanti bonum iudeo primum et greco . Non enim est acceptio personarum apud deum . Quicumque enim sine lege peccaverunt sine lege peribunt . et quicumque in lege peccaverunt per legem iudicabuntur . Non enim auditores legis iusti sunt apud deum . sed factores legis iustificabuntur . Cum enim gentes que legem non habent naturaliter ea que legis sunt faciunt eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex . qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis . testimonium reddente illis conscientia ipsorum . et inter se invicem cogitationum accusantium . aut etiam defendentium in die cum iudicabit deus occulta hominum secundum evangelium meum per ihesum christum . Si autem tu iudeus cognominaris et requiescis in lege et gloriaris in deo et nosti voluntatem eius et probas utiliora instructus per legem confidis teipsum esse ducem cecorum lumen eorum qui in tenebris sunt eruditorem insipientium . magistrum infantium . habentem formam scientie et veritatis in lege . Qui ergo alium doces teipsum non doces . Qui predicas non furandum furaris . Qui dicis non mechandum mecharis . Qui abhominaris ydola sacrilegium facis . Qui in lege gloriaris per prevaricationem legis deum inhonoras . Nomen enim dei per vos blasphematur inter gentes sicut scriptum est . Circumcisio quidem prodest si legem observes . Si autem prevaricator legis sis . circumcisio tua preputium facta est . Si igitur preputium iusticias legis custodiat . nonne preputium illius in circumcisionem reputabitur . et iudicabit quod ex natura est preputium legem consummans te . qui per litteram et circumcisionem prevaricator legis es . Non enim qui in manifesto iudeus est neque que in manifesto in carne est circumcisio . sed qui in abscondito iudeus est . et circumcisio cordis in spiritu non littera non ab hominibus sed ex deo est .

Quid ergo amplius iudeo est . Aut que utilitas circumcisionis . Multum per omnem modum . Primum quidem quia credita sunt illis eloquia dei . Quid enim si quidam illorum non crediderunt . Numquid incredulitas illorum fidem dei evacuavit . Absit . Est autem deus verax omnis autem homo mendax . sicut scriptum est ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris . Si autem iniquitas nostra iustitiam dei commendat . quid dicemus . Numquid iniquus est deus qui infert iram . Absit . Secundum hominem dico . Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum . Si enim veritas dei in meo mendacio habundavit in gloriam ipsius . quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor . Et non sicut blasphemamur . et sicut aiunt nos quidam nos dicere faciamus mala ut veniant bona quorum dampnatio iusta est . Quid ergo precellimus eos . Nequaquam . Causati enim sumus iudeos et grecos omnes sub peccato esse . sicut scriptum est quia non est iustus quisquam . non est intelligens . non est requirens deum . Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt . non est qui faciat bonum non est usque ad unum . Sepulcrum patens est guttur eorum lin. su. do. age. ve. as. sub la. eo. Quorum os ma. et ama. ple. est. ve. pe. e. ad effundendum sanguinem . Contritio et infe. in vi. eo. et viam pacis non cog. non est ti. dei an. ocu. eo. Scimus autem quoniam quecumque lex loquitur his qui in lege sunt loquitur ut omne os obstruatur et subditus fiat omnis mundus deo . quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo . Per legem enim cognitio peccati . Nunc autem sine lege iustitia dei manifestata est . testificata a lege et prophetis . Iustitia autem dei est per fidem ihesu christi in omnes et in omnes qui credunt in eum . Non enim est distinctio . Omnes enim peccaverunt et egent gloria dei iustificati gratis per gratiam ipsius et per redemptionem que est in christo ihesu quem proposuit deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitie sue propter remissionem precedentium delictorum in sustentatione dei . ad ostensionem iustitie eius in hoc tempore ut sit ipse iustus et iustificans eum qui ex fide est ihesu christi . Ubi est ergo gloriatio tua . Exclusa est . Per quam legem . Factorum . Non . sed per legem fidei . Arbitramur enim iustificari hominem per fidem sine operibus legis . An iudeorum deus tantum . Nonne et gentium . Immo et gentium . Quoniam quidem unus est deus qui iustificat circumcisionem ex fide et preputium per fidem . Legem ergo destruimus per fidem . Absit . Sed legem statuimus .

Quid ergo dicemus invenisse abraham patrem nostrum secundum carnem . Si enim abraham ex operibus legis iustificatus est habet gloriam . sed non apud deum . Quid enim scriptura dicit . Credidit abraham deo . et reputatum est illi ad iustitiam . Ei autem qui operatur merces non imputatur secundum gratiam . sed secundum debitum . Ei vero qui non operatur . credenti autem in eum qui iustificat impium . reputatur fides eius ad iustitiam secundum propositum gratie dei . Sicut et david dicit beatitudinem hominis cui deus accepto fert iustitiam sine operibus legis . Beati quorum remisse sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata . Beatus vir cui non imputavit deus peccatum . Beatitudo ergo hec in circumcisione tantum manet . an et in preputio . Dicimus enim quia reputata est abrahe fides ad iustitiam . Quomodo ergo reputata est . in circumcisione an in preputio . Non in circumcisione sed in preputio . Et signum accepit circumcisionis signaculum

iustitie fidei que est in preputio. ut sit pater omnium credentium per preputium ut
reputetur et illis ad iustitiam. et sit pater circumcisionis. non his tantum qui
sunt ex circumcisione sed et his qui sectantur vestigia que est in preputio
fidei patris nostri abrahe. Non enim per legem promissio abrahe aut se-
mini eius ut heres esset mundi. sed per iustitiam fidei. Si enim qui ex lege sunt
heredes sunt exinanita est fides. abolita est promissio. Lex enim iram
operatur. Ubi enim non est lex nec prevaricatio. Ideo ex fide ut secundum
gratiam firma sit promissio omni semini. non ei qui ex lege est solum
sed et ei qui ex fide est abrahe qui est pater omnium nostrum sicut scriptum est. Quia
patrem multarum gentium posui te ante deum cui credidisti qui vivi-
ficat mortuos et vocat ea que non sunt tamquam ea que sunt. Qui contra spem in
spe credidit ut fieret pater multarum gentium secundum quod dictum est ei. Sic
erit semen tuum sicut stelle celi et sicut harena que est in littore ma-
ris. Et non infirmatus est in fide. nec consideravit corpus suum fere iam
emortuum cum c esset annorum. et emortuam vulvam sare. In repro-
missione etiam dei non hesitavit diffidentia. sed confortatus est fide
dans gloriam deo plenissime sciens quia quecumque promisit deus potens
est et facere. Ideo reputatum est illi ad iustitiam. Non est autem scriptum tantum propter
ipsum quia reputatum est illi ad iustitiam. sed et propter nos quibus reputabi-
tur credentibus in eum qui suscitavit ihesum christum dominum nostrum a mortuis
qui traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram.
Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad deum per
dominum nostrum ihesum christum. per quem et accessum habemus per fidem in gratiam
istam in qua stamus et gloriamur in spe glorie filiorum dei. Non solum autem sed et
gloriamur in tribulationibus scientes quod tribulatio patientiam operatur. patientia
autem probationem. probatio vero diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum
qui datus est nobis. Ut quid enim christus cum adhuc infirmi essemus secundum tempus pro
impiis mortuus est. Vix enim pro iusto quis moritur. nam pro bono forsi-
tan quis audeat mori. Commendat autem suam caritatem deus in nobis
quoniam si cum adhuc peccatores essemus secundum tempus christus pro nobis mortuus est
multo magis nunc iustificati in sanguine ipsius. Salvi erimus
ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus
deo per mortem filii eius. multo magis reconciliati salvi erimus
in vita ipsius. Non solum autem sed et gloriamur in deo per dominum nostrum
ihesum christum. per quem nunc reconciliationem accepimus. Propterea sicut per
unum hominem peccatum in hunc mundum intravit. et per peccatum
mors. ita in omnes homines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt. Usque
ad legem enim peccatum erat in mundo. peccatum autem non imputabatur
cum lex non esset. Sed regnavit mors ab adam usque ad moy-
sen etiam in eos qui non peccaverunt in similitudinem prevaricationis
ade qui est forma futuri. Sed non sicut delictum ita et donum. Si enim
unius delicto multi mortui sunt. multo magis gratia dei et do-
num in gratia unius hominis ihesu christi in plures habundavit. Et non sicut
per unum peccatum. ita et per donum. Nam iudicium quidem ex uno in
condempnationem. gratia autem ex multis in iustificationem delictis.
Si enim unius delicto mors regnavit per unum. multo magis
qui habundantiam gratie et donationis et iustitie accipientes in vita
regnabunt per unum ihesum christum. Igitur sicut per unius delictum in omnes
homines in condempnationem. sic et per unius iustitiam in omnes
homines in iustificationem vite. Sicut enim per inobedientiam

Spem. spes autem non confundit. quia caritas dei

unius hominis peccatores constituti sunt multi. ita et per unius obeditio-
nem iusti constituentur multi. Lex autem subintravit ut habundaret
delictum. Ubi autem habundavit delictum superhabundavit et gratia. ut
sicut regnavit peccatum in mortem. ita et gratia regnet per iustitiam in
vitam eternam per ihesum christum dominum nostrum.
uid ergo dicemus. permanebimus in peccato ut gratia ha-
bundet. Absit. Qui enim mortui sumus peccato quomodo ad-
huc vivemus in illo. An ignoratis fratres quia quicumque baptizati sumus
in christo ihesu in morte ipsius baptizati sumus. Consepulti enim sumus cum
illo per baptismum in mortem. ut quomodo surrexit christus a mortuis per gloriam
patris. ita et nos in novitate vite ambulemus. Si enim complanta-
ti facti sumus similitudini mortis eius. simul et resurrectionis erimus.
Scientes quia vetus homo noster crucifixus est simul. ut destruatur
corpus peccati. ut ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est pec-
cato iustificatus est a peccato. Si autem mortui sumus cum christo credimus quia simul
etiam vivemus cum eo. Scientes quod christus resurgens a mortuis iam
non moritur mors illi ultra non dominabitur. Quod autem mortuus est peccato
mortuus est semel. quod autem vivit vivit deo. Ita et vos existi-
mate vos mortuos quidem esse peccato. viventes autem deo in christo ihesu
domino nostro. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ut obe-
diatis concupiscentiis eius. Sed neque exhibeatis membra vestra arma
iniquitatis peccato. sed exhibete vos deo tamquam ex mortuis viven-
tes. et membra vestra arma iustitie deo. Peccatum enim vobis non domi-
nabitur. Non enim sub lege estis sed sub gratia. Quid ergo peccabimus
quoniam non sumus sub lege. sed sub gratia. Absit. Nescitis quoniam cui
exhibetis vos servos ad obediendum. servi estis eius cui obeditis.
sive peccati ad mortem. sive obeditionis ad iustitiam. Gratias autem ago deo
quod fuistis servi peccati. obedistis autem ex corde in eam formam doctrine
in qua traditi estis. Liberati autem a peccato servi facti estis iustitie. Huma-
num dico propter infirmitatem carnis vestre. Sicut enim exhibuistis mem-
bra vestra servire immunditie et iniquitati ad iniquitatem. ita
nunc exhibete membra vestra servire iustitie in sanctificationem. Cum
enim servi essetis peccati. liberi fuistis iustitie. Quem ergo fructum habuistis
tunc in illis in quibus nunc erubescitis. Nam finis illorum
mors est. Nunc autem liberati a peccato. servi autem facti deo habetis fruc-
tum vestrum in sanctificationem. finem vero vitam eternam. Stipendia
enim peccati mors. Gratia autem dei vita eterna in christo ihesu domino nostro.
n ignoratis fratres. scientibus enim legem loquor. quia lex in
homine dominatur quanto tempore vivit. Nam que sub viro est
mulier. vivente viro alligata est legi. Si autem mortuus fuerit
vir eius soluta est a lege viri. Igitur vivente viro vocabitur
adultera si fuerit cum alio viro. Si autem mortuus fuerit vir eius libe-
rata est a lege viri. ut non sit adultera si fuerit cum alio viro.
Itaque fratres mei et vos mortificati estis legi per corpus christi. ut
sitis vos alterius qui ex mortuis resurrexit ut fructificemus
deo. Cum enim essemus in carne passiones peccatorum que per legem erant
operabantur in membris nostris ut fructificarent morti. Nunc
autem soluti sumus a lege mortis in qua detinebamur. ita ut servi-
amus in novitate spiritus. et non in vetustate littere. Quid ergo di-
cemus. lex peccatum est. Absit. Sed peccatum non cognovi nisi per legem.

Nam concupiscentiam nesciebam esse peccatum nisi lex diceret. Non concupisces. Occasione accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim peccatum mortuum erat ad vitam sed esse ad mortem. Ego autem vivebam sine lege aliquando. Sed cum venisset mandatum peccatum revixit. Ego autem mortuus sum et inventum est mihi mandatum quod erat ad vitam hoc esse ad mortem. Nam peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me et per illud occidit me. Itaque lex quidem sancta et mandatum sanctum et iustum et bonum. Quod ergo bonum est mihi factum est mors? Absit. Sed peccatum ut appareat peccatum per bonum operatum est mihi mortem, ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum. Scimus enim quia lex spiritalis est. Ego autem carnalis sum venundatus sub peccato. Quod enim operor non intelligo. Non enim quod volo bonum hoc ago, sed quod malum odio illud facio. Si autem quod nolo illud facio, consentio legi quoniam bona est. Nunc autem iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Scio enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea bonum. Nam velle adiacet mihi, perficere autem bonum non invenio. Non enim quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago. Si autem quod nolo facio illud non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Invenio ergo legem volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malum adiacet. Igitur lex mihi volenti bona est. Condelector enim legi dei secundum interiorem hominem. Video autem aliam legem in membris meis. Infelix ego homo repugnantem legi mentis meae et captivantem me in lege peccati quae est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia autem dei per Iesum Christum dominum nostrum. Igitur ego ipse mente servio legi dei, carne autem legi peccati.

Nichil ergo nunc damnationis est his qui in Christo Iesu sunt, qui non secundum carnem ambulant. Lex enim spiritus vitae in Christo Iesu liberavit me a lege peccati et mortis. Nam quod impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem, deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati et de peccato damnavit peccatum in carne, ut iustificatio legis impleretur in nobis qui non secundum carnem sed secundum spiritum ambulamus. Qui enim secundum carnem sunt, quae carnis sunt sapiunt; qui vero secundum spiritum sunt, quae sunt spiritus sentiunt. Nam prudentia carnis mors est, prudentia autem spiritus vita et pax, quoniam sapientia carnis inimica est deo; legi enim dei non est subiecta, nec enim potest. Qui autem in carne sunt deo placere non possunt. Vos autem in carne non estis, sed in spiritu, si tamen spiritus dei habitat in vobis. Si quis autem spiritum Christi non habet hic non est eius. Si autem Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero vivit propter iustificationem. Quod si spiritus eius qui suscitavit Iesum Christum a mortuis vivificabit habitat in vobis, qui suscitavit Iesum Christum a mortuis vivificabit et mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis. Ergo fratres debitores sumus non carni ut secundum carnem vivamus, sed spiritui ut secundum spiritum ambulemus. Si enim secundum carnem vixeritis moriemini; si autem spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis. Quicumque enim spiritu dei aguntur hii filii sunt dei. Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii dei. Si autem filii et heredes, heredes quidem dei, coheredes autem Christi, si tamen compatimur ut et conglorificemur. Existimo [illegible] enim quod non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis. Nam expectatio creaturae revelationem filiorum dei expectat. Vanitati autem creatura subiecta est non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe, quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum dei. Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc. Non solum autem illa, sed et nos ipsi primitias spiritus habentes et ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum dei expectantes redemptionem corporis nostri. Spe enim salvi facti sumus. Spes autem quae videtur non est spes. Nam quod videt quis quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. Similiter et spiritus adiuvat infirmitatem nostram. Nam quid oremus sicut oportet nescimus, sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui autem scrutatur corda scit quid desideret spiritus, quia secundum deum postulat pro sanctis. Scimus autem quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Nam quos praescivit et praedestinavit conformes fieri imaginis filii eius, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem praedestinavit hos et vocavit, et quos vocavit hos et iustificavit; quos autem iustificavit illos et magnificavit. Quid ergo dicemus ad haec? Si deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo nobis omnia donavit? Quis accusabit adversus electos dei? Deus qui iustificat, quis est qui condempnet? Christus Iesus qui mortuus est, immo qui et resurrexit, qui est ad dexteram dei, qui et interpellat pro nobis. Quis ergo nos separabit a caritate Christi? Tribulatio an angustia an fames an nuditas an persecutio an periculum an gladius? Sicut scriptum est: Quia propter te mortificamur tota die, aestimati sumus ut oves occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors neque vita neque angeli neque principatus neque virtutes neque instantia neque futura neque fortitudo neque altitudo neque profundum neque creatura alia poterit nos separare a caritate dei quae est in Christo Iesu domino nostro.

Veritatem dico in Christo Iesu, non mentior, testimonium perhibente mihi conscientia mea in spiritu sancto, quoniam tristitia mihi est magna et continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israhelitae, quorum adoptio est filiorum et gloria et testamentum et legis latio et obsequium et promissa, quorum patres, ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia deus benedictus in saecula amen. Non autem quod exciderit verbum dei. Non enim omnes qui sunt ex Israhel hii sunt Israhelitae, neque qui semen sunt Abrahae omnes filii, sed in Isaac vocabitur tibi semen, id est non qui filii carnis hii filii dei, sed qui filii sunt promissionis aestimantur in semine. Promissionis enim verbum hoc est: Secundum hoc tempus veniam et erit Sarae filius. Non solum autem illa

Sed et rebecca ex uno concubitu habens geminos filios ysaac
patris nostri. Cum enim nondum nati fuissent aut aliquid boni egissent
aut mali ut secundum electionem propositum dei maneret non ex operibus ex
operibus sed ex vocante dictum est ei quia maior serviet mi-
nori. sicut scriptum est. Iacob dilexi, esau autem odio habui. Quid ergo di-
cemus? Numquid iniquitas apud deum? Absit. Moysi enim dicit. Miserebor
cui misereor et misericordiam prestabo cui miserebor. Igitur non volen-
tis neque currentis sed miserentis dei est. Dicit enim scriptura pharaoni. Quia in
hoc ipsum excitavi te ut ostendam in te virtutem meam et ut annuncietur
nomen meum in universa terra. Ergo cuius vult miseretur et quem
vult indurat. Dicis itaque mihi. Quid adhuc queritur? voluntati eius quis
resistit? O homo tu quis es qui respondeas deo? Numquid dicit fig-
mentum ei qui se finxit. Quid me fecisti sic? An non habet potestatem
figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem
aliud vero in contumeliam. Quod si deus volens ostendere iram et notam
facere potentiam suam sustinuit in multa patientia vasa ire
apta in interitum. ut ostenderet divitias glorie sue in vasa miseri-
cordie que preparavit in gloriam. et quos vocavit non solum ex iudeis
sed etiam ex gentibus sicut in osee dicit. Vocabo non plebem meam
plebem meam. et non dilectam meam dilectam meam. et non misericordiam con-
secutam misericordiam consecutam. et erit in loco ubi dictum est eis. Non
plebs mea vos illi vocabuntur filii dei vivi. Ysaias p-
ro israel clamat. Si fuerit numerus filiorum israel tamquam arena ma-
ris. reliquie salve fient. Verbum enim consummans et abbrevians
in equitate. quia verbum breviatum faciet dominus super terram. Et sicut
predixit ysaias. Nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen. sicut sodo-
ma facti essemus et sicut gomorra similes fuissemus. Quid ergo dice-
mus? quod gentes que non sectabantur iustitiam apprehenderunt iustitiam.
iustitiam autem que ex fide est. Israel vero sectando legem iustitie in le-
gem iustitie non pervenit. Quare? quia non ex fide sed quasi ex
operibus legis offenderunt enim in lapidem offensionis sicut
scriptum est. Ecce in syon lapidem offensionis pono
et petram scandali et omnis qui credit in eum non confundetur.

10 Fratres voluntas quidem cordis mei et obsecratio
ad deum fit pro illis in salutem. testimonium enim perhibeo
illis quia emulationem dei habent sed non secundum scientiam. Igno-
rantes enim dei iustitiam et suam querentes statuere iustitie dei non sunt
subiecti. finis enim legis christus ad iustitiam omni credenti. Moyses
enim scripsit. Quoniam iustitiam que ex lege est qui fecerit homo vivet in
ea. Que autem ex fide est iustitia dicit sic. Ne dixeris in corde tuo.
Quis ascendet in celum. id est christum deducere. aut quis descendet
in abyssum hoc est christum a mortuis revocare. Sed quid dicit scriptura.
Prope est verbum in ore tuo et in corde tuo. hoc est verbum fidei quod predi-
camus. Quia si confitearis in ore tuo dominum ihesum christum et in corde
tuo credideris quod deus illum suscitavit a mortuis salvus eris.
Corde enim creditur ad iustitiam ore autem confessio fit ad salutem.
Dicit enim scriptura. Omnis qui credit in eum non confundetur. Non enim
est distinctio iudei et greci. nam idem dominus omnium dives in
omnes qui invocant illum. Omnis enim quicumque invocaverit
nomen domini salvus erit. Quomodo ergo invocabunt eum in quem non
crediderunt. aut quomodo credent ei quem non audierunt. Quomodo au-
dient sine predicante. quomodo vero predicabunt nisi mittantur sicut scrip-
tum est. Quam speciosi pedes evangelizantium pacem. evangeli-
zantium bona. sed non omnes obediunt evangelio. Ysaias e-
nim dicit. Domine quis credidit auditui nostro. Ergo fides ex audi-
tu. auditus autem per verbum christi. Sed dico. Numquid non audierunt? Et quidem in
omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum.
Numquid israel non cognovit? Primus moyses dicit. Ego ad emulatio-
nem vos adducam in non gentem in insipientem gentem in iram vos mit-
tam. Ysaias autem audet et dicit. Inventus sum a non querenti-
bus me. palam apparui his qui me non interrogabant. Ad israel
autem dicit. Tota die expandi manus meas ad populum non credentem sed
contradicentem michi.

Dico ergo. Numquid deus repulit populum suum? Absit. Nam
et ego israhelita sum ex semine abrahe de tribu ben-
iamin. non repulit deus plebem suam quam prescivit. An ne-
scitis in helya quid dicit scriptura. quemadmodum interpellat
deum adversum israel. Domine prophetas tuos occiderunt. altaria tua
suffoderunt. et ego relictus sum solus. et querunt animam meam.
Sed quid dicit illi divinum responsum. Reliqui mihi vii. milia vi-
rorum qui non curvaverunt genua sua ante baal. Sic ergo et in hoc
tempore reliquie secundum electionem gratie dei salve facte sunt. Si autem
gratia dei iam non ex operibus. alioquin gratia iam non est gratia. Quid ergo? Quod que-
rebat israel hoc non est consecutus. electio autem consecuta est. ceteri vero ex-
cecati sunt. sicut scriptum est. Dedit illis deus spiritum compunctionis ocu-
los ut non videant usque in hodiernum diem. Et david dicit. Fi-
at mensa eorum coram ipsis in laqueum et in captionem et in scanda-
lum et in retributionem ipsis. Obscurentur oculi eorum ne videant.
et dorsum eorum semper incurva. Dico ergo. Numquid sic offenderunt
ut caderent. Absit. Sed illorum delicto salus est gentibus ut illos
emulentur. Quod si delictum illorum divitie sunt mundi. et di-
minutio eorum divitie gentium. quanto magis plenitudo
eorum. Vobis enim dico gentibus. quamdiu quidem sum gentium apostolus. mini-
sterium meum honorificabo. Si quomodo ad emulandum provo-
cem carnem meam et salvos faciam aliquos ex illis. Si enim amis-
sio eorum reconciliatio est mundi. que assumptio nisi vita ex mor-
tuis. Quod si delibatio sancta est et massa. et si radix sancta et rami.
Quod si aliqui ex ramis fracti sunt. tu autem cum oleaster esses inser-
tus es in illis et socius radicis et pinguedinis olive factus es. noli glo-
riari adversus ramos. Quod si gloriaris non tu radicem
portas. sed radix te. Dicis ergo. Fracti sunt rami ut ego
inserar. Bene. propter incredulitatem fracti sunt. tu autem fide stas.
Noli altum sapere. sed time. Si enim deus naturalibus ramis
non pepercit. ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem
et severitatem dei. In eos qui ceciderunt severitatem. In te autem
bonitatem dei si permanseris in bonitate. Alioquin et tu excideris.
Sed et illi si non permanserint in incredulitate inserentur. potens
est enim deus iterum inserere illos. Nam si tu ex naturali excisus es
oleastro et contra naturam insertus es in bonam olivam
quanto magis hii qui secundum naturam inserentur suo olive.

Nolo autem vos ignorare fratres mysterium hoc ut non sitis vobis ipsis sapientes
quia caecitas ex parte contigit in Israel donec plenitudo gentium intraret
et sic omnis Israel salvus fieret. sicut scriptum est: Veniet ex Sion qui eripiat
et avertat impietatem a Iacob. et hoc illis a me testamentum cum abstulero
peccata eorum. Secundum evangelium quidem inimici propter vos, secundum electionem autem karissimi propter
patres. Sine paenitentia enim sunt dona et vocatio dei. Sicut enim aliquando et vos non
credidistis deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter incredulitatem illorum,
ita et isti nunc non crediderunt in vestram misericordiam ut et ipsi misericordiam consequantur.
Conclusit enim deus omnia in incredulitate ut omnium misereatur. O altitudo
divitiarum sapientiae et scientiae dei, quam incomprehensibilia iudicia eius et investiga-
biles viae eius. Quis enim cognovit sensum domini, aut quis consiliarius
eius fuit, aut quis prior dedit illi et retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et
in ipso sunt omnia. ipsi honor et gloria amen.

Obsecro vos itaque fratres per misericordiam dei ut exhibeatis corpora vestra
hostiam viventem sanctam deo placentem, rationabile obsequium
vestrum. et nolite conformari huic saeculo, sed reformamini in novi-
tate sensus vestri, ut probetis quae sit voluntas dei bona et beneplacens et per-
fecta. Dico enim per gratiam quae data est mihi omnibus qui sunt inter vos non
plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, et unicuique sicut deus divisit mensu-
ram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra
non eundem actum habent, ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli
autem alter alterius membra. habentes donationes secundum gratiam quae data est nobis dif-
ferentes. sive prophetiam secundum rationem fidei, sive ministerium in ministrando,
sive qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando. Qui tribuit in sim-
plicitate, qui praeest in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate. Di-
lectio sine simulatione. odientes malum, adhaerentes bono. cari-
tate fraternitatis invicem diligentes. sollicitudine non pigri.
spiritu ferventes. domino servientes. spe gaudentes. in tribulatione
patientes. orationi instantes. necessitatibus sanctorum communican-
tes. hospitalitatem sectantes. benedicite persequentibus vos.
benedicite et nolite maledicere. Gaudere cum gaudentibus, fle-
re cum flentibus. idipsum invicem sentientes. non alta sapientes, sed
humilibus consentientes. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos.
nulli malum pro malo reddentes. providentes bona non tantum
coram deo sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex vobis est cum omnibus hominibus
pacem habentes. non vosmetipsos defendentes karissimi, sed date
locum irae. Scriptum est enim: mihi vindictam et ego retribuam, di-
cit dominus. Sed si esurierit inimicus tuus ciba illum, si sitit potum
da illi. hoc enim faciens carbones ignis congeres super caput
eius. Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim
potestas nisi a deo. quae autem sunt a deo ordinata sunt. Itaque qui resis-
tit potestati dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt ipsi sibi
damnationem acquirunt. Nam principes non sunt timori boni operis
sed mali. Vis autem non timere potestatem, bonum fac et habebis lau-
dem ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malum
feceris time. Non enim sine causa gladium portat. Dei enim
minister est, vindex in iram ei qui malum facit. Ideo ne-
cessitate subditi estote non solum propter iram sed etiam propter conscien-
tiam. Ideo enim et tributa praestatis. Ministri enim dei sunt in hoc ipsum

servientes. Reddite ergo omnibus debita. cui tributum tributum, cui
vectigal vectigal, cui timorem timorem, cui honorem
honorem. Nemini quicquam debeatis nisi ut invicem diligatis. Qui
enim diligit proximum legem implevit. Nam non adulterabis, non occides,
non furaberis, non falsum testimonium dices, non concupisces, et si quod est
aliud mandatum in hoc verbo instauratur. Dili-
ges proximum tuum sicut te ipsum. Dilectio proximi malum non operatur.
Plenitudo ergo legis est dilectio. Et hoc scientes tempus quia hora est
iam nos de somno surgere. Nunc enim propior est nostra salus quam cum credidimus. Nox
praecessit, dies autem appropinquavit. Abiciamus ergo opera tenebrarum
et induamur arma lucis. Sicut in die honeste ambulemus,
non in comessationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudi-
citiis, non in contentione et aemulatione, sed induimini dominum
Iesum Christum et carnis curam ne feceritis in desideriis.
Infirmum autem in fide assumite, non in disceptationibus cogita-
tionum. Alius enim credit manducare se omnia, qui autem infirmus est
olus manducet. Is qui manducat non manducantem non sper-
nat, et qui non manducat manducantem non iudicet. Deus enim
illum assumpsit. Tu quis es qui iudicas alienum servum? domino suo
stat aut cadit. Stabit autem, potens est enim deus statuere
illum. Nam alius iudicat diem inter diem, alius iudicat omnem
diem. Unusquisque in suo sensu abundet. Qui sapit diem domino
sapit, et qui manducat domino manducat, gratias enim agit deo,
et qui non manducat domino non manducat et gratias agit
deo. Nemo enim vestrum sibi vivit, et nemo sibi moritur. Sive
enim vivimus domino vivimus, sive morimur domino morimur.
Sive ergo vivimus sive morimur domini sumus. In hoc enim Christus
mortuus est et resurrexit ut et vivorum et mortuorum do-
minetur. Tu autem quid iudicas fratrem tuum, aut tu quare sper-
nis fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est:
Vivo ego dicit dominus, quoniam mihi flectetur omne genu et omnis
lingua confitebitur deo. Itaque unusquisque nostrum pro se rationem
reddet deo. Non ergo amplius invicem iudicemus, sed hoc
iudicate magis, ne ponatis offendiculum fratri vel scan-
dalum. Scio et confido in domino Iesu quia nihil commune
per ipsum, nisi ei qui existimat quid commune esse illi commune est.
Si enim propter cibum frater tuus contristatur, iam non secundum caritatem
ambulas. Noli cibo tuo illum perdere pro quo Christus mortuus est.
Non ergo blasphemetur bonum nostrum. Non est enim regnum
dei esca et potus, sed iustitia et pax et gaudium in spiritu sancto.
Qui enim in hoc servit Christo placet deo et probatus est hominibus.
Itaque quae pacis sunt sectemur, et quae aedificationis sunt in
invicem custodiamus. Noli propter escam destruere opus
dei. Omnia quidem munda sunt, sed malum est homini qui per offendi-
culum manducat. Bonum est non manducare carnem et non
bibere vinum neque in quo frater tuus offenditur aut scandaliza-
tur. Tu fidem habes penes temetipsum habe coram deo.
Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat. Qui autem
discernit si manducaverit damnatus est, quia non ex
fide. Omne autem quod non est ex fide peccatum est.

14 Debemus autem nos firmiores in
becillitates infirmorum sustinere et non nobis placere.
Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum ad edificatio
nem. Etenim non sibi christus placuit sed sicut scriptum est: Improperia impro
perantium tibi ceciderunt super me. Quecumque enim scripta sunt
ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam et conso
lationem scripturarum spem habeamus. Deus autem patientie et so
lacii det vobis idipsum sapere in alterutrum secundum ihesum christum,
ut unanimes uno ore honorificetis deum et patrem do
mini nostri ihesu christi. Propter quod suscipite invicem sicut et christus
suscepit vos in honorem dei. Dico enim ihesum christum mini
strum fuisse circumcisionis propter veritatem dei ad confirmandas
promissiones patrum. Gentes autem super misericordia honorare de
um sicut scriptum est: Propterea confitebor tibi in gentibus domine
et nomini tuo cantabo. Et iterum dicit: Letamini gentes cum
plebe eius. Et iterum: Laudate omnes gentes dominum et mag
nificate eum omnes populi. Et rursus ysaias ait: Erit ra
dix iesse et qui exurget regere gentes, in eum gentes spe
rabunt. Deus autem spei repleat vos omni gaudio et pace
in credendo ut habundetis in spe et virtute spiritus sancti. Certus
sum autem fratres mei et ego ipse de vobis quoniam et ipsi pleni
estis dilectione, repleti omni scientia ut possitis alterutrum
monere. Audacius autem scripsi vobis fratres ex parte tamquam in me
moriam vos reducens propter gratiam que data est mihi a deo ut sim
minister christi ihesu in gentibus, sanctificans evangelium dei ut fiat
oblatio gentium accepta et sanctificata in spiritu sancto. Habeo igitur gloriam
in christo ihesu ad deum. Non enim audeo aliquid loqui eorum que per me non
efficit christus in obedientiam gentium, verbo et factis, in virtute signorum
et prodigiorum, in virtute spiritus sancti, ita ut ab iherusalem per circuitum
usque ad illiricum mare repleverim evangelium christi. Sic autem
predicavi evangelium hoc non ubi nominatus est christus, ne super alienum
fundamentum edificarem, sed sicut scriptum est: Quibus non est an
nunciatum de eo videbunt et qui non audierunt intel
ligent. Propter quod impediebar plurimum venire ad vos
et prohibitus sum usque adhuc. Nunc vero ulterius locum
non habens in his regionibus, cupiditatem autem habens ve
niendi ad vos ex multis iam precedentibus annis, cum
in hyspaniam proficisci cepero spero quod preteriens videam
vos et a vobis deducar illuc, si vobis primum ex parte fru
itus fuero. Nunc igitur proficiscar in iherusalem ministrare sanctis.
Probaverunt autem macedonia et achaia collationem
aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt in iherusalem. Placuit
enim eis et debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum
participes facti sunt gentiles, debent et in carnalibus
ministrare eis. Hoc igitur cum consummavero et assignavero
eis fructum hunc, per vos proficiscar in hyspaniam.
Scio autem quoniam veniens ad vos in habundantiam bene
dictionis christi veniam. Obsecro igitur vos fratres per dominum
nostrum ihesum christum et per caritatem sancti spiritus ut adiuve
tis me in orationibus vestris pro me ad dominum ut liberer
ab infidelibus qui sunt in iudea et obsequii mei oblatio
accepta fiat in iherusalem sanctis ut veniam ad vos in gau
dio per voluntatem dei et refrigerer vobiscum. Deus autem
pacis sit cum omnibus vobis amen.
Commendo autem vobis phebem sororem nostram que
est in ministerio ecclesie que est cenchris ut eam
suscipiatis in domino digne sanctis et assistatis ei in quocumque ne
gotio vestri indiguerit. Etenim ipsa quoque astitit multis
et mihi. Salutate priscam et aquilam adiutores meos in
christo ihesu qui pro anima mea suas cervices supposuerunt, quibus
non solus gratias ago sed et cuncte ecclesie gentium, et domesti
cam ecclesiam eorum. Salutate epheneum dilectum mihi qui
est primitivus asie in christo ihesu. Salutate andronicum mari
am que multum laboravit in vobis. Salutate andronicum
et iuniam cognatos et concaptivos meos qui sunt nobiles
in apostolis, qui et ante me fuerunt in christo. Salutate am
pliatum dilectissimum mihi in domino. Salutate urbanum
adiutorem nostrum in christo ihesu et stachen dilectum meum.
Salutate apellen probum in christo. Salutate eos qui
sunt ex aristoboli domo. Salutate herodionem cog
natum meum. Salutate eos qui sunt ex narcissi domo
qui sunt in domino. Salutate tryphenam et tryphonem que labo
rant in domino. Salutate persidam karissimam que multum labora
vit in domino. Salutate rufum electum in domino et matrem eius
et meam. Salutate asincritum, flegontam, hermen, patro
bam, hermen et qui cum eis sunt fratres. Salutate philolo
gum et iuliam et nereum et sororem eius et olimpiadem
et omnes qui cum eis sunt sanctos. Salutate invicem in osculo sancto.
Salutant vos omnes ecclesie christi. Rogo autem vos fratres ut
observetis eos qui dissensiones et offendicula preter
doctrinam quam vos didicistis faciunt, et declinate ab
illis. Huiusmodi enim christo domino non serviunt sed suo ven
tri, et per dulces sermones et benedictiones seducunt
corda innocentium. Vestra enim obedientia in omnem locum di
vulgata est. Gaudeo igitur in vobis, sed volo vos sapientes
esse in bono et simplices in bono malo. Deus autem
pacis conterat sathanam sub pedibus vestris velociter.
Gratia domini nostri ihesu christi vobiscum. Salutat vos
thimotheus adiutor meus et lucius et iason et
sosipater cognati mei. Saluto vos ego tercius qui
scripsi epistolam in domino. Salutat vos ga
ius hospes meus et universa ecclesia. Salutat vos era
stus archarius civitatis et quartus frater. Gratia
domini nostri ihesu christi cum omnibus vobis amen.
Ei autem qui potens est vos confirmare iuxta
evangelium meum et predicationem ihesu christi secundum reve
lationem misterii temporibus eternis taciti, quod nunc
patefactum est per scripturas prophetarum secundum preceptum eterni
dei ad obeditionem fidei in cunctis gentibus cogniti, soli
sapienti deo per ihesum christum cui honor et gloria in secula seculorum.
Amen.

Corinthii Incipit prologus beati pauli ad
sunt achaici. hi similiter audierunt chorinthios
ab apostolo verbum veritatis et subversi multipharie
a falsis apostolis. quidam a philosophie verbosa eloquentia
alii secta legis iudaice inducti. hos revocat
apostolus ad veram et evangelicam sapientiam scribens eis ab epheso.

Paulus Incipit liber beati pauli ad corinthios
vocatus apostolus ihesu christi per voluntatem dei et sos-
thenes frater ecclesie dei que est corinthi sanctificatis
in christo ihesu vocatis sanctis. cum omnibus qui invocant
nomen domini nostri ihesu christi. in omni loco ipsorum et nostro.
Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino
ihesu christo. Gratias ago deo meo semper pro vobis
in gratia dei que data est vobis in christo ihesu. quia in omnibus divites facti es-
tis in illo. in omni verbo et in omni scientia sicut testimonium christi
confirmatum est in vobis. ita ut nichil vobis desit in ulla gratia expectanti-
bus revelationem domini nostri ihesu christi. qui et confirmabit vos usque ad
finem sine crimine in diem adventus domini nostri ihesu christi. fidelis
deus per quem vocati estis in societatem filii eius domini nostri ihesu christi.
Obsecro autem vos fratres per nomen domini nostri ihesu christi ut idipsum
dicatis omnes et non sint in vobis scismata. sitis autem perfecti in eo-
dem sensu et in eadem sententia. Significatum est enim michi de vobis fratres mei
ab his qui sunt cloes quia contentiones sunt inter vos. Hoc autem
dico quod unusquisque vestrum dicit. Ego quidem sum pauli. ego autem apollo.
ego vero cephe. ego autem christi. Divisus est christus. Numquid paulus crucifixus est
pro vobis aut in nomine pauli baptizati estis. Gratias ago deo meo
quod neminem vestrum baptizavi nisi crispum et gaium. ne quis
dicat quod in nomine meo baptizati sitis. Baptizavi autem et stephane do-
mum. ceterum nescio si quem alium vestrum baptizaverim. Non enim mi-
sit me christus baptizare sed evangelizare. non in sapientia verbi. ut non eva-
cuetur crux christi. Verbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est.
his autem qui salvi fiunt id est nobis virtus dei est. Scriptum est enim. Perdam
sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo. Ubi sapi-
ens. ubi scriba. ubi conquisitor huius seculi. Nonne deus fecit stultam sa-
pientiam huius mundi. Nam quia in dei sapientia non cognovit mundus
per sapientiam deum. placuit deo per stultitiam predicationis salvos fa-
cere credentes. Quoniam et iudei signa petunt. et greci sapientiam queri-
tur. nos autem predicamus christum crucifixum. iudeis quidem scandalum. gentibus
autem stultitiam. ipsis autem vocatis iudeis atque grecis christum dei virtu-
tem et dei sapientiam. Quia quod stultum est dei sapientius est hominibus. et quod in-
firmum est dei fortius est hominibus. Videte enim vocationem vestram fratres.
quia non multi sapientes secundum carnem. non multi potentes. non mul-
ti nobiles. sed que stulta sunt mundi elegit deus ut confundat sa-
pientes. et ignobilia mundi et contemptibilia elegit deus. et ea que non sunt.
ut ea que sunt destrueret. ut non glorietur omnis caro in conspectu eius.
Ex ipso autem vos estis in christo ihesu qui factus est sapientia nobis a deo et iustitia
et sanctificatio et redemptio. ut quemadmodum scriptum est. qui gloriatur in
Et ego cum venissem · II · domino glorietur.
ad vos fratres veni non per sublimitatem sermonis aut
sapientie annuntians vobis testimonium christi. Non enim iudicavi sci-
re me aliquid inter vos nisi ihesum christum et hunc crucifixum. Et ego in infir-
mitate et timore et tremore multo fui apud vos. et sermo meus
et predicatio mea non in persuasibilibus humane sapientie verbis. sed in ostensione
spiritus et virtutis. ut fides vestra non sit in sapientia hominum sed in virtute dei.
Sapientiam autem loquimur inter perfectos. sapientiam vero non huius seculi neque principum
huius seculi qui destruuntur. sed loquimur dei sapientiam in misterio que abscondita est.
quam predestinavit deus ante secula in gloriam nostram. quam nemo principum huius
seculi cognovit. Si enim cognovissent. numquam dominum glorie crucifixissent.
Sed sicut scriptum est. quod oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis
ascendit que preparavit deus hiis qui diligunt illum. Nobis autem reve-
lavit deus per spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur et profunda dei. Quis
enim scit hominum que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est. Ita et que dei sunt nemo
cognovit nisi spiritus dei. nos autem non spiritum huius mundi accepimus sed spiritum qui
ex deo est. ut sciamus que a deo donata sunt nobis. que et loquimur non in doc-
tis humane sapientie verbis. sed in doctrina spiritus. spiritualibus spiritualia compa-
rantes. Animalis autem homo non percipit ea que sunt spiritus dei. Stultitia est
enim illi et non potest intelligere quia spiritualiter examinatur. Spiritualis autem
iudicat omnia. et ipse a nemine iudicatur. Quis enim cognovit sen-
sum domini aut quis instruat eum. Nos autem sensum christi habemus.
Et ego fratres non potui loqui vobis · III ·
quasi spiritualibus sed quasi carnalibus. Tamquam parvulis in christo lac
vobis potum dedi non escam. Nondum enim poteratis. sed nec nunc quidem
potestis. Adhuc enim estis carnales. Cum enim sit inter vos ze-
lus et contentio. nonne carnales estis. et secundum hominem ambulatis.
Cum enim quis dicat. ego quidem sum pauli. alius autem ego apollo. nonne
homines estis. Quid igitur est apollo. Quid vero paulus. ministri eius cui credidistis.
Et unicuique sicut deus dedit. Ego plantavi apollo rigavit.
sed deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid neque qui
rigat. sed qui incrementum dat deus. Qui plantat autem et qui rigat unum
sunt. unusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Dei enim
sumus adiutores. dei agricultura estis. dei edificatio estis. Secundum
gratiam dei que data est michi. ut sapiens architectus fundamentum
posui. Alius autem superedificat. Fundamentum enim aliud nemo
potest ponere preter id quod positum est quod est christus ihesus. Si quis autem superedificat
super fundamentum hoc aurum. argentum. lapides preciosos. ligna.
fenum. stipulam. uniuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim
domini declarabit quia in igne revelabitur. Et uniuscuiusque opus quale
sit ignis probabit. Si cuius opus manserit quod superedificavit. mer-
cedem accipiet. Si cuius opus arserit. detrimentum patietur. Ipse autem
salvus erit sic tamen quasi per ignem. Nescitis quia templum dei estis. et spiritus
dei habitat in vobis. Si quis autem templum dei violaverit. disperdet illum
deus. Templum enim dei sanctum est quod estis vos. Nemo se seducat. Si
quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo. stultus fiat ut sit sapiens.
Sapientia enim huius mundi stultitia est apud deum. Scriptum est enim. Conprehen-
dam sapientes in astutia eorum. Et iterum. Dominus novit cogitationes
sapientium quoniam vane sunt. Itaque nemo glorietur in hominibus.
Omnia enim vestra sunt. sive paulus. sive apollo. sive
cephas. sive mundus. sive vita. sive mors. sive pre-
sentia. sive futura. Omnia enim vestra sunt.
nos autem christi. christus autem dei.

Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei. Hic iam queritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur. Mihi autem pro minimo est ut a vobis iudicer aut ab humano die, sed neque meipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum; qui autem iudicat me Dominus est. Itaque nolite ante tempus iudicare quoadusque veniat Dominus, qui et illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium, et tunc laus erit unicuique a Deo. Hec autem, fratres, transfiguravi in me et Apollo propter vos, ut in nobis discatis ne supra quam scriptum est unus adversus alterum infletur pro alio. Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Iam saturati estis, iam divites facti estis; sine nobis regnatis, et utinam regnetis ut et nos vobiscum regnemus. Puto enim quod Deus nos apostolos novissimos ostendit tamquam morti destinatos, quia spectaculum facti sumus mundo et angelis et hominibus. Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo; nos infirmi, vos autem fortes; vos nobiles, nos autem ignobiles. Usque in hanc horam et esurimus et sitimus et nudi sumus et colaphis cedimur et instabiles sumus, et laboramus operantes manibus nostris; maledicimur et benedicimus, persecutionem patimur et sustinemus, blasphemamur et obsecramus; tamquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsema usque adhuc. Non ut confundam vos hec scribo, sed ut filios meos karissimos moneo. Nam si decem milia pedagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres; nam in Christo Ihesu per evangelium ego vos genui. Rogo ergo vos, imitatores mei estote. Ideo misi ad vos Timotheum, qui est filius meus karissimus et fidelis in Domino, qui vos commonefaciat vias meas que sunt in Christo, sicut ubique in omni ecclesia doceo. Tamquam non venturus sim ad vos, sic inflati sunt quidam. Veniam autem cito ad vos si Dominus voluerit, et cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt sed virtutem. Non enim in sermone est regnum Dei sed in virtute. Quid vultis? In virga veniam ad vos an in caritate et spiritu mansuetudinis?

V

Omnino auditur inter vos fornicatio, et talis fornicatio qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris sui aliquis habeat. Et vos inflati estis, et non magis luctum habuistis ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit. Ego quidem absens corpore, presens autem spiritu, iam iudicavi ut presens eum qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Ihesu Christi, congregatis vobis et meo spiritu cum virtute Domini Ihesu, tradere huiusmodi Sathane in interitum carnis ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Ihesu Christi. Non bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expurgate ergo vetus fermentum ut sitis nova conspersio, sicut estis azimi. Etenim pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur non in fermento veteri neque in fermento malicie et nequicie, sed in azimis sinceritatis et veritatis. Scripsi vobis in epistola ne commisceamini fornicariis, non utique fornicariis huius mundi aut avaris aut rapacibus aut idolis servientibus, alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi vobis non commisceri, si is qui frater nominatur fornicator aut avarus aut idolis serviens aut maledicus aut ebriosus aut rapax, cum eiusmodi nec cibum sumere. Quid enim mihi de his qui foris sunt iudicare? Nonne de his qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt Deus iudicabit.

VI

Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum iudicari apud iniquos et non apud sanctos? An nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus? Quanto magis secularia. Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in ecclesia, illos constituite ad iudicandum. Ad verecundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam qui possit iudicare inter fratrem suum? Sed frater cum fratre iudicio contendit, et hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis et fraudatis, et hoc fratribus. An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare: neque fornicarii neque idolis servientes neque adulteri neque molles neque masculorum concubitores neque fures neque avari neque ebriosi neque maledici neque rapaces regnum Dei non possidebunt. Et hec quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri Ihesu Christi et in spiritu Dei nostri. Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar potestate. Esca ventri et venter escis; Deus autem et hunc et hanc destruet. Corpus autem non fornicationi sed Domino, et Dominus corpori. Deus vero et Dominum suscitavit, et nos suscitabit per virtutem suam. Nescitis quoniam corpora vestra membra Christi sunt? Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quoniam qui adheret meretrici unum corpus efficitur? Erunt enim, inquit, duo in carne una. Qui autem adheret Domino unus spiritus est. Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est; qui autem fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis quoniam membra vestra templum sunt Spiritus Sancti qui in vobis est, quem habetis a Deo, et non estis vestri? Empti enim estis pretio magno. Glorificate ergo et portate Deum in corpore vestro.

VII

De quibus autem scripsistis mihi: bonum est homini mulierem non tangere; propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, et unaqueque suum virum habeat. Uxori vir debitum reddat, similiter autem et uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet sed vir; similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet sed mulier. Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus ut vacetis orationi, et iterum revertimini in idipsum, ne temptet vos Sathanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium. Volo autem omnes homines esse sicut meipsum; sed unusquisque proprium habet donum ex Deo, alius quidem sic, alius vero sic. Dico autem non nuptis et viduis, bonum est illis si sic permaneant sicut et ego. Quod si non se continent, nubant; melius est enim nubere quam uri. His autem qui matrimonio iuncti sunt precipio non ego sed Dominus, uxorem a viro non discedere; quod si discesserit, manere innuptam aut viro suo reconciliari; et vir uxorem non dimittat. Nam ceteris ego dico, non Dominus: si quis frater uxorem habet infidelem et hec consentit habitare cum illo, non dimittat illam. Et si qua mulier habet virum infidelem et hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis in muliere fideli, et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem; alioquin filii vestri inmundi essent, nunc autem sancti sunt. Quod si infidelis discedit, discedat; non enim servituti subiectus est frater aut soror in eiusmodi. In pace autem vocavit nos Deus. Unde enim

vir, si mulierem salvam facies? aut unde scis mulier si virum salvum facies? Nisi unicuique sicut divisit Dominus, et unumquemque sicut vocavit Deus, ita ambulet: et sicut in omnibus ecclesiis doceo. Circumcisus aliquis vocatus est? non adducat praeputium. In praeputio aliquis vocatus est? non circumcidatur. Circumcisio nihil est, et praeputium nihil est: sed observatio mandatorum Dei. Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat. Servus vocatus es? non sit tibi curae: sed et si potes liber fieri, magis utere. Qui enim in Domino vocatus est servus, libertus est Domini: similiter qui liber vocatus est, servus est Christi. Pretio empti estis, nolite fieri servi hominum. Unusquisque in quo vocatus est, fratres, in hoc permaneat apud Deum. De virginibus autem praeceptum Domini non habeo: consilium autem do, tamquam misericordiam consecutus a Domino ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse. Alligatus es uxori? noli quaerere solutionem. Solutus es ab uxore? noli quaerere uxorem. Si autem acceperis uxorem, non peccasti. Et si nupserit virgo, non peccavit: tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi. Ego autem vobis parco. Hoc itaque dico, fratres: Tempus breve est: reliquum est, ut et qui habent uxores, tamquam non habentes sint: et qui flent, tamquam non flentes: et qui gaudent, tamquam non gaudentes: et qui emunt, tamquam non possidentes: et qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur: praeterit enim figura huius mundi. Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est, sollicitus est quae Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore est, sollicitus est quae sunt mundi, quomodo placeat uxori, et divisus est. Et mulier innupta, et virgo, cogitat quae Domini sunt, ut sit sancta corpore et spiritu. Quae autem nupta est, cogitat quae sunt mundi, quomodo placeat viro. Porro hoc ad utilitatem vestram dico: non ut laqueum vobis iniiciam, sed ad id quod honestum est, et quod facultatem praebeat sine impedimento Dominum obsecrandi. Si quis autem turpem se videri existimat super virgine sua, quod sit superadulta, et ita oportet fieri: quod vult faciat: non peccat, si nubat. Nam qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suae voluntatis, et hoc iudicavit in corde suo, servare virginem suam, bene facit. Igitur et qui matrimonio iungit virginem suam, bene facit: et qui non iungit, melius facit. Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius vivit, quod si dormierit vir eius, liberata est: cui vult nubat: tantum in Domino. Beatior autem erit si sic permanserit secundum meum consilium: puto autem quod et ego spiritum Dei habeam.

VIII

De his autem quae idolis sacrificantur, scimus quia omnes scientiam habemus. Scientia inflat, caritas vero aedificat. Si quis autem se existimat scire aliquid, nondum cognovit quemadmodum oporteat eum scire. Si quis autem diligit Deum, hic cognitus est ab eo. De escis autem quae idolis immolantur, scimus quia nihil est idolum in mundo, et quod nullus Deus nisi unus. Nam etsi sunt qui dicantur dii sive in caelo sive in terra (siquidem sunt dii multi, et domini multi): nobis tamen unus Deus, Pater, ex quo omnia, et nos in illum: et unus Dominus Iesus Christus, per quem omnia, et nos per ipsum. Sed non in omnibus est scientia. Quidam autem cum conscientia usque nunc idoli, quasi idolothytum manducant: et conscientia ipsorum cum sit infirma, polluitur. Esca autem nos non commendat Deo. Neque enim si manducaverimus, abundabimus: neque si non manducaverimus, deficiemus. Videte autem ne forte haec licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum qui habet scientiam, in idolio recumbentem, nonne conscientia eius, cum sit infirma, aedificabitur ad manducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua scientia, frater propter quem Christus mortuus est? Sic autem peccantes in fratres, et percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in aeternum, ne fratrem meum scandalizem.

IX

Non sum liber? non sum apostolus? nonne Christum Iesum Dominum nostrum vidi? nonne opus meum vos estis in Domino? Et si aliis non sum apostolus, sed tamen vobis sum: nam signaculum apostolatus mei vos estis in Domino. Mea defensio apud eos qui me interrogant, haec est: Numquid non habemus potestatem manducandi et bibendi? Numquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi sicut et ceteri apostoli, et fratres Domini, et Cephas? Aut ego solus et Barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Quis militat suis stipendiis umquam? Quis plantat vineam, et de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, et de lacte gregis non manducat? Numquid secundum hominem haec dico? An et lex haec non dicit? Scriptum est enim in lege Moysi: Non alligabis os bovi trituranti. Numquid de bobus cura est Deo? An propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt: quoniam debet in spe qui arat, arare: et qui triturat, in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si nos carnalia vestra metamus? Si alii potestatis vestrae participes sunt, quare non potius nos? Sed non usi sumus hac potestate: sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus evangelio Christi. Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quae de sacrario sunt, edunt: et qui altari deserviunt, cum altari participant? Ita et Dominus ordinavit iis qui evangelium annuntiant, de evangelio vivere. Ego autem nullo horum usus sum. Non autem scripsi haec ut ita fiant in me: bonum est enim mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis evacuet. Nam si evangelizavero, non est mihi gloria: necessitas enim mihi incumbit: vae enim mihi est, si non evangelizavero. Si enim volens hoc ago, mercedem habeo: si autem invitus, dispensatio mihi credita est. Quae est ergo merces mea? Ut evangelium praedicans, sine sumptu ponam evangelium, ut non abutar potestate mea in evangelio. Nam cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci, ut plures lucrifacerem. Et factus sum Iudaeis tamquam Iudaeus, ut Iudaeos lucrarer: iis qui sub lege sunt, quasi sub lege essem (cum ipse non essem sub lege) ut eos qui sub lege erant, lucrifacerem: iis qui sine lege erant, tamquam sine lege essem (cum sine lege Dei non essem: sed in lege essem Christi) ut lucrifacerem eos qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos. Omnia autem facio propter evangelium: ut particeps eius efficiar. Nescitis quod ii qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? Sic currite ut comprehendatis. Omnis autem qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet: et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant: nos autem incorruptam. Ego igitur sic curro, non quasi in incertum: sic pugno, non quasi aerem verberans: sed castigo corpus meum, et in servitutem redigo: ne forte cum aliis praedicaverim, ipse reprobus efficiar.

X

Nolo enim vos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, et omnes mare transierunt, et omnes in Moyse baptizati sunt in nube, et in mari: et omnes eandem escam spiritualem manducaverunt, et omnes eundem potum spiritualem biberunt (bibebant autem de spiritali, consequente eos, petra: petra autem erat Christus). Sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo: nam pro-

strati sunt in deserto. Hec autem in figura facta sunt nostri. ut non simus
concupiscentes malorum sicut et illi concupierunt. Neque ydolatre efficia
mini sicut quidam ex ipsis. quemadmodum scriptum est. Sedit populus mandu
care et bibere et surrexerunt ludere. Neque fornicemur sicut quidam ex ipsis
fornicati sunt. et ceciderunt una die .xxiii. milia. Neque temptemus
Christum sicut quidam eorum temptaverunt. et a serpentibus perierunt. Neque murmurave
ritis. sicut quidam eorum murmuraverunt et perierunt ab exterminatore. Hec
autem omnia in figura contingebant illis. scripta sunt autem ad correptionem nostram
in quos fines seculorum devenerunt. Itaque qui se existimat stare.
videat ne cadat. Temptatio vos non apprehendat. nisi huma
na. Fidelis autem deus est qui non patietur vos temptari super id quod potestis. sed
faciet cum temptatione etiam proventum ut possitis sustinere. Propter
quod karissimi mihi fugite ab idolorum cultura. Ut prudentibus loquor
vos ipsi iudicate quod dico. Calix benedictionis cui benedicimus
nonne communicatio sanguinis Christi est? Et panis quem frangimus nonne
participatio corporis domini est? Quoniam unus panis et unum corpus
multi sumus omnes. qui de uno pane et de uno calice participa
mus. Videte Israel secundum carnem. Nonne qui edunt hostias par
ticipes sunt altaris? Quid ergo dico? quod idolis immolatum sit
aliquid? aut quod idolum sit aliquid? Sed que immolant gentes demo
niis immolant et non deo. Nolo autem vos socios fieri demoniorum.
Non potestis calicem domini bibere et calicem demoniorum. An e
mulamur dominum? Numquid fortiores illo sumus? Omnia mihi
licent. sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent. sed non omnia edi
ficant. Nemo quod suum est querat. sed quod alterius. Omne quod in
macello venit manducate. nichil interrogantes propter conscientiam.
Domini est terra et plenitudo eius. Si quis vocat vos infidelium et
vultis ire. omne quod vobis apponitur manducate. nichil in
terrogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit. Hoc immolatum est idolis
nolite manducare propter illum qui indicavit et propter conscientiam.
Conscientiam autem dico non tuam sed alterius. Ut quid enim libertas mea iudi
catur ab aliena conscientia. Si ego cum gratia participo quid blasphe
mor pro eo quod gratias ago? Sive ergo manducatis sive bibitis
vel aliud quid facitis. omnia in gloriam dei facite. Sine offensione
estote iudeis et gentibus et ecclesie dei. sicut et ego per omnia omnibus
placeo. non querens quod mihi utile est. sed quod multis ut salvi fiant.

XI

Imitatores mei estote
sicut et ego Christi. Laudo autem vos fratres quod per omnia mei me
mores estis. et sicut tradidi vobis precepta mea tenetis. Volo
autem vos scire quod omnis viri caput Christus est. caput autem mulieris vir.
caput vero Christi deus. Omnis vir orans aut prophetans velato ca
pite deturpat caput suum. Unum est enim ac si decalvetur. Nam
si non velatur mulier et tondeatur. Si vero turpe est mulieri
tonderi aut decalvari. velet caput suum. Vir quidem non
debet velare caput suum quoniam imago et gloria dei est. mulier autem
gloria est viri. Non enim vir ex muliere est. sed mulier ex viro. Et
enim non est creatus vir propter mulierem. sed mulier propter virum. Ideo
debet mulier velamen habere super caput. propter angelos. Verumtamen
neque vir sine muliere neque mulier sine viro in domino. Nam sicut
mulier de viro. ita et vir per mulierem. Omnia autem ex deo.
Vos ipsi iudicate. Decet mulierem non velatam orare deum? Nec ip
sa natura docet quod vir quidem si comam nutriat. ignominia est illi. mulier vero
si comam nutriat gloria est illi. quoniam capilli pro velamine ei dati sunt. Si
quis autem videtur contentiosus esse. nos talem consuetudinem non habemus. neque ecclesia dei.
Hoc autem precipio non laudans quod non in melius sed in deterius convenitis. Primum quidem
convenientibus vobis in ecclesiam audio scissuras esse. et ex parte credo.
Oportet et hereses esse ut et qui probati sunt manifesti fiant in vobis. Con
venientibus ergo vobis in unum iam non est dominicam cenam manducare.
Unusquisque enim suam cenam presumit ad manducandum. Et alius quidem esu
rit. alius autem ebrius est. Numquid domos non habetis ad manducandum et biben
dum? Aut ecclesiam dei contemnitis et confunditis eos qui non habent? Quid di
cam vobis? Laudo vos? in hoc non laudo. Ego enim accepi a domino quod et tra
didi vobis quoniam dominus Ihesus in qua nocte tradebatur accepit panem. et gratias
agens fregit et dixit. Accipite et manducate. Hoc est corpus meum
quod pro vobis tradetur. hoc facite in meam commemorationem. Similiter et cali
cem postquam cenavit dicens. Hic calix novum testamentum est in meo san
guine. hoc facite quotienscumque bibetis in meam commemorationem.
Quotienscumque enim manducabitis hunc panem et calicem bibetis.
mortem domini annuntiabitis donec veniat. Itaque quicumque manducaverit
panem vel biberit calicem domini indigne. reus erit corporis et san
guinis domini. Probet autem se ipsum homo. et sic de pane illo edat. et de calice
bibat. Qui enim manducat et bibit indigne. iudicium sibi man
ducat et bibit non diiudicans corpus domini. Ideo inter vos multi in
firmi et imbecilles. et dormiunt multi. Quod si nosmetipsos diiudi
caremus. non utique iudicaremur. Dum iudicamur autem a domino corripi
mur. ut non cum hoc mundo dampnemur. Itaque fratres mei cum convenitis
ad manducandum. invicem expectate. Si quis esurit. domi mandu
cet. ut non in iudicium conveniatis. Cetera autem cum venero disponam.

XII

De spiritualibus autem nolo vos
ignorare fratres. Scitis quoniam cum gentes essetis ad simu
lacra muta prout ducebamini euntes. Ideo notum vobis facio
quod nemo in spiritu dei loquens dicit anathema Ihesu. Et nemo potest dicere dominus
Ihesus nisi in spiritu sancto. Divisiones vero gratiarum sunt. idem autem spiritus. Et divi
siones ministrationum sunt. idem autem dominus. Et divisiones operationum sunt
idem vero deus qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifestatio spiritus ad u
tilitatem. Alii quidem per spiritum datur sermo sapientie. alii autem sermo scien
tie secundum eundem spiritum. alteri fides in eodem spiritu. alii gratia sanitatum in uno spiritu.
alii operatio virtutum. alii prophetia. alii discretio spirituum. alii genera lin
guarum. alii interpretatio sermonum. Hec autem omnia operatur unus atque idem
spiritus. dividens singulis prout vult. Sicut enim corpus unum est et membra
habet multa. omnia autem membra corporis cum sint multa unum corpus sunt
ita et Christus. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus
sive iudei sive gentiles. sive liberi sive servi. et omnes uno spiritu po
tati sumus. Nam et corpus non est unum membrum sed multa. Si dixerit
pes quoniam non sum manus non sum de corpore. non ideo non est de corpore. Si
totum corpus oculus ubi est auditus? Si totum auditus ubi odoratus? Nunc
autem posuit deus membra unumquodque eorum in corpore sicut voluit. Quod si es
sent omnia unum membrum. ubi corpus? Nunc autem multa quidem membra. unum autem
corpus. Non potest dicere oculus manui. opera tua non indigeo. Aut iterum ca
put pedibus. non estis mihi necessarii. Sed multo magis que videntur

membra corporis infirmiora esse, necessaria sunt: et quae putamus ignobiliora membra esse corporis, his honorem abundantiorem circumdamus: et quae inhonesta sunt nostra, abundantiorem honestatem habent. Honesta autem nostra nullius egent: sed Deus temperavit corpus, ei cui deerat abundantiorem tribuendo honorem, ut non sit schisma in corpore, sed idipsum pro invicem sollicita sint membra. Et si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra: sive gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus Christi, et membra de membro. Et quosdam quidem posuit Deus in ecclesia primum apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exin gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum. Numquid omnes apostoli? numquid omnes prophetae? numquid omnes doctores? numquid omnes virtutes? numquid omnes gratiam habent curationum? numquid omnes linguis loquuntur? numquid omnes interpretantur? Aemulamini autem charismata meliora. Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.

XIII

Si linguis hominum loquar et angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, et noverim mysteria omnia, et omnem scientiam: et si habuero omnem fidem ita ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, et si tradidero corpus meum ita ut ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Caritas patiens est, benigna est. Caritas non aemulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quaerit quae sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Caritas numquam excidit: sive prophetiae evacuabuntur, sive linguae cessabunt, sive scientia destruetur. Ex parte enim cognoscimus, et ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est. Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem factus sum vir, evacuavi quae erant parvuli. Videmus nunc per speculum in aenigmate: tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte: tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Nunc autem manent fides, spes, caritas, tria haec: maior autem horum est caritas.

XIIII

Sectamini caritatem, aemulamini spiritalia: magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur lingua, non hominibus loquitur, sed Deo: nemo enim audit. Spiritus autem loquitur mysteria. Nam qui prophetat, hominibus loquitur ad aedificationem, et exhortationem, et consolationem. Qui loquitur lingua, semetipsum aedificat: qui autem prophetat, ecclesiam aedificat. Volo autem omnes vos loqui linguis: magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat, quam qui loquitur linguis: nisi forte interpretetur ut ecclesia aedificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos linguis loquens: quid vobis prodero, nisi vobis loquar aut in revelatione, aut in scientia, aut in prophetia, aut in doctrina? Tamen quae sine anima sunt vocem dantia, sive tibia, sive cithara: nisi distinctionem sonituum dederint, quomodo scietur id quod canitur, aut quod citharizatur? Etenim si incertam det tuba vocem, quis parabit se ad bellum? Ita et vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis: quomodo scietur id quod dicitur? eritis enim in aera loquentes. Tam multa, ut puta genera linguarum sunt in hoc mundo: et nihil sine voce est. Si ergo nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquor barbarus: et qui loquitur mihi barbarus. Sic et vos, quoniam aemulatores estis spirituum, ad aedificationem ecclesiae quaerite ut abundetis.

Et ideo qui loquitur lingua, oret ut interpretetur. Nam si orem lingua, spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est. Quid ergo est? Orabo spiritu, orabo et mente: psallam spiritu, psallam et mente. Ceterum si benedixeris spiritu, qui supplet locum idiotae: quomodo dicet amen super tuam benedictionem? quoniam quid dicas nescit. Nam tu quidem bene gratias agis: sed alter non aedificatur. Gratias ago Deo meo, quod omnium vestrum lingua loquor. Sed in ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui, ut et alios instruam: quam decem milia verborum in lingua. Fratres, nolite pueri effici sensibus: sed malitia parvuli estote: sensibus autem perfecti estote. In lege scriptum est: Quoniam in aliis linguis et labiis aliis loquar populo huic: et nec sic exaudient me, dicit Dominus. Itaque linguae in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus: prophetiae autem non infidelibus, sed fidelibus. Si ergo conveniat universa ecclesia in unum, et omnes linguis loquantur, intrent autem idiotae, aut infideles: nonne dicent quod insanitis? Si autem omnes prophetent, intret autem quis infidelis vel idiota, convincitur ab omnibus, diiudicatur ab omnibus. Occulta cordis eius manifesta fiunt: et ita cadens in faciem adorabit Deum, pronuntians quod vere Deus in vobis sit. Quid ergo est, fratres? Cum convenitis, unusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet, apocalypsim habet, linguam habet, interpretationem habet: omnia ad aedificationem fiant. Sive lingua quis loquitur, secundum duos, aut ut multum tres, et per partes, et unus interpretetur. Si autem non fuerit interpres, taceat in ecclesia: sibi autem loquatur, et Deo. Prophetae duo aut tres dicant, et ceteri diiudicent. Quod si alii revelatum fuerit sedenti, prior taceat. Potestis enim omnes per singulos prophetare: ut omnes discant, et omnes exhortentur. Et spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt. Non enim est dissensionis Deus, sed pacis: sicut et in omnibus ecclesiis sanctorum doceo. Mulieres in ecclesiis taceant, non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut et lex dicit. Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. An a vobis verbum Dei processit? aut in vos solos pervenit? Si quis videtur propheta esse, aut spiritalis, cognoscat quae scribo vobis, quia Domini sunt mandata. Si quis autem ignorat, ignorabitur. Itaque fratres aemulamini prophetare: et loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant in vobis.

XV

Notum autem vobis facio fratres evangelium, quod praedicavi vobis, quod et accepistis, in quo et statis, per quod et salvamini: qua ratione praedicaverim vobis, si tenetis, nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis quod et accepi: quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas: et quia sepultus est, et quia resurrexit tertia die secundum scripturas: et quia visus est Cephae, et post hoc undecim. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul: ex quibus multi manent usque adhuc, quidam autem dormierunt. Deinde visus est Iacobo, deinde apostolis omnibus: novissime autem omnium tamquam abortivo, visus est et mihi. Ego enim sum minimus apostolorum, qui non sum dignus vocari apostolus, quoniam persecutus sum ecclesiam Dei. Gratia autem Dei sum id quod sum, et gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia Dei mecum. Sive enim ego, sive illi: sic praedicamus, et sic credidistis. Si autem Christus praedicatur quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis quoniam resurrectio mortuorum non est? Si autem resurrectio mortuorum non est: neque Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo praedicatio nostra, inanis est et fides vestra: invenimur autem et falsi testes Dei: quoniam testimonium diximus adversus Deum quod suscitaverit Christum, quem non suscitavit, si mortui non resurgunt. Nam si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit. Quod si Christus non resurrexit, vana est fides vestra, adhuc enim estis

in peccatis vestris. Ergo et qui dormierunt in christo perierunt. Si in hac vita tantum in christo sperantes sumus miserabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc autem christus resurrexit a mortuis primitie dormientium. Quoniam quidem per hominem mors et per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in adam omnes moriuntur ita et in christo omnes vivificabuntur. Unusquisque autem in suo ordine. primitie christus. deinde hii qui sunt christi qui in adventum eius crediderunt. Deinde finis cum tradiderit regnum deo et patri et cum evacuaverit omnem principatum et potestatem et virtutem. Oportet autem illum regnare donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. Novissima autem inimica destruetur mors. Omnia enim subiecit sub pedibus eius. Cum autem dicat omnia subiecta sunt sine dubio preter eum qui subiecit ei omnia. Cum autem subiecta fuerint illi omnia tunc et ipse filius subiectus erit illi qui sibi subiecit omnia ut sit deus omnia in omnibus. Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis. Si omnino mortui non resurgunt ut quid et baptizantur pro illis. Ut quid et nos periclitamur omni hora. Cotidie morior per vestram gloriam fratres quam habeo in christo ihesu domino nostro. Si secundum hominem ad bestias pugnavi ephesi quid mihi prodest si mortui non resurgunt. manducemus et bibamus cras enim moriemur. Nolite seduci. Corrumpunt mores bonos colloquia mala. Evigilate iusti et nolite peccare. Ignorantiam enim dei quidam habent. Ad reverentiam vobis loquor. Sed dicet aliquis. Quomodo resurgent mortui. Quali autem corpore venient. Insipiens tu quod seminas non vivificatur nisi prius moriatur. Et quod seminas non corpus quod futurum est seminas sed nudum granum ut puta tritici aut alicuius ceterorum. Deus autem dat illi corpus prout vult. et unicuique seminum proprium corpus. Non omnis caro eadem caro. sed alia hominum. alia pecorum. alia volucrum. alia autem piscium. Et corpora celestia et corpora terrestria. sed alia quidem celestium gloria. alia autem terrestrium. alia claritas solis. alia claritas lune. et alia claritas stellarum. Stella enim a stella differt in claritate. Sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione. surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate. surget in gloria. Seminatur in infirmitate. surget in virtute. Seminatur corpus animale. surget corpus spiritale. Si est corpus animale est et spiritale. sicut scriptum est. Factus est primus homo adam in animam viventem. novissimus adam in spiritum vivificantem. Sed non prius quod spiritale est. sed quod animale est. deinde quod spiritale est. Primus homo de terra terrenus. secundus homo de celo celestis. Hoc autem dico fratres quia caro et sanguis regnum dei possidere non possunt. neque corruptio incorruptelam possidebit. Ecce misterium vobis dico. Omnes quidem resurgemus. sed non omnes immutabimur. Oportet enim corruptibile. In momento. in ictu oculi. in novissima tuba. Canet enim tuba et mortui resurgent incorrupti et nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem et mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem. tunc fiet sermo qui scriptus est. Absorta est mors in victoria. Ubi est mors victoria tua. Ubi est mors stimulus tuus. Stimulus autem mortis peccatum est. Virtus vero peccati lex. Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per dominum nostrum ihesum christum. Itaque fratres mei dilecti stabiles estote et immobiles. habundantes in opere domini semper. scientes quod labor vester non est inanis in domino.

XVI. De collectis autem que fiunt in sanctos sicut ordinavi ecclesiis galathie. ita et vos facite. per unam sabbati. unusquisque vestrum apud se ponat recondens quod ei placuerit. ut non cum venero collecte fiant. Cum autem presens fuero quos probaveritis per epistolas hos mittam perferre gratiam vestram in ierusalem. Quod si dignum fuerit ut et ego eam mecum ibunt. Veniam autem ad vos cum macedoniam pertransiero. nam macedoniam pertransibo. Apud vos autem forsitan manebo. vel etiam hiemabo. ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo enim vos modo in transitu videre. Spero enim me aliquantulum temporis manere apud vos si dominus permiserit. Manebo autem ephesi usque ad pentecosten. Ostium enim mihi apertum est magnum et evidens. et adversarii multi. Si autem venerit timotheus videte ut sine timore sit apud vos. Opus enim domini operatur sicut et ego. Ne quis ergo illum spernat. Deducite autem illum in pace ut veniat ad me. Expecto enim illum cum fratribus. De apollo autem fratre notum vobis facio. quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos cum fratribus. Et utique non fuit voluntas eius ut nunc veniret. Veniet autem cum ei vacuum fuerit. Vigilate. state in fide. viriliter agite et confortamini. Omnia vestra in caritate fiant. Obsecro autem vos fratres. nostis domum stephane et fortunati quoniam sunt primitie achaie. et in ministerium sanctorum ordinaverunt se ipsos. ut et vos subditi sitis eiusmodi et omni cooperanti et laboranti. Gaudeo autem in presentia stephane et fortunati et achaici. quoniam id quod vobis deerat ipsi suppleverunt. Refecerunt enim et meum spiritum et vestrum. Cognoscite ergo qui eiusmodi sunt. Salutant vos ecclesie asie. Salutant vos multum in domino aquila et prisca cum domestica ecclesia sua. Salutant vos omnes fratres. Salutate invicem in osculo sancto. Salutatio mea manu pauli. Si quis non amat dominum nostrum ihesum christum sit anathema maranatha. Gratia domini nostri ihesu christi vobiscum. Caritas mea cum omnibus vobis in domino ihesu. amen.

I. Prologus epistole secunde beati pauli ad chorinthios.

Post actam penitentiam consolatoriam epistolam scribit eis a troade. et collaudans eos hortatur ad meliora. contristatos eos quidem sed emendatos ostendit.

Incipit epistola beati pauli ad chorinthios secunda.

Paulus apostolus ihesu christi per voluntatem dei et thimotheus frater ecclesie dei que est chorinthi cum sanctis omnibus qui sunt in universa achaia. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo. Benedictus deus et pater domini nostri ihesu christi. pater misericordiarum et deus totius consolationis qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. ut possimus et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt per exhortationem qua exhortamur et ipsi a deo. Quoniam sicut habundant passiones christi in nobis. ita et per christum habundat consolatio nostra. Sive autem tribulamur pro vestra exhortatione et salute. sive consolamur pro vestra consolatione. sive exhortamur pro vestra exhortatione et salute que operatur tolerantiam earundem passionum quas et nos patimur. ut spes nostra firma sit pro vobis. scientes quoniam sicut socii passionum estis sic eritis et consolationis. Non enim volumus vos ignorare fratres de tribulatione nostra que facta est in asia. quoniam supra modum gravati sumus supra virtutem. ita ut tederet nos etiam vivere. Sed ipsi in nobismet ipsis responsum mortis habuimus. ut non simus fidentes in nobis sed in deo qui suscitat mortuos. qui de tantis periculis eripuit nos et eruit. in quem speramus quoniam et adhuc eripiet. adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis. ut ex multarum personis facierum eius que in

nobis est donationis per multos gratie agantur pro nobis. Nam gloria nostra hec est:
testimonium conscientie nostre, quod in simplicitate et sinceritate dei et non in sa-
pientia carnali, sed in gratia dei conversati sumus in hoc mundo, habundantius autem
ad vos. Non enim alia scribimus vobis quam que legistis et cognovistis. Spe-
ro autem quod usque in finem cognoscetis, sicut et cognovistis nos ex parte, quia gloria
vestra sumus, sicut et vos nostra in die domini nostri Ihesu Christi. Et hac confidentia vo-
lui prius venire ad vos, ut secundam gratiam haberetis, et per vos transire
in Macedoniam, et iterum a Macedonia venire ad vos, et a vo-
bis deduci in Iudeam. Cum ergo hoc voluissem, numquid levitate usus sum?
Aut que cogito secundum carnem cogito, ut sit apud me Est et Non? Fidelis autem deus,
quia sermo noster qui fuit apud vos, non est in illo Est et Non. Dei enim filius Ihesus Christus qui in
vobis per nos predicatus est, per me et Silvanum et Timotheum, non fuit in
illo Est et Non, sed Est in illo fuit. Quotquot enim dei promissiones sunt, in illo Est;
ideo et per ipsum Amen deo ad gloriam nostram. Qui autem confirmat nos vobiscum
in Christo, et qui unxit nos deus, et qui signavit nos, et dedit pignus spiritus
in cordibus nostris. Ego autem testem deum invoco in animam meam, quod par-
cens vobis non veni ultra Corinthum. Non quia dominamur fidei vestre, sed adiutores su-
Statui autem hoc ipse II mus gaudii vestri, nam fide statis.
apud me, ne iterum in tristitia venirem ad vos. Si enim ego contristo
vos, et quis est qui me letificet, nisi qui contristatur ex me? Et hoc ipsum
scripsi vobis, ut non cum venero tristitiam super tristitiam habeam de quibus
oportuerat me gaudere, confidens in omnibus vobis, quia gaudium
meum omnium vestrum est. Nam ex multa tribulatione et angustia cordis
scripsi vobis per multas lacrimas, non ut contristemini, sed ut sciatis quam
caritatem habeam habundantius in vobis. Si quis autem contristavit me, non
me contristavit, sed ex parte, ut non onerem omnes vos. Sufficit illi qui eius-
modi est obiurgatio hec que fit a pluribus, ita ut econtra magis donetis et con-
solemini, ne forte habundantiori tristitia absorbeatur qui
eiusmodi est. Propter quod obsecro vos ut confirmetis in illo caritatem.
Ideo enim et scripsi, ut cognoscam experimentum vestrum, an in omnibus obedien-
tes sitis. Cui autem aliquid donastis, et ego. Nam et ego quod donavi, si quid
donavi, propter vos in persona Christi, ut non circumveniamur a Sathana. Non
enim ignoramus cogitationes eius. Cum autem venissem Troadem propter
evangelium Christi, et ostium mihi apertum esset in domino, non habui requiem spiritui
meo, eo quod non invenerim Titum fratrem meum, sed valefaciens eis
profectus sum in Macedoniam. Deo autem gratias qui semper triumphat nos in Christo
Ihesu, et odorem notitie sue manifestat per nos in omni loco. Quia Christi
bonus odor sumus deo, in hiis qui salvi fiunt et in hiis qui pereunt. Aliis
quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vite in vitam. Et ad hec
quis tam idoneus? Non enim sumus sicut plurimi adulterantes verbum dei,
sed ex sinceritate, sicut ex deo coram deo in Christo loquimur.
Incipimus iterum nosmetipsos commendare? Aut numquid egemus, sicut
quidam, commendaticiis epistolis ad vos aut ex vobis? Epistola nostra vos estis,
scripta in cordibus nostris, que scitur et legitur ab omnibus hominibus, manife-
stati quoniam epistola estis Christi, ministrata a nobis, et scripta non atra-
mento, sed spiritu dei vivi, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis
carnalibus. Fiduciam autem talem habemus per Christum ad deum, non quod suffi-
cientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra
ex deo est, qui et idoneos nos fecit ministros novi testamenti,
non littera sed spiritu. Littera enim occidit, spiritus autem vivificat. Quod si

ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria, ita ut
non possent intendere filii Israel in faciem Moysi propter gloriam vultus eius,
que evacuatur, quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria? Nam si mi-
nistratio damnationis gloria est, multo magis habundat ministerium
iustitie in gloria. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte propter excellen-
tem gloriam. Si enim quod evacuatur per gloriam est, multo magis quod manet
in gloria est. Habentes igitur talem spem, multa fiducia utimur. Et non sicut
Moyses ponebat velamen super faciem suam, ut non intenderent filii Israel
in faciem eius, quod evacuatur. Sed obtusi sunt sensus eorum. Usque in hodiernum enim
diem idipsum velamen in lectione veteris testamenti manet non revelatum,
quod in Christo evacuatur. Sed usque in hodiernum diem cum legitur Moyses, ve-
lamen est positum super cor eorum. Cum autem conversus fuerit ad dominum, auferetur
velamen. Dominus autem spiritus est. Ubi autem spiritus domini, ibi libertas. Nos vero omnes revelata
facie gloriam domini speculantes in eandem ymaginem transformamur
a claritate in claritatem, tamquam a domini spiritu. III
Ideo habentes hanc ministrationem, iuxta quod misericordiam consecuti sumus,
non deficimus, sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia,
neque adulterantes verbum dei, sed in manifestatione veritatis commen-
dantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram deo. Quod si etiam
opertum est evangelium nostrum, in hiis qui pereunt est opertum, in quibus deus huius seculi
excecavit mentes infidelium, ut non fulgeat illuminatio evangelii glorie
Christi, qui est ymago dei. Non enim nosmetipsos predicamus, sed Ihesum Christum dominum
nostrum, nos autem servos vestros per Ihesum. Quoniam deus qui dixit de tenebris lucem
splendescere, illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientie claritatis
dei in facie Christi Ihesu. Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus,
ut sublimitas sit virtutis dei et non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur,
sed non angustiamur; aporiamur, sed non destituimur; persecutionem pa-
timur, sed non derelinquimur; humiliamur, sed non confundimur; deicimur, sed
non perimus; semper mortificationem Ihesu in corpore nostro circumferentes,
ut et vita Ihesu in corporibus nostris manifestetur. Semper enim nos qui
vivimus in mortem tradimur propter Ihesum, ut et vita Ihesu manifes-
tetur in carne nostra mortali. Ergo mors in nobis operatur, vita autem
in vobis. Habentes autem eundem spiritum fidei, sicut scriptum est: Credidi propter quod locutus
sum, et nos credimus, propter quod et loquimur, scientes quoniam qui suscitavit
Ihesum, et nos cum Ihesu suscitabit et constituet vobiscum. Omnia enim propter
vos, ut gratia habundans per multos in gratiarum actione habundet in gloriam
dei. Propter quod non deficimus, sed licet is qui foris est noster homo corrumpatur, tamen
is qui intus est renovatur de die in diem. Id enim quod in presenti est momen-
taneum et leve tribulationis nostre, supra modum in sublimitate eter-
num glorie pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis que videntur, sed que
non videntur. Que enim videntur temporalia sunt, que autem non videntur eterna sunt.
Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra IIII
huius habitationis dissolvatur, quod edificationem ex deo habemus,
domum non manufactam, eternam in celis. Nam et in hoc ingemiscimus,
habitationem nostram que de celo est superindui cupientes, si tamen vesti-
ti, non nudi inveniamur. Nam et qui sumus in tabernaculo isto inge-
miscimus gravati, eo quod nolumus expoliari, sed supervestiri, ut
absorbeatur quod mortale est a vita. Qui autem efficit nos in hoc
ipsum deus, qui dedit nobis pignus spiritus. Audentes igitur semper, et scien-
tes quoniam dum sumus in corpore, peregrinamur a domino; per fidem

cum ambulamus et non per speciem. Audemus autem et bonam volun-
tatem habemus magis peregrinari a corpore et presentes esse ad Domi-
num. Et ideo contendimus sive presentes sive absentes placere illi. Om-
nes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque
propria corporis prout gessit sive bonum sive malum. Scientes ergo timo-
rem Domini hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus. Spero autem et in
conscientiis vestris manifestos nos esse. Non iterum commendamus
nos vobis, sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis, ut habeatis
ad eos qui in facie gloriantur et non in corde. Sive enim mente exce-
dimus Deo, sive sobrii sumus vobis. Caritas enim Christi urget nos,
estimantes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui
sunt. Et pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt iam non sibi vivant
sed ei qui pro eis mortuus est et resurrexit. Itaque nos ex hoc
neminem novimus secundum carnem. Et si cognovimus secundum carnem Christum, sed nunc
iam non novimus. Si qua ergo in Christo nova creatura, vetera transierunt.
Ecce facta sunt omnia nova. Omnia autem ex Deo qui reconciliavit nos sibi per Christum
et dedit nobis ministerium reconciliationis. Quoniam quidem Deus erat in Christo
mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, et posu-
it in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur
tamquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconcilia-
mini Deo. Eum qui non noverat peccatum pro nobis peccatum fecit, ut
nos efficeremur iustitia Dei in ipso. V

6 Adiuvantes autem exhortamur ne in vacuum gratiam
Dei recipiatis. Ait enim: Tempore accepto exaudivi
te et in die salutis adiuvi te. Ecce nunc tempus accepta-
bile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes ullam offensi-
onem, ut non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibe-
amus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus,
in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in
laboribus, in vigiliis, in ieiuniis, in castitate, in scientia, in
longanimitate, in suavitate, in Spiritu Sancto, in caritate non fic-
ta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iustitie a dextris et a
sinistris, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam
famam, ut seductores et veraces, sicut qui ignoti et cogniti,
quasi morientes et ecce vivimus, ut castigati et non morti-
ficati, quasi tristes semper autem gaudentes, sicut egentes multos autem lo-
cupletantes, tamquam nihil habentes et omnia possidentes. Os no-
strum patet ad vos o Corinthii, cor nostrum dilatatum est. Non
angustiamini in nobis, angustiamini autem in visceribus vestris. Eandem
autem habentes remunerationem tamquam filiis dico, dilatamini
et vos. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Que enim partici-
patio iustitie cum iniquitate? Aut que societas luci ad tenebras?
Que autem conventio Christi ad Belial? Aut que pars fideli cum infideli? Qui
autem consensus templo Dei cum idolis? Vos enim estis templum Dei vi-
vi, sicut dicit Deus: Quoniam inhabitabo in illis et inambulabo et ero il-
lorum Deus, et ipsi erunt mihi populus. Propter quod exite de medio eorum et separa-
mini, dicit Dominus, et inmundum ne tetigeritis, et ego recipiam vos
et ero vobis in patrem, et vos eritis mihi in filios et filias, dicit

Has igitur habentes VI Dominus omnipo-
promissiones karissimi mundemus nos ab omni inquinamento
carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. Capite nos.
Neminem lesimus, neminem corrupimus, neminem circumvenimus. Non
ad condempnationem vestram dico. Predixi enim quod in cordibus nostris estis ad
commoriendum et ad convivendum. Multa mihi fiducia est apud vos, multa
mihi gloriatio pro vobis. Repletus sum consolatione, superhabundo gaudio in omni
tribulatione nostra. Nam et cum venissemus Macedoniam nullam requi-
em habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi: foris pugne, intus ti-
mores. Sed qui consolatur humiles consolatus est nos Deus in adventu Titi. Non
solum autem in adventu eius, sed et in consolatione qua consolatus est in vobis, refe-
rens nobis vestrum desiderium, vestrum fletum, vestram emulationem pro
me, ita ut magis gauderem. Quoniam et si contristavi vos in epistola, non me pe-
nitet, et si peniteret videns quod epistola illa et si ad horam vos con-
tristavit, nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad
penitentiam. Contristati enim estis secundum Deum, ut in nullo detrimentum patiami-
ni ex nobis. Que enim secundum Deum tristitia est, penitentiam in salutem stabilem
operatur. Ecce enim hoc ipsum secundum Deum contristari vos, quantam in vobis
operatur sollicitudinem, sed defensionem, sed indignationem, sed
timorem, sed desiderium, sed emulationem, sed vindictam. In omnibus
exhibuistis vos incontaminatos esse negotio. Igitur et si scripsi vobis,
non propter eum qui fecit iniuriam, nec propter eum qui passus est, sed ad mani-
festandam sollicitudinem nostram quam pro vobis habemus coram
Deo. Ideo consolati sumus. In consolatione autem nostra habundantius magis gavi-
si sumus super gaudio Titi, quia refectus est spiritus eius ab omnibus vobis. Et si quid
apud illum de vobis gloriatus sum, non sum confusus, sed sicut omnia vobis
in veritate locuti sumus, ita et gloriatio nostra que fuit ad Titum veritas
facta est. Et viscera eius habundantius in vobis sunt, reminiscentis omni-
um vestrum obedientiam, quomodo cum timore et tremore excepistis eum.
Gaudeo quod in omnibus confido in vobis. VII

Notam autem vobis facimus fratres gratiam Dei que data est in ecclesiis
Macedonie, quod in multo experimento tribulationis habun-
dantia gaudii ipsorum fuit, et altissima paupertas eorum ha-
bundavit in divitias simplicitatis eorum. Quia secundum virtutem
testimonium illis reddo, et supra virtutem voluntarii fuerunt,
cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam et communicationem
ministerii quod fit in sanctos. Et non sicut speravimus, sed semetipsos pri-
mum dederunt Domino, deinde nobis per voluntatem Dei, ita ut roga-
remus Titum ut quemadmodum cepit, ita et perficiat in vobis et gratiam
istam. Sed sicut in omnibus habundatis fide et sermone et scientia et
omni sollicitudine, et caritate vestra in nos, ut et in hac gratia ha-
bundetis. Non quasi imperans dico, sed per aliorum sollicitudinem
et vestre caritatis ingenium bonum comprobans. Scitis enim gratiam
Domini nostri Ihesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est cum esset dives, ut il-
lius inopia vos divites essetis. Et consilium in hoc do. Hoc enim vobis
utile est, qui non solum facere sed et velle cepistis ab anno priore.
Nunc vero et facto perficite, ut quemadmodum promptus est animus volun-
tatis, ita sit et perficiendi ex eo quod habetis. Si enim voluntas
prompta est, secundum id quod habet accepta est, non secundum quod non habet. Non enim ut
aliis sit remissio, vobis autem tribulatio, sed ex equalitate in presenti
tempore vestra habundantia inopiam illorum suppleat, ut et illorum
habundantia vestre inopie sit supplementum, ut fiat equalitas

sicut scriptum est. Qui multum non habundavit et qui modicum non mi-
noravit. Gratias autem deo qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis
in corde titi. quoniam exhortationem quidem suscepit. sed cum sollicitior
esset sua voluntate profectus est ad vos. Misimus autem cum illo fratrem
cuius laus est in evangelio per omnes ecclesias. non solum autem sed et ordinatus est ab
ecclesiis comes peregrinationis nostre in hanc gratiam que ministratur a
nobis ad domini gloriam et destinatam voluntatem nostram. Devi-
tantes hoc ne quis nos vituperet in hac plenitudine que ministratur
a nobis ad domini gloriam. Providemus enim bona non solum coram deo sed etiam
coram hominibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum quem probavimus in mul-
tis sepe sollicitum esse. Nunc autem multo sollicitiorem confidentia mul-
ta in vos. sive pro tito qui est socius meus et in vobis adiutor. sive fratres
nostri apostoli ecclesiarum gloria christi. Ostensionem ergo que est caritatis vestre
et nostre glorie pro vobis in illos ostendite in faciem ecclesiarum dei.

Nam de ministerio quod fit in sanctos VIII
ex habundanti est mihi scribere vobis. Scio enim promptum
animum vestrum pro quo de vobis glorior apud macedones. quoniam achaia
parata est ab anno preterito. et vestra emulatio provocavit plu-
rimos. Misimus autem fratres ut ne quod gloriamur de vobis evacuetur in hac
parte. ut quemadmodum dixi parati sitis. ne cum venerint mecum ma-
cedones et invenerint vos imparatos. erubescamus nos ut non di-
camus vos in hac substantia. Necessarium ergo existimavi rogare
fratres ut preveniant ad vos. et preparent repromissam benedicti-
onem hanc paratam esse. sic quasi benedictionem non quasi avariciam. Hoc autem
dico. Qui parce seminat. parce et metet. Et qui seminat in benedictionibus
de benedictionibus et metet. Unusquisque prout destinavit in corde
suo non ex tristicia. aut ex necessitate. hylarem enim datorem
diligit deus. Potens est enim deus omnem gratiam habundare facere in vobis
ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes habundetis in omne opus
bonum sicut scriptum est. Dispersit dedit pauperibus. iustitia eius manet in eternum.
Qui autem administrat semen seminanti. et panem ad manducandum
prestabit. et multiplicabit semen vestrum. et augebit incre-
menta frugum iusticie vestre. ut in omnibus locupletati habundetis
in omnem simplicitatem que operatur per nos gratiarum actionem deo. Quoniam mi-
nisterium huius officii non solum supplet ea que desunt sanctis. sed etiam habundat
per multas gratiarum actiones in domino. per probationem ministerii huius glorifi-
cantes deum in obedientia confessionis vestre in evangelio christi. et in sim-
plicitate communicationis in illos et in omnes. et ipsorum obsecratione
pro vobis desiderantium vos propter eminentem gratiam dei in vobis. Gratias
autem deo super inenarrabili dono eius. IX

Ipse autem ego paulus obsecro vos per mansuetudinem et
modestiam christi. qui in facie quidem humilis sum inter vos. absens
autem confido in vobis. Rogo autem ne presens audeam per eam confidentiam
qua existimor audere in quosdam qui arbitrantur nos tamquam secundum carnem
ambulemus. In carne enim ambulantes non secundum carnem militamus.
Nam arma milicie nostre non carnalia. sed potentia deo ad de-
structionem munitionum. et consilia destruentes. et omnem alti-
tudinem extollentem se adversus scientiam dei. et in captivitatem
redigentes omnem intellectum ad obsequium christi. et in promptu ha-
bentes ulcisci omnem inobedientiam. cum impleta fuerit vestra obedientia.
Que secundum faciem sunt videte. Si quis confidit sibi christi se esse. hoc cogi-
tet apud se. quia sicut ipse christi est. ita et nos. Nam et si amplius aliquid glori-
atus fuero de potestate nostra quam dedit deus in edificationem et non in destructionem
vestram non erubescam. Ut autem non existimer tamquam terre-
re vos per epistolas. quoniam quidem epistole inquiunt graves sunt et fortes
presentia autem corporis infirma. et sermo contemptibilis. Hoc cogitet qui
eiusmodi est. quia quales sumus verbo per epistolas absentes. tales et
presentes in facto. Non enim audemus inserere aut comparare nos
quibusdam qui seipsos commendant. sed ipsi in nobis nosmetipsos metientes
et comparantes nosmetipsos nobis. Nos autem non in immensum gloriabimur
sed secundum mensuram regule qua mensus est nobis
deus mensuram pertingendi usque ad vos. Non enim quasi non pertingen-
tes ad vos superextendimus nos. Usque ad vos enim pervenimus in
evangelio christi. non in immensum gloriantes in alienis laboribus. Spem
autem habentes crescentis fidei vestre. in vobis magnificari secundum
regulam nostram in habundantiam. et ultra quam vos evan-
gelizare. non in aliena regula in his que preparata sunt gloriari.

Qui autem gloriatur in domino X
glorietur. Non enim qui seipsum commendat ille probatus est. sed quem deus commen-
dat. Utinam sustineretis modicum quid insipientie mee. sed et
supportate me. Emulor enim vos dei emulatione. Despondi enim
vos uni viro virginem castam exhibere christo. Timeo autem ne
sicut serpens evam seduxit astucia sua. ita corrumpantur sensus
vestri et excidant a simplicitate que est in christo. Nam si is qui venit
alium christum predicat quem non predicavimus. aut alium spiritum accipitis
quem non accepistis. aut aliud evangelium quod non recepistis recte
pateremini. Existimo enim me nichil minus fecisse a magnis
apostolis. Nam si imperitus sum sermone. sed non scientia. In omnibus autem mani-
festatus sum vobis. aut numquid peccatum feci meipsum humilians
ut exaltemini. quoniam gratis evangelium christi evangelizavi vobis. Alias
ecclesias expoliavi accipiens stipendium ad ministerium vestrum.
et cum essem apud vos et egerem nulli honerosus fui. Nam quod mihi dee-
rat suppleverunt fratres qui venerunt a macedonia. et in omnibus
me sine onere vobis servavi et servabo. Est veritas christi in me. quoniam hec
gloriatio non infringetur in me in regionibus achaie. Quare? quia
non diligo vos? deus scit. Quod autem facio et faciam. ut amputem
occasionem eorum qui volunt occasionem. ut in quo gloriantur tales inve-
niantur sicut et nos. Nam eiusmodi pseudo apostoli operarii subdo-
li transfigurantes se in apostolos christi. Et non mirum. Sathanas enim ipse
transfigurat se in angelum lucis. Non est ergo magnum si ministri
eius transfigurentur velut ministri iusticie. quorum finis erit secundum opera
ipsorum. Iterum dico. ne quis me putet insipientem. Alioquin
velut insipientem accipite me. ut et ego modicum quid
glorier. Quod loquor non loquor secundum deum. sed quasi in insipientia in hac substantia glorie.
Quoniam multi gloriantur secundum carnem. et ego gloriabor. Libenter enim
suffertis insipientes cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis
enim si quis vos in servitutem redigit. si quis devorat. si quis acci-
pit. si quis extollitur. si quis in faciem vos cedit. Secundum ignobi-
litatem dico. quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis
audet. in insipientia dico audeo et ego. Hebrei sunt et ego.

Israelite sunt et ego. Semen abrahe sunt et ego. Ministri christi sunt et
ego. Ut minus sapiens dico: plus ego. In laboribus pluri-
mis, in carceribus habundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter.
A iudeis quinquies quadragenas una minus accepi. Ter virgis
cesus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, noc-
te et die in profundo maris fui. In itineribus sepe, periculis flu-
minum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis
in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in fal-
sis fratribus. In labore et erumpna, in vigiliis multis, in fa-
me et siti, in ieiuniis multis, in frigore et nuditate. Preter
illa que intrinsecus sunt instantia mea cotidiana sollicitudo om-
nium ecclesiarum. Quis infirmatur et ego non infirmor? Quis scanda-
lizatur et ego non uror? Si gloriari oportet, que infirmitatis mee sunt
gloriabor. Deus et pater domini nostri ihesu christi scit, qui est benedictus in secula, quod
non mentior. Damasci prepositus gentis arethe regis custodiebat
civitatem damascenorum ut me comprehenderet. Et per fenestram
in sporta demissus sum per murum et sic effugi manus eius.

12 Si gloriari oportet, non expedit quidem. XII

Veniam autem ad visiones et revelationes domini. Scio
hominem in christo ante annos xiiii, sive in corpore sive extra corpus
nescio, deus scit, raptum huiusmodi usque ad tercium celum. Et scio huius-
modi hominem sive in corpore sive extra corpus nescio, deus scit, quoniam
raptus est in paradisum, et audivit archana verba que non licet
homini loqui. Pro huiusmodi gloriabor, pro me autem nichil nisi in infirmitatibus meis.
Nam et si voluero gloriari, non ero insipiens. Veritatem enim
dicam. Parco autem ne quis me existimet supra id quod videt
me aut audit ex me. Et ne magnitudo revelationum
extollat me, datus est mihi stimulus carnis mee angelus sa-
thane ut me colaphizet. Propter quod ter dominum rogavi ut
discederet a me. Et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in
infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmita-
tibus meis ut inhabitet in me virtus christi. Propter quod placeo mihi in
infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in
angustiis pro christo. Cum enim infirmor, tunc potens sum. Factus sum
insipiens, vos me coegistis. Ego enim debui a vobis commendari.
Nichil enim minus feci ab his qui sunt supra modum apostoli. Tamen et si nichil sum,
signa tamen apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia, signis et prodigi-
is et virtutibus. Quid est enim quod minus habuistis pre ceteris ecclesiis,
nisi quod ego ipse non gravavi vos? Donate mihi hanc iniuriam.
Ecce tercio hoc paratus sum venire ad vos, et non ero gravis vobis.
Non enim quero que vestra sunt, sed vos. Nec enim debent filii parentibus
thesaurizare, sed parentes filiis. Ego autem libentissime impen-
dam et superimpendar ipse pro animabus vestris, licet plus vos diligens
minus diligar. Sed esto. Ego vos non gravavi, sed cum essem astu-
tus dolo vos cepi. Numquid per aliquem eorum quos misi ad vos circum-
veni vos? Rogavi titum et misi cum illo fratrem. Numquid ti-
tus vos circumvenit? Olim putatis quod excusemus eum? Nonne
eodem spiritu ambulavimus? Nonne eisdem vestigiis? Olim
putatis quod excusemus nos apud vos? Coram deo et
in christo loquimur. Omnia autem karissimi propter vestram edificationem.

Timeo enim ne forte cum venero non quales volo inveniam vos,
et ego inveniar a vobis qualem non vultis. Ne forte contentiones,
emulationes, animositates, dissensiones, detractiones, susurra-
tiones, inflationes, seditiones sint inter vos. Ne iterum cum venero hu-
miliet me deus apud vos, et lugeam multos ex his qui ante peccave-
runt et non egerunt penitentiam super inmunditia et fornicatione et inpudi-
citia quam gesserunt. Ecce tercio hoc venio ad vos. In ore duorum vel tri-
um testium stabit omne verbum. Predixi enim et predico ut
presens bis et nunc absens his qui ante peccaverunt et ceteris om-
nibus, quoniam si venero iterum non parcam. An experimentum queritis eius qui in me
loquitur christus, qui in vobis non infirmatur sed potens est in vobis? Nam et si cruci-
fixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute dei. Nam et nos
infirmi sumus in illo, sed vivemus cum eo ex virtute dei in vobis. Vos
metipsos temptate si estis in fide, ipsi vos probate. An non
cognoscitis vosmetipsos quia christus ihesus in vobis est? Nisi forte reprobi
estis. Spero autem quod cognoscetis quia nos non sumus reprobi. Oramus
autem deum ut nichil mali faciatis, non ut nos probati pareamus,
sed ut vos quod bonum est faciatis, nos autem ut reprobi simus. Non enim
possumus aliquid adversus veritatem, sed pro veritate. Gaudemus enim
quoniam nos infirmi sumus, vos autem potentes estis. Hoc et oramus
vestram consummationem. Ideo hec absens scribo, ut non presens du-
rius agam secundum potestatem quam deus dedit mihi in edificationem et non in
destructionem vestram. De cetero fratres gaudete, perfecti estote,
exhortamini, idem sapite, pacem habete, et deus pacis et dilectio-
nis erit vobiscum. Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes
sancti. Gratia domini nostri ihesu christi et caritas dei et communicatio sancti spiritus
sit cum omnibus vobis. Amen. Incipit prologus epistole ad galatas

Galate sunt greci.
Hii verbum veritatis ab apostolo susceperunt, sed post
discessum eius temptati sunt a falsis apostolis ut
in legem et circumcisionem verterentur. Hos apostolus revocat
ad fidem veritatis, scribens eis ab epheso. Explicit prologus

Paulus apostolus Incipit Liber
non ab hominibus neque per hominem, sed
per ihesum christum et deum patrem qui suscita-
vit eum a mortuis, et qui mecum sunt
omnes fratres ecclesiis galathie. Gratia vo-
bis et pax a deo patre et domino ihesu christo,
qui dedit semetipsum pro peccatis nostris ut
eriperet nos de presenti seculo nequam secundum voluntatem dei et patris
nostri, cui est gloria in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito
transferimini ab eo qui vos vocavit in gratiam christi in ali-
ud evangelium, quod non est aliud, nisi sunt aliqui qui vos conturbant et
volunt convertere evangelium christi. Sed licet nos aut angelus de ce-
lo evangelizet vobis preterquam quod evangelizavimus vobis, ana-
thema sit. Sicut prediximus, et nunc iterum dico: si quis vobis evange-
lizaverit preter id quod accepistis, anathema sit. Modo enim ho-
minibus suadeo an deo? An quero hominibus placere? Si adhuc hominibus
placerem, christi servus non essem. Notum enim vobis facio fratres evan-
gelium quod evangelizatum est a me, quia non est secundum hominem.

Neque enim ego ab homine accepi illud neque didici sed per revelationem Iesu Christi. Audistis enim conversationem meam aliquando in Iudaismo quoniam supra modum persequebar ecclesiam Dei et expugnabam illam, et proficiebam in Iudaismo supra multos coetaneos in genere meo, abundantius aemulator existens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei qui me segregavit de utero matris meae et vocavit per gratiam suam ut revelaret Filium suum in me ut evangelizarem illum in gentibus, continuo non adquievi carni et sanguini, neque veni Hierosolymam ad antecessores meos apostolos, sed abii in Arabiam et iterum reversus sum Damascum. Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum et mansi apud eum diebus xv. Alium autem apostolorum vidi neminem nisi Iacobum fratrem Domini. Quae autem scribo vobis ecce coram Deo quia non mentior. Deinde veni in partes Syriae et Ciliciae. Eram autem ignotus facie ecclesiis Iudaeae quae erant in Christo; tantum autem auditum habebant quoniam qui persequebatur nos aliquando nunc evangelizat fidem quam aliquando expugnabat, et in me glorificabant Deum.

II Deinde post annos xiiii iterum ascendi Hierosolymam cum Barnaba adsumpto et Tito. Ascendi autem secundum revelationem et contuli cum illis evangelium quod praedico in gentibus, seorsum autem cum his qui videbantur aliquid esse, ne forte in vacuum currerem aut cucurrissem. Sed neque Titus qui mecum erat cum esset gentilis compulsus est circumcidi, sed propter subintroductos falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram quam habemus in Christo Iesu ut nos in servitutem redigerent, quibus neque ad horam cessimus subiectioni, ut veritas evangelii permaneat apud vos. Ab his autem qui videbantur esse aliquid, quales aliquando fuerint nihil mea interest; Deus personam hominis non accipit; mihi autem qui videbantur esse aliquid nihil contulerunt, sed e contra cum vidissent quod creditum est mihi evangelium praeputii sicut Petro circumcisionis, qui enim operatus est Petro in apostolatum circumcisionis operatus est et mihi inter gentes, et cum cognovissent gratiam quae data est mihi, Iacobus et Cephas et Iohannes qui videbantur columnae esse dextras dederunt mihi et Barnabae societatis, ut nos in gentes ipsi autem in circumcisionem, tantum ut pauperum memores essemus, quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere. Cum autem venisset Cephas Antiochiam in faciem ei restiti quia reprehensibilis erat. Prius enim quam venirent quidam a Iacobo cum gentibus edebat; cum autem venissent subtrahebat et segregabat se timens eos qui ex circumcisione erant. Et simulationi eius consenserunt ceteri Iudaei, ita ut et Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum vidissem quod non recte ambularent ad veritatem evangelii dixi Cephae coram omnibus: Si tu cum Iudaeus sis gentiliter vivis et non Iudaice, quomodo gentes cogis iudaizare? Nos natura Iudaei et non ex gentibus peccatores. Scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus legis nisi per fidem Iesu Christi, et nos in Christo Iesu credimus, ut iustificemur ex fide Christi et non ex operibus legis, propter quod ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. Quod si quaerentes iustificari in Christo inventi sumus et ipsi peccatores, numquid Christus peccati minister est? Absit. Si enim quae destruxi haec iterum reaedifico, praevaricatorem me constituo. Ego enim per legem legi mortuus sum ut Deo vivam. Christo confixus sum cruci. Vivo autem iam non ego, vivit vero in me Christus. Quod autem nunc vivo in carne in fide vivo filii Dei qui me dilexit et tradidit semetipsum pro me. Non abicio gratiam Dei. Si enim per legem iustitia, ergo Christus gratis mortuus est.

III O insensati Galatae, quis vos fascinavit veritati non oboedire, ante quorum oculos Iesus Christus proscriptus est et in vobis crucifixus? Hoc solum discere volo a vobis: ex operibus legis Spiritum accepistis an ex auditu fidei? Sic stulti estis ut cum Spiritu coeperitis nunc carne consummamini? Tanta passi estis sine causa, si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis Spiritum et operatur virtutes in vobis, ex operibus legis an ex auditu fidei? Sicut scriptum est: Credidit Abraham Deo et reputatum est illi ad iustitiam. Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt hii sunt filii Abrahae. Providens autem Scriptura quia ex fide iustificat gentes Deus, praenuntiavit Abrahae quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt benedicentur cum fideli Abraham. Quicumque enim ex operibus legis sunt sub maledicto sunt. Scriptum est enim: Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus quae scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam autem in lege nemo iustificatur apud Deum manifestum est, quia iustus ex fide vivit. Lex autem non est ex fide, sed qui fecerit ea vivet in illis. Christus autem nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum, quia scriptum est: Maledictus omnis qui pendet in ligno; ut in gentibus benedictio Abrahae fieret in Christo Iesu, ut pollicitationem Spiritus acciperemus per fidem. Fratres, secundum hominem dico: tamen hominis testamentum confirmatum nemo spernit aut superordinat. Abrahae dictae sunt promissiones et semini eius. Non dicit et seminibus quasi in multis, sed quasi in uno: et semini tuo, qui est Christus. Hoc autem dico: testamentum confirmatum a Deo, quae post quadringentos et xxx annos facta est lex, non irritum facit ad evacuandam promissionem. Nam si ex lege hereditas, iam non ex promissione; Abrahae autem per repromissionem donavit Deus. Quid igitur lex? Propter transgressiones posita est donec veniret semen cui promiserat, ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem unius non est, Deus autem unus est. Lex ergo adversus promissa Dei? Absit. Si enim data esset lex quae posset vivificare, vere ex lege esset iustitia. Sed conclusit Scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Prius autem quam veniret fides sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem quae revelanda erat. Itaque lex pedagogus noster fuit in Christo, ut ex fide iustificemur. At ubi venit fides, iam non sumus sub pedagogo. Omnes enim estis filii Dei per fidem in Christo Iesu. Quicumque enim in Christo baptizati estis Christum induistis. Non est Iudaeus neque Graecus, non est servus neque liber, non est masculus neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Iesu. Si autem vos Christi, ergo Abrahae semen estis, secundum promissionem heredes.

IIII Dico autem quanto tempore heres parvulus est, nihil differt a servo cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus et actoribus est usque ad praefinitum tempus a patre. Ita et nos cum essemus parvuli sub elementis mundi eramus servientes. At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem estis filii, misit Deus Spiritum Filii sui in corda vestra clamantem.

abba pater. Itaque iam non est servus sed filius. Quod si filius et heres per deum. Sed tunc quidem ignorantes deum his qui natura non sunt dii serviebatis. Nunc autem cum cognoveritis deum immo cogniti sitis a deo quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa quibus denuo servire vultis. Dies observatis et menses et tempora et annos. Timeo vos ne forte sine causa laboraverim in vobis. Estote sicut et ego quia et ego sicut vos. Fratres obsecro vos nihil me lesistis. Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis iampridem et temptationem vestram in carne mea non sprevistis neque respuistis sed sicut angelum dei excepistis me sicut Christum Ihesum. Ubi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vobis quia si fieri posset oculos vestros eruissetis et dedissetis mihi. Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens vobis? Emulantur vos non bene sed excludere vos volunt ut illos emulemini. Bonum autem emulamini in bono semper et non tantum cum presens sum apud vos. Filioli mei quos iterum parturio donec formetur Christus in vobis. Vellem autem esse apud vos modo et mutare vocem meam quoniam confundor in vobis. Dicite mihi qui sub lege vultis esse legem non legistis? Scriptum est enim quoniam Abraham duos filios habuit unum de ancilla et unum de libera. Sed qui de ancilla secundum carnem natus est. Qui autem de libera per repromissionem. Que sunt per allegoriam dicta. Hec enim sunt duo testamenta. Unum quidem a monte Sina in servitutem generans que est Agar. Sina enim mons est in Arabia qui coniunctus est ei que nunc est Ierusalem et servit cum filiis suis. Illa autem que sursum est Ierusalem libera est que est mater nostra. Scriptum est enim: Letare sterilis que non paris erumpe et clama que non parturis quia multi filii deserte magis quam eius que habet virum. Nos autem fratres secundum Isaac promissionis filii sumus. Sed quomodo tunc qui secundum carnem natus fuerat persequebatur eum qui secundum spiritum ita et nunc. Sed quid dicit scriptura? Eice ancillam et filium eius. Non enim erit heres filius ancille cum filio libere. Itaque fratres non sumus ancille filii sed libere. Qua libertate Christus nos liberavit. State et nolite iterum iugo servitutis contineri.

V

Ecce ego Paulus dico vobis quoniam si circumcidamini Christus vobis nihil proderit. Testificor autem rursum omni homini circumcidenti se quoniam debitor est universe legis faciende. Evacuati estis a Christo qui in lege iustificamini a gratia excidistis. Nos autem spiritu ex fide spem iustitie expectamus. Nam in Christo Ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium sed fides que per caritatem operatur. Currebatis bene quis vos impedivit veritati non obedire? Nemini consenseritis. Persuasio hec non est ex eo qui vocat vos. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Ego confido de vobis in domino quod nihil aliud sapietis. Qui autem conturbat vos portabit iudicium quicumque est ille. Ego autem fratres si circumcisionem adhuc predico quid adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum est scandalum crucis. Utinam et abscidantur qui vos conturbant. Vos enim in libertatem vocati estis fratres tantum ne libertatem in occasionem carnis detis sed per caritatem spiritus servite invicem. Omnis enim lex in uno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Quod si invicem mordetis et comeditis videte ne ab invicem consumamini. Dico autem spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis. Caro enim concupiscit adversus spiritum spiritus autem adversus carnem. Hec enim sibi invicem adversantur ut non quecumque vultis illa faciatis. Quod si spiritu ducimini non estis sub lege. Manifesta autem sunt opera carnis que sunt fornicatio immunditia impudicitia luxuria idolorum servitus veneficia inimicitie contentiones emulationes ire rixe homicidia ebrietates comessationes et his similia que predico vobis sicut predixi quoniam qui talia agunt regnum dei non consequentur. Fructus autem spiritus est caritas gaudium pax patientia longanimitas bonitas benignitas fides modestia continentia castitas. Adversus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. Si spiritu vivimus spiritu et ambulemus.

VI

Non efficiamur inanis glorie cupidi invicem provocantes invicem invidentes. Fratres et si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis considerans te ipsum ne et tu tempteris. Alter alterius onera portate et sic adimplebitis legem Christi. Nam si quis existimat se aliquid esse cum nihil sit ipse se seducit. Opus autem suum probet unusquisque et sic in semetipso tantum gloriam habebit et non in altero. Unusquisque enim onus suum portabit. Communicet autem is qui catechizatur verbo ei qui se catechizat in omnibus bonis. Nolite errare deus non irridetur. Que enim seminaverit homo hec et metet. Quoniam qui seminat in carne sua de carne et metet corruptionem. Qui autem seminat in spiritu de spiritu metet vitam eternam. Bonum autem facientes non deficiamus tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes maxime autem ad domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu. Quicumque enim volunt placere in carne hii cogunt vos circumcidi tantum ut crucis Christi persecutionem non patiantur. Neque enim qui circumciduntur legem custodiunt sed volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Ihesu Christi per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo. In Christo enim Ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium sed nova creatura. Et quicumque hanc regulam secuti fuerint pax super illos et misericordia et super Israel dei. De cetero nemo mihi molestus sit ego enim stigmata domini Ihesu in corpore meo porto. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum spiritu vestro fratres amen.

Incipit prologus ad ephesios.

Ephesii sunt Asiani. Hii accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos collaudat apostolus scribens eis ab urbe Roma de carcere.

Incipit epistola beati Pauli ad ephesios.

Paulus apostolus Ihesu Christi per voluntatem dei omnibus sanctis qui sunt Ephesi et fidelibus in Christo Ihesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Benedictus deus et pater domini nostri Ihesu Christi qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus in Christo sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti et inmaculati in conspectu eius in caritate. Qui predestinavit nos in adoptionem filiorum per Ihesum Christum in ipsum secundum propositum voluntatis sue in laudem glorie gratie sue in qua gratificavit nos in dilecto filio suo in quo habemus redemptionem per sanguinem eius remissionem peccatorum secundum divitias gratie

quae superabundavit in nobis in omni sapientia et prudentia, ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suae secundum beneplacitum eius, quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in Christo quae in caelis et quae in terris sunt in ipso, in quo et sorte nos vocati sumus praedestinati secundum propositum eius qui omnia operatur secundum consilium voluntatis suae, ut simus in laudem gloriae eius qui ante speravimus in Christo, in quo et vos cum audissetis verbum veritatis evangelium salutis vestrae, in quo et credentes salutis signati estis spiritu promissionis sancto, qui est pignus hereditatis vestrae in redemptionem adquisitionis in laudem gloriae ipsius. Propterea et ego audiens fidem vestram quae est in Christo Iesu et dilectionem in omnes sanctos, non cesso gratias agens pro vobis memoriam vestri faciens in orationibus meis, ut Deus domini nostri Iesu Christi pater gloriae det vobis spiritum sapientiae et revelationis in agnitione eius, illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis quae sit spes vocationis eius et quae divitiae gloriae hereditatis eius in sanctis, et quae sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos qui credimus secundum operationem potentiae virtutis eius quam operatus est in Christo suscitans illum a mortuis et constituens ad dexteram suam in caelestibus supra omnem principatum et potestatem et virtutem et dominationem et omne nomen quod nominatur non solum in hoc saeculo sed et in futuro, et omnia subiecit sub pedibus eius et ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam quae est corpus ipsius et plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur.

II

Et vos cum essetis mortui delictis et peccatis vestris in quibus aliquando ambulastis secundum saeculum mundi huius secundum principem potestatis aeris huius spiritus qui nunc operatur in filiis diffidentiae, in quibus et nos omnes aliquando conversati sumus in desideriis carnis nostrae facientes voluntates carnis et cogitationum, et eramus natura filii irae sicut et ceteri. Deus autem qui dives est in misericordia propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos, et cum essemus mortui peccatis convivificavit nos in Christo, cuius gratia estis salvati, et conresuscitavit et consedere fecit in caelestibus in Christo Iesu, ut ostenderet in saeculis supervenientibus abundantes divitias gratiae suae in bonitate super nos in Christo Iesu. Gratia enim estis salvati per fidem, et hoc non ex vobis, Dei enim donum est, non ex operibus ut ne quis glorietur. Ipsius enim sumus factura creati in Christo Iesu in operibus bonis quae praeparavit Deus ut in illis ambulemus. Propter quod memores estote quod aliquando vos gentes in carne, qui dicebamini praeputium ab ea quae dicitur circumcisio in carne manu facta, quia eratis in tempore illo sine Christo alienati a conversatione Israel et hospites testamentorum promissionis spem non habentes et sine Deo in hoc mundo. Nunc autem in Christo Iesu vos qui aliquando eratis longe facti estis prope in sanguine Christi. Ipse enim est pax nostra qui fecit utraque unum et medium parietem maceriae solvens inimicitias in carne sua legem mandatorum decretis evacuans, ut duos condat in semet ipso in uno novo homine faciens pacem, ut reconciliet ambos in uno corpore Deo per crucem interficiens inimicitias in semet ipso. Et veniens evangelizavit pacem vobis qui longe fuistis et pacem his qui prope, quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad patrem. Ergo iam non estis hospites et advenae sed estis cives sanctorum et domestici Dei, superaedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo omnis aedificatio constructa crescit in templum sanctum in domino, in quo et vos coaedificamini in habitaculum Dei in spiritu sancto.

III

Huius rei gratia ego Paulus vinctus Christi Iesu pro vobis gentibus, si tamen audistis dispensationem gratiae Dei quae data est mihi in vobis, quoniam secundum revelationem notum mihi factum est sacramentum, sicut supra scripsi in brevi, prout potestis legentes intellegere prudentiam meam in mysterio Christi, quod aliis generationibus non est agnitum filiis hominum sicuti nunc revelatum est sanctis apostolis eius et prophetis in spiritu, esse gentes coheredes et concorporales et comparticipes promissionis in Christo Iesu per evangelium, cuius factus sum ego minister secundum donum gratiae Dei quae data est mihi secundum operationem virtutis eius. Mihi omnium minimo sanctorum data est gratia haec in gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi, et illuminare omnes quae sit dispensatio sacramenti absconditi a saeculis in Deo qui omnia creavit, ut innotescat principibus et potestatibus in caelestibus per ecclesiam multiformis sapientia Dei, secundum praefinitionem saeculorum quam fecit in Christo Iesu domino nostro, in quo habemus fiduciam et accessum in confidentia per fidem eius. Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quae est gloria vestra. Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem ex quo omnis paternitas in caelo et in terra nominatur, ut det vobis secundum divitias gloriae suae virtute corroborari per spiritum eius in interiorem hominem, habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in caritate radicati et fundati, ut possitis conprehendere cum omnibus sanctis quae sit latitudo et longitudo et sublimitas et profundum, scire etiam supereminentem scientiae caritatem Christi, ut impleamini in omnem plenitudinem Dei. Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intellegimus secundum virtutem quae operatur in nobis, ipsi gloria in ecclesia et in Christo Iesu in omnes generationes saeculi saeculorum amen.

IIII

Obsecro itaque vos ego vinctus in domino ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate et mansuetudine, cum patientia, supportantes invicem in caritate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus et unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae. Unus dominus, una fides, unum baptisma. Unus Deus et pater omnium, qui super omnes et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Propter quod dicit: Ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus. Quod autem ascendit quid est nisi quia et descendit primum in inferiores partes terrae? Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes caelos ut impleret omnia. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores et doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerii in aedificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis filii Dei in virum perfectum in mensuram aetatis plenitudinis Christi, ut iam non simus parvuli fluctuantes et circumferamur omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris. Veritatem autem facientes in caritate crescamus in illo per omnia qui est caput Christus, ex quo totum corpus conpactum et conexum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporis facit in aedificationem sui in caritate. Hoc igitur dico et testificor in domino ut iam non ambuletis sicut et gentes ambulant in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a vita Dei per ignorantiam quae est in illis propter caecitatem cordis ipsorum, qui

desperantes semetipsos tradiderunt impudicitiae in operationem omnis immun-
ditiae in avaritia. Vos autem non ita didicistis Christum. si tamen illum audi-
stis et in illo edocti estis sicut est veritas in Iesu. deponere vos secundum pristinam
conversationem veterem hominem qui corrumpitur secundum desideria erroris. Re-
novamini autem spiritu mentis vestrae et induite novum hominem qui secundum
Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis. Propter quod deponentes
mendacium loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo quoniam sumus in-
vicem membra. Irascimini et nolite peccare. sol non occidat su-
per iracundiam vestram. Nolite locum dare diabolo. Qui furabatur
iam non furetur. magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est
ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. Omnis sermo malus ex
ore vestro non procedat. sed si quis bonus est ad aedificationem fidei. ut det
gratiam audientibus. Et nolite contristare spiritum sanctum Dei in quo signati
estis in die redemptionis. Omnis amaritudo et ira et indignatio et cla-
mor et blasphemia tollatur a vobis cum omni malitia. Estote autem
invicem benigni. misericordes. donantes invicem sicut et Deus in Christo dona-
Estote ergo imitatores Dei. V. vit vobis.
sicut filii karissimi. et ambulate in dilectione. sicut et Christus dilexit
nos et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo
in odorem suavitatis. Fornicatio autem et omnis immunditia aut ava-
ritia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos. aut turpitudo aut stul-
tiloquium. aut scurrilitas quae ad rem non pertinet. sed magis gratiarum
actio. Hoc enim scitote intellegentes quod omnis fornicator aut im-
mundus aut avarus quod est idolorum servitus non habet hereditatem in reg-
no Christi et Dei. Nemo vos seducat inanibus verbis. Propter haec enim ve-
nit ira Dei in filios diffidentiae. Nolite ergo effici participes
eorum. Eratis enim aliquando tenebrae. nunc autem lux in Domino. ut filii
lucis ambulate. fructus enim lucis est in omni bonitate et iustitia et ve-
ritate. probantes quid sit beneplacitum Deo. et nolite communicare
operibus infructuosis tenebrarum. magis autem et redarguite. Quae
enim in occulto fiunt ab ipsis turpe est et dicere. Omnia autem quae arguuntur
a lumine manifestantur. Omne enim quod manifestatur lu-
men est. Propter quod dicit. Surge qui dormis et exsurge a mortuis et il-
luminabit te Christus. Videte itaque fratres quomodo caute ambuletis.
non quasi insipientes. sed ut sapientes. Redimentes tempus quoniam
dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes. sed intellegentes
quae sit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria.
sed implemini spiritu loquentes vobismetipsis in psalmis et hymnis
et canticis spiritalibus. cantantes et psallentes in cordibus vestris
Domino. gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Iesu Christi Deo et patri.
Subiecti invicem in timore Christi. Mulieres viris suis subditae
sint sicut Domino. quoniam vir caput est mulieris. sicut Christus caput est ecclesiae.
ipse salvator corporis eius. sed sicut ecclesia subiecta est Christo. ita et mu-
lieres viris suis in omnibus. Viri diligite uxores vestras. sicut et
Christus ecclesiam. et seipsum tradidit pro ea. ut illam sanctificaret mun-
dans lavacro aquae in verbo vitae. ut exhiberet ipse sibi gloriosam
ecclesiam non habentem maculam aut rugam. aut aliquid huiusmodi. sed ut
sit sancta et immaculata. Ita et viri debent diligere uxores suas
ut corpora sua. Qui uxorem suam diligit. seipsum diligit.
Nemo enim umquam carnem suam odio habuit. sed nutrit et fovet

eam sicut et Christus ecclesiam. quia membra sumus corporis eius. de carne eius et de ossibus
eius. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem suam. et adhaerebit uxori
suae et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico
in Christo et in ecclesia. Verumptamen et vos singuli unusquisque uxorem suam sicut seipsum
diligat. uxor autem timeat virum. VI.
Filii oboedite parentibus vestris in Domino. hoc enim iustum est. Hono-
ra patrem tuum et matrem tuam. quod est mandatum primum in promissi-
one. ut bene sit tibi. et sis longevus super terram. Et patres nolite provoca-
re filios vestros ad iracundiam. sed educate illos in disciplina et cor-
reptione Domini. Servi oboedite carnalibus dominis cum timore et tremo-
re in simplicitate cordis vestri sicut Christo. non ad oculum servientes quasi
hominibus placentes. sed ut servi Christi facientes voluntatem Dei ex animo cum
voluntate bona servientes sicut Domino et non hominibus. scientes quoniam u-
nusquisque quodcumque fecerit bonum percipiet a Domino. sive servus sive liber.
Et vos domini eadem facite illis remittentes minas. scientes
quia et illorum et vester Dominus est in caelis. et personarum acceptio non est apud eum.
De cetero fratres confortamini in Domino et in potentia virtutis eius. Indu-
ite vos armaturam Dei ut possitis stare adversus insidi-
as diaboli. quia non est nobis conluctatio adversus carnem et san-
guinem. sed adversus principes et potestates. adversus mundi rectores
tenebrarum harum. contra spiritalia nequitiae in caelestibus. Propterea accipite
armaturam Dei ut possitis resistere in die malo. et in omnibus perfecti sta-
re. State ergo succincti lumbos vestros in veritate. et induti loricam
iustitiae. et calciati pedes in praeparatione evangelii pacis. in omnibus su-
mentes scutum fidei. in quo possitis omnia tela nequissimi ignea ex-
tinguere. Et galeam salutis adsumite. et gladium spiritus quod est ver-
bum Dei. Per omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in spiritu
et in ipso vigilantes in omni instantia. et obsecratione pro omnibus sanctis.
et pro me ut detur mihi sermo in apertione oris mei cum fiducia noti-
ficare mysterium evangelii. pro quo legatione fungor in catena ut
in ipso audeam prout oportet me loqui. Ut autem et vos sciatis quae
circa me sunt. quid agam. omnia nota vobis faciet Tychicus karis-
simus frater et fidelis minister in Domino. quem misi ad vos in hoc ipsum ut cognosc-
atis quae circa nos sunt. et consoletur corda vestra. Pax fratribus et caritas
cum fide a Deo patre et Domino Iesu Christo. Gratia cum omnibus qui diligunt Domi-
num nostrum Iesum Christum in incorruptione. Amen. I. Prologus epistole

Philippenses sunt Macedones. Ad Philippenses.
Hii accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. nec recepe-
runt falsos apostolos. hos apostolus conlaudat scribens eis
a Roma de carcere per Epafroditum. Incipit epistola ad Phi-

PAULUS ET TIMOTHEUS lippenses.
servi Iesu Christi omnibus sanctis qui sunt in Chri-
sto Philippis. cum episcopis et diaconibus. Gratia
vobis et pax a Deo patre nostro et Domino Iesu
Christo. Gratias ago Deo meo in omni memoria
vestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus
vobis. cum gaudio deprecationem faciens super communicatione vestra
in evangelio Christi a prima die usque nunc. confidens hoc ipsum. quia qui coepit
in vobis opus bonum perficiet usque in diem Christi Iesu. Sicut est mihi iustum
hoc sentire pro omnibus vobis. eo quod habeam vos in corde et in vinculis

meis et in defensione et confirmatione evangelii socios gaudii mei omnes vos esse. Testis enim mihi est deus quomodo cupiam omnes vos in visceribus Iesu Christi. Et hoc oro ut caritas vestra magis ac magis habundet in omni scientia et in omni sensu ut probetis potiora et sitis sinceres et sine offensa in die Christi. repleti fructu iustitiae per Iesum Christum in gloriam et laudem dei. Scire autem vos volo fratres quia que circa me sunt magis ad profectum pervenerunt evangelii. ita ut vincula mea manifesta fierent in Christo in omni pretorio et in ceteris omnibus et plures ex fratribus in domino confidentes vinculis meis habundantius auderent sine timore verbum dei loqui. Quidam quidem et propter invidiam et contentionem. quidam autem et propter bonam voluntatem Christum predicant. quidam ex caritate. scientes quoniam in defensionem evangelii positus sum. quidam autem ex contentione Christum annuntiant non sincere. existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enim? dum omni modo sive per occasionem. sive per veritatem Christus annuntietur. et in hoc gaudeo. sed et gaudebo. Scio enim quia hoc mihi proveniet in salutem per vestram orationem et subministrationem spiritus Iesu Christi. secundum expectationem et spem meam. quia in nullo confundar. sed in omni fiducia sicut semper et nunc magnificabitur Christus in corpore meo sive per vitam sive per mortem. Michi enim vivere Christus est. et mori lucrum. Quod si vivere in carne hic mihi fructus operis est. et quid eligam ignoro. Coartor enim e duobus; desiderium habens dissolvi et esse cum Christo. multo magis melius. permanere autem in carne necessarium propter vos. Et hoc confidens scio quia manebo et permanebo omnibus vobis ad vestrum profectum et gaudium fidei. ut gratulatio vestra habundet in Christo Iesu in me per meum adventum iterum ad vos. Tantum digne evangelio Christi conversamini. ut sive cum venero et videro vos. sive absens audiam de vobis quia statis in uno spiritu unanimes collaborantes fidei evangelii. et in nullo terreamini ab adversariis. que illis est causa perditionis. vobis autem salutis. et hoc a deo. quia vobis donatum est pro Christo. non solum ut in eum credatis. sed ut et pro illo patiamini. idem certamen habentes quale et vidistis in me. et nunc audistis de me.

II

Si qua ergo consolatio in Christo. si quod solacium caritatis. si qua societas spiritus. si qua viscera miserationis. implete gaudium meum. ut idem sapiatis. eandem caritatem habentes. unanimes idipsum sentientes. Nichil per contentionem. neque per inanem gloriam. sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes. Non que sua sunt singuli considerantes. sed ea que aliorum. Hoc enim sentite in vobis quod et in Christo Iesu. Qui cum in forma dei esset. non rapinam arbitratus est esse se equalem deo. sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens. in similitudinem hominum factus. et habitu inventus ut homo. Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem. mortem autem crucis. Propter quod et deus exaltavit illum et donavit illi nomen quod est super omne nomen. ut in nomine Iesu omne genu flectatur. celestium. terrestrium et infernorum. et omnis lingua confiteatur quia dominus Iesus Christus in gloria est dei patris. Itaque karissimi sicut semper obedistis. non ut in presentia mei tantum sed multo magis nunc in absentia mea. cum metu et tremore vestram ipsorum salutem operamini. Deus est enim qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate. Omnia autem facite sine murmurationibus et hesitationibus. ut sitis sine querela et simplices filii dei. sine reprehensione in medio nationis prave et perverse. inter quos lucetis sicut luminaria in mundo. verbum vite continentes. ad gloriam meam in die Christi. quia non in vacuum cucurri. neque in vacuum laboravi. Sed et si immolor supra sacrificium et obsequium fidei vestre. gaudeo et congratulor omnibus vobis. Idipsum autem et vos gaudete et congratulamini michi. Spero autem in domino Iesu Timotheum cito me mittere ad vos. ut et ego bono animo sim cognitis que circa vos sunt. Neminem enim habeo tam unanimem qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim que sua sunt querunt. non que Iesu Christi. Experimentum autem eius cognoscite. quia sicut patri filius mecum servivit in evangelio. Hunc igitur spero me mittere ad vos mox ut videro que circa me sunt. Confido autem in domino. quoniam et ipse veniam ad vos cito. Necessarium autem existimavi epafroditum fratrem et cooperatorem et commilitonem meum. vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis mee mittere ad vos. quoniam quidem desiderabat omnes vos. et mestus erat. propter ea quod audieratis illum infirmatum. Nam et infirmatus est usque ad mortem sed deus misertus est eius. non solum autem eius verum et mei. ne tristitiam super tristitiam haberem. Festinantius ergo misi illum. ut viso eo iterum gaudeatis. et ego sine tristitia sim. Excipite itaque illum in domino cum omni gaudio et huiusmodi cum honore habetote. quoniam propter opus Christi usque ad mortem accessit tradens animam suam. ut impleret id quod ex vobis deerat erga meum obsequium.

III

De cetero fratres mei gaudete in domino. Eadem vobis scribere michi quidem non pigrum. vobis autem necessarium. Videte canes. videte malos operarios. videte concisionem. Nos enim sumus circumcisio qui spiritu deo servimus et gloriamur in Christo Iesu. et non in carne fiduciam habentes. quamquam ego habeam et in carne confidentiam. Si quis alius videtur confidere in carne. ego magis. circumcisus octava die. ex genere Israhel. de tribu Beniamin. Hebreus ex Hebreis. secundum legem phariseus. secundum emulationem persequens ecclesiam dei. secundum iustitiam que in lege est. conversatus sine querela. Sed que michi fuerunt lucra. hec arbitratus sum propter Christum detrimenta. Verumptamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi domini mei. propter quem omnia detrimentum feci et arbitror ut stercora. ut Christum lucrifaciam et inveniar in illo non habens meam iustitiam que ex lege est. sed illam que ex fide est Iesu Christi. que ex deo est iustitia in fide ad agnoscendum illum. et virtutem resurrectionis eius. et societatem passionum illius configuratus morti eius. si quo modo occurram ad resurrectionem que est ex mortuis. Non quod iam acceperim. aut iam perfectus sim. Sequor autem si quo modo comprehendam in quo et comprehensus sum a Christo Iesu. Fratres ego me non arbitror comprehendisse. Unum autem que quidem retro sunt obliviscens. ad ea vero que sunt in priora extendens me ipsum. ad destinatum persequor. ad bravium superne vocationis dei in Christo Iesu. Quicumque ergo perfecti hoc sentiamus. et si quid aliter sapitis et hoc deus vobis revelabit. Verumtamen ad quod pervenimus ut idem sapiamus et in eadem permaneamus regula. Imitatores mei estote fratres et observate eos qui ita ambulant. sicut habetis formam nostram. Multi enim ambulant quos sepe dicebam vobis. nunc autem et flens dico. inimicos crucis Christi. Quorum finis interitus. quorum deus venter est. et gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt. Nostra autem conversatio in celis est. Unde et salvatorem expectamus dominum nostrum Iesum Christum qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue secundum operationem qua possit etiam subicere sibi omnia.

IIII

Itaque fratres mei karissimi et desideratissimi. gaudium meum et corona mea. sic state in domino karissimi. Euchodiam rogo et Sintichen deprecor idipsum sapere in domino. Etiam rogo et te germane compar. adiuva illas que mecum laboraverunt in evangelio cum Clemente et ceteris adiutoribus meis. quorum nomina sunt in libro vite. Gaudete in domino semper. iterum dico gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Dominus prope est. Nichil solliciti sitis. sed in omni oratione et obsecratione

cum gratiarum actione petitiones vestre innotescant apud deum. Et pax dei que exu-
perat omnem sensum custodiat corda vestra et intelligentias vestras in christo ihesu. De
cetero fratres quecumque sunt vera, quecumque pudica, quecumque iusta, quecumque sancta, quecumque amabilia,
quecumque bone fame, si qua virtus, si qua laus discipline, hec cogitate. Que et
didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me, hec agite. Et
deus pacis erit vobiscum. Gavisus sum autem in domino vehementer quoniam tandem
aliquando refloruistis pro me sentire, sicut et sentiebatis. Occu-
pati autem eratis. Non quasi propter penuriam dico. Ego enim didici in quibus sum
sufficiens esse. Scio et humiliari, scio et habundare. Ubique et in omnibus in-
stitutus sum et saciari et esurire et habundare et penuriam
pati. Omnia possum in eo qui me confortat. Verumptamen bene fecistis commu-
nicantes tribulationi mee. Scitis autem et vos philippenses quod in principio
evangelii quando profectus sum a macedonia nulla mihi ecclesia communicavit
in ratione dati et accepti nisi vos soli. Quia et thessalonicam
semel et bis in usum mihi misistis. Non quia quero datum sed requiro fru-
ctum habundantem in ratione vestra. Habeo autem omnia et habundo. Repletus
sum acceptis ab epafrodito que misistis in odorem suavita-
tis, hostiam acceptam et placentem deo. Deus autem meus impleat omne deside-
rium vestrum secundum divitias suas in gloria in christo ihesu. Deo autem et patri nostro gloria
in secula seculorum amen. Salutate omnem sanctum in christo ihesu. Salutant vos
qui mecum sunt fratres. Salutant vos omnes sancti, maxime autem qui de cesaris
domo sunt. Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu vestro amen.

Incipit prologus epistole ad thessalonicenses.

Thessalonicenses sunt macedones, qui accepto verbo veritatis perstiterunt in fide etiam in persecutione civium suorum. Preterea non receperunt ea que a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat apostolus scribens eis ab athenis per timotheum diaconum.

Incipit epistola beati pauli ad thessalonicenses.

I

Paulus et Silvanus et Timotheus ecclesie thessalonicensium in deo patre et domino ihesu christo. Gratia vobis et pax. Gratias agimus deo semper pro omnibus vobis memoriam vestri facientes in orationibus nostris sine intermissione memores operis fidei vestre et laboris et caritatis et sustinentie spei domini nostri ihesu christi ante deum et patrem nostrum. Scientes fratres dilecti a deo electionem vestram, quia evangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum, sed et in virtute et in spiritu sancto et in plenitudine multa, sicut scitis quales fuimus in vobis propter vos. Et vos imitatores nostri facti estis et domini, excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio spiritus sancti, ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in macedonia et in achaia. A vobis enim diffamatus est sermo domini non solum in macedonia et in achaia, sed in omni loco fides vestra que est ad deum profecta est, ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui. Ipsi enim de nobis annuntiant qualem introitum habuimus ad vos, et quomodo conversi estis ad deum a simulacris, servire deo vivo et vero, et expectare filium eius de celis, quem suscitavit ex mortuis, ihesum, qui eripuit nos ab ira ventura.

II

Nam ipsi scitis fratres introitum nostrum ad vos, quia non inanis fuit, sed ante passi et contumeliis affecti, sicut scitis, in philippis, fiduciam habuimus in domino nostro loqui ad vos evangelium dei in multa sollicitudine. Exhortatio enim nostra non de errore neque de inmunditia neque in dolo, sed sicut probati sumus a deo ut crederetur nobis evangelium, ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed deo qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione avaritie, deus testis est; nec querentes ab hominibus gloriam, neque a vobis neque ab aliis, cum possemus oneri esse ut christi apostoli. Sed facti sumus parvuli in medio vestrum, tamquam si nutrix foveat filios suos. Ita desiderantes vos cupide volebamus tradere vobis non solum evangelium dei, sed etiam animas nostras, quoniam karissimi facti estis nobis. Memores enim estis fratres laboris nostri et fatigationis. Nocte et die operantes ne quem vestrum gravaremus, predicavimus vobis evangelium dei. Vos enim testes estis et deus, quam sancte et iuste et sine querela vobis qui credidistis affuimus. Sicut scitis qualiter unumquemque vestrum tamquam pater filios suos deprecantes vos et consolantes testificati sumus, ut ambularetis digne deo qui vocavit vos in suum regnum et gloriam. Ideo et nos gratias agimus deo sine intermissione, quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditus dei, accepistis illud non ut verbum hominum, sed sicut est vere verbum dei, qui operatur in vobis qui credidistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei que sunt in iudea in christo ihesu, quia eadem passi estis et vos a contribulibus vestris, sicut et ipsi a iudeis, qui et dominum occiderunt ihesum et prophetas, et nos persecuti sunt, et deo non placent, et omnibus hominibus adversantur, prohibentes nos gentibus loqui ut salve fiant, ut impleant peccata sua semper. Pervenit enim ira dei super illos usque in finem. Nos autem fratres desolati a vobis ad tempus hore aspectu non corde, habundantius festinavimus faciem vestram videre cum multo desiderio. Quoniam quidem voluimus venire ad vos, ego quidem paulus et semel et iterum, sed impedivit nos sathanas. Que est enim nostra spes aut gaudium aut corona glorie? Nonne vos ante dominum nostrum ihesum in adventu eius? Vos enim estis gloria nostra et gaudium.

III

Propter quod non sustinentes amplius placuit nobis athenis remanere solis, et misimus timotheum fratrem nostrum et ministrum dei in evangelio christi ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra, ut nemo moveatur in tribulationibus istis. Ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus. Nam et cum apud vos essemus, predicebamus vobis passuros nos tribulationes, sicut et factum est et scitis. Propterea et ego amplius non sustinens misi ad cognoscendam fidem vestram, ne forte temptaverit vos is qui temptat, et inanis fiat labor noster. Nunc autem veniente timotheo ad nos a vobis, et annuntiante nobis fidem et caritatem vestram, et quia memoriam nostri habetis bonam semper, desiderantes nos videre, sicut et nos quoque vos. Ideo consolati sumus fratres in vobis in omni necessitate et tribulatione nostra per vestram fidem, quoniam nunc vivimus si vos statis in domino. Quam enim gratiarum actionem possumus deo retribuere pro vobis in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante deum nostrum, nocte ac die habundantius orantes ut videamus faciem vestram et compleamus ea que desunt fidei vestre? Ipse autem deus et pater noster et dominus noster ihesus christus dirigat viam nostram ad vos. Vos autem dominus multiplicet et habundare faciat caritatem in invicem et in omnes, quemadmodum et nos in vobis, ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate ante deum et patrem nostrum in adventu domini nostri ihesu christi cum omnibus sanctis eius amen. De cetero ergo fratres rogamus vos et obsecramus in domino ihesu, ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo vos oportet

oporteat ambulare et placere deo sicut et ambulatis ut abundetis magis. Scitis enim quae praecepta dederim vobis per dominum Iesum. Haec est enim voluntas dei sanctificatio vestra, ut abstineatis vos a fornicatione, ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione et honore, non in passione desiderii, sicut et gentes quae ignorant deum. Et ne quis supergrediatur neque circumveniat in negotio fratrem suum, quoniam vindex est dominus de his omnibus, sicut praediximus vobis et testificati sumus. Non enim vocavit nos deus in immunditiam sed in sanctificationem. Itaque qui haec spernit non hominem spernit sed deum, qui etiam dedit spiritum sanctum suum in nobis. De caritate autem fraternitatis non necesse habemus scribere vobis, ipsi enim vos a deo didicistis ut diligatis invicem. Etenim facitis illud in omnes fratres in universa Macedonia. Rogamus autem vos fratres ut abundetis magis, et operam detis ut quieti sitis, et ut vestrum negotium agatis, et operemini manibus vestris sicut praecepimus vobis, et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt, et nullius aliquid desideretis. Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus, ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Si enim credimus quod Iesus mortuus est et resurrexit, ita et deus eos qui dormierunt adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo domini, quia nos qui vivimus qui residui sumus in adventum domini non praeveniemus eos qui dormierunt. Quoniam ipse dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de caelo, et mortui qui in Christo sunt resurgent primi. Deinde nos qui vivimus qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera, et sic semper cum domino erimus. Itaque consolamini invicem in verbis istis.

De temporibus autem et momentis fratres non indigetis ut scribamus vobis. Ipsi enim diligenter scitis quia dies domini sicut fur in nocte ita veniet. Cum enim dixerint pax et securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus sicut dolor in utero habenti, et non effugient. Vos autem fratres non estis in tenebris, ut vos dies illa tamquam fur comprehendat. Omnes enim vos filii lucis estis et filii diei; non sumus noctis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut et ceteri, sed vigilemus et sobrii simus. Qui enim dormiunt nocte dormiunt, et qui ebrii sunt nocte ebrii sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii simus, induti loricam fidei et caritatis et galeam spem salutis. Quoniam non posuit nos deus in iram sed in adquisitionem salutis per dominum nostrum Iesum Christum, qui mortuus est pro nobis, ut sive vigilemus sive dormiamus simul cum illo vivamus. Propter quod consolamini invicem et aedificate alterutrum, sicut et facitis. Rogamus autem vos fratres ut noveritis eos qui laborant inter vos et praesunt vobis in domino et monent vos, ut habeatis eos abundantius in caritate propter opus illorum. Pacem habete cum eis. Rogamus autem vos fratres, corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat, sed semper quod bonum est sectamini in invicem et in omnes. Semper gaudete. Sine intermissione orate. In omnibus gratias agite. Haec est enim voluntas dei in Christo Iesu in omnibus vobis. Spiritum nolite extinguere. Prophetias nolite spernere. Omnia autem probate, quod bonum est tenete. Ab omni specie mala abstinete vos. Ipse autem deus pacis sanctificet vos per omnia, ut integer spiritus vester et anima et corpus sine querela in adventu domini nostri Iesu Christi servetur. Fidelis est deus qui vocavit vos, qui et faciet. Fratres orate pro nobis. Salutate fratres omnes in osculo sancto. Adiuro vos per dominum ut legatur epistola haec omnibus sanctis fratribus. Gratia domini nostri Iesu Christi vobiscum. Amen.

Prologus secunde epistole Pauli ad Thessalonicenses.

Secundam ad Thessalonicenses apostolus scribit epistolam et notum facit eis de temporibus novissimis et adversarii detectione. Scribit hanc epistolam ab Athenis per Tychicum diaconum et Onesimum acolitum.

I. Epistola beati Pauli ad Thessal. II.

Paulus et Silvanus et Timotheus ecclesiae Thessalonicensium in deo patre nostro et domino Iesu Christo. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo. Gratias agere debemus deo semper pro vobis fratres, ita ut dignum est, quoniam supercrescit fides vestra et abundat caritas uniuscuiusque vestrum in invicem, ita ut et nos ipsi in vobis gloriemur in ecclesiis dei pro patientia vestra et fide in omnibus persecutionibus vestris et tribulationibus quas sustinetis in exemplum iusti iudicii dei, ut digni habeamini regno dei pro quo et patimini. Si tamen iustum est apud deum retribuere tribulationem his qui vos tribulant, et vobis qui tribulamini requiem nobiscum in revelatione domini Iesu de caelo cum angelis virtutis eius in flamma ignis dantis vindictam his qui non noverunt deum et qui non oboediunt evangelio domini nostri Iesu Christi, qui poenas dabunt in interitu aeternas a facie domini et a gloria virtutis eius, cum venerit glorificari in sanctis suis et admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt, quia creditum est testimonium nostrum super vos in illo die. In quo etiam oramus semper pro vobis, ut dignetur vos vocatione sua deus noster et impleat omnem voluntatem bonitatis et opus fidei in virtute, ut clarificetur nomen domini nostri Iesu Christi in vobis et vos in illo secundum gratiam domini nostri Iesu Christi.

II.

Rogamus autem vos fratres per adventum domini nostri Iesu Christi et nostrae congregationis in ipsum, ut non cito moveamini a vestro sensu neque terreamini neque per spiritum neque per sermonem neque per epistolam tamquam per nos missam, quasi instet dies domini. Ne quis vos seducat ullo modo, quoniam nisi venerit discessio primum et revelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui adversatur et extollitur supra omne quod dicitur deus aut quod colitur, ita ut in templo dei sedeat ostendens se tamquam sit deus. Non retinetis quod cum adhuc essem apud vos haec dicebam vobis? Et nunc quid detineat scitis, ut reveletur in suo tempore. Nam mysterium iam operatur iniquitatis, tantum ut qui tenet nunc teneat donec de medio fiat. Et tunc revelabitur ille iniquus, quem dominus interficiet spiritu oris sui et destruet illustratione adventus sui, eum cuius est adventus secundum operationem Satanae in omni virtute et signis et prodigiis mendacibus et in omni seductione iniquitatis his qui pereunt, eo quod caritatem veritatis non receperunt ut salvi fierent. Ideo mittet illis deus operationem erroris ut credant mendacio, ut iudicentur omnes qui non crediderunt veritati sed consenserunt iniquitati. Nos autem debemus gratias agere deo semper pro vobis fratres dilecti a deo, quod elegit nos deus primitias in salutem in sanctificatione spiritus et fide veritatis, in qua et vocavit vos per evangelium nostrum in adquisitionem gloriae domini nostri Iesu Christi. Itaque fratres state et tenete traditiones quas didicistis sive per sermonem sive per epistolam nostram. Ipse autem dominus noster Iesus Christus et deus pater noster qui dilexit nos et dedit consolationem aeternam et spem bonam in gratia, exhortetur corda vestra et confirmet in omni opere et sermone bono.

III.

De cetero fratres orate pro nobis, ut sermo dei currat et clarificetur sicut et apud vos, et ut liberemur ab importunis et malis hominibus; non enim omnium est fides. Fidelis autem deus est, qui confirmabit vos et custodiet

a malo. Confidimus autem de vobis in domino quoniam quae praecipimus et facitis et facietis. Dominus autem dirigat corda vestra in caritate dei et patientia Christi. Denuntiamus autem vobis fratres in nomine domini nostri Ihesu Christi ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis. Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos, quoniam non inquieti fuimus inter vos, neque gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in labore et fatigatione nocte et die operantes ne quem vestrum gravaremus. Non quasi non habuerimus potestatem, sed ut nosmet ipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam et cum essemus apud vos hoc denuntiabamus vobis, quoniam si quis non vult operari nec manducet. Audivimus enim inter vos quosdam ambulantes inquiete, nihil operantes sed curiose agentes. Hiis autem qui eiusmodi sunt denuntiamus et obsecramus in domino Ihesu Christo ut cum silentio operantes panem suum manducent. Vos autem fratres nolite deficere bene facientes. Quod si quis non obedierit verbo nostro per epistolam hunc notate et non commisceamini cum illo ut confundatur. Et nolite quasi inimicum existimare illum, sed corripite ut fratrem. Ipse autem dominus pacis det vobis pacem sempiternam in omni loco. Dominus cum omnibus vobis. Salutatio mea manu Pauli, quod est signum in omni epistola, ita scribo. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum omnibus vobis amen.

I. Prologus epistole ad colosenses.

Colosenses sunt et hii sicut Laodicenses Asiani. Et ipsi preventi erant a pseudoapostolis, nec ad hos accessit ipse apostolus, sed et hos per epistolam recorrigit. Audierant enim verbum ab Archippo qui et ministerium in eos accepit. Ergo apostolus iam ligatus scribit eis ab Epheso per Tichicum diaconum et Onesimum acolitum. Epistola beati Pauli ad Colosenses.

PAULUS apostolus Ihesu Christi per voluntatem dei et Timotheus frater, hiis qui sunt Colossis sanctis et fidelibus fratribus in Christo Ihesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro. Gratias agimus deo et patri domini nostri Ihesu Christi semper pro vobis orantes, audientes fidem vestram in Christo Ihesu et dilectionem quam habetis in sanctos omnes propter spem quae reposita est vobis in celis, quam audistis in verbo veritatis evangelii, quod pervenit ad vos sicut et in universo mundo et fructificat et crescit sicut in vobis ex ea die qua audistis et cognovistis gratiam dei in veritate, sicut didicistis ab Epaphra karissimo conservo nostro qui est fidelis pro vobis minister Christi Ihesu, qui et manifestavit nobis dilectionem vestram in spiritu. Ideo et nos ex qua die audivimus non cessamus pro vobis orantes et postulantes ut impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia et intellectu spiritali, ut ambuletis digne deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes et crescentes in scientia dei, in omni virtute confortati secundum potentiam claritatis eius in omni patientia et longanimitate cum gaudio, gratias agentes deo et patri qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum et transtulit in regnum filii dilectionis sue, in quo habemus redemptionem et remissionem peccatorum, qui est imago dei invisibilis, primogenitus omnis creature, quia in ipso condita sunt universa in celis et in terra, visibilia et invisibilia, sive throni sive dominationes sive principatus sive potestates. Omnia per ipsum et in ipso creata sunt, et ipse est ante omnes et omnia in ipso constant. Et ipse est caput corporis ecclesie, qui est principium primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens, quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, et per eum reconciliare omnia in ipso, pacificans per sanguinem crucis eius sive que in terris sive que in celis sunt. Et vos cum essetis aliquando alienati et inimici sensu in operibus malis, nunc autem reconciliavit in corpore carnis eius per mortem exhibere vos sanctos et immaculatos et irreprehensibiles coram ipso, si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et immobiles a spe evangelii quod audistis, quod predicatum est in universa creatura que sub celo est, cuius factus sum ego Paulus minister. Qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis, et adimpleo ea que desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia, cuius factus sum ego minister secundum dispensationem dei que data est mihi in vobis ut impleam verbum dei, misterium quod absconditum fuit a seculis et generationibus, nunc autem manifestatum est sanctis eius, quibus voluit deus notas facere divitias glorie sacramenti huius in gentibus, quod est Christus in vobis spes glorie, quem nos annuntiamus corripientes omnem hominem et docentes omnem hominem in omni sapientia ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Ihesu. In quo et laboro certando secundum operationem eius quam operatur in me in virtute.

II

Volo enim vos scire fratres qualem sollicitudinem habeam pro vobis et pro hiis qui sunt Laodicie et quicumque non viderunt faciem meam in carne, ut consolentur corda ipsorum instructi in caritate et in omnes divitias plenitudinis intellectus in agnitionem misterii dei patris et Christi Ihesu, in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi. Hoc autem dico ut nemo vos decipiat in sublimitate sermonum. Nam etsi corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum, gaudens et videns ordinem vestrum et firmamentum eius que in Christo est fidei vestre. Sicut ergo accepistis Ihesum Christum dominum, in ipso ambulate, radicati et superedificati in ipso et confirmati fide sicut et didicistis, habundantes in gratiarum actione. Videte ne quis vos seducat per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi et non secundum Christum, quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, et estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus et potestatis, in quo et circumcisi estis circumcisione non manufacta in expoliatione corporis carnis, sed circumcisione Christi, consepulti ei in baptismo, in quo et resurrexistis per fidem operationis dei qui suscitavit illum a mortuis. Et vos cum mortui essetis delictis et preputio carnis vestre, convivificavit cum illo, donans vobis omnia delicta, delens quod adversum nos erat chirographum decreti quod erat contrarium nobis, et ipsum tulit de medio affigens illud cruci, et expolians principatus et potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso. Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu aut in parte diei festi aut neomenie aut sabbatorum, que sunt umbra futurorum, corpus autem Christi. Nemo vos seducat volens in humilitate et religione angelorum que non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis sue, et non tenens caput ex quo totum corpus per nexus et coniunctiones subministratum et constructum crescit in augmentum dei. Si mortui estis cum Christo ab elementis huius mundi, quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis: Ne tetigeritis neque gustaveritis neque contrectaveritis, que sunt omnia in interitu ipso usu secundum precepta et doctrinas hominum. Que sunt ratione quidem

humana sapientie in superstitione et humilitate et ad non parcendum corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis. III

Igitur si consurrexistis cum Christo, que sursum sunt querite, ubi Christus est in dextera Dei sedens. Que sursum sunt sapite, non que super terram. Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum autem Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra que sunt super terram: fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, et avaritiam, que est simulacrorum servitus: propter que venit ira Dei super filios incredulitatis, in quibus et vos ambulastis aliquando cum viveretis in illis. Nunc autem deponite et vos omnia: iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri invicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum eum qui renovatur in agnitionem Dei secundum imaginem eius qui creavit eum: ubi non est masculus et femina, gentilis et Iudeus, circumcisio et preputium, barbarus et Scytha, servus et liber, sed omnia et in omnibus Christus. Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti et dilecti, viscera misericordie, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, supportantes invicem, et donantes vobismetipsis si quis adversus aliquem habet querelam: sicut et Dominus donavit vobis, ita et vos. Super omnia autem hec caritatem habete, quod est vinculum perfectionis: et pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua et vocati estis in uno corpore: et grati estote. Verbum Christi habitet in vobis habundanter, in omni sapientia docentes et commonentes vosmetipsos psalmis, hymnis, canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo. Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi, gratias agentes Deo et patri per ipsum. Mulieres, estote subdite viris, sicut oportet in Domino. Viri, diligite uxores vestras et nolite amari esse ad illas. Filii, obedite parentibus per omnia: hoc enim placitum est Domino. Patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros, ut non pusillo animo fiant. Servi, obedite per omnia dominis carnalibus, non ad oculum servientes quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis timentes Dominum. Quodcumque facitis, ex animo operamini sicut Domino et non hominibus, scientes quod a Domino accipietis retributionem hereditatis. Domino Christo servite. Qui enim iniuriam facit, recipiet id quod inique gessit: et non est personarum acceptio apud Deum. IIII

Domini, quod iustum est et equum servis prestate, scientes quod et vos Dominum habetis in celo. Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione, orantes simul et pro nobis, ut Deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum misterium Christi, propter quod etiam vinctus sum, ut manifestem illud ita ut oportet me loqui. In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt, tempus redimentes. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus, ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere. Que circa me sunt omnia vobis nota faciet Tychicus carissimus frater et fidelis minister et conservus in Domino, quem misi ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat que circa vos sunt et consoletur corda vestra, cum Onesimo carissimo et fideli fratre qui est ex vobis. Que omnia que hic aguntur nota facient vobis. Salutat vos Aristarchus concaptivus meus, et Marcus consobrinus Barnabe, de quo accepistis mandata: si venerit ad vos, excipite illum; et Iesus qui dicitur Iustus, qui sunt ex circumcisione: hii soli sunt adiutores mei in regno Dei, qui mihi fuerunt solatio. Salutat vos Epaphras, qui est ex vobis, servus Christi Iesu, semper sollicitus pro vobis in orationibus, ut stetis perfecti et pleni in omni voluntate Dei. Testimonium enim illi perhibeo quod habet multum laborem pro vobis et pro his qui sunt Laodicie et qui Ierapoli. Salutat vos Lucas medicus carissimus et Demas. Salutate fratres qui sunt Laodicie, et Nympham, et que in domo eius est ecclesiam. Et cum lecta fuerit apud vos epistola, facite ut et in Laodicensium ecclesia legatur: et eam que Laodicensium est vos legatis. Et dicite Archippo: Vide ministerium quod accepisti in Domino, ut illud impleas. Salutatio mea manu Pauli. Memores estote vinculorum meorum. Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum. Amen.

I. Prologus.

Timotheum instruit et docet de ordinatione episcopatus et diaconii et omnis ecclesiastice discipline, scribens ei ab urbe.

Incipit epistola ad Timotheum. Epistola beati Pauli ad Timotheum.

Paulus apostolus Christi Iesu secundum imperium Dei salvatoris nostri et Christi Iesu spei nostre, Timotheo dilecto filio in fide. Gratia, misericordia et pax a Deo patre et Christo Iesu Domino nostro. Sicut rogavi te ut remaneres Ephesi cum irem in Macedoniam, ut denuntiares quibusdam ne aliter docerent, neque intenderent fabulis et genealogiis interminatis, que questiones prestant magis quam edificationem Dei que est in fide. Finis autem precepti est caritas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta. A quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium, volentes esse legis doctores, non intelligentes neque que loquuntur neque de quibus affirmant. Scimus autem quia bona est lex, si quis ea legitime utatur: sciens hoc, quia iusto lex non est posita, sed iniustis et non subditis, impiis et peccatoribus, sceleratis et contaminatis, patricidis et matricidis, homicidis, fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, periuris, et si quid aliud sane doctrine adversatur, que est secundum evangelium glorie beati Dei, quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui me confortavit Christo Iesu Domino nostro, quia fidelem me existimavit, ponens in ministerio, qui prius fui blasphemus et persecutor et contumeliosus: sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Superhabundavit autem gratia Domini nostri cum fide et dilectione que est in Christo Iesu. Fidelis sermo et omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum, ut in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam eternam. Regi autem seculorum immortali, invisibili, soli Deo honor et gloria in secula seculorum. Amen. Hoc preceptum commendo tibi, fili Timothee, secundum precedentes in te prophetias, ut milites in illis bonam militiam, habens fidem et bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt: ex quibus est Hymeneus et Alexander, quos tradidi Sathane ut discant non blasphemare. II

Obsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus et omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate. Hoc enim bonum est et acceptum coram salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult

salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire. Unus enim deus, unus et mediator dei et hominum homo christus ihesus, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. Cuius testimonium temporibus suis confirmatum est. In quo positus sum ego predicator et apostolus. Veritatem dico non mentior, doctor gentium in fide et veritate. Volo ergo viros orare in omni loco levantes puras manus sine ira et disceptatione. Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus aut auro aut margaritis aut veste preciosa, sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona. Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est, deinde eva. Et adam non est seductus, mulier autem seducta in prevaricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem, si permanserit in fide et dilectione et sanctificatione cum sobrietate. III

Fidelis sermo. Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, pudicum, ornatum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sue domui bene prepositum, filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui sue preesse nescit, quomodo ecclesie dei diligentiam habebit? Non neophitum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab his qui foris sunt, ut non in obprobrium incidat et laqueum diaboli. Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes misterium fidei in conscientia pura. Et hii autem probentur primum et sic ministrent, nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas, non detrahentes, sobrias, fideles in omnibus. Diaconi sint unius uxoris viri, qui filiis suis bene presint et suis domibus. Qui enim bene ministraverint, gradum sibi bonum acquirent et multam fiduciam in fide que est in christo ihesu domino nostro. Hec tibi scribo sperans me venire ad te cito. Si autem tardavero, ut scias quomodo te oporteat in domo dei conversari, que est ecclesia dei vivi, columpna et firmamentum veritatis. Et manifeste magnum pietatis sacramentum est, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, predicatum est gentibus, assumptum est in gloria. IIII

Spiritus autem manifeste dicit quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum, in ypocrisi loquentium mendacium et cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, abstinere a cibis quos deus creavit ad percipiendum cum graciarum actione fidelibus et his qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura dei bona, et nichil reiciendum quod cum graciarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum dei et orationem. Hec proponens fratribus bonus eris minister christi ihesu, enutritus verbis fidei et bone doctrine quam assecutus es. Ineptas autem et aniles fabulas devita. Exerce autem teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vite que nunc est et future. Fidelis sermo et omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus et maledicimur, quia speramus in deum vivum qui est salvator omnium hominum maxime fidelium. Precipe hec et doce. Nemo adolescentiam tuam contempnat, sed exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate. Dum venio attende lectioni, exhortationi, doctrine. Noli negligere gratiam que in te est, que data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbiterii. Hec meditare, in his esto, ut profectus tuus manifestus sit in omnibus. Attende tibi et doctrine, insta in illis. Hoc enim faciens et teipsum salvum facies et eos qui te audiunt. Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem, iuvenes ut fratres, anus ut matres, iuvenculas ut sorores cum omni castitate. V

Viduas honora que vere vidue sunt. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet, discat primum domum suam regere et mutuam vicem reddere parentibus. Hoc enim acceptum est coram deo. Que autem vere vidua est et desolata, speret in deum et instet obsecrationibus et orationibus nocte ac die. Nam que in deliciis est vivens mortua est. Et hoc precipe ut irreprehensibiles sint. Si quis autem suorum et maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit et est infideli deterior. Vidua eligatur non minus sexaginta annorum, que fuit unius viri uxor, in operibus bonis testimonium habens, si filios educavit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit, si tribulationem patientibus subministravit, si omne opus bonum subsecuta est. Adolescentiores autem viduas devita. Cum enim luxuriate fuerint in christo nubere volunt, habentes dampnationem quia primam fidem irritam fecerunt. Simul autem et ociose discunt circuire domos, non solum ociose sed et verbose et curiose, loquentes que non oportet. Volo ergo iuniores nubere, filios procreare, matresfamilias esse, nullam occasionem dare adversario maledicti gratia. Iam enim quedam converse sunt retro post sathanam. Si quis fidelis habet viduas, subministret illis, ut non gravetur ecclesia, ut his que vere vidue sunt sufficiat. Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo et doctrina. Dicit enim scriptura: Non infrenabis os bovi trituranti, et dignus est operarius mercede sua. Adversus presbiterum accusationem noli recipere nisi sub duobus aut tribus testibus. Peccantes coram omnibus argue, ut et ceteri timorem habeant. Testor coram deo et christo ihesu et electis angelis ut hec custodias sine preiudicio, nichil faciens in aliam partem declinando. Manus cito nemini imposueris neque communicaveris peccatis alienis. Teipsum castum custodi. Noli adhuc aquam bibere sed vino modico utere propter stomachum tuum et frequentes tuas infirmitates. Quorundam hominum peccata manifesta sunt precedentia ad iudicium, quosdam autem et subsequuntur. Similiter et facta bona manifesta sunt, et que aliter se habent abscondi non possunt. VI

Quicumque sunt sub iugo servi, dominos suos omni honore dignos arbitrentur, ne nomen domini et doctrina blasphemetur. Qui autem fideles habent dominos non contempnant quia fratres sunt, sed magis serviant quia fideles sunt et dilecti qui beneficii participes sunt. Hec doce et exhortare. Si quis aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus domini nostri ihesu christi et ei que secundum pietatem est doctrine, superbus est nichil sciens, sed languens circa questiones et pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidie, contentiones, blasphemie, suspiciones male, conflictationes hominum mente corruptorum et qui veritate privati sunt, existimantium questum esse pietatem. Est autem questus magnus pietas cum sufficientia. Nichil enim intulimus in hunc mundum, haut dubium quia nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta et quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt divites fieri incidunt in temptationem et laqueum diaboli et desideria multa et inutilia et nociva que mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt a fide et inseruerunt se doloribus multis. Tu autem o homo dei hec fuge, secta-

re vero iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam, mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam aeternam, in qua vocatus es, et confessus bonam confessionem coram multis testibus. Praecipio tibi coram Deo qui vivificat omnia, et Christo Iesu, qui testimonium reddidit sub Pontio Pilato bonam confessionem, ut serves mandatum sine macula irreprehensibile usque in adventum domini nostri Iesu Christi, quem suis temporibus ostendet beatus et solus potens, rex regum et dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem, et lucem habitat inaccessibilem, quem vidit nullus hominum, sed nec videre potest. Cui honor et imperium sempiternum. Amen. Divitibus huius saeculi praecipe non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui praestat nobis omnia abunde ad fruendum. Bene agere, divites fieri in operibus bonis, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam. O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates, et oppositiones falsi nominis scientiae, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Gratia tecum. Amen.

I Prologus

Item Timotheo scribit de exhortatione martyrii et omnis regulae veritatis, et quid futurum sit temporibus novissimis, et de sua passione, scribens ei ab urbe Roma de carcere.

Epistola secunda ad Timotheum.

Paulus apostolus Christi Iesu per voluntatem Dei, secundum promissionem vitae quae est in Christo Iesu, Timotheo karissimo filio, gratia, misericordia, pax a Deo patre et Christo Iesu domino nostro. Gratias ago Deo cui servio a progenitoribus meis in conscientia pura, quod sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus meis, nocte ac die desiderans te videre, memor lacrimarum tuarum, ut gaudio implear, recordationem accipiens eius fidei quae in te est non ficta, quae et habitavit primum in avia tua Loide, et matre tua Eunice; certus sum autem quod et in te. Propter quam causam admoneo te ut resuscites gratiam Dei, quae in te est per impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis et dilectionis et sobrietatis. Noli itaque erubescere testimonium domini nostri Iesu Christi, neque me vinctum eius, sed collabora evangelio secundum virtutem Dei, qui nos liberavit et vocavit vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum et gratiam, quae data est nobis in Christo Iesu ante tempora saecularia; manifestata est autem nunc per illuminationem salvatoris nostri Iesu Christi, qui destruxit quidem mortem, illuminavit autem vitam et incorruptionem per evangelium, in quo positus sum ego praedicator et apostolus et magister gentium. Ob quam causam etiam haec patior, sed non confundor. Scio enim cui credidi, et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem. Formam habe sanorum verborum, quae a me audisti in fide et dilectione in Christo Iesu. Bonum depositum custodi per Spiritum sanctum qui habitat in nobis. Scis hoc, quod aversi sunt a me omnes qui in Asia sunt, ex quibus est Phigelus et Hermogenes. Det misericordiam dominus Onesifori domui, quia saepe me refrigeravit, et catenam meam non erubuit; sed cum Romam venisset, sollicite me quaesivit et invenit. Det illi dominus invenire misericordiam a domino in illa die. Et quanta Ephesi ministravit, tu melius nosti.

II Tu ergo fili mi confortare in gratia quae est in Christo Iesu, et quae audisti a me per multos testes, haec commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt et alios docere. Labora sicut bonus miles Christi Iesu. Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus, ut ei placeat cui se probavit. Nam et qui certat in agone non coronatur nisi legitime certaverit. Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere. Intellege quae dico. Dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum. Memor esto dominum Iesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine David, secundum evangelium meum, in quo laboro usque ad vincula quasi male operans; sed verbum Dei non est alligatum. Ideo omnia sustineo propter electos, ut et ipsi salutem consequantur, quae est in Christo Iesu, cum gloria caelesti. Fidelis sermo: nam si commortui sumus, et convivemus; si sustinebimus, et conregnabimus; si negabimus, et ille negabit nos; si non credimus, ille fidelis permanet, negare seipsum non potest. Haec commone, testificans coram domino. Noli verbis contendere; ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium. Sollicite cura teipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, recte tractantem verbum veritatis. Profana autem et vaniloquia devita; multum enim proficiunt ad impietatem, et sermo eorum ut cancer serpit; ex quibus est Hymeneus et Philetus, qui a veritate exciderunt, dicentes resurrectionem iam factam, et subverterunt quorundam fidem. Sed firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Cognovit dominus qui sunt eius, et discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea, sed et lignea et fictilia, et quaedam quidem in honorem, quaedam autem in contumeliam. Si quis ergo emundaverit se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum domino et utile, ad omne opus bonum paratum. Iuvenilia autem desideria fuge, sectare vero iustitiam, fidem, caritatem, pacem, cum his qui invocant dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina quaestiones devita, sciens quia generant lites. Servum autem domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem, cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati, nequando det illis Deus paenitentiam ad cognoscendam veritatem, ut resipiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.

III Hoc autem scito quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa, et erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non oboedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Et hos devita. Ex his enim sunt qui penetrant domos, et captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quae ducuntur variis desideriis, semper discentes, et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum Iannes et Mambres restiterunt Moysi, ita et hi resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem. Sed ultra non proficient; insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut et illorum fuit. Tu autem assecutus es meam doctrinam, institutionem, propositum, fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam, persecutiones, passiones, qualia mihi facta sunt Antiochiae, Iconii, Lystris; quales persecutiones sustinui, et ex omnibus me eripuit dominus. Et omnes qui volunt pie vivere in Christo Iesu persecutionem patientur. Mali autem homines et seductores proficient in peius, errantes et in errorem mittentes. Tu vero permane in his quae didicisti et credita sunt tibi, sciens a quo didiceris, et quia ab infantia sacras litteras nosti, quae te possunt instruere ad salutem per fidem quae est in Christo Iesu. Omnis enim scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei, ad

omne opus bonum instructus.

IIII

Testificor coram deo et Christo Iesu qui iudicaturus est vivos et mortuos et adventum ipsius et regnum eius: praedica verbum, insta oportune inportune, argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus, et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac evangelistae, ministerium tuum imple, sobrius esto. Ego enim iam delibor, et tempus meae resolutionis instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. De reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex, non solum autem mihi sed et omnibus qui diligunt adventum eius. Festina venire ad me cito. Demas enim me dereliquit diligens hoc saeculum, et abiit Thessalonicam, Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam. Lucas est mecum solus. Marcum assume et adduc tecum, est enim mihi utilis in ministerium. Tychicum autem misi Ephesum. Paenulam quam reliqui Troade apud Carpum veniens affer tecum, et libros, maxime autem membranas. Alexander aerarius multa mala mihi ostendit; reddet illi Dominus secundum opera eius; quem et tu devita, valde enim restitit verbis nostris. In prima mea defensione nemo mihi adfuit, sed omnes me dereliquerunt; non illis imputetur. Dominus autem mihi adstitit et confortavit me, ut per me praedicatio impleatur et audiant omnes gentes; et liberatus sum de ore leonis. Liberavit me Dominus ab omni opere malo et salvum faciet in regnum suum caeleste, cui gloria in saecula saeculorum, amen. Saluta Priscam et Aquilam et Onesifori domum. Erastus remansit Corinthi, Trophimum autem reliqui infirmum Mileti. Festina ante hiemem venire. Salutat te Eubulus et Pudens et Linus et Claudia et fratres omnes. Dominus Iesus Christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum. Amen.

Prologus in epistola beati Pauli ad Titum.

Titum commonet et instruit de constitutione presbyterii et de spiritali conversatione et hereticis vitandis qui in scripturis iudaicis credunt. Ab Nicopoli scribit, scripta de Laodicia.

Paulus servus Dei, apostolus autem Christi Iesu secundum fidem electorum Dei et agnitionem veritatis quae secundum pietatem est in spem vitae aeternae, quam promisit qui non mentitur Deus ante tempora saecularia, manifestavit autem temporibus suis verbum suum in praedicatione quae credita est mihi secundum praeceptum salvatoris nostri Dei, Tito dilecto filio secundum communem fidem: gratia et pax a Deo Patre et Christo Iesu salvatore nostro. Huius rei gratia reliqui te Cretae, ut ea quae desunt corrigas et constituas per civitates presbyteros, sicut et ego disposui tibi: si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriae aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit et exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim multi et inoboedientes vaniloqui et seductores, maxime qui de circumcisione sunt, quos oportet redargui, qui universas domos subvertunt docentes quae non oportet turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis proprius ipsorum propheta: Cretenses semper mendaces, malae bestiae, ventres pigri. Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos dure, ut sani sint in fide, non intendentes iudaicis fabulis et mandatis hominum aversantium se a veritate. Omnia munda mundis; coinquinatis autem et infidelibus nihil mundum, sed inquinatae sunt eorum et mens et conscientia. Confitentur se nosse Deum, factis autem negant, cum sint abominati et incredibiles et ad omne opus bonum reprobi.

II

Tu autem loquere quae decet sanam doctrinam. Senes ut sobrii sint, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, in patientia; anus similiter in habitu sancto, non criminatrices, non vino multo servientes, bene docentes, ut prudentiam doceant adulescentulas, ut viros suos diligant, filios diligant, prudentes, castas, domus curam habentes, benignas, subditas viris suis, ut non blasphemetur verbum Dei. Iuvenes similiter hortare ut sobrii sint. In omnibus te ipsum praebe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in castitate, in gravitate, verbum sanum, inreprehensibile, ut is qui ex adverso est vereatur, nihil habens malum dicere de nobis. Servos dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes, non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes, ut doctrinam salvatoris nostri Dei ornent in omnibus. Apparuit enim gratia Dei salvatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos ut abnegantes impietatem et saecularia desideria sobrie et iuste et pie vivamus in hoc saeculo, expectantes beatam spem et adventum gloriae magni Dei et salvatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semet ipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Haec loquere et exhortare et argue cum omni imperio. Nemo te contemnat.

III

Admone illos principibus et potestatibus subditos esse, dicto oboedire, ad omne opus bonum paratos esse, neminem blasphemare, non litigiosos esse, modestos, omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Eramus enim et nos aliquando insipientes, increduli, errantes, servientes desideriis et voluptatibus variis, in malitia et invidia agentes, odibiles, odientes invicem. Cum autem benignitas et humanitas apparuit salvatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiae quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum salvatorem nostrum, ut iustificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vitae aeternae. Fidelis sermo est, et de his volo te confirmare, ut curent bonis operibus praeesse qui credunt Deo. Haec sunt bona et utilia hominibus. Stultas autem quaestiones et genealogias et contentiones et pugnas legis devita, sunt enim inutiles et vanae. Hereticum hominem post unam et secundam correptionem devita, sciens quia subversus est qui eiusmodi est et delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus. Cum misero ad te Arteman aut Tychicum, festina ad me venire Nicopolim; ibi enim statui hiemare. Zenam legis peritum et Apollo sollicite praemitte, ut nihil illis desit. Discant autem et nostri bonis operibus praeesse ad usus necessarios, ut non sint infructuosi. Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos amant in fide. Gratia Dei cum omnibus vobis. Amen.

Prologus in epistola beati Pauli ad Philemonem.

Philemoni familiares litteras mittit pro Onesimo servo eius. Scribit autem ab urbe Roma de carcere.

AD PHILEMONEM

Paulus vinctus Christi Iesu et Timotheus frater Philemoni dilecto et adiutori nostro et Apphiae sorori karissime et Archippo commilitoni nostro et ecclesie que in domo tua est. Gratia vobis et pax a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo. Gratias ago Deo meo semper memoriam tui faciens in orationibus meis, audiens caritatem tuam et fidem quam habes in Domino Iesu et in omnes sanctos, ut communicatio fidei tue evidens fiat in agnitione omnis boni quod est in Christo Iesu. Gaudium enim magnum habui et consolationem in caritate tua, quia viscera sanctorum requieverunt per te frater. Propter quod multam fiduciam habens in Christo Iesu imperandi tibi quod ad rem pertinet, propter caritatem magis obsecro, cum sis talis ut Paulus senex, nunc autem et vinctus Iesu Christi. Obsecro te pro meo filio quem genui in vinculis Onesimo, qui tibi aliquando inutilis fuit, nunc autem et mihi et tibi utilis, quem remisi ad te. Tu autem illum, id est viscera mea, suscipe. Quem ego volueram mecum detinere, ut pro te mihi ministraret in vinculis evangelii. Sine consilio autem tuo nichil volui facere, uti ne velut ex necessitate bonum tuum esset sed voluntarium. Forsitan enim ideo discessit ad horam a te, ut eternum illum reciperes, iam non ut servum, sed pro servo karissimum fratrem, maxime mihi, quanto autem magis tibi et in carne et in Domino. Si ergo habes me socium, suscipe illum sicut me. Si autem aliquid nocuit tibi aut debet, hoc mihi imputa. Ego Paulus scripsi mea manu, ego reddam, ut non dicam tibi quod et te ipsum mihi debes. Ita frater, ego te fruar in Domino: refice viscera mea in Christo. Confidens de obedientia tua scripsi tibi, sciens quoniam et super id quod dico facies. Simul autem et para mihi hospitium, nam spero per orationes vestras donari me vobis. Salutat te Epaphras concaptivus meus in Christo Iesu, Marcus, Aristarchus, Demas, Lucas, adiutores mei. Gratia Domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

Incipit prologus in epistola Pauli ad Hebreos.

In primis dicendum est cur apostolus Paulus in hac epistola scribendo non servaverit morem suum, ut vel vocabulum nominis sui vel ordinis describeret dignitatem. Hec causa est, quod ad eos scribens qui ex circumcisione crediderant, quasi gentium apostolus et non Hebreorum, sciens quoque eorum superbiam suamque humilitatem ipse demonstrans, meritum officii sui noluit anteferre. Nam simili modo etiam Iohannes apostolus propter humilitatem in epistola sua nomen suum eadem ratione non pretulit. Hanc ergo epistolam fertur apostolus ad Hebreos misisse conscriptam ebraica lingua, cuius sensum et ordinem retinens Lucas evangelista post excessum beati apostoli Pauli greco sermone composuit.

Incipit epistola ad Hebreos.

Multifariam multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in Filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit et secula. Qui cum sit splendor glorie et figura substantie eius, portansque omnia verbo virtutis sue, purgationem peccatorum faciens sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, tanto melior angelis effectus, quanto differentius pre illis nomen hereditavit. Cui enim dixit aliquando angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te? Et rursum: Ego ero illi in patrem, et ipse erit mihi in filium? Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terre dicit: Et adorent eum omnes angeli Dei. Et ad angelos quidem dicit: Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos flammam ignis. Ad Filium autem: Thronus tuus Deus in seculum seculi; virga equitatis virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem; propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo exultationis pre participibus tuis. Et: Tu in principio Domine terram fundasti, et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt, tu autem permanebis, et omnes ut vestimentum veterascent, et velut amictum mutabis eos et mutabuntur; tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient. Ad quem autem angelorum dixit aliquando: Sede a dextris meis, quoadusque ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Nonne omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi propter eos qui hereditatem capient salutis?

II

Propterea habundantius oportet observare nos ea que audivimus, ne forte effluamus. Si enim qui per angelos dictus est sermo factus est firmus, et omnis prevaricatio et inobedientia accepit iustam mercedis retributionem, quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus salutem? Que cum initium accepisset enarrari per Dominum, ab eis qui audierunt in nos confirmata est, contestante Deo signis et portentis et variis virtutibus et Spiritus Sancti distributionibus secundum suam voluntatem. Non enim angelis subiecit Deus orbem terre futurum, de quo loquimur. Testatus est autem in quodam loco quidam dicens: Quid est homo quod memor es eius, aut filius hominis quoniam visitas eum? Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria et honore coronasti eum, et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In eo enim quod ei omnia subiecit, nichil dimisit non subiectum ei. Nunc autem necdum videmus omnia subiecta ei; eum autem qui modico quam angeli minoratus est videmus Iesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum, ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia et per quem omnia, qui multos filios adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummare. Qui enim sanctificat et qui sanctificantur ex uno omnes; propter quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens: Narrabo nomen tuum fratribus meis; in medio ecclesie laudabo te. Et iterum: Ego ero fidens in eum. Et iterum: Ecce ego et pueri mei quos mihi dedit Deus. Quia ergo pueri communicaverunt carni et sanguini, et ipse similiter participavit eisdem, ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium, id est diabolum, et liberaret eos qui timore mortis per totam vitam obnoxii erant servituti. Nusquam enim angelos apprehendit, sed semen Abrahe apprehendit. Unde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors fieret et fidelis pontifex ad Deum, ut repropitiaret delicta populi. In eo enim in quo passus est ipse et temptatus, potens est et eis qui temptantur auxiliari.

III

Unde fratres sancti vocationis celestis participes, considerate apostolum et pontificem confessionis nostre Iesum, qui fidelis est ei qui fecit illum, sicut et Moyses in omni domo illius. Amplioris enim glorie iste pre Moyse dignus habitus est, quanto ampliorem honorem habet domus qui fabricavit illam. Omnis namque domus fabricatur ab aliquo; qui autem omnia creavit Deus. Et Moyses quidem fidelis erat in tota domo eius tamquam famulus in testimonium eorum que dicenda erant; Christus vero tamquam filius in domo sua, que domus sumus nos, si fiduciam et gloriam spei usque ad finem firmam retineamus. Quapropter sicut dicit Spiritus Sanctus: Hodie si vocem eius audieritis, nolite ob. cor. ve. si. i exa. se. di. tep. i de. u temp. me. pa. ve. p. et vi. opera mea xl annis. Propter quod infensus fui ge. huic et di. semper er. cor. Ipsi vero non cog. vi. me. q. iu. in ira mea si introibunt

in requiem meam. Videte fratres ne forte sit in aliquo vestrum cor malum in
credulitatis discedendi a deo vivo. Sed adhortamini vosmetipsos
per singulos dies donec hodie cognominatur ut non obduretur quis ex vobis fal
lacia peccati. Participes enim christi effecti sumus. si tamen initium substantie eius usque ad
finem firmum retineamus dum dicitur. hodie si vocem eius audieritis. nolite obdurare corda vestra
quemadmodum in illa exacerbatione. Quidam enim audientes exacerbaverunt
sed non omnes qui profecti sunt ab egipto per moysen. Quibus autem infensus est xl annis.
Nonne illis qui peccaverunt quorum cadavera prostrata sunt in deserto. Quibus autem
iuravit non introire in requiem ipsius. nisi illis qui increduli fuerunt. Et vi
demus quia non potuerunt introire propter incredulitatem. IIII

Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione introeundi
in requiem eius existimetur aliquis ex vobis deesse. Etenim et nobis
nunciatum est quemadmodum et illis. Sed non profuit illis sermo auditus non ad
mixtus fidei ex hiis que audierunt. Ingredimur enim in requiem qui credi
dimus quemadmodum dixit. Sicut iuravi in ira mea si introibunt in requi
em meam. Et quidem operibus ab institutione mundi perfectis. dixit enim quodam
loco de die septima sic. Et requievit deus in die vii. ab omnibus operibus
suis. Et in isto rursum. si introibunt in requiem meam.
Quoniam ergo superest quosdam introire in illam et hii quibus prioribus annunci
atum est non introierunt propter incredulitatem. iterum terminat diem quendam
hodie in david dicendo post tantum temporis sicut supradictum est. hodie si
vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Nam si eis ihesus requiem prestitisset
numquam de alia loqueretur post hanc die. Itaque relinquitur sabbatismus
populo dei. Qui enim ingressus est in requiem eius. et ipse requievit ab operibus
suis. sicut et a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem. ut ne
in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Vivus est enim dei ser
mo et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti. et pertingens
usque ad divisionem anime ac spiritus. compagum quoque et medullarum. et discretor
cogitationum et intentionum cordis. et non est ulla creatura invisibi
lis in conspectu eius. Omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius. ad quem nobis sermo.
Habentes ergo pontificem magnum qui penetravit celos ihesum filium dei
teneamus confessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit compati in
firmitatibus nostris. temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.
Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratie ut misericordiam consequamur
et gratiam inveniamus in auxilio oportuno. V

Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus
constituitur in hiis que sunt ad deum. ut offerat dona et sacrifi
cia pro peccatis. qui condolere possit hiis qui ignorant et errant. quoniam et ipse
circumdatus est infirmitate. Et propterea debet quemadmodum et pro populo. ita etiam et pro
semetipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem. sed qui vo
catur a deo tamquam aaron. Sic et christus non semetipsum clarificavit
ut pontifex fieret. sed qui locutus est ad eum filius meus es tu ego hodie ge
nui te. Quemadmodum et in alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternum
secundum ordinem melchisedech. Qui in diebus carnis sue preces supplica
tionesque ad eum qui possit salvum illum a morte facere cum clamore vali
do et lacrimis offerens exauditus est pro sua reverentia. Et quidem cum esset
dei filius didicit ex hiis que passus est obedientiam. et consummatus factus est omnibus
obtemperantibus sibi causa salutis eterne. appellatus a deo pontifex iuxta
ordinem melchisedech. De quo nobis grandis sermo et ininterpretabilis
ad dicendum. quoniam imbecilles facti estis ad audiendum. Etenim cum deberetis
magistri esse propter tempus. rursum indigetis ut vos doceamini que
sint elementa exordii sermonum dei. et facti estis quibus lacte opus sit non solido
cibo. Omnis enim qui lactis est particeps expers est sermonis iustitie. parvulus enim est.
Perfectorum enim est solidus cibus. eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus
ad discretionem boni ac mali. VI

Quapropter intermittentes inchoationis christi sermonem. ad perfecti
onem feramur non rursum iacientes fundamentum penitentie ab operibus mor
tuis et fidei ad deum. baptismatum doctrine. inpositionis quoque manuum. ac re
surrectionis mortuorum et iudicii eterni. Et hoc faciemus siquidem permise
rit deus. Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati gustaverunt etiam donum ce
leste. et participes sunt facti spiritus sancti. gustaverunt nihilominus bonum dei verbum
virtutesque seculi venturi. et prolapsi sunt renovari rursus ad penitentiam.
rursum crucifigentes sibimetipsis filium dei et ostentui habentes. Ter
ra enim sepe venientem super se bibens imbrem. et generans herbam
oportunam illis a quibus colitur. accipit benedictionem a deo. proferens autem spinas
ac tribulos reproba est. et maledicto proxima. cuius consummatio in combu
stionem. Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et viciniora
saluti. tamen et si ita loquimur. Non enim iniustus est deus ut obliviscatur
operis vestri. et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius. qui ministrastis
sanctis et ministratis. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostentare
sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem. ut non segnes efficiamini
verum imitatores eorum qui fide et patientia hereditabunt promissiones.
Abrahe namque promittens deus quoniam neminem habuit per quem iuraret
iuravit per semetipsum dicens. Nisi benedicens
benedicam te. et multiplicans multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens
adeptus est repromissionem. Homines enim per maiorem sui iurant. et omnis
controversie eorum finis ad confirmationem est iuramentum. In quo habundantius
volens deus ostendere pollicitationis heredibus inmobilitatem consilii sui
interposuit iusiurandum. ut per duas res inmobiles quibus impossibile est mentiri
deum fortissimum solatium habeamus qui confugimus ad tenendam pro
positam spem. quam sicut anchoram habemus anime tutam ac firmam et ince
dentem usque ad interiora velaminis. ubi precursor introivit ihesus pro
nobis secundum ordinem melchisedech pontifex factus in eternum.

Hic est enim melchisedech rex salem. VII
sacerdos dei summi qui obviavit abrahe regresso a ce
de regum et benedixit ei. cui et decimas omnium divisit abraham.
primum quidem qui interpretatur rex iustitie. Deinde autem et salem rex. quod est rex pacis.
sine patre. sine matre. sine genealogia. neque initium dierum. neque finem
vite habens. Assimilatus autem filio dei manet sacerdos in perpe
tuum. Intuemini autem quantus sit iste. cui et decimas dedit
de precipuis abraham patriarcha. Et quidem de filiis levi sacerdotium
accipientes mandatum habent decimas sumere a populo secundum legem
id est a fratribus suis. quamquam et ipsi exierint de lumbis abrahe. Cuius autem
generatio non annumeratur in eis. decimas sumpsit ab abraham. et
hunc qui habebat repromissiones benedixit. Sine ulla autem contradictione quod
minus est a maiore benedicitur. Et hic quidem decimas morientes homines
accipiunt. ibi autem contestatur quia vivit. Et ut ita dictum sit per abra
ham et levi qui decimas accepit decimatus est. Adhuc enim in lumbis
patris erat quando obviavit ei melchisedech. Si ergo consummatio
per sacerdotium leviticum erat. populus enim sub ipso legem accepit. quid ad
huc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech alium surgere
sacerdotem. et non secundum ordinem aaron dici. Translato ergo sacerdotio

necesse est ut et legis translatio fiat. In quo enim haec dicuntur de alia tribu est, de qua nullus altario praesto fuit. Manifestum est enim quod ex Iuda ortus sit Dominus noster, in qua tribu nihil de sacerdotibus Moyses locutus est. Et amplius adhuc manifestum est, si secundum similitudinem Melchisedech exsurgat alius sacerdos, qui non secundum legem mandati propter infirmitatem eius carnalis factus est, sed secundum virtutem vitae insolubilis. Contestatur enim quoniam tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. Reprobatio quidem fit praecedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem. Nihil enim ad perfectum adduxit lex. Introductio vero melioris spei, per quam proximamus ad Deum. Et quantum est non sine iureiurando. Alii quidem sine iureiurando sacerdotes facti sunt, hic autem cum iureiurando per eum qui dixit ad illum: Iuravit Dominus et non paenitebit eum, tu es sacerdos in aeternum. In tantum melioris testamenti sponsor factus est Iesus. Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes secundum legem, idcirco quod morte prohiberentur permanere. Hic autem eo quod maneat in aeternum sempiternum habet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum, semper vivens ad interpellandum pro eis. Talis enim decebat ut nobis esset pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, et excelsior caelis factus. Qui non habet cotidie necessitatem quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi. Hoc enim fecit semel se offerendo. Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes; sermo autem iurisiurandi, qui post legem est, Filium in aeternum perfectum.

VIII

Capitulum autem super ea quae dicuntur. Talem habemus pontificem qui consedit in dextera sedis magnitudinis in caelis, sanctorum minister et tabernaculi veri, quod fixit Dominus et non homo. Omnis enim pontifex ad offerendum munera et hostias constituitur. Unde necesse est et hunc habere aliquid quod offerat. Si ergo esset super terram, nec esset sacerdos, cum essent qui offerrent secundum legem munera, qui exemplari et umbrae deserviunt caelestium. Sicut responsum est Moysi, cum consummaret tabernaculum: Vide, inquit, omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte. Nunc autem sortitus est melius ministerium, quanto et melioris testamenti mediator est, quod in melioribus repromissionibus sancitum est. Nam si illud prius culpa vacasset, non utique secundi locus inquireretur. Vituperans enim eos dicit: Ecce dies venient, dicit Dominus, et consummabo super domum Israel et super domum Iuda testamentum novum, non secundum testamentum quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum illorum ut educerem illos de terra Aegypti, quoniam ipsi non permanserunt in testamento meo, et ego neglexi eos, dicit Dominus. Quia hoc est testamentum quod disponam domui Israel post dies illos, dicit Dominus, dando leges meas in mentem eorum, et in corde eorum superscribam eas, et ero eis in Deum, et ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit unusquisque proximum suum, et unusquisque fratrem suum, dicens: Cognosce Dominum, quoniam omnes scient me a minore usque ad maiorem eorum, quia propitius ero iniquitatibus eorum, et peccatorum illorum iam non memorabor. Dicendo autem novum veteravit prius. Quod autem antiquatur et senescit, prope interitum est.

IX

Habuit quidem et prius iustificationes culturae et sanctum saeculare. Tabernaculum enim factum est primum, in quo erant candelabra et mensa et propositio panum, quod dicitur sancta. Post velamentum autem secundum tabernaculum, quod dicitur sancta sanctorum, aureum habens thuribulum et arcam testamenti circumtectam ex omni parte auro, in qua urna aurea habens manna, et virga Aaron quae fronduerat, et tabulae testamenti, superque eam cherubin gloriae obumbrantia propitiatorium, de quibus non est modo dicendum per singula. His vero ita compositis, in priori quidem tabernaculo semper introibant sacerdotes sacrificiorum officia consummantes. In secundo autem semel in anno solus pontifex non sine sanguine, quem offert pro sua et populi ignorantia. Hoc significante Spiritu Sancto, nondum propalatam esse sanctorum viam, adhuc priore tabernaculo habente statum. Quae parabola est temporis instantis, iuxta quam munera et hostiae offeruntur, quae non possunt iuxta conscientiam perfectum facere servientem, solummodo in cibis et potibus et variis baptismatibus et iustitiis carnis, usque ad tempus correctionis impositis. Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum, per amplius et perfectius tabernaculum non manufactum, id est non huius creationis, neque per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta, aeterna redemptione inventa. Si enim sanguis hircorum aut taurorum et cinis vitulae aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum Deo viventi. Et ideo novi testamenti mediator est, ut morte intercedente in redemptionem earum praevaricationum quae erant sub priore testamento repromissionem accipiant qui vocati sunt aeternae hereditatis. Ubi enim testamentum, mors necesse est intercedat testatoris. Testamentum enim in mortuis confirmatum est, alioquin nondum valet dum vivit qui testatus est. Unde nec primum quidem sine sanguine dedicatum est. Lecto enim omni mandato legis a Moyse universo populo, accipiens sanguinem vitulorum et hircorum cum aqua et lana coccinea et hysopo, ipsum quoque librum et omnem populum aspersit dicens: Hic sanguis testamenti quod mandavit ad vos Deus. Etiam tabernaculum et omnia vasa ministerii sanguine similiter aspersit. Et omnia pene in sanguine mundantur secundum legem, et sine sanguinis effusione non fit remissio. Necesse est ergo exemplaria caelestium his mundari, ipsa autem caelestia melioribus hostiis quam istis. Non enim in manufacta sancta Iesus introivit, exemplaria verorum, sed in ipsum caelum, ut appareat nunc vultui Dei pro nobis. Neque ut saepe offerat semetipsum, quemadmodum pontifex intrat in sancta per singulos annos in sanguine alieno. Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem semel in consummatione saeculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium, sic et Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata; secundo sine peccato apparebit exspectantibus se in salutem.

X

Umbram enim habens lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum, per singulos annos eisdem ipsis hostiis quas offerunt indesinenter numquam potest accedentes perfectos facere. Alioquin cessassent offerri, ideo quod nullam haberent ultra conscientiam peccati cultores semel mundati. Sed in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit. Impossibile enim est sanguine hircorum et taurorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit: Hostiam et oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi. Holocautomata et pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi: Ecce venio. In capite libri scriptum est de me, ut faciam, Deus, voluntatem tuam. Superius dicens, quia hostias et oblationes et holocautomata et pro peccato noluisti, nec placita sunt tibi, quae secundum legem offeruntur, tunc dixi: Ecce venio ut faciam, Deus, voluntatem tuam. Aufert primum ut sequens statuat. In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel. Et omnis quidem sacerdos praesto est cotidie ministrans, et easdem saepe offerens hostias, quae numquam possunt auferre peccata. Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam, in sempiternum sedet in dextera Dei, de cetero exspectans donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius. Una enim oblatione consummavit in sempiternum

sanctificatos. Contestatur autem nos et Spiritus Sanctus. Postquam enim dixit: Hoc autem testamentum quod testabor ad illos post dies illos dicit Dominus dando leges meas in cordibus eorum et in mentibus eorum superscribam eas: et peccatorum et iniquitatum eorum iam non recordabor amplius. Ubi autem horum remissio: iam non oblatio pro peccato. Habentes itaque fratres fiduciam in introitu sanctorum in sanguine Christi, quam initiavit nobis viam novam et viventem per velamen, id est, carnem suam, et sacerdotem magnum super domum Dei: accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aspersi corda a conscientia mala, et abluti corpus aqua munda, teneamus spei nostrae confessionem indeclinabilem. Fidelis enim est qui repromisit. Et consideremus invicem in provocationem caritatis et bonorum operum: non deserentes collectionem nostram, sicut est consuetudinis quibusdam, sed consolantes, et tanto magis quanto videritis appropinquantem diem. Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia. Terribilis autem quaedam exspectatio iudicii, et ignis aemulatio, quae consumptura est adversarios. Irritam quis faciens legem Moysi, sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui Filium Dei conculcaverit, et sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, et spiritui gratiae contumeliam fecerit? Scimus enim qui dixit: Mihi vindictam, et ego reddam. Et iterum: Quia iudicabit Dominus populum suum. Horrendum est incidere in manus Dei viventis. Rememoramini autem pristinos dies, in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum. Et in altero quidem opprobriis et tribulationibus spectaculum facti: in altero autem socii taliter conversantium effecti. Nam et vinctis compassi estis, et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quae magnam habet retributionem. Patientia enim vobis necessaria est: ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem. Adhuc enim modicum aliquantulum, qui venturus est veniet, et non tardabit. Iustus autem meus ex fide vivit. Quod si subtraxerit se, non placebit animae meae. Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem, sed fidei in acquisitionem animae. XI

Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium. In hac enim testimonium consecuti sunt senes. Fide intelligimus aptata esse saecula verbo Dei: ut ex invisibilibus visibilia fierent. Fide plurimam hostiam Abel quam Cain obtulit Deo, per quam testimonium consecutus est esse iustus, testimonium perhibente muneribus eius Deo, et per illam defunctus adhuc loquitur. Fide Enoch translatus est ne videret mortem, et non inveniebatur, quia transtulit illum Deus. Ante translationem enim testimonium habebat placuisse Deo. Sine fide enim impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum quia est, et inquirentibus se remunerator sit. Fide Noe responso accepto de his quae adhuc non videbantur, metuens aptavit arcam in salutem domus suae, per quam damnavit mundum: et iustitiae quae per fidem est heres est institutus. Fide qui vocatur Abraham obedivit in locum exire quem accepturus erat in hereditatem: et exiit nesciens quo iret. Fide demoratus est in terra repromissionis tamquam in aliena, in casulis habitando cum Isaac et Iacob coheredibus repromissionis eiusdem. Exspectabat enim fundamenta habentem civitatem: cuius artifex et conditor Deus. Fide et ipsa Sara sterilis virtutem in conceptionem seminis accepit, etiam praeter tempus aetatis: quoniam fidelem credidit esse eum qui repromiserat. Propter quod et ab uno orti sunt, et hoc emortuo, tamquam sidera caeli in multitudine, et sicut harena quae est ad oram maris innumerabilis. Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti non acceptis repromissionibus, sed a longe eas aspicientes et salutantes, et confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram. Qui enim haec dicunt, significant se patriam inquirere. Et si quidem ipsius meminissent de qua exierunt, habebant utique tempus revertendi. Nunc autem meliorem appetunt, id est, caelestem. Ideo non confunditur Deus vocari Deus eorum. Paravit enim illis civitatem. Fide obtulit Abraham Isaac cum temptaretur, et unicum offerebat qui susceperat repromissiones, ad quem dictum est: Quia in Isaac vocabitur tibi semen: arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est Deus. Unde eum et in parabolam accepit. Fide et de futuris benedixit Isaac Iacob et Esau. Fide Iacob moriens singulos filiorum Ioseph benedixit: et adoravit fastigium virgae eius. Fide Ioseph moriens de profectione filiorum Israel memoratus est, et de ossibus suis mandavit. Fide Moyses natus occultatus est mensibus tribus a parentibus suis, eo quod vidissent elegantem infantem, et non timuerunt regis edictum. Fide Moyses grandis factus occidit Egyptium, considerans dolorem fratrum suorum. Fide Moyses grandis factus negavit se esse filium filiae regis Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem, maiores divitias aestimans thesauro Egyptiorum improperium Christi. Aspiciebat enim in remunerationem. Fide reliquit Egyptum non veritus animositatem regis. Invisibilem enim tamquam videns sustinuit. Fide celebravit pascha et sanguinis effusionem, ne qui vastabat primitiva tangeret eos. Fide transierunt mare rubrum tamquam per aridam terram: quod experti Egyptii devorati sunt. Fide muri Iericho corruerunt circuitu dierum septem. Fide Raab meretrix non periit cum incredulis, excipiens exploratores cum pace. Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me tempus enarrantem de Gedeon, Barach, Samson, Iepte, David, Samuel et aliis prophetis, qui per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones, obturaverunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladii, convaluerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum. Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem, ut meliorem invenirent resurrectionem. Alii vero ludibria et verbera experti, insuper et vincula et carceres. Lapidati sunt, secti sunt, temptati sunt, in occisione gladii mortui sunt. Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes, et in montibus, et in speluncis, et in cavernis terrae. Et hii omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem, Deo pro nobis melius aliquid providente, ut ne sine nobis consummarentur. XII

Ideo et nos tantam habentes impositam nobis nubem testium, deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen: aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextera Dei sedet. Recogitate enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem

ut ne fatigemini animis vestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem
restitistis adversus peccatum repugnantes. Et obliti estis consolationis que
vobis tamquam filiis loquitur dicens. Fili mi noli negligere disciplinam
domini neque fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit dominus corripit.
Flagellat autem omnem filium quem recipit. In disciplina perseve-
rate tamquam filiis vobis offert se deus. Quis enim filius quem non corripiat
pater. Quod si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes ergo ad-
ulteri et non filii estis. Deinde patres quidem carnis nostre habuimus eruditores
et reverebamur eos. Non multo magis obtemperabimus patri spirituum
et vivemus. Et illi quidem in tempore paucorum dierum secundum voluntatem suam eru-
diebant nos. Hic autem ad id quod utile est in recipiendo sanctificationem eius.
Omnis autem disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudii sed meroris. Postea
autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitie. Propter quod
remissas manus et soluta genua erigite. Et gressus rectos faci-
te pedibus vestris. Ut non claudicans quis erret magis autem sanetur.
Pacem sequimini cum omnibus et sanctimoniam sine qua nemo videbit
deum. Contemplantes ne quis desit gratie dei. Ne qua radix amaritudi-
nis sursum germinans impediat. Et per illam inquinentur multi.
Ne quis fornicator aut prophanus ut esau qui propter unam escam vendi-
dit primitiva sua. Scitote enim quoniam et postea cupiens hereditare bene-
dictionem reprobatus est. Non enim invenit penitentie locum quamquam cum lacri-
mis inquisisset eam. Non enim accessistis ad tractabilem et accen-
sibilem ignem et turbinem et caliginem et procellam et tube sonum et
vocem verborum quam qui audierunt excusaverunt se ne eis fieret
verbum. Non enim portabant quod dicebatur. Et si bestia tetigerit
montem lapidabitur. Et ita terribile erat quod videbatur. Moyses
dixit. Exterritus sum et tremebundus. Sed accessistis ad syon
montem et civitatem dei viventis ierusalem celestem et multorum mi-
lium angelorum frequentiam et ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt in celis
et iudicem omnium deum et spiritus iustorum perfectorum et testamenti novi me-
diatorem ihesum et sanguinis aspersionem melius loquentem quam abel. Vi-
dete ne recusetis loquentem. Si enim illi non effugerunt recusantes
eum qui super terram loquebatur multo magis nos qui de celis loquentem nobis a-
vertimus. Cuius vox movit terram tunc. Nunc autem repromittit dicens.
Adhuc semel ego movebo non solum terram sed et celum. Quod autem adhuc semel
dicit declarat mobilium translationem tamquam factorum ut maneant
ea que sunt immobilia. Itaque regnum immobile suscipientes ha-
bemus gratiam per quam serviamus placentes deo cum metu et reverentia.
Etenim deus noster ignis consumens est. XIII

Caritas fraternitatis maneat in vobis et hospitalitatem
nolite oblivisci. Per hanc enim placuerunt quidam angelis
hospitio receptis. Mementote vinctorum tamquam simul vincti et
laborantium tamquam et ipsi in corpore morantes. Honorabile
connubium in omnibus et thorus immaculatus. Fornicatores enim et adul-
teros iudicabit deus. Sint mores sine avaritia contenti presenti-
bus. Ipse enim dixit. Non te deseram neque derelinquam. Ita ut confidenter
dicamus. Dominus michi adiutor est non timebo quid faciat michi homo. Me-
mentote prepositorum vestrorum qui vobis locuti sunt verbum dei. Quorum intu-
entes exitum conversationis imitamini fidem. Ihesus christus heri et
hodie ipse et in secula. Doctrinis variis et peregrinis nolite ab-
duci. Optimum enim est gratia stabilire cor non escis que non profu-

erunt ambulantibus in eis. Habemus altare de quo edere non habent potestatem
qui tabernaculo deserviunt. Quorum enim animalium infertur sanguis pro pec-
cato in sancta per pontificem horum corpora cremantur extra castra. Propter quod
et ihesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum extra portam passus est. Exe-
amus igitur ad eum extra castra improperium eius portantes. Non enim habemus hic manen-
tem civitatem sed futuram inquirimus. Per ipsum ergo offeramus ho-
stiam laudis semper deo id est fructum labiorum confitentium nomini eius. Bene-
ficentie autem et communionis nolite oblivisci. Talibus enim hostiis
promeretur deus. Obedite prepositis vestris et subiacete eis. Ipsi enim per-
vigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri ut cum gau-
dio hoc faciant et non gementes. Hoc enim non expedit vobis. Orate pro
nobis. Confidimus enim quia bonam conscientiam habemus in omnibus bene volen-
tes conversari. Amplius autem deprecor vos hoc facere quo celerius restitu-
ar vobis. Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum
ovium in sanguine testamenti eterni dominum nostrum ihesum christum aptet
vos in omni bono ut faciatis eius voluntatem faciens in vobis quod pla-
ceat coram se per ihesum christum cui gloria in secula seculorum amen. Rogo
autem vos fratres ut sufferatis verbum solacii. Etenim perpaucis
scripsi vobis. Cognoscite fratrem nostrum timotheum dimissum
cum quo si celerius venerit videbo vos. Salutate prepositos ve-
stros et omnes sanctos. Salutant vos fratres de italia. Gratia cum omnibus
vobis amen. Incipit epistola beati Iacobi apostoli.

IACOBUS DEI ET DOMINI NOSTRI IHESU CHRISTI
servus. xii. tribubus que sunt in dispersione salutem. Omne
gaudium existimate fratres mei cum in temptationes varias
incideritis. Scientes quod probatio fidei vestre patientiam operatur.
Patientia autem opus perfectum habet ut sitis perfecti et integri in nullo
deficientes. Si quis autem vestrum indiget sapientia postulet
a deo qui dat omnibus affluenter et non improperat et dabitur ei. Po-
stulet autem in fide nichil hesitans. Qui enim hesitat similis est
fluctui maris qui a vento movetur et circumfertur. Non
ergo estimet homo ille quod accipiat aliquid a domino. Vir duplex animo in-
constans est in omnibus viis suis. Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua.
dives autem in humilitate sua. Quoniam sicut flos feni transibit. Exor-
tus est enim sol cum ardore et arefecit fenum et flos eius decidit
et decor vultus eius deperiit. Ita et dives in itineribus suis mar-
cescet. Beatus vir qui suffert temptationem. Quoniam cum probatus
fuerit accipiet coronam vite quam repromisit deus diligentibus se.
Nemo cum temptatur dicat quoniam a deo temptatur. Deus enim intemp-
tator malorum est. Ipse enim neminem temptat. Unusquisque vero
temptatur a concupiscentia sua abstractus et illectus. Dein-
de concupiscentia cum conceperit parit peccatum. Peccatum vero cum
consummatum fuerit generat mortem. Nolite itaque errare fratres
mei dilectissimi. Omne datum optimum et omne donum
perfectum desursum est descendens a patre luminum apud quem
non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Voluntarie
genuit nos verbo veritatis ut simus initium aliquod creature
eius. Scitis fratres mei dilectissimi. Sit autem omnis homo velox
ad audiendum tardus autem ad loquendum et tardus ad iram. Ira enim
viri iustitiam dei non operatur. Propter quod abicientes omnem
immunditiam et habundantiam malicie in mansuetudine

suscipite insitum verbum quod potest salvare animas vestras. Estote autem factores verbi et non auditores tantum, fallentes vosmetipsos. Quia si quis auditor est verbi et non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis suae in speculo. Consideravit enim se et abiit, et statim oblitus est qualis fuerit. Qui autem perspexerit in lege perfectae libertatis et permanserit in ea, non auditor obliviosus factus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit. Si quis autem putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam sed seducens cor suum, huius vana est religio. Religio munda et immaculata apud Deum et Patrem haec est: visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum, et immaculatum se custodire ab hoc saeculo.

II

Fratres mei, nolite in personarum acceptione habere fidem domini nostri Iesu Christi gloriae. Etenim si introierit in conventum vestrum vir aureum anulum habens in veste candida, introierit autem et pauper in sordido habitu, et intendatis in eum qui indutus est veste praeclara et dixeritis ei: Tu sede hic bene; pauperi autem dicatis: Tu sta illic, aut sede sub scabello pedum meorum; nonne iudicatis apud vosmetipsos, et facti estis iudices cogitationum iniquarum? Audite, fratres mei dilectissimi, nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide et heredes regni quod repromisit Deus diligentibus se? Vos autem exhonorastis pauperem. Nonne divites per potentiam opprimunt vos, et ipsi trahunt vos ad iudicia? Nonne ipsi blasphemant bonum nomen quod invocatum est super vos? Si tamen legem perficitis regalem secundum scripturas: Diliges proximum tuum sicut teipsum, bene facitis; si autem personas accipitis, peccatum operamini, redarguti a lege quasi transgressores. Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Qui enim dixit: Non moechaberis, dixit et: Non occides. Quod si non moechaberis, occides autem, factus es transgressor legis. Sic loquimini et sic facite sicut per legem libertatis incipientes iudicari. Iudicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam; superexaltat autem misericordia iudicium. Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum? Si autem frater et soror nudi sint et indigeant victu cotidiano, dicat autem aliquis de vobis illis: Ite in pace, calefacimini et saturamini, non dederitis autem eis quae necessaria sunt corpori, quid proderit? Sic et fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa. Sed dicet quis: Tu fidem habes, et ego opera habeo. Ostende mihi fidem tuam sine operibus, et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam unus est Deus; bene facis; et daemones credunt et contremiscunt. Vis autem scire, o homo inanis, quoniam fides sine operibus otiosa est? Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est, offerens Isaac filium suum super altare? Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius, et ex operibus fides consummata est; et suppleta est scriptura dicens: Credidit Abraham Deo, et reputatum est illi ad iustitiam, et amicus Dei appellatus est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo, et non ex fide tantum? Similiter autem et Raab meretrix nonne ex operibus iustificata est, suscipiens nuntios et alia via eiciens? Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus mortua est.

III

Nolite plures magistri fieri, fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir; potest etiam freno circumducere totum corpus. Si autem equorum frenos in ora mittimus ad consentiendum nobis, et omne corpus illorum circumferimus. Ecce et naves, cum magnae sint et a ventis validis minentur, circumferuntur a modico gubernaculo ubi impetus dirigentis voluerit. Ita et lingua modicum quidem membrum est et magna exultat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit. Et lingua ignis est, universitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris, quae maculat totum corpus et inflammat rotam nativitatis nostrae inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum et volucrum et serpentium et ceterorum domantur et domita sunt a natura humana; linguam autem nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus Deum et Patrem, et in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem Dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio. Non oportet, fratres mei, haec ita fieri. Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam? Numquid potest, fratres mei, ficus uvas facere aut vitis ficus? Sic neque salsa dulcem potest aquam facere. Quis sapiens et disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiae. Quod si zelum amarum habetis et contentiones sint in cordibus vestris, nolite gloriari et mendaces esse adversus veritatem. Non est enim ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica. Ubi enim zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravum. Quae autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia et fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione. Fructus autem iustitiae in pace seminatur facientibus pacem. Unde bella et lites in vobis? Nonne hinc, ex concupiscentiis vestris quae militant in membris vestris? Concupiscitis et non habetis; occiditis et zelatis, et non potestis adipisci; litigatis et belligeratis, et non habetis propter quod non postulatis. Petitis et non accipitis, eo quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insumatis. Adulteri, nescitis quia amicitia huius mundi inimica est Deo? Quicumque ergo voluerit amicus esse saeculi huius, inimicus Dei constituitur. An putatis quia inaniter scriptura dicat: Ad invidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis? Maiorem autem dat gratiam. Propter quod dicit: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Subditi ergo estote Deo; resistite autem diabolo, et fugiet a vobis. Appropinquate Deo, et appropinquabit vobis. Emundate manus, peccatores, et purificate corda, duplices animo. Miseri estote, et lugete et plorate; risus vester in luctum convertatur, et gaudium in maerorem. Humiliamini in conspectu Domini, et exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum, fratres. Qui detrahit fratri aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legi et iudicat legem. Si autem iudicas legem, non es factor legis sed iudex. Unus est enim legislator et iudex, qui potest perdere et liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum? Ecce nunc qui dicitis: Hodie aut crastino ibimus in illam civitatem, et faciemus ibi quidem annum, et mercabimur et lucrum faciemus; qui ignoratis quid erit in crastino. Quae enim est vita vestra? Vapor est ad modicum parens, et deinceps exterminabitur. Pro eo ut dicatis: Si Dominus voluerit, et: Si vixerimus, faciemus hoc aut illud. Nunc autem exultatis in superbiis vestris. Omnis exultatio talis maligna est. Scienti igitur bonum facere et non facienti, peccatum est illi. Agite nunc, divites, plorate ululantes in miseriis vestris quae advenient vobis. Divitiae vestrae putrefactae sunt, et vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum et argentum vestrum aeruginavit, et aerugo eorum in testimonium vobis erit, et manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras, quae fraudata

est a vobis clamat: et clamor eorum in aures domini sabaoth introivit. Epulati estis super terram, et in luxuriis enutristis corda vestra in die occisionis. Adduxistis, occidistis iustum, et non restitit vobis. Patientes igitur estote fratres usque ad adventum domini. Ecce agricola expectat preciosum fructum terre, patienter ferens donec accipiat temporaneum et serotinum. Patientes estote et vos, et confirmate corda vestra, quoniam adventus domini appropinquabit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum, ut non iudicemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Exemplum accipite fratres exitus mali et longanimitatis, laboris et patientie, prophetas qui locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sufferentiam iob audistis, et finem domini vidistis, quoniam misericors est dominus et miserator. Ante omnia fratres mei nolite iurare neque per celum, neque per terram, neque aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester est est, non non, uti non sub iudicio decidatis. Tristatur aliquis vestrum? oret equo animo et psallat. Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros ecclesie, et orent super eum unguentes eum oleo in nomine domini, et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum dominus, et si in peccatis sit, dimittentur ei. Confitemini ergo alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem ut salvemini. Multum enim valet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis nobis passibilis, et oratione oravit ut non plueret super terram, et non pluit annos tres et menses sex. Et rursum oravit, et celum dedit pluviam, et terra dedit fructum suum. Fratres mei, si quis ex vobis erraverit a veritate, et converterit quis eum, scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore vie sue, salvabit animam eius a morte, et operit multitudinem peccatorum.

I

PETRUS Epistola beati petri apostoli. apostolus ihesu christi, electis advenis dispersionis ponti, galatie, cappadocie, asie et bithynie, secundum prescientiam dei patris, in sanctificationem spiritus, in obedientiam et aspersionem sanguinis ihesu christi. Gratia vobis et pax multiplicetur. Benedictus deus et pater domini nostri ihesu christi, qui secundum magnam misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam, per resurrectionem ihesu christi ex mortuis, in hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et inmarcescibilem, conservatam in celis in vobis, qui in virtute dei custodimini per fidem in salutem paratam revelari in tempore novissimo. In quo exultabitis, modicum nunc si oportet contristari in variis temptationibus, ut probatio vestre fidei multo preciosior auro quod per ignem probatur, inveniatur in laudem et gloriam et honorem in revelatione ihesu christi, quem cum non videritis, diligitis; in quem nunc quoque non videntes creditis; credentes autem exultabitis leticia inenarrabili et glorificata, reportantes finem fidei vestre, salutem animarum vestrarum. De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt prophete, qui de futura in vobis gratia prophetaverunt, scrutantes in quod vel quale tempus significaret in eis spiritus christi, prenuncians eas que in christo sunt passiones et posteriores glorias: quibus revelatum est, quia non sibi ipsis, vobis autem ministrabant ea que nunc nunciata sunt vobis per eos qui evangelizaverunt vobis spiritu sancto misso de celo, in quem desiderant angeli prospicere. Propter quod succincti lumbos mentis vestre, sobrii perfecte sperate in eam que offertur vobis gratiam in revelatione ihesu christi, quasi filii obedientie, non configurati prioribus ignorantie vestre desideriis: sed secundum eum qui vocavit vos sanctum, et ipsi sancti in omni conversatione sitis, quoniam scriptum est: Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum. Et si patrem invocatis eum qui sine acceptione personarum iudicat secundum uniuscuiusque opus, in timore incolatus vestri tempore conversamini, scientes quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paterne traditionis, sed precioso sanguine quasi agni incontaminati et inmaculati christi, precogniti quidem ante constitutionem mundi, manifestati autem novissimis temporibus propter vos, qui per ipsum fideles estis in deo, qui suscitavit eum a mortuis, et dedit ei gloriam, ut fides vestra et spes esset in deo. Animas vestras castificantes in obedientiam caritatis, in fraternitatis amore, simplici ex corde invicem diligite attentius, renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili, per verbum dei vivi et permanentis. Quia omnis caro ut fenum, et omnis gloria eius tamquam flos feni. Exaruit fenum, et flos eius decidit; verbum autem domini manet in eternum. Hoc est autem verbum quod evangelizatum est in vos. 2 Deponentes igitur omnem maliciam et omnem dolum et simulationes et invidias et omnes detractiones, sicut modo geniti infantes, rationabile sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem, si tamen gustastis quoniam dulcis est dominus.

II

Ad quem accedentes lapidem vivum, ab hominibus quidem reprobatum, a deo autem electum et honorificatum, et ipsi tamquam lapides vivi superedificamini, in domos spirituales, sacerdotium sanctum, offerre spirituales hostias acceptabiles deo per ihesum christum. Propter quod continet scriptura: Ecce pono in syon lapidem summum angularem, electum, preciosum: et qui crediderit in eum non confundetur. Vobis igitur honor credentibus; non credentibus autem lapis quem reprobaverunt edificantes, hic factus est in caput anguli, et lapis offensionis et petra scandali his qui offendunt verbo, nec credunt in quo et positi sunt. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus adquisitionis, ut virtutes annuncietis eius qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum. Qui aliquando non populus, nunc autem populus dei: qui non consecuti misericordiam, nunc autem misericordiam consecuti. Karissimi, obsecro vos tamquam advenas et peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis, que militant adversus animam, conversationem vestram inter gentes habentes bonam, ut in eo quod detrectant de vobis tamquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes glorificent deum in die visitationis. Subiecti estote omni humane creature propter deum, sive regi quasi precellenti, sive ducibus tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. Quia sic est voluntas dei, ut benefacientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam, quasi liberi, et non quasi velamen habentes malicie libertatem, sed sicut servi dei. Omnes honorate, fraternitatem diligite, deum timete, regem honorificate. Servi subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis et modestis, sed etiam discolis. Hec est enim gratia, si propter conscientiam dei sustinet quis tristicias patiens iniuste. Que enim gloria est si peccantes et colaphizati suffertis? sed si benefacientes patienter sustinetis, hec est gratia apud deum. In hoc enim vocati estis: quia et christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius: qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore eius. Qui cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur; tradebat autem iudicanti se iniuste: qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui iusticie vivamus: cuius livore sanati estis. Eratis enim sicut oves errantes, sed conversi estis nunc ad pastorem

et episcopum animarum vestrarum.

III

Similiter mulieres subditae sint viris suis ut et si qui non credunt verbo per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant considerantes in timore sanctam conversationem vestram. Quarum sit non extrinsecus capillatura aut circumdatio auri aut indumenti vestimentorum cultus sed qui absconditus cordis est homo in incorruptibilitate quieti et modesti spiritus qui est in conspectu Dei locuples. Sic enim aliquando et sanctae mulieres sperantes in Deo ornabant se subiectae propriis viris. Sicut Sarra oboediebat Abrahae dominum eum vocans cuius estis filiae benefacientes et non timentes ullam perturbationem. Viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem tamquam et coheredibus gratiae vitae ut ne impediantur orationes vestrae. In fine autem omnes unanimes compatientes fraternitatis amatores misericordes humiles non reddentes malum pro malo vel maledictum pro maledicto sed e contrario benedicentes quia in hoc vocati estis ut benedictionem hereditate possideatis. Qui enim vult vitam diligere et videre dies bonos coerceat linguam suam a malo et labia eius ne loquantur dolum. Declinet autem a malo et faciat bonum inquirat pacem et sequatur eam quia oculi Domini super iustos et aures eius in preces eorum vultus autem Domini super facientes mala. Et quis est qui vobis noceat si boni aemulatores fueritis. Sed et si quid patimini propter iustitiam beati. Timorem autem eorum ne timueritis ut non conturbemini. Dominum autem Christum sanctificate in cordibus vestris parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea quae in vobis est spe et fide. Sed cum modestia et timore conscientiam habentes bonam ut in eo quod detrahunt de vobis confundantur qui calumniantur vestram bonam in Christo conversationem. Melius est enim benefacientes si velit voluntas Dei pati quam malefacientes. Quia et Christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis ut nos offerret Deo mortificatos quidem carne vivificatos autem spiritu. In quo et his qui in carcere erant spiritibus veniens praedicavit qui increduli fuerant aliquando quando expectabant Dei patientiam in diebus Noe cum fabricaretur arca in qua pauci id est octo animae salvae factae sunt per aquam. Quod et vos nunc similis formae salvos facit baptisma non carnis depositio sordium sed conscientiae bonae interrogatio in Deum per resurrectionem Iesu Christi qui est in dextera Dei deglutiens mortem ut vitae aeternae heredes efficeremur profectus in caelum subiectis sibi angelis et potestatibus et virtutibus.

IIII

Christo igitur passo in carne et vos eadem cogitatione armamini quia qui passus est carne desiit a peccatis ut iam non hominum desideriis sed voluntate Dei quod reliquum est in carne vivat temporis. Sufficit enim praeteritum tempus ad voluntatem gentium consummandam qui ambulaverunt in luxuriis desideriis vinolentiis comessationibus potationibus et inlicitis idolorum cultibus. In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxuriae confusionem blasphemantes qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est ut iudicentur quidem secundum homines in carne vivant autem secundum Deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquavit. Estote itaque prudentes et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis caritatem continuam habentes quia caritas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione. Unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratiae Dei. Si quis loquitur quasi sermones Dei. Si quis ministrat tamquam ex virtute quam administrat Deus ut in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum cui est gloria et imperium in saecula saeculorum amen. Karissimi nolite expavescere in fervore qui ad temptationem vobis fit quasi novi aliquid vobis contingat. Sed communicantes Christi passionibus gaudete ut et in revelatione gloriae eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi beati quoniam quod est honoris gloriae et virtutis Dei et qui est eius spiritus super vos requiescet. Nemo enim vestrum patiatur quasi homicida aut fur aut maledicus aut alienorum appetitor. Si autem ut Christianus non erubescat glorificet autem Deum in isto nomine. Quoniam tempus est ut incipiat iudicium de domo Dei. Si autem primum a nobis quis finis eorum qui non credunt Dei evangelio. Et si iustus quidem vix salvabitur peccator et impius ubi parebunt. Itaque et hii qui patiuntur secundum voluntatem Dei fideli creatori commendant animas suas in benefactis.

V

Seniores ergo qui in vobis sunt obsecro consenior et testis Christi passionum qui et eius quae in futuro revelanda est gloriae communicator pascite qui est in vobis gregem Dei providentes non coacte sed spontanee secundum Deum neque turpis lucri gratia sed voluntarie neque ut dominantes in cleris sed forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit princeps pastorum percipietis inmarcescibilem gloriae coronam. Similiter adulescentes subditi estote senioribus. Omnes autem invicem humilitatem insinuate quia Deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam. Humiliamini igitur sub potenti manu Dei ut vos exaltet in tempore visitationis omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum quoniam ipsi cura est de vobis. Sobrii estote vigilate quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit quaerens quem devoret. Cui resistite fortes in fide scientes eadem passionum ei quae in mundo est vestrae fraternitati fieri. Deus autem omnis gratiae qui vocavit nos in aeternam gloriam suam in Christo Iesu modicum passos ipse perficiet confirmabit solidabitque. Ipsi gloria et imperium in saecula saeculorum amen. Per Silvanum fidelem fratrem vobis ut arbitror breviter scripsi obsecrans et contestans hanc esse veram gratiam Dei in qua statis. Salutat vos quae in Babylone est coelecta et Marcus filius meus. Salutate invicem in osculo sancto. Gratia vobis omnibus qui estis in Domino amen.

Epistola beati petri secunda

Simon Petrus servus et apostolus Iesu Christi his qui coaequalem nobiscum sortiti sunt fidem in iustitia Dei nostri et salvatoris Iesu Christi. Gratia vobis et pax adimpleatur in cognitione Domini nostri Iesu Christi. Quomodo omnia nobis divinae virtutis sunt quae ad vitam et pietatem donata est per cognitionem eius qui vocavit nos propria gloria et virtute per quae maxima et pretiosa nobis promissa donavit ut per haec efficiamini divinae consortes naturae fugientes eius quae in mundo est concupiscentiae corruptionem. Vos autem curam omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtutem in virtute autem scientiam in scientia autem abstinentiam in abstinentia autem patientiam in patientia autem pietatem in pietate autem amorem fraternitatis in amore autem fraternitatis caritatem. Haec enim si vobiscum adsint et superent non vacuos nec sine fructu vos constituent in Domini nostri Iesu Christi cognitione. Cui enim non

presto sunt hec cecus est et manu temptans oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum. Quapropter fratres magis satagite ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis. Hec enim facientes non peccabitis aliquando. Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in eternum regnum domini nostri et salvatoris Ihesu Christi. Propter quod incipiam vos semper commonere de his et quidem scientes et confirmatos in presenti veritate. Iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo suscitare vos in commonitione. certus quod velox est depositio tabernaculi mei secundum quod et dominus noster Ihesus Christus significavit mihi. Dabo autem operam et frequenter habere vos post obitum meum ut horum memoriam faciatis. Non enim doctas fabulas secuti notam fecimus vobis domini nostri Ihesu Christi virtutem et presentiam. sed speculatores facti illius magnitudinis. accipiens enim a deo patre honorem et gloriam voce delapsa ad eum huiuscemodi a magnifica gloria. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui ipsum audite. Et hanc vocem nos audivimus de celo allatam cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem cui bene facitis attendentes quasi lucerne lucenti in caliginoso loco donec dies illucescat et lucifer oriatur in cordibus vestris. hoc primum intelligentes quod omnis scripture prophetia propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia. sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.

II

Fuerunt vero et pseudoprophete in populo sicut et in vobis erunt magistri mendaces qui introducent sectas perditionis et eum qui emit eos dominum negant superducentes sibi celerem perditionem. Et multi sequentur eorum luxurias per quos via veritatis blasphemabitur. et in avaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur quibus iudicium iam olim non cessat et perditio eorum non dormitat. Si enim deus angelis peccantibus non pepercit sed carceribus caliginis inferi retrudens tradidit in iudicium cruciandos reservari. Et originali mundo non pepercit sed octavum Noe iustitie preconem custodivit diluvium mundo impiorum inducens. et civitates sodomorum et gomorreorum in cinerem redigens eversione dampnavit exemplum eorum qui acturi sunt impie ponens. et iustum Loth oppressum a nefandorum iniuria ac luxuriosa conversatione eruit. Aspectu enim et auditu iustus erat habitans apud eos qui animam iustam de die in diem iniquis operibus cruciabant. Novit enim dominus pios de temptatione eripere. iniquos vero in diem iudicii cruciandos reservare. magis autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditie ambulant dominationemque contempnunt. Audaces sibi placentes sectas non metuunt facere blasphemantes. ubi angeli fortitudine et virtute cum sint maiores non portant adversum se execrabile iudicium. Hii vero velut irrationabilia pecora naturaliter in captionem et in perniciem in his que ignorant blasphemantes in corruptione sua peribunt. percipientes mercedem iniustitie. voluptatem existimantes diei delicias coinquinationes et macule. deliciis affluentes in conviviis suis luxuriantes vobiscum. oculos habentes plenos adulterii et incessabilis delicti. pellicientes animas instabiles. cor exercitatum avaritia habentes. maledictionis filii. derelinquentes rectam viam erraverunt. secuti viam Balaam ex Bosor qui mercedem iniquitatis amavit. correptionem vero habuit sue vesanie. subiugale mutum animal hominis voce loquens prohibuit prophete insipientiam. Hii sunt fontes sine aqua et nebule turbinibus exagitate quibus caligo tenebrarum reservatur. Superba enim vanitatis loquentes pelliciunt in desideriis carnis luxurie eos qui paululum effugiunt qui in errore conversantur. libertatem illis promittentes cum ipsi sint servi corruptionis. A quo enim quis superatus est huius et servus est. Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione domini et salvatoris Ihesu Christi hiis rursus implicati superantur facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoscere viam iustitie quam post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Contigit enim eis illud veri proverbii. Canis reversus ad suum vomitum et sus lota in volutabro luti.

III

Hanc ecce vobis karissimi secundam scribo epistolam in quibus excito vestram in commonitione sinceram mentem ut memores sitis eorum que predixi verborum a sanctis prophetis et apostolorum vestrorum preceptorum domini et salvatoris. Hoc primum scientes quod venient in novissimis diebus in deceptione illusores iuxta proprias concupiscentias ambulantes dicentes. Ubi est promissio aut adventus eius. Ex quo enim patres dormierunt omnia sic perseverant ab initio creature. Latet enim eos hoc volentes quod celi erant prius et terra de aqua et per aquam consistens dei verbo. per que ille tunc mundus aqua inundatus periit. Celi autem qui nunc sunt et terra eodem verbo repositi sunt igni reservati in diem iudicii et perditionis impiorum hominum. Unum vero hoc non lateat vos karissimi quia unus dies apud dominum sicut mille anni et mille anni sicut unus dies. Non tardat dominus promissis sed patienter agit propter vos nolens aliquos perire sed omnes ad penitentiam converti. Adveniet autem dies domini ut fur in quo celi magno impetu transient. elementa vero calore solventur. Cum hec igitur omnia dissolvenda sint quales oportet vos esse in sanctis conversationibus et pietatibus expectantes et properantes in adventum diei domini per quem celi ardentes solventur et elementa ignis ardore tabescent. Novos vero celos et novam terram et promissa ipsius expectamus in quibus iustitia habitat. Propter quod karissimi hec expectantes satagite immaculati et inviolati ei inveniri in pace. et domini nostri longanimitatem salutem arbitramini. sicut et karissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis. sicut et in omnibus epistolis loquens in eis de his. in quibus sunt quedam difficilia intellectu que indocti et instabiles depravant sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur fratres prescientes custodite ne insipientium errore transducti excidatis a propria firmitate. Crescite vero in gratia et cognitione domini nostri Ihesu Christi et salvatoris. Ipsi gloria et nunc et in diem eternitatis. Amen.

Incipit epistola beati Johannis prima.

I

QUOD ERAT ab initio quod audivimus quod vidimus oculis nostris quod perspeximus et manus nostre temptaverunt de verbo vite. et vita manifestata est et vidimus et testamur et annuntiamus vobis vitam eternam que erat apud patrem et apparuit nobis. Quod vidimus et audivimus annuntiamus et vobis ut et vos societatem habeatis nobiscum et societas nostra sit cum patre et filio eius Ihesu Christo. Et hec scribimus vobis ut gaudeatis et gaudium vestrum sit plenum. Et hec est annuntiatio quam audivimus ab eo et annuntiamus vobis quoniam deus lux est et tenebre in eo non sunt ulle. Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo et in tenebris ambulamus mentimur et non facimus

veritatem. Si autem in luce ambulemus sicut et ipse est in luce, societatem habemus ad invicem, et sanguis Ihesu filii eius emundat nos ab omni peccato. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est. Si confiteamur peccata nostra, fidelis et iustus est ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum, et verbum eius non est in nobis. Filioli mei, hec scribo vobis ut non peccetis. Sed et si quis peccaverit, advocatum habemus apud patrem Ihesum Christum iustum, et ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum, si mandata eius observemus. Qui dicit se nosse eum et mandata eius non custodit, mendax est, et in hoc veritas non est. Qui autem servat verbum eius, vere in hoc caritas Dei perfecta est. In hoc scimus quoniam in ipso sumus. Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut ille ambulavit, et ipse ambulare. Karissimi, non mandatum novum scribo vobis, sed mandatum vetus quod habuistis ab initio. Mandatum vetus est verbum quod audistis. Iterum mandatum novum scribo vobis, quod est verum et in ipso et in vobis, quia tenebre transierunt, et lumen verum iam lucet. Qui dicit se in luce esse et fratrem suum odit, in tenebris est usque adhuc. Qui diligit fratrem suum, in lumine permanet, et scandalum in eo non est. Qui autem odit fratrem suum in tenebris est, et in tenebris ambulat, et nescit quo eat, quia tenebre obcecaverunt oculos eius.

II

Scribo vobis, filioli, quoniam remittuntur vobis peccata propter nomen eius. Scribo vobis, patres, quoniam cognovistis eum qui ab initio est. Scribo vobis, adolescentes, quoniam vicistis malignum. Scribo vobis, infantes, quoniam cognovistis patrem. Scribo vobis, patres, quia cognovistis eum qui ab initio est. Scribo vobis, iuvenes, quoniam fortes estis, et verbum Dei in vobis manet, et vicistis malignum. Nolite diligere mundum, neque ea que in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est caritas patris in eo, quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vite, que non est ex patre, sed ex mundo est. Et mundus transibit, et concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei manet in eternum. Filioli, novissima hora est, et sicut audistis quia antichristus venit, nunc antichristi multi facti sunt, unde scimus quia novissima hora est. Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis; nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum; sed ut manifesti sint quoniam non sunt omnes ex nobis. Sed vos unctionem habetis a sancto, et nostis omnia. Non scripsi vobis quasi ignorantibus veritatem, sed quasi scientibus eam, et quoniam omne mendacium ex veritate non est. Quis est mendax, nisi is qui negat quoniam Ihesus non est Christus? Hic est antichristus, qui negat patrem et filium. Omnis qui negat filium nec patrem habet; qui confitetur filium et patrem habet. Vos quod audistis ab initio in vobis permaneat. Si in vobis permanserit quod ab initio audistis, et vos in filio et patre manebitis. Et hec est repromissio quam ipse pollicitus est nobis, vitam eternam. Hec scripsi vobis de his qui seducunt vos. Et vos unctionem quam accepistis ab eo maneat in vobis. Et non necesse habetis ut aliquis doceat vos, sed sicut unctio eius docet vos de omnibus, et verum est, et non est mendacium. Et sicut docuit vos, manete in eo. Et nunc, filioli, manete in eo, ut cum apparuerit habeamus fiduciam, et non confundamur ab eo in adventu eius. Si scitis quoniam iustus est, scitote quoniam et omnis qui facit iustitiam ex ipso natus est.

III

Videte qualem caritatem dedit nobis pater, ut filii Dei nominemur et simus. Propter hoc mundus non novit nos, quia non novit eum. Karissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum apparuit

quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem hanc in eo sanctificat se, sicut et ille sanctus est. Omnis qui facit peccatum et iniquitatem facit, et peccatum est iniquitas. Et scitis quia ille apparuit ut peccata nostra tolleret, et peccatum in eo non est. Omnis qui in eo manet non peccat, et omnis qui peccat non vidit eum nec cognovit eum. Filioli, nemo vos seducat. Qui facit iustitiam iustus est, sicut et ille iustus est. Qui facit peccatum ex diabolo est, quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit filius Dei, ut dissolvat opera diaboli. Omnis qui natus est ex Deo peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, et non potest peccare, quoniam ex Deo natus est. In hoc manifesti sunt filii Dei et filii diaboli. Omnis qui non est iustus non est ex Deo, et qui non diligit fratrem suum. Quoniam hec est annuntiatio quam audistis ab initio, ut diligatis alterutrum. Non sicut Chaim, qui ex maligno erat et occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera eius maligna erant, fratris autem eius iusta. Nolite mirari, fratres, si odit vos mundus. Nos scimus quoniam translati sumus de morte in vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam eternam in se manentem. In hoc cognovimus caritatem Dei, quoniam ille pro nobis animam suam posuit, et nos debemus pro fratribus animas nostras ponere. Qui habuerit substantiam mundi et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in eo? Filioli mei, non diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate. In hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus, et in conspectu eius suademus corda nostra. Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum, maior est Deus corde nostro, et novit omnia. Karissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, et quodcumque petierimus accipiemus ab eo, quoniam mandata eius custodimus, et ea que sunt placita coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius, ut credamus in nomine filii eius Ihesu Christi, et diligamus alterutrum, sicut dedit mandatum nobis. Et qui servat mandata eius in illo manet, et ipse in eo. Et in hoc scimus quoniam manet in nobis de spiritu quem nobis dedit.

IIII

Karissimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sint, quoniam multi pseudoprophete exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus Dei. Omnis spiritus qui confitetur Ihesum Christum in carne venisse ex Deo est. Et omnis spiritus qui solvit Ihesum ex Deo non est. Et hic est antichristus, de quo audistis quoniam venit, et nunc iam in mundo est. Vos ex Deo estis, filioli, et vicistis eum, quoniam maior est qui in vobis est quam qui in mundo. Ipsi de mundo sunt, ideo de mundo loquuntur, et mundus eos audit. Nos ex Deo sumus. Qui novit Deum audit nos; qui non est ex Deo non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis et spiritum erroris. Karissimi, diligamus invicem, quoniam caritas ex Deo est, et omnis qui diligit ex Deo natus est et cognoscit Deum. Qui non diligit non novit Deum, quoniam Deus caritas est. In hoc apparuit caritas Dei in nobis, quoniam filium suum unigenitum misit Deus in hunc mundum, ut vivamus per eum. In hoc est caritas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, et misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Karissimi, si sic Deus dilexit nos, et nos debemus invicem diligere. Deum nemo vidit umquam. Si diligamus invicem, Deus in nobis manet, et caritas eius in nobis perfecta est. In hoc cognoscimus quoniam in eo manemus et ipse in nobis, quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus et testificamur quoniam pater misit filium suum salvatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam Ihesus est filius Dei, Deus in eo manet et ipse in Deo. Et nos cognovimus et credidimus caritati quam habet Deus in nobis. Deus caritas est, et qui manet in caritate

iudicii: quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo. In hoc perfecta est caritas nobiscum, ut fiduciam habeamus in die iudicii: quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo. Timor non est in caritate: sed perfecta caritas foras mittit timorem, quoniam timor penam habet. Qui autem timet non est perfectus in caritate. Nos ergo diligamus deum quoniam ipse prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo deum, et fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, deum quem non videt quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus a deo: ut qui diligit deum diligat et fratrem suum.

Omnis qui credit quoniam Ihesus est Christus, ex deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit et eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos dei, cum deum diligamus et mandata eius faciamus. Hec est enim caritas dei ut mandata eius custodiamus: et mandata eius gravia non sunt. Quoniam omne quod natum est ex deo vincit mundum: et hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Quis est qui vincit mundum nisi qui credit quoniam Ihesus est filius dei? Hic est qui venit per aquam et sanguinem Ihesus Christus: non in aqua solum, sed in aqua et in sanguine. Et spiritus est qui testificatur quoniam Christus est veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant in celo: pater, verbum et spiritus sanctus, et hii tres unum sunt. Et tres sunt qui testimonium dant in terra: spiritus, aqua et sanguis: et tres unum sunt. Si testimonium hominum accipimus, testimonium dei maius est: quoniam hoc est testimonium dei quod maius est, quia testificatus est de filio suo. Qui credit in filium dei habet testimonium dei in se. Qui non credit filio, mendacem facit eum: quia non credit in testimonium quod testificatus est deus de filio suo. Et hoc est testimonium, quoniam vitam eternam dedit nobis deus, et hec vita in filio eius est. Qui habet filium habet vitam: qui non habet filium dei non habet vitam. Hec scribo vobis ut sciatis quoniam vitam habetis eternam, qui creditis in nomine filii dei. Et hec est fiducia quam habemus ad eum: quia quodcumque petierimus secundum voluntatem eius audit nos. Et scimus quia audit nos quicquid petierimus: et scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, et dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem: non pro illo dico ut roget quis. Omnis iniquitas peccatum est: et est peccatum ad mortem. Scimus quoniam omnis qui natus est ex deo non peccat: sed generatio dei conservat eum, et malignus non tangit eum. Scimus quoniam ex deo sumus: et mundus totus in maligno positus est. Et scimus quoniam filius dei venit, et dedit nobis sensum ut cognoscamus deum verum, et simus in vero filio eius. Hic est verus deus et vita eterna. Filioli custodite vos a simulacris.

Epistola Iohannis Secunda

Senior electe domine et natis eius, quos ego diligo in veritate: et non ego solus, sed et omnes qui cognoverunt veritatem, propter veritatem que permanet in nobis, et nobiscum erit in eternum. Sit vobiscum gratia, misericordia, pax a deo patre, et a Christo Ihesu filio patris, in veritate et caritate. Gavisus sum valde quoniam inveni de filiis tuis ambulantes in veritate, sicut mandatum accepimus a patre. Et nunc rogo te domina, non tamquam mandatum novum scribens tibi, sed quod habuimus ab initio, ut diligamus alterutrum. Et hec est caritas, ut ambulemus secundum mandata eius. Hoc est enim mandatum, ut quemadmodum audistis ab initio, in eo ambuletis: quoniam multi seductores exierunt in mundum, qui non confitentur Ihesum Christum venisse in carnem. Hic est seductor et antichristus. Videte vosmetipsos ne perdatis que operati estis, sed ut mercedem plenam accipiatis. Omnis qui recedit et non permanet in doctrina Christi, deum non habet. Qui permanet in doctrina, hic et patrem et filium habet. Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi ave, communicat operibus eius malignis. Ecce predixi vobis ut in die domini non confundamini. Plura habens vobis scribere, nolui per cartam et atramentum: spero enim me futurum apud vos, et os ad os loqui: ut gaudium vestrum plenum sit. Salutant te filii sororis tue electe.

Epistola Iohannis Tercia

Senior Gaio karissimo, quem ego diligo in veritate. Karissime, de omnibus orationem facio prospere te ingredi et valere, sicut prospere agit anima tua. Gavisus sum valde venientibus fratribus et testimonium perhibentibus veritati tue, sicut tu in veritate ambulas. Maiorem horum non habeo gratiam quam ut audiam filios meos in veritate ambulare. Karissime fideliter facis quicquid operaris in fratres, et hoc in peregrinos, qui testimonium reddiderunt caritati tue in conspectu ecclesie: quos benefaciens deduces digne deo. Pro nomine enim eius profecti sunt, nichil accipientes a gentilibus. Nos ergo debemus suscipere huiusmodi, ut cooperatores simus veritatis. Scripsissem forsitan ecclesie: sed is qui amat primatum gerere in eis Diotrepes non recipit nos. Propter hoc si venero commoneam eius opera que facit, verbis malignis garriens in nos: et quasi non ei ista sufficiant, neque ipse suscipit fratres, et eos qui suscipiunt prohibet, et de ecclesia eicit. Karissime, noli imitari malum, sed quod bonum est. Qui benefacit ex deo est: qui malefacit non videt deum. Demetrio testimonium redditur ab omnibus, et ab ipsa veritate: et nos testimonium perhibemus, et nosti quoniam testimonium nostrum verum est. Multa habui tibi scribere: sed nolui per atramentum et calamum scribere tibi. Spero autem protinus te videre, et os ad os loquemur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu amicos nominatim.

Incipit epistola beati Iude apostoli

Iudas Ihesu Christi servus, frater autem Iacobi, his qui in deo patre dilectis et Christo Ihesu conservatis et vocatis. Misericordia vobis et pax et caritas adimpleatur. Karissimi, omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute, necesse habui scribere vobis, deprecans supercertari semel tradite sanctis fidei. Subintroierunt enim quidam homines qui olim prescripti sunt in hoc iudicium, impii, dei nostri gratiam transferentes in luxuriam, et solum dominatorem et dominum nostrum Ihesum Christum negantes. Commonere autem vos volo, scientes semel omnia, quoniam Ihesus populum de terra Egypti salvans, secundo eos qui non crediderunt perdidit. Angelos vero qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in iudicium magni dei vinculis eternis sub caligine reservavit. Sicut Sodoma et Gomorra et finitime civitates simili modo exfornicate, et abeuntes post carnem alteram, facte sunt exemplum, ignis eterni penam sustinentes. Similiter et hii carnem quidem maculant, dominationem autem spernunt, maiestatem autem blasphemant. Cum Michael archangelus cum diabolo disputans altercaretur de Moysi corpore, non est ausus iudicium inferre blasphemie, sed dixit: Imperet tibi dominus. Hii autem quecumque quidem ignorant blasphemant: quecumque autem naturaliter tamquam muta animalia noverunt, in his corrumpuntur. Ve illis, quia in via Cain abierunt, et errore Balaam mercede effusi sunt, et in contradictione Core perierunt. Hii sunt in epulis suis macule, convivantes sine timore, semetipsos pascentes: nubes sine aqua

quae a ventis circumferuntur, arbores autumnales infructuosae, bis mortuae, eradicatae, fluctus feri maris, despumantes suas confusiones, sidera errantia, quibus procella tenebrarum conservata est in aeternum. Prophetavit autem de his septimus ab Adam Enoch dicens: Ecce venit Dominus in sanctis milibus suis facere iudicium contra omnes, et arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt, et de omnibus duris quae locuti sunt contra eum peccatores impii. Hii sunt murmuratores querulosi, secundum desideria sua ambulantes, et os illorum loquitur superbiam, mirantes personas quaestus causa. Vos autem karissimi memores estote verborum quae praedicta sunt ab apostolis Domini nostri Iesu Christi, qui dicebant vobis quoniam in novissimo tempore venient illusores secundum sua desideria ambulantes in impietatibus. Hii sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. Vos autem karissimi superaedificantes vosmetipsos sanctissimae vestrae fidei, in Spiritu Sancto orantes, ipsos vos in dilectione Dei servate, exspectantes misericordiam Domini nostri Iesu Christi in vitam aeternam. Et hos quidem arguite iudicatos, illos vero salvate de igne rapientes. Aliis autem miseremini in timore, odientes et eam quae carnalis est maculatam tunicam. Ei autem qui potens est vos conservare sine peccato et constituere ante conspectum gloriae suae immaculatos in exultatione in adventu Domini nostri Iesu Christi, soli Deo salvatori nostro per Iesum Christum Dominum nostrum gloria, magnificentia, imperium et potestas ante omnia saecula et nunc et in omnia saecula. Amen.

I Actus apostolorum

PRIMUM quidem sermonem feci de omnibus o Theophile quae coepit Iesus facere et docere usque in diem qua praecipiens apostolis per Spiritum Sanctum quos elegit assumptus est. Quibus et praebuit se ipsum vivum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis et loquens de regno Dei. Et convescens praecepit eis ab Hierosolymis ne discederent, sed exspectarent promissionem Patris quam audistis inquit per os meum. Quia Iohannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizamini Spiritu Sancto non post multos hos dies. Igitur qui convenerant interrogabant eum dicentes: Domine si in tempore hoc restitues regnum Israhel? Dixit autem eis: Non est vestrum nosse tempora vel momenta quae Pater posuit in sua potestate. Sed accipietis virtutem supervenientis Spiritus Sancti in vos, et eritis mihi testes in Hierusalem et in omni Iudaea et Samaria et usque ad ultimum terrae. Et cum haec dixisset, videntibus illis elevatus est, et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumque intuerentur in caelum euntem illum, ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis, qui et dixerunt: Viri Galilaei, quid statis aspicientes in caelum? Hic Iesus qui assumptus est a vobis in caelum sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in caelum. Tunc reversi sunt Hierosolymam a monte qui vocatur Oliveti, qui est iuxta Hierusalem sabbati habens iter. Et cum introissent in cenaculum, ascenderunt ubi manebant Petrus et Iohannes, Iacobus et Andreas, Philippus et Thomas, Bartholomeus et Matthaeus, Iacobus Alphei et Simon Zelotes et Iudas Iacobi. Hii omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus et Maria matre Iesu et fratribus eius. Et in diebus illis exurgens Petrus in medio fratrum dixit. Erat autem turba hominum simul fere centum viginti. Viri fratres oportet impleri scripturam quam praedixit Spiritus Sanctus per os David de Iuda qui fuit dux eorum qui comprehenderunt Iesum, qui connumeratus erat in nobis et sortitus est sortem ministerii huius. Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis, et suspensus crepuit medius, et diffusa sunt omnia viscera eius. Et notum factum est omnibus habitantibus Hierusalem, ita ut appellaretur ager ille lingua eorum Acheldemach, hoc est ager sanguinis. Scriptum est enim in libro Psalmorum: Fiat commoratio eorum deserta, et non sit qui inhabitet in ea; et episcopatum eius accipiat alter. Oportet ergo ex his viris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore quo intravit et exivit inter nos Dominus Iesus, incipiens a baptismate Iohannis usque in diem qua assumptus est a nobis, testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos, Ioseph qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Iustus, et Matthiam. Et orantes dixerunt: Tu Domine qui corda nosti omnium ostende quem elegeris ex his duobus unum accipere locum ministerii huius et apostolatus, de quo praevaricatus est Iudas ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis, et cecidit sors super Matthiam, et adnumeratus est cum undecim apostolis.

II

Et cum complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco. Et factus est repente de caelo sonus tamquam advenientis spiritus vehementis, et replevit totam domum ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispertitae linguae tamquam ignis, seditque supra singulos eorum. Et repleti sunt omnes Spiritu Sancto, et coeperunt loqui aliis linguis prout Spiritus Sanctus dabat eloqui illis. Erant autem in Hierusalem habitantes Iudaei viri religiosi ex omni natione quae sub caelo est. Facta autem hac voce convenit multitudo et mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes et mirabantur dicentes: Nonne ecce omnes isti qui loquuntur Galilaei sunt? Et quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram in qua nati sumus? Parthi et Medi et Elamitae, et qui habitant Mesopotamiam, Iudaeam et Cappadociam, Pontum et Asiam, Frigiam et Pamphiliam, Aegyptum et partes Libyae quae est circa Cyrenen, et advenae Romani, Iudaei quoque et proselyti, Cretes et Arabes: audivimus eos loquentes nostris linguis magnalia Dei. Stupebant autem omnes et mirabantur ad invicem dicentes: Quidnam hoc vult esse? Alii autem irridentes dicebant: Quia musto pleni sunt isti. Stans autem Petrus cum undecim elevavit vocem suam et locutus est eis: Viri Iudaei et qui habitatis Hierusalem universi, hoc vobis notum sit, et auribus percipite verba mea. Non enim sicut vos aestimatis hii ebrii sunt, cum sit hora diei tertia. Sed hoc est quod dictum est per prophetam Iohel: Et erit in novissimis diebus, dicit Dominus, effundam de Spiritu meo super omnem carnem, et prophetabunt filii vestri et filiae vestrae, et iuvenes vestri visiones videbunt, et seniores vestri somnia somniabunt. Et quidem super servos meos et ancillas meas in diebus illis effundam de Spiritu meo et prophetabunt. Et dabo prodigia in caelo sursum et signa in terra deorsum, sanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem antequam veniat dies Domini magnus et manifestus. Et erit: omnis quicumque invocaverit nomen Domini salvus erit. Viri Israhelitae, audite verba haec: Iesum Nazarenum virum probatum a Deo in vobis virtutibus et prodigiis et signis quae fecit per illum Deus in medio vestri, sicut vos scitis, hunc definito consilio et praescientia Dei traditum per manus iniquorum affligentes interemistis. Quem Deus suscitavit solutis doloribus inferni, iuxta quod impossibile erat teneri

illu ab eo. Quod enim dicit meum. Prouidebam dominum coram me semper
quoniam a dextris mihi est ne commouear. Propter hoc letatum est cor meum et exultauit lingua me-
a insuper et caro mea requiescet in spe. quoniam non derelinques animam meam in inferno. nec dabis sanctum tuum
uidere corruptionem. Notas michi fecisti uias uite. replebis me iocunditate cum facie
tua. Viri fratres liceat audenter dicere ad uos de patriarcha dauid
quoniam defunctus est et sepultus et sepulchrum eius est apud nos usque in hodier-
num diem. Propheta igitur cum esset et sciret quia iureiurando iu-
rasset illi deus de fructu lumbi eius sedere super sedem eius prouidens lo-
cutus est de resurrectione christi. quia neque derelictus est in inferno neque caro e-
ius uidit corruptionem. Hunc ihesum resuscitauit deus cui omnes
nos testes sumus. Dextera igitur dei exaltatus et promissione spiritus sancti
accepta a patre effudit hunc quem uos uidetis et auditis. Non enim
dauid ascendit in celos. Dicit autem ipse. Dixit dominus domino meo sede a dextris
meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Certissime ergo sciat omnis domus
israel quia et dominum eum et christum deus fecit hunc ihesum quem uos crucifixi-
stis. His auditis conpuncti sunt corde et dixerunt ad petrum et ad re-
liquos apostolos. Quid faciemus uiri fratres. Petrus uero ad illos. Pe-
nitentiam inquit agite et baptizetur unusquisque uestrum in nomine ihesu christi in
remissionem peccatorum uestrorum et accipietis donum sancti spiritus. Vobis enim est
repromissio et filiis uestris et omnibus qui longe sunt quoscumque aduoca-
uerit dominus deus noster. Aliis etiam uerbis plurimis testificatus est et exhortabatur eos di-
cens. Saluamini a generatione ista praua. Qui ergo receperunt sermonem eius
baptizati sunt et apposite sunt in illa die anime circiter tria milia. Erant autem
perseuerantes in doctrina apostolorum et communicatione fractionis panis
et orationibus. Fiebat autem omni anime timor. multa quoque prodigia et signa
per apostolos fiebant in ierusalem. et metus erat magnus in uniuersis.
Omnes etiam qui credebant erant pariter et habebant omnia communia. Posses-
siones et substantias uendebant et diuidebant illa omnibus prout cui-
que opus erat. Cotidie quoque perdurantes unanimiter in templo. et
frangentes circa domos panem. sumebant cibum cum exulta-
tione et simplicitate cordis collaudantes deum et habentes gratiam
ad omnem plebem. Dominus autem augebat qui salui fierent cotidie in idipsum.

III

Petrus autem et iohannes ascendebant in templum
ad horam orationis nonam. Et quidam uir qui erat claudus ex
utero matris sue baiulabatur quem ponebant cotidie ad portam tem-
pli que dicitur speciosa. ut peteret elemosinam ab introeuntibus in templum.
Is cum uidisset petrum et iohannem incipientes introire in templum
rogabat ut elemosinam acciperet. Intuens autem petrus in eum cum iohanne
dixit. Respice in nos. At ille intendebat in eos sperans se ali-
quid accepturum ab eis. Petrus autem dixit. Argentum et aurum non est mihi quod autem
habeo hoc tibi do. In nomine ihesu christi nazareni surge et ambula. Et appre-
hensa eius manu dextera alleuauit eum. et protinus consolidate sunt
bases eius et plante. et exiliens stetit. et ambulabat. Et introiuit
cum illis in templum ambulans et exiliens et laudans deum. Et ui-
dit omnis populus eum ambulantem et laudantem deum. Cognoscebant
autem illum quia ipse erat qui ad elemosinam sedebat ad speciosam portam
templi. Et repleti sunt stupore et extasi in eo quod contigerat illi.
Cum teneret autem petrum et iohannem concurrit omnis populus ad eos ad por-
ticum que appellatur salomonis stupentes. Videns autem petrus
respondit ad populum. Viri israhelite quid miramini in hoc aut nos quid
intuemini quasi nostra uirtute aut pietate fecerimus hunc ambu-
lare. Deus abraham et deus ysaac et deus iacob deus patrum nostrorum glorificauit
filium suum ihesum. quem uos quidem tradidistis et negastis ante faciem pilati
iudicante illo dimitti. Vos autem sanctum et iustum negastis et petistis
uirum homicidam donari uobis. auctorem uero uite interfecistis.
quem deus suscitauit a mortuis. cuius nos testes sumus. et in fide nominis
eius hunc quem uidetis et nostis confirmauit nomen eius. Et fides que per
eum est dedit integram sanitatem istam in conspectu omnium uestrum. Et
nunc fratres scio quia per ignorantiam fecistis sicut et principes uestri.
Deus autem qui prenuntiauit per os omnium prophetarum pati christum suum imple-
uit sic. Penitemini igitur et conuertimini ut deleantur uestra pecca-
ta. ut cum uenerint tempora refrigerii a conspectu domini et miserit eum qui predi-
catus est uobis ihesum christum. Quem oportet celum quidem suscipere usque in tempora
restitutionis omnium que locutus est deus per os sanctorum suorum a seculo prophetarum. Mo-
yses quidem dixit. Quoniam prophetam uobis suscitabit dominus deus uester de fratribus
uestris tamquam me ipsum audietis iuxta omnia quecumque locutus fuerit
uobis. Erit autem. Omnis anima que non audierit prophetam illum exter-
minabitur de plebe. Et omnes prophete a samuel et deinceps qui locu-
ti sunt annuntiauerunt dies istos. Vos estis filii prophetarum et te-
stamenti quod disposuit deus ad patres nostros dicens ad abraham.
Et in semine tuo benedicentur omnes familie terre. Vobis primum deus
suscitans filium suum misit eum benedicentem uobis ut conuertat se
unusquisque a nequitia sua.

IIII

Loquentibus autem illis ad populum. superuenerunt sacerdotes et ma-
gistratus templi et saducei dolentes quod docerent populum
et annuntiarent in ihesu resurrectionem ex mortuis. Et iniece-
runt in eos manus et posuerunt eos in custodiam in crastinum. erat
enim iam uespera. Multi autem eorum qui audierant uerbum crediderunt. Et fac-
tus est numerus uirorum .v. milia. Factum est autem in crastinum ut congregarentur
principes eorum et seniores et scribe in ierusalem. et annas princeps
sacerdotum et cayphas et iohannes et alexander. et quotquot erant de genere
sacerdotali. Et statuentes eos in medio interrogabant. In qua
uirtute aut in quo nomine fecistis hoc uos. Tunc petrus repletus spiritu sancto
dixit ad eos. Principes populi et seniores si nos hodie diiudicamur
in benefacto hominis infirmi in quo iste saluus factus est. notum sit omnibus
uobis et omni plebi israel quia in nomine ihesu christi nazareni quem uos
crucifixistis quem deus suscitauit a mortuis in hoc iste astat coram
uobis sanus. Hic est lapis qui reprobatus est a uobis edificantibus qui fac-
tus est in caput anguli. et non est in alio aliquo salus. Nec enim nomen aliud est sub
celo datum hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. Videntes autem pe-
tri constantiam et iohannis comperto quod homines essent sine litteris et ydiote
admirabantur. et cognoscebant eos quoniam cum ihesu fuerant.
Hominem quoque uidentes stantem cum eis qui curatus fuerat nichil poterant
contradicere. Iusserunt autem eos foras extra concilium secedere et conferebant
ad inuicem dicentes. Quid faciemus hominibus istis quoniam quidem notum signum
factum est per eos omnibus habitantibus ierusalem manifestum. et non possumus
negare. Sed ne amplius diuulgetur in populum comminemur eis ne ultra
loquantur in nomine hoc ulli hominum. Et uocantes eos denuntiauerunt
ne omnino loquerentur neque docerent in nomine ihesu. Petrus uero et iohannes respon-
dentes ad eos dixerunt. Si iustum est in conspectu dei uos potius audire quam deum
iudicate. Non enim possumus que uidimus et audiuimus non loqui.
At illi comminantes dimiserunt eos. non inuenientes quomodo pu-

runt eos propter populum, quia omnes clarificabant id quod factum erat in eo
quod acciderat. Annorum enim erat amplius .xl. homo in quo factum erat signum
istud sanitatis. Dimissi autem uenerunt ad suos, et annuntiauerunt
eis quanta ad eos principes sacerdotum et seniores dixissent. Qui cum
audissent unanimiter leuauerunt uocem ad dominum et dixerunt.
Domine tu qui fecisti celum et terram mare et omnia que in eis sunt
qui spiritu sancto per os patris nostri dauid pueri tui dixisti. quare fremuerunt gentes.
et po. me. i. ina. ast. re. t. et prin. c. in. ad. do. et ad. xp. e. Conue
nerunt enim uere in ciuitate ista aduersus sanctum puerum tuum ihesum quem un
xisti herodes et pontius pilatus cum gentibus et populis israel facere
que manus tua et consilium tuum decreuerunt fieri. Et nunc domine respi
ce in minas eorum et da seruis tuis cum omni fiducia loqui uerbum tuum.
in eo quod manum tuam extendas ad sanitates et signa et prodigia fieri per nomen
sancti filii tui ihesu. Et cum orassent motus est locus in quo erant congre
gati. et repleti sunt omnes spiritu sancto et loquebantur uerbum dei cum fi
ducia. Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una.
nec quisquam eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat. sed erant illis omnia
communia. Et uirtute magna reddebant apostoli testimonium re
surrectionis ihesu christi domini. et gratia magna erat in omnibus illis. Nec enim
quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum aut do
morum erant uendentes afferebant pretia eorum que uendebant
et ponebant ante pedes apostolorum. Diuidebantur autem singulis prout
cuique opus erat. Joseph autem qui cognominatus est barnabas ab apostolis quod
est interpretatum filius consolationis leuites cyprius genere cum haberet agrum
uendidit illum et attulit pretium et posuit ante pedes apostolorum. V

Vir autem quidam nomine ananias cum saphira uxore sua
uendidit agrum et fraudauit de pretio agri conscia uxore
sua. Et afferens partem quandam ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem
petrus ad ananiam. Cur temptauit sathanas cor tuum mentiri
te spiritui sancto. et fraudare de pretio agri? Nonne manens
tibi manebat. et uenundatum in tua erat potestate? Cur posuisti in
corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus sed deo. Audiens autem anani
as hec uerba cecidit et expirauit. Et factus est timor magnus super omnes
qui audierant. Surgentes autem iuuenes amouerunt eum. et effe
rentes sepelierunt. Factum est autem quasi horarum trium spacium. et uxor ipsius
nesciens quod factum fuerat introiuit. Respondit autem ei petrus. Dic mihi mu
lier: si tanti agrum uendidistis? At illa dixit. Etiam tanti.
Petrus autem ad eam. Quid utique temptare conuenit uobis spiritum domini?
Ecce pedes eorum qui sepelierunt uirum tuum ad ostium et efferent
te. Confestim cecidit ante pedes eius et expirauit. Intrantes autem
iuuenes inuenerunt illam mortuam. et extulerunt et sepelie
runt ad uirum suum. Et factus est timor magnus in uniuersam ecclesiam
et in omnes qui audierunt hec. Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodi
gia multa in plebe. Et erant omnes unanimiter in porticu salomonis.
Ceterorum autem nemo audebat coniungere se illis. sed magnificabat
eos populus. Magis autem augebatur credentium in domino multitudo uirorum
ac mulierum. ita ut in plateas eicerent infirmos et ponerent in le
ctulis et grabatis. ut ueniente petro saltem umbra illius obum
braret quemquam illorum. et liberarentur ab infirmitatibus suis. Con
currebat autem et multitudo uicinarum ciuitatum ierusalem affe
rentes egros et uexatos a spiritibus inmundis qui curabantur
omnes. Exsurgens autem princeps sacerdotum et omnes qui cum illo erant que
est heresis saduceorum repleti sunt zelo. et iniecerunt manus in apostolos et
posuerunt illos in custodia publica. Angelus autem domini per noctem aper
iens ianuas carceris et educens eos dixit. Ite. et stantes lo
quimini in templo plebi omnia uerba uite huius. Qui cum audissent in
trauerunt diluculo in templum et docebant. Adueniens autem princeps sacerdotum
et qui cum eo erant conuocauerunt concilium et omnes seniores filiorum israel
et miserunt ad carcerem ut adducerentur. Cum uenissent autem ministri
et aperto carcere non inuenissent illos. reuersi renuntiauerunt dicen
tes. Carcerem quidem inuenimus clausum cum omni diligentia et custodes
stantes ad ianuas. aperientes autem neminem intus inuenimus. Ut autem
audierunt hos sermones magistratus templi et principes sacerdotum
ambigebant de illis quidnam fieret. Adueniens autem quidam nuntiauit
eis quia ecce uiri quos posuistis in carcerem sunt in templo stantes et do
centes populum. Tunc abiit magistratus cum ministris. et adduxit
eos sine ui. Timebant enim populum ne lapidarentur. Et cum adduxissent
illos. statuerunt in concilio. et interrogauit eos princeps sacerdotum
dicens. Precipiendo precepimus uobis ne doceretis in nomine isto. et ecce re
plestis ierusalem doctrina uestra. et uultis inducere super nos sanguinem
hominis istius. Respondens autem petrus et apostoli dixerunt. Obedire oportet deo magis
quam hominibus. Deus patrum nostrorum suscitauit ihesum quem uos interemistis sus
pendentes in ligno. Hunc deus principem et saluatorem exaltauit dex
tera sua ad dandam penitentiam israel et remissionem peccatorum. Et nos
sumus testes horum uerborum. et spiritus sanctus quem dedit deus omnibus obedientibus sibi.
Hec cum audissent: dissecabantur et cogitabant interficere illos. Sur
gens autem quidam in concilio phariseus nomine gamaliel legis doctor hono
rabilis uniuerse plebi iussit foras ad breue homines fieri. Dixitque ad il
los. Viri israhelite attendite uobis super hominibus istis quid acturi sitis. Ante
hos enim dies exstitit theodas dicens se esse aliquem cui consensit
uirorum numerus circiter quadringentorum qui occisus est. et omnes qui crede
bant ei dissipati sunt. et redacti sunt ad nichilum. Post hunc extitit
iudas galileus in diebus professionis et auertit populum post se. Et ipse periit
et omnes quotquot consenserunt ei dispersi sunt. Et nunc itaque dico uobis. discedite
ab hominibus istis et sinite illos. quoniam si est ex hominibus consilium hoc aut opus dis
soluetur. Si uero ex deo est non poteritis dissoluere eos ne forte et deo repugnare
inueniamini. Consenserunt autem illi et conuocantes apostolos cesis denuntiaue
runt ne loquerentur in nomine ihesu et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes a con
spectu concilii. quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati. Omni
autem die in templo et circa domos non cessabant docentes et euangelizantes
christum ihesum.

VI

In diebus autem illis crescente
numero discipulorum factum est murmur grecorum aduersus hebreos quod despice
rentur in ministerio cotidiano uidue eorum. Conuocantes autem .xii. multi
tudinem discipulorum dixerunt. Non est equum derelinquere nos uerbum dei
et ministrare mensis. Considerate ergo fratres uiros ex uobis boni testimo
nii .vii. plenos spiritu sancto et sapientia quos constituamus super hoc opus. Nos
uero orationi et ministerio uerbi instantes erimus. Et placuit sermo co
ram omni multitudine. Et elegerunt stephanum uirum plenum
fide et spiritu sancto. et philippum et prochorum et nicanorem et timo
nem. et parmenam. et nicholaum aduenam antiochenum. Hos
statuerunt ante conspectum apostolorum. et orantes imposuerunt eis manus. Et
uerbum domini crescebat et multiplicabatur numerus discipulorum in ierusalem

ualde. Multa etiam turba discipulorum sacerdotum obediebat fidei. Ste-
phanus autem plenus gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa mag-
na in populo. Surrexerunt autem quidam de synagoga que appellabatur Libertinorum
et Cyrenensium et Alexandrinorum et eorum qui erant a Cilicia et Asia di-
sputantes cum Stephano. Et non poterant resistere sapientie et spiritui qui loqueba-
tur. Tunc submiserunt uiros qui dicerent se audisse eum dicentem
uerba blasphemie in Moysen et Deum. Commouerunt itaque plebem et se-
niores et scribas, et concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt in conci-
lium. Et statuerunt falsos testes dicentes: Homo iste non cessat loqui
uerba aduersus locum sanctum et legem. Audiuimus enim eum dicentem
quoniam Ihesus Nazarenus hic destruet locum istum et mutabit traditiones quas
tradidit nobis Moyses. Et intuentes eum omnes qui erant in concilio uiderunt
faciem eius tamquam faciem angeli. Dixit autem princeps sacerdotum: Si hec ita se
habent? Qui ait.

VII

Viri fratres et patres audite. Deus glorie apparuit patri nostro A-
brahe cum esset in Mesopotamia, priusquam moraretur in
Charran. Et dixit ad illum: Exi de terra tua et de cognatione tua
et ueni in terram quam monstrauero tibi. Tunc exiit de terra Chaldeorum
et habitauit in Charran. Et inde postquam mortuus est pater eius transtulit illum
in terram istam in qua nunc uos habitatis. Et non dedit illi hereditatem in ea
nec passum pedis. Et repromisit dare illi eam in possessionem et semini
eius post ipsum, cum non haberet filium. Locutus est autem Deus quia erit semen eius acco-
la in terra aliena, et seruituti subicient eos et male tractabunt
eos annis quadringentis et .xxx. et gentem cui seruierint iudica-
bo ego, dixit Deus. Et post hec exibunt et seruient mihi in loco isto. Et dedit
illi testamentum circumcisionis. Et sic genuit Ysaac et circumcidit eum
die octauo. Et Ysaac Iacob, et Iacob .xii. patriarchas. Et patri-
arche emulantes Ioseph uendiderunt in Egyptum. Et erat Deus
cum eo. Et eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius, et dedit ei gratiam et
sapientiam in conspectu Pharaonis regis Egypti. Et constituit eum prepositum
super Egyptum et super omnem domum suam. Venit autem fames in uniuer-
sam Egyptum et Chanaan et tribulatio magna, et non inueniebant
cibos patres nostri. Cum audisset autem Iacob esse frumentum in Egypto
misit patres nostros primum. Et in secundo cognitus est Ioseph fratribus suis,
et manifestatum est Pharaoni genus eius. Mittens autem Ioseph accersi-
uit Iacob patrem suum cum animabus .lxxv. Et descendit Iacob
in Egyptum, et defunctus est ipse et patres nostri. Et translati sunt in Sichem
et positi in sepulcro quod emit Abraham precio argenti a filiis Emor
filii Sichem. Cum appropinquaret autem tempus repromissionis quam confessus erat Deus
Abrahe, creuit populus et multiplicatus est in Egypto quoadusque surrexit
rex alius in Egypto qui non sciebat Ioseph. Hic circumueniens genus
6 nostrum afflixit patres nostros ut exponerent infantes suos ne uiuifi-
carentur. Eodem tempore natus est Moyses, et fuit gratus Deo. Qui nutritus est mensibus
tribus in domo patris sui. Exposito autem illo sustulit eum filia Pharaonis
et nutriuit eum sibi in filium. Et eruditus est Moyses omni sapientia Egyptiorum,
et erat potens in uerbis et operibus suis. Cum autem impleretur ei .xl. an-
norum tempus, ascendit in cor eius ut uisitaret fratres suos filios Israel. Et
cum uidisset quendam iniuriam patientem, uindicauit illum et fecit
ultionem ei qui iniuriam sustinebat percusso Egyptio. Existima-
bat autem intelligere fratres quoniam Deus per manum ipsius daret salutem
illis. At illi non intellexerunt. Sequenti uero die apparuit illis
litigantibus et reconciliabat eos in pace dicens: Viri fratres estis, ut quid
nocetis alterutrum? Qui autem iniuriam faciebat proximo repulit
eum dicens: Quis te constituit principem et iudicem super nos? Numquid interfi-
cere me tu uis quemadmodum interfecisti heri Egyptium? Fugit autem Moy-
ses in uerbo isto, et factus est aduena in terra Madian, ubi generauit filios duos.
Et expletis annis .xl. apparuit illi in deserto montis Syna angelus in igne
flamme rubi. Moyses autem uidens admiratus est. Et accedente illo
ut consideraret, facta est ad eum uox Domini dicentis: Ego sum Deus patrum tuorum,
Deus Abraham, Deus Ysaac, Deus Iacob. Tremefactus autem Moyses non audebat considerare.
Dixit autem illi Deus: Solue calciamentum pedum tuorum, locus enim in quo stas terra sancta est.
Videns uidi afflictionem populi mei qui est in Egypto, et gemitum eorum audi-
ui, et descendi liberare eos. Et nunc ueni et mittam te in Egyptum. Hunc Moysen
quem negauerunt dicentes: Quis te constituit principem et iudicem super nos?
hunc Deus principem et redemptorem misit cum manu angeli qui appa-
ruit illi in rubo. Hic eduxit illos faciens prodigia et signa in terra Egypti
et in rubro mari et in deserto annis .xl. Hic est Moyses qui dixit filiis Israel:
Prophetam uobis suscitabit Deus de fratribus uestris tamquam me. Hic est qui fuit
in ecclesia in solitudine cum angelo qui loquebatur ei in monte Syna et cum patribus nostris,
qui accepit uerba uite dare nobis. Cui noluerunt obedire patres nostri sed re-
pulerunt et auersi sunt cordibus suis in Egyptum dicentes ad Aaron: Fac
nobis deos qui precedant nos. Moyses enim hic qui eduxit nos de terra Egypti
nescimus quid factum sit ei. Et uitulum fecerunt in illis diebus et obtulerunt
hostiam simulacro et letabantur in operibus manuum suarum. Conuertit
autem Deus et tradidit eos seruire militie celi sicut scriptum est in libro prophetarum: Numquid
uictimas aut hostias obtulistis mihi .xl. annis in deserto domus Israel?
Et suscepistis tabernaculum Moloch et sidus dei uestri Rempham, fi-
guras quas fecistis adorare eas. Et transferam uos trans Babilonem.
Tabernaculum testimonii fuit patribus nostris in deserto, sicut disposuit
loquens ad Moysen ut faceret illud secundum formam quam uiderat. Quod et induxerunt
suscipientes patres nostri cum Ihesu in possessionem gentium quas expulit Deus
a facie patrum nostrorum usque in diebus Dauid, qui inuenit gratiam ante Deum et
petiit ut inueniret tabernaculum Deo Iacob. Salomon autem edificauit
illi domum. Sed non excelsus in manufactis habitat, sicut per prophetam dicit:
Celum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum. Quam domum edifi-
cabitis mihi, dicit Dominus, aut quis locus requietionis mee est? Nonne manus
mea fecit hec omnia? Dura ceruice et incircumcisis cordibus et auribus,
uos semper Spiritui Sancto resistitis, sicut patres uestri et uos. Quem prophetarum non
sunt persecuti patres uestri? Et occiderunt eos qui prenuntiabant de aduentu
iusti, cuius uos nunc proditores et homicide fuistis, qui accepistis le-
gem in dispositione angelorum et non custodistis. Audientes autem hec dissecabantur
cordibus suis et stridebant dentibus in eum. Cum esset plenus Spiritu Sancto in-
tendens in celum uidit gloriam Dei et Ihesum stantem a dextris uirtutis Dei,
et ait: Ecce uideo celos apertos et filium hominis stantem a dextris Dei.
Exclamantes autem uoce magna continuerunt aures suas et impetum
fecerunt unanimiter in eum, et eicientes eum extra ciuitatem lapida-
bant. Et testes deposuerunt uestimenta sua secus pedes adolescentis
qui uocabatur Saulus. Et lapidabant Stephanum inuocantem et dicentem:
Domine Ihesu suscipe spiritum meum. Positis autem genibus clamauit uoce
magna dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum. Et cum
hec dixisset obdormiuit in Domino. Saulus au- 8
tem erat consentiens neci eius.

Facta est autem in illa die persecutio magna in ecclesia **VIII** que erat Ierosolimis et omnes dispersi sunt per regiones Iudee et Samarie preter apostolos. Curaverunt autem Stephanum viri timorati et fecerunt planctum magnum super illum. Saulus vero devastabat ecclesiam per domos intrans et trahens viros ac mulieres tradebat in custodiam. Igitur qui dispersi erant pertransibant evangelizantes verbum Dei. Philippus autem descendens in civitatem Samarie predicabat illis Christum. Intendebant autem turbe his que a Philippo dicebantur unanimiter audientes et videntes signa que faciebat. Multi enim eorum qui habebant spiritus inmundos clamantes voce magna exibant. Multi autem paralitici et claudi curati sunt. Factum est ergo magnum gaudium in illa civitate. Vir autem quidam erat nomine Symon qui ante fuerat in civitate magus seducens gentem Samarie dicens se esse aliquem magnum. Cui auscultabant omnes a minimo usque ad maximum dicentes: Hic est virtus Dei que vocatur magna. Attendebant autem eum propter quod multo tempore magicis suis dementasset eos. Cum vero credidissent Philippo evangelizanti de regno Dei et in nomine Ihesu Christi baptizabantur viri ac mulieres. Tunc Symon et ipse credidit. Et cum baptizatus esset adherebat Philippo. Videns etiam signa et virtutes maximas fieri stupens admirabatur. Cum autem audissent apostoli qui erant Ierosolimis quia recepit Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum et Iohannem. Qui cum venissent oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum Sanctum. Nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Ihesu Christi. Tunc inponebant manus super illos et accipiebant Spiritum Sanctum. Cum vidisset autem Symon quia per inpositionem manus apostolorum daretur Spiritus Sanctus, obtulit eis pecuniam dicens: Date et michi hanc potestatem ut cuicumque inposuero manus accipiat Spiritum Sanctum. Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Non est tibi pars neque sors in sermone isto. Cor enim tuum non est rectum coram Deo. Penitentiam itaque age ab hac nequitia tua et roga Deum si forte remittatur tibi hec cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse. Respondens autem Symon dixit: Precamini vos Dominum pro me ut nichil veniat super me horum que dixistis. Et illi quidem testificati et locuti verbum Domini redibant Ierosolimam et multis regionibus Samaritanorum evangelizabant. Angelus autem Domini locutus est ad Philippum dicens: Surge et vade contra meridianum ad viam que descendit ab Ierusalem in Gazam; hec est deserta. Et surgens abiit. Et ecce vir Ethiops eunuchus potens Candacis regine Ethiopum qui erat super omnes gazas eius venerat adorare in Ierusalem et revertebatur sedens super currum suum legensque prophetam Ysaiam. Dixit autem Spiritus Philippo: Accede et adiunge te ad currum istum. Accurrens autem Philippus audivit eum legentem Ysaiam prophetam et dixit: Putasne intelligis que legis? Qui ait: Et quomodo possum si non aliquis ostenderit michi? Rogavitque Philippum ut ascenderet et sederet secum. Locus autem scripture quam legebat erat hic: Tamquam ovis ad occisionem ductus est et sicut agnus coram tondente se sine voce sic non aperuit os suum. In humilitate iudicium eius sublatum est. Generationem illius quis enarrabit? Quoniam tolletur de terra vita eius. Respondens autem eunuchus Philippo dixit: Obsecro te de quo propheta dicit hoc? De se an de alio aliquo? Aperiens autem Philippus os suum et incipiens a scriptura ista evangelizavit illi Ihesum. Et dum irent per viam venerunt ad quandam aquam. Et ait eunuchus: Ecce aqua; quid prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: Si credis ex toto corde, licet. Et respondens ait: Credo Filium Dei esse Ihesum Christum. Et iussit stare currum et descenderunt uterque in aquam Philippus et eunuchus et baptizavit eum. Cum autem ascendissent de aqua, Spiritus Domini rapuit Philippum et amplius non vidit eum eunuchus. Ibat autem per viam suam gaudens. Philippus autem inventus est in Azoto et pertransiens evangelizabat civitatibus cunctis donec veniret Cesaream.

IX Saulus autem adhuc spirans minarum et cedis in discipulos Domini accessit ad principem sacerdotum et petiit ab eo epistolas in Damascum ad synagogas ut si quos invenisset huius vie viros ac mulieres vinctos perduceret in Ierusalem. Et cum iter faceret contigit ut appropinquaret Damasco. Et subito circumfulsit eum lux de celo et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi: Saule, Saule, quid me persequeris? Qui dixit: Quis es, Domine? Et ille: Ego sum Ihesus quem tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Et tremens ac stupens dixit: Domine, quid me vis facere? Et Dominus ad eum: Surge et ingredere civitatem et dicetur tibi quid te oporteat facere. Viri autem illi qui comitabantur cum eo stabant stupefacti, audientes quidem vocem, neminem autem videntes. Surrexit autem Saulus de terra apertisque oculis nichil videbat. Ad manus autem illum trahentes introduxerunt Damascum. Et erat tribus diebus non videns et non manducavit neque bibit. Erat autem quidam discipulus Damasci nomine Ananias. Et dixit ad illum in visu Dominus: Anania. At ille ait: Ecce ego, Domine. Et Dominus ad illum: Surgens vade in vicum qui vocatur Rectus et quere in domo Iude Saulum nomine Tharsensem; ecce enim orat. Et vidit virum Ananiam nomine introeuntem et inponentem sibi manus ut visum recipiat. Respondit autem Ananias: Domine, audivi a multis de viro hoc quanta mala sanctis tuis fecerit in Ierusalem; et hic habet potestatem a principibus sacerdotum alligandi omnes qui invocant nomen tuum. Dixit autem ad eum Dominus: Vade, quoniam vas electionis est michi iste ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis Israel. Ego enim ostendam illi quanta oporteat eum pati pro nomine meo. Et abiit Ananias et introivit domum et inponens ei manus dixit: Saule frater, Dominus misit me Ihesus qui apparuit tibi in via qua veniebas ut videas et implearis Spiritu Sancto. Et confestim ceciderunt ab oculis eius tamquam squame et visum recepit et surgens baptizatus est. Et cum accepisset cibum confortatus est. Fuit autem cum discipulis qui erant Damasci per dies aliquot. Et continuo ingressus Paulus in synagogas predicabat Ihesum quoniam hic est Filius Dei. Stupebant autem omnes qui audiebant et dicebant: Nonne hic est qui expugnabat in Ierusalem eos qui invocabant nomen istud, et huc ad hoc venit ut vinctos duceret ad principes sacerdotum? Paulus autem magis affirmans quoniam hic est Christus magis convalescebat et confundebat Iudeos qui habitabant Damasci affirmans quoniam hic est Christus. Cum implerentur autem dies multi, consilium fecerunt Iudei ut eum interficerent. Note autem facte sunt Saulo insidie eorum. Custodiebant autem et portas die ac nocte ut eum interficerent. Accipientes autem discipuli nocte per murum dimiserunt eum submittentes in sporta. Cum autem venisset in Ierusalem temptabat se iungere discipulis et omnes timebant eum non credentes quia esset discipulus. Barnabas autem apprehensum illum duxit ad apostolos et narravit illis quomodo in via vidisset Dominum et quia locutus est ei et quomodo in Damasco fiducialiter egerit in nomine Ihesu. Et erat cum illis intrans et exiens in Ierusalem fiducialiter agens in nomine Domini. Loquebatur quoque gentibus et disputabat cum Grecis. Illi autem querebant occidere eum. Quod cum cognovissent fratres deduxer-

-runt eum Caesaream et dimiserunt Tharsum. Ecclesia quidem per totam Iudaeam et Galilaeam et Samariam habebat pacem et aedificabatur ambulans in timore Domini et consolatione sancti Spiritus replebatur. Factum est autem ut Petrus dum pertransiret universos deveniret ad sanctos qui habitabant Lyddae. Invenit autem ibi hominem quendam nomine Aeneam ab annis octo iacentem in grabatto qui erat paralyticus. Et ait illi Petrus: Aenea, sanat te Iesus Christus; surge et sterne tibi. Et continuo surrexit. Et viderunt illum omnes qui habitabant Lyddae et Saronae, qui conversi sunt ad Dominum. In Ioppe autem fuit quaedam discipula nomine Tabitha, quae interpretata dicitur Dorcas. Haec erat plena operibus bonis et elemosynis quas faciebat. Factum est autem in diebus illis ut infirmata moreretur. Quam cum lavissent posuerunt eam in cenaculo. Cum autem prope esset Lydda ab Ioppe, discipuli audientes quia Petrus esset in ea miserunt duos viros ad eum rogantes: Ne pigriteris venire usque ad nos. Exsurgens autem Petrus venit cum illis. Et cum advenisset duxerunt illum in cenaculum, et circumsteterunt illum omnes viduae flentes et ostendentes tunicas et vestes quas faciebat illis Dorcas. Eiectis autem omnibus foras Petrus ponens genua oravit, et conversus ad corpus dixit: Tabitha, surge. At illa aperuit oculos suos et viso Petro resedit. Dans autem illi manum erexit eam, et cum vocasset sanctos et viduas assignavit eam vivam. Notum autem factum est per universam Ioppen, et crediderunt multi in Domino. Factum est autem ut dies multos moraretur in Ioppe apud quendam Simonem coriarium.

X

Vir autem quidam erat in Caesarea nomine Cornelius centurio cohortis quae dicitur Italica, religiosus et timens Deum cum omni domo sua, faciens elemosynas multas plebi et deprecans Deum semper. Is vidit in visu manifeste quasi hora diei nona angelum Dei introeuntem ad se et dicentem sibi: Corneli. At ille intuens eum timore correptus dixit: Quid est, domine? Dixit autem illi: Orationes tuae et elemosynae tuae ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. Et nunc mitte viros in Ioppen et accersi Simonem quendam qui cognominatur Petrus. Hic hospitatur apud Simonem quendam coriarium, cuius est domus iuxta mare. Et cum discessisset angelus qui loquebatur illi, vocavit duos domesticos suos et militem metuentem Dominum ex his qui illi parebant. Quibus cum narrasset omnia misit illos in Ioppen. Postera autem die iter illis facientibus et appropinquantibus civitati, ascendit Petrus in superiora ut oraret circa horam sextam. Et cum esuriret voluit gustare. Parantibus autem eis cecidit super eum mentis excessus, et vidit caelum apertum et descendens vas quoddam velut linteum magnum quattuor initiis submitti de caelo in terram, in quo erant omnia quadrupedia et serpentia terrae et volatilia caeli. Et facta est vox ad eum: Surge, Petre, occide et manduca. Ait autem Petrus: Absit, Domine, quia numquam manducavi omne commune et inmundum. Et vox iterum secundo ad eum: Quod Deus purificavit ne tu commune dixeris. Hoc autem factum est per ter, et statim receptum est vas in caelum. Et dum intra se haesitaret Petrus quidnam esset visio quam vidisset, ecce viri qui missi erant a Cornelio inquirentes domum Simonis adstiterunt ad ianuam. Et cum vocassent interrogabant si Simon qui cognominatur Petrus illic haberet hospitium. Petro autem cogitante de visione dixit Spiritus ei: Ecce viri tres quaerunt te. Surge itaque et descende et vade cum eis nihil dubitans, quia ego misi illos. Descendens autem Petrus ad viros dixit: Ecce ego sum quem quaeritis. Quae causa est propter quam venistis? Qui dixerunt: Cornelius centurio vir iustus et timens Deum et testimonium habens ab universa gente Iudaeorum responsum accepit ab angelo sancto accersire te in domum suam et audire verba abs te. Introducens igitur eos recepit hospitio. Sequenti autem die surgens profectus est cum eis, et quidam ex fratribus ab Ioppe comitati sunt eum. Altera autem die introivit Caesaream. Cornelius vero expectabat illos convocatis cognatis suis et necessariis amicis. Et factum est cum introisset Petrus, obvius ei Cornelius procidens ad pedes eius adoravit. Petrus vero levavit eum dicens: Surge, et ego ipse homo sum. Et loquens cum illo intravit, et invenit multos qui convenerant, dixitque ad illos: Vos scitis quomodo abominatum sit viro Iudaeo coniungi aut accedere ad alienigenam; et mihi ostendit Deus neminem communem aut inmundum dicere hominem. Propter quod sine dubitatione veni accersitus. Interrogo ergo quam ob causam accersistis me. Et Cornelius ait: A nudius quarta die usque in hanc horam orans eram nona in domo mea, et ecce vir stetit ante me in veste candida et ait: Corneli, exaudita est oratio tua et elemosynae tuae commemoratae sunt in conspectu Dei. Mitte ergo in Ioppen et accersi Simonem qui cognominatur Petrus; hic hospitatur in domo Simonis coriarii iuxta mare. Confestim ergo misi ad te, et tu bene fecisti veniendo. Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus audire omnia quaecumque tibi praecepta sunt a Domino. Aperiens autem Petrus os suum dixit: In veritate comperi quoniam non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente qui timet eum et operatur iustitiam acceptus est illi. Verbum misit filiis Israhel adnuntians pacem per Iesum Christum; hic est omnium Dominus. Vos scitis quod factum est verbum per universam Iudaeam, incipiens enim a Galilaea post baptismum quod praedicavit Iohannes, Iesum a Nazareth, quomodo unxit eum Deus Spiritu sancto et virtute, qui pertransivit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo, quoniam Deus erat cum illo. Et nos testes sumus omnium quae fecit in regione Iudaeorum et Hierusalem, quem et occiderunt suspendentes in ligno. Hunc Deus suscitavit tertia die et dedit eum manifestum fieri non omni populo sed testibus praeordinatis a Deo, nobis qui manducavimus et bibimus cum illo postquam resurrexit a mortuis. Et praecepit nobis praedicare populo et testificari quia ipse est qui constitutus est a Deo iudex vivorum et mortuorum. Huic omnes prophetae testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum. Adhuc loquente Petro verba haec cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Et obstupuerunt ex circumcisione fideles qui venerant cum Petro, quia et in nationes gratia Spiritus sancti effusa est. Audiebant enim illos loquentes linguis et magnificantes Deum. Tunc respondit Petrus: Numquid aquam quis prohibere potest ut non baptizentur hii qui Spiritum sanctum acceperunt sicut et nos? Et iussit eos in nomine Iesu Christi baptizari. Tunc rogaverunt eum ut maneret apud eos aliquot diebus.

XI

Audierunt autem apostoli et fratres qui erant in Iudaea quoniam et gentes receperunt verbum Dei. Cum ascendisset autem Petrus in Hierosolymam, disceptabant adversus eum qui erant ex circumcisione dicentes: Quare introisti ad viros praeputium habentes et manducasti cum illis? Incipiens autem Petrus exponebat illis ordinem dicens: Ego eram in civitate Ioppe orans et vidi in excessu mentis visionem, descendens vas quoddam velut linteum magnum quattuor initiis submitti de caelo, et venit usque ad me. In quod intuens considerabam et vidi quadrupedia terrae et bestias et reptilia et volatilia caeli. Audivi autem et vocem dicentem

inquit: Surge Petre, occide et manduca. Dixi autem: Nequaquam Domine, quia commune aut immundum numquam introivit in os meum. Respondit autem vox secundo de caelo: Quae Deus mundavit, ne tu commune dixeris. Hoc autem factum est per ter: et recepta sunt rursum omnia in caelum. Et ecce confestim tres viri astiterunt in domo in qua eram, missi a Caesarea ad me. Dixit autem Spiritus mihi ut irem cum illis nihil haesitans. Venerunt autem mecum et sex fratres isti, et ingressi sumus in domum viri. Narravit autem nobis quomodo vidisset angelum in domo sua stantem et dicentem sibi: Mitte in Ioppen, et accersi Simonem, qui cognominatur Petrus, qui loquetur tibi verba in quibus salvus eris tu et universa domus tua. Cum autem coepissem loqui, cecidit Spiritus Sanctus super eos, sicut et in nos in initio. Recordatus sum autem verbi Domini, sicut dicebat: Iohannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu Sancto. Si ergo eandem gratiam dedit illis Deus sicut et nobis, qui credidimus in Dominum Iesum Christum, ego quis eram, qui possem prohibere Deum? His auditis tacuerunt, et glorificaverunt Deum dicentes: Ergo et gentibus poenitentiam Deus ad vitam dedit. Et illi quidem qui dispersi fuerant a tribulatione quae facta fuerat sub Stephano, perambulaverunt usque Phoenicen et Cyprum et Antiochiam, nemini loquentes verbum nisi solis Iudaeis. Erant autem quidam ex eis viri Cyprii et Cyrenaei, qui cum introissent Antiochiam, loquebantur ad Graecos, annuntiantes Dominum Iesum. Et erat manus Domini cum eis, multusque numerus credentium conversus est ad Dominum. Pervenit autem sermo ad aures ecclesiae quae erat Ierosolimis super istis, et miserunt Barnabam usque ad Antiochiam. Qui cum pervenisset et vidisset gratiam Dei, gavisus est, et hortabatur omnes in proposito cordis permanere in Domino, quia erat vir bonus et plenus Spiritu Sancto et fide. Et apposita est turba multa Domino. Profectus est autem Tarsum, ut quaereret Saulum. Quem cum invenisset, perduxit Antiochiam. Et annum totum conversati sunt in ecclesia, et docuerunt turbam multam, ita ut cognominarentur primum Antiochiae discipuli Christiani. In his autem diebus supervenerunt ab Ierosolimis prophetae Antiochiam. Et surgens unus ex eis nomine Agabus significabat per Spiritum famem magnam futuram in universo orbe terrarum, quae facta est sub Claudio. Discipuli autem, prout quis habebat, proposuerunt singuli in ministerium mittere habitantibus in Iudaea fratribus. Quod et fecerunt, mittentes ad seniores per manus Barnabae et Sauli.

XII

Eodem autem tempore misit Herodes rex manus ut affligeret quosdam de ecclesia. Occidit autem Iacobum fratrem Iohannis gladio. Videns autem quia placeret Iudaeis, apposuit ut apprehenderet et Petrum. Erant autem dies azimorum. Quem cum apprehendisset, misit in carcerem, tradens quattuor quaternionibus militum custodiendum, volens post Pascha producere eum populo. Et Petrus quidem servabatur in carcere. Oratio autem fiebat sine intermissione ab ecclesia ad Deum pro eo. Cum autem producturus eum esset Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites, vinctus catenis duabus, et custodes ante ostium custodiebant carcerem. Et ecce angelus Domini astitit, et lumen refulsit in habitaculo; percussoque latere Petri, excitavit eum dicens: Surge velociter. Et ceciderunt catenae de manibus eius. Dixit autem angelus ad eum: Praecingere et calcea te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi: Circumda tibi vestimentum tuum et sequere me. Et exiens sequebatur eum, et nesciebat quia verum est quod fiebat per angelum; existimabat autem se visum videre. Transeuntes autem primam et secundam custodiam, venerunt ad portam ferream quae ducit ad civitatem, quae ultro aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum unum, et continuo discessit angelus ab eo. Et Petrus ad se reversus dixit: Nunc scio vere quia misit Dominus angelum suum, et eripuit me de manu Herodis et de omni exspectatione plebis Iudaeorum. Consideransque venit ad domum Mariae matris Iohannis, qui cognominatus est Marcus, ubi erant multi congregati et orantes. Pulsante autem eo ostium ianuae, processit puella ad audiendum nomine Rode. Et ut cognovit vocem Petri, prae gaudio non aperuit ianuam, sed intro currens nuntiavit stare Petrum ante ianuam. At illi dixerunt ad eam: Insanis. Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem dicebant: Angelus eius est. Petrus autem perseverabat pulsans. Cum autem aperuissent, viderunt eum et obstupuerunt. Annuens autem eis manu ut tacerent, enarravit quomodo Dominus eduxisset eum de carcere, dixitque: Nuntiate Iacobo et fratribus haec. Et egressus abiit in alium locum. Facta autem die, erat non parva turbatio inter milites, quidnam factum esset de Petro. Herodes autem cum requisisset eum et non invenisset, inquisitione facta de custodibus, iussit eos duci. Descendensque a Iudaea in Caesaream, ibi commoratus est. Erat autem iratus Tyriis et Sidoniis. At illi unanimes venerunt ad eum, et persuaso Blasto, qui erat super cubiculum regis, postulabant pacem, eo quod alerentur regiones eorum ab illo. Statuto autem die Herodes vestitus veste regia sedit pro tribunali, et concionabatur ad eos. Populus autem acclamabat: Dei voces et non hominis. Confestim autem percussit eum angelus Domini, eo quod non dedisset honorem Deo, et consumptus a vermibus expiravit. Verbum autem Domini crescebat et multiplicabatur.

XIII

Barnabas autem et Saulus reversi sunt ab Ierosolimis expleto ministerio, assumpto Iohanne qui cognominatus est Marcus. Erant autem in ecclesia quae erat Antiochiae prophetae et doctores, in quibus Barnabas et Simeon qui vocatur Niger, et Lucius Cyrenensis, et Manahen qui erat Herodis tetrarchae collactaneus, et Saulus. Ministrantibus autem illis Domino et ieiunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus: Segregate mihi Barnabam et Saulum in opus ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes et orantes imponentesque eis manus, dimiserunt eos. Et ipsi quidem missi a Spiritu Sancto abierunt Seleuciam, et inde navigaverunt Cyprum. Et cum venissent Salaminam, praedicabant verbum Dei in synagogis Iudaeorum. Habebant autem et Iohannem in ministerio. Et cum perambulassent universam insulam usque ad Paphum, invenerunt quendam virum magum pseudoprophetam Iudaeum, cui nomen Bariesu, qui erat cum proconsule Sergio Paulo viro prudente. Hic accersitis Barnaba et Paulo desiderabat audire verbum Dei. Resistebat autem eis Elimas magus (sic enim interpretatur nomen eius), quaerens avertere proconsulem a fide. Saulus autem, qui et Paulus, repletus Spiritu Sancto, intuens in eum dixit: O plene omni dolo et omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis iustitiae, non desinis subvertere vias Domini rectas. Et nunc ecce manus Domini super te, et eris caecus, non videns solem usque ad tempus. Et confestim cecidit in eum caligo et tenebrae, et circuiens quaerebat qui ei manum daret. Tunc proconsul cum vidisset factum, credidit admirans super doctrina Domini. Et cum a Papho navigassent Paulus et qui cum eo erant, venerunt Pergen Pamphyliae. Iohannes autem discedens ab eis reversus est Ierosolimam. Illi vero pertranseuntes Pergen venerunt Antiochiam Pisidiae, et ingressi synagogam die sabbatorum sederunt. Post lectionem autem legis et prophetarum miserunt

principes synagoge ad eos dicentes. Viri fratres si quis est in vobis ser-
mo exhortationis ad plebem dicite. Surgens autem paulus et manu
silentium indicens ait. Viri israhelite et qui timetis deum audite.
Deus plebis israhel elegit patres nostros et plebem exaltavit cum essent incole
in terra egypti et in brachio excelso eduxit eos ex ea. et per .xl. an-
norum tempus mores eorum sustinuit in deserto. Et destruens
gentes .vii. in terra chanaan sorte distribuit eis terram eorum
quasi post .ccc. et .l. annos. et post hec dedit iudices usque ad samuel pro-
phetam. Et exinde postulaverunt regem et dedit illis deus saul filium
cis virum de tribu beniamin annis .xl. Et amoto illo sus-
citavit illis david regem. cui et testimonium perhibens dixit.
Inveni david filium iesse virum secundum cor meum qui faciet omnes volun-
tates meas. Huius deus ex semine secundum promissionem eduxit israhel salvatorem
ihesum. predicante iohanne ante faciem adventus eius baptismum penitentie omni populo
israhel. Cum impleret autem iohannes cursum suum dicebat. Quem me arbitra-
mini esse non sum ego. Sed ecce venit post me cuius non sum dignus calcia-
menta pedum solvere. Viri fratres filii generis abraham et qui in vobis
timent deum. vobis verbum salutis huius missum est. Qui enim habitant
ierusalem et principes eius hunc ignorantes et voces prophetarum que per
omne sabbatum leguntur iudicantes impleverunt. Et nullam
causam mortis invenientes in eum petierunt a pilato ut interficerent eum.
Cumque consummassent omnia que de eo scripta erant. deponentes
eum de ligno posuerunt in monumento. Deus vero suscitavit eum a mor-
tuis tertia die. qui visus est per dies multos his qui simul ascenderant cum eo
de galilea in ierusalem. qui usque nunc sunt testes eius ad plebem. Et nos vobis
annunciamus eam que ad patres nostros repromissio facta est. quoniam deus hanc adim-
plevit filiis nostris resuscitans ihesum sicut et in psalmo .ii. scriptum est.
Filius meus es tu ego hodie genui te. Quod autem suscitavit eum a mor-
tuis amplius iam non reversurum in corruptionem ita dixit. Quia dabo
vobis sancta david fidelia. Ideoque et alias dicit. Non dabis sanctum tuum videre
corruptionem. David enim in sua generatione cum administrasset volun-
tati dei dormivit et appositus est ad patres suos et vidit corruptionem.
Quem vero deus suscitavit non vidit corruptionem. Notum igitur sit vobis viri
fratres. quia per hunc vobis remissio peccatorum annunciatur ab omnibus quibus
non potuistis in lege moysi iustificari. In hoc omnis qui credit iustificatur.
Videte ergo ne superveniat vobis quod dictum est in prophetis. Videte contemptores
et admiramini et disperdimini. Quia opus operor ego in diebus vestris opus
quod non credetis si quis enarraverit vobis. Exeuntibus autem illis rogabant ut
sequenti sabbato loquerentur sibi verba hec. Cumque dimissa esset synago-
ga secuti sunt multi iudeorum et colentium advenarum barnabam et
paulum. qui loquentes suadebant eis ut permanerent in gratia dei.
Sequenti vero sabbato pene universa civitas convenit audire verbum
dei. Videntes autem turbas iudei repleti sunt zelo. et contradicebant
his que a paulo dicebantur blasphemantes. Tunc constanter
paulus et barnabas dixerunt. Vobis oportebat primum loqui verbum
dei. sed quoniam repellitis illud et indignos vos iudicatis eterne vite. ecce
convertimur ad gentes. Sic enim precepit nobis dominus. Posui te in lumen gentium
ut sis in salutem usque ad extremum terre. Audientes autem gentes gavise
sunt et glorificabant verbum domini. et crediderunt quotquot erant prede-
stinati ad vitam eternam. Disseminabatur autem verbum domini per univer-
sam regionem. Iudei autem concitaverunt religiosas mulieres
et honestas et primos civitatis et excitaverunt persecutionem in paulum et
barnabam. et eiecerunt eos de finibus suis. At illi excusso pulvere pedum
suorum in eos venerunt iconium. Discipuli quoque replebantur gaudio et spiritu sancto.

XIIII

Factum est autem iconii ut simul introirent
in synagogam iudeorum et loquerentur ita ut crederet iudeorum et grecorum
copiosa multitudo. Qui vero increduli fuerunt iudei suscitaverunt et ad iracun-
diam concitaverunt animas gentium adversus fratres. Deus autem pacem fecit.
Multo igitur tempore demorati sunt fiducialiter agentes in domino testimo-
nium perhibente verbo gratie sue. dante signa et prodigia fieri per manus
eorum. Divisa est autem multitudo civitatis. et quidam quidem erant cum iudeis.
quidam vero cum apostolis. Cum autem factus esset impetus gentilium et iudeorum cum princi-
pibus suis ut contumeliis afficerent et lapidarent eos. intelligen-
tes confugerunt ad civitates lycaonie lystram et derben et
universam in circuitu regionem et ibi evangelizantes erant cum iudeis
et commota est omnis multitudo in doctrina eorum. Paulus autem et barnabas mo-
rabantur in lystris. Et quidam vir in lystris infirmus pedibus sede-
bat claudus ex utero matris sue qui numquam ambulaverat. Hic audivit
paulum loquentem. Qui intuitus eum et videns quia haberet fidem ut salvus
fieret. dixit magna voce. Tibi dico in nomine domini nostri ihesu christi
surge super pedes tuos rectus. Et exilivit et ambulabat. Turbe
autem cum vidissent quod fecerat paulus levaverunt vocem suam lycaonice di-
centes. Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et vocabant
barnabam iovem. paulum vero mercurium. quoniam ipse erat dux verbi.
Sacerdos quoque iovis qui erat ante civitatem tauros et coronas ante
fores adducens cum populis volebat sacrificare. Quod ubi audierunt apostoli
barnabas et paulus conscissis tunicis suis exilierunt in turbas clamantes
et dicentes. Viri quid hec facitis. Et nos mortales sumus similes
vobis homines. annunciantes vobis ab his vanis converti ad deum vivum
qui fecit celum et terram et mare et omnia que in eis sunt. qui in preteritis genera-
tionibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas. Et quidem non sine testimoni-
o semetipsum reliquit benefaciens de celo dans pluvias et
tempora fructifera. implens cibo et leticia corda vestra. Et hec dicentes
vix sedaverunt turbas ne sibi immolarent. Supervenerunt autem quidam
ab antiochia et iconio iudei. et persuasis turbis lapidantesque
paulum traxerunt extra civitatem. estimantes eum mortuum esse.
Circumdantibus autem eum discipulis surgens intravit in civitatem. et po-
stera die profectus est cum barnaba in derben. Cumque evangelizas-
sent civitati illi et docuissent multos. reversi sunt lystram et iconium
et antiochiam confirmantes animas discipulorum exhortantesque ut
permanerent in fide. et quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare
in regnum dei. Et cum constituissent illis per singulas ecclesias presbiteros. et o-
rassent cum ieiunationibus commendaverunt eos domino in quem crediderunt. Tran-
seuntesque pisidiam venerunt in pamphiliam. Et loquentes in per-
gen verbum domini descenderunt in attaliam. et inde navigaverunt
antiochiam. unde erant traditi gratie dei in opus quod compleverunt. Cum autem
venissent et congregassent ecclesiam. retulerunt quanta fecisset deus
cum illis. et quia aperuisset gentibus ostium fidei. Morati sunt autem
tempus non modicum cum discipulis.

XV

Et quidam descendentes de iudea docebant fratres. quia nisi
circumcidamini secundum morem moysi non potestis salvari.
Facta ergo seditione non minima paulo et barnabe adversus

illos: statuerunt ut ascenderent Paulus et Barnabas et quidam alii ex aliis
ad apostolos et presbyteros in Ierusalem super hac quaestione. Illi ergo deducti ab ecclesia per-
transibant Phoenicen et Samariam narrantes conversionem gentium.
et faciebant gaudium magnum omnibus fratribus. Cum autem venissent
Ierosolymam suscepti sunt ab ecclesia et ab apostolis et a senioribus annun-
tiantes quanta deus fecisset cum illis. Surrexerunt autem quidam de haeresi
Pharisaeorum qui crediderunt dicentes quia oportet circumcidi eos praecipere quoque ser-
vare legem Moysi. Conveneruntque apostoli et seniores videre de
verbo hoc. Cum autem magna conquisitio fieret surgens Petrus dixit ad eos. Vi-
ri fratres vos scitis quoniam ab antiquis diebus in nobis elegit deus per os meum
audire gentes verbum evangelii et credere. Et qui novit corda deus testimo-
nium perhibuit dans illis spiritum sanctum sicut et nobis et nihil discrevit inter
nos et illos fide purificans corda eorum. Nunc ergo quid temptatis deum inpone-
re iugum super cervices discipulorum quod neque patres nostri neque nos portare
potuimus. Sed per gratiam domini Iesu credimus salvari quemadmodum et
illi. Tacuit autem omnis multitudo et audiebant Barnaban et Paulum
narrantes quanta fecisset deus signa et prodigia in gentibus per eos.
Et postquam tacuerunt respondit Iacobus dicens. Viri fratres audite me. Sy-
mon narravit quemadmodum primum deus visitavit sumere ex gentibus
populum nomini suo. Et huic concordant verba prophetarum sicut scriptum est.
Post haec revertar et reaedificabo tabernaculum David quod decidit et diruta
eius reaedificabo. Et erigam illud ut requirant ceteri hominum dominum et omnes
gentes super quas invocatum est nomen meum dicit dominus faciens haec. Notum a saeculo est
domino opus suum. Propter quod ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus con-
vertuntur ad deum. Sed scribere ad eos ut abstineant se a contaminationibus
simulacrorum et fornicatione et suffocatis et sanguine. Moyses enim a
temporibus antiquis habet in singulis civitatibus qui eum praedicent in synago-
gis ubi per omne sabbatum legitur. Tunc placuit apostolis et senioribus cum omni
ecclesia eligere viros ex eis et mittere Antiochiam cum Paulo et Bar-
naba. Iudam qui cognominatur Barsabas et Silam viros primos in
fratribus scribentes per manum eorum. Apostoli et seniores fratres his qui sunt An-
tiochiae et Syriae et Ciliciae fratribus ex gentibus salutem. Quoniam audivimus
quia quidam ex nobis exeuntes turbaverunt vos verbis evertentes animas
vestras quibus non mandavimus. placuit nobis collectis in unum e-
ligere viros et mittere ad vos cum karissimis nostris Barnaba et Paulo
hominibus qui tradiderunt animas suas pro nomine domini nostri Iesu Christi. Misimus ergo
Iudam et Silam qui et ipsi vobis verbis referent eadem. Visum est enim spiritui
sancto et nobis nihil ultra inponere vobis oneris quam haec necessaria. ut abstinea-
tis vos ab immolatis simulacrorum et sanguine suffocato et forni-
catione. A quibus custodientes vos bene agetis. Valete. Illi ergo
dimissi descenderunt Antiochiam. et congregata multitudine tra-
diderunt epistulam. Quam cum legissent gavisi sunt super consolatione. Iudas
autem et Silas et ipsi cum essent prophetae verbo plurimo consolati sunt fratres et confir-
maverunt. Facto autem ibi tempore dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos qui
miserant illos. Paulus autem et Barnabas morabantur Antiochiae docen-
tes et evangelizantes cum aliis pluribus verbum domini. Post aliquot au-
tem dies dixit ad Barnaban Paulus. Revertentes visitemus fratres per u-
niversas civitates in quibus praedicavimus verbum domini quomodo se ha-
beant. Barnabas autem volebat secum adsumere et Iohannem qui cognomi-
natur Marcus. Paulus autem rogabat eum ut qui discessisset ab eis a
Pamphylia et non isset cum eis in opus non deberet recipi. Facta est autem

dissensio ita ut discederent ab invicem et Barnabas quidem assumpto
Marco navigaret Cyprum. Paulus vero assumpto Sila profectus est
traditus gratiae domini a fratribus. Perambulabat autem Syriam et Ciliciam
confirmans ecclesias. praecipiens custodire praecepta apostolorum et seniorum.
Pervenit autem in Derben et Lystram. XVI
Et ecce discipulus quidam erat ibi nomine Timotheus filius
mulieris Iudaeae fidelis patre gentili. Huic testimonium bonum reddebant
qui in Lystris erant et Iconio fratres. Hunc voluit Paulus secum proficisci
et assumens circumcidit eum propter Iudaeos qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes
quod pater eius gentilis esset. Cum autem pertransirent civitates tradebant eis custo-
dire dogmata quae erant decreta ab apostolis et senioribus qui erant Hieroso-
lymis. Et ecclesiae quidem confirmabantur fide et abundabant numero cotidie.
Transeuntes autem Frygiam et Galatiae regionem vetati sunt a sancto
spiritu loqui verbum in Asia. Cum venissent autem in Mysiam temptabant
ire in Bithyniam et non permisit eos spiritus Iesu. Cum autem pertransissent
Mysiam descenderunt Troadem. et visio per noctem Paulo ostensa
est. Vir Macedo quidam erat stans et deprecans eum et dicens. Transiens
in Macedoniam adiuva nos. Ut autem visum vidit. statim quaesivimus
proficisci in Macedoniam. certi facti quia vocasset nos deus evangeliza-
re eis. Navigantes autem a Troade recto cursu venimus Samothraciam
et sequenti die Neapolim. et inde Philippis. quae est prima partis Mace-
doniae civitas colonia. Eramus autem in hac urbe diebus aliquot con-
ferentes. Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam iuxta flumen
ubi videbatur oratio esse. et sedentes loquebamur mulieribus quae convenerant.
Et quaedam mulier nomine Lydia purpuraria civitatis Thyatirenorum colens
deum audivit. cuius dominus aperuit cor intendere his quae dicebantur a Paulo.
Cum autem baptizata esset et domus eius deprecata est dicens. Si iudicastis
me fidelem domino esse. introite in domum meam et manete. Et coegit
nos. Factum est autem euntibus nobis ad orationem. puellam quandam habentem
spiritum pythonem obviare nobis. quae quaestum magnum praestabat dominis suis
divinando. Haec subsecuta Paulum et nos. clamabat dicens.
Isti homines servi dei excelsi sunt qui adnuntiant vobis viam salutis.
Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem Paulus et conversus spiritui
dixit. Praecipio tibi in nomine Iesu Christi exire ab ea. Et exiit eadem hora. Vi-
dentes autem domini eius quia exivit spes quaestus eorum. adprehendentes Paulum
et Silam perduxerunt in forum ad principes. Et offerentes eos magistra-
tibus dixerunt. Hii homines conturbant civitatem nostram cum sint Iu-
daei et adnuntiant morem quem non licet nobis suscipere neque facere cum simus Ro-
mani. Et concurrit plebs adversus eos. et magistratus scissis tu-
nicis eorum iusserunt eos virgis caedi. Et cum multas plagas eis inposuissent
miserunt eos in carcerem. praecipientes custodi ut diligenter custodiret
eos. Qui cum tale praeceptum accepisset misit eos in interiorem carcerem
et pedes eorum strinxit in ligno. Media autem nocte Paulus et Silas ado-
rantes laudabant deum. et audiebant eos qui in custodia erant. Subito
vero terraemotus factus est magnus ita ut moverentur fundamenta carceris.
Et statim aperta sunt ostia omnia et universorum vincula soluta sunt. Expergefactus
autem custos carceris evaginato gladio volebat se interficere. Aestimans
fugisse vinctos. Clamavit autem Paulus magna voce dicens.
Nihil feceris tibi mali. universi enim hic sumus. Petitoque lumine intro-
gressus est. et tremefactus procidit Paulo et Sile ad pedes. Et producens
eos foras ait. Domini quid me oportet facere ut salvus fiam? At illi

dixerunt. Crede in dominum Iesum et salvus eris tu et domus tua. Et locuti
sunt ei verbum domini cum omnibus qui erant in domo eius. Et tollens eos in illa hora no
ctis lavit plagas eorum et baptizatus est ipse et omnis domus eius continuo. Cum
que perduxisset eos in domum suam, apposuit eis mensam, et laetatus est cum omni do
mo sua credens deo. Et cum dies factus esset, miserunt magistratus lictores dicen
tes: Dimitte homines illos. Nuntiavit autem custos carceris verba haec Paulo
quia miserunt magistratus ut dimittamini. Nunc igitur exeuntes ite in
pace. Paulus autem dixit eis: Caesos nos publice indemnatos homines ro
manos miserunt in carcerem, et nunc occulte nos eiciunt? Non
ita, sed veniant et ipsi nos eiciant. Nuntiaverunt autem magistratibus
lictores verba haec. Timueruntque audito quod romani essent. Et ve
nientes deprecati sunt eos, et educentes rogabant ut egrede
rentur de urbe. Exeuntes autem de carcere introierunt in Lydiam, et visis
fratribus consolati sunt eos et profecti sunt.

XVII

Cum autem perambulassent Amphipolim et Apolloniam vene
runt Thessalonicam, ubi erat synagoga Iudaeorum. Secundum consue
tudinem autem Paulus introivit ad eos, et per sabbata tria disserebat
eis de scripturis, adaperiens et insinuans quia Christum oportuit pati
et resurgere a mortuis, et quia hic est Iesus Christus quem ego annuntio vobis. Et
quidam ex eis crediderunt et adiuncti sunt Paulo et Silae, et de colen
tibus gentilibusque multitudo magna, et mulieres nobiles non pau
cae. Zelantes autem Iudaei, assumentesque de vulgo viros quosdam malos
et turba facta concitaverunt civitatem. Et assistentes domui Iasonis quae
rebant eos producere in populum. Et cum non invenissent eos trahebant Iaso
nem et quosdam fratres ad principes civitatis clamantes: Quoniam hi qui orbem
concitant, et huc venerunt, quos suscepit Iason. Et hi omnes contra decreta Caesa
ris faciunt, regem alium dicentes esse Iesum. Concitaverunt autem
plebem et principes civitatis audientes haec. Et accepta satisfactione
a Iasone et a ceteris dimiserunt eos. Fratres vero confestim per noctem dimi
serunt Paulum et Silam in Beroeam. Qui cum advenissent in synagogam
Iudaeorum introierunt. Hi autem erant nobiliores eorum qui sunt Thessalonicae,
qui susceperunt verbum cum omni aviditate, cotidie scrutantes scrip
turas, si haec ita se haberent. Et multi quidem crediderunt ex eis, et gentilium
mulierum honestarum et viri non pauci. Cum autem cognovissent in Thes
salonica Iudaei quia et Beroeae praedicatum est a Paulo verbum dei, vene
runt et illuc commoventes et turbantes multitudinem. Statim
que tunc Paulum dimiserunt fratres ut iret usque ad mare. Silas autem
et Timotheus remanserunt ibi. Qui autem deducebant Paulum perduxerunt
eum usque Athenas. Et accepto mandato ab eo ad Silam et Timo
theum ut quam celeriter venirent ad eum, profecti sunt. Paulus autem cum
Athenis eos expectaret, incitabatur spiritus eius in ipso videns idolatriae
deditam civitatem. Disputabat igitur in synagoga cum Iudaeis et colen
tibus, et in foro per omnes dies ad eos qui aderant. Quidam autem Epicurei
et Stoici philosophi disserebant cum eo. Et quidam dicebant: Quid
vult seminiverbius hic dicere? Alii vero: Novorum daemoniorum vi
detur annuntiator esse, quia Iesum et resurrectionem annuntiabat eis. Et
apprehensum eum ad Areopagum duxerunt dicentes: Possumus scire
quae est haec nova quae a te dicitur doctrina? Nova enim quaedam infers auribus
nostris. Volumus ergo scire quidnam velint haec esse. Athenienses autem omnes
et advenae hospites ad nihil aliud vacabant nisi aut dicere
aut audire aliquid novi. Stans autem Paulus in medio Areopagi
ait: Viri Athenienses, per omnia quasi superstitiosos vos video. Prae
teriens enim et videns simulacra vestra inveni et aram in qua scriptum erat:
Ignoto deo. Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuntio vobis. Deus
qui fecit mundum et omnia quae in eo sunt, hic caeli et terrae cum sit dominus, non in manu
factis templis habitat, nec manibus humanis colitur indigens aliquo, cum ipse
det omnibus vitam et inspirationem et omnia. Fecitque ex uno omne genus ho
minum inhabitare super universam faciem terrae, definiens statuta tempora
et terminos habitationis eorum, quaerere deum si forte attrectent eum aut inveniant,
quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum. In ipso enim vivimus et movemur
et sumus, sicut et quidam vestrum poetarum dixerunt: Ipsius enim et genus sumus. Genus
ergo cum simus dei, non debemus aestimare auro aut argento aut lapi
di sculpturae artis et cogitationis hominis divinum esse simile. Et
tempora quidem huius ignorantiae despiciens deus, nunc annuntiat hominibus
ut omnes ubique paenitentiam agant, eo quod statuit diem in quo iudicaturus est
orbem in aequitate in viro in quo statuit, fidem praebens omnibus, suscitans
eum a mortuis. Cum audissent autem resurrectionem mortuorum, quidam
quidem irridebant, quidam vero dixerunt: Audiemus te de hoc iterum. Sic
Paulus exivit de medio eorum. Quidam vero viri adhaerentes ei crediderunt,
in quibus et Dionysius Areopagita et mulier nomine Damaris, et
alii cum eis.

XVIII

Post haec egressus ab Athenis venit Corinthum, et inveniens quendam Iu
daeum nomine Aquilam, Ponticum genere, qui nuper venerat ab Italia, et
Priscillam uxorem eius, eo quod praecepisset Claudius discedere omnes Iudaeos a
Roma, accessit ad eos. Et quia eiusdem erat artis, manebat apud
eos et operabatur. Erant autem scenofactoriae artis. Disputabat autem
in synagoga per omne sabbatum, suadebatque Iudaeis et Graecis. Cum
venissent autem de Macedonia Silas et Timotheus, instabat verbo
Paulus, testificans Iudaeis esse Christum Iesum. Contradicentibus autem eis et
blasphemantibus, excutiens vestimenta dixit ad eos: Sanguis
vester super caput vestrum, mundus ego, ex hoc ad gentes vadam. Et migrans
inde, intravit in domum cuiusdam nomine Titi Iusti colentis deum, cuius domus
erat coniuncta synagogae. Crispus autem archisynagogus credidit domino
cum omni domo sua. Et multi Corinthiorum audientes credebant et
baptizabantur. Dixit autem dominus nocte per visionem Paulo: Noli time
re, sed loquere et ne taceas, propter quod ego sum tecum, et nemo apponetur tibi
ut noceat te, quoniam populus est mihi multus in hac civitate. Sedit autem
annum et sex menses docens apud eos verbum dei. Gallione autem proconsule
Achaiae insurrexerunt uno animo Iudaei in Paulum, et adduxerunt
eum ad tribunal dicentes: Quia contra legem hic persuadet hominibus co
lere deum. Incipiente autem Paulo aperire os, dixit Gallio ad Iudaeos:
Si quidem esset iniquum aliquid aut facinus pessimum, o viri Iudaei, recte
vos sustinerem. Si vero quaestiones sunt de verbo et nominibus legis vestrae, vos
ipsi videritis; iudex ego horum nolo esse. Et minavit eos a tri
bunali. Apprehendentes autem omnes Sosthenen principem synagogae
percutiebant eum ante tribunal, et nihil horum Gallioni curae erat.
Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies multos, fratribus valefa
ciens navigavit Syriam, et cum eo Priscilla et Aquila, qui sibi totonde
rat in Cenchreis caput; habebat enim votum. Devenitque Ephe
sum et illos ibi reliquit. Ipse vero ingressus synagogam disputa
bat cum Iudaeis. Rogantibus autem eis ut ampliori tempore maneret
non consensit, sed valefaciens et dicens: Iterum revertar ad vos

Deo volente, profectus est ab Epheso. Et descendens Caesaream, ascendit, et salutavit ecclesiam, et descendit Antiochiam. Et facto ibi aliquanto tempore profectus est, perambulans ex ordine Galaticam regionem et Phrygiam, confirmans omnes discipulos. Judaeus autem quidam, Apollo nomine, Alexandrinus genere, vir eloquens, devenit Ephesum, potens in scripturis. Hic erat edoctus viam Domini: et fervens spiritu loquebatur, et docebat diligenter ea quae sunt Jesu, sciens tantum baptisma Johannis. Hic ergo coepit fiducialiter agere in synagoga. Quem cum audissent Priscilla et Aquila, assumpserunt eum, et diligentius exposuerunt ei viam Domini. Cum autem vellet ire Achaiam, exhortati fratres scripserunt discipulis ut susciperent eum. Qui cum venisset, contulit multum his qui crediderant. Vehementer enim Judaeos revincebat publice, ostendens per Scripturas esse Christum Jesum.

XIX

Factum est autem cum Apollo esset Corinthi, ut Paulus peragratis superioribus partibus veniret Ephesum, et inveniret quosdam discipulos: dixitque ad eos: Si Spiritum Sanctum accepistis credentes? At illi dixerunt ad eum: Sed neque si Spiritus Sanctus est, audivimus. Ille vero ait: In quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt: In Johannis baptismate. Dixit autem Paulus: Johannes baptizavit baptismo poenitentiae populum, dicens: In eum qui venturus esset post ipsum ut crederent, hoc est, in Jesum. His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Jesu. Et cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus super eos, et loquebantur linguis, et prophetabant. Erant autem omnes viri fere duodecim. Ingressus autem synagogam, cum fiducia loquebatur per tres menses, disputans et suadens de regno Dei. Cum autem quidam indurarentur, et non crederent, maledicentes viam Domini coram multitudine, discedens ab eis, segregavit discipulos, cotidie disputans in schola tyranni cujusdam. Hoc autem factum est per biennium, ita ut omnes qui habitabant in Asia audirent verbum Domini, Judaei atque gentiles. Virtutesque non modicas faciebat Deus per manum Pauli: ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore ejus sudaria vel semicinctia, et recedebant ab eis languores, et spiritus nequam egrediebantur. Temptaverunt autem quidam et de circumeuntibus Judaeis exorcistis invocare super eos qui habebant spiritus malos, nomen Domini Jesu, dicentes: Adjuro vos per Jesum, quem Paulus praedicat. Erant autem quidam Judaei Scevae principis sacerdotum septem filii, qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam, dixit eis: Jesum novi, et Paulum scio: vos autem qui estis? Et insiliens in eos homo, in quo erat daemonium pessimum, et dominatus amborum, invaluit contra eos, ita ut nudi et vulnerati effugerent de domo illa. Hoc autem notum factum est omnibus Judaeis atque gentilibus qui habitabant Ephesi: et cecidit timor super omnes illos, et magnificabatur nomen Domini Jesu. Multique credentium veniebant, confitentes, et annuntiantes actus suos. Multi autem ex eis, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, et combusserunt coram omnibus: et computatis pretiis illorum, invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. Ita fortiter crescebat verbum Dei, et confirmabatur. His autem expletis, proposuit Paulus in spiritu, transita Macedonia et Achaia, ire Jerusalem, dicens: Quoniam postquam fuero ibi, oportet me et Romam videre. Mittens autem in Macedoniam duos ex ministrantibus sibi, Timotheum et Erastum, ipse remansit ad tempus in Asia. Facta est autem illo tempore turbatio non minima de via Domini. Demetrius enim quidam nomine, argentarius, faciens aedes argenteas Dianae, praestabat artificibus non modicum quaestum: quos convocans, et eos qui hujusmodi erant opifices, dixit: Viri, scitis quia de hoc artificio acquisitio est nobis: et videtis, et auditis quia non solum Ephesi, sed pene totius Asiae, Paulus hic suadens avertit multam turbam, dicens: Quoniam non sunt dii, qui manibus fiunt. Non solum autem haec periclitabitur nobis pars in redargutionem venire, sed et magnae Dianae templum in nihilum reputabitur, sed et destrui incipiet majestas ejus, quam tota Asia et orbis colit. His auditis, repleti sunt ira, et exclamaverunt, dicentes: Magna Diana Ephesiorum. Et impleta est civitas confusione, et impetum fecerunt uno animo in theatrum, rapto Gaio et Aristarcho Macedonibus, comitibus Pauli. Paulo autem volente intrare in populum, non permiserunt discipuli. Quidam autem et de Asiae principibus, qui erant amici ejus, miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum: alii autem aliud clamabant. Erat enim ecclesia confusa: et plures nesciebant qua ex causa convenissent. De turba autem detraxerunt Alexandrum, propellentibus eum Judaeis. Alexander autem manu silentio postulato, volebat reddere rationem populo. Quem ut cognoverunt Judaeum esse, vox facta est una omnium, quasi per horas duas clamantium: Magna Diana Ephesiorum. Et cum sedasset scriba turbas, dixit: Viri Ephesii, quis enim est hominum, qui nesciat Ephesiorum civitatem cultricem esse magnae Dianae, Jovisque prolis? Cum ergo his contradici non possit, oportet vos sedatos esse, et nihil temere agere. Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos, neque blasphemantes deam vestram. Quod si Demetrius, et qui cum eo sunt artifices, habent adversus aliquem causam, conventus forenses aguntur, et proconsules sunt, accusent invicem. Si quid autem alterius rei quaeritis, in legitima ecclesia poterit absolvi. Nam et periclitamur argui seditionis hodiernae, cum nullus obnoxius sit de quo possimus reddere rationem concursus istius. Et cum haec dixisset, dimisit ecclesiam.

XX

Postquam autem cessavit tumultus, vocatis Paulus discipulis, et exhortatus eos, valedixit, et profectus est ut iret in Macedoniam. Cum autem perambulasset partes illas, et exhortatus eos fuisset multo sermone, venit ad Graeciam: ubi cum fecisset menses tres, factae sunt illi insidiae a Judaeis navigaturo in Syriam: habuitque consilium ut reverteretur per Macedoniam. Comitatus est autem eum Sopater Pyrrhi Beroensis, Thessalonicensium vero Aristarchus, et Secundus, et Gaius Derbeus, et Timotheus: Asiani vero Tychicus et Trophimus. Hi cum praecessissent, sustinuerunt nos Troade: nos vero navigavimus post dies azymorum a Philippis, et venimus ad eos Troadem in diebus quinque, ubi demorati sumus diebus septem. Una autem sabbati cum convenissemus ad frangendum panem, Paulus disputabat cum eis profecturus in crastinum, protraxitque sermonem usque in mediam noctem. Erant autem lampades copiosae in cenaculo, ubi eramus congregati. Sedens autem quidam adolescens nomine Eutychus super fenestram, cum mergeretur somno gravi, disputante diu Paulo, ductus somno cecidit de tertio cenaculo deorsum, et sublatus est mortuus. Ad quem cum descendisset Paulus, incubuit super eum: et complexus dixit: Nolite turbari, anima enim ipsius in ipso est. Ascendens autem, frangensque panem, et gustans, satisque allocutus usque in lucem, sic profectus est. Adduxerunt autem puerum viventem, et consolati sunt non minime. Nos autem ascendentes navem, navigavimus in Asson, inde suscepturi Paulum: sic enim disposuerat ipse per terram iter facturus. Cum autem convenisset nos in Asson, assumpto eo, venimus Mitylenen. Et inde navigantes, sequenti die venimus contra Chium, et alia die applicuimus Samum, et sequenti die venimus Miletum. Proposuerat enim Paulus transnavigare Ephesum, ne qua mora illi fieret in Asia. Festinabat enim, si possibile sibi esset

APOSTOLORUM

pentecosten faceret Ierosolimis. A Mileto autem mittens Ephesum vocavit maiores natu ecclesie. Qui cum venissent ad eum et simul essent, dixit eis: Vos scitis a prima die qua ingressus sum in Asiam qualiter vobiscum per omne tempus fuerim, serviens Domino cum omni humilitate et lacrimis et temptationibus que mihi acciderunt ex insidiis Iudeorum; quomodo nihil subtraxerim vobis utilium quominus annuntiarem vobis et docerem vos publice et per domos, testificans Iudeis atque gentilibus in Deum penitentiam et fidem in Dominum nostrum Ihesum Christum. Et nunc ecce alligatus ego spiritu vado in Ierusalem, que in ea ventura sint mihi ignorans, nisi quod Spiritus Sanctus per omnes civitates protestatur mihi dicens quoniam vincula et tribulationes manent me in Ierosolimis. Sed nihil horum vereor, nec facio animam meam pretiosiorem quam me, dummodo consummem cursum meum et ministerium quod accepi a Domino Ihesu, testificari evangelium gratie Dei. Et nunc ecce ego scio quia amplius non videbitis faciem meam vos omnes per quos transivi predicans regnum Dei. Quapropter contestor vos hodierna die quia mundus sum a sanguine omnium. Non enim subterfugi quominus annuntiarem omne consilium Dei vobis. Attendite vobis et universo gregi in quo vos Spiritus Sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei quam acquisivit sanguine suo. Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos non parcentes gregi; et ex vobis ipsis exsurgent viri loquentes perversa ut abducant discipulos post se. Propter quod vigilate memoria retinentes quoniam per triennium non cessavi nocte et die cum lacrimis monens unumquemque vestrum. Et nunc commendo vos Deo et verbo gratie ipsius, qui potens est edificare et dare hereditatem in sanctificatis omnibus. Argentum aut aurum aut vestem nullius concupivi; ipsi scitis quoniam ad ea que mihi opus erant et his qui mecum sunt ministraverunt manus iste. Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos ac meminisse verbi Domini Ihesu, quoniam ipse dixit: Beatius est magis dare quam accipere. Et cum hec dixisset, positis genibus suis cum omnibus oravit. Magnus autem fletus factus est omnium, et procumbentes super collum Pauli osculabantur eum, dolentes maxime in verbo quod dixerat, quoniam amplius faciem eius non essent visuri. Et deducebant eum ad navem.

XXI

Cum autem factum esset ut navigaremus abstracti ab eis, recto cursu venimus Choum, et sequenti die Rodum, et inde Patara. Et cum invenissemus navem transfretantem in Phenicen, ascendentes navigavimus. Cum apparuissemus autem Cypro, relinquentes eam ad sinistram navigavimus in Syriam, et venimus Tyrum. Ibi enim navis erat expositura onus. Inventis autem discipulis mansimus ibi diebus septem; qui Paulo dicebant per Spiritum ne ascenderet Ierosolimam. Et expletis diebus profecti ibamus, deducentibus nos omnibus cum uxoribus et filiis usque foras civitatem. Et positis genibus in litore oravimus. Et cum vale fecissemus invicem, ascendimus in navem; illi autem redierunt in sua. Nos vero navigatione expleta a Tyro descendimus Ptolomaida, et salutatis fratribus mansimus apud illos die una. Alia autem die profecti venimus Cesaream, et intrantes domum Philippi evangeliste, qui erat unus de septem, mansimus apud eum. Huic autem erant filie quattuor virgines prophetantes. Et cum moraremur per dies aliquot, supervenit quidam a Iudea propheta nomine Agabus. Is cum venisset ad nos, tulit zonam Pauli, et alligans sibi manus et pedes dixit: Hec dicit Spiritus Sanctus: Virum cuius est zona hec sic alligabunt in Ierusalem Iudei et tradent in manus gentium. Quod cum audissemus, rogabamus nos et qui loci illius erant ne ascenderet Ierosolimam. Tunc respondit Paulus et dixit: Quid facitis flentes et affligentes cor meum? Ego enim non solum alligari sed et mori in Ierusalem paratus sum propter nomen Domini Ihesu. Et cum ei suadere non possemus quievimus dicentes: Domini voluntas fiat. Post dies autem istos preparati ascendebamus in Ierusalem. Venerunt autem et ex discipulis a Cesarea nobiscum adducentes apud quem hospitaremur Nasonem quendam Cyprium antiquum discipulum. Et cum venissemus Ierosolimam libenter exceperunt nos fratres. Sequenti autem die introibat Paulus nobiscum ad Iacobum, omnesque collecti sunt seniores. Quos cum salutasset narrabat per singula que fecisset Deus in gentibus per ministerium ipsius. At illi cum audissent magnificabant Dominum dixeruntque ei: Vides frater quot milia sunt in Iudeis qui crediderunt, et omnes emulatores sunt legis. Audierunt autem de te quia discessionem doceas a Moyse eorum qui per gentes sunt Iudeorum, dicens non debere eos circumcidere filios suos neque secundum consuetudinem ingredi. Quid ergo est? Utique oportet convenire multitudinem. Audient enim te supervenisse. Hoc ergo fac quod tibi dicimus. Sunt nobis viri quattuor votum habentes super se. His assumptis sanctifica te cum illis et impende in illis ut radant capita, et scient omnes quia que de te audierunt falsa sunt, sed ambulas et ipse custodiens legem. De his autem qui crediderunt ex gentibus nos scripsimus iudicantes ut abstineant se ab ydolis immolato et sanguine et suffocato et fornicatione. Tunc Paulus assumptis viris postera die purificatus cum illis intravit in templum annuntians expletionem dierum purificationis, donec offerretur pro unoquoque eorum oblatio. Dum autem septem dies consummarentur, hii qui de Asia erant Iudei cum vidissent eum in templo concitaverunt omnem populum et iniecerunt ei manus clamantes: Viri Israhelite, adiuvate. Hic est homo qui adversus populum et legem et locum hunc omnes ubique docens, insuper et gentiles induxit in templum et violavit sanctum locum. Viderant enim Trophimum Ephesium in civitate cum ipso, quem estimaverunt quoniam in templum introduxisset Paulus. Commotaque est civitas tota, et facta est concursio populi. Et apprehendentes Paulum trahebant eum extra templum, et statim clause sunt ianue. Querentibus autem eum occidere, nuntiatum est tribuno cohortis quia tota confunditur Ierusalem. Qui statim assumptis militibus et centurionibus decurrit ad illos. Qui cum vidissent tribunum et milites cessaverunt percutere Paulum. Tunc accedens tribunus apprehendit eum et iussit ligari catenis duabus, et interrogabat quis esset et quid fecisset. Alii autem aliud clamabant in turba. Et cum non posset certum cognoscere pre tumultu, iussit duci eum in castra. Et cum venisset ad gradus, contigit ut portaretur a militibus propter vim populi. Sequebatur enim multitudo populi clamantes: Tolle eum. Et cum cepisset induci in castra, Paulus dicit tribuno: Si licet mihi loqui aliquid ad te? Qui dixit: Grece nosti? Nonne tu es Egyptius qui ante hos dies tumultum concitasti et eduxisti in desertum quattuor milia virorum sicariorum? Et dixit ad eum Paulus: Ego homo sum quidem Iudeus a Tharso Cilicie, non ignote civitatis municeps. Rogo autem te permitte mihi loqui ad populum.

XXII

Et cum ille permisisset, Paulus stans in gradibus annuit manu ad plebem. Et magno silentio facto allocutus est Hebrea lingua dicens: Viri fratres et patres, audite quam ad vos nunc reddo rationem. Cum audissent autem quia Hebrea lingua loqueretur ad illos, magis prestiterunt silentium. Et dixit: Ego sum vir Iudeus natus Tharso Cilicie, nutritus autem in ista civitate secus pedes Gamaliel, eruditus iuxta veritatem

paterne legis emulator legis sicut et vos omnes estis hodie. qui hanc viam persecutus sum usque ad mortem, alligans et tradens in custodias viros ac mulieres. sicut princeps sacerdotum mihi testimonium reddit, et omnes maiores natu, a quibus et epistolas accipiens ad fratres Damascum pergebam, ut adducerem inde vinctos in Ierusalem ut punirentur. Factum est autem eunte me et appropinquante Damasco media die subito de celo circumfulsit me lux copiosa, et decidens in terram audivi vocem dicentem mihi: Saule, Saule, quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ego autem respondi: Quis es domine? Dixitque ad me: Ego sum Iesus Nazarenus quem tu persequeris. Et qui mecum erant lumen quidem viderunt, vocem autem non audierunt eius qui loquebatur mecum. Et dixi: Quid faciam domine? Dominus autem dixit ad me: Surgens vade Damascum, et ibi tibi dicetur de omnibus que oporteat te facere. Et cum non viderem pre claritate luminis illius, ad manum deductus a comitibus veni Damascum. Ananias autem quidam vir secundum legem testimonium habens ab omnibus habitantibus Iudeis, veniens ad me et astans dixit mihi: Saule frater respice. Et ego eadem hora respexi in eum. At ille dixit: Deus patrum nostrorum preordinavit te ut cognosceres voluntatem eius, et videres iustum, et audires vocem ex ore eius, quia eris testis illi ad omnes homines eorum que vidisti et audisti. Et nunc quid moraris? Exurge et baptizare et ablue peccata tua invocato nomine ipsius. Factum est autem revertenti mihi in Ierusalem et oranti in templo fieri me in stupore mentis, et videre illum dicentem mihi: Festina et exi velociter ex Ierusalem, quoniam non recipient testimonium tuum de me. Et ego dixi: Domine ipsi sciunt quia ego eram concludens in carcerem et cedens per synagogas eos qui credebant in te. Et cum funderetur sanguis Stephani testis tui, ego astabam et consentiebam et custodiebam vestimenta interficientium illum. Et dixit ad me: Vade quoniam ego ad nationes longe mittam te. Audiebant autem eum usque ad hoc verbum, et levaverunt vocem suam dicentes: Tolle de terra huiusmodi, non enim fas est eum vivere. Vociferantibus autem eis et proicientibus vestimenta sua et pulverem iactantibus in aerem, iussit tribunus induci eum in castra, et flagellis cedi et torqueri eum, ut sciret propter quam causam sic acclamarent ei. Et cum astrinxissent eum loris, dixit astanti sibi centurioni Paulus: Si hominem Romanum et indempnatum licet vobis flagellare? Quo audito, centurio accessit ad tribunum et nuntiavit dicens: Quid acturus es? Hic enim homo civis Romanus est. Accedens autem tribunus dixit illi: Dic mihi si tu Romanus es? At ille dixit: Etiam. Et respondit tribunus: Ego multa summa civilitatem hanc consecutus sum. Et Paulus ait: Ego autem et natus sum. Protinus ergo discesserunt ab illo qui eum torturi erant. Tribunus quoque timuit postquam rescivit quia civis Romanus esset, et quia alligasset eum.

XXIII

Postera autem die volens scire diligentius qua ex causa accusaretur a Iudeis, solvit eum, et iussit sacerdotes convenire et omne concilium, et producens Paulum statuit inter illos. Intuens autem concilium Paulus ait:
23 Viri fratres ego omni conscientia bona conversatus sum ante Deum usque in hodiernum diem. Princeps autem sacerdotum Ananias precepit astantibus sibi percutere os eius. Tunc Paulus ad eum dixit: Percutiet te Deus paries dealbate. Et tu sedens iudicas me secundum legem, et contra legem iubes me percuti? Et qui astabant dixerunt: Summum sacerdotem Dei maledicis? Dixit autem Paulus: Nesciebam fratres quia princeps est sacerdotum. Scriptum est enim: Principem populi tui non maledices. Sciens autem Paulus quia una pars esset Phariseorum et altera Saduceorum, exclamavit in concilio: Viri fratres ego Phariseus sum filius Phariseorum, de spe et resurrectione mortuorum ego iudicor. Et cum hec dixisset, facta est dissensio inter Phariseos et Saduceos, et soluta est multitudo. Saducei enim dicunt non esse resurrectionem neque angelum neque spiritum, Pharisei autem utraque confitentur. Factus est autem clamor magnus. Et surgentes quidam Phariseorum pugnabant dicentes: Nichil mali invenimus in homine isto. Quid si spiritus locutus est ei aut angelus? Et cum magna dissensio facta esset, timens tribunus ne discerperetur Paulus ab ipsis, iussit milites descendere et rapere eum de medio eorum, ac deducere eum in castra. Sequenti autem nocte assistens ei Dominus ait: Constans esto. Sicut enim testificatus es de me in Ierusalem, sic te oportet et Rome testificari. Facta autem die, collegerunt se quidam ex Iudeis et devoverunt se dicentes neque manducaturos neque bibituros donec occiderent Paulum. Erant autem plus quam quadraginta qui hanc coniurationem fecerant, qui accesserunt ad principes sacerdotum et seniores et dixerunt: Devotione devovimus nos nichil gustaturos donec occidamus Paulum. Nunc ergo vos notum facite tribuno cum concilio, ut producat illum ad vos tamquam aliquid certius cognituri de eo. Nos vero priusquam appropiet parati sumus interficere illum. Quod cum audisset filius sororis Pauli insidias, venit et intravit in castra, nuntiavitque Paulo. Vocans autem Paulus unum ex centurionibus ait: Adolescentem hunc perduc ad tribunum, habet enim aliquid indicare illi. Et ille quidem assumens eum duxit ad tribunum et ait: Vinctus Paulus vocans rogavit me hunc adolescentem perducere ad te habentem aliquid loqui tibi. Apprehendens autem tribunus manum illius secessit cum eo seorsum et interrogavit illum: Quid est quod habes indicare mihi? Ille autem dixit: Iudeis convenit rogare te ut crastina die Paulum producas in concilium, quasi aliquid certius inquisituri sint de illo. Tu vero ne credideris illis. Insidiantur enim ei ex eis viri amplius quam quadraginta, qui se devoverunt non manducare neque bibere donec interficiant eum. Et nunc parati sunt expectantes promissum tuum. Tribunus igitur dimisit adolescentem precipiens ne cui loqueretur quoniam hec nota sibi fecisset. Et vocatis duobus centurionibus dixit illis: Parate milites ducentos ut eant usque Cesaream, et equites septuaginta, et lancearios ducentos a tertia hora noctis, et iumenta preparate ut imponentes Paulum salvum perducerent ad Felicem presidem. Scripsit enim epistolam continentem hec: Claudius Lysias optimo presidi Felici salutem. Virum hunc comprehensum a Iudeis et incipientem interfici ab eis, superveniens cum exercitu eripui, cognito quia Romanus est. Volensque scire causam quam obiciebant illi, deduxi eum in concilium eorum. Quem inveni accusari de questionibus legis ipsorum, nichil vero dignum morte aut vinculis habentem crimen. Et cum mihi perlatum esset de insidiis que paraverant illi, misi eum ad te, denuntians et accusatoribus ut dicant apud te. Vale. Milites ergo secundum preceptum sibi assumentes Paulum, duxerunt per noctem in Antipatridem. Et postera die dimissis equitibus ut irent cum eo, reversi sunt ad castra. Qui cum venissent Cesaream et tradidissent epistolam presidi, statuerunt ante illum et Paulum. Cum legisset autem et interrogasset de qua provincia esset, et cognoscens quia de Cilicia, Audiam te inquit cum et accusatores

tum venerint. Jussitque custodiri eum in pretorio herodis. Post v. autem dies descendit princeps sacerdotum ananias cum senioribus quibusdam et tertullo quodam oratore. qui adierunt presidem adversum paulum. Et citato paulo cepit accusare tertullus dicens. Cum in multa pace agamus per te et multa corrigantur per tuam providentiam. semper et ubique suscipimus optime felix cum omni gratiarum actione. Ne diutius autem te protraham oro breviter audias nos pro tua clementia. Invenimus hunc hominem pestiferum et concitantem seditiones omnibus iudeis in universo orbe et auctorem seditionis secte nazarenorum. Qui etiam templum violare conatus est. Quem et apprehensum voluimus secundum legem nostram iudicare. Superveniens autem lysias tribunus cum magna vi eripuit eum de manibus nostris. iubens accusatores eius ad te venire. a quo poteris ipse diiudicans de omnibus istis cognoscere de quibus nos accusamus eum. Adiecerunt autem et iudei dicentes hec ita se habere. Respondit autem paulus annuente sibi preside dicere. Ex multis annis esse te iudicem genti huic sciens bono animo pro me satisfaciam. Potes enim cognoscere quia non plus sunt dies mihi quam xii. ex quo ascendi adorare in ierusalem. Et neque in templo invenerunt me cum aliquo disputantem aut concursum facientem turbe neque in synagogis neque in civitate. neque probare possunt tibi de quibus accusant me. Confiteor autem hoc tibi quod secundum sectam quam dicunt heresim sic deservio deo patri meo. credens omnibus que in lege et prophetis scripta sunt. spem habens in deum quam et hii ipsi expectant resurrectionem futuram iustorum et iniquorum. In hoc et ipse studeo sine offendiculo conscientiam habere ad deum et ad homines semper. Post annos autem plures elemosinas facturus in gentem meam veni et oblationes et vota. in quibus invenerunt me purificatum in templo. non cum turba neque cum tumultu. Quidam autem ex asia iudei quos oportebat apud te presto esse et accusare si quid haberent adversum me. aut hii ipsi dicant si quid invenerunt in me iniquitatis cum stem in concilio. nisi de una hac solummodo voce qua clamavi inter eos stans. quia de resurrectione mortuorum ego iudicor a vobis hodie. Distulit autem illos felix certissime sciens de via dicens. Cum tribunus lysias descenderit audiam vos. Jussitque centurioni custodire eum et habere requiem nec quemquam prohibere de suis ministrare ei. Post aliquot autem dies veniens felix cum drusilla uxore sua que erat iudea vocavit paulum et audivit ab eo fidem que est in christum ihesum. Disputante autem illo de iustitia et castitate et iudicio futuro tremefactus felix respondit. Quod nunc attinet vade. Tempore autem opportuno accersiam te. simul et sperans quod pecunia daretur a paulo. propter quod et frequenter accersiens eum loquebatur cum eo. Biennio autem expleto accepit successorem felix porcium festum. Volens autem gratiam prestare iudeis felix reliquit paulum vinctum.

XXIIII

Festus ergo cum venisset in provinciam post triduum ascendit ierosolimam a cesarea. Adieruntque eum principes sacerdotum et primi iudeorum adversus paulum et rogabant eum postulantes gratiam adversus eum ut iuberet perduci eum in ierusalem insidias tendentes ut eum interficerent in via. Festus autem respondit servari paulum in cesarea se autem maturius profecturum. Qui ergo in vobis ait potentes sunt descendentes simul si quod est in viro crimen accusent eum. Demoratus autem inter eos dies non amplius quam octo aut decem descendit cesaream. et altera die sedit pro tribunali et iussit paulum adduci. Qui cum perductus esset circumsteterunt eum qui ab ierosolima descenderant iudei. multas et graves causas obicientes ei. quas non poterant probare. paulo rationem reddente. quia neque in legem iudeorum neque in templum neque in cesarem quicquam peccavi. Festus autem volens iudeis gratiam prestare respondens paulo dixit. Vis ierosolimam ascendere et ibi de his iudicari apud me? Dixit autem paulus. Ad tribunal cesaris sto ubi me oportet iudicari. Iudeis non nocui sicut tu melius nosti. Si enim nocui aut dignum morte aliquid feci non recuso mori. Si vero nihil est eorum que hii accusant me. nemo potest me illis donare. Cesarem appello. Tunc festus cum concilio locutus respondit. Cesarem appellasti. ad cesarem ibis. Et cum dies aliquot transacti essent. agrippa rex et bernice descenderunt cesaream ad salutandum festum. Et cum dies plures ibi moraretur. festus regi indicavit de paulo dicens. Vir quidam est derelictus a felice vinctus de quo cum essem ierosolimis adierunt me principes sacerdotum et seniores iudeorum postulantes adversus illum dampnationem. Ad quos respondi quia non est consuetudo romanis donare aliquem hominem priusquam is qui accusatur presentes habeat accusatores. locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. Cum ergo huc convenissent sine ulla dilatione sequenti die sedens pro tribunali iussi adduci virum. De quo cum stetissent accusatores nullam causam deferebant de quibus ego suspicarer malum. Questiones vero quasdam de sua superstitione habebant adversus eum et de quodam ihesu defuncto quem affirmabat paulus vivere. Hesitans autem ego de huiusmodi questione dicebam si vellet ire ierosolimam et ibi iudicari de istis. Paulo autem appellante ut servaretur augusti cognitioni iussi servari eum donec mittam eum ad cesarem. Agrippa autem ad festum dixit. Volebam et ipse hominem audire. Cras inquit audies eum. Altera autem die cum venisset agrippa et bernice cum multa ambitione et introissent in auditorium cum tribunis et viris principalibus civitatis iubente festo adductus est paulus. Et dixit festus. Agrippa rex et omnes qui simul adestis nobiscum viri. videtis hunc de quo omnis multitudo iudeorum interpellavit me ierosolimis petentes et clamantes non oportere eum vivere amplius. Ego vero comperi nihil dignum eum morte admisisse. Ipso autem hoc appellante ad augustum iudicavi mittere. de quo quid certum scribam domino non habeo. Propter quod produxi eum ad vos et maxime ad te rex agrippa ut interrogatione facta habeam quid scribam. Sine ratione enim mihi videtur mittere vinctum et causas eius non significare. Agrippa vero ad paulum ait. Permittitur tibi loqui pro temetipso.

XXV 26

Tunc paulus extenta manu cepit rationem reddere. De omnibus quibus accusor a iudeis rex agrippa estimo me beatum apud te cum sim defensurus me hodie. maxime te sciente omnia que apud iudeos sunt consuetudines et questiones. Propter quod obsecro patienter me audias. Et quidem vitam meam a iuventute que ab initio fuit in gente mea in ierosolimis noverunt omnes iudei prescientes me ab initio si velint testimonium perhibere. quoniam secundum certissimam sectam nostre religionis vixi phariseus. Et nunc in spe que ad patres nostros repromissionis facta est a deo sto iudicio subiectus. in quam xii tribus nostre nocte ac die deservientes sperant devenire. De qua spe accusor a iudeis rex. Quid incredibile iudicatur apud vos si deus mortuos suscitat. Et ego quidem existimaveram me adversus nomen ihesu nazareni debere multa contraria agere. quod et feci ierosolimis et multos sanctorum ego in carceribus

inclusi, a principibus sacerdotum potestate accepta. Et cum occiderentur detuli
sententiam. Et per omnes synagogas frequenter puniens eos compellebam
blasphemare. Et amplius insaniens in eos persequebar usque in exteras
civitates. In quibus dum irem Damascum cum potestate et permissu principum
sacerdotum, die media in via vidi rex de caelo supra splendorem
solis circumfulsisse me lumen, et eos qui mecum simul erant. Omnesque
nos cum decidissemus in terram, audivi vocem loquentem mihi Hebr-
aica lingua. Saule Saule quid me persequeris? durum est tibi contra stimulum
calcitrare. Ego autem dixi: Quis es Domine? Dominus autem dixit: Ego sum Iesus quem tu per-
sequeris. Sed exsurge et sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi,
ut constituam te ministrum et testem eorum quae vidisti, et eorum quibus appa-
rebo tibi, eripiens te de populo et gentibus, in quas ego nunc mitto te a-
perire oculos eorum, ut convertantur a tenebris ad lucem, et de potestate Sa-
tanae ad Deum, ut accipiant remissionem peccatorum, et sortem inter sanctos
per fidem quae est in me. Unde rex Agrippa non fui incredulus caelesti visi-
oni. Sed his qui sunt Damasci primum et Hierosolymis, et in omnem regionem Iudaeae, et
gentibus annuntiabam ut paenitentiam agerent, et converterentur ad Deum, digna
paenitentiae opera facientes. Hac ex causa me Iudaei cum essem in templo comprehen-
sum tentabant interficere. Auxilio autem adiutus Dei usque
in hodiernum diem sto, testificans minori atque maiori, nihil extra
dicens quam ea quae prophetae locuti sunt futura esse, et Moyses, si passibilis
Christus, si primus ex resurrectione mortuorum lumen annuntiaturus est populo
et gentibus. Haec loquente eo et rationem reddente, Festus magna voce
dixit: Insanis Paule: multae te litterae ad insaniam convertunt. Et Paulus:
Non insanio inquit optime Feste, sed veritatis et sobrietatis verba lo-
quor. Scit enim de his rex, ad quem et constanter loquor. Latere enim eum nihil ho-
rum arbitror. Neque enim in angulo quicquam horum gestum est. Credis rex
Agrippa prophetis? Scio quia credis. Agrippa autem ad Paulum: In modico
suades me Christianum fieri. Et Paulus: Opto apud Deum et in modico et in
magno, non tantum te, sed et omnes qui audiunt hodie fieri tales qualis et
ego sum, exceptis vinculis his. Et exsurrexit rex et praeses et Bereni-
ce et qui assidebant eis. Et cum secessissent, loquebantur ad invicem di-
centes: Quia nihil morte aut vinculis dignum quid fecit homo iste. Agri-
ppa autem Festo dixit: Dimitti poterat homo hic si non appellasset Caesarem.
27 Ut autem iudicatum est eum XXVI
navigare in Italiam, et tradi Paulum cum reliquis custo-
diis centurioni nomine Iulio cohortis Augustae, ascendentes
navem Adrumetinam, incipientes navigare circa Asiae loca,
sustulimus, perseverante nobiscum Aristarcho Macedone Thessa-
lonicensi. Sequenti autem die devenimus Sidonem. Humane autem
tractans Iulius Paulum, permisit ad amicos ire et curam sui
agere. Et inde cum sustulissemus, subnavigavimus Cyprum, propterea
quod essent venti contrarii. Et pelagus Ciliciae et Pamphyliae naviga-
tes, venimus Lystram quae est Lyciae. Et ibi inveniens centurio navem A-
lexandrinam navigantem in Italiam, transposuit nos in eam.
Et cum multis diebus tarde navigaremus, et vix devenissemus
contra Cnidum, prohibente nos vento, adnavigavimus
Cretae iuxta Salmonem. Et vix iuxta navigantes venimus
in locum quendam qui vocatur Boni portus, cui iuxta erat civi-
tas Thalassa. Multo autem tempore peracto, et cum iam non esset tuta na-
vigatio eo quod et ieiunium iam praeterisset, consolabatur Paulus dicens

eis: Viri, video quoniam cum iniuria et multo damno non solum oneris
et navis, sed etiam animarum nostrarum incipit esse navigatio. Centurio autem
gubernatori et nauclero magis credebat quam his quae a Paulo dice-
bantur. Et cum aptus portus non esset ad hiemandum, plurimi statuerunt
consilium navigare inde, si quomodo possent devenientes Phoenicen
hiemare, portum Cretae respicientem ad Africum et ad Coru-
m. Aspirante autem austro, aestimantes propositum se tenere, cum sustu-
lissent de Asson, legebant Cretam. Non post multum autem misit se contra ipsam
ventus typhonicus, qui vocatur euroaquilo. Cumque arrepta esset na-
vis et non posset conari in ventum, data nave flatibus ferebamur.
Insulam autem quandam decurrentes quae vocatur Cauda, potuimus vix ob-
tinere scapham. Qua sublata, adiutoriis utebantur, accingentes
navem, timentes ne in Syrtim inciderent, summisso velo vase sic fe-
rebantur. Valida autem nobis tempestate iactatis, sequenti die iactum
fecerunt, et tertia die suis manibus armamenta navis proiecerunt.
Neque autem sole neque sideribus apparentibus per plures dies, et tempestate non exi-
gua imminente, iam ablata erat spes omnis salutis nostrae. Et cum
multa ieiunatio fuisset, tunc stans Paulus in medio eorum dixit:
Oportebat quidem o viri audito me non tollere a Creta, lucrique facere
iniuriam hanc et iacturam. Et nunc suadeo vobis bono animo esse.
Amissio enim nullius animae erit ex vobis, praeterquam navis. Astitit enim mihi
hac nocte angelus Dei, cuius sum ego et cui deservio, dicens: Ne timeas
Paule, Caesari te oportet assistere. Et ecce donavit tibi Deus
omnes qui navigant tecum. Propter quod bono animo estote viri. Cre-
do enim Deo quia sic erit quemadmodum dictum est mihi. In insulam autem quandam
oportet nos devenire. Sed posteaquam quarta decima nox supervenit navigan-
tibus nobis in Adria, circa mediam noctem suspicabantur nautae appa-
rere sibi aliquam regionem. Qui et summittentes bolidem invenerunt pas-
sus XX. Et pusillum inde separati invenerunt passus XV. Timentes autem
ne in aspera loca incideremus, de puppi mittentes anchoras IIII.
optabant diem fieri. Nautis vero quaerentibus fugere de navi, cum
misissent scapham in mare sub obtentu quasi inciperent a prora
anchoras extendere, dixit Paulus centurioni et militibus: Nisi hi in
navi manserint, vos salvi fieri non potestis. Tunc absciderunt mi-
lites funes scaphae, et passi sunt eam excidere. Et cum lux inciperet fieri,
rogabat Paulus omnes sumere cibum, dicens: Quarta decima hodie
die exspectantes ieiuni permanetis, nihil accipientes. Propter quod
rogo vos accipere cibum pro salute vestra, quia nullius vestrum capil-
lus de capite peribit. Et cum haec dixisset, sumens panem gratias egit
Deo in conspectu omnium. Et cum fregisset, coepit manducare. Animaequiores au-
tem facti omnes et ipsi assumpserunt cibum. Eramus vero in navi universae ani-
mae CCLXXVI. Et satiati cibo, alleviabant navem iactantes
triticum in mare. Cum autem dies factus esset, terram non agnoscebant. Sinum
vero quendam considerabant habentem litus, in quem cogitabant si possent eicere
navem. Et cum anchoras sustulissent, committebant se mari,
simul laxantes iuncturas gubernaculorum, et levato artemone secun-
dum aurae flatum tendebant ad litus. Et cum incidissent in locum dithala-
ssum, impegerunt navem. Et prora quidem fixa manebat immobilis,
puppis vero solvebatur a vi maris. Militum autem consilium fuit ut custo-
dias occiderent, ne quis cum enatasset effugeret. Centurio autem volens
servare Paulum, prohibuit fieri. Iussitque eos qui possent natare

mitte se primos in mare et evadere et ad terram exire. Et ceteros alios
in tabulis ferebant, quosdam super ea que de navi erant. Et sic factum est ut
omnes anime evaderent ad terram. XXVII
Et cum evasissemus tunc cognovimus quia Militene insula
vocabatur. Barbari vero prestabant non modicam humanitatem
nobis. Accensa enim pira reficiebant nos omnes propter imbrem qui immi-
nebat et frigus. Cum congregasset autem Paulus sarmentorum aliquantam
multitudinem et inposuisset super ignem, vipera a calore cum processisset
invasit manum eius. Ut vero viderunt barbari pendentem bestiam
in manu eius, ad invicem dicebant: Utique homicida est homo hic,
qui cum evaserit de mari, ultio eum non sinit vivere. Et ille quidem ex-
cutiens bestiam in ignem nihil mali passus est. At illi existimabant
eum in tumorem convertendum et subito casurum et mori. Diu autem illis
sperantibus et videntibus nihil mali in eo fieri, convertentes se dicebant
eum esse deum. In locis autem illis erant predia principis insule nomine Publii,
qui nos suscipiens triduo benigne exhibuit. Contigit autem patrem Pu-
blii febribus et dissenteria vexatum iacere. Ad quem Paulus intravit.
Et cum orasset et imposuisset ei manus, salvavit eum. Quo facto omnes qui
in insula habebant infirmitates accedebant et curabantur. Qui etiam mul-
tis honoribus nos honoraverunt, et navigantibus imposuerunt
que necessaria erant. Post menses autem tres navigavimus in navi Ale-
xandrina que in insula hiemaverat, cui erat insigne Castorum. Et
cum venissemus Syracusam, mansimus ibi triduo. Inde circumlegentes
devenimus Regium. Et post unum diem flante austro secunda die veni-
mus Puteolos, ubi inventis fratribus rogati sumus manere apud eos dies
septem. Et sic venimus Romam. Et inde cum audissent fratres, occurrerunt
nobis usque ad Appii forum et Tres tabernas. Et cum audisset Paulus, gratias agens
deo accepit fiduciam. Cum venissemus autem Romam, permissum est Pau-
lo manere sibimet cum custodiente se milite. Post tertium autem diem
convocabat primos Iudeorum. Cumque convenissent, dicebat eis: Ego
viri fratres nihil adversus plebem faciens aut morem paternum
vinctus ab Ierosolimis traditus sum in manus Romanorum. Qui cum interro-
gationem de me habuissent, voluerunt me dimittere, eo quod nul-
la esset causa mortis in me. Contradicentibus autem Iudeis coactus sum ap-
pellare Cesarem, non quasi gentem meam habens aliquid accusare. Propter hanc
igitur causam rogavi vos videre et alloqui. Propter spem enim Israel cathe-
na hac circumdatus sum. At illi dixerunt ad eum: Nos neque litteras ac-
cepimus de te a Iudea, neque adveniens aliquis fratrum nuntiavit aut
locutus est quid de te malum. Rogamus autem a te audire que sentis.
Nam de secta hac notum est nobis quia ubique ei contradicitur. Cum constituissent
autem illi diem, venerunt ad eum in hospitium plures, quibus exponebat
testificans regnum dei, suadensque eis de Ihesu ex lege Moysi et
prophetis a mane usque ad vesperam. Et quidam credebant his que diceban-
tur, quidam vero non credebant. Cumque invicem non essent consentientes, dis-
cedebant, dicente Paulo unum verbum: quia bene Spiritus sanctus locutus est per Y-
saiam prophetam ad patres nostros dicens: Vade ad populum istum et
dic ad eos: Aure audietis et non intelligetis, et videntes vi-
debitis et non perspicietis. Incrassatum est enim cor populi huius, et auri-
bus graviter audierunt, et oculos suos compresserunt, ne forte oculis
videant, et auribus audiant, et corde intelligant, et convertan-
tur, et sanem illos. Notum ergo sit vobis quoniam gentibus missum est
hoc salutare dei, ipsi et audient. Et cum hec dixisset, exierunt
Iudei multam habentes inter se questionem. Mansit autem in suo conduc-
to biennio toto, et suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum,
predicans regnum dei, et docens que sunt de domino Ihesu Christo cum omni fiducia
sine omni prohibitione.

Incipit prologus in apocalipsi beati Iohannis.

IOHANNES APOSTOLUS
et evangelista a domino Ihesu Christo electus atque dilectus in tanto
amore dilectus ab eo est, hic ut in cena super pectus eius recumberet
et ad crucem astanti soli matrem propriam commendasset, ut quem vo-
lentem nubere ad amplexum virginitatis asciverat,
ipsi etiam custodiendam virginem tradidisset. Hic quoque cum propter verbum dei
et testimonium Ihesu Christi exilio in Pathmos insulam portare-
tur, illic ab eodem apocalipsis que genesis incorruptibile princi-
pium prenotatur, ita et incorruptibilis finis per virginem in apo-
calipsi redderetur dicentis: Ego sum alpha et ω, initium
et finis. Hic est Iohannes qui sciens supervenisse sibi diem egressionis de
corpore, convocatis in Epheso discipulis, descendit in defossum
sepulture sue locum. Oratione quoque completa reddidit spiritum tam
liber a dolore mortis quam extraneus est a corruptione car-
nis noscitur alienus. Cuius tamen scripture dispositio vel libri ordina-
tio ideo a nobis per singula non exponitur, ut nescientibus inqui-
rendi desiderium collocaretur, et querentibus laboris fructus
et deo magisterii doctrina servetur.

Incipit liber in apocalipsi beati Iohannis

APOCALIPSIS IHESU CHRISTI
quam dedit illi deus palam facere
servis suis que oportet fieri cito, et signi-
ficavit, loquens per angelum suum
servo suo Iohanni, qui testimonium per-
hibuit verbo dei, et testimonium
Ihesu Christi in hiis quecumque vidit. Beatus
qui legit et qui audit verba prophetie huius, et servat ea que in ea
scripta sunt. Tempus enim prope est. Iohannes septem ecclesiis que sunt
in Asia. Gratia vobis et pax ab eo qui est, et qui erat, et qui ven-
turus est, et a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt,
et a Ihesu Christo qui est testis fidelis, primogenitus mortuorum, et
princeps regum terre, qui dilexit nos et lavit nos a peccatis
nostris in sanguine suo, et fecit nos regnum, et sacerdotes deo
et patri suo, ipsi gloria et imperium in secula seculorum. Amen. Ecce
venit cum nubibus, et videbit eum omnis oculus, et qui eum pupuge-
runt. Et plangent se super eum omnes tribus terre. Etiam amen.
Ego sum alpha et ω, principium et finis, dicit dominus deus, qui est
et qui erat et qui venturus est omnipotens. Ego Iohannes frater vester et parti-
ceps in tribulatione et regno et patientia in Christo Ihesu fui in insula
que appellatur Pathmos propter verbum dei et testimonium Ihesu. Fui
in spiritu in dominico die, et audivi post me vocem magnam
tamquam tube dicentis: Quod vides scribe in libro, et mitte
septem ecclesiis, Epheso, et Smirne, et Pergamo, et Thiatire,
et Sardis, et Philadelphie, et Laodicie. Et conversus sum ut
viderem vocem que loquebatur mecum. Et conversus vidi septem
candelabra aurea, et in medio septem candelabrorum

aureorum similem filio hominis vestitum podere et praecinctum ad mamillas zona aurea. Caput autem eius et capilli erant candidi tamquam lana alba et tamquam nix, et oculi eius velut flamma ignis, et pedes eius similes auricalco sicut in camino ardenti, et vox illius tamquam vox aquarum multarum. Et habebat in dextera sua stellas septem, et de ore eius gladius utraque parte acutus exibat, et facies eius sicut sol lucet in virtute sua. Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes eius tamquam mortuus. Et posuit dexteram suam super me dicens: Noli timere; ego sum primus et novissimus, et fui mortuus, et ecce sum vivens in saecula saeculorum, amen, et habeo claves mortis et inferni. Scribe ergo quae vidisti, et quae sunt, et quae oportet fieri post haec. Sacramentum septem stellarum quas vidisti in dextera mea, et septem candelabra aurea: septem stellae angeli sunt septem ecclesiarum, et candelabra aurea septem, stellae angeli sunt septem ecclesiarum, et candelabra septem septem ecclesiae sunt.

II

Et angelo Ephesi ecclesiae scribe: Haec dicit qui tenet septem stellas in dextera sua, qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum. Scio opera tua et laborem et patientiam tuam, et quia non potes sustinere malos, et temptasti eos qui se dicunt apostolos esse et non sunt, et invenisti eos mendaces. Et patientiam habes, et sustinuisti propter nomen meum, et non defecisti. Sed habeo adversum te quod caritatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris, et age paenitentiam, et prima opera fac. Sin autem, venio tibi et movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi paenitentiam egeris. Sed hoc habes, quia odisti facta Nicolaitarum, quae et ego odi. Qui habet aurem audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo edere de ligno vitae quod est in paradiso Dei mei. Et angelo Smyrnae ecclesiae scribe: Haec dicit primus et novissimus, qui fuit mortuus et vivit. Scio tribulationem tuam et paupertatem tuam, sed dives es, et blasphemaris ab his qui se dicunt Iudaeos esse et non sunt, sed sunt synagoga Satanae. Nihil horum timeas quae passurus es. Ecce missurus est diabolus ex vobis in carcerem ut temptemini, et habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis usque ad mortem, et dabo tibi coronam vitae. Qui habet aurem audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. Qui vicerit non laedetur a morte secunda. Et angelo Pergami ecclesiae scribe: Haec dicit qui habet rompheam utraque parte acutam. Scio ubi habitas, ubi sedes est Satanae, et tenes nomen meum, et non negasti fidem meam. Et in diebus Antipas testis meus fidelis, qui occisus est apud vos, ubi Sathanas habitat. Sed habeo adversus te pauca, quia habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere scandalum coram filiis Israel, edere et fornicari. Ita habes et tu tenentes doctrinam Nicolaitarum. Similiter paenitentiam hic age. Si quominus, veniam tibi cito, et pugnabo cum eis in gladio oris mei. Qui habet aurem audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo ei manna absconditum, et dabo illi calculum candidum, et in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit. Et angelo Thyatirae ecclesiae scribe: Haec dicit Filius Dei, qui habet oculos tamquam flammam ignis, et pedes eius similes auricalco. Novi opera tua, et fidem, et caritatem, et ministerium, et patientiam tuam, et opera tua novissima plura prioribus. Sed habeo adversus te pauca, quia permittis mulierem Iezabel, quae se dicit propheten, docere et seducere servos meos fornicari et manducare de idolothytis. Et dedi illi tempus ut paenitentiam ageret, et non vult paenitere a fornicatione sua. Ecce mitto eam in lectum, et qui moechantur cum ea in tribulatione maxima, nisi paenitentiam egerint ab operibus suis. Et filios eius interficiam in morte, et scient omnes ecclesiae quia ego sum scrutans renes et corda, et dabo unicuique vestrum secundum opera sua. Vobis autem dico et ceteris qui Thyatirae estis: quicumque non habent doctrinam hanc, qui non cognoverunt altitudines Sathanae, quemadmodum dicunt, non mittam super vos aliud pondus. Tamen id quod habetis tenete donec veniam. Et qui vicerit et qui custodierit opera mea usque in finem, dabo illi potestatem super gentes, et reget illas in virga ferrea, tamquam vas figuli confringentur, sicut et ego accepi a patre meo. Et dabo illi stellam matutinam. Qui habet aurem audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

III

Et angelo Sardis ecclesiae scribe: Haec dicit qui habet septem spiritus Dei et septem stellas. Scio opera tua, quia nomen habes quod vivas, et mortuus es. Esto vigilans, et confirma cetera quae moritura erant. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo. In mente ergo habe qualiter acceperis et audieris, et serva, et paenitentiam age. Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tamquam fur, et nescies qua hora veniam ad te. Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinaverunt vestimenta sua, et ambulant mecum in albis, quia digni sunt. Qui vicerit sic vestietur vestimentis albis, et non delebo nomen eius de libro vitae, et confitebor nomen eius coram patre meo et coram angelis eius. Qui habet aurem audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. Et angelo Philadelphiae ecclesiae scribe: Haec dicit sanctus et verus, qui habet clavem David, qui aperit et nemo claudit, claudit et nemo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum quod nemo potest claudere, quia modicam habes virtutem, et servasti verbum meum, et non negasti nomen meum. Ecce dabo tibi de synagoga Sathanae, qui se dicunt Iudaeos esse et non sunt, sed mentiuntur. Ecce faciam illos ut veniant et adorent ante pedes tuos, et scient quia ego dilexi te. Quoniam servasti verbum patientiae meae, et ego te servabo ab hora temptationis quae ventura est in orbem universum temptare habitantes in terra. Ecce venio cito. Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. Qui vicerit faciam illum columnam in templo Dei mei, et foras non egredietur amplius. Et scribam super eum nomen Dei mei, et nomen civitatis Dei mei novae Ierusalem, quae descendit de caelo a Deo meo, et nomen meum novum. Qui habet aurem audiat quid Spiritus dicat ecclesiis. Et angelo Laodiciae ecclesiae scribe: Haec dicit Amen, testis fidelis et verus, qui est principium creaturae Dei. Scio opera tua, quia neque frigidus es neque calidus. Sed quia tepidus es, et nec frigidus nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo. Quia dicis quod dives sum et locupletatus et nullius egeo, et nescis quia tu es miser et miserabilis et pauper et caecus et nudus. Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum, ut locuples fias, et vestimentis albis induaris, et non appareat confusio nuditatis tuae, et collirio inungue oculos tuos ut videas. Ego quos amo arguo et castigo. Similiter ergo paenitentiam age. Ecce ego sto ad ostium et pulso. Si quis audierit vocem meam et aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum et cenabo cum illo, et ipse mecum. Qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut et ego vici et sedeo cum patre meo in throno eius. Qui habet aurem audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

Post hec vidi et ecce ostium apertum in celo. IIII
et vox prima quam audivi tamquam tube loquentis mecum dicens:
Ascende huc et ostendam tibi que oportet fieri post hec. Statim fui in spiritu. et ecce sedes
posita erat in celo et supra sedem sedens. et qui sedebat similis erat aspe-
ctui lapidis iaspidis et sardini. Et iris erat in circuitu sedis simi-
lis visioni smaragdine. Et in circuitu sedis sedilia .xxiiii. et super
thronos .xxiiii. seniores sedentes circumamictos vestimentis albis
et in capitibus eorum corone auree. Et de throno procedunt fulgura et voces
et tonitrua. Et .vii. lampades ardentes ante thronum que sunt .vii. spiritus
dei. Et in conspectu sedis tamquam mare vitreum simile cristallo. Et in me-
dio sedis et in circuitu sedis .iiii. animalia plena oculis ante et retro. Et
animal primum simile leoni. Et secundum animal simile vitulo. Et tertium animal habens
faciem quasi hominis. Et .iiii. animal simile aquile volanti. Et .iiii. animalia
singula eorum habebant alas senas. et in circuitu et intus plena sunt
oculis. Et requiem non habebant die ac nocte dicentia. Sanctus sanctus sanctus.
dominus deus omnipotens qui erat et qui est et qui venturus est. Et cum darent illa animalia
gloriam et honorem et benedictionem sedenti super thronum viventi in secula
seculorum procidebant .xxiiii. seniores ante sedentem in throno et adora-
bant viventem in secula seculorum. Et mittebant coronas suas ante
thronum dicentes. Dignus es domine deus noster accipere gloriam et honorem
et virtutem. quia tu creasti omnia. et propter voluntatem tuam erant et creata sunt.

Et vidi in dextera sedentis super thronum V
librum scriptum intus et foris. signatum sigillis .vii. Et vidi
angelum fortem predicantem voce magna. Quis est dignus aperire librum
et solvere signacula eius. Et nemo poterat in celo neque in terra neque subtus ter-
ram aperire librum neque aspicere illum. Et ego flebam multum quia
nemo dignus inventus est aperire librum nec videre illum. Et unus de senio-
ribus dixit mihi. Ne fleveris. ecce vicit leo de tribu iuda radix david. aperire li-
brum et .vii. signacula eius. Et vidi et ecce in medio throni et
.iiii. animalium et in medio seniorum agnum stantem tamquam occisum.
habentem cornua .vii. et oculos .vii. qui sunt .vii. spiritus dei missi in omnem
terram. Et venit et accepit de dextera sedentis in throno librum. Et cum
aperuisset librum .iiii. animalia et .xxiiii. seniores ceciderunt coram
agno. habentes singuli cytharas et phialas aureas plenas
odoramentorum que sunt orationes sanctorum. Et cantabant canticum
novum dicentes. Dignus es domine accipere librum et aperire signacula eius
quoniam occisus es et redemisti nos deo in sanguine tuo ex omni tribu et lin-
gua et populo et natione. et fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes et
regnabunt super terram. Et vidi et audivi vocem angelorum multorum
in circuitu throni et animalium et seniorum. et erat numerus eorum milia mi-
lium voce magna dicentium. Dignus est agnus qui occisus est accipere
virtutem et divinitatem et sapientiam et fortitudinem et hono-
rem et gloriam et benedictionem. et omnem creaturam que in celo est. et que
super terram et subtus terram et in mare. et que in eo sunt. omnes audi-
vi dicentes. Sedenti in throno et agno benedictio et honor
et gloria et potestas in secula seculorum. Et .iiii. animalia dicebant amen. Et se-
niores ceciderunt in facies suas et adoraverunt viven-
tem in secula seculorum. VI

Et vidi quod aperuisset agnus unum de .vii. signaculis et audi-
vi unum de .iiii. animalibus dicens tamquam vocem tonitrui.
Veni et vide. Et ecce equus albus. et qui sedebat super illum habebat
arcum. et data est ei corona. et exivit vincens ut vinceret.
Et cum aperuisset sigillum secundum. audivi secundum animal dicens. Veni et vide.
Et exivit alius equus rufus. Et qui sedebat super eum datum est ei ut
sumeret pacem de terra. et ut invicem se interficiant. et datus est
ei gladius magnus. Et cum aperuisset sigillum tertium. audivi tertium
animal dicens. Veni et vide. Et ecce equus niger. et qui sedebat super
eum habebat stateram in manu sua. Et audivi tamquam vocem in medio
.iiii. animalium dicentem bilibris tritici denario uno. et tres
bilibres ordei denario uno. et vinum et oleum ne leseris.
Et cum aperuisset sigillum quartum. audivi vocem quarti animalis dicentis.
Veni et vide. Et ecce equus pallidus. et qui desuper sedebat nomen illi
mors. et infernus sequebatur eum. Et data est illi potestas super .iiii.
partes terre interficere gladio. fame et morte et bestiis terre.
Et cum aperuisset .v. sigillum. vidi subtus altare animas inter-
fectorum propter verbum dei. et propter testimonium quod habebant. et cla-
mabant voce magna dicentes. Usquequo domine sanctus et verus
non iudicas et vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant
in terra. Et date sunt eis singule stole albe. et dictum est illis ut
requiescerent tempus adhuc modicum. donec impleantur conservi
eorum et fratres eorum qui interficiendi sunt sicut et illi. Et vidi. et
cum aperuisset sigillum .vi. terremotus factus est magnus. et sol factus est
niger tamquam saccus cilicinus. Et luna tota facta est sicut sanguis.
Et stelle celi ceciderunt super terram. sicut ficus mittit grossos suos
cum a vento magno movetur. Et celum recessit sicut liber invo-
lutus. Et omnis mons et insule de locis suis mote sunt. et reges
terre et principes. et tribuni. et divites. et fortes. et omnis servus et
liber. absconderunt se in speluncis et petris montium. Et dicunt
montibus et petris. Cadite super nos. et abscondite nos a facie
sedentis super thronum. et ab ira agni. quoniam venit dies mag-
nus ipsorum ire. et quis poterit stare. VII

Post hec vidi .iiii. angelos stantes super .iiii. angu-
los terre. tenentes .iiii. ventos terre ne flarent
super terram neque super mare neque in ullam arborem. Et vidi
alterum angelum ascendentem ab ortu solis. habentem signum dei vi-
vi. Et clamavit voce magna .iiii. angelis quibus datum est
nocere terre et mari dicens. Nolite nocere terre et mari neque
arboribus. quoadusque signemus servos dei nostri in frontibus eorum.
Et audivi numerum signatorum. c. xl. iiii. milia signati
ex omni tribu filiorum israel. Ex tribu iuda .xii. milia signati.
Ex tribu ruben .xii. milia signati. Ex tribu gad .xii. milia
signati. Ex tribu aser .xii. milia signati. Ex tribu neptalim .xii.
milia signati. Ex tribu manasse .xii. milia signati. Ex tribu symeon .xii.
milia signati. Ex tribu levi .xii. milia signati. Ex tribu ysachar .xii. milia signati.
Ex tribu zabulon .xii. milia signati. Ex tribu ioseph .xii. milia signati.
Ex tribu beniamin .xii. milia signati. Post hec vidi turbam magnam
quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus et tribubus
et populis et linguis stantes ante thronum. et in conspectu ag-
ni amictos stolis albis. et palme in manibus eorum. Et cla-
mabant voce magna dicentes. Salus deo nostro qui sedet
super thronum et agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni
et seniorum et .iiii. animalium. Et ceciderunt in conspectu throni

in facies suas et adoraverunt Deum dicentes: Amen. Benedictio et
claritas et sapientia et gratiarum actio, honor, virtus et fortitudo Deo nostro
in secula seculorum, amen. VIII

Et respondit unus de senioribus dicens mihi: Hii qui amicti
sunt stolis albis, qui sunt, et unde venerunt? Et dixi illi: Domine
mi, tu scis. Et dixit mihi: Hii sunt qui venerunt ex tribulatione mag-
na, et laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine
agni. Ideo sunt ante thronum Dei et serviunt ei die ac nocte in templo
eius. Et qui sedet in throno habitabit super illos. Non esurient neque sitient
amplius, neque cadet super illos sol neque ullus estus. Quoniam agnus qui in me-
dio throni est reget eos et deducet eos ad vite fontes aquarum
et absterget Deus omnem lacrimam ab oculis eorum. Et cum aperuisset sigil-
lum septimum, factum est silentium in celo quasi media hora. Et vidi
septem angelos stantes in conspectu Dei, et date sunt illis septem tube.
Et alius angelus venit et stetit ante altare habens thuribulum
aureum. Et data sunt illi incensa multa, ut daret de orationibus sanctorum omni-
um super altare aureum quod est ante thronum. Et ascendit
fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram Deo.
Et accepit angelus thuribulum et implevit illud de igne altaris
et misit in terram. Et facta sunt tonitrua et voces et fulgura et
terremotus. Et septem angeli qui habebant septem tubas paraverunt se ut
tuba canerent. Et primus angelus tuba cecinit, et facta est grando
et ignis mixta sanguine, et missa est in terram, et tertia pars terre
combusta est, et tertia pars arborum combusta est, et omne fenum viride
combustum est. Et secundus angelus tuba cecinit, et tamquam mons mag-
nus igne ardens missus est in mare. Et facta est tertia pars maris
sanguis, et mortua est tertia pars creature que habebat animas,
et tertia pars navium interiit. Et tertius angelus tuba cecinit
et cecidit de celo stella magna ardens tamquam facula, et cecidit
in tertiam partem fluminum et in fontes aquarum. Et nomen stelle dicitur absin-
thium. Et facta est tertia pars aquarum in absinthium. Et multi homines
mortui sunt de aquis quia amare facte sunt. Et quartus angelus
tuba cecinit. Et percussa est tertia pars solis et tertia pars lune
et tertia pars stellarum, ita ut obscuraretur tertia pars eorum, et diei
non luceret pars tertia, et noctis similiter. Et vidi et audivi
vocem unius aquile volantis per medium celi dicentis voce
magna: Ve, ve, ve habitantibus in terra de ceteris vocibus trium
angelorum qui erant tuba canituri. IX

Et quintus angelus tuba cecinit. Et vidi stellam de
celo cecidisse in terram, et data est illi clavis putei
abyssi. Et aperuit puteum abyssi, et ascendit fumus putei sicut
fumus fornacis magne, et obscuratus est sol et aer de fu-
mo putei. Et de fumo putei exierunt locuste in terram,
et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terre. Et precep-
tum est illis ne lederent fenum terre neque omne viride neque omnem
arborem, nisi tantum homines qui non habent signum Dei in frontibus suis.
Et datum est illis ne occiderent eos, sed ut cruciarentur mensibus
quinque. Et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii cum percutit hominem. Et
in diebus illis querent homines mortem et non invenient eam. Et
desiderabunt mori, et fugiet mors ab ipsis. Et similitudines
locustarum similes equis paratis in prelium. Et super capita earum tamquam
corone similes auro, et facies earum sicut facies hominum. Et habebant
capillos sicut capillos mulierum, et dentes earum sicut leonum erant. Et habe-
bant loricas sicut loricas ferreas, et vox alarum earum sicut vox cur-
ruum equorum multorum currentium in bellum. Et habebant caudas similes scor-
pionum, et aculei erant in caudis earum. Potestas earum nocere hominibus mensibus
quinque. Et habebant super se regem angelum abyssi, cui nomen hebraice
Abaddon, grece autem Apollyon, et latine habens nomen Exterminans. Ve
unum abiit, et ecce veniunt adhuc duo ve post hec. Et sextus angelus
tuba cecinit. Et audivi vocem unam ex quattuor cornibus altaris
aurei quod est ante oculos Dei, dicentem sexto angelo qui habebat tubam:
Solve quattuor angelos qui alligati sunt in flumine magno Eufrate.
Et soluti sunt quattuor angeli qui parati erant in horam et diem et mensem et
annum, ut occiderent tertiam partem hominum. Et numerus equestris exercitus vicies
milies dena milia. Audivi numerum eorum. Et ita vidi equos in
visione. Et qui sedebant super eos habebant loricas igneas et iacin-
tinas et sulphureas. Et capita equorum erant tamquam capita leonum,
et de ore ipsorum procedit ignis et fumus et sulphur. Ab his tribus pla-
gis occisa est tertia pars hominum de igne et fumo et sulphure, qui pro-
cedebat de ore ipsorum. Nam caude eorum similes sunt serpentibus,
habentes capita, et in his nocent. Et ceteri homines qui non sunt occisi in
his plagis, neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum, ut
non adorarent demonia et simulacra aurea et argentea et erea
et lapidea et lignea, que neque videre possunt neque audire neque ambula-
re. Et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis neque a fornicati-
one sua neque a furtis suis. X

Et vidi alium angelum fortem descendentem de celo
amictum nube, et iris erat in capite eius, et facies eius erat
ut sol, et pedes eius tamquam columpna ignis. Et habebat in dextera sua li-
bellum apertum. Et posuit pedem suum dextrum super mare, sinistrum
autem super terram. Et clamavit voce magna quemadmodum leo rugit.
Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas. Et cum locuta
fuissent septem tonitrua voces suas, ego scripturus eram. Et audivi
vocem de celo dicentem: Signa que locuta sunt septem tonitrua, et
noli ea scribere. Et angelus quem vidi stantem super mare et super ter-
ram levavit manum suam ad celum, et iuravit per viventem in
secula seculorum, qui creavit celum et ea que in illo sunt, et terram et ea que in
ea sunt, et mare et ea que in eo sunt, quia tempus amplius non erit, sed in diebus
vocis septimi angeli cum ceperit tuba canere, consummabitur mysterium
Dei, sicut evangelizavit per servos suos prophetas. Et vocem quam au-
divi de celo audivi iterum loquentem mecum et dicentem: Vade et acci-
pe librum apertum de manu angeli stantis super mare et super ter-
ram. Et abii ad angelum dicens ei ut daret mihi librum. Et dixit
michi: Accipe librum et devora illum, et faciet amaricari ven-
trem tuum, sed in ore tuo erit dulce tamquam mel. Et accepi librum
de manu angeli et devoravi eum, et erat in ore meo tamquam
mel dulce. Et cum devorassem eum, amaricatus est venter meus.
Et dixit mihi: Oportet te iterum prophetare populis et gentibus et
linguis et regibus multis. XI

Et datus est mihi calamus similis virge dicens: Surge et
metire templum Dei et altare et adorantes in eo. Atri-
um autem quod est foris templum eice foras et ne metieris illud.

quia data est gentibus, et civitatem sanctam calcabunt mensibus xl duobus. Et
dabo duobus testibus meis, et prophetabunt diebus mille cc lx, amicti sac-
cis. Hii sunt due olive et duo candelabra in conspectu domini terre stantes.
Et si quis voluerit eos nocere, ignis exiet de ore eorum et devorabit
inimicos eorum. Et si quis voluerit eos ledere, sic oportet eum occidi. Hii
habent potestatem claudendi celum ne pluat diebus prophetie ipsorum. Et potestatem
habent super aquas convertendi eas in sanguinem, et percutere terram omni plaga
quotienscumque voluerint. Et cum finierint testimonium suum, bestia que
ascendit de abysso faciet adversus illos bellum, et vincet illos, et oc-
cidet illos. Et corpora eorum iacebunt in plateis civitatis magne que
vocatur spiritualiter Sodoma et Egyptus, ubi et dominus eorum crucifixus est. Et videbunt
de tribubus et populis et linguis et gentibus corpora eorum per tres dies et dimidium,
et corpora eorum non sinent poni in monumentis. Et inhabitantes terram
gaudebunt super illos et iocundabuntur, et munera mittent invicem, quoniam hii
duo prophete cruciaverunt eos qui habitant super terram. Et post dies tres et
dimidium spiritus vite a deo intravit in eos. Et steterunt super pedes suos,
et timor magnus cecidit super eos qui viderunt eos. Et audierunt vocem
magnam dicentem illis: Ascendite huc. Et ascenderunt in celum in
nube, et viderunt illos inimici eorum. Et in illa hora factus est terre-
motus magnus, et decima pars civitatis cecidit, et occisi sunt in terremo-
tu nomina hominum vii milia. Et reliqui in timore sunt missi et de-
derunt gloriam deo celi. Ve secundum abiit, et ecce ve tertium veniet ci-
to. Et septimus angelus tuba cecinit, et facte sunt voces magne in
celo dicentes: Factum est regnum mundi domini nostri et Christi eius, et regnabit
in secula seculorum. Et xxiiii seniores qui in conspectu dei sedent in sedibus
suis ceciderunt in facies suas et adoraverunt deum dicentes: Gratias
agimus tibi domine deus omnipotens, qui es et qui eras, et qui accepisti virtutem
tuam magnam et regnasti. Et irate sunt gentes, et advenit ira tua
et tempus mortuorum iudicari, et reddere mercedem servis tuis prophetis
et sanctis, et timentibus nomen tuum, pusillis et magnis, et exterminandi eos qui
corruperunt terram.

XII

Et apertum est templum dei in celo, et visa est archa testamenti
eius in templo eius. Et facta sunt fulgura et voces et terremotus
et grando magna. Et signum magnum apparuit in celo: mulier
amicta sole, et luna sub pedibus eius, et in capite eius corona stel-
larum xii. Et in utero habens clamabat parturiens et cruciabatur ut
pariat. Et visum est aliud signum in celo, et ecce draco magnus ru-
fus habens capita vii et cornua x, et in capitibus suis vii dia-
demata. Et cauda eius trahebat terciam partem stellarum celi, et mi-
sit eas in terram. Et draco stetit ante mulierem que erat paritura,
ut cum peperisset, filium eius devoraret. Et peperit filium masculum,
qui recturus erat omnes gentes in virga ferrea. Et raptus est filius eius ad deum
et ad thronum eius. Et mulier fugit in solitudinem ubi habet locum paratum
a deo, ut ibi pascant illam diebus mille cc lx. Et factum est preli-
um in celo. Michael et angeli eius preliabantur cum dracone. Et
draco pugnabat et angeli eius, et non prevaluerunt, neque locus inventus
est eorum amplius in celo. Et proiectus est draco ille magnus, serpens
antiquus qui vocatur diabolus et sathanas, qui seducit universum
orbem, proiectus est in terram, et angeli eius cum illo missi sunt.
Et audivi vocem magnam de celo dicentem: Nunc facta est salus
et virtus et regnum dei nostri et potestas Christi eius, quia proiectus est accusator
fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum dei nostri die ac
nocte. Et ipsi vicerunt illum propter sanguinem agni et propter verbum
testimonii, et non dilexerunt animas suas usque ad mortem. Propter-
ea letamini celi et qui habitatis in eis. Ve terre et mari, quia
descendit diabolus ad vos habens iram magnam, sciens quod modi-
cum tempus habet. Et postquam vidit draco quod proiectus est in terram, perse-
cutus est mulierem que peperit masculum. Et date sunt mulieri due ale a-
quile magne, ut volaret in desertum in locum suum, ubi alitur per tempus et tempora
et dimidium temporis a facie serpentis. Et misit serpens ex ore suo
post mulierem aquam tamquam flumen, ut eam faceret trahi a flumine. Et adiu-
vit terra mulierem, et aperuit os suum et absorbuit flumen quod
misit draco de ore suo. Et iratus est draco in mulierem, et abiit facere
prelium cum reliquis de semine eius qui custodiunt mandata dei et
habent testimonium Ihesu.

XIII

Et stetit super harenam maris. Et vidi de mari bestiam ascen-
dentem habentem capita vii et cornua x, et super cornua eius
x diademata, et super capita eius nomina blasphemie. Et bestia quam
vidi similis erat pardo, et pedes eius sicut ursi, et os eius sicut os leonis.
Et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. Et vidi unum de ca-
pitibus eius quasi occisum in mortem, et plaga mortis eius curata est. Et ad-
mirata est universa terra post bestiam. Et adoraverunt draconem qui
dedit potestatem bestie. Et adoraverunt bestiam dicentes: Quis similis bestie,
et quis poterit pugnare cum ea? Et datum est ei os loquens magna et
blasphemias. Et data est illi potestas facere menses xlii. Et aperu-
it os suum in blasphemias ad deum, blasphemare nomen eius et taber-
naculum eius et eos qui in celo habitant. Et datum est illi bellum facere cum sanctis
et vincere illos. Et data est illi potestas in omnem tribum et populum et terram, quorum non sunt
scripta nomina in libro vite agni qui occisus est ab origine mundi. Si
quis habet aurem audiat. Qui in captivitatem duxerit, in captivitatem
vadet. Qui in gladio occiderit, oportet eum in gladio occidi. Hic est patientia
et fides sanctorum. Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, et
habebat cornua duo similia agni, et loquebatur sicut draco. Et potestatem
prioris bestie omnem faciebat in conspectu eius. Et fecit terram et eos habitan-
tes in ea adorare bestiam primam, cuius curata est plaga mortis.
Et fecit signa magna, ut etiam ignem faceret de celo descendere in ter-
ram in conspectu hominum. Et seducit habitantes in terra propter signa que
data sunt illi facere in conspectu bestie, dicens habitantibus in terra ut
faciant imaginem bestie que habet plagam gladii et vixit. Et
datum est illi ut daret spiritum imagini bestie, et ut loquatur ym-
mago bestie, et faciat ut quicumque non adoraverint imaginem be-
stie occidantur. Et faciet omnes pusillos et magnos, et divites
et pauperes, et liberos et servos habere caracterem in dextera manu
aut in frontibus suis, et ne quis possit emere aut vendere, nisi qui habet
caracterem bestie aut nomen aut numerum nominis eius. Hic sapientia est.
Qui habet intellectum computet numerum bestie. Numerus enim hominis est, et numerus
eius est sexcenta sexaginta sex.

XIIII

Et vidi, et ecce agnus stabat supra montem Syon,
et cum eo c xliiii milia habentes nomen eius et nomen patris eius
scriptum in frontibus suis. Et audivi vocem de celo tamquam
vocem aquarum multarum et tamquam vocem tonitrui magni. Et vocem quam
audivi sicut citharedorum citharizantium in citharis

sunt. Et cantabant quasi canticum novum ante sedem dei et ante .iiii.
alia et seniores. Et nemo poterat dicere canticum nisi illa .c. xl.
.iiii. milia qui empti sunt de terra. Hii sunt qui cum mulieribus non
sunt coinquinati. virgines enim sunt. Hii secuntur agnum quocumque ierit.
Hii empti sunt ex omnibus primitie deo et agno. et in ore eorum non est in
ventum mendacium. sine macula sunt ante thronum dei. Et vidi alterum an
gelum volantem per medium celi habentem evangelium eternum. ut
evangelizaret sedentibus super terram et super omnem gentem et tribum et lin
guam et populum dicens magna voce. Timete dominum et date illi ho
norem quia venit hora iudicii eius. et adorate eum qui fecit celum
et terram. mare et omnia que in eis sunt. et fontes aquarum. Et alius angelus
secutus est dicens. Cecidit. cecidit babilon illa magna que a vino
ire fornicationis sue potionavit omnes gentes. Et angelus tertius secu
tus est illos dicens voce magna. Si quis adoraverit bestiam et yma
ginem eius. et acceperit caracterem in fronte sua. aut in manu sua.
et hic bibet de vino ire dei. quod mixtum est mero in calice ire ipsius.
et cruciabitur igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum et ante conspec
tum agni. Et fumus tormentorum eorum in secula seculorum ascendet.
nec habent requiem die ac nocte qui adoraverunt bestiam et ymagi
nem eius. et siquis acceperit caracterem nominis eius. Hic patientia sanctorum est qui custo
diunt mandata dei et fidem ihesu. Et audivi vocem de ce
lo dicentem. Scribe. Beati mortui qui in domino moriuntur. Amo
do iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis. Opera enim illorum
secuntur illos. Et vidi. et ecce nubem candidam. et super nubem se
dentem similem filio hominis. habentem in capite suo coronam auream.
et in manu sua falcem acutam. Et alter angelus exivit de tem
plo clamans voce magna ad sedentem super nubem dicens. Mit
te falcem tuam et mete. quia venit hora ut metatur. quia aruit
messis terre. Et misit qui sedebat super nubem falcem suam in terram.
et messuit terram. Et alius angelus exivit de templo quod est in celo.
habens et ipse falcem acutam. Et alius angelus exivit de altari
qui habet potestatem supra ignem. et clamavit voce magna ad eum qui
habebat falcem acutam dicens. Mitte falcem tuam acutam. et
vindemia botros vinee terre. quoniam mature sunt uve eius. Et
misit angelus falcem suam. et vindemiavit vineam terre.
Et misit in lacum ire dei magnum. Et calcatus est lacus extra civita
tem. et exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia
mille sexcenta.

XV

Et vidi aliud signum in celo magnum et mirabile.
angelos .vii. habentes plagas .vii. novissimas.
quoniam in illis consummata est ira dei. Et vidi tamquam mare vitreum
et eos qui vicerunt bestiam. et ymaginem eius et numerum nominis illius
stantes super mare vitreum. habentes cytharas dei. et canta
tes canticum moysi servi dei. et canticum agni dicentes. Mag
na et mirabilia opera tua domine deus omnipotens. iuste et vere vie
tue rex seculorum. Quis non timebit te domine. et magnificabit
nomen tuum. quia tu solus pius es. quoniam omnes gentes venient et adorabunt
in conspectu tuo. quoniam iudicia tua manifesta sunt. Et post hec vi
di. et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in celo.
Et exierunt .vii. angeli habentes .vii. plagas de templo. vesti
ti lapide mundo et candido. et precincti circa pectora zonis
aureis. Et unum ex .iiii. animalibus dedit .vii. angelis .vii. phialas
aureas plenas iracundie dei viventis in secula seculorum. Et imple
tum est templum fumo a maiestate dei et de virtute eius. Et nemo
poterat introire in templum donec consummarentur .vii. plage .vii. an
gelorum.

XVI

Et audivi vocem
magnam de templo dicentem .vii. angelis. Ite et effun
dite .vii. phialas ire dei in terram. Et abiit primus angelus et
effudit phialam suam in terram. et factum est vulnus sevum ac pessimum
in homines qui habent caracterem bestie. et eos qui adoraverunt yma
ginem eius. Et .ii. angelus effudit phialam suam in mare. et factus est sanguis
tamquam mortui. et omnis anima vivens mortua est in mari. Et .iii. an
gelus effudit phialam suam super flumina. et super fontes aquarum. et factus est sanguis. Et au
divi angelum aquarum dicentem. Iustus es qui es et qui eras sanctus qui hec iu
dicasti. quia sanguinem sanctorum et prophetarum fuderunt. et sanguinem eis dedi
sti bibere. digni enim sunt. Et audivi alterum ab altari dicentem.
Etiam domine deus omnipotens vera et iusta iudicia tua. Et .iiii. angelus effudit
phialam suam in solem. et datum est illi estu affligere homines et igni. Et estua
verunt homines estu magno. et blasphemaverunt nomen dei habentis pote
statem super phialas has neque egerunt penitentiam ut darent illi gloriam. Et .v.
angelus effudit phialam suam super sedem bestie. et factum est regnum eius tenebrosum.
et commanducaverunt linguas suas pre dolore. et blasphemaverunt deum
celi pre doloribus et vulneribus suis et non egerunt penitentiam ab operibus
suis. Et .vi. angelus effudit phialam suam in flumen illud magnum eufraten. et
siccavit aquam eius. ut prepararetur via regibus ab ortu solis. Et vidi
de ore draconis et de ore bestie. et de ore pseudo prophete exire spiritus in
mundos in modum ranarum. Sunt enim spiritus demoniorum facientes
signa. et procedunt ad reges totius terre congregare illos in prelium
ad diem magnum dei omnipotentis. Ecce venio sicut fur. Beatus qui vigi
lat et custodit vestimenta sua ne nudus ambulet. et videant
turpitudinem eius. Et congregabit illos in locum qui vocatur hebraice
hermagedon. Et .vii. angelus effudit phialam suam in aerem. et exivit vox
magna de templo a throno dicens. Factum est. Et facta sunt fulgura et vo
ces et tonitrua. et terremotus factus est magnus qualis numquam fuit ex quo homines
fuerunt super terram. talis terremotus sic magnus. Et facta est civitas mag
na in tres partes. et civitates gentium ceciderunt. Et babilon mag
na venit in memoriam ante deum dare ei calicem vini indignatio
nis ire eius. Et omnis insula fugit. et montes non sunt inventi. Et gran
do magna sicut talentum descendit de celo in homines. Et blasphe
maverunt homines deum propter plagam grandinis quoniam magna facta est
vehementer.

XVII

Et venit unus de
septem angelis qui habebant .vii. phialas et locutus est
mecum dicens. Veni ostendam tibi dampnationem meretricis
magne que sedet super aquas multas. cum qua fornicati sunt reges
terre. et inebriati sunt qui inhabitant terram de vino prostitutionis
eius. Et abstulit me in desertum in spiritu. et vidi mulierem sedentem
super bestiam coccineam plenam nominibus blasphemie. habentem capita
.vii. et cornua .x. Et mulier erat circumdata purpura et cocci
no. et inaurata auro. et lapide pretioso et margaritis habens
poculum aureum in manu sua plenum abhominatione et inmun
dicia fornicationis eius. Et in fronte eius nomen scriptum misterium. Babilon
magna mater fornicationum. et abhominationum terre. Et vidi

mulierem ebriam de sanguine sanctorum et de sanguine martirum ihesu. Et miratus sum cum vidissem illam admiratione magna. Et dixit mihi angelus. Ego dicam tibi sacramentum mulieris et bestie que portat eam que habet capita vii et cornua x. Bestia quam vidisti fuit et non est et ascensura est de abisso et in interitum ibit. Et mirabuntur inhabitantes terram quorum non sunt scripta nomina in libro vite a constitutione mundi videntes bestiam que erat et non est. Et hic est sensus qui habet sapientiam. Septem capita vii montes sunt super quos mulier sedet et reges vii sunt. Quinque ceciderunt unus est et alius nondum venit et cum venerit oportet illum breve tempus manere. Et bestia que erat et non est et ipsa viii est et de vii est et in interitum vadit. Et x cornua que vidisti x reges sunt qui regnum nondum acceperunt sed potestatem tamquam reges una hora accipient post bestiam. Hii unum consilium habent et virtutem et potestatem suam bestie tradent. Hii cum agno pugnabunt et agnus vincet illos quoniam dominus dominorum est et rex regum et qui cum illo sunt vocati electi et fideles. Et dixit mihi. Aque quas vidisti ubi meretrix sedet populi sunt et gentes et lingue. Et x cornua que vidisti in bestiam hii odient fornicariam et desolatam facient illam et nudam et carnes eius manducabunt et ipsam igni concremabunt. Deus enim dedit in corda eorum ut faciant quod illi placitum est ut dent regnum suum bestie donec consummentur verba dei. Et mulier quam vidisti est civitas magna que habet regnum super reges terre.

XVIII

Post hec vidi alium angelum descendentem de celo habentem potestatem magnam et terra illuminata est a gloria eius. Et exclamavit in forti voce dicens. Cecidit cecidit babilon magna. Et facta est habitatio demoniorum et custodia omnis spiritus inmundi et custodia omnis volucris inmunde quia de vino ire fornicationis eius biberunt omnes gentes et reges terre cum illa fornicati sunt et mercatores terre de virtute deliciarum eius divites facti sunt. Et audivi aliam vocem de celo dicentem. Exite de illa populus meus ut ne participes sitis delictorum eius et de plagis eius non accipiatis quoniam pervenerunt peccata eius usque ad celum et recordatus est dominus iniquitatum eius. Reddite illi sicut et ipsa reddidit et duplicate illi duplicia secundum opera eius. In poculo quo miscuit miscete illi duplum. Quantum glorificavit se et in deliciis fuit tantum date illi tormentum et luctum quia in corde suo dicit sedeo regina et vidua non sum et luctum non videbo. Ideo in una die venient plage eius mors et luctus et fames et igni comburetur quia fortis est deus qui iudicavit illam. Et flebunt et plangent se super illam reges terre qui cum illa fornicati sunt et in deliciis vixerunt cum viderint fumum incendii eius longe stantes propter timorem tormentorum eius dicentes. Ve ve ve civitas illa magna babilon civitas illa fortis quoniam una hora venit iudicium tuum. Et negociatores terre flebunt et lugebunt super illam quoniam merces eorum nemo emet amplius merces auri et argenti et lapidis pretiosi et margarite et bissi et purpure et serici et cocci et omne lignum tiinum et omnia vasa eboris et omnia vasa de lapide pretioso et eramento et ferro et marmore et cinnamomum et amomum et odoramentorum et unguenti et thuris et vini et olei et simile et tritici et iumentorum et ovium et equorum et redarum et mancipiorum et animas hominum et poma tua desiderii anime tue discesserunt a te et omnia pinguia et preclara perierunt a te et amplius illa iam non invenient. Mercatores horum qui divites facti sunt ab ea longe stabunt propter timorem tormentorum eius flentes ac lugentes et dicentes. Ve ve ve civitas illa magna que amicta erat bisso et purpura et cocco et deaurata auro et lapide pretioso et margaritis quoniam una hora destitute sunt tante divicie. Et omnis gubernator et omnes qui in lacum navigant et naute et qui in mari operantur longe steterunt et clamaverunt videntes locum incendii eius dicentes. Que similis civitati huic magne. Et miserunt pulverem super capita sua et clamaverunt flentes et lugentes et dicentes. Ve ve civitas illa magna in qua divites facti sunt omnes qui habent naves in mari de pretiis eius quoniam una hora desolata est. Exulta super eam celum et sancti apostoli et prophete quoniam iudicavit deus iudicium vestrum de illa. Et sustulit unus angelus fortis lapidem quasi molarem magnum et misit in mare dicens. Hoc impetu mittetur babilon magna illa civitas et ultra iam non invenietur. Et vox citharedorum et musicorum et tybia canentium et tuba non audietur in ea amplius et omnis artifex omnis artis non invenietur in ea amplius et vox mole non audietur in ea amplius et lux lucerne non lucebit ibi amplius et vox sponsi et sponse non audietur adhuc in te quia mercatores tui erant principes terre quia in veneficiis tuis erraverunt omnes gentes et in ea sanguis prophetarum et sanctorum inventus est et omnium qui interfecti sunt in terra.

XIX

Post hec audivi quasi vocem magnam tubarum multarum in celo dicentium. Alleluia laus et gloria et virtus deo nostro est quia vera et iusta iudicia eius sunt qui iudicavit de meretrice magna que corrupit terram in prostitutione sua et vindicavit sanguinem servorum suorum de manibus eius. Et iterum dixerunt alleluia et fumus eius ascendit in secula seculorum. Et ceciderunt seniores xxiiii et iiii animalia et adoraverunt deum sedentem super thronum dicentes amen alleluia. Et vox de throno exivit dicens. Laudem dicite deo nostro omnes servi eius et qui timetis deum pusilli et magni. Et audivi quasi vocem tube magne et sicut vocem aquarum multarum et sicut vocem tonitruorum magnorum dicentium alleluia quoniam regnavit dominus deus noster omnipotens. Gaudeamus et exultemus et demus gloriam deo quia venerunt nuptie agni et uxor eius preparavit se et datum est illi ut cooperiat se bissino splendenti candido. Bissinum enim iustificationes sunt sanctorum. Et dixit mihi. Scribe. Beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. Et dixit mihi. Hec verba dei sunt. Et cecidi ante pedes eius ut adorarem eum. Et dixit mihi. Vide ne feceris. Conservus tuus sum et fratrum tuorum habentium testimonium ihesu. Deum adora. Testimonium enim ihesu est spiritus prophetie. Et vidi celum apertum et ecce equus albus et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax et in iustitia iudicat et pugnat. Oculi autem eius sicut flamma ignis et in capite eius diademata multa habens nomen scriptum quod nemo novit nisi ipse et vestitus erat veste aspersam sanguine et vocatur nomen eius verbum dei. Et exercitus qui sunt in celo sequebantur eum in equis albis vestiti bissinum album mundum. Et de ore ipsius procedit gladius acutus ut in ipso percutiat gentes et ipse reget eos

in virga ferrea. Et ipse calcavit torcular vini furoris
ire omnipotentis. Et habet in vestimento et in femore suo scriptum
rex regum et dominus dominantium. Et vidi unum angelum stan-
tem in sole et clamavit voce magna dicens omnibus avibus
que volabant per medium celi. Venite congregamini ad ce-
nam magnam dei ut manducetis carnes regum
et carnes tribunorum et carnes fortium et carnes equorum
et sedentium in ipsis et carnes omnium liberorum ac servorum et pu-
sillorum ac magnorum. Et vidi bestiam et reges terre et exercitus
eorum congregatos ad faciendum prelium cum illo qui sedebat in equo
et cum exercitu eius. Et apprehensa est bestia et cum illa pseudo propheta
qui fecit signa coram ipsa quibus seduxit eos qui acceperunt ca-
racterem bestie qui et adoraverunt ymaginem eius. Vivi
missi sunt hii duo in stagnum ignis ardentis sulphure
et ceteri occisi sunt gladio sedentis super equum qui procedit de ore
ipsius et omnes aves saturate sunt carnibus eorum. XX

Et vidi angelum descendentem de celo habentem cla-
vem abyssi et cathenam magnam in manu sua.
Et apprehendit draconem serpentem antiquum qui est diabolus et satha-
nas et ligavit eum per annos mille et misit eum in abyssum
et clausit et signavit super illum ut non seducat amplius
gentes donec consummentur mille anni. Post hec oportet illum solvi modi-
co tempore. Et vidi sedes et sederunt super eas et iudicium datum est
illis. Et animas decollatorum propter testimonium ihesu et propter verbum
dei et qui non adoraverunt bestiam neque ymaginem eius nec acce-
perunt caracterem eius in frontibus aut in manibus suis. Et
vixerunt et regnaverunt cum christo mille annis. Ceteri mortuorum
non vixerunt donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio
prima. Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima. In his secun-
da mors non habet potestatem. Sed erunt sacerdotes dei et christi et regnabunt
cum illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni
solvetur sathanas de carcere suo et exibit et seducet
gentes que sunt super quatuor angulos terre gog et magog et congregabit
eos in prelium quorum numerus est sicut harena maris. Et ascenderunt
super latitudinem terre et circuierunt castra sanctorum et civitatem
dilectam. Et descendit ignis a deo de celo et devoravit eos.
Et diabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis
et sulphuris ubi et bestia et pseudo propheta cruciabuntur die ac
nocte in secula seculorum. Et vidi thronum magnum candidum et se-
dentem super eum. A cuius conspectu fugit terra et celum et locus
non est inventus ab eis. Et vidi mortuos magnos et pusillos
stantes in conspectu throni. Et libri aperti sunt et alius liber apertus est qui est
vite. Et iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in
libris secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos qui in eo erant et
mors et infernus dederunt mortuos qui in ipsis erant. Et
iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Et infernus et mors mis-
si sunt in stagnum ignis. Hec est mors secunda. Et qui non est inventus
in libro vite scriptus missus est in stagnum ignis.

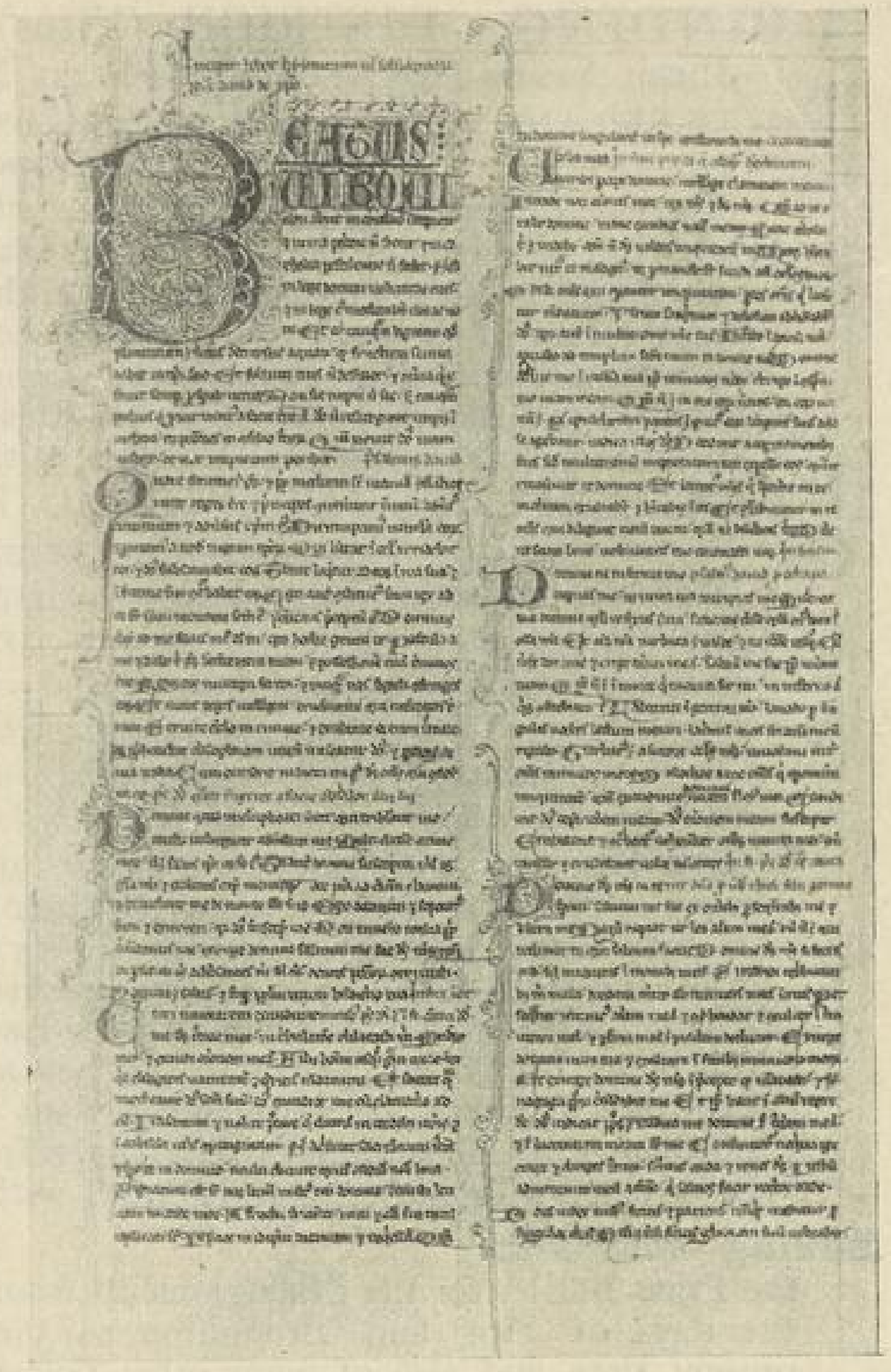
Et vidi celum novum et terram XXI
novam. Primum enim celum et prima terra abiit et mare
iam non est. Et ego iohannes vidi civitatem sanctam ierusalem no-
vam descendentem de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam
viro suo. Et audivi vocem magnam de celo dicentem. Ecce
tabernaculum dei cum hominibus et habitabit cum eis et ipsi populus eius erunt
et ipse deus cum eis erit eorum deus. Et absterget deus omnem lacrimam ab
oculis eorum et mors ultra non erit neque luctus neque clamor neque dolor
erit ultra quia prima abierunt. Et dixit qui sedebat in throno.
Ecce nova facio omnia. Et dicit michi. Scribe quia hec verba fidelissi-
ma sunt et vera. Et dixit michi. Factum est. Ego sum alpha et ω. Prin-
cipium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aque vive gratis.
Qui vicerit possidebit hec et ero illi deus et ipse erit michi filius. Timi-
dis autem et incredulis et execratis et homicidis et fornicatoribus
et veneficis et ydolatris et omnibus mendacibus pars illorum erit
in stagno ardenti igne et sulphure quod est mors secunda. Et
venit unus de vii angelis habentibus vii phialas ple-
nas plagis novissimis et locutus est mecum dicens. Veni o-
stendam tibi sponsam uxorem agni. Et sustulit me in mon-
tem magnum et altum. Et ostendit michi sanctam civitatem ierusalem
descendentem de celo a deo habentem claritatem dei. Lumen
eius simile lapidi precioso tamquam lapidi iaspidis sicut
cristallum. Et habebat murum magnum et altum habens portas
xii et in portis angelos xii et nomina scripta que sunt nomina
xii tribuum filiorum israel. Ab oriente porte tres. Ab oc-
casu porte tres. Et murus civitatis habens fundamenta xii et in
ipsis xii nomina xii apostolorum et agni. Et qui loquebatur mecum ha-
bebat mensuram harundineam auream ut metiretur civi-
tatem et portas eius et murum. Et civitas in quadro posita est. Lon-
gitudo eius tanta est quanta et latitudo. Et mensus est civitatem de
harundine per stadia xii milia. Longitudo et latitudo et
altitudo eius equalia sunt. Et mensus est murum eius c xliiii cubi-
torum mensura hominis que est angeli. Et erat structura muri eius ex
lapide iaspide. Ipsa vero civitas aurum mundum simile vitro mundo.
Fundamenta muri civitatis omni lapide precioso ornata. Fun-
damentum primum iaspis. Secundum saphirus. Tertium calcedonius. Quartum
smaragdus. Quintum sardius. Sextum sardonix. Septimum crisolitus.
Octavum berillus. Nonum topazius. Decimum crisopassus.
Undecimum iacinctus. Duodecimum amethistus. Et xii porte
xii margarite sunt per singulas. Et singule porte erant
ex singulis margaritis. Et platee civitatis aurum mundum
tamquam vitrum perlucidum. Et templum non vidi in ea. Dominus enim deus omnipotens
templum illius est et agnus. Et civitas non eget sole neque luna ut
luceant in ea. Nam claritas dei illuminabit eam et lucerna
eius est agnus. Et ambulabunt gentes in lumine eius et reges terre afferent
gloriam suam et honorem in illam. Et porte eius non claudentur per diem.
Nox enim non erit illic. Et afferent gloriam et honorem gentium in
illam. Nec intrabit in ea aliquid coinquinatum et faciens abhominationem
et mendacium nisi qui scripti sunt in libro vite. XXII

Et ostendit michi fluvium aque vive splendidum
tamquam cristallum procedentem de sede dei et agni in
medio platee eius. Et ex utraque parte fluminis lignum
vite afferens fructus xii per menses singulos reddens fructum
suum et folia ligni ad sanitatem gentium. Et omne maledi-

dum ueniet amplius. Et sedes dei et agni in illa erunt. et serui eius seruient
illi. et uidebunt faciem eius et nomen eius in frontibus eorum. Et nox ultra
non erit. Et non egebunt lumine lucerne, quoniam dominus deus illuminat illos.
et regnabunt in secula seculorum. Et dixit mihi. Hec uerba fidelissima et
uera sunt. Et dominus deus spirituum prophetarum misit angelum suum ostendere ser
uis suis que oportet fieri cito. Et ecce uenio uelociter. Beatus qui custodit
uerba prophetie libri huius. Et ego iohannes qui audiui et uidi hec. et postquam
audissem et uidissem cecidi ut adorarem ante pedes angeli
qui mihi hec ostendebat. et dicit mihi. Vide ne feceris. Conseruus tuus
sum. et fratrum tuorum prophetarum. et eorum qui seruant uerba libri huius. Deum
adora. Et dicit michi. Ne signaueris uerba libri prophetie huius.
Tempus enim prope est. Qui nocet noceat adhuc. et qui in sordibus est
sordescat adhuc. et qui iustus est iustitiam faciat adhuc. et sanctus sanctificetur
adhuc. Ecce uenio cito. et merces mea mecum est. reddere unicuique
secundum opera sua. Ego sum alpha et w. primus et nouissimus. principi
um et finis. Beati qui lauant stolas suas ut sit potestas
eorum in ligno uite. et per portam intrent in ciuitatem
sanctam. foris canes et uenefici. et inpudici. homicide. et ydol
is seruientes. et omnis qui amat et facit mendacium. Ego ihesus mi
si angelum meum testificari hec uobis in ecclesiis. Ego sum
radix et genus dauid. stella splendida et matutina. Et sponsus
et sponsa dicunt ueni. Et qui audit. dicat ueni. Et qui sitit
ueniat. qui uult accipiat aquam uite gratis. Contestor enim
ego omni audienti uerba prophetie libri huius. Si quis apposuerit ad hec
apponet deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis
diminuerit de uerbis libri prophetie huius. auferet deus partem eius
de libro uite. et de ciuitate sancta. et de hiis que scripta sunt
in libro isto. Dicit qui testimonium perhibet istorum.
Etiam uenio cito. Amen. Veni domine ihesu. Gratia do
mini nostri ihesu christi cum omnibus nobis. Amen.

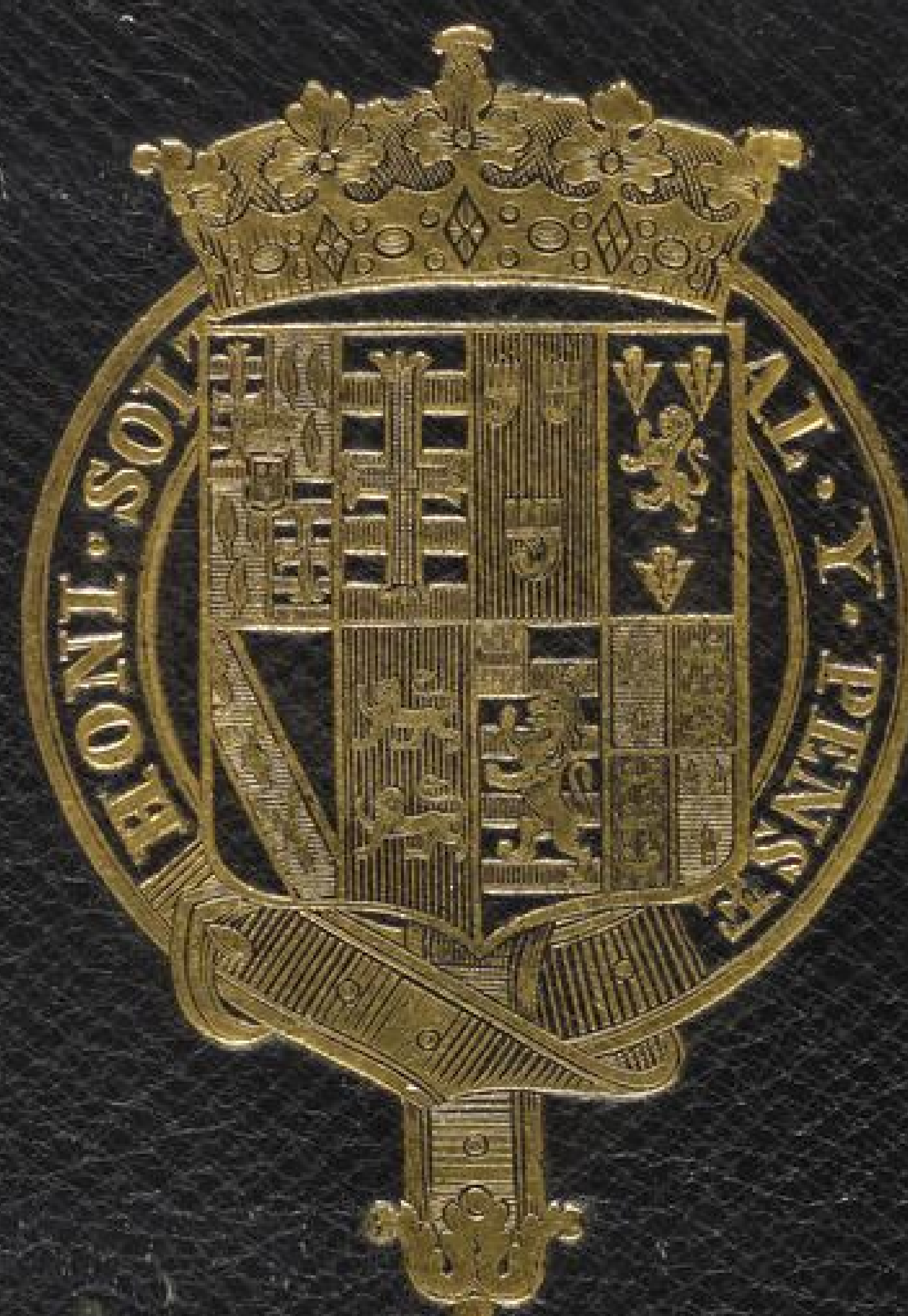
E[illegible]
ny[illegible]
le[illegible]
w[illegible]
c[illegible]
A[illegible]
u[illegible]
u[illegible]
u[illegible]
f[illegible]
g[illegible]
[illegible]

68 **BIBLIA SACRA LATINA,** EDITIO VULGATA, cum Prologis S. Hieronymi, MANUSCRIPT ON THIN VELLUM (336 leaves, measuring 9½ by 6¾ in.), *finely written in neat small* gothic letter, *double columns,* 50 *lines to each column, by an* ANGLO-NORMAN SCRIBE; *each page decorated with fine ornamental* CAPITAL LETTERS, *to which are attached blue and red pen scroll-work which courses up and down the margins:* full bound in blue morocco, quite plain, gold edges, by CHARLES LEWIS, £45, Sæc. XIV. (about 1320) 4to

Size with margins, 9½ in. by 7 in. See No. 68.

A most interesting, beautiful, and valuable ancient Manuscript, and one that should be secured at once by anyone wishing to obtain a fine specimen of the Bibles made for the private use of wealthy individuals during the 14th century—a century and a half before the invention of printing. At that period Bibles were only made for pulpit use in Churches, Abbeys, Monasteries, etc., and they were always of large and ponderous size, because even the most important and wealthy individuals (with few exceptions) were unable to read, and therefore had no use for books. But when an individual more accomplished than usual ordered a Bible to be made for his private use, size and weight had to be reduced to their smallest dimensions. Accordingly the writing was made as minute as was possible consistent with perfect clearness, and the vellum used was of the thinnest, lightest, whitest, and most expensive description. The ornamentation of the pages with red and blue letters, chapter headings, titles and conclusions of the books, and decorated capital letters, was always a matter of great thought and care, and cost years of hard and patient labour to the scribe, and a large sum of money to the purchaser. This volume commences with a Prologue or Introduction of considerable length; then follow the various Books arranged according to the Latin Vulgate Version. The capital letters are very numerous probably 1000), and the decoration of them is carefully and well done. The whole volume is clean and well preserved, and the margins (often seriously injured by frequent and careless re-binding) are large. It comes from the fine collection of the Duke of Sutherland, for whom it was re-bound, nearly 100 years ago, by the famous English binder, Charles Lewis, and the Duke's Arms are stamped in gold on both sides of the binding.

HONI · SOI
AL · Y · PENSE

BIBLIA SACRA
LATINA

M. S.